PGRC 3
UNIVERSITY OF PHAYAO

PROCEEDINGS

รายงานสืบเนื่อง

การประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

Phayao Graduate Research Conference

วันเสาร์ที่ 17 มิถุนายน 2560

ณ อาคารเรียนรวม(PKY) มหาวิทยาลัยพะเยา

ISBN : 978-616-7820-49-1

สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ได้มุ่งเน้นให้มหาวิทยาลัยผลิตนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ มหาวิทยาลัยพะเยาในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดโครงการ“ประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3” ขึ้น เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยและนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตปริญญาโทแผน ข ตลอดจนเป็นเวทีที่เปิดโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณะและทำให้เกิดการกระตุ้นการสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ๆ ที่นำไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงต่อไป

ในเอกสารฉบับนี้ได้รวบรวมและสรุปรายชื่อผลงานที่ได้เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3 รวมจำนวนทั้งสิ้น 140 ผลงาน ซึ่งได้มีจำนวนคณะ/วิทยาลัย เข้าร่วมนำเสนอผลงาน จำนวน 1 วิทยาลัย 6 คณะ โดยมีการนำเสนอผลงานในรูปแบบ Oral Presentation ดังนี้

วิทยาลัยการศึกษา	จำนวน	94	ผลงาน
คณะแพทยศาสตร์	จำนวน	13	ผลงาน
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	จำนวน	13	ผลงาน
คณะศิลปศาสตร์	จำนวน	9	ผลงาน
คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	จำนวน	9	ผลงาน
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	จำนวน	1	ผลงาน
คณะนิติศาสตร์	จำนวน	1	ผลงาน

มหาวิทยาลัยพะเยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3 นี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของมหาวิทยาลัยที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ให้ก้าวไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาอารยะต่อไป จึงขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร รวมทั้งผู้มีส่วนสนับสนุนการจัดกิจกรรมครั้งนี้ให้สำเร็จด้วยดี

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.มณฑล สงวนเสริมศรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

เกี่ยวกับการประชุมทางวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

The 3rd Phayao Graduate Research Conference (PGRC 3)

หลักการและเหตุผล

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งพัฒนากำลังคน ที่มีความสามารถไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนท้องถิ่น โดยพื้นฐานการวิจัยเป็นศาสตร์ที่มีหลักวิชาและเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ที่เชื่อถือได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการวิจัยและพัฒนาเป็นตัวจักรสำคัญในการสนับสนุนทรัพยากรมนุษย์ต่อการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยพะเยาในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว รวมไปถึงเพื่อให้เป็นตามประกาศเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดโครงการ “ประชุมทางวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3” ขึ้น เพื่อสนับสนุนให้มีการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยของนิสิตระดับปริญญาโทแผน ข เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างนิสิต คณาจารย์ และนักวิชาการตลอดจนเป็นเวทีที่เปิดโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณะและทำให้เกิดการกระตุ้นการสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยและนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตปริญญาโทแผน ข สู่สาธารณะชน
2. เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการวิจัยและเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานและข้อมูลการวิจัยระหว่างนิสิต คณาจารย์ และนักวิชาการจากสาขาวิชาต่าง ๆ
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา สู่การวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและประเทศต่อไป

รูปแบบการประชุม

การนำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย (Oral Presentation)

กำหนดการ ประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

The 3rd Phayao Graduate Research Conference (PGRC 3)

วันเสาร์ที่ 17 มิถุนายน 2560 ณ อาคารเรียนรวม(หลังเดิม) มหาวิทยาลัยพะเยา

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
08.00 น. – 09.30 น.	ลงทะเบียน	ชั้น 2 บริเวณห้อง PKY-1
10.00 น. – 12.00 น.	นำเสนอผลงาน	
	- วิทยาลัยการศึกษา	ห้อง C-101 / C-102 / C-103 / C-104 / C-201 / C-202 / C-203
	- คณะศิลปศาสตร์	ห้อง C-204 / B-102
	- คณะแพทยศาสตร์	ห้อง PKY-2 / PKY-3
	- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	ห้อง C-301
	- คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	ห้อง C-302
	- คณะเทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์และการสื่อสาร	ห้อง ICT-1419
	- คณะนิติศาสตร์	ห้องประชุมศาลจำลอง
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00 น. – 17.30 น.	นำเสนอผลงาน	
	- วิทยาลัยการศึกษา	ห้อง C-101 / C-102 / C-103 / C-104 / C-201 / C-202 / C-203
	- คณะศิลปศาสตร์	ห้อง C-204 / B-102
	- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	ห้อง C-301
	- คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	ห้อง C-302

จำนวนผลงานการนำเสนอ

กลุ่มสาขา	สังกัด	จำนวนผลงาน
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	คณะแพทยศาสตร์	13
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์และการสื่อสาร	1
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	คณะนิติศาสตร์	1
	คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	9
	คณะศิลปศาสตร์	9
	คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	13
	วิทยาลัยการศึกษา	94
	รวม	**140**

สารบัญ

สารจากอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา ก
เกี่ยวกับการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3 ข
กำหนดการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3 ค
รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา : กลุ่มวิทยาศาสตรสุขภาพ 1
รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา : กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 151
รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา : กลุ่มมนุษยศาสตรและสังคมศาสตร์ 161

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตรสุขภาพ
คณะแพทยศาสตร์

การเปรียบเทียบสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (Comparison of health status access to health services health behavior and quality of life between among elders in Tribal ethnic and Flat area, MaeYao Sub-district, Muang District, Chiangrai Province) **โดย** จิรนันท์ มากปรางค์ และน้ำเงิน จันทรมณี 2

การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (Efficacy study of the dental health education program on oral health care behaviors among school children grade 4-6 in Saeab Subdistrict, Song District, Phrae Province) **โดย** หยาดพิรุณ วังอะโศก และสมคิด จูหว้า 11

การศึกษาสถานะสุขภาพและปัจจัยเสี่ยงของเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน (The study of the farmers' health status and various risk factors of pesticides use, Muangchang Sub-District, Phu Piang District, Nan Province) **โดย** พัตราภรณ์ ณะแก้ว และองอาจ วิพุธศิริ 21

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศ ที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย (Health belief model and intention on prevention of undesirable sexualbehaviors among secondary school in Pasang Sub-District, Wiang Chiang Rung District, Chiang Rai Province) **โดย** ภัทธิรา สุริยการกุล น้ำเงิน จันทรมณี และศุภกาญจน์ แก่นท้าว 36

ประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้รูปแบบวิชัยโมเดล 7 สี ในการเยี่ยมบ้านต่อพฤติกรรมสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานระดับรุนแรงเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง (The efficacy applied Vichai's 7 colors model of home visit to change the severe diabetic patients' behaviors at Ban Huad Sub district health promoting hospital, Ngao District, Lampang Province) **โดย** ประภัสสร วงศ์ปัน สมคิด จูหว้า สรวิศ บุญญฐี และวิชัย เทียนถาวร 46

ประสิทธิผลของโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (The Effectiveness of stress reduction programs in the elderly, Faikwang Sub-District, Chiangkham District, Phayao Province) **โดย** ธาราทิพย์ ชูไว และอนุกูล มะโนทน.....58

ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ ของเด็กนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (Effect of dental health promotion program on dental caries prevention behavior of Muangmor School children, Muangphrae District, Phrae Province) **โดย** กฤติยา ธุรกิจ และสมชาย จาดศรี.....67

ประสิทธิผลของรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานในเขตอำเภอปง จังหวัดพะเยา (The effectiveness of the community participation in the prevention and control of diabetes mellitus in Pong District, Phayao Province) โดย กรรณิการ์ เงินดี ทันที ศรีสุขคำ วิชชุดา ลิมปอังคนันต์ สวรัสวดี เถลิงศก และสมคิด จูหว้า.....80

ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพสำหรับผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก ก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ (Effects of dental health program for parents to oral health care among pre-school children in Ban Maeyangpieo nursery, Rongkwang District, Phrae Province) **โดย** กรรณิกา นำสม และเทียนทอง ตั๊ะแก้ว 90

ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเอง และระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย (Effects of the enhancement program to self-care and the severity of hypertension among older adults with hypertension in DongMahawan Health Promoting Hospital, Wiang Chiang Rung District, Chiangrai Province) **โดย** วิลาวัลย์ สุริยะ และทวีวรรณ ศรีสุขคำ..... 102

ผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (The effects of health education program for intention on smoking cessation among smokers in area of Ban Pabong Tambon Health Promoting Hospital, Charoen Muang Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province) **โดย** หทัยทิพย์ ราชคมน์ และประจวบ แหลมหลัก.....114

พฤติกรรมการใช้ยาของประชาชนบ้านผาวี ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (Self medication behavior among people in Phavee Village, Phahung Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province) **โดย** อนุชิต มโนวงศ์ และบุญลือ ฉิมบ้านไร่ 129

พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบด้านสุขภาพของผู้นำชุมชนตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Alcohol consumption behavior and health impact of community leaders In Mea ka Sub-district, Muang District, Phayao Province) **โดย** คนึงนุช วโรธรรม และรุ่ง วงศ์วัฒน์..... 140

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการทางเว็บ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยอูน จังหวัดลำปาง (The Web-based Management Information System. Case Study: BanHauy-oon School, Lampang Province) **โดย** ศิระณัฏฐ์ ศิริเมืองงาว และสาคร เมฆรักษาวนิช 152

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะนิติศาสตร์

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (Legal Measures for the Witness Protection of National Anti-Corruption Commission) **โดย** พีรัช จันธิมา และ ไพรัช ธีระชัยมหิทธิ์ 162

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

กลยุทธ์ทางการค้าเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Commercial Strategy for Enhancing the Competitive Advantage of Bakery Business in Meuang District, Phayao Province) **โดย** นัคมน สุทธิสวัสดิ์โสภณ และปิยะพงษ์ แสงแก้ว 176

การจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม : กรณีศึกษากองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ค่ายขุนเจืองธรรมิกราช ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Waste Management for Value Added: A Case Study of 17th Royal Thai Artillery Battalion Khai Khunchueangthammikkarat TambonTha Wang Thong, Amphoe Mueang, Phayao Province) **โดย** นิตยา ปรางค์สุวรรณ และสิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์ 191

การพัฒนาระบบผลตอบแทนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน: กรณีศึกษา ร้านเอบีซี ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Developing Reward Systems for Promoting Employee Motivation: Case Study of ABC Store, Tha Wang Thong Sub-district, Mueang District, Phayao) **โดย** วรวิทย์ แมดเมือง และวีระพงษ์ กิติวงศ์ ..204

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ จังหวัดพะเยา (A Feasibility Study on Investment for Beef Cattle Business in Phayao Province) **โดย** วชิร ต๊ะเขตต์ และบุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง 216

การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา (Competitive Advantage of Construction Materials Business in Phayao Province) **โดย** ศิริพร ยุบลมูล และปิยะพงษ์ แสงแก้ว 229

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคพะเยา (The Relationship Between Perceptions of Organizational Cultures, Employee Engagement, Core Competencies and Behaviors of Employees of Metropolitan Electricity Authority Phayao Provincial) **โดย** ธีรัช การินทร์ตา และบุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง 247

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา (Factors Influencing Consumers' Decision to Buy Bottled–Drinking Water in Phayao Municipality Phayao Province) **โดย** รสนันท์ เอื้อพิทักษ์สกุล และปิยะพงษ์ แสงแก้ว 260

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ (Factors influencing purchase decision for online distribution channels) **โดย** กตัญชลี วันแก้ว และบังอร สวัสดิ์สุข.....276

มุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ต่อการให้บริการลูกค้าตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 (The perspective of hotel and accommodation business owner in Muang Phayao. Phayao Province to customer services under in Thailand 4.0 model) **โดย** วรรณิสา ไชยชมพู และบังอร สวัสดิ์สุข 285

คณะศิลปศาสตร์

การบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (Integration of SQ4R Teaching Method and the Use of Authentic Texts to Develop Reading Comprehension Ability of Matthayomsuksa 2 Students) **โดย** พิมพ์ชนก ปิงสุแสน และเบญจพร เทพสีหนู..... 300

การพัฒนาแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย (A Development of Thai Alphabets Writing and Thai Alphabets Exercises for Students in Mathayomsuksa 1–3, Bunriengwithaya School, Chiangrai Province) **โดย** จอมพณ สมหวัง และจารุวรรณ เบญจาทิกุล 316

การศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (A Study of English Language Needs of Shop and Service Entrepreneurs Needs at Kardkong Ta Walking Street, Mueang District, Lampang Province) **โดย** รัชชประภา วิจิตรโสภา และผณินทรา ธีรานนท์..... 326

การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำเกี้ยวบ่าวสาวจังหวัดน่าน : รูปแบบ โครงสร้างทางภาษา ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม (An Analytical Study on Wooing Statement in Nan province: Forms,Structure of Language,Social and Cultural Relationship) **โดย** ปิยะฉัตร ดีสีใส และสิงห์คำ รักป่า 337

คำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนรูปศัพท์ในค่าวซอ “หงษ์หิน” ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ (PALI IN LOANWORDS AND ANALYZE THE CHANGING WORDS IN A LANNA KHAOSAW “HONG HIN” BY LUNGNOIMOOL BANTHRAKAN) **โดย** ธีรวัฒน์ พาดี และเปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์ 346

ทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษ (Attitudes of English Teachers in World–Class Standard Schools under the Secondary Educational Service Area Office 35 towards the Conditions of English Teaching and Learning) **โดย** อัญชลี ยอดศรี และสุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล 355

ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอ วังเหนือ จังหวัดลำปาง (Factors Affecting English Speaking Ability of Students in Wangnuawittaya School, Wangnua District, Lampang Province) **โดย** อภิชาต ดีงาม และบรรจง ไชยรินคำ 372

พิธีกรรมและความเชื่อในพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา (The Ritual and The Belief in Ritual Ineantation in Yanta Mettamahaniyom in Ban Jane Amphur Phu Kam Yao, Phayao Province.) **โดย** พระปลัดพงศ์ศิริ พุทฺธิว์โส (นำทาน) และเปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์..... 383

โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด (The Figurative Speech used in Nai-in Award Novel) **โดย** ศิริวรรณ ณ น่าน และเปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์ 392

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์

การใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของมหาวิทยาลัยพะเยา (E-document Application: the Case Study of the University of Phayao) **โดย** การะเกศ จันณะคำ และปิยะวดี โรหิตารชุน 405

การนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา (The Policy Implementation of Staff Health Promotion of University of Phayao) **โดย** กาญจนา สุดเสน่ห์ และปิยะวดี โรหิตารชุน 416

การประเมินผลดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา (The Performance Assessment of Sport Club in University of Phayao) **โดย** ตฤณ ธุระพ่อค้า และณัฐฑรี สินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์.....429

การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ (Coproduction in Waste Management: Case Study of Baanthungsri M. 3 Thungsri Sub-District, Rongkwang District, Phrae) **โดย** อภิวัฒน์ เรืองพูล และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์..... 441

คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา (Working life Qualities of Employees : the Case study of the University of Phayao) **โดย** กนิษฐา รัตนพัทธยากร และปิยะวดี โรหิตารชุน 452

แนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (The process to solve the problem of unwanted flora eliminate in the farmer field at Ban Pin Moo 2, Ban Pin Sub-district, Dok Khamtai District, Phayao Province) **โดย** อินทิรา ยารังษี และวีระ เลิศสมพร465

แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (Best Practice Approach of School for Older People at Maeka Subdistrict, Muang Phayao District, Phayao Province) **โดย** เสาวลักษณ์ มณีทิพย์ และวีระ เลิศสมพร.....478

แนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา (Enhancing Leaning Organisation : the Case study of the University of Phayao491 **โดย** ธันยาภรณ์ เสาร์เกิด และปิยะวดี โรหิตารชุน 491

ประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา (Performance in Investigation and Investigate Criminal Offenses Related to Computer Crime of Phayao Provincial Police) **โดย** มนตรี อินเปรี้ยว และพงษ์สนิท คุณนะลา 503

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา (Factors Affecting Decision Making on Money Saving with the Provident Fund of University of Phayao Staffs) **โดย** กอบแก้ว ชื่นสมพงษ์ และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ 516

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาล ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Influential Factors to The Stress on Work Performance of Personnel in Maeka District Municipality Offices, Muang District, Phayao Province) **โดย** อัจฉราพร เกียรติวงศ์ และอรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์ 529

ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (Leadership for Community Development Leadership of Community Leader in Muang Phayao Municipality, Muang Phayao District, Phayao Province) **โดย** แสงจันทร์ อินทะนัน และปิยะวดี โรหิตารชุน 541

รูปแบบการบริหารจัดการขยะและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา (Waste Management Model and Community Participation Level on Community Waste Reduction Baan Si JomJang HongHinSub-District, Chun District, Phayao Province) **โดย** อนุกูล พัฒน์ทวีกิจ และรักษ์ศรี เกียรติบุตร 554

วิทยาลัยการศึกษา

กระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (THE PROCESS SUPERVISION OF PHRA PARIYATTIDHAMMA SCHOOL, DIVISION OF GENERAL EDUCATION, CHIANG RAI PROVINCE) **โดย** พระครูสุจิณวรคุณ กมล บ่อแก้ว และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 567

การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Conflict Management of School Administrators under the Chiangrai Primary Educational Service Area office 3) **โดย** ดัทฤยา อุปนันท์ และน้ำฝน กันมา 578

การจัดการความรู้ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (Knowledge Management in The Education Development Network Schools, Mae Salong Nai, Mae Fah Luang District, Chiang Rai Province) **โดย** นิจจารีย์ โพธิกัน และสันติ บูรณะชาติ 591

การจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ (Education Management in a Multicultural school of school in Educational Quality Improvement in Maenawang Subdistric, Maeai Distric, Chiangmai.) **โดย** กรีฑาพล ก๋องหล้า และสุนทร คล้ายอ่ำ 603

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The Utilization of Information Technology for Academic Administration in Terd Thai Education Development Network, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3) **โดย** ประทานพร โปลาหา และน้ำฝน กันมา 617

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา (Administrator's Change Management in STEM Education School, Phayao Province) **โดย** ภัทรจิต ดิลกเดชาพล และนันทิมา นาคาพงศ์ 629

การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย (Administration of students' development activities under secondary educational service area office 36 Sud Thin Thai Consortium Chiang Rai) **โดย** มรกต ใจดี และเจิดหล้า สุนทรวิภาต 639

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา (Risk Management for Scripture School General Education of Phayao) **โดย** พระครูสุทธิสันตยานุกิจ สันต์ ร้องเก็ด และสันติ บูรณะชาติ 651

การบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The Administration of Multicultural School Mae Fah Luang District Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3) **โดย** จิราภรณ์ มงคลคลี และสุนทร คล้ายอ่ำ 662

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (Management of School Resources in Yom–Nuea Group Song District Phrae Province in Phrae Primary Educational Service Area Office 1) **โดย** มนัสนิตย์ จงปัญญานนท์ และสุนทร คล้ายอ่ำ 673

การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (THE STUDY OF STATES AND PROBLEMS OF THE LEARNING RESOURCES ADMINISTRASTION IN PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANGRAI PROVINCE) **โดย** พระครูวิชิตวีราภรณ์ กำจัด และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 684

การบริหารระบบประกันคุณภาพตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (The administration of quality assurance system according to Education quality assurance in the Council of the University Presidents Quality Assurance (CUPT QA) in School Of Nursing, University of Phayao) **โดย** ธรรมศาสตร์ เยาว์ธานี และสุนทร คล้ายอ่ำ 696

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The School Administration according to the Good Governance of the School Administartors in Maesaiwiangphangkham network under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3) **โดย** กิตติธร หล้าปิมปา และสุนทร คล้ายอ่ำ 701

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (School administration according to philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3) **โดย** เชาวรัช ศิริอำมาต และรักษิต สุทธิพงษ์ 713

การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย (The Study of Learning Resources Management Conducive to Learning in 21st Century of The School Under Chiangrai Municipality) **โดย** วลีรัตน์ อุดมธีรสกุล และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 728

การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (To develop the potential of novice students of Phrapariyatidhamma schools, division of general education, Chiangrai province) **โดย** พระอดิศร เววน และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 739

การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Teacher Participations In Internal Quality Assurance System For The School's Under Phayao Munidipality, Muang District, Phayao Province) **โดย** ประวิทย์ ยาศรี และเจิดหล้า สุนทรวิภาต 749

การศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (THE STUDY OF CONFLICT MANAGEMENT OF EXECUTIVES FROM BASIC EDUCATIONAL AREAS UNDER CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) **โดย** กติกา ตระกูลสันติไมตรี และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง 763

การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (THE STUDY OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE PROGRESS IN 21st CENTURY EDUCATION OF MAESALONGNAI EDUCATION DEVELOBMENT NETWORKING GROUP MAEFAHLUANG DISTRICT CHIANGRAI PROVINCE) **โดย** ศราวุธ จันทร์ทอง และโสภา อำนวยรัตน์ 777

การศึกษาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (THE STUDY OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANG RAI PROVINCE AS INITIATED PROJECT BY HER ROYAL HIGHNES PRINCESS MAHA CHAKRI SIRINDHORN) **โดย** พระครูปราโมทย์ รัตนานุยุต และโสภา อำนวยรัตน์ 790

การศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (Educational personnel administration according to the four sangahavatthu of administrators of Pariyattidham in Prapariyattidham school, general education department, Chiang Rai Province) **โดย** พระปิยะนันท์ ภิญโญจิตร และโสภา อำนวยรัตน์ 803

การศึกษาการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (A study of environmental management in General Education Department of Prapariyattidham Schools at Chiang Rai Province) **โดย** พระสีไล อินทะพง และโสภา อำนวยรัตน์..... 814

การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (THE STUDY OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION USING THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLE OF PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANG RAI PROVINCE) **โดย** พระครูวินัยธร เทพวัลย์ อิทฺธิญาโณ และโสภา อำนวยรัตน์.....824

การศึกษาการมีส่วนในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (The Study about the participation in Academic Administration of Directors and Childhoods Teacher of School in MaeFah Luang, Chiangrai) **โดย** พรรณนิภา ขวัญใจ และเจิดหล้า สุนทรวิภาต 836

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา (A study of participation in school management of teachers in Phayao Province Vocational Education Affiliation) **โดย** เดือนดารา คล้ายกบิลท์ และนันทิมา นาคาพงศ์..... 846

การศึกษาขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษ เสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The Studyof Morale and Spirit of Teacher in The Area at Risk, Chiang Rai Primary Education Service office 3) **โดย** พิรมณ์ญา ศิริกุล และสันติ บูรณะชาติ 858

การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา (The study of study of morale and spirit of non–formal and informal education teacher in non–formal and informal education office in Phayao Province) **โดย** นาตยา ทุนกุล และนันทิมา นาคาพงศ์ 870

การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The Study of Teachers' Opinions toward Education Administration through good governance principle, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3) **โดย** สุภารัตน์ จิตถา และน้ำฝน กันมา.....881

การศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (A study of Potential development Demand of Child Care teacher, WiangKaen district. Chiang Rai province) **โดย** เอมอร อินเทพ และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 894

การศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (The Relationship between Transformational Leadership and School Effectiveness of Prapariyattidhamma School, Divition of Genaeral Education, Chiangrai Rai Province) **โดย** พระมหาวรพันธ์ กิตฺติสมฺปนฺโน (ขันแข็ง) และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 907

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 (The relationship between creative leadership and school effectiveness Under the office of Education 2 Chiangrai) **โดย** สุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์ และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 920

การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 (CHARACTERIZATION OF PROFESSIONAL MANAGEMENT IN THE REFORM OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE JURISDICTION OF CHIANG MAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) **โดย** สฤษฏ์ธน พงษ์สวัสดิ์ และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 931

การศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย (Factors affecting the development of teacher competencies and professional groups. Secondary school The second subgroup Chiang Rai province) **โดย** นัฐวุฒิ จิตรจักร์ และสุนทร คล้ายอ่ำ.....943

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (The Study of Problems and Guidelines to Solve the Problem of Internal Supervision of the Administrators and Teachers in School under the Basic Education Commission Muang District Phayao Province) **โดย** จิตรลดา ธรรมขัน และรักษิต สุทธิพงษ์ 954

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 (The Study of Problems And Guidelines to Solve the Problem of Early Childhood Education Standard of the Edministrators and Preschool Teachers under Phayao Primary Education Service Area Office 1) **โดย** นาตยา สุขใจ และรักษิต สุทธิพงษ์ 966

การศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา (A study of mainstreaming and integrated learning Standards operations in Mainstreaming Leading Schools in Phayao province) **โดย** ปาริฉัตร ปรังเขียว และนันทิมา นาคาพงศ์ 981

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (THE STUDY OF ETHICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATOR PERCEIVED BY TEACHERS IN PRAPARIYATTIDHAM SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANG RAI PROVINCE) **โดย** พระครูอภิวัฒนวาที (พจนารถ ผัดมูล) และโสภา อำนวยรัตน์..... 994

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (The Study of Academic Leadership of School Administrators in Terd Thai Education Development Network, Mae Fah Luang District, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3) **โดย** อุดม เหล็กเพ็ชร และน้ำฝน กันมา 1005

การศึกษาระดับคุณภาพสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครูอำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (The Study of Quality Level for Core Competencies and Functional Competencies of School Administrators by the Opinion of Teacher in Waing Pa Pao District under Chaing Rai Primary Education Service Area Office 2) **โดย** สุจิตรา บุตรดี และรักษิต สุทธิพงษ์.....1020

การศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 (The Study of States of Procedure in Upright School Project, Chiangkham School Groups 1, Phayao Primary Educational Service Area Office 2) **โดย** พรทิพย์ ไชยมงคล และโสภา อำนวยรัตน์.....1032

การศึกษาสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (THE STUDY OF TEACHING ADMINISTRATION CONDITIONS OF MONK'S MOROLITY TEACHERS IN SCHOOLS IN MAE SAI DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE) **โดย** พระครูวรเขตโสภิต (สุภัตร ร้องขันแก้ว) และโสภา อำนวยรัตน์.....1044

การศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย (A Study of State of Budgeting Administration under Secondary Educational Service Area Office 36, Chiang Rai Province) **โดย** ภัสราวดี เกตุนะ และรักษิต สุทธิพงษ์.....1056

การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา (A Study of Participatory Personnel Administration in service Employees,University of Phayao1069) **โดย** พิมพรรณ ผลมาก และรักษิต สุทธิพงษ์.....1069

การศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The Study on Educational Administration of Small Schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3) **โดย** น้ำฝน พยุยงค์ และน้ำฝน กันมา.....1081

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2 (The study on the Conditions of Academic affair Administration of Hill tribe School in Mae-Sroi District of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) **โดย** อรพรรณ มูลละ และเจิดหล้า สุนทรวิภาต.....1095

การศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา (The Study States of Quality Management System in World Class Standard Schools under The Jurisdiction of Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao Province) **โดย** สายรุ่ง มีหลาย และเจิดหล้า สุนทรวิภาต.....1104

การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย (THE STUDY OF STATE OF ADMINISTRATION VIA THE PRINCIPLE OF GOOD GOVERMANCE IMPLEMENTATION ACCORDING TO APPROACHES TO EDUCATION REFORM OF ADMONISTRATOR OF SCHOOL UNDER THE SEONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 36, CHIANG RAI PROVINCE) **โดย** สวาท ชำนาญยา และโสภา อำนวยรัตน์..... 1119

การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (The study of current condition and development solutions being learning organization in the 21 century of schools under Phayao Municipality, Phayao province) **โดย** พรนภา มันดี และโสภา อำนวยรัตน์ก้าว..... 1129

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (A Study of the Problems of Bilingual School's in the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1) **โดย** สัมฤทธิ์ จิตรเกษม และเจิดหล้า สุนทรวิภาต.....1142

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา (A STUDY ON THE CONDITIONS AND GUIDELINES FOR INTERNAL EDUCATION QUALITY ASSURANCE OF PHRAPARIYATTIDHAM SCHOOL PHAYAO PROVINCE) **โดย** ฉลอง บุญถึง และน้ำฝน กันมา. 1150

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ (A STUDY OF CONDITIONS AND PROGRESS GUIDELINES FOR CLASSROOM ACTION RESEARCH OF TEACHERS LOCAL EDUCATION DEVELOPMENT NETWORK GROUP CHIANGRAI NORTH ZONE) **โดย** อัจฉรา บุญถึง และน้ำฝน กันมา 1162

การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (THE STUDY OF BUDGET ADMINISTRATION CONDITIONS AND BUDGET DEVELOPMENT GUIDELINES IN PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANG RAI PROVINCE) **โดย** พระประเสริฐ โชติอุดมสิทธิ์ และโสภา อำนวยรัตน์ก้าว.....1174

การศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา (The study of State and Guidelines for Academic Administration to Improve The Quality of The Educational Management of General Buddhist Scripture Schools, Phayao Province) **โดย** พระศิทธิเชษฐ์ นันทิพิทักษ์ และโสภา อำนวยรัตน์.....1184

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (The Study of State and Problem of The Learning Resources Administration in Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rail Province) **โดย** พระครูวิสิฐวรนารถ ทองอินทร์ ฟองคำดี และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 1198

การศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลี ตำบลสันสลี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย (A Studying of State and Problems of Internal Guality Assurance System Process in Group of Schools for Development the Education at Sunsalee Sub-district, WiangPaPaodistnict, Chiang Raiprovince) **โดย** จรรยา แก้วบุญเรือง และเจิดหล้า สุนทรวิภาต 1211

การศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (The Study of The Organization Health of The Phrapariyatidthmma Schools in Chiang Rai Province) **โดย** ภัคพล ไชยเขียว และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 1221

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซางจังหวัดพะเยา (Public opinion on the management of the center to learn the philosophy of Sufficiency Economy and Agriculture, the new theory. District Forest According to government policy, PhuSang, Phayao) **โดย** ภูดิศ เผ่าเรือน และสุนทร คล้ายอ่ำ..1235

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา (The needs of self development of teachers in schools under the division was with the border patrol police 32 phayao province) **โดย** อนงค์ อยู่ลือ และสันติ บูรณะชาติ..... 1246

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 (The Relationship of Transformation Leadership in Administrators with Internal of Basic Education School in Khoon-Ngao Group , Ngao District, Lampang Province under the Office of Lampang Primary Education Service Area 1) **โดย** พงษ์ศักดิ์ สารินจา และเจิดหล้า สุนทรวิภาต 1257

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (The relationship between academic leadership and school effectiveness of Phrapariyattidhamma Schools, Division of General Education, Chiangrai Province) **โดย** พระอธิการวันเฉลิม เป่งใส และธิดาวัลย์ อุ่นกอง.....1271

ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 (The relationship between motivation and work efficiency of personnel working for the secondary educational service office 35) **โดย** พัชราภรณ์ บุญเรือง และนันทิมา นาคาพงศ์... 1281

ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 (The relationship between organization culture and the learning organization in opportunity expansion school, Phayao Primary Educational Service Area Office 1) **โดย** วนิษา สายหยุด และนันทิมา นาคาพงศ์ 1296

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา (The relationship between education using learning BBL (Brain-Based Learning) to develop the literacy of students school leaders The office of educational service area 2 area school district Phayao) **โดย** อรรถการ สุริยะ และเจิดหล้า สุนทรวิภาต 1309

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (The relationship between administrative factors and academic work of directors and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka) **โดย** พิษณุสรณ์ หวานเสียง และรักษิต สุทธิพงษ์ 1319

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา (The relationship between motivation factors and the factors bearing on the effectiveness of operational school teacher TRIPITAKASCHO Educational Region) **โดย** พระครูธีรชัยสิทธิ์ ไชยยุทธ กาละพวก และสันติ บูรณะชาติ 1333

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 (The Relationship between Administrator's Transformational Leadership and Organizational of Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 2) **โดย** นุสรา คำผัด และนันทิมา นาคาพงศ์ 1345

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (Relationship between transformational leadership and conflict management of school administrator office of primary educational Phayao area 2) **โดย** อัฐพล ธนะวงศ์ และเจิดหล้า สุนทรวิภาต 1360

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 (The Relationship Between School Administrator's Transformational Leadership And School Academic Affairs Management Under Phayao Primary Educational Service Area Office 1) **โดย** นัยนา ยะตา และนันทิมา นาคาพงศ์ 1370

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (The Relationship Between Academic Leadership And Administrator'S Technology Competency of Phrapariyattidhamma Schools, Division of General Education, Chiangrai Province) **โดย** พระประพนธนัย เอื้องคำ และธิดาวัลย์ อุ่นกอง 1380

ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา (The Relationship Between the Personel Management System and the Behavior Existence in Department of Vocational College in Phayao Province) **โดย** อภิญญา กลัดสำเนียง และเจิดหล้า สุนทรวิภาค 1392

จรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน (Code of conduct for teachers and education staffs in the Lamphun Provincial office of the non-formal and informal education) **โดย** เทอด ทองชัย และสุนทร คล้ายอ่ำ..... 1406

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลเจดีย์หลวง-ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (Role of teacher in promoting the moral and ethics virtues of students in the Education Quality Improvement Network center in Jedeeloung-Thrgor district, Office of the Primary Education Chiangrai Area 2) **โดย** ญาณภัทร พรหมเสน และน้ำฝน กันมา 1419

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The Roles of Basic Education Administrators for Supporting Child Centered Learning of Maesalongnai Educational Development Networking Group under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3) **โดย** ชโลบล ทีฆาวงค์ และสันติ บูรณะชาติ..... 1430

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The role of school Administrators to Promote teacher's teamwork of Wiang Chiang Saen networking group Chiang Saen District Chiang Rai Province Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3) **โดย** น้ำผึ้ง ยี่เป็ง และสันติ บูรณะชาติ 1445

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 (The role of expected and actual of School administrator's promoting Classroom research in Khunngao Cluster Under Lampang Primary Educational Service Area Office 1) **โดย** จักรกรินทร์ บ่อเงิน และเจิดหล้า สุนทรวิภาค..... 1459

ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีผลต่อการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (The factors of administration affect to ordinary national education test student in senior high school. for the secondary education service area office. 36th) **โดย** วุฒิพงษ์ เทียมทอง และเจิดหล้า สุนทรวิภาค..... 1470

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 30 (Factors affecting to the effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3) **โดย** กิตติพงษ์ อินสุขิน และเจิดหล้า สุนทรวิภาค..... 1478

ผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 (The Performance of The Policy to Moderate Class More Knowledge of School Under the Lamphun Primary Educational Service Area Office 1) **โดย** ดอกไม้ ทองชัย และสุนทร คล้ายอ่ำ.....1488

ภาพการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (Education administration based on sufficiency economy philosophy the case study of Mae Salong Nai Education Development Network Group Under Chaiang Rai Primary Education) **โดย** ชีวานนท์ วิเชียร และสันติ บูรณะชาติ 1500

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา (Creative leaderships of Executives in Student Affairsfrom the opinion of students and staffs in Student Affairs, University of Phayao) โดย ภาณุวัฒน์ ทวีกุล และรักษิต สุทธิพงษ์..... 1512

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา (Academic leadership as. executive education in department shool of monk. scripture, Phayao Province) โดย นิคม บุญหมั้น และสันติ บูรณะชาติ.....1523

ภาวะผู้นำและการจูงใจที่มีส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (Leadership and motivation affecting effectiveness of schools under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) **โดย** สรวุฒิ แก้วปุ่ย และเจิดหล้า สุนทรวิภาต 1530

ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน (The Study of Moderate Class for more Knowledge of the Schools in Namuen District Nan Province **โดย** นิทยา ธิเขียว และน้ำฝน กันมา 1541

ศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (The operating conditions of early intervention services for children with disabilities of Special Education Center under Bureau of Special Education in Northern Thailand) **โดย** บุญสิตา วงศรี และรักษิต สุทธิพงษ์ 1552

ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (A study of the condition school base management in Terd Thai education development network Mae Fah Luang district Chiang Rai Province) **โดย** ยุวดี จอมศรี และน้ำฝน กันมา 1564

สภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 (A Study of Zero Waste School The Pilot Schools in The Network Education Development Mae Salongnai District under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3) **โดย** สุรีย์ ยาพู่ และสันติ บูรณะชาติ 1573

สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (THE STATES OF PERSONNEL ADMINISTRATION OF GENNRAL ADMINISTRATORS BUDDHIAM SCRIPTUER SCHOOL, PHAYAO PROVINCE UNDER THE OFFICE OF NATIONAL BUDDHISM) **โดย** พระครูพิบูลสารนิเทศ (อนุพันธุ์ พันพืช) และสันติ บูรณะชาติ.....1587

สภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (Condition of Internal Quality Assurance Administration of Secondary Schools at Phayao Province) **โดย** ศิริรัตน์ แสนมา และนันทิมา นาคาพงศ์.....1600

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 (The state of academic administration in the high land and underserved school, Nan Primary Educational Service Area Office 2) **โดย** กนกวรรณ อายุยืน และสันติ บูรณะชาติ.....1611

สภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (State of school administration according to public school policy Of the Education Development Center Amphoe Pa daet Chiang Rai Under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 2) **โดย** เสมียน แก้วอนันต์ และสุนทร คล้ายอ่ำ..1626

สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Students' potential Development Situation to receive the Changes in the 21st Century of Schools under the jurisdiction of Elementary Education Regional Office Chiang Rai Zone 3) **โดย** พรสวรรค์ โลจันตี และธิดาวัลย์ อุ่นกอง.....1637

สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (Problems and Solution Participation of Teachers and Administrators in the Process of Quality Assurance System in Place of Chiangkham Schools Group 1 in Phayao Primary Educational Service Area Office 2) **โดย** ศิรินภา สมศรี และรักษิต สุทธิพงษ์.....1649

สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (The study of situation and problem in "A Project of Education Quality and Local Development under Supervision of the Instituions of Higher Education" of Schools in Secondary Educational Service Area 36) **โดย** วิชิดา รุ่งเรือง และธิดาวัลย์ อุ่นกอง.....1663

สภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (The State and Problems of Internal supervision administration of Buddhist scripture school department of general education Chiang rai province) **โดย** พระสุริยัน (สุริโย) หล้าเมือง และโสภา อำนวยรัตน์.....1675

ภาคผนวก รายชื่อคณะบรรณาธิการ.....1689

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ

การเปรียบเทียบสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Comparison of health status access to health services health behavior and quality of life between among elders in Tribal ethnic and Flat area, MaeYao Sub-district, Muang District, Chiangrai Province

จิรนันท์ มากปรางค์[1*] และ น้ำเงิน จันทรมณี[2]

Jiranan Makprang[1*] and Namngern Chantaramanee[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล เก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรใช้ค่าการทดสอบที (Independent sample t-test)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60-69 ปี สถานะสุขภาพโดยจำแนกตามการมีโรคประจำตัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็น กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว และในกลุ่มที่มีโรคประจำตัวนั้นส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูง การเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่เคยใช้บริการตรวจสุขภาพของโรงพยาบาลที่มีการจัดบริการให้และมากกว่าครึ่งของทั้ง 2 กลุ่มมีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า มีความสะดวกในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพที่ใช้ประจำเกือบทั้งหมด มีเพียงแค่ร้อยละ 5.6 ที่ไม่มีความสะดวกในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพที่ใช้ประจำเนื่องจากมีระยะทางไกลจากบ้าน และการวิเคราะห์และเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต 4 ด้านของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงมีคะแนนมากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่มในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แต่ในกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงมีคะแนนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน มากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่มแต่ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติส่วนการวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพ 4 ด้าน ของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม พบว่า พฤติกรรมสุขภาพโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยในด้านการรับประทานอาหารและการออกกำลังกายมากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ส่วนในด้านการปฏิบัติตน

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding anther : paew_chokun@hotmail.com

ในภาวะเจ็บป่วยและการจัดการความเครียดมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า กลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรับประทานอาหาร (P-value = 0.003)

คำสำคัญ: พฤติกรรมสุขภาพ ผู้สูงอายุ

Abstract

The purposes of this research were to comparison of health status access to health services health behavior and quality of life between among elders in Tribal ethnic and Flat area, MaeYao Sub-district, Muang District, Chiangrai Province. The data, classified by personal information, was collected from 180 elderly people. The data were analyzed by frequency, percentage, mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.), and analysis of differences between the variables using the independent sample t-test.

The results showed that the interviewed respondents from both Tribal ethnic and Flat area respondents were mostly females, aged 60-69. Health status, classified by disease, found that the majority of respondents, both Tribal ethnic and Flat area groups, had no congenital disease. And in the group with the disease is mainly hypertension. Access to the elderly's health service found that most of the two groups used the health check-up service provided by the hospital and more than half of the two groups had universal health insurance cards. It is easy to access almost all health facilities, only 5.6 percent have no access to regular health care facilities because they are far from home. And the analysis and comparison of four aspects of the quality of life for the elderly, Tribal ethnic and Flat areas found that Tribal ethnic groups scored higher than the Flat area group in terms of social relations. And environmentally However, in the Tribal ethnic group, there were 4 overall scores over the Flat areas, but there ere no statistically significant differences. The analysis of the 4 health behaviours of the elderly in Tribal ethnic and Flat area, found that the 4 health behaviors of Tribal ethnic.However, on the other hand, it was found that the Tribal ethnic had the mean score in eating and exercise rather than Flat area.In terms of practice in illness and stress managementthe average score is less thanFlat area. There was a statistically significant difference in diet (p -value = 0.003)

Keywords: Health behavior, elderly

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน สถานการณ์ประชากรกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับ โครงสร้างประชากรที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสังคมที่เข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) โดยจากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing พบว่า หลังจากปี 2552 ประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ได้แก่ เด็กและผู้สูงอายุ จะมีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน

สำหรับประเทศไทยโครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงไปและมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2568 ปี พ.ศ. 2557 ไทยมีประชากรผู้สูงอายุ 10,014,699 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ.2577 ในขณะที่ดัชนีผู้สูงอายุก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 47.7 ใน พ.ศ. 2550 เป็น 60.8 ใน พ.ศ. 2554 นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราส่วน

เกี้อหนุนผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลงจาก 6.3 ใน พ.ศ. 2550 เหลือ 5.5 ใน พ.ศ. 2554 รวมทั้งยังพบอีกว่าอัตราส่วนพึ่งพิง วัยสูงอายุ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 16 ใน พ.ศ. 2550 เป็นร้อยละ 18.1 ใน พ.ศ.2554 สังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ มีประชากรรวม 64.5 ล้านคน เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป 9.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14.57 ของประชากรรวม (สำนักสถิติแห่งชาติ, 2557) จากการสำรวจภาวะผู้สูงอายุไทย ปี 2556 พบว่า ผู้สูงอายุไทยมีพฤติกรรมสุขภาพ ที่พึงประสงค์ ร้อยละ 26 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่ตั้งไว้ ร้อยละ 30 การมีพฤติกรรมสุขภาพ ที่ไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุไทยมีปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพหลายประการ จากการคัดกรองเพื่อจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุตามภาวะพึ่งพิงและประเมินความจำเป็นด้านการสนับสนุนบริการ และจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมจำนวน 6,394,022 ราย จำแนกเป็นกลุ่มติดเตียง ร้อยละ 1.4 กลุ่มติดบ้าน ร้อยละ 19.48 และกลุ่มติดสังคม ร้อยละ 79.12 (สำนักสถิติแห่งชาติ, 2557) ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขจึงได้วางเป้าหมายการให้บริการกระทรวงในข้อที่ 1. ประชาชนทุกกลุ่มวัยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยุทธศาสตร์กระทรวงข้อที่ 1. เสริมสร้างการพัฒนาสุขภาพตามกลุ่มวัย

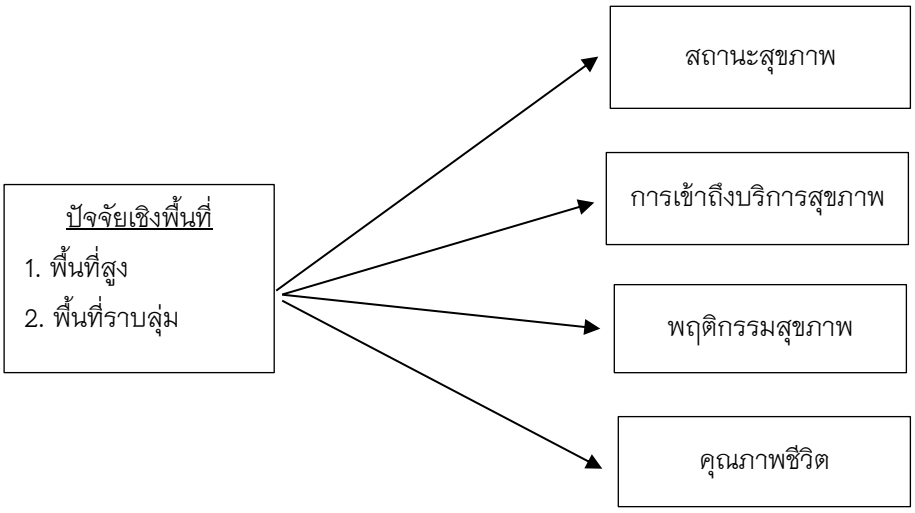
ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษาการเปรียบเทียบสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อเปรียบเทียบสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยและมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 320 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้สูงอายุที่อาศัยและมีทะเบียนบ้านอยู่หมู่ที่ 1 และ 10 ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายจำนวน 320 คน โดยผู้สูงอายุพื้นที่ราบอาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1 และผู้สูงอายุบนพื้นที่สูงอาศัยอยู่ในหมู่ที่ 10 จากขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเปิดตารางอย่างง่ายของเครจซี่และมอรแกน (Krejcie& Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 175 คน และผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มอีก 5 คน เผื่อจำนวนตัวอย่างที่อาจได้ข้อมูลไม่สมบูรณ์เป็น จำนวน 180 คน โดยแบ่งเป็นพื้นที่สูง/พื้นที่ราบ พื้นที่ละ 90 คน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้ว จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยเอารายชื่อประชากรของกลุ่มตัวอย่าง มาทำการกำหนดเลขหมาย โดยแบ่งเป็นผู้สูงอายุหมู่ที่ 1 จำนวน 1 บัญชีและผู้สูงอายุหมู่ที่ 10 จำนวน 1 บัญชี ซึ่งในแต่ละบัญชีจะใส่เรียงลำดับกันไป โดยไม่เว้นหรือซ้ำกันหลังจากนั้นจึงทำการจับฉลากหมายเลขตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและปรับปรุงข้อคำถามของวัชพล ประสิทธิ์ ก้อนแก้ว (2557) และได้นำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทยจากโครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่ ปี พ.ศ. 2545 มาเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานะสุขภาพ ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเข้าถึงบริการสุขภาพ ส่วนที่ 3 ข้อมูลคุณภาพชีวิต ส่วนที่ 4 ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ 4 ด้าน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความสมารถ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบ Content validity จากนั้นปรับปรุงแก้ไขคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่คล้ายกันจำนวน 30 คน คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อทดสอบคุณภาพความเชื่อมั่น โดยประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบัค (Cronbach alpha coeffcient) โดยถือหลักค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าสูงกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือ มีความเชื่อมั่นระดับดี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาอบรมและชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูลและการสอบถามให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 และ 10 ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวนหมู่บ้านละ 3 คน โดยการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย

2. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการพิทักษ์สิทธิ์ให้แก่กลุ่มตัวอย่างและชี้แจงว่าอาสาสมัคร มีสิทธิ์ในการปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยและถอนตัวออกจากการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยไม่สูญเสียสิทธิใด ๆ ที่อาสาสมัครพึงได้รับ เมื่อได้รับความยินยอม จึงเตรียมดำเนินการเก็บข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสอบถามอาสาสมัครครั้งละ 1 คน แต่ละคนจะได้รับการสอบถาม 1 ครั้ง เริ่มทำช่วงเดือนเมษายน 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม 2560 โดยติดต่อประสานงานกับผู้รับผิดชอบงานสุขภาพ ภาคประชาชนระดับท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบไปด้วย สถานะบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษาสถานภาพ รายได้ ความพอเพียงของรายได้ แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ และภาวะการมีโรคประจำตัว โดยใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าการทดสอบที (Independent sample t-test)

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60-69 ปี กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนกลุ่มพื้นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา มากกว่าครึ่งของทั้ง 2 กลุ่มมีสถานภาพสมรส และมีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน เมื่อนำรายได้เทียบกับรายจ่าย พบว่า มีรายได้พอดีรายจ่าย ซึ่งแหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ ได้จากสวัสดิการจากรัฐ ส่วนรายได้หลักที่ได้รับของผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันคือกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงส่วนใหญ่มีรายได้หลักมาจากเบี้ยผู้สูงอายุ รองลงมาได้มาจากการประกอบอาชีพ ส่วนกลุ่มพื้นที่ราบลุ่มมีรายได้ หลักมาจากการประกอบอาชีพ รองลงมาได้มาจากบุคคลในครอบครัว เช่น คู่สมรส บุตร

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 180)

รายการ	กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูง	กลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. สถานะบุคคล	90 (50.0)	90 (50.0)
2. เพศ		
ชาย	38 (42.2)	39 (43.3)
หญิง	52 (57.8)	51 (56.7)
3. อายุ		
60-69 ปี	44 (49.0)	54 (60.1)
70-79 ปี	25 (27.7)	35 (38.8)
80 ปีขึ้นไป	21 (23.3)	1 (1.1)
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	54 (60.0)	29 (32.2)
ประถมศึกษา	36 (40.0)	59 (65.6)
มัธยมศึกษาตอนต้น	0 (0.0)	1 (1.1)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	0 (0.0)	1 (1.1)

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการ	กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูง	กลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
5. สถานภาพ		
โสด	5 (5.6)	7 (7.8)
สมรส	58 (64.4)	53 (58.9)
หม้าย	26 (28.9)	27 (30.0)
หย่า/แยก	1 (1.1)	3 (3.3)
6. รายได้		
ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน	83 (92.3)	78 (86.7)
5,000–10,000 บาท/เดือน	7 (7.7)	11 (12.2)
มากกว่า 10,000 บาท/เดือน	0 (0.0)	1 (1.1)
7. รายได้เมื่อเทียบกับรายจ่าย		
รายได้มากกว่ารายจ่าย	4 (4.4)	4 (4.4)
รายได้พอดีกับรายจ่าย	45 (50.0)	53 (58.9)
รายได้น้อยกว่ารายจ่าย	41 (45.6)	33 (36.7)
8. ที่มาของรายได้*		
การประกอบอาชีพ	42 (46.7)	42 (46.7)
บำนาญ	0 (0.0)	1 (1.1)
จากบุคคลในครอบครัวเช่น คู่สมรส บุตร	60 (66.7)	58 (64.4)
สวัสดิการจากรัฐ เช่นเบี้ยยังชีพ เงินสงเคราะห์ฯลฯ	78 (86.7)	82 (91.1)
9. ที่มาของรายได้หลัก		
การประกอบอาชีพ	28 (31.1)	34 (37.8)
บำนาญ	0 (0.0)	1 (1.1)
จากบุคคลในครอบครัว เช่น คู่สมรส บุตร	24 (26.7)	29 (32.2)
เบี้ยผู้สูงอายุ	38 (42.2)	26 (28.9)

ผลการศึกษาสถานะสุขภาพโดยจำแนกตามการมีโรคประจำตัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว และในกลุ่มที่มีโรคประจำตัวนั้นส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูง รองลงมาเป็นโรคเบาหวาน ส่วนโรคอื่น ๆ คือ โรคไตวายและโรคหลอดเลือดสมองมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ผลการศึกษาการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยการแสดงจำนวนและร้อยละ จำนวน 180 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่มพื้นที่ละ 90 คน โดยจำแนกตามการใช้บริการตรวจสุขภาพของโรงพยาบาลที่มีการจัดบริการให้ สิทธิ์ในการ

รักษาพยาบาล ความสะดวกในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพที่ใช้ประจำพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่เคยใช้บริการตรวจสุขภาพ ของโรงพยาบาลที่มีการจัดบริการให้และมากกว่าครึ่งของทั้ง 2 กลุ่มมีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า มีความสะดวก ในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพที่ใช้ประจำเกือบทั้งหมด มีเพียงแค่ร้อยละ 5.6 ที่ไม่มีความสะดวกในการเข้าถึง สถานบริการสุขภาพที่ใช้ประจำเนื่องจากมีระยะทางไกลจากบ้าน

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต 4 ด้านของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่มที่อาศัยในหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า คุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้านคือ ทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ ทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และทางด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ทั้งกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและพื้นที่ราบลุ่ม เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่สูงมีคะแนนมากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่มในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ในกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงมีคะแนนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน มากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่มแต่ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามคุณภาพชีวิตรวมทั้ง 4 ด้าน

คุณภาพชีวิต	กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูง	กลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม	P-value
	MEAN ± S.D.	MEAN ± S.D.	
1. คุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย	22.14 ± 3.06	22.31 ± 4.27	
2. คุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ	21.92 ± 2.50	20.93 ± 2.80	
3. คุณภาพชีวิตทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	9.08 ± 1.90	8.86 ± 1.35	
4. คุณภาพชีวิตทางด้านสิ่งแวดล้อม	26.66 ± 3.78	25.96 ± 3.28	
คะแนนรวม	86.73 ± 9.91	84.56 ± 9.77	0.142
การแปรผล	ปานกลาง	ปานกลาง	

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพ 4 ด้านของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่มที่อาศัยในหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่าพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยในด้านการรับประทานอาหารและการออกกำลังกายมากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ส่วนในด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วยและการจัดการความเครียดมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า กลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการรับประทานอาหาร (P-value = 0.003)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามพฤติกรรมสุขภาพทั้ง 4 ด้าน

พฤติกรรมสุขภาพ	กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูง	กลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม	P-value
	MEAN ± S.D.	MEAN ± S.D.	
1. ด้านการรับประทานอาหาร	2.58 ± 2.04	2.48 ± 1.57	0.003
2. ด้านการออกกำลังกาย	2.02 ± 1.74	1.93 ± 1.48	0.050
3. ด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วย	2.18 ± 2.02	2.25 ± 2.08	0.066
4. ด้านการจัดการความเครียด	2.23 ± 1.67	2.24 ± 1.80	0.764
คะแนนรวม	2.25 ± 0.22	2.22 ± 0.17	0.374

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมพบว่า คุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน ของผู้สูงอายุมีค่าระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและพื้นที่ราบลุ่ม คะแนนรวม 79.36 และ 78.98 ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธาริน สุขอนันต์ และคณะ (2554) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 93.76) โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 91.49) ร้อยละ 64.2

พฤติกรรมสุขภาพทั้ง 4 ด้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 คะแนน ซึ่งมีคะแนนมากกว่ากลุ่มพื้นที่ราบลุ่มที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 คะแนน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรับประทานอาหาร (P-value = 0.036) โดยสรุปภาพรวมพบว่าทั้ง 2 กลุ่มมีพฤติกรรมสุขภาพโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธราธร ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชอุดม (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพ ผู้สูงอายุ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมสุขภาพของ ผู้สูงอายุโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และการศึกษาของวัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว (2557, หน้า 97) ได้ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ โดยภาพรวมพบว่า มีพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของอรชร โวทวี (2548, หน้า 90) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เมื่อทราบและเข้าใจถึงสถานะสุขภาพของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและพื้นที่ราบลุ่ม หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายแล้วนำผลวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่เหมาะสมตามสถานะบุคคล

2. ผลวิจัยที่ได้จากการเปรียบเทียบสถานะสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงและกลุ่มพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สามารถนำไปปรับใช้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในแต่ละด้านได้ โดยเฉพาะด้านการออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 20-30 นาทีหรือมากว่านั้น ของทั้ง 2 กลุ่มที่พบค่าคะแนนเฉลี่ยในการปฏิบัติน้อยอยู่ดังนั้นทุกภาคส่วนในตำบลแม่ยาวควรมีการกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่มเห็นความสำคัญของการออกกำลังกายและมีการออกกำลังกายมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะอาจารย์ ดร.น้ำเงิน จันทรมณี อาจารย์ ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และขอขอบพระคุณ ผู้สูงอายุ ที่อาศัยในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ บิดา มารดา ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอ กราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

ธาริน สุขอนันต์ และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี. **วารสารสาธารณสุขศาสตร์**, 41(3), 240–249.

ธราธร ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชอุดม. (2550). **พฤติกรรมสุขภาพ ผู้สูงอายุ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.** นครปฐม: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

มารยาท โยทองยศ และปราณี สวัสดิสรรพ์. (2551). **การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม.

วัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว. (2557). **พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546**. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.dla.go.th/upload/regulation/type1/2554/2/488_1.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2557**. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559,จาก http://service.nso.go.th/nso/web/survey/survey_pop.html

อรชร โวทวี. (2548). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). Determinining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30, 607–610.

World Population Ageing. (2015). **Department of Economic and Social Affairs Population Division**. Retrieved March 26, 2017, from http://www.dmh.go.th/test/download/files/whoqol.pdf

การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 โรงเรียนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่

Efficacy study of the dental health education program on oral health care behaviors among school children grade 4–6 in Saeab Subdistrict, Song District, Phrae Province

หยาดพิรุณ วังอะโศก[1*] และ สมคิด จูหว้า[2]

Yadpirun Wungasok[1*] and Somkid Juwa[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาสภาวะทันตสุขภาพของเด็กนักเรียน 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ สภาวะทันตสุขภาพ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ ในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4–6 โรงเรียนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยทำการศึกษาจากประชากรจำนวน 60 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกสภาวะทันตสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ Wilcoxon Signed Rank test

ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษาคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.001$) สภาวะโรคฟันผุ เหงือกอักเสบและปริมาณ คราบจุลินทรีย์ลดลงกว่าก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.001$)

คำสำคัญ: ทันตสุขศึกษา นักเรียน

Abstract

The present study was quasi–experimental research, and the study was to investigate 1) To study the personal information of students. 2) To study dental health status of school children 3) To compare the knowledge, self–efficacy, behavioral prevention of dental caries a, gingivitis, and plaque index among school

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : yadpi_w@hotmail.com

children grade 4–6 in Saeab Subdistrict, Song District, Phrae Province. The study population was 60 students, Questionnaire and dental health record were used as research tools. Data were analyze by using descriptive statistic, frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and Wilcoxon Signed Rank test.

The results showed that after intervention, knowledge, self–efficacy, practice for dental caries and gingivitis prevention were higher than before experimental, that had statistical significance level at 0.05 ($P < 0.001$).Dental caries, gingivitis and plaque index decreased than before experimental, that had statistical significance level at 0.05 ($P < 0.001$).

Keywords: Dental health education, Student

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาทันตสาธารณสุขเป็นปัญหาเรื้อรังที่ปรากฏอยู่ทั่วไป ถึงแม้ไม่ใช่โรคร้ายแรงที่ต้องรักษาอย่างเร่งด่วนและไม่ทำให้เสียชีวิต แต่โรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบเปรียบเสมือนภัยมืดที่บั่นทอนสุขภาพอย่างมาก ทั้งต่อร่างกายและจิตใจและมีผลกระทบต่อการศึกษาของเยาวชนอีกด้วย ซึ่งปัญหาทันตสาธารณสุขในกลุ่มเยาวชน ยังพบอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มวัยเรียนที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชาติในอนาคต (รัตติยา ยอดวงศ์, 2556) ปัญหาสุขภาพช่องปากเป็นสิ่งที่สามารถป้องกันและรักษาได้ แต่ถ้าไม่รีบแก้ไขก็จะก่อให้เกิดความเจ็บปวด ทรมาน และยังเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคไปยังอวัยวะอื่น ๆ ได้

จากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศครั้งที่ 7 ปี 2555 ของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย ผลการสำรวจกลุ่มอายุ 12 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ฟันแท้ขึ้นครบ 28 ซี่ โดยใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบความรุนแรงของฟันผุ ในทางสากล พบว่า เด็กอายุ 12 ปี มีสภาวะโรคฟันผุและสภาวะเหงือกอักเสบ ร้อยละ 52.30 และ 50.30 ตามลำดับ โดยในภาคเหนือพบสภาวะโรคฟันผุและสภาวะเหงือกอักเสบ ร้อยละ 52.80 และ 52.90 จากการสำรวจสภาวะ ทันตสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ ปี 2558 พบว่า เด็กอายุ 12 ปี มีสภาวะโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ ร้อยละ 36.20 และ 60.80 และการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของเด็กอายุ 12 ปี ในตำบลสะเอียบ พบว่า มีสภาวะ โรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ ร้อยละ 17.94 และ 52.30 ตามลำดับ

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย จึงสนใจที่จะประยุกต์ใช้โปรแกรมทันตสุขศึกษามาใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความสามารถและการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ อย่างเหมาะสม และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 โรงเรียนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 ในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่

2. เพื่อศึกษาความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคและสภาวะทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 ในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ก่อนและหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษา

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรค และสภาวะทันตสุขภาพในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 โรงเรียนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ก่อนและหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4–6 ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 60 คน แต่เนื่องจากประชากรกลุ่มเป้าหมายมีขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนประชากรเป้าหมายเป็นกลุ่มในการศึกษาโดยมีเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) และเกณฑ์คัดออก (Exclude criteria)

เกณฑ์ในการคัดกลุ่มตัวอย่างเข้า (Inclusion criteria) มีดังนี้

1. เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนใน โรงเรียนบ้านป่าเลา (ประชานุสรณ์) และโรงเรียนบ้านดอนชัย (ประชาอุทิศ) อำเภอสอง จังหวัดแพร่

2. สามารถสื่อสารเข้าใจ ไม่มีปัญหาในเรื่องการพูด การได้ยิน อ่านออก เขียนได้

3. ผู้ปกครองยินยอมให้เด็กในความปกครองเข้าร่วมโครงการ

เกณฑ์ในการคัดกลุ่มตัวอย่างออก (Exclusion criteria) มีดังนี้

1. เด็กนักเรียนไม่ประสงค์เข้าความร่วมโครงการหรือเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามแผนการดำเนินโครงการ

2. นักเรียนลาออกหรือย้ายสถานศึกษาระหว่างดำเนินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย (รัตติยา ยอดวงศ์, 2555) แล้วนำมาปรับปรุงใช้ตามบริบทพื้นที่ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของเด็กนักเรียน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านการรับรู้ในความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตัวทางด้านทันตสุขภาพ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ

ส่วนที่ 5 แบบบันทึกสภาวะโรคฟันผุและโรคเหงือกอักสบ

ส่วนที่ 6 แบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา แล้วนำไปพิจารณารายข้อ หากค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีความสอดคล้องตามเนื้อหา แต่ถ้าข้อคำถามใดต่ำกว่า 0.5 ให้ตัดข้อคำถามนั้นทิ้งหรือปรับปรุงคำถามให้เหมาะสมแล้วจึงนำไปทดลองใช้ต่อไป ค่าที่ได้เท่ากับ 0.67–1

2. หาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 30 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดย

2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของคะแนนความรู้ โดยวิธี Kuder–Richardson ใช้สูตร K–R20 ได้ค่าเท่ากับ 0.83

2.2 วิเคราะห์หาความยากง่าย โดยกำหนดให้ดัชนีความยากง่ายมีค่าระหว่าง 0.20–0.80 ซึ่งผลที่ได้ผ่านทุกข้อ

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์คอนบราคอัลฟ่า (Cronbachs' alpha coefficient) ค่าที่ได้เท่ากับ 0.74

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เพื่อขออนุญาตเข้าไปศึกษาและเก็บข้อมูลจากเด็กนักเรียน

2. นำหนังสือจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ประสานงานกับครูอนามัยโรงเรียนและครูประจำชั้น นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำงานวิจัย

4. ประสานงานและชี้แจงวัตถุประสงค์กับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อขออนุญาตให้นักเรียนหรือเด็กในความปกครอง เข้าร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

5. อสม.แกนนำส่งเสริมทันตสุขภาพ นำแบบถามที่สร้างไปเก็บข้อมูลก่อนการดำเนินโครงการวิจัย

6. ทำการตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตแพทย์

7. ดำเนินการตามแผนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษาที่ได้กำหนดไว้

8. การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการดำเนินโครงการวิจัย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ

9. สรุปและประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

2. วิเคราะห์สภาวะทันสุขภาพ ความรู้ การรับรู้ในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรค และการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคก่อนและหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษาด้วย ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยของคะแนน และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรค ก่อนและหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษาด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Rank test

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55 ส่วนใหญ่มีอายุ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.70 รองลงมาคืออายุ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.70 มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 11.30 ปี ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 นักเรียนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 26.70 และระดับที่นักเรียนศึกษาน้อยที่สุดคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 20 ในส่วน

ของอาชีพผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองสาวนใหญ่ ร้อยละ 65 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 26.70 และอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 8.30

ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ

พบว่า ก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับคะแนนความรู้อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 86.70 และระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.30 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เท่ากับ 6.78 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.52 หลังจากการรับโปรแกรมทันตสุขศึกษา พบว่า ระดับคะแนนความรู้ของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65 ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 28.30 และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 6.70 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เท่ากับ 13.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75

ข้อมูลด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ

ก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนส่วนใหญ่มีระดับคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 86.70 รองลงมาคือระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.30 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองเท่ากับ 38.18 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.28 หลังจากการรับโปรแกรมทันตสุขศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบของ อยู่ในระดับต่ำระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 78.30 รองลงมามีระดับการรับรู้สูง คิดเป็นร้อยละ 20 และมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 1.70 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองเท่ากับ 54.85 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.91

ข้อมูลด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ

การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ พบว่า ก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 95 และมีการปฏิบัติตัวในระดับปานกลาง ร้อยละ 5 ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติตัว เท่ากับ 9.97 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.97 และหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 63.30 และมีการปฏิบัติตัวในระดับปานกลาง ร้อยละ 21.70 และมีการปฏิบัติตัวในระดับสูง ร้อยละ 15 ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติตัว เท่ากับ 18.65 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.24

ข้อมูลด้านสภาวะทันตสุขภาพ

สภาวะโรคฟันผุ พบว่า ก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีสภาวะโรคฟันผุ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 35 หลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีสภาวะโรคฟันผุ จำนวน 8 คน คิดเป็น ร้อยละ 13.30

สภาวะโรคเหงือกอักเสบ พบว่า ก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีสภาวะโรคเหงือกอักเสบ จำนวน 32 คิดเป็นร้อยละ 53.30 หลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีสภาวะโรคเหงือกอักเสบ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25

ปริมาณคราบจุลินทรีย์ พบว่าก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีปริมาณคราบจุลินทรีย์อยู่ในระดับสูง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาคือระดับปานกลาง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 31.70 และระดับต่ำ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 15 หลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีระดับปริมาณคราบจุลินทรีย์อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมาคือระดับปานกลาง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 31.70 และระดับสูง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5

ตาราง 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ การรับรูความสามารถของตนเอง และการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ (N = 60)

ข้อมูล	$\bar{X}$	S.D.	Z	p-value
ความรู้ด้านทันตสุขภาพ				
ก่อนทดลอง	6.78	2.52	- 6.76	0.00*
หลังทดลอง	13.38	1.75		
การรับรู้ความสามารถของตนเอง				
ก่อนทดลอง	38.18	5.28	- 6.74	0.00*
หลังทดลอง	54.85	4.91		
การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรค				
ก่อนการทดลอง	9.97	2.97	- 6.75	0.00*
หลังทดลอง	18.65	3.24		

หมายเหตุ: *P-value < 0.001

จากตาราง 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านทันตสุขภาพ การรับรู้ความสารถของตนเอง การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบก่อนการให้ทันตสุขศึกษาและหลังการให้ทันตสุขศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value < 0.001)

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สามารถทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคได้ถูกต้องมากขึ้น และส่งผลให้ปริมาณคราบจุลินทรีย์ รวมถึงสภาวะโรคฟันผุลดลง ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. สภาวะโรคฟันผุและปริมาณคราบจุลินทรีย์

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ก่อนการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีสภาวะโรค ฟันผุจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 35 สภาวะโรคเหงือกอักเสบ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 และปริมาณคราบจุลินทรีย์ อยู่ในระดับสูง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 ภายหลังการได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา พบว่า เด็กนักเรียน มีสภาวะโรคฟันผุ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 สภาวะโรคเหงือกอักเสบ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ปริมาณคราบจุลินทรีย์อยู่ในระดับสูง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ซึ่งลดลงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ พลท้าว (2557) ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาร่วมกับการใช้สื่อประสมช่วยสอนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า การใช้สื่อประสมช่วยสอนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนระดับประถมศึกษา สภาวะเหงือกอักเสบในกลุ่มทดลอง ลดลงกว่าก่อนการทดลองและลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ เยาวดี มาพูนธนะ (2555) ศึกษาเรื่อผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค

ร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า โปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อการป้องกันโรคร่วมกับ การสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สภาวะเหงือกอักเสบในกลุ่มทดลอง ลดลงกว่าก่อนการทดลองและลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ รัตติยา ยอดวงศ์ (2556) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่าหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพมีระดับปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม

2. ความรู้ด้านทันตสุขภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนการได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 86.70 รองลงมาคือระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.30 ภายหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมาคือระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 28.30 ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของกิติศักดิ์ มูลละ (2555) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ช่อชฎา กิตติธนโชคชัย (2554) ศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจร่วมกับทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ สาวิตรี แถมเกษม (2552) ศึกษาผลของการพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษาภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคฟันผุ สูงกว่าการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ รัตติยา ยอดวงศ์ (2556) ศึกษาประสิทธิพลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า หลังจากให้โปรแกรมทันตสุขศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพในกลุ่มศึกษาสูงขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

3. การรับรู้ความสามารถของตนเอง

จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนการได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 86.70 รองลงมาคือระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.30 ภายหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบมากขึ้นกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา คะแนนเฉลี่ยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 78.30 รองลงมาคือระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 20 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติศักดิ์ มูลละ (2555) ศึกษาเรื่อผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มทดลอง มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่ม

เปรียบเทียบ สาวิตรี แถมเกษม (2552) ศึกษาผลของการพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเอง เพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ สูงกว่าการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ กุลชาติ วัฒนวงศ์ เวฬุวนารักษ์ (2555) ศึกษาเรื่องผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเอง ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการทดลอง การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ กลุ่มทดลองมีคะแนนมากกว่า ก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ เยาวดี มาพูนธนะ (2554) ศึกษาเรื่อผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษา โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า โปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจ เพื่อการป้องกันโรคร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของด้านความคาดหวัง ในความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

4. การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรค

จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนการได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษานักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตัว ในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 95 รองลงมาคือระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 5 ภายหลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบมากขึ้นกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา คะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมาคือระดับปายกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.70 และระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 15 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติศักดิ์ มูลละ (2555) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ วีรยุทธ พลท้าว(2557) ศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาร่วมกับการใช้สื่อประสมช่วยสอน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ช่อชฎา กิตติธนโชคชัย (2554) ศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจร่วมกับทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ กุลชาติ วัฒนวงศ์ เวฬุวนารักษ์ (2555) ศึกษาผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ภายหลังการทดลองคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ กลุ่มทดลองมีคะแนนมากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การให้ความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นที่นักเรียนจะนำไปปฏิบัติตัวในทางที่ถูกต้อง ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดและดำเนินกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มองเห็นความสำคัญของสุขภาพช่องปากของตนเอง และเกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพช่องปากมากขึ้น

2. การดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพและเฝ้าระวังการเกิดโรคทางทันตกรรม ควรมีการส่งเสริมและป้องกันในวัยเด็กตั้งแต่ฟันยังไม่ขึ้นโดยมุ่งเน้นให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กและเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากให้กับเด็กตั้งแต่ฟันซี่แรกขึ้นในช่องปาก

3. ผลการวิจัยในส่วนของสภาวะโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบที่ลดลงไม่ได้เกิดจากกิจกรรมในโปรแกรมทันตสุขศึกษาแต่เกิดจากได้รับการรักษาทางทันตกรรมหลังจากที่นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองและการสนับสนุนทางสังคมมาใช้ส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากตั้งแต่ก่อนที่ฟันจะขึ้นในช่องปากในกลุ่มผู้ปกครองเด็กเล็ก เพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพช่องปากบุตร หลาน ของตนเอง และให้ผู้ปกครองเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพช่องปากด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด จูหว้า รองคณะบดีฝ่ายกิจการนิสิตและประกันคุณภาพการศึกษา ที่ให้คำปรึกษา แนะนำตลอดจนการช่วยตรวจสอบแก้ไขให้การศึกษาครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ทันตแพทย์หญิงวิลาวรรณ จันจร ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายทันตกรรม โรงพยาบาลสอง ทันตแพทย์หญิงนิลุบล แก้วมา ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ และคุณเยาว์ภา ตะเพียนทอง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เสนอแนะแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าเลา (ประชานุสรณ์) โรงเรียนบ้านดอนชัย (ประชาอุทิศ) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาหลวง (ประชาพัฒนา) และคณะครูทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเข้าไปเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. (2549). **111 เรื่องที่ครูอยากรู้.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กิติศักดิ์ มูลละ. (2555). **ผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

กุลชาติ วัฒนวงศ์ เวฬุวนารักษ์. (2555). **ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตำบลเมืองแคน อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ช่อชฎา กิตติธนโชคชัย. (2554). **ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เยาวดี มาพูนธนะ. (2555). **ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

รัตติยา ยอดวงศ์. (2556). **ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขต ตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

นายวีรยุทธ พลท้าว. (2557). **ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาร่วมกับการใช้สื่อประสมช่วยสอนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สาวิตรี แถมเกษม. (2552). **ผลของการพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

การศึกษาสถานะสุขภาพและปัจจัยเสี่ยงของเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

The study of the farmers' health status and various risk factors of pesticides use, Muangchang Sub-District, Phu Piang District, Nan Province

พัตราภรณ์ ณะแก้ว[1*] และ องอาจ วิพุธศิริ[2]

Pattarporn Nakaew[1*] and Ong-arj Viputsiri[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเสี่ยงในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืช กับสถานะสุขภาพของเกษตรกร ทำการศึกษาในตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสุ่มโดยวิธีการสุ่มแบบจัดชั้น (Stratified random sampling) จำนวน 301 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณาและเชิงวิเคราะห์ Chi-Square

จากการศึกษา พบว่า อัตราการตอบกลับร้อยละ 100 โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบเป็นเพศชาย ร้อยละ 72.8 อายุระหว่าง 56-65 ปี ร้อยละ 41.2 เป็นผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 22.3 เป็นผู้ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 7.3 และส่วนมากเป็นผู้ใช้สารแบบผสมผสาน ร้อยละ 70.4 ข้อมูลสถานะสุขภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีโรคประจำตัว ร้อยละ 11.9 ส่วนใหญ่เป็นโรคเบาหวานร่วมกับโรคความดันโลหิตสูง พบการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือน ร้อยละ 13.28 และพบความผิดปกติหลังการสัมผัสสารเคมีและแบบผสมผสานในกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 7.9 ส่วนใหญ่พบในระบบหายใจ และน่าสังเกตว่า เกษตรกรที่ใช้เฉพาะสารอินทรีย์ไม่พบว่ามีการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนเลย (ร้อยละ 0) เกษตรกรผู้เจ็บป่วย ร้อยละ 13.28 โดยเลือกใช้สถานบริการมากที่สุดคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้อยละ 94.35 ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ($p < 0.001$)และระดับการศึกษา ($p < 0.05$) ส่วนปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงต่อสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนคนทำเกษตรในครัวเรือน ($p < 0.001$) ประเภทสารกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.001$) ระยะเวลาการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.05$) ปริมาณการใช้สารเคมีต่อปี ($p < 0.001$) ปริมาณการใช้สารอินทรีย์ต่อปี ($p < 0.001$) การเกี่ยวข้องกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.001$) และการได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสารกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.001$) นอกจากนั้น ยังพบว่า เกษตรกรที่ใช้แต่สารอินทรีย์มีต้นทุนถูกกว่ากลุ่มใช้สารเคมีราว 10 เท่ามีสุขภาพจิตดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mugglealley@hotmail.com

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาครั้งนี้ สมควรขยายการศึกษาวิจัยโปรแกรมนำร่องนี้ โดยเพิ่มจำนวนกลุ่มเกษตรกรและพื้นที่ ตลอดจนติดตามแนวโน้มวิธีการกำจัดศัตรูพืชเป็นระยะต่อไป และส่งเสริมให้มีการใช้สารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืชให้มากขึ้น และส่งเสริมให้มีภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกษตรกรมีการใช้สารอินทรีย์เพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สถานะสุขภาพ ปัจจัยเสี่ยง สารกำจัดศัตรูพืช

Abstract

The objective of this survey study was to determine the relationship among various risk factors of the herbicides use (including personal profile, knowledge, attitude, and practice linkage to health risk scores) and the agriculturists' health status. Those 301 sample were recruited through stratifies random sampling from All agriculturists in Muangchang Sub-District, Phu Piang District, Nan Province. The survey questionnaires were constructed by experts and tested. The data was collected and analyzed by using descriptive and analytic statistics (Chi-Square).

The response rate was 100%. Majority of the respondents were male (72.8%), aged between 56-65 years old (41.2%). Types of Pesticides use were chemicals pesticide (22.3%), organic pesticides (7.3%) and mixed (70.4%). The health status of agriculturists showed that they had chronic diseases 11.9%, mostly diabetes with hypertension. Acute illness (13.28%) was diagnosed within 6 months. Toxic incidence after pesticide exposure in agro-chemicals and mixed (7.9), mostly found in the respiratory system. In those organic users only, there was no illness in 6 months or pesticide toxic found. Those who had illness (13.28%) went to seek care from Sub- District health promotion hospitals (94.35%). For various risk factors relating to health status were statistically significance differences via age ($p < 0.001$), education ($p < 0.05$), number of agriculturists in the household ($p < 0.0\ 01$), type of pesticide use ($p < 0.001$), pesticide exposure time ($p < 0.05$), amount of chemicals use per year ($p < 0.001$), involved of pesticide use ($p < 0.001$) and pesticide training attended ($p < 0.001$). Furthermore, those organic users found that the cost of organic use was cheaper than chemical use than almost ten times and also better mental health significantly ($p < 0.05$).

Recommendations from the pilot study is that further research should be conducted with larger sample size and extending more areas including follow up for long term to identify the trend of organic pesticide use. Promoting organic pesticide use and developing network for learning and sharing experiences should be strengthened in both public and private stakeholders for better health safety, benefit and sustainable quality of life.

Keywords: health status, risk factors, pesticides used

บทนำ

ประเทศไทยมีรายงานสถิติผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่เข้ารับบริการในสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข จากฐานข้อมูลผู้ป่วยจากระบบประกันสุขภาพ ในปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีผู้ป่วยจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีจำนวนสูงถึง 8,546 คน พบในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด มีรายงานผู้ป่วยสูงขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนที่เกษตรกรเริ่มมีการเพาะปลูกพืชและมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชร่วมด้วย (สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2555)

สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถก่อความเป็นพิษ หรือเป็นสาเหตุ หรือปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ ที่สำคัญใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะแรกส่งผลกระทบแบบเฉียบพลัน เกิดขึ้นหลังจากที่ร่างกายได้รับการสัมผัสพิษของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระยะไม่นาน ซึ่งลักษณะนี้ในระบบการรายงานการ เฝ้าระวังโรค และการรักษาสามารถระบุสาเหตุของการเกิดโรคได้ค่อนข้างชัดเจน แต่ในลักษณะที่สองส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยแบบเรื้อรัง และบางโรคมีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถระบุสาเหตุของการเกิดโรคที่ชัดเจน (อุเทน ชัยวงศ์, 2555)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า สารเคมีกำจัดศัตรูพืชก่อให้เกิดอันตรายและผลกระทบต่อสุขภาพเป็นอย่างยิ่ง และเนื่องจาก ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรมกันเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวนแปลง 3,888 แปลง เนื้อที่เพาะปลูก 20,084 และมีจำนวนเกษตรกรที่ทำการเกษตร 1,380 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอภูเพียง, 2560) ซึ่งเป็นตำบลที่มีประชากรในการทำเกษตรกรรมมากที่สุดในอำเภอภูเพียง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาสถานะสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ปัจจัยเสี่ยงในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ให้เกิดการป้องกันและเกิดความปลอดภัยในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนเพื่อลดอันตรายจากการได้รับสารกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร ผู้สัมผัสสาร และประชาชนผู้บริโภคผลิตผลทางการเกษตรต่อไป

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

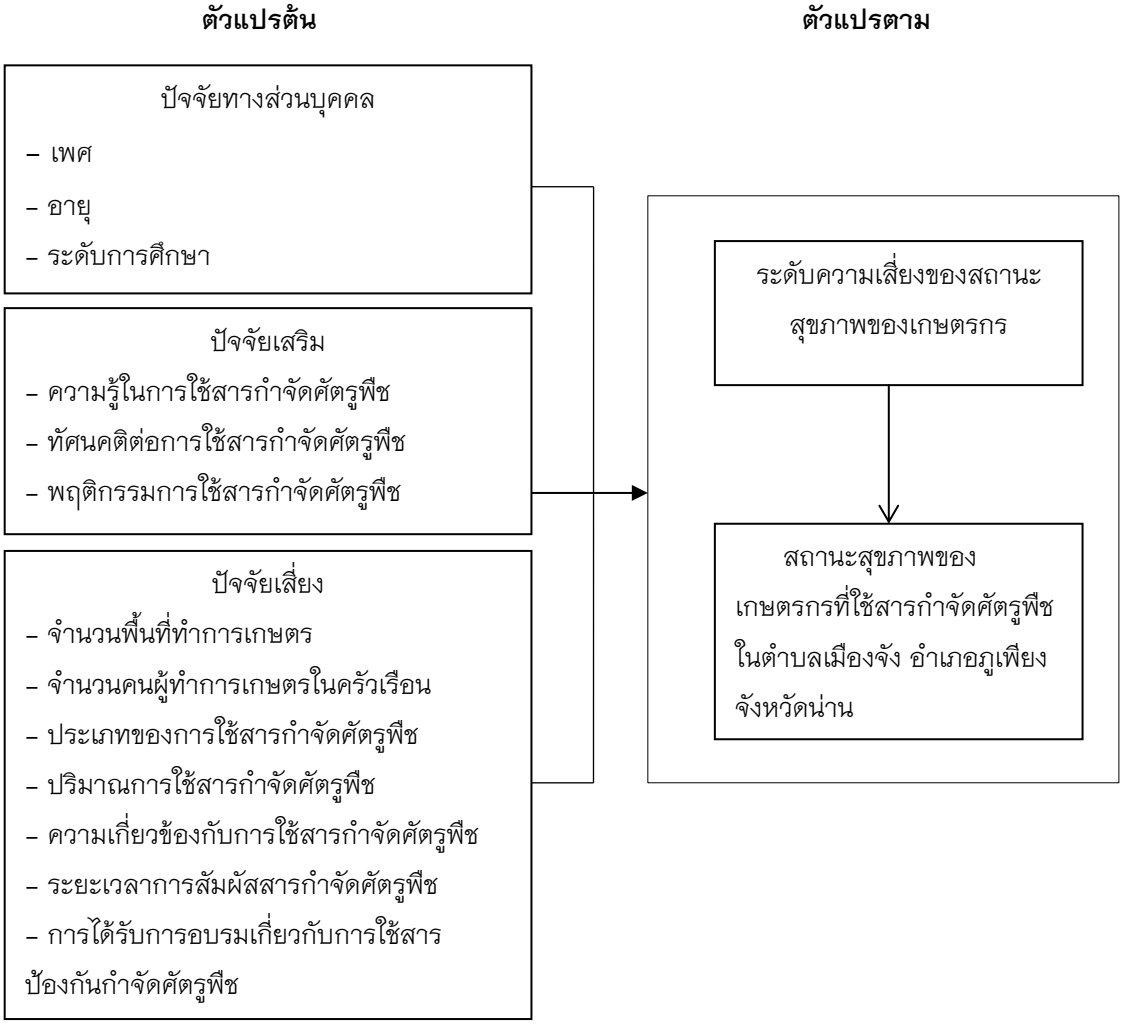
1. เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืช และสถานะสุขภาพ ของเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์และสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ในตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเสี่ยงในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์และสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ในตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเสี่ยงในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืช กับสถานะสุขภาพของเกษตรกรในตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือตัวแทนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอภูเพียง ปี 2560 ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้าน ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ทั้งหมด 1,380 ครัวเรือน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการประมาณค่า ใช้วิธีการสุ่มแบบจัดชั้น (Stratified sampling) และสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 301 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยเสี่ยง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามภาวะสุขภาพของเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความชำนาญจำนวน 3-5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางภาษา และความครอบ คลุมของเนื้อหา แล้วนำไปปรับปรุงคำถามตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอแนะแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง เมื่อพิจารณารายข้อ หากค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีความสอดคล้องตามเนื้อหา แต่ถ้าข้อคำถามใดต่ำกว่า 0.5 ให้ตัดข้อคำถามนั้นทิ้งหรือปรับปรุงคำถามให้เหมาะสม

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์คอนบราคอัลฟ่า (Cronbachs' alpha coefficient) ซึ่งหากค่าความเที่ยงที่คำนวณได้มากกว่า 0.7 ถือว่ายอมรับได้ โดยค่าของแบบสอบถามในส่วนของความรู้เกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชเท่ากับ 0.84 ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชเท่ากับ 0.765 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารกำจัดศัตรูพืชเท่ากับ 0.825 ภาวะสุขภาพของเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืชด้านร่างกายเท่ากับ 0.780 ภาวะสุขภาพของเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืชด้านจิตใจเท่ากับ 0.718 และปรับปรุงเครื่องมือให้เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เรื่อง การศึกษาสถานะสุขภาพและปัจจัยเสี่ยงของเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ขออนุมัติคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

ขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวมรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพะเยา ถึงนายอำเภอภูเพียง เกษตรอำเภอภูเพียง สาธารณสุขอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เพื่อขออนุญาตทำการศึกษาและเก็บข้อมูลในการศึกษา

ส่งหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาและกลุ่มทดลองใช้ (Try out) แบบสอบถาม กับเกษตรกรตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นพื้นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปัจจัยทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทัศนคติ และภาวะสุขภาพของเกษตรที่ใช้สาอินทรีย์ และสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ระยะเวลา 2 เดือน

เมื่อได้ข้อมูลทางการวิจัยกลับคืนมา ก็ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบ และแบบสอบถามนำไปดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเสี่ยงในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ระดับความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติตัวในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช และสถานะสุขภาพ ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติตัวในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช และสถานะสุขภาพ กับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเสี่ยงในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์และเกษตรกรที่ใช้สารเคมี ในการกำจัดศัตรูพืช โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square

ผลการศึกษา

การศึกษาสถานะสุขภาพและปัจจัยเสี่ยงของเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 301 ราย ซึ่งข้อมูลที่ได้วิเคราะห์จากแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

เกษตรกรใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืช จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 และใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืช จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 70.43 ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.1, 81.8 และ 70.8 ตามลำดับ มีอายุอยู่ในช่วง 56–65 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 รายได้ต่อปีอยู่ในช่วง 20,000–49,999 บาท จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 ระยะเวลาการเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ช่วงระหว่าง 10–20 ปี จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ 1–2 คน จำนวน 246 คิดเป็นร้อยละ 81.7 อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำสวน จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 ระยะเวลาประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 146 ร้อยละ 48.5 ระยะเวลาในการเปลี่ยนสารเคมีที่เปลี่ยนมาใช้สารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืชอยู่ในช่วง 4–6 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 ชนิดสารเคมีที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ ยาฆ่าหญ้า จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 ชนิดสารอินทรีย์ที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ ปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 ปริมาณการใช้สารเคมีน้อยกว่า 100 ลิตร/ปี จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 82.7 ปริมาณการใช้สารอินทรีย์มากกว่า 300 ลิตร/ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 ค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีน้อยกว่า 10,000 บาท/ปี จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 72.1 ค่าใช้จ่ายในการซื้อสารอินทรีย์น้อยกว่า 1,000 บาท/ปี จำนวน 161 คน ร้อยละ 53.5 เกี่ยวข้องกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช เป็นผู้ผสมสารกำจัดศัตรูพืช จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 อยู่บริเวณที่ฉีดพ่น จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 และเป็นผู้ฉีดพ่นเองหรือรับจ้างฉีดพ่น จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 เกษตรกรเคยเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4

ระดับความรู้ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5 ระดับความรู้ของเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5 ระดับความรู้ของเกษตรกรที่ใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 91

ระดับทัศนคติต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2 ระดับทัศนคติต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 ระดับทัศนคติต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกร ที่ใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2

ระดับพฤติกรรมต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับปลอดภัย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 70.1 ระดับพฤติกรรมต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความเสี่ยง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 ระดับพฤติกรรมต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ในเกษตรกรที่ใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับปลอดภัย จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7

ข้อมูลด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีโรคประจำตัว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 เกษตรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชมีโรคประจำตัว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 เกษตรที่ใช้สารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชมีโรคประจำตัว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7

การตรวจสุขภาพประจำปี พบว่า เกษตรที่ใช้สารเคมีเคยตรวจสุขภาพประจำปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 เกษตรที่ใช้สารอินทรีย์ตรวจสุขภาพประจำปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 เกษตรที่ใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์ตรวจสุขภาพประจำปี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 86.8

การเข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในรอบ 6 เดือน พบว่า เกษตรที่ใช้สารเคมีและใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืชเข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในรอบ 6 เดือน จำนวน 6 และ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และ 16.0 ตามลำดับ เกษตรกรที่ใช้เฉพาะสารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืชไม่เคย เข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ความถี่ของความผิดปกติหลังการสัมผัสสาร พบว่า เกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบความผิดปกติหลังการสัมผัสสารในระบบหายใจความถี่นาน ๆ ครั้ง (3 เดือน/ครั้ง) จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 พบความผิดปกติในระบบผิวหนังและระบบหายใจ บ่อย (ทุกเดือน) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และพบความผิดปกติในระบบไหลเวียนโลหิต บ่อยที่สุด (ทุกสัปดาห์) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 เกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืช พบความผิดปกติหลังการสัมผัสสารในระบบหายใจความถี่นาน ๆ ครั้ง (3 เดือน/ครั้ง) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 และเกษตรกรที่ใช้สารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืช พบความผิดปกติหลังการสัมผัสสารในระบบหายใจความถี่นาน ๆ ครั้ง (3 เดือน/ครั้ง) จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 71.7 พบความผิดปกติในระบบประสาท บ่อย (ทุกเดือน) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และพบความผิดปกติในระบบผิวหนัง บ่อยที่สุด (ทุกสัปดาห์) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9

อาการผิดปกติหลังจากการใช้หรือสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรที่ใช้สารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืช มีอาการผิดปกติ หลังจากการใช้หรือสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 รองลงมา คือเกษตรกรที่ใช้สารเคมี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 45 และเกษตรกรที่ใช้อินทรีย์ ไม่พบความผิดปกติหลังสัมผัสสาร โดยจำแนกอาการเจ็บป่วยตามระบบ ดังนี้

อาการเจ็บป่วยของระบบกล้ามเนื้อ พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นกลุ่มที่เจ็บป่วย คือ ตะคริว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 และอาการกล้ามเนื้ออ่อนล้า จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0

อาการเจ็บป่วยของระบบผิวหนัง พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นกลุ่มที่เจ็บป่วย คือ ผื่นคัน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และคันผิวหนัง ผิวแตกแห้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 45

อาการเจ็บป่วยของระบบผิวหนัง พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชมีอาการแสบจมูก จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 65.6 น้ำมูกไหล จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 เจ็บคอ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9 เกษตรที่ใช้สารอินทรีย์มีอาการไอ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 หายใจติดขัด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6

อาการเจ็บป่วยของระบบไหลเวียนโลหิต พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีอาการตาพล่ามัว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 อาการใจสั่น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชมีอาการเหงื่อออกมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8

อาการเจ็บป่วยของระบบประสาท พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีอาการนอนไม่หลับ อาการชา อาการตาแดง/แสบตา/ปวดแสบร้อน/คันตา อาการหน้ามืด และอาการอ่อนเพลีย จำนวน 4, 1, 6, 1 และ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6, 1.5, 9, 1.5 และ 90.0 ตามลำดับ เกษตรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืช มีอาการปวดศีรษะ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 และเกษตรที่ใช้สารเคมีและอินทรีย์กำจัดศัตรูพืช มีอาการปวดศีรษะ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2

อาการเจ็บป่วยของระบบทางเดินอาหาร พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีอาการปวดท้องเกร็ง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และเกษตรกรที่ใช้สารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชมีอาการคลื่นไส้ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4

สถานบริการที่เข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยส่วนใหญ่คือ สถานีอนามัย/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 94.4

ระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพ พบว่า เกษตรกรที่ใช้สารเคมีมีระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพกายอยู่ในระดับมีความเสี่ยงต่ำ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 เกษตรกรที่ใช้อินทรีย์ มีระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพกายอยู่ในระดับมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 59.1 เกษตรกรที่ใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์ มีระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพกายอยู่ในระดับมีความเสี่ยงค่อยข้างสูง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 และในด้านของสุขภาพจิต พบว่า เกษตรกรที่ใช้เฉพาะสารเคมี ใช้เฉพาะสารอินทรีย์ และใช้ทั้งสารอินทรีย์และสารเคมี มีระดับความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป จำนวน 35, 16 และ 125 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2, 72.7 และ 59.0 ตามลำดับ

ตาราง 1 แสดงความสัมพันธ์ประเภทสารกำจัดศัตรูพืชกับโรคประจำตัว

โรคประจำตัว	สารเคมี (n = 67)		สารอินทรีย์ (n = 22)		ผสมผสาน (n = 212)		รวม	ร้อยละ	Mean	Chi-square	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ไม่มี	61	23.0	19	7.2	185	87.3	265	88.0	3.47	0.754	0.686
มี	6	16.7	3	8.3	27	12.7	36	11.9	3.58		
	ได้แก่ 1) โรคเบาหวานความดันโลหิตสูง (20)										
	2) โรคความดันโลหิตสูง (8)										
	3) โรคเบาหวาน (6)										
	4) โรคเกาท์ (2)										
	รวม 36										
รวม							301	100.0			

จากตาราง 1 พบว่า โรคประจำตัวไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทของการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์การเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือน

การเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือน	สารเคมี (n = 67)		สารอินทรีย์ (n = 22)		ผสมผสาน (n = 212)		รวม	ร้อยละ	Mean	Chi-square	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ไม่เคย	61	91.1	22	100.0	178	34	261	86.71	3.45	5.854	0.054
เคย	6	9.0	0	0.0	34	16.0	40	13.28	3.70		
			รวม				301	100.0			

จากตาราง 2 พบว่า การเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทของการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของสารกำจัดศัตรูพืชกับความผิดปกติหลังการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ความผิดปกติหลังการใช้สารกำจัดศัตรูพืช	สารเคมี (n = 67)		สารอินทรีย์ (n = 22)		ผสมผสาน (n = 212)		Mean	จำนวน	ร้อยละ	Chi-square	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ไม่มี	64	23.1	22	7.9	191	69.0	3.46	277	92.0	4.101	1.29
มี	3	12.5	0	0.0	21	87.5	3.75	24	7.9		
	ได้แก่	1) ระบบหายใจ		(28)							
		2) ระบบประสาท		(21)							
		3) ระบบไหลเวียนโลหิต		(17)							
		4) ระบบผิวหนัง		(16)							
		5) ระบบกล้ามเนื้อ		(14)							
		6) ระบบทางเดินอาหาร		(7)							
			รวม					301	100.0		

จากตาราง 3 พบว่า ประเภทของสารกำจัดศัตรูพืชไม่มีความสัมพันธ์กับความผิดปกติหลังการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสารกำจัดศัตรูพืชกับการเข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

การเข้ารับ การรักษาการเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืช	สารเคมี (n = 67)		สารอินทรีย์ (n = 22)		ผสมผสาน (n = 212)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	Chi-square	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ไม่เคย	61	23.4	22	8.4	178	68.2	261	86.71	3.45	5.854	0.054
เคย	6	15.0	0	0.0	34	85.0	40	13.28	3.70		
รวม							301	100.0			

จากตาราง 4 พบว่า ประเภทสารกำจัดศัตรูพืชไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ตาราง 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสารกำจัดศัตรูพืชกับการเลือกสถานบริการเข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

การเลือกสถานบริการ	สารเคมี (n = 67)		สารอินทรีย์ (n = 22)		ผสมผสาน (n = 212)		Mean	จำนวน	ร้อยละ	Chi-square	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ซื้อยาทานเอง	0	0.0	0	0.0	4	100.0	4.00	4	1.32	4.406	0.354
รพสต./อนามัย	62	21.8	22	7.7	200	70.4	3.49	284	94.35		
รพ.ชุมชน	5	38.5	0	0.0	8	61.5	3.23	13	4.31		
รวม								301	100.0		

จากตาราง 5 พบว่า ประเภทสารกำจัดศัตรูพืชไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกสถานบริการเข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ตาราง 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ ระดับทัศนคติ และระดับพฤติกรรมกับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร

ตารางแสดงความสัมพันธ์	x^2	P-value
ระดับความรู้ของเกษตรกร	18.158	0.006*
ระดับทัศนคติของเกษตรกร	62.759	0.000**
ระดับพฤติกรรมของเกษตรกร	44.209	0.000**

หมายเหตุ: *p-value < 0.05, **p-value < 0.001

จากตาราง 6 พบว่า ระดับความรู้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ระดับทัศนคติ และระดับพฤติกรรมของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

ตาราง 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร

ปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพ		
	x^2	df	P-value
เพศ	5.902	3	.117
อายุ	100.177	9	.000**
ระดับการศึกษา	26.407	12	.009*

หมายเหตุ: *p-value < 0.05, **p-value < 0.001

จากตาราง 7 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญ 0.001 ได้แก่ อายุ และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ะดับการศึกษา

ตาราง 8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงกับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร

ปัจจัยเสี่ยง	ระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพ		
	x^2	df	P-value
ระยะเวลาการเป็นเกษตรกร	6.149	6	.407
พื้นที่ทำการเกษตร	10.361	6	.110
จำนวนคนทำเกษตรในครัวเรือน	25.272	3	.000**
อาชีพหลัก	3.446	6	.751
ประเภทสารกำจัดศัตรูพืช	60.495	6	.000**
ระยะเวลาการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช	21.899	9	.009*
ระยะเวลาที่เปลี่ยนมาใช้สารอินทรีย์	15.366	9	.081
ชนิดสารอินทรีย์	4.196	3	.241
ปริมาณการใช้สารเคมีต่อปี	28.804	6	.000**
ปริมาณการใช้สารอินทรีย์ต่อปี	49.230	6	.000**
การเกี่ยวข้องกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช			
เป็นผู้ผสมสาร	25.649	3	.000**
อยู่บริเวณฉีดพ่น	28.814	3	.000**
เป็นผู้ฉีดพ่นเองหรือรับจ้าง	55.841	3	.000**
การได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสารกำจัดศัตรูพืช	29.066	3	.000**

หมายเหตุ: *p-value < 0.05, **p-value < 0.001

จากตาราง 8 พบว่า ปัจจัยส่วนเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญ 0.001 ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร ประเภทสารกำจัดศัตรูพืช ปริมาณการใช้สารเคมีต่อปี ปริมาณการใช้สารอินทรีย์ต่อปี การเกี่ยวข้องกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช การได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสารกำจัดศัตรูพืช และปัจจัยส่วนเสี่ยง ที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ระยะเวลาการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช

วิจารณ์และสรุปผล

ด้านข้อมูลส่วนบุคคล เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เนื่องจากการใช้แรงงานในการทำภาคเกษตรกรรมเพศชาย มีความแข็งแรง ซึ่งในการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้นเกษตรกรต้องออกแรงยก ขน หรือแบกอุปกรณ์สำหรับฉีดพ่นเป็นเวลานาน จึงเป็นงานที่เหมาะสมสำหรับเพศชายมากกว่าเพศหญิง (อุเทน ชัยวงค์, 2555) อายุระหว่าง 56–65 ปี ใช้สารกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานมากที่สุด สอดคล้องกับทองพูน กองจินดา (2555)

ด้านปัจจัยเสี่ยงในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้การกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน คือ ใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืช ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก อาชีพส่วนใหญ่ของเกษตร คือ การทำสวนเป็นหลัก ซึ่งมักจะมีวัชพืชที่ขึ้นในระหว่างปลูกพืช ชนิดสารอินทรีย์ที่ใช้ในการกำจัดวัชพืชมากที่สุด คือ ปุ๋ยอินทรีย์ คือ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และสามารถใช้สารเคมีร่วมกับเคมีได้ สอดคล้องกับณัฐ์ธเนศ มหาศักย์ศิริ (2555) รูปแบบการผลิตของชาวนา ทำการเกษตรแบบที่ประยุกต์ผสมผสานระหว่างการใช้สารเคมีและสารอินทรีย์เพื่อลดต้นทุน และรักษาสภาพดินของที่นา สำหรับปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้ คือ ปุ๋ยพืชสด

ค่าใช้จ่ายในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสาร น้อยกว่า 1,000 บาท/ปี ปริมาณสารที่ใช้มากกว่า 300 ลิตร/ปี โดยที่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีมีค่าใช้จ่ายจากการซื้อสารกำจัดศัตรูพืช 10,000 บาท/ปี ปริมาณสารที่ใช้น้อยกว่า 100 ลิตร/ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชนั้นมีค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่าเกษตรกรที่ใช้สารเคมี

ระดับความรู้ของเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์และสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช พบว่า ระดับความรู้ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมี เกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์ และเกษตรกรที่ใช้แบบผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 95.5, 95.5 และ 91.0 สอดคล้องกับผลการวิจัยของดาริวรรณ เศรษฐีธรรม และคณะ (2556) ที่ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาวะสุขภาพของเกษตรกรทำนา การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง เพื่อหาระดับความรู้ พฤติกรรมเสี่ยงของเกษตรกรทำนา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพ และสภาวะสุขภาพของเกษตรกรทำนาปลูกข้าว ผลการศึกษา พบว่า ชาวนามีความรู้ถูกต้องระดับสูง

ระดับทัศนคติต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับพฤติกรรมต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรที่ใช้สารเคมี และเกษตรกรที่ใช้ทั้งสารเคมีและสารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับปลอดภัย เนื่องจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้นเป็นอันตรายต่อร่างกาย จึงทำให้เกษตรกรจำเป็นที่จะต้องมีพฤติกรรมการการใช้สารเคมีที่ปลอดภัยต่อร่างกาย แต่ระดับพฤติกรรมต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความเสี่ยง อาจเนื่องมากจากใช้สารกำจัดศัตรูพืชชนิดสารอินทรีย์ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย หรืออาจจะมีน้อยกว่าสารเคมี

ด้านสถานะสุขภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่ใช้กำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ส่วนคนที่มีประวัติโรคประจำตัว พบมากที่สุดคือเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่เป็นโรคเบาหวานร่วมกับความดันโลหิต พบการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือน ร้อยละ 13.28 และพบความผิดปกติหลังการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 7.9 ในเกษตรที่ใช้สารเฉพาะสารเคมีและแบบผสมผสาน เนื่องจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความเป็นพิษต่อร่างกายของเกษตรกรกลุ่มนี้ มีซึ่งพบความเป็นพิษในระบบหายใจมากที่สุด อาการที่พบ ได้แก่ แสบจมูก น้ำมูกไหล ไอ เจ็บคอ และหายใจติดขัด ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกลุ่มเกษตรกรที่ใช้เฉพาะสารอินทรีย์ไม่พบว่ามีการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือน หรือความผิดปกติหลังการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืชนี้เลย แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรกลุ่มที่ใช้เฉพาะสารอินทรีย์มีสถานะสุขภาพที่ดีกว่าเกษตรกร ที่ใช้สารเคมี และภายหลังการเจ็บป่วยเกษตรกรที่ใช้เฉพาะสารเคมี และแบบผสมผสาน เคยเข้ารับการรักษาจากการเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 13.28 สถานบริการที่เข้ารับการรักษามากที่สุดคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้อยละ 94.35 เนื่องจากการเจ็บป่วยตามระบบต่างๆของร่างกายนั้น เป็นการเจ็บป่วยแบบนาน ๆ ครั้ง และไม่รุนแรง จึงสามารถเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเบื้องต้นได้

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ ระดับทัศนคติและระดับพฤติกรรมกับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร พบว่า ระดับความรู้ ระดับทัศนคติและระดับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพ ของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่มีคะแนนเฉลี่ยความรู้อยู่ในระดับที่สูง คะแนนทัศนคติปานกลาง และคะแนนพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับที่ปลอดภัย ส่งผลให้เกษตรกรมีตะหนักถึงการดูแลสุขภาพ และความเจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร พบว่า อายุ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 56–65 ปี เป็นช่วงอายุที่ผ่านการทำการเกษตรมาเป็นระยะเวลานาน จากข้อมูลของระยะเวลาการทำเกษตรนั้นจะอยู่ในช่วง 10–20 ปี ร้อยละ 57.1 รองลงมา คือ ช่วง 30 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 68.1 ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับระดับการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้ มีผลต่อสถานะสุขภาพของเกษตรกรในแง่ของประสบการณ์ในการทำการเกษตร

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงกับระดับความเสี่ยงของสถานะสุขภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนคนทำเกษตรในครัวเรือน ($p < 0.001$) โดยจำนวนคนทำเกษตรในครัวเรือนส่วนใหญ่ 1–2 คน ร้อยละ 81.7 แสดงให้เห็นว่า หากมีจำนวนคนทำการเกษตรในครัวเรือนที่น้อย จำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงของสถานะสุขภาพมากขึ้น ประเภทสารกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.001$) มีผลต่อสถานะสุขภาพอย่างชัดเจนในกลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารเฉพาะสารกำจัดศัตรูพืช ว่าไม่พบความผิดปกติหลังสัมผัสสาร ร้อยละ 0 ในขณะที่เกษตรกรที่ใช้สารเคมี และแบบผสมผสานพบความผิดปกติ หลังสัมผัสสาร ร้อยละ 12.5 และ 87.5 แสดงให้เห็นว่า หากใช้สารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืชจะมีสถานะสุขภาพที่ดีกว่าการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระยะเวลาการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.05$) ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10–20 ปี ร้อยละ 57.1 แสดงให้เห็นการสัมผัสสารในระยะเวลาที่ยาวนาน ส่งผลต่อสถานะสุขภาพของเกษตรกร ปริมาณการใช้สารเคมีต่อปี ($p < 0.001$) และปริมาณการใช้สารอินทรีย์ต่อปี ($p < 0.001$) ก็มีผลต่อสถานะสุขภาพ เห็นได้จากปริมาณการใช้สารเคมีของเกษตรที่ใช้สารเคมีต่อปี อยู่ที่ 100 ลิตร/ปี ในขณะที่เกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์มากว่า 300 ลิตร/ปี เมื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันพบว่า แม้ว่าเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชมากว่าเกษตรกรที่ใช้สารเคมี ก็ยังมีสถานะสุขภาพที่ดีกว่าเกษตรกรที่ใช้สารเคมี ดังจะเห็นได้

จากข้อมูลการไม่พบความเจ็บป่วยและการเข้ารับการรักษาจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร การเกี่ยวข้องกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.001$) พบว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ผสมสาร หรือผู้ฉีดพ่นหรือรับจ้างฉีดพ่น ล้วนมีผลต่อสถานะสุขภาพของเกษตรกร และการได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสารกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.001$) ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม ร้อยละ 71.4 พบว่า มีผลต่อสถานะสุขภาพของเกษตรกร เพราะการเคยเข้ารับการอบรมย่อมจะทำให้เกษตรกรมีความรู้ที่ดี ทัศนคติที่ดี และพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง โดยจะเห็นได้จากเกษตรกรมีระดับความรู้ที่สูง ทัศนคติปานกลาง และพฤติกรรมในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชที่ปลอดภัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า เกษตรกรยังมีอาการเจ็บป่วยในสุขภาพกายในอาการที่ยังสามารถรักษาให้หายได้ อีกทั้งเกษตรกรยังมีความต้องการให้ช่วยเหลือในเรื่องของการตรวจสุขภาพประจำปีมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานสาธารณสุข บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายครอบคลุมเกี่ยวกับประโยชน์จากการเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปีเพื่อคัดกรองหาความเสี่ยงและความเจ็บป่วยของเกษตรกร

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับสูง แต่ยังมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในบางขั้นตอน อีกทั้งจากการศึกษาเกษตรกรมีความต้องการให้จัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ดังนั้นบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ให้มากขึ้น

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีและสารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานมากที่สุด และยังมีบางส่วนที่ใช้เฉพาะสารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืช จากการสำรวจข้อมูล พบว่าแนวโน้มของเกษตรกรอยากให้มีการใช้สารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น และให้มีการส่งเสริมการตลาดให้มากขึ้น ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการตลาดในเกษตรกลุ่มนี้เพื่อให้เกษตรกรมีการใช้สารอินทรีย์ที่ยั่งยืน และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำการเกษตรอินทรีย์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสถานะสุขภาพของเกษตรกรแบบอื่น เช่น การตรวจร่างกาย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาสถานะสุขภาพของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

3. ควรมีศึกษาแบบเชิงลึกแบบการศึกษาเชิงคุณภาพ ครอบคลุมทุกมิติ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช บุณยมณี ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รองศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์องอาจ วิพุธศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือตรวจสอบ ชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตายิ่ง รวมทั้งเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทั้งทางด้านวิชาการและจริยธรรมแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ นางสาวศิริลักษณ์ แก้วเกียรติพงษ์ ผู้อำนวยการศูนย์สุขภาพจิตที่ 10 รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ทรัพย์บำเรอ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง วงค์วัฒน์ และดร.นภดล สุดสม ที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจความเที่ยงของเครื่องมือของแบบสอบถาม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ประจวบ แหลมหลัก และ ดร.น้ำเงิน จันทรมณี ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาค้นคว้างานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ สาธารณสุขอำเภอบ้านหลวง สาธารณสุขอำเภอภูเพียง สำนักงานเกษตรอำเภอภูเพียงนายธนเสฏฐ์ สายยาโน และนายประทวน จันทร์ดี ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้ข้อมูลต่าง ๆ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ณัฐ์ธเนศ มหาศักย์ศิริ. (2555). **ศึกษาความรู้ ทัศนคติ ที่มีต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของชาวนา หมู่บ้านคลอง 14 เขตหนองจอกกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา), มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

ดาริวรรณ เศรษฐีธรรม และคณะ. (2556). ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาวะสุขภาพของเกษตรกรทำนา.คณะสาธารณสุขศาสตร์. **วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,** 6(2), 4–12.

สำนักงานเกษตรอำเภอภูเพียง. (2560). **ทะเบียนเกษตรกร ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน.** ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2555). **สถานการณ์การเจ็บป่วยจากการได้รับพิษจากสารเคมีกาจัดศัตรูพืช.** สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2560, จาก http://clkmon.com/static/rd.html?sa=http://clkmon.com

อุเทน ชัยวงศ์. (2555). **ปัจจัยเสี่ยงเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ชนิด Carbofuran, Dicrotophos, EPN และ Methomyl ที่มีผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรในเขตพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม. (การสร้างเสริมสุขภาพ). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศ ที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

Health belief model and intention on prevention of undesirable sexualbehaviors among secondary school in Pasang Sub-District, Wiang Chiang Rung District, Chiang Rai Province

ภัทธิรา สุริยการกุล[1*] น้ำเงิน จันทรมณี[2] และ ศุภกาญจน์ แก่นท้าว[2]

Pathira Suriyakankun[1*] Namngern Chantaramanee[2] and Supakan Kantow[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาเชิงวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 73 คน เก็บข้อมูล เดือนพฤศจิกายน 2559 ถึงเมษายน 2560 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบไปด้วย 5 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตน และความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว One-Way ANOVA

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงของโรคการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตน ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.26, S.D. = 0.70, $\overline{X}$ = 3.26, S.D. = 0.50 และ $\overline{X}$ = 2.98, S.D. = 0.61 ตามลำดับ) และมีความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$ = 1.59, S.D. = 0.40) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลต่อแบบแผนความเชื่อด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง ได้แก่ ระดับการศึกษา และนักเรียนได้เงินไปโรงเรียนต่อเดือน มีความแตกต่างกัน การรับรู้ความรุนแรงของโรค ได้แก่ นักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองต่อวัน และต่อเดือน มีความแตกต่างกัน การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตน ได้แก่ เพศ มีความแตกต่างกัน และความตั้งใจการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ระดับการศึกษา และนักเรียนมีคนรักที่ทำงานแล้ว มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.05) ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่พึงประสงค์ ให้ดียิ่งขึ้นในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : suriyakankun@hotmail.com

คำสำคัญ: แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ พฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์

Abstract

This research is aimed at studying the health belief model and intention to prevent unwanted sexual behavior of students in junior high school. The sample study were 73 junior high school students; of KayaiOhkat School in PaSang Sub-district, Wiang Chiang Rung District, Chiang Rai Province using simple random questionnaires and the general data was analyzed using descriptive statistics and One-Way ANOVA statistic.

The results showed that the sample had a medium level of knowledge of risks, knowledge of severity of diseases, knowledge of the benefits and drawbacks of self-control, towards prevention of unwanted sexual behaviors ($\overline{X}$ = 3.26, S.D. = 0.70, $\overline{X}$ = 3.26, S.D. = 0.50 and $\overline{X}$ = 2.98, S.D. = 0.61, respectively) and intention to prevent unwanted sexual behavior was low ($\overline{X}$ = 1.59, S.D. = 0.40). The relationship between personal data and perceived risk-perception was the differences in student's level of education and the amount of money students take to school each month. The knowledge of the severity of diseases was different in students that received money daily or monthly to bring to school. The differences in the knowledge of the benefits and drawbacks of self-control were gender. The differences in intention to prevent unwanted sexual behavior were educational, and students that had a lover who had a job had a statistically significant difference (P-value = 0.05). The results of this study can be used to promote health information and prevent unwanted sexually transmitted diseases even better for students in junior high school.

Keywords: Health belief model, Undesirable sexual behaviors

บทนำ

รายงานขององค์การอนามัยโลกและประเทศไทยมีการรายงานข้อมูลถึงปัญหาความรุนแรง เกี่ยวกับอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงเป็นอันดับหนึ่งของทวีปเอเชียและเป็นอันดับสองของโลก ประเทศในแถบแอฟริกาปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยที่ยังขาดความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ วุฒิภาวะ ทำให้เกิดผลกระทบตามมาหลายด้าน เช่น การคลอดก่อนกำหนด ทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ การแท้งและภาวะแทรกซ้อน การออกจากโรงเรียนระหว่างการศึกษาและการทอดทิ้งบุตร เป็นต้น จากรายงานสถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี คลอดบุตรเพิ่มขึ้นจากประมาณ 90,000 คน ในปี พ.ศ. 2543 เป็น 104,289 คน ในปี พ.ศ. 2558 ในจำนวนนี้เป็นการคลอดบุตร โดยวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 2,988 คน นอกจากนั้น วัยรุ่นอายุ 10-19 ปี ที่คลอดบุตรซ้ำหรือคลอดเป็นครั้งที่สองขึ้นไป มีมากถึง 12,702 คน หรือเท่ากับร้อยละ 12.2 ของการคลอด ในวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี ทั้งหมด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2559)

พฤติกรรมทางเพศเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพทั้งหมดของมนุษย์ แต่หากแสดงพฤติกรรมทางเพศอย่างไม่เหมาะสม สามารถก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ โดยเฉพาะวัยรุ่นยุคปัจจุบันที่ดำรงชีวิตท่ามกลางสิ่งกระตุ้นทางเพศ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันสร้างความใกล้ชิดระหว่างชายและหญิง บทบาทการควบคุมพฤติกรรมวัยรุ่นของครอบครัวลดลงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมและเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของฮอร์โมนเพศในร่างกาย

ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความอยากรู้อยากลองเรื่องเพศ การมีเจตคติเห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดา (จอมขวัญ อร่ามกชกร, 2544) ข้อมูลการตั้งครรภ์แบบไม่พึงประสงค์ของจังหวัดเชียงราย พบการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในช่วงอายุ 10–18 ปี ดังนี้ ปี พ.ศ. 2557 จำนวน 38 ราย ร้อยละ 50.67 ปี พ.ศ. 2558 จำนวน 63 ราย ร้อยละ 70.79 และปี พ.ศ. 2559 จำนวน 61 ราย ร้อยละ 71.76 (โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์, 2559) อำเภอเวียงเชียงรุ้งเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ ที่พบปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่น จากการเก็บข้อมูลการฝากครรภ์ครั้งแรกในงานฝากครรภ์ของอำเภอเวียงเชียงรุ้ง พบสถิติ ดังนี้ ปี พ.ศ. 2557 จำนวน 38 ราย ร้อยละ 73.08 ปี พ.ศ. 2558 จำนวน 45 ราย ร้อยละ 66.18 และปี พ.ศ. 2559 จำนวน 48 ราย ร้อยละ 76.19 (โรงพยาบาลเวียงเชียงรุ้ง, 2559) ตำบลป่าซางเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ของอำเภอเวียงเชียงรุ้งที่พบปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นดังนี้ ปี พ.ศ. 2557 พบการตั้งครรภ์แบบไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 22.22 ปี พ.ศ. 2558 พบการตั้งครรภ์แบบไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 87.50 และปี พ.ศ. 2559 พบการตั้งครรภ์แบบไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 83.33 ตามลำดับ สถานการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นแนวโน้มความรุนแรงทางปัญหาการตั้งครรภ์ในพื้นที่ศึกษา และการให้บริการยังไม่มีแนวทางในการสร้างความรู้ และความตระหนักที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรมในการใช้ในการส่งเสริมและป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และเมื่อศึกษาหลักสูตรเพศศึกษาในโรงเรียน และในครอบครัวไทย ยังไม่มีความชัดเชน และยังไม่สามารถสร้างการรับรู้ และความตระหนัก ในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยให้กับวัยรุ่นได้

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเองเพื่อให้เกิดสมรรถนะในการป้องกันและควบคุมโรคนั้น คือ องค์ประกอบส่วนบุคคล องค์ประกอบด้านโครงสร้าง การรับรู้ของบุคคล การรับโอกาสเสี่ยง และการรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพ จากปัญหาการตั้งครรภ์แบบไม่พึงประสงค์ของจังหวัดเชียงราย ในช่วงอายุ 10–18 ปี ยังคงเพิ่มขึ้นและต่อเนื่อง และยังมีการรณรงค์ ส่งเสริมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ในพื้นที่ยังไม่ครอบคลุมและไม่ต่อเนื่อง และในพื้นที่สนใจศึกษา ยังไม่มีการใช้แนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์แบบ ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น จึงควรตระหนักเร่งหาแนวทางป้องกันแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นที่ยังอยู่ในระหว่างศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้วัยรุ่นเกิดความเข้มแข็ง สามารถเผชิญและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับปัจจัยที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการมีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าว และสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจ ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยการใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ซึ่งผลของการศึกษาที่ได้จะใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานด้านการป้องกัน และเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจจะส่งผลกระทบกับกลุ่มวัยรุ่น อีกทั้งการศึกษาครั้งนี้จะนำมาสร้างเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพของกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

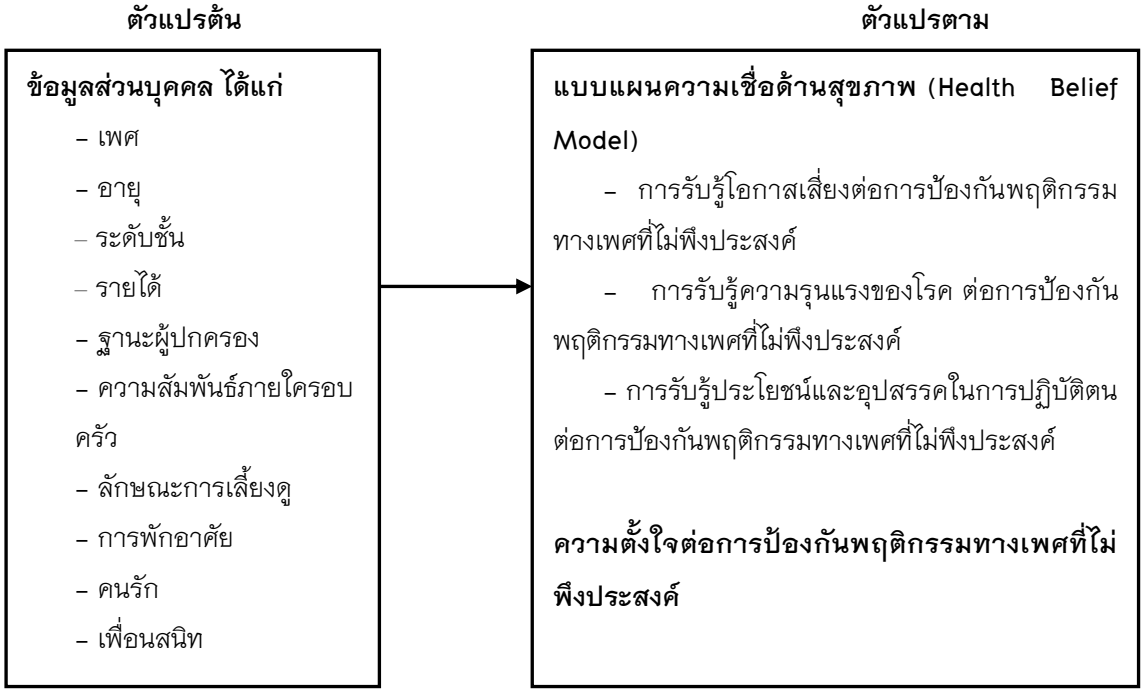
2. เพื่อศึกษาคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตน และความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซางอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจ ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นรูปแบบการศึกษา วิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจ ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ประจำปีการศึกษา 2559 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 2 โรงเรียน ในเขตตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 73 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือรวบรวมเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งรายละเอียดของแบบประเมินออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนที่ 2 การรับรู้โอกาสเสี่ยงส่วนที่ 3 การรับรู้ความรุนแรงของโรคส่วนที่ 4 การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตน และส่วนที่ 5 ความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbachs alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.859

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้จากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 73 คน ผลการศึกษามีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เพศ พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 และเพศหญิงจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 อายุ พบว่า อายุ 13 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 อายุ 14 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 และอายุ 15 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 ตามลำดับระดับการศึกษา พบว่า ศึกษาอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 ศึกษาอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 และศึกษาอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 ตามลำดับนักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองไปโรงเรียนต่อวัน พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับน้อยกว่า 50 บาท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 นักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับเงินรายเดือน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 อาชีพหลักของบิดา/มารดาของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 53.4 ฐานะเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 90.4 ขณะเรียนหนังสือนักเรียนพักอาศัยอยู่กับใคร พบว่า ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดา มารดา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 บิดา/มารดาของนักเรียน อยู่ด้วยกันหรือไม่ พบว่า ส่วนใหญ่บิดา/มารดาอยู่ด้วยกัน จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 53.4 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ อบอุ่น ทุกคนรักใครกัน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 75.3 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เหตุผล/มีความเข้าใจอันดีต่อกัน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 ปัจจุบันนักเรียนมีคนรักหรือไม่ พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มีคนรัก จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 และนักเรียน มีเพื่อนสนิทในโรงเรียนหรือไม่ พบว่า ส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิทในโรงเรียนจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 97.3

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์

รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
การรับรู้โอกาสเสี่ยงโดยรวม	3.26	0.70	ปานกลาง
การรับรู้ความรุนแรงโดยรวม	3.26	0.50	ปานกลาง
การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคโดยรวม	2.98	0.61	ปานกลาง
ความตั้งใจต่อการป้องกันโดยรวม	1.59	0.40	น้อย

ส่วนที่ 2 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงเกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.26, S.D. = 0.70) ส่วนที่มีคะแนนมากที่สุด ได้แก่ การดื่มสุราหรือสิ่งเสพติดมึนเมามีโอกาสเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ที่ไม่ปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 1.01) ส่วนที่มีคะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ การเที่ยวหญิงบริการที่ราคาแพงไม่มีโอกาสติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ ($\overline{X}$ = 2.67, S.D. = 1.42)

ส่วนที่ 3 การรับรู้ความรุนแรงของโรค ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความรุนแรงของโรคเกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.26, S.D. = 0.50) ส่วนที่มีคะแนนมากที่สุด ได้แก่ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งต่อผู้ป่วยเองและครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.63, S.D. = 1.05) ส่วนที่มีคะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ก็เหมือนโรคทั่วไป ไม่ต้องกินยาก็สามารถหายได้เอง เมื่อร่างกายได้รับการพักผ่อนเพียงพอ ($\overline{X}$ = 2.68, S.D. = 1.21)

ส่วนที่ 4 การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตน ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.98, S.D. = 0.61) ส่วนที่มีคะแนนมากที่สุด ได้แก่ การใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทุกครั้งจะทำให้ปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.49, S.D. = 1.12) ส่วนที่มีคะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้ถุงยางอนามัยเป็นเรื่องยุ่งยาก ($\overline{X}$ = 3.29, S.D. = 0.99)

ส่วนที่ 5 ความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์

กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจเกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$ = 1.59, S.D. = 0.40) ส่วนที่มีคะแนนมากที่สุด ได้แก่ เมื่อมีปัญหามักปรึกษาเพื่อนมากกว่าผู้ปกครองยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.30, S.D. = 0.95) ส่วนที่มีคะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ การเสพยาเสพติด เช่น บุหรี่ กัญชา ยาบ้า ยาอี ($\overline{X}$ = 1.97, S.D. = 0.90)

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจ ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลต่อแบบแผนความเชื่อด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง พบว่า ตัวแปร ระดับการศึกษา และนักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนจากผู้ปกครองต่อเดือน มีความแตกต่างของคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.05) โดยมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงมากที่สุด และนักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนต่อเดือน 4,001-6,000 บาท มีคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลต่อแบบแผนความเชื่อด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค พบว่า ตัวแปร นักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองไปโรงเรียนต่อวัน และนักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนจากผู้ปกครองต่อเดือน มีความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.05) โดยนักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครอง ไปโรงเรียนต่อวัน มากกว่า 500 บาท มีคะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรคมากที่สุด และนักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนต่อเดือน 4,001-6,000 บาท มีคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลต่อแบบแผนความเชื่อด้านการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตน พบว่า ตัวแปร เพศ มีความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค์ในการปฏิบัติตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.05) โดยเพศชาย มีคะแนนการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตนมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลต่อความตั้งใจการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ พบว่า ตัวแปร ระดับการศึกษา และปัจจุบันนักเรียนมีคนรักหรือไม่ มีความแตกต่างของคะแนนความตั้งใจการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.05) โดยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุด และปัจจุบันนักเรียนมีคนรักที่ทำงานแล้วมากที่สุด

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย มีนัยสำคัญทางสถิติ 5 ปัจจัย คือ ระดับการศึกษา นักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนจากผู้ปกครองต่อเดือน นักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองไปโรงเรียนต่อวัน เพศ และปัจจุบันนักเรียนมีคนรัก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานผู้ศึกษาขออภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ระดับการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ มัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.022 ($\overline{X}$ ± S.D. = 3.75 ± 0.36) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับชั้นปีที่ 2 จะสามารถป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ได้ดีกว่าระดับชั้นอื่น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนันทิวา สิงห์ทอง และคณะ (2558) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรโรงเรียนมัธยมศึกษา ตำบลบ้านแปรง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความรู้ด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของอัญชลี ภูมิจันทึก และรุจิรา ดวงสงค์ (2554) ทั้งนี้เพราะว่า กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย ศึกษาในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งศึกษาคนละช่วงระดับการศึกษา แต่อยู่ในช่วงระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

2. นักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนจากผู้ปกครองต่อเดือน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนจากผู้ปกครองต่อเดือน ที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างที่

ศึกษา ได้แก่ นักเรียนได้รับเงินไปโรงเรียนต่อเดือน 4,001–6,000 บาท มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.012 ($\overline{X}$ ± S.D. = 5.00) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ (2554) ทั้งนี้เพราะว่าเด็กวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิง เห็นพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงหรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเป็นเรื่องธรรมดา การลักลอบมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องท้าทาย ประกอบกับมีสิ่งกระตุ้นยั่วยุจากสื่อต่าง ๆ ของมึนเมา และสิ่งเสพติดที่มีอยู่ทั่วไปรอบ ๆ ตัวเด็ก ซึ่งการห้ามไม่ให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ดังนั้นไม่ว่าเด็กวัยรุ่นจะได้รับเงินไปโรงเรียนต่อเดือนมากอย่างไรก็ตาม ต่างก็เป็นกลุ่มเสี่ยงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์เหมือนกัน

3. นักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองไปโรงเรียนต่อวัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองไปโรงเรียนต่อวัน ที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองไปโรงเรียนต่อวัน มากกว่า 500 บาท มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.014 ($\overline{X}$ ± S.D. = 4.75) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ (2554) ทั้งนี้เพราะว่าเด็กวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิง เห็นพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงหรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเป็นเรื่องธรรมดา การลักลอบมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องท้าทาย ประกอบกับมีสิ่งกระตุ้นยั่วยุจากสื่อต่าง ๆ ของมึนเมา และสิ่งเสพติดที่มีอยู่ทั่วไปรอบ ๆ ตัวเด็ก ซึ่งการห้ามไม่ให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ดังนั้น ไม่ว่าเด็กวัยรุ่นจะได้รับเงินไปโรงเรียนต่อวันมากอย่างไรก็ตาม ต่างก็เป็นกลุ่มเสี่ยงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์เหมือนกัน

4. เพศ ผลการศึกษาพบว่า เพศที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษา ได้แก่ เพศชาย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.023 ($\overline{X}$ ± S.D. = 3.12 ± 0.48) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่า เพศชายจะสามารถป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ดีกว่าเพศหญิง และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ (2554) ทั้งนี้เพราะว่าเด็กวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิง เห็นพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงหรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเป็นเรื่องธรรมดา การลักลอบมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องท้าทาย ประกอบกับมีสิ่งกระตุ้นยั่วยุจากสื่อต่าง ๆ ของมึนเมา และสิ่งเสพติดที่มีอยู่ทั่วไปรอบ ๆ ตัวเด็ก

5. ปัจจุบันนักเรียนมีคนรัก ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคนรักมีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่มีคนรักที่ทำงานแล้วมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.036 ($\overline{X}$ ± S.D. = 2.04 ± 0.76) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ (2554) ที่พบว่า วัยรุ่นวัยใสส่วนใหญ่มีแฟนที่มากกว่าตนเอง โดยพบว่ามีแฟนที่มีอายุในช่วง 20–30 ปี

ส่วนตัวแปรอื่น ได้แก่ อายุ อาชีพของบิดา/มารดา ฐานะเศรษฐกิจของผู้ปกครอง พักอาศัยอยู่กับสถานะภาพของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาของนักเรียน และนักเรียนมีเพื่อนสนิทในโรงเรียนหรือไม่ ไม่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลต้องทำให้พระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ เกิดขึ้นในเร็ววัน ให้มีการใช้ และมีหน่วยงานสหสาขาวิชาชีพกับติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทั้งระยะสั้นและระยะยาว และการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง

2. สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูทุกแห่งต้องทำให้บัณฑิตครูทุกคนสามารถเป็นครูเพศศึกษา มีความละเอียดอ่อนเชิงเพศภาวะ และเป็นต้นแบบของการเป็นผู้ชาย ผู้หญิงที่มีความเข้มแข็ง เคารพในสิทธิมนุษยชน และไม่ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ไม่ผลิตซ้ำความเป็นหญิง เป็นชาย ที่ทำให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศ และพฤติกรรมรุนแรงต่าง ๆ

3. โรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกแห่งร่วมกับครอบครัวนักเรียนต้องทำให้เพศศึกษาและเพศวิถีศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องเรียนรู้อย่างเปิดเผย และมีความรับผิดชอบทางสังคมต่อพฤติกรรมทางเพศของตนเอง ครู พ่อ –แม่ ผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมกันทำให้เรื่องนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นกัลยามิตร

4. กระทรวงศึกษาธิการควรทำให้เรื่องคุณภาพชีวิตทางเพศของนักเรียนและครูเป็นตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพการศึกษาของทุกโรงเรียน

5. สนับสนุนให้มีองค์กรในชุมชนซึ่งอาจเป็นองค์กรที่มีอยู่เดิม หรือองค์กรใหม่ทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตทางเพศของวัยรุ่นที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เช่น ในโรงงาน ในสถานบันเทิงในสถานกักกัน สถานสงเคราะห์ และสถานที่อื่น ๆ

6. นโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหน่วยงาน ต้องเป็นนโยบายต่อเนื่อง มีทรัพยากรสนับสนุน และเน้นให้เป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยให้มีวัยรุ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานนี้ ตั้งแต่การกำหนดมาตรการ ยุทธศาสตร์ วิธีทำงาน และประเมินผล

7. ใช้ทุกช่องทางสื่อสารให้เกิดค่านิยมวัยรุ่นหญิงชายดีไม่มีเพศสัมพันธ์ ส่งเสริมความเป็นธรรมเชิงเพศภาวะ (Gender equity) และความเท่าเทียมเชิงเพศภาวะ (Gender equality) ในสังคม

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลของแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความตั้งใจ ต่อการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่พึงประสงค์ ให้ดียิ่งขึ้นในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ ในพื้นที่อื่น

3. พัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้โปรแกรมแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ให้ความรู้ สุขศึกษาเชิงรุกกับกลุ่มวัยรุ่น และวัยอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.น้ำเงิน จันทรมณี อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา และตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประศาสน์ความรู้ในด้านวิชาการ รวมถึงกลุ่มเป้าหมายนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้งจังหวัดเชียงราย ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่มีคุณค่ายิ่ง รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม ได้ทั้งหมด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จอมขวัญ อร่ามกชกร. (2544). **ผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของนักเรียนหญิงวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ วท.ม. (อนามัยครอบครัว), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

นันทิวา สิงห์ทอง, วรวุฒิ ฤาชา, ปรมินทร์ จันทริมา, ทวิศักดิ์ ทวีชีพ, สุกัญญา เฟืองนา, ศศิภา นามนัย และคณะ. (2558). **พฤติกรรมเสี่ยงการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตำบลบ้านแปรง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครราชสีมา: อักษรกิจการการพิมพ์.

โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์. (2559). **สถิติข้อมูลการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ จังหวัดเชียงราย.** เชียงราย: กลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัว.

โรงพยาบาลเวียงเชียงรุ้ง. (2559). **ข้อมูลการฝากครรภ์ของอำเภอเวียงเชียงรุ้ง.** เชียงราย: กลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวชุมชน.

ศิริพร จิรวัฒน์กุล, สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, กฤตยา แสวงเจริญ, สมพร วัฒนนุกุลเกียรติ, โสมภัทร ศรไชย, อิงคฎา โคตนารา และคณะ. (2554). **การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น (แม่วัยใส)** (พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2559). **เสริมทักษะ"วัยรุ่น"ท้องไม่พร้อม**. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.thaihealth.or.th/Content/32560-เสริมทักษะ"วัยรุ่น"ท้องไม่พร้อม.html

อัญชลี ภูมิจันทึก และรุจิรา ดวงสงค์. (2554). **ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาในการประยุกต์ใช้การสร้างเสริมทักษะชีวิตกับแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. ส.ม. (สุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ),มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้รูปแบบวิชัยโมเดล 7 สี ในการเยี่ยมบ้านต่อพฤติกรรมสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานระดับรุนแรงเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง

The efficacy applied Vichai's 7 colors model of home visit to change the severe diabetic patients' behaviors at Ban Huad Sub district health promoting hospital, Ngao District, Lampang Province

ประภัสสร วงศ์ปัน[1*] สมคิด จูหว้า[2] สรวิศ บุญญฐี[2] และ วิชัย เทียนถาวร[2]

Prapussorn Wongpan[1*] Somkid Juwa[2] Sorawit Boonyathee[2] and Vichai Tienthavorn[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method research) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ ใช้รูปแบบวิชัยโมเดล 7 สี ในการเยี่ยมบ้านต่อพฤติกรรมสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานระดับรุนแรงเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มสีแดง (ระดับน้ำตาล ≥ 183 มก./ดล. ขึ้นไป) จำนวน 25 คน วิธีการศึกษาโดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการเยี่ยมบ้านตามแผนการเยี่ยมบ้าน เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบสอบถามและระดับน้ำตาลในเลือด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ Paired T-Test ผลการศึกษาพบว่า หลังการได้รับการเยี่ยมบ้าน กลุ่มตัวอย่างมีระดับน้ำตาลในเลือดลดลงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($P < 0.001$) และมีค่าเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ย ด้านการควบคุมอาหาร ด้านการจัดการด้านอารมณ์ ด้านการออกกำลังกาย ด้านการรับประทานยา ก่อนเยี่ยมบ้าน ค่าเฉลี่ย 18.56 และหลังการเยี่ยม ค่าเฉลี่ย 31.56 หลังเยี่ยมบ้าน ค่าเฉลี่ย สูงกว่าก่อนเยี่ยมบ้านมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ($P < 0.001$)

คำสำคัญ: การเยี่ยมบ้าน ผู้ป่วยเบาหวาน

Abstract

The objective of a mixed method research was to study The efficacy applied Vichai's 7 colors model of home visit to change the severe diabetic patients' behaviors at Ban Huad Sub district health promoting hospital, Ngao District, Lampang Province The samples of diabetic patients in the red group (Blood glucose level ≥ 183 mg/dl) The 25 screening were the patients getting the medical services at Ban Huad Health Promoting Hospital, Ngao district, Lampang province. Data were collected by questionnaire about and blood sugar record. The data

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Apple_aj16220614@hotmail.com

were analyzed by frequency, percentage, standard deviation and paired sample t-test. The finding of the study revealed that the level of diabetic measurement of the participants receiving the home visit program deceased. different at the level of significant at $p < 0.001$ The mean of the scores regarding the behavior of the diabetic patients before mean18.56 and after after mean 31.56 high lavel more the home visit program is different at the level of significant at $p < 0.001$

Keywords: Home visit, Diabetics

บทนำ

เบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุขของโลก สถานการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลสมาพันธ์เบาหวานนานาชาติ (international diabetes federation : IDF) ได้รายงานสถานการณ์ผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วโลกว่าทั่วโลกมีผู้ป่วยโรคเบาหวานมีจำนวน 108 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 422 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2557 และมีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานจำนวน 415 ล้านคน และได้ประมาณการว่าจะมีจำนวนผู้ป่วยทั่วโลก เพิ่มมากกว่า 642 ล้านคน ในปี พ.ศ.2588 หากไม่มีการดำเนินการในการป้องกันและควบคุมสถานการณ์โรคเบาหวาน

สำหรับในประเทศไทยปัญหาโรคเบาหวานยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เช่นเดียวกับต่างประเทศและทั่วโลก หากผู้ป่วยเบาหวานได้รับการส่งเสริมสุขภาพที่ดีย่อมส่งผลถึงคุณภาพชีวิตที่ดี โดยชะลอการเกิดภาวะแทรกซ้อนทางตา ไต ระบบประสาท หัวใจ และหลอดเลือดสมอง การควบคุมโรคไม่ให้รุนแรงมากขึ้น ซึ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเป็นวิธีหนึ่งที่สำคัญต่อการป้องกันความรุนแรงของโรคเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญส่วนใหญ่ เกิดจากการมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้ผู้ป่วยเบาหวาน มีแผนในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม หากผู้ป่วยโรคเบาหวานยังมีพฤติกรรมเสี่ยงซ้ำ ๆ ดังเดิม ความรุนแรงของโรคอาจก่อให้เกิดโรคเบาหวานเพิ่มขึ้น จนกระทั่งอาจทำให้เกิดการสูญเสียถึงแก่ชีวิตได้

โรคเบาหวานในช่วง 10 ปีตั้งแต่ปี 2545-2555 อัตราป่วยโรคเบาหวานเพิ่มขึ้น 353.49 เป็น 1050.6 ต่อแสนประชากร สถานการณ์โรคความดันโรหิตสูง พบว่า อัตราป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นจาก 385.43 เป็น 1622.8 ต่อแสนประชากร หรือ 4.2 เท่า ในช่วง 10 ปี (2545-2555) ผลจากการป่วยด้วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ส่งผลให้เกิดโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด ซึ่งในช่วง 10 ปี (2545-2555) มีอัตราป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเพิ่มขึ้นเป็น 427.52 ต่อแสนประชากร หรือ 2.7 เท่า ปี 2555 โรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด พบว่า ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประมาณปีละ 575 คน โดยอัตราป่วยตาย คิดเป็นร้อยละ 5.5 รัฐบาลได้ให้ความสำคั ต่อการเจ็บป่วยของประชาชน โดยจัดให้มีการบริการด้านสุขภาพมาอย่างต่อเนื่อง (วิชัย เทียนถาวร, 2558)

ในเขตตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นเขตชนบทและพื้นที่สูง ประชาชนส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงานมีวิถีชีวิตที่เร่งรีบต้องออกจากบ้านไปทำงานตั้งแต่เช้า แล้วกลับมาบ้านในตอนเย็นจึงไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมอาหารให้ถูกสุขลักษณะและไม่ได้ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เมื่อร่างกายไม่ได้รับสารอาหาร ที่เป็นประโยชน์จึงทำให้ร่างกายไม่แข็งแรงและเกิดโรคหลายโรคตามมา รวมถึงโรคเบาหวานซึ่งปัจจุบันโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวดมีจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวน 133 คน ซึ่งเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานประเภทที่ 1 (Type 1 Diabetes) และ ประเภทที่ 2 (Type 2 Diabetes) ซึ่งมีภาวะแทรกซ้อนและไม่มีภาวะแทรกซ้อน โดยสามารถแยกตามกลุ่มสีตามปิงปองจราจร 7 สี ในผู้ป่วยเบาหวานได้ เป็นสีเขียวเข้ม สีเหลือง สีส้ม สีแดง และสีดำ

ตามลำดับ ปัจจุบันผู้ป่วยโรคเบาหวานมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2557 มีจำนวนผู้ป่วย ทั้งหมด 89 คน ปีงบประมาณ 2558 มีจำนวนผู้ป่วย ทั้งหมด 107 คน ปีงบประมาณ 2559 มีจำนวนผู้ป่วย ทั้งหมด 117 คน และ ปีงบประมาณ 2560 มีจำนวนผู้ป่วยจำนวน 133 คน แสดงให้เห็นว่ามีจำนวนผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ และมีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานปีละ 1–2 คน จึงทำให้โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องรีบแก้ไขและป้องกัน ให้มีจำนวนผู้ป่วยลดน้อยลงและไม่เพิ่มจำนวนขึ้น

การเยี่ยมบ้านผู้ป่วยเป็นงานบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวดเข้าไปให้บริการอย่างใกล้ชิด เป็นการเยี่ยมบ้านผู้ป่วย เพื่อติดตามอาการว่าหลังจากได้ไปทำการรักษาอย่างต่อเนื่องแล้วผู้ป่วยกลับมาอยู่บ้านสามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติหรือไม่และสามารถช่วยเหลือให้ผู้ป่วย และครอบครัวแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยและปัญหาต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยได้ตรงตามสาเหตุและความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัว เนื่องจากได้พบเห็น สภาพที่แท้จริง ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ พฤติกรรมสุขภาพ ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ และวิธีการแก้ไขปัญหา การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถให้ความช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยและครอบครัวให้ผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ ไปด้วยดี ก่อให้เกิดความศรัทธาทั้งต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงาน นอกจากนี้ผู้เจ็บป่วยและสมาชิกในครอบครัวเกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง ที่ได้รับการดูแลเมื่อยามเจ็บป่วยที่บ้านของตนเอง ผู้ป่วยและญาติสามารถเรียนรู้วิธีการดูแลรักษา การป้องกัน และการฟื้นฟูสภาพได้ในเวลาเดียวกัน อีกทั้งได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นร่วมวางแผนดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยตลอดจนได้รับการฝึกหัดให้ดูแลช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามความจำเป็น และความต้องการของครอบครัวและผู้เจ็บป่วย (กรรณิการ์ พงษ์สนิท, 2540)

จากสถานการณ์การดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจว่าปัญหาของการเจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวาน มีแนวโน้มที่จะมีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มมากขึ้น และผู้ป่วยมีระดับการเจ็บป่วยในระดับรุนแรง (สีแดง) เพิ่มมากขึ้น หากไม่มีการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกันโรคอย่างจริงจัง อาจทำให้เกิดโรคแทรกซ้อน เกิดความพิการ และเสียชีวิตในที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้ วิชัยโมเดล 7 สี ในการเยี่ยมบ้านต่อพฤติกรรมสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานระดับรุนแรงที่เข้าโปรแกรมเยี่ยมบ้าน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ป่วย ซึ่งป่วยด้วยโรคเบาหวาน มีการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับโรคต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้วิชัยโมเดล 7 สี ในการเยี่ยมบ้านต่อพฤติกรรมสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานระดับรุนแรง (สีแดง) เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง

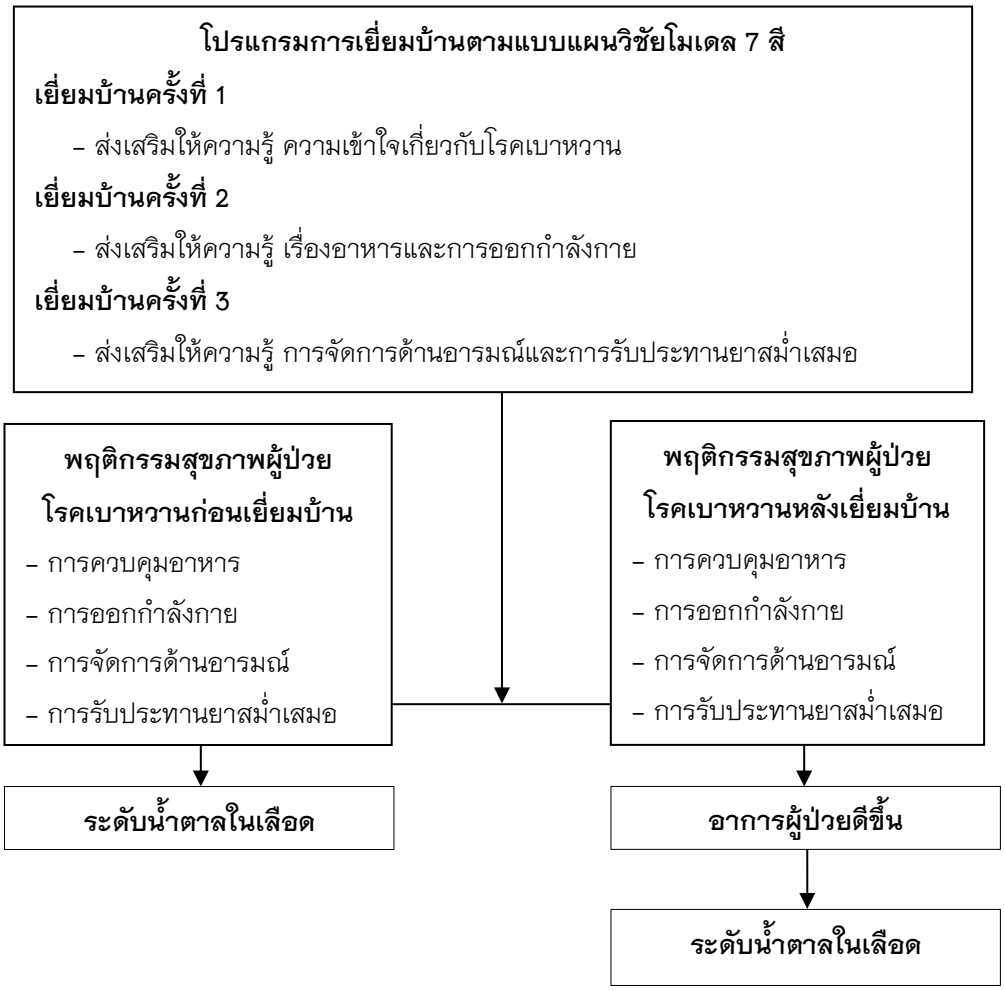
วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษา พฤติกรรม และระดับน้ำตาลในเลือด ของผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มสีแดง

2. เพื่อเปรียบเทียบ พฤติกรรม และระดับน้ำตาลในเลือด ของผู้โรคป่วยเบาหวานกลุ่มสีแดง ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมเยี่ยมบ้าน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิด

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 25 คน โดยทำการคัดเลือกจากกลุ่มประชากรทั้งหมด ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกทั้ง 5 ข้อ จากข้อมูลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติในการคัดเข้า (Inclusion criteria) ดังนี้

1.1 เพศชายหรือหญิง

1.2 ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แล้วว่าเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวาน

1.3 มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง

1.4 เป็นผู้ป่วยกลุ่มสีแดงที่มีระดับน้ำตาลในเลือด ≥ 183 มก./ดล. จำนวน 3 ครั้ง ที่มารับบริการ

1.5 ยินดีเข้าร่วมโครงการศึกษา

2. เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

2.1 ผู้เข้าร่วมการศึกษาตายหรือย้ายสถานบริการ

2.2 มีภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน ได้แก่ โรคหัวใจ โรคไต โรคความดันโลหิตสูง และไม่ตั้งครรภ์

2.3 ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ข้อมูลด้าน เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส สิทธิการรักษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัย โรคเบาหวาน การเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน น้ำหนัก ส่วนสูง ความดันโลหิต และค่าระดับน้ำตาลในเลือด (FBS)

2. พฤติกรรมสุขภาพของผู้ที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูง ใช้แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพของผู้ที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูง ซึ่งประกอบด้วยการปฏิบัติ 4 ด้าน ดังนี้คือ

2.1 ด้านการควบคุมอาหาร จำนวน 6 ข้อ

2.2 ด้านการจัดการด้านอารมณ์ จำนวน 3 ข้อ

2.3 ด้านการออกกำลังกาย จำนวน 3 ข้อ

2.4 ด้านการรับประทานยา จำนวน 7 ข้อ

ปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง กิจกรรมที่ท่านทำเป็นกิจวัตรหรือทำทุกครั้ง

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง หมายถึง กิจกรรมที่ท่านทำเป็นบางครั้งบางคราวไม่ประจำ

ไม่เคยปฏิบัติ หมายถึง กิจกรรมที่ท่านไม่ได้ปฏิบัติเลย

3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ของผู้ป่วยโรคเบาหวานทั้งหมด 2 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูล จากแบบสอบถามผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีภูมิลำเนาในตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง

วิธีการดำเนินการวิจัย

แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะเริ่มแรก

1.1 ประสานงานและขอความร่วมมือจากคณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวด ตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง

1.2 ผู้วิจัยแนะนำตัวและอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ให้กับ ผู้ที่จะเข้าร่วมการวิจัย

1.3 ภายหลังกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยและเซ็นชื่อลงในใบยินยอม

1.4 ผู้วิจัยดำเนินการ ตามแบบวิจัยโดยประชุมกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 25 คน เพื่อชี้แจงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการนัดการเยี่ยมบ้านกลุ่มตัวอย่างติดต่อกัน จำนวน 3 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกัน 1 สัปดาห์พร้อมทำแบบสอบถาม และเจาะระดับน้ำตาลในเลือด (FBS) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. ระยะที่ 2 เป็นระยะดำเนินการ

2.1. กำหนดวัน เวลา ที่เริ่มจัดโปรแกรมการเยี่ยมบ้านและเริ่มดำเนินการตามกำหนด ในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขต ตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน ซึ่งดำเนินการติดต่อกัน จำนวน 3 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกัน 1 สัปดาห์ และใช้ระยะเวลาในการให้ความรู้ครั้งละ 1 ชั่วโมง ซึ่งรายละเอียดของ การให้ความรู้จะครอบคลุมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมอาหาร ด้านกิจกรรมและการออกกำลังกาย ด้านการจัดการด้านอารมณ์ ด้านการรับประทานยา

2.2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ดังนี้

2.2.1 การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

2.2.2 หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร IOC

2.2.3 การหาความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่จะศึกษา จำนวน 25 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2.2.4 หลังจากที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือดังกล่าวมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ได้ค่า (IOC) ดังนี้

ด้านการควบคุมอาหาร	ค่า IOC = 0.85
ด้านการจัดการด้านอารมณ์	ค่า IOC = 0.87
ด้านการออกกำลังกาย	ค่า IOC = 0.89
ด้านการรับประทานยา	ค่า IOC = 0.84

2.3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ศึกษาการกระจายของข้อมูลได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส สิทธิการรักษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัย โรคเบาหวาน การเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน น้ำหนัก ส่วนสูง ความดันโลหิต จะใช้สถิติ ค่ามัชฌิมาเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical statistics) ใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพโรคเบาหวานก่อนและหลังการได้รับการเยี่ยมบ้าน โดยทดสอบสมมุติฐานค่าที่ไม่มีอิสระ (paired t-test)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ป่วยโรคเบาหวานมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปประเด็นตามข้อคำถามที่ทำการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการเขียนรายงานวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Method)

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.00 มีอายุระหว่าง 30–39 ปี ร้อยละ 48.00 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 96.00 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 88.00 มีสิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ร้อยละ 96.00 จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มี 1–2 คน ร้อยละ 44.00 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 64.00 และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 72.00 มีรายได้เฉลี่ย 4,001–6,000 บาทต่อเดือน จำนวนร้อยละ 36.00 และพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวาน 1–2 ปี, 3–4 ปี, 7 ปีขึ้นไป ร้อยละ 28.00 ผู้ป่วยเบาหวานไม่มีภาวะแทรกซ้อน มีน้ำหนักอยู่ที่ 61–70 กิโลกรัม ร้อยละ 40.00 ส่วนสูง 151–160 เซนติเมตร ร้อยละ 56.00 ค่าความดันโลหิต สีขาว กลุ่มปกติ < 120/80 mmHg ร้อยละ 72.00 สีเขียวอ่อน กลุ่มเสี่ยง 120/80–139/89 mmHg ร้อยละ 28.00

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความเหมาะสมของพฤติกรรสุขภาพโดยรวมและรายด้าน ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับการเยี่ยมบ้าน (n = 25)

พฤติกรรมสุขภาพ	ก่อนเยี่ยมบ้าน		หลังเยี่ยมบ้าน	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
พฤติกรรมสุขภาพโดยรวม	18.56	14.79	31.56	8.66
พฤติกรรมสุขภาพรายด้าน				
1. ด้านการควบคุมอาหาร	5.48	4.69	9.20	3.21
2. ด้านการจัดการด้านอารมณ์	3.40	2.08	4.40	1.57
3. ด้านการออกกำลังกาย	2.88	2.30	5.44	1.13
4. ด้านการรับประทานยา	6.8	5.72	12.52	2.75

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังได้รับการเยี่ยมบ้านเท่ากับ 18.56 และ 31.56 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและคะแนนพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังได้รับการเยี่ยมบ้าน โดยใช้ค่าที่ไม่อิสระ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง หลังได้รับการเยี่ยมบ้านสูงกว่าก่อนได้รับการเยี่ยมบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.001$)

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลัง ได้รับการเยี่ยมบ้าน (n = 25)

คะแนนพฤติกรรมสุขภาพ	$\bar{x}$	S.D.	df	p-value
ก่อนเยี่ยมบ้าน	18.56	14.79	24	< 0.001
หลังเยี่ยมบ้าน	31.56	8.66	24	< 0.001

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพก่อนการเยี่ยมบ้านค่าเฉลี่ย 18.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.79 และหลังการเยี่ยมบ้านค่าเฉลี่ย 31.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.66 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังการเยี่ยมบ้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมสุขภาพ

ของกลุ่มตัวอย่างหลังได้รับการเยี่ยมบ้าน สูงกว่าก่อนได้รับการเยี่ยมบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.001$)

ตาราง 3 ระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยก่อนและหลังการเยี่ยมบ้านแยกตามปิงปองจราจร 7 สี (n = 25)

แยกตามระดับสี	จำนวนระดับสีที่ลด	ร้อยละ
สีขาว กลุ่มปกติ < 100 มก./ดล.	0	0.00
สีเขียวอ่อน กลุ่มเสี่ยง 100–125 มก./ดล.	0	0.00
สีเขียวเข้ม กลุ่มป่วย < 125 มก./ดล.	2	8.00
สีเหลือง กลุ่มป่วย 125–154 มก./ดล.	14	56.00
สีส้ม กลุ่มป่วย 155–182 มก./ดล.	9	36.00
สีแดง กลุ่มป่วย > 183 มก./ดล.	0	0.00

จากตาราง 3 แยกระดับค่าระดับน้ำตาลในเลือดตามปิงปองจราจร 7 สี จากเดินเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวาน กลุ่มสีแดงที่มีระดับน้ำตาลในเลือด > 183 มก./ดล. และหลังจากออกเยี่ยมบ้านผู้ป่วยมีระดับน้ำตาลลดลง ตามกลุ่มสีผู้ป่วยลดระดับน้ำตาลในเลือดมาอยู่ สีเหลือง ที่มีระดับน้ำตาล 125–154 มก./ดล.จำนวน 14 คน ร้อยละ 56.00 รองลงมา สีส้ม ที่มีระดับน้ำตาล 155–182 มก./ดล.จำนวน 9 คน ร้อยละ 36.00 และสุดท้ายลดที่ระดับ สีเขียวเข้ม ที่มีระดับน้ำตาล < 125 มก./ดล. จำนวน 2 คน ร้อยละ 8.00

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับค่าระดับน้ำตาลในเลือดกับพฤติกรรมสุขภาพ ด้านอาหาร ด้านการจัดการด้านอารมณ์ ด้านออกกำลังกาย การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบาย แนวทางในการลดระดับน้ำตาลในเลือด ซึ่งไม่สามารถค้นหาข้อมูลในเชิงปริมาณได้ การศึกษาครั้งนี้สัมภาษณ์เฉพาะผู้ป่วยกลุ่มสีแดง (ระดับน้ำตาล ในเลือด ≥ 183 มก./ดล. ขึ้นไป) จำนวนที่สัมภาษณ์ ทั้งหมด 25 คน ผลการสัมภาษณ์ปรากฏตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ท่านมีแนวทางในการลดระดับน้ำตาลในเลือดอย่างไรจงอธิบาย

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ นายณรงค์ พงษ์สวัสดิ์ อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 22 ม.6 ต.บ้านหวด

“การตี่เฮา จะลดระดับน้ำตาลได้นั้นหนา มันเป็นสิ่งตีกู่คนสามารถยะได้ มันขึ้นอยู่กับว่าเฮา จะมีกำลังใจยะก่อ ถ้าฮามีกำลังใจดีกะจะจวยยะฮื้อน้ำตาลของเฮาลดได้ ยกตัวอย่างง่าย ๆ เลย สำหรับการลดระดับน้ำตาล เป็นวิธีตี่เฮาคิดว่าที่ดีสุดละ คือ การเข้มงวดในการกินข้าวกู่มื้อ ควรมีการจำกัดจำนวนให้พอดีในแต่ละมื้อ ละกะกินยาตามหมอสั่งให้ตรงเวลาห้ามลืม ห้ามขาด มันกะจะจวยยะให้น้ำตาลเฮาลดได้อย่างบ่อน่าเชื่อ”

การที่เราจะลดระดับน้ำตาลในเลือดได้นั้น เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถทำได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ป่วยโรคเบาหวานจะมีกำลังใจในการลดระดับน้ำตาลหรือไม่ ถ้าผู้ป่วยโรคเบาหวานมีกำลังใจในการลดระดับน้ำตาลในเลือดก็สามารถลดได้ ยกตัวอย่างในการลดระดับน้ำตาลในเลือดที่ผู้ป่วยคิดว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด คือ การเข้มงวดในการรับประทานอาหาร ควรมีการจำกัดจำนวนอาหารให้พอดีในแต่ละมื้อ และรับประทานยาตามหมอสั่งทุกครั้ง ห้ามลืม ห้ามขาด ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือดได้อย่างไม่น่าเชื่อ

2. ท่านคิดว่า การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และพฤติกรรมด้านอารมณ์ มีผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดหรือไม่

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ นางบัวลอย ลาพิงศ์ อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 43/7 ม.4 ต.บ้านหวด

“การตี่จะยะให้น้ำตาลเฮาลดได้นั้น พวกกำกิน มีผลขาดนักเนอะตีจะยะให้น้ำตาลเฮาลดได้ จะว่าไปผ่อง่าย ๆ เลย ถ้าวันไหนกินข้าวนึ่งละกะไปเจาะเบาหวานหนา น้ำตาลมันตึงขึ้นขนาดหนัก หันก่อถ้าเฮาฮู้จะนี้แล้วเฮากะกินเข้าหู้เอา ละกะการออกกำลังกาย กับอารมณ์ ถามว่ามีผลต่อน้ำตาลก่อมันกะตึงมีผลเหมือนกัน ถ้าเฮาออกกำลังกายกู่วันเหงื่อเฮาได้ออกละ ขับของบะดีออกละ มันตึงมีผลกับระบบตางในของเฮา ส่วนอารมณ์บ่อว่ามันเนอะมันกะมีผลเหมือนกัน อารมณ์ดีกะลังส่งให้ระดับน้ำตาลลดลง ถ้าเครียดมันตึงมียะให้น้ำตาลเฮาขึ้น กะถือว่า 3 อย่างนี้ จวยยะให้น้ำตาลเฮาลดเป็นอย่างดีเลย”

การที่จะทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดได้นั้น มีปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ เช่น การรับประทานอาหาร ที่ผู้ป่วยเบาหวานอธิบายว่าที่เห็นได้ชัดเลยคือ การข้าวทานเหนียว มีผลทำให้ระดับน้ำตาล ในเลือดสูงขึ้น ดังนั้นเมื่อผู้ป่วยเบาหวานทราบถึงผลเสียของการทานข้าวประเภทนี้จึงงดทานก็จะทำให้ระดับน้ำตาลลดลง ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือ การออกกำลังกาย เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ ถ้าเราออกกำลังกายทุกวันร่างกายได้ขับเหงื่อออกถือว่าได้ขับของเสียออกมา จึงทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลง และอีกวิธีสุดท้าย คือ การจัดการด้านอารมณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือด ถ้าเราอารมณ์ดี ไม่เครียดก็จะส่งผลให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลง ดังนั้น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการจัดการด้านอารมณ์ มีผลต่อระดับน้ำตาลในเลือด ถ้าเราสามารถทำได้ ทั้ง 3 อย่าง ก็จะช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ดี

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.00 มีอายุระหว่าง 30–39 ปี ร้อยละ 48.00 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 96.00 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 88.00 มีสิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ร้อยละ 96.00 จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มี 1–2 คน ร้อยละ 44.00 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 64.00 และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 72.00 มีรายได้เฉลี่ย 4,001–6,000 บาทต่อเดือน จำนวนร้อยละ 36.00 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวาน 1–2 ปี, 3–4 ปี, 7 ปีขึ้นไป ร้อยละ 28.00 ผู้ป่วยเบาหวานไม่มีภาวะแทรกซ้อน มีน้ำหนักอยู่ที่ 61–70 กิโลกรัม ร้อยละ 40.00 ส่วนสูง 151–160 เซนติเมตร ร้อยละ 56.00 ค่าความดันโลหิต สีขาว กลุ่มปกติ < 120/80 mmHg ร้อยละ 72.00 สีเขียวอ่อน กลุ่มเสี่ยง 120/80–139/89 mmHg ร้อยละ 28.00

พฤติกรรมการป้องกันโรคเบาหวาน

การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังได้รับการเยี่ยมบ้านเท่ากับ 18.56 และ 31.56 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและคะแนนพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังได้รับการเยี่ยมบ้าน โดยใช้ค่าที่ไม่อิสระ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง หลังได้รับการเยี่ยมบ้านสูงกว่าก่อนได้รับการเยี่ยมบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

การเปรียบเทียบระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

พบว่าระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเฉลี่ยก่อนเยี่ยมบ้านเท่ากับ 197.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.60 และระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเฉลี่ยหลังเยี่ยมบ้าน เท่ากับ 147.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.01 ลดระดับความ

รุนแรงจากสีแดงได้ทั้งหมด ร้อยละ 100 (ตาราง 13) แสดงว่าผลการประยุกต์ใช้สื่อสัญญาลักษณ์ปิงปองจราจรชีวิต 7 สี มีผลต่อการลดระดับน้ำตาลในเลือด

โดยสรุปผลการวิจัย

ประสิทธิภาพ (out put) ผู้ป่วยเบาหวานมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นส่งผลให้อาการผู้ป่วยเบาหวานดีขึ้น

ประสิทธิผล (out come) ผู้ป่วยเบาหวานมีค่าระดับน้ำตาลลดลง จากผู้ป่วยกลุ่มสีแดงลดระดับมาเป็นผู้ป่วยกลุ่มสีส้ม สีเหลือง และสีเขียวเข้มตามลำดับ

ผลกระทบ (impact) ลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล โดยลดความรุนแรงจากกลุ่มสีแดง ทั้งหมด 25 ราย และหากไม่ดำเนินการใด ๆ ก็อาจทำให้ผู้ป่วยเป็นผู้ป่วยกลุ่มสีดำ

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ก่อนและหลังการได้รับการเยี่ยมบ้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังการได้รับการเยี่ยมบ้านเท่ากับ 18.56 และ 31.56 เมื่อทดสอบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมสุขภาพ ก่อนและหลังการได้รับการเยี่ยมบ้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างหลังการได้รับการเยี่ยมบ้าน สูงกว่าก่อนการได้รับการเยี่ยมบ้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.001$) และจากการเปรียบเทียบระดับน้ำตาลในเลือดก่อนและหลังการเยี่ยมบ้านพบว่า ก่อนได้รับการเยี่ยมบ้าน กลุ่มตัวอย่างมีระดับเบาหวานเฉลี่ย 197.28 หลังการเยี่ยมบ้านพบว่า ค่าเฉลี่ยได้ 147.92 หลังเจาะระดับน้ำตาลในเลือด ก่อนและหลังเยี่ยมบ้านเปรียบเทียบค่าระดับน้ำตาลหลังการเยี่ยมบ้านต่ำกว่าก่อนได้รับการเยี่ยมบ้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.001$) ผลการศึกษาการเยี่ยมบ้าน นอกจากจะเป็นการให้ความรู้แล้ว ยังทำให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานและสมาชิกในครอบครัว เกิดความอบอุ่นใจ รู้สึกเป็นกันเองได้รับการดูแลเมื่อเจ็บป่วยที่บ้านของตนเอง ผู้ป่วยโรคเบาหวานและญาติสามารถเรียนรู้วิธีการดูแลรักษา การป้องกัน และการฟื้นฟูสภาพได้ในเวลาเดียวกัน การนำเครื่องมือปิงปองจราจรชีวิต 7 สี มาประยุกต์ใช้ในการเยี่ยมบ้านทำให้ผู้ป่วยและญาติมีเข้าใจถึงระดับความรุนแรงของโรคเบาหวานมากขึ้น เกิดความตระหนักถึงอันตรายของโรคเพราะหากไม่รับประทานยาอย่างต่อเนื่อง ไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้กลวิธี 3อ (อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์) จะทำให้มีระดับความรุนแรงของโรคมากขึ้นและอาจเป็นโรคแทรกซ้อน(สีดำ) ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลอย่างน้อยรายละ 500,000 บาท (วิชัย เทียนถาวร, 2556) นอกจากนี้การเยี่ยมบ้านยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานและญาติ สามารถช่วยเหลือตนเองและติดตามผลการรักษา ให้คำแนะนำช่วยเหลือต่าง ๆ และขณะเยี่ยมบ้านผู้ศึกษามีโอกาสสังเกตถึงการปฏิบัติตัวที่ไม่ถูกต้องและได้ให้คำแนะนำ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างปรับปรุงการปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง นอกจากนี้การเยี่ยมบ้านยังเป็นการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ป่วยโรคเบาหวาน เกิดการยอมรับได้ง่ายและนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เป็นสาเหตุ ของพฤติกรรมในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อศึกษาบริบททางสังคมและการใช้ชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน (เกจุรีย์ พันธ์เขียน,ปี พ.ศ.2549) โปรแกรมการดูแลตนเองและการติดตามเยี่ยมบ้าน สำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน จัดโปรแกรมโดยประยุกต์จากแนวคิดการดูแลตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง ผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินกลุ่มทดลอง มีการดูแลตนเอง ดีกว่าก่อนทดลอง และดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การเยี่ยมบ้านผู้ป่วยโรคเบาหวานเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะกระตุ้น สนับสนุน และเสริมสร้างศักยภาพในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน พบว่างานวิจัยนี้ยังไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าการเยี่ยมบ้านมีผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อให้เกิดผลการรักษาที่ดี

ที่สุด ระบบการเยี่ยมบ้าน ควรได้รับการพัฒนา (เบญจพร วัฒนศิริเวช, 2557) การศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานการศึกษาพบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มการดูแลตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรับประทานอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการรับประทานยา และระดับน้ำตาลในเลือด สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (สุภาพร ธรรมเนียมต้น, 2556)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการเยี่ยมบ้านและการสอนการประยุกต์ใช้ รูปแบบวิชัยโมเดล 7 สี ในการเยี่ยมบ้าน ในผู้ป่วยโรคเบาหวาน ที่สามรถนำไปเป็นแนวทางในการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสมและสามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด

2. ผลการศึกษา จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เพื่อใช้ในการพิจารณาวางแผนด้านการบริการในการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน

3. ได้ข้อมูลพื้นฐานในการจะทำการศึกษาต่อเนื่องในผู้ป่วยโรคเบาหวาน และได้แนวทางในการศึกษาการเยี่ยมบ้านและการสอนสุขศึกษาในผู้ป่วยเรื้อรังอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายการศึกษาในกลุ่มเสี่ยงสีเขียวอ่อน เพื่อที่จะไม่ให้ป่วยใหม่เป็นกลุ่มสีเหลือง

2. เพิ่มระยะเวลาในการศึกษา ติดตามการซึ่งคงไว้ซึ่งปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพและภาวะสุขภาพอนามัยของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่รับการเยี่ยมบ้านในช่วงที่สม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่องเช่น ในช่วงเวลา 6 เดือน และ 12 เดือนเพื่อเป็นแนวทางให้ได้ข้อมูลการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานที่ต่อเนื่องและสุขภาพที่ดี

3. มีการเปรียบเทียบผลของการเยี่ยมบ้านและการสอนสุขศึกษาต่อระดับน้ำตาลในเลือดเพื่อดูผลในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาเป็นอย่างดียิ่ง ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ดร. นายแพทย์วิชัย เทียนถาวร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถ่ายทอดวิชาความรู้ สามารถนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตลอดจนนำมาพัฒนางานด้านสาธารณสุข

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด จูหว้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย จาดสี และ ดร.ประจวบ แหลมหลัก ที่ได้ให้ความกรุณา ในการตรวจความตรงของเครื่องมือของแบบสอบถาม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง ที่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินการที่ให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ พงษ์สนิท. (2540). **การพยาบาลอนามัยชุมชน 2.** เชียงใหม่: ภาควิชาการพยาบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เกจุรีย์ พันธุ์เขียน. (2549). **พฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในศูนย์สุขภาพชุมชน ตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เบญจพร วัฒนศิริเวช. (2557). **การติดตามเยี่ยมบ้านผู้ป่วยเบาหวานของโรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** การศึกษาอิสระ ภ.ม. (การจัดการเภสัชกรรม), มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิชัย เทียนถาวร. (2556). **ระบบการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกัน โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงในประเทศไทย: นโยบาย สู่ การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

วิชัย เทียนถาวร. (2558). **การสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ การเฝ้าระวังควบคุม ป้องกัน โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง:ศึกษากรณีจังหวัดสิงห์บุรี.** ปร.ด. (สื่อสารการเมือง),มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพมหานคร.

สุภาพร ธรรมเนียมต้น. (2556). **ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลปงเตา อำเภองาว จังหวัดลำปาง.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ประสิทธิผลของโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

The Effectiveness of stress reduction programs in the elderly, Faikwang Sub-District, Chiangkham District, Phayao Province

ธาราทิพย์ ชูไว[1*] และ อนุกูล มะโนทน[2]

Taratip Chuwai[1*] and Anukool Manoton[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดความเครียด ในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 30 คน นำกลุ่มตัวอย่างมาเข้าโปรแกรมลดความเครียด ระยะเวลาในการศึกษา 8 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ t-test, Chi-square

ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีอายุมากที่สุดที่ 75 ปี อายุน้อยสุดที่ 61 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 67 ปี มีเพศชายกับเพศหญิงมีขนาดเท่ากัน ประชากรส่วนใหญ่มีอายุ 65 ปีส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาประถมศึกษา หรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 53.3 อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 40 และมีรายได้เฉลี่ยที่ 6,353 บาท ส่วนใหญ่ มีสถานะภาพสมรส สมรสอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 83.3 ผลการศึกษาระดับความเครียด พบว่า ส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 70 มีความเครียดอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 6.66 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด คือ ด้านร่างกาย ($r = 0.00$, p-value = 0.04) ด้านจิตใจ ($r = -0.41$, p-value = 0.00) ส่วนด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ผลการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง พบว่า หลังการใช้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเครียดลดลงจากระดับความเครียดสูง เป็นระดับความเครียดต่ำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยความเครียดลดลง ($t = 130.623$, p-value = 0.001)

คำสำคัญ: ความเครียด ผู้สูงอายุ

Abstract

The objective of this study was to study stress in the elderly, the factors associated to stress in the elderly. Study on the effectiveness of stress reduction programs in the elderly, Faikwang Sub-district,

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : taratip2015@gmail.com

Chiangkham District, Phayao Province. 30 persons. Take the sample participated in the program to reduce stress in 8 weeks. Data were collected by questionnaires. The data were analyzed by descriptive and analyzed statistics including t-test, Chi-square.

The results of study were found the oldest is 75 years old, the youngest is 61 years old. The average age is 67 years old. The male and female are the same size.Most of the sample is 65 years old. Primary education Or lower primary accounted for 53.3%, most of the occupation is agriculture accounted for 40%, average monthly incomeis 6,33 baht, marital status was 83.3%. The results showed that the stress level was hight at 70% and the stress level was low only 6.66.Factors related to stress level were physical (r = 0.00, p-value = 0.04), psychological (r = -0.41, p-value = 0.001), public health, social, economic and environmental aspects did not correlate with stress levels. The results of the study on the effectiveness of stress reduction program in the elderly, FaikwangSub-district was found that after the use of stress reduction programs in the elderly. The subjects had lower stress levels from high stress levels to low stress level. The average stress score was decreased (t = 130.623, p-value = 0.001).

Keywords: Stress, Elderly

บทนำ

จากโครงสร้างประชากรไทยในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า จำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลง ในขณะที่ประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 13.2 ใน พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 32.1 ในปี 2583 สถานการณ์นี้ทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งหมายความว่า ประเทศไทยมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2553-2583 สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุเกินกว่า 80 ปี มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนจากประมาณร้อยละ 12.7 ของประชากรสูงอายุทั้งหมด เป็นเกือบ 1 ใน 5 ของประชากรสูงอายุ นอกจากนี้ การวัดภาวะสุขภาพที่ประเมินตนเองของประชากรสูงอายุในปี 2550-2554 พบว่า ร้อยละของประชากรสูงอายุ ที่รายงานว่าตนเองมีสุขภาพดีหรือดีมากลดลง และในปี 2554 พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้นทั้งในเขตเมืองและชนบท โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ที่อยู่ในเขตชนบทมีแนวโน้มที่จะมีความสุขน้อยกว่าผู้สูงอายุในกลุ่มอื่น ๆ

จากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ที่มีจำนวนผู้สูงอายุในสัดส่วนที่มากขึ้น ส่งผลให้อัตราพึ่งพิงจากประชากรสูงอายุมีมากขึ้นตามไปด้วย ปัญหาความจำเป็นขั้นพื้นฐานในอนาคต มีผลกระทบต่อความเครียดของผู้สูงอายุ ทำให้แนวโน้มความเครียดของผู้สูงอายุนั้นเพิ่มขึ้นด้วย หากความเครียดอยู่ในระดับมากจะส่งผลเสียต่อจิตใจและร่างกาย โดยอาจแสดงออกในรูปของอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ที่เป็นผลพวงมาจากความเครียด ถ้าหากไม่สามารถจัดการความเครียดได้โดยเร็ว หรือไม่สามารถแก้ปัญหาได้อาจนำไปสู่การเกิดภาวะซึมเศร้า และนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ ดังนั้นการบูรณาการจากทุกภาคส่วนจึงเป็นเรื่องจำเป็นในการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ คือ ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตไม่ดี ฐานะยากจน มีปัญหาสุขภาพที่ต้องได้รับการดูแลต่อเนื่อง และไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

ในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สมาชิกในวัยแรงงานต้องอพยพไปทำงานต่างจังหวัด ทำงานในเมืองใหญ่ ทอดทิ้ง

ผู้สูงอายุอย่างตามลำพัง ทอดทิ้งลูกหลานให้ผู้สูงอายุเลี้ยง ทำให้ขาดความอบอุ่นทางด้านจิตใจ ครอบครัวลูกหลานไม่ให้ความสำคัญและดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร การขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ล้วนเป็นสาเหตุที่สำคัญทำให้อัตราความเครียดของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงความเครียดและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา รวมถึงการที่จะลดความเครียดในผู้สูงอายุ อันจะส่งผลให้สุขภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุดีขึ้น และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเทศบาลจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้ประกอบกับการพิจารณาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุให้ครอบคลุมในทุกมิติ ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงในการจัดทำนโยบายที่สอดคล้องเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเครียดในผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในผู้สูงอายุ
3. เพื่อเปรียบเทียบความเครียด ก่อนใช้โปรแกรมลดความเครียดและหลังการให้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi–Experimental Research) แบบ 1กลุ่ม มีการทดสอบก่อนและหลังการใช้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุรูปแบบการวิจัยแบบ Pretest–Posttest One Group Design ใช้เวลาในการศึกษา 8 สัปดาห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นี้คือกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีระดับคะแนนความเครียดอยู่ในระดับสูง และระดับรุนแรง ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมการให้สุขศึกษา กิจกรรมการลดความเครียดในรูปแบบการฝึกปฏิบัติ โดยผู้วิจัยได้ทำการสร้างขึ้น มีกำหนดการดังนี้

สัปดาห์ที่ 1: การแนะนำตนเอง สร้างสัมพันธภาพในกลุ่ม ผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มเริ่มต้นด้วยการแนะนำตนเองเพื่อสร้างสัมพันธภาพ บรรยากาศที่อบอุ่นและสร้างความไว้วางใจ ด้วยท่าทีที่เป็นมิตรและให้ผู้สูงอายุแนะนำตนเองโดยใช้กิจกรรมชื่อของฉัน ให้ความรู้เรื่องความเครียด เรียนรู้สาเหตุของความเครียดทางด้านร่างกาย ความคิดและพฤติกรรม รวมถึงประเมินความเครียด บอกวัตถุประสงค์ วิธีการ ขอบเขต ระยะเวลาและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้ากลุ่ม เปิดเพลงดั่งดอกไม้บาน (เสถียรธรรมสถาน) ฝึกลมหายใจตามจังหวะทำนองเพลง และฝึกทักษะการหายใจ

ประกอบเทปบันทึกการฝึก (กรมสุขภาพจิต) ประโยชน์ของการฝึกหายใจดำเนินการฝึกหายใจที่ถูกวิธี ใช้เวลา 3 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 2: การให้ความรู้เกี่ยวกับความเครียด ผลกระทบ และภาวะสุขภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงผลกระทบของความเครียดต่อร่างกายและจิตใจ

สัปดาห์ที่ 3: การให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา การลดความเครียดอธิบายเรื่องความเครียด วิธีจัดการความเครียดด้วยวิธีฝึกผ่อนคลายด้วยการเกร็งและคลายกล้ามเนื้อ ประโยชน์ของการฝึกประกอบเทปบันทึกการฝึก (กรมสุขภาพจิต) ทักษะที่ถูกวิธี

สัปดาห์ที่ 4: การฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มเริ่มต้นเปิดเพลงดอกไม้บาน (เสถียรธรรมสถาน) ฝึกลมหายใจตามจังหวะทำนองเพลง อธิบายเรื่องความเครียด วิธีจัดการความเครียดด้วยวิธีฝึกผ่อนคลายด้วยการเกร็งและคลายกล้ามเนื้อ ประโยชน์ของการฝึกประกอบเทปบันทึกการฝึก (กรมสุขภาพจิต) ทักษะที่ถูกวิธี

สัปดาห์ที่ 5: แนะนำการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ฝึกกำหนดลมหายใจเข้าออกอย่างถูกวิธี

สัปดาห์ที่ 6: ฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ อธิบายความสำคัญของการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ฝึกการผ่อนคลายกล้ามเนื้อร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ

สัปดาห์ที่ 7: ฝึกสมาธิแบบอานาปานสติฝึกลมหายใจ อธิบายเรื่องความเครียด วิธีจัดการความเครียดด้วยวิธีการฝึกสมาธิ ประโยชน์ของการฝึกสมาธิ ดำเนินการฝึกสมาธิ แนะนำและสาธิตวิธีการฝึกสมาธิ ประกอบเทปบันทึก การฝึกสมาธิ (กรมสุขภาพจิต)

สัปดาห์ที่ 8: ฟังธรรมบรรยายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีจิตใจผ่องใส นำธรรมะไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและนำไปปรับใช้กับปัญหาความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นได้

สัปดาห์ที่ 9: เก็บข้อมูลหลังการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบระดับความเครียด

2. แบบสอบถามสำหรับเก็บรวมรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่2 แบบสอบถามความคิดเห็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับความเครียดในผู้สูงอายุ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาซึ่งผู้วิจัยหาค่า IOC ได้อยู่ช่วงระหว่าง 0.67–1

2. หาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟ่า ของครอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82 แล้วนำไปปรับปรุงข้อความต่าง ๆ ในแบบสอบถามให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ระดับความเครียดของผู้สูงอายุก่อนและหลังการใช้โปรแกรมลดความเครียด ด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดด้วยสถิติ Chi-square

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเครียดของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมลดความเครียดด้วยสถิติ Paired sample t-test

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากรศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา จำนวนทั้งหมด 30คนพบว่าประชากรที่ทำการศึกษามีอายุมากที่สุดที่ 75 ปี อายุน้อยสุดที่ 61 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 67 ปี มีเพศชายกับเพศหญิงมีขนาดเท่ากัน ประชากรส่วนใหญ่มีอายุ 65 ปี ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 53.3 อาชีพส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 40 และมีรายได้เฉลี่ยที่ 6,353 บาท ส่วนใหญ่ มีสถานะภาพสมรส เป็นสมรสอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 83.3

ตาราง 1แสดงระดับความเครียดของผู้สูงอายุ ก่อนการใช้โปรแกรมลดความเครียดและหลังการใช้โปรแกรมลดความเครียด

ระดับความเครียด	ก่อนใช้โปรแกรม		หลังใช้โปรแกรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เครียดต่ำ (0-23)	2	6.66	12	40
เครียดปานกลาง (24-41)	4	13.34	15	50
เครียดสูง (42-61)	21	70	3	10
เครียดรุนแรง (62 ขึ้นไป)	3	10	0	0.00
รวม	30	100.00	30	100.00

จากตาราง 1 ระดับความเครียดของผู้สูงอายุ ก่อนการใช้โปรแกรมลดความเครียดและหลังการใช้โปรแกรมลดความเครียด

ผลการศึกษา พบว่า

ก่อนการใช้โปรแกรมลดความเครียด กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความเครียด อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 70.00 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.34 ระดับรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 10.00 และมีระดับต่ำน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.66

หลังการใช้โปรแกรมลดความเครียด กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.00 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง 2 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดในผู้สูงอายุ

ปัจจัย	ผลการวิเคราะห์		
	df	χ^2	Sig
ปัจจัยด้านร่างกาย	6	14.896	0.021*
ปัจจัยด้านจิตใจ	6	12.780	0.047*
ปัจจัยด้านสาธารณสุข	6	2.405	0.879
ปัจจัยด้านสังคม	6	4.667	0.587
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	6	6.354	0.385
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	6	4.992	0.545

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านร่างกาย (p-value = 0.021) และด้านจิตใจ (p-value = 0.047)ส่วนปัจจัยด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดของผู้สูงอายุ ก่อนการใช้โปรแกรมลดความเครียดและหลังการใช้โปรแกรมลดความเครียด

ความเครียด	n	$\overline{X}$	S.D.	t	P-value
ก่อนใช้โปรแกรม	30	73.97	3.10	130.623	0.001*
หลังใช้โปรแกรม	30	31.45	10.20		

หมายเหตุ: *P-value < 0.05

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเครียดหลังการใช้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ มีค่าเท่ากับ 31.45 ส่วนก่อนการใช้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ เท่ากับ 73.97 เมื่อนำมาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเครียด ระหว่างก่อนการใช้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุและหลังการใช้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ โดยใช้การทดสอบค่าที (Paired sample T-Test) พบว่า หลังการใช้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยความเครียดต่ำกว่าก่อนการใช้โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value < 0.05)

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จากการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีระดับความเครียดสูง คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมา คือ มีระดับความเครียด

ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.34 ระดับความเครียดรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 10.00 และระดับความเครียดต่ำ คิดเป็นร้อยละ 6.66 สอดคล้องกับการศึกษาของนิติกร ภู่สุวรรณ (2556) ศึกษาความเครียดของผู้สูงอายุในเขตตำบลแห่งหนึ่งจังหวัดสกลนคร พบว่าส่วนใหญ่มีความเครียดในระดับสูงถึงร้อยละ 64.8 ทั้งนี้ ทางเทศบาลตำบลฝายกวาง ควรต้องดำเนินงานให้สอดคล้องตาม แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ในด้านการเตรียมความพร้อมของประชากร เพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ได้แก่ มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมาตรการการปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ได้แก่ มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มาตรการ ส่งเสริม สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ มาตรการหลักประกันด้านคุณภาพ มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครองและมาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทธิลักษณ์ จันทร์ธนสมบัติ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทัศนะต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสาธารณสุข 40 บางแค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนะต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขเกี่ยวกับตนเอง ด้านการดูแลรักษาสุขภาพร่างกายการส่งเสริมดูแลสุขภาพจิตและการมีปัจจัยขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต และเพื่อศึกษาทัศนะต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มี ความสุขเกี่ยวกับครอบครัว ด้านการมี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการมีครอบครัวอบอุ่น และเพื่อศึกษาทัศนะต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มี ความสุขเกี่ยวกับชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมต่อชุมชน และการเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ศึกษาศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านร่างกาย และด้านจิตใจ เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ส่วนปัจจัยด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดแต่เมื่อมองภาพรวมเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งคาดเดาได้ว่าอาจจะมีความผกผันกับระดับความสุข สอดคล้องกับวิทมา ธรรมเจริญ (2555) ศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุ เปรียบเทียบระดับความสุขของผู้สูงอายุ และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในที่มีต่อความสุขของผู้สูงอายุโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการของอิทธิพลของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่มีต่อความสุขของผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขของผู้สูงอายุได้ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลโดยรวมต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุมากที่สุดรองลงมาคือเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติ ภารกิจทางสังคมและศาสนา และสถานภาพสมรส ตามลำดับ สำหรับปัจจัยภายใน พบว่า ภาวะด้านสุขภาพร่างกายก็มีอิทธิพลมากกว่าภาวะทางด้านจิตใจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุ

3. ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบล อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการวิเคราะห์ พบว่า

ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐาน พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีระดับความเครียดต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ โดยมีคะแนนเฉลี่ยความเครียด

ลดลงสอดคล้องกับอาภรณ์ สิงห์ชาดา และคณะ (2559) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการความเครียดต่อความเครียดผู้สูงอายุ ตำบลดอนทราย อำเภอบ้าโพธิ์จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองมีความเครียดต่ำกว่าก่อนเข้าโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และยังสอดคล้องกับชมชื่น สมประเสริฐ (2536) ซึ่งพบว่าระดับความวิตกกังวลแบบเทรทระหว่างก่อนและหลังของนักศึกษากลุ่มอานาปานสติสมาธิ หลังการฝึกอานาปานสติสมาธิ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของพัทยา จิตสุวรรณ (2535) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติสมาธิมีความวิตกกังวลและความซึมเศร้า ภายหลังการฝึกสมาธิน้อยกว่าก่อนการฝึกสมาธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกสมาธิมีความวิตกกังวลและความซึมเศร้าน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ฝึกสมาธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < 0.01$) เหตุผลที่พบว่า หลังการทดลองผู้สูงอายุที่ฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ ซึ่งมีอยู่ในโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุลดลง เนื่องจากการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ ช่วยทำให้ผู้สูงอายุเกิดสภาวะแห่งความสงบมั่นคงและล้ำลึกแห่งจิต ส่งผลให้จิตเป็นสมาธิ และผลของสมาธิยังทำให้ผู้สูงอายุมีสมาธิเกิดความสงบ ระงับ ไม่มีกิเลสทำให้เกิดภาวะแห่งปัญญาซึ่งภาวะนี้อาจทำให้ผู้สูงอายุเข้าใจ ยอมรับและปล่อยวางต่อเหตุการณ์ที่เป็นเหตุของความเครียด อีกทั้งในขณะที่ร่างกายเกิดภาวะสงบจากการมีสมาธิ คลื่นสมองจะมีความถี่ต่ำร่างกายจะหลั่งสารเอนดอร์ฟิน ซึ่งเป็นฮอรร์โมนที่มีความสัมพันธ์กับระบบสารสื่อประสาทช่วยทำให้เกิดความสุข ซึ่งผลดังกล่าวนี้อาจส่งผลให้ผู้สูงอายุที่ฝึกสมาธิแบบอานาปานสติมีความเครียดลดลง

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับพรพิมล เพ็ญสุข (2544) ศึกษาผลของการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อที่มีต่อการลดความเครียดของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านลพบุรี ซึ่งพบว่า หลังการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อผู้สูงอายุ มีระดับความเครียดต่ำกว่าก่อนการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อเป็นกิจกรรมหนึ่งที่บรรจุในโปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุ ซึ่งการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการ กับความเครียด เมื่อความคิดและจิตใจทำให้ร่างกายเสียสมดุล ร่างกายต้องใช้วิธีผ่อนคลายมาช่วยเพื่อป้องกันไม่ให้ความเครียดก่อตัวขึ้นมา สภาพผ่อนคลายช่วยให้ความเครียดหายไปได้ ดังนั้น การฝึกผ่อนคลายอย่างสม่ำเสมอเท่ากับเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้เครียดจนเกินไป เมื่อเราผ่อนคลายได้ความเครียดต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้นเท่ากับเราควบคุมความสมดุลของร่างกายไว้ได้ อย่างไรก็ตามการที่จะผ่อนคลายกล้ามเนื้อ เพื่อลดความเครียดนั้นจำเป็นต้องทราบหลักการเบื้องต้นต่าง ๆ วิธีการปฏิบัติ ตลอดจนการมีความตั้งใจจริงในการฝึกปฏิบัติ และจะต้องมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติด้วย เพื่อที่จะให้เกิดประสิทธิภาพในการผ่อนคลายความเครียดมากที่สุด

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลฝายกวาง ได้แก่ ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ ซึ่งข้อมูลส่วนนี้สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อ เพื่อช่วยจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ นอกจากนั้น ผลการศึกษา พบว่า โปรแกรมนี้สามารถใช้ลดความเครียดในผู้สูงอายุได้จริง ดังนั้น ควรจัดทำเป็นโครงการต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถจัดการกับความเครียดด้วยตนเองได้ ซึ่งจะนำไปสู่การมีสุขภาพดีทั้งจิตใจและร่างกายเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพต่อไปและใช้เป็นแนวทางการจัดการความเครียดในกลุ่มอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษา พบว่า โปรแกรมลดความเครียดในผู้สูงอายุช่วยให้ผู้สูงอายุลดความเครียดได้จริง อย่างไรก็ตามควรมีการศึกษาโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีในทุก ๆ ด้านควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างเป็นองค์รวม นอกจากนั้น ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ หรือสัมภาษณ์แบบเจาะลึกควบคู

ไปด้วย ก็จะเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติ และเป็นการบูรณาการอย่างครอบคลุม ทำให้มีประโยชนต่อผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.อนุกูล มะโนทน อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ คณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลฝายกวางที่ให้การอนุเคราะห์ และสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนผู้สูงอายุในตำบลฝายกวางอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและสละเวลา ในการตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษา จนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ชมชื่น สมประเสริฐ. (2536). **ผลของการฝึกสมาธิต่อระดับความวิตกกังวล**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล,กรุงเทพมหานคร.

นิติกร ภู่สุวรรณ. (2556). ความเครียดของผู้สูงอายุในเขตตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดสกลนคร. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,** 164–171.

พัทยา จิตสุวรรณ์. (2535). **ผลของการฝึกอานาปานสติสมาธิต่อความวิตกกังวลและความซึมเศร้าของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาด้วยไตเทียม**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

พรพิมล เพ็ญสุข. (2544). **ผลของการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อที่มีต่อการลดความเครียดของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

วิทธิลักษณ์ จันทร์ธนสมบัติ. (2552). **ทัศนะต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสาธารณสุข 40 บางแค**. วิทยานิพนธ์ สส.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วิทมา ธรรมเจริญ. (2555). **อิทธิพลของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่มีต่อความสุขของผู้สูงอายุ**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สถิติประยุกต์), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

อาภรณ์ สิงห์ชาดา และคณะ. (2559). ศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการความเครียดต่อความเครียดผู้สูงอายุ ตำบลดอนทราย อำเภอบ้าโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสาร มฉก.วิชาการ,** (19), 58.

ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของเด็กนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

Effect of dental health promotion program on dental caries prevention behavior of Muangmor School children, Muangphrae District, Phrae Province

กฤติยา ธุระกิจ[1*]และ สมชาย จาดศรี[2]

Krittiya Thurakit[1*]and Somchi Jadsri[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของเด็กนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ กลุ่มประชากรในการศึกษาจำนวน 30 คน ระยะเวลาในการศึกษา 9 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เป็นแบบสอบถามและแบบบันทึกสภาวะโรคฟันผุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยสถิติ Paired sample t-test และ สถิติ McNemar

ผลการวิจัย พบว่า หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ความรู้มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 3.36 คะแนน หรือ 73.52% สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการป้องกัน โรคฟันผุ มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 0.46 คะแนน หรือ 22.55% สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 0.45 คะแนน หรือ 43.69% สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 0.30 คะแนน หรือ 14.02% สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และสภาวะโรคฟันผุก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

คำสำคัญ: ทันตสุขภาพ พฤติกรรม โรคฟันผุ นักเรียน

Abstract

The quasi-experimental study was done to investigate the Effect of dental health promotion program on dental caries prevention behavior of Muangmor School children , Muangphrae District, Phrae Province. There were 30 students included in the study. The duration time of intervention was 9 weeks. Questionnaire and

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : dek_noy55@hotmail.com

dental disease record were used as research tools. Data were analyzed and described as frequency, percentage, mean,and standard deviation. Comparative for analysis were employed Paired Sample t-test and McNemar.

The results revealed that after having dental health promotion program, the mean score of knowledge was statistical significantly 3.36 or 73.52% higher than the mean score before having program ($p < 0.001$). The mean scores of Self-efficacy was statistical significantly 0.46 or 22.55% higher than the mean score before having program ($p < 0.001$). The mean scores of practice in preventing tooth decay was statistical significantly 0.45 or 43.69% higher than the mean score before having program ($p < 0.001$). And the mean scores of expectations and effects of dental caries prevention was statistical significantly 0.30 or 14.02% higher than the mean score before having program ($p < 0.001$). and the state of dental caries before and after dental health promotion were not significantly different ($p < 0.05$).

Keywords: dental health, behavior, Dental caries, student

บทนำ

จากสภาพบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในประจำวัน โดยเฉพาะเรื่องของการรับประทานอาหาร ซึ่งความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี และการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ ก่อให้เกิดค่านิยมในการบริโภคอาหาร เช่น อาหารหวาน อาหารกระป๋อง อาหารสำเร็จรูป น้ำหวาน น้ำอัดลม ขนมขบเคี้ยว ฯลฯ กระตุ้นให้ผู้ปกครองและเด็กมีความต้องการที่จะบริโภคเพิ่มมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงปัญหาสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา และยังส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคและสภาวะทันตสุขภาพ (สิริลักษณ์ รสนิยม, 2556) ปัญหาทางด้านทันตสุขภาพที่พบมากในเด็กวัยเรียน คือ ปัญหาโรคฟันผุ ซึ่งการเกิดโรคฟันผุในเด็กทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ความเจ็บป่วย การสูญเสียฟันแท้ไปก่อนกำหนด สมาธิในการรับรู้ลดลง นอกจากนี้ โรคฟันผุยังเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กอายุ 12 ปี ที่พบมากและเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญอันดับแรกในเด็กวัยเรียน (กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2556)

จากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพระดับประเทศ ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2551-2555 โดยกองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่า เด็กอายุ 12 ปี มีฟันผุ ร้อยละ 52.3 โดยค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด 1.3 ซี่ต่อคน ปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสภาวะปริทันต์ของเด็ก คือ การแปรงฟัน ซึ่งร้อยละ 97.7 ของเด็กอายุ 12 ปี แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน ร้อยละ 71.5 แปรงฟันก่อนนอนทุกวัน ประเด็นปัญหาสำคัญที่ยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อโรค โดยเฉพาะการป้องกันและควบคุมโรคฟันผุ ในเด็กกลุ่มนี้ คือ พฤติกรรมการดื่มน้ำอัดลมและน้ำหวาน รวมทั้ง พฤติกรรมการบริโภคขนมกรุบกรอบ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นค่อนข้างมากตามกระแสนิยม เด็กอายุ 12 ปี และอายุ 15 ปี มีการบริโภคขนมกรุบกรอบทุกวัน ร้อยละ 38.8 และ 38.4 ตามลำดับ (กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2556) จากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของจังหวัดแพร่ ปี 2558 พบว่า ในกลุ่มอายุ 12 ปี มีปัญหาโรคฟันผุ ร้อยละ 36.2 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่, 2558) เมื่อพิจารณาผลสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของเด็กนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ปี พ.ศ. 2558 พบว่า มีปัญหาโรคฟันผุ ร้อยละ 30.51 ซึ่งฟันถาวรผุ มากกว่าร้อยละ 20 กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย ถือว่าเป็นปัญหาทางทันตสุขภาพที่ควรได้รับการแก้ไข

ผู้วิจัยจึงสนใจจะนำทฤษฎีความสามรถตนเองมาประยุกต์ใช้ โดยการจัดโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพแก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องด้านทันตสุขภาพ ซึ่งผลของการศึกษาที่ได้จะใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานด้านทันตสุขภาพ ในโรงเรียนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของเด็กนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และคาดหวังในผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียน ก่อนทดลองและหลังทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ของนักเรียน ก่อนทดลองและหลังทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาวะโรคฟันผุของนักเรียน ก่อนทดลองและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) แบบ 1 กลุ่ม มีการทดสอบก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมป้องกันฟันผุ รูปแบบการวิจัยแบบ Pretest – Posttest One Group Design ใช้เวลาในการศึกษา 9 สัปดาห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ จำนวน 30 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมาจากการคำนวณจากสูตรของ (อรุณ จิรวัฒน์กุล, 2548) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 25 คน แต่ผู้วิจัยเลือกแต่ผู้วิจัยเลือกประชากรในการศึกษาทุกหน่วยประชากร เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา มีขนาดเล็ก และป้องกันปัญหาผู้สูญหายจากการติดตาม จึงได้ขนาดตัวอย่าง 30 คน

สูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง

$$n = \frac{(Z_{\alpha} + Z_{\beta})^2 \ \sigma^2}{(\mu_2 - \mu_1)^2}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ส่วน คือ

1. โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ เป็นกิจกรรมการให้ทันตสุขภาพเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ ของเด็กนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยการประยุกต์จากทฤษฎีความสามารถของตนเอง (Self Efficacy Theory) ของ แบนดูรา (1997) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีกำหนดการดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง โดยใช้แบบสอบถาม และทำการการตรวจฟัน

สัปดาห์ที่ 2 เพื่อให้เกิดความรู้เรื่องทันตสุขภาพและโรคฟันผุ อาหารกับสุขภาพช่องปาก และการปฏิบัติตน ในการป้องกันโรคฟันผุ ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 1 ชั่วโมง 30 นาที

1. ผู้วิจัยแนะนำตัวกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม และเข้าสู่เนื้อหาการเรียนรู้

2. การบรรยายให้ความรู้เรื่องทันตสุขภาพและโรคฟันผุ การปฏิบัติตนในการป้องกันฟันผุ โดยการบรรยายประกอบสไลด์ ภาพพลิก ร่วมกับวีดีทัศน์ เรื่อง ฟ.ฟันน่ารู้ โดย ปาณิศา วิทยารัตนวงค์ไพศาล วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยีเผยแพร่ เมื่อ **2 มีนาคม 2556** (https://youtu.be/TOWVUD0txp0) และวีดีทัศน์ของรายการ “วิตามินข่าว” ตอน ฟันผุ**เผยแพร่เมื่อ 28 พฤษภาคม 2013 (**https://youtu.be/aoG6aGCspHU และ https://youtu.be/gSGQjtugNBU)

3. การให้ความรู้เรื่องอาหารกับสุขภาพช่องปาก โดยใช้วีดีทัศน์ของกองสุขศึกษากรม สนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข (https://youtu.be/biVABp41028)

4. สรุปประเด็นความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตัว

สัปดาห์ที่ 3 สร้างการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ โดยสาธิตการตรวจฟันด้วยตนเองและการแปรงฟันที่ถูกวิธี จากวีดีทัศน์ของคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เผยแพร่เมื่อ 7 สิงหาคม 2016 (https://youtu.be/G4qE1xtjiz8) และผู้เข้าร่วมโปรแกรมจะได้ฝึกการตรวจ ช่องปากด้วยตนเอง ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 1 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 4 เพื่อให้เกิดการเกิดการรับรู้ความสามารถตนเอง การฝึกปฏิบัติการแปรงฟันที่ถูกวิธีด้วยตัวเอง โดยผู้เข้าร่วมโปรแกรมจะได้รับการย้อมสีฟัน และฝึกแปรงฟันที่ถูกวิธีด้วยตัวเอง ใช้เวลาทำกิจกรรม 1 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 5 ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ โดยการอภิปรายกลุ่ม ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 1 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 6 – สัปดาห์ที่ 8 มีการกระตุ้นเตือน เรื่องการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และการแปรงฟัน โดยครูและเพื่อนนักเรียน

สัปดาห์ที่ 9 เก็บข้อมูลหลังการทดลอง โดยใช้แบบสอบถาม และตรวจสุขภาพฟัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพและโรคฟันผุ ส่วนที่ 3 การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ ส่วนที่ 4 การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ส่วนที่ 5 ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ

2.2 แบบบันทึกข้อมูลทันตสุขภาพตามแบบตรวจสภาวะโรคฟันผุของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยหาค่า IOC ได้อยู่ช่วงระหว่าง 0.67–1

2. หาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 30 คน โดยแบบสอบถามความรู้เรื่องทันตสุขภาพและโรคฟันผุ มีระดับความยากง่ายเฉลี่ย 0.54 มีค่าอำนาจการจำแนกด้านต่าง ๆ คือ ด้านความรู้เรื่องทันตสุขภาพและโรคฟันผุ 0.22-0.63 ด้านการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ 0.22-0.50 ด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ 0.36-0.61 ด้านความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัว ในการป้องกันโรคฟันผุ 0.2-0.59 และมีค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธี Cronbach's Alpha Coefficient ด้านต่าง ๆ คือ ด้านความรู้เรื่องทันตสุขภาพ และโรคฟันผุมีค่า 0.76 ด้านการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุมีค่า 0.71 ด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุมีค่า 0.77 และด้านความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ มีค่า 0.74

3. คุณภาพการตรวจฟันของเด็กนักเรียน โดยผู้วิจัยทำการปรับมาตรฐานการตรวจฟันกับทันตแพทย์ โดยได้ค่าKappa ที่ยอมรับคือ 0.8-1 เกณฑ์ของสำนักทันตสาธารณสุข การปรับมาตรฐานครั้งนี้ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.85

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ความรู้เรื่องทันตสุขภาพ และโรคฟันผุ การรับรู้ความสามรถของตนในการป้องกันโรคฟันผุ การปฏิบัติตัว ในการป้องกันโรคฟันผุ และความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียน ก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ เกี่ยวกับโรคฟันผุ การรับรู้ความสามารถของตนในการป้องกันโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ของนักเรียน ก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ด้วยสถิติ Paired sample t-test ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4. เปรียบเทียบสภาวะโรคฟันผุก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพด้วยสถิติ McNemar

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากรศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา จำนวนทั้งหมด 30 คน พบว่า ประชากรที่ทำการศึกษามีอายุมากที่สุดที่ 12 ปี อายุน้อยสุดที่ 7 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 9.20 ปี มีเพศชายกับเพศหญิงมีขนาดเท่ากัน ประชากรส่วนใหญ่มีอายุ 7 ปี เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปัจจุบันกลุ่มประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับ บิดามารดา และมีการแปรงฟันวันละ 3 ครั้ง อาชีพหลักของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เรื่องทันตสุขภาพและโรคฟันผุ การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และความคาดหวังผลของการป้องกันโรคฟันผุ

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรที่ทำการศึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง จำแนกตามความรู้เรื่องทันตสุขภาพ และโรคฟันผุ

ความรู้ทันตสุขภาพและโรคฟันผุ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (คะแนน > ร้อยละ 80)	0	0	9	30.00
ระดับปานกลาง (คะแนน 60–80)	11	36.67	20	66.67
ระดับต่ำ (คะแนน < ร้อยละ 60)	19	63.33	1	3.33
รวม	30	100.00	30	100.00

จากตาราง 1 ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพและโรคฟันผุ ผลการศึกษา พบว่า

ก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา มีความรู้เรื่องทันตสุขภาพและโรคฟันผุ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 63.33 รองลงมามีความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.67

หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษามีความรู้เรื่องทันตสุขภาพและโรคฟันผุ เพิ่มขึ้นเป็นระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมามีความรู้สูงซึ่งเพิ่มขึ้นเพิ่มจาก 0 เป็นร้อยละ 30.00

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรที่ทำการศึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง จำแนกตามการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ

การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (2.34–3.00)	5	16.67	25	83.33
ระดับปานกลาง (1.67–2.33)	21	70.00	5	16.67
ระดับน้อย (1.00–1.66)	4	13.33	0	0.00
รวม	30	100.00	30	100.00

จากตาราง 2 การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ ผลการศึกษา พบว่า

ก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.00 รองลงมาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67

หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุในระดับมาก โดยเพิ่มขึ้นจากก่อนให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ร้อยละ 16.67 เป็นร้อยละ 83.33 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 16.67

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรที่ทำการศึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง จำแนกตามการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคฟันผุ

การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (1.34–2.00)	5	16.67	22	73.33
ระดับปานกลาง (0.67–1.33)	22	73.33	8	26.67
ระดับน้อย (0.00–0.66)	3	10.00	0	0.00
รวม	30	100.00	30	100.00

จากตาราง 3 การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ผลการศึกษา พบว่า

ก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ประชากรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตัวในการป้องกัน โรคฟันผุที่ระดับปานกลาง ร้อยละ 73.33 รองลงมาอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 16.67 ต่ำร้อยละ 10

หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ประชากรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุเพิ่มขึ้นเป็นระดับมาก ร้อยละ 73.33 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.67

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรที่ทำการศึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง จำแนกตามความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ

ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (2.34–3.00)	5	16.67	23	76.67
ระดับปานกลาง (1.67–2.33)	25	83.33	7	23.33
ระดับน้อย (1.00–1.66)	0	0.00	0	0.00
รวม	30	100.00	30	100.00

จากตาราง 4 คาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ พบว่า

ก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ประชากรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ที่ระดับปานกลาง ร้อยละ 83.33 รองลงมาอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 16.67

หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ประชากรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ที่ระดับมาก ร้อยละ 76.67 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 23.33

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องด้านทันตสุขภาพ และโรคฟันผุ การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ

ตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ โรคฟันผุ การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุก่อน และหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ

การวิเคราะห์	$\overline{X}$	S.D.	ผลต่างที่เพิ่มขึ้น	t-value	df	p-value
ความรู้ทันตสุขภาพ และโรคฟันผุ						
ก่อนทดลอง	4.57	1.70	3.36	13.65	29	< 0.001
หลังทดลอง	7.93	1.26	(73.52%)			
การรับรู้ความสามารถตนเอง ในการป้องกันโรคฟันผุ						
ก่อนทดลอง	2.04	0.26	0.46	7.67	29	< 0.001
หลังทดลอง	2.50	0.18	(22.55%)			
การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ						
ก่อนทดลอง	1.03	0.27	0.45	7.48	29	< 0.001
หลังทดลอง	1.48	0.19	(43.69%)			
ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัว ในการป้องกันโรคฟันผุ						
ก่อนทดลอง	2.14	0.17	0.30	8.97	29	< 0.001
หลังทดลอง	2.44	0.20	(14.02%)			

จากตาราง 5 พบว่า

ด้านความรู้ทันตสุขภาพและโรคฟันผุ ก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 4.57 คะแนน หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ย 7.93 คะแนน ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีคะแนนเพิ่มขึ้น 3.36 คะแนน หรือเพิ่มขึ้น 73.52% สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ด้านการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ ก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 2.04 คะแนน หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ย 2.50 คะแนน ซึ่งจะเห็น ได้ว่า มีคะแนนเพิ่มขึ้น 0.46 คะแนน หรือเพิ่มขึ้น 22.55% สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 1.03 คะแนน หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ย 1.48 คะแนน ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีคะแนนเพิ่มขึ้น 0.45 คะแนน หรือ เพิ่มขึ้น 43.69% สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 2.14 คะแนน หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ย 2.44 คะแนน ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีคะแนนเพิ่มขึ้น 0.30 คะแนน หรือเพิ่มขึ้น 14.02% สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาวะโรคฟันผุ ของเด็กนักเรียน ก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ

ตาราง 6 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาวะโรคฟันผุ ก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ

สุขภาพช่องปาก	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		p-value
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ฟัน					
ไม่ผุ	21	70.00	23	76.67	0.50
ผุ	9	30.00	7	23.33	
รวม	30	100.00	30	100.00	
ฟันอุด					
อุดแล้วไม่ผุ	5	16.67	7	23.33	
อุดแล้วผุ	0	0	0	0	
ฟันถูกถอน					
ถอนฟัน	2/3	6.67	6.67	0	

จากตาราง 3 ตรวจฟันของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ พบว่า ก่อนการให้โปรแกรมนักเรียนมีฟันผุ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ไม่ผุ 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70 มีฟันผุแล้วอุด 5 คน และที่ถูกถอนฟัน 2 คน หลังการให้โปรแกรม พบว่า นักเรียนมีฟันผุลดลงเป็น 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ฟันไม่ผุเพิ่มขึ้นเป็น 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 มีฟันผุแล้วอุดเพิ่มขึ้นเป็น 7 คน และที่ถูกถอนฟัน 2 คน ซึ่งนำมาวิเคราะห์ความแตกต่างของโรคฟันผุด้วยสถิติ McNemar พบว่า ก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพนักเรียนมีฟันผุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.50$)

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของเด็กนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ทฤษฎีความสามารถของตนเอง (Self – Efficacy) ของ Bandura สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. **ด้านความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และโรคฟันผุ** จากผลการวิจัย พบว่า หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องทันตสุขภาพ และโรคฟันผุ สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ที่ผู้วิจัยโดยประยุกต์ใช้

ทฤษฎีความสามารถของตนเอง (Self – Efficacy) ของ Bandura ต่อการเพิ่มระดับคะแนนเฉลี่ย โดยการจัดกิจกรรมการบรรยาย ประกอบกับสื่อ ภาพพลิก วีดีทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สาวิตรี แถมเกษม (2552) ที่พบว่าผลของการพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคฟันผุ สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตติยา ยอดวงศ์ (2555) ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย หลังจากให้โปรแกรมทันตสุขศึกษาในระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า ความรู้สูงกว่าก่อนทดลอง และกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

2. ด้านการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ จากผลการวิจัย พบว่า หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ โดยใช้กิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม มีการให้ความรู้พร้อมทั้งสาธิตและฝึกปฏิบัติการแปรงฟันที่ถูกวิธี และการตรวจฟันด้วยตนเอง จากแนวคิดของ แบนดูรา (1997) ได้กล่าวไว้ว่า หากบุคคลมีทักษะที่เพียงพอจะทำให้รู้สึกว่าสามารถปฏิบัติได้จริง ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ สาวิตรี แถมเกษม (2552) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองเพื่อป้องกันโรคฟันผุ ในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะลักษณ์ เดือนกอง (2556) ผลของโปรแกรมการส่งเสริมทันตสุขภาพเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่า กลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางมีสถิติ ($p < 0.001$)

3. ด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ จากผลการวิจัย พบว่า หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ โดยใช้กิจกรรมโดยการจัดกิจกรรมการสาธิต และฝึกการแปรงฟันที่ถูกวิธีมีการย้อมสีฟันก่อนการแปรงฟัน การฝึกตรวจฟันด้วยตัวเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ นัทธมน เวียงคำ (2555) ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษาตำบลบัวน้อย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มมทดลองมีการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01) และสอดคล้องกับการศึกษาของ วงษ์ทิพ อินปั๋น (2558) ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ จากผลการวิจัย พบว่า หลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ สูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมความคาดหวังผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ ได้แก่ กิจกรรมอภิปรายกลุ่มกิจกรรมวิเคราะห์และบันทึกลงในแบบบันทึก ในหัวข้อสาเหตุการเกิดโรคฟันผุ แนวทางการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ และผลของ การปฏิบัติตัวในป้องกันโรคฟันผุ สอดคลองกับการศึกษาของ สาวิตรี แถมเกษม (2552) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคฟันผุ สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ สอดคล้องกับการศึกษาของ นัทธมน เวียงคำ (2555) ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษาตำบลบัวน้อย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคฟันผุสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

5. สภาวะโรคฟันผุ จากผลการศึกษา พบว่า สภาวะโรคฟันผุก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) เนื่องจากการเกิดโรคฟันผุจะแสดงอาการเมื่อมีความต่อเนื่องของพฤติกรรมบางอย่างและมีการสัมผัสต่อเหตุปัจจัยนั้น ๆ เป็นเวลานาน ๆ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยระยะเวลาที่อาหารจำพวกแป้งและน้ำตาลสัมผัสกับฟัน ยิ่งมีการสัมผัสมากและนาน ก็ส่งผลให้เกิดภาวะความเป็น กรดมากในแผ่นคราบฟันและเกิดการสลายแร่ธาตุของผิวเคลือบฟันอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดโรคฟันผุ ดังนั้น การเปรียบเทียบสภาวะฟันผุควรมีการติดตามเฝ้าระวังทุก 6 เดือน ตามแผนการเฝ้าระวังของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย จึงจะทำให้เห็นความแตกต่างของโรคฟันผุที่ชัดเจนว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ และการป้องกันโรคฟันผุในเด็กนักเรียนให้ได้ผลดีนั้นต้องเริ่มจากการพัฒนาการเรียนรู้ในระดับบุคคล ควรมีพัฒนากลวิธีและกระบวนการให้ความรู้ทางทันตสุขภาพ การจัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และการได้ฝึกปฏิบัติจริงจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถเข้าถึงบทเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติได้ ร่วมกับการสนับสนุนจาก ครู เพื่อน ร่วมด้วยเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพที่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษา พบว่า สภาวะโรคฟันผุก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการเกิดโรคฟันผุจะแสดงอาการเมื่อมีความต่อเนื่องของพฤติกรรมบางอย่างและมีการสัมผัสต่อเหตุปัจจัยนั้น ๆ เป็นเวลานาน ๆ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป การติดตามการเปลี่ยนแปลงของสภาวะโรคฟันผุ ควรมีการเพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป และควรมีการติดตามผลเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุอย่างแท้จริง ควรมีการศึกษาสภาพเหงือกร่วมด้วย อีกทั้งควรมีการศึกษาสภาพแวดล้อม บริบทของสังคมที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้สำเร็จลุล่วง ด้วยความกรุณาจากคณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ขอบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย จาดศรี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณทันตแพทย์วันเฉลิม บัวบาน คุณนิพิฐพงศ์ แสงด้วง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์ ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ ที่อำนวยความสะดวกและให้ความอนุเคราะห์ในการเข้าไปเก็บข้อมูล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กองสุขศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข. (27 พฤศจิกายน 2553) **การให้ความรู้เรื่องอาหารกับสุขภาพช่องปาก.** สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2560, จาก https://youtu.be/biVABp41028.

กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2556). **รายงานผลการสำรวจ สภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7ประเทศไทย พ.ศ. 2551–2555.** นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (7 สิงหาคม 2559) .**วีดีโอสาธิตการตรวจฟันด้วยตนเองและการแปรงฟันที่ถูกวิธี**. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2560, จาก https://youtu.be/G4qE1xtjiz8.

นัทธมน เวียงคำ. (2555). **ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษาตำบลบัวน้อย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

แบนดูรา. (1997). **ทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูร่า.** สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559, จาก http://watcharaphonchai.blogspot.com/2007/08/bandura.html

ปิยะลักษณ์ เดือนกอง. (2556). **ผลของโปรแกรมการส่งเสริมทันตสุขภาพ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกัน โรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ปาณิศา วิทยารัตนวงค์ไพศาล. (**2 มีนาคม 2557**). **ฟ.ฟันน่ารู้**. สืบค้นเมื่อ 1 ม.ค. 2560, จาก https://youtu.be/TOWVUD0txp0.

รัตติยา ยอดวงศ์. (2556). **ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขต ตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

รายการ "วิตามินข่าว". **(28 พฤษภาคม 2556). ตอนฟันผุ. สืบค้นเมื่อ** 1 มกราคม 2560, **จาก** https://youtu.be/aoG6aGCspHU และ https://youtu.be/gSGQjtugNBU.

วงษ์ทิพย์ อินปั๋น. (2558). ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร**. 10(1), 131–142.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สาวิตรี แถมเกษม. (2552). **ผลของการพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สิริลักษณ์ รสภิรมย์. (2556). **ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองที่มีต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.** ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่. (2558). **รายงานผลการสำรวจ สภาวะสุขภาพช่องปากระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2558.** แพร่: กระทรวงสาธารณสุข.

อรุณ จิรวัฒ์กุล. (2548). **ชีวสถิติสำหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ.** ขอนแก่น: ภาควิชาชีวสถิติ และประชากรศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประสิทธิผลของรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานในเขตอำเภอปง จังหวัดพะเยา

The effectiveness of the community participation in the prevention and control of diabetes mellitus in Pong District, Phayao Province

กรรณิการ์ เงินดี[1*] ทันที ศรีสุขคำ[2] วิชชุดา ลิมปอังคนันต์[2] สวรัสวดี เถลิงศก[2] และ สมคิด จูหว้า[2]

Kannika Ngerndee[1*] Thanthee Srisukkham[2] Wichuda Limpiangkanan[2] and Somkid Juwa[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ในเขตอำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนครัวเรือนตำบลขุนควร และตำบลควร จำนวน 100 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 50 คนเพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มทดลองเป็นตัวแทนครัวเรือนในหมู่ที่ 5 ตำบลขุนควร และกลุ่มเปรียบเทียบเป็นตัวแทนครัวเรือนในหมู่ที่ 4 ตำบลควร โดยประยุกต์แนวคิดแบบแผนความเชื่อทางด้านสุขภาพ ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้แบบสร้างพลัง (Empowerment) กลุ่มทดลองได้รับความรู้เรื่องโรค การติดต่อ การรักษา การป้องกันและควบคุมโรคโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีระดับความรู้เรื่องโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ และการรับรู้ปัญหาอุปสรรคในการมีพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน พฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน มีระดับที่สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การควบคุมป้องกัน โรคเบาหวาน

Abstract

The aim of this quasi-experimental research was to study the effectiveness of the community participation in the prevention and control of diabetes mellitus in Pong district, Phayao province. The 100 samples were divided into 2 groups, 50 for the experimental group and the other for comparison group. The experimental group was the household representative among moo 5 koonkuan sub-districts and the comparison

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sjuwa@hotmail.com

group was moo 4 koonkuan sub-districts through a process of community participation by applying the concept of health belief model, social support, participation and empowerment.

The results showed that after the experiment, the experimental group's level of knowledge about the disease, perceived susceptibility to disease, perceived severity, perceived benefits of the implementation of the staff recommendations, and perceived barriers to behavior practice in the prevention and control of diabetes mellitus prevention were higher than before and higher than the comparison group at statistically significant level 0.05.

Keywords: participation, prevention and control, diabetes mellitus

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เกิดจากความผิดปกติของร่างกายที่มีการผลิตฮอร์โมนอินซูลินไม่เพียงพอ หรือร่างกายเกิดภาวะดื้ออินซูลิน อันส่งผลทำให้ระดับน้ำตาลในกระแสเลือดสูงกว่าปกติ โรคนี้มีความรุนแรงสืบเนื่องมาจากการที่ร่างกายไม่สามารถใช้น้ำตาลได้อย่างเหมาะสม โดยปกติน้ำตาลจะเข้าสู่เซลล์ร่างกายเพื่อใช้เป็นพลังงานภายใต้การควบคุมของฮอร์โมนอินซูลิน ในผู้ป่วยที่เป็นโรคเบาหวานจะไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงขึ้นมาก ในระยะยาวจะมีผลในการทำลายหลอดเลือด ทำลายระบบประสาทส่วนปลาย ถ้าหากไม่ได้รับการรักษาอย่างเหมาะสม อาจนำไปสู่สภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงได้ เบาหวานสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ โรคเบาหวานชนิด ที่ 1 เกิดจากภูมิต้านทานของร่างกายทำลายเซลล์ที่สร้างอินซูลินในตับอ่อน ทำให้ร่างกายหยุดการสร้างอินซูลิน โรคเบาหวานชนิดที่ 2 สาเหตุที่แท้จริงยังไม่ทราบชัดเจน

โรคเบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เป็นปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุขของทุกประเทศทั่วโลก เป็นภัยเงียบ ที่คุกคามและลุกลามอย่างรวดเร็วไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก ซึ่งส่งผลกระทบกระทบต่อหลายด้าน ทั้งการพัฒนาประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตของประชาชน ในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วโลก พบว่า มีจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน 364 ล้านคน และมีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2568 ผู้ป่วยโรคเบาหวานจะเพิ่มขึ้นเป็น 300 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 22.2 โดยอัตราการเพิ่มขึ้นของโรคเบาหวานจะสูงสุดในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย จากการรายงานขององค์การอนามัยโลกประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้ป่วยเบาหวานประมาณ 2,739,000 คน (สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ) สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ทำการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย ครั้งที่ 4 ปี 2551-2552 ของสถาบันวิจัยสาธารณสุขพบว่า ในปี 2554 จะพบผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่เกิดขึ้นจำนวน 501,229 คนและระหว่างปี 2554-2563 เพิ่มขึ้นอยู่ในช่วง 501,299-553,941 คน/ปี ทั้งนี้ผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าภายใน 6 ปี และในปี 2563 จะมีจำนวนผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่สูงถึง 8,200,000 คน(สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ,2551-2552) ในปีพ.ศ. 2555 พบว่าในจังหวัดพะเยามีจำนวนผู้โรคเบาหวาน 9,624 คน และผู้ป่วยโรคเบาหวานในอำเภอปง จำนวน 854 คน (ข้อมูลงานโรคไม่ติดต่อ สสจ. พะเยา, 2555) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าโรคเบาหวานมีจำนวนผู้ป่วยจำนวนมากและมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นปัญหาสำคัญ และทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ เป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิต

การรักษาโรคเบาหวานไม่สามารถดีขึ้นได้หากไม่มีการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานขึ้น เพื่อศึกษา

แนวทางในการป้องกันและควบคุมการเกิดโรคเบาหวาน ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพให้ผู้ป่วยเบาหวานมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหาะสม เป็นแนวทางในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวานและกลุ่มเสี่ยงต่อเนื่องไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงและการรับรู้ผลดีในการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง และพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคของประชาชนในชุมชนก่อนและหลังการใช้กระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชน

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ผลดี ในการปฏิบัติตัว ที่ถูกต้อง และพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคของประชาชน ในชุมชนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – experimental Rearch) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison Group) รวบรวมข้อมูลตามตัวแปรก่อนและหลังการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็นแบบ Pretest – Posttest Comparison Static Group Design

รูปแบบการวิจัย

กลุ่มทดลอง 01----------X----------02

กลุ่มเปรียบเทียบ 03----------04

01, 03 หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลก่อนจัดกิจกรรมการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันควบคุมโรคเบาหวาน

X หมายถึง การใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันควบคุมโรคเบาหวาน

02, 04 หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลภายหลังการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันควบคุมโรคโรคเบาหวาน

แผนภูมิการทดลอง

กลุ่มทดลอง

O_1			ED	ED	ED	O_2
	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
1wk	2wk	3wk	4wk	5wk	6wk	7wk

กลุ่มเปรียบเทียบ

O_3						O_4
7wk						

01, 03 หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง การใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ โดยเก็บข้อมูลเบื้องต้นด้วยแบบสัมภาษณ์เรื่องความรู้เรื่องโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีในการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง และพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน

X1 หมายถึง ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคเบาหวาน คือ การจัดทำเวทีเพื่อให้ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ครู กรรมการวัด กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำสุขภาพประจำครัวเรือน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้มีการรับทราบปัญหา สถานการณ์การเกิดโรคและเห็นความสำคัญของปัญหาและมีการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา จัดกิจกรรมการให้ความรู้โดยพัฒนาและใช้แผนการเรียนรู้แบบสร้างพลัง (Empowerment) มีการแบ่งกลุ่มของชุมชนออกเป็นกลุ่มตามละแวกบ้านที่อาสาสมัครสาธารณสุขรับผิดชอบและมีแกนนำชุมชนต่างๆ แทรกอยู่ตามกลุ่มละแวกบ้านนั้น โดยมีผู้วิจัยและผู้ช่วยการเรียนรู้ (Facilitators) เป็นผู้ช่วยการเรียนรู้ประจำกลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มได้มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในเรื่องสาเหตุ อาการ การรักษา การป้องกันและควบคุมโรค หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มได้มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การวางแผนแก้ไข การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอและกำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกันของหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน

X2 และ X3 หมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามข้อตกลงที่ชุมชนเป็นผู้กำหนด ได้แก่ การจัดทำเวทีชาวบ้าน การรณรงค์ ร่วมกับการให้แรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ สื่อเอกสารต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ทางรถเคลื่อนที่ หรือหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน หรืออื่น ๆ ที่ชุมชนไม่สามารถจัดหาเองได้

X4 หมายถึง การรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน

X5 หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน ตามเกณฑ์ที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดไว้

X6 หมายถึง การสรุปผลการดำเนินงาน การให้รางวัล และการปฏิญาณตนของชุมชนในการที่จะดำเนินการในการมีส่วนร่วมที่จะป้องกันโรคและควบคุมโรคเบาหวานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป

ED หมายถึง การให้แรงสนับสนุนทางสังคม โดยการกระตุ้นเตือนและให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเบาหวานทางรถประชาสัมพันธ์ หรือหอกระจายข่าว และเอกสารเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ

02, 04 หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง การใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบด้วยแบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกับก่อนการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนกลุ่มเสี่ยงที่มีอายุ 15–60 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอปง จังหวัดพะเยา

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 คัดเลือกตำบลที่อยู่ในเขตอำเภอปง จาก 7 ตำบล โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจงในตำบลที่ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะเข้ามีส่วนร่วม ในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ได้แก่ ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นกลุ่มทดลอง และคัดเลือกตำบลที่เหลืออีก 6 ตำบลที่เหลือ โดยทำสลากใส่ชื่อ 6 ตำบล 6 สลาก หยิบมา 1 สลาก ได้ตำบลควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

2.2 คัดเลือกหมู่บ้านเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในตำบลขุนควร ซึ่งมีจำนวน 9 หมู่บ้าน ด้วยการจับสลากแบบไม่คืนที่ได้ หมู่ 5 เป็นกลุ่มทดลอง คัดเลือก

แบบเจาะจง จำนวน 50 คน และทำเช่นเดียวกันในตำบลควร ได้หมู่ 4 เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 คน

2.3 เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสำรวจ ในหมู่ที่ 5 ตำบลขุนควร ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง เก็บข้อมูลประชาชนกลุ่มเสี่ยงทุกคน และเก็บข้อมูลในหมู่ที่ 4 ตำบลควร ในกลุ่มเสี่ยงทุกคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์ โดยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสาร คำถามมีลักษณะเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบและแบบปลายปิด จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน จำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 3 การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ต่อความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้ต่อผลดีในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกัน และควบคุมโรคเบาหวานตามแนวทางการมีส่วนร่วมในชุมชน กำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยมีหลักเกณฑ์ เน้นกลวิธีที่ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถกระทำหรือปฏิบัติ จำนวน 28 ข้อ

2. เครื่องมือที่ใช้ในโปรแกรมการมีส่วนร่วมของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งผู้วิจัยกำหนดความเชื่อมั่นในการทดสอบทางสถิติ ที่ระดับนับสำคัญเท่ากับ 0.05 เป็นเกณฑ์ในการยอมรับสมมุติฐานและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ข้อมูลทางชีวสังคม วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในเรื่องความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีของการปฏิบัติที่ถูกต้อง และพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน โดยใช้สถิติ Independent-Samples t-test

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ในเรื่องความรู้เรื่องโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีของการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง และพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบโดยใช้สถิติ Paired Sample t-test

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน พบว่า ในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.0 ส่วนในกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.0 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีอายุระหว่าง 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.0 และ 44.0 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100.0 สถานภาพสมรสทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ คิดเป็นร้อยละ

73.0 และ 68.0 ตามลำดับ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 และ 50.0 ตามลำดับ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 80.74 และ 74.0 ตามลำดับ

ในรอบปีที่ผ่านมาในหมู่บ้าน พบว่ากลุ่มทดลองได้รับทราบว่ามีผู้ป่วยโรคเบาหวานในหมู่บ้านจำนวน 40 ราย และกลุ่มเปรียบเทียบได้รับทราบข้อมูลว่ามีผู้ป่วยโรคเบาหวานในหมู่บ้าน จำนวน 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.0 และ 84.0 ตามลำดับ และในรอบปีที่ผ่านมาในบ้านของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ไม่มีคนป่วยเป็นโรคเบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 96.0 และ 98.0 ตามลำดับ และในส่วนของการได้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่าทั้งสองกลุ่มตัวอย่างเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ในกลุ่มทดลองร้อยละ 80.0 และในกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 62.0

ในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเบาหวานจากเอกสารแผ่นพับ/ใบปลิวร้อยละ 74.0 รองลงมา คือ สื่อโทรทัศน์ และวิทยุ ร้อยละ 70.0 ในกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารโรคเบาหวานจากอาสาสมัครสาธารณสุข ร้อยละ 62.0

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตามลักษณะตัวแปร

1. ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน

กลุ่มทดลอง ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 7.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.00 หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 10.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.55 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคเบาหวานสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-value = 0.000)

หลังการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคเบาหวานเท่ากับ 8.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.34 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคเบาหวานทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-value = 0.001)

การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีและอุปสรรค์ของการปฏิบัติตนตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน

กลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 23.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.63 หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 30.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.75 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ตามทฤษฎีความเชื่อด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-value = 0.000)

หลังการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ตามทฤษฎีความเชื่อด้านสุขภาพ เท่ากับ 25.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.97 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-value = 0.993)

พฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน

กลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 10.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.46 หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 14.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.18 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-value = 0.000)

หลังการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน เท่ากับ 12.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.39 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-value = 0.029)

วิจารณ์และสรุปผล

สมมติฐานข้อที่ 1 ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตัวแทนครัวเรือน มีความรู้ก่อนการทดลองส่วนใหญ่ อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 54.0) หลังจากการทดลอง 6 สัปดาห์ ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 46.0) จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงว่า ผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากกลุ่มทดลองได้รับความรู้จากรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ แกนนำต่าง ๆ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ครู กรรมการวัด เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แกนนำสุขภาพประจำครอบครัวได้เข้ามาร่วมกันรับทราบปัญหา วิเคราะห์ปัญหา การป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน และเกิดความตระหนักในการที่จะวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อส่งผลให้ประชาชนในแต่ละครัวเรือน ได้มีความรู้และเกิดการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานในบ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนของตนเอง โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมโรคเบาหวานของหมู่บ้าน มีการประชุมชาวบ้านเพื่อให้ความรู้ เกิดความตระหนักและวางแผนการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยมีผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำหน้าที่ให้คำปรึกษา สนับสนุนองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรี เกตุโสภิต (2527) ได้ศึกษาผลกระทบของการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการให้สุขศึกษาสำหรับป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมเข้าประชุมแล้วนำกลับไปปฏิบัติงานสุขศึกษาเป็นเวลา 4 เดือน พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้น

ตัวแทนครัวเรือน มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีและอุปสรรคของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานก่อนการทดลองอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 60.0) หลังการทดลอง 6 สัปดาห์ พบว่า ระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีและอุปสรรคของ การปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานก่อนการทดลองอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 48.0) จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงว่า ผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากกลุ่มทดลองได้รับผลจากรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น โดยการจัดเวทีให้แกนนำประชาชนที่อยู่ในชุมชนได้รับทราบปัญหา มีการสร้างความตระหนักเพื่อให้แกนนำชุมชนรู้โอกาสเสี่ยง ความรุนแรง ผลดีและอุปสรรคของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ พร้อมกับการให้แรงสนับสนุนทางสังคมโดยการแจกสื่อเอกสารความรู้ไปให้อ่านที่บ้าน การให้ความรู้ทางหอกระจายข่าวสาร ทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพารัตน์ คงนาวัง (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน พบว่า ผลของการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนพบว่า ผู้ป่วยเบาหวาน มีความรู้ มีการปฏิบัติตัว ได้รับการสนับสนุน และมีความพึงพอใจในการพัฒนารูปแบบการดูแลเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลเลือดผู้ป่วย ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวาน มีความรู้ และให้การสนับสนุนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 และ ผู้นำชุมชน มีความรู้ และให้การสนับสนุนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตัวแทนครัวเรือนมีพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ก่อนการทดลองอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 54.0) หลังการทดลอง 6 เดือน ตัวแทนครัวเรือนมีพฤติกรรมการ ปฏิบัติ ในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 60.0) แสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากกลุ่มทดลองได้รับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน โดยแกนนำชุมชนได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมในการแก้ไขปัญหา โดยที่ผู้วิจัยและวิทยากรกระบวนการเป็นผู้ให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้เกิดแก่แกนนำและประชาชน ทำให้แกนนำและประชาชนเกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรยุทธ แสงส่อง (2555) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินในชุมชนตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังการทดลองผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน มีการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับน้ำตาลในเลือด หลังการทดลอง ผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มทดลองมีระดับน้ำตาล ในเลือดลดลงจากก่อนทดลอง และน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ภายหลังการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มทดลองมีความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีของการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

1. ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้เรื่องโรคเบาหวาน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.001) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มทดลองได้รับความรู้เรื่องสาเหตุ อาการ การติดต่อ การป้องกัน และการควบคุมโรคเบาหวานจากผู้วิจัยและวิทยากร พร้อมทั้งสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ทำให้กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงระดับความรู้หลังการทดลองเพิ่มขึ้น

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ ภายในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.000) ซึ่งสอดคล้องกับวีรยุทธ แสงส่อง (2555) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินในชุมชนตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังการทดลองผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน มีการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับน้ำตาลในเลือด หลังการทดลอง ผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มทดลองมีระดับน้ำตาลในเลือดลดลงจากก่อนทดลอง และน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังการทดลองค่าเฉลี่ยการรับรู้ตามทฤษฎีความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานของกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบไม่มีความแตกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.993)

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การรับรู้ตามทฤษฎีความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานภายในกลุ่มทดลองพบว่าภายหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ตามทฤษฎีความเชื่อด้าน

สุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.000) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร วิชิตอักษรพงศ์ (2535) ได้ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการให้สุขศึกษาในงานควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลังการทดลอง 6 เดือนและ 1 ปี ประชาชนกลุ่มทดลองมีความรู้และทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ บุษบง เจาฆานนท์ และคณะ (2543) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการป้องกันไข้มาลาเรียของกำลังพลทหารราบ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการ ได้รับโปรแกรมให้ความรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคการรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันตนเองจากไข้มาลาเรีย มากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานของกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบมีความแตกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.029) เป็นผลมาจากการได้รับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้มองเห็นความสำคัญของปัญหา มีความตระหนัก มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ความรุนแรง ผลดีและอุปสรรคของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานสูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องประสิทธิผลของรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวานในเขตอำเภอปง จังหวัดพะเยาครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ต้องขอขอบคุณ ดร.นายแพทย์วิชัย เทียนถาวร คณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องกระบวนการศึกษาวิจัยในชุมชน ขอขอบคุณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา สำนักงานสาธารณสุขอำเภอปง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ประสานงานกับชุมชนในพื้นที่ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้การสนับสนุนทุนในการศึกษาวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ทิพารัตน์ คงนาวัง. (2557). ผลของการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน. **ระบบสารสนเทศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 7(2), 110–125.

บุษบง เจาฆานนท์ และคาวุฒิ ฝาสันเทียะ. (2543). **ประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการป้องกันไข้มาลาเรียของกำลังพลทหารราบ.** กองมาลาเรียและสำนักงานควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลงที่ 1 กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, นนทบุรี. 73 น.

ปรียาภรณ์ สวัสดิ์ศรี. (2554). ผลของโปรแกรมการให้ความรู้ด้านสุขภาพต่อระดับน้ำตาลในเลือดและพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เครือข่ายโรงพยาบาลองครักษ์ จังหวัดนครนายก. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า,** 23(1), 60–73.

เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์ และคณะ. (2553). **การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมของผู้ป่วยเบาหวาน ในชุมชนวัดปุรณาวาส.** คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

วัชรี เกตุโสภิต. (2527). **ผลกระทบของการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการให้สุขศึกษาสำหรับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วีรยุทธ แสงส่อง และคณะ. (2555). **ผลของโปรแกรมการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินในชุมชน ตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สุนทร วิชิตอักษรพงศ์. (2535). **ประสิทธิผลของรูปแบบการให้สุขศึกษาในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อ.** สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ, นนทบุรี. 108 น. (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ เขต 2. (2544). **เกาะติดสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในเขต 2.** ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพสำหรับผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

Effects of dental health program for parents to oral health care among pre-school children in Ban Maeyangpieo nursery, Rongkwang District, Phrae Province

กรรณิกา นำสม[1*] และ เทียนทอง ต๊ะแก้ว[2]

Kunnika Numsom[1*] and Tienthong Takeaw[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว ทำการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพสำหรับผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์คัดเข้าและคัดออก จำนวน 50 คน โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ การบรรยายประกอบสไลด์ วีดีโอ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนรู้ผ่านตัวต้นแบบ การอภิปรายกลุ่ม การสาธิตและฝึกทักษะการแปรงฟัน การติดตามเยี่ยมบ้าน ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Wilcoxon signed-rank test, Chi-square และ Fisher's Exact

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทันตสุขภาพ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุ การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคฟันผุ การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุ การรับรู้ความสามารถ ของตนเองในการดูแลทันตสุขภาพช่องปาก ทักษะการแปรงฟันของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน และปริมาณคราบจุลินทรีย์ในช่องปากเด็ก ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01 ตามลำดับ)

คำสำคัญ: โปรแกรมทันตสุขภาพ การดูแลสุขภาพช่องปาก

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : k_n130330@windowslive.com

Abstract

This is an experimental study. The objective was to investigate the effects of a dental health program for parents to oral health care among pre-school children in Ban Maeyangpieo nursery, Rongkwang District, Phrae Province, by applying the health belief model.

The participants were 50 parents of children in Ban Maeyangpieo nursery, selected according to the inclusion and exclusion criteria. Activities in the dental health program were described from PowerPoint presentation, video, learning exchange, model learning, discussion, practice and home visit. The data were collected by questionnaires in 8 weeks. Descriptive statistics (such as frequency, percentage, mean and standard deviation) and inferential statistics (Wilcoxon signed-rank test, Chi-square and Fisher's Exact) were used for data analysis.

The results show that dental health care knowledge, perception of risk of dental caries, perception of severity of dental caries, perception of benefit from health staff recommendation, perception of barriers to prevent dental caries, and self-efficacy in oral health care and brushing skills of parents of preschool children, and debris score before and after joining the program were statistically significant different at 0.01 level (P – value < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01).

Keywords: Dental health program, Oral health care

บทนำ

โรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียนยังคงเป็นปัญหาทางทันตสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งจากการสำรวจสภาวะโรคฟันผุในเด็ก 3 ปี พบว่า เด็กอายุ 3 ปี ซึ่งเป็นขวบปีแรกที่มีฟันน้ำนมครบ 20 ซี่ มีความชุกในการเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 51.8 มีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (dmft) 2.7 ซี่/คน แม้จะเพิ่งมีฟันน้ำนมขึ้นครบแต่ร้อยละ 3.2 ของเด็ก เริ่มมีประสบการณ์การสูญเสียฟันในช่องปากแล้ว นอกจากนี้พบว่าในกลุ่มเด็กที่มีประสบการณ์โรคฟันผุนั้นเกือบทั้งหมดจะเป็นรอยโรคฟันผุที่ไม่ได้รับการรักษาคือ ร้อยละ 50.6 หรือเฉลี่ย 2.6 ซี่/คน (สำนักทันตสาธาณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2556) จากสรุปผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มอายุ 3 ปี ในจังหวัดแพร่ ผลการสำรวจพบว่า เด็กมีฟันน้ำนมผุคิดเป็น ร้อยละ 41.7 มีค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด (dmft) 1.9 ซี่/คน แยกรายอำเภอพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มอายุ 3 ปี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ มีอัตราการเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 51.1 มีค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด (dmft) 2.0 ซี่/คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่, 2558) สำหรับสถานการณ์โรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน ของตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ จากการสำรวจ 3 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2556-2558 นั้นพบว่า มีอัตราการเกิดโรคฟันผุ เท่ากับ 23.63, 32.07 และ 43.75 ตามลำดับ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางเปี้ยว, 2558) ซึ่งจากการตรวจพบว่าเด็กส่วนใหญ่มีฟันผุและยังไม่ได้รับการรักษา

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ลูกดื่มนมจากขวดนมที่บ้านเพราะเป็นการสะดวกของผู้ปกครอง ซื้อขนม น้ำหวาน หรืออาหารที่มีโทษต่อสุขภาพช่องปากให้เด็กในเวลาที่เด็กไม่ได้ไปศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองไม่ได้ใส่ใจว่าเด็กจะแปรงฟันตอนเช้าและก่อนเข้านอนหรือไม่ และเด็กบางคนไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ บางคนอยู่กับปู่ย่าตายาย จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับปัญหาด้านทันตสุขภาพเพราะภาระการทำงานนอกบ้านของพ่อแม่ โดยเด็กกลุ่มนี้มีฟันน้ำนมขึ้นครบทุกซี่แล้วร่วมกับการที่เด็กกินอาหารที่มีน้ำตาลสูง ผู้ปกครองปล่อยให้เด็กบริโภคขนม

อย่างอิสระ โดยขาดการควบคุมและยังปล่อยให้เด็กแปรงฟันเองโดยไม่ได้รับการแปรงฟันซ้ำหรือได้รับการตรวจความสะอาดของฟันหลังการแปรงฟันจากผู้ปกครอง จึงมีแนวโน้มของการเกิดโรคฟันผุที่เพิ่มมากขึ้น (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางเปี้ยว, 2559) จากสถานการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่การสูญเสียฟันในอนาคตอย่างมาก หากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัย เนื่องมาจากผู้ปกครอง เด็กก่อนวัยเรียนยังขาดความรู้ การรับรู้ที่ถูกต้องในการป้องกันโรคฟันผุ ทักษะในการแปรงฟันที่ถูกวิธี และยังไม่มี ความตระหนักในการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน จากสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่กล่าวมา ซึ่งทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ เป็นการอธิบายการป้องกันโรคของบุคคล โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยภายใน และมีแนวคิดหลักว่าการรับรู้หรือความเชื่อด้านสุขภาพของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นหรือจูงใจให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรคและการรับรู้ความสามารถของตนเองของการกระทำ ในขณะปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติ การสร้างความตระหนักจะเป็นสิ่งเน้นย้ำให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพได้ดียิ่งขึ้น (ณิชนันทน์ แสงอรุณ, 2554)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพสำหรับผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ เพื่อที่จะนำผลที่ได้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียนในพื้นที่และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพสำหรับผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ของผู้ปกครองเด็ก

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้เรื่องโรคฟันผุ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง และทักษะการดูแลทันตสุขภาพในการป้องกันโรคฟันผุ ของผู้ปกครองในเด็กก่อนวัยเรียน

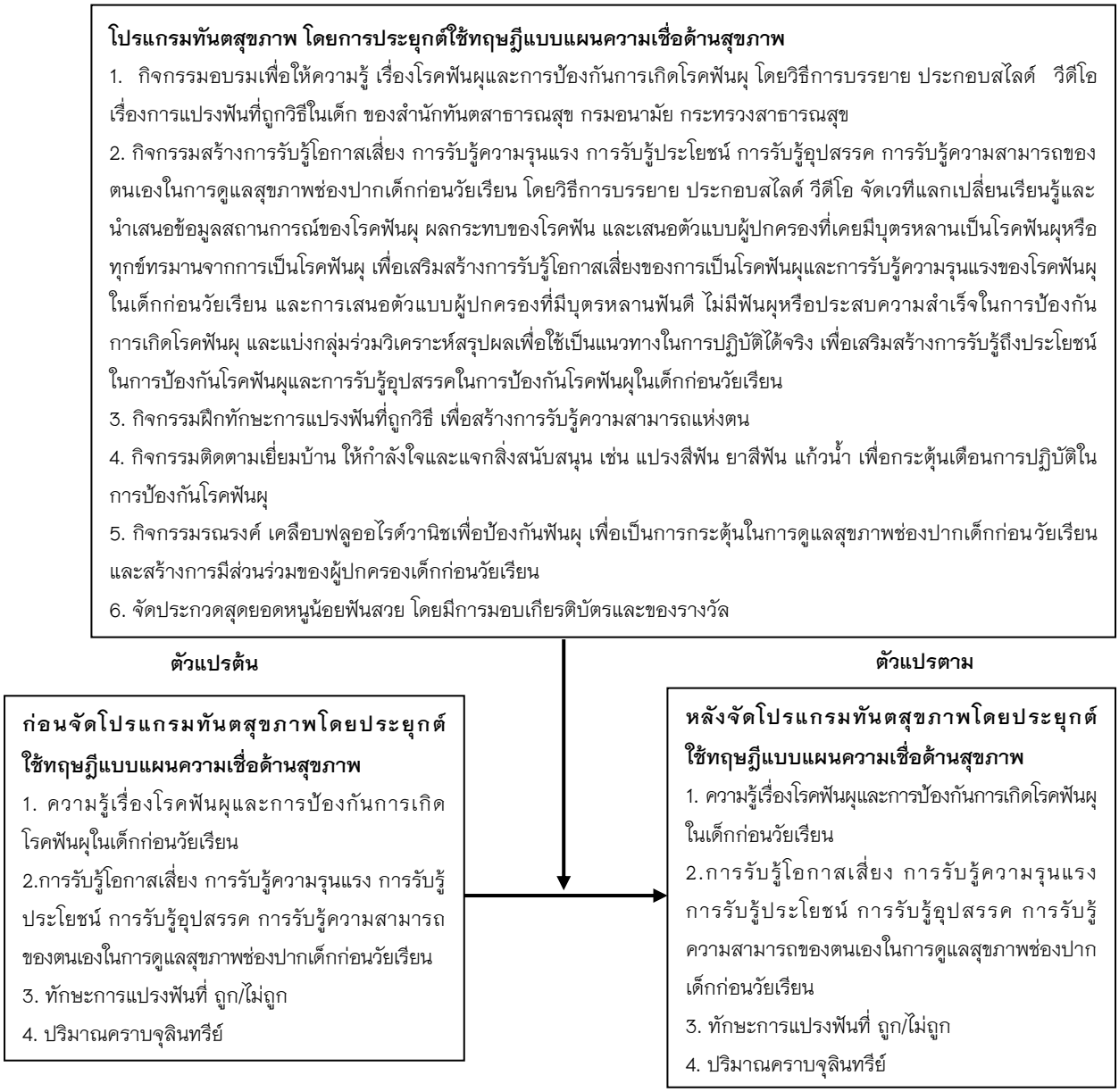
3. เพื่อศึกษาความรู้เรื่องโรคฟันผุ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง ทักษะการดูแลทันตสุขภาพในการป้องกันโรคฟันผุของผู้ปกครองในเด็กก่อนวัยเรียน และปริมาณคราบจุลินทรีย์ในช่องปากเด็ก ก่อนและหลังการให้โปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ความรู้เรื่องโรคฟันผุ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง ทักษะการดูแลทันตสุขภาพในการป้องกันโรคฟันผุของผู้ปกครองในเด็กก่อนวัยเรียน และปริมาณคราบจุลินทรีย์ในช่องปากเด็ก ก่อนและหลังการให้โปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ จำนวนทั้งหมด 62 คน และเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ จำนวนทั้งหมด 62 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ จำนวน 50 คน และเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว จำนวน 50 คน โดยใช้เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) และเกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. โปรแกรมทันตสุขภาพ โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 8 สัปดาห์

โปรแกรมประกอบด้วยการให้ความรู้เรื่องโรคฟันผุ การป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน การรับรู้ถึงประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของทันตบุคลากรในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวันเรียน โดยวิธีการบรรยาย ประกอบสไลด์ วีดีโอ เรื่องการแปรงฟันที่ถูกวิธีในเด็ก ของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอตัวแบบ การสาธิตและฝึกปฏิบัติ พร้อมทั้งอภิปรายกลุ่มสะท้อนความคิดและหาแนวทางแก้ไข มีการติดตามเยี่ยมบ้าน โดยผู้วิจัยและครูผู้ดูแลเด็ก จัดกิจกรรมณรงค์เชิญชวนพาเด็กไปเคลือบฟลูออไรด์วานิชเพื่อป้องกันฟันผุ และจัดประกวดสุดยอดหนูน้อยฟันสวย และมอบรางวัล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

2.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน

ส่วนที่ 3 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน

ส่วนที่ 4 การรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน

ส่วนที่ 5 การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 6 การรับรู้อุปสรรคในการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน

ส่วนที่ 7 การรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน

2.2 แบบสังเกตประเมินทักษะการแปรงฟัน

2.3 แบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์ในเด็ก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ทำ การทดสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถาม ในส่วนการวัดระดับความรู้โดยใช้วิธีคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson (KR–20) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.91 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power) พบว่าทุกข้อผ่านเกณฑ์มีอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 หาความยากง่าย (Difficuity) พบว่าทุกข้อผ่านเกณฑ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20–0.80 และการรับรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์คอน บราคอัลฟ่า (Cronbachs'alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.89

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระยะเตรียมการ

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พร้อมกับชี้แจงถึงรายละเอียดและการดำเนินการวิจัย

2. จัดอบรมทีมผู้ช่วยเก็บข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในระดับอำเภอร้องกวาง ชี้แจง ให้ผู้ช่วยเก็บข้อมูลได้เข้าใจในประเด็น สอบถามร่วมกันทั้งในเรื่องของการใช้แบบสอบถามและการใช้คำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน

3. ทำการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง โดยทีมผู้ช่วยเก็บข้อมูล ใช้เวลา 1½ ชั่วโมง และทำการประเมินทักษะการแปรงฟันของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน และตรวจปริมาณคราบจุลินทรีย์ในเด็ก ก่อนการทดลอง

ขั้นตอนที่ 2 ระยะดำเนินการทดลอง โดยจัดกิจกรรมตามโปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพประกอบด้วย

1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมอบรมให้ความรู้ เรื่องโรคฟันผุและการป้องกันโรคฟันผุแก่ ผู้ปกครองเด็ก โดยวิธีการบรรยาย ประกอบสไลด์ วีดีโอ โดยมีเนื้อหาในการบรรยายเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคฟัน การป้องกันและการรักษาโรคฟันผุ การแปรงฟันที่ถูกวิธีในเด็ก ของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

2. กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสร้างการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก โดยวิธีการบรรยาย ประกอบสไลด์ วีดีโอ โดยมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ของโรคฟันผุและผลกระทบของโรคฟันผุ การเสนอตัวแบบผู้ปกครอง ที่เคยมีบุตรหลานเป็นโรคฟันผุหรือทุกข์ทรมานจากการเป็นโรคฟันผุ เพื่อเสริมสร้างการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคฟันผุและการรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน และการเสนอตัวแบบผู้ปกครองที่มีบุตรหลานฟันดี ไม่มีฟันผุหรือประสบความสำเร็จในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุ เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ถึงประโยชน์ในการป้องกัน โรคฟันผุและการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน และแบ่งกลุ่มร่วมวิเคราะห์สรุปประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับโรคฟันผุและการป้องกัน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตัว

3. กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมฝึกทักษะการแปรงฟันที่ถูกวิธี โดยวิธีการบรรยาย ประกอบสไลด์ วีดีโอ เรื่องการแปรงฟันที่ถูกวิธีในเด็ก ของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พร้อมสาธิตวิธีการแปรงฟันที่ถูกวิธี และฝึกทักษะการแปรงฟันที่ถูกวิธี ให้แก่ ผู้ปกครองเด็กโดยใช้แบบจำลองฟันในการสาธิตการแปรงฟันแบบสครับเทคนิค (Scrub technique) โดยให้ผู้ปกครองเด็กทุกคนฝึกทักษะการแปรงฟันที่ถูกวิธี โดยใช้แบบจำลองฟันในการแปรงฟันแบบสครับเทคนิค (Scrub technique) ไปพร้อม ๆ กัน

4. กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมกำกับติดตาม โดยการเยี่ยมบ้าน เพื่อคอยกระตุ้นเตือนให้ผู้ปกครองปฏิบัติกิจกรรมการดูแลฟันในช่องปากอย่างต่อเนื่อง พร้อมแจกอุปกรณ์การแปรงฟันให้แก่ผู้ปกครองเด็ก และให้คำแนะนำ พร้อมการให้กำลังใจแก่ผู้ปกครองเด็ก ในการปรับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากโดยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป

5. กิจกรรมที่ 5 การรณรงค์เชิญชวนให้ผู้ปกครองพาเด็กไปเคลือบฟลูออไรด์วานิชเพื่อป้องกันฟันผุโดยส่งต่อให้ไปเคลือบที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางเปี้ยว อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

6. กิจกรรมที่ 6 จัดประกวด“สุดยอดหนูน้อยฟันสวย”และมอบรางวัล

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถาม ประเมินทักษะการแปรงฟันที่ถูกวิธี และตรวจปริมาณคราบจุลินทรีย์ในเด็ก ภายหลังการทดลองอีกครั้ง เพื่อประเมินเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมทันตสุขภาพ และนำไปวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่าง ความรู้ การรับรู้ ทักษะการแปรงฟัน และปริมาณคราบจุลินทรีย์ในช่องปากเด็กใช้สถิติ Wilcoxon signed-rank test, Chi-square และ Fisher's Exact หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ การรับรู้ และทักษะการแปรงฟันของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 76 มีอายุ 19-30 ปี ร้อยละ 26 ความสัมพันธ์กับเด็กเป็นแม่ ร้อยละ 44 จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 44 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 46 มีรายได้อยู่ในช่วง 1,000-3,000 บาท/เดือน ร้อยละ 34 แต่งงานอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 78 อายุของบุตรหลานที่ดูแล 4 ปีขึ้นไป ร้อยละ 58

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านทันตสุขภาพ การรับรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุ และทักษะการแปรงฟัน ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์ กับการรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุ ทักษะการแปรงฟัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.006, < 0.009 ตามลำดับ) อายุ มีความสัมพันธ์กับความรู้ การรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุ การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.003, < 0.029, 0.007 ตามลำดับ) ความสัมพันธ์กับเด็ก มีความสัมพันธ์ กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.002) การศึกษา มีความสัมพันธ์ กับความรู้ การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.007, < 0.010 ตามลำดับ) อาชีพ มีความสัมพันธ์ กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.012) รายได้ มีความสัมพันธ์ กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.006)

ผลการศึกษาความรู้ด้านทันตสุขภาพ การรับรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุ ทักษะการแปรงฟัน และปริมาณคราบจุลินทรีย์

ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 44 มีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียนในระดับสูง ร้อยละ 40 มีระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุ ในเด็กก่อนวัยเรียนในระดับปานกลาง ร้อยละ 54 มีระดับการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50 มีระดับการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียนในระดับต่ำ ร้อยละ 46 มีระดับการรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลทันตสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนในระดับปานกลาง ร้อยละ 52 มีทักษะการแปรงฟันอยู่ในระดับต่ำมากที่สุด ร้อยละ 84 และปริมาณคราบจุลินทรีย์อยู่ในระดับแย่ ร้อยละ 50

หลังการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 100 มีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียนในระดับสูง ร้อยละ 98 มีระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุ ในเด็กก่อนวัยเรียนในระดับสูง ร้อยละ 94 มีระดับการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของ

เจ้าหน้าที่ในระดับสูง ร้อยละ 100 มีระดับการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียนในระดับสูง ร้อยละ 70 มีระดับการรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลทันตสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนในระดับสูง ร้อยละ 86 มีทักษะการแปรงฟัน อยู่ในระดับสูงมากที่สุด ร้อยละ 98 และปริมาณคราบจุลินทรีย์อยู่ในระดับดี ร้อยละ 52

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ด้านทันตสุขภาพ การรับรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน ทักษะการแปรงฟัน และปริมาณคราบจุลินทรีย์ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01) การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ การรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุ การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุ และการรับรู้ความสามารถตนเองของกลุ่มตัวอย่างในการดูแลทันตสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01 ตามลำดับ) ทักษะการแปรงฟันของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01) ปริมาณ คราบจุลินทรีย์ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01) ดังรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ การรับรู้ ทักษะการแปรงฟัน และปริมาณคราบจุลินทรีย์ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

รายการ	Mean rank	Z	p-value
ความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง			
ความรู้หลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	23.00	-5.85	< 0.01
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ			
การรับรู้โอกาสเสี่ยงหลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	25.00	-6.09	< 0.01
การรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุ			
การรับรู้ความรุนแรงหลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	25.50	-6.16	< 0.01
การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่			
การรับรู้ประโยชน์หลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	24.50	-6.03	< 0.01
การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุ			
การรับรู้อุปสรรคหลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	25.50	-6.16	< 0.01
การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุ			
การรับรู้อุปสรรคหลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	25.50	-6.16	< 0.01
การรับรู้ความสามารถตนเองของผู้ปกครองในการดูแลทันตสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน			
การรับรู้ความสามารถหลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	24.00	-5.97	< 0.01
ทักษะการแปรงฟันของกลุ่มตัวอย่าง			
ทักษะการแปรงฟันหลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	25.50	-6.19	< 0.01
ปริมาณคราบจุลินทรีย์ในช่องปากเด็ก			
ปริมาณคราบจุลินทรีย์หลัง–ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	20.50	-5.89	< 0.01

วิจารณ์และสรุปผล

ความรู้ด้านทันตสุขภาพ จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01) ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มมากขึ้น อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้หลังจากเข้าร่วมการอบรมเรื่องโรคฟันผุและการป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็ก จากการนำเสนอภาพนิ่งและวีดีโอสาเหตุการเกิดโรคฟันผุ แนวทางการป้องกันการเกิดโรคฟันผุ และได้ร่วมระดมสมอง วิเคราะห์หาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของณิชนันทน์ แสงอรุณ (2554) ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมในการส่งเสริมพฤติกรรม การป้องกันโรคฟันผุของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านธาตุ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้เรื่องโรคฟันผุและการป้องกันการเกิดโรคฟันผุสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับโปรแกรมสุขศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของลือจรรยา สมสวย (2554) ศึกษาเรื่องโปรแกรมทันตสุขศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หลังการทดลอง ผู้ปกครองเด็กกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p < 0.001)

การรับรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุของกลุ่มตัวอย่าง จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ การรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุ การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคฟันผุ และการรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลทันตสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01, < 0.01, < 0.01, < 0.01, และ < 0.01 ตามลำดับ) ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุเพิ่มมากขึ้นทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ได้เรียนรู้ผ่านตัวแบบที่เคยมีบุตรทุกข์ทรมานจากการเป็นโรคฟันผุ การนำเสนอภาพนิ่งผลเสียของการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียนต่าง ๆ เช่น ผลต่อการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายของเด็ก ผลต่อระดับสติปัญญาทำให้ความสามารถในการเรียนรู้น้อยกว่าปกติ ผลต่อกระดูกขากรรไกรของเด็ก ส่งผลให้การออกเสียงพูดพยัญชนะบางตัวเพี้ยนไป ทำให้เด็กถูกล้อเลียนจากเพื่อนฝูง และได้ร่วมกันระดมสมองวิเคราะห์หาทางป้องกันแก้ไขปัญหา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตัวร่วมกับการจัดกิจกรรมสาธิตและฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับทักษะการแปรงฟันที่ถูกวิธี และมีการออกติดตามเยี่ยมบ้าน ให้กำลังใจ คอยกระตุ้นเตือนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ การอธิบายการป้องกันโรคของบุคคล โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยภายใน และมีแนวคิดหลักว่าการรับรู้หรือความเชื่อด้านสุขภาพของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นหรือจูงใจให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรคและการรับรู้ความสามารถของตนเองของการกระทำ ในขณะปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติ การสร้างความตระหนักจะเป็นสิ่งเน้นย้ำให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของณิชนันทน์ แสงอรุณ (2554) ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรม สุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านธาตุ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนและค่าเฉลี่ยความแตกต่างของคะแนน ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน การรับรู้ ความรุนแรงของการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน การปฏิบัติในการดูแลสุขภาพฟันทั้งในการแปรงฟันให้บุตรอย่างสม่ำเสมอและถูกวิธี การตรวจฟันให้บุตรอย่าง

สม่ำเสมอและถูกวิธี และการดูแลบุตรเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อป้องกันการเกิดโรคฟันผุสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของธิติพันธุ์ อวนมินทร์ (2555) ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพในการดูแลอนามัย ช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีดอนชัย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนและความตั้งใจในการดูแลอนามัยช่องปากเด็กมากขึ้น และมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทักษะการแปรงฟันของกลุ่มตัวอย่าง จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01) ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีทักษะการแปรงฟันดีขึ้น โดยเฉพาะด้านการจัดท่าแปรงฟันและวิธีการแปรง อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ทั้งจากการรับชมวีดีโอ การสาธิตวิธีการแปรงฟันที่ถูกวิธีในเด็กแบบสครับเทคนิค (Scrub technique) และได้มีการฝึกทักษะการแปรงฟันที่ถูกวิธีให้แก่กลุ่มตัวอย่างทุกคน รวมกับการติดตามเยี่ยมบ้านให้กำลังใจและแจกสิ่งสนับสนุน ได้แก่ แปรงสีฟันเด็ก ยาสีฟันเด็ก เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนการแปรงฟันให้เด็กด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของลือจรรยา สมสวย (2554) ศึกษาเรื่องโปรแกรมทันตสุขศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่ประยุกต์แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองและการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทันตสุขภาพของผู้ปกครองในการดูแลทันตสุขภาพเด็ก ในเรื่องทักษะการแปรงฟันที่ถูกวิธีสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ส่งผลทำให้ปริมาณคราบจุลินทรีย์ของเด็กก่อนวัยเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001)

ปริมาณคราบจุลินทรีย์ในช่องปากเด็ก จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.01) ผลการวิเคราะห์พบว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความสามารถของตนเองและมีกิจกรรมฝึกทักษะการแปรงแบบลงมือปฏิบัติจริงให้แก่กลุ่มตัวอย่าง จากโปรแกรมทันตสุขภาพที่สร้างขึ้น มีผลให้ปริมาณคราบจุลินทรีย์เปลี่ยนแปลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธิติพันธุ์ อวนมินทร์ (2555) ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพในการดูแลอนามัยช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีดอนชัย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีปริมาณคราบจุลินทรีย์น้องลงและน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของธาราทิพย์ ก้อนทอง (2556) ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมประยุกต์การพัฒนาความสามารถในการดูแลช่องปากแบบใกล้ชิดต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของเด็กในปกครองของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านตะดอบ ตำบลตะดอบ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ภายหลังการทดลองเด็กก่อนวัยเรียนกลุ่มทดลอง มีปริมาณคราบจุลินทรีย์น้อยกว่าก่อนการทดลองและน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการดำเนินงานเฝ้าระวังและป้องกันโรคฟันผุในเด็กนั้น ควรมีการส่งเสริมป้องกันโรคฟันผุในเด็กตั้งแต่ฟันเด็กยังไม่ขึ้น ร่วมกับงานส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก โดยมุ่งเน้นให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพช่องปากที่ดี ร่วมกับการแปรงฟันให้เด็กตั้งแต่ฟันน้ำนมซี่แรกขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็ก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาคีเครือข่าย แกนนำในชุมชนที่จะช่วยขับเคลื่อนงานส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากและป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็กได้อย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่ง จากอาจารย์ ดร.เทียนทอง ตั๊ะแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบรายละเอียด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ทพญ.อัจฉรา จิตจง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลร้องกวาง ทพญ.ทิวาศัย ธรรมสอน ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลร้องกวาง คุณกัลยาณี อัฐวงศ์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางตาล ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ สละเวลาช่วยตรวจสอบเครื่องมือ และให้คำแนะนำในการจัดทำเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางฮ่อ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ยางเปี้ยว ตลอดจนผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการศึกษาวิจัย และอำนวยความสะดวกอย่างดียิ่งตลอดการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางเปี้ยวและคณะเจ้าหน้าที่ทุกท่าน พี่ ๆ น้อง ๆ ทันตบุคลากรทุกท่าน ที่กรุณาช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและให้การสนับสนุนทุก ๆ ด้านในการดำเนินงานศึกษาวิจัย ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ บิดา มารดา ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

ณิชนันทน์ แสงอรุณ. (2554). **ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านธาตุ จังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, จังหวัดขอนแก่น.

ธาราทิพย์ ก้อนทอง. (2556). **ผลของโปรแกรมประยุกต์การพัฒนาความสามารถในการดูแลช่องปากแบบใกล้ชิดต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของเด็กในปกครองของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านตะดอบ ตำบลตะดอบ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, จังหวัดมหาสารคาม.

ธิติพันธุ์ อวนมินทร์. (2555). **ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพในการดูแลอนามัยช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีดอนตัน อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางเปี้ยว. (2558). **สรุปผลการตรวจฟันผุและตรวจความสะอาดฟันของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำปี 2558.** แพร่: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางเปี้ยว.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางเปี้ยว. (2559). **รายงานการเฝ้าระวังพฤติกรรมและสภาวะช่องปากเด็กอายุ 3 ปี รายบุคคลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประ จำปี 2559.** แพร่: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ยางเปี้ยว.

ลือจรรยา สมสวย. (2554). **โปรแกรมทันตสุขศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, จังหวัดนนทบุรี.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่. (2558). **รายงานผลการสำรวจประเมินผลการดำเนินงานทันตสาธารณสุขจังหวัดแพร่ ปี 2558.** แพร่: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่.

สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2556). **รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7 ประเทศไทย พ.ศ. 2555** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเอง และระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

Effects of the enhancement program to self-care and the severity of hypertension among older adults with hypertension in DongMahawan Health Promoting Hospital, Wiang Chiang Rung District, Chiangrai Province

วิลาวัลย์ สุริยะ[1*] และ ทวีวรรณ ศรีสุขคำ[2]

Wilawan Suriya[1*] and Taweewun Srisookkum[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษากึ่งทดลอง (Quasi-experiment research) แบบอนุกรมเวลากลุ่มเดียว (One-Group Time Series Design) วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความคาดหวังในการดูแลตนเองและระดับความรุนแรง โรคความดันโลหิตสูงก่อนและหลังใช้โปรแกรม 4 และ 8 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่มีระดับความรุนแรงน้อยถึงระดับความรุนแรงมาก จำนวน 30 คน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้งจังหวัดเชียงราย ดำเนินการเก็บข้อมูล มีนาคม-เมษายน 2560 เครื่องมือที่ใช้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวัง ในการดูแลตนเอง และแบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพด้านดูแลสุขภาพ ซึ่งผ่านการทดสอบความตรงของเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญและทดสอบค่าระดับความเชื่อมั่น (0.87) สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนาและสถิติวิเคราะห์ Wilcoxon signed rank test

ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในการดูแลตนเองโรคความดันโลหิตสูงก่อนการทดลองเท่ากับ 77.27 หลังการทดลอง 4 สัปดาห์และ 8 สัปดาห์ ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 111.27 และ 115.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) 2) ความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงก่อนการทดลองระดับความรุนแรงส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับมาก/ปานกลาง/น้อย (≤ 160/100, 140/90-159/99, ≤ 139/89 mmHg) เท่ากับร้อยละ 26.70, 30.00 และ 43.30 ตามลำดับ หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ ความรุนแรงส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนแปลงเป็นระดับน้อย ≤ 139/89 mmHg เท่ากับร้อยละ 83.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001)

จากโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพนำร่องครั้งนี้จะเห็นการเปลี่ยนแปลงซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามควรจะมีการศึกษาโดยขยายผลและปรับรูปแบบการศึกษาโดยมีกลุ่มควบคุม เพื่อดูความเชื่อมั่นก่อนจะนำไปขยายผลในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงอย่างกว้างขวางต่อไป

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : noonid_1436@hotmail.com

คำสำคัญ: กลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ความคาดหวัง ระดับความรุนแรง

Abstract

This quasi-experiment research with one group time series design aimed at comparing mean scores of self-care and severity of hypertension during before and after pilot program by 4 weeks and 8 weeks. The samples were 30 of older adults with hypertension at Dong Mahawan Health Promoting Hospital, Wiang Chiang Rung District, Chiangrai Province. The data were collected two months during March to April, 2017. The instruments were the program of health promoting on self-care behaviors and the questionnaires about health behaviors were reliability teste (0.87). Data analyses was using descriptive and analytic statistics –Wilcoxon signed rank test.

The results revealed as follows: 1) the mean score of expectation of samples before intervention were 77.27 and after intervention at 4 weeks and 8 weeks were increasing to 111.27and, 115.40 with significant different at p-value 0.001, 2) the severity levels before intervention were high, middle and low (≤160/100, 140/90-159/99, ≤139/89 mmHg) at 26.7, 30.0 and 43.3 percent, consecutively. The great change after intervention at 8 week was found that the most of the samples (83.3%) blood pressure were lower severity level significantly at p-value < 0.001

From this pilot study program, high efficacy was shown regarding lowering hypertensive severity levels. However, further research should be conducted more samples, more places with control groups to determine the consistency and reliability before generalization.

Keywords: older adults pilot with hypertension, self-expectation, severity

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของทุกประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุพบว่าทั่วโลกมีจำนวนผู้ป่วยความดันโลหิตสูงถึง 970 ล้านคน โดยองค์การอนามัยโลกคาดว่าในปี พ.ศ. 2568 จะมีผู้ป่วยความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นเป็น 1,560 ล้านคน (World Health Organization, 2012) สำหรับประเทศไทยพบว่า มีอัตราป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นจาก 1,025.44 เป็น 1,894.46 รายต่อแสนประชากรในปี พ.ศ. 2550-2558 ซึ่งถือว่ามีอัตราการป่วยเพิ่มขึ้น (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2558) ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น ผู้สูงอายุป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 48.10 โดยกลุ่มที่รักษาแต่ควบคุมความดันโลหิต ให้อยู่ในเกณฑ์น้อยกว่า 140/90 มิลลิเมตรปรอท ไม่ได้ถึงร้อยละ 24.03 ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่มีพฤติกรรม การดูแลตนเองไม่ถูกต้อง และไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมได้ จะมีผลกระทบต่อด้านร่างกายจิตใจสังคมและเศรษฐกิจ ตามมาทำให้สูญเสียปีสุขภาวะจากการพิการปีละ 600,000 คน (ร้อยละ 6 ของ DALYs) เสียชีวิตประมาณปีละ 70,000 ราย (ร้อยละ 18) เป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม (สำนักงานวิจัยเพื่อพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย, 2558)

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นกลุ่มโรคที่เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นสาเหตุการป่วยและการตายที่สำคัญ เกิดจากปัจจัยเสี่ยงหลายประการ เช่น การบริโภคอาหารที่มีสัดส่วน ไม่เหมาะสม ขาด

การออกกำลังกาย มีความเครียดการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา จากรายงานประจำปีของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย ปี 2558 พบว่า อัตราตายต่อแสนประชากรด้วยโรคความดันโลหิตสูงเท่ากับ 19.68 และการคัดกรองประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายมีผู้ป่วยขึ้นทะเบียนรักษาด้วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 97,864 คนอัตราป่วยต่อแสนประชากรเท่ากับ 8,028.96 จะเห็นว่าทั้งกลุ่มเสี่ยงและผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทุกปีจึงจำเป็นต้องมีการเฝ้าระวัง ป้องกัน เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงและลดโรคที่เกิดจากวิถีชีวิตของประชาชน ลดผู้ป่วยรายใหม่ ลดภาวะแทรกซ้อน และการเสียชีวิต โดยเน้นการคัดกรองประชาชนการสร้างเสริมสุขภาพตามหลัก 3 อ 2 ส และการจัดกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ตรวจภาวะแทรกซ้อนและบริการดูแลรักษาเชื่อมโยงระหว่าง รพสต. รพช. รพศ. (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงรายปี, 2558)

อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย มี 3 ตำบล 43 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 27,688 คน 5,260 หลังคาเรือน และมีสถานบริการสาธารณสุขประกอบด้วย โรงพยาบาลชุมชน 1 แห่ง หน่วยบริการสาธารณสุขจำนวน 6 แห่ง (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเวียงเชียงรุ้ง, 2558) เป็นอำเภอหนึ่งที่มีปัญหาสาธารณสุขด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น อัตราตายด้วยโรคหลอดเลือดสมอง ปี 2556-2558 ภาพรวมจังหวัดเชียงรายคิดเป็น 178.65, 189.83, 128.21 ต่อแสนประชากร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง 236.97, 210.64, 105.32 อยู่ในอันดับ 3 ของจังหวัดเชียงราย และจากรายงานการดำเนินงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2558 ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย ผลการคัดกรองผู้สูงอายุ พบว่า อำเภอเวียงเชียงรุ้งมีผู้ป่วยโรคเรื้อรัง คิดเป็นความชุกของโรค 18.76 แยกเป็นภาวะความดันโลหิตสูง ร้อยละ 12.39 เบาหวาน ร้อยละ 3.95 ซึ่งเป็นปัญหาในระดับอำเภอและพื้นที่ ตำบลบ้านดงมหาวัน เป็นพื้นที่ที่มีประชากรหลายถิ่นที่อพยพมาอยู่ร่วมกัน มีวิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน จากรายงานสรุปข้อมูลประจำปีของโรงพยาบาลเวียงเชียงรุ้ง พบว่า ตำบลดงมหาวัน มีจำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อรังสูงสุดในจำนวน ของผู้ป่วยโรคเรื้อรังของอำเภอเวียงเชียงรุ้ง โดยเฉพาะโรคความดันโลหิตสูงจากผู้สูงอายุ 771 คน รพสต.บ้านดงมหาวันมีถึง 236 คน (องค์การบริการส่วนตำบลดงมหาวัน, 2559)

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเองและระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูง จึงประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองของแบนดูรา ประกอบกับจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองพบว่า มีผลการศึกษาที่สนับสนุนการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพในด้านต่าง ๆ จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่อำเภอเวียงเชียงรุ้งปี 2558 (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเวียงเชียงรุ้ง, 2558) พบว่า ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิง มีพฤติกรรมสุขภาพไม่เหมาะสมในด้านพฤติกรรมการออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร การจัดการความเครียด การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับการสูบบุหรี่และการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเป็นส่วนน้อยและพบเฉพาะเพศชาย การศึกษาในครั้งนี้จึงได้ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพใน 3 ด้าน ที่พบทั้งเพศชายและหญิง ได้แก่ การออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร การจัดการความเครียด ผู้ศึกษาจึงได้สนใจศึกษาในเรื่องผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเองและระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูง ในกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โดยใช้ทฤษฎีของแบนดูรา (Bandura, 1986) ซึ่งพัฒนามาจากการทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลการกระทำ ซึ่งเมื่อบุคคลได้รับความรู้จะเกิดการรับรู้ และความคาดหวัง อันจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพในทางที่ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

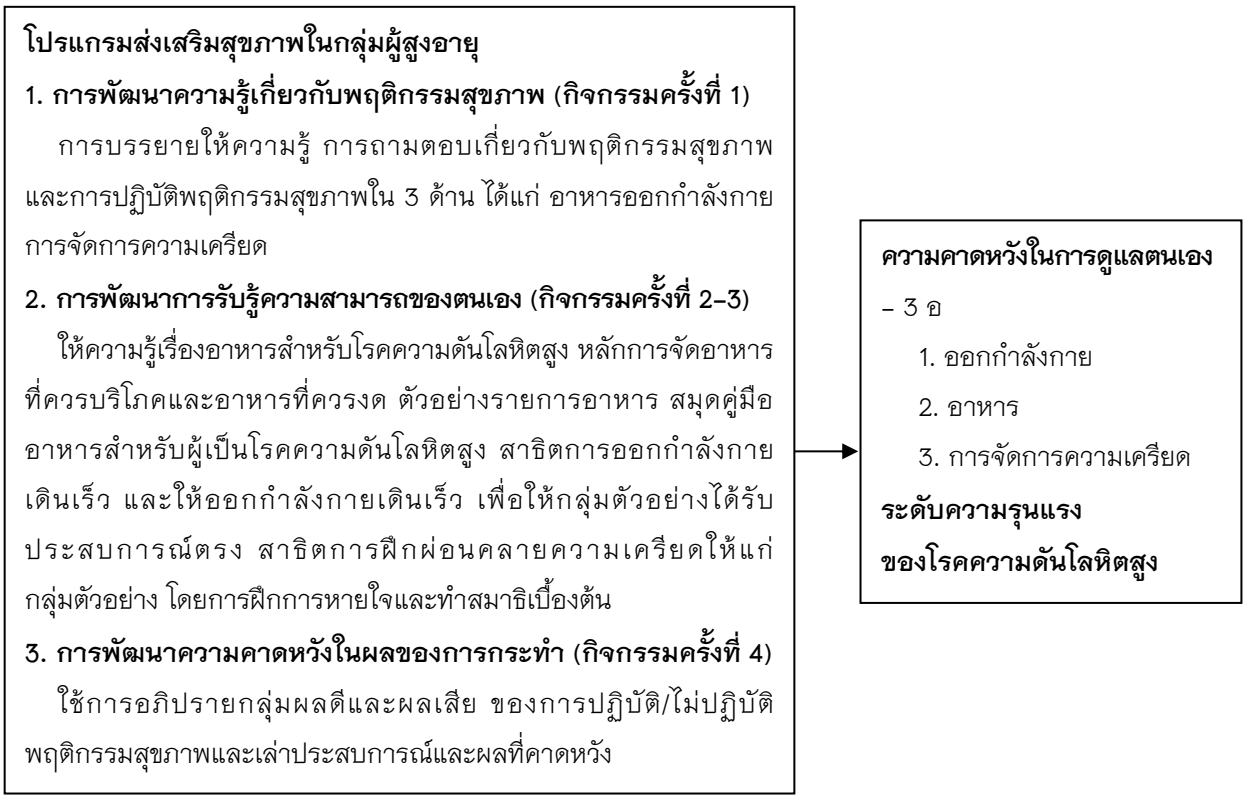
เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเองและระดับความรุนแรง โรคความดันโลหิตสูง กลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบ คะแนนความคาดหวังในการดูแลตนเอง ของกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงก่อนการใช้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ และหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ 4 สัปดาห์และ 8 สัปดาห์
2. เพื่อเปรียบเทียบ ระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงก่อนการใช้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ และหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ 4 สัปดาห์และ 8 สัปดาห์

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จำนวน 236 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณโดย Power analysis (Cohen, 1988) โดยกำหนดค่า effect size = 0.70 กำหนดค่า α = 0.05, power (1-β) = 0.80 ได้ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงเข้าร่วมโครงการจำนวน 26 คน จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดแทนจำนวนที่จะสูญหาย ดังนั้นกำหนดตัวอย่าง 30 คน

เครื่องมือที่ใช้การศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเอง และแบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพด้านดูแลสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้

ส่วนที่ 2 ความคาดหวังในการดูแลตนเอง ในกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โดยข้อความ/ข้อคำถามจะครอบคลุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ถูกต้อง การออกกำลังกาย การจัดการความเครียดประกอบด้วยข้อความ/ข้อคำถามที่มีลักษณะการวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เป็นข้อความ/ข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ จำนวน 25 ข้อ

ส่วนที่ 3 ระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาระดับความรุนแรงของโรคด้วยปิงปองจราจร 7 สี (วิชัย เทียนถาวร, 2556)

1. กลุ่มปกติ: สีขาวต้องไม่มีผู้ป่วยรายใหม่ (NO New Case) โดยเน้นการเฝ้าระวัง ควบคุมป้องกันไม่ให้เป็นกลุ่มเสี่ยง (สีเขียวอ่อน) และกลุ่มป่วยระดับ 1 (สีเหลือง)

2. กลุ่มเสี่ยง: สีเขียวอ่อน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เน้นการสร้างสุขภาพด้วย “3อ.3ลด” เพื่อให้เป็นกลุ่มปกติ (สีขาว) และไม่ให้เป็นกลุ่มป่วย (สีเหลือง สีส้ม สีแดง)

3. กลุ่มป่วย: สีเขียวเข้ม สีเหลือง สีส้มและสีแดง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เฝ้าระวังและลดระดับความรุนแรงของโรคจากสีแดง ให้เป็นสีส้ม สีเหลือง และเขียวเข้ม ตามลำดับ เพื่อไม่ให้เกิดโรคแทรกซ้อนด้วยกระบวนการ “สอบสวนโรค”

4. กลุ่มป่วยรุนแรงมีโรคแทรกซ้อน: (สีดำ) ได้แก่ โรคกล้ามเนื้อ หัวใจขาดเลือด หลอดเลือดสมอง อัมพาต ไตวาย ตาบอด เนื้อตาย ปลายนิ้วมือ นิ้วเท้า (Gangrene) ต้องดูแลใกล้ชิด เพื่อให้อายุยืนนานที่สุด ด้วยการกินยาให้ครบ ตามแพทย์สั่ง ร่วมกับการสร้างสุขภาพ 3อ. และเฝ้าระวังการเกิดซ้ำ โดยใช้กระบวนงานสุขศึกษา ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ตามรายกลุ่ม รายบุคคล ตามความเหมาะสม และการกินยาของผู้ป่วยที่ถูกต้องตามแพทย์สั่ง

ตาราง 1 แสดงการใช้ สี บอกระดับอาการป่วย

สี	โรคระดับความดันโลหิต	ระดับความรุนแรง
(สีเขียวเข้ม)	≤ 139/89 mmHg	กลุ่มป่วยระดับรุนแรงน้อย
(สีเหลือง)	140/90– 159/99 mmHg	กลุ่มป่วยระดับรุนแรงปานกลาง
(สีส้ม)	≥160/100 mmHg	กลุ่มป่วยระดับรุนแรงมาก
(สีแดง)	≥180/110 mmHg	กลุ่มป่วยระดับรุนแรงมากที่สุด
(สีดำ)	โรคหัวใจ/หลอดเลือด สมอง /ไต /ตา/ เท้า	กลุ่มป่วยมีภาวะแทรกซ้อน

ระดับสีในกลุ่มนี้สามารถเปลี่ยนกลับไปกลับมาได้ ขึ้นกับความสามารถในการควบคุมโรค ถ้าควบคุมโรคได้ดี ระดับความรุนแรงจะลดลงอยู่ที่สีเขียวเข้ม แต่ถ้าป่วยแล้วระดับความดันโลหิตสูง 140/90mmHg ขึ้นไป ระดับสีจะเป็นสีเหลือง สีส้ม หรือสีแดง ยิ่งความรุนแรงเพิ่ม จะเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ (สีดำ)

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขต และโครงสร้างของเนื้อหาในการสร้างข้อคำถามสำหรับแบบสอบถาม

2. หาความตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำเครื่องมือเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องความครอบคลุมเนื้อหา ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาที่ใช้เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม

3. นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) โดยนำไปทดลองใช้ กับผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficients) มีระดับความเชื่อมั่น ค่า Alpha = 0.8723

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในงานศึกษาเรื่อง โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเองและระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง ในกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

2. ขออนุมัติคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

3. ขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวมรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพะเยา

4. ส่งหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ที่ต้องการศึกษาและกลุ่มทดลองใช้ (Try out) แบบสอบถามผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน

ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเองและระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ระยะเวลาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้งและระยะติดตามอีก 8 สัปดาห์ ดังนี้

1. การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ (กิจกรรมครั้งที่ 1) การบรรยายให้ความรู้ การถามตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพและการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพใน 3 ด้าน ได้แก่ อาหาร ออกกำลังกาย การจัดการความเครียด ใช้เวลา 1 วัน 3 ชั่วโมง

2. การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ใช้เวลาครั้งละ 1 วัน 3 ชั่วโมง (กิจกรรมครั้งที่ 2-3) โดยการให้ความรู้เรื่องอาหารสำหรับโรคความดันโลหิตสูง หลักการจัดอาหารที่ควรบริโภคและอาหารที่ควรงด ตัวอย่างรายการอาหาร สมุดคู่มืออาหาร สำหรับผู้เป็นโรคความดันโลหิตสูง สาธิตการออกกำลังกายเดินเร็ว และให้ออกกำลังกายเดินเร็ว เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์ตรง สาธิตการฝึกผ่อนคลายความเครียดให้แก่กลุ่มตัวอย่าง โดยการฝึกการหายใจและทำสมาธิเบื้องต้น

3. การพัฒนาความคาดหวังในผลของการกระทำ ใช้เวลา 1 วัน 3 ชั่วโมง (กิจกรรมครั้งที่ 4) ใช้การอภิปรายกลุ่ม ผลดีและผลเสียของการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ และเล่าประสบการณ์และผลที่คาดหวัง ส่วนแบบสอบถามความคาดหวังในการดูแลตนเองกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงจะดำเนินการ ครั้งที่ 1 วัดก่อนการใช้โปรแกรม ส่งเสริมสุขภาพ วัดครั้งที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 3 สัปดาห์ที่ 8 และหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ

4. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามความคาดหวังในการดูแลตนเอง ในกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงและระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง ที่จัดเก็บได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล

5. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

6. นำผลการศึกษามาวิเคราะห์หาเปรียบเทียบ และรายงานผลการศึกษาต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน-มาตรฐาน

2. วิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด Wilcoxon Signed Rank test เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในการดูแลสุขภาพตนเอง ก่อนการดำเนินการศึกษา หลังจากการดำเนินการศึกษา 4 สัปดาห์ และหลัง 8 สัปดาห์ ตามลำดับ

3. วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank test วิเคราะห์เปรียบเทียบ ระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง ก่อนการดำเนินการศึกษา หลังจากการดำเนินการศึกษา 4 สัปดาห์ และหลัง 8 สัปดาห์ ตามลำดับ

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.70 มีอายุ ระหว่าง 60-59 ปี ร้อยละ 56.70สถานภาพสมรส สมรสแล้ว ร้อยละ 88.60 ระดับการศึกษา ประถมศึกษา ร้อยละ 90.00 บ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ร้อยละ 93.30 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-8 คน ร้อยละ 73.40 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 1,000 ร้อยละ 70.00

ความคาดหวังในการดูแลตนเอง ในกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง

ตาราง 2 แสดงจำนวนร้อยละระดับความคาดหวังในการดูแลตนเองกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ภาพรวม ประกอบด้วย อาหาร ออกกำลังกาย การจัดการความเครียด (N = 30)

ระดับความคาดหวัง	ก่อน		หลัง 4 สัปดาห์		หลัง 8 สัปดาห์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ปานกลาง	30	100.00	0	0.00	0	0.00
ระดับสูง	0	0.00	30	100.00	30	100.00

จากตาราง 2 ก่อนการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคาดหวัง ระดับปานกลาง ร้อยละ 100.00 หลังการทดลอง 4 สัปดาห์และ 8 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคาดหวังระดับสูง ร้อยละ 100.00

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความคาดหวังเฉลี่ยภาพรวม ก่อนการทดลอง หลัง 4 สัปดาห์ 8 สัปดาห์(N = 30)

การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Z	p-value
ก่อนการทดลอง	77.27	6.63		
หลัง 4 สัปดาห์	111.27	4.78	-4.786	0.000
8 สัปดาห์	115.40	4.64	-4.785	0.000

จากตาราง 3 ก่อนการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 77.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.63 หลังการทดลอง 4 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 111.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.78 และหลัง 8 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 115.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.64 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาพรวม ความคาดหวังในการดูแลสุขภาพตนเองหลัง 4 สัปดาห์ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติP-value = 0.000 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาพรวม หลังใช้โปรแกรม 8 สัปดาห์ พบว่า มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ P-value = 0.000

การเปรียบเทียบระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง ของกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง

ตาราง 4 แสดงจำนวนร้อยละ ระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองใช้โปรแกรม หลังการทดลอง 4 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ (N = 30)

ระดับความรุนแรง	ก่อน		หลัง 4 สัปดาห์		หลัง 8 สัปดาห์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
≤ 139/89 mmHg (สีเขียวเข้ม) น้อย	13	43.30	9	30.00	25	83.30
140/90-159/99mmHg (สีเหลือง) ปานกลาง	9	30.00	21	70.00	2	6.70
≥ 160/100 mmHg (สีส้ม) มาก	8	26.70	0	0.00	3	10.00

จากตาราง 4 ก่อนการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรุนแรงน้อย ≤ 139/89 mmHg (สีเขียวเข้ม) มากที่สุด จำนวน 13 คน ร้อยละ 43.30 หลัง 4 สัปดาห์ มีระดับความรุนแรง ปานกลางมากที่สุด 140/90–159/99 mmHg (สีเหลือง) จำนวน 21 คน ร้อยละ 70.00 หลัง 8 สัปดาห์ มีระดับความรุนแรงน้อย ≤ 139/89 mmHg (สีเขียวเข้ม) มากที่สุด จำนวน 25 คน ร้อยละ 83.30

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองใช้โปรแกรม หลังการทดลอง 4 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ (N = 30)

ระยะการทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Z	p-value
ก่อนการทดลอง	3.83	0.83		
หลัง 4 สัปดาห์	3.33	0.47	-2.559	0.010*
8 สัปดาห์	3.26	0.64	-2.665	0.008**

หมายเหตุ: * P-value < 0.05, ** P-value < 0.00

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีระดับความรุนแรงเฉลี่ย เท่ากับ 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.83 หลัง 4 สัปดาห์ มีระดับความรุนแรงเฉลี่ย เท่ากับ 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47 และ 8 สัปดาห์ มีระดับความรุนแรงเฉลี่ย เท่ากับ 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.64 เมื่อนำมาเปรียบเทียบระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและหลังการใส่โปรแกรม 4 สัปดาห์ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ P-value = 0.010 เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติก่อนและหลังใช้โปรแกรม 8 สัปดาห์ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ P-value = 0.008

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังการดูแลตนเองโรคความดันโลหิตสูงหลังการทดลอง 4 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐาน ภายหลังการทดลอง ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ มีคะแนนค่าเฉลี่ยความคาดหวังความสามารถในการดูแลตนเองแตกต่างกัน สอดคล้องการศึกษาอื่น ๆ ที่ใช้ทฤษฎีของแบนดูราในกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ ขวัญใจ อำนาจสัตย์ซื่อ (2555) ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการดูแลตนเองต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) และจากการศึกษาของไพโรจน์ มะกล่ำดำ (2558) ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรม พบว่า กลุ่มทดลอง มีความคาดหวังในความสามารถของตนเอง ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (p-value < 0.05) และการศึกษาอัมมร บุญช่วย (2558) ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โรคความดันโลหิตสูง กรณีศึกษาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไทรทอง อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่เข้ารับโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ มีการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความคาดหวัง ในผลของการปฏิบัติตนและมีพฤติกรรมการดูแลตนเองสูงกว่าผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (p-value < 0.05) ดังนั้นจึงเป็นผลมาจากการเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริม

สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลประกอบสื่อสำเร็จรูป เรื่องความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง เกี่ยวกับสาเหตุอาการ ภาวะแทรกซ้อน การรักษาและการดูแลสุขภาพ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีการนำเสนอตัวแบบผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่มีสุขภาพไม่ดี ร่างกายอ่อนแอ มีภาวะแทรกซ้อน การอภิปรายกลุ่มเน้น เรื่องความสามารถในการดูแลตนเอง สาธิตการเลือกอาหาร เพื่อส่งเสริมสุขภาพ โภชนาการผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง เสนอแนะการเปรียบเทียบน้ำหนักตัว บรรยายและการฝึกปฏิบัติ โดยการออกกำลังกายที่เหมาะสำหรับผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง เช่น การบริหารร่างกาย เดินเร็ว และคลายเครียดด้วยตนเอง และทบทวน โดยการแจกแบบบันทึกกิจกรรมเรื่องการส่งเสริมสุขภาพด้วยตนเอง เรื่องการดูแลตนเอง ของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงให้กลับไปบันทึกและทำต่อที่บ้านทำให้ผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความสามารถตนเองในทางที่ดีขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองใช้โปรแกรมหลังการทดลอง 4 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐาน ภายหลังการทดลองผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ มีระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูงแตกต่างกัน สอดคล้องกับเบญจมาศ ถาดแสง (2554) ศึกษาผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมการจัดการตนเอง และค่าความดันโลหิตของผู้สูงอายุที่มีโรคความดันโลหิตสูงโดยการให้ความรู้ฝึกทักษะในการจัดการกับพฤติกรรมสุขภาพ ให้ผู้ป่วยได้ตั้งเป้าหมายและวางแผนปฏิบัติการจัดการ กับพฤติกรรมสุขภาพ มอบคู่มือและแบบบันทึกพฤติกรรมสุขภาพ ติดตาม เยี่ยมบ้านในผู้ป่วยที่มีปัญหา และติดตามเยี่ยมทางโทรศัพท์ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเอง ของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงสูงกว่า ก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ (p-value < 0.05) ค่าความดันโลหิตซิสโตลิคของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงต่ำกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ (p-value < 0.001) ค่าความดันโลหิตไดแอสโตลิคต่ำกว่าก่อนทดลองอย่างนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05)และยังสอดคล้องกับพิชญ์ทิภา วรรณทอง (2556) ศึกษาการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังโดยใช้ปิงปองชีวิต 7 สี ผลการวิจัยหลังการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม สอบถามพฤติกรรมการดูแลตนผู้ป่วยของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ก่อนและหลังการฝึกอบรมการดูแลตนเองโดยใช้ปิงปองชีวิต 7 สี พบว่า มีการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ในกลุ่มสีเขียวแก่ (กลุ่มผู้ป่วยที่ควบคุมโรคได้ดีมาก) เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.53 ดังนั้นจึงเป็นผลจากโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ ในกลุ่มผู้สูงอายุที่พัฒนาความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ (กิจกรรมครั้งที่ 1) การบรรยายให้ความรู้ การถามตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพและการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพใน 3 ด้าน ได้แก่ อาหาร ออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง (กิจกรรมครั้งที่ 2-3) เข้าสู่กิจกรรมโดยการให้ความรู้เรื่องอาหารสำหรับ โรคความดันโลหิตสูง หลักการจัดอาหารที่ควรบริโภคและควรงด ตัวอย่างรายการอาหาร สมุดคู่มืออาหาร สำหรับผู้เป็นโรคความดันโลหิตสูง สาธิตการออกกำลังกาย และให้ออกกำลังกายเดินเร็ว เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์ตรง สาธิตการฝึกผ่อนคลายความเครียดให้แก่กลุ่มตัวอย่างโดยการฝึกการหายใจและทำสมาธิเบื้องต้น การพัฒนาความคาดหวังในผลของการกระทำ (กิจกรรมครั้งที่ 4) ใช้การอภิปรายกลุ่มผลดีและผลเสียของการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพและเล่าประสบการณ์และผลที่คาดหวัง

สรุปผลการศึกษา เรื่อง ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเอง และระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย พบว่า คะแนนความคาดหวังในการดูแลตนเองโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ด้านนโยบาย

ผู้บริหารระดับสูง ควรมีมาตรการ หรือกำหนดแนวทางการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ในการใช้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อลดความดันโลหิตของประชาชนทุกกลุ่มอายุ

ด้านปฏิบัติ

ควรส่งเสริมและประยุกต์โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ ไปใช้ในพื้นที่ที่มีประชากรคล้ายคลึงกันในการลด และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อความคาดหวังในการดูแลตนเอง และระดับความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง มีกลุ่มเปรียบเทียบ (2-group) โดยมีกลุ่มควบคุม เพื่อดูความเชื่อมั่น ก่อนจะนำไปขยายผล ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงพื้นที่ระดับอำเภอและจังหวัดต่อไปาพ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตสำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ทวีวรรณ ศรีสุขคำ อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ วิพุธศิริ ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้กำลังใจจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สำเร็จสมบูรณ์ด้วยความเรียบร้อย ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ขวัญใจ อำนาจสัตย์ซื่อ. (2555). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการดูแลตนเอง ต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ เขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารพยาบาลสาธารณสุข**, 29(2), 43-55.

เบญจมาศ ถาดแสง. (2554). **ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและค่าความดันโลหิตของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง.** วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลผู้สูงอายุ),มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พิชญ์ทิภา วรรณทอง. (3 ธันวาคม 2556). ศึกษาการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังโดยใช้ ปิงปองชีวิต 7 สี. **วิจัยวิชาการนวัตกรรม.** สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2559, จาก http://203.157.118.74/ncd/index.php?view=article&catid=44%3A%E0%B9%92%E0%B9%95%E0%B9%95%E0%B9%96-%25m-%E0%B9%90%E0%B9%97-%E0%B9%90%E0%B9%97-%25M-%25S&id=157%3A-7-&option=com_content&Itemid=62

ไพโรจน์ มะกล่ำดำ. (2558) **ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง.** วิทยานิพนธ์ ส.ม. (การจัดการสุขภาพ), มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

วิชัย เทียนถาวร. (2556). **ระบบการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกัน โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงในประเทศไทย : นโยบาย สู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. **(2558). รายงานประจำปี 2558 จังหวัดเชียงราย**. เชียงราย: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย.

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเวียงเชียงรุ้ง. (2558). **รายงานประจำปี 2558 เชียงราย:** สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย.

สำนักงานวิจัยเพื่อพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย. (2558). **รายงานฉบับสมบูรณ์การคลังสุขภาพสำหรับระบบบริการสุขภาพพึงประสงค์.**

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2558). **จำนวนและอัตราผู้ป่วยใน/ตายด้วยโรคความดันโลหิตสูง ปี 2544-2555**. สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2559, จาก http://thaincd.com/information-statistic/noncommunicable-disease-data.php

องค์การบริหารส่วนตำบลดงมหาวัน, (2559). **สรุปรายงานประจำปี 2559**, เชียงราย: องค์การบริหารส่วนตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย.

อัมมร บุญช่วย. (2558) **ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โรคความดันโลหิตสูง กรณีศึกษาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลไทรทอง อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

Bandura. A. (1986). **Social Foundation of Thought and Action: A social cognitive theory**. Englewood Cliffs: Prentice–Hall.

Cohen, J. (1988). **Statistical power analysis for the behavioral sciences.** (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum AssociatesCronbach.

World Health Organization. (2012). **World Health Statistics 2012: World HealthOrganization; 2012.** Retrieved Jun 12, 2012, from URL:http://www.who.int/gho/publications/world_health_ statistics/2012/en/

ผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

The effects of health education program for intention on smoking cessation among smokers in area of Ban Pabong Tambon Health Promoting Hospital, Charoen Muang Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province

หทัยทิพย์ ราชคมน์[1*] และ ประจวบ แหลมหลัก[2]

Hathaitip Ratchakom[1*] Prachuab Lamluk[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรม สุขศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ประกอบด้วย กิจกรรมสุขศึกษาการเรียนรู้เกี่ยวกับบุหรี่ กิจกรรมเสริมสร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในการเลิกสูบบุหรี่ พร้อมทั้งการให้กำลังใจ ห่วงใย กระตุ้นเตือน แจกแผ่นพับให้ความรู้ต่าง ๆ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อมูลข่าวสาร และให้รางวัลเป็นเกียรติบัตร โดยวัดความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ วิเคราะห์ข้อมูลหาความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย และเปรียบเทียบความแตกต่างใช้สถิติ Paired Sample T-Test และ Independent Sample T-Test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความตั้งใจ เลิกสูบบุหรี่ ผู้ที่สูบบุหรี่

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : badtza265@gmail.com

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effects of health education program for knowledge, belief and intension on smoking cessation among smokers in area of Ban Pabong Tambon Health Promoting Hospital, Charoen Muang Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province. The sample was 60 smokers in area of Ban Pabong Tambon Health Promoting Hospital, Charoen Muang Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province. The sample was divided into 30 people of experimental group and 30 people of comparison group. The selection of the sample used Simple random sampling. The experimental group received the health education program which applied based on Health Belief Model and Social Support Concept for eight weeks. The program was composed of learning activities about cigarettes and reassure for smoking cessation. Together with encouragement consulting and giving certificate of smoking cessation. The instrument used to collect data was a self-administered questionnaire. Statistical analysis was performed using frequency, percentage, mean scores, standard deviation, Paired Sample T-Test and Independent Sample T-Test.

The results showed that, after the experiment, in the experimental group, the mean scores of Knowledge of cigarettes, Belief of cigarettes and Intention to smoking cessation were found statistically significant differences from before experiment and higher than the comparison group at the 0.05 level.

Keywords: intention, smoking cessation, smokers

บทนำ

ในปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ประสบกับปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว และปัญหาต่าง ๆ ที่ตอนนี้สังคมไทยยังแก้ไม่ได้อีกมาก ซึ่งปัญหาที่หนักหน่วงเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่ง คือ การติดบุหรี่ของคนไทยที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นมากขึ้นเรื่อย ๆ องค์การอนามัยโลกประมาณการว่า มีผู้เสียชีวิตจากโรคที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ 1 คนทุก ๆ 6 วินาที หรือคิดเป็นราว 6 ล้านคนต่อปี และประมาณ 600,000 คน ที่เสียชีวิตจากบุหรี่มือสอง ซึ่งตัวเลข การเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่นี้ คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 8 ล้านคนภายในปี 2573 หากไม่มีมาตรการใด ๆ ที่เข้มแข็งพอมาใช้ควบคุมสิ่งที่เรียกว่า การระบาดของยาสูบ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สถานการณ์การสูบบุหรี่ของคนไทยปี 2557 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) พบว่า ในจำนวนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 54.8 ล้านคนเป็นผู้ที่สูบบุหรี่ 11.4 ล้านคน (ร้อยละ 20.7) โดยเป็นผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ 10 ล้านคน (ร้อยละ 18.2) และเป็นผู้ที่สูบบุหรี่นาน ๆ ครั้ง 1.4 ล้านคน (ร้อยละ 2.5) เมื่อพิจารณาอัตราการสูบบุหรี่ตามกลุ่มวัยพบว่ากลุ่มวัยทำงาน (25-59 ปี) มีอัตราการสูบบุหรี่สูงสุด (ร้อยละ 23.5) รองลงมา คือ กลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) และกลุ่มเยาวชน (15-24 ปี) (ร้อยละ 16.6 และ 14.7 ตามลำดับ) อัตราการสูบบุหรี่ของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง 18.4 เท่า (ร้อยละ 40.5 และ 2.2 ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบอัตราการสูบบุหรี่ปี 2557 กับปี 2556 พบว่า ทั้งเพศชายและหญิงมีอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มสูงขึ้นผู้ชายเพิ่มจากร้อยละ 39.0 เป็น 40.5 ผู้หญิงเพิ่มเพียงเล็กน้อยจากร้อยละ 2.1 เป็น 2.2 สถานการณ์การสูบบุหรี่ของจังหวัดเชียงราย ข้อมูลจากโครงการวิจัยประเมินจังหวัดเชียงราย น่านและแม่ฮ่องสอน เพื่อมุ่งสู่จังหวัดปลอดบุหรี่ ในปี 2555 (สุวลัย เมืองเจริญ, 2555) พบว่า จำนวนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เป็นการสุ่มตัวอย่างจำนวน 8,487 คน เพศชายสูบบุหรี่ร้อยละ 60.70 เพศหญิงร้อยละ 14.20 อายุ

เมื่อเริ่มสูบครั้งแรก มากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 11–20 ปี ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก เพราะความอยากรู้ อยากลอง สูบเล่น ๆ ลดความเครียดความวิตกกังวลสูบเลียนแบบผู้อื่น เพื่อให้เพื่อนยอมรับ และเพื่อความโก้เก๋ เท่ห์

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขปฏิบัติงานประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีเขตรับผิดชอบทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 2,386 คน จากการสำรวจผู้สูบบุหรี่ของปีงบประมาณ 2559 พบว่า ในพื้นที่รับผิดชอบมีจำนวนผู้สูบบุหรี่ทั้งหมด 412 คน และมีผู้ป่วยด้วยโรคถุงลมโป่งพอง ซึ่งมีประวัติเคยสูบบุหรี่และได้รับควันบุหรี่มือสอง จำนวน 16 ราย จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ และความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ในอนาคตอันใกล้ อย่างไรก็ตามในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว จะต้องใช้โปรแกรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ซึ่ง Becker ได้สะท้อนว่าทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health belief Model) สามารถที่จะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมตามแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อลดการสูบบุหรี่ของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเพื่อนำกิจกรรมนี้มาประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านสาธารณสุข ในพื้นที่เพื่อการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

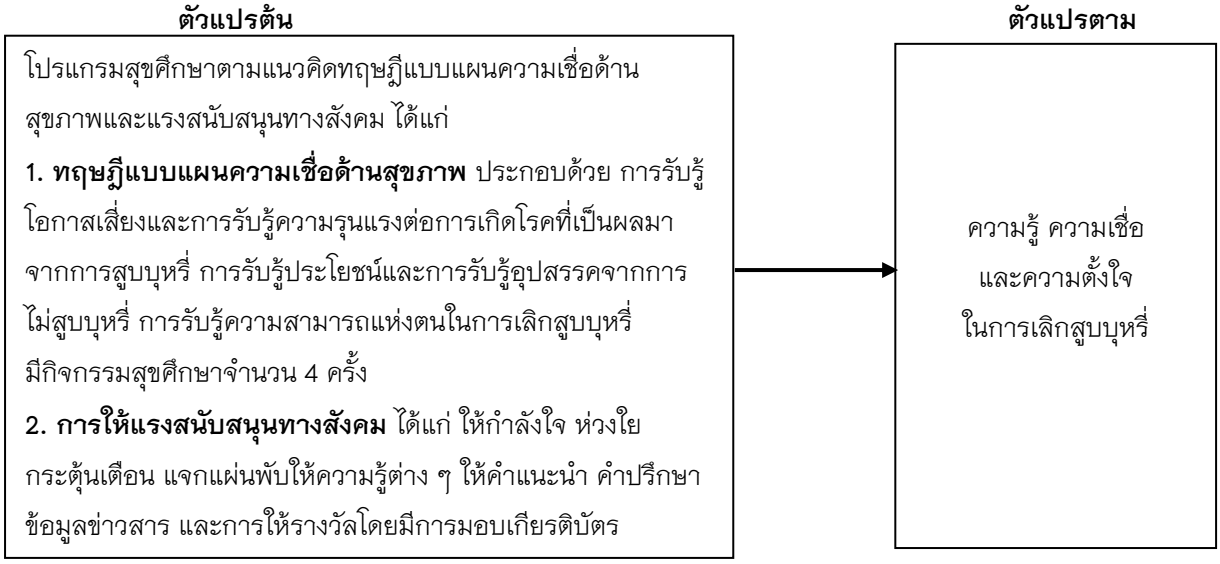
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเปรียบเทียบของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

4. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi–Experimental Research) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ทำการเก็บข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง O_1 —X— O_2

กลุ่มเปรียบเทียบ O_3 ——— O_4

O_1O_3 หมายถึง เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองทั้งกลุ่มการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

O_2O_4 หมายถึง เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองทั้งกลุ่มการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

X หมายถึง กิจกรรมการให้สุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมมีจำนวน 4 ครั้ง ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ประกอบด้วย กิจกรรมสุขศึกษาการเรียนรู้เกี่ยวกับบุหรี่ กิจกรรมเสริมสร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในการเลิกสูบบุหรี่ พร้อมทั้งการให้กำลังใจ ห่วงใย กระตุ้นเตือน แจกแผ่นพับให้ความรู้ต่าง ๆ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อมูลข่าวสาร และให้รางวัลโดยมีการมอบเกียรติบัตร

ประชากร คือ ผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ทั้งหมดจำนวน 412 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่กำลังสูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กำหนดคุณสมบัติของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusioncriteria) มีดังนี้ 1) เป็นผู้สูบบุหรี่ต่อเนื่องทุกวัน 2) เป็นผู้สูบบุหรี่ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป 3) ไม่มีปัญหาด้านการฟังและการพูด และ 4) สมัครใจเข้าร่วม การศึกษาวิจัย และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้จนสิ้นสุดการทดลอง เกณฑ์ในการคัดออก

(Exclusion criteria) มีดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างขอถอนตัวหรือยุติการเข้าร่วมการศึกษา ด้วยเหตุผลส่วนตัว และ 2) กลุ่มตัวอย่างย้ายที่อยู่อาศัยไม่สามารถติดต่อได้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเปิดตารางอำนาจการทดสอบ (power analysis) ของโคเฮน (Cohen, 1988) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 อำนาจการทดสอบ (power) เท่ากับ 0.80 และหาขนาดอิทธิพล ค่าความแตกต่าง (effect size) จากงานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จากนั้นเปิดตารางอำนาจการทดสอบของโคเฮน (Cohen, 1988) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 26 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการทดลองผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 15 เป็นกลุ่มละ 30 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม รวมกันเท่ากับ 60 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นลักษณะข้อคำถามแบบเลือกตอบ เติมคำลงในช่องว่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว โรคประจำตัว การเริ่มสูบบุหรี่ เหตุผลที่ทำให้ท่านสูบบุหรี่ครั้งแรก เป็นต้น มีจำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก มีจำนวน 15 ข้อ มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยมีช่วงคะแนน 0–15 คะแนน

ส่วนที่ 3 ความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่เป็นข้อคำถามลักษณะสร้างตามแบบวัดของลิเคอร์ท (Likert's scale) มีจำนวน 20 ข้อ ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก มีมาตรวัดระดับ (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ เป็นข้อคำถามลักษณะสร้างตามแบบวัดของลิเคอร์ท (Likert's scale) มีจำนวน 10 ข้อ ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก มีมาตรวัดระดับ (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 5 ท่านในการตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา โปรแกรมสุขศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมต่อความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมและได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC) ของแบบสอบถาม โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และความตั้งใจ ในการเลิกสูบบุหรี่ ทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.5 ซึ่งแปลว่าใช้ได้ และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่สูบบุหรี่ในหมู่บ้านอื่นในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) ซึ่งกำหนดค่าที่ยอมรับได้ไว้ที่ 0.70 โดยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ใช้วิธีคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder–Richardson, KR–20) ผลการตรวจสอบเท่ากับ 0.74 ความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha–Coeffcient) ของครอนบาช (Crobach) ด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจากคอมพิวเตอร์ ผลการตรวจสอบเท่ากับ 0.74 และ 0.92 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะแพทยศาสตร์ติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอพานและประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำกิจกรรม ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการพิทักษ์สิทธิ์ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับความยินยอม จึงเตรียมดำเนินการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 ก่อนการทดลอง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบด้วยแบบสอบถาม และดำเนินการทดลองโดยการจัดโปรแกรมสุขศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมต่อความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ และเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 หลังสิ้นสุดการทดลอง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบด้วยแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือลงรหัส ลงรหัสข้อมูลตามคู่มือที่สร้าง แล้วดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนาข้อมูล ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยในการพรรณนาข้อมูลและสถิติเชิงอนุมานใช้ Paired Sample T-Test เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบทั้งก่อนและหลังการทดลอง และใช้ Independent Sample T-Test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบในข้อมูลด้านความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิก สูบบุหรี่

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.67 และ 80.00 ตามลำดับ อายุเฉลี่ย 54.53 และ 54.03 ปี ตามลำดับ สถานภาพสมรส ร้อยละ 66.67 และ 73.33 ตามลำดับ ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 60.00 และ 63.33 ตามลำดับ อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 66.67 และ 70.00 ตามลำดับ รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 63.33 และ 73.33 ตามลำดับ ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 76.67 และ 90.00 ตามลำดับ อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบ 18.07 และ 17.33 ปี ตามลำดับ เหตุผลที่สูบบุหรี่ครั้งแรก คือ เลียนแบบผู้ใหญ่ ร้อยละ 31.71 และอยากลอง ร้อยละ 45.10 จำนวนมวนเฉลี่ยที่สูบต่อวัน 9.00 และ 6.23 มวน ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่อยู่ในช่วง ต่ำกว่า 10 บาท ร้อยละ 73.33 และ 53.33 ตามลำดับ ช่วงเวลาที่สูบบุหรี่มากที่สุด คือ หลังรับประทานอาหาร ร้อยละ 73.33 และ 73.33 ตามลำดับ เคยมีการพยายามเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 73.33 และ 60.00 ตามลำดับ เหตุผลที่เลิกสูบบุหรี่ไม่สำเร็จ เพราะจิตใจไม่เข้มแข็งพอ ร้อยละ 59.09 และ 50.00 ตามลำดับ เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ร้อยละ 100 แหล่งที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากการสูบบุหรี่ คือ วิทยุ/โทรทัศน์ ร้อยละ 51.92 และ 35.94 ตามลำดับ และทั้งสองกลุ่มติดบุหรี่ ร้อยละ 100

ส่วนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ และผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่หลัง การทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ตาราง 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่	n	$\overline{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง	30	9.73	2.82	-0.473	0.783
กลุ่มเปรียบเทียบ	30	10.07	2.64		

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่เท่ากับ 9.73 คะแนน กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่เท่ากับ 10.07 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่	n	$\overline{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง					
ก่อนการทดลอง	30	9.73	2.82	-6.657	<.001
หลังการทดลอง		12.20	1.52		
กลุ่มเปรียบเทียบ					
ก่อนการทดลอง	30	10.07	2.64	-1.756	0.090
หลังการทดลอง		10.30	2.35		

กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ เท่ากับ 9.73 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ เท่ากับ 12.20 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลอง พบว่า กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ เท่ากับ 10.07 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ เท่ากับ 10.30 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่	n	$\overline{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง	30	12.20	1.52	3.719	<.001
กลุ่มเปรียบเทียบ	30	10.30	2.35		

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่เท่ากับ 12.20 คะแนน กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนน

เฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่เท่ากับ 10.30 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ และผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่	n	$\bar{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง	30	3.43	0.34	−0.156	0.161
กลุ่มเปรียบเทียบ		3.45	0.41		

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่เท่ากับ 3.43 คะแนน กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่เท่ากับ 3.45 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

ความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่	n	$\bar{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง					
ก่อนการทดลอง	30	3.43	0.34	−13.722	<0.001
หลังการทดลอง		4.25	0.19		
กลุ่มเปรียบเทียบ					
ก่อนการทดลอง	30	3.45	0.41	−1.056	0.300
หลังการทดลอง		3.47	0.37		

กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่เท่ากับ 3.43 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่เท่ากับ 4.25 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลอง พบว่า กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่เท่ากับ 3.45 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เท่ากับ 3.47 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่	n	$\overline{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง	30	4.25	0.19	10.450	<0.001
กลุ่มเปรียบเทียบ	30	3.47	0.37		

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่เท่ากับ 4.25 คะแนน กลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่เท่ากับ 3.47 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่ม และผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ตาราง 7 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

ความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่	n	$\overline{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง	30	2.64	0.77	-0.031	0.452
กลุ่มเปรียบเทียบ		2.65	0.90		

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ 2.64 คะแนน กลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ 2.65 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 8 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่	n	$\overline{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง					
ก่อนการทดลอง	30	2.64	0.77	-13.082	<0.001
หลังการทดลอง		4.48	0.31		
กลุ่มเปรียบเทียบ					
ก่อนการทดลอง	30	2.65	0.90	-1.469	0.153
หลังการทดลอง		2.68	0.83		

กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ 2.64 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ 4.48 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลอง พบว่า กลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ 2.65 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ 2.68 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 9 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่	n	$\overline{X}$	S.D.	*t*	*p*
กลุ่มทดลอง	30	4.48	0.31	11.132	<.001
กลุ่มเปรียบเทียบ	30	2.68	0.83		

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ 4.48 คะแนน กลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ 2.68 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 5 ผลการสูบบุหรี่และผลการสัมภาษณ์ผู้ที่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้

หลังการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบยังมีจำนวนมวนที่สูบบุหรี่ในแต่ละวันเหมือนเดิม คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนกลุ่มทดลอง มีจำนวนมวนที่สูบบุหรี่ในแต่ละวันลดลง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 และมีผู้สูบบุหรี่ที่สามารถเลิกได้ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ มีดังนี้

1. อายุเริ่มสูบบุหรี่ และระยะเวลาการสูบบุหรี่ พบว่า มีอายุเริ่มต้นสูบบุหรี่อายุ 14 ปี จำนวน 3 คน อายุ 16 ปี จำนวน 1 คน และอายุ 40 ปี จำนวน 1 คน

2. สาเหตุของการสูบบุหรี่ พบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ของการสูบบุหรี่เพราะเพื่อนชวน เห็นผู้ใหญ่สูบจึงเกิดการเลียนแบบ และสูบเพราะต้องเลี้ยงควายจึงเอาไว้ไล่ยุงไล่แมลงที่มากัด

3. เหตุผลสำคัญในการเลิกสูบบุหรี่และสิ่งสนับสนุนที่ทำให้เลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ พบว่า ส่วนใหญ่ทำเพื่อตัวเอง เพื่อครอบครัว และตัวบุคลากรด้านสุขภาพเป็นแรงกระตุ้นทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ

4. ความรู้สึกและความพึงพอใจต่อโปรแกรมสุขศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่รู้สึกดีต่อการจัดอบรมและพึงพอใจต่อโปรแกรมสุขศึกษา เนื่องจากเป็นการรณรงค์ให้ผู้ที่สูบบุหรี่ให้สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ โดยมีการให้ความรู้และการบรรยายโดยตัวแบบจริง ทั้งในเรื่องของโทษของการสูบบุหรี่ โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ อุปสรรคในการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการเลิกสูบบุหรี่

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาผลการจัดโปรแกรมสุขศึกษาต่อความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าบง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่

จากการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน และภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาภายในกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนภายในกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า “ก่อนการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ไม่แตกต่างกันกับกลุ่มเปรียบเทียบ” สมมติฐานที่ 2 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลอง” สมมติฐานที่ 3 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไม่แตกต่างกันกับก่อนการทดลอง” และสมมติฐานที่ 4 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ” ซึ่งอธิบายได้ว่าการจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ สาเหตุของการสูบบุหรี่ โทษของบุหรี่ ผลที่ตามมาของการสูบบุหรี่ รวมทั้งการนำเสนอสถิติการสูบบุหรี่ สถิติการป่วยและการเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ พร้อมทั้งมีภาพจากอินเตอร์เน็ตและวีดีทัศน์เกี่ยวกับบุหรี่ ทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีความรู้เรื่องบุหรี่มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของเรวัต เทพไทยอำนวย (2554) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมอดบุหรี่โดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถแห่งตนและแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการสูบบุหรี่ของพระสงฆ์ อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ พบว่า กลุ่มทดลอง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับเพ็ญศรี วิเศษพันธ์พงศ์ (2552) ได้ศึกษาการหาประสิทธิผลของโปรแกรมการลด ละ เลิกบุหรี่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัด

สกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ โทษ พิษภัยบุหรี่ของบุคลากรสาธารณสุขหลังใช้โปรแกรมการลด ละ เลิกบุหรี่ อยู่ในระดับดี สูงกว่า ก่อนโปรแกรมการลด ละ เลิกบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่

จากการศึกษาพบว่า ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน และภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาภายในกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนภายในกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า “ก่อนการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อไม่แตกต่างกันกับกลุ่มเปรียบเทียบ” และสมมติฐานที่ 2 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลอง” และสมมติฐานที่ 3 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบมีความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ไม่แตกต่างกันกับก่อนการทดลอง” และสมมติฐานที่ 4 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความเชื่อเกี่ยวกับสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งอธิบายได้ว่าการจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้ที่สูบบุหรี่มี การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงจากการสูบบุหรี่ ทราบถึงโทษและผลกระทบจากการสูบบุหรี่ที่มีต่อร่างกาย มีการนำเสนอวีดีทัศน์ เรื่องโทษของบุหรี่ การสาธิตปอดจำลองขณะสูบบุหรี่ ทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีความตระหนักถึงความเสี่ยงจากการสูบบุหรี่มากขึ้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ โดยผ่านตัวแบบ พร้อมทั้งมีกิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถแห่งตน สร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ที่สูบบุหรี่ในการเลิกสูบบุหรี่มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของโสมรัตน์ บัณฑิตเลิศรักษ์ (2551) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคลากรชายโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้เรื่องบุหรี่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงจากการเกิดโรคและอันตรายจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคและความรุนแรงที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ และการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับจุรีพร บัวลอย (2553) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อลดการสูบบุหรี่ของเกษตรกรชาย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการเลิกสูบบุหรี่ และการปฏิบัติตัวเพื่อลดการสูบบุหรี่อยู่ในระดับสูงซึ่งเพิ่มจากก่อนการทดลองที่อยู่ในระดับปานกลาง และดีขึ้นกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่อยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ สอดคล้อง อีกทั้งสอดคล้องกับปัณณวิชญ์ ปิยะอร่ามวงศ์ (2557) ได้ศึกษาการจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้แบบแผน ความเชื่อด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้ความรุนแรงของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้ประโยชน์ของการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความตั้งใจที่จะไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

3. ความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่

จากการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน และภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาภายในกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนภายในกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า “ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกันกับกลุ่มเปรียบเทียบ” และสมมติฐานที่ 2 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลอง” และสมมติฐานที่ 3 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบมีความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกันกับก่อนการทดลอง” และสมมติฐานที่ 4 ที่ว่า “หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งอธิบายได้ว่าการจัดโปรแกรมสุขศึกษา โดยการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีความรู้ มีการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงจากการสูบบุหรี่ ทราบถึงโทษและผลกระทบจากการสูบบุหรี่ที่มีต่อร่างกาย มีการนำเสนอวีดีทัศน์ เรื่องโทษของบุหรี่ ผลระทบจากการสูบบุหรี่ การสาธิตปอดจำลองขณะสูบบุหรี่ ทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีความตระหนักถึงความเสี่ยงจากการสูบบุหรี่มากขึ้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ พร้อมทั้งมีกิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถแห่งตน สร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ที่สูบบุหรี่ในการเลิกสูบบุหรี่มากขึ้น โดยผ่านตัวแบบส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่มากขึ้น สอดคล้องกับเจษฎา นามโส (2555) ได้ศึกษาโปรแกรมลดละเลิกการสูบบุหรี่ในกลุ่มประชาชนที่สูบบุหรี่ ตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังการมีโปรแกรมกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมการลดละเลิกการสูบบุหรี่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการลดละเลิกการสูบบุหรี่ สามารถอธิบายได้ว่าโปรแกรมการลดละเลิกการสูบบุหรี่ ที่ได้ประยุกต์แนวคิดความสามารถแห่งตนในกิจกรรมการใช้คำพูดชักจูง คำขวัญ การได้เห็นตัวแบบที่ประสบความสำเร็จ โดยผ่านการเล่าประสบการณ์ ทำให้กลุ่มทดลองได้เห็นแบบอย่าง เกิดการรับรู้ความสามารถแห่งตน ซึ่งส่งผลให้เกิดความตั้งใจเพิ่มขึ้น และสอดคล้องเรวัต เทพไทยอำนวย (2554) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมอดบุหรี่โดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถแห่งตนและแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อลดการสูบบุหรี่ของพระสงฆ์ อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง มีความสามารถในการป้องกันตัวเองจากการสูบบุหรี่ความตั้งใจในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่ การปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่ เพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเชื่อ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ดังนั้น สามารถนำกลวิธีของโปรแกรมไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมรณรงค์เพื่อลด ละ เลิกบุหรี่ ของผู้ที่สูบบุหรี่ในชุมชนอื่น ๆ ได้

2. จากผลการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่โดยผ่านตัวแบบ ทำให้มีผู้สูบบุหรี่มีความเชื่อมั่นและมั่นใจในการเลิกสูบบุหรี่มากขึ้น ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเพิ่มต้นแบบหรือบุคคลตัวอย่างในการเลิกสูบบุหรี่เพื่อให้มีได้ฟังประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้น

3. จากผลการศึกษา พบว่า ระยะเวลา 8 สัปดาห์ทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่สามารถลดและเลิกสูบบุหรี่ได้ แต่ควรมีการติดตามผลระยะยาว เพื่อให้เกิดการเลิกสูบบุหรี่อย่างถาวร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรลองนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือกลุ่มเสี่ยงโรคเรื้อรังต่าง ๆ

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มกิจกรรมเพื่อนชวนเพื่อน เพื่อให้เกิดการกระตุ้นและเป็นกำลังใจในการช่วยกันเลิกสูบบุหรี่

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่สามารถเลิกสูบบุหรี่และผู้ที่ไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่

4. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีบุคคลในครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ ให้กำลังใจ กระตุ้นเตือน เพื่อให้ผู้ที่สูบบุหรี่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้อย่างเด็ดขาด

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.ประจวบ แหลมหลัก อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำ ตลอดจนผู้เข้าร่วมโปรแกรมทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จุรีพร บัวลอย. (2553). **การประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อลดการสูบบุหรี่ของเกษตรกรชายอำเภอหนองหงส์จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เจษฎา นามโส. (2555). **โปรแกรมลดละเลิกการสูบบุหรี่ในกลุ่มประชาชนที่สูบบุหรี่ ตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์.** นิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปัณณวิชญ์ ปิยะอร่ามวงศ์. (2557). **การจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

เพ็ญศรี วิเศษพันธ์พงศ์. (2552). **การหาประสิทธิผลของโปรแกรมการลด ละ เลิกบุหรี่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

เรวัต เทพไทยอำนวย. (2554). **ผลของโปรแกรมอดบุหรี่โดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถแห่งตนและแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการสูบบุหรี่ของพระสงฆ์ อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สุวลัย เมืองเจริญ. (2555). โครงการวิจัยประเมินจังหวัดเชียงราย น่านและแม่ฮ่องสอน เพื่อมุ่งสู่จังหวัดปลอดบุหรี่. **มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.** สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2559. จาก http://www.trc.or.th/th/images/upload/files/data/nationconference/11/doc-17/1706.pdf

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2557. **สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.).** สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2559. จาก http://service.nso.go.th/nso/web/survey/surpop2-4-7.html

โสมรัตน์ บัณฑิตเลิศรักษ์. (2551). **ประสิทธิผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคลากรชายโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.

Cohen. J. (1988). **Statistics power analysis for the behavioral science (2n.ed)**. Hilldale. New Jersey: Lawrence associates.

พฤติกรรมการใช้ยาของประชาชนบ้านผาวี ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Self medication behavior among people in Phavee Village, Phahung Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province

อนุชิต มโนวงศ์[1*] และ บุญลือ ฉิมบ้านไร่[2]

Anuchit Manowong[1*] and Boonlue Chimbanrai[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาของประชาชน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองของประชาชน โดยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed-Method research) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่บ้านผาวี ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 162 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Chi-Square, Binary logistic regression วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เมื่อมีอาการเจ็บป่วยจะมีการซื้อยามารับประทานเอง (ร้อยละ 69.60) โดยยาที่ซื้อมารับประทาน คือ ยา Piroxicam (ร้อยละ 41.80) สถานที่ซื้อยามารับประทาน คือ ร้านขายของชำ (ร้อยละ 83.60) และส่วนใหญ่มีวิธีการรับประทานยาที่ผิด (ร้อยละ 63.60) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ส่วนใหญ่ป่วยด้วยโรคระบบกล้ามเนื้อ โดยเหตุผลที่มีการซื้อยามารับประทานเอง คือ ไม่มีเวลาในการเดินทางไปสถานบริการสาธารณสุข สะดวก และสถานบริการสาธารณสุขปิดทำการ ซึ่งผลการรักษานั้นส่วนใหญ่มีอาการดีขึ้น สำหรับการขอคำปรึกษาเกี่ยวกับ อาการป่วยนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ขอคำปรึกษาจากใคร โดยที่ปัจจัยอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะทางในการเดินทางไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุขที่ใกล้ที่สุด ความรู้ และทัศนคติ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.011, 0.006,< 0.001, 0.005, 0.046 และ 0.002 ตามลำดับ) และผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก พบว่า อายุและทัศนคติ เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง โดยผู้ที่มีอายุ 40-49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองมากกว่าผู้ที่อายุต่ำกว่า 30 ปี 12.301 เท่า (95% CI = 1.075-140.717) และ 13.139 เท่า (95% CI = 1.035-166.88) ตามลำดับ และผู้ที่มีทัศนคติระดับปานกลางมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติระดับมาก 2.456 เท่า (95% CI = 1.164-5.182)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้ยา ยา พฤติกรรม

---

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : AA.loveyou07@gmail.com

Abstract

The aims of this study were 1) to study self medication behavior among people, and 2) to study the factors related to self medication behavior among people. Mixed-Methods were used to collected data. The sample consisted of 162 people who lived in Phavee Village, Phahung Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province and aged 18 years up. Data were collected using the questionnaires and indepth interview. Statistical analysis was performed using frequency, percentage, mean scores, standard deviation, chi-square, binary logistic regression and content analysis

The results of study found that the majority of the sample had self medication behavior (69.60%), drug purchase was Piroxicam (41.80%), place to buy drugs was grocery store (83.60%), to eat the medicine is incorrect (63.60%). The results of indept interview found that the majority of the sample had musculoskeletal system diseases which reason for the drug purchase were no time, conveniently and Health facilities closed, the treatment effect better, and didn't seek advice from anyone about the illness. Age, occupation, education level, distance to the nearest health facilities, knowledge and attitude were related with self medication behavior at statistically significant level of 0.05 (p-value = 0.011, 0.006, < 0.001, 0.005, 0.046 and 0.002 respectively). However the results of binary logistic regression analysis found that age and attitude were related with self medication behavior, namely people who 40-49 years old and older than 50 year were more likely to behave self medication than people who younger than 30 years old 12.301 times (95% CI = 1.075-140.717), and 13.139 times (95% CI = 1.035-166.88) respectively. For the attitude found that the lower attitude were more likely to behave self medication than higher attitude 2.456 times (95% CI = 1.164-5.182)iate.

Keywords: Self medication behavior, Drug, Behavior

บทนำ

ยาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์มีการใช้ยาในการรักษาการเจ็บป่วยต่าง ๆ และถึงแม้ว่ายาจะมีประโยชน์แต่ยาก็มีโทษและก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ได้เช่นกัน โดยเฉพาะหากประชาชนมี การใช้ยาเอง โดยไม่ปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกร เช่น การเพิ่มขนาดยาที่รับประทาน การซื้อยาจากร้านขายยาที่ไม่มีเภสัชกรประจำอยู่ และการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุสมผล เป็นต้น จากผลการสำรวจขององค์การอนามัยโลก พบว่า มากกว่าร้อยละ 50 ของการใช้ยาเป็นไปอย่างไม่สมเหตุสมผล ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ความปลอดภัย รวมทั้งเสียค่าใช้จ่ายอย่างไม่จำเป็น (องค์การอนามัยโลก, 2548 อ้างอิงใน บุนลับ วงเสนา, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับมูลค่าการใช้ยาของประเทศไทยที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยมูลค่าการใช้ยาของปี พ.ศ. 2555 เพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2551 ถึงร้อยละ 62.52 (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2559) ซึ่ง 1 ใน 3 ของมูลค่าการใช้ยาข้างต้นเกิดจากพฤติกรรมการใช้ยารักษาตนเองของประชาชน (พิณทิรา ตันเถียร, 2552)

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการสอบถามผู้ป่วยที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านงิ้วเฒ่า ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่าเมื่อมีการเจ็บป่วยประชาชนบางส่วนมีการซื้อยาจากร้านชำใกล้บ้านมารับประทาน แต่เมื่ออาการไม่ดีขึ้นจึงมารับการตรวจรักษา และยังพบว่า ยาที่ผู้ป่วยซื้อมารับประทานมักจะเป็นยาในกลุ่มยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียร์รอยด์

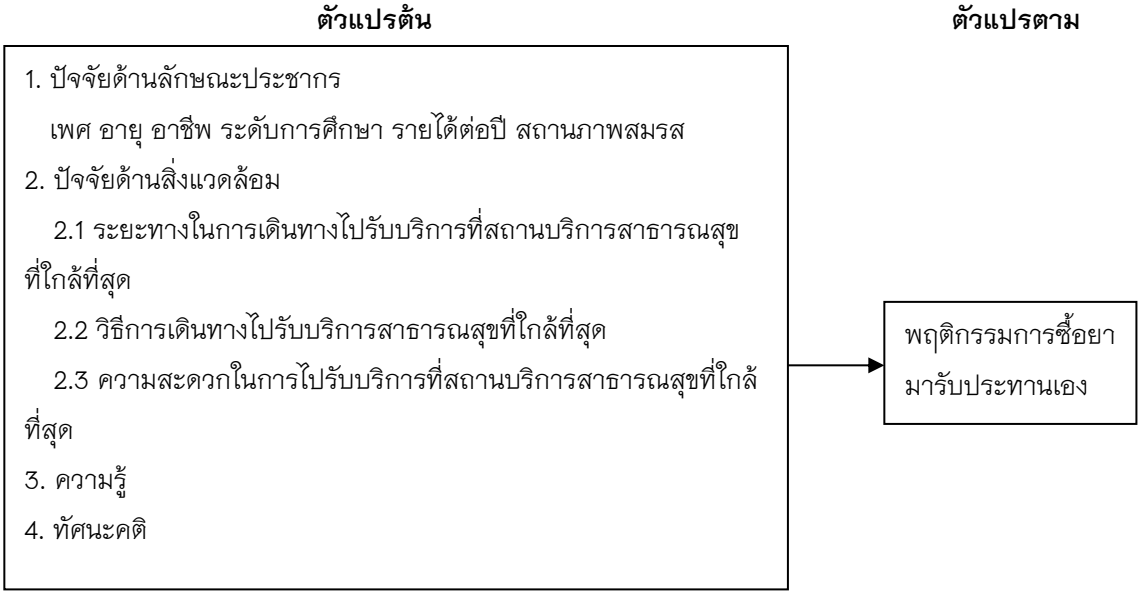
(NSAIDs) และยาปฏิชีวนะ ซึ่งจากการสอบถามยังพบว่า ประชาชนที่มีการซื้อยามารับประทานส่วนใหญ่ คือ ประชาชนบ้านผาวี ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งสอดคล้องกับผลการตรวจร้านชำในหมู่บ้านผาวีของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านงิ้วเฒ่า ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557-2559 พบว่า ร้านขายของชำยังคงจำหน่ายยาที่ห้ามจำหน่ายในร้านชำอยู่หลายรายการ ถึงแม้ว่าจะมีการตักเตือนและให้ความรู้แก่เจ้าของร้านแล้วก็ตาม โดยสาเหตุหนึ่งอาจจะเกิดจากการที่ประชาชนมีความต้องการที่จะซื้อยาเหล่านั้น จึงทำให้ร้านชำยังคงจำหน่ายอยู่ เพราะเป็นรายได้ของทางร้าน และด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมของประชาชน ซึ่งอาจจะส่งผลเสียต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเองได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาของประชาชนบ้านผาวี ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้ยาและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองของประชาชน เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองของประชาชนต่อไป

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพไปในช่วงเวลาเดียวกัน (Single phase) โดยมีรูปแบบการศึกษาของเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ยาของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของพฤติกรรมการใช้ยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่บ้านผาวี ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งสิ้น 272 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่บ้านผาวี ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 162 คน ซึ่งได้จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973 อ้างอิงใน บุญใจ ศรีสถิตนรากูร, 2550, หน้า 194) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบง่าย แต่ในการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน โดยมีเกณฑ์ ในการคัดเลือก คือ มีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เครื่องบันทึกเสียงและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบและปลายเปิดให้เติมข้อความ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีระดับการวัด 2 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่ จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 3 ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยา เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีระดับการวัด 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ยาเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบและปลายเปิดให้เติมข้อความ จำนวน 3 ข้อ รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความตรงตามโครงสร้างแล้วนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า คำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5

การตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับประชาชนบ้านงิ้วเฒ่า ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 ด้วยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) โดยใช้สูตร KR-20 และวิธีสัมประสิทธิ์คอน บราคอัลฟา ตามลำดับ ผลการตรวจสอบ พบว่า แบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82 และ 0.74 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับอนุญาตให้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้ช่วยวิจัยได้รับทราบและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งทำการตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูล ที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง โดยใช้สถิติ Chi-Square ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทีละปัจจัย และใช้สถิติ Binary logistic regression ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทีละหลายปัจจัย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 162 คน เป็นเพศชาย จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 61.70 เป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 โดยที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป (จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20) มีอาชีพเกษตรกร (จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 90.10) มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาตอนปลาย (จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 40.74) มีรายได้ต่อปี ต่ำกว่า 40,000 บาท (จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90) มีสถานภาพสมรส (จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 79.00) มีระยะทางในการเดินทางไปสถานบริการสาธารณสุขที่ใกล้ที่สุด คือ มากกว่า 5 กิโลเมตร (จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 54.94) วิธีการที่ใช้ในการเดินทางไปรับบริการสาธารณสุข คือ เดินทางมารับบริการเอง (จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 65.43) และมีความสะดวกในการมารับบริการ (จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 79.00)

ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ จำนวน 124 คน คิดเป็น ร้อยละ 76.50 และประชาชนส่วนน้อยมีความรู้อยู่ในระดับสูง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 รายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ	$\overline{X}$	S.D.
ความรู้ระดับปานกลางถึงต่ำ	124	76.50	10.42	1.76
ความรู้ระดับสูง	38	23.50	13.47	0.80
รวม	162	100.00	11.14	2.05

หมายเหตุ: Min = 6, Max = 15

ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับมาก จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 59.30 และประชาชนส่วนน้อยมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70 รายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยา

ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
ทัศนคติระดับปานกลาง	66	40.70	3.18	0.25
ทัศนคติระดับมาก	96	59.30	3.90	0.35
รวม	162	100.00	3.61	0.47

หมายเหตุ: Min = 2.50, Max = 4.80

พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ยา พบว่า เมื่อมีอาการเจ็บป่วยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการซื้อยามารับประทานเอง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 69.60 โดยยาที่ประชาชนส่วนใหญ่ซื้อมารับประทาน คือ ยา Piroxicam (จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 41.82) สถานที่ซื้อยามารับประทานส่วนใหญ่ คือ ร้านขายของชำ (จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 83.60) มีวิธีการรับประทานยาที่ผิด (จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 63.60) ผลการรักษาส่วนใหญ่อาการดีขึ้น (จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10) และหากอาการไม่ดีขึ้นส่วนใหญ่จะไปพบแพทย์แผนปัจจุบัน (จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 81.00)

สำหรับผลการสัมภาษณ์พฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองของประชาชน มีดังนี้

1. โรคหรืออาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ป่วยด้วยโรคระบบกล้ามเนื้อและโครงสร้างโดยตำแหน่งที่เจ็บป่วยจะต่างกันไปไม่ว่าจะเป็น ขา เข่า สะบัก แขนและข้อมือ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุของการเจ็บป่วยส่วนใหญ่เกิดจากการทำไร่ข้าวโพดที่ต้องเดิน ขึ้น-ลงเขาตลอดเวลาในการดูแลพืชไร่และเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่ง บอกว่า ***"ช่วงนี้เป็นช่วงเก็บข้าวโพด พี่ก็เลยต้องได้ไปเก็บข้าวโพดทุกวัน เวลาเก็บก็ต้องบิดมือแบบนี้ (ทำท่าประกอบ) มันก็เลยปวด"*** รองลงมาป่วยด้วยโรคไข้หวัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงโดยจะร้อนในเวลากลางวันและหนาวเย็นในเวลากลางคืนและตอนเช้า โดยผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่ง กล่าวว่า ***"ป้าไม่ได้ไปทำอะไรมามันเป็นของมันแบบนี้ทุกปีเวลาใกล้เข้าสู่ฤดูร้อนทีไรก็เป็นไข้หวัดตลอด"*** และมีผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยที่ป่วยด้วยโรคระบบย่อยอาหาร

2. เหตุผลที่ซื้อยามารับประทานเอง พบว่า ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่มีเวลาที่จะเดินทางไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุข ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งบอกว่า ***"ทุกวันนี้ตื่นมาตีห้าทำกับข้าวกินข้าวเสร็จหกโมงก็ต้องเดินไปไร่ กว่าจะกลับมาถึงบ้านก็ห้าถึงหกโมงเย็นกว่าจะอาบน้ำกินข้าวเสร็จก็ประมาณทุ่มอนามัยก็ปิดแล้ว"*** อีกเหตุผลที่ทำให้ซื้อยา มารับประทานเองนั้น เนื่องจากสะดวกและง่ายกว่าการเดินทางไปโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า ***"ป้าคิดว่าน่าจะไม่เป็นอะไรมากเลยไปหาซื้อยาที่ร้านน้องแตง (นามสมมติ) มากินดูก่อนมันง่ายดีจะได้ไม่ต้องไปอนามัย"*** แต่ขณะเดียวกันก็มีผู้ให้สัมภาษณ์บางรายที่ไปรับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แต่ไม่เปิดให้บริการเนื่องจากเป็นวันเสาร์อาทิตย์จึงทำให้ต้องซื้อยามารับประทานเองเพื่อรักษาอาการป่วย

3. ยาที่ซื้อมารับประทาน พบว่า ยาที่ผู้ให้สัมภาษณ์ซื้อมารับประทาน คือ ยา Piroxicam ยาผสมระหว่าง Paracetamol กับ Chlorpheniramine และยา Aluminium hydroxide ซึ่งสอดคล้องกับอาการเจ็บป่วยของผู้ให้สัมภาษณ์

4. สถานที่ซื้อยามารับประทาน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนซื้อยาจากร้านขายของชำภายในหมู่บ้าน

5. ผลการรักษา พบว่า ส่วนใหญ่มีอาการดีขึ้นหรือหายจากอาการป่วยดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์บอกว่า ***"กินยาแล้วมันก็ดีขึ้นมาบ้างอยู่ครับ แต่ถึงเวลาไปเก็บข้าวโพดมันก็เจ็บขึ้นมาอีก"*** และ ***"หลังจากซื้อยามากินได้ประมาณ 2 วัน หนูก็หายเลยค่ะ"*** แต่มีผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยที่หลังจากซื้อยามารับประทานเองแล้วอาการไม่ดีขึ้น ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งบอกว่า ***"ไม่ดีขึ้นเลยครับ มันเจ็บ มันแสบอยู่เหมือนเดิมเลยครับ"***

6. การขอคำปรึกษาเกี่ยวกับอาการป่วย พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ขอคำปรึกษาจากใคร ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งบอกว่า ***"ตอนนั้นผมก็ไม่ได้ถามใครนะครับ ปวดมาก็ไปซื้อยาร้านป้าขาว (นามสมมติ) มากินเลยครับ"*** แต่ก็มีผู้ให้สัมภาษณ์บางรายที่ได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวหรือเพื่อน เนื่องจากได้เล่าอาการให้ฟัง ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งบอกว่า ***"ถ้าถามว่าถามใครไหมพี่ก็ไม่ได้ถามนะ มีแต่บ่นให้สามีฟังว่าปวดสะบัก สามีเลยบอกให้พี่ไปซื้อยามากินเท่านั้นแหละ"***

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง โดยเมื่อวิเคราะห์ทีละปัจจัย พบว่า อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ความรู้ และทัศนคติ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p–value = 0.011, 0.006, 0.01, 0.034 และ 0.002 ตามลำดับ) และเมื่อนำปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เหล่านี้ มาทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทีละหลายปัจจัยโดยควบคุมอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ พบว่า อายุและทัศนคติ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง โดยผู้ที่มีอายุ 40–49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองมากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี 12.301 เท่า (95% CI = 1.075–140.717) และ 13.139 เท่า (95% CI = 1.035–166.88) ตามลำดับ และผู้ที่มีทัศนคติระดับปานกลางมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติระดับมาก 2.456 เท่า (95% CI = 1.164–5.182) รายละเอียดดังตาราง 3, 4

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองกับปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ และทัศนคติ โดยวิเคราะห์ทีละปัจจัย

ปัจจัย	พฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง		รวม	χ^2	P–value
	ไม่ซื้อ	ซื้อ			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
เพศ					
ชาย	63 (63.00)	37 (37.00)	100 (100.00)	0.757	0.384
หญิง	44 (71.00)	18 (29.00)	62 (100.00)		
อายุ					
ต่ำกว่า 30 ปี	18 (78.30)	5 (21.70)	23 (100.00)	20.30	0.011
30–39 ปี	24 (72.70)	9 (27.30)	33 (100.00)		
40–49 ปี	21 (58.30)	15 (41.70)	36 (100.00)		
50 ปีขึ้นไป	44 (62.90)	26 (37.10)	70 (100.00)		
อาชีพ					
เกษตรกร	91 (62.30)	55 (37.70)	146 (100.00)	7.523	0.006
ไม่ใช่เกษตรกร	16 (100.00)	0 (0.00)	16 (100.00)		

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัย	พฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง		รวม	x^2	P-value
	ไม่ซื้อ	ซื้อ			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ระดับการศึกษา					
ต่ำกว่าประถมศึกษาตอนปลาย	36 (54.50)	30 (45.50)	66 (100.00)	9.289	0.01
ประถมศึกษาตอนปลาย	28 (65.10)	15 (34.90)	43 (100.00)		
สูงกว่าประถมศึกษาตอนปลาย	43 (81.10)	10 (18.90)	53 (100.00)		
รายได้ต่อปี					
ต่ำกว่า 40,000 บาท	59 (60.82)	38 (39.18)	97 (100.00)	2.391	0.122
40,000 บาทขึ้นไป	48 (73.85)	17 (26.15)	65 (100.00)		
สถานภาพสมรส					
โสด	18 (52.90)	16 (47.10)	34 (100.00)	2.599	0.107
สมรส	89 (69.53)	39 (30.47)	128 (100.00)		
ระยะทางในการเดินทางไปสถานบริการสาธารณสุขที่ใกล้ที่สุด					
น้อยกว่า 5 กิโลเมตร	44 (60.30)	29 (39.70)	73 (100.00)	1.535	0.215
มากกว่า 5 กิโลเมตร	63 (70.80)	26 (29.20)	89 (100.00)		
วิธีการเดินทางไปรับบริการสาธารณสุขที่ใกล้ที่สุด					
เดินทางมารับบริการเอง	74 (69.80)	32 (30.20)	106 (100.00)	1.480	0.224
ให้ญาติหรือผู้อื่นมาส่ง	33 (58.90)	23 (41.10)	56 (100.00)		
ความสะดวกในการไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุขที่ใกล้ที่สุด					
สะดวก	88 (68.80)	40 (31.30)	128 (100.00)	1.451	0.228
ไม่สะดวก	19 (55.90)	15 (44.10)	34 (100.00)		
ความรู้					
ความรู้ระดับปานกลางถึงต่ำ	76 (61.30)	48 (38.70)	124 (100.00)	4.473	0.034
ความรู้ระดับสูง	31 (81.60)	7 (18.40)	38 (100.00)		
ทัศนคติ					
ทัศนคติระดับมาก	73 (76.00)	23 (24.00)	96 (100.00)	9.427	0.002
ทัศนคติระดับปานกลาง	34 (51.50)	32 (48.50)	66 (100.00)		

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองกับปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ และทัศนคติ โดยวิเคราะห์ทีละหลายปัจจัย

ปัจจัย	พฤติกรรมการซื้อยา		Adjusted OR	95% CI	P-value
	ไม่ซื้อ	ซื้อ			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
อายุ					
ต่ำกว่า 30 ปี	18 (78.26)	5 (21.74)	1		
30–39 ปี	24 (72.72)	9 (27.28)	3.336	0.285–39.104	0.337
40–49 ปี	21 (58.33)	15 (41.67)	12.301	1.075–140.717	0.044
50 ปีขึ้นไป	44 (62.86)	26 (37.14)	13.139	1.035–166.88	0.047
ทัศนคติ					
ทัศนคติระดับมาก	73 (76.00)	23 (24.00)	1		
ทัศนคติระดับปานกลาง	34 (51.50)	32 (48.50)	2.456	1.164–5.182	0.018

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาของประชาชนบ้านผาวี หมู่ที่ 8 ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

พฤติกรรมการใช้ยา พบว่า เมื่อมีอาการเจ็บป่วยประชาชนส่วนใหญ่มีการซื้อยามารับประทานเอง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 69.60 ซึ่งมากกว่าผลการศึกษาของวารี วีรารักษ์ (2546) ที่พบว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างไม่สบายจะมีการซื้อยาจากร้านขายยา ร้อยละ 28.80 และมากกว่าผลการศึกษาของลาวัณย์ ศิรวัชรินทร์ (2556) และการศึกษาของเอกพล กาละดี (2557) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ยาชุด ร้อยละ 24.00 และ 48.05 ตามลำดับ โดยยาที่ซื้อมารับประทานส่วนใหญ่ คือยา Piroxicam สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ส่วนใหญ่มีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบกล้ามเนื้อและโครงสร้าง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ข้าวโพด ซึ่งต้องเดินขึ้นและลงเขาอยู่ตลอดเวลาเพื่อดูแลพืชไร่ จึงทำให้มีโอกาสป่วยด้วยโรคดังกล่าวมากยิ่งขึ้น สำหรับสถานที่ที่ซื้อยามารับประทานส่วนใหญ่ คือ ร้านขายของชำในหมู่บ้าน สองคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ทุกคนซื้อยาจากร้านขายของชำในหมู่บ้านมารับประทาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาที่จะไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุข นอกจากนี้ การซื้อยารับประทานเองยังสะดวกกว่าการไปที่สถานบริการสาธารณสุข รวมถึงการคมนาคมยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการซื้อยามารับประทานเอง เนื่องจากเส้นทางการคมนาคมส่วนใหญ่เป็นทางลูกรังทำให้เกิดความยากลำบาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนหรือช่วงที่มีฝนตกต่อเนื่องกันหลายวัน ในส่วนของวิธีการรับประทานยา พบว่า ส่วนใหญ่มีการรับประทานยาที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการซื้อยาจากร้านขายของชำมารับประทาน เพราะเจ้าของร้านไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาแต่อย่างใด รวมทั้งตัวของประชาชนก็อาจจะไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาด้วย ประกอบกับการที่ประชาชนต้องการที่จะหายจากอาการป่วยอย่างรวดเร็ว เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเสียเวลาในการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว จึงอาจจะส่งผลให้ประชาชนมีวิธีการรับประทานยาที่ผิดได้

ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทีละหลายปัจจัยโดยใช้สถิติ Binary logistic regression พบว่า อายุและทัศนคติเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

อายุ สัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง สอดคล้องกับการศึกษาของเอกพล กาละดี (2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาชุดของประชาชนในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของลาวัณย์ ศิรวัชรินทร์ (2556) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อยของประชากรเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งจากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่มีอายุ 40–49 ปี มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองมากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี 12.301 เท่า (95% CI = 1.075–140.717) และผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองมากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี 13.139 เท่า (95% CI = 1.035–166.88) ทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงานหนัก เมื่อมีอายุมากขึ้นโอกาสที่จะเกิดการเจ็บป่วยจึงมีมากขึ้นตามไปด้วย เพราะเป็นช่วงวัยที่ได้ใช้ร่างกายทำงานหนักมาเป็นเวลานาน ทำให้ร่างกายเกิดความเสื่อมโทรมและเจ็บป่วยได้ง่าย ประกอบกับที่บริบทของชุมชนเป็นชุมชนชนบทห่างไกลความเจริญทำให้ประชาชนขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุมากจะมีระดับการศึกษาต่ำ จึงส่งผลให้ประชาชนกลุ่มที่มีอายุมากมีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย

ทัศนคติ สัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเอกพล กาละดี (2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาชุดของประชาชนในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่มีทัศนคติระดับปานกลางมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเองมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติระดับมาก 2.456 เท่า (95% CI = 1.164–5.182) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากทัศนคติเป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของประชาชน ดังนั้น เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีก็จะทำให้มีการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องออกมานั่นเอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างความตระหนักให้กับประชาชนในชุมชนได้รับรู้ถึงอันตรายของการซื้อยามารับประทานเอง และสถานบริการสาธารณสุขควรมีการวางแผนการดำเนินงาน ที่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยที่ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Fogus group) ในกลุ่มประชาชนที่มีพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง โดยแบ่งเวทีการสนทนากลุ่มออกเป็นกลุ่มตามช่วงอายุ เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลเชิงลึกของแต่ละช่วงอายุ อันจะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการซื้อยามารับประทานเอง ของประชาชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.บุญลือ ฉิมบ้านไร่ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำ ตลอดจนผู้ช่วยวิจัยและผู้เข้าร่วมวิจัยทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

บุญใจ ศรีสถิตนรากูร. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูแอนด์ไอ อินเตอร์ มีเดีย.

บุนลับ วงเสนา. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มวัยแรงงานแขวงบอลิคาไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

พิณทิรา ตันเถียร. (2552). อุปนิสัยการใช้ยาเองในคนไทย. **วารสารโลหิตวิทยาและเวชศาสตร์บริการโลหิต,** 19(4), 309-316.

ลาวัณย์ ศิรวัชรินทร์. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อยของประชากรเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

วารี วีรารักษ์. (2546). **พฤติกรรมการซื้อยาของผู้บริโภคที่มีต่อร้านขายยาในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2559). **มูลค่าการผลิตและการนำสั่งยาเข้ามาในราชอาณาจักร สำหรับยาแผนปัจจุบัน**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2559, จาก http://drug.fda.moph.go.th/zone_search/files/sea001_001. asp

เอกพล กาละดี. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาชุดของประชาชนในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. **วารสารอาหารและยา**, (พฤษภาคม-สิงหาคม), 50-58.

พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบด้านสุขภาพของผู้นำชุมชนตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Alcohol consumption behavior and health impact of community leaders In Mea ka Sub-district, Muang District, Phayao Province

คนึงนุช วโรธรรม[1*] และ รุ่ง วงศ์วัฒน์[2]

Kanungnoch Warotham[1*] and Rung Wongwat[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเพื่อศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชนตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและผลกระทบด้านสุขภาพ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ (Chi Square)

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มอยู่ในระดับเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอันตราย ร้อยละ 72.2 ชนิดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมดื่มมากที่สุดคือ เบียร์ ร้อยละ 44.9 ส่วนด้านผลกระทบด้านสุขภาพที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 12.7 รองลงมาคือโรคเบาหวาน ร้อยละ 6.8

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ปัจจัยนำ คือ เพศ (p-value = 0.006) ส่วนปัจจัยเสริม คือ การดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อน (p-value < 0.001)

คำสำคัญ: ผู้นำชุมชน การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลกระทบด้านสุขภาพ

[1]นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jenita.2255@gmail.com

Abstract

The objectives of these descriptive research were to study the of alcohol consumption behavior in the community leaders, to study about predisposing factors, enabling factors and reinforcing factors associated with alcohol consumption behavior, and to study health impact from alcohol consumption of community leaders in Mae Ka Sub-district, Muang District, Phayao Province. The 205 community leaders were collected by simple random sampling. The data were conltected by questionnaires; alcohol consumption behavior predisposing factors, enabling factors reinforcing factors and health impact. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and Chi-square test.

The resulte revealed that the most of samples were alcohol consumption behaviors in dangerous risk (72.2%), and beers was the most dinking (44.9%), Health impact from alcohol consumption were hypertension (12.7%) and diabetes mellitus (6.8%)

And showed that the factor were affected statistically significant with alcohol consumption behaviors at 0.01 level were sex (p-value = 0.006). and friend's drinking (p-value < 0.001)

Keywords: Community leader, Alcohol consumption ,Health impact

บทนำ

สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยพบว่า คนไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในลำดับที่ 40 ของโลก โดยเฉพาะเหล้ากลั่นอยู่ในอันดับที่ 5 ของโลก โดยจะเห็นได้ว่าสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเข้าสู่สังคมเมือง มีการพบปะสังสรรค์เกิดสังคมใหม่ ๆ ขึ้นมา และจะเห็นได้ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็เป็นหนึ่งในเครื่องดื่มที่สังคมไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่หันมาบริโภคกัน จากรายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทยในปี 2556 จากศูนย์วิจัยสุรา (2557) พบว่า คนไทยบริโภคแอลกอฮอล์มากเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีนักดื่มเพศหญิงและวัยรุ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนเพศชายและผู้สูงอายุมีสถิติการดื่มลดลงแต่กลับพบว่า มีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ผู้นำชุมชนและบุคลากรทางสาธารณสุขควรเป็นผู้นำที่ดีของประชาชนในชุมชน รวมถึงการดูแลสุขภาพ จากการศึกษาพบว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำ ร้อยละ 76.9 (ประทุมทิพย์ เหล่าสกุล, 2549) และบุคลากรทางสาธารณสุขร้อยละ 67.0 (ประภัสสร สุวรรณบงกช, 2549) ส่วนในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ร้อยละ 73.3 (จิรวัฒน์ จิตตวัฒนานนท์, 2550) สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการดื่มเพื่อเข้าสังคม ถูกเพื่อนชักนำ คลายเครียด รวมทั้งงานพิธีกรรมต่าง ๆ ของในชุมชนที่จัดขึ้นล้วนแล้วมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วยไม่ว่าจะงานบุญต่าง ๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน งานบวช รวมไปถึงพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว พิธีกรรมเลี้ยงผีเจ้าบ้าน (วิทยา พัฒนเมธาดา, 2545; ประภัสสร สุวรรณบงกช, 2549)

จากการสำรวจสถานการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภาคเหนือของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าภาคเหนือมีนักดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 3.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.2 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากรในภาคเหนืออยู่ที่ 34.9 ต่อลิตร จากภาพรวมของประเทศอยู่ที่ 44.6 ลิตร สัดส่วนของนักดื่มวัยทำงานอายุ 25-59 ปี ในภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 47.6 ของประชากรวัยทำงาน ทั้งหมดในภาคสูงกว่าสัดส่วน

ของนักดื่มวัยทำงานในประเทศที่ ร้อยละ 38.2 ส่วนค่าใช้จ่ายในการดื่มต่อเดือนของประชากรในภาคเหนืออยู่ที่ 585.4 บาท ส่วนผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในภาคเหนือเกิดจากดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ยานพาหนะ เคยประสบอุบัติเหตุจากการดื่มแล้วขับ เคยประสบอุบัติเหตุขณะโดยสารยานพาหนะของผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 29.3, 7.1 และ 1.6 ตามลำดับ ส่วนอัตราการดื่มสูงสุดในภาคเหนือที่มีความชุกในการดื่มสูงที่สุด คือ พะเยา แพร่ พิษณุโลก เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน และยังพบว่า จังหวัดพะเยามีดัชนีคะแนนความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาแอลกอฮอล์ของจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 0.766 ความชุกของประชากรในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรวัยรุ่น อายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.4 ส่วนประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 56.4 ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่นิยมบริโภคมากที่สุดคือ เบียร์ สุราแดง สุราขาว สุรากลั่นชุมชน คิดเป็นร้อยละ 73.1 46.6 และ 62.3 ตามลำดับ

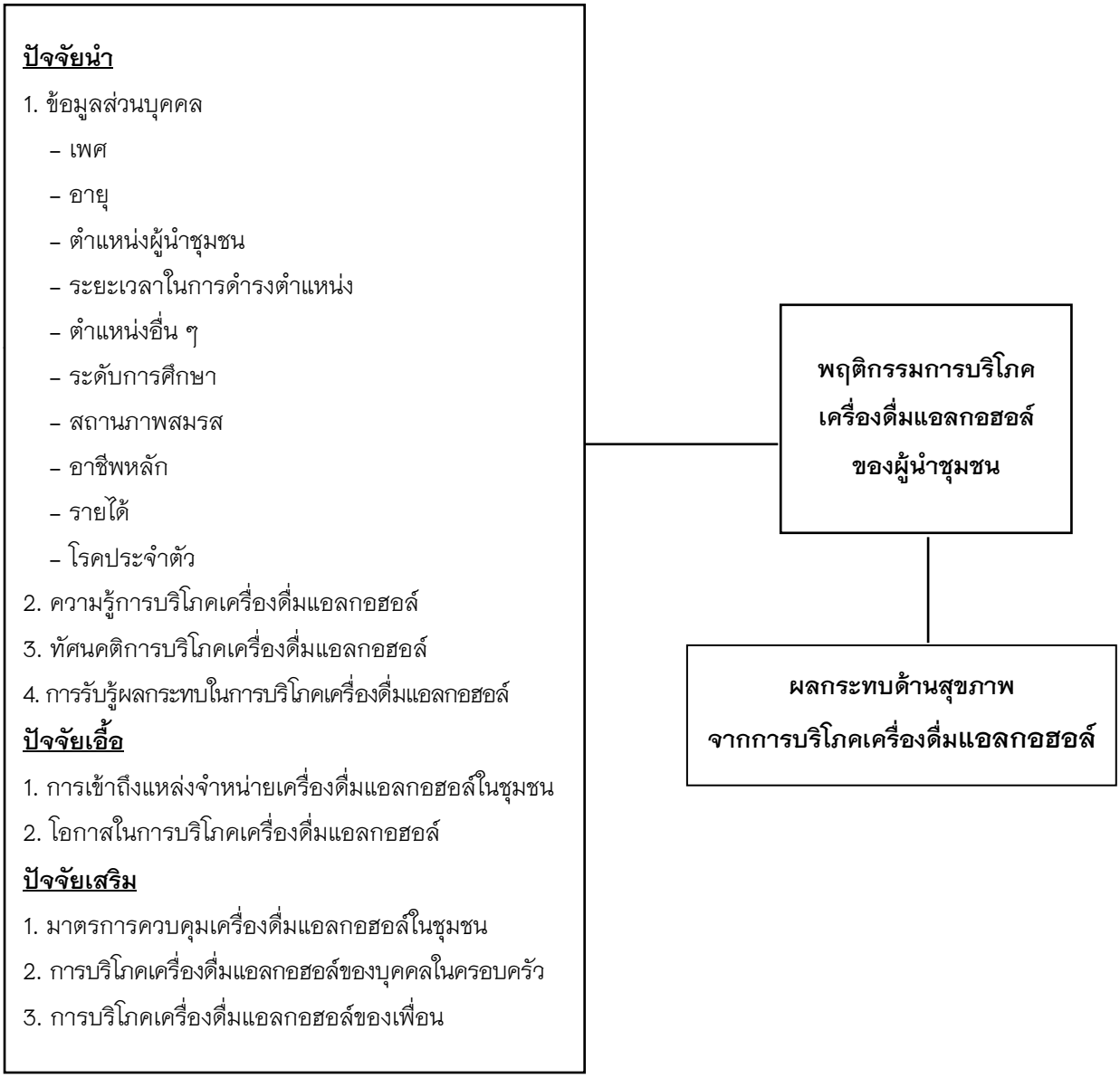
จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบทางด้านสุขภาพของผู้นำชุมชนตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชนในตำบลแม่กา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชนในตำบลแม่กา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผู้นำชุมชนในตำบลแม่กา
4. เพื่อศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผู้นำชุมชนในตำบลแม่กา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประธานกลุ่มแม่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลแม่กา ในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาจำนวน 433 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยใช้ตาราง Krejci and Morgan (พรรณี ลีกิจวัฒนะ, 2554) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณทั้งสิ้น 205 คน จากขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อกลุ่มตัวอย่าง (รัตนา ทรัพย์บำเรอ, 2556)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สร้างจากการศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยนำ มีทั้งหมด 4 ตอน

1. ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่งผู้นำชุมชน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ตำแหน่งอื่น ๆ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว จำนวน 10 ข้อ

2. ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 15 ข้อ

2.1 เกณฑ์การวัดแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 คำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่

3. ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะการตอบเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. ตอนที่ 4 การรับรู้ผลกระทบในการดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อ มีทั้งหมด 2 ตอน

1. ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน จำนวน 7 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 คำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่

2. ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับโอกาสในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเสริม มีทั้งหมด 3 ตอน

1. ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลในครอบครัว จำนวน 5 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีทั้งหมด 11 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 1 คำตอบ และแบบให้เลือกตอบได้ 3 อันดับ โดยเขียนลำดับ 1, 2, 3 หน้าข้อที่ต้องการ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความเสี่ยงจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีทั้งหมด 8 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถามวัดระดับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้แบบคัดกรองการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (AUDIT) ขององค์การอนามัยโลกแปลเป็นไทยโดย ปริทรรศ ศิลปะกิจ และพันธ์นภา กิตติรัตนไพบูลย์ (2552)

ส่วนที่ 5 ผลกระทบด้านสุขภาพที่ทำให้เกิดโรคจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ 2 คำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่ จำนวน 9 ข้อ

การตรวจสอบความตรง

นำแบบสอบถามที่ออกแบบให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้อง ความสอดคล้อง และครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อจะได้นำผลการตรวจสอบมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item Objective Congruence) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ข้อใดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีมากกว่า 0.50 ถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา (อุทัยทิพย์ จันทร์เพ็ญ, 2554) ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66–1.00

การตรวจสอบความเชื่อมั่น

นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงและการตรวจสอบจากผู้เชียวชาญทั้ง 3 ท่าน นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) คือผู้นำชุมชนในตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน แล้วนำมาทดสอบความเชื่อมั่น

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยหา KR–20 โดยกำหนดค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2–0.8

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72

3. แบบสอบถามการรับรู้ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

5. แบบสอบถามเกี่ยวกับโอกาสในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

6. แบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.64

7. แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลในครอบครัว โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

8. แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

9. แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพที่ทำให้เกิดโรคจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยหา KR–20 โดยกำหนดค่าความอยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2–0.8

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบน–มาตรฐาน

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ Chi–Square ในการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการศึกษา

เป็นการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชนดังมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่เริ่มดื่มก่อนมาดำรงตำแหน่งผู้นำแล้ว คิดเป็นร้อยละ 84.9 ช่วงระยะเวลาที่ดื่มคือมีการดื่มมามากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.9 เหตุผลในการดื่มส่วนใหญ่ก็จะเป็นการดื่มเพื่อเข้าสังคม คิดเป็นร้อยละ 33.2 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมดื่มคือเบียร์ คิดเป็นร้อยละ 44.9 เฉลี่ยระยะเวลาที่ใช้ในการดื่มแอลกอฮอล์แต่ละครั้งอยู่ที่ 1-2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 64.9 บุคคลที่มักจะชวนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยคือเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 82.4 สถานที่ใช้ในการดื่มแอลกอฮอล์แต่ละส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 29.3 โอกาสที่มักจะมีการดื่มแอลกอฮอล์คือประเพณีต่าง ๆ เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ สลากพัตร ปีใหม่ คิดเป็นร้อยละ 59.5 กิจกรรมของผู้นำที่มักจะชวนกันดื่ม คือ หลังจากเสร็จกิจกรรมรณรงค์ คิดเป็นร้อยละ 34.6 เหตุผลที่ยังคงมีการดื่มแอลกอฮอล์คือการดื่มเพื่อเข้าสังคม คิดเป็นร้อยละ 54.1 การที่มาได้ดำรงตำแหน่งผู้นำไม่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพราะยังคงดื่มในปริมาณเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 49.8 และระดับความเสี่ยงในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับความเสี่ยงก่อให้เกิดอันตราย คิดเป็นร้อยละ 72.2 รองลงมาอยู่ในระดับความเสี่ยงต่ำ คิดเป็นร้อยละ 24.9

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชน โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยนำของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.1 อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 52.7 ตำแหน่ง ผู้นำชุมชนที่ดำรงตำแหน่ง คือ อาสาสมัครสาธารณสุข ประธานแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 68.3 ช่วงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งคือ 7-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.7 ตำแหน่งอื่นที่ไม่ใช่ผู้นำคือ กรรมการหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 39.5 การศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 46.8 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 78.5 อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 26.8 รายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,000-8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.9 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 71.7 ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 85.4 ทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.8 การรับรู้ผลกระทบในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 86.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อของกลุ่มตัวอย่างคือการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแหล่งจำหน่ายในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.4 โอกาสในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.7 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเสริมของกลุ่มตัวอย่าง คือมาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 81.0 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลในครอบครัวอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 80.5 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.4

ตาราง 1 แสดงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชน

ปัจจัย	x^2	p-value
ปัจจัยนำ		
เพศ	7.461	0.006**
อายุ	1.082	0.781
ตำแหน่งผู้นำชุมชน	0.656	0.720
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง	6.948	0.074
ตำแหน่งอื่นที่นอกเหนือ	4.367	0.359
ระดับการศึกษา	6.743	0.081
สถานภาพสมรส	3.345	0.067
อาชีพ	9.343	0.053
รายได้	0.862	0.930
โรคประจำตัว	0.263	0.608
ความรู้	2.301	0.129
ทัศนคติ	2.486	0.115
การรับรู้ผลกระทบในการดื่ม	3.312	0.069
ปัจจัยเอื้อ		
การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายในชุมชน	2.338	0.126
โอกาสในการดื่มแอลกอฮอล์	0.042	0.837
ปัจจัยเสริม		
มาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2.533	0.111
การดื่มแอลกอฮอล์ของครอบครัว	1.203	0.273
การดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อน	24.097	0.000**

หมายเหตุ: **p-value < 0.01

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า ปัจจัยนำ ได้แก่ เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่า (p-value 0.06*) และปัจจัยเสริมได้แก่ การดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่า (p-value < 0.001)

การศึกษาถึงผลกระทบด้านสุขภาพจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชน ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 12.7 รองลงมา ได้แก่ โรคเบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 6.8 และโรคตับแข็ง คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

วิจารณ์และสรุปผล

ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับประสบการณ์การของพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชน พบว่าส่วนใหญ่พบว่า มีพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอันตราย ร้อยละ 72.2

จะมีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์มาก่อนการที่จะมีดำรงตำแหน่งผู้นำ ระยะเวลาที่ดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป เหตุผลในการดื่มคือการดื่มเพื่อเข้าสังคม ประเภทของแอลกอฮอล์ที่นิยมดื่มมากที่สุดคือเบียร์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรมัย เหมืองหม้อ (2551) ได้ทำการศึกษาแบบแผนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสตรี อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมดื่มเบียร์ ร้อยละ 72.6 และการศึกษาของสมาน พรวิเศษศิริกุล (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า เครื่องดื่มที่นิยมดื่มมากที่สุดคือเบียร์ ร้อยละ 52.40 เหตุผลในการดื่มคือ ดื่มเพื่อเข้าสังคม นิยมดื่มกับเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของสิริรัฐ สุกันธา และคณะ (2550) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า กลุ่มตัวอย่างดื่มสุรากับเพื่อนมากที่สุดร้อยละ 80 และประจวบ โลแก้ว (2552) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมและปจจัยที่มีผลตอการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอดอยเตา จังหวัดเชียงใหม่พบว่า เหตุผลในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกคือ เพื่อการเข้าสังคม ร้อยละ 39.6

ปัจจัยนำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชนตำบลแม่กา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิรัตน หงษคู (2550) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการซื้อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครพบว่า เป็นเพศหญิงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันเพศหญิงเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้นำมากขึ้นและมองว่าเพศหญิงก็มีประสิทธิภาพในการเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ได้ไม่แพ้เพศชาย และยังพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p-value = 0.006) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประจวบ โลแก้ว (2552) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมและปัจจัย ที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับระดับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของจิรวัตต์ จิตตวัฒนานนท์ (2550) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อายุของผู้นำส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 51-60 ปี ช่วงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งจะอยู่ในช่วง 7-10 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษา อาชีพส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้อยู่ในช่วง 5,000-8,000 บาท ส่วนระดับความรู้และทัศนคติอยู่ในระดับสูงและปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรวรรณ บุษบง (2557) พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตสาขาสุขศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนผลการศึกษาพบว่านิสิตสาขาสุขศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์พบว่า มีความรู้อยู่ในระดับระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 36.8 มีทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 81.1

ปัจจัยเอื้อที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชนพบว่าส่วนใหญ่ทุกชุมชนมีร้านจำหน่ายแอลกอฮอล์ในชุมชนของตัวเอง และการที่อยู่ในตำแหน่งผู้นำทำให้ท่านสามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้แม้ในกรณีที่มีการห้ามจำหน่ายซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรมัย เหมืองหม้อ (2551) ได้ทำการศึกษา แบบแผนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสตรี อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานที่สามารถ ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายที่สุดคือร้านขายของชำในหมู่บ้าน ร้อยละ 82.5 ซึ่งจะพบว่า ทุกชุมชนมีร้านขายของชำ ในชุมชนอยู่แล้วทำให้เกิดความสะดวกในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน

ปัจจัยเสริมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชนพบว่ามาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน คือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำได้เฉพาะการให้ข้อมูล และให้ความรู้เชิงสร้างสรรค์ทางสังคมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิรัตน หงษคู (2550) ไดทำการศึกษาพฤติกรรมการซื้อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า เห็นด้วยกับการขึ้นภาษีสรรพสามิต การห้ามโฆษณาประชาสัมพันธ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกรูปแบบ การห้ามผู้ผลิต/ผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จัดกิจกรรมการขายลดแลกแจกแถม ร้อยละ 56.5, 50.0 และ 42.5 ตามลำดับ และยังพบว่าการดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p-value < 0.001) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประจวบ โลแก้ว (2552) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมและปจจัยที่มีผลตอการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมูบานในอำเภอดอยเตา จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ปัจจัยเสริมคือ การดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับระดับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของจินตนา เย็นฉ่ำ (2553) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหมู่บ้านมะนาว จากการวิจัยพบว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลกระทบด้านสุขภาพจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่โรคที่เกิดจากการบริโภคแอลกอฮอล์ระยะ 1 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 12.7 รองลงมา ได้แก่ โรคเบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 6.8 โรคตับแข็ง คิดเป็นร้อยละ 2.0 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประภัสสร สุวรรณบงกช (2549) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลกรสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาสุขภาพที่พบมาก ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ตับแข็งและเบาหวาน รอยละ 8.6, 1.4, 0.9 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ควรนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานการแก้ปัญหาพฤติกรรม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชน

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า เพศ และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อนมีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำชุมชน โดยพบว่า เพศหญิงมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเพศชาย จึงควรนำผลการวิจัยดังกล่าวไปศึกษาหามาตรการหรือวางแผนเพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพศหญิงให้ลดลง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบของผลกระทบด้านสุขภาพที่เกิดจากพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2. ควรมีรูปแบบในการศึกษาแนวทางหรือการส่งเสริมมาตรการที่จะนำมาใช้ในการควบคุมแก้ไขปัญหา การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในตำบลแม่กา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วย ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย จาดศรี ดร.อนุกูล มะโนทน และ ดร.สุทธิชัย ศิรินวล อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยตรวจสอบ แก้ไข และให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ ดร.ประพันธ์ เทียนวิหาร นายกเทศมนตรีตำบลแม่กา คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่กา สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่กา และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านห้วยเคียน ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลแม่กา กลุ่มแม่บ้านตำบลแม่กาผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทุกคนมีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ บุษบง. (2557). **พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตสาขาสุขศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน.** ศศ.บ. (สุขศึกษา), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

จิรวัฒน์ จิตตวัฒนานนท์. (2550). **พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลนาเสียวอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

จินตนา เย็นฉ่ำ. (2553). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหมู่บ้านมะนาว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดตราด.** ตราด: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด.

ประจวบ โลแก้ว. (2552). **พฤติกรรมและปจจัยที่มีผลตอการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ประทุมทิพย์ หล่าสกุล. (2549). **พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอลของผู้นำชุมชน ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ.** การศึกษาอิสระ ส.บ., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ประภัสสร สุวรรณบงกช. (2549). **ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการดื่มและพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคลากรสาธารณสุข**.การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปริทรรศ ศิลปะกิจ และพันธุ์นภา กิตติรัตนไพบูลย์. (2552). **แบบประเมินปัญหาการดื่มสุราแนวปฏิบัติสำหรับสถานพยาบาล ปฐมภูมิ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ทานตะวันเปเปอร์.

พรรณี ลีกิจวัฒนะ. (2554). **วิธีการวิจัยทางการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลานกระบัง.

วิรัตน หงษคู. (2550). **พฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สมาน พรวิเศษศิริกุล. (2553). **พฤติกรรมและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มคณะกรรมการ พัฒนาสตรีหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สิริรัฐ สุกันธา และคณะ. (2550). **การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อรทัย เหมืองหม้อ. (2551). **แบบแผนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสตรีอำเภอสอง จังหวัดแพร่**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการทางเว็บ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยอูน จังหวัดลำปาง

The Web-based Management Information System. Case Study: BanHauy-oon School, Lampang Province

ศิระณัฏฐ์ ศิริเมืองงาว[1*] และ สาคร เมฆรักษาวนิช[2]

Siranut Sirimuangngao[1*] and Sakorn Mekruksavanich[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบระบบดูแลและติดตามผู้เรียนโรงเรียนบ้านห้วยอูนและเป็นศูนย์กลางข้อมูล 2) ศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อเว็บไซต์ของโรงเรียนบ้านห้วยอูน ในการค้นคว้าองค์ความรู้ ข้อมูลสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยอูน จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ เว็บไซต์ของโรงเรียนบ้านห้วยอูน และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน โดยสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบสัญลักษณ์นำทางในเว็บ และด้านประโยชน์การนำไปใช้ ผู้ใช้บริการมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ การจัดการทางเว็บ เว็บไซต์โรงเรียน

Abstract

The purpose of this research are 1) to design the care system and follow up for students of Ban Huay-oon School and for becoming the center of data. 2) to study the satisfaction of users to the website of Ban Hauy-oon school for research knowledge and information discovery and academic interpersonal communication. The research sample consists of 40 persons – directors, teachers, student's parents and educational personnel of Ban Hauy-oon. The tools used in this study are Ban Hauy-oon school's website and the user satisfaction questionnaire of Ban Hauy-oon School. The statistics used in this study are percentage, mean and standard deviation.

[1]นิสิตคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Technology and communtcation, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Technology and communtcation, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding anther : wrp_kk@hotmail.com

The results show that the user satisfaction is the highest in overall level. When considering each satisfaction aspect, the users are satisfied with the highest level of satisfaction, contents, the design of navigation symbols on the web, and the benefit apply.

Keywords: Information system, Web-based management, School website

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น การสืบค้นหาข้อมูล การติดต่อสื่อสาร โดยผ่านทางระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เพื่อช่วยในการศึกษาและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โซเชียลมีเดียต่าง ๆ ก็สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั่วโลก ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินงานทุก ๆ สาขาอาชีพ

โรงเรียนบ้านห้วยอูน อำเภองาว จังหวัดลำปาง เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ได้ดำเนินการสอนนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ปีที่ 6 ซึ่งยังไม่มีเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลทั่วไปหรือหน่วยงานต่าง ๆ กับทางโรงเรียน แต่เดิมจะต้องติดต่อผ่านทางโทรศัพท์หรือติดต่อผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แต่ก็เฉพาะหน่วยงานหรือคนที่รู้บางกลุ่มเท่านั้น โดยที่บุคคลทั่วไปอาจไม่ทราบ หรือบางทีอาจเข้ามาติดต่อกับทางโรงเรียนโดยตรง ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เสียเวลาในการเดินทางเข้ามาติดต่อหรืออาจเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง อีกทั้งในส่วนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากโรงเรียนที่ต้องการจะประชาสัมพันธ์ก็ต้องพึ่งพาหน่วยงานอื่นทำการประชาสัมพันธ์ให้ จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการประชาสัมพันธ์ ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ปกครองนักเรียนและบุคคลทั่วไปที่อยากทราบข้อมูลข่าวสาร หรือกิจกรรมต่าง ๆ จากทางโรงเรียนไม่ได้รับข้อมูลโดยตรงหรืออาจได้รับข้อมูลอย่างคลาดเคลื่อนและล่าช้า ซึ่งทางโรงเรียนยังไม่มีระบบใด ๆ เข้ามารองรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นนี้โดยตรง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูนขึ้น โดยเว็บไซต์ที่พัฒนาสามารถแสดงและปรับปรุงแก้ไขข้อมูลของโรงเรียนให้ทันต่อเหตุการณ์ได้ตลอดเวลา เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ รวมถึงระบบการบริหารงานภายในโรงเรียนในแต่ละฝ่าย ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงคณะครู บุคลากรการทางศึกษา นักเรียน และบุคคลที่สนใจทั่วไป โดยเฉพาะโปรแกรมสนับสนุนทางด้านระบบดูแลและติดตามนักเรียน โดยผู้ปกครองหรือครูสามารถตรวจเช็คได้ว่าวันนี้มีนักเรียนคนไหน มา ลา หรือขาด ผ่านเว็บไซต์นี้ได้โดยตรง และครูทุกคนสามารถเข้าไปปรับปรุงแก้ไขข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและทันต่อเหตุการณ์ได้ตลอดเวลา โดยเข้าสู่ระบบการแก้ไขข้อมูลและต้องมีรหัสผ่านเพื่อความปลอดภัย และเป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาติดต่อสื่อสารกับโรงเรียนบ้านห้วยอูนผ่านทางระบบดังกล่าว ตลอดจนได้รับข่าวสารทางการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หรือหน่วยงานต้นสังกัดโดยตรง และหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้อง ผ่านทางเว็บไซต์นี้ได้

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีในการศึกษาวิจัยนี้ ได้ใช้แบบจำลอง SDLC (System development Life Cycle) ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจกับปัญหา ศึกษาปัญหาจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งบุคคลภายนอก

2. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาการทำเว็บไซต์ และรวบรวมข้อมูลการทำเว็บไซต์การออกแบบเว็บไซต์ของโรงเรียนบ้านห้วยอูน ศึกษาการใช้งานของภาษา PHP (Hypertext preprocessor) และ MySQL (Structured Query Lanquage)

3. วิเคราะห์ระบบ เพื่อการออกแบบระบบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อออกแบบระบบเว็บไซต์ของโรงเรียนบ้านห้วยอูน โดยเก็บข้อมูลจากการสอบถามข้อมูลจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และออกแบบระบบ

4. การพัฒนาระบบ และจัดทำเอกสาร โดยการจัดทำคู่มือการใช้งานโปรแกรม เมื่อโปรแกรมเสร็จสมบูรณ์พร้อมที่จะใช้ เช่น ส่วนเมนูต่างๆ และวิธีการใช้งานเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน เป็นต้น

5. การทดสอบและบำรุงรักษาระบบ โดยทดลองใช้เว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านห้วยอูน เพื่อทดสอบหาข้อผิดพลาด

6. การส่งเสริมและการประเมินผลระบบ ทำการประเมินผลโดยนำเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน ออกไปใช้งานกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านห้วยอูน จำนวน 40 คน ซึ่งมีการประเมินผลการใช้งาน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน

7. ทำการสรุปผลการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 15 ข้อ

2. เว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใช้งานเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูนที่ได้พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ จำนวน 40 คน พร้อมทั้งทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

นำแบบประเมินความพึงพอใจไปทำการสำรวจ จากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานระบบเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน จำนวน 40 คน

1. สูตรสถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1.1 สูตรของเครซี่และมอร์แกน(Krejcie & Morgan)

$$n = \frac{\chi^2 Np(1-p)}{e^2(N-1) + \chi^2 p(1-p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% (χ^2 =3.841)

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p = 0.5)

การหาผลลัพธ์คิดเป็นความน่าชื่อถือของกลุ่มตัวอย่างประชากร ตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{3.841*40*.5(1-.5)}{.05^2(40-1) + 3.841*.5*(1-.5)}$$

$$n = \frac{38.41}{1.06}$$

$$n = 36.24$$

ความน่าเชื่อถือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง = 36.24

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) ได้จากสูตรนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

$S.D.$ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

$\sum x$ = ผลรวมข้อมูลแต่ละตัว

$\sum x^2$ = ผลรวมข้อมูลกำลังสอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน โดยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

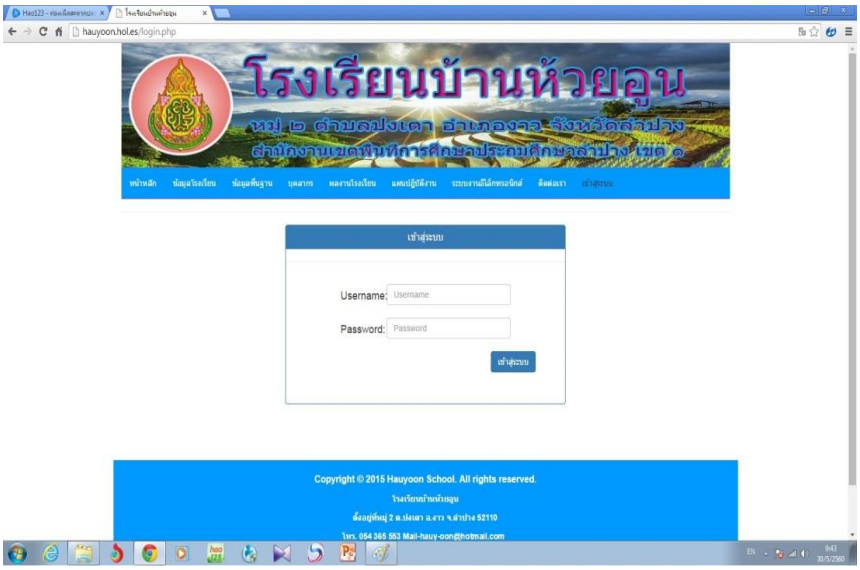
ค่าอยู่ระหว่าง 4.50 ถึง 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าอยู่ระหว่าง 3.50 ถึง 4.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ค่าอยู่ระหว่าง 2.50 ถึง 3.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าอยู่ระหว่าง 1.50 ถึง 2.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ค่าอยู่ระหว่าง 1.00 ถึง 1.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

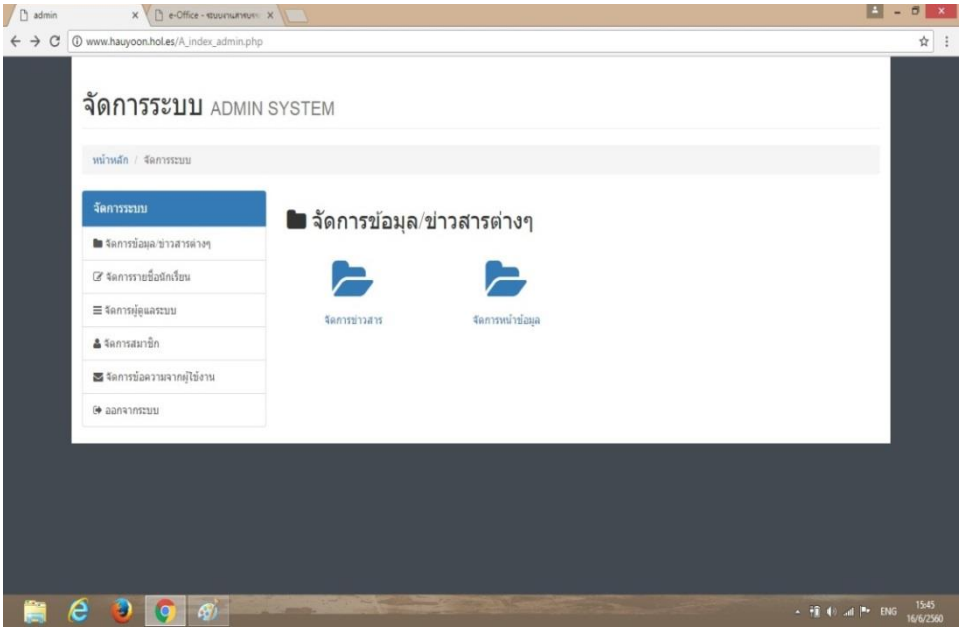
จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูนให้มีข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์และทันยุคสมัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย และการรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภายในโรงเรียน รวมถึงสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการกำหนดความต้องการและนำมาวิเคราะห์การออกแบบระบบในการพัฒนาเว็บไซต์ กรณีศึกษา ของโรงเรียนบ้านห้วยอูน และศึกษาระบบฐานข้อมูล เพราะระบบฐานข้อมูลเป็นการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ใช้สามารถใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในระบบงานต่าง ๆ ร่วมกันได้ โดยไม่เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และยังหลีกเลี่ยงความขัดแย้งของข้อมูลด้วย อีกทั้งข้อมูลในระบบก็จะถูกต้องเชื่อถือได้ โดยที่มีรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้ 1) โปรแกรมสนับสนุนดูแลและติดตามนักเรียน ในการ มาเรียน ขาด หรือลา ที่มีประโยชน์ต่อครูผู้สอน ครูประจำวิชา หรือผู้ปกครอง ที่สามารถตรวจเช็คนักเรียนได้โดยผ่านเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูนได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งเป็นข้อดีสำหรับผู้ปกครองที่สามารถรู้ข้อมูลของนักเรียนในการมาโรงเรียน โดยข้อมูลนักเรียนจะถูกอัพเดททุกวันจากครูเวรประจำวันที่จะต้องเข้าไปเพิ่มเติมแก้ไขสถิติของนักเรียนแต่ละวัน จึงทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรงทุกวัน 2) เป็นเว็บไซต์ที่สามารถเข้าไปแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลข่าวสาร บทเรียนหรือกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนได้ด้วยตนเองแต่ต้องเป็นผู้ที่มีสิทธิ์เท่านั้น โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์และออกแบบระบบสำหรับผู้ดูแลเว็บไซต์ จะให้ความสำคัญกับทางด้านความปลอดภัยจึงได้ออกแบบให้มีหน้าการล็อคอิน เพื่อสิทธิ์ในการใช้งาน สำหรับผู้มีสิทธิ์สามารถเข้าไป ลบหรือเพิ่มได้ โดยผ่านหน้าล็อคอิน 3) ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูนอยู่ในระดับพึงพอใจมากทุกด้านเช่นเดียวกัน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจทางด้านความสะดวกและมีประโยชน์ในการตรวจเช็คการเข้าเรียนของนักเรียนและความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลเป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านข้อมูลที่นำเสนอบนเว็บไซต์ และด้านระบบนำทาง ด้านการออกแบบหน้าเว็บเพจ และด้านการเข้าถึงข้อมูลในเว็บเพจ ตามลำดับผลการศึกษาพัฒนาเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน โดยมี**ความพึงพอใจตามลำดับจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้าน เช่นความพึงพอใจด้านคุณภาพของเนื้อหา**(Content) ระดับมากที่สุด 89.5% ระดับพึงพอใจมาก 8.5% และระดับ พึงพอใจปานกลาง 2% รองลงมามีความพึงพอใจทาง**ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ**(Design) ระดับมากที่สุด 81.07% ระดับพึงพอใจมาก 13.93% ระดับพึงพอใจปานกลาง 5% โดยมีความพึงพอใจในภาพรวมทั้งหมด ระดับมากที่สุด 83.83% ระดับพึงพอใจมาก 12.84% และระดับพึงพอใจปานกลาง 3.33% ซึ่งมีผลการดำเนินงานสามารถแสดงได้ดังรูปที่ 1 ถึง 4

รูปที่ 1 แสดงหน้าจอหลักเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน

รูปที่ 2 แสดงหน้าจอส่วนการใช้เข้าสู่ระบบหรือล็อคอินเข้าปรับปรุงแก้ไข ของเว็บไซต์โรงเรียนบ้านห้วยอูน

รูปที่ 3 เข้าไปจัดการระบบในส่วนของหัวข้อต่างๆ

รูปที่ 4 เมนูการตรวจสอบข้องมูลนักเรียน โดยสืบค้นด้วยเลข 13 หลัก หรือเลขประจำตัวนักเรียน

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลฐานความรู้และความต้องการ นำมาวิเคราะห์และออกแบบระบบฐานข้อมูล และทำการสร้างหน้าเว็บไซต์ของระบบโดยใช้โปรแกรม Dreamweaver CS6 และใช้ภาษา PHP ในการควบคุมการทำงานของระบบและติดต่อกับฐานข้อมูล

เมื่อได้ทำการวิเคราะห์และออกแบบระบบแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาระบบและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ใช้งานเพื่อทำการทดสอบการทำงาน และประเมินความพึงพอใจของระบบจากแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้งานพบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา มีความพึงพอใจในระดับมาก จากแบบสอบถามความพึงพอใจที่ให้ผู้ใช้ได้ตอบพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจในหัวข้อของความสะดวกและมีประโยชน์ในการตรวจเช็คการเข้าเรียนของนักเรียนและความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลและเป็นปัจจุบันมีความพึงพอใจมากที่สุด และรองลงมาในหัวข้ออื่นๆ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์และออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้นั้น ในการนำไปใช้ควรมีการพัฒนาเพิ่มในส่วนของ Mobile Application เพื่อให้ผู้สนใจในการนำระบบไปใช้งานได้ง่าย และการพัฒนาเพิ่มในส่วนของระบบอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน เช่น ระบบดูแลและติดตามผู้เรียน

กิตติกรรมประกาศ

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์และความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สาคร เมฆรักษาวนิช อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำความรู้และคำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้ และให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยอูน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้กรุณาตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์กับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบแด่ คณาจารย์ผู้ให้ความรู้และให้คำปรึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

พลกฤต จันดา (2551).**การพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ กรณีศึกษาระบบห้องพักโรงแรม โกลเด้นอินน์ ผ่านระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต**. [ออนไลน์].เข้าถึงจากwww.sites.google.com/site/itproject54g4/rup-lem-khorng-ngan/10-bth-thi-2-thvsti-laea-ngan-wicay-thi-keiywkhxng:ออนไลน์ (วันที่สืบค้นข้อมูล: 9 เมษายน 2560)

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วุฒิชัย คำมีสว่าง (2558).**ระบบตรวจสอบข้อมูลการเรียน นักเรียนนักศึกษา ระบบสารสนเทศภายใน เว็บไซต์วิทยาลัยการอาชีพสอง**. [ออนไลน์].เข้าถึงจากhttps://www.song.ac.th/song_web58/infopage.php?navname =navactnews&content =actnewsinfo&actnews_ID=00227:ออนไลน์ (วันที่สืบค้นข้อมูล: 29 มีนาคม 2560)

เกียรติพงษ์ บุญจิตร. (2556). **คู่มือ Dreamweaver CS6 Professional Guide** ฉบับสมบูรณ์ (พิมพ์ครั้งที่ ๑). นนทบุรี: บริษัท ไอดีซีฯ.

เว็บไซต์ออนไลน์. **บทเรียนช่วยสอนการใช้งาน PHP Myadmin จัดการฐานข้อมูล Mysql** [ออนไลน์].เข้าถึงจาก www.mindphp.com/บทเรียนออนไลน์/สอน-phpmyadmin.html (วันที่สืบค้นข้อมูล: 9 มีนาคม 2560)

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

Legal Measures for the Witness Protection of National Anti-Corruption Commission

พีรัช จันธิมา[1*] และ ไพรัช ธีระชัยมหิทธิ์[2]

Peerat Janthima[1*] and Pairush Teerachaimahit [2]

บทคัดย่อ

การคุ้มครองพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตาม พรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 103/6 ประกอบประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 3, 4 และ 11 รวมถึงระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2554 ข้อ 8 มีปัญหาส่งผลต่อการคุ้มครองพยาน เนื่องจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ทำให้เกิดการตีความลักษณะพยานที่ได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตของการกระทำความผิด เงื่อนไขยื่นขอกันตนเป็นพยานในคดี และระยะเวลาการคุ้มครองพยานทางคดีไปในทางที่เป็นผลร้ายกับพยานที่กระทำโดยมิได้มีเจตนาหรืออาจมีส่วนร่วมมากน้อยต่างกัน ทำให้การคุ้มครองพยานโดยไม่ดำเนินคดี ไม่ครอบคลุมมาตรการทางปกครองที่กระทบต่อสิทธิของพยานอย่างร้ายแรง ซึ่งขัดเจตนารมณ์ของการกันพยานในคดีเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐผู้กระทำความผิดในระดับที่สูงกว่า

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าด้วยต้นเองฉบับนี้ จึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะให้ ไม่ดำเนินคดี ครอบคลุมพยานที่กระทำไปโดยการเชื่อโดยสุจริต หรือถูกใช้เป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม โดยไม่ถูกดำเนินคดีทั้งทางอาญา ทางวินัย ทางปกครอง และทางแพ่ง รวมถึงแก้ไขนิยามของพยานให้ครอบคลุมรวมถึงบุคคลซึ่งได้ถูกใช้เป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม และเพิ่มเติมหลักการคุ้มครองพยานของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้มีผลย้อนหลังถึงบุคคลในอดีตที่เข้ามาเป็นพยานภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

คำสำคัญ: คุ้มครองพยาน กันพยาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

[1]นิสิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Law, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Law, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding anther : peerat.jan76@gmail.com

Abstract

Witness Protection of National Anti-Corruption Commission according to Organic Action Counter Corruption, B.E. 2542 (1999) edited No. 2, B.E. 2554 (2011), Section 103/6 accompanies Notification of the N.C.C. Commission, Rules, Procedures and Conditions of Person's or Accused's Immunities as the witnesses without prosecuting, B.E. 2554 (2011), clause 3, 4 and 11. Including the Regulation of N.C.C. Commission as to Protection and Assistance the witness B.E. 2554 (2011), clause 8. There is the problem which has affected on witness protection because the inexplicit of the laws. It causes the interpretation of the category of the witness, the boundary of the offense, the condition of applying for precluding as witness and the period of protection, which against the witness who unintentionally breaking the law or being a part of an offend. Therefore, the proceeding of witness protection has not covered to the administrative measures which effected to the rights of the witness, also conflicts to the will of the witness immunity against higher officers who breaks the laws.

Consequently, this independent study has proposal to not take any action to the unintentionally breaking the law witness in any kind of responsibilities, whatever as criminal, discipline, administrative or in civil case. Moreover, the norm of witness should be amended in order to cover the indirect offender, also should be retrospective to witness under the Witness Protection of National Anti-Corruption Commission.

Keywords: Witness Protection, Immunity from Prosecution, National Anti-Corruption Commission

บทนำ

การบริหารราชการบ้านเมืองที่ดีเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และแนวทางโครงสร้างในการบริหารประเทศ ตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (สิญภพ รูปเตี้ย, 2558, หน้า 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบการกระทำความผิดโดยบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (สุดสงวน สุธีสร, 2545, หน้า 61) เช่น การทุจริตโดยใช้โอกาสจากตำแหน่งหน้าที่ราชการ ทั้งที่เป็นข้าราชการระดับสูงและนักการเมือง ในขณะเดียวกันก็มีการบังคับขู่เข็ญให้ข้าราชการระดับล่างร่วมกระทำความผิดโดยที่บุคคลเหล่านั้นต้องจำยอมร่วมกระทำความผิดด้วยเพื่อความอยู่รอดในตำแหน่งหน้าที่ของตน (ฐานิสรา พาหะมาก, 2555, หน้า 1)

อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดโดยบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐนั้น ส่วนใหญ่เป็นการกระทำผิดหรือร่วมกระทำผิดภายในองค์กรภายใน ดังนั้นพยานหลักฐานในการกระทำความผิดจึงแสวงหาได้ยาก เนื่องจากมักไม่มีบุคคลภายนอกรู้เห็นเหตุการณ์หรือการกระทำผิดความผิด อีกทั้งผู้กระทำความผิดมักมีความเชี่ยวชาญในการปกปิดและทำลายพยานหลักฐาน ด้วยเหตุนี้มาตรการเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานจากการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐจึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินคดีตามกฎหมายกับเจ้าหน้าที่รัฐเหล่านั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114/ตอนที่ 55 ก/หน้า 1/11ตุลาคม 2540) ที่ผ่านมาได้กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือที่เรียกว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานอิสระมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐไต่สวนข้อเท็จจริงและทำความเห็นในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับสูงออกจากตำแหน่ง หรือดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และไต่สวนวินิจฉัยว่า

เจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ แม้ภายหลังจะได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540 ด้วยเหตุแห่งการปฏิรูปการเมืองการปกครอง แต่ก็ยังคงการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ต่อไปจนกระทั่งมีการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ทั้งฉบับปี พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124/ตอนที่ 47 ก/หน้า 1/24 สิงหาคม 2550)และปี พ.ศ. 2560 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134/ตอนที่ 40 ก/หน้า 1/6 เมษายน 2560) ในปัจจุบัน

มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐของคณะกรรมการป.ป.ช. นอกจากจะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อไต่สวนและวินิจฉัยการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ยังมีการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานและคุ้มครองพยานจากการใช้อำนาจที่มิชอบนั้นอีกด้วย เนื่องจากคดีดังกล่าวเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้พยานบุคคลไม่กล้าให้เบาะแสหรือเป็นพยานให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้นการปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวจึงมักไม่ได้รับความร่วมมือจากข้าราชการเพื่อให้เบาะแสหรือเป็นพยาน ซึ่งเมื่อไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอ ผู้ถูกกล่าวหาก็หลุดพ้นข้อกล่าวหาหรือชนะคดีในชั้นศาล และด้วยความสำคัญของพยานบุคคลในคดีที่เป็นกุญแจสำคัญอันนำมาสู่การไต่สวนและวินิจฉัยการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ การคุ้มครองพยานดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 103/6 ได้กำหนดให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้ถูกกล่าวหารายอื่น หากได้ให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีได้ตามประกาศหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ.2554 เพื่อเป็นเครื่องมือแสวงหาพยานหลักฐานสำคัญในคดีเพื่อมัดตัวผู้กระทำผิดที่เป็นตัวการสำคัญและลงโทษตามกฎหมายได้ (มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล, 2558, หน้า 233) นอกจากนี้ยังเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับพยานที่มาให้ข้อเท็จจริงที่ตนรู้เห็นต่อศาล สามารถลงโทษผู้กระทำผิด หรือปล่อยผู้บริสุทธิ์ให้ได้รับอิสรภาพโดยเร็วโดยมาตรการคุ้มครองพยานในการไม่ถูกดำเนินคดีดังกล่าวก็เพื่อสอดรับกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 25 วรรค 4 ที่ได้บัญญัติรับรองให้บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้นการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานและคุ้มครองพยานโดยไม่ถูกดำเนินคดีนั้น นอกจากจะมุ่งเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษแล้ว ยังเป็นการผสมผสานมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษเพื่อความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรม ที่จะได้พยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) หรือพยานสำคัญในคดี (Material Witness) และคุ้มครองสิทธิของพยานในคดีอาญาเพื่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย (อนันตนัฏ แบ่งบุญ, 2557, หน้า 2)

อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในปัจจุบันต้องประสบอุปสรรค เนื่องจากการกำหนดลักษณะพยานที่ได้รับความคุ้มครอง และการกำหนดขอบเขตของการกระทำความผิด รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขยื่นขอกันตนเป็นพยานในคดีที่ไม่ชัดเจน อีกทั้งการกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองพยานทางคดีที่ไม่มีผลย้อนหลังในขณะที่มีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระทำผิด ส่งผลให้บทบัญญัติของกฎหมายเป็นผลร้ายกับพยาน การคุ้มครองทางคดีไม่ครอบคลุมมาตรการทางปกครอง และเจตนารมณ์คุ้มครองพยานในกระบวนการยุติธรรมไม่สำเร็จ

เช่น กรณีข้าราชการที่ถูกกันไว้เป็นพยานในคดีทุจริตสอบนายอำเภอเมื่อปี 2552 ซึ่งภายหลังชี้มูลความผิด ปรากฏกรมการปกครองตีความพยานเหล่านั้นเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดในลักษณะมีเจตนาที่กระทำความผิดจริง จึงเพิกถอนสิทธิจากผลการสอบนายอำเภอในครั้งนั้นของข้าราชการซึ่งเข้าเป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมไปกับผู้ถูกกล่าวหาที่ชี้มูลว่ากระทำผิดจริง ซึ่งเมื่อทางกรมการปกครองเพิกถอนสิทธิพยานในคดีย้อนหลังรวมไปกับผู้กระทำความผิดที่มีเจตนากระทำความผิดจริง ส่งผลให้พยานในคดีไม่มีสิทธิเข้ารับการอบรมโรงเรียนนายอำเภอ อันอาจส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งในระดับชำนาญการพิเศษเพื่อที่จะก้าวเป็นนายอำเภอต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มาตรการกันบุคคลไว้เป็นพยานตามมาตรการคุ้มครองพยานในคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองพยานจากการถูกดำเนินคดีเนื่องจากการกระทำนั้นมิได้เกิดจากเจตนา หรืออาจมีส่วนร่วมมากน้อยต่างกันแล้วถูกกันเป็นพยานเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐผู้กระทำความผิดในระดับที่สูงกว่า ซึ่งถือว่าพยานดังกล่าวเป็นผู้บริสุทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ต้องประสบกับอุปสรรคในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองพยานจากการถูกดำเนินคดี และกระทบต่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างมาก

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น วิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาปัญหาการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อแสวงหามาตรการทางกฎหมาย คุ้มครองพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศให้มีประสิทธิภาพที่จะนำตัวการสำคัญในการทุจริตมาลงโทษทางกฎหมายอย่างเด็ดขาดต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1) ศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และนิวซีแลนด์

2) วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การคุ้มครองพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของพยานได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากปัญหาการกำหนดลักษณะพยานที่ได้รับความคุ้มครอง ปัญหาการกำหนดขอบเขตของการกระทำความผิด ปัญหาการกำหนดเงื่อนไขยื่นขอกันตนเป็นพยานในคดี และปัญหาการกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองพยานทางคดีที่ไม่มีผลย้อนหลัง ส่งผลให้บทบัญญัติของกฎหมายเป็นผลร้ายกับพยาน การคุ้มครองทางคดีไม่ครอบคลุมมาตรการทางปกครอง และเจตนารมณ์คุ้มครองพยานในกระบวนการยุติธรรมไม่สำเร็จ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยรูปแบบการศึกษาอิสระ (Independent Study) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทั้งเอกสารขั้นปฐมภูมิ (Primary Document) ได้แก่ บทบัญญัติกฎหมาย และเอกสารขั้นทุติยภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ ตำรา คำอธิบายกฎหมาย และทฤษฎีทางกฎหมาย รายงานการศึกษาวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อรวบรวมเอกสารและข้อมูลแล้ว จะนำไปวิเคราะห์ศึกษาต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยปัญหาการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพบปัญหากฎหมายดังนี้

1) การกำหนดลักษณะพยานที่ได้รับความคุ้มครอง

ด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 103/6 กำหนดมาตรการกันบุคคลให้เป็นพยานในคดีได้โดยไม่ต้องถูกดำเนินคดี ไว้ว่า “บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหารายใดซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหารายอื่น หากได้ให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นนั้น และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรจะกันผู้นั้นไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด” การบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพื่อให้บุคคลที่อาจกระทำความผิดร่วมด้วย ไม่ว่าจะโดยเจตนา หรือด้วยความจำเป็นซึ่งอาจถูกบังคับโดยหน้าที่และตำแหน่ง หรือกระทำความผิดโดยการถูกใช้ให้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด หรือถูกหลอกให้กระทำความผิด ก็สามารถเข้าร่วมเป็นพยานเพื่อนำตัวการใหญ่มาลงโทษ โดยที่กลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่ถูกดำเนินคดีได้ นอกจากนี้ การเป็นพยานในคดีนั้นจะต้องเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2554 กำหนดเท่านั้น โดยข้อ 4 (1) ของประกาศดังกล่าว กำหนดลักษณะของบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่อาจถูกกันไว้เป็นพยานต้องมีลักษณะคือ “เป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง”

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังกล่าว “พยาน” ที่อาจถูกกันของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากพิจารณาด้วยหลักการตีความในคดีอาญาโดยเคร่งครัดตามตัวอักษร พยานดังกล่าวก็ถือว่ามีลักษณะ “เป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้อง” หรือ “มีส่วนร่วมในการกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง” หรือ “ระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง” หมายความว่า พยานคนดังกล่าวถือเป็นผู้กระทำความผิดด้วย ไม่ว่าจะกระทำความผิดด้วยเจตนาหรือไม่ หรือพยานดังกล่าวนั้นกระทำความผิดโดยสำคัญผิด หรือถูกหลอกให้กระทำความผิด หรือเป็นพยานที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดทางอ้อมด้วย เช่น ผู้ใต้บังคับบัญชาถูกข่มขู่ บังคับจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตาม หรือการปฏิบัติตามคำสั่งที่มิชอบของผู้บังคับบัญชาโดยสำคัญผิด ก็ถือว่า เป็นรู้เห็นเหตุการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือ มีส่วนร่วมในการกระทำผิดทุกกรณี ไม่ว่าโดยเจตนาหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม ในการตีความกฎหมายอาญา บางกรณีการตีความตามตัวอักษรแต่เพียงอย่างเดียว ยังไม่อาจทำให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของบทบัญญัติแห่งกฎหมายได ดังนั้นจึงต้องตีความโดยพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นๆ เช่นกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ที่เป็นกฎหมายผสานมาตรการทั่วไปและพิเศษเข้าด้วยกัน และมุ่งใช้เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในระดับที่สูงกว่า ดังนั้นการคุ้มครองพยานจากการใช้อำนาจที่มิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพยานมักเป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด การมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มักเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาที่ถูกบังคับโดย

ผู้บังคับบัญชาให้กระทำการนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ในการมีส่วนร่วมหรือส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นในการกระทำความผิดในกรณีดังกล่าวนี้ จึงมิใช่เป็นกรณีที่กระทำโดยเจตนาเสมอไป อีกทั้งการมีส่วนร่วมในการกระทำนั้นก็จะมีมากน้อยต่างกันไป ดังนั้นพยานที่ถูกกันไม่ดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้จึงถือเป็นผู้บริสุทธิ์

แต่ทั้งนี้ด้วยมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเชื่อมโยงกับกฎหมายของหน่วยงานอื่นๆ เมื่อบทบัญญัติไม่มีความชัดเจน จึงส่งผลให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายอื่นๆ อาจตีความคุณลักษณะพยานตามมาตรา 103/6 แห่งพระราชบัญญัติดดังกล่าว ประกอบประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 4 (1) ไปโดยเคร่งครัด ปราศจากการพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมาย เช่น กรณีข้าราชการที่ถูกกันไว้เป็นพยานในคดีทุจริตสอบ ซึ่งภายหลังชี้มูลความผิด ปรากฏกรมการปกครองตีความพยานเหล่านั้นเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดในลักษณะมีเจตนาที่กระทำความผิดจริง ส่งผลให้เกิดการเพิกถอนสิทธิจากผลการสอบของข้าราชการซึ่งเข้าเป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมไปกับผู้ถูกกล่าวหาที่ชี้มูลว่ากระทำผิดจริง โดยการตีความดังกล่าวทำให้พยานดังกล่าว อาจตกเป็นบุคคลที่กระทำการทุจริตด้วยบทบัญญัติของกฎหมายอันนำมาซึ่งผลร้ายแก่ตัวพยาน แม้ว่าจะได้รับสิทธิจากการกันเป็นพยาน ที่จะไม่ถูกดำเนินคดีหรือโทษทางวินัย แต่หากเป็นบุคคลข้าราชการที่กระทำไปโดยถูกหลอก หรือโดยสำคัญผิดในคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา หรือเป็นเครื่องมือที่ถูกใช้ในการกระทำความผิดจากผู้กระทำความผิดโดยอ้อม ก็อาจถูกผลกระทบทางคำสั่งทางปกครองหรือสิทธิอื่นใดที่พึงได้รับด้วยเงื่อนไขดังกล่าว ซึ่งแตกต่างจากมาตรการคุ้มกันพยานตามกฎหมาย Whistleblower Protection Ac 2010 ของมาเลเซียและกฎหมาย Protected Disclosures Act 2000 ของนิวซีแลนด์ที่มีการกำหนดลักษณะพยานบนพื้นฐานของความเชื่อโดยสุจริตและมีเหตุผลอันสมควร อันทำให้ไม่จำกัดเฉพาะว่าบุคคลนั้นต้องเป็นผู้ร่วมกระทำผิดในลักษณะของตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้เท่านั้น แต่ทั้งนี้ก็สอดคล้องกับแนวทาง Use Immunity ของสหรัฐอเมริกาที่เป็นการคุ้มกันผู้ร่วมกระทำผิดระดับล่างที่มิใช่ตัวการสำคัญในการกระทำความผิดโดยเฉพาะ และแนวทาง Witness Immunity Doctrine ของประเทศอังกฤษซึ่งคุ้มกันพยานที่เป็นผู้ต้องหาและได้เปลี่ยนสถานะมาเป็นพยานของรัฐ

2) การกำหนดขอบเขตของการกระทำความผิด

ด้วยลักษณะของ “พยาน” ที่จะได้รับการคุ้มครองในฐานะพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 103/6 นั้นจะต้องเป็น “บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหารายใดซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหารายอื่น และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรจะกันผู้นั้นไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีก็ได้” ประกอบ ข้อ 4 (1) ของประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ.2554 ที่กำหนดลักษณะบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่อาจถูกกันไว้เป็นพยานจะต้องมีลักษณะคือ “เป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้อง” หรือ “มีส่วนร่วมในการกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง” จากองค์ประกอบดังกล่าวคำว่า “มีส่วนเกี่ยวข้อง” หรือ “มีส่วนร่วม” ในมาตรา 103/6 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงหมายถึงผู้มีส่วนร่วมกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้กระทำความผิดโดยตรงหรือที่เรียกว่า “ตัวการ” ที่ต้องรับผิดตามมาตรา 83 หรือ “ผู้ใช้” ที่ต้องรับผิดตามมาตรา 84 หรือกรณีที่บุคคลกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดถือเป็น “ผู้สนับสนุน” ตาม

มาตรา 86 แต่ทั้งนี้ด้วยบุคคลที่กระทำความผิดจะต้องรับผิดในทางอาญาเมื่อได้กระทำโดยเจตนา อันเป็นองค์ประกอบสำคัญตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 กล่าวคือ แม้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิด หลอกให้ผู้อื่นกระทำความผิด หรือที่ในทางกฎหมายอาญาเรียกว่า “ผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม” กล่าวคือ กระทำการที่ “ก่อให้ผู้อื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง” และ “การกระทำตามที่ก่อให้ผู้อื่นกระทำการนั้นเป็นความผิดทางอาญา” รวมถึง “มีเจตนาที่จะก่อให้ผู้อื่นกระทำการนั้นๆ ด้วย” ผู้ใช้นั้นก็ต้องรับผิดตามมาตรา 59 เสมือนกระทำด้วยตนเอง ส่วนผู้ถูกใช้หรือถูกหลอกนั้นจะถือว่าเป็นผู้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดของผู้อื่น หรือที่เรียกว่า “Innocent Agent” ในทางกลับกัน หากเป็นกรณีที่ผู้ถูกใช้นั้น “ถูกหลอก” โดยผู้ใช้ แม้จะมีการกระทำแต่ก็ขาดซึ่งเจตนา ก็ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม จึงไม่ต้องรับผิด เพราะไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด การที่กฎหมายอาญาบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เนื่องจากเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่ดำเนินการโดยตรงต่อปัจเจกบุคคลและมีผลผูกพันต่อสิทธิและหน้าที่และความรับผิดของบุคคลนั้น ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายอาญาจึงต้องกระทำไปโดยเคร่งครัด ไม่เป็นโทษแก่ตัวบุคคล เพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของบุคคลที่สุจริตอันอาจเกิดขึ้นได้จากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดได้ แต่ด้วยการกำหนดขอบเขตของพยานตามความหมายของประกาศฯ ข้อ 4 (1) ที่พยานนั้นต้องเป็นผู้ที่ “ร่วมกระทำความผิด” ซึ่งมีลักษณะเทียบเคียงเป็น “ตัวการ” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 หรือ “ผู้ใช้” ตามมาตรา 84 มาตรา 85 หรือ “ผู้สนับสนุน” ตามมาตรา 86 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่มิได้หมายความรวมถึงการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดที่อาจมีเหตุยกเว้นความผิดได้ อันถือว่าผู้กระทำไม่มีความผิดอาญาเลย เช่น การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้เสียหายยินยอมให้กระทำ มีกฎหมายประเพณีหรือกฎหมายอื่นให้อำนาจกระทำได้ มีเพียงแต่การพิจารณาถึงการกระทำความผิดที่เป็นเหตุยกเว้นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ซึ่งว่ายังเป็นความผิดอยู่แต่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษทางอาญา เช่น การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น การกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน สามี ภริยา เป็นต้น

จากองค์ประกอบของการกระทำความผิดดังกล่าว การเป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นี้จึงหมายความเทียบเคียงถึง พยานที่เป็นผู้กระทำความผิดเสมือนหนึ่งกระทำความผิดโดยเจตนาในฐานะเป็นผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญา ทำให้บุคคลที่เป็นเครื่องมือของผู้กระทำความผิด หรือ INNOCENT AGENT ซึ่งขาดเจตนาเนื่องจากไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด ต้องถูกระบุเป็นผู้กระทำความผิดโดยมีเจตนากระทำความผิดเช่นเดียวกับผู้ใช้หรือผู้กระทำผิดโดยอ้อมได้ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ถูกหลอกให้กระทำความผิด โดยที่ตนเองไม่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้น หากประสงค์เข้าเป็นพยานเพื่อขอการคุ้มกันตาม มาตรา 103/6 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จะต้องมีลักษณะตามข้อ 4 (1) ของประกาศดังกล่าวแล้วเท่านั้น ด้วยเหตุนี้บุคคลนั้นจึงถือเสมือนว่าได้กระทำความผิดโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา แม้ว่าจะได้ถูกกันตัวไว้เป็นพยาน และได้รับสิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดี แต่ขอบเขตของพยานตาม พรบ. ดังกล่าว ยังถือว่าเป็นบุคคลที่กระทำความผิดอยู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิตามกฎหมายอื่นได้ ด้วยเหตุว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ในขณะเดียวกัน หากบุคคลดังกล่าวไม่เข้าเป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วก็อาจได้รับพิจารณาไม่ต้องรับโทษทางอาญาหรือการดำเนินวินัยสำหรับข้าราชการ เนื่องจากกระทำไปโดยไม่มีเจตนา อันทำให้มีเหตุยกเว้นความผิดหรือมีเหตุยกเว้นโทษทางอาญาได้ เช่น ฎ. 5299/2533 การที่จะลงโทษบุคคลฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดใด จะต้องได้ความว่าบุคคลนั้น มีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำความผิดนั้น โดยรู้ว่าตนได้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด ก่อนหรือขณะกระทำความผิด การขนย้ายน้ำตาลทรายออกนอกบริเวณโรงงาน มิใช่เป็นการกระทำผิดเสมอไป จะเป็นความผิดต่อเมื่อการขนย้ายนั้นฝ่าฝืนระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ระเบียบดังกล่าวนี้มีว่าอย่างไร ล้วนแต่เป็นข้อเท็จจริง ถึงแม้จะมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็หาใช่ข้อกฎหมายไม่ เมื่อโจทก์นำสืบฟังไม่ได้ว่าจำเลย

ทราบระเบียบของคณะกรรมการ จึงรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาช่วยหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด จำเลยย่อมไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งจากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมกระทำแต่มิได้รู้เห็นเป็นใจหรือกระทำไปโดยไม่มีเจตนากระทำความผิด หรือถูกใช้หรือหลอกให้กระทำความผิด หรือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิด ก็ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน หรือหากเป็นกรณีเจ้าหน้าที่รัฐก็อาจมีความผิดแต่ได้รับการยกเว้นโทษตามมาตรา 70 กล่าวคือเป็นการได้รับการยกเว้นโทษแม้จะมีความผิด สืบเนื่องจากการกระทำที่สุจริตหรือถูกใช้เป็นเครื่องมือของผู้กระทำผิดโดยอ้อมดังกล่าวนั่นเอง ซึ่งการเข้าเป็นพยานตามกฎหมายอาญาดังกล่าว เพียงแต่พิสูจน์ว่าสุจริต โดยที่ไม่ต้องให้การปรักปรำหรือเป็นพยานในคดีที่มีตัวการเป็นผู้บังคับบัญชาก็เพียงพอที่จะไม่ทำให้ต้องรับโทษเช่นเดียวกับการเป็นพยานตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่นั้นเกิดความปลอดภัยและไม่เป็นการสร้างความโกรธเคืองขุ่นแค้นจากตัวการหรือผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้

ด้วยปัญหาการกำหนดขอบเขตการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของประกาศดังกล่าวที่แคบ ไม่ครอบคลุมบุคคลซึ่งอาจถูกเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดโดยไม่มีเจตนา จึงอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลเหล่านั้นที่จะเข้ามาเป็นพยาน โดยอาจถูกตัดสิทธิที่พึงได้รับด้วยเหตุแห่งการกระทำความผิด หรือถูกมองว่ามีเจตนาในการกระทำความผิดของสังคมด้วย ดังนั้นจึงควรมีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วยความสุจริตหรือเป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม เช่นเดียวกับมาตรการคุ้มกันพยานตามกฎหมาย Whistleblower Protection Ac 2010 ของมาเลเซียและกฎหมาย Protected Disclosures Act 2000 ของนิวซีแลนด์ที่มีการกำหนดลักษณะพยานบนพื้นฐานของความเชื่อโดยสุจริตและมีเหตุผลอันสมควร เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับบุคคลที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดโดยไม่มีเจตนาด้วย

3) การกำหนดเงื่อนไขการยื่นขอกันตนเป็นพยานในคดี

จากความหมายของ “บุคคลที่อาจถูกกันเป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.” ของมาตรา 103/6 แห่งพระราชบัญญัติฯ และความหมายของ “พยาน” ในข้อ 3 แห่งประกาศดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นิยามความหมายของคำทั้งสอง หมายความถึง “บุคคลซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหารายอื่นเท่านั้น” และเมื่อพิจารณากับลักษณะของ “พยาน” ตามข้อ 4 ในประกาศเดียวกัน ที่กำหนดลักษณะบุคคลที่อาจถูกกันไว้เป็นพยานให้ต้องเป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง หมายความว่า ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง บุคคลนั้นต้องเป็นบุคคลที่มีการรู้เห็นเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิดเท่านั้น ทั้งนี้บุคคลดังมีกล่าวสิทธิยื่นขอกันตนเป็นพยาน ในกรณีที่บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาประสงค์ที่จะให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหารายอื่น หรือการให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลของบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญต่อการกระทำผิดของตนที่อาจตกอยู่ในฐานะผู้ร่วมกระทำผิดหรือมีส่วนสนับสนุนในการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหารายอื่นในภายหลัง โดยอาจทำคำขอด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อขอให้กันตนไว้เป็นพยานในคดีนั้นได้นับแต่ได้ทราบเหตุแห่งการกล่าวหาในคดีนั้นได้ตามเงื่อนไขข้อ 7 ของระเบียบดังกล่าวได้

การยื่นคำขอเพื่อให้กันตนไว้เป็นพยานในคดีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นี้เป็นการกำหนดเงื่อนไขเพื่อเปิดช่องให้บุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิด สามารถให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหารายอื่น หรือการให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลของบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญต่อการกระทำผิดของตนที่อาจตกอยู่ในฐานะผู้ร่วมกระทำผิดหรือมีส่วนสนับสนุนในการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหารายอื่นในภายหลังได้ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาข้อบัญญัติคำว่า “อาจตก” ในข้อ 7 แล้ว หมายความได้ว่าบุคคลที่สามารถยื่นคำขอกันเป็นพยานนั้น อาจตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในภายหลังที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดว่าบุคคลนั้นมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องการกระทำความผิดแล้ว หรือมีมติไม่มีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดด้วยก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง บุคคลนั้นท้ายที่สุดแล้วจะเป็นผู้มีหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนร่วมในการกระทำความผิดก็ได้เช่นกัน การบัญญัติเงื่อนไขบุคคลที่สามารถยื่นคำขอกันตนเป็นพยานไว้โดยใช้ความคาดหมายเช่นนี้ ก็เพื่อเปิดโอกาสเบื้องต้นให้บุคคลที่เข้ามาเป็นพยาน ไม่จำกัดแต่เพียงบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาแล้วเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้บุคคลที่คาดว่าตนอาจมีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนร่วมในการกระทำความผิดโดยถูกใช้เครื่องมือในการกระทำความผิด หรือถูกหลอก หรือโดยสำคัญผิดเข้ามาเป็นพยาน ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงก็ได้ โดยที่ไม่ต้องรอให้มีการกล่าวหาหรือมีมติชี้มูลความผิดจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อน ทั้งนี้เพื่อให้การตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานในการนำตัวคนกระทำผิดที่เป็นตัวการมาลงโทษเป็นไปด้วยความรวดเร็ว แน่นหนา และรัดกุม

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคำว่า “พยาน” ตามความหมายของประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ.2554 ข้อ 3 ให้หมายความถึง“บุคคลผู้ซึ่งยังมิได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหารายใดที่ได้ให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กันไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” ประกอบกับคำว่า “บุคคลผู้ซึ่งยังมิได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหา” และเมื่อเทียบเคียงคำว่า “ผู้ถูกกล่าวหา” ตามนิยามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ซึ่งนิยามคำว่า “ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่า “ผู้ซึ่งถูกกล่าวหาหรือมีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า ได้กระทำการอันเป็นมูลที่จะนำไปสู่การถอดถอนจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญา การขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการดำเนินการทางวินัย ตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้หมายความรวมถึงตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำดังกล่าวด้วย” ดังนั้น “บุคคลผู้ซึ่งยังมิได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหา” จึงหมายถึง บุคคลซึ่งมีพฤติการณ์ปรากฏเป็นแน่แท้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า ได้กระทำการอันเป็นมูลที่จะนำไปสู่การถอดถอนจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญา การขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการดำเนินการทางวินัย ตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้หมายความรวมถึงตัวการ ผู้ใช้ หรือ ผู้สนับสนุนในการกระทำดังกล่าวด้วย แต่บุคคลดังกล่าวยังมิได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 เท่านั้น ด้วยเหตุนี้บุคคลที่อาจถูกกันไว้เป็นพยานแม้ว่าเบื้องต้นจะเข้ามาให้คำให้การหรือเบาะแสโดยสุจริต หรือเข้ามาให้การ

เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ โดยที่ไม่อาจรู้ได้ว่าตนอาจตกเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด หรือกระทำความผิดไปโดยไม่มีเจตนา บุคคลดังกล่าวก็อาจตกเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนร่วมในการกระทำความผิด รวมถึงตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83-86 ในภายหลังด้วยเช่นกัน ส่งผลให้การเข้าเป็นพยานของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนร่วมในการกระทำความผิดโดยที่ตกเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดหรือกระทำผิดโดยไม่มีเจตนา อาจต้องตกเป็นผู้อาจถูกกล่าวหา ซึ่งมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย และแม้ว่าจะไม่ถูกดำเนินคดี และไม่ต้องรับโทษ แต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิทางกฎหมายด้านอื่นๆ เช่น ทำให้ต้องมีมลทินติดตัว หรือ การถูกตราว่าเป็นบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดด้วย และด้วยความขัดกันของความหมายและลักษณะพยานกับเงื่อนไขการยื่นขอกันตนเป็นพยานในคดีนี้ ทำให้การระบุเงื่อนไขของบุคคลที่สามารถยื่นคำขอกันเป็นพยานตามข้อ 7 นั้นไม่สามารถบังคับใช้กับบุคคลที่ไม่ตกอยู่ในฐานะผู้ร่วมกระทำผิดหรือมีส่วนสนับสนุนในการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหารายอื่นในภายหลังได้ ส่งผลให้การเข้าร่วมเป็นพยานกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเกิดข้อจำกัด แตกต่างจากมาตรการคุ้มกันพยานตามกฎหมาย Protected Disclosures Act 2000 ของนิวซีแลนด์ที่ให้ความคุ้มกันการดำเนินคดีแพ่งและอาญาโดยไม่ต้องร้องขอ และการยื่นขอคุ้มกันตามกฎหมาย Whistleblower Protection Act 2010 ของมาเลเซีย ที่กำหนดเงื่อนไขให้ต้องพิสูจน์ว่าการกระทำของตนมิได้กระทำเพื่อตอบโต้การถูกเปิดเผยข้อมูลด้วย

4) การกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองพยานทางคดี

ในการคุ้มครองพยานทางคดีที่เกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นมาตรการพิเศษที่ทางรัฐประสงค์ให้พยานในคดีได้รับความคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย ทั้งผู้ที่เป็นพยาน รวมถึงสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน และบุคคลอื่นใดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน รวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยการคุ้มครองพยานที่อาจถูกกันไว้ในคดี ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 11 กำหนดไว้ว่า “เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้กันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหารายใดไว้เป็นพยานแล้ว ย่อมถือว่าบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหานั้นอยู่ในฐานะพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในคดีที่ได้รับไว้พิจารณานั้น และอาจได้รับการคุ้มครองหรือจัดให้มีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือตามกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการนั้นสำหรับบุคคลเหล่านั้นด้วย” ทั้งนี้ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2554 ข้อ 8 วรรค 2 ได้กำหนดให้ “ภายหลังที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมติว่าสมควรจัดให้มีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยานหรือไม่ สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องแจ้งให้สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้มีมาตรการในการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน ทั้งนี้การประสานการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองช่วยเหลือพยานให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมระหว่างสำนักงานและหน่วยงานนั้นๆ”

เมื่อพิจารณา ประกาศฯ ข้อ 11 ประกอบระเบียบฯ ข้อ 8 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความคุ้มครองนั้น มิได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ว่าความคุ้มครองที่เกี่ยวเนื่องกับมติการกันไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีเริ่มเมื่อใด มีเพียงการกำหนดให้ความคุ้มครองเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเห็นสมควรกันเป็นพยานเท่านั้น ซึ่งในข้อเท็จจริงเมื่อบุคคลถูกกันไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี แต่หากบุคคลนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และอาจมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นในการกระทำความผิดนั้น ความคุ้มครองอาจไปไม่ถึงระยะเวลาที่ได้มีการกระทำนั้นเกิดขึ้น เช่น ข้าราชการถูกกันไว้เป็นพยานในคดีทุจริต ได้รับความคุ้มครองทางด้านอาญา วินัยตามประกาศฯ แต่หน่วยงานสังกัดของพยานบุคคลนั้นอาจมีคำสั่งทางปกครองยกเลิกเพิกถอนผลที่สืบเนื่องจากการกระทำนั้น เนื่องจากความคุ้มครองไม่มีผล

ย้อนหลังถึงช่วงเวลาของการมีส่วนร่วมหรือส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดนั้น ทำให้แม้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีดุลพินิจคุ้มครองพยานโดยการกันไม่ให้ถูกดำเนินคดี ทั้งทางอาญา หรือวินัย แต่เมื่อการกระทำนั้นถือว่าได้เกิดขึ้นแล้ว และความคุ้มครองไม่ครอบคลุมถึงช่วงเวลาขณะที่มีการกระทำเกิดขึ้น หน่วยงานต้นสังกัดของพยานบุคคลนั้น ก็สามารถยกเลิก เพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่เป็นผลจากการกระทำความดีความชอบหรือผลที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ หรือสอบแข่งขัน ซึ่งได้ให้แก่พยานบุคคลนั้นได้ แม้ว่าพฤติการณ์และสภาพของการกระทำผิดของพยานนั้นจะไม่เป็นการกระทำโดยเจตนาหรือโดยชั่วร้ายก็ตาม

นอกจากนี้ในขั้นตอนการประสานเพื่อให้ความคุ้มครองช่วยเหลือตามระเบียบฯ ข้อ 12 ว่า “ให้สำนักงานมีหนังสือแจ้งประสานงานขอความร่วมมือพร้อมแจ้งการสนับสนุนงบประมาณไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้มีมาตรการในการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน” ซึ่งจากข้อบัญญัติดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากข้อบัญญัติที่เป็นการแจ้งประสานงานในลักษณะที่ “ขอความร่วมมือ” จึงไม่มีสภาพบังคับหน่วยงานอื่นที่แจ้งขอความคุ้มครอง ดังนั้นจึงเป็นดุลพินิจของหน่วยงานนั้นๆ ว่าจะสามารถดำเนินการเริ่มคุ้มครองได้เมื่อใด และด้วยความไม่ชัดเจนของข้อกฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้การคุ้มครองพยานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกิดอุปสรรคและเป็นผลร้ายแก่พยานเป็นอย่างมาก แตกต่างจากมาตรการคุ้มกันพยานตามกฎหมาย Whistleblower Protection Ac 2010 ของมาเลเซียและกฎหมาย Protected Disclosures Act 2000 ของนิวซีแลนด์ที่มีการกำหนดมาตรการคุ้มกันพยานจากการถูกดำเนินคดีแพ่ง อาญา วินัย ไว้ในบทกฎหมายอย่างชัดเจน จึงสร้างความมั่นใจแก่พยานได้มากกว่ากฎหมายไทย

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว และได้มีการดำเนินการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ....ฉบับใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน กระบวนการพิจารณาคดีและระยะเวลา รวมไปถึง การให้ความคุ้มครองแก่พยานตามมาตรา 148 โดยได้ระบุเงื่อนไขความคุ้มครองพยานให้ชัดเจนมากขึ้น เพิ่มเติมมาตรการคุ้มครองพยานซึ่งถูกกันไว้เป็นพยานในคดีจากการถูกดำเนินการทางวินัยโดยผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้ง และให้คุ้มครองไปถึงทั้งตำแหน่งของพยานที่ดำรงอยู่และการเลื่อนขั้นเงินเดือนรวมถึงสิทธิประโยชน์อื่นด้วย แต่ทั้งนี้ บทบัญญัติเพื่อคุ้มครองพยานซึ่งถูกกันไว้ยังคงไม่ชัดเจนเพียงพอ เนื่องจากยังไม่มีการบัญญัติลักษณะของพยานอย่างชัดเจน ว่าต้องมีส่วนเกี่ยวข้องเพียงใด ซึ่งการที่ไม่ระบุขอบเขตลักษณะของการมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมให้ชัดเจน อาจทำให้เกิดการตีความเสมือนพยานนั้นได้กระทำความผิดดังเช่นตัวการ ผู้ใช้ หรือ ผู้สนับสนุนซึ่งถือเป็นความผิดทางอาญาที่กระทำโดยเจตนาจนก่อให้เกิดโทษแก่พยานได้เช่นเดิม เนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือบุคคลภายนอกให้ความสำคัญกับการกระทำเป็นสำคัญ

นอกจากนี้การกำหนดมาตรการคุ้มครองพยานจากจากการถูกดำเนินการทางวินัยโดยผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้ง และความคุ้มครองต่อตำแหน่งของพยานที่ดำรงอยู่และการเลื่อนขั้นเงินเดือนรวมถึงสิทธิประโยชน์อื่นด้วย ก็เป็นการระบุในทางที่ไม่ชัดเจนว่าครอบคลุมถึงสิทธิเรื่องใดบ้างและหน่วยงานใดที่ต้องดำเนินการตามมาตรการนี้ เช่น การดำเนินคดีอาญา คดีแพ่ง การยึดทรัพย์ การถูกเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่นใดที่มีผลกระทบต่อพยานไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้หน่วยงานต้นสังกัดของพยานหรือบุคคลภายนอกเกิดช่องว่างในการดำเนินการลงโทษหรือดำเนินคดีต่อพยานนั้นได้

อีกทั้งยังไม่มีการบัญญัติความคุ้มครองครอบคลุมถึงพยานที่ถูกกันไว้โดยไม่ถูกดำเนินคดีก่อนหน้าที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้อาจจะมีผลบังคับใช้ ทำให้พยานที่เข้าร่วมกันคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าดังกล่าว อาจไม่ได้รับความคุ้มครองตามหลักการบังคับใช้กฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ที่วางหลักกฎหมายที่บัญญัติขึ้นในภายหลังหากแตกต่างไปจากกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำผิด ให้ใช้

กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดได้ ซึ่งผู้ศึกษาจึงยังเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมประเด็นการคุ้มครองพยานต่อไป

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 103/6 ประกอบประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ 11 รวมถึงระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2554 ข้อ 8 มีปัญหาที่ส่งผลต่อการคุ้มครองพยานโดยไม่ดำเนินคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ทำให้เกิดการตีความลักษณะพยานที่ได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตของการกระทำความผิด เงื่อนไขยื่นขอกันตนเป็นพยานในคดี และระยะเวลาการคุ้มครองพยานทางคดีในทางที่เป็นผลร้ายกับพยาน และความคุ้มครองก็ไม่ครอบคลุมมาตรการทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิของพยานอย่างร้ายแรง ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ในการบังคับใช้มาตรการกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มุ่งคุ้มครองพยานจากการถูกดำเนินคดีเนื่องจากการกระทำนั้นมิได้เกิดจากเจตนา หรืออาจมีส่วนร่วมมากน้อยต่างกันแล้วถูกกันเป็นพยานเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐผู้กระทำความผิดในระดับที่สูงกว่า และถือว่าพยานดังกล่าวเป็นผู้บริสุทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

การที่มาตรการทางกฎหมายคุ้มครองพยานในคดีมีปัญหาข้อกฎหมาย ทำให้ความชอบของกระบวนการทางกฎหมายของ ป.ป.ช. ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำผิดโดยอ้อมซึ่งมิได้มีเจตนาในการกระทำผิด รวมไปถึงการแสวงหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการใหญ่ต้องประสบกับอุปสรรค กระทบต่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างมาก เนื่องจากพยานที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการชี้เบาะแส หรือให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทุจริต หรือเป็นผู้รู้เห็นการกระทำผิด หรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิดนี้ ไม่ประสงค์เข้ามาเป็นพยานในคดี เพื่อให้สามารถลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นตัวการสำคัญได้ โดยเกรงที่จะได้รับผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนได้ ทำให้เจตนารมณ์คุ้มครองพยานในกระบวนการยุติธรรมจึงไม่อาจสำเร็จ และการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อควบคุมอาชญากรรมก็ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

จากการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 103/6 โดยเพิ่มเติมในวรรคสอง และวรรคสาม ดังนี้

“(วรรคสอง)...ในกรณีที่ภายหลังคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่าบุคคลตามวรรคหนึ่ง กระทำไปโดยการเชื่อโดยสุจริต หรือเป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม แต่มีข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่น ให้จัดให้มีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือแก่บุคคลดังกล่าว

(วรรคสาม) บุคคลตามวรรคสองนี้ ให้ถือว่าเป็นพยานที่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา โดยไม่ถูกดำเนินคดีทั้งทางอาญา ทางวินัย ทางปกครอง และทางแพ่ง”

2) แก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ.2554 ดังต่อไปนี้

(1) เพิ่มเติมคำนิยามของคำว่า “พยาน” ตามข้อ 3 ให้ชัดเจน โดยกำหนดนิยามคำว่า “พยาน” หมายความว่า “บุคคลผู้ซึ่งยังมิได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหารายใด รวมถึงบุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อมที่ได้ให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กันไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”

(2) กำหนดลักษณะ “พยานที่อาจถูกกันไว้” ตามข้อ 4 (1) ดังนี้ “เป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องหรืออาจมีส่วนร่วมในการกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง”

(3) กำหนดระยะเวลาเริ่มต้นกันพยาน ดังนี้ “ความคุ้มครองทางคดีให้ครอบคลุมถึงระยะเวลาที่พยานได้มีส่วนร่วม หรือส่วนเกี่ยวข้อง หรือรู้เห็น โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ และสภาพของการกระทำผิดนั้นด้วย”

3) เพิ่มเติมหลักการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้มีผลย้อนหลังถึงบุคคลที่เข้าเป็นมาพยานภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้งก่อนหรือหลังการแก้ไขเพิ่มเติมสิทธิของพยานนี้มีผลบังคับใช้

ทั้งนี้การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวจะทำให้มาตรการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีขอบเขตชัดเจน ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งทางวินัย ทางอาญา ทางปกครองหรือตามกฎหมายอื่น รวมถึงเป็นเครื่องการันตีสำหรับพยานที่มีส่วนร่วมหรือส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นการกระทำความผิด แต่เป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม และมีข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นทุกคน ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการแก้ไขเพิ่มเติมสิทธิของพยานจะมีผลเมื่อใด ให้เข้ามาร่วมเป็นพยานโดยไม่ต้องเกรงกลัวต่อผลร้ายที่ตนอาจได้รับ อันจะส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเกิดประสิทธิภาพสูงสุดอีกครั้งหนึ่ง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะนิติศาสตร์ และมหาวิทยาลัยพะเยารวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจในการทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าน อาจารย์ ดร. ไพรัช ธีระชัยมหิทธิ์คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา และคณะกรรมการที่ปรึกษาทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล. (2558). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, ปีที่ 5 ฉบับที่ 3, หน้า233.

ฐานิสรา พาหะมาก. (2555). **พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ศึกษาการนำมาตรการกันตัวบุคคลเป็นพยานมาใช้บังคับ**. วิทยานิพนธ์ น.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สิญภพ รูปเตี้ย. (2558). **การดำเนินคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. : ศึกษากรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ใช้อำนาจฟ้องคดี ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง พ.ศ. 2542.** วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.

สุดสงวน สุธีสร. (2545). **ศัพท์อาชญาวิทยา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษากิจ.

อนันตนัฏ แบ่งบุญ. (2557). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้กล่าวหาหรือให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียและนิวซีแลนด์.** วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540,11 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก. หน้า 1–99.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550,24 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 1–127.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1–90.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (2542, 17 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. หน้า 1–41.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) (2554,18 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 128 ตอนที่ 26 ก. หน้า 1–37.

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี (2554,17 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 128 ตอนที่ 50 ก. หน้า 25–27

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน (2554,15 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 128 ตอนที่ 64 ก. หน้า 11–14.

กลยุทธ์ทางการค้าเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Commercial Strategy for Enhancing the Competitive Advantage of Bakery Business in Meuang District, Phayao Province

นัคมน สุทธิสวัสดิ์โสภณ[1*] และ ปิยะพงษ์ แสงแก้ว[2]

Nukkamon Sutthisawatsopon[1*] and Piyapong Sangkaew[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการค้าเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 16 ร้าน โดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากประชากรทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS ค่าสถิติที่ใช้ในการนำเสนอผลการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน

จากการวิเคราะห์ธุรกิจโดยใช้วิธี Five Forces Model ของ Michael E. Porter พบว่า แรงกดดันที่ทำให้ธุรกิจนี้ต้องมีการปรับตัวโดยเรียงลำดับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ระดับการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบัน ระดับการคุกคามของธุรกิจทดแทน ระดับอำนาจการต่อรองของ Suppliers ระดับอำนาจการต่อรองของลูกค้า และระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน ผลการศึกษาชี้ว่าถึงแม้ว่าตลาดเบเกอรี่ในจังหวัดพะเยาจะมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในอัตราสูงแต่ผู้ประกอบการที่อยู่ในธุรกิจนี้ก็ยังเผชิญกับแรงกดดันค่อนข้างมากที่มาจากคู่แข่งที่มีอยู่เดิมในตลาด และคู่แข่งรายใหม่ที่จะเข้ามาในตลาด เนื่องจากโครงสร้างของธุรกิจเบเกอรี่นี้เอื้อต่อคู่แข่งรายใหม่ให้สามารถเข้ามาในตลาดธุรกิจเบเกอรี่ค่อนข้างง่าย กลยุทธ์ที่เหมาะสมของธุรกิจเบเกอรี่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่เหมาะสมนั้นควรเน้นการสร้างความแตกต่างของทั้งสินค้าและบริการ มากกว่าจะเป็นกลยุทธ์ผู้นำทางด้านราคาเพราะสินค้าเบเกอรี่ส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันทั้งทางด้านราคา ปริมาณ และตลอดจนสามารถทดแทนกันได้ดี

คำสำคัญ: กลยุทธ์ทางการค้า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ร้านเบเกอรี่ พะเยา

Abstract

This research aims to study business strategy for enhancing the competitive advantage of bakery business in Meuang District, Phayao Province. The tools used in this research include the interview of all 16

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Nukkamon7900@gmail.com

bakery entrepreneurs in Meuang District, Phayao Province. Data are analyzed by using SPSS program and the statistics used in this research are frequency, percentage, mean and standard deviation.

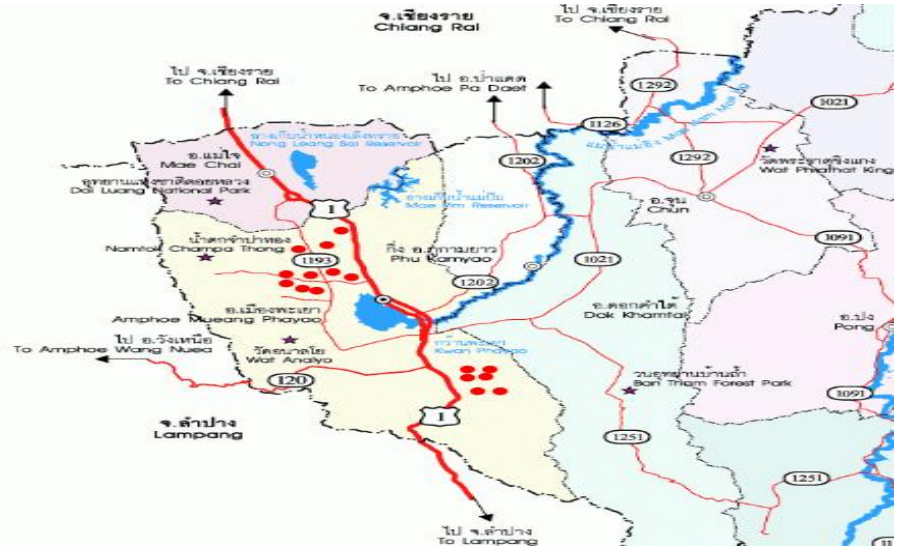
According to business analysis using the Five Forces Model based on the concept of Michael E. Porter, it finds that the pressures driving bakery firms in Meuang District, Phayao, to make an adaptation, sorted from the highest competitive force to the least competitive force, are the competition among existing firms, the threat of the substituted products, suppliers and bargaining power of customer. Even though the bakery industry in Meuang district has high growth rate, threats highly increase, caused by not only a high number of current existing firms, but also the more of new comers. In order to handle with this situation, the existing firms need to make an adaptation by applying the new market strategy. Among several business strategies proposed by Michael E. Porter such as differentiation, focusing and cost leadership strategies, differentiation seems to be the most suitable marketing strategy for all bakery firms in Muang District, Phayao.

Keywords: commercial strategy, competitive advantage, bakery shop, Phayao

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจเบเกอรี่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องเนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคของคนไทยที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปที่มีบริโภคขนมเบเกอรี่เดิมที่บริโภคเป็นอาหารว่างหรือทานเล่น ปัจจุบันพบว่าคนไทยมีพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เบเกอร์รี่แทนข้าวที่ปกติมักจะเป็นอาหารมื้อหลักของคนไทยอีกด้วย ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจาก มีการรับเอาวัฒนธรรมจากประเทศตะวันตกเขามามากขึ้นสอดคล้องกับวิถีชีวิตของเมืองที่ประชาชนมีชีวิตที่รีบเร่งและต้องการความสะดวก สบาย และรวดเร็วในการดำรงชีวิตมากขึ้น ด้านการผลิตมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเฉลี่ย 5.8-6.5% ต่อปี โดยในปี 2557 ประเทศไทยมีการผลิตเบเกอรี่กว่า 176,000 ตัน (ประเวศ ไชวา, 2559) เมื่อพิจารณาในด้านการบริโภคพบว่าคนไทยยังมีมีการบริโภคขนมปังเพียง 2-3 กิโลกรัม/คน/ปี เท่านั้น ซึ่งถือว่ามีปริมาณค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ

ในจังหวัดพะเยา ปัจจุบันพบว่ามีธุรกิจร้านเบเกอรี่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันสูง (16 ร้าน ;จากการสำรวจด้วยตัวเองและเป็นข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากร้านเบเกอรี่ส่วนใหญ่ไม่จดทะเบียนพาณิชย์ตรงตามกิจการที่ตนเองดำเนินกิจการอยู่) ดูจากแผนที่ภาพ 1 ร้านเบเกอรี่ของจังหวัดพะเยาตั้งอยู่ 3 พื้นที่หลักคือ 1.บริเวณรอบโซนใกล้ๆ ถนนรอบชายกว๊านพะเยา 2. บริเวณถนนตรงเส้นศาลหลักเมืองพะเยา และ 3.โซนฝั่งทางมหาลัยวิทยาลัยพะเยา จะเห็นได้ว่าร้านเบเกอรี่ในเขตพื้นที่ดังกล่าวได้มีการเจริญเติบโตอย่างแพร่หลาย อยู่ในรัศมีที่ไม่ห่างกันมาก ทำให้เกิดการแข่งขันสูงของธุรกิจนี้ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจร้านเบเกอรี่ที่เป็นของแบรนด์ของคนพะเยาก่อตั้งขึ้นมาเองสร้างแบรนด์และตราสินค้าเอง หรือว่าจะเป็นแบบแฟรนไชส์ที่มาตั้งเพื่อต้องการขยายสาขาขึ้นในจังหวัดพะเยา รวมถึงร้านเบเกอรี่ที่เกิดขึ้นในห้างของจังหวัดพะเยา เช่น แมคโคร, โลตัส, ห้างเจริญภัณฑ์ สามารถทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการซื้อผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้บริการร้านเบเกอรี่ได้หลากหลายร้านขึ้นมีข้อเปรียบเทียบในร้านนั้นๆ ที่มีสินค้าและผลิตภัณฑ์โดนเด่นมีให้เลือกหลากหลายกว่าต้องการของตนเอง ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้บริการร้านเบเกอรี่ได้หลากหลายร้านขึ้นมีข้อเปรียบเทียบในร้านนั้นๆ ที่มีสินค้าและผลิตภัณฑ์โดนเด่นมีให้เลือกหลากหลายกว่า

ภาพ 1 แผนที่ร้านเบเกอรี่ในเขตพื้นที่ศึกษา

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ทางการค้าเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เนื่องจากธุรกิจร้านเบเกอรี่ในจังหวัดพะเยามีการขยายตัวและแข่งขันสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการธุรกิจร้านเบเกอรี่ต้องปรับตัวกับธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง โดยการใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อรักษาสถานภาพทางธุรกิจหรือเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจร้านเบเกอรี่เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจและต้องทนรับกับสภาพการแข่งขันที่สูงให้ได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

ศึกษากลยุทธ์ทางการค้าเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

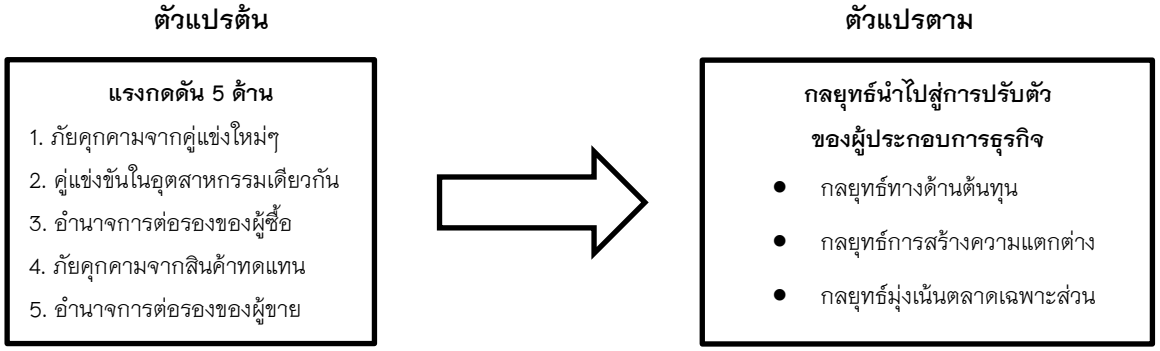
กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐาน

แรงกดดัน 5 ด้าน (Five forces model) 1.ภัยคุกคามจากคู่แข่งใหม่ๆ 2.คู่แข่งขันในอุตสาหกรรมเดียวกัน 3.อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ 4.ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน 5.อำนาจการต่อรองของผู้ขาย มีผลต่อการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

จากแนวคิดและทฤษฎี five forces model ของ Michael E.Porter ผู้ศึกษาได้นำมาประยุกต์ใช้ และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต้น แรงกดดัน 5 ด้าน และตัวแปรตามคือ กลยุทธ์นำไปสู่การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และมีแนวทางในการวิจัยมีการดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งมีทั้งหมด 20 ร้าน (จากการสำรวจด้วยตัวเองและเป็นข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากร้านเบเกอรี่ส่วนใหญ่ไม่จดทะเบียนพาณิชย์ตรงตามกิจการที่ตนเองดำเนินกิจการอยู่) การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาประชากรทั้งหมด แต่ก็สามารถมีการติดต่อเพื่อสัมภาษณ์มีผู้ตอบรับเพียง 16 ร้านเท่านั้น ซึ่งร้านที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้คือ 1) ร้าน @Home 2) ร้านปัง บ่ อ้าย 3) ร้านเค้กนมสด 4) ร้านผักบุ้งเบเกอรี่ 5) ร้านขนมปังโอชิน 6) ร้านเกรชเบเกอรี่ 7) A Ga Li Go 8) ชีวิต ชีวา 9) Lee kafei coffee & cake 10) Snow Café 11) เค้กบ้านไผ่ 12) คัพเค้ก@พะเยา 13) Coffee Mugs 14) The Garden 15) Chan coffee& Cake 16) More time

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งประกอบด้วย 4 ตอน โดยตอนที่ 1 จะเป็นการสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการหรือสถานภาพของผู้ตอบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่งงาน เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา เงินลงทุนเริ่มต้นในการทำธุรกิจ ในตอนที่ 2 จะเป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ เช่น ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ ลักษณะของธุรกิจ ประเภทธุรกิจ ลักษณะที่ตั้งร้านค้า เป็นต้น ตอนที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบว่าแรงกดดันทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ คู่แข่งขันในอุตสาหกรรมเดียวกัน, อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ, อำนาจการต่อรองของผู้ขาย, ภัยคุกคามจากคู่แข่งใหม่ๆ , ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน มีผลต่อการดำเนินธุรกิจเบเกอรี่อย่างไร ในการวิเคราะห์จะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ประเมินผลของแรงกดดันทั้ง 5 ด้าน ว่ามีผลต่อธุรกิจ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก หรือ มากที่สุด ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ 2541 :167) และสุดท้าย ตอนที่ 4 จะเป็นคำถามปลายเปิดโดยจะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบ ถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับธุรกิจร้านเบเกอรี่ เช่น ปัญหา และแนวทางแก้ไขการปรับตัวของธุรกิจ เป็นต้น

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจคุณภาพเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ตำรา หลักการและแนวคิด ทฤษฎี five forces model ของ Michael E.Porter และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นก็สร้างแบบจำลองทฤษฎีตามแบบแนวคิดทฤษฎีของ five forces model ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์ตามที่ศึกษาจากเอกสาร และกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษา นำแบบสัมภาษณ์นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ หลังจากที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแบบสัมภาษณ์แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อ (IOC) ได้เท่ากับ 1 ทุกข้อคำถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS ประมวลผลข้อมูล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.เกณฑ์การวัดระดับคะแนนของแบบสัมภาษณ์ วัดโดยการกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนนตัวแปรของค่าเฉลี่ยกำหนดความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ที่คะแนนแต่ละระดับจะแบ่งออกเป็นช่วงๆ มาวิเคราะห์เป็นอันตรภาคชั้น ดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551) ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

2.เกณฑ์การให้คะแนน สามารถนำมากำหนดระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับโดยแต่ละระดับมีคะแนนต่างกัน 0.80 ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

<u>ส่วนที่ 1</u> ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องของธุรกิจร้านเบเกอรี่

ตาราง 1 จำนวนและค่าร้อยละของตัวแทนผู้ประกอบการของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตาม ตำแหน่งงาน และ เพศ

	เพศ		
ตำแหน่งงาน	**หญิง**	**ชาย**	**รวม**
เจ้าของกิจการ/หุ้นส่วน	6	4	10
ผู้จัดการ	0	2	2
อื่นๆ	3	1	4
รวม	**9**	**7**	**16**

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจจร้านเบเกอรี่ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของกิจการ/หุ้นส่วน จำนวน 10 ร้าน ส่วนที่เหลือจะเป็นตำแหน่งผู้จัดการหรือพนักงานที่สามารถให้ข้อมูลภายในร้านได้ จำนวน 6 ร้าน จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจการร้านเบเกอรี่ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะเป็นหญิง จำนวน 9 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 90 ที่เหลืออีก 7 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 70เป็นเพศชาย

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของตัวแทนผู้ประกอบการของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำธุรกิจร้านเบเกอรี่ และระดับการศึกษา

	ระดับการศึกษา		
ประสบการณ์ในการทำธุรกิจ	**มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า**	**ปริญญาตรีหรือสูงกว่า**	**รวม**
0–1 ปี	3	2	5
2–3 ปี	0	5	5
มากกว่า 3 ปีขึ้นไป	1	5	6
รวม	**4**	**12**	**16**

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจร้านเบเกอรี่ส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 12 ร้าน และอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 4 ร้าน และส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจเบเกอรี่ มากกว่า 2 ปีขึ้นไป

<u>ส่วนที่ 2</u> ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของตัวแทนผู้ประกอบการของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตามระยะเวลาการดำเนินธุรกิจ และ ลักษณะธุรกิจ

	ลักษณะของธุรกิจ		
ระยะเวลาในการทำธุรกิจ	**กิจการส่วนตัว**	**แฟรนไชส์(ผลิตและจำหน่าย)**	**รวม**
1-2 ปี	5	0	5
3-5 ปี	4	1	5
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	6	0	6
รวม	**15**	**1**	**16**

หมายเหตุ:ประเภทธุรกิจทั้งหมดเป็นกิจการเจ้าของคนเดียว

จากตาราง 3 พบว่า ลักษณะของธุรกิจส่วนใหญ่จะเป็นกิจการส่วนตัวเป็นเจ้าของคนเดียว จำนวน 15 ร้าน ลักษณะของธุรกิจเป็นแบบแฟรนไชส์ จำนวน 1 ร้าน ส่วนใหญ่จะเป็นร้านที่มีระยะเวลาในการทำธุรกิจมากกว่า 5 ขึ้นไป

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของตัวแทนผู้ประกอบการของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตามเงินลงทุนเริ่มต้นในการทำธุรกิจ ลักษณะที่ตั้งร้าน และ รูปแบบการขายของร้าน

เงินลงทุนเริ่มต้นในการทำธุรกิจ	**ร้านเช่า**		**ร้านของตนเอง**		**รวม**
	ขายหน้าร้าน	ขาย+นั่งทานได้	ขายหน้าร้าน	ขาย+นั่งทานได้	
100,001 – 300,000 บาท	**1**	1	0	2	**4**
300,001 – 500,000 บาท	**2**	2	0	0	**4**
มากกว่า 500,000 บาท ขึ้นไป	**1**	1	0	6	**8**
รวม	4	4	0	8	16

ตาราง 4 พบว่า เงินลงทุนเริ่มต้นในการทำธุรกิจส่วนใหญ่ จะมากกว่า 500,000 บาท ขึ้นไป ส่วนลักษณะที่ตั้งร้าน จะมีทั้งแบบเช่าและเป็นร้านของตนเอง นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการขายของร้าน มีทั้งแบบขายหน้าร้านอย่างเดียวและสามารถนั่งท่านได้ในลักษณะร้านเช่าจำนวน 8 ร้าน ในลักษณะร้านของตนเองจะเป็นรูปแบบการขายที่สามารถนั่งทานได้ จำนวน 8 ร้าน เช่นกัน

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของตัวแทนผู้ประกอบการของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตาม ชนิดสินค้า และคู่แข่งในรัศมี 500 เมตร

ชนิดสินค้า	คู่แข่งในรัศมี 500 เมตร				รวม
	0	1	2	3	
B	2	1	0	2	5
BD	1	1	3	1	6
BDI	0	1	1	2	4
BDIO	1	0	0	0	1
รวม	**4**	**3**	**4**	**5**	**16**

หมายเหตุ: B(ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่), BD(ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่+เครื่องดื่ม), BDI (ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่+เครื่องดื่ม+เมนูไอศกรีม) BDIO (ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่+เครื่องดื่ม+เมนูไอศกรีม+อื่นๆ)

จากตาราง 5 พบว่า ร้านเบเกอรี่ส่วนใหญ่จะเป็นร้านที่ขายผลิตภัณฑ์เบเกอรี่อย่างเดียว จำนวน 5 ร้าน เป็นร้านที่ขายผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ +เครื่องดื่ม จำนวน 6 ร้าน และส่วนที่เหลือจะเป็นร้านที่ขายผลิตภัณฑ์+เครื่องดื่ม + อื่นๆ อีกจำนวน 5 ร้าน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ในรัศมี 500 เมตรมีร้านที่เป็นคู่แข่งมากสุด 3 ร้าน

ตาราง 6 จำนวน ค่าน้อยสุด ค่ามากสุดและค่าเฉลี่ย ของตัวแทนผู้ประกอบการของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

	จำนวน	ค่าน้อยสุด	ค่ามากสุด	ค่าเฉลี่ย
จำนวนลูกจ้าง/พนักงาน /เจ้าของ (คน)	16	1	10	4.31
จำนวนวันทำธุรกิจ (วัน)	16	6	7	6.81
จำนวนชนิดสินค้า (ชนิด)	16	2	40	15.13
ยอดขายสินค้า(ชิ้น/วัน)	16	0	200	68.44
ราคาเฉลี่ยของสินค้า (บาท/ชิ้น)	16	0	55	35.69
ต้นทุนเฉลี่ยของสินค้า (บาท/ชิ้น)	16	0	35	20.75
สัดส่วนของการขายปลีก(%)	16	60	100	88.44
สัดส่วนของการขายส่ง(%)	16	0	40	9.69

จากตาราง 6 พบว่า จำนวนลูกจ้าง/พนักงาน (รวมเจ้าของ) โดยเฉลี่ยแล้วจะอยู่ที่ประมาณ 4 คน มีจำนวนวันทำธุรกิจ โดยเฉลี่ยแล้ววันทำธุรกิจจะอยู่ที่ประมาณ 7 วัน มีจำนวนชนิดของสินค้ามีอยู่ประมาณโดยเฉลี่ยแล้ว 15 ชนิด มียอดขายสินค้าต่อวันอยู่ที่ประมาณ 68 ชิ้นและมีราคาเฉลี่ยของสินค้าต่อชิ้นประมาณ 36 บาท มีต้นทุนเฉลี่ยของสินค้าต่อชิ้นประมาณ 21 บาท มีสัดส่วนของการขายปลีกอยู่ที่ประมาน 88% และสัดส่วนของการขายส่งอยู่ที่ประมาณ 10%

ตาราง 7 จำนวน ค่าน้อยสุด ค่ามากสุดและค่าเฉลี่ย ของตัวแทนผู้ประกอบการของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

	จำนวน	ค่าน้อยสุด	ค่ามากสุด	ค่าเฉลี่ย
ต้นทุนเของแรงงาน (%)	16	0	50	16.81
ต้นทุนของวัตถุดิบ(%)	16	0	70	29.69
กำไร(ต่อชิ้น) (%)	16	0	50	22.50
กำไรจากธุรกิจ (%/ปี)	16	0	50	24.38

จากตาราง 7 พบว่า ต้นทุนของแรงต่อชิ้นอยู่ที่ประมาณ 17% และต้นทุนของวัตถุดิบต่อชิ้นอยู่ที่ประมาณ 30% มีกำไรต่อชิ้นอยู่ที่ประมาณ 23% และกำไรสุทธิจากธุรกิจต่อปีอยู่ที่ประมาณ 24%

<u>ส่วนที่ 3</u> ความคิดเห็นที่มีต่อกลยุทธ์ทางการค้าเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยใช้การวิเคราะห์แบบ Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ โดยใช้การโดยใช้การวิเคราะห์แบบ Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter ระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน

ระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน	Mean	S.D.	ความหมาย
1.ธุรกิจร้านเบเกอรี่ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันมีต้นทุนต่ำกว่าผู้ผลิตรายใหม่	2.63	0.96	ปานกลาง
2.ธุรกิจที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันเป็นที่รู้จักและมีลูกค้าประจำทำให้ยากต่อธุรกิจใหม่จะเข้ามาแข่งขัน	3.13	0.81	ปานกลาง
3.ในธุรกิจเบเกอรี่ ประสบการณ์และควบคุมช่องทางการจัดจำหน่ายทำให้ธุรกิจรายใหม่เข้ามาได้ยาก	2.75	1.07	ปานกลาง
4.ในธุรกิจเบเกอรี่รายใหม่ยากที่จะขอจดทะเบียนในการตั้งร้าน	2.13	1.09	น้อย
5.ธุรกิจรายเดิมจะมีมาตรการที่ต่อต้านอย่างรุนแรงเมื่อธุรกิจรายใหม่เข้ามาในตลาด	2.25	0.93	น้อย
6.ธุรกิจรายใหม่สามารถผลิตสินค้าและลอกเลียนแบบสินค้าปัจจุบันที่มีอยู่ในตลาดได้ง่าย	3.56	1.32	มาก
7.ธุรกิจเบเกอรี่ใช้เงินลงทุนสูงในการจัดตั้ง	4.00	0.73	มาก
รวม	**2.92**	**0.99**	**ปานกลาง**

จากตาราง 8 จากการวิเคราะห์แรงกดดันด้านความยากของธุรกิจรายใหม่ที่เข้ามาแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า แรงกดดันที่เกิดขึ้นดูจากภาพรวมแล้วธุรกิจนี้มีความสามารถในการป้องกันตัวเองจากคู่แข่งรายใหม่อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากต้นทุนของธุรกิจนี้ไม่สูงมากนัก ยังรักษาระดับลูกค้าได้อยู่อาจจะไม่ใช่ลูกค้าประจำสามารถทำการตลาดและการตั้งร้านได้ง่าย การรวมตัวกันของอุตสาหกรรมนี้ค่อนข้างต่ำ เงินลงทุนเท่านั้นที่เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับธุรกิจนี้

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ โดยใช้การโดยใช้การวิเคราะห์แบบ Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter ระดับการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบัน

ระดับการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบัน	Mean	S.D.	ความหมาย
1.ปัจจุบันอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจร้านเบเกอรี่อยู่ในระดับสูง	3.94	0.85	มาก
2.ในอนาคตคาดว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจร้านเบเกอรี่จะสูงขึ้น	4.06	0.85	มาก
3.การเข้ามาใช้บริการของลูกค้าในร้านเบเกอรี่มีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	3.56	0.73	มาก
4.ธุรกิจร้านเบเกอรี่มีความหลากลาย ในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ด้านบริการ ให้เลือกสรร	3.88	0.81	มาก
5.ธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบันที่ดำเนินกิจการอยู่มีขนาดใกล้เคียงกัน	3.81	0.54	มาก
6.คู่แข่งธุรกิจร้านเบเกอรี่ค่อนข้างหลากหลาย	4.13	0.72	มาก
7.ธุรกิจนี้การเข้าถึงข้อมูลต่างๆ เช่น ลูกค้า คู่แข่ง ฯลฯ ค่อนข้างซับซ้อนและลำบาก	3.00	0.90	ปานกลาง
8.ธุรกิจร้านเบเกอรี่มีการแข่งขันสูง	4.50	0.73	มาก
9.ธุรกิจร้านเบเกอรี่มีการเข้าและเลิกกิจการได้ง่าย	4.13	0.81	มาก
10.ธุรกิจเบเกอรี่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย	2.50	1.03	น้อย
รวม	**3.75**	**0.80**	**มาก**

จากตาราง 9 จากการวิเคราะห์แรงกดดันด้านการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า แรงกดดันที่เกิดขึ้นดูจากภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมากยิ่งอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจร้านเบเกอรี่มากการแข่งขันของธุรกิจนี้ก็มากด้วยเช่นกัน

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ โดยใช้การโดยใช้การวิเคราะห์แบบ Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter ระดับความต้องการของลูกค้า

ระดับความต้องการของลูกค้า	Mean	S.D.	ความหมาย
1.ลูกค้ามีความต้องการซื้อสินค้าเบเกอรี่มากกว่ากำลังผลิตที่ผลิตได้	2.37	0.96	น้อย
2.ลูกค้ามีอำนาจการต่อรองค่อนข้างสูงจนบางครั้งทำให้ส่วนต่างของกำไรสินค้าลดลง	2.81	0.75	ปานกลาง
3.ลูกค้าชอบรูปแบบและเอกลักษณ์ ความแตกต่างจากร้านเบเกอรี่ทั่วไป	3.81	1.05	มาก
4.ลูกค้าชอบเลือกเข้าร้านเบเกอรี่ที่เป็นที่รู้จักมากกว่าร้านเบเกอรี่ที่เป็นที่รู้จักน้อยกว่า	3.38	1.36	มาก
5. ลูกค้ามักจะสนใจ หากร้านไหนที่มีโปรโมชั่นให้หรือข้อเสนอพิเศษให้	3.69	0.70	มาก

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ โดยใช้การโดยใช้การวิเคราะห์แบบ Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter ระดับความต้องการของลูกค้า (ต่อ)

ระดับความต้องการของลูกค้า	Mean	S.D.	ความหมาย
6.ลูกค้ามีความอ่อนไหวกับราคาและคุณภาพของผลิตภัณฑ์	3.94	0.77	มาก
7.ลูกค้าที่รับผลิตภัณฑ์เราไปขายต่อ(ขายส่ง) จะมีส่วนแบ่งทางกำไรเป็น%	2.62	0.81	ปานกลาง
8.ลูกค้า(ขายส่ง)มีแนวโน้มที่จะเป็นเป็นคู่แข่งกับร้านเราในอนาคต	2.81	0.75	น้อย
รวม	**3.18**	**0.90**	**ปานกลาง**

จากตาราง 10 จากการวิเคราะห์แรงกดดันจากความต้องการของลูกค้า ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า แรงกดดันที่เกิดขึ้นจากความต้องการของลูกค้าส่วนใหญ่แล้วอยู่ในระดับปานกลาง ลูกค้ามีความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการบริโภคค่อนข้างเร็ว ชอบทดลองแล้วก็ก็เปลี่ยนใจได้ง่าย ก็มีความอ่อนไหวกับราคาสินค้า

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ โดยใช้การโดยใช้การวิเคราะห์แบบ Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter ระดับการคุกคามของธุรกิจทดแทน

ระดับการคุกคามของธุรกิจทดแทน	Mean	S.D.	ความหมาย
1.ราคาสินค้าของเรา ไม่ได้แตกต่างจากคู่แข่ง	3.37	0.72	ปานกลาง
2.ร้านเบเกอรี่ระดับเดียวกับเรามีจำนวนมาก และสามารถทดแทนผลิตภัณฑ์กับของเราได้ดี	3.44	0.96	มาก
3.หากลูกค้าไม่ชอบสินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการของเราก็สามารถเปลี่ยนใจได้ทันที	3.69	0.95	มาก
รวม	**3.50**	**0.88**	**มาก**

จากตาราง 11 จากการวิเคราะห์แรงกดดันจากการภัยคุกคามของสินค้าทดแทนของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ภัยคุกคามของสินค้าทดแทนดูจากภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก เนื่องจากราคาสินค้าไม่ได้แตกต่างกันมากถือว่าราคาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน มีลักษณะของร้านเบเกอรี่ระดับเดียวกันมีจำนวนมาก สามารถหาซื้อสินค้าทดแทนกันได้ง่าย

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ โดยใช้การโดยใช้การวิเคราะห์แบบ Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter ระดับการต่อรองของ Suppliers

ระดับการต่อรองของ Suppliers	Mean	S.D.	ความหมาย
1.แรงงาน(พนักงาน) หายากและมีการหมุนเวียนสูง	3.75	1.24	ปานกลาง
2.Partners(ของธุรกิจ) มีอำนาจต่อรองสูงบางครั้งขอเพิ่มค่าบริการจนมีผลกระทบต่อกำไรของธุรกิจ	3.06	0.93	ปานกลาง
3.Partner(ของธุรกิจ) มีการแข่งขันสูง หากบริษัทที่จ้างไม่สามารถทำตามมาตรฐานที่ต้องการ เราก็สามารถเปลี่ยนบริษัทใหม่ได้	3.06	0.68	ปานกลาง
4.Partner(ของธุรกิจ) ที่ใช้อยู่มีอิทธิพลต่อความอยู่รอดของธุรกิจเป็นอย่างมาก	2.94	0.77	ปานกลาง
5.Partner(ของธุรกิจ) ที่มีอยู่เป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจเราประสบความสำเร็จ	3.25	0.93	มาก
รวม	**3.20**	**0.91**	**ปานกลาง**

จากตาราง 12 พบว่า จากการวิเคราะห์แรงกดดันจากการต่อรองของ Suppliers ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า แรงกดดันที่เกิดขึ้นจากการต่อรองของ Suppliers ภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสามารถหาซื้อสินค้าและวัตถุดิบได้เองในพื้นที่ โดยไม่ต้องผ่านตัวแทนจำหน่ายสินค้า การต่อรองของ Suppliers จึงมีอิทธิพลต่อธุรกิจนี้ไม่มากเท่าไหร่

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของธุรกิจร้านเบเกอรี่ โดยใช้การโดยใช้การวิเคราะห์แบบ Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter

รายการ	Mean	S.D.	ความหมาย
ระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน	2.92	0.99	ปานกลาง
ระดับการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบัน	3.75	0.80	มาก
ระดับความต้องการของลูกค้า	3.18	0.90	ปานกลาง
ระดับการคุกคามของธุรกิจทดแทน	3.50	0.88	มาก
ระดับการต่อรองของ Suppliers	3.20	0.91	ปานกลาง

จากตาราง 13 ผลจากการวิเคราะห์แรงกดดัน 5 ด้าน (Five Forces Model) ตามแนวคิดของ Michael E.Porter พบว่า ระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน ($\bar{X}$ = 2.92) มีอยู่ในระดับปานกลาง ระดับการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบัน ($\bar{X}$ =3.75) มีอยู่ในระดับมาก ระดับความต้องการของลูกค้าระดับ ($\bar{X}$ =3.18) มีอยู่ในระดับปานกลาง การคุกคามของธุรกิจทดแทน ($\bar{X}$ =3.50) อยู่ในระดับมาก ระดับการต่อรองของ Suppliers ($\bar{X}$ =3.20) อยู่ในระดับปานกลาง

<u>ส่วนที่ 4</u> ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีการทำธุรกิจร้านเบเกอรี่กันเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะกันการแข่งกันด้านราคาและการควบคุมการผลิตสินค้าและบริการ ร้านที่มีอยู่เดิมแล้วควรจะมีการปรับปรุงและขยายกิจการของตนเองให้มีความหลากหลายมีการบริการในด้านอื่นๆเพิ่มขึ้น เช่น เพิ่มจำนวนชนิดของสินค้า เพิ่มเมนูให้หลากหลายเน้นการรักษาคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

จากการวิเคราะห์แรงกดดัน 5 ด้าน Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter ประเมินจากผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาครั้งนี้ โดยผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้จากแรงกดดัน 5 ด้านของธุรกิจร้านเบเกอรี่ ดังนี้

ระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.92) ผู้ผลิตรายใหม่ที่เข้ามาแข่งขันมีผลค่อนข้างมากในเรื่องการขอจดทะเบียนในการตั้งร้านธุรกิจนี้สามารถทำได้ง่ายมาก และการตอบโต้จากธุรกิจที่มีอยู่เดิมค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตามผู้ผลิตรายใหม่อาจจะประสบปัญหาในเรื่องการตัดสินใจลงทุนเพราะใช้เงินลงทุนสูง ดังนั้นถ้าผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาแล้วจะออกหรือเลิกกิจการค่อนข้างยาก แต่ในขณะเดียวกัน ผู้ผลิตรายใหม่ก็สามารถเข้ามาได้ง่ายหากบุคคลใดที่มีเงินทุนและมีความต้องการที่จะทำธุรกิจนี้ เพราะต้นทุนไม่สูงโอกาสที่ผู้ผลิตรายใหม่อยากจะเข้ามาก็ทำได้ง่าย และบางครั้งยี่ห้อหรือตราแบรนด์สินค้าที่ขายก็อาจจะไม่ใช่ข้อกีดกันที่ดีในการเข้ามาของผู้ผลิตรายใหม่ ส่วนช่องทางการจัดจำหน่ายก็ไม่ได้ยากอะไร แค่มีหน้าร้านก็ขายได้แล้ว การผลิตสินค้าและลอกเลียนแบบสินค้าสามารถทำตามได้ง่าย

ระดับการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.75) จากอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจร้านเบเกอรี่อยู่ในระดับมาก มีคู่แข่งขันที่มีอยู่อย่างมากมายในธุรกิจร้านเบเกอรี่ มีผู้ประกอบการธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจเบเกอรี่มานานหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่เข้ามาใหม่ เมื่อมีคู่แข่งขันสูงขึ้น แต่ละร้านจะต้องมีการพัฒนากลยุทธ์และพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ออกมาต่อสู้กับคู่แข่งที่เกิดขึ้นรายใหม่เพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจของตนเอง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่บอกว่าเกิดการแข่งขันกันมากในธุรกิจร้านเบเกอรี่ จึงทำให้ธุรกิจนี้เจริญเติบโตเร็วมีการขยายตัวและมีการปรับตัวกับธุรกิจเบเกอรี่เป็นอย่างมาก ในอนาคตคาดว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจร้านเบเกอรี่จะสูงขึ้นกว่านี้ ส่วนการเข้าถึงข้อมูลของลูกค้าและคู่แข่งนั้นก็สามารถทำได้ง่าย มีการเข้าจดทะเบียนตั้งร้านและเลิกกิจการได้ง่าย ผู้ประกอบการจะต้องสรรหาแนวทางหรือใช้กลยุทธ์ทุกอย่างมาปรับใช้เน้นกลยุทธ์สร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการเป็นรักษามาตรฐานของตลาด เพื่อให้ดึงดูดลูกค้าให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุดเน้นการสร้างความแตกต่างโดยมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เช่น มีการจัดชุดเบรคอาหารว่าง จัดทำเป็นของฝาก ของที่ระลึก ฯลฯ ปรับปรุงพัฒนาสินค้าและบริการของตนเองเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ

ระดับความต้องการของลูกค้าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.18) บางครั้งลูกค้ามีความต้องการซื้อสินค้ามากกว่ากำลังผลิตที่จะผลิตได้ตลาดเบเกอรี่มันโตก็จริงแต่กำลังการผลิตก็มากสามารถสนับสนุนตลาดได้อยู่ ส่วนใหญ่แล้วลูกค้าชอบเลือกเข้าร้านเบเกอรี่ที่เป็นที่รู้จักมากกว่าร้านเบเกอรี่ที่เป็นที่รู้จักน้อยกว่าเพราะอย่างน้อยก็มีคนนิยมซื้อมาก นอกจากนี้ลูกค้าชอบรูปแบบและเอกลักษณ์ร้านเบเกอรี่ที่แตกต่างจากร้านเบเกอรี่ทั่วไป เน้นการสร้างความแตกต่าง เช่น มีโปรโมชั่นพิเศษให้ลูกค้าหรือมีข้อเสนอพิเศษ ทำให้ลูกค้าสามารถเลือกซื้อร้านเบเกอรี่ใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าว่าชอบรูปแบบไหน มีให้เลือกหลากหลาย เน้นคุณภาพการบริการ

ราคาไม่สูงมาก นอกจากนี้ลูกค้ามีความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการบริโภคค่อนข้างเร็ว ชอบทดลองแล้วก็ก็เปลี่ยนใจได้ง่าย มีความอ่อนไหวกับราคาสินค้า

ระดับการคุกคามของธุรกิจทดแทนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.50) ร้านเบเกอรี่ส่วนใหญ่ราคาสินค้าไม่ได้แตกต่างกันมากถือว่าราคาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน มีลักษณะของร้านเบเกอรี่ระดับเดียวกันมีจำนวนมากสามารถหาซื้อสินค้าทดแทนกันได้ง่ายถ้าหาลูกค้าไม่ชอบสินค้าและบริการ ควรเน้นความแตกต่างในการบริการ เช่น มีที่จอดรถสะดวกต่อการเดินทางมาใช้บริการ มีการบริการลูกค้าที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส สุขภาพ เรียบร้อย และตอบสนองความต้องการที่รวดเร็ว ฯลฯ การบริการเหล่านี้จะอยู่ในความทรงจำของลูกค้าเสมอ สามารถทำให้พวกเขาประทับใจกลับมาใช้บริการร้านเราอีกแน่นอน

ระดับการต่อรองของ Suppliers อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.20) เนื่องจากแรงงาน (พนักงาน) มีการหมุนเวียนสูงอาจจะมีการพิจารณาโดยการเพิ่มค่าจ้างให้ได้แต่ก็ต้องมีทักษะและความสามารถในการทำงานเพิ่มขึ้นด้วย เช่น ถ้าผลิตได้เกินเป้าที่กำหนดไว้อาจจะมีรายได้พิเศษให้เป็นแรงจูงใจ (Incentive) ธุรกิจร้านเบเกอรี่ สามารถหาซื้อสินค้าเองได้ในพื้นที่ โดยไม่ต้องผ่านตัวแทนจำหน่ายสินค้า การต่อรองของ Suppliers จึงไม่ค่อยมีผลต่อธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยามากเท่าไหร่

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์แรงกดดัน 5 ด้าน Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E.Porter พบว่าการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ในปัจจุบันและการคุกคามของธุรกิจจากสินค้าทดแทนอยู่ในระดับมาก ถึงแม้จะมีอัตราการเจริญเติบโตสูงก็มีการแข่งขันมากของธุรกิจนี้ทำให้มีคู่แข่งและสินค้าทดแทนเข้ามาแข่งขันในตลาดได้ง่าย เช่น ตลาดที่มีการแข่งขันสูงต้นทุนใกล้เคียงกัน ทำให้ผู้บริโภคมีอำนาจในการต่อรองสูง เป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ดังนั้นผู้ผลิตต้องพัฒนาสินค้าและบริการโดยเน้นการสร้างความแตกต่าง จะมีผลทำให้เมื่อสินค้ามีความแตกต่าง สินค้าอื่นจะไม่สามารถทดแทนกันได้อีกต่อไป เช่นนี้จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจร้านเบเกอรี่ในจังหวัดพะเยาสามารถกำหนดราคาให้สูงขึ้นได้ ถ้าสินค้าเราไม่เหมือนร้านอื่นก็สามารถกำหนดราคาเพิ่มขึ้นได้ ควรมีการทำการตลาดเชิงรุกมากขึ้นโดยการออกไปจัดออกบูทหรือจัดกิจกรรมการขายนอกสถานที่เพื่อเป็นการทำการตลาดทำให้บุคคลอื่นรู้จักสินค้าเรามากขึ้น นอกจากนี้ ต้องเน้นคุณภาพบริการและการบริการเป็นแบบมาตรฐานเดียวกันเสมอ ปรับปรุงพัฒนาสินค้าและบริการของตนเองเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ เน้นราคาไม่สูงมาก โดยราคาที่ขายจะต้องไม่แพงมาก เมื่อเทียบกับคุณภาพผลิตภัณฑ์เบเกอรี่และเป็นราคาที่เหมาะสมกับวัตถุดิบและอร่อยจริง ตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย เน้นการสร้างความแตกต่างด้านเอกลักษณ์ของธุรกิจให้โดดเด่นให้สร้างแตกต่างร้านคนอื่น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาผู้ประกอบการธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตพื้นอื่นนอกเหนือจากเขตบริเวณอำเภอเมือง ควรจะศึกษาเขตต่างอำเภอด้วยเพื่อให้ข้อมูลในการวิเคราะห์ความได้เปรียบทางการแข่งของธุรกิจร้านเบเกอรี่ทีที่แตกต่างกันออกไปเพื่อให้ในส่วนของเนื้อหาครอบคลุมในการวิเคราะห์เพิ่มเติมมากกว่านี้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษากลยุทธ์ทางการค้าเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจร้านเบเกอรี่ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากมีบุคคลหลายท่านได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ให้ข้อเสนอแนะคำปรึกษาและความคิดเห็น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมีส่วนทำให้การศึกษาค้นคว้าสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านเบเกอรี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ทุกท่านที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ที่ให้ความรู้ คำชี้แนะ ตลอดจนแนะนำแนวทางในการทำงานการศึกษาค้นคว้า และเพื่อนนิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ที่ให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

เกียติคุณบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์

ณัฐพล ทิวงศ์ษา. (2552). **ศึกษาระดับการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดของร้านเบเกอรี่ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ธุรกิจ คิดใหม่.(2559). เบเกอรี่ไทยยังไปต่อได้ แต่ต้องอ่านตลาดออก และติดอาวุธด้วยเทคโนโลยี. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2560, จาก https://brandinside.asia/bakery-business-opportunity/

นภาวรรณ คณานุรักษ์. (2554). **กลยุทธ์ทางการตลาด** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท ซีวีแอลการ จำกัด.

น่ารัก ตันเสนีย์. (2550). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประเวศ ไชวา. (2559). **ภาวะการแข่งขันของอุตหกรรมเบเกอรี่ของไทย.** สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2560, จาก http://fic.nfi.or.th/foodindustry_ceo_view.php?smid=1126

ภัควลัญชญ์ โล่วีระเดช. (2559**). ความพร้อมต่อแรงกดดัน 5 ประการ ของธุรกิจโรงแรมระดับ 3 ดาวในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย**. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา

ศูนย์อัจริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (2558). ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2560, จาก http://fic.nfi.or.th/MarketOverviewDomesticDetail.php?id=77

สมสมร ตันเสรีสกุล. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ตลาดระดับบนที่มีร้านจำหน่ายภายในห้างสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

โสมรวี จินดาทา. (2550). **ปัจจัยด้านการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านเบเกอรี่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

Joan Magretta. (2557). **หลักคิดเรื่องกลยุทธ์และการแข่งขัน** (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ:ส.เอเชียเพรส.

การจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม : กรณีศึกษากองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ค่ายขุนเจืองธรรมิกราช ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Waste Management for Value Added: A Case Study of 17th Royal Thai Artillery Battalion Khai Khunchueangthammikkarat TambonTha Wang Thong, Amphoe Mueang, Phayao Province

นิตยา ปรางค์สุวรรณ[1*] และ สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์[2]

Nittaya Prangsuwan[1*] and Sittichai Lewiwatwong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ค่ายขุนเจืองธรรมิกราช ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา วิธีการศึกษาดำเนินตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ จากนั้นจึงนำข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ผู้บังคับกองร้อย จ่ากองพัน และจ่ากองร้อย รวมทั้งสิ้น 10 คน

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 มีแนวทางการจัดการขยะ โดยใช้การคัดแยกและการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย (3Rs) คือ การลดปริมาณขยะ (reduce) , การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำสิ่งของที่ใช้งานไปแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้มาใช้อีกอย่างคุ้มค่า และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยการแยกขยะออกมาเป็นขยะรีไซเคิล ซึ่งเมื่อดำเนินการตามหลัก 3Rs แล้ว ก็จะเหลือปริมาณขยะที่จะทิ้งน้อยลง กองพันมีวิธีดำเนินการจัดการขยะ โดยคัดแยกขยะออกเป็น 4 ประเภทคือ ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะอันตราย และขยะรีไซเคิล ซึ่งขยะรีไซเคิลทางกองพันจะจัดรถไปรับตามกองพัน กองร้อย และบ้านพัก ทุกสัปดาห์เพื่อนำไปเก็บไว้ในโรงเก็บขยะของกองพัน จากนั้นจะทำการคัดแยกขยะรีไซเคิลมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ส่วนขยะรีไซเคิลที่เหลือก็จะนำไปขาย การนำขยะรีไซเคิลมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะรีไซเคิล เช่น กระป๋องพลาสติก กระป๋องแป้ง กระป๋องน้ำมันเครื่อง เศษผ้า มาทำความสะอาด จากนั้นจึงนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ มีปัจจัยในการสร้างมูลค่าเพิ่ม 2 ปัจจัย คือ 1. การนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ การคัดแยกขยะรีไซเคิลเพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้ถูพื้นและพรมจากเศษผ้า ส่วนขยะรีไซเคิลที่เหลือก็นำไปขาย 2. ด้านการบริหารการออกแบบ การทำขยะให้เป็นชิ้นงาน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ประกอบด้วย 2.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การออกแบบให้มีเอกลักษณ์ หรือมีความโดดเด่นกว่าของคนอื่น มีความทนทาน แข็งแรง ไม่หลุดง่าย ใช้ได้นาน ราคาขายเท่ากับในตลาดแต่มีคุณภาพ 2.2 กระบวนการทำขยะรีไซเคิลให้เป็นชิ้นงาน ได้แก่ การคัดแยกขยะตามคุณสมบัติที่

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : peetay_bgt@hotmail.com

ต้องการ โดยดูจากรูปร่างและขนาด แล้วนำมาเข้ากระบวนการทำให้เป็นชิ้นงาน ตามความถนัดของแต่ละบุคคล 2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าว่าผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ แข็งแรงทนทาน และมีอายุการใช้งานที่นาน การดูแลรักษาก็สามารถทำได้ง่าย ด้านส่งเสริมการขายลูกค้าใช้ดีแล้วบอกต่อ ถือเป็นการส่งเสริมการตลาดที่มีราคาถูกที่สุดและได้ผลดีที่สุด ส่วนการจำหน่ายจะมีการสั่งสินค้าจากชุมชนบ้านโป่งศรีนคร ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และประชาชนทั่วไปที่สนใจ การออกบู๊ทงานแม่บ้านร่วมกับทางกองพลทหารราบที่ 7 และวางจำหน่ายที่ร้านค้าสวัสดิการของกองพัน

คำสำคัญ: การจัดการขยะ การสร้างมูลค่าเพิ่ม

Abstract

This research studies on “Waste Management for Value Added: A Case Study of 17th Royal Thai Artillery Battalion Khai Khunchueangthammikkarat TambonTha Wang Thong, Amphoe Mueang, Phayao Province” The objectives of this research is waste management approach to create added value. The study methodology qualitative research In-dept interview 10 person .

It was found the process of solid waste management of The 17th Artillery Battalion has a waste management approach. Using the separation and utilization of solid waste (3Rs) is to reduce the amount of waste , reuse, the use of used items, but also to use it for cost-effective use and recycling by separating waste into recyclable waste. When the 3Rs are implemented, the amount of waste left will be reduced. Battalion has a way to handle the garbage by separating waste into four categories: organic waste, general waste, hazardous waste, and recycled waste. The garbage collected by the battalion will be picked up by the company's battalions and cottages every week to be stored in the battalion garbage shed. Then the waste will be sorted into recyclables. The remaining recyclable waste will be sold. Recycling of garbage into products adding value to recyclable waste such as cans, plastic cans, canned powder, lubricant oil to clean. Then it is made into a product. There are 2 factors to create value. 2 factors to add value: 1. Recycling is the separation of recyclable waste to be processed into products such as grass broom floor mats and carpet rugs. The remaining recyclable waste is to sell. 2. Design management to make a workpiece and product development to create value added. 2.1 Product design includes a unique design and workpiece more prominent than others, it is durable, strong and easy to use, price as equal as market price but the product has quality. 2.2. The process of recycling waste into a workpiece is the separation of waste according to the requirements shape and size then put into the process of making a workpiece. 2.3 Product development involves building confidence in customers that the product is durable long lastingand easy care. Care is easy. Promote the customer good use to tell. It is the cheapest and most effective marketing promotion. The distribution will be ordered from Ban Pong Srinakorn Community, Tambon Rongchang, Amphoe padad, Chiangrai Province. And also interested general public. The product will be exhibited with the housekeeper booth joins the 7th Infantry Brigade and is available at the battalion welfare shop.

Keywords: Waste management, Value creation

บทนำ

ปัญหาของขยะมูลฝอยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ตามรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ระบุว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มขยะเพิ่มขึ้นปีละ 600,000 ตัน จากปริมาณขยะปัจจุบัน 26.85 ล้านตันต่อปี และมีปริมาณขยะตกค้าง 30 ล้านตันต่อปี ขณะที่การกำจัดขยะนั้นทำถูกต้องเพียง 8.34 ล้านตันต่อปี อีกประมาณ 7.09 ล้านตัน ถูกกำจัดอย่างผิดวิธี เช่น การเทกองในบ่อดิน การเผากลางแจ้ง หรือการลักลอบทิ้งในพื้นที่รกร้าง (สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 8 กาญจนบุรี,2559) ปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาที่สะสมมานานและมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายๆ ประการ เช่น การเพิ่มขึ้นอยางรวดเร็วของปริมาณขยะมูลฝอย สาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนมีความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยสินค้ามาใช้มากขึ้น และเพิ่มปริมาณการผลิตขยะ จึงต้องมีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ขยะหรือของเสียที่เกิดขึ้น ถูกกำจัดหรือทำลายได้หมดอย่างถูกวิธี เพื่อไม่ก่อให้เกิด ผลกระทบในด้านอื่น ๆ ตามมา การจัดการขยะอย่างเป็นระบบจะต้องเริ่มจัดการตั้งแต่แหล่งกำเนิดไปจนถึงการนำไปกำจัดทำลาย

ปัญหาจากการเพิ่มขึ้นของกำลังพลและครอบครัวของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 สิ่งที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้น จากเดิม ปี พ.ศ. 2557-2559 มีปริมาณขยะสัปดาห์ละ 500-600 กิโลกรัม แต่ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2560 ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเป็นสัปดาห์ละ 700 กิโลกรัม ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เศษอาหารที่เหลือจากการบริโภคก็ทิ้งใส่ถุงมัดปากถุงแล้วทิ้งรวมกับเศษกระดาษ ถุงพลาสติก กระป๋อง หรือของไม่ใช้แล้ว ถังขยะส่วนใหญ่ใช้ถังเพียงใบเดียว ไม่มีการใช้ถุงรองภายในเพื่อรองรับขยะ การทิ้งขยะจะทิ้งตามที่สาธารณะหรือที่ว่างของผู้อื่น หรือใช้วิธีเทกองและเผาทิ้งกลางแจ้งแบบไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งมีทั้งขยะมูลฝอยอินทรีย์ เช่น กิ่งไม้ เศษใบไม้ หรือขยะมูลฝอยที่ทำลายชั้นบรรยากาศ เช่น พลาสติกโฟม จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดปัญหาสุขอนามัยกับผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ปัญหาขยะมูลฝอยของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 และบ้านพักกำลังพลและครอบครัว คือการทิ้งขยะแบบไม่มีแบบแผน ไม่ถูกสุขลักษณะ หรือการกำจัดขยะยังไม่เป็นระบบ ขาดการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง จากปริมาณขยะทั้งหมด 700 กิโลกรัม/สัปดาห์ มีการจัดเก็บขยะเพียง 670 กิโลกรัม ที่เหลือ 30 กิโลกรัม จัดเก็บไม่หมดทำให้เกิดขยะตกค้าง ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ทัศนียภาพไม่สวยงาม ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม กองพันทหารปืนใหญ่จึงได้มีแนวทางในการดำเนินการจัดการขยะ เพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อการดำรงชีวิตของกำลังพลและครอบครัว ในด้านสุขอนามัยและส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม และนำวิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะ โดยการนำขยะไซเคิลไปขาย และนำมาคัดแยกทำเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อร่วมแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของกำลังพลและครอบครัว ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณขยะลดลง ซึ่งถ้าไม่มีการจัดการขยะ นำขยะไปกำจัดทั้งหมดก็จะเกิดการสูญเปล่า เพราะขยะบางประเภทสามารถนำมาใช้ประโยชน์ และสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้ โดยหลักการสำคัญของรูปแบบการจัดการขยะเพื่อให้เกิดการจัดการและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการคัดแยกและการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยตามแนวทางการดำเนินงาน 3Rs ตั้งแต่การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มีวิธีการจัดการขยะตั้งแต่แหล่งกำเนิด เริ่มจากการคัดแยกขยะตามประเภทของขยะ ตั้งแต่ในสถานที่ทำงาน และครัวเรือนครอบครัวกำลังพลก่อนเป็นลำดับแรก โดยแยกเป็นขยะอินทรีย์ ส่งเสริมให้นำมาทำปุ๋ยหมัก เพื่อนำมาใช้กับพืชผักที่ปลูกไว้ ขยะอันตราย นำไปกำจัด ขยะรีไซเคิลที่ถูกแยกไว้จะนำไปขายให้วงษ์พาณิช อีกส่วนหนึ่งจะนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการนำไปทำผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้ให้กับกำลังพลและครอบครัวอีกทางหนึ่ง ซึ่งทำให้ปริมาณขยะทั่วไปที่จะนำไปกำจัดมีจำนวนลดลง ผลจากการดำเนินการจัดการขยะตามแนวทาง 3Rs ตั้งแต่การลดการใช้

(Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการคัดแยกขยะรีไซเคิลมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะ รวมไปถึงการกำจัดขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก ทำให้กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้ในระดับหนึ่ง

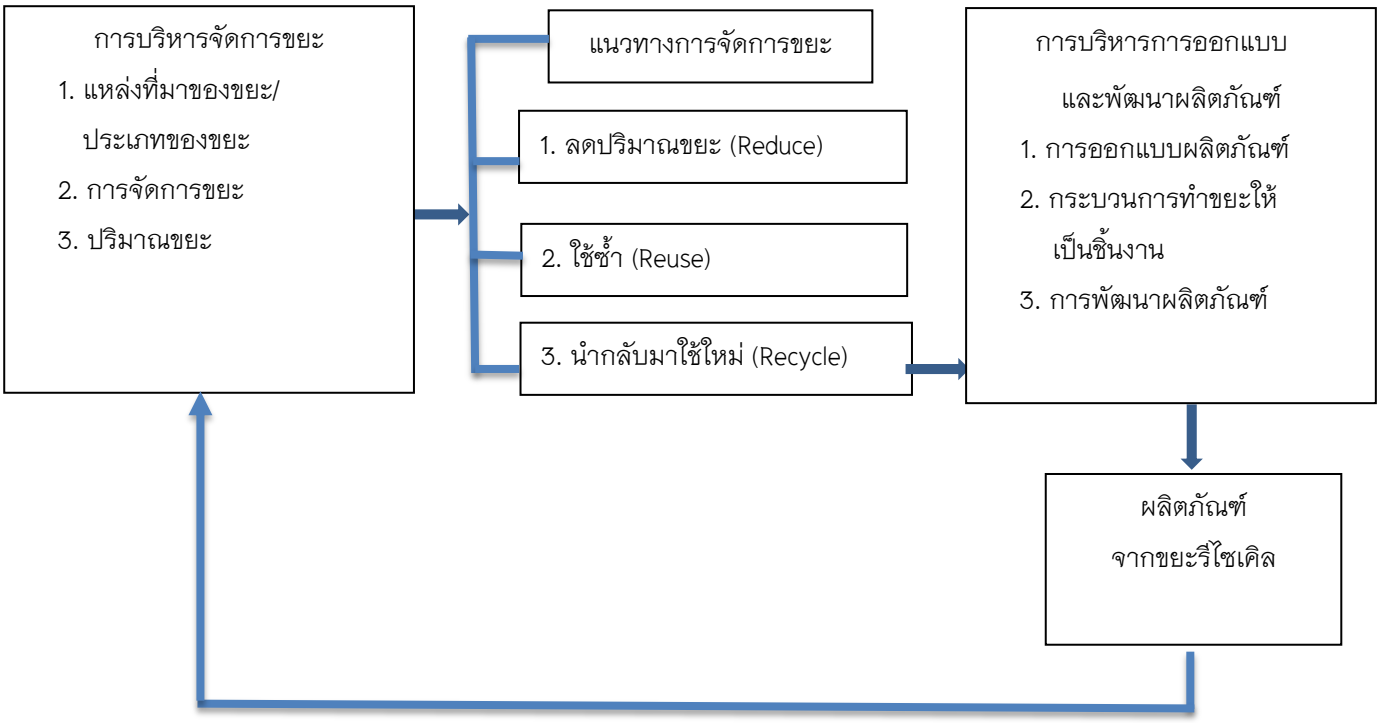
ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวทางการจัดการขยะเพื่อทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม การนำขยะมาใช้ทำผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้อย่างไรให้กับกำลังพลและครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของกำลังพลและครอบครัวให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

ศึกษาแนวทางการจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ค่ายขุนเจืองธรรมิกราช ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นข้อมูลสำคัญในการจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้บังคับบัญชาที่ดูแลด้านกำลังพลในแต่ละหน่วยของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีจำนวนทั้งสิ้น 10 คน เป็นผู้ควบคุมดูแลการจัดการขยะของกองพัน ได้แก่ ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ผู้บังคับกองร้อย จ่ากองพัน และจ่ากองร้อย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ผู้บังคับกองร้อย จ่ากองพัน และจ่ากองร้อย ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการขยะและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะ โดยการนำขยะรีไซเคิลมาทำเป็นผลิตภัณฑ์จากขยะ โดยผู้ศึกษาได้ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal interview) โดยมีอุปกรณ์เสริม ได้แก่ สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้อุปกรณ์เหล่านี้จากผู้ร่วมวิจัยก่อนใช้ทุกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. ผู้ศึกษารวบรวมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้ศึกษาได้ตั้งคำถามในประเด็นต่างๆ ดังนี้

    1.1 การจัดการขยะตามหลัก 3Rs (Reduce Reuse and Recycle)

    1.2 วิธีการดำเนินงานบริหารจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

    1.3 การนำขยะรีไซเคิลมาใช้ประโยชน์

    1.4 การบริหารการออกแบบ การนำขยะมาทำเป็นชิ้นงาน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากขยะ

    1.5 ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากขยะ และจุดเด่นของผลิตภัณฑ์

    1.6 การจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากขยะ

2. สนทนาพูดคุยอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เช่น ข้อมูลพื้นฐานของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 และบ้านพักกำลังพล สภาพความเป็นอยู่ของกำลังพลและครอบครัว จากผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ผู้บังคับกองร้อย จ่ากองพัน และจ่ากองร้อย

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล สามารถทำได้ดังนี้

1. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปตามประเด็น

3. ผู้ศึกษามีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

    การตรวจสอบข้อมูลด้านบุคคล ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบถึงแนวทางในการบริหารจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ถ้าข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวตรงกัน แสดงว่าข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

4. นำเสนอข้อมูลเรียงตามวัตถุประสงค์

สรุปผลและอภิปรายผล

สถานการณ์การเกิดขยะในการดำเนินชีวิตประจำวันของกำลังพลและครอบครัว ที่ก่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ มากมาย ทำให้มีปริมาณขยะ ดังตาราง

ตาราง ประเภทขยะ และปริมาณขยะต่อสัปดาห์

ประเภทขยะ	ปริมาณขยะ (ก.ก.)/สัปดาห์
1. ขยะอินทรีย์ ได้แก่ ใบไม้ เศษผัก เศษผลไม้ เศษอาหาร	210
2. ขยะแห้ง ได้แก่ พลาสติก เศษกระดาษ โฟม พลาสติกห่ออาหาร ถุงพลาสติกเปื้อนอาหาร	420
3. ขยะอันตราย ได้แก่ ซากแบตเตอร์รี่ หลอดไฟฟลูออเรสเซ้นต์ ถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง	70

พฤติกรรมการทิ้งขยะก็เป็นการทิ้งแบบไม่มีแบบแผนและไม่ถูกสุขลักษณะ ผลที่ตามมาก็คือ ขยะส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ทัศนียภาพไม่สวยงาม เป็นแหล่งเพาะพันธ์สัตว์นำพาหะโรคต่างๆ เช่น หนู แมลงสาบ แมลงวัน เป็นต้น เกิดปัญหาทำลายสภาพแวดล้อมของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 และบ้านพักกำลังพลและครอบครัว เช่น ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ปัญหามลพิษ และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การทิ้งขยะก็ทิ้งรวมในถุงดำเพียงใบเดียว โดยไม่มีการคัดแยก แล้วนำไปใส่ไว้ในถังขยะตามจุดต่างๆ ที่ทางกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 จัดไว้ให้ ซึ่งมีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่เพียงพอ บางทีก็นำขยะมาวางไว้ข้างถังขยะ ทำให้สกปรก ส่งกลิ่นเหม็น กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 มีวิธีดำเนินการจัดการขยะ โดยคัดแยกขยะออกเป็น 4 ประเภทคือ

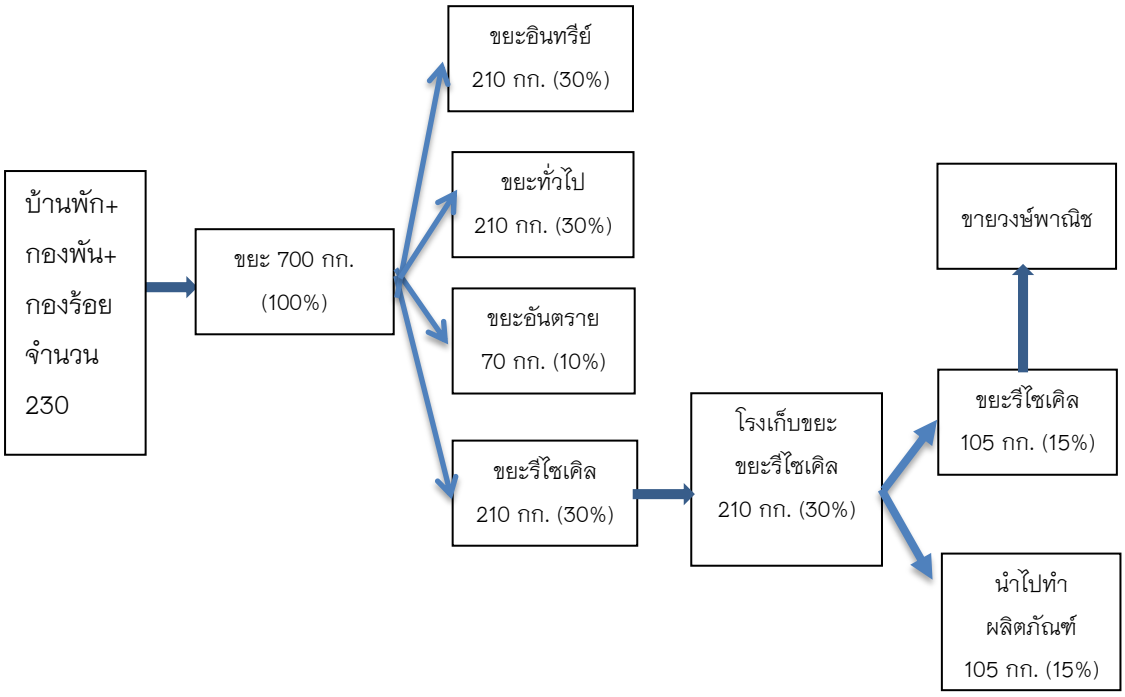
1. ขยะอินทรีย์ ได้แก่ ใบไม้ เศษผัก เศษผลไม้ เศษอาหาร คัดแยกแล้วนำไปทำปุ๋ย

2. ขยะทั่วไป แป็นขยะที่ย่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่าต่อการนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซองใส่บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร ฟอล์ยเปื้อนอาหาร

3. ขยะอันตราย ได้แก่ ซากแบตเตอร์รี่ หลอดไฟฟลูออเรสเซ้นต์ ถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง แยกไว้เพื่อนำไปกำจัด

4. ขยะรีไซเคิล สามารถนำกลับมาใช้ได้ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ อโลหะ อลูมิเนียม ยางรถยนต์

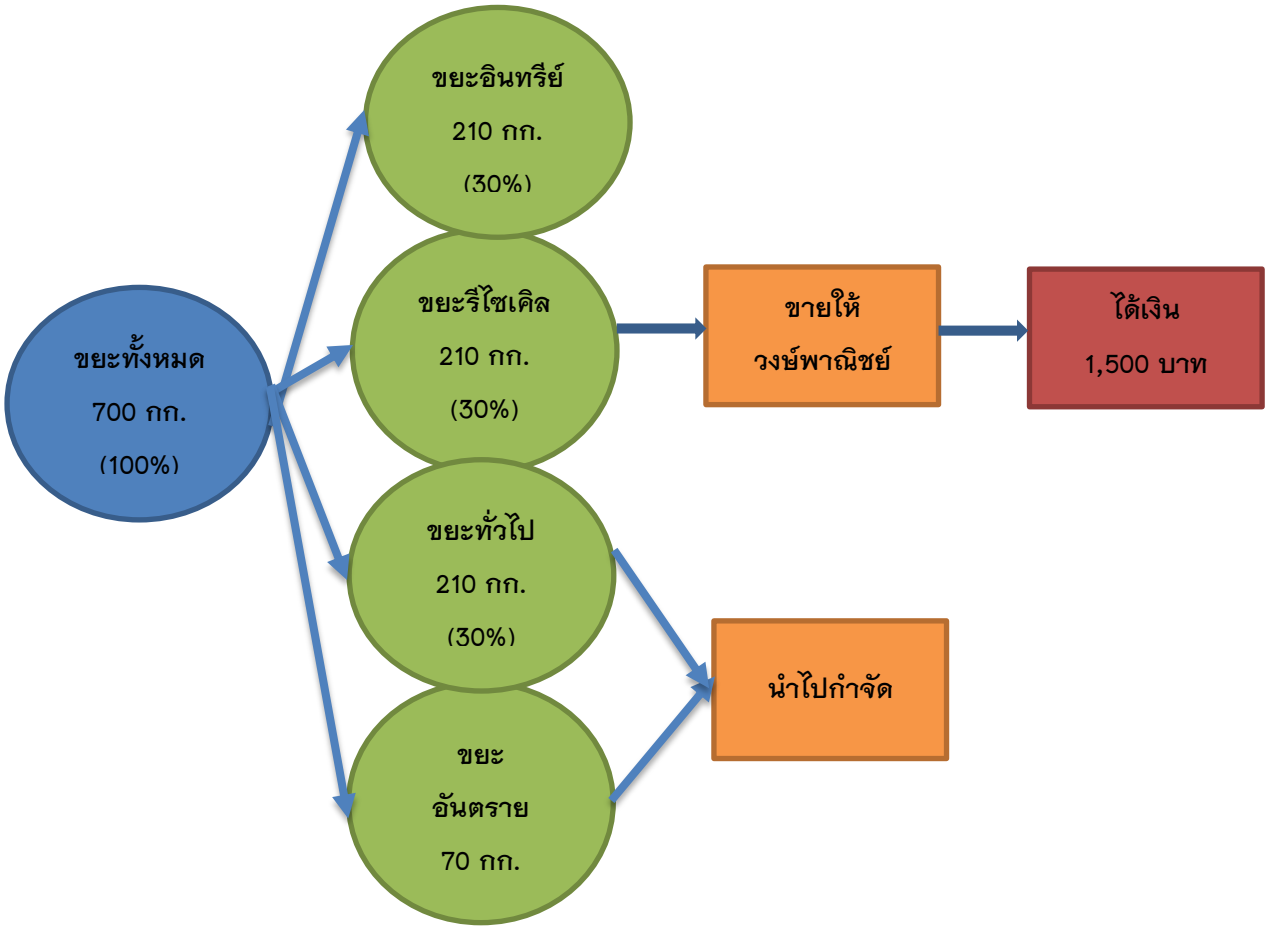
ซึ่งขยะรีไซเคิลทางกองพันจะจัดรถไปรับตามกองพัน กองร้อย และบ้านพัก ทุกสัปดาห์ เพื่อนำไปเก็บไว้ในโรงเก็บขยะของกองพัน จากนั้นจะทำการคัดแยกขยะรีไซเคิลมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ส่วนขยะรีไซเคิลที่เหลือก็จะนำไปขาย สามารถสรุปการดำเนินงานได้ตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงการดำเนินการคัดแยกขยะ

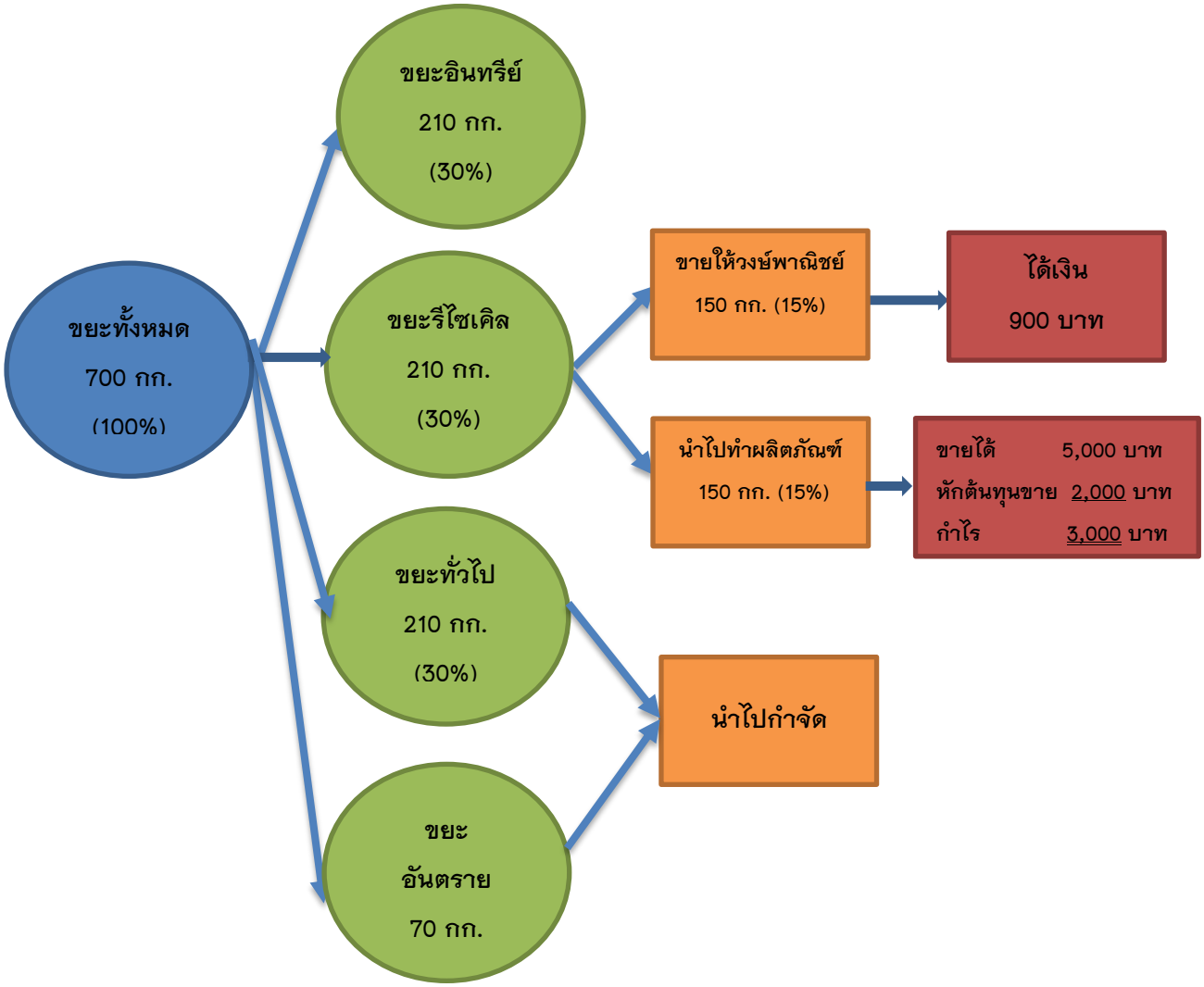
จากการดำเนินการจัดการขยะดังกล่าว กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 จึงได้มีแนวคิดในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีแนวทางการบริหารจัดการขยะตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน 3 แนวทางด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. แนวทางที่ 1 เป็นแนวทางแรกที่กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 นำมาใช้ในการบริหารจัดการขยะของหน่วยและบ้านพักกำลังพลและครอบครัว โดยเริ่มจากนำปริมาณขยะมูลฝอยในกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 และบ้านพักกำลังพลใน 1 สัปดาห์ จำนวน 700 กิโลกรัม มาคัดแยกได้ขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก โลหะ และอลูมิเนียม จำนวน 210 กิโลกรัม ขายให้วงษ์พาณิชย์ ได้เงิน 1,500 บาท และเหลือขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ 280 กิโลกรัม ดังรูป

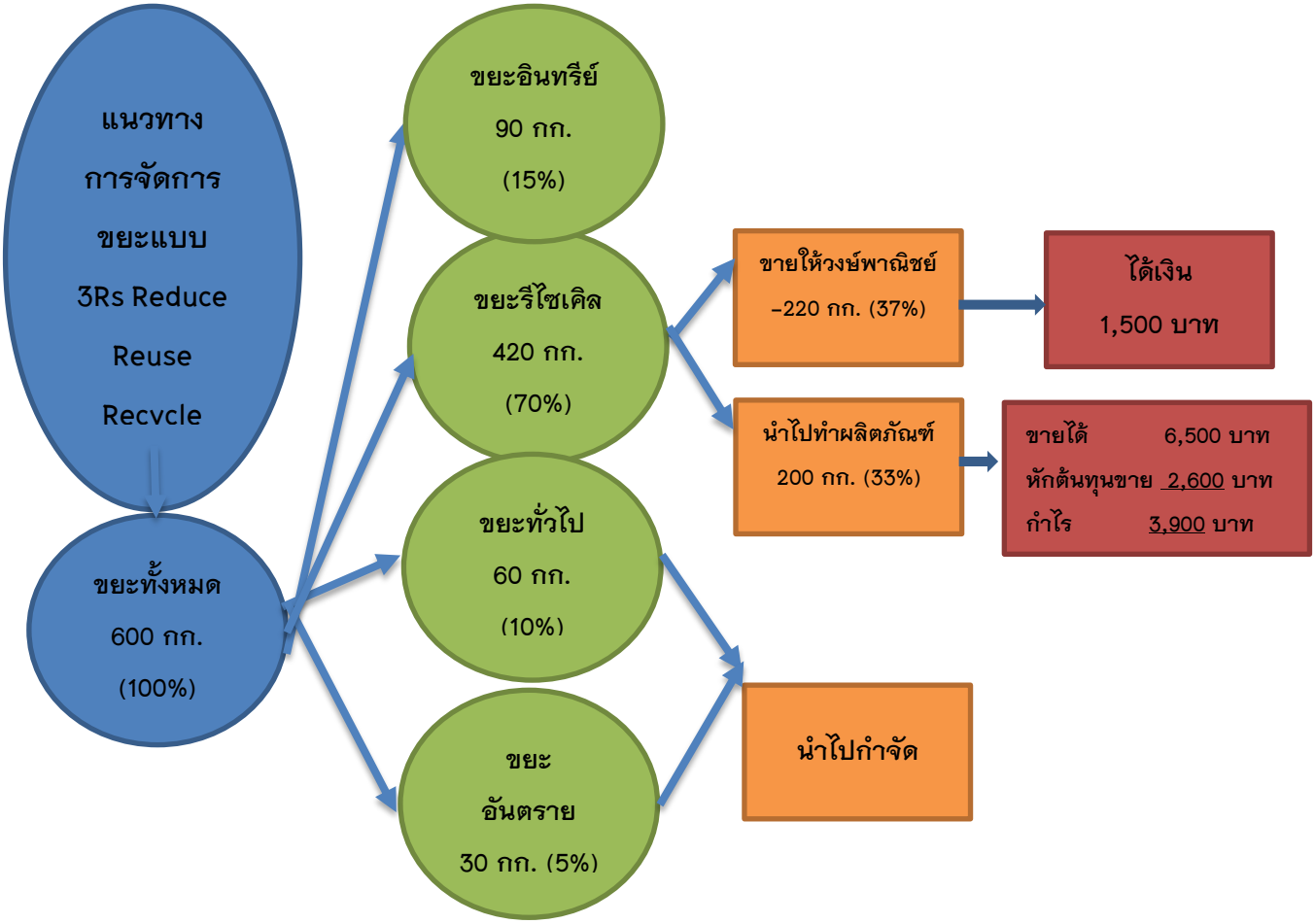
แผนภาพที่ 2 แสดงการดำเนินการจัดการขยะตามแนวทางที่ 1

2. แนวทางที่ 2 ปริมาณขยะมูลฝอยใน 1 สัปดาห์จะมีปริมาณขยะ จำนวน 700 กิโลกรัม นำมาคัดแยกเป็นขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก โลหะ และอลูมิเนียม ได้ประมาณ 210 กิโลกรัม นำไปขายให้วงษ์พาณิชย์ จำนวน 150 กิโลกรัม ได้เงิน 900 บาท และนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ จำนวน 150 กิโลกรัม ได้ผลิตภัณฑ์ 200 อันๆ นำไปขายอันละ 25 บาท ได้เงิน 5,000 บาท หักต้นทุนอันละ 10 บาท เป็นเงิน 2,000 บาท จะได้กำไร 3,000 บาท (ถ้าคิดเป็นเดือนจะได้กำไร 3,000x4 = 12,000 บาท , ต่อปีจะได้กำไร 12,000x12 = 144,000) เหลือขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้เพียง 280 กิโลกรัม ดังรูป

แผนภาพที่ 3 แสดงการดำเนินการจัดการขยะตามแนวทางที่ 2

3. แนวทางที่ 3 เป็นแนวทางที่ใช้ในปัจจุบัน คือใช้แนวทางการจัดการขยะ แบบ 3Rs เช่น ลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ปริมาณขยะมูลฝอยจากเดิมที่มีอยู่ใน 1 สัปดาห์ จำนวน 700 กิโลกรัม ลดลงเหลือ 600 กิโลกรัม ได้ขยะรีไซเคิลประมาณ 420 กิโลกรัม นำไปขายให้ร้านวงษ์พานิช 220 กิโลกรัม ได้เงิน 1,500 บาท ที่เหลือ จำนวน 200 กิโลกรัม นำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของหน่วย เช่น ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้ถูพื้น และพรมเช็ดเท้า ได้ผลิตภัณฑ์ 260 อัน นำไปขายอันละ 25 บาท ได้เงิน 6,500 บาท หักต้นทุนอันละ 10 บาท เป็นเงิน 2,600 บาท ได้กำไร 3,900 บาท (ถ้าคิดเป็นเดือนจะได้กำไร 3,900x4 = 15,600 บาท , ต่อปีจะได้กำไร 15,600x12 = 187,200 บาท) เหลือขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้เพียง 90 กิโลกรัม เพื่อนำไปกำจัดต่อไป ดังรูป

แผนภาพที่ 4 แสดงการดำเนินการจัดการขยะตามแนวทางที่ 3

การนำขยะรีไซเคิลมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะรีไซเคิล เช่น กระป๋องพลาสติก กระป๋องแป้ง กระป๋องน้ำมันเครื่อง เศษผ้า มาทำความสะอาด จากนั้นจึงนำมาทำผลิตภัณฑ์ เช่น ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้ถูพื้นและพรมจากเศษผ้า มีปัจจัยในการสร้างมูลค่าเพิ่ม 2 ปัจจัย คือ

1. การนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ การคัดแยกขยะรีไซเคิลเพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้ถูพื้นและพรมจากเศษผ้า ส่วนขยะรีไซเคิลที่เหลือก็นำไปขาย

2. ด้านการบริหารการออกแบบ การทำขยะให้เป็นชิ้นงาน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ซึ่งผลจากการวิจัยมีตัวแปรดังนี้

2.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การมีเอกลักษณ์ หรือมีความโดดเด่นกว่าของคนอื่น มีความทนทาน แข็งแรง ไม่หลุดง่าย ใช้ได้นาน ราคาขาย อันละ 25 บาท เท่ากับในตลาดแต่มีคุณภาพดีกว่า

2.2 กระบวนการทำขยะรีไซเคิลให้เป็นชิ้นงาน ได้แก่ การคัดแยกขยะตามคุณสมบัติที่ต้องการ โดยดูจากรูปร่างและขนาด แล้วนำมาเข้ากระบวนการทำให้เป็นชิ้นงาน ตามความถนัดของแต่ละบุคคล

2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าว่าผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ แข็งแรง ทนทาน และมีอายุการใช้งานที่นาน การดูแลรักษาก็สามารถทำได้ง่าย ด้านส่งเสริมการขายลูกค้าใช้ดีแล้วบอกต่อ ถือ

เป็นการส่งเสริมการตลาดที่มีราคาถูกที่สุดและได้ผลดีที่สุด ส่วนการจำหน่ายจะมีการสั่งสินค้าจากชุมชนบ้านโป่งศรีนคร ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และประชาชนทั่วไปที่สนใจ การออกปู๊ทงานแม่บ้านร่วมกับทางกองพลทหารราบที่ 7 และร้านค้าสวัสดิการของกองพัน

อธิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการจัดการขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาอภิปรายผลดังนี้

1. กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 มีแนวทางการจัดการขยะ โดยใช้การคัดแยกและการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย (3Rs) คือ การลดปริมาณขยะ (reduce) เช่น การลดการใช้วัสดุและบรรจุภัณฑ์ , การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำสิ่งของที่ใช้งานไปแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้มาใช้อีกอย่างคุ้มค่า และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยการแยกขยะออกมาเป็นขยะรีไซเคิล แล้วคัดแยกขยะรีไซเคิลเพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ทีมนักวิจัยด้านการจัดการของเสีย/ขยะมูลฝอย (2554 : 21) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหา และใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า จะทำให้ปริมาณขยะลดลง จึงมีแนวทางในการ ลด คัดแยก และนำกลับมาใช้ใหม่ มาประยุกต์ใช้ โดยใช้หลักการ 3Rs สำหรับบรรจุภัณฑ์บางประเภทอาจจะใช้ซ้ำไม่ได้ จะมีการนำไปขายให้กับซาเล้งหรือร้านรับซื้อของเก่า ส่งไปขายต่อให้กับโรงงานสำหรับแปรรูป เพื่อนำไปผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ต่างๆ

2. การบริหารการออกแบบ กระบวนการทำขยะให้เป็นชิ้นงาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ มีการออกแบบให้มีเอกลักษณ์ และความโดดเด่น ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา เจริญวิเชียรฉาย (2552 : 19) ได้ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากวัสดุเหลือใช้ พบว่า ลักษณะเด่นพิเศษเฉพาะอย่าง (Personality) ไม่ว่าสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ก็จะมีลักษณะเด่นประจำตัวของมันอยู่เช่นเดียวกัน แต่ถ้าเป็นสิ่งที่มนุษย์ออกแบบแล้วจะต้องเน้นจุดดีของแต่ละสิ่งออกมาให้เห็นเด่นชัด จึงจะถือได้ว่าการออกแบบนั้นสมบูรณ์

2.2 กระบวนการทำขยะให้เป็นชิ้นงาน เป็นการคัดแยกขยะตามคุณสมบัติที่ต้องการ โดยดูจากรูปร่างและขนาด แล้วนำมาเข้ากระบวนการทำให้เป็นชิ้นงาน ตามความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร (2556) บทความเรื่องเพิ่มมูลค่าด้วยการคืนชีวิตให้กับขยะ กล่าวว่า กระบวนการทำขยะให้เป็นชิ้นงานจะเริ่มจากแยกขยะตามสี รูปร่าง และขนาด ถ้าต่างกันมากก็อาจแยกตามรูปร่าง หรือตามประเภทของขยะ

2.3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ สามารถทำได้ ดังนี้

2.3.1 การสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้า สอดคล้องกับรัตนลักษณ์ ปัญจวุฒิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากเศษผ้าไหม พบว่า คุณภาพ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค โดยการพัฒนาให้มีความคงทน มีมาตรฐานเหมาะสมกับการใช้งาน ผู้ผลิตให้ความใส่ใจกับกระบวนการผลิตที่มีวิธีการที่ดีขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมามีคุณภาพ ผู้บริโภคมีความเชื่อถือในคุณภาพของผลิตภัณฑ์เมื่อนำไปใช้งาน มีความแข็งแรงทนทาน และมีอายุการใช้งานที่นาน แต่ราคาเท่ากับตลาด ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร (2556) บทความเรื่องเพิ่มมูลค่าด้วยการคืนชีวิตให้กับขยะ กล่าวว่า พฤติกรรมคนซื้อไม่ว่าคนไทยหรือคนต่างชาติต้องการผลิตภัณฑ์ดี มีคุณภาพ มีสไตล์ และราคาถูก

2.3.2 การดูแลรักษาทำได้ง่าย สอดคล้องกับรัตนลักษณ์ ปัญจวุฒิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากเศษผ้าไหม กล่าวว่า การใช้และการดูแลรักษา บอกวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้อย่างชัดเจน วิธีการใช้และการดูแลรักษาต้องไม่ยุ่งยาก

2.3.3 การส่งเสริมการขาย ลูกค้าใช้แล้วมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิลจึงบอกต่อ ถือเป็นการส่งเสริมการตลาดที่มีราคาถูกที่สุดและได้ผลดีที่สุด สอดคล้องกับรัตนลักษณ์ ปัญจวุฒิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากเศษผ้าไหม กล่าวว่า การส่งเสริมการตลาด เป็นกลยุทธ์สำคัญเพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถจำหน่ายได้เป็นจำนวนมาก แทนการวางผลิตภัณฑ์ไว้แล้วให้ผู้บริโภคมาพบเห็นโดยบังเอิญ การส่งเสริมการขายด้วยวิธีการโฆษณา เพื่อสร้างความสนใจโดยการเน้นจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ เพื่อดึงดูดความสนใจผู้บริโภค

3. ผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล เป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากการนำขยะรีไซเคิลมาแปรรูป ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา เจริญวิเชียรฉาย (2552 : 19) ได้ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากวัสดุเหลือใช้ กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์จากการรีไซเคิลขยะ จะได้วัสดุเหลือใช้หรือวัสดุที่ไม่ใช้ประโยชน์แล้ว แต่สามารถนำส่วนใดส่วนหนึ่งของวัสดุมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยใหม่ได้ เศษวัสดุเหลือใช้ที่นิยมนำมาทำสิ่งประดิษฐ์เพื่อเป็น**อาชีพเสริมทำที่บ้าน**มีหลายประเภท รูปแบบและความสวยงามของงานประดิษฐ์แต่ละชนิดขึ้นอยู่กับไอเดียและความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำให้ชิ้นงานเหล่านั้นมีความแปลกแตกต่างทำให้เป็นที่สนใจของลูกค้า

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ซึ่งได้ให้ความรู้ การชี้แนะแนวทางการศึกษา ตรวจทานและแก้ไขข้อบกพร่องในงาน ตลอดจนการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา จนงานศึกษาครั้งนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนสำเร็จไปด้วยดี รวมไปถึงอาจารย์ท่านอื่นๆ ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ และสามารถนำวิชาการต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมาไว้ ณ โอกาสนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านที่เปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก และให้ความกรุณาสละเวลาถ่ายทอดประสบการณ์จากการจัดการขยะ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล และแง่มุมต่างๆ ทางด้านผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล ซึ่งล้วนเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าในการจัดทำการศึกษาในครั้งนี้ทั้งสิ้น จนทำให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณครอบครัวที่ให้ความรัก ความเข้าใจ ให้ความช่วยเหลือส่งเสริมและให้การสนับสนุนในการศึกษาปริญญาโทในครั้งนี้ และขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจให้กัน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆด้วยดีตลอดมา หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษากราบขออภัยมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2551). **แนวทางการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย.** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2555). **คู่มือ 3Rs กับการจัดการของเสียภายในโรงงาน**. อุตสาหกรรม.

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน.(2560).**ขยะสำคัญที่การจัดการเพื่อให้ทั้งการจัดการและพลังงาน.** กระทรวงพลังงาน.

ณรงค์ พุทธชีวิน.(2554).**โครงการต้นแบบชุมชนในการบริหารขยะมูลฝอย.**มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. (2556). **เพิ่มมูลค่าด้วยการคืนชีวิตให้กับขยะ.**

วาสนา เจริญวิเชียร. (2552). **การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากวัสดุเหลือใช้.**คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ฐปนัท กุลวงษ์. (2553). **แนวทางการจัดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถัง : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลพนา อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ**. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รัตนลักษณ์ ปัญจวุฒิพัฒน์. (2551). **โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากเศษผ้าไหม**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพฯ.

การพัฒนาระบบผลตอบแทนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน: กรณีศึกษา ร้านเอบีซี ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Developing Reward Systems for Promoting Employee Motivation: Case Study of ABC Store, Tha Wang Thong Sub–district, Mueang District, Phayao

วรวิทย์ แมดเมือง[1*] และ วีระพงษ์ กิติวงค์[2]

Worawit Madmuang[1*] and Weerapong Kitiwong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบผลตอบแทนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานร้านเอบีซี ใช้วิธีการวิจัยโมเดลผสาน (Mixed Model Research) (Saunders, Lewis, and Thornhill, 2012) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ โดยเริ่มจากการศึกษากรอบแนวคิดของตามการศึกษาของ Decenzo and Robbin (2009) และใช้การวิเคราะห์ช่องว่างของระบบตอบแทน Brown (2001 อ้างถึงใน Armstrong, 2006) เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ซึ่งสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับเจ้าของกิจการ และพนักงานร้านเอบีซี 5 ราย จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อระบุปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานร้านเอบีซี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบแบบสอบถาม และเก็บรวมรวบข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 50 ชุด ให้กับพนักงานร้านเอบีซี จำนวน 50 ราย จากแบบสอบถามจำนวน 50 ชุด ได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์จำนวน 40 ชุด ส่วนแบบสอบถามที่เหลืออีก 10 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากแบบสอบถามสูญหาย และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร และการวิเคราะห์การถดถอย

จากการวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พบว่า นอกจากการลางาน อายุการทำงานแล้วนั้น โอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต สามารถเป็นตัวชี้วัดการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานร้านเอบีซีได้ดีเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่เพิ่มขึ้น ควรให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในที่ประชุม และการดูแลสินค้าของพนักงานร้านเอบีซี นอกจากนี้องค์การควรให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยสร้างระบบผลตอบแทนที่มีผลต่อความรู้สึกมากกว่าผลตอบแทนที่อยู่ในรูปแบบของตัวเงิน

คำสำคัญ: ระบบผลตอบแทน แรงจูงใจในการทำงาน

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : madmuang@gmail.com

Abstract

This study aims to develop ABC store's reward systems for promoting employee motivation by using mixed model research design (Saunders, Lewis, and Thornhill, 2012), which integrates quantitative research with qualitative research. The research design is as follows. First, Decenzo and Robbin's (2009) concept of reward systems and Brown's (2001) Reward Gap Analysis (referred to Armstrong, 2006) were used to develop questions for semi-structured face-to-face interviews with the owner and 5 employees. The interview data were then analyzed in order to identify factors which influence employee motivation. Second, the factors identified by the interviews were used to develop questionnaire. 50 questionnaires were distributed to the employees. Data from the 40 completed questionnaires were finally analyzed by descriptive statistics, correlations, and regression.

From quantitative and qualitative analyses, it is found that employee retention, as well as absence and working years, can be the effective indicators of employee motivation. To promote employee motivation, ABC store should give the employees opportunities to participate in the company's decision-making at the meetings and should assign them the responsibilities of taking care the valuable products. Importantly, the company should attach the importance to promote employee motivation by using non-financial rewards rather than financial rewards.

Keywords: Reward systems, Employee motivation

บทนำ

ธุรกิจก่อสร้าง จัดเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก เพราะเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะภาคเอกชนต่อการรุกตลาดต่างประเทศ ทำให้ผู้ประกอบการด้านธุรกิจก่อสร้างหลายรายยังประสบกับปัญหา ทั้งนี้ผู้ประกอบการด้านธุรกิจก่อสร้างมีความเกี่ยวพันกับเศรษฐกิจที่ค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากธุรกิจก่อสร้างทำให้เกิดการจ้างงานเป็นจำนวนมาก (ธุรกิจบริษัทรับก่อสร้าง, 2558)

สถานการณ์การแข่งขันของธุรกิจก่อสร้างในจังหวัดพะเยา ทำให้ร้านเอบีซี ต้องคำนึงถึงผลประกอบการ ในสถานการณ์การแข่งขันที่มีค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันด้านคุณภาพของสินค้าและบริการ การแข่งขันด้านการตลาด และที่สำคัญทำให้กิจการต้องควบคุมต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่น ๆ

ร้านเอบีซี ตั้งอยู่ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ดำเนินกิจการมาเป็นระยะเวลาประมาณ 30 ปี โดยเริ่มจากการอัดอิฐบล็อกขายที่บ้านเป็นโรงงานเล็ก ๆ จนพัฒนามาเป็นร้านค้าวัสดุก่อสร้างอย่างครบวงจร มีพร้อมทั้งงานโครงสร้าง ตกแต่ง ตลอดจนถึงอุปกรณ์เครื่องมือช่าง ของตกแต่งบ้าน ซึ่งมีลูกจ้างประมาณ 50 ราย

โดยปัญหาที่ร้านเอบีซีประสบมาตลอด คือ การทำงานของพนักงานในองค์การ ซึ่งปัญหาดังกล่าว คือ การสร้างแรงจูงใจให้พนักงานเหล่านั้นทำงานอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถเพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพ และปริมาณมากที่สุด ในการแก้ไขปัญหาเดียวกันนี้ ทัศนีย์ เอี่ยมสะอาด (2553) กล่าวว่า การเสริมสร้างให้คนทำงานได้เป็นอย่างดีนั้นนอกจากทำให้เกิดพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังเน้นบรรยากาศที่ผู้ปฏิบัติมีความสุข ความพอใจและเต็มใจลงทุนลงแรง เพื่อให้ผลงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การทำงานในลักษณะดังกล่าวคือ การจูงใจในการทำงาน

ดังนั้น ร้านเอบีซี ต้องแสวงหากลยุทธ์ในการจูงใจเพื่อผลักดันให้พนักงานเกิดความพึงพอใจ มีความสุขในการทำงาน เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่ม ซึ่งจะส่งผลให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การได้ หากมีการละเลยในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ก็ย่อมทำให้พนักงานขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และอาจทำให้เกิดการแสดงออกในหลายรูปแบบ เช่น การขาดงานบ่อย การทำงานไม่เต็มที่ สร้างผลงานได้น้อยหรือผลงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์การ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องของการหาบุคลากรที่มีความสามารถตรงกับความต้องการขององค์การ เพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นได้นำความรู้ ความสามารถที่มีอยู่มาบริหารจัดการและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนการบำรุงรักษาบุคลากรที่มีความสามารถให้อยู่กับองค์การได้นานที่สุด เพื่อความอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าขององค์การ

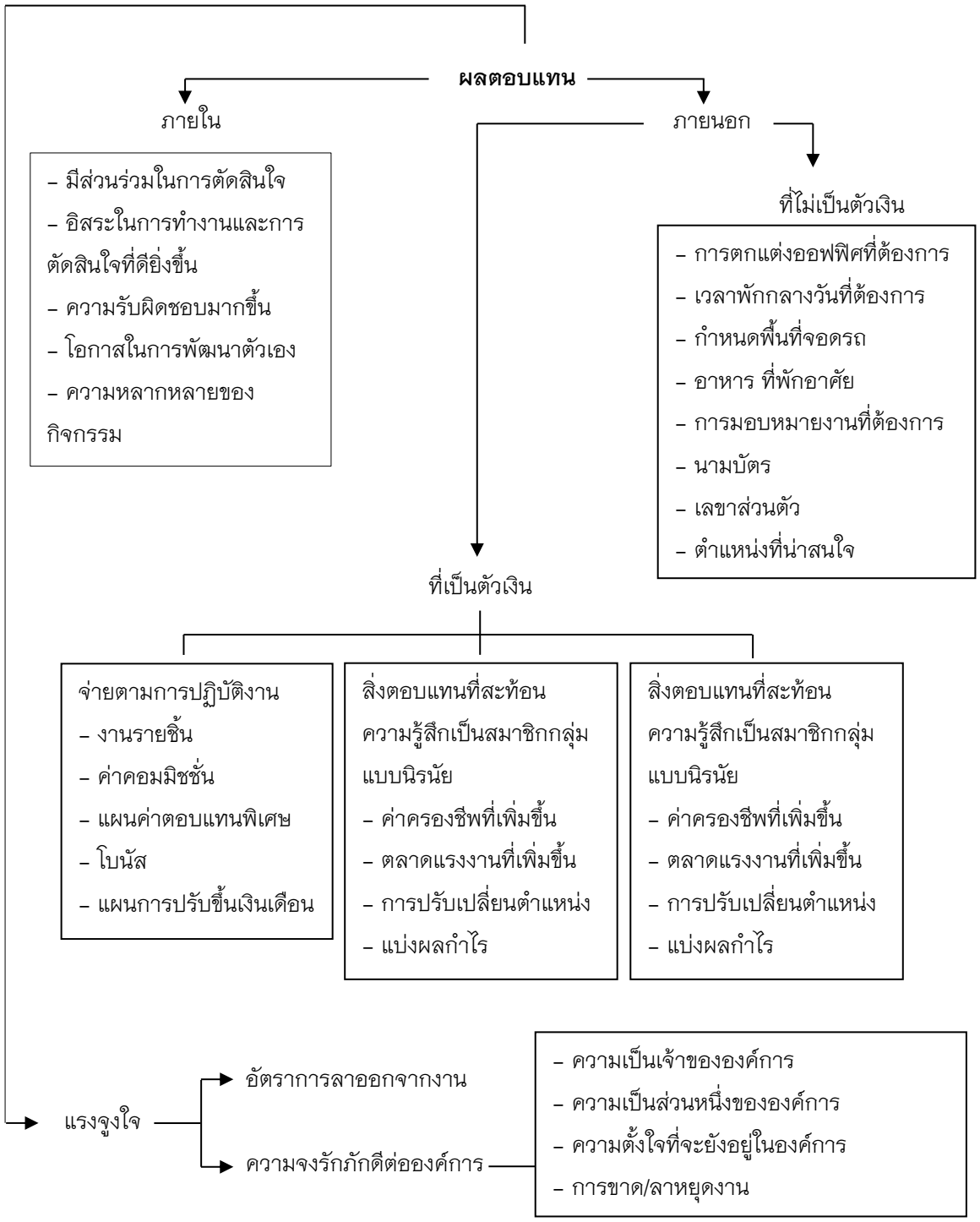
จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้การศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบผลตอบแทนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน กรณีศึกษา ร้านเอบีซี ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จะเป็นประโยชน์ต่อองค์การของผู้ศึกษาเองเป็นอย่างยิ่ง นอกจากจะทำให้ทราบถึงแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน แล้วจะทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดกลยุทธ์และนโยบายที่ตอบสนองให้กับความต้องการของพนักงานเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น และยังเป็นข้อมูลประกอบเพื่อเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้องค์การมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกและรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์การอีกด้วย

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบผลตอบแทนที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานร้านเอบีซี ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาระบบผลตอบแทนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยใช้แนวคิดระบบการให้ผลตอบแทน ตามการศึกษาของ Decenzo and Robbin (2009) ซึ่งแรงจูงใจนั้นสามารถวัดได้จากอัตราการลาออก และความจงรักภักดีต่อองค์การ จากขอบเขตเนื้อหาดังกล่าวสามารถแสดงเป็นกรอบแนวความคิดได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบผลตอบแทนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน: กรณีศึกษา ร้านเอบีซี ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยโมเดลผสาน (Mixed Model Research) (Saunders, Lewis, and Thornhill, 2012) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ที่เลือกศึกษาคือ ร้านเอบีซี ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมดจำนวนรวมทั้งสิ้น 56 ราย แบ่งเป็นเจ้าของกิจการ 1 ราย และพนักงานร้านเอบีซี 55 ราย โดยแบ่งวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิดของตามการศึกษาของ Decenzo and Robbin (2009) และใช้การวิเคราะห์ช่องว่างผลตอบแทน (A Reward Gap Analysis) ของ Brown (2001 อ้างถึงใน Armstrong, 2006) เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์

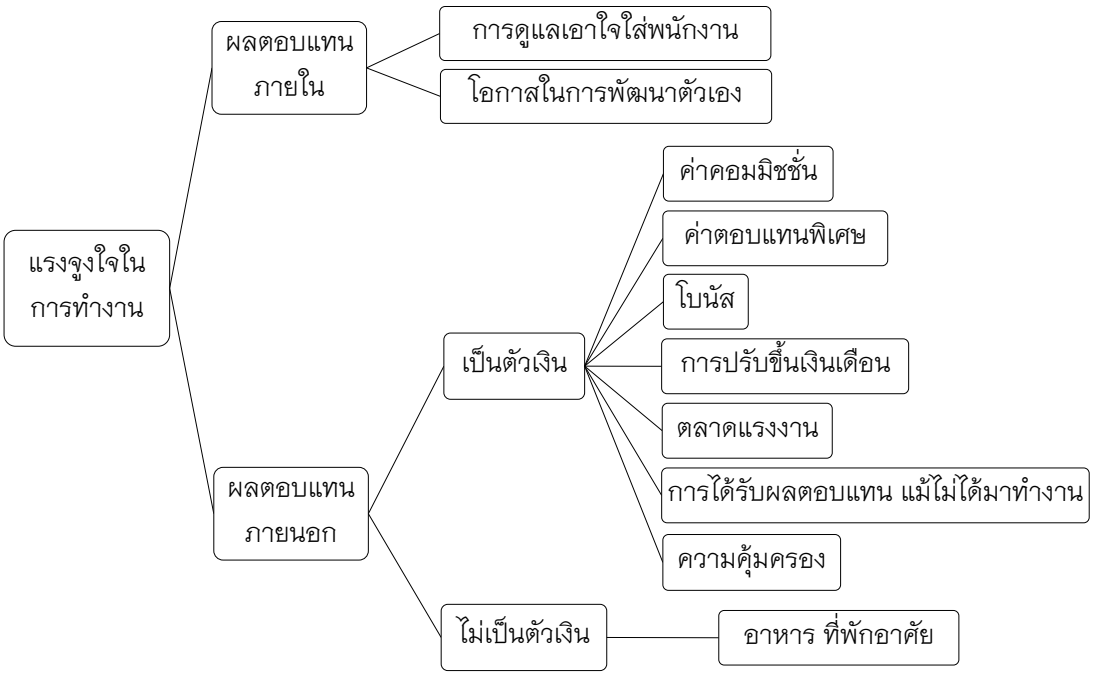
2. สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) โดยสัมภาษณ์เจ้าของกิจการ และพนักงานร้านเอบีซี 5 ราย ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

3. นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา (แบบสอบถาม) และเก็บรวมรวบข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้พนักงานร้านเอบีซีทั้งหมด จำนวน 50 ราย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร และการวิเคราะห์การถดถอย

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

ผลจากการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการ 1 ราย และพนักงานร้านเอบีซี 5 ราย สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ดังรูปภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน วิเคราะห์จากผลการสัมภาษณ์

ผลจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจประกอบด้วย ปัจจัย 2 ประเภท ดังนี้

1. ผลตอบแทนภายใน ซึ่งประกอบด้วย การดูแลเอาใจใส่ และโอกาสในการพัฒนาตัวเอง จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 การดูแลเอาใจใส่พนักงาน ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงหลักการดูแลพนักงาน เพื่อให้พนักงานต้องการทำงานอยู่กับองค์การมากที่สุด กล่าวว่า “....ให้พนักงานอยู่กันแบบครอบครัว ปกครองแบบพี่ปกครองน้อง อยู่แล้วเกิดความสบายใจ พยายามไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งต่อกัน....” (ผู้บริหาร)

1.2 โอกาสในการพัฒนาตัวเอง ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าถึงการพัฒนาทักษะในหลาย ๆ ด้าน โดยกล่าวว่า “...จากเมื่อก่อนขับรถโฟล์คลิฟต์ไม่เป็นเลย พอมาทำงานที่นี่ถึงขับรถโฟล์คลิฟต์เป็น....” (พนักงานชาย)

2. ผลตอบแทนภายนอก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ซึ่งประกอบด้วย ค่าคอมมิชชั่น ค่าตอบแทนพิเศษ โบนัส การปรับขึ้นเงินเดือน ตลาดแรงงาน จ่ายเงินเวลาไม่มาทำงาน และความคุ้มครอง จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1.1 ค่าคอมมิชชั่น ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ได้รับค่าคอมมิชชั่นจากทางร้านค้าและบริษัท โดยกล่าวว่า “...ได้รับค่าคอมมิชชั่นทั้งจากร้านค้า และบริษัทที่สั่งสินค้า โดยร้านค้าจะให้ค่าคอมมิชชั่นจากการขายของ แต่บริษัทจะจ่ายค่าคอมมิชชั่นจากการที่ดูแลสินค้าให้...” (พนักงานขาย 1)

2.1.2 ค่าตอบแทนพิเศษ ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงการจ่ายค่าตอบแทนพิเศษที่ไม่เท่ากัน โดยกล่าวว่า “...เงินเดือนหรือค่าแรงที่ได้รับไม่เท่ากัน ทำให้งานที่ทำต่างกัน ค่าตอบแทนพิเศษที่ได้จึงไม่เท่ากันไปด้วย...” (พนักงานบัญชี)

2.1.3 โบนัส ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า จะได้รับในช่วงสิ้นปี ดูจากการมาทำงาน โดยกล่าวว่า “...ในหนึ่งปีที่ผ่านมา มาทำงานมากน้อยเพียงใด ถ้ามาทำงานมากก็ได้รับโบนัสมาก แต่ถ้ามาทำงานน้อยก็ได้รับโบนัสน้อย โดยวัดจากการขาด ลา มาสายในการทำงาน....” (ผู้บริหาร)

2.1.4 การปรับขึ้นเงินเดือน ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงเหตุผลที่ลดการลาออกของพนักงาน โดยกล่าวว่า “....เงินเดือนควรมีการปรับขึ้นตามอายุการทำงาน และความสามารถ....” (พนักงานชาย)

2.1.5 ตลาดแรงงาน ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงค่าแรงที่ได้รับยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับตลาดแรงงาน แต่ในเชิงเห็นอกเห็นใจเจ้าของกิจการ โดยกล่าวว่า “....หากได้รับค่าตอบแทนตามที่ตลาดแรงงานกำหนดถือว่าเป็นผลดี แต่ก็เห็นใจเจ้าของกิจการ สำหรับแถวนี้ถ้าได้ค่าตอบแทนตามตลาดแรงงานถือว่าสูง แต่ผลงานที่ลูกจ้างทำให้นายจ้างไม่คุ้มค่ากับค่าจ้างอาจจะทำให้กิจการขาดทุน....” (พนักงานขาย 1)

2.1.6 การได้รับผลตอบแทน แม้ไม่ได้มาทำงาน ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงการจ่ายเงินเวลาที่ไม่ได้มาทำงาน โดยกล่าวว่า “....ค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ในระดับที่พอใจแล้ว ได้แค่นี้ก็เพียงพอแล้ว บางวันไม่มาทำงานก็ยังได้รับผลตอบแทนเท่าเดิม....” (พนักงานบัญชี)

2.1.7 ความคุ้มครอง ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ได้รับความคุ้มครองจากกิจการ โดยการทำประกันอุบัติเหตุ และการทำประกันสังคม ดังนี้ “....นอกจากผลตอบแทนที่ได้รับแล้ว ยังได้รับการทำประกันอุบัติเหตุ และการทำประกันสังคม นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการกับโรงพยาบาลอีกด้วย....” (พนักงานธุรการ)

2.2ผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งประกอบด้วย อาหาร ที่พักอาศัย จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

2.2.1 อาหาร ที่พักอาศัย ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า นอกจากผลตอบแทนที่ได้รับเป็นตัวเงินแล้ว ยังมีผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของอาหาร ที่พักอาศัย โดยกล่าวว่า “....นอกจากผลตอบแทนและสวัสดิการที่ได้รับจากเจ้าของกิจการ ยังมีที่พักฟรี อาหารฟรี ค่าน้ำค่าไฟไม่ต้องจ่าย....” (พนักงานบัญชี)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 50 ชุด มีพนักงานร้านเอบีซีที่สามารถให้ข้อมูลสมบูรณ์ จำนวน 40 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.00 ส่วนแบบสอบถามที่เหลืออีก 10 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากแบบสอบถามสูญหาย คิดเป็นร้อยละ 20.00

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษา พบว่า พนักงานร้านเอบีซีเป็นเพศชาย จำนวน 23 ราย (57.50%) มีอายุระหว่าง 18 – 32 ปี จำนวน 17 ราย (42.50%) มีสถานภาพโสด จำนวน 19 ราย (47.50%) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า จำนวน 12 ราย (30.00%) ไม่ใช่หัวหน้าครอบครัว จำนวน 25 ราย (62.50) ไม่มีบุตร จำนวน 19 ราย (47.50%) มีการจ่ายค่าเลี้ยงดูบุพการี จำนวน 25 ราย (62.50%) มีภาระหนี้สิน จำนวน 30 ราย (75.00%) แบ่งเป็นหนี้สินในระบบโดยเฉลี่ย 198,82 บาท หนี้สินนอกระบบโดยเฉลี่ย 7,875 บาท และส่วนใหญ่มีการรับผลตอบแทนรายวัน จำนวน 30 ราย (75.00%)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร	Mean	S.D.	Percentiles				
			Min	0.25	Medium	0.75	Max
หนี้สินในระบบ (บาท)	198,282	396,665	–	–	40,000	200,000	2,000,000
หนี้สินนอกระบบ (บาท)	7,875	19,641	–	–	–	2,500	100,000
การลางาน (วันต่อปี)	22.13	17.39	5	10	20	25	90
อายุการทำงาน (ปี)	5.13	5.24	1	2	3	7	30
ทำงานอีกกี่ปี (ปี)	5.9	6.61	–	0.5	5	8.5	30
มีส่วนร่วมในที่ประชุม (ครั้ง)	3.73	8.16	–	–	2	2.5	50
ดูแลสินค้า (ประเภท)	2.13	1.42	–	1	2	3	5
เข้ารับอบรม (ครั้ง)	1.20	2.02	–	–	1	2	12
ประเมินตนเอง (ครั้ง)	0.73	1.13	–	–	–	1	5
ปรับขึ้นเงินเดือน (ครั้ง)	0.53	0.55	–	–	0.5	1	2
ติดต่อลูกค้ารายใหญ่ (ราย)	1.08	3.20	–	–	–	1	20

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ต่อ)

ตัวแปร	Mean	S.D.	Percentiles				
			Min	0.25	Medium	0.75	Max
ค่าตอบแทนพิเศษ (บาท)	12,628	16,394	–	2,700	10,000	20,000	100,000
ค่าคอมมิชชั่น (บาท)	6,775	11,561	–	–	–	12,500	50,000
โบนัสพิเศษ (บาท)	4,300	7,666	–	2,000	3,000	5,000	50,000
ปรับเปลี่ยนตำแหน่ง (ครั้ง)	0.23	0.48	–	–	–	–	2
สภาพแวดล้อม (ความพึงพอใจ)	3.50	0.75	1	3	4	4	5
เวลาพัก (ความพึงพอใจ)	3.70	0.76	2	3	4	4	5
ตำแหน่งงาน (ความพึงพอใจ)	3.55	0.75	2	3	4	4	5
อาหารและที่พัก (ความพึงพอใจ)	2.50	1.47	–	2	3	3	5
สิทธิพิเศษที่ได้รับ (ความพึงพอใจ)	3.05	1.280	–	2	3	4	5

ในการศึกษานี้ ใช้การลางาน อายุการทำงาน และโอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต เป็นตัววัดแรงจูงใจ ตามการศึกษาของ Decenzo and Robbin (2009) ที่ระบุว่าแรงจูงใจนั้นสามารถวัดได้จากอัตราการลาออก และความจงรักภักดีต่อองค์การ จากตารางที่ 1 พบว่า พนักงานร้านเอบีซีมีอัตราการลางานเฉลี่ยประมาณ 22 วันต่อปี มีอายุการทำงานประมาณ 6 ปี และคาดว่าจะทำงานต่อในอนาคตอีกประมาณ 6 ปีเช่นเดียวกัน

สำหรับปัจจัยผลตอบแทนภายในที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในที่ประชุมของพนักงาน วัดจากจำนวนครั้งในการเข้าร่วมการประชุม พบว่า พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในที่ประชุมโดยเฉลี่ยประมาณ 4 ครั้งต่อปี การดูแลประเภทของสินค้า วัดจากประเภทของสินค้าที่พนักงานดูแล พบว่า พนักงาน 1 รายมีหน้าที่ในการดูแลสินค้าประมาณ 2 ประเภท การมีโอกาสเข้ารับอบรม วัดจากจำนวนครั้งที่เข้าอบรม พบว่า พนักงานมีโอกาสเข้ารับอบรมโดยเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี การมีโอกาสปรับขึ้นเงินเดือน วัดจากจำนวนครั้งในการปรับขึ้นเงินเดือน พบว่า พนักงานมีโอกาสปรับขึ้นเงินเดือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1 ครั้งต่อปี และการมีการติดต่อค้าขายกับลูกค้ารายใหญ่ วัดจากจำนวนลูกค้ารายใหญ่ที่พนักงานติดต่อค้าขาย พบว่า พนักงานมีการติดต่อค้าขายกับลูกค้ารายใหญ่โดยเฉลี่ยจำนวน 1 รายต่อปี

ส่วนปัจจัยผลตอบแทนภายนอกที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน โดยค่าตอบแทนพิเศษ ค่าคอมมิชชั่น และเงินโบนัส วัดจากจำนวนเงินที่ได้รับ พบว่า พนักงานได้รับค่าตอบแทนพิเศษเฉลี่ยประมาณ 12,628 บาทต่อปี ค่าคอมมิชชั่นเฉลี่ยประมาณ 6,775 บาทปี และเงินโบนัสพิเศษ

เฉลี่ยประมาณ 4,300 บาทปี และการปรับเปลี่ยนตำแหน่ง วัดจากจำนวนครั้งที่ปรับเปลี่ยนตำแหน่ง พบว่า พนักงานไม่มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่ง

ในขณะที่ผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน วัดจากระดับความพึงพอใจของพนักงาน 0 คือ ไม่พึงพอใจ 1 คือ พึงพอใจน้อยที่สุด 2 คือ พึงพอใจน้อย 3 คือ พึงพอใจปานกลาง 4 คือ พึงพอใจมาก และ 5 คือ พึงพอใจมากที่สุด ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26) โดยพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านความเหมาะสมของเวลาพักกลางวันอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.70) ด้านความเหมาะสมของตำแหน่งอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.55) ด้านสภาพแวดล้อมโดยรอบที่ทำงานอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.50) ด้านสิทธิพิเศษที่ได้รับอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง 3.05) และด้านอาหารและที่พักอาศัยอยู่ในระดับความพึงพอใจน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.50)

2.2 การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ

ในการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ผู้ศึกษาใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ Pearson Correlation และ Spearman Rank Correlation โดยใช้การทดสอบค่าสถิติแบบ Two – Tailed Test ผลการทดสอบพบว่า

ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.01 ความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ประชุม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (Pearson = 0.7616, P – Value = 0.0000, Spearman = 0.6069, P – Value = 0.0001) กล่าวคือ พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในที่ประชุมมากขึ้น มีผลทำให้พนักงานรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ และอยากอยู่กับองค์การมากขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต กับการดูแลสินค้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (Pearson = 0.4500, P – Value = 0.0036, Spearman = 0.5084, P – Value = 0.0011) กล่าวคือ พนักงานได้รับมอบหมายในการดูแลสินค้าหลายประเภทมากเท่าใด แสดงให้เห็นถึงความไว้ใจจากองค์การ ส่งผลให้พนักงานรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในองค์การ

ความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต กับเงินโบนัสพิเศษ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (Pearson = 0.6425, P – Value = 0.000, Spearman = 0.5188, P – Value = 0.0008) กล่าวคือ ถ้าพนักงานได้รับเงินโบนัสพิเศษเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้พนักงานมีความตั้งใจที่จะอยู่ในองค์การต่อไป

2.3 การวิเคราะห์การถดถอย

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ Pearson Correlation และ Spearman Rank Correlation โดยใช้การทดสอบค่าสถิติแบบ Two – Tailed Test มีตัวชี้วัดแรงจูงใจในการทำงานทั้งหมด 3 ตัวแปร คือ การลางาน อายุการทำงาน และโอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต พบว่า มีเพียงตัวแปรตามตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระเพียง 3 ตัว จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 27 ตัว ในขณะที่ตัวแปรตามที่เหลือทั้ง 2 ตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระใดเลย โดยตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระเพียง 3 ตัว คือ โอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต ส่วนตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในที่ประชุม การดูแลสินค้า และเงินโบนัสพิเศษ ดังนั้นจึงนำตัวแปรตามตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระมาวิเคราะห์การถดถอย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.01 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอย

ตัวแปร	yearwork	
	Coef.	P – Value
meeting	0.8956	0.001*
care	1.4441	0.002*
bonus	–0.0004	0.173
_cons	1.0254	0.399
N	40	
Adj R – squared	0.6973	

เขียนในรูปแบบของสมการ

$$y = \alpha + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_3 x_3 + \cdots + \beta_x x_k + e_i$$

โดยที่ y = ค่าของตัวแปรตาม

$x_1, x_2, x_3, \ldots, x_4$ = ค่าของตัวแปรอิสระ มีค่าตั้งแต่ 1,2,...,k ตัว

α = ค่าคงที่ หรือค่า Intercept ของสมการถดถอย

$\beta_1, \beta_2, \beta_k$ = ค่าพารามิเตอร์หรือค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระที่ 1, 2, k ตามลำดับ

e_i = ค่าความคาดเคลื่อน (Error or Residual)

ผู้ศึกษาพัฒนาสมการดังนี้

$$\text{yearwork} = \alpha + \beta_1 \text{meeting}_i + \beta_2 \text{care}_i + \beta_3 \text{bonus}_i + e_i$$

คำอธิบายตัวแปรต่าง ๆ ตามตารางที่ 2

* = มีนัยสำคัญที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.01

yearwork = โอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต (จำนวนปี)

meeting = การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในที่ประชุม (ครั้ง)

care = การดูแลสินค้า (ประเภท)

bonus = เงินโบนัสพิเศษ (บาท)

จากสมการข้างต้น ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.01 พบว่า yearwork (โอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับ meeting (การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในที่ประชุม) และ care (การดูแลสินค้า) กล่าวคือ ยิ่งพนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินในที่ประชุมมากขึ้น และมีหน้าที่ดูแลสินค้าหลายประเภทมากเท่าใด ยิ่งทำให้พนักงานอยากที่จะทำงานต่อไปในอนาคตมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยมีค่า Adj R – squared เท่ากับร้อยละ 0.6973 ซึ่งอาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ yearwork = 1.0254 + 0.8956 meeting + 1.4441 care

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในที่ทำงาน ประกอบด้วย ปัจจัย 2 ประเภท คือ ผลตอบแทนภายใน และผลตอบแทนภายนอก ซึ่งผลตอบแทนภายในประกอบด้วย การดูแลเอาใจใส่และโอกาสในการพัฒนาตัวเอง ส่วนผลตอบแทนภายนอก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน และผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน โดยผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินประกอบด้วย ค่าคอมมิชชั่น ค่าตอบแทนพิเศษ โบนัส การปรับขึ้นเงินเดือน ตลาดแรงงาน จ่ายเงินเวลาไม่มาทำงาน และความคุ้มครอง และผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงินประกอบด้วย อาหาร ที่พักอาศัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า พนักงานร้านเอบีซี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานที่มีการรับผลตอบแทนเป็นรายวัน แนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงาน ควรเป็นดังนี้

1. ส่งแสริมและสนับสนุนให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การตัดสินใจในที่ประชุมของพนักงานร้านเอบีซี มีอิทธิพลทางบวกต่อโอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยผลตอบแทนภายในที่มีอิทธิพลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เนื่องจากพนักงานรู้สึกได้ถึงการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในองค์การ ส่งผลให้พนักงานรู้สึกได้ถึงการเข้าไปมีบทบาทในการทำงานภายในองค์การ และพนักงานรู้สึกได้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ หรือเป็นเจ้าขององค์การเอง จึงมีแนวโน้มทำให้พนักงานอยากที่จะทำงานต่อกับองค์การ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ เปลวเทียน เสือเหลือง (2557) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของพนักงาน กลุ่มอุตสาหกรรมยางรถยนต์ ผลการศึกษาพบว่า การที่พนักงานได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือเข้าร่วมประชุม ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน มีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การ และพนักงานเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน ส่งผลให้พนักงานรู้สึกถึงความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ

2. การเพิ่มความรู้สึกและรับรู้ความเป็นเจ้าของ

การดูแลสินค้าของพนักงานร้านเอบีซี มีอิทธิพลทางบวกต่อโอกาสที่จะทำงานต่อในอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยผลตอบแทนภายในที่มีอิทธิพลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เนื่องมาจากพนักงานเกิดความรู้สึกและรับรู้ถึงความเป็นเจ้าขององค์การ ส่งผลให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าต้องดูแลสินค้าให้ดี สินค้าต้องไม่มีการเสียหาย หรือสูญหายโดยไม่ทราบสาเหตุ ยิ่งพนักงานดูแลสินค้าหลายประเภทมากเท่าใด ยิ่งส่งผลดีกับองค์การ เพราะแสดงถึงความตั้งใจในการทำงาน และและทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่ แสดงให้เห็นถึงความผูกพันที่พนักงานมีต่อองค์การ นอกจากนี้พนักงานที่ดูแลสินค้าจะได้รับผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน นั่นคือ ค่าผลตอบแทนจากการดูแลสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เปลวเทียน เสือเหลือง (2557) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของพนักงาน กลุ่มอุตสาหกรรมยางรถยนต์ ผลการศึกษาพบว่า ถ้าพนักงานมีความผูกพันต่อองค์การจนรู้สึกว่าตนเองมีความตั้งใจในการทำงาน ทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่แล้ว แสดงว่าพนักงานรู้สึกถึงความผูกพันที่ตนเองมีต่อองค์การ

ข้อจำกัดในการศึกษา

ข้อจำกัดของการศึกษาในครั้งนี้ คือ การเก็บข้อมูลจากพนักงานร้านเอบีซียังได้ไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ เนื่องจากช่วงที่เก็บรวบรวมข้อมูลมีฝนตกหนัก จึงทำให้แบบสอบถามสูญหาย และไม่สามารถเข้าถึงพนักงานได้ทุกรายจึงทำให้ได้มีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบว่า ในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานนั้น องค์การควรให้ความสำคัญกับผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปแบบของตัวเงินมากกว่าผลตอบแทนที่อยู่ในรูปแบบของตัวเงิน เนื่องจากมีผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงาน

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาความผูกพันต่อองค์การที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน

กิตติกรรมประกาศ

การพัฒนาระบบผลตอบแทนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน: กรณีศึกษา ร้านเอบีซี ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา และความคิดเห็น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วีระพงษ์ กิติวงค์ ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมีส่วนทำให้การศึกษาค้นคว้าเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ เจ้าของร้าน และพนักงานร้านเอบีซีทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์สัมภาษณ์และให้เก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ที่ให้ความรู้ คำชี้แนะ ตลอดจนแนวทางในการทำงาน และเพื่อนนิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ที่ให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้เสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอเป็นเครื่องบูชาคุณบิดามารดา บูรพคณาจารย์ผู้ให้ความรู้ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มิได้กล่าวมาข้างต้น ที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ธุรกิจบริษัทรับก่อสร้าง. (28 ตุลาคม 2558). **ธุรกิจก่อสร้างกับการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย.** สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559, จาก http://www.apcsweb.org/page/2/

เปลวเทียน เสือเหลือง. (2557). **การมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของพนักงาน กลุ่มอุตสาหกรรมยางรถยนต์**. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Armstrong, M., (2006). **Strategic Human Resource Management (3rd ed.).** London: Thomson–shore.

Decenzo, D. A., and Robbin, S. P., (2009). **Fundamentals of Human Resource Management (10th ed.).** United States of America: John Wiley & Sons.

Saunders, M., Lewis, P., and Thornhill, A., (2012). **Research Methods for Business Students (6th ed.).** Essex: Pearson Education Limited.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ จังหวัดพะเยา

A Feasibility Study on Investment for Beef Cattle Business in Phayao Province

วชิร ต๊ะเขตต์[1*] และ บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง[2]

Wachira Takate [1*] and Boonyanuch Cheewakiatyingyong [2]

บทคัดย่อ

การศึกษาความเป็นไปได้เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อที่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคขุนดอกคำใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 8 ฟาร์ม โดยเลือกจากผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อที่เลี้ยงโคเนื้อพ่อแม่พันธุ์ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยการลงสัมภาษณ์ด้วยตนเองนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของฟาร์มโคเนื้อ (SWOT Analysis) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันของฟาร์มโคเนื้อ (Five–Force Model) และวิเคราะห์หาอัตราส่วนทางการเงิน คือ ระยะเวลาคืนทุน (PB) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR)

ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกธุรกิจ (SWOT Analysis) มีความเป็นไปได้ในการลงทุน จากการที่ตลาดมีความต้องการโคเนื้อทั้งภายในประเทศและประเทศในเขตอาเซียนมากขึ้น ทำให้ธุรกิจฟาร์มโคเนื้อมีโอกาสที่ขยายตัวและเพิ่มช่องทางการส่งออกเนื้อโค รวมถึงการขยายตัวของฐานผู้บริโภคในต่างประเทศ ซึ่งจะนำมาสู่ความคุ้มค่าในการลงทุน ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (Five–Force Model) มีความเป็นไปได้ในการลงทุน เนื่องจากคู่แข่งมีน้อยราย ทั้งยังมีมาตรฐานและคุณภาพที่ผลิตภัณฑ์ทดแทนยังไม่สามารถทดแทนกันได้ จึงมีโอกาสที่ทำให้ธุรกิจมีการดำเนินงานที่คุ้มค่า ต้นทุนในการลงทุนเริ่มแรก เท่ากับ 1,266,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 78,039 บาท ต่อปี ผลตอบแทนจากธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ เฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 406,058 บาท มีระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 4 ปี 1 เดือน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ +278,465.77 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.17 เท่า และอัตราผลตอบแทนภายใน เท่ากับ ร้อยละ 15.68 แสดงให้เห็นว่า การลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา มีความเป็นไปได้และคุ้มค่าในการลงทุน

คำสำคัญ: ธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ การลงทุน ความเป็นไปได้

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : wachira989z@gmail.com

Abstract

The purpose of this feasibility study was to investigate the feasibility of investing in beef cattle business in Phayao Province. The population used in this study was a member of Dok Kham Tai Beef Cattle Cooperative. In addition, eight beef cattle farming entrepreneurs were selected by means of purposive sampling as a sampling technique. Semi-structured interviews were conducted as a tool for data collection to interview beef cattle operators, and then the strengths, weaknesses, opportunities, SWOT analysis, competitive environmental analysis (Five Forces Model), and financial ratios as payback period (PB), net present value (NPV), benefit-cost ratio (B/C Ratio) and internal rate of return (IRR) were analyzed.

The results of internal and external business environment analysis (SWOT Analysis) showed that the beef cattle business was a feasible investment due to the increasing demand for beef in both domestic and ASEAN markets. The beef cattle business had the potential to expand and grow the beef export business including the expansion of overseas consumer base. This would lead to a worthwhile investment. Furthermore, the results of competitive environmental analysis (Five Forces Model) revealed that there was the potential return of an investment because of only a few competitors in the market. Besides, the standard and quality of the beef cattle could not be replaced by other replacement products. Therefore, it would be cost-effective to run the beef cattle business with 1,266,000 baht for an initial investment, and an average annual operating cost of 78,039 baht a year. The average annual net return on beef cattle business was 406,058 baht per year. The payback period was four years and a month with the net present value of +278,465.77 baht. Additionally, the benefit-cost ratio was 1.17 times, and the internal rate of return was 15.68%. All of these elements combined led to the conclusion that the beef cattle business in Phayao Province was feasible and worthwhile investment.

Keywords: Beef cattle business, investment, feasibility

บทนำ

โคเนื้อในประเทศไทยจากในอดีตใช้ในการเลี้ยงเพื่อทำการเกษตร แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงเพื่อการจัดจำหน่ายเนื้อโค เนื่องจากประชากรภายในและต่างประเทศมีความต้องการบริโภคเนื้อโคเพิ่มมากขึ้น จากการที่ผลผลิตโคเนื้อมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ ทางภาครัฐบาลจึงมีการสนับสนุนส่งเสริมในการลงทุนและการจัดการให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ทั้งเกษตรกรรายย่อยและรวมกลุ่มของสหกรณ์ เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอตรงต่อความต้องการภายในประเทศและเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อได้อย่างสม่ำเสมอ แต่การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของรัฐบาลที่ผ่านมามักประสบปัญหา มีผลมาจากนโยบายของรัฐบาลขาดความต่อเนื่อง จากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลซึ่งมีผลให้นโยบายมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย (กรมปศุสัตว์ ,2553) ประกอบกับในช่วงปี พ.ศ. 2551-2555 เกิดภาวะราคาเนื้อโคตกต่ำ ผู้เลี้ยงโคเนื้อประสบปัญหาขาดทุน ส่งผลให้ผู้เลี้ยงโคเนื้อล้มเลิกกิจการและต้องขายโคเนื้อออกไปจำนวนมาก แล้วนำพื้นที่เลี้ยงโคไปปลูกพืชเศรษฐกิจที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าแทน ส่งผลให้เนื้อโคของประเทศไทยไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ จึงต้องมีการนำเข้าเนื้อโคจากต่างประเทศ ในการเข้าสู่สมาคมอาเซียนของประเทศไทยปี พ.ศ. 2558 จึงเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะเพิ่มผลผลิตและขยายตลาดโคเนื้อเข้าสู่กลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพในการ

ผลิตโคเนื้อที่สูงกว่าประเทศอื่นๆในอาเซียน และมีกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดอาเซียน จึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อมากขึ้นเพื่อรองรับกับความต้องการของตลาดที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต (อำนาจ ภิญโญศรี,2558) ในขณะเดียวกันทางสำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดพะเยา ได้กำหนดยุทธศาสตร์โครงการ “โคขุนดอกคำใต้” เพื่อแก้ไขปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของจังหวัดพะเยาที่ผ่านมา จากการมีปัญหาที่ใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ตลาดรับซื้อยังไม่กว้างมากนัก และผู้เลี้ยงมักถูกพ่อค้าเอาเปรียบ จึงทำให้การเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดไม่ยั่งยืน ทั้งที่ตลาดในภาคเหนือยังมีลู่ทางที่ดี โดยโครงการนี้สนับสนุนให้เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่รวมตัวกัน เป็นสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคขุนดอกคำใต้ จำกัด เน้นส่งเสริมให้เลี้ยงโคขุนลูกผสมสายพันธุ์ยุโรป ที่สามารถผลิตโคเนื้อทีมีคุณภาพดี และตรงกับความต้องการของตลาดภายในประเทศได้อย่างเพียงพอ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพะเยา,2558)

การลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ ผู้ลงทุนควรศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกธุรกิจ (SWOT Analysis) ตามแนวคิดของ Albert Humphrey เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่อาจเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจในอนาคต และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (Five-Force Model) ตามแนวคิดของ Michael E. Porter ทฤษฎีนี้ช่วยให้ทราบถึงสภาพการแข่งขันในธุรกิจ ซึ่งมีผลต่อการวางกลยุทธ์ทางธุรกิจ รวมถึงการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านการเงินโดยวิธีระยะเวลาคืนทุน (PB) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) ซึ่งจะทำให้ผู้ลงทุนทราบถึงความคุ้มค่าในการลงทุนและเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการลงทุนทำธุรกิจ

จากสภาวการณ์ดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ เนื่องจากการศึกษานี้ยังไม่เคยมีผู้ศึกษามาก่อน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจลงทุนประกอบธุรกิจโคเนื้อว่ามีความเป็นไปได้และคุ้มค่าต่อการลงทุนมากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังใช้เป็นแนวทางการจัดการต้นทุนและวางกลยุทธ์ทางธุรกิจอีกด้วย

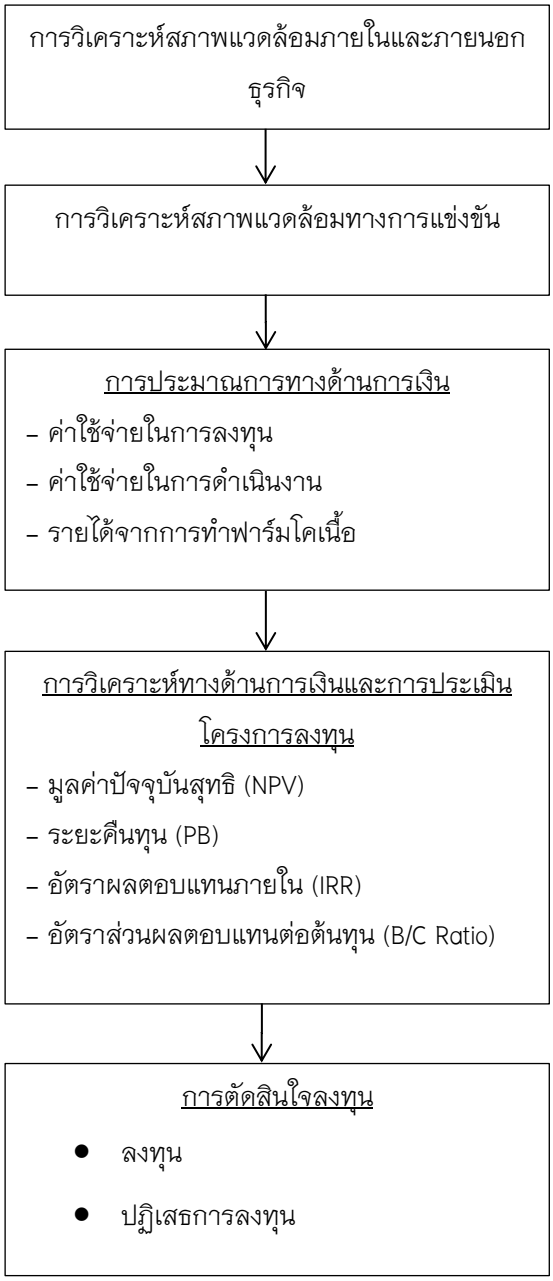
วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา ด้านสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของธุรกิจ ด้านสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน และด้านการเงิน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

เพื่อวิเคราะห์แนวความคิดการศึกษาความเป็นไปได้ในครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (SWOT Analysis) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (Five-Force Model) การประมาณการรายได้และค่าใช้จ่ายเพื่อนำมาประมาณการงบการเงิน แล้ววิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเงินโดยวิธีระยะเวลาคืนทุน (PB) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์การลงทุนของเพ็ญศรี ขุนทอง (2554)

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อที่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคขุนดอกคำใต้ จำนวน 191 ราย (สหกรณ์โคขุนดอกคำใต้,2558)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 ฟาร์ม โดยเลือกจากผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อที่ประกอบการโคขุนระยะต้นน้ำหรือการเลี้ยงโคเนื้อพ่อแม่พันธุ์ ตามคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์โคขุนดอกคำใต้ รวมทั้งใช้ดุลยพินิจของผู้ศึกษาในการกำหนดตัวอย่างเพื่อความเหมาะสมสำหรับการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ รูปแบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสัมภาษณ์การศึกษาของ เฟื่องฟ้า ศรีโนนยาง (2554) และ วาทิตย์ ทรวดทรง (2557) แบบสัมภาษณ์แบ่งออก 5 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์และการเลี้ยงโคเนื้อ
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเงินลงทุน
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่าย
- ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค และสภาพการแข่งขันในการทำฟาร์มโคเนื้อ
- ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

<u>ข้อมูลปฐมภูมิ</u>

ได้จากการสัมภาษณ์ จากเจ้าของกิจการหรือมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยมากที่สุด ในรูปแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured interview) คือ การสัมภาษณ์มีแนวคำถามที่ชัดเจนตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้และอาจมีการถามนอกกรอบแนวคำถามที่วางไว้ โดยการลงสัมภาษณ์ด้วยตนเองนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อสมาชิกสหกรณ์โคขุนดอกคำใต้ จำนวน 8 ฟาร์ม

<u>ข้อมูลทุติยภูมิ</u>

โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย หนังสือ และบทความที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เรียบเรียงสรุป ดังนี้

1) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของฟาร์มโคเนื้อ (SWOT Analysis)

2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันของฟาร์มโคเนื้อ (Five-Force Model)

3) นำข้อมูลด้านการลงทุน ค่าใช้จ่าย และรายได้ มาประมาณการงบการเงินและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเงิน ด้วยวิธีระยะเวลาคืนทุน (PB) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า

(1) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกธุรกิจ (SWOT Analysis)

Man (คนหรือบุคลากร)

จุดแข็ง (Strengths)

ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์มีความรู้และความเข้าใจในการทำฟาร์มโคเนื้อเป็นอย่างดี รวมถึงประสบการณ์ในการทำธุรกิจฟาร์มเป็นระยะเวลานาน ซึ่งผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ส่วนมากสืบทอดธุรกิจมาจากครอบครัว

จุดอ่อน (Weaknesses)

ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ยังขาดการนำเอาองค์ความรู้ใหม่ๆและเทคโนโลยี เข้ามาพัฒนาฟาร์ม เนื่องจากการรับรู้และการยอมรับในการนำเอาองค์ความรู้ใหม่ๆและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาเป็นไปได้ช้า

โอกาส (Opportunities)

การรวมตัวของประเทศในกลุ่มอาเซียน ส่วนของตลาดแรงงานในอาเซียนมีผลต่อการพิจารณาวางแผนด้านแรงงาน ซึ่งเป็นโอกาสในการเพิ่มจำนวนแรงงานในฟาร์ม เพื่อเพิ่มผลผลิตและขยายกำลังการผลิตของธุรกิจ

อุปสรรค (Threats)

อาจมีการแข่งขันขันในทางด้านตลาดแรงงาน ส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานนั้นสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ธุรกิจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

Money (เงิน)

จุดแข็ง (Strengths)

การลงทุนในการทำฟาร์มโคเนื้อของผู้ประกอบการฟาร์มเนื้อแม่พันธุ์ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเองหรือภายในครอบครัวทั้งหมด ไม่มีการใช้เงินทุนจากแหล่งสถาบันการเงินภายนอก

จุดอ่อน (Weaknesses)

ในการจัดการทางด้านการเงิน ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ขาดการจัดทำระบบบัญชีภายในธุรกิจที่ดี ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานในบางครั้ง

โอกาส (Opportunities)

การสนับสนุนให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในการลงทุนธุรกิจ ถือเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ที่จะพัฒนาและขยายธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ รวมถึงการต่อยอดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มโคเนื้อ

อุปสรรค (Threats)

สภาพเศรษฐกิจภายในประเทศถือว่ายังไม่ดีเท่าที่ควร อาจส่งผลต่อด้านการเงินในการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายของธุรกิจได้ในระยะยาว

Materials (วัตถุดิบ อุปกรณ์ เครื่องมือ)

จุดแข็ง (Strengths)

วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อแม่พันธุ์ คือ หญ้าสด ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์จัดทำแปลงหญ้าเป็นของตนเอง โดยไม่ต้องซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์จากแหล่งภายนอก เป็นการลดต้นทุนการผลิตและต้นทุนด้านอาหาร

จุดอ่อน (Weaknesses)

วัตถุดิบในการเลี้ยงโคเนื้อต้องอาศัยสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งความรู้ในการดูแลรักษาและการขยายพันธุ์ มิฉะนั้นอาจส่งผลต่อวัตถุดิบทำให้มีจำนวนลดลง

โอกาส (Opportunities)

การพัฒนาในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำฟาร์ม สามารถเป็นเครื่องทุ่นแรงและสร้างความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ มีส่วนช่วยในการจัดการผลผลิตในฟาร์ม พัฒนาฟาร์มและการดำเนินงานในธุรกิจ

อุปสรรค (Threats)

เทคโนโลยี เครื่องมือและอุปกรณ์ด้านการจัดการฟาร์มอาจมีราคาสูง ซึ่งจะส่งผลต่อต้นทุนในการผลิตและค่าใช้จ่ายได้ในอนาคต

Management (การจัดการ)

จุดแข็ง (Strengths)

ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการธุรกิจเป็นแบบธุรกิจครอบครัวหรือเครือญาติ การบริหารจัดการจึงไม่มีความยุ่งยากและซับซ้อนมากนัก เนื่องจากมีความคุ้นเคยกันดีและมีความคิดและพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสหกรณ์โคขุนดอกคำใต้ มีการช่วยเหลือจากการรวมกลุ่มกันเป็นอย่างดี

จุดอ่อน (Weaknesses)

การตัดสินใจในด้านการจัดการและการดำเนินงานในธุรกิจครอบครัว การมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวสำหรับการตัดสินใจอาจมีไม่มากนัก เนื่องจากธุรกิจแบบครอบครัวจะให้การเคารพการตัดสินใจของผู้อาวุโสในครอบครัว

โอกาส (Opportunities)

ประสบการณ์ของผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์และแนวคิดใหม่ๆ ของผู้มีส่วนร่วมธุรกิจในครอบครัวสามารถพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการจัดการของฟาร์มและธุรกิจให้ดียิ่งขึ้น

อุปสรรค (Threats)

ค่านิยมเดิมๆ ของผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ อาจเป็นอุปสรรคในการตัดสินใจ การวางแผนการดำเนินงาน และการพัฒนาระบบการจัดการของธุรกิจ

Marketing (การตลาด)

จุดแข็ง (Strengths)

ฟาร์มได้รับการรับรองมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์ พันธุ์โคเนื้อที่ใช้เลี้ยงเป็นสายพันธุ์ที่ดี แข็งแรงและทนทานต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่ตรงต่อความต้องการของตลาด ช่องทางการกระจายผลผลิตมีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดีจากการรวมกลุ่มสมาชิกของสหกรณ์โคขุนดอกคำใต้

จุดอ่อน (Weaknesses)

ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์ขาดความเข้าใจและวางแผนการตลาดอย่างเป็นระบบ ตลอดจนขาดการใช้กลยุทธ์ทางด้านการตลาดเข้ามาจัดการในตลาดโคเนื้อ

โอกาส (Opportunities)

ความต้องการของตลาดโคเนื้อในกลุ่มประเทศอาเซียน จะเป็นโอกาสในการขยายช่องทางการส่งออกโคเนื้อและเป็นส่วนช่วยขยายการเจริญเติบโตของธุรกิจ

อุปสรรค (Threats)

การสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อจากทางรัฐบาล อาจส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดและในธุรกิจโคเนื้อเพิ่มมากขึ้น

(2) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (Five-Force Model)

2.1 การแข่งขันระหว่างธุรกิจที่มีอยู่ในอุตสาหกรรม (Intensity of Rivalry among Existing Competitor)

สำหรับธุรกิจฟาร์มโคเนื้อของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์โคขุนดอกคำใต้ การแข่งขันในธุรกิจเดียวกันถือว่ามีค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ทำให้เป็นเครือข่ายเดียวกัน ทั้งยังเป็นกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อแห่งเดียวของภาคเหนือ ซึ่งในอุตสาหกรรมโคเนื้อของประเทศไทยมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์เพียงไม่กี่กลุ่ม จึงทำให้มีคู่แข่งขันในธุรกิจเดียวกันอยู่ไม่มาก

2.2 การคุกคามของผู้เข้ามาใหม่ในธุรกิจ (Barriers to Entry)

การเข้ามาใหม่ในธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ ในอนาคตอาจจะมีผู้ที่เข้ามาประกอบธุรกิจประเภทนี้เพิ่มขึ้น ซึ่งมีนโยบายและการส่งเสริมของทางรัฐบาลที่กระตุ้นเพิ่มผลผลิตโคเนื้อให้มากขึ้น ตรงต่อความต้องการบริโภคของผู้บริโภคภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น และกลุ่มประเทศในอาเซียนที่มีความต้องการนำเข้าเนื้อโคเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ทั้งยังมีการสนับสนุนเงินทุนในการลงทุนจากรัฐบาล จึงมีโอกาสเป็นไปได้ที่จะมีผู้เข้ามาใหม่ในธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ

2.3 อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ (Bargaining Power of Buyer)

อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อในธุรกิจฟาร์มโคเนื้อในปัจจุบัน อาจจะมีผลมาจากสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศที่ผ่านมา จึงทำให้โคเนื้อและผลผลิตในประเทศ ณ ปัจจุบันมีจำนวนน้อยและขาดแคลน ก่อให้เกิดราคาของโคเนื้อนั้นสูงขึ้น ในอนาคตอาจมีแนวโน้มของผู้ซื้อถือโอกาสขยายธุรกิจเป็นแบบบูรณาการไปข้างหลัง (Backward Integration by Buyers) ที่เลี้ยงโคแม่พันธุ์และนำลูกโคไปขุนเอง

2.4 การคุกคามของผลิตภัณฑ์ทดแทน (Pressure from Substitute)

จากสถานการณ์ผลผลิตโคเนื้อที่มีราคาสูง จึงอาจทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสในการเลือกบริโภคผลผลิตจากสัตว์ประเภทอื่นที่มีราคาถูกกว่า เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ ฯลฯ รวมถึงอาหารฮาลาลของชาวมุสลิมที่อาจจะเลือกบริโภคผลผลิตจากแพะและแกะทดแทน

2.5 อำนาจต่อรองของผู้ขายวัตถุดิบ (Bargaining Power of Suppliers)

ในด้านของอำนาจของผู้ขายวัตถุดิบของธุรกิจฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์พบว่ามีน้อย เนื่องจากวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตของโคเนื้อแม่พันธุ์ ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อแม่พันธุ์สามารถจัดการได้โดยสร้างแหล่งวัตถุดิบและอาหารที่ใช้ในการผลิตเป็นของตนเอง ซึ่งการเลี้ยงโคเนื้อระยะต้นน้ำใช้อาหารสำเร็จรูปในจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่จะเน้นอาหารหยาบเป็นหลัก จึงทำให้อำนาจการต่อรองของผู้ขายวัตถุดิบมีน้อย

(3) การประมาณการทางด้านการเงิน

การศึกษาความเป็นไปได้ของธุรกิจเป็นกิจกรรมที่จะกระทำล่วงหน้าก่อนธุรกิจจะเกิดขึ้นจริง ดังนั้นจึงต้องมีการประมาณการทางด้านการเงินของธุรกิจ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา สามารถนำข้อมูลมาประมาณการค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง การประมาณการเงินลงทุนเริ่มต้น

รายการ	ประมาณการเงินลงทุน (บาท)
1. ค่าที่ดิน	600,000
2. ค่าก่อสร้างโรงเรือน	150,000
3. ค่าพันธุ์โคเนื้อ	495,000
3.1 โคพ่อพันธุ์ (1 ตัว)	45,000
3.2 โคแม่พันธุ์ (15 ตัว ตัวละ 30,000 บาท)	450,000
4. ค่าเตรียมแปลงหญ้า	2,000
5. ค่าเครื่องจักรและอุปกรณ์ทำฟาร์ม	19,000
รวมเงินลงทุน	**1,266,000**

จากตารางการประมาณการเงินลงทุนเริ่มต้น ซึ่งประกอบด้วย ค่าที่ดิน จำนวน 600,000 บาท ค่าก่อสร้างโรงเรือน จำนวน 150,000 บาท ค่าพันธุ์โคเนื้อ จำนวน 495,000 บาท โดยประมาณการจำนวนโคแม่พันธุ์ที่ใช้เลี้ยง จำนวน 15 ตัว เป็นพันธุ์ชาร์โรเล่ต์ ซึ่งประมาณการจำนวนโคแม่พันธุ์ให้สอดคล้องกับจำนวนโคแม่พันธุ์ของผู้ประกอบการที่ให้สัมภาษณ์ ค่าเตรียมแปลงหญ้า 2,000 บาท และค่าเครื่องจักรอุปกรณ์ทำฟาร์ม จำนวน 19,000 บาท ซึ่งรวมเงินลงทุนเริ่มต้นทำฟาร์มโคเนื้อทั้งหมด 1,266,000 บาท

ตาราง การประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

รายการ	ปีที่1	ปีที่2	ปีที่3	ปีที่4	ปีที่5	ปีที่6
1. ค่าแรงงาน	60,000	63,000	66,000	66,000	66,000	66,000
2. ค่าสาธารณูปโภค						
2.1 ค่าไฟฟ้า	2,500	2,625	2,750	2,750	2,750	2,750
2.2 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	4,000	4,200	4,400	4,400	4,400	4,400
3. ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา	950	998	1,046	1,046	1,046	1,046
4. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ						
4.1 ค่ายารักษาโรค	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400
4.2 ค่าแร่ธาตุ	300	300	300	300	300	300
4.3 ค่าผสมเทียม	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500
4.4 ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	330	330	330	330	330	330
รวม	**72,980**	**76,353**	**79,726**	**79,726**	**79,726**	**79,726**

จากตารางการประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ค่าแรงงาน ค่าสาธารณูปโภค ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่ ค่ายารักษาโรค ค่าแร่ธาตุ ค่าผสมเทียม และภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เป็นจำนวนเงินรายปีในช่วงระยะเวลา 6 ปี ดังนี้ 72,980 บาท 76,353 บาท และ 79,726 บาท จนถึงปีที่ 6 ตามลำดับ ใน

ด้านของค่าแรงงานมีการเพิ่มขึ้น อาจมีการเพิ่มขึ้นของอัตราค่าจ้างของแรงงาน ประกอบกับภาวะเงินเฟ้อมีส่วนที่ส่งผลเพิ่มขึ้นของค่าแรงงาน และค่าสาธารณูปโภคเป็นต้นทุนผันแปร ซึ่งจะเพิ่มขึ้นตามการใช้งาน

ตาราง การประมาณการรายได้จากการจำหน่ายโครุ่นต่อปีของโครงการ

รายการ	ปีที่					
	1	2	3	4	5	6
จำนวนขาย(ตัว)	9	10	12	12	12	12
ราคาขาย(บาท/ตัว)	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000
รวมรายได้	**315,000**	**350,000**	**420,000**	**420,000**	**420,000**	**420,000**

จากตารางการประมาณการรายได้จากการจำหน่ายโครุ่นต่อปีของโครงการ สามารถผลิตและจำหน่ายโครุ่นในปีแรกและปีที่ 2 จำนวน 9 ตัว และ 10 ตัว ตามลำดับ ตั้งแต่ปีที่ 3 สามารถผลิตและจำหน่ายเพิ่มขึ้นเป็น 12 ตัวต่อปี จนถึงปีที่ 6 เป็นจำนวนเงินจากการจำหน่ายโครุ่นในช่วงระยะ 6 ปี ดังนี้ 315,000 บาท 350,000 บาท และ 420,000 บาท จนถึงปีที่ 6 ตามลำดับ การประมาณการราคาขายโครุ่นต่อตัวตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 ประมาณการเอาไว้ 35,000 บาทต่อตัว เป็นการประมาณการราคาโครุ่นในราคาระดับกลางๆ คำนึงถึงราคาในอนาคตที่ราคาของโคเนื้ออาจมีราคาขึ้นลงได้

ตาราง การประมาณการรายได้จากการจำหน่ายมูลโคตากแห้งต่อปีของโครงการ

รายการ	ปีที่					
	1	2	3	4	5	6
ปริมาณขาย(กระสอบ)	435	435	435	435	435	435
ราคาขาย(บาท/กระสอบ)	35	35	35	35	35	35
รวมรายได้	**15,225**	**15,225**	**15,225**	**15,225**	**15,225**	**15,225**

จากตารางการประมาณการรายได้จากการจำหน่ายมูลโคตากแห้งต่อปีของโครงการ สามารถจำหน่ายได้ 435 กระสอบต่อปี กระสอบละ 35 บาท เป็นจำนวนเงินต่อปี 15,225 บาท ตั้งแต่ปีแรกจนถึงปีที่ 6

ตาราง การประมาณการรายได้ทั้งหมดต่อปีของโครงการ

รายการ	ปีที่					
	1	2	3	4	5	6
รายได้จากการขายโครุ่น	315,000	350,000	420,000	420,000	420,000	420,000
รายได้จากการขายมูลโคตากแห้ง	15,225	15,225	15,225	15,225	15,225	15,225
รวมรายได้ทั้งหมด	**330,225**	**365,225**	**435,225**	**435,225**	**435,225**	**435,225**

จากตารางการประมาณการรายได้ทั้งหมดต่อปีของโครงการ การจำหน่ายโครุ่นและจำหน่ายมูลโคตากแห้ง เป็นรายได้รวมทั้งหมดต่อปีในช่วงระยะ 6 ปี ดังนี้ 330,225 บาท 365,225 บาท และ 435,225 บาท จนถึงปีที่ 6 ตามลำดับ

(4) การวิเคราะห์ทางด้านการเงินและความเป็นไปได้ในการลงทุน

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา ใช้เกณฑ์การตัดสินใจวัดความคุ้มค่าในการลงทุน กำหนดระยะเวลา 6 ปี และเครื่องมือวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุน ประกอบด้วย ระยะเวลาคืนทุน (PB) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) และค่าของอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 7.12 เป็นไปตามอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จากค่าเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ดังนี้

ตาราง ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา

โครงการ	ระยะเวลาคืนทุน (PB)	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)	อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio)	อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR)
ธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ	4.1	278,465.77	1.17	15.68
เกณฑ์การตัดสินใจ	ระยะเวลาสั้น	มีค่ามากกว่า 0	มีค่ามากกว่า 1	มากกว่าค่าของทุน
ผลการตัดสินใจ	คุ้มค่าการลงทุน	คุ้มค่าการลงทุน	คุ้มค่าการลงทุน	คุ้มค่าการลงทุน

ผลวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ พบว่า ระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 4 ปี 1 เดือน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 278,465.77 บาท มีค่าเป็นบวกและมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.17 เท่า มีค่ามากกว่าหนึ่ง และอัตราผลตอบแทนภายใน เท่ากับ ร้อยละ 15.68 มีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นสรุปได้ว่า การลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา มีความเป็นไปได้และคุ้มค่าต่อการลงทุน

สรุปผลและอธิปรายผล

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา โดยทำการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกธุรกิจ (SWOT Analysis) สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (Five-Force Model) และด้านการเงิน ซึ่งการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเงินใช้วิธีระยะเวลาคืนทุน (PB) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ พบว่า ต้นทุนในการลงทุนเริ่มแรก เท่ากับ 1,266,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 78,039 บาท ต่อปี ผลตอบแทนจากธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ เฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 406,058 บาท มีระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 4 ปี 1 เดือน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 278,465.77 บาท มีค่าเป็นบวก อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.17 เท่า มีค่ามากกว่าหนึ่ง และอัตราผลตอบแทนภายใน เท่ากับ ร้อยละ 15.68 มีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ย ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินแสดงให้เห็นว่า การลงทุนทำธุรกิจฟาร์มโคเนื้อจังหวัดพะเยา มีความเป็นไปได้และคุ้มค่าในการลงทุน จากผลการศึกษามีระยะเวลาคืนทุนสั้นกว่า การศึกษาของ เพ็ญศรี ขุนทอง (2554) ที่มีระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 8 ปี 11 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เฟื่องฟ้า ศรีโนนยาง (2554) มีระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 5 ปี 12 วัน ส่วน

อัตราผลตอบแทนภายในมีค่าสูงกว่าผลการศึกษาของเพ็ญศรี ขุนทอง (2554) ที่มีค่าเท่ากับร้อยละ 7.02 และมีค่าต่ำกว่าผลการศึกษาของเฟื่องฟ้า ศรีโนนยาง (2554) ที่มีค่าเท่ากับร้อยละ 20

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการที่จะนำข้อมูลไปประกอบการลงทุนธุรกิจฟาร์มโคเนื้อควรคำนึงถึงข้อจำกัดทางการเงินในการลงทุน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อที่ได้ให้สัมภาษณ์ใช้เงินส่วนตัวในการลงทุนเป็นส่วนใหญ่

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์และประเมินการลงทุนที่ไม่มีความเสี่ยงในการลงทุน หากผู้ประกอบการจะนำการศึกษาในครั้งนี้ไปประกอบการลงทุน ควรวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการร่วมด้วย

3. บุคคลทั่วไปที่สนใจลงทุนธุรกิจฟาร์มโคเนื้อ ควรศึกษาการลงทุนในธุรกิจรูปแบบฟาร์มประเภทอื่นและข้อมูลทางด้านการตลาด รวมถึงด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อจำนวน 8 ราย ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ปริมาณมากขึ้นและในพื้นที่อื่น เพื่อเพิ่มความถูกต้องและแน่นอนของผลการวิเคราะห์

2. ควรศึกษาความเป็นไปได้ของฟาร์มโคเนื้อระยะขุน หรือการศึกษาเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการลงทุนระหว่างฟาร์มโคเนื้อพ่อ–แม่พันธุ์และฟาร์มโคเนื้อระยะขุน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร. บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และความรู้ ตลอดทั้งช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ประกอบการฟาร์มโคเนื้อสมาชิกสหกรณ์โคขุนดอกคำใต้ ที่ได้เสียสละเวลาให้ข้อมูลและตอบสัมภาษณ์ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งให้การศึกษาครั้งนี้มีความชัดเจนและครบถ้วน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมปศุสัตว์. (2558). **คู่มือเลี้ยงโคเนื้อสำหรับเกษตรกรไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 1). สุรินทร์: โรงพิมพ์รุ่งธนเกียรติ.

กรมปศุสัตว์. (2558). **มาตรฐานของลักษณะประจำพันธุ์โคเนื้อ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กลุ่มวิจัยและพัฒนาโคเนื้อ.

คณะทำงานจัดทำมาตรฐานอาหารสัตว์เคี้ยวเอื้องของประเทศไทย. (2551). **ความต้องการโภชนะของโคเนื้อในประเทศไทย**(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

ฐาปนา ฉิ่นไพศาล และ อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ. (2551). **การบริหารโครงการและการศึกษาความเป็นไปได้** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.

ธนบดี แก้วศรีประหลาด. (2552). **ต้นทุนผลตอบแทนการเลี้ยงโคขุน.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. (2544). **การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: หจก. เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

เพ็ญศรี ขุนทอง. (2554). **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำฟาร์มโคนมของฟาร์มนำร่องสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กรุงเทพฯ.

เฟื่องฟ้า ศรีโนนยาง. (2554). **การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มโคนมขนาดการผลิต 1,000 ลิตรต่อวัน ในพื้นที่อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

เริงรัก จำปาเงิน. (2544). **การจัดการการเงิน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท ปุ๊คเน็ท จำกัด.

วาทิตย์ ทรวดทรง. (2557). **ความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มสุกรแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพะเยา. (2558). **ทิศทางโคขุนดอกคำใต้**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559, จาก https://http://pvlo-pyu.dld.go.th/index.php/en/16-2014-04-22-08-02-33.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าสินค้าเกษตร. (2555). **โอกาสโคเนื้อไทยในอาเซียน.** สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2559, จาก https:// www.tpso.moc.go.th/sites/default/files/1168-img.pdf.

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์. (2557). **ยุทธศาสตร์โคเนื้อ พ.ศ. 2555-2559.** สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2559, จาก https:// www.dld.go.th/oldweb/images/stories/news/Strategy/55-59%20strategy_beef.pdf.

อำนาจ ภิญโญศรี. (2558). **ยุทธศาสตร์การตลาดโคเนื้อสู่ประชาคมอาเซียน.** ดุษฎีนิพนธ์ รป.ด., มหาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.

การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา

Competitive Advantage of Construction Materials Business in Phayao Province

ศิริพร ยุบลมูล[1*] และ ปิยะพงษ์ แสงแก้ว[2]

Siriporn Yubonmoon[1*] and Piyapong Sangkaew[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับว่าแรงกดดันในการแข่งขันทั้ง 5 ประการใด (Five Forces Model) ตามทฤษฎีของ Michael E. Porter มีผลต่อการดำเนินธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยาและมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามผู้ประกอบการค้าปลีกวัสดุก่อสร้างที่จดทะเบียนพาณิชย์ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยสุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 การวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยวิธีแบบพหุถดถอย

ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา โดยเรียงลำดับปัจจัยที่มีผลกระทบจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ ระดับการคุกคามของธุรกิจทดแทน ระดับการต่อรองของลูกค้า ระดับการต่อรองของSuppliers ระดับการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในปัจจุบัน และระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขันตามลำดับ เมื่อทดสอบซ้ำโดยวิธีพหุถดถอยพบว่าเงินลงทุนมีนัยสำคัญที่มีผลต่อการปรับตัวของธุรกิจมากที่สุด นั่นก็หมายความว่า การลงทุนจะใช้เงินลงทุนค่อนข้างมากโดยภาพรวมแล้วประมาณ 3.0–5.0 ล้านบาท ซึ่งเป็นสัดส่วนเงินลงทุนค่อนข้างมาก สำหรับตัวแปรด้านอื่นๆถึงแม้ว่าผู้ประกอบการมีความเห็นว่ามีความสำคัญแต่ปรากฏว่าไม่มีผลต่อกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของธุรกิจ ภายใต้แรงกดดันเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจนั้นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี การขยายกิจการให้มีขนาดเงินทุนที่เหมาะสมถึงจะทำให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพและผลกำไรเพิ่มขึ้น เนื่องจากธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยามีอัตราการเจริญเติบโตสูง และมีการแข่งขันสูงด้วยเช่นกัน กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาวการณ์เช่นนี้ คือ กลยุทธ์การตลาดด้านการสร้างความแตกต่าง

คำสำคัญ: ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง จังหวัดพะเยา

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : a-siripon2524@msn.com

Abstract

This study is to find out what are the main competitive forces for existing construction materials firms in Phayao province. Model and methodology is heavily designed based on Five forces model developed by Michael E. Porter. Based on Taro Yamane at 90 percent level of confidence, data is sampled from construction materials firms which scatter over Phayao province. Firstly, the descriptive statistics which are frequency, percentage, mean and standard deviation are used to present the results. Secondly, multiple regression then applied.

The research findings based on interviewing construction material owners show that the threats in construction materials business in Phayao mainly are substitution products. Then, there are bargaining power of buyers, bargaining power of suppliers, industry rivalry and threats of new entry, respectively. However, when examined what forces affect the change in profit of existing construction materials firms in Phayao province, the study shows there is only capital investment is positively significant. Among construction materials firms, the firms with 3-5 millions capital investment will have the highest profit. This implies that the bigger firms in this business tend to benefit from economy of scale. Under the high completive-forces market with high growth rate, it is crucial for construction materials firms in Phayao to make an adaptation. Besides increasing the size of capital investment, differentiated marketing strategy is needed to be applied.

Keywords: Competitive Advantage, Construction Materials Retailer Business, Phayao

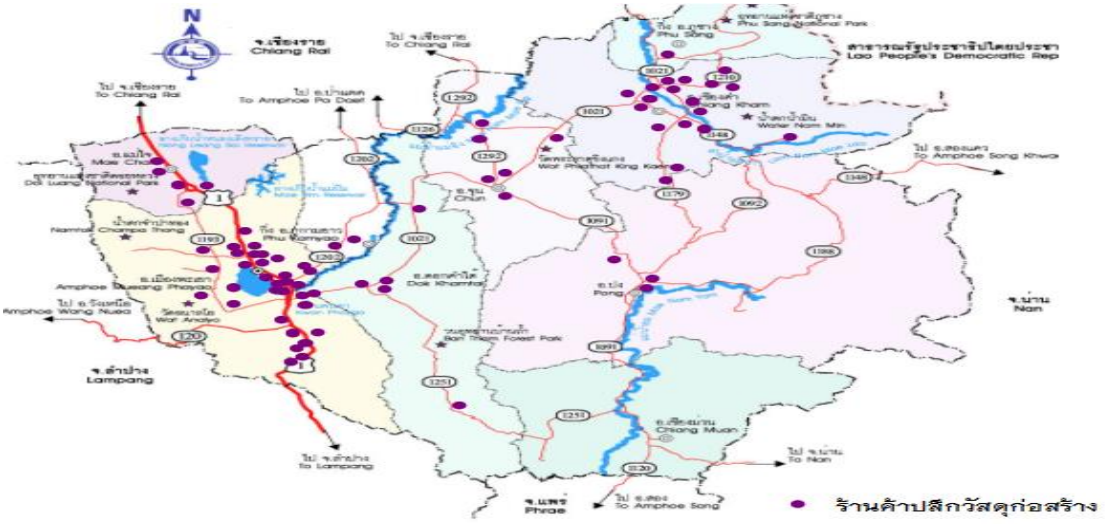
บทนำ

ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างมีศักยภาพในการเติบโตสูงตามการเติบโตของภาคอสังหาริมทรัพย์โดยจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของยอดการจัดตั้งธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง โดยภาพรวมของธุรกิจขายวัสดุก่อสร้าง ในปี 2559 ในเดือนกันยายน 2559 มีจำนวนจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจขายวัสดุก่อสร้าง 138 ราย เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน (ก.ย.58) มีจานวนเพิ่มขึ้น 33 ราย คิดเป็น 31% ส่วนมูลค่าทุนจดทะเบียนเดือนกันยายน เท่ากับ 195 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน (ก.ย.58) 53 ล้านบาท คิดเป็น 37% ปัจจุบันมีธุรกิจขายวัสดุก่อสร้างที่ดำเนินกิจการอยู่ 16,090 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2559)

การแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2551) เกิดจาก 1.การขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ (Modern Trade) ซึ่งเป็นร้านค้าปลีกในรูปแบบที่ทันสมัย มีขนาดและพื้นที่กว้างขวาง มีสินค้าให้เลือกหลากหลายรูปแบบ มีการจัดวางสินค้าอย่างเป็นระเบียบและง่ายต่อการเลือกซื้อสินค้า มีการขยายสาขาไปตามพื้นที่ต่างๆมีระบบการจัดการและการบริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกสาขา โดยทั่วไปที่มองเห็นได้ชัดคือ ไทวัสดุ โกลบอลเฮาส์ โฮมสุขภัณฑ์ โฮมโปรและบุญถาวร เป็นต้น ซึ่งธุรกิจโมเดิร์นเทรดนี้เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ใช้ทุนจำนวนมาก มีพื้นที่ค่อนข้างกว้างขวาง 2.การเพิ่มจำนวนของร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างของท้องถิ่น ร้านวัสดุก่อสร้างในท้องถิ่นจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปทั้งขนาด และความหลากหลายของรูปแบบการดำเนินกิจการ เป็นต้น

สำหรับร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในท้องถิ่นค่อนข้างจะเสียเปรียบร้านค้าแบบโมเดิร์นเทรด โดยเฉพาะในเรื่องต้นทุนสินค้าที่อาจจะสูงกว่า ความหลากหลายของสินค้าที่มีค่อนข้างจำกัด เนื่องจากถูกกำหนดโดยพื้นที่ของร้านค้าและกำลังของเงินลงทุน ซึ่งร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในท้องถิ่นนั้นจะต้องซื้อสินค้าจากผู้ผลิตโดยใช้เงินสดจำนวนมาก

ในการซื้อเพื่อที่จะได้ประหยัดต้นทุนของสินค้าแต่ต้องขายให้กับผู้รับเหมาก่อสร้างรายย่อยด้วยเครดิต ทำให้ร้านค้าปลีกในท้องถิ่นบางรายขาดสภาพคล่องในการนำเงินไปลงทุนครั้งต่อไปด้วย

ภาพ 1 แสดงแผนที่ตั้งของร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา

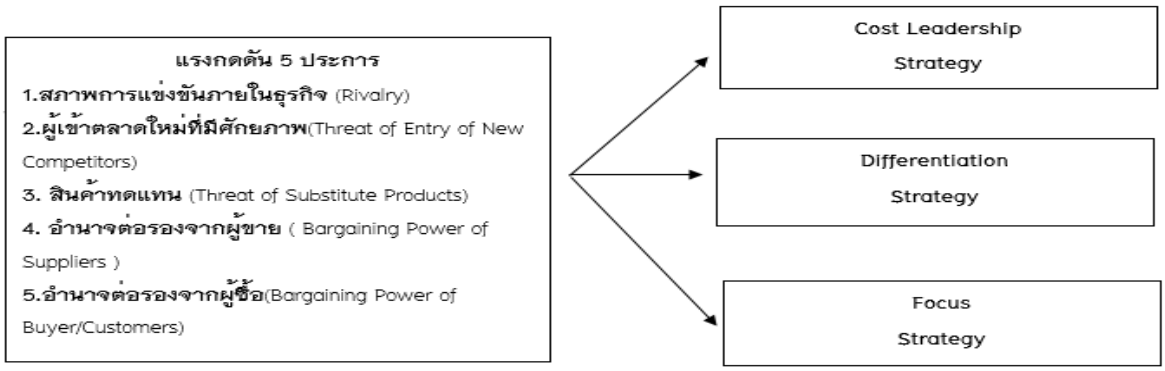
จากภาพ 1 แสดงแผนที่ตั้ง และการขยายตัวของตลาดค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา โดยจะเห็นว่าร้านวัสดุก่อสร้างมีการกระจุกอยู่ในตัวอำเภอเมืองมากแสดงว่าในตัวอำเภอเมืองมีการแข่งขัน และเป็นการแข่งขันกันที่รุนแรงด้วย นอกจากนั้นตำแหน่งร้านยังตั้งอยู่บริเวณอื่นๆที่เป็นตัวเมืองใหญ่และชุมชนขนาดใหญ่ที่มีลูกค้าจำนวนมาก หมายความว่าลูกค้านอกพื้นที่ก็จะมีโอกาสเลือกมากขึ้น และลักษณะที่ว่าร้านมีการกระจายตัวมาก ลูกค้ามีโอกาสเลือกซื้อจากร้านที่อยู่ใกล้ๆได้มากขึ้น ในสภาวการณ์นี้บางร้านก็ใช้วิธีการต่างๆเพื่อดึงดูดให้มีลูกค้ามาซื้อมากขึ้น เช่น การขายในราคาเท่าต้นทุนในบางรายการของสินค้า การให้ส่วนลดและเครดิตสำหรับลูกค่าที่มาซื้อประจำ การให้ค่าคอมมิชชั่นสำหรับผู้รับเหมางานก่อสร้างที่แนะนำลูกค้าให้มาซื้อสินค้าที่ร้านเป็นต้น ในการแข่งขันที่เข้มข้นนี้ทำให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีการปรับตัว

จากสภาพการตลาดและการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นในจังหวัดพะเยา การแข่งขันดังกล่าวทำให้ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างต้องพัฒนากลยุทธ์ในการแข่งขัน ผู้วิจัยเห็นว่าธุรกิจนี้เป็นที่น่าสนใจ และการศึกษาสถานการณ์การแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างยังไม่มีในจังหวัดพะเยา จึงทำการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างซึ่งการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษากลยุทธ์ที่ดีที่สุดสำหรับอุตสาหกรรมค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในพื้นที่จังหวัดพะเยา ผลลัพธ์ในการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนากลยุทธ์ธุรกิจเพื่อการแข่งขันซึ่งทำให้ธุรกิจมีผลตอบแทนที่ดีและมีการเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อวัดระดับว่าปัจจัยแรงกดดันทั้ง 5 ประการ (Five Forces) ตัวใดมีผลต่อการดำเนินธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาผลกระทบของแรงผลักดันในการแข่งขันที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัยประยุกต์ตามทฤษฎี Five Forces Model and Porter's generic strategies ของ ไมเคิล อี พอร์เตอร์

สมมติฐาน

1. การเข้ามาของคู่แข่งขันรายใหม่มีผลทำให้กำไรของธุรกิจเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม
2. อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ (Suppliers) มีผลทำให้กำไรของธุรกิจเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม
3. อำนาจการต่อรองจากผู้ซื้อที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้กำไรเปลี่ยนแปลงลดลง
4. การแข่งขันระหว่างอุตสาหกรรมเดียวกันมีผลทำให้กำไรของธุรกิจเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม
5. อุปสรรคจากสินค้าทดแทนมีผลทำให้กำไรของธุรกิจเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative) เรื่อง “การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา” ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยเก็บข้อมูลในช่วงวันที่ 1 มี.ค. ถึง 15 พ.ค. พ.ศ. 2560 มีวิธีดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้ กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา จำนวน 72 ร้าน (สำนักงานกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา, 2559)

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ตามแนวความคิดของ Taro Yamane คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 สามารถคำนวณหากลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 42 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มอย่างง่ายในแต่ละชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ คือ ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการและธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ตอนที่ 2 ข้อคำถาม

เกี่ยวกับสถานการณ์การแข่งขันที่เกิดจากแรงกดดัน 5 ประการ (Five forces model) ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยาที่มีตัวชี้วัดจากความสำเร็จของกิจการ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลยุทธ์และการปรับตัวของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา โดยตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบวัดประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ระดับ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ การประกันคุณภาพ จากเอกสาร ตำรา หลักการและแนวคิด แนวปฏิบัติ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษาโดยใช้คำถามแบบเติมคำตอบ และแบบให้เลือกตอบ (checklist)
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุง

แก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) เท่ากับ 1.0 ทุกคำถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปทำการทดสอบ (Pre-test) และนำมาหาค่าความเชื่อมัน (Reliability) โดยหาค่า Cronbach's alpha เป็นการหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (Alpha Coefficient of reliability) การทดสอบครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา เท่ากับ 0.76 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ,2555)

5. นำแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิจัย

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้จัดการ หรือหัวหน้างานร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามปรากฏว่าแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบคำถามมีจำนวน 40 ชุด response rate ของแบบสอบถามเท่ากับร้อยละ 95.24
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary Data) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสาร ฐานข้อมูล และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างใชวิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การทดสอบความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ตามแนวคิดทฤษฎีแรงกดดัน 5 ประการ (Five forces model) ของ Michael E. Porter กับความได้เปรียบทางการแข่งขันที่มีตัวชี้วัดจากผลกำไร โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยได้ลองหาความสัมพันธ์ของกำไรต่อตัวแปรต่างๆอันได้แก่ พนักงาน (Workers) ทุนจดทะเบียนพาณิชย์ใช้เป็นตัวแทนของความยากง่ายของการเข้ามา

ลงทุนใหม่ของอุตสาหกรรม (New Entrants คือ cap_1–3 ,cap_3.1–5 และ cap_5) ประเภทธุรกิจ (cooperate, limited) การลงทุนเพิ่ม (new invest) การแข่งขันภายในธุรกิจ (rivals) อำนาจการต่อรองจากผู้ซื้อ (Buyer) การคุกคามของธุรกิจทดแทน(Substitutes) และ การต่อรองของSuppliers

เขียนสมการถดถอยแบบพหุคูณ (Regression) ดังนี้

$$\text{Profit} = \beta 0 + \beta 1\ \text{worker} + \beta 2\ \text{cap_1–3} + \beta 3\ \text{cap_3.1–5} + \beta 4\ \text{cap_5} + \beta 5\ \text{cooperate} + \beta 6\ \text{limited} + \beta 7\ \text{new invest} + \beta 8\ \text{rivals} + \beta 9\ \text{buyer} + \beta 10\ \text{Substitutes} + \beta 11\ \text{Suppliers} + \varepsilon$$

Profit	หมายถึง	กำไร
$\beta 1$ Workers	คือ	จำนวนพนักงาน
$\beta 2$ cap_1–3	คือ	ทุนจดทะเบียนพาณิชย์ 1.0–3.0 ล้านบาท
$\beta 3$ cap_3.1–5	คือ	ทุนจดทะเบียนพาณิชย์ 3.1–5.0 ล้านบาท
$\beta 4$ cap_5	คือ	ทุนจดทะเบียนพาณิชย์มากกว่า 5.0 ล้านบาท
$\beta 5$ cooperate	คือ	ประเภทธุรกิจห้างหุ้นส่วนจำกัด
$\beta 6$ limited	คือ	ประเภทธุรกิจบริษัทจำกัด
$\beta 7$ new invest	คือ	การลงทุนเพิ่ม
$\beta 8$ rivals	คือ	การแข่งขันภายในธุรกิจ
$\beta 9$ Buyer	คือ	อำนาจการต่อรองจากผู้ซื้อ
$\beta 10$ Substitutes	คือ	การคุกคามของธุรกิจทดแทน
$\beta 11$ Supplier	คือ	การต่อรองของSuppliers
ε	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน

3. ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะในตอนที่ 4 นำมาเรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนโดยพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้โดยใช้ค่าทางสถิติ คะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmatic Mean) กำหนดช่วงของการวัด ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญ ใช้เกณฑ์แบบ Likert Scale โดยกำหนดค่าคะแนน (ชัชวาล เรืองประพันธ์, 2543: หน้า 30) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง

จากข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างพบว่าตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่จากแบบสอบถามจำนวน 40 คน มีเจ้าของกิจการ จำนวน 25 คน ผู้จัดการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 และ 37.5 ตามลำดับ ผู้ประกอบการดำเนินกิจการมาต่ำสุด 2 ปี มากที่สุด 44 ปี เฉลี่ยแล้วประมาณ 15 ปี ธุรกิจนี้มีจำนวนพนักงานต่ำสุด 1 คน จำนวนพนักงานสูงสุด 40 คน และมีจำนวนพนักงานเฉลี่ยอยู่ประมาณ 10 คน จากการประกอบธุรกิจผู้ประกอบนั้นมีการกู้ยืมเงินมาลงทุนมากที่สุดจำนวน 8.0 ล้านบาท โดยมีค่าเฉลี่ยในการกู้เงินมาลงทุนอยู่ประมาณ 1.2 ล้านบาท ซึ่งถือว่าต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก ส่วนด้านลักษณะการประกอบธุรกิจและความหลากหลายของสินค้าส่วนมากเป็นร้านจำหน่ายทุกอย่างที่เกี่ยวกับร้านวัสดุก่อสร้างซึ่งรวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ จำนวน 17 ร้าน รองลงมาเป็นร้านที่จำหน่ายวัสดุก่อสร้าง หรืออุปกรณ์ก่อสร้างเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 13 ร้าน และอื่นๆอีก จำนวน 10 ร้านที่จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์เฉพาะเจาะจง เช่น อะลูมิเนียม เหล็กรูปพรรณ เมทัลชีท และอุปกรณ์หลอดไฟฟ้ากับสายไฟ เพียงอย่างเดียว

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกผู้ประกอบการค้าปลีกวัสดุก่อสร้างตามประเภทธุรกิจและทุนจดทะเบียนพาณิชย์

ประเภทธุรกิจ	ทุนจดทะเบียนพาณิชย์				รวม
	ต่ำกว่า 1 ล้านบาท	1.0–3.0 ล้านบาท	3.1–5.0 ล้านบาท	มากกว่า 5 ล้านบาท	
เจ้าของคนเดียว	8	5	6	3	22
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	7	1	5	4	17
บริษัทจำกัด	0	0	0	1	1
รวม	**15**	**6**	**11**	**8**	**40**

จากตารางที่ 1 พบว่า ธุรกิจที่เป็นเจ้าของคนเดียวส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะของเงินทุนจดทะเบียนพาณิชย์ต่ำกว่า 1.0 ล้านบาท ซึ่งแสดงว่าธุรกิจที่เป็นเจ้าของคนเดียวนี้ส่วนใหญ่มีงบลงทุนน้อย ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะมีเงินทุนจดทะเบียนพาณิชย์หลายแบบคละกันไปขึ้นอยู่กับหลายๆปัจจัย ถ้าเป็นบริษัทจำกัด ส่วนใหญ่แล้วเป็นบริษัทใหญ่จะใช้เงินทุนจดทะเบียนพาณิชย์ตั้งแต่ 5.0 ล้านบาท ขึ้นไป

ตารางที่ 2 แสดงค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเฉลี่ยของกำไร และต้นทุน

	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	SD
กำไร (%)	10	40	20.96	7.10
ต้นทุนสินค้า (%)	50	80	63.22	8.65
ค่าแรงงาน (%)	2	20	6.48	4.54
ค่าขนส่ง (%)	1	20	4.09	3.27
อื่นๆ..... (%)	0	30	5.19	6.32
	รวม	–	100	–

จากตารางที่ 2 ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างของพะเยาจะมีการทำกำไรอยู่ที่ 10-40 % แต่โดยเฉลี่ยแล้วธุรกิจจะมีกำไรอยู่ประมาณ 20.96 % ซึ่งต้นทุนสินค้าอยู่ที่ 50-80 % ซึ่งถือว่าค่อนข้างมากเลยที่เดียวและค่าเฉลี่ยของต้นทุนสินค้าในธุรกิจนี้มี 65.32 % ค่าแรงงานของธุรกิจนี้ต่ำสุดอยู่ที่ 2 % ค่าสูงสุดอยู่ที่ 20 % โดยมีค่าเฉลี่ยแรงงานอยู่ที่ 6.68 % ค่าใช้จ่ายในการขนส่งน้อยที่สุด 1 % ค่าสูงสุดอยู่ที่ 20 % ค่าเฉลี่ยในการขนส่งอยู่ 4% จะเห็นว่าค่าใช้จ่ายในการขนส่งค่อนข้างมีความสำคัญในธุรกิจนี้

ตารางที่ 3 แสดงการจำแนกร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ตามจำนวนทุนจดทะเบียน การขยายกิจการหรือลงทุนเพิ่ม และการได้รับการสนับสนุนจากนโยบายรัฐบาล

จำนวนทุนจดทะเบียนพาณิชย์	ไม่มีการขยายกิจการหรือลงทุนเพิ่ม		การขยายกิจการหรือลงทุนเพิ่ม		รวม
	ได้รับประโยชน์จากนโยบายรัฐฯ	ไม่ได้รับประโยชน์จากนโยบายรัฐฯ	ได้รับประโยชน์จากนโยบายรัฐฯ	ไม่ได้รับประโยชน์จากนโยบายรัฐฯ	
< 1.0 ล้านบาท	0	5	4	3	12
1.0-3.0 ล้านบาท	0	1	5	3	9
3.1-5.0 ล้านบาท	1	3	5	2	11
> 5.0 ล้านบาท	1	3	0	4	8
รวม	**2**	**12**	**14**	**12**	**40**

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าในธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างที่มีการลงทุนเพิ่มหรือขยายกิจการเป็นส่วนใหญ่มีจำนวน 26 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 65 แล้วได้รับการสนับสนุนหรือได้รับประโยชน์จากนโยบายรัฐบาลมี 14 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 46.15 และร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างที่ได้รับการสนับสนับสนุนจากนโยบายรัฐฯ มีทั้งหมด 16 ร้าน คิดเป็น ร้อยละ 40 ส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะทุนจดทะเบียน ประมาณ 1-5 ล้านบาท ธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านบาทขึ้นไปไม่ค่อยที่จะสนใจและไขว่คว้าความช่วยเหลือจากภาครัฐดังจะเห็นได้จากตารางนี้ว่ามีเพียง 1 ร้านเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 12.5 ซึ่งถือว่าน้อย กลุ่มธุรกิจที่จะเป็นปัญหาก็คือกลุ่มที่ไม่มีการขยายกิจการหรือลงทุนเพิ่มและไม่ได้ขอรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีถึง 5 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 41.66 ต้องให้ความสำคัญและพิจารณาถึงสาเหตุว่าเกิดจากอะไรจากแบบสอบถามของผู้ประกอบการ คนที่ได้รับประโยชน์นั้นเป็นผู้ที่ยื่นจดแจ้งจัดทำบัญชีชุดเดียวตามพระราชกำหนดมาตรการบัญชีชุดเดียวหากผู้ประกอบการที่มีรายได้ไม่ถึง 30 ล้านบาทจะได้รับสิทธิการยกเว้นภาษีปี พ.ศ. 2559 และได้รับลดหย่อนภาษีในปี พ.ศ. 2560 อีกด้วย

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์การแข่งขันจากแรงกดดัน 5 ประการ โดยใช้ทฤษฎี Five Forces Model ตามแนวคิดของ Michael E. Porter

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน : Barrier to Entry (New Entrants)

ระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน	Mean	Std	ความหมาย
1.ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ต้องใช้เงินลงทุนมากทำให้ธุรกิจรายใหม่ยากที่จะเข้ามาแข่งขัน	3.61	0.832	มาก
2.ธุรกิจที่ดำเนินกิจการอยู่มีความได้เปรียบเรื่องต้นทุนมากกว่าผู้ผลิตรายใหม่	3.50	1.000	มาก
3.ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างมีรูปแบบหลากหลาย เช่น อาคารสถานที่บริการ และราคาที่หลากหลาย ทำให้มีการแข่งขันค่อนข้าง สูงอยู่แล้ว ทำให้ยากต่อธุรกิจรายใหม่ที่จะเข้ามาแข่งขัน	3.43	0.997	มาก
4.ธุรกิจที่ดำเนินอยู่ปัจจุบันเป็นที่รู้จักและมีลูกค้าประจำและทำให้ยากต่อธุรกิจใหม่ๆ จะเข้ามาทำการแข่งขัน	3.61	0.994	มาก
5.ธุรกิจที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจ และควบคุมช่องทางการขายไว้หมด ทำให้ธุรกิจรายใหม่ยากที่จะเข้ามาทำการแข่งขัน	2.89	0.956	ปานกลาง
6.ธุรกิจรายใหม่มีขั้นตอนยุ่งยากที่จะขอจดทะเบียนในการประกอบธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง	2.21	1.067	น้อย
7.หากธุรกิจรายใหม่เข้ามาในตลาด ธุรกิจรายเดิมจะมีมาตรการที่ต่อต้านอย่างรุนแรง	2.36	1.283	น้อย
รวม	**3.09**	**1.018**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4 ธุรกิจพบว่าการเข้ามาของธุรกิจรายใหม่ต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างมากอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ทำให้ธุรกิจใหม่ยากที่จะเข้ามาแข่งขัน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ประกอบการก็มีความเห็นว่าหากมีเงินทุนก็สามารถประกอบธุรกิจนี้ได้เพราะปัจจุบันการยื่นจดทะเบียนในการประกอบธุรกิจมีความสะดวกรวดเร็วขึ้นเพราะมีการยื่นจดทะเบียนพาณิชย์แบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-registration) ซึ่งทำได้ง่ายประหยัดเวลา สะดวก และรวดเร็ว ดังนั้นการขอจดทะเบียนในการประกอบธุรกิจหรือทางกฎหมายไม่ได้เป็นปัญหาสำหรับธุรกิจนี้เลย หากมีผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาในตลาด กลุ่มผู้ประกอบการรายเดิมก็ไม่ได้มีมาตรการต่อต้านแต่อย่างใด

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านระดับการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในปัจจุบัน Rivalry Determinants : Industry Comperitors (ต่อ)

ระดับการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในปัจจุบัน	Mean	Std	ความหมาย
1.ปัจจุบันอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างอยู่ในระดับมาก	3.29	1.150	ปานกลาง
2.ในอนาคตคาดว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จะสูงขึ้น	3.43	1.103	มาก
3.ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างมีสัดส่วนของต้นทุนคงที่ (สินทรัพย์ถาวร) ต่อ มูลค่าเพิ่ม (กำไร–ต้นทุน)สูง	2.93	0.979	ปานกลาง
4.การขายวัสดุก่อสร้างมีลูกค้าอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	3.93	1.942	มาก
5.ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ปัจจุบันมีความหลากหลายในด้านของสถานที่ บริการ และราคา	3.75	0.887	มาก
6.ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างอยู่ในพื้นที่ ที่มีร้านหนึ่งหรือสองร้านที่โดดเด่นและครองตลาดส่วนใหญ่ของพื้นที่	3.46	1.105	มาก
7.ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างปัจจุบันที่ดำเนินอยู่มีขนาดใกล้เคียงกัน	3.21	0.957	ปานกลาง
8.คู่แข่งธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างค่อนข้างหลากหลาย (เช่นธุรกิจค้าปลีกอุปกรณ์หรือวัสดุงานไฟฟ้า, ธุรกิจค้าเหล็ก และอุปกรณ์อื่นๆ)	3.75	0.928	มาก
9.มูลค่าของธุรกิจในตลาด (หรือส่วนแบ่งการตลาด) ค่อนข้างสูง และมีผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ	3.57	0.997	มาก
10.ธุรกิจนี้การเข้าถึงข้อมูลต่างๆ เช่นลูกค้า คู่แข่ง ฯลฯ ค่อนข้างซับซ้อนและลำบาก	3.14	1.177	ปานกลาง
11.การทำธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ยากที่จะเลิกหรือปรับเปลี่ยนเป็นธุรกิจอื่นๆ	3.21	1.343	ปานกลาง
รวม	**3.42**	**0.404**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่า อุตสาหกรรมนี้โต แต่ระดับการแข่งขันของธุรกิจนี้ ในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง ผู้ประกอบการบางรายก็มองหาโอกาสในการลงทุนเพิ่มหรือขยับขยายกิจการ

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านอำนาจการต่อรองของลูกค้า Buyers : Bargaining Power of Buyers (ต่อ)

อำนาจการต่อรองของลูกค้า	Mean	Std	ความหมาย
1.ลูกค้ามีเป็นจำนวนมาก และความต้องการที่จะใช้วัสดุก่อสร้างเฉพาะอย่าง มากกว่าซื้อสินค้ารวม	3.25	1.076	ปานกลาง
2.ลูกค้ามีความหลากหลาย ความต้องการใช้สินค้า (เช่น อุปกรณ์โครงสร้าง อุปกรณ์ตกแต่ง อุปกรณ์ระบบไฟฟ้า)	3.75	1.041	มาก
3.ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นช่างที่รับเหมางานก่อสร้างเป็นผู้แนะนำ	3.71	1.084	มาก
4.ลูกค้าที่มักจะติดต่อสอบถาม (โทรสอบถาม) แต่ไม่ได้มาซื้อสินค้าตามที่สอบถามไว้ มากกว่า 30%	2.64	0.989	ปานกลาง
5.ลูกค้าส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่ต้องการซื้อโดยเฉพาะราคาเป็นอย่างดี	2.71	1.084	ปานกลาง
6.ลูกค้าสามารถเปลี่ยนใจจากการซื้อสินค้าจากร้านหนึ่ง ไปซื้อสินค้าอีกร้านหนึ่งได้ง่าย	3.50	1.072	มาก
7.ลูกค้าสามารถที่จะไปซื้อสินค้าอีกร้านโดยการละทิ้งการจองสินค้าโดยไม่มีสาเหตุ หรือการแจ้งให้ทราบ	2.54	1.071	น้อย
8.ลูกค้าที่มีการซื้อเป็นประจำจะมีพฤติกรรมการขอราคาส่วนลดพิเศษ และขอเครดิตสินค้า	4.25	0.844	มากที่สุด
9.ลูกค้าชอบที่จะซื้อสินค้ากับร้านค้าที่รู้จัก มากกว่าร้านค้าที่เป็นที่รู้จักน้อยกว่า	4.07	0.813	มาก
10.ลูกค้ามักจะสนใจหาก ร้านมีโปรโมชั่นหรือสิทธิพิเศษ	3.89	0.994	มาก
รวม	**3.48**	**0.907**	**มาก**

จากตารางที่ 6 ธุรกิจมีความคิดเห็นต่อระดับความต้องการของลูกค้า พบว่าส่วนใหญ่ความต้องการของลูกค้ามีหลากหลายอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.75) ลูกค้ามีเป็นจำนวนมาก และความต้องการที่จะใช้วัสดุก่อสร้างเฉพาะอย่าง มากกว่าซื้อสินค้ารวม ความคิดเห็นอยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.25) ลูกค้าส่วนมากเป็นผู้รับเหมางานก่อสร้างซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.71) และลูกค้ามีโอกาสเปลี่ยนใจไปซื้อร้านอื่นได้ง่ายอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.50) และลูกค้าที่ซื้อประจำจะมีการขอส่วนลดพิเศษ และขอเครดิตสินค้ามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25)

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านระดับการคุกคามของธุรกิจทดแทน; Threat of Substitutes

ระดับการคุกคามของธุรกิจทดแทน	Mean	Std	ความหมาย
1.ราคาสินค้าของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ไม่ได้แตกต่างจากคู่แข่งมากมาย	3.32	0.983	ปานกลาง
2.ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ที่ดำเนินอยู่มีการบริการที่ดีและการแนะนำสินค้าให้ลูกค้าพึงพอใจมากที่สุด	3.82	0.863	มาก
3.หากลูกค้าต้องการเปลี่ยนสินค้า หรือการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน ลูกค้าก็สามารถเปลี่ยนได้ทันที	3.57	1.069	มาก
รวม	**3.57**	**0.971**	**มาก**

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยาให้ความสำคัญอย่างมากกับการคุกคามของธุรกิจทดแทน ธุรกิจเห็นว่าสินค้าไม่แตกต่างจากคู่แข่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยคือ 3.32) แต่หากลูกค้าต้องการเปลี่ยนสินค้าหรือเลือกซื้อสินค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกันลูกค้าก็สามารถเปลี่ยนได้ทันที และร้านที่มีบริการดีแนะนำสินค้าให้กับลูกค้าพึงพอใจมากที่สุด อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยคือ 3.82 และ 3.57 ตามลำดับ)

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านระดับการต่อรองของSuppliers

ระดับการต่อรองของSuppliers	Mean	Std	ความหมาย
1.แรงงาน (พนักงาน) ขาดแคลน และมีการหมุนเวียนค่อนข้างสูง	3.29	1.150	ปานกลาง
2.Suppliers (บริษัทคู่ค้า) มีอำนาจต่อรองสูง บางครั้งขอเรื่องการเพิ่มยอดซื้อสินค้าคงคลังในจำนวนมาก จนมีผลกระทบต่อกำไรของธุรกิจ	3.39	0.916	ปานกลาง
3.Suppliers (ธุรกิจ) บริษัทขนส่งสินค้า มีอิทธิพลต่อการตั้งราคาธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง เป็นอย่างมาก	3.57	1.168	มาก
4.การประสานงาน และการซื้อขายสินค้าวัสดุ อุปกรณ์งานก่อสร้างมีผลต่อราคาสินค้า และการจัดส่งสินค้า	3.46	1.036	มาก
5.Suppliers (บริษัทคู่ค้า) ที่มีอยู่เป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจเราประสบความสำเร็จตลอดเวลาที่ผ่านมา	3.82	0.723	มาก
6.บริษัทผู้ผลิตสินค้า ต้องการหาตัวแทนจำหน่ายเพื่อทำการขยายธุรกิจ หรือขยายการตลาด เพื่อทำเองมากขึ้น	3.36	1.026	ปานกลาง
รวม	**3.47**	**0.703**	**มาก**

จากตารางที่ 8 ธุรกิจเห็นว่า Suppliers (บริษัทคู่ค้า) ที่มีอยู่เป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจเราประสบความสำเร็จตลอดเวลาที่ผ่านมา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยคือ 3.82) Suppliers (ธุรกิจคู่ค้า) บริษัทขนส่งสินค้ามีอิทธิพลต่อการตั้งราคาสินค้าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยคือ 3.57) และการประสานงานเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าวัสดุอุปกรณ์งานก่อสร้างมีผลต่อการกำหนดราคาสินค้า และการจัดส่งสินค้า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย คือ 3.46) โดยภาพรวมธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการต่อรองของคู่ค้าธุรกิจ (Suppliers) อยู่ใน

ระดับมาก เพราะธุรกิจที่เป็นคู่ค้ากันมายาวนานย่อมมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันส่งผลดีกับการเจรจาต่อรองไม่ว่าจะเป็นเรื่องราคาสินค้า หรือบริการจัดส่งสินค้า ธุรกิจสามารถทำกำไรได้มากขึ้นหากมีการเจรจาต่อรองที่ดีกับคู่ค้า

ส่วนที่ 3 ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่วัดจากความสำเร็จของกิจการ

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง ด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันที่วัดจากความสำเร็จของกิจการ (ต่อ)

ความได้เปรียบทางการแข่งขัน	Mean	Std	ความหมาย
1.กิจการมีผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	3.21	0.787	ปานกลาง
2.กิจการสามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดได้อย่างมั่นคงและมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	3.11	0.875	ปานกลาง
3.กิจการมียอดขายเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	2.89	0.875	ปานกลาง
4.กิจการมีจำนวนลูกค้าที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	3.00	1.054	ปานกลาง
5.ความเชื่อมั่นของลูกค้าที่มีต่อกิจการ	4.07	0.858	มาก
6.ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อกิจการในปีที่ผ่านมา	4.07	0.813	มาก
รวม	**3.39**	**0.877**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 9 ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในพะเยา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันที่วัดจากความสำเร็จของกิจการโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีผลกำไรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง กิจการมีลูกค้าเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และการรักษายอดขายให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย คือ3.21 , 3.11 ,3.00 และ 2.89 ตามลำดับ) แต่ผู้ประกอบการมีความเห็นว่าการให้บริการที่ดี และมีความจริงใจต่อลูกค้าทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจเชื่อมั่นในกิจการและเป็นลูกค้าประจำร้านนี้ตลอดไป

การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณโดยใช้ตัวแปรตามเป็นความได้เปรียบทางการแข่งขันที่วัดจากความสำเร็จของกิจการ (กำไร)

ที่ผ่านมาทฤษฎีแรงกดดันทั้ง 5 ประการนั้นเมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรแล้วเป็นความคิดเห็น อย่างไรก็ตามการพิจารณาลักษณะของการวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงกดดันทั้ง 5 ประการ ว่าตัวแปรไหนมีความสำคัญก็เป็นไปได้อย่างยิ่งว่าปัจจัยทั้ง 5 เมื่อถูกประเมินโดยผู้ประกอบการแล้วทุกตัวก็จะมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด อย่างไรก็ตามจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทดสอบว่าปัจจัยทั้ง 5 มีผลต่อผลประกอบการของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงได้ลองหาความสัมพันธ์ของกำไร ต่อตัวแปรต่างๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณโดยใช้ตัวแปรตามเป็นความได้เปรียบทางการแข่งขันที่วัดจากความสำเร็จของกิจการ (กำไร)

ตัวแปร	ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (กำไร)		t	p-value
	B	S.D.		
พนักงาน (Workers)	-0.168	0.168	-1.00	0.327
ทุนจดทะเบียนพาณิชย์ 1.0-3.0 ล้านบาท (Cap_1_3)	3.646	2.985	1.22	0.232
ทุนจดทะเบียนพาณิชย์ 3.1-5.0 ล้านบาท (Cap_3_5)	9.248	3.063	3.02	0.005
ทุนจดทะเบียนพาณิชย์ 5 ล้านบาท (Cap_5)	6.589	3.809	1.73	0.095
ประเภทธุรกิจห้างหุ้นส่วนจำกัด (cooperate)	-3.283	2.189	-1.50	0.145
ประเภทธุรกิจบริษัทจำกัด (limited)	1.652	7.174	0.23	0.820
การลงทุนเพิ่ม(new invest)	-2.231	2.527	-0.88	0.385
การแข่งขันภายในธุรกิจ (rivals)	-4.273	3.193	-1.34	0.192
อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ (Buyer)	-1.070	2.493	-0.43	0.671
การคุกคามของธุรกิจทดแทน (Substitutes)	1.427	2.337	0.61	0.546
การต่อรองของSuppliers	3.148	2.541	1.24	0.226
R-squared = 0.372 F=1.51 p = 0.084				

จากตารางที่ 10 แสดงโมเดลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผลประกอบการของธุรกิจหรือกำไร โดยทั่วไปจะขึ้นอยู่กับ ขนาดของธุรกิจซึ่งวัดได้จากจำนวนของพนักงาน หรือทุนจดทะเบียนของธุรกิจ ประเภทของการจดทะเบียนธุรกิจว่าเป็นธุรกิจประเภทไหนอาจจะเป็นแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด และการพัฒนาหรือการลงทุนเพิ่มของธุรกิจนั้นๆ และลักษณะการแข่งขันภายในธุรกิจ อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ สินค้าใหม่ๆที่เข้าสู่ตลาด และอำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ ทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดของ ไมเคิล อี พอร์เตอร์

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ตัวแปรของพนักงาน (Workers) ตัวแปรลักษณะของประเภทธุรกิจ การลงทุนเพิ่ม (new invest) การแข่งขันในธุรกิจ (Rivalry) อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ (Buyer) แรงกดดันจากสินค้าใหม่ๆที่เข้ามาสู่ตลาด (Substitutes) และ อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ (Suppliers) ถูกต้องตามทฤษฎี แต่อย่างไรก็ตามพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของกำไรมากที่สุดคือ ทุนจดทะเบียนพาณิชย์ในลักษณะของการลงทุน จะเห็นได้ว่าขนาดของการลงทุนมีผลต่อการทำให้มีกำไรมากขึ้นในทิศทางเดียวกัน และขนาดเงินลงทุนที่เหมาะสม คือเงินลงทุนประมาณ 3-5 ล้านบาทซึ่งทำให้ผลประกอบการมีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเงินลงทุนยังเป็นตัวกีดกันของผู้ประกอบการที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ในอุตสาหกรรมนี้อีกด้วย เพราะใช้เงินลงทุนค่อนข้างมากในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดจะทำให้ผลประกอบการที่ดีหรือทำกำไรได้มากที่สุด

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ตามทฤษฎี Five Forces Model ตามแนวคิดของไมเคิล อี. พอร์เตอร์ (Porter,1985) ที่ประเมินโดยผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยามีดังนี้

1. ระดับความยากของธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในปัจจุบันนั้นอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึง เงินลงทุนเป็นตัวที่ทำให้ผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาลงทุนได้ยาก แต่ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการที่มีเงินทุน ก็สามารถที่จะดำเนินธุรกิจนี้ได้เพราะปัจจุบันระเบียบหรือวิธีการดำเนินการจดทะเบียนพาณิชย์ก็สามารถทำได้ง่ายไม่ซับซ้อนสามารถยื่นเรื่องผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) และธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างมีรูปแบบหลากหลายทำให้มีการแข่งขันค่อนข้างสูงอยู่แล้วตลาดเริ่มเต็ม อีกทั้งร้านค้าเดิมก็เป็นที่รู้จักและมีร้านค้าประจำทำให้ยากต่อธุรกิจใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน

2. ระดับการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก หมายถึง อุตสาหกรรมนี้โตแต่ระดับการแข่งขันของธุรกิจนี้ ในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง ผู้ประกอบการบางรายก็มองหาโอกาสในการลงทุนเพิ่มหรือขยับขยายกิจการ ดังนั้นกลยุทธ์ที่เหมาะสมคือสร้างความแตกต่างเน้นการลงทุนเพิ่มหากมีเงินทุนที่เพียงพอ ควรเพิ่มการให้บริการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและนำเสนอสินค้าที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการออกแบบ ติดตั้ง จนถึงซ่อมแซม ในลักษณะของ Home service เปลี่ยนสุขภัณฑ์ รวมไปจนถึงการทาสี และการปรับปรุงบ้าน เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันการจะหาช่างซ่อมแซม ตกแต่งบ้านเล็กๆ น้อยๆ นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แม้รายได้ส่วนนี้จะไม่ใช่รายได้หลักและมีสัดส่วนไม่มาก แต่ถือเป็นจุดขายที่น่าจะสร้างความพอใจให้กับลูกค้าได้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2559) เพื่อดึงดูดฐานลูกค้าใหม่และรักษาลูกค้าเดิมเอาไว้

3. อำนาจการต่อรองของลูกค้าอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการอยู่รอดของธุรกิจเพราะความต้องการของลูกค้ามีหลากหลาย และลูกค้าก็สามารถเปลี่ยนใจหรือยกเลิกการซื้อสินค้าได้โดยง่าย ลูกค้าส่วนมากก็มีพฤติกรรมการขอส่วนลดหรือราคาพิเศษ และขอเครดิตสินค้า เป็นต้น ดังนั้นความต้องการที่หลากหลายของลูกค้าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจต้องปรับตัว เช่นเดียวกับงานศึกษาของ สิรินธร กิติยาวัฒน์ (2553) ศึกษาเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจบริการขนาดย่อม ได้กล่าวว่าธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงและสินค้าที่มีลักษณะคล้ายๆกัน ถึงแม้ว่าแนวโน้มของธุรกิจจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องบรรดาผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญด้านการให้บริการลูกค้า ควรเน้นการบริการลูกค้าเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ เปลี่ยนจากขายหน้าร้านอย่างเดียวเป็นจัดหาฝ่ายขายไว้สำหรับเยี่ยมสถานที่ก่อสร้างหรือไซต์งาน เพื่อเสนอขายสินค้าใหม่ สอบถามวัสดุ อุปกรณ์ก่อสร้างที่ต้องการเพิ่มเติม และมีบริการจัดส่งถึงบ้านในขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ฟรี หากอยู่นอกเหนือขอบเขตที่กำหนดจะมีค่าใช้จ่ายตามระยะทาง เป็นต้น กลยุทธ์นี้จะทำให้ร้านเพิ่มยอดขายได้ไม่มากก็น้อย

4. การคุกคามของธุรกิจทดแทนอยู่ในระดับมาก หมายถึง ปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในท้องถิ่นถูกคุกคามด้วยการขยายตัวของร้านโมเดิร์นเทรด เช่น ไทวัสดุ โกลบอลเฮาส์ โฮมโปร และโอมสุขภัณฑ์ อีกทั้งสินค้า DIY (Do it yourself) คือสินค้าที่พร้อมประกอบ สร้างสำเร็จรูปมาจากโรงงานซึ่งมีชิ้นส่วนขนาดค่อนข้างใหญ่แต่ร้านค้าปลีกทั่วไปมักจะไม่ขายเพราะใช้พื้นที่มากในการจัดเก็บคลังสินค้า ปัจจุบันมีขายในร้านโมเดิร์นเทรด สินค้า DIY ได้แก่ วงกบ ประตู หน้าต่างสำเร็จรูป หลังคากันสาด และผนังสำเร็จรูป(ผนังเบา) เป็นต้น สินค้าเหล่านี้ลูกค้าสามารถนำชิ้นส่วนมาประกอบเองเหมือนต่อจิกซอว์ซึ่งทำได้ง่ายประหยัดเวลาและประหยัดต้นทุนค่าแรงงานอีกด้วย ปัจจัยที่ได้กล่าวมาแล้วได้สร้างความวิตกกังวลให้แก่ผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ดังนั้นธุรกิจควรใช้กลยุทธ์สร้างความแตกต่างโดยมุ่งเน้นการบริการเป็นสำคัญ เช่น มีบริการจัดส่งถึงบ้านสร้างความสะดวกสบายให้กับผู้บริโภคเพราะด้วย

ความห่างของระยะทางที่ต้องเดินทางไปซื้อวัสดุ DIY ที่มีขายในร้านโมเดิร์นเทรดในจังหวัดใกล้เคียงซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในท้องถิ่นอยู่เหมือนกันเพราะประหยัดเวลาในการเดินทาง

5. ระดับการต่อรองของ Suppliers อยู่ในระดับมาก หมายความว่าธุรกิจคู่ค้ามีความสำคัญในการประสบความสำเร็จของธุรกิจ เพราะธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างเป็นธุรกิจที่ซื้อมา-ขายไป หากขาดความสัมพันธ์อันดีต่อบริษัทคู่ค้าจะทำให้เกิดปัญหาตามมาก็คือ ต้นทุนสินค้าสูง เนื่องจากบริษัทคู่ค้าขายสินค้าให้เราในราคาที่สูงและไม่รวมค่าจัดส่งทำให้ค่าจัดส่งก็สูงขึ้นด้วย ดังนั้นเราต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบริษัทคู่ค้าและไม่ผูกขาดกับบริษัทคู่ค้าเพียงบริษัทเดียวเพราะหากเขายกเลิกการขายสินค้าให้กับร้านเราจะส่งผลทำให้ร้านเราเกิดความเสียหายได้

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกำไรต่อตัวแปรต่างๆ พบว่า แรงกดดันทั้ง 5 ประการ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกำไร ถ้าแรงกดดันทางการแข่งขันมีมากจะทำให้กำไรลดลง และเป็นเหตุให้ธุรกิจที่ต้องมีการปรับตัวที่ดี ในธุรกิจนี้พบว่าเงินลงทุนที่เหมาะสมโดยภาพรวมแล้วประมาณ 3-5 ล้านบาทนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ

กลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยาที่ใช้ในการปรับตัวได้แก่ กลยุทธ์ Differentiation strategy เป็นผู้นำด้านการสร้างความแตกต่างเน้นการให้ความสำคัญกับผู้บริโภคมากขึ้น สร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคทำให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมกลับมาซื้อซ้ำ เช่น การอำนวยความสะดวก เน้นการบริการ และมีบริการจัดส่งถึงบ้านในขอบเขตที่กำหนด มีบริการให้เครดิตกับลูกค้าที่ซื้อประจำ การสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งในลักษณะของการบริการซ่อมแซมหรือติดตั้งสุขภัณฑ์ในลักษณะของ Home service เป็นต้น และการใช้กลยุทธ์ Focus strategy กลยุทธ์เจาะกลุ่มเป้าหมาย คือการเจาะจงสินค้าประเภทเดียวแต่มีหลายชนิด ให้ลูกค้าเลือก เช่น การขายสินค้าประเภทเหล็กรูปพรรณ และมีเหล็กหลากหลายขนาดให้ลูกค้าเลือก เป็นต้น เพื่อทำให้ธุรกิจมีกำไรมากขึ้น หรือธุรกิจสามารถอยู่รอดต่อไปได้ แต่เนื่องจากธุรกิจนี้เป็นธุรกิจแบบซื้อมา-ขายไปจึงทำให้ต้นทุนสินค้าไม่แตกต่างกันมาก หากจำหน่ายสินค้าในราคาที่สูงกว่าร้านอื่น ก็จะทำให้ลูกค้าที่มีความอ่อนไหวต่อราคาเปลี่ยนใจไปซื้อร้านอื่นได้ และหากร้านเราจำหน่ายสินค้าในราคาต่ำกว่าร้านอื่นก็จะทำให้ร้านเรามีกำไรลดลง ดังนั้นกลยุทธ์ Cost Leadership strategy เป็นกลยุทธ์ผู้นำด้านราคาจึงไม่เหมาะสมกับธุรกิจนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคตเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลของการลงทุนเพิ่มที่มีผลต่อกำไรและเป็นการเก็บข้อมูลในปีเดียวกันโดยทั่วไปแล้วผลประกอบการที่เกิดจากการลงทุนไม่จำเป็นที่จะเกิดขึ้น ณ ปีเดียวกัน ซึ่งการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือมากกว่านี้ น่าจะเป็นการเก็บข้อมูลต่อเนื่องทุกปี และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกันด้วย

2. การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับธุรกิจแยกตามขนาดของธุรกิจที่มีความแตกต่างกัน เช่น ธุรกิจขนาดเล็ก ธุรกิจขนาดกลาง และธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดเป็นเรื่องของการศึกษาโดยภาพรวมอุตสาหกรรมจึงเป็นกลยุทธ์ในภาคอุตสาหกรรม การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากลยุทธ์สำหรับธุรกิจหน่วยย่อยว่ามีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่างๆที่มีส่วนทำให้การศึกษาค้นคว้าเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ เจ้าของธุรกิจ ผู้บริหาร และผู้จัดการ ของธุรกิจร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างในจังหวัดพะเยาที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ที่ให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางในการทำงาน และเพื่อนนิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ที่ให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้เสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอเป็นเครื่องบูชาคุณบิดามารดา บูรพคณาจารย์ผู้ให้ความรู้ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มิได้กล่าวมาข้างต้น ที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2559). **สถิติการค้าประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย.**สืบค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2559, https://www.dtn.go.th/index.php/stat/สถิติการค้าประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย.html.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2559). **ข้อมูลสถานประกอบการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง.** สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2559**,** จาก http://dbd.go.th/mainsite/.

กฤติดา ฟองจันทร์. (2559). **รูปแบบและกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างของผู้ประกอบการรายย่อยในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**.วิทยานิพนธ์ บธ.ม.,มหาวิธยาลัยศิลปากร , จังหวัดเพชรบุรี

ชัชวาล เรืองประพันธ์. (2543). **สถิติพื้นฐานพร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Minitab SPSS และSAS.** ขอนแก่น:ขอนแก่น.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**.พิมพ์ครั้งที่ 9.กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

พินิจ บำรุง และคณะ . (2558). ความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการจัดการตลาดเชิงกลยุทธ์ในยุคเศรษฐกิจแห่งการเปลี่ยนแปลงของงธุรกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดเชียงราย.**วิทยาการจัดการสมัยใหม่**, ปีที่ 8(1), 153– 166

ภัควลัญชญ์ โล่วีระเดช. (2559). **ความพร้อมต่อแรงกดดัน 5 ประการ ของธุรกิจโรงแรมระดับ 3 ดาวในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย**.การค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา

รัฐพล สันสน. (2555). **กลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของ ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างประเทศไทยในการเตรียมความพร้อม เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**. วิทยานิพนธ์ บธ.ด., มหาวิทยาลัยอิส เทิร์นเอเชีย,จังหวัดปทุมธานี

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2559). **ธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้างปรับกลยุทธ์รุกและรับฝ่าเศรษฐกิจครึ่งปีหลัง 59**.สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2559, จาก https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge.

สิริธร กิติยาวัฒน์. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการบริหารลูกค้าสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจบริการซ่อมขนาดย่อมในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุพจน์ กาญจนางกูรพันธุ์. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อวัสดุก่อสร้างในช่องทางการจำหน่ายแนวใหม่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**.,การค้นคว้าอิสระ บธ.ม.,มหาวิทยาลัยเนชั่น, จังหวัดลำปาง

สำนักข้อมูลธุรกิจ. (2559). **แนวโน้มการเจริญเติบโตของธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง**. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559,จาก http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=4297&filename=index.

Porter, ME (1985). **Competttive Advantage:Creating and Sustaining Superior Performance**.New York : Free Press

Saleh Jaradat,Salam Almomani and Mansour Balainch (2013). The Impact Of Porter Model'S Five ConpetencePowers On Selecting Business Strategy: **Interdisciplinary Journal Of contemporary Research Business**,5(3),457–470.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคพะเยา

The Relationship Between Perceptions of Organizational Cultures, Employee Engagement, Core Competencies and Behaviors of Employees of Metropolitan Electricity Authority Phayao Provincial

ธีรัช การินทร์ตา[1*] และ บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง[2]

Theerat Karinta[1*] and Boonyanuch Chivakietyingyong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา และศึกษาระดับการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา เฉพาะในส่วนของพนักงานระดับปฏิบัติงานและลูกจ้าง จำนวน 110 คน โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่าระดับการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ การแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก การรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร และความผูกพันต่อองค์กร จากการทดสอบสมมติฐานเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก พบว่า (1) การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ (r=.275) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร และพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ (r=.199) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (3) ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ (r =.194) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัย

คำสำคัญ: การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร พฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : teerat137@gmail.com

Abstract

This study aimed to investigate the relationship and awareness level of perceptions of organizational culture, organizational commitment, core competencies of employee performances of Provincial Electricity Authority, Phayao Province. In this quantitative research, the questionnaires as research instruments were distributed to one hundred and ten personnel of Provincial Electricity Authority, Phayao Province. In statistics, the sample size was calculated using Taro Yamane formula. The data were analyzed using the qualitative data analysis software to find the percentage, average (mean), standard deviation, and the Pearson correlation coefficient.

The results showed a high level of perceptions of organizational culture, organizational commitment, and core competencies of employee performances of Provincial Electricity Authority, Phayao Province in the overall image which was the core competencies of employee performances, perceptions of organizational culture, and organizational commitment respectively. The result of a hypothesis testing for the relationship between perceptions of organizational culture, organizational commitment, and core competencies of employee performances revealed that: (1) the perceptions of organizational culture and organizational commitment were positively correlated at low level (r=.275) with a statistical significance level of 0.05. (2) The perceptions of organizational culture and core competencies of employee performances were also positively correlated at low level (r=.199) with a statistical significance level of 0.05. Additionally, (3) the organizational commitment and core competencies of employee performances were positively correlated at low level (r = .194) with a statistical significance level of 0.05, which was in line with the research hypothesis.

Keywords: perceptions of organizational cultures, organizational commitment, core competencies

บทนำ

ปัจจุบันองค์การต่างๆ มีความประสงค์ที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จและตอบสนองต่อภารกิจของหน่วยงาน ปัจจัยด้านคุณภาพของบุคลากรจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ดังนั้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญต่อองค์กรในการดำเนินกิจการไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิลาวรรณ รพีพิศาล, 2554, หน้า 1-9) วัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่สำคัญขององค์กรในการบริหารจัดการองค์กรไปสู่เป้าหมาย ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ คือ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ค่านิยม สัญลักษณ์ เรื่องราววีรบุรุษ คำขวัญ งานพิธี หรือธรรมเนียมปฏิบัติ และเครือข่ายทางวัฒนธรรม การพิจารณาวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับองค์การ ดังนั้นผู้นำองค์กรจึงต้องวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ สภาพแวดล้อมทั่วไป และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ร่วมทั้งวิสัยทัศน์และกลยุทธ์เพื่อบริหารจัดการองค์กรให้ปรับตัวสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี (ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์, 2552, หน้า 17-18) การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมองค์การเริ่มจากการรับรู้และเรียนรู้วัฒนธรรมองค์การผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น วัฒนธรรมองค์การเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคลากรทำงาน ความสำเร็จขององค์การและการแสดงออกขององค์การจึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานวัฒนธรรมองค์การ นอกจากนี้ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุนการดำเนินกิจการขององค์กรไปสู่

เป้าหมาย ความผูกพันต่อองค์การเป็นการแสดงออกของพนักงานภายในองค์การในเชิงความรู้สึก อารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการทำงานของสมาชิกในองค์การ การที่จะทำให้พนักงานมีความผูกพันกับองค์การต้องสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี เช่น การจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม จัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ใช้และพัฒนาความสามารถของพนักงาน สร้างโอกาสในการเจริญเติบโตและมั่นคง โดยกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์, 2552, หน้า 7–8)

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หรือ กฟภ. (Provincial Electricity Authority, PEA) เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจของประเทศไทย สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ในการจัดหา ให้บริการพลังงานไฟฟ้า และดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ให้เกิดความพึงพอใจทั้งด้านคุณภาพและบริการ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันอยู่ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ.2557–2566 ได้กำหนดวัฒนธรรมองค์กรหรือค่านิยมร่วม (Core Value) ขององค์กรไว้คือ “บริการดี มีคุณธรรม” เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลกรในองค์กร และกำหนดความสามารถหรือสมรรถนะหลัก (Core Competency) ขององค์กรไว้สองประการ คือ ความสามารถและเชี่ยวชาญในงานเชิงวิศวกรรมและเทคโนโลยีด้านระบบจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า (Electronic Distribution System) อย่างครบถ้วน และความสามารถในการให้บริการ และพร้อมตอบสนองความต้องการสาธารณูปโภคด้านกิจการไฟฟ้า ครอบคลุมลูกค้าหลากหลายกลุ่มทั่วประเทศ (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2560, สื่อออนไลน์)

ดังนั้น เพื่อให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ได้มีหลักฐานเชิงประจักษ์ในเรื่องความสัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอผู้บริหารประกอบการวางแผนด้านบุคคลากรต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา 2) ศึกษาระดับการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมติฐานการวิจัย

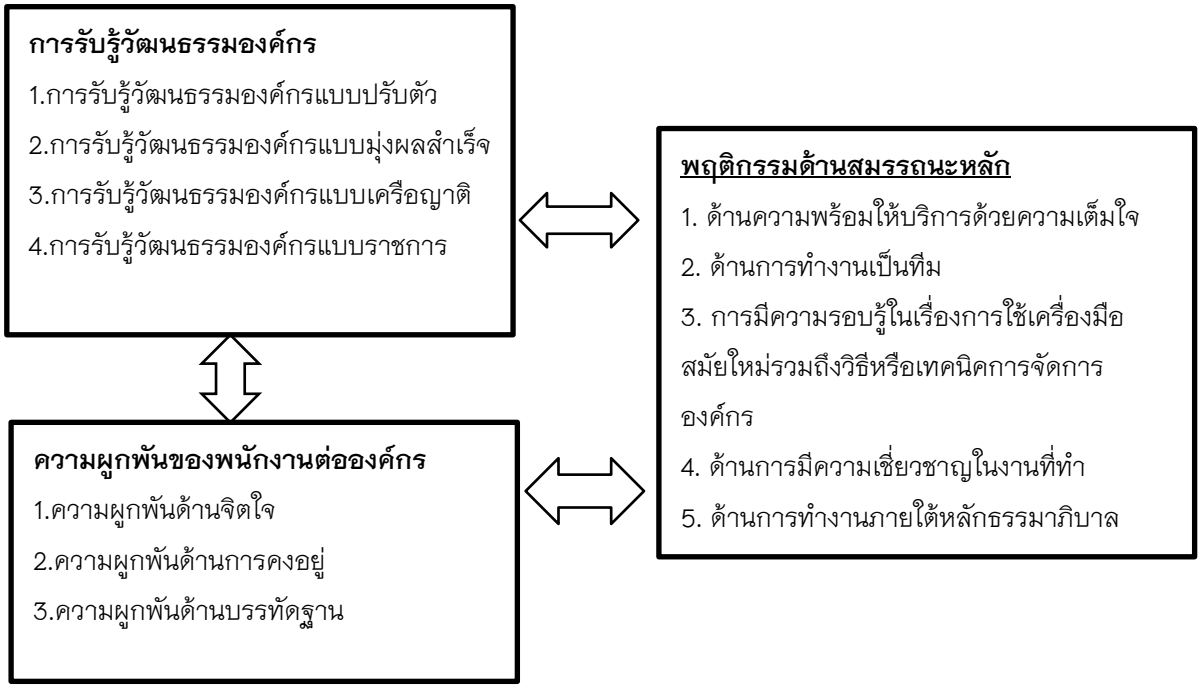
สมมติฐานข้อที่ 1 การรับรู้วัฒนธรรมขององค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร

สมมติฐานข้อที่ 2 การรับรู้วัฒนธรรมขององค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก

สมมติฐานข้อที่ 3 ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดจากงานวิจัยของชิดชนก แตงอ่อน (2557, หน้า 22) ในด้านการรับรู้วัฒนธรรมองค์การและความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร ส่วนด้านพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักได้ใช้ตามยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ปี พ.ศ. 2553-2563 (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2553 อ้างอิงใน ดารัณ พรหมกสิกร และสมชาย คุ้มพูล, 2555, 1-8) ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

(ที่มา: ชิดชนก แตงอ่อน, 2557, หน้า 22)

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา เฉพาะในส่วนของพนักงานระดับปฏิบัติงานและลูกจ้าง โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane จากประชากรจำนวน 147 คน ยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากตัวอย่างได้ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 108 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ประยุกต์จากงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลวิภาวดีกับการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก (ชิดชนก แตงอ่อน, 2557) ในด้านการรับรู้วัฒนธรรมองค์การและความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร ส่วนด้านพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักได้ใช้ตามยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการ

บริหารทรัพยากรมนุษย์ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ปี พ.ศ. 2553–2563 (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2553 อ้างอิงใน (ดารัณ พรหมกสิกร และสมชาย คุ้มพูล, 2555, 1–8) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้รวมต่อเดือน ระยะเวลาที่ทำงานในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน และระดับพนักงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร ประกอบด้วย

- การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว จำนวน 11 ข้อ
- การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ จำนวน 11 ข้อ
- การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ จำนวน 14 ข้อ
- การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ จำนวน 10 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert scale ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale method) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันขององค์กร ประกอบด้วย

- ความผูกพันด้านด้านจิตใจ จำนวน 10 ข้อ
- ความผูกพันด้านการคงอยู่ จำนวน 8 ข้อ
- ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน จำนวน 10 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert scale ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale method) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก ประกอบด้วย

- ด้านความพร้อมให้บริการด้วยความเต็มใจ จำนวน 5 ข้อ
- ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 5 ข้อ
- ด้านการมีความรอบรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือ
สมัยใหม่รวมถึงวิธีหรือเทคนิคการจัดการองค์กร จำนวน 5 ข้อ
- ด้านการมีความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ จำนวน 5 ข้อ
- ด้านการทำงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล จำนวน 5 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert scale ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale method) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC) มากกว่า 0.5 ทุกคำถาม

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา เฉพาะในส่วนของพนักงานระดับปฏิบัติงานและลูกจ้างซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.93

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศไปขออนุญาตจัดเก็บข้อมูลจากผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา จำนวน 4 สาขาหลัก ประกอบด้วย 1) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเมืองพะเยา 2) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอดอกคำใต้ 3) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอจุน และ 4) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเชียงคำ และ 5 สาขาย่อย ประกอบด้วย 1) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยแม่กา 2) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยอำเภอภูซาง 3) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยอำเภอแม่ใจ 4) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยอำเภอปง และ 5) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยอำเภอเชียงม่วน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกและรับคืนแบบสอบถามจำนวน 110 ชุด ด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้รวมต่อเดือน ระยะเวลาที่ทำงานในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน และระดับพนักงาน ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่อใช้บรรยายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่

2. การวิเคราะห์ระดับการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร ระดับความรู้สึกเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดระดับการรับรู้/ความรู้สึก/ความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 5 ระดับ และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (ชูศรี วงค์รัตนะ, 2553, หน้า 69)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50–5.00 หมายถึง มีการรับรู้/ความรู้สึก/ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50–4.49 หมายถึง มีการรับรู้/ความรู้สึก/ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50–3.49 หมายถึง มีการรับรู้/ความรู้สึก/ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50–2.49 หมายถึง มีการรับรู้/ความรู้สึก/ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.49 หมายถึง มีการรับรู้/ความรู้สึก/ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2558, หน้า 140)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	**การแปลความหมาย**
มีค่าเป็น –1	มีความสัมพันธ์กันทางลบแบบสมบูรณ์
มีค่าระหว่าง –1 ถึง –0.7	มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับสูง
มีค่าระหว่าง –0.7 ถึง –0.3	มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับปานกลาง
มีค่าระหว่าง –0.3 ถึง 0	มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำ
มีค่าเป็น 0	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
มีค่าระหว่าง 0 ถึง 0.3	มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ
มีค่าระหว่าง 0.3 ถึง 0.7	มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง
มีค่าระหว่าง 0.7 ถึง 1	มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง
มีค่าเป็น 1	มีความสัมพันธ์ทางบวกแบบสมบูรณ์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสถานภาพส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติงานและลูกจ้างของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 20–29 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้รวมต่อเดือนอยู่ที่ 30,001 – 40,000 บาท ทำงานในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานอยู่ในการไฟฟ้าจังหวัดพะเยา (กฟจ.พะเยา) และส่วนใหญ่เป็นพนักงานระดับ 6–9

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร และความผูกพันต่อองค์กรและการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา

รายการ	(n = 110)		
	$\overline{X}$	SD	ระดับ
การรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร	4.07	0.42	มาก
ความผูกพันต่อองค์กร	3.72	0.24	มาก
การแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก	4.28	0.30	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.02**	**0.22**	**มาก**

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร และความผูกพันต่อองค์กรและการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านทุกด้านค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ คือ การแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.30) การรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = 0.42) และความผูกพันต่อองค์กร($\overline{X}$ = 3.72, S.D. = 0.24) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

2.1 ระดับการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา พบว่า ในภาพรวมมีการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ ($\overline{X}$ = 4.31, S. = 0.37) รองลงมาคือ การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.62) การรับรู้วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ ($\overline{X}$ = 4.02, S.D. = 0.45) และการรับรู้วัฒนธรรมแบบปรับตัว ($\overline{X}$ = 3.86, S.D. = 0.54)

2.2 ระดับความผูกพันขององค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.37, S.D.=0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความผูกพันด้านจิตใจ ($\overline{X}$ =3.92, S.D.=0.38) รองลงมาคือ ความผูกพันด้านการคงอยู่ ($\overline{X}$ = 3.74, S.D.=0.49) และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน ($\overline{X}$ =3.52, S.D.=0.34)

2.3 ระดับความคิดเห็นของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยาต่อพฤติกรรมสมรรถนะหลักในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.28, S.D.=0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.51, S.D.=0.35) รองลงมา

มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการทำงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล ($\overline{X}$ = 4.47, S.D. = 0.36) ด้านการมีความรอบรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือสมัยใหม่รวมถึงวิธีหรือเทคนิคการจัดการองค์กร ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.59) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = 0.45) และด้านความพร้อมให้บริการด้วยความเต็มใจ ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.64)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา มีดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 การรับรู้วัฒนธรรมขององค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร

ตาราง 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา

การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร	ความผูกพันต่อองค์กร			
	ด้านจิตใจ	ด้านการคงอยู่	ด้านบรรทัดฐาน	รวมทุกด้าน
วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว	.400**	.150	–.059	.282**
วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ	.199*	.094	.117	.223*
วัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ	.336**	.043	.069	.237*
วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ	.223*	–.071	.198*	.162
รวมทุกด้าน	.356**	.073	.082	**.275****

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยาในภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ (r = .275) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานว่า การรับรู้วัฒนธรรมขององค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรกับความผูกพันด้านจิตใจมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง (r = .356) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันด้านการคงอยู่และด้านบรรทัดฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2 การรับรู้วัฒนธรรมขององค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร และพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา

การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร	พฤติกรรมสมรรถนะหลัก					
	ให้บริการ	ทำงานเป็นทีม	ความรอบรู้	ความเชี่ยวชาญ	หลักธรรมาภิบาล	รวมทุกด้าน
วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว	.197*	.027	-.069	-.052	-.182	.010
วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ	.316**	-.108	.078	-.007	-.027	.125
วัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ	.190*	-.047	.190*	.133	.105	.197*
วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ	.421**	-.172	.348**	.237*	.326**	.397**
รวมทุกด้าน	.313**	-.077	.147	.084	.047	**.199***

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร และพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ (r =.199) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานว่าการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักด้านการให้บริการ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง (r =.313) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีม ความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญ และหลักธรรมาภิบาล

สมมติฐานข้อที่ 3 ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา

ความผูกพันต่อองค์กร	พฤติกรรมสมรรถนะหลัก					
	ให้บริการ	ทำงานเป็นทีม	ความรอบรู้	ความเชี่ยวชาญ	หลักธรรมาภิบาล	รวมทุกด้าน
ด้านจิตใจ	.022	.030	.272**	.264**	.271**	.251**
ด้านการคงอยู่	-.074	.509**	-.054	-.265**	-.391**	-.053
ด้านบรรทัดฐาน	.268**	.255**	-.280**	.159	.380**	.210*
รวมทุกด้าน	.088	.485**	-.028	.033	.055	**.194***

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พฤติกรรมด้านความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ (r =.194) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรกับพฤติกรรมสมรรถนะหลักด้านทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง (r =.485) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสมรรถนะหลักด้านการให้บริการ ความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญ และหลักธรรมภิบาล

สรุปผลและอธิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา พบประเด็นที่นาสนใจนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของฐิติรัตน์ สมรูป (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวัฒนธรรมองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรเทศบาลตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรเทศบาลตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของชิดชนก แตงอ่อน (2557, หน้า 117–119) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลวิภาวดีกับการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก พบว่า โดยภาพรวมพนักงานโรงพยาบาลวิภาวดีมีการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับมากทุกแบบ แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของณัฐยาพัชร์ ลิขิตพิริยะ (2557, หน้า 63–64) ที่พบว่าทั้งระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ระดับการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ และระดับความผูกพันต่อองค์การของบริษัท โตชิบา แคเรียร์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

1.1 การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรในภาพรวมของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับมาก และพบว่า พนักงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจังหวัดพะเยา มีการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการมากที่สุด ทั้งนี้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงมหาดไทย ก่อตั้งมาเป็นระยะเวลานานกว่า 87 ปี มีความเกี่ยวข้องกับระบบราชการค่อนข้างสูง มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง (Strong Culture) โดยสมาชิกในองค์กรเห็นพ้องต้องกัน และให้การยอมรับ อันเป็นผลดีต่อหน่วยงานเนื่องจากจะมีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร และทำให้สมาชิกในองค์กรมีแรงยึดเหนี่ยวกันสูง มีความจงรักภักดีและผูกพันต่อองค์กร สมาชิกยึดมั่นต่อเป้าหมายขององค์กร และมุ่งเน้นองค์กรเป็นสำคัญ ซึ่งเมื่อองค์กรกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินการอย่างชัดเจนแล้ว จะสามารถผลักดันไปสู่การปฏิบัติได้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของมัณฑนา อ่อนน้อม (2558, หน้า 70–73) พบว่า วัฒนธรรมองค์การของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการศึกษาของพนิดา คำกิ่ง (2559, หน้า 101–104) พบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของพนักงานโรงพยาบาลการุญเวช จังหวัดปทุมธานี และ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ระดับความผูกพันขององค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ความผูกพันด้านจิตใจ รองลงมาคือ ความผูกพันด้านการคงอยู่ และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน ตามลำดับ

ซึ่งจะเห็นได้ว่า พนักงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจังหวัดพะเยา มีการความผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรพิจารณาทางเลือกต่างๆ ที่สามารถสร้างความผูกพันต่อองค์กร เช่น การเติบโตในหน้าที่การงาน การมอบหมายหน้าที่สำคัญ การให้การชื่นชม การให้รางวัล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมัณฑนา อ่อนน้อม (2558, หน้า 70-73) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความสุขในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการศึกษาของพนิดา คำกิ่ง (2559, หน้า 101-104) ที่พบว่าความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงพยาบาลการุญเวช จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ระดับความคิดเห็นของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยาต่อพฤติกรรมสมรรถนะหลักในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการทำงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล ด้านการมีความรอบรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือสมัยใหม่รวมถึงวิธีหรือเทคนิคการจัดการองค์กร ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านความพร้อมให้บริการด้วยความเต็มใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ทั้งนี้จะเห็นว่าพนักงานมีสมรรถนะหลักในด้านการมีความเชี่ยวชาญในงานที่ทำมากที่สุด เนื่องจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นหน่วยงานที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญและความสามารถด้านเทคนิคเฉพาะในการปฏิบัติงาน การจะปฏิบัติงานให้ได้เต็มประสิทธิภาพองค์กรและพนักงานต้องให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ ซึ่งจากผลการศึกษาเห็นได้ว่าพนักงานมีความกระตือรือร้น และให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญในอาชีพ ดังนั้นแผนการพัฒนาบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน จะได้รับการตอบรับจากพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยาเป็นอย่างดี ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของดารัณ พรหมกสิกร และสมชาย คุ้มพูล (2555, หน้า 1-8) ที่พบว่า ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อสมรรถนะหลักของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ผลการศึกษาของณัฐธิกา ชูเจริญพิพัฒน์ (2555, หน้า 87-92) พบว่า พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ เขตนครสวรรค์มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของพนักงานในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมขององค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา พบว่า 1) การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน 2) การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร และพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ เป็นไปตามสมมติฐาน 3) พฤติกรรมด้านสมรรถนะหลักและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของชิดชนก แตงอ่อน (2557, หน้า 117-119) ที่พบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรกับการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก มีความสัมพันธ์กันในทางบวกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุดา ประทวน (2557, หน้า 107) พบว่า ความผูกพันต่อองค์การด้านความรู้สึก และด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากข้อมูลเชิงประจักษ์นี้ผู้บริหารสามารถนำไปประกอบกางวางแผนพัฒนาระดับการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร ระดับความผูกพันเพื่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของระดับพฤติกรรมด้านสมมรรถนะหลักของพนักงานในองค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมสมรรถนะหลักกับปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน อาทิ เพศ อายุ การศึกษา ภูมิลำเนาท้องถิ่น อายุงาน แผนกงานที่ปฏิบัติ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระดับการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมสมรรถนะหลัก กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงการบริหารงานภายในองค์กร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.บุญญานุช ชีวาเกียรติ์ยิ่งยง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์

ขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้คำแนะนำปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณพนักงานและลูกจ้างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถาม และท่านเจ้าหน้าที่ของเอกสารงานวิจัยทุกท่านที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (2560). **แผนยุทธศาสตร์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2557-2566 (ทบทวนครั้งที่ 3 พ.ศ. 2560)**. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก https://www.pea.co.th/Portals/0/Document/cpd/web%20PEA%20-2.pdf?ver=2016 -12-09-094729-890

ชิดชนก แตงอ่อน. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลวิภาวดีกับการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก.** การค้นคว้าอิสระ บธ.บ., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรส ซิฟ.

ฐิติรัตน์ สมรูป. (2556). **วัฒนธรรมองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรเทศบาลตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc//basic.php

ณัฐธิกา ชูเจริญพิพัฒน์. (2555). **วัฒนธรรมในองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ เขตนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560,จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/123456789/2168/Binder1.pdf? sequence=1

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2552). **พฤติกรรมองค์การ.** สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://library.senate.go.th/document/Ext2552/2552600_0002.PDF

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ณัฐยาพัชร์ ลิขิตพิริยะ. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับวัฒนธรรมองค์การและคุณภาพชีวิตการทำงานของบริษัท โตชิบา แคเรียร์ (ประเทศไทย) จำกัด.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc//basic.php

ดารัณ พรหมสกสิกร, สมชาย คุ้มพูล. (2555). **ทัศนคติที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค กรณีศึกษา: การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่.** สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560. จาก http://www.northbkk.ac.th/ps/research/ดารัณ%20%20พรหมสกิกร.pdf

พนิดา คำกิ่ง. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงพยาบาลการุญเวช จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** การค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ, พระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc//basic.php

มัณฑนา อ่อนน้อม. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับความสุขในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน, นครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc//basic.php

วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2554). **ความรู้พื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพฯ: วิจิตรหัตถกรณ์.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา

Factors Influencing Consumers' Decision to Buy Bottled–Drinking Water in Phayao Municipality Phayao Province

รสนันท์ เอื้อพิทักษ์สกุล[1*] และ ปิยะพงษ์ แสงแก้ว[2]

Rossanun Euapitaksakul[1*] and Piyapong Sangkeaw[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของน้ำดื่มบรรจุถัง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ได้จำนวน 100 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Regression) เบื้องต้น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 34 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว รายได้อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน ส่วนใหญ่เคยซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง และปัจจุบันยังคงซื้อน้ำดื่มบรรจุถังอยู่ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ บริโภคน้ำดื่มบรรจุถังยี่ห้อท้องถิ่น ในการซื้อน้ำดื่มบรรจุถังจะซื้อเฉลี่ย 9 ถังต่อเดือน เป็นถังขนาดใหญ่ 20 ลิตร ราคาเฉลี่ยถังละ 19 บาท โดยซื้อน้ำดื่มบรรจุถังจากบริษัทที่ผลิตและมีบริการจัดส่งถึงบ้าน ซึ่งรู้จักน้ำดื่มบรรจุถังจากเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน เสียค่าใช้จ่ายน้ำดื่มบรรจุถังต่อเดือน 50–100 บาท ผู้บริโภคส่วนใหญ่มักพบปัญหาการใช้น้ำดื่มบรรจุถังในด้านความสะอาด รสชาติ กลิ่น สีและอื่นๆ ตามลำดับ ผู้บริโภคมักซื้อน้ำดื่มบรรจุถังมาเพื่อใช้ทั้งดื่มและใช้ทั้งประกอบอาหารเป็นส่วนมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการซื้อน้ำดื่มบรรจุถังและตัวแปรทางด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการขาย พบว่าตัวแปรด้านราคามีนัยสำคัญทางสถิติมากที่สุด ส่วนตัวแปรด้านอื่นๆ ถูกต้องตามทฤษฎีแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: น้ำดื่มบรรจุถัง ผู้บริโภค ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด4Ps จังหวัดพะเยา

---

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jammy172@hotmail.com

Abstract

This research is to study the factors influencing consumers' decision to buy bottled water in Phayao Municipality. The findings are expected to be guideline for bottled drinking water businesses and bottled drinking water marketing strategic development. Based on Taro Yamane formula at 90 percent statistical confidence, data of 100 samples are corrected from customers living in Phayao Municipality by questionnaire. Despite of descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation, multiple regression analysis is applied. Generally, this study finds that most respondents are around 34 years old, business owners, bachelor graduates and living with three members in their family. Their incomes are around 15,000 per month. Most of them used to buy bottled drinking water, but only 69 percent of them continually buy the product. 90 percent of the consumers prefer the local brands to national brands and buy around 9 bottles a month. They prefer a 20 liter bottle which costs them around 19 baht per bottle. Regarding to information relating to bottled drinking water, they are mainly informed by neighbors and friends. They prefer a delivery service provided by the local businesses and spend money on drinking water about 50–100 baht a month. Besides drinking, they also buy the water for cooking. Main problems of the bottled water frequently mentioned by customers are its cleanliness, taste, smell and color respectively. Regarding to marketing mix method analysis (4Ps), product, price and place factors are important influencing consumers at a high level to buy bottled drinking water while promotion factor seems to be less important and is found only at a moderate level. According to a regression analysis, only price is factor statistically determining the amount of bottled drinking water bought by customers while the less factors: product, place and promotion, are theoretically correct but statistically insignificant.

Keywords: Bottled–Drinking Water, Customer, Marketing mix factors 4Ps, Phayao Province

บทนำ

อุตสาหกรรมน้ำดื่มเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญและมีบทบาทในประเทศไทย เพราะการบริโภคเป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันพฤติกรรมการบริโภคได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนเพราะหันมาสนใจสุขอนามัย สุขภาพ และเน้นความสะดวกสบายมากขึ้น ทำให้ธุรกิจน้ำดื่มเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจากข้อมูลตลาดน้ำดื่ม ปี 2558 มีอัตราเติบโตถึง 7.3 เปอร์เซ็นต์ และมีมูลค่า 21,055 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าของน้ำดื่มและน้ำแร่คิดเป็น 80% ของตลาดเครื่องดื่ม (ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร, 2558) น้ำดื่มที่หาซื้อได้ง่ายตามร้านสะดวกซื้อและซุปเปอร์มาร์เก็ต เช่น น้ำดื่มบรรจุแก้ว น้ำดื่มบรรจุขวด และน้ำดื่มบรรจุถัง ก็เป็นผลิตภัณฑ์ที่ประชาชน หรือสำนักงานใช้เพื่อบริโภคในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะใช้เพื่อบริโภคเอง หรือซื้อมาเพื่อขาย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อุตสาหกรรมน้ำดื่มเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับทุกๆ กิจการ ไม่ว่าจะเป็นที่พักอาศัย โรงแรม ร้านอาหาร หรือหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน

อย่างไรก็ตามพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดและการบริโภคน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคค่อนข้างแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยน้ำดื่มบรรจุขวดเน้นสะดวกพกพา เหมาะแก่การเดินทาง แต่น้ำดื่มบรรจุถังเน้นใช้ภายในครัวเรือน โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ในลักษณะอื่น นอกเหนือจากการดื่ม น้ำดื่มบรรจุถังหรือน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความสะดวกและมีความสะอาด เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความ

ต้องการและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ปัจจุบันอุตสาหกรรมน้ำดื่มบรรจุถังเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีการแข่งขันกันสูง และขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคที่มีเพิ่มมากขึ้น สำหรับการบริโภคน้ำดื่มในจังหวัดพะเยา ตลาดน้ำดื่มมีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง จากข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา พ.ศ. 2559 พบว่ามีสถานประกอบการน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท ในจังหวัดพะเยาทั้งหมด จำนวน 173 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จำนวน 53 แห่ง และอยู่นอกเขตอำเภอเมือง จำนวน 120 แห่ง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา, 2559) ทำให้ปัจจุบันมีน้ำดื่มบรรจุถังหลากหลายยี่ห้อวางจำหน่ายทั่วไปในจังหวัดพะเยา ทั้งน้ำดื่มยี่ห้อที่เป็นผู้นำทางการตลาดของประเทศที่วางขายในห้างสรรพสินค้าชั้นนำและร้านค้าต่างๆ ของจังหวัดพะเยา และน้ำดื่มยี่ห้อที่ผลิตโดยสถานประกอบการในท้องถิ่น ซึ่งน้ำดื่มยี่ห้อที่เป็นผู้นำทางการตลาดของประเทศมีความได้เปรียบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย แต่น้ำดื่มที่ผลิตโดยสถานประกอบการในท้องถิ่นยังเป็นที่รู้จักไม่แพร่หลายมากนัก อีกทั้งธุรกิจน้ำดื่มยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากยิ่งขึ้น ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการน้ำดื่มต้องปรับตัวทั้งทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการขายที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด ทั้งนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน รวมทั้งเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดตลอดจนกำไรที่มากขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อที่จะทำให้ผู้ประกอบการน้ำดื่มรายเดิมและผู้ประกอบการน้ำดื่มรายใหม่ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภค และเพื่อหาทางตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่แท้จริง ทั้งนี้ยังสามารถหาแนวทางในการจัดจำหน่ายและวางกลยุทธ์ทางตลาดที่เหมาะสมสำหรับตลาดน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา ได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากปัญหาดังกล่าว ในการศึกษาวิจัยสามารถกำหนดสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา
2. ปัจจัยด้านราคามีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา
3. ปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายมีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคมีผู้ศึกษามากมาย แต่โดยภาพรวมแล้ว ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจซื้อมีอยู่หลายปัจจัย แต่ที่นิยมใช้ในการศึกษาและอธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคก็คือ ส่วนประสมทางการตลาด 4Ps อันประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริม

การตลาด (Promotion) โดยผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เสนอขายสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและทำให้เกิดความพึงพอใจ ราคา (Price) เป็นต้นทุนทั้งหมดที่ลูกค้าต้องจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์/บริการ ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกระบวนการที่ทำให้สินค้าหรือบริการออกสู่ตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคได้บริโภคสินค้าหรือบริการตามที่ต้องการ และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือการสื่อสารการตลาด (คอตเลอร์, ฟิลลิป อ้างอิงในศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) จากข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1 ซึ่งจากกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าว ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อจะแตกต่างกันไปตามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลและตามส่วนประสมทางการตลาด

ภาพที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา มีวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา ที่บริโภคน้ำดื่มบรรจุถัง จำนวน 2 ตำบล 15 ชุมชน มีประชากรรวมทั้งหมด 17,184 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา, 2559)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

เป็นการสุ่มจากประชากรที่อธิบายดังข้างต้น โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane อ้างอิงจากบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 เมื่อแทนค่าจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 99.42 (หรือ 100 ตัวอย่าง) ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ซึ่งแบ่งเป็นที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์ เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างที่เป็นประชากรทั้งหมด 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา เก็บข้อมูลแบบสอบถามระหว่างเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2560 แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended) เป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน และมีลักษณะเป็นคำถามแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended) ให้กรอกข้อมูล ประกอบด้วย อายุและจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย แหล่งน้ำดื่มบรรจุถัง สาเหตุที่เลือกแหล่งผลิตน้ำดังกล่าว ระยะเวลาในการบริโภคน้ำดื่มบรรจุถัง สาเหตุที่เลือกน้ำดื่มบรรจุถัง สื่อที่ทำให้รู้จักน้ำดื่มบรรจุถัง ค่าน้ำดื่มที่ต้องจ่ายต่อเดือน ซึ่งจะใช้แบบสอบถามลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended) จะใช้ระบบข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Norminal Scale)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา(Price) ด้านการจัดจำหน่าย(Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด(Promotion) ซึ่งจะใช้แบบสอบถามลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยสร้างมาตรวัดของลิเคิร์ท โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตรงกับระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	ระดับการตัดสินใจซื้อมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	ระดับการตัดสินใจซื้อมาก
ระดับ 3	หมายถึง	ระดับการตัดสินใจซื้อปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	ระดับการตัดสินใจซื้อน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	ระดับการตัดสินใจซื้อน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์การแปรความหมายมีการกำหนดคะแนนเฉลี่ยตามระดับความสำคัญ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา จะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ให้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ

จากนั้นนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงในเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องกัน (IOC) ได้เท่ากับ 1 ทุกข้อคำถาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา และดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยพิจารณาข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่เก็บแบบสอบถาม โดยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จากผู้บริโภคที่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 100 ชุด

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากหนังสือ เอกสาร ตำราวิชาการ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ประกอบในการศึกษาครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในแบบสอบถามแต่ละส่วนใช้สถิติในการวิเคราะห์และประเมินผลของข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความถี่ (Frequency) และพรรณนา (Descriptive) แล้วสรุปเป็นค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ในแบบสอบถามส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 และนำข้อมูลมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Regression) โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ในแบบสอบถามส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง ดังนี้

$$FAPD = \beta 01 + \beta 1PROD + \beta 2PRIC + \beta 3PLAC + \beta 4PROM + \beta 5NUM + \varepsilon$$

โดยกำหนดให้

FAPD = ปริมาณการซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง (หน่วย : ถังต่อเดือน, β1PROD=ปัญหาในการใช้น้ำดื่มบรรจุถัง, β2PRIC=ราคาน้ำดื่มบรรจุถัง (บาท/ถัง), β3PLAC= บริการจัดส่งถึงบ้าน, β4PROM=เพื่อนหรือเพื่อนบ้านแนะนำ, β5NUM=จำนวนสมาชิกในครอบครัว, ε=ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

แบบสอบถามส่วนที่ 4 ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปออกมาเป็นค่าความถี่ (Frequency)

ผลการศึกษา

ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ๆ คือ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงจำนวนเพศของประชากรจำแนกตามตำบลและระดับการศึกษา

เพศ	หญิง		ชาย		รวม
ระดับการศึกษา	เวียง	แม่ต๋ำ	เวียง	แม่ต๋ำ	
ประถมศึกษา	1	1	2	1	5
มัธยมศึกษา	11	2	2	1	16
ปวช./ปวส.หรืออนุปริญญา	5	2	2	6	15
ปริญญาตรี	10	12	18	9	49
ปริญญาโทขึ้นไป	1	3	4	7	15
รวม	**28**	**20**	**28**	**24**	**100**

จากตาราง 1 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 49 คน รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 11 คน ลำดับสามคือระดับปวช./ปวส.หรืออนุปริญญา และระดับปริญญาโทขึ้นไป ในอัตราที่เท่ากัน จำนวน 15 คน และลำดับสุดท้ายคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อาศัยอยู่ในตำบลเวียง จำนวน 28 คน และอาศัยอยู่ในตำบลแม่ต๋ำ 24 คน รองลงมาคือ เพศหญิง อาศัยอยู่ในตำบลเวียง จำนวน 28 คน และอาศัยอยู่ในตำบลแม่ต๋ำ 20 คน

ตาราง 2 แสดงค่าสถิติทั่วไปเกี่ยวกับอายุและจำนวนสมาชิกในครอบครัวของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

	ค่าต่ำสุด	ค่ามากสุด	ค่าเฉลี่ย
อายุ	16	63	34.83
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1	7	3.97

หมายเหตุ กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 100 คน

จากตาราง 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 34 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุดอยู่ที่ 16 ปี มีอายุมากที่สุดคือ 63 ปี และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยที่สุด คือ 1 คน และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด คือ 7 คน

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามอาชีพและรายได้ต่อเดือน (หน่วย:บาท)

อาชีพ / รายได้	<=5,000	5,001–10,000	10,001–15,000	15,001–20,000	>=20001	รวม
นักเรียน/นักศึกษา	12	0	0	0	0	12
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2	6	3	5	9	25
เกษตรกรรม	0	0	0	0	0	0
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0	0	3	7	9	19
พนักงานเอกชน	0	2	2	3	2	9
รับจ้าง	0	17	1	3	0	21
อื่น	1	0	1	9	3	14
รวม	**15**	**25**	**10**	**27**	**23**	**100**

จากตาราง 3 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง ลำดับสามคือ อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ลำดับสี่คือ ประกอบอาชีพอื่นๆ ลำดับห้าคือ นักเรียน/นักศึกษา และลำดับสุดท้ายคือ อาชีพพนักงานเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้อยู่ระหว่าง 15,001–20,000 บาทต่อเดือน รองลงมาคือ รายได้ 5,001–10,000 บาทต่อเดือน ลำดับสามคือ มีรายได้มากกว่า 20,001 บาทต่อเดือน ลำดับสี่คือรายได้ไม่เกิน 5,000 และสุดท้ายมีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001–15,000 บาทต่อเดือน

ตาราง 4 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามประวัติการซื้อน้ำดื่มบรรจุถังและประเภทของน้ำดื่มบรรจุถัง

	ไม่ใช้น้ำดื่มบรรจุถัง	ใช้น้ำดื่มบรรจุถังยี่ห้อท้องถิ่น	ใช้น้ำดื่มบรรจุถังยี่ห้อระดับประเทศ	รวม
ไม่เคยซื้อ	8	0	0	9
เคยซื้อ แต่ไม่ซื้อ/ไม่ใช้แล้ว	20	1	1	22
ยังซื้ออยู่(ใช้อยู่)	0	64	6	69
รวม	**28**	**65**	**7**	**100**

จากตาราง 4 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่ปัจจุบันใช้น้ำดื่มบรรจุถัง มีจำนวน 69 คน โดยผู้ที่ใช้น้ำดื่มบรรจุถังใช้น้ำดื่มยี่ห้อท้องถิ่นมีถึง 65 คน และใช้น้ำดื่มบรรจุถังยี่ห้อระดับประเทศ เพียง 7 คน

ตอนที่ 2 ปัจจัยการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง

ตาราง 5 แสดงค่าสถิติทั่วไปเกี่ยวกับจำนวนการซื้อน้ำดื่มบรรจุถังต่อเดือนและราคาต่อถัง

	ค่าน้อยสุด	ค่ามากสุด	ค่าเฉลี่ย
จำนวนการซื้อน้ำดื่มบรรจุถังต่อเดือน	1	30	9.83
ราคาต่อถัง	11	42	19.35

จากตาราง 5 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซื้อน้ำดื่มบรรจุถังเฉลี่ยต่อเดือน คือ 9 ถัง ซื้อน้ำดื่มบรรจุถังน้อยที่สุดคือจำนวน 1 ถังต่อเดือน และซื้อน้ำดื่มบรรจุถังมากที่สุดคือ จำนวน 30 ถังต่อเดือน ราคาเฉลี่ยต่อถัง 19 บาท ราคาต่ำสุด คือ 11 บาท และราคาน้ำดื่มบรรจุถังมากที่สุดคือ 42 บาท

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามขนาดน้ำดื่มบรรจุถัง

ขนาดน้ำดื่มบรรจุถัง	จำนวน	ร้อยละ
ถังขนาดเล็ก 6 ลิตร	9	12.50
ถังขนาดใหญ่ 20 ลิตร	63	87.50
รวม	**72**	**100.00**

จากตาราง 6 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อน้ำดื่มบรรจุถังขนาดใหญ่ 20 ลิตร คิดเป็นร้อยละ 87.50 และซื้อดื่มบรรจุถังขนาดเล็ก 6 ลิตร คิดเป็นร้อยละ 12.50

ตาราง 7 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามแหล่งที่ซื้อและสื่อ

แหล่งที่ซื้อ / สื่อ	ร้านค้าปลีก	มินิมาร์ท	บริษัทที่จัดส่งถึงบ้าน	ห้างสรรพสินค้า	อื่นๆ	รวม
วิทยุ	1	0	0	0	0	1
โทรทัศน์	3	1	0	2	0	6
หนังสือพิมพ์	0	0	0	0	1	1
แผ่นป้ายโฆษณา	0	0	1	1	1	3
เพื่อน/เพื่อนบ้าน	16	0	39	1	1	57
อื่นๆ	1	0	2	1	0	4
รวม	**21**	**1**	**42**	**5**	**3**	**72**

หมายเหตุ: 28 คน ไม่ใช้น้ำดื่มบรรจุถัง (ดูตารางที่ 4)

จากตาราง 7 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อน้ำดื่มบรรจุถังจากบริษัทที่ผลิตและมีบริการจัดส่งถึงบ้าน โดยรู้จักน้ำดื่มบรรจุถังจาก เพื่อน/เพื่อนบ้านมากที่สุด ในขณะที่ผู้ที่ซื้อน้ำดื่มบรรจุถังจากร้านค้าปลีก และห้างสรรพสินค้า โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลที่ทำให้ผู้บริโภครู้จักน้ำดื่มบรรจุถัง

ตาราง 8 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามแหล่งที่ซื้อและสื่อ

ลักษณะการใช้ / ค่าใช้จ่าย	ประกอบอาหาร	ดื่ม	ประกอบอาหารและดื่ม	รวม
<=50	2	0*	1	3
51–100	4	9	7	20
101–150	3	2	5	10
151–200	2	6	4	12
201–250	4	3	8	15
>=251	0	6	6	12
รวม	**15**	**26**	**31**	**72**

หมายเหตุ: *ผู้บริโภคที่ใช้น้ำดื่มบรรจุถังประกอบอาหารอาจจะซื้อน้ำดื่มบรรจุขวดเพิ่มเติม

จากตาราง 8 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อน้ำดื่มบรรจุถังทั้งดื่มและประกอบอาหาร ส่วนใหญ่เสียค่าน้ำดื่มบรรจุถังต่อเดือน 50–100 บาท รองลงมาคือ 201–250 บาท ลำดับสามคือ 151–200 บาท และมากกว่า 251 บาท ในอัตราที่เท่ากัน ลำดับสี่คือ 101–150 บาท และลำดับสุดท้ายคือ น้อยกว่า 50 บาท

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของปัญหาในการบริโภคน้ำดื่มบรรจุถัง

ปัญหาในการบริโภคน้ำดื่มบรรจุถัง	จำนวน	ร้อยละ
สี	2	2.80
กลิ่น	7	9.70
รสชาติ	12	16.70
ความสะอาด	16	22.20
ไม่มีปัญหาใดๆ	33	45.80
อื่นๆ	2	2.80
รวม	**72**	**100.00**

จากตาราง 9 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการบริโภคน้ำดื่มบรรจุถัง โดยประสบปัญหาในด้านความสะอาด รสชาติ กลิ่น สีและอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 22.20 ร้อยละ 16.70 ร้อยละ 9.70 และคิดเป็นร้อยละ 2.80 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง

ด้านผลิตภัณฑ์	$\overline{x}$	S.D.	แปลผล
1. บรรจุภัณฑ์มีความสะอาด	4.01	0.81	มาก
2.บรรจุภัณฑ์ใส สามารถมองเห็นข้างในได้	3.76	1.07	มาก
3. บรรจุภัณฑ์มีความแปลกใหม่ทันสมัย	3.06	1.02	ปานกลาง
4.บรรจุภัณฑ์สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆ อีกได้	3.08	1.05	ปานกลาง
5. บรรจุภัณฑ์แข็ง คงทน ไม่แตกง่าย	3.76	0.94	มาก
6.บรรจุภัณฑ์มีความสวยงาม	3.10	0.98	ปานกลาง
7. บรรจุภัณฑ์มีขนาดเหมาะสมกับความต้องการ	3.83	0.82	มาก
8. บรรจุภัณฑ์มีให้เลือกหลายขนาด	3.10	1.08	ปานกลาง
9. บรรจุภัณฑ์มีลักษณะที่หยิบจับง่าย และขนย้ายสะดวก	3.53	1.02	มาก
10. บรรจุภัณฑ์มีก๊อกน้ำ เพื่อสะดวกต่อการใช้งาน	2.72	1.10	ปานกลาง
11. ฝาบรรจุภัณฑ์เปิดปิดได้สะดวก	3.65	0.84	มาก
12. มีฝาปิดสนิทและมีพลาสติกคลุมโดยรอบไม่รั่วซึม	3.92	0.93	มาก
13. ปริมาตรน้ำเหมาะสมกับความต้องการ	3.90	0.86	มาก
14. บรรจุภัณฑ์มีตรารับรองมาตรฐานการผลิตและมีตัวหนังสือที่ชัดเจน	4.03	0.80	มาก
15.บรรจุภัณฑ์แสดงรายละเอียดระบบการผลิตมองเห็นชัดเจน	3.87	0.92	มาก
16. บรรจุภัณฑ์พิมพ์ที่ตั้งแหล่งผลิตชัดเจน	3.92	0.90	มาก
17.น้ำใสสะอาด	4.04	0.94	มาก
18.น้ำปราศจากกลิ่น	4.08	0.93	มาก
19.น้ำปราศจากรส	4.08	0.90	มาก
20.น้ำไม่มีตะกอน	4.07	0.97	มาก
21. น้ำดื่มได้รับการตรวจและรับรองมาตรฐานจากสำนักงานสาธารณสุข	4.07	0.91	มาก
รวม	**3.69**	**0.94**	**มาก**

จากตาราง 10 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.69 (S.D. = 0.94) โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพน้ำดื่มมากกว่าลักษณะของบรรจุภัณฑ์ ดังจะเห็นได้ว่าในด้านบรรจุภัณฑ์มีความแปลกใหม่ทันสมัย ด้านบรรจุภัณฑ์สามารถ

นำไปใช้ประโยชน์อื่นๆ อีกได้ ด้านบรรจุภัณฑ์มีความสวยงาม ด้านบรรจุภัณฑ์มีให้เลือกหลายขนาด และด้านบรรจุภัณฑ์มีก๊อกน้ำ เพื่อสะดวกต่อการใช้งานนั้นผู้บริโภคให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังมากนัก

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านราคา (Price) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง

ด้านราคา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	3.83	0.95	มาก
2. ราคาเหมาะสมกับปริมาณน้ำดื่ม	3.86	0.89	มาก
3. ไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม หากต้องการให้จัดส่งถึงที่	3.99	0.89	มาก
4.ราคาที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง	3.71	0.96	มาก
รวม	**3.85**	**0.92**	**มาก**

จากตาราง 11 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านราคา (Price) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.85 (S.D. = 0.92) ซึ่งปัจจัยด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภค

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย (Place) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง

ด้านการจัดจำหน่าย	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. มีบริการส่งถึงที่	4.22	0.86	มากที่สุด
2. สถานที่จำหน่ายใกล้บ้าน/แหล่งที่พัก	4.11	0.83	มาก
3. สามารถหาซื้อได้ง่าย	3.89	0.82	มาก
4. ความสะอาดของสถานที่จำหน่าย	3.88	0.79	มาก
5. มีน้ำดื่มที่ต้องการเสมอ ไม่ขาดตลาด	4.06	0.80	มาก
6. มีบริการครอบคลุมทุกพื้นที่(ในเขตเทศบาล)	3.89	0.82	มาก
7. มีบริการจัดส่งตามความต้องการกรณีพิเศษ หรือกรณีเร่งด่วน	3.85	0.83	มาก
รวม	**3.99**	**0.82**	**มาก**

จากตาราง 12 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย (Place) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.99 (S.D. = 0.82) ทั้งนี้ผู้ประกอบการน้ำดื่มบรรจุถังอาจเพิ่ม

ช่องทางการจัดจำหน่ายช่องทางอื่น เพื่อให้ผู้บริโภคสั่งน้ำดื่มบรรจุถังได้สะดวกมากยิ่งขึ้น เช่น ทาง facebook หรือ Line เป็นต้น

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง

ด้านการส่งเสริมการตลาด	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์	2.81	0.94	ปานกลาง
2. มีของแจกแถม เช่น แจกปฏิทิน	2.54	1.07	น้อย
3. มีให้บริการชำระเป็นเงินสดและเป็นรายเดือน	3.21	1.19	ปานกลาง
4. ชื่อเสียงของผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย	3.33	0.90	ปานกลาง
5. มีกิจกรรมช่วยเหลือสังคม (CSR)	2.76	1.04	ปานกลาง
6. มีการชิงโชคแจกรางวัล	2.36	1.15	น้อย
รวม	**2.84**	**1.05**	**ปานกลาง**

จากตาราง 13 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการชิงโชคแจกรางวัลการมีของแจกของแถมน้อย จึงไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังมากนัก ในขณะที่การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การให้บริการชำระเป็นเงินสดและเป็นรายเดือน ชื่อเสียงของผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และการจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคม (Corporate Social Responsibility) ผู้บริโภคก็ให้ความสำคัญในระดับปานกลางเท่านั้น

ตาราง 14 แสดงการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง

ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด	B	S.E.	t	Sig.
ปัจจัยด้านราคา	-0.22	0.12	-1.84	0.07
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	0.17	1.61	1.10	0.92
ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย	-2.17	2.08	-1.04	0.30
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	1.11	1.44	0.77	0.44
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1.58	0.59	2.65	0.01
constant	9.12	4.59	1.98	0.05
R-squared = 0.17, F = 2.71, P = 0.03				

จากตารางที่ 14 จะเห็นได้ว่าเมื่อใช้ตัวแปรปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ รวมถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัว เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการซื้อของผู้บริโภคพบว่ามีเพียงปัจจัยด้านราคาและจำนวนสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น ที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการกำหนดปริมาณการซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง ตัวแปรอื่นๆ แม้ว่าผู้บริโภคจะให้ความสำคัญดังที่ได้เสนอดังที่กล่าวมาแล้ว กลับพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคที่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 34 ปี มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับ 15,001–20,000 บาท ส่วนใหญ่เคยซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง และปัจจุบันยังคงซื้อน้ำดื่มบรรจุถังอยู่ ในขณะที่ผู้บริโภคที่ไม่เลือกซื้อน้ำดื่มบรรจุถังจะใช้ทางเลือกอื่นๆ เช่น ใช้เครื่องกรองน้ำ เป็นต้น

ผู้บริโภคจะซื้อน้ำดื่มบรรจุถังยี่ห้อระดับประเทศเพียงเล็กน้อย และซื้อน้ำดื่มบรรจุถังยี่ห้อท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ ในการซื้อน้ำดื่มบรรจุถังจะซื้อเฉลี่ย 9 ถังต่อเดือน เป็นถังขนาดใหญ่ 20 ลิตร ราคาเฉลี่ยถังละ 19 บาท โดยซื้อน้ำดื่มบรรจุถังจากบริษัทที่ผลิตและมีบริการจัดส่งถึงบ้าน ซึ่งทราบจากเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน เสียค่าน้ำดื่มบรรจุถังต่อเดือน 50–100 บาท ผู้บริโภคส่วนใหญ่มักพบปัญหาการใช้น้ำดื่มบรรจุถังในด้านความสะอาด และมักซื้อน้ำดื่มบรรจุถังมาเพื่อใช้ทั้งดื่มและใช้ทั้งประกอบอาหารเป็นส่วนมาก

เมื่อพิจารณาว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดใดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 5 ด้านที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภค พบว่า มีเพียงราคาและจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps อันได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายและปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ซึ่งทุกปัจจัยเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา ได้นำเอาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps มาใช้ในการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะน้ำเป็นสินค้าที่จำเป็นต้องดื่มต้องใช้ในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสถิติกลับพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังอย่างมีนัยสำคัญคือ ปัจจัยด้านราคาและจำนวนสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น เป็นที่น่าแปลกใจว่า น้ำเป็นสินค้าจำเป็นแต่กลับพบว่าราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังเป็นอย่างมาก เพราะมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าถึงแม้ทุกคนต้องดื่มและใช้น้ำในการประกอบอาหาร แต่น้ำนั้นเป็นสินค้าที่ทดแทนกันได้ง่าย เช่น น้ำประปา น้ำบาดาล หรือน้ำดื่มบรรจุขวด ซึ่งหากราคาน้ำดื่มบรรจุถังมีราคาสูงเกินไป ผู้บริโภคจะลดการ

บริโภคลงทันที ในขณะที่ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการกำหนดปริมาณการซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง กล่าวคือ หากน้ำดื่มบรรจุถังพบปัญหาเรื่องกลิ่น ความสะอาด รสชาติ สถานที่ในการจำหน่ายไกลแหล่งที่พัก น้ำดื่มขาดตลาด ไม่มีของแจกแถม ไม่มีกิจกรรมช่วยเหลือสังคม หรือแม้กระทั่งไม่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ ก็ไม่ทำให้ปริมาณการซื้อน้ำดื่มบรรจุถังลดลง เนื่องจากผู้บริโภคอาจเปลี่ยนไปซื้อน้ำดื่มบรรจุถังยี่ห้ออื่นที่มีอยู่มากมาย เปลี่ยนไปซื้อน้ำดื่มบรรจุขวด เปลี่ยนไปใช้เครื่องกรองน้ำ หรือแม้กระทั่งใช้น้ำประปา หรือน้ำบาดาลแทนการบริโภคน้ำดื่มบรรจุถังได้ ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถัง ผู้ประกอบการควรปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาเป็นสำคัญ ให้มีความเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณน้ำดื่มบรรจุถัง ไม่ให้แตกต่างกับคู่แข่งมากนัก ส่วนปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์อาจปรับเปลี่ยนให้เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะใส สามารถมองเห็นถึงความสะอาดของน้ำที่อยู่ด้านในอาจปรับบรรจุภัณฑ์ให้มีก๊อกน้ำเพื่อความสะดวกในการใช้งาน หรือแม้กระทั่งเพิ่มขนาดของถังบรรจุน้ำดื่มให้มีขนาดที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ของแต่ละคน โดยผู้สูงวัยอาจต้องการขนาดถังที่เล็กลงเพื่อให้สามารถยกได้ เป็นต้น ในด้านปัจจัยการจัดจำหน่าย อาจให้บริการในการส่งที่รวดเร็วมากขึ้นหรือจัดส่งตามความต้องการกรณีพิเศษ เช่น ตามเทศกาลต่างๆ เป็นต้น ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด อาจทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ผ่านทางสื่อท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน รวมทั้งเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดตลอดจนกำไรที่มากขึ้นตามไปด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มบรรจุถังของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา สำเร็จได้ เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้ช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะคำปรึกษา แนะนำความคิดเห็นและให้กำลังใจ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว ซึ่งได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและและได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข และตรวจทาน จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.สุเทพ นิ่มสาย ดร.บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง และดร.วิทน์มนภัทร พุทธวโรตม์ผล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ซึ่งได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยพะเยาที่ได้ให้โอกาสและงบประมาณในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ จนประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ รวมไปถึงคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ทุกท่าน ที่ช่วยให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2557). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2549). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสัมคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสาร จำกัด.

ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (2558).**ส่วนแบ่งตลาดเครื่องดื่มบรรจุขวด ปี 2558**. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2559, จาก http://fic.nfi.or.th/MarketOverviewDomesticDetail.php?id=121

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. (2559). **ทำเนียบผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2559, จากhttp://203.209.96.254/protect/viwe.php?id_type=21

สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา (2559). **จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2559

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์

Factors influencing purchase decision for online distribution channels

กตัญชลี วันแก้ว[1*] และ บังอร สวัสดิ์สุข[2]

Katunchalee Wankaew[1*] and Bungon Sawatsuk[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตหญิงกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 ขนาดตัวอย่างเท่ากับจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ตามวิธีแบบสะดวก (Convenience Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่สร้างจาก Google ฟอร์ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า1.ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาอยู่ในอายุเฉลี่ย 20 ปี ศึกษาอยู่วิทยาลัยการศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน(รับจากผู้ปกครอง) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2.ช่วงเวลาที่ใช้บริการอินเตอร์เน็ตบ่อยที่สุดคือช่วงเวลา 21.01 – 00.00 น. เล่นอินเตอร์เน็ตต่อครั้งมากกว่า 120 นาที ใช้งานผ่านอินเตอร์เน็ตโดยสมาร์ทโฟน หรือมือถือ สถานที่ใช้อินเตอร์เน็ตบ่อยที่สุดคือ หอพัก 3. ส่วนใหญ่ซื้อผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์คือ Facebookมีความพึงพอใจในคุณภาพเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ในระดับปานกลางสั่งซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์โดยเฉลี่ยครั้งละ101 – 500 บาท ชำระเงินสั่งซื้อเครื่องสำอางโดยวิธีโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร เหตุผลหลักในการสั่งซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์คือเป็นวิธีการสั่งซื้อที่ทันสมัย ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ได้รับเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ล่าช้า 4.ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Ps)มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ในภาพรวมมีระดับความสำคัญมาก

คำสำคัญ: นิสิตหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา การตัดสินใจซื้อสินค้า ช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ สินค้า

Abstract

The purpose of this research was to study the factors influencing the purchase decision through the online distribution channel. The study population was female students studying at the bachelor level of University of Phayao, Year 1-4, academic year 2559. Sample size is 400, using non-probability sampling method with

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : katunchalee.wa@outlook.com

convenience sampling. The research tool used to collect data is a questionnaire generated from Google Forms. Data were analyzed by using SPSS program with descriptive statistics such as, percentage distribution, frequency, mean, and standard deviation.

The research found that 1. most of the samples are currently studying at an average age of 20 years and studying at College of Education. Average monthly income (parental income) less than 5,000 Baht. 2. The most common time for Internet service is 21.01 – 00.00 hours. Internet access more than 120 minutes. Use over the Internet by smartphone or mobile. The most frequent internet access is dormitories. 3. Most are purchased cosmetics via online channels on Facebook channel and satisfied with the quality of cosmetics via online distribution channels at a moderate level. Order cosmetics through the online distribution channels at an average of 101–500 baht. Pay for goods by bank transfer. The main reason for ordering cosmetics via online distribution channels is Modern Order Method. The problem and obstacle found are to get cosmetics through the online distribution channel is delayed. 4.Marketing mix factors (4Ps) affect the decision to buy cosmetics through online distribution channels as a whole marketing mix factors very important.

Keywords: Undergraduate female students of University of Phayao, Decisions of purchasing products, Online distribution channels, Products.

บทนำ

ในอดีตธุรกิจค้าปลีกมีการจำหน่ายสินค้าแบบหน้าร้าน โดยผู้บริโภคต้องเดินทางไปซื้อด้วยตนเอง ซึ่งลูกค้าจะมองไม่มีความสะดวกในการซื้อสินค้า ต่อมาธุรกิจค้าปลีกพัฒนาจากการขายสินค้าหน้าร้าน โดยพึ่งพาผู้ค้าส่งหรือคนกลางเป็นสำคัญ แต่ทว่าในปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกถือว่ามีแนวโน้มลดลงเป็นอย่างมาก ซึ่งเกิดจากการถูกแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาด ไม่ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างธุรกิจค้าปลีก และรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และกอรปด้วยวิถีชีวิตและรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปตามรายได้ที่เพิ่มขึ้นและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นธุรกิจค้าปลีกแบบหน้าร้านจึงมีการพัฒนา โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในธุรกิจหรือธุรกิจค้าปลีกบน E-commerce หรือการซื้อขายผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์นั่นเอง

ปัจจุบันช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่งที่น่าสนใจสามารถสร้างเป็นบล็อกหรือเว็บไซต์ในการนำเสนอสินค้า ซึ่งมีค่าใช้จ่ายถูก และบางช่องทางการจำหน่ายออนไลน์อาจไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถปรับเปลี่ยนได้หลากหลายรูปแบบ สะดวก สบาย รวดเร็ว มีระบบรักษาความปลอดภัยในการชำระเงินที่ดี อาทิเช่น Facebook Line Instagram Twitter Website ซึ่งผู้บริโภคสามารถใช้งานบนสมาร์ทโฟนได้ง่าย

การแข่งขันที่รุนแรงของช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ มีการตัดราคา ลูกค้าบางรายไม่เชื่อมั่นในการซื้อสินค้าไม่สามารถจับต้องได้จนกว่าจะถูกส่งถึงมือลูกค้า ไม่มีความชัดเจนของมาตรฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่มีมาตรฐานการกำหนดราคา และหากไม่มีความรู้เกี่ยวกับการดูเว็บไซต์ที่ดีอาจเสี่ยงต่อการติดไวรัส และอาจถูกเจาะระบบได้ รวมทั้งเรื่องของเวลาในการจัดส่งสินค้า ดังนั้นการขายสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์จำเป็นต้องทำการวางแผนธุรกิจและวางแผนการตลาดให้ดี เพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่งขันได้

สินค้าในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เป็นการศึกษาเฉพาะธุรกิจเครื่องสำอาง ซึ่งปัจจุบันธุรกิจเครื่องสำอางมีอัตราการเจริญเติบโตและขยายต่อเนื่องทุกปี เพราะคนในยุคปัจจุบันทุกเพศทุกวัยโดยเฉพาะวัยหนุ่มสาวต่างให้ความสนใจใส่ใจเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ความงาม และผิวพรรณ รวมทั้งการดูแลตัวเองมากขึ้น และมองจากกระแสของวัยหนุ่มสาวเกิดความต้องการใช้เครื่องสำอาง ทำให้ผิวใสหน้าสวยหล่อ ไร้สิว ซึ่งถือว่าธุรกิจเครื่องสำอางเป็นตลาดที่ไม่มีวันตาย ส่งผลให้ธุรกิจเครื่องสำอางในท้องตลาดไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้าจากต่างประเทศเกิดขึ้นมากมายเพื่อรองรับกับความต้องการที่สูงขึ้นทุกปี ทั้งนี้ธุรกิจเครื่องสำอางจึงเปรียบเสมือนแหล่งขุมทรัพย์ที่ผู้ประกอบการแต่ละคนมองเห็นโอกาสในการเข้ามาสู่ตลาดนี้ เพราะทำให้สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ นอกจากนี้ธุรกิจเครื่องสำอางมีความหลากหลายทั้งในเรื่องของราคาและคุณภาพที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดภาวการณ์แข่งขันกันเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดที่มีมูลค่ามหาศาลเพิ่มสูงขึ้น ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดนอกประเทศและทวีความรุนแรงมากขึ้น อีกทั้งธุรกิจเครื่องสำอางก็ยังขาดความยั่งยืนในระยะยาว เพราะมีโอกาสที่จะเกิดคู่แข่งทางการค้าได้ง่าย และที่สำคัญเกิดการตัดราคากันเอง เพราะต้นทุนคล้ายกัน ใช้เครื่องมือคล้ายกัน และไม่ต้องอาศัยจุดเด่นอะไรชัดเจน

ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย แถลงข่าว “10 ธุรกิจเด่น ปี 2017” และธุรกิจดาวร่วงปี 2560 พร้อมประเมินปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยเสี่ยง ที่จะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจในปี 2560 กล่าวถึงธุรกิจเครื่องสำอางและครีมบำรุงผิวโดดเด่นอยู่ในอันดับที่ 2 ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนจากพฤติกรรมการดูแลรักษาสุขภาพผิวพรรณ ของทุกช่วงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก และมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตอบสนองคนทุกช่วงอายุ และโอกาสขยายตลาดเข้าสู่กลุ่มประเทศในอาเซียนมีสูง (วชิร คูณทวีเทพ, 2559)

แนวโน้มของการผลิตเครื่องสำอางพบว่า ผู้ผลิตมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆและใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ รวมทั้งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ตามเทรนด์ของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว รวมถึงการทำตลาดธุรกิจเครื่องสำอางผ่านทางออนไลน์โดยการฝากขายสินค้าในช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ต่างๆ ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวนธุรกิจเครื่องสำอางเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากไม่ต้องอาศัยเงินลงทุนมากมาย แต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพของสินค้าที่มีมาตรฐาน มีจุดเด่นที่แตกต่างจากแบรนด์อื่นๆในท้องตลาดเดียวกัน จึงจะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากผู้บริโภคได้ ประกอบกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคได้เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด คือมีการสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะผู้บริโภควัยหนุ่มสาวที่เกิดการเรียนรู้เร็วและมักจะมองว่าการซื้อสินค้าออนไลน์เป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็ว ดังนั้น ธุรกิจเครื่องสำอางจึงมีการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าการใช้ช่องทางอื่นๆ เป็นช่องทางที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วมและความภักดีในตราสินค้า (Brand) ได้อย่างมีประสิทธิผล สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ตรงความต้องการและผลจากการบอกต่อ (Word of Mouth) ยังสามารถขยายฐานลูกค้ากว้างมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายได้อีกด้วย

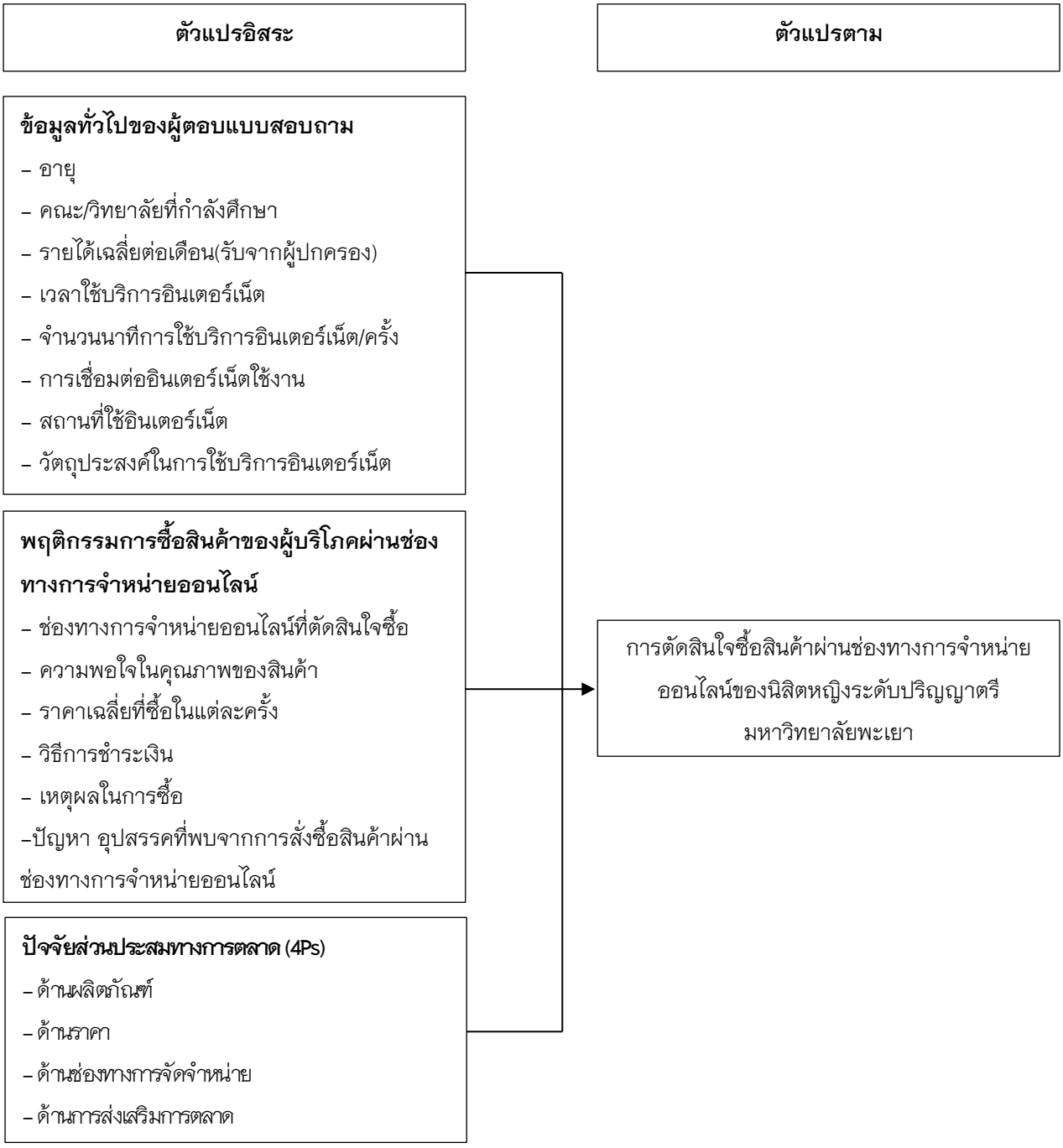
ดังนั้น การทำตลาดของธุรกิจเครื่องสำอาง โดยผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ถ้าไม่อยากตกกระแสและล้าสมัย รวมถึงอยากรักษาหรือขยายฐานลูกค้า สร้างการมีส่วนร่วมอย่างเหนียวแน่นต่อตราสินค้า (Brand) รวมทั้งสามารถเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Sustainable competitive advantage) อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ของนิสิตหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นความรู้และเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องสำอางในประเทศไทยสามารถนำข้อมูลจากการศึกษานี้ไปปรับใช้ได้เพื่อเป็นแนวทางในการ

พัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจเครื่องสำอาง เพื่อให้สอดรับกับแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปในอนาคต และยังเป็นโอกาสในการดำเนินธุรกิจของผู้ศึกษาวิจัยเองด้วย

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ของนิสิตหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ ซึ่งมีวิธีวิทยาการวิจัยดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรคือ นิสิตหญิงกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 คณะ 2 วิทยาลัย จำนวน 9,718 คน (งานทะเบียน, กองบริการการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) การกำหนดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตหญิงกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 400 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane โดยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling)โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม(Questionnaire) ออนไลน์ที่สร้างมาจาก Google ฟอร์ม เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ของนิสิตหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา” ซึ่งเนื้อหาของแบบสอบถามสามารถแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดเลือกตอบเพียง 1 คำตอบ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดเลือกตอบเพียง 1 คำตอบ

ตอนที่ 3 การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert ซึ่งในแต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือกตามระดับความสำคัญ 5 ระดับ

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ(Primary Data) ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม(Questionnaire)ออนไลน์ สร้างจาก Google ฟอร์ม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้แก่กลุ่มตัวอย่างผ่านช่องทางออนไลน์ Facebook จำนวน 400 ชุด และได้รับแบบสอบถามสมบูรณ์แบบกลับคืนมาจำนวน 353 ชุด และใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 4 เดือนในมหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Data) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้วเช่น เอกสาร หนังสือ บทความเว็บไซต์ต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์แบบบรรยาย(Descriptive Method) และการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ(Quantitative Method) ร่วมกันโดยมีการประมวลผลข้อมูลดังนี้

1.การตรวจสอบข้อมูล(Editing) เป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

2.การลงรหัส(Coding) เป็นการนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสตามที่ได้กำหนดไว้

3.การประมวลผลข้อมูล(Processing) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการลงรหัสมาบันทึกใส่ในเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows (Statistical Package for Social Sciences)

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในอายุเฉลี่ย 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 37.5 ศึกษาอยู่วิทยาลัยการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 16.25มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน(รับจากผู้ปกครอง) ต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 44.8 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์

จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการเลือกซื้อเครื่องสำอางบ่อยที่สุดในช่วงเวลา 21.01 – 00.00 น.คิดเป็นร้อยละ 42.3 การเลือกซื้อเครื่องสำอางผ่านอินเตอร์เน็ตต่อครั้งมากกว่า 120 นาทีคิดเป็นร้อยละ 38 เลือกซื้อเครื่องสำอางผ่านสมาร์ทโฟนหรือมือถือคิดเป็นร้อยละ 75.3 สถานที่เลือกซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์คือ หอพักคิดเป็นร้อยละ 82.8

พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์คือ ช่องทาง Facebook มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.21 หลังจากซื้อเครื่องสำอางแล้วมีความพึงพอใจในคุณภาพเครื่องสำอางในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 48.2 ราคาเฉลี่ยในการซื้อเครื่องสำอางแต่ละครั้งคือ 101 – 500 บาทคิดเป็นร้อยละ 54.67 ชำระเงินสั่งซื้อเครื่องสำอางโดยโอนเงินผ่านบัญชีธนาคารคิดเป็นร้อยละ 78.75 เหตุผลหลักในการสั่งซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์คือเป็นวิธีการสั่งซื้อที่ทันสมัยคิดเป็นร้อยละ 22.38ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ได้รับเครื่องสำอางล่าช้าคิดเป็นร้อยละ 37.96 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
ด้านผลิตภัณฑ์รวม	3.91	0.79	มาก
ด้านราคารวม	3.88	0.82	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายรวม	3.78	0.83	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาดรวม	3.66	0.90	มาก
โดยภาพรวม	3.81	0.84	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์จำนวน 353 คนจำแนกตามการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทาง

การตลาดรวมได้ผลดังนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญระดับมากกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์รวมด้วยค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.91รองลงมาคือ ด้านราคารวมด้วยค่าเฉลี่ย 3.88 ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายรวมด้วยค่าเฉลี่ย 3.78 และอันดับสุดท้าย ด้านการส่งเสริมการตลาดรวมด้วยค่าเฉลี่ย 3.66 ทั้งนี้แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย 3.81

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ในด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

สรุปผลและอธิปรายผล

1.ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในอายุเฉลี่ย 20 ปี ศึกษาอยู่วิทยาลัยการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน(รับจากผู้ปกครอง) ต่ำกว่า 5,000 บาทสินค้าในการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ศึกษาเฉพาะเครื่องสำอาง ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ใช่ปัจจัยพื้นฐาน ถือว่าเป็นสินค้าตรงตามความต้องการของกลุ่มวัยรุ่นที่ตามกระแสนิยมที่ต้องการให้ผิวสวย หน้าใส และมีสุขภาพดี

2.วิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ของนิสิตหญิงระดับปริญญาตรี

พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการเลือกซื้อเครื่องสำอางบ่อยที่สุดในช่วงเวลา 21.01 – 00.00 น.คิดเป็นร้อยละ 42.3 การเลือกซื้อเครื่องสำอางผ่านอินเตอร์เน็ตต่อครั้งมากกว่า 120 นาทีคิดเป็นร้อยละ 38 เลือกซื้อเครื่องสำอางผ่านสมาร์ทโฟนหรือมือถือคิดเป็นร้อยละ 75.3 สถานที่เลือกซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์คือ หอพักคิดเป็นร้อยละ 82.8

พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์คือ ช่องทาง Facebook มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.21 หลังจากซื้อเครื่องสำอางแล้วมีความพึงพอใจในคุณภาพเครื่องสำอางในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 48.2 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างซื้อสินค้าต่อครั้งราคาอยู่ที่ 101 – 500 บาท เนื่องจากยังไม่มีรายได้ระหว่างเรียนคือ 101 – 500 บาทคิดเป็นร้อยละ 54.67 ชำระเงินสั่งซื้อเครื่องสำอางโดยโอนเงินผ่านบัญชีธนาคารคิดเป็นร้อยละ 78.75 เหตุผลหลักในการสั่งซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์คือเป็นวิธีการสั่งซื้อที่ทันสมัยคิดเป็นร้อยละ 22.38ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ได้รับเครื่องสำอางล่าช้ารองลงมาคือ สินค้ามีคุณภาพไม่ตรงกับที่โฆษณาไว้ คิดเป็นร้อยละ 37.96 และ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรักษ์ จริยาจินดาเสถียร (2556)ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในจังหวัดพิษณุโลกผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กล่าวไว้คือ หลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าปัญหาหรืออุปสรรคที่พบจากการสั่งซื้อสินค้าผ่านอินเตอร์เน็ต คือได้รับสินค้าล่าช้าสินค้าไม่ตรงตามสั่ง

3.การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ของนิสิตหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยาพบว่าปัจจัยในการศึกษาครั้งนี้คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ3.81 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ คุลิกา วัฒนสุวกุล(2555) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ ความพึงพอใจและความตั้งใจซื้อซ้ำของลูกค้า กรณีศึกษาแผนกยาของร้านวัตสัน และสุภาวรรณ ชัยทวีวุฒิกุล(2555) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์แบบร่วมกลุ่มกันซื้อบนเว็บไซต์ ENSOGO ของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลการวิจัยของทั้งสอง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1..ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดในการสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ คือ ได้รับสินค้าล่าช้า ดังนั้น ผู้ประกอบการช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ควรมีการจัดส่งสินค้าให้ตรงตามกำหนด เพื่อให้ส่งถึงมือลูกค้าทันเวลา ผู้ประกอบการช่องทางการจำหน่ายออนไลน์จึงควรหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์

1.2 ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับมากกับด้านผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ผู้ประกอบการช่องทางการจำหน่ายออนไลน์จึงให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์ ทั้งด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของตราสินค้า คุณภาพของสินค้าความน่าเชื่อถือของรายละเอียดของสินค้าการแสดงรูปตัวอย่างสินค้าประกอบในรายละเอียดมีสินค้าที่หลากหลายตามลูกค้าต้องการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ และเพื่อให้ช่องทางการจำหน่ายออนไลน์เป็นไปอย่างมีคุณภาพ

1.3 ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับมากกับด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เช่น ความน่าเชื่อถือของรายละเอียดของสินค้าการแสดงราคาสินค้าอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ควรทำการปรับปรุงช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ นอกจากนี้ควรแสดงรายละเอียดครอบคลุม ชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าในการตัดสินใจซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น

1.4 ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ คือ Facebook มากที่สุด และซื้อสินค้าในราคาเฉลี่ย 100 –500 บาท เพื่อเป็นแนวทางเพิ่มเติมให้แก่ผู้ประกอบการช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ได้ทราบเกี่ยวกับการวางแผนจำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านช่องทางใดมากที่สุดสำหรับกลุ่มวัยรุ่นเพศหญิง

2.ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิเคราะห์ผลการวิจัยที่ได้ในเชิงปริมาณเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อทำการวิเคราะห์หาความสอดคล้องและหาความแตกต่าง เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย และสามารถนำประโยชน์มาใช้ในการพัฒนาธุรกิจออนไลน์ให้มีคุณภาพมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมและผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เช่น นิสิตเพศชาย กลุ่มข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน ผู้ว่างงาน เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจเครื่องสำอางในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณดร.บังอร สวัสดิ์สุขอาจารย์ที่ปรึกษา ขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้งสามท่านที่กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประสานงานบัณฑิตศึกษาของ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูลและมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สุดท้ายขอขอบคุณพระคุณบิดา มารดาและสมาชิกในครอบครัวที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมา จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบให้แด่บิดา มารดา ผู้ให้ชีวิต ตลอดจนคณาจารย์ผู้ที่ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนให้มีความรู้อันทรงคุณค่าตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ซึ่งต้องกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

งานทะเบียน กองบริการการศึกษา. (2559). **รายงานจำนวนนิสิตระดับปริญญาตรีปีการศึกษา 2559**. จาก www.reg.up.ac.th. มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

อภิรักษ์ จริยาจินดาเสถียร. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดพิษณุโลกผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์**. บธ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

คุลิกา วัฒนสุวกุล. (2555). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อความพึงพอใจและความตั้งใจซื้อซ้ำของลูกค้า กรณีศึกษาแผนกยาของร้านวัตสัน**. สารนิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพ.

สุภาวรรณ ชัยทวีวุฒิกุล. (2555). **พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์แบบร่วมกลุ่มกันซื้อบนเว็บไซต์ENSOGO ของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพ.

ไทยอาชีพ.คอม. (2558). **ขายสินค้าออนไลน์มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร**.จาก http://www.thaiarcheep.com/ขายสินค้าออนไลน์-มีข้อด.html.

Sridhar Ramaswamy. (2556). **การช็อปปิ้งในอดีตและปัจจุบัน: 5 สิ่งที่เปลี่ยนไปของร้านค้าปลีกและวิธีปรับตัว**. จาก http://apac.thinkwithgoogle.com/intl/th_ALL/articles/five-ways-retail-has-changed-and-how-businesses-can-adapt.html.

วชิร คูณทวีเทพ. (2559). **หอการค้าไทยเปิดโผธุรกิจรุ่ง-ร่วงแห่งปี 60 บริการแพทย์-ความงามเข้าวิน.** จาก http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9590000127182.

พิมพ์ขวัญ บุญจิตต์พิมล. (2560). **แนวโน้มธุรกิจความงามกับตลาด AEC** , จาก https://www.krungsri.com/bank/th/krungsri-guru/guru/entrepreneur/july-2016/beauty-industry-in-aec.html.

มุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ต่อการให้บริการลูกค้าตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0

The perspective of hotel and accommodation business owner in Muang Phayao. Phayao Province to customer services under in Thailand 4.0 model

วรรณิสา ไชยชมภู[1*] และ บังอร สวัสดิ์สุข[2]

Wannisa Chaichompoo[1*] and Bungon Sawatsuk[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ต่อการให้บริการลูกค้าตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวนทั้งหมด 24 ราย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทของธุรกิจ พบว่า ผู้ประกอบการที่พักประเภทอื่น ๆ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90.00 ผู้ประกอบการธุรกิจเกสต์เฮาส์ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.75 ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 56.36 ผู้ประกอบการธุรกิจโฮมสเตย์ อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 55.00 และพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ท อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 38.00 ตามลำดับ ในด้านการวัดระดับการเตรียมความพร้อมตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86รองลงมา คือ ด้านองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 ด้านกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และผลการศึกษายังพบอีกว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทของธุรกิจ พบว่า ระดับการเตรียมความพร้อมตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ของธุรกิจรีสอร์ทอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 รองลงมา คือ ธุรกิจโฮมสเตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ธุรกิจโรงแรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และพบว่า ธุรกิจเกสต์เฮาส์ มีระดับการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และอื่น ๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24

ข้อเสนอแนะจากสัมภาษณ์เพิ่มเติมคือ ผู้ประกอบการมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริม สนับสนุนการเตรียมพร้อมจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาธุรกิจตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 สนับสนุนการฝึกอบรมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สามารถใช้ในสถานประกอบการ และอบรมการเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาจีน จากหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม โมเดลประเทศไทย 4.0 ธุรกิจโรงแรมและที่พัก

---

[1]นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : wannisa_t101@hotmail.com

Abstract

The purpose of this study was to study The perspective of hotel and accommodation business owner in Muang Phayao. Phayao Province to customer services under in Thailand 4.0 model. The questionnaire was used to collect data from 24 hotel and resort operators in Muang District, Phayao Province.

The research found that Hotel and accommodation business owner in Muang Phayao in Phayao Province, most of the knowledge and understanding of hotel operators and hotels in the model of Thailand 4.0 were at a moderate level. Accounted for 62.62 percent. When considering the type of business, it was found that the understanding of other operators. The level of knowledge is very high. 90.00 percent, followed by the guest house business. Knowledge in the medium level. Accounted for 73.75 percent. Hotel operator Knowledge is low. 56.36 percent of households are homestay operators. Knowledge is low. 55.00 percent.and found that the resort operator. Knowledge is low. Accounted for 38.00 percent. And with the level of preparedness model 4.0 Thailand, the overall level is very high. The average ($\bar{x}$) was 3.57 when considered on a case-by-case basis. Information and Communication Technology. The average ($\bar{x}$) was 3.86, followed by the organization average ($\bar{x}$) was 3.59. The strategy ($\bar{x}$) was 3.46 and the process ($\bar{x}$) was 3.46. The mean ($\bar{x}$) was 3.38. And the results also found that. When considering the type of business, it was found that the level of preparedness according to the 4.0 model of resort business was at a high level. The average ($\bar{x}$) was 3.77, followed by the homestay business. The average hotel occupancy ($\bar{x}$) was 3.76. The level of readiness was moderate. The average ($\bar{x}$) was 3.46 and the average ($\bar{x}$) was 3.24.

Recommendations from the study are entrepreneurs' needs to be promoted and support from government agencies and relevant authorities to develop their knowledge and understanding about the model Thailand. 4.0. Training of utilization of technology for the Hotel business management and training of English and Chinese languages.

Keywords: Readiness, Thailand model 4.0, Hotel Business

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ "ไทยแลนด์ 4.0" หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นวิสัยทัศน์ เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า "มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน" ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ "ประเทศไทย 4.0" จึงควรมีการเปลี่ยนวิธีการทำที่มีลักษณะสำคัญ คือ เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เปลี่ยนจากTraditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่และรัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และStartups บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง เปลี่ยนจากTraditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่ High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มี

ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังนี้ 1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ (New Startups) ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น 2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ เทคโนโลยีการแพทย์ สปา เป็นต้น 3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น 4. กลุ่มดิจิตอล เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี–มาร์เก็ตเพลส อี–คอมเมิร์ซ เป็นต้น 5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

ผนวกกับประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ ในปี พ.ศ. 2558 เพื่อจุดประกายต่อยอดภาคธุรกิจและการบริการใน 10 ประเทศให้ผสานกันเป็นตลาดเดียว เพื่อร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ให้เติบโตและเอื้อประโยชน์ร่วมกัน “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว”นับเป็นอีกธุรกิจที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ธุรกิจโรงแรมที่พักและการท่องเที่ยวนับเป็นหนึ่งในธุรกิจภาคบริการที่ต้องเตรียมพร้อมรับมือในทันที กับการเปลี่ยนแปลงของการเปิดเสรีทางการค้าที่จะเกิดขึ้นในปี 2558 (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2555 : ออนไลน์ อ้างอิงในดาริกา วรรณถนอม, 2559)

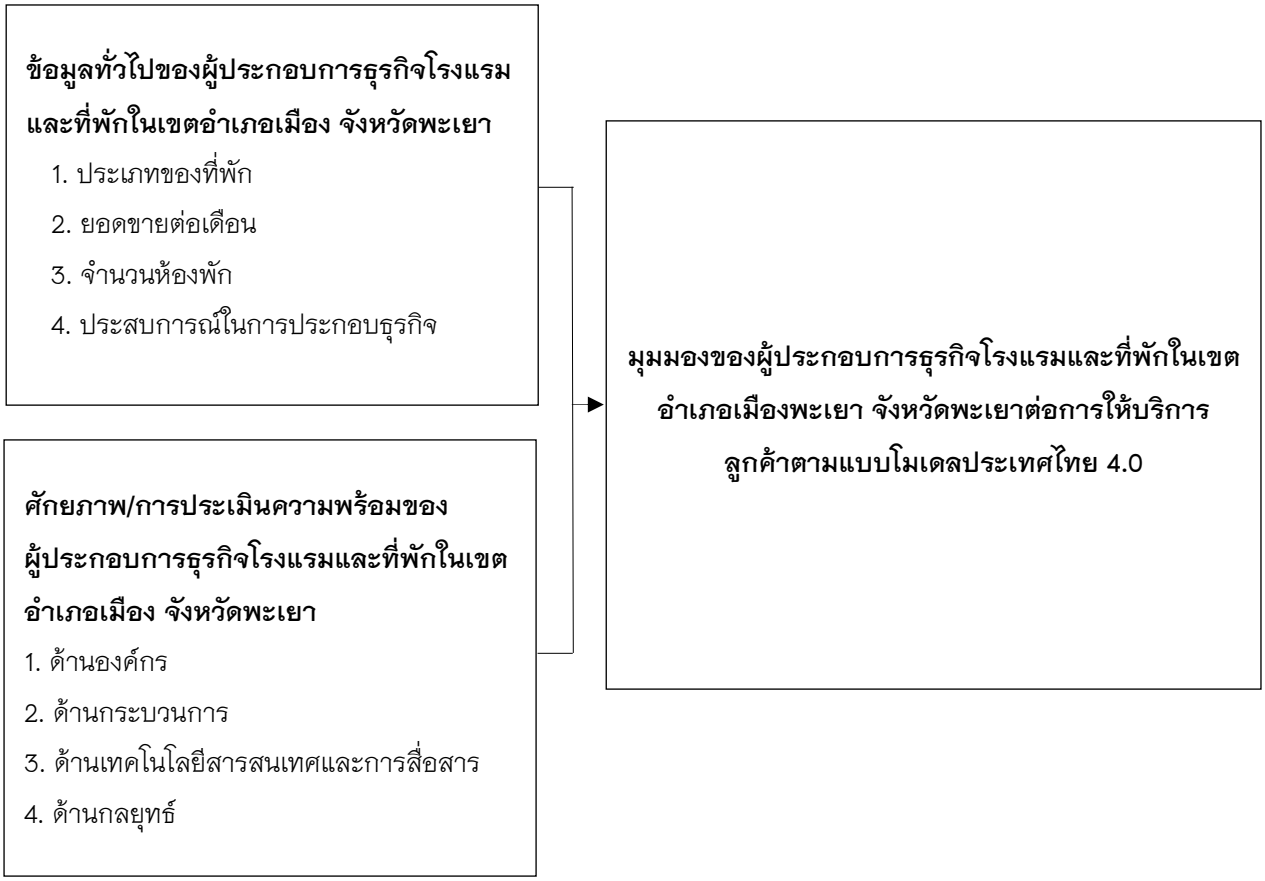
ธุรกิจโรงแรมที่พัก จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา โดยในปี 2557 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยมาท่องเที่ยวที่จังหวัดพะเยา จำนวน 353,176 คน ชาวต่างชาติ จำนวน 14,366 คน รวมนักท่องเที่ยวที่มาในปี 2557 มีจำนวน 367,542 คน และมีนักท่องเที่ยวรวมในปี 2558 มีจำนวน 383,775 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2559) ซึ่งคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาเยือนเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการด้านโรงแรมที่พักจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน สำหรับในภาคธุรกิจจะได้รับผลประโยชน์จาก “ไทยแลนด์ 4.0” หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลมากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับการเตรียมพร้อมของผู้ประกอบการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ประกอบการมีความจำเป็นจะต้องปรับตัวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านแรงงาน ด้านเงินทุน ด้านทักษะภาษา การประสานความร่วมมือกับภาครัฐ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง มุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาต่อการให้บริการลูกค้าตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในจังหวัดพะเยา และเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้กับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พักในจังหวัดพะเยาและจังหวัดอื่น ๆ ในการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักได้เตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากอาเซียนและทั่วโลกอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลประเทศไทย 4.0 ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พัก ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

2. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พัก ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยมีผู้ประกอบการทั้งหมดและขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 ราย (เว็บไซต์ www.agoda.com, สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2560) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เครื่องที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed end questionnaire) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened end questionnaire) และดำเนินการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่ออธิบายผลการศึกษาค้นคว้า คือผู้ศึกษาค้นคว้าใช้วิธีทางสถิติ คือ สถิติเชิงพรรณนาโดยมีสูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลประเทศไทย 4.0 ได้ประยุกต์ตามเกณฑ์การประเมินความรู้ความเข้าใจของบลูม (Bloom,1975:47) 3 ระดับ และการวัดระดับของการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อหาข้อสรุปการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่อง มุมมองของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ต่อการให้บริการลูกค้าตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 สามารถสรุปการศึกษาได้ ดังนี้ (ตารางที่ 1)

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาต่อการให้บริการลูกค้าตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0

1.1 ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทของธุรกิจ พบว่า ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการอื่น ๆ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90.00 รองลงมา คือ ผู้ประกอบการธุรกิจเกสต์เฮาส์ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.75 ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 56.36 ผู้ประกอบการธุรกิจโฮมสเตย์ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 55.00 และพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ท มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 38.00

1.2 ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยเหมือนกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทของธุรกิจ พบว่า ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ท มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 38.00 ผู้ประกอบการธุรกิจโฮมสเตย์ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 55.00 และพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 56.36 และมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับต่างกันกับผู้ประกอบการธุรกิจเกสต์เฮาส์ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.75 และผู้ประกอบการอื่น ๆ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90.00

ตาราง 1 แสดงการเปรียบความรู้และความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักตามโมเดลประเทศไทย 4.0

ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจตามโมเดลประเทศไทย 4.0	ประเภทของธุรกิจโรงแรมและที่พัก				
	โรงแรม (%)	รีสอร์ท (%)	เกสต์เฮาส์ (%)	โฮมสเตย์ (%)	อื่น ๆ (%)
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยโมเดลประเทศไทย 1.0 ที่เน้นภาคการเกษตร	63.64	40.00	100.00	66.67	100.00
2. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยโมเดลประเทศไทย 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา	63.64	40.00	75.00	33.33	100.00
3. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยโมเดลประเทศไทย 3.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก และส่งออก	63.64	40.00	75.00	33.33	100.00
4. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยโมเดลประเทศไทย 4.0 ที่เน้นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม	63.64	40.00	100.00	66.67	100.00
5. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ที่อยู่ในโมเดลประเทศไทย 4.0	45.45	40.00	100.00	66.67	0.00

ตาราง 1 แสดงการเปรียบความรู้และความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักตามโมเดลประเทศไทย 4.0 (ต่อ)

ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจตามโมเดลประเทศไทย 4.0	ประเภทของธุรกิจโรงแรมและที่พัก				
	โรงแรม (%)	รีสอร์ท (%)	เกสต์เฮาส์ (%)	โฮมสเตย์ (%)	อื่น ๆ (%)
6. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โมเดลประเทศไทย 4.0 ว่าเป็นการถักทอเชื่อมโยงเทคโนโลยีหลักที่ต้นน้ำ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมเป้าหมายที่อยู่กลางน้ำ และ Startups ต่างๆที่อยู่ปลายน้ำ โดยใช้พลัง “ประชารัฐ” เป็นกลไกขับเคลื่อน	36.36	20.00	75.00	33.33	0.00
7. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยโมเดลประเทศไทย 4.0	54.55	40.00	75.00	33.33	100.00
8. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศภายใต้ “ประเทศไทย 4.0”	54.55	40.00	100.00	66.67	100.00
9. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจ Startups ในโมเดลประเทศไทย 4.0 ว่าสามารถเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วไร้ข้อจำกัด	45.45	20.00	50.00	33.33	100.00
10. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลประเทศไทย 4.0 ที่จะพัฒนาจำนวนอุตสาหกรรม 5 กลุ่มเป้าหมาย	36.36	40.00	25.00	33.33	100.00
11. ท่านรู้ถึงความสำคัญในการพัฒนาสถานประกอบการของท่านตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0	45.45	20.00	75.00	33.33	100.00
12. ท่านเข้าใจความหมายของการพัฒนานวัตกรรม	45.45	40.00	100.00	0.00	100.00
13. ท่านประเมินสภาวการณ์เศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศได้	27.27	20.00	25.00	0.00	100.00
14. ท่านใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนสถานประกอบการของท่านได้	27.27	0.00	75.00	66.67	100.00
15. ท่านสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสถานประกอบการ และมีความก้าวหน้ามากกว่าที่คู่แข่งทางการค้าใช้อยู่ในปัจจุบัน	81.82	40.00	75.00	100.00	100.00
16. ท่านสามารถประเมินความคุ้มค่าในการบริหารจัดการสถานประกอบการได้เป็นอย่างดี	81.82	40.00	50.00	100.00	100.00
17. ท่านสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการในสถานประกอบการของท่านได้เป็นอย่างดี	81.82	60.00	100.00	100.00	100.00
18. ท่านมีความคิดสร้างสรรค์ นำพาสถานประกอบการ โดยเพิ่มประสิทธิภาพการบริการไปสู่บริการที่มีประสิทธิภาพมูลค่าสูง	72.73	80.00	75.00	100.00	100.00
19. ท่านมีความเข้าใจเรื่องการพัฒนากำลังคน/แรงงาน จากทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง	63.64	60.00	50.00	66.67	100.00
20. ท่านมีความเข้าใจเทคโนโลยีการท่องเที่ยว (Traveltech) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ (Service Enhancing)ทักษะสูง	72.73	40.00	75.00	66.67	100.00
รวม	**56.36**	**38.00**	**73.75**	**55.00**	**90.00**

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและที่พักอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ต่อการให้บริการลูกค้าตามนโยบายประเทศไทย 4.0

2.1 ความพร้อมด้านองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทของธุรกิจ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความพร้อมด้านองค์กรของธุรกิจโฮมสเตย์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ธุรกิจโรงแรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ธุรกิจเกสต์เฮาส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ธุรกิจรีสอร์ท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 รองลงมา คือ อื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ตามลำดับ มีผลดังนี้ (ตารางที่ 2)

ตาราง 2 แสดงระดับระดับความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและที่พัก ต่อการให้บริการลูกค้าตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ด้านองค์กร

ข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อม/ศักยภาพตามโมเดลประเทศไทย 4.0	ประเภทของธุรกิจโรงแรมและที่พัก				
	โรงแรม $\bar{x}$	รีสอร์ท $\bar{x}$	เกสต์เฮาส์ $\bar{x}$	โฮมสเตย์ $\bar{x}$	อื่น ๆ $\bar{x}$
1. มีนโยบายพัฒนาสถานประกอบการ โดยใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน	3.50	3.20	3.50	3.33	3.00
2. มีการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับบุคลากร	3.30	3.20	3.25	3.33	3.00
3. บุคลากรได้รับการพัฒนาในด้าน IT สามารถใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ	4.10	3.80	4.25	4.33	3.00
4. มีการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าผ่านสมาร์ทโฟน (Smart Phone)	4.30	4.00	3.75	4.33	4.00
5. มีการจัดสรรงบประมาณ เงินลงทุน ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.90	4.00	3.50	4.00	3.00
6. มีการฝึกอบรมให้รู้จักธรรมเนียมสากล และธรรมเนียมปฏิบัติสำคัญ	3.60	2.80	3.50	4.00	3.00
รวม	**3.78**	**3.50**	**3.63**	**3.89**	**3.17**
แปลผล	**มาก**	**มาก**	**มาก**	**มาก**	**ปานกลาง**

2.2 ความพร้อมด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทของธุรกิจ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความพร้อมด้านกระบวนการของธุรกิจรีสอร์ท อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ธุรกิจโฮมสเตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และธุรกิจโรงแรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 รองลงมา คือ ธุรกิจเกสต์เฮาส์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 และ อื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 ตามลำดับ มีผลดังนี้ (ตารางที่ 3)

ตาราง 3 แสดงระดับระดับความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและที่พัก ต่อการให้บริการลูกค้าตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ด้านกระบวนการ

ข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อม/ศักยภาพตามโมเดลประเทศไทย 4.0	ประเภทของธุรกิจโรงแรมและที่พัก				
	โรงแรม $\bar{x}$	รีสอร์ท $\bar{x}$	เกสต์เฮาส์ $\bar{x}$	โฮมสเตย์ $\bar{x}$	อื่น ๆ $\bar{x}$
1. พัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)	3.60	3.80	3.75	4.33	3.00
2. มีการรายงานผล และการสั่งงาน ภายในสถานประกอบการและการสื่อสารกับลูกค้า ผ่านทางโซเชียลมีเดีย (Social Media)	3.90	3.80	3.00	4.33	3.00
3. มีการใช้ระบบจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ เช่น www.agoda.com เพื่อความสะดวกของลูกค้า	4.10	4.20	3.75	4.67	3.00
4. ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เงินสกุลต่าง ๆ	2.50	2.20	1.25	1.67	2.00

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อม/ศักยภาพตามโมเดลประเทศไทย 4.0	ประเภทของธุรกิจโรงแรมและที่พัก				
	โรงแรม	รีสอร์ท	เกสต์เฮาส์	โฮมสเตย์	อื่น ๆ
	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$
5. มีระบบการชำระเงินที่สะดวก และรวดเร็ว สำหรับลูกค้าทั้งในประเทศและนอกประเทศ	3.50	3.80	3.25	3.33	3.00
6. พัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรที่ทันสมัยขึ้น โดยใช้โซเชียลเนตเวิค ได้แก่ ไลน์กลุ่มพนักงาน ไลน์กลุ่มผู้บริหาร เป็นต้น	3.90	4.60	3.75	3.67	3.00
รวม	**3.58**	**3.73**	**3.13**	**3.67**	**2.83**
แปลผล	**มาก**	**มาก**	**ปานกลาง**	**มาก**	**ปานกลาง**

2.3 ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทของธุรกิจ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของธุรกิจรีสอร์ท อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 รองลงมา คือ ธุรกิจโฮมสเตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ธุรกิจโรงแรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ธุรกิจเกสต์เฮาส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ตามลำดับ มีผลดังนี้ (ตารางที่ 4)

ตาราง 4 แสดงระดับระดับความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและที่พัก ต่อการให้บริการลูกค้าตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อม/ศักยภาพตามโมเดลประเทศไทย 4.0	ประเภทของธุรกิจโรงแรมและที่พัก				
	โรงแรม	รีสอร์ท	เกสต์เฮาส์	โฮมสเตย์	อื่น ๆ
	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$
1. มีการให้จองห้องพักผ่านเว็บไซต์	3.90	4.80	3.75	4.33	4.00
2. มีการใช้ระบบโมบาย เพย์เมนท์ (Mobile Payment) การทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านเครือข่ายของระบบโทรศัพท์มือถือ	3.60	4.00	3.25	3.00	3.00
3. มีการใช้เทคโนโลยีจำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริง (Virtual Reality) ให้เห็นบรรยากาศจริงที่จำลองขึ้นมา เพื่อดึงดูดลูกค้า	3.70	3.60	3.50	3.33	3.00
4. มีการให้ลูกค้าออนไลน์ เช็คอิน/เอาท์ (Online Check–in/out) ผ่านมือถือ / สมาร์ทโฟน (Smart Phone)	3.40	3.60	3.50	4.00	4.00
5. มีการใช้โมบาย บุ๊คกิ้ง (Mobile Booking) ให้ลูกจองโรงแรมผ่านแอพพลิเคชั่นมือถือ / สมาร์ทโฟน (Smart Phone)	3.60	4.00	3.75	3.67	4.00
6. มีการติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด และสามารถตรวจเช็คได้บนโทรศัพท์มือถือ	4.40	4.40	3.75	4.67	4.00
7. มีการนำเสนอข้อมูลเชิญชวนให้เข้าพักทางเว็บไซต์ (Website) สามารถใช้บริการได้ทางโซเชียลมีเดีย (Social Media)	3.50	4.80	3.75	4.33	3.00
8. มีการนำเสนอข้อมูลเชิญชวนให้เข้าพักทางเฟซบุ๊ก (Facebook) หรือทวิตเตอร์ (Twitter)	4.10	4.60	4.00	4.67	4.00
รวม	**3.78**	**4.23**	**3.66**	**4.00**	**3.63**
แปลผล	**มาก**	**มาก**	**มาก**	**มาก**	**มาก**

2.4 ความพร้อมด้านกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทของธุรกิจ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความพร้อมด้านกลยุทธ์ของธุรกิจโรงแรม ธุรกิจรีสอร์ท อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และธุรกิจโฮมสเตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 รองลงมา คือ อื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และธุรกิจเกสต์เฮาส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ตามลำดับ มีผลดังนี้ (ตารางที่ 5)

ตาราง 5 แสดงระดับระดับความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและที่พัก ต่อการให้บริการลูกค้าตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ด้านกลยุทธ์

ข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อม/ศักยภาพตามโมเดลประเทศไทย 4.0	ประเภทของธุรกิจโรงแรมและที่พัก				
	โรงแรม $\bar{x}$	รีสอร์ท $\bar{x}$	เกสต์เฮาส์ $\bar{x}$	โฮมสเตย์ $\bar{x}$	อื่น ๆ $\bar{x}$
1. มีการพัฒนานวัตกรรมการให้บริการในรูปแบบที่แปลกใหม่ เช่น นำเครื่องมืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่มีความทันสมัย ตรงความต้องการของลูกค้า	3.70	3.60	3.50	3.67	3.00
2. มีการจัดโปรโมชั่นห้องพักที่สอดคล้องกับราคา และฤดูกาลท่องเที่ยว	4.30	4.40	3.00	4.67	3.00
3. มีการจองห้องพักผ่านคู่ค้า (Business Partner) ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร เป็นต้น	3.50	3.20	3.00	3.00	3.00
4. มีการแนะนำห้องพัก ส่วนลดต่างๆ ให้กับคู่ค้า (Business Partner) ได้แก่ มัคคุเทศก์ กรุ๊ปทัวร์และบริษัทนำเที่ยว ผู้จัดประชุมสัมมนา เป็นต้น	3.30	3.60	3.00	3.33	4.00
5. สร้างความประทับใจให้กับลูกค้าภายในโรงแรม เช่น มีการให้บริการผ่านสมาร์ทโฟน (Smart Phone) ในขณะที่ลูกค้าเข้าพักอยู่ที่โรงแรม ลูกค้าสามารถสั่งอาหาร เครื่องดื่ม ที่ท่านจัดไว้ ผ่านแอพพลิเคชั่นได้ เป็นต้น	3.40	3.40	3.00	2.33	4.00
6. มีระบบการรีวิวการใช้บริการของลูกค้า เช่น ทริป แอดไวเซอร์ (Trip Advisor) เกี่ยวกับสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อนำมาปรับปรุงการให้บริการ	3.60	3.60	4.00	4.00	3.00
รวม	**3.63**	**3.63**	**3.25**	**3.50**	**3.33**
แปลผล	**มาก**	**มาก**	**ปานกลาง**	**มาก**	**ปานกลาง**

3. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักเพิ่มเติม สรุปผลได้ดังนี้

1. ธุรกิจโรงแรม

1.1 การเตรียมความพร้อมด้านองค์กร

– ในการพัฒนาสถานประกอบการ โดยใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก เช่นเดียวกันกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับบุคลากร และการพัฒนาในด้าน IT เพราะ ต้องอบรมพัฒนาบุคลากร และเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนของสถานประกอบการ

1.2 การเตรียมความพร้อมด้านกระบวนการ

– สถานประกอบการสมัยปัจจุบันจะต้องมีการบริหารจัดการโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มีการใช้ระบบจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ สามารถชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ต เพย์เมนท์ (Internet Payment) เนื่องจากต้องใช้ความไวในการประกอบธุรกิจเพื่อเอาชนะคู่แข่ง

1.3 การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

– สถานประกอบการมีระบบรักษาความปลอดภัย มีการติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ ลูกค้าจะให้ความไว้วางใจ รู้สึกอุ่นใจในการเข้ามาพัก

1.4 การเตรียมความพร้อมด้านกลยุทธ์

– สถานประกอบการต้องมีการจัดโปรโมชั่นห้องพักที่สอดคล้องและเหมาะสมกับราคา มีการจองห้องพักผ่านบริษัทนำเที่ยว มีการแนะนำห้องพัก ส่วนลดต่าง ๆ ให้กับมัคคุเทศก์ กรุ๊ปทัวร์และบริษัทนำเที่ยว

2. ธุรกิจรีสอร์ท

2.1 การเตรียมความพร้อมด้านองค์กร

– ในการพัฒนาด้าน IT การใช้เว็บไซต์ (Website), เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือทวิตเตอร์ (Twitter) สื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) ติดต่อสื่อสารกับลูกค้า สถานประกอบการถือเป็นเรื่องหลักในการประกอบธุรกิจ ซึ่งมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าพักของลูกค้าเป็นอย่างมาก

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านกระบวนการ

– สามารถติดต่อสื่อสารกับลูกค้าทั้งในประเทศและนอกประเทศได้ และให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เงินสกุลต่าง ๆ สามารถชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ต เพย์เมนท์ (Internet Payment)ได้

2.3 การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

– มีการใช้ระบบโมบาย เพย์เมนท์ (Mobile Payment) มีการให้ลูกค้าจองโรงแรมแบบออนไลน์ ลูกค้าสามารถเช็คอิน/เอาท์ (Online Check–in/out) ผ่านมือถือ/สมาร์ทไฟน (Smart Phone)

2.4 การเตรียมความพร้อมด้านกลยุทธ์

– สถานประกอบการต้องนำเครื่องมือ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่มีความทันสมัย ตรงความต้องการของลูกค้า เช่น ลูกค้าในปัจจุบันจะอยู่ในโลกของเทคโนโลยี สถานประกอบการต้องมี WiFi มีระบบ internet
ที่รวดเร็ว และตลอด 24 ชั่วโมง

3. ธุรกิจเกสต์เฮาส์

3.1 การเตรียมความพร้อมด้านองค์กร

– สื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) ต้องมีการอัพเดท หรือคอยตอบคำถามลูกค้าอย่างรวดเร็ว ต้องใช้บุคลากรที่ดูแลและเอาใจใส่เว็บไซต์อย่างตั้งใจ เกาะติดตลอดเวลา เพื่อสื่อสารกับลูกค้าทั้งผ่านสมาร์ทโฟน (Smart Phone)และคอมพิวเตอร์

3.2 การเตรียมความพร้อมด้านกระบวนการ

– มีระบบเครือข่ายทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ประกอบการด้วยกันเอง กลุ่มมัคคุเทศก์ หรืออื่น ๆ ที่สามารถติดต่อสื่อสาร พูดคุยหรือร่วมมือกัน เช่น ห้องพักมีจำนวนน้อยกว่าความต้องการของลูกค้า ก็สามารถแนะนำให้ไปพักที่
อื่น ๆ ในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันได้ ทั้งในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง

3.3 การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

– มีการนำเสนอข้อมูลเชิญชวนให้เข้าพักทางเว็บไซต์ (Website) และสามารถใช้บริการได้ทางโซเชียลมีเดีย (Social Media) เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือทวิตเตอร์ (Twitter)

3.4 การเตรียมความพร้อมด้านกลยุทธ์

– มีการรีวิวของลูกค้า เช่น ทริป แอดไวเซอร์ (Trip Advisor) เกี่ยวกับสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะกลุ่มลูกค้าจะศึกษาข้อมูลของโรงแรมก่อนเข้าพัก เมื่อเห็นรีวิว ภาพถ่ายต่าง ๆ ลูกค้าจะเกิดความมั่นใจ และจะช่วยสร้างการตัดสินใจในการเข้าพักได้เป็นอย่างดี

4. ธุรกิจโฮมสเตย์

4.1 การเตรียมความพร้อมด้านองค์กร

– การพัฒนาในด้าน IT เพราะ ต้องอบรมพัฒนาบุคลากร และเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนของสถานประกอบการ ต้องพัฒนาด้าน IT การใช้เว็บไซต์ (Website), เฟซบุ๊ก (Facebook) ติดต่อสื่อสารกับลูกค้า ผ่านสมาร์ทโฟน (Smart Phone)

4.2 การเตรียมความพร้อมด้านกระบวนการ

– สามารถติดต่อสื่อสารกับลูกค้าทั้งในประเทศและนอกประเทศโดยตรงได้ และให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เงินสกุลต่างๆ ได้ มีระบบเครือข่ายทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ประกอบการด้วยกันเอง กลุ่มมัคคุเทศก์ หรืออื่น ๆ

4.3 การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

– มีการนำเสนอข้อมูลเชิญชวนให้เข้าพัก เฟซบุ๊ก (Facebook) ทางเว็บไซต์ (Website) ติดต่อสื่อสารกับลูกค้าโดยตรงได้อย่างรวดเร็ว

4.4 การเตรียมความพร้อมด้านกลยุทธ์

– มีการแนะนำห้องพัก ส่วนลดต่างๆ ให้กับลูกค้า มัคคุเทศก์ กรุ๊ปทัวร์และบริษัทนำเที่ยว

– สถานประกอบการต้องมี WiFi มีระบบ internet ที่รวดเร็ว และตลอด 24 ชั่วโมง

5. อื่น ๆ

5.1 การเตรียมความพร้อมด้านองค์กร

– ให้การพัฒนาด้าน IT การใช้เว็บไซต์ (Website), เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือทวิตเตอร์ (Twitter) สื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) ติดต่อสื่อสารกับลูกค้าได้

5.2 การเตรียมความพร้อมด้านกระบวนการ

– สามารถชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ต เพย์เมนท์ (Internet Payment) สามารถติดต่อสื่อสารกับลูกค้าทั้งในประเทศและนอกประเทศได้ และให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เงินสกุลต่างๆ ได้

5.3 การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

– มีการนำเสนอข้อมูลเชิญชวนให้เข้าพักทางเว็บไซต์ (Website) และเฟซบุ๊ก (Facebook)

5.4 การเตรียมความพร้อมด้านกลยุทธ์

– มีการจัดโปรโมชั่นห้องพักที่สอดคล้องและเหมาะสมกับราคา สามารถชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ต เพย์เมนท์ (Internet Payment)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง มุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาต่อการให้บริการลูกค้าตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความพร้อมด้านองค์กร กลุ่มธุรกิจโฮมสเตย์มีระดับความพร้อมสูงสุดในเรื่อง ด้านการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าผ่านสมาร์ทโฟน (Smart Phone) มีระดับความพร้อมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของทัศนา หงส์มา (2559) เรื่อง กลยุทธ์การเตรียมความพร้อมของธุรกิจค้าปลีก เพื่อรองรับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี 2558 ผลจากการวิจัยพบว่าควรมีความพร้อมใน 4 ประเด็นเนื้อหาได้แก่ (1) กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ควรพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้เหมาะกับสภาพของตลาด รสนิยมของผู้บริโภค ควรพัฒนาเครื่องจักร เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต และการสร้าง Packaging ให้ทันสมัย (2) กลยุทธ์ด้านราคา ควรกำหนดราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า การลดต้นทุนการผลิตสินค้า การปรับราคาของสินค้าให้เหมาะสมในแต่ละตำแหน่งผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคาให้เป็นมาตรฐาน และไม่ควรกำหนดราคาให้สูงจนเกินไป (3) กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีการกระจายสินค้าให้ทั่วถึงอย่างรวดเร็ว ควรมีการวางแผนการจัดจำหน่ายให้เหมาะสมสามารถแข่งขันในตลาดได้ การบริหารจัดการคลังสินค้า การเพิ่มช่องทางการติดต่อการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ และควรมีสาขาตามเมืองใหญ่ ๆ ที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน (4) กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรเน้นการสร้าง Brand ให้เป็นที่รู้จักและสร้างความเชื่อมั่นแก่ลูกค้าการทำกิจกรรมส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ และการโฆษณาที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้นและควรทำอย่างต่อเนื่อง

2. ความพร้อมด้านกระบวนการ กลุ่มธุรกิจรีสอร์ทมีระดับความพร้อมสูงสุด ในเรื่อง มีการใช้ระบบจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ เช่น www.agoda.com เพื่อความสะดวกของลูกค้า มีระดับความพร้อมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของสุชาดา บุญสนอง, ศิษฎ์ธวัช มั่นเศรษฐวิทย์, ชมพูนุท ศรีพงษ์, อุมาพร เชิงเชาว์(2558) เรื่อง สภาพแวดล้อมทางการตลาดของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดสงขลา เพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางการตลาดของธุรกิจนำเที่ยว ในจังหวัดสงขลามีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมืองและกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม และด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ ในขณะที่การเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดสงขลา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพนักงานบริการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านกระบวนการในการให้บริการ อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางการตลาดด้านเศรษฐกิจสามารถทำนายการเตรียมความพร้อม เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของธุรกิจได้ร้อยละ 5.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยสมการพยากรณ์การเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดสงขลาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เขียนในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ y = 2.35 สภาพแวดล้อมทางการตลาดด้านเศรษฐกิจ

3. ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มธุรกิจรีสอร์ทมีระดับความพร้อมสูงสุด ในเรื่อง มีการให้จองห้องพักผ่านเว็บไซต์ มีการนำเสนอข้อมูลเชิญชวนให้เข้าพักทางเว็บไซต์ (Website) สามารถใช้บริการได้ทางโซเชียลมีเดีย (Social Media) มีระดับความพร้อมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของพิชชานันท์ ฐิติภัทราภรณ์, ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์(2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพร้อมของธุรกิจโรงแรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี วิธีวิจัยการสุ่มตัวอย่างจาก เจ้าของหรือผู้จัดการโรงแรม ใน

พื้นที่เป้าหมาย จำนวน 100 ราย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลกับตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่าโรงแรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านนานาชาติ/ความเป็นสากล ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารและด้านการประกอบธุรกิจอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประเภทที่พักที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกัน ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในภาพรวมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมของธุรกิจโรงแรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีเช่นกัน

4. ความพร้อมด้านกลยุทธ์ กลุ่มธุรกิจโรงแรมมีระดับความพร้อมสูงสุดในเรื่อง การจัดโปรโมชั่นห้องพักที่สอดคล้องและเหมาะสมกับราคา และเหมาะกับฤดูกาลท่องเที่ยว มีระดับความพร้อมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของทิพย์วดี โพธิ์สิทธิพรรณ, นรพรรณ โพธิพฤกษ์(2559) เรื่อง การศึกษาการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า จากการประเมินของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว 1) ด้านความพร้อมด้านแรงงานของบริษัทอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) พนักงานของบริษัทมีความรู้ความสามารถในการนำเที่ยวในภาคเหนือของไทยมีทักษะการทำงาน มีประสบการณ์หลายปี พนักงานของบริษัทได้นำเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านมาแล้วจึงสามารถเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านได้ดี 2) ด้านความพร้อมทางด้านศักยภาพด้านภาษาของบริษัท อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) โดยจุดแข็งพนักงานของบริษัทสามารถสื่อสารภาษาที่ 3 ได้ การใช้ภาษาอังกฤษได้ดี พร้อมทั้งยังพัฒนาภาษาจีนได้อีก ในส่วนของระดับผู้บริหารสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดี 3) ด้านความพร้อมด้านการแข่งขันของบริษัท อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.14) จุดแข็งบริษัทมีโปรแกรมทัวร์เสนอขายเป็นจำนวนมาก รวมถึงบริษัทมีพันธมิตรที่มีอยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ บริษัทบริหารงานเองจึงไม่ซับซ้อนและสามารถแก้ปัญหาได้เองอย่างรวดเร็ว จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว มีแนวทางแก้ไขปัญหาในการเตรียมความพร้อมจากการปรับตัวและความร่วมมือ 1) ทางด้านการตลาด ควรมีการส่งเสริมด้านการตลาดในประเทศเพื่อนบ้าน และให้ทางรัฐเข้ามาควบคุมเกี่ยวกับราคาและคุณภาพทางด้านการบริการและเพิ่มช่องทางการตลาดให้มากขึ้น 2) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และประสบการณ์ท่องเที่ยวของจังหวัด ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ของเชียงใหม่ไว้ให้ได้มากที่สุด และมีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและความปลอดภัย ให้บริการเป็นระดับสากล และควรมีแพ็คเก็จสำหรับกลุ่ม Niche ให้มากขึ้น 3) ด้านการลงทุน ควรมีงบประมาณในการส่งเสริมการพัฒนาให้เป็นมาตรฐาน และสถาบันการเงินหรือรัฐ ควรมีนโยบายส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีสภาพคล่องขึ้น โดยการหาแหล่งเงินทุนจากภาครัฐมาสนับสนุน 4) ด้านการประชาสัมพันธ์ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในกลุ่ม AEC ให้มากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์สู่ระดับสากล โดยการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายและตัวสื่อโฆษณาที่มีทั้งภาษาอังกฤษและจีน มีการประชาสัมพันธ์ผ่านตัวแทนจากสมาคมที่มีอยู่ 5) การสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน มีการสอบและตรวจสอบมาตรฐานบริษัทนำเที่ยวและการวัดมาตรฐานมัคคุเทศก์ที่สำคัญต้องมองมาตรฐานสากลโลก เป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง มุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาต่อการให้บริการลูกค้าตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ระดับการเตรียมความพร้อมตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ของธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยรวมมีระดับการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่โมเดลประเทศไทย

4.0 กำลังเดินหน้าเพื่อก้าวเข้าสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักควรมีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยโมเดลประเทศไทย 4.0 เพื่อพัฒนาให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ในการแข่งขันกับนานาประเทศในอาเซียน โดยจะต้องมีการสนับสนุนการเตรียมความพร้อม ส่งเสริมและกระตุ้นการเตรียมความพร้อมจากหน่วยงานภาครัฐและสื่อต่างๆ คอยสนับสนุน

2. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในปัจจุบัน ยังคงมีในเรื่องขององค์ความรู้เกี่ยวกับโมเดลประเทศไทย 4.0 กำลังเดินหน้าเพื่อก้าวเข้าสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ผู้ประกอบการมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโมเดลประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งมีภาระในด้านการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมและที่พัก อาทิ การพัฒนาด้านภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ให้กับบุคลากร

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในการประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในปัจจุบันคือ ในส่วนเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการที่เกี่ยวข้องทุกด้าน ควรจะมีการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโมเดลประเทศไทย 4.0 แก่กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รวมถึงมีส่วนในการจัดการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ตระหนักถึงความสำคัญของโมเดลประเทศไทย 4.0 มากยิ่งขึ้น และเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการที่เกี่ยวข้องควรจะมีการช่วยเหลือในทุกๆด้านให้กับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจกลุ่มอื่น ๆ ตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบ

2. ควรทำการศึกษาการเตรียมความพร้อมตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ของกลุ่มผู้ประกอบการโรงแรมและที่พักในอำเภออื่น ๆ ด้วย โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้ประกอบการที่อยู่ในภูมิภาคต่างกัน เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบ

3. ควรทำการศึกษากลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้มีความพร้อมตามแบบโมเดลประเทศไทย 4.0 ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ดร.บังอร สวัสดิ์สุข อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งมาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ และร่วมประเมินการตรวจสอบให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น ขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้ความรู้ และให้คำปรึกษาในต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และผู้กรอกแบบสอบถามที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณที่ทุกท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า ตอบแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัวไชยชมภู รวมถึงญาติพี่น้อง ทุกคนที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังให้กับผู้ศึกษามาโดยตลอด ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจทุกท่าน หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ยังพอมีคุณค่าและประโยชน์บ้าง ผู้ศึกษาขอมอบความดีทั้งหมดให้กับครูบาอาจารย์ทุกท่าน และบิดา มารดาที่อบรมสั่งสอนจนเติบใหญ่มาจนวันนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (28 พฤศจิกายน 2559). **สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2558 และปี 2557 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด)**. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2560, จาก http://newdot2.samartmultimedia.com/home/content

ดาริกา วรรณถนอม. (2559). **การเตรียมความพร้อมด้านการตลาดของโรงแรมและที่พักเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, นนทบุรี.

ทัศนา หงส์มา. (2559). กลยุทธ์การเตรียมความพร้อมของธุรกิจค้าปลีก เพื่อรองรับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี 2558. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, ปีที่ 8, 16-25.

ทิพย์วดี โพธิ์สิทธิพรรณ, นรพรรณ โพธิพฤกษ์. (2559). การศึกษาการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**, ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2), 176-189.

พิชชานันท์ ฐิติภัทราภรณ์, ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์. (2559). การศึกษาความพร้อมของธุรกิจโรงแรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. **วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการโครงการปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**, ปีที่ 3 (ฉบับที่1), 58-70.

สุชาดา บุญสนอง, ศิษฎ์ธวัช มั่นเศรษฐวิทย์, ชมพูนุท ศรีพงษ์, อุมาพร เชิงเชาว์. (2558). สภาพแวดล้อมทางการตลาดของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดสงขลา เพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. **วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, ปี 2558(ฉบับที่8เล่ม2).

สุวิทย์ เมษินทรีย์, (2559). **ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง บทบาทสื่อมวลชนยุคใหม่กับการพัฒนาประเทศไทย 4.0.** กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2559, จาก https://isranews.org/isranews-article/item/

การบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Integration of SQ4R Teaching Method and the Use of Authentic Texts to Develop Reading Comprehension Ability of Matthayomsuksa 2 Students

พิมพ์ชนก ปิงสุแสน[1*] และ เบญจพร เทพสีหนู[2]

Pimchanok Pingsusaen[1*] and Benjaporn Thepseenu[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการสอนด้วยการบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/11 โรงเรียนเทิงวิทยาคม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 38 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One group pretest – posttest design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง แบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า ที (t-test for dependent samples) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้รับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กับเอกสารจริง สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนดังกล่าวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการได้พัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ซึ่งสอดคล้องกับคะแนนคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นหลังการสอน การมีแรงจูงใจและความมั่นใจในการอ่านที่มากขึ้น และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการอ่านเอกสารจริงที่เป็นภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การบูรณาการ การสอนอ่านแบบ SQ4R การใช้เอกสารจริง การอ่านเพื่อความเข้าใจ

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pimchano0414@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were 1) to compare Mathayomsuksa 2 students' reading comprehension ability before and after being taught by integrating SQ4R–based lesson plans with the use of authentic texts in English, and 2) to investigate the students' satisfactions towards such teaching method. The study was carried out with 38 Matthayomsuksa 2 students at Thoengwithayakom School, Chiang Rai. They were purposively selected. The study employed a one group pretest – posttest design. The research instruments were four SQ4R–based lesson plans for reading authentic texts, a 40–item reading comprehension test, a self–designed questionnaire on students' satisfactions towards learning to read authentic text through SQ4R–based lessons, and a focus group interview. For quantitative data analysis, means, standard deviation, and a dependent t–test were used. The interview data was analyzed by means of content analysis.

The results of the study revealed that the students' posttest mean scores in reading comprehension were higher than those of the pretest at the .01 level of statistical significance. Thus, the students' reading comprehension ability significantly increased after learning through the SQ4R–based lesson plans integrated with the use of authentic texts. The findings from the questionnaire indicated that the students' overall satisfactions towards the lessons was at a high level. The students had positive attitudes towards the lessons, particularly the opportunity to improve their vocabulary knowledge which was in line with their increased vocabulary scores in the posttest, increase their motivation and confidence in reading, as well as applying the gained knowledge to read authentic texts in English for real–life purposes.

Keywords: Integration, SQ4R Teaching Method, Authentic Texts, Reading Comprehension

บทนำ

ในยุคของโลกแห่งข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในการเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลให้คนทั่วโลกได้รับความรู้ใหม่ๆ รวมถึงสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารจากสื่อรูปแบบต่างๆ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองของคนไทย เพื่อจะได้พัฒนาความรู้และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การอ่านจึงเป็นทักษะรับสารที่จำเป็นที่สุดสำหรับคนไทยในปัจจุบัน เนื่องจากการอ่านเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง จากความสำคัญดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการมีจุดมุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเพื่อให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียนและสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, หน้า 2) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 196) กล่าวว่า การที่จะพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่วางไว้ ผู้สอนต้องเข้าใจรูปแบบการอ่านและเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านอย่างแท้จริงและนำทักษะการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม นักเรียนไทยยังมีปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษ เนื่องจากนักเรียนรู้คำศัพท์น้อย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนภาษาอังกฤษ และเป็นปัญหาทั้งในการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน ปองภพ วิทิพย์รอด (2552) กล่าวว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้นักเรียนไทยมีผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาอังกฤษต่ำในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นสูง (A–NET) และการ

ทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) รวมถึงผลการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นมาตรฐานของนานาชาติ เช่น TOFEL หรือ IELTS (อินทิรา ศรีประสิทธิ์, 2550, ออนไลน์) ส่งผลให้ไม่สามารถไปแข่งขันกับคนอื่นในเวทีระดับชาติหรือระดับนานาชาติได้ และยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติให้ทัดเทียมกับนานาประเทศได้ ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกันที่พบในโรงเรียนเทิงวิทยาคม ซึ่งผู้วิจัยเองเป็นผู้สอนในโรงเรียนแห่งนี้ จากการศึกษาผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการสอบ O-NET ระดับโรงเรียน 3 ปี ย้อนหลังในรายวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยทั้งสามปียังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ปัญหาในการอ่านจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน การวิจัยของ เยาวลักษณ์ สมคะแน (2551, หน้า 2) พบว่าปัญหาการที่ผู้เรียนขาดทักษะในการอ่านนั้นอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น เทคนิควิธีสอนของครู บทอ่านไม่น่าสนใจและไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับบทอ่านและบทอ่านมีเนื้อหาไกลตัวผู้เรียนทำให้ผู้เรียนไม่สนใจการอ่าน ด้วยสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าควรจะเลือกวิธีการสอนและเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด และความสนใจของผู้เรียนมาจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านอย่างแท้จริง และนำทักษะการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมุทร เซ็นเชาวนิช (2549, หน้า 73) ที่กล่าวว่าผู้สอนต้องคำนึงถึงความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียน ดังนั้นการเลือกเนื้อหาในบทเรียนนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะผู้สอนต้องหากรอบเนื้อหาที่คาดว่านักเรียนสนใจ เนื้อหาของบทเรียนควรเป็นเรื่องจริง ทันสมัย มีข้อมูลมากพอที่จะให้ผู้เรียนฝึกทักษะการอ่าน เขียนและฟังได้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรเริ่มด้วยการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนโดยเลือกใช้วิธีการสอนอ่านที่น่าสนใจ ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นผู้มีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยการบูรณาการวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริงที่เป็นภาษาอังกฤษ มาช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน

วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. Survey (S) ขั้นตอนการอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง 2. Question (Q) ขั้นการตั้งคำถาม 3. Read (R) ขั้นการอ่านอย่างละเอียดเพื่อหาคำตอบของคำถามที่ตั้งไว้ 4. Record (R) ขั้นการบันทึกข้อมูลต่างๆ ตามความเข้าใจของตนเอง 5. Recite (R) ขั้นการเขียนสรุปใจความสำคัญโดยใช้ถ้อยคำของตนเอง และ 6. Reflect (R) ขั้นการวิเคราะห์ วิจารณ์บทอ่านแล้วแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน การสอนอ่านแบบ SQ4R นี้ พัฒนามาจากการอ่านแบบ SQ3R (Survey, Question, Read, Recite, Review) ซึ่งเป็นแนวคิดของ Robinson (1970, อ้างอิงใน ปรารถนา ปวงนิยม, 2556, หน้า 2) ที่กล่าวว่า การสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ช่วยสร้างนิสัยการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพ สามารถจับใจความสำคัญอย่างรวดเร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความยากได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนจดจำเรื่องที่อ่านได้นาน ช่วยให้รู้จักการคาดเดาคำถามที่จะพบในแบบทดสอบ ในด้านเนื้อหาผู้วิจัยได้นำเอาเอกสารจริงที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาเป็นเนื้อหาในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ตามแนวคิดของแนวคิดของ Nuttall (1996) และ Berardo (2006) ในการใช้เอกสารจริงมาเป็นบทอ่านเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเพราะภาษาที่ใช้เป็นภาษาอังกฤษที่ผู้คนใช้ในชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับรูปแบบภาษาซึ่งต่างจากภาษาในแบบเรียนที่มีการดัดแปลงเพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนซึ่งอาจจะไม่เป็นตัวอย่างของภาษาที่ใช้ในบริบทจริง ตัวอย่างของเอกสารจริงที่สามารถนำมาสอนได้แก่ เอกสารจากอินเทอร์เน็ต สถิติ ตาราง โฆษณาต่างๆ คำแนะนำ ฉลากยา เมนูอาหาร โปสเตอร์ แผ่นพับ บทความจากหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร เป็นต้น ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเอกสารจริงที่พบเจอในชีวิตประจำวัน โดยวิเคราะห์เลือกเนื้อหาที่มีความทันสมัย ไม่ยากเกินไปและเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจจะอ่าน

จะช่วยไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย สามารถอ่านอย่างมีความสุขและมีความมั่นใจในการอ่าน มีทัศนคติทางบวกและสร้างแรงจูงใจในการอ่าน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับผลของการสอนอ่านโดยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ในการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน เช่น พรทิพย์ จันทร์สว่าง (2558, หน้า 1) พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสามารถในการเขียนสรุปใจความสูงขึ้นหลังเรียน นอกจากนี้ กานต์ธิดา แก้วกาม (2557, หน้า 1) ยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก นอกจากนี้ ภูมินทร์ เหลาอำนาจ (2556, หน้า 1) รายงานว่าผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้เอกสารจริงเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในบริบทของประเทศไทยโดยนักวิจัยหลายท่าน เช่น ดลพร พุยศิริ (2556, หน้า 1) พบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการทดลองใช้เอกสารจริงในการสอนสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนพึงพอใจต่อการใช้เอกสารจริงในการสอนอ่านภาษาอังกฤษ นอกจากนั้น สุนันทา ไพรินทร์ (2554, หน้า 4) พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังได้รับการสอนอ่านโดยใช้เอกสารจริงและแบบประเมินตนเองของนักเรียนพบว่านักเรียนมีพัฒนาการอ่านสูงขึ้น เช่นเดียวกับ สุทธิรา ปลั่งแสงมาศ (2549, หน้า 1) ซึ่งพบว่า หลังการใช้เอกสารจริงในการสอนอ่านภาษาอังกฤษ นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนผ่านรูปแบบการสอนดังกล่าวในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้นำจุดเด่นของวิธีการสอนแบบ SQ4R ที่มีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน เป็นการสอนอ่านอย่างจุดมุ่งหมาย และส่งเสริมทักษะการคิด มาบูรณาการกับข้อดีของการใช้เอกสารจริงเป็นบทอ่านเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับนักเรียนที่มีความรู้ด้านคำศัพท์น้อย และเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะย่อยที่สำคัญได้แก่ ด้านการเดาความหมายคำศัพท์ การหารายละเอียดสนับสนุน การหาใจความสำคัญและการตีความจากเรื่องที่อ่าน ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ในบทอ่าน ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยคาดว่าการบูรณาการดังกล่าวจะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการอ่านในระดับที่สูงขึ้นและการทดสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาอังกฤษต่างๆ ในอนาคต และนักเรียนสามารถใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการสอนโดยการบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ให้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทิงวิทยาคม จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้สอน ซึ่งมีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว

สมมติฐานของการวิจัย

1. คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษโดยการบูรณาการวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง ในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : คะแนนจากแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : คะแนนจากแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังเรียน แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/11 โรงเรียนเทิงวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 38 คน ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเป็นห้องเรียนที่มีการคละความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งในระดับอ่อน ปานกลาง และเก่ง โดยการใช้ผลการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษในภาคเรียนที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คิดเป็นนักเรียนระดับอ่อน 7 คน ระดับปานกลาง 11 คน และระดับเก่ง 20 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้การบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริงโดย จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ประกอบด้วยการอ่านเอกสารจริง 4 ประเภท คือ การอ่านโปสเตอร์ (Reading Poster) การอ่านพยากรณ์อากาศ (Reading Weather Forecast) การอ่านฉลากยา (Reading Medicine Labels) และการอ่านพยากรณ์ดวงชะตา (Reading Horoscopes)

2. แบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งวัดความสามารถของนักเรียนในการเดาความหมายคำศัพท์จำนวน 8 ข้อ การหารายละเอียดสนับสนุนใจความสำคัญ 12 ข้อ การจับใจความสำคัญ 16 ข้อ และการตีความ 4 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้การบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง จำนวน 11 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4. แบบการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ (1) ความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้การบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริงในภาพรวม (2) ความเหมาะสมของเนื้อหากับความสามารถของนักเรียน (3) วิธีการสอนแบบ SQ4R (4) การพัฒนาคำศัพท์ (5) การสร้างแรงจูงใจในการเรียน และ (6) ความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1. นำแผนการจัดการเรียนรู้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความสมบูรณ์ของแผนเพื่อขอคำแนะนำแล้วนำไปแก้ไขและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา จากนั้นนำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหากับสิ่งที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเที่ยวตรงเชิงเนื้อหา

2. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของคำถาม ความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติมและแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีความเที่ยวตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยสูตร KR-20 โดยมีค่าผลการวิเคราะห์เท่ากับ 0.70 ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นที่เหมาะสมก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจ สอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ในการวัด

4. นำแบบการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อดูความถูกต้อง ความเหมาะสม ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของงานวิจัย ก่อนนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง

2. วิเคราะห์ความสามารถของผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่างจากผลการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษในภาคเรียนที่ผ่านมา เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อน ตามลำดับเพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอน

3. ดำเนินการทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ

4. ดำเนินการทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สอนในเวลาเรียนปกติจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ใช้เวลาทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

5. เมื่อสิ้นสุดการสอนแล้วผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Post – test) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

6. ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจหลังการทำแบบทดสอบหลังเรียน

7. ตรวจแบบทดสอบและรวบรวมข้อมูลจากจากแบบสอบถามความพึงพอใจ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

8. สัมภาษณ์นักเรียนด้านความพึงพอใจ ตามประเด็นคำถาม 6 ข้อ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม ด้วยการบันทึกเสียงกับตัวแทนนักเรียนที่มีผลการเรียน เก่ง ปานกลางและอ่อน กลุ่มละ 2 คน รวมเป็น 6 คน และถอดข้อความเสียงจากเทปบันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านความพึงพอใจเชิงลึกและนำไปประกอบกับผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่ได้จากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นผลคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนถูกนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการทดสอบค่าที (t-distribution) โดยใช้สูตร paired samples t-test และผลคะแนนจากการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนถูกนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นความคิดเห็นของนักเรียนจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน จำนวน 6 ประเด็น ถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการศึกษา

1. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

H_0 : คะแนนจากแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : คะแนนจากแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังเรียน แตกต่างกัน ผล

การทดสอบสมมุติฐานดังกล่าวเป็นไปตามตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนและหลังการสอน

คะแนนสอบ	n	$\overline{x}$	S.D.	t	*p*
ก่อนเรียน	38	26.57	4.24	8.864*	.000
หลังเรียน	38	30.63	4.40		

*$p<.01$

จากตาราง 1 ผลการทดสอบสมมุติฐานด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า นักเรียนมีคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธสมมุติฐานทางสถิติ (H_0) ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้การบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง จึงพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนได้ในภาพรวม และเมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนและหลังเรียน จำแนกตามระดับความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษ พบว่าคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนของนักเรียนทุกระดับสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนและหลังการสอนจำแนกตามระดับความสามารถในการเรียน ภาษาอังกฤษ

ระดับ	คะแนนสอบ	n	$\overline{x}$	S.D.	t	*p*
อ่อน	ก่อนเรียน	7	23.14	2.79	-3.845*	.009
	หลังเรียน	7	28.57	4.65		
ปานกลาง	ก่อนเรียน	11	23.72	2.90	-3.199*	.010
	หลังเรียน	11	27.73	4.45		
เก่ง	ก่อนเรียน	20	28.55	3.65	-5.825*	.000
	หลังเรียน	20	32.95	3.56		

**p<.01*

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนแต่ละระดับความสามารถ โดยแบ่งตามทักษะการอ่านย่อย ได้แก่ การเดาความหมายคำศัพท์ การหารายละเอียดสนับสนุน การหาใจความสำคัญ และการตีความจากเรื่องที่อ่าน พบว่าคะแนนหลังเรียนในทักษะการเดาความหมายคำศัพท์ และการหาใจความสำคัญ ของนักเรียนทุกระดับสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่าสามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องแล้วสามารถเดาความหมายของคำศัพท์เพื่อช่วยจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องได้

2. ผู้วิจัยได้แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจจากแบบสอบถามจำนวน 11 ประเด็นในตาราง3 โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลของ ประคอง กรรณสูต (2546, หน้า 77) ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนน 4 หมายถึง ความพึงพอใจมาก
คะแนน 3 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง
คะแนน 2 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย
คะแนน 1 หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์ระดับคุณภาพ คือ

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้

คำถามที่	ประเด็น	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	การใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ด้วยเอกสารจริง สามารถช่วยทำให้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจดีขึ้น	4.16	0.68	มาก
2.	การใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อช่วยเพิ่มความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยเอกสารจริง เป็นวิธีการที่เหมาะสม	4.03	0.59	มาก
3.	ขั้นสำรวจ (Survey) ช่วยให้นักเรียนอ่านประเด็นสำคัญคร่าวๆได้	4.13	0.74	มาก
4.	ขั้นตั้งคำถาม (Question) ช่วยให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามจากเรื่องที่กำหนดให้ได้	4.00	0.66	มาก
5.	ขั้นการอ่านอย่างละเอียด (Read) ช่วยให้นักเรียนอ่านเนื้อหาอย่างรอบคอบและสามารถตอบคำถามที่กำหนดให้ได้	4.16	0.49	มาก
6.	ขั้นการจดบันทึก (Record) ช่วยให้นักเรียนบันทึกประเด็นสำคัญจากการอ่านได้	3.82	0.56	มาก
7.	ขั้นเขียนสรุปใจความ (Recite) ช่วยให้นักเรียนเขียนสรุปประเด็นสำคัญด้วยภาษาของตนเองได้	3.87	0.62	มาก
8.	ขั้นวิเคราะห์ วิจารณ์ (Reflect) ช่วยให้นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้	3.89	0.51	มาก
9.	การใช้เอกสารจริงช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์จากเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็วด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R	4.21	0.70	มาก
10.	การใช้เอกสารจริง ช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R	4.00	0.62	มาก
11.	การใช้เอกสารจริงสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R ช่วยให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.16	0.55	มาก
	รวม	**4.04**	**0.34**	**มาก**

จากตาราง 3 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น (ค่าเฉลี่ย 4.04) ส่วนประเด็นที่นักเรียนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ การบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริงช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์จากเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.21) และประเด็นที่นักเรียนมีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ขั้นการจดจำ (Record) ช่วยให้นักเรียนบันทึกประเด็นสำคัญจากการอ่านได้ (ค่าเฉลี่ย 3.82) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจจัดอยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. ผลจากการสัมภาษณ์โดยวิธีการสนทนากลุ่มกับตัวแทนนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน สามารถสรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความพึงพอใจในภาพรวม

นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นคล้อยตามกันว่าการอ่านเอกสารจริงด้วยวิธีการอ่านแบบ SQ4R เป็นการสอนอ่านที่มีจุดมุ่งหมาย มีขั้นตอนการสอนที่ละเอียด มีใบงานที่หลากหลายและมีคำศัพท์ที่ช่วยให้เข้าใจขั้นตอนการสอนอ่านแต่ละขั้นได้ดี มีข้อคำถามที่กระตุ้นให้อยากรู้ คำถามเป็นแนวทางนำเข้าสู่เรื่องที่อ่านและช่วยให้อ่านจับใจความได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์จากเรื่องที่อ่านได้ว่าใจความสำคัญคืออะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ช่วยให้อ่านเรื่องที่มีความยากได้เข้าใจมากขึ้น สามารถอ่านเนื้อเรื่องซ้ำหลายรอบเพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจมากยิ่งขึ้น สามารถจดบันทึกประเด็นสำคัญและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้ การสรุปเนื้อเรื่องตอนท้ายทำให้นักเรียนจดจำเรื่องที่อ่านได้ดี และทำให้มีแรงจูงใจในการอ่าน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียนต่อไปนี้

นักเรียนกลุ่มเก่งคนที่ 1 กล่าวว่า “การอ่านแบบ SQ4R ด้วยเอกสารจริง เป็นการสอนอ่านที่มีจุดมุ่งหมาย ทำให้มีแรงจูงใจในการอ่าน คำถามเป็นแนวทางเข้าสู่เรื่องที่อ่าน ทำให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์จากเรื่องที่อ่าน ช่วยให้อ่านจับใจความได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจขั้นตอนการสอนอ่านแต่ละขั้นได้ดี” นักเรียนกลุ่มปานกลางคนที่ 1 กล่าวว่า “ขั้นตอนการสอนอ่านทั้ง 6 ขั้นช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่าน มีคำถามที่ช่วยบอกว่าเรื่องที่อ่านคืออะไร การอ่านหลายครั้งช่วยเพิ่มความเข้าใจมากยิ่งขึ้นและจดบันทึกประเด็นสำคัญและพูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน” และนักเรียนกลุ่มอ่อนคนที่ 1 กล่าวว่า “ขั้นตอนการสอนแบบ SQ4R ทำให้พอเข้าใจเรื่องที่จะอ่านว่าเป็นเรื่องอะไร สามารถอ่านเนื้อเรื่องได้ซ้ำๆ คุณครูคอยทบทวนตอนท้ายและให้แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน เป็นการฝึกแสดงความคิดเห็นที่ดี” ในภาพรวมนักเรียนจึงพอใจในการเรียนผ่านวิธีการสอนดังกล่าว

ประเด็นที่ 2 ความเหมาะสมของเนื้อหากับความสามารถของนักเรียน

นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าเนื้อหาของเอกสารจริงมีความเหมาะสมกับระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน แต่นักเรียนกลุ่มอ่อนมองว่าเนื้อหาในบทอ่านค่อนข้างยากและมีจำนวนใบความรู้มากเกินไป ทำให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ทันในชั่วโมงเรียน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มอ่อนคนที่ 1 กล่าวว่า “มีเนื้อหาที่ยากเป็นบางเรื่องและมีใบงานมากเกินไป เช่น การอ่านพยากรณ์ดวงชะตา ทำไม่ทันในชั่วโมง แต่มีคำศัพท์ที่ช่วยทำให้การอ่านเนื้อหาง่ายขึ้น”

ประเด็นที่ 3 วิธีการสอนแบบ SQ4R

นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันว่าทุกขั้นตอนของการสอนอ่านแบบ SQ4R มีความสำคัญเท่ากันในการพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน แต่นักเรียนกลุ่มอ่อนมีความเห็นเพิ่มเติมว่าขั้นการตอบคำถามนั้นค่อนข้างยาก แต่การที่ผู้สอนฝึกให้อ่านทวนซ้ำหลายๆ ครั้งทำให้สามารถหาคำตอบได้ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียนต่อไปนี้

นักเรียนกลุ่มเก่งคนที่ 1 กล่าวว่า “ทุกขั้นตอนของการสอนอ่านแบบ SQ4R มีความสำคัญแต่ขั้นที่ช่วยทำให้การอ่านเข้าใจมากขึ้นคือขั้นการอ่าน เพราะเป็นการอ่านอย่างละเอียดเพื่อจับใจความสำคัญและประเด็นสำคัญจากเรื่องที่อ่านและหาคำตอบให้กับคำถามที่ตั้งไว้ทำให้เรารู้ว่าเรื่องที่อ่านนั้นคือเรื่องอะไร” นักเรียนกลุ่มปานกลางคนที่ 1 กล่าวว่า “ทุกขั้นตอนช่วยให้สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องที่จะอ่านได้ดี ขั้นการสอนอ่านอย่างละเอียดช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากที่สุดเวลาที่อ่านแล้วไม่เข้าใจเราสามารถอ่านซ้ำได้หลายๆรอบและจดบันทึกสิ่งที่สำคัญจากเรื่องที่อ่าน ทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี”

นักเรียนกลุ่มอ่อนคนที่ 1 กล่าวว่า “การสอนอ่านแบบ SQ4R มี 6 ขั้นตอนและมีใบงานที่หลากหลายตามขั้นตอนที่สอน ทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ ขั้นการตอบคำถามค่อนข้างยาก การอ่านทวนซ้ำหลายๆครั้งทำให้การอ่านเข้าใจดีขึ้น”

ประเด็นที่ 4 ด้านการพัฒนาคำศัพท์

นักเรียนทุกกลุ่มคิดว่าการใช้เอกสารจริงด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R มีประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาคำศัพท์ ทำให้ได้เรียนรู้คำศัพท์ที่ยากและหลากหลายซึ่งนักเรียนไม่เคยเจอมาก่อน การได้ฝึกการอ่านออกเสียงคำศัพท์หลายๆ ครั้งทำให้จดจำการอ่านออกเสียงที่ถูกต้องและความหมายคำศัพท์ได้เร็วและจำได้คงทนขึ้น ซึ่งช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่องได้ดีมากและสามารถนำคำศัพท์ไปอ่านเอกสารจริงในชีวิตประจำวันได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียนต่อไปนี้

นักเรียนกลุ่มเก่งคนที่ 1 กล่าวว่า “วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ด้วยเอกสารจริงด้วย เป็นประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะขั้นการอ่าน มีใบความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในบทอ่านที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านได้ดีมากได้เรียนรู้คำศัพท์ที่หลากหลายและอ่านคำศัพท์ได้อย่างถูกต้องเพราะได้อ่านคำศัพท์ที่ซ้ำๆหลายรอบ อ่านอย่างละเอียดทำให้สามารถจดจำคำศัพท์ได้เร็ว” นักเรียนกลุ่มปานกลางคนที่ 1 กล่าวว่า “มีคำศัพท์ในเนื้อเรื่องที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านได้ดีมาก และสามารถอ่านซ้ำๆหลายๆครั้งจนสามารถจดจำคำศัพท์ได้ดี” และนักเรียนกลุ่มอ่อนคนที่ 1 กล่าวว่า “มีคำศัพท์ในแต่ละเรื่องให้อ่านและได้ฝึกอ่านหลายครั้งทำให้เราอ่านเนื้อเรื่องได้เข้าใจและจำคำศัพท์ได้”

ประเด็นที่ 5 ด้านการสร้างแรงจูงใจในการเรียน

นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันว่า การเลือกเอกสารจริงมาสอนอ่านนับว่าเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ช่วยให้การอ่านภาษาอังกฤษน่าสนใจเป็นอย่างมาก การได้อ่านเรื่องที่นักเรียนสนใจช่วยกระตุ้นให้เกิดความความกระตือรือร้น และอยากรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะอ่าน ช่วยให้อยากเรียนรู้คำศัพท์ สำนวน และเนื้อหาในบทอ่าน ทำให้การอ่านภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สนุก ง่ายขึ้น และรู้สึกรักการอ่านภาษาอังกฤษมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียนต่อไปนี้

นักเรียนกลุ่มเก่งคนที่ 1 กล่าวว่า “เป็นประโยชน์จริงในชีวิตประจำวัน การเลือกอ่านจากเรื่องที่เราสนใจช่วยเพิ่มความสนใจในการอ่านมาก มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่กำลังจะอ่าน ทำให้การอ่านเป็นเรื่องที่น่าสนใจและรู้สึกรักการอ่านภาษาอังกฤษ” นักเรียนกลุ่มปานกลางคนที่ 2 กล่าวว่า “รู้สึกตื่นเต้นและมีความสนใจอยากอ่านเอกสารจริง เพราะในชีวิตประจำวันเราได้พบเจออยู่เสมอทำให้คิดว่าเวลาเราเจอสื่อจริงเราสามารถอ่านได้เข้าใจได้ดีมากกว่าเดิม” และนักเรียนกลุ่มอ่อนคนที่ 2 กล่าวว่า “เอกสารจริงมีประโยชน์ต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ช่วยสร้างความสนใจเวลาเราเริ่มอ่าน ทำให้การอ่านน่าสนุกและรู้สึกว่าภาษาอังกฤษง่ายขึ้น”

ประเด็นที่ 6 ด้านความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน

นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มเห็นถึงข้อดีของการสอนอ่านเอกสารจริงมีว่าความน่าสนใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการอ่านในชีวิตประจำวันเพราะมีคำศัพท์ สำนวนต่างๆที่ปรากฏบนเอกสารจริง เวลาอ่านเนื้อเรื่องแล้วมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ทำให้การอ่านเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น เช่น สามารถเข้าใจฉลากยาที่เป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น และเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R สามารถนำไปปรับใช้ในการอ่านในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียนต่อไปนี้

นักเรียนกลุ่มเก่งคนที่ 1 กล่าวว่า “สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงเพราะได้เห็นคำศัพท์ สำนวนต่างๆที่ปรากฏบนเอกสารจริง ได้อ่านแล้วมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น แต่ละขั้นตอนสามารถช่วยให้เราเข้าใจได้ดี และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี” นักเรียนกลุ่มปานกลางคนที่ 2 กล่าวว่า “สื่อจริงน่าสนใจมากเพราะเป็นสิ่งที่เราต้องเจอในชีวิตประจำวัน การสอนสื่อจริงทำให้เราอ่านข้อความภาษาอังกฤษได้ระดับหนึ่งและเข้าใจมากระดับหนึ่ง

เนื่องจากเรารู้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน” และนักเรียนกลุ่มอ่อนคนที่ 2 กล่าวว่า “คิดว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวันเนื่องจากเราพบเจอบ่อยๆ เช่นฉลากยา เมื่อก่อนอ่านคำศัพท์ไม่ออก แปลไม่ได้ แต่ตอนนี้สามารถอ่านได้และแปลออกพอเข้าใจ”

ในภาพรวมนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นในเชิงบวกกับเกี่ยวการสอนด้วยวิธีดังกล่าว ยกเว้นมีบางประเด็นที่นักเรียนกลุ่มอ่อนคิดว่ายากเกินไป เช่น เนื้อหาการอ่านพยากรณ์ดวงชะตา ดังนั้นผลการสัมภาษณ์ก็แสดงให้เห็นว่านักเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่สอดคล้องกับผลจากแบบสอบถาม

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การใช้เอกสารจริงประกอบกับวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นการผสมผสานข้อดีของการใช้เอกสารจริงและการสอนแบบ SQ4R เข้าด้วยกันในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนเห็นทิศทางและเป้าหมายในการอ่านแต่ละขั้น ถึงแม้นักเรียนจะไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนผ่านการสอนแบบดังกล่าวมาก่อน แต่การที่ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในคาบเรียนแรกเพื่อแนะนำให้นักเรียนรู้จักกับขั้นตอนการสอนแบบ SQ4R และชี้แนะให้เห็นถึงประโยชน์ของการอ่านเอกสารจริงที่นักเรียนสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนสามารถสร้างความคุ้นเคยกับการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าวได้ในคาบเรียนต่อไป

ในแต่ละแผนการสอน มีการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนโดยให้นักเรียนสำรวจ (Survey–S) บทอ่าน อย่างคร่าวๆ แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้เพื่อที่จะใช้เชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อเรื่องที่จะอ่าน มีการทบทวนการใช้ประโยคคำถาม 5W 1H Question ได้แก่ Who (ใคร) What (ทำอะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไหร่) Why (ทำไม) How (อย่างไร) เพื่อกระตุ้นความอยากรู้ข้อมูลในเรื่องที่จะอ่าน และเพื่อทำให้เข้าใจเรื่องที่จะอ่านได้เร็วขึ้น ทำให้นักเรียนมองเห็นประเด็นสำคัญและจุดมุ่งหมายของการอ่าน หลังจากนั้นให้นักเรียนอ่านบทอ่านอย่างละเอียด (Read–R1) เพื่อหาคำตอบให้กับคำถามที่ตั้งไว้ถ้านักเรียนยังไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน นักเรียนสามารถกลับไปอ่านเนื้อเรื่องซ้ำได้อีกหลายครั้งจนกว่าจะพบคำตอบที่ถูกต้อง หลังจากการอ่านนักเรียนได้ทำการจดบันทึก (Record–R2) รายละเอียดต่างๆ และประเด็นสำคัญ ที่ได้จากการอ่าน และมีการทำแบบฝึกหัดที่กำหนดให้แล้วเฉลยคำตอบร่วมกันเพื่อตรวจสอบความเข้าใจอีกครั้ง จากนั้นมีการสรุปใจความสำคัญ(Recite–R3) โดยเขียนสรุปใจความสำคัญตามความเข้าใจจากเรื่องที่อ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง โดยมีผู้สอนช่วยชี้แนะคำตอบที่ถูกต้องและอธิบายเพิ่มเติมจากข้อที่นักเรียนตอบผิด หลังจากนั้นนักเรียนมีโอกาสเขียนและพูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยโดยที่ผู้สอนคอยชี้แนะและให้ผลสะท้อนกลับเกี่ยวกับความคิดเห็นดังกล่าว ถ้านักเรียนยังไม่เข้าใจก็สามารถกลับไปอ่านเนื้อเรื่องซ้ำๆได้ (Reflect–R4) เป็นการสรุปความรู้ที่ได้เรียนไปและช่วยสร้างความเข้าใจในบทอ่านให้กับนักเรียน

ด้วยวิธีการสอนทั้ง 6 ขั้นตอนนี้ ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีและสามารถทำคะแนนการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wander and Cooperman (1996, p. 46) ที่นำการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบ SQ4R ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และพบว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การจัดการเรียนการสอนแบบ SQ4R เป็น

การจัดการเรียนการสอนที่เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากการสำรวจ เป็นการให้นักเรียนได้กวาดสายตาหาคำตอบ เพื่อสำรวจเนื้อหาอย่างกว้างๆ ตั้งแต่ชื่อเรื่อง ย่อหน้า เนื้อหาต่างๆ รวมถึงบทสรุปของบทอ่าน ขั้นตอนนี้เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้นักเรียนยังได้ฝึกคิดการตั้งคำถาม เพื่อหาประเด็นคำถามที่เหมาะสม และในขณะที่คิดคำถามนั้น นักเรียนก็ต้องพยายามหาคำตอบให้ได้ด้วย เป็นการทำให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น และจากการอ่านซ้ำๆ ในขั้นของการอ่านอย่างละเอียดเพื่อให้เกิดความเข้าใจและจดจำเรื่องราวนั้นๆ ได้ เมื่อนักเรียนอ่านจบแล้ว จากนั้นนักเรียนได้จดบันทึกประเด็นสำคัญ โดยที่ผู้สอนได้ทำแบบบันทึกไว้เพื่อให้นักเรียนได้บันทึกข้อมูลต่างๆ ตามความเข้าใจของตนเอง อีกทั้งยังให้มีการจดจำเรื่องจากการเขียนสรุปใจความสำคัญ โดยพยายามให้ใช้ถ้อยคำของตนเองให้มากที่สุด รวมทั้งการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากประเด็นการอ่าน ซึ่งเป็นการใช้ความเข้าใจของนักเรียนอย่างแท้จริง

ประการที่สอง Wander and Cooperman ได้ใช้กลวิธีจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกัน โดยขั้นคำถามและขั้นการอ่านจะมีการรวมกันเป็นกลุ่ม โดยจัดนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนไว้ด้วยกัน เพื่อที่นักเรียนเก่งจะได้ช่วยเหลือนักเรียนที่อ่อน ในระหว่างอ่านนักเรียนจะได้ระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกคนได้ร่วมทำกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น ทุกคนในกลุ่มได้ช่วยกันทำงาน เป็นการพัฒนานักเรียนที่อ่อนให้เกิดการเรียนรู้ และทุกคนได้รับข้อมูลจากบทอ่านเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างกลุ่มอีกด้วย เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ นอกจากผู้วิจัยได้จัดให้นักเรียนทำงานเดี่ยวแล้ว ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มๆ ละ 6–7 คน โดยแต่ละกลุ่มมีนักเรียนที่ความสามารถในการเรียนระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน ในการอ่านแต่ละขั้น นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือกันตั้งคำถามและหาคำตอบ มีการใช้เอกสารจริงที่หลากหลายและมีเนื้อหายากง่ายสลับกันไป เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนทุกระดับความสามารถเกิดความสนใจในการอ่าน นักเรียนที่เก่งสามารถช่วยอธิบายเนื้อหาที่ยากให้นักเรียนที่อ่อนได้ เช่นเดียวกับที่ สุทธิรา ปลั่งแสงมาศ (2549, หน้า 44) กล่าวว่า “บทอ่านจากเอกสารจริงที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมการอ่านที่มีเป้าหมายชัดเจนและการจัดกิจกรรมการอ่านในรูปแบบที่หลากหลายทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่และกิจกรรมกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01” การวิจัยครั้งนี้ยังให้ผลสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ธิดา แก้วกาม (2557) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ในระดับมาก

นอกจากนี้การวิเคราะห์คะแนนหลังการทดลองทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อดูพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่าน พบว่านักเรียนทุกกลุ่มมีพัฒนาการด้านคะแนนด้านการเดาคำศัพท์สูงขึ้นทุกคน ทั้งนี้เนื่องมาจากประสิทธิภาพของแผนการสอนที่ผู้วิจัยได้สอดแทรกความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียนได้เรียนรู้จนเกิดความคงทนในการจำคำศัพท์ นักเรียนได้อ่านทบทวนซ้ำหลายๆ ครั้งจนเกิดความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเมื่อนักเรียนได้อ่านข้อความใหม่ที่มีคำศัพท์ที่ได้เคยเรียนมาก็สามารถเชื่อมโยงความรู้เก่ากับบทอ่านใหม่ได้ดี ส่งผลให้นักเรียนสามารถอ่านได้อย่างเข้าใจ

2. นอกจากนี้การวิเคราะห์ผลคะแนนแบบสอบความพึงพอใจเกี่ยวกับการบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง พบว่านักเรียนมีความพึงใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ การใช้เอกสารจริงช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์จากเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็วด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R ซึ่งสอดคล้อง

กับผลของคะแนนในการทดลองหลังเรียนที่ผู้เรียนทุกกลุ่มมีพัฒนาการด้านคำศัพท์เพิ่มขึ้น และจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีสนทนากลุ่มจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มๆ ละ 2 คน ในภาพรวมนักเรียนทุกกลุ่มคิดว่าการสอนอ่านเอกสารจริงด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R มีประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาคำศัพท์ ทำให้ได้เรียนรู้คำศัพท์ที่ยากและหลากหลายซึ่งนักเรียนไม่เคยเจอมาก่อน การได้ฝึกการอ่านออกเสียงคำศัพท์หลายๆ ครั้งทำให้จดจำการอ่านออกเสียงที่ถูกต้องและบอกความหมายคำศัพท์ได้เร็วและจำได้นานขึ้น ซึ่งช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่องได้ดีมาก และสามารถนำคำศัพท์ไปอ่านเอกสารจริงในชีวิตประจำวันได้ จะเห็นได้ว่าข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือทั้ง 3 ประเภท ช่วยยืนยันได้ว่าการบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริง ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นและเหมาะสมในการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนทุกระดับความสามารถ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น งานวิจัยของ กานต์ธิดา แก้วกาม (2557) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรา ปลั่งแสงมาศ (2549) ที่พบว่าหลังการใช้เอกสารจริงในการสอนอ่านภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้เอกสารจริงในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุนันทา ไพรินทร์ (2554) ที่พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังได้รับการสอนอ่านโดยใช้เอกสารจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดลพร พุยศิริ (2556) ที่สรุปว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการทดลองใช้เอกสารจริงในการสอนอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่าการก่อนทดลอง และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอน

การบูรณาวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสารจริงจึงเป็นรูปแบบการสอนแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการฝึกฝนการอ่านในชั้นเรียน เพื่อนำไปใช้อ่านเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษได้ในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ที่เน้นการอ่านเอกสารจริงไปใช้ในการสอนนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ หรือในระดับอุดมศึกษาเพราะการอ่านเอกสารจริงเป็นการฝึกการใช้ภาษาที่ใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน

2. ผู้สอนสามารถนำวิธีการสอนแบบ SQ4R ไปใช้สอนทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ เนื่องจากแต่ละขั้นตอนจะช่วยพัฒนาทักษะการคิด การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ และการแสดงความคิดเห็นให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะนำในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้สอนควรมีการคัดเลือกเนื้อหาและประเภทของเอกสารจริงให้มีความเหมาะสมระดับความสามารถ และความสนใจของนักเรียน รวมทั้งระยะเวลาในการสอนแต่ละแผนการสอน

2. ควรขยายระยะเวลาในการทดลองสอนเพิ่มขึ้นโดยสอนทั้งภาคเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านได้ยาวนานขึ้น และอ่านเอกสารจริงที่หลากหลายมากขึ้น

3. ควรจัดทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจของนักเรียนเมื่อสอนจบแต่ละแผนการสอนเพื่อวัดความก้าวหน้าของนักเรียน และควรสอบถามนักเรียนถึงความเข้าใจในขั้นตอนการสอนอ่านแบบSQ4R ทุกชั่วโมงที่จัดการเรียนการสอนเพราะนักเรียนจะได้เข้าใจวิธีการสอนอย่างถ่องแท้

4. ควรมีการทดสอบวัดความรู้ด้านคำศัพท์ของแต่ละแผนการสอนในภาพรวมอีกครั้งหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองสอนเพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียนด้านการพัฒนาคำศัพท์

5. การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างควรสัมภาษณ์ทีละคนเนื่องจากการสัมภาษณ์รวมกันทั้ง 3 กลุ่ม อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ได้มาจากความรู้สึกที่แท้จริงต่อการจัดการเรียนการสอน นักเรียนอาจจะตอบคำถามตามเพื่อนคนอื่นๆ เพราะอาจจะเกิดความไม่มั่นใจในคำตอบของตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทิงวิทยาคม ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดียิ่ง และขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.จิตติมา กาวีระ, ดร.เบญจพร เทพสีหนู, ผศ.ดร. คมกฤช ตาชมและ ผศ.สนิท ยืนศักดิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษา ตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง อีกทั้งให้คำแนะนำอื่นๆ รวมถึงคณาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยพะเยา และ อาจารย์พัชรินทร์ แก้วมาลา โรงเรียนเทิงวิทยาคม ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กมลทิพย์ รัชชนะกุล. (2548). **การใช้สื่อตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความสนใจและความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

กานต์ธิดา แก้วกาม. (2557). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R กับ วิธีสอนแบบปกติ**. วารสารวิชาการ, 7(3), 43-56.

ดลพร พุยศิริ. (2556). **การใช้เอกสารจริงเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, จังหวัดฉะเชิงเทรา.

ประคอง กรรณสูต. (2546). **รวมบทความทางวิธีวิทยาการวิจัย เล่ม 1 สามมิติของการวิจัยเชิงประจักษ์.** กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ปองภพ วิทิพย์รอด. (2552). **ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษ.** (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2559, จาก https://sites.google.com/site/englishteachingevehotmailcom/payha-kar- **chi-phasa-xang-k**

ภูมินทร์ เหลาอำนาจ. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษชั้นปีที่2 ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร**, 15(2).

เยาวลักษณ์ สมคะแน. (2551). **การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิตมัธยม เขตดุสิต กรุงเทพฯ โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบบูรณาการ ของเมอร์เดอกซ์**. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2559, จาก https://www.gotoknow.org

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุทธิรา ปลั่งแสงมาศ. (2549). **การใช้เอกสารจริงที่เน้นสื่อในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่** 2. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สุนันทา ไพรินทร์. (2554). **การใช้เอกสารจริงเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชันมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย ชลบุรี**. สารนิพนธ์ ศศ.ม.(การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สมุทร เซ็นเชาวนิช. (2549). **เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อมรรัตน์ นัดดาหลง. (2551). **การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นจังหวัดตราด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนเนินทรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษ ในฐานะภาษาต่างประเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

อินทิรา ศรีประสิทธิ์. (ม.ป.ป.). **การใช้อินเตอร์เน็ทในการสอนโฟนิคส์ (Phonics) ประสมประสานกับการเรียนในห้องจะช่วยให้เยาวชนไทยอ่านภาษาอังกฤษเก่ง**. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2559, จาก https://www.gotoknow.org

Berardo, S. A. (2006). The Use of Authentic Materials in the Teaching of Reading: LinkSuccess. **The Reading matrix**, 6(2). Retrieved May, 10th, 2017 from http://www.readingmatrix.com/articles/berardo/article.pdf

Graves, M. F., & Ryder, R. J. (1998). **Reading and learning in content areas**. New York: Macmillan College Publishing Company.

Mareq. (2011) **Learn English with pleasure and have success**. Retrieved January, 25th, 2016 from http://betteronlinedegrees.com/online-degrees/learn-english-with-pleasure-and-have-success/

Nuttall, C. (1996). **Teaching reading skills in a foreign language (New Edition)**. Oxford: Heinemann.

Robinson, F.P. (1970). ***Effective study (4th Edition)***. New York: Harper & Row.

การพัฒนาแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย

A Development of Thai Alphabets Writing and Thai Alphabets Exercises for Students in Mathayomsuksa 1–3, Bunriengwithaya School, Chiangrai Province

จอมพณ สมหวัง[1*] และ จารุวรรณ เบญจาทิกุล[2]

Jompone Somwung[1*] and Charuwan Benjathikul[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ที่จะศึกษาปัญหาการเขียนตัวอักษรไทย เพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทย และเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนก่อนการใช้แบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยและหลังการใช้แบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา ผู้ศึกษาใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบทดสอบการเขียนตัวอักษรไทย สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีปัญหาในการเขียนพยัญชนะ 13 ตัว เรียงลำดับจากพยัญชนะที่มีปัญหามากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ พ, ป, ต, ฝ, ค, ซ, บ, ว, ช, ฟ, ข, ผ, ด, โดยมีปัญหาในการเขียนหัวพยัญชนะในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง และไม่มีความสมดุลทั้งความสูง ความกว้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.40

2. นักเรียนมีปัญหาในการเขียนสระ 10 ตัว เรียงลำดับจากสระที่มีปัญหามากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้แก่ า, ิ, ี, ึ, ื, ุ, ู, โ, ใ, ไ โดยมีปัญหาในการเขียนสระ ไม่ถูกต้องตามรูปร่าง ความสมดุล ทั้งความสูงและความกว้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.95

3. นักเรียนมีปัญหาในการเขียนวรรณยุกต์ 2 รูป เรียงลำดับจากวรรณยุกต์ที่มีปัญหามากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้แก่ วรรณยุกต์โท (้) วรรณยุกต์เอก (่) การวางวรรณยุกต์ไม่ตรงกับเส้นขวาสุดของพยัญชนะมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 54.56

4. ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึก เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาการเขียนตัวอักษรไทย จำนวน 3 ชุด แต่ละชุดจะแยกย่อยออกเป็น 3 ชุดของแบบฝึก การแจกลูกคำ การเขียนเป็นคำ และการเขียนเป็นประโยค เวลาที่ใช้ในการฝึกชุดละ 3 ครั้งๆ ละ 30 นาที รวมใช้เวลาในการฝึกทั้งหมด 9 ครั้ง เป็นเวลา 4 ชั่วโมง 30 นาที

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Ad58.phan.nfe@hotmail.com

5. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนตัวอักษรไทยก่อน และหลังการใช้แบบตัวอักษรไทยสูงขึ้นทั้งการเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ คิดเป็นร้อยละ 76.36

คำสำคัญ: การพัฒนา การเขียนตัวอักษรไทย แบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยา

Abstract

The purposes of this independent study were to 1) study writing Thai alphabets problem, 2) create a writing Thai alphabets Exercises, 3) compare the ability of students to write Thai alphabets. Before using a practice writing Thai alphabets and after they practice writing Thai alphabets. The study used a population sample amounted 38 students in Mathayomsuksa 1–3, Bunriengwithaya School. The research instrument used was writing Thai Alphabets assessment test forms. The data Analysis by percentage.

The finding were as follows

1) the 13 writing Thai Alphabets problems were พ, ป, ต, ฝ, ค, ซ, บ, ว, ช, ฟ, ข, ผ, ด sort by descending problematic. The percentage effect of 36.40%,

2) 10 writing vowel problems were า, ิ, ี, ึ, ื, ุ, ู, โ, ใ, ไ sort by descending problematic. They were incorrect in writing principle, were incorrect in characters, balancing and alphabets size. The percentage effect of 63.95%,

3) problem in tone marks were master tone and first tone, moreover placing marks did not match the right end of alphabet, the most percentage effect was 54.56%,

4) this research have developed writing Thai alphabet exercises to solve writing skill as writing Thai alphabet 3 sets. Each set will separate into three sets of exercises. Giving them the written spell – word and write a word and sentence. The time spent in the training set at three times per 30 minutes. Total time to all practice was nine times. They were 4 hours and 30 minutes,

5. comparison of the writing Thai alphabets ability before and after used Thai alphabet exercises. It showed that higher in writing vowels and tones as 76.36 %.

Keywords: A Development, Thai Alphabets Writing, Thai Alphabets Exercises.

บทนำ

การเขียนตัวอักษรในสถานศึกษา จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบตลอดมา เพื่อให้เป็นมาตรฐานยิ่งขึ้นโดยมี การปรับปรุงใช้ทั้งในการศึกษาและในหน่วยงานราชการ ปัจจุบันมีทั้งแบบตัวเหลี่ยม มีเส้นตรงเป็นส่วนประกอบและประเภท ตัวกลมหรือตัวมน มีส่วนโค้งเป็นส่วนประกอบ ด้วยเหตุที่การเขียนเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารที่สำคัญมาก และยังมีความสัมพันธ์กับทักษะการฟัง การพูดและการอ่าน ดังนั้นผู้เขียนตัวอักษรไทยจึงต้องมีความสามารถเขียนตัวอักษรให้ถูกต้องตามลักษณะอักษรไทย เพื่อให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ วิธีการเขียนตัวอักษรจึงต้องลากเส้นตัวอักษรแต่ละตัวให้มีขนาดเล็กใหญ่ และมีหางสั้นยาว ถูกต้องตามลักษณะของตัวอักษรไทย เช่น ณ มีขนาดเป็นเท่าครึ่งของ ถ หรือหางตัว ฟ ยาวประมาณ ½ ของตัวพยัญชนะ เพราะถ้าเขียนหวัด เล่นหาง จน

อ่านตัวอักษรไม่ชัดเจน ผู้อื่นก็คงไม่เข้าใจ ปัญหาการเขียนลายมือ มักพบเสมอ ดังนั้นการเขียนตัวอักษรหรือลายมือนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเขียน (วรรณี โสมประยูร, 2553, หน้า 146-156)

การปฏิบัติงานสอนที่ โรงเรียนบุญเรืองวิทยา อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ระดับชั้นมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถการเขียนตัวอักษร (ลายมือ) แตกต่างกันและพบปัญหาในการเขียนหลายประการ เช่น 1) การเขียนตัวอักษรไม่ชัด สัดส่วนของตัวอักษรผิดไปจากลักษณะความนิยมตามแบบตัวอักษรของไทย เช่น บ เขียนคล้ายคลึงกับตัวอักษร เป็น ข, บ, ป, ช ส่วนตัวอักษรการเขียน คอ ควายไม่มีหัวทำให้ ไม่ทราบว่าเป็น ค หรือ ด และพยัญชนะอื่นๆเช่นกัน 2) การเขียนตัวหนังสือเล่นหาง จนเกิดตัวอักษรผิดรูปแบบจากมาตรฐานตัวอักษรไทย 3) วางตำแหน่งสระผิดตำแหน่ง 4) เขียนผิดลักษณะการเขียนตัวอักษรไทย แบ่งวรรคตอนผิด 5) การเว้นช่องไฟ ขนาดตัวอักษร ทำให้อ่านยาก และสื่อความหมายผิดได้ เช่น การเขียนคำว่า บ้าน จาก บอใบไม้ เขียนไม่ชัดตาม รูปลักษณะเขียนเป็น ขอ ไข่ จึงอ่านเป็น ข้าน ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป และตัวอย่างลักษณะตัว ปอ ปลา ไม่มีหาง เขียนตัวอักษรแคบเล็ก จากคำว่า ปัก เป็น บัก และจาก สระเป็นพยัญชนะ ตัวอย่างเช่นคำว่า ช่วยเหลือ เป็น ช่าย เหลือ คือเขียนตัววอ แหวน เป็นสระอา ทำให้การสื่อสารด้วยการเขียนมีความบกพร่องเป็นอย่างมาก

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ถ้าหากนักเรียนไม่ได้รับการแก้ไข ด้านทักษะการเขียน สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ เครื่องหมายต่าง ๆ จะเป็นปัญหาสะสมมากขึ้น และอาจส่งผลทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย รวมถึงวิชาอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่ จะพัฒนาแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบุญเรืองวิทยา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบุญเรืองวิทยา อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการเขียนตัวอักษรให้ถูกต้องตามลักษณะหลักภาษาไทย เพื่อให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านทักษะการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาปัญหาการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนก่อนการใช้แบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยและหลังการใช้แบบฝึก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2558 จำนวน 38 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบการเขียนตัวอักษรไทย ซึ่งใช้ในการทดสอบก่อนการใช้แบบฝึก และหลังการใช้แบบฝึก ได้แก่ พยัญชนะ 44 ตัว สระ 21 ตัว วรรณยุกต์ 4 ตัว ด้านขนาด รูปร่าง การวางสระ และการวางรูปวรรณยุกต์ จำนวน 2 ชุด

2.1 แบบทดสอบการเขียน ตัวอักษรไทย พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การวางสระ และการวางรูปวรรณยุกต์ ตัวบรรจงเต็มบรรทัด และตัวบรรจงครึ่งบรรทัด จำนวน 2 ชุด

2.2 แบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทย การเขียนพยัญชนะ การเขียนสระ การเขียนวรรณยุกต์ การวางสระและการวางรูปวรรณยุกต์ ตัวบรรจงเต็มบรรทัด และตัวบรรจงครึ่งบรรทัด มี การแจกลูกประสมคำ การเขียนเป็นคำ การเขียนเป็นประโยค จำนวน 6 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบุญเรืองวิทยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

3.2 ดำเนินการทดสอบปัญหาการเขียนตัวอักษรไทยด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.3 วิเคราะห์และสรุปปัญหาในการเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เพื่อนำไปสร้างแบบฝึกแก้ปัญหาในการเขียนตัวอักษรไทย

3.4 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยมีการทดสอบทั้งก่อนและหลังการฝึกการเขียนตัวอักษรไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และ การหาค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

สรุปพัฒนาการเขียนตัวอักษร

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาการเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

1.1 ปัญหาการเขียนพยัญชนะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัญหาการเขียนพยัญชนะของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ที่	พยัญชนะที่เขียนผิด	จำนวนนักเรียนที่เขียนผิด (คน)	เขียนพยัญชนะไม่ถูกต้องตามรูปร่าง		เขียนหัวพยัญชนะในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง		เขียนหางพยัญชนะไม่ได้ขนาด		มีการเว้นวรรคระยะตัวอักษรไม่เหมาะสม		รวม	
			ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	พ	33	8	2.45	6	1.83	0	0.00	19	5.81	33	10.09
2	ป	28	4	1.22	7	2.14	15	4.58	2	0.61	28	8.56
3	ต	27	6	1.83	14	4.28	0	0.00	7	2.14	27	8.26
4	ฝ	27	9	2.75	7	2.14	5	1.52	6	1.83	27	8.26
5	ค	26	16	4.90	5	1.52	0	0.00	5	1.52	26	7.95

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	พยัญชนะที่เขียนผิด	จำนวนนักเรียนที่เขียนผิด (คน)	เขียนพยัญชนะไม่ถูกต้องตามรูปร่าง		เขียนหัวพยัญชนะในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง		เขียนหางพยัญชนะไม่ได้ขนาด		มีการเว้นวรรคระยะตัวอักษรไม่เหมาะสม		รวม	
			ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
6	ซ	26	3	0.91	15	4.58	3	0.91	3	0.91	26	7.95
7	บ	26	14	4.28	4	1.22	0	0.00	8	2.44	26	7.95
8	ว	26	8	2.44	1	0.30	13	3.97	4	1.22	26	7.95
9	ช	23	7	2.14	13	3.36	1	0.30	1	0.30	23	7.03
10	ฟ	23	5	1.52	7	2.14	11	3.36	0	0.00	23	7.03
11	ข	21	2	0.61	19	5.81	0	0.00	3	0.91	21	6.42
12	ผ	21	4	1.22	9	2.75	0	0.00	8	2.44	21	6.42
13	ด	20	3	0.91	12	3.66	0	0.00	5	1.52	20	6.12
	รวม		**89**	**27.21**	**119**	**36.40**	**48**	**14.67**	**71**	**21.72**	**327**	100.00

จากตาราง 1 สรุปได้ว่าปัญหาการเขียนพยัญชนะของนักเรียนที่พบมากที่สุด คือ การเขียนหัวพยัญชนะในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง มีความถี่ 119 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.40 รองลงมาคือ การเขียนพยัญชนะไม่ถูกต้องตามรูปร่างมีความถี่ 89 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.21 ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือการเขียนหางพยัญชนะไม่ได้ขนาดมีความถี่ 48 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.67

1.2 ปัญหาการเขียนสระของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัญหาการเขียนสระของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ที่	สระที่เขียนผิด	จำนวนนักเรียนที่เขียนผิด (คน)	เขียนสระไม่ถูกต้องตามรูปร่าง		เขียนสระอยู่ใต้ตัวอักษรไม่สมดุล		เขียนสระบนพยัญชนะไม่ได้ขนาดทุกตัว		รวม	
			ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	ี	33	6	2.32	0	0.00	27	10.46	33	12.79
2	า	29	29	11.24	0	0.00	0	0.00	29	11.24
3	ใ	29	29	11.24	0	0.00	0	0.00	29	11.24
4	ั	28	18	6.97	10	3.87	0	0.00	28	10.85
5	โ	27	27	10.46	0	0.00	0	0.00	27	10.47
6	ไ	27	27	10.46	0	0.00	0	0.00	27	10.47
7	็	26	5	1.98	0	0.00	21	8.13	26	10.08
8	ิ	24	11	4.26	0	0.00	13	5.03	24	9.30
9	ุ	23	9	3.48	14	5.42	0	0.00	23	8.91
10	ึ	12	4	1.55	0	0.00	8	3.10	12	4.65
รวม	165	63.95	**24**	**9.30**	**69**	**26.75**	**258**	100.00		

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า ปัญหาการเขียนสระของนักเรียน ที่พบมากที่สุด คือ เขียนสระไม่ถูกต้องตามรูปร่างและมีความสมดุลทั้งความสูงและความกว้าง มีความถี่ 165 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 63.95 รองลงมา คือ เขียนสระบนพยัญชนะไม่ได้ขนาดทุกตัวมีความถี่ 69 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 26.74 ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ เขียนสระอยู่ใต้ตัวอักษรไม่สมดุล มีความถี่ 24 คิดเป็นร้อยละ 9.30

1.3 ปัญหาการเขียนวรรณยุกต์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัญหาการเขียนวรรณยุกต์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ที่	วรรณยุกต์	จำนวนนักเรียนที่เขียนผิด (คน)	เขียนวรรณยุกต์ไม่ถูกต้องตามรูปร่าง		วางวรรณยุกต์ไม่ตรงกับเส้นขวาสุดของพยัญชนะ		รวม	
			ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	้	31	6	10.90	25	45.46	31	56.36
2	'	24	19	34.54	5	9.10	24	43.64
	รวม		**25**	**45.44**	**30**	**54.56**	**55**	**100.00**

จากตาราง 3 สรุปได้ว่า ปัญหาการเขียนวรรณยุกต์ของนักเรียน ที่พบมากที่สุด คือ การวางวรรณยุกต์ไม่ตรงกับเส้นขวาสุดของพยัญชนะ มีความถี่ 30 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54.56 ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ เขียนวรรณยุกต์ไม่ถูกต้องตามรูปร่าง มีความถี่ 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.44

2. การเปรียบเทียบความสามารถการเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

2.1 การเปรียบเทียบความสามารถการเขียนพยัญชนะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 หลังการทำแบบฝึก ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบเขียนพยัญชนะของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 หลังทำแบบฝึก

ที่	พยัญชนะที่เขียนผิด	ปัญหาที่พบก่อนทำแบบฝึก		ปัญหาที่พบหลังทำแบบฝึก		การพัฒนาการเขียน	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	พ	33	10.09	15	4.59	18	5.50
2	ป	28	8.56	0	0.00	28	8.56
3	ต	27	8.26	13	3.98	14	4.28
4	ฝ	27	8.26	9	2.75	18	5.50
5	ค	26	7.95	0	0.00	26	7.95
6	ซ	26	7.95	18	5.50	8	2.45
7	บ	26	7.95	0	0.00	26	7.95
8	ว	26	7.95	0	0.00	26	7.95
9	ช	23	7.03	9	2.75	14	4.28

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ที่	พยัญชนะที่เขียนผิด	ปัญหาที่พบก่อนทำแบบฝึก		ปัญหาที่พบหลังทำแบบฝึก		การพัฒนาการเขียน	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
10	ฟ	23	7.03	4	1.22	19	5.81
11	ข	21	6.42	0	0.00	21	6.42
12	ผ	21	6.42	8	2.45	13	3.98
13	ด	20	6.12	0	0.00	20	6.12
รวม		**327**	**100.00**	**76**	**23.24**	**251**	**77.76**

จากตาราง 4 สรุปได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการในการเขียนพยัญชนะหลังการใช้แบบฝึก คิดเป็นร้อยละ 77.76 ส่วนปัญหาที่ยังคงมีอยู่คือการเขียนพยัญชนะ พ, ต, ฝ, ซ, ช, ฟ และ ผ คิดเป็นร้อยละ 23.24

2.2 การเปรียบเทียบในการเขียนสระของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 หลังการทำแบบฝึก ปรากฏผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบในการเขียนสระของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 หลังการทำแบบฝึก

ที่	สระที่เขียนผิด	ปัญหาที่พบก่อนทำแบบฝึก		ปัญหาที่พบหลังทำแบบฝึก		การพัฒนาการเขียน	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	◌ี	33	12.79	0	0.00	33	12.79
2	า	29	11.24	0	0.00	29	11.24
3	ใ	29	11.24	18	51.42	11	4.26
4	◌ั	28	10.85	0	0.00	28	10.85
5	โ	27	10.47	5	13.15	22	8.58
6	ไ	27	10.47	0	0.00	27	10.47
7	◌ื	26	10.08	4	10.52	22	8.53
8	◌ิ	24	9.30	0	0.00	24	9.30
9	◌ุ	23	8.91	0	0.00	23	8.91
10	◌ึ	12	4.65	1	2.63	11	4.26
รวม		**258**	**100.00**	**28**	**10.85**	**230**	**89.15**

จากตาราง 5 สรุปได้ว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเขียนสระหลังการใช้แบบฝึกคิดเป็นร้อยละ 89.15 ส่วนปัญหาที่ยังคงมีอยู่ คือการเขียนสระ ใ, โ, ◌ี, ◌ึ คิดเป็นร้อยละ 10.85

2.3 การเปรียบเทียบในการเขียนวรรณยุกต์ ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 หลังทำแบบฝึก ปรากฏผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบในการเขียนวรรณยุกต์ ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 หลังทำแบบฝึก

ที่	วรรณยุกต์	ปัญหาที่พบก่อนทำแบบฝึก		ปัญหาที่พบหลังทำแบบฝึก		การพัฒนาการเขียน	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	้	31	56.36	9	16.36	15	27.27
2	'	24	43.64	4	7.27	27	49.09
รวม		**55**	**100.00**	**13**	**23.63**	**42**	**76.36**

จากตาราง 6 สรุปได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการเขียนวรรณยุกต์และวางวรรณยุกต์มากที่สุด คือ วรรณยุกต์ (') คิดเป็นร้อยละ 49.09 และนักเรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนและวางวรรณยุกต์น้อยที่สุด คือ วรรณยุกต์ (้) คิดเป็นร้อยละ 27.27 นักเรียนมีพัฒนาการในการเขียนวรรณยุกต์หลังการใช้แบบฝึก คิดเป็น ร้อยละ 76.36

สรุปผลและอธิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีปัญหาในการเขียนพยัญชนะ 13 ตัว ได้แก่ พ, ป, ต, ฝ, ค, ซ, บ, ว, ช, ฟ, ข, ผ, ด, นักเรียนมีปัญหาในการเขียนสระ 10 ตัว ได้แก่ า,ิ,ี,ึ,ื,ุ,ู, โ, ใ, ไ และนักเรียนมีปัญหาในการเขียนวรรณยุกต์ 2 ตัว ได้แก่ วรรณยุกต์โท (้) วรรณยุกต์เอก (') ซึ่งปัญหาในการเขียนพยัญชนะที่พบมากที่สุด คือ การเขียนหัวพยัญชนะในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง และไม่มีความสมดุลทั้งความสูงและความกว้าง มีความถี่ 119 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.40 ปัญหาในการเขียนสระที่พบมากที่สุด คือ เขียนสระไม่ถูกต้องตามรูปร่าง ความสมดุล ความสูงและความกว้าง มีความถี่ 165 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 63.95 ส่วนปัญหาในการเขียนวรรณยุกต์ที่พบมากที่สุด คือการวางวรรณยุกต์ไม่ตรงกับเส้นขวาสุดของพยัญชนะ มีความถี่ 30 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54.56 ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึก เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาการเขียน ตัวอักษรไทย จำนวน 3 ชุด 1 ชุด ฝึก 3 ครั้ง ได้แก่ ชุดที่ 1.1 การเขียนแจกลูกประสมคำของพยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ ตัวบรรจงเต็มบรรทัด ชุดที่ 1.2 การเขียนแจกลูกประสมคำของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ตัวบรรจงครึ่งบรรทัด ชุดที่ 1.3 ทบทวนการเขียนแจกลูกคำของพยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ ชุดที่ 2.1 การเขียนคำที่มีพยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ ตัวบรรจงเต็มบรรทัด ชุดที่ 2.2 การเขียนคำที่มีพยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ ตัวบรรจงครึ่งบรรทัด ชุดที่ 2.3 ทบทวนการเขียนคำที่มีพยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ ชุดที่ 3.1 การเขียนประโยคที่มีพยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ ตัวบรรจงเต็มบรรทัด ชุดที่ 3.2 การเขียนประโยคที่มีพยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ ตัวบรรจงครึ่งบรรทัด ชุดที่ 3.3 ทบทวนการเขียนประโยคที่มีพยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ ใช้เวลาฝึกการเขียนตัวอักษรไทย จำนวน 9 ครั้งๆละ 30 นาที ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนตัวอักษรไทย พบว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเขียนพยัญชนะ คิดเป็นร้อยละ 77.76 พัฒนาการเขียนสระ คิดเป็นร้อยละ 89.15 และพัฒนาการเขียนวรรณยุกต์ คิดเป็นร้อยละ 76.36

จากการศึกษาปัญหาการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย สามารถอภิปรายผลได้ว่า นักเรียนมีปัญหาในการเขียนหัวพยัญชนะในทิศทางที่ไม่ถูกต้องและไม่มีความสมดุล ทั้งความสูงและความกว้าง มีปัญหาในการเขียนสระ ไม่ถูกต้องตามรูปร่าง ความสมดุล ทั้งความสูงและความกว้าง และมีปัญหาในการเขียนวรรณยุกต์ การวางวรรณยุกต์ไม่ตรงกับพยัญชนะ เขียนวรรณยุกต์ทับหางตัวพยัญชนะโดยไม่มีตำแหน่งแน่นอน ทำให้คำที่เขียนความหมายของคำผิดไป สอดคล้องกับแนวความคิดของ ศรีวิไล

พลมณี (2545, หน้า 195–219) กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยว่านักเรียนขาดพื้นฐานสำคัญทางการเรียนภาษาไทย คือ ตัวอักษรไทย ได้แก่ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ซึ่งเป็นปัญหาในการเขียนสะกดคำ ทำให้ความหมายของคำผิดไป การเรียบเรียงข้อความในประโยคไม่ถูกต้อง

การศึกษาเพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึก เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาการเขียนตัวอักษรไทย แบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นการฝึกที่เป็นขั้นตอน เริ่มจากการเขียนตัวอักษรไทย ทั้ง พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ จากการประสมแจกลูกคำมาเป็นคำ และประโยคจากง่ายไปหายาก จากตัวเต็มบรรทัด มาเป็นตัวครึ่งบรรทัด ซึ่งแต่ละชุดแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทย มีความแตกต่างกันไป และมีการทบทวนหลังทำแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยทุกครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ รัชนี ศรีไพรวรรณ (2550, หน้า 30–31) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับหลักการสร้างแบบฝึกที่ดีไว้ 7 ประการ ดังนี้ 1) ต้องสร้างแบบฝึกให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา และพัฒนาการของเด็กตามลำดับขั้นการเรียนรู้ แบบฝึกเสริมทักษะนั้นต้องอาศัยรูปภาพจูงใจนักเรียน และควรจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปยากเพื่อให้นักเรียนจะมีกำลังใจทำแบบฝึก 2) มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าจะฝึกทักษะในด้านใด แล้วจัดเนื้อหาให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 3) ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ถ้าสามารถแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามความสามารถแล้วจึงจัดทำแบบฝึกเพื่อส่งเสริมนักเรียนแต่ละกลุ่ม 4) แบบฝึกที่ดีต้องมีคำชี้แจงง่าย สั้น ๆ ที่นักเรียนอ่านเข้าใจแบบฝึกได้ด้วยตนเอง 5) แบบฝึกต้องมีความถูกต้อง ครูต้องพิจารณาให้รอบคอบทดลองทำด้วยตนเองเสียก่อนเพื่อไม่ให้มีข้อผิดพลาด 6) การให้นักเรียนทำแบบฝึกแต่ละครั้ง ต้องใช้เวลาให้เหมาะกับช่วงความสนใจของนักเรียน 7) แบบฝึกควรมีหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิด การเรียนรู้อย่างกว้างขวางส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเมื่อฝึกเรื่องเดียวซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ ครั้ง เด็กไม่เบื่อหน่ายพอใจที่ได้ทำแบบฝึกนั้นด้วยความเพลิดเพลิน การสร้างแบบฝึกที่จะนำมาพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจะต้องมีหลักการเขียน

การศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียนก่อนการใช้แบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยและหลังการใช้แบบฝึก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 โรงเรียนบุญเรืองวิทยา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถหลังการใช้แบบทดสอบการเขียนตัวอักษรไทยสูงกว่าก่อนการใช้แบบทดสอบการเขียนอักษรแสดงว่าการเขียนโดยใช้แบบฝึก นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากแบบฝึกที่มีการฝึกเริ่มจากง่ายไปหายาก จึงทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการเขียนตัวอักษรไทยสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ สองภักดี (2550, หน้า 54) ได้วิจัยการพัฒนาความสามารถในการเขียนพยัญชนะ ก, ถ, ภ, ฏ, ฏ, ญ, ณ, ฌ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้แบบฝึกมิ่งขวัญ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ในการเขียนตัวพยัญชนะ ก, ถ, ภ, ฏ, ฏ, ญ, ณ, ฌ มีความสามารถในการเขียนพยัญชนะ ก, ถ, ภ, ฏ, ฏ, ญ, ณ, ฌ หลังการใช้แบบฝึกสูงขึ้น ทั้งนี้แบบฝึกที่สร้างขึ้นทุกชุดต้องสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาและแก้ไขได้ตรงจุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่จะนำแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทยไปใช้ ควรทำความเข้าใจขั้นตอนการใช้แบบฝึกฯที่สร้างขึ้น
2. ผู้สอนควรสนับสนุนและให้แรงเสริมนักเรียนในการทำแบบฝึกตัวอักษรไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสามารถในการเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในระดับชั้นประถมศึกษา
2. ควรศึกษาการพัฒนาแบบฝึกการเขียนตัวอักษรไทย ในระดับชั้นประถมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทยทุกท่านขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ เบญจาทิกุล อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยที่ให้ข้อเสนอแนะรูปแบบและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย บุญกุศลใดที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ขอมอบแด่บิดามารดา และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ จนงานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ก่อ สวัสดิพาณิชย์. (2524). **แนวการสอนภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2533). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ประชุมพร สุวรรณตรา. (2527). **การเขียนแบบสร้างสรรค์**. ขอนแก่น : ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พรทิพย์ สองภักดี. (2550). **การพัฒนาความสามารถในการเขียนพยัญชนะ ก ถ ภ ฎ ฏ ญ ณ ฌ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้แบบฝึกมิ่งขวัญ (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รัชนี ศรีไพรวรรณ. (2550). **เอกสารทางวิชาการ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเอกสารลำดับที่ 33**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วรรณี โสมประยูร. (2553). **การสอนภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด.

ศรีวิไล พลมณี. (2554). **พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ.** กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

A Study of English Language Needs of Shop and Service Entrepreneurs Needs at Kardkong Ta Walking Street, Mueang District, Lampang Province

รัชชประภา วิจิตรโสภา[1*] และ ผณินทรา ธีรานนท์[2]

Ratchaprapha Wichitsopha[1*] and Phanintra Teeranon[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 99 ร้าน ได้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการ เฉพาะที่เป็นอาคารร้านค้าถาวร ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้า และบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีกิจกรรมที่เป็นที่ต้องการเรียงตามลำดับ ได้แก่ กิจกรรมการแสดงออกโดยการพูดบรรยายสินค้าและบริการ กิจกรรมการมีส่วนร่วม และกิจกรรมการฝึกโครงสร้างภาษา ส่วนทักษะการสื่อสารด้านวัจนภาษาด้านการฟัง พบว่า มีความต้องการใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟังโดยรวมในระดับปานกลาง เช่นกัน เรียงลำดับกิจกรรมที่เป็นที่ต้องการ ได้แก่ กิจกรรมการที่มีการแสดงออก กิจกรรมการฟังคำศัพท์ กิจกรรมการดูภาพยนตร์ ตามลำดับ ผลการศึกษาสามารถนำไปจัดกิจกรรมฝึกภาษาให้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า เช่น การฝึกภาษาอังกฤษโดยเน้นการอธิบายสภาพสินค้าและบริการ โดยเฉพาะการฝึกผ่านทักษะการพูดและฟัง หรือ การแสดงบทบาทสมมุติ แสดงละคร เป็นต้น อันจะเป็นการสนับสนุนกิจการการขายสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยวในตลาดชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

คำสำคัญ: ความต้องการ ภาษาอังกฤษ กาดกองต้า

Abstract

The purpose of this research was to analyze the English language in verbal communication amongshop and service entrepreneur's needs in Kardkong ta walking street, Mueng district, Lampang province. A sample in this research is shop and service entrepreneur in Kardkong ta walking street, Mueng district, Lampang province.

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : phoney3115@hotmail.com

A sample of 99 permanent shop and service entrepreneur in Kardkong ta walking street, Mueng district, Lampang province was collected. The instruments used in this experiment were questionnaire.

The results of this study reveal that shop and service entrepreneur's needs in Kardkong ta walking street acquired moderate level of English needs in every part as follows; Show off activity by describe goods and service, participation in English activity, and practice English structure activity respectively . The English language in verbal communication including English language learning activities developing in Listening skill acquired moderate level of English needs in every part too as follows; Participation in show off activity , listening for vocabularies uses in learning and teaching activity, and watching movies activity respectively. The results of the study can be used to provide language training to shop and service entrepreneurs in Kardkong Ta Walking Street such as, practicing English language by emphasis on describing product and service, especially in speaking skill and listening skill or role play etc. It will also promote goods for tourists in the local market too.

Keywords: Needs, English langauge, Kardkong ta Walking Street

บทนำ

การสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษของคนไทยจัดเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของประเทศไทยในปัจจุบันในสภาวะที่ระดับความสามารถของคนไทยในด้านภาษาอังกฤษยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากขณะเดียวกันต้องเร่งพัฒนาประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและรองรับภาวะการค้าการลงทุน การเชื่อมโยงระหว่างประเทศและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของประชาคมทางเศรษฐกิจ ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง การปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงเป็นนโยบายที่สำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ,2557) ซึ่งจากผลการจัดอันดับของบริษัทสถาบัน EF Education First (องค์กรนานาชาติที่เชี่ยวชาญเรื่องการฝึกอบรมภาษา การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา หลักสูตรการศึกษาเชิงวิชาการและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม) ในปีพ.ศ. 2555 พบว่าผู้นำด้านการเรียนต่อต่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั่วโลก ทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษจาก 54 ประเทศทั่วโลก (ที่คนในประเทศไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก) ประจำปี 2012 พบว่าประเทศไทยอยู่อันดับที่ 53 ภาษาอังกฤษต่ำสุดรองจากลิเบีย โดยผลการจัดอันดับดังกล่าวได้มาจากผลการทดสอบเพื่อวัดระดับภาษาอังกฤษในประชาชนวัยผู้ใหญ่จาก 54 ประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก และผลปรากฏว่า 5 อันดับประเทศที่คนมีทักษะภาษาอังกฤษดีที่สุด ได้แก่ สวีเดน เดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ และนอร์เวย์ ตามลำดับ ขณะที่ 5 อันดับประเทศที่คนมีทักษะภาษาอังกฤษต่ำที่สุด ได้แก่ ลิเบีย ไทย ซาอุดีอาระเบีย ปานามา และโคลอมเบีย (ยงยุทธ แฉล้มวงศ์,2015) ได้เผยผลวิจัย"โครงการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน" ว่าศักยภาพและความพร้อมของไทยอยู่ในระดับกลางๆ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆในอาเซียน ไทยเป็นรองแม้กระทั่งอินโดนีเซีย และยังห่างไกลมากกับมาเลเซีย ส่วนประเทศที่มีศักยภาพสูงสุดคือสิงคโปร์

ภาษาที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารกับอีกฝ่ายนั้น มีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน ทั้งภาษาพูด และภาษาเขียน ตลอดจนการสื่อสารผ่านถ้อยคำหรือวัจนภาษา (Verbal Communication) ประกอบไปด้วยทักษะภาษาอังกฤษ 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะด้านทักษะการฟัง และทักษะการพูด เนื่องจากเป็นการสื่อสารโต้ตอบระหว่างผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกับลูกค้าที่ต้องการความรวดเร็ว และการสื่อสารผ่านภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ หรือ อวัจนภาษา (Non-Verbal Communication) ซึ่งงานศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้

ศึกษาเฉพาะการติดต่อสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Communication) สัญลักษณ์แสดงออกมาในรูปคำพูด เครื่องหมายรูปร่างและเสียง ซึ่งใช้แทนความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง การติดต่อสื่อสารด้วยรูปภาพ (Picture Communication) เช่น ตาราง แผนภูมิ แผนที่ การฉายภาพนิ่ง ภาพยนตร์ หรือมีการใช้ตัวแบบสามมิติ เป็นต้น และการติดต่อสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารที่มีความซับซ้อน เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์วงจรปิด คอมพิวเตอร์แฟกซ์ เป็นต้น

จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในโครงการ 12 จังหวัด **"เมืองต้องห้าม...พลาด"**(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557) เกิดจากแนวคิดหลัก คือ นำจุดเด่นของจังหวัดต่าง ๆ อีกหลายจังหวัดที่คนไทยยังไม่เคยรับรู้หรือไม่เคยรู้ว่า มีอะไร ที่น่าสนใจ โดยอาจถูกมองข้าม จังหวัดลำปางเป็นเมืองที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวหลากหลาย เป็นเมืองต้นแบบแห่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ นักท่องเที่ยวส่วนมากเมื่อนึกถึงลำปางจะคิดถึงรถม้า ถือเป็นภาพวันวานที่ยังมีชีวิต แต่ข้อเท็จจริงลำปางยังมีแหล่งท่องเที่ยวและประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น ประเพณีแห่สลุงหลวง งานล่องสะเปาจาวละกอน และลำปางยังเป็นจังหวัดเดียวของภาคเหนือที่มีประเพณีลอยประทีปทางน้ำเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที บูชารอยพระพุทธบาทแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงกำหนดเปิดตัวโครงการเมืองต้องห้ามพลาด ในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2557 เวลา 18.30–20.00 น. ณ ข่วงนคร บริเวณห้าแยกหอนาฬิกา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจัดกิจกรรม 9 อย่างห้ามพลาด คือ **กาดกองต้า** วัดปงสนุก อาหารพื้นเมืองเด่น บ้านโบราณ 10 แห่ง ตำนานก๋ำไก่ เส้นทางจักรยาน นั่งรถม้าชมเมือง เรียนรู้วิถีชุมชน วิถีช้าง วิถีป่า วิถีธรรมชาติ กิจกรรมการประกวดสะเปาลอยน้ำ และประกวดธิดาสะเปาแก้ว สะเปาคำ

ชุมชนกาดกองต้าเป็นชุมชนหนึ่งของจังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ถนนตลาดเก่า หรือถนนตลาดจีน ด้วยเป็นศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำในอดีต เดิมมีชื่อเรียกว่า ตลาดตรอกท่าน้ำวัง ในสมัยรัชกาลที่ 5 เจริญรุ่งเรืองมาก เพราะมีชาวอังกฤษ พม่า และจีน หลั่งไหลเข้ามาโดยเฉพาะชาวจีนจึงทำให้ย่านนี้ถูกเรียกว่า ถนนตลาดจีน ร้านค้าที่ตั้งเรียงรายอยู่สองฝั่งสวยแบบคลาสสิกเพราะมีสถาปัตยกรรมผสมผสานกันระหว่างยุโรป จีน ทำให้อาคารไม้และครึ่งตึกครึ่งไม้ดูโดดเด่นยิ่งขึ้น ปัจจุบันกาดกองต้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งจังหวัดลำปาง กาดกองต้าเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นด้วยสำนึกรักบ้านเกิดของคนภายในชุมชน ได้ตกแต่งบูรณะฟื้นฟูให้อาคารเก่าจนกลายเป็นถนนสายวัฒนธรรมที่สวยงามมีเอกลักษณ์ ยิ่งเมื่อได้มีการปลุกฟื้นชีวิตชีวาด้วยการจัดถนนคนเดินนับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งที่ดึงดูดใจชาวต่างชาติเป็นอย่างยิ่ง (กิตติศักดิ์ เฮงษฎีกุล, 2552: 19, 31, 33) จากการสังเกตผู้ให้บริการในชุมชนกาดกองต้ามีทั้งผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง จำหน่ายอาหาร ของเล่นเด็ก เสื้อผ้า ผู้ให้บริการบ้านพักแบบเกสต์เฮ้าส์ โรงแรม อพาร์ทเมนท์หลายแห่ง ไม่สามารถสื่อสารสนทนาเป็นภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ ทำให้นักท่องเที่ยวหลายคณะรู้สึกผิดหวังเพราะไม่ได้รับการบริการที่ถูกต้อง และไม่ได้ข้อมูลที่ดีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

ทั้งนี้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า แนวคิดที่น่าสนใจ คือ การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) คือกระบวนการสำหรับการระบุและจัดลำดับความแตกต่างระหว่างความสามารถที่คาดหวังและความสามารถที่เกิดขึ้นจริง (Kaufman และ Valentine, 1999 อ้างถึงใน Ferdousและ Razzak, 2012) โดยคำถามหลักคือ ปัจจุบันเราเป็นอย่างไร สิ่งที่เราต้องการเป็นอย่างไร และ เราจะทำให้ถึงสิ่งที่ต้องการอย่างไร (Erdogen, 2010) ประโยชน์ของแนวคิดนี้คือทำให้เราทราบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เราจะแก้ไขปัญหาอย่างไรและจะ

เตรียมการวางแผนสำหรับโปรแกรมหรือโครงการใหม่อย่างไร แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นที่นิยมในการศึกษาความสามารถของบุคคลและนำไปสู่การวางแผนเพื่อพัฒนาความสามารถต่อไปตามที่กล่าวมาข้างต้นถึงปัญหาด้านความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการและหลักการของการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีความเหมาะสมในการประเมินความสามารถที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนำไปสู่การวางแผนเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการ

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปางดังเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในพื้นที่ดังกล่าวได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อวิเคราะห์ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการศึกษาความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการของชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สามารถนำไปจัดกิจกรรมฝึกภาษาให้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า เช่น การฝึกภาษาอังกฤษโดยเน้นการอธิบายสภาพสินค้าและบริการ โดยเฉพาะการฝึกผ่านทักษะการพูดและฟัง หรือ การแสดงบทบาทสมมุติ แสดงละคร เป็นต้น อันจะเป็นการสนับสนุนกิจการการขายสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยวในตลาดชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่องการศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปางเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านการสื่อสารผ่านถ้อยคำ หรือวัจนภาษา (Verbal Communication) ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปางเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจึงมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ประกอบการร้านค้าและบริการ ย่านชุมชนกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปางซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การให้บริการ เช่น หอพัก/อพาร์ทเมนท์ ขายมือถือ/ซ่อมมือถือ/เขียนป้ายโฆษณา ร้านซ่อมรถ ร้านเสริมสวย/ตัดผมชาย ตัด/เย็บเสื้อผ้า ร้านซักอบรีด ร้านจัดดอกไม้/ตัดขนสุนัข ร้านนวดแผนไทย และมีการค้าขายผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าต่าง ๆ ได้แก่ ขายของชำ ชายเสื้อผ้า ขายผ้า/นิตติ้ง ขายอาหาร/เครื่องดื่ม ขายยาแผนปัจจุบัน/ยาแผนโบราณ ขายกระเป๋า/ปลาสวยงาม/อุปกรณ์ก่อสร้าง ขายอุปกรณ์การนวด/สุรา-บุหรี่ เป็นต้นรวมจำนวน 700 ร้าน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างใน

ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, 2545 : 103) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 99 ร้าน ใช้ตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการ เฉพาะที่เป็นอาคารร้านค้าถาวร

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษา เรื่อง ความต้องการของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านการสื่อสารผ่านถ้อยคำหรือวัจนภาษา (Verbal Communication) โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเป็นรายข้อว่า แต่ละคำถามมีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะกลุ่ม โดยใช้เกณฑ์กำหนดคะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์,2540 : 117) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องตามจุดประสงค์ที่ต้องการนั้นหรือไม่

–1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องตามตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

นำผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ในแต่ละข้อนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้สูตร IC โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มาปรับปรุงแก้ไขนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกับผู้ประกอบการร้านค้าและบริการที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่นอกเขตชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ร้าน นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน และทำการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

2. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)

นำแบบสอบถามความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านการสื่อสารผ่านถ้อยคำ หรือวัจนภาษา (Verbal Communication) ของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปางมาหาค่าอำนาจจำแนก โดย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (สุณี รักษาเกียรติ,2539 : 117) เลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป สรุปได้ดังนี้ ความต้องการของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านการสื่อสารผ่านถ้อยคำ หรือวัจนภาษา จำนวน 30 ข้อ เลือกคำถามเหลือ 23 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

3. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

นำแบบสอบถามความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านการสื่อสารผ่านถ้อยคำของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปางหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ,2538 : 200) สรุปได้ดังนี้ ความต้องการของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านการสื่อสารผ่านถ้อยคำ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา กลุ่มผู้ให้บริการ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการ แบ่งออกเป็น 23 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการใช้วัจนภาษาเพื่อให้ผู้ตอบได้พิจารณาตามความคิดเห็นที่เป็นจริงในการให้บริการลูกค้า มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ผู้ตอบแสดงความต้องการ 3 ระดับ คือ ความต้องการมาก ความต้องการปานกลาง และความต้องการน้อย

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านการสื่อสารผ่านถ้อยคำ หรือ วัจนภาษา (Verbal Communication) ของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สรุปผลดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ สถานะของผู้ประกอบการ ประเภทของกิจการ วุฒิการศึกษา และอายุ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	21	21.21
หญิง	78	78.79
สถานะของผู้ประกอบการ		
นักศึกษา	23	23.23
ประชาชนทั่วไป	76	76.77
ประเภทของกิจการ		
ร้านขายของ	37	37.37
ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม	14	14.14
ร้านบริการ/ซ่อม	27	27.28
ร้านเสริมสวย/ตัดผมชาย	12	12.12
อาพาร์ทเม้นท์/เกสต์เฮ้าส์	9	9.09
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	53	53.54
ปริญญาตรี	41	41.41
สูงกว่าปริญญาตรี	5	5.05
อายุ		
20–40 ปี	26	26.26
41 ปีขึ้นไป	73	73.74

จากตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.21และเป็นเพศหญิง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 78.79

ด้านสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานะเป็นนักศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23.23 และมีสถานะประชาชนทั่วไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 76.77 ตามลำดับ

ด้านประเภทของกิจการร้านขายของมีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ37.37 ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.14 ร้านบริการ/ซ่อม จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.28 ร้านเสริมสวย/ตัดผมชาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.12 และอาพาร์ทเม้นท์/เกสต์เฮ้าส์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53.54 วุฒิปริญญาตรี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.41 และวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.05 ตามลำดับ

ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 20–40 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.26 และอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 73.74 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านทักษะการสื่อสารด้านการพูด

ทักษะการสื่อสารด้านวัจนภาษา ด้านการพูด	ค่าเฉลี่ย($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความต้องการ
1. กิจกรรมการฝึกโครงสร้างภาษา	2.14	0.85	ปานกลาง
2. กิจกรรมการแสดงออกโดยการการพูดบรรยายสินค้าและบริการ	2.64	0.52	มาก
3. กิจกรรมการมีส่วนร่วม			
3.1 กิจกรรมการอภิปรายที่มีการชี้แนะ	2.90	0.30	มาก
3.2 กิจกรรมการพูดสนทนาโต้ตอบโดยผ่านการบันทึกเทป	1.19	0.39	น้อย
3.3 กิจกรรมการสังเกต เช่น พฤติกรรมการทักทายเจ้าของภาษาจะทักทายกันเมื่อไรและอย่างไร	2.57	0.50	มาก
รวมทั้งหมด	**2.28**	**0.51**	**ปานกลาง**

จากตาราง 2 พบว่าความต้องการใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะการพูดของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.28 ,SD = 0.51) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการมีความต้องการอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ 2 กิจกรรมการแสดงออกโดยการพูดบรรยายสินค้าและบริการ ($\bar{x}$ = 2.64, SD = 0.52) ข้อ 3.1 กิจกรรมการอภิปรายที่มีการชี้แนะ ($\bar{x}$ = 2.90, SD = 0.30) และข้อ 3.3 กิจกรรมการสังเกต เช่น พฤติกรรมการทักทายเจ้าของภาษาจะทักทายกันเมื่อไรและอย่างไร ($\bar{x}$ = 2.57, SD = 0.50) รองลงมา ระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 1 กิจกรรมการฝึกโครงสร้างภาษา ($\bar{x}$ = 2.14 ,SD = 0.85) และกิจกรรมที่อยู่ระดับน้อย คือ และข้อ 3.2 กิจกรรมการพูดสนทนาโต้ตอบโดยผ่านการบันทึกเทป ($\bar{x}$ = 1.19,SD = 0.39) 9ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านทักษะการสื่อสารด้านการฟัง

ทักษะการสื่อสารด้านวัจนภาษา ด้านการฟัง	ค่าเฉลี่ย($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความต้องการ
1. กิจกรรมการฟังคำศัพท์ที่ใช้ในการเรียนการสอน			
1.1 การถามคำถามและกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนองอย่างเหมาะสม	2.54	0.77	มาก
1.2 การฟังการบอกแนวทางในการปฏิบัติ	2.78	0.42	มาก
1.3 การอธิบายภาพ	2.84	0.37	มาก
1.4 การเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	2.61	0.69	มาก
2. กิจกรรมการฟังเพื่อความเข้าใจ			
2.1 ฟังเพื่อนคนอื่นถามคำถามสรุปเรื่อง	2.57	0.73	มาก
2.2 เล่าเรื่องต่างๆเป็นภาษาอังกฤษ	2.13	0.68	ปานกลาง
3. กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการแสดงออก			
3.1 การสนทนาต่างๆ	2.84	0.37	มาก
4. กิจกรรมการฟังคำบรรยาย			
4.1 ฟังคำบรรยายของบุคคลภายนอก	2.45	0.71	มาก
4.2 ฟังบทเรียนจากเทป	1.97	0.88	ปานกลาง
4.3 ฟังเพลง	2.46	0.74	มาก
4.4 ฟังปาฐกถา	1.09	0.29	น้อย
5. กิจกรรมการดูภาพยนตร์			
5.1ดูภาพยนตร์จากสื่อที่จัดขึ้นเพื่อสอนภาษาอังกฤษ	2.82	0.48	มาก
5.2 ดูภาพยนตร์จากโปรแกรมภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์	1.96	0.40	ปานกลาง
6. กิจกรรมการให้สัมภาษณ์ชาวต่างชาติที่อยู่ในชุมชน	1.32	0.53	น้อย
7.กิจกรรมการเข้าร่วมอื่นๆ			
7.1 การเข้าร่วมการบรรยาย	1.26	0.44	น้อย
7.2 การเข้าร่วมการประชุมปฏิบัติการ	1.90	0.50	ปานกลาง
7.3 การเข้าร่วมชมรมภาษา หรือการประชุมต่างๆที่ใช้ภาษาอังกฤษ	1.15	0.36	น้อย
7.4 การเล่นเกมภาษาอังกฤษ	2.70	0.50	มาก
รวมทั้งหมด	**2.20**	**0.47**	**ปานกลาง**

จากตาราง 3 พบว่า ความต้องการใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟังของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.20 ,SD = 0.47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ประกอบการร้านค้า

และบริการมีความต้องการอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 1.1 การถามคำถามและกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนองอย่างเหมาะสม ($\bar{x}$ = 2.54 ,SD = 0.77) ข้อ 1.2 การฟังการบอกแนวทางในการปฏิบัติ ($\bar{x}$ = 2.78 ,SD = 0.42) ข้อ 1.3 การอธิบายภาพ ($\bar{x}$ = 2.84 ,SD = 0.37) ข้อ 1.4 การเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ($\bar{x}$ =2.61 ,SD = 0.69) ข้อ 2.1 ฟังเพื่อนคนอื่นถามคำถามสรุปเรื่อง ($\bar{x}$ =2.57 ,SD = 0.73) ข้อ 3.1 การสนทนาต่างๆ ($\bar{x}$ =2.84 ,SD = 0.37) ข้อ 4.1 ฟังคำบรรยายของบุคคลภายนอก ($\bar{x}$ =2.45 ,SD = 0.71) ข้อ 4.3 ฟังเพลง ($\bar{x}$ =2.46 ,SD = 0.74) ข้อ 5.1 ดูภาพยนตร์จากสื่อที่จัดขึ้นเพื่อสอนภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ =2.82 ,SD = 0.48) และข้อ 7.4 การเล่นเกมภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ =2.70 ,SD = 0.50) รองลงมา ระดับปานกลาง จำนวน 4 ข้อ คือ ข้อ 2.2 เล่าเรื่องต่างๆเป็นภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ =2.13 ,SD = 0.68) ข้อ 4.2 ฟังบทเรียนจากเทป ($\bar{x}$ =1.97 ,SD = 0.88) ข้อ 5.2 ดูภาพยนตร์จากโปรแกรมภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์ ($\bar{x}$ =1.96 ,SD = 0.40) และข้อ 7.2 การเข้าร่วมการประชุมปฏิบัติการ ($\bar{x}$ =1.90 ,SD = 0.50) และกิจกรรมที่อยู่ระดับน้อย จำนวน 4 ข้อ คือ ข้อ 4.4 ฟังปาฐกถา ($\bar{x}$ =1.09 ,SD = 0.29) ข้อ 6 กิจกรรมการให้สัมภาษณ์ชาวต่างชาติที่อยู่ในชุมชน ($\bar{x}$ = 1.32 ,SD = 0.53) ข้อ 7.1 การเข้าร่วมการบรรยาย ($\bar{x}$ = 1.26 ,SD = 0.44) และ ข้อ 7.3 การเข้าร่วมชมรมภาษา หรือการประชุมต่างๆที่ใช้ภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ = 2.70 ,SD = 0.50) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านการสื่อสารผ่านถ้อยคำของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคือฟแมน (Kaufman : 32, อ้างถึงในไสว เครือรัตนไพบูลย์. 2555 :13) กล่าวถึง ความต้องการว่า หมายถึง ช่องว่าง (Gap) ระหว่างผลผลิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับผลผลิตที่เราต้องการโดยนำช่องว่างที่ได้รับมาจัดลำดับความสำคัญ แล้วเลือกสิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นความต้องการที่ต้องกระทำก่อน ซึ่งความต้องการเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความประสงค์ที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นความต้องการไม่มีวันสิ้นสุดโดยเริ่มจากระดับต่ำไประดับสูง สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารผ่านถ้อยคำซึ่งได้เรียงลำดับความต้องการ ดังมีประเด็นที่สำคัญควรนำมาอภิปราย โดยผู้ศึกษาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการมีความต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านวัจนภาษาโดยใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะการพูดโดยรวมในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ กิจกรรมการแสดงออกโดยการพูดบรรยายสินค้าและบริการอยู่ระดับมาก รองลงมาคือกิจกรรมการมีส่วนร่วมและกิจกรรมการฝึกโครงสร้างภาษาอยู่ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการร้านค้าและบริการย่านกาดกองต้าได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ คือภาษาไทยเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่จะใช้คำแสดงการปฏิเสธเพียงคำว่า no และ not รูปแบบประโยคคำถามที่ต้องตอบด้วย Yes/No โดยไม่มีการวางกริยาช่วยไว้หน้าประธาน ไม่ถูกหลักไวยากรณ์ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะการพูดให้สามารถสื่อสารกับลูกค้าได้ถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับ นันทิยา แสงสิน (2543) ได้กล่าวถึงกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการพูดว่ามีองค์ประกอบ คือ กิจกรรมการฝึกโครงสร้างภาษา (Linguistically Structured Activities) กิจกรรมการแสดงออก (Performance Activities) และกิจกรรมการสังเกต (Observation Activities) ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนฝึกพูดจะต้องถูกต้อง สมจริงและน่าสนใจ อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบรรยายสินค้าและบริการได้

จากการศึกษาครั้งนี้พบด้วยว่า ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการมีความต้องการใช้ทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้านวัจนภาษาด้านการฟังโดยใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟังโดยรวมในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการแสดงออก รองลงมาเป็นกิจกรรมการฟังคำศัพท์ กิจกรรมการดูภาพยนตร์และกิจกรรมการฟังคำบรรยาย และกิจกรรมการเข้าร่วมอื่น ๆ ส่วนกิจกรรมที่พบน้อยที่สุดคือกิจกรรมการให้สัมภาษณ์ชาวต่างชาติที่อยู่ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสุมิตรา อังวัฒนกุล (2537:160) ได้เสนอกิจกรรมในการสอนทักษะการฟังไว้ ดังนี้ 1. ให้ฟังคำสั่งที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น การถามคำถาม 2. ให้ฟังเพื่อนคนอื่นถามคำถาม สรุปเรื่อง หรือเล่าเรื่องต่างๆเป็นภาษาอังกฤษ 3.ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมุติ แสดงละคร หรือการสนทนาต่างๆ 4.ให้เล่นเกมภาษาอังกฤษ 5.ให้ฟังคำบรรยายของบุคคลภายนอก หรือฟังบทเรียนจากเทป ฟังเพลงหรือปาฐกถาต่างๆ 6.ให้ดูภาพยนตร์ โดยเฉพาะที่จัดทำขึ้นเพื่อการสอนภาษาอังกฤษ และจากโปรแกรมภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์ 7.ให้สัมภาษณ์ชาวต่างชาติที่อยู่ในชุมชน 8.ให้เข้าร่วมการบรรยาย การประชุมปฏิบัติการ ชมรมภาษาหรือการประชุมต่างๆที่ใช้ภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าและบริการมีความต้องการใช้ทักษะภาษาอังกฤษในด้านทักษะฟัง–พูดโดยรวมระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากปัญหาที่ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการมีความกล้าในการสื่อสารกับชาวต่างประเทศน้อย และกลัวว่าจะสื่อสารกันไม่เข้าใจ สอดคล้องกับ จิตร์ลดา บุญใจเพ็ชร (2535) ที่ศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานเคาน์เตอร์ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข และพบว่าปัญหาที่พนักงานประสบมากที่สุดอันดับแรกคือ ปัญหาที่เกิดจากการฟังและการพูด ได้แก่การไม่คุ้นเคยกับสำเนียงของผู้รับบริการชาวต่างประเทศ และปัญหาที่เกิดจากพนักงานไม่สามารถพูดสื่อสารโต้ตอบเป็นภาษาอังกฤษได้

จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการร้านค้าและบริการในชุมชนกาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารโดยรวมในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากความกลัวการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นประเด็นของคนไทยทั่วไปในการใช้ภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการร้านค้าและบริการเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการพัฒนาทักษะการสื่อสาร เนื่องจากจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชน และพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการร้านค้าและบริการเองให้สามารถแข่งขันได้ทัดเทียมกับชุมชนอื่น ๆ และหากมีการนำงานวิจัยนี้ไปขยายผลสู่การปฏิบัติ ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการฝึกทักษะการพูดและฟัง หรือการแสดงบทบาทสมมุติ แสดงละคร เพื่อขายสินค้าของผู้ประกอบการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2557). **“แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ,”** *นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท. (2557). **ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยว**.สืบค้นจาก http://www.tatnewsthai.org/.

กิตติศักดิ์ เฮงษฎีกุล.(2552). **กาดกองต้า ย่านเก่าเล่าเรื่อง เมืองลำปาง.** กาดกองต้าพิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี:มติชน

จิตรลดา บุญใจเพ็ชร.(2535).**ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานเคาน์เตอร์ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร : ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นันทิยา แสงสิน. **กลวิธีการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา.** เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์.(2556). **บทความตีพิมพ์สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.**[online]. สืบค้นได้ที่ http://tdri.or.th/tdri-insight/yongyuth-300-baht-news-release/

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. (2539). **การวิเคราะห์ข้อมลทางสถิติสำหรับการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: เทพนิมิตการพิมพ์

สุมิตรา อังวัฒนกุล.(2540). **วิธีการสอนภาษาอังกฤษ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

EF Education First.(2011) . **EF English Proficiency Index**.Seoul : EF International Academy.

Erdogen, M. (2010).**Sustainability in higher education: A needs assessment on a course "Education and awareness for sustainability".** Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching,11(1): 1-20.

Kaufman, R. & English, F.W. (1981*).* **Needs assessment: Concepts and application.** Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.Educational and Psychological Measurement, 30(3),** pp. 607-610./

การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำเกี้ยวบ่าวสาวจังหวัดน่าน : รูปแบบ โครงสร้างทางภาษา ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม

An Analytical Study on Wooing Statement in Nan province: Forms,Structure of Language,Social and Cultural Relationship

ปิยะฉัตร ดีสีใส[1*] และ สิงห์คำ รักป่า[2]

Piyachut Deeseesai[1*] and Singkham Rakpa[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาษาและลักษณะคำเกี้ยวบ่าวสาวจังหวัดน่านตามรูปแบบวรรณกรรมร้อยกรองล้านนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาษาและสังคมที่มีต่อวัฒนธรรมของคนในล้านนา โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ ใช้เครื่องบันทึกเสียงในการเก็บรวบรวมข้อมูลและถอดคำพูดเพื่อนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะภาษาของคำเกี้ยวบ่าวสาวจังหวัดน่าน มีรูปแบบเป็นคำค่าวคำเครือ หรือบทร้อยกรองที่มีเสียงสัมผัสระหว่างวรรคแบบร่ายหรือกลอน และบังคับเสียงวรรณยุกต์เป็นหลัก โครงสร้างของภาษามีการใช้คำในลักษณะการเล่นเสียงหนักเบาปรากฏให้เห็นเป็น 3 ลักษณะ คือเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ รูปแบบที่นิยม แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้ว รูปแบบที่ส่งสัมผัสด้วยลีลาร่ายหรือกลอน รูปแบบของค่าว และรูปแบบที่ผสมผสานกันระหว่างภาษาพูด กับการส่งสัมผัสแบบร่ายหรือกลอน และการจัดจังหวะของเสียงสูงต่ำแบบค่าว ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของคำเกี้ยวบ่าวสาว มีลักษณะลำดับขั้นตอนการสนทนาการแสดงออกในเนื้อหาที่สะท้อนถึงสภาพชีวิตของคนน่านที่อยู่ในสังคมเกษตรกรรมที่มีระบบการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองมาแต่อดีต ที่จะต้องต่อสู้ด้วยความขยันขันแข็ง ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ แต่เดิมอยู่กันอย่างเรียบง่ายในกรอบของประเพณี ที่มีจารีตและขนบธรรมเนียมท้องถิ่นคอยควบคุม ให้ผู้คนอยู่กันอย่างสงบสุข

คำสำคัญ: บ่าว สาว คำเกี้ยว รูปแบบและโครงสร้างภาษา

Abstract

This purpose of study is to study the language and style of young people' words (courtship) in Lanna Literature and to analyze the relationship of language with society and the culture of people. The field work data (interview) were collected from 5 informants by using a recorder and transcribed them into written form for analysis. From the study, it was found that patterns of words are in the form of riddle, spoonerism, and candid.

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : seedchew22@gmail.com

Popular styles are divided into 4 namely; prose style or plain speech, patterns performed with cast or verse style, patterns of northern rhyme that touched with prose or poem as well as patterns that mixed between common speech and prose or poem, and the rhythm of high-low rhyme scheme. The relationship of language, society and Cultural with wooing , features sequence, dialogueand expression in content that reflects lifestyle in rural society traditionally) it was simply in the context of traditional customs and local customs.Let peoplr live peacefully.

Keywords: Baao, Saao, Wooing, Structure forms

บทนำ

เมืองน่านในสมัยก่อนมีเรื่องกล่าวขานกันว่าเป็นบ้านเมืองดอย มีเสือชุกชุม สร้างความขยาดหวาดกลัวแก่คนต่างถิ่นและชาวบ้านเมืองน่านเอง จนมีคำเล่าขานตั้งแต่สมัยรุ่นปู่รุ่นย่าว่า หากข้าราชการคนใดถูกย้ายมายังเมืองนี้เท่ากับได้รับการลงโทษขั้นเนรเทศเลยทีเดียว ผู้คนสมัยก่อนมีความรู้สึกว่าเมืองน่านเป็นจังหวัดที่อยู่ไกลแสนไกลสุดหล้าฟ้าเขียว และเป็นเมืองสวยงามน่าอยู่ บ้านเมืองสงบสุข มีพืชพันธุ์และป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีวัฒนธรรมและประเพณีความเป็นอยู่แบบโบราณ (ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 1996, หน้า 3) และจะเรียกตนเองว่าเป็นคนเมือง

คนล้านนามักเรียกตนเองว่า คนไท หรือคนไต ซึ่งอาจจะเรียกชื่อนี้ควบคู่ไปกับชื่ออื่น เช่น คนโยน คนยวน แต่ชื่อที่รู้จักกันดีและเรียกมาจนถึงปัจจุบันคือ คนเมือง (อรุณรัตน์ วิเชียร, 2524, หน้า37-42)

จิตร ภูมิศักดิ์ อธิบายว่า คำว่า คนเมือง เป็นคำที่ชาวล้านนาคิดว่า คำว่า ไทย(ยวน) ซึ่งเป็นคำเรียกชื่อของตนเองมาตั้งแต่ดั้งเดิมที่ใช้ร่วมกับคนไทกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ ไทเขิน ไทลื้อ ไทโหลง (ไทใหญ่) ฯลฯ เมื่อผ่านการเป็นเมืองขึ้นของพม่าและมาตกเป็นเมืองขึ้นของสยามอีก ชาวล้านนารู้สึกว่าคำว่า ไท หรือ ไต นั้นไม่เพราะเสียแล้ว เพราะแม้แต่ไทยด้วยกันก็ดูถูกกันเอง พม่าก็ดูถูกไท จึงเรียกตนเองว่า คนเมือง คงจะดีกว่าเพราะเป็นการประกาศว่าตนนั้นเป็นชาวเมืองไม่ใช่คนป่าคนดอย(จิตร ภูมิศักดิ์, 2533, หน้า 573-574)

เมืองน่านในอดีตเป็นนครรัฐขนาดเล็กริมแม่น้ำน่าน ในความเป็นเมืองเล็กงดงามด้วยสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา ยังสะท้อนให้เห็นการผสมผสานทางศิลปวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทั้งด้านการเมือง การปกครอง ศาสนา รวมทั้งวิทยาการด้านต่างๆ กับกรุงสุโขทัย ล้านนา พุกาม และล้านช้าง โดยยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นพื้นถิ่นน่านไว้ได้อย่างสง่างาม ความเป็นน่านยังบ่งบอกลักษณะประเพณีที่สืบทอดมาแบบยาวนานอันได้แก่พิธีสืบชะตา เป็นประเพณีโบราณ มักทำในโอกาสต่างๆ เช่นวันเกิดอายุครบรอบ ฟื้นจากการเจ็บป่วย การสืบชะตาถือเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นสิริมงคล ขับไล่สิ่งเลวร้ายให้ผ่านพ้นไปงานนมัสการพระธาตุเบ็งสกัด อำเภอปัว เทศกาลผ่อดอกชมพูภูคาอุทยานแห่งชาติดอยภูคา งานประเพณีสงกรานต์และนมัสการสรงน้ำพระเจ้าทองทิพย์ จัดขึ้นในวันที่ 13 เมษายน งานประเพณีนมัสการ สรงน้ำพระเจ้าทองทิพย์ วัดสวนตาล อำเภอเมือง ช่วงเทศกาลสงกรานต์ 12-15 เมษายน งานประเพณีหกเป็งไหว้สามหาธาตุแช่แห้ง จัดขึ้นระหว่างขึ้น 11-15 ค่ำ เดือน 4 เดือน 6 เหนือ ตรงกับวันเพ็ญเดือน 4 ภาคกลาง ประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม มีการจุดบ้องไฟถวายเป็นพุทธบูชาและงานประเพณีนมัสการพระธาตุเขาน้อย ในวันเพ็ญเดือน 8 เหนือ (ตรงกับวันเพ็ญเดือน 6 ภาคกลาง ประมาณเดือน พฤษภาคม) มีงานนมัสการพระธาตุเขาน้อย และมีการจุดบ้องไฟถวายเป็นพุทธบูชางานตานก๋วยสลาก งานแห่ค้วตานหรือครัวทานราวกลางเดือนตุลาคม หรือ ช่วงต้นเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ทานสลาก หรือก๋วยสลากเป็นประเพณีเก่าแก่ที่มีมา

ตั้งแต่ครั้งพุทธกาล สำหรับชาวเหนือถือว่าเป็นประเพณีทำบุญกลางบ้านที่ยิ่งใหญ่และสำคัญเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น งานแข่งเรือประเพณีฉลองงาช้างดำจังหวัดน่าน กลางเดือนตุลาคม หรือต้นเดือนพฤศจิกายนทุกปี ประเพณีแข่งเรือเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมานานจัดในหน้าน้ำ ต่อมาในปี พ.ศ. 2479 ได้จัดให้มีการแข่งเรือในงานทอดกฐินสามัคคีเทศกาลส้มสีทองและงานกาชาดจังหวัดน่าน

เมืองน่านเป็นหนึ่งที่โดดเด่นในด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดวาอารามในจังหวัดน่าน วัดภูมินทร์เป็นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีตำนานของงานจิตรกรรมฝาผนังตำนานแห่งการเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาวจากภาพปู่ม่านย่าม่าน จิตรกรรมกระซิบรัก ได้รับการยกย่องว่าเป็นภาพที่สมบูรณ์แบบที่สุดทั้งด้านองค์ประกอบและอารมณ์เวลาเราพูดถึงอนุสรณ์แห่งความรัก เราก็มักจะนึกไปถึงตำนานรักคลาสสิคแสนโรแมนติก เรานึกถึงเมืองเวโรนาในอิตาลีเมื่อคิดถึงโรมิโอและจูเลียต หรืออีกหลายๆ สถานที่ หลายๆ เมืองที่อยู่ไกลตัวเราออกไป จนเรามองข้ามหรือนึกไม่ถึงว่าในเมืองไทยของเรานี่แหละ ที่ยังมีอนุสรณ์แห่งตำนานรักอมตะ ให้เราได้ตามไปชื่นชมแบบประทับใจไม่แพ้เมือง นอกจากคำกล่าวที่กล่าวถึงในภาพจิตรกรรมปู่ม่านย่าม่าน

“คำฮักน้อง กูปี้จักเอาไว้ในน้ำก็กลัวหนาว
จักเอาไว้พื้นอากาศกลางหาว ก็กลัวหมอกเหมยซอนดาวลงมาคะลุม
จักเอาไปใส่ในวังข่วงคุ้ม ก็กลัวเจ้าปะใส่แล้วลู่เอาไป
ก็เลยเอาไว้ในอกในใจตัวชายปี้นี้ จักหื้อมันไห้อะฮิอะฮี้
ยามปี้นอนสะดุ้งตื่นเววา...”(สมเจตน์ วิมลเกษม, 2526, หน้า 3)

วรรณกรรมล้านนาเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีความเด่นคือการใช้ภาษาประจำถิ่น (ลมูล จันทร์หอม, 2538, หน้า 7) วัฒนธรรมของชาวล้านนาที่นิยมการใช้คำพูดที่จะต้องมีศิลปะในการสนทนาระหว่างหนุ่มสาวก็คือ คำเกี้ยวบ่าวสาวหรือการเกี้ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว มักจะเป็นวัฒนธรรมที่ปรากฏในการแอ่วสาว คือ การไปจีบผู้หญิงชายหนุ่มหรือบ่าวจะเดินทางไปแอ่วผู้หญิงหรือสาวตั้งแต่เวลา 1 ทุ่มเป็นต้นไป ไม่ไปช่วงหัวค่ำ เพราะเกรงว่าจะเหยียบถ้วยน้ำพริก คือไปพบช่วงที่ครอบครัวสาวกำลังรับประทานอาหารเย็น (สงวน โชติสุขรัตน์, 2511, หน้า 76) การอยู่นอกของฝ่ายหญิงคือการที่สาวๆออกมานั่งทำงานบ้านเพื่อรอรับแขกหรือรอบ่าวที่จะมาแอ่ว (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2532 ,หน้า 19) บางครั้งสาวๆ อาจจะรวมกลุ่มอยู่ด้วยกัน 2-3 คน ตำข้าวที่ โรงมอง (โฮงมอง) คือโรงครกกระเดื่อง โดยมีเพื่อนสาวมาช่วยตำ เพราะการตำข้าวต้องใช้คนช่วยอย่างน้อย 2 คน คนหนึ่งตำ คนหนึ่งคอยคนข้าวในครก การตำข้าวบางทีอาจจะไม่ตำเป็นจังหวะสม่ำเสมอเรียกว่า แดะหางมอง เมื่อบ่าวได้ยินสียง ก็จะเข้ามาพูดคุย และมาช่วยตำ เรียกว่า แอ่วสาวตำข้าว (ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์)

บ่าวแอ่วสาว อาจจะไปคนเดียวหรือไปกันเป็นกลุ่ม บางคนอาจจะมีเครื่องดนตรีติดตัวไป เช่น พิณเปี๊ยะ ซึง สะล้อ ในระหว่างเดินทางอาจจะจ๊อย ขับกลอนจีบสาวแบบล้านนาไปในระหว่างเดินทาง เช่น

สาวเหยสาว อ้ายมาฟู่น้อง หวังเป็นคู่ป้อง รอมแพง
ยามเดือนส่องฟ้า ดาวก็ดับแสง พี่เหลียวคอยแยง เคหาแห่งเจ้า
พี่บ่ฮักไผ เท่านายน้องเหน้าในโขงชมพู โลกนี้

หรืออีกบทหนึ่งกล่าวว่า

ดึกมาจ้อยร้อย น้ำย้อยปลายกลอนบ่าวน้อยเตียวกอง (ถนน)น้องหยังบ่เอิ้น
หรือเมื่อหญิงสาวไม่ต้อนรับ ดับไฟรีบเข้าห้องไปนอน บ่าวก็จะขับจ้อยประชดประชันว่า
สาวหลับเจ๊า กินขี้หมากอง บ่าวเฒ่าเตียวกอง กินจิ้นไก่ต้ม

การไปแอ่วสาว ส่วนมากบ่าวจะไปแอ่วสาวต่างหมู่บ้าน ต่างตำบล กล่าวคือไม่นิยมแอ่วสาวในหมู่บ้านเดียวกัน เพราะรู้นิสัยใจคอ และเห็นหน้ากันทุกวัน ดังนั้นหนุ่มๆ จะผูกมิตร กับหนุ่มหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อสืบว่าสาวเรือนไหนอยู่นอก คนไหนสวย คนไหนพูดจาดี รวยหรือจน และก็ให้ข้อมูลสาวหมู่บ้านตัวเองเป็นการตอบแทน การแอ่วสาวในช่วงแรกๆ อาจไปกัน 2-3 คน ในกลุ่มมักจะมีคนใจกล้า นำทางเข้าไปพูดคุยก่อน ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีคารมดี ที่เรียกว่าแอ่วสาว

การแอ่วสาวในหมู่บ้านที่ห่างไกล ชายหนุ่มจำเป็นต้องพกอาวุธเพื่อป้องกันตัว เช่น “มีดซุย” หรือ “ดาบ” เพื่อป้องกันตัวระหว่างเดินทาง แต่เมื่อไปถึงบ้านสาวจะต้องนำอาวุธเหล่านั้นซ่อนไว้ข้างล่าง ตามโคนต้นไม้ พุ่มหญ้า ไม่นำติดตัวขึ้นบ้านสาว เพราะถือว่าไม่สุภาพ และไม่ให้เกียรติแก่สาว(ศรีเลา เกษพรหม, 2544, หน้า 43)การแอ่วสาวของหนุ่มๆชาวล้านนาไม่ใช่ว่าจะไปกันทุกคืน วันที่ยกเว้นไม่ไปก้คือ “วันตำเฮียง”(เฮียง=เรียง) หมายถึงคืนก่อนวันพระ และวันพระก็ไม่นิยมแอ่วสาวเช่นกัน (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2532 ,หน้า 25)

แต่เนื่องจากปัจจุบันนี้ การแอ่วสาวของชาวล้านนาได้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงอาจเนื่องจากว่าในโลกยุคปัจจุบันเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้หนุ่มสาวจีบกันทางโทรศัพท์ ไม่จำเป็นจะต้องเดินไปเที่ยวยามค่ำคืน แต่สิ่งที่น่าตกใจนั้นคือคำเกี้ยวบ่าวสาวของจังหวัดน่านไม่มีใครสืบทอดหรือได้รับการถ่ายทอดจากผู้ทำอีกไม่นานสิ่งเหล่านี้ก็อาจเลือนหายไป

จากสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาเชิงวิเคราะห์คำเกี้ยวบ่าวสาวจังหวัดน่าน : รูปแบบโครงสร้างทางภาษา,ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อจะได้รวบรวมเนื้อหา, อนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมคำเกี้ยวบ่าวสาวสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาษาและลักษณะคำเกี้ยวบ่าวสาวจังหวัดน่านตามรูปแบบวรรณกรรมร้อยกรองล้านนา
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาษากับสังคมและวัฒนธรรมของคนในล้านนา

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยต่างๆ ในการดำเนินการวิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำเกี้ยวบ่าวสาว โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ประเภท
    - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา
        - 1.1.1 คำเกี้ยวบ่าวสาว
        - 1.1.2 ความสัมพันธ์ของภาษากับสังคมและวัฒนธรรม
    - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
        - 1.2.1 คำเกี้ยวบ่าวสาว
        - 1.2.2 ความสัมพันธ์ของภาษากับสังคมและวัฒนธรรม
2. การรวบรวมข้อมูล

    2.1 เอกสารรวบรวมเอกสารขั้นปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์วิทยากรผู้รู้เกี่ยวกับคำเกี้ยวบ่าวสาวที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในจังหวัดน่านเขตอำเภอเมืองและอำเภอภูเพียง จำนวน 5 คน

2.2 รวบรวมจากเอกสารขั้นทุติยภูมิ ได้แก่ บทความวิชาการ ตำราวิชาการ งานวิจัย เอกสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 รวบรวมเรียบเรียง วิเคราะห์จากเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2.4 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสรุปได้ตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

1. ด้านภาษาและลักษณะคำเกี้ยวบ่าวสาวจังหวัดน่านตามรูปแบบวรรณกรรมร้อยกรองล้านนา

1.1 ลักษณะรูปแบบเฉพาะถิ่นของคำเกี้ยวบ่าวสาวล้านนา จะมีรูปแบบเป็น “ค่าว” หมายถึงบทร้อยกรองที่มีเสียงสัมผัสระหว่างวรรคแบบร่ายหรือกลอนและบังคับเสียงวรรณยุกต์ (สูง-ต่ำ) เป็นหลัก โดยที่นิยมในบทสนทนาส่วนใหญ่นั้นมีความยาว 4 วรรค ซึ่งตัดมาจากบาทที่ 2 หรือวรรคที่ 5-8 ของบทค่าวและบางทีก็อาจเป็น 8 วรรค หรือกล่าวยาวๆ ต่อเนื่องเป็นบทหนึ่งๆ ก็ได้ รูปแบบของคำที่ปรากฏมี 3 รูปแบบคือปริศนาคำทาย คำผวน และตรงไปตรงมา

1.2 ด้านโครงสร้างของภาษามีการใช้คำในลักษณะการเล่นเสียงหนักเบา ปรากฏให้เห็นเป็น 3 ลักษณะ คือเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ การเล่นเสียงสระและพยัญชนะเป็นการเล่นสัมผัสในวรรคเดียวกัน เสียงวรรณยุกต์เป็นการเล่นเสียงของคำเดิม แต่ใช้วิธีการเพิ่มหรือลดระดับเสียงเพื่อให้เกิดความไพเราะ ด้านการเล่นคำมี 3 ลักษณะได้แก่ การซ้ำคำ การซ้อนคำ การหลากคำ การซ้ำคำเพื่อเน้นให้มีความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การซ้อนคำเพื่อให้เห็นความหมายหรือวัตถุประสงค์ของผู้แต่ง และการหลากคำเป็นการใช้ภาษาให้มีความหลากหลายของชาวเหนือเช่นคำว่า “น้อง อีน้อง อีนาย นาถน้อง แม่” เป็นต้น ความรู้แฝงในการพูดจาระหว่างชายหญิงบ่งบอกลักษณะการแสดงคำพูดให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของผู้พูดเพื่อโน้มน้าวใจ โดยธรรมดาบุคคล ที่มีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ มีความรู้จริง มีคุณธรรม และมีความปรารถนาดี ต่อผู้อื่น ย่อมได้รับความเชื่อถือ จากฝ่ายตรงข้าม และเห็นว่าสามารถที่จะฝากผีฝากไข้ได้

1.3 โครงสร้างหรือรูปแบบของคำเกี้ยวบ่าวสาวของล้านนาจังหวัดน่าน จำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1.3.1 รูปแบบที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้วหรือคำพูดธรรมดา แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้งกินใจ ตัวอย่างเช่น

บ่าวถามสาวว่า :น้องกิ๋นเข้ากับอะหยัง

ถ้าสาวตอบว่า :น้องกิ๋นเข้ากับน้ำพริก

(แสดงว่าสาวไม่ชอบ เพราะคำว่า พริก หมายถึง ปิ๊ก แปลว่า กลับ ในภาษาล้านนา)

ถ้าสาวตอบกลับมาว่า :น้องกิ๋นเข้ากับแกงแค

(แสดงว่าสาวชอบ เพราะคำว่า แค แปลว่าแล หมายถึงสาวแลดู ชื่นชอบอยู่นะ)

ถ้าสาวตอบว่า :น้องกิ๋นเข้ากับแก๋งบ่าฟัก

(แสดงว่าสาวมีความรักมาก เพราะว่า ฟัก แปลว่า รัก แสดงว่ามีใจชอบบ่าวที่พูดด้วย)

1.3.2 รูปแบบที่ส่งสัมผัสด้วยลีลาร่ายหรือกลอนมีลักษณะสอดร้อยถ้อยคำแบบเดียวกับการส่งสัมผัสของคำประพันธ์ประเภทร่ายหรือกลอนที่คำนึงถึงจังหวะของเสียงที่สัมผัสคล้องจองกัน ตัวอย่างเช่น

ชาย: สลิดสะลักขึ้นต้นตองเตย อ้ายหยังใคร่เกยพี่น้องบ้านนี้ (เมื่อพูดไปแล้วหากสาวยังไม่พูด บ่าวก็จะพูดต่ออีกว่า) สลิดสะลักขึ้นต้นป่าขาม อ้ายคนบ่งามไผบ่ใคร่อู้

หญิง: บ่งามช่างเต๊อะตาน้องตึงหัน ตามที่มันไม้เท้าคนเหล้ม

ชาย: สลิดสะลักบ้านนี้มีหลาย ดอกบ่าคังบ่าคาย บ้านนายมืดตื้อ คันน้องจะเหน็บ พี่จะเก็บมาหื้อ สองมือตือบ่แป้

หญิง: สลิดสลักบ้านน้องถมเถ สัพพะโกเกไผเทบ่ล้ม

1.3.3 รูปแบบของค่าว เป็นคำประพันธ์ที่มีการส่งสัมผัสแบบร่ายหรือกลอน แต่มีลักษณะเด่นที่มีการกำหนดเสียงสูงต่ำของวรรณยุกต์ ถือเป็นลักษณะเด่นที่ปรากฏในคำอู้บ่าวอู้สาว ลักษณะคำประพันธ์ประเภทค่าวนี้ ยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า คำประพันธ์ประเภทค่าวมีมาตั้งแต่สมัยใด แต่มีข้อสังเกตว่าวรรณกรรมที่แต่งในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะสมัยรัชกาลที่ 4–5 เป็นต้นมา นิยมแต่งเป็นค่าว นอกจากนั้นรูปแบบคำประพันธ์ประเภทค่าวยังมีความสัมพันธ์กับรูปแบบของคำเกี้ยวบ่าวสาวอีกด้วย ตัวอย่างเช่น

เริ่มต้นด้วยบทขับ เข็ม เข็มเล่มเดียวคนใดก็มาเคียวหามสอง..... น้องเห้ย..... บทนี้จะไขกำวอน ฟังเตอะนายมอนคนงามอี่น้อง

ชายถาม : จะถามน้องฮักก่อยยังคนงาม จะซอติดตามคนงามไจไจ
อี่น้องสมพรนายมอนน้องไท้ แม่สร้อยดอกไม้เจ้าอยู่บ้านใด
เจ้าอยู่บ้านใกล้ก่อยว่าบ้านไกล จะถามต่อไปสมพรน้องล้า
ตี่มาแสดงกำจ๋าวันนี้

หญิงตอบ : สมพรข้าเจ้าบ่อได้กินแหนง เจ้าอยู่บ้านหนองแดงแตนห้อง
ตี่ได้มาถามอี่นางนาถน้อง ลั่นติ้งลั่นต้องเขตอำเภอเมือง
อยู่จังหวัดน่านนะน้องผ่านมา มาแอ่วมาไจหานะตี่นี่
หยั่งมาใจ๋ดีบ่อมีไหนเต้าแล้ว

1.3.4 รูปแบบที่ผสมผสานกันระหว่างภาษาพูดธรรมดา กับการส่งสัมผัสแบบร่ายหรือกลอน และการจัดจังหวะของเสียงสูงต่ำแบบค่าว เนื่องจากเป็นบทสนทนาที่ผู้พูดต้องใช้ปฏิภาณในการคิดสรรหาถ้อยคำออกมาอย่างฉับพลัน ดังนั้นคำเกี้ยวสาวจึงมีลักษณะผสมผสานรูปแบบกัน ตัวอย่างเช่น

หนุ่ม เสียดายเพิ่นเคิ้นแท้เน้อ เคิ้นก็เพิ่นตาไหล แสงโคมไฟ ส่งมาทางอ้าย
หนุ่ม เปิ่นฮู้คำกันแห้ง มาเมื่อใกล้แจ้งก็ได้
เปิ่นสั่งกันนอน เปิ่นสอนกันแต้ม
เปิ่นปลูกผักแคบบนหลังคา เมื่อใดก็ได้
สาว ช้างเข้าสวนห้อมย่ำครา ปลาบอกสร้อยกันยอยขาม
ดอกห้อมก็บาน ดอกขามก็หล่น
หนุ่ม อ้ายกลัวเปิ่นจุไปแลกฮ้า จุได้จุเอา จุเมาจุฮัก กลัวเปิ่นจักมีเสียก่อน
หนุ่ม บ่าวคนใดที่ว่าบ่อเอาสาว ลากไปกลางคอง เอาสากมอง ตีหัวเข้าก่า

2. ความสัมพันธ์ของภาษาและสังคมวัฒนธรรมล้านนา

2.1 ความสัมพันธ์ของภาษาและสังคมวัฒนธรรมล้านนา คำเกี้ยวหรือคำค่าวคำเครือมีความสัมพันธ์ 2 ด้านคือ ให้ความเพลิดเพลิน และการแสวงหาคู่ครอง โดยเฉพาะในยุคสมัยที่สังคมชาวบ้านยังไม่มีสิ่ง

บันเทิงใจใหม่ๆ อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันทำให้ต้องการสนทนากันด้วยภาษาพิเศษ และชายจะนิยมเที่ยวหาหญิงสาวในยามค่ำคืนเพราะเสร็จสิ้นจากภาระกิจของการทำงานทั้งสองฝ่าย

2.1.2 ความเพลิดเพลินพบว่า คำเกี้ยวสาวหรือคำค่าวคำเครือมีท่วงทำนองที่ไพเราะอันเกิดจากลีลาของผู้แต่งที่มีการถ่ายทอดด้วยภาษาถิ่นล้านนาเข้าใจง่าย ความงามด้วยโวหารที่มีการเปรียบเทียบอย่างลึกซึ้ง คมคาย และความเพลิดเพลินด้านความประโลมโลก ซึ่งเป็นการระบายอารมณ์สะเทือนใจของผู้แต่ง การชมความงาม การถามเรื่องคู่ เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่ผิดจารีตประเพณี

2.1.2การแสวงหาคู่ หนุ่มๆ ที่ไปเที่ยวหาหญิงสาวในตอนกลางคืน มักจะไปกันเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 3-5 คน โดยมีการเล่นดนตรีหรือขับลำนำเพื่อความสนุกสนานและเป็นการส่งสัญญาณในการเดินทางไปด้วย สาวๆชาวบ้านล้านนาจะนั่งทำงานบนบ้านรอรับแขก เรียกว่าการอยู่นอก บางแห่งหนุ่มๆสาวๆ มักมาชุมนุมกันนั่งทำงานอยู่ลานบ้าน ที่เรียกว่าการอยู่ข่วง งานที่นิยมทำกันคือการทอผ้า ปั่นฝ้าย ดีดฝ้าย ตำข้าว เป็นต้น ซึ่งก็จะทำให้หนุ่มสาวได้พบปะพูดคุยกันได้สะดวกยิ่งขึ้น

การสนทนาด้วย คำเครือนี้มักจะใช้ในโอกาสแรกเริ่มรู้จักกัน เมื่อหนุ่มสาวคุ้นเคยกันหรือหมายปองเป็นคู่รักกันแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาร้อยกรองดังกล่าวอีก เพียงแต่อาจจะมีการนำมากล่าวสอดแทรกบ้างตามนิสัยของกวี เช่น ซอ ในปัจจุบันที่มักพบเห็นและได้ยินได้ฟังกันตามงานต่างๆ ที่นิยม เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งกัน งานทำบุญทั่วไป เป็นต้น

2.2 สังคมและวัฒนธรรมของคำเกี้ยวบ่าวสาว มีลักษณะลำดับขึ้นตอนการสนทนาการแสดงออกในเนื้อหาที่สะท้อนถึงสภาพชีวิตของคนน่านในสังคมเกษตรกรรมที่มีระบบการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองมาแต่อดีต ที่จะต้องต่อสู้ด้วยความขยันขันแข็ง ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ในสังคมชนบทนั้น แต่เดิมอยู่กันอย่างเรียบง่ายในกรอบของประเพณีวัฒนธรรม และมีจารีต และขนบธรรมเนียมท้องถิ่นคอยควบคุม ให้ผู้คนอยู่กันอย่างสงบสุข

ปัจจุบันคำเกี้ยวบ่าวสาวได้พัฒนาจากการสื่อสารกันด้วยภาษาพูดไปสู่การสื่อสารด้วยการการพิมพ์ การเขียน จากกระดาษที่เรียบเรียงเป็นถ้อยคำผ่านสื่อ จากมุขปาฐะสู่นวัตกรรมเทคโนโลยี แต่สิ่งที่หายไปกับกาลเวลาคือภาษาร้อยกรองที่เป็นรูปแบบของ คำค่าวคำเครือ หรือคำหยอกสาว ที่สละสลวย และปัจจุบันที่พบเป็นเพียงบทเจรจาที่นำเอาคำปัจจุบันที่ใช้พูดกันทำให้ผิดเพี้ยนไปและการสืบทอดนั้นยังไม่มีปรากฏว่ามีการส่งเสริมศิลปะการเกี้ยวแบบล้านนาอย่างชัดเจน

สรุปผลและอภิปรายผล

มนุษย์คือสัตว์สังคมที่โดยธรรมชาติต้องมีการอยู่รวมกันและแสดงออกต่อกันในเชิงปฏิสัมพันธ์ในบทบาทหน้าที่ต่างๆ คำเกี้ยวบ่าวสาวก็คือการแสดงออกทางศิลปะอย่างหนึ่งของผู้คนในสังคมที่ผสมผสานข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรมกับจินตนาการของผู้สร้างสรรค์เข้าด้วยการอย่างลงตัวแล้วใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ซึ่งไม่ว่าจะเป็นสังคมวัฒนธรรมในอดีต ปัจจุบันหรือในอนาคตวรรณกรรมย่อมได้รับการสร้างสรรค์และมีสัมพันธภาพกับสังคมและกลุ่มชนเสมอ เพราะ “ตราบใดที่มนุษย์ยังต้องการโลกของจินตนาการเพื่อถ่วงดุลโลกแห่งความเป็นจริง ตราบใดที่มนาย์ยังต้องการโลกศักดิ์สิทธิ์ เมื่อต้องการที่พึ่งทางใจเมื่อมีความทุกข์ หรือเมื่อต้องการรวมพลังกลุ่มชน วรรณกรรมอันเป็นกลไหหนึ่งของวัฒนธรรมก็ยังคงมีความหมายและมีบทบาทในการรับใช้มนุษย์ต่อไป”(ศิริพร ณ ถลาง, 2552, หน้า 479)

เมื่อวรรณกรรมอาศัยข้อมูลภายในสังคมเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ วรรณกรรมจึงเป็นตัวภาพฉายของสังคมวัฒนธรรม การเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาวล้านนา เป็นศิลปะที่ผสมผสานทางข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรม บ่งบอกถึงลักษณะของวิธีการที่สรรค์สร้างความสนุกสนานผ่านวิธีการพูดคุย ตามธรรมเนียมล้านนา

ความเปลี่ยนแปลงเป็นสัจธรรมอย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ เมื่อสภาพสังคมได้แปรเปลี่ยนไป ประเพณีศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากการแอ่วสาวโดยใช้บทสนทนาที่เป็นคำค่าวคำเครือได้เสื่อมสูญไปจากสังคมชาวบ้านแล้ว โดยในอดีตคำเกี้ยวบ่าวสาวมีบทบาทกับช่วงชีวิตหนุ่มสาวชาวบ้านเป็นบทบาทที่สัมพันธ์กับประเพณีการเลือกคู่ครอง การใช้แรงงานและการแสดงออกซึ่งความรื่นเริงบันเทิงใจของหนุ่มสาว แต่ปัจจุบันมีความเจริญทางด้านวัตถุมากมายทำให้ สาวๆชาวบ้านไม่จำเป็นต้องมานั่ง “อยู่นอก” หรือการที่สาวๆ ออกมานั่งทำงานบ้านเพื่อรอรับแขกหรือรอบ่าวที่จะมาแอ่วอีกต่อไป ค่านิยมใหม่ๆทำให้ลบสิ่งเก่าๆเหลือแต่ในความทรงจำของผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้น

อย่างไรก็ดีคำเกี้ยวบ่าวสาวล้านนายังคงมีบทบาทคงเหลืออยู่บ้างในสังคมชาวบ้านในปัจจุบัน แม้ว่าบทบาทจะแปรเปลี่ยนไป กล่าวคือหนุ่มสาวอาจจะใช้เพียงบางโอกาสและเฉพาะหนุ่มสาวที่ช่างจดช่างจำมาพูดเล่นกันแค่สนุกๆเท่านั้น สำหรับผู้สูงอายุเองบทสนทนาเหล่านั้นยังคงเหลืออยู่ในความทรงจำและสามารถถ่ายทอดให้ลูกหลานฟังได้บ้าง ในกรณีที่มีผู้สนใจใคร่รู้แต่ย่อมลืมเลือนไปพร้อมกับกาลเวลา

ในปัจจุบันคำเกี้ยวบ่าวสาวจำมีบทบาทก็คือในรูปแปปที่ปรากฏในการแสดง “ซอ” ซึ่งจะเป็นซอในประเภทเกี้ยวพาราสีกันระหว่างชายหยิงที่เรียกว่า “ช่างซอ” โดยที่ช่างซอจะนำ “คำค่าว”มาสอดแทรกในบทขับร้องและอาจจะกล่าวสนทนาเกี้ยวพากันสลับประกอบในการขับร้องบ้าง ในสังคมล้านนาคำเกี้ยวบ่าวสาวนับวันก็ยิ่งลดน้อยลงไปทุกที เนื่องจากคนรุ่นใหม่มองว่าเป็นสิ่งที่ล้าหลัง และหันไปสนใจดนตรี บทเพลง หรือมหรสพยุคใหม่แทน ภาพประเพณีการอยู่นอกการเกี้ยวพาราสีกันของหนุ่มสาวยังคงเหลือเพียงความงดงามในความทรงจำของผู้สูงอายุและย่อมไม่มีใครฉุดรั้งความเปลี่ยนแปลงได้ ภาพในอดีตจึงเป็นรากเหง้าที่ควรค่าแก่การศึกษา และเพื่อการก้าวอย่างมั่นคงในการเปลี่ยนแปลงใหม่ของสังคม(ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2532, หน้า 186)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวรรณกรรมที่ปรากฏในความเชื่อ หรือปรากฏในพิธีกรรมต่างๆ ของชาวไทยล้านนา
2. ควรที่จะมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมมุขปาฐะที่ปรากฏในชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดน่านว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร และสะท้อนถึงวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.สิงห์คำ รักป่า อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำกระบวนการศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ประสิทธิประสาทความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ด้วยจิตใจที่เมตตากรุณา

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาภาษาไทย ทุกๆท่านที่ได้ให้คำปรึกษาในการจัดทำและค้นคว้างานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณพ่อแม่ สามี และลูกชายที่เป็นกำลังใจให้เสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา อินทรสุนานนท์. (มปป). **สารานุกรมดนตรีและเพลงไทย. กรุงเทพฯ:** พ.ศ.พัฒนจำกัด.

จิตร ภูมิศักดิ์. (2533).**ความเป็นมาของคำสยามไทลาวและขอมและลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

นงลักษณ์ ขุนทวี. (2529). **การศึกษาคุณค่าวรรณกรรมอีสานเรื่องเสียวสวาสดิ์**. ปริญญานิพนธ์:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (2532). **การศึกษาเปรียบเทียบคำอู้บ่าวสาวล้านนาและผญาเกี้ยวอีสาน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. (ค.ศ.1996). **นันทบุรีศรีนครน่าน: ประวัติศาสตร์ สังคม และคริสต์ศาสนา**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายประวัติศาสตร์ สภาคริสตจักรในประเทศไทย.

ปรีชา พิณทอง. (2528). **ไขภาษิตโบราณอีสาน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรม.

ลมูล จันทร์หอม. (2538). **วรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). เชียงใหม่: สุริวงศ์บุ๊คเซนเตอร์,.

ศรีเลา เกษพรหม. (2544). **ประเพณีชีวิตคนเมือง** (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สงวน โชติสุขรัตน์. (2511). **ประชุมตำนานล้านนาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สถิตย์ ภาคมฤค. (2550). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาผญาเกี้ยว**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สมเจตน์ วิมลเกษม. (2556). **ถอดรหัสวัดภูมินทร์น่าน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). น่าน: โรงพิมพ์อิงค์เบอร์รี่.

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2549). **วรรณกรรมภาคเหนือ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อดิศร เพียงเกษ. (2544). **หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องบาป-บุญ ที่ปรากฏในผญาอีสาน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.กรุงเทพฯ.

อรุณรัตน์ วิเชียร. (2524). **ตำนานพญาเจือง ฉบับรวมเล่ม** (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และศูนย์ส่งเสริมและศึกษาวัฒนธรรมลานนาไทย วิทยาลัยครูเชียงใหม่.

คำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนรูปศัพท์ในค่าวซอ “หงษ์หิน” ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ

PALI IN LOANWORDS AND ANALYZE THE CHANGING WORDS IN A LANNA KHAOSAW “HONG HIN” BY LUNGNOIMOOL BANTHRAKAN,

ธีรวัฒน์ พาดี[1*] และ เปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์[2]

Theerawat Padee[1*] and Premvit Vivattanaseth[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมคำยืมภาษาบาลีในค่าวซอเรื่อง หงษ์หิน ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ และเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนรูปศัพท์ภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทยที่ปรากฏในค่าวซอเรื่อง หงษ์หิน ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ จำนวน 15 บท ซึ่งพระธรรมวิมลโมลี (ปวง ธมฺมปญฺโญ) เป็นผู้ปริวรรตจากภาษาล้านนาเป็นภาษาไทยกลาง จากนั้นได้นำเสนอผลการศึกษาในรูปตารางประกอบการอธิบาย

ผลการศึกษาพบว่า คำยืมภาษาบาลีที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน” ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ จำนวน 15 บท มีคำยืมภาษาบาลีทั้งสิ้น จำนวน 568 คำ และการเปลี่ยนรูปศัพท์ภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทยที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน” ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ มีการเปลี่ยนรูปศัพท์เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้ 1) การทับศัพท์ จำนวน 153 คำ 2) การเปลี่ยนรูป จำนวน 237 คำ แบ่งออกเป็น การเปลี่ยนรูปสระ จำนวน 77 คำ การเปลี่ยนรูปพยัญชนะ จำนวน 160 คำ 3) การตัดรูป จำนวน 105 คำ แบ่งออกเป็น การตัดรูปสระ จำนวน 44 คำ การตัดรูปพยัญชนะ จำนวน 58 คำ การตัดรูปพยางค์ จำนวน 3 คำ 4) การเพิ่มรูป จำนวน 267 คำ แบ่งออกเป็น การเพิ่มรูปสระ จำนวน 192 คำ การเพิ่มรูปพยัญชนะ จำนวน 70 คำ การเพิ่มรูปวรรณยุกต์ จำนวน 5 คำ และ 5) การลากเข้าความ จำนวน 14 คำ

คำสำคัญ: คำยืม ภาษาบาบาลี รูปศัพท์

Abstract

The Independent Study in this time has a purpose for accumulate the loanwords of Pali in a Lanna Khaosaw “Hong Hin” by Lungnoimool Banthrakan and to analyze the changing words of Pali that used in Thai which appear in a Lanna Khaosaw “Hong Hin” by Lungnoimool Banthrakan. There are 15 chapters that Phrathumvimolmolee (Puang Thummarpunyo) exchanged of Lanna Language to Thai and presented in tables and explaining.

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : cartoon.bh@hotmail.com

In terms of study found that the loanwords of Pali in a Lanna Khaosaw “Hong Hin” by Lungnoimool Banthrakan that there are 15 chapters. There are loanwords the 568 words. and the changing words of Pali that used in Thai which appear in a Lanna Khaosaw “Hong Hin” by Lungnoimool Banthrakan. The changing words is 5 styles, as follows. 1) Transliteration of 153 words. 2) Changing words of 237 words that divided to changing the vowels of 77 words and changing the consonants of 160 words. 3) Cutting the figure of 105 words that divided to cutting the vowels of 44 words, cutting consonants of 58 words and cutting the syllables of 3 words. 4) Increase the figure of 267 words that divided to increasing the vowel of 192 words, adding consonants of 70 words, adding tone markers of 5 words and 5) Popular Etymology of 14 words.

Keywords: Loanwords, Pali, Words

บทนำ

ภาษาเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละชาติพันธุ์รักษาสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างของภาษาที่ใช้พูดกัน บทเพลงพื้นถิ่น นิทานพื้นบ้าน ตำนาน ตลอดจนบันทึกทางวรรณกรรมรูปแบบต่าง ๆ เนื่องด้วยภาษาเป็นสื่อเชื่อมโยงความนึกคิด ทัศนะ ความเชื่อถือ ศรัทธา ตลอดจนภูมิปัญญาในการดำรงวิถีชีวิต คนไทยทุกภูมิภาคมีวัฒนธรรมในการใช้ถ้อยคำทางภาษาที่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลในระดับต่าง ๆ เช่น ภาษาสื่อสาร ภาษาสั่งสอน ภาษาภาษิต คติพจน์ ตลอดจนภาษาสร้างสรรค์ในวรรณคดี ซึ่งมีทั้งอรรถรสในกระบวนการสร้างศัพท์ใหม่และการยืมศัพท์มาปรับเปลี่ยนอักขรวิธีและเสียงเพื่อให้สามารถออกเสียงได้สะดวก

การยืมคำภาษาต่างประเทศที่เข้ามาใช้ในภาษาไทย มีสาเหตุมาจากการติดต่อกับชนชาติต่าง ๆ ทำให้มีคำศัพท์เข้ามาใช้ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก แม้ว่าภาษาไทยจะมีคำที่เกิดขึ้นใหม่ตามวิธีการสร้างคำของไทยแล้วก็ตาม คนไทยก็ยังมีคำไม่พอเพียงสำหรับใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน เพราะคนไทยมีความสัมพันธ์กับนานาอารยประเทศทั่วโลกในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นผลทำให้คนไทยต้องรับภาษาของต่างประเทศเข้ามาใช้ในสังคมไทย ซึ่งมีทั้งการยืมคำและการยืมวิธีสร้างคำ (ศรีจันทร์ วิชาตรง, 2542, หน้า 90) สำหรับการยืมคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยนั้นเมื่อใช้ไปเป็นระยะเวลานาน คำยืมเหล่านั้นย่อมมีทั้งคำที่คงเสียง คงรูป และคงความหมายเดิมของคำเดิมไว้ได้ ในขณะเดียวกันก็มีคำยืมจำนวนหนึ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเพื่อความสะดวกในการออกเสียง โดยเฉพาะในภูมิภาคล้านนาซึ่งประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาไทยล้านนา อันเป็นภาษาดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์และเมื่อได้รับพุทธศาสนาเข้ามาเป็นหลักยึดแห่งความเชื่อถือศรัทธา ชาวล้านนาได้รับรูปแบบภาษาบาลีมาปรับเปลี่ยนใช้กับสำเนียงภาษาล้านนา

ภาษาบาลีเป็นภาษาที่จัดอยู่ในภาษาตระกูลอินโด–ยูโรเปียน (Indo–European) เป็นภาษาโบราณที่ใช้จารึกคำสอนในพระพุทธศาสนา เป็นภาษาที่มีคำเดิมเป็นธาตุ เมื่อจะใช้คำใดต้องนำธาตุไปประกอบกับปัจจัยคือคำเติมหลังและวิภัตติคือคำเติมท้ายเสียก่อน เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้พจน์ ลิงค์ บุรุษ กาล และวาจก จะเห็นได้ว่าภาษาบาลีเป็นภาษาที่มีวิภัตติปัจจัยซึ่งเป็นภาษาต่างตระกูลกับภาษาไทย เมื่อนำเอาคำในภาษาบาลีมาใช้ในภาษาไทยบางคำเราอาจจะนำมาใช้ตามรูปเดิมโดยไม่ตัดรูปวิภัตติออกก็ได้ เช่น เฉโก เตโช โทโส โมโห พาโล นานาจิตตัง เสโท แต่โดยมากเรามักเอาวิภัตติออกแล้วนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียงสระหรือพยัญชนะเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสะดวกแก่การออกเสียงในภาษาไทย (วิสันต์ กฎแก้ว, 2545, หน้า 198)

ภาษาถิ่นล้านนาบางคำมีเสียงคล้ายกับภาษาบาลีอีกทั้งความหมายก็ตรงกัน นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเสียงและความหมาย การเปลี่ยนแปลงเสียงและความหมายได้เปลี่ยนไปจากภาษาเดิมจนบางคำเกือบจะไม่มีเค้ารูปของภาษาเดิมเหลืออยู่เลย การเปลี่ยนรูป เปลี่ยนเสียง ตลอดจนเปลี่ยนความหมายไปจากเดิมนี้ เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของการหยิบยืมภาษา เพราะระบบเสียงแต่ละภาษาไม่เหมือนกัน (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2543, หน้า 266) การที่คำบาลีเข้ามาเกี่ยวข้องกับภาษาไทยเป็นจำนวนมากมายนั้นคงสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น สาเหตุที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี วรรณคดี และการบัญญัติศัพท์ ลักษณะรูปศัพท์ภาษาบาลีนั้นมีใช้มากในภาษาไทยทั้งในรูปภาษาเขียนและรูปภาษาพูด นอกจากนี้ยังได้นำเอารูปศัพท์ภาษาบาลีมาใช้เป็นคำราชาศัพท์บ้าง เป็นศัพท์บัญญัติทางวิชาการบ้าง นำมาสร้างเป็นคำในภาษาไทยและใช้ในชีวิตประจำวันบ้าง

การใช้ภาษาไทยในปัจจุบันมีการใช้คำบาลีปนกับคำไทยอยู่มาก เราใช้คำบาลีบางคำปนกับคำไทยจนดูเป็นคำไทยโดยแยกไม่ออกว่าเป็นคำบาลีหรือคำไทย ทั้งนี้เพราะเรานำคำบาลีมาออกเสียงและเขียนสะกดการันต์ตามแบบภาษาไทย นอกจากเราจะนำคำบาลีมาใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว คำบาลียังได้รับการยกย่องให้ใช้เป็นราชาศัพท์และใช้เป็นศัพท์บัญญัติวิชาการสาขาต่าง ๆ ซึ่งภาษาบาลีมีความเกี่ยวข้องกับภาษาไทยในฐานะเป็น “รูปศัพท์” เป็นส่วนมากจนถือว่าเป็นแม่ภาษาของภาษาไทย จะเห็นได้จากวรรณคดีและบรรดาคำใหม่ ๆ ที่เราบัญญัติขึ้นใช้ในภาษาไทย โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวกับวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากได้ปรับปรุงจากคำบาลี (กำชัย ทองหล่อ, 2554, หน้า 138) ภาษาบาลีจึงเป็นเสมือน “ขุมทรัพย์แห่งถ้อยคำ” อย่างแท้จริง

ค่าวซอ เรื่อง “หงษ์หิน” เป็นนิทานพื้นบ้านอันเก่าแก่ของชาวล้านนาที่มีการเล่าขานสืบต่อกันมาแต่เนิ่นนาน เพราะเป็นนิทานที่ให้อรรถรสแก่ผู้ฟังได้หลากหลาย ทั้งความสนุกสนาน บันเทิง และแง่คิดที่แฝงด้วยคติธรรมสอนใจ จึงทำให้เกิดความนิยมอย่างแพร่หลาย ซึ่งในเนื้อหาของค่าวซอได้มีคำยืมจากภาษาบาลีและมีการนำมาใช้โดยปรากฏเป็นรูปศัพท์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดสนใจทำให้นักปราชญ์ท้องถิ่นหลายท่านได้หยิบยกเอานิทานเรื่องนี้ไปดัดแปลงเป็นบทประพันธ์ร้อยกรองที่เติมความไพเราะของสำนวนโวหารกับความงดงามสละสลวยของภาษาเข้าไปผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืน ทำให้ค่าวซอหงษ์หินกลายเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าจนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวล้านนาที่ควรแก่การอนุรักษ์

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง คำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนรูปศัพท์ในค่าวซอ “หงษ์หิน” ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคำยืมภาษาบาลีพร้อมทั้งวิเคราะห์การเปลี่ยนรูปศัพท์ภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทยที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน” อันจะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาบาลี ความหมายและการเปลี่ยนรูปศัพท์ทั้งสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ กับทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาต่างประเทศในภาษาไทยอีกด้วย

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อรวบรวมคำยืมภาษาบาลีในค่าวซอเรื่อง หงษ์หิน ฉบับของลุงน้อยมูล บ้านตระการ
2. วิเคราะห์การเปลี่ยนรูปศัพท์ภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทยที่ปรากฏในค่าวซอเรื่อง หงษ์หิน ฉบับของลุงน้อยมูล บ้านตระการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาครั้งนี้จะยึดคำที่ปรากฏตามฉบับที่ปริวรรต ซึ่งจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือแก้ไขแต่อย่างใด โดยนำคำดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับภาษาบาลีเท่านั้น

2. การพิจารณาคำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนรูปศัพท์นั้น จะพิจารณาจากรูปศัพท์ที่ปรากฏ โดยมิได้เกี่ยวข้องกับการออกเสียงแต่อย่างใด

3. รูปศัพท์ใดที่เป็นคำวิสามานยนามจะไม่นำมาวิเคราะห์ และรูปศัพท์ใดมีรูปศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันจะวิเคราะห์เพียงครั้งเดียว แต่ถ้ารูปศัพท์ใดมีการปรากฏรูปศัพท์ที่เหมือนกันแต่ความหมายต่างกันจะนำมาวิเคราะห์อีกครั้ง

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากหนังสือค่าวซอ เรื่อง หงษ์หิน จำนวน 15 บท ซึ่งพระธรรมวิมลโมลี (ปวง ธมฺมปญฺโญ) เป็นผู้ปริวรรตจากภาษาล้านนาเป็นภาษาไทยกลาง โดยหนังสือเล่มดังกล่าวนี้จัดพิมพ์โดยนครนิวส์การพิมพ์ เมื่อเดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบตารางวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนรูปศัพท์ภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคำยืมภาษาบาลี การเปลี่ยนแปลงคำยืมภาษาบาลี การเปลี่ยนแปลงศัพท์ภาษาบาลี ตลอดจนการใช้ศัพท์ภาษาบาลีในผลงานวรรณกรรมต่าง ๆ และในค่าวซอ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. รวบรวมข้อความที่ปรากฏคำยืมภาษาบาลีในค่าวซอและกำหนดกรอบในการวิเคราะห์การเปลี่ยนรูปศัพท์ที่ปรากฏในค่าวซอ การเปลี่ยนรูปศัพท์ในค่าวซอ “หงษ์หิน” แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

2.1 การทับศัพท์

2.2 การเปลี่ยนรูปสระและพยัญชนะ

2.3 การตัดรูปสระ พยัญชนะ และพยางค์

2.4 การเพิ่มรูปสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์

2.5 การลากเข้าความ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สร้างแบบตารางวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนรูปศัพท์ภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทย ที่ปรากฏในค่าวซอ โดยอาศัยกรอบตารางวิเคราะห์ที่กำหนดไว้

2. นำผลการศึกษาจากกรอบตารางวิเคราะห์มาประมวลข้อมูลคำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์ภาษาบาลีเป็นภาษาไทย

3. นำข้อมูลการวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์ภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทยไปให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล

4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัย เป็นการนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษา

การศึกษาคำยืมภาษาบาลีที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน” ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ จำนวน 15 บท พบว่ามีคำยืมภาษาบาลีทั้งสิ้น จำนวน 568 คำ และมีการเปลี่ยนรูปศัพท์ภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทย ดังนี้

1. การทับศัพท์ จำนวน 153 คำ เช่น

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ
ปฐมโวหาร**กถา**เบื้องต้น	กถา	กถา
บุรุษหนุ่มน้อย**ชาติ**ล่ำสะกัน	ชาติ	ชาติ
ขอเป็น**ทาส**ใช้หล้างกุ้มก่าของ	ทาส	ทาส
หื้อสม**นิยม**พ่อนี้จุถ้าน	นิยม	นิยม
พ่อโซแก่เฒ่า**ชรา**รวยมากนัก	ชรา	ชรา

2. การเปลี่ยนรูป จำนวน 237 คำ โดยแบ่งออกเป็น

2.1 การเปลี่ยนรูปสระ จำนวน 77 คำ เช่น

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
เมื่อยังเ**ยาว์**อ่อนเนื้อ	ยุว	ยุว	➡	เยาว์
กับหน่อ**ภูมี**โอรสลูกเต้า	ภูมิ	ภูมิ	➡	ภูมี
ทั้งพระ**นัตตา**มายายนั่งซ้อง	นตฺตุ	นตฺตุ	➡	นัตตา
ตาม**ครู**บอกให้	ครุ	ครุ	➡	ครู
เมื่อยามหลับมิดบ่ทันตอบได้**ไสยา**	เสยฺยา	เสยฺยา	➡	ไสยา

2.2 การเปลี่ยนรูปพยัญชนะ จำนวน 160 คำ เช่น

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
ตาม**เศษ**อั้นเรียงมา	เสส	เสส	➡	เศษ
ลูกต่างท้อง**บิดา**เดียวกัน	ปิตา	ปิตา	➡	บิดา
หัน**ศพ**ซากขอนนอนดินลุ่มคัก	ฉว	ฉว	➡	ศพ
ไขะ**โอษฐ์**อู้ตามไปมาตอบชั้น	โอฏฺฐ	โอฏฺฐ	➡	โอษฐ์
แปง**เพท**มาเป็นยักษ์ต่อนเต้า	เวส	เวส	➡	เพท

3. การตัดรูป จำนวน 105 คำ โดยแบ่งออกเป็น

3.1 การตัดรูปสระ จำนวน 44 คำ เช่น

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
จักขอร่วมงามเจ้า**พันธ์**แก่นเต้า	พนฺธุ	พนฺธุ	➡	พันธ์
ก่อหิน**ธาร**เครื่องทัพ	ธารา	ธารา	➡	ธาร
หมายเพิ่ง**สมภาร**ลูกเชื้อ	สมฺภาร	สมฺภาร	➡	สมภาร
ไหว้วานพ่อเจ้าฝูงอินทร์**พรหม**เทศท้อง	พฺรหฺม	พฺรหฺม	➡	พรหม
นิมนต์ฉันเพลที่วังคุ้มแก้ว	นิมนฺต	นิมนฺต	➡	นิมนต์

3.2 การตัดรูปพยัญชนะ จำนวน 58 คำ เช่น

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
อย่าหื้ออยู่ใกล้โขง**เขต**เมืองปิง	เขตฺต	เขตฺต	➡	เขต
บททสะสำเร็จ**ธิกรณ์**	อธิกรณ	อธิกรณ	➡	ธิกรณ์
ก่อหินธารเครื่อง**ทัพ**	ทพฺพ	ทพฺพ	➡	ทัพ
จักไปขอบขั้น**หิมวัน**ด่านยักษ์	หิมวนฺต	หิมวนฺต	➡	หิมวัน
ขอปิตุรง**อนุญาต**เข้า	อนุญฺญาต	อนุญฺญาต	➡	อนุญาต

3.3 การตัดรูปพยางค์ จำนวน 3 คำ ได้แก่

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
ประหนมก่อน**จุลี**นบน้อม	อญฺชลิ	อญฺชลิ	➡	จุลี
แล้วก้มกราบนบ**ชุลี**สถาน	อญฺชลิ	อญฺชลิ	➡	ชุลี
แหนมตัดใจเสียหื้อเสี้ยง**วิมุต**	วิมุตฺติ	วิมุตฺติ	➡	วิมุต

4. การเพิ่มรูป จำนวน 267 คำ โดยแบ่งออกเป็น

4.1 การเพิ่มรูปสระ จำนวน 192 คำ เช่น

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
แท่นเทียนคำ**อินทา**อยู่ห้อง	อินฺท	อินฺท	➡	อินทา
ทานแก่**สังฆะ**สามเณรเถร	สงฺฆ	สงฺฆ	➡	สังฆะ
นกคู่นกทิชา**ปักขี**	ปกฺข	ปกฺข	➡	ปักขี
วัสสะ**วโร**ใหญ่โตบ่น้อย	วร	วร	➡	วโร
พระ**สุริยา**เริ่มลับ	สุริย	สุริย	➡	สุริยา

4.2 การเพิ่มรูปพยัญชนะ จำนวน 70 คำ เช่น

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
มีป้อม**ปราการ**เชิงสุขใหญ่กว้าง	ปาการ	ปาการ	➡	ปราการ
ถ้าบุตรในครรภ์**ปรากฏ**ขึ้นได้	ปากฏ	ปากฏ	➡	ปรากฏ
พระ**ภูมินทร์**ก็รับสั่งให้ไล่ออกบุรี	ภูมินฺท	ภูมินฺท	➡	ภูมินทร์
เพราะพระปิตาเจ้ากริ้ว**โกรธ**ร้าย	โกธ	โกธ	➡	โกรธ
เล่าจุเกินล้ำซ้ำพระ**ปิตตา**	ปิตา	ปิตา	➡	ปิตตา

4.3 การเพิ่มรูปวรรณยุกต์ จำนวน 5 คำ ได้แก่

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
ขอฝาก**ก่าย**กับยายปู่เถ้า	กาย	กาย	➡	ก่าย
เจ้ากุมารน้อยอันเป็น**บุตต๋ำ**	ปุตฺต	ปุตฺต	➡	บุตต๋ำ
เจ้ากุมารน้อยตอบถ้อย**วาจ๋ำ**	วาจา	วาจา	➡	วาจ๋ำ
หื้อคืดรอดน้องจัก**สิเน่หา**	สิเนหา	สิเนหา	➡	สิเน่หา
ด้วยตัวแม่นี้โศกเศร้า**โสกี๋**	โสก	โสก	➡	โสกี๋

5. การลากเข้าความ จำนวน 14 คำ เช่น

ข้อความที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน”	คำภาษาบาลี	คำสำเร็จ		
ผลละความใส่ยอมวจีกรรม	ผล	ผล	➡	พลความ
วิสุกรรมจักขุ**ยาน**ทิพย์	ยาน	เครื่องนำไป พาหนะต่าง ๆ	➡	ญาณ
ส่วนหงษ์หิน**กุล**มีหลายชั้น	กุล	ตระกูล สกุล	➡	คุณ
แล้วจึงเรียกร้องโพธิ**สัตถา**	สตฺถุ	ครู ผู้สอน	➡	โพธิสัตว์
เอิ้นขู่ร้องว่าชาติ**สัตถู**	สตฺถุ	ครู ผู้สอน	➡	ศัตรู

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาคำยืมภาษาบาลีและการเปลี่ยนรูปศัพท์ในค่าวซอ “หงษ์หิน” ฉบับลุงน้อยมูล บ้านตระการ จำนวน 15 บท จำนวน 568 คำ พบว่า มีลักษณะการเพิ่มรูปศัพท์มากที่สุด จำนวน 267 คำ เนื่องจากคำยืมภาษาบาลีเมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยที่ปรากฏในค่าวซอต้องเพิ่มทั้งสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ เพื่อความสะดวกในการออกเสียงขับและเหมาะสมกับรูปศัพท์ เพื่อเชื่อมสัมผัสให้ถูกต้องตามลักษณะของคำประพันธ์ในค่าวซอ การเพิ่มรูปศัพท์ในค่าวซอนั้นปรากฏการเพิ่มรูปสระ เช่น รูปสระ อา (สามิก เป็น สามิกา) รูปสระ เอ (สุสาน เป็น สุสาเน) รูปสระ ไอ (วย เป็น ไวยยะ) ฯลฯ การเพิ่มรูปพยัญชนะ เช่น รูปพยัญชนะ ง (สีห เป็น สิงห์) รูปพยัญชนะ ช (อาณา เป็น อาชญา) รูปพยัญชนะ ร (โกธ เป็น โกรธ) ฯลฯ และการเพิ่มรูปวรรณยุกต์ เช่น รูปวรรณยุกต์จัตวา (+) (วาจา เป็น วาจ๋ำ) ฯลฯ ดังที่กำชัย ทองหล่อ (2554, หน้า 319, 323) กล่าวว่า การนำคำในภาษาบาลีและสันสกฤตเข้ามาใช้ จำเป็นต้องแปลงรูปเสียก่อนตามสมควรจึงเข้ากันได้ ซึ่งการนำคำภาษาบาลีและสันสกฤตเข้ามาใช้ในภาษาไทยมีหลายวิธี เช่น เติมไม้วรรณยุกต์ลงไปอย่างคำไทย เช่น เท่ห์ มาจาก เทห, ไม้ตรี มาจาก ไมตรี ฯลฯ เราจะเห็นได้ว่าภาษาไทยกับภาษาบาลี

สันสกฤตเป็นภาษาที่อยู่ต่างตระกูลกันแต่ก็เนื่องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาเป็นเวลาช้านานจนกระทั่งเกิดการหยิบยืมถ้อยคำกัน ธรรมชาติของการหยิบยืมคำหรือการที่ภาษาหนึ่งเข้าไปปะปนในอีกภาษาหนึ่งย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเสมออาจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะความแตกต่างระหว่างภาษาทั้งสองและช่วงเวลาแห่งการหยิบยืม ถ้าภาษาทั้งสองมีความแตกต่างกันมากและช่วงเวลาที่หยิบยืมนานมากด้วย ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็ย่อมมากไปด้วยตามสัดส่วน (ปรีชา ทิชินพงศ์, 2534, หน้า 128)

ด้านการเปลี่ยนรูปศัพท์ คือ การเปลี่ยนรูปสระและพยัญชนะ ส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะคล้ายกันกับการเปลี่ยนแปลงเสียงในลักษณะของการนำภาษาบาลีมาใช้ในภาษาไทย การเปลี่ยนเสียงสระอาจจะเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะต่าง ๆ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เช่น สระเสียงสั้นอาจจะเปลี่ยนเป็นเสียงยาว หรือสระเสียงยาวอาจจะเปลี่ยนเป็นเสียงสั้นก็ได้ แต่คำบางคำอาจจะคงรูปสระไว้ตามเสียงสระในภาษาเดิมก็ได้ การเปลี่ยนเสียงสั้นเป็นเสียงยาว คือ สระ อะ เป็น สระ อา, สระ อิ เป็น สระ อี, สระ อุ เป็น สระ อู การเปลี่ยนรูปพยัญชนะนั้นก็เช่นเดียวกัน มีการเปลี่ยนรูปพยัญชนะตัวหนึ่งกลายเป็นพยัญชนะอีกตัวหนึ่งซึ่งเป็นพยัญชนะในวรรคเดียวกันหรือต่างวรรคกันก็ได้ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการออกเสียงแบบไทย ๆ เช่น เปลี่ยนรูปพยัญชนะ ป เป็น บ (นครปาล เป็น นครบาล) เปลี่ยนรูปพยัญชนะ ว เป็น พ (เวรี เป็น ไพรี) ฯลฯ ดังนั้น การที่คนไทยได้นำเอาคำในภาษาบาลีนี้มาใช้ในภาษาไทย บางคำอาจจะนำมาใช้ตามรูปเดิมโดยไม่ตัดรูปวิภัตติออก เช่น โมโห โทโส พาโล ฯลฯ แต่โดยมากแล้วมักจะตัดวิภัตติออกแล้วนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียงสระหรือพยัญชนะเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสะดวกแก่การออกเสียงในภาษาไทย (วิสันติ์ กฎแก้ว, 2545, หน้า 198)

การตัดรูปสระ พยัญชนะ และพยางค์ ของคำยืมภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทย ที่ปรากฏในค่าวซอ “หงษ์หิน” ก็เพื่อให้การออกเสียงของคนไทยมีความคล่องตัวและที่สำคัญเพื่อการสัมผัสในลักษณะของคำประพันธ์ ซึ่งตรงกับความเห็นของปรีชา ทิชินพงศ์ (2534, หน้า 136) ที่กล่าวว่า คำภาษาบาลีและสันสกฤตส่วนใหญ่มีหลายพยางค์ลิ้นของคนไทยไม่คุ้นจึงออกเสียงยาก ดังนั้น เราจึงนิยมตัดพยางค์หรือคำให้สั้นเข้า ซึ่งอาจจะตัดส่วนหน้าของคำ เช่น อโศก เป็น โศก, อติเรก เป็น ดิเรก ส่วนกลางของคำ เช่น สมณญา เป็น สมญา, ปวาฬ เป็น ปะหล่ำ ฯลฯ หรือส่วนท้ายของคำก็ได้ เช่น กิจฺจ เป็น กิจ, โกลาหล เป็น โกลา ฯลฯ และเมื่อตัดแล้วส่วนใหญ่ยังคงใช้ความหมายคงเดิม

ส่วนการทับศัพท์และการลากเข้าความ การทับศัพท์นั้นเป็นการนำมาใช้โดยไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง ไม่ต้องตัดรูปวิภัตติหรือส่วนใด ๆ ออกทั้งสิ้น ภาษาบาลีเขียนอย่างไรภาษาไทยก็นำมาเขียนอย่างนั้น ซึ่งปรากฏพบส่วนใหญ่จะเป็นคำง่าย ๆ ส่วนการลากเข้าความ เนื่องจากการเขียนงานวรรณกรรมล้านนาประเภทค่าวซอ คำบางคำต้องใช้เสียงและสำเนียงของภาษาถิ่น บางคำมีรูปศัพท์ตรงกับภาษาบาลีแต่ความหมายไม่สอดคล้องกับเนื้อความ เช่น ข้อความที่ปรากฏ ขอสัมมาพระพุทธ คำภาษาบาลี สมฺมา ลากเข้าความเป็น ขมา ฯลฯ ซึ่งสังเกตได้ว่า เราไม่คุ้นหูและเราไม่ทราบความหมายก็จะพยายามทำความเข้าใจโดยการลากเข้าหาคำที่เราเคยเข้าใจ พยายามเปลี่ยนแปลง และบางทีก็จะทำได้โดยบังเอิญที่เสียงใหม่นั้นมีความหมายใกล้กับความหมายของคำเดิม เราอาจจะสร้างเรื่องขึ้นประกอบความหมายหรือสร้างประวัติของคำขึ้น (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2543, หน้า 275)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรที่จะส่งเสริมให้นักเรียน ได้รู้ถึงคุณค่าของคำยืมภาษาต่างประเทศที่เข้ามาปะปนกับภาษาไทย โดยเฉพาะคำยืมภาษาบาลีที่ได้แทรกเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทยมากมาย

2. ครูผู้สอนควรปลูกฝังให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์คำยืมภาษาต่างประเทศที่เข้ามาปะปนกับภาษาไทย ให้เป็นผู้รู้จักการวิเคราะห์วิจารณ์ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง มีวิจารณญาณในการนำคำยืมภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาคำยืมภาษาสันสกฤตและการเปลี่ยนรูปศัพท์ในค่าวซอหงษ์หิน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาต่างประเทศในภาษาไทยอีกภาษาหนึ่ง

2. ควรศึกษาการสร้างคำยืมโดยวิธีการสมาสหรือสนธิ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะหรือรูปแบบการประกอบศัพท์ขึ้นเป็นรูปคำในภาษาไทย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์เปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่เสียสละเวลาอันมีค่าพร่ำสอนให้ความรู้ คอยชี้แนะ ให้คำแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ คำชี้แนะ ตลอดถึงติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าของผู้ศึกษาจนเกิดความสมบูรณ์ทั้งเนื้อหาและรูปแบบการจัดพิมพ์

ขอขอบพระคุณพระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ, ดร. และนายกรภพ สีสัน แห่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิเคราะห์คำยืมและการเปลี่ยนรูปศัพท์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และเจ้าหน้าที่ศูนย์บรรณสารและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดท้าย ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่เป็นกำลังใจแก่ผู้ศึกษาเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเล่มนี้ ขอน้อมเป็นเครื่องบูชาคุณบิดามารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้ประสาทความรู้ให้แก่ผู้ทำการศึกษาค้นคว้า

เอกสารอ้างอิง

กำชัย ทองหล่อ. (2554). **หลักภาษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 53. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977).

ปรีชา ทิชินพงศ์. (2534). **บาลี–สันสกฤตที่เกี่ยวกับภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พ.ต.หญิง คุณหญิงผะอบ โปษะกฤษณะ. (2554). **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977).

วิสันต์ กฏแก้ว. (2545). **ภาษาบาลีสันสกฤตที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

ศรีจันทร์ วิชาตรง. (2542). **หลักภาษา.** กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพระนคร.

สุธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. (2543). **หลักภาษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาพร มากแจ้ง. (2535). **ภาษาบาลี–ภาษาสันสกฤตในภาษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เอื้อน เล่งเจริญ. (2534). **นานาภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษ

Attitudes of English Teachers in World-Class Standard Schools under the Secondary Educational Service Area Office 35 towards the Conditions of English Teaching and Learning

อัญชลี ยอดศรี[1*] และ สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล[2]

Anchalee Yodsri[1*] and Sukanya Kaowiwattanakul[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ใน 3 ด้าน คือด้านคุณภาพวิชาการ ด้านคุณภาพครู และ ด้านการวิจัยและพัฒนา ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 152 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จาก 20 โรงเรียน ใน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลำปาง และ จังหวัดลำพูน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลมีทัศนคติในด้านคุณภาพครู อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ด้านการวิจัยและพัฒนาและด้านคุณภาพวิชาการ อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย คือ 3.42 และ 3.01 ตามลำดับ ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดพบว่าในด้านคุณภาพวิชาการ ครูผู้สอนคิดว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมาตรฐานสากลและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โรงเรียนมีสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและใช้ได้จริงในการจัดการเรียนการสอน มีการวัดผลประเมินผลมีความครอบคลุมทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน ตามแบบทดสอบวัดระดับความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษเทียบเคียงมาตรฐานสากล (The Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) ด้านคุณภาพครู พบว่าครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษ และสามารถใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน เข้ารับการทดสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาอังกฤษและอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของด้านการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูมีการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง และใช้ผลการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเทียบเคียงมาตรฐานสากลนอกจากนี้โรงเรียนยังมีการประเมินผลการวิจัยของครูในทุกภาคเรียนและ จัดให้มีเวทีนำเสนองานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำวิจัย

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : AYCheryl@gmail.com

คำสำคัญ: ทัศนคติ โรงเรียนมาตรฐานสากล สภาพการจัดการเรียนการสอน

Abstract

The purpose of this research was to investigate the attitude of English teachers in World – Class Standard School under the Secondary Educational Service Area Office 35 towards the conditions of English Teaching and Learning in three aspects: quality of academic, quality of English teachers and quality of research and development. The populations of this research were 152 of Secondary School English teachers in World–Class Standard School under the Secondary Educational Service Area Office 35 from 20 schools in two provinces, Lampang and Lamphun. The instruments used for collecting data was questionnaire. The data were statistically analyzed in terms of percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the attitudes of English teachers in World–class Standard School in the aspect of the quality of teacher were in the highest level with the mean score of 3.67. The quality of research and development with the quality of academic were in the middle level with the mean score of 3.42 and 3.01 respectively. The information from the open ended questions showed that in the aspect of the quality of academic the teachers thought that the content of the curriculum was suitable and corresponded to the context of the World– Class Standard School and the Basic Education Core Curriculum 2551. The school provided teaching materials with learning resources and technology which were up to date and practical with teaching and learning. The assessment included listening, speaking, reading and writing skills following the Common European Framework of Reference for Languages: CEFR. According to the quality of teacher, the teachers were competent in English Language, able to use the innovation in teaching and learning, and regularly attended English test and training, in terms of the research and development, the schools continuously promoted the teachers to do the research and using the research results to uplift the academic quality to be in line with the world–class standard. Besides, the school also evaluated the teachers research every semester and provided a forum for presenting the action research to share and exchange the knowledge.op.

Keywords: Attitude, World–Class Standard School, Conditions of teaching and learning

บทนำ

โรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นโรงเรียนในโครงการที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล โดยมีความมุ่งหวังว่านักเรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) ซึ่งหมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด และมีการผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ โดยมีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2553–2555 วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มีดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) เป็นเลิศวิชาการ สื่อสาร 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก 2)ยกระดับการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล โดยกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมที่มีความเป็นสากล ได้แก่ ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge) การเขียนเรียงความขั้นสูง (Extended–Essay) กิจกรรมโครงงานเพื่อสาธารณประโยชน์ (CAS: Creativity, Actions, Service) และโลกศึกษา (Global Education) และ 3) ยกระดับการ

บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management)ซึ่งในจำนวน 500 โรง เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา 381 โรง โรงเรียนประถมศึกษา 119 โรง ทั้งนี้การดำเนินการพัฒนาและยกระดับโรงเรียนมาตรฐานสากล จะมุ่งพัฒนา 5 ด้านคือ 1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเทียบเคียงมาตรฐานสากล โดยนำจุดเด่นของหลักสูตรต่างๆ เช่น หลักสูตร English Program (EP) Mini English Program (MEP) International English Program (IEP) หรือ International Baccalareate (IB) หรือหลักสูตรความเป็นเลิศเฉพาะทางนำมาปรับหลักสูตรให้เข้มข้นเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล เหนืออื่นใดจะจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอน/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/รายวิชาเพิ่มเติม 4 วิชา ได้แก่ทฤษฎีองค์ความรู้ (Theory of Knowledge) การเขียนความเรียงขั้นสูง (Extended-Essay) โลกศึกษา (Global Education) และการสร้างโครงงาน (Create Project Work) 2) พัฒนาการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ โดยใช้ภาษาอังกฤษ ภายในปี 2555 3) พัฒนาครูผู้สอนในสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่ 2 และครูผู้สอนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน 4) พัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ร่วมกับสำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 5) พัฒนาระบบบริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ โรงเรียนมาตรฐานสากล การบริหารจัดการระบบคุณภาพ

โดยเป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากลนี้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพเยาวชนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO ทั้ง 4 ด้าน คือ Learning to know, Learning to do, Learning to live together and Learning to be. (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) โดยหนึ่งในจุดเน้นที่สำคัญในการยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้มีการพัฒนาก้าวสู่ความเป็นสากล คือทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และ ภาษาอังกฤษก็เป็นหนึ่งในภาษาที่โรงเรียนมาตรฐานสากลเล็งเห็นความสำคัญ สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนระบุว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีการใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุดภาษาหนึ่ง โดยที่องค์ความรู้ที่สำคัญของโลกส่วนใหญ่ถูกบันทึกและเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ จึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือเข้าถึงองค์ความรู้และก้าวทันโลก รวมถึงพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยต่อไป (แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ, 2557)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของในการพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคลากรหลักที่เป็นกลไกและเป็นตัวขับเคลื่อนให้ไปสู่ความสำเร็จได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน นักเรียนเป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล

จึงสนใจที่จะศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเทียบเคียงมาตรฐานสากล ในด้านคุณภาพวิชาการ ด้านคุณภาพครู และ ด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบแนวทางการกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาโรงเรียนและผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพวิชาการ ด้านคุณภาพครู และ ด้านการวิจัยและพัฒนา ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ในจังหวัดลำปางและลำพูน จำนวน 152 คน

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวน 152 คน จากโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จังหวัดลำปาง จำนวน 12 โรงเรียน และ จังหวัดลำพูน จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 20 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

แบบสอบถามทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวน 21 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ด้านคุณภาพวิชาการ ด้านคุณภาพครู และ ด้านการวิจัยและพัฒนา

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด (Open-Ended) จำนวน 3 ข้อ เกี่ยวกับทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) คือ ระดับทัศนคติ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 21 ข้อ
3. ส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ของแบบสอบถาม ในการตรวจสอบแบบสอบถาม มีผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

และด้านวัดผล ทั้งหมด 3 คน จากนั้นผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ ได้ดังนี้ ค่า IOC ของแบบสอบถามของวิจัยในครั้งนี้ มีค่าความเชื่อมั่น 0.86 ผู้วิจัยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรในการวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้กับประชากรในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แจกแบบสอบถามทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ให้แก่กลุ่มประชากรเพื่อทำการกรอกข้อมูล

2. นำแบบสอบถามทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเจตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ตอนที่ 1 และ ตอนที่ 2 มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS)

3. นำแบบสอบถามทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเจตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ตอนที่ 3 มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษา

การศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐาน

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	35	23.03
หญิง	117	76.97
รวม	**152**	**100**

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม 152 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 76.97 เพศชาย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 23.03

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐาน

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 25 ปี	0	0
25 – 34 ปี	25	16.44
35 – 49 ปี	52	34.21
50 ปีขึ้นไป	75	49.34
รวม	**152**	**100.00**

จากตาราง 2 พบว่าอายุผู้ตอบแบบสอบถาม 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 49.34 อายุ 35–49 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 34.21 และ อายุ 25–34 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 16.44 ทั้งนี้ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี

ตาราง 3 ข้อมูลพื้นฐาน

วุฒิการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
ปริญญาตรี	101	66.45
ประกาศนียบัตรบัณฑิต	0	0
ปริญญาโท	51	33.55
อื่นๆ	0	0
รวม	**152**	**100.00**

จากตาราง 3 พบว่าวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 66.45 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 33.55

ตาราง 4 ข้อมูลพื้นฐาน

จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษ	จำนวน	ร้อยละ
ใช่	152.00	100.00
ไม่ใช่	0.00	0.00
อื่นๆ	0.00	0.00
รวม	**152**	**100.0**

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 152 คน สำเร็จการศึกษาด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

ตาราง 5 ข้อมูลพื้นฐาน

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ครูผู้ช่วย	15.00	9.87
ครู	21.00	13.82
ครูชำนาญการ	71.00	46.71
ครูชำนาญการพิเศษ	45.00	29.61
ครูเชี่ยวชาญพิเศษ	0.00	0.00
อื่นๆ	0.00	0.00
รวม	**152**	**100.00**

จากตาราง 5 พบว่า ตำแหน่งทางวิชาการของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูชำนาญการ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 46.71 และ ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 29.61 ตำแหน่งครู จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.82 และ ตำแหน่งครูผู้ช่วย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.87

ตาราง 6 ข้อมูลพื้นฐาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	0.00	0.00
1 – 5 ปี	15.00	9.87
6 – 10 ปี	21.00	13.82
11 – 15 ปี	71.00	46.71
มากกว่า 16 ปี	45.00	29.61
รวม	**152**	**100.00**

จากตาราง 6 พบว่าประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ 11–15 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 46.71 ประสบการณ์ ทำงานมากกว่า 16 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 29.61 ประสบการณ์ทำงาน 6–10 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.82 และประสบการณ์ทำงาน 1–5 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.87

ตาราง 7 ข้อมูลพื้นฐาน

จำนวนชั่วโมงที่สอน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 12 ชั่วโมง	21.00	13.82
12 – 18 ชั่วโมง	103.00	67.76
มากกว่า 18 ชั่วโมง	28.00	18.42
รวม	**152**	**100.00**

จากตาราง 7 พบว่า จำนวนชั่วโมงที่สอนส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ 12–18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 67.76 จำนวนชั่วโมงสอนมากกว่า 18 ชั่วโมง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 18.42 และ ชั่วโมงสอนต่ำกว่า 12 ชั่วโมง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.82

ตาราง 8 ข้อมูลพื้นฐาน

ภาระงานพิเศษอื่นๆ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มบริหารวิชาการ	70.00	46.05
กลุ่มบริหารงบประมาณ	20.00	13.16
กลุ่มบริหารทั่วไป	35.00	23.03
กลุ่มบริหารบุคคล	27.00	17.76
อื่นๆ	0.00	0.00
รวม	**152**	**100.00**

จากตาราง 8 พบว่าภาระงานพิเศษอื่นๆ ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามสังกัดกลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 46.05 สังกัดกลุ่มบริหารทั่วไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 23.03 สังกัดกลุ่มบริหารบุคคล จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 17.76 และ สังกัดกลุ่มบริหารงบประมาณ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.16

ตาราง 9 ข้อมูลพื้นฐาน

ประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะของผู้สอน	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาต่อปริญญาเอก	0.00	0.00
ศึกษาต่อปริญญาโท	18.00	11.84
ร่วมสัมมนาวิชาการ/อบรมเชิงปฏิบัติการ	49.00	32.24
มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	45.00	29.61
ศึกษาด้วยตนเอง	40.00	26.32
อื่นๆ	0.00	0.00
รวม	**152**	**100.00**

จากตาราง 9 พบว่า ประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะของผู้สอน ส่วนใหญ่เข้าร่วมสัมมนาวิชาการ/อบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 32.24 มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 29.61 ศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 26.32 และ ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.84

ตาราง 10 ข้อมูลพื้นฐาน

เคยได้รับการทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	152.00	100.00
ไม่เคย	0.00	0.00
รวม	**152**	**100.00**

จากตาราง 10 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เคยการเข้ารับการทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษ จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง 11 ข้อมูลพื้นฐาน

การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาอังกฤษ	จำนวน	ร้อยละ
A1	5	3.29
A2	73	48.03
B1	53	34.87
B2	20	13.16
C1	1	0.66
C2	0	0.00
รวม	152.00	100.00

จากตาราง 11 พบว่าผลการทดสอบวัดระดับความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษเทียบเคียงมาตรฐานสากล (The Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ A2 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 48.03 รองลงมาคือระดับ B1 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 34.87 ระดับ B2 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.16 ระดับ A1 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.29 และ ระดับ C1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.66 ทั้งนี้ไม่มีผู้ใดสอบได้ระดับ C2

ตาราง 12 ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนมีครูต่างชาติสอนภาษาอังกฤษ	จำนวน	ร้อยละ
มี	17.00	85.00
ไม่มี	3.00	15.00
รวม	**20.00**	**100.00**

จากตาราง 12พบว่าโรงเรียนมาตรฐานสากลส่วนใหญ่มีครูต่างชาติเจ้าของภาษา สอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวนทั้งสิ้น 17 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 85 และไม่มีครูต่างชาติสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15.00

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษ

ตาราง 1 ด้านคุณภาพวิชาการ

	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1.	โรงเรียนจัดหลักสูตรทางเลือกที่เทียบเคียงกับหลักสูตรมาตรฐานสากล ได้แก่ หลักสูตร English Program (EP) Mini English Program (MEP) International English Program (IEP) International Baccalaureate (IB) หรือหลักสูตรความเป็นเลิศเฉพาะ	2.45	1.41	น้อย
2.	โรงเรียนจัดหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อความถนัดและศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียน	3.57	1.03	มาก
3.	โรงเรียนจัดหลักสูตรด้านอาชีพ (ปวช.) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	1.49	1.01	น้อยที่สุด
4.	โรงเรียนจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ด้วยภาษาอังกฤษ	2.84	1.36	ปานกลาง
5.	ปรับลดเนื้อหาในหลักสูตร เพิ่มความเข้มข้นของเนื้อหาหรือกิจกรรมสู่มาตรฐานสากล ทฤษฎีองค์ความรู้ (Theory of Knowledge) การเขียนเรียงความขั้นสูง (Extended Essay) การสร้างโครงงาน (Create Project Work)	3.08	1.01	ปานกลาง
6.	ปรับลดเนื้อหา เพิ่มความเข้มข้นของเนื้อหากิจกรรมในหลักสูตร สู่สาระการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมสู่ความเป็นเลิศ	3.53	0.92	มาก
7.	ปรับลดเวลาสอน เพิ่มเวลาเรียนรู้ด้วยตนเองให้แก่นักเรียน	3.41	0.91	ปานกลาง
8.	โรงเรียนใช้หนังสือ ตำราเรียน สื่อที่มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล	3.62	0.88	มาก
9.	โรงเรียนจัดการเรียนการสอน โดยพัฒนาใช้ระบบห้องเรียนคุณภาพ (Quality Classroom System)	3.11	1.08	ปานกลาง
10.	โรงเรียนใช้ระบบการวัดและประเมินผลแบบมาตรฐานสากล โดยประเมินจากการสอบข้อเขียน สอบปากเปล่า สอบสัมภาษณ์ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนกับสถานศึกษาระดับต่างๆ ทั้งใน และ ต่างประเทศ	2.99	1.15	ปานกลาง
	เฉลี่ย	**3.01**	**1.08**	**ปานกลาง**

จากตาราง 1 พบว่า ทัศนคติในภาพรวมของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในด้านคุณภาพวิชาการ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมี ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 3.01 โดยในข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ 8 โรงเรียนใช้หนังสือ ตำราเรียน สื่อที่มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ3.62 รองลงมาคือ ข้อที่ 2 โรงเรียนจัดหลักสูตรที่มีความเป็นเลิศ ตอบสนองต่อความถนัดและศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียน โดยมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 3.57 ลำดับที่ 3 คือข้อที่ 6 ปรับลดเนื้อหา เพิ่มความเข้มข้นของเนื้อหากิจกรรมในหลักสูตร สู่สาระการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมสู่ความเป็นเลิศ โดยมีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 3.53 และ ข้อที่ 3 โรงเรียนจัดหลักสูตรด้านอาชีพ (ปวช.) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) น้อยที่สุด เท่ากับ 1.49

ตาราง 2 ด้านคุณภาพครู

	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1.	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านวิชาการ ผ่านการประเมินในระดับชาติ	3.52	0.86	มาก
2.	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญด้านอาชีพผ่านการประเมินระดับชาติ	3.63	0.84	มาก
3.	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร	4.02	0.72	มาก
4.	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อ ที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอน	3.91	0.82	มาก
5.	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงาน ทั้งระบบ ออนไลน์ (Online) และ ออฟไลน์ (Offline)	3.73	0.92	มาก
6.	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนกับนานาชาติ	3.45	1.02	ปานกลาง
7.	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษใช้การวิจัยในชั้นเรียน สื่อ นวัตกรรม เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	3.47	0.75	ปานกลาง
8.	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานสากล	3.66	0.72	มาก
	เฉลี่ย	**3.64**	**0.25**	**มาก**

จากตาราง 2 พบว่า ทัศนคติในภาพรวมของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในด้านคุณภาพครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก $(\overline{X})$ เท่ากับ 3.64 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 3 ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารค่าเฉลี่ย$(\overline{X})$ เท่ากับ 4.02รองลงมาคือ ข้อที่ 4 ครูผู้สอนภาษาอังกฤษใช้หนังสือ ตำราเรียนและสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย$(\overline{X})$เท่ากับ 3.91 และ ข้อที่ 6 ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนกับนานาชาติ มีค่าเฉลี่ย$(\overline{X})$น้อยที่สุด เท่ากับ 3.45

ตาราง 3 ด้านการวิจัยและพัฒนา

รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1. โรงเรียนดำเนินการจัดทำวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านต่างๆอย่างต่อเนื่องและใช้ผลการวิจัย เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเทียบเคียงมาตรฐานสากล	3.62	0.89	มาก
2. โรงเรียนประเมินผลการวิจัยของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องในทุกภาคเรียน และปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันในทุกชั้นเรียน	3.42	0.87	ปานกลาง
3. โรงเรียนจัดให้มีเวทีนำเสนอการวิจัยในชั้นเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เผยแพร่ผลงานวิจัยที่ได้มาตรฐานสากล	3.22	0.96	ปานกลาง
เฉลี่ย	**3.42**	**0.91**	**ปานกลาง**

จากตาราง 3 พบว่า ทัศนคติในภาพรวมของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในด้านการวิจัยและพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง $(\overline{X})$ เท่ากับ3.42 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 โรงเรียนดำเนินการจัดทำวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง และใช้ผลการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเทียบเคียงมาตรฐานสากล ค่าเฉลี่ย $(\overline{X})$ เท่ากับ 3.62 รองลงมาคือ ข้อ 2 โรงเรียนประเมินผลการวิจัยของครูอย่างต่อเนื่องในทุกภาคเรียนและปฏิบัติแนวเดียวกันในทุกชั้นเรียน ค่าเฉลี่ย$(\overline{X})$เท่ากับ3.42 และ ข้อ 3 โรงเรียนจัดให้มีเวทีนำเสนอการวิจัยในชั้นเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เผยแพร่ผลงานวิจัยที่ได้มาตรฐานสากล มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย$(\overline{X})$ เท่ากับ 3.22

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

1. ด้านคุณภาพวิชาการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงทัศนคติเชิงบวกต่อสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ได้ปฏิบัติในปัจจุบันและหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียน สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ในบริบทสากลได้ และมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเทียบเคียงมาตรฐานสากล ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูผู้สอนในปัจจุบันมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนมาตรฐานสากล อีกทั้งได้รับการตรวจสอบคุณภาพวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ในด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อสร้างนักเรียนให้มีศักยภาพความเป็นพลโลก (World Citizen) อันประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้ เป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด และผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งปรับปรุงเนื้อหาในบทเรียนให้มีความเป็นสากล สอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอนให้มีความหลากหลาย ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การฟัง พูด อ่าน และ เขียน เช่นมีการสอดแทรกการเขียนความเรียงขั้นสูง การเขียน Essay และ

Extended Essay ในรายวิชาภาษาอังกฤษอ่าน เขียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อีกทั้งโรงเรียนมาตรฐานสากลส่วนใหญ่ ได้จัดหาครูต่างชาติเจ้าของภาษา เป็นครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษฟัง–พูด เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้กับนักเรียน

ในด้านหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียน พบว่าหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสามารถพัฒนาทักษะความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนในบริบทสากลได้ เนื่องจากมีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตรงตามหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยเน้นประเด็นในการศึกษาภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาครอบคลุมความเป็นสากลดังนี้ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษากับวัฒนธรรม ภาษาและความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และภาษากับชุมชนและโลก รวมทั้งหลักสูตรภาษาอังกฤษเทียบเคียงมาตรฐานสากล (CEFR) ที่มีความทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และ เขียน ให้แก่นักเรียนได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ดังนี้ 1.ใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ได้แก่ The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 2.ปรับจุดเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้โดยเน้นการสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) 3. ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีมาตรฐานหลัก 4.ส่งเสริมการยกระดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ เช่นขยายโครงการพิเศษด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เช่น ห้องเรียนพิเศษ English Program พัฒนาห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ จัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาสนทนาภาษาอังกฤษเป็นการทั่วไปและแบบเข้ม 5. ยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร (CLT) และเป็นไปตามกรอบความคิดหลัก CEFR 6. ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความสามารถทางภาษาของ ครูและผู้เรียน

2. ด้านคุณภาพครู ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการประเมินผลทักษะภาษาอังกฤษของครูผู้สอน และนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดระดับความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษเทียบเคียงมาตรฐานสากล (The Common European Framework of Reference for Languages :CEFR) จากการศึกษาพบว่ามีความเหมาะสมกับบริบทการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเทียบเคียงมาตรฐานสากลในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นแบบทดสอบวัดระดับความรู้ความสามารถของครูผู้สอนและผู้เรียนด้วยชุดข้อสอบที่มีความครอบคลุมในเนื้อหาทักษะ การฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยใช้ชุดทดสอบที่ได้มาตรฐานสากล เมื่อทดสอบแล้วสามารถทราบผลการทดสอบในทันที ทำให้สามารถนำเอาผลการสอบที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าอายุของครูผู้เข้าทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ และ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ มีผลต่อการทดสอบวัดระดับความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษเทียบเคียงมาตรฐานสากล (The Common European Framework of Reference for Languages :CEFR) ดังปรากฏจากผลข้อมูลทั่วไปด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 49.34 ด้วยอุปสรรคในด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาอังกฤษมีระดับต่ำ โดยสอดคล้องกับข้อมูลด้านผลสอบความรู้ภาษาอังกฤษที่ระบุว่า ครูที่มีผลสอบในระดับ A1 มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.29 และ ระดับ A2 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 48.03 ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการทดสอบด้วยระบบออนไลน์ และผู้เข้าทดสอบมีอายุมากทำให้มีทักษะการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ค่อนข้างน้อย หรืออาจจะพบปัญหาด้านระบบสารสนเทศเช่น ระบบสัญญาณ Wifi Internet ไม่เสถียร จนส่งผลทำให้ไม่สามารถทำแบบทดสอบทันเวลา ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของผลการสอบได้

3. ด้านการวิจัยและพัฒนา ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมการอบรมวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จัดทำวิจัยในชั้นเรียนและสร้างสื่อนวัตกรรม รวมถึงหน่วยงานต้นสังกัดจัดเวทีการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานวิจัยและประกวดสื่อนวัตกรรมในระดับโรงเรียน กลุ่มเครือข่าย ระดับภาค ระดับประเทศ และ ระดับชาติ ตลอดจนมีทักษะชีวิตรวมทั้งสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ทัศนคติของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อปัจจัยด้านคุณภาพครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งประกอบด้วย 1.ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร 2. ครูผู้สอนภาษาอังกฤษใช้หนังสือ ตำราเรียนและสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศ ในการจัดการเรียนการสอน และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ
ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน และการเผยแพร่ผลงานทั้งระบบ ออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) ซึ่งสอดคล้อง บทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติแนวทางการจัดการศึกษา ในมาตรา (25) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สร้าง

สภาพสิ่งแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545:12–14)

ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ ทัศนคติต่อปัจจัยด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย 1.โรงเรียนดำเนินการจัดทำวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และใช้ผลการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเทียบเคียงมาตรฐานสากล 2. โรงเรียนประเมินผลการวิจัยของครูอย่างต่อเนื่องในทุกภาคเรียนและปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันในทุกชั้นเรียน 3. โรงเรียนจัดให้มีเวทีนำเสนอการวิจัยในชั้นเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เผยแพร่ผลงานวิจัยที่ได้มาตรฐานสากล จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมาตรฐานสากลมีการเตรียมพร้อมเพื่อให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนโดยการจัดอบรม /สัมมนา เพื่อให้ครูได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ/ผู้รับผิดชอบดูแลการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดเตรียม/หาเอกสาร สำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัยไว้อย่างเพียงพอ ครูได้ทำการวิจัยไว้หลายลักษณะ เช่น วิจัยหน้าเดียวอย่างน้อย 1 เรื่อง/ภาคเรียน รวมถึงมีบางส่วนที่ทำวิจัยเต็มรูปแบบและนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) และ 30 ที่ให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยการทำวิจัยอย่างเหมาะสมกับผู้เรียน ในขณะเดียวกันพบว่ามีบางส่วนที่มีการทำวิจัยแต่ไม่มีการนำผลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้น ยังมีบางส่วนไม่ได้ดำเนินการ ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูไม่มีเวลา ครูให้ความสำคัญกับการทำวิจัยน้อยกว่าที่ควร รวมถึงขาดความรู้และทักษะในการทำวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรดี ทองพลอย (2552) ซึ่งศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าครูมีปัญหาเกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่มีความทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิจัย และการวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน

สำหรับปัจจัยด้านคุณภาพวิชาการ พบว่า 1. โรงเรียนมาตรฐานสากลใช้หนังสือ ตำราเรียน สื่อที่มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล 2. โรงเรียนจัดหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ตอบสนองต่อความถนัดและศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียน 3. ปรับลดเนื้อหาเพิ่มความเข้มข้นของเนื้อหากิจกรรมในหลักสูตรสู่สาระการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อ 3 กล่าวว่า “หลักสูตรแกนกลางฯนี้เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550. ออนไลน์)” ทั้งนี้ในกรพัฒนาคุณภาพวิชาการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอว่าโรงเรียนควรมีการแจ้งให้ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ได้รับทราบข้อมูลเพื่อการมีส่วนร่วมและเตรียมพร้อมเพื่อใช้หลักสูตรและคุณภาพวิชาการโรงเรียนมาตรฐานสากลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัยพบว่าด้านคุณภาพวิชาการ โรงเรียนมาตรฐานสากลทุกโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 มีการดำเนินงานตามนโยบายที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการในด้านการพัฒนาคุณภาพวิชาการ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีบางประเด็นที่ต้องพัฒนาและแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการคือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบ เข้าไปกำกับติดตาม ประเมินผลและให้คำชี้แนะในด้านการจัดทำหลักสูตรของแต่ละโรงเรียน และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตร

2. จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ยังดำเนินการในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการคือ 1) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดอบรมเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอน และ ควรทดสอบความสามารถด้านภาษาอังกฤษเป็นระยะๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. จากการวิจัยพบว่า ด้านคุณภาพครู ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเรียนการสอนกับนานาชาติน้อย รัฐบาลจึงควรเปิดโอกาสให้มีการจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนานาชาติ หรือ สนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยี ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนานาชาติ

4. จากการวิจัยพบว่าด้านการวิจัยและพัฒนา พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในด้านขาดแหล่งข้อมูลวิจัย ขาดความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน และ มีภาระงานสอนมากเกินไป จึงไม่มีเวลามากพอในการดำเนินการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ฝ่ายบริหาร สร้างขวัญและกำลังใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน และ เปิดเวทีในการนำเสนอผลงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานและความก้าวหน้าทางวิชาการแก่คณะครูต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาทั่วไปที่ไม่ใช่โรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อศึกษาถึงการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษกระทรวงศึกษาธิการ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างสื่อและนวัตกรรมตามกรอบ CEFR ที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุง ด้วยความเอาใจใส่ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ผศ.ดร.คมกฤช ตาชม ดร.สิงห์คำ รักษ์ป่า และ นางเนาวรัตน์ กองตัน ที่ได้ตรวจแบบสอบถามและหาค่าความเที่ยงตรงของวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณบุพการี ที่ให้กำลังใจ สนับสนุนการทำงานตลอดจนคณะอาจารย์คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ในเรื่องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณนางสาวรุ่งรัตน์ มองทะเล ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 นางสมจิตร ดาวสุด ผู้อำนวยการโรงเรียนวังเหนือวิทยา นางฆัสรากร วงค์ไชย ครูชำนาญการ โรงเรียนวังเหนือวิทยา นางสาวทิพย์วรรณ์ กาอินต๊ะ ครูชำนาญการ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการเขลางค์นคร นายประพันธ์ บุญวรรณ์ ครูชำนาญการ โรงเรียนเฉลิมรัชวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 และ นางสาวอุทุมพร ศักดิ์โสภิน ครู โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่คอยให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ ขอขอบพระคุณครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ทุกท่าน ที่ได้

เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามให้แก่ผู้วิจัย ท้ายสุดนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการีของผู้วิจัยและบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรม สั่งสอนให้ความรู้กับผู้วิจัยตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (2558) **The Report of English Teachers CEFR** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

ธัญทิพ บุญเยี่ยม และ ทิวาพร ทาวะรมย์ (2556) **ทัศนคติต่อความสำคัญของภาษาในอาเซียน** คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

พิชัย เหลืองอรุณ (2555) **สภาพและปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนมาตรฐานสากล** สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รุ่งอุทัย ผลเกิด (2559) **ทัศนคติของครูต่อการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเสาไห้ "วิมลวิทยานกูล"สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (ปทุมธานี –สระบุรี)** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.,สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2557) **แนวปฏิบัติตามประกาศ** จำกัด

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2553) **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล** กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

อภิรดี ทองพลอย (2552) **การศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต., สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). **แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันประเทศ (2549-2553).**สื่อออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่12 ธันวาคม 2558 จาก : www.moe.go.th/webstudyenglish/p eng

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (17 มิถุนายน 2557) **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา** สื่อออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน2559, จาก https://www.facebook.com/Prof.SombatThamrongthanyawong/posts/779095742131419

สมเกียรติ อ่อนวิมล (2555) **การเตรียมการเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน.** สื่อออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2558, จาก http://www.seneat.go.th/kmseneat/doc/kmbrance2555/km%206.pdf

ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

Factors Affecting English Speaking Ability of Students in Wangnuawittaya School, Wangnua District, Lampang Province

อภิชาต ดีงาม[1*] และ บรรจง ไชยรินคำ[2]

Apichart Dee Ngam[1*] and Banjong Chairinkom[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,335 คน ใช้การวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) ในระดับความเชื่อมั่น 95% จากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie กับ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน โดยปัจจัยที่ศึกษาแบ่งเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้สอน 2) ปัจจัยด้านผู้เรียน และ3) ปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนทางการเรียน จากผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้านมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนในแต่ละด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอนมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาคือปัจจัยด้านผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.97ตัวเงิน

คำสำคัญ: ปัจจัย, ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ

Abstract

The purpose of this research was to study factors affecting English speaking ability of students in Wangnuawittaya School under the Secondary Educational Service Area Office 35. The targets group of this study consisted of 1,335 students by using Simple Sampling. The result of confident level was 95% using Krejcie and Morgan's formula. The samples sampling was 299 students. This research is to study speaking ability 3

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : AYCheryl@gmail.com

factors 1) Teacher factors 2) Learner factors 3) Promotion and supporting of parent for the educations factors.The research instruments consisted of a questionnaire. The data obtained was analyzed by using mean, standard deviation and percentage.

The findings showed the overall of three factors affecting English Speaking ability of students in Wangnuawittaya School were revealed as Three point five zero. The result of this research was as follows; Four point zero eight of the factors that affected English speaking of the teachers have the excellent data, Three point four five of the factors that affected English speaking of the students have fair and Two point nine seven of the factors that affected English speaking of the supporting of parents have fair.

Keywords: Factors, The Ability of English Speaking, Learner factors, Promotion and supporting of parent for the educations factors, English speaking ability

บทนำ

Globalization คือยุคสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร (Information Society) และเป็นยุคที่การติดต่อสื่อสารสามารถทำได้อย่างไร้พรมแดน ด้วยเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าและทันสมัย จึงทำให้คนบนโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว และในปีพุทธศักราช 2558 ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงค์โปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ได้รวมกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งแน่นอนว่าประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียนต้องติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในหลายๆ ด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การท่องเที่ยว และอื่น ๆ กฎบัตรอาเซียน ข้อที่ 34 ได้บัญญัติไว้ว่า “The Working language of ASEAN shall be English” คือภาษาอังกฤษถูกกำหนดให้เป็นภาษาทำงานในการสื่อสารระหว่าง 10 ประเทศสมาชิก จากบทบาทและความสำคัญดังกล่าวของภาษาอังกฤษจึงทำให้ภาครัฐและเอกชนได้แสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทย ซึ่งจากการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษ English Proficiency Index (EPI) ได้สำรวจเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ของคนไทยชี้ให้เห็นว่าอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆออยู่ในอันดับที่ 15 จาก 19 ของประเทศในทวีปเอเชียและอยู่ในลำดับที่ 56 จาก 72 ประเทศทั่วโลก (http://www.ef.co.th/epi/regions/ asia/ thailand/)

สำหรับการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นทักษะการฟังและทักษะการพูด ถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นมาก เนื่องจากเป็นทักษะพื้นฐานเบื้องต้นในการสื่อสาร (กุณฑลีย์ ไวทยวณิช, 2545: 1) ซึ่งสอดคล้องกับนูนัน (Nunan, 1991:31) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันเน้นการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะทั้ง 4 ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งทักษะการฟังและการพูดเป็นทักษะ ที่ถูกให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด สอดคล้องกับ เออร์ (Ur, 1981: 2 อ้างถึงในอติกานต์ทองมาก, 2552: 1) ที่กล่าวไว้ว่า ทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดในบรรดาทักษะทั้งหมดเพราะเป็นทักษะที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความรู้ความสามารถทางภาษาเป็นอย่างดี ซึ่งตรงกับ สกอตต์ (Scott, 1981: 70) กล่าวว่า ทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นมากเพราะผู้ที่พูดได้ย่อมสามารถรับฟังผู้อื่นพูดได้อย่างเข้าใจ

ภาษาอังกฤษถูกบรรจุให้เป็นวิชาหลักในหลักสูตรภาคบังคับของทุกโรงเรียนในประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลได้ส่งเสริมและปรับหลักสูตรเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษมาตลอด แต่นักเรียนก็ยังไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งก็อาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่นปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากครอบครัวและมีปัจจัยอื่นๆ ดังที่ วอลเบิร์ก (Walberg, 1989 : 149 – 150) ผู้ตั้งทฤษฎีผลผลิตทางการศึกษา (A theory of education productivity) ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของตัวผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยผล สัมฤทธิ์เดิม เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วยพฤติกรรมการสอนของครู ความสามารถของครู 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน สอดคล้องกับจาโคโบวิทส์ (Jakobovits, 1971 : 103–115) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้การเรียนการสอน มีประสิทธิภาพ คือ 1) ปัจจัยด้านการสอน ได้แก่คุณภาพของครู โอกาสทางการเรียนของผู้เรียนและเกณฑ์การประเมิน 2) ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถที่จะเข้าใจการสอน ความถนัด แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ทัศนคติที่ดีต่อครู กลยุทธ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ 3) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ความยึดมั่นในภาษาตนองค์ประกอบทางภาษาตนและภาวะสองวัฒนธรรมในสังคม และการ์ดเนอร์ (Gardner,1973:235–245) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนทางการเรียนของครอบครัว คือการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองกระตุ้นผู้เรียนให้เรียนภาษา สอนภาษาให้แก่ผู้เรียนและส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนภาษา นอกจากนี้การ์ดเนอร์ Gardner (1985) ยังได้เสนออีกว่าแรงจูงใจเป็นตัวแปรที่สามารถนำมาใช้ในพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้การเรียนภาษาต่างประเทศสัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น เพราะแรงจูงใจเป็นการผสมผสานระหว่างความพยายามกับความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมาย ซึ่งแรงจูงใจ มี2 ประเภท คือ แรงจูงใจเชิงบูรณาการ (Integrative Motivation) หมายถึงความต้องการเรียนภาษาต่างประเทศสำหรับการสื่อสารกับชาวต่างชาติ และแรงจูงใจเชิงเครื่องมือ (Instrumental Motivation) หมายถึงความต้องการเรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อความเจริญก้าวหน้า เช่น การได้ทำงานที่ดีมีรายได้ที่สูงขึ้นซึ่งมีการวิจัยพบว่าแรงจูงใจเชิงเครื่องมือเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลโดยตรงกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (Tamimi & Shuib, 2009) และ (Al–Jarf, 2004; Ramachaudran, 2004;ชฎาภรณ์ จันทร์ประเสริฐ และเสาวภา วิชาดี, 2555) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบแรงจูงใจด้านครูผู้สอน (Teacher–Specific Motivational Components) ประกอบด้วยพฤติกรรมและบุคลิกภาพของครูผู้สอน วิธีการสอน การมอบหมายงาน การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนว่าผลงานของผู้สอนว่าถูกหรือผิดอย่างไร ผู้สอนควรใช้จิตวิทยาในการสอนและเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้ทันสมัยน่าสนใจเช่น การเรียนการสอนโดยผ่านเกมหรือเพลง หรือการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เนตเป็นต้น นอกจากนี้ (Clement, 2006; Wong, 2005) ได้กล่าวว่าการจัดสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่เหมาะสมหลากหลายวิธีและมีความสนุกสนานก็มีความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน ดังที่ มนทิพย์ สุคนธมาน (2548: 5) ได้กล่าวว่าการสอนภาษาอังกฤษที่ควบคู่ไปกับกิจกรรมทางภาษา เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในวิชาที่เรียนก็มีความสำคัญด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการเสริมแรงบวก สามารถนำไปใช้ได้ในสถานการณ์ทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเสริมแรงบวก ในลักษณะที่เป็นภาษาพูดหรือภาษาท่าทาง ได้แก่ คำชมเชย การยิ้ม การให้ความสนใจ การยอมรับ ซึ่งวิธีการเสริมแรงบวก ควรให้ทันทีที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ทั้งนี้ข้อดีของการเสริมแรงบวก คือ เป็นวิธีธรรมชาติที่สามารถใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องลงทุนและเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีทางจิตใจให้กับนักเรียนได้

จากงานวิจัยและทฤษฎีที่กล่าวมาล้วนมีอิทธิพลหรือมีผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษและอาจมีผล ต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วย จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีการปรับแนวการสอนมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันที่มุ่งเน้นการสื่อสารที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน แต่จากการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียน วังเหนือวิทยาโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำและความสามารถในการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนก็อยู่ในระดับต่ำด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยในด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครองที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษรวมถึงส่งเสริมปัจจัยอื่นๆที่เอื้อต่อการพูดภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

วิธีวิทยาการวิจัย

1.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,335 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 297 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษาใน ปีการศึกษา 2559

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ปีการศึกษา 2559 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple choice) ถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเพศ ช่วงอายุ ระดับชั้นการศึกษา สถานภาพการพักอาศัย อาชีพของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง รวม 31 ข้อ เป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านผู้สอน
2. ด้านผู้เรียน
3. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน

2. วิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการประเมิน โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตเนื้อหาและนิยามศัพท์เฉพาะ

3. กำหนดรูปแบบของแบบสำรวจ โดยในการวิจัยในครั้งนี้เลือกใช้แบบหลายตัวเลือก (Multiple choice) และแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. สร้างแบบสำรวจให้ครอบคลุมเนื้อหาการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาและให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

5. นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยใช้แบบประเมินค่าดรรชนี ความสอดคล้อง (IOC)

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

7. จัดพิมพ์แบบสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แจกแบบสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการกรอกข้อมูล

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของ รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.50 – 5.00	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

การสำรวจปัจจัยสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตาราง 1 แสดงค่าร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1).ชาย	131	44.1
2).หญิง	166	55.9
รวม	297	100.00
2.อายุ		
1).13 – 14 ปี	106	35.7
2).15 – 16 ปี	69	23,2
3).17 – 18 ปี	122	41.1
รวม	297	100.00
3.ระดับชั้น		
1).มัธยมศึกษาตอนต้น	141	47.47
2).มัธยมศึกษาตอนปลาย	156	52.53
รวม	297	100.00
4.อาชีพของผู้ปกครอง		
1).เกษตรกร	178	59.9
2).รับจ้างทั่วไป	66	22.2
3).ค้าขาย / ธุรกิจ	39	13.1
4).ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	14	4.7
รวม	297	100.00

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด 297 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 55.9 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 มีอายุระหว่าง 17 – 18 ปี มากที่สุด จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมา 13 – 14 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 และช่วงอายุ 15 – 16 ปี น้อยที่สุด จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 ระดับการศึกษาของผู้ตอบสำรวจพบว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุดจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 สถานภาพการพักอาศัยอยู่กับบิดา/มารดามากที่สุด จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 รองลงมาอาศัยอยู่กับญาติ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และอื่นๆ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.4 ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 59.9 รองลงมาอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 อาชีพค้าขาย / ธุรกิจ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 และอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจน้อยที่สุด จำนวน14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา ในภาพรวม

	รายการ	N = 297		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านผู้สอน	4.08	0.77	มาก
2	ด้านผู้เรียน	3.45	0.90	ปานกลาง
3	ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง	2.97	0.89	ปานกลาง
	เฉลี่ย	**3.50**	**0.85**	**มาก**

จากตาราง 2 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.50) เมื่อพิจารณาปัจจัยในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าปัจจัยด้านผู้สอนมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.08) รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.45) และปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครองมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 2.97)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

	รายการ	N = 141		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านผู้สอน	4.10	0.78	มาก
2	ด้านผู้เรียน	3.42	0.90	ปานกลาง
3	ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง	2.94	0.96	ปานกลาง
	เฉลี่ย	**3.49**	**0.88**	**ปานกลาง**

จากตาราง 3 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.49) เมื่อพิจารณาปัจจัยในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอนมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.10) รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านผู้เรียนมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.42) และปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครองมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 2.94)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

	รายการ	N = 156		ระดับ
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ด้านผู้สอน	4.06	0.77	มาก
2	ด้านผู้เรียน	3.46	0.90	ปานกลาง
3	ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง	3.01	0.92	ปานกลาง
	เฉลี่ย	**3.51**	**0.88**	**มาก**

จากตาราง 4 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.51) เมื่อพิจารณาปัจจัยในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอนมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.06) รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านผู้เรียนมีผลต่อการพุดภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 3.46) และปัจจัยด้านการส่งเสริมจากผู้ปกครองมีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 3.01)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเมื่อจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา พบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านผู้สอน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้เรียน และน้อยที่สุดคือปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้ปกครอง โดยในภาพรวมของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนมากที่สุดคือ ปัจจัย ด้านผู้สอน รองลงมาคือปัจจัยด้านผู้เรียน และน้อยที่สุดคือปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้ปกครอง โดยในภาพรวมของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับมาก ซึ่งสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาทั้ง 3 ด้านของนักเรียนทั้งสองระดับชั้นไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยามากที่สุดคือด้านผู้สอน รองลงมาคือปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้ปกครองน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเนตรนภา ประเสริฐสังข์(2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและ มีบทบาทช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ครูมีเทคนิคและวิธีการจูงใจจะทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้นและยังพบว่าปัจจุบันสื่ออินเทอร์เนตและเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาษาอังกฤษซึ่งนักศึกษาสามารถใช้สื่อดังกล่าวพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลาและยังสอดคล้องกับแนวคิดของมิลแมน (Millman 1981 : 174) ได้กล่าวลักษณะและวิธีจัดการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะถือว่าผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสามารถกำหนดควบคุมและจัดการห้องเรียนมากที่สุด เนื่องจากลักษณะและวิธีการสอนสามารถส่งผลให้ผู้เรียนตั้งใจและมีความสุขการเรียน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของธนวัฒน์ อรุณสุขสว่าง(2558)ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถ ในการใช้ภาษาอังกฤษตามทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

ปัจจัยสนับสนุน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลอยู่ในระดับมากมี 1 ข้อคือ ด้านตัวครูผู้สอน ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษระดับปานกลาง มี 3 ข้อ คือ ด้านโรงเรียน ด้านตัวผู้เรียน และด้านครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ(Jakobovits1973:103-115) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการเรียนการสอนภาษาที่สองและสรุปได้ว่าปัจจัยที่จะทำให้ การเรียนการสอนมีคุณภาพขึ้นอยู่กับผู้สอนคือคุณภาพการสอนและความรู้ความสามารถของครู รองลงมาคือปัจจัยด้านผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความสามารถทางสติปัญญา ความถนัด ความมานะพยายาม การมีเจคติที่และลักษณะนิสัยทางการเรียน

สอดคล้องกับผลการศึกษาของบุศรา เต็มลักษมี(2558) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าด้านครอบครัวและรายได้อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับแนวคิดของ King, et al. (1966) ได้เสนอประเภทของการสนับสนุนของครอบครัวว่าประกอบด้วยการ สนับสนุน 2 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมี ความคิด และลักษณะนิสัยที่เข้าอกเข้าใจ เอาใจใส่ ให้กำลังใจกัน เต็มใจที่จะรับฟัง เห็นอกเห็นใจ พูดคุย ให้คำแนะนำ และมีความคิดด้านทางบวก รวมถึงดูแล ห่วงใย ใส่ในสิ่งที่สมาชิกทำอยู่ 2) การสนับสนุนด้านทรัพยากร คือ การที่สมาชิกในครอบครัว แสดงออกถึงพฤติกรรมในการจะช่วยเหลือและจัดหาทรัพยากรอื่นๆ แก่สมาชิกในครอบครัว เช่น สิ่งของเงินทอง หรือแรงงานมีความเต็มใจที่จะแบ่งเบาภาระในบ้าน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ปัจจัยด้านผู้สอน จากผลการวิจัยผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับการพัฒนางานสอนและหลักสูตรจากงานวิจัยนี้มีข้อคำถามจากแบบสำรวจที่สามารถนำไปใช้ได้ เช่นเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเป็นภาษาอังกฤษ ใช้สื่อที่หลากหลายในการสอนพูดภาษาอังกฤษ มีการแก้ไขผู้เรียนเมื่อผู้เรียนพูดผิด เน้นการสอนพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จำลองสถานการณ์สมมุติที่ใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม

ปัจจัยด้านผู้เรียน จากผลการวิจัยมีข้อคำถามจากแบบสำรวจที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างหลากหลายวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้เช่น ผู้เรียนควรติดตามสื่อต่าง ๆ ที่นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ เช่น ข่าว เพลง ภาพยนตร์ การ์ตูน กีฬา ตั้งใจฝึกฝนทักษะการพูดภาษาอังกฤษในห้องเรียนจากการจำลองสถานการณ์ต่างๆ สร้างกำลังใจให้ตัวเองมีความมั่นใจว่าสามารถพูดภาษาอังกฤษได้อย่างแน่นอน นอกจากนี้ผู้เรียนควรท่องคำศัพท์เพื่อช่วยในการฝึกพูดภาษาอังกฤษและฝึกพูดภาษาอังกฤษด้วยตัวเองอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้สื่อและอุปกรณ์ช่วยในการฝึกพูดภาษาอังกฤษ เช่น พจนานุกรมภาษาอังกฤษ สื่ออินเทอร์เน็ต เช่น เว็ปไซต์ YouTube เพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะการพูดได้อย่างต่อเนื่องและสัมฤทธิ์ผล

ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง มีข้อคำถามจากแบบสำรวจที่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษคือ ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ให้กำลังใจผู้เรียน ชื่นชมให้รางวัลเมื่อผู้เรียนมีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้เป็นที่น่าพอใจ สนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพูดภาษาอังกฤษต่างๆ โดยหาโอกาสทำกิจกรรมทางภาษาร่วมกัน ทดลองใช้ภาษาอังกฤษกันภายในครอบครัวอย่างง่ายๆ รวมถึงส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อ 1.ควรวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ การพักอาศัยของผู้เรียน ผลการเรียนและอาชีพของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการพูดภาษาอังกฤษ

ข้อ 2.ควรให้ผู้เรียนได้เขียนข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและการสัมภาษณ์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

ข้อที่ 3. เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษดีพอที่จะสามารถสื่อสารในครอบครัวหรือ ให้คำแนะนำกันได้ จึงทำให้การใช้ภาษาอังกฤษกันในครอบครัวจึงอยู่ในระดับต่ำมากเช่นกัน ดังนั้นผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้ปกครองแสวงความรู้และฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษไปพร้อมๆกันกับผู้เรียน

ข้อที่ 4. ควรมีการประเมินตนเองของปัจจัยในแต่ละด้าน เช่น ตัวครูตอบแบบสำรวจปัจจัยในด้านผู้สอน ตัวนักเรียนตอบแบบสำรวจปัจจัยในด้านผู้เรียน ผู้ปกครองตอบแบบสำรวจปัจจัยในด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง

เอกสารอ้างอิง

กุณฑลีย์ ไวทยะวณิช. (2545). **หลักการพูด.** กรุงเทพฯ : โอ เอสพริ้นติ้ง เฮ้าส์.

ชฎาภรณ์ จันทร์ประเสริฐ และ เสาวภา วิชาดี. (2555). **การปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน**. วารสารนักบริหาร, 32(2), 143-149.

ธนวัฒน์ อรุณสุขสว่าง.(2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษตามทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21** ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 วิทยานิพนธ์ ศศม. มหาวิยาลัยศิลปากร

เนตรนภา ประเสริฐสังข์.(2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** กศน.ตำบลเวียง สังกัดศูนย์เครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา วิทยานิพนธ์ ศศม., มหาวิทยาลัยพะเยา

บุศรา เต็มลักษมี.(2558). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น** จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 กศม.มหาวิทยาลัยบูรพา

มนทิพย์ สุคนธมาน.(2543).**การเปรียบเทียบผลของการใช้สัญญาเงื่อนไขและการใช้แรงเสริมทางสังคมต่อพฤติกรรมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 1 วัดพระงาม** (สามัคคีพิทยา) จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .

สุมิตรา อังวัฒนกุล.(2539) **วิธีสอนภาษาอังกฤษ.** พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

สุวภัทร แกล้วกล้า.(2554). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดเมธังกราวาส** (เทศรัฐราษฎร์นุกูล) จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ กศม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อภิญญา ทหราวานิช.(2552). **การศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อวินัยในตนเองในชั้นเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทางการเรียน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Al-Jarf, R. (2004). **The effects of web-based learning on struggling EFL college writers.** Foreign Language Annals, 37(1), 49-57

Clement, R. (2006). **Motivation, self- confidence, and group cohesion in the foreign language classroom. Language Learning**, 44, 417-488

Gardner, R.C. 1973. **Focus on Learner : Prag- matic Perspectives for the language Teacher**. Rowley Mass: Newbury House.

Gardner, R.C. (1985). **'Social psychology and second language learning: the role of attitudes and motivation**. London: Edward Arnold.

Jakovovits, Loen A. (1971**). Foreign Language Learning: A Psycholinguistic Analysis of the Issues**. 2 nd ed. Rowley Mass: Newbury House Publishers.

Nunan, D. (1991). **Language teaching methodology**: a textbook for teachers. New York: Prince Hall.

Scot, R.S. (1981). **"Speaking", in Communication in the Classroom**. Longman Group Ltd. Savignon, Sandra. J. (1999). Communicative Competence Massachusetts: Addision – Wesley.

Tamimi, A. A., & Shuib, M. (2009). **Motivation and attitudes towards learning English**: A study of petroleum engineering undergraduates at Hadhramout University of sciences and technology. GEMA Online Journal of Language Studies, 9(2), 29-55.

Walberg, Hebbert J. 1989. **The Effective Teacher**. New York: McGraw-Hill.

Ur, P. (1986). Discussions that work. Cambridge University Press, 121 p. Teaching Listening Comprehension. Cambridge University Press, 167 p.

บทความ AEC สำคัญที่ควรอ่าน http://www.thai-aec.com/category/aec-must-read สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ก.พ.2560

พิธีกรรมและความเชื่อในพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

The Ritual and The Belief in Ritual Ineantation in Yanta Mettamahaniyom in Ban Jane Amphur Phu Kam Yao, Phayao Province.

พระปลัดพงศ์ศิริ พุทฺธิวโส (นำทาน)[1*] และ เปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์[2]

Phra Palad Phongsiri Phutthiwangso (Namtan)[1*] and Premvit Vivattanaseth[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง พิธีกรรมและความเชื่อในพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา และศึกษาปัจจัยแห่งความเชื่อของชาวบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ที่มีต่อการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการในการประกอบพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม จะต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า โดยการเขียนยันต์เมตตามหานิยม และเตรียมเครื่องประกอบพิธีกรรม จากนั้นในวันประกอบพิธีกรรม จะเริ่มต้นด้วย ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ปู่อาจารย์กล่าวคำไหว้พระสวดมนต์ กล่าวคำอาราธนาศีล รับศีลจากพระสงฆ์จากนั้นปู่อาจารย์กล่าวคำชื้นขัน 5 โกฐากพร้อมกับกล่าวอัญเชิญครูหรือชื้นขันครู ประธานในพิธีจุดเทียนชัยและเทียนมงคลซ้าย เทียนมงคลขวา พระสงฆ์กล่าวอัญเชิญเทวดา สวดเจริญพระพุทธมนต์ ประธานในพิธีดับเทียนชัย พระเกจิประพรมน้ำพระพุทธมนต์ไปยังวัตถุมงคลและผู้เข้าร่วมพิธี สิ้นสุดพิธีกรรมด้วยการถวายจตุปัจจัย เครื่องไทยทานแด่พระสงฆ์ และพระสงฆ์อนุโมทนา เป็นอันเสร็จพิธีกรรม

ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความเชื่อของชาวบ้านเจน ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ที่มีต่อยันต์เมตตามหานิยม พบว่าความเชื่อจะเกิดจากผู้ประกอบพิธี คาถาและอุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีกรรม ตลอดจนถึงสถานที่ประกอบพิธีกรรม

คำสำคัญ: พิธีกรรม ความเชื่อ ยันต์เมตตามหานิยม อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mak-88888@hotmail.co.th

Abstract

The study of Rituals and belief in rituals Incantation in YantaMettamahaniyom at BannJanePhuKam Yao, Phayao. There are two main objectives:To study the ritual incantation talisman towards immortality at Bann Jane PhuKamYaodistrict, Phayao province, and to study the beliefs in Yanta Mettamahaniyom at Bann Jane Phu Kam Yao district ,Phayao, province.

The study found that The process of rituals in Yanta Mettamahaniyom. It must be prepared in advance. Preparation equipments for rituals then, on the day of ritual it's start with light the candle by the president. After that the religious ceremony (Pu Arjarn) has prays. Khan ha prays base with the ascension to invitation of the professors then light the auspicious candle and candle ceremony in the left and right side the sacred Buddhist monks pray for the holy thing. Chanting hymns President extinguished candle. The monks sprinkled holy water and sacred objects to the attendance. The ritual ends with the necessities to monks. Finally the monks say felicitations and finished the ritual.

The analyst believes in rituals Incantation in Yanta Mettamahaniyom. The study found the locals believe cause of the master of ceremony, spell and equipments for the ritual incantation as well as a place of rituals.

Keywords: Ritual, Belief, Yanta Mettamahaniyom ,Phu Kam Yao district, Phayao Province

บทนำ

ความเชื่อของคนไทยมีมายาวนาน มักเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน วิถีการทำมาหากิน หรือการกระทำในสิ่งที่ทำให้ผู้กระทำเกิดความพึงพอใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อที่มาจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติหรือสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น เทพเทวดา ผีสางนางไม้ หรือภูตผีปีศาจ ที่สามารถดลบันดาลในสิ่งที่มนุษย์ต้องการหรือช่วยให้มนุษย์ได้รับความสุขใจด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากจิตใจของมนุษย์เอง ในทางพระพุทธศาสนาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามิได้ให้มนุษย์งมงายกับความเชื่อ หรือวัตถุที่เชื่อว่าสามารถทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มนุษย์ต้องการ การทำอะไรจะสำเร็จได้ต้องมาจากปัจจัยที่อยู่ในตัวมนุษย์เอง เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความซื่อสัตย์ ฯลฯ ดั่งคำสอนของพระพุทธเจ้าที่กล่าวไว้ว่า อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ หมายถึง ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

อย่างไรก็ตามเนื่องจากคนไทยส่วนหนึ่งยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้มีการแสวงหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามา ได้เกิดการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อดั้งเดิมควบคู่กับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมักขัดแย้งกันในด้านความเชื่อเก่าและความเชื่อใหม่ แต่เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ระหว่างความเชื่อที่มีมานานกับความเชื่อในด้านพระพุทธศาสนา ชาวไทยจึงนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาผนวกเข้ากับความเชื่อในรูปของวัตถุมงคลประเภทต่าง ๆ "ยันต์" เป็นวัตถุมงคลประเภทเครื่องรางที่เกิดจากความเชื่อ อันเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ชาวบ้านในการดำเนินชีวิต และหากยันต์ดังกล่าวนั้นปลุกเสกโดยพระเกจิที่มีวิชาอาคมที่กล้าแกร่งด้วยแล้ว ยิ่งเชื่อว่าจะทำให้ยันต์มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น ความเชื่อที่เกิดจากยันต์จึงเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ระหว่างพระพุทธศาสนากับความเชื่อ ที่ต้องเดินเป็นคู่ขนานกันเช่นนี้ตลอดไป

อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา เป็นพื้นที่หนึ่งที่ประชาชนมีความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังเป็นอย่างมาก ในอดีตชาวอำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยามีความเชื่อในวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังอยู่ 2 ประเภท คือ ตะกรุดกับผ้ายันต์ วัตถุมงคลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อคนในชุมชนบ้านเจน อำเภอภูกามยาว

จังหวัดพะเยาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตมีสงครามประกอบกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ มีโจรอาศัยอยู่อย่างชุกชุม นอกจากนั้นลักษณะของป่าโดยรอบพื้นที่ยังมีอาถรรพ์จากสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ชาวบ้านที่บ้านเจนจึงต้องหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งได้แก่ตะกรุดและผ้ายันต์ โดยที่ชาวบ้านเจนเชื่อว่าตะกรุดมีอิทธิพลด้านคงกระพันชาตรี แคล้วคลาดปลอดภัยจากการออกไปทำศึกสงครามและป้องกันตนเองจากโจร ส่วนผ้ายันต์ เป็นสิ่งที่เชื่อว่าจะช่วยปกปักรักษาป้องกันสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ และอำนวยสิ่งที่เป็นมงคลให้แก่ผู้บูชาได้ แต่ในปัจจุบันศึกสงครามและโจรผู้ร้ายลดจำนวนลง ความเชื่อเรื่องตะกรุดจึงได้เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่ยันต์เมตตามหานิยมยังได้รับความนิยมจากชาวบ้านเจนอยู่โดยเชื่อว่ามีคุณทางด้านเมตตามหานิยม และประกอบกิจการค้าขายประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ด้วยเหตุที่ยันต์เมตตามหานิยมมีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากเมื่อมีพิธีปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมครั้งใด จะมีชาวบ้านมาร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องปัจจัยแห่งความเชื่อของชาวบ้านบ้านเจน ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ที่มีต่อการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม โดยเริ่มต้นจากการศึกษาขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่บ้านเจน ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้นอกจากจะทำให้ทราบถึงขั้นตอนของพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม ที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยาแล้วทำให้ทราบถึงศรัทธาและความเชื่อของชาวบ้านบ้านเจน ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ที่มีต่อยันต์อีกด้วย

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม ของบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความเชื่อของชาวบ้านบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ที่มีต่อการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่นำมาศึกษา เป็นพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม ที่จัดขึ้นที่วัดศรีดอนไชย บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา
2. การเก็บรวบรวมครั้งนี้ ได้มาจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์วิทยากร ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

2.1 บรรพชิต

2.1.1 เป็นพระเกจิที่มีอายุพรรษาการดำรงเพศบรรพชิตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไป และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมปลุกเสกยันต์ไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

2.1.2 เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยาว่ามีความรู้ในเรื่องการปลุกเสกยันต์เป็นอย่างดี

2.2 คฤหัสถ์

2.2.1 มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา และปัจจุบันยังคงอาศัยอยู่ ณ ที่ดังกล่าว

2.2.2 เป็นผู้เคยบวชหรือเคยประกอบพิธี มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

2.2.3 เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยาว่ามีความรู้ในเรื่องการปลุกเสกยันต์เป็นอย่างดี

3. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน – กรกฎาคม 2558

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงกระบวนการ และขั้นตอนของพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมในบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

2. ทราบถึงความเชื่อของชาวบ้าน บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ที่มีต่อพิธีปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่นำไปใช้

3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาพิธีกรรมในการปลุกเสกวัตถุมงคลในด้านอื่น ๆ ต่อไป

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลทั้งจากเอกสารและการปฏิบัติภาคสนาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ กล้องถ่ายรูป, บัตรบันทึกข้อมูล, เครื่องบันทึกเสียง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและตรวจสอบแหล่งข้อมูล ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัย ในการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

2. สืบหาและตรวจสอบคุณสมบัติของวิทยากรบ้านเจน ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยากรตามประเด็นที่กำหนดไว้

4. การจัดกระทำข้อมูล

4.1 ถ่ายเสียงจากเทปบันทึกเสียง และถ่ายถอดเป็นภาษาไทยกลางเพื่อความเข้าใจของผู้อ่าน

4.2 เรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม ของบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

2. เพื่อศึกษาความเชื่อของชาวบ้านบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ที่มีต่อยันต์เมตตามหานิยม

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง พิธีกรรมและความเชื่อในพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

จากการศึกษาเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อในพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม ที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ข้อมูลส่วนใหญ่จะได้มาจากการสัมภาษณ์ เป็นหลัก ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลจากวิทยากรบ้านเจน

ที่มีความรู้ มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านเจน และเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ในเรื่องพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมเป็นอย่างดี ได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกับนำหลักความเชื่อของพิธีกรรม มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ นำเสนอผลการศึกษาเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม ในบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

จากการศึกษาวิเคราะห์วิจัยการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมมีทั้งหมด 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการเขียนยันต์เมตตามหานิยม

การเขียนยันต์ทุกครั้งของ พระเกจิ ปู่อาจารย์ก็นำมาจากปั๊บสา (ปั๊บสา หรือ พับสา ทำมาจากกระดาษสาที่นำมาตัดให้เท่ากันแล้วมาพับเป็นเล่ม เพื่อใช้บันทึกข้อความต่าง ๆ) แล้วจึงนำมาเขียนยันต์เมตตามหานิยมตามต้องการลงไป แต่ถ้าจำตัวยันต์ได้ก็ไม่ต้องเปิดปั๊บสาดูก็ได้ พอได้รูปแบบยันต์เรียบร้อยแล้วก็ขึ้นขันตั้ง ก่อนเขียนยันต์ทุกครั้ง แล้วกล่าวคำขึ้นขันตั้งให้เรียบร้อย จากนั้นก็ทำการเขียนยันต์ตามแบบโบราณจารย์ที่ได้สืบทอดกันมา วิทยากรที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีการเขียน และใช้คำภาวนาที่ใกล้เคียงกันด้วยคาถาดังนี้

ลงอักขระ บริกรรมว่า อักขะระยันตัง อุปปัชชะติ

ลงเลขยันต์ บริกรรมว่า เลขะยันตัง อุปปัชชะติ

ยันต์ ลากเส้นยันต์ว่า ยันตัง สันตัง วิกรึงคะเร

หากตัวยันต์เป็นแผ่นโลหะแล้วต้องการจะทำเป็นตะกรุด จะต้องม้วนเป็นแท่งแล้วบริกรรมพระคาถานารายณ์ม้วนแผ่นดิน 3 จบ หรือคาถาอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบพิธีเรียนมาก็ได้

1.2 ขั้นตอนการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม

1.2.1 ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

1.2.2 ปู่อาจารย์กล่าวคำไหว้พระสวดมนต์ อาราธนาศีลและรับศีลตามลำดับ

1.2.3 กล่าวคำขึ้นขัน 5 โกฐาก (โกฐาก มาจากคำว่า โกฐ ที่แปลว่าจำนวนที่นับได้เป็นส่วน ๆ หรือกองๆ และขัน 5 โกฐาก จึงหมายถึงขันที่มีดอกไม้ ข้าวตอก และเทียน 5 ส่วน เพื่อใช้สักการบูชาและขอขมาซึ่งพระพุทธเจ้า,พระธรรม,พระอริยสงฆ์,พระกัมมัฏฐาน,ครูบาอาจารย์) พร้อมกับกล่าวอัญเชิญครูหรือขึ้นขันครู

1.2.4 จุดเทียนชัยและเทียนมงคลซ้าย และเทียนมงคลขวา

1.2.5 พระสงฆ์กล่าวอัญเชิญเทวดา และสวดเจริญพระพุทธมนต์

1.2.6 พระเกจิดับเทียนชัย

1.2.7 พระเกจิทำน้ำพระพุทธมนต์

1.2.8 พระเกจิประพรมน้ำพระพุทธมนต์ไปยังวัตถุมงคล และผู้เข้าร่วมพิธี

1.2.9 ถวายจตุปัจจัย เครื่องไทยทานแก่พระสงฆ์

1.2.10 พระสงฆ์อนุโมทนา เป็นอันเสร็จพิธีกรรม

2. ความเชื่อที่มีต่อยันต์เมตตามหานิยมของชาวบ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

ความเชื่อชาวบ้านเจน ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยาที่มีต่อยันต์เมตตามหานิยม จะเกิดจากผู้ประกอบพิธี คาถาและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลุกเสก ตลอดจนถึงสถานที่ประกอบพิธีกรรม

การศึกษาพิธีกรรมและความเชื่อในพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่บ้านเจน ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลดังนี้

ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นว่า ชาวบ้านเจนส่วนใหญ่ มีความเชื่อต่อยันต์เมตตามหานิยม เพราะคนบ้านเจนส่วนมากมีอาชีพค้าขาย เสี่ยงโชคลาภ เจรจางานต่าง ๆ จึงทำให้เกิดความนิยมในยันต์เมตตามหานิยม และเชื่อว่ายันต์เมตตามหานิยม ช่วยให้มีความเจริญก้าวหน้า ค้าง่ายขายคล่อง เป็นเมตตามหานิยมชายเห็นชายรัก หญิงเห็นหญิงรัก มีความอุ่นใจในการทำงาน ทำให้เกิดกำลังใจในการทำงาน จึงก่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานมากขึ้น

ความเชื่อของชาวบ้านนั้นได้มีหลักธรรมเป็นสิ่งที่แฝงอยู่ภายในวัตถุมงคล โดยเฉพาะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่แฝงอยู่นั้นอันได้แก่ สังคหะวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน อันได้แก่

1. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมบ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่าทรัพย์สิ่งของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้ ในการบูชายันต์เมตตามหานิยมนั้นก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำบุญ โดยทางวัดมีจุดประสงค์ที่จะนำปัจจัยไปบูรณวัด หรือไปช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ที่ได้บูชายันต์เมตตามหานิยมนอกจากจะได้รับยันต์เมตตามหานิยมแล้วก็ยังได้บุญอีกด้วย

2. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษย์สัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น ก่อนที่ชาวบ้านจะนำยันต์เมตตามหานิยมไปใช้ ก็จะปลูกฝังความเชื่อว่า ผู้ใช้จะต้องจดจำไว้เสมอว่า จะไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเท็จ และไม่พูดเพ้อเจ้อ มิเช่นนั้นยันต์มหานิยมจะใช้ไม่ได้ผล ทุกคนที่นำไปติดตัวต้องพูดแต่สิ่งดี ๆ ถือสัจจะวาจาเป็นหลัก หมั่นไหว้พระ สวดมนต์ ใส่บาตร ทำบุญ นั่งภาวนา เพื่อเพิ่มประสิทธิผลแก่ยันต์เมตตามหานิยมนั้น หากว่าใครหมั่นสวดมนต์ นั่งสมาธิ เพิ่มประสิทธิภาพให้ยันต์บ่อย ๆ หวังอะไรก็จะได้ตามความปรารถนา มากน้อยตามกำลังใจของผู้บูชา

3. อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น สิ่งที่ผู้บูชายันต์เมตตามหานิยมควรประพฤติตนในชีวิตประจำวัน คือ ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดี ทำใจให้ผ่องใส ทำใจให้เป็นกุศล แล้วถ้าใครประพฤติดีกับเรา เราก็ชอบ และในขณะเดียวกัน ถ้าเราสามารถจะประพฤติตนเป็นประโยชน์ เพราะว่าชีวิตวันหนึ่ง ก็ล่วงไปทีละวัน ไม่อาจเรียกกลับคืนมาได้เลย แต่เราได้รับประโยชน์อะไรจากชีวิตวันหนึ่งที่ล่วงไปแล้ว แสดงให้เห็นว่า เราเสียเวลากับชีวิตที่เป็นอยู่ โดยไม่ได้อะไรเลยมากนัก ถ้าเป็นสิ่งที่ดีเป็นกุศล เป็นประโยชน์ก็จะสามารถขัดเกลาจิตใจของเราให้เบาบางจากการเป็นคนเห็นแก่ตัว เป็นคนโลภมาก เป็นคนโกรธมาก มาเป็นผู้ที่สามารถเสียสละประโยชน์ของเราเองด้วยการช่วยเหลือคนอื่น เชื่อว่าเทพเทวาก็จะต้องคุ้มครองช่วยเหลือ ไม่ให้ตกทุกข์ได้ยาก

4. สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

และในความเชื่อของชาวบ้านที่มีต่อยันต์อีกประการหนึ่ง คือ การที่ยันต์นั้นเป็นภาษาบาลีที่ยึดเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เข้ามาใส่ในยันต์ เช่น อิ สวา สุ ที่ย่อคณาจารย์ผู้ถ่ายทอดต้องการรักษาพระธรรมไว้โดยเขียนแบบย่อ คำว่า “อิ” ย่อมาจาก อิติปิโส ภควา ฯลฯ บทพุทธคุณ คำว่า “สวา” ย่อมาจาก สวาขาโต ภควตาธมฺโม ฯลฯ บทธรรมคุณ และ คำว่า “สุ” ย่อมาจาก สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ฯลฯ บทสังฆคุณ ในขณะเดียวกันยังมีคาถาที่เป็นที่นิยมของพระเกจิทั่วไป คือ นะ ชา ลี ติ เป็นหัวใจพระสีวลี ที่มีความเชื่อว่าเป็นผู้มีโชคลาภ จึงนิยมใช้คาถานี้ในการทำยันต์เมตตามหานิยม

การรวบรวมและสำรวจตัวยันต์เมตตามหานิยมในบ้านเจน ทำให้เห็นถึงความเชื่อความศรัทธาของพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์มหานิยมมากยิ่งขึ้น ทั้งความศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อของตัวยันต์เมตตามหานิยมที่มีต่อหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ก็มาจากพื้นฐานทางด้านจิตใจ และวิถีการดำเนินชีวิตของหมู่บ้านบ้านเจน ที่ปรากฏในตัวของยันต์ ทั้งเป็นยันต์หนีบ มหานิยม อิตถีนารี ซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความนิยมที่มีในผู้ประกอบพิธีส่วนใหญ่มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องของยันต์เมตตามหานิยมและยังปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ให้คติสอนใจกับผู้ที่นำยันต์ไปใช้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ความกตัญญู ความเพียรพยายาม ความอดทน ฯลฯ ค่านิยมทั้งหลายเหล่านี้สามารถสร้างคนให้มีความสมบูรณ์ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม มีความสำรวมทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพต่อผู้อื่น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อในพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยม ที่บ้านเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้ผลสรุปว่า ชาวบ้านเจนส่วนใหญ่ มีความเชื่อต่อยันต์เมตตามหานิยม เพราะคนบ้านเจนส่วนมากมีอาชีพค้าขาย เสี่ยงโชคลาภ เจรจางานต่าง ๆ จึงทำให้เกิดความนิยมในยันต์เมตตามหานิยม และเชื่อว่ายันต์เมตตามหานิยม ช่วยให้มีความเจริญก้าวหน้า ค้าง่ายขายคล่อง เป็นเมตตามหานิยมชายเห็นชายรัก หญิงเห็นหญิงรัก มีความอุ่นใจในการทำงาน ทำให้เกิดกำลังใจในการทำงาน จึงก่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานมากขึ้น

ความเชื่อของชาวบ้านนั้นได้มีหลักธรรมเป็นสิ่งที่แฝงอยู่ภายในวัตถุมงคล โดยเฉพาะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่แฝงอยู่นั้นคือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

การรวบรวมและสำรวจตัวยันต์เมตตามหานิยมในบ้านเจน ทำให้เห็นถึงความเชื่อความศรัทธาของพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์มหานิยมมากยิ่งขึ้น ทั้งความศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อของตัวยันต์เมตตามหานิยมที่มีต่อหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ก็มาจากพื้นฐานทางด้านจิตใจ และวิถีการดำเนินชีวิตของหมู่บ้านบ้านเจน ที่ปรากฏในตัวของยันต์ ทั้งเป็นยันต์หนีบ มหานิยม อิตถีนารี ซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความนิยมที่มีในผู้ประกอบพิธีส่วนใหญ่มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องของยันต์เมตตามหานิยมและยังปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ให้คติสอนใจกับผู้ที่นำยันต์ไปใช้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ความกตัญญู ความเพียรพยายาม ความอดทน ฯลฯ ค่านิยมทั้งหลายเหล่านี้สามารถสร้างคนให้มีความสมบูรณ์ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม มีความสำรวมทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพต่อผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวยันต์เมตตามหานิยมในหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยง และความเหมือนหรือแตกต่าง และการสืบทอดของตัวยันต์

2. ศึกษาตัวยันต์ตามหลักภาษาศาสตร์ เพื่อให้รู้ความเป็นมาของพระคาถาในยันต์ และวิวัฒนาการของภาษา

3. รวบรวมตัวยันต์ทั้งหมดที่มีมาจัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมไว้

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “พิธีกรรมและความเชื่อในพิธีกรรมการปลุกเสกยันต์เมตตามหานิยมที่ บ้านเจน ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา” ในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความเมตตาจาก พระครูโสภณปริยัติสุธี รศ., ดร., รองเจ้าคณะจังหวัดพะเยา ที่ให้ความอุปถัมภ์และสนับสนุนในการศึกษาและการวิจัยครั้งนี้

ขออนุโมทนาขอบคุณ รองศาสตราจารย์เปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่ท่านได้ให้คำปรึกษา ตรวจสอบ แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งของท่าน ที่ทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์ และอนุโมทนาขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสมุห์สุวิทย์ กลฺยาณธมฺโม และขอบคุณอาจารย์ณัฐมา ศุภชนานันท์ อาจารย์นิรัชรา ศุภชนานันท์ อาจารย์ณัฐฐิดา ปูเงิน และขออนุโมทนาขอบคุณวิทยากรทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความรู้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และแม่ผ่องศรี นำทาน ที่เป็นแรงใจทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเป็นอย่างมาก จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคณาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และขอแสดงความกตัญญูกตเวทิตาคุณ แด่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการจัดงาน. (2542). **80 ปี ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร**. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.

ทวี เขื่อนแก้ว.(2541). **ประเพณีเดิม** (พิมพ์ครั้งที่ 17).กรุงเทพฯ : เลี่ยงเชียง.

เทพ สารีบุตร. (2538). **ประชุมมหายันต์ 108**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญกิจ.

ประชิด สกุณะพัฒน์. (2546). **วัฒนธรรมพื้นบ้านประเพณีไทย**. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญา.

บุญมี แท่นแก้ว. (2547). ประเพณีและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.

เพิ่มศักดิ์ วรรลยางกูร. (2545). **วิถีธรรมวิถีไทย**. กรุงเทพฯ : วังอักษร

พระครูโสภณปริยัติสุธี.(2553). **ชื่อบ้าน – ภูมิเมืองพะเยา**. พะเยา : โรงพิมพ์เจริญอักษร

พระพิษณุพล สุวณฺณรูโป. (2554). **การศึกษาหลักพุทธะธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา : กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์. พธ.ม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหามนตรี วลฺลโภ. (2552). **อิทธิพลของวัตถุมงคล ที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัตนาภรณ์ อยู่เจริญ. (2553). **ประเภทของพิธี**. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2558, จาก http:gotoknow.org/posts

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศริวัฒนา อินเตอร์พริ้น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. สืบค้น เมื่อ 2 มิถุนายน 2556, จาก http://dictionary.sanook.com/search.

ร้านลำปางสังฆภัณฑ์. (2552), **ตำราประเพณีเมืองเหนือของโบราณ**. กรุงเทพฯ:เลี่ยงเซียง.

ศิราพร ณ ถลาง. (2548). **ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาการในการวิเคราะห์ตำนานนิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

สรายุทธ งามชื่น. (2556).**ประวัติความเป็นมาวัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง**.สืบค้น เมื่อ 10 พฤษภาคม 2559, จาก www.siammongkol.com

สมทรง ปุญญฤทธิ์. (2544). **มารยาทชาวพุทธ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

สมิทธ์ สระอุบล. (2544). **มานุษยวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุริยา รัตนกุล.(2555). **พิธีกรรมในศาสนา เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุวรรณ กลิ่นพงศ์ และวันดี จันทร์ประดิษฐ์. (2552). **พิธีกรรมและประเพณี**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุวิทย์ ทองศรีเกตุ. (2553). **การศึกษา: วิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ ที่มีต่อพฤติกรรมทาง ศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 09 สิงหาคม 2558. จาก http://phukamyao.go.th/

โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด

The Figurative Speech used in Nai-in Award Novel

ศิริวรรณ ณ น่าน[1*] และ เปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์[2]

Siriwan Na nan[1*] and Premvit Vivattanaseth[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมนวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด โดยวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ 6 ประเภท อันได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ นามนัย และปฏิพากษ์ ในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องคือ รังเลือด กรงมนุษย์ ในรูปเงา และ กาหลมหรทึก

ผลการศึกษาพบว่าโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด 4 เรื่อง มีครบทั้ง 6 ประเภท ประเภท โดยมีโวหารภาพพจน์แบบอุปมามากที่สุด รองลงมาเป็นอุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน นามนัย และ ปฏิพากษ์ ตามลำดับ

คำสำคัญ: โวหารภาพพจน์ นวนิยาย นายอินทร์อะวอร์ด

Abstract

The purpose of the research is to study the figurative speech found in the literatures that won Nai-In Award by analyzing 6 types of figurative speech; such as metaphor, simile, personification, hyperbole, metonymy and paradox. Those methods were used in these 4 novels namely Rung-luad, Krong manut, Nai roop ngao, Kahol mahoratuek.

The results revealed that all 6 types of figurative speech were used in 4 literatures that won Nai-In Award and the first figurative speech that the author used in the literatures was metaphor the second was simile , hyperbole, personification, metonymy and paradox respectively.

Keywords: Figurative rhetoric style, Novel, Nai-in Award

[1]นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : siriwan.nanan@gmail.com

บทนำ

วรรณกรรมเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากความคิด ทัศนะ จินตนาการ รวมทั้งประสบการณ์ของผู้เขียนที่ถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เนื้อหาของวรรณกรรมนั้น นอกจากจะมีเนื้อหาตามที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อออกมาแล้ว ยังสอดแทรกเรื่องราวที่เกี่ยวกับสังคม ทั้งในแง่ของการบันทึก การสะท้อน หรือชี้นำสังคมอีกด้วย ทั้งนี้วรรณกรรมดังกล่าวจะปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและวัตถุประสงค์ของผู้เขียนวรรณกรรมนั้น ๆ (วิภา กงกะนันท์, 2553,หน้า 31)

การใช้โวหารภาพพจน์ในนวนิยายถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสรรค์วรรณกรรม ถึงแม้ว่านวนิยายจะเปลี่ยนไปตามยุค ตามสมัย ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นวนิยายยังมีความหลากหลาย ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนทุกยุคทุกสมัยยึดมั่นและพิถีพิถันที่สุด คือ การใช้ถ้อยคำ เพราะผู้เขียนต้องสรรหาถ้อยคำที่เป็นเครื่องแสดงความรู้ เสนอแนวคิดนั้นออกมาด้วยศิลปะการใช้ภาษาเพื่อให้เห็นภาพอย่างชัดเจน ซึ่ง เปลื้อง ณ นคร (2540, หน้า 35)ได้แสดงทรรศนะว่า “การที่จะให้ข้อเขียนเกิดพลังความประทับใจนั้น ทำเฉพาะข้อความที่ต้องการเน้น ไม่ใช่ตลอดเรื่อง ส่วนการที่จะทำให้เกิดผลดังนี้ก็อยู่ที่ความสามารถในการเลือกสรรคำ การผูกประโยคและการใช้โวหาร” ทรรศนะนี้ทำให้เห็นว่า แม้ว่ารูปแบบ ลักษณะการเขียนนวนิยายอาจมีความแตกต่างกันไป แต่สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ได้รับความนิยมชมชอบจากผู้อ่าน คือ การใช้ถ้อยคำหรือการใช้สำนวนโวหารเพื่อเสนอทำให้สื่อความและเกิดภาพพจน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2524, หน้า 127) กล่าวถึงความสำคัญของภาพพจน์ว่า การใช้ภาพพจน์ในการแต่ง ทำให้ผู้อ่านได้ร่วมเข้าใจความคิด และความรู้สึกอย่างเข้าถึงอารมณ์มากขึ้นตามที่ผู้เขียนตั้งใจเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับสิทธา พินิจภูวดล (2514, หน้า 95-96) ที่ได้กล่าวถึงภาพพจน์โดยสรุปว่า ภาพพจน์เป็นสิ่งที่ทำให้มโนภาพมีความชัดเจนจนทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและทำให้ความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนเข้าสู่ความคิดผู้อ่าน

การใช้โวหารภาพพจน์นับว่ามีความสำคัญในการประพันธ์นวนิยาย เปรียบเสมือนเป็นมาตรฐานของงานนวนิยายที่ดี มีคุณค่า แต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้เขียนใช้ถ้อยคำ โวหารภาพพจน์ที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องแล้ว ก็อาจถือได้ว่างานประพันธ์นั้นมีคุณค่าที่ลดลง ด้วยเหตุนี้ จึงมีองค์กรหรือสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่จัดทำโครงการหรือรางวัลขึ้นเพื่อที่จะรักษาคุณภาพของงานวรรณกรรมประเภทต่างๆ ไว้ ไม่ว่าจะเป็นรางวัลระดับโลกอย่างรางวัลโนเบล สาขาวรรณกรรม (Nobel Peace Prize) รางวัลแมนบุคเคอร์ หรือ รางวัลบุคเคอร์(Man Booker Prize for Fiction หรือ Booker Prize) หรือรางวัลระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน หรือรางวัลซีไรต์ (Southeast Asian Writers Award หรือ S.E.A. Write) รวมทั้งรางวัลในประเทศไทย อย่างรางวัลแว่นแก้ว รางวัลนายอินทร์อะวอร์ด (Nai-In Award) รางวัลศรีบูรพา รางวัลศิราธร ฯลฯ ซึ่งรางวัลเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้นักอ่านตัดสินใจซื้อและอ่านวรรณกรรมได้ง่ายขึ้น รวมถึงทำให้เกิดความมั่นใจว่าเป็นหนังสือดีมีคุณค่า นอกจากนี้จุดประสงค์ของการจัดตั้งรางวัลดังกล่าวนั้น เพื่อสรรหานักเขียนรุ่นใหม่ที่มีเป็นจำนวนมากในยุคปัจจุบัน ทำให้นักเขียนเหล่านี้ต้องพัฒนาการเขียนงานนวนิยายของตนให้มีลักษณะเฉพาะมีความเป็นอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของตนเองในการแต่งบทประพันธ์ รวมถึงการใช้ถ้อยคำหรือโวหารภาพพจน์ เพื่อรักษามาตรฐานของรางวัลที่ได้รับไว้

รางวัลนายอินทร์อะวอร์ด (Nai-In Award) เป็นรางวัลประเภทหนึ่งในประเทศที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านและนักเขียนทั้งหลายที่ต้องการให้ผลงานของตนได้รับรางวัลนี้และได้รับการตีพิมพ์ ซึ่งรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดจัดตั้งขึ้นโดยบริษัทในเครือบริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ในปี พ.ศ. 2542 โดยร้านนายอินทร์ได้ริเริ่มโครงการประกวดรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ด้วยการจัดประกวดต้นฉบับ วรรณกรรมประเภทสารคดีเป็นประเภท

แรก ต่อมาในปีพ.ศ. 2543 จึงเพิ่มการประกวดหนังสือประเภทหนังสือภาพสำหรับเด็ก และวรรณกรรมเยาวชน กระทั่งปี พ.ศ. 2548 จึงได้จัดประกวดวรรณกรรมประเภท เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ และ นวนิยาย รวมประเภทการประกวดจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็น 6 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ประเภทสารคดี ประเภทนิทานภาพสำหรับเด็ก ประเภทวรรณกรรมเยาวชน ประเภทเรื่องสั้น ประเภทกวีนิพนธ์ และประเภทนวนิยาย ซึ่งจุดประสงค์ในการจัดการประกวดนั้นคือ การสร้างและส่งเสริมต้นฉบับงานเขียนของนักเขียนทั้ง 6 ประเภท ให้ได้มาซึ่งการจัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือที่ดี และได้นักเขียนที่มีคุณภาพไว้ประดับวงการ ในขณะเดียวกัน ทางผู้จัดการประกวดยังได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในทุกกระบวนการขั้นตอน ทั้งยังดำเนินการ ให้สมกับคำขวัญของโครงการประกวดรางวัลที่ว่า “มากกว่ารางวัลคือโอกาส” นอกจากนั้น จุดประสงค์ของการประกวดอีกประการหนึ่งคือ เพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ร้านนายอินทร์ และธุรกิจหนังสือทุกเล่มของสำนักพิมพ์ในเครืออมรินทร์ ที่ดำเนินธุรกิจหนังสือเพื่อการเรียนรู้ของสังคมให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายด้วยผลงานการบริการและหนังสือที่มีคุณภาพ (นายอินทร์อะวอร์ด, 2550, สื่อออนไลน์)

ตลอดระยะเวลา 15 ปีของการจัดการประกวด คือ พ.ศ. 2542–2557 เป็นที่น่าสังเกตว่า วรรณกรรมที่ส่งเข้าประกวดเพื่อชิงรางวัลในแต่ละปีนั้นมีจำนวนน้อยมาก บางประเภทก็ไม่มีผลงานใดที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการในปีนั้น ๆ เลยรวมถึงวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ตลอดระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมามีจำนวนทั้งหมดเพียง 4 เรื่องเท่านั้นที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดประเภท นวนิยายยอดเยี่ยม อันได้แก่ เรื่อง รังเลือด ผลงานของสาคร พูลสุข ได้รับรางวัล เมื่อปี พ.ศ.2549 กรงมนุษย์ ผลงานของ พจนารถ พจนปกรณ์ ได้รับรางวัล เมื่อปีพ.ศ. 2551 ในรูปเงา ผลงานของ อำไพ สังข์สุข ได้รับรางวัลเมื่อปี พ.ศ. 2554 และ กาหลมหรทึก ผลงานของ ชัยรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์ (ปราปต์) ได้รับรางวัลเมื่อปี พ.ศ. 2557 ซึ่งคณะกรรมการที่ตัดสินผลงานวรรณกรรมประเภทนวนิยายกล่าวถึงความโดดเด่นของนวนิยายเรื่องต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย อาทิ

วัฒน์ วรรลยางกูล (2549, หน้า 260) ให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการตัดสิน เรื่อง “รังเลือด” ว่า ชอบไดอะล็อกและลีลาการเขียน อีกทั้งก็มีเสน่ห์ชวนติดตาม น่าจะทำเป็นภาพยนตร์ได้ เป็นนวนิยายที่เกี่ยวกับคนเก็บรังนกเรื่องแรกที่ผมอ่านและก็เขียนได้ถึงเลือดถึงเนื้อจริง ๆ ขอชื่นชมอย่างจริงใจ อ่านแล้วมีความหวังกับวรรณกรรมไทย

เพ็ญแข คุณาเจริญ (2549, หน้า 260) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง “รังเลือด” ว่า เด่นที่ฉาก บรรยากาศ การสร้างตัวละครกลมกลืน ไม่โดด ภาษาถิ่นที่เอาเข้ามาก็พอดี ๆ ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป

กีรติ ชนา (2551, หน้า 3) กล่าวถึงเรื่อง “กรงมนุษย์” ว่า ผู้เขียนใช้ภาษาที่อ่านง่าย ชัดเจน กลวิธีการเล่าดำเนินเรื่องเข้าใจง่าย ด้วยขั้นตอนการนำเสนอโดยการสนทนา บทบรรยาย การกระทำ ความนึกคิด และการชี้แจงของตัวละคร จูงใจให้ผู้อ่านร่วมความรู้สึกในชะตากรรมของตัวละครอย่างแยบยล จริงใจ และด้วยความโดดเด่นของเนื้อหา อารมณ์ และนัยของเรื่อง อันเป็นประการสำคัญซึ่งจะทำให้ผู้อ่านมองเพื่อนร่วมโลกส่วนหนึ่งที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

ประภัสสร เสวิกุล (2554, หน้า 8) กล่าวว่า เรื่อง ในรูปเงา ผู้เขียนได้วางโครงเรื่องไว้อย่างกระชับ รัดกุม โดดเด่น เห็นภาพ เมื่อนักเขียนใช้พลังของภาษาในการบรรยาย สร้างชีวิตให้กับตัวละครอยู่บนกระดาษ มีปมขัดแย้งในใจสูง เฉกเช่นปุถุชนคนมีกิเลสในชีวิตจริง หรือกึ่งจริงกึ่งฝัน ทั้งฉากชีวิตในชนบท และตัวละครประกอบเรื่อง ล้วนมีสีสันชั้นเชิงราวกับนักเขียนได้เขียนขึ้นด้วยมือของจิตรกร หากว่ารูปและแสงเงาที่ออกมา เป็นสีสันแสงเงาของวรรณกรรมที่นักเขียนรู้จักเน้นให้น้ำหนักแสงเงา และระบายจนเรื่องค่อย ๆ ไต่ระดับความเข้มข้น กระทั่งนำไปสู่จุดหมายปลายทางของเรื่อง

กาหลมหรทึก เป็นนวนิยายแนวสืบสวนสอบสวนที่หนักแน่นด้วยเนื้อหาและรายละเอียดมีความซับซ้อน มีพลังสร้างสรรค์ มีความพลิ้วพราย ทั้งทางด้านการใช้ภาษาที่นำร้อยกรองกลบทมาประกอบในเรื่อง ทั้งในกลวิธีการนำเสนอที่น่าติดตาม โครงเรื่องเดินอยู่ท่ามกลางความโกลาหลอลหม่านของคดีฆาตกรรมหลายคดีโดยวางแผนการนำเสนออย่างรัดกุมโดดเด่นเห็นภาพ พาผู้อ่านผ่านจากความตายไปสู่ปริศนาอันชาญฉลาด สุดท้ายคลี่คลายไปสู่บาปพื้นฐานของปุถุชน นั้นคือแรงผลักดันจากตัณหาและความพยาบาท แล้วปิดท้ายด้วยการทำงานของกฎแห่งกรรม

จากทัศนะของคณะกรรมการการตัดสินรางวัลข้างต้นที่กล่าวถึงนวนิยายต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า มีการกล่าวถึงลักษณะการเขียนที่มีการเลือกสรรการใช้ภาษา ถ้อยคำในการประพันธ์ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวที่ถ่ายทอดออกมาด้วยภาษาที่ละเมียดละไม ทำให้เกิดภาพ จินตนาการ ที่สมจริงตรงกับความต้องการของผู้แต่งที่พยายามถ่ายทอดออกมาผ่านงานเขียน การบรรยายฉาก ตัวละคร รวมถึงลักษณะการวางโครงเรื่องให้เป็นที่น่าสนใจ ถือได้ว่าเป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งของนวนิยายที่มีความโดดเด่นในการใช้ภาษา จนได้รับรางวัลนวนิยายยอดเยี่ยม ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความมีคุณภาพและคุณค่าของวรรณกรรมไทย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในผลงานที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดในนวนิยายที่ได้รับรางวัลทั้ง 4 เรื่อง คือ รังเลือด กรงมนุษย์ ในรูปเงา และกาหลมหรทึก โดยหวังว่าการศึกษาครั้งนี้นอกจากจะทำให้ทราบถึงศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ในนวนิยายแล้ว ยังใช้เพื่อเป็นแนวทางในการอ่านตีความวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมนวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายและโวหารภาพพจน์

2. เก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1. ศึกษาวรรณกรรมนวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ทั้ง 4 เรื่อง อันได้แก่ รังเลือด กรงมนุษย์ ในรูปเงา และกาหลมหรทึก

2.2. วิเคราะห์โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมนวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด

2.3. จัดกระทำข้อมูลโดยแยกประเภทตามกลุ่มโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏ โดยใช้กรอบแนวคิดของ ผศ. ดร.ธเนศ เวศร์ภาดา

3. สรุปและอภิปรายผล เมื่อวิเคราะห์และจัดกระทำกับข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสรุปประเด็นการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ตามด้วยการอภิปรายผลโดยการเชื่อมโยงผลการวิจัยที่ได้รับกับความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตลอดจนผลการวิจัยที่ได้ศึกษามาก่อน

4. นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษา “โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด” ทั้ง 4 เรื่อง อันได้แก่ เรื่อง รังเลือด กรงมนุษย์ ในรูปเงา และกาหลมหรทึก ผู้วิจัยพบโวหารภาพพจน์ ดังนี้

อุปมา (Metaphor)

อุปมา (Metaphor) คือ การเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำเชื่อมคำใดคำหนึ่งต่อไปนี้ “เหมือน ราว ราวกับ เปรียบ ดุจ ประดุจ ดัง ดั่ง เฉก เช่น เพียง เพี้ยง ประหนึ่ง ถนัด กล เล่ห์ ปิ้มว่า ปาน ครุวนา ปูน พ่าง ละม้าย แม้น” (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549, หน้า 41) ซึ่งได้ปรากฏในนวนิยายเรื่องต่าง ๆ อาทิ

เรื่อง “รังเลือด”

ผู้เขียนได้บรรยายถึงการไปทำงานเป็นผู้ตรวจการเก็บรังนกที่ทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นการทำงานครั้งแรกในชีวิตของบุญเติม (ตัวละครเอก) ซึ่งเริ่มต้นทำงานในเดือนมีนาคม เป็นช่วงฤดูร้อน มีอากาศที่ร้อนอบอ้าว โดยมีการเปรียบเทียบของความร้อนของอากาศในขณะนั้น ความว่า

“พวกเราพบกันในเดือนมีนาคม เดือนซึ่งดวงอาทิตย์ดูกลมโตและร้อนแรงยิ่งกว่าเดือนไหน ๆ อากาศร้อนอบอ้าว**ราวกับ**ถูกสุมด้วยไฟกองใหญ่” (สาคร พูลสุข, 2549, หน้า 13)

จากข้อความข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบอากาศร้อนในช่วงเดือนมีนาคมว่าร้อนเหมือนอยู่ในกองไฟขนาดใหญ่ โดยใช้คำว่า “ราวกับ” มาเป็นคำเปรียบเทียบ

เรื่อง “กรงมนุษย์”

ผู้เขียนกล่าวถึง เหตุการณ์ที่เขาแอบปล่อยนกที่พ่อรักและเลี้ยงมานาน ทำให้พ่อโกรธและลงโทษโดยใช้มือตีเขาอย่างแรงและหลายครั้ง โดยที่เขาไม่ร้องไห้คร่ำครวญออกมาแม้แต่ครั้งเดียว ความว่า

“โทสะของพ่อปะทุ ฝ่ามือของพ่อกระหน่ำซัดเร็วแรง**ราว**พายุร่างเล็ก ๆ ของผมเซถลาไปตามแรง ไม่มีเสียงร้องสักแอะ มีเพียงน้ำตารินไหลทะลักปริ่มออกมาเท่านั้น” (พจนารถ พจนปกรณ์, 2554, หน้า 31)

จากข้อความข้างต้น กล่าวถึง ความแรงของน้ำหนักฝ่ามือที่ตีตัวละครว่ามีความรุนแรงเหมือนพายุที่กระหน่ำซัดเข้ามาในตัวเขาจนร่างกายต้องเซถลาออกไปตามแรงนั้น

เรื่อง “ในรูปเงา”

เมื่อเจ้าพลิ้วกับพ่อได้ยินเสียงของชาวบ้านที่กำลังนินทาเกี่ยวกับการตายของแม่ที่ไม่ใช่อุบัติเหตุ แต่กลายเป็นการฆ่าตัวตาย เนื่องจากท้องกับชู้ ทำให้เขากับพ่อเสียใจทุกครั้งและจะแสดงอาการเงียบออกมาโดยไม่ร้องไห้และไม่พูดอะไร ความว่า

“คราใดที่ได้ยินใจเจ้าพลิ้วหนาวสะท้าน พ่อเองก็คงได้ยินเสียงเล่าลือจากผู้คนเหล่านั้นเช่นกัน พ่อเงียบ**เหมือน**หินที่จมลงในน้ำลึก” (อำไพ สังข์สุข, 2554, หน้า 6)

จากข้อความข้างต้น ใช้คำเปรียบความรู้สึกเศร้าเหมือน หินที่จมลงใต้น้ำลึก เป็นอาการของคนที่ตกอยู่ในห้วงของความเศร้าเสียใจ แต่ไม่แสดงอาการใด ๆ ออกมาให้คนอื่นได้เห็น นอกจากการเงียบเท่านั้น

เรื่อง “กาหลมหรทึก”

กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ พ.ต.ท. เวทางค์ เดินทางไปนมัสการ พระมหาสุชีพ จิตฺตทนฺโต เพื่อสืบคดีการเสียชีวิตของเด็กหญิงวาด เมื่อพบกับพระมหาสุชีพ ก็อดคิดที่จะชื่นชมบุคลิกของท่านไม่ได้ ความว่า

“สารวัตรและผู้หมวดหนุ่มจากกองสอบสวนกลางอดพินิจด้วยความชื่นชมภิกษุเบื้องหน้ามิได้ นอกจากความเรียบเฉยเยือกเย็น **รัศมีบางอย่างดุจจะส่องผิวพรรณผ่องใสดุจสตรีบำรุงโฉมของพระมหาสุชีพ เค้าหน้างามจัดยังเหมือนหนุ่มน้อย**” (ชัยรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์, 2557, หน้า 23)

จากข้อความข้างต้น มีการเปรียบ ลักษณะบุคลิกของพระภิกษุท่านหนึ่ง ที่มีผิวพรรณขาว เหมือนมีแสงอะไรบางอย่างมากระทบทำให้ผิวนั้นดูขาว เรียบเนียน เหมือนผู้หญิงที่คอยดูแลรักษาผิวพรรณด้วยครีมบำรุงผิวและยังมีเค้าใบหน้าแลดูอ่อนเยาว์เหมือนเด็กหนุ่ม

อุปลักษณ์ (Simile)

อุปลักษณ์ (Simile) คือ การเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน มักใช้คำว่า “คือ” หรือ “เป็น” เช่น ครูคือเรือจ้าง ทหารเป็นรั้วของชาติ หรือบางครั้งไม่มีคำเชื่อมโยง เช่น ฝนดาวตก เปรียบดาวตกที่ตกพร่างพรายเป็นสายฝน หัวใจกระดาษ เปรียบหัวใจที่ไม่หนักแน่นเหมือนกระดาษที่บางเบาพร้อมจะปลิวไปตามสายลม ศึกฟุตบอล เปรียบการแข่งขันฟุตบอลเหมือนศึกสงคราม ตะเข็บชายแดน เปรียบรอยต่อชายแดนของสองประเทศเหมือนตะเข็บ อุปลักษณ์มักจะเปรียบคำนามกับคำนามให้เห็นอย่างชัดเจน แต่บางครั้ง ข้อความบางข้อความอาจต้องตีความอีกชั้น เช่น “ภาษางอกงาม” ข้อความนี้ดูเผิน ๆ จะเข้าใจว่าเป็นบุคคลวัต แต่เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในที่นี้ กล่าวเปรียบภาษาเหมือนต้นไม้หรือดอกไม้ที่งอกงามได้ “เราเสียเวลาไปมากแล้ว” เปรียบเวลาเป็นเงินเป็นทองที่เสียไปแล้วไม่คุ้มค่า ในวรรณคดีไทย ปรากฏใช้อุปลักษณ์เป็นจำนวนมาก เพื่อขยายจินตภาพให้แจ่มชัด หรือเปรียบเทียบความคิดบางประการให้ลึกซึ้งขึ้น (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549, หน้า 43) ซึ่งในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องมีการใช้อุปลักษณ์หลายแห่ง เช่น

เรื่อง “รังเลือด”

ขณะที่กำลังกล่าวถึงลุงลอย ตัวละครตัวหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็น “ชอหอ” หรือคนที่ทำหน้าที่ปีนขึ้นไปเก็บรังนกในถ้ำ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญและเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตมาก ความว่า

“ผมคิดว่าคนอายุขนาดแกน่าจะพักผ่อนอยู่กับหลานที่บ้าน แต่นี่แกกลับต้องมาแขวนชีวิตอยู่บนเส้นด้ายของความไม่แน่นอน นั่นยังไม่เท่ากับความรับผิดในฐานะชอหอ ซึ่งดูเหมือนว่าจะ**เป็นห่วงคล้องคอแกอยู่**” (สาคร พูลสุข, 2549, หน้า 52)

จากข้อความข้างต้น เปรียบคำว่า “ห่วงคล้องคอ” คือ ภาระหน้าที่ที่จะต้องอาศัยความรับผิดชอบเป็นอย่างมาก ไม่สามารถละทิ้งหรือเลิกทำได้ ซึ่งในที่นี้ เป็นการทำงานในฐานะหอชอ คือคนที่ทำหน้าที่เก็บรังนกถือว่าเป็นบุคคลสำคัญมากคนหนึ่งในคณะเก็บรังนก ซึ่งอาชีพนี้ไม่ใช่ว่าใครก็สามารถทำได้ เพราะเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตราย ต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์สูงเท่านั้นจึงจะทำได้ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ตัวละครในเรื่อง(ลุงลอย)ไม่ได้หยุดหรือเลิกทำงานนี้ได้ทั้ง ๆ ที่อายุมากแล้ว

เรื่อง “กรงมนุษย์”

ขณะที่เบิร์ดกับปลาสองพี่น้องที่เจอกันโดยบังเอิญ สนทนาถึงเหตุการณ์ไฟไหม้ที่เกิดขึ้นในห้องแถว ซึ่งเป็นบ้านเกิดของพวกเขาที่จากมานานนับสิบปี ทุกอย่างที่นั้นวอดวายไม่เหลือทรัพย์สินอะไรแม้แต่ชิ้นเดียว รวมถึงการสูญเสียพ่อกับแม่ของเขาและปลาคิดว่าเบิร์ดก็เสียชีวิตในเหตุการณ์นั้นด้วย นั้นความว่า

“จากเหตุการณ์ไฟไหม้ที่ห้องแถวในย่านศูนย์การค้าของตัวเมืองบ้านเกิด มันวอดวายไปยี่สิบคูหา ทรัพย์สินส่วนใหญ่ของผู้คนมอดไหม้ในกองเพลิง มีผู้เสียชีวิตนับสิบคน จำนวนนั้นรวมพ่อแม่ของเราด้วย ปลาคิดว่าผมตายไปในที่เกิดเหตุ เพราะ**แต่ละศพดำเป็นตอตะโก**” (พจนารถ พจนปกรณ์, 2551, หน้า 130)

จากข้อความข้างต้น มีการการเปรียบศพที่ถูกไฟไหม้ดำเป็นตอตะโก ซึ่งคำว่า ตอตะโก หมายถึง ดำมาก กวีใช้คำเปรียบเทียบนี้ต้องการสื่อออกมาว่า ศพที่เห็นนั้นไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นใคร เพราะศพมีลักษณะดำมากไม่เหลือเค้าโครงของผู้ชีวิตไว้เลย

เรื่อง “กาหลมหรทึก”

แชนและกบี่รู้จักกันมานานตั้งแต่สมัยเด็ก จนได้เป็นตำรวจเหมือนกันและร่วมงานกันในการสืบคดีฆาตกรรมของเด็กหญิงวาด แชนกับกบี่สนิทกันมากจนรู้นิสัยของกบี่ทุกอย่าง ความว่า

“หากกบี่ในสายตาของเพื่อนสนิทก็ยัง**เป็นลิงน้อยจอมเกรี้ยวกราด**เหมือนเดิม คนข้างนอกโดยเฉพาะผู้หญิงส่วนใหญ่เห็นมันเป็นสุภาพบุรุษหน้าหวานที่ปากหวานกว่าหน้า เจ้านายส่วนมากชอบมันเพราะฉลาดพูด” (ชัยรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์, 2557, หน้า 12)

จากข้อความข้างต้น มีการเปรียบนิสัยของคนเหมือนกับลูกลิงเล็ก ๆ ซึ่งคำว่า ลิงน้อยก็เปรียบเป็นลักษณะของนิสัยเด็กที่ไม่มีระเบียบ ไม่เชื่อฟัง อยู่ไม่นิ่ง ไม่รู้จักระงับอารมณ์ เปรียบกับตัวละคนที่โตเป็นผู้ใหญ่แล้วแต่ยังมีนิสัยเหมือนลูกลิง ส่วนคำว่า เกรี้ยวกราด คือ คนที่มีนิสัยอารมณ์ร้อน หรือชอบโกรธอย่างเกรี้ยวกราด ฉะนั้น เป็นลิงน้อยจอมเกรี้ยวกราด ในที่นี้ หมายถึง บุคคลที่ที่มีนิสัยเหมือนลูกลิงหรือเด็กที่มีอารมณ์ร้อน หรือชอบมีอารมณ์โกรธอย่างเกรี้ยวกราด ไม่รู้จักระงับอารมณ์เมื่อรู้สึกโกรธ

บุคคลวัต หรือบุคลาธิษฐาน (Personification)

บุคคลวัต หรือ บุคลาธิษฐาน(Personification) คือ การสมมุติสิ่งต่าง ๆ ให้มีกิริยาอาการ ความรู้สึกเหมือนมนุษย์ เช่น ดวงตะวันแย้มยิ้ม สายลมโลมไล้เอาอกเอาใจพฤกษาลดามาลย์ (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549, หน้า 44) ซึ่งในบุคลวัตหรือบุคลาธิษฐานที่ปรากฏในนวนิยาย ทั้ง 4 เรื่อง เช่น

เรื่อง “รังเลือด”

กล่าวถึงการเดินทางของบุญเติมและคันธมาลีขณะที่กำลังนั่งเรือโดยสารออกจากเกาะในทะเลสาบสงขลาหลังจากที่ได้หยุดงานนานถึง 3 เดือน เพื่อเดินทางไปหาหนูวาดคณะมโนราห์ที่จังหวัดพัทลุง ความว่า

“เบื้องหลังหล่อน คือ**เกาะซึ่งกำลังแก่วงไกว** เพราะทะเลสาบเริ่มมีคลื่นจากลมพัดผ่าน” (สาคร พูลสุข ,2549,หน้า 168)

จากบทประพันธ์ข้างต้น ผู้เขียนได้เปรียบเทียบกิริยาของเกาะว่าสามารถเคลื่อนไหวได้ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วเกาะเคลื่อนไหวไม่ได้ แต่ผู้บรรยายได้นั่งอยู่บนเรือแล้วมีคลื่นมากระทบทำให้เรือแกว่งไกวหรือโยกไปมา ทำให้มองดูเหมือนเกาะแกว่งไกวหรือเห็นเคลื่อนไหวได้

เรื่อง “กรงมนุษย์”

เบิร์ดอดีตผู้ป่วยทางจิตที่รักษาตัวจนหายดีเป็นปกติ กำลังเดินเข้าไปในโรงแรมหรูกับคุณหมอปรียาแพทย์เจ้าของไข้ ซึ่งครั้งหนึ่งในอดีตเขาเคยมานอนเล่นและเตร็ดเตร่อยู่บริเวณนี้จนยามของโรงแรมเคยตะโกนไล่เขาในฐานะคนบ้า และเมื่อเขากลับมาที่นี่อีกครั้งกับการเปลี่ยนทรงผม การแต่งกายใหม่และมาในฐานะแขกของโรงแรม จึงเกิดอาหารประหม่า ตื่นเต้น ทำให้เขาคิดไปต่าง ๆ นา นา ความว่า

“ผมกวาดตาไปรอบ ๆ เห็นโคมไฟแสงสีนวลตรงเสาใหญ่ ผนังห้องประดับกรอบรูปภาพขนาดใหญ่เรียงรายตั้งสามรูป ...นั่น**ตุ๊กตาดินเผานั่งเอ้อระเหย** ทอดสายตายาวมองไปในสระน้ำที่มีฝูงปลาคาร์พว่ายวนไปมา **พวกมันเหมือนจะเอ่ยทักทายผมว่า**”

“เฮ้ย! เอ็งถืออะไรมาวะ ระวังมันจะหล่นลงพื้นเสียก่อนละ” (พจนารถ พจนปกรณ์, 2551, หน้า 16)

จากข้อความข้างต้น มีการกล่าวถึง ตุ๊กตาดินเผาที่ดูเหมือนนั่งปล่อยอารมณ์ตามสบายดูปลาคาร์พว่ายน้ำในสระ อีกทั้ง ยังกล่าวถึง ปลาคาร์พว่ากำลังเอ่ยทักทายตนเอง ซึ่งข้อความทั้งสองนี้เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น

เรื่อง “ในรูปเงา”

ระหว่างที่พลิ้วเดินตามหลังพ่อไปทุ่งนา ขณะนั้นเงาของเขากับพ่อก็พาดผ่านคู่น้ำเล็ก ๆ และทำให้เขาสังเกตเห็นเงาของตัวเองกับพ่อว่าแตกต่างกัน ความว่า

“พ่อตัวสูงใหญ่ เงาของพ่อจึงข้ามผ่านพ้นไปอีกฝั่ง แต่เงาเจ้าพลิ้วจมน้ำละลายสะท้อนสะท้านอยู่ในสายน้ำที่หมุนเป็นเกลียว เจ้าพลิ้วมองเงาตัวเองด้วยความตกใจ **เงานั้นจมหายและสำลักบิดเบี้ยว**อยู่ในคูน้ำ” (อำไพ สังข์สุข ,2554 หน้า 8)

จากข้อความข้าวต้น กล่าวบรรยายให้เห็นถึง**เงา**ของตัวละครที่กำลังจมน้ำและสำลักน้ำ มีกิริยาเหมือนคนกำลังจมน้ำ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเงาเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตจมน้ำหรือสำลักน้ำไม่ได้

อติพจน์ (Hyperbole)

อติพจน์ (Hyperbole) คือ การเปรียบเทียบโดยการกล่าวข้อความที่เกินจริง มักเปรียบเทียบในเรื่องปริมาณว่ามีมากเหลือเกิน มีเจตนาเน้นข้อความที่กล่าวนั้น ให้มีน้ำหนักยิ่งขึ้น เช่น ร้อนตับแตก คอแห้งเป็นผง รักคุณเท่าฟ้า รอตั้งโกฏิปีแล้ว ใจดีเป็นบ้า อกไหม้ไส้ขม ฯลฯ ดังปรากฏในนวนิยาย ทั้ง 4 เรื่อง (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549, หน้า 46) เช่น

เรื่อง “รังเลือด”

กล่าวถึง ในช่วงเดือนมีนาคมขณะที่บุญเติมและทีมเก็บรังนกได้หยุดพักงานนานถึง 3 เดือน มันเป็นช่วงเวลาที่แสนยาวนานสำหรับการรอให้ถึงเวลาการเก็บรังนกประจำเดือนพฤษภาคม ความว่า

“ในระหว่างที่รอให้ถึงเวลาการเก็บรังนกประจำเดือนพฤษภาคม ซึ่งเรียกว่า “แทงตอ” นั้น ...วันเวลาแห่งการรอคอยจึงดูอืดเอื่อย**จนแทบจะชะโงกหน้าเข้าไปอีกมิติหนึ่งของการเวลาได้** ดวงอาทิตย์โคจรไปบนท้องฟ้าอย่างช้า ๆ” (สาคร พูลสุข,2549,หน้า 184)

จากบทประพันธ์ข้างต้น มีการเปรียบเทียบข้อความว่าเวลาผ่านไปช้ามาก จนสามารถเข้าไปอยู่หรือทะลุไปในอีกมิติหนึ่งได้ ช่างเป็นช่วงเวลาที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ยาวนาน การเปรียบเทียบดังกล่าวเป็นการกล่าวเกินจริง ซึ่งในชีวิตจริงไม่สามารถทำได้

เรื่อง “กรงมนุษย์”

กล่าวถึง เบิร์ด ที่อยากซื้อเสื้อตัวใหม่ เพราะตัวที่เขาสวมอยู่นั้นตัวเล็กเกินไปจนรู้สึกหายใจไม่ออก ความว่า

“ลุงทิม... ผมเงยหน้าขึ้น ฉันอยากได้เสื้อตัวใหม่สักตัว ตัวนี้มันเล็กไปมันรัดตัวฉัน**จนแทบหายใจไม่ออก**” (พจนารถ พจนปกรณ์, 2551, หน้า 47)

ข้อความข้างต้น ใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบ อาการของคนที่รู้สึกอึดอัดจนหายใจไม่ออก เพราะสวมเสื้อที่เล็กกว่าขนาดตัวจริง เป็นการใช้คำเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงความรู้สึกของตัวละครว่าเขารู้สึกอึดอัดมากจนหายใจไม่ออก

เรื่อง “ในรูปเงา”

กล่าวถึงเหตุการณ์ที่พ่อของพลิ้วลงโทษวัวของเขา (เจ้าดอกรุงรัง) โดยการตีอย่างรุนแรง สาเหตุหนีออกจากฝูง เมื่อได้โอกาสวัวตัวนั้นก็กระโดดถีบเข้ากลางหน้าอกของพ่อ ทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยเจ้าพลิ้วได้กล่าวถึงอารณ์ความโกรธแค้นของวัวที่ทำร้ายพ่อของตน ความว่า

“มันทำร้ายพ่อด้วยกำลังทั้งหมดที่เหลืออยู่ มันหายใจแรงด้วยความพอใจและถ้ามันหัวเราะได้ เจ้าวัวตัวนั้นก็คงส่งเสียง**หัวเราะดังก้องจักรวาลเลยทีเดียว**” (อำไพ สังข์สุข, 2554, หน้า 50)

จากข้อความข้างต้น ใช้ภาพพจน์เปรียบถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงความพึงพอใจมาก หรือมีความสุขมากกับการกระทำบางอย่างโดยหัวเราะออกมาดัง ๆ โดยผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความรู้สึกนี้เพิ่มขึ้นไปอีกจึงเพิ่มคำว่าก้องจักรวาล เพื่อเน้นย้ำว่ามีความสุขมาก ต้องการให้ดังก้องไปไกลให้คนอื่นได้รับรู้ทะลุถึงจักรวาล

เรื่อง “กาหลมหรทึก”

พะนอนิจคิดถึงภาพการถูกยิงของสารวัตรเวทคนรักของเธอที่นอนอยู่บนตัก ซึ่งเขาปกป้องเธอจากการยิงของคนร้าย ความว่า

“ภาพหน้าอกของเขามีฟองเลือดฟ่อดขึ้นทำให้เธอเหมือนเป็นบ้า หญิงสาวกรีดร้อง **น้ำตาไหลทะลักยิ่งกว่าเลือดกองนั้นเสียอีก** ไม่นานเลือดของเขาก็ไหลออกมาจากปาก จากจมูก เหมือนไหลออกมาจากปากจากจมูกและจากทุก ๆ ทวารของเธอด้วย” (ชัยรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์, 2557, หน้า 21)

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนได้เปรียบถึงน้ำตาแห่งความเสียใจที่มีมากมาย มากกว่าเลือดที่ไหลออกมาจากร่างกายคนรักของเธอ แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจเป็นอย่างมาก

นามนัย (Metonymy)

นามนัย (Metonymy) คือ การใช้คำหรือวลีที่บ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น ใช้เวที แทน การแสดง มงกุฎ พระบาท แทน กษัตริย์ เก้าอี้ แทน ตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหาร ข้าวปลา แทน อาหาร ฯลฯ (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549, หน้า 46) ที่มีนามนัยปรากฏอยู่ในนวนิยาย ทั้ง 4 เรื่องหลายแห่ง อาทิ

เรื่อง “รังเลือด”

กล่าวถึงคิ้มเด็กหนุ่มที่ไม่ค่อยพูด บุคลิกเป็นคนเงียบขรึม มุ่งมั่นในการทำงาน ลักษณะบุคลิกเหมือนไม่ทันคน แต่เมื่อถึงเหตุการณ์คับขัน เขาก็จะเป็นคนที่กล้าเผชิญกับปัญหาได้อย่างกล้าหาญ ดังความว่า

“บางครั้งคนเราต้องการใช้เวลา**ดึงตัวเองออกมาจากฝักเพื่อเปลือยคม**ออกท่ามกลางแสงแห่งความจริง” (สาคร พูลสุข,2549,หน้า 145)

จากข้อความ มีการใช้คำว่า “ฝัก” แทน สิ่งที่ห่อหุ้มตัวตนที่แท้จริงของคนๆ นั้น หรือนิสัยที่แสดงออกมาว่าเป็นคนธรรมดา ไม่มีพิษสงอะไร และ คำว่า “เปลือยคม” แทน เผยความฉลาด ความกล้าหาญออกมา ซึ่งคล้ายกับสำนวน คมในฝัก หมายถึง เก็บความฉลาด ความกล้าหาญไว้ข้างใน, ล่วงรู้ความคิดของผู้อื่นแต่ไม่แสดงออกมาว่ารู้

เรื่อง “กาหลมหรทึก”

กล่าวถึงเหตุการณ์ ที่นางเรือนที่ให้ปากคำกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สาเหตุที่ลูกสาวถูกฆาตกรรม ความว่า

“ฉันสาบานได้นะจ๊ะ ฉันอาจจะเป็นแม่เลวคิดขายลูก แต่ก็ไม่ได้เลวขนาดจะฆ่าลูกลูกตัวเองลง ถึงจะโกรธแค่ไหน ฉันก็ตีมัน แล้วยังกลับมา**ให้ข้าวให้น้ำ**มัน ฉันไม่ได้ฆ่ามันจริง ๆ นะจ๊ะ” (ชัยรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์, 2557, หน้า 195)

จากข้อความข้างต้น ใช้คำว่า ให้ข้าวให้น้ำ แทนคำว่า ให้อาหาร หรือทำอาหารให้ทาน ซึ่งในที่นี้ หมายถึง แม่ทำอาหารให้ลูกทาน

ปฏิพากษ์ (Paradox)

ปฏิพากษ์ แบ่งย่อยเป็น 2 ชนิด คือ 1. ปฏิพจน์ (Oxymoron) คือการใช้คำที่มีความหมายขัดแย้งกันนำมาคู่กันได้อย่างกลมกลืน เช่น ลมหนาวพัดอ้าวจนหนาวเหน็บเจ็บกระดูก 2. ปฏิทรรศน์ (Paradox) คือการแสดงความหมายที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกันหรือเป็นไปไม่ได้ แต่เมื่อวิเคราะห์ความหมายลึกลงไป อาจตีความได้อย่างกลมกลืน เช่น อกชล

คลาแคล้วแผ่นปฐพี (อกให้ความรู้สึกอบอุ่นนุ่มนวล แต่ชลมีลักษณะไหล ให้ความชุ่มชื่น ความเย็น) ลักษณะทั้งสองนี้ขัดแย้งกัน แต่ปรากฏอยู่ในสิ่งเดียวกัน คำปฏิพากษ์ อธิบาย เรียกภาพพจน์ oxymoron และ paradox รวมกันภาพพจน์ปฏิพากษ์อาจปรากฏใช้ในภาษาพูดในชีวิตประจำวัน เช่น ไฟหนาว น้ำผึ้งขม ศัตรูคือยากำลัง ยิ่งรีบก็ยิ่งช้า รักยาวให้บั่น รักสั้นให้ต่อ น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549, หน้า 47) ดังปรากฏในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง เช่น

เรื่อง “รังเลือด”

รอยพิมพ์เล่าถึงเหตุการณ์ในอดีตของตัวเองให้บุญเติมฟัง เมื่อครั้งที่ตัวเองยังเป็นสาววัยรุ่น เป็นสาวพรหมจรรย์ไม่เคยรู้ถึงเรื่องความสัมพันธ์ชู้สาวระหว่างชายกับหญิง พอคิดถึงช่วงนั้นทำให้เกิดความรู้สึกละอายแก่ใจ เพราะชีวิตของเธอในปัจจุบันมันตรงข้ามกันอย่างสิ้นเชิง ความว่า

“หลังจากนั้นฉันก็เตร็ดเตร่ไปเรื่อย ๆ ว่ากันตามความจริงแล้วมันไม่ปลอดภัยสำหรับสาวพรหมจรรย์อย่างฉันสักเท่าไหร่ เอ๊ะ นี่ฉันกล้าเรียกตัวเองเป็นสาวพรหมจรรย์ได้อย่างไรกันนี่” **รอยพิมพ์หัวเราะอย่างขื่น ๆ** ในลำคอต่อคำพูดตัวเอง” (สาคร พูนสุข, 2549, หน้า 253)

จากข้อความข้างต้น อาการของคนที่หัวเราะอย่างขื่น ๆ บอกถึงความรู้สึกหัวเราะแบบไม่มีความสุข หรือการหัวเราะที่ไม่ได้ปลดปล่อยความสุขออกมา แต่กลับเป็นการหัวเราะที่เอาความทุกข์หรืออารมณ์ความรู้สึกละอายแก่ใจสงสารหรือสมเพชตัวเองกับสิ่งที่ได้กระทำไปในอดีต

เรื่อง “กาหลมทรทึก

แชนและกบี่รู้จักกันมานานตั้งแต่สมัยเด็ก จนได้เป็นตำรวจเหมือนกันและร่วมงานกันในการสืบคดีฆาตกรรมของเด็กหญิงวาด แชนและกบี่สนิทกันมากจนรู้นิสัยของกบี่ทุกอย่าง ความว่า

“หากกบี่ในสายตาของเพื่อนสนิทก็ยังเป็นลิงน้อยจอมเกรี้ยวกราดเหมือนเดิม คนข้างนอกโดยเฉพาะผู้หญิงส่วนใหญ่เห็นมันเป็น**สุภาพบุรุษหน้าหวาน**ที่ปากหวานกว่าหน้า เจ้านายส่วนมากชอบมันเพราะฉลาดพูด” (ชัยรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์, 2557, หน้า 12)

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนมีการใช้คำตรงกันข้ามกันคือ สุภาพบุรุษ เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ชายที่มีความสุภาพเรียบร้อย ให้เกียรติผู้หญิง ส่วนคำว่า หน้าหวาน เป็นคำที่ใช้ชมผู้หญิง ว่าสวยหวานหรือมีใบหน้าที่สวย เมื่อนำสองคำนี้มารวมกัน ในที่นี้ อาจหมายถึง ผู้ชายที่มีความเป็นสุภาพบุรุษและมีใบหน้าที่สวยหวานเหมือนผู้หญิง ไม่ได้คมเข้มเหมือนผู้ชาย

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ทั้ง 4 เรื่อง คือ รังเลือก กรงมนุษย์ ในรูปเงา และกาหลมหรทึก พบว่า โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ปรากฏครบทั้ง 6 ประเภท โดยมีโวหารภาพพจน์แบบอุปมามากที่สุด (พบจำนวน 218 ข้อความ) รองลงมาเป็นอุปลักษณ์ (พบจำนวน 128 ข้อความ) อติพจน์ (พบจำนวน 72 ข้อความ) บุคลาธิษฐาน (พบจำนวน 24 ข้อความ)นามนัย (พบจำนวน 6 ข้อความ) และ ปฏิพากษ์ (พบจำนวน 3 ข้อความ) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากกการศึกษาโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ทั้ง 4 เรื่อง ทำให้ทราบว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าต่อสังคม คือ นอกจากจะมีเนื้อหาที่สนุกสนานและน่าสนใจแล้ว ผู้เขียนยังใช้โวหารภาพพจน์ในการปรุงแต่งรสความได้อย่างแนบเนียน เกิดสุนทรียภาพ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน เกิดความเพลิดเพลิน มีความรู้สึกที่ลึกซึ้งถึงสาระและอารมณ์ นอกจากนี้โวหารภาพพจน์ยังช่วยเสริมให้ผู้อ่านขึ้นเกิดภาพในใจชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นนามธรรม จะเกิดเป็นรูปธรรมที่แจ่มชัด ซึ่งในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องนี้ ได้ปรากฏภาพพจน์ทำให้เกิดความสำเริงอารมณ์ คือภาพพจน์บันดาลให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิดและจินตนาการ ซึ่งอาจเปรียบได้กับการที่เราได้ก้าวออกจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง มีความเคลื่อนไหว ตื่นตัวไม่เฉยชาในระหว่างติดตามอ่าน ได้สังเกตเห็นถึงสิ่งที่เหมือนกันและสิ่งที่ต่างกัน โดยใช้การสังเกต ความคิด และจินตนาการเทียบเคียง ภาพพจน์ยังทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น การใช้ภาพพจน์จึงเป็นการช่วยให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าทำให้วรรณคดีวรรณกรรมเข้าสู่ประสาทสัมผัสและการรับรู้ได้โดยตรง อาจจะโดยการได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ร่วมมีประสบการณ์ จึงทำให้เข้าถึงและเข้าใจวรรณคดีวรรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น และภาพพจน์ยังทำให้เกิดความเข้มข้นทางอารมณ์ได้มากขึ้น ด้วยการทำให้เห็นถึงความแตกต่าง ความขัดแย้ง ความเหมือน ความผสาน และทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งนี้ผู้เขียนอาจสรรหาคำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันก็ต้องได้เนื้อความหรือความหมายตามที่ต้องการอีกด้วย เพื่อให้สามารถสื่อความและสื่ออารมณ์ได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

นวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด นอกจากจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและสอดแทรกแง่คิดในการดำเนินชีวิตให้กับผู้อ่านแล้ว ในการใช้โวหารภาพพจน์ที่ผู้เขียนใช้ในการนำเสนอเนื้อหาก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้งานเขียนนวยนิยายมีเสน่ห์น่าดึงดูดใจผู้อ่านได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ผู้เขียนมีศิลปะในการเลือกใช้คำที่แสดงความรู้สึกของผู้เขียออกมาผ่านเป็นตัวอักษร ทำให้เนื้อความมีความหนักแน่น กระชับและได้ใจความที่สมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นการแสดงภูมิความรู้ของผู้เขียนในการเลือกคำมาใช้ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสงสัย อยากติดตามเรื่องราวและค้นหาคำตอบจากเนื้อเรื่องต่อไป และมีการใช้ภาพพจน์ที่ช่วยทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างลึกซึ้งกว่าการใช้ภาษาแบบตรงไปตรงมา ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ เกิดอารมณ์สะเทือนใจ และเกิดจินตนาการไปกับเนื้อหาในเรื่อง ดังที่ปาริชาติ รัตนบรรณสกุล (2548, หน้า 83) ได้กล่าวถึงภาษาที่ใช้ในการเขียนโวหารภาพพจน์ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในงานเขียนทุกประเภท เพราะภาษาจะเป็นสื่อสันที่ดึงดูดใจผู้อ่านเกิดความสนใจและอยากรู้เนื้อหาทั้งหมดที่ผู้เขียนนำเสนอ

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้นวนิยาย ทั้ง 4 เรื่องที่ได้ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการตัดสินรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดให้เป็นนวนิยายยอดเยี่ยมประจำปี ซึ่งตลอดระยะเวลา 15 ปีของการจัดการประกวด คือ พ.ศ. 2542–2557 มีวรรณกรรมจำนวนทั้งหมดเพียง 4 เรื่องเท่านั้นที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดประเภทนวนิยายยอดเยี่ยม อันได้แก่ เรื่อง รังเลือด ผลงานของ สาคร พูลสุข ได้รับรางวัล เมื่อปี พ.ศ.2549 กรงมนุษย์ ผลงานของ พจนารถ พจนปกรณ์ ได้รับรางวัล เมื่อปีพ.ศ. 2551 ในรูปเงา ผลงานของ อำไพ สังข์สุข ได้รับรางวัลเมื่อปี พ.ศ. 2554 และ กาหลมหรทึก ผลงานของ ชัยรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์ (ปราปต์) ได้รับรางวัลเมื่อปี พ.ศ. 2557 นอกจากนี้ยังได้รับความนิยมจากผู้อ่านจำนวนมาก ทั้งนี้ด้วยเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ตลอดจนกลวิธีการดำเนินเรื่องด้วยศิลปะการใช้ภาษามีทักษะการเขียนที่แยบยล และจากความงามของโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมนวนิยาย ทำให้เห็นถึงความสามารถของผู้เขียนในการใช้โวหารภาพพจน์ในงานประพันธ์ที่ถ่ายทอดออกมาให้ผู้อ่านมีความเข้าใจ มีความเพลิดเพลินและลึกซึ้งถึงอารมณ์ ของนักเขียนรุ่นใหม่ที่เลือกสรรถ้อยคำต่าง ๆ ถ่ายทอดออกมาผ่านงานเขียน การ

บรรยายฉาก ตัวละคร รวมถึงลักษณะการวางโครงเรื่องให้เป็นที่น่าสนใจ ถือได้ว่าเป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งของนวนิยายที่มีความโดดเด่นในการการใช้ภาษา จนได้รับรางวัลนวนิยายยอดเยี่ยม ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความมีคุณภาพและคุณค่าของวรรณกรรมไทย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “โลกวรรณศิลป์เป็นโลกแห่งความพิศวง อาศัยเพียงถ้อยคำภาษาที่เรียงร้อยด้วยจินตนาการอันไม่รู้จบของมนุษย์ นำพาเราเกิดอรรถรส นำพาเราได้เรียนรู้โลกและชีวิต โลกแห่งความสุข ความทุกข์ ความรื่นรมย์ ความเจ็บปวด นำพาเราได้เรียนรู้จิตของมนุษย์ที่เปี่ยมด้วยอารมณ์อันหลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อแบ่งปันความรู้สึกเห็นอกเห็นใจในชะตากรรมของมนุษย์ร่วมกัน เพื่อรับรู้ว่ามนุษย์เรามีความรัก มีความหวัง และมีค่าแห่งความเป็นมนุษย์เสมอกัน” (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549, หน้า 7)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “โวหารภาพจน์ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด” ทั้ง 4 เรื่อง คือ รังเลือด กรงมนุษย์ ในรูปเงา และกาหลมหรทึก ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจและศึกษาคือ

ศึกษาวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด เช่น กวีนิพนธ์ วรรณกรรมเยาวชน นิทานสำหรับเด็ก ฯลฯา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่แนะนำแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทยทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ขอบพระคุณบุพการี บุคคลอันเป็นที่รัก และกัลยาณมิตรสาขาวิชาภาษาไทยทุกท่านที่ดูแลช่วยเหลือให้กำลังใจกันเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. (2521). **การใช้ภาษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

จิตรลดา สุวัตถิกุล (2530). สารพัฒนาคน มติหนึ่งของนวนิยาย. **ภาษาและหนังสือ**, (ตุลาคม 2529 – มีนาคม 2530). หน้า 64.

จิตนิภา ศรีไสย์.(2551). **วรรณคดีและวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ. (2550). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานกลุ่มสาระภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). **หอมโลกวรรณศิลป์สร้างสุนทรีย์แห่งวรรณคดีไทย.** กรุงเทพฯ : ปาเจรา.

เนตรทราย คงนุวัฒน์.(2550).**การศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม, มหาวิทยาลัยทักษิณ,สงขลา.

เปลื้อง ณ นคร.(2521). **ตำราเรียงความชั้นสูง.**กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ยุพาส์ (ประทีปะเสน) ชัยศิลป์วัฒนา. (2542). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยุวดี ดำรงพันธ์. (2537). **โวหารภาพพจน์ในนวนิยายของสุนทรภู่**.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม,มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ราชบัณฑิตยสถาน.(2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556 เฉลิมพระเกียติพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม** 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน

วิภา กงกะนันท์. (2553). **วรรณคดีศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิชย์.

สุดธิดา เกี่ยวการค้า.(2550). **การวิเคราะห์ภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในบทกลอนของเอมิลิ ดิกคินสัน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

สมเกียรติ รักษ์มณี. (2548). **โวหารภาพพจน์ในบทเพลงของธงไชย แมคอินไตย์.**มนุษยศาสตร์วิชาการ รวมผลงานประจำปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 3 (มกราคม 2548), 55–63.

สมเกียรติ รักษ์มณี. (2551). **ภาษาวรรณศิลป์.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของมหาวิทยาลัยพะเยา

E-document Application: the Case Study of the University of Phayao

การะเกศ จันณะคำ[1*] และ ปิยะวดี โรหิตารชุน[2]

Karakade Jannakam[1*] and Piyawadee Rohitarachoon[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้ในการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อศึกษาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของมหาวิทยาลัยพะเยาในปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนะแนวทางการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จำนวน 16 หน่วยงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์

จากการศึกษาพบว่า ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น คือ ประเด็นระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นระบบออกเลขได้อัตโนมัติมีระบบคุมทะเบียน รับ – ส่ง ระบบสามารถค้นหาไฟล์หนังสือได้รวดเร็ว ประเด็นความพึงพอใจต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ สามารถค้นหาไฟล์หนังสือได้รวดเร็ว ช่วยได้มากเมื่อเทียบกับวิธีปฏิบัติงานแบบเก่า ระบบช่วยในการเก็บไฟล์เอกสารเป็นระเบียบง่ายต่อการค้นหา การแยกหมวดหมู่ทำให้ทำงานสะดวกสามารถสนับสนุนการทำงานให้ด้านธุรการให้ทำงานได้ง่ายขึ้น ระบบช่วยลดการใช้กระดาษ ลดค่าใช้จ่าย และลดขั้นตอนการลงทะเบียนด้วยสมุดคุม เมื่อปฏิบัติจริง ง่ายต่อการใช้งาน ประเด็นความคาดหวังต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์คิดว่าระบบควรมีความเสถียรและสามารถทำงานได้ครอบคลุมทุก ๆ ด้านเกี่ยวกับงานสารบรรณ หน่วยงานทุกหน่วยงานภายในควรให้การยอมรับเอกสารที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์โดยที่ไม่ต้องนำเอกสารฉบับจริงในการอ้างอิง ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะการทำงานคล้าย ๆ กับการทำงานแบบเดิมให้มากที่สุด ลดความยุ่งยาก ซับซ้อนในการใช้งานเพื่อให้เกิดความต้องการใช้งานมากยิ่งขึ้น พัฒนาให้พร้อมและมีทีมงานที่สามารถอำนวยความสะดวกได้ตลอดเวลา มีความปลอดภัยของเอกสารและลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับสามารถแยกความสำคัญของเอกสารได้

คำสำคัญ: สารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยพะเยา

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding anther : kjleehahwa@gmail.com

Abstract

The study of E-Document Application: the case of University of Phayao aimed to analyze the body of knowledge in using the E-Document Application at the University of Phayao. It explored the status quo and searching for the guidelines of E-Document Application for more efficient productivity in 16 offices around University of Phayao. Interview was carried out as main data collection method.

The researcher divided the results into three aspects. First, the E-Document application has enhanced the efficiency of working system. The automatic numbering system or the registration system is better. Secondly, the E-Document Application, classification of the files has facilitated the documentation. It has reduceds the using of paper, expenses and the method of the manual registration book. Finally, the E-document application, should be stable and extensive in all aspects about the correspondence work. All internal offices in University of Phayao should adopt the e-document without the using of the source document in reference. The e-document application has attempted to adopt the previous style by reducing the complexity to increase the demand of using. Updating the application to be equipped, there should be several officers who are available at any required time. There should be the security systems of the E-Document, electronic signature and confidential information which can distinguish the importance of the document.

Keywords: e-document application, efficiency, University of Phayao

บทนำ

ในโลกยุค “สังคมแห่งความรู้ ยุคโลกาภิวัตน์ และยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง” หน่วยบริการสาธารณะ หรือที่เรียกว่าหน่วยราชการจะต้องปรับตัว เปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่และเปลี่ยนวิธีทำงานใหม่ มิฉะนั้นสังคมไทยก็จะไม่สามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก ระบบราชการแบบเก่าเน้นการทำผลงาน แต่ราชการแนวใหม่ต้องเน้นที่ผลสัมฤทธิ์หรือผลกระทบการที่ราชการจะสร้างผลสัมฤทธิ์หรือผลกระทบแก่สังคม หน่วยงานราชการจะต้องเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีทำงานจากเอาหน่วยงานของตนเป็นหลัก ไปเน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ทั้งที่เป็นหน่วยราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม ดังนั้นพลังหลักในการทำงานจะเปลี่ยนจากราชการเป็นคน ๆ ไปเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคน เครื่องมือ หรือแรงขับเคลื่อนหลักในการปฏิบัติราชการ จะต้องยกระดับจากข้อมูล และสารสนเทศ ไปเป็นความรู้ โดยที่จะต้องคำนึงว่าความรู้ที่ต้องการใช้ในการปฏิบัติงานนั้น มีทั้งอยู่ในรูปของความรูชัดแจง ซึ่งหมายถึงความรู้ ในรูปของหนังสือ ตำราวารสาร หนังสือพิมพ์ วีดีโอ และที่อยู่ในรูปของความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในสมองของคน ซึ่งยากต่อการเล่าหรือเขียนออกมาให้ผู้อื่นทราบหรือเข้าใจ การปฏิบัติราชการสมัยเก่าเน้นการใช้ความรูชัดแจง ที่มี “ผู้รู” กำหนดไว้ แต่การปฏิบัติราชการตามแนวทางจัดการความรู้ จะเน้นให้ผู้ปฏิบัติงาน ใช้ความรู้ฝังลึกที่อยู่ในสมองของตนเอง และเน้นการร่วมกันสร้างความรูขึ้นใช้งาน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานมีความเป็นพลวัต สอดคลองกับสถานการณหรือบริบทที่แตกต่างกันหรือเปลี่ยนแปลงไปฐานอิงของการปฏิบัติราชการแบบเดิมคือกฎระเบียบจะต้องมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดแม้จะทำให้งานล่าช้าหรือไม่สำเร็จก็ตาม แต่ราชการสมัยใหม่ ซึ่งต้องการผลสัมฤทธิ์และจะต้องใช้ฐานอิงเป็นความรู้มากขึ้นเรื่อย ๆ

ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ด้วยคุณสมบัติของระบบอิเล็คทรอนิคส์ รวมทั้งรูปแบบการดำเนินงานเปลี่ยนจากการจัดการด้วยมือ (Manual) มาเป็นระบบใช้

คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานแทน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐบาลหรือองค์กรเอกชน องค์กรเหล่านี้ได้นำเทคโนโลยีด้านสารสนเทศมาช่วยในการทำงานขององค์กร เพื่อรองรับความต้องการของผู้ใช้งานในการทำงานด้านต่างๆ ให้มีความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น เช่น งานสารบรรณในสถานศึกษา ได้นำเทคโนโลยีด้านสารสนเทศและระบบหนังสืออิเลคทรอนิกส์ เข้ามาใช้มากขึ้น ระบบงานสารบรรณเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานเอกสารและเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กร ซึ่งประกอบด้วยการจัดทำ การรับ การส่ง การจัดเก็บรักษา การยืม และการทำลายเอกสาร เพื่อให้การค้นหาติดตามสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็ว

ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระบบจัดเก็บสำเนาเอกสารให้เป็น Digital และสามารถเรียกดูได้จากเครือข่ายคอมพิวเตอร์และ Internet ทุกที่ทุกเวลา ภายใต้ระบบรักษาความปลอดภัย เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในมหาวิทยาลัยให้คล่องตัว สะดวกรวดเร็ว และบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการสื่อสารนั้นๆ สามารถตรวจสอบติดตามสถานะเอกสาร การดำเนินเรื่องเอกสาร ผ่าน ระบบสารบรรณโดยใช้เวลาสั้นลง

มหาวิทยาลัยพะเยาได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของการนำระบบสารบรรณ อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจัดการงานเอกสารของหน่วยงาน ให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วประหยัด ทรัพยากร และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร ทำให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยพะเยาจึงได้นำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อการปฏิบัติงานของ บุคลากร โดยต้องเรียนรู้การใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งประกอบด้วยการเข้าใช้ระบบ การสร้าง – ส่งบันทึกข้อความ หนังสือออกภายนอก และการตั้งค่าเอกสารต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งเป็นการลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็น โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับงานสารบรรณ มีการพัฒนาปรับปรุง ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานให้มีความรวดเร็วต่อเนื่อง แก้ปัญหาได้ทันท่วงที สามารถให้บริการสืบค้นติดตามงาน และที่สำคัญคือช่วยลดกระดาษ ลดพื้นที่การเก็บเอกสาร ทำให้ลดค่าใช้จ่าย

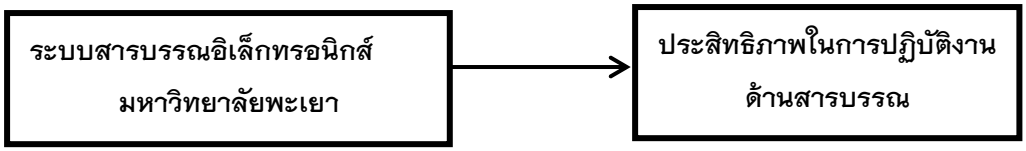
จากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานทางด้านงานสารบรรณและเป็นผู้ใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยพะเยาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ภายในมหาวิทยาลัยพะเยาการนำเอาระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานและเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานภายในมหาวิทยาลัยเป็นการเข้าถึงความรู้ในองค์กรได้อย่างสะดวกผ่านทางวิธีการด้านอิเล็กทรอนิกส์ในส่วนของการใช้งานในขั้นตอนต่างๆ และปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการใช้งาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปวิเคราะห์ ทบทวนกระบวนการ ต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสามารถปฏิบัติงานที่รวดเร็ว ถูกต้อง ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภายในองค์กร มุ่งสู่องค์กรที่มีการทำงานแบบสำนักงานอัตโนมัติและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

1 เพื่อศึกษาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของมหาวิทยาลัยพะเยาในปัจจุบัน

2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ บุคลากรสายบริการที่ปฏิบัติงานด้านสารบรรณ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 42 หน่วยงาน ภายในมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเป็น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มผู้ใช้งานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 16 หน่วยงาน
2. กลุ่มที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสารบรรณแต่ไม่ใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนทั้งสิ้น 26 หน่วยงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย

แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์บุคลากรสายบริการที่ปฏิบัติงานด้านสารบรรณและบุคลากรที่มีการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเก็บรวบรวมความคาดหวัง และความพึงพอใจ ต่อระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยพะเยา และแนวทางในการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพโดยสร้างบนพื้นฐานของกรอบแนวคิด

การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยใช้กรอบความคาดหวัง และความพึงพอใจต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
2. กำหนดประเด็นในการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่
    2.1 ศึกษาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยพะเยา
    2.2 เสนอแนะแนวทางการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือนำส่งจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงหัวหน้าส่วนงานในหน่วยงานอาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยพะเยา

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (in-depth Interview) สำหรับผู้ปฏิบัติติงานด้านสารบรรณ โดยเปิดโอกาสผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล ในการอธิบายรายละเอียดในประเด็นการใช้ระบบสารอิเล็กทรอนิกส์ และการไม่ใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และแนวทางการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและนำเสนอผลสรุปแต่ละประเด็นของการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จากผู้ปฏิบัติงานด้านสารบรรณในหน่วยงานที่มีการใช้งานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์และหน่วยงานที่ไม่ใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และแนวทางในการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยข้อมูลที่ได้นำมาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล มาวิเคราะห์ด้วยการเชื่อมโยงความสอดคล้องของเนื้อหาและแนวคิด ทฤษฎี และนำเสนอในภาพรวม

ผู้วิจัยมีการควบคุมคุณภาพข้อมูลด้วยการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลแบบ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ควบคู่กับไปกับการตรวจสอบความเชื่อถือได้ เพื่อความถูกต้องของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

เพื่อศึกษาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยพะเยาในปัจจุบันซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และการวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ผลการวิจัยดังนี้

ประเด็นด้านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นระบบออกเลขได้อัตโนมัติมีระบบคุมทะเบียน รับ – ส่งสามารถพิจาณาสั่งการ/พิจารณา เกษียน เสนอต่อสามารถค้นหาไฟล์หนังสือได้รวดเร็วเมื่อเทียบกับวิธีปฏิบัติงานแบบเก่า โดยไม่ต้องลงบันทึกในสมุดทะเบียนคุมเอกสาร และระบบงานสารบรรณของหน่วยงานช่วยในการจัดเก็บ คุมทะเบียน รับ/ส่ง ออกรายงาน

ประเด็นความพึงพอใจต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

สามารถค้นหาไฟล์หนังสือได้รวดเร็วเมื่อเทียบกับวิธีปฏิบัติงานแบบเก่า โดยไม่ต้องลงบันทึกในสมุดทะเบียนคุมสืบค้นเอกสารไม่สิ้นเปลืองสมุดทะเบียนคุมระบบช่วยในการเก็บไฟล์เอกสารเป็นระเบียบง่ายต่อการค้นหาการสืบค้นหนังสือได้อย่างรวดเร็ว การแยกหมวดหมู่ทำให้ทำงานสะดวกสามารถสนับสนุนการทำงานให้ด้านธุรการให้ทำงานได้ง่ายขึ้นทำให้การรับ – ส่งหนังสือเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ประหยัดเวลา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานอื่นๆ ของภายในมหาวิทยาลัยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดการใช้กระดาษ ลดค่าใช้จ่าย และลดขั้นตอนการลงทะเบียนด้วยสมุดคุมเมื่อปฏิบัติจริงไม่มีความซับซ้อนในการใช้งานง่ายต่อการใช้งานเนื่องจากหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบได้จัดทำคู่มือที่เข้าใจง่าย

แต่ระบบควรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานมากกว่านี้ ควรมีการสอบถามความต้องการของผู้ใช้งานก่อนนำมาใช้จริง

ประเด็นความคาดหวังต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

ระบบควรมีความเสถียรและสามารถทำงานได้ครอบคลุมทุกๆ ด้านเกี่ยวกับงานสารบรรณ หน่วยงานทุกหน่วยงานภายในควรให้การยอมรับเอกสารที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์โดยที่ไม่ต้องนำเอกสารฉบับจริงในการอ้างอิง ด้วยความเคยชินกับการใช้งานในระบบเดิมที่มีความคล่องตัวและเข้าใจง่ายเลยอยากให้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะการทำงานคล้ายๆ กับการทำงานแบบเดิมให้มากที่สุด ลดความยุ่งยาก ซับซ้อนในการใช้งานเพื่อให้เกิดความ

ต้องการใช้งานมากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้พัฒนาให้พร้อมและมีทีมงานที่สามารถอำนวยความสะดวกได้ตลอดเวลา ความปลอดภัยของเอกสารและลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับสามารถแยกความสำคัญของเอกสารได้

ในส่วนของหน่วยงานที่ยังไม่ได้ใช้งานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาจากบางหน่วยงานที่ติดต่อต้องใช้เอกสารฉบับจริง ขาดนโยบายการสนับสนุนที่ชัดเจน มีความเคยชินกับการทำงานแบบเดิมยากที่จะเปลี่ยนแปลง มีความรู้สึกว่าเทคโนโลยีเข้าใจยากไม่อยากทำกลัวความยุ่งยาก และความเสถียรของอินเตอร์เน็ตภายในมหาวิทยาลัย และระบบไฟฟ้าดับค่อนข้างบ่อยทำให้การทำงานในระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่ราบรื่น

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ปัญหา และ**ข้อเสนอแนะ**เกี่ยวกับการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ที่รับผิดชอบงานสารบรรณซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ผลการวิจัยดังนี้

ประเด็นปัญหาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

- ระบบมีการปรับเปลี่ยนระบบอยู่บ่อยเกิดการติดขัดในการใช้งาน
- ระบบใช้ได้เฉพาะการส่งเอกสารระหว่างหน่วยงานบางหน่วยงานเท่านั้นและยังทำไม่ได้ในหลายๆ ด้าน
- ระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตภายในมหาวิทยาลัยใช้การไม่ได้ จึงส่งผลกระทบต่อการรับ – ส่ง หนังสือ
- การค้นหาเอกสารในบางครั้งเกิดข้อผิดพลาด รับ – ส่งโดยแนบเอกสารไม่ครบถ้วนทำให้ข้อมูลขาดหาย

ประเด็นปัญหาความพึงพอใจต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

- ระบบควรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานมากกว่านี้ ควรมีการสอบถามความต้องการของผู้ใช้งานก่อนนำมาใช้จริง”
- เกิดความซ้ำซ้อนในการรับเอกสารจากหน่วยงานที่ไม่ใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และบางหน่วยงานยังต้องการเอกสารฉบับจริง ทำให้เพิ่มภาระในการทำงาน บ่อยครั้ง

ประเด็นปัญหาความคาดหวังต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

- บุคลากรบางส่วนไม่นิยมใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์เพราะเห็นว่าไม่มีความสำคัญ

ข้อเสนอแนะประเด็นระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

- ควรมีการปรับปรุงพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

ควรมีการปรับปรุง และประเมินการใช้งานระบบอย่างต่อเนื่องและนำไปปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นและเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะประเด็นความพึงพอใจต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

- ควรคำนึงถึงระบบสำรองข้อมูลของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กรณีเกิดปัญหาการเข้าถึงข้อมูลของบุคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้อง
- ควรมีนักวิชาการด้านคอมพิวเตอร์ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ค่อยให้คำปรึกษาหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

- จัดฝึกอบรมการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคลากรที่เข้าปฏิบัติงานใหม่ทุกครั้งและเปิดฝึกอบรมเป็นประจำเพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าร่วมได้ด้วยหมุนเวียนไปตามหน่วยงานต่างๆเพื่อความสะดวกในกาเข้าร่วมอบรม

ข้อเสนอแนะประเด็นความคาดหวังระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

- ผลักดันให้ผู้บริหารใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น พร้อมให้เห็นความสำคัญ และประโยชน์เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคลากร
- ควรลดการใช้ระบบแบบเดิม และเน้นการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้มีขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง
- อยากให้บุคลากรให้ความสำคัญในการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และมีระบบการสั่งการผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการติดตามผลการปฏิบัติงานว่าดำเนินการไปถึงขั้นตอนไหนแล้ว
- ควรมีนโยบายจากมหาวิทยาลัยและแนวทางในการปฏิบัติงานเรื่องระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจนและเป็นทิศทางเดียวกันรวมถึงผู้บริหาร พร้องทั้งจัดอบรมเกี่ยวระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อยู่อย่างสม่ำเสมอหรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง หรือปรับเปลี่ยนข้อมูลการใช้งาน
- มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ให้กับหน่วยงานที่ขาดแคลนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น
- มหาวิทยาลัยควรกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคลากรทุกระดับ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและรองรับนโยบายไทยแลนด์ 4.0

มหาวิทยาลัยควรระบุผู้ดูแลระบบอย่างชัดเจนในกรณีเกิดปัญหา หรือปรึกษาเกี่ยวกับระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างน้อย 2 คนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสามารถติดต่อได้ทันที

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น คือ ประเด็นระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ประเด็นความพึงพอใจต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ประเด็นความคาดหวังต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์และแนวทางการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ดังนี้

1. ประเด็นระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นระบบออกเลขได้อัตโนมัติมีระบบคุมทะเบียน รับ – ส่ง ระบบสามารถพิจาณาสั่งการ/พิจารณา เกษียน เสนอต่อ ระบบสามารถค้นหาไฟล์หนังสือได้รวดเร็วช่วยได้มากเมื่อเทียบกับวิธีปฏิบัติงานแบบเก่า คือไม่ต้องลงบันทึกในสมุดทะเบียนคุมสืบค้นเอกสารล่าช้า ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยในการปฏิบัติงานทำได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพมาก และระบบงานสารบรรณของหน่วยงานช่วยในการจัดเก็บ คุมทะเบียน รับ/ส่ง ออกรายงาน

2. ประเด็นความพึงพอใจต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์สามารถค้นหาไฟล์หนังสือได้รวดเร็วช่วยได้มากเมื่อเทียบกับวิธีปฏิบัติงานแบบเก่า คือไม่ต้องลงบันทึกในสมุดทะเบียนคุมสืบค้นเอกสารล่าช้า ไม่สิ้นเปลืองสมุดทะเบียนคุมระบบช่วยในการเก็บไฟล์เอกสารเป็นระเบียบง่ายต่อการค้นหา การสืบค้นหนังสือได้อย่างรวดเร็ว การแยกหมวดหมู่ทำให้ทำงานสะดวกสามารถสนับสนุนการทำงานให้ด้านธุรการให้ทำงานได้ง่ายขึ้น ทำให้การรับ – ส่งหนังสือเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ประหยัดเวลา ทำงานได้เร็วขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานอื่นๆ ของภายในมหาวิทยาลัย ระบบ

สารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดการใช้กระดาษ ลดค่าใช้จ่าย และลดขั้นตอนการลงทะเบียนด้วยสมุดคุม เมื่อปฏิบัติจริงไม่มีความซับซ้อนในการใช้งาน ง่ายต่อการใช้งานเนื่องจากหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบได้จัดทำคู่มือที่เข้าใจง่าย ระบบควรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานมากกว่านี้ ควรมีการสอบถามความต้องการของผู้ใช้งานก่อนนำมาใช้จริง

3. ประเด็นความคาดหวังต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ คิดว่าระบบควรมีความเสถียรและสามารถทำงานได้ครอบคลุมทุกๆ ด้านเกี่ยวกับงานสารบรรณ หน่วยงานทุกหน่วยงานภายในควรให้การยอมรับเอกสารที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์โดยที่ไม่ต้องนำเอกสารฉบับจริงในการอ้างอิง ด้วยความเคยชินกับการใช้งานในระบบเดิมที่มีความคล่องตัวและเข้าใจง่ายเลยอยากให้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะการทำงานคล้ายๆ กับการทำงานแบบเดิมให้มากที่สุด ลดความยุ่งยาก ซับซ้อนในการใช้งานเพื่อให้เกิดความต้องการใช้งานมากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้พัฒนาให้พร้อมและมีทีมงานที่สามารถอำนวยความสะดวกได้ตลอดเวลา ความปลอดภัยของเอกสารและลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับสามารถแยกความสำคัญของเอกสารได้

ข้อเสนอแนะ**ประเด็นระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์**ควรมีการปรับปรุงพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอควรมีการปรับปรุง และประเมินการใช้งานระบบอย่างต่อเนื่องและนำไปปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นและเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดข้อเสนอแนะ**ประเด็นความพึงพอใจ**ต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ควรคำนึงถึงระบบสำรองข้อมูลของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กรณีเกิดปัญหาการเข้าถึงข้อมูลของบุคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องควรมีนักวิชาการด้านคอมพิวเตอร์ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ค่อยให้คำปรึกษาหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จัดฝึกอบรมการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคลากรที่เข้าปฏิบัติงานใหม่ทุกครั้งและเปิดฝึกอบรมเป็นประจำเพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าร่วมได้ด้วยหมุนเวียนไปตามหน่วยงานต่างๆเพื่อความสะดวกในกาเข้าร่วมอบรมข้อเสนอแนะประเด็น**ความคาดหวัง**ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ผลักดันให้ผู้บริหารใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น พร้อมให้เห็นความสำคัญ และประโยชน์เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคลากรควรลดการใช้ระบบแบบเดิม และเน้นการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้มีขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริงอยากให้บุคลากรให้ความสำคัญในการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และมีระบบการสั่งการผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการติดตามผลการปฏิบัติงานว่าดำเนินการไปถึงขั้นตอนไหนแล้วควรมีนโยบายจากมหาวิทยาลัยและแนวทางในการปฏิบัติงานเรื่องระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจนและเป็นทิศทางเดียวกันรวมถึงผู้บริหาร พร้องทั้งจัดอบรมเกี่ยวระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อยู่อย่างสม่ำเสมอหรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง หรือปรับเปลี่ยนข้อมูลการใช้งานมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ให้กับหน่วยงานที่ขาดแคลนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้นมหาวิทยาลัยควรกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคลากรทุกระดับ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและรองรับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยควรระบุผู้ดูแลระบบอย่างชัดเจนในกรณีเกิดปัญหา หรือปรึกษาเกี่ยวกับระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างน้อย 2 คนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสามารถติดต่อได้ทันที

อภิปรายผลการวิจัย

จากวิจัยการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์(e-document) ของบุคลากรสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาที่รับผิดชอบงานสารบรรณผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญการศึกษา และนำเสนอให้เห็นความเชื่อมโยงการวิจัยร่วมกับประเด็นสำคัญของทฤษฎี และแนวคิดที่ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำมาอภิปรายผล การใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

ของมหาวิทยาลัยพะเยา และข้อเสนอแนะแนวทางในการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาให้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยแสดงผลเป็นประเด็นดังนี้

1. ประเด็นระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์การวิจัยพบว่า ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นระบบออกเลขได้อัตโนมัติมีระบบคุมทะเบียน รับ – ส่ง ระบบสามารถพิจาณาสั่งการ/พิจารณา เกษียน เสนอต่อ ระบบสามารถค้นหาไฟล์หนังสือได้รวดเร็วช่วยได้มากเมื่อเทียบกับวิธีปฏิบัติงานแบบเก่า คือไม่ต้องลงบันทึกในสมุดทะเบียนคุมสืบค้นเอกสารล่าช้า ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยในการปฏิบัติงานทำได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพมาก และระบบงานสารบรรณของหน่วยงานช่วยในการจัดเก็บ คุมทะเบียน รับ/ส่ง ออกรายงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริชยา นครชัย (2553) ศึกษาระบบบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทยจำกัด” ได้ศึกษาระบบจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการับ–ส่งเอกสาร การสืบค้นข้อมูลในองค์กร รวมทั้งเพิ่มขีดจำกัดความสามารถในการจัดงานด้านเอกสารที่มีความสะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยลดปัญหาด้านการสื่อสาร การจัดเก็บเอกสาร การสูญหายของเอกสารสืบค้นข้อมูลเอกสารและลดการสิ้นเปลืองของทรัพยากรกระดาษและการนำระบบการจัดเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มาปฏิบัติในระบบเดิมเป็นรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อความสะดวกในการเข้าใช้งานของระบบ

2. ประเด็นความพึงพอใจต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์สามารถค้นหาไฟล์หนังสือได้รวดเร็วช่วยได้มากเมื่อเทียบกับวิธีปฏิบัติงานแบบเก่า คือไม่ต้องลงบันทึกในสมุดทะเบียนคุมสืบค้นเอกสารล่าช้า ไม่สิ้นเปลืองสมุดทะเบียนคุมระบบช่วยในการเก็บไฟล์เอกสารเป็นระเบียบง่ายต่อการค้นหา การสืบค้นหนังสือได้อย่างรวดเร็ว การแยกหมวดหมู่ทำให้ทำงานสะดวกสามารถสนับสนุนการทำงานให้ด้านธุรการให้ทำงานได้ง่ายขึ้น ทำให้การรับ – ส่งหนังสือเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ประหยัดเวลา ทำงานได้เร็วขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานอื่นๆ ของภายในมหาวิทยาลัย ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดการใช้กระดาษ ลดค่าใช้จ่าย และลดขั้นตอนการลงทะเบียนด้วยสมุดคุม เมื่อปฏิบัติจริงไม่มีความซับซ้อนในการใช้งาน ง่ายต่อการใช้งานเนื่องจากหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบได้จัดทำคู่มือที่เข้าใจง่าย ระบบควรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานมากกว่านี้ ควรมีการสอบถามความต้องการของผู้ใช้งานก่อนนำมาใช้จริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เล็ก จันทรสอาด (2550) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของเจาหนาที่ธุรการที่มีตอการใช ระบบสารสนเทศงานสารบรรณ (Management Education Information System: MEIS) มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงคเพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจาหนาที่ธุรการที่มีตอการใชระบบ สารบรรณ (MEIS) มหาวิทยาลัยบูรพา ดานการรับ–สงหนังสือราชการ ดานการ คนหา ดานการรายงาน ประชากรที่ใชในการศึกษาครั้งนี้ ไดแก เจาหนาที่ธุรการมหาวิทยาลัยบูรพา ทุกหนวยงาน จากผลการวิจัยพบวา เจาหนาที่ธุรการมหาวิทยาลัยบูรพา มีความถึงพอใจตอการใชระบบสารบรรณ (MEIS) โดยรวมอยูในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเปนรายดานพบวา เจาหนาที่ธุรการมีความพึงพอใจดานการรับ–สงหนังสือเขาออกภายนอกและหนังสือเขาภายใน มีความพึงพอใจอยูในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของเจาหนาที่ธุรการมหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ อายุ และรับการศึกษาพบว่ามีความพึงพอใจในดานการรับ–สง หนังสือราชการ ดานการคนหา และ ดานการรายงานไมแตกตางกันอยางมีนัยสำคัญที่ 0.5 เมื่อจำแนกตามประสบการณในการทำงาน พบวา มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยคัญที่ 0.5

3. ประเด็นความคาดหวังต่อระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ คิดว่าระบบควรมีความเสถียรและสามารถทำงานได้ครอบคลุมทุกๆ ด้านเกี่ยวกับงานสารบรรณ หน่วยงานทุกหน่วยงานภายในควรให้การยอมรับเอกสารที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์โดยที่ไม่ต้องนำเอกสารฉบับจริงในการอ้างอิง ด้วยความเคยชินกับการใช้งานในระบบเดิมที่มีความคล่องตัวและเข้าใจง่ายเลยอยากให้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะการทำงานคล้ายๆ กับการทำงาน

แบบเดิมให้มากที่สุด ลดความยุ่งยาก ซับซ้อนในการใช้งานเพื่อให้เกิดความต้องการใช้งานมากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้พัฒนาให้พร้อมและมีทีมงานที่สามารถอำนวยความสะดวกได้ตลอดเวลา ความปลอดภัยของเอกสารและลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับสามารถแยกความสำคัญของเอกสารได้ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สาลินี สมบัติแก้ว (2556) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของ กรมทางหลวง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 35 – 44 ปี และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนหน่วยงานที่สังกัดเป็นสำนักงานภูมิสถาปัตย์งานทางส่วนพฤติกรรมส่วนใหญ่การใช้งานระบบ 7–9 ครั้ง/สัปดาห์ ระยะเวลา 1 ชั่วโมงขึ้นไป มีประสบการณ์ใช้งาน 1 ปีขึ้นไป และเมนูที่ใช้งานมากที่สุด คือ ทะเบียนส่ง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุมีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ด้านความรวดเร็วในการประมวลผล ระดับการศึกษาและหน่วยงานที่สังกัดมีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ด้านความสามารถในการค้นหาข้อมูล และด้านความถูกต้องและปัจจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์เกี่ยวกับความถี่ในการใช้งานมีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ด้านความสามารถในการค้นหาข้อมูลและด้านความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุน ส่งเสริม และเป็นนโยบายเพื่อกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคลากรทุกระดับ เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านสารบรรณอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีแนวทางในการปฏิบัติงานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจนในทิศทางเดียวกันทุกระดับรวมถึงผู้บริหาร พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างสม่ำเสมอ
3. มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบสารบรรณและให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สด และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

ควรศึกษาประเมินประสิทธิภาพการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิดในการจุดประกายอันเป็นแนวทางในการศึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งตลอดระยะเวลาแห่งการศึกษาและขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่เสียสละในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

การใช้งาน E – office. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www.cmu.ac.th//mis/download/publication/454–File.pdf.

จิดาภัส สัมพันธ์ สมโภชน์ และชัยยงค์ อู่ประสิทธิ์วงศ์. (2539). **ระบบข่าวสารเพื่อการบริหาร**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ วังอักษร. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2560, จาก web.schq.mi.th/~suttisak/html/edm.html.

จริชยา นครชัย. (2553). **ระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์**. สารนิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร. กรุงเทพฯ.

พุทธิชัย ไชยอุดม. (2554). **ทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ.

มัลลิกา หงส์หิรัญ และศิริพร เลาหกุล (2550). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรในคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ยศวดี งามสะอาด. (2551).**ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งาน ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษา: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

เล็ก จันทรสอาด. (2550). **ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ธุรการที่มีต่อการใช้ระบบสารสนเทศสารบรรณ**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สาลินี สมบัติแก้ว. (2556).**ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของกรมทางหลวง**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)**. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์**, สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2560 จาก https://www.etda.or.th/content/1469.html

MGR Online. (2551). **ไอซีทีใช้ “e-Office” ปรับระบบงานลดต้นทุนเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร**. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.manager.co.th/Cyberbiz/ViewNews.aspx?NewsID=9510000077121

การนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา

The Policy Implementation of Staff Health Promotion of University of Phayao

กาญจนา สุดเสน่ห์[1*] และ ปิยะวดี โรหิตารชุน[2]

Kanchana Sudsaney[1*] and Piyawadee Rohitarachoon[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา และ 2) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานสายสนับสนุน จำนวน 745 คน และพนักงานสายวิชาการ จำนวน 698 คน รวม 1,443 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 313 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อถือได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติ ของมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติยังขาดกระบวนการที่เป็นแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายน้อย ระบบการติดตามและประเมินผลไม่สมบูรณ์ 2) ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นของพนักงานสายสนับสนุนและสายวิชาการเห็นด้วยกับการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติปัจจัยต่าง ๆ 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความชัดเจนของนโยบาย 2) การจัดองค์การ 3) การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน 4) ทรัพยากรในการดำเนินการ 5) ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และ 6) ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ นำนโยบายไปปฏิบัติ การส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

The study examined the staffs' health promotion policy implementation at the University of Phayao. There are two main objectives. First, it aimed at exploring the staffs' health promotion policy implementation process. Second, it investigated the prospective influential factors for the policy implementation. The population of the study includes 745 supporting staffs and 698 academic staffs, 1,443 in total. The 313 samples were simply selected from staffs throughout the university. The research instrument was reliability-tested questionnaire. Data collected were analyzed through frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and analysis of variance.

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jeabjob24@hotmail.com

The result of the study revealed that there is no particular directions on Policy implementation. Staffs still have little understanding of the policy. Interms of adequate resources and assessment data was incomplete. Moreover, there are six factors affecting the success of policy implementation of the staff health promotion at University of Phayao: 1) Policy clarity 2) Organization Management 3) Mission assignment and assignment 4) Action resources 5) Cooperation of policy implementation leaders and 6) understanding to policy implementation.

Keywords: Public Policy, Policy Implementation, Health Promotion, University of Phayao

บทนำ

จากสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้ปัจจุบัน มีการขยายบริการโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี และสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งความสะดวกสบายเหล่านี้มีผลกระทบต่อสุขภาพหลาย ๆ ด้าน โดยเมื่อมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตมนุษย์ เพื่อช่วยทุ่นแรงและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ให้ใช้แรงกายน้อยลง และยังส่งผลให้มนุษย์มีการเคลื่อนไหวของร่างกายน้อยลงเช่นเดียวกัน

แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าเป็นเพียงการให้วัคซีน การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม น้ำสะอาด อาหารสะอาด การโภชนาการเท่านั้น และประกอบกับแผนงานโครงการทางสุขภาพยังเน้นการสร้างโรงพยาบาล การจัดหาอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัยมากกว่าการเน้นการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการดูแล รักษา และป้องกันระบบการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายให้ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การออกำลังกาย เมื่อธรรมชาติได้สร้างให้มนุษย์มีร่างกายที่สามารถเคลื่อนไหวและใช้ประโยชน์จากการทำงานประสานสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการใช้แรงให้พอเหมาะพอดีและสม่ำเสมอ ร่างกายก็จะแข็งแรงมีสมรรถภาพดี คล่องแคล่วและคงทนยั่งยืน หากร่างกายขาดการออกกำลังกาย และขาดการพักผ่อนที่เพียงพอ อีกทั้งสภาพการทำงานของมนุษย์ในปัจจุบันมีเครื่องอำนวยความสะดวกและทันสมัยมากมายจนทำให้ร่างกายขาดการเคลื่อนไหว ถ้ามนุษย์ไม่ได้ใช้แรงเลยหรือใช้เพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอต่อพัฒนาการของร่างกาย มนุษย์ก็จะอ่อนแอลง ร่างกายก็จะค่อย ๆ เสื่อมโทรมและหมดสภาพไปก่อนเวลาอันสมควร ปัจจุบันมนุษย์มีความเครียดจากการทำงาน เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยสูง มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น ประสิทธิภาพในการทำงานก็ลดลง มีการทำงานร่วมกันลดลง และพนักงานมีความสุขและความภูมิใจในการเป็นพนักงานลดลง

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และสุมาภรณ์ แซ่ลิ่ม (2545) ได้ให้ความสำคัญกับมิติการมองสุขภาพที่กว้างขวางในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ว่าหมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ทั้งมิติทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ระบบสุขภาพ หมายถึง ระบบทั้งมวลที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนทั้งประเทศ มิใช่หมายถึงเพียงแต่ระบบบริการการแพทย์และสาธารณสุขเท่านั้น ซึ่งมีแนวคิดคล้ายกันกับ ประเวศ วะสี (2543) ว่าสุขภาวะหรือภาวะที่เป็นสุข มี 4 มิติด้วยกัน คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ โดยสุขภาวะทั้ง 4 ด้านล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการกีฬา ได้กำหนดแผนนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาของประเทศขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเล่นกีฬาและออกกำลังกายมากขึ้น โดยกระจายไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เริ่มมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของคนทุกคน

ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สุขภาพพลานามัย ความรู้ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง (จักรี เสริมทรัพย์, 2541)

การมีสุขภาพที่ดีนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพในการประกอบกิจการงาน เพื่อดำรงชีวิตในสังคม และเพิ่มสมรรถภาพของกำลังคนในการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลได้อีกด้วย หากประชาชนมีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงขึ้น

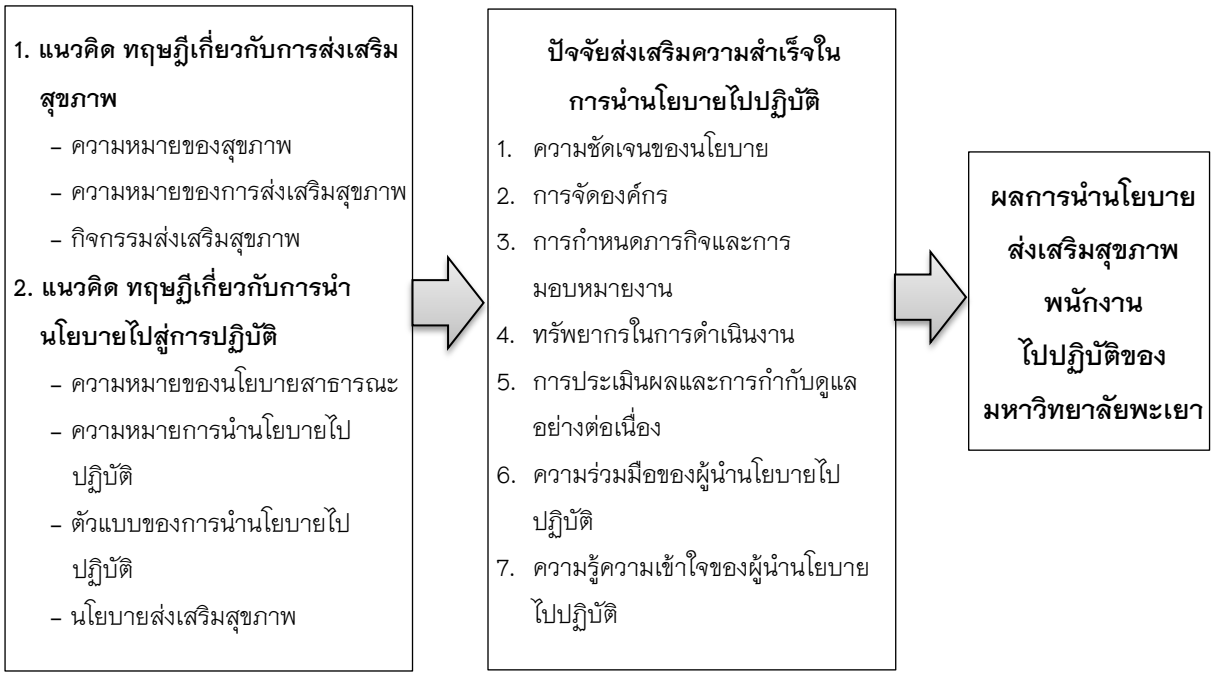
มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีนโยบายที่จะปฏิบัติตามวาระแห่งชาติ ดังนั้น นโยบายการส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติ ของมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการนำนโยบายการส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติ ของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยศึกษาความเข้าใจในนโยบายและความคิดเห็นด้านความพร้อมของบุคลากรในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะเพื่อผลสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบาย ตลอดจนการศึกษาการบริหารเพื่อพัฒนาการนำนโยบายไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งผลจากการศึกษาจะสามารถอธิบายปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างเป็นจริงและถูกต้อง เพื่อเป็นการพัฒนาแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัยพะเยาได้อย่างเป็นจริงและถูกต้อง รวมทั้งยังเป็นแนวทางในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพทางด้านกายภาพของมหาวิทยาลัยพะเยาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายการส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมุติฐาน

1. พนักงานสายสนับสนุนและพนักงานสายวิชาการ มีระดับความคิดเห็นในความชัดเจนของนโยบายแตกต่างกัน

2. พนักงานสายสนับสนุนและพนักงานสายวิชาการ มีระดับความคิดเห็นในการจัดองค์การแตกต่างกัน

3. พนักงานสายสนับสนุนและพนักงานสายวิชาการ มีระดับความคิดเห็นในการกำหนดภารกิจและมอบหมายงานแตกต่างกัน

4. พนักงานสายสนับสนุนและพนักงานสายวิชาการ มีระดับความคิดเห็นของทรัพยากรในการดำเนินการแตกต่างกัน

5. พนักงานสายสนับสนุนและพนักงานสายวิชาการ มีระดับความคิดเห็นในการประเมินผลและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่องแตกต่างกัน

6. พนักงานสายสนับสนุนและพนักงานสายวิชาการ มีระดับความคิดเห็นความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติแตกต่างกัน

7. พนักงานสายสนับสนุนและพนักงานสายวิชาการ มีระดับความคิดเห็นความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และเพื่อให้รายละเอียดมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยได้นำแบบสอบถามมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และแสวงหาองค์ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 1,443 คน โดยแบ่งเป็นพนักงานสายวิชาการ จำนวน 698 คน และพนักงานสายสนับสนุน จำนวน 745 คน ผู้วิจัยมีขั้นตอนการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สำรวจประชากรที่ต้องการศึกษาทั้งหมดจากข้อมูลของกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา ณ วันที่ 31 มีนาคม 2560 เป็นกรอบในการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Random Sampling)

2. หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) ของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 313 คนจากประชากร 1,443 คน โดยกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

3. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 313 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบไปด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือและความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะ/ปัญหา/อุปสรรคในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและนโยบายการส่ง เสริมสุขภาพ เพื่อนำมาออกแบบแบบสอบถามการวิจัย รวมถึงการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษา โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบสอบถามปลายปิด และแบบสอบถามปลายเปิด

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงด้วยวิธีการหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

5. นำแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิจัย

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบและหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประกอบกับการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อประสานงานขอหนังสือขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้หน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้พนักงานสายวิชาการและสนับสนุนตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูลโดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้แก่

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจกความถี่ของแต่ละข้อคิดเป็นร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นรูปตารางและความเรียง

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 นำมาวิเคราะห์แต่ละด้าน โดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูลแต่ละข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D แล้วนำเสนอเป็นรูปตารางและความเรียง

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 4 นำมาวิเคราะห์และสรุป แล้วนำมาเสนอในรูปแบบความเรียง

เกณฑ์ในการให้คะแนนของค่าเฉลี่ยในการประเมินของเบสและคาห์น (Best, J.W. and J.V. Kahn, 1989 อ้างถึงใน รัชยา รัตนะถาวร, 2554, หน้า 125) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	ความเห็นอยู่ในระดับระดับมากที่สุด/เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.50 – 4.49	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก/เห็นด้วย
2.50 – 3.49	ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง/ไม่แน่ใจ
1.50 – 2.00	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย/ไม่เห็นด้วย
1.00 – 1.49	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า

1. ด้านบุคลากรที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำนโยบายส่งเสริมสุขภาพของมหาวิทยาลัยพะเยา มีส่วนร่วมน้อย เพียงร้อยละ 7.35 เท่านั้น โครงสร้างด้านการส่งเสริมสุขภาพไม่ชัดเจน ขาดการมอบหมายงานในการส่งเสริมสุขภาพอย่างทั่วถึง และขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง

2. มหาวิทยาลัยพะเยามีการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติและมีผลการปฏิบัติตามนโยบาย แต่ไม่มีกระบวนการที่ชัดเจนและเป็นระบบ

3. ปัญหาที่พบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ

3.1 บุคลากร มักปรากฏอยู่แทบทุกหน่วยงาน จึงเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3.2 งบประมาณและทรัพยากร การสนับสนุนด้านการเงินในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพยังไม่เพียงพอ

3.3 ความไม่ชัดเจนของนโยบาย ไม่มีผู้รับผิดชอบงานที่ชัดเจน

3.4 การมีส่วนร่วม บุคลากรขาดความเข้าใจบทบาทว่าจะมีส่วนร่วมอย่างไรในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติ กิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพยังมีน้อย

3.5 ขาดความรู้ความเข้าใจ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติยังมีความเข้าใจนโยบายส่งเสริมสุขภาพไม่ตรงกัน และขาดความรู้ความชัดเจนในการดำเนินการ

4. ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยาควรประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

4.1 ความชัดเจนของนโยบาย เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะนโยบายที่ชัดเจนสามารถที่จะถ่ายทอดให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเข้าใจตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จากภาพรวมระดับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ความชัดเจนของนโยบาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 โดยมีความเห็นว่า การกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่ขาดการนำไปปฏิบัติได้ตามระยะเวลาและขั้นตอนที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

4.2 การจัดองค์การ เป็นการกำหนดภาระ แบ่งงาน มอบหมายงาน การจัดไม่ควรให้ลำดับขั้นตอนมากเกินไป จะทำให้เกิดปัญหาการสื่อสารล่าช้า บิดเบือน และอาจยากต่อการควบคุม สิ่งสำคัญที่สุด คือ การประสานงาน

ที่ดีและมีประสิทธิภาพจะทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ จากภาพรวมระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ในระดับมาก การจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 โดยมีความเห็นว่า การจัดองค์การมีขอบเขตอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามโครงสร้าง มีการจัดองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการกำกับติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการปฏิบัติงาน และมีการจัดทำแผนการบริหารที่ชัดเจนตามโครงสร้างองค์กร

4.3 การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจตรงกัน ต้องมีการวางระบบการทำงานไว้ว่าจะทำช่วงเวลาใด รวมทั้งขั้นตอนการประเมินผล จากภาพรวมระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ในระดับมาก การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 โดยมีความเห็นว่า การกำหนดภารกิจและมอบหมายงานมีคำสั่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดอำนาจหน้าที่ชัดเจน การจัดทำแผนครอบคลุมงานการส่งเสริมคุณภาพ และขั้นตอนการติดตามรายงานมีความชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

4.4 ทรัพยากรในการดำเนินการ เป็นปัจจัยสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ งบประมาณที่จัดไว้ไม่เพียงพอ ต้องมีการจัดงบสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น จากภาพรวมระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ในระดับมาก ทรัพยากรในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 โดยมีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยมีบุคลากรเพียงพอและมีความรู้ความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4.5 การประเมินและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างได้มาตรฐาน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย การรวบรวมและวิเคราะห์ข่าวสาร เพื่อรายงานข้อสรุปเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำการตัดสินใจในการเลือกหนทางต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ และมีการติดตามการทำงานปฏิบัติตามแผนจริงหรือไม่ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพ จากภาพรวมระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง การประเมินและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 โดยมีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยยังขาดระบบควบคุม กำกับการปฏิบัติงานในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขาดการเผยแพร่ความสำเร็จ และขาดระบบประเมินผลงการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสุขภาพ

4.6 ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ จะทำให้การทำงานร่วมกันในองค์กรสำเร็จลุล่วงวัตถุประสงค์ บุคลากรในหน่วยงานต้องมีความสามัคคีอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมมือกันทำงาน การทำงานเป็นทีมเป็นความร่วมมือร่วมใจของบุคคล เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จากภาพรวมระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ในระดับมาก ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 โดยมีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยมีความสามัคคีและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานตามแผน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและประสานกันทั้งภายในและภายนอก และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานร่วมกันในการดำเนินตามนโยบายส่งเสริมสุขภาพ

4.7 ความรู้ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องอาศัยผู้ปฏิบัติที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการ ทำให้ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เนื่องจากความรู้ความเข้าใจเป็นตัวเฟืองที่สำคัญที่จะทำให้นโยบายขับเคลื่อนไปได้สำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ หากผู้ปฏิบัติมีประสบการณ์จะทำให้การปฏิบัติงานได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จากภาพรวมระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ในระดับมาก ความรู้ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 โดยมีความเห็นว่า ผู้ปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจในภารกิจ/หน้าที่/ตามที่ได้รับมอบหมาย และผู้ปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และกรอบแผนงานของนโยบายเป็นอย่างดี

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 7 ปัจจัยข้างต้น พบว่า ระดับความเห็นของพนักงานสายสนับสนุนและสายวิชาการ มีระดับความเห็นที่แตกต่างกันในแต่ละปัจจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยาในแต่ละปัจจัย

ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติ	สายสนับสนุน (n = 162)			สายวิชาการ (n = 151)			รวม (n = 313)			ลำดับที่
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเห็น	
1. ความชัดเจนของนโยบาย	3.61	0.61	มาก	3.49	0.65	ปานกลาง	3.55	0.63	มาก	5
2. การจัดองค์การ	3.67	0.59	มาก	3.56	0.65	มาก	3.62	0.62	มาก	1
3. การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน	3.62	0.65	มาก	3.52	0.69	มาก	3.57	0.67	มาก	2
4. ทรัพยากรในการดำเนินการ	3.59	0.59	มาก	3.41	0.69	ปานกลาง	3.50	0.64	มาก	6
5. การประเมินผลและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง	3.57	0.60	มาก	3.32	0.74	ปานกลาง	3.45	0.67	ปานกลาง	7
6. ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ	3.66	0.58	มาก	3.50	0.67	มาก	3.58	0.63	มาก	3
7. ความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ	3.64	0.63	มาก	3.46	0.72	ปานกลาง	3.55	0.68	มาก	4
รวม	**3.62**	**0.53**	**มาก**	**3.47**	**0.57**	**ปานกลาง**	**3.55**	**0.55**	**มาก**	

สรุปได้ว่า ระดับความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติ สายสนับสนุน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และสายวิชาการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และในรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดองค์กร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 รองลงมา ได้แก่ การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ความชัดเจนของนโยบาย ทรัพยากรในการดำเนินการ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินผลและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของพนักงานสายสนับสนุนและพนักงานสายวิชาการที่มีผลต่อปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยาในแต่ละปัจจัย

ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติ	สายงาน	n=313	$\bar{x}$	S.D.	df	t-test	Sig. (2-tailed)
1. ความชัดเจนของนโยบาย	สนับสนุน	162	3.61	0.61	311	1.697	0.091
	วิชาการ	151	3.49	0.65			
2. การจัดองค์กร	สนับสนุน	162	3.67	0.59	311	1.551	0.122
	วิชาการ	151	3.56	0.65			
3. การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน	สนับสนุน	162	3.62	0.65	311	1.288	0.199
	วิชาการ	151	3.52	0.69			
4. ทรัพยากรในการดำเนินการ	สนับสนุน	162	3.59	0.59	311	2.474	0.014
	วิชาการ	151	3.41	0.69			
5. การประเมินผลและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง	สนับสนุน	162	3.57	0.60	311	3.172	0.002
	วิชาการ	151	3.32	0.74			
6. ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ	สนับสนุน	162	3.66	0.58	311	2.342	0.020
	วิชาการ	151	3.50	0.67			
7. ความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ	สนับสนุน	162	3.64	0.63	311	2.350	0.019
	วิชาการ	151	3.46	0.72			

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบข้อมูลด้วย Independent Sample t-test (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานสายสนับสนุนและสายวิชาการที่ไม่แตกกัน ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบาย การจัดองค์กร และการกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ส่วนพนักงานสายสนับสนุนและสายวิชาการ มีระดับความเห็นในแต่ละปัจจัยแตกต่างกัน ได้แก่ ทรัพยากรในการดำเนินการ การประเมินผลและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา จากการศึกษา พบว่า

1. การนำนโยบายไปสู่การไปปฏิบัติและมีผลการปฏิบัติตามนโยบาย แต่ไม่มีกระบวนการหรือแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจนหรือเป็นระบบ ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากลักษณะหรือที่มาของนโยบาย ซึ่งเป็นนโยบายมากจากระดับมอบหมายมายังหน่วยงานระดับล่างให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงต้องมีการดำเนินงานกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายมา แต่จะดำเนินงานด้วยกระบวนการหรือวิธีการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยงาน วรเดช จันทรศร (2540) และ สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2540) ได้กล่าวถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้ประสบ

ผลสำเร็จว่า หากได้มีการศึกษาแนวทาง วิธีการ ระบบหรือขั้นตอน ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติก็จะนำองค์การหรือหน่วยงานประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้ตั้งไว้

สำหรับปัญหาในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติที่พบ คือ ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน เนื่องจากมีภาระงานจำนวนมากและงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ ปัญหาด้านบุคลากร เช่น การขาดแคลนบุคลากรในการทำหน้าที่ด้านจัดการด้านสุขภาพ พนักงานต้องปฏิบัติภาระงานที่ได้รับมอบให้ซึ่งเป็นการกระจายหน้าที่รับผิดชอบงาน และยังพบอีกว่าผู้รับมอบหมายงานไม่เข้าใจบทบาทของตนเองและไม่มีความรู้เพียงพอ

2. กระบวนการในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปรากฏผลที่น่าสนใจดังนี้

2.1 ความชัดเจนของนโยบาย เป็นขั้นตอนสำคัญในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปสู่การปฏิบัติ สำหรับหน่วยงานในระดับปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นจะต้องตีความหรือแปลความหมายตลอดจนเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจและมีความชัดเจนว่าจะต้องดำเนินกิจกรรมตามนโยบายอย่างไร ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ คือ 1) การประชุม เพื่อทำความเข้าถึงที่มา ความสำคัญ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและรายละเอียดของนโยบาย 2) การกำหนดและระบุผู้เกี่ยวข้องกับนโยบาย 3) การกำหนดและระบุกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย 4) การจัดทำคู่มือหรือเอกสารชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมสำคัญที่นำเสนอสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการของ ศุภชัย ยาวะประภาษ (2533)

2.2 การจัดองค์กร เป็นกระบวนการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ และการจัดระบบการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร กิจกรรมการจัดองค์กร นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งควรประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์งานและภารกิจขององค์กร 2) การจัดโครงสร้างองค์กร เพื่อการประสานงานและการบังคับบัญชา 3) การจัดบุคลากรเพื่อการปฏิบัติงาน และ 4) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมขององค์กร

2.3 การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องมีขั้นตอนในการดำเนินการตามนโยบาย ซึ่งอาจดำเนินการในลักษณะของการแปลงนโยบายนั้น ๆ ออกมาเป็นแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ในขั้นการวางแผน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญคือ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการ 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของมหาวิทยาลัย 3) การกำกับควบคุมการปฏิบัติงาน ในแต่ละโครงการ/กิจกรรม 4) การกำหนดโครงการ/กิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอนไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานตามนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับของ วัชรินทร์ สุทธิศัย และคณะ (2555) พบว่า ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ด้านความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบายและด้านการติดตามการดำเนินงาน

2.4 ทรัพยากรในการดำเนินการ กิจกรรมสำคัญในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1) สำรวจความต้องการใช้ทรัพยากรในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดหาทรัพยากร เพื่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ 3) การใช้ทรัพยากรในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส 4) การกำกับติดตาม ประเมินผลการใช้ทรัพยากรในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ 5) สรุปรายงานผลการใช้ทรัพยากรในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติต่อผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับของ วรรณา ชำนาญเวช (2551) พบว่า พนักงานธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีทักษะในการทำงานด้านทักษะแนวคิดทางด้านการทำงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านเทคนิค อยู่ในระดับดี ในข้อความชำนาญในงานที่ทำอยู่ ความสามารถในการคิดค้นวิธีการทำงานให้แล้วเสร็จได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้กับงานที่ทำอยู่ และความสามารถด้านการใช้คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สื่อสาร

2.5 การประเมินผลและการสร้างความต่อเนื่อง กิจกรรมสำคัญขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1) การประเมินสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ 2) การประเมินปัจจัยนำเข้าไปในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผลลัพธ์ของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประทุม จำปานุ้ย (2555) พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ ประกอบด้วย การสมัครคณะทำงาน การประชุมคณะทำงาน การประชาสัมพันธ์ การประเมินกิจกรรม โดยภาพรวมพบว่าการปฏิบัติมีความเหมาะระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน และด้านผลผลิตของโครงการ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้องถึงจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสามารถนำขยะกลับมาใช้ใหม่ จำนวนปริมาณขยะลดลง และการดำเนินการโครงการสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน

2.6 ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายส่งเสริมสุขภาพจะประสบความสำเร็จ การทำงานบุคลากรในหน่วยงานต้องมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมมือกันทำงาน การทำงานเป็นทีม เต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น งานที่ได้รับมอบหมายจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษณ์ รักชาติเจริญ (2559) พบว่า ปัจจัยสำคัญ คือ ทักษะของตัวแทนหรือองค์กรหรือหน่วยงานที่เข้ามาร่วมเป็นกลไก คือ ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการขับเคลื่อนมติได้ และการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงการสื่อสารภายในและสื่อสารกับสังคมภายนอก

2.7 ความรู้ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติ มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งต้องรับหน้าที่ที่อาจไม่คุ้นเคยมาก่อน จึงต้องการได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพ์ธีรา อายุวัฒน์ (2558) พบว่า แนวทางการนำนโยบายเมืองไทยแข็งแรงไปสู่การปฏิบัติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิผล พบว่า ต้องสนับสนุนให้ อสม. ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมใจกันบริหารจัดการ เน้นการพัฒนาความรู้ของ อสม. ให้เข้าใจปัญหาของตนและชุมชน ให้มีทักษะวางแผนในการแก้ปัญหาเองได้ ให้มีอิสระในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้รู้จักและสามารถวิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกันได้ หน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนในด้านการให้ความรู้ การสร้างขวัญกำลังใจให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขในรูปแบบต่าง ๆ และต้องพัฒนาองค์ความรู้ของ อสม. ให้สอดคล้องกับปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพนักงานไปปฏิบัติของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยานั้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติมากที่สุด คือ ตัวแบบทั่วไป โดยปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (IV) คือ ความชัดเจนของนโยบาย ทรัพยากรในการดำเนินการและระดับความสำเร็จที่พบในการปฏิบัติตามนโยบาย (DV) คือ การประเมินผลและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง การจัดองค์กร และความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ การประสานงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอก ตัวแปรเหล่านี้นำไปสู่ความสำเร็จของนโยบาย แต่การนำตัวแบบแต่ละตัวแบบมาวิเคราะห์จึงมักมีการปรับปรุง ดัดแปลง มีการเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ มีการลดบางตัวแปรลงตามความเหมาะสมของลักษณะของนโยบาย แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายและอื่น ๆ

ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความเห็นของพนักงานสายสนับสนุนและสายวิชาการกับปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยทำการทดสอบด้วย Independent Sample t-test (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สรุปได้ว่า พนักงานสายสนับสนุนและสายวิชาการมีความเห็นในแต่ละปัจจัยแตกต่างกัน ได้แก่ ทรัพยากรในการดำเนินการ การประเมินผลและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ มีผลต่อ

ความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา รวมทั้งผลของความสำเร็จจากการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาภาพพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยาที่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าแตกต่างกัน **ยกเว้น** ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านการจัดองค์กร และการกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน ที่พบว่าไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. มหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาระบบการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมสุขภาพให้ทั่วถึงทุกระดับและทุกหน่วยงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว

2. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในมิติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่แค่สุขภาพ/สุขภาวะทางกายเท่านั้น ควรเพิ่มแผนงานหรือกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ/สุขภาวะทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัยอีกด้วย และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ ทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฤษณ์ รักชาติเจริญ, ดำรงศักดิ์ จันโททัย, จันทนา อินทนิม และเมทิณี แสงกระจ่าง. (2559). **ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติสู่การปฏิบัติ.** วารสาร BU Academic Review: ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2559.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และสุมาภรณ์ แซ่ลิ่ม. (2545). **แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จากนโยบายสู่การปฏิบัติ: ใน 30 ประเด็นสู่แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 9.** โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และสุมาภรณ์ แซ่ลิ้ม บรรณาธิการ. กรุงเทพ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสหประชาพาณิชย์.

จักรี เสริมทรัพย์. (2541). **ความต้องการการออกกำลังกายของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ประทุม จำปานุ้ย. (2555). **การประเมินโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี .

ประเวศ วะสี. (2543). **สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูปสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

พิมพ์ธีรา อายุวัฒน์. (2558). **การนำนโยบายเมืองไทยแข็งแรงไปสู่การปฏิบัติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุพรรณบุรี.** Veridian E-Journal, Silpakorn University ISSN 1906-3431: ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน 2558.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รัชยา รัตนะถาวร. (2554). **รูปแบบการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย, ปทุมธานี.

วรเดช จันทรศร. (2540). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี.

วรรณา ชำนาญเวช. (2551). **ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการทำงานของพนักงานธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม,. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

วัชรินทร์ สุทธิตุ้ย, ไชยา ยิ้มวิไล และวรเดช จันทรศร. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมหาวิทยาลัยราชภัฏไปปฏิบัติ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารช่อพะยอม**, ปีที่ 23.

ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2533). **นโยบายสาธารณะ.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2540). **นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

การประเมินผลดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา

The Performance Assessment of Sport Club in University of Phayao

ตฤณ ธุระพ่อค้า[1*] และ ณัฐฑรี สินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์[2]

Trin turaporka[1*] and Nattaree Sinthunava Pongpipat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกชมรมกีฬาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกีฬาหรือเป็นนักกีฬาของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ในด้านข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่าเป็นเพศหญิง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 57 เป็นสมาชิกชมรมกีฬา คิดเป็นร้อยละ 54.4 มีประสบการณ์ด้านกิจกรรมกีฬา 1 – 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.6 ประเมินผลแบบ CIPP Model ที่มีต่อการดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา **ด้านสภาพแวดล้อม** พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ด้านปัจจัยนำเข้า** พบว่าภาพรวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย **ด้านบุคลากร** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาสนับสนุนและช่วยเหลือการจัดกิจกรรมกลางของมหาวิทยาลัย **การเงินและงบประมาณ** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาเข้าร่วมพิจารณางบประมาณจากมหาวิทยาลัย **ด้านสถานที่** วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า มหาวิทยาลัยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการฝึกซ้อมกีฬา เช่น แสงสว่าง รถรับส่ง ตู้น้ำดื่ม ตู้เก็บของ อย่างเพียงพอ **ด้านการจัดการ** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาทำการประชาสัมพันธ์ในการเพิ่มสมาชิกใหม่เข้าร่วมกิจกรรม **ด้านกระบวนการ** พบว่าภาพรวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากประกอบด้วย **ด้านการวางแผน** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาวางแผนในการเตรียมทีมนักกีฬาเพื่อเข้าร่วมแข่งขันในรายการต่างๆ อยู่ในระดับมาก **ด้านการจัดการองค์กร** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาจัดโครงสร้างการบริหารงานไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม **ด้านการชี้นำ** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า สมาชิกชมรมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน **ด้านการควบคุม** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาตรวจสอบความพร้อมของสนามและอุปกรณ์กีฬาอย่างสม่ำเสมอ **ด้านผลผลิต** พบว่าภาพรวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากประกอบด้วย **ด้านการประสิทธิผล** โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า นักกีฬาและนิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาที่ชมรมกีฬาเป็นผู้จัดกิจกรรมตามเป้าหมายที่วางไว้ **ด้านการประสิทธิภาพ** โดยผู้ให้

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : trin450@gmail.com

ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า นิสิตและบุคลากรมีการผ่อนคลายความเครียดทำให้เกิดอารมณ์แจ่มใสและจิตใจเบิกบานจากการเล่นกีฬาและมีการใช้งบประมาณที่คุ้มค่า

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ กีฬา มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

The purpose of the study was to the results of operations The Performance Assessment of sport club in University of Phayao. The sample of the study comprised 316 club members or University athletes, and the data were collected through the application of questionnaires.

The results of the study were female 180 (57.00%), male 136 (43.00%). Club members 172 (54.40%), the worker sport activities 144(45.60%). Experience in the sport 1-2 years 141 (44.60%), 3-4 years 67 (21.20%), less than 1 year and more than 1 year 54 (17.10%). The analysis of the CIPP Model of **:** The Performance Assessment of sport club in University of Phayao, the analysis of the opinion level toward The environment factors demonstrated at the high level. The analysis of the opinion level toward The import factors demonstrated at the high level contains that the personnel and management demonstrated at the high level and the finance and budget, the places materials, equipment and facilities demonstrated at the medium level. The analysis of the opinion level toward the process factors demonstrated at the high level contains that the plan, guide and management organization demonstrated at the high level and the control demonstrated at the medium level. The analysis of the opinion level toward the output factors demonstrated at the high level contains that the effectiveness demonstrated at the medium level and the performance demonstrated at the medium level.

Keywords: The Performance Assessment, Sport , University of Phayao

บทนำ

การกำหนดนโยบายและแผนงานขององค์กรนั้น เป็นภาระสำคัญ ที่จะต้องเข้าร่วมกันจัดทำและปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร เพื่อให้เป็นไปตามทิศทางหรือเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งมหาวิทยาลัยพะเยามีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) มุ่งปฏิบัติภารกิจด้านการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล และพัฒนาองค์ความรู้สู่ชุมชนให้เข้มแข็งและสังคมเป็นสุข ทั้งนี้ต้องสามารถรับนโยบายหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งจังหวัดและนโยบายการเป็นส่วนหนึ่งของ ASEAN COMMUNITY ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ให้นำไปสู่การแข่งขันได้แบบยั่งยืนในประชาคมโลก การพัฒนานิสิตถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะมหาวิทยาลัยทุกแห่งต้องกระทำเพื่อให้ได้บัณฑิต ที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับกับและทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติรวมไปถึงสังคมภายนอก จากความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ต้องการเสริมสร้างบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ มหาวิทยาลัยพะเยาจึงมีปณิธานที่สอดคล้องในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และสามารถช่วยเหลือสังคมได้ ดังปณิธานว่า “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” รวมไปถึงอัตลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาคือ มีสุนทรียภาพ สุขภาพและบุคลิกภาพ จึงเป็นภารกิจของทางมหาวิทยาลัยที่ต้องผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีสุขภาพ

และมีบุคลิกภาพที่ดี เพื่อเตรียมพร้อมบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยพะเยาให้เข้าไปสู่การทำงานและพัฒนาสังคมรวมไปถึงประเทศ

จากพันธกิจมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านการผลิตบัณฑิต โดยสอดคล้องกับปณิธาณมหาวิทยาลัย และอัตลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา จะแยกออกเป็นสองส่วนดังนี้คือ

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร

งานกีฬาและนันทนาการ สังกัดกองกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา จึงต้องมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเป็นการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ และเกิดการพัฒนาศักยภาพในด้านกีฬา ซึ่งกิจกรรมนี้มุ่งส่งเสริมให้มีความรู้ และทักษะในการเล่นกีฬาปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความสามัคคีในหมู่คณะ พัฒนาด้านร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์ให้นักศึกษา

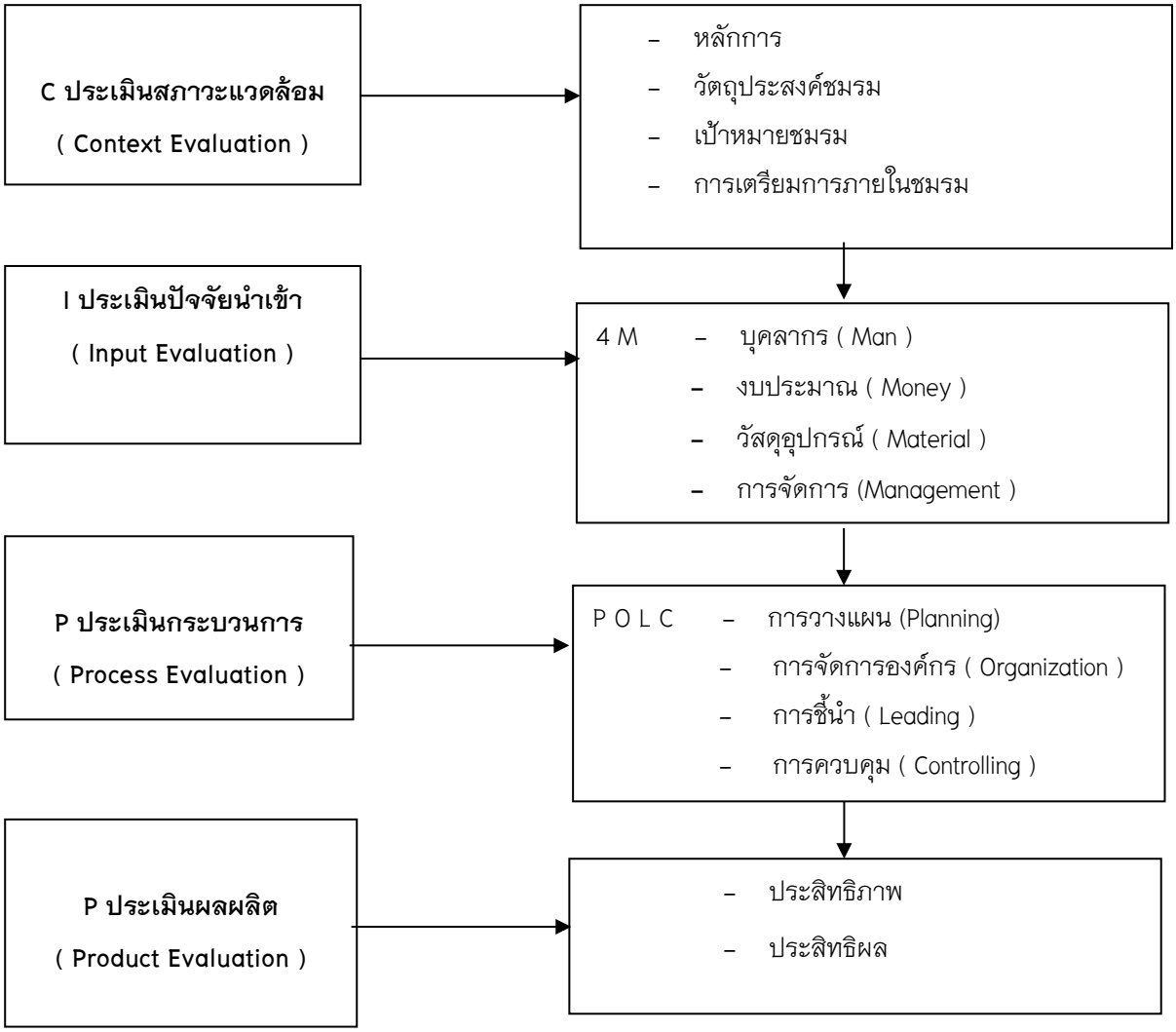
จากการที่มหาวิทยาลัยพะเยาต้องการผลิตบัณฑิตให้ได้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ซึ่งงานกีฬาและนันทนาการ กองกิจการนิสิตได้สนับสนุนให้ชมรมกีฬา ได้ฝึกประสบการณ์ และการบริหารจัดการทีมกีฬาเพื่อเข้าร่วม การแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย จากการดำเนินกิจกรรมของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยาในปีที่ผ่านมายังมีปัญหาในการจัดการทีมกีฬาที่ไม่มีประสิทธิภาพ อันเกิดจากนิสิต หรือบุคลากรในชมรมกีฬามีความรู้ความสารถมาไม่เพียงพอในการวางแผนการฝึกซ้อม การพัฒนาศักยภาพทางกายของ นักกีฬา รวมไปถึงการควบคุมทีมให้มีประสิทธิภาพ ในฐานะผู้ศึกษาค้นคว้า จึงเล็งเห็นปัญหาในการดำเนินงานของชมรมกีฬาซึ่งจะส่งผลทำให้ชมรมกีฬา ไม่สามารถพัฒนาทีมกีฬาได้ ทีมกีฬาไม่มีประสิทธิภาพและการใช้งบประมาณที่ไม่คุ้มค่า ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงเห็นควรว่าจะต้องมีการประเมินผลดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้ชมรมกีฬาได้พัฒนาและสามารถผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ พร้อมทั้งส่งเสริมให้นิสิตได้ทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ สร้างชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัย และสามารถดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนชมรมกีฬาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การที่มหาวิทยาลัยพะเยาต้องการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีสุขภาพที่ดี รวมไปถึงมีบุคลิกภาพที่ดี เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยพะเยาให้เข้าไปสู่การทำงานและพัฒนาสังคมรวมไปถึงประเทศ งานกีฬาและนันทนาการ กองกิจการนิสิต ได้สนับสนุนให้ชมรมกีฬา ได้ฝึกประสบการณ์ และการบริหารจัดการทีมกีฬาเพื่อเข้าร่วม การแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย แต่ยังมีปัญหาในการจัดการทีมกีฬาที่ไม่มีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการประเมินผลดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้ชมรมกีฬามีการพัฒนาพร้อมทั้งผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีสุขภาพที่ดี ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยใช้แนวคิด ทฤษฎี CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม ดังที่ เชาว์ อินใย (2553, หน้า 125) ได้กล่าวว่าแนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ในปี ค.ศ.1971 สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam, 1971) เข้ามาใช้ในการศึกษา ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มประชากรเป้าหมาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงในสุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์, 2542, หน้า 84)

กลุ่มนิสิตผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรมกีฬา และสมาชิกชมรมกีฬาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกีฬาหรือเป็นนักกีฬาของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 1,500 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 316 คน ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำแนวคิด CIPP Model มาสร้างแบบสอบถามการประเมินผลดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบประเมินผลแบบ CIPP Model ที่มีต่อการดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ การจัดการชมรมกีฬาของมหาวิทยาลัย จากเอกสาร ตำรา หลักการและแนวคิด แนวปฏิบัติ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวคิด ในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษา โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงด้วยวิธีการหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อ (Index of Objective congruence : IOC)

5. นำแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาแต่ละคน

2. ค่าเฉลี่ย

ใช้สูตร $\overline{X} = \frac{\Sigma fx}{N}$

$\overline{X}$ = ค่าเฉลี่ย

Σfx = ผลรวมของความถี่ของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนผู้ประเมินทั้งหมด

3. เกณฑ์การแปลความหมาย แสดงผลการวิเคราะหขอมูลในรูปตาราง กราฟ และความเรียงใชเกณฑแบบ Likert Scale แบ่งออกเปน 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบพบว่าเป็นเพศหญิง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 57 เพศชาย จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 43 เป็นสมาชิกชมรมกีฬา คิดเป็นร้อยละ 54.4 และผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรมกีฬา คิดเป็นร้อยละ 45.6 มีประสบการณ์ด้านกิจกรรมกีฬา 1 – 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.6 รองลงมา 3 – 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.2 และน้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 4 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.1

ประเมินผลแบบ CIPP Model ที่มีต่อการดำเนินงานของชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา

1. **ด้านสภาพแวดล้อม** ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมากระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาดำเนินการตามขั้นตอนการขออนุญาตจัดตั้งชมรมกิจกรรม ชมรมกีฬาเป็นศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านกีฬาและสุขภาพและพัฒนาทักษะกีฬาของสมาชิกในชมรม ชมรมกีฬาสามารถสร้างนักกีฬาที่ทำชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัย รองลงมา ชมรมกีฬาได้แต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมบริหารชมรมก่อนการขออนุญาตจัดตั้งชมรมกิจกรรม ชมรมกีฬามีการจัดประชุมคัดเลือกคณะกรรมการบริหารงานชมรม ชมรมกีฬามีการกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของชมรมตลอดทั้งปีการศึกษา ชมรมกีฬาตรวจเช็ควัสดุอุปกรณ์กีฬาให้อยู่ในสภาพใช้งานเป็นประจำ ชมรมกีฬามีการแจ้งให้งานกีฬาดำเนินการแก้ไขกรณีวัสดุอุปกรณ์กีฬา และสถานที่ฝึกซ้อมกีฬาชำรุด ชมรมกีฬาสามารถผลิตนิสิตที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา (สุนทรีย์ภาพ บุคลิคภาพ สุขภาพ) ชมรมกีฬาตรวจเช็คสถานที่ฝึกซ้อมให้อยู่ในสภาพใช้งานได้เป็นประจำ ชมรมกีฬาสามามารถพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่ พึงประสงค์ของ ตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ) ที่กำหนดไว้

2. **ด้านปัจจัยนำเข้า**

2.1 **ด้านบุคลากร** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาสนับสนุนและช่วยเหลือการจัดกิจกรรมกลางของมหาวิทยาลัย รองลงมา คณะกรรมการชมรมกีฬาได้รับการคัดสรรจากสมาชิกชมรมกีฬา คณะกรรมการชมรมกีฬาปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการชมรมกีฬามีความมุ่งมั่นกระตือรือร้นในการทำงาน คณะกรรมการชมรมกีฬาสามารถดำเนินกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม คณะกรรมการชมรมกีฬามีความรู้ในการบริหารจัดการชมรมกีฬา คณะกรรมการชมรมกีฬามีความรับผิดชอบต่องานและมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน

2.2 **การเงินและงบประมาณ** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาเข้าร่วมพิจารณางบประมาณจากมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก รองลงมา ชมรมกีฬาวางแผนและทำโครงการของบประมาณจากมหาวิทยาลัยในการจัดกิจกรรม ชมรมกีฬามีการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามที่กำหนด ชมรมกีฬาได้รับงบประมาณจากมหาวิทยาลัยอย่างเพียงพอในการจัดกิจกรรมกีฬา อยู่ในระดับปานกลางน้อยที่สุดคือชมรมกีฬาจัดทำโครงการนอกแผนเพื่อหางบประมาณจากภายนอกมาสนับสนุนกิจกรรมของชมรม อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 **ด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า มหาวิทยาลัยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการฝึกซ้อมกีฬาเช่น แสงสว่าง รถรับส่ง ตู้น้ำดื่ม ตู้เก็บของ อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ชมรมกีฬาได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาจากมหาวิทยาลัย ชมรมกีฬามีสถานที่ในการทำงานชมรม ชมรมกีฬามีสนามกีฬาที่มีความสะดวก และความพร้อมในการจัดกิจกรรมกีฬา ชมรมกีฬามีอุปกรณ์กีฬารองรับตามแผนฝึกซ้อมของชมรม ชมรมกีฬามีที่เก็บอุปกรณ์กีฬาที่เหมาะสมอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

2.4 **ด้านการจัดการ** พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาทำการประชาสัมพันธ์ในการเพิ่มสมาชิกใหม่เข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา ชมรมกีฬาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ชมรมกีฬาพัฒนานักกีฬาในชมรมเพื่อเป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยในการเข้าร่วมแข่งขันกีฬาในระดับต่างๆ ชมรมกีฬาสามารถดำเนินกิจกรรมกีฬาได้อย่างต่อเนื่องและมีสมาชิกเข้าร่วมฝึกซ้อม

เป็นประจำ ชมรมกีฬากำหนดเวลาฝึกซ้อมที่เหมาะสมและต่อเนื่อง ชมรมกีฬาได้มีการมอบหมายงานให้สมาชิก ชมรมกีฬามีการประชุมสมาชิกชมรมอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง ชมรมกีฬามีคณะกรรมการของชมรมเข้าร่วมประชุมสม่ำเสมอ

3. ด้านกระบวนการ

3.1 ด้านการวางแผน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาวางแผนในการเตรียมทีมนักกีฬาเพื่อเข้าร่วมแข่งขันในรายการต่างๆ อยู่ในระดับมากรองลงมา ชมรมกีฬาวางแผนกำหนดปฏิทินในการดำเนินงาน คณะกรรมการชมรมนำแผนงานที่ทำร่วมกันเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ชมรมกีฬาวางแผนในการจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อให้ตรงกับความต้องการของนิสิตและผู้ใช้บริการ สมาชิกชมรมมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมกีฬาของชมรม อยู่ในระดับปานกลาง ชมรมกีฬาวางแผนในการดำเนินงานกีฬาระดับขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง ชมรมกีฬาวางแผนในการดำเนินงานกีฬาระดับเพื่อความเป็นเลิศ อยู่ในระดับปานกลาง ชมรมกีฬาวางแผนในการดำเนินงานกีฬาระดับเพื่อสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ชมรมกีฬามีวางแผนดำเนินกิจกรรมกีฬาเพื่อพัฒนานิสิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปานกลางมี ชมรมกีฬาวางแผนการดำเนินงานด้านกีฬาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย ชมรมกีฬาวางกำหนดแผนงานระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวไว้อย่างเหมาะสม

3.2 ด้านการจัดการองค์กร พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็น**ว่า** ชมรมกีฬาจัดโครงสร้างการบริหารงานไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม อยู่ในระดับมากรองลงมา ชมรมกีฬากำหนดขอบเขตการทำงานของแต่ละฝ่ายไว้อย่างชัดเจนและสัมพันธ์กัน ชมรมกีฬามีการมอบหมายงานให้สมาชิกชมรมตามฝ่ายที่รับผิดชอบ ชมรมกีฬาประชุมชี้แจงให้สมาชิกชมรมเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

3.3 ด้านการชี้นำ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า สมาชิกชมรมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมา ที่ปรึกษาชมรมให้คำปรึกษาในขณะปฏิบัติงาน ที่ปรึกษาชมรมปรับปรุงแก้ไขวิธีทำงานให้มีความเหมาะสม ชมรมกีฬาดำเนินงานโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน สมาชิกชมรมกีฬาสามารถปฏิบัติงานเป็นทีม อยู่ในระดับปานกลาง สมาชิกชมรมได้รับแรงจูงใจในการทำงานอย่างเหมาะสม ชมรมกีฬาจัดสวัสดิการด้านต่างๆให้กับผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

3.4 ด้านการควบคุม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชมรมกีฬาตรวจสอบความพร้อมของสนามและอุปกรณ์กีฬาอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากรองลงมา ชมรมกีฬาควบคุมการใช้งบประมาณในฝ่ายต่างๆอย่างรัดกุมให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ชมรมกีฬามีการติดตามและควบคุมการปฏิบัติงานให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด มี**การ**กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในด้านต่างๆของชมรมกีฬา ชมรมกีฬามีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ชมรมกีฬาตรวจสอบคุณภาพด้านการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพของชมรมอย่างสม่ำเสมอ ชมรมกีฬาตรวจสอบคุณภาพการจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศของชมรมอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านผลผลิต

4.1 ด้านการประสิทธิผล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า นักกีฬาและนิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาที่ชมรมกีฬาเป็นผู้จัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากรองลงมา สมาชิกชมรมกีฬามีความรู้ความชำนาญในการจัดกิจกรรมกีฬาและออกกำลังกาย นิสิตและสมาชิกชมรมกีฬาได้เข้า

ร่วมกิจกรรมกีฬาหรือการออกกำลังกายหลากหลายชนิดกีฬา นิสิตได้ความรู้ข่าวสารด้านสุขภาพและการออกกำลังกาย นักกีฬาและนิสิตได้ฝึกซ้อมกับชมรมอย่างต่อเนื่อง ชมรมกีฬามีการบำรุงรักษา ซ่อมแซมสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์กีฬาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ นักกีฬาและนิสิตทราบแผนการดำเนินกิจกรรมของชมรมกีฬา นักกีฬาได้รับ การดูแลเอาใจใส่ ติดตามช่วยเหลือนักกีฬาจากผู้ฝึกสอน สถานที่และวัสดุอุปกรณ์มีมาตรฐานและปลอดภัย นักกีฬาได้รับการดูแลเอาใจใส่ ติดตามช่วยเหลือนักกีฬาจากอาจารย์ที่ปรึกษา มีการจัดสรรอุปกรณ์กีฬาแต่ละชนิดเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการ สมาชิกชมรมกีฬาได้ความรู้ประสบการณ์จากการฝึกอบรมการตัดสินกีฬาและการตัดสินกีฬา นักกีฬาสังกัดชมรมกีฬาได้เข้าร่วมแข่งขันกีฬาในระดับภูมิภาค นักกีฬาได้รับการปรับปรุงและพัฒนาจากการที่ชมรมกีฬาติดตามประเมินผลการฝึกซ้อมและผลการแข่งขันของนักกีฬา นักกีฬาสังกัดชมรมกีฬาได้เข้าร่วมแข่งขันกีฬาในระดับประเทศ

ด้านการประสิทธิภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า นิสิตและบุคลากรมีการผ่อนคลายความเครียดทำให้เกิดอารมณ์แจ่มใสและจิตใจเบิกบานจากการเล่นกีฬา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา นิสิตและบุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการเล่นกีฬา และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ นิสิตและบุคลากรมีน้ำใจเป็นนักกีฬารู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย นิสิตและบุคลากรมีบุคลิกภาพที่ดีจากการเล่นกีฬา นิสิตและบุคลากรมีความรู้ทักษะในการเล่นกีฬา นิสิตและบุคลากรสร้างชื่อเสียงทางด้านกีฬาให้แก่มหาวิทยาลัยพะเยา ชมรมกีฬาได้เหรียญจากการแข่งขันกีฬาระดับภูมิภาคให้แก่มหาวิทยาลัย อยู่ในระดับน้อย ชมรมกีฬาได้เหรียญจากการแข่งขันกีฬาระดับประเทศให้แก่มหาวิทยาลัย

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย “การประเมินผลการดำเนินงานชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา” ได้ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อม

จากข้อมูลพบว่าชมรมกีฬามีการดำเนินงานที่มีขั้นตอนชัดเจน เป็นศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมด้านกีฬาของมหาวิทยาลัย และมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมของชมรมตลอดทั้งปีการศึกษา และชมยังมีการดำเนินการแก้ไขในกรณีที่วัสดุ อุปกรณ์กีฬา และสถานที่ฝึกซ้อมที่ชำรุด ชมรมยังสามารถผลิตนิสิตที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา (สุนทรีย์ภาพ บุคลิคภาพ สุขภาพ) และยังเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมอุดมศึกษา (สกอ) ที่กำหนดไว้ ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย รชฎ ต่วนเพ็ชร์ (2546) ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการจัดการแข่งขันกีฬาประเภทยุวชน เยาวชน และประชาชนของกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2546 พบว่า ปัจจัยเบื้องต้น หรือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีความพร้อมของการจัดเตรียมทรัพยากรด้านต่างๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม และมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนยังส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการในด้านคุณลักษณะและความสามารถเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสม

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

จากข้อมูลปัจจัยนำเข้า **ด้านบุคลากร**พบว่าคณะกรรมการมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมชมกีฬาและยังช่วยเหลือการจัดกิจกรรมกลางของมหาวิทยาลัย ชมรมกีฬามีคณะกรรมการชมรมฯที่ได้รับการคัดสรรจากสมาชิก และคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นในการทำงาน สามารถจัด และดำเนินการกิจกรรมทางด้านกีฬาให้ทุกคนมีส่วนร่วม หากแต่ชมรมควรพิจารณาในส่วนของหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการยังไม่ชัดเจนมากนักยังคงต้องปรับปรุงในส่วนของการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมทางด้านกีฬาของมหาวิทยาลัย

ด้านการเงินและงบประมาณ จะเห็นได้ว่าการดำเนินกิจกรรมกีฬาของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณจากมหาวิทยาลัย ให้การสนับสนุนเพื่อนำมาวางแผนและดำเนินโครงการ ชมรมควรพิจารณาในส่วนชมรมกีฬาควรเสนอผู้บริหารพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมทางด้านกีฬา และยังมีโครงการที่เกิดขึ้นนอกแผนทำให้ต้องหางบประมาณมาสนับสนุนเพื่อให้กิจกรรมด้านกีฬาดำเนินต่อไปได้ ดังคำกล่าวของนพพงษ์ บุญจิตราดุล (2529) ที่ว่า “งบประมาณและการเงินนั้นเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งสำรับการดำเนินงานทุกอย่าง” ดังนั้นผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่านอกเหนือจากการได้รับงบประมาณจากมหาวิทยาลัยแล้ว ชมรมจึงควรจัดหางบประมาณจากภาคเอกชน หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับด้านกีฬา เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมกีฬาของมหาวิทยาลัยเป็นไปด้วยประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ยังต้องมีการแก้ไขในหลายด้านจะเห็นได้ว่าชมรมกีฬามีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการฝึกซ้อมกีฬาแต่ไม่เพียงพอต่อผู้ใช้งาน และได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่งแม้จะยังไม่มากแต่ก็สามารถดำเนินกิจกรรมทางด้านกีฬาไปได้บ้าง ชมรมมีอุปกรณ์กีฬารองรับตามแผนฝึกซ้อมของชมรมและอุปกรณ์มีการจัดเก็บบ้างไม่ได้จัดเก็บบ้างเพราะมีการใช้งานค่อนข้างมาก และขาดการควบคุมจัดสรรเวลาในการใช้อุปกรณ์ ซึ่ง**ประฤดา สุริยันต์และคณะ** (2547) ได้กล่าวว่า การออกกำลังกายเป็นความต้องการในชีวิตประจำวันอย่างหนึ่งของบุคลากรและนักศึกษา ดังนั้นจึงควรจัดบริการด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอแก่ความต้องการ อันจะส่งเสริมบุคลากร และนิสิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมีสุขภาพที่แข็งแรง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำรงชีวิต และควรให้ความดูแลและเอาใจใส่และซ่อมแซมบำรุงรักษา บริเวณสถานที่สำหรับออกกำลังกาย ตลอดจนอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นให้อยู่ในสภาพดี สะอาด และพร้อมที่จะใช้งานได้ทุกเวลา ดังนั้นผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าชมรมและมหาวิทยาลัยพะเยาควรให้ความสำคัญในการจัดให้มีบริการด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ เพื่อให้บุคลากร นิสิต ได้รับความสะดวกสบายระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา และยังเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรและนิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬามากยิ่งขึ้น

ด้านการจัดการ จะเห็นได้ว่าชมรมกีฬามีการประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม มีการดำเนินกิจกรรมด้านกีฬาอย่างต่อเนื่อง สมาชิกให้ความสนใจเข้าร่วมฝึกซ้อม และมีการมอบหมายงานแก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง แต่ที่ต้องปรับปรุงก็คงเป็นในส่วนของการเข้าร่วมประชุมของสมาชิกที่ขาดความสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชุม บุญเทียม (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกซ้อมของนักกีฬาทีมชาติไทย เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 17 พบว่า การฝึกซ้อมไม่ได้มาตรฐานและขาดอุปกรณ์ในการเสริมสร้างสมรรถภาพ ผู้จัดการทีม ขาดการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคนิค และโปรแกรมการฝึกซ้อม เจ้าหน้าที่สมาคมขาดการอำนวยความสะดวก และประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดของนักกีฬาและผู้ฝึกสอน ขาดการติดตามการฝึกซ้อมอย่างใกล้ชิด

3. ด้านกระบวนการ

จากข้อมูล **ด้านการวางแผน** จะเห็นได้ว่าชมรมกีฬามีแผนกำหนดการชัดเจน ตรงกับความต้องการของนิสิตและสมาชิกชมรมกีฬา หากแต่สมาชิกไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ทำให้การวางแผนไม่ค่อยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของถาวร เตือนจันทึก (2544) พบว่าสภาพปัญหาในการบริหารจัดการ ชมรมกีฬาของสโมสรนักศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในความเห็นของที่ปรึกษาชมรมและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านกีฬาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าปัญหาด้านนโยบายและการวางแผนอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการองค์กร จะเห็นได้ว่าชมรมกีฬามีโครงสร้างองค์กร กำหนดขอบเขตงานของแต่ละฝ่ายและมอบหมายงานให้แก่สมาชิกอย่างชัดเจน มีการประชุมชี้แจ้งบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุพิตร สมหิโต (2542) กล่าวไว้ว่า สถานบันอุดมศึกษาทุกสถาบัน ควรจะต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารการกีฬาของตนเอง ซึ่งหน่วยงานนี้จะเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายการบริหารด้านการกีฬาจากองค์กรหลักของสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ หน่วยงานดังกล่าวอาจจะออกมาในรูปแบบสำนักกีฬา หรือฝ่ายกีฬา

ด้านการชี้นำ จะเห็นได้ว่าสมาชิกในชมรถกีฬามีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรม มีที่ปรึกษาคอยให้คำชี้แนะ และปรับปรุงงานให้เกิดความเหมาะสมโดยคำนึงผู้ฏิบัติ สมาชิกในชมรมยังขาดทำงานเป็นทีมและการจัดสวัสดิการด้านต่างๆยังไม่เหมาะสม ซึ่ง นพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529) กล่าวว่า การที่ผู้บริหารจะสั่งการใดๆ ผู้บริหารจำเป็นต้องแน่ใจ และศึกษาอย่างถ่องแท้ในการแก้ปัญหาต่างๆ หากมีข้อสงสัยสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือให้คำปรึกษาได้โดยผู้บริหารต้องมีความเข้าใจงาน เข้าใจผู้ปฏิบัติงานจึงจะทำให้การสั่งการเป็นไปด้วยดี และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ เกษมสิน (2523) ที่กล่าวว่า การประสานงานเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวบุคคลเป็นสำคัญ และสิ่งที่นักบริหารหรือหัวหน้างานจะต้องสร้างสรรค์บรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานประสานสอดคล้อง กลมกลืน ราบรื่น และเรียบร้อย

ด้านการควบคุม จะเห็นได้ว่าชมรถมีการตรวจสอบความพร้อมของสนามและอุปกรณ์กีฬาอย่างสม่ำเสมอ และสิ่งที่ยังต้องปรับปรุงสำหรับชมรมนั้นก็คือการควบคุมการใช้งบประมาณในฝ่ายต่างๆ อย่างรัดกุมและเป็นไปตามแผน การติดตามงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด มีการประเมินผลการดำเนินงาน และการตรวจสอบคุณภาพของการจัดกิจกรรม อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ เกษมสิน (2523) ที่กล่าวว่า การติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน ตลอดจนการควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารเป็นอันมาก เพราะการติดตามผลการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนนั้น จะช่วยแก้ไขอุปสรรคได้ทันท่วงที

4. ด้านผลผลิต

จากข้อมูล **ด้านประสิทธิผล** จะเห็นได้ว่าเมื่อชมรมมีการจัดกิจกรรมด้านกีฬาจะมีนักกีฬา และนิสิตเข้าร่วม ทำให้สมาชิกในชมรมมีความชำนาญในการจัดกิจกรรม และกิจกรรมที่จัดมีความหลากหลาย นิสิตได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ชมรมต้องค่อยตรวจสอบอุปกรณ์ ให้มีความปลอดภัยและได้มาตรฐานมีการดูแลเอาใจใส่นักกีฬาจากผู้ฝึกสอน แต่สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขน่าจะเป็นด้านประสบการณ์การตัดสินกีฬา การพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาให้สามารถเข้าร่วมการแข่งขันระดับประเทศ

ด้านประสิทธิภาพ จะเห็นได้การดำเนินงานของชมรมฯมีส่วนช่วยให้นิสิตและบุคลากรมีอารมณ์แจ่มใส ได้ออกกำลังกาย มีทัศนคติที่ดีต่อการเล่นกีฬาและการออกกำลงการเพื่อสุขภาพ มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรู้และทักษะด้านกีฬาเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาสิ่งที่ต้องปรับปรุงนั้นคือการพัฒนาบุคลากร และนิสิตให้มีความสามารถในการแข่งขันมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้เข้าร่วมกีฬาระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสงค์ โพธิ์แก้ว (2543) ศึกษาประเมินผลโครงการส่งเสริมกีฬานักเรียน นักศึกษา เยาวชนและประชาชน พบว่าโครงการมีส่วนช่วยเสริมสร้างความรักความสามัคคี ลดค่าใช้จ่ายในการักษาด้านสุขภาพ และมีส่วนช่วยลดการมั่วสุมในการเสพสารเสพย์ติดของนักเรียน นักศึกษา และเยาวชน

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ดร.ณัฐฑรี สินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิดในการจุดประกาย อันเป็นแนวทางในการศึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งตลอดระยะเวลาแห่งการศึกษา และขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่เสียสละในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

โกศล ดีศีลธรรม. (2546). **การจัดการความรู้แห่งโลกธุรกิจใหม่.ปทุมธานี: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.** คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์. (2544.) **ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ฐิติพร ศิริพันธ์.(2545). **กระบวนทัศน์และการจัดการความยากจนในชนบทของรัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1–8 (พ.ศ.2504–2544)**.วิทยานิพนธ์ สส.ด,. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2529). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพฯ.

นวลละออ แสงสุข. (2550). **การศึกษาการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง.** วิทยานิพนธ์ ศ.ม,. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). **การจัดการความรู้กับคลังความรู้.** กรุงเทพฯ: ธรรกมลการพิมพ์.

ประเวศ วะสี. (2548). **การจัดการความรู้ : กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพเสรีภาพและความสุข.** กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).

ประชุม บุญเทียม. (2538). **ปัญหาการฝึกซ้อมของนักกีฬาทีมชาติไทยเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 17**. วิทยานิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ กษ.ม,. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ปณิตา พ้นภัย. (2544). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดม ศึกษาไทย.** วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ประฤดา สุริยนต์ และคณะ. (2547). **ความต้องการรับบริการด้านการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยวิทยาเขตศาลายา**. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกีฬา.

พรรณี สวนเพลง. (2552). **การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

มหาวิทยาลัยพะเยา. **นโยบายและทิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยพะเยา (พ.ศ. 2558 – 2561).**

เรขา อรัญวงศ์ (2541) **การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา (พ.ศ. 2541).** คณะครุศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รัชฎ ต่วนเพ็ชร์. (2546). **การประเมินโครงการจัดการแข่งขันกีฬาประเภทยุวชน เยาวชน และประชาชนของกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2546**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

วรรณพร ทองตะโก. (2551). **การศึกษาการบริหารกิจกรรมกีฬาของสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา.** วิทยานิพนธ์ วท.ม, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุพิตร สมาหิโต. (2548). **แนวทางพัฒนานักกีฬาภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมของภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเป็นระบบ: กรณีศึกษาเทนนิสอาชีพและกีฬาฟุตบอลอาชีพ**. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ. (ม.ป.ป). **การประเมินโครงการ โดยCIPP**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2558, จาก http://www.kruinter.com/show.php?id_quiz=630&p=1

สมพงษ์ เกษมสิน. (2523). **การบริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิช.

การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

Coproduction in Waste Management: Case Study of Baanthungsri M. 3 Thungsri Sub–District, Rongkwang District, Phrae

อภิวัฒน์ เรืองพูล[1*] และ ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์[2]

Abhiwat Ruengphoon[1*] and Chattip Chaichakan[2]

บทคัดย่อ

การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ (Coproduction) ในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ 2. เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ โดยเป็นการศึกษาภายใต้หลักการ “การร่วมกันผลิตบริการสาธารณะเพื่อการจัดการขยะอย่างครบวงจร” และวิธีการวิจัยเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านทุ่งศรี ทั้งการเลือกสัมภาษณ์ผู้บริหารชุมชนตามผังโครงสร้างทางการบริหารชุมชนของหมู่บ้าน จำนวน 8 คน และใช้วิธีการแนะนำบอกต่อจากหัวหน้าคุ้ม จำนวน 12 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 20 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านทุ่งศรี ให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนภายใต้การลงมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อสรุป แนวทางปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การร่วมกันวางแผนไปถึงการประเมินผลและการร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาองค์กรตนในอนาคต ทุกคนจะมีส่วนร่วมและได้ร่วมกันตามกระบวนการ ซึ่งตั้งแต่กระบวนการคิด วางแผนงาน นำไปสู่การปฏิบัติ และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาการร่วมกันปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยมี 2 ประการ ได้แก่ 1) จากการวิจัยพบว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชน คนในชุมชนและปราชญ์ประจำชุมชนล้วนแล้วแต่อยู่ในวัยสูงอายุ ดังนั้นควรที่จะดึงคนรุ่นใหม่พลังแห่งการเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในทุก ๆ ด้านของชุมชน โดยเฉพาะการจัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือนต่อไป 2) ควรมีการศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมในเชิงแนวคิด “การร่วมกันผลิต (Coproduction)”

คำสำคัญ: การร่วมกันผลิต การจัดการขยะ

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : scholar.of.lavo@gmail.com

Abstract

Coproduction in Waste Management of Baan-Thungsri M. 3 Thungsri subdistrict, Rongkwang district, Phrae have Purpose to 1) To study the coproduction in waste management of Ban Thungsri Moo 3, Thungsri Subdistrict, Rong Kwang District, Phrae Province. 2) To bring the research results into policy and academic recommendations, by study under the principle of "co-production of public services for integrated waste management". And research methods are in accordance with qualitative research methodology, and data collection is conducted using semi-structured in-depth interviewing method with samples of Ban Thungsri. Both the interviews with community leaders were selected based on the community management structure of the village of 8 peoples, and the method of recommendation was 12 persons from the head of the company, including 20 interviewees, and data analysis uses content analysis techniques.

The study found that Ban Thungsri. It is important to cooperate with each other at all stages of the resolution process at the village community meeting. To get a conclusion Practical approach in the same direction. From the planning to the evaluation and the planning to the development of the organization in the future. Everyone will participate and get along in the process. Since the planning process leads to practical implementation. And assess performance for joint development practices to increase efficiency. There are two main suggestions for research. 1) The research shows that the headman plays an important role in driving change and developing community. People in the community and the sages in the community are all in the old age. So should the new generation bring the power of change to the new age. To participate in the co-production of public services in all aspects of the community, especially household waste management in the next. 2) There should be further study and research on the concept. "Joint production (Co-production)"

Keywords: Co-production, waste management

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาขยะล้นเมืองและชุมชน อันเป็นผลมาจาก การเพิ่มประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และอุสาหกรรม (อมรพันธุ์ วิเศษพานิช, 2551: หน้า 1) เพราะสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัฒน์ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นความต้องการการบริโภคหรืออุปโภคปัจจัย 4 จึงมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีการบริโภคหรืออุปโภคเพิ่มขึ้นย่อมมีการเพิ่มผลผลิตสินค้าและบริการในภาคอุตสาหกรรม จนทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวตามสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยที่ส่งผลและเข้ามาสอดรับ ปัจจัยต่างๆ ส่งผลให้มีการอุปโภค-บริโภคสินค้าและบริการนั้นๆ ตามความต้องการและความสามารถของคนในสังคมประเทศไทย ทำให้ภายหลังการอุปโภค-บริโภค สินค้าและบริการนั้นๆ มีเศษวัสดุเหลือใช้โดยอาจนำกลับไปใช่ใหม่ได้กับใช้ไม่ได้ ซึ่งอย่างหลังกลายเป็นขยะที่ส่งผลเสียต่อการดำรงชีวิตเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในมิติต่างๆ ตามสาเหตุที่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในมิติต่างๆ เป็นผลมาจาก ประชาชนดำรงชีวิตตามกระแสทุนนิยม บริโภคนิยม ที่เป็นสาเหตุแห่งการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ขาดการวางแผนและการจัดการที่มีคุณภาพ (ปิยรัตน์ วงศ์จุมมะลิ, 2551: หน้า 1)

ภาครัฐมีแผนในการจัดการขยะอย่างจริงจังภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ “5.6 ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังปรากฏในข้อที่ 5.6.7 การควบคุมมลพิษ มุ่งลดปริมาณมลพิษทางอากาศ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชน พัฒนาระบบการจัดการของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์และขยะติดเชื้อ ลดความเสี่ยงอันตราย การรั่วไหล การเกิดอุบัติภัยของสารเคมี และพัฒนาระบบเตือนภัยด้านมลพิษ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11, พ.ศ. 2555-2559: หน้า 17) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ตามแผนยุทธศาสตร์ ข้อที่ 5.6.7 ทำให้รัฐบาลมุ่งเน้นการบริหารจัดการขยะอย่างถูกต้องและครบวงจรตามหลักสุขาภิบาลผ่านรูปแบบนโยบายต่างๆ โดยองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนำนโยบายไปปฏิบัติตามหลัก Top-Down ไปจนถึงชุมชนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามหรือมีส่วนร่วมทางการปฏิบัติตามนโยบายที่เกี่ยวข้องบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ในอดีตเป็นชุมชนหนึ่งที่ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 สกปรกเต็มไปด้วยขยะนานา ชนิด ซึ่งปัญหาหมู่บ้านไม่สะอาด ถนนสกปรก มีปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ประสบปัญหาดังกล่าว เพราะความมีน้ำใจของคนในหมู่บ้านลดลง มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกในการแย่งชิงผลประโยชน์ ท้ายที่สุดความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านลดลง (ธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2558)

จากสภาพปัญหาขยะล้นเมืองและชุมชนเกิดความตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่ตามมาโดยการถือความสะดวกของตนเป็นที่ตั้ง เช่น ในครัวเรือน การอุโภค-บริโภค สิ่งต่างๆ จนเหลือเศษซากที่เรียกว่าขยะทิ้งรวมกันในถังขยะหรือถุงพลาสติกขนาดใหญ่ แม้แต่ในตลาด บริษัท ห้างร้านต่างๆ มักจะปรากฏในลักษณะเช่นเดียวกัน เป็นต้น ผลจากการขาดวินัยทางการทิ้งขยะและมีการจัดการคัดแยกขยะเป็นส่วนน้อย ก่อให้เกิดปริมาณขยะมหาศาลที่ทำการจัดการไม่ทัน เพราะอัตราการเพิ่มของปริมาณขยะซึ่งเป็นผลมาจากการอุปโภค-บริโภคของประชาชนในแต่ละพื้นที่มีมากกว่าการกำจัดขยะ อีกประการหนึ่ง “สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่มีอยู่บางแห่งไม่สามารถเดินระบบกำจัดได้ ส่วนใหญ่ถูกประชาชนต่อต้านสำหรับสถานที่กำจัดที่สามารถเดินระบบได้ก็ยังไม่สามารถที่จะบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพหากระบบกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกหลักสุขาภิบาลจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณข้างเคียงได้รับความเดือดร้อนรำคาญ” (มนตรี นทีนาถวรกุล, 2554: หน้า 1)

ในขณะเดียวกันภาครัฐและองค์กรภาครัฐมีความพยายามที่จะอำนวยความสะดวกโดยการจัดแบ่งถังขยะในแต่ละประเภท พร้อมป้ายและการประชาสัมพันธ์ รณรงค์การคัดแยกขยะ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในแต่ละชุมชนจนนำไปสู่การให้ความร่วมมือ ซึ่งในทางปฏิบัติยังมีประชาชนส่วนน้อยที่ให้ความร่วมมือ และอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือ แม้จะมีการคัดแยกขยะออกเป็นแต่ละประเภท ท้ายที่สุดการเก็บขนขยะก็รวมกันในรถเก็บขนตามเดิม จนทำให้การคัดแยกประเภทขยะเพื่อการทำลายไม่ค่อยสัมฤทธิ์ผล ซึ่งสาเหตุดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจาก “การขาดงบประมาณ ขาดการบำรุงรักษาระบบ เจ้าหน้าที่มีจำกัด และขาดการดูแลรักษาระบบ รวมถึงขาดการเอาใจใส่ดูแลรักษาระบบอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้สถานที่กำกัดขยะมูลฝอยหลายแห่งเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว มีอายุการใช้งานสั้นลง ซึ่งหากไม่เร่งปรับแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต” (มนตรี นทีนาถวรกุล, 2554: หน้า 1 อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม, 2539: หน้า 2)

ในปัจจุบันบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ มีประชากรจำนวน 317 คน 124 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร (นันทนาฎ อุพงค์, บุญฑวรรณ วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี, 2558: หน้า 3) “ในอดีตบ้านทุ่งศรีเป็นชุมชนหนึ่งที่ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านสกปรกเต็มไปด้วยขยะนานาชนิด ซึ่งสภาพปัญหาหมู่บ้านไม่สะอาด ถนนสกปรก มีปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ประสบปัญหาดังกล่าว เพราะความมีน้ำใจของคนในหมู่บ้านลดลง มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกในการแย่งชิงผลประโยชน์ ท้ายที่สุดความร่วมมือร่วม

แรงร่วมใจของชาวบ้านลดลง” (นันทนาฏ อุพงค์, บุญฑวรรณ วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี สัมภาษณ์ ธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, วันที่ 15 ตุลาคม 2558)

ผู้นำชุมของบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่บ้าน ได้เล็งเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ในช่วงแรกของการดำเนินการไม่มีผู้สนใจหรือให้ความร่วมมือ แต่ผู้นำชุมชนท่านนี้ไม่ละความพยายามจึงปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง โดยการกวาดลานถนนที่สกปรก การคัดแยกขยะแต่ละชนิด การจัดทำบริการสาธารณะ เช่น การตัดหน้าภายในชุมชน เป็นต้น จนเป็นที่สนใจและเริ่มมีคนเข้ามาร่วม ท่านผู้ใหญ่จึงจัดเสวนาในหมู่บ้านเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจนเป็นชุมชนต้นแบบ/ตัวอย่างในการรักษาสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ยังเป็นชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้มีการเริ่มปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 อันเป็นการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงชุมชนผ่านการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนภายใต้แกนนำชุมชนที่ทำให้คนในหมู่บ้านร่วมมือกันสานต่อถึงผลประโยชน์ที่ได้รับร่วมกันอย่างยั่งยืน (นันทนาฏ อุพงค์, บุญฑวรรณ วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี, 2558: หน้า 3)

จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษา “การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ” ว่าชุมชนมีกระบวนการ วิธีการ และรูปแบบอย่างไรในการร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างครบวงจร นับตั้งแต่การที่ประชาชนในชุมชนสร้างขยะผ่านรูปแบบกรรมวิธีต่างๆ ไปจนถึงการนำขยะกลับมาใช้ได้อีกครั้ง และการคัดแยกขยะจะถูกแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ 1) ขยะทั่วไป 2) ขยะเปียก 3) ขยะมีพิษ 4) ขยะมีราคา จากเมื่อก่อนต่างคนต่างดำรงชีวิตอย่างไม่ค่อยเกี่ยวข้องกัน แต่ปัจจุบันนี้ทุกคนล้วนแล้วแต่ร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหาของชุมชนจนสัมฤทธิ์ผลกลายเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้และเป็นวิทยาทานเมื่อชุมชนอื่นมาศึกษาดูงาน เพื่อนำเอาสิ่งที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ในชุมชนของตน

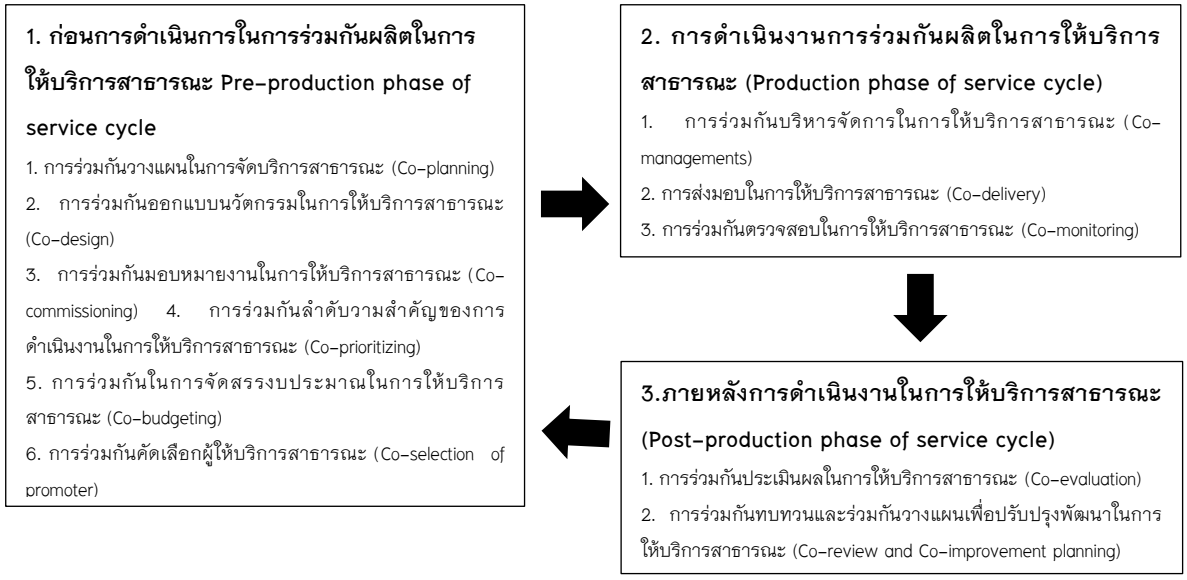
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

2. เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ

กรอบแนวคิด

จากแนวคิดที่ได้ทบทวน สามารถนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในแผนภาพข้างล่างนี้ โดยการร่วมกันผลิตนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ขั้นตอนหลัก จากนั้น จะมีการป้อนข้อมูลย้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้น

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ (Coproduction in Waste Management)” กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ใช้วิธีการวิจัย “แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง” โดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. การศึกษาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารผลงานวิจัย วารสารวิทยานิพนธ์ ตำราเรียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากประชาชนในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3

1. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาข้อมูล ได้แก่ ประชาชนทุกระดับในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ จากจำนวน 317 คน และเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามโครงสร้างการบริหารหมู่บ้าน และการแนะนำบอกต่อ Snowball technique ดังต่อไปนี้

1.1) การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามโครงสร้างการบริหารหมู่บ้าน โดยการเลือกผู้นำหมู่บ้าน และหัวหน้าคุ้ม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน หัวหน้าคุ้มทั้ง 5 คุ้ม คุ้มละ 1 คน จำนวน 5 คน รวม 8 คน

1.2) การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการแนะนำบอกต่อ Snowball technique โดยการแนะนำของชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ซึ่งมีทั้งหมด 5 คุ้ม สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคุ้มละ 2 คน แต่คุ้มที่ 1 และ 2 จะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพราะมีประชากรมากกว่าคุ้มอื่น ๆ ดังนั้นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง จะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างใน คุ้มที่ 1 จำนวน 3 คน, คุ้มที่ 2 จำนวน 3 คน, คุ้มที่ 3 จำนวน 2 คน, คุ้มที่ 4 จำนวน 2 คน, คุ้มที่ 5 จำนวน 2 คน รวมการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบการแนะนำบอกต่อ Snowball technique จำนวน 12 คน โดยวิธีการดังกล่าวง่ายต่อการเก็บข้อมูลและได้ข้อมูลที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทความเป็นจริงของชุมชนที่ดำเนินการอยู่ ณ ปัจจุบัน

ดังนั้นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจึงแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ฯ ผู้นำชุมชนตามโครงสร้างหน้าที่ของชุมชน จำนวน 8 คน 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ฯ โดย

วิธีการแนะนำบอกต่อ Snowball technique ของชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 จำนวน 12 คน รวมการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างทั้ง 2 ส่วน จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มตัวอย่าง ในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 จำนวน 20 คน ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ที่ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3

ส่วนที่ 2 การรวมตัวกันเป็นองค์การการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ

ส่วนที่ 3 ก่อนการดำเนินการในการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ Pre-production phase of service cycle

ส่วนที่ 4 การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Production phase of service cycle)

ส่วนที่ 5 ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Post-production phase of service cycle)

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนในการสร้างคำถามบทสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างมี 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา โดยการรวบรวมเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลและแนวคิดทฤษฎีที่รวบรวมได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาสรุป กำหนดขอบเขตเนื้อหา ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างที่จัดทำขึ้น ส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาในคำถามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง ในเขตพื้นที่ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ จำนวน 20 คน ด้วยตนเองโดยวิธีการสัมภาษณ์บันทึกเสียง

ช่วงที่ 2 นำคลิปบันทึกเสียงซึ่งเป็นภาษาพูด (สนทนา) มาจดบันทึกลงเอกสาร

ช่วงที่ 3 นำเอกสารที่เขียนบันทึกเป็นภาษาพูดมาแปลงให้เป็นภาษาเขียน

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คน โดยออกสัมภาษณ์เก็บข้อมูลในเดือน เมษายน 2560

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา โดยมีการนำข้อมูลในบทสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลดิบที่ได้จัดไว้เป็นหมวดหมู่ และจัดเรียงประเด็นที่สัมภาษณ์แต่ละบุคคลในแต่ละประเด็นให้สอดคล้องกัน จากนั้นย่อยหรือสรุปประเด็นย่อยต่าง ๆ และจัดเรียงใหม่อีกครั้ง จากนั้นสรุปประเด็น

ย่อยต่าง ๆ ในแต่ละประเด็นรวมเป็นประเด็นใหญ่ เมื่อได้ข้อมูลสรุปในประเด็นใหญ่ในแต่ละด้านแล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้เกิดองค์ความรู้ในประเด็นที่ต้องการศึกษาจากนั้นตรวจสอบและยืนยันข้อมูล

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปตามกรอบแนวคิดได้เป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การรวมตัวกันเป็นองค์การการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ

การรวมตัวกันระหว่างคนในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ต่อการร่วมกันบริหารจัดการขยะเกิดจากปัญหาเรื่องปากท้องของคนในชุมชน ที่มุ่งแต่แสวงหารายได้เพื่อมาเลี้ยงตนและครอบครัว โดยไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันสักเท่าใด ซึ่งหมายถึงวิถีชีวิตของชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีในอดีตจึงอยู่ในสถานะที่ต่างฝ่ายต่างทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงปากท้องของตนและครอบครัว โดยชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งหลังจากการเก็บเกี่ยวผลิตผลทางการเกษตรจะมีการเผาเศษพืชไร่หรือตอซังข้าวหรือข้าวโพด สร้างมลพิษทางอากาศให้กับชุมชนเพราะพื้นที่ทางการเกษตรตั้งอยู่รอบบริเวณหมู่บ้าน เมื่อมีการเผาเกิดขึ้นจะเกิดมลพิษทางอากาศ

อีกทั้งในชุมชนบ้านทุ่งศรีขาดการตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่ตามมา ประการหนึ่งในชุมชนเต็มไปด้วยขยะมูลฝอยซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วบริเวณชุมชนและตามบริเวณพื้นที่ทางการเกษตร ประกอบกับการนำถังขยะมาตั้งริมรั้วหน้าบ้านของตน และมีการนำกระถางต้นไม้มาตั้งประดับริมรั้วหน้าบ้านเพื่อความสวยงาม แต่มีปัญหาเกิดขึ้นบ่อยครั้งเพราะถนนสัญจรในชุมชุมมีความคับแคบ รถยนต์ที่วิ่งสัญจร ไป-มา ในชุมชนมักชนหรือเฉี่ยวชนถังขยะล้มบ่อยครั้ง บางครั้งสัตว์เลี้ยงในบ้าน เช่น สุนัข มาคุ้ยถังขยะจนล้มทำให้ขยะกระจัดกระจายไปทั่วตามท้องถนนหน้าบ้าน ในบางครั้งเกิดการทะเลาะวิวาทกันเรื่องนำถังขยะมาตั้งบริเวณริมรั้วหน้าบ้านแล้วรถที่สัญจร ไป-มา เกิดการเฉี่ยวชน ด้วยสาเหตุดังกล่าวมาข้างต้นทำให้กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่เรียกตนว่า “กลุ่มผู้ก่อการดี” ได้รวมตัวกันขึ้น โดยมีสมาชิกรวมกัน 7-8 คน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำ ได้นำหรือปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างกล่าวคือ กลุ่มผู้ก่อการดีเริ่มจากการย้ายถังขยะและกระถางต้นไม้ประดับเข้ามาไว้ในรั้วบ้าน จากนั้นกลุ่มผู้ก่อการดีได้เริ่มรณรงค์ปลุกจิตสำนึกคนในชุมชนให้ตระหนักถึงปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ เมื่อการดำเนินงานดำเนินไปได้ระยะหนึ่งเริ่มมีผู้ให้ความสนใจและเข้าร่วม เมื่อมีมากพอผู้ใหญ่บ้านจึงได้ส่งสมาชิกกลุ่มผู้ก่อการดี และกลุ่มคนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมไปอบรม ประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนต้นแบบอื่น ๆ เช่น ชุมชนบ้านดอกบัว ตำบลบ้านตุ่น อำเมือง จังหวัดพะเยา เป็นต้น เพื่อนำสิ่งที่ได้กลับมาถ่ายทอดทอดให้คนในชุมชนได้รับทราบและร่วมกันปฏิบัติ จนการรวมกลุ่มเริ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้นทางผู้ใหญ่บ้านจึงจัดประชุมหมู่บ้านเพื่อทำประชาคมลงมติ โดยได้เชิญ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ตำบลร้องกวาง และผู้อำนวยการกรมพัฒนาชุม มาเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลประชามติของคนในชุมชนบ้านทุ่งศรี ซึ่งผลการลงมติปรากฏว่าให้มีการยกเลิกการใช้ถังขยะในชุมชนทั้งหมด โดยได้มีการสนับสนุนครุภัณฑ์ เช่น ถุงดำ จากเทศบาลตำบลร้องกวางมายังชุมชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการคัดแยกขยะในครัวเรือนภายใต้แนวคิด 3 R (Reduce Reuse Recycle) ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่

ส่วนที่ 2 ก่อนการดำเนินการในการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะด้านการจัดการขยะ Pre-production phase of service cycle

การดำเนินการก่อนการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ได้อาศัยรูปแบบการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็น ไปจนถึงการลงมติ ภายหลังการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนตามลำดับต่อไปนี้

1) การร่วมกันวางแผน (Co-planning) ซึ่งทุกคนในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านจะร่วมกันระดมความคิด และร่วมกันเสนอมรรควิธี กระบวนการ และระยะเวลาทางการดำเนินงาน ลงในแผนที่ได้ผ่านการลงมติของคนในชุมชน โดยมีแผนพัฒนา 4 ของชุมชนที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบเป็นแม่บทในการวางแผนงาน

2) การร่วมกันออกแบบนวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะ (Co-design) ของชุมชนบ้านทุ่งศรี ส่วนมากจะเป็นวัสดุจากธรรมชาตินำมาประดิษฐ์เป็นนวัตกรรมใช้ในการดำเนินงานการคัดแยกขยะ เช่น เฉวียน ตะกร้าสานจากไม้ไผ่ และนวัตกรรมอีกอย่างคือ ไส้เดือนดิน ซึ่งได้นำเข้ามาเลี้ยงเพื่อกำจัดขยะประเภทเศษอาหาร

3) การร่วมกันมอบหมายงานในการบริหารจัดการขยะ (Co-commissioning) ตามโครงสร้างหน้าที่ในชุมชนบ้านทุ่งศรีจะมีการมอบหมายงานภาระหน้าที่ให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งทุกคนจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หรือปฏิบัติงานตามโครงสร้างหน้าที่ทางการบริการชุมชนทั้ง ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติการ แต่ในทางปฏิบัติพบว่าทุกคนในชุมชนแม้จะมีหน้าที่จากการได้รับมอบหมายจากผู้ฝ่ายบริหารชุมชน ซึ่งมีมติของคนในชุมชนทุกคนเป็นบรรทัดฐานส่งมอบให้ฝ่ายบริหารได้กระจายงาน ทั้งการกำหนดหน้าที่ และแบ่งภาระหน้าที่กันทำ ทุกคนเมื่อเสร็จสิ้นจากการทำภารกิจหลักของตนจะหันมาช่วยในงานส่วนที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ แม้ว่าหน้าที่ในแต่ละส่วนที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีได้รับมอบหมายนั้นในช่วงแรกจะไม่ค่อยมีความถนัดก็ตาม

4) การร่วมกันลำดับความสำคัญของการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Co-prioritizing) มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอโดยจะเห็นได้จากการประชุมประชาคมหมู่บ้าน โดยการร่วมกัน ระดมความคิด หรือเปิดรับฟังประชาพิจารณ์ และลงมติรับรองในสิ่งที่จะลงมือปฏิบัติ ซึ่งทางชุมชนบ้านทุ่งศรี จะลำดับงานที่ดำเนินการจากงานง่ายไปสู่งานยากและหากมีข้อติดขัดจะมีการแจ้งฝ่ายบริหารให้รับทราบ และประชุมเพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขต่อไป

5) การร่วมกันในการจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณะ (Co-budgeting) โดยมากจะใช้การประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อขอรับมติจากที่ประชุม เพราะถือว่าชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีได้รับผลประโยชน์จากการนำเงินงบประมาณนั้นมาใช้ ในส่วนของมีส่วนร่วมจะมีทั้ง ผู้ดูแล ควบคุม และตรวจสอบบัญชี รายรับ-รายจ่าย และผู้รับทราบรายละเอียดทางการดำเนินงานในด้านการใช้งบประมาณของส่วนรวม

6) การร่วมกันคัดเลือกผู้ให้บริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการขยะ (Co-selection of provider) ของชุมชนบ้านทุ่งศรี จะคัดเลือกบุคคลที่ถูกเสนอจากผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกคน หากผ่านมติในที่ประชุมจึงจะสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกในส่วนงานแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปฏิบัติการ จะต้องผ่านมติประชาคมทั้งสิ้น

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการจัดการขยะ (Production phase of service cycle)

การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะเป็นผลมาจากส่วนที่ 2 ที่เป็นกติกาหรือข้อตกลงระหว่างคนในชุมชน จนถึงส่วนนี้คือการลงมือปฏิบัติตามนโยบายและระเบียบหลักการต่าง ๆ ที่มีการวางแผน มีผังโครงสร้างทางการบริหาร ที่ชัดเจนจนนำไปสู่การปฏิบัติดังนี้

1) การร่วมกันบริหารจัดการในการบริหารจัดการขยะ (Co-managements) เป็นการทำงานร่วมกันในรูปแบบที่เป็นทางการและรูปแบบที่ไม่เป็นทางการคือ การทำงานตามโครงสร้างหน้าที่ของตนและประสานงานกับส่วนงานอื่น ๆ ส่วนรูปแบบไม่เป็นทางการคือ เมื่อปฏิบัติภารกิจหลักแล้วเสร็จจะมุ่งไปช่วยงานในส่วนอื่น ๆ ที่ยังดำเนินการไม่เสร็จ ให้งานที่ทำดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ หากมีข้อติดขัดหรือปัญหาเกิดขึ้นในส่วนงานนั้น ๆ จะมีการรีบดำเนินการแก้ไขทันที

2) การส่งมอบในการให้บริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการขยะ (Co-delivery) จะอาศัยโครงสร้างทางการบริหารในการกระจ่ายงานไปสู่ส่วนงานต่าง ๆ ให้ดำเนินการและรับผิดชอบ และนอกจากนั้นชาว

ชุมชนบ้านทุ่งศรีจะร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ แม้จะไม่ใช่หน้าที่ที่ได้รับผิดชอบแต่ด้วยผลจากการตื่นรู้ภายใต้จิตสำนึกรักษ์ชุมชนจึงทำให้หน้าที่ตามกรอบโครงสร้างเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในการแจกแจงงาน แต่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีจะร่วมกันทำงานช่วยเหลืองานซึ่งกันและกัน

3) การร่วมกันตรวจสอบในการให้บริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการขยะ (Co-monitoring) โดยมากปัญหาใหญ่มักจะไม่ค่อยเกิดขึ้น แต่ปัญหาที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งคือปัญหาด้านเทคนิคในการการดำเนินงานซึ่งสามารถดำเนินการแก้ไขได้ ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของชุมชนบ้านทุ่งศรี ส่วนมากหรือทุกครั้งจะใช้การประชุมประชาคมหมู่บ้านร่วมกันตรวจสอบ หรือเสนอความคิดเห็น ถึงสภาพปัญหาที่ตนและกลุ่มงานของตนประสบปัญหาอยู่ ในส่วนวิธีหนทางแก้ไขมักจะแสดงออกในรูปแบบของการร่วมกัน ระดมความคิด เพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

ส่วนที่ 4 ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะด้านการจัดการขยะ (Post-production phase of service cycle)

ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะด้านการจัดการขยะเป็นผลมาจากส่วนที่ 1-3 ซึ่งเริ่มตั้งแต่การรวมกลุ่มเพื่อการสร้างบริการสาธารณะด้านการจัดการขยะ และด้านอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการดำรงชีวิตของคนในชุมชนบ้านทุ่งศรี ทางการประกอบอาชีพไปพร้อม ๆ กับการแก้ไขปัญหาของชุมชน ในส่วนที่ 4 จะกล่าวถึงผลการปฏิบัติงานที่ปรากฏเป็นรูปธรรมนำไปสู่ การประเมินผล ทางการปฏิบัติงานร่วมกันผ่านรูปแบบการประเมินผลในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ทั้งด้านดี ด้านเสีย ไปพัฒนาหรือปรับปรุง ในการทำงานของทุกฝ่าย ซึ่งการประเมินผลเพื่อสะท้อนปัญหาทางการดำเนินงานของชุมชน จะมีการประชุมหมู่บ้านเพื่อร่วมกันประเมินผล และร่วมกันพิจาณา ข้อดี ข้อเสีย โดยการนำเอาผลที่ได้ไปพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีต่อไป

อีกจุดหนึ่งที่สะท้อนผลการทำงานของคนในชุมชน ซึ่งหมายถึงการประเมินผลจากภายนอก โดยหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เช่น นักศึกษาหรือนักวิจัย เข้ามาศึกษาและทำการวิจัย ต่างก็ส่งผลการศึกษานั้นกลับไปยังชุมชน และผลการศึกษานี้สามารถเป็นตัวสะท้อนผลการปฏิบัติได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่ง

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ

ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมูที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ มีการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการพัฒนาปรับปรุงตนเอง และส่งเสริมจุดเด่นของตนภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของสังคมโลก เพื่อให้การดำเนินงานด้านการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะและงานในส่วนอื่น ๆ ของชุมชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทางชุมชนที่มีการร่วมกันวางแผนรับมือต่อสถานการณ์ในอนาคตที่ไม่สามารถคาดการณ์แนวโน้มทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแม่นยำ ผ่านการนำแผนพัฒนาชุมชน 4 ปี ของผู้ใหญ่บ้าน และแผนพัฒนาย่อยต่าง ๆ ในการรับมือต่อสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ แต่ถ้าเกิดขึ้นจริงชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำจะสามารถรับมือได้ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งยังมีการร่วมกันพัฒนาต่อยอดงานที่ทำจากที่ดีอยู่แล้วคือชุมชนบ้านทุ่งศรี เป็นชุมชนต้นแบบระดับประเทศ ให้กลายเป็นชุมชนต้นแบบในเชิงท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้เรื่องเกษตรพอเพียงและการคัดแยกขยะแบบครบวงจร ที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีทุกคนมุ่งหวังและกำลังดำเนินการขับเคลื่อนอยู่ในปัจจุบัน

แต่สิ่งที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี มีความหวั่นใจคือ การสร้างทรัพยากรบุคคลให้เข้ามารับช่วงต่อจากรุ่นปัจจุบันที่ดำเนินการอยู่นั้น สาเหตุเกิดจาก วัย ตั้งแต่ระดับนักศึกษาไปถึงระดับวัยทำงาน ต่างออกจากภูมิลำเนาเพื่อไปเรียนหรือไปทำงาน ส่งผลให้การส่งต่อแนวคิด และสิ่งที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีกระทำอยู่ขาดช่วงหรือศูนย์หายไป แต่อย่างไรก็

ตามความหวั่นใจในส่วนนี้กลับกลายเป็นพลังให้ทุกคนในชุมชน มีความพยายามอย่างสุดกำลังความสามารถของตน ที่จะส่งผ่านงานของชุมชนให้คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป

ผลจากการร่วมกันดำเนินงานที่มีจุดประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน ทำให้ชุมชนบ้านทุ่งศรีกลายเป็นชุมชนต้นแบบในระดับประเทศ จนเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนบ้านทุ่งศรี และจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิด ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน จนได้รับรางวัลจากองค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ มากมาย เช่น รางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่งด้านชุมชนต้นแบบระดับประเทศ ซึ่งเป็นรางวัลพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เป็นต้น

อภิปรายผล

การร่วมกันผลิตในการจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรีประสบความสำเร็จทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติอย่างสูง เพราะเป็นการร่วมมือกันของคนในชุมชนทุกคนที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพภายใต้การจัดทำบริการสาธารณะในด้านการจัดการขยะตั้งแต่การรวมกลุ่มเป็นองค์การชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ของชุมชน ผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้านตั้งแต่ การร่วมกันวางแผนงานเพื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนภายใต้การร่วมกันจัดทำนวัตกรรมภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อนำมาช่วยการคัดแยกขยะและกำจัดขยะได้เป็นอย่างดี ทั้งการสรรหาคัดเลือกบุคลากรเข้ามาร่วมบริหารงาน มีลำดับความสำคัญของงานแต่ละส่วนเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินงาน จนนำไปสู่การลงมือปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้การดำเนินงานต่าง ๆ จะมีกระบวนการร่วมกันตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการร่วมกันตกผลึกกระบวนการทางความคิด วิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ ภายใต้การประชุมประชาคมหมู่บ้านในทุกลำดับขั้นตอนของการดำเนินงาน

ชุมชนบ้านทุ่งศรีให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนภายใต้การลงมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อสรุป แนวทางปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการจัดการขยะของชุมชนจึงมีความสอดคล้องกับหลักแนวคิดและทฤษฎี การบริการสาธารณะ การร่วมกันผลิต และการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงการนำหลักการมาปรับใช้ทางการศึกษา ขยายผล นำไปสู่การวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

1.การศึกษาและวิจัยโดยการนำแนวคิดการร่วมกันผลิต Coproduction ที่มีความแพร่หลายในทวีปยุโรปและอเมริกาได้นำเข้ามาศึกษาหรือได้มีการศึกษาต่อยอดแนวคิดดังกล่าวให้มีความแพร่หลายและเป็นที่รู้จักของวงวิชาการไทย

2.จากการวิจัยพบว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชน คนในชุมชนและปราชญ์ประจำชุมชนล้วนแล้วแต่อยู่ในวัยสูงอายุ ดังนั้นควรที่จะดึงคนรุ่นใหม่พลังแห่งการเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในทุก ๆ ด้านของชุมชน โดยเฉพาะการจัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เปิดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ที่ทำให้ข้าพเจ้าได้เข้าศึกษาต่อเพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในสาขาวิชานโยบายสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

นันทนาฎ อุพงค์, บุญฑวรรณ วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี. (2558). ผู้นำที่เรียนรู้ปัญหาและการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน: กรณีศึกษาบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่. **การประชุมวิชาการระดับชาติ.** ภูเก็ต:มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

ปิยรัตน์ วงค์จุมมะลิ. (2551). **โครงการวิจัยการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านนาบอน หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง**. รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์. สำนักงานสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

มนตรี นทีนาถวรกุล. (2554)**. แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา**. การศึกษาค้วาคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555)**. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.** (หน้า 17).

อมรพันธ์ วิเศษพานิช. (2552). **การบริหารเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนบ้านแสนตอ ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (รปม), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, จังหวัดลำปาง

คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา

Working life Qualities of Employees : the Case study of the University of Phayao

กนิษฐา รัตนพัทธยากร[1*] และ ปิยะวดี โรหิตารชุน[2]

Kanitta Rattanapatthayakorn[1*] and Piyawadee Rohitarachoon[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา และเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส เงินเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงานและประเภทสายงาน กับคุณภาพชีวิตของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของพนักงานมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานจริง จำนวน 313 คน แบ่งเป็นประเภทสายงาน คือ สายวิชาการ จำนวน 153 คน สายสนับสนุนจำนวน 160 คน จากหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 43 หน่วยงาน การหาขนาดจำนวนประชากรจากสูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งชั้นภูมิ จำนวนตามคณะและหน่วยงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test วิเคราะห์ความแปรปรวน One-Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 25 ปี ไม่เกิน 35 ปี สถานภาพโสด มีระดับการศึกษาปริญญาโท ระยะเวลาปฏิบัติงาน 5 ปี ไม่เกิน 10 ปี รายได้ต่อเดือน 15,000 บาท ไม่เกิน 20,000 บาท เป็นพนักงานสายสนับสนุน สำหรับผลการศึกษา ระดับความคิดเห็นของคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีปัจจัยส่วยบุคคลด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนปัจจัยส่วยบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส เงินเดือน ระยะเวลาปฏิบัติงาน และประเภทสายการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

The purposes of this study were to study the quality of life at work of faculty members and staffs at University of Phayao as well as investigating the relationships among factors (gender, age, marriage status,

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kanitta007@hotmail.com

salary, level of education attainment, working experience, and types of working lines). The data were collected by using a questionnaire from the practical workers of University of Phayao from 43 departments categorized into two types of working lines, 153 faculties and 160 academic support staffs. The Taro Yamane sample size formula was used at the level of significance 95%. The samples were selected by using stratified random sampling based on schools and working operation lines. The data were then described by using frequency, percentage, mean, and standard deviation, The *t*–test analysis was used as the statistical hypothesis test. Besides, the One–Way ANOVA was used for testing variance at the significance .05.

The study found that most of samples were female and single. Their ages ranged from 25 to 35 years. They also had master degree, working experience from 5 to 10 years, monthly salary from 15,000 to 20,000 baht, and were academic support staffs. The quality of life at work of the University of Phayao workers were found to be moderately opinionated.

For the hypothesis testing, it was found that the workers having different level of education attainment also had different quality of working life at the statistical significance test .05 While workers who had dissimilar gender, age, marriage status, salary, working experience, and types of working line had indifferent quality of life at work.

Keywords: quality of life at work, University of Phayao

บทนำ

ในสถานการณ์สภาวะของการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีผลทำให้ทั่วโลกเข้าสู่ยุคการแข่งขันสูงทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทุกประเทศทั่วโลกได้มีการพัฒนาทั้งทางด้านเทคโนโลยี พัฒนากลไกทางด้านเศรษฐกิจ พัฒนาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อการดำรงชีพในประเทศเพื่อความอยู่รอดและเพื่อได้มาซึ่งอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม การเมือง เหนือคู่แข่งของตนเอง อยู่ตลอดเวลาสิ่งที่ต้องคำนึงถึงที่นำมาซึ่งการพัฒนาประเทศให้เป็นผู้นำทางด้านต่างๆ นั้น คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารองค์การให้เจริญรุ่งเรืองได้

องค์กรที่ประสบความสำเร็จและมีความมั่นคงนั้น ต้องประกอบไปด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และความชำนาญ บุคลากรเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนให้องค์กรพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่องค์กรได้วางเป้าหมายไว้ ให้บรรลุเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ ด้วยเหตุนี้องค์กรจึงต้องให้ความสำคัญในทรัพยากรบุคคลที่เป็นทรัพยากรหลักในการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปสู่เป้าหมายได้การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของหน่วยงานทุกภาคส่วน ที่ต้องส่งเสริมให้มีการทำงานอย่างมีคุณภาพและมีสุขภาวะที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจและจิตวิญญาณ โดยเน้นความสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการตระหนักถึงกระบวนการทำงาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้บุคลากรทำงานเกิดทัศนคติที่ดีต่อมหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งทางด้านความสุขใจความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และเกิดความรักและภักดีต่อมหาวิทยาลัยพะเยา เมื่อมหาวิทยาลัยพะเยาตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้แล้ว จะส่งผลให้บุคลากรที่ดีมีความรู้ ความสามารถ

จะสร้างความสำเร็จให้แก่มหาวิทยาลัยพะเยาและขับเคลื่อนให้มหาวิทยาลัยพะเยาเกิดการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และในทางตรงกันข้ามหากบุคลากรไม่ได้รับความสุข หรือสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการทำงาน อาจส่งผลให้การทำงานไร้ประสิทธิภาพ ทำให้บุคลากรไม่สามารถทำงานให้ตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยให้สำเร็จไปได้ และมีการลาออกจากงานสูง ส่งผลให้มหาวิทยาลัยพะเยานั้นขาดผู้มีความรู้ ความสามารถและผู้ที่มีทักษะในการทำงานที่ดีไป ส่งผลให้มหาวิทยาลัยพะเยาขาดความเชื่อมั่นและไม่เกิดการพัฒนาในอนาคต

คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life) คือ ความสุขใจ และความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร(Smith,1981:2 ; Zhan, 1992:5) บุคลากรจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีจะมีความรู้สึกว่างานมีความสำคัญและมีคุณค่ามาก บุคลากรจะมีความผูกพันกับงาน มีแรงจูงใจ เสียสละและทุ่มเทให้กับการทำงาน การได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในเป้าหมายและวิธีการทำงาน มีความภาคภูมิในใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร รวมถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีร่วมกันระหว่างบุคคลในองค์กร คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคคลมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของงานในองค์กร องค์กรที่มีคุณภาพประสิทธิภาพได้ส่วนหนึ่งต้องเกิดจากบุคลากรทุกคน ทุกระดับในองค์กรมี คุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี โดยร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายแม้องค์กรที่มีเทคโนโลยีสูงก็ยังมีความจำเป็นต้องอาศัยคนในการควบคุมดูแลแก้ปัญหาการดำเนินงานของเครื่องจักและเทคโนโลยีอยู่นั่นเอง (สมยศ นาวีการ,2533:12) โดยเฉพาะองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงจะสามารถปรับเปลี่ยนตนเองประสบผลสำเร็จได้นั้น ตัวบ่งชี้ก็คือ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีของบุคคลหรือสมาชิกในองค์กร (Meleis&Trangenstein, 1994:9)

มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา ก่อนได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยพะเยาในกำกับของรัฐ ได้อยู่ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกระจายโอกาสและการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และได้แยกออกจากมหาวิทยาลัยนเรศวร เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 และได้รับการยกฐานะเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ซึ่งไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยพะเยา ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 44 ก ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2553 (คู่มือปฏิบัติงานกองการเจ้าหน้าที่,2557หน้า 10)จึงถือได้ว่ามหาวิทยาลัยพะเยา เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่ไม่เป็นส่วนราชการอย่างเต็มรูปแบบ มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพผ่านการผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตออกมารับใช้สังคมและประเทศชาติอย่างมากมาย เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ

ในช่วง ปี พ.ศ. 2553 มหาวิทยาลัยพะเยาได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานให้ทันสมัยรวดเร็ว และมุ่งเน้นด้านการพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ มีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองหลายด้าน และต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วเพื่อสามารถสอดรับต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น ภาระงานและความรับผิดชอบของบุคลากรเพิ่มสูงขึ้นอาจทำให้เกิดความเครียด และความเหนื่อยล้า ส่งผลต่อความสมดุลระหว่างชีวิตการกับการทำงานลดน้อยลง (น้ำฝน รัตนพระ, 2556 หน้า 62) จากความเครียดและความเหน็ดเหนื่อยในการปฏิบัติงานดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่มีภูมิลำเนาและครอบครัวอยู่ต่างจังหวัด ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน สภาพปัญหาอีกประการหนึ่ง

คือ การบริหารงานบุคคล นับเฉพาะการพิจารณาความดีความชอบ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน การยกย่องชมเชย การแต่งตั้งโยกย้ายพนักงาน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ย่อมมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน และหากพนักงานมีความพึงพอใจต่อการตอบสนองความต้องการที่สำคัญในการทำงาน จะส่งผลให้พนักงานในมหาวิทยาลัยพะเยามีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งพนักงานจะมีความผูกพันอยู่กับองค์กรพร้อมที่จะพัฒนาองค์กรให้เจริญเติบโตหน้าต่อไปในอนาคต

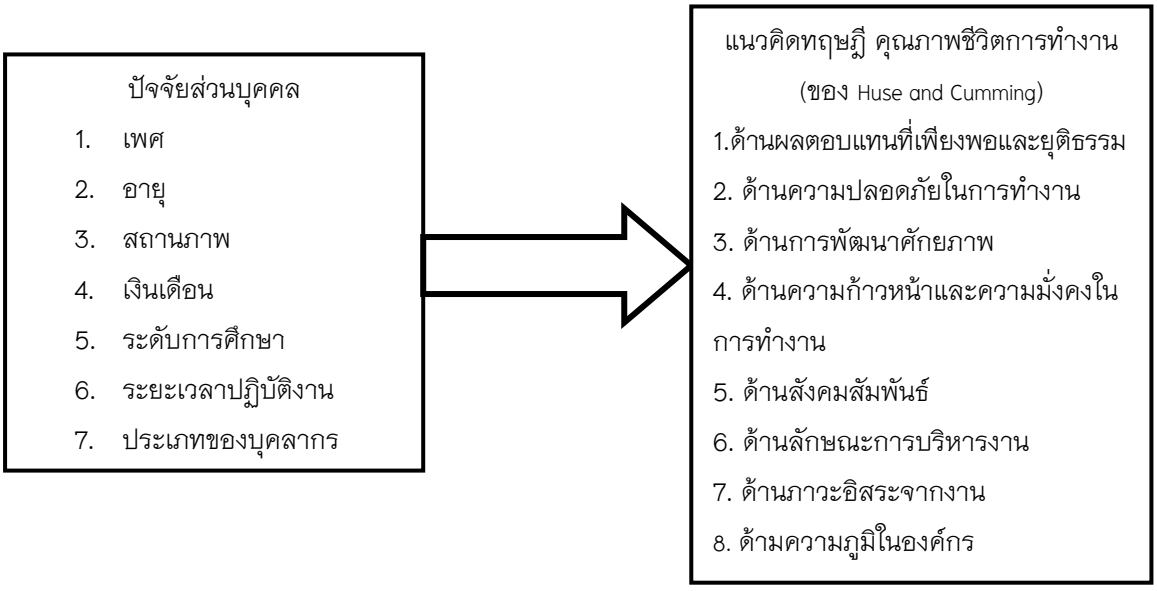
คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แนวคิดในการทำงานดังกล่าวเป็นการพัฒนาจากแนวคิดการบริหาร จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่างานเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต เนื่องจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นการทำงานที่เหมาะสมและการมีองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีวย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพ เงินเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมุติฐาน

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ เงินเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน ประเภทสายการปฏิบัติงาน ที่มีความแตกต่างกันสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เนื่องจากเป็นวิจัยที่มุ่งหาข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ โดยเน้นการข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และข้อสรุปต่างๆ มีการใช้เครื่องมือที่มีความเป็นปรนัยในการเก็บข้อมูล จัดกระทำสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องให้เป็นมาตรฐาน และใช้วิธีการทางสถิติช่วยวิเคราะห์และประมวลข้อสรุปเพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน(Error) น้อยที่สุด ซึ่งประกอบด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่ปฏิบัติงานจริง จำนวน 1,430 คน จากหน่วยงานในมหาวิทยาลัย จำนวน 43 หน่วยงาน ผู้วิจัยมีขั้นตอนการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สำรวจประชากรที่ต้องการศึกษาทั้งหมด ข้อมูลอัตรากำลังกองการเจ้าหน้าที่ประจำเดือนมีนาคม2560 เป็นกรอบในการสุ่ม (Sample Frame)

2. หาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ของทาโร่ ยามาเน่ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 313 คน ต่อประชากร 1,430 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

3. การคำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ซึ่งได้มาโดยการแบ่งชั้นภูมิ(Stratified random sampling) จำแนกตามคณะเป็นชั้นภูมิ (Stratum) จากนั้นจึงคำนวณหาขนาดที่พอดีของกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นภูมิ แบบเป็นสัดส่วนโดยตรง (Proportional Allocation) จากประชากรของแต่ละชั้นภูมิ ได้จำนวนประชากรสายวิชาการ จำนวน 153 คน ประชากรสายสนับสนุน จำนวน 160 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้สอบถามคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ได้แก่ สูงที่สุด สูง ปานกลาง ต่ำ และ ต่ำที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงาน เพื่อนำมาสร้างและพัฒนาเป็นแบบสอบถามสำหรับใช้ในการศึกษาครั้งนี้

2. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามและกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะสร้างรวมทั้งกำหนดสัดส่วนจำนวนข้อคำถามในแต่ละด้าน ซึ่งของเขตการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

2.1 ข้อมูลส่วนตัวของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่ปฏิบัติงานจริง

2.2 คุณภาพชีวิตการทำงานจากปัจจัย 8 ด้านได้แก่

1) ด้านผลตอนแทนที่เพียงพอและยุติธรรม

2) ด้านความปลอดภัยในการทำงาน

3) ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน

4) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง

5) ด้านสังคมสัมพันธ์

6) ด้านลักษณะการบริหารงาน

7) ด้านภาวะอิสระจากงาน

8) ด้านความภูมิใจในองค์กร

3. สร้างแบบสอบถามที่กำหนดในข้อ 2 แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นขอความคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม ความคลอบคลุมเนื้อหาและการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ3 ท่านพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5. นำแบบสอบถามจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญตามข้อ 4 มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามฉบับนี้ทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป โดยมีรายละเอียดของค่าดัชนีความสอดคล้องดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคาถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะและเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเทียบเท่า 0.5 ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Pre-test) พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 30 คน และนำค่ามาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (∝-Coefficient)ของครอนบัค (Cronbach)

7. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามครั้งสุดท้าย ตามผลจากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (∝- Coefficient) กำหนดให้ค่าความน่าเชื่อถือได้ของสัมประสิทธิ์แอลฟาจำนวนมากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์ โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และการหาค่าเฉลี่ย (Mean)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิยาลัยพะเยา เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (X) และการหาค่าเฉลี่ยและการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)ได้กำหนดเกณฑ์ความหมาย ของคะแนนโดยอาศัยแนวคิด BEST (1978:246) ซึ่งได้แปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานสูงสุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานสูง
2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานต่ำ
1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานต่ำที่สุด

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามข้อเสนอแนะ นำมาเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

4. ทดสอบสมมติฐาน โดยปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล โดยใช้ค่าทดสอบ (t – test) ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรกลุ่ม

ผลการศึกษา

ผลผลการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา สามารถอธิบายโดยแสดงรายละเอียดตามราด้านทั้ง 8 ด้านแนวความคิดคุณภาพชีวิตการทำงาน (Huse and Cumming, 1985)ได้ดังต่อไปนี้

ตาราง แสดงระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัย โดยภาพรวม

คุณภาพชีวิตการทำงาน	ระดับคุณภาพชีวิต		
	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	3.03	0.102	ปานกลาง
2. ด้านความปลอดภัยในการทำงาน	3.31	0.095	ปานกลาง
3. ด้านการพัฒนาศักยภาพ	3.39	0.161	ปานกลาง
4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน	3.25	0.134	ปานกลาง
5. ด้านสังคมสัมพันธ์	3.20	0.072	ปานกลาง
6. ด้านลักษณะการบริหารงาน	3.10	0.067	ปานกลาง
7. ด้านภาวะอิสระจากงาน	3.39	0.060	ปานกลาง
8. ด้านความภูมิใจในองค์กร	3.82	0.152	สูง
รวม	3.31	0.242	ปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นของคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.31 (S.D. = 0.242)โดยพิจารณารายด้าน ทั้ง 8 ด้าน ดังนี้ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 (S.D.=0.102) ด้านความปลอดภัยในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 (S.D.=0.095) ด้านการพัฒนาศักยภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (S.D.=0.161) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 (S.D.=0.134) ด้านสังคมสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20(S.D.=0.072) ด้านลักษณะการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10(S.D.=0.067) ด้านภาวะอิสระจากงาน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39(S.D.=0.060) และด้านความภูมิใจในองค์กร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82(S.D.=0.152)

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้พบว่า

เพศ ที่ต่างกันคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t=0.296, sig=0.387) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 8 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (t= −2.875, sig = 0.002) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

อายุ ที่แตกต่างกันคุณภาพชีวิตการงทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (f=0.723, sig=0.546) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 8 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านภาวะอิสระจากงาน (f=4.163, sig=0.007) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

สถานภาพการสมรส ที่แตกต่างกันคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (f=0.822, sig=0.492) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 8 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านภาวะอิสระจากงาน (f=5.456, sig=0.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

เงินเดือน ที่แตกต่างกันคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (f=0.447, sig=0.721) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (f=9.064, sig=0.000) และด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน (f=3.360, sig=0.019) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันคุณภาพชีวิตทำงาน โดยรวมแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (f=1.441, sig=0.025) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 8 ด้าน จะมีความเห็นแตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (f=6.966, sig=0.001) ด้านความปลอดภัยในการทำงาน (f=4.470, sig=0.012) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน (f=3.136, sig=0.045) และด้านภาวะอิสระจากงาน (f=8.347, sig=0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกันทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (f=0.608, sig=0.554) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 8 ด้าน จะมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (f=7.800, sig=0.000) และด้านการพัฒนาศักยภาพ (f=6.796, sig=0.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ประเภทสายการปฏิบัติงาน ที่ต่างกัน คุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t=1.587, sig=0.067) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (t=4.216, sig=0.000) ด้านการพัฒนาศักยภาพ (t=6.107, sig=0.000) และด้านภาวะอิสระจากงาน (t=5.066, sig=0.000) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอธิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา จากการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา ในการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 8 ด้าน ตามแนวคิดทฤษฎีคุณภาพชีวิตการทำงานของ Huse and Cumming,1985 อธิบายได้ว่า

1. **ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม** โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปได้ว่า พนักงานมหาวิทยาลัยได้รับค่าตอบแทนไม่เหมาะสมกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพในการดำเนินชีวิตค่อนข้างสูง ภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวมีมาก ซึ่งตรงกับแนวคิดทฤษฎีของHuse andCommings(1985:198-200) ได้กล่าวว่า การได้รับรายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอและสอดคล้องกับมาตรฐานของผู้รับมีความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากอื่นๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในงานที่ทำเหมาะสมกับค่าตอบแทนที่ได้รับ

2. **ด้านความปลอดภัยในการทำงาน** โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มหาวิทยาลัยจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ มีการจัดตกแต่งสถานที่ให้สะอาดร่มรื่น สวยงาม ปราศจากมลพิษ มหาวิทยาลัยมีการวางแผนเกี่ยวกับการป้องกันภัยพิบัติต่างๆ เพื่อป้องกันความปลอดภัยของพนักงาน สิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย ไม่มีเสียงรบกวนขณะปฏิบัติงาน และพนักงานมีความรู้สึกปลอดภัย ขณะปฏิบัติงานซึ่งตรงตามแนวคิดทฤษฎีของ Huse andCommings(1985:198–200)ได้กล่าวว่าการที่พนักงานได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสถานที่ทำงานไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพและไม่เสี่ยงอันตราย ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและบรรยากาศในการดำเนินงาน

3. **ด้านการพัฒนาศักยภาพ** โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมหาวิทยาลัยได้สนับสนุนให้พนักงานทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนได้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยให้ทุนสนับสนุนการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเปิดโอกาสให้พนักงานไปฝึกอบรม หรือประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถในการทำงาน และมหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้พนักงานมหาวิทยาลัยได้ร่วมกันคิดวางแผนในการกำหนดยุทธศาสตร์ของแต่ละหน่วยงาน เพื่อกำหนดแผนในการพัฒนามหาวิทยาลัยร่วมกัน ซึ่งตรงกับแนวคิดทฤษฎีของ Huse and Commings(1985:198–200)ได้กล่าวว่าการที่ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนจากงานที่ทำ โดยพิจารณาลักษณะของงานที่ปฏิบัติได้แก่งานที่ใช้ทักษะและความสามารถหลากหลายงานที่ผู้ปฏิบัติมีความเป็นตัวของตัวเองในการทำงาน งานที่ได้รับการยอมรับว่ามี ความสำคัญ ซึ่งส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้องมากขึ้น

4. **ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน** โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มหาวิทยาลัยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานให้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น, การเลื่อนตำแหน่งในปัจจุบัน มีความยุติธรรม พิจารณาจากความรู้ความสามารถในการทำงานของบุคลากรเป็นหลัก มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ มหาวิทยาลัยมีความมั่นคงแก่ตนเองและครอบครัว และพนักงานได้รับขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานตรงกับแนวทฤษฎี ของ Huse and Commings(1985:198–200) ได้กล่าวว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในอาชีพแต่ละตำแหน่งมีความมั่นคงในอาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการทำงาน การทุ่มเทให้กับงาน

5. **ด้านสังคมสัมพันธ์** โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในเรื่อง การแบ่งงานกันทำภายในมหาวิทยาลัยมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน พนักงานมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการทำงานอย่างเต็มที่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ได้รับความช่วยเหลือหรือความร่วมมือจากผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีจากเพื่อนร่วมงาน และผู้ร่วมงานในมหาวิทยาลัยมีความสามัคคีไม่มีความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานสอดคล้องกับทฤษฎีของ Huse and Commings(1985:198–200) การที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ที่ทำงานมีบรรยากาศของความเป็นมิตร มีความอบอุ่นเอื้ออาทรต่อกัน ปราศจากการแบ่งแยกเป็นหมู่เหล่าผู้ปฏิบัติงานได้รับการยอมรับและมีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

6. **ด้านลักษะการบริหารงาน**โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในเรื่องผู้บังคับบัญชารับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาแสดงความห่วงใยและใส่ใจในสวัสดิภาพของพนักงาน ผู้บังคับบัญชาให้ความเสมอภาคและยุติธรรมกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน เห็นคุณค่าการทุ่มเททำงานของพนักงาน และบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการทำงานเอื้อต่อการทำงานของพนักงานการสอดคล้องกับทฤษฎีของ Huse and Commings(1985:198–200) มีความยุติธรรมในการบริหารงาน มีการปฏิบัติต่อบุคลากรอย่าง

เหมาะสมผู้ปฏิบัติงานงานได้รับการเคารพในสิทธิ์และความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา บรรยากาศขององค์การมีความเสมอภาคและความยุติธรรม

7. **ด้านภาวะอิสระจากงาน**ด้านภาวะอิสระจากงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พนักงานพอใจกับการกำหนดเวลาในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน พนักงานสามารถจัดเวลาการทำงาน และภาระหน้าที่ในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม พนักงานมีเวลาสำหรับการพักผ่อน และทำกิจกรรมร่วมกันหลังจากเวลาเลิกงาน ทำกิจกรรมสันทนาการต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดให้ ซึ่งตรงตามแนวคิดทฤษฎีของ Huse andCommings(1985:198–200)ได้กล่าวว่า ภาวะของบุคคลมีความสมดุลของช่วงเวลาการทำงานกับช่วงเวลาการดำเนินชีวิตโดยส่วนรวมมีความสมดุลของการทำงานกับการใช้เวลาว่างและเวลาที่ให้กับครอบครัว มีช่วงเวลาที่คลายเครียดจากภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของพนักงาน สามารถอยู่ได้ตามปรกติ มีเวลาให้กับครอบครัว

8. **ด้านความภูมิใจในองค์กร**โดยรวมอยู่ในระดับสูงพนักงานของมหาวิทยาลัยพะเยา เห็นว่ามหาวิทยาลัยพะเยาเป็นสถาบันการศึกษา ที่มีบัณฑิต บุคลากร งานวิจัย และผลงานต่างๆ ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ ซึ่งได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกระจายโอกาสและการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพผ่านการผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตออกมารับใช้สังคมและประเทศชาติอย่างมากมาย เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ อ่อนนุช (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการ : กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการมีคุณภาพชีวิตการทำงานทุกด้านและโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยสามารถเรียงลำดับคุณภาพชีวิตการทำงานแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความภูมิใจในองค์การ ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านสังคมสัมพันธ์ ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านลักษณะการบริหารงาน ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน และด้านภาวะอิสระจากงาน และตรงตามทฤษฎีของ Huse and Commings (1985:198–200)ได้กล่าวว่า ความรู้สึกของพนักงานที่มีความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีชื่อเสียงและไดรับรู้ว่าองค์กรอำนวยประโยชน์และรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกของพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการทำประโยชน์ให้แก่สังคม

อภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ เงินเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และประเภทสายปฏิบัติงานที่แตกต่างกันสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยรายด้านทั้ง 8 ด้าน พบว่า **ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ การศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน และสายการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน** จะมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมปัจจัย **ส่วนบุคคลได้แก่อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และประเภทสายปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน** มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านภาวะอิสระจากงาน **ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน ระดับการศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกัน** มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านความปลอดภัยในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการ**ทำงาน ปัจจัยส่วน**

บุคคลด้าน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และประเภทสายการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการพัฒนาศักยภาพ

สมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันคุณภาพชีวิตทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคุณภาพชีวิตการทำงานประเด็นที่น่าสนใจ คือ ประเภทสายงานที่แตกต่างกันและระยะเวลาในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย มีคุณภาพชีวิตการทำงานด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยพะเยา ก่อนได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้อยู่ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยนเรศวร และได้แยกออกจากมหาวิทยาลัยนเรศวร เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 จึงถือได้ว่ามหาวิทยาลัยพะเยา เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่ไม่เป็นส่วนราชการอย่างเต็มรูปแบบ มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นสถาบันอุดมศึกษามุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดประเภทสายการปฏิบัติงาน และอัตราฐานเงินเดือนของพนักงานตามประเภทสายปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ประเภทสายการปฏิบัติงานสายวิชาการจะมีอัตราเงินเดือน ในระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ซึ่งแตกต่างจากประเภทสายงานสนับสนุน จะมีฐานอัตราเงินเดือนในระดับปริญญาตรีเท่านั้น ส่วนระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพนักงานมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกัน นั้นเนื่องมาจาก พนักงานที่ปฏิบัติงานก่อน ที่มหาวิทยาลัยจะได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะได้รับการบรรจุในส่วนงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งจะมีแท่งอัตราเงินเดือนที่สูงกว่าพนักงานที่บรรจุหลังจากที่มหาวิทยาลัยได้แยกตัวออกมาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้วจะได้รับอัตราเงินเดือนจากงบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีแท่งอัตราเงินเดือนที่น้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สดศรี ทับสุทธิ์ (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านความก้าวหน้าในงาน ส่วนผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน พบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ศูนย์รังสิต ประเภทบุคลากร/ระดับตำแหน่ง มีผลต่อความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมพนักสายสนับสนุนเสนอเห็นควรนำคุณวุฒิมาปรับฐานอัตรเงินเดือนได้เมื่อสำเร็จการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และควรมีเกณฑ์การพิจารณาขึ้นเงินเดือนของแต่ละหน่วยงานให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน

1. ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ควรเพิ่มจุดไฟฟ้าเพื่อเพิ่มแสงส่องสว่างในเวลากลางคืนให้มากกว่าอาคารสถานที่ ควรมีการจัดตกแต่งให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ปราศจากมลภาวะที่เป็นพิษ บริเวณทางเท้าควรจัดทำหลังคาตามแนวทางเท้าเพื่อป้องกันแสงแดดและฝนให้กับพนักงานและนิสิต

2. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงานมหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดตำแหน่ง ประเภทสายงานสนับสนุน ให้ชัดเจนเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานในอนาคต เช่น ชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติการ และมหาวิทยาลัยควรมีการตัวชี้วัดการทำงาน ก่อนการประเมินขั้นเงินเดือน เพื่อเป็นเกณฑ์ในการนำมาประเมินขั้นเงินเดือน เพื่อให้พนักงานมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

3. ด้านการพัฒนาศักยภาพ มหาวิทยาลัยควรมีทุนการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้ไปศึกษาทั้งในประเทศและนอกประเทศ สำหรับพนักงานสายสนับสนุนเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมามาพัฒนางาน

4. ด้านสังคมสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีโครงการให้พนักงานสนับสนุนและสายวิชาการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ร่วมกิจกรรมเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างพนักงานสายวิชาการและสายสนับสนุน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างสายงาน และเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีในหน่วยงาน

5. ด้านลักษณะการบริหารงาน ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญพนักงานทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยกประเภทสายงาน ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานพนักงานมหาวิทยาลัยของรัฐ ว่ามีรูปแบบแตกต่างกันหรือไม่ และมีลักษณะเดียวกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างระบบการจัดการและการวางแผนที่เหมาะสมแก่องค์กรต่อไป

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางในการเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา เล่มนี้สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ สั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้าทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ได้เมตตาให้ความรู้ชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งนี้ จนสำเร็จสมบูรณ์ได้ และผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณ คณะ หน่วยงาน ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปติดต่อ ประสานงาน เก็บข้อมูลงานวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กองการเจ้าหน้าที่. (2557). **คู่มือปฏิบัติงานกองการเจ้าหน้าที่**. ฉบับแก้ไขปรับปรุง ครั้งที่ 3.

กมลทิพย์ ผจญภัย. (2547)**.“การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยก่อนและหลังการแปรรูปเป็นบริษัท ทศท.คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)**”. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ชาญชัยอา จินสมาจาร. (2535) **พฤติกรรมในองค์การ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ณปภัช ตะสิงห์. (2552). **คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดสระบุรี**.ปัญหาพิเศษวิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระราชูปถัมภ์, กรุงเทพฯ.

ดุสิดา เครือคำปว. (2551). **ลักษณะคุณภาพชีวิตการทำงาน ลักษณะผูนำที่มีประสิทธิภาพวัฒนธรรมองค์การกับการลาออกของพยาบาลโรงพยาบาลรามาธิบดีโรงพยาบาลวิชัยยุทธและสถาบันมะเร็งแหงชาติ. กรุงเทพฯ**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร,กรุงเทพฯ.

น้ำฝน รัตนพระ. (2556). **คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยพะเยา.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

บูชิตา หมื่นเดช. (2549). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันในองค์การของพนักงานบริษัท ไทยยามาฮ่ามอเตอร์ จำกัด**. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

มาลินี ธรรมบุตร. (2550).**การศึกษาคุณภาพชีวิตการทางานของพนักงานสายสนับสนุน วิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตรศูนยรังสิต**. วิทยานิพนธ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณในพระบรมราชูปถัมภ, กรุงเทพฯ.

ลัดดา ท่าพริก. (2542). **การศึกษาความต้องการและการสนองตอบความต้องการคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วรรณะ เวชพราหมณ์. (2552). **ศึกษาทัศนะของพนักงานต่อความมั่นคงในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ สส.ม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สดศรี ทับสุทธิ์. (2549). **คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต**. วิทยานิพนธ์ รส.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สมยศ นาวีการ.(2533). **การบริหารเพื่อความเปนเลิศ.** (พิมพครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพฯ.

อรุณี สุมโนมหาอุดม. (2542). **คุณภาพชีวิตการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง,กรุงเทพฯ.

อมรรัตน์ อ่อนนุช. (2546).**คุณภาพการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการกรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง**.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Huse,E.F. and Cumming,T.G.1985.**Organization Development and Change**. Minnesota :West Publishing Corp.

Walton, R.E. 1973 “Quality of of Working life: What is it ?,” **Sloan Management Review**.15, 1:11–12.

Zhan, L. (1992). **Quality of life: conceptual and measurement issues**. Journal of Advance Nursing, 17, 795–800.

แนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

The process to solve the problem of unwanted flora eliminate in the farmer field at Ban Pin Moo 2, Ban Pin Sub-district, Dok Khamtai District, Phayao Province

อินทิรา ยารังษี[1*] และ วีระ เลิศสมพร[2]

Inthira Yarungsri[1*] and Veera Lertsomporn[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา การกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาและเพื่อเสนอแนวทางการการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปินอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา การวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย สัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย กลุ่มที่ 1. เกษตรกรบ้านปินจำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปินอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาจำนวน 1 คน กลุ่มที่ 3.องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปิน จำนวน 3 คน และกลุ่มสำนักงานเกษตรกรอำเภอดอกคำใต้ จำนวน 1 คน ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการการแก้ปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างแท้จริง และใช้วิธีการในการกำจัดวัชพืชด้วยวิธีการตามสภาพความเข้าใจของเกษตรกรเอง แล้วในส่วนของการหนุนเสริมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนั้น ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างจริงจังและอย่างเต็มที่ จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและถูกวิธีการ ส่วนความพร้อมและความร่วมมือของเกษตร เกษตรกรพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ หากมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะเข้ามาช่วยเหลือ หรือแม้แต่ เข้ามาให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างจริงจังและเป็นระบบที่ดี สภาพปัญหา ที่ส่งผลต่อการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปินหมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

คำสำคัญ: วัชพืช การกำจัดวัชพืชในนาข้าว มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

The study of the problem-solving process to get rid of the weeds in the rice fields of agriculturists in Ban Pin, Village No.2, Dok Khamtai district, Phayao province was the qualitative research. The objectives of this

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : poominin2520@gmail.co.th

study were to explore the problems for getting rid of the weeds in the rice fields of the agriculturists in Ban Pin, Village No.2, Dok Khamtai district, Phayao province to suggest the solving process. The key informants consisted of 5 agriculturists from Ban Pin village, 1 village chief from Ban Pin, Village No.2, Dok Khamtai district, Phayao province, 2 officials from Ban Pin Subdistrict Administrative Organization and 1 official from Agricultural Extension Office, Dok Khamtai district. The instruments used were the in-depth interview and the group interview. The results showed that the agriculturists lack of knowledge truly for the problem-solving process and use their own knowledge to get rid of the weeds. They do not get the assistance seriously and fully for problem-solving process to get rid of the weeds from the related sectors therefore they lack of the correct knowledge. In the part of the cooperation of the agriculturists, they are ready to accept for the assistance and knowledge from the related sectors in the problem-solving process to get rid of weeds, seriously and systematically. The problems affecting to get rid of weeds in the rice fields of the agriculturists in Ban Pin, Village No.2, Dok Khamtai district, Phayao.

Keywords: Weeds, Getting rid of the weeds in the rice fields

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศเป็นเวลานาน นอกจากจะเป็นอาหารหลักที่คนไทยบริโภคทุกวันแล้ว ข้าวยังทำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมูลค่าหลายหมื่นล้านบาทต่อปี การส่งข้าวไปจำหน่ายต่างประเทศในปริมาณมากๆนั้นเป็นการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ราคาข้าวเปลือกในประเทศสูงขึ้น

ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศ เน้นหลักพอเพียงมีเอง ไม่ทำอะไรใหญ่โตเกินกำลังการผลิต ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสินมาผลิต ใช้ทางสายกลางความพอประมาณ ทำเท่าเดิมแต่ผลผลิตการทำนาต่อไร่เพิ่มขึ้น โดยให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกษตรกรชาวนาละเลยไม่ตระหนักถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลผลิตนาข้าวเสียหายนั้นคือ วัชพืช เพราะเกษตรกรชาวนาจะตระหนักถึงผลเสียในนาข้าวที่เกิดจากแมลงศัตรูพืชและโรคพืชเท่านั้น

วัชพืชเป็นตัวการสำคัญในการแก่งแย่งปัจจัยการเจริญเติบโตของพืชหลักพืชประธานทำให้พืชแคระแกร็นให้ผลผลิตต่ำ และวัชพืชยังเป็นแหล่งอาศัยของศัตรูพืชอื่นๆ เช่น โรคแมลงและหนู ถ้าปล่อยให้วัชพืชขึ้นหนาแน่น การเข้าไปปฏิบัติดูแลรักษาต้นพืช เช่น การใส่ปุ๋ย การพ่นสารกำจัดโรคและแมลง ตลอดจนการเก็บผลผลิตกระทำลำบาก ทำให้เพิ่มค่าใช้จ่ายในการปลูกพืช ลดมูลค่าราคาที่ดิน นอกจากนี้วัชพืชยังกีดขวางการสัญจรทางน้ำและเป็นอุปสรรคต่อระบบชลประทานโดยการอุดตันทางไหลของน้ำ เป็นต้น (กรมวิชาการเกษตร 2546 : 30) วัชพืชเป็นศัตรูที่สำคัญในนาข้าว ไม่เพียงแต่ทำให้ผลผลิตข้าวลดลง ยังทำให้ข้าวมีคุณภาพต่ำอีกด้วย โดยเฉลี่ยแล้ว พบว่า วัชพืชสามารถทำความเสียหายให้แก่ผลผลิตข้าวได้ระหว่างร้อยละ 25 –75 โดยที่วัชพืชจะแข่งขันและแย่งปัจจัยเพื่อการเจริญเติบโตกับต้นข้าว นอกจากนั้นยังสามารถปล่อยสารพิษออกมารบกวนการเจริญเติบโตของข้าว เรียกว่า อาลีโลพาที หมายถึง การที่วัชพืชมีการปลดปล่อยสารบางอย่างออกมาแล้วมีผลกระทบต่อการงอก การเจริญเติบโตตลอดจนการให้ผลผลิตของพืชทั่วไป (สมพงษ์ แก้วจันทึก 2545 : 17) เช่น วัชพืช Agropyronrepens สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของข้าวสาลีในระยะต้นอ่อน ยับยั้งการเจริญเติบโตต้นอ่อนของข้าวฟาง (พรชัย เหลืองอาภาพงศ์ 2540 : 209) ในทางปฏิบัติเกษตรกรบางส่วนได้ดำเนินการกำจัดวัชพืชอยู่แล้ว ทั้งที่เป็นระบบและไม่เป็นระบบ ซึ่งเป็นไปได้ว่าการกำจัดวัชพืชนั้นอาจส่งผลต่อข้าวที่ปลูกในนาและทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดพะเยาถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีการปลูกข้าวมากกว่าพืชชนิดอื่น โดยมีการปลูกข้าวทั้งจังหวัด 1,459,074 ไร่ กระจายตัวอยู่ในทุกอำเภอ อำเภอดอกคำใต้ มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 347,264 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา พ.ศ.2557/58) บ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เป็นหมู่บ้านที่มีการทำนาเป็นอาชีพหลักมีพื้นที่ทำนา 8,034.75 ไร่ เกษตรกรผู้ทำนาจำนวน 883 ราย (องค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลบ้านปิน พ.ศ. 2558) สภาพการทำนาในหมู่บ้านใช้น้ำฝนโดยธรรมชาติ และน้ำจากอ่างเก็บน้ำร่องสัก ปัจจุบันมีการทำนาตลอดปีโดยเฉลี่ย 2 ครั้ง จากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับเกษตรกรที่มีอาชีพทำนาข้าวที่บ้านปินพบว่าเกษตรกรได้รับผลกระทบจากปัญหาวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรหลายแปลง ทำให้เกษตรกรต้องเสียเวลาในการกำจัดและมีต้นทุนในการทำนาข้าวเพิ่มสูงขึ้นอันเนื่องจากการต้องใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช โดยที่ผ่านมาการกำจัดวัชพืชที่เกษตรกรได้ทำกันมาไม่ว่าจะด้วยวิธีถอนต้นวัชพืชด้วยมือหรือการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชก็ตาม แต่การกำจัดวัชพืชของเกษตรจากหลายๆปีที่ผ่านมาก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องมาโดยตลอด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรบ้านปิน และหมู่บ้านใกล้เคียงที่ประสบปัญหาเดียวกันกับเกษตรกรบ้านปิน สามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติไปปฏิบัติในการกำจัดวัชพืชในนาข้าว

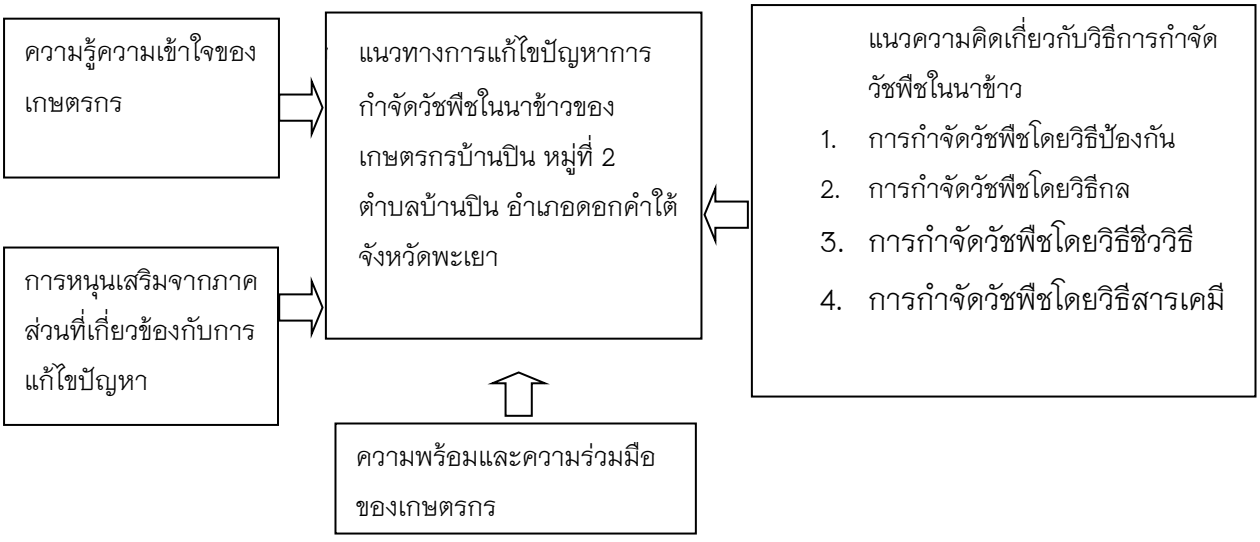
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

2. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้ศึกษา จากงานวิจัยอำพล ทัพทวี แนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านดอนขวาง หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะตาล อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร, (2551) นำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัย

การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีส่วนสำคัญคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดร่วมกับข้อมูลเชิงเอกสาร จากนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) โดยนำผลงานวิจัยอื่นมาปรับใช้และหาข้อสรุปร่วมกัน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดกลุ่มผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในการตอบโจทย์การศึกษาค้นคว้า มีจำนวน 10 คน ภายในหมู่บ้านหมู่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ดังนี้

1. กลุ่มเกษตรกร บ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้จังหวัดพะเยา จำนวน 5 คน
   - 1.) นายสุภาพ วิชา
   - 2.) นายพิศ บัวนาค
   - 3.) นายสมบูรณ์ ขันต๊ะษา
   - 4.) นางสมัย เผ่าต๊ะใจ
   - 5.) นายทิพยา การเร็ว
2. กลุ่มผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้จังหวัดพะเยา จำนวน 1 คน
   - 1.) นายเสวี่ยง เผ่ากันทะผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้จังหวัดพะเยา
3. กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปิน จำนวน 3 คน
   - 1.) นายบุญมี ขัดกันทะ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปิน
   - 2.) นายอัศวิน อินต๊ะสุวรรณ์ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
   - 3.) นายทิน เผ่าฟู สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปิน
4. กลุ่มสำนักงานเกษตรอำเภอดอกคำใต้ จำนวน 1 คน
   - 1.) นายนิเวศน์ ราชยา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาค้นคว้า ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มสำนักงานเกษตรอำเภอดอกคำใต้

2. แบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Groups Interviews) เพื่อให้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Groups Interviews) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยใช้คุณวุฒิด้านการศึกษา ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการดังนี้คือ

1. ข้อมูลที่ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1.1 จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-Structured Interview) จากกลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มสำนักงานเกษตรอำเภอดอกคำใต้เป็นการสัมภาษณ์ หรือสนทนาตัวต่อตัวแบบเผชิญหน้า

1.2. จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Groups Interviews) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ กลุ่มผู้ได้รับผลจากการดำเนินนโยบาย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2

2. ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร การทบทวนแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าว ได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 การจำแนกและจัดระบบข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ทบทวนแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สิ่งพิมพ์ ข้อมูลที่เผยแพร่ทางอินเตอร์เน็ต ฯลฯ

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ศึกษาค้นคว้า ใช้แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวแบบเผชิญหน้า ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มต้นจากการแนะนำตัวเอง วัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และสร้างความเป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์มากที่สุด ผู้สัมภาษณ์จะจดบันทึกคำตอบทั้งหมดลงในแบบสัมภาษณ์ จากนั้นเป็นการสัมภาษณ์แบบคำถามปลายเปิด โดยนำเข้าสู่ประเด็นการศึกษา และปล่อยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการตอบให้มากที่สุด

2.3 การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Groups Interviews) เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพสัมภาษณ์พร้อมกันในเวลาเดียวกันเป็นกลุ่มทุกคนตอบคำถามเดียวกันเพื่อต้องการเปิดโอกาสผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์ภายใต้วิธีการที่สำคัญ ดังนี้

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น

2. การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้นๆ

การสังเคราะห์งานศึกษาค้นคว้านี้เป็นการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) โดยนำผลงานวิจัยอื่นมาบูรณาการหาข้อสรุปร่วมกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาต่อยอดจากผลงานวิจัยเดิม มีขอบเขตครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ 1) การสังเคราะห์แนวคิด และ 2) การสังเคราะห์ข้อค้นพบจากผลงานศึกษาค้นคว้า การสังเคราะห์งานศึกษาค้นคว้ามีลักษณะสำคัญอย่างน้อย 5 ประการ ได้แก่ประการแรก การนำแนวคิดที่หลากหลายในหัวข้อเรื่องเดียวกัน มาทำการสรุปให้เห็นเป็นแนวคิด ตัวแบบใหม่ขึ้นมา ประการที่สอง การสังเคราะห์งานศึกษาค้นคว้าเป็นการสังเคราะห์มาจากผลงานวิจัยอื่นในหัวข้อเรื่องเดียวกัน ประการที่สาม การสังเคราะห์งานศึกษาค้นคว้ามีจุดประสงค์เพื่อหาข้อสรุปร่วมจากผลงานวิจัยอื่น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการตกผลึกความคิดที่ได้จากผลงานวิจัยหลายชิ้นเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมในหัวข้อเรื่องที่ศึกษาค้นคว้า ประการที่สี่ เป็นการมุ่งหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะทั่วไป (Generalization) ในหัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า โดยใช้เหตุผลเชิงอุปมาน (Induction Reasoning) ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่นำข้อค้นพบที่ได้มาเป็นข้อสรุปทั่วไป ประการที่ห้า เป็นการค้นหาความเป็นจริงของปรากฏการณ์ร่วม โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการสังเกตปรากฏการณ์หรือข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นต่าง ๆ มีการนำมาใช้เหตุผลเชิงอุปมาน รวมถึงอาจมีการนำข้อสรุปร่วมหรือข้อสรุปทั่วไปหรือต้นแบบใหม่ไปทดลอง

ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในงานศึกษาค้นคว้า“แนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอกอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาแนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอกอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมีจำนวนทั้งสิ้น 10 คน ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทราบถึงสภาพปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา หลักๆแล้วที่ผู้ศึกษา พบว่า ปัญหาในการกำจัดวัชพืชโดยวิธีป้องกัน คือ ก่อนการหว่านข้าวในนามีสิ่งแปลกปลอมปนมากับเมล็ดพันธ์ข้าวด้วย เนื่องจากว่า เกษตรกรไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะใช้คัดแยกสิ่งแปลกปลอมที่ปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนการนำไปหว่านในนาข้าว จึงทำให้เกิดวัชพืชขึ้นในนาข้าว ส่งผลให้คุณภาพของข้าวลดลง และทำให้ข้าวเจริญเติบโตไม่เต็มที่แม้แต่การปลูกพืชหมุนเวียนในนาข้าว เช่น การปลูกกระเทียม ถั่ว หอมแดง ก็ยังไม่สามารถลดปริมาณของวัชพืชในนาข้าวได้ จึงทำให้เกษตรกรเข้าใจว่า การปลูกพืชหมุนเวียนไม่ได้ช่วยป้องกันการเกิดของวัชพืช แต่เป็นการเพิ่มรายได้เท่านั้นเอง ถึงแม้ว่าทางเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ได้นำปอเทืองมาให้ปลูก ก็ยังไม่สามารถลดปริมาณของวัชพืชได้ เพราะเกษตรกรไม่นำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของการกำจัดวัชพืชโดยวิธีกล ไม่ว่าจะเป็นการถอนด้วยมือ ในการกำจัดวัชพืชในนาข้าว พบว่า เป็นการเสียเวลาและไม่มีแรงงานในการถอนด้วยมือ และพื้นที่ทำนามีจำนวนมากจึงทำให้เกิดปัญหาคอ ถอนวัชพืชได้ไม่หมด และการใช้การไถเตรียมดิน ถ้าจะใช้วิธีการนี้ให้ได้ผลดีที่สุด ต้องไถเตรียมอินทิ้งไว้อย่างน้อย 2 ครั้งก่อนการทำการหว่านข้าว แต่เนื่องจากสภาพอากาศ และปริมาณน้ำฝนที่เราไม่สามารถกำหนดได้ เกษตรกรกลัวว่าจะไม่ทันเวลาของฤดูกาลจึงทำให้ การไถเตรียมดินสามารถทำได้แค่ ครั้ง 2 ครั้ง จึงไม่พอต่อการกำจัดวัชพืชที่มีอยู่ในแปลงนาได้ ในการกำจัดวัชพืชโดยวิธีชีววิธี เกษตรเห็นว่าการใช้วิธีนี้ไม่สามารถที่จะกระทำได้ในส่วนของพื้นที่การเกษตรนี้ได้ เพราะว่าจากสภาพอากาศและปริมาณน้ำจากแหล่งน้ำ จากปริมาณน้ำฝน ไม่อำนวยต่อการนำ ปลา หรือ สิ่งมีชีวิตมาช่วยในการกำจัดวัชพืชในนาข้าวได้ และไม่เคยนำวิธีนี้มาแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชเลย ส่วนการทำให้น้ำท่วมพืชเพื่อการกำจัดวัชพืชในนาข้าว ปัญหาก็คือน้ำมีไม่เพียงพอหรือบางครั้งฝนตกมากทำให้เกิดความเสียหายทั้งวัชพืชและนาข้าวถูกน้ำท่วมตายหอยเชอรี่ติดมากับน้ำที่ปล่อยท่วมวัชพืช เพราะว่าไข่หอยเชอรี่ปนอยู่กับแหล่งน้ำต่างๆ และการกำจัดวัชพืชโดยวิธีการใช้สารเคมี การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชในนาข้าว ของเกษตรกร เป็นไปในรูปแบบที่ ไม่เข้าใจวิธีการใช้สารเคมี ไม่ทราบถึงผลของการใช้สารเคมี ไม่รู้จักประเภทของสารเคมี จึงทำให้การใช้การเคมีในการกำจัดวัชพืชเป็นไปในทางที่ผิดๆ ไม่ได้ผลตามที่ต้องการจะใช้ บางครั้งเกษตรกรเก็บยาเคมีไว้ใช้ข้ามฤดูทำให้ฉลากชำรุดไม่สามารถอ่านรายละเอียดได้ว่าสารเคมีนั้นใช้ในลักษณะใด

นอกเหนือจากวิธีทั้งหมดที่ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้กล่าวมาข้างต้น ก็ยังมีในส่วนของการที่เกษตรกรที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างแท้จริง และใช้วิธีการในการกำจัดวัชพืชด้วยวิธีการตามสภาพความเข้าใจของเกษตรกรเอง นอกจากนั้นยังจะขาดการหนุนเสริมจากหน่วยงานและภาคส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ ทั้งการให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจในการแก้ปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างแท้จริง ทั้งนี้ความพร้อม

และความร่วมมือของเกษตร เกษตรกรพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ และพร้อมรับคำแนะนำที่ถูกต้อง หากมีผู้ที่มีหน่วยงานไหน หรือ ส่วนงานที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาช่วยเหลือ หรือแม้แต่ เข้ามาให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างจริงจังและเป็นระบบที่ดี

2. ผลการวิเคราะห์หาแนวทางกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอกอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมีจำนวนทั้งสิ้น 10 คน ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทราบถึงหาแนวทางกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอกอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ควรใช้เมล็ดข้าวจากแหล่งที่เชื่อถือได้ คือ จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวของทางราชการ เพื่อป้องกันสิ่งแปลกปลอมปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ ในส่วนของรถรับจ้างเกี่ยวข้าวควรทำความเข้าใจกับเจ้าของรถให้ดีก่อนที่จะตกลงจ้าง เรื่องการทำความสะอาดของรถเกี่ยวข้าวก่อนจะลงมือเกี่ยวข้าว การคัดแยกสิ่งแปลกปลอมที่ปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าวก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดการเกิดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกร การนำปอเทืองมาปลูกหลักจากเก็บเกี่ยวข้าวนั้นก็สามารถลดการเกิดของวัชพืช อีกทั้งยังเป็นการตัดวงจรวัชพืชในนาข้าวได้เป็นอย่างดี การนำพืชหมุนเวียนมาปลูก เช่น หอม กระเทียม ถั่ว ข้าวโพด ในบริเวณที่ดอน ก็เป็นการช่วยลดและกำจัดวัชพืชได้ ซึ่งวัชพืชชอบขึ้นมากตามที่ดอน การปลูกพืชหมุนเวียนช่วยป้องกันการเกิดวัชพืชได้ดี และ การทำความสะอาดเครื่องไม้เครื่องทางการเกษตรก็เป็นสิ่งสำคัญ ในการลดการเกิดวัชพืชในนาข้าวได้ดี และเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของวัชพืชได้ดีอีกด้วย

นอกเหนือจากข้อมูลข้างต้นว่าด้วย สภาพปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกร และแนวทางกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกร ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้ศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือจากการที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ลงพื้นที่ศึกษาค้นคว้า พบว่า หน่วยงานภาครัฐจัดกิจกรรม/ โครงการ/ สนับสนุนและส่งเสริมงานด้านต่างๆ ในแต่ละกิจกรรม ดำเนินไปในลักษณะแยกส่วน หากแต่ความเป็นจริงยังมีปัญหาเชิงระบบอื่นๆ เกี่ยวกับการให้ความรู้ที่ถูกต้องและจริงจังควรให้มีการอบรมและลงพื้นที่กับเกษตรกรอย่างจริงจังอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการปฏิบัติไปพร้อมๆกันและหาวิธีการแก้ไขไปพร้อมๆ กันเนื่องจากชุมชนเป็นผู้ใกล้ชิดเกษตรกรมากที่สุด สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาค้นคว้านำเสนอสรุปผลเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1.สรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกร บ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้จังหวัดพะเยา

1.1 ปัญหาด้านวิธีป้องกัน

ปัญหาในการคัดแยกสิ่งแปลกปลอมปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าว จำเป็นต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวปริมาณมาก ไม่มีเครื่องมือคัดแยกที่ทันสมัย จึงไม่สามารถคัดแยกสิ่งแปลกปลอมที่ปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าวได้หมด การปลูกพืชหมุนเวียนในการป้องกันวัชพืชในนาข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยปลูกพืชหมุนเวียนเพราะดินไม่เหมาะสมปลุกข้าวได้ผลตอบแทนดีกว่า ไม่ถนัดในการปลูกพืชหมุนเวียน เกษตรกรบางส่วนคิดว่าการปลุกพืชหมุนเวียนไม่ได้ป้องกันวัชพืชในนาข้าว เกษตรกรไม่การทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ ทางการเกษตร เช่นรถไถนา รถเกี่ยวข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ ทางการเกษตรแต่ไม่ทราบว่าเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดวัชพืชในนาข้าว เพราะว่าไม่มีความรู้ว่าการทำความสะอาดอุปกรณ์ทางการเกษตรเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดวัชพืช

1.2 ปัญหาด้านวิธีกล

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้วิธีถอนด้วยมือในการกำจัดวัชพืชในนาข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาจำนวนจำนวนมาก ที่จะทำการถอนด้วยมือได้ทัน วัชพืชสามารถทำความเสียหายแย่งธาตุอาหาร น้ำ ปุ๋ย แสงแดด ไม่มีแรงงานในการถอนด้วยมือ การถอนด้วยมือทำให้ข้าวเสียหายเพราะว่า ต้องลงไปถอนวัชพืชในแปลงนาทำให้ต้องย่ำนาข้าวเสียหาย และวัชพืชมีใบแหลมคนบางครั้งบาดมือเกษตรกรทำให้มือเจ็บได้ การไถเตรียมดินในการกำจัดวัชพืชในนาข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาจำนวนมากเพราะว่าเกษตรกรเกรงว่าจะไม่ทันฤดูกาลทำนา ไม่ทันฝน ต้องรีบเร่งไถเตรียมดินทำให้หมักเหือกวัชพืชตายไม่หมด วัชพืชถูกหมักไม่ทันเน่าตาย ดินแข็งเพราะว่าความชื้นในดินน้อยทำให้การไถเตรียมดินลำบากปรับพื้นที่ทำนาไม่สม่ำเสมอ และมีวัชพืชมากเพราะว่าวัชพืชบางจำพวกมีรากหนาแน่นขึ้นถี่ๆ ในนาข้าวทำให้รถไถเตรียมดินทำงานลำบากไถเตรียมดินได้ไม่ดี การใช้วิธีการให้น้ำท่วมวัชพืชเพื่อกำจัดวัชพืชในนาข้าว ทำให้เวลาน้ำท่วมวัชพืช เพื่อกำจัดวัชพืชในนาข้าวไม่ได้ผล ภัยธรรมชาติเพราะว่า บางฤดูฝนตกมากทำให้เกิดความเสียหายทั้งวัชพืช ทั้งต้นข้าว ถูกน้ำท่วมตาย การใช้วิธีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรในการกำจัดวัชพืชในนาข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ในปัจจุบันทำนาหว่านน้ำตม เพราะว่าทำนาเชิงการค้าเพื่อจำหน่ายและทำนาพื้นที่จำนวนมากทำให้มีพื้นที่สำหรับเครื่องจักรกลทางการเกษตรลงไปได้ในนาหว่านน้ำตม และขาดแรงงาน

1.3 ปัญหาด้านวิธีชีววิธี

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิ่งมีชีวิตในการกำจัดวัชพืชในนาข้าว ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดคิดว่ากำจัดวัชพืชไม่ทันเหตุการณ์เพราะว่า ปัจจุบันเกษตรกร ทำนาเชิงการค้า ทำนาพื้นที่จำนวนมาก วัชพืชก็มีมากการใช้สิ่งมีชีวิตจึงไม่เหมาะสมกับการทำนาเชิงการค้า อีกทั้งต้องใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ทำให้มีผลข้างเคียงกับสิ่งมีชีวิตในนาข้าวได้ เช่น การหยดยากำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวก็ทำให้ปลาตายไปด้วย

1.4 ปัญหาด้านวิธีใช้สารเคมี

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชในนาข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชไม่ถูกต้องตามอัตราการใช้ ผิดประเภทของวัชพืชและแพ้สารเคมีกำจัดวัชพืชเพราะว่า เกษตรกรไม่อ่านฉลากยาเคมี ข้อแนะนำการใช้สารเคมี ข้อควรระวังการใช้ บางครั้งเกษตรกรเก็บยาเคมีใช้ข้ามฤดูทำให้ฉลากชำรุดไม่สามารถอ่านรายละเอียดจึงทำให้เกิดปัญหาตามมา

นอกเหนือจากปัญหาข้างต้นที่ได้กล่าวมา ยังมีในส่วนของการขาดการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการแก้ปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างแท้จริงให้แก่เกษตรกร การขาดการสนับสนุนการหนุนเสริมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และยังไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างจริงจังและอย่างเต็มที่ จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและถูกวิธีการ และเกษตรกรมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ หากมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะเข้ามาช่วยเหลือ หรือแม้แต่ เข้ามาให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชอย่างจริงจังและเป็นระบบที่ดี

2. สรุปผลการวิเคราะห์หาแนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

1. แนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวโดยวิธีป้องกันมี

1.1 ใช้เมล็ดข้าวจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น ซื้อจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวของทางราชการ และเกษตรกรทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

1.2 ทำความเข้าใจกับเจ้าของรถรับจ้างเกี่ยวข้าว รถไถเตรียมดินให้ทำความสะอาดรถก่อนลงแปลงนาของผู้ว่าจ้างเพื่อป้องกันวัชพืชที่ติดมากับรถรับจ้างเกี่ยวข้องและรถรับจ้างไถเตรียมดิน

1.3 คัดแยกสิ่งแปลกปลอมปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยใช้สีฝัด และการแช่เมล็ดพันธุ์ข้าวให้สิ่งแปลกปลอมปนลอยน้ำและคัดแยกออกก่อนหว่านข้าว

2. แนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวโดยวิธีกลมีดังนี้

2.1 ไถเตรียมดิน 2 ครั้ง เพื่อปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ หมักเทือกทิ้งไว้อย่างน้อย 7 วัน เพื่อให้วัชพืชเน่าตายทั้งหมดที่อยู่ในดิน เป็นการตัดวงจรวัชพืชตั้งแต่เริ่มงอก หรือก่อนหว่านข้าว

2.2 ปลูกปอเทืองและไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสดเป็นการตัดวงจรวัชพืชในนาข้าวไม่ให้มีมากเพื่อลดแรงงานการถอนวัชพืช

3. แนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวโดยวิธีชีววิธีดังนี้

3.1 กรณีการใช้ปลากำจัดวัชพืชในนาข้าว จะไม่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแต่ให้ใช้สมุนไพรในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช เช่น สมุนไพรการชา หรือลูกมะกรูดผ่าซีกหว่านในแปลงนาที่มีหอยเชอรี่ระบาด เป็นกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว ทำให้ปลาที่เราเลี้ยงกำจัดวัชพืชไม่เป็นอันตราย

3.2 ใช้ปูนแดงหรือน้ำส้มสายชู ผสมน้ำ เพื่อกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวซึ่งไม่ทำให้ปลาตาย

4. แนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวโดยวิธีใช้สารเคมีมีดังนี้

4.1 อ่านฉลากสารเคมีข้างขวดให้เข้าใจก่อนใช้สารเคมี เพื่อให้ใช้สารเคมีถูกต้องตามอัตราการใช้และแระเภทของวัชพืช ในการผสมน้ำฉีดพนให้ใช้น้ำสะอาด เพื่อให้สารเคมีออกฤทธิ์เต็มประสิทธิภาพ

4.2 ทำแนวร่องเตรียมแปลงนาให้เหมาะสม เพื่อสะดวกในการเป็นแนวฉีดพ่นสารเคมีทำให้ฉีดพ่นได้ทั่วพื้นที่ทำนา และควรฉีดพ่นสารเคมีช่วงเวลา 6.00 – 10.00 น. กับช่วงเย็นตั้งแต่เวลา 16.00 น. เป็นต้นไปในขณะที่ดินควรมีความชื้นพอสมควรทำให้สารเคมีออกฤทธิ์เต็มประสิทธิภาพ

4.3 เพิ่มค่าแรงให้กับคนรับจ้างฉีดพ่นสารเคมี เพื่อจูงใจให้ฉีดพ่นสารเคมีอย่างละเอียดถี่ถ้วน

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลการวิจัยกับแนวคิด

งานศึกษาค้นคว้า “แนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” ผู้ศึกษาค้นคว้าสามารถอภิปรายผลกับแนวคิดในบทที่ 2 ซึ่งได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับวัชพืชและแนวคิดที่เกี่ยวกับการกำจัดวัชพืชในนาข้าว

ประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับวัชพืช

1. ผู้ศึกษาค้นคว้าขออภิปรายได้ว่า วัชพืชเป็นศัตรูของข้าวชนิดหนึ่งที่แก่งแย่งธาตุอาหาร น้ำ และแสงแดดจากต้นข้าว และยังเป็นพืชอาศัยศัตรูพืชชนิดอื่นๆด้วย จากการศึกษาค้นคว้า การแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชไม่ว่าจะด้วยวิธีการกำจัดวัชพืชโดยป้องกัน การกำจัดวัชพืชโดยวิธีกล การกำจัด การเกิดของวัชพืชล้วนแต่มีสาเหตุมาจากสาเหตุการเกิดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน ไม่ว่าจะเป็นวัชพืชที่ปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าว การไม่ถนัดการปลูกพืชหมุนเวียน ล้วนแล้วเป็นการทำให้เกิดวัชพืชในนาข้าว ไม่มีเครื่องมือคัดแยกที่ทันสมัย เกษตรกรบางส่วนรีบเร่งหว่านข้าวด้วยเกรงว่าจะไม่มีน้ำในการทำนา จึงไม่พิถีพิถันในการคัดแยก สิ่งแปลกปลอมมากับเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำให้เกิดวัชพืชในนาข้าว ซึ่งสอดคล้องกับ พรชัย เหลืองอาภาพงศ์ (2540 : 145) กล่าวว่าโอกาสการปะปนของเมล็ดวัชพืชกับเมล็ดคุณภาพของเมล็ดพันธุ์พืชที่ดีถูกต้องตามมาตรฐานจะต้องปราศจากสิ่งปะปนซึ่งอาจเป็นเมล็ดวัชพืชก็ได้ เมล็ดวัชพืชที่ปะปนไปในเมล็ดพันธุ์นี้ถือได้ว่าทำให้คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ลดลง เกษตรบางส่วนไม่ถนัดในการปลูกพืชหมุนเวียน เกษตรกรบางส่วนปลูกพืชหมุนเวียนในการกำจัดวัชพืชเพราะเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินได้นำปอเทืองมาให้ปลูกพอสูงประมาณ 50 เซนติเมตร ไถกลบเป็นปุ๋ยทำให้ดินร่วนซุยไม่แน่นทึบ ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ แก้วจันทึก

(2545 : 17) กล่าวว่าวัชพืชเป็นศัตรูพืชที่สำคัญในนาข้าว ไม่เพียงแต่ทำให้ผลผลิตข้าวลดลงยังทำให้ข้าวมีคุณภาพต่ำอีกด้วย โดยการวิเคราะห์แล้ว วัชพืชสามารถทำความเสียหายให้แก่ผลผลิตข้าวได้ โดยที่วัชพืชจะแข่งขันและแย่งปัจจัยเพื่อการเจริญเติบโตกับต้นข้าว เช่น แย่งธาตุอาหาร น้ำ แสงแดด

2. การกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีคุมฆ่าวัชพืชในนาข้าว ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเกษตรกรทำนาจำนวนมาก จึงกำจัดวัชพืชได้ทันการณ์คือ ไม่ทันที่พืชจะทำความเสียหายกับนาข้าว และสะดวกรวดเร็วการกำจัดวัชพืชผลการสอดคล้องกับ ผลการวิเคราะห์ของ สันติ สุวรรณขันติ (2536:4) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้สาร Pretilachlor ร่วมกับสาร Cinosulfuron ควบคุมวัชพืชในนาหว่านน้ำตมผลการวิเคราะห์พบว่า การใช้สารเคมีจำเป็นวิธีที่เหมาะสมเนื่องจากมีข้อดีหลายประการ เช่น มีประสิทธิภาพสูง ควบคุมวัชพืชได้นาน สามารถทำงานได้รวดเร็วทันการณ์ และประหยัดแรงงาน

3. วัชพืชส่วนใหญ่เกิดบริเวณที่ดอน ร่องแถบหว่าน ร่องใช้เดินทั้งนี้เป็นเพราะว่าที่ดอน ร่องแถบหว่าน ร่องใช้เดิน จะสูงกว่าผืนนาตามปกติ เวลาปล่อยน้ำท่วมคุมฆ่าวัชพืชในนาข้าวไม่ได้ผล และบริเวณการไถเตรียมดินไม่สม่ำเสมอจะไม่สามารถปล่อยน้ำควบคุมวัชพืชได้ ที่ดินสูงๆ ต่ำๆ ทำให้บริเวณที่นาวัชพืชจะมาก ถึงไม่เป็นที่ดอนวัชพืชก็ขึ้นได้

4. เกษตรกรส่วนใหญ่ทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ ทางการเกษตรกร แต่ไม่ทราบว่าเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดวัชพืชในนาข้าว เพราะว่าไม่มีความรู้ว่าการทำความสะอาดอุปกรณ์ทางการเกษตรเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดวัชพืชรู้แต่ว่าเป็นการยืดอายุการใช้งานของอุปกรณ์ต่างๆ ทางการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ จริยา มณีโชติ (2548 :11) กล่าวว่าหลังจากใช้อุปกรณ์ ทางการเกษตรให้ทำความสะอาดทันที เช่น ทำความสะอาดรถเกี่ยวข้าว และรถเตรียมดินก่อนทุกครั้งเพื่อป้องกันไม่ให้วัชพืชแพร่ระบาดไปสู่แปลงอื่นอุปกรณ์ต่างๆ ทางการเกษตรให้ทำความสะอาดทันที เช่น ทำความสะอาดรถเกี่ยวข้าว และรถเตรียมดินก่อนทุกครั้งเพื่อป้องกันไม่ให้วัชพืชแพร่ระบาดไปสู่แปลงอื่น

5. ส่วนใหญ่ทำนาพื้นที่จำนวนมาก ปัจจุบันทำนาเชิงการค้าไม่ได้ทำไว้บริโภคเมื่อเหลือไว้ค่อยขายเหมือนสมัยก่อน ทำให้มีวัชพืชขึ้นจำนวนมากตามพื้นที่นาที่ทำมาก การถอนด้วยมือจึงไม่ทันเหตุการณ์กล่าวคือ วัชพืชสามารถทำความเสียหายแย่งธาตุอาหาร น้ำ ปุ๋ย แสงแดด ทำให้ผลผลิตข้าวคุณภาพข้าวลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเกษตรกรไม่สามารถถอนด้วยมือทัน ไม่มีแรงงานในการถอนด้วยมือ การถอนด้วยมือทำให้ข้าวเสียหายต้องลงไปถอนวัชพืชในแปลงนาทำให้ต้องย่ำนาข้าวทำให้เสียหาย และวัชพืชมีใบแหลมคมบางครั้งก็ทำให้ได้รับบาดเจ็บจากการถอนวัชพืช

6. เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาพื้นที่จำนวนมาก เกษตรกรเกรงว่าจะไม่ทันฤดูกาลทำนาไม่ทันฝน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ต้องรีบเร่งไถเตรียมดินทำให้หมักเหือกวัชพืชตายไม่หมด ซึ่ง จริยา มณีโชติ (2533 : 114) กล่าวว่า การเตรียมแปลงปลูก การไถ เป็นวิธีการพลิกดินส่วนล่างกับขึ้นมาอยู่ส่วนบน ในขณะเดียวกันก็กับส่วนที่อยู่บนผิวดินให้ลงไปอยู่ใต้ดิน ยิ่งไถมากครั้งขึ้นทำให้จำนวนวัชพืชลดลง การคราดเป็นวิธีการกำจัดวัชพืชที่ใช้สำต้น และเหง้าในการขยายพันธุ์ การทำเหือกเป็นวิธีการทำให้ดินที่ผ่านการไถอยู่ในสภาพที่เละ และง่ายต่อการปักดำ หรือ หว่านน้ำตม ทำให้ต้นข้าวแตกกอเจริญเติบโตเร็ว ซึ่งจะส่งผลทางอ้อมในการควบคุมวัชพืช การปรับระดับให้พื้นที่ ที่ปลูกข้าวราบเรียบและสม่ำเสมอ จะทำให้วัชพืชขึ้นได้น้อยชนิด และสะดวกในการกำจัดวัชพืชในภายหลัง

7. พื้นที่ทำนาข้าวไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเกิดจากสภาพของภูมิประเทศ พื้นที่ทำนาและเกิดจากการไถเตรียมกินไม่ดี ทำให้เวลาปล่อยน้ำท่วมวัชพืชเพื่อกำจัดวัชพืชในนาข้าวไม่ค่อยจะได้ผลเท่าที่ควรเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ จรรยา มณีโชติ (2548 : 8) กล่าวว่าพื้นที่นาต้องสม่ำเสมอจะสามารถควบคุมระดำนั้นให้ท่วมยอดวัชพืชให้ตายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. เกษตรกรทั้งหมดคิดว่าการกำจัดวัชพืชโดยวิธีชีววิธี ไม่ทันการณ์ ทั้งนี้ ทำนาพื้นที่จำนวนมาก วัชพืชก็มีมากตามไปด้วย การใช้สิ่งมีชีวิตจึงไม่เหมาะสมกับการทำนาเชิงการค้า อีกทั้งต้องใช้สารเคมีในการป้องกัน กำจัดแมลงศัตรูพืช ทำให้มีผลข้างเคียงกับสิ่งมีชีวิตในนาข้าวได้ เช่น การหยดยากำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวก็ทำให้ปลาตายไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ พรชัย เหลืองอาภาพงศ์ (2540 : 253) ที่กล่าวว่าสารกำจัดวัชพืชที่ถูกใช้ลงไปในพื้นที่การเกษตร อาจทำให้เกิดอันตรายต่อสภาพแวดล้อม โดยอาจมีพิษตกค้างในดิน และน้ำ สารกำจัดวัชพืชบางชนิดมีคุณสมบัติคงทนอยู่ในดินยาวนาน โดยมีการสลายตัวน้อย และยาก ส่วนการใช้สารเคมีที่อาจถูกชะล้างโดยน้ำฝนก็อาจมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ แม่น้ำ คลอง บึง

9. เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชไม่ถูกต้องตามอัตราการใช้ ผิดประเภทของวัชพืชทั้งนี้เป็นเพราะว่า เกษตรกรไม่อ่านฉลากยาเคมี ข้อแนะนำการใช้สารเคมี ข้อควรระวังการใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ พรชัย เหลืองอาภาพงศ์ (2540 : 257) ที่กล่าวว่า สารเคมีที่ถูกต้อง และปลอดภัยต่อพืชปลูกในแปลงก็คือ ต้องพ่นตามคำแนะนำซึ่งแล้วแต่ละชนิดของสารเคมี เช่น ถ้าเป็นสารกำจัดวัชพืชประเภทไม่เลือกทำลาย จะต้องพ่นไม่ให้ถูก หรือสัมผัสดับพืชอย่างเด็ดขาด ส่วนการกำจัดวัชพืชประเภทเลือกทำลาย จะต้องใช้ตามอัตราที่แนะนำ พ่นในช่วงเวลาที่ถูกต้อง วิธีการพ่นที่ถูกต้องการพ่นสารกำจัดที่อาจมีอันตรายพืชปลูก จะต้องพ่นให้ถูกต้องตามคำแนะนำให้ถูกต้อง

ประเด็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการกำจัดวัชพืชในนาข้าว ผู้ศึกษาอธิบายได้ว่า

1. ควรใช้เมล็ดจากเหล็กที่เชื่อถือได้ เช่น ซื้อจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวของทางราชการ ซึ่ง จริยา มณีโชติ (2548:11) ได้กล่าวว่าเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่บริสุทธิ์ หากมีการระบาดของวัชพืช ฤดูต่อไปให้เลี่ยนเมล็ดพันธุ์ทันที โดยใช้เมล็ดพันธุ์ที่สะอาดจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่นเมล็ดพันธุ์หลักของกรมวิชาการเกษตร หรือ เมล็ดพันธุ์ขยายของกรมส่งเสริมการเกษตร แนวทางนี้สอดคล้องกับปัญหาการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ที่พบว่า เมล็ดเป็นขี้ลีบทำให้การคัดแยกทำให้ยากระหว่างเมล็ดข้าวปกติ กับเมล็ดข้าวเป็นขี้ลีบ และไม่ทราบว่าวัชพืชปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าว วัชพืชจะมีลักษณะคล้ายเมล็ดพันธุ์ข้าวมาก

2. ควรทำความเข้าใจกับเจ้าของรถรับจ้างเกี่ยวข้าว เรื่องการเตรียมรถไถเตรียมดิน ให้ทำความสะอาดก่อนลงแปลงนาของผู้ว่าจ้าง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเพื่อป้องกันวัชพืชที่ติดมากับรถรับจ้างเกี่ยวข้าว และรถรับจ้างไถเตรียมดิน ซึ่ง จริยา มณีโชติ (2548 : 7) ได้กล่าวว่าควรจะทำความสะอาดรถเกี่ยวข้าว ก่อนทุกครั้ง เพื่อป้องกันเมล็ดวัชพืชที่อาจติดมาจากแปลงอื่นและป้องกันไม่ให้แพร่กระจายไปสู่แปลงอื่นแนวทางที่สอดคล้องกับปัญหาการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ที่พบว่า เกษตรกรทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ ทางการเกษตร ยกเว้นรถเกี่ยวข้าว เพราะว่าไม่มีรถเกี่ยวข้าวเป็นของตนเอง

3. การคัดแยกสิ่งแปลกปลอมปนมากกับเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยใช้สีฝัด การใช้พัดลมเป่า ใบพัดพัดออก และการแช่เมล็ดพันธุ์ข้าวให้สิ่งแปลกปลอมลอยน้ำและคัดแยกออกก่อนหว่านข้าว ซึ่ง สมพงษ์ แก้วจันทึก (2545 : 56-57) กล่าวว่าการเลือกเมล็ดพันธุ์และใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดีปราศจากการเจือปนวัชพืช ซึ่งเกษตรกรสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การฝัดหรือโบกพัด เพื่อให้สิ่งเจือปนที่แปลกปลอมมาที่มีน้ำหนักเบากว่าเมล็ดพันธุ์ข้าวแยกตัวออกจากกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าว การคัดแยกสิ่งเจือปนด้วยมือ การแยกเมล็ดโดยการลอยน้ำด้วยการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวมาแช่น้ำ คนให้ทั่วแล้วทิ้งไว้สักพักเมล็ดที่เสียจะลอยอยู่ข้างบน ให้ตักออกแล้วนำเมล็ดที่จมมาตากให้แห้งก่อนนำไปปลูก

4. ไถเตรียมดิน 2 ครั้ง เพื่อปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ หมักเทือกทิ้งไว้อย่างน้อย 7 วัน เพื่อให้วัชพืชเน่าตายทั้งหมดที่อยู่ในดิน เป็นการตัดวงจรการเจริญเติบโตของวัชพืชตั้งแต่เริ่มงอก หรือก่อนหว่านข้าว ซึ่ง สมพงษ์ แก้วจันทึก (2545 : 57) ได้กล่าวว่าการไถเป็นการพลิกหน้าดินส่วนล่างขึ้นมาอยู่ข้างบน การไถครั้งแรกเป็นการไถกลบทำลายวัชพืชที่อยู่ด้านบน ส่วนวัชพืชที่อยู่ด้านล่างก็จะถูกพลิกขึ้นมาข้างบน ดังนั้นจึงควรไถประมาณ 2-3 ครั้ง โดยทิ้งช่วง

การไถแต่ละครั้งประมาณ 4–10 วัน เพื่อจะได้ทำลายวัชพืชที่อยู่บนดินและเหง้าที่อยู่ใต้ดิน แนวทางสอดคล้องกับปัญหาการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรเกรงว่าจะไม่ทันฤดูกาลทำนา กลัวไม่ทันใน ต้องรีบเร่งไถเตรียมดินทำให้หมักเหือกวัชพืชตายไม่หมด

5. ปลูกปอเทืองและไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด เป็นการตัดวงจรวัชพืชในนาข้าวไม่ให้มีมากเพื่อลดแรงงานการถอนวัชพืช ซึ่ง นพพร คล้ายพงษ์พันธุ์ และคนอื่นๆ (2547 : 38) ได้กล่าวว่าการเว้นช่วงทำนา โดยการปลูกพืชไร่สลับกับการ ทำนา เพื่อเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของวัชพืชน้ำบางชนิด เช่น ถั่ว หอม กระเทียม ข้าวโพด จะทำให้ปริมาณวัชพืชที่เคยขึ้นในบริเวณที่ยากจะควบคุมลดลงไปได้มากเมื่อกลับมาทำนาอีกครั้ง

6. เกษตรกรควบอ่านฉลากสารเคมีข้างขวดให้เข้าใจก่อนใช้สารเคมี เพื่อให้การใช้สารเคมีถูกต้องตามอัตราการใช้และประเภทของวัชพืช ซึ่ง สมพงษ์ แก้วจันทึก (2545 : 58) ได้กล่าวว่า การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มจะใช้วิธีนี้กันเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ต้องใช้ด้วยความระวัดระวังเพราะเป็นสารพิษ ด้วยการเลือกใช้สารเคมีที่เหมาะสมกับวัชพืช ให้ตามอัตราและเวลา ที่เหมาะสมตามที่ระบุไว้ในสลาก ในการผสมน้ำฉีดพ่นให้ใช้น้ำสะอาด เพื่อให้สารเคมีออกฤทธิ์เต็มที่เต็มประสิทธิภาพแนวทางนี้สอดคล้องกับปัญหาการค้นคว้าในครั้งนี้ที่พบว่าเกษตรกร ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชไม่ถูกต้องตามอัตราการใช้งาน และผิดประเภทของวัชพืช

อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาค้นคว้า “แนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน หมู่ 2 ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” เมื่อนำมาอภิปรายกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 พบประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้ **เย้ง ลี,สันติไม่ตรี ก้อนคำดี และพลัง สุริหาร**(2556) ได้ศึกษาผลของการใช้สารกำจัดวัชพืชต่อการควบคุมวัชพืชและผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในสภาพนาหว่านข้าวแห้ง เห็นว่าเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับงานศึกษาค้นคว้าของผู้งานศึกษาค้นคว้าได้แก่ วัชพืชเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตข้าวในนาหว่านข้าวลดลงในการผลผลการศึกษาค้นคว้า นี้สอดคล้องเพราะกรรมวิธีการกำจัดวัชพืชและการควบคุมวัชพืชจะทำให้ได้ปริมาณข้าวในนาเพิ่มขึ้น และการกำจัดที่ได้ผลดี **อำพล ทัพทวี** (2551) ได้ศึกษาแนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านดอนขวาง หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะตาล อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานศึกษาค้นคว้าของผู้ศึกษาค้นคว้า คือปัญหาในการกำจัดวัชพืชและแนวทางการการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านดอนขวาง หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะตาล อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชรโดยมีวิธีการดำเนินงานและการให้ความรู้ที่สอดคล้องกันสามารถนำมาดำเนินการได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป แนวทางการแก้ไขปัญหาการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรฐานความคิดเบื้องต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยที่กล่าวมาในระดับหนึ่ง โดยมีนัยว่าการดำเนินงาน และวิธีการในการกำจัดวัชพืชควรได้รับการบูรณาการอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการทั้งการให้ข้อมูล และการลงมือปฏิบัติให้เห็นผลจริงไปพร้อมๆ กันและใช้ชุมชนเป็นฐานเนื่องจากชุมชนเป็นผู้ใกล้ชิดเกษตรกรมากที่สุดสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำเสนองานศึกษาค้นคว้านี้ไปยังผู้บริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยานำเข้าสู่แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปิน โดยทั้งนี้ก่อนนำเข้าสู่กระบวนการของแผนพัฒนา งานศึกษาค้นคว้านี้ควรนำเสนอในการประชาคมเพื่อประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้งานศึกษาค้นคว้านี้ เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนเกษตรกรบ้านปิน เห็นผลการนำงานศึกษาค้นคว้านี้ไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลการดำเนินงานการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านปิน ภายหลังจากการนำข้อเสนอแนะงานศึกษาค้นคว้านี้ไปปรับใช้ในทางปฏิบัติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์และมหาวิทยาลัย งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และคณะอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชานโยบายสาธารณะทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้ศึกษาค้นคว้าตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของคณะอาจารย์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จริยา มณีโชติ. (2548). **ข้าววัชพืชปัญหาและการจัดการ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ฮั้วน้ำ พริ้นติ้ง.

นพพร คล้ายพงษ์พันธ์. (2547). **พืชเศรษฐกิจ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรชัย เหลืองอาภาพงศ์. (2540). **วัชพืชศาสตร์.** กรุงเทพฯ: รั้วเขียว.

สมพงษ์ แก้วจันทึก. (2545). **วัชพืชในนาข้าว.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

สันติ สุวรรณขันติ. (2536). **การใช้ pretilachlor ร่วมกับ cinosulfuron ควบคุมวัชพืชในนาหว่านน้ำตม.** วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อำพล ทัพทวี. (2545). **ศึกษาแนวทางการกำจัดวัชพืชในนาข้าวของเกษตรกรบ้านดอนขวาง หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะตาล อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร.**วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

Best Practice Approach of School for Older People at Maeka Subdistrict, Muang Phayao District, Phayao Province

เสาวลักษณ์ มณีทิพย์[1*] และ วีระ เลิศสมพร[2]

Saowaluk Maneethip[1*] and Veera Lertsomporn[2]

บทคัดย่อ

การค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพและแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ และสร้างรูปแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ พระภิกษุ ครูผู้สอน นักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุและผู้แทนชุมชนในพื้นที่ตำบลแม่กา จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ศึกษาได้ทำการแยกแยะข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยวิธีบรรยาย และอภิปราย จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา 1)ภาวะผู้นำ ผู้นำเป็นหัวใจในการทำงานทั้งหมด ให้ความสำคัญต่อบุคลากร ผู้นำมีวิสัยทัศน์ คิดเชิงบวก ทุ่มเทเวลา และเป็นผู้นำด้านการศึกษา 2)การมีส่วนร่วม บุคลากรมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม/โครงการ หรือหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ 3)การจูงใจ บุคลากรมีการทำงานในลักษณะจิตอาสา ทำงานเพื่อองค์กรด้วยความเต็มใจ ไม่ได้รับผลตอบแทนเป็นเงิน แต่ได้รับผลตอบแทนทางด้านจิตใจ คือ ความภูมิใจ ส่วนผู้เรียนมีกิจกรรมพิธีมอบปริญญาชีวิต และมอบเกียรติบัตรประจำปี 4)การทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน วางคนเหมาะสมกับงาน และยึดมั่นในเป้าหมายเดียวกัน 5) ความผูกพันและการยอมรับ ผู้สูงวัยมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนด้วยกัน และมีปฏิสัมพันธ์กับครูจิตอาสา ข้อเสนอแนะ ควรบรรจุโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุเข้าไปในแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลแม่กา เพื่อกระตุ้นให้ภาคประชาชนเห็นคุณค่าของการมีโรงเรียนผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: โรงเรียนผู้สูงอายุ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

Abstract

This self-research aims to study conditions and best practice processes in building the best practice approach of School for Older People in Maeka sub-district, Muang district, in Phayao Province. A Group of 10 important information providers (expository characters) which consists of: monks, teachers, elderly student at

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : oorbenz@hotmail.com

school for seniors, and community representatives of Maeka sub-district. The research tool used is an in-depth semi-structured interview. Researcher has divided data into groups and performed a descriptive analysis with narration and discussion. The study demonstrates that best practice structure for School for Older People in Maeka sub-district consists of 1) leadership, leader is the heart of the whole system. Good leader prioritizes his staff, has vision, holds positive thoughts, dedicates him or herself and time, and is an educational leader; 2) participation, staff participation in brainstorming of project management or school of seniors' curriculum; 3) motivation, staff enjoy working pro bono, do the job wholeheartedly without receiving payment, in contrary, earn social value such as proudness instead. While students participate in a life-degree and a diploma graduation ceremony; 4) teamwork, explicit working responsibilities, right people for the right jobs, and sharing the same aim; 5) relationship and acknowledgement, senior students hold good relationship among each other and interact with pro bono teachers. Suggestion; school for seniors project should be comprised into Maeka sub-district municipal's development plan in order to motivate people to value School for Older People.

Keywords: School for Older People, Best practice

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากระบบสาธารณสุขได้รับการพัฒนามากขึ้น การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญส่งผลให้ภาครัฐกำหนดมาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์ "การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ" เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ด้วยการมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) คือ การส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเสริมสร้างชีวิตที่มีสุขภาวะ จึงกำหนดมาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์ระยะยาว 20 ปี และมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุให้ชัดเจน (วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ, 2553) การมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นและมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้โครงการสร้างประชากรของประเทศเปลี่ยนแปลงไป คืออัตราส่วนผู้สูงอายุที่เป็นภาระเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่อัตราส่วนและจำนวนประชากรวัยแรงงานเริ่มลดลง ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมต่อการออมและการลงทุน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังมากขึ้น เพราะประชากรวัยแรงงานส่วนหนึ่งต้องย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุตรหลานมีเวลาเอาใจใส่ผู้สูงอายุน้อยลง ผู้สูงอายุจึงต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นปกติ และพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยที่สุด ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาสุขภาพจิต ภาวะซึมเศร้า การทอดทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่เพียงลำพัง การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง จนนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตายของผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมานั้น หนึ่งในแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทางการศึกษาโดยได้รับการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุ นับเป็นการจัดการศึกษาเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเรียนรู้และร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญา รวมถึงการพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ดังเช่นที่โรงเรียนผู้สูงอายุ วัดหัวงุ้ม จังหวัดเชียงราย พระครูสุจิณกัลป์ยาณธรรมได้กล่าวไว้ว่า

โรงเรียนผู้สูงอายุ คือแหล่งเรียนรู้บทเรียนชีวิตในวัยชรา ที่สำคัญโรงเรียนผู้สูงอายุนับเป็นวิธีการส่งเสริมและพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุทั้งด้านการสร้างเสริมสุขภาพ กายใจ เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะ และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสา ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน (ยุพิน ทรัพย์แก้ว, 2559)

วัดแม่กาโทกหวาก ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยท่านพระครูอาชวพิมล ซึ่งได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุในตำบลแม่กาที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และต้องการให้วัดเป็นศูนย์รวมในการนำผู้สูงอายุจากหมู่บ้านต่าง ๆ มาศึกษาธรรมะในทุก ๆ วันพระ จึงมีแนวคิดในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา มีลักษณะเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีพันธกิจหลักในการส่งเสริม ดูแล เสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุภายในตำบลแม่กา มีการเรียนการสอน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างไรให้มีความสุข เรียนรู้การสร้างอาชีพจากงานฝีมือ เรียนรู้ภาษาอาเซียน ร่วมกันถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น บุคลากรที่จัดการเรียนการสอนมาจากปราชญ์ชุมชน และครูบาอาจารย์ที่มีจิตอาสาในพื้นที่เข้ามาเป็นผู้ช่วยในการดำเนินการวางแผน สอนผู้สูงอายุตลอดจนลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับวัดแม่กาห้วยเดียน และวัดแม่กาโทกหวาก ดังนั้น การนำโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กามาเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กามีการบริหารจัดการโดยแบ่งออกเป็น 2 ศูนย์การศึกษา ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุวัดแม่กาโทกหวาก และศูนย์การศึกษาผู้สูงอายุวัดแม่กาห้วยเดียน ซึ่งในการดำเนินการบริหารจัดการงานต่าง ๆ เกิดจากพระครูประจำวัดนั้น ๆ เป็นหลัก และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลเบื้องต้นที่ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา เช่น ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนันทนาการ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ประสบความสำเร็จ หรือบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน และองค์กรของรัฐ ในการเข้ามาช่วยเหลือปัจจัยต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ กำลังคน เป็นต้น ซึ่งส่งผลในทางดีต่อผู้สูงอายุที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนให้ได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมทั้งหลายไปด้วย นับว่าโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กาสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันที่ต้องการจัดตั้งศูนย์การศึกษาที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อดูแลและเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุภายในชุมชน มีการเรียนการสอน และทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างไรให้มีความสุขได้ ทั้งนี้ การเรียนรู้จากวิธีการปฏิบัติงานที่มีความเป็นเลิศ การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่มาจากการลงมือทำจริง และประสบการณ์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จ จะช่วยทำให้องค์กรสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว และช่วยลดระยะเวลาในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอำนาจ วัดจินดา (2541) ที่กล่าวว่า “ถ้าเราอยากประสบความสำเร็จควรเรียนรู้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งหลายองค์กรที่ศึกษาจากวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศต่างประสบความสำเร็จมาแล้วทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะในองค์กรย่อมมีคนที่ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน” ดังนั้น การศึกษาเรียนรู้จากต้นแบบที่เป็นวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practices) จึงเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ดีที่สุด

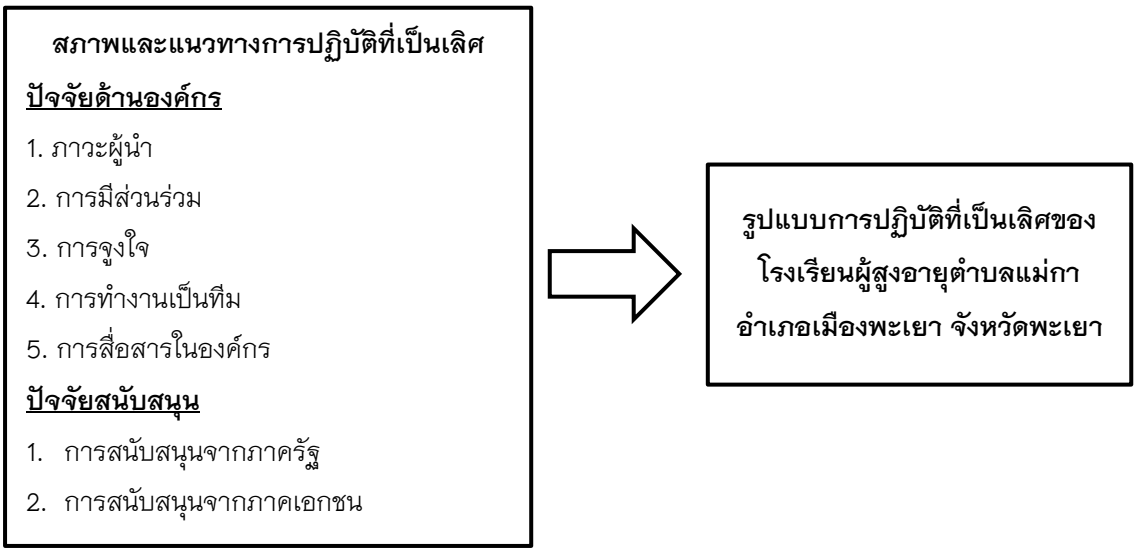
จากเหตุและผลทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศนำมาวิเคราะห์ตลอดจนสร้างรูปแบบของการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา เพื่อเป็นต้นแบบที่โรงเรียนผู้สูงอายุอื่น ๆ สามารถนำไปดำเนินงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” ผู้ศึกษาได้ศึกษา จากงานวิจัยของอิสราภรณ์ ชูช่วง การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสังคมของชมรมผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม, (2554) นำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงกรอบแนวคิด ในการศึกษาได้ ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้กำหนดพื้นที่หลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ศูนย์การศึกษาผู้สูงอายุวัดแม่กาห้วยเคียนและโรงเรียนผู้สูงอายุวัดแม่กาโทกหวาก ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดกลุ่มผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้คุณสมบัติของความเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญในการตอบโจทย์คำถามการวิจัยและตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ พระภิกษุ ครูผู้สอน นักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุและผู้แทนชุมชนในพื้นที่ตำบลแม่กา จำนวน 10 คน ดังนี้

1. ศูนย์การศึกษาผู้สูงอายุวัดแม่กาห้วยเคียน จำนวน 4 คน
   1) พระครูอาทรพัฒนพิศาล พระภิกษุ
   2) นายเจือ เปลวทอง ครูผู้สอน
   3) นางนงคราญ สิทธิมงคล ครูผู้สอน
   4) นางศรีแพร เผ่าตีะใจ นักเรียน
2. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดแม่กาโทกหวาก จำนวน 4 คน
   1) พระครูอาชวพิมล พระภิกษุ
   2) นายโสภณ มอญแสง ครูผู้สอน
   3) นาเชวง ยอดวงค์ ครูผู้สอน
   4) นางสน คำปัญโญ นักเรียน
3. ผู้แทนชุมชนในพื้นที่ตำบลแม่กา จำนวน 2 คน
   1) ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านแม่กาห้วยเคียน หมู่ที่ 2
   2) ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านแม่กาโทกหวาก หมู่ที่ 4

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วยแนวทางการวิเคราะห์เชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ในคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของ อิสราภรณ์ ชูช่วง เรื่องการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสังคมของชมรมผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม, (2554) นำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(Semi-structured interview) เก็บข้อมูลแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือนำส่งจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่ออนุญาตเก็บข้อมูลโดยการเข้าสัมภาษณ์ พระภิกษุ ครูผู้สอน นักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา และผู้แทนชุมชน
2. ผู้ศึกษาดำเนินการจัดส่งบันทึกข้อความและนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ เมื่อถึงกำหนดเวลานัดหมาย ผู้ศึกษาเข้าพบ และสัมภาษณ์
3. รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) สังเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นปัญหาสำคัญและอธิบายความเชื่อมโยง ภายใต้วิธีการที่สำคัญดังนี้

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น
3. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์สภาพแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

1.1 ปัจจัยด้านองค์กร

1.1.1 ภาวะผู้นำ พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน คิดว่า ผู้นำของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กามีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการ ครูจิตอาสา และนักเรียนผู้สูงอายุ มีความยืดหยุ่นในการบริหาร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน คิดว่า ผู้นำต้องมีใจรักในโรงเรียนผู้สูงอายุ และมีความเด็ดขาดในบางเรื่อง

1.1.2 การมีส่วนร่วม พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน คิดว่า การมีส่วนร่วม คือ คณะกรรมการ ครูจิตอาสา และนักเรียนผู้สูงอายุ เข้ามามีส่วนในการวางแผนจัดทำหลักสูตร และกิจกรรมต่าง ๆ มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาท เช่น เสนอความคิดเห็น, แนะนำในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ร่วมกันแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นต้น

1.1.3 การจูงใจ พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน คิดว่า การจูงใจที่ทำให้มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ การมอบปริญญาชีวิต ซึ่งมีคุณค่าทางจิตใจถือได้ว่านักเรียนได้ผ่านการเล่าเรียน และวัดความรู้ตามหลักสูตรครบถ้วน และยังมีการจัดงานมอบปริญญาชีวิตโดยเชิญท่านนายอำเภอมาเป็นผู้มอบ อีกทั้ง นักเรียนสามารถพาลูกหลานมาร่วมแสดงความยินดีกับนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้สูงอายุในครอบครัวของตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในตนเองและครูจิตอาสา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก็มีความปลาบปลื้ม ยินดี ที่มีส่วนในการทำให้นักเรียนผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้คู่กับความสนุกสนานด้านอารมณ์ และด้านจิตใจ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน คิดว่า การทัศนศึกษาก็เป็นอีกกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูจิตอาสา และคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ

1.1.4 การทำงานเป็นทีม พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน คิดว่า มีการแบ่งหน้าที่กันในการทำงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อถึงเวลาปฏิบัติงานแต่ละท่านก็สามารถทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่ และในการประชุมแต่ละครั้งคณะกรรมการก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน คิดว่า การทำงานทุกครั้งมีการร่วมมือกันดี ทำให้งานลุล่วงไปได้ด้วยอาศัยความมีจิตอาสาที่จะทำเพื่อผู้สูงอายุเป็นหลัก

1.1.5 การสื่อสารในองค์กร พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน คิดว่า ทางโรงเรียนผู้สูงอายุมีการจัดอบรมปฐมนิเทศแก่นักเรียนเก่า/ใหม่ เพื่อชี้แจงวัตุประสงค์ในการเรียน ทำความเข้าใจกับการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ แนะนำบุคลากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน คิดว่า การสื่อสารในองค์กร ได้แก่ การจัดตั้งไลน์กลุ่มของคณะกรรมการและครูจิตอาสา เพื่อจะได้พูดคุย ติดต่อ ประสานงานกันในแบบไม่เป็นทางการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน คิดว่า การประชุมคือช่องทางการสื่อสารของบุคลากรในองค์กร

1.2 ปัจจัยสนับสนุน

1.2.1 การสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน คิดว่า เทศบาลตำบลแม่กาผู้ดูแลท้องที่ได้ให้การสนับสนุน โดยให้เงินสนับสนุนเป็นรายหัวผ่านค่าจ้างของครูจิตอาสา และครูจิตอาสามอบเงินต่อให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อนำไปใช้จ่ายในโครงการต่าง ๆ และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ในบางโครงการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน คิดว่าได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยพะเยาในด้านวิชาการจากอาจารย์ที่มาช่วยเป็นครูจิตอาสา ด้านสื่อการเรียน อุปกรณ์ต่าง ๆ

1.2.2 การสนับสนุนจากภาคเอกชน พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน คิดว่า ได้รับการสนับสนุนจากข้าราชการบำนาญ, ปราชญ์ชาวบ้านในการเป็นครูจิตอาสา ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งประชาชนในชุมชนที่เข้าเป็นนักเรียนผู้สูงอายุ ร่วมสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณโดยการบริจาคเงิน การเลี้ยงอาหาร การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน คิดว่า มีนิสิตจากมหาวิทยาลัยพะเยาให้การสนับสนุน โดยการมาร่วมทำกิจกรรมกับโรงเรียนผู้สูงอายุด้วย

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

2.1 ปัจจัยด้านองค์กร

2.1.1 ภาวะผู้นำ พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน คิดว่า ผู้นำองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์ คิดเชิงบวก การสั่งการใช้หลักการขอความร่วมมือ ทุ่มเทเวลา และเป็นผู้นำด้านการศึกษา นอกจากจะต้องตระหนักถึงเป้าหมายขององค์กรแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญต่อการปรับกระบวนการทำงาน และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน คิดว่า ผู้นำต้องมีความเด็ดขาดในบางเรื่อง กล้าตัดสินใจ ทำงานเชิงรุก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 คน คิดว่า ควรทำหน้าที่ผู้นำให้สมาชิกได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มาปรับใช้

2.1.2 การมีส่วนร่วม พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน คิดว่า ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งการจัดกิจกรรม/โครงการ หรือหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 คน คิดว่า ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน การเสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม/โครงการของโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือผ่านการประสานงานกับบุคคลผู้เป็นตัวแทนหน่วยงาน

2.1.3 การจูงใจ พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน คิดว่า โรงเรียนควรกิจกรรมพิธีมอบปริญญาชีวิต และมอบเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มีทักษะดีเด่นในแต่ละด้านเป็นประจำทุกปี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน คิดว่า การทัศนศึกษานอกสถานที่ หรือการพาไปทำบุญ 9 วัด ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยพาครูจิตอาสา นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมนอกสถานที่ร่วมกัน

2.1.4 การทำงานเป็นทีม พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน คิดว่า ควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่

ละคนให้ชัดเจน และวางคนให้เหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้ได้แสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ เช่น การแต่งตั้งประธาน รองประธาน และคณะกรรมการขึ้นดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน คิดว่า เมื่อจัดกิจกรรม/โครงการขึ้น ในการทำงานทุกครั้งควรมีการประชุม เพื่อวางแผน เตรียมงาน สรุปสถาณการณ์ปัจจุบัน แบ่งหน้าที่ก่อนการลงมือจริง คณะทำงานก็ต้องเข้มแข็ง และมีน้ำใจเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

2.1.5 การสื่อสารในองค์กร พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน คิดว่า ทางโรงเรียนผู้สูงอายุควรจัดให้มีการประชุมประจำเดือน สำหรับคณะกรรมการ และครูจิตอาสา เพื่อให้การสื่อสารในเรื่องต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิธิภาพ ทั้งการประชุมแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์แก่บุคลากร นักเรียนผู้สูงอายุ และบุคคลทั่วไป เพื่อให้ทราบข่าว ความเคลื่อนไหว กิจกรรมที่กำลังจะจัดขึ้น หรือที่จัดเสร็จสิ้นลงแล้ว เน้นไปที่การปรับปรุงข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัยอยู่เสมอ ๆ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 คน คิดว่า การสื่อสารในองค์กร มีหลากหลายรูปแบบ อาทิ ใช้การติดต่อทางโทรศัพท์ ช่องทางออนไลน์ หรือInternet เช่น การจัดตั้งไลน์กลุ่มของคณะกรรมการและครูจิตอาสา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน คิดว่า การประกาศเสียงตามสายคืออีกช่องทางที่สามารถสื่อสารข้อมูลไปยังบุคลากรในองค์กร ทั้งครูจิตอาสา นักเรียนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และบุคคลทั่วไป

2.2 ปัจจัยสนับสนุน

2.2.1 การสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน คิดว่า ภาครัฐต้องทำอย่างสม่ำเสมอ มาดูแลให้การสนับสนุน เช่น เทศบาลตำบลแม่กา, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (รพ.สต.)และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน คิดว่า ต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐในการเปิดโอกาสให้นักเรียนผู้สูงอายุได้เข้าไปแสดงความสามารถในงานต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้น เพื่อเป็นการหาประสบการณ์ใหม่ ๆ และเพิ่มความมั่นใจให้กับตัวนักเรียน อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์ ทำให้ประชาชนได้รู้จักโรงเรียนผู้สูงอายุไปด้วย ซึ่งอาจมีผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าให้การสนับสนุนโรงเรียนในการเป็นครูจิตอาสา หรือเป็นการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ

2.2.2 การสนับสนุนจากภาคเอกชน พบว่า จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แสดงความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน คิดว่า ควรมีการสนับสนุนจากภาคเอกชน ทั้งที่เป็นหน่วยงาน และบุคคล เข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ ด้านวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน คิดว่า ในการสนับสนุนของภาคเอกชนไม่จำเป็นต้องเป็นการให้การสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม เพราะโรงเรียนผู้สูงอายุมีนักเรียนผู้สูงอายุเข้ามาศึกษา เล่าเรียน ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นการพัฒนาสุขภาพทางกาย จิตใจ อารมณ์ของผู้สูงอายุให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เพราะฉนั้น การให้กำลังใจ เข้าใจในตัวผู้สูงอายุ คอยให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ ก็ถือเป็นการสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุอีกทางหนึ่ง

สรุปผลและอธิปรายผล

อภิปรายผล

1. **อภิปรายผลกับแนวคิดที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ทำการวิจัยในบทที่ 2** ซึ่งได้แก่ แนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ แนวคิดที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และแนวคิดเกี่ยวกับองค์กร

1.1 อภิปรายผลกับแนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ผู้ศึกษาค้นคว้ามีประเด็นในการอภิปรายผลกับแนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความเห็นว่าผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553) กล่าวคือ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กามีการบริหารจัดการที่เป็นไปตามขั้นตอน มีการวิเคราะห์บริบท เช่น นำองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับปรุงเป็นหลักสูตรวิชาเรียน เป็นต้น และการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การเรียนการสอนซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา การวางแผนและการกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารองค์การให้ประสบผลสำเร็จ โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคณะกรรมการของโรงเรียนและคณะทำงานตามความเหมาะสม และเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาในการบริหารจัดการ หรือการจัดเตรียมงานกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ประกอบกับการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และระหว่างบุคคลในชุมชนผ่านกิจกรรมของโรงเรียน อีกทั้งผู้บริหารมีทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเรียกประชุมเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนไปตามสถานการณ์ วันสำคัญต่าง ๆ และปรับตามความต้องการของผู้เรียน ทำให้มีผู้ให้ความสนใจเข้ามาศึกษาเล่าเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กายังมีการวัดความรู้และประเมินผลการเรียนเกณฑ์การจบหลักสูตรศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงวัย เช่น ผู้เรียนต้องผ่านการวัดผลประเมินผล ครบทุกรายวิชา และผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 เป็นต้น เพื่อให้การเรียนการสอนมีมาตรฐาน และการจัดการความรู้ของปราชญ์ชุมชนที่มาร่วมกันให้ความรู้ ในระดับที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 อภิปรายผลกับแนวคิดที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

จากผลการศึกษา “แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” สามารถอภิปรายผลกับแนวคิดที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ว่า ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กาและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดความต้องการของผู้สูงอายุของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2542) โดยโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กามีการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนผู้สูงอายุเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “เรียนรู้ได้ทุกเพศวัย ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น” แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยทางกายและใจ ได้แก่ การบรรยายให้ความรู้ในการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ กิจกรรมร้องเพลงเล่นดนตรีพื้นเมือง การตรวจสุขภาพเบื้องต้นโดยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่กา การให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองในวิชาการดูแลสุขภาพให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายในกิจกรรมกีฬาพื้นบ้าน หรือในกิจกรรมสุขอนามัย อาทิ โยคะ นวดแผนไทย รำไม้พลอง เป็นต้นกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมสวดมนต์ทำวัตรเช้า – เย็น กิจกรรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม กิจกรรมงานวันเกิดสำหรับผู้สูงอายุ การประกวดนางงามขวัญใจผู้สูงอายุ เป็นต้น

2) กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กิจกรรมการอบรมวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนผู้สูงอายุโดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด หรือมีวิทยากรจิตอาสามาเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียนผู้สูงอายุ หรือกิจกรรมจัดกลุ่มฝึกสอนอาชีพตามความสนใจ ซึ่งทางโรงเรียนจะเน้นการปฏิบัติเป็นหลัก ซึ่งจัดอยู่ในวิชาคหกรรม เช่น การตัดเย็บงานประดิษฐ์ เป็นต้น

3) กิจกรรมด้านการศึกษา ได้แก่ การสอนวิชาภาษาล้านนาตัวเมือง วิชาภาษาอังกฤษเบื้องต้น วิชาพระพุทธศาสนา โดยให้ความรู้อย่างเหมาะสมแก่วัยสูงอายุ และสามารถนำเอาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

4) กิจกรรมด้านครอบครัวและสังคม ได้แก่ การเรียนในวิชาสังคมและพัฒนาท้องถิ่น การจัดพิธีรับปริญญาชีวิตของนักเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมการศึกษาดูงาน กิจกรรมให้ความรู้และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยโดยมีนิสิตจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น

สรุปได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กามีความสอดคล้องกับแนวคิดความต้องการของผู้สูงอายุในการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัยทางกายและใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านครอบครัวและสังคม ผ่านกิจกรรมตามหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งทำให้นักเรียนผู้สูงอายุที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียน ได้นำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ที่เป็นประโยชน์นำกลับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้สูงอายุด้วยกัน หรือกับคนในวัยที่แตกต่างกันในสังคมได้อย่างเข้าใจ ทั้งยังสามารถนำแนวคิดทางพุทธศาสตร์มาทำให้ช่วงบั้นปลายของชีวิตมีความสุขทั้งทางร่างกาย และทางจิตใจอย่างเป็นองค์รวมอีกด้วย

1.3 อภิปรายผลกับแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์กร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำเอาแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์กรในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบการพัฒนาองค์การของวรเดช จันทรศร (2548) อ้างในอิสราภรณ์ ชูช่วง (2554) มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา และจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่ามีความสอดคล้องกัน โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ภาวะผู้นำ ผู้นำมีความสำคัญต่อกระบวนการการทำงานทั้งหมด เพื่อให้องค์กรดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อบุคลากรในโรงเรียนผู้สูงอายุ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรด้วย ผู้นำองค์กรมีวิสัยทัศน์ คิดเชิงบวก ทุ่มเทเวลา และเป็นผู้นำด้านการศึกษา อีกทั้งผู้นำต้องมีความเด็ดขาด กล้าคิด กล้าตัดสินใจ สามารถทำงานในเชิงรุก และเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างความร่วมมือร่วมใจกัน ทำให้การจัดงานกิจกรรมที่ผ่านมาประสบความสำเร็จ

2) การมีส่วนร่วม โดยให้บุคคลจากทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้การจัดกิจกรรม/โครงการ หรือหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ ตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของบุคคลเหล่านั้น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติงานจัดกิจกรรม/โครงการร่วมกัน การเสนอความคิดเห็น หรือการประสานงานกับบุคคลผู้เป็นตัวแทนหน่วยงาน การอำนวยความสะดวกตามบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ

3) การจูงใจ ในด้านบุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการ ครูจิตอาสา ล้วนแต่ทำงานเพื่อองค์กรด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่เพราะถูกบังคับ แต่เพราะโรงเรียนผู้สูงอายุมีขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ ด้านสังคม วัฒนธรรมและความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นบุคลากรที่เข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินงานต่าง ๆ จึงเป็นผู้ที่ทุ่มเทและเสียสละต่อโรงเรียนโดยไม่ได้คำนึงถึงผลตอบแทนที่จะได้รับ เห็นได้จากครูจิตอาสาที่รับค่าตอบแทนการเป็นวิทยากรจากเทศบาลตำบลแม่กา แล้วนำเงินนั้นไปบริจาคต่อให้โรงเรียน เพื่อนำไปจัดกิจกรรมของทางโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป ดังนั้นสิ่งที่เป็นแรงจูงใจจึงไม่ใช่ผลตอบแทนในรูปแบบของเงิน แต่เป็นผลตอบแทนทางด้านจิตใจ ซึ่งทำให้คณะกรรมการ ครูจิตอาสา พร้อมที่จะทำงานให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ และมีส่วนในการสร้างทักษะ ให้ความรู้ พัฒนาสุขภาวะของนักเรียนผู้สูงอายุด้านต่าง ๆ เช่น สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างถูกวิธี และถ่ายทอดความรู้ ด้านสุขภาพ หรือด้านวิชาการแก่ผู้อื่นได้ และปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นต้น

ในด้านผู้เรียน ทางโรงเรียนมีการจูงใจ โดยจัดกิจกรรมพิธีมอบปริญญาชีวิต และมอบเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มีทักษะดีเด่นในแต่ละด้านเป็นประจำทุกปี ทำให้ตัวนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้สึก

ได้รับการยอมรับจากสังคมและครอบครัว กิจกรรมการทัศนศึกษานอกสถานที่ หรือการพาไปทำบุญ 9 วัด ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

4) การทำงานเป็นทีม โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจน และวางคนให้เหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้ได้แสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ เช่น การแต่งตั้งประธาน รองประธาน และคณะกรรมการขึ้นดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น เมื่อจัดกิจกรรม/โครงการขึ้น ในการทำงานทุกครั้งมีการประชุม เพื่อวางแผน เตรียมงาน สรุปสถาณการณ์ปัจจุบัน แบ่งหน้าที่ก่อนการลงมือจริง คณะทำงานก็ต้องเข้มแข็ง และมีน้ำใจเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ถึงแม้จะเป็นเพียงคนกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งแต่ละคนก็มีทักษะความสามารถในการทำงานที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน และทุกคนต่างก็ยึดมั่นในเป้าหมายเดียวกัน ทีมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน และในขณะเดียวกันก็มีปฏิสัมพันธ์กับผู้นำทีมด้วย

5) ความผูกพันและการยอมรับ โรงเรียนผู้สูงอายุมีการจัดกิจกรรมพิธีมอบปริญญาชีวิต และมอบเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มีทักษะดีเด่นในแต่ละด้านเป็นประจำทุกปี ทำให้ตัวนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้สึกได้รับการยอมรับจากเพื่อนวัยเดียวกัน ตลอดจนสังคมและครอบครัว กิจกรรมการทัศนศึกษานอกสถานที่หรือการพาไปทำบุญ 9 วัด ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยพาครูจิตอาสา นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมนอกสถานที่ร่วมกัน เป็นการสร้างความผูกพันระหว่างบุคลากรและนักเรียน

กล่าวโดยสรุปในการศึกษา เรื่อง “แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” มีการสอดคล้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบการพัฒนาองค์การทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม การจูงใจ การทำงานเป็นทีม ความผูกพันและการยอมรับ อย่างมีความเหมาะสมกับองค์กร โดยมีจุดเด่นในด้านการจูงใจที่ไม่ใช่ผลตอบแทนในรูปแบบของเงิน แต่เป็นผลตอบแทนทางจิตใจ เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้ง 2 แห่ง จัดตั้งขึ้นด้วยความปราถนาดีต่อผู้สูงวัยซึ่งเป็นเหมือนจุดศูนย์รวมของครอบครัว เป็นการดำเนินงานที่อาศัยความรัก และความศรัทธาในตัวผู้นำองค์กร และการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่ให้บุคคลจากทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ และยังสามารถเป็นแบบอย่างการปฏิบัติที่เป็นเลิศให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุอื่นได้อีกด้วย

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาค้นคว้า เรื่อง “แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” เมื่อนำมาอภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 พบประเด็นที่มีความสอดคล้องต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

ยุพิน ทรัพย์แก้ว (2559) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช สอดคล้องกับงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เมื่อผู้สูงอายุได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุจะมีการพัฒนาด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้ได้เพื่อน ความสบายใจ และความสุขจากการที่ได้ร่วมทำกิจกรรมกับผู้สูงอายุด้วยกัน

อิสราภรณ์ ชูช่วง (2554) ศึกษาเรื่องการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคมของชมรมผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม สอดคล้องกับงานศึกษาครั้งนี้ คือ ได้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านผู้นำที่ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในการบริหารจัดการมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน โดยโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กามีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ และสอดคล้องในการได้รับการสนับสนุนทางสังคมเพื่อการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

น้ำฟ้า ศรีชุม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพุทราที่ดี เทศบาลตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา สอดคล้องกับงานศึกษาครั้งนี้ คือ ปัจจัยหลักที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพุทรา ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ ผลการศึกษา พบว่า มีปัจจัยสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งได้รับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยการร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และร่วมสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากร ซึ่งทุกคนต่างมีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ สำหรับงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ก็ได้พบปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และบุคคล เข้ามาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ตลอดจนสนับสนุนด้านงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ ด้านวิชาการ และด้านบุคลากรที่เป็นครูจิตอาสา ซึ่งได้แก่ ครูประจำโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง ครูผู้เกษียณอายุราชการ เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ปราชญ์ชุมชน เป็นต้น

ปภาวี ลุนคุณ (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า มีการใช้หลักการทำงานเป็นทีม มีการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสมการสั่งการใช้หลักการขอความร่วมมือ สอดคล้องกับงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ มีการร่วมกันทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสม โดยแต่ละคนก็มีทักษะความสามารถในการทำงานที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน และผู้นำมีการสั่งการในลักษณะการขอความร่วมมือเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวางแผน และเพิ่มโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุเข้าไปในแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลแม่กา เพื่อให้ภาครัฐเพิ่มความสำคัญ และกระตุ้นให้ประชาชนเห็นคุณค่าของกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

2. ควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างประชาชนในตำบลแม่กา และโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพราะการได้ทำกิจกรรมที่ดีร่วมกัน การได้พูดคุยกันจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ และภาคเอกชนในการเสริมสร้างพลังอำนาจของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กากับโรงเรียนผู้สูงอายุอื่น ที่มีผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน เพื่อศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และสามารถนำมาปรับใช้ หรือพัฒนาให้โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กาประสบความสำเร็จมากขึ้นในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษางานศึกษาค้นคว้าที่ให้ความช่วยเหลือพร้อมทั้งแนะนำ ในการจัดทำรายงาน และตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ จนทำให้รายงานฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่กรุณาตรวจสอบแก้ไข ให้คำแนะนำ และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้ผู้ศึกษาเข้าพบสัมภาษณ์ สุดท้ายนี้ขอขอบคุณคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ทุกท่าน สำหรับคุณค่า ประโยชน์ และคุณงามความดีอันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

น้ำฟ้า ศรีชุม. (2553). **การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพุทราที่ดี เทศบาลตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ปภาวี ลุนคุณ. (2555). **การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน จังหวัดขอนแก่น**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ยุพิน ทรัพย์แก้ว. (2559). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช. **วารสารการพยาบาลและการศึกษา** ปี26 ที่ 9 ฉบับที่ 2 เมษายน–มิถุนายน 2559.

วิพรรณ ประจวบเหมาะ. (2553). **รายงานโครงการสร้างระบบฐานข้อมูลและเตรียมการเพื่อประเมินแผนผู้สูงอายุในระยะต่อไป: ฐานข้อมูลผู้สูงอายุตำบลไหล่น่าน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ.

อิสราภรณ์ ชูช่วง. (2554). **การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคมของชมรมผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

แนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

Enhancing Leaning Organisation : the Case study of the University of Phayao

ธันยาภรณ์ เสาร์เกิด[1*] และ ปิยะวดี โรหิตารชุน[2]

Thanyaporn Saokerd[1*] and Piyawadee Rohitarachoon[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และแนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาสายบริการ ทั้งหมด จำนวน 43 คน เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยวิธีบรรยายและอภิปราย จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ชัดเจน โปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรรักและสืบทอดในวัฒนธรรมการทำงานที่ดีของมหาวิทยาลัย มีความรักและความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัย 3) ด้านโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการควรมีโครงสร้างการบริหารงานที่คล่องตัว มอบหมายภารกิจและความรับผิดชอบให้หน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและชัดเจน 4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีความถูกต้อง ทันสมัย และสะดวกต่อการใช้งาน จัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านความสามารถของบุคลากรการเสริมแรงและการจูงใจ มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน โครงการสัมมนา อบรมให้ความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการพัฒนางาน

คำสำคัญ: องค์กรแห่งการเรียนรู้ แนวทางการเสริมสร้าง

Abstract

The purposes of this study were to investigate the factors affecting learning organization and the process of the learning organization formation of supporting staffs in University of Phayao. The key informants in the study were 43 supporting staffs. The instrument used for data collection was the semi-structured interview. The data were analyzed by thematic description and discussion. The results revealed that there were five factors affecting the learning organization. 1) The leadership of learning, vision, mission and strategy, the administrator should have broad, clear, transparent, moral and ethical vision. 2) The atmosphere and culture of

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : oorbenz@hotmail.com

organization should create the conscience for the staffs to love and inherit in the good working culture for pride in university. 3) The structure and management system in organization should be flexible management structure to authorize systematically and clear mission and responsibility for any departments. 4) The information technology and the database system should be developed for accuracy. Moreover, sufficient budget should be allocated to facilitate the working process. 5) The ability of staffs should be motivated. The university should organize the study visit, seminar and training project to increase the knowledge and the necessary skills for personal development.

Keywords: Learning organization, Formation process

บทนำ

การบริหารงานในองค์กรจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการภาระหน้าที่ต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางแผนการจัดองค์กรการจัดคนเข้าทำงาน การชี้นำและการควบคุมซึ่งในกระบวนการเหล่านี้ ปัจจัยด้านคนมีบทบาทสำคัญที่สุด ที่จะขับเคลื่อนให้การปฏิบติหน้าที่ต่าง ๆ ดำเนินไปตามทิศทางหรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะหน้าที่ของการจัดคนเข้าทำงานที่ได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งทางวิชาการที่เรียกว่า การบริหารงานบุคคล หรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน (วิลาวรรณ รพีพิศาล, 2554, หน้า 1) เพราะฉะนั้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงสำคัญต่อการบริหารงานภายในองค์การ การที่องค์การจะได้พนักงานที่มีคุณภาพเข้าทำงาน องค์การจะต้องใช้ทุนทรัพย์และสูญเสียเวลาจำนวนมาก นับตั้งแต่ขั้นตอนการสรรหา สอบคัดเลือก บรรจุแต่งตั้ง ฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อให้ บุคลากรที่ได้มาเกิดความรู้ ความสามารถ ความชำนาญตลอดจนทักษะที่ดีที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานนั้น ๆ และเป็นประโยชน์ต่อการที่จะทำให้องค์การสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายในการบรรลุวิสัยทัศน์พันธกิจได้ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นการลงทุนขององค์การทั้งสิ้นทั้งนี้เพราะความสำเร็จ หรือประสิทธิภาพขององค์การนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การเป็นสำคัญ

ปัจจุบันได้เกิดกระแสแนวคิดในรูปแบบใหม่ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการขององค์กร การพัฒนาองค์กรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเวลาเดียวกันได้ คือ องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งหมายถึง การทำให้คนในองค์กรเรียนรู้ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและการดำเนินงานขององค์กร อันจะนำมาซึ่งการเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548) เป็นแนวคิดการบริหารองค์การ โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์การให้มีความรู้ และความสามารถในการจัดการกับการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลานั่นเอง

มหาวิทยาลัย คือ สถานที่ซึ่งเรียกได้ว่าเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งเน้น และสนับสนุนให้ผู้บริหารและพนักงานมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและองค์กรเพื่อให้การดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายขององค์กร มีรูปแบบการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ร่วมกันและ มีความคิดเชิงระบบที่ประสานกัน ทำให้เกิดประโยชน์ที่มั่นคง การแข่งขันในกระแสโลกาภิวัฒน์ ความสำเร็จของมหาวิทยาลัยดังกล่าว จะทำให้ทรัพยากรในองค์กรมีความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง โดยมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการพัฒนามหาวิทยาลัยให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย จึงต้องอาศัยปัจจัยทั้งหมดในสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการคุณภาพ

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ (Empowering Education) เป็นการศึกษาที่ตอบสนองการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างค่านิยมแบบประชาธิปไตย การจัดการศึกษาดังกล่าวเป็นรูปแบบการศึกษาเพื่อสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

มหาวิทยาลัยพะเยามีพันธกิจหลัก ในการจัดการด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และด้านการบริหาร จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการพัฒนามันสมองของประเทศ เพราะการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และพัฒนาองค์ความรู้สู่ชุมชนให้เข้มแข็งและสังคมเป็นสุข นอกจากสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับรูปแบบของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพให้มีเอกลักษณ์เหนือคู่แข่งขันแล้วยังต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้การบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงและเป็นผลดีต่อภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ซึ่งกิจกรรมตามที่กล่าวมานั้นส่วนหนึ่งเป็นหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร เป็นตัวจักรหรือกลไกสำคัญในการดำเนินงานตามภารกิจของสถาบันให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบทบาทหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนมีหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้บริหารและคณาจารย์ในด้านการสนับสนุนงานวิชาการ งานบริการวิชาการ งานบริหาร และงานธุรการ เป็นต้น ดังนั้นบุคลากรสายสนับสนุนจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและวิธีคิด ค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการบริหารจัดการการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ เกิดความคล่องตัวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร (แพนศรี ศรีจันทึก, 2554)

มหาวิทยาลัยพะเยาได้กำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ.2558–2561 ในส่วนค่านิยมร่วม (Core Values) ซึ่งมุ่งเน้นให้มีวัฒนธรรมองค์กรที่เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) (นโยบายและทิศทางการบริหาร มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่าที่ผ่านมามหาวิทยาลัยยังไม่มีการศึกษาว่าปัจจัยใดส่งผล หรือสนับสนุนต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คงมีเพียงการศึกษาปัจจัยด้านการจัดการความรู้ในบางหน่วยงานเท่านั้น อาทิ กลยุทธ์การจัดการความรู้สำหรับการบริหารงานประกันคุณภาพ การศึกษาของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยาของสุทธินี ศักดิ์สูง (2556) และการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยาของณิธิมา ผัดวงศ์ (2558) ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ถูกกำหนดเป็นปัจจัยด้านหนึ่งของระบบการจัดการความรู้ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาซึ่งปฏิบัติงานสังกัดกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา มีภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ และแนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำผลการศึกษาเสนอต่อมหาวิทยาลัย และผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง วางแผนส่งเสริม การกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังเกิดประโยชน์ในการป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญา ในกรณีที่บุคคลากรเกษียณอายุ ลาออก หรือเสียชีวิต และในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร โดยแบ่งปันความรู้ที่ได้เรียนรู้มาให้กับคนอื่นๆ ในองค์กร และนำความรู้ไปปรับใช้กับงานที่ทำอยู่ให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เป็นการการพัฒนาคน และพัฒนาองค์กร อันจะทำให้มหาวิทยาลัยมีความสามารถดำรงอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อไป

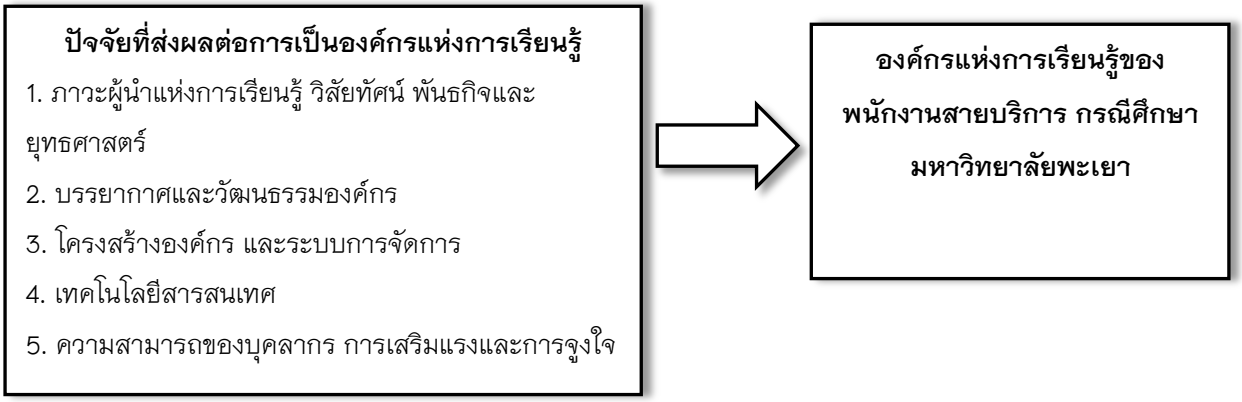
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (แพนศรี ศรีจันทึก, 2554) ซึ่งกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ปัจจัย นำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นำมาพิจารณาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างและก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงกรอบแนวคิด ในการศึกษาได้ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือ พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาทั้งหมดที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานสายบริการ รวมทั้งหมด จำนวน 43 คน ซึ่งได้มาจากวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากบุคลากรที่มีภาระงานที่เกี่ยวกับงานด้านบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์จากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในคำถามที่เกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ปัจจัย คือ

1. ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์
2. บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร
3. โครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ
5. ความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า มีขั้นตอนในการสร้างตามลำดับ คือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาความหมาย ทฤษฎี แนวคิด เพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาเป็นคำถามกำหนดกรอบขอบข่าย
3. พัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
4. นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาขอหนังสือนำส่งจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วยงาน ดำเนินการจัดส่งบันทึกข้อความและนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ เข้าพบและทำการสัมภาษณ์ สุดท้ายรวบรวมข้อมูลคำให้สัมภาษณ์ทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นปัญหาสำคัญและอธิบายความเชื่อมโยง ภายใต้วิธีการที่สำคัญ ทำการจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ และวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์พบว่า มีการให้ความเห็นที่หลากหลายทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ เช่น ในเชิงบวก ผู้นำมีความเอาใจใส่ต่อความต้องการของบุคลากร และส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยงาน และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารแต่ละหน่วยงานมีความสามารถ ในเชิงลบ ขาดการเชื่อมโยงในภาพใหญ่เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การมุ่งเน้นให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาในบางครั้ง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่งเห็นว่าผู้บริหารมีความเป็นกันเอง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากร แต่ก็ยังมีการเลือกปฏิบัติ หรือมีความเหลื่อมล้ำกัน มหาวิทยาลัยกำหนดวิสัยทัศน์ตามการวางนโยบายของผู้บริหาร

1.2 ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร พบว่า มีการให้ความเห็นที่หลากหลายทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เช่น ในเชิงบวก มหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ สถานที่ทำงานที่น่าอยู่ น่าทำงาน การทำงานเรียบง่าย มีความยืดหยุ่น บุคลากรมีความคุ้นเคยเป็นมิตรกัน และมีความสามัคคี สามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี ในเชิงลบ บุคลากรไม่ค่อยมีสำนึกรักองค์กร บางหน่วยงานยังไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายในองค์กรขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเอง บางหน่วยงานจัดให้มีเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ไม่สามารถดึงเอาองค์ความรู้ออกจากตัวบุคคลได้เท่าที่ควร

1.3 ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ พบว่า มีการให้ความเห็นที่หลากหลายทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ เช่น ในเชิงบวก มหาวิทยาลัยมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนสามารถตอบสนองพันธกิจของมหาวิทยาลัยได้ รวมถึงการบริหารงาน การมอบหมายภาระงานของแต่ละหน่วยงานมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการไม่ซับซ้อน มีการส่งเสริมบุคลากรที่มีการพัฒนาการทางความคิด พฤติกรรมที่เรียนรู้ตลอดเวลา และมีแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจน ในเชิงลบ ระบบการจัดการยังขาดโครงสร้างในส่วนของการจัดเก็บความรู้ไว้เป็นระบบ คือ ไม่มีโครงสร้างที่แสดงถึงหน่วยงาน หรือผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง อีกทั้งยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้าน KM อย่างแท้จริง การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบยังไม่ค่อยชัดเจน และการติดต่องานที่ต้องทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีเท่าที่ควร บุคลากรมีภาระงานมากจนเกินไป จนทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรม หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทาง มหาวิทยาลัย/หน่วยงาน/คณะจัดได้ มีสายการบังคับบัญชาที่มากเกินไป และมีขั้นตอนมาก

1.4 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มีการให้ความเห็นที่หลากหลายทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ เช่น ในเชิงบวก มหาวิทยาลัยค่อนข้างพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สนองตอบความต้องการของบุคลากรได้ปรับปรุงให้ทันสมัย และการพัฒนาระบบที่ดีเอื้อต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมีการเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลง มีระบบสารสนเทศในการคุมเอกสาร และส่งเสริมการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ในเชิงลบ ยังคงขาดการพัฒนา User หรือคน ให้สามารถใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้เต็มประสิทธิภาพ เทคโนโลยียังไม่ครอบคลุมฐานข้อมูลทุกด้านของมหาวิทยาลัย บุคลากรยังคงใช้คอมพิวเตอร์ไปกับเรื่องความบันเทิงมากกว่าการหาความรู้

1.5 ปัจจัยด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ พบว่า ปัจจุบันปัจจัยด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจยังมีน้อยมาก ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในมหาวิทยาลัยยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรม และขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ บุคลากรบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ความก้าวหน้าสายบริการเป็นเพียงนโยบายที่ยังไม่มีหลักเกณฑ์ใด ๆ รองรับ อีกทั้งยังขาดแรงจูงใจการเสริมแรง ในการกระตุ้นการทำงานของบุคลากรสายบริการ

4. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายบริการ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

2.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ พบว่า ผู้นำรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลากร ริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ปฏิบัติตนเป็นกันเองและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรทุกคน สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในการทำงานใหม่ ๆ ให้กับบุคลากร และต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคลากรแต่ละสายงานอย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารทุกระดับควรได้รับการอบรมเทคนิคการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติ กำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ครอบคลุม ซึ่งนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร พบว่า บุคลากรมีความคุ้นเคยเป็นมิตร และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียรู้กันระหว่างสมาชิกและบุคลากรอื่น บุคลากรมีความรัก และความภาคภูมิใจ ในมหาวิทยาลัย ควรมีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข และควรมีการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรรักและสืบทอดในวัฒนธรรมการทำงานที่ดีของมหาวิทยาลัย

2.3 ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ พบว่า ควรมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมและคล่องตัว มีการมอบหมายและความรับผิดชอบให้หน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นระบบและชัดเจน ทำการพัฒนาระบบและโครงสร้างต่างๆ เพื่อให้มีการจัดเก็บความรู้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเข้าใช้ได้ง่าย บุคลากรควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในงานที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม และควรได้รับการพัฒนาและฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการความรู้

2.4 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มหาวิทยาลัยควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลทุกด้านให้มีความถูกต้อง ทันสมัย และสะดวกต่อการนำไปใช้ ควรมีการจัดระบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมและเพียงพอในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัยและทันต่อความต้องการ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ตนต้องการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำกัดการใช้เทคโนโลยีที่สิ้นเปลือง เช่น การบันเทิง social media ให้มีสัดส่วนการใช้งานที่น้อยที่สุด ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

2.5 ปัจจัยด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ พบว่า บุคลากรควรมีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มหาวิทยาลัยควรมีการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก หรือภายในองค์กร มาให้ความรู้แก่บุคลากร เพื่อพัฒนางานและศักยภาพในการทำงาน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ในงานที่ได้รับมอบหมาย มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับบุคลากรสายบริการอย่างชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงศักยภาพในการทำงาน มหาวิทยาลัยมีการยกย่อง ชมเชย และประกาศเกียรติคุณแก่บุคลากรที่มีผลงานดีเด่น

สรุปผลและอภิปรายผล

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้ากับแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับงานศึกษาค้นคว้านี้ พบประเด็นสำคัญ ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าขออภิปรายผล โดยแบ่งหัวข้อในการอภิปรายผลเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลกับแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (แพนศรี ศรีจันทึก, 2554) เพื่อนำมาพิจารณาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจอันจะเป็นประโยชน์กับการพัฒนา แนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ตามปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ปัจจัย ได้แก่

1.1 ด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีแนวทาง คือ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ชัดเจน โปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยจากการรับฟังในการสนทนากลุ่มย่อย หรือกิจกรรมการประชุมประจำเดือน และจากการประชุมหัวหน้างาน ซึ่งผู้บริหารจะได้รับทราบข้อมูลที่สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจในการบริหาร เช่น การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ แผนยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนโครงการต่าง ๆ เป็นต้น ทำให้เกิดเป็นปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมในมหาวิทยาลัยของบุคลากรทุกสายงาน ซึ่งสอดคล้องกับกัญชรส เมนกูลเกตุสิงห์

(2558) ที่กล่าวว่า รูปแบบทางความคิด ควรให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเพื่อปรึกษาหารือและหาข้อสรุป เกี่ยวกับการดำเนินงานนั้น ๆ และควรให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคลากรทั้งสองสายงาน คือ บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายบริการอย่างเท่าเทียมกัน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลากร ริเริ่มสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากปัจจุบันมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีความหลากหลายทางความคิด ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีความคิดสร้างสรรค์ ค้นหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มคุณภาพการบริการ ส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุพิศาล ภักดีนฤนาถ (2557) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง เน้นการทำงานเป็นทีม นำไปสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในขณะเดียวกันผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นกันเอง ไม่ถือยศ ถือศักดิ์ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรทุกคน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในการทำงานใหม่ ๆ ให้กับบุคลากร ต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคลากรแต่ละสายงานอย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารทุกระดับควรได้รับการอบรมเทคนิคการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ในเชิงนโยบายของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยพะเยา และนำไปสู่การปฏิบัติ จากวิทยากรที่มีประสบการณ์ จึงจะทำให้การกำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน ครอบคลุม จนกระทั่งนำไปสู่การที่บุคลากรสามารถนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีแนวทาง คือ มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข เช่น จัดส่วนหย่อม ปลูกต้นไม้ให้สวยงาม การจัดกิจกรรม 5 ส. ภายในหน่วยงาน เป็นต้น ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักองค์กร โดยปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรรักและสืบทอดในวัฒนธรรมการทำงานที่ดีของมหาวิทยาลัย บุคลากรมีความรักและความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัย บุคลากรมีความคุ้นเคยเป็นมิตร และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่แบ่งแยกพวกพ้อง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างสมาชิก และบุคลากรอื่น ซึ่งสอดคล้องกับอรนุช ใดงาม (2556) ที่กล่าวว่า สนับสนุนให้มีการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และสอดคล้องกับนรินทร์ ขุนมิน (2558) ที่กล่าวว่า สถานศึกษามีบรรยากาศการประชุมที่กระตุ้นให้บุคลากรมีการแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึง พบว่า ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศในการประชุมให้เป็นกันเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมทีม

1.3 ด้านโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีแนวทาง คือ ควรมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมและคล่องตัว เนื่องจากการทำงานของบุคลากรสายบริการส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานด้านเอกสารการดำเนินการส่งต่อเรื่องขออนุมัติ การตรวจสอบ การเบิกจ่าย ฯลฯ จึงเป็นลักษณะของงานบริการที่ต้องใช้เวลาในการเสนอตามขั้นตอนผ่านผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับขึ้นไป ทั้งนี้การดำเนินงานบางอย่างสามารถยืดหยุ่นได้ แต่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยด้วย มีการมอบหมายภารกิจและความรับผิดชอบให้หน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและชัดเจน ทำการพัฒนาระบบและโครงสร้างต่าง ๆ เพื่อให้มีการจัดเก็บความรู้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเข้าใช้ได้ง่าย หรือควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาโดยเฉพาะรับหน้าที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย บุคลากรควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในงานที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม และควรได้รับการพัฒนาและฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหนึ่งฤทัย โสภา (2552) ที่กล่าวว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรโดยไม่ยึดติดกับประเพณีเดิมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ สร้างหลักสูตรการอบรมด้านคอมพิวเตอร์แก่

บุคลากร พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลในองค์กร ปรับเปลี่ยนหน้าที่และเพิ่มเติมความรู้ในหน้าที่ องค์กรควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกัน ภายนอกหน่วยงานของตนโดยกำหนดในระดับนโยบายบริหารเพื่อการอยู่ร่วมกันภายในองค์กร สำรวจและวางแผนการเรียนรู้

1.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีแนวทาง คือ มหาวิทยาลัยควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลทุกด้านให้มีความถูกต้อง ทันสมัย และสะดวกต่อการนำไปใช้ ควรมีการจัดระบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมและเพียงพอในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัยและทันต่อความต้องการ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ตนต้องการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำกัดการใช้เทคโนโลยีที่สิ้นเปลือง เช่น การบันเทิง social media ให้มีสัดส่วนการใช้งานที่น้อยที่สุด ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพอหทัย ภิรมย์ศรี (2554) ที่กล่าวว่า ด้านการคิดค้นนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยี โรงเรียนควรจัดอบรม ศึกษาดูงานแก่บุคลากรและจัดหางบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการ และสอดคล้องกับกัญชรส เมนกูลเกตุสิงห์ (2558) ที่กล่าวว่า ด้านการคิดเชิงระบบ พบแนวทางที่สำคัญคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ บุคลากรใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง มีการฝึกหัดประยุกต์ใช้อุปกรณ์ที่หลากหลาย

1.5 ด้านความสามารถของบุคลากรการเสริมแรงและการจูงใจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีแนวทาง คือ บุคลากรควรมีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยควรมีการจัดโครงการสัมมนา อบรมให้ความรู้ โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก – ภายในองค์กรมาให้ความรู้แก่บุคลากร หรือจัดกิจกรรมให้บุคลากรไปศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการพัฒนางาน และศักยภาพในการทำงาน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ในงานที่ได้รับมอบหมาย มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับบุคลากรสายบริการอย่างชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงศักยภาพในการทำงาน มหาวิทยาลัยมีการยกย่อง ชมเชย และประกาศเกียรติคุณแก่บุคลากรที่มีผลงานดีเด่นอย่างยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พอหทัย ภิรมย์ศรี (2554) ที่กล่าวว่า ด้านการจูงใจในการทำงาน ผู้บริหารควรกล่าวยกย่องชมเชย มอบของขวัญและรางวัลด้วยความยุติธรรม

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้นำมาอภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบประเด็นที่มีความสอดคล้องต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 แพนศรี ศรีจันทึก (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน สอดคล้องกับงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ มหาวิทยาลัย ควรมีการส่งเสริมบุคลากรสายบริการให้มีการพัฒนาตนเอง ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและวิธี คิดค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในการบริหารจัดการการทำงานให้ประสบผลสำเร็จเกิดความคล่องตัวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร

2.2 อรนุช ใดงาม (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สอดคล้องกับงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกสายงานควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร และให้เกิดพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มหาวิทยาลัยจัดบุคลากรให้เหมาะสมตามโครงสร้างการ

บริหาร ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ชัดเจน โปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ควรสร้างความสัมพันธ์ให้พนักงานทุกหน่วยงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้การติดต่อประสานงานมีความคล่องตัว รับทราบถึงความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างหน่วยงาน จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรภายในที่เป็นเวทีใหญ่ สนับสนุนให้มีการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก และบุคลากรอื่น บุคลากรต้องคิดให้ทันสถานการณ์ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

กล่าวโดยสรุป แนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงานสายบริการ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ปัจจัยหนึ่งที่มีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ ภาวะผู้นำองค์กรผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ชัดเจน โปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเข้าใจในบทบาทและความสำคัญของบุคลากรแต่ละสายงาน ซึ่งมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน คอยสนับสนุนเติมเต็มในการปฏิบัติภารกิจให้แก่มหาวิทยาลัย สนับสนุนให้มีการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างค่านิยมร่วมเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ และเทคโนโลยีสารสนเทศล้วนมาจากการบริหารจัดการของผู้บริหารมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น ดังนั้น หากทัศนคติการบริหารจัดการของผู้นำองค์กรทั้งในระดับสูงลงมาถึงระดับล่างเป็นไปในทางใดจะให้ความสำคัญต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด ทิศทางของมหาวิทยาลัย และทุกองคาพยพก็จะดำเนินไปตามทิศทางนั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับหน้าที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บข้อมูล และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการความรู้แก่หน่วยงานต่าง ๆ

2. มหาวิทยาลัยควรรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรรับทราบ และเข้าใจถึงนโยบายและทิศทางการบริหารมหาวิทยาลัย ในส่วนค่านิยมร่วม ซึ่งมุ่งเน้นให้มีวัฒนธรรมองค์กรที่เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เพื่อให้บุคลากรได้มีบทบาทร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ดีในการสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรทั้งสองสายงานภายในมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อข้อมูลการศึกษามาเป็นฐานในการสร้างรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในทุกระดับการปฏิบัติงาน

2. ควรศึกษาตัวแปรที่อาจส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากการศึกษา 5 ปัจจัย คือ 1. ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ 2. บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 3. โครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ 4. เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5. ความสามารถของบุคลากาการ การเสริมแรงและการจูงใจ เพิ่มเติมความหลากหลายของข้อมูล เพื่อจะนำมาปรับใช้กับมหาวิทยาลัยพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา ท่านดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้ผู้ศึกษาเข้าสัมภาษณ์อย่างเร่งด่วน ขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้คำแนะนำ ติชม ช่วยเหลือเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา และสุดท้ายนี้หากงานศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นประโยชน์ ผู้ศึกษาขอมอบประโยชน์นั้นแด่ บิดา มารดา และพี่น้อง พร้อมทั้งเชิดชูพระคุณ ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธ์ประสาทวิชา อบรมสั่งสอน จนงานศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**, กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).

กัญชรส เมนกูลเกตุสิงห์. (2558). **แนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลวังชะพลู อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

ณิธิมา ผัดวงศ์. (2558). **การจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

นรินทร์ ขุนมิน. (2558). **ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

พอหทัย ภิรมย์ศรี. (2554). **การการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

แพนศรี ศรีจันทึก. (2554). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, นครราชสีมา.

มหาวิทยาลัยพะเยา. (2559). **นโยบายและทิศทางการบริหาร มหาวิทยาลัยพะเยา**, สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2559, จาก http://www.up.ac.th/Manual_Policy_UP.aspx)

วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2554). **ความรู้พื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). **คู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559, จาก http://www.sci-educ.nfe.go.th/download/kmDoc/manual_km.pdf.

สุทธินี ศักดิ์สูง. (2556). **กลยุทธ์การจัดการความรู้สำหรับการบริหารงานประกันคุณภาพ การศึกษาของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุพิศาล ภักดีนฤนาถ. (2557). **แนวทางการพัฒนากองบังคับการปราบปรามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

หนึ่งฤทัย โสภา. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้กับการมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. โครงการนักวิจัยรุ่นใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2552, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

อรนุช ใดงาม. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

ประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา

Performance in Investigation and Investigate Criminal Offenses Related to Computer Crime of Phayao Provincial Police

มนตรี อินเปรี้ยว[1*] และ พงษ์สนิท คุณนะลา[2]

Montri Inpreaw[1*] and Pongsanit Koonnala[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา 2) เพื่อทราบแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวนและสายงานสืบสวน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสำรวจเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากร ในการศึกษาคือ ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานในสายงานสืบสวน และสายงานสอบสวนทั้งหมดในสังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 204 นาย แบ่งเป็น ผู้ปฏิบัติงานในสายงานสอบสวน จำนวน 55 นาย และ ผู้ปฏิบัติงานในสายงานสืบสวน จำนวน 149 นายสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาสำคัญของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ความเข้าใจความหมายของสิ่งที่ควรรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำผิดความเข้าใจเรื่อง “การยืนยันว่าเป็นพยานหลักฐานที่แท้จริง” การกู้ข้อมูลที่ถูกลบไปแล้ว การตีความศัพท์เฉพาะหรือพฤติการณ์ที่ต้องหาว่าเป็นความผิด การถอดรหัสลับของข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด หรือสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของรหัสลับของคอมพิวเตอร์ทำการถอดรหัสลับ การสืบค้นจากอีเมล์โดยสามารถหาข้อมูล IP ของเป้าหมาย จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการพัฒนากลไกการกำหนดภาระหน้าที่รับผิดชอบ ให้ชัดเจน คัดสรรบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ จัดให้มีการฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย และสามารถใช้งานในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การสืบสวนสอบสวน อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Montriinpreaw4763@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were: 1) analyze the effectiveness of investigations and investigations of crimes related to computer crime; 2) To know the proper way to improve the skills of police officers, investigators and Inquiry Officers. To enhance the effectiveness of computer crime suppression. The form of research is quantitative approach. The survey was used as a tool to collect demographic data. Police Officer, Investigative Officer and all investigations under the jurisdiction. Phayao Provincial Police A total of 204 employees were surveyed in 55 investigative groups and 149 investigators. The statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The study indicated that Effectiveness of Investigation and Investigation of Crimes Against Computer Crime of Phayao Provincial Police The overall picture is moderate. The key problem for the operator is understanding the meaning of what they should know about computers. Collect evidence about the offense and find the culprit. Understanding "Verification of True Evidence" Recovering Deleted Data Interpretation of specific terms or circumstances that must be found guilty The decryption of computer data of any person. Or direct the person involved in the data of the secret code of the computer to decrypt. Search by email, can find the IP information of the target, so suggest that. It should develop a clear responsibility mechanism to select qualified personnel. Provide ongoing training to practitioners. And supply advanced equipment. And it can be used in the investigation of computer crime effectively.

Keywords: investigations and investigations, computer crime, Phayao Provincial Police.

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นผลอันสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งกลายเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม โดยมนุษย์ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีในการใช้ชีวิตประจำวันซึ่งเป็นแง่มุมของความเป็นประโยชน์ แต่ในอีกด้านหนึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นตามมา คือ ภัยร้ายหรืออาชญากรรมที่เกิดจากเทคโนโลยี สภาพปัญหาอาชญากรรมและการให้บริการประชาชนมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อาชญากรรมและปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่มีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไป มีความซับซ้อนและมีปริมาณมากขึ้น เมื่อมีการก่ออาชญากรรมเกิดขึ้น “ตำรวจ” เป็นวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปราบปรามอาชญากร ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจของตำรวจ เกี่ยวข้องโดยตรงกับความมั่นคงของชาติ และความผาสุกของประชาชน

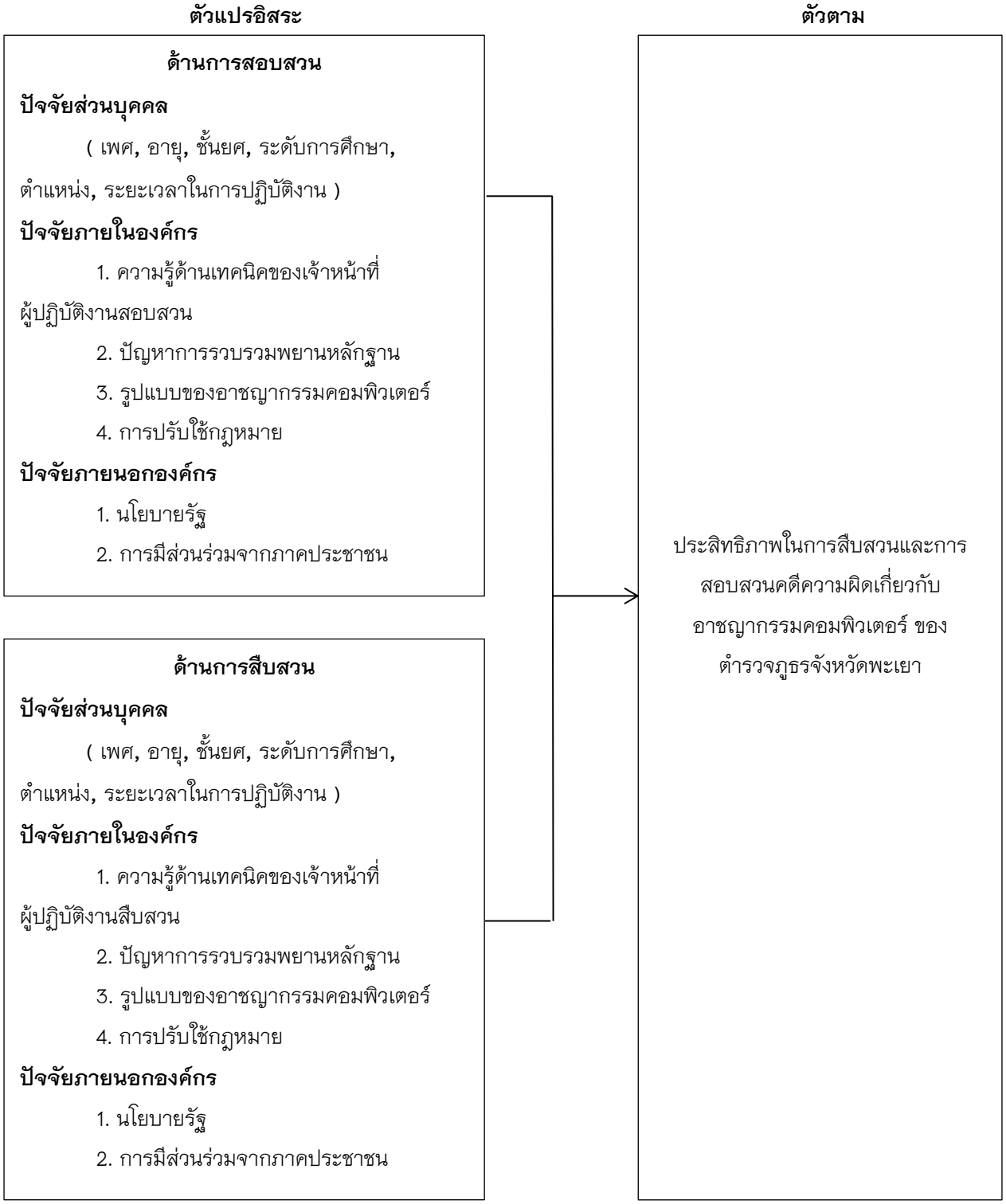
แม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะมีความพยายามในการมุ่งเน้นพัฒนาทักษะเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ แต่ในส่วนของการสืบสวนสอบสวนดำเนินการคดีกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ยังมีสถิติที่เพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวนและสายงานสอบสวนในสถานีตำรวจ ซึ่งถือว่าเป็นปราการด่านแรกในการที่จะรับมือและกำหนดแนวทางในการดำเนินการเมื่อมีเหตุความไม่สงบเรียบร้อยเกิดขึ้นในพื้นที่ ยังประสบปัญหาสำคัญหลายประการ

ในฐานะของการเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่มีหน้าที่โดยตรงในการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำผิดในทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุด อันจะส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยต่อสังคมโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา
2. เพื่อทราบแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวนและสายงานสืบสวน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ
ตัวตาม
ด้านการสอบสวน
ปัจจัยส่วนบุคคล
(เพศ, อายุ, ชั้นยศ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่ง, ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน)
ปัจจัยภายในองค์กร
1. ความรู้ด้านเทคนิคของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสอบสวน
2. ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐาน
3. รูปแบบของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์
4. การปรับใช้กฎหมาย
ปัจจัยภายนอกองค์กร
1. นโยบายรัฐ
2. การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน
ด้านการสืบสวน
ปัจจัยส่วนบุคคล
(เพศ, อายุ, ชั้นยศ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่ง, ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน)
ปัจจัยภายในองค์กร
1. ความรู้ด้านเทคนิคของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสืบสวน
2. ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐาน
3. รูปแบบของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์
4. การปรับใช้กฎหมาย
ปัจจัยภายนอกองค์กร
1. นโยบายรัฐ
2. การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน
ประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. พันตำรวจเอก ธรรมศักดิ์ ปิ่นทอง รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดน่าน ปฏิบัติราชการตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา หัวหน้าคณะทำงานตรวจสอบข้อมูลข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์ และวิเคราะห์อาชญากรรมทางสื่อสังคมออนไลน์ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา

2. พันตำรวจเอก บวร ไชยคำ ผู้กำกับการ (สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา คณะทำงานตรวจสอบข้อมูลข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์ และวิเคราะห์อาชญากรรมทางสื่อสังคมออนไลน์ของตำรวจภูธร จังหวัดพะเยา

3. ดร.รักษ์ศรี เกียรติบุตร อาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ประชากร ในการศึกษาคือ ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานในสายงานสืบสวน และสายงานสอบสวนทั้งหมดในสังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 204 นาย แบ่งเป็น ผู้ปฏิบัติงานในสายงานสอบสวน จำนวน 55 นาย และผู้ปฏิบัติงานในสายงานสืบสวน จำนวน 149 นาย

ชนิดหรือแบบของมาตรวัดแบบสอบถาม ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ใช้มาตรวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่าตามวิธีของลิเกิร์ต (likert) โดยให้มีระดับวัด 5 ระดับความคิดเห็น คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	**คะแนน**
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

การแปลความหมายของคะแนน ให้คะแนนเฉลี่ยของประชากร เป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน โดยกำหนดระดับดังนี้

คะแนน	ระดับ
4.50–5.00	มากที่สุด
3.50–4.49	มาก
2.50–3.49	ปานกลาง
1.50–2.49	น้อย
1.00–1.49	น้อยที่สุด

ผลการศึกษา

การวิจัยประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา ซึ่งได้ทำการศึกษาจากข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานในสายงานสอบสวน จำนวน 55 นาย และสายงานสืบสวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา จำนวน 149 นาย รวมทั้งสิ้น 204 นาย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการศึกษา ดังนี้

1. ลักษณะข้อมูลประชากร

ด้านสอบสวน พบว่า ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 55 นาย ส่วนใหญ่สังกัดสถานีตำรวจภูธรเมืองพะเยา จำนวน 9 นาย คิดเป็นร้อยละ 16.36 ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 54 นาย คิดเป็นร้อยละ 98.2 ตำแหน่งของประชากรส่วนใหญ่ ดำรงตำแหน่งระดับ สารวัตร (สว.) จำนวน 24 นาย คิดเป็นร้อยละ 43.64 ประชากรส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในสายงานสอบสวนตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 21 นาย คิดเป็นร้อยละ 38.18 ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 32 นาย คิดเป็นร้อยละ 58.18 ประชากรส่วนใหญ่มีชั้นยศ พันตำรวจตรี (พ.ต.ต.)–พันตำรวจโท (พ.ต.ท.) จำนวน 36 นาย คิดเป็นร้อยละ 65.45 ในห้วงระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี ที่ผ่านมาเคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ จำนวน 24 นาย คิดเป็นร้อยละ 43.64 ส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรม ฯ ตั้งแต่ 1–3 ครั้ง จำนวน 20 นาย คิดเป็นร้อยละ 83.3 ของประชากรที่เคยผ่านการอบรม

ด้านสืบสวน พบว่า ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 149 นาย ส่วนใหญ่สังกัดกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา จำนวน 30 นาย คิดเป็นร้อยละ 20.13 ประชากรทั้งหมดเป็นเพศชาย ตำแหน่งของประชากรส่วนใหญ่ ดำรงตำแหน่งระดับ ผู้บังคับหมู่ (ส.ต.ต.–ด.ต.) จำนวน 78 นาย คิดเป็นร้อยละ 52.35 ประชากรส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในสายงานสอบสวนตั้งแต่ 11–15 ปี จำนวน 46 นาย คิดเป็นร้อยละ 30.87 ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.จำนวน 62 นาย คิดเป็นร้อยละ 41.61 ประชากรส่วนใหญ่มีชั้นยศ สิบตำรวจตรี (ส.ต.ต.)–ดาบตำรวจ (ด.ต.) จำนวน 78 นาย คิดเป็นร้อยละ 52.35 ในห้วงระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี ที่ผ่านมาเคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ จำนวน 25 นาย คิดเป็นร้อยละ 16.78 ส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรม ฯ ตั้งแต่ 1–3 ครั้ง จำนวน 19 นาย คิดเป็นร้อยละ 76 ของประชากรที่เคยผ่านการอบรม

2. ความเห็นต่อการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

2.1 ความรู้ด้านเทคนิคการสืบสวนสอบสวนของผู้ปฏิบัติงาน

ด้านสอบสวน พบว่า ความรู้ทางเทคนิคการสอบสวนของผู้ปฏิบัติงานในสายงานสอบสวน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยในประเด็นความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของคอมพิวเตอร์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด โดยเป็นวัตถุหรือเป้าหมายที่ถูกกระทำต่อ เช่น การเปลี่ยนแปลงข้อมูล, Hacker, ไวรัสคอมพิวเตอร์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 2.78 อยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นความเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ และสิ่งที่ควรรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เช่น Hosting, ISP, Protocal, Log File, FTP มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.42 อยู่ในระดับ น้อย

ด้านสืบสวน พบว่า ในด้านความรู้ทางเทคนิคการสืบสวนของผู้ปฏิบัติงานในสายงานสืบสวน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 อยู่ในระดับปานกลาง โดยในประเด็นความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำผิดที่มีคอมพิวเตอร์เข้ามาเกี่ยวข้องในรูปแบบต่างๆ เช่น เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับการล่อลวงเด็ก,

การค้าประเวณีผ่านสื่อสังคมออนไลน์, การค้ายาเสพติด เป็นต้น มากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 2.95 อยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นความเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ ที่ควรทราบในการปฏิบัติงานสืบสวน การกระทำความผิดในลักษณะของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลในการใช้งานคอมพิวเตอร์ เช่น Domain name, Account, Password, IP Address มากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.29 อยู่ในระดับน้อย

2.2 การรวบรวมพยานหลักฐาน

ด้านสอบสวน พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยประเด็น “กฎข้อที่ 4 ผู้ที่เป็นเจ้าของคดี ต้องทำให้แน่ใจว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายและกฎในการรักษาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.75 อยู่ในระดับมาก และ ประเด็น การประสบปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำผิดคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.02 อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านสืบสวน พบว่า ในด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยประเด็น “กฎข้อที่ 4 ผู้ที่เป็นเจ้าของคดี ต้องทำให้แน่ใจว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายและกฎในการรักษาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์” มากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.52 อยู่ในระดับ มาก และประเด็น ความเข้าใจเรื่อง “การยืนยันว่าเป็นพยานหลักฐานที่แท้จริง” (Authentication of Evidence) ในส่วนของพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ มากน้อยเพียงใดมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.56 อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 การตรวจสอบพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

ด้านสอบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวน ประสบปัญหามากที่สุดในการกู้ข้อมูลที่ถูกลบไปแล้ว ซึ่งไม่สามารถทำได้ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 67.27 และ ประสบปัญหาน้อยที่สุดในการขอสำเนาข้อมูลไฟล์บางประเภท เช่น ไฟล์วีดีโอ ไฟล์เพลง ไฟล์เอกสาร เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถทำได้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27

ด้านสืบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน ประสบปัญหามากที่สุดในการกู้ข้อมูลที่ถูกลบไปแล้ว ซึ่งไม่สามารถทำได้ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 77.18 และ ประสบปัญหาน้อยที่สุดในการตรวจสอบได้ว่ามีข้อมูลใดบ้างอยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งไม่สามารถทำได้ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 42.28

2.4 รูปแบบของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

ด้านสอบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวน เคยทำคดีกรณีหมิ่นประมาทมากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 38.18 และมีประสบการณ์น้อยที่สุดในการทำคดีการขโมยชื่อโดเมน ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่คนใด เคยทำคดีเกี่ยวกับการขโมยชื่อโดเมน มาก่อน

ด้านสืบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน เคยทำคดีเว็บไซต์การพนัน มากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.45 และ คดีเว็บไซต์ลามกอนาจาร จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 14.09 และมีประสบการณ์น้อยที่สุดในการทำคดีการขโมยชื่อโดเมน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.04

2.5 การปรับใช้กฎหมาย

ด้านสอบสวน พบว่า ในการปรับใช้กฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าตนเอง ประสบปัญหาในการตีความบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 โดยเฉพาะการตีความศัพท์

เฉพาะหรือพฤติการณ์ที่ต้องหาว่าเป็นความผิด เช่น คำว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์” หมายถึง “ข้อความ” ด้วยข้อมูล “ลามกอนาจาร” ลักษณะอย่างไร เพียงใดจึงจะถือว่าเป็นการลามกอนาจาร หรือคำว่า “ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน” นั้น ต้องมีพฤติการณ์ถึงขั้นไหน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 อยู่ในระดับ มาก

ด้านสืบสวน พบว่า ในการปรับใช้กฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าตนเอง ประสบปัญหาในการตีความบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 โดยเฉพาะการตีความศัพท์เฉพาะหรือพฤติการณ์ที่ต้องหาว่าเป็นความผิด เช่น คำว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์” หมายถึง “ข้อความ” ด้วยข้อมูล “ลามกอนาจาร” ลักษณะอย่างไร เพียงใดจึงจะถือว่าเป็นการลามกอนาจาร หรือคำว่า “ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน” นั้น ต้องมีพฤติการณ์ถึงขั้นไหน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 อยู่ในระดับมาก

2.6 ประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

ด้านสอบสวน พบว่า ในด้านประสิทธิภาพการสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนสามารถสรุปสำนวนคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ตั้งประเด็นคำถามทั่วไป ได้ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และ ประเด็นที่สามารถทำได้น้อยที่สุดคือ ถอดรหัสลับของข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด หรือสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของรหัสลับของคอมพิวเตอร์ทำการถอดรหัสลับหรือให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการถอดรหัสลับดังกล่าว โดยสามารถทำได้ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 52.73

ด้านสืบสวน พบว่า ในด้านประสิทธิภาพการสืบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสามารถสามารถสืบค้นข้อมูลบน Internet ผ่าน Google ได้อย่างชำนาญทั้งในส่วนของ รูปภาพ ข้อความ ฯลฯ มากที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 55.03 และ ประเด็นที่สามารถทำได้น้อยที่สุดคือ สามารถสืบค้นจากอีเมล์โดยสามารถหาข้อมูล IP ของเป้าหมาย เพื่อนำไปขอข้อมูลเพื่อทราบที่อยู่ใน Internet โดยสามารถทำได้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.37

2.7 นโยบายรัฐ

ด้านสอบสวน พบว่า ในด้านนโยบายรัฐที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยในประเด็นที่ว่านโยบายการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะแยกส่วน ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ขาดเอกภาพ เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.76 อยู่ในระดับ มาก

ด้านสืบสวน พบว่า ในด้านนโยบายรัฐที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสืบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยในประเด็นที่ว่านโยบายการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะแยกส่วน ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ขาดเอกภาพ เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.81 อยู่ในระดับ มาก

2.8 การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน

ด้านสอบสวน พบว่า ในด้านการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.98 อยู่ในระดับน้อยด้านสืบสวน พบว่า ในด้านการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 อยู่ในระดับ น้อย

สรุปผลและอธิปรายผล

จากการวิจัย ประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา ผลการศึกษาสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความรู้ด้านเทคนิคการสืบสวนสอบสวนของผู้ปฏิบัติงาน

ด้านสอบสวน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยในประเด็นความเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ และสิ่งที่ควรรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เช่น Hosting, ISP, Protocal, Log File, FTP มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ในระดับน้อย ด้านสืบสวน พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยในประเด็นความเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ ที่ควรทราบในการปฏิบัติงานสืบสวน การกระทำความผิดในลักษณะของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลในการใช้งานคอมพิวเตอร์ เช่น Domain name, Account, Password, IP Address มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับน้อย

ถือเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะคำเหล่านี้จัดว่าเป็นพยานหลักฐาน ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นข้อเท็จจริงในมุมมองของการสอบสวนหาร่องรอยย้อนกลับไปถึงตัวผู้กระทำผิด ถ้าหากไม่เข้าใจความเหมาะของคำต่างๆ จะไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ ตีความเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีได้เลย และส่งผลให้กระบวนการสอบสวนด้วยประสิทธิภาพลงไป

2. การรวบรวมพยานหลักฐาน

ด้านสอบสวน พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง โดย ประเด็น การประสบปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำผิดคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านสืบสวน พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ประเด็น ความเข้าใจเรื่อง “การยืนยันว่าเป็นพยานหลักฐานที่แท้จริง (Authentication of Evidence) ” ในส่วนของพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ มากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง

เป็นปัญหาอย่างมาก เนื่องจากพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นพื้นฐานในการพิจารณาองค์ประกอบความผิด สามารถนำไปสู่การติดตามจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ หากเจ้าหน้าที่ในสายงานสืบสวน ไม่ทราบและไม่สามารถพิจารณาได้ว่าพยานหลักฐานชิ้นนั้นเป็นพยานหลักฐานที่แท้จริง จะส่งผลกระทบโดยตรงกับรูปคดี

3. การตรวจสอบพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

ด้านสอบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวน ประสบปัญหามากที่สุดในการกู้ข้อมูลที่ถูกลบไปแล้ว ซึ่งไม่สามารถทำได้ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 67.27

ด้านสืบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน ประสบปัญหามากที่สุดในการกู้ข้อมูลที่ถูกลบไปแล้ว ซึ่งไม่สามารถทำได้ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 77.18

เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวนสอบสวนส่วนใหญ่ไม่มีความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินการดังกล่าว แต่ควรทราบว่าการที่จะแสวงหาความร่วมมือจากภาคประชาชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินการ จะต้องทำโดยวิธีการใด

4. รูปแบบของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

ด้านสอบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวน เคยทำคดีกรณีหมิ่นประมาท มากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 38.18 เนื่องจากเป็นความผิดที่มีการกระทำลงบ่อยครั้งที่สุด โดยเฉพาะผ่านทางสื่อ

สังคมออนไลน์ และมีประสบการณ์น้อยที่สุดในการทำคดีการขโมยชื่อโดเมน ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่คนใด เคยทำคดีเกี่ยวกับการขโมยชื่อโดเมน มาก่อน เพราะถึงแม้ว่าจะมีคดีความเกิดขึ้นจำนวนมาก แต่ผู้เสียหายมักจะไม่มาแจ้งความกับตำรวจ

ด้านสืบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน เคยทำคดีเว็บไซต์การพนัน มากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.45 เนื่องจากการเล่นพนันออนไลน์เกิดขึ้นแพร่หลายในทุกพื้นที่ สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีประสบการณ์น้อยที่สุดในการทำคดีการขโมยชื่อโดเมน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.04 เพราะถึงแม้ว่าจะมีคดีความเกิดขึ้นจำนวนมาก แต่ผู้เสียหายมักจะไม่มาแจ้งความกับตำรวจ

5. การปรับใช้กฎหมาย

พบว่า ในการปรับใช้กฎหมายเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและสอบสวน ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ในการตีความบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะการตีความศัพท์เฉพาะหรือพฤติการณ์ที่ต้องหาว่าเป็นความผิด เช่น คำว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์” หมายถึง “ข้อความ” ด้วยข้อมูล “ลามกอนาจาร” ลักษณะอย่างไร เพียงใดจึงจะถือว่าเป็นการลามกอนาจาร หรือคำว่า “ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน” นั้น ต้องมีพฤติการณ์ถึงขั้นไหน อยู่ในระดับ มาก เพราะบทบัญญัติของกฎหมายบางอย่างไม่สามารถเขียนให้ทุกคนเข้าใจได้ คนที่เข้าใจจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์พอสมควรในระดับหนึ่ง

6. ประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

ด้านสอบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนส่วนใหญ่ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 52.73 มีปัญหาเกี่ยวกับการ ถอดรหัสลับของข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด หรือสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของรหัสลับของคอมพิวเตอร์ทำการถอดรหัสลับ หรือให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการถอดรหัสลับดังกล่าว

ด้านสืบสวน พบว่า เจ้าหน้าที่สายงานสืบสวน ส่วนใหญ่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.37 ประสบปัญหาในการสืบค้นจากอีเมล์โดยสามารถหาข้อมูล IP ของเป้าหมาย เพื่อนำไปขอข้อมูลเพื่อทราบที่อยู่ใน Internet

ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสอบสวนส่วนใหญ่ไม่มีความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินการดังกล่าว แต่ควรทราบว่าการที่จะแสวงหาความร่วมมือจากภาคประชาชน ที่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินการ เข้ามามีส่วนในการดำเนินการ จะต้องทำโดยวิธีการใด

7. นโยบายรัฐ

ด้านสอบสวน พบว่า นโยบายรัฐมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยในประเด็นที่ว่า นโยบายการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะแยกส่วน ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ขาดเอกภาพ เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.76 อยู่ในระดับ มากเป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่า รัฐควรมีการกำหนดนโยบายการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ให้ชัดเจนและมีการกำกับติดตามอย่างจริงจัง

ด้านสืบสวน พบว่า นโยบายรัฐมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสืบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยในประเด็นที่ว่า นโยบายการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะแยกส่วน ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ขาดเอกภาพ เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.81 อยู่ในระดับ มากเป็นสิ่งบ่งชี้ได้

ว่า รัฐควรเปิดโอกาสให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ส่วนปฏิบัติสามารถนำนโยบายดังกล่าวไปบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน

ด้านสอบสวน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.98 อยู่ในระดับ น้อย

ด้านสืบสวน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 อยู่ในระดับ น้อย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรปรับเปลี่ยนแนวทางในการกำหนดนโยบายในการแสวงหาความร่วมมือจากภาคประชาชน ให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาระบบงาน เนื่องจากการพัฒนาศักยภาพของตำรวจนั้น ไม่สามารถกระทำได้เพียงลำพัง หากไม่ได้รับความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

แนวทางในการแก้ไขปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพในการสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. ควรมีการพัฒนากลไกด้านการกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ การกำหนดประเภทของคดีตามลำดับความสำคัญเช่น จำนวนผู้เสียหาย จำนวนมูลค่าความเสียหาย หรือความซับซ้อนของคดี ให้มีความชัดเจนว่าหน่วยงานใดเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เช่น หน่วยงานปฏิบัติระดับสถานีตำรวจ หน่วยงานปฏิบัติระดับ กองบังคับการ กองบัญชาการ ทั้งนี้อาจกำหนดให้ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ชั้นสูง เช่น การโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานราชการ หรือเอกชน พร้อมทั้งกำหนดในแต่ละหน่วยงานรวบรวมข้อมูลฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ ด้านต่างๆ ของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ขึ้นทะเบียนเพื่อสร้างฐานข้อมูล ให้คำปรึกษา กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

2. การคัดสรรบุคลากรเข้าสู่ระบบและการพัฒนาขีดความสามารถของบุคคลกร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสอบเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน

3. จัดให้มีการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายว่าเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ให้ทั่วถึงในทุกสถานีตำรวจทั่วประเทศ

4. จัดหาเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย และสามารถใช้งานในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.พงษ์สนิท คุณนะลา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า ดูแลเอาใจใส่ ค่อยให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระถูกต้องสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

และขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยาทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ อนุเคราะห์ สนับสนุน และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัย อีกทั้งข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดพะเยาที่ให้การสนับสนุน และเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน**. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน, กระทรวงแรงงาน.

คฑาวุธ พรหมายน. (2545). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองตรวจคนเข้าเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจฝ่าย 1 ฝ่าย 2**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ชาตรี ส่งสัมพันธ์. (2552). **อาชญากรรมคอมพิวเตอร์: ศึกษาวิเคราะห์การเข้าถึงโดยมิชอบ**. วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2554). **แนวคิดของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย**. จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า.

ธฤต เรืองเดชา. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน กรณีศึกษาพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.

ธวัชกุล ยุคลธรรม. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลบางมด กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2554). **การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สิริลักษณ์การพิมพ์.

มุทตา มากวิจิตร์. (2554). **การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเว็บไซต์ภาคเอกชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบนอินเตอร์เน็ต**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

ราเชน อิ่มใจ. (2551). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในกองบังคับการกองปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

วชิราธร ภุมรินทร์. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปราบปรามสื่อลามกอนาจารบนอินเตอร์เน็ต ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.

วสันต์ ธวัชชัยวิรุตษ์. (2550). **ปัจจัยในหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ศิวะพร ทรัพย์สมบุญ. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลพหลโยธิน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

สมศักดิ์ สุไต้ทอน. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ศักรินทร์ วิชาธรรม. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสืบสวนปราบปรามอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 7**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

อนุชัย จินดารัตน์. (2552). **การให้ความร่วมมือของประชาชนต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา

Factors Affecting Decision Making on Money Saving with the Provident Fund of University of Phayao Staffs

กอบแก้ว ชื่นสมพงษ์[1*] และ ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์[2]

Kobkaew Chuensompong[1*] and Chatthip Chaichakan[2]

บทคัดย่อ

การค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงิน และข้อเสนอแนะแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยพะเยา รวมทั้งสิ้น จำนวน 290 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้เครื่องมือศึกษาเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และอภิปราย จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลส่วนตัว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นบุคลากรสายบริการ รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท อายุงาน อยู่ระหว่าง 5 – 6 ปี ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกมากกว่า 2 ปี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการรับรู้สมาชิกมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในระดับปานกลาง และมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับการรับรู้และความเข้าใจต่อกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในระดับสูง โดยเฉพาะสมาชิกตระหนักถึงวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันในอนาคตแก่สมาชิก เมื่อเกษียณอายุ หรือออกจากงาน หรือเสียชีวิต จากการศึกษาข้อเสนอแนะ และแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า สมาชิกยังไม่เข้าใจในระเบียบของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ทราบข้อมูลน้อย เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์น้อย จึงมีข้อเสนอให้มหาวิทยาลัยควรเผยแพร่ข่าวสารให้มากกว่านี้ ควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้มากขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา มหาวิทยาลัยควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และการแนะนำข้อมูลสิทธิประโยชน์จากการสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งจะเป็นส่วนผลักดันให้บุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยาตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากขึ้น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยพะเยา โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์ ควรเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ ให้กับสมาชิก เช่น เพิ่มทางเลือกให้แก่สมาชิกในการเลือกการลงทุนด้านอื่น

คำสำคัญ: การตัดสินใจ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

---

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : atp_acc@hotmail.co.th

Abstract

This self-study has a purpose. To study the factors that influence the saving decision. And suggestions Guidelines for saving money with the provident fund of University of Phayao Quantitative research. The researcher collected data from the population of the members of the Provident Fund totaling 290 people using simple sample selection. The study instrument was a questionnaire. The data were analyzed by means of percentage mean and discussion. The majority of respondents were female between 31-40 years of age. As service personnel Income per month ranged from 15,001 to 20,000 Baht. The service life was between 5 and 6 years. Membership duration was more than 2 years. The perception of knowledge perception of members had a high level of knowledge perception of benefits. Received from the fund at a moderate level. And there is a high level of awareness and understanding about provident funds. Specifically, the members are aware of the purpose of securing future membership. When retired or quit or died Based on a feedback study. And the way to save money with the provident fund of University of Phayao staff found that members still do not understand the rules of the provident fund. Know little information Because there is less publicity. Therefore, the university should publish more information. Provides more seminars on provident funds. The recommendations of the study. Universities should organize training programs to educate members and non-members about the rules, regulations, and advice on the benefits of being a member of a provident fund. This will push Phayao University staff to decide to become a member of the provident fund. Provident Fund of University of Phayao SCB Asset Management should add other benefits to its members, such as giving members the option of investing in other options.

Keywords: The decision, Provident Fund

บทนำ

แนวคิดกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นการสร้างระบบสวัสดิการสำหรับลูกจ้างภายในองค์กร โดยนายจ้างจ่ายเงินสมทบ และลูกจ้างจ่ายเงินสะสม มีลักษณะเดียวกันกับกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือที่เรียกว่า “กองทุน กบข.” เป็นการออมโดยสมัครใจมีความผูกผันระยะยาว (Contractual Saving) เพื่อประโยชน์กับลูกจ้างมีเงินออมไว้ใช้หลังจากการเกษียณอายุไปแล้ว โดยไม่เป็นภาระของลูกหลาน สังคม หรือรัฐบาล นอกจากนี้ยังผลประโยชน์โดยตรงต่อนายจ้าง เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ความจงรักภักดีต่อองค์กร สำหรับประเทศไทยได้ริเริ่มให้มีจัดตั้งช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 และได้มีการออกพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งฉบับที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2558 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป ปัจจุบันนี้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 407 แห่ง (กองทุนสำรองเลี้ยงชีพไทย, 2559)

นอกจากนี้ ภาครัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเงิน เนื่องจากการออมเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในระบบการลงทุน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพถือเป็นแหล่งที่มาของเงินออมที่ไหลเข้าสู่ระบบทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง กองทุนสำรองเลี้ยงชีพจึงนับว่ามีความจำเป็นและความสำคัญในการระดมเงินทุน ระยะยาวให้แก่ตลาดทุนและตลาดเงิน (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, 2559) เป็นกลไกในการสนับสนุนการลงทุน

และการผลิตของภาคเอกชน ทำให้เศรษฐกิจของประเทศสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ทางภาครัฐจึงส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากขึ้น โดยใช้สิ่งจูงใจในเรื่องของภาษีที่ให้แก่ผู้จัดการกองทุน รวมทั้งนายจ้างและลูกจ้าง เช่น เงินสมทบของนายจ้างและเงินสะสมของลูกจ้าง สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อลดหย่อนภาษีได้ปีละไม่เกิน 300,000 บาท และการยกเว้นภาษีเงินผลประโยชน์จากการลงทุนของกองทุน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยพะเยา เดิมเป็นวิทยาเขตในสังกัดมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งได้พิจารณาจัดตั้งวิทยาเขตที่จังหวัดพะเยา โดยเริ่มการเรียนการสอนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ที่โรงเรียนพะเยาพิทยาคม ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ได้ย้ายมาจัดการเรียนการสอนในที่ตั้งถาวร ณ ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา บนที่ดินเนื้อที่ 5,727 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ ซึ่งในเวลาต่อมาก็ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 ถือได้ว่ามหาวิทยาลัยพะเยาได้แยกออกจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศอย่างเต็มรูปแบบ เปิดการเรียนการสอนทั้งหมด 14 คณะ 2 วิทยาลัย 81 สาขา มีบุคคลากร 1,753 คน แยกเป็นสายวิชาการ 953 คน และสายบริการ 800 คน (กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559)

มหาวิทยาลัยพะเยาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการออมเงินในระหว่างที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย เพื่อจะได้มีเงินออมจำนวนที่มากพอเมื่อถึงวันเกษียณอายุ และมีชีวิตในวัยเกษียณอย่างมีคุณภาพ ทางมหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการแก่บุคคลากร เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยมติสภามหาวิทยาลัยพะเยา ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2553 พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ส่งเสริมการออมของบุคลากร โดยพิจารณาจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยพะเยาขึ้น และประกาศใช้ข้อบังคับมหาวิทยาลัย ว่าด้วย กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยาที่จดทะเบียนแล้ว พ.ศ. 2553 เพื่อเป็นสวัสดิการแก่บุคลากร เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2553 จากนั้น มหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการแก่บุคคลากร เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นสวัสดิการหลังจากเกษียณอายุงาน ออกจากงาน หรือทุพพลภาพ โดยดำเนินการจดทะเบียนกองทุนสำเร็จแล้ว ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 (จงรักไทยเปลวทอง, 2555) และมีการดำเนินการหักเงินเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา และปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยาทั้งสิ้น จำนวน 1,074 คน (กองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559)

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่จัดตั้งขึ้นจะดำเนินการไปได้ด้วยดี ก็ต่อเมื่อนายจ้างและลูกจ้างให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ดังนั้น มหาวิทยาลัยพะเยาได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแก่บุคลากรเป็นระยะ เริ่มตั้งแต่ในครั้งแรกช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2554 มหาวิทยาลัยพะเยาได้จัดโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแก่บุคลากร โดยวิทยากรจากกองทุนสำรองลี้ยงชีพ ธนาคารไทยพาณิชย์มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกองทุน ฯ สิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับ และทางเลือกในการลงทุน ในแต่ละกองทุนตามระดับความเสี่ยง สิทธิประโยชน์ของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ แต่ด้วยเวลาอันจำกัด และผู้เข้ารับฟังซึ่งมีจำนวนน้อย และครั้งต่อมาในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม 2558 มหาวิทยาลัยได้จัดโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแก่บุคลากร โดยวิทยากรจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ธนาคารไทยพาณิชย์ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความรู้เบื้องต้นกองทุนฯ สิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับ และทางเลือกในการลงทุนในแต่ละกองทุนตามระดับความเสี่ยง สิทธิประโยชน์ของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พบว่ามีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 150 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 15 เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพบุคลากร

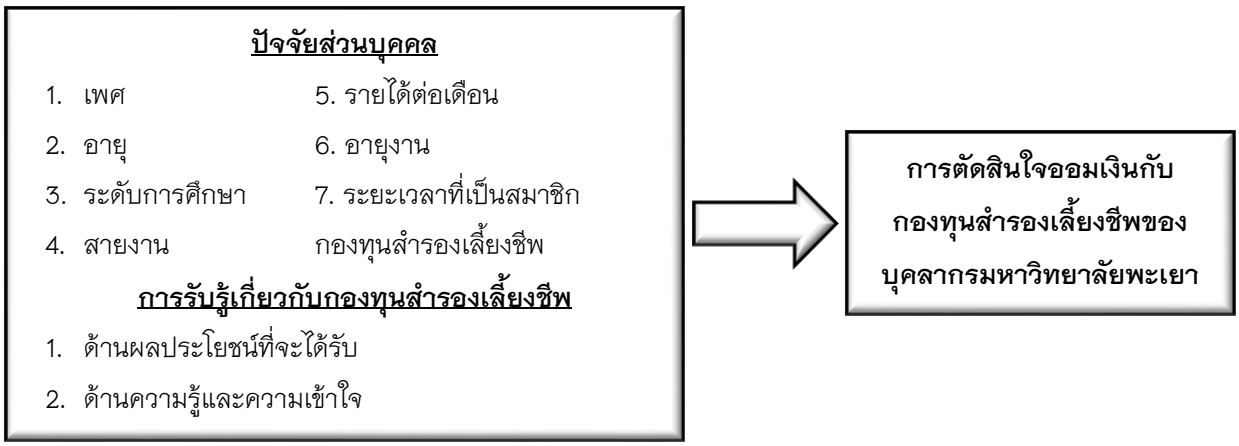
ทั้งนี้ ผู้ศึกษาในฐานะที่ปฏิบัติงานมหาวิทยาลัยพะเยา ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สังกัด งานสวัสดิการบุคลากร กองการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการด้านสวัสดิการให้แก่บุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับ เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และข้อเสนอแนะ แนวทางในการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัย เพื่อนำความเข้าใจถึงรูปแบบการออมของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา และข้อเสนอแนะที่ได้รับ ทำการรวบรวมเสนอเป็นแนวทางเพื่อนำไปสู่การจูงใจให้มีการออมของบุคลากร ตลอดจนการตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ และแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา” โดยได้ศึกษาจากงานวิจัยของ กนกอร น้ำสมบูรณ์ มาพิจารณา เรื่องการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) นำมาเป็นแนวทาง และปรับปรุงเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงกรอบแนวคิด ในการศึกษาได้ ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือ พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่เป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 1,074 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรภายใต้ความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จำนวน 290 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบทดสอบที่สร้างตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้แบบทดสอบและแบบสอบถามแบบปลายเปิด – ปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สายงาน รายได้ต่อเดือน อายุงาน และระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบเกี่ยวกับปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งได้แก่

1) ด้านความรู้ความเข้าใจของบุคลากรต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
2) ด้านการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การอ่านค่าหรือผลของการประมวลผล ดังนี้

- ค่าที่ได้ตั้งแต่ 0–50% หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ
- ค่าที่ได้ตั้งแต่ 50–65% หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง
- ค่าที่ได้ตั้งแต่ 65% ขึ้นไป หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจในระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะ และแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า มีขั้นตอนในการสร้างตามลำดับ คือ

5. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

6. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาความหมาย ทฤษฎี แนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

7. พัฒนาเป็นร่างแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยสถาบันเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

8. นำร่างแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบแบบทดสอบในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) แล้วนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบ แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร α – Coefficient ของครอนบาค พบว่า ได้ค่าเท่ากับ 0.79 แล้วนำแบบทดสอบที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาขอหนังสือนำส่งจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วยงาน แจกแบบทดสอบให้พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 คน ด้วยตนเอง และติดตามเก็บแบบทดสอบคืนหลังจากที่แจกให้กลุ่มตัวอย่าง รวบรวมแบบทดสอบที่ได้รับคืนทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS ในการประมวลผลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ และสรุปผลการศึกษาทางสถิติเชิงพรรณนา ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละของแบบทดสอบ

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดระดับความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ แล้วสรุปผลในรูปแบบข้อความประกอบตารางสำหรับเกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

3. ข้อมูลที่เป็นคำถามแบบปลายเปิดเก็บรวบรวมเป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้ออกแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบปรนัย 2 ตัวเลือก ตอบ “ถูก”และ”ผิด” แบบสอบถามเป็นคำถามที่เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อทดสอบระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดค่า และทำการประมวลผลออกมาเป็นค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ**

ตาราง 1 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

คำถาม	ระดับการรับรู้		
	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	แปลผล
1. เงินสะสมที่สมาชิกจ่ายเข้ากองทุนสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริง โดยมีจำนวนสูงสุดไม่เกิน 10,000 บาท	256 (88.28)	34 (11.72)	สูง
2. เมื่อสมาชิกออกจากกองทุนจะได้รับสิทธิการยกเว้นการหักภาษีจากเงินกองทุนที่ได้รับ ไม่ว่าจะด้วยเหตุเสียชีวิต ทุพลภาพ หรือเกษียณอายุ	235 (81.03)	55 (18.97)	สูง
3. สมาชิกที่อายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี บริบูรณ์ เมื่อออกจากกองทุนจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ จากเงินกองทุนที่ได้รับ แม้ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกจะน้อยกว่า 5 ปี	83 (28.62)	207 (71.38)	ต่ำ
4. เงินผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับคือ เงินสะสมจากเงินเดือนของตนเองและเงินสมทบจากเงินที่ นายจ้างจ่ายให้ เท่านั้น	92 (31.72)	198 (68.28)	ต่ำ
5. สามารถโอนสิทธิเรียกร้องเงินจากกองทุนให้แก่ผู้อื่นได้	148 (51.03)	142 (48.97)	ปานกลาง
6. กองทุนไม่มีการจ่ายดอกเบี้ยหรือเงินปันผลให้แก่สมาชิกเป็นรายเดือน	212 (73.10)	78 (26.90)	สูง
7. ในกรณีที่เปลี่ยนสถานที่ทำงาน สมาชิกไม่สามารถขอโอนเงินจากกองทุนเดิมไปออมต่อในกองทุนนายจ้างรายใหม่ได้	103 (35.52)	187 (64.48)	ต่ำ

ตาราง 1 (ต่อ)

คำถาม	ระดับการรับรู้		
	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	แปลผล
8. ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงนโยบายการลงทุนได้ ตลอดระยะเวลาการเป็นสมาชิก	152 (52.41)	138 (47.59)	ปานกลาง
9. สมาชิกสามารถลาออกจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกลับเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนได้อีกเมื่อลาออกจากกองทุนครบ 1 ปี	108 (37.24)	182 (62.76)	ต่ำ
10. เมื่อเกษียณอายุ สมาชิกยังสามารถลงทุนต่อเนื่องโดยการเก็บเงินไว้ในกองทุนต่อไป(คงเงิน) หรือจะขอทยอยรับเงินเป็นงวดๆ ก็ได้ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่อง	230 (79.31)	60 (20.69)	สูง
รวม	**1,619 (55.83)**	**1,281 (44.17)**	**ปานกลาง**

จากตาราง 1 พบว่า จากการประมวลผลเพื่อวัดระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของสมาชิก ปรากฏว่าในภาพรวมมีบุคลากรตอบถูก จำนวน 1,619 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 55.83 ตอบผิด จำนวน 1,281 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.17 แสดงว่าสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับสูง คือ เงินสะสมที่สมาชิกจ่ายเข้ากองทุนสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริง โดยมีจำนวนสูงสุดไม่เกิน 10,000 บาท มากที่สุด จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 256 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 88.28 เมื่อสมาชิกออกจากกองทุนจะได้รับสิทธิการยกเว้นการหักภาษีจากเงินกองทุนที่ได้รับ ไม่ว่าจะด้วยเหตุเสียชีวิต ทุพลภาพ หรือเกษียณอายุ มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 235 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 81.03 เมื่อเกษียณอายุ สมาชิกยังสามารถลงทุนต่อเนื่องโดยการเก็บเงินไว้ในกองทุนต่อไป(คงเงิน) หรือจะขอทยอยรับเงินเป็นงวด ๆ ก็ได้ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่อง มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 230 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 79.31 กองทุนไม่มีการจ่ายดอกเบี้ยหรือเงินปันผลให้แก่สมาชิกเป็นรายเดือน มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 212 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 73.10 รองลงมามีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงนโยบายการลงทุนได้ตลอดระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 152 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 52.41 สามารถโอนสิทธิเรียกร้องเงินจากกองทุนให้แก่ผู้อื่นได้ มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 148 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.03 ตามลำดับ และการรับรู้อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ สมาชิกสามารถลาออกจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกลับเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนได้อีกเมื่อลาออกจากกองทุนครบ 1 ปี มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 108 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.24 ในกรณีที่เปลี่ยนสถานที่ทำงาน สมาชิกไม่สามารถขอโอนเงินจากกองทุนเดิมไปออมต่อในกองทุนนายจ้างรายใหม่ได้ มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 103 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.52 เงินผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับคือ เงินสะสมจากเงินเดือนของตนเอง และเงินสมทบจากเงินที่ นายจ้างจ่ายให้เท่านั้น มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 92 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.72 และสมาชิกที่อายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี บริบูรณ์ เมื่อออกจากกองทุนจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ จากเงินกองทุนที่ได้รับ แม้ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกจะน้อยกว่า 5 ปี มีคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 83 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ

28.62 เป็นอันดับสุดท้าย

2. ด้านการรับรู้และความเข้าใจต่อกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ตาราง 2 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

	คำถาม	ระดับการรับรู้ ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	แปลผล
1.	กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา	105 (36.21)	185 (63.79)	ต่ำ
2.	การเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเกิดจากความสมัครใจของบุคลากร ไม่มีสภาพบังคับ	262 (90.34)	28 (9.66)	สูง
3.	ลูกจ้างชั่วคราวที่มีสัญญา 1 ปี สามารถสมัครสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพได้	109 (37.59)	181 (62.41)	ต่ำ
4.	มหาวิทยาลัยพะเยาให้บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์เป็นผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยพะเยา	254 (87.59)	36 (12.41)	สูง
5.	กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันแก่ลูกจ้างเมื่อเกษียณอายุหรือออกจากงาน หรือเสียชีวิต	277 (95.52)	13 (4.48)	สูง
6.	กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นกองทุนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล	270 (93.10)	20 (6.90)	สูง
7.	เงินสมทบคือเงินที่มหาวิทยาลัยจ่ายเข้ากองทุนในอัตราเดียวกับเงินที่ลูกจ้างจ่ายสะสม	261 (90.00)	29 (10.00)	สูง
8.	ลูกจ้างสามารถร่วมกันจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพขึ้นเอง โดยนายจ้างไม่มีส่วนร่วม	176 (60.69)	114 (39.31)	ปานกลาง
9.	สมาชิกจะระบุผู้รับประโยชน์ในหนังสือแสดงเจตนาให้รับประโยชน์จากเงินกองทุนแทน กรณีสมาชิกถึงแก่ความตาย หรือไม่ก็ได้	198 (68.28)	92 (31.72)	สูง
10.	การเลิกกองทุนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของกองทุน	175 (60.34)	115 (39.66)	ปานกลาง
11.	หากสมาชิกไม่แสดงเจตนาเลือกนโยบายการลงทุนใดนโยบายหนึ่ง จะถือว่าเลือกนโยบายที่มีความเสี่ยงปานกลาง	133 (45.86)	157 (54.14)	ต่ำ
12.	ท่านคิดว่าการรับรู้สิทธิประโยชน์ในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมีผลในการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา	269 (92.76)	21 (7.24)	สูง
	รวม	**2,489 (71.52)**	**991 (28.48)**	**สูง**

จากตาราง 2 พบว่า จากการประมวลผลเพื่อวัดระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของสมาชิก ปรากฏว่าในภาพรวมมีบุคลากรตอบถูก จำนวน 2,489 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 71.52 ตอบผิด จำนวน 991 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.48 แสดงว่าสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพระดับสูง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับสูง คือ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันแก่ลูกจ้างเมื่อเกษียณอายุหรือออกจากงาน หรือเสียชีวิต มากที่สุด จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 277 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 95.52 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นกองทุนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 270 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.10 ท่านคิดว่าการรับรู้สิทธิประโยชน์ในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมีผลในการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 269 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 92.76 การเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเกิดจากความสมัครใจของบุคลากร ไม่มีสภาพบังคับ จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 262 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 90.34 เงินสมทบคือเงินที่มหาวิทยาลัยจ่ายเข้ากองทุนในอัตราเดียวกับเงินที่ลูกจ้างจ่ายสะสม จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 261 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 90.00 มหาวิทยาลัยพะเยาให้บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์ เป็นผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยพะเยา จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 254 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 87.59 สมาชิกจะระบุผู้รับประโยชน์ในหนังสือแสดงเจตนาให้รับประโยชน์จากเงินกองทุนแทน กรณีสมาชิกถึงแก่ความตาย หรือไม่ก็ได้ จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 198 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 68.28 รองลงมามีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ลูกจ้างสามารถร่วมกันจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพขึ้นเองโดยนายจ้างไม่มีส่วนร่วม จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 176 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 60.69 การเลิกกองทุนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของกองทุน จำนวน 175 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 60.34 ตามลำดับ และการรับรู้อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ หากสมาชิกไม่แสดงเจตนาเลือกนโยบายการลงทุนใดนโยบายหนึ่ง จะถือว่าเลือกนโยบายที่มีความเสี่ยงปานกลาง จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 133 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.86 ลูกจ้างชั่วคราวที่มีสัญญา 1 ปี สามารถสมัครสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพได้ จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 109 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.59 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา จากคำตอบที่ตอบถูก จำนวน 105 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.21 เป็นอันดับสุดท้าย

สรุปผลและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นบุคลากรสายบริการ รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท อายุงานอยู่ระหว่าง 5 – 6 ปี ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกมากกว่า 2 ปี

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา

2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพระดับปานกลาง ข้อคำถามที่สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับสูง คือ เงินสะสมที่สมาชิกจ่ายเข้ากองทุนสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริง โดยมีจำนวนสูงสุดไม่เกิน 10,000 บาท เมื่อสมาชิกออกจากกองทุนจะได้รับสิทธิการยกเว้นการหักภาษีจากเงินกองทุนที่ได้รับ ไม่ว่าจะด้วยเหตุเสียชีวิต ทุพลภาพ หรือเกษียณอายุ เมื่อเกษียณอายุ สมาชิกยังสามารถลงทุน

ต่อเนื่องโดยการเก็บเงินไว้ในกองทุนต่อไป(คงเงิน) หรือจะขอทยอยรับเงินเป็นงวด ๆ ก็ได้ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่อง มีคำตอบที่ตอบถูก กองทุนไม่มีการจ่ายดอกเบี้ยหรือเงินปันผลให้แก่สมาชิกเป็นรายเดือน รองลงมามีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงนโยบายการลงทุนได้ตลอดระยะเวลาการเป็นสมาชิก สามารถโอนสิทธิเรียกร้องเงินจากกองทุนให้แก่ผู้อื่นได้ ตามลำดับ และการรับรู้อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ สมาชิกสามารถลาออกจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกลับเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนได้อีกเมื่อลาออกจากกองทุนครบ 1 ปี ในกรณีที่เปลี่ยนสถานที่ทำงาน สมาชิกไม่สามารถขอโอนเงินจากกองทุนเดิมไปออมต่อในกองทุนนายจ้างรายใหม่ได้ เงินผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับคือ เงินสะสมจากเงินเดือนของตนเอง และเงินสมทบจากเงินที่ นายจ้างจ่ายให้เท่านั้น และสมาชิกที่อายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี บริบูรณ์ เมื่อออกจากกองทุนจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ จากเงินกองทุนที่ได้รับ แม้ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกจะน้อยกว่า 5 ปี เป็นอันดับสุดท้าย

2.2 ด้านการรับรู้และความเข้าใจต่อกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพระดับสูง ข้อคำถามที่สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่ มีการรับรู้อยู่ในระดับสูง คือ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันแก่ลูกจ้างเมื่อเกษียณอายุหรือออกจากงาน หรือเสียชีวิต มากที่สุด กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นกองทุนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ท่านคิดว่าการรับรู้สิทธิประโยชน์ในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมีผลในการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา การเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเกิดจากความสมัครใจของบุคลากร ไม่มีสภาพบังคับ เงินสมทบคือเงินที่มหาวิทยาลัยจ่ายเข้ากองทุนในอัตราเดียวกับเงินที่ลูกจ้างจ่ายสะสม มหาวิทยาลัยพะเยาให้บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์เป็นผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยพะเยา สมาชิกจะระบุผู้รับประโยชน์ในหนังสือแสดงเจตนาให้รับประโยชน์จากเงินกองทุนแทน กรณีสมาชิกถึงแก่ความตาย หรือไม่ก็ได้ รองลงมามีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ลูกจ้างสามารถร่วมกันจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพขึ้นเอง โดยนายจ้างไม่มีส่วนร่วม การเลิกกองทุนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของกองทุน ตามลำดับ และการรับรู้อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ หากสมาชิกไม่แสดงเจตนาเลือกนโยบายการลงทุนใดนโยบายหนึ่ง จะถือว่าเลือกนโยบายที่มีความเสี่ยงปานกลาง ลูกจ้างชั่วคราวที่มีสัญญา 1 ปี สามารถสมัครสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพได้ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นอันดับสุดท้าย

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ และแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา

ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรมีข้อเสนอแนะ และแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

3.1 การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ไม่ค่อยชัดเจน มองไม่เห็นภาพ / ควรเผยแพร่ข่าวสารให้มากกว่านี้ / เข้าใจน้อยมาก แต่ต้องการรู้มากกว่านี้ / ทราบข้อมูลน้อย เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์น้อยมาก / ไม่ทราบข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ / ไม่เข้าใจในระเบียบของกองทุนฯ / จัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับกองทุนฯ ให้มาก สมาชิกที่ไม่เข้าใจจะได้เข้าใจความหมาย ความเป็นมาของกองทุนฯ / ควรจัดอบรมในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแรงชักจูงให้บุคลากรเข้าร่วม / สมาชิกบางท่านยังไม่ค่อยเข้าใจ หรืออ่านเอกสาร ข่าวสารแล้วไม่ค่อยเข้าใจ

3.2 สมัครเป็นสมาชิก เพราะผลประโยชน์ตอบแทนที่จะได้รับ / ออมเงินในอนาคต มีเงินสะสม ได้ออมทรัพย์ ต้องการมีเงินเก็บก้อนหนึ่งไว้ยามเกษียณ / ได้เงินเพิ่ม เงินสมทบจากมหาวิทยาลัยออกให้คนละร้อยละ 5 / เป็นผลดีสำหรับครอบครัว และเป็นการออมเงินไว้ใช้ในอนาคต / เป็นสวัสดิการที่เหมาะสมกับสมาชิก

3.3 กองทุนจ่ายค่าตอบแทนดี แต่ถ้าหักเงินสะสมแล้ว จะเกิดผลกระทบ เพราะรายได้น้อย ค่าใช้จ่ายมากไม่พอใช้ / กองทุนฯ หักเงินมากเกินไป

3.4 บริษัทจัดการกองทุน ฯ ควรรายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง / ควรประชาสัมพันธ์หรือจัดส่งข้อมูลให้สมาชิกทราบ 3 เดือน ครั้ง

3.5 มหาวิทยาลัยควรสร้างแรงจูงใจในการออมเงินให้มากกว่านี้

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ศึกษาได้พบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยอภิปราย ดังนี้

1. ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลสิทธิประโยชน์ในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมีผลในการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นปัจจัยส่วนบุคคล เนื่องจากพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่เป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพระดับปานกลาง และมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพระดับสูง โดยเฉพาะสมาชิกตระหนักถึงวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันในอนาคตแก่สมาชิกเมื่อเกษียณอายุ หรือออกจากงาน หรือเสียชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับกนกอร น้ำสมบูรณ์ (2550) ที่กล่าวว่า ในเรื่องของปัจจัยแวดล้อม พบว่า มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน ร้อยละ 70.81 การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน และสิทธิประโยชน์ที่ได้จากกองทุนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับวุฒิชัย จำนง (2523) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่าง ๆ และได้แบ่งขั้นตอนการตัดสินใจ สามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ข่าวสารที่เกี่ยวข้องนั้นอยู่ในขั้นตอนในการตัดสินใจ เมื่อได้รับข่าวสารที่สรรหามานั้น จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องและจำเป็นกับตัวปัญหาตลอดจนมีความเพียงพอในการตัดสินใจ จากนั้นประเมินค่าข่าวสาร (Evalution of Information) ประเมินค่าว่าข่าวสารที่ได้มานั้น ถูกต้องเหมาะสมเพียงพอ ตรงกับเวลาและสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์ ในขั้นตอนสำคัญคือกิจกรรมคัดเลือกซึ่งมาจากการกำหนดทางเลือก การเลือกทางเลือก และการปฏิบัติตามการตัดสินใจ พบว่าบุคลากรตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เพราะมีความรู้และความเข้าใจในผลประโยชน์ตอบแทนที่จะได้รับ เช่น เป็นการออมเงินในอนาคตที่มีส่วนของเงินสะสม และได้เงินเพิ่มคือเงินสมทบจากมหาวิทยาลัยที่ออกให้อีกคนละ 5 % จากเงินเดือนที่ได้รับ หากมองในระยะยาวเท่ากับผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนได้ค่าจ้างมากกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพถึง 5 % ทำให้มีเงินเก็บก้อนหนึ่งไว้ยามเกษียณ และผลประโยชน์ทางภาษี โดยเงินสะสมที่สมาชิกจ่ายเข้ากองทุนสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริงสูงสุดไม่เกิน 10,000 บาท หรือเมื่อสมาชิกออกจากกองทุนจะได้รับสิทธิการยกเว้นการหักภาษีจากเงินกองทุนที่ได้รับ ซึ่งมีการรับรู้ในระดับสูง นับว่าเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ตัวบุคลากรเองและครอบครัวเมื่อต้องออกจากงาน ไม่ว่าจะด้วยเหตุเสียชีวิต ทุพลภาพ หรือเกษียณอายุ ทั้งยังจัดเป็นสวัสดิการที่เหมาะสมกับบุคลากรที่มหาวิทยาลัยจัดหามาให้เป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรอีกทางหนึ่ง

2. จากการศึกษาข้อเสนอแนะ และแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า บุคลากรมีข้อเสนอแนะ และแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ไม่ค่อยชัดเจน มองไม่เห็นภาพ ไม่ทราบข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ไม่เข้าใจในระเบียบของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ทราบข้อมูลน้อย เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์น้อยมากเข้าใจน้อยมาก สมาชิกบางท่านยังไม่ค่อยเข้าใจ หรืออ่านเอกสาร ข่าวสารแล้วไม่ค่อยเข้าใจแต่ต้องการรู้มากกว่านี้ ดังนี้จึงมี

บุคลากรอีกส่วนหนึ่ง เสนอแนวทางการออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ได้แก่ มหาวิทยาลัยควรเผยแพร่ข่าวสารให้มากกว่านี้ ควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้มากขึ้น สมาชิกที่ไม่เข้าใจจะได้เข้าใจความหมาย ความเป็นมาของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นแรงชักจูงให้บุคลากรเข้าร่วมออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เนื่องจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ คือการรับทราบข้อมูลกองทุนสารองเลี้ยงชีพจากมหาวิทยาลัยและเอกสารประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับภัทรวรรณ อ่วมสำอาง (2542) ที่กล่าวว่า รัฐวิสาหกิจควรสร้างแรงจูงใจให้พนักงานสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากขึ้น โดยการส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งจะเป็นส่วนผลักดันให้พนักงานรัฐวิสาหกิจตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากขึ้น สอดคล้องกับวีระชาย จันทจร (2550) ที่กล่าวว่า ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการส่งเสริมให้พนักงานสมัครเป็นสมาชิกกองทุน คือ บริษัทควรกระตุ้นให้พนักงานเล็งเห็นถึงความสำคัญของการออมผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพการจัดระบบการจัดการกองทุน โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับจงรักไทย เปลวทอง (2555) ที่กล่าวว่า ข้อเสนอแนะจากการศึกษา มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้บุคลากรมีประสบการณ์ในการลงทุนแบบต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสวัสดิการแก่ตนเอง และควรมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแก่บุคลากร

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และการแนะนำข้อมูลสิทธิประโยชน์จากการสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งจะเป็นส่วนผลักดันให้บุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยาตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากขึ้น

2. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยพะเยา โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ไทยพาณิชย์ ควรเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ ให้กับสมาชิก เช่น เพิ่มทางเลือกให้แก่สมาชิกในการเลือกการลงทุนด้านอื่น หรือเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้แก่สมาชิกในการกู้ยืมเงิน ตลอดจนสามารถนำเงินจากกองทุนมาค้ำประกันเงินกู้ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยในการเลือกลงทุนในแต่ละนโยบายความเสี่ยงของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยพะเยา โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคลากรสายวิชาการ และสายบริการ เพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยในการเลือกลงทุน และลักษณะการยอมรับความเสี่ยงของแต่ละสายงาน นำมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพต่อไป

2. ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับเพิ่มอัตราเงินสะสมของสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัยจากเดิม ร้อยละ 5 ให้สามารถเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 15 ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เนื่องจากความต้องการ และความพร้อมทางการเงินของสมาชิกแต่ละคนมีไม่เท่ากัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากหลายบุคคลฝ่าย โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา ท่านดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ความรู้และคำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้อันเป็นพื้นฐานต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการพิจารณาเครื่องมือ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน สุดท้ายนี้ขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้คำแนะนำ ติชม ช่วยเหลือเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

สำหรับความดีของการจัดทำผลงานจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ขอมอบแก่บุพการีและคณาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้แก่ผู้เขียนทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กนกอร น้ำสมบูรณ์. (2550). **การตัดสินใจออมเงินกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน)**, สารนิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพไทย. (2559). **ข้อมูลไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2559 จากรายงานจำนวนกองทุนสำรองเลี้ยงชีพจำแนกตามขนาดกองทุนและจำนวนสมาชิก กองทุนสำรองเลี้ยงชีพไทย**, สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2559, จาก http://www.thaipvd.com

จงรักไทย เปลวทอง. (2555). **การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา**, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ภัทรวรรณ อ่วมสำอาง. (2542). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานรัฐวิสาหกิจในเขตกรุงเทพมหานคร**, วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วีระชาย จันทจร. (2550). **ศึกษาการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานบริษัท กฤษดามหานคร จำกัด (มหาชน)**, สารนิพนธ์ รส.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วุฒิชัย จำนงค์. (2523). **พฤติกรรมการตัดสินใจ (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, (2559). **กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ**, สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2559, จาก http://www.fpo.go.th

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Influential Factors to The Stress on Work Performance of Personnel in Maeka District Municipality Offices, Muang District, Phayao Province

อัจฉราพร เกียรติวงศ์[1*] และ อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์[2]

Aucharaporn Kiattiwong[1*] and Atthisit Muang In[2]

บทคัดย่อ

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1.) เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ว่าอยู่ในระดับใด 2 .) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบล แม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาได้แก่ บุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 92 คน

ผลของการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ระดับความเครียดในการทำงานของบุคลากรในบุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา มีความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.43)

บุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา ที่มีระดับความเครียดในการทำงานที่แตกต่างกันมีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน 1.) อายุ 2.) สถานภาพการสมรส 3.) ตำแหน่งงาน 4.) ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานกับองค์กรและ 5.) รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความเห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลทั้ง 5 ด้านมีผลต่อความเครียดในการทำงาน ส่วนปัจจัยในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความเครียด ของ Cooper and Marshall ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านแหล่งภายนอกองค์กร ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ปัจจัยด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร และปัจจัยด้านลักษณะงาน โดยภาพรวมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.42)

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการทำงาน

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Kat_kimkibom@hotmail.com

Abstract

The study entitled " Influential factors to the stress on work performance of personnel in Maeka District Municipality Offices, Muang District, Phayao Province " was a survey research aiming to 1.) investigate the level of the job stress of Chiang MaiCentral Prison staff. 2.) examine factors influencing the job stress of Chiang Mai Central Prisonstaff. Data were collected by questionnaires from 92 people in Maeka District Office , Muang District , Phayao Province.

The study could be summarized as follows. The job stress of personnel in Maeka District Municipality Offices, Muang District, Phayao Province was in the medium level ($\bar{x}$ = 3.43).

personnel in Maeka District Municipality Office Province , were found in different levels of job stress anddifferent related personal factors , namely,1) age,2.) marital status, 3.) job position, 4.) period of working with the organization and 5.) average monthly salary. They believed that those mentioned five factors affected the job stress. Moreover, working factors in fluencing stress were Of Cooper and Marshall on 6 sides external causes, relationship in the organization, roles and duties , structure and atmosphere of the organization , and job characteristics. Generally, Influential factors to the stress on work was in the medium level ($\bar{x}$ = 3.42).

Keywords: Influential factors to the stress on work

บทนำ

สภาพความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ในสังคมไทยยุคโลกาภิวัฒน์ มีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบทเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผลกระทบต่อประชาชน ในสังคม ซึ่งนับวันจะมีแนวโน้มทวีคูณเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต สิ่งที่เห็นชัดเจนในสังคมปัจจุบัน คือ สภาพการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นอย่างเร่งรีบ มีการแข่งขัน ต่อสู้ดิ้นรน เพื่อความอยู่รอดของตนเอง สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความเครียดทางจิตใจ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของประชาชน และจากการที่รัฐบาลมีนโยบายให้ทุกส่วนราชการลดขนาดขององค์กรลง แต่ให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากขึ้น อย่างจริงจัง จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้สภาพสิ่งแวดล้อม และชีวิตความเป็นอยู่ของข้าราชการเปลี่ยนไป พฤติกรรมเผชิญกับความเครียดของข้าราชการ เป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดพยายามที่จะจัดการกับสิ่งที่มากระตุ้นทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกตัวบุคคล บุคคลที่จะเผชิญกับความเครียดได้คือ บุคคลที่รู้จักเลือกวิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ (สิทธิกร อุทะนุต, 2547 : 1)

จากสภาพภาวะเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นต่อการดำรงชีพของประชาชน ทำให้ประชาชนทั้งประเทศอยู่ในสภาวะย่ำแย่ ค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้เกิดความเครียดโดยทั่วไปแล้วความเครียดจะเกี่ยวข้องกับ

ความรู้สึกทางอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล ฉุนเฉียว ในยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ชีวิตตกอยู่ภายใต้แรงกดดันพยายามปรับตัว และเอาตัวรอดมากขึ้น ซึ่งล้วนแต่ก่อให้เกิดความเครียดอย่างมากทั้งสิ้น ในขณะเดียวกันความเครียด ก็เป็นภาวะหนึ่งซึ่งข้าราชการ และบุคคลากรจะต้องเผชิญซึ่งเป็นผลมาจากการปรับโอกาสและการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางชีวภาพ ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีต่างๆ อันจะก่อให้เกิดความเครียด ขึ้นมาได้รวมทั้งการแข่งขัน ที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างเพื่อนร่วมงาน เมื่อมีการปรับระดับเงินเดือน หรือปรับตำแหน่งที่จะต้องสร้างความก้าวหน้าให้กับตนเอง ในอันที่จะต้องเลื่อนชั้นให้สูงขึ้น การได้รับผลตอบแทนที่ต่ำ จึงมีสถานการณ์ที่ต้องใช้ความอดทน ความประหยัด ความรอบคอบ การใช้ความคิดรวมถึงสัมพันธ์ภาพกับบุคคลต่าง ๆ การปรับตัวให้เข้ากับโอกาสสภาวะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาความรู้ให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลทำให้เกิดความเครียดวิธีการเอาชนความเครียด เป็นวิธีที่บุคคลพึงกระทำเพื่อขจัดภัยคุกคามโดยแสดงออกเป็นพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ อาจจะแสดงออกทางอารมณ์ต่างๆผลของความเครียดก่อให้เกิดผลกระทบถึงการปฏิบัติงาน และชีวิตความเป็นอยู่ได้(สิทธิกร อุทะนุต,2547 : 1)

ความเครียดเป็นกระบวนการของชีวิตส่วนหนึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากบุคคลต้องปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตลอดเวลามีผลต่อบุคคล ทั้งด้านบวกและลบแต่ยังสามารถดำรงชีวิตตามปกติได้(บุญวดี เพชรรัตน์,2532: 1) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความเครียด เครียดของบุคคลการรับรู้ประสบการณ์และความสามารถในการจัดการกับความเครียด ความเครียดที่เกิดในระดับต่ำเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลตื่นตัวกระตือรือร้น และท้าทายความสามารถความเครียดในระดับปานกลางที่คงอยู่นานและความเครียดความเครียดในระดับสูงจะทำให้บุคคลรู้สึกว่าถูกคุกคาม ก่อให้เกิดโรคทางกาย และอาการทางจิตได้ จะทำให้เกิดความเหนื่อยหน่าย หรือทำเกิดความเจ็บป่วยที่รุนแรงได้ และมีผลก่อให้เกิดการลาป่วยขาดงาน ลาออก ประสิทธิภาพความเครียดในงานมีความแตกต่างกัน ตามลักษณะของงานและทักษะการจัดการกับความเครียดของบุคคลทั้งนี้ (Janis, 1952 อ้างในจิระพรอุดมกิจ, 2539: 31) ได้แบ่งระดับความเครียดเป็น 3 ระดับคือความเครียดระดับต่ำเป็นความเครียดที่เกิดขึ้น และสิ้นสุดด้วยระยะเวลาสั้นๆ ไม่รุนแรงความเครียดระดับปานกลางความเครียดชนิดนี้รุนแรงกว่าชนิดแรกระยะเวลาสิ้นสุดอาจเป็นชั่วโมงความเครียดระดับสูงความเครียดชนิดนี้จะแสดงออกอยู่นานเป็นสัปดาห์เป็นเดือน หรืออาจเป็นปี ส่วน(Frain & Valiga, 1979 อ้างใน สุกฤตา ศรีทองสุข, 2549: 59) แบ่งระดับความเครียดในงานตามความสามารถในการปรับตัวออกเป็นความเครียดชีวิตประจำวัน ความเครียดระดับน้อยปานกลาง และมากซึ่งถ้าบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้ จะแสดงออกเป็นความเครียดในระดับมาก อีกทั้งยัง กล่าวว่าความเครียดในระดับปานกลาง จะทำให้คนกระตือรือร้น ในการทำงาน ความเครียดในงานระดับน้อย จะทำให้เกิดความเฉื่อยชา และความเครียดในงานระดับมาก จะทำให้เกิดความอ่อนล้า มึนงง เกิดความบกพร่องในการรับรู้และตัดสินใจ ดังนั้นระดับความเครียดในงานจึงอาจก่อให้เกิดผลดีและผลเสียต่อบุคคล

เทศบาลตำบลแม่กาเป็นหน่ายงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็นหมู่บ้านมีทั้งหมด 18 หมู่บ้าน มีจำนวน ครัวเรือนประมาน 4,666 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 19,018 คน มีสถาบันและองค์กรต่างๆ ของภาครัฐเข้ามาตั้งอยู่ในพื้นที่หลายสถาบัน และหลายองค์กร จึงทำให้มีประชากรแฝงร่วมอยู่ในเขตพื้นที่รวมถึงการมีโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม การไฟฟ้า การสื่อสารและโทรคมนาคม อีกทั้งโครงสร้างของเศรษฐกิจและโครงสร้างด้านสังคม ที่มีความสลับซับซ้อน ในการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้นและ เทศบาลเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีภาระงานมากแต่งบประมาณค่อนข้างจำกัด การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อบุคลากรในโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องความขัดแย้ง ด้านการเมืองท้องถิ่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะปัจจัยด้านการทำงาน ซึ่งเราไม่อาจปฏิเสธได้ในการทำงานย่อมมีทั้งประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากบรรลุวัตถุประสงค์ย่อมเกิดความพึงพอใจเกิดความสุขแต่เมื่อบ่อยครั้งที่ประสบกับอุปสรรคงานไม่สำเร็จ ดังตั้งใจย่อมก่อให้เกิดความเครียดได้ โดยเฉพาะผู้ต้องรับผิดชอบโดยตรงในงานนั้น ๆ

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ทำให้เกิดภาระงานในการที่จะต้องบริหารจัดการ ของเทศบาลตำบลแม่กา เพิ่มมากขึ้นอาจส่งผลให้บุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ตกอยู่ในสถานการณ์ของความรับผิดชอบ ในการงานที่ได้รับมอบหมาย อาจทำให้เกิดความเครียดในการทำงานขึ้นมาได้ เพราะทุกคนไม่สามารถหลีกหนีความเครียดในสถานการณ์ทุกรูปแบบได้

ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาถึงระดับความเครียดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการปฏิบัติงาน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของ Cooper and Marshall (1983 อ้างในจิระพร อุดมกิจ 2539: 24) เพื่อมาเป็นแนวทางในการประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานทั้ง 6 ด้าน คือ

1. ด้านลักษณะงาน
2. ด้านบทบาทหน้าที่
3. ด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ
4. ด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร
5. ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน
6. แหล่งภายนอกองค์กร

ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการหลีกเลี่ยงลดผ่อนคลายความเครียดจากการทำงานและ สามารถจัดการกับสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานอย่างถูกวิธี ทำให้สามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างประสิทธิภาพ

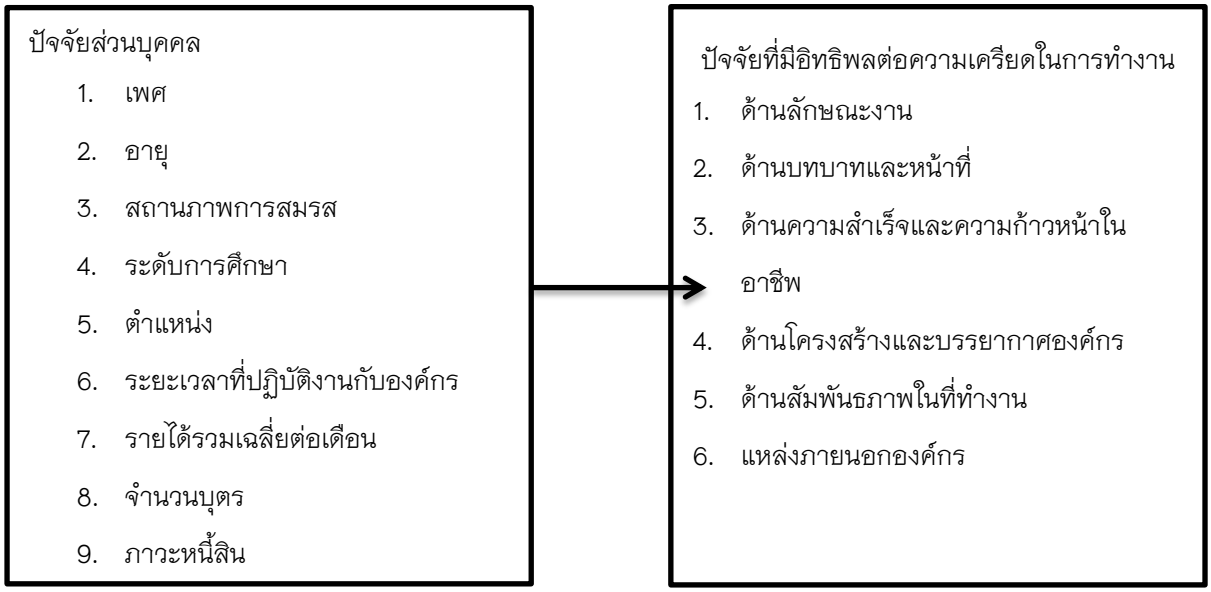
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ว่าอยู่ในระดับใด

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรใน สำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมุติฐานการวิจัย

1. บุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีระดับความเครียดในการทำงาน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานมีผลต่อความเครียดของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในช่วงของการจัดทำโครงร่างวิจัย ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยแล้วจึงนำมาสร้างแบบสอบถามจำนวน 92 ชุดหลังจากนั้นผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปให้กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาตอบ และนำข้อมูลที่รวบรวมได้วิเคราะห์ด้วยสถิติที่เหมาะสมทดสอบสมมติฐาน สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ประชากรที่ทำการศึกษา

ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้เป็นบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา จำนวน 92 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารงาน สภาเทศบาล หัวหน้าส่วนราชการ สำนักงานปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง ฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หน่อยตรวจสอบภายใน โดยทำการศึกษาระยะเวลาตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 รวมเวลา 1 ปี 7 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ แบบสอบถาม ปัจจัยส่วนบุคคลแบบสอบถาม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดการทำงานแบบสอบถามความเครียดทั่วไปจากการทำงานดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลเป็นแบบสอบถามปลายปิดให้เลือกตอบเพียง ข้อเดียวมีข้อคำถามรวม 9 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานระยะเวลาที่ปฏิบัติงานกับองค์กร รายได้รวมเฉลี่ย ต่อเดือน จำนวนบุตร ภาวะหนี้สิน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงาน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีของคูเปอร์ และมาร์แชลทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านแหล่งภายนอกองค์กร ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ ปัจจัยด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร ปัจจัยด้านลักษณะงาน ด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ ได้ศึกษาร่วมกับเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาปรับเป็นแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับมีระดับการวัดประเภทช่วงมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความเห็น	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ	
ระดับของความรู้สึกความเครียดมากที่สุด	1	5	คะแนน
ระดับของความรู้สึกความเครียดมาก	2	4	คะแนน
ระดับของความรู้สึกความเครียดปานกลาง	3	3	คะแนน
ระดับของความรู้สึกความเครียดน้อย	4	2	คะแนน
ระดับของความรู้สึกความเครียดน้อยที่สุด	5	1	คะแนน

การวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดที่มีสาเหตุจากการทำงานด้านต่างๆมีจำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านลักษณะงาน ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านโครงสร้าง และด้านบรรยากาศองค์กร ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน ด้านแหล่งภายนอกองค์กร ข้อคำถามมีทั้งข้อความทางบวกและทางลบจำนวน 30 ข้อ การแปรผลจากคะแนนแบบสอบถามใช้เกณฑ์การแปลผล 5 ระดับโดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

คะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
ระหว่าง 1.00 – 1.80	มีความเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ระหว่าง 2.61 – 3.40	มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ระหว่าง 3.41 – 4.20	มีความเห็นอยู่ในระดับมาก
ระหว่าง 4.21 – 5.00	มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

สวนที่ 3 แบบสอบถามความเครียดทั่วไป จากการทำงานในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ดัดแปลงและปรับปรุงจากหนังสือแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ : ความหมายการวัดของพิชิต ดัดแปลงและปรับปรุงจากพิทักษ์ เทพสมบัติ โดยแบบสอบถามประมาณคา 5 ระดับมีระดับการวัดประเภท ชวงวัดเกี่ยวกับ สุขภาพกายและสุขภาพจิต ขอคำถามมีทั้งหมดจำนวน 5 ขอมีเกณฑการใหคะแนน ดังนี้

บอยมากที่สุด	5 คะแนน
บอยมาก	4 คะแนน
บอย	3 คะแนน
นานๆครั้ง	2 คะแนน
ไมมีเลย	1 คะแนน

ผลการศึกษา

พบว่าบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา ส่วนใหญ่มีความเครียดในการทำงานที่มี สาเหตุมาจาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความเครียดในการทำงาน ของแหล่งความเครียดของ Cooper and Marshall มาเป็นแนวทางในการประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงาน มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานนี้ มีผลต่อความเครียดในการทำงานระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 3.71) บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่นี้ มีผลต่อความเครียดในการทำงาน ระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 3.53) บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพนี้ มีผลต่อความเครียดในการทำงาน ระดับเห็น ด้วยปานกลาง (ร้อยละ 3.29) บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กามีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กรนี้มีผลต่อความเครียดในการทำงานระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 3.68) บุคลากรในเทศบาลแม่กา มีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านสัมพันธภาพในที่ทำงานนี้ มีผลต่อความเครียดในการทำงานระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 3.04) บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กามีความคิดเห็นว่า ปัจจัยด้านแหล่งภายนอกองค์กรนี้ มีผลต่อความเครียดในการทำงานระดับเห็นด้วย ปานกลาง (ร้อยละ 3.29)

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาส่วนใหญ่มีอายุ 31–40 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 และ มีอายุ 41–50 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 รองลงมาคืออายุระหว่าง 21–30 ปีจำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 21.9 และอายุ 51–60 .ปีจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 6.1 ทั้งนี้บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กามีอายุน้อยสุด 26 ปี และมีอายุสูงสุด 56 ปี

บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสสมรสจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมา คือ สถานภาพการสมรสโสดจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 และหม้ายหย่าแยกกัน อยู่จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และคู่สมรสตายจากจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 21.9 รองลงมา คือ ตำแหนงกองช่าง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 และตำแหน่งผู้บริหาร มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาส่วนใหญ่ปฏิบัติงานกับองค์กรอยู่ในช่วง 6–10 ปี มากที่สุดจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมาคือ 5 ปี หรือต่ำกว่า จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และน้อยที่สุดคือ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2

บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา ส่วนใหญ่มีรายไดเฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 15,000 บาท จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมา คือ 15,001 – 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 และ5,000 – 10,000 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ตามลำดับ และน้อยที่สุด คือ รายไดรวมเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไปจำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 17.1

จากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา ส่วนใหญ่มีความเครียดใน การทำงานที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานระดับปานกลางโดยด้านลักษณะงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 3.71) รองลงมา ด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร ($\bar{x}$ = 3.68) ด้านบทบาทหน้าที่ ($\bar{x}$ =3.53) ด้านแหล่งภายนอกองค์กร

($\bar{x}$ = 3.29) ด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ ($\bar{x}$ = 3.29) และด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}$ = 3.04)

1.2 ข้อมูลความเคลียดทั่วไปจากการทำงาน

จากผลการศึกษาพบว่าบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาจำนวน 82 คนมีคะแนน ความเครียดในการทำงานระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.42) จากคะแนนเต็ม 5 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .7

การสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กามีระดับความเครียดในการทำงานต่ำ

จากผลการศึกษาพบว่าบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา จำนวน 82 คน มีคะแนน ความเครียดในการทำงานระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.42) จากคะแนนเต็ม 5 และมีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ .74 นอกเหนือจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว เพื่อยืนยันสมมติฐานดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยจากการสัมภาษณ์ บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา พบว่าความเครียดในการทำงานระดับปานกลาง ของบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา คือ การที่บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา เกิดการรับรู้ถึงความกดดันจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่คาดว่าหนักหรือเกินความสามารถจะแก้ไขได้อันมีผลทำให้ร่างกายเกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อ ภาวะดังกล่าว เช่น เกิดความวิตกกังวล เหนื่อยล้า ท้อแท้ ไม่พึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบ ให้บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา เกิดพฤติกรรมทำอะไรซ้ำ ๆ บ่อย ๆ นอนไม่หลับ เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กามีระดับความเคลียดในการทำงานต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานมีผลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา จากผลการศึกษาพบว่า สมมติฐานนี้ได้รับการยอมรับเป็นบางส่วน เมื่อพิจารณา จากค่า T–Test และค่า F– Test เพื่อหาความแตกต่าง ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความ เครียดในการทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ (Sig. = 0.005) สถานภาพการสมรส (Sig. = 0.012) ตำแหน่งงาน (Sig.=0.000) ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานกับองค์กร (Sig.=0.005) และรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน (Sig.= 0.000) มีผลต่อความเครียดของบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการศึกษา

1. ระดับความเครียด

ระดับความเครียดของบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาจำนวน 82 คนมีความเครียดในการทำงานระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.43) คือการที่บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาเกิดการรับรู ถึงความกดดันจากสภาพแวดล้อมในการทำงานที่คาดว่าหนักหรือเกินความสามารถจะแก้ไขได อันมีผลทำให้ร่างกายเกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อภาวะดังกล่าว เช่น เกิดความวิตกกังวล เหนื่อยล้า ท้อแท้ ไม่พึงพอใจในการทำงานซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ความเครียดชนิดนี้ จะมีระยะเวลาสิ้นสุดเป็นชั่วโมง หรือเป็นวัน เช่น ความเครียดจากภาระงานที่หนัก หรือเร่งด่วน มีเวลาจำกัด ความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นไม่รุนแรงเช่นปวดศีรษะเหนื่อยล้าอ่อนเพลียซึ่งจะส่งผล กระทบให้บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาเกิดพฤติกรรมทำอะไรซ้ำๆบ่อยๆกินมาก นอนไม่หลับไม่อยากทำงานเป็นต้น ทำให้ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับระดับความเครียดของ Janis (1952) และสอดคล้องกับการศึกษา ของ จิระพร อุดมกิจ (2539) พบว่าบุคลากรกลุ่มตัวอย่าง มีความเครียดในระดับปานกลางและสอดคล้องกับการศึกษาของ พศินแกวลี (2546) พบว่าเจาหน้าที่สายตรวจมีความเครียดในระดับปานกลางระดับความเครียดมีอิทธิพลต่อ ผลปฏิบัติงานนอกจากนี้ ยังสอดคล

องกับการศึกษาของจุฑารัตน์ สุคันธรัตน์(2541) พบว่าบุคลากรในโรงพยาบาลตากสินมีความเครียดในระดับปานกลาง

แต่ผลการศึกษานี้ไม่สอดคลองกับการศึกษาของ พรทิพย์ วิโรจน์แสงอรุณ (2528)พบว่าพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่ มีความเครียดในระดับต่ำ นอกจากนี้ผลการศึกษาครั้งนี้ ยังขัดแย้งกับการศึกษาของ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ (2531) พบว่าสารวัตรใหญ่และสารวัตร มีความเครียดในระดับสูงรองลงมามีความเครียดในระดับปานลาง

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ถึงแม้จะพบว่าบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาส่วนใหญ่ มีความเครียดในการทำงานในระดับปานกลางแต่ก็ควรจะได รับการแกไขและป้องกันไม่ให้ระดับความเครียดปานกลาง พัฒนาไปอยู่ในระดับสูง เพราะจะทำให้สมรรถภาพ ความคิดด้อยและ สภาพร่างกายอ่อนแอ จะทำให้รู้สึกเหน็ดเหนื่อยง่าย ตัดสินใจไม่ได ไม่มีสมาธิในการทำงาน หลงลืม และอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุต่างๆ ในการทำงานได ง่าย การที่บุคคลมีการรับรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมส่งผลให้บุคคลมีการตอบสนองต่อการรับรู โดยแสดงพฤติกรรมที่สอดคลองกับการรับรูนั้นๆ เมื่อเกิดความเครียดคนจะหมกมุ่นกับปัญหาของตัวเองไม่คิดถึงคนอื่นรอบข้างและบางครั้งมีอารมณ์ฉุนเฉียวก้าวร้าวโมโหง่ายหงุดหงิดไม่อยากเข้าสังคมส่งผล
ในด้านความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและเพื่อนฝูงหากเก็บความเครียด ในระยะยาวจะมีผลทำให้เกิดปัญหาครอบครัวหรือเสียความสัมพันธ์กับเพื่อน

2. ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานมีผลต่อความเครียดในการทำงาน จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา 5 ด้านไดแก อายุ สถานภาพการสมรส ตำแหน่งงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานกับองค์กร และรายไดรวมเฉลี่ยต่อเดือนเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเพราะการรับรูของแต่ละบุคคลในเทศบาลตำบลแม่กา ยอมมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประเมินตัดสินสถานการณหรือ เหตุการณนั้นๆ การรับรูของบุคคลเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน ถึงแม้จะรับรูในเรื่อง เดียวกันก็ไม่มีบุคคลใด ที่จะมีการรับรูที่เหมือนกับบุคคลอื่นทีเดียวเพราะบุคคลจะประมวลการรับรู นั้นเป็นประสบการณที่มีความหมายเฉพาะตนเองซึ่งมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆด้วยโดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรูเช่น เพศอายุ รายได การฝึกอบรมหรือการเรียนรูประสบการณในอดีต และบทบาทหน้าที่ และผลการศึกษา ยังสอดคลองกับงานศึกษา ของผู้ศึกษาท่านอื่นไดศึกษาไวดังนี้ จุฑารัตน์ สุคันธรัตน์ (2541) พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลสูง ในการทำนายความเครียดของบุคลากรไดแก่ลักษณะงานและ อายุ อรัญญา จรัสสุรยงค์ (2539) พบว่าปัจจัยด้านรายได ปัญหาส่วนตัวประสบการณ อายุ สถานภาพการสมรส ลวนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดทั้งสิ้นส่วน

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานที่มีผลต่อความเครียดในการทำงานที่บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาเห็นว่ามีผลต่อความเครียดจากมากไปหาน้อยไดแก ปัจจัยด้านแหล่งภายนอกองค์กรคือการมีปัญหาครอบครัววิวกฤตการณในชีวิต ปัญหาการเงิน ปัญหาความสมดุลในความต้องการ และความสนใจจากส่วนตัว ปัญหาการติดต่อ ประสานงานภายนอกองค์กร บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาเห็นว่าการเข้าเวรหมุนเวียนเช้าบ่ายดึกมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวการเดินทางมาทำงานต้องใช้เวลานานเป็นอุปสรรคใน การทำงานมีปัญหาเกี่ยวกับการเงิน

ปัจจัยด้านสัมพันธภาพ ในที่ทำงาน คือ การรับรูเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ของตนเองที่มีต่อ ผู้ร่วมงาน ทุกระดับในหน่วยงาน ไดแก่ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคล อื่นๆเนื่องจากบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาต้องงมีการติดต่อสื่อสารร่วมงานกันมีปฏิสัมพันธ์การดำเนินงานเกี่ยวกับการสุขาภิบาลและปฏิบัติงาน

ร่วมกันสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องหรือ ที่ได้รับมอบหมายดังนั้นบุคลากร ในเทศบาลตำบลแม่กา จึงเห็นว่าผู้ร่วมงานปฏิบัติงานก้าวก่ายหน้าที่กัน การมีความขัดแย้งกันในองค์กรความไม่ร่วมมือกัน หรือการขาดความสามัคคีกันผู้ร่วมงานชอบใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ คือ การรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ ของตนเองอำนาจหน้าที่ในการมอบหมายงาน ให้กับผู้อื่น และความมีอิสระในการปฏิบัติงาน บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา เห็นว่าการที่ต้องมีความรับผิดชอบสูงในงานทำงานไม่ตรงกับความสามารถ หรือความถนัดงานมีการควบคุมมากความไม่ชัดเจนในบทบาทของตำแหน่งที่ท่าน ปฏิบัติงานเกิดความขัดแย้งต่อคำส่งที่ได้รับจากผู้บังคับบัญชา สามารถนำไปสู่ความไม่พึงพอใจในงาน

ปัจจัยด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร คือ การรับรู้ถึงระบบการบังคับบัญชา นโยบายการบริหารงานของหน่วยงานวัตถุประสงค์ของหน่วยงานกฎระเบียบข้อบังคับ การมอบหมายงานและการประเมินผลงานบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กา เห็นว่าผู้บังคับบัญชา มีนโยบายในการบริหารงานไม่ชัดเจน และไม่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้บุคลากร ไม่มีแนวทางในการปฏิบัติงาน ต่างคนต่างทำงานโดยที่ไม่มีเป้าหมายในการทำงาน ก็จะทำให้องค์กรมีการทำงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ขวัญกำลังใจ และบรรยากาศในองค์กรก็มีความสำคัญในการทำงานมาก หากผู้บังคับบัญชาไม่ยุติธรรมหรือไม่มีหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงานที่ชัดเจนมีการแบ่งงานที่ไม่เหมาะสมทั้งด้านปริมาณงานและตามความรู ความสามารถขาดแรงจูงใจ ในการทำงาน

ปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ การรับรู้เกี่ยวกับลักษณะของงานที่ปฏิบัติสภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในการทำงานความเสี่ยงของงาน ความยากง่าย ของงานปริมาณของ งานที่รับผิดชอบเวลาที่ใช้ทำงานรวมทั้งอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาต้องปฏิบัติงานในปริมาณงานมากขึ้นในการดูแลประชากรที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น เจาหน้าที่ในการดูแลไม่เพียงพอจึงต้องมีการทำงานล่วงเวลา และงานมีความซ้ำซากจำเจน่าเบื่อนอก จากนี้งานที่ทำมีความเสี่ยงต่อชีวิต และสุขภาพทางร่างกาย จิตใจ บางครั้งต้องใช้การตัดสินใจ ที่ถูกต้องรวดเร็วเพื่อแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ให้คลี่คลาย ในขณะที่ผู้บังคับบัญชาต้องติดราชการที่ต่างจังหวัดเป็นเวลาหลายวันประกอบกับปริมาณงานไม่สมดุลกับ จำนวนผู้ปฏิบัติงานนี้จึงทำให้เกิดความเครียดในการทำงานได้

ผลการศึกษานี้ ยังสอดคล้องกับแนวความคิดของ Cooper & Marshall (1983) ซึ่งอธิบายถึง แหลงความเครียด ได้แก ปัจจัยตัวงาน บทบาทในองค์กร โครงสร้างของบรรยากาศในองค์กร สัมพันธภาพในการทำงานและแหล่งภายนอกองค์กรและสอดคล้องกับแนวคิด ของ Hugh & Feldman (1980) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความเครียดในการทำงานว่าเกิดได้หลายปัจจัย ได้แก่ ลักษณะงาน สัมพันธภาพระหว่างบุคคล และปัจจัยทางบุคคลและสอดคล้องกับแนวคิดของ Brown and Moberg (1980) ที่กล่าวว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานของผู้บริหาร คือ ปัจจัยเกี่ยวกับงานปัจจัยเกี่ยวกับ บทบาทขององค์กร สัมพันธภาพในหน่วยงาน บรรยากาศในการทำงาน

ขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาใช้เป็นแนว ทางในการป้องกัน ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาตลอดจนสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาให้เหมาะสมยิ่งขึ้งเพื่อช่วยให้บุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาเกิดความเครียดน้อยที่สุดและก่อให้เกิดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น และยังสามารถส่งผลให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมาก

1. ด้านลักษณะงาน คือ จัดปริมาณให้สมดุลกับจำนวนบุคลากรความสามารถและทรัพยากรเพราะงานที่ปริมาณ
มากหรือน้อยเกินไปมีส่วนทำให้บุคลากรเกิดความเครียดได้

2. ด้านบทบาทหน้าที่ คือ ควรมีการกำหนดบทบาท และขอบเขตหน้าที่ของบุคลากรในเทศบาลตำบลแม่กาไวให้ชัดเจน เพื่อให้ทุกหน่วยงานหรือฝ่าย / แผนกได้ทราบถึงขอบเขตหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองและหน่วยงานหรือฝ่าย/แผนกอื่น จะได้ไม่เกิดการก้าวก่ายหน้าที่ ซึ่งกันและกัน เพื่อป้องกันความขัดแย้งในการทำงานหรือปัญหาความไม่เป็นธรรม ในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

3. ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน คือ ควรมีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และสร้างความสามัคคี ในหมู่คณะเช่นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยการกำหนดนโยบาย และบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อให้การทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพลดช่องว่างระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาควรจะต้องมีความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดจากการทำงานสร้างความรู้สึกที่ดีให้คำแนะนำและปรึกษาในการทำงาน

4. ด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร คือ สร้างบรรยากาศที่ดี ในการทำงาน เช่น มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่าง เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารควรสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ควรมีการกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงาน และมีเกณฑ์การประเมินที่ยุติธรรมเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดี

5. แหล่งภายนอกองค์กร คือ เนื่องจากครอบครัวเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงควรมีการส่งเสริม และให้สวัสดิการในการดูแลสมาชิกครอบครัว เช่น ทุนการศึกษาแก่บุตรผู้ปฏิบัติงานหรือค่าน้ำมันเชื้อเพลิงแก่ผู้ปฏิบัติที่ บ้านพักห่างไกลจากที่ทำงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดในการทำงานของบุคลากร ในเทศบาลตำบลแม่กาทั้งหมด 12 แห่ง ของจังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นภาพรวมของจังหวัดพะเยา

2. ควรมีการศึกษาความเครียดที่มีสาเหตุจากปัจจัยในการทำงานในกลุ่มวิชาชีพอื่นๆ และใช้แบบประเมินความความเครียดแบบอื่นๆ ในลักษณะเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองที่ ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้แนวคิด และข้อเสนอแนะเป็นประโยชน์ในการศึกษาตลอด จนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการค้นคว้าวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายทุกท่าน ที่กรุณาถ่ายทอดความรู้รวมทั้งประสบการณ์แก่ผู้เขียนให้ได้รับความรู้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่เป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมอีกทั้งคอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนตลอดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ระพร อุดมกิจ. (2539). **ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรคอมพิวเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

จุฑารัตน์ สุคันธรัตน์. (2541). **การรับรู้บรรยากาศองค์การและความเครียดของบุคลากรในโรงพยาบาลตากสิน.** วิทยานิพนธ์ ศศ.บ., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เทพวัลย์ สุชาติ. (2530). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์.** วิทยานิพนธ์ สค.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

ธารีกุล คัมภีรคุปต์. (2535). **ความเครียดของพนักงานคุมประพฤติ: ศึกษากรณีกรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม**. วิทยานิพนธ์ สค.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

บุญวดี เพชรรัตน์. (2532). **ความเครียดภาวะวิกฤตและการช่วยเหลือ**. สงขลา: พย.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

พรทิพย์ วิโรจน์แสงอรุณ. (2528). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

พศิน แก้วลี. (2546). **“ความเครียดและผลปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาล ภายในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 2”.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วิถี ภูษิตและคณะ. (2547). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนสังกัดสถานีตำรวจนครบาลในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ วส.พ., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สิทธิกร อุทะนุต. (2547). **ความเรียดของกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยรบหลัก กรณีศึกษากองพันทหารราบที่ 2 กรรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์. ปัญหาพิเศษ ค้นคว้าอิสระ** ร.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สิระยา สัมมาวาจ. (2532). **ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลรามาธิบดี .** วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

สุกฤตา ศรีทองสุข. (2549). **ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของพนักงานกลุ่มบริษัทสามารถโซลูชั่น.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อรัญญา จรัสสุริยงค์. (2539). **“ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความเครียด”.** วิทยานิพนธ์ ศศ.บ., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

Leadership for Community Development Leadership of Community Leader in Muang Phayao Municipality, Muang Phayao District, Phayao Province

แสงจันทร์ อินทะนัน[1*] และ ปิยะวดี โรหิตารชุน[2]

Saengchan Inthanan[1*] and Piyawadee Rohitarachoon[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชน ของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา ตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลและการดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชน ตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 391 คน เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการพรรณนาข้อมูล

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.20 กลุ่มที่มากที่สุดมีอายุระหว่าง 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.00 ประกอบอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 36.10 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 70.60 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 63.70 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44.80 ด้านภาวะผู้นำพบว่าผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้นำชุมชน เทศบาล

Abstract

This descriptive research aimed to explore Community Development Leadership of Community Leader in Muang Phayoa Municipality, Muang Phayao District, Phayao Province and And to guide the leaders in community development of community leaders in Muang Phayoa Municipality, Muang Phayao district, Phayao Province. Samples were 391 Community Leaders in Muang Phayoa Municipality, Muang Phayao district, Phayao. Data were collected by using questionnaire and analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation for describe data.

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Inthanansaeng@hotmail.com

The results revealed that almost of community leaders were as follow; 63.20% were female, 33.00% were 50–59 years old, 36.10% worked as housewife, 70.60% got lower 10,000 baht income, 63.70% got married, 44.80% finished primary school. The holistic community development leadership was high level.

Keywords: Leadership, Community Leader, Municipality

บทนำ

ในยุคปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและรวดเร็ว**มาก ศักยภาพของผู้นำส่งผลต่อการพัฒนา ของชุมชนมาก การสร้างความเชื่อมั่นเชื่อถือความไว้วางใจการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่นั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้นำ การเข้าใจ เข้าถึงประชาชน ย่อมทำให้เกิดการพัฒนาของชุมชน การสร้างความร่วมมือของประชาชนในชุมชนนั้น**เป็นที่เรื่องสำคัญที่ผู้นำต้องตระหนัก รวมไปถึงการพัฒนาชุมชนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง และต้องอาศัยภาครัฐช่วยสนับสนุน ด้านงบประมาณในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนเหล่านั้น ในฐานะที่ชุมชนเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อเทศบาล

ชุมชนเป็นหน่วยงานในสังกัดเทศบาล โดยมีผู้นำชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนการบริหารพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแนวนโยบายของเทศบาล ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงานและองค์การ ปัจจุบันมีความเชื่อว่า ผู้นำไม่ได้เป็นมาโดยกำเนิด การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้ การเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้ ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีผู้ให้นิยามมากมาย แต่ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันก็คือ เป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพล ต่อผู้อื่น เพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิผลที่ช่วยให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบได้หลายด้วยองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์การ รวมถึงการสื่อความหมายที่มีประสิทธิผลโดยภาวะผู้นำที่มีประโยชน์ในขอบข่ายที่สำคัญสามขอบข่าย นั่นคือกุญแจในการเอาชนะความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของคนในองค์การ ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของผู้นำไม่ว่าจะเป็นแบบทางการหรือไม่เป็นทางการ ก็คือจะต้องมีลูกน้อง มีเงื่อนไขในการปกครองต่างๆ เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับ การให้คุณ ให้โทษ ฯลฯ นอกจากนี้ผู้นำยังมีเรื่องของวิสัยทัศน์ ความซื่อสัตย์ การจัดความสำคัญก่อนหลัง ความสามารถในการสร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลงทางบวก ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสารที่ดีและมีวินัย คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำที่มีประสิทธิผล มีลักษณะดังนี้

1) เป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความก้าวหน้า และบรรลุผลสำเร็จ

2) เป็นผู้ที่มีบทบาทที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา

3) การจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม การติดต่อสื่อสาร และมีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ของการบริหารที่ดำรงตำแหน่งอยู่

4) ผู้นำมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์การและของพนักงาน ซึ่งรวมถึงผู้นำที่สามารถใช้อำนาจ อิทธิพลต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วย

5) ผู้นำยังเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มและสามารถนำกลุ่มให้ปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ดังนั้นผู้นำชุมชนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการพัฒนาชุมชน เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการชุมชนให้เข็มแข็ง รวมถึงการติดต่อประสานงานภายในชุมชน การชักจูงและกระตุ้นให้คนในชุมชน

นำศักยภาพของตนเองมาใช้ประโยชน์ ต่อชุมชน ประสานผลประโยชน์และแก้ไขความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน และช่วยให้ชุมชนอยู่รอดและเจริญเติบโตต่อไปได้ อย่างไรก็ตามการที่ผู้นำชุมชนจะแสดงบทบาทของความเป็นผู้นำอย่างสมบูรณ์ขึ้นอยู่กับปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ จะเห็นได้ว่าชุมชนที่มีความเข็มแข็ง ต้องการผู้นำที่เป็นต้นแบบ ในการพัฒนาชุมชนของตนเองในทุก ๆ ด้าน และให้ชุมชนนั้นเจริญเติบโตยิ่ง ๆ ขึ้น

จากการสังเกต ชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า 1) การดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชนอยู่ไม่ครบวาระ 2) การสรรหาประชาชนที่จะมาเป็นผู้นำชุมชนหายาก เนื่องจากตำแหน่ง ผู้นำชุมชนไม่มีเงินเดือนประจำตำแหน่ง ไม่มีค่าตอบแทน ต้องทำงานด้วยจิตอาสา หาผู้ที่เสียสละยาก ผู้นำชุมชนต้องเข้าใจ เข้าถึงชุมชนและประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาชุมชนขาดความต่อเนื่อง และไม่ประสบความสำเร็จในการตอบสนองนโยบายของเทศบาล

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การบริหารจัดการในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ผู้นำต้องมีการรับรู้ข่าวสาร ในเรื่องการพัฒนาชุมชน มีความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับ มีความสามารถในการประสานงาน มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและเกิดความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งจะทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า เป็นกำลังของประเทศชาติในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

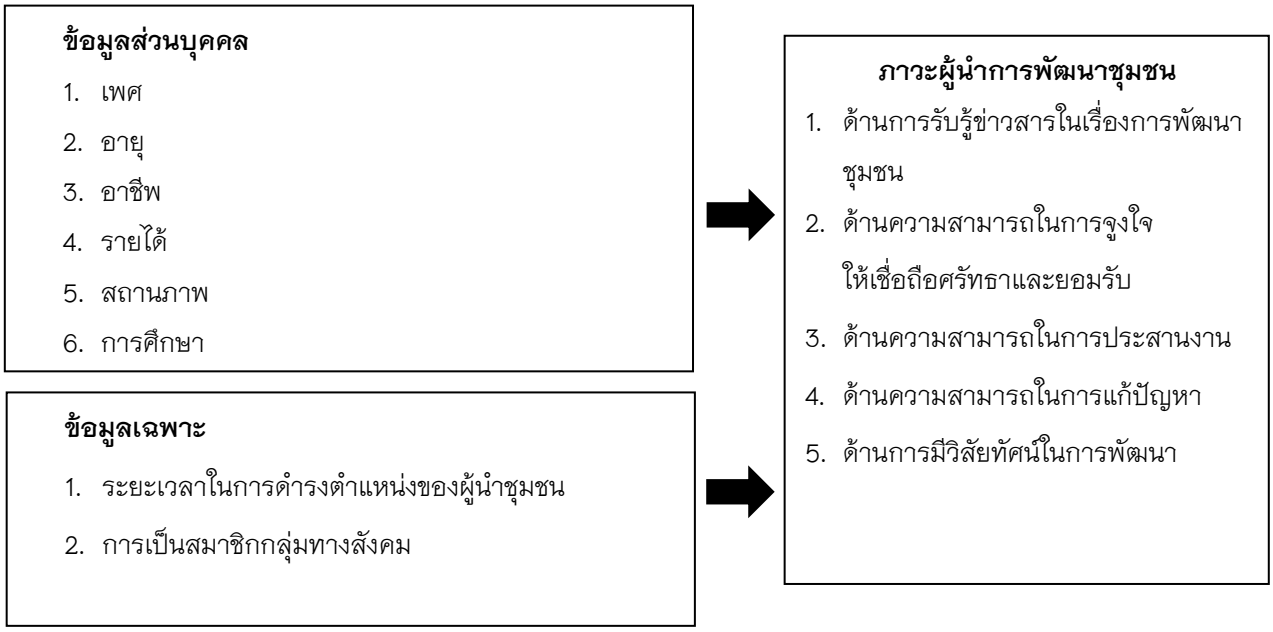
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา ตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลและการดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชน ใน 14 ชุมชนในสังกัดของเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ได้แก่ ชุมชุนวัดอินทร์ฐาน ชุมชุนวัดป่าลานคำ ชุมชนวัดภูมินทร์ ชุมชุมวัดเมืองชุม ชุมชนวัดศรีจอมเรือง ชุมชนวัดลี ชุมชุนวัดหัวข่วงแก้ว ชุมชนวัดไชยอาวาส ชุมชนวัดราชคฤห์ ชุมชนวัดศรีอุโมงค์คำ ชุมชนวัดหลวงราชสัณฐาน ชุมชนวัดบุญยืน ชุมชนวัดศรีโคมคำ และชุมชนร่มโพธิ์ทอง จำนวนทั้งหมด 17,425 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, 2556, หน้า 167) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 391 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากรายชื่อของประชากรให้ได้จำนวนตามสัดส่วนที่คำนวณมาได้ในแต่ละชุมชน โดยเข้าไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละชุมชน โดยอธิบายแบบสอบถามให้เข้าใจให้กับกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชุมชน โดยผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยมีผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มต่างๆ เป็นผู้ประสานงาน และเก็บแบบสอบถามคืนภายหลังจนกว่าจะครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้มาจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อวัดระดับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาคำนวณ ค่าสัมประสิทธิ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่า Scal Reliability Analysis Cronbach's Aipha ได้ค่าความเที่ยง 0.981

เกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวคิดของเบสและคาห์น (Best, J.W. and J.V. Kahn, 1989 อ้างถึงใน รัชยา รัตนถาวร,2554, หน้า 125). โดยมีเกณฑ์การวัดระดับภาวะผู้นำ ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

โดยมีเกณฑ์การวัดระดับภาวะผู้นำ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	ภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	ภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	ภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	ภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	ภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) นำแบบร่างสอบถามนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือ

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คนภายใน 1 คน และคนภายนอก 2 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหา และการใช้ภาษาที่เหมาะสมของข้อคำถาม เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องค่า IOC โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไป ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า 0.05 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4) นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการโดย

1) ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 14 ชุมชน

2) ผู้วิจัยได้ประสานและขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน เพื่อขออนุญาตให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างช่วยตอบแบบสอบถาม และขอรับแบบสอบถามคืนภายหลังจนกว่าจะครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมานับจำนวนและตรวจสอบความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการพรรณนาข้อมูล และใช้สถิติเชิงพรรณาในการศึกษาระดับภาวะผู้นำตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.20) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 36.80) เมื่อจำแนกตามอายุเรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ อายุ 60 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 38.60) รองลงมา คือ อายุ 50–59 ปี (ร้อยละ 33.00) ตามด้วยอายุ 40–49 ปี (ร้อยละ 16.60) ตามลำดับ เมื่อจำแนกขนาดอาชีพเรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ พบว่ามากที่สุดคือ พ่อบ้าน/แม่บ้าน (ร้อยละ 36.10) รองลงมา คือ รับจ้าง (ร้อยละ 26.60) และอาชีพค้าขายธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 22.00) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามรายได้เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 (ร้อยละ 70.60) รองลงมา คือ รายได้ 10,000–15,000 บาท (ร้อยละ 16.10) ตามด้วยรายได้ 15001–20000 บาท (ร้อยละ 8.40)ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามสถานภาพเรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ สถานภาพสมรส (ร้อยละ 63.70) รองลงมา คือ สถานภาพโสด (ร้อยละ 16.90) ตามด้วยสถานภาพหม้าย (ร้อยละ 15.90) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาเรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 44.80) รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น / ตอนปลาย (ร้อยละ 30.70) ตามด้วยจบการศึกษาในระดับ ปวช./ ปวส. (ร้อยละ 10.00) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชนเรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ระยะเวลา 2–4 ปี (ร้อยละ 73.10) รองลงมา คือ มากกว่า 4 ปี (ร้อยละ 17.40) ตามด้วยระยะเวลา 1–2 ปี (ร้อยละ 9.50) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามการเป็นสมาชิกทางสังคมของผู้นำชุมชนเรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ กองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 44.80) รองลงมา คือ กลุ่มอาชีพ (ร้อยละ 29.20) ตามด้วยกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 8.70) ตามลำดับ

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน

ประเด็น	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาชุมชน			
ผู้นำชุมชนของท่านสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาด้านต่างๆ จากจังหวัดเสมอ	3.63	1.02	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านมีการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนจากเทศบาลเสมอ	3.65	1.03	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านให้ความสนใจเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสาร ที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ และนำมาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบเสมอ	3.58	1.05	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่นมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน	3.53	1.06	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ด้านความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับ			
ผู้นำชุมชนของท่านมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าเผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยความมั่นใจ	3.50	1.06	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านสามารถสร้างศรัทธาให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นเชื่อถือและปฏิบัติตามในทุกเรื่อง ที่ขอความร่วมมือ	3.56	1.05	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือและการยอมรับนับถือจากประชาชนในพื้นที่	3.59	1.03	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือและการยอมรับนับถือจากประชาชนนอกพื้นที่	3.48	1.03	มาก
ด้านความสามารถในการประสานงาน			
ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถสร้างความร่วมมือภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี	3.57	1.05	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านสามารถติดต่อสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจและร่วมกันทำงานได้	3.51	1.08	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	3.54	1.04	มาก
ผู้นำชุมชนของท่านมีความสามารถในการบริหาร โดยประสานงานแบบเป็นทางการ กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี	3.55	1.02	มาก
ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา			
ผู้นำชุมชนของท่าน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นท่านมักแก้ไข	3.45	1.07	ปานกลาง
ผู้นำชุมชนของท่านสามารถแก้ไขปัญหาหรือเหตุการณ์ร้ายแรงและความตึงเครียดที่เกิดขึ้นได้ทุกครั้ง	3.48	1.03	ปานกลาง
ผู้นำชุมชนของท่านใช้เหตุผลและข้อมูลที่มีอยู่ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา	3.47	0.98	ปานกลาง
ผู้นำชุมชนของท่าน สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล ทำให้ชุมชนเกิดความพึงพอใจ และส่งผลให้งานที่กระทำบรรลุ ผลสำเร็จตามเป้าหมาย	3.48	1.02	ปานกลาง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา			
ผู้นำชุมชนของท่านสามารถวางแผนทิศทางในอนาคตของชุมชนโดยเชื่อมโยงกับความต้องการของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี	3.45	1.04	ปานกลาง
ผู้นำชุมชนของท่านมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายตามแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองพะเยา	3.45	1.01	ปานกลาง
ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้มองการณ์ไกลมุ่งความสำเร็จของชุมชน	3.45	1.03	ปานกลาง
ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้กำหนดทิศทางของชุมชนให้ดำเนินการตามเป้าหมาย โดยการวางแผนการทำงาน การจัดกำลังคนและการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้	3.41	1.04	ปานกลาง
ภาพรวม	3.52	0.97	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 3.52 ($\bar{x}$=3.52, SD.= 0.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนสูงสุด คือ ด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาชุมชน ($\bar{x}$= 3.58, S.D. = 1.00) รองลงมา ด้านความสามารถในกาประสานงาน ($\bar{x}$= 3.53, S.D. = 1.00) และด้านที่มีระดับสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนน้อยที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา ($\bar{x}$= 3.42, S.D. = 0.98)

2. ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาวะผู้นำในอุดมคติ ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาโดยเรียงลำดับค่าความถี่ (f) จากมากไปหาน้อย โดยการบรรยายสรุป ดังนี้ (1) เป็นคนดีและซื่อสัตย์ ช่วยเหลือชาวบ้าน ช่วยเหลือสังคม เป็นที่พึงของคนในชุมชน พัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้า ใจซื่อ มือสะอาด (f=32) (2) เป็นคนเก่ง มีความรู้ พัฒนาชุมชนให้เจริญ (f=9) (3) เสียสละ มีน้ำใจ มีความยุติธรรม (f=7) (4) มีอัธยาศัยดี เป็นกันเองกับชุมชน ยอมรับรู้ปัญหา ของสมาชิกในชุมชน เพื่อนำไปแก้ไข สร้างความเจริญชุมชน สามารถนำชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าและแก้ไข (f=6) (5) ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยเหตุและผล (f=6) (6) ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ เป็นคนซื่อตรง (f=5) (7) คนดีมีเมตตา (f=4) (8) เป็นผู้นำที่ดี ช่วยเหลือสังคม (f=4) (9) คนดี มีความเสียสละ (f=3) (10) ต้องการผู้ทำที่มีการเสียสละ ผู้นำที่เข้มแข็ง (f=3)

สรุปผลและอธิปรายผล

1. การศึกษาสภาพภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนใน สังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

สภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอพะเยา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาชุมชน ลำดับที่ 2 คือ ด้านความสามารถในการประสานงาน ลำดับที่ 3 คือ ด้านความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับ ลำดับที่ 4 คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา และระดับสุดท้ายคือด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา แต่ละด้าน 5 ด้านสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาชุมชน มีสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่านมีการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนจากเทศบาลเสมอ ส่วนประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำต่ำสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่นมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน

2) ด้านความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับ มีสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือ และการยอมรับนับถือจากประชาชนในพื้นที่ ส่วนประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำต่ำสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือ และการยอมรับนับถือจากประชาชนนอก

3) ด้านความสามารถในการประสานงานมีสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถสร้างความร่วมมือภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี และการยอมรับนับถือจากประชาชนในพื้นที่ ส่วนประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำต่ำสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่านสามารถติดต่อสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจและร่วมกันทำงานได้

4) ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่าน สามารถแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล ทำให้ชุมชนเกิดความพึงพอใจ และส่งผลให้งานที่กระทำบรรลุ ผลสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำต่ำสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่าน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นท่านมักแก้ไขปัญหานั้นได้ทันที

5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา มีสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้มองการณ์ไกลมุ่งความสำเร็จของชุมชน ส่วนประเด็นที่มีสภาพภาวะผู้นำต่ำสุด คือ ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้กำหนดทิศทางของชุมชนให้ดำเนินการตามเป้าหมาย โดยการวางแผนการทำงาน การจัดกำลังคนและการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาวะผู้นำในอุดมคติ ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาล เมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้นำเสนอผล โดยการบรรยายสรุป ดังนี้

ผู้นำในอุดมคติต้องเป็นคนดีและซื่อสัตย์ ช่วยเหลือชาวบ้าน ช่วยเหลือสังคม เป็นที่พึงของคนในชุมชน พัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้า ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือชุมชน สม่ำเสมอ รู้จักแก้ปัญหาให้ชุมชน เป็นคนดีของชุมชน ทำทุกอย่างที่ชุมชนมีงานและช่วยเหลือคนในชุมชน มีทัศนคติในการคิดบวก มองการณ์ไกล มีนโยบายในการพัฒนาชุมชน

ให้รุ่งเรืองเจริญก้าวหน้าต่อไปเรื่อย ๆโดยไม่หวังผลตอบแทนในทางที่ผิดกฎหมาย มีความซื่อสัตย์ มีน้ำใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถนำชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยเหตุและผล ลักษณะของผู้นำในอุดมคติ ผู้นั้นต้องมีความคิดการอ่านที่กว้างไกล ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง สามารถชี้แจงข่าวสารได้ถูกต้อง ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาความคิดขอวาตัวเองเป็นใหญ่ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี รู้จักเข้ากับคนอื่น มีน้ำใจเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนที่กล้าคิด กล้าตัดสินใจ รับผิดชอบต่อความผิดของตัวเอง ผู้นำให้โอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็น ผู้นำมีเหตุและผลในการตัดสินเสมอ มีความรับผิดชอบและเป็นกลางให้กับทุกฝ่าย เป็นผู้บริหารจัดการในชุมชนดีมาก ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความกระตือรือร้น มีทัศนคติที่ดี สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถติดต่อประสานงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และจะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี เป็นที่ปรึกษาและ นำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทั้งตนเองและสังคม ผู้นำชุมชนจะต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและนำชุมชนพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นต่อไปมีความสามารถแก้ปัญญาได้ดี เสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม สร้างความสามัคคี ในชุมชนได้เป็นอย่างดี มีความเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม สร้างแต่มิตร ไม่สร้างศัตรู ตลอดจนสามารถเป็นตัวแทนของประชาชน ในชุมชนในการสอบถามเรื่องต่าง ๆ และยังสามารถทำหน้าที่นั้น ๆ ได้ดีอีกด้วย และต้องมีความเป็นกลาง สามารถทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีในชุมชน ต้องมีความมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน เป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี และมีความมุมานะในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าและเข้มแข็ง เป็นบุคคลที่มีจิตใจกว้างขว้างและมองการณ์ไกลในอนาคต ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดศักยภาพที่มั่นคงและสัมฤทธิ์ผลต่อไป เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรม นำการพัฒนาชุมชนไปอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนใน สังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการศึกษารายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาชุมชน

จากผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนใน สังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนของท่าน มีการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนจากเทศบาลเสมอ รองลงมาคือ ผู้นำชุมชนของท่านสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาด้านต่าง ๆ จากจังหวัดเสมอ ผู้นำชุมชนของท่านให้ความสนใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ และนำมาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบเสมอ และผู้นำชุมชนของท่านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่นมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกันกับการศึกษาของ สุภาวดี ติมินทระ. (2548) ได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จากผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.2 ด้านความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับ

จากผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือ และการยอมรับนับถือจากประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชนของท่านสามารถสร้างศรัทธาให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นเชื่อถือ และปฏิบัติตามในทุกเรื่องที่ขอความร่วมมือ ผู้นำชุมชนของท่านมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าเผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยความมั่นใจ และผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือ และการยอมรับนับถือจากประชาชนนอกพื้นที่ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกันกับการศึกษาของ สุกฤษฎิ์ บุญกมุติ (2553) ทำการศึกษาระดับภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดชัยนาท ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดชัยนาท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมที่ปฏิบัติในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีพฤติกรรมที่ผ่านตัวชี้วัดภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นครบทั้ง 6 ด้าน และยังพบว่ามีเพียงสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอาชีพและระยะเวลาการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน

2.3 ด้านความสามารถในการประสานงาน

จากผลการศึกษา พบว่าด้านความสามารถในการประสานงาน นำชุมชนของท่านเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถสร้างความร่วมมือภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี รองลงมาคือผู้นำชุมชนของท่านสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้นำชุมชนของท่านมีความสามารถในการบริหาร โดยประสานงานแบบเป็นทางการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี และผู้นำชุมชนของท่านสามารถติดต่อสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจและร่วมกันทำงานได้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกันกับการศึกษาของ

2.4 ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนของท่าน สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล ทำให้ชุมชนเกิดความพึงพอใจ และส่งผลให้งานที่กระทำบรรลุ ผลสำเร็จตามเป้าหมาย รองลงมาคือผู้นำชุมชนของท่านใช้เหตุผลและข้อมูลที่มีอยู่ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนของท่านสามารถแก้ไขปัญหาหรือเหตุการณ์ร้ายแรงและความตึงเครียดที่เกิดขึ้นได้ทุกครั้ง และผู้นำชุมชนของท่าน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นท่านมักแก้ไขปัญหานั้นได้ทันที ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกันกับการศึกษาของ สุพทรณ์ บุญมีมาก (2553) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาอิสระนี้ ผลการศึกษาพบว่า กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 30–40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท เป็นสมาชิกสภาองค์การส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล 5 – 7 ปี และเข้ารับการฝึกอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เชิงบูรณาการการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ มีระดับความคิดเห็นด้านรูปแบบภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางผลการทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างตามคุณลักษณะบุคคล พบว่าเพศหญิงมีระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านความสามารถในการประสานงานและ

ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา สูงกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 41-50 ปี มีความคิดเห็นในระดับมาก เกี่ยวกับสามารถพูดชี้แจงให้ทุกคนเข้าใจ และร่วมกันทำงานได้ สามารถประสานเครือข่าย และผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ และสามารถประสานเครือข่าย และผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันให้ประสบความสำเร็จสามารถแก้ไขปัญหาหรือเหตุการณ์ร้ายแรงและความตึงเครียดที่เกิดขึ้นได้ สามารถปรับตัวให้กับเหตุการณ์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ ส่วนผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีความคิดเห็นในระดับมากเกี่ยวกับด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา มุ่งพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ ส่วนผู้มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีความคิดเห็นในระดับมากเกี่ยวกับด้านความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับ ด้านความสามารถในการประสานงาน ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ด้านตำแหน่งงานพบว่า ตำแหน่งคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นด้านความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับ ด้านความสามารถในการประสานงานและด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา สูงกว่าผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ดำรงตำแหน่งมากกว่า 7 ปี มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เกี่ยวกับด้านความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับเป็นผู้ที่มีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมงานเห็นความสำคัญของงาน และด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับนโยบาย ส่วนการเข้ารับการฝึกอบรม มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันและผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ กับระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ส่วนผู้นำแบบสั่งการผู้นำแบบสนับสนุนและผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา ผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้มองการณ์ไกลมุ่งความสำเร็จของชุมชน รองลงมาคือผู้นำชุมชนของท่านมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายตามแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองพะเยา ผู้นำชุมชนของท่านสามารถวางแผนทิศทางในอนาคตของชุมชนโดยเชื่อมโยงกับความต้องการของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี และผู้นำชุมชนของท่านเป็นผู้กำหนดทิศทางของชุมชนให้ดำเนินการตามเป้าหมาย โดยการวางแผนการทำงาน การจัดกำลังคนและการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกันกับการศึกษาของวุฒิกร สุวิทยพันธุ์ (2558) การศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอ วัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว” มีผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา

ขอขอบพระคุณเจ้าของวรรณกรรมและงานวิจัยทุกเล่มที่ผู้ศึกษาวิจัยนำมาอ้างอิงในการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ที่ประสานงานกับประชาชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล และขอขอบคุณครอบครัวที่คอยให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

แผนพัฒนาสามปี เทศบาลเมืองพะเยา พ.ศ. 2559-2561. (2558). กองวิชาการและแผนงาน ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ งานวิเคราะห์นโยบายและแผน.

ธรรมารัตน์ สอนทอง. (2553). **ภาวะผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น ของผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหูกวาง อำเภอบรรพตพิสัย.** วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ไพฑูรย์ โพธิสว่าง.(2556). **การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ ; หลักการวิธีปฏิบัติและสถิติและคอมพิวเตอร์.** ชลบุรี: คัมอิน.

รัชยา รัตนะถาวร. (2554). **รูปแบบการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย, ปทุมธานี.

วุฒิกร สุวิทยพันธุ์. (2558). **ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุกฤษฎิ์ บุญกมุติ. (2553). **การเสริมสร้างภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีในเขตจังหวัดชัยนาท.** วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สุพทรณ์ บุญมีมาก. (2553). **ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.

สุภาวดี ติมินทระ. (2548). **ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.

รูปแบบการบริหารจัดการขยะและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

Waste Management Model and Community Participation Level on Community Waste Reduction Baan Si JomJang HongHinSub–District, Chun District, Phayao Province

อนุกูล พัฒน์ทวีกิจ[1*] และ รักษ์ศรี เกียรติบุตร[2]

Anukoon Patthaveekit[1*] and Raksi Kiattibutra[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการขยะและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการขยะและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 96 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยใช้สถิติ One way ANOVA

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง มีรูปแบบการบริหารจัดการขยะ โดยการคัดแยกขยะที่ต้นทางคือครัวเรือน และมีการนำขยะที่คัดแยกได้ ไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น ขยะรีไซเคิล นำไปจำหน่ายเป็นรายได้ หรือมีการนำไปแปรรูปให้เป็นของใช้ในครัวเรือน เช่น นำกล่องนมยูเอชที ไปถักเป็นเสื่อ สานตะกร้า นำกระป๋องกาแฟไปแปรรูปเป็นชุดรับแขก ซองกาแฟสำเร็จรูปนำไปแปรรูปเป็นกระเป๋าถือ เป็นต้น ขยะอินทรีย์ นำไปหมักทำปุ๋ย นอกจากนั้นยังมีการรณรงค์ใช้ตะกร้า หรือถุงผ้าไปจ่ายตลาด เพื่อลดการนำขยะเข้าสู่ครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับหลัก 3R's ได้แก่ (Reduce , Reuse , Recycle) โดยมีผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นผู้กำกับและติดตาม จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างพบว่า การคัดแยกขยะของชุมชนอยู่ในระดับดีมาก(ร้อยละ 98.9) มีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ในระดับ ดีมาก (ร้อยละ 100) ด้านระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการลดปริมาณขยะของชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาของชุมชน ในระดับ มาก มีส่วนร่วมในการวางแผนของชุมชนในระดับมาก มีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการในระดับ มาก และกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ในระดับมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การคัดแยกขยะของครัวเรือน มีผลทำให้ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การบริหารจัดการขยะในชุมชนโดยใช้หลัก 3R มีผลทำให้ปริมาณ

[1]นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

[2]School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : phankung_kun@hotmail.com

ขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลทำให้ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการขยะ ระดับการมีส่วนร่วม

Abstract

The objective of the study on waste management model and level of community participation on waste reduction of Bann Si jomjang, Hong Hin sub-distict, Chun district, Phayao province, was to study the waste management model of Ban Si jomjang community and the level of community participation in reducing waste in the community. It was a survey research that used questionnaire by collecting 96 samples. This information was analyzed by using statistical method. These included percentage, mean and ANOVA standard deviation.

The study found that Ban Si jomjang community used a garbage management model by separating the garbage at the source. It was at the household. Separated garbage was then utilized as much as possible by recycling waste. Some of these were sold as revenue or processed for making household utensils. These were for examples, using UHT milk cartons to knit mats and weave baskets; using used coffee cans for making sofa and using readymade coffee bags for making handbags. Organic waste is fermented for fertilizer. Further, there has been a campaign to bring baskets or bags to market in order to reduce household waste. This is in line with 3R's principles (Reduce, Reuse and Recycle). This was undertaken and monitored by village leaders and public health care volunteers. From the questionnaires received from respondents, it was found that community waste separation was in a very good level (98.9%). Utilization of waste was also very good (100%). In terms of community's participation in reducing the amount of waste in the community, it was found that the sample groups involved in the study of community's problems and in community planning at a high level. Additionally, they also engaged in a high level of implementation and gaining maximum benefits from the development.

The results showed that household waste separation had significant level of the amount of waste reduction in the Ban Si jomjang community at the level of 0.05. Waste management using 3R principles had resulted in decreasing the amount of waste in Ban Si jomjang community at the significant level of 0.05. While, the level of community participation resulted in the amount of waste reduction in the community at the significant statistical level of 0.05.

Keywords: level of participation , The position gained in the community.

บทนำ

ขยะเป็นปัญหาสำคัญของทุกชุมชนโดยเฉพาะชุมชนเมืองใหญ่ ที่มีประชาชนหนาแน่นขยะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีกลิ่นเหม็น เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค สัตว์และแมลงนำโรคต่างๆ นอกจากนั้นขยะยังทำให้สูญเสียทัศนียภาพ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้องค์ประกอบของขยะชุมชนเปลี่ยนไป ขยะที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีการผลิตในปัจจุบันเป็นขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ในธรรมชาติ จึงทำให้ขยะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งขยะจากโรงงานอุตสาหกรรม การเกษตร ครัวเรือน สารเคมีอันตราย ปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ระบบการกำจัด

ขยะที่มีอยู่ไม่สามารถกำจัดได้ทัน ส่งผลให้มีขยะตกค้างอยู่เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศไทยในปี พ.ศ.2558 พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนเกิดขึ้นประมาณ 26.85 ล้านตัน หรือประมาณ 73,560 ตันต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปี 2557 (ป 2557มีปริมาณ 26.19 ล้านตัน) และในปี 255ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศประมาณ 27.06 ล้านตัน (หรือประมาณ 74,136 ตันต่อวัน) ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2558 ประมาณ 190,000 ตัน (ร้อยละ 0.78) โดยจังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นต่อวันมากที่สุด 5 อันดับแรก ไดแก กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นครราชสีมา สมุทรปราการ และขอนแกน มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก 1.13 เป็น 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน (กรมควบคุมมลพิษ 2559 หน้า 4–31) ขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้องร้อยละ 31ที่เหลืออีกร้อยละ 26.6 ถูกนำไปกำจัดอย่างไมถูกต้อง เช่น การเทกองในบ่อดิน เผากลางแจง ลักลอบทิ้งในพื้นที่รกร้าง และมีการนำขยะมูลฝอยชุมชนกลับมาใช้ประโยชน์มีประมาณร้อยละ 18 สวนใหญ่เป็นการใช้ประโยชนจากขยะรีไซเคิลที่คัดแยกจากครัวเรือนรวมถึงการใช้ประโยชนจากขยะอินทรีย์ ขยะมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกๆปีเนื่องจากจำนวนประชากรที่มากขึ้นรวมทั้งสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการบริโภคในรูปแบบต่างๆเพิ่มมากขึ้นอัตราการเกิดขยะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่นสภาพเศรษฐกิจ สังคม รายได้ของประชาชน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น จากผลการศึกษาของ JICA ในปีพ.ศ.2527 ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงปริมาณมูลฝอยในเขตกรุงเทพฯ พบว่าภาวะรายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือ GDP มีค่าเพิ่มขึ้น 10% จะทำให้อัตราการเกิดมูลฝอยเพิ่มขึ้น 3.3% และพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จะมีปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าชุมชนทั่วไปเป็นเท่าตัวกล่าวคือปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในชุมชนทั่วไปจะมีอัตราเฉลี่ยเท่ากับ 0.6 – 0.8 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในขณะที่พื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เมืองพัทยา ภูเก็ต พบว่ามีอัตราการเกิดขยะเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 1.5 เท่าต่อคนต่อวัน (อาณัติ ต๊ะปินตา,2553)

ปัญหาขยะมูลฝอยเข้าสู่จุดวิกฤติ เมื่อเกิดกรณีไฟไหม้บ่อขยะครั้งใหญ่ที่ตำบลแพรกษา จังหวัดสมุทรปราการ ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2557 จนทำให้รัฐบาลคสช.ต้องรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน จึงได้ประกาศให้ปัญหาขยะ เป็นวาระแห่งชาติและได้มี ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ.2557 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีหนังสือสั่งการรวมถึงแผนการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 มีผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีภารกิจในการจัดการขยะในพื้นที่ต้องสนองตอบนโยบายอย่างเร่งด่วนและเป็นรูปธรรม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 จากรายงานของกรมควบคุมมลพิษในปี พ.ศ.2559 พบว่าประเทศไทยมีมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งหมด 7,777 แห่ง มีเพียง 4,711 แหง ที่ให้บริการจัดเก็บขยะจาก (คิดเป็นร้อยละ 60.58) (กรมควบคุมมลพิษ: 2559 หน้า 15) เทศบาลตำบลหงส์หิน ซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งอยู่ในอำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีพื้นที่ประมาณ 72 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ราบติดลำน้ำอิง มี 13 หมู่บ้าน จำนวน 2,242 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 6,929 คน (สำนักทะเบียน ที่ว่าการอำเภอจุน) ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนลำไย สวนยางพารา และรับจ้างทั่วไป ตำบลหงส์หินมีมีปริมาณขยะ 2,831.5 กิโลกรัมต่อวันมีการคัดแยกขยะจากครัวเรือนเพื่อจำหน่ายจำนวน 1,231.3กิโลกรัมต่อวัน (ร้อยละ 43.48) คัดแยกขยะเพื่อนำไปเลี้ยงสัตว์และหมักทำปุ๋ยจำนวน 380.2 กิโลกรัมต่อวัน (ร้อยละ13.42) และทิ้งตามภาชนะรองรับขยะของเทศบาลจำนวน1,220กิโลกรัมต่อวัน(ร้อยละ43.09) (ข้อมูลเดือน มกราคม 2559 :กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

เทศบาลตำบลหงส์หิน) ขณะเดียวกันเทศบาลตำบลหงส์หิน มีพื้นที่ทิ้งขยะจำนวน 2 ไร่ เป็นแบบเทกอง (Open Dumping) เนื่องจากเทศบาลตำบลหงส์หินมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ และงบประมาณในการจัดสร้างเตาเผาขยะ นอกจากนั้นยังมีปัญหาการต่อต้านจากชุมชน เพราะเกรงจะได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ ดังนั้นเทศบาลตำบลหงส์หิน จึงได้ประชุมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนทั้ง 13 หมู่บ้านเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาขยะร่วมกัน ในปีงบประมาณ 2559เทศบาลตำบลหงส์หินได้ริเริ่มดำเนินโครงการนำร่องที่ชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ภายใต้ชื่อโครงการ หมู่บ้านส่งเสริมการจัดการขยะอย่างถูกสุขลักษณะโดยชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง

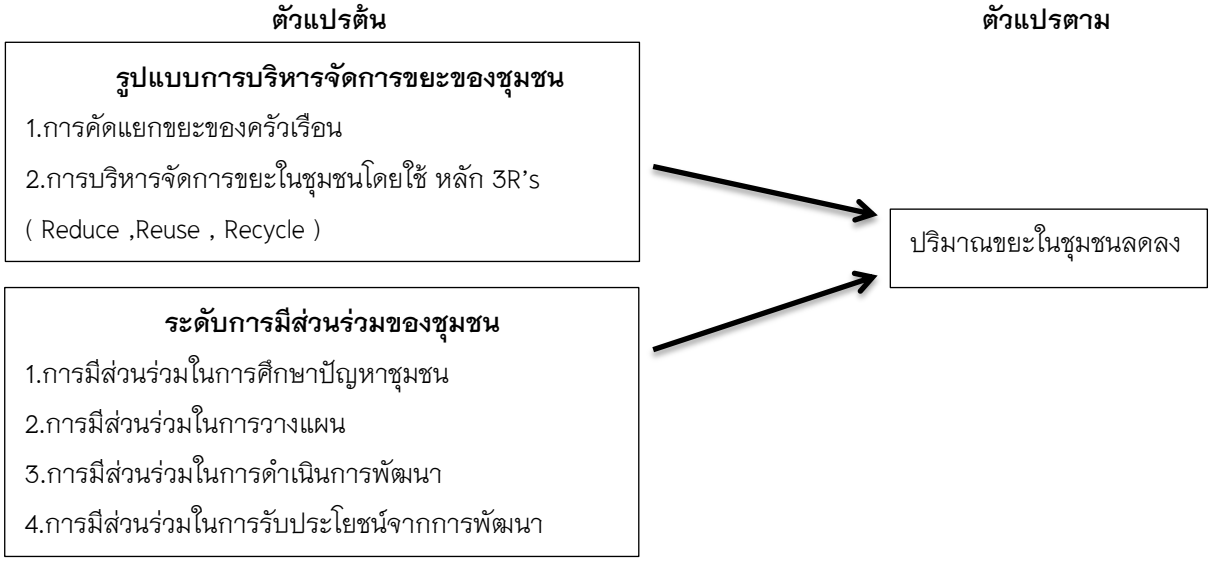
ผลการดำเนินงานปรากฏว่าปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลงจาก 600 กิโลกรัมต่อสัปดาห์เหลือ 65 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ (ลดลงร้อยละ 89.16) ชุมชนจึงได้ส่งคืนถังขยะให้กับเทศบาลตำบลหงส์หินทั้งหมดนับเป็นหมู่บ้านปลอดถังขยะแห่งแรกในตำบลหงส์หิน ชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งจึงเป็นชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการขยะที่ดี ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการขยะและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้าน ศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาขยะในหมู่บ้านอื่นอีก 12 หมู่บ้านในพื้นที่ตำบลหงส์หินต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

จากการศึกษาแนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของ เดโช แสนภักดี (2546 หน้า 30 – 31) ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัย

1. การคัดแยกขยะของครัวเรือนมีผลทำให้ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลง
2. การบริหารจัดการขยะในชุมชนโดยใช้หลัก3Rมีผลทำให้ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลง
3. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลทำให้ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลง

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการขยะและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยาเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ(Survey Research)โดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaire)เพื่อศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชน ผู้วิจัยได้ได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวคิดและกระบวนการในการจัดการปัญหาขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง โดยดำเนินการตามขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. การดำเนินการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล /การแปรผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ บ้านศรีจอมแจ้ง หมู่ที่ 1ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. ขอบเขตด้านประชากรบ้านศรีจอมแจ้งมีประชากรทั้งสิ้น97หลังคาเรือนจำนวน326 คน โดยมีประชากรในช่วงอายุ 15-65 ปี ที่อ่านออกเขียนได้ และอาศัยอยู่ในชุมชนจริง จำนวน 126 คน หลังจากนั้นจึงได้คำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวนตัวอย่าง 96 คนที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
3. เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลเฉพาะกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้นโยบาย การตัดสินใจ การชี้นำชุมชน การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล ประกอบด้วย
    1. กลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจำนวน 3 คน
    2. ผู้นำธรรมชาติ ได้แก่พระภิกษุ1รูป ประธานผู้สูงอายุ/หมอสู่ขวัญ รวม 3 คน
    3. ผู้นำด้านสุขภาพได้แก่ กลุ่ม อสม.จำนวน 10 คน
    4. กลุ่มแม่บ้านในชุมชน จำนวน 60 คน
    5. กลุ่มเยาวชน จำนวน 20 คน
4. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการขยะและ ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยาเป็นการศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการขยะของประชาชนในชุมชนระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุนจังหวัดพะเยาใช้ทฤษฎีการมีส่วนร่วม โดยการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)ให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ

กระบวนการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชนจากโครงการพัฒนา และการประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ.2558 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2560 รวมเวลา 1 ปี 7 เดือน
6. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
   6.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่รูปแบบการบริหารจัดการขยะของชุมชน(การคัดแยกขยะจากครัวเรือน ,การใช้หลัก 3R's (Reduce , Reuse , Recycle) และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา
   6.2 ตัวแปรตาม ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลง
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติร้อยละ การแจกแจงความถี่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนโดยใช้สถิติ One way ANOVAและการบรรยาย ข้อมูลเชิงคุณภาพการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูลและบริบทของชุมชนศรีจอมแจ้ง ข้อมูลสถานการณ์ขยะ และรูปแบบการจัดการขยะของชุมชนข้อมูลจากเอกสาร บทความ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะแบบชุมชนมีส่วนร่วมแล้วนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งหมดไปสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับอายุระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งที่ได้รับในชุมชน จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตามความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ มีคำถามจำนวน 8 ขอ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณคา (Rating Scale) โดยกำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบโดยประเมินค่า 1–5 ในระดับความคิดเห็นที่ใกล้เคียงของตนมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน มีคำถามจำนวน จำนวน 5 ขอ ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนมีคำถามจำนวน จำนวน 5 ขอ ส่วนที่ 3การมีสวนร่วมในการดำเนินงานมีคำถามจำนวน จำนวน 7 ขอ ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีคำถามจำนวน จำนวน 6 ขอ รวมตอนที่ 3 มีคำถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน จำนวน 23 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สำหรับการให้คะแนนดังนี้

ระดับความคิดเห็น	**คะแนน**
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหาและภาษา (content validity)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง มีรูปแบบการบริหารจัดการขยะ โดยการคัดแยกขยะที่ต้นทางคือครัวเรือน (ร้อยละ 98.9) และมีการนำขยะที่คัดแยกได้ ไปใช้ประโยชน์(ร้อยละ100) เช่น ขยะรีไซเคิล นำไปจำหน่ายเป็นรายได้ หรือมีการนำไปแปรรูปให้เป็นของใช้ในครัวเรือน เช่น นำกล่องนมยูเอชที ไปถักเป็นเสื่อ สานตะกร้า นำกระป๋องกาแฟไปแปรรูปเป็นชุดรับแขก ซองกาแฟสำเร็จรูปนำไปแปรรูปเป็นกระเป๋าถือ เป็นต้น ขยะอินทรีย์ นำไปหมักทำปุ๋ย นอกจากนั้นยังมีการรณรงค์ใช้ตะกร้าหรือถุงผ้าไปจ่ายตลาด เพื่อลดการนำขยะเข้าสู่ครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับหลัก 3R ได้แก่ (Reduce , Reuse , Recycle) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาของชุมชน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 70.83 มีส่วนร่วมในการวางแผน จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 73.96 มีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ85.42 และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 95.83 ตามลำดับ

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

1. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง จำนวน 96 คน อายุอยู่ระหว่าง 18 – 65 ปี พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 31.2 ระดับการศึกษา จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 55.3 อาชีพ เกษตรกรรม (ทำนา) ร้อยละ 72.9 ตำแหน่งที่ได้รับในชุมชนแม่บ้าน ร้อยละ 62.5

2. รูปแบบการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง มีการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน ร้อยละ 98.9มีการนำขยะที่คัดแยกได้ ไปใช้ประโยชน์ (ร้อยละ100) แยกเป็น นำไปจำหน่าย การนำไปแปรรูปให้เป็นของใช้ในครัวเรือน ร้อยละ หมักทำปุ๋ยหรือใช้ซ้ำ สำหรับขยะอินทรีย์พบว่าทุกครัวเรือนมีการคัดแยกและนำไปใช้ประโยชน์ โดยนำไปเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 81.2 นำไปทำปุ๋ยหมัก ร้อยละ 18.7 สำหรับการจัดการขยะอันตราย ขยะมีพิษ กลุ่มตัวอย่างนำไปทิ้งยังจุดคัดแยกขยะอันตรายที่เทศบาลตำบลหงส์หินจัดไว้ให้ ร้อยละ 97.91 ส่วน วิธีการที่ชุมชนใช้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนร่วมมือจัดการขยะอย่างได้ผล ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีการขอความร่วมมือกับสมาชิกในชุมชน ร้อยละ 59.4 รองลงมาเป็น สร้างความเข้าใจให้แนะนำ ร้อยละ 30.2 ออกกฎหมู่บ้านข้อบังคับ ร้อยละ 8.3 และวิธีการที่ช่วยให้ลดขยะในชุมชนได้ผลที่สุด กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตอบ การคัดแยกขยะ ร้อยละ 100

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาชุมชน หรือการให้ข้อมูลแก่ชุมชนเพื่อนำไปประกอบการวางแผนชุมชนถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะการได้ข้อมูลที่ดี ครบถ้วน ทันสมัยจะนำไปสู่การวางแผนที่ดีได้ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตน เป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น โกวิทย์ พวงงาม (2545, หน้า 8) การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาของชุมชน ในระดับ มาก ($\bar{X}$=3.97) ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ปวันพัสชร์ บุญยะชัยชนะ (บทคัดย่อ : 2552) ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ

ประชาชน เรื่อง การจัดการขยะในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ในภาพรวมระดับการมีส่วนของประชาชนด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ส่วนร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น ไม่มีส่วนร่วมในการประชุมและทราบถึงปัญหาสาเหตุของ ไม่มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการ

3.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนงานของชุมชน ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.77) ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ ปวันพัสชร์ บุญยะชัยชนะ (บทคัดย่อ : 2552) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนด้าน การจัดการขยะในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ เกี่ยวกับประเด็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผนของชุมชนว่า ไม่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในกิจกรรมหรือโครงการ แต่กลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ส่วนใหญ่เห็นว่าในระดับตัวแทนของชุมชนที่ไปทำแผนงาน/โครงการร่วมกับหน่วยงาน เช่นเทศบาล หรือหน่วยงานอื่นๆยังมีค่อนข้างน้อย ที่ระดับความเห็นปานกลาง ถึงน้อย ร้อยละ 41.7 ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจมีปัญหาจากการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบไม่มากพอ ทำให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างไม่ทราบข้อมูลว่าผู้นำ และตัวแทนของชุมชนได้เข้าร่วมจัดทำแผนงาน โครงการร่วมกับหน่วยงานใดบ้าง

3.3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ ที่ระดับความเห็นมาก ($\bar{X}$=3.99) โดยมีระดับความเห็นดี ร้อยละ 89.5 ซึ่งเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มที่ให้ความร่วมมือคือกลุ่มผู้นำและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มนักเรียน นักศึกษาไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ดำเนินการในวันเวลาราชการ เพราะต้องไปสถานศึกษา

3.4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในระดับดีมาก ($\bar{X}$=4.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่ให้คะแนน ข้อ เทศบาลงดเก็บค่าธรรมเนียมขยะรายเดือน ซึ่งเกิดจากการร่วมมือคัดแยกขยะของชุมชน และชุมชนปลอดขยะ ทำให้สุขภาพของประชาชนในชุมชนดีขึ้น ระดับคะแนนดีมาก ร้อยละ 98.9 รองลงมาคือ การไม่มีถังขยะในชุมชน ทำให้ชุมชนสะอาดน่ามอง และไม่มีปัญหากลิ่นเหม็นรบกวนระดับคะแนน ดีมาก ร้อยละ 95.8 ข้อที่กลุ่มตัวอย่างให้ระดับคะแนนน้อยที่สุดคือ ข้อ การยกย่องชื่นชมจากหน่วยงาน หรือชุมชนอื่น ถึงความสำเร็จของชุมชนในการลดขยะ

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา พบว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ WHO.(1978. Report of the International Conference.หน้า.11) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้นจะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรก มองเห็นว่าตนจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไปประการที่สองการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

2. ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็น ช่องทางในการมีส่วนร่วมและมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้ คือ ประการแรก เปิดโอกาสให้ทุกๆคนในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สอง มีการกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอนเพื่อผู้ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมจะได้สามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพเป็นจริงของตนเองได้ ประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3. ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ประชาชน สามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้ การที่จะให้มนุษย์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ นั้นจะต้องมีปัจจัยดังกล่าวข้างต้นประกอบด้วยเป็นแนวทางในการกระตุ้นเพื่อให้กิจกรรมนั้นๆ ดำเนินไปด้วยดี

การอภิปรายผลการศึกษา

รูปแบบการบริหารจัดการขยะและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยาอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ส่วนใหญ่มีการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน ร้อยละ 98.9 มีการนำขยะที่ผ่านการคัดแยกแล้วนำไปใช้ประโยชน์ เช่น นำไปจำหน่าย หมักทำปุ๋ยหรือใช้ซ้ำ ร้อยละ 94.7 สำหรับขยะอินทรีย์พบว่าทุกครัวเรือนมีการคัดแยกและนำไปใช้ประโยชน์ โดยนำไปเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 81.2 นำไปทำปุ๋ยหมัก ร้อยละ 18.7 สำหรับการบริหารจัดการขยะอันตราย ขยะมีพิษ กลุ่มตัวอย่างตอบข้อ นำไปทิ้งยังจุดคัดแยกขยะอันตรายที่เทศบาลตำบลหงส์หินจัดไว้ให้ ร้อยละ 97.91 สำหรับขยะขยะรีไซเคิล ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกไว้เพื่อจำหน่ายเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนในข้อ วิธีการที่ชุมชนใช้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันจัดการขยะอย่างได้ผล ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีการขอความร่วมมือในการจัดการขยะ ร้อยละ 59.4 รองลงมาเป็นสร้างความเข้าใจ ให้แนะนำ ร้อยละ 30.2 ออกกฎหมู่บ้านข้อบังคับ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และวิธีการที่ช่วยให้ลดขยะในชุมชนได้ผลที่สุด ทั้งหมดตอบเหมือนกันคือ การคัดแยกขยะ ร้อยละ 100

แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการจัดการขยะในระดับที่ดีมาก รวมถึงการปฏิบัติในการจัดการขยะได้อย่างถูกต้อง จึงส่งผลให้ชุมชนจัดการขยะได้เป็นอย่างดี

2. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน หรือการให้ข้อมูลแก่ชุมชนเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวางแผนชุมชน ถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะการได้ข้อมูลที่ดี ครบถ้วน ทันสมัยจะนำไปสู่การวางแผนที่ดีได้ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตน เป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น โกวิทย์ พวงงาม (2545, หน้า 8) การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการ ศึกษาปัญหาของชุมชน ในระดับ มาก ($\bar{X}$=3.97) ซึ่งโดยทั่วไปจะมีการประชุมเพื่อศึกษาปัญหาของชุมชนในรูปแบบอย่างเป็นทางการ ปีละ 2 ครั้ง คือ การทำประชาคมค้นหาปัญหาความต้องการของประชาชนเพื่อขอโครงการแก้ไขปัญหาเพื่อบรรจุแผนพัฒนา 4 ปีของเทศบาลและการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมพัฒนาชุมชน นอกจากนั้นยังมีการประชุมเพื่อจัดทำแผนงาน / โครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหาสาธารณสุขเพื่อเสนอของบประมาณต่อกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับพื้นที่ (สป.สช.)

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ปวันพัสชร์ บุญยะชัยชนะ (บทคัดย่อ : 2552) ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน เรื่อง การจัดการขยะในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ในภาพรวมระดับการมีส่วนของประชาชน ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ส่วนร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น ไม่มีส่วนร่วมในการประชุมและทราบถึงปัญหาสาเหตุของ ไม่มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการ

3. การมีส่วนร่วมในการวางแผน เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนงานของชุมชน ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.77) ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ ปวันพัสชร์ บุญยะชัยชนะ (บทคัดย่อ : 2552) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนด้าน การจัดการขยะในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ เกี่ยวกับประเด็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผนของชุมชนว่า ไม่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในกิจกรรมหรือโครงการแต่กลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง ส่วนใหญ่เห็นว่าในระดับตัวแทนของชุมชนที่ไปทำ

แผนงาน/โครงการร่วมกับหน่วยงาน เช่นเทศบาล หรือหน่วยงานอื่นๆยังมีค่อนข้างน้อย ที่ระดับความเห็นปานกลาง ถึงน้อย ร้อยละ 41.7 ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจมีปัญหาจากการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบไม่มากพอ ทำให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างไม่ทราบข้อมูลว่าผู้นำ และตัวแทนของชุมชนได้เข้าร่วมจัดทำแผนงาน โครงการร่วมกับหน่วยงานใดบ้าง

4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$=3.99) ซึ่งในอดีตประชาชนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะที่ไม่ดี เนื่องจากมีหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แนะนำให้ประชาชนคัดแยกขยะ แต่เวลาที่ อปท.เข้าไปเก็บขยะในชุมชน ทำการเก็บขยะทุกชนิดรวมในรถคันเดียวกัน ทำให้ชุมชนรู้สึกไม่เกิดประโยชน์จากการคัดแยกขยะเพราะสุดท้ายขยะก็ปะปนกันเหมือนเดิม แต่ที่ชุมชนบ้านศรีจอมแจ้ง เทศบาลตำบลหงส์หิน ได้ติดต่อประสานงานให้ร้านของเก่า เข้าไปรับซื้อขยะรีไซเคิลในชุมชนเดือนละ 2 ครั้ง ประสานงานให้บริษัทเอกชนเข้าไปรับซื้อขยะพลาสติกทุกชนิดในชุมชนเดือนละ 1 ครั้ง โดยให้ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้รวบรวมขยะให้ นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้ชุมชนหมักปุ๋ยอินทรีย์จากขยะอินทรีย์ที่คัดแยกได้จากครัวเรือน ทำให้ขยะที่ครัวเรือนคัดแยกได้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เกือบทุกชนิด นอกจากนั้นขยะอันตรายที่มีพิษ เทศบาลจัดให้มีคัดแยกขยะอันตรายไว้ให้ในชุมชน จึงเหลือขยะทิ้งที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้น้อยมาก นำไปสู่การแก้ไขปัญหาขยะได้อย่างครบวงจรกลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าในชุมชนท่าน มีกิจกรรมส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากขยะ เช่น การหมักทำปุ๋ย การนำไปขาย หรือการใช้ซ้ำ โดยมีระดับความเห็นดีถึงดีมาก ($\bar{X}$=4.30) สำหรับประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นปานกลางคือ ในครอบครัวท่านมีกิจกรรมเพื่อลดปริมาณขยะ เช่นการหิ้วตะกร้า หรือถุงผ้าไปจ่ายตลาดเพื่อลดถุงพลาสติก สม่ำเสมอ กลุ่มตัวอย่างให้ระดับคะแนนความคิดเห็นปานกลาง ถึงค่อนข้างน้อย ($\bar{X}$=3.49) เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มนักเรียน นักศึกษา มักไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ดำเนินการในวันเวลาราชการ เพราะต้องไปสถานศึกษา

5. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในระดับดีมาก ($\bar{X}$= 4.47)เป็นคำถามส่วนที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่ให้คะแนน ข้อ เทศบาลงดเก็บค่าธรรมเนียมขยะรายเดือน ซึ่งเกิดจากการร่วมมือคัดแยกขยะของชุมชน ระดับคะแนนดีมาก ($\bar{X}$=4.94)รองลงมาคือ ข้อ ชุมชนปลอดขยะ ทำให้สุขภาพของประชาชนในชุมชนดีขึ้น ($\bar{X}$=4.60) ตามมาด้วยการไม่มีถังขยะในชุมชน ทำให้ชุมชนสะอาดน่ามอง และไม่มีปัญหากลิ่นเหม็นรบกวน ระดับคะแนนดีมาก ($\bar{X}$=4.39) ข้อที่กลุ่มตัวอย่างให้ระดับคะแนนน้อยที่สุดคือ ข้อ การยกย่องชื่นชมจากหน่วยงาน หรือชุมชนอื่น ถึงความสำเร็จของชุมชนในการลดขยะ ทำให้ท่านมีกำลังใจที่จะร่วมมือทำกิจกรรมของชุมชนต่อไป ระดับคะแนนดีมาก ($\bar{X}$=4.21)

การทดสอบสมมติฐานการศึกษา

สมมติฐานที่ 1. การคัดแยกขยะของครัวเรือน มีผลทำให้ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลงผลการศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการคัดแยกขยะ ร้อยละ 98.9 ($\bar{X}$= 4.14) วิธีการที่ช่วยให้ลดขยะในชุมชนได้ผลที่สุด คือ การคัดแยกขยะ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และการใช้หรือถุงผ้าไปจ่ายตลาด จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 70.83 (p = 0.045)

สมมติที่ 2. การบริหารจัดการขยะในชุมชนโดยใช้หลัก 3R's มีผลทำให้ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลงผลการศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างบริหารจัดการขยะโดยใช้หลัก 3R. ร้อยละ98.9 (p =0.036)

สมมติที่ 3. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน มีผลทำให้ปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีจอมแจ้งลดลง ผลการศึกษาพบว่า สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาของชุมชนจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 70.83 มีส่วนร่วมในการวางแผน จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 73.96 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ85.42 และการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 95.83 (p = 0.047)

ปัญหาและอุปสรรค

1. การเก็บข้อมูลล่าช้า เนื่องจากช่วงของการเก็บข้อมูล ตรงกับช่วงที่ประชาชนเริ่มต้นฤดูการเพาะปลูกข้าว กลางวันจึงเข้าพบกลุ่มเป้าหมายยาก
2. ข้อมูลที่เก็บได้ บางชุดมีความคลาดเคลื่อน จนต้องลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลซ้ำ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการสื่อสารของผู้จัดเก็บข้อมูล
3. ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในแต่ละครั้ง พบว่ามีเพียงกลุ่มเดิมๆที่สนใจกิจกรรมของชุมชนเท่านั้น กลุ่มที่ไม่ให้ความร่วมมือ จะไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเลือกระยะเวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่เหมาะสม เนื่องจากช่วงที่เข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ประชาชนเริ่มออกไปทำนา หว่านข้าว เวลาที่สะดวกในการลงพื้นที่คือเก็บข้อมูลคือ ตอนเช้าและเย็นเท่านั้น ทำให้การเก็บข้อมูลค่อนข้างล่าช้า
2. ผู้เก็บข้อมูล ควรเป็นคนคนเดียวกัน เพราะการสื่อความหมาย การอธิบายทำความเข้าใจกับผู้ให้ข้อมูลจะได้เหมือนกัน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล
3. ควรสร้างจิตสำนึก หรือสร้างมาตรการชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างทั่วถึง
4. ควรมีการศึกษาต่อยอดในพื้นที่อื่นๆ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการขยะของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ตลอดหลักสูตร ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำในการทำการศึกษาค้นคว้าและเขียนผลการศึกษาค้นคว้าจนสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). **ประมาณขยะมูลฝอยภาคเหนือรายจังหวัด.** สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2560, จาก ttp://www.pcd.go.th/info_serv/air_haze49.htm

โกวิทย์ พวงงาม. (2545). **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.** ม.ป.ท.

คนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม. (2545). **รายงานการวิจัยแนวทางการเสริมสรางประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมทางรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ปญหาอุปสรรคและทางออก.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ฉัตรชัย นวลเพ็ญ. (2549). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด**. ฉบับอัด สำเนา,สารนิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ณฐัรดี คงดั่น. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุร กรุงเทพมหานคร.** มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เดโช แสนภักดี. (2546). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของสมาชิกกลุ่มอาชีพจังหวัดขอนแกน.** วิทยานิพนธ์ น. วท.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ. (2540). **หลักการพัฒนาชุมชน.** มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ทวีศักดิ์ นพเกสร. (2541). **วิกฤติสังคมไทย 2540 กับบทบาทวิทยากรกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อจัดเวทีประชาคม.** กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการเสริมสรางความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ.

เทอดศักดิ์ จันเสวี. (2549). การ**มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเขตเทศบาล ตำบลเขตจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2560, จาก: http://www.gspa-sk-buu.net/theory/ 27.pdf/. 2551.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง.** กรุงเทพฯ.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2547). **กระบวนการสร้างความรู้ของชุมชน.ความรู้ท้องถิ่น:การจัดการความรู้สู่การจัดการทางสังคม.** กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.**กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปวันพัสชร์ บุญยะชัยชนะ. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่**.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2560, จาก http://sarareports.wikia.com/wiki

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย.

พชรวรรณ ศรีวาลัย. (2543). **พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนในชนบทจังหวัดนครนายก**.วิทยานิพนธ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

พิภัทร แสงสินธุศร. (2550). **การศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ไพจิตร วสันตเสนานนท และคณะ. (2548). **โครงการศึกษาวิจัยการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนบานเมืองบัวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เมตต์ การุณ์จิต. (2541). **การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ยุพาพร รูปงาม. (2545). **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ**. วิทยานิพนธ์ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ระเบียบ ชาญช่าง. (2541). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตการศึกษา1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

วชิรวัชร งามละม่อม. (2556). **ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.** สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2560, จาก http://www.trdm.co.th

วันชัย วัฒนศัพท์. (2543). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน.** กรุงเทพฯ: ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.

ศศิพร แก้วพินิจ. (2551). **ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐในการลดปริมาณขยะ กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครเชียงใหม่**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ศิราภรณ์ ภิญโญชูโต. (2549). **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและชุมชนบ้านข่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

ศุลีมาศ ไชยยงค์. (2546). **การจัดการมูลฝอยในครัวเรือนในเขตตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

สมสมาน อาษารัฐ. (2548). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี.** มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

สุนันทา อำไพเจนเจริญ. (2547). **การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนต่อนโยบายการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตเทศบาลเมืองขลุงอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ รป.ม, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุเมธ ทรายแก้ว. (2536). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกาทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ สส.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อคิน รพีพัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.

WHO/UNICEF. (1978). Report of the International Conference on Primary Health Care (New York: N.P.Press,1978),p.41.

กระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

THE PROCESS SUPERVISION OF PHRA PARIYATTIDHAMMA SCHOOL, DIVISION OF GENERAL EDUCATION, CHIANG RAI PROVINCE

พระครูสุจิณวรคุณ กมล บ่อแก้ว[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Phrakhrusuchinworahkun Kamol Bokaeo[1*] and Thidawan Aunkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในของ และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 240 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติตามกระบวนการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือ และด้านการประเมินผลและรายงานผล ตามลำดับ ส่วนปัญหาการนิเทศภายในที่พบได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายใน ความเข้าใจ ในการสร้างเครื่องมือการนิเทศภายใน มีวิธีการนิเทศภายในไม่หลากหลาย การขาดการประเมินที่หลากหลายและขาดการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน สำหรับข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานนิเทศภายในให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน โดยการจัดอบรม การศึกษาดูงาน ตลอดจนควรพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือการนิเทศภายในให้มีความหลากหลาย และหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมและพัฒนาความรู้และทักษะด้านการนิเทศภายในและการจัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศภายใน ควรดำเนินการนิเทศภายในและพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย ร่วมกันหาวิธีการประเมินผลการนิเทศภายในด้วยวิธีการที่หลากหลายและจัดทำสรุปผลการนิเทศภายในเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน กระบวนการนิเทศภายใน

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purposes of this independent study was to study process supervision and problems and suggestion of process supervision of Phra pariyattidham School, Division of General Education, Chiang Rai Province. Data were collected from 240 people, 21 schools in 2016 academic year, through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation. The results showed that the process supervision of Phra pariyattidham School, Division of General Education, Chiang Rai Province, as seen the administrators and teachers, as whole and as each aspects were at high level, ranking from the highest to the lowest as follows: supervision mission, planning and setting options, media and Instruments constructing, evaluation and reporting. The problems of process supervision of Phra pariyattidham School, Division of General Education, Chiang Rai Province as the supervisors lack of knowledge and understanding of the process of supervision and did not create measuring tools of supervision, the supervision methods within range and lack of diversity assessment and reporting performance. The suggestions are the school directors should promote the supervisors to learn supervision principle and process such as training and observe activities. Besides, the school directors should create and improve supervision tools and supports supervisors to be supervision skills and create more activities for supervision in school and promote supervisors to learn supervision techniques. In addition, the school directors and teachers should work together to set the assessment methods and summary report model.

Keywords: Supervision, Supervision process

บทนำ

นโยบายการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา และเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำทางวิชาการ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในงานวิชาการและความสามารถในการบริหารงานวิชาการ มีวิสัยทัศน์ แนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนางานวิชาการ ซึ่งกิจกรรมหลักที่สำคัญของการบริหารงานวิชาการ คือ หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การนิเทศภายในสถานศึกษา การทำวิจัยในชั้นเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา (จันทรานี สงวนนาม, 2553, หน้า 149-152) จากขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการ ภาระงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง คือ การนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยมุ่งให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการนิเทศภายในช่วยให้เกิดการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา และมีหน้าที่โดยตรงในการนิเทศการศึกษา ทำให้งานวิชาการของสถานศึกษาพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง บทบาทสำคัญในบริหารงาน

นิเทศภายใน คือ ผู้บริหารต้องตระหนักและเห็นความสำคัญว่าต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง มีการบริหารและการจัดการแบบมีส่วนร่วม สร้างขวัญและกำลังใจ สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น สนับสนุนด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวกในทุกด้าน สร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน และประสานกับกลุ่มนิเทศ เพื่อร่วมกันวางแผนในการพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ติดตามประเมินผลและพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556, สื่อออนไลน์)

การดำเนินการจัดการเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายที่ผ่านมาและจากผลการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาและวิชาศาสนปฏิบัติ และสถานศึกษายังขาดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุด อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีข้อเสนอแนะการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรดำเนินการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างจริงจัง โดยศึกษาหาสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แล้วแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2558, หน้า 4–7)

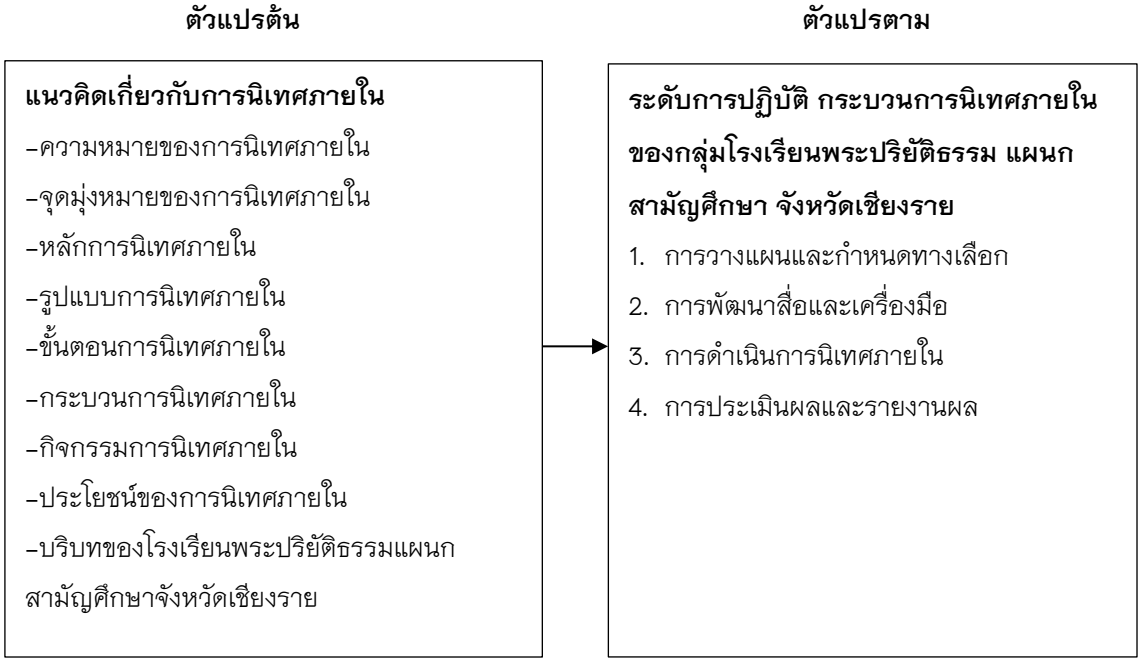
จากสภาพปัญหาดังกล่าว การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนและการบริหารจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนในการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่นิยมใช้ในปัจจุบันตามแนวคิดของกมล ภู่ประเสริฐ (2544, หน้า 59-64 อ้างอิงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556, หน้า 139-140) โดยการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวางแผนและกำหนดทางเลือก
2. การพัฒนาสื่อและเครื่องมือ
3. การดำเนินการนิเทศภายใน
4. การประเมินผลและรายงานผล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 38 รูป/คน ครูผู้สอน จำนวน 210 รูป/คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 248 รูป/คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง (Krejcie and Morgan, 1970, สื่อออนไลน์)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบัน วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ และเว็บไซต์เกี่ยวกับเรื่องแนวคิดการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

3. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ 1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5–1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ 2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 พิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้งแล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหารวมถึงการใช้ภาษา

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษาคำชี้แจงของแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2559, หน้า 204) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97 แสดงว่า แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง (ภาคผนวก จ)

6. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษากระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติตามกระบวนอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือ และด้านการประเมินผล และรายงานผล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีการปฏิบัติตามกระบวนการอยู่ในระดับมากโดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประชุมจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์ปัญหาจากผลสอบ O-net /B-net

1.2 ด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีการปฏิบัติตามกระบวนการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดหาสื่อและเครื่องมือจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในโรงเรียนและท้องถิ่น และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดซื้อสื่อและเครื่องมือจากร้านที่ผลิต

1.3 ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านการดำเนินการนิเทศภายในในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีประชุมก่อนเปิด และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การนิเทศภายในโดยผ่านสื่อเทคโนโลยี

1.4 ด้านการประเมินผลและรายงานผล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านการประเมินผลและรายงานผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีการปฏิบัติตามกระบวนการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดบุคลากร เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลไว้อย่างเหมาะสม และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินผลก่อนดำเนินการระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า

2.1 ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ปัญหาที่พบคือ การขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายใน ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานนิเทศภายในให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน

2.2 ด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือ ปัญหาที่พบ คือ การสร้างเครื่องมือการนิเทศภายใน ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือการนิเทศภายในให้มีความหลากหลาย และหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมและพัฒนาความรู้และทักษะด้านการนิเทศภายในและการจัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศภายใน

2.3 ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ปัญหาที่พบ คือ มีวิธีการนิเทศภายในน้อยเกินไป ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการนิเทศภายในและพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย

2.4 ด้านการประเมินผลและรายงานผล ปัญหาที่พบ คือ การขาดการประเมินที่หลากหลายและการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันหาวิธีการประเมินผลการนิเทศภายในด้วยวิธีการที่หลากหลาย และทันสมัย และควรกำหนดรูปแบบการสรุปและรายงานผลการประเมินไปในทิศทางเดียวกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลสรุปการวิจัย พบประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือ และด้านการประเมินผล และรายงานผล ตามลำดับ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพพงศ์ คงประจักร (2556, สื่อออนไลน์) ที่พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บัณฑูร มนตรานนท์ (2556, สื่อออนไลน์) ที่พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรรณนภา มหาวิชา (2557, สื่อออนไลน์) ที่พบว่า กระบวนการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล สังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัทร พงษ์เจริญไทย (2559, สื่อออนไลน์) ที่พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบประเด็นที่น่าใจดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือกมากที่สุด คือ การประชุมจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ทั้งนี้เพราะก่อนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาในทุกภาคการศึกษาและปีการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการประชุมผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อแต่งตั้งคณะทำงาน และร่วมกันวางแผน กำหนดกิจกรรม ปฏิทินการดำเนินงาน รวมทั้งการนำข้อบกพร่องจากผลการประเมินการนิเทศภายในสถานศึกษาของปีการศึกษาที่ผ่านมามาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาปีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Forshyth (เก็จกนก เอื้อวงศ์, 2555, สื่อออนไลน์) ที่ว่าก่อนการนิเทศภายใน ผู้บริหาร ครูและผู้นิเทศร่วมมือกันจัดทำแผนการ

จัดการเรียนรู้ ชี้แจงบทบาทและหน้าที่ของครูและผู้นิเทศในการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งวิธีการนิเทศ ประเมินผล และรายงาน ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ โศรยา สาและ (2557, สื่อออนไลน์) ที่พบว่า โรงเรียนได้มีการกำหนดโครงการนิเทศในแผนกาปฏิบัติงานประจำปี มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานในการนิเทศภายในและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิดา อินผ่อง (2559, สื่อออนไลน์) ได้ศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนทุ่งขนานวิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนทุ่งขนานวิทยา สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันซึ่งจะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น คือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการวางแผนการนิเทศ โดยด้านการวางแผนการนิเทศ พบว่า รายการที่ต้องการหาทางแก้ไข คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานนิเทศภายใน และรายการที่ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น ได้แก่ การกำหนดรายละเอียดกิจกรรมการนิเทศ การประมาณการวัสดุ การชี้แจงการทำความเข้าใจในการเยี่ยมชั้นเรียน การกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบดำเนินการ การประมาณการอุปกรณ์ การพิจารณาความสัมพันธ์ก่อนหลังของกิจกรรมการนิเทศภายใน การกำหนดขอบเขตของการนิเทศภายใน การกำหนดกิจกรรมการนิเทศภายใน และการกำหนดวัตถุประสงค์หลักให้สอดคล้องกับการประกันภายใน

1.2 ด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือมากที่สุด คือ การจัดหาสื่อและเครื่องมือจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในโรงเรียนและท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศภายใน เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาด้านงานของผู้รับนิเทศ และเป็นเครื่องมือสำหรับใช้รวบรวมข้อมูลในการนิเทศ รวมทั้งการวัดและประเมินผลการนิเทศ ดังนั้นการจัดหาสื่อและเครื่องมือจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในโรงเรียนและท้องถิ่น จึงเป็นจัดหาเอกสารคู่มือ แนวทางการปฏิบัติการ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้คำปรึกษาระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ร่วมทั้งร่วมกันออกแบบและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบบันทึกข้อมูล แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมินต่าง ๆ และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการนิเทศภายในร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า การนิเทศภายในต้องยึดหลักการปฏิบัติการตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน โดยยึดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของงานโดยส่วนรวมและแนวคิดของวรรณี ภิรมย์คำ (2558, สื่อออนไลน์) ที่กล่าวว่า ก่อนการดำเนินการนิเทศภายใน ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายใน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรรณนภา มหาวิชา (2557, สื่อออนไลน์) ที่ว่า ก่อนการดำเนินการนิเทศต้องมีการเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติการนิเทศ จัดความสัมพันธ์งานของแต่ละฝ่ายเพื่อความสะดวกในการนิเทศเทศ

1.3 ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในด้านการดำเนินการนิเทศภายในมากที่สุด คือ มีประชุมก่อนเปิด ทั้งนี้เพราะการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายการนิเทศการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา เช่น การจัดทำโครงการนิเทศ การวางแผนนิเทศ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556, สื่อออนไลน์) ดังนั้นก่อนการดำเนินการนิเทศภายในจึงต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อชี้แจงนโยบายด้านการนิเทศแก่ครูผู้สอน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นระดับโรงเรียน และกำหนดรอบแผนงาน นโยบายและ

วัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550, สื่อออนไลน์) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นต้องดำเนินการประชุมก่อนเปิดภาคเรียน ซึ่งเป็นการประชุมครูทั้งหมดของโรงเรียนเพื่อเตรียมต้องในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในวันเปิดภาคเรียน โดยนำเสนอผลการปฏิบัติงานในภาคเรียนที่ผ่านมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในภาคเรียนต่อไป และยังกล่าวอีกว่าการนิเทศภายในเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน และการดำเนินงานเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการดำเนินการนิเทศจึงต้องเริ่มต้นด้วยการประชุมปรึกษาหารือ และการให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติซึ่งเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะทำอย่างไรจึงทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ เป็นความจำเป็นสำหรับการเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจและทำให้การนิเทศนั้นได้ผล

1.4 ด้านการประเมินผลและรายงานผล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในด้านการประเมินผลและรายงานผลมากที่สุด คือ การกำหนดบุคลากร เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลไว้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะการประเมินผลเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากดำเนินกิจกรรมการนิเทศภายใน เช่น การสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน การประชุม การจัดทำเอกสารหรือตำราทางวิชาการ การให้คำปรึกษาหารือ การศึกษานอกสถานที่และการเก็บรวมทั้งข้อมูลอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนั้นการแต่งตั้งบุคลากรเพื่อทำหน้าที่นิเทศภายใน ประเมินผลการปฏิบัติงานและรายงานผลการนิเทศภายใน จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวต้องมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในแล้ว ยังเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนร่วมกัน เนื่องจากการประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากหลายฝ่ายทั้งจากผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับนิเทศ และนำผลประเมินทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ มาพิจารณาปรับปรุงคุณภาพการสอนและคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550, สื่อออนไลน์) ที่กล่าว่า การแต่งตั้งคณะผู้นิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อช่วยกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานด้านพัฒนาตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประสานงานให้เครือข่ายนิเทศอื่น ๆ มาช่วยกิจกรรมพัฒนาตามความเหมาะสม และติดตามนิเทศ และประเมินผลการจัดการนิเทศภายในของสถานศึกษาในลักษณะภาพรวม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของชนิดา อินผ่อง (2559, สื่อออนไลน์) ที่พบว่า ด้านการประเมินผลการนิเทศที่ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น ได้แก่ การประเมินความพึงพอใจในการได้รับการนิเทศภายใน การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู การตรวจสอบผลการจัดการเรียนการสอนของครู การตรวจสอบผลการจัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ และการเปรียบเทียบผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นควรจัดคณะทำงานการประเมินผล ดำเนินการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกร่วมประเมินเพื่อได้ข้อชี้แนะที่หลากหลาย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณนภา มหาวิชา (2557, สื่อออนไลน์) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศด้านการประเมินสภาพการทำงานในระดับมาก

2. ปัญหาการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่พบ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายใน การสร้างเครื่องมือการนิเทศภายใน วิธีการนิเทศภายในที่มีน้อยเกินไป การขาดการประเมินที่หลากหลายและการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานนิเทศภายในให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน ควรพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือการนิเทศภายในให้มีความหลากหลาย และหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมและพัฒนาความรู้และทักษะด้านการนิเทศภายในและการจัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศภายใน

ควรดำเนินการนิเทศภายในและพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย และควรร่วมกันหาวิธีการประเมินผลการนิเทศภายในด้วยวิธีการที่หลากหลาย และทันสมัย และควรกำหนดรูปแบบการสรุปและรายงานผลการประเมินไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

การนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า

1. ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ปัญหาที่พบคือ การขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายใน ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานนิเทศภายในให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน

2. ด้านการพัฒนาสื่อและเครื่องมือ ปัญหาที่พบ คือ การสร้างเครื่องมือการนิเทศภายใน ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือการนิเทศภายในให้มีความหลากหลาย และหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมและพัฒนาความรู้และทักษะด้านการนิเทศภายในและการจัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศภายใน

3. ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ปัญหาที่พบ คือ มีวิธีการนิเทศภายในน้อยเกินไป ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการนิเทศภายในและพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย

4. ด้านการประเมินผลและรายงานผล ปัญหาที่พบ คือ การขาดการประเมินที่หลากหลายและการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันหาวิธีการประเมินผลการนิเทศภายในด้วยวิธีการที่หลากหลาย และทันสมัย และควรกำหนดรูปแบบการสรุปและรายงานผลการประเมินไปในทิศทางเดียวกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ เจริญพรขอบคุณ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก–อุบาสก–อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2555). **การนิเทศในสถานศึกษา.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก https://mystou.files.wordpress.com/2012/02/23503-8-t.pdf

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3).** นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.

ชนิดา อินผ่อง. (2559). **การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนทุ่งขนานวิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57990095.pdf

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

นพพงศ์ คงประจักร. (2556). **การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://graduate.hu.ac.th/ thesis/2555/med/4919050019.pdf

บัณฑูร มนตรานนท์. (2556). **การศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม.** สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ed_Adm/Bantoon_M.pdf

พรรณนภา มหาวิชา. (2557). **กระบวนการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล สังกัดกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). **เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทร พงษ์เจริญไทย. (2559). **การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920523.pdf.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). **การจัดและการบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://e-book.ram.edu/ e-book/e/EA634/EA634-8.pdf

วรรณี ภิรมย์คำ. (2558, พ.ค.-ส.ค.). รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. **วารสารศึกษาศาสตร์.** 26(2), 171-185. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/ojs/index.php/ education2/article/view/4015/1276

โศรยา สาและ. (2557). **กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในเหตุการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในโรงเรียนอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน. (2558). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). **เอกสารแนวทาง การนิเทศภายในด้านการจัด การเรียนการสอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://www.stjohn.ac.th/polytechnic/stpoly/rbm/file_ar/ %A4%D9%E8%C1%D7%CD%B9%D4%E0%B7%C8%C0%D2%C2%E3%B9.pdf

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". **Educational and Psychological Measurement**. Retrieved December May 7, 2016, from http://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/KrejcieandMorgan_article.pdf.

การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Conflict Management of School Administrators under the Chiangrai Primary Educational Service Area office 3

ดัทฤยา อุปนันท์[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Datruya Upanan[1*] and Namfon Gunma[2]

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 108 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการจัดการความขัดแย้งของ Thomas and Kilmann แบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น ด้านการเอาชนะ เท่ากับ 0.99 ด้านการร่วมมือ เท่ากับ 0.98 ด้านการประนีประนอม เท่ากับ 0.95 ด้านการหลีกเลี่ยง เท่ากับ 0.87 และด้านการยอมให้ เท่ากับ 0.92

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบ t-test แบบ independent การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ บอนเฟอรโรนี (Bonferroni Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการจัดการความขัดแย้งด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการประนีประนอม ด้านการยอมให้ ด้านการหลีกเลี่ยง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเอาชนะ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการจัดการความขัดแย้ง ไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน มีการจัดการความขัดแย้งในด้านการเอาชนะ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการยอมให้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการจัดการความขัดแย้งในด้านการยอมให้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : dutch.up@gmail.com

คำสำคัญ: การจัดการความขัดแย้ง ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this study were: 1) The investigate methods of conflict management of school administrators, and 2) To compare the methods of conflict management of school administrators as classified by education level, work experience and school size. The population in this study were 108 school administrators in Chiangrai Primary Educational Service Area office 3. Determining sample size by using the table of Krejcie and Morgan simple random sampling. The study instruments was the questionnaire to determine the conflict management developed by Thomas and Kilmann. The scale of 5 levels with 28 questions. There is a reliability of the competition was 0.99, the collaborating was 0.98, the compromising was 0.95, the avoiding was 0.87 and the allowing was 0.92.

Statistics use were frequency, percentage, mean, standard deviation. The statistical hypothesis testing, including testing t-test for independent, variance by one – way ANOVA and testing the differences in pairs by means of the Bonferroni Method.

The research found that 1) The school administrators in basic educational Areas under Chiangrai Primary Educational Service Area office 3 have the conflict management in cooperation at the highest level, The compromise in allowing the avoidance at the high level in the win was at the moderate level. 2) The school administrators in different degree of education have the conflict management was not different. 3) The school administrators in the different working experience have the conflict management in overcoming on collaboration, compromise, and avoiding the allow was different. Significantly, 0.05. 4) The school administrators in the different school size have the conflict management in terms of allowing was different. Significantly, 0.05.

Keywords: Conflict Management, School Administrators

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีความขัดแย้งสูงเนื่องมาจากความต่างทางความคิด ในความคิดเห็นที่แตกต่างกันทำให้เกิดความคิดต่างจ้องทำลายล้างกัน โดยมิได้คำนึงถึงผลเสียหายที่เกิดแก่ส่วนรวม อันที่จริงแต่ละฝ่ายก็มีจุดมุ่งหมายเหมือนกันคืออยากทำให้ประเทศชาติเจริญ สังคมร่มเย็นเป็นสุข ความเหลื่อมล้ำหมดไป มีโอกาสที่เท่าเทียมกัน จากรายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ก้าวทันโลกในศตวรรษ ที่ 21 ได้อย่างไร” มีการกล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกันหรือประชาชนกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง (ซึ่งรวมทั้งเรื่องเศรษฐกิจและสังคมด้วย) ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเพราะไม่มีกลุ่มใดดำรงอยู่ด้วยการมีสมาชิกทั้งหมดมีทัศนคติพฤติกรรม ความคาดหวัง และความเห็นเหมือนกัน เมื่อความแตกต่างกลายเป็นภาวะที่รุนแรงผลลัพธ์ของการไม่ลงรอยกันก็จะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ความขัดแย้งนั้นเป็นไปได้ในหลายรูปแบบ โดยสิ่งที่ไม่รงรอยกันของบุคคลนั้น อาจจะเป็นไปได้ว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความถูกผิด โดยอาจจะมีคนหนึ่งที่คิดได้ถูกต้อง แต่อีกคนหนึ่งอาจจะพลาดและคิดผิด ซึ่งทำให้ความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายแตกต่างกันออกไป แต่ไม่ใช่ทุกความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ผิด ในบางครั้ง ความขัดแย้งเกิดจากความต้องการที่แตกต่างกันของบุคคลแต่ละฝ่าย

จิตราพัชร์ ชัยรัตนหิรัญกุล (2556, หน้า 139) กล่าวว่าในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้นั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารงานในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายงานการบริหารตามโครงสร้างของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ๆ และตัวขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของไทยที่มีความสำคัญที่สุดคือบุคลากรในสถานศึกษา เนื่องด้วยครูเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามความคาดหวังของหลักสูตรและเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล การทำงานของครูจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจความต้องการของครู และต้องบริหารบทบาทของตนในการเป็นผู้ผสมผสานความต้องการที่แตกต่างระหว่างบุคคลของคณะครู เนื่องด้วยองค์กรเป็นจุดรวมของกลุ่มคนที่มีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความสนใจ ความต้องการ ความปรารถนาที่แตกต่างกัน และทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ปัจจุบันปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษามีมากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกวัน ทั้งในด้านความถี่และความรุนแรงซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยวิธีการต่าง ๆ ของผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่เหมือนกัน ถึงแม้จะเป็นปัญหาในลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ อายุ และบุคลิกภาพเฉพาะตัว และปัญหาความขัดแย้ง อริศรา โยศรีคุณ (2556, หน้า 2) กล่าวว่าความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องเผชิญหน้าอยู่ทุกวัน ผู้บริหารไม่สามารถทำเป็นไม่สนใจหรือละเลยไปได้ และไม่ควรปล่อยละเลยให้เกิดความขัดแย้งเป็นระยะเวลานานและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่มีการจัดการแก้ไข การบริหารความขัดแย้งเป็นภารกิจที่ยากที่สุดด้านหนึ่งในสายงานการบริหารของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องมีวิธีการบริหารจัดการกับความขัดแย้งเพื่อให้องค์กรสามารถพัฒนาต่อไปได้ โดยไม่สามารถเลือกได้ว่าจะให้ฝ่ายใดถูกหรือตัดสินชี้ขาดว่าฝ่ายใดผิด และไม่สามารถเลือกทำงานกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีทักษะและความสามารถในการบริหารจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่หลักด้านการจัดการศึกษา ประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษาที่มาจากหลาย ๆ จังหวัด ซึ่งมีความแตกต่างกันด้วยวัฒนธรรม การดำเนินวิถีชีวิต ความคิด และเป็นองค์การหนึ่งในสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ ปัจจุบันความขัดแย้งในสถานศึกษามีมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านความถี่และความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน หรือความขัดแย้งจากการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การอื่น ๆ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ ความคิด พฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา ความขาดแคลนของทรัพยากรทางการศึกษา การนิเทศติดตามผลการจัดการศึกษาที่มีความถี่มากเกินไป เป็นต้น เมื่อศึกษาข้อมูลจากกลุ่มภารกิจงานวินัยและนิติการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในปี 2558 เรื่องการร้องเรียนจำนวน 12 และในปี 2559 มีเรื่องร้องเรียนจำนวน 5 เรื่อง และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน จำนวน 1 เรื่อง ซึ่งปัญหาหลักมาจากความแตกต่างระหว่างบุคคล อันเป็นผลมาจากกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติ ทรัพยากรทางการศึกษาที่ไม่เพียงพอ ความขัดแย้งที่เกิดจากการพิจารณาความดีความชอบ หรือวิธีในการทำงาน เป็นต้น ผู้บริหารจึงไม่สามารถจะเพิกเฉยต่อความขัดแย้งนั้นได้ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการความขัดแย้งให้อยู่ในภาวะที่เอื้อต่อการดำเนินงาน

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจในการศึกษา การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อให้เข้าใจถึงการจัดการความขัดแย้งที่ผู้บริหารส่วนใหญ่เลือกใช้ ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา และหน่วยงานของตนเองได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพในการบริหารงานของผู้บริหารให้มีคุณภาพต่อไป ส่งผลให้การบริหารงานในสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ของ Thomas and Kilmann ซึ่งจำแนกวิธีการจัดการความขัดแย้งหรือพฤติกรรมการแก้ไขความขัดแย้งเป็น 5 แนวทาง คือ การเอาชนะ การร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และ การยอมให้ ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการจัดการความขัดแย้งทั้ง 5 แนวทาง เป็นตัวแปรตาม

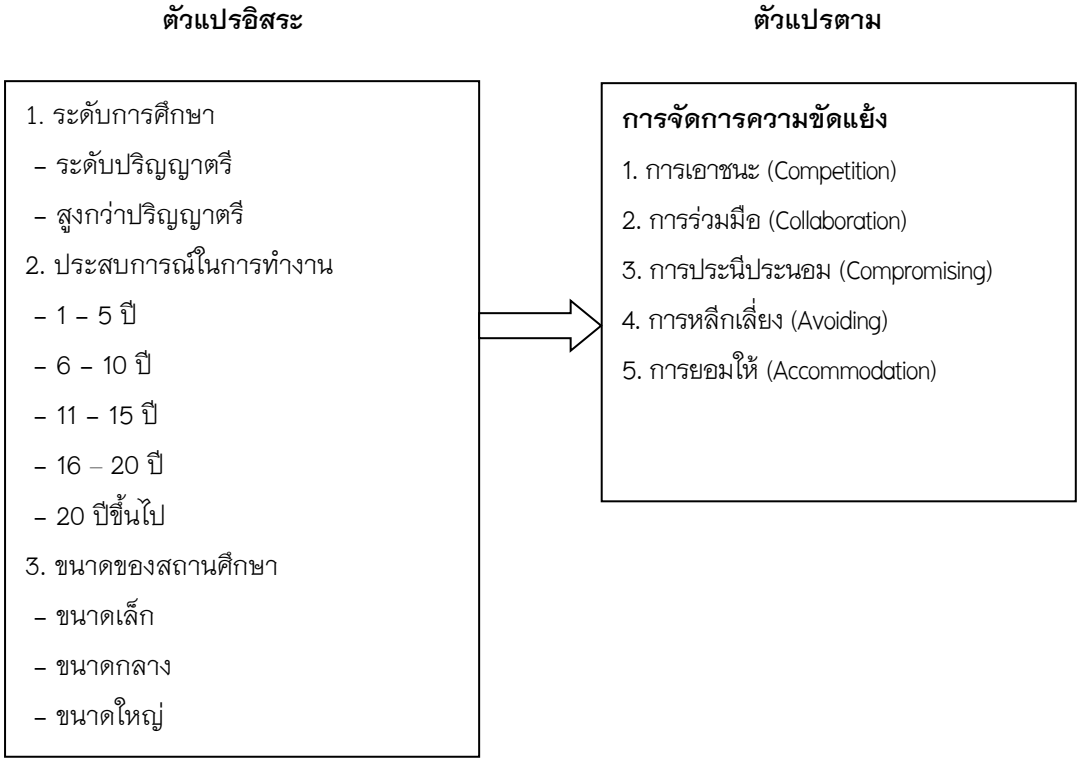
สำหรับตัวแปรอิสระผู้ศึกษาได้ศึกษาระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยมีงานวิจัยสนับสนุน ดังนี้

ระดับการศึกษา ผู้วิจัยอ้างถึงงานวิจัยของ สมเดช ภู่ศรี (2541) ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกในสถานการณ์ขัดแย้งเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี พบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารจำแนกตามวุฒิการศึกษา มีพฤติกรรมที่แสดงออกในสถานการณ์การขัดแย้งในการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนแตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรมแบบเอาชนะ

ประสบการณ์การทำงาน ผู้วิจัยอ้างถึงงานวิจัยของ พัชราภรณ์ กุลบุตร (2555, หน้า 38–39) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุ 25–35 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือ ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี อายุ 36–45 ปี ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือและการประนีประนอมในจำนวนเท่ากัน สวนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุมากกว่า 45 ปี ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการยอมให้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหนงผู้บริหารน้อยกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือ ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร 5–10 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งมากแบบการร่วมมือ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งผู้บริหารมากกว่า 10 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือ

ขนาดของสถานศึกษา ผู้วิจัยอ้างถึงงานวิจัยของ ของ อริศรา โยศรีคุณ (2556, หน้า 100) ที่ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีการจัดการความขัดแย้ง ด้านการยอมให้ เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการจัดการความขัดแย้งด้านการยอมให้มากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

จากการเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพ

ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ Thomas and Kilmann อ้างอิงในเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540, หน้า 104–105) ประกอบด้วยการจัดการความขัดแย้ง 5 วิธี คือวิธีการเอาชนะ การร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และการยอมให้ โดยเป็นคำถามที่ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

1 หมายถึง มีการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2 หมายถึง มีการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับน้อย

3 หมายถึง มีการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง

4 หมายถึง มีการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับมาก

5 หมายถึง มีการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด (Open ended) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยให้ได้ตามลักษณะที่กล่าวถึงข้างต้น ผู้วิจัยได้มีการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้ง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบทที่ 2 มีการกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในตัวแปรที่ศึกษาทั้ง 5 ด้านไว้ในบทที่ 1 แล้วสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละด้านให้มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้แต่ละด้านนั้น ได้ข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเอาชนะ มี 5 ข้อ 2) ด้านการร่วมมือ มี 5 ข้อ 3) ด้านการประนีประนอม มี 8 ข้อ 4) ด้านการหลีกเลี่ยง มี 5 ข้อ และ 5) ด้านยอมให้ มี 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น มี 28 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการใน 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ในแต่ละด้าน ตามแนวคิดการหาค่าดัชนีความ สอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item–Objective Congruency: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ มีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

–1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการไม่สอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แต่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามนั้นมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นด้านการเอาชนะ เท่ากับ 0.99 ด้านการร่วมมือ เท่ากับ 0.98 ด้านการประนีประนอม เท่ากับ 0.95 ด้านการหลีกเลี่ยง เท่ากับ 0.87 และด้านการยอมให้ เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ขอหนังสือรับรองและหนังสือแนะนำตัวจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล จากผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2560 จำนวน 108 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์ จำนวน 108 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางการวิจัยสังคมศาสตร์ มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), ค่า t-test แบบ Independent และ และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อนำไปวิเคราะห์กับแบบสอบถาม มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) แล้วนำเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ และ แปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ของธานินทร์ ศิลป์จารุ (2550) อ้างอิงใน เอื้อมพร บุญเกิด (2558, หน้า 32) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับการจัดการความแย้งในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับการจัดการความแย้งในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับการจัดการความแย้งในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับการจัดการความแย้งในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับการจัดการความแย้งในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับการศึกษา ใช้การทดสอบค่า t-test แบบ Independent ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ บอนเฟอรโรนี (Bonferroni Method)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษามี 2 ประเภท ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า t-test แบบ Independent และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของบอนเฟอรโรนี (Bonferroni Method)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 108 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

ผลการศึกษา

1. กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม 108 คน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 29 คน (ร้อยละ 26.85) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 79 คน (ร้อยละ 73.15) จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 15 คน (ร้อยละ 13.89) 6-10 ปี จำนวน 28 คน (ร้อยละ 25.93) 11-15 ปี จำนวน 33 คน (ร้อยละ30.59) 16-20 ปี จำนวน 10 คน (ร้อยละ 9.25) 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 22 คน (ร้อยละ 20.37) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 42 โรง (ร้อยละ 38.89) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 55 โรง (ร้อยละ 50.93) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 11 โรง (ร้อยละ 10.19)

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการจัดการความขัดแย้งด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการประนีประนอม ด้านการยอมให้ ด้านการหลีกเลี่ยง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเอาชนะ อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้ง เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีระดับการจัดการความขัดแย้งในด้านการเอาชนะ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการยอมให้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับการจัดการความขัดแย้งในด้านการยอมให้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอธิปรายผล

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการจัดการความขัดแย้งด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการประนีประนอม การยอมให้ การหลีกเลี่ยงตามลำดับ มีระดับการจัดการความขัดแย้งในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเอาชนะ มีระดับการจัดการความขัดแย้งในระดับปานกลาง เป็นเพราะความพยายามในการแก้ปัญหาของทั้งสองฝ่าย มีการให้ความร่วมมือกันและกัน เพื่อพยายามหาทางแก้ปัญหา เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ทักษิณ ภูบัวเพชร (2551,หน้า 51-66) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย มีผลดังนี้ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการเอาชนะ ด้านการยอมให้ และการหลีกเลี่ยงตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ กุลบุตร (2555, หน้า 38-39) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือ รองลงมาเป็นแบบการประนีประนอม แบบการยอมให้ แบบการหลีกเลี่ยง และแบบการเอาชนะ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพัชร์ ชัยรัตนหิรัญกุล (2556, หน้า 80-82) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีการจัดการความขัดแย้งแบบร่วมมือ มากที่สุด รองลงมา คือ การจัดการความขัดแย้งแบบประนีประนอมและการจัดการ ความขัดแย้งแบบการยอมให้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม รัตนสังข์ (2548, หน้า 56) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า การจัดลำดับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ใช้วิธีการร่วมมือเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การเผชิญหน้า การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง การปรองดอง การผสมผสาน การยอมตาม การเผชิญหน้า การบังคับ และการไกล่เกลี่ย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ กังน้อย (2551, หน้า 71) ได้ทำการศึกษาเรื่องยุทธวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ยุทธวิธีในการจัดการความขัดแย้ง แบบการร่วมมือ มากที่สุดรองลงมาคือ แบบการประนีประนอม แบบการหลีกเลี่ยง แบบการยอมให้ และแบบที่ใช้น้อยที่สุดคือ แบบการเอาชนะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจมาสน์ มาศนพคุณรัตน์ (2549, หน้า 60) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามลำดับ คือ การร่วมมือ การหลีกเลี่ยง การประนีประนอม การยอมให้ และการเอาชนะ

2. การเปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีระดับการจัดการความขัดแย้ง เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในสภาพแวดล้อมและบริบทที่ไม่แตกต่างกัน จึงมีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ประกาทิพย์ ผาสุก ได้กล่าวว่า เพราะผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในสภาพแวดล้อมและบริบทที่ไม่แตกต่างกัน และน่าจะเป็นผลจากการที่ผู้บริหารได้รับการฝึกอบรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนการปฏิบัติงานนั้นโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ต้องรองรับนโยบายจากเบื้องบนลงสู่โรงเรียนที่ถูกกำหนดให้ต้องปฏิบัติและอำนาจตามระเบียบของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะให้คุณให้โทษกับบุคลากรในโรงเรียนได้ถูกกำหนดเอาไว้เหมือนกัน เมื่อผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนา ได้รับความรู้ก่อเข้าสู่ตำแหน่งและต้องอยู่ในกรอบของนโยบายและอำนาจที่เหมือนกันจึงอาจมีผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามองสภาพปัญหาและยุทธวิธีการจัดการความขัดแย้งในทิศทางที่ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณ ภูบัวเพชร (2551, หน้า 51-66) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าด้านการเอาชนะ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอมด้านการหลีกเลี่ยงและด้านการยอมให้ แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ กังน้อย (2551, หน้า 71) ได้ทำการศึกษาเรื่องยุทธวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีวุฒิทางการบริหารที่แตกต่างกัน ใช้ยุทธวิธีการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีระดับการจัดการความขัดแย้ง เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีระดับการจัดการความขัดแย้ง ในด้านการเอาชนะ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการยอมให้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ กุลบุตร (2555, หน้า 38–39) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุ 25–35 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือ ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี อายุ 36–45 ปี ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือและการประนีประนอมในจำนวนเท่ากัน สวนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุมากกว่า 45 ปี ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการยอมให้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งผู้บริหารน้อยกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือ ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร 5–10 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งมากแบบการร่วมมือ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งผู้บริหารมากกว่า 10 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจ แก้วกาญ (2555, หน้า 73) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านการหลีกเลี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาเดีย มะทอง (2556, หน้า 70–75) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการยอมให้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่ำกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์บริหารตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญ อุตรินทร์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันในวิธีการเอาชนะและการยอมให้ เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ 0–5 ปี กับผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 11 ปี ขึ้นไป มีพฤติกรรมความขัดแย้งแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณ ภูบัวเพชร (2551, หน้า 51–66) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ด้านการยอมให้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีระดับการจัดการความขัดแย้ง เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับการจัดการความขัดแย้ง ในด้าน

การยอมให้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศรา โยศรีคุณ (2556, หน้า 100) ที่ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีการจัดการความขัดแย้ง ด้านการยอมให้ เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการจัดการความขัดแย้งด้านการยอมให้มากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาเดีย มะทอง (2556, หน้า 70-75) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความขัดแย้งรายด้านการยอมให้ของผู้ริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบจากงานวิจัยการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการปรับปรุงและใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งด้านการร่วมมือแก้ปัญหาและการประนีประนอม เพื่อให้เกิดการทำงานขององค์กรสำเร็จลุล่วงด้วย ควรมีการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม และควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนผู้บริหารการศึกษาได้มีโอกาสศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนและส่งเสริมให้ผู้บริหารมีวุฒิทางการบริหารการศึกษาอันส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาในที่สุด ตลอดจนการได้รับการฝึกอบรมสัมมนา

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการพัฒนาโดยการไปศึกษาดูงานองค์กรที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการความขัดแย้งให้เหมาะสมกับสถานการณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการความขัดแย้ง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า

ขอบคุณ ดร. น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอบคุณ ศึกษานิเทศก์เครือวัลย์ สุมงคลเจริญ นายอนุชิต ไทยรัศมี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเทอดไทย และ นายพิชชากร อานุ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หม้อ ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ และได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้าน

ขอบคุณผู้อำนวยการเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้เมตตา เป็นพื้นที่การศึกษา อำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน จนทำให้การศึกษาสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

ขอขอบคุณ กัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้ข้าพเจ้าเกิดสติ ปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีความมานะพยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จิตราพัชร์ ชัยรัตนหิรัญกุล. (2556). **การศึกษาการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

ณรงค์ กังน้อย. (2551). **ยุทธวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., สถาบันราชภัฏนครปฐม. นครปฐม.

ทักษิณ ภูบัวเพชร. (2551). **พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

เบญจ แก้วกาญ. (2555). **การศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1**. งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปัญจมาสน์ มาศนพคุณรัตน์. **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พัชราภรณ์ กุลบุตร. (2555). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

มนูญ อุตรินทร์. (2555). **พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

มาเดีย มะทอง. (2556). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1**. งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สมเดช ภู่ศรี. (2541). **พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกในสถานการณขัดแย้งเกี่ยวกับ การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2534). **ความขัดแย้ง: การบริหารเพื่อความสร้างสรรค์** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ตะเกียง.

อริศรา โยศรีคุณ. (2556). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2**. สารนิพนธ์ ศน.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อุดม รัตนสังข์. (2548). **การจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

เอื้อมพร บุญเกิด. (2558). **พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

การจัดการความรู้ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

Knowledge Management in The Education Development Network Schools, Mae Salong Nai, Mae Fah Luang District, Chiang Rai Province

นิจจารีย์ โพธิกัน[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Nitjaree Potikun[1*] and Santi Buranachart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน วิธีดำเนินการวิจัย โดยการสอบถามจากครูผู้สอน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งสิ้น 190 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ANOVA (One-way Analysis of Variances) กรณีพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกตางเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe) ผลการวิจัย พบว่า

การจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ ด้านการวิเคราะห์ความรู้และการจัดกลุ่มความรู้ ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ และด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการแสวงหาความรู้ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Nitjaree28@gmail.com

Abstract

The objective of this research 1) to study the state of knowledge management in schools in the education development network schools, Mae Salong Nai, Mae FAH Luang district, Chiang Rai province, 2) comparison of the difference knowledge management situation classified by age and experience in the work. The research conduction used the questionnaire of teachers in schools in the education development network schools, Mae Salong Nai, Mae FAH Luang district, Chiang Rai province. The samples were 190 peoples. The instruments used for collecting data were a check-list survey and a rating-scale questionnaire. Was divided into 2 parts. The statistics used were frequency, percentage, Arithmetic means and Standard deviation Data were analyzed using ANOVA (One-way Analysis of Variances). The significant difference test the difference in pairs using Scheffe. The results of this research were:

Knowledge management in schools in the education development network schools, Mae Salong Nai, Mae FAH Luang district, Chiang Rai province. By overall were in a high level. The comparison of knowledge management, classified by age. By overall and specific part. Found that the difference was not statistically significant. Classified by experience, by overall are different statistical significance level .01. Considering it was found that creation, Storage, Analysis and data mining, Transfer and Dissemination, and Application and validation are different statistical significance level .01. But Acquisitionare not statistically significant.

Keywords: Knowledge Management

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมโลกอยู่ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economic) ที่ใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและผลิตมากกว่าการใช้เงินทุนและแรงงาน องค์กรต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับความรู้และการสร้างนวัตกรรม บนพื้นฐานความเชื่อว่าการที่คนในองค์กรมีความรู้ความสามารถและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมจะก่อให้เกิดผลงาน สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้องค์กรและสังคม รวมทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรค และเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน (วรรณภา ขำละเอียด, 2551)

ความรู้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพงาน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีลักษณะเฉพาะตัว เพราะความรู้เป็นสิ่งที่มีไม่จำกัด ยิ่งใช้ ยิ่งเพิ่ม ยิ่งใช้มากยิ่งมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น และยิ่งบุคลากรในองค์กรมีความรู้มากเพียงใด ก็ยิ่งสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นอีกเท่านั้น และยังสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นอีกด้วย จึงกลายเป็นวงจรที่เพิ่มพูนได้ในตัวเองอย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งเราเรียกวงจรนี้ว่า “วงจรการเรียนรู้” (บุญดี บุญญากิจ และคณะ, 2549, หน้า 7-8) การที่องค์กรจะรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันได้นั้น จะขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรในองค์กรที่ทำให้วงจรการเรียนรู้นี้หมุนได้รวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งองค์กรจะต้องมีกระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหา สร้าง รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ ถ่ายทอด แบ่งปัน และใช้ความรู้ กระบวนการที่ว่านี้ คือ การจัดการความรู้ องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ โดย “คน” ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำเอาความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

องค์กรทางการศึกษาเป็นส่วนราชการที่สำคัญในการพัฒนาความรู้ให้กับคนในสังคม ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ และนำมาใช้ในการบริหารจัดการในทุกระดับ โดยเฉพาะระดับสถานศึกษา

เนื่องจากมีข้อมูลจำนวนมาก แต่ขาดการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การจัดการความรู้จะช่วยให้สถานศึกษากำหนดกรอบความคิดและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการเลือก รวบรวม วิเคราะห์ จัดการ และปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศให้พร้อมสำหรับใช้งาน นำไปสู่การสร้างความรู้ การพัฒนาการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนานวัตกรรม และสร้างความเป็นเลิศ (อุทุมพร จามรมาน และคณะ, 2553, หน้า 35-36)

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546, หน้า 99) ระบุถึงหน้าที่ของส่วนราชการไว้ดังนี้ “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ตามพระราชกฤษฎีกานี้” ซึ่งมีคำอธิบายใน หมวด 3 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ไว้ในข้อ 7 ว่า “ส่วนราชการจะมีการพัฒนาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่จะรับความคิดความรู้ใหม่ ๆ และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม อย่างสม่ำเสมอ และสามารถติดต่อประสานข้อมูลและทางานร่วมกันกับองค์กรภายนอก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันได้”

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งที่จะพัฒนาประเทศไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่เศรษฐกิจบนฐานความรู้ ให้ชาวไทยทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะได้รับความรู้และการฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต ไม่เพียงแต่การจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยแห่งนั้นที่จำเป็นต้องนำศาสตร์แห่งการจัดการความรู้มาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการศึกษา ในระดับสถานศึกษาที่ต้องมีการนำกลยุทธ์การจัดการความรู้มาใช้จัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อให้สามารถสนองความต้องการของประเทศในยุคสังคมแห่งความรู้ได้ (วิลาวัลย์ มาคุ้ม, 2549, หน้า 3)

นอกจากนี้สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548, หน้า 12) ได้สรุปว่า การจัดการความรู้ในสถานศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่บางสถานศึกษาไม่ได้จัดเก็บให้เป็นระบบโดยเฉพาะความรู้ต่าง ๆ ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนที่เป็นเฉพาะคนจะจางหายไปกับผู้เกษียณอายุราชการ จากการลาออกหรือโอนไปปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ทำให้ความรู้ในตัวคนนั้น ไม่ได้ถูกจัดเก็บไว้ให้เป็นประโยชน์กับผู้ร่วมงานรุ่นหลัง ส่วนความรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถเผยแพร่แบ่งปันให้กับผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาได้ ความรู้ประเภทหลังนี้ก็สมควรได้มีการนำมาจัดการความรู้ ดังนั้นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการความรู้จึงอยู่ที่งาน คน สถานศึกษา และสังคม เพื่อเปลี่ยนให้เป็นองค์กรการเรียนรู้ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเปลี่ยนเป็นคนใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการพัฒนาองค์กรใด ๆ โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สมควรอย่างยิ่งต้องเป็นองค์กรเรียนรู้กว่าองค์กรอื่น ๆ และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้สถานศึกษานำข้อมูล สารสนเทศที่มีอยู่ในโรงเรียน ชุมชนและสังคม มาจัดระบบพัฒนาเป็นองค์ความรู้เพื่อพัฒนาปัญหาของผู้เรียน การจัดการความรู้จึงเป็นศาสตร์ใหม่ที่เหมาะสมอย่างยิ่ง สำหรับสังคมที่อุดมไปด้วยความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในระดับปัจเจกบุคคล สถาบัน หลักศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี แหล่งเรียนรู้ อาชีพ วิถีชีวิต ซึ่งสถานศึกษาต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงเอาองค์ความรู้เหล่านั้นมาเพื่อพัฒนา

คุณภาพของผู้เรียน การจัดการความรู้จึงเป็นหลักและศาสตร์ที่เหมาะสมกับหลักปฏิรูปการศึกษาของชาติ ที่สถานศึกษาควรนำไปประยุกต์ใช้

สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในปัจจุบัน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และเปิดโอกาสทางการศึกษาให้มีความเท่าเทียมกัน ทำให้โรงเรียนต้องทำการสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาตามไปด้วย ซึ่งครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการทั้งหมดนี้ต้องอาศัยการจัดการความรู้หรือพัฒนาการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากครูที่ทำการสอนมีการโยกย้ายบ่อยครั้งและมีการบรรจุแต่งตั้งครูคนใหม่ขึ้นมา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนน้อย และการขยายองค์ความรู้ใหม่ก็ยังไม่กระจ่าง ประกอบกับการ บูรณาการกับความรู้เดิมก็ยังไม่เป็นรูปธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้องค์ความรู้ที่อยู่กับตัวบุคคลไม่ได้รับการถ่ายทอดเท่าที่ควร นอกจากนี้เทคโนโลยีในการจัดการสารสนเทศเพื่อการเก็บสารสนเทศ การเผยแพร่และการใช้ร่วมกันก็ยังไม่ทั่วถึง การวัดผลการจัดการความรู้ที่มีอยู่ก็ยังไม่มีการนำผลมาใช้ จึงไม่เกิดการพัฒนาได้มากกว่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายอยู่บ่อยครั้ง ทำให้การจัดการความรู้เดิมต้องปรับเปลี่ยนไปอย่างมาก จนทำให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความสงสัยและสับสนว่างานไหน เกี่ยวข้องกับใคร จะต้องทำอะไร เมื่อไหร่และที่ไหน จึงส่งผลให้การดำเนินงานและการปฏิบัติงานในโรงเรียนนั้นลดหย่อนประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา แม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาการจัดการความรู้ของครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 38.58 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 36.22 และมีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 25.20

จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 51 คนคิดเป็นร้อยละ 40.16 รองลงมา คือ มีประสบการณ์การทำงาน 5–10 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 38.58 และมีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 21.26

การจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

การจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ ($\overline{X}$ = 4.12) ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ ($\overline{X}$ = 4.10) ด้านการวิเคราะห์ความรู้และการจัดกลุ่มความรู้ ($\overline{X}$ = 4.09) ด้านการสร้างความรู้ ($\overline{X}$ = 4.08) ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\overline{X}$ = 4.07) และด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ ($\overline{X}$ = 4.00) ตามลำดับ

ด้านการแสวงหาความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ สถานศึกษามีการกำหนดการแสวงหาความรู้ที่ครูต้องการแสวงหาและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดความรู้ ($\overline{X}$ = 4.37) ครูมีการแสวงหา/ค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (เช่น Social Media อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด การอบรมหรือการสัมมนา) ($\overline{X}$ = 4.24) ครูมีความพยายามในการหาและใช้ประโยชน์จากการจัดการความรู้ที่เป็นแหล่งความรู้ที่มาจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคลภายในสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.06) ครูมีการแสวงหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ/ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางาน ($\overline{X}$ = 3.98) และครูได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการแสวงหาความรู้ร่วมกัน ($\overline{X}$ = 3.96) ตามลำดับ

ด้านการสร้างความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ สถานศึกษาจัดเวลาให้บุคลากรสามารถแสวงหาความรู้ โดยไม่มีการกำหนดเวลา ($\overline{X}$ = 4.20) ครูสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างนวัตกรรม เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.14) ครูมีการสรุปผลงานไว้เพื่อนำไปเป็นสารสนเทศในการปรับปรุงหรือพัฒนาตนเอง ($\overline{X}$ = 4.09) ผู้บริหารสนับสนุนครูในการพัฒนาตนเอง เช่น การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การเป็นวิทยากร การเข้าอบรม เป็นต้น ($\overline{X}$ = 3.99) และครูนำความรู้เดิมมาสร้าง และต่อยอดให้เกิดความรู้ใหม่ ($\overline{X}$ = 3.94) ตามลำดับ

ด้านการจัดเก็บความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ สถานศึกษามีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บและจัดกลุ่มองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ ($\overline{X}$ = 4.24) ครูมีความสามารถในการเก็บความรู้ได้อย่างเป็นระบบ เช่นในแฟ้มตำราเรียน หรือในระบบสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 4.13) สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือหรือมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.03) สถานศึกษามีหน่วยงานหรือครูรับผิดชอบในการเก็บความรู้ได้อย่างเป็นระบบและเป็นหมวดหมู่เพื่อให้สะดวกต่อการสืบค้น ($\overline{X}$ = 4.01) และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครูได้ทราบว่ามีความรู้อะไรที่สถานศึกษาได้เก็บไว้ ($\overline{X}$ = 3.96) ตามลำดับ

ด้านการวิเคราะห์ความรู้และการจัดกลุ่มความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ สถานศึกษานำความรู้จากการปฏิบัติงานของครูมาประมวลความรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูล ($\overline{X}$ = 4.23) ครูร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบและการใช้ภาษาเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.10) สถานศึกษาปรับปรุงความรู้ให้ตรงกับความต้องการของครู ($\overline{X}$ = 4.06) สถานศึกษามีการประมวลความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.06) และครูร่วมกันเรียบเรียงและปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัย ($\overline{X}$ = 4.02) ตามลำดับ

ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ สถานศึกษามีกระบวนการให้ครู แบ่งปัน แลกเปลี่ยน เผยแพร่ และถ่ายโอนความรู้ ให้กันและกัน ($\overline{X}$ = 4.19) สถานศึกษานำความรู้ที่ได้เก็บไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น จัดนิทรรศการ มีแผ่นพับการเป็นวิทยากรเพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.02) สถานศึกษาเผยแพร่ความรู้สู่ภายนอกโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ($\overline{X}$ = 3.90) ครูมีโอกาสพูดคุยเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ($\overline{X}$ = 3.90) และสถานศึกษานำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้มาจัดนิทรรศการและเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานภายนอก ($\overline{X}$ = 3.87) ตามลำดับ

ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ครูนำความรู้ที่ได้มาใหม่ มาเพิ่มทักษะและพัฒนาการปฏิบัติงาน การวางแผน การตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ลดข้อผิดพลาดและเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 4.24) ครูเกิดการเรียนรู้พร้อมนำไปใช้ประโยชน์เพื่อความสำเร็จ ($\overline{X}$ = 4.19) สถานศึกษามีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\overline{X}$ = 4.19) สถานศึกษามีการนำความรู้ใหม่ที่แสวงหามาได้ใช้ในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของสถานศึกษา การบริการการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางาน ($\overline{X}$ = 3.96) และ สถานศึกษาได้ให้ความสะดวกแก่ครูในการเข้าถึงความรู้ที่จัดเก็บไว้เพื่อนาความรู้ไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ($\overline{X}$ =3.91) ตามลำดับ

เปรียบเทียบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

การจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการจัดเก็บความรู้ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ ด้านการวิเคราะห์ความรู้และการจัดกลุ่มความรู้ ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ และด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อทดสอบความแตกต่างการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา แม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีการจัดการความรู้ของครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 3 คู่ คือ การจัดการความรู้ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี และการจัดการความรู้ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี

ทดสอบความแตกต่างการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา แม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านการสร้างความรู้ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีการจัดการความรู้ของครูผู้สอน ด้านการสร้างความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 2 คู่ คือ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี

ทดสอบความแตกต่างการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา แม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดเก็บความรู้ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีการจัดการความรู้ของครูผู้สอน ด้านการสร้างความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 3 คู่ คือ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี โดยการจัดการความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี

ทดสอบความแตกต่างการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา แม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านการสร้างความรู้ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีการจัดการความรู้ของครูผู้สอน ด้านการวิเคราะห์ความรู้และการจัดกลุ่มความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 คู่ คือ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ ด้านการวิเคราะห์ความรู้และการจัดกลุ่มความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี

ทดสอบความแตกต่างการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา แม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีการจัดการความรู้ของครูผู้สอน ด้านการสร้างความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 3 คู่ คือ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี โดยการจัดการความรู้ ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี

ทดสอบความแตกต่างการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา แม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีการจัดการความรู้ของครูผู้สอน ด้านการสร้างความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 2 คู่ คือ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี กับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป โดยการจัดการความรู้ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย การจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ การวิเคราะห์ความรู้และการจัดกลุ่มความรู้ ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ และด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ จึงกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเอง ทีมงานและสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงพรรณ แสงนาโก (2559, หน้า 69) ที่ได้ศึกษา การจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่าผลการจัดการความรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเขาสมิงโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านด้านการแสวงหาความรู้ มีการปฏิบัติมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการกำหนดการแสวงหาความรู้ที่ครูต้องการแสวงหาและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดความรู้ โดยที่สถานศึกษาและครูได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการแสวงหาความรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนางวัฒนา ทองกัญชร (2554, หน้า 7) ที่ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า สภาพการจัดการความรู้ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแสวงหาความรู้ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะสถานศึกษาได้สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่น แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยจัดให้มีการจัดการความรู้ และมีการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ด้านการแสวงหาความรู้ พบว่า สถานศึกษามีการกำหนดการแสวงหาความรู้ที่ครูต้องการแสวงหาและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดความรู้ มีการปฏิบัติสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากการกำหนดวิธีการในการแสวงหาความรู้นั้น จะช่วยให้บุคลากรในโรงเรียน สามารถที่จะดำเนินการแสวงหาความรู้อย่างมีระบบ ไม่ไร้ทิศทาง ซึ่งการกำหนดการแสวงหาความรู้นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Davenport และ Prusak (อ้างอิงใน ปอส์ ไกรวิญญ์,

2557) กล่าวว่าการกำหนดวิธีการที่ชัดเจนของการจัดการความรู้องค์กรจะต้องสามารถตอบคำถามได้ว่าจะจัดการความรู้ภายในองค์การ เพื่อที่จะเอาเป้าหมายของการจัดการความรู้นั้นมากำหนดเป็นแผนงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อที่จะช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ และการกำหนดความรู้ที่ต้องการอย่างชัดเจนไว้ในกลยุทธ์หรือวิสัยทัศน์จะสามารถผลักดันให้องค์การไปสู่เป้าหมายที่องค์กรต้องการได้

ด้านการสร้างความรู้ พบว่า สถานศึกษาจัดเวลาให้บุคลากรสามารถแสวงหาความรู้ โดยไม่มีการกำหนดเวลา มีการปฏิบัติสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่นั้นจะต้องใช้เวลาในการศึกษาความรู้นั้นจนกว่าจะเป็นที่ยอมรับในองค์การ อีกทั้งความรู้ให้ที่เกิดขึ้นนั้นมีความยากความง่ายที่แตกต่างกันไปจึงยากที่จะกำหนดเวลาที่แน่นอนในการสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปอส์ ไกรวิญญ์ (2557, หน้า 469) ที่ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนจัดสรรเวลาให้บุคลากรสามารถสร้างความรู้ ซึ่งโรงเรียนจัดสรรเวลาให้บุคลากรสร้างความรู้ โดยไม่มีกำหนดที่แน่นอนสูงที่สุด

ด้านการจัดเก็บความรู้ พบว่า สถานศึกษามีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บและจัดกลุ่มองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษานั้น ทำให้สามารถจัดเก็บข้อมูลง่าย สะดวกและ สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลให้ถูกต้อง และทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ช่วยลดค่าใช้จ่ายของการบำรุงรักษา และยังเพิ่มประสิทธิภาพในการทางาน (ยืน ภู่วรวรรณ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปอส์ ไกรวิญญ์ (2557, หน้า 469) ที่ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนมีแหล่งในการจัดเก็บความรู้ได้แก่ ระบบเครือข่ายของโรงเรียนสูงที่สุด

ด้านการวิเคราะห์ความรู้และการจัดกลุ่มความรู้ พบว่า สถานศึกษานำความรู้จากการปฏิบัติงานของครูมาประมวลความรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูล มีการปฏิบัติสูงที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับบุคลากรในการนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ ดำเนินการปรับปรุงเอกสารโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วทั้งโรงเรียนเพื่อให้เข้าใจข้อมูลตรงกัน มีการกลั่นกรองและปรับความรู้เนื้อหาให้อยู่ในรูปแบบเอกสารให้เป็นหมวดหมู่อยู่ในมาตรฐานเดียวทั้งองค์กรเพื่อสามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์รัตน์ อติวัฒนชัย (2550, หน้า 78) ที่ได้ศึกษา การจัดการความรู้ในวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า มีการจัดทา เอกสาร สรุป คู่มือการปฏิบัติงาน รายงาน สรุปผลการดำเนินงานมีมากที่สุด รองลงมามีการรวบรวมหลักฐาน เอกสารที่ได้รับจากการเข้าประชุม อบรม สัมมนา รวบรวมจัดเก็บไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบในแฟ้มเอกสารหรือสถานที่เดียวกัน เพื่อใช้ประโยชน์ในการสร้างความรู้ในองค์กร

ด้านการถ่ายโอนความรู้และการเผยแพร่ความรู้ พบว่า สถานศึกษามีกระบวนการให้ครู แบ่งปันแลกเปลี่ยน เผยแพร่ และถ่ายโอนความรู้ ให้กันและกัน มีการปฏิบัติสูงที่สุด เนื่องจากเป็นการเผยแพร่กระจายความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญให้บุคลากรอื่น ๆ สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง และโรงเรียน ซึ่งการแลกเปลี่ยน แบ่งปันอาจทำได้โดยการ ประชุมย่อย หรือการอภิปรายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปอส์ ไกรวิญญ์ (2557, หน้า 469) ที่ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการโอนถ่ายความรู้และการเผยแพร่ความรู้โดย การเปิดโอกาสให้บุคลากรโอนถ่ายความรู้และเผยแพร่ความรู้นำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์ของโรงเรียนสูงที่สุด และโรงเรียนมีการสนับสนุนให้เกิดการโอนถ่ายความรู้ที่อยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) โดยโรงเรียนมีวิธีการสนับสนุน โดยจัดให้มี

การประชุมอภิปรายร่วมกันสูงที่สุด เนื่องจากการการประชุมอภิปรายร่วมกัน เป็นวิธีที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ข้อมูล และเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ พบว่า ครูนำความรู้ที่ได้มาใหม่ มาเพิ่มทักษะและพัฒนาการปฏิบัติงาน การวางแผน การตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ลดข้อผิดพลาดและเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติสูงที่สุด เนื่องจากกระบวนการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากความรอบรู้และประสบการณ์ขององค์การ สามารถเพิ่มขีดความสามารถขององค์การในการทางานและการแก้ไขปัญหา เป็นข้อดีของการใช้ประโยชน์ของการประยุกต์ใช้ความรู้และการตรวจสอบความรู้ ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับองค์การนั้น ๆ มากที่สุด (Marquardt, p. 2011) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปอส์ ไกรวิญญ์ (2557, หน้า 469) ที่ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรนำความรู้ที่ประยุกต์แล้วไปใช้เพื่อประโยชน์ของโรงเรียนสูงที่สุด

2. เปรียบเทียบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ พบว่า การจัดการความรู้ของแต่ละกลุ่มโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครูผู้สอนในแต่ละช่วงอายุเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจการจัดการความรู้ในสถานศึกษาได้ดี ประกอบกับการมีทักษะประสบการณ์ปฏิบัติงาน การอบรมสัมมนา ทำให้ระดับการจัดการความรู้ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ความสามารถของบุคคลในองค์การสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน และเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการเพิ่มคุณค่าให้กับองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางวัฒนา ทองกัญชร (2554, หน้า 7) ที่ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า การจัดการความรู้ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จำแนกตามอายุ สถานภาพการสมรส วิทยฐานะ การอบรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า การจัดการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ครูผู้สอนที่มีตำแหน่งสูง ประสบการณ์ในการทำงานมาก ย่อมมีความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ได้ดี รวมถึงการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรี ทองคำ (2556, หน้า 95) ที่ได้ศึกษา การจัดการความรู้และแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า การปฏิบัติการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า การจัดการความรู้ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี และการจัดการความรู้ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ทีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง บุคคลที่มีประสบการณ์มากกว่าย่อมมีทักษะในการจัดการความรู้ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรี ทองคำ (2556, หน้า 95) ที่ได้ศึกษา การจัดการความรู้และแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า การ

ปฏิบัติการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปี ขึ้นไป สูงกว่าประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี ได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่ง รวมทั้งคณาจารย์สาขาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง นางวรรญมาศ จันทราและนางมุกดา กันทะวิน ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย พร้อมทั้งแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบพระคุณคณะครูในสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด และขอบพระคุณผู้ที่ได้ให้ข้อมูลหนังสือทุกเล่มในการอ้างอิงจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบพระคุณ คุณพ่อสอาจ คุณแม่สุจิน โพธิกัน ผู้ให้กำเนิดและสั่งสอน อบรม เลี้ยงดู เป็นกำลังใจมาโดยตลอด และประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา บูรพคณาจารย์ ครอบครัว เพื่อนนิสิต และผู้มีพระคุณทุกท่านที่เป็นส่วนหนึ่งจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์รัตน์ อติวัฒนชัย. (2550). **การจัดการความรู้ในวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ**. วิทยานิพนธ์กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ธีระเดช บัวล้อม. (2557). สภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ, **วารสารอิเล็กทรอนิคส์ทางการศึกษา**, 9 (3), 617–629.

บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2549). **การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ปอส์ ไกรวิญญ์. (2557). สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตมีนบุรี กรุงเทพฯ, **วารสารอิเล็กทรอนิคส์ทางการศึกษา**, 9(3), 461–475.

พวงพรรณ แสงนาโก. (2559). **การจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**. วิทยานิพนธ์กศ.ม, มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

ยืน ภู่วรวรรณ. (2557). **การทำงานของระบบ Client and Server และประโยชน์ที่ใช้ระบบนี้**. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.nuch45.freeservers.com/7.htm

วัฒนา ทองกัญชร. (2554). **สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, กรุงเทพฯ.

วรรณภา ขำละเอียด. (2551). **การวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของคณาจารย์ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เสรี ทองคำ. (2556). การจัดการความรู้และแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. **วารสารศึกษาศาสตร์**, 24(3), 86–100.

อุทุมพร จามรมาน, ศิริชัย กาญจนวาสี, ชุตินันท์ จันทรเสนานนท์ และภิรดี วัชรสินธุ์. (2553). การควบคุมการวัดประเมิน และการจัดการความรู้ (Control, Measurement, Evaluation and Knowledge Management). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Marquardt, M.J. (2011). **Building the learning organization: achieving strategic advantage through a commitment to learning** (3rd ed.). Boston: Nicholas Brealey publishing.

การจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

Education Management in a Multicultural school of school in Educational Quality Improvement in Maenawang Subdistric, Maeai Distric, Chiangmai.

กรีฑาพล ก๋องหล้า[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Kreetapon Konglar[1*] and Soonthorn Klaium[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม และแนวทางการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม 5 มิติ ของ Banks (2001) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 9 คน และครูผู้สอนจำนวน 96 คน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2559 รวม 105 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ การจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ตอบแบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุราชการหรือสถานที่ปฏิบัติงาน 6–10 ปี มีรายได้อยู่ระหว่าง 20,001–25,000 บาท และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี การศึกษาสภาพและปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 1) ด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง คือ สถานศึกษาของท่านมีการสอดแทรกหรือบูรณาการพหุวัฒนธรรมใน แต่ละรายวิชา 2) ด้านความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก คือ นักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทางด้านเชื้อชาติสัญชาติและชนชั้นทางสังคมได้รับโอกาสและประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน 3) ด้านการลงมือปฏิบัติการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก คือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองที่เสมอภาคและเท่าเทียมจะเป็นแบบอย่างที่ดีของการยอมรับในศักดิ์ศรี ของความเป็นมนุษย์ สถานศึกษาของท่านเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงผลงานแก่เพื่อนครู 4) ด้านการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ครูจัดการเรียนการสอนให้วิชาความรู้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถไม่ว่าศิษย์จะมาจากเชื้อชาติใด 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพหุ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jammy172@hotmail.com

วัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง คือ สถานศึกษาของท่านบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา 6) สรุปผลการศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า ด้านการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมเฉลี่ยรวมสูงสุด

แนวทางการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการบูรณาการในเนื้อหา ควรสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชนเผ่าและชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้าไปในบทเรียนในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) ด้านการสร้างความรู้ใหม่ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น นำนักเรียนร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจจากการศึกษาและมีส่วนร่วม 3) ด้านการลดอคติ ควรให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนและวัฒนธรรมอื่น เพื่อให้รับรู้ถึงความแตกต่างของวัฒนธรรม ทำให้เกิดการยอมรับและมีมุมมองในเชิงบวกต่อวัฒนธรรมอื่น 4) ด้านการสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม ครูและบุคลากรมีความเข้าใจความแตกต่างและมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน การจัดการเรียนการสอนให้อยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างและมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียน มีการประเมินผู้เรียนอยากหลากหลาย 5) ด้านการปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน ควรส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมร่วมกัน

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม สภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม

Abstract

This Independent Study investigated the state of the problems of Educational Management in a Multicultural School of school in Educational Quality Improvement in Maenawang subdistrict, Maeai district, Chiangmai based on the concept of multicultural education 5 dimensions of Bank (2001). Population under study comprised of 9 school administrators and 96 teachers who were in active duty at the above school in the 2016 academic year total of 105 people. Instrument used was a questionnaire with items asking about essentials of the topic. Collected data were then analyzed through applications of means and standard deviation.

The findings were summarized as follows: Educational Management in a Multicultural School of school in Educational Quality Improvement in Maenawang subdistrict, Maeai district, Chiangmai was overall at a medium level. 1) The knowledge and understanding of multicultural education was at a medium level that the school interpolated and multicultural education should be integrated as a substance in every subjects. 2) The importance of multicultural education was at a high level that the students who the religion and stratification are diverse should support the quality of multicultural education. 3) The action of multicultural education was at a high level that the interaction between administrators, teachers, students and parents is equitable and to be a good model for acceptance in the dignity of humanity. 4) The cultural diversity was at a medium level that teachers are fully capable of teaching the cultural differences of the students. 5) The participation in multicultural education was at a medium level that the school administration managed in School board. 6) Conclusion in overall, the cultural diversity was the highest average level.

Improving educational management in a multicultural school. Most respondents revealed 1) Content Integration should interpolated and multicultural education should be integrated as a substance in every subjects to let the students know and acknowledge the diversity. 2) The Knowledge Construction Process, the school had to make cooperation with the community, local lecturer to satisfy different types of learners and to keep pace with changes in the knowledge. 3) Prejudice Reduction, the school where is a knowledge resource for the students to acknowledge the diversity and had positive perspective. 4) Equity Pedagogy, the teachers should have understanding and positive perspective in differences of the students, teaching based on different types of learners, variety of assessment.5) An Empowering School Culture and Social Structure, the school should support variety of activities for students

Keywords: Educational Management in a Multicultural school, the state of the problems of Educational Management in a Multicultural school

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นสังคมหนึ่งที่มีสังคมพหุวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วยพลเมืองที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตอย่างมาก ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ สังคมตามแนวตะเข็บชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ แนวตะเข็บชายแดนภาคเหนือที่อยู่ระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า และประเทศไทยกับประเทศลาว แนวตะเข็บชายแดนภาคใต้ที่อยู่ระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย และแนวตะเข็บชายแดนภาคตะวันออกที่อยู่ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาและประเทศไทยกับประเทศลาว หากพิจารณาถึงประเด็นที่โดดเด่นที่น่าสนใจ ได้แก่ แนวตะเข็บชายแดนภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งพลเมืองจะประกอบด้วย ชาวไทยล้านนาและชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ หลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งคนไทยเหล่านี้จะมีวัฒนธรรมหลักร่วมกัน ในขณะที่คนไทยในแต่ละชาติพันธุ์จะมีวัฒนธรรมย่อยแตกต่างกันไปทุกวัฒนธรรมย่อมมีจุดเด่นของตนเอง วัฒนธรรมประเพณีความเชื่อก็แตกต่าง (บัญญัติ ยงย่วน, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และวสุนันท์ ชุ่มเชื้อ, 2553, หน้า 120–123) ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้สัดส่วนนักเรียนไทยกับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนของจังหวัดดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือจำนวนนักเรียนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนร่วมกับนักเรียนไทยมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม รวมทั้งวิถีชีวิตนี้ ทำให้สถานศึกษาและครู มีภาระงาน และอุปสรรคในกรจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติน้อย

โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 8 โรงเรียนประกอบด้วย โรงเรียนชุมชนบ้านคาย โรงเรียนบ้านฮ่างต่ำ โรงเรียนบ้านห้วยม่วง โรงเรียนประพันธ์อารีย์–หงสกุล โรงเรียนบ้านหนองขี้นกยาง โรงเรียนบ้านห้วยคอกหมู โรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ 2 (บ้านแม่เมืองน้อย) และโรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ 2 (บ้านแม่สลัก) ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นลักษณะพหุวัฒนธรรม พลเมืองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่นาวางประกอบไปด้วย ชาวไทยล้านนา ชาวไทยใหญ่ ชาวเขาเผ่าลาหู่ ชาวเขาเผ่าอาข่า และ

ชนเผ่าอื่นๆ ที่อพยพมาจากประเทศเมียนมาร์ เพื่อเข้ามาทำงานในพื้นที่ดังกล่าว ถึงแม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ของกลุ่มจะตั้งอยู่ใน เขตชุมชนพื้นราบ แต่ด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของพลเมืองในพื้นที่ จึงทำให้มีนักเรียนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยเช่นเดียวกัน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จึงก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากบางประเพณีนักเรียนจะหยุดเรียนติดต่อกันหลายวันเพื่อไปเข้าร่วมทำกิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่นของตน ซึ่งส่งผลกระทบตามมา เช่น นักเรียนเรียนไม่ครบตามตัวชี้วัด เวลาเรียนไม่พอ เรียนไม่ทันเพื่อน เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ยังเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขและยังไม่มีการนำเสนอแนวคิด วิธีการแก้ไขปัญหาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างแท้จริง เนื่องจากทุกโรงเรียนในพื้นที่นี้ยังจัดการศึกษาและใช้หลักสูตรของส่วนกลางซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่องาน ที่ได้รับมอบหมาย ในกรณีนักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อนก็จะเกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายการเรียน ไม่ตั้งใจเรียนและไม่เห็นความสำคัญของการเรียนหนังสือไปในที่สุด การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ยังคงมีอุปสรรคในเรื่องของกลวิธีและบริบทการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น เนื่องจากบริบทและผู้คนในพื้นที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนโดยเสมอภาคกัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

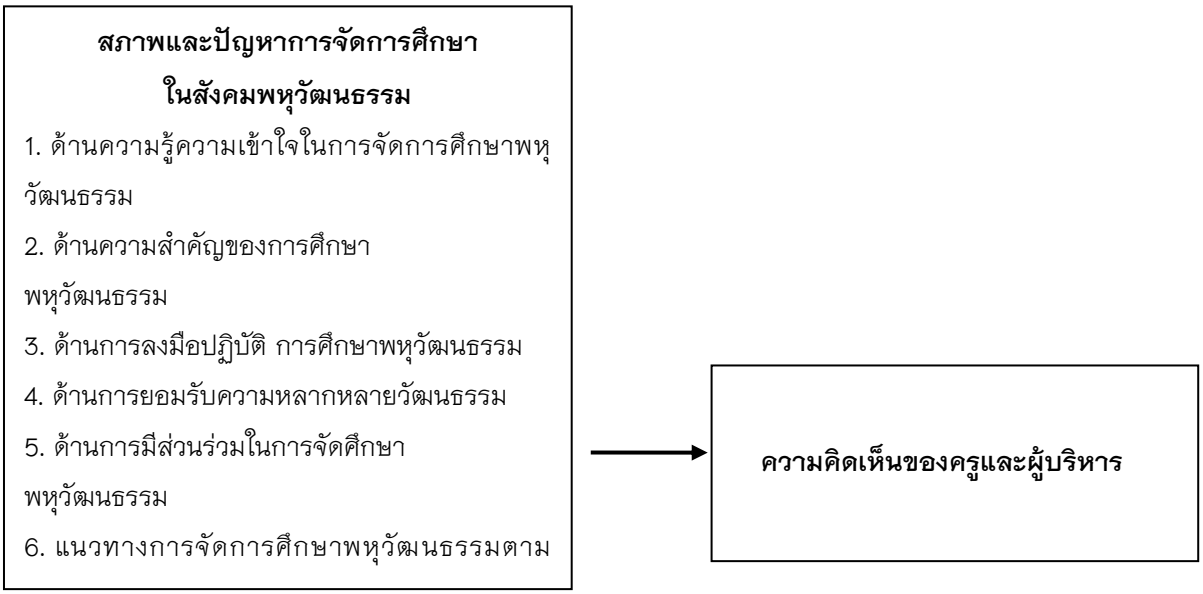
ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนในที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการนำเสนอแนวคิด เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาเพื่อที่แต่ละโรงเรียนจะได้นำเอาวิธีการเหล่านี้ไปใช้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษามีกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การจัดการการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา รวมทั้งหาแนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 9 คน และครูผู้สอนจำนวน 96 คน รวม 105 คน ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2559

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง จังหวัดเชียงใหม่ ใน 5 ด้าน ตามกรอบแนวคิดได้แก่ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม 2) ด้านเห็นความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม 3) ด้านลงมือปฏิบัติการศึกษาพหุวัฒนธรรม 4) ด้านยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดศึกษาพหุวัฒนธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของ Likert (1967) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด ตามกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม 5 มิติ ของ Banks (2001) ได้แก่ 1) การบูรณาการในเนื้อหาวิชา 2) การสร้างความรู้ใหม่ 3) การลดอคติ 4) การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม และ 5) การปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดในโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม 2) ด้านเห็นความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม 3) ด้านลงมือปฏิบัติการศึกษาพหุวัฒนธรรม 4) ด้านยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดศึกษาพหุวัฒนธรรม 6) แนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากตำราเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความถูกต้องรับข้อเสนอแนะและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบ

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ด้วยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพเครื่องมือ แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67–1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้

6. นำแบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนในศูนย์ สหมิตร ตำบลแม่สาว อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่ใช่แหล่งข้อมูล จำนวน 30 คน นำไปหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธี ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับเท่ากับ 0.79

7. แก้ไขอีกครั้งแล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่นาวาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองจากประชากร 105 คน ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ผลการศึกษา

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ

ด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อายจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมพบว่า มีสภาพปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง (μ=2.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 6 สถานศึกษาของท่านมีการสอดแทรกหรือบูรณาการพหุวัฒนธรรมใน แต่ละรายวิชา (μ=3.72) อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ข้อ 1 สถานศึกษาของท่านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม (μ=3.51) อยู่ในระดับ มาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือข้อ 11 ครูสามารถกระตุ้น ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม เกิดการยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยให้นักเรียนมีโอกาส อ่าน ฟัง และร่วมอภิปรายกับเพื่อนและครู (μ=2.67) อยู่ในระดับ ปานกลาง

2. ด้านความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ด้านความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมพบว่า มีสภาพปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก (μ=3.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 4 นักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทางด้านเชื้อชาติสัญชาติและชนชั้นทางสังคมได้รับโอกาสและประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (μ=4.81) อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ข้อ 3 สถานศึกษาของท่านจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานค่านิยมและความเชื่อแบบประชาธิปไตย ที่เน้นสังคมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม (μ=3.88) อยู่ในระดับ มาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 6 สถานศึกษาของท่านจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมในพื้นที่ต้องมีการยึดหลักการบูรณาการทางสังคมพหุวัฒนธรรมในการจัดการศึกษาเพื่อไปสู่การยอมรับความหลากหลายในเอกลักษณ์ของชาติ (μ=2.90) อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านการลงมือปฏิบัติ

ด้านการลงมือปฏิบัติการศึกษาพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมพบว่า มีสภาพปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง (μ=3.43)เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือข้อ 7 สถานศึกษาของท่านจัดการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม (μ=4.32) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อ 6 การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของครู และนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรมจะช่วยส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (μ = 4.15) อยู่ในระดับ มาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 10 สถานศึกษาของท่านจัดการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม (μ=2.04) อยู่ในระดับ ปานกลาง

4. ด้านการยอมรับความหลากหลาย

ด้านการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมพบว่า มีสภาพปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือข้อ 1 ครูจัดการเรียนการสอนให้วิชาความรู้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถไม่ว่าศิษย์จะมาจากเชื้อชาติใด (μ = 4.43) อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ข้อ 3 สถานศึกษาของท่าน

จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาของทุกศาสนาที่ครู นักเรียน หรือผู้ปกครองนับถือ (μ = 3.46) อยู่ในระดับ ปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 2 สถานศึกษาของท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถประกอบพิธีทางศาสนาที่ตนนับถือได้ (μ = 2.91)อยู่ในระดับ ปานกลาง

5. ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมพบว่า มีสภาพปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง (μ=3.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือข้อ 3 สถานศึกษาของท่านบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา (μ=3.89) อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ข้อ 7 สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ (μ=3.23) อยู่ในระดับ ปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 4 สถานศึกษาของท่านเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน (μ=2.69) อยู่ในระดับ ปานกลาง

สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบล แม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ตามตาราง 7 ผู้ศึกษาได้ศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการลงมือปฏิบัติการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม เฉลี่ยรวมสูงสุด(μ=3.53) อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือด้านความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม (μ=3.50) อยู่ในระดับ ปานกลาง และต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม (μ=3.12) อยู่ในระดับ ปานกลาง

ผลการศึกษาแนวทางการจัดการการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

1. ด้านการบูรณาการในเนื้อหาวิชา

แนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านการบูรณาการในเนื้อหาวิชา พบว่า ข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) สูงสุดคือ ข้อ 1 สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชนเผ่าและชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้าไปในบทเรียนในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (f=20) (P=32.26) รองลงมาคือ ข้อ 2 ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน (f =17) (P=27.42) ส่วนข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) ต่ำสุดคือ ข้อ 4 กำหนดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน (f = 11) (P = 17.74)

2. ด้านการสร้างความรู้ใหม่

แนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านการสร้างความรู้ใหม่ พบว่า ข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) สูงสุดคือ ข้อ 1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น นำนักเรียนร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจจากการศึกษาและมีส่วนร่วม (f = 29) (P = 48.33) รองลงมาคือ ข้อ 2 สอดแทรกหลักการและมุมมองเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมเข้าไปในเนื้อหารายวิชาต่าง ๆ จัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน (f = 21) (P = 35.00) ส่วนข้อที่มีความถี่ (f)และร้อยละ (P) ต่ำสุดคือ ข้อ 3 ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับ

วัฒนธรรมของตนในด้านต่าง ๆ แล้วมานำเสนอหรืออภิปรายถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนและวัฒนธรรมอื่น (f = 10) (P = 16.67)

3. ด้านการลดอคติ

แนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านการลดอคติ พบว่า ข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) สูงสุดคือ ข้อ 1 ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนและวัฒนธรรมอื่น เพื่อให้รับรู้ถึงความแตกต่างของวัฒนธรรม ทำให้เกิดการยอมรับและมีมุมมองในเชิงบวกต่อวัฒนธรรมอื่น(f = 19)(P = 30.65) รองลงมาคือ ข้อ 2 ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ พบปะกันอย่างต่อเนื่อง เช่น ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การประชุม พัฒนา กีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ (f = 16) (P = 25.81) ส่วนข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) ต่ำสุดคือ ข้อ 5 โรงเรียนกับชุมชนมีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนแนวคิดหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ (f = 5) (P = 8.06)

4. ด้านการสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม

แนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านการสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม พบว่า ข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) สูงสุดคือ ข้อ 1 ครูและบุคลากรมีความเข้าใจความแตกต่างและมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน การจัดการเรียนการสอนให้อยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างและมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียน มีการประเมินผู้เรียนอยากหลากหลาย (f = 17) (P = 29.31) รองลงมาคือ ข้อ 2 การสร้างโอกาสประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน (f = 15) (P = 25.86) ส่วนข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) ต่ำสุดคือ ข้อ 6 ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานในชั้นเรียนเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน (f = 2) (P = 3.45)

5. ด้านการปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน

แนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านการปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน พบว่า ข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) สูงสุดคือ ข้อ 1 ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมร่วมกัน (f = 18) (P = 33.96) รองลงมาคือ ข้อ 2 การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสทางการศึกษา เกิดการยอมรับหรือมีทัศนคติเชิงบวก (f = 16) (P = 30.19) ส่วนข้อที่มีความถี่ (f) และร้อยละ (P) ต่ำสุดคือ ข้อ 4 จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย (f = 7) (P = 13.21)

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า สภาพปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษายังขาดด้านความรู้ความเข้าใจการดำเนินงาน และการจัดการศึกษายังอาจเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Marks (2003) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 9 คน จากมลรัฐทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา พบว่าโรงเรียนยังไม่มีเครื่องมือเพื่อการประเมินการปฏิบัติงานของครูที่สอนในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม และพบว่าประเด็นเร่งด่วนชี้ว่าครูขาดความมั่นใจในสมรรถนะหรือความรู้ความสามารถในเชิงวัฒนธรรมของตนเอง ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของครูได้มาจากประสบการณ์เดิม และการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน คณะครูมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ

วัฒนธรรมรวมทั้งมีโครงสร้างการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างชัดเจน ซึ่งผลจากข้อค้นพบว่า ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการพัฒนาวิชาชีพครูในเรื่องของความไวต่อการรับรู้ทางวัฒนธรรม การพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมให้แก่ครู รวมถึงทำการสำรวจถึงความสามารถในการสอนของครูตามแนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรมต่อไป

2. ด้านความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ด้านความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีการจัดการ ศึกษาพหุวัฒนธรรมสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันบริบทสังคมไทยเป็นสังคมพหุลักษณ์ที่มีลักษณะการใช้ชีวิตของคน หลากหลายวัฒนธรรมในสังคมเดียวกัน การจัดการศึกษาจึงต้องเปิดโอกาสและให้ความเสมอภาคให้กับทุกคนโดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2555, หน้า 11–12) การจัดการศึกษาจึงต้องเตรียมเยาวชนซึ่งมีความแตกต่างทางสังคม เพศ ผิวสีเชื้อชาติ และวัฒนธรรมให้ได้ทั้งความรู้ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคม การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีความเข้าใจผู้อื่น

3. ด้านการลงมือปฏิบัติการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ด้านการลงมือปฏิบัติการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันมีการบรรจุแต่งตั้งและโยกย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้มีการปรับเปลี่ยนครูและบุคลากรอยู่เสมอ การให้ความรู้และพัฒนาอบรมให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา จะทำให้ทราบถึงการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Mesrobian (1992) นักวิจัย นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัยเริ่มให้ความสำคัญกับบทบาทที่เพิ่มขึ้นของครู นั่นคือ นอกจากครูจะเตรียมความพร้อมให้ เด็ก ๆ มีความเข้าใจ และยอมรับในความเหมือน และความแตกต่างของตนเองกับผู้อื่นแล้ว ครูยังจำเป็นต้องสรรค์สร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับเด็ก เพื่อให้พวกเขาเกิดความรู้สึกดีกับตนเอง และภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองอีกด้วย

4. ด้านการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

ด้านการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสังคมพหุวัฒนธรรม นักเรียนอาจมีหลากหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ครูผู้สอนอาจยังมีการพยายามปรับตัว เปิดใจ และระมัดระวังคำพูด ซึ่งสอดคล้องกับ บัญญัติ ยงย่วน, จิระพันธ์ เดมะ และอินทิรา หิรัญสาย (2551) ได้อธิบายว่าการเคารพและการยอมรับความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่าง สมาชิกในสังคมควรเปิดใจให้กว้าง เพื่อยอมรับความแตกต่างที่เกิดขึ้น และพยายามปรับตัวให้เข้ากับคนทุกเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม มีความระมัดระวังในการกระทำและคำพูด ที่อาจนำมาซึ่งความแตกแยกขัดแย้ง ตลอดจนเคารพในหน้าที่ สิทธิเสรีภาพของกันและกัน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมไทย

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า มีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยบุคคลในพื้นที่ ซึ่งบางพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีฐานะค่อนข้างยากจน ไม่ค่อยมีเวลา จึงไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ วงศ์ใหญ่ (2540, หน้า 98) ได้อธิบายว่า ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แม้ว่าจะมีตัวแทนของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ก็ไม่มีบทบาทมากนัก และในบางพื้นที่ชุมชน ผู้ปกครองก็มีฐานะยากจนไม่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของ

โรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้ และ ทิฆัมพร สมพงษ์ และคณะ (2559) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนมีการพัฒนานโยบายและกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกับชุมชนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการจัดเครือข่ายกับโรงเรียน หรือสถานศึกษาอื่น ในลักษณะของโรงเรียนคู่พัฒนา

แนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

1. ด้านการบูรณาการในเนื้อหา วิชา พบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละสูงสุดคือ สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชนเผ่าและชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้าไปในบทเรียนในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รองลงมาคือ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ส่วนข้อที่มีความถี่ และร้อยละต่ำสุดคือ กำหนดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนทุกชนเผ่า ต้องมาจากกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสันติ บูรณชาติ (2552, หน้า, 282–306) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ อธิบายว่า ในด้านหลักสูตรต้องมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรของโรงเรียน การจัดทำหลักสูตรต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนโดยบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรด้วย

2.ด้านการสร้างความรู้ใหม่ พบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละสูงสุดคือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น นำนักเรียนร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจจากการศึกษาและมีส่วนร่วม รองลงมาคือ สอดแทรกหลักการและมุมมองเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมเข้าไปในเนื้อหารายวิชาต่าง ๆ จัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละ ต่ำสุดคือ ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนในด้านต่าง ๆ แล้วมานำเสนอหรืออภิปรายถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนและวัฒนธรรมอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นส่วนช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจ ยอมรับ ได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมอื่น และรับรู้ถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2555, หน้า 13–14) อธิบายว่า การจะทำให้สังคมมีความสงบสุขและสันติได้นั้น การใช้มิติพหุวัฒนธรรมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคม มีส่วนสำคัญและที่สำคัญที่สุด การอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายวัฒนธรรมต้องอยู่ด้วยความเข้าใจบนพื้นฐานความเคารพซึ่งกันและกัน การได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมอื่นนอกเหนือจากวัฒนธรรมของเรา ทำให้ทราบว่ากลุ่มคนที่ไม่ได้มีวัฒนธรรมเหมือนเรา เขาอยู่กันอย่างไร มีความรู้สึกอย่างไร ประเทศจะทำอย่างไรให้ผู้คนในสังคมที่มีความหลากหลายนั้นสามารถอยู่อาศัยและพัฒนาประเทศร่วมกันได้อย่างยั่งยืนการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ให้กับเยาวชนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากเยาวชนของชาติได้มีความเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคนในสังคมรอบตัวเขา สามารถบูรณาการความเข้าใจนี้กับการดำเนินชีวิตของตนย่อมส่งผลทำให้เยาวชนของชาติเกิดความเข้าใจเพื่อนมนุษย์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่รู้สึกรังเกียจเดียดฉันท์ แต่กลับมีความรัก ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่นแทน และเมื่อเยาวชนเหล่านี้เติบโตเป็นกำลังของ

ประเทศแล้ว เจตคติเหล่านี้ จะช่วยให้สังคมมีความสามัคคี และความปรองดองระหว่างกันของกลุ่มคนในชาติ ซึ่งนำไปสู่สังคมไทยที่มีความสงบสุขและความเจริญอย่างยั่งยืน

3. ด้านการลดอคติ พบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละสูงสุดคือ ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนและวัฒนธรรมอื่น เพื่อให้รับรู้ถึงความแตกต่างของวัฒนธรรม ทำให้เกิดการยอมรับและมีมุมมองในเชิงบวกต่อวัฒนธรรมอื่น รองลงมาคือ ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ พบปะกันอย่างต่อเนื่อง เช่น ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การประชุม พัฒนา กีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละ ต่ำสุดคือ โรงเรียนกับชุมชนมีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนแนวคิดหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันนี้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม สถานศึกษาต้องมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี เกิดการยอมรับ เข้าใจและมีมุมมองในเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับเอกรินทร์ สังข์ทอง (2552) อธิบายว่า พหุวัฒนธรรมศึกษา คือ แนวคิดและแนวปฏิบัติทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้คนในสังคมมีความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาค มีเสรีภาพและรักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่แตกต่างกัน โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนและเตรียมผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมุ่งมั่นบนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์ เข้าใจ ยอมรับ และเคารพความแตกต่างกัน ทั้งด้านเชื้อชาติ สัญชาติ สถานะทางสังคม ความสามารถและบทบาททางเพศ ตลอดจนประสบความสำเร็จทางการเรียนและสามารถเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุขโดยไม่แบ่งแยกชนชั้นและวรรณะ

4.ด้านการสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม พบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละสูงสุดคือ ครูและบุคลากรมีความเข้าใจความแตกต่างและมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน การจัดการเรียนการสอนให้อยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างและมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียน มีการประเมินผู้เรียนอยากหลากหลาย รองลงมาคือ การสร้างโอกาสประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละ ต่ำสุดคือ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานในชั้นเรียนเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ ซึ่งสอดคล้องกับบัญญัติ ยงย่วน และชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์ (2550) อธิบายถึง บทบาทครูต่อการศึกษาในสังคมพหุวัฒนาธรรมไว้ดังนี้ ครูคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างเจตคติ ค่านิยมทางเชื้อชาติที่ถูกต้องให้กับนักเรียนโดยผ่านกระบวนการสอนและการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ดังนั้น การรับรู้เจตคติ และพฤติกรรมของครูเกี่ยวกับความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน ต้องเป็นไปในทิศทางบวกครูจะต้องเป็นผู้ที่ยอมรับแนวคิดในเรื่องของความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายครูจะต้องมีความรู้ เจตคติและทักษะการสื่อสารในชั้นเรียนสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และจัดกิจกรรมในบทเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความหลากหลาย

5. ด้านการปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน พบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละสูงสุดคือ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมร่วมกัน รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสทางการศึกษา เกิดการยอมรับหรือมีทัศนคติเชิงบวก ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละต่ำสุด คือ จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีโครงสร้างการบริหารในสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมและดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทิฆัมพร สมพงษ์ และคณะ (2559) อธิบายว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมในสาม

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ต้องช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษา สถานศึกษาต้องช่วยสร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีทักษะทางสังคมที่สามารถพิจารณาความแตกต่างของกลุ่ม สามารถปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้ร่วมกันอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งถือเป็นบทบาทหลักในการบริหารของผู้บริหารที่ต้องจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพศ เชื้อชาติ กลุ่มชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ความสามารถพิเศษ ชนชั้นทางสังคม โดยผู้บริหารต้องใช้หลักในการบริหารทั้งการบริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยให้การอบรมพัฒนาตนเอง เปิดโอกาสให้มีการศึกษาต่อ สร้างแรงจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บริหารฝ่ายวิชาการในเรื่องของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนในการช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดพหุวัฒนธรรม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือ อย่างดียิ่งจาก ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมทั้งคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการศึกษา ผู้ศึกษาจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร. สันติ บูรณชาติ , นายปิยะ เงาส่อง และนางสาวมยุรี สิงหาทุม ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม ตลอดจนการให้ความสะดวกในเรื่องเอกสารต่าง ๆ ในการศึกษาในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้ศึกษาขอน้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดามารดา ตลอดจนคุณบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้แก่ผู้ศึกษามา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

บัญญัติ ยงย่วน, จิระพันธ์ เดมะ และอินทิรา หิรัญสาย (2551) **การสำรวจการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูและนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทย.**คณะศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บัญญัติ ยงย่วน และชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์. (2550). **การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี.** สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.

บัญญัติ ยงย่วน, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และวสุนันท์ ชุ่มเชื้อ, 2553, **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา.** สถาบันแห่งชาติเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. 120–123

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ทิฆัมพร สมพงษ์ และคณะ (2559).การบริหารสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม.**วารสารหาดใหญ่วิชาการ** 14(1), 97-107.

สันติ บูรณชาติ (2552).**รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บนฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์**. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร 282-306.

สิริวรรณ ศรีพหล (2555). **การศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสาหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอน พหุวัฒนธรรมให้กับผู้เรียนในสถานศึกษา.** สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.11-12

Marks, H., & Printy, S. (2003). **Principal leadership and school performance**: An intergration of transformation and instruction and instructional leadership. Education Administration Quarterly.

Mesrobian,Joyce.(1992). **Multicutural Books. Books for Children.** Fall: 33-35.

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Utilization of Information Technology for Academic Administration in Terd Thai Education Development Network, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

ประทานพร โปลาหา[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Prathanporn Polaha[1*] and Namfon kanma[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 12 ด้าน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารงานวิชาการ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : h_no_om@hotmail.com

Abstract

This independent study aimed to study using information technology for academic administration in Terdthai education development network, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 and to study guidelines for using information technology for academic administration in Terdthai education development network, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. Data were collected from 134 people through the questionnaires, ranking scale questions and open end questions, and analyzed by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation.

The findings showed as follows: The Utilization of information technology for academic administration in Terdthai education development network, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in overall, 12 aspects, were at high level, considering each aspects, there showed the highest ranking was learning resources development, and follow by media, innovation and education technology and the lowest ranking was education measurement and evaluation.

Keywords: Information technology, academic administration

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545–2559 มีการสนับสนุนการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนและจัดให้มีสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาเช่นคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เชื่อมต่อระบบและซอฟต์แวร์รวมทั้งสนับสนุนการให้ความรู้และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาแก่สถาบันทางสังคมชุมชนและประชาชน ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลเห็นความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีและการสื่อสารต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานรู้จักพัฒนาตนเองเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทัศนคติในการปฏิบัติงานฝึกฝนตนเองให้เป็นคนทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงกล้าและยินดีที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอรวมทั้งส่งเสริมและให้นามบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นผู้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในการถ่ายทอดความรู้จัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ปัจจุบัน ความก้าวหน้าเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งก่อให้คิดการเปลี่ยนแปลงกับสังคมมนุษย์อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตประจำวัน เศรษฐกิจ สังคม นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามีบทบาทในด้านการศึกษา การสื่อสารระหว่างรัฐ และประชาชนโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การผลิต การให้บริการต่อผู้บริโภค และเทคโนโลยีสารสนเทศ ยังเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการนำพาประเทศชาติเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจใหม่ หรือระบบเศรษฐกิจ สังคมแห่งปัญญา และในวงการศึกษาได้ให้ความสำคัญ ให้การยอมรับ และพยายามสร้างนวัตกรรมใหม่เข้ามาสอดแทรก (พานทอง มิ่งชัย, 2556, หน้า 1–2)

การใช้เทคโนโลยีอย่างครบวงจรในการพัฒนาสมรรถนะสำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21 ความรู้สำหรับเนื้อหาหลักเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่ไม่มีความยั่งยืนสำหรับโลกในภาวะที่มีการแข่งขัน แม้ว่า นักเรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับสาระหลักในแต่ละรายวิชา แต่นักเรียนยังไม่ได้รับการเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าสู่องค์กรหรือตลาดงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้ความรู้ของนักเรียนในการสื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่น วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ริเริ่ม และแก้ปัญหา ซึ่ง

ทั้งหมดนี้ควรใช้เทคโนโลยีอย่างครบวงจรในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 การใช้เทคโนโลยีอย่างครบวงจรในการสนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้แนวใหม่ เพื่อให้ทันต่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนต้องเอาจริงเอาจังและมีบทบาท รวมทั้งการส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนและโอกาสในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะ ในลักษณะที่มีความหมาย (meaningful) ต้องใช้เทคโนโลยีอย่างครบวงจรในการสนับสนุน การเรียนรู้และการเรียนการสอนแนวใหม่อย่างเป็นรูปธรรม แนวทางการเรียนการสอนแบบใช้การวิจัยเป็นฐาน การใช้เทคโนโลยีอย่างครบวงจรในการสนับสนุนระบบการศึกษาที่เข้มแข็ง เพื่อให้โรงเรียนและชั้นเรียนมีประสิทธิภาพ ครูและผู้บริหารจะต้องได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องและการพัฒนาความสามารถเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีอย่างกว้างขวางสำหรับการปรับมาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการและครอบคลุมภารกิจ ด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาจึงต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการดำเนินการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ สำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแนวคิดและดำเนินการทั้งสองส่วนควบคู่กันไป ในขณะเดียวกันเพื่อนำไปจัดโครงสร้างหรือระบบบริหารงานของสถานศึกษาให้เอื้อและเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารและการจัดการศึกษา

การบริหารวิชาการ คือ จัดกิจกรรมทุกสิ่ง ทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอน ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับ ผู้เรียน ตามขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการใน 12 งาน คือ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนากระบวน การเรียนรู้ งานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานบันอื่นที่จัดการศึกษา

ซึ่งการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพควรมีการนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการเพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดเวลาในการทำงานและมีความแม่นยำสูง การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาประกอบการเรียน การสอนก็ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างชัดเจนขึ้นซึ่งนับ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ในการดำเนินงานบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ

ที่มีคุณภาพ สำหรับการวางแผนพัฒนางานบริหารวิชาการของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้มีความสอดคล้องและเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารและการจัดการศึกษา ในการดำเนินงานบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพ สำหรับการวางแผนพัฒนางานบริหารวิชาการของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้มีความสอดคล้องและเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารและการจัดการศึกษา

โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทยเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดภัยทางธรรมชาติ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารจะมีการเก็บรวบรวมเป็นแฟ้มเอกสารรายงานเป็นรูปเล่ม ซึ่งเมื่อเกิดภัยทางธรรมชาติ เอกสารดังกล่าวอาจได้รับความเสียหาย สูญหาย ไม่สามารถนำมาเป็นเอกสาร หลักฐาน ยืนยันข้อมูลได้ หากโรงเรียนมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ การจัดเก็บเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ จะจัดเก็บผ่านระบบอินทราเน็ต ซึ่งสามารถจัดเก็บไว้ได้มากและสะดวกต่อการนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

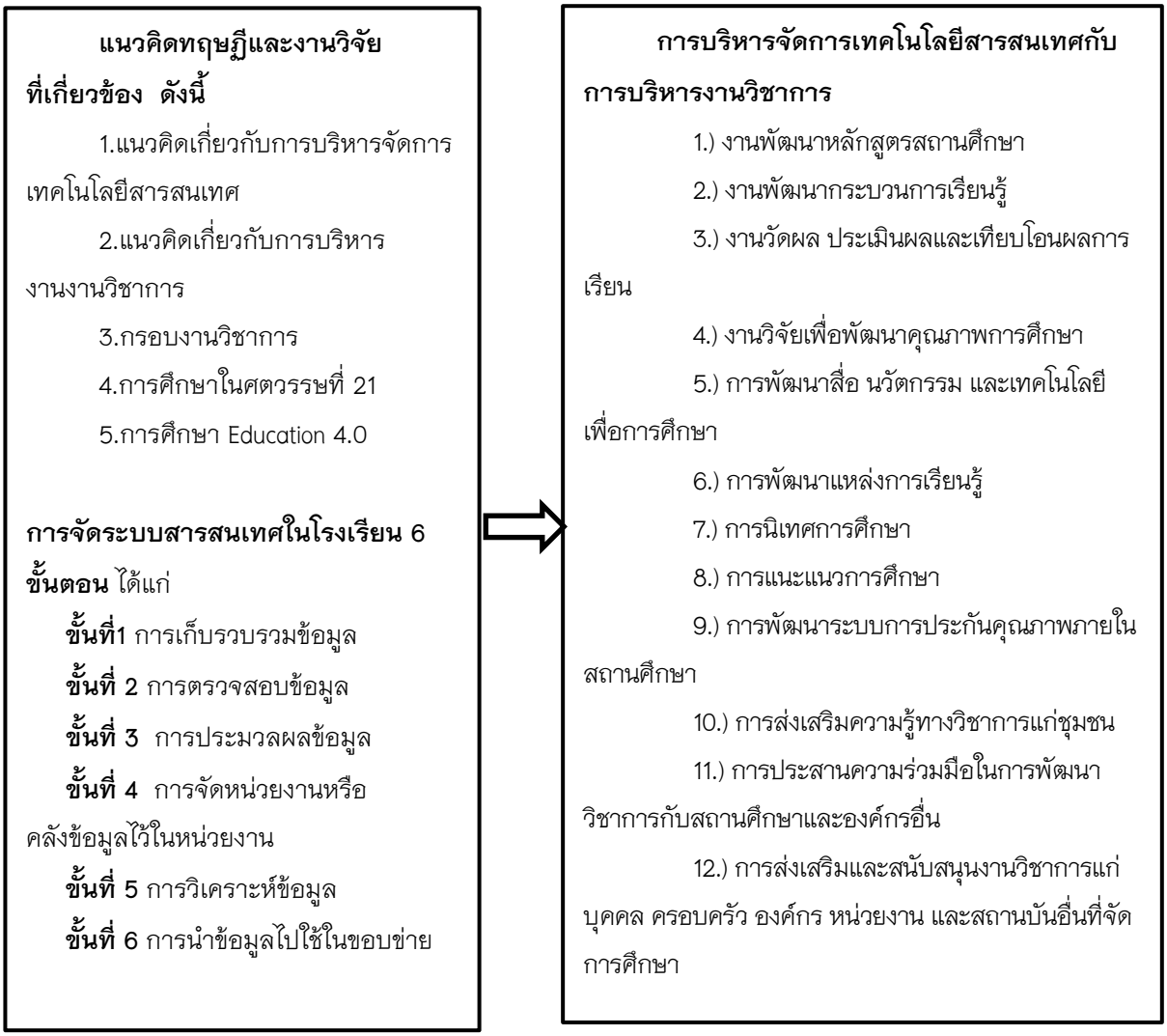
จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารงานวิชาการและหาแนวทางในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

งานวิจัยเรื่อง “การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3” จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามแนวปฏิบัติในการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน 6 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดหน่วยงานหรือคลังข้อมูลไว้ในหน่วยงาน การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ ในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 12 งาน

ประชากร

ได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 206 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 206 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากทั้ง 10 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 134 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษา เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยตามแนวปฏิบัติในการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน 6 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นที่1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 การตรวจสอบข้อมูล ขั้นที่ 3 การประมวลผลข้อมูล ขั้นที่ 4 การจัดหน่วยงานหรือคลังข้อมูลไว้ในหน่วยงาน ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นที่ 6 การนำข้อมูลไปใช้ ในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 12 งาน (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2551, หน้า 4-8) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการจากเอกสารตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบเสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ และได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0 ทุกข้อ

4. นำแบบสอบถามที่แกไขตามคำแนะนำมาดำเนินการทดสอบ (try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คือโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ตามวิธีของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

5. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยให้ครูตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนดและได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 134 ฉบับ

4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทุกฉบับ โดยได้รับคืน จำนวน. 134 ฉบับ

2. ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3. ตอนที่ 2 วิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบตามเกณฑ์

4. ตอนที่ 3 วิเคราะห์และสรุปผลแบบสอบถามปลายเปิดของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้จาก แบบสอบถามโดยการจัดกลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการเขียนความเรียง

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 69.40 มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 86.60 และมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 80.60

2. ผลการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 12 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

2.1 ด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการข้อมูลสารสนเทศ ไปใช้เพื่อการวางแผนและประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

2.2 ด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศอย่างเหมาะสม

2.3 ด้านงานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอผลการเรียน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านงานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา และเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศอย่างเหมาะสม

2.4 ด้านงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปใช้เพื่อการวางแผนและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และมีระบบการจัดการข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์

2.6 ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา และมีระบบการจัดการข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ได้แหล่งเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และหลากหลาย

2.7 ด้านการนิเทศการศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่าทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำ ช่วยเหลือให้มีการนิเทศการศึกษา และนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เพื่อการวางแผนและใช้ประโยชน์ในการนิเทศการศึกษา

2.8 ด้านการแนะแนวการศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการแนะแนวการศึกษา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการการแนะแนวการศึกษา และเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศอย่างเหมาะสม

2.9 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษา มีการบริหารจัดการ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เพื่อการวางแผนและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน โดยรวมมีระดับ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม มีการส่งเสริม ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ และมีระบบการจัดการข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ชุมชนต้องการและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียน และเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศอย่างเหมาะสม

2.12 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานบันอื่นที่จัดการศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา โดยจัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับทุกฝ่าย และมีระบบการจัดการข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์และหลากหลาย

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีประเด็นที่สำคัญควรนำมาอภิปราย ดังนี้

การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 12 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ศิวรัตน์ พายุหะ (2551) ได้ศึกษาระบบสารสนเทศกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 11 ด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาการแนะแนวการศึกษาการนิเทศการศึกษาการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาส่วนด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา รัตนโกเมศ (2552) สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัด สำ นักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 3 ทั้งด้านการวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการการดำ เนินงานเกี่ยวกับการเรียน การสอน การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งโดยภาพ รวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการใช้เทคโนโลยีสานสนเทศมากที่สุดตามลำ ดับคือ การวัดและประเมินผล การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการและการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เอกราช เครือศรี (2558) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวัดผล ประเมินผล เทียบโอนผลการเรียน ให้ถูกต้องตามระเบียบของสถานศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภัทรา ศรีเจริญ (2558) ได้ศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริการงานวิชาการ สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ อบรมการใช้งานโปรแกรมและวิธีการสืบค้นพื้นฐานแก่บุคลากรและสอดคล้องกับการศึกษาของวันวิสาข์ รุ่งรังษี (2556) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรมีการอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ จัดตั้งคลังข้อมูลระดับโรงเรียนหน่วยงานต้นสังกัดจัดทำเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และควรมีการวางแผนเพื่อประกอบ การตัดสินใจในการพัฒนางานทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ให้บริการ (ครูผู้สอน) และผู้รับบริการ(ผู้ปกครอง ชุมชน)

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการเรียนรูและการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่เป็นจริงและเป็นปัจจุบัน สามารถเรียกใช้งานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นการลดภาระครูและลดปริมาณกระดาษสำหรับงานที่เป็นเอกสาร

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและประชาชน ทุกคนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศได้ อย่างทั่วถึง

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือ เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียน และนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เพื่อการวางแผนและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง หรือความสอดคล้องกันในระดับของการบริหาร

3. ควรศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลังจากมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.น้ำฝน กันมา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวมรวมข้อมูล จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). **การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยาบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รัชฎาพร มีอาษา. (2555). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี

วันวิสาข์ รุ่งรังษี. (2556). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สุภัทรา ศรีเจริญ. (2558). **ได้ศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหาร งานวิชาการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง.กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

เอกราช เครือศรี. (2558). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.**วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

อภิญญา รัตนโกเมศ. (2552). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา

Administrator's Change Management in STEM Education School, Phayao Province

ภัทรจิต ดิลกเดชาพล[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Pattharajit Dilokdechapol[1*] and Nanthima Nakaphong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารมีการปฏิบัติการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเตรียมการ

ผลการเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า ครูที่มีอายุและวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารการเปลี่ยนแปลง สะเต็มศึกษา

Abstract

The purpose of this study was to educate and compare the Administrator's change management in STEM education school, Phayao Province. The samples were 210 teachers who teaching by STEM in academic 2016 The research instruments were questionnaires. The data were analyzed by using descriptive statistics were percentage, mean, standard deviation, One way ANOVA and Scheffe' matched pair comparison.

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : grade01p@gmail.com

The results showed that: Administrator allow to Administrator's change management was rated the average scores at high level. The highest average was preparing.

The comparison of Administrator's change management in STEM education school, Phayao Province showed that the teachers were not difference in level of age and education but the teachers were significant difference at the 0.05 level of working experience.

Keywords: Change management, STEM education

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมือง ทำให้หลายประเทศต้องมีการทบทวนวาระของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาฯ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ทำให้รัฐบาลหันมาให้ความสนใจต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจัง เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศในอนาคต การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นสังคมย่อยสังคมหนึ่งของโลกยุคโลกาภิวัฒน์ ประชากรในประเทศต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ในโลกใบนี้อย่างชาญฉลาดด้วยกลไกของการศึกษา ซึ่งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นหนึ่งกลไกการขับเคลื่อนความเป็นไปของโลก และเป็นภูมิคุ้มกันให้กับภาคส่วนต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประกอบอาชีพ เพิ่มคุณภาพชีวิตและสร้างวิธีคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ครูผู้สอนต้องนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียน การสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) นโยบายรัฐบาลในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยบูรณาการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เรียกโดยย่อว่า STEM เพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งมุ่งผลิตกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ สร้างผู้ประกอบการเทคโนโลยีใหม่ (Tech startup) เน้นให้เด็กและเยาวชนกล้าคิด กล้าแสดงออกในทางที่สร้างสรรค์ ปลูกฝังให้เยาวชนรู้สึกรักการเรียนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ตั้งแต่วัยเด็ก โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาร่วมกันในการพัฒนาและส่งเสริมสะเต็มศึกษา เพื่อนำไปต่อยอดสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการต่อไป กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของสะเต็มศึกษา (STEM Education) จึงได้พัฒนาและสนับสนุนสะเต็มศึกษามาอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สะเต็มศึกษาเป็นโครงการสำคัญในด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ของจุดเน้น 6 ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับนโยบายเชิงรุกของรัฐบาลในการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM Education) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า ระบบสะเต็มศึกษาเป็นระบบที่รวมเอา 4 วิชาที่

สำคัญมาบูรณาการร่วมกันเพื่อเชื่อมโยงและนำมาแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ อยากขับเคลื่อนระบบนี้ให้เกิดขึ้นจริง กระทรวงศึกษาธิการจึงเป็นตัวหลักในการรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนระบบสะเต็มศึกษานี้ไปพร้อม ๆ กัน จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา เกิดการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ฉะนั้นงานด้านการศึกษาจึงเป็นภารกิจหลักและสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องบริหารและจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับกระทรวงศึกษาธิการ

และเมื่อองค์การมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง องค์การมักจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านที่หนึ่ง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง (Structure and System Changes) เป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของแนวทางการปฏิบัติงาน ความเป็นทางการ กระบวนการในการปฏิบัติงาน แผนภูมิองค์การ วิธีการงบประมาณขององค์การและกฎระเบียบต่าง ๆ ในองค์การ เป้าหมาย ลักษณะโครงสร้าง กระบวนการบริหารและระบบการจัดการ ด้านที่สอง การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี (Technology Changes) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในองค์การจะสัมพันธ์กับกระบวนการในการผลิตและวิธีการทำงานขององค์การ ซึ่งจะรวมถึงความรู้และทักษะที่ใช้ในการทำงานองค์การด้วย ด้านที่สาม การเปลี่ยนแปลงผลผลิต (Product and Service Changes) เป็นการเปลี่ยนแปลงสินค้าผลผลิตหรือการบริการขององค์การซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ขององค์การ โดยเป็นการสร้างหรือเสนอสินค้า บริการใหม่แก่สังคมและสภาพแวดล้อม ด้านที่สี่ เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมหรือการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลากร (Culture/People Changes) ในส่วนนี้จะเปลี่ยนแปลงค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน เป็นการเปลี่ยนแปลงองค์การที่พิจารณาองค์การในภาพรวมหรือมององค์การทั้งระบบ และเมื่อกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์การ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านใดก็ตามจะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ขององค์การด้วยเสมอ ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงองค์การไม่ว่าจะเป็นจุดใดจุดหนึ่งก็ตาม จะต้องคำนึงถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบถึงส่วนอื่น ๆ ด้วย (วันชัย มีชาติ, 2548, หน้า 307–312) อ้างอิงใน (วิลาวัลย์ อันมาก, 2556, หน้า 2–3) ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องตระหนักถึงแนวโน้มพฤติกรรมการต่อต้านของครูที่จะต้องถูกเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

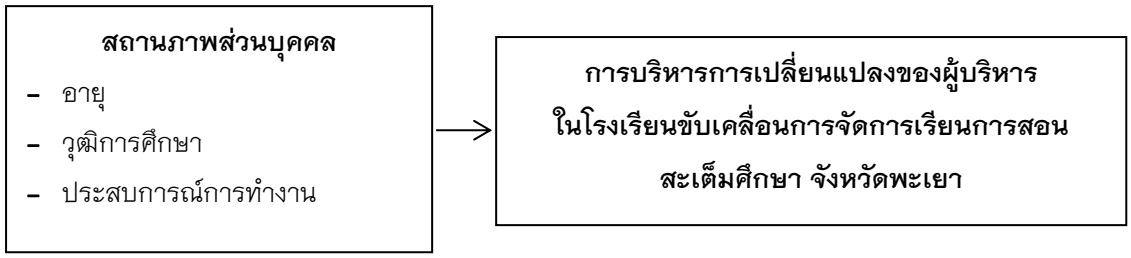
จากเนื้อความดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของสะเต็มศึกษา (STEM Education) และความสำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนองค์การให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม นำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาองค์การต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอน สะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐาน

1. ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ต่างกัน

2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ต่างกัน

3. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 210 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608-610) จากนั้นใช้วิธีการเทียบสัดส่วน แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) เป็นคำถามชนิดปลายปิด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่

ระดับ	5	หมายถึง	มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง	มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ระดับ	3	หมายถึง	มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง	มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ระดับ	1	หมายถึง	มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ร่างคำถามของแบบสอบถาม แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ
3. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content validity) ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence: IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67–1.00 แสดงว่าแบบสอบถามใช้ได้ทุกข้อ
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับครูโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .990
6. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา เพื่อขอเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปฝากไว้ยังโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา พร้อมนัดหมายวันที่จะเข้าไปเก็บคืนแบบสอบถาม ณ โรงเรียนนั้น ๆ ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ลงรหัส (coding) ในแบบสอบถามเพื่อให้อยู่ในรูปแบบสัญลักษณ์ที่ใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อนำไปประมวลผลได้
3. นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้ว ไปบันทึกข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์
4. ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เพื่อให้ได้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
6. วิเคราะห์การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูล
7. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ครูในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35–45 ปี มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป

2. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา

พบว่า ครู ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านการเตรียมการและด้านการดำเนินงานบริหารการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลาง

3. เปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอน สะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

จากการวิเคราะห์พบว่า อายุและวุฒิการศึกษาของครูในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน แต่ประสบการณ์การทำงานของครูในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 1 การเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	สถิติทดสอบ
1 – 5 ปี	32	3.95	.565	F = 7.698*
6 – 10 ปี	61	3.77	.780	Sig = 0.001
10 ปีขึ้นไป	117	3.40	.907	
รวม	210	3.59	.854	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จึงทำการทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe, s test) ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่

ประสบการณ์การทำงาน	$\overline{X}$	1-5 ปี	6-10 ปี	10 ปีขึ้นไป
		3.95	3.77	3.40
1 – 5 ปี	3.95			
6 – 10 ปี	3.77	.18		
10 ปีขึ้นไป	3.40	.55*	.37*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ต่างกัน พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ต่างกัน พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ต่างกัน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลและอธิปรายผล

ผลการศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา

พบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติการบริหารการเปลี่ยนแปลงด้านการเตรียมการ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การแต่งตั้งคณะทำงานโครงการสะเต็มศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เห็นได้ว่า การเตรียมการขององค์กรเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

ที่จะเกิดขึ้น เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความตระหนัก เพราะการเตรียมการเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้นดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และหากองค์กรมีการเตรียมการที่ดี ก็สามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสได้ สอดคล้องกับ (สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2550, หน้า 8-25) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการเตรียมการในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กรว่า เป็นการเตรียมก่อนนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่องค์กร เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้นดำเนินไปในทิศทาง วัตถุประสงค์ และเป้าหมายเดียวกัน เพื่อมุ่งสร้างเอกภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร ขั้นตอนประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ 1) การจัดตั้งคณะทำงานบริหารการเปลี่ยนแปลงควรเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ ได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากบุคลากรส่วนใหญ่ภายในองค์กร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างดี 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ ตลอดจนขั้นตอนและวิธีการทำงานร่วมกัน เพื่อให้คณะทำงานมีแนวทางมาตรฐาน ในการประสานงานและบรรลุผลร่วมกัน ลดการสูญเสียประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากข้อขัดแย้ง ความเข้าใจผิด การทำงานซ้ำซ้อนหรือสวนทางกัน 3) กำหนดแผนกิจกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลงพร้อมระยะเวลาดำเนินการรายกิจกรรมตามความคืบหน้าของกิจกรรมการปรับเปลี่ยนองค์กร 4) สำรวจความพร้อมของคนในองค์กรต่อการปรับเปลี่ยนองค์กรในเรื่องนั้น 5) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ประสงค์จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กร และกลุ่มบุคคลที่ภารกิจการบริหารการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน 6) ประเมินกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเปลี่ยนแปลง และแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นรายกลุ่ม 7) กำหนดแผนการสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.1 ครูในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารมีการปฏิบัติการบริหารการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา ได้อย่างชัดเจน ทั้งด้านการเตรียมการ การดำเนินงานบริหารการเปลี่ยนแปลง และการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ทำให้ครูที่แม้จะมีอายุต่างกันก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ พรฤดี ไพชำนาญ (2557) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก โอกาสทางการศึกษาในปัจจุบันเปิดกว้างขึ้น การเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามความสนใจ อีกทั้งผู้บริหารมีการปฏิบัติบริหารงานอย่างชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้ครูส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ (วิลาวัลย์ อันมาก, 2556) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา แตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี และครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี ทั้งนี้เนื่องจาก ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมานานกว่า ได้สั่งสมความรู้และประสบการณ์ มีความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานบริหารการเปลี่ยนแปลงมากกว่า ส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับ (วิลาวัลย์ อันมาก, 2556) ได้ทำการศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกัน เช่นเดียวกับ (พรฤดี ไพชำนาญ, 2557) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารนำไปพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่มีการบริหารด้านการเตรียมการและด้านการดำเนินงานบริหารการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก แต่ด้านการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ยังมีการปฏิบัติอยู่น้อย ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู หรือเชื่อมโยงภาระงานของครูให้เป็นส่วนหนึ่งกับการดำเนินโครงการการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา เพื่อรักษาให้เป็นพฤติกรรมที่คงทน

2. เนื่องจากประสบการณ์การทำงานเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างในมุมมองการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จึงควรส่งเสริม สนับสนุนการฝึกอบรมความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการจัดเรียนการสอนสะเต็มศึกษาให้แก่ครูทุกคน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตในการศึกษาที่จำกัดในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้น หากมีผู้สนใจศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกัน ผู้วิจัยมีข้อแนะนำเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน
2. ควรศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในโรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จำแนกความคิดเห็นของครูตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ควรศึกษาผลของการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งด้านของโรงเรียน ครู นักเรียน และชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ได้รับความกรุณาจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ และคณะกรรมการทุกท่านที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา จังหวัดพะเยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณต่อบุพการี ครอบครัว และเพื่อนร่วมงานทุกคนที่เป็นกำลังใจสำคัญ ในการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (2552-2559)**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พรฤดี ไพชำนาญ. (16 พฤษภาคม 2557). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสงขลา**. ใน **การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 5** (หน้า 871-879). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่: สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วิลาวัลย์ อันมาก. (2556). **การศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวาน-กราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2550). **คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.).

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement.

การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย

Administration of students' development activities under secondary educational service area office 36 Sud Thin Thai Consortium Chiang Rai

มรกต ใจดี[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Morakot Jaidee[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย ยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารงานของ เฮนรี่ ฟาโยล มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การวางแผนดำเนินงาน 2) การจัดการบริหารงาน 3) การบังคับบัญชา 4) การประสานงาน 5) การควบคุมการปฏิบัติการ โดยใช้วิธีการสุ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ คือ ผู้บริหาร หัวหน้างานและครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย ทั้งหมด 8 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 212 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า

1. สภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สภาพการดำเนินการในแต่ละด้านของ การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดการบริหารงาน มีระดับการดำเนินการสูงสุด รองลงมาคือการบังคับบัญชา การควบคุมการปฏิบัติงาน และการวางแผนดำเนินงาน ตามลำดับ ส่วนสภาพการดำเนินการในแต่ละด้านของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ข้อที่มีระดับการดำเนินการต่ำสุด คือ การประสานงาน ที่ยังมีโอกาสพัฒนาได้อีก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางแบ่งตามด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการวางแผนดำเนินงาน คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน จัดทำแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน 2) ด้านการจัดการบริหารงาน ควรแต่งตั้งคณะทำงานตามตำแหน่งและโครงสร้างหน้าที่ให้ชัดเจน บริหารแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ควรให้นักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมทำ 3) ด้านการบังคับบัญชา ผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่มนำปฏิบัติ และชี้แจง โดยการมอบคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร และควรมีจิตวิทยาในการบังคับบัญชา 4) ด้านการ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : morakot@mwk.ac.th

ประสานงาน ควรประสานงานอย่างเป็นทางการ มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการประสานงานเพื่อการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วขึ้น อีกทั้งควรมีการประสานใจครู บุคลากรให้เป็นหนึ่งเดียว มีอุดมการณ์ร่วมกัน และสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนและชุมชน 5) ด้านการควบคุมการปฏิบัติการ ควรมีการประเมินในลักษณะเป็นกัลยาณมิตร สรุปรายงานผลเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการปฏิบัตินั้น ๆ มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในปีถัดไป

คำสำคัญ: การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

Abstract

The purposes of this research were to study the administration process status and the way to develop Administration of students' development activities under secondary educational service area office 36 Sud Thin Thai Consortium Chiang Rai based on the Basic Education Core Curriculum A.D. 2008; guidance activity, student activities and community service activity under the conceptual framework of Henri Fayol's Administration (Planning, Organizing, Commanding, Coordinating, and Controlling). The sample size estimation using Krejcie and Morgan in this research which are the administrators, the leaders, and the teachers of students' development activities in academic year 2016 there are 8 schools 212 peoples. The research methods were checklist, rating scales and openended questionnaire. The statistics that were used to analyze the data were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results of the research are as follows:

1. The process status of Administration of students' development activities under secondary educational service area office 36 Sud Thin Thai Consortium Chiang Rai shows that the overall performance is in the high level. As considering into each performance, the organizing aspect is in the highest level following by the commanding aspect, the controlling aspect and the operation planning aspect respectively. For the status of each students' development activities performing aspect, the coordinating is acted in the lowest level which can be improve.

2. To develop Administration of students' development activities under secondary educational service area office 36 Sud Thin Thai Consortium Chiang Rai, it should act as follows: 1) planning aspect: it should assign working role clearly and the plan should accord with the school curriculum and policy; 2) organizing aspect: it should appoint working committee according to the role and structure clearly; 3) commanding aspect: the administrator should be creative, lead, assign job by written notice and have a good communication and ability on commanding; 4) coordinating aspect: it should coordinate in formal way, use technology in working connection for faster communication, create team–working environment and the same ideology and make a connection between school and community; 5) controlling aspect: it should assess in grateful way, sum up the performance report for better adjustment in the future.

Keywords: ADMINISTRATION OF STUDENTS' DEVELOPMENT ACTIVITIES

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2551 ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่ จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ในพระราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ใช้แนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8–10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา”และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ มียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญประการหนึ่ง คือ“ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 3) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กอปรกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1–2)

อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ ความเป็นคนดีทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 2)

นอกจากนี้ในทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ประจำปีงบประมาณ 2559 ด้านจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ส่วนที่ 1 จุดเน้นด้านผู้เรียน นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญสู่มาตรฐานสากล ได้รับการส่งเสริมให้มีแรงจูงใจสู่อาชีพ ด้วยการแนะแนวทั้งโดยครูและผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า สถานประกอบการ) และได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะที่

เหมาะสมกับการประกอบอาชีพสุจริตในอนาคต นักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เหมาะสมตามช่วงวัย อีกทั้ง นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ห่างไกลยาเสพติด มีคุณลักษณะทางสังคมที่เหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36, 2559, หน้า 21–22)

รวมถึงสภาพในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยในจุดเน้นด้านผู้เรียนนั้น มีปัญหาคือ การมีบริบทสภาพชุมชนที่หลากหลาย รูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน จึงมีหลายโรงเรียนมีปัญหาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการไม่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมที่ครบถ้วน ทั่วถึง การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ มีความยุ่งยากซับซ้อน กิจกรรมบางอย่างไม่เหมาะสมกับช่วงเวลาการจัดกิจกรรมเช่น การจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือในช่วงฤดูฝนบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อขับเคลื่อนกิจกรรมหลาย ๆ เรื่องในเวลาเดียวกัน และการติดตามการดำเนินงานจากหน่วยงานต่าง ๆ บ่อยเกินไป ทำให้หลายโรงเรียนมีรูปแบบการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่แตกต่างกันไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36, 2559, หน้า 284)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูปฏิบัติการสอน จึงเกิดคำถามการวิจัยว่าจะมีกระบวนการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน หรือพัฒนาการดำเนินงานในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

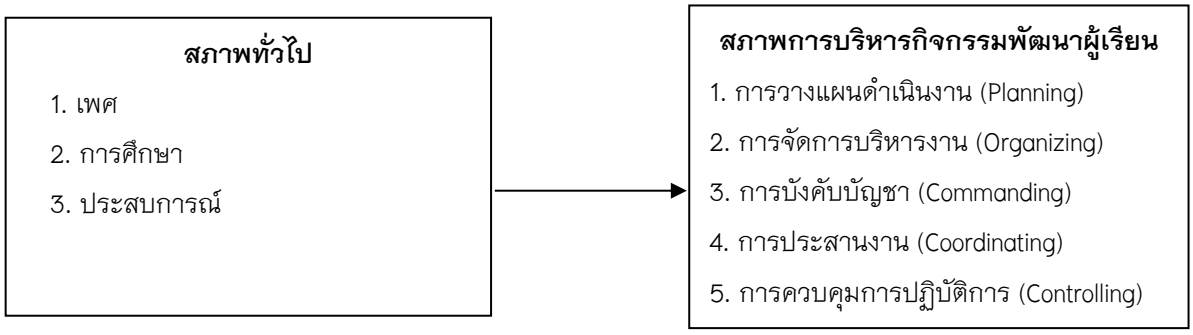
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยยึดแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกำหนดโดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 3–4) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนา การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน ประชากร คือ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย จำนวน 399 คน ใช้วิธีการสุ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970, p 30) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย จำนวนทั้งสิ้น 212 คน โดยแบ่งออกเป็นประเภทได้ดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 8 คน หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 8 คน ครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 196 คน

เครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพกระบวนการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด, น้อย, ปานกลาง, มาก, และมากที่สุด โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารงานของ เฮนรี่ ฟาโยล (Henri Fayol) ดังนี้ 1) การวางแผนดำเนินงาน 2) การจัดการบริหารงาน 3) การบังคับบัญชา 4) การประสานงาน 5) การควบคุมการปฏิบัติการ ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended) จำนวน 5 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ดังนี้ 1) การวางแผนดำเนินงาน 2) การจัดการบริหารงาน 3) การบังคับบัญชา 4) การประสานงาน 5) การควบคุมการปฏิบัติการ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้ 1) ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย เอกสาร ตำราต่าง ๆที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยลักษณะการสร้างเครื่องมือ ออกแบบและสร้างแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับตามวิธีของลิคเอิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 121) และการสร้างแบบสอบถามปลายเปิด ใช้สอบถามความคิดเห็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) นำโครงร่างเครื่องมือทั้ง 2 ชุดเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของเครื่องมือ 3) นำเครื่องมือกลับไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของข้อ

คำถามแต่ละข้อแล้วนำมาหาค่าความสอดคล้อง IOC (Index of item objective congruence) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ลงความเห็นว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาของ พิสณุ ฟองศรี (2549, 139) 4) นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จากนั้นนำเครื่องมือไปปรับแก้ให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตภูลังกา จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α– Coefficient) ของครอนบาร์ค (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 6) นำเครื่องมือที่นำไปทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปเก็บข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งจบการศึกษาปริญญาตรี และมีประสบการณ์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1 – 5 ปี

2. การวิเคราะห์สภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย ภายใต้กรอบแนวคิด การบริหาร POCCC การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้ง 5 ด้าน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย พบว่า สภาพการดำเนินการในแต่ของละด้านของ การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดการบริหารงานมีระดับการดำเนินการสูงสุด รองลงมาคือการบังคับบัญชา การควบคุมการปฏิบัติงาน และการวางแผนดำเนินงาน ตามลำดับ ส่วนสภาพการดำเนินการในแต่ละด้านของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ข้อที่มีระดับการดำเนินการต่ำสุด คือ การประสานงาน ที่ยังมีโอกาสพัฒนาได้อีก

ด้านการวางแผนดำเนินงาน พบว่า การวิเคราะห์การวางแผนดำเนินงานการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยโดยรวม และรายข้อทุกข้อมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีระดับการดำเนินการสูงสุด คือ มีการจัดเตรียมข้อมูลและสารสนเทศเหมาะสม รองลงมา คือ มีการประชุมเพื่อวางแผนการเตรียมพร้อม และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน/ดำเนินงาน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินการต่ำสุด คือ การวางแผนงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบ

ด้านการจัดการบริหารงาน พบว่า การจัดการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยโดยรวม และรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับการดำเนินการมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความพึงพอใจและปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานและการสร้างความเข้าใจในเรื่องความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษา มีความชัดเจน และมีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษา เพื่อทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบ

รวมทั้งให้คำปรึกษาในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินการต่ำที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

ด้านการบังคับบัญชา พบว่า การบังคับบัญชาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยโดยรวม และรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการดำเนินการสูงสุด คือ ผู้บังคับบัญชามีการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และช่วยแก้ปัญหารองลงมา คือ ผู้บังคับบัญชามีวิธีสร้างแรงจูงใจให้ทำงาน และมีหลักการบังคับบัญชาโดยยึดกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการดำเนินการต่ำที่สุด คือ ในการสั่งการของผู้บังคับบัญชาโดยออกคำสั่งเป็นหนังสือแต่งตั้งมีความเหมาะสม

ด้านการประสานงาน พบว่า การประสานงานการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยโดยรวม และรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการดำเนินการสูงที่สุด คือ มีการส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ วิธีการประสานงานที่ใช้อยู่มีประสิทธิภาพ และมีการแจ้งปฏิทินการดำเนินการให้ครูและนักเรียนได้ทราบ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการดำเนินการต่ำที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้กับบุคคลอื่น ๆ ให้ทราบ

ด้านการควบคุมการปฏิบัติการ พบว่า การควบคุมการปฏิบัติงานบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยโดยรวม และรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการดำเนินการสูงที่สุด คือ ได้ใช้ผลจากการประเมินผลงานมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนและพัฒนาในการดำเนินการครั้งต่อไป รองลงมา คือ ผู้บังคับบัญชามีส่วนช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา และมีการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานแก่ผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการดำเนินการต่ำที่สุด คือ การควบคุมการปฏิบัติงานเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรทำงาน

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยอาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

ด้านการวางแผนดำเนินงาน พบว่า ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ นำข้อมูลสารสนเทศ นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาความต้องการ สภาพของชุมชน มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อจัดทำแผนวิเคราะห์ เขียนโครงการ ควรเป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนทุกกระบวนการ วางปฏิทินการปฏิบัติงานดำเนินการตามแผนที่วางไว้ในปฏิทิน และควรมีการวางแผนล่วงหน้าระยะยาว 3 ปี มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

ด้านการจัดการบริหารงาน พบว่า ควรแต่งตั้งคณะทำงานตามตำแหน่งและโครงสร้างหน้าที่ให้ชัดเจน และแจ้งให้บุคคลรับทราบเสมอ มีการแบ่งหน้าที่ครูให้ชัดเจน จัดทำกรอบการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร บริหารแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ให้ครูมีความถนัดในกิจกรรมนั้น ๆ ดำเนินการจัดกิจกรรมติดตามงานทุกขั้นตอน โดยใช้ระบบ PDCA มีการส่งครูเข้ารับการอบรมโดยการจัดกิจกรรมอบรมของกลุ่มส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในบางกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นคนดำเนินการจัดการ ควรให้นักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำเสนอ ครูเป็น Coaching หรือ Advisor ที่ดีและมีกัลยาณมิตร

ด้านการบังคับบัญชา พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่ม นำปฏิบัติ สนับสนุน ให้บริการ คำแนะนำ กำหนดเป้าหมาย วางแผน และชี้แจง เพื่อผู้ที่ดำเนินงานได้ปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชา อำนวยความสะดวกการจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา มีการออกหนังสือแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานและชี้แนะแนวทางในการทำงาน โดยการมอบคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ผู้บังคับบัญชาควรมีจิตวิทยาในการบังคับบัญชา ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการดำเนินงานทำงานเต็มศักยภาพ อีกทั้งควรสร้างแนวคิดและแรงจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน มีการกระจายอำนาจการบัญชาสู่นักเรียน ในการจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละครั้ง กำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานของนักเรียน และมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการประสานงาน พบว่า การประสานงานทุกครั้ง ควรประสานงานอย่างเป็นทางการ มีการทำบันทึกข้อความวางแผนในการประสานงานที่ชัดเจน ควรมีการสำรวจข้อมูลประชุมและพัฒนา ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการประสานงาน เพื่อการติดต่อสื่อสารที่เร็วขึ้น มีการประสานใจครูบุคลากรให้เป็นหนึ่งเดียว มีอุดมการณ์ร่วมกัน มีการระดมสมองทุกฝ่าย พิจารณากิจกรรมใดที่ต้องขอความร่วมมือ มีการประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ สร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนและชุมชน ให้ชุมชนเกิดความศรัทธา สร้างศรัทธาให้กับชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานกันให้เข้าใจตรงกันและชัดเจน และประสานงานกับหัวหน้าชุมชนที่ออกไปจัดกิจกรรม

ด้านการควบคุมการปฏิบัติการ พบว่า ควรจัดแผนการดำเนินการและปฏิบัติตามแผนที่เขียนไว้ มีแนวทางร่วมกันทั้งองค์กร ควรมีการควบคุมให้บุคลากรมีการทำงานที่ชัดเจน เช่น มีการกำหนดประสิทธิผล มีการประเมินสรุปงานหาข้อบกพร่อง ข้อดี–ข้อเสียของกิจกรรมเพื่อจัดกิจกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ต่อไป ดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมจะมีการสรุปรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ เพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการปฏิบัตินั้น ๆ มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในปีถัดไป มีการประเมินจากหัวหน้างานผู้บริหารต้องให้ความช่วยเหลือและร่วมกันแก้ไขปัญหาทุกครั้งที่การทำงานเกิดปัญหา มีการติดตามรายงานการปฏิบัติงานและข้อมูลสารสนเทศ ติดตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ตรวจสอบในลักษณะเป็นกัลยาณมิตร ไม่รู้สึกว่าโดนจับผิด ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกันสรุปและรายงานผล

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ควรแก่การนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

สภาพการดำเนินการในแต่ของละด้านของ การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาการดำเนินการทุกด้านทั้ง 5 ด้าน 1) การวางแผนดำเนินงาน 2) การจัดการบริหารงาน 3) การบังคับบัญชา 4) การประสานงาน 5) การควบคุมการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนัก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในสหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยทั้ง 8 โรงเรียน มีนโยบายและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาเรียนที่ชัดเจน โดยผู้บริหารให้ความสำคัญให้เป็นไปตามสภาพและบริบทของแต่ละสถานศึกษา สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ (คติ ปรีชา, 2550, หน้า 96) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถาบันอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน และในแต่ละด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณากิจกรรมการปฏิบัติทุกด้านมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนัก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาทั้ง 5 แห่งของสถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง มีนโยบายและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่ชัดเจน

สภาพการดำเนินการในแต่ของละด้านของ การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดการบริหารงานมีระดับการดำเนินการสูงสุด รองลงมาคือการบังคับบัญชา การควบคุมการปฏิบัติงานและการวางแผนดำเนินงาน ตามลำดับ ส่วนสภาพการดำเนินการในแต่ละด้านของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ข้อที่มีระดับการดำเนินการต่ำสุด คือ การประสานงาน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การจัดการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานและการสร้างความเข้าใจในเรื่องความรับผิดชอบมีความชัดเจน อีกทั้งการให้ความสำคัญกับกิจกรรมนักเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ในการที่จะส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารต้องมีความเข้าใจหลักการและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 24) โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน (รุ่งเรือง สุขาภิรมย์, 2549, หน้า 46)

2. การบังคับบัญชา อยู่ในอันดับที่ 2 เนื่องมาจากผู้บังคับบัญชามีการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และช่วยแก้ปัญหา อีกทั้งผู้บังคับบัญชามีวิธีสร้างแรงจูงใจให้ทำงาน โดยสรุปแล้วการบังคับบัญชา คือ การทำ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตอบสนองความต้องการขององค์การ และองค์การตอบสนองผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับความหมายของการบังคับบัญชาโดย Daughttrey and Ricks (1989 อ้างถึงใน สิรินทรา, 2547) ให้คำจำกัดความของการบังคับบัญชาว่า หมายถึง กระบวนการที่ทำให้คนทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ขององค์การซึ่งลักษณะการบังคับบัญชาสมัยใหม่เน้นให้คนทำงาน พร้อมทั้งตระหนักว่าคนสามารถทำงานได้ดีที่สุดเมื่อเขาได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ จึงทำให้บุคคลได้รับการจ้างงาน การฝึกอบรมและการเลื่อนตำแหน่งอย่างยุติธรรม มีการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมที่เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้คนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้รางวัลบุคคลที่ผลงาน และให้ผลตอบแทนแก่ผู้สร้างผลกำ ไรให้แก่องค์การ

3. การควบคุมการปฏิบัติงาน อยู่ในอันดับที่ 3 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก บุคลากรอาจขาดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศติดตาม ประเมินผล ซึ่งการนิเทศติดตามและประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรนาฏ สิทธ์ฤทธิ์, 2550, หน้า 108) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า การขาดการนิเทศติดตาม ประเมินผล เนื่องมาจากการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดขึ้นตามความพร้อมของสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยเน้นความหลากหลายทั้งรูปแบบและวิธีการ การนิเทศติดตาม ประเมินผล ต้องเป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของแต่ละโรงเรียน ซึ่งอาจทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหมวด หรือหัวหน้างาน ขาดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศติดตาม ประเมินผล ทำให้ไม่สามารถจัดทำเครื่องมือในการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบและขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

4. **การวางแผน** อยู่ในอันดับที่ 4 เป็นปัจจัยประการหนึ่ง ที่จะทำให้การกำกับดูแลการบริหารเกิดประสิทธิภาพ หน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับที่ต้องวางแผนเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน และเป็นแนวทางเพื่อมุ่งสู่ผลสำเร็จ ที่คาดหวังในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และตระหนึกถึงความจำเป็นในการจัดทำนโยบาย อันจะนำไปสู่ความน่าเชื่อถือของหน่วยงาน (นโยบายการกำกับดูแลที่ดี. 2556: ออนไลน์) อีกทั้งการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีบทบาทในการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน วางแผน กำหนดแนวทางการส่งเสริม การจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน และร่วมกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน (ภารดี อนันต์นาวี, 2552, หน้า 315)

5. **การประสานงาน** เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องมาจากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการดำเนินการสูงที่สุด คือ มีการส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นเพียงแค่ภายในองค์กร ไม่รวมถึงภายนอกองค์กร คือ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้กับบุคคลภายนอกองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ยุพิน พุ่มพิบูลย์, 2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนคลองตาจ่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามพบว่า โรงเรียนขาดการประสานงานกับชุมชน มีการประชาสัมพันธ์น้อย

2. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย นั้น พบว่า

แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางแบ่งตามด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการวางแผนดำเนินงาน คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน จัดทำแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน 2) ด้านการจัดการบริหารงาน ควรแต่งตั้งคณะทำงานตามตำแหน่งและโครงสร้างหน้าที่ให้ชัดเจน บริหารแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ควรให้นักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมทำ 3) ด้านการบังคับบัญชา ผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่ม นำปฏิบัติและชี้แจง โดยการมอบคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร และควรมีจิตวิทยาในการบังคับบัญชา 4) ด้านการประสานงาน ควรประสานงานอย่างเป็นทางการ มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการประสานงานเพื่อการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วขึ้น อีกทั้งควรมีการประสานใจครู บุคลากรให้เป็นหนึ่งเดียว มีอุดมการณ์ร่วมกัน และสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนและชุมชน 5) ด้านการควบคุมการปฏิบัติการ ควรมีการประเมินในลักษณะเป็นกัลยาณมิตร สรุปรายงานผลเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการปฏิบัตินั้น ๆ มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในปีถัดไป

ข้อเสนอแนะ

1. การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประสานงาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรร่วมกับคณะกรรมจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพัฒนาด้านการประสานเป็นลำดับแรก

2. ควรจัดทำเป็นการศึกษาเชิงพัฒนาเพื่อนำเอาแนวปฏิบัติที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

3. ควรศึกษาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้ทราบกระบวนการที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจทาน ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายกฤศ วงศ์เรือง รองผู้อำนวยการ โรงเรียนแม่จันวิทยาคม นายจรัญ อินต๊ะเขียว หัวหน้างานลูกเสือ โรงเรียนแม่จันวิทยาคม และนางสาวจันทร์เพ็ญ ไทยใหม่ หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนแม่จันวิทยาคม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตรวจทาน และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทยทุกโรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและจัดเก็บข้อมูล

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2551.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงาน. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

นโยบายการกำกับดูแลที่ดี. (2556). **นโยบายการกำกับดูแลที่ดี.** สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.opdc.go.th/content.php?menu_id=5&content_id=1148

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พิสณุ ฟองศรี. (2549). **วิจัยทางการศึกษา แนวคิดทฤษฎี.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เทียมฝ่าการพิมพ์.

ภารดี อนันต์นาวี. (2552). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชลบุรี : มนตรี.

ยุพิน พุ่มพิบูลย์ (2550). **การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนคลองตาจ่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม.** สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

วรนาฏ สิทธ์ฤทธิ์. (2550). **การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.

รุ่งเรือง สุขาภิรมย์. (2549). **รายงานการสัมมนาเรื่องเด็กและเยาวชนกับการปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สิรินทรา ธรรมพิทักษ์. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้รูปแบบการบังคับบัญชาและความเครียดในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559.** กรุงเทพฯ: สหมิตรพริ้นติ้ง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. (2559). **รายงานการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และกลยุทธ์ จุดเน้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 – 2579.**

Krejcie, V. and W. Morgan. (1970). **Educational and Psychological Measurement**. Texas: Harper and Row

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

Risk Management for Scripture School General Education of Phayao

พระครูสุทธิสันตยานุกิจ สันต์ ร้องเก็ด[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Phrakhrusutthisantayanukic Sunt Rongked[1*] and Santi Buranachart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 18 รูป/คน และครู จำนวน 92 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 110 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่ามีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารงานทั่วไป มีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก ความเสี่ยงที่พบมากที่สุด คือ การดำเนินงานด้านธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านงบประมาณ มีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก ความเสี่ยงที่พบมากที่สุด คือ การบริหาร การเงิน การบัญชี ได้มาตรฐานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านวิชาการ มีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก ความเสี่ยงที่พบมากที่สุด คือ การจัดทำแผนการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านบุคคล มีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก ความเสี่ยงที่พบมากที่สุด คือ มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง

Abstract

This research has a purpose. 1) To study risk management Of the General Ecclesiastical Education Department In the province of Phayao. By size of school 2) To compare risk management Of the General Ecclesiastical Education Department In the province of Phayao. By size of school Research samples Include Manager number 18 form/person And Teacher number 92 form/person Total 110 form/person. Tools used to collect data. Is a questionnaire Estimation 5 degree. Data were analyzed by means of percentage, mean and standard deviation. The results are as follows.

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

The effects of risk management. Buddhist Scripture School Department of Education, Phayao Province. Found Risk management is at a high level. When considering each aspect. Found General administration Risk management is at a high level. The most common risks. Is Administrative work is effective. The budget is risk management at a very high level. The most common risks. Is Financial Management, Accounting, Compliance, Good Governance Academic Risk management is at a high level. The most common risks. Is The teaching plan is focused on learners. Personal Risk management is at a high level. The most common risks. Is Strengthening the performance of teachers.

Keywords: Risk Management

บทนำ

การศึกษาของคณะสงฆ์ประกอบด้วยการศึกษาสามขั้นตอน คือ ขั้นปริยัติ ขั้นปฏิบัติ และขั้นปฏิเวธ การศึกษาขั้นปริยัติเป็นการศึกษาทางทฤษฎี เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับพระพุทธวจนะและพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา สัมพุทธเจ้า ในอดีต การศึกษาพระปริยัติธรรมมิได้จัดเป็นรูปแบบของโรงเรียน แต่จัดการเรียนการสอนภายในวัด ดังนั้น วัดจึงเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระปริยัติธรรม และถือเป็นศาสนกิจอย่างหนึ่งที่พระภิกษุสามเณร จะต้องศึกษา และนำความรู้นั้นถ่ายทอดให้กับประชาชน (พระราชวชิรดิลก, 2543) จุดมุ่งหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ เพื่อปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณร เป็น ศาสนทายาทที่มีความรอบรู้ในหลักธรรม คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสามารถนาความรู้นั้นไปอบรมสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติ ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคม เกิด ความมั่นคงแห่งพระศาสนาและประเทศชาติในส่วนรวมต่อไป สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษานั้น ยังคงประสบปัญหาหลายประการกล่าวคือ โรงเรียนมีงบประมาณน้อย งบประมาณที่ ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามหลักสูตร ผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหาร การศึกษา ขาดการวางแผน ไม่มีการวินิจฉัย สั่งการ และการติดตามประเมินผลอย่างชัดเจน ครูสอน พระปริยัติธรรมยังขาดทักษะในการสอน การผลิตและการใช้สื่อ ไม่มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการเรียน การสอน ขาดขวัญและกาลังใจในการทำงาน ส่วนในด้านการบริหารงานธุรการ การจัดเก็บข้อมูลและ การเงินนั้น ระบบการจัดการยังล่าช้า ปัญหา ต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการ ศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลอันสืบเนื่องมาจากการ ขาดแคลนบุคลากรเพื่อดำเนินการจัดการศึกษาและการไม่เอาใจใส่อย่างจริงจัง จากภาครัฐและคณะสงฆ์นั่นเอง

การบริหารงานโรงเรียนนั้น ประกอบด้วยงานบริหาร 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารความเสี่ยงด้านวิชาการ, ด้านงบประมาณ, ด้านบุคคล, ด้านบริหารงานทั่วไป (นพพงษ์ บุญจิตราดุล, 2548, หน้า 21) ซึ่งมีความสำคัญทุกด้านจะขาด ด้านใดด้านหนึ่งเสียไม่ได้ แต่การบริหารงานโรงเรียนนั้นต้องยอมรับว่า การบริหารงานทั้ง 4 ด้านนั้นมีความเสี่ยงอยู่มากสำหรับผู้บริหาร การบริหารความเสี่ยง จึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพราะการบริหารความเสี่ยงที่ดีจะเป็นการวัดความสามารถและการดำเนินงานของบุคลากรภายในโรงเรียน การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนนั้น เป็นการสร้างฐานข้อมูลความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการบริหารและการปฏิบัติงานในโรงเรียน ทั้งเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ เนื่องจากการบริหารความเสี่ยง เป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารงาน และการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การ

กำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่โรงเรียนช่วยให้การพัฒนาโรงเรียนไปในทิศทางเดียวกัน การบริหารความเสี่ยงทำให้รูปแบบการตัดสินใจปฏิบัติงานของโรงเรียนมีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งช่วยให้การพัฒนาการบริหารและจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

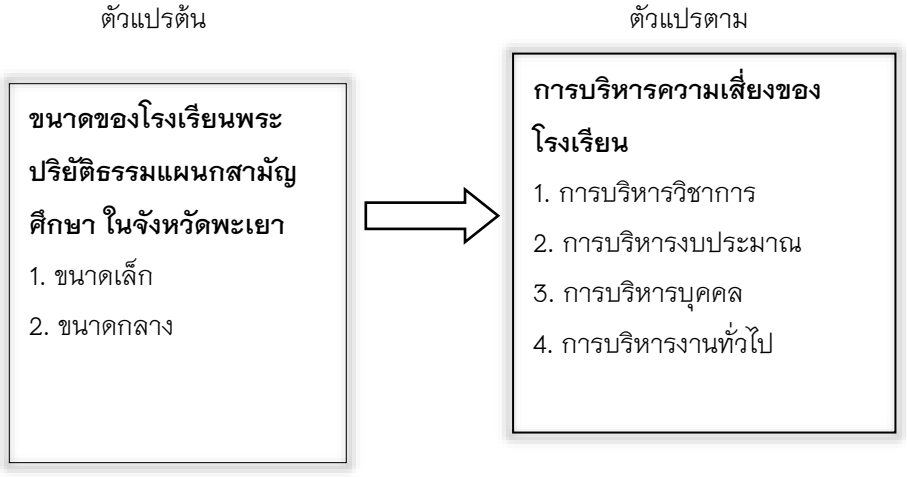
จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการศึกษา การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขต จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนไทยที่สนใจบวชเป็นพระภิกษุสามเณร ให้ได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีคุณภาพ อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานแก่ ผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสืบไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ ของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา 4 ด้าน ได้แก่

1. การบริหารความเสี่ยงด้านวิชาการ
2. การบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ
3. การบริหารความเสี่ยงด้านบุคคล
4. การบริหารความเสี่ยงด้านบริหารงานทั่วไป

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 123 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้มากจากวิธีการเปิดตารางแสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970, pp. 607-610) ผู้บริหาร 18 รูป/คน ครู จำนวน 92 รูป/คน รวมทั้งหมด 110 รูป/คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ขนาดของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดพะเยา จำแนกได้ดังนี้ คือ ขนาดเล็ก และขนาดกลาง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดพะเยาใน 4 ด้าน คือ

1. การบริหารความเสี่ยงด้านวิชาการ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง การส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ และนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การจัดทำแผนการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเรียนการสอนสนับสนุนการสร้างศาสนทายาท

2. การบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ หมายถึง ความเสี่ยงในเรื่องงบประมาณที่ได้รับสอดคล้อง กับภาระงานแผนงานโครงการ ในการจัดการศึกษา การจัดสรรงบประมาณภาครัฐมีความสอดคล้องกับบริบทการบริหารการศึกษาของโรงเรียน การบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลงานตามยุทธศาสตร์ตัวชี้วัด การขออนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ การบริหาร การเงิน การบัญชี ได้มาตรฐานตามหลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณจากภายนอกมาพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเงินที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

3. การบริหารความเสี่ยงด้านบุคคล หมายถึง ความเสี่ยงในเรื่องการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีการสรรหาครูตามตำแหน่งสาระการเรียนรู้ การวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา การจัดทำทะเบียนประวัติของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู การกำหนดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา การดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามที่กำหนดการเรียนการสอนไว้ การจัดสวัสดิการและเสริมสร้างขวัญ กำลังใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา การพิจารณาความดีความชอบของครูในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

4. การบริหารความเสี่ยงด้านบริหารงานทั่วไป หมายถึง ความเสี่ยงในเรื่อง การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับอัตลักษณ์ของโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน สภาพอาคารเรียนอยู่ในสภาพพร้อมใช้ในการจัดการเรียนการสอน สภาพอาคารที่พัก (กุฏิ) สำหรับจัดให้กับพระภิกษุสามเณรนักเรียน การจัดบุคลากรรับผิดชอบงานธุรการ การดำเนินงานด้านธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรด้านธุรการให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน การติดตาม ประเมินผลงานธุรการของโรงเรียน การปรับปรุงงานธุรการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check–list)

ตอนที่ 2 การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ในด้านการบริหารความเสี่ยงด้านวิชาการ, ด้านงบประมาณ, ด้านบุคคล, ด้านบริหารงานทั่วไป, เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม ได้ค่า IOC ระหว่าง 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอความอนุเคราะห์จาก มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้ง 9 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรของโรงเรียนผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ จากผู้บริหารและครูในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จากเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 110 ฉบับ ได้รับคืน 110 ฉบับ คิดเป็นร้อยละร้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบด้วยคำบรรยาย

2. การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายและรูปแบบความเรียง

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ (t–test)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณาเป็นโดยรวมและรายด้านปรากฏผลเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า การบริหารความเสี่ยง ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านบริหารงานทั่วไป รองลงมา คือ ด้านงบประมาณ และด้านบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านวิชาการ

1.1 ด้านวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ การจัดทำแผนการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอนสนับสนุนการสร้างศาสนทายาท กลุ่มมีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ มีการนิเทศการศึกษา และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา มีการประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ และนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน มีการส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนข้อที่มีการบริหารความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.2 ด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ การบริหาร การเงิน การบัญชี ได้มาตรฐานตามหลักธรรมาภิบาล รองลงมา คือ การขออนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ การจัดสรรงบประมาณภาครัฐมีความสอดคล้องกับบริบทการบริหารการศึกษาของโรงเรียน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเงินที่ใช้ในการปฏิบัติงาน งบประมาณที่ได้รับสอดคล้อง กับภาระงานแผนงานโครงการ ในการจัดการศึกษา การบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลงานตามยุทธศาสตร์ตัวชี้วัด ส่วนข้อที่มีการบริหารความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณจากภายนอกมาพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ

1.3 ด้านบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู รองลงมา คือ มีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีการจัดทำทะเบียนประวัติของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา มีการกำหนดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา มีการจัดสวัสดิการและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา มีการพิจารณาความดีความของครูในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม มีการสรรหาครูตามตำแหน่งสาระการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีการบริหารความเสี่ยงเสียงน้อยที่สุด คือ มีการดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามที่กำหนดการเรียนการสอนไว้

1.4 ด้านบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ การดำเนินงานด้านธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ มีการจัดบุคลากรรับผิดชอบงานธุรการ มีการติดตาม ประเมินผลงานธุรการของโรงเรียน มีการปรับปรุงงานธุรการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สภาพอาคารเรียนอยู่ในสภาพพร้อมใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาบุคลากรด้านธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สภาพอาคารที่พัก (กุฏิ) สำหรับจัดให้กับพระภิกษุสามเณรนักเรียน ส่วนข้อที่มีการบริหารความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับอัตลักษณ์ของโรงเรียน

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test เปรียบเทียบความแตกต่าง ได้ค่า (t) เท่ากับ 0.19 และค่า (Sig.) เท่ากับ 0.43 ซึ่งมากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาภาพรวมมีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวดที่ 3 มาตรา 9 1) กำหนดให้ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้เป็นการล่วงหน้าซึ่งมีการบริหารความเสี่ยงเป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่งในแผนปฏิบัติราชการและในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้เลือก “ระดับความสำเร็จของการจัดทำระบบบริหารความเสี่ยง” เป็นหัวข้อการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองของการจัดทำระบบบริหารความเสี่ยง เป็นหัวข้อการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ 17 นอกจากนี้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการประเมินความเสี่ยงและปรับปรุงระบบการควบคุมภายในด้วย รวมไปถึงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2550 ที่เห็นชอบให้กระทรวงที่มีผู้ตรวจราชการจัดให้มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลของแผนงาน/โครงการที่จัดทำขึ้นตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยแนบผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงไปพร้อมกับคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

1.1 ด้านวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการบริหารความเสี่ยงสูงสุด คือ การจัดทำแผนการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และการงบประมาณ (2550) ได้จำแนก ความเสี่ยงด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ความเสี่ยงด้านการเรียนการสอน เช่น ความเสี่ยงในด้านการวัดประเมินผล กระบวนการเรียนการสอนการพัฒนาหลักสูตร ตำราเอกสาร คุณภาพวิทยานิพนธ์ การคัดเลือกนิสิต ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน 2) ความเสี่ยงด้านการวิจัย เช่น ความเสี่ยงด้านเงินสนับสนุนการวิจัย งานตีพิมพ์เผยแพร่ 3) ความเสี่ยงด้านบริการและสนับสนุน เช่น ระบบคุณภาพของหน่วยงานระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ การไม่สามารถรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอยู่กับองค์กรได้ สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยและการรักษาทรัพย์สิน ความเสี่ยงทางการเงิน กลยุทธ์ที่ไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์หรือวัตถุประสงค์ขององค์การ 4) ความเสี่ยงด้านบริการ

วิชาการ เช่น คุณภาพของกิจกรรมหรือการบริการวิชาการไม่ดีพอ การสื่อสารตอบสนองผู้รับบริการไม่รวดเร็ว การรับตัวอย่างในการวิเคราะห์ห้องปฏิบัติการ

1.2 ด้านงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการบริหารความเสี่ยงสูงสุด คือ การบริหาร การเงิน การบัญชี ได้มาตรฐานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เจริญ เจษฎาวัลย์ (2546, หน้า 37) ได้สรุปว่า ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) จำเป็นต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ เพราะเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน สลับซับซ้อน ที่อาจทำให้ความเสี่ยงสำคัญเมื่อต้องดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ เช่น 1) การบริหารสภาพคล่อง 2) การวางแผนงบประมาณ 3) การประเมินรายงานทางการเงิน 4) การประเมินการลงทุน 5) การทำรายงานต่อทางการ ปัจจัยเสี่ยงจากภายในต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นเพียงตัวอย่างของแหล่งที่มาของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากอิทธิพลแวดล้อมที่กดดันให้เกิดความเสี่ยงลักษณะต่าง ๆ ขึ้นได้ ซึ่งความเสี่ยงภายในทำนองนี้มีได้อีกมากมายเพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากกลไกที่สำคัญขององค์การ 2 อย่าง คือ คนและระบบ ทั้งคน ทั้งระบบ ถ้าผู้บริหารองค์การนำมาผสมกันผิดส่วน ไม่มีความสัมพันธ์ที่เพียงพอ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานทำให้องค์กรได้รับความเสียหายได้เสมอ นฤมล สอาดโฉม (2549, หน้า 3) ได้กล่าวถึง การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินไว้ว่า การบริหารงบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อาจทำให้โครงการหรือการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง หรือสำเร็จลุล่วงภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นเพราะการประเมินค่าใช้จ่ายของโครงการไว้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น หรือการที่เพิ่มขึ้นของราคาวัสดุอุปกรณ์ รวมไปถึงการขาดการจัดสรรเงิน หรือทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

1.3 ด้านบุคคล ผลการศึกษาพบว่า การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการบริหารความเสี่ยงสูงสุด คือ มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ธร สุนทรายุทธ (2550, หน้า 162–163) ได้สรุปว่า การดำเนินกิจกรรมของแต่ละองค์กรย่อมมีปัจจัยเสี่ยงที่แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขลักษณะกิจกรรม ความเสี่ยงที่ผู้บริหารจะต้องเผชิญอยู่ประจำคือ ความเสี่ยงจากอิทธิพลภายใน ในทางการศึกษา โดยเฉพาะ ความเสี่ยงทางด้านบุคลากร ได้แก่ ปริมาณและคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษาที่สำคัญ คือ ความทุ่มเทการทำงาน และความซื่อสัตย์ต่อหน่วยงาน หากเป็นผู้บริหารขาดความซื่อสัตย์สุจริตเป็นความเสี่ยงที่สำคัญ ความเสี่ยงที่เกิดจากบุคลากรขาดคุณภาพ ความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับบุคคล หากบุคลากรในหน่วยงานมีคุณภาพงานต่าง ๆ ก็สัมฤทธิ์ผล ในทางตรงข้ามหากบุคลากรขาดความรู้ความสามารถ ขาดความรับผิดชอบ ขาดจรรยาบรรณแล้วนับว่าเป็นความเสี่ยงอย่างร้ายแรงขององค์การที่จะก่อให้เห็นอาการของความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรท้ายสุดก็จะนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ขาดการควบคุม เกิดการแตกสามัคคี แบ่งพรรคแบ่งพวก ดังนั้นควรให้ความสนใจในกระบวนการสรรหาให้มาก ให้ได้คนดีคนเก่งเข้ามาทำงาน

1.4 ด้านบริหารงานทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการบริหารความเสี่ยงสูงสุด คือ การดำเนินงานด้านธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการดำเนินงานของ กระทรวงศึกษาธิการ คือ ความเสี่ยงด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบบริหารองค์การ ให้บริหารงานอื่น ๆ อาจไม่บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test เปรียบเทียบความแตกต่าง ได้ค่า (t) เท่ากับ 0.21 และค่า (Sig.) เท่ากับ .44 ซึ่งมากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งหมายความว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่มีขนาดที่ต่างกัน มีการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะสาเหตุที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษานั้น ใช้ระบบการบริหารในสถานศึกษาที่เหมือนกันจะแตกต่างกันตรงที่บริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง ที่ไม่เหมือนกันเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารงานทั่วไป 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่นของผู้บริหารและครูอาจารย์ จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 149 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างสมมติฐานด้วยค่าที่ (t-test) และค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาร การบริหารบุคลากร การบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหารและครูอาจารย์ ไม่แตกต่างกัน 3) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้บริหารและครูอาจารย์ ไม่แตกต่างกัน สำหับการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาของผู้บริหารและครูอาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนพรปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหารและครูอาจารย์ ไม่แตกต่างกัน สำหรับการเปรียบเทียบการบริการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหารและครูอาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สุแทน โคตรภูเวียง (2530) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในภาคคณะสงฆ์ 9 ผลการวิจัยพบว่า 1) โครงสร้างการบริหาร โรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในภาคคณะสงฆ์ 9 ส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างการบริหารที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นแบบโครงสร้างสายงานหลัก โดยมีผู้จัดการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด รองลงมามีครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าฝ่ายรับผิดชอบงานฝ่ายต่าง ๆ ลดหลั่นกันลงมาซึ่งมักจะมี 4 ฝ่าย คือ ธุรการ วิชาการ และทะเบียนและปกครอง 2) ผู้บริหารครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานการศึกษาทั้ง 6 ด้าน คือ วิชาการ บุคลากร ธุรการ กิจการนักเรียน อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับกลาง 3) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารส่วนใหญ่เกิดจากโครงสร้างการบริหารที่ขาดความชัดเจนและเกิดการขาดแคลนปัจจัยการบริหารที่สำคัญ ได้แก่ เงิน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความสามารถทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ดำเนินการบริหารงานและจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิด ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ควรมีนักวิชาการที่มีความชำนาญในด้านบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เหมาะสม วิชาการควรเพิ่มศักยภาพของตนเองให้มีความก้าวหน้าและทันสมัย ควรเพิ่ม ทักษะของการเป็นนักวิชาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ด้านงบประมาณ

ควรมีการส่งเสริมให้มีหัวหน้าฝ่ายงบประมาณที่มีความชำนาญด้านงบประมาณของโรงเรียน ควรให้บุคลากรด้านงบประมาณมีโอกาสได้เข้าไปศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่มีการพัฒนาแล้ว ควรมีการสรรหางบประมาณจากหน่วยงานภายนอกเพื่อนำงบประมาณมาบริหารภายในโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรด้านงบประมาณ มีอำนาจในการตัดสินใจให้มากขึ้น ควรมีการติดตามและประเมินผลด้านแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างมีระเบียบกฎเกณฑ์

3. ด้านบุคคล

ควรมีบุคลากรที่มีคุณภาพและมีความพร้อมในเรื่องจากเรียนการสอน ควรมีการคัดสรรบุคลากรให้เข้ามาสอนตรงตามความต้องการของโรงเรียน ควรสรรหาครูผู้มีความชำนาญในด้านแต่ละสาระวิชา ควรเพิ่มบุคลากรด้านสายปฏิบัติการของโรงเรียน เช่น ภารโรง, ธุรการ, การเงิน–บัญชี

4. ด้านบริหารงานทั่วไป

ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาในด้านอาคารสถานที่เพื่อให้เกิดความพร้อมและทันสมัยของแต่ละห้อง ควรมีการส่งเสริมให้หัวหน้าฝ่ายได้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากหน่วยงานภายนอกที่มีการพัฒนาแล้ว ควรมีการวางระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน ควรมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรด้านธุรการ เพื่อให้งานด้านธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการติดตั้งระบบ Wi–Fi ให้มีคุณภาพรวดเร็วต่อการใช้ปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

3. ควรมีการศึกษาในเรื่องของการปฏิบัติงานของครูโดยใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาตราจารย์ ดร. สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้ความรู้และชี้แนะพร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และอาจารย์ทุกท่านในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ให้การช่วยเหลือแนะนำตลอดจนติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบพระคุณ พระครูสิริจันทรวิริโยภาส ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าแขมวิทยา ดร. น้ำฝน กันมา อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา และนายประเวศน์ ขันตา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลปง ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญชี้แนะตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามจนทำให้การศึกษาสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และคณะครู กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่กรุณาเสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ผู้ศึกษาขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสาทความรู้ให้แก่ผู้ศึกษาจนประสบความสำเร็จ เจริญก้าวหน้าในการศึกษาและอาชีพการงาน

เอกสารอ้างอิง

เจริญ เจษฎาวัลย์. (2546). **การบริหารความเสี่ยง** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทพอดีจำกัด.

ธร สุนทรายุทธ. (2550). **การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด.

นฤมล สะอาดโฉม. (2549). **การบริหารความเสี่ยงองค์กร**. กรุงเทพฯ: บริษัท ฐานการพิมพ์จำกัด.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2548). **สรุปเรื่องการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

พระราชวชิรดิลก. (2543). **กระบวนการการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม** เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4. วิทยานิพนธ์ ศม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **เอกสารประกอบการประชุมแผนสำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์และการงบประมาณ. (2550). **เอกสารประกอบการประชุมการบริหารความเสี่ยงและการวางระบบการควบคุมภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยา.

สุแทน โคตรภูเวียง. 2530. **การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคคณะสงฆ์ 9**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข. (2547). **สภาพการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). **Determinining Sample Size for Research Activities.** Educational and Psychological Measurement. v. 30, 607-610.

การบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Administration of Multicultural School Mae Fah Luang District Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3

จิราภรณ์ มงคลคลี[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Jiraporn Mongnhonklee[1*] and Sunthorn Kraneaum[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม รวมทั้งศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน พิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับพบว่ามีระดับค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.92 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล หาค่าความถี่และร้อยละ การสังเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอในรูปความเรียง โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 36 คน และครูผู้สอน จำนวน 210 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน/การสอน 6–10 ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมต้องการในทุกด้านอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร และด้านนโยบายการศึกษา

คำสำคัญ: โรงเรียนพหุวัฒนธรรม การบริหารจัดการ

Abstract

The purpose of this independent study aimed to investigate the current situations, problems, and detailed suggestions for the multicultural schools' organizational administration organized by the Administration of Multicultural School Mae Fah Luang District Chiangrai Primary Educational Sevice Area Office 3. For data collection,questionnaire, with its reliability of 0.92, related to the teaching staff's and school administrators' opinions was conducted with 36 school administrators and 210 teaching staff. The data were statistically

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : yannapat_tay55@hotmail.com

analyzed using Frequency Distribution, Percentage, and were then presented with the narrative technique. The findings of the study revealed that most male informants earned a bachelor's degree, and experienced in their teaching for 6–10 years. In addition, their opinions on the multicultural schools' organizational administration organized by the Administration of Multicultural School Mae Fah Luang District Chiangrai Primary Educational Sevice Area Office 3. were respectively rated at a higher level in terms of their on–site supervision, followed by curriculum design and development, and educational policies

Keywords: Multicultural School ,The Administration

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ประชากรของประเทศประกอบด้วย ชาวไทยประมาณ 75% ไทย–จีน 14% และอีกประมาณ 11% เป็นชาวไทยเชื้อสายอื่น (Fund for Peace, 2006 อ้างอิงใน เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2555 หน้า 2) โดยส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ตามแนวตะเข็บชายแดน โดยเฉพาะชายแดนภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี สภาพสังคม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งพลเมืองจะประกอบด้วย ชาวไทยล้านนาและชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ หลากหลายทางชาติพันธุ์ อำเภอแม่ฟ้าหลวงเป็นอำเภอหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ของจังหวัดเชียงราย มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียงดังนี้ ทิศเหนือและทิศตะวันตกติดต่อกับรัฐฉาน (ประเทศพม่า) ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอแม่สายและอำเภอแม่จันทิศใต้ติดต่อกับอำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวงแยกตัวออกมาจากอำเภอแม่จันเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2535 โดยมีฐานะเป็น กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง และประกอบไปด้วย 4 ตำบล (ตำบลเทอดไทย แม่สลองใน แม่สลองนอก และแม่ฟ้าหลวง) ก่อนที่จะได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2539 โดยในส่วนเขตพื้นที่การศึกษา มีกลุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง มีทั้งหมด 31 โรงเรียน มีผู้บริหารจำนวน ทั้งสิ้น 36 คน และครูจำนวนทั้งสิ้น 458 คน มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาเป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามบริบทของท้องถิ่น จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย และเต็มศักยภาพ เนื่องจากโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวงเป็นโรงเรียนที่มีหลากหลายภาษาและชาติพันธุ์ มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เป็นโรงเรียนที่มีลักษณะแบบโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยความยากลำบาก

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่เป็นพหุวัฒนธรรม ทั้งในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน รวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้องเป็นกระบวนการที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้าใจ ยอมรับความแตกต่างของเด็กและเยาวชนต่างวัฒนธรรม เคารพสิทธิของแต่ละบุคคล กำหนดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันไม่กีดกันกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นชนกลุ่มน้อย สถานศึกษาจะต้องช่วยให้เด็ก เยาวชน ประชาชนเข้าใจไม่รังเกียจ และยอมรับซึ่งความแตกต่างในเรื่องของความเป็นชนกลุ่มน้อย ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ลัทธิความเชื่อ ความเป็นอยู่ เพศ (โดยเฉพาะสตรีในบางประเทศ) ที่อาจจะไม่ได้รับความเท่าเทียมกันในบางเรื่อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องหาวิธีการให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปเข้าใจ และค่อย ๆ ซึมซับ ยอมรับความแตกต่างดังกล่าว สถานศึกษาส่วนใหญ่จะกำหนดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เสริมสร้างความเข้าใจดังกล่าวนั้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนของชนกลุ่มน้อยได้แสดงออก เพื่อให้เด็กกลุ่มใหญ่ได้เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อที่มีหลากหลาย ถือเป็นการให้การศึกษาที่มีมุมมองกว้างขวาง แตกต่างไป

จากเดิมที่เน้นวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของกลุ่มประชาชนกลุ่มใหญ่แต่เพียงอย่างเดียว (บุบผา อนันต์สุชาติกุล, 2554, หน้า 123–124) ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับสังคมพหุวัฒนธรรม ตามแนวตะเข็บชายแดนภาคเหนือตอนบนที่ผ่านมาจึงเป็นการบูรณาการสถานศึกษาในลักษณะองค์รวม เพื่อให้ส่งผลถึงความเท่าเทียมกันทางการศึกษาในขอบเขตของเพศ เชื้อชาติศาสนา ฐานะทางสังคม ความสามารถพิเศษของผู้เรียน และวัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะโรงเรียนในกลุ่มอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติศาสนา ภาษา และอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษเช่น ตั้งอยู่บนภูเขาสูง อยู่ห่างไกลความเจริญ การที่มีสภาพบริบทต่างจากโรงเรียนอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ทำให้นักเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ทำให้เกิดอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาในด้านนโยบายการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา ที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเท่าที่ควร เช่น สื่อการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และการสื่อสารมีจำนวนจำกัดหรือใช้ได้แต่ไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเข้าใจของความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือครูที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และเนื่องจากความหลากหลายของภาษา นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจภาษาไทย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้น้อย เรียนรู้ช้า ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำ ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษาสืบเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทำให้ต้องมีปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผลการประกันคุณภาพทางการศึกษาจึงยังอาจทำได้ไม่ครอบคลุม หรือแม้แต่ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้เพราะขาดแคลนเรื่องของสื่อการเรียนการสอน ทำให้การจัดแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลายน้อย และสุดท้ายคือปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแม้ว่าจะมีตัวแทนของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ก็ไม่มีบทบาทมากนัก และในบางพื้นที่ชุมชน ผู้ปกครองก็มีฐานะยากจนไม่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้ (วราภรณ์ วงศ์ใหญ่, 2540, หน้า 98)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และแนวปฏิบัติในโรงเรียน รวมถึงการสื่อสารไปถึงพ่อแม่และประชาชนว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับพหุวัฒนธรรมศึกษากับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

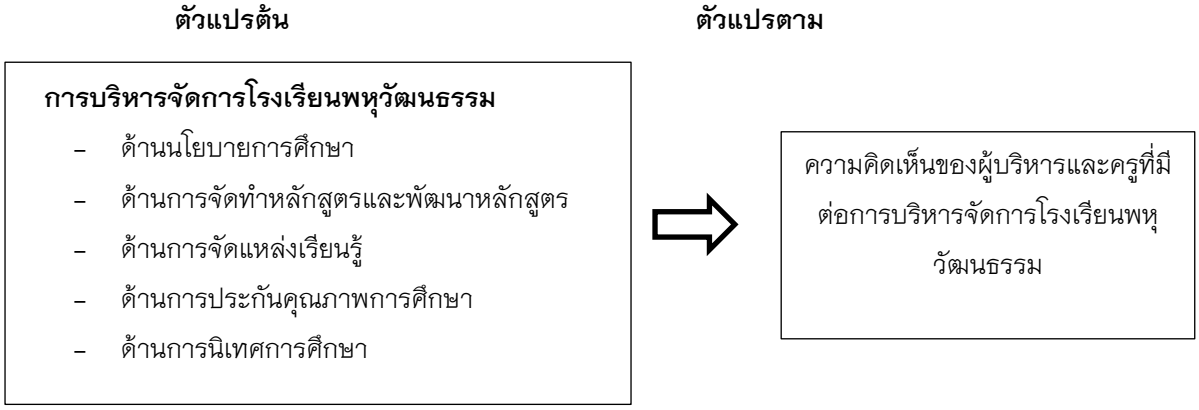
1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

กรอบแนวคิด

สรุปกรอบแนวคิด

การบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม

รูปที่ 1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม

วิธีวิทยาการการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มอย่างของโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 36 คน และครูจำนวน 458 คน โดยนำมาเปิดตารางของเครซี่และมอร์แกนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 210 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ถามเกี่ยวกับสถานภาพ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตรส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิดสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา

การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วารสาร แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและครอบคลุมขอบเขตการศึกษา และได้ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะตรวจสอบ ปรับปรุงและแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อติดต่อผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อขอความร่วมมือจากครู ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด และได้รับแบบสอบถามคืน

3.1 สำหรับผู้บริหาร แจกไป 36 ชุด และ ได้รับกลับคืนมา 36 ชุด คิดเป็น 100 %

3.2 สำหรับครูผู้สอน แจกไป 210 ชุด และ ได้รับกลับคืนมา 210 ชุด คิดเป็น 100 %

4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้ศึกษาค้นคว้าตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบ ถามฉบับที่สมบูรณ์เท่านั้นไปวิเคราะห์ นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งผู้ศึกษาจะแยกการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านนำเสนอเป็นความเรียงท้ายตาราง มีเกณฑ์การแปลผลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า 100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย การแปลความหมายมี 5 ระดับ คือ

4.51 – 5.00	หมายถึง	การบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	การบริหารจัดการอยู่ในระดับ มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	การบริหารจัดการอยู่ใน ระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	การบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	การบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรและกลุ่มอย่างของโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 36 คน และครูผู้สอน จำนวน 210 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบงาน มีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 93.40 มีอายุในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.40 มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80.30 และมีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ที่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76.30

2. จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร และด้านนโยบายการศึกษา ตามลำดับซึ่งทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นจากกลุ่มผู้บริหาร

2.1.1.ด้านนโยบายการศึกษา จากความคิดเห็นของผู้บริหาร เห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนให้โรงเรียนมีนโยบายให้การช่วยเหลือนักเรียนทุกคนโดยไม่เลือกเชื้อชาติวัฒนธรรม และโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่

2.1.2. ด้านการจัดทำหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จากความคิดเห็นของผู้บริหารว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนที่โรงเรียนควรมีการจัดทำหลักสูตรที่เรียนรู้และส่งเสริมให้ยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมทุกกลุ่มเชื้อชาติและทุกวัฒนธรรม

2.1.3. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จากความคิดเห็นของผู้บริหาร เห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนที่โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรโดยต้องสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน แก้ไขและเป็นแนวทางในการพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

2.1.4. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ จากความคิดเห็นของผู้บริหาร เห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนที่โรงเรียนมีการจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเชื้อชาติวัฒนธรรมที่หลากหลายให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ง่าย รวมทั้งครูผู้สอนมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ลดการแบ่งแยก เน้นความยุติธรรมและเสมอภาคควบคู่กับวิถีชีวิตที่นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.5. ด้านการนิเทศการศึกษา จากความคิดเห็นของผู้บริหารเห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนที่โรงเรียนมีการจัดการประเมินผลงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ความคิดเห็นจากกลุ่มครูผู้สอน

2.2.1. ด้านนโยบายการศึกษา จากความคิดเห็นของครูผู้สอน เห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนรักและเมตตาต่อเพื่อนนักเรียนต่างกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม และโรงเรียนให้ความเสมอภาคและความยุติธรรมนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติวัฒนธรรม

2.2.2. ด้านการจัดทำหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จากความคิดเห็นของครูผู้สอน เห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรให้โรงเรียนมีการบูรณาการด้านเนื้อหาของการสอนเพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ ลดความลำเอียงมีความเสมอภาค ในแต่ละกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม และโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มเชื้อชาติ

2.2.3. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จากความคิดเห็นของครูผู้สอน เห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีโรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน แก้ไขและเป็นแนวทางในการพัฒนาใน ปีการศึกษาต่อไป

2.2.4. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ จากความคิดเห็นของครูผู้สอน เห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรให้ครูผู้สอนมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ลดการแบ่งแยก เน้นความยุติธรรมและเสมอภาค และครูผู้สอนมีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนควบคู่กับวิถีชีวิตที่นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพแวดล้อม อุปกรณ์และสื่อที่เอื้อต่อการฝึกทักษะและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ในแหล่งเรียนรู้มีสภาพแวดล้อม อุปกรณ์และสื่อที่เอื้อต่อการฝึกทักษะและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ

2.2.5. ด้านการนิเทศการศึกษา จากความคิดเห็นของครูผู้สอน เห็นว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรให้โรงเรียนมีการจัดการประเมินผลงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการศึกษาสามารถสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายการศึกษา

1.1 โรงเรียนควรมีการดำเนินการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน (5 คน)

1.2 โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมากขึ้น (3 คน)

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร

2.1 โรงเรียนควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและ วัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อสร้างความเสมอภาคแก่ผู้เรียน (10 คน)

2.2 โรงเรียนควรจัดให้มีอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการเรียนการสอนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาของครูผู้สอนมากยิ่งขึ้น (15 คน)

2.3 โรงเรียนส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาและองค์กรระดับท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการพัฒนา การจัดการศึกษาและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะกับท้องถิ่นของตน (7 คน)

3. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้

3.1 โรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเห็นคุณค่าในท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนมากขึ้น (2 คน)

3.2 ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการของผู้เรียน (1 คน)

4.ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4.1 สถานศึกษาต้องสามารถวิเคราะห์ตนเองให้ทราบว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคใดบ้าง จึงจะสามารถประยุกต์ใช้กลยุทธ์นี้ได้อย่างเหมาะสม (2 คน)

5.การนิเทศการศึกษา

5.1 โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้มีการนิเทศการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนและการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อให้มีปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมมากที่สุด (3 คน)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในความคิดเห็นของผู้บริหารพบว่า

1. ด้านนโยบายการศึกษา แนวทางที่ต้องได้รับการพัฒนาการบริหารจัดการให้ดีขึ้นนั้น จะต้องมีนโยบายให้การช่วยเหลือนักเรียนทุกคนโดยไม่เลือกเชื้อชาติวัฒนธรรม และโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ เพราะด้วยความหลากหลายของวัฒนธรรมของผู้เรียนย่อมมีความแตกต่างในการดำเนินชีวิต ลักษณะความเชื่อ โอกาสที่ได้รับทางการสังคมและการศึกษา เมื่อโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ย่อมจะช่วยลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ สอดคล้องกับการผลการวิจัยของ Cortes (1996) กล่าวว่า “การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนั้นการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมให้อยู่ด้วยความเข้าใจกันมีความร่วมมือร่วมใจกัน มองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงในการพึ่งพาอาศัยกัน ความเสียสละ และความยุติธรรม การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้ต้องการนำไปสู่ความแตกแยก การพัฒนาความเข้าใจการพึ่งพาอาศัยระหว่างกลุ่มคนอาศัยการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจำเป็นสำหรับทุกโรงเรียนไม่ใช่โรงเรียนที่มีเด็ก และ/หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมมากเท่านั้น เพราะทั้งผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะต้องแลกเปลี่ยนความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชาติเดียวกัน เพื่อความเข้าใจกันและพึ่งพาอาศัยกันและอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก ดังนั้นโรงเรียนจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ขยายขอบเขตความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากสิ่งที่ใกล้ตัวออกไปสู่สิ่งที่ไกลตัว

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร แนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนที่โรงเรียนควรมีการจัดทำหลักสูตรที่เรียนรู้และส่งเสริมให้ยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมทุกกลุ่มเชื้อชาติและทุกวัฒนธรรม รวมทั้งโรงเรียนควรมีการบูรณาการด้านเนื้อหาของการสอนเพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ ลดความลำเอียงมีความเสมอภาค ในแต่ละกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรมซึ่งจะเห็นว่า

หลักสูตรต้องสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งเน้นความเสมอภาคของทุกกลุ่มเชื้อชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ Banks (1997) การสร้างความรู้เป็นกระบวนการที่อธิบายถึงการสร้างความรู้ที่เชื่อมโยงกับมิติทางสังคมหรือวิทยาศาสตร์ เมื่อแนวคิดดังกล่าวถูกใช้ในการเรียนการสอน กระบวนการสร้างความรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงที่มาที่ไปของความรู้ที่ถูกสร้างขึ้น รวมถึงการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงอิทธิพลของกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติสัญชาติ และชนชั้นทางสังคมว่ามีผลต่อการสร้างความรู้อย่างไร การลดอคติ เป็นมิติและกระบวนการที่อธิบายถึงกลยุทธ์ในการเรียนการสอนที่ถูกใช้เพื่อเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวก เพื่อให้ผู้เรียนมีแนวคิดประชาธิปไตย รวมถึงการสร้างให้เกิดคุณค่าต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ซึ่งได้แก่ แนวคิดเชิงบวกต่อเชื้อชาติที่แตกต่างกันการใช้วิธีสอนที่ส่งเสริมความเท่าเทียมโดยใช้เทคนิค วิธีสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ไม่ว่าผู้เรียนนั้นจะมีความแตกต่างกันทางด้านเชื้อชาติ สัญชาติ หรือชนชั้นทางสังคม ผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องได้รับการส่งเสริมใส่ใจอย่างเท่าเทียม ดังนั้นผู้สอนหรือผู้บริหารต้องสร้างเครื่องมือเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันในการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จหรือช่วยยกระดับความสำเร็จทางการเรียน

3. ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา แนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนที่โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยต้องสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน แก้ไขและเป็นแนวทางในการพัฒนาในปีการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาต้องสามารถวิเคราะห์ตนเองให้ทราบว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคใดบ้าง จึงจะสามารถประยุกต์ใช้กลยุทธ์นี้ได้อย่างเหมาะสมสถานศึกษาต้องสามารถวิเคราะห์ตนเองให้ทราบว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคใดบ้าง จึงจะสามารถประยุกต์ใช้กลยุทธ์นี้ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติวินทเดชชวนากร (2560) ซึ่งได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการเกี่ยวกับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในส่วนการประกันคุณภาพทางการศึกษามีความสำคัญมากต่อการจัดการเรียนการสอนพหุวัฒนธรรม เพราะการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีเปาหมายเพื่อพัฒนาความเขาใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคม เพื่อประยุกตกระบวนการคิดและการตัดสินใจในประเด็นเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเปนในการติดตอสื่อสาร ทั้งกับกลุมคนสวนใหญและกลุมคนสวนนอย เพื่อแกไข ขอขัดแยง และกอใหเกิดการกระทำในการปรับปรุงเงื่อนไขในปจจุบัน และเพื่อพัฒนาเจตคติ คานิยม และ พฤติกรรมที่สง เสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความแตกตางของกลุมชาติพันธุในสังคม ดังนั้นโรงเรียนจะต้องมีการประกันคุณภาพ ทางการศึกษาเพื่อให้แน่ใจว่ามีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด และต้องมีแนวทางในการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนอยู่เสมอ

4. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ แนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนที่โรงเรียนมีการจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเชื้อชาติ วัฒนธรรมที่หลากหลายให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ง่าย รวมทั้งครูผู้สอนมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ลดการแบ่งแยก เน้นความยุติธรรมและเสมอภาค และครูผู้สอนมีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนควบคู่กับวิถีชีวิตที่นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา ไวยะพัฒน์ (2551) การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้การใช้แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ ชุมชนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่สนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ชุมชนและธรรมชาติเป็นขุมทรัพย์มหาศาลที่เราสามารถพบความรู้ได้ไม่รู้จบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Titus (1998) ในการจัดแหล่ง

เรียนรู้ที่ว่าครูจะต้องมีความรู้ เจตคติและทักษะการ สื่อสารในชั้นเรียนสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และจัด กิจกรรมในบทเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและยอมรับ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความหลากหลาย

5. ด้านการนิเทศการศึกษา แนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการในส่วนที่โรงเรียนมีการจัดการประเมินผลงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้การนิเทศทางการศึกษาจะช่วยให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิด อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2552) การนิเทศการศึกษาจัดขึ้นเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านนโยบายการศึกษาทางการศึกษา โรงเรียนควรจัดให้มีการพัฒนาปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมมีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมที่หลากหลาย

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม เนื่องจากแต่ละกลุ่มเชื้อชาติของผู้เรียนมีความแตกต่างกันในหลายด้าน จึงจำเป็นต้องมีการจัด การเรียนการสอนที่มีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน

3. ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา โรงเรียนควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่เหมาะสมกับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาได้

4. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเอื้อประโยชน์แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้นั้นด้วยเพื่อส่งเสริมให้ทุกวัฒนธรรมเห็นความแตกต่างแต่สามารถหาแนวทางในการอยู่ร่วมกันและเรียนรู้ไปพร้อมกันได้

5. ด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนควรมีการจัดอบรมสำหรับครูผู้สอนเพื่อให้มีความรู้ในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายของทางโรงเรียน และเมื่อได้รับการนิเทศทางการศึกษาก็สามารถหาแนวทางในการปรับปรุงต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาค่านิยม ทัศนคติโดยใช้กระบวนการคิดรูปแบบโรงเรียนการศึกษาทางเลือกของนักเรียนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม

2. ควรมีการศึกษาการพัฒนาค่านิยม ทัศนคติ โดยใช้กระบวนการคิดรูปแบบโรงเรียนการศึกษาทางเลือกของนักเรียนโรงเรียนพหุวัฒนธรรม โดยมีการจัดประกันคุณภาพการศึกษา (V+P+A) ควบคู่ไปด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า

ขอบคุณ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอบคุณ ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ มนัสวรรณ รุจิระพงศ์ และ นายพิชชากร อานุ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หม้อ ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ และได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้าน

ขอขอบคุณ กัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้ข้าพเจ้าเกิดสติ ปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีความมานะพยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กิตติวินท์ เดชชวนากร.(2560).**การจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านร่องส้าน ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.**สาขาวิชาการศึกษา วิชาเอกพหุวัฒนธรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.**(พิมพครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน. ปัตตานี:ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยาบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

บุบผา อนันต์สุชาติกุลและคณะ.(2554).กระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ ฉบับที่ 9 ปีที่ 1 มกราคม – เมษายน 2559 สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วราภรณ์ วงศ์ใหญ่.(2553). **การพัฒนาครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้สื่อกิจกรรม เยาวชนรุ่นใหม่ใฝ่เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปี 2553.**มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. (2552). **ความรูเบื้องตนเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา.** (ออนไลน์). แหลงที่มา : http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision. 27 กุมภาพันธ์ 2560.

เอกรินทร์ สังข์ทอง.(2555).**ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.**ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาปัตตานี

Cortes, E.C. (1996). **Preparing for multicultural future.** Principle, 76(1), 16–20.

James A Banks. (1997). **Multicultural education Issues and perspectives.** Seattle: University of Washington.

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

Management of School Resources in Yom–Nuea Group Song District Phrae Province in Phrae Primary Educational Service Area Office 1

มนัสนิตย์ จงปัญญานนท์[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Manusanit Chongpanyanon[1*] and Sunthon Khlai–um[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับคุณภาพความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยภาพรวมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กทั้ง 9 ด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษา อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคคล ด้านการอำนวยการ ด้านการประเมินผล ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านการสรุปผล (2) ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด 9 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีผู้เสนอแนวทางจำนวนมากที่สุด ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการวางแผน และด้านบุคคล คือ สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครู มีการจัดทำหลักฐานการใช้แหล่งเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบขั้นตอน เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศต่อไป ควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ แนะแนวทางการแก้ไข การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ระดับคุณภาพความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : tungting.destiny@gmail.com

Abstract

This study has the following objectives: (1) to study the opinions of administrators and teachers in the Management of school resources in Yom–Nuea Group Song District Phrae Province in Phrae Primary Educational Service Area Office 1 (2) to study the problems and suggestions of teachers and administrators in managing and developing the schools' resources of 'Yom – Nuea' educational network in Song district, Phrae province under Phrae primary educational service area 1. The statistical data analysis were mean and standard deviation.

The research found that (1) the quality reviews of teachers and administrators in the management of resources in Yom–Nuea education network overall small–size primary schools in the 9 levels is Good. Considering it was found that the planning administration has the highest average. Followed by the personal management, the director, the evaluation, the management, the budget, the PDCA cycle quality control, the data management and the conclusion. (2) The findings and recommendations of the administrators and teachers in the schools resources management in Yom–Nuea educational network in Song district, Phrae province under Phrae primary educational service area 1 from the nine–topics open–ended questionnaire. The topics that was recommended in the greatest number were the data management, the planning and the personal management. The recommendation's shown that administrators and teachers should be prepared to provide proof of resources using and organize the information continuously and presently. Those for compiling the school information then. All the participants should be supported to involve in the management of resources managing, doing, advising and developing the school resources.

Keywords: The quality reviews of teachers and administrators in the management of school resources

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้กล่าวว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้ง สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (ร่าง) กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–พ.ศ. 2574) ด้านเป้าหมายสุดท้ายของแผนการศึกษาแห่งชาติ (Ends) กล่าวว่า สถานศึกษามีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล สามารถให้บริการการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของ

บริบทเชิงพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับภูมิภาค ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของการบริการด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (Hub for Education) และเป็นภาคเศรษฐกิจหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาค ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้านสื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริม สนับสนุน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559โดยเร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะและกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย มาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อม การเรียนรู้ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเป้าประสงค์ที่ 1 นักเรียนระดับระดับก่อนประถมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย และมีคุณภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ พัฒนาระบบส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพการจัดการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอนเทคโนโลยีและนวัตกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย การมีศูนย์รวมสื่อให้ครูสามารถยืมสื่อไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ในสถานศึกษาทุกแห่ง จำเป็นต้องดำเนินการให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษาที่ให้เกิดความคุ้มค่า ยั่งยืน สถานศึกษาควรมีการควบคุมคุณภาพการบริหารจัดการ การจัดการแหล่งเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดในการวิจัย ในด้านการวางแผน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการอำนวยการ ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการสรุปผล ด้านการประเมินผล ด้านบุคคลและด้านงบประมาณ ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ จากผู้คนที่หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนและผู้สอน สามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนเข้ากับวิถีชีวิต มีความผูกพันกับท้องถิ่น เห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และยังสามารถบูรณาการภูมิปัญญาไทยและสากล เพื่อนำปรับใช้กับวิถีไทยได้ นอกจากนี้ แหล่งเรียนรู้ยังเป็นแหล่งวิทยาการ สำหรับนักเรียนได้ฝึกสืบค้นข้อมูล ฝึกทักษะการสังเกต ฝึกคิด ฝึกพัฒนาการ ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความงาม ความสุนทรีย์ และก่อให้เกิดความสามารถทางการเรียนรู้แบบองค์รวม ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะนิสัย ซึมซับสิ่งที่ดีงามจากภูมิปัญญาหล่อหลอมจิตใจ เกิดความรัก ความศรัทธา และหวงแหนทรัพยากรของประเทศชาติ และเป็นการส่งเสริมให้เกิดเรียนรู้ทั้งในระบบ และนอกระบบตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

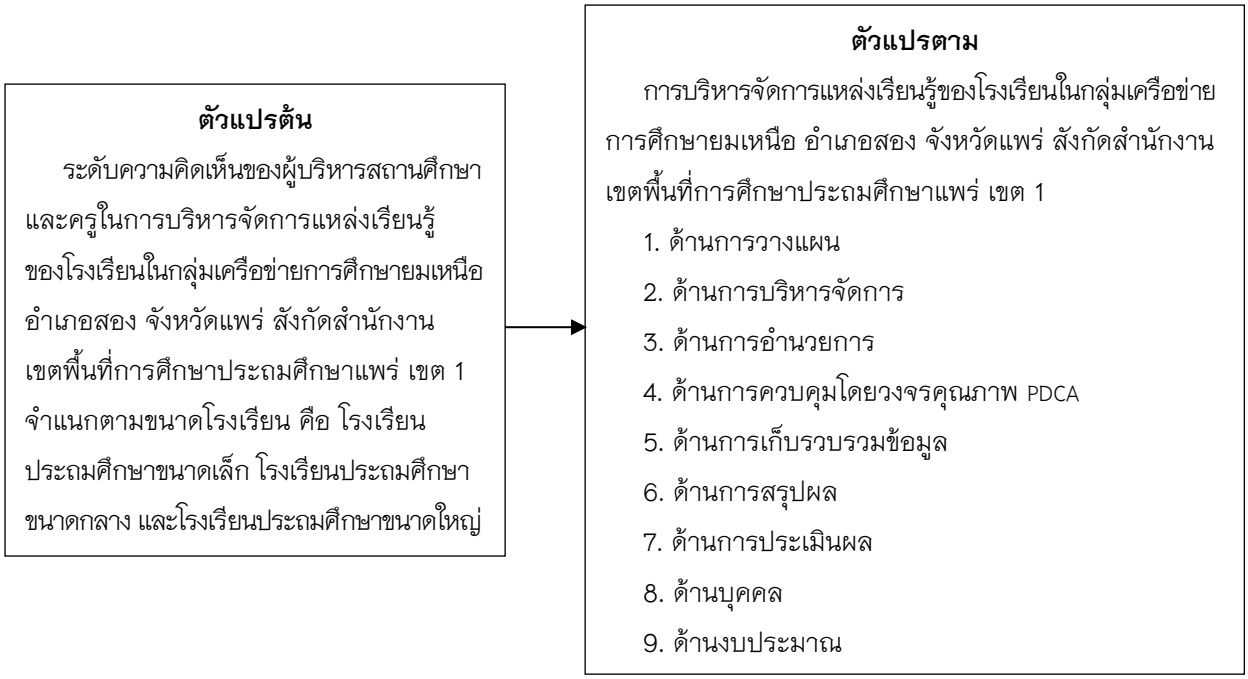
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนา กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เรื่องการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนใน กลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 10 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครู จำนวน 85 คน รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 95 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 76 คน มีวิธีการสุ่ม ดังนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (สุวิมล ติรกานันท์, 2554, หน้า 179) จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 5

โรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน ตามระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1, 2559, สื่อออนไลน์) คำนวณสัดส่วนของการสุ่มเพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนแต่ละขนาด จากนั้น สุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแต่ละขนาดด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย แต่ละโรงเรียนเลือกผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูที่สังกัดในโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับ (1) ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) ข้อมูลผลการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 57 ข้อ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับผลการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 9 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการอำนวยการ ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการสรุปผล ด้านการประเมินผล ด้านบุคคล และด้านงบประมาณ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 0.67–1.00 และนำไปไปทดลองใช้ (Try out) ได้ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 5 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการจัดส่งและรับคืนด้วยตนเอง โดยการนำแบบสอบถามพร้อมกับสำเนาหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยาที่ส่งมา ติดต่อกับโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ไปขอความร่วมมือจากผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง และขอรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาอีกหนึ่งสัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ดำเนินการรับผิดชอบในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3. การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 76 คน เป็นเพศชาย 25 คน และเพศหญิง 51 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครู จำนวน 71 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 30 ปีขึ้นไป โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 23 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 28 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 25 คน

ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวม พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง อยู่ในระดับมาก และการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับคุณภาพความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยภาพรวมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ทั้ง 9 ด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษา อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคคล ด้านการอำนวยการ ด้านการประเมินผล ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านการสรุปผล

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู ในการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

1. ด้านการวางแผน สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ แนะแนวทางการแก้ไข การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

3. ด้านการอำนวยการ สถานศึกษาควรมีการจัดพื้นที่ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

4. ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA สถานศึกษาควรมีการจัดการบริหารจัดการในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น จนถึงขั้นตอนสุดท้าย ในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามระบบการควบคุมคุณภาพ

5. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครู มีการจัดทำหลักฐานการใช้แหล่งเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบขั้นตอน ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ ต่อไป

6. ด้านการสรุปผล สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และผลการดำเนินงานทุก ๆ ขั้นตอน อีกทั้ง ควรจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

7. ด้านการประเมินผล สถานศึกษาควรจัดให้ผู้บริหารและครูร่วมกำกับ ติดตามผลการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ตรวจสอบประเมินผลด้านการดำเนินงานตามแผน มีการปรับปรุง และการพัฒนา มีการติดตามแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน

8. ด้านบุคคล สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครู มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามโครงการและแผนงาน ประสานความร่วมมือในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

9. ด้านงบประมาณ ผู้บริหารและครู ควรมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ อีกทั้ง มีการรายงานด้านการเงิน การบัญชี พัสดุ และสวัสดิการ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตรวจสอบ ติดตาม แนะนำการปฏิบัติงานด้านงบประมาณและจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของสถานศึกษา ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จากหน่วยงานอื่น

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สรุปผลและอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งจำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ทั้ง 9 ด้าน เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการประเมินผล ด้านการอำนวยการและด้านบุคคล ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการสรุปผลและด้านการวางแผน ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคคล ด้านการอำนวยการ ด้านการประเมินผล ด้านสรุปผล ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านงบประมาณ และด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการอำนวยการกับด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลกับด้านการประเมินผล และด้านการสรุปผล ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษา อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคคล ด้านการอำนวยการ ด้านการประเมินผล ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านการสรุปผล ดังนั้น การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร สาตรา (2557) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ (1) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการนำผลการประเมินไปใช้ตามลำดับ (2) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี พบว่า ด้านการวางแผนการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์ เป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ การตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สรุปและจัดทำรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การนำผลการประเมินไปวางแผนปรับปรุงแก้ไข จัดสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตย์ เงินฝรั่ง (2558) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันนา ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) ผลการศึกษาสภาพและปัญหา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันนา ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในส่วนของผู้บริหารในภาพรวม มีระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81

และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.67 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าสูงสุด คือ ขั้นตอนการวางแผนมีค่าเฉลี่ย 4.18 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.67 รายการที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ขั้นตอนการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ย 3.05 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันนา ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในส่วนของผู้ปกครอง ในภาพรวมมีระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.89 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.73 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าสูงสุด คือ ขั้นตอนการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 4.16 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 รายการที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ขั้นตอนการตรวจสอบและขั้นตอนการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ย 3.72 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.79 (2) ผลการหาเหตุและปัจจัยที่สำคัญ มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันนา ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมเห็นด้วยร้อยละ 63.48 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 36.52 เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า รายการที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การบริหารกำลังคน เห็นด้วยร้อยละ 69.36 และไม่เห็นด้วย 30.64 และรายการที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ งบประมาณ เห็นด้วยร้อยละ 58.58 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 41.42 3. แนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันนา ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยวางแผนให้ผู้บริหาร ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ส่งเสริมพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 จุดมุ่งหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์นำลงมาปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนที่ทำไว้อย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง โดยศึกษาหน่วยการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการใช้สถานที่ แหล่งเรียนรู้เหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น แล้วนิเทศติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน แต่ละขั้นของแผนงาน มีปัญหาด้านไหนเปลี่ยนแปลงบ้าง การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ควรมีการวัดและประเมินผล บันทึกไว้อย่างเป็นระบบ นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล สะท้อนให้เห็นถึงการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เกิดการพัฒนา การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ควรมีการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อนำไปใช้ต่อไป

จากผลศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู ในการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยใช้แบบสอบถาม 9 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผน สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ แนะแนวทางการแก้ไข การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

3. ด้านการอำนวยการ สถานศึกษาควรมีการจัดพื้นที่ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

4. ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA สถานศึกษาควรมีการจัดการบริหารจัดการในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามระบบการควบคุมคุณภาพ

5. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครูมีการจัดทำหลักฐานการใช้แหล่งเรียนรู้และเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบขั้นตอนทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศต่อไป

6. ด้านการสรุปผล สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และผลการดำเนินงานทุก ๆ ขั้นตอน อีกทั้ง ควรจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

7. ด้านการประเมินผล สถานศึกษาควรจัดให้ผู้บริหารและครูร่วมกำกับ ติดตามผลการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ตรวจสอบประเมินผลด้านการดำเนินงานตามแผน มีการปรับปรุง และการพัฒนา มีการติดตามแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน

8. ด้านบุคคล สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครู มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามโครงการและแผนงาน ประสานความร่วมมือในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

9. ด้านงบประมาณ ผู้บริหารและครู ควรมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ อีกทั้ง มีการรายงานด้านการเงิน การบัญชี พัสดุ และสวัสดิการ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตรวจสอบ ติดตาม แนะนำการปฏิบัติงานด้านงบประมาณและจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของสถานศึกษา ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จากหน่วยงานอื่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการวางแผน

1.1 ในขั้นตอนการวางแผนสถานศึกษา ควรแต่งตั้งครูหรือผู้รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้รับผิดชอบได้รับทราบและรู้หน้าที่ของตนเอง สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนรู้ได้เต็มที่

1.2 สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการบริหารจัดการ

2.1 สถานศึกษาควรมีการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน

2.2 สถานศึกษาควรแจ้งถึงแนวการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้เกี่ยวข้องทราบว่า สถานศึกษาได้มีการวางแผน มีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายอย่างไร มีกิจกรรมสำคัญอะไรที่ควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ในสถานศึกษาและชุมชน

2.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ แนะแนวทางการแก้ไข การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

3. ด้านการอำนวยการ

3.1 สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครู มีการประสานความร่วมมือทุกขั้นตอนในการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.2 สถานศึกษาควรมีการจัดพื้นที่ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจนเป็นสัดส่วน

4. ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA

4.1 สถานศึกษาควรมีการจัดการบริหารจัดการในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้ายในการบริหารจัดการ

4.2 สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครู มีการจัดทำหลักสูตรในการบริหารจัดการสถานศึกษา และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน

4.3 ควรสำรวจและจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการ

5. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ควรมีการจัดทำเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทให้เหมาะสม เพื่อสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครู มีการจัดทำหลักฐานการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา

5.3 สถานศึกษาควรให้ผู้บริหารและครู มีการจัดทำหลักฐานการใช้แหล่งเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบขั้นตอน ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศต่อไป

6. ด้านการสรุปผล

สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และผลการดำเนินงานทุก ๆ ขั้นตอน อีกทั้งควรจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

7. ด้านการประเมินผล

สถานศึกษาควรมีการประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ในทุกขั้นตอนการบริหารจัดการ

8. ด้านบุคคล

8.1 ควรมีการบริหารจัดการอัตรากำลังครูและบุคลากรในสถานศึกษา ต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามความสามารถ และความถนัด

8.2 ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

8.3 ควรมีการสร้างแรงจูงใจและประสานความร่วมมือ รวมทั้ง ควรชี้ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนภายในและภายนอกสถานศึกษา

9. ด้านงบประมาณ

9.1 สถานศึกษาควรขอรับงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเติมให้เพียงพอ เพื่อนำมาจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

9.2 สถานศึกษาควรมีการดำเนินกิจกรรมในการหาแหล่งงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานเอกชน ร้านค้า และหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะสามารถนำงบมาสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเดียวกัน หรือต่างขนาดกัน เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาและปรับใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาของตน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยการศึกษา และคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบปรับปรุง แก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นางธัญชนก จันทรศร ผู้อำนวยการโรงเรียนผาแดงวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 และนางสุมาลี ศรีใหญ่ ครู วิทยาฐานะ ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านดอนชัย (ประชาอุทิศ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และความร่วมมือ ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบและอุทิศแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดถึงผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดถึงครอบครัว ที่มีส่วนสนับสนุน และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559**. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา.

นิตย์ เงินฝรั่ง. (2558). **แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันนา ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย**. การศึกษาค้นกว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

ปาริฉัตร สาตรา. (2557). **การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี**. การศึกษาค้นกว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (19 สิงหาคม 2542). ราชกิจจานุเบกษา. 116(74ก) หน้า 2.

สุวิมล ติรกานันท์. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (2559). **บุคคล บุคลากร**. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2559, จาก https://th.wikipedia.org/wiki/บุคลากร

การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

THE STUDY OF STATES AND PROBLEMS OF THE LEARNING RESOURCES ADMINISTRASTION IN PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANGRAI PROVINCE.

พระครูวิชิตวีราภรณ์ กำจัด[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Phrakru Wichitweeraporn Kamchat[1*] and Thidawan Aunkong[2]

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามสถานภาพส่วนบุคคล และศึกษาข้อเสนอแนะของการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน รวมทั้งหมดจำนวน 283 คน ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (KreJcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม, ด้านการกำหนดกลยุทธ์, ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ และด้านการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ ผู้ศึกษานำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยเลขคณิต, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้ค่า T-test

ผลการศึกษาพบว่า ในด้านที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ในภาพรวมมีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์ ในภาพรวมมีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 การปฏิบัติตามกลยุทธ์ ในภาพรวมมีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก และด้านที่ 4 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ในภาพรวมมีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด การเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, จำแนกวุฒิการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, จำแนกตามขนาดของ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

โรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม การกำหนดกลยุทธ์การ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์

Abstract

The purpose of this independent study were to study academic leadership of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province, to study administrator's technology competency of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province and to study relationship between academic leadership and administrator's technology competency of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province. Data were collected from 235 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation, and Pearson Product–Moment Correlation Coefficient.The results study showed that 1) the academic leadership of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. 2) The administrator's technology competency of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. And 3) the relationship between academic leadership and administrator's technology competency of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province were significantly positive correlation at high level (R=0.788) of 0.01 respectively. This independent research. Purpose to study the strategic management of Buddhist Scripture School. Department of General Education Chiang Rai province Comparison of Strategic Management in Buddhist Scripture Schools. Department of General Education Chiang Rai province According to personal status and to study the suggestions of strategic management in the Sacred Scripture School. Department of General Education Chiang Rai province the population used in this study were the administrators and teachers of the school. Department of General Education There are 21 schools in Chiang Rai Province at the total of 283 students. Using the Krejcie & Morgan tables at the 95% confidence level in the total of 162 students, the instruments used in this study were a questionnaire about the strategic management in the Buddhist Scripture School. Department of General Education Chiang Rai province there are 4 aspects of environmental analysis, strategic planning, and strategy implementation. And control and strategic assessment. The data collected were analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation of the sample. And compare the data using the T–test.

The results showed that in the first aspect of environmental analysis. The overall level of strategic management is at the highest level. Overall, the level of strategic management was at a high level. Overall, the level of strategic management was at a high level, and the fourth aspect was strategic control and evaluation. Overall, the level of strategic management was at the highest level. Comparison of Strategic Management Opinions in Buddhist Scripture Schools. Department of General Education the sexes in Chiang Rai province were

different for different sexes. There were statistically significant differences at the 0.05 level, classified by educational background. There were statistically significant differences at the 0.05 level, classified by size of the school. The samples were in different sizes. There were statistically significant differences at the 0.05 level.

Keywords: Strategic Management in Schools, Scriptures, Strategic Planning, Environmental Analysis, Strategy Implementation. And control and strategic assessment

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2534 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2535 โดยให้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการศาสนา เพื่อจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนที่บวชเรียนในพระพุทธศาสนา ทำให้คณะสงฆ์ได้ดำเนินการด้านการศึกษามากขึ้น กรมการศาสนาจึงได้จัดตั้งกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้นตามภาคต่าง ๆ เพื่อแบ่งเบาภาระและช่วยควบคุมดูแลกันเอง โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ควบคุมดูแลกันเอง

โรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคเหนือตอนบนประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่ 8 เรียกชื่อว่า “กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 8” โดยมีประธานกลุ่มฯ เป็นหัวหน้าบริหารงานในกลุ่มนั้น ๆ และต่อมาปี พ.ศ. 2546 ได้มีการแบ่งส่วนราชการแผ่นดินแยกกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการออกเป็น 2 ส่วนคือ กรมการศาสนาและโดยให้กรมการศาสนาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ใน ปี พ.ศ. 2548 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ได้รับอนุญาตจัดตั้งขึ้นมากกว่า 300 โรงเรียน จึงได้แบ่งเขตกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาใหม่เป็น 14 กลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย อยู่ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 6 ซึ่งมีจังหวัดพะเยา แพร่ น่านและลำปาง อยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยยึดเอาการปกครองของคณะสงฆ์ภาค 6 เป็นที่ตั้ง เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการ

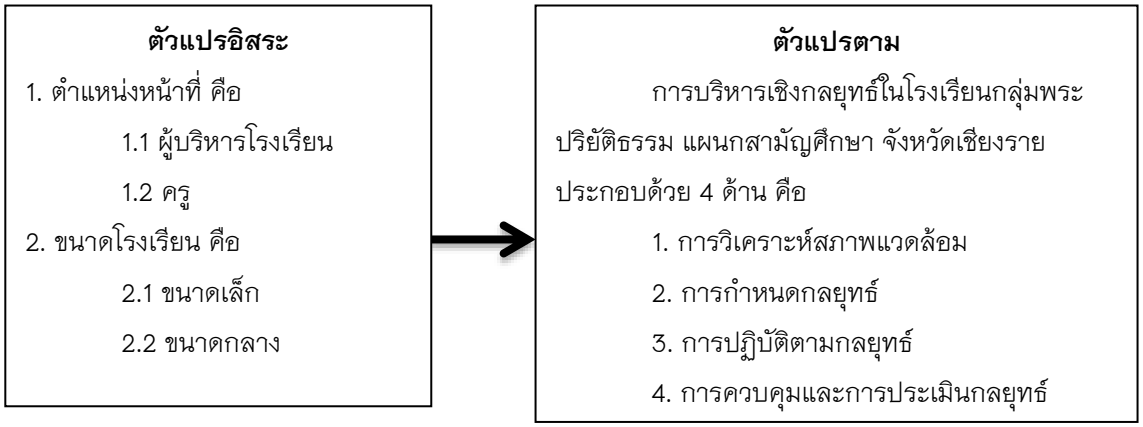
จากหลักการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การนำหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารโรงเรียนจะช่วยให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ และมาตรฐานตามที่ต้องการได้ ซึ่งการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนเป็นกระบวนการการบริหารที่ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และการควบคุม และประเมินกลยุทธ์ ซึ่งถือว่าเป็นแนวดำเนินการที่มีความต่อเนื่อง และน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่ทำหน้าที่ให้การศึกษา และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรบุคคลของชาติโดยตรงประกอบกับโรงเรียนเริ่มมีความอิสระทางการบริหารมากขึ้น อันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 มาตรา 9(2) สถานศึกษาหรือโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะต้องรับผิดชอบในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามหมวด 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และในมาตรา 60(4) ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียน หรือสถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณโดยเฉพาะการปฏิรูปทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ในส่วนของการบริหาร และการใช้ทรัพยากรทางการศึกษากำหนดให้โรงเรียนต้องจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน

จากแนวคิดและข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนกลยุทธ์ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการบริหารเชิงกลยุทธ์เท่านั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน และครูว่ามีสภาพเป็นอย่างไรมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการรับรู้การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร จึงได้ทำการศึกษาวิจัยการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้น โดยได้ศึกษาแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ในหลายมิติ แล้วนำมาสรุป สังเคราะห์ ประเมินค่าน้ำหนัก ที่เป็นจุดเด่นของการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดเป็นตัวแปรในการศึกษา ได้ 4 ด้าน คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ การควบคุม และการประเมินกลยุทธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย, 2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามสถานภาพส่วนบุคคล และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเอกสารตำราและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยมีขอบข่ายเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. การบริหารงานในโรงเรียน
   1.1 การบริหารวิชาการ
   1.2 การบริหารงานงบประมาณ
   1.3 การบริหารงานบุคคล
   1.4 การบริหารงานทั่วไป
2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์
   2.1 ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์
   2.2 ความสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์
   2.3 หลักการบริหารเชิงกลยุทธ์
   2.4 กระบวนการของการบริหารเชิงกลยุทธ์
3. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์
   3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
   3.2 การกำหนดกลยุทธ์
   3.3 การปฏิบัติตามกลยุทธ์
   3.4 การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์
   4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแผนกลยุทธ์
   4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ
   4.4 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (KreJcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จำนวน 162 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามถึง เพศ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และขนาดโรงเรียน เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียน มีจำนวน 40 ข้อ เพื่อสอบถามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 ด้าน

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) และการเปรียบเทียบข้อมูล T-Test

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในด้านที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ในภาพรวมมีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจ อาชีพของประชาชนในท้องถิ่น รายได้ของท้องถิ่น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การวิเคราะห์ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการศึกษาว่ามีความเพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การนำผลการวิเคราะห์นำประเด็นที่วิเคราะห์แล้ว มาจัดเรียงแยกเป็นด้านโอกาส-อุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ในด้านที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์ ในภาพรวมมีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับ มาก พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การระบุภาพความสำเร็จที่ต้องการ ซึ่งเป็นทางเลือกที่ถูกเลือกในลักษณะของการประมาณการ ที่คาดว่าจะต้องเกิดขึ้นในอนาคต 3-5 ปี ข้างหน้า รองลงมา คือ การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ในแต่ละด้าน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมในเชิงโอกาสและอุปสรรคที่เปลี่ยนแปลงไปกับศักยภาพที่เป็นจุดแข็ง และจุดอ่อนของโรงเรียน

สำหรับด้านที่ 3 การปฏิบัติตามกลยุทธ์ ในภาพรวมมีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การแต่งตั้งคณะทำงาน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน รองลงมา คือ การสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนกล

ยุทธ์ของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนได้เสียกับการปฏิบัติตามกลยุทธ์ของโรงเรียนที่วางไว้

และด้านที่ 4 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ในภาพรวมมีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การติดตามประเมินกลยุทธ์โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นตามปฏิทินที่กำหนดรองลงมา คือ การกำหนดปฏิทินการประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียน และการหาแนวทางปรับปรุงกลยุทธ์ของโรงเรียนร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวิเคราะห์ผลการติดตามประเมินกลยุทธ์จากการใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นและการปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์ของโรงเรียนที่บกพร่องให้ดีขึ้น

การเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกวุฒิการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่ต้องมีความรอบรู้ในเรื่องของการบริหารโรงเรียน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนจะต้องผ่านกระบวนการอบรมหลักสูตรเตรียมผู้บริหารโรงเรียนก่อนการเข้าสู่ตำแหน่ง และข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ข้อ 6 ได้กำหนดคุณสมบัติของ ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารโรงเรียน ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ไว้ว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีมาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษาหรือเทียบเท่าหรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยจะต้องมีความรู้ในเรื่องหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา นโยบายและการวางแผนการศึกษา การบริหารด้านวิชาการ การบริหารด้านธุรการ การเงิน การพัสดุ และอาคารสถานที่ การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนได้มีการศึกษาดูงาน การอบรม การสัมมนาในโอกาสต่างๆ และการได้เข้าประชุมประจำเดือนของผู้บริหารโรงเรียนทำให้มีปฏิสัมพันธ์กัน

ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนในระดับต่างๆ อีกทั้งยังได้เรียนรู้ จากการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนทำให้มีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น และผู้บริหารโรงเรียนเองจะต้องศึกษา ใฝ่หาความรู้เทคนิควิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อพัฒนาตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชาให้รู้ทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ในส่วนของครูผู้สอนนั้น เนื่องจากปัจจุบันข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพครู ที่จะต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ไว้ว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีมาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง จึงทำให้ครูผู้สอน จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องของการบริหารโรงเรียน ประกอบกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียน เป็นการบริหารที่มีจะต้องทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกตลอดจนการวิเคราะห์ภารกิจและผลผลิตแล้วจึงนำเอาประเด็นต่าง ๆ มาเพื่อประเมินสถานภาพของโรงเรียนแล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์ มีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในแต่ละประเด็น ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติให้บรรลุถึงความสำเร็จได้ ครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องรับรู้และปฏิบัติตามกลยุทธ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน จึงทำให้ครูผู้สอนมีระดับของการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับมาก และเนื่องจากการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการบริหารงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนหรือสถานศึกษา ปรกอบกับในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2550 ทำให้โรงเรียนหรือ สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันโรงเรียน จะต้องมีความรับผิดชอบทางกฎหมายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้แทนของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล รวมทั้งข้าราชการครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจ บทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545) ที่ให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้มีการตรวจสอบ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินมาตรฐานโรงเรียน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางผู้บริหารโรงเรียนจะต้องบริหารงานแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน บนพื้นฐานหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่กลยุทธ์ในการปฏิบัติต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 75)

สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญศรี ไชยบุดดี (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอกันทรวิชัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า การจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของกัญญา ทาสระคู (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้เทคนิคกระบวนการมีส่วนร่วม จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของเสรี ขามประไพร (2547) ซึ่งทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์สถานศึกษา ของข้าราชการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์สถานศึกษา ของข้าราชการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของปณิธาน วรรณวัลย์ (2547) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการวางแผนกลยุทธ์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าแผนงาน ดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของสุทัศน์ ลาหนองแคน (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าคณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นในการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2. ในด้านของความแตกต่างทางวุฒิการศึกษา และความแตกต่างทางด้านเพศ มีผลโดยตรงต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท (ปริญญามหาบัณฑิต) จะมีการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรมได้ดี มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรมกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (ปริญญาบัณฑิต) และมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนมากกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่ต้องรู้เรื่องหลักการบริหาร ซึ่งการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนนั้น เป็นการบริหารแบบหนึ่งที่ผู้บริหารต้องศึกษา ทำความเข้าใจ และนำมาปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อโรงเรียน และบุคลากรในโรงเรียน นอกจากนี้ในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และก่อนการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องผ่านการอบรมในหลักสูตรตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด ประกอบกับครูผู้สอนมีภาระงานในการสอนมาก ไม่มีเวลาในการศึกษางานในเรื่องของการบริหาร และไม่มีเวลาในการวางแผนเพื่อการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน ไม่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนการต่าง ๆ ในโรงเรียน จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ในเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนมากกว่าครูผู้สอน นอกจากผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้สอนที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกันจะมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายแตกต่างกันแล้ว เรื่องเพศก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยจะเห็นได้จาก ผู้บริหารทั้งหมดในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จะเป็นผู้ชาย ด้วยเหตุผลข้อนี้จึงส่งผลให้ ผู้บริหารหรือครูผู้สอนที่เป็นเพศชายจะมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มากกว่าเพศหญิง

ดังเช่นงานวิจัยของ สายรุ่ง ปลั่งกลาง (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลยผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของบุญเลี้ยง ค้ำชู (2544) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานสร้างแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีการดำเนินงานสร้างแผนกลยุทธ์ โดยรวมและรายด้านผู้บริหารมีการดำเนินงานมากกว่าครู อาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ เฮนเดอร์สัน (Henderson, 2000) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการในการพัฒนาและการนำแผนประกอบไปปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษาใช้วิธีการศึกษาโดย เข้าไปสังเกตในโรงเรียนและสัมภาษณ์ตัวต่อตัว รวมทั้งการวิเคราะห์จากเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาไปปรึกษาคณะกรรมการ

เพื่อดำเนินการตามแผน ทำให้กังวลใจและได้รับ การฝึกอบรมเกี่ยวกับแผนสำเร็จรูปของโรงเรียนน้อยหรือไม่ได้รับการอบรมเลย ทำให้ขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของแผน

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีระดับของการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรมแตกต่างกัน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน การกำหนดกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีลักษณะที่แตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเห็นได้ชัด จากข้อมูลที่ได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์มา จึงทำให้ทราบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายดีกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่ต้องมีความรอบรู้ในเรื่องของการบริหารตามที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 1 และในปัจจุบันการบรรจุแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งใหม่จะได้บรรจุให้ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนขนาดเล็กและเมื่อมีคุณวุฒิหรือมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ก็จะได้รับการพิจารณาให้ย้ายไปดำรงตำแหน่งในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นผู้ที่มีวัยวุฒิและมีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ประกอบกับการบริหารงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีภาระงานมาก ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ทักษะ และกลยุทธ์ในการบริหารงานมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในส่วนของครูผู้สอน จะต้องเป็นบุคคลที่มีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการบริหารในโรงเรียน แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภารกิจของโรงเรียน และการมอบอำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานตามแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปจึงทำให้ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนครูน้อยต้องรับผิดชอบและรับรู้การบริหารงานต่าง ๆ มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูผู้สอนทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษาและรับรู้งานได้อย่างเต็มที่ ส่วนครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลาง จะได้รับผิดชอบเป็นงานเพียงบางเรื่อง ประกอบกับการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการตั้งคณะทำงานในรูปของทีมงานเข้ามารับผิดชอบงานต่าง ๆ ในโรงเรียนจึงทำให้มีโอกาสรับรู้การบริหารงานแตกต่างกัน ส่งผลให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กแตกต่างกันตามไปด้วย

สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลี้ยง ค้ำชู (2544) พบว่า บุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางโดยรวมมีการดำเนินงานสร้างแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนแตกต่างกับโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของจรันต์ จิตอร่าม (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ อิทธิ สุทธิภูมิ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีระดับการปฏิบัติการในกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาวิจัยของอิทธิ สุทธิภูมิ (2546) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีระดับการปฏิบัติในกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ติ และงานวิจัยของสายรุ่ง ปลั่งกลาง (2547) ซึ่งพบว่า ข้าราชการครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร

โรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของอภิวัฒน์ งามการ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวม จะเห็นว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติสูงกว่าขนาดเล็ก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติมากกว่าขนาดเล็กทุกด้าน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็กมีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ

เจริญพรขอบคุณ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขออนุโมทนาบุญขอบคุณ ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ดร. อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนแสนใจ (ตชด อนุสรณ์) และ พระภาวนาโกศลเถร วัดมงคลธรรมกายาราม ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณประธานกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่ได้เมตตาให้ใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ และได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้าน

ขอกราบขอบพระคุณประธานกลุ่มพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่ได้เมตตาให้ใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เป็นพื้นที่การศึกษา อำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน จนทำให้การศึกษาสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

ขออนุโมทนาขอบคุณ อุบาสก–อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้อาตมภาพเกิดสติ ปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีความมานะพยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งจนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.**กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

กัญญา ทาสระคู. (2546). **การพัฒนาแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้เทคนิคกระบวนการมีส่วนร่วม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

จรันต์ จิตอร่าม. (2545). **การใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏจอมบึง.

บุญเลี้ยง ค้ำชู. (2544). **การดำเนินงานสร้างแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญศรี ไชยบุดดี. (2546). **การจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ กันทรวิชัยจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปณิธาน วรรณวัลย์. (2547). **การดำเนินการวางแผนกลยุทธ์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สายรุ่ง ปลั่งกลาง. (2547). **กระบวนการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

เสรี ขามประไพ. (2547). **การมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์สถานศึกษา ของข้าราชการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สุทัศน์ ลาหนองแคน. (2550). **การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.

อภิวัฒน์ งามการ. (2549). **การประเมินแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 5.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

อิทธิพล สุทธิภูมิ. (2546). **กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ หมู่บ้านจอมบึง.

Henderson, L. (2000). **The development of elementary school'sconsolidated plan for improverment: A case study of newly Established Kentucky School–based Decision–making Committee Structure.** Dissertation Abstracts International, 61, 11A.

การบริหารระบบประกันคุณภาพตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

The administration of quality assurance system according to Education quality assurance in the Council of the University Presidents Quality Assurance (CUPT QA) in School Of Nursing, University of Phayao

ธรรมศาสตร์ เยาว์ธานี[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Thammasat Yaothanee[1*] and Sunthon Khlai-um[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์ CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา และข้อเสนอแนะการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุน นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ชั้นปีที่ 1 – 4 ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำผลเทียบกับเกณฑ์เพื่ออภิปราย และใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มผู้บริหาร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview)

สรุปผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินการการบริหารระบบประกันคุณภาพตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้ง 13 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยการดำเนินการในแต่ละด้านจากมากไปน้อยตามลำดับ คือ ด้านคุณภาพบัณฑิต ด้านผลงานของผู้เรียน ด้านคุณสมบัติของอาจารย์ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคมของคณะและสถาบัน ด้านการส่งเสริมสนับสนุนศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการกำกับมาตรฐานหลักสูตร ด้านการรับและการสำเร็จการศึกษาของนิสิตนักศึกษา ด้านการได้งานทำของบัณฑิต หรือการใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพ ด้านการบริหารและจัดการของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ด้านข้อมูลป้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านผลการบริหารและจัดการของผู้บริหารคณะ/สถาบัน ด้านบุคลากรได้รับการพัฒนา และด้านผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำและนักวิจัย ข้อเสนอจากการวิจัย คือ ควรศึกษาการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยให้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน ได้แก่ คณะ วิทยาลัย ศูนย์ กอง และสถาบัน เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินการการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA

คำสำคัญ: ระบบประกันคุณภาพ, การประกันคุณภาพการศึกษา

---

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : thammasatmfu@hotmail.com

Abstract

The study was intended to study the administration of quality assurance system according to Education quality assurance in the Council of the University Presidents Quality Assurance (CUPT QA) in School Of Nursing, University of Phayao. and suggestion. The sample was the 288 administrator lecturer supporting and college student from school of nursing, University of Phayao, alumni and supervisors in undergraduate program. Questionnaire was selected to be the research tool and analyzed statistical in percentage, average, standard deviation and compared to find the average score for discussion.

The results were found that overall and thirteen indicators suggestion the administration of quality assurance system according to Education quality assurance in the Council of the University Presidents Quality Assurance (CUPT QA) in School Of Nursing, University of Phayao. Were at highest level. The data in quality of graduate for bachelor in greatest and least is research of lecturer.

Keywords: Quality assurance system, Quality assurance in education

บทนำ

มหาวิทยาลัยพะเยาได้กำหนดปณิธานร่วมกันว่า “ปัญญา เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” หรือ “Wisdom for Community Empowerment” มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน 5 ประการ คือ 1) เพื่อจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นิสิตอยู่และเรียนอย่างมีความสุข จบไปมีงานทำ และเป็นคนดีของสังคม 2) เพื่อทำการวิจัยที่เน้นการสร้างปัญญารวมหมู่ เคียงคู่ชุมชน 3) เพื่อการบริการวิชาการโดยเน้นการใช้ปัญญารวมหมู่เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน 4) เพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น และ 5) เพื่อบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยึดมั่นในธรรมาภิบาล (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558) จะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยต้องมี และดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อเสริมสร้างมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ คณะพยาบาลศาสตร์ ได้ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยครั้งนั้นยังเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปัจจุบันคณะพยาบาลศาสตร์ได้ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การให้ความรู้ การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้บุคลากรเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัย การเขียนรายงานการประเมินตนเอง การรับการประเมินตรวจสอบจากคณะกรรมการภายในมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปีการศึกษา ในระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่เป็นไปตามมาตรา 47 หมวดที่ 6 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งมีสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ สกอ. และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เป็นผู้รับผิดชอบตามลำดับนั้น ได้กำหนดตัวบ่งชี้เพื่อประเมินสถาบันอุดมศึกษาแยกชุดกัน ซึ่งเป็นภาระสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเป็นอย่างมาก โดยตัวบ่งชี้ของทั้ง 2 หน่วยงาน ในปี พ.ศ. 2557 ก็ยังคงแยกชุดกัน นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ยังไม่สะท้อนคุณภาพตามบริบท

ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีความหลากหลาย ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย จึงมีมติแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา ในคราวประชุมครั้งที่ 2/2556 วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2556 เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม กอปรกับ เมื่อพิจารณาความในมาตรา 48 ในพรบ.การศึกษาแห่งชาติฯ ที่ระบุว่า “...การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก...” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จึงเห็นควรกำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพ ภายในที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษา ในกลุ่มของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกเป็นชุดเดียวกัน เพื่อใช้ประโยชน์จากการประเมินคุณภาพการศึกษาได้มากที่สุด และเป็นภาระต่อสถาบันอุดมศึกษาอย่างสมเหตุสมผล นอกจากนี้ ประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เรื่องหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 กำหนดให้สถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน คณะทำงานฯ จึงได้พิจารณาจัดทำเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน รวมเรียกว่า Council of the University Presidents Quality Assurance (CUPT QA) ทั้งนี้ ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ในการประชุมครั้งที่ 6/2557 วันที่ 21 ธันวาคม 2557 และที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ในการประชุมครั้งที่ 1/2558 วันที่ 23 มกราคม 2558 ได้มีมติอนุมัติให้สถาบันอุดมศึกษาในที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และสถาบันอุดมศึกษาในที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ที่คณะทำงานฯ ได้พัฒนาขึ้นโดยหวังให้เกิดการบูรณาการการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกเป็นชุดเดียวกันภายใต้บทบาทที่ต่างกัน เพื่อสถาบันอุดมศึกษาได้ลดภาระที่เกิดจากการทำงานซ้ำซ้อน และได้ใช้เกณฑ์ที่คำนึงถึงแนวทางของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence, EdPEx) มุ่งสู่การดำเนินการตามแนว EdPEx อย่างเต็มรูปแบบต่อไป โดยที่ผ่านมามีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่มีธรรมชาติที่ใกล้เคียงกันเป็นมหาวิทยาลัยนำร่อง ทั้ง 3 สถาบันจึงร่วมกันพัฒนาคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ฉบับปีการศึกษา 2557 ขึ้น โดยภายหลังมหาวิทยาลัยพะเยาและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้เข้าร่วมเป็นหนึ่งใน 5 สถาบันนำร่องที่ใช้ระบบ CUPT QA ในปีการศึกษา 2557

วัตถุประสงค์การศึกษา

1.เพื่อศึกษาการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์ CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เรื่อง การบริหารระบบประกันคุณภาพตามเกณฑ์การประกันคุณภาพศึกษาCUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ผลการศึกษา

พบว่าค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพการดำเนินการการบริหารระบบประกันคุณภาพตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้ง 13 ด้าน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.25) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านด้านคุณภาพบัณฑิต อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.63) รองลงมา ด้านผลงานของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.60) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำและนักวิจัย อยู่ในระดับมาก (μ = 3.89) ตามลำดับ

สรุปผลและอธิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารระบบประกันคุณภาพตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาอาจอธิบายไดวา การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในรูปแบบ CUPT QA เปนเรื่องใหมผูบริหาร และผู้ปฏิบัติยังไมมีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ยึดติดและเคยชินกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในรูปแบบเดิม การปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการใหองคกรเปนที่ยอมรับและมีมาตรฐาน อยู่ในระดับเดียวกันกับหนวยงานอื่นในสังกัดมหาวิทยาลัย ซึ่งจำเปนตองอาศัยระยะเวลาในการศึกษาความมุงมั่นทุมเท ในการบริหารองคกรและพัฒนาระบบงาน ใหกาวสูความเปนเลิศอยางตอเนื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ซึ่งเปนเรื่องที่ยากตอการดำเนินงานใหบรรลุตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้สำหรับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งเปนหนวยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยพะเยา และไดดำเนินการดังกลาวมาเพียง 3 ปีการศึกษา (ปีการศึกษา 2557–ปีการศึกษา 2560) จึงถือวาเปนกาวแรกในการปรับเปลี่ยนแนวทางการประกันคุณภาพ เปนชวงของการเริ่มศึกษา ปรับเปลี่ยน เรียนรู การเตรียมการ และดำเนินงาน ดังนั้น การดำเนินงานดังกลาวจำเปนตองอาศัยความรวมแรงรวมใจ ความเปนน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการดำเนินงานทุกองคประกอบตองมีศักยภาพในการดำเนินงานใหบรรลุผล ทุกฝายตองเสียสละเวลาในการดำเนินงาน ที่จะใหผลการดำเนินงานเปนไปตามเปาหมายตามเกณฑ์ 13 ตัวบ่งชี้ CUPT QA Indicator ซึ่งแตละขั้นตอนมีเกณฑการใหคะแนนที่ละเอียด เจาะลึกซับซอน ตองมีผลการดำเนินงานที่เปนรูปธรรม สามารถตอบโจทย์ เกณฑ์ องคประกอบ ไดอย่างครอบคลุม สามารถตรวจสอบขอมูล และแหลงที่มาไดอยางชัดเจน มีที่มาของแหลงขอมูล โดยทางมหาวิทยาลัย ไดมีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัยใหสอดคลองกับการเปลี่ยนสถานภาพของมหาวิทยาลัย แตเดิมที่เปนองคกรภายใตการกำกับดูแลโดยรัฐบาล (มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา) เปลี่ยนสถานภาพมาเปนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแทน ซึ่งมหาวิทยาลัยไดสนับสนุนและสงเสริม ใหทุกสวนงานในสังกัดมหาวิทยาลัยพะเยา ไดนำแนวทางเกณฑการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA มาใช้เครื่องมือในการพัฒนาองคกร ซึ่งมหาวิทยาลัยพะเยาเป็น 1 ใน 5 สถาบันนำร่องที่ใช้ระบบ CUPT QA ในปีการศึกษา 2557 ซึ่งในการดำเนินงานดังกลาวจำเปน ตองอาศัยผูที่มีความรูความเขาใจความสามารถ และประสบการณในการดำเนินงานดังกลาวสูง และที่เปนหัวใจสำคัญ

ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพเพื่อองคกรที่เปนเลิศ คือ การมีสวนรวมของบุคลากรทุกระดับที่มีความรู ความเขาใจ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพ CUPT QA แตจากผลการศึกษาอาจยังมีบางดานที่เปนเรื่องยากตอความเขาใจของบุคลากรระดับปฏิบัติการลงมาเพราะบางครั้งอาจไมมี สวนรวมในการดำเนินงานดังกลาว

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิด และแนวทางที่ถูกต้องอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้ และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (ม.ป.ป.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร.

มหาวิทยาลัยพะเยา. (2558). **นโยบายและทิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยพะเยา (พ.ศ 2558 – 2561).** ม.ป.ท.: ม.ป.พ.59

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The School Administration according to the Good Governance of the School Administartors in Maesaiwiangphangkham network under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3

กิตติธร หล้าปิมปา[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Kittithon Lapimpa[1*] and Sunthorn Kraneaum[2]

บทคัดย่อ

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 โรงเรียน ผู้บริหาร จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สถิติทดสอบที (T-Test) และสถิติทดสอบค่าเอฟ (F-Test) พบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kittithon.aun@gmail.com

ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับในด้าน เพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน และพบว่าครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับในด้านเพศ อายุ ในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บริหารงาน หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The School Administration according to the Good Governance of the School Administartors in Maesai wiangphangkham network under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3, the objectives of this study were 1) to study the administration of the schools according to good governance principles of school administrators in the opinions of school administrators and teachers. Mae Sai Group School 2) To compare the administration of schools according to good governance principles of school administrators in the opinions of school administrators and teachers. Mae Sai Group School Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai Area Education Service Area 3, classified by personal status The population used in this study are the school administrators. And teachers in schools Mae Sai Group School Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai Educational Service Area 3, for the academic year 2556, 8 schools, 15 administrators, and 202 teachers. The instruments used in the study were the 5 rating scales. Frequency, percentage, mean, standard deviation (σ), t-test, and F-Test. that's

1. The administration of the schools according to good governance principles of school administrators in the opinion of school administrators. Mae Sai Group School Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai Provincial Primary Education Area 3, the overall picture was at a high level. And it was found that the administration of schools according to the good governance of school administrators in the opinions of teachers. Mae Sai Group School Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai Provincial Primary Education Area 3, the overall picture was at a high level.

2. Compare the school administration according to the good governance principles of school administrators in the opinion of school administrators and teachers. Mae Sai Group School Under the jurisdiction of the Office of

Chiang Rai Primary Education Area 3, classified by personal status, it was found that: School administrators of different ages. There were opinions on the administration of the schools according to good governance principles of school administrators. Mae Sai Group School Under the jurisdiction of the Office of

Chiang Rai Provincial Primary Education Area 3, the overall difference was significantly different at the .05 level. In my opinion no different. And found that teachers with different qualifications Experience in working together. There were opinions on the administration of the schools according to good governance principles of school administrators. Mae Sai Group School Under the jurisdiction of the office of the Office of Chiang Rai Area Education Service Area 3, the difference was statistically significant at .01 level and the teachers with different experiences had opinions regarding the administration of the institution according to the principles of good governance of the persons. school administrators Mae Sai Group School Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai District Primary Education Area 3, the difference was statistically significant at the .05 level. For sex, the age of opinion was not significantly different.

Keywords: Administration, the Good Governance

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 โดยได้มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มีเป้าหมายด้านธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น มีคะแนนภาพลักษณ์ของความโปร่งใสอยู่ที่ 5.0 ภายในปี 2554 และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในบริบทไทย ให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ในด้านวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาล และวัฒนธรรมสันติวิธีเพิ่มขึ้นในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) และการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษามีผลต่อคุณธรรมของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลต่อการพัฒนาประเทศ ดังเช่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544, หน้า 1) กล่าวไว้ว่า การขาดคุณธรรมและจริยธรรมในระบบราชการมีผลกระทบต่อการทำงานของข้าราชการและการพัฒนาบ้านเมืองเพราะข้าราชการคือบุคคลสำคัญในการนำนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จและระบบราชการ คือ หัวขบวนในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ หากข้าราชการส่วนใหญ่ขาด ขวัญกำลังใจ มีความท้อแท้สิ้นหวัง การทำราชการก็ไม่ประสบผลสำเร็จ จึงสมควรมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มของข้าราชการ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ ศรัทธาของประชาชน และสามารถเพิ่มศักยภาพในการบริหารงานได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงกำหนดวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายเพื่อปรับให้ภาคราชการทำงานด้วยความตระหนักในหลักคุณธรรม มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความสุจริตโปร่งใส ประหยัด ใช้หลักความรู้ หลักเหตุผล เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งเงื่อนไขคุณธรรมที่ต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ แบ่งปัน และไม่ตระหนี่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารจัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน มุ่งให้การจัดการศึกษาเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษาจะต้องนำหลักธรรมมาภิบาลทั้ง 6

หลัก มาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 9-11) นอกจากนี้นโยบายการศึกษากระทรวงศึกษาธิการปี พ.ศ. 2550-2551 มีการเร่งรัด การปฏิรูปศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 3) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้หลักคุณธรรมในการบริหารจัดการศึกษา เป็นผู้นำทางคุณธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบ ควบคุม กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอดอยหลวง ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 153 โรงเรียน มีสถานศึกษาเอกชนในระบบจำนวน 18 โรงเรียน และมีสถานศึกษาเอกชนนอกระบบ จำนวน 20 โรงเรียน มีภารกิจหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นไปตามหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 36 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2553 และมุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 5 ด้าน (We Change to 5 goals) ดังนี้ 1) นักเรียนมีความรู้ความสามารถเหมาะสม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น 2) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความสำนึกในความเป็นไทยตามค่านิยม 12 ประการ 3) นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ เต็มประสิทธิภาพ 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็ง มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำได้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษาได้ร่วมมือกันสร้างเครือข่ายยกระดับพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นการจัดระบบและกระจายอำนาจการจัดการศึกษาในประเทศไทยให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยการรวมโรงเรียนในตำบลแม่สาย จำนวน 5 โรง และตำบลเวียงพางคำ จำนวน 4 โรง รวมทั้งสิ้น 9 โรง ในการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นไปตามกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของกลุ่มโรงเรียนได้นั้น ผู้บริหารต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ปฏิบัติในบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

2. ครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การสร้างเครื่องมือในการศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 โรงเรียน ผู้บริหาร จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 202 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เป็นการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น แบ่งประเด็นคำถามเป็น 6 หลักคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ชุด

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาลต่อการจัดการศึกษาตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอน มีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ตามหลักธรรมาภิบาลต่อการจัดการศึกษาตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสอบถาม ภายใต้ขอบข่ายของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

2. กำหนดขอบข่ายของข้อคำถามการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุม แล้วสร้างแบบสอบถามจากขอบเขตดังกล่าว

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แนะนำแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. ผศ.ดร.สันติ บูรณชาติ	อาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นายระดับ ตาเต	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลแม่สาย (สายศิลปศาสตร์)
3. นางสาวสุภารัตน์ อุ่นเสาร์	ครู ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลแม่สาย (สายศิลปศาสตร์)

เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validety) ความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุม ความสมบูรณ์ของข้อคำถาม และสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อถามกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหาตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1978, pp. 34 – 37

อ้างอิงใน ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, 2546, หน้า 140) โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67–1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 30 คน ซึ่งไม่เป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach (1990, p. 204 อ้างอิงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 125) ได้เท่ากับ .98

7. หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรในการศึกษาต่อไป

ผลการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดในภาพรวม

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมประถม ศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม

ข้อที่	หลักธรรมาภิบาล	μ	σ	ความหมาย
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.44	0.29	มาก
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.47	0.30	มาก
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.63	0.35	มากที่สุด
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.44	0.30	มาก
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.62	0.25	มากที่สุด
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.35	0.31	มาก
	รวมเฉลี่ยทุกด้าน	**4.49**	**0.22**	**มาก**

จากตาราง 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.49) โดยเรียงลำดับดังนี้ มากที่สุดได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส (μ = 4.63) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ (μ = 4.62) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม (μ = 4.47) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม (μ = 4.44) และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า (μ = 4.35) ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม

ข้อที่	หลักธรรมาภิบาล	μ	σ	ความหมาย
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.15	0.58	มาก
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.24	0.51	มาก
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.41	0.51	มาก
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.11	0.57	มาก
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.38	0.57	มาก
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.31	0.51	มาก
	รวมเฉลี่ยทุกด้าน	**4.27**	**0.48**	**มาก**

จากตาราง 16 พบว่า ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.27) โดยเรียงลำดับดังนี้ มากที่สุดได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส (μ = 4.41) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ (μ = 4.38) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า (μ = 4.31) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม (μ = 4.24) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม (μ = 4.15) และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม (μ = 4.11) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็น คือ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1.1 จากผลการศึกษา พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานและการทำงานในหน่วยงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรอง ปัญสังกา (2548, หน้า 99-100) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการวิจัยของพระสกล ฐานธมฺโม (2556, หน้า

83-87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนมีความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานและการทำงานในหน่วยงาน ยอมรับกฎ ระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ของสถานศึกษา และการสนับสนุนให้บุคลากรถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มีความเป็นธรรมเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ มีการสนับสนุนบให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม ขยัน อดทน มีระบียบวินัย และอาจเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสกล ฐานธมฺโม (2556, หน้า 83-87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของทินกร อัครศรีชัยโรจน์ (2551, หน้า 119) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงาน การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยไม่ได้แบ่งแยกชาย-หญิง จึงทำให้การปฏิบัติของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระสกล ฐานธมฺโม (2556, หน้า 83-87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมา ภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการเจาะจงช่วงอายุของแต่ละคนจึงทำให้การปฏิบัติของผู้บริหารแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูปลัดจุลภัค เขมวีโร (2558, หน้า 94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างผู้บริหารมีการปฏิบัติต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมา ภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเหมือนกัน จึงทำให้ไม่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูปลัดจุลภัค เขมวีโร (2558, หน้า 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนมากมผู้บริหารมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันจึงทำให้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูปลัดจุลภัค เขมวีโร (2558, หน้า 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม มัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีระยะเวลาในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นในหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

2.5 ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยไม่ได้แบ่งแยกชาย–หญิง จึงทำให้การปฏิบัติของครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระปลัดไพรวัลย์ ชาคโร (2558, หน้า 90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.6 ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนปฏิบัติต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ช่วงอายุของแต่ละคนของครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระปลัดไพรวัลย์ ชาคโร (2558, หน้า 91) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.7 ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันจึงทำให้การปฏิบัติของครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระสกล ฐานธมฺโม (2556, หน้า 83–87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกัน

2.8 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่าสามารถใช้เทคโนโลยีและมีความรับผิดชอบต่องาน ไม่มีการเลือกงานที่จะปฏิบัติจึงเป็นผลให้ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีการรับรู้พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาส นาคปฐม (2559, หน้า 97) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษานำผลการศึกษาไปใช้ ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษาโดยการยึดกฎระเบียบ แนวการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม และเสมอภาคในทุกเรื่อง และผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้ปฏิบัติในสถานศึกษาพร้อมทั้งมีการประชุมชี้แจงให้เข้าใจตรงกัน

2. ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณครู

3. ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์สุจริต มีระบบการทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้คำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงานตลอดจนติดตาม ตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรกำหนดบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาได้ตรงตามความรู้ความสามารถและชัดเจนในการมอบหมายงาน

6. ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารรณรงค์ให้ครูและนักเรียนมีการประหยัดพลังงาน และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และผู้บริหารควรควบคุมดูแล บำรุงรักษา ตกแต่ง ซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษานำผลการศึกษาไปใช้ ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

2. ศึกษาความมีประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ ตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายระดับ ตาเต ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลแม่สาย นางสาวสุภารัตน์ อุ่นเสาร์ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนอนุบาลแม่สาย ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา

พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ และได้โปรดกรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า ผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานอยู่ครู โรงเรียนอนุบาลแม่สาย มีความสำคัญในอันที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของคนและสังคม กิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุก ๆ โดยตรงนั่นเอง

ขอขอบพระคุณผู้บริหารงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แห่ง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

จุฑามาส นาคปฐม. (2559). **การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี**. งานวิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

พระครูปลัดจุลภัค เขมวีโร (รักไทยเจริญชีพ). (2558). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,กรุงเทพฯ.

พระปลัดไพรวัลย์ ชาคโร (ศรีเมือง). (2558). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม** กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,กรุงเทพฯ.

พระสกล ฐานธมฺโม (อินคล้าย). (2556). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,กรุงเทพฯ.

รอง ปัญสังกา (2548, หน้า 99-100). **พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ,จังหวัดอุดรธานี

ทินกร อัครศรีชัยโรจน์ (2551, หน้า 119) **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5** , จังหวัดอุบลราชธานี

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

School administration according to philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3

เชาวรัช ศิริอำมาต[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Chaovarat Siriammart[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยแจกแจง ความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการศึกษา พบว่า

1. ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

2.2. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chaovarat.sit@gmail.com

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The aims of study were to 1) Study level School administration according to philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3. 2) Compare teacher comments to School administration according to philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3 Classified by Sufficiency Economy Experience and school size. The sample group was 234 people. The research instruments were checklist. Data were frequency, percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA, at the .05 level of significance and Performed individually by Scheffe's method.

The results showed that

1. The results to study level School administration according to philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3, overall, there is a high level of practice. And when considering each side, found that, there are many levels of practice. The most practical side is curriculum and instructional management, The side with the least practice is the development of personnel of the school.

2. The results to study compare teacher comments to School administration according to philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3 Classified by Sufficiency Economy Experience, were not different and school size.

2.1. Teacher comments to School administration according to philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3 Classified by Sufficiency Economy Experience, were not different and school size.

2.2. Teacher comments to School administration according to philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3 Classified by school size, difference was statistically significant at .01 level.

Keywords: School Administration, Sufficiency Economy

บทนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไว้ นับตั้งแต่ พ.ศ.2517 และต่อมาในวันที่ 29 พฤศจิกายน ปี พ.ศ.2542 พระองค์ทรงพระราชทานบทความเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และเพื่อให้ประชาชนทั่วไปใช้ในการดำเนินชีวิต (สุขสรรค์ กันตะบุตร, 2553, หน้า 9) ขณะนี้ได้หยั่งรากลึกลงในสังคมไทย พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาคน” ในการดำเนินวิถีชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงความถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 7) ในการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา

ประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมกับรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพคน สถาบัน ระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 1) ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 78 และมาตรา 83 ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ประภาพร สุปัญญา, 2550, หน้า 5) รัฐบาลจึงได้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นหลักในการกำหนดนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านเศรษฐกิจ และนโยบายด้านสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 หน้า 1-5) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งทุกฝ่ายเห็นพ้องร่วมกันให้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 10-11) ต่อเนื่องมาถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ 1) พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ 2) ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน 3) พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวมและ 4) ยึดวิสัยทัศน์ ปี พ.ศ. 2570 “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง และแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” เป็นเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 54) กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนของประเทศ ได้มุ่งเน้นความสำคัญกับการพัฒนาคน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการศึกษา มุ่งพัฒนาสถานศึกษาในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอบข่ายการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2558, หน้า 1) และในปี พ.ศ.2559 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่ง ที่ สป.1700/2559 สั่ง ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 เรื่อง นโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษในการตรวจราชการของกระทรวง ศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ไว้ในข้อที่ 7 ในจำนวน 8 ข้อ คือ “การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 1)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประกอบด้วย อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอแม่ฟ้าหลวง มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 150 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2558, หน้า 1) มีเป้าหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ และเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตระหนักถึงคุณค่าของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการบ่มเพาะนักเรียนให้มีจิตสำนึกของการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับบริบทของสังคม จึงได้ดำเนินตามแนวนโยบายกระทรวง

ศึกษาธิการมาปฏิบัติให้ปรากฏเป็นรูปธรรมโดยส่งเสริมโรงเรียนในสังกัดแต่ละโรงเรียนให้เน้นดำเนินการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนในส่วนของสถานศึกษานั้น ๆ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เป็นการตอบสนองแนวทางการจัดการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษา แต่งานวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมา พบว่ามีปัจจัยเงื่อนไขหลายประการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากงานวิจัยของสกุลรัตน์ กมุทมาศ (2550, หน้า 26) พบว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู และขนาดของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีพร แก้วโขง (2554, หน้า 66) พบว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสิ้น จำนวน 91 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2559, ออนไลน์) และมีสถานศึกษาพอเพียงได้ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ) จำนวน 3 โรงเรียน (กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรฯ เชียงรายเขต 3, 2559, ออนไลน์)

การประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา แต่ยังไม่ได้รับการประเมินหรือยังไม่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 59 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2559, ออนไลน์) ซึ่งก็คือ สถานศึกษาทั่วไป เมื่อเทียบกับโรงเรียนทั้งหมดในสังกัดถือเป็นจำนวนมาก อีกทั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ยังมีหลายขนาด ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและบริบทในการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน ทำให้การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในขอบข่ายการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา(สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2558, หน้า 1) ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่มุ่งเน้นจะพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดให้สามารถผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง ประกอบกับยังไม่มีงานวิจัยใดที่สะท้อนการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างชัดเจน อันจะเป็นข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงและมีการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

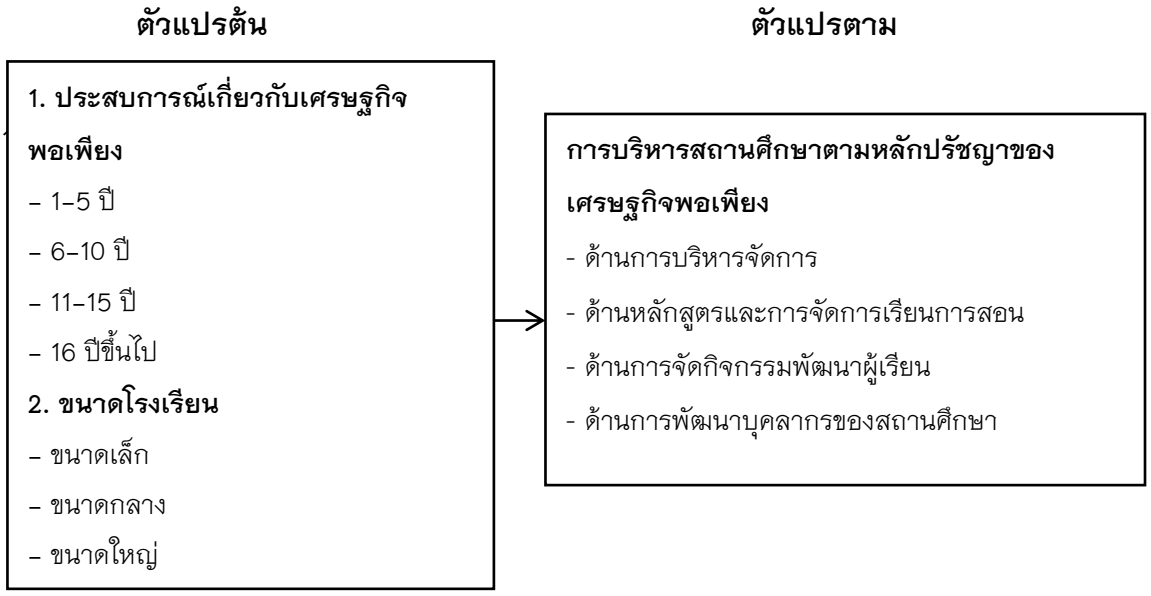
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และนำไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาโรงเรียนให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง และพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบ่มเพาะนักเรียนให้มีจิตสำนึกตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และขนาดโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในระดับมาก

ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 595 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จำนวน 234 คน และใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และวิธีการให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาแต่ละขนาด ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.ศึกษาศึกษาเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในขอบข่ายการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในขอบข่ายการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจแก้ไข เพื่อความถูกต้อง

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และโครงสร้าง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.50–1.00

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนำเสนอต่อประธาน และกรรมการควบคุมภาคนิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นขั้นสุดท้ายก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

6. นำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ กลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของทั้งฉบับด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และความสมบูรณ์ ไปใช้เก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขออนุญาตใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งไปรษณีย์ พร้อมแบบสอบถามและจดหมายตอบกลับจ่าหน้าซองถึงผู้วิจัยไปยังสถานศึกษา จำนวน 234 ชุด

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และด้านขนาดโรงเรียน ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา

จากการศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมและรายด้าน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.84) และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแปลผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมมีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ มีนโยบายน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี และมีกิจกรรมครอบคลุมทุกกลุ่มงานอย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทางภูมิสังคมของสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.09) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษา/ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.64)

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมมีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ มี และใช้ หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกระดับชั้นที่เปิดสอน และเป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่นๆ นำไปปรับใช้ได้ (ค่าเฉลี่ย 4.11) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ อย่างต่อเนื่อง (ผู้เรียนมีส่วนร่วม) (ค่าเฉลี่ย 3.66)

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในภาพรวมมีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ มีโครงการ/กิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และภูมิสังคมของสถานศึกษา /ชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.02) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/หลักคำสอนทางศาสนาในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 3.57)

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ในภาพรวมมีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย4.06) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 3.55)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและขนาดโรงเรียน ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ครูที่สังกัดในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพยงสู่สถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอการวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับแรกในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน คือ มีนโยบายน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี และมีกิจกรรมครอบคลุมทุกกลุ่มงานอย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทางภูมิสังคมของสถานศึกษา ส่วนค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษา/ชุมชน อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินการ ด้านนโยบายการขับเคลื่อน ด้านวิชาการ ด้านแผนงาน ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่

กำหนดให้มีการนำแนวคิดในด้านการจัดการเรียนรู้ลงสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพรสกุล เขตนันท์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุนทร จงเพียร (2556) ได้ทำการวิจัย การบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมและรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ โดยมีการจัดประชุมครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี รวมทั้งความร่วมมือจากบุคคลที่มีความรู้ และประสบการณ์จากทุกฝ่ายเป็นอย่างมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของขนิษฐา เผ่าม่วง (2554); ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557); นวรัตน์ ทองน้อย (2553) และอรอนงค์ ดุมนิล (2555) พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับแรกในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน คือ มี และใช้หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกระดับชั้นที่เปิดสอน และเป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่น ๆ นำไปปรับใช้ได้ ส่วนค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ อย่างต่อเนื่อง (ผู้เรียนมีส่วนร่วม) ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริม สนับสนุนและมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรของสถานศึกษา มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการด้านบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้มีการนำแนวคิดในด้านการจัดการเรียนรู้ลงสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร จงเพียร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับปรียาดา สุขสวาง (2557) ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของขนิษฐา เผ่าม่วง (2554); นวรัตน์ ทองน้อย (2553) และอรอนงค์ ดุมนิล (2555) พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับแรกในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน คือ มีโครงการ/กิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและภูมิสังคมของสถานศึกษา /ชุมชน ส่วนค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/หลักคำสอนทางศาสนาในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน การปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในวิถีชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย ด้านการแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้มีการนำแนวคิดในด้านการจัดการเรียนรู้ลงสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร จงเพียร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับปรียาดา สุขสวาง (2557) ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ด้านจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของขนิษฐา เผ่าม่วง (2554); นวรัตน์ ทองน้อย (2553) และอรอนงค์ ดุมนิล (2555) พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับแรกในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน คือ มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผู้บริหาร ครูและผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษา รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิต การดำเนินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้มีการนำแนวคิดในด้านการจัดการเรียนรู้ลงสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร จงเพียร (2560)ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับปรียาดา สุขสวาง (2557) ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของขนิษฐา เผ่าม่วง (2554); นวรัตน์ ทองน้อย (2553) และอรอนงค์ ดุมนิล (2555) พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและขนาดโรงเรียน ที่ต่างกัน ดังนี้

2.1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ปี 2517 และพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาคน” ในการดำเนินวิถีชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงความถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 หน้า 7)ซึ่งคนไทยทุกคนล้วนได้รับความรู้และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันมากนัก รวมถึงผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้นำหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ตามขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดคุณลักษณะของนักเรียนของสถานศึกษาพอเพียง ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้โรงเรียนปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้เรียน โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในหลักสูตรการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพันธ์ คณาฤทธิ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างตามขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขนาดใหญ่มีบริบทที่มีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อีกทั้งงบประมาณ บุคลากร และแหล่งเรียนรู้ที่มากกว่าจึงทำให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กถึงแม้จะมีบริบทที่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง แต่ก็มี

จำนวนนักเรียนและบุคลากรน้อยกว่า ทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารได้ง่ายกว่า และตั้งอยู่ในชุมชนนอกเมืองหรืออาจเรียกว่าอยู่ในชุมชนชนบท ซึ่งทำให้มีความสัมพันธ์สนิทสนมกับชุมชนมากกว่าชุมชนในเมือง ทำให้การดำเนินงานบริหารได้รับความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดีกว่า สำหรับโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนขยายโอกาสตั้งอยู่ระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท แม้จะมีบุคลากรและนักเรียนน้อยกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่แต่ก็มีจำนวนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กไม่มากนัก ผู้บริหารสามารถบริหารได้ง่าย แต่ก็มักมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่ใกล้เคียงกับโรงเรียนขนาดเล็ก อีกทั้งเขตบริการของโรงเรียนขนาดกลางมักจะอยู่ในพื้นที่ห่างใกล้กัน ความสัมพันธ์กับชุมชนจึงมีน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ได้ความร่วมมือของชุมชนไม่มากที่ควร โรงเรียนแต่ละขนาดมีความแตกต่างกันตามสภาพและขนาดของโรงเรียนที่มีหลากหลายปัจจัย จึงทำให้การบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพันธ์ คณาฤทธิ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับขนิษฐา เผ่าม่วง (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารควรมีการประสานสัมพันธ์ชุมชนในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษา/ชุมชน และสร้างเครือข่าย สร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาควรจัดทำแผนงาน โครงการส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และหลักคำสอนทางศาสนาในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรจัดทำโครงการส่งเสริมบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.รักษิต สุทธิพงษ์อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญ คือ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายจรัสพงษ์ วรรณสอน ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและดร.พัชรินทร์ จันทาพูน ผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ผู้ศึกษาขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆท่าน ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2554). **คู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปี 2554-2556.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (28 พฤศจิกายน 2559). สป. 1700/2559. **นโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษ ในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560.**

กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรฯ เชียงราย เขต 3. (13 มกราคม 2555). **สถานศึกษาพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559, จาก https://sites.google.com/site/klumngan hlaksutrkhet3/sn-su-niy-cheux-ced-tn/sersthkic-phx-pheiyng

ขนิษฐา เผ่าม่วง. (2554). **การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1**.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

นวรัตน์ ทองน้อย. (2553). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวัดลำกะดาน สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.

ประภาพร สุปัญญา. (2550). **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงของแกนนำหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพินธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ปรียาดา สุขสวาง. (2557). **การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ขอนแก่น.

พรสกุล เขตจำนันท์. (2553). **การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ระพีพรรณ คณาฤทธิ์. (2554). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์. (2557). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ศรีพร แก้วโขง. (2554). **การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สกุลรัตน์ กมุทมาศ. (2550). **การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (20 กุมภาพันธ์ 2552). **ประเมินสถานศึกษาพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559, จาก https://sites.google.com/site/prameinsthansuksaphxpheiyng/ray-chux-sthan-suksa-phx-pheiyng-baeb-xyang

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2558).**ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558**.เชียงราย: กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550).**ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**.กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2558). **แนวทางการดำเนินงานประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปีงบประมาณ 2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สุขสรรค์ กันตะบุตร. (2553). **เศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเพื่อความยั่งยืน**. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนทร จงเพียร. (2556)**.การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

อรอนงค์ ดุมนิล. (2555). **การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.59

การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย

The Study of Learning Resources Management Conducive to Learning in 21st Century of The School Under Chiangrai Municipality

วลีรัตน์ อุดมธีรสกุล[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Wareerat Udomtheelasakul[1*] and Thidawan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย จากความคิดเห็นของพนักงานครูจำนวน 228 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะโรงเรียนที่เป็นแกนนำในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงราย และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายงานวิชาการ จากโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 8 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ด้าน ด้านที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้ ด้านที่ 2 การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ด้านที่ 3 การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ด้านที่ 4 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้ แหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน และด้านการสำรวจแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลและรายงานข้อมูลแบบออนไลน์ได้ จัดหาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี สำหรับผู้เรียนอย่างหลากหลายส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนมีการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เทศบาลนครเชียงราย

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : wareerar58208407@gmail.com

Abstract

The objective was to study the conditions and guidelines for management learning resources in 21st century under Chiang Rai municipality school. It was 228 teacher's opinions that's selected by purposive sampling method to lead schools for develop learning resources of the Chiang Rai municipality school. The informants in qualitative studies were totally eight directors and vice-directors in deputy of academic affairs of Chiang Rai municipality school. It was collected data by questionnaire, divided into four sections. The first and second section, the registration of learning resources, the third, the promotion encourages teachers to use learning resources both inside and outside school. The fourth, monitoring and evaluation of learning resources. It has been audited and revised the advice by three experts. To analyze using the program. The statistics was used by percentage, mean, standard deviation.

The results showed that the management of learning resources conducive to learning in the 21st century under Chiang Rai municipality school in four overviews. It was at the highest level when considering each section. Firstly, it was found that the highest mean was the monitoring, evaluation of use learning resources. Secondly, promotion was encourage teachers to use learning resources both inside and outside school. The exploration of learning resources, respectively.The lowest average was the registration of resources. The guidelines for management learning resources in 21st century was to create a register of learning resources by information technology to assist the storage of online databases and to report providing innovative technology for learners that there were the varieties of activities to promote the skills needed in the 21st century throughout monitoring and evaluation of learning resources continuous.

Keywords: Learning Resources Conducive to Learning in 21st Century, Chiang Rai Municipality School

บทนำ

เป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2558, หน้า 1) การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ครูควรมีทักษะและคุณลักษณะที่รองรับเข้าถึงเพื่อสร้างนวัตกรรมบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ในอันที่จะพัฒนาผู้เรียนที่เยาวชนในยุคใหม่ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตาม มาตรา 22 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งสัมพันธ์กับสุทัศน์ สังคะพันธุ์ (2554, หน้า 14)ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและ

เตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21

นโยบายการจัดการศึกษา พ.ศ. 2545-2559 โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2544, หน้า 5-25) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคน มีจิตสำนึก ในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินในประเทศจากรัฐ บุคคล องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาและจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การปลูกฝังคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องตระหนักเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพราะแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญให้ผู้เรียนใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาและค้นหาความรู้ได้ ด้วยตนเองที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่สำคัญของการจัดการศึกษาในสภาพปัจจุบันและอนาคต โรงเรียนซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของการแสวงหาความรู้ ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะความรู้ภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่จะต้องศึกษาค้นคว้าใฝ่รู้ใฝ่เรียนจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกยังมีแหล่งเรียนรู้อีกมากมายไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด ห้องสื่อพิพิธภัณฑ์ หรือแหล่งเรียนรู้ของแต่ละชุมชนนั้น ๆ เทศบาลนครเชียงราย มีสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การบริหารงาน สังกัดเทศบาลนครเชียงรายจำนวน 8 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนก็จะมีแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นแหล่งเรียนรู้ภายใน และแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพบริบทของชุมชน ท้องถิ่น แต่ที่ผ่านมาโรงเรียนขาดการบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากกว่าที่ควรจะเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนซึ่งมีอยู่จำนวนไม่น้อย แต่โรงเรียนหลาย ๆ โรงเรียนมิได้ให้ความสำคัญในการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับผู้เรียน ขาดการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างจริงจัง ทำให้แหล่งเรียนรู้ที่ทุกโรงเรียนมีอยู่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าจึงขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งถือเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้แหล่งเรียนรู้นั้น ๆ ไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

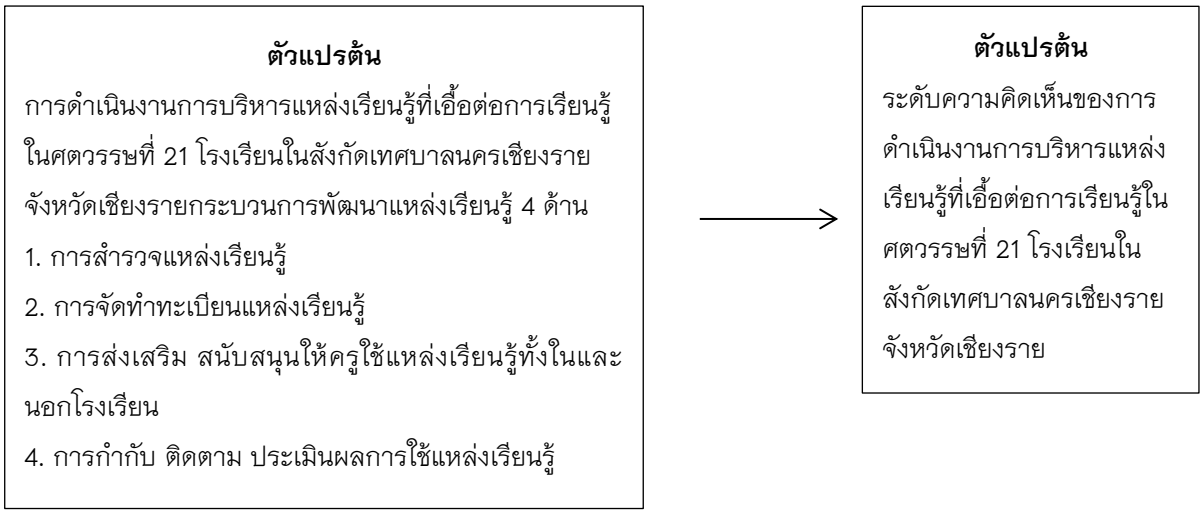
จากที่กล่าวมาแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีสภาพปัจจุบันในการจัดแหล่งเรียนรู้อย่างไร เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับที่จะนำไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ให้คงอยู่ในสภาพที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายจังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 4 ด้าน ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย และแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 441 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 290 คน กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร็จซี่ และมอร์แกน ได้ขนาด กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 228 คน และใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะโรงเรียนที่เป็นแกนนำในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายงานวิชาการ จากโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ซึ่ง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 ด้าน ด้านที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้ ด้านที่ 2 การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ด้านที่ 3 การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ด้านที่ 4 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้

2. กำหนดนิยามคำศัพท์ตามเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นกรอบกำหนดการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนิยามศัพท์เป็นกรอบกำหนด

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้รับการพิจารณาและข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยหาความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างคำนิยามศัพท์ครอบคลุม เนื้อหา ตลอดจนความชัดเจนและการใช้ภาษาที่เหมาะสมของข้อคำถาม

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว สังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (รัตนะ บัวสนธ์, 2540, หน้า 17–18) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับนี้เท่ากับ .95

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ด้วยการหาความถี่และวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ (%)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงาน ทั้ง 4 ด้าน ของ การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีลักษณะคำถามแต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีอายุในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.02 วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.28 และมีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ที่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 45.61

การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้ แหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และด้านการสำรวจแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้

การสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ทั้ง 8 คน

1. ด้านการสำรวจแหล่งเรียนรู้

กำหนดเป็นนโยบาย แผนงานจัดสรรงบประมาณสนับสนุนมีการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนโดยกำหนดให้แต่ละกลุ่มสาระวิชาสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่สามารถจัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนแล้วมีการประชุมวางแผนร่วมกันของคณะผู้บริหารในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายเพื่อส่งเสริมให้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรม เทคโนโลยีรองรับกับผู้เรียนในยุคนี้และส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. ด้านการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้

นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกจัดหาประเภทสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ผู้เรียนอย่างหลากหลาย

3. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

มีการจัดประชุมชี้แจงให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน สนับสนุนงบประมาณผ่านแผนงานโครงการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนจัดให้มีสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนอำนวยความสะดวกให้ครูพานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ให้การยกย่อง และกำลังใจกับครูที่พานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้

4. ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

มีการจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ของครู แต่งตั้งคณะกรรมการทีมนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดทำรายงานประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นข้อมูลสารสนเทศแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ผ่านระบบ ICT แล้วนำข้อมูลจากการรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ มาวางแผนปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน

สรุปผลและอภิปรายผล

1. สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้ แหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน และด้านการสำรวจแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้

1.1 ด้านการสำรวจแหล่งเรียนรู้ การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนวางแผน จัดทำแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ รองลงมา คือ โรงเรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน และ โรงเรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดทำแผนงานส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1.2 ด้านการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนจัดประชุมครูให้เข้าใจและเห็นประโยชน์ของทะเบียนแหล่งเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น รองลงมา คือ โรงเรียนมีข้อแนะนำในการไปใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งว่าต้องมีการเตรียมการอย่างไรบ้าง เช่น เดินทางโดยวิธีใด ติดต่อกับบุคคล หรือหน่วยงานใด และ โรงเรียนจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ประเภทอาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดหาสื่อ เทคโนโลยีสำหรับผู้เรียนอย่างหลากหลาย

1.3 ด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีนโยบายในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ รองลงมา โรงเรียนกำหนดให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งและ โรงเรียนช่วยประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพานักเรียนไปศึกษาแหล่ง เรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดให้มีตำรา เอกสาร แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย

1.4 ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนตรวจแผนการจัดการเรียนรู้และให้ ความสำคัญกับการที่ครูวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้รองลงมา คือ โรงเรียนนำข้อมูลจากการรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ ในการวางแผนปรับปรุงพัฒนา การใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน และโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ของครู

2.แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารทั้ง 8 คน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการสำรวจแหล่งเรียนรู้

กำหนดเป็นนโยบายแผนงานจัดสรรงบประมาณสนับสนุนมีการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนโดยกำหนดให้แต่ละกลุ่มสาระวิชาสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่สามารถจัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนแล้วมีการประชุมวางแผนร่วมกันของคณะผู้บริหารในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายเพื่อส่งเสริมให้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรม เทคโนโลยีรองรับกับผู้เรียนในยุคนี้และส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2.2 ด้านการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้

จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลและรายงานข้อมูลแบบออนไลน์ได้ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกประเภทสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี สำหรับผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีเอกสาร หรือเทคโนโลยีสำหรับจัดเก็บข้อมูลเน้นให้การสืบค้นหรือการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้สะดวกและง่ายขึ้น มีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน

2.3 ด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

สถานศึกษาจัดทำหรือสนับสนุน ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้มีความหลากหลายผ่านโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ครูได้จัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาเทคโนโลยีด้านสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ด้านวิชาชีพและภูมิปัญญาต่าง ๆ มีนโยบายในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ สำรวจความต้องการ มีการจัดประชุมชี้แจง สนับสนุนและสร้างความตระหนักให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี เอกสาร ตำรา จัดให้มีสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน อำนวยความสะดวกให้ครูพานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ให้การยกย่อง และกำลังใจกับครูที่พานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้

2.4 ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตาม และประเมินการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพแก้ไขปัญหาอุปสรรคในระหว่างดำเนินการมีการประเมินทบทวนปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้พร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบให้ต่อเนื่องมีการจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้จัดทำรายงานประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นข้อมูลสารสนเทศ จากผลการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายได้ดังนี้ การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตามความคิดของผู้บริหารและครูในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า ผู้บริหารมีนโยบายให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการสร้างและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง การนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอนด้านการส่งเสริม ยังขาดการจัดทำทะเบียนเป็นระบบสารสนเทศ เป็นปัจจุบัน ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียน ต่อการจัดการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติหาความรู้ และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเองจนเป็นผู้ที่คิดเป็น เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขแต่ยังขาดการจัดทำสารสนเทศขาดบุคลากรที่มาจัดทำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับทัศนีย์ อันติมานนท์ (2553) พบว่าการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน รองลงมา คือการกำกับ ติดตาม

ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งานดังกล่าวเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพราะแหล่งเรียนรู้จะเป็นสื่อในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้และเกิดการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมในการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดผล และต้องเกิดจาก การสนับสนุนของผู้บริหาร การดำเนินการของครู นักเรียน และความร่วมมือทุกฝ่ายการบริหาร และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิดา นิ่มวงษ์ (2559) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูทุกคนเห็นความสำคัญ ประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ภายในโรงเรียน นอกโรงเรียน ครูผู้สอนเลือกสรรแหล่งเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สอดแทรกแหล่งเรียนรู้ สถานที่จริง ของจริงที่อยู่ใกล้ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ที่แท้จริง

แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการสำรวจแหล่งเรียนรู้

กำหนดเป็นนโยบายแผนงานจัดสรรงบประมาณสนับสนุนมีการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนโดยกำหนดให้แต่ละกลุ่มสาระวิชาสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่สามารถจัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนแล้วมีการประชุมวางแผนร่วมกันของคณะผู้บริหารในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายเพื่อส่งเสริมให้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมเทคโนโลยีรองรับกับผู้เรียนในยุคนี้และส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2544, หน้า 5–25) มุ่งให้สถานศึกษาจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ พัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานโดยจัดกระบวนการเรียนรู้จากสื่ออย่างอิสระด้วยตนเอง โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในสิ่งที่เรียนรู้ มีความคิดริเริ่มความรับผิดชอบการค้นคว้า การอภิปรายซักถามและเกิดทักษะในการนำความรู้เดิมกลับมาประยุกต์ พัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตและพัฒนาด้านการศึกษาตลอดชีวิต

2. ด้านการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้

จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลและรายงานข้อมูลแบบออนไลน์ได้ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ประเภทสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี สำหรับผู้เรียนอย่างหลากหลายมีเอกสาร หรือเทคโนโลยีสำหรับจัดเก็บข้อมูลเน้นให้การสืบค้นหรือการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้สะดวกและง่ายขึ้น มีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 83) สถานศึกษามีแนวปฏิบัติการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและทำทะเบียน แหล่งเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ดังนี้ โรงเรียนจัดทำทำเนียบแหล่งเรียนรู้ โดยจัดหมวดหมู่ตามความเหมาะสม เช่น โรงเรียนจัดเป็นสถานที่ บุคลากร แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ โรงเรียนจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน โรงเรียนจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน มีการระบุในทะเบียนว่าแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งสามารถให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง มีข้อแนะนำในการไปใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งว่าต้องมีการเตรียมการอย่างไรบ้าง เช่น ไปอย่างไร ติดต่อกับใคร ฯลฯ ทำการเผยแพร่ทะเบียนแหล่งเรียนรู้ให้ครูทุกคน มีการประชุมครูให้เข้าใจและเห็นประโยชน์ของทะเบียนแหล่งเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นข้อมูลการจัดทะเบียนสอดคล้องตามข้อมูลแบบสำรวจ เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ โดยเผยแพร่แก่บุคลากรในโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการเลือกใช้

3. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

สถานศึกษาจัดทำหรือสนับสนุนส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้มีความหลากหลายผ่านโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ครูได้จัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาเทคโนโลยีด้านสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ด้านวิชาชีพและภูมิปัญญาต่าง ๆ มีนโยบายในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ สำรวจความต้องการ มีการจัดประชุมชี้แจง สนับสนุนและสร้างความตระหนักให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี เอกสาร ตำรา จัดให้มีสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน อำนวยความสะดวกให้ครูพานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ให้การยกย่องและกำลังใจกับครูที่พานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับเบญจวรรณ ระตา (2551) พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน บุคลากร สถานที่และกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคนได้ดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้โดยร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการเรียนการสอน

4. ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตาม และประเมินการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาอุปสรรคในระหว่างดำเนินการมีการประเมินทบทวนปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้พร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบให้ต่อเนื่องมีการจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ของครู แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดทำรายงานประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นข้อมูลสารสนเทศสอดคล้องกับปฏิญญา ไตรพรหม (2552) พบว่า การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สถานศึกษาการติดตาม ประเมินผล และรายงานผล ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ เครื่องมือ และระยะเวลาในการติดตาม ประเมินผลตามแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมจะอยู่ในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ก็ยังพบว่าประเด็นแต่ละด้านยังเป็นปัญหาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกโรงเรียน ดังนี้

1. สถานศึกษาจัดทำแผนงานส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ของครู และตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญในการใช้แหล่งเรียนรู้

3. สถานศึกษาจัดหาสื่อ เทคโนโลยีสำหรับผู้เรียนอย่างหลากหลาย วางระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเชื่อมโยงเครือข่ายใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น

4. สถานศึกษาจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ ของครูในการใช้แหล่งเรียนรู้ทุกครั้ง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข

ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ พร้อมนี้ขอขอบพระคุณ ดร.เกียรติคุณ จันแก่น ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และ ดร.น้ำฝน กันมา รองคณบดีฝ่ายแผนและวิจัย วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร พนักงานครูเทศบาล บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.(2544).ม.ป.ป. **คู่มือแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

ทัศนีย์ อันติมานนท์. (2553). **การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่า.** จังหวัดพังงา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

นิดา นิ่มวงษ์. (2559).**บทความการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนธัญรัตน์** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. จังหวัดปทุมธานี

เบญจวรรณ ระตา.(2551).**การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนเทศบาลดอกเงินจังหวัดเชียงใหม่**, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปฏิญญา ไตรพรหม.(2552). **การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดทำใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโหง**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา, จังหวัดพระนครศรีอยุทธยา.

รัตนะ บัวสนธ์.(2540).**การประเมินโครงการ/การวิจัยเชิงปริมาณ**.กรุงเทพฯ บริษัท. คอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

To develop the potential of novice students of Phrapariyatidhamma schools, division of general education, Chiangrai province.

พระอดิศร เววน[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Phra Adisorn Wawon[1*] and Thidawan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 21 โรงเรียน จำนวน 306 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ด้านทักษะชีวิต ควรมีการส่งเสริมการเรียนนอกตำราให้มากขึ้น ด้านทักษะการเรียนรู้ ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ด้านทักษะการทำงาน ควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคี

คำสำคัญ: ศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study potential development in students of general education department in Phrapariyatidhamma schools of Chiangrai. 2) to investigate the proposition for potential development in students of Department of General Education in Phrapariyatidhamma schools of Chiangrai.

The sample group is comprised of 306 students who enrolled in the Department of General Education in 21 Phrapariyatidhamma schools of Chiangrai. The study tool was a five rating scale questionnaire. Mean and standard deviation were implemented to describe the results.The results showed the overall potential development in students of Department of General Education in Phrapariyatidhamma schools of Chiangrai is at high level. When considered in individual aspect, the working skill had the highest mean suggesting an

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : naizaa1986@gmail.com

unconventional education should be promoted to enhance a living skill. Appropriate learning resources should be provided to support learning skill. Bilateral teaching and learning should be encouraged to support working skill.

Keywords: Student potential, Phrapariyatidhamma school in general education department

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดาเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และการศึกษาสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของประเทศ โดยมีสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เห็นได้จากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 และประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ถึง 3 รูปแบบ ซึ่งได้แก่ 1) การศึกษาในระบบโรงเรียน 2) การศึกษานอกระบบโรงเรียน และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย โดยการมุ่งเน้นภารกิจหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความรู้คู่คุณธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับภารกิจหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติด้วยการพัฒนาทั้งระบบ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพของปัจจัยการผลิต การพัฒนาคุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการ และการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการประกันคุณภาพภายในอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา (อิศริยา พยัคฆวรรณ, 2554)

ในการศึกษาของพระสงฆ์ไทยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนานั้นได้รับมาจากประเทศอินเดียตั้งแต่อาณาจักรสุวรรณภูมิ ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์พระบาทสมเด็จพระปิยมหาราชทรงวางหลักการศึกษาไว้เป็น 3 ขั้น คือ ขั้นปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ ขั้นปริยัติ เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้เพื่อให้เกิดความกระจ่างในคำสั่งคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้ทรงตรัสไว้ เป็นการศึกษาพระปริยัติธรรม ถ้านำมาปฏิบัติด้วยตนเองจะได้ผลอย่างไร ขั้นปฏิบัติ เป็นการนำเอาพระธรรมวินัยมาปฏิบัติด้วยกาย วาจา ใจ ขั้นปฏิเวธเป็นขั้นที่แสดงถึงผลของการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมัยรัชกาลที่ 9 ได้มีการยกระดับการศึกษาของคณะสงฆ์ขึ้น มีสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยที่ก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เปิดการศึกษาระดับปริญญาตรี เรียกว่า ศาสนศาสตรบัณฑิต เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2489 และได้ประกาศยกระดับการศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 อีกเช่นกัน ขึ้นเป็นปริญญาตรี เรียกว่า พุทธศาสตรบัณฑิตเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2490 ในปี พ.ศ.2507 คณะสงฆ์ได้ประกาศใช้หลักสูตรบาลีแผนใหม่ และในปี พ.ศ.2514 กระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบและความร่วมมือของคณะสงฆ์ ได้จัดทำ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อ พ.ศ.2514 (กรมการศาสนา อ้างอิงใน พระครูใบฎีกาบุญชู ชุติปญฺโญ, 2533, หน้า 166–187)

สำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญควบคู่กันไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาโรงเรียนดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรก็จะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้

ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรมสมควรแก่ภาวะ สามารถดำรงสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้วก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันศึกษาของรัฐได้หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าแก่ตนเอง และบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน (สมศักดิ์ บุญปู่, 2555, หน้า 7–8)

เพราะฉะนั้น กระบวนการที่สำคัญในการสร้างรากฐานอันมั่นคงต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา เพราะการที่พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ทรงภูมิธรรมและเป็นผู้นำทางปัญญาของประชากรอย่างแท้จริง ดังนั้นการจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรของไทย จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บวชเรียนได้ฝึกหัดกายวาจาให้เรียบร้อย อบรมจิตใจให้เป็นสมาธิและอบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และจัดให้มีการศึกษาบาลีเพื่อเป็นความรู้ในการค้นคว้าและการดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้พัฒนามาเป็นลำดับ ปัจจุบันการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับการยอมรับและมีบทบาทมากขึ้น โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาของชาติ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีส่วนในการตอบสนองนโยบายของการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชนให้ทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ทัดเทียมกัน ตามแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษา

ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนั้น สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบเนื่อง เริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และมาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจนเหมาะสมวางแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่องรวมทั้งตรวจสอบ ทบทวนปรับปรุงแก้ไข และรายงานผลอย่างสม่ำเสมอการพัฒนา คุณภาพการศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องบริหารการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยมีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกลสำคัญที่เสริมและผลักดันให้เกิดกระบวนการทำงานในทุกระดับที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันเป็นระบบ มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการและวิธีการบริหาร และการจัดการคุณภาพ (Quality Management) สมัยใหม่ที่สร้างความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนจะได้รับการศึกษา ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมีความมั่นใจนี้ ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชาการข้อเท็จจริง หลักฐานเชิงประจักษ์และความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญ (ธวัชชัย ดีเจริญ, 2552)

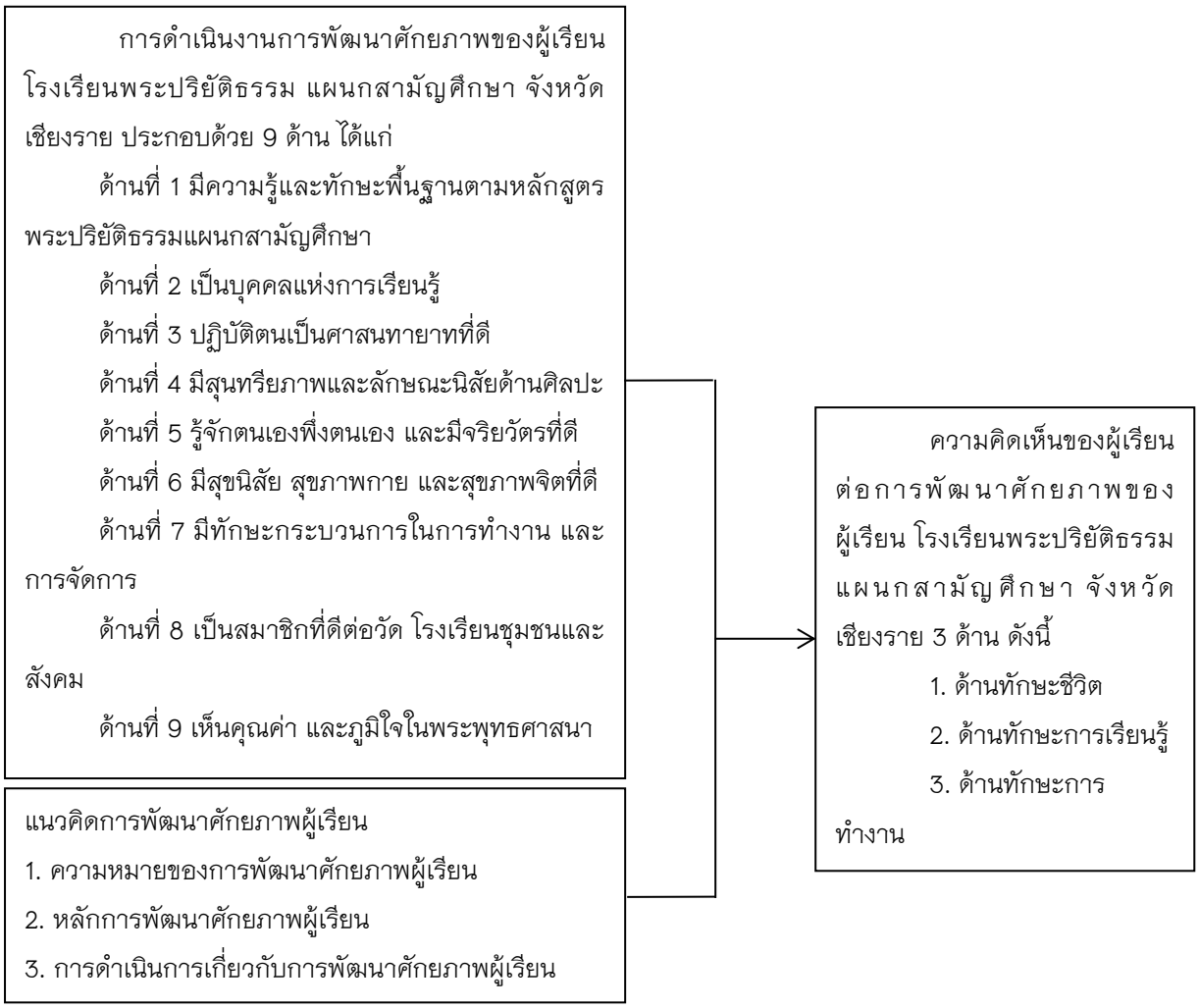
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจในการวิจัยครั้งนี้ว่า จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย อย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายและจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย”

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียน 9 มาตรฐาน 33 ตัวชี้วัด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อ้างอิงในพระมหากุศล คำจันทร์วงค์, หน้า 13-15)

ประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เรียน ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 2,609 รูป รวมทั้งสิ้น 21 โรงเรียน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างง่ายจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 338 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 37 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) จำนวน 3 ข้อ

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

4.1 พระภาวนาโกศลเถร ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
4.2 ดร.น้ำฝน กันมา	อาจารย์วิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
4.3 ดร.อนวัช อุ่นกอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

5. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือก ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหารวมถึงการใช้ภาษา

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งนำไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 30 รูป แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.72

7. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมมีระดับการดำเนินการระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทักษะการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะชีวิต ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนรู้คุณค่าของพระธรรมวินัย ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนปฏิบัติศาสนกิจตามกฎและระเบียบของคณะสงฆ์

1.2 การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านทักษะการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนสามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.3 การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านทักษะการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนสามารถจัดลำดับขั้นตอนในการทำงานได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

2.1 ด้านทักษะชีวิต ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการเรียนนอกตำราให้มากขึ้น มีการจัดจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้สามเณรในเรื่องทักษะชีวิต และมีการกระตุ้นตลอดการเรียนการสอนเพื่อป้องกันการขาดความสนใจ

2.2 ด้านทักษะการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีการกระตุ้นองค์ความรู้ของสามเณรให้ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

2.3 ด้านทักษะการทำงาน ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคี เน้นการเรียนแบบลงมือทำ และมีการลงนาม MOU กับ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวะ วิทยาลัยพาณิชย์ เพื่อส่งนักเรียนไปแลกเปลี่ยนวิชาชีพ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย รวมทั้งข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีประเด็นซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

ที่พบว่าด้านทักษะการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายมีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามแนวคิด นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรม สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จึงได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียน 9 มาตรฐาน 33 ตัวชี้วัด ดังนี้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อ้างอิงใน พระมหากุศล คำจันทร์วงค์, หน้า 13–15) การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการส่งเสริมและเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. ด้านทักษะชีวิต โดยภาพรวมมีระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการส่งเสริมและเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียน ซึ่งทางสถานศึกษาได้กำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน เพื่อที่จะให้ผู้เรียนสามารถยกระดับตนเองทั้งด้านการพัฒนาความรู้และสติปัญญา การพัฒนาจิตใจ การพัฒนาสุขภาพและศักยภาพทางร่างกาย การพัฒนานิสัยและความสนใจ การพัฒนาความถนัดและความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคล สอดคล้องกับ ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล (2557, หน้า 19). ได้กล่าวว่าหลักการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ของบุคคลในด้านต่าง ๆ เพื่อผู้เรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนรู้คุณค่าของพระธรรมวินัยศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และสิ่งแวดล้อม มีทักษะกระบวนการในการดำรงชีวิต และการปฏิบัติศาสนากิจเหมาะสมตามสมณสารูป รวมไปถึงการอนุรักษ์ศาสนธรรม ศิลปวัฒนธรรม พัฒนาศาสนสมบัติ และสิ่งแวดล้อม โดยทางโรงเรียนได้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนและแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งมีการปฏิบัติเป็นศาสนทายาทที่ดี มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ มีสุขนิสัย สุขภาพ และสุขภาพจิตที่ดี โดยด้านทักษะชีวิตจะเกี่ยวข้องกับการครองตนของสามเณร ทั้งในด้านทางโลก และทางธรรม เพื่อที่จะเป็นศาสนทายาทที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรุณวรรณ บุญเทียบทิฆัมพร การฝึกอบรมตามหลักพุทธภาวนา 4 คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา เป็นวิธีที่มีประโยชน์ ทำให้เข้าใจถึงเนื้อหาสาระได้มาก และความเหมาะสมของการปฏิบัติ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ และได้ฝึกฝนตนเองให้อยู่ในกฎ กติกา ฝึกฝนตนเองในการทำสมาธิได้มากขึ้น และเข้าใจการฟังธรรมบรรยายได้มาก

2. ด้านทักษะการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย และรู้วิธีใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนผ่านเกณฑ์วัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมและเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยผู้เรียนต้องมีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พร้อมทั้งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของกองศาสนศึกษา โรงเรียนพระปริยัติแผนกสามัญศึกษา ตามแนวคิด นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 7). ได้กล่าวกล่าวถึงหลักการพัฒนาผู้เรียนที่เน้นความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีการกำหนดเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและครอบคลุมผู้เรียนทุกคน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน เต็มศักยภาพตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ มีความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและอย่างสม่ำเสมอ มีการกิจกรรมที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับ อดิเรก นวลศรี นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกระบวนเรียนรู้ด้วยวิธีการตอบสนอง ทั้งการพูด อ่าน เขียนเนื่องด้วยผลคะแนนเปรียบเทียบก่อนและหลังเรียนมีค่าเพิ่มขึ้น

3. ด้านทักษะการทำงาน โดยภาพรวมมีระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการส่งเสริมและเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นและทำงานเป็นทีมโดยผู้เรียนยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่แตกต่าง สามารถพัฒนากระบวนการทำงาน โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องรู้จักรักษาความสะอาดอาวาส วิหาร ลานเจดีย์ และที่อยู่อาศัยเป็นปกติวิสัย ซึ่งอยู่ในทักษะกระบวนการในการทำงานและการจัดการ ตามการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน สอดคล้องกับ ปราณี รัตนชูศรี (2556, หน้า 29-30). ได้ทำการศึกษาการทำงานเป็นทีม โดยวิธีการสอนแบบการปฏิบัติงานกลุ่มของนักเรียนระดับ ปวส.2 สาขาวิชาการตลาด

ธีระพงษ์ ศิริเมฆการ (2551). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานกลุ่มโดยกระบวนการแบบร่วมกันเรียนรู้ตามวิธี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ที่เน้นการทำงานกลุ่ม โดยกระบวนการแบบร่วมกันเรียนรู้ ตามวิธี Student Team Achievement Division (STAD) ในสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สอดคล้องกับ พระมหาเสน่ห์ ไชยสุกา (2552). ได้ศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีคะแนนการทำงานร่วมกัน ซึ่งแต่ละงานวิจัยเน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม และการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านทักษะชีวิต คือ ควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติศาสนกิจ มีการนิเทศ กำกับติดตามแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติศาสนกิจตามกฎและระเบียบของคณะสงฆ์ ได้อย่างถูกต้อง

2. ด้านทักษะการเรียนรู้ คือ ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคิด วิเคราะห์ แยกแยะแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

3. ด้านทักษะการทำงาน คือ ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่นและทำงานเป็นทีม โดยวิธีการสอนแบบการปฏิบัติงานกลุ่มแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดลำดับขั้นตอนในการทำงานได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ด้านทักษะชีวิต โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

2. ควรทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาสนับสนุน ส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ที่ศึกษาและคอยเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณพระภาวนาโกศลเถร และขอขอบพระคุณดร.น้ำฝน กันมา ดร.อนวัช อุ่นกอง ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พะเยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกในครั้งนี้ และขอบคุณนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พะเยา ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศแต่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงฯ.

ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล (2557). **การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์** มสธ.ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (ก.ค. – ธ.ค.) 2557.

ธวัชชัย ดีเจริญ. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก.** มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ

ธีระพงษ์ ศิริเมฆการ. (2551). **การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานกลุ่มโดยกระบวนการแบบร่วมกันเรียนรู้ตามวิธี Student Team Achievement Division (STAD).** แผนกวิชาอุตสาหกรรมเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียโสธร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2551.

ปราณี รัตนชูศรี. (2556). **เสริมสร้างทักษะการทางานเป็นทีม โดยวิธีการสอนแบบการปฏิบัติงานกลุ่ม นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด.** บทความวิจัย เสนอในการประชุมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.

พระครูใบฎีกาบุญชู ชุติปญฺโญ. (2555). **รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.** วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2555.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พระมหากุศล คำจันทร์วงค์. (2558). **การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนวัดฝั่งหมิ่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.** มหาวิทยาลัยพะเยา.

พระมหาเสน่ห์ ไชยลังกา. (2552). **การศึกษาและการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมศักดิ์ บุญปู่. (2555). **การพัฒนาการศึกษาคณะสงฆ์ไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=731&articlegroup_id=157 [27 มี น า ค ม 2557].

อิศริยา พยัคฆวรรณ. (2554). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น.** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Teacher Participations In Internal Quality Assurance System For The School's Under Phayao Munidipality, Muang District, Phayao Province.

ประวิทย์ ยาศรี[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Pravit Yasri[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้าน ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะ คือ สถานศึกษาไม่มีการเตรียมความพร้อมและไม่มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ครูไม่เข้าใจ ในรูปแบบและระบบการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีนโยบายใหม่ ๆ เข้ามาแทรกแซงทั้งระดับกระทรวงต้นสังกัดและผู้บริหาร ข้อเสนอแนะ คือ สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าแต่งตั้งบุคลากรให้ตรงกับความสามารถ ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของครูระบบการประกันคุณภาพภายใน

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : palmandpppk89@gmail.com

Abstract

The purposes of this independent study were 1) to study teacher participations in internal quality assurance system for the school's under Phayao Municipality, Muang District, Phayao Province 2) to study problems and suggestions for teacher teacher participations in internal quality assurance system for the school's under Phayao Municipality, Muang District, Phayao Province. The population in this study consisted of 186 teachers. The data were collected by questionnaires and analyzed by percentages, mean, standard deviation.

The results of this study showed that the teacher participations in internal quality assurance system for the school's under Phayao Municipality, Muang District, Phayao Province in overall were at high level and data on the other side at high level. For problems and suggestions were the schools didn't prepare and set up the internal quality assurance procedure. The teachers didn't understand the form and the development of education standard system and getting new education policies from the Minister of Education, Educational Service Area, and the school administrators. The suggestions are the school administrators should set up the internal quality assurance procedure clearly by appointment of committee, supporting the teacher for knowledge and understand to education development standard.

Keywords: Teacher participation, Internal quality assurance system

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาดังกล่าว ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ ฉะนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง ประเทศไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 จึงควรมีพลเมืองที่เป็นคนเก่ง เป็นคนดี มีความพอดีในเรื่องของเศรษฐกิจ มีความมั่นคงในเรื่องของวัฒนธรรมประจำชาติ มีความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถอยู่ร่วมกับชาวต่างชาติ ต่างภาษา หรือต่างวัฒนธรรมได้ นั่นคือ การศึกษาจะเอื้อต่อสภาพสังคมที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะต้องกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเอง รู้การใช้ชีวิต รู้หลักการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ความรู้รอบโลก ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้ศักยภาพในตัวมนุษย์ได้พัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักการคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีความสุขในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น

กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนโยบายที่จะเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมาตรฐานการศึกษาเป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาและเพื่อรองรับระบบประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด และได้มีการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริม สนับสนุนให้ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเข้มแข็งและยั่งยืน และใช้เป็นแนวทางในการติดตามตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษา เพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ดี

ยิ่งขึ้นซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 16 มาตรฐาน 70 ตัวบ่งชี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มปป.) (เอกสารดาวน์โหลดจากเว็บ)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มาตรา 47 ได้ระบุไว้ว่า “ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายนอก หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” และมาตรา 48 กล่าวว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการ

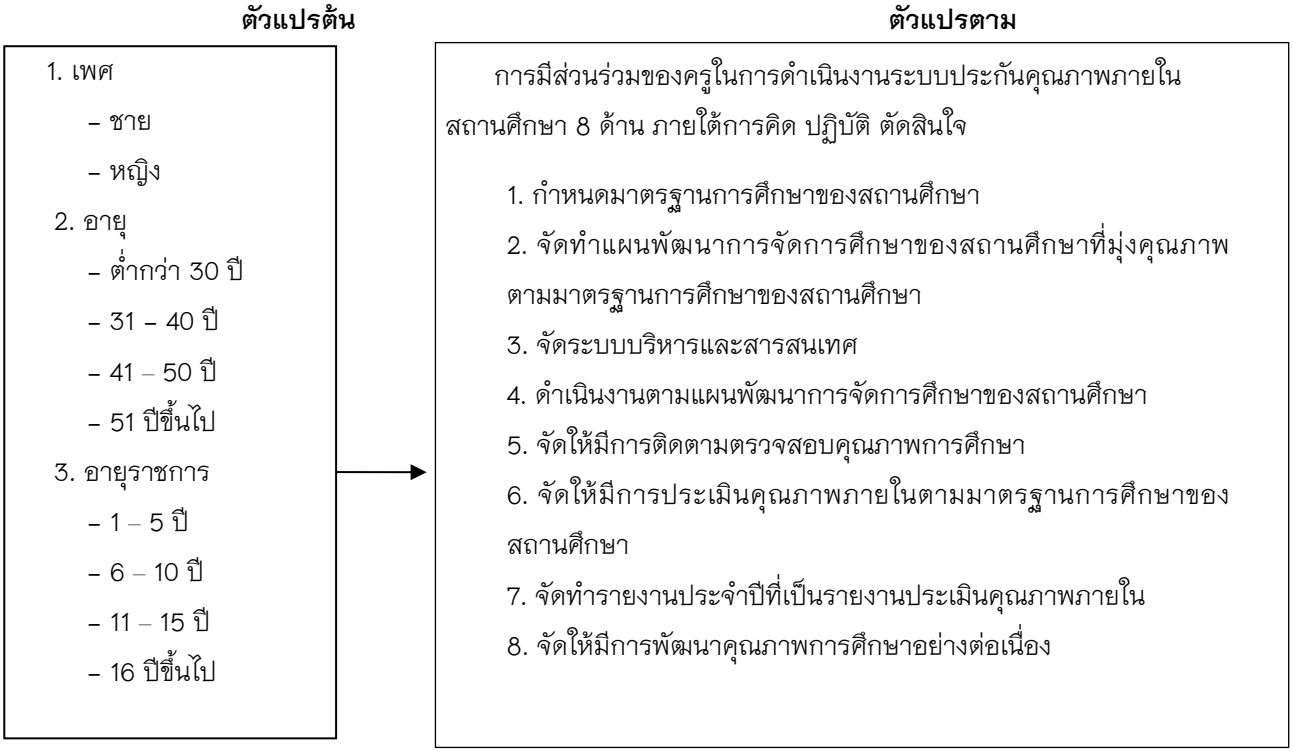
ผู้วิจัยในฐานะเป็นพนักงานครูเทศบาล โรงเรียนเทศบาล 3 (หล่ายอิงราษฎร์บำรุง) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองพะเยา เป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้จัดการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ได้ดำเนินการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดให้เป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การประเมินมาตรฐานการศึกษา โดยยึดมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย ที่กำหนดให้เป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 16 มาตรฐาน 70 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็นมาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต ส่วนที่ 2 การพัฒนาการของผู้เรียนเป็นการประเมิน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำโดยสำนักงานประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

ในการดำเนินการประกันคุณภาพ ตามมาตรฐานที่ 7 สถานศึกษาจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มปป.) เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 (หล่ายอิงราษฎร์บำรุง) ที่ผ่านมาประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมเพื่อสนองต่อมาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด ครู บุคลากรทางการศึกษา ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานและบุคลากรมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย รวมทั้งด้านงบประมาณที่จำเป็นในการนำมาพัฒนาการเรียนการสอน (รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR), 2558) ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาล 3 (หล่ายอิงราษฎร์บำรุง) ได้ดำเนินการมากน้อยเพียงใด คณะครูมีส่วนร่วมคิด ปฏิบัติ ตัดสินใจในงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ยังศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา ว่ามีเรื่องใดบ้างที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา และเพื่อนำผลการวิจัยไปเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมคิด ปฏิบัติ ตัดสินใจของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพันธกิจของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 2)เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 โดยแยกเป็น ครูโรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) จำนวน 43 คน, ครูโรงเรียนเทศบาล 2 (แม่ต๋ำดรุณเวทย์) จำนวน 47 คน, ครูโรงเรียนเทศบาล 3 (หล่ายอิงราษฎร์บำรุง) จำนวน 28 คน, ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (ภูมินทร์ราษฎร์นุกูล) จำนวน 23 คน, ครูโรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์) จำนวน 23 คน, ครูโรงเรียนเทศบาล 6 (ครูบาอินโตรัฐประชาอุทิศ) จำนวน 22 คน รวมทั้งสิ้น 186 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนโดยใช้การสุ่มแบบโควต้า ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 127 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่รวบรวมจากพนักงานครูกลุ่ม

โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด. 2556, หน้า 121)

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นแบบปลายเปิด

การสร้างแบบสอบถามสำหรับการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ว่าด้วยกระบวนการสร้างแบบสอบถามในการศึกษาที่มีคุณภาพ และปรึกษาอาจารย์ ที่ปรึกษาในการสร้างเครื่องมือ

2. ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อกำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามกลับมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item Objective Congruence) โดยได้ค่า IOC = 0.98

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try out) กับการคณะครูโรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน เพื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา 0.86 (α–Coefficient) ของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด. 2556, หน้า 96)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยค้นคว้าได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) และทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2. นำหนังสือเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัด พะเยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้

3. ผู้วิจัยค้นคว้าทำการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 127 คน

4. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืน ตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและผลการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา วิเคราะห์โดยใช้สถิติแบบพรรณนา (Descriptive statistic)โดยวิเคราะห์แจกแจงจำนวน ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลความหมายค่าเฉลี่ย แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 ข้อมูลถามปัญหา และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ของข้อมูล (Frequency) และสรุปเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการจัดทำรายงานประเมินตนเอง ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30) เป็นลำดับที่ 1 และ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.13) เป็นลำดับที่ 2

สรุปผลและอธิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบดังนี้

เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อายุผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 31–40 ปี วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับ

มากทุกด้าน โดย ด้านการจัดทำรายงานประเมินตนเอง เป็นลำดับที่ 1 และ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา เป็นลำดับที่ 2

1. การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

1.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น โดยมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการประชุมชี้แจงความตระหนักและความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา ระดับมาก เป็นลำดับที่ 2

1.2 ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดาเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น โดย มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมทั้งหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกรรมการบริหารหลักสูตร และได้ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องระดับมาก เป็นลำดับที่ 2

1.3 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น โดย มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับ มากเป็นลำดับที่ 2

1.4 ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น โดย มีส่วนร่วมในการจัดทำระบบสารสนเทศเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับภารกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 มีส่วนร่วมในการสำรวจความต้องการของครูในการใช้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการเรียนการสอนและงานวิชาการ และมีส่วนร่วมในการจัดทำระบบการบริการสารสนเทศที่สะดวกรวดเร็วทันต่อการใช้งาน เป็นลำดับที่ 2

1.5 ด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น โดยมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานสรุปผลและนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมากเป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นลำดับที่ 2

1.6 ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น โดย มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการและชี้แจงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนระดับชั้น ป.3, ป.6, ม.3,ม.6 ระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนักให้ความสำคัญของการประเมินผลสัมฤทธิ์ระดับชาติของผู้เรียน เป็นลำดับ ที่ 2

1.7 ด้านการจัดทำรายงานประเมินตนเอง การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการจัดทำรายงานประเมินตนเองโดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น โดย มีมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินตนเองไปปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เป็นลำดับที่ 2

1.8 ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็นโดย มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดทราบตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดนิเทศ ติดตามการดำเนินงานและนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษามาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นลำดับที่ 2

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

สภาพปัญหาและอุปสรรค

สถานศึกษาไม่มีขั้นตอนการดำเนินงาน ไม่มีการเตรียมความพร้อมและไม่มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และการกำหนดมาตรฐานหลักจากส่วนกลางไม่คำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

สถานศึกษาควรมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ให้ผู้กำหนดทำการพิจารณาหรือสอบถามความเห็น กำหนดมาตรฐานตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา และควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าโดยจัดบุคลากรให้ตรงกับความถนัด

2.2 ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

สภาพปัญหาและอุปสรรค

ผู้ปกครอง ชุมชน ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และขาดการสนับสนุนจากชุมชน อีกทั้งยังไม่เข้าใจในรูปแบบและระบบการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาหรือจัดเอกสารให้กับบุคลากรศึกษาเพิ่มเติม ตลอดจนให้บุคลากรทุกคนได้เข้าใจและพัฒนามาตรฐานอย่างพร้อมเพรียงกัน

2.3 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สภาพปัญหาและอุปสรรค

ผู้บริหารจัดทำแผนจากหน่วยงานต้นสังกัด คือเทศบาลเมืองพะเยา ทำให้แผนไม่มีอิสระในการออกแบบที่สอดคล้องเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาขาดบุคลากร ที่รับผิดชอบและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา ยังไม่ครอบคลุม

ข้อเสนอแนะ

ควรแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของสถานศึกษา เช่น ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การเรียนการสอน สิ่งแวดล้อม การจัดองค์กรการพัฒนาวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของชุมชน นอกจากนี้เทศบาลเมืองพะเยาควรให้อิสระแก่สถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาด้วยตนเอง สามารถออกแบบปรับเปลี่ยนได้ตามบริบท สภาพแวดล้อมและความเหมาะสม

2.4 ด้านการจัดระบบบริหารสารสนเทศ

สภาพปัญหาและอุปสรรค

สถานศึกษาไม่มีความพร้อมในเรื่องสารสนเทศ อาทิเช่น ขาดข้อมูลในการจัดทำสารสนเทศ ขาดการจัดการในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ควรส่งเสริมและจัดระบบเครื่องมือสื่อสารให้ชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับทราบกระบวนการจัดการศึกษา ให้ท้องถิ่นเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ให้มีการประชุม อบรม สัมมนา การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และจัดสรรงบประมาณอย่างเต็มที่ เพียงพอและพร้อมต่อการใช้บริการ

2.5 ด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

สภาพปัญหาและอุปสรรค

สถานศึกษาไม่มีมาตรฐานการตรวจสอบคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพและกลุ่มตรวจสอบคุณภาพภายนอก (สมศ.) มีเกณฑ์การประเมินตรวจสอบคนละมาตรฐาน ไม่ดำเนินการตามกระบวนการตรวจสอบและทบทวนที่จริงจังอย่างต่อเนื่อง และขาดการดำเนินการตรวจสอบที่ไม่ตรงกับสภาพจริง

ข้อเสนอแนะ

ควรดำเนินการตรวจสอบสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามกรอบแนวทางให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานให้ชัดเจนเพียงหนึ่งมาตรฐานเท่านั้น และการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและจัดเอกสารเผยแพร่ให้ความรู้ที่นำไปปฏิบัติจริงได้

2.6 ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สภาพปัญหาและอุปสรรค

สถานศึกษาขาดความเป็นจริงในการประเมิน ขาดการประเมินตรวจสอบ การควบคุม การติดตามประเมินผลที่เป็นระบบและไม่มีการประเมินผลตามสภาพจริง และไม่มีการกำหนดระยะเวลาหรือช่วงเวลาที่ชัดเจนและกระบวนการตรวจสอบไม่มีมาตรฐานตามที่กำหนด ตามการประเมินภายใน

ข้อเสนอแนะ

ควรควบคุมอย่างเข้มในการประเมินคุณภาพภายใน พัฒนาระบบการประเมินให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของการดำเนินงานและมีวิธีที่หลากหลายในการดำเนินการวางระบบงานที่มีระบบและกลไกชัดเจน

2.7 ด้านการจัดทำรายงานประเมินตนเองประจำปีการศึกษา

สภาพปัญหาและอุปสรรค

ขาดหลักฐานในการประเมินผลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ไม่ทราบข้อมูลจากการประเมินคุณภาพการศึกษาและ มีรูปแบบหลากหลาย ไม่กำหนดเป็นรูปแบบเดียวกัน ขาดข้อมูลตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนและไม่สัมพันธ์กันในการทำรายงาน

ข้อเสนอแนะ

ให้บุคลากรในโรงเรียนได้เข้าใจและมีส่วนร่วมแนะแนวทางรายงานคุณภาพการศึกษาให้ตรงตามเป้าหมาย ที่กำหนด มีการบันทึกผล นำผลมาใช้เพื่อการพัฒนาและรายงานสู่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ว่าการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทำให้เกิดผลตามเป้าหมาย คุณภาพการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้ดีเพียงใด มีการกำหนดหัวข้อและ ประเด็นให้ชัดเจน

2.8 ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สภาพปัญหาและอุปสรรค

กระทรวงต้นสังกัดและผู้บริหาร มีนโยบายเข้ามาแทรกแซงอยู่เสมอ องค์กรไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งองค์กรและสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐาน พร้อมทั้งกำหนดอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ นโยบายให้มีความชัดเจนและเมื่อปฏิบัติให้ติดตามสอบถามผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิภาพก่อนการเปลี่ยนแปลง และชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องพรรณทิพา ชังอินทร์ (2555) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 14 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพ

การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก และสอดคล้องกับ น้ำฝน นกเที่ยง (2556) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอำเภอวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชากรที่ตอบแบบสอบถามเป็นครู จำนวน 185 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงมากกว่า 50 ปี ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งส่วนใหญ่ 16 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี โรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนประถมศึกษาและครูโรงเรียนขยายโอกาสในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีส่วนร่วมที่ใกล้เคียงกัน ขั้นตอนการวางแผน (Plan) โดยรวมเห็นด้วยว่ามีการดำเนินงานระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นด้วยว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น โดยมีส่วนร่วมในการประชุมชี้แจง เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพระดับมากเป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนระดับมาก เป็นลำดับที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการ (Do) โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นด้วยว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับมากทุกประเด็น โดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ระดับมากเป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมาก เป็นลำดับที่ 2 ขั้นตอนการตรวจสอบการดำเนินงาน (Check) โดยรวมเห็นด้วยว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจริงระดับมากทุกประเด็น โดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จัดให้มีเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมอย่างมีคุณภาพมากเป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของชาติให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบเป็นลายลักษณ์อักษรระดับมาก เป็นลำดับที่ 2 ขั้นตอนการปรับปรุงและนำไปใช้ (Action) โดยรวมเห็นด้วยว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับมากทุกประเด็น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษามาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับมากเป็นลำดับที่ 1 และมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษามาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเป็นลำดับที่ 2 และสอดคล้องกับ สงกรานต์ทอง มาลัยเลิศ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านการมีส่วนร่วมของครูอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหา อุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ใน 8 ด้าน พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้าน 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่พบว่าเป็นปัญหา อุปสรรคมากที่สุด คือ ครูมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก รองลงมา คือ ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ที่พบมากที่สุด คือ ครูมีภาระงานอื่นมาก รองลงมา คือ ขาดเทคโนโลยี 3) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ที่พบมากที่สุด คือ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา รองลงมา คือ ความเชื่อของครูที่คิดว่าการวางแผนพัฒนาเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร 4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ที่พบมากที่สุด คือ ครูมีภาระงานอื่นมาก รองลงมา คือ การกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ภายในสถานศึกษาในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา

คุณภาพการศึกษาไม่ชัดเจน 5) ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ที่พบมากที่สุด คือ ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบขาดความรู้เกี่ยวกับมาตรการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือในการตรวจสอบ 6) ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ที่พบมากที่สุด คือ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด รองลงมา คือ ครูยังขาดการยอมรับความรู้ความสามารถของเพื่อนครู 7) ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ที่พบมากที่สุด คือ ตัวชี้วัดยากต่อความเข้าใจของครู รองลงมา คือ ครูขาดการสื่อสารภายในสถานศึกษา 8) ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อเนื่อง ที่พบมากที่สุด คือ ครูมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีครูไม่เพียงพอ

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นแบบปลายเปิด

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีสภาพปัญหาและอุปสรรค คือ สถานศึกษาไม่มีการเตรียมความพร้อมและไม่มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และการกำหนดมาตรฐานหลักจากส่วนกลางไม่คำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษากำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าแต่งตั้งบุคลากรให้ตรงกับความสามารถ

2.2 ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีสภาพปัญหาและอุปสรรค คือ ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ไม่เข้าใจในรูปแบบและระบบการพัฒนามาตรฐานการศึกษา จึงทำไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีข้อเสนอแนะให้ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาหรือจัดเอกสารให้กับบุคลากรศึกษาเพิ่มเติม ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น

2.3 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีสภาพปัญหาและอุปสรรค คือ การขาดบุคลากรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา ยังไม่ครอบคลุม จึงมีข้อเสนอแนะให้แต่งตั้งบุคลากรและกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของสถานศึกษา เช่น ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การเรียนการสอน สิ่งแวดล้อม การจัดองค์กรการพัฒนาวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของชุมชน

2.4 ด้านการจัดระบบบริหารสารสนเทศ มีสภาพปัญหาและอุปสรรค คือ สถานศึกษาไม่มีความพร้อมในเรื่องสารสนเทศ ทำให้ขาดข้อมูลในการจัดทำสารสนเทศในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมและจัดระบบเครื่องมือสื่อสารให้ชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับทราบกระบวนการจัดการศึกษา ให้ท้องถิ่นเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด พร้อมทั้งการจัดสรรงบประมาณอย่างเต็มที่ เพียงพอและพร้อมต่อการใช้บริการ

2.5 ด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีสภาพปัญหาและอุปสรรค คือ ไม่มีมาตรฐานการตรวจสอบคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพและกลุ่มตรวจสอบคุณภาพภายนอก (สมศ.) มีเกณฑ์การประเมินตรวจสอบคนละมาตรฐาน ไม่ดำเนินการตามกระบวนการตรวจสอบและทบทวนที่จริงจังอย่างต่อเนื่อง และขาดการดำเนินการตรวจสอบที่ไม่ตรงกับสภาพจริง และมีข้อเสนอแนะ คือ ควรดำเนินการตรวจสอบสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามกรอบแนวทางให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและจัดเอกสารเผยแพร่ให้ความรู้ที่นำไปปฏิบัติจริงได้

2.6 ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีสภาพปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดการประเมินตรวจสอบ การควบคุม การติดตามประเมินผลที่เป็นระบบและไม่มีการประเมินผลตามสภาพจริง

ไม่มีการกำหนดระยะเวลาหรือช่วงเวลาที่ชัดเจนและกระบวนการตรวจสอบไม่มีมาตรฐานตามที่กำหนด มีข้อเสนอแนะ คือ พัฒนาระบบการประเมินให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของการดำเนินงานและมีวิธีที่หลากหลาย

2.7 ด้านการจัดทำรายงานประเมินตนเองประจำปีการศึกษา สภาพปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดหลักฐานในการประเมินผลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ไม่ทราบข้อมูลจากการประเมินคุณภาพการศึกษา จึงควรให้บุคลากรในโรงเรียนได้เข้าใจและมีส่วนร่วมแนะแนวทางรายงานคุณภาพการศึกษาให้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด มีการบันทึกผล นำผลมาใช้เพื่อการพัฒนาและรายงานสู่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

2.8 ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สภาพปัญหาและอุปสรรค คือ มีนโยบายใหม่ ๆ เข้ามาแทรกแซงทั้งระดับกระทรวงต้นสังกัดและผู้บริหาร ฉะนั้นควรมีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมเห็นด้วยว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมาก แสดงว่า ครูส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรครู เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และควรศึกษาเฉพาะเจาะจงเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้ศึกษาค้นคว้า ได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เจิดหล้า สุทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อาจารย์ผู้ประสานงาน วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุง เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นงานที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น อีกทั้งได้ทุ่มเทความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ในเรื่องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความสะดวกในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรของกลุ่มโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยาทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามให้แก่ผู้ศึกษาค้นคว้า

ขอขอบคุณ คณะนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น 6 มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ สมาชิกในครอบครัวทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งในการศึกษาค้นคว้าจนบรรลุผลตามเป้าหมาย

ท้ายสุดนี้ คุณค่าทั้งหมดที่เกิดจากงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาบุพการีของผู้ศึกษาและบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังแห่งการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้ศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (มปป.). **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (16 มาตรฐาน 70 ตัวบ่งชี้) เพื่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา.** เอกสารลำดับที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.

น้ำฝน นกเที่ยง. (2556). **การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนอำเภอวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

พรรณทิพา ชังอินทร์. (2555). **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.

สงกรานต์ทอง มาลัยเลิศ. (2552). **การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 2.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**

การศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

THE STUDY OF CONFLICT MANAGEMENT OF EXECUTIVES FROM BASIC EDUCATIONAL AREAS UNDER CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

กติกา ตระกูลสันติไมตรี[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Katika Trakunsuntimaitri[1*] and Thidawan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุและวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 322 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้มี 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามสาเหตุและวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล มีสาเหตุความขัดแย้งเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรู้สึกและทัศนคติที่แตกต่างกัน แบบของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน มีสาเหตุความขัดแย้งเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การแบ่งพรรคแบ่งพวก การไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการขาดความสามัคคี ด้านสภาพองค์การ มีสาเหตุความขัดแย้งเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความไม่ชัดเจนในบทบาทของบุคลากร การทำงานที่มีการแข่งขันระหว่างบุคคล และการมีโครงสร้างขององค์กรที่ไม่ชัดเจน

2. วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้วิธีการจัดการความขัดแย้ง เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การร่วมมือ การประนีประนอม การเอาชนะ การหลีกเลี่ยง ส่วนวิธีสุดท้าย คือ การยอมให้

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Katikanumnim@gmail.com

3. แนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ในรายด้าน พบว่า 1) ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรทำงานตามความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานและใช้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน และหากิจกรรมให้บุคลากรมีการปฏิสัมพันธ์กัน ใช้หลักการประสานงาน 2) ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรมอบหมายงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีใจการทำงาน และผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการปฏิสัมพันธ์กับครู เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การรับประทานอาหารร่วมกัน และกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างมิตรภาพที่ดีในสถานศึกษา 3) ด้านสภาพองค์การ สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงให้ชัดเจนทุกครั้งเรื่องการมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ทุกคนพูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ควรใช้วิธีการขอความร่วมมือด้วยวาจาสำหรับงานที่มีความสำคัญน้อย โดยยึดงานเป็นหลัก และควรสร้างค่านิยมร่วมกันกับบุคลากร โดยยึดเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา และผู้เรียนเป็นหลัก

คำสำคัญ: การบริหารความขัดแย้ง

Abstract

The purpose of this study were to study the causes and methods to manage the conflicts management of executives from basic Educational Areas Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 and to study the concepts to manage the conflicts of executives from basic Educational Areas Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The sample were 322 administrators and teachers in schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 and 6 experts. The instruments were questionnaires asking for causes and methods to manage the conflicts of executives from basic Educational Areas Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The data were analyzed by means and standard deviations and the interview forms were analyzed by content analysis.

The results were as follows:

1. The cause of the conflicts management of executives from basic in the aspect of personal factors were firstly, the differences between the feelings and attitude, secondly, the differences of behavior styles and thirdly, the differences of experiences. The cause of conflicts management of executives in the aspect of working interaction were firstly, the group splitting, secondly, the non-acceptance of other people's opinions and thirdly, the lack of unity. The cause of the conflicts of the school executives in the aspect of organizational condition were, firstly, the ambiguity of personnel roles, secondly, the working competition between individuals and thirdly, the strict regulations.

2. The methods to manage the conflicts of school executives were co-operation, compromise, defeating and submission, respectively.

3. Concepts to manage the conflicts of school executives from the interview according to each aspect were found that 1) The personal factors aspect were: the school executives should encourage personnel to work according to their knowledge and ability which were suitable to the work and use different opinions to benefit

the work and seek out activities to promote interaction in work by using co-operation principle. 2) Concepts to manage the conflicts of school executives in the working interaction aspect were found that the executives should assign the group work, encourage team work to let everyone participate so that there would be the interdependence which would create unity in the school. Create the good working atmosphere and the executives should be a good example of teachers interactions for examples: respecting the elderly people, having meals together and set up activities which show out the friendship in the school. 3) Concepts to manage the conflicts of school executives in the organizational condition aspect were found that the executives should set up the meeting to explain clearly every time when there were the written assignment so that everyone would understand, let everyone talk and suggest about their responsibilities and duties. Should use asking for cooperation with less important work by thinking about the work and should create the value together with the personnel by setting up the goal for school success and student centered.

Keywords: Conflict Administration

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ภายในปี 2561 จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 3 ประเด็นหลักคือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทยเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 1)

ในสังคมทุกวันนี้คนต่างก็แสดงความแตกต่างกันออกมา ความแตกต่างนั้นอาจเป็นความร่ำรวยหรือความยากจน การมีอำนาจหรือไม่มีอำนาจ การพยายามรักษาสภาพเดิมหรือพยายามจะเปลี่ยน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม อาจพบคนที่มีความแตกต่างในความเชื่อ ในค่านิยมและมองโลกในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป คนส่วนใหญ่อาจมีความสนใจและความปรารถนาแตกต่างกัน ความแตกต่างของบุคคลดังกล่าวข้างต้น อาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ดังที่ พรรณราย ทรัพยะประภา (2532 , หน้า 70) ได้กล่าวว่า คนเรามองสิ่งเดียวกันแต่เห็นไม่เหมือนกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์เดิมที่นำมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนรับรู้นั้นไม่เหมือนกัน ถ้าต่างฝ่ายต่างก็ยืนยันว่าสิ่งที่ตนเห็นนั้นถูกต้อง และสิ่งที่ผู้อื่นเห็นนั้นไม่ถูกต้อง และไม่สามารถหาข้อยุติอันเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายได้ ปัญหาความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น ในทำนองเดียวกัน อรุณรักธรรม และปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2527 , หน้า 97) ได้กล่าวว่า ที่ใดมีคนที่นั่นมีความแตกต่างที่ไหนมีความแตกต่างที่นั่นย่อมมีความขัดแย้ง ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะบริหารโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำทรัพยากรการบริหารมาประกอบกันตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการบริหารนั้นมีหลักเกณฑ์ที่สามารถนำไปศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีระบบระเบียบ สาเหตุที่เรียกว่า “ศิลป์” ก็เพราะพฤติกรรมการบริหารหลายประการต้องอาศัยความรอบรู้ ทักษะและไหวพริบ ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้นำที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมการบริหารโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และวิธีการจัดการตลอดจนเทคนิคในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม เป็นบุคคลที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ มีความชำนาญในงานที่ตนเองรับผิดชอบและมีทักษะในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องใช้ความรู้ด้านจิตวิทยามากพอสมควรในการปกครองคน Robins (1974, อ้างอิงใน ฉลาด กันกา,

2550) ได้กล่าวว่าการบริหารงานปัจจุบันทักษะการบริการความขัดแย้งมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น นักทฤษฎีองค์การได้พยายามศึกษาวิจัยปัญหาเรื่องความขัดแย้งในหน่วยงาน หรือองค์การในลักษณะต่าง ๆ เพื่อจะนำข้อมูลเหล่านั้นไปปรับปรุงแก้ไข การเปลี่ยนแปลงองค์การในทางที่สร้างสรรค์และนักการศึกษาได้นำศาสตร์ในเรื่องนี้เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริการการศึกษาด้วย โดยเห็นว่าครูและผู้บริหารการศึกษาจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจวิธีการจัดการความขัดแย้งได้นั้นจะต้องมีคุณลักษณะและทักษะของความเป็นผู้นำหลายประการ ซึ่งเรียกรวม ๆ ว่าศักยภาพในการจัดการกับความขัดแย้ง ศักยภาพดังกล่าวหากผู้บริหารมีอยู่สูงก็เชื่อว่าสามารถจัดการกับความขัดแย้งและนำไปสู่แนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์การ หากมีน้อยหรือไม่มีเลยก็จะนำองค์การไปสู่ความล้มเหลวได้หรือด้อยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ความขัดแย้งในองค์การเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ในบางกรณีหรือบางโอกาสความขัดแย้งก็มีความจำเป็นเพราะความขัดแย้งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขององค์การในทางสร้างสรรค์ หากองค์การใดไม่มีความเปลี่ยนแปลงองค์การนั้นก็จะไม่มีความเจริญก้าวหน้า ดังที่ บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์ (2537, หน้า 182) ได้กล่าวว่า ในการบริหารงานใด ๆ ก็ตามผู้บริหารมีความปรารถนาในเรื่องความมีประสิทธิภาพของงาน แต่โดยความเป็นจริงในทางปฏิบัติแล้วการบริหารย่อมมีอุปสรรค ผลงานที่ได้รับอาจจะไม่มีประสิทธิภาพสูงตามที่ผู้บริหารปรารถนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกิดปัญหาหรือเกิดความขัดแย้งขึ้นในองค์การ และ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2534, หน้า 9) ได้อธิบายว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องเผชิญหน้าทุกวัน ผู้บริหารไม่สามารถทำเป็นไม่สนใจหรือละเลยได้ และไม่สามารถปล่อยให้เกิดมากขึ้นและรุนแรงขึ้นโดยไม่จัดการแก้ไข

โรงเรียนเป็นองค์การหนึ่งทางสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ โดยส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล อันเกิดจากความคิดเห็น การรับรู้ ค่านิยมที่แตกต่างกันของครูในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องแก้ปัญหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจะสร้างความยุ่งยากต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในเรื่องของการร่วมมือ การประสานงาน และเป็นการทำลายบรรยากาศในโรงเรียน ส่งผลต่ออารมณ์ของบุคลากรในโรงเรียน อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและในที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงไม่อาจจะนิ่งเฉยต่อปัญหาดังกล่าวจะต้องแก้ไขปัญหาโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง และเท่าที่ปรากฏผู้บริหารส่วนใหญ่จะแก้ปัญหาไม่เหมือนกัน ถึงแม้จะเป็นปัญหาลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้ อายุ หรือบุคลิกภาพเฉพาะตัว แต่ทั้งนี้ต้องระมัดระวังมิให้เกิดความขัดแย้งมากเกินไปจนเกิดผลเสียหายและควรคำนึงถึงสถานการณ์ว่าสถานการณ์ใดควรจะใช้วิธีการใดจึงจะได้ประโยชน์สูงสุด ดังที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540, หน้า 9) กล่าวว่า แม้ความขัดแย้งจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถ้ารู้จักวิธีการจัดการหรือวิธีแก้ไขที่ดีก็จะกลายเป็นการให้คุณประโยชน์อีกด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2559, สื่อออนไลน์) ประกอบด้วยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอดอยหลวง อำเภอเชียงแสน และอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร เสี่ยงภัย การคมนาคมยากลำบาก ข้าราชการครูที่ทำงานในโรงเรียนเหล่านั้นเป็นคนต่างพื้นที่กัน มีค่านิยม ความเชื่อ ความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน มีการย้ายและเปลี่ยนแปลงตำแหน่งอยู่เป็นประจำ เมื่อได้รับการประเมินอย่างเข้มผ่านมีโอกาสได้ย้ายกลับภูมิลำเนาของตนเอง เป็นผลให้ต้นสังกัดต้องเรียกบรรจุข้าราชการครูใหม่มาทดแทน วนเวียนเป็นวัฏจักรอยู่อย่างนั้นทำให้คนต่างที่ต่างถิ่นที่มีความเชื่อค่านิยม ความคิดและวัฒนธรรมแตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องความคิด ความเข้าใจระหว่างครูด้วยกัน หรือระหว่างครูกับผู้บริหาร และนำไปสู่ความขัดแย้งในโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สัมมนา รธ

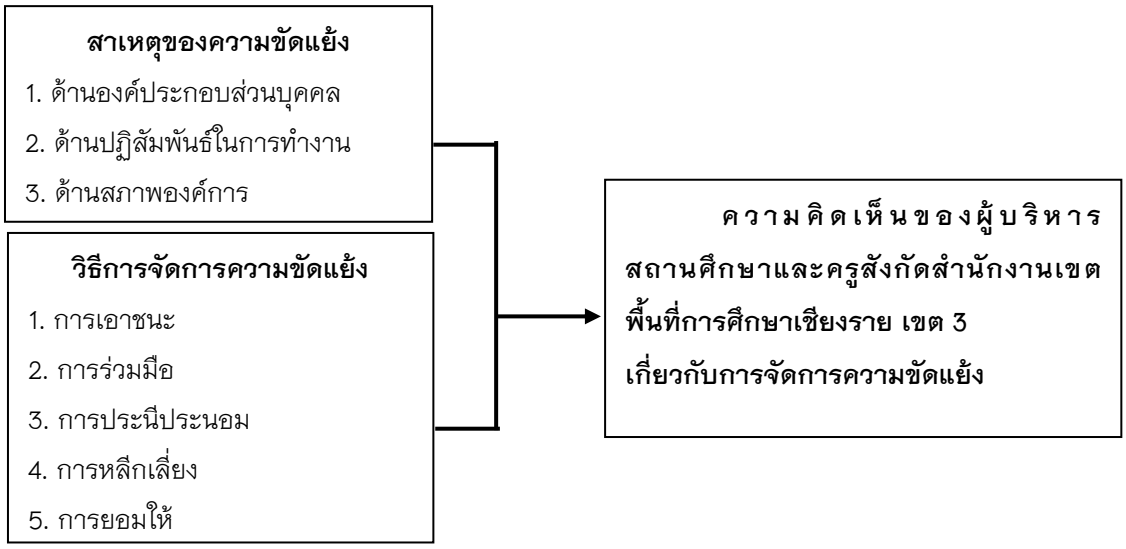
นิธย์ (2553, หน้า 172) ที่กล่าวว่า ความขัดแย้ง คือ สภาพการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งปฏิบัติงานร่วมกันภายในองค์การแล้วมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน ไม่ยอมรับกันทั้งในด้านความคิดเห็น ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ เป้าหมาย วิธีการทำงาน การรับรู้ และผลประโยชน์ความต้องการที่ไม่ตรงกัน จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการความขัดแย้งเป็นสิ่งสำคัญมากที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการจัดการความขัดแย้งให้เหมาะสมเพราะมีผลต่อการปฏิบัติงานในองค์การ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องบริหารจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้เหมาะสม จึงจะสามารถนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ว่ามีสาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษาและวิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างไร ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดการความขัดแย้งภายในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสาเหตุและการวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2559 จำนวน 153 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,936 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 153 โรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 322 คน จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่และมอร์แกน (อ้างอิงใน ประยูร อาษานาม, 2543) และผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องการบริหารสถานศึกษา โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในเรื่องการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างและปรับปรุงจาก ปันจมาสน์ มาศนพคุณรัตน์ และจาก Thomas and Kilman โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาปฏิบัติงาน และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สาเหตุของความขัดแย้งในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบเรียงลำดับตามความสำคัญจาก 1–9 เนื้อหาเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้ง 3 ด้าน คือ

1. สาเหตุด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล
2. สาเหตุด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน
3. สาเหตุด้านสภาพองค์การ

โดยปรับปรุงจาก ปันจมาสน์ มาศนพคุณรัตน์ (2549)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 5 วิธี คือ การเอาชนะ การร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และการยอมให้ โดยปรับปรุงจาก Thomas and Kilman (1987, อ้างอิงใน พรนพ พุกกะพันธ์, 2542)

แบบสัมภาษณ์ ได้แก่

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ ในการบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เนื้อหาเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้ง 3 ด้าน คือ 1. สาเหตุด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล 2. สาเหตุด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน 3. สาเหตุด้านสภาพองค์การ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ศึกษาและปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วยสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สาเหตุของความขัดแย้งในสถานศึกษาของ ปันจมาสน์ มาศนพคุณรัตน์ (2549) และการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาของ Thomas and Kilman (1987)

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบให้คำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษา เนื้อหา และด้านการวัดผลตรวจสอบความถูกต้อง จำนวน 3 ท่าน และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข

5. จัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา ตอบแบบสอบถาม และเข้าเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยทำจดหมายถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม โดยส่งจดหมายพร้อมแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยส่งไปยังผู้บริหารเพื่อกระจายแบบสอบถามต่อไปยังครูในโรงเรียนนั้น ๆ

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ถูกส่งคืนทางไปรษณีย์ภายในเวลาที่กำหนดและได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 305 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.72

4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยมีการนัดหมายทางโทรศัพท์เพื่อชี้แจงแนะนำเบื้องต้นและนัดหมายวันเวลา และสถานที่ก่อนที่ผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่รวบรวมได้ นำไปบันทึกผลในโปรแกรม EPI 6 จากนั้นทำการแปลงข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ หาค่าสถิติพื้นฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา นำข้อมูลมา วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยให้นำหนักคะแนนในการนำมาหาค่าเฉลี่ย ดังนี้

ลำดับการเลือกตอบในแบบสอบถาม	น้ำหนักคะแนน
1	9
2	8
3	7
4	6
5	5
6	4
7	3
8	2
9	1

การแปลคะแนน

โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดแบ่งระดับสาเหตุความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษาเป็น 5 ระดับ โดยมีความกว้างของชั้น ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, หน้า 9)

$$\text{ความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{9 - 1}{5}$$

$$= 1.60$$

คะแนนเฉลี่ย	7.44 – 9.00	หมายถึง สาเหตุของความขัดแย้งที่พบในระดับ มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	5.83 – 7.43	หมายถึง เป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่พบในระดับ มาก
คะแนนเฉลี่ย	4.22 – 5.82	หมายถึง เป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่พบในระดับ ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 4.21	หมายถึง เป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่พบในระดับ น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.60	หมายถึง เป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่พบในระดับ น้อยที่สุด

3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 3 วิธีจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา นำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ รายละเอียดการตรวจให้คะแนน ดังแสดงในตาราง

4. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ ในการบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

สถิติที่ใช้ในการวิจัย 1.ค่าความถี่ (Frequency) 2.ค่าร้อยละ (Percentage) 3.ค่าเฉลี่ย (Mean) 4.ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สาเหตุและวิธีการจัดการความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และแนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน และด้านสภาพองค์การ ซึ่งผู้วิจัยสรุปรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล มีสาเหตุความขัดแย้งเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรู้สึกและทัศนคติที่แตกต่างกัน แบบของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีสาเหตุความขัดแย้งน้อยที่สุด คือ ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม

1.2 ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน มีสาเหตุความขัดแย้งเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การแบ่งพรรคแบ่งพวก การไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการขาดความสามัคคี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีสาเหตุความขัดแย้งน้อยที่สุด คือ การแข่งขัน ชิงดี ชิงเด่น

1.3 ด้านสภาพองค์การ มีสาเหตุความขัดแย้งเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความไม่ชัดเจนในบทบาทของบุคลากร การทำงานที่มีการแข่งขันระหว่างบุคคล และการมีโครงสร้างขององค์กรที่ไม่ชัดเจน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีสาเหตุความขัดแย้งน้อยที่สุด คือ การจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่ยุติธรรม

2. วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้วิธีการจัดการความขัดแย้ง เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การร่วมมือ การประนีประนอม การเอาชนะ การหลีกเลี่ยง ตามลำดับ ส่วนวิธีสุดท้าย คือ การยอมให้

3. แนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยนำมาสรุปผลในแต่ละด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรทำงานตามความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงานและใช้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน และหากิจกรรมให้บุคลากรมีการปฏิสัมพันธ์กัน ใช้หลักการประสานงาน

3.2 ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน คือ ผู้บริหารควรมอบหมายงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีใจการทำงาน และผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการปฏิสัมพันธ์กับครู เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การรับประทานอาหารร่วมกัน และกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างมิตรภาพที่ดีในสถานศึกษา

3.3 ด้านสภาพองค์การ คือ ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงให้ชัดเจนทุกครั้งเรื่องการมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ทุกคนพูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ควรใช้วิธีการขอความร่วมมือด้วยวาจาสำหรับงานที่มีความสำคัญน้อย โดยยึดงานเป็นหลัก และควรสร้างค่านิยมร่วมกันกับบุคลากร โดยยึดเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา และผู้เรียนเป็นหลัก

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องสาเหตุและวิธีการจัดการความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และแนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพองค์การ รองลงมา คือ ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน อาจเนื่องมาจาก องค์การมีความไม่ชัดเจนในบทบาทของบุคลากร เกิดการทำงานที่มีการแข่งขันระหว่างบุคคล และการมีกฎระเบียบที่เข้มงวด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ประสพพรรังสี (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องสาเหตุและการจัดการความขัดแย้ง กรณีศึกษา การประปานครหลวง (สำนักงานใหญ่) ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุและการจัดการความขัดแย้ง กรณีศึกษา การประปานครหลวง (สำนักงานใหญ่) โดยภารรวมและในรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านความกดดันต่อบทบาทที่อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า สาเหตุที่เกิดความขัดแย้งมากที่สุด 3 อันดับ คือ สาเหตุด้านการพึ่งพาอาศัยกันของบุคคล สาเหตุด้านโครงสร้างขององค์กร และสาเหตุด้านทรัพยากรที่จำกัด

1.1 สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล 3 อันดับแรก คือ ความรู้สึกและทัศนคติที่แตกต่างกัน แบบของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี จึงอาจส่งผลให้มีภูมิหลัง การรับรู้ ความรู้สึก ทัศนคติ และแบบฉบับของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน เมื่อมาทำงานในโรงเรียนเดียวกัน ความแตกต่างดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุอันนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกร อิ่มวัฒนกุล (2553, หน้า 39) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง กรณีศึกษาสาเหตุความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า อันดับแรกคือ การแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ส่วนตัว รองลงมา คือ คนที่เอาแต่ใจตนเอง เห็นตัวเองสำคัญกว่าคนอื่นไม่ยอมฟังใคร ไม่สนใจคนอื่น ทำอย่างที่ตนคิดและเชื่อว่าถูกต้อง ความมีอคติต่อกัน และลำดับสุดท้าย เอาความดีใส่ตัวเองเอาความชั่วใส่คนอื่น

1.2 สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน 3 อันดับแรก คือ การแบ่งพรรคแบ่งพวก การไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการขาดความสามัคคี อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนมีครูที่ขาดมนุษยสัมพันธ์ ประกอบกับการสื่อสารที่ได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง จึงอาจทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้นได้ สอดคล้องกับ พานิชย์ ขอมอบกลาง (2559, หน้า 148) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียนจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ นอกจากนี้โรงเรียนขนาดใหญ่มักมีบุคลากรจำนวนมากความสัมพันธ์ไม่แน่นแฟ้น ยิ่งในโรงเรียนที่ครูขาดมนุษยสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การแบ่งกันเป็นหมู่พวกในกลุ่มครู การสื่อสารบกพร่อง การให้ข้อมูลไม่ถูกต้องเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งมารขึ้นได้ และปฏิสัมพันธ์ในการทำงานเป็นสิ่งที่กระทบกระทั่งกันง่ายกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจากการปฏิบัติงานในโรงเรียนต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับ อมรรัตน์ ไกรฤกษ์ (2557, หน้า 66) ได้กล่าวว่า ในสถานศึกษาการทำงานจะต้องมีส่งข้อมูลและติดต่อสื่อสารกัน ถ้ามีการสื่อสารที่ไม่สมบูรณ์จะเกิดการตีความหมายและความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน และปัจจัยจาก วัฒนธรรม เพศ อายุ และสิ่งแวดล้อมย่อมมีส่วนส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ในสถานศึกษา

1.3 สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านสภาพองค์การ 3 อันดับแรกคือ ความไม่ชัดเจนในบทบาทของบุคลากร การทำงานที่มีการแข่งขันระหว่างบุคคล และการมีกฎระเบียบที่เข้มงวด อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนขาดโครงสร้างการบริหารหารที่ชัดเจนหรือความไม่ชัดเจนในบทบาทหรือนโยบายอาจทำให้

บุคลากรอึดอัดในการทำงาน ทำให้เกิดการก้าวก่ายงานกัน จนทำให้บุคลากรเกิดการขัดแย้งกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภกร อิ่มวัฒนกุล (2553, หน้า 40) ที่ได้กล่าวว่า ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่/วิธีการทำงานในภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า อันดับแรกคือ ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ รองลงมาคือ ความรับผิดชอบงานที่เหลื่อมล้ำกันในองค์กร และลำดับสุดท้ายคือ สายการบังคับบัญชาที่ต่างระดับกัน

2. วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใช้วิธีการจัดการความขัดแย้ง เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การร่วมมือ การประนีประนอม การเอาชนะ การหลีกเลี่ยง ตามลำดับ ส่วนวิธีสุดท้าย คือ การยอมให้ อาจเป็นเพราะ การร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาความขัดแย้งเป็นวิธีที่ทั้งสองฝ่ายมาร่วมมือร่วมใจกันเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม ต่างฝ่ายต่างนำเอาความสามารถ ความชำนาญของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ประกาทิพย์ ผาสุข (2551, หน้า 55) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารเห็นว่าจะเป็นผลดีกับสถานศึกษาเพราะเป็นวิธีการที่ทุกคนจะได้รับประโยชน์ในการได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเป็นวิธีการที่จะพยายามหาผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับ เป็นวิธีที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขหรือหาทางออกที่เหมาะสมเพื่อให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ประสพพรรังสี (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องสาเหตุและการจัดการความขัดแย้ง กรณีศึกษา การประปานครหลวง (สำนักงานใหญ่) ผลการวิจัยพบว่า วิธีการจัดการความขัดแย้งที่พนักงานการประปานครหลวง (สำนักงานใหญ่) ใช้มากที่สุด 3 วิธี คือ วิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม และวิธีการยอม

3. แนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยนำมาสรุปผลในแต่ละด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรทำงานตามความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงานและใช้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน และหากิจกรรมให้บุคลากรมีการปฏิสัมพันธ์กัน ใช้หลักการประสานงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ไกรฤกษ์ (2557, หน้า 67) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสาเหตุความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า แนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านความสัมพันธ์ ประเด็นเพื่อนร่วมงานมีนิสัยส่วนตัวที่แตกต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้ง ใช้วิธีการจัดการความขัดแย้ง คือ วิธีไกล่เกลี่ยและวิธีประนีประนอม ประกอบด้วย 1) ควรใช้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันให้เป็นประโยชน์กับการทำงาน เช่น มอบหมายงานให้ตรงกับนิสัยส่วนตัวเพื่อเป็นประโยชน์กับงาน ที่สำคัญบุคลากรต้องทราบเป้าหมายของการทำงาน 2) ควรใช้หลักประสานงาน (เข้าใจ ยอมรับ ร่วมมือ ช่วยเหลือ เกื้อกูล)

3.2 ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน คือ ผู้บริหารควรมอบหมายงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีใจการทำงาน และผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการปฏิสัมพันธ์กับครู เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การรับประทานอาหารร่วมกัน และกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างมิตรภาพที่ดีในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ไกรฤกษ์ (2557, หน้า 67) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสาเหตุความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พิษณุโลก เขต 1 พบว่า แนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านผลประโยชน์ คือ วิธีประนีประนอม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างแก่บุคลากร ส่งเสริมปลูกจิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครูให้เห็นความสำคัญของส่วนรวมทำงานด้วยความสามัคคีอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล 2) ควรส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมให้นึกถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

3.3 ด้านสภาพองค์การ คือ ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงให้ชัดเจนทุกครั้งเรื่องการมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ทุกคนพูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ควรใช้วิธีการขอความร่วมมือด้วยวาจาสำหรับงานที่มีความสำคัญน้อย โดยยึดงานเป็นหลัก และควรสร้างค่านิยมร่วมกันกับบุคลากร โดยยึดเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา และผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พานิชย์ ขอมอบกลาง (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสาเหตุความขัดแย้งและการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านสภาพของที่ทำงานหรือสภาพองค์การ ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร ไม่ให้มีผลประโยชน์ภายในโรงเรียนที่ตกไปสู่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ควรออกคำสั่งที่ถูกต้องชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรติดเป็นแผนโครงสร้างการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่ทุกคนสามารถรับรู้ได้ชัดเจน ควรนิเทศติดตามประเมินผลการทำงานเพื่อสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และสรุปผลการทำงานทุกสิ้นปีการศึกษา หากเกิดปัญหาควรใช้การประนีประนอม คือ การให้เกิดผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจทั้งสองฝ่ายแต่ละฝ่ายควรยอมเสียสละส่วนของตนเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกร อิ่มวัฒนกุล (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง กรณีศึกษาสาเหตุความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า วิธีการจัดการความขัดแย้งในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งในลักษณะดังนี้ การประชุมชี้แจง ปฐมนิเทศ การปรับความเข้าใจ การทำขั้นตอนการผ่านงาน การทำคำสั่งมอบหมายงาน การกำหนดโครงสร้างให้ชัดเจน ใช้ระบบคุณธรรมในการพิจารณา กำหนดค่านิยมร่วมกัน ร่วมค้นหาเป้าหมายร่วม การส่งเข้าอบรม จัดหาปัจจัยบริหาร และเสริมสร้างจริยธรรมการเมือง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ในเรื่องการของการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะเพื่อนำผลไปใช้ ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล พบว่า ความรู้สึกและทัศนคติที่แตกต่างกันเป็นสาเหตุแรกที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรทำงานตามความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงานและใช้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานและหากิจกรรมให้บุคลากรมีการปฏิสัมพันธ์กัน ใช้หลักการประสานงาน เช่น การประชุมมติร่วมกัน เป็นต้น

2. จากการวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน พบว่า การแบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นสาเหตุแรกที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้น ผู้บริหารควรมอบหมายงานเป็นกลุ่มส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีใจการทำงาน และผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการปฏิสัมพันธ์กับ

ครู เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การรับประทานอาหารร่วมกัน และกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างมิตรภาพที่ดีในสถานศึกษา

3. จากการวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านสภาพองค์การ พบว่า ความไม่ชัดเจนในบทบาทของบุคลากรเป็นสาเหตุแรกที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้น ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงให้ชัดเจนทุกครั้งเรื่องการมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ทุกคนพูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และผู้บริหารควรสร้างค่านิยมร่วมกันกับบุคลากร โดยยึดเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ครูและผู้เรียนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องสาเหตุความขัดแย้งในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบในการศึกษาที่แตกต่างไปจากการวิจัยครั้งนี้ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสาเหตุของความขัดแย้งของการบริหารงานในสถานศึกษา

3. ควรศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา

4. ควรศึกษาเรื่องสาเหตุและวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในหน่วยงานการศึกษาอื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้การศึกษาอิสระนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร. ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยก้างรัฐประชาสงเคราะห์ ดร. สมเจตน์ แก้วกันใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลยางฮอม นายยุทธจักร เขียวอ้าย ผู้อำนวยการโรงเรียนสักสันเชียงใหม่วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

ฉลาด กันกา. (2550). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดแพร่**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

นฤมล ประสพพรรังสี. (2553). **สาเหตุและการจัดการความขัดแย้ง กรณีศึกษา การประปานครหลวง (สำนักงานใหญ่).** วิทยานิพนธ์, บธ.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์. (2537). **จิตวิทยาองค์การ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์.

ประกาทิพย์ ผาสุข. (2551). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ประยูร อาษานาม. (2543). **คู่มือการวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ปัญจมาสน์ มาศนพคุณรัตน์. (2549). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์, ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

พรนพ พุกกะพันธ์. (2542). **การบริหารความขัดแย้ง.** กรุงเทพฯ: ว.สกุลเพ็ชร.

พรรณราย ทรัพยะประภา. (2532). **จิตวิทยาสำหรับนักบริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รีชั่นอาร์มคอร์ปอเรชั่น.

พานิชย์ ขอมอบกลาง. (2559). **การศึกษาสาเหตุความขัดแย้งและการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย. **ข่าวสารวิจัยทางการศึกษา**, 18 (3), หน้า 8–11.

ศุภกร อิ่มวัฒนกุล. (2553). **กรณีศึกษาสาเหตุความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์, วศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.

สัมมนา รธนิธย์. (2553). **ภาวะผู้นำของผู้บริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2559). **สภาพข้อมูลทั่วไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต3**. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2559, จาก http://www.cr3.go.th/

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2534). **ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ตะเกียง.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). **ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสร้างสรรค์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เสิฟแอนด์ลิฟเพรส.

อมรรัตน์ ไกรฤกษ์. (2557). **การศึกษาสาเหตุความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

อรุณ รักธรรม และปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2527). **การบริหารความขัดแย้งในองค์การ เอกสารประกอบการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์.** กนุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

THE STUDY OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE PROGRESS IN 21st CENTURY EDUCATION OF MAESALONGNAI EDUCATION DEVELOBMENT NETWORKING GROUP MAEFAHLUANG DISTRICT CHIANGRAI PROVINCE.

ศราวุธ จันทร์ทอง[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Sarawut Jhanthong[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายและเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล และมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่าข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุดในแต่ละด้านคือ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน ควรลดภาระงานครูให้ครูได้จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่รวมถึงการได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนมาก 2) มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ มีอุดมการณ์ มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีความมุ่งมั่นและมีทักษะในการบริหาร 3) มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องจัดให้มีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและควรได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย และ 4) มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล ควรมีงานวิจัยเชิงคุณภาพในระดับท้องที่เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

คำสำคัญ: การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : foreternity7@gmail.com

Abstract

The purpose of this independent study was to study of internal quality assurance progress in 21st century education, Maesalongnai education development networking group, Maefahluang district, Chiangrai province and suggestion of internal quality assurance progress in 21st century Maesalongnai education development networking group perceived by teachers and director in Maesalongnai education develobment networking group, Maefahluang district, Chiangrai province. Data were collected from 150 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.The findings were as follows; towards internal quality assurance progress in 21st century education in overall were at high level and data on the other side at high level.

Suggestion of internal quality assurance progress in 21st century education development perceived by teachers and director in Maesalongnai education develobment networking group, Maefahluang district, Chiangrai province as follows: The most frequency–sensitive suggestion on each side there are the following. 1) The standards quality of learners towards should reduce the teachers workload to teachers to fully manage teaching than they has developed more instructional process. 2) The standardization of administrative processes and management of school administrators towards Executives must have Self improvement. 3) The standardization of instructional processes that focus on learners is important towards there are teaching processes that provide opportunities for learners to participate and get support from all parties. 4) Standards for effective internal quality assurance systems towards there should be a qualitative research that can develob school Quality Assurance System, Have directed track school Quality Assurance System alongside.

Keywords: Education internal quality assurance progress, 21st century education, Maesalongnai education develobment networking group

บทนำ

การศึกษาได้รับความคาดหมายให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจมากมายนับตั้งแต่การช่วยให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้และคิดเป็น เรียนรู้จริยธรรมและความเป็นพลเมือง ตลอดจนพัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมในระยะยาว จากบทบาทหน้าที่สำคัญหลายประการดังกล่าว การศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจึงก่อให้เกิดปัญหาที่ร้ายแรงต่อประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประชาชนต้องการทักษะการคิดและการดำรงชีวิตที่แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ได้กลายเป็นแนวคิดและข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษาที่ถูกผลิต พัฒนา สนับสนุน และเผยแพร่ โดยองค์กรต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนหลายแห่งทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นวาระทางการศึกษาที่สำคัญในปัจจุบัน แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนฐานคิดที่เชื่อว่า รูปแบบการศึกษาในช่วงศตวรรษที่ 20 ซึ่งเน้นย้ำแต่การเรียนและท่องจำเนื้อหาในสาระวิชาหลัก อาทิ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศึกษา ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้วสำหรับการเตรียมพร้อมนักเรียนในการดำรงชีวิตและทำงานในโลกศตวรรษใหม่ ซึ่งมีความท้าทายและข้อเรียกร้องชุดใหม่ที่มีพลวัตมากมาย นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับเนื้อหาในสาระวิชาหลัก อาทิ ทักษะในการคิดขั้นสูง ทักษะในการเรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งจะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักคิด เรียนรู้แก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิต วรรณกรรมด้านการศึกษาร่วมสมัยชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า ทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองและการทำงานในศตวรรษที่ 21 นั้นค่อนข้างแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 บางทักษะแม้จะมีลักษณะถาวร (perennial skills) กล่าวคือมีความสำคัญมาในทุกยุคทุกสมัย ไม่ใช่เฉพาะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะ4C คือ การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) การสื่อสาร(Communication) และการทำงานเป็นทีม (Collaboration) แต่ทักษะเหล่านี้มีลักษณะเปลี่ยนไปในโลกยุคดิจิตอล รวมถึงทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นสิ่งที่ “ต้อง” มี มากกว่า “น่าจะ” มี ขณะที่บางทักษะถือเป็นทักษะชุดใหม่ที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ เช่น ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ฯลฯ ปัจจัยหลักที่นำพาความท้าทายและข้อเรียกร้องใหม่ ๆ สำหรับนักเรียนคือความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and CommunicationTechnologies – ICTs) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม อย่างรอบด้าน (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556, หน้า 11–13)

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้มีจุดเน้นการปฏิรูปการศึกษา 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านครูและบุคลากร 3) ด้านการทดสอบ การประเมิน การประกันคุณภาพและการพัฒนามาตรฐานการศึกษา 4) ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนและงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ 5) ด้าน ICT เพื่อการศึกษา 6) ด้านการบริหารจัดการ โดยมีนโยบายสำคัญคือ โครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ แผนงานคืนครูให้ห้องเรียนแผนงานผลิตคนให้ตรงความต้องการ การบูรณาการระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา การแก้ไขปัญหาหนี้ครู การแก้ไขปัญหาทุจริต สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา การแก้ปัญหาองค์การค้า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLTV) โครงการนักเรียน ป. 1 อ่านออกเขียนได้ 1 ปี การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การยกระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษ การปฏิรูประบบประกันประเมินคุณภาพการศึกษา โครงการโรงเรียนคุณธรรม การลดภาระครู(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, หน้า 1) และประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21

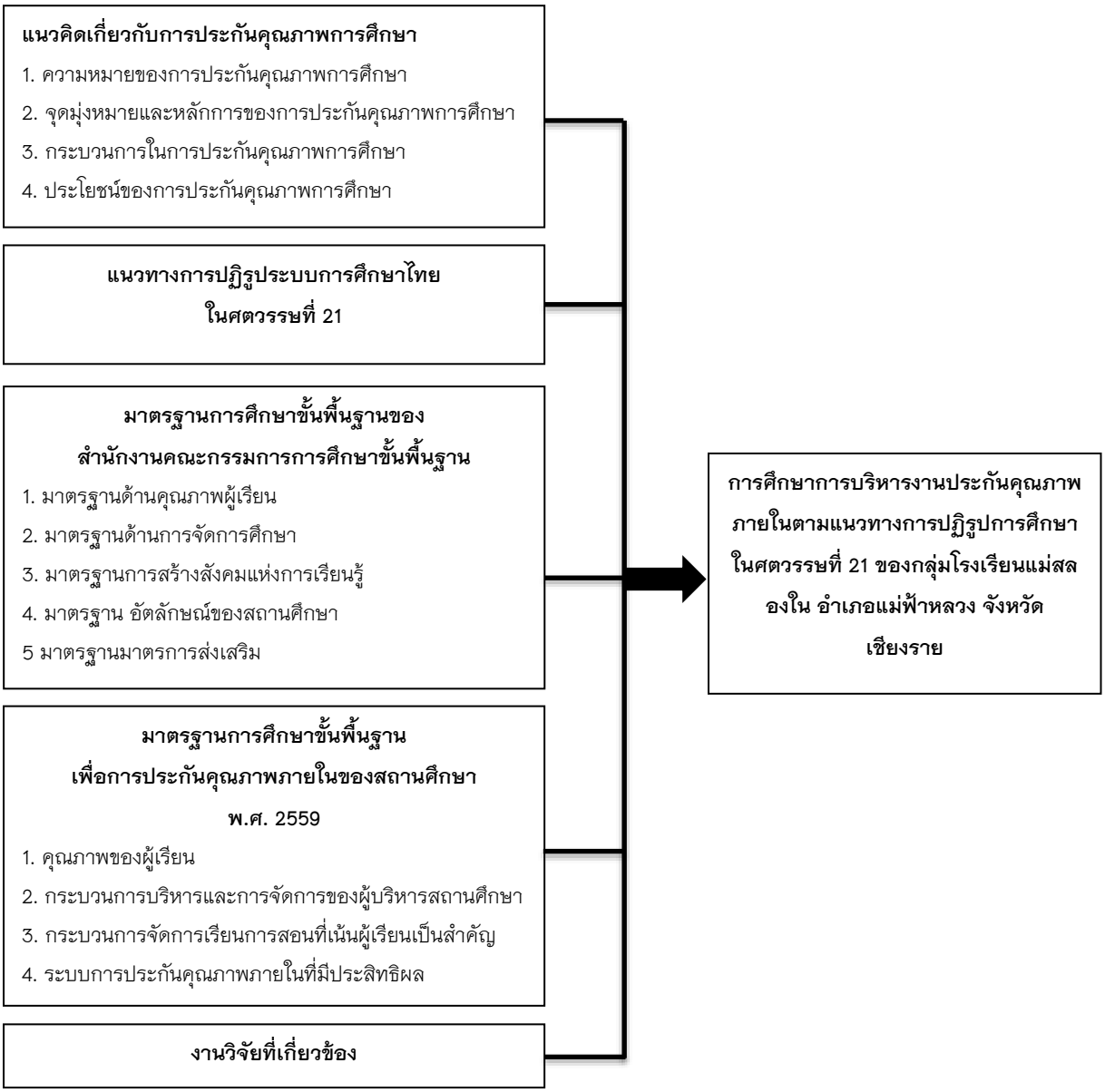
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อจะได้ทราบการดำเนินงานและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้เพื่อนำไปวางแผนพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาแก่โรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แนวทางการปฏิรูประบบการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2559 โดยแบ่งการบริหารงานประกันคุณภาพภายในออกเป็น 4 มาตรฐาน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน
2. มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา
3. มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 10 คน และครูปฏิบัติการสอน จำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 150 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง
3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 150 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 150 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานตำแหน่งโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 150 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.67 ส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 52 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.33 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 1–5 ปีคิดเป็นร้อยละ 37.33 และส่วนใหญ่มีตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 93.33

การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นในระดับมาก รองลงมาคือ มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก รองลงมาคือ มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลมีความคิดเห็นในระดับมาก และมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านได้ผลดังนี้ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษามีการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสถานศึกษามีการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษาดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสถานศึกษามีการวางแผน

และการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3) มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ทำงานร่วมกันกับผู้อื่น มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4) มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายใน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน มีข้อเสนอแนะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

1.1 ควรลดภาระงานครูให้ครูได้จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่รวมถึงการได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนมากขึ้น (37)

1.2 ควรมีการส่งเสริมผู้เรียนตามความสนใจมากขึ้นส่วนการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ก็ควรได้ในระดับผ่านเกณฑ์ (19)

1.3 ครูต้องพัฒนาทักษะในการเป็นโค้ชให้แก่ผู้เรียนออกแบบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมมีวิธีการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในการพัฒนาความรู้ทักษะสามารถสร้างแรงจูงใจในการค้นคว้าศึกษาเรียนรู้แก่นักเรียนได้ (11)

1.4 มาตรฐานที่ใช้วัดผู้เรียนควรจะเป็นเกณฑ์ที่อิงกลุ่มตามพื้นที่และควรแยกการประเมินผลสัมฤทธิ์กับการประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นคนละส่วนเนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเช่น คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทสังคม สภาพแวดล้อมของตัวผู้เรียนหรือลักษณะทางกายภาพของผู้เรียนเองก็ตามล้วนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแม้ทุกคนล้วนสามารถพัฒนาทักษะความรู้ได้แต่การรับรู้และความถนัดความชอบของแต่ละคนไม่เหมือนกันกัน ดังนั้น เมื่อมีเครื่องมือและการประเมินที่มีคุณภาพแล้วจึงจะทำให้เห็นว่ามาตรฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ได้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมกับสภาพและปัจจัยต่าง ๆ หรือไม่ (8)

2. มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มีข้อเสนอแนะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

2.1 ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ มีอุดมการณ์ มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีความมุ่งมั่นและมีทักษะในการบริหารจัดการ (18)

2.2 ผู้บริหารต้องมีการพัฒนากลยุทธ์ที่นำสู่เป้าหมาย มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมครูและบุคลากรให้มีการพัฒนามีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพมากขึ้น (14)

2.3 ผู้บริหารต้องวางแผนดำเนินการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมมากขึ้น (9)

3. มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีข้อเสนอแนะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

3.1 ครูต้องจัดให้มีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและควรได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย (24)

3.2 ควรมีกระบวนการที่สร้างความรับผิดชอบให้เกิดกับผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี (16)

3.3 การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นและความต้องการของสังคม (11)

3.4 ต้องพัฒนาระบบการประเมินให้มีคุณภาพมากขึ้นมีการประเมินที่ตรงจุดมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและได้ข้อมูลที่แท้จริง (8)

4. มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล มีข้อเสนอแนะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

4.1 ควรมีงานวิจัยเชิงคุณภาพในระดับท้องที่เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (34)

4.2 ควรมีการกำกับติดตามการประกันคุณภาพสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด (15)

4.3 สถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินการในการประกันคุณภาพภายในมากขึ้น (12)

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายและเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูและผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 150 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.67 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 52 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.33 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปีคิดเป็นร้อยละ 37.33 และส่วนใหญ่มีตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 93.33

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล และมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

2.1 มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียนพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.2 มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสถานศึกษามีการวางแผนและการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.3 มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ทำงานร่วมกันกับผู้อื่น มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.4 มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

3.1 มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน มีข้อเสนอแนะคือควรลดภาระงานครูให้ครูได้จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่รวมถึงการได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนมากขึ้น ควรมีการส่งเสริมผู้เรียนตามความสนใจมากขึ้น ส่วนการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ก็ควรได้ในระดับผ่านเกณฑ์ ครูต้องพัฒนาทักษะในการเป็นโค้ชให้แก่ผู้เรียนออกแบบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมมีวิธีการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในการพัฒนาความรู้ทักษะสามารถสร้างแรงจูงใจในการค้นคว้าศึกษาเรียนรู้แก่นักเรียนได้ มาตรฐานที่ใช้วัดผู้เรียนควรจะเป็นเกณฑ์ที่อิงกลุ่มตามพื้นที่และควรแยกการประเมินผลสัมฤทธิ์กับการประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นคนละส่วนเนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเช่น คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทสังคม สภาพแวดล้อมของตัวผู้เรียนหรือลักษณะทางกายภาพของผู้เรียนเองก็ตามล้วนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแม้ทุกคนล้วนสามารถพัฒนาทักษะความรู้ได้แต่การรับรู้และความถนัดความชอบของแต่

ละคนไม่เหมือนกันกัน ดังนั้น เมื่อมีเครื่องมือและการประเมินที่มีคุณภาพแล้วจึงจะทำให้เห็นว่ามาตรฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ได้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมกับสภาพและปัจจัยต่าง ๆ หรือไม่

3.2 มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มีข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ มีอุดมการณ์ มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีความมุ่งมั่นและมีทักษะในการบริหารจัดการ พัฒนากลยุทธ์ที่นำสู่เป้าหมาย มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมครูและบุคลากรให้มีการพัฒนามีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพมากขึ้น ผู้บริหารต้องวางแผนดำเนินการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมมากขึ้น มาตรฐานที่ใช้วัดผู้เรียนควรจะเป็นเกณฑ์ที่อิงกลุ่มตามพื้นที่และควรแยกการประเมินผลสัมฤทธิ์กับการประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นคนละส่วนเพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเช่น คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทสังคม สภาพแวดล้อมของตัวผู้เรียนหรือลักษณะทางกายภาพของผู้เรียนเองก็ตามล้วนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา แม้ทุกคนล้วนสามารถพัฒนาทักษะความรู้ได้แต่การรับรู้และความถนัดความชอบของแต่ละคนไม่เหมือนกันกัน ดังนั้นเมื่อมีเครื่องมือและการประเมินที่มีคุณภาพแล้วจึงจะทำให้เห็นว่ามาตรฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ได้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมกับสภาพและปัจจัยต่าง ๆ หรือไม่

3.3 มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีข้อเสนอแนะคือ ครูต้องจัดให้มีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและควรได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ควรมีกระบวนการที่สร้างความรับผิดชอบให้เกิดกับผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นและความต้องการของสังคม ต้องพัฒนาระบบการประเมินให้มีคุณภาพมากขึ้นมีการประเมินที่ตรงจุดมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและได้ข้อมูลที่แท้จริง

3.4 มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีงานวิจัยเชิงคุณภาพในระดับท้องที่เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการกำกับติดตามการประกันคุณภาพสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด สถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินการในการประกันคุณภาพภายในมากขึ้น ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องการประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น

จากผลการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล และมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุนทร สุวัชรชัยติวงศ์ (2556, หน้า 59-60) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพ็ญศรี มลิวัลย์ (2550,หน้า 70-71) วิจัยเรื่องการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า 1) การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมและราย

ด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบประเด็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 4 ด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในด้านมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนอย่างดี มีกระบวนการในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ สร้างโอกาสให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและฝึกแก้ไขปัญหารวมถึง มีการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น ซึ่งอาจมีการสร้างสรรค์สื่อและการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เยาวรักษ์ ปุยะบาล (2556, หน้า 89) ซึ่งศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในเพื่อรับการประเมินภายนอกรอบสาม ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ พบว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในเพื่อรับการประเมินภายนอกรอบสาม ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ คุณภาพผู้เรียน(มาตรฐานที่ 4)ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงาน ด้วยความภาคภูมิใจและตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้เรียนกำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. มาตรฐานด้านกระบวนการการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการบริหารจัดการงานที่ดีทำให้ระดับคะแนนในการกำกับติดตามประเมินผลมีมาก เป็นไปได้ว่ากลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีผู้บริหารที่มีคุณภาพและมีทักษะที่ดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศภัคค์ ชาติธรรมรักษา (2552) วิจัยเรื่องการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า 1) ภาพรวมของการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาใน 4 ด้านคือ ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน และด้านการมอบหมายและสนับสนุนทีมงาน มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงอยู่ในระดับมาก 2) รายด้านของการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้ 2.1) ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ ในภาพรวมพบว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดทำแผนการปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนการตรวจสอบและการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อใช้เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน 2.2) ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากโดยมีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างบริหารงานให้เหมาะสมกับสถานศึกษาอยู่ในระดับมากแต่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก 2.3) ด้านการมอบหมายและสนับสนุนทีมงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก มีการสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาเพิ่มเติม เข้ารับการอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก อีกทั้งมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้รางวัลแก่ผู้ร่วมงานที่บรรลุผลสำเร็จของงานร่วมกัน เพื่อเป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน 2.4) ด้านการตรวจสอบ ประเมินผลและปรับปรุงงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก มีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก ส่วนการจัดหาจัดทำเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินผลมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากแต่

3. มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้สนองนโยบายจากทางต้นสังกัดเป็นอย่างดีและได้วางแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้อง มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน เป็นผู้เรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ มีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นแต่ยังคงขาดความสมบูรณ์อยู่บ้างเนื่องจากระดับความคิดเห็นยังไม่ถึงมากที่สุดซึ่งต้องหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จริญญา หาญณรงค์ (2550, หน้า 87) ซึ่งศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่าการดำเนินการด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย สถานศึกษาต้องมีการประเมินการดำเนินการประเมินผล สัมฤทธิ์ที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ประสบการณ์หรือทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทุกระดับชั้น และมีการดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานระดับสถานศึกษา ผลที่ ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาด้านต่าง ๆ ของ โรงเรียนได้

4. มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพประจำปีของสถานศึกษา (SAR) ทุกปีการศึกษา มีการกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง จึงมีการใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายใน ซึ่งสอดคล้องกับ นิกร ศรีสุพัฒน์ (2550, หน้า 62) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุด 3 อันดับแรกเรียงตามลำดับ คือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุด 3 อันดับแรกเรียงตามลำดับ คือการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการเกรียงศักดิ์ ฝึกฝน ผู้อำนวยการพิชชากร อานุ และครูกิตติกร ต๊ะคำ ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณประธานกลุ่มพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน จังหวัดเชียงรายและผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มแม่สลองในที่ได้เมตตาให้ใช้โรงเรียนกลุ่มแม่สลองใน จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 โรงเรียน เป็นพื้นที่การศึกษาอำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน จนทำให้การศึกษาสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

ขอขอบคุณ พี่น้องเพื่อนครูและกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

จริญญา หาญณรงค์. (2550). **การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, ปทุมธานี

นิกร ศรีสุพัฒน์. (2550). **การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3**. รายงานการศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

เพ็ญศรี มลิวัลย์. (2550). **การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.** การค้นคว้าแบบอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **รายงานทีดีอาร์ไอ**, ปีที่(103),1,11–13.

เยาวรักษ์ ปุยะบาล. (2556). **การดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในเพื่อรับประเมินภายนอกรอบสามของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ, ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม

สุนทร สุวัชรชัยติวงศ์. (2549). **การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(26 ธ.ค. 2558).**รายงานการประชุมสัมมนา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ 7/2558**

ศศภัคค์ ชาติธรรมรักษา. (2552). **การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สุโขทัย

การศึกษาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

THE STUDY OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANG RAI PROVINCE AS INITIATED PROJECT BY HER ROYAL HIGHNES PRINCESS MAHA CHAKRI SIRINDHORN.

พระครูปราโมทย์ รัตนานุยุต[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์ก้าว[2]

Phrakhrupramote rattanayut[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 229 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ต่อสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี และด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ

ข้อเสนอแนะการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า 1) ด้านการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร คือ ควรส่งเสริมให้สามเณรได้ฉันภัตตาหารครบ 5 หมู่ ที่มีความสะอาดและปลอดภัย 2) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี คือ ควรจัดหา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pkpramot@hotmail.com

บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน 3) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ควรจัดการเรียนการสอนภาษาล้านนา และกิจกรรมฝึกทักษะภาษาล้านนา และการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ คือ ควรส่งเสริมสามเณรที่มีความสามารถพิเศษ และให้ความรู้ทักษะอาชีพอื่น ๆ

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purpose of this independent study was to study of educational administration of Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rai Province as Initiated project by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn and to study suggestions of educational administration of Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rai Province as Initiated project by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. Data were collected from 229 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the view of school administrators, teachers and staffs towards educational administration of Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rai Province as Initiated project by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn in overall were at high level and data on the other side at high level, consisting of 4 aspects as follows : Enhancing novices' potential in conservation and carrying on local culture and wisdom, Promoting good nutrition and good health among novices, Enhancing novices' potential in academic studies and being good religious heirs and Enhancing novices's vocational potential.

Suggestions of educational administration of Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rai Province as Initiated project by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn as follows: 1) For promoting good nutrition and good health among novices: the administrators should promote novices to eat nutritional and hygienic lunch. 2) For enhancing novices' potential in academic studies and being good religious heirs: the administrators should recruit teachers who be teaching and learning management skills. 3) For enhancing novices' potential in conservation and carrying on local culture and wisdom: the administrators should arrange a learning process regarding local dialects, culture and wisdom and promote and support activities related to fostering of local wisdom and cultures. And 4) For enhancing novices's vocational potential: the administrators should promote and support talent's novices and arrange a learning process for the development of knowledge and skills in work.

Keywords: Educational Administration, Prapariyattidhamma School Administration

บทนำ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาทุกระดับและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพราะความสำเร็จของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (จันทรานี สงวนนาม. 2553, หน้า 121) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 (ราชกิจจานุเบกษา, 2548, หน้า 18–21) ให้สถาบันพระพุทธศาสนามีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุและสามเณรในโรงเรียน สำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน แบ่งเป็นระดับ คือ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แผนธรรม แผนกบาลี โดยเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้จัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีวิชาพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย วิชาภาษาบาลี และวิชาธรรมวินัย เป็นวิชาเฉพาะในส่วนของวิชาสามัญใดที่ขัดแย้งต่อพระธรรมวินัยหรือไม่เหมาะสมต่อสมณะ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและทำความตกลงกับกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายทั้งในด้านของผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน ปัญหาโภชนาการและสุขภาพอนามัย ปัญหาการอ่านเขียนภาษาไทย และมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการดูแลผู้เรียนและจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงทราบถึงสภาพปัญหาและมีโครงการพระราชดำริในการดำเนินงานพัฒนาร่วมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้นในปี พ.ศ.2547 ดังนั้นการดำเนินงานพัฒนาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงยึดแนวโครงการพระราชดำริและมีกรอบแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียน ดังนี้ 1) การส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร 2) การเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี 3) การเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ โดยมีหลักในการดำเนินงาน คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งครู สามเณร และชุมชน รวมทั้งเครือข่ายของหน่วยสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

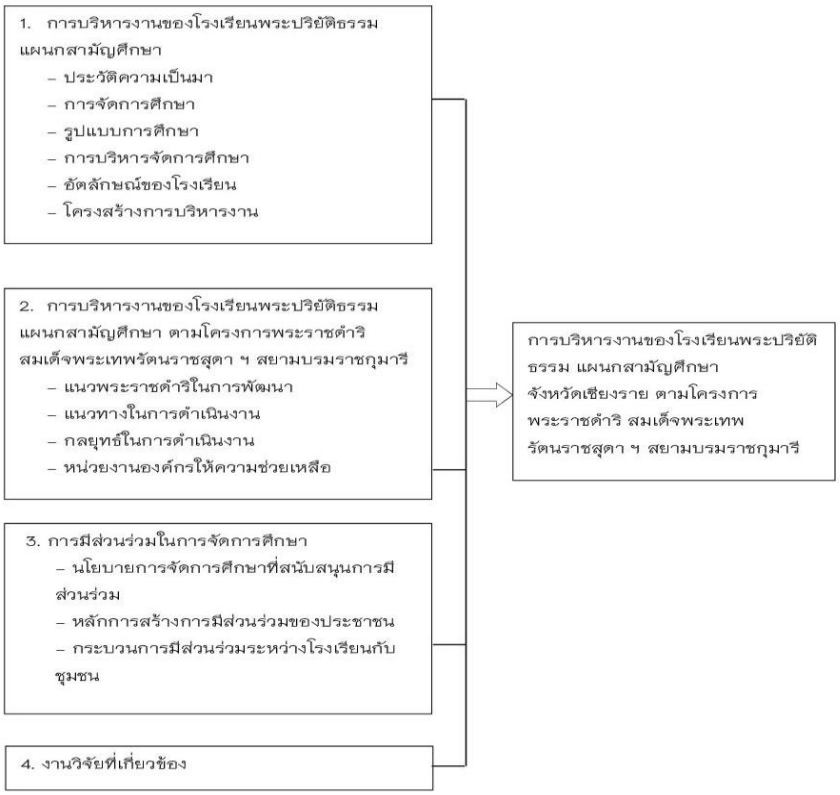
จากการดำเนินงานตามโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี คือ การพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ทั้ง 21 โรง ได้นำกลยุทธ์การดำเนินงานมาปฏิบัติโดยได้มีการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ครูและบุคลากรในชุมชนเพื่อให้ครูและบุคลากรในชุมชนได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม เป็นต้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดโดยร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานต่าง ๆ รวมทั้งร่วมสนับสนุนและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการพระราชดำริสำเร็จลุล่วงด้วยดี ดังนั้นเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามหลักการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากครู สามเณร ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดเชียงราย จึงมีความสนใจศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาศึกษาสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้กรอบและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามโครงการพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, 2554, หน้า 21) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร
2. ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี
3. ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 229 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง
3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานภาพเป็นครูฆราวาส มีอายุ 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งครู และมีประสบการณ์การทำงาน 1–5 ปี

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ต่อสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี และด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ ดังนี้

2.1 ด้านการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการถวายภัตตาหารเพลและภัตตาหารเสริมนม และดำเนินกิจกรรมส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะของสามเณรในด้านการอ่านการค้นคว้า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับท้องถิ่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่น วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมเพื่อร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการอาชีพแก่นักเรียน เช่น การทำต้องตุง การทำนา การปลูกผัก เป็นต้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ทาง ด้านทักษะอาชีพในโรงเรียนและชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

3.1 ด้านการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร มีข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมให้สามเณรได้ฉันภัตตาหารครบ 5 หมู่ ที่มีความสะอาดและปลอดภัย ควรจัดบริการตรวจสุขภาพสามเณรอย่างสม่ำเสมอ ควรส่งเสริมให้สามเณรออกกำลังกายเป็นประจำจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กวาดลานวัด การออกบิณฑบาต เดินจงกลม พัฒนาที่อยู่อาศัย เป็นต้น และควรให้ความรู้ด้านสุขภาพและการดูแลตนเองแก่สามเณร

3.2 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี มีข้อเสนอแนะคือ ควรจัดหาบุคลากรให้กับกับความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน

ควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูพระภิกษุ เช่น การให้ทุนการศึกษา การเข้าร่วมอบรม สัมมนา ต่าง ๆ ควรนำสามเณรออกไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่อย่างสม่ำเสมอ และควรจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะและความรู้ของสามเณร เช่น กิจกรรมสามเณรต้นแบบ การอบรมให้ความรู้ การฝึกเทศน์ การเข้าร่วมอุปัฏฐากของสามเณรที่มีจริยาวัตรงดงามเป็นที่น่านับถือ เป็นต้น

3.3 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีข้อเสนอแนะคือ ควรจัดการเรียนการสอนภาษาล้านนา และกิจกรรมฝึกทักษะภาษาล้านนา เช่น การแสดงเทศนาธรรมแบบล้านนา การเขียนตัวอักษรธรรมล้านนา และควรฝึกทักษะด้านการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำบายศรี การทำตุง การทำซุ้มสืบชะตาพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา เป็นต้น

3.4 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ มีข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมสามเณรที่มีความสามารถพิเศษ เช่น การวาดภาพ และควรส่งเสริมทักษะอาชีพอื่น ๆ แก่สามเณร เช่น การทำนา การจักสานไม้ไผ่ การซ่อมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการถวายภัตตาหารเพลและภัตตาหารเสริมนม และดำเนินกิจกรรมส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางการพัฒนาคือ ควรส่งเสริมให้สามเณรได้ฉันภัตตาหารครบ 5 หมู่ ที่มีความสะอาดและปลอดภัย เนื่องจากการดำเนินงานพัฒนาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ยึดแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงเน้นให้สามเณรเป็นผู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และใช้รูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพระธรรมวินัย และมีเป้าหมายของการพัฒนา คือ “สามเณร มีโภชนาการดี สุขภาพแข็งแรง ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ประหยัด และอดทน เป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้และทักษะทางวิชาการและการอาชีพเพื่อเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติได้” ในการดำเนินงานดังกล่าว โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้จัดกิจกรรมดูแลสุขภาพอนามัยของสามเณรอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับพระราชทานนมผงเสริมสุขภาพภัตตาหารเสริมนม พระราชทานปัจจัยเป็นค่าภัตตาหารเพล เป็นประจำทุกวัน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลชุมชน ในการจัดบริการตรวจสุขภาพประจำปี และให้คำแนะนำในการดูแลรักษาสุขภาพและการออกกำลังกายแก่สามเณร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุบลวรรณ หงษ์วิทยากร (2555, หน้า 1–13) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาครูตาม แนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: บทเรียนจากโครงการพระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษาโรงเรียนพระประยัติธรรม พหุกรณี สรุปว่าการส่งเสริมสุขภาพอนามัย เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

2. ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะของสามเณรในด้านการอ่านการค้นคว้า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนา คือ ควรจัดหาบุคลากรให้กับกับความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน เนื่องจากการดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนให้ครูทั้งที่เป็นพระภิกษุและคฤหัสถ์สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียนและจัดการศึกษาแก่เยาวชนที่เป็นศาสนทายาทโดยใช้หลักธรรมพระพุทธศาสนา ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จึงพัฒนาผู้เรียนด้วยการจัดโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ O-NET และ B-NET โครงการส่งเสริมภาวะผู้นำในสามเณร (ต้นกล้าธรรมทายาท) และเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาของหน่ายงานต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการโต้วาที พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและวัด เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน โดยดำเนินการโครงการนิเทศภายในสำหรับผู้บริหาร โครงการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและโครงสร้างรายวิชา โครงการปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการศึกษา โครงการพัฒนาเทคนิคการสอนแบบสะเต็มศึกษา (Stem Education) โครงการประชุมครูประจำปี และโครงการสัมมนาทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้บริหารและ ครูสอน เพื่อให้ครูผู้นำความรู้ที่ได้มาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บรรลุพร สุระมณี (2553, หน้า 1-10) ที่ได้ให้แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ว่าควรมีการประชุม สัมมนาหรือศึกษาดูงานสถานศึกษาดีเด่นแห่งอื่นๆ ควรจัดสรรงบประมาณให้ทั่วถึงและรวดเร็ว ควรส่งเสริมประชาสัมพันธ์การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้กว้างขวาง ควรส่งเสริมการรับนักเรียนและการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร (2555, หน้า 1-13) ที่ได้ให้รูปแบบการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีหลักการสำคัญคือ การส่งเสริมให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่พึ่งของชุมชนทั้งทางโลกและทางธรรม 3 วิธีการหลัก ได้แก่ 1) การส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้บริหารและครูผู้สอนโดยไม่กระทบเวลาทำงาน 2) การจัดการฝึกอบรมระยะสั้นให้กับครูผู้สอนตามความจำเป็นในแต่ละสาระการเรียนรู้ และ 3) การจัดโปรแกรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ให้แก่ครูตามความเหมาะสม

3. ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่น วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางการพัฒนา คือ ควรจัดการเรียนการสอนภาษาล้านนา และกิจกรรมฝึกทักษะภาษาล้านนา เช่น การแสดงเทศนาธรรมแบบล้านนา การเขียนตัวอักษรธรรมล้านนา และควรฝึกทักษะด้านการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำบายศรี การทำตุง การทำซุ้มสืบชะตาพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา เป็นต้น เนื่องจากการดำเนินงานมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามเณร มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน มีความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และมีความรักท้องถิ่น ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้จัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนด้านการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ งานพัฒนาภาษาบาลี คือ โครงการบาลีพิเศษ โครงการพัฒนาสื่อภาษาบาลี งานพัฒนาภาษาล้านนา คือ โครงการยกร่างแผนการสอนภาษาล้านนา ม.ต้น-ปลาย โครงการสัมมนาครูสอนภาษาล้านนา โครงการแข่งขันทักษะภาษาล้านนา และกิจกรรมสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ การส่งเสริมการบรรยายธรรมและเทศน์พื้นเมือง งานกิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก

กิจกรรมทานก๋วยสลากภัต กิจกรรมหล่อเทียน–แห่เทียนพรรษา และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุบลวรรณ หงษ์วิทยากร (2555, หน้า 1–13) ที่กล่าวว่ากิจปฏิบัติด้านการเรียน เป็นการจัดการเรียนทั้งสายสามัญ และสายศาสนา ควบคู่กันไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นควรเติมเอกลักษณ์ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวตนของผู้เรียน เช่น การเรียน การเทศน์แบบล้านนา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือ และตระหนัก สืบสานให้เกิดการเรียนรู้จากรุ่นสู่รุ่น การสอนเป็นหลักการจัดการสอนที่เน้นให้ครูฝึกเพื่อนำโดยการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญกระทั่งสามารถเป็นผู้นำ และทำตัวเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่น อีกทั้งมีการแนะนำครูที่มีศักยภาพให้มีการพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างตัวแทนด้านการสอนที่ดีในอนาคต การสร้างสัมพันธ์ เป็นหลักการในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชนกับชุมชนให้สามารถพึ่งพออาศัยกันได้ โดยมีจิตใจที่ต้องการความร่วมมือ โดยถือเอาการเรียนรู้เป็นการดำเนินงานสำคัญ

4. ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการอาชีพแก่นักเรียน เช่น การทำต้องตุง การทำนา การปลูกผัก เป็นต้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีแนวทางการพัฒนา คือ คือ ควรส่งเสริมสามเณรที่มีความสามารถพิเศษ เช่น การวาดภาพ และควรส่งเสริมให้ความรู้และฝึกทักษะอาชีพอื่น ๆ แก่สามเณร เช่น การทำนา การจักสานไม้ไผ่ การซ่อมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เนื่องจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้จัดการเรียนการสอนรายวิชาช่างสิบหมู่ และพัฒนาศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ โดยพิจารณาจากบริบทของโรงเรียนวัดต่าง ๆ เช่น โรงเรียนวัดอำมาตย์วิทยาได้ร่วมกับวิทยาลัยการอาชีพเทิง จัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพต่าง ๆ แก่สามเณร โรงเรียนวัดแม่คำวิทยาได้จัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพทางด้านการเกษตรกรรม คหกรรม คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ศิลปกรรม ไฟฟ้า ร่วมทั้งการทำเครื่องจักรสานไม้ไผ่ โรงเรียนเวียงชัยพิทยาได้จัดกิจกรรมการกัดลายกระจก เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามเณรมีความรู้และทักษะพื้นฐานทางการงานอาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวได้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งครู สามเณร และชุมชน รวมทั้งเครือข่ายของหน่วยสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระกฤตยา สีจันทร์เป็ง (2554, หน้า 67–70) พบว่า ด้านการจัดการศึกษา ควรสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยมีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูสิริสารโกวิท (2557, หน้า 80–82) พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

ข้อเสนอแนะการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า 1) ควรส่งเสริมให้สามเณรได้ฉันภัตตาหารครบ 5 หมู่ ที่มีความสะอาดและปลอดภัย 2) ควรจัดหาบุคลากรให้กับกับความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน 3) ควรจัดการเรียนการสอนภาษาล้านนา และกิจกรรมฝึกทักษะภาษาล้านนา เช่น การแสดงเทศนาธรรมแบบล้านนา การเขียนตัวอักษรธรรมล้านนา และควรฝึกทักษะด้านการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำบายศรี การทำตุง การทำซุ้มสืบชะตาพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา เป็นต้น และ 4) ควรส่งเสริมสามเณรที่มีความสามารถพิเศษ เช่น การวาดภาพ และควรส่งเสริมให้ความรู้และฝึกทักษะอาชีพอื่น ๆ แก่สามเณร เช่น การทำนา การจักสานไม้ไผ่ การซ่อมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของภาณุวัฒน์ ทรัพย์ผดุงโชค (2552, หน้า 118–127) ที่ได้ให้แนวทางในการ

พัฒนาการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ควรเพิ่มจำนวนครูให้เพียงพอ และควรมีการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของอิศริยา พนัคฆวรรณ (2555, หน้า 1-12) ได้ให้แนวทางและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้ กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้มีความชัดเจน ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา จัดการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาตามมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับการอบรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้ได้มาตรฐานและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระครูสิริสารโกวิท (2557, หน้า 80-82) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ 1) ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มตามระดับชั้นเพื่อแก้ปัญหาครูสอนไม่ครบชั้นเรียน 2) ควรเพิ่มการพัฒนาและฝึกอบรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางวิชาการอย่างต่อเนื่องสำหรับครูผู้สอน 3) ควรส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การศึกษาและสื่อเทคโนโลยีในการเรียนการสอน 4) ควรสนับสนุนเพิ่มเติมค่าตอบแทนพิเศษสำหรับครูที่มีผลงานดีเด่นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ และ 5) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ เจริญพรขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก-อุบาสก-อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

“กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548”. (2548). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 122 ตอนที่ 54ก (8 กรกฎาคม 2545); หน้า 18-21.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535. กรุงเทพฯ : กระทรวง.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **คู่มือการปฏิบัติงาน การขออนุญาตจัดตั้งและขยายชั้นเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ.** สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://www1.onab.go.th/e-Books/ ManualPrariyat.pdf

จินตวีร์ เกษมศุข. (2554). **การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม.** สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://www.edupol.org/eduOrganize/eLearning/generalStaff/ doc/group10/08/01.pdf

จันทรานี สงวนนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.

ณรงค์ กุลนิเทศ และคณะ. (2555). **การมีส่วนร่วมของชุมชนวัดราชาธิวาสในการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ : รายงานการวิจัย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/ 719/1/ 122-55.pdf

ธวัช เสือทรงศีล. (2556). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ คม.ด. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://grad.vru.ac.th/ meeting_board/2556_6_meeting/4-2-1/02ธวัช%20%เสือทรงศีล.pdf

บรรลุพร สุระมณี. (2554). “สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร”. **บทความวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://www.northbkk.ac.th/gs/thesis/abstract_/ 531300610.pdf

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก. วารสารบริหารการศึกษา มศว. ฉบับที่ 16 (มกราคม-มิถุนายน), หน้า 69-82. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://ejournals.swu.ac.th/index.php/EAJ/article/viewFile/4085/4053

พระกฤตยา สีจันทร์เป็ง. (2554). **การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มลุ่มน้ำฝาง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย, เชียงราย. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

พระครูสังฆรักษ์สวงค์ นาถสีโล. (2557). การสร้างการมีส่วนร่วมของสามเณรในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ให้ถูกสุขลักษณะ กรณีศึกษา : โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

พระครูสิริสารโกวิท. (2557). **ศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พระศรายุธ วุฒิแพทย์. (2558). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://www.research-system.siam.edu/2013-12-20-03-59-31/2013-12-20-04-08-40/2410-2013-12-20-05-58-64

ภาณุวัฒน์ ทรัพย์ผดุงโชค. (2552). **สภาพและปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดน่าน ตามทัศนะของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอน**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

รุ่ง แก้วแดง. (2544). **ประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช สำราญราษฎร์.

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดเชียงราย. (2559). **สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย 2559.** เชียงราย: โรงเรียน.

วินัย ดิสสงค์. (2550). **การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผลงานทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: ธารอักษร,

ศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์ และคณะ. (2554). **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชนจังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://resjournal.kku.ac.th/ social(be)/PDF/10(2)225-235.pdf

สันติ ยอเปย. (2555). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนศิลรวี อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://www.mfu.ac.th/school/liberalarts_new/ pdf-jornal/2555/2555_14.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/NationalEducation.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). **การส่งเสริมการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA).** สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://bme.vec.go.th/Portals/30/DOWNLOAD/PMQA/เล่ม%20PMQA%2011%20ธันวาคม55.pdf

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. (2554). **โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับการพัฒนาเยาวชน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี.** สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://www.psproject.org/propagandise/book/monk.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559**. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://old.rmutto.ac.th/fileuploadคมสัน%20ระย้าแดง5แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.pdf

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). **คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://deb.onab.go.th/attachments/565_manual %20school1.pdf

อิศริยา พนัคฆวรรณ. (2555). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ พธ.ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://www.mcukk.com/e-book/files/9_2_14isariya.pdf

อุบลวรรณ หงส์วิทยากร. (2555). "รูปแบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: บทเรียนจากโครงการพระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษา โรงเรียนพระประยัติธรรม พหุกรณี". **วารสารครุศาสตร์.** ปีที่ 40, ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม-ตุลาคม), หน้า 1-13. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก http://tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/20867/ 18088

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". **Educational and Psychological Measurement**. Vol.30, pp. 607-610, Retrieved December 7, 2016, from http://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/ KrejcieandMorgan_article.pdf

การศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

Educational personnel administration according to the four sangahavatthu of administrators of Pariyattidham in Prapariyattidham school, general education department, Chiang Rai Province

พระปิยะนันท์ ภิญโญจิตร[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Piyanan Phinyochit[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 21 โรงเรียน เป็นจำนวน 273 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานบุคคลด้านอัตถจริยา การบริหารงานบุคคลด้านปิยวาจา การบริหารงานบุคคลด้านทาน และการบริหารงานบุคคลด้านสมานัตตตา

ข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1) การบริหารงานบุคคลด้านทาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างขวัญและกำลังใจ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการให้เช่น ค่าตอบแทน การธำรงรักษาบุคคล และการให้พ้นออกจากงาน 2) การบริหารงานบุคคลด้านปิยวาจา ผู้บริหารสถานศึกษาควรพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ ยกย่องและชมเชยบุคลากรทางการศึกษา ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 3) การบริหารงานบุคคลด้านอัตถจริยา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเต็มใจและความพอใจเมื่อได้ช่วยเหลือบุคคลากรทางการศึกษา โดยไม่บ่ายเบี่ยงไม่ว่ากรณีใดก็ตาม 4)การบริหารงานบุคคลด้านสมานัตตตาผู้บริหารสถานศึกษาวางตนให้เหมาะสม กับกฎระเบียบ เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล หลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

Educational personnel administration according to the four sangahavatthu of administrators of Pariyattidham in Prapariyattidham school, general education department, Chiang Rai Province. Three objectives of this research were 1) to study personnel administration according to the four sangahavatthu of administrators. And to study the suggestion personnel administration according to the four sangahavatthu of administrators. The population in this study the sample was the 21 School is 273 persons. The research instruments for data collection were questionnaire. The statistics to analyse the general collected data was Frequency, Percentage, Means, and Standard Deviation (S.D.).

the analysis results reveal high in general and all aspects of study. They are put in order from high to low as the following: personnel administration in the useful conduct (atthacariya), personnel administration in the useful conduct in the aspect of kindly speech (Piyavacha) , personnel administration in the giving (dana) , personnel administration in the equal treatment (smanattata).

The suggestions. of the educational administrators. personnel administration according to the four sangahavatthu of administrators of Pariyattidham in Prapariyattidham school, the personnel administration in the giving (dana) , Administrator should create gifts and encouragement Motivation in operations, such as compensation. To maintain and, out of work. the personnel, Administration in the useful conduct in the aspect of kindly speech (Piyavacha), administrator Should speak with a melodic phrase. Praise and compliment educational personnel. Success in practice. The personnel administration in the useful conduct (atthacariya), administrators should be willing and happy to help educational personnel. In no case shall not shirk. Personnel administration in the equal treatment (smanattata). administrators put their rules to suit the environment.

Keywords: personnel administration, The four sangahavatthu, Prapariyattidham School–the General Education Department.

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือและหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคลตั้งแต่เริ่มต้นต่อเนื่องไปตลอดชีวิต การพัฒนาดังกล่าวทำให้บุคคลมีคุณสมบัติที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม จากการที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าเป็นสังคมเศรษฐกิจ ฐานความรู้ เศรษฐกิจที่มีผลผลิตที่เกิดมาจากความรู้เป็นรากฐานและเป็นเครื่องผลักดันที่ก่อให้เกิดการเติบโต ความมั่งคั่ง (ดวงกมล สินเพ็ง, 2554, หน้า 17) และคุณภาพของประชากรก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นด้วย หลายประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าแล้ว หรือ ประเทศที่กำลังพัฒนา ต่างตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ได้ทุ่มเทกำลังทั้งในแง่ความคิดและทรัพยากรของประเทศ เพื่อการปฏิรูปหรือพัฒนาการศึกษา เพื่อสะสมพลังอำนาจให้ประเทศสามารถพึ่งตนเองให้อยู่รอด หรือแข่งขันกับผู้อื่นได้ รัฐบาลไทยทุกสมัยจึงให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาตลอดมา การปฏิรูปการศึกษาได้เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ที่กำหนดให้มีกฎหมายแม่บทการจัดการศึกษาของชาติซึ่งเป็นที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งมีผลการบังคับใช้ใน วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 โดยจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ ความรู้ มีคุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาไทยโดยสถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนเอง สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในการบริหารและการจัดการเรียน การสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาอันเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อให้คนเป็นคนดีมีความสามารถและมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ 2543, อ้างอิงใน มธุรักดา ณ ขัติ,หน้า 1) นอกจากนี้

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่วัดโดยพระสงฆ์ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรได้เล่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ควบคู่ไปกับวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนมีสถานภาพเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 จัดเป็นโรงเรียนในระบบเช่นเดียวกับรูปแบบโรงเรียนของรัฐและเอกชนทั่วไป ซึ่งคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้ออกประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีการบริหารจัดการศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาเป็นเอกลักษณ์และมีวัตถุประสงค์พิเศษ กล่าวคือ เป็นโรงเรียนเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการสร้างศาสนทายาทที่ดีเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมเป็นพุทธศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรมประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยอันเป็นพุทธบัญญัติ มีหลักพุทธธรรมนำชีวิตอันเป็นคุณลักษณะปริยัติสามัญที่พึงประสงค์ และสามารถทำหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในเชิงบูรณาการวิชาการทั้งทางธรรมและทางโลกได้อย่างดีมีวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันอีกด้วย ซึ่งเป็นที่น่าชื่นชมว่า นับตั้งแต่ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนประเภทนี้มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2514 จวบจนถึงปัจจุบัน เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน พร้อมทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางบริหารจัดการศึกษาพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้ได้รับความศรัทธาเชื่อมั่นจากผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาบวชเรียนซึ่งนับว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติงานที่สืบทอดกันมาโดยลำดับ(คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2557,หน้า 1)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศมีทั้งหมด 14 กลุ่ม ซึ่งจังหวัดเชียงราย เป็นโรงเรียนสังกัดกลุ่มที่ 6 ประกอบด้วยจังหวัดลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และเชียงราย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่อยู่ติดชายแดนปัจจุบันมีพระภิกษุ สามเณรเข้ามาศึกษาถึง 2,609 รูป จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการดำเนินการที่ผ่านมาสามารถชี้ จุดอ่อน ได้ดังนี้ ปัญหาด้านการวางแผน ส่งเสริมกำลังคนให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด คุณภาพของบุคลากรจำนวนครู และบุคลากรไม่ครบตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วยบุคลากรบางส่วนยังขาดจิตสานึกในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครูบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจเนื่องจากสภาวะหนี้สิน และขาดการเสริมแรงจากผู้บังคับบัญชา และยังมีข้าราชการครูในสังกัดกระทำผิดวินัยอันมาก ให้ผู้บริหารสอดส่องกำกับดูแลและป้องปราม มิให้ข้าราชการครูกระทำ ผิดวินัย หากพบว่ามีข้าราชการครู

กระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการลงโทษด้วยความเป็นธรรม จึงทำให้มีการปฏิบัติงาน ในด้านวิชาการมีผลกระทบอย่างยิ่ง(พะยอม วงศ์สารศรี 2558,หน้า 5)ทั้งนี้ ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารทั้งสิ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จต่อการปฏิบัติงาน ในการเปลี่ยนการพัฒนาองค์การ และพัฒนาบุคลากร เพื่อปรับให้เป็นองค์กรที่ทันสมัย เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และกระบวนการทำงานต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ประสิทธิภาพ คุณภาพและความคุ้มค่าจะต้องทำให้บุคลากรเป็นมืออาชีพ มีศักยภาพในการทำงาน ซึ่งในหลาย ๆ ปี ที่ผ่านมานั้นทางด้านบุคลากรได้รับการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย และยังไม่เข้าใจในระบบอย่างต่อเนื่องทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารในโรงเรียนว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดในการบริหาร สิ่งสำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ สภาพของผู้บริหารและบุคลากรว่ามีหลักคุณธรรม จริยธรรมมากน้อยเพียงใด ซึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผู้บริหารควรมีในการบริหารงานบุคคลนั้น อันประกอบด้วยหลักสังคหวัตถุ4(พระธรรมปิฎก 2546, หน้า 142.) ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการปกครองและการดูแลคน เป็นธรรมที่ควรมีไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอย่างโปร่งใส บริสุทธิ์หมดจดและปฏิบัติตนโดยชอบ ทั้งตนเองและผู้อื่น ที่จะทำให้การบริหารบุคลากรในโรงเรียนเกิดประโยชน์อันสูงสุด

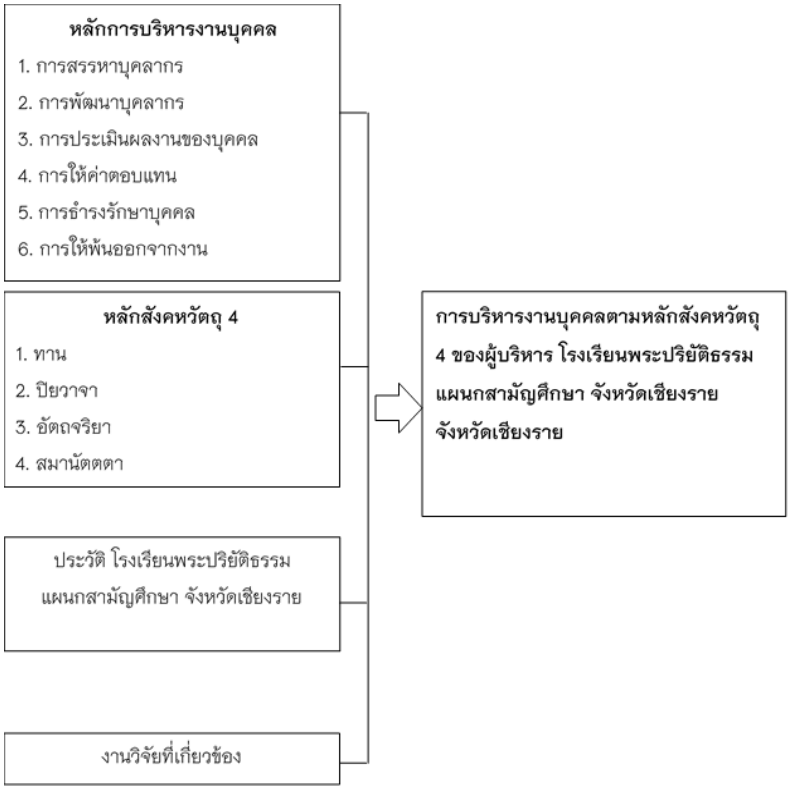
ดังนั้น ผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง จะต้องเปี่ยมด้วยคุณธรรมหลายประการจึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และการบริหารงานที่ประกอบด้วยคุณธรรมจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรไปสู่เป้าหมายได้ดีเสมอ (พระพรหมคุณาภรณ์ 2551, หน้า 142) ผู้บริหารควรมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารงาน คือ หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์กันและกัน พระพุทธองค์ทรงอุปมาสังคหวัตถุไว้ในสังคหสูตรเปรียบเหมือนกับพาหนะที่จะนำคนไปสู่ความเจริญในโลก หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1. ทาน คือ การเกื้อกูลกันด้วยการให้ หมายถึง การให้การเสียสละ หรือ การเอื้อเฟื้อแบ่งปันของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว 2. ปิยวาจา คือ การใช้วาจาประสานไมตรี หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ 3. อัตถจริยา คือ การร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ หมายถึง การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือ การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น 4. สมานัตตตา คือ การร่วมทุกข์ร่วมสุขในทุกคราว หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1)เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) 2551, หน้า 142) คือ 1 ทาน 2 ปิยวาจา 3 อัตถจริยา 4 สมานัตตตา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน จำนวน 307 รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเคร็ซซี่และมอร์แกน (Krejcie&Morgan, 1970, p.608) ได้ครูผู้สอน จำนวน 273 รูป/คนและทำการเทียบอัตราส่วนของจำนวนครูผู้สอนตามกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ พบว่าทุกด้านมีสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ การบริหารงานบุคคลด้าน อัตถจริยามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารงานบุคคลด้าน ปิยวาจา รองลงมา คือ การบริหารงานบุคคลด้าน ทาน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารงานบุคคลด้าน สมานัตตตา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย การบริหารงานบุคคลด้านทาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการให้ค่าตอบแทน การธำรงรักษาบุคคล และการให้พ้นออกจากงานกับบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีข้อเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรทางการศึกษาได้รับการแบ่งปันการทำงานในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารที่ทัดเทียมกันอยู่ในระดับมาก

1.2 การบริหารงานบุคคลด้านปิยวาจา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษายกย่องและชมเชยบุคลากรทางการศึกษา ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีข้อเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพูดด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้งกับบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก

1.3 การบริหารงานบุคคลด้านอัตถจริยาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีเต็มใจและความพอใจเมื่อได้

ช่วยเหลือบุคคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นตามสมควรแก่ฐานะและโอกาส เสมออยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างด้านระเบียบวินัย อย่างเคร่งขัดอยู่ในระดับมาก

1.4 การบริหารงานบุคคลด้านสมานัตตตา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางตนได้เหมาะสมกับบุคลากร เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้วางกฎระเบียบการให้บุคลากรพ้นจากงานในโรงเรียนอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่ต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสรรหาบุคคลากรที่มีความสามารถตรงตามความถนัดเพื่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

2.1 ด้านการบริหารงานบุคคลด้านทาน ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการให้ค่าตอบแทน การธำรงรักษาบุคคล และการให้พ้นออกจากงานกับบุคลากร และ ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้บุคลากรทางการศึกษาได้รับการแบ่งปันการทำงานในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารที่ทัดเทียมกัน

2.2 ด้านการบริหารงานบุคคลด้านปิยวาจา ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษาพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ควรยกย่องและชมเชยบุคลากรทางการศึกษา ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และ ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงนโยบายในการสรรหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการประเมินผลงานของบุคคล การรับบุคคลเข้ามาในการทำงาน อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคลด้านอัตถจริยา ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเต็มใจและความพอใจเมื่อได้ช่วยเหลือบุคคลากรทางการศึกษา โดยไม่บ่ายเบี่ยงไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ควรประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นตามสมควรแก่ฐานะและโอกาส เสมอ และ ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษา

2.4 ด้านการบริหารงานบุคคลด้านสมานัตตตา ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษาวางตนให้เหมาะสมกับบุคลากรทางการศึกษา เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม วางกฎระเบียบการให้บุคลากรพ้นจากงานในโรงเรียนเป็นไปตามครรลองครองธรรม อย่างเหมาะสม มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนมีการย้ายเปลี่ยนตำแหน่งในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ และ ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษาสรรหาบุคคลากรที่มีความสามารถตรงตามความถนัด ตามสายงาน เพื่อสร้างประสิทธิภาพของสถานศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับดับแรกคือการบริหารงานบุคคลด้าน อัตถจริยามีค่าเฉลี่ย รองลงมา คือ การบริหารงานบุคคลด้าน ปิย

วาจา รองลงมา คือการบริหารงานบุคคลด้าน ทาน ส่วนอันดับที่ 4 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารงานบุคคลด้านสมานัตตตา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านทาน ผู้บริหารสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือ อุปกรณ์ในการทำงาน, ด้านปิยวาจา ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวางแผนนโยบาย และขาดการให้คำแนะนำที่ดี, ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารมีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และวางตนไม่เหมาะสมในหน้าที่การงาน และด้านสมานัตตตา ผู้บริหารขาดระเบียบวินัย ขาดความเป็นภาวะผู้นำและขาดความเสมอต้นเสมอปลาย ในการบริหารบุคลากร ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นิภาพร เหล่าพรมมา (2556) ศึกษางานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า.การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โดยภาพรวมให้ความเห็น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาหลายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ 1.การใช้หลักทาน 2.การใช้หลักปิยวาจา 3.การใช้หลักอัตถจริยาและ4.การใช้หลักสมานัตตตา ตามลำดับและแนวทาง การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร พบว่า ปัญหาด้านทาน ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรม เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานน้อย, ด้านปิยวาจา ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวางแผนนโยบายและขาดการให้คำแนะนำที่ดี, ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารมีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และวางตนไม่เหมาะสมในหน้าที่การงาน และด้านสมานัตตตา ผู้บริหารขาดระเบียบวินัย ขาดความเป็นภาวะผู้นำและขาดความยุติธรรมในการบริหารบุคลากร, ด้านทาน ควรให้มีการติดตามการทำงาน และสนับสนุนกิจกรรมจัดสรรงบประมาณ สวัสดิการให้เพียงพอ, ด้านปิยวาจา ควรให้ผู้บริหาร แสดงนโยบายให้ชัดเจนเปิดโอกาสให้บุคลากร แสดงความสามารถ ในการประชุมและทา งาน, ด้านอัตถจริยา ควรผู้บริหารควรให้ขวัญและกำลังใจต่อบุคลากร วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี สงเคราะห์ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยมิตรไมตรีที่ดี และด้านสมานัตตตา ควรผู้บริหารควรมีการประสานงานกับบุคลากร ด้วยมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และสร้างความเป็นภาวะผู้นา ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างเสมอต้น เสมอปลาย.

2. ด้านการบริหารงานบุคคลด้านอัตถจริยา อยู่ในระดับมากการบริหารงานบุคคลด้านอัตถจริยาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีเต็มใจและความพอใจเมื่อได้ช่วยเหลือบุคคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นตามสมควรแก่ฐานะและโอกาส เสมออยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างด้านระเบียบวินัย อย่างเคร่งขัดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายในด้านอัตถจริยา ผู้บริหารมีเต็มใจและความพอใจเมื่อได้ช่วยเหลือบุคลากรทางการศึกษา ประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นตามสมควรแก่ฐานะและโอกาสเสมอ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พระมหาวิทูรย์ธมฺมวุฑฺโฒ (บุญมาพิลา) (2555) ศึกษางานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอ ยางสีสุราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ควร ส่งเสริมสนับสนุนการให้โอกาสการมอบหมายงาน การตัดสินใจ การสั่งการและการดำเนินการในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต2 ในขอบข่ายการบริหารงานบุคคล 4 ด้าน คือ 1.ด้านการวางแผนบุคลากร 2) ด้านการสรรหาบุคลากร 3) ด้านการปฏิบัติงานบุคลากร 4) ด้านการธำรงรักษาบุคลากร โดยนำคุณธรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน วาจาเป็นที่รัก คือกล่าวคำสุภาพไพเราะ

อ่อนหวานสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงการนำไปปฏิบัติต่อกันประกอบด้วยเหตุผล ช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม ปฏิบัติสม่ำเสมอกัน โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสียสละ ความแบ่งปัน การมีน้ำใจเป็นเครื่องเสริมสร้างไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคมได้

3. ด้านการบริหารงานบุคคลด้านปิยวาจาอยู่ในระดับมาก การบริหารงานบุคคลด้านปิยวาจา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษายกย่องและชมเชยบุคลากรทางการศึกษา ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีข้อเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพูดด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้งกับบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในด้านปิยวาจา ผู้บริหารพูดด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้งกับบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ณัฐวีรภัทร์ ถิ่นมีผล (2552) ศึกษางานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4” พบว่า ปัญหาและอุปสรรค การบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1)ปัญหาทางด้านการรับบริการจากตำรวจท่องเที่ยว ที่ไม่สามารถให้บริการติดต่อครั้งเดียวและแล้วเสร็จได้ 2) ปัญหาการใช้คำพูดในการประสานงานกันเองภายในหน่วยงานไม่ดีเท่าที่ควร 3) ปัญหาจากรถยนต์สายตรวจไม่เพียงพอต่อการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และ 4) ปัญหาจากการบริการไม่เสมอภาค แนวทางในการปรับปรุง ตามหลักสังคหวัตถุ 4 1) ควรปรับปรุงและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถบริการนักท่องเที่ยวแล้วเสร็จภายในการติดต่อครั้งเดียว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ในการบริการของตำรวจท่องเที่ยว 2) ควรจัดให้มีการเลือกตำรวจดีเด่นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับข้าราชการตำรวจที่พูดดีทำดี3) ขอรถยนต์สายตรวจเพิ่มเพื่อให้เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว ในการเกิดเหตุแต่ละครั้ง และ 4) จัดให้มีการฝึกอบรมปลูกจิตสำนึกในการบริการโดยไม่เลือกปฏิบัติ

4. ด้านการบริหารงานบุคคลทาน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการบริหารงานบุคคลด้านทาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการให้ค่าตอบแทน การธำรงรักษาบุคคล และการให้พ้นออกจากงานกับบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีข้อเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรทางการศึกษาได้รับการแบ่งปันการทำงานในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารที่ทัดเทียมกันอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษาได้รับสวัสดิการจากโรงเรียนอย่างเหมาะสมเพราะซึ่งไม่สอดคล้องกับ พระธนากร วชิรธมฺโม (โพธิ์วัน) (2553) ศึกษางานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1” พบว่า สภาพการบริหารงานบุคคล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูพบว่า ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการพัฒนาบุคลากร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แนวทางในการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารและครู พบว่า ควรมีการวางแผนบุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากร มีการส่งเสริมด้านการฝึกอบรมสัมมนาทางวิชาการคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรมมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามความสามารถของแต่ละบุคคลอย่างมีความยุติธรรม

5. การบริหารงานบุคคลด้านสมานัตตตา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางตนได้เหมาะสมกับบุคลากร เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้วางกฎระเบียบการให้บุคลากรพ้นจากงานในโรงเรียนอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่ต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสรรหาบุคคลากรที่มีความสามารถตรงตามความถนัดเพื่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสรรหาบุคคลากรที่มีความสามารถตรงตามความถนัดเพื่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาและปฏิบัติ ตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับ มธุรักดา ณ ขัติ (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต3 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากส่วนแนวทางในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สรุปได้ดังนี้ ในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานผู้บริหารโรงเรียนควรสรรหาบุคลากรให้ตรงกับวิชาเอกที่สอนจัดให้มีค่าตอบแทนแก่บุคลากรที่ทำงานหรือมีประสบการณ์ยาวนานจะรักษารักสาขวัญและกำลังใจแก่ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนควรให้รัฐมีส่วนร่วมในการดูแลเอาใจใส่ และให้ความสำคัญเท่าเทียมกันควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาบุคลากรให้มากขึ้นควรให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนให้มากขึ้นทัดเทียมกับภาครัฐบาลครูจะไม่ดีได้ลาออกเพื่อไปสอบบรรจุเป็นครูรัฐบาลในการดำเนินการลงโทษควรมีระเบียบขั้นตอนที่ชัดเจน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ

ขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำพร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณพระครูพิธานพิพัฒนคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงชัยพิทยา อนุโมทนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพะเยา และ ดร.ประทีป พืชทองหลวง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ที่กรุณาแนะนำแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ได้แก่ วัดโรงเรียนวัดนาปรังวิทยา โรงเรียนบ้านป่าแขมวิทยา และโรงเรียนวัดปัวดอยวิทยา ที่ได้เมตตาให้ใช้เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้าน

ขอกราบขอบพระคุณ ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่ได้เมตตาให้ใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เป็นพื้นที่การศึกษา อำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน จนทำให้การศึกษาสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

ขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก อุบาสก–อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้อาตมภาพเกิดสติ ปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีความมานะพยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งจนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ณัฐวีรภัทร์ ถิ่นมีผล (2552),**ทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริหารของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ4**, วิทยานิพนธ์ พธ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นิภาพร เหล่าพรมมา (2556) ,**การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7**, วิทยานิพนธ์ , พธ.ม.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,อยุธยา.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)(2546), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวิทูรย์ธมฺมวุฑฺโฒ (บุญมาพิลา) (2555),**การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2,**วิทยานิพนธ์ พธ.ม.,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มธุรักดา ณ ขัติ (2557),**การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต3**,การบริหารการศึกษา, สารนิพนธ์, ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยพะเยา.

การศึกษาการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

A study of environmental management in General Education Department of Prapariyattidham Schools at Chiang Rai Province

พระสิไล อินทะพง[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Phra Silay Inthaphong[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่าย โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 105 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป ในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ เป็นข้อที่มีผู้เสนอแนะสูงสุด คือ ควรจัดพื้นที่ให้มีบรรยากาศ การปรับภูมทัศน์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น จัดโซน จุดเรียน จุดพัก และจุดผ่อนคลายให้กับนักเรียนภายในโรงเรียน 2) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป เป็นข้อที่มีผู้เสนอแนะสูงสุด คือ โรงเรียนควรขยายพื้นที่โรงเรียน เพื่อเพียงพอต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่

คำสำคัญ: บริหารงานสิ่งแวดล้อม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : silay_lao@hotmail.com

Abstract

The purposes of this independent study aimed to investigate the present situations and on-going strategies for the development of the environmental administration organized by Prapariyuttitham Schools (General Education Division) in Chiang rai Province. For research methodology, a questionnaire, during the academic year 2016, was conducted with 105 respondents. These included school administrators, division heads working for Prapariyuttitham schools (General Education Division) in Chiang rai Province. The data were statistically analyzed using percentage, mean, and standard deviation. The findings of the study were as follows:

1. The present situations related to the environmental administration of Prapariyuttitham schools (General Education Division) in Chiang rai Province were all rated at a higher level in terms of its environmental management for learning, and followed by its environmental management, and

2. The on-going strategies for the development of environmental administration of Prapariyuttitham schools (General Education Division) in Chiang rai Province were suggested that 1) the provisions for the enhancement of managing good learning atmospheres and idyllic landscapes such as learner zoning, learning points, time-breaking points, and recreational points be all needed in terms of environmental management for learning. 2) In terms of its environmental management, the schools' area expansion should be also supported for its effective learning environmental management.

Keywords: Environmental Administration, Prapariyuttitham School, General Education Division

บทนำ

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพความเคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนาศิลปวัฒนธรรมของชาติการกีฬาภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย โดยความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 10)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่วัดโดยพระสงฆ์ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณร ที่ได้เล่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ควบคู่ไปกับวิชาสามัญศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนมีสถานภาพเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พุทธศักราช 2548 จัดเป็นโรงเรียนในระบบเช่นเดียวกับรูปแบบโรงเรียนของรัฐและเอกชนทั่วไป ซึ่ง คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้ออกประกาศมหาเถรสมาคาม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช 2553 ที่ได้กำหนดให้มีการบริหารจัดการตามหลักเกณฑ์ที่ คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กำหนด ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงนับเป็นสถานศึกษา

แห่งสถาบันพระพุทธศาสนาภายใต้การกำกับดูแลของคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ในการสนับสนุนส่งเสริมของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่กำหนดไว้ 4 หมวด (คู่มือปฏิบัติงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2557, หน้า 1)

เป็นกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น บริหารทั่วไป โดยการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ดีช่วยส่งเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ดีจึงมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้ปกครองชุมชนรวมทั้งผู้รับบริการเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อโรงเรียน ซึ่งเป็นผลดีต่อการระดมทรัพยากรและความร่วมมือในการพัฒนาในอนาคต (คู่มือปฏิบัติงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา,2557, หน้า 4)

พระมหาเดชาอมรเมธี (2556, หน้า 1) สิ่งแวดล้อมมีบทบาทและความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งกำเนิดแห่งปัจจัยสี่ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ที่ผ่านมาปรากฏว่ามนุษย์ได้กระทำต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนเองทั้งด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และด้วยความตั้งใจการกระทำดังกล่าวนั้นเท่ากับว่ามนุษย์ได้สร้างเงื่อนไขในการทาลายตนเองด้วยผลแห่งการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทีเกิดขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมามนุษย์ประสบปัญหาและได้รับอันตรายจากผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องเช่นปัญหามลพิษทางอากาศปัญหาอุทกภัยปัญหาความแห้งแล้งที่เป็นผลมาจากการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้นเป็นลำดับหากไม่มีการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องมนุษย์ก็จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและปลอดภัยต่อไปได้

สงบ มณีแสง (2532, หน้า 139) สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามได้เป็นอย่างมากโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอาคารเรียน และอาคารประกอบอาคารสถานที่บริเวณรวมทั้งบุคคล กับวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่อยู่รอบตัวผู้เรียน ทุก ๆ ชนิด ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนหรือที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เพราะว่าสภาพแวดล้อมทุกอย่างมีอิทธิพลเหนือจิตใจและพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่การงานของทุกคนในสถานศึกษาสร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จที่เกิดขึ้นในทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

ศักดิ์นิพน สว่างวงศ์ (2557, หน้า 12) การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนทุกระดับ ทุกโรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อ ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในโรงเรียน เพราะว่าสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของทุกคนที่เป็นสมาชิกของโรงเรียน ถ้าหากโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดี มีความเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นที่จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้สมาชิกเติบโตและพัฒนาไปในทิศทางที่ดี ที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายของสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ควรจะบริหารจัดการให้ครูพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจใน

สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสำเร็จของการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือในสถานศึกษาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (ปส.เชียงราย) เป็นโรงเรียนที่อยู่ในประเภทที่มีวัตถุประสงค์พิเศษด้านพระพุทธศาสนา สังกัดมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นได้ด้วยความเห็นชอบของคณะสงฆ์ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่อยู่ในสมณะเพศ กับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ผลการดำเนินการที่ผ่านมาสามารถชี้จุดเด่น จุดอ่อน เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายดำเนินการมาถึงปัจจุบัน มีอยู่หลายประการดังที่ ได้กล่าวไว้ว่า ขาดงบประมาณดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่ ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน และอาคารสถานที่ มีบรรยากาศที่ไม่ค่อยเอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน (สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย, 2559, หน้า 28)

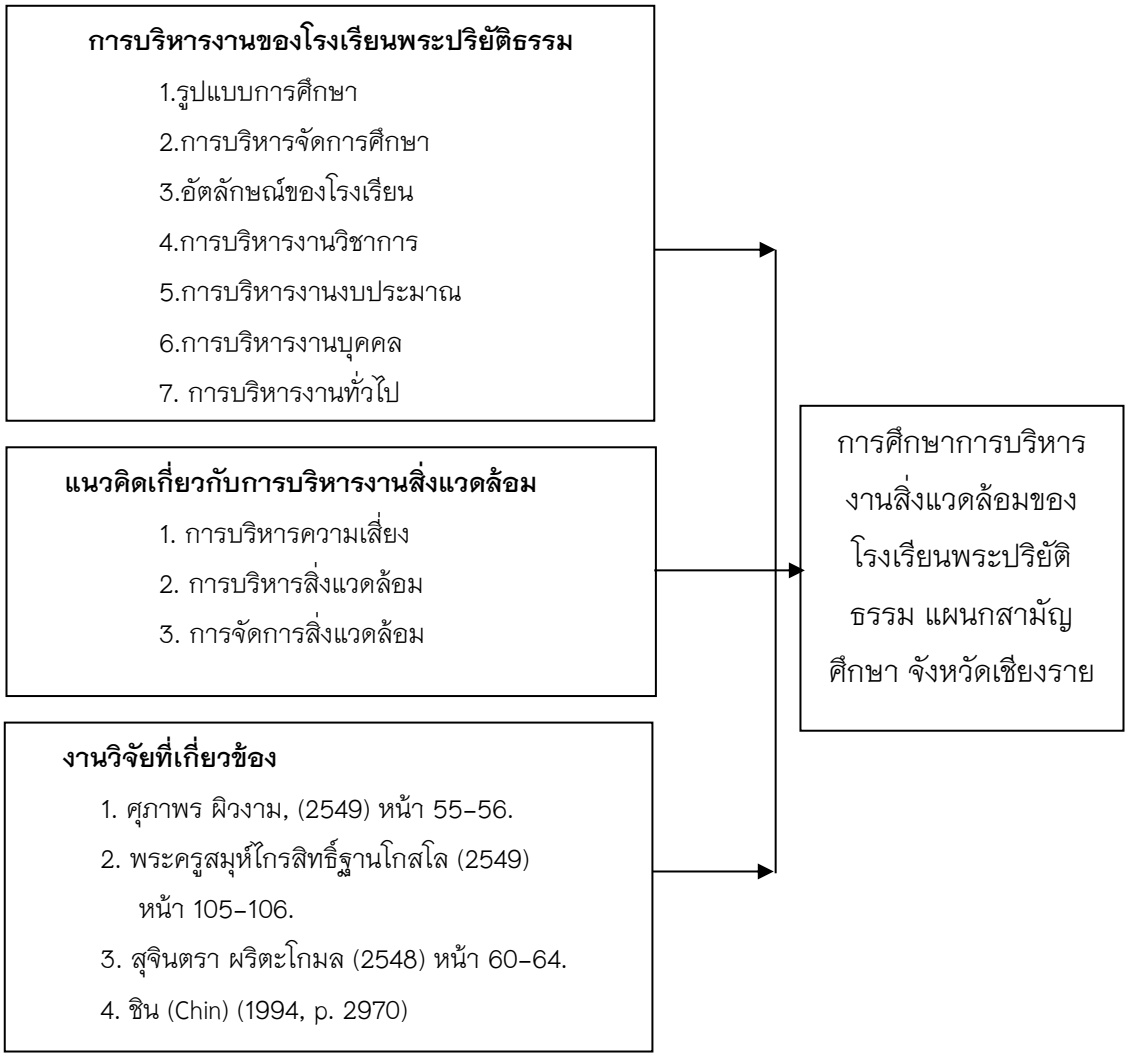
จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง การบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่สังกัดและเผยแพร่ผลการวิจัยให้สถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้นำไปพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 21 รูป และหัวหน้าฝ่าย จำนวน 84 รูป/คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 105รูป/คน

ตาราง1แสดงข้อมูลประชากรในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษาตำแหน่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไปและการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการดังนี้

1.นำข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายข้อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับ การศึกษาสภาพการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มาตรวจหาค่าคะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอในรูปแบบ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 105 รูป/คนส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.19และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 23.81ส่วนมากมีอายุระหว่าง 31–40 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.76 รองลงมาอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.90 รองลงมาอายุระหว่าง 41–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.38 และอายุ 51 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.95 ส่วนระดับการศึกษา ส่วนมากมีวุฒิการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 52.38 รองลงมา วุฒิการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.71 และวุฒิการศึกษาปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 1.90 ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าฝ่าย คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารคิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

การบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้และการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

1. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อ ใช้เพื่อการเรียนรู้หรือสอนสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่นรองลงมา คือ โรงเรียนมีการดำเนินงาน การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในโรงเรียน สามารถทำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือโรงเรียนมีการวางแผนและใช้ประโยชน์กับพื้นที่ทั้งนอกห้องเรียนและในห้องเรียนอย่างคุ้มค่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้จัดกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโอกาส

ต่างๆ เช่นกิจกรรมปลูกต้นไม้ เก็บขยะ เป็นต้นรองลงมา โรงเรียนมีแนวทางส่งเสริม สนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกับทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มีผู้ตอบแบบสอบถามได้ดังนี้

1. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป

โรงเรียนมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเพราะมีขนาดเล็กจึงควรขยายพื้นที่โรงเรียน เพื่อเพียงพอต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งโรงเรียนขาดงบประมาณในการพัฒนา อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จึงควรเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาอาคาร สถานที่ แต่ละปี ถ้านักเรียนขาดวินัยในการรักษาความสะอาด เช่น การทิ้งมีขยะไม่ถูกที่ ในโรงเรียน จึงควรมีบทลงโทษที่ชัดเจน และมีรางวัลดีเด่น สำหรับคนที่รักษาความสะอาดได้อย่างเสมอต้น เสมอปลาย และสร้างที่เก็บ แยกขยะ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สิ่งก่อสร้างที่มีภายในโรงเรียน ที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และทำให้พื้นที่สภาพแวดล้อมแคบลง จึงควรมีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้พื้นที่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์มากที่สุดและต้องปรับปรุง เสริมแต่ง ในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และโรงเรียนขาดการประเมิน การดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมและมีการรายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอ จึงควรหาแนวทางการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการสิ่งแวดล้อม และติดตามประเมินงานอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

โรงเรียนขาดการจัดการสิ่งแวดล้อมการบูรณาการกับการเรียนรู้ของนักเรียนจึงควรจัดพื้นที่ให้มีบรรยากาศ การปรับภูมทัศน์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น จัดโซน จุดเรียน จุดพัก และจุดผ่อนคลายให้กับนักเรียนภายในโรงเรียน และไม่มีการจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ผู้บริหารจึงควร มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อไม่ให้กระทบต่อการเรียนการสอน ซึ่ง แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในบริเวณสถานศึกษา ไม่เป็นระบบ ระเบียบ ทำให้นักเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ที่ไม่ชัดเจน จึงควรหาสื่อการสอนที่เข้าใจง่าย และให้นักเรียนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยการวางแผน การดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อการเรียนรู้ เช่น จัดทำป้าย บอร์ดความรู้ ที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ขาดการจัดทำป้ายหรือบอร์ดความรู้ ตามฝาผนัง ต้นไม้ และภายในห้องเรียน จึงควร มีการแนะนำหรือให้ความรู้ภูมิปัญญาจากสิ่งแวดล้อมที่ถ่ายทอดโดยคนรุ่นหลัง เพื่อเสริมการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนและความไม่ต่อเนื่องของการบริหารสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น จัดกรรมการจัดอบรม ให้ความรู้ และเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชนแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน

สรุปผลและอธิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีประเด็นน่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็น ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายในภาพรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้และการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ (เฉลียว กล้าหาญ, 2550) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1–

2 สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่าปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่พบมากที่สุด คือ ในแต่ละด้านเรียงตามลาดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนคือการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีความหลากหลายในการบูรณาการแนวทางแก้ปัญหาคือควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษารองลงมาเป็นปัญหาด้านการบริหารจัดการ ซึ่งผู้รับผิดชอบไม่มีความถนัดในงานที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาคือสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพคือพื้นที่โรงเรียนถูกน้าท่วมทุกปีไม่สามารถจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบประเด็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 2 ด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อ ใช้เพื่อการเรียนรู้หรือสอนสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่นและโรงเรียนมีการวางแผนการใช้ประโยชน์กับพื้นที่ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างคุ้มค่าซึ่งสอดคล้องกับ (อนงค์ อ่ำรอด, 2546) ได้ศึกษาการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษาที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติมากคือด้านการวางแผนและกำหนดนโยบายการจัดสิ่งแวดล้อมด้านการจัดสรรทรัพยากรมีการมอบหมายให้มีบุคลากรรับผิดชอบด้านการจูงใจให้ปฏิบัติงานมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดสิ่งแวดล้อมด้านการประสานงานมีการประสานงานกับบุคลากรในการปฏิบัติงานและร่วมมือกับฝ่าย หมวด หรืองาน ในการจัดสิ่งแวดล้อมด้านการประเมินผลงานมีการรายงานผลการประเมินการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ (ลัดดา ศิลาน้อย, 2530) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในวิชาสังคมศึกษาจากการสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชนกับการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา” โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลอง 30 คนกลุ่มควบคุม 30 คนกลุ่มทดลองใช้การสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติของนักเรียนที่เรียนจากการใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ (Burchett, 1972, หน้า 32) อ้างถึงใน สำเริง วงษ์เจริญ, 2549) ได้ศึกษาเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของเด็กชั้นประถมศึกษาระดับ 4, 5, 6 พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในทิศทางบวก กับมีความเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในอนาคตจะรุนแรงมากกว่าในปัจจุบันสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียนคือการสอนของครูการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและสิ่งเร้าภายนอกเช่นภาพยนตร์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลถึงเจตคติของนักเรียนคือการได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

1.2 ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ทางโรงเรียนมีการวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกับทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบและส่งเสริมสนับสนุนให้จัดกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโอกาส ต่าง ๆ และโรงเรียนมีการดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกับทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอและรายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบอย่างเป็นระบบ และได้สอดคล้องกับ (สุขวิช รังสิตพล, 2542, อ้างถึงใน สำเริง วงษ์เจริญ, 2549) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียนทุกสังกัดช่วยกันจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เกิดความร่มรื่นสวยงามเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนปรับปรุงโรงเรียนโดยซ่อมแซมให้คืนสภาพดังเดิม หรือดีขึ้น ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนแม้จะมีขนาดโรงเรียนต่างกันแต่ต้องปฏิบัติ

ตามนโยบายการจัดอาคารสถานที่แบบเดียวกันจึงทำให้ปัญหาการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาวิจัย มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบจากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป

1.1 โรงเรียนควรมีการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกับทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอและจัดเป็นระบบที่มีมาตรการ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานสิ่งแวดล้อมให้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ควรดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบ โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เพื่อการพัฒนาระบบการใช้ทรัพยากรโดยเพิ่มจำนวน และรักษาจำนวนที่มีอยู่ ที่ไม่มีผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน

2. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

2.1 โรงเรียนมีการวางแผนและใช้ประโยชน์กับพื้นที่ทั้งนอกห้องเรียนและในห้องเรียนอย่างคุ้มค่า และมีการจัดบรรยากาศภายนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

2.2 ควรมีการจัดการพื้นที่ในโรงเรียนให้มีต้นไม้ร่มเงา ไม้ดอก ไม้ประดับ เพื่อความสวยงามและถูกสุขลักษณะตามอาคารต่างๆ ภายในพื้นที่โรงเรียนสะอาดปลอดภัยด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาการจัดการและพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ส่งผลความพึงพอใจของครูและนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ

ขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำพร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ นายนพรัตน์ อู่ทอง นายสมนึก จันทร์แดง และดร.ประเวศ เวชชะ ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่ได้เมตตาให้ใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ได้แก่ โรงเรียนห้วยข้าวก่ำวิทยา โรงเรียนวัดนาปรังวิทยา และโรงเรียนวัดปัวดอยวิทยา เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ และได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้าน

ขอกราบขอบพระคุณ ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่ได้เมตตาให้ใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เป็นพื้นที่การศึกษา อำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน จนทำให้การศึกษาสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

ท้ายที่สุด ขอถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้อาตมภาพได้รับการศึกษาอันมีค่ายิ่ง คือ ปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีความมานะ พยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นำมาในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). และแก้ไขเพิ่มเติม**. ฉบับที่ 2. หน้า 10–11.

คู่มือปฏิบัติงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ. (2557). กองพุทธศาสนาศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดพิมพ์เผยแพร่. หน้า 347.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ: ไทยเนรมิตกิจ อินเตอร์โปรเกรสซิฟ.

เฉลียว กล้าหาญ. (2550). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1–2 สังกัดสานักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี**วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี.

พระมหาเดชาอมรเมธี. (2556). **การบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า 1.

ศักดิ์นิพน สว่างวงศ์. (2557). **เครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา,** ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต. หน้า 12.

สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย. (2559). หน้า 28.

สำเริง วงษ์เจริญ. (2549). **การบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2**งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราช นครินทร์.

สงบ มณีแสง. (2532). **การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม** ในเอกสาร ประกอบด้วยการสอนวิชา บริหาร 300

การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนทรวิโรฒ บางแสน.

อนงค์ อ่ำรอด. (2546). **การบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษาที่1**.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลัดดา ศิลาน้อย (2530). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1** ในวิชาสังคมศึกษา จากการสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชน. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

THE STUDY OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION USING THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLE OF PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANG RAI PROVINCE

พระครูวินัยธร เทพวัลย์ อิทฺธิญาโณ[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Phrakhruwinaithorn Thepphawan Ittiyano Jabjainay[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 229 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดหาต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา ด้านการบริหาร งานบุคคลโดยใช้หลักไตรสิกขา การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา และการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการด้วยหลักไตรสิกขา เปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และควรใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารงบประมาณด้วยซื่อสัตย์ สุจริต ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า สถานศึกษาควรใช้หลักไตรสิกขาในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรและผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า สถานศึกษาควรพัฒนาอาคารสถานที่ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

สำหรับสามเณร และผู้บริหารควรนำหลักไตรสิกขามาพัฒนางานบริหารงานทั่วไป ยึดหลักการบริหารงานที่ดี มีความถูกต้อง ตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและง่ายต่อการบริหารสถานศึกษา และคำนึงถึงผลประโยชน์ของโรงเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา หลักไตรสิกขา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purpose of this independent study was to study of educational administration using the threefold training principle of Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rai Province and suggestions of educational administration of using the threefold training principle of Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rai Province. Data were collected from 229 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the view of school administrators, teachers and staff towards educational administration conditions using the threefold training principles of Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rai province in overall were at high level and data on the other side at high level, consisting of 4 aspects as follows : academic affair management using the threefold training principle, personal management using the threefold training principle, budgeting management using the threefold training principle and general administration using the threefold training principle.

The suggestions of educational administration of using the threefold training principles of Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rai Province as follows: 1) For academic affair management using the threefold training principle, the administrators should promote and development for academic affair department by giving opportunity for parents, people in the community and related department to participate in educational management. 2) For budgeting management using the threefold training principle, the administrator should be honest and obvious for budget allocation and monitoring for education management. 3) For personal management using the threefold training principle, the administrator should apply the threefold training principle into personal development and follow school rules and regulations. And 4) For general administration using the threefold training principle, the administrators should do physical school environment be learning environment and apply the threefold training principle into the general administration development concerning benefits of school and students.

Keywords: Educational Administration, Threefold training principle, Prapariyattidhamma School Administration

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นการบริหารการจัดการให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 23 และมาตรา 24 โดยได้เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการความเหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา โดยการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย ได้กำหนดจุดหมาย กล่าวคือ ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับประเด็นหลักของการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้นการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธเป็นรูปแบบหนึ่งในการพัฒนาสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา คือ หลักไตรสิกขา โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญ ที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขา (ไพรัช สู่แสนสุข และบรรเจิดพร รัตนพันธุ์, ม.ป.ป., ไม่ปรากฏเลขหน้า)

หลักไตรสิกขา เป็นขั้นตอนของการฝึกฝนพัฒนาคนครบทั้ง 3 ด้านของชีวิต ประกอบด้วย 1) ศีล (อธิศีลสิกขา) คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกในด้านการสัมพันธ์ติดต่อปฏิบัติจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งทางวัตถุและทางสังคม ทั้งด้วยอินทรีย์ ต่าง ๆ และด้วยพฤติกรรมทางกาย วาจา หรือพูดอีกอย่างว่า การมีวิถีชีวิตที่ปลอดเวรภัยไร้การเบียดเบียน หรือการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลแก่สังคมและโลก 2) สมาธิ (อธิจิตตสิกขา) คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา ความมีไมตรี ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสุภาพอ่อนโยน ความเคารพ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความกล้าหาญ ความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นแน่วแน่ ความมีสติ สมาธิ และด้านความสุข เช่น ความมีปิติอิ่มใจ ความมีปราโมทย์ร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ 3) ปัญญา (อธิปัญญาสิกขา) คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกหรือพัฒนาในด้านความรู้ ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อที่มีเหตุผล ความเห็นที่เข้าสู่แนวทางความเป็นจริง การรู้จัดหาความรู้ การรู้จักคิดพิจารณา การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ทดลอง ตรวจสอบ ความรู้ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล ความเข้าถึงความจริง การนำความรู้มาใช้แก้ไขปัญหา และการคิดการต่าง ๆ ในทางเกื้อกูลสร้างสรรค์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2544, หน้า 351–352)

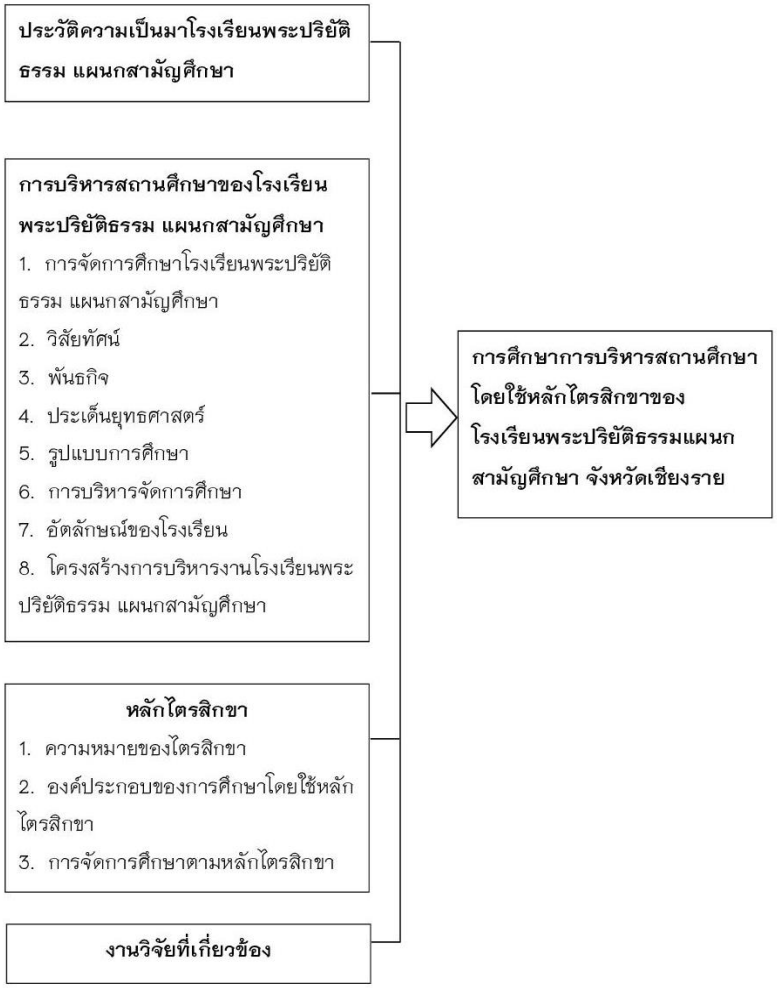
จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม (โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย, 2558, หน้า 16) พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีจุดที่ควรพัฒนา คือ 1) ด้านผลการจัดการศึกษา ควรยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามเป้าหมายเฉพาะของสถานศึกษา 2) ด้านการบริหารจัดการศึกษา ควรสรรหาครูให้ตรงกับวิชาเอกใบบางสาขาวิชาที่ขาดหรือจัดหาบุคลากรภายนอกที่มีความรู้โดยตรงมาสอน และควร

ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตรงระบบบริหารคุณภาพโดยนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาให้ครบทุกโครงการ/กิจกรรม 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พัฒนาสื่อนวัตกรรมนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และ 4) ด้านการประกันคุณภาพภายใน ควรนำข้อเสนอแนะจากการประกันคุณภาพภายในโดยต้นสังกัดไปพัฒนาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยให้สถานศึกษาร่วมมือกับทุกฝ่ายพัฒนาผู้เรียนให้มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยฝึกให้ผู้เรียนทุกคนตั้งเป้าหมายของชีวิตและเป้าหมายในการศึกษาต่อในอนาคต เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคนตลอดไป โดยเฉพาะครูควรพัฒนาผู้เรียนในด้านการฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้น กระบวนการระดมความคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการวิทยาศาสตร์ กระบวนการแก้ปัญหา พัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการทำแบบทดสอบเชิงวิเคราะห์ เพื่อส่งผลถึงความสามารถในการทำแบบทดสอบ NT และ O-NET ต่อไป ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การบริหารสถานศึกษาโดยนำหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักการบริหารการศึกษาหรือองค์ความรู้ที่เป็น คำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟังเป็น คือ ใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต เพื่อขับเคลื่อนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้นั้น คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียนด้วยหลักไตรสิกขา คือ ต้องศรัทธาในพระพุทธศาสนา ละเลิกจากอบายมุข ถือศีล 227 ข้อ เป็นนิจ มีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาตนเองและดำเนินชีวิตที่ดีงาม และเป็นผู้นำและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำความดี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้กรอบทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาตามโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและหลักไตรสิกขา(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2544, หน้า 351) คือ ศีล (อธิสีลสิกขา) สมาธิ (อธิจิตตสิกขา) ปัญญา (อธิปัญญาสิกขา) ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา
2. การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา
3. การบริหารงานบุคคล โดยใช้หลักไตรสิกขา
4. การบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา

ประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 229 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้แก่ การบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา การบริหารงานบุคคล โดยใช้หลักไตรสิกขา และการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม**

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานภาพเป็นครูฆราวาส มีอายุ 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งครู และมีประสบการณ์การทำงาน 1–5 ปี

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดหาต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลัก

ไตรสิกขา ด้านการบริหาร งานบุคคลโดยใช้หลักไตรสิกขา การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา และการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา ตามลำดับ

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (ปัญญา) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาได้มีการแนะแนวการศึกษาต่อแก่นักเรียนเพื่อสร้างการศึกษาที่ดีในอนาคต(ปัญญา) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานงบประมาณให้บรรลุเป้าหมาย สามารถแก้ไขปัญหาที่เจอโดยใช้หลักเหตุและ ผลโดยการพิจารณาการศึกษาและการปฏิบัติหน้าที่ของตน (ศีล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการใช้จ่ายงบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม (ศีล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักไตรสิกขา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาพิจารณาและดำเนินงานเกี่ยวกับการออกจากราชการของผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ และนักเรียนอย่างถูกต้องและยุติธรรมสอดคล้องตามกฎระเบียบและข้อบังคับ (ศีล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาพิจารณาคัดเลือก สรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมในสาขาวิชาชีพเข้ามาปฏิบัติหน้าที่บุคลากรในโรงเรียน(ศีล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป ในการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (ปัญญา) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ศีล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงที่สุด คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการด้วยหลักไตรสิกขาให้มากขึ้น ใช้ความสามารถในการคิด พิจารณาให้รอบคอบก่อนการตัดสินใจ เพื่อให้งานวิชาการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงที่สุด คือ สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และควรบริหารงานงบประมาณด้วยซื่อสัตย์ สุจริต ความโปร่งใส ตรวจสอบได้

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักไตรสิกขาในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรได้เป็นอย่างดี

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงที่สุด คือ สถานศึกษาควรพัฒนาอาคารสถานที่ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับและสามเณร และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักไตรสิกขา

มาพัฒนางานบริหารงานทั่วไป ยึดหลักการบริหารงานที่ดี มีความถูกต้อง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของโรงเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดหาต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา ด้านการบริหาร งานบุคคลโดยใช้หลักไตรสิกขา การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา และการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาได้มีการแนะแนวการศึกษาต่อแก่นักเรียนเพื่อสร้างการศึกษาที่ดีในอนาคต(ปัญญา) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายให้ ทุกโรงเรียนมีการแนะแนวการศึกษาต่อแก่สามเณรนักเรียนปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยฝ่ายวิชาการร่วมกับคณะครูในโรงเรียนร่วมทำกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะแนวการศึกษาเป็นรายบุคคลตามความสนใจต่อของสามเณรนักเรียน และได้จัดแสดงข้อมูลการศึกษาต่อตามป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลการศึกษาต่อของโรงเรียน เพื่อให้สามเณรนักเรียนได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกรียงไกร จันทะแจ่ม (2555, หน้า 151–156) ที่ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา คือ ควรจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่งเสริมการพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขา จัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรทั้งนักเรียน ครู และผู้ปกครอง สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขาอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการใช้จ่ายงบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม(ศีล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายทุกโรงเรียน ได้รับเงินอุดหนุนตามปีงบประมาณจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนเป็นรายคน ซึ่งโรงเรียนแต่ละแห่งได้รับเงินจำนวนไม่เท่ากัน ดังนั้นการใช้จ่ายงบอุดหนุนจึงอยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำเงินไปใช้จ่ายในการพัฒนาสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน นอกจากนี้สถานศึกษายังได้ระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากการขอรับบริจาคจากหน่วยงานและชุมชนในลักษณะของกิจกรรมการทอดผ้าป่า และได้รายงานการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย ทุกสิ้นปีงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของทวีศักดิ์ ทองทิพย์ (2555, หน้า 82–83)พบว่า โรงเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการโดยนำเอาหลักไตรสิกขามาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งทางด้านบุคลากร ด้านระบบบริหารด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านอุปกรณ์การศึกษา และด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและสวัสดิการ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ได้นำรูปแบบไตรสิกขาไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา

ประกอบด้วยองค์ประกอบฝ่ายภายนอก ได้แก่ ทรัพยากรทางการบริหารทุกองค์ประกอบและองค์ประกอบภายใน ได้แก่ การทำความเข้าใจ ในกระบวนการดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างถูกต้องอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้สถานศึกษามีความพร้อมในด้านทรัพยากรทางการบริหารทุก ๆ องค์ประกอบ เช่น บุคลากร ระบบการบริหารวิชาการ งบประมาณ อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งการเรียน อุปกรณ์การศึกษา สาธารณูปโภคพื้นฐานและสวัสดิการอย่างเพียงพอ

3. ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักไตรสิกขา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาพิจารณาคัดเลือก สรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมในสาขาวิชาชีพเข้ามาปฏิบัติหน้าที่บุคลากรในโรงเรียน(ศีล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย มาจากการพัฒนาและส่งเสริมครูพระภิกษุสงฆ์ให้ได้รับการศึกษาในระดับสูงและกลับมาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูผู้สอน และการจัดหาบุคลากรซึ่งเป็นฆราวาสที่มีความรู้ความถนัดในรายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ อังกฤษ เป็นต้น เข้ามาทำหน้าที่ครูผู้สอน รวมทั้งบุคลากรในสายวิชาชีพเข้ามาทำงานในโรงเรียน ซึ่งในการสรรหาจำเป็นต้องพิจารณาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ตรงตามมาตรฐานและคุณสมบัติที่ได้กำหนดไว้ เช่น ความถนัดในรายวิชา ความเป็นนักวิชาการ ความรู้รอบตัว ความสามารถพิเศษรวมทั้งมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทัศนคติการทำงานที่ดี มีวินัย แต่งกายสุภาพ พูดจาสุภาพ มีไหวพริบปฏิภาณในการทำงานและการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสามเณรนักเรียนและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากมีบุคลากรที่เข้ามาทำงานมีไม่เพียงพอ จึงทำให้บุคลากรหนึ่งรูป/คน ทำหน้าที่สอนในหลายวิชาหรือทำงานในหลายด้านทั้งที่ตรงตามความสามารถและไม่ตรงตามความสามารถ ซึ่งการสรรหาและการพัฒนาบุคลากรนี้ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำเป็นต้องหาวิธีที่เหมาะสมเพื่อให้การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรมในสาขาวิชาชีพเข้ามาปฏิบัติหน้าที่บุคลากรในโรงเรียนต่อไป ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของศักดา ภาคจันทึก (2558, หน้า 128-132) ได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระภิกษุมีความเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา(ศีล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้มีแต่งตั้งคณะทำงานเตรียมการประเมินคุณภาพภายใน โดยให้คำแนะนำการจัดทำเอกสารเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกแก่ทุกโรงเรียน เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน มีแนวทาง เป้าหมาย และวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน แต่ก็พบจุดอ่อนของการดำเนินงาน กล่าวคือ การจัดระบบควบคุมภายในของสถานศึกษาเป็นงานสนับสนุนตามภารกิจหลักของหน่วยงาน ดังนั้นการบริหารงานภายในหน่วยงานควรจัดทำอย่างเป็นระบบและคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการควบคุมภายในอย่างสม่ำเสมอ และรายงานผลการติดตามการปฏิบัติงานให้ครบถ้วนและถูกต้อง ทั้งนี้หากมีการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ดังเช่นผลการศึกษาของทวีศักดิ์ ทองทิพย์ (2558, หน้า 59-73) ที่ได้ศึกษาผลของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยการจัดโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ

งบประมาณ งานบุคคล และ การบริหารทั่วไป มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนาและกลยุทธ์การพัฒนา มีการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ และมีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ มีผลสำเร็จ 3 ประการ คือ 1) ผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม และผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการด้วยหลักไตรสิกขาให้มากขึ้น ใช้ความสามารถในการคิด พิจารณาให้รอบคอบก่อนการตัดสินใจ เพื่อให้งานวิชาการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควนนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาปรับใช้กับศาสตร์สมัยใหม่ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ควรบริหารงานงบประมาณด้วยซื่อสัตย์ สุจริต ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารงบประมาณ เพื่อให้เกิดผลการบริหารงานเป็นอย่างดีต่อสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมในสาขาวิชาชีพเข้ามาปฏิบัติหน้าที่บุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักไตรสิกขาในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร และควรประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า สถานศึกษาควรพัฒนาอาคารสถานที่ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับสามเณร และผู้บริหารควรนำหลักไตรสิกขามาพัฒนางานบริหารงานทั่วไป ยึดหลักการบริหารงานที่ดี มีความถูกต้อง ตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและง่ายต่อการบริหารสถานศึกษา และคำนึงถึงผลประโยชน์ของโรงเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ และบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนักในภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง ซื่อสัตย์ เป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของเกรียงไกร จันทะแจ่ม (2555, หน้า 151-156) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาควรประสานความร่วมมือในการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาอย่างจริงจังจากชุมชน และทำความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในด้านการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาผลการศึกษาของพระครูสิทธิวรธรรรมวิเทศ จารุธมฺโม (ลือบางใหญ่) (2559, หน้า 93-94) ที่พบว่า ด้านการจัดบุคลากรเข้าทำงาน ผู้บริหารและครูมีศีลธรรม พิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้มีคุณธรรม ด้านดำรงรักษาบุคลากร ผู้บริหารและครูยกย่องผู้ที่ได้รับความสำเร็จและสนับสนุนให้อาจารย์และบุคลากรในโรงเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน แนวทางการพัฒนาการบริหารบุคคลในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ด้านการวางแผนบุคลากร ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการมีระเบียบวินัยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านการจัดบุคคลเข้าทำงาน ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้และมีคุณธรรมในสาขาวิชาชีพเข้ามาปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบคอบ ด้านดำรงรักษาบุคลากร ควรใส่ใจความทุกข์-สุขของครู บุคลากรและนักเรียน ด้านวัดผลการปฏิบัติของบุคลากร ควรพิจารณาความสามารถตามมาตรฐาน

มีการเลื่อนขั้นเงินเดือน ยกย่องชมเชยและมอบประกาศนียบัตรเกียรติคุณให้บุคลากรดีเด่น เพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ และผลการศึกษาของเพ็ญนภา พิลึก (2557, หน้า 133-136) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักพุทธธรรม ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรเข้าใจในหลักการบริหาร เป้าหมาย ภารกิจ และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และต้องเข้าใจในหลักธรรมพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้สามารถบูรณาการให้เป็นเรื่องเดียวกันได้ 2) ควรมีการส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม ปลูกจิตสำนึกให้รักการทำงานและรักงานมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักกระจายอำนาจ แบ่งงาน กระจายทรัพยากร ให้โอกาสคนทำงาน มีส่วนร่วมในการคิดและเลือกบุคลากรที่มีความสามารถเหมาะสมกับงานนั้น ๆ เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ พร้อมทั้งหาแนวร่วมหรือผู้ร่วมงานตลอดจนปัจจัยที่เกื้อหนุน ธรรมชาติ จังหวะ และเวลาที่เหมาะสมและพอดี และผลการศึกษาของทวีศักดิ์ ทองทิพย์ (2558, หน้า 59-73) ได้ศึกษา ผลของ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาด้านสถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมให้เป็นไปตามหลักของศีล ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสมรรถภาพจิต คุณภาพจิตสุขภาพจิต จัดกิจกรรมพัฒนาปัญญาของบุคลากรและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านชุมชน สถานศึกษาและสถาบันในชุมชน ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ เจริญพรขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก-อุบาสก-อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเชียงราย. (2559). **ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดเชียงราย**. เชียงราย: โรงเรียน.

เกรียงไกร จันทะแจ่ม. (2555). **การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.mcu.ac.th/ userfiles/file/thesis/Educational-Administration/2555-Educational-Administration/ 55-11-2-022.pdf

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2555). **การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ พธ.ด. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.mcu.ac.th/site/thesiscontent_desc.php?ct=1&t_id=1567

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2544). **พุทธธรรม (ฉบับเดิม).** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

ไพรัช สู่แสนสุข และบรรเจอดพร รัตนพันธุ์. (ม.ป.ป.). **เส้นทางสู่โรงเรียนวิถีพุทธ.** สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.moe.go.th/main2/article/ article_banjerdporn/ school_bud.htm

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย. (2558). **ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย.** เชียงราย : โรงเรียน.

ศักดา ภาคจันทึก. (2558). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ พธ.ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.mcu.ac.th/userfiles/file/thesis/Public-Administration/57-12-2-002.pdf

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". **Educational and Psychological Measurement.** Vol.30, pp. 607-610, Retrieved December 7, 2016, from

การศึกษาการมีส่วนในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

The Study about the participation in Academic Administration of Directors and Childhoods Teacher of School in MaeFah Luang, Chiangrai

พรรณนิภา ขวัญใจ[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Pannipa Kwanjai[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการและเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้หารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 96 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผลของการมีส่วนร่วมในการบริการวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X}$ =3.75) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{X}$ =3.57) ผลข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีส่วนร่วมมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและวิเคราะห์หลักสูตร มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน และ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ การมีส่วนร่วม

Abstract

The purpose of this study were to study about the participation in academic administration of director and childhood teacher of school in MaeFah Luang, Chiangrai and to study the way to develop the participation in academic administration of director and childhood teacher in school at MaeFah Luang, Chiangrai. The target group of the study consisted of 96 Administrators and early childhood teacher education in at MaeFah Luang,

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kruoil.nyn@gmail.com

Chiangrai. The instruments used for collecting data were rating scale and open-ended questionnaires. The collected data were then analyzed in the forms of frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of this study were as follow:

1. The participation in academic administration of administrators and childhood teacher of school in MaeFah Luang, Chiangrai was rated at a high level in overall. ($\bar{X}$ =3.67)

The highest level was Learning Management ($\bar{X}$ =3.75) while the lowest level was Classroom Action Research for education Development. ($\bar{X}$ =3.57) The guidelines for development of the participation of administrators and childhood teacher of school in MaeFah Luang , Chiangrai were the participation in Curriculum and Curriculum Development, Making Learning Media and Experience Planning Management.

Keywords: Academic Administration, participation,

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆตลอดชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญสูงสุดในการสร้างชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539) และการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษา โดยการจัดการศึกษาของโรงเรียนในภาครัฐและเอกชนมีการจัดการศึกษาในหลายระดับ คือ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ซึ่งทุกระดับมีความสำคัญสำหรับเด็กทุกระดับ แต่ระดับที่ให้ความสำคัญที่สุดคือการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย โดยกล่าวว่า เด็กวัยก่อน 6 ขวบเป็นวัยทองของชีวิต หากต้องการให้พลเมือง เป็นแบบไหนก็จะต้องปูพื้นฐานให้ก่อน 6 ขวบนี้ ถ้าจะรอการพัฒนาที่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา ก็จะสายเกินไป (ราศี ทองสวัสดิ์. 2542, หน้า 1) ซึ่งนับว่าการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญในการเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์เพราะการจัดการศึกษาระดับนี้เป็นการปูพื้นบานชีวิตให้กับเด็กโดยมีป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เจริญเติบโตและพัฒนาไปสู่รูปแบบของการพัฒนาเด็กปฐมวัยคือ การพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา

เด็กปฐมวัย คือเด็กในวัยที่มีอายุตั้งแต่ 0–5 ปี ซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญที่สุด ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่เด็ก มีพัฒนาการทุกด้านเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ – จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงนี้จะเป็นการวางพื้นฐานทางด้านจิตใจ อุปนิสัย และความสามารถซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตของเด็กและอนาคตของชาติในที่สุด (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542. หน้า 13) รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งได้ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545ก, หน้า 37–38) โดยมีการตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยได้รับการเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนที่จะเข้าสู้ระบบการศึกษา ในระดับประถมศึกษาโดยมีกรอบการดำเนินงานที่ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งยังส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนารากฐานพัฒนาการของทุกชีวิตอย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ข, หน้า1) ที่ระบุไว้ว่าการจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข เริ่มต้นตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 3) ไว้ว่าการพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นตั้งแต่ในครรภ์ ช่วงปฐมวัยและต่อเนื่องไปตลอดชีวิต โดยการจัดปัจจัยแวดล้อมและเลี้ยงดูที่เหมาะสม ช่วงชีวิตในระดับปฐมวัยเป็นช่างเวลาสำคัญที่มีความเจริญงอกงามและเป็นระยะที่มีอัตราพัฒนาการสูงสุดของชีวิตหากเด็กได้รับการดูแลที่ดี และมีการส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่ดีตามวัยก็จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อพัฒนาการการในช่วงอื่น ๆ ของชีวิตต่อไปและยังส่งผลถึงอนาคตของแต่ละบุคคลด้วย การจัดการศึกษาหรือการอบรมเลี้ยงดูโดยมุ่งให้เด็กเกิดพัฒนาการที่ดีตามศักยภาพของแต่ละบุคคล จึงควรเน้นพัฒนาการในทุก ๆ ด้านไปพร้อมกัน สำหรับการการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยจัดขึ้นโดยหลายหน่วยงานซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่อยู่ในรูปแบบที่ต่างกันไป เพื่อให้สนองตอบกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคลและสนองกับความต้องการของสังคมที่มีความแตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 1) ได้ระบุปัญหาในการดำเนินงานบริการสำหรับเด็กปฐมวัยไว้สรุปได้ว่า หลายหน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย (อายุ 0 – 5 ปี) ยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึงในเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการประเมินพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยรวมทั้งการอนุบาลศึกษาในโรงเรียนยังต้องมีการปรับปรุงคุณภาพทั้งในด้านการบริหารจัดการวิธีการเลี้ยงดูเด็ก โดยการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยนั้น กรมวิชาการ การทรวงศึกษาธิการ (2546ก, หน้า 2– 3) ได้มีการดำเนินพัฒนาและประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2546 แทนหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ฉบับปัจจุบัน เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น มีการกำหนดปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด – 6 ปี มีหลักการที่ให้เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพจึงมีความเหมาะสมสำหรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของแต่ละหน่วยงาน การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจะประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการและวิธีการดำเนินการของแต่ละโรงเรียนที่จะนำหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ไปใช้อย่างไร การบริหารงานวิชาการจึงถือเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาในหน่วยงานใดงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาซึ่งผู้บริหารมีความต้องการให้ครูเข้ามามี ส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ เพราะงานวิชาการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในระดับปฐมวัยงานวิชาการก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะเป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็กเพื่อพัฒนาส่งต่อให้ในระดับชั้นที่ สูงต่อไปและ

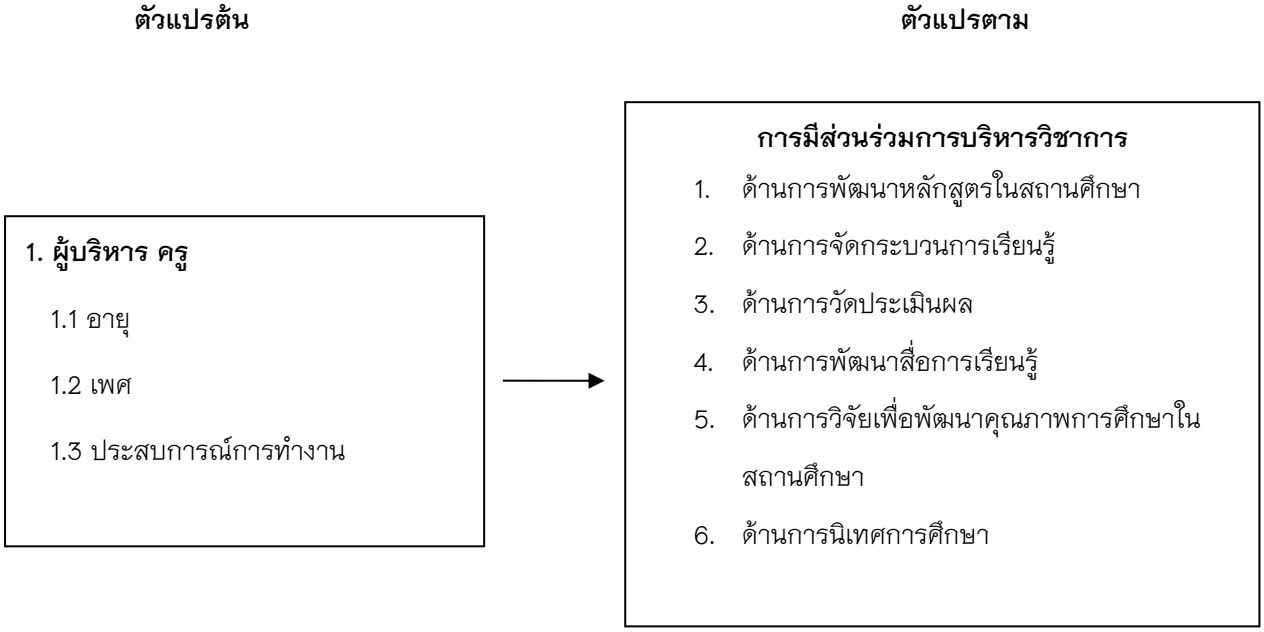
เป็นการพัฒนาเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาให้กับเด็ก งานวิชาการปฐมวัย เป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครูปฐมวัย และผู้เรียน ร่วมกันจัดการบริหารงานวิชา (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 ก, หน้า 68) ได้ให้ขอบข่ายของการจัดการบริหารวิชาการที่จะต้องครอบคลุมถึงการศึกษาหลักสูตร หรือแนวการจัดประสบการณ์ การนำแผนการสอนไปใช้ การจัดและการผลิตสื่อ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การนิเทศ และการประเมินความพร้อม แต่ที่ผ่านมาครูผู้สอนปฐมวัยมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการค่อนข้างน้อยหรือแทบจะไม่มีเลย ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วครูผู้สอนปฐมวัยต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในระดับชั้นอื่น ๆ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของระดับปฐมวัยจะไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้เหมือนในระดับชั้นประถมศึกษาแต่งานวิชาการวิชาการปฐมวัยจะมุ่งเน้นการพัฒนาความพร้อมของเด็ก โดยเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับปฐมวัยจะมุ่งเน้นการพัฒนาความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยบูรณาการผ่านการเล่นของผู้เรียนที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยและสอดคล้องกับการทำงานของสมองของผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับงานวิชาการในระดับปฐมวัยเท่าที่ควร ซึ่งงานวิชาการในระดับปฐมวัยก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่างานวิชาการในระดับอื่น ๆ เช่นกัน ดังนั้น จำเป็น ต้องให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของงานวิชาการระดับปฐมวัยและให้ผู้บริหารกับครูปฐมวัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามขอบข่ายงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ

จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยใน ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้ ประชากรที่ใช้คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวน 2,065 คน กลุ่มตัวอย่างจะใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย รวมทั้งหมด 96 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ รองลงมาคือด้าน ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการวัดประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

2. ผู้บริหารและครูปฐมวัยได้เข้าร่วมการอบรมเรื่องหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ร่วมกันประชุมชี้แจงในการจัดทำหลักสูตร มีการวางแผนโครงสร้างหลักสูตร วางแผนการพัฒนาหลักสูตร จัดทำหลักสูตร วิเคราะห์และจัดแผนจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารได้มี

การส่งครูเข้าร่วมการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ครูปฐมวัยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม โดยเน้นการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เพราะเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากของจริง ครูปฐมวัยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบันทึกพฤติกรรมของเด็ก หลังจากการทำกิจกรรมเพื่อดูพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารมีการกำกับติดตามการวัดประเมินผลในระดับปฐมวัย ครูปฐมวัยมีการประชุมวางแผนและสร้างเกณฑ์ในการวัดประเมินของเด็กปฐมวัย โดยประเมินจากแฟ้มผลงานของเด็กและแบบสังเกตพฤติกรรม มีการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ผู้บริหารมีการกำกับติดตาม นิเทศการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ครูปฐมวัยมีการเข้าอบรมในการผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเรียนการสอนและผลิตสื่อที่ใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารมีการกำกับติดตามและให้ครูปฐมวัยจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ครูปฐมวัยได้มีข้อเสนอแนะโดยอยากให้มีการจัดอบรมสัมมนาในเรื่องการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะครูปฐมวัยส่วนให้ยังขาดความรู้ในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารได้ชี้แจงเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับติดตาม เข้านิเทศประเมินผลการทำงานของครูปฐมวัย ครุปฐมวัยได้รับการนิเทศจากผู้บริหาร และได้เข้านิเทศชั้นเรียนของโรงเรียน โดยมีการจับคู่กับในการนิเทศ และนำผลการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานต่อไป

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในโรงเรียน ซึ่งทกคนและทุกฝ่ายต้องมีกี่ร่วมมือกันเพื่อให้งานวิชาการออกมาตามเป้าหมายและบรรลุผลสำเร็จ กล่าวคือ ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำ คัญของการศึกษา จากการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับครูปฐมวัยสังกัดอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งนำมาอภิปรายผลตามประเด็นดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมการบริหารวิชาการในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ได้เห็นถึงความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการกำหนดแนวทางการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยค่อนข้างจะแตกต่างจากการศึกษาระดับอื่น ๆ ตรงที่ไม่ใช่หลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชา ไม่ใช่หลักสูตรเน้นการแก้ปัญหาหรือสมรรถนะ แต่เป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการ โดยมีอายุและพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนเป็นกรอบในการพัฒนาสาระและประสบการณ์ที่ต้องเป็นทั้งการเรียนรู้ที่สร้างเสริมพัฒนาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัศมี จิรวิวัฒน์ภัทร, 2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยของ

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา โดยรามอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่านร่วมในการบริหารวิชาการในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัยส่วนใหญ่เห็นความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข โดยมีครูเป็นผู้จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ผู้บริหารเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้ครูปฐมวัยเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ครูปฐมวัยนำมาพัฒนาเด็กต่อไป ทั้งผู้บริหารและครูปฐมวัยควรกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นพรัตน์ สังข์ทอง, 2553, หน้า 85) ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

สายหยุด ประกิคะ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.3 ด้านวัดประเมินผล ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่านร่วมในการบริหารวิชาการในด้านวัดประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัยเห็นความสำคัญของการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การจัดทำแฟ้มผลงานเป็นการตรวจสอบระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ครูปฐมวัยในฐานะผู้สอนในห้องเรียน ครูจึงมีหน้าที่วัดประเมินผลประเมินพัฒนาการการเจริญเติบโตของเด็ก ซึ่งครูควรมีความรู้ในการวัดประเมินผลเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัญชลี ศรเพ็ชร, 2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดประเมินผล ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่านร่วมในการบริหารวิชาการในด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัยเห็นความสำคัญในการพัฒนาสื่อ เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยของการสร้างเสริมพัฒนาการ เด็กต้องการประสบการณ์เรียนรู้ การฝึกหัด การค้นคว้าและทดลอง สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยสร้างเสริมกาเรียนรู้ให้กับเด็กรวมถึงช่วยให้การเรียนรู้ของเด็ก ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยสื่อการเรียนรู้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวกระตุ้นความสนใจของเด็กในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ศรเพ็ชร (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านสื่อการเรียนการสอน ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่านร่วมในการบริหารวิชาการในด้านการพัฒนาสื่อการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา อยู่ในระดับมาก 8 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัย ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะงานวิจัยเป็นงานที่สำคัญเป้นอย่างยิ่งในสังคมการศึกษา กระบวนการวิจันในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่ทำให้ครูประสานการจัดการเรียนการสอนของครูเข้ากับการเรียนของผู้เรียนที่

สามารถสร้างให้ครู มีความรู้ ความเข้าใจ ปรากฏการณ์ของชั้นเรียนเพื่อการพัฒนาได้ ครูสามารถทำงานวิจัยในชั้นเรียนได้ตลอดเวลาที่ครูสนใจและต้องการทำวิจัย เพราะสิ่งที่ครูได้คือ ครูได้ปรับปรุงสิ่งที่ครูพบหรือกระทำอยู่ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ การใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการนิเทศการศึกษา ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่านร่วมในการบริหารวิชาการในด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัย ได้มีส่วนร่วมในการนิเทศกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะในปัจจุบันการนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาก เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยเหลือสนับสนุนให้ กระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากครูผู้สอนที่เข้ามาทำการสอนอยู่ในโรงเรียนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน การนิเทศในระดับปฐมวัยมีส่วนช่วยให้ครูปฐมวัย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแนะนำเพื่อนครูให้มีการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงการได้รับคำแนะนำจากผู้บริหารด้วย เมื่อครูมีการพัฒนาเป็นอย่างดีเด็กก็ได้รับความเจริญงอกงามทางพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัญชลี ศรเพ็ชร, 2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อปกพร่องต่าง ๆ ในทุกด้าน ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วนตนเองฉบับนี้สำเร็จไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ นายสุขสันต์ สอนนวล และนายสมเพชร โนสี ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูปฐมวัยโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ ดูแล สนับสนุน และให้ความร่วมมือ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ลูกสาว พี่ เพื่อนและน้องทุกคน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือเป็นกำลังใจตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วนตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่มีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กมล ภู่ประเสริฐ. (2547). **การบริหารวิชาการในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยวัย.** กรุงเทพมหานคร: เอดิสัน เพรส โปนดักส์.

กรมวิชาการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา ลาดพร้าว.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย.** แหล่งที่มา: http.//www.202.129.34.53/qacmareal.

จันทรานี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ปุ๊ค พอยท์.

ชารี มณีศรี. (2542). **การนิเทศการศึกษา** (พิมพครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร.

นันทิดา นาคาพงศ์. (2558). **ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** มหาวิทยาลัยพะเยา: วิทยาลัยการศึกษา.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภา.

นพรัตน์ สังทอง. (2553). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, กรุงเทพฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุรีวิทยาสาส์น.

ประภาพรรณ เส็งวงศ์, (2550). **การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

ประวิต เอราวรรณ์. (2542). **การวิจัยในชั้นเรียน.** กรุงเทพมหานคร: ยูแพค.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). **การบริหารวิชาการ.** กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

ภรณี คุรุรัตนะ. (2523). **เด็กก่อนวัยเรียนรู้อะไร อย่างไร.** นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.

มธุรดา ศรีรัตน์. (2557). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม.** จาก http://gotoknow. Org/b;pg/mathu/334443.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2544). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา.** (พิมพครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: แม็ค.

ราศี ทองสวัสดิ์. (2542). **หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: คุรุลาดพร้าว.

รุจิร์ ภู่สาระ. (2545). **การเขียนแผนการสอน.** กรุงเทพฯ: ปุ๊ค พอยท์.

รัศมี จิรวัฒน์ภัทร. (2549). **การใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1.**

วันชัย โกลละสูต. (2549). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม.**กรุงเทพฯ: กรมโยธาธิการและผังเมืองกระทรวงมหาดไทย

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ ปริ้นท์

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). **การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สกุล กังวานไพร. (2542). **ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์, กศ.ด., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2551). **การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิต.** รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สายหยุด ประกิคะ. (2552). **การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด.,มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา: นครราชสีมา.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.** ในเอกสารคำสอนวิชา ปว692 การวัดประเมินผลเด็กปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

สุเทพ อ่วมเจริญ. (2557). **การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีและการปฏิบัติ.** นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**.

อุดม จันทร์โสดา. (2545). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น.**วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., สถาบันราชภัฏเลย, เลย.

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

A study of participation in school management of teachers in Phayao Province Vocational Education Affiliation

เดือนดารา คล้ายกบิลท์[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Duandara Klaykabil[1*] and Nanthima Nakaphong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูอาชีวศึกษารัฐบาล จำนวน 103 คน ครูอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่า t (t-test for independent samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายฝ่าย พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกฝ่าย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริหารทรัพยากร

2) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายฝ่าย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกฝ่าย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และฝ่ายบริหารทรัพยากร

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชนโดยรวมและรายฝ่าย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การบริหารสถานศึกษา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : duandara.tee1@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the level of participation and comparison of the participation in school management between teacher in public vocational school and teacher in private vocational school, in Vocational Education Commission Phayao. The sample was 103 teachers in public vocational school and 76 teachers in private vocational school. The research instrument consisted of questionaire of 5 level rating scale. The data was analyzed by using 1) Frequency distribution, 2) Percentage, 3) Mean, and 4) Standard deviation. Statistics analyses used in this research was t-test for Independent Samples.

The result of research found that,

1) The level of participation of teachers in public vocational school was at a moderate level as a whole. When considering in each of the departments, all the departments were at a moderate level, ranking from the highest to the lowest level was Department of Students Development, Department of Planning and Cooperation, Department of Academic, and Department of Resource Management.

2) The level of participation of teachers in private vocational school was at a high level as a whole. When considering in each of the departments, all the departments were at a high level, ranking from the highest to the lowest level was Department of Academic, Department of Students Development, Department of Planning and Cooperation, and Department of Resource Management.

The result of comparison of the participation in school management between teacher in public vocational school and teacher in private vocational school as a whole and in each department was the difference of statistically significant at .05 level.

Keywords: Participation School Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ตามมาตรา 8 ได้บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2574 เป็นแผนการศึกษาที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของประเทศโดยมีเป้าหมาย 5 ด้านคือ 1. การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา 2. ความเท่าเทียมทางการศึกษา 3. คุณภาพการศึกษา 4. ความมีประสิทธิภาพด้านการศึกษา 5. การตอบโจทย์บริบทที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยใช้หลักการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมซึ่งให้ความสำคัญกับการนำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนสู่การปฏิรูปการศึกษาและได้กำหนดบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเข้ามีส่วนร่วมในจัดการศึกษา

อาชีวศึกษาคือการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพตามความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ประเทศไทยมีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษาจำนวนมาก (จาตุรนต์ ฉายแสง,2557,ม.ป.ป.) ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดการขยายผลผลิตของประเทศ (พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย,2558,ม.ป.ป.) จากเดิมการแบ่งโครงสร้างบริหารงานอาชีวศึกษาในประเทศแยกเป็น 2 ส่วนคือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทำหน้าที่กำกับ ดูแลสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาล และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กำกับ ดูแลสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ต่อมาหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่งที่ 8/2559 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 เรื่อง การบริหารจัดการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน กำหนดให้การดำเนินงานสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนไปเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2559, หน้า 3) ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันเพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารงานของประเทศ

อาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาเป็นหนึ่งหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ทำหน้าที่ดำเนินการขับเคลื่อนการศึกษาอาชีวศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชนให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 9 แห่งแยกเป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐบาลจำนวน 5 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา วิทยาลัยเทคนิคดอกคำใต้ วิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 4 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคโนโลยีพะเยา วิทยาลัยเทคโนโลยีซีเทคแปซิฟิค วิทยาลัยเทคโนโลยีวงศ์กาญจนา วิทยาลัยเทคโนโลยีประชาพัฒน์ จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์อาชีวศึกษา จึงทำให้ทุกสถานศึกษาบริหารสถานศึกษาเพื่อมุ่งความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของทุกด้านในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อส่งผลให้ภาพรวมของการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาทั้งรัฐบาลและเอกชน มีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกัน

ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งรัฐบาลและเอกชนเกิดประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกันได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทให้ครูเกิดความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติงานทุกด้านในสถานศึกษา โดยนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำในอนาคตการตัดสินใจในนโยบายและในแผนงานที่สำคัญ ตลอดจนการดำเนินงานและการประเมินผลภายใต้กรอบงาน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารทรัพยากร ด้านแผนงานและความร่วมมือ ด้านพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา และด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980, p. 6 อ้างอิงใน เยาวรัตน์ ยอดแก้ว, 2558 หน้า 23) ที่แบ่งลักษณะ ของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและ จะทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการหรือกิจกรรม 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ การทำให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาจะส่งผลให้ครูปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ เกิดความยอมรับระหว่างตัวบุคคล ลดการต่อต้านการทำงานของผู้บริหาร เกิดการทำงานร่วมกัน บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจที่ตนได้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อสถาบันส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษาบริบทของการเป็นครูอาชีวศึกษาจะพบได้ว่าทั้งครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน ยังมีข้อแตกต่างกันในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่จะมาเป็นครู ตลอดจนบทบาท อำนาจหน้าที่ ในสถานศึกษา ดังนั้นจากสภาพปัจจุบันและ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาและความแตกต่างในบริบทของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครู อาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาในกรอบงานบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ฝ่ายและเพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบระหว่างครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชนในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จะ

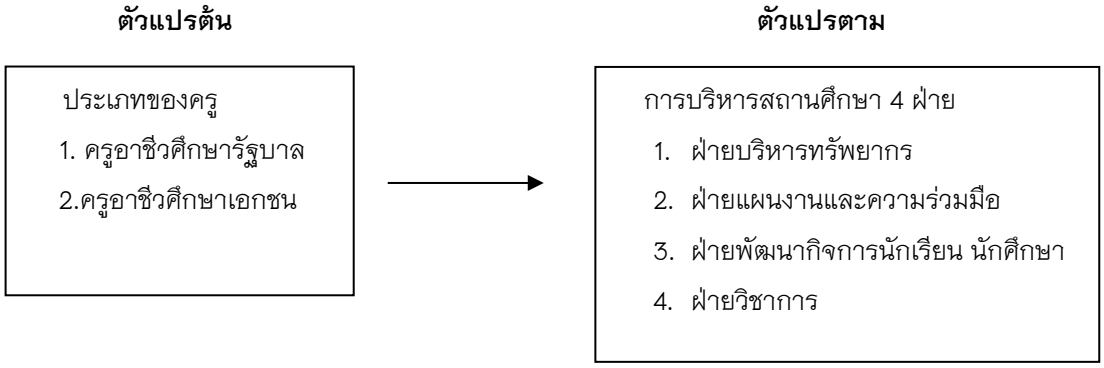
เป็นประโยชน์กับอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาในการนำไปใช้ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาและในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาล สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา (2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา (3) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จากจำนวนสถานศึกษา 9 แห่ง ประกอบด้วยครูอาชีวศึกษารัฐบาลสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาจำนวน 138 คน ครูอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาจำนวน 91 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครูอาชีวศึกษารัฐบาล สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 103 คน ครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 76 คนและสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการสอน และประเภทของครู มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ

เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน ทั้งหมด 4 ฝ่ายและ 4 ด้านตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980, P. 6 อ้างอิงใน เยาวรัตน์ ยอดแก้ว, 2558 หน้า 27) โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูอาชีวศึกษารัฐบาล วิทยาลัยการอาชีพเทิง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาจำนวน 9 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนั้นส่งแบบสอบถามให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไป 179 ฉบับ ได้รับคืนมา 179 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่า t (t-test for Independent Samples)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายฝ่าย พบว่า ฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา รองลงมา คือ ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริหารทรัพยากร ตามลำดับจำแนกเป็นรายฝ่ายและรายด้านตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมได้ผลดังนี้

1.1 ฝ่ายบริหารทรัพยากร

1.1.1 ด้านการตัดสินใจ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดวางระบบและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหา การซื้อ การจ้างการควบคุม การเก็บรักษาตามแผนงานพัสดุ รองลงมา คือ การวางแผนจัดตั้งงบประมาณของสถานศึกษา

1.1.2 ด้านการดำเนินงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณที่เกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา คือ การเป็นกรรมการจัดซื้อ จัดจ้าง ควบคุมก่อสร้าง ตรวจรับพัสดุตามระเบียบงานพัสดุ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรับสมัครนักเรียน นักศึกษาและการตรวจหลักฐานต่าง ๆ

1.1.3 ด้านผลประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประชาสัมพันธ์ รวบรวมเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รองลงมา คือ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

1.1.4 ด้านการประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา คือ การประเมินผล

การดำเนินงานของฝ่ายบริหารทรัพยากร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

1.2 ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ

1.2.1 ด้านการตัดสินใจ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รองลงมา คือ การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ตามนโยบายและภารกิจของ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวางแผนจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1.2.2 ด้านการดำเนินงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริม สนับสนุน นักเรียน นักศึกษา เกี่ยวกับการวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ รองลงมา คือ การส่งเสริม สนับสนุนให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำกับ ควบคุม ดูแล บริการข้อมูลและพัฒนาระบบสารสนเทศในสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

1.2.3 ด้านผลประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประสานงานและส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษากับชุมชน รองลงมา คือ การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น

1.2.4 ด้านการประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิเคราะห์และประเมินผลผลสัมฤทธิ์จากการใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รองลงมา การตรวจสอบและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีตามแผนงบประมาณ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ

1.3 ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา

1.3.1 ด้านการตัดสินใจ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเสนอแต่งตั้งครูที่ปรึกษา รองลงมา คือ การเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการงานปกครองเพื่อพิจารณาลงโทษนักเรียน นักศึกษา

1.3.2 ด้านการดำเนินงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษารองลงมา คือ การส่งเสริม ประสานงานครูที่ปรึกษา ให้คำปรึกษา แนะนำนักเรียน นักศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปกครองดูแลนักเรียน นักศึกษา ให้อยู่ในระเบียบวินัยตามข้อบังคับที่กำหนดของสถานศึกษา

1.3.3 ด้านผลประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริม สนับสนุน ร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาอาชีพ รองลงมา คือ การประสานงาน สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ปัญหาความไม่สงบในสถานศึกษา

1.3.4 ด้านการประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา สรุปผลการประเมิน รองลงมา คือ การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา

1.4 ฝ่ายวิชาการ

1.4.1 ด้านการตัดสินใจ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนในงานวัดและประเมินผลนักเรียน นักศึกษา รองลงมา คือ การวางแผนจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1.4.2 ด้านการดำเนินงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา รองลงมา คือ การกำกับ ดูแล จัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลในสถานศึกษาตามระเบียบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับหลักสูตร

1.4.3 ด้านผลประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการศึกษาวิชาชีพโดยร่วมมือกับสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาสามารถประกอบอาชีพได้ รองลงมา คือ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มีคุณค่าต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

1.4.4 ด้านการประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการประเมินผลด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของแผนกวิชา รองลงมา คือ การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการ

2. ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษาเอกชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายฝ่าย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกฝ่าย ฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฝ่ายวิชาการ รองลงมา ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และฝ่ายบริหารทรัพยากร ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายฝ่ายและรายด้านตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม ได้ผลดังนี้

2.1 ฝ่ายบริหารทรัพยากร

2.1.1 ด้านการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดวางระบบและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหา การซื้อ การจ้าง การควบคุม การเก็บรักษาตามแผนงานพัสดุ รองลงมา คือ การวางแผนจัดตั้งงบประมาณของสถานศึกษา

2.1.2 ด้านการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การรับสมัครนักเรียน นักศึกษาและการตรวจหลักฐานต่าง ๆ รองลงมา คือ การปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณที่เกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การควบคุม ดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซม พัฒนาอาคารสถานที่

2.1.3 ด้านผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประชาสัมพันธ์ รวบรวมเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รองลงมา คือ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.1.4 ด้านการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา คือ การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารทรัพยากร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

2.2 ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ

2.2.1 ด้านการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รองลงมา คือ การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ตามนโยบายและภารกิจของสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวางแผนจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2.2.2 ด้านการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริม สนับสนุน นักเรียน นักศึกษา เกี่ยวกับการวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ รองลงมา คือ การส่งเสริม สนับสนุนให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำกับ ควบคุม ดูแล บริการข้อมูลและพัฒนาระบบสารสนเทศในสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

2.2.3 ด้านผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประสานงานและส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษากับชุมชน รองลงมา คือ การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น

2.2.4 ด้านการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาให้มีความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณะ รองลงมา คือ การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์และประเมินผลผลสัมฤทธิ์จากการใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

2.3 ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา

2.3.1 ด้านการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการงานปกครองเพื่อพิจารณาลงโทษนักเรียน นักศึกษา รองลงมา คือ การเสนอแต่งตั้งครูที่ปรึกษา

2.3.2 ด้านการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปกครองดูแลนักเรียน นักศึกษา ให้อยู่ในระเบียบวินัยตามข้อบังคับที่กำหนดของสถานศึกษา รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริม ประสานงานครูที่ปรึกษา ให้คำปรึกษา แนะนำนักเรียน นักศึกษา

2.3.3 ด้านผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริม สนับสนุน ร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาอาชีพ รองลงมา คือ การประสานงาน สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ปัญหาความไม่สงบในสถานศึกษา

2.3.4 ด้านการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา สรุปผลการประเมิน รองลงมา คือ การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา

2.4 ฝ่ายวิชาการ

2.4.1 ด้านการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา รองลงมา คือ การวางแผนในงานวัดและประเมินผลนักเรียนนักศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.4.2 ด้านการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับหลักสูตร รองลงมา คือ การกำกับ ดูแล จัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลในสถานศึกษาตามระเบียบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.4.3 ด้านผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการศึกษาวิชาชีพโดยร่วมมือกับสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาสามารถประกอบอาชีพได้ และ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มีคุณค่าต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

2.4.4 ด้านการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การประเมินผลด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของแผนกวิชา รองลงมา คือ การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการ

3. ผลการวิจัยการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ในภาพรวมทุกด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษารายฝ่ายและรายด้าน ผลมีดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาฝ่ายบริหารทรัพยากร ของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ ของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายฝ่าย พบว่า ฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา รองลงมา คือ ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริหารทรัพยากร ตามลำดับ

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษาเอกชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายฝ่าย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกฝ่าย ฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฝ่ายวิชาการ รองลงมา ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และฝ่ายบริหารทรัพยากร ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ ครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ในภาพรวมรายฝ่ายและรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาล สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายฝ่าย พบว่า ฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา รองลงมา ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริหารทรัพยากร ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาลคือ สถานศึกษาที่จัดตั้งโดยรัฐบาล ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมโครงการทั้งภายในสถานศึกษาและการบริการชุมชนต่างๆให้กับผู้เรียนและเป็นกิจกรรมที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นจิตอาสาตลอดจนการแนะแนวอาชีพและการจัดหางานให้กับผู้เรียน ประกอบกับสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาลเป็นสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าออกสถานศึกษาได้อย่างเสรี ดังนั้นจึงทำให้ต้องให้ความสำคัญกับการดูแลและควบคุมนักศึกษาให้อยู่ภายใต้ระเบียบวินัยของสถานศึกษาจึงต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงานฝ่ายนี้ค่อนข้างมาก จึงส่งผลให้ครูทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาในฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาจึงมีค่าเฉลี่ยสูงสุดสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สะอาด เล็กเจริญ, 2554) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรครูในการบริหารโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรครูในการบริหารงาน 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและกลุ่มงานที่ครูให้การมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านบริหารกิจการนักเรียน รองลงมาคือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานทั่วไปและด้านบริหารบุคคล/การเงินและสินทรัพย์ตามลำดับ

2. ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาใน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาและฝ่ายวิชาการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายฝ่าย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกฝ่าย ฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฝ่ายวิชาการ รองลงมา คือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และฝ่ายบริหารทรัพยากร อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เป็นธุรกิจการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยเอกชนซึ่งจะมีอิสระในการตัดสินใจการวางโครงสร้างการบริหารงานการจัดคนลงตำแหน่งงาน การมอบหมายหน้าที่ให้ครูแต่ละคน เนื่องจากเป็นธุรกิจการศึกษาที่ต้องสร้างชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือให้กับสถานศึกษา จึงมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการยอมรับ ในคุณภาพของผู้เรียนที่จบออกไปดังนั้นจึงได้ค่าเฉลี่ยของครูในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กาญจนา เจือบุญ, 2557) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แต่ละด้านมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ในภาพรวมทุกฝ่ายทั้งฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ

ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาและฝ่ายวิชาการ พบว่า มีความแตกต่างกันทั้งนี้เนื่องจากบริบทในการบริหารสถานศึกษาจากโครงสร้างภายในและกระบวนการทำงานองค์การของสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาลมีรูปแบบที่ตายตัวทั้งวัตถุประสงค์ เกณฑ์การประเมินผล ทำให้การตัดสินใจยุ่งยากกว่าสถานศึกษาอาชีวะเอกชน ทำให้มีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้งมากกว่าสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน ดังนั้นการมอบหมายงานให้ครูในแต่ละฝ่าย/หน้าที่จึงมีระเบียบที่เข้าเกี่ยวข้องไม่ว่าจะในเรื่องประเภทของครู อายุงาน เป็นต้นจึงส่งผลให้ครูทำงานเฉพาะในตำแหน่ง หน้าที่ที่รับผิดชอบซึ่งจะมีกรอบงานที่ชัดเจน จึงทำให้ไม่สามารถจะไปก้าวก่ายอำนาจ หน้าที่ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมที่นอกเหนือจากนี้ได้เท่าที่ควร ซึ่งต่างจากการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษาเอกชน ที่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีผู้บังคับบัญชาสูงสุด คือ ผู้รับใบอนุญาตหรือที่เรียกว่าเจ้าของโรงเรียน ที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากหรือบางสถานศึกษาอาจไม่มีเลยจึงส่งผลให้การกำหนดนโยบายและการบริหารงานโดยทีมคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นไปด้วยความชัดเจนและต่อเนื่อง การมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้ครูแต่ละฝ่ายงานนั้นจะใช้ความสามารถเฉพาะทางหรือความถนัดของครูในการทำงาน และมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมดังนั้นครูทุกคนในองค์กรจะรับทราบนโยบายและนำไปปฏิบัติเป็นทีมเดียวกันและถ้ามองอีกด้านในความแตกต่างกันของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชน ในด้านครูอาชีวศึกษารัฐบาลที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางอาจจะเนื่องมาจากจำนวนงานและจำนวนครูของสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาลมีความสัมพันธ์กันไม่มากหรือน้อยจนเกินไปจึงทำให้ครูมีส่วนร่วมในการทำงานในทุกฝ่ายอย่างพอเหมาะต่างจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่มีครูค่อนข้างจำกัดแต่มีภาระงานมากจึงส่งผลให้ครูต้องทำงานหลายด้านและภาระงานที่มากโดยต้องทำงานที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษาเอกชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ศราวุธ วงศ์พงษ์คำ, 2556) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมอาชีวศึกษา จำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์การทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารทรัพยากร สำหรับฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมอาชีวศึกษาที่มีสถานภาพและประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การมีส่วนร่วมของครูอาชีวศึกษารัฐบาลและครูอาชีวศึกษาเอกชนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาลและสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ควรคำนึงถึงการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมมากขึ้นอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อการบริหารงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้และสร้างเสริมการทำงานที่ซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

2. ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำการเขียนบทความ และคณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เผยแพร่บทความทางวิชาการในนามมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา เจือบุญ. (2557). การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3. **วารสารบัณฑิตศึกษา**. 2557(52). หน้า 161–164.

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 8/2559 เรื่อง การบริหารจัดการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน. (12 กุมภาพันธ์ 2559). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่(ตอนพิเศษ 42). หน้า 3. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/E/042/3.PDF

จาตุรนต์ ฉายแสง. (20 สิงหาคม 2556). **สอศ.ร่วมมือ มจพ. วิเคราะห์บทบาทอาชีวะหาทิศทางพัฒนากำลังคนสนองความต้องการสถานประกอบการ**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก www.vec.go.th/รายละเอียดข่าว/tabid/103/Article.ld/1644/.aspx

พลเรือเอกณรงค์ พิพัฒนาศัย. (22 กุมภาพันธ์ 2558). **อาชีวะรับนโยบาย 10 ประการจากรมว.**. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2559, จาก www.vec.go.th/รายละเอียดข่าว/tabid/103/Articled/3197/–10.aspx

เยาวรัตน์ ยอดแก้ว. (2558). **สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2**.การศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ศราวุธ วงศ์พงษ์คำ. (2556). **การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สะอาด เล็กเจริญ. (2554). **การมีส่วนร่วมของบุคลากรครูในการบริหารโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1**. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2559, จาก http://www.edu.chula.ac.th/ojed/doc/ V71/v71d0023.pdf

การศึกษาขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Studyof Morale and Spirit of Teacher in The Area at Risk, Chiang Rai Primary Education Service office 3

พิรมณ์ญา ศิริกุล[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Piromya Sirikun[1*] and Santi Buranachat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และ 2.เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าคือครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราเขต 3 จาก 32 โรงเรียนจำนวน 226 คนเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าคือ เป็นแบบสอบวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวโดยใช้สถิติทดสอบเอฟและเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่ามีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และการเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่ามีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ขวัญและกำลังใจ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : piromyanarak@hotmail.com

Abstract

This study has a purpose. 1) To study of the morale of teachers working in special areas risk school under Chiang Rai Primary Education Service Office 3 and 2)to compare the level of morale of teachers working in special areas risk school under the Chiang Rai primary education service office 3. Classified by work experience and school size. The research sample was the teachers working in special areas risk school underthe Chiang Rai primary education service office 3. from 32 school 226 persons.Tools used in the research is questionnaires and analysis by using frequency, percentage, arithmetic mean Standard deviation and one-way Analysis of variance and when the difference is found, the pair wise difference is tested by means of Seffe By the statistical significance at the level .05

The findings were as follows; towards

1. The morale of teachers working in schools. In the risk zone Under the Chiang Rai Primary Education ServiceOffice 3 according to the opinions of teachers working in educational institutions. in the risk zone. Underthe Chiang Rai primary education service office 3 the overall picture was at a high level.

2. Comparison of morale among teachers working in schools. In the risk zone Under the Chiang Rai primary education service office 3 classified by work experience. There was no difference in job morale and the comparison of morale among teachers working in educational institutions. In the risk zone Under the Chiang Rai primary education service office 3 classified by size of educational institution. There was a difference in job morale.

Keywords: morale and spirit

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศทั้งนี้การพัฒนาประเทศเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำโดยต่อเนื่องในทุกด้านพร้อมๆกันและต้องเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเปลี่ยนสังคมเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในสังคมอย่างมีเป้าหมายในบรรดาทรัพยากรบริหารอันได้แก่กำลังคนเงินงบประมาณวัสดุอุปกรณ์และวิธีการจัดการนั้นทรัพยากรมนุษย์หรือกำลังคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดการจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ความคิดค่านิยมตลอดจนคุณธรรมและความประพฤติของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้คนรู้จักคิดวิเคราะห์รู้จักแก้ปัญหามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้จักเรียนรู้รู้จักพึงตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 1)

ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน “ครู” คำสั้น ๆ ในภาษาไทยคำว่าครูนั้นมีความหมายที่ยิ่งใหญ่เพราะครูถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการสร้างรากฐานของประเทศและเป็นกลไกหรือเครื่องจักรมนุษย์ที่จะนำพาประเทศไปสู่ทิศทางที่ต้องการ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” มาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความหมายของครูว่า "ครู" หมายถึงบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547, หน้า 6) จากข้อความพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเห็นว่าครูมีบทบาทหน้าที่หลักคืออบรมสั่งสอนถ่ายทอดประสบการณ์

ความรู้ต่างๆที่เป็นองค์ความรู้ไปสู่เยาวชนดังนั้นครูจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างและพัฒนาเยาวชนเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดในปัจจุบันการประกอบวิชาชีพครูนั้นยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยทั่วไปเนื่องจากอาชีพครูจัดว่ามีรายได้น้อยและความมั่นคงในอาชีพก็ยังไม่แน่นอนโดยเฉพาะครูอัตราจ้างอาชีพครูจึงไม่ได้รับการยกย่องดังเช่นอดีตที่ผ่านมาด้านงานในหน้าที่ของครูนั้นนับว่าเป็นภาระงานที่หนักมากเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อบุคคลมารับหน้าที่เป็นครูแล้วก็จะต้องทำหน้าที่ครูให้เต็มกำลังความรู้ความสามารถเพื่อให้งานด้านการศึกษาสำเร็จตามนโยบายและทิศทางที่รัฐกำหนดนั้นถือเป็นครูมืออาชีพครูไม่ว่าจะปฏิบัติงานอยู่หน่วยงานใดหรือสังกัดกระทรวงไหนก็ตามหน้าที่อบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนเก่งคนดีมีความรู้และคุณธรรมตามที่กำหนดในนโยบายการจัดการศึกษาครูจำเป็นจะต้องดูแลเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ถึงจะสำเร็จตามเจตนารมณ์และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแต่การที่จะทำให้บุคคลปฏิบัติงานให้เต็มที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้นก็ต้องประกอบไปด้วยขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความสนใจในงานเพิ่มความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงานและที่สำคัญที่สุดคือช่วยเพิ่มผลผลิตของงานให้สูงและมีประสิทธิภาพขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1) กล่าวไว้ว่าการบริหารงานบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรหากคนในองค์กรได้รับความพึงพอใจมีขวัญกำลังใจดีได้รับความยุติธรรมได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆและศรัทธาเชื่อมั่นในองค์กรแล้วก็จะเกื้อหนุนส่งเสริมให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ตั้งอยู่ บ้านศาลา หมู่ที่ 8 ตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีเขตพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่ฟ้าหลวง มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 150โรงเรียน ประกอบด้วยบุคคลากรครูทั้งหมด 2,009 คน และเป็นโรงเรียนที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย ทั้งหมด 32 โรงเรียน มีครูผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย ทั้งหมด550คน (สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3, 2559) สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาครูให้มีศักยภาพ ในปัจจุบันพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย จะต้องปฏิบัติงานอยู่ทามกลางความยากลำบากในการคมนามคม ความขาดแคลนสาธารณูปโภคสาธารณูปการ หรือปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพและเป็นพื้นที่ด้านตรงข้ามแนวชายแดนไทยที่เกิดเหตุการณ์สู้รบของกองกำลังต่างชาติหรือกองกำลังชนกลุ่มน้อย หรือ กลุ่มโจรก่อการร้ายต่างชาติและมีผู้อพยพชาวต่างชาติหนีภัยจากการสู้รบเข้ามาในชายแดนไทย จึงทำให้ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยมีอัตราการย้ายบ่อย

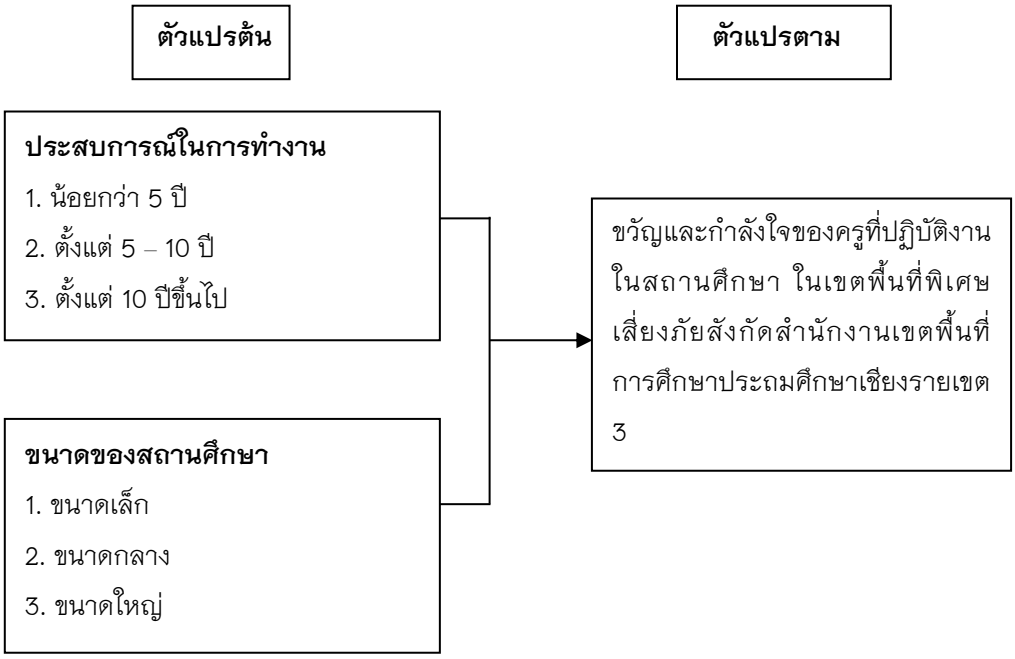
ด้วยความสำคัญดังกล่าวนักบริหารที่ดี จึงมีหน้าที่เสริมสร้างและดูแลเอาใจใส่ ทำนุบำรุงให้ทรัพยากรมนุษย์ให้อยู่ในสภาพที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจำนวนเพียงพออยู่เสมอ เพื่อให้การทำงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพสูงสุดจึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาขวัญและกำลังใจของครูผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต3 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการบุคคลากรด้านขวัญและกำลังใจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

2. ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา โดยมีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จาก 32 โรงเรียน ประกอบด้วยครูทั้งหมด 550 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการโดยใช้วิธีการเปิดตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie& Morgan,1970, pp.607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน และผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน จำนวน 32 โรงเรียน โดยการเทียบตามสัดส่วนประชากรในแต่ละโรงเรียนและทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนโดยการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานะภาพเพศ อายุ และการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 ด้านตามทฤษฎีสองปัจจัย ของเฮิร์ซเบิร์ก(Herzberg)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาความหมาย หลักการ แนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
2. กำหนดขอบเขตในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
3. ศึกษาวิธีการออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย จากข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. สร้างแบบสอบถามเพื่อให้คลอบคลุมเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3
5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมความตรงเชิงเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.97 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

6.1 ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิชาการวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

6.2 นางมนัสวรรณ รุจิระพงศ์ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

6.3 นายเกรียงศักดิ์ ฝึกฝน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ให้คะแนน –1 เมื่อข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา

7. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ

8. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out)กับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง(Reliability) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค(Cronbach, อ้างอิงใน บุญเรียง ขจรศิลป์, 2530) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.711

9. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสมและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

10. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาค้นคว้าขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้ศึกษาค้นคว้านำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเองและชี้แจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจตรงกันกับผู้ศึกษาค้นคว้า

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 226 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. คัดเลือกแบบสอบถามเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ ได้แบบสอบถาม 226 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

6. นำข้อมูลที่เก็บลงรหัส และเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แปลผลข้อมูลโดยนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับช่วงคะแนน (class interval)เกณฑ์การวิเคราะห์ผลพิจารณา 5 ระดับของลิเคิร์ท

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา

1.จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) และหากพบความแตกต่างทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

2.จำแนกขนาดของสถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) และหากพบความแตกต่างทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติบรรยาย

1.1 ร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.1 สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One- Way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe) โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. ขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านนโยบายและการบริหาร ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านนโยบายและการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 การกำหนดนโยบายของสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 1 โครงสร้างการบริหาร

จัดการสถานศึกษาชัดเจนมีความเหมาะสมและ ข้อที่ 3 ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เสนอแนะ ผู้บริหารให้ความสนใจตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 การกระจายอำนาจและ มอบหมายงานได้อย่างเหมาะสม

1.2 ด้านการบังคับบัญชา ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านการบังคับบัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อที่ 3 ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ข้อที่1 ผู้บริหารควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามขั้นตอน และข้อที่ 4 ผู้บริหารมีความมั่นคงทางอารมณ์ สุขุม รอบคอบ และใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหาตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 ผู้บริหารมีการสั่งและมอบหมายงานอย่างชัดเจน

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 5 ปริมาณงานมีความสอดคล้องกับจำนวนชั่วโมงการทำงานรองลงมาคือข้อที่ 1 สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมภายใน ที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน และข้อที่ 2 สถานศึกษา มีอาคารสถานที่เป็นสัดส่วน เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 6 จำนวนครูมีเพียงพอแก่การปฏิบัติงาน

1.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 5 ผู้บริหารมีความคุ้มครองและรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน และข้อที่ 7 เพื่อนร่วมงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และรองลงมาคือ ข้อที่1 ผู้บริหารเอาใจใส่ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดีทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่4 ผู้บริหารมีความเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชา

1.5 ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านความมั่นคงและความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 1 ค่าตอบแทนที่ได้รับสอดคล้องกับระดับการศึกษา รองลงมาคือข้อที่ 2 ค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับความสามารถ และ ข้อที่ 3 การขึ้นเงินเดือนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 8 หน้าที่ ที่ปฏิบัติมีความมั่นคง

1.6 ด้านความสำเร็จ ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านความสำเร็จ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 3 ผลงานมีความโดดเด่นและได้รับการยกย่อง รองลงมาคือ ข้อที่ 2 การทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด และข้อที่ 4 การได้รับรางวัลจากความสำเร็จในงานที่ทำตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 การทำงานที่ประสบผลสำเร็จ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.7 ด้านการยกย่องในความสำเร็จ ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านการยกย่องในความสำเร็จ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 1 ผู้บริหาร รับรู้ ยอมรับและยินดีในความสำเร็จและผลการปฏิบัติงาน รองลงมา คือข้อที่ 3 เพื่อนร่วมงานให้ความเชื่อถือและความศรัทธา

และ ข้อที่ 2 ผู้บริหารยกย่องชมเชยต่อหน้าผู้อื่น เมื่อนำชื่อเสียงให้แก่สถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 เพื่อนร่วมงานให้การยอมรับและสนับสนุนในการปฏิบัติงาน

1.8 ด้านงานที่ท้าทาย ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านงานที่ท้าทาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 2 การฝึกอบรมในเชิงวิชาการและทักษะการปฏิบัติงานในหลักสูตรที่แปลกใหม่ รองลงมาคือ ข้อที่ 4 ได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพโดยการให้ศึกษาต่อ และ ข้อที่ 5 มีโอกาสได้รับผิดชอบงานที่มีความสำคัญตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 ได้รับการส่งเสริมให้มีโอกาสศึกษาดูงานและศึกษาการทำงานของสถานศึกษาอื่น

1.9 ด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 4 การมีโอกาสได้รับมอบหมายให้ทำงานพิเศษจากผู้บังคับบัญชา รองลงมาคือ ข้อที่ 5 การมีส่วนช่วยให้งานในสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และข้อที่ 2 การมีโอกาสได้รับผิดชอบงานที่ไม่เคยปฏิบัติตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 การมีโอกาสได้รับการมอบหมายให้ทำงานในหน้าที่ที่สูงมากขึ้น

1.10 ด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 4 การมีโอกาสได้รับมอบหมายให้ทำงานพิเศษจากผู้บังคับบัญชา รองลงมาคือข้อที่ 5 การมีส่วนช่วยให้งานในสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีและข้อที่ 2 การมีโอกาสได้รับผิดชอบงานที่ไม่เคยปฏิบัติตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 การมีโอกาสได้รับการมอบหมายให้ทำงานในหน้าที่ที่สูงมากขึ้น

2. การเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่ามีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และการเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่ามีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการบังคับบัญชา ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านการยกย่องในความสำเร็จ ด้านงานที่ท้าทาย ด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ด้านความสำเร็จ มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานรองลงมาคือด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลากรและด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นด้านความสำเร็จ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา ด้านการยกย่องในความสำเร็จ ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านการบังคับบัญชา และด้านงานที่ท้าทาย ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีสภาพแวดล้อมในการทำงานดี เพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลให้การทำงานประสบความสำเร็จและเมื่อทำงานสำเร็จก็ได้รับการยอมรับยกย่องจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน จึงทำให้ระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไลพร ยศยิ่ง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังในใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทราเขต 1 ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวัฒ พันธฤทธิ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่าพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลามีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.91

2. การเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน ไม่มีการแบ่งแยกว่าครูใหม่หรือครูเก่า ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จึงทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชราภรณ์ ปิยรุจิรกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์ท่าคอย–ยางหย่อง อำเภอท่าย่าง จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และการเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่ามีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่บริหารงานในสถานศึกษาขนาดกลาง มีการบริหารงานที่คล่องตัวกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก จึงส่งผลให้ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางมีขวัญและกำลังใจมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พยนต์ บุญเพ็ง (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีสภาพขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบขวัญ

และกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคามเขต 2 ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกัน มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

1.1 ผู้บริหารสาถานศึกษาควรมีการกระจายอำนาจและ มอบหมายงานได้อย่างเหมาะสม

1.2 ผู้บริหารควรมีการสั่งและมอบหมายงานอย่างชัดเจน

1.3 การจัดอัตรากำลังในการปฏิบัติงานควรจัดจำนวนครูให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน

1.4 ผู้บริหารควรมีความเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชา

1.5 การมอบหมายงานและมอบหมายหน้าที่ต่างควรมีความมั่นคง

1.6 ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่เพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.7 เพื่อนร่วมงานควรให้การยอมรับและสนับสนุนในการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงานด้วยกัน

1.8 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสศึกษาดูงานและศึกษาการทำงานของสถานศึกษาอื่น

1.9 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสได้รับการมอบหมายให้ทำงานในหน้าที่ที่สูงมากขึ้น

1.10 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสได้ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาขวัญและกำลังใจของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพราะจำทำให้ทราบข้อมูลมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษามากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาขวัญและกำลังใจของครูเป็นรายโรงเรียน เพื่อจะได้ข้อมูลที่แน่นอน ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้และให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมาผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบและให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถามในการวิจัย ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ที่อยู่เบื้องหลังทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ คุณงามความดีอันพึงมีจากการทำศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดามารดาและครอบครัวอันเป็นที่รัก รวมไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ได้สำเร็จทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแหงชาติพุทธศักราช 2542 แกไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

พยนต์ บุญเพ็ง. (2553).**ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคามเขต 2.**วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัม.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2543). **วิธีวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พี.เอ็น.การพิมพ์.

พัชราภรณ์ ปิยรุจิรกุล.(2556).**ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์ท่าคอย– ยางหย่อง อำเภอท่าย่าง จังหวัดเพชรบุรี.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

วิไลพร ยศยิ่ง.(2554).**ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุวัฒ พันธฤทธิ์.(2553). **ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. (2559). **สถิติครูและบุคลากรทางการศึกษา.**เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ:ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). พ**ระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

Herzberg, Frederick And Other.(1959).**The Motivation to Work.**New York: John Wiley And Sons.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970**). Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607–610.

การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา

The study of study of morale and spirit of non–formal and informal education teacher in non–formal and informal education office in Phayao Province

นาตยา ทุนกุล[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Nataya Toonkul[1*] and Nanthima Nakaphon[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ค่า t – test , f – test

ผลการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาสูงสุดคือ องค์ประกอบกระตุ้น รองลงมาคือ องค์ประกอบค้ำจุน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ที่มี เพศ ตำแหน่งและประสบการณ์ต่างกันมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ขวัญและกำลังใจ ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

Abstract

This study aimed to investigate and compare the morale and spirit of Non- formal and Informal education teacher in Non-formal and Informal Education Office in Phayao Province. Classified by gender, position and experience of working. The sample consisted of Non-formal and informal education teacher in district, volunteer teacher, community learning centre teacher of Non-formal and Informal Education Office in Phayao Province, in 2016 a total of 113 people, were used to collect data was the study of morale and spirit of Non-formal and Informal Education teacher in Non-formal and Informal Education Office in Phayao Province. The data were analyzed by means, standard deviation, t-test and F-test.

The results revealed that

1. The study of the morale and spirit of Non-formal and Informal Education teacher in Non-formal and Informal Education Office in Phayao Province. Motivation Factors was in high level Maintenance Factors was averaged at high level.

2. The comparison of the morale and spirit of Non-formal and Informal Education teacher in Non-formal and Informal Education Office in Phayao Province by gender, position and experience of working which were differently. its results were not different

Keywords: morale and spirit, spirit of non-formal and informal education teacher

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564) ให้ความสำคัญกับการยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของคนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัฒน์ ดังนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญสำหรับมนุษย์ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าต้องอาศัย การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรใด ๆ แต่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

การบริหารงานทั่วไปที่ต้องการให้งานนั้นบรรลุตามเป้าหมายและจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการใช้ทรัพยากรการบริหารพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) ซึ่งนักบริหารส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุด คือ คน หรือ ทรัพยากรมนุษย์ เป็นผู้ทำให้งานสำเร็จหรือล้มเหลว มีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำย่อมขึ้นอยู่กับคน บุคคลที่มีขวัญดีจะมีพฤติกรรม เช่น มีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ มีแรงจูงใจและสนใจในงาน มีความคิดสร้างสรรค์และความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลใน

องค์กร สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็โดยการที่องค์การได้สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้เกิดขึ้น กำลังใจที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานอย่างยิ่ง เพราะขวัญและกำลังใจดีย่อมก่อให้เกิดการเพิ่มศักยภาพให้สูงขึ้น ขวัญกำลังใจจึงเป็นหัวใจของการบริหารงาน

การที่จะทำให้บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีแรงจูงใจหรือขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรที่เกื้อกูลในการปฏิบัติงาน ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานราชการทางการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้บุคคลทำงานด้วยความกระตือรือร้นและด้วยความสมัครใจ หรือมีขวัญกำลังใจในการทำงาน ทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขวัญกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่การงานของแต่ละคน คนที่มีความรู้ความสามารถสูง รวมทั้งมีอุปกรณ์ เครื่องใช้อย่างดีและเพียงพอก็ยังไม่เป็นหลักประกันได้ว่าผลงานที่ได้รับจะมีคุณภาพและปริมาณสูงสุดดังที่คาดหวังไว้ ขวัญของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจึงมีความสำคัญต่อการทำงาน นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้บุคคลมีระเบียบวินัยยอมรับและปฏิบัติตามกฎกติกาขององค์การ มีความคิดที่จะพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (พัชรี คงดี, 2556, หน้า 1)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาท ภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับผู้ขาดและพลาดโอกาสทางการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายประชาชนนอกระบบโรงเรียนและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ต้องขังและกลุ่มเด็กเร่ร่อน เป็นต้น นอกจากนั้นได้ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตามอัธยาศัยตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และมีบุคลากรต่าง ๆ ที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ เช่น ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ข้าราชการครู ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ครูผู้สอนคนพิการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ประมาณ 225 คน มีบุคลากรและครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีตำแหน่ง วัยวุฒิ คุณวุฒิที่แตกต่างกันและมีความหลากหลายในแต่ละตำแหน่ง เช่น มีครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน ซึ่งทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันกัน จากข้อมูลการรายงานผลการนิเทศการปฏิบัติงาน พบว่าครูแต่ละตำแหน่งก็มีขวัญและกำลังใจที่แตกต่างกัน ขวัญและกำลังใจเป็นพลังที่จะผลักดันให้คนทำงานด้วยความกระตือรือร้นและสมัครใจ ในสภาพปัจจุบันครูมีภาระงานที่เพิ่มขึ้น มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับภาระงาน ทำให้มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ทำงานไม่ทันเวลา ขาดความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของตนเอง ขาดการทำงานเป็นทีม ขาดความใส่ใจในการทำงาน ขาดความกระตือรือร้น ขาดความรักความสามัคคีภายในองค์การ ขาดขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน

จากสาเหตุที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาขวัญและกำลังใจของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา เพื่อจะได้ทราบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งประกอบด้วยครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล และครูศูนย์การเรียนชุมชน และนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย นำเสนอต่อผู้บริหาร ได้รับทราบเป็นแนวทางในการวางแผนในการพัฒนา

ปรับปรุงขวัญและกำลังใจ เพื่อให้ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา

2. เพื่อเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำแนกตามตัวแปร ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

1. ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ที่มีเพศ ต่างกันมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

2. ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ที่มีตำแหน่ง ต่างกันมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

3. ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาความคิดเห็นของการศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ดำเนินการวิจัยโดยการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ปีงบประมาณ 2559 จำนวน 155 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ปีงบประมาณ 2559 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของ เครซี่และมอร์แกนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก จำนวน 113 คน โดยการเทียบสัดส่วนจากจำนวนประชากรแต่ละอำเภอ

ลักษณะของแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อการศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัด

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมีลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 16 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ด้านเงินเดือน ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านสถานะของอาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสถานภาพการทำงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงในการทำงานและด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา ศึกษาและแบ่งระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	น้ำหนักคะแนนเท่ากับ	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	น้ำหนักคะแนนเท่ากับ	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	น้ำหนักคะแนนเท่ากับ	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	น้ำหนักคะแนนเท่ากับ	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	น้ำหนักคะแนนเท่ากับ	1	คะแนน

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลต่างๆที่ได้จากเอกสารงานวิจัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย

2. สร้างแบบสอบถามการศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ให้มีขอบเขตและเนื้อหาครอบคลุม

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อเสนอแนะ

4. ตรวจสอบความถูกต้อง ได้แก่

4.1 ตรวจสอบด้วยตนเอง เกี่ยวกับความถูกต้อง ครอบคลุม การใช้ภาษาที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ สะกดการันต์ แล้วปรับปรุงแก้ไข ก่อนเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ให้คำแนะนำและความเห็นชอบ

4.2 เสนอผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามวัตถุประสงค์ (Objective Validity) ใช้วิธีของ โรวิเนลลีและแฮมเบิลตัน ว่าข้อคำถามแต่ละข้อ สร้างได้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์หรือไม่โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงเนื้อหา

–1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงตามเนื้อหา

นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ ผลการตรวจสอบได้ว่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

5. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบ (Pre-test) แบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในชุดคำถามของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้แบบสอบถามมาทดสอบค่าความเชื่อมั่น โดยใช้การทดสอบแบบของครอนบัค (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α=Coefficient) โดยคำถาม ที่ใช้ส่วนใหญ่ แยกตามกลุ่มตัวแปลมีค่า $\alpha \geq 0.70$ ซึ่งถือเป็นระดับที่ยอมรับได้ว่าคำถามที่ใช้มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยทุกค่ามีมากกว่า 0.70 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach Alpha Coeffcient) ค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้คือ 0.827 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยชี้แจงและขอความร่วมมือการตอบแบบสอบถามจากครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามที่เก็บได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ ทั้ง 2 ตอน จำนวน 113 ชุด แล้ววิเคราะห์ตามขั้นตอน

2. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำมาแจกแจงความถี่ของข้อมูล และวิเคราะห์ค่าสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ

2.2 ข้อมูลส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นขวัญและกำลังใจแบ่งออกเป็น 16 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ด้านเงินเดือน ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านสถานะของอาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้าน

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสถานภาพการทำงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงในการทำงานและด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานจำแนกตาม เพศ ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ใช้สถิติทดสอบค่า F – test เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายของเบสท์ ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ

2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4. การวิเคราะห์ค่าที (Independent Sampling t – test) เพื่อทดสอบสมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ตัวแปรที่ศึกษาของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันได้แก่ เพศ

5. การวิเคราะห์ค่าเอฟ (F – test/One –way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ ตำแหน่งงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งถ้าพบว่า มีความแตกต่างกัน จึงทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่ง ครู กศน.ตำบล และ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 – 10 ปี

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อ องค์ประกอบกระตุ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.52) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}$= 4.49, S.D. = 0.50) ถัดมา คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.55) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ความคิดเห็นมากที่สุด คือ ท่านมีความภูมิใจที่ได้เป็นครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ ท่านทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานอย่างเต็มที่และเสร็จทันเวลาที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}$ =4.39, S.D. = 0.57) ถัดมา คือ งานที่ปฏิบัติ มีอิสระทางความคิดและสามารถสร้างสรรค์ให้งานพัฒนายิ่งขึ้น ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.61) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ท่านได้รับความยุติธรรมและโอกาสความเจริญก้าวหน้าในสายงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อ องค์ประกอบค้ำจุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = 0.56) รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.59) ถัดมา คือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.58) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ($\overline{X}$ 3.96, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

ความคิดเห็นมากที่สุด คือ ทุกคนในหน่วยงานของท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ ผู้บังคับบัญชาของท่านมีการประชุมปรึกษาเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน ($\overline{X}$ = 4.21, S.D. = 0.60) ถัดมา คือ ท่านและเพื่อนร่วมงานสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องของการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นกันเอง ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.58) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ท่านมีโอกาสที่จะได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นตามความรู้ความสามารถของท่าน ($\overline{X}$ = 3.65, S.D. = 0.96) ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นมากที่สุด คือ องค์ประกอบกระตุ้น ($\overline{X}$ = 4.27, S.D. = 0.49) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบค้ำจุน ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

การเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำแนกตามตัวแปร ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t–test พบว่า เพศแตกต่างกันมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F–test พบว่า ตำแหน่งแตกต่างกันมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F–test พบว่า ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ในหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบ ทำให้ประสิทธิภาพของการทำงานสำเร็จเป็นไปตามที่คาดหวัง และทำให้มีความรู้สึกที่ดี และมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ความมั่นคงและความเจริญเติบโตขององค์การในการดำเนินกิจการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ทำให้ครูที่มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ในหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบ ทำให้ประสิทธิภาพของการทำงานสำเร็จเป็นไปตามที่คาดหวัง และทำให้มีความรู้สึกที่ดีต่อความมั่นคงในการทำงาน จึงทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารได้ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง และแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆนั้นเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูอยู่ในระดับหนึ่ง

ดังนั้นจากการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญจึงทำให้ครูเกิดมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนสุนีย์ โนจันทร์ (2556) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรครู: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิราช อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยรวมคือ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านเงิน ฐานะและความมั่นคง ด้านความสำเร็จ ด้านการยกย่องในความสำเร็จ ด้านงานที่ท้าทาย ด้านความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นและด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. เพศแตกต่างกันมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนเสริมสร้างความคิดของแต่ละบุคคล ผู้นำต้องรู้จักวิธีผสมผสานความคิดที่แตกต่างกันให้เกิดเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ สุยอด (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่าการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรและครูที่มี เพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน บุคลากรและครูที่มีอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความรู้สึกพึงพอใจและความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย ระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ด้านความรู้สึกพึงพอใจ ด้านความรู้สึกประสบความสำเร็จ ด้านความรู้สึกในหน่วยงาน ประเภทโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความรู้สึกประสบผลสำเร็จ

3. ตำแหน่งแตกต่างกันมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจาก ตำแหน่งทำให้ความรู้สึกโดยรวมจากการปฏิบัติงาน เพื่อนร่วมงาน ความพอใจเกี่ยวกับรายได้ ปริมาณของงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่เปิดโอกาสให้ใช้ความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความภาคภูมิใจในหน้าที่ องค์การเป็นที่ยอมรับจากสังคมภายนอก ผู้ปฏิบัติงานจะพอใจในหน้าที่การเงินที่ปฏิบัติเป็นอย่างมาก และผลงานที่เกิดจากการกระทำด้วยใจรักจะดีและมีคุณค่ากว่าผลงานที่ปฏิบัติโดยไม่ชอบและพึงพอใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรนภิส เลิศเดชานนท์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุ สถานภาพ ภูมิลำเนาเดิม ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและรายได้ต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าบุคลากรที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดสงขลามีขวัญกำลังใจสูงกว่าบุคลากรที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี สตูลและจังหวัดอื่น ๆ

4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากปัจจัยที่มีผลกระทบความพอใจในงานที่ปฏิบัติคือลักษณะงาน ที่ปฏิบัติ ระบบค่าตอบแทน สภาพการงานปฏิบัติงาน นโยบายและฝ่ายบริหารขององค์การ

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ความก้าวหน้าในงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี คงดี (2556) ได้ศึกษา ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการศึกษามีผลต่อการแตกต่างเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ ในขณะเดียวกันพบอีกว่าตัวแปรต้นทางด้านเพศ อายุ ประสบการณ์และตำแหน่งไม่มีผลต่อความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานของตัวแปรต้น คือเพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ได้แก่

1. ควรเพิ่มเรื่องเลื่อนตำแหน่งโดยพิจารณาจากความสามารถ และศักยภาพในการทำงาน เป็นการพิสูจน์ความสามารถของครูเป็นหลัก หากพนักงานทำงานดี ก็จะได้รับการพิจารณาให้ทำงานที่ตรงกับความสามารถ และท้าทายมากขึ้น แต่ขณะเดียวกัน ครูก็ต้องใช้ความสามารถที่มีทำงานไม่ให้ผิดพลาด เพราะต้องผิดชอบสูงขึ้นตามตำแหน่งงาน และอาจจะถูกคาดหวังจากหัวหน้ามากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น คนที่มีความพร้อมมากที่สุดเท่านั้น จึงจะได้รับการเลื่อนตำแหน่ง ไม่เช่นนั้นแล้ว ก็จะทำให้เรารู้สึกล้มเหลวในการทำงานได้ หากไม่สามารถรับมือกับภาระในการทำงานในตำแหน่งใหม่ได้

2. ควรเพิ่มเรื่องด้านการพัฒนาระบบค่าตอบแทนที่มีประสิทธิผล ในการกระจายค่าตอบแทนและสวัสดิการให้มีความเหมาะสมยุติธรรม โดยเป็นที่ยอมรับของบุคลากรส่วนใหญ่ในทุกสถานภาพและสังกัด

3. ควรเพิ่มเรื่องด้านการพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่น ความจงรักภักดีต่อองค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งผลที่ได้ จะเป็นแนวทางให้หน่วยงานทำการปรับปรุงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีคุณภาพชีวิตในการทำงานและมีความผูกพันต่อองค์กรมากยิ่งขึ้นได้ต่อไป

2. ควรมีการศึกษา แนวทางหรือการดำเนินการจากฝ่ายบริหารในการเพิ่มขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบความมีประสิทธิภาพ และผลที่ได้ จะช่วยให้หน่วยงานทราบว่าในปัจจุบันการดำเนินการดังกล่าวนี้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะช่วยส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือไม่ผล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา จำนวน 9 แห่ง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน และคนในครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพสภาพการบริหารงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนารูปแบบการบริหารงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

เนตรนภิส เลิศเดชานนท์. (2554). **ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ประเสริฐ สุยอด. (2551). **ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.

พัชรี คงดี. (2556). **ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, นครสวรรค์.

มนสุนีย์ โนจันทร์. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรครู กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิราช อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. รป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Study of Teachers' Opinions toward Education Administration through good governance principle, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3.

สุภารัตน์ จิตถา[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Suparat Jittha[1*] and Namfon kanma[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง จำนวน 107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และ F-test

จากผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับคือ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ในภาพรวมครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ที่มีข้อเสนอแนะมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ หลักนิติธรรม ควรบริหารทรัพยากรบุคคลด้วยความเท่าเทียมกัน ภายใต้ข้อตกลงเดียวกันเพื่อให้เกิดความยุติธรรม หลัก

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mootuy.ae@hotmail.com

คุณธรรม ควรยึดหลักคุณธรรมในการบริหารงาน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ หลักความโปร่งใส ควรบริหารงานงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุฯ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และเป็นปัจจุบัน หลักการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจในการดำเนินงานที่สำคัญของสถานศึกษา หลักความรับผิดชอบ ควรใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และหลักความคุ้มค่า ควรมีแนวทางประเมินความคุ้มค่า เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานในครั้งต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this independent study were to study of teacher's opinions toward educational administration through good governance principle, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, to compare of teacher's opinions toward educational administration through good governance principle, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 that classified by personal status, and to study guidelines for educational administration development through good governance principle for Doitung education development network. Data were collected from 107 people through the questionnaires (ranking scale questions and open end questions) and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, t–test and F–test.

The results showed as follows:

1. The teacher's opinions toward educational administration through good governance principle, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in overall, 6 aspects, were at high level, ranking the highest to the lowest as follows: Cost Effectiveness, Accountability, Rule of Laws, Transparency, Integrity and Participation.

2. Comparisons of teacher's opinions toward educational administration through good governance principle, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 that classified by age, education, and work position in overall were not different.

3. The guidelines for the principles of good governance implementation are the administrators should do justice to personal administration with the rules and regulations base on moral principles and benefits of students. The administrators should organize the school jobs base on benefits of students. The administrators should manage the school budgeting and procurement in accordance with parcel regulations as transparency and can be checked. Besides, the administrators should support teachers and staffs to participate by giving the opinion and making decision in school jobs. Moreover, the administrators should take responsibility in problems solving of schools and should evaluate to cost effectiveness for educational administration development.

Keywords: Educational administration, Good governance principle

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจของชาติเป็นการสร้างและพัฒนาคนเพื่ออนาคตของประเทศนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องผลักดันเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”โดยภาพรวมของการศึกษาไทยในปัจจุบันยังเป็นปัญหาอย่างมากโดยเฉพาะภาพสะท้อนคุณภาพของเด็กไทยเป็นความจำเป็นเร่งด่วน ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างยั่งยืนนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา)ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก มีการหยิบยกประเด็นการศึกษาเชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทำให้มองเห็นภาพปัญหาและข้อเสนอทางออกที่เป็นนโยบายในการพัฒนาการศึกษาไทย จึงดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสะท้อนมุมมองนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดทิศทางการปฏิรูปการศึกษาไทยในปัจจุบันและอนาคตโดยมีประเด็นหลัก ๆ ทางการศึกษา ข้อที่ 8 ได้กล่าวถึง การส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในวงการการศึกษา การศึกษาในปัจจุบัน ต้องให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นในสังคมไทยโดยการจัดการศึกษาควรมีการปลูกฝังเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่นตั้งแต่ยังเด็ก ๆ มีการบรรจุเข้าไว้ในหลักสูตรอาจสอดแทรกไปในวิชาต่าง ๆ หรือรูปแบบของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น โครงการโรงเรียนสีขาว การจัดทำหลักสูตร “โตไปไม่โกง” จะช่วยสร้างคนสร้างสังคมและสร้างชาติให้ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่นในสังคมไทยได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, หน้า 66–67)

การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไรประสิทธิภาพขององค์การ การบริหารเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำศาสตร์และ ศิลป์ พร้อมด้วยทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในกระบวนการการบริหารได อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพอาจกล่าวได้ว่าทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด คือผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นหลักชัยของหน่วยงาน ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงานอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกันแนวคิดเรื่องการบริหารที่ดีจากต่างประเทศได้เผยแพรเข้าสู่สังคมไทย โดยนักคิด นักวิชาการองค์กรพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนด หลักเกณฑ์ของสังคมใหม่ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ความพยายามในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประสิทธิภาพและการปฏิบัติงานของการบริหารงานของผู้บริหารย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งได แก ความรู ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน รวมทั้งประสบการณ และทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร ในการดำเนินงานของผู้ บริหารนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการในการชักนำบุคคลในองค์การให้มีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน 3 ประการ คือ ทักษะด้านการทำงาน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิด

นอกจากนี้ การดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ยอมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยยึดหลักสำคัญพื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การเอาใจใส่ในปัญหาของบ้านเมืองมีความกลาหาญที่จะรับผิดชอบจากการกระทำ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามยึด

หลักความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างประหยัด คุ้มค่าเกิดประโยชนสูงสุด ในการดำเนินงาน สถานศึกษาเป็นองค์การหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษามีผู้บริหาร คอยควบคุมดูแล ให้การจัดการการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ตามเป้าหมายที่วางไวอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหัวหนาสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา และการสร้างความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารในฐานะผู้นำของหน่วยงาน จะไดรับความร่วมมือ ด้วยดีไดนั้น ในการบริหารจำเป็นต้องแสดงบทบาทภาวะผู้นำที่เหมาะสมต่อผู้ร่วมงาน เพราะภาวะผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน และนอกจากการแสดงบทบาทภาวะผู้นำที่เหมาะสมแล้ว ผู้บริหารยังต้องนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิด ประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น (พระสกล ฐานธมฺโม, 2556)

ปัจจุบันพบปัญหาความไม่โปร่งใสในระบบการศึกษาตัวอย่างเล็ก ๆ เช่น การรับจ้างทำงานวิจัยเพื่อมาประเมินผลความก้าวหน้าในหน้าที่ การรับจ้างทำการบ้านและติวข้อสอบเด็กเล็กในเว็บไซต์ การจัดหานมของโรงเรียนที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเด็ก การจัดซื้อจัดจ้างที่มีการทุจริตและได้ผลประโยชน์ เป็นต้น ระบบการบริหารจัดการการศึกษายังขาดกลไกควบคุมและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชั่น ซึ่งมีการแพร่กระจายกันไปในวงกว้างและซึมซับกลายเป็นแนวคิดที่มองเห็นเป็นเรื่องปกติ การศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นในสังคมไทยดังคำกล่าวที่ว่า “ทำอย่างไรในการปฏิรูปการศึกษานั้น ต้องระวังการบริหารจัดการให้มีความรอบคอบ มีธรรมาภิบาลในการวางแผนต้องยึดหลักการวางรากฐานของอนาคตเยาวชนของเรา คนของเราในอนาคตอย่าไปทำอะไรฉาบฉวย คำนึงถึงความยั่งยืน ลดความ ขัดแย้ง อย่าเอาประเทศไปเสี่ยงภัย” (สำนักโฆษกสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2557, สื่อออนไลน์)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารและครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง โดยมีความสนใจว่า ผู้บริหารได้นำหลักการในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษามากน้อยเพียงใด และครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุงมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผูบริหารสถานศึกษาในเขตนี้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

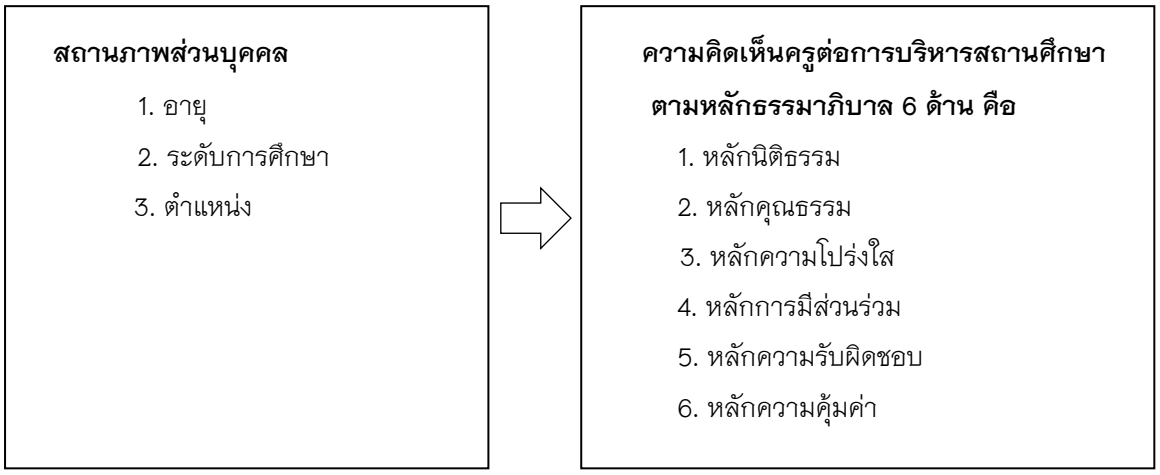
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหลัก ธรรมาภิบาล ที่ประยุกต์ใช้ในการบริหารงานโดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น (Independence Variables) **ตัวแปรตาม** (Dependence Variables)

สมมุติฐาน

1. ครูผู้สอน ที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

2. ครูผู้สอน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

3. ครูผู้สอน ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน คือ

1. ด้านหลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. ด้านหลักความโปร่งใส
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ
6. ด้านหลักความคุ้มค่า

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 20 กลุ่ม จำนวน 1,731 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ซึ่งแต่ละกลุ่มมีลักษณะภายในกลุ่มที่หลากหลาย แต่ระหว่างกลุ่ม มีความคล้ายคลึงกัน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีการจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้สอนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 107 คน จาก 8 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง

ตอนที่2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง 6 ด้านประกอบด้วย 1)ด้านหลักนิติธรรม 2)ด้านหลักคุณธรรม 3)ด้านหลักความโปร่งใส 4)ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5)ด้านหลักความรับผิดชอบ 6)ด้านหลักความคุ้มค่า มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุงของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการจากเอกสารตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบเสนอแนะแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ และได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำมาดำเนินการทดสอบ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตามวิธีของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82

5. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย เพื่อเรียนผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง ขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง

2. ขอความร่วมมือจากครูผู้สอน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 107 คน เพื่อกรอกแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนดและได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 107 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) : $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation):(S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3. ทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง โดยใช้สถิติตามลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปลต้นสองตัว และใช้สถิติเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป ถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ไปทำการทดสอบโดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

4. วิเคราะห์และสรุปผลแบบสอบถามปลายเปิดของความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุงที่ได้จากแบบสอบถามโดยการจัดกลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 64.49 มีกลุ่มอายุ ระหว่าง 30 –39 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 43.92 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 84 คนคิดเป็นร้อยละ 78.50 ส่วนมากดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการครู จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 71.03

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านหลักนิติธรรม

ความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านหลักนิติธรรม มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรมเป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆด้วยความถูกต้อง ชัดเจน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานการเงิน งบประมาณ พัสดุ ตามระเบียบของทางราชการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระจายอำนาจการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านหลักคุณธรรม

ความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านหลักคุณธรรม การปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดมั่นในความถูกต้อง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับครู บุคลากรอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักคุณธรรมในการบริหารงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านหลักความโปร่งใส

ความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านหลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานบุคคลด้วยความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลงานของครู บุคลากรชัดเจน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถอธิบายชี้แจง ทิศทางการดำเนินงาน โครงการ/แผนงานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างโปร่งใส ไม่ปิดบัง สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและประชาชน ทุกคนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือตัดสินใจในการดำเนินงานที่สำคัญของสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินผลงานและเสนอความเห็น เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและมีพลังในการทำงานร่วมกัน การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ

ความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านหลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและมีจิตสำนึกในหน้าที่ที่มีต่อสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรเกิดความตระหนัก และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ทั้งต่อตนเองและสังคม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากล้าที่จะยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตนเองและร่วมรับผิดชอบผลการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

ความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครู นักเรียนประหยัดพลังงานและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้แก่ครู นักเรียน ในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ คือ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

พบว่าความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งโดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านหลักนิติธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารทรัพยากรบุคคลด้วยความเท่าเทียมกัน ภายใต้ข้อตกลงเดียวกัน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมควรทำประชาวิจารณ์ทุกเรื่องก่อนออกกฎระเบียบและควรปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ควรมีการบริหารงานในเชิงการกระจายอำนาจให้มีความเสมอภาคและทั่วถึง ควรมีการปฏิรูปกฎระเบียบให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน และวางแนวทางการปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อให้ทุกคนได้ปฏิบัติตรงกัน

4.2 ด้านหลักคุณธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักคุณธรรมในการบริหารงาน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ ควรกล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ ควรนำหลักธรรมทางศาสนา มาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ร่วมมือร่วมใจกันทำงาน

4.3 ด้านหลักความโปร่งใส

ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุฯ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และเป็นปัจจุบัน ควรชี้แจงระเบียบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจนและโปร่งใส เพื่อป้องกันความขัดแย้งในสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรวมถึงชุมชน รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความโปร่งใสในการดำเนินงาน/โครงการต่าง ๆ ควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับระบบบัญชีต่าง ๆ ให้บุคลากรภายในโรงเรียนทราบ

4.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในการดำเนินงานที่สำคัญของสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะครู นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และประเมินผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น

4.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความรับผิดชอบ ก่อนที่จะโยนความรับผิดชอบให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

4.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางประเมินความคุ้มค่า เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและการดำเนินงานในครั้งต่อไป ควรมีการชี้แจงรายละเอียดในการดำเนินการตามโครงการและการจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสมและเป็นจริง

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาความคิดเห็นครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้ง 6 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และมีความเข้าใจในหลักการของธรรมาภิบาล อีกทั้งยังนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและการทำงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล องกับงานวิจัยที่เกี่ยวของของสันถวันท์ พยาเลี้ยง (2552) ได้ศึกษา การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารในโรงเรียนประถมศึกษาและศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการศึกษาของครูแตกต่างกัน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า

1.1 ด้านหลักความคุ้มค่า

ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักความคุ้มค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครู นักเรียนประหยัดพลังงานและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการนำหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยสนับสนุนให้ครู นักเรียนตระหนักในเรื่องการประหยัดพลังงาน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด คุ้มค่า และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและต่อตนเอง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระปรเมศวร์ ปญฺญาวชิโร (2554) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ระดับความคิดเห็นเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นในด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.2 ด้านหลักความรับผิดชอบ

ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและมีจิตสำนึกในหน้าที่ที่มีต่อสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความตระหนักในหน้าที่ของตนเอง มีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการบริหารงานในสถานศึกษา ด้วยความมุ่งมั่นและรับผิดชอบ นำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ พระสกล ฐานธมฺโม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และในด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านหลักนิติธรรม

ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักนิติธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรม เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆด้วยความถูกต้อง ชัดเจน ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติงานต่างๆของผู้บริหารสถานศึกษา มีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นกรอบในการบริหารงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติ โพธิสิทธิ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอแม่สรวยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านหลักความโปร่งใส

ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใส ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานบุคคลด้วยความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลงานของครู บุคลากรชัดเจน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการแจ้งหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลงานให้แก่คณะครูทราบล่วงหน้า อีกทั้งยังมีหลักฐานในการประเมินผลปฏิบัติงาน

อย่างเพียงพอ ชัดเจน โปร่งใส ซึ่งผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาสามารถตรวจสอบได้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระสกล ฐานธมฺโม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และในด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านหลักคุณธรรม

ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักคุณธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากร ปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดมั่นในความถูกต้อง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูและยึดมั่นในความถูกต้อง เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระสกล ฐานธมฺโม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และในด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักการมีส่วนร่วม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือตัดสินใจในการดำเนินงานที่สำคัญของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานในด้านต่างๆของสถานศึกษา ต้องอาศัยความความคิดเห็นและความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติ โพธิสิทธิ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอแม่สรวยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤนาถ สุกใส (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 โดยภาพรวมพบว่า ธรรมาภิบาลของในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมและรายข้อ ทั้ง 6 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.น้ำฝน กันมา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวมรวมข้อมูล จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กิตติ โพธิสิทธิ์. (2557). **การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

นฤนาถ สุกใส. (2558). **ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

พระปรเมศวร์ ปญฺญาวชิโร. (2554). **ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ พธ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พระมหาลำพึง ธีรปญฺโญ.(2554). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม.,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พระสกล ฐานธมฺโม. (2556). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผูบริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์.**วิทยานิพนธ พธ.ม.,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สันถวันท์ พยาเลี้ยง. (2552). **การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.บ.,มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

การศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

A study of Potential development Demand of Child Care teacher, WiangKaen district. Chiang Rai province

เอมอร อินเทพ[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Aimom Intep e[1*] and Thidawan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายและศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพตามความต้องการของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 76 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพตนเองของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) t–test และ F–testผลวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย มีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการวัดผลและประเมินผลโดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ ครูผู้ดูแลเด็กต้องการให้เพิ่มการฝึกอบรมด้านการวัดผลประเมินผลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ ครูผู้ดูแลเด็ก

Abstract

This research aims to study and compare the developmental potential of administrators, teachers, child development center, wiang Kaen district in Chiang Rai, the little boys, and the study of the problem and suggestions for a strategic approach to capacity development needs of teachers in child care child development

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

center, small.Amphoe wiang Kaen district, Chiang Rai province, samples used in research include: child care teacher child development center in Chiang Rai, wiang Kaen district small number of 76 people a tool to collect information is a questionnaire which is divided into 3 episodes contains episode 1 General information. Of the respondents, episode 2 a requirement in the development of child care teachers. In a small child development center, Amphoe wiang Kaen, Chiang Rai province and episode 3 suggestions, guidance on how to develop the potential of administrators, teachers, child development centre in toddlers and wiang Kaen district, Chiang Rai province, and then bring the data analysis, data analysis, using the percentage frequency values ($\overline{X}$)Standard deviation (S.D.) t – test and F–test esearch and found that the The teacher child caregivers in child development center, Tai Mueang District, there is a need in the development in every aspect. Overall, the 5 side in every aspects. When the aspect that the highest ranked from high to low: the learning management in classroom management. Media learning. And academic activities in the curriculum. The measurement and evaluation of the development is the teacher child caregivers need increase the training evaluation to improve efficiency better.

Keywords: Leadership Effectiveness Education

บทนำ

เนื่องจากการศึกษามีความสำคัญและถือเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาประชากรในประเทศให้มีความรู้ความสามารถและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลายประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาแก่ประชากรในประเทศของตน โดยเริ่มปลุกฝังการศึกษาที่ดีและมีมาตรฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัย ดังจากผลการวิจัยและติดตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัยของไทยพบว่า เด็กปฐมวัยกำลังถูกเร่งรัดให้มีพัฒนาการที่เกินวัยอย่างไม่สมดุล ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต เช่น เร่งรัดพัฒนาการด้านวิชาการที่เกินวัยเพื่อโอกาสในการเข้าเรียนต่อในโรงเรียนประถมชื่อดังจึงเกิดปรากฏการณ์กวดวิชาตั้งแต่อนุบาล ทั้งในช่วงวันหยุดและวันปิดเทอมเร่งเรียนเขียนอ่าน เกินพัฒนาการเด็กซึ่งเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากคาดหวังของผู้ปกครองที่ต้องการให้เด็กอนุบาลอ่านออกบวกลบเลขได้การเร่งเรียน เขียนอ่าน เกินพัฒนาการเด็ก จากปรากฏการณ์การสอบแข่งขันเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนประถมชื่อดัง ซึ่งเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ คาดหวังของผู้ปกครองที่ต้องการให้เด็กอนุบาลอ่านออกบวกลบเลขได้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงวัย รวมถึงการวัดผลด้วยการทดสอบความรู้ด้านเนื้อหาสาระและนำผลคะแนนมาใช้ในการจัดอันดับเพื่อประเมินเด็ก ทำให้ระบบการเรียนการสอนเด็กในระดับอนุบาลและประถมศึกษาตอนต้น มุ่งเน้นการท่องจำความรู้เพื่อให้เด็กสามารถอ่านเขียนและคิดคำนวณได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการที่เน้นเฉพาะด้านเนื้อหาสาระ โดยขาดการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการได้แก่ การคิดแก้ปัญหา การตัดสินใจ การให้เหตุผล การคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการไม่ให้เวลากับการพัฒนาด้านคุณธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจการเรียนรู้ขาดทักษะในการทำงานร่วมกับคนอื่น และขาดทักษะความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นรวมถึงการวัดผลด้วยการทดสอบความรู้ด้านเนื้อหาสาระ ทำให้ระบบการเรียนการสอนเด็ก ซึ่งเป็นการสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้จากหน้าต่างแห่งโอกาส เพราะเด็กในช่วงปฐมวัยสมองจะเปิดรับการเรียนรู้ได้ดีที่สุด โดยเฉพาะทักษะด้านพฤติกรรม เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางอารมณ์ การพูดและการเคลื่อนไหว แต่เมื่อเด็กถูกพัฒนาทักษะเพียงด้านเดียวส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจการเรียนรู้ ขาดทักษะในการ

ทำงานร่วมกับคนอื่นและขาดทักษะความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นการเสียโอกาสที่มีอยู่อย่างจำกัดในการสร้างทักษะทางด้านพฤติกรรมซึ่งจะส่งผลต่อคุณลักษณะความสำเร็จด้านการศึกษาและการทำงานในอนาคตของเด็ก (ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2559, สื่อออนไลน์ และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา,2554 ,สื่อออนไลน์)

นอกจากนี้ยังพบว่ามีหลายสาเหตุที่ทำให้การพัฒนาการศึกษาในระดับปฐมวัยยังไม่ดีเท่าที่ควรนัก เช่น ความแตกต่างด้านคุณวุฒิ วัยวุฒิของครูผู้ดูแลเด็กความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก ครอบครัวที่มีผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่ำและฐานะยากจน เด็กจะมีปัญหาด้านความพร้อมในการเรียนรู้และปัญหาทางโภชนาการ ขณะที่ครอบครัวที่ฐานร่ำรวยและวุฒิการศึกษาสูงแม้จะมีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับลูก แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการที่สำคัญตามช่วงอายุของเด็ก จึงมีความคาดหวังว่าเด็กอนุบาลต้องอ่านเขียนเป็นและบวกเลขได้ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมยัดเยียดความรู้ผ่านการสอนแบบเร่งเขียนเร่งอ่าน และการใช้สื่อเทคโนโลยีในการเลี้ยงดูเด็กยิ่งทำให้เด็กมีความบกพร่องในการเรียนรู้ในห้องเรียนมากขึ้นการขาดความรู้ความเข้าในที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาปฐมวัยของครู ผู้บริหารและสถานศึกษา ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมด้านสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย จึงมุ่งเน้นให้เด็กเรียนอ่านเขียนมากเกินวัยและเน้นการสอนให้เด็กท่องจำเนื้อหาสาระมากกว่าการฝึกทักษะกระบวนการ ทำให้เด็กขาดทักษะการคิดไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนมีกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาแบบมุ่งการสร้างชื่อเสียงจึงเน้นการจัดการศึกษาที่มุ่งเตรียมเด็กสำหรับการสอบแข่งขันเพื่อให้ได้รางวัล แทนการจัดการศึกษาที่พัฒนาศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รวมถึงปัญหาที่หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบด้านการศึกษาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในทุกสังกัดให้มีคุณภาพที่ทั่วถึง จึงทำให้เกิดระบบการติวเพื่อเข้าโรงเรียนประถมที่มีชื่อเสียงตั้งแต่ระดับอนุบาลรวมทั้งระบบการผลิตครูปฐมวัย เนื่องจากอัตราเงินเดือนครูที่สูงขึ้น รวมถึงค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเป็นครูเพื่อเป็นเส้นทางสู่การเข้ารับราชการเพราะมีสวัสดิการที่ดีและมีความมั่นคงในชีวิต ส่งผลให้เกิดค่านิยมในการเลือกเรียนครูสูงขึ้น ขณะที่ระบบผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษายังขาดกลไกในการกำกับติดตามที่มีคุณภาพ เช่น การเปิดรับนักศึกษาครูปฐมวัยจำนวนมาก บางสถาบันรับนักศึกษาจำนวนมากถึง 400 คนต่อรุ่น ส่งผลต่อความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากอัตราส่วนของคณาจารย์สาขาปฐมวัยไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาซึ่งกระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการเรียนการสอนไม่สามารถทำได้ด้วยการบรรยายเท่านั้นแต่จำเป็นต้องมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยมีอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยเป็นผู้นิเทศเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อวิชาชีพแก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ใกล้ชิดเป็นรายบุคคล และอีกสาเหตุหนึ่งคือ หลักสูตรที่มุ่งเน้นเฉพาะเนื้อหาและการวัดผลที่มุ่งการตัดสินมากกว่าการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการวัดประเมินผลระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มุ่งเน้นให้เด็กท่องจำความรู้จำนวนมากโดยละเลยการประเมินด้านทักษะ คุณลักษณะ และคุณธรรมจึงไม่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุ 6–8 ปี (ประถมศึกษาปีที่ 1–3) ซึ่งยังอยู่ในช่วงปฐมวัยและขาดการสร้างรอยเชื่อมต่อกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลได้แก่ ด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจ นอกจากนี้ครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลและ ศูนย์เด็กเล็กส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการวัดผลด้านความรู้ความจำโดยขาดการประเมินตามสภาพจริง รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาของรัฐยังมุ่งประเมินเพื่อตัดสินมากว่าการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนอีกทั้งยังมีการจัดสอบวัดความรู้ระดับชาติตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (NT) จึงส่งผลให้โรงเรียนและผู้ปกครองเร่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมสำหรับการทดสอบและการสอบแข่งขันต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2554, สื่อออนไลน์)

ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพตนเองทำให้เห็นว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างไร และจัดอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสมที่จะทำให้เด็กปฐมวัยพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพหรือลองคิดหรือเลือกดูก็ได้ว่าอยากให้ลูกหลาน ของเราเป็นเด็กและเติบโตเป็นผู้ใหญ่แบบไหนระหว่างเด็กที่มีความสุขในการเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์มีความมั่นใจรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคม รู้จักคิด รู้จักพูด รู้จักแก้ไขปัญหา รู้จักค้นหาคำตอบหรือมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สังคมและสติปัญญาพร้อมที่จะเรียนในระดับสูงขึ้นอย่างมีคุณภาพและศักยภาพ กับเด็กที่ต้องถูกบังคับเรียนเขียนอ่านด้วยความทุกข์ ในสิ่งที่ยังไม่มีความพร้อม ไม่มีความคิดสร้างสรรค์เพราะไม่เคยถูกปล่อยและส่งเสริมให้คิดอย่างอิสระ ไม่รู้จักแก้ปัญหา เก็บกดที่ไม่ได้เล่นไม่ได้ทำอะไรในสิ่งที่วัยเด็กควรได้ทำ เมื่อเด็กมีโอกาสก็จะหาวิธีที่จะชดเชยในสิ่งที่ขาดหายไปโดยไม่สนใจว่าจะถูกหรือผิด ซึ่งก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กส่วนหนึ่งมีปัญหาเหมือนเช่นปัจจุบันที่ผู้ใหญ่หลายคนกำลังหนักใจอยู่ก็เป็นได้ยังไงฝากให้พ่อ แม่ ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทบทวน เข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไปด้วยเพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์ต่อตัวเด็กมากที่สุด ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ครูผู้ดูแลเด็กส่วนมากจบเพียงระดับมัธยมปลายครูขาดการอบรม ครูไม่ได้จบสาขาปฐมวัยโดยตรง อีกทั้งครูผู้ดูแลเด็กยังขาดสวัสดิการที่เป็นการสร้างความพึงพอใจความต้องการจำเป็นของครูผู้ดูแลเด็ก ทั้งเงินเดือนด้วยภาระหน้าที่ที่ได้รับมากเกินไปไม่เหมาะสมกับเงินเดือนที่ได้รับความก้าวหน้าของหน้าที่ครูผู้ดูแลเด็กไม่ได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานผู้บริหารไม่รับฟังความเห็นซึ่งล้วนเป็นปัญหาที่ย่อมส่งผลกระทบถึงความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็ก และส่งผลกระทบต่อการจัดประสบการณ์ของครูผู้ดูแลเด็ก และส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรง (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์,2551) จากที่กล่าวมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกันและยังเป็นพื้นที่ชายขอบการติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอกมีความลำบาก

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะรูปแบบการพัฒนาศักยภาพตนเองของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กให้ดีขึ้นส่งผลต่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

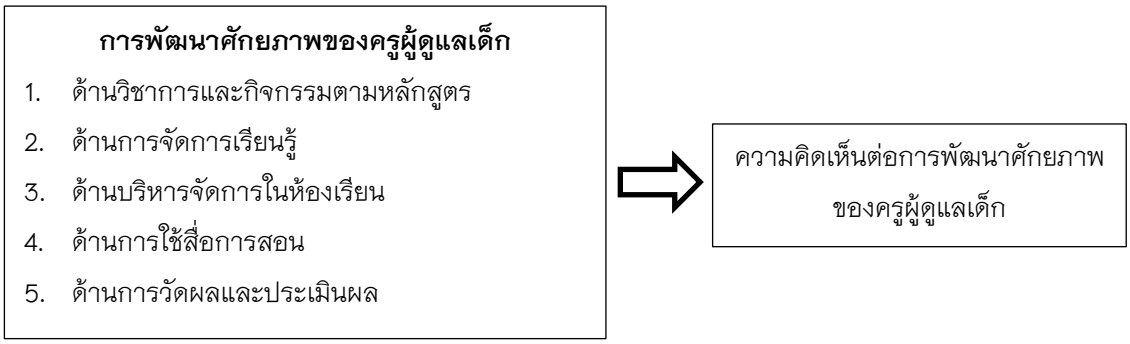
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยมุ่งศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเอง โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้านการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานมาเป็นแนวทางในการศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ดังนี้

1. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนรู้
3. ด้านบริหารจัดการในห้องเรียน
4. ด้านการใช้สื่อการสอน
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ดังนี้ ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 76 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาศักยภาพตนเองของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาแก่เด็กระดับปฐมวัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการพัฒนาศักยภาพตนเองของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายแบ่งออกเป็น 5 ด้านคือ

1. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนรู้
3. ด้านบริหารจัดการในห้องเรียน
4. ด้านการใช้สื่อการสอน
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้จัดการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการศึกษาขอบข่ายการพัฒนาศักยภาพตนเองของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากตำรา เอกสาร บทความ และการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางการสร้างเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล

2. สร้างเครื่องมือเกี่ยวกับการสำรวจความต้องการด้านต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพตนเองของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเพื่อเป็นให้ได้มาซึ่งแนวทางที่จะสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

3. นำเครื่องมือที่สร้าง(แบบสอบถาม)เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อขอคำแนะนำแนวทางการแก้ไขปรับปรุง

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาแก้ไขปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านให้คำแนะนำให้เหมาะสมและตรวจสอบโดยนำมาหาค่า IOC

5. นำเสนอเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบอีกครั้ง

6. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

1. การแจกแจงความถี่ (Frequency)

2. ค่าร้อยละ (Percentage)

3. ค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สรุปผลได้ดังนี้

1. ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็นรายด้านในภาพรวมครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการในการพัฒนาในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนรู้มากที่สุดรองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน และด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผล ดังนี้

1.1 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดทำเอกสารและผลงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาเด็กรองลงมา คือ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองด้านหลักสูตร และมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเตอร์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำมาจัดทำเป็นแผนการจัดประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสม และมีการจัดทำสื่อ นวัตกรรมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

1.2 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางและฝึกปฏิบัติได้สอดคล้องกับผู้เรียน รองลงมา คือ การใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายในการพัฒนาคุณภาพเด็กให้เหมาะสมกับวัย และการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามลำดับ ส่วนที่มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม

1.3 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบโครงงานรองลงมา คือ การจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการในชั้นเรียน และการนำจิตวิทยาการเรียนการสอนนำมาใช้การจัดการเรียนรู้ และการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการในชั้นเรียน ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

1.4 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการจัดประกวดสื่อการเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็กอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มีการพัฒนาสื่อให้มีความหลากหลายและทันสมัย ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การผลิตสื่อการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้

1.5 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ด้านการวัดผลและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองด้านการวัดผลและประเมินผล รองลงมา คือ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองด้านการวัดผลและประเมินผล และมีการประเมินผลการพัฒนาการของนักเรียนและมีการวัดและประเมินครูผู้ดูแลเด็กอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวัดและประเมินผลโดยการจัดทำเป็นแฟ้มสะสมผลงาน

2. การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ดังนี้

2.1 จำแนกตามอายุและเพศ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็ก มีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบริหารจัดการในห้องเรียนด้านการใช้สื่อการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าในเพศหญิงทุกช่วงอายุมีความต้องการในการพัฒนามากกว่าเพศชาย

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการในการพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็ก มีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบริหารจัดการในห้องเรียนด้านการใช้สื่อการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ที่สำคัญดังนี้

3.1 ด้านการวัดผลและประเมินผล การฝึกอบรมพัฒนาตนเองด้านการวัดประเมินผลจัดทำแฟ้มผลงานเด็กและแฟ้มประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล

3.2 ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน มีกระบวนการเรียนการสอนแบบโครงงานมีวิจัยในชั้นเรียนครูต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนเหมาะสำหรับการเรียนรู้

3.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ควรเหมาะสมกับเด็ก นำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนรู้ ครูควรมีการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติม

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้มีประเด็นสำคัญมาอภิปรายดังนี้

สภาพการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยครูผู้ดูแลเด็ก มีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของตนเองมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการวัดผลและประเมินผลตามลำดับ เนื่องจากศักยภาพทั้ง 5 ด้าน เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาให้ครูผู้ดูแลเด็กสามารถพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของมยุรี สะสาง (2555) ครูต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะความแตกต่างของผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542,หน้า 2-3) ได้ให้เหตุผลถึงความจำเป็นที่ครูต้องพัฒนาตนเองไว้ว่าเป้าหมายของการพัฒนาในปัจจุบันขึ้นอยู่กับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สำหรับสังคม อนาคต การปฏิรูปการศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยมีครูผู้สอนเป็นตัวจักรสำคัญตัวหนึ่งในการขับเคลื่อน ดังนั้นครูต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครูต้องพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ต้องใช้กระบวนการ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดความสามารถและความสนใจ มีส่วนร่วมและมีโอกาสในการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด

เนื่องด้วยความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับที่มากที่สุดนั้น อาจมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่มีการปฏิรูปการศึกษาทำให้ครูต้องตื่นตัวในการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อปรับให้เข้ากับกรอบความคิดในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องมีการความเกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้มีปัจจัยเสริมหลายแบบที่ครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้หลากหลาย มีความสนุกสนานในการเรียนและพร้อมที่จะเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งสถานศึกษาก็ยังมีการปรับเปลี่ยนวิธีการในการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการในห้องเรียน รวมทั้งการผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนอย่างเข้มข้นและประเมินตามสภาพจริง ทั้งในส่วนของเอกสาร ผลงานทางวิชาการ งานวิจัยและทักษะความรู้ เทคนิคการสอน และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเป็นอย่างมากเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพและส่งผลที่ดีต่อผู้เรียนต่อไป โดยตามคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีส่วนสำคัญในการปลูกผังลักษณะที่ดีของผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านโดยเด็กในวัยนี้เรียนรู้โดยการกระทำ ครูจำเป็นต้องให้เด็กได้ลงมือทำ ครูผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องได้รับการเพิ่มคุณวุฒิ การมีทักษะ และเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

มีการเปิดโอกาสให้ครูผู้ดูแลเด็กได้ศึกษาต่อ เมื่อครูได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ จนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กตามมาตรฐานเดียวกัน ย่อมส่งผลให้การพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัยอยู่ในระดับและมาตรฐานเดียวกันทุกท้องที่

ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรพบว่าครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการในการพัฒนาในส่วนการจัดทำเอกสารและผลงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาเด็กอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อให้เอกสารและผลงานวิชาการมีความเหมาะสมและสามารถเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีรูปแบบ เนื้อหา ครอบคลุมตามหลักสูตรระดับปฐมวัย สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหนองเหียน (2558) อ้างอิงใน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาปีการศึกษา 2558–2562 คือการพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการและสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองโดยพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคมโดยบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการทักษะชีวิตและนันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะดนตรีกีฬาวัฒนธรรมศาสนาประชาธิปไตยความเป็นไทยและเรื่องอาเซียนศึกษาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียนและสร้างนิสัยใฝ่รู้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่นและการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณะประโยชน์ ดังนั้นการจัดทำเอกสารและผลงานทางวิชาการควรมีแนวทางในการจัดทำที่มีรูปแบบตรงกับหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนให้มากที่สุด

ด้านการจัดการเรียนรู้พบว่าครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการในการพัฒนาในส่วนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางและฝึกปฏิบัติได้สอดคล้องกับผู้เรียนซึ่งเป็นแนวทางเดียวกันในความต้องการพัฒนาตนเองในด้านวิชาการดังที่กล่าวมาก่อนหน้า สอดคล้องกับการศึกษาของสุจิตรา แบบประเสริฐ (2552) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาพบว่าส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ มาจากการจัดการเรียนการสอนที่ดีด้วย เพราะถ้าหากครูมีการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมคือครูบอกหรืออธิบายเป็นผู้ให้ข้อมูลเพียงด้านเดียว จะส่งผลให้นักเรียนขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์และทักษะการตัดสินใจ ทำให้คุณภาพในการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนไม่มีการพัฒนากว่าเดิม เช่นเดียวกันผลการศึกษาของสอดคล้องกับวรินทรทิพย์ปรมัตถ์ชญานนท์(2551, หน้า 27,33) การจัดแบบการเรียนการสอนในรูปการพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากรูปแบบเดิม โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเองครูยอมรับการตัดสินใจของนักเรียนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่จึงสามารถนำมาใช้ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีทักษะปัญญาด้านมิติสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้นกว่าการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมอย่างมาก

ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนพบว่าครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบโครงงาน เนื่องจากการใช้เทคนิคการสอนแบบโครงการเป็นการบูรณาการความรู้ในหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกันสอดคล้องกับผลการศึกษาของวัฒนา มัคคสมัน (2544)ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีอิสรเสรีให้เกียรติให้ความสำคัญแก่เด็กในฐานะคนคนหนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกันทุกคนสร้างความรู้สึกที่มั่นคง กล้าคิดการแสดง กล้าลงมือทำ ครูเป็นผู้คอยให้การสนับสนุนคอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการครูจะไม่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แต่จะเป็นผู้จัดสภาวะแวดล้อมของห้องเรียนและเตรียมอุปกรณ์ที่เอื้อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องราวที่เป็นความสนใจ และท้าทายความสามารถของเด็ก ให้โอกาสให้เด็กได้ประเมินผลการทำงานของตนเองได้

เห็นพัฒนาการและความสำเร็จและล้มเหลวของตน ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกและคอยแนะนำช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรม

ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้พบว่าครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด โดยการนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ และมีการจัดประกวดสื่อการเรียนรู้ เนื่องจากต้องการพัฒนาเทคนิคการสอนผ่านการใช้สื่อและนวัตกรรมที่สามารถสร้างความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กและเป็นการใช้ประโยชน์จากสื่อการสอนต่อเด็กให้มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของมฆวัน คนกลาง (2549) ที่ว่าความต้องการในการพัฒนาตนเองในส่วนวิชาการของครูผู้สอนคือการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ และนวัตกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า หากครูผู้ดูแลเด็กสามารถประยุกต์ใช้วัสดุในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการเรียนรู้ได้ย่อมเป็นแนวทางที่ดีในการใช้วัสดุที่เกิดประโยชน์สูงสุด นำไปสู่สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในราคาต้นทุนที่ต่ำ หาได้ในท้องถิ่น ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาศักยภาพในส่วนการจัดทำสื่อและนวัตกรรม การออกแบบและการจัดทำสื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติและความแตกต่างของเด็กให้มากที่สุด โดยเข้ารับการอบรมทางผู้เชี่ยวชาญหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการพัฒนาในส่วนงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลโดยเน้นการอบรมความรู้ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลลักษณ์ เพริศแก้ว (2557)ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลวาใหญ่ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนครโดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและการพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลวาใหญ่ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนครพบว่า สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ขาดการดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีการจัดกิจกรรมไม่หลากหลายตลอดการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรม ส่วนปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่าผู้ดูแลเด็กเขียนแผนการจัดประสบการณ์มีเนื้อหาไม่ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งด้านพุทธพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งผู้ดูแลเด็กทุกคนมีความต้องการในการเข้ารับการพัฒนาเพื่อเพิ่มความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาดังกล่าว และยังสอดคล้องกับการศึกษามยุรี สะสาง (2555) ได้ทำการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้ดูแลเด็ก และเพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการพัฒนาตนเอง พบว่าความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่มีอายุต่างกันมีความต้องการในการพัฒนาไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการวัดผลประเมินผลที่ยังมีความไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการเรียนการสอนจึงมีความต้องการในการพัฒนาเพิ่มในด้านนี้

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้การศึกษาอิสระนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.อัครเดช ยมภักดี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอนุบาลเชียงของ

นางกอบกูล ตระกูลสันติไมตรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 และนายบุญฤทธิ์ อายุยืน ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลตำบลหล่ายงาว อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ครูผู้ดูแลเด็ก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่สอนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน สำหรับความห่วงใยช่วยเหลือ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ศิริลักษณ์ ขยันกิจ.(2558).**เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัย พบปรากฏการณ์เร่งเรียนตั้งแต่วัยอนุบาล.**สืบค้นเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2559.จากhttp://www.qlf.or.th/Mobile/Details?contentId=1009

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.(2554) .**รวม กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศ และมติคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์/แนวทาง และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง**.สืบค้นเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2559.จากhttp://www.informatics.buu.ac.th/2016.pdf

ไกวัล จันทร์ศิลา.(2553).**จิตวิทยาการเรียนรู้.การศึกษาระดับปฐมวัยสำคัญอย่างไร**.สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559.จากhttp://www.stats.in.th.

ทิศนา แขมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์.(2551).**จิตวิทยาพัฒนาการ**.พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**.กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

รังสรรค์ โฉมยา.(2552). **การพัฒนาตน**.สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559.จาก https://edu.msu.ac.th/rungson/teach/document/0023016/pdf/10.pdf

วินัย เพชรช่วย .(2558). **การพัฒนาตน Self –Development.**สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559.จาก http://www.novabizz.com/NovaAce/Learning/Self_Development.htm

ณัฐปภัสร์ พรพงษ์สุริยา .(2558).**บุคลิกภาพ คุณลักษณะอันพึงประสงค์และบทบาทหน้าที่ของครูปฐมวัย.**สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559.จาก https://docs.google.com/file/d/0Bw1DqHM6RGsQWnQ1TFdJTTBRYUk/view

พิณสุดา สิริธรังศรี .(ผู้บรรยาย).(6–8 พฤษภาคม 2557). **การยกระดับครูไทยในศตวรรษที่ 21**.วิทยาลัยครุศาสตร์ :มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2556).**คู่มือเส้นทางครูมืออาชีพสำหรับครูผู้ช่วย.สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ** .กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ทัศนียา วังสะจันทานนท์, สุคนธ์ วรรธนะอมร, นิลภา จิระรัตนวรรณะและนุชนารถ บรรทุมพร. (2557).**บทบาทผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยในการคัดกรองและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก**.วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 กรกฎาคม – ธันวาคม 2557 ,114.

ศิริจรรยา เชื้อเปิง และสมชาย บุญศิริเภสัช.(2558).**การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองยาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง,ลำปาง.

พิชญา เต็มวงษ์,สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ และชยานนท์ มนเพียรจันทร์.(2558) .**ตัวแปรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น**. วารสารการบริหารท้องถิ่น ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม–ธันวาคม 2558).

พิสิษฐ์ แก้ววรรณะ เกตุมณี มากมี สำเนา หมื่นแจ่ม .(2558).**การพัฒนาครูด้านการเรียนรู้ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา**.รายงานการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติ (Procedings) เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15 .

มยุรี สะสาง .(2555).**การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา** .การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา,พะเยา.

วิไลลักษณ์ เพริศแก้ว .(2557).**การพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลวาใหญ่ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร.**วิทยานิพนธ์ คม.(การบริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,สกลนคร.

สุจิตรา แบบประเสริฐ.(2552).**การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา**.วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2552)

กันยา สงฆ์คลังและศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ.(2554).**กลยุทธ์ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่ ยอดเยี่ยมระดับประเทศ.** วารสารการบริหารท้องถิ่น ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม–มีนาคม 2554).

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. (2550). **การจัดการศึกษาท้องถิ่น.**กรุงเทพฯ: สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นส่วนวิชาการและมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น.

กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข. (2552).**ศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ยอดเยี่ยมระดับประเทศแห่งปี 2552.**สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม.

Bergman, David, Plsek, Paul, and Saunders, Mara.(2006). **A Hight–Performing Syatem for Nell–child Care**. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2559.จาก http://common wealth fund orglusr.doc.

ภัทรพงศ์ งามวิไลสกุล. (2557).**การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์มาตรฐานในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย** .การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พฤษภาคม ,มหาวิทยาลัยพะเยา,พะเยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

กรมอนามัย.(2547). **คู่มือการประเมินเพื่อรองรับมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่**.กรุงเทพฯ: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชนบท. (2533). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.

พิพัฒน์หมาดเส็ม.(2556).**แนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตาจังหวัดกระบี่ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์**.บทความวิจัยเสนอในการประชุมหาดใหญ่วิชาการครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม2556 .

อัญชลีไสยวรรณ.(2552).**การศึกษาปฐมวัยในอนาคต**. เอกสารประกอบการบรรยาย (4 กุมภาพันธ์พ.ศ. 2552), มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร,กรุงเทพมหานคร.

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหนองเหียน .(2558).**แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาปีการศึกษา 2558 –2562**.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหนองเหียนตำบลเหล่าโพนค้ออำเภอโคกศรีสุพรรณจังหวัดสกลนคร,สกลนคร.

ธงชัยสมบูรณ์ (2549). **การบริหารและจัดการมนุษย์ในองค์กร**.กรุงเทพฯ : ปราชญ์สยาม.

ธำรงศักดิ์คงคาสวัสดิ์. (2548) .**เริ่มต้นอย่างไรเมื่อจะนำ Competency มาใช้ในองค์กร.**กรุงเทพฯ : สานักพิมพ์ ส.ส.ท.

พศินแตงจวง (2554).**รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา.**กรุงเทพฯ:ดวงกมลการพิมพ์.

เลขาธิการสภาการศึกษา , สำนักงาน. (2551) .**รายงานการวิจัยสมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง**.กรุงเทพฯ : สกศ.

ธัญดาดุจดาและดาวรุ่งวรรณถวิลการ.(2557).**การศึกษาปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์.**
วารสารคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับพิเศษ),มหาสารคาม.

การศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

The Relationship between Transformational Leadership and School Effectiveness of Prapariyattidhamma School, Divition of Genaeral Education, Chiangrai Rai Province

พระมหาวรพันธ์ กิตฺติสมฺปนฺโน (ขันแข็ง)[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Phramahaworaphan[1*] and Thidawan Aunkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 186 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = 0.855$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิผล

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : zong.woraphan@gmail.com

Abstract

The purpose of this independent study was to study transformational leadership, school effectiveness and the relationship between transformational leadership and school effectiveness of Prapariyattidham School, Division of General Education, Chiang Rai Province. Data were collected from 186 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation, and Pearson Product-Moment Correlation Coefficient.

The findings showed that 1) view of the school administrators and teachers toward transformational leadership of school administrators of Prapariyattidham School, Division of General Education, Chiang Rai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. 2) The view of the school administrators and teachers toward school effectiveness of Prapariyattidham School, Division of General Education, Chiang Rai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. And 3) The relationship between transformational leadership and school effectiveness of Prapariyattidham School, Division of General Education, Chiang Rai Province were significantly positive correlation at high level (R=0.855) of 0.01 respectively.

Keywords: Transformational leadership, School effectiveness

บทนำ

การบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษา ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความสำคัญด้านการบริหารจัดการยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงนี้ แนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน คือ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่ คือ ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) มีการกระจายอำนาจหรือการเสริมสร้างพลังจูงใจ (Empowerment) เป็นผู้มีคุณธรรม (Moral Agent) (โกเมธ พิมพ์เบ้าธรรม, 2557, หน้า 4) นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2544) ได้กำหนดลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ และนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพไว้ 3 ลักษณะดังนี้ ความสามารถในการบริหารที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2543, หน้า 72) การบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษา ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความสำคัญด้านการบริหารจัดการยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงนี้ แนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน คือ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่ คือ ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Vision)มีการกระจายอำนาจหรือการเสริมสร้างพลังจูงใจ (Empowerment) เป็นผู้มีคุณธรรม (Moral Agent) นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2544) ได้กำหนดลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ และนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่าง

มีประสิทธิภาพไว้ 3 ลักษณะดังนี้ ความสามารถในการบริหารที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับและกล่าวถึงกันมากที่สุด มีงานวิจัยจำนวนมากที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ในทั่วโลกและยืนยันว่า ทฤษฎีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ในทุกองค์กร และในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การที่อยู่ในอเมริกา ยุโรป หรือในเอเชีย สำหรับในเอเชีย มีการศึกษาวิจัยในองค์การพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ ผลการทำงานทั้งของกลุ่ม ของผู้ใต้บังคับบัญชา เจตคติต่อการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์การ พฤติกรรมความเป็นพลเมืองดี

ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทัศนะของ Bass & Avoli ได้พัฒนารูปร่างขึ้น โดยการศึกษาวิจัย รวบรวมข้อมูลพัฒนาละฝึกอบรมจากทุกระดับในองค์การและในสังคม ทั้งกับผู้นำทุกระดับในสังคม ทั้งกับผู้นำทุกระดับและไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีกิจกรรม จนถึงผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูง มีความกระตือรือร้น ทั้งในวงการธุรกิจ อุสาหกรรม ราชการทหาร โรงพยาบาล สถานศึกษา ในต่างเชื้อชาติและต่างวัฒนธรรม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่วัดโดยเครื่องมือวัดภาวะผู้นำพหุองค์ประกอบ (Multifactor Leadership Questionnaire: MLQ) ที่สร้างและพัฒนาโดย Bass & Avoli เป็นภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และให้ความพึงพอใจมากกว่าภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional leadership)ซึ่งมีงานวิจัยเชิงประจักษ์และการศึกษาเชิงทฤษฎีจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transactional leadership) มีอิทธิพลอย่างมีมัยสำคัญต่อการเพิ่มการปฏิบัติงานของบุคลากรและขององค์การต่อมา Bass ได้เสนอภาวะผู้นำแบบพิสัยเต็ม (The full RangeModel of Leadership)โดยใช้ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำ 3 แบบ คือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง(Transformational leadership) ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน(Transactionalleadership) ภาวะผู้นำปล่อยตามสบาย (Laissez–faire leadership) ดังมีรายการละเอียดต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง(Transformational leadership)คือการที่ผู้นำหรือผู้บริหารประพฤติตัวเป็นแบบอย่าง หรือ เป็นโมเดลสำหรับผู้ตามหรือบุคลากร ผู้นำจะเป็นที่ยกย่องเคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน และเป็นกระบวนการที่ผู้นำเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้ขึ้นจากตามพยายามที่คาดหวังเป็นผลให้การปฏิบัติงานเกิดความคาดหวังโดยผู้แสดงบทบาททำให้ผู้ตามมีความรู้สึกไว้วางใจ ยินดีจงรักภักดี และนับถือทำให้ผู้ตามกลายเป็นผู้มีศักยภาพ เป็นนักพัฒนา เป็นผู้ที่เสริมแรงได้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้นำจะต้องยกกระดับความรู้สึกของผู้ตาม ให้ความสำคัญและคุณค่าของผลลัพธ์ที่ต้องการและวิธีการที่จะบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ ทำให้ผู้ตามไม่คำนึงถึงปะโยชน์ส่วนตน แต่อุทิศตนเพื่อองค์การโดยกระตุ้นระดับความต้องการของ Bass and Avolio

ซึ่งพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของ Bass & Avoli มีองค์ประกอบ 4 ประการ

1.1 การมีอิทธิพลเชิงอุคมคติ (Charisma or Idealized Influence :CI or II) ผู้นำแสดงพฤติกรรมตามบทบาท ทำให้ผู้ตามมีความชื่นชม มีความภูมิใจ จงรักภักดี และเชื่อถือในตัวผู้นำและผู้นำได้วางแผน กำหนดแนวทางให้ผู้ตามแสดงตามโดยการสร้างวิสัยทัศน์ (Vision)รวมกัน โดยผู้นำซึ่งเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) และรู้ถึงพันธกิจ (Mission) ขององค์การ สร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจในภารกิจโดยรวม เป็นผู้นำในลักษณะที่มีพฤติกรรม เจตคติและค่านิยมของความเป็นผู้นำ แสดงให้ผู้ตามเห็นว่าสามารถปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ในสิ่งที่ผู้ตามรู้สึกว่าเป็นไปได้ สร้างวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ในอนาคต

1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation–IM) เป็นกระบวนการที่ผู้นำทำให้ผู้ตามเกิดอารมณ์กระตุ้น จูงใจให้ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตน แต่อุทิศตนเพื่อทีมงาน เห็นคุณค่าของผลการปฏิบัติงาน เป็นผลทำให้ผู้ เกิดความพยายามในการปฏิบัติงานเป็นพิเศษ โดยผู้นำใช้วิธีการง่าย ๆ ชักชวน สร้างอารมณ์ให้ผู้ตามเข้าใจวิสัยทัศน์และความหมาย มีความรู้สึกตระหนักว่าพันธกิจ ที่ต้องทำเป็นสิ่งสำคัญเช่น ผู้นำใช้คำพูดหรือสัญลักษณ์สร้างจินตนาการภาวะผู้นำการสร้างแรงบันดาลใจจะปรากฏเมื่อผู้นำกระตุนเร้าใจ ผู้ตามเกิดแรงจูงใจให้ปฏิบัติงาน และสร้างความมั่นใจว่าผู้ตาม มีความสามารถกระทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์โดย ผู้นำสร้างความมั่นใจ ผู้นำสร้างความเชื่อในเหตุผลที่ทำให้ผู้ตามรับรู้ว่าสิ่งที่บุคลากรทำนั้นมีวัตถุประสงค์ และสร้างความคาดหวังในความสำเร็จให้ผู้ตาม

1.3 การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation–IS) เป็นกระบวนการที่ผู้นำกระตุ้นผู้ตามให้เห็นวิธีการ หรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาโดยการกระทำให้ผู้ตามมีความพอใจและมีความตั้งใจด้วยการใช้สัญลักษณ์จินตนาการและภาษาที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมให้ผู้ตามเข้าใจในบทบาทและยอมรับในบทบาท สร้างความมั่นใจและส่งเสริมคุณค่าของผลลัพธ์ที่ต้องการเป็นผลให้บุคลากรเกิดความพยายาม ในการปฏิบัติงานมากขึ้นและแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานมากขึ้นและแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย การกระต้นเชาว์ปัญญา เป็นการใช้การจูงใจโดยให้ข้อเท็จจริง ความรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรม กลวิธี โครงการข้อเสนอแนะ โดยเสนความคิดอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา มีการสนับสนุนและคัดค้านโต้แย้งพยายามเน้นจุดอ่อนของวัฒนธรรมดั้งเดิม และเน้นจุดแข็งของวัฒนธรรมในองค์การ ซึ่งสถานการณ์ที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ใช้กระตุ้นเชาว์ปัญญาเพื่อเปลี่ยนแปลงกลุ่มและองค์การเมื่อกลุ่มหรือองค์การถูกคุกคามจากสภาพแวดล้อม เกิดปัญหารุนแรงเกี่ยวกับการลดประสิทธิภาพของหน่วยงานงานขาดประสิทธิภาพ เพราะเครื่องมือชำรุด ขาดวัสดุอุปกรณ์ ผู้ตามไม่มาทำงาน ผู้นำต้องมีอำนาจเพียงพอที่ทำการเปลี่ยนแปลง และริเริ่มวิธีการที่สามากรแก้ปัญหาได้ที่องค์การเผชิญอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางจะต้องใช้สมาธิ ในการคิดค้น กลวิธีและมีกิจกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงปัญหาของตนเองและผู้ตาม โดยการวิเคราะห์การวางแผนปฏิบัติและประเมินเกิดโนทัศน์ แล้วแจ้งให้ผู้ตามรู้ถึงโอกาสหรือการคุก คามที่องค์การเผชิญอยู่ รวมทั้งจุดแข็งจุดอ่อนขององค์การและการได้เปรียบ เมื่อเปรียบเทียบกับองค์การอื่น ๆ

1.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล(Individualized Consideration–IC) เป็นกระบวนการที่ผู้นำประพฤติทำตนเป็นผู้มุ่งเน้นการพัฒนา(Individualized of Followers)วินิจฉัยและยกระดับความต้องการของผู้ตาม มีการติดต่อกับผู้ตามเป็นรายบุคคล และติดต่อสื่อสารแบบสองทาง เอาใจใส่ความต้องการตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ตามกระจายอำนาจความรับผิดชอบส่งเสริมให้ผู้ตามเกิดจินตนาภาพด้วยตนเอง มีความมั่นคง สามารถบูรณาการความต้องการ มีทัศนาภาพที่ชัดเจนได้รับข่าวสารตามที่ปรารถนาเกิดความต้องการเฉพาะมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบและควบ คุมตัวเองได้ จากนั้นผู้นำสร้างความมั่นใจและส่งเสริมคุณค่าของผลลัพธ์ที่กำหนด

จากสภาพปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่าส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสนใจและขาดความเอาใจใส่ ไม่มีการถ่ายทอดให้บุคลากรในสถานศึกษาของตนให้รับทราบถึงเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ยังไม่บรรลุเป้าหมาย การช่วยเหลือระบบดูแลนักเรียน ปรับไม่ทันกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างครูและนักเรียนอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น การร่วมมือบริหารจัดการศึกษา การมีส่วนร่วม ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีน้อย กระบวนการจัดการเรียนรู้ยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง ขาดสื่อนวัตกรรมที่ทันสมัย ขาดงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำจึงจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริหารของตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารยุคปฏิรูปการศึกษา สร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับ

ตนเอง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความกล้าคิด กล้าทำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงถือเป็นแบบปฏิบัติที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษา (อารี กังสานุกูล, 2555, หน้า 47)

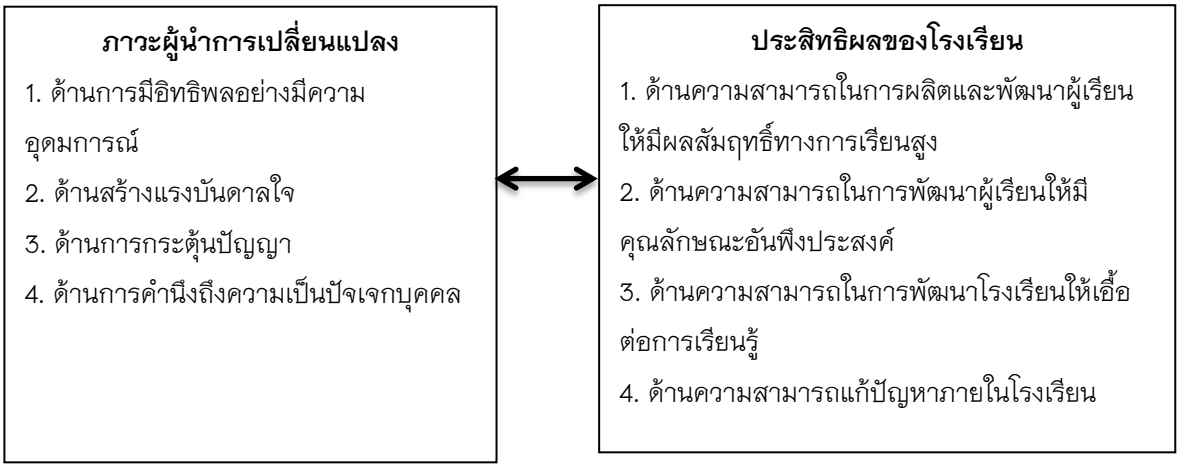
จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายเพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาการบริหารงานจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การทุกแห่งในยุคปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสู่มาตรฐานการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาพแสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้กรอบแนวคิดดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใช้กรอบแนวคิดของ Bass & Avolio (1994, p. 213) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีความอุดมการณ์ (Idealized Influence)

1.2 ด้านสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation)

1.3 ด้านการกระตุ้นปัญญา (Intellectual Stimulation)

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration)

2 ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยพัฒนาและปรับปรุงแนวคิดประสิทธิผลของ Mott (1972, p. 373) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ความสามารถในการผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสามารถในการพัฒนาโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จของ Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan (1970, อ้างอิงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 186รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุดประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน จากเอกสาร หนังสือ ตำราต่าง ๆ

2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน 3. กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย

4. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

5. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

นำแนวคิดและทฤษฎีจากข้อมูลทั้งหมดมาสร้างแบบสอบถามฉบับร่างให้ครอบคลุมเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถามพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.50 ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปใช้ทดลองใช้ (Try Out) หากผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ พบว่าคำถามข้อใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.50 ขึ้นไป จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ผลการตรวจสอบสรุปประเด็น โดยหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ ระหว่าง 0.67–1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. บันทึกเสนอขออนุญาตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา

2. จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงราย เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดวัน เวลาขอรับแบบสอบถามคืน ภายใน 15 วัน ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2560

3. เก็บรวบรวมและติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้คืน และแจกแบบสอบถามด้วยตนเองอีกครั้ง ในรายที่แบบสอบถามสูญหายหรือไม่สมบูรณ์ โดยขยายเวลาอีก 5 วัน

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และวิเคราะห์ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย (Means) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Peason product moment correlation coefficient)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นฆราวาส มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อยู่ในระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรี มีประสบการณ์ในทำงานอยู่ในช่วง 5-10 ปี และมีตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานเป็นครู

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

..1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเชื่อมั่นในครูผู้สอนว่ามีความรู้ความสามารถ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแสดงศักยภาพและมีความสามารถใน การพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

.....1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสร้างแรงบันดาลใจมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแสดงศักยภาพและมีความสามารถในการพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพยายามเน้นให้เห็นคุณค่าของผลการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

.....1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นปัญญา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างความมั่นใจแก่ครูผู้สอนในการแก้ปัญหา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจเพียงพอที่ทำการเปลี่ยนแปลง และริเริ่มวิธีการที่สามารถแก้ปัญหาที่องค์การเผชิญอยู่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

.....1.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นคุณค่า ความรู้ความสามารถ แนวความคิดของครูผู้สอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายใน ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความสามารถในการผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

.... 2.1 ประสิทธิผลด้านความสามารถในการผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความคิดเป็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายในสถานศึกษา มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยพัฒนาอยู่ระดับที่สูงขึ้นตามเกณฑ์การประเมินของ สมศ. มีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง

.....2.2 ประสิทธิผลด้านความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีคุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนในสถานศึกษารู้จักพัฒนาตนเอง มีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง

.....2.3 ประสิทธิผลด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษา มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ในปีการศึกษาที่ผ่านมาสถานศึกษาได้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงสถานศึกษา มีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง

.....2.4 ประสิทธิผลด้านความสามารถแก้ปัญหาปัญหาภายในสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถของผู้บริหารในการจัดการกับงานที่ต้องใช้ความเร่งด่วนและสามารถควบคุมสถานการณ์เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นในสถานศึกษา มีประสิทธิผลออยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูร่วมกันแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง (r=0.855) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากบุคคล องค์กร ชุมชน และสังคมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นหัวหน้าสถานศึกษา ต้องมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความสามารถ สติปัญญา ความรับผิดชอบ การสื่อสาร การมีมนุษยสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และการเป็นผู้กว้างขวางได้รับการยอมรับจากองค์กรและชุมชนต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นชักจูงและโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนการสอน คุณภาพผู้เรียน รวมทั้งพัฒนางานบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะวิชาชีพที่ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ร่วมทั้งพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการวัดคุณภาพการศึกษาขององค์กรและคุณลักษณะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิทธิพงษ์ จันสม (2558, หน้า 76–78) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3 มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555, หน้า 66-67) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุทัย บุญประเสริฐ (2558, หน้า 112-114) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายใน ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความสามารถในการผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะประสิทธิผล เป็นผลที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และโรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาตามโครงสร้างการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีสมรรถนะตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะของตนเองในทุกด้าน พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ร่วมทั้งการสร้างเครือข่ายสถานบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิธิดา ตาวงค์ (2558, หน้า 79-83) ประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิรัตติภรณ์ จงพิศาล (2556, หน้า 108-1112) ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุทัย บุญประเสริฐ (2558, หน้า 112-114) พบว่าประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง (R = 0.855) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ทั้งนี้เพราะคุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้เรียน และการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีคุณสมบัติของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นำความรู้ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมและได้รับการยอมรับจากบุคลากร หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ดังนั้นกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งคุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้เรียน และส่งผลถึงประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิธิดา ตาวงค์ (2558, หน้า 79-83) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิทธิพงษ์ จันสม (2558, หน้า76-78) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

สถานศึกษาสัมพันธ์กับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิรัตติภรณ์ จงพิศาล (2556, หน้า 108–1112) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555, หน้า 66–67) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง (r=0.81) มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงศักยภาพ ความรู้และความสามารถในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ เน้นให้เห็นคุณค่าของผลการปฏิบัติงาน สามารถแก้ปัญหาที่องค์การเผชิญอยู่ พัฒนาวิชาชีพครู สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพวิชาการของสถานศึกษาร่วมกับครูผู้สอน

2. ด้านประสิทธิผลของโรงเรียน

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นตามเกณฑ์การประเมินของ สมศ. เช่น ควรมีรางวัลให้กับนักเรียนที่ได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมประกวด และควรส่งเสริมให้มีการแข่งขันกิจกรรมทางวิชาการตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป ตลอดจนเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามสถานการณ์ปัจจุบัน

2.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และควรพัฒนาหรือปรับปรุงสถานศึกษาให้มีแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ

3. ควรศึกษาแนวคิดและหลักการบริหารด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิผลของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์ ตลอดจนคณาจารย์วิทยาลัยการศึกษาที่ได้ทำหน้าที่ถวายองค์ความรู้แก่อาตมภาพ ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร และขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.อนวัช อุ่นกอง และ ดร.น้ำฝน กันมา ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ได้แก่ โรงเรียนวัดป่าแขมวิทยา โรงเรียนวัดนาปรังวิทยาและโรงเรียนวัดห้วยข้าวก่ำวิทยา ที่ได้เมตตาให้ใช้เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ และได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้าน

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ที่ได้เมตตาให้ใช้เป็นพื้นที่การศึกษาและคอยอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน จนทำให้การศึกษาสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณ อุบาสก-อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอระลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้อาตมภาพเกิดสติ ปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีความมานะ พยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งจนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

โกเมธ พิมพ์เบ้าธรรม. (2557). **ผลจากการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.

ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ธีรวุฒิ เอกะกุล, (2543). **การปริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

วิรัตติภรณ์ จงพิศาล. (2556). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transactionalleadership)**. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์. 31-46.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). **การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

วิธิตา ตาวงค์. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต2.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สิทธิพงษ์ จันสม. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุรศักดิ์ ปาเฮ . (2545). **การนิเทศในหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ: ปุ๊คลิ้งค์.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

อารี กังสานุกูล. (2555). **หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Bass,B.M. & Avolio B.J. (1994). **Improving Oganizational Effectiveness Through Transformational Leadership**. Thousand Oaks: sage Publication.

Mott, Paul, E. (1972). **The characteristic of efficient organizations.** New York: Harper&Row.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2

The relationship between creative leadership and school effectiveness Under the office of Education 2 Chiangrai.

สุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Suttiluk Guntipan[1*] and Thidawan Aunkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลของสถานศึกษา และเพื่อศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 313 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ความสัมพันธ์กันสูงปานกลางในทิศทางบวกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประสิทธิผลของสถานศึกษา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

Abstract

This study aims to study the creative leadership of executive education. The effectiveness of school education and to study the relationship between the creative leadership of executive education to the effectiveness of a school under the education service area Office 2 district, Chiang Rai, elementary samples include executives and teachers in government schools sat.Office of primary education, the number of people in Chiang Rai District 2 313 instruments used to collect data and queries on the operation of teacher education. Affiliated area office in Chiang Rai District 2 primary education statistics that are used in the analysis and presentation of data consists of. The average value of the standard deviation a Pearson

The results of this research found that:

1. the creative leadership of Executive Education Office, district elementary district in Chiang Rai 2 images included on many levels.

2. the effectiveness of school education area office–affiliated primary school in Chiang Rai District 2 in the image included on many levels.

3. the creative leadership of executive education is related to the effectiveness of the institution. Affiliated with the District Office in Chiang Rai district primary education 2 the statistical significance level 0.05 by the relationship in a positive direction with moderately high

Keywords: Leadership, Effectiveness Education

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการจัดการและส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชนมีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมฐานความรู้ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยความรับผิดชอบในการบริหารองค์กรหลัก 5 องค์กรซึ่งประกอบไปด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ คือ วิสัยทัศน์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ที่ต้องการเห็นในสิบปี ข้างหน้า โดยมีกรอบการปฏิรูปการศึกษาทั้ง 4 ปัจจัย คือการพัฒนาคุณภาพคนไทย ยุคใหม่คนไทยในอนาคต เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข ดำรงรักษาความเป็นไทย และรู้เท่าทันกับสถานการณ์ของโลก การพัฒนาครูยุคใหม่ โครงการครูพันธุ์ใหม่ ด้วยกระบวนการผลิตการอบรมครูประจำการให้มีความพร้อมให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูและเป็นวิชาชีพชั้นสูง การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ยุคใหม่ โดยสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อาทิห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นต้น ให้เป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับประชาชนทั่วไปและการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นเรื่องการกระจายอำนาจ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความคล่องตัวและเป็นอิสระมากที่สุดควบคู่ ไปกับการเน้นหลักธรรมาภิบาล

ความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นระบบการคิดเชิงอเนกนัย(Divergent Thinking) ของมนุษย์ นั้นคือการที่มนุษย์เราสามารถที่จะคิดเรื่องเดียวนั้นได้หลายทิศทาง หลายแง่มุมและได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะการคิดแบบนี้จะนำไปสู่ความคิดเชิงบวก เช่นการประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่หรือพบวิธีแก้ปัญหา ได้สำเร็จ ซึ่งการคิดเช่นนี้ เป็นกระบวนการทำงานของ

สมองอย่างมีขั้นตอนและเป็นทักษะชั้นสูงของการคิด ประกอบไปด้วย การคิดริเริ่ม การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดละเอียดลออ ผู้ที่มีความคิดแบบการคิดสร้างสรรค์สามารถค้นพบแนวคิดใหม่จากข้อมูลที่มีอยู่เดิม สามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่ทุกคนมีอยู่เหมือนๆกัน ให้กลายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ที่แตกต่างออกไปได้

ความเจริญในสังคมเกิดจากผู้นำ ผู้นำมีหลายรูปแบบ การศึกษาเรื่องภาวะผู้นำมีหลากหลายทัศนะ เช่น ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม และภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ทั้ง 3 ลักษณะไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้นำ เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างชัดเจน ในสังคมตนเห็นพ้องร่วมมือ และสรรค์สร้างสิ่งที่ดี ๆ ไปพร้อมกันได้ก็จะทำให้สังคมก้าวไปด้วยดี และถ้าก้าวอย่างซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมด้วยก็จะยิ่งจะทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างมีคุณค่า และสร้างสรรค์ การศึกษาและมองด้านภาวะผู้นำควรจะมองให้ลึกซึ้งและกว้างขึ้น ผู้นำรุ่นใหม่ต้องมีความคิดวิเคราะห์ เมื่อวิเคราะห์แล้วจะต้องคิดสิ่งใหม่ๆ คิดนอกกรอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาด้านภาวะผู้นำต่อไปด้วยวิธีการวิจัย ทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบและกระบวนการ(ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2553)

การบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำในสถานศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากในหารนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ผู้บริหารจึงเป็นหลักของสถานศึกษาเป็นหลังของผู้ใต้บังคับบัญชาและต้องเป็นผู้นำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จและเจริญก้าวหน้า ซึ่งหลังการบริหารได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของ การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ มี 4 ประการ คือ บุคลากร (Man) วัสดุอุปกรณ์ (Material) dการเงิน (money) และการจัดการที่ดี (Management) องค์ประกอบสำคัญที่สุดในการบริหารคือผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในการแสวงหาทรัพยากรการบริหาร และมีการวางแผนการดำเนินงานการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารงานให้สำเร็จด้วยการใช้เศษสตร์และศิลป์เพื่อให้งานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยราบรื่น ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสำเร็จของโรงเรียน พฤติกรรมของผู้นำจึงจำเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมาก เพื่อจะได้ปฏิบัติต่อใต้ผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในโรงเรียนให้เหมาะสมกับภารกิจในส่วนที่รับผิดชอบและยุคกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลม

ผู้นำจะเป็นเพียงผู้มีความสามารถ มีทักษะในการบริหาร มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและรู้จักสถานการณ์ดีไม่เพียงพออีกต่อไป แต่จะต้องเป็นผู้นำทางด้านความคิดการคิดเองหรือนำความคิดคนอื่นมาประยุกต์ใช้ พัฒนาให้เป็นของตนที่ชัดเจน และแนวทางนั้นควนเป็นแนวทางที่เหมาะสม มีคุณค่าสะท้อนทอดทางและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างชัดเจน (ไพฑูรย์ สินลำรัตน์, 2548, หน้า 73–74)

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญและและส่งผลต่อประสอทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถนะการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์กรจะได้บริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์การจะได้บริหารโรงเรียนเรียนเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์การจะได้บริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ และประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น ผู้นำสำหรับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้ถึงภารกิจที่ต้องปฏิบัติเป็นผู้กล้าเผชิญปัญหา มีการดลใจ กระตุ้นให้เกิดปัญญาและต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล โน้มน้าวจิตใจลูกน้องทำให้คนและงานทั้งระบบดีขึ้น ฉะนั้นภาวะผู้นำจึงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน

จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาสถานศึกษาประกอบกับในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ ทุกด้านอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และตอบรับการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกยุคปัจจุบันได้อย่างมีคุณภาพนั้น

ผู้นำควรมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานให้ได้นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่จะสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา และผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้างพัฒนาและเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษานั่นเอง ดังนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลิตกระบวนการจัดการและปัจจัยต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach : WSA) บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ ผู้บริหารเพราะต้องเป็นผู้นำและต้องเป็นผู้ประสานความร่วมมือ จากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอนและการเรียนรู้รวมทั้งประสานสัมพันธ์ระดมและจัดทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (สุพล วังสินธุ์ม, 2545, หน้า 29–33) คุณภาพการจัดการศึกษาของผู้เรียนเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนว่าจะนำศักยภาพบุคลากรในโรงเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด(อรรณพ พงษ์วาท, 2540, หน้า 58)

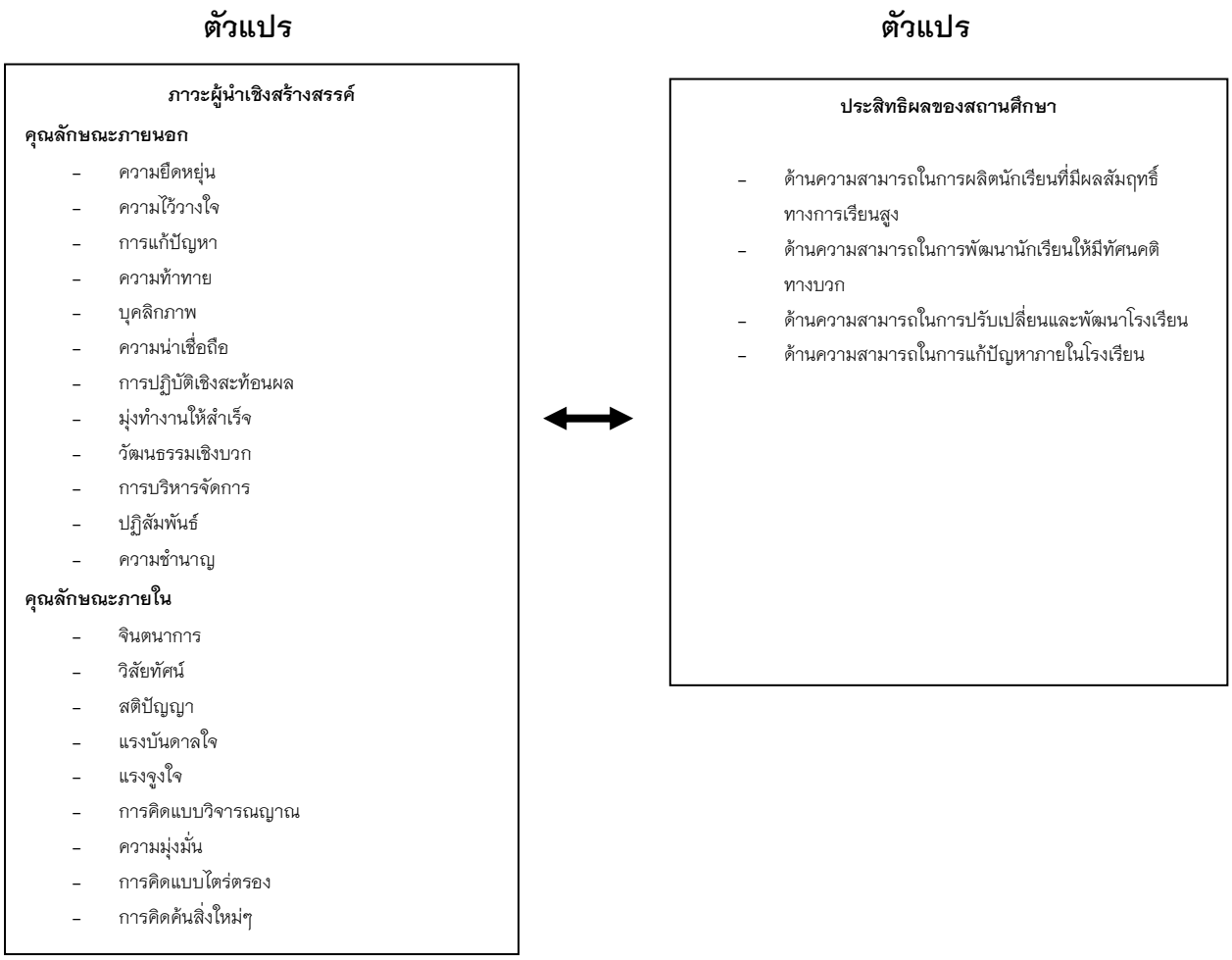
ประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่ต้องทำให้เกิดขึ้น โรงเรียนที่มีความสามารถในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพัฒนาเพื่อให้ให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดความพึงพอใจและผลสำเร็จการทำงานและจะเกิดประโยชน์สูงสุด โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก รวมทั้งยังสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนจนทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นการมองประสิทธิผลในภาพรวมทั้งหมด (สมโชค โพธิ์งาน, 2550, หน้า 31) ประสิทธิผลของโรงเรียนตามแนวคิดของ มอทท์ Mott มีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1). ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2). ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3).ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน 4). ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการและพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ผู้ศึกษาจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
3. เพื่อศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาความคิดเห็นของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(survey research)ดำเนินการวิจัยโดยการใช้แบบสอบถาม(questionnaire)เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 183 โรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 177 คน ครู 1,480 คน รวมทั้งสิ้น 1,657 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างเครจซีและมอร์แกน จำนวน 313 คน

ลักษณะของแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบ Likerst Scale โดยมีระดับการวัด ประเภทอันตภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2เป็นการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบ Likerst Scale โดยมีระดับการวัด ประเภทอันตภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลต่างๆที่ได้จากเอกสารงานวิจัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย

2. สร้างแบบสอบถามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ให้มีขอบเขตและเนื้อหาครอบคลุม

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อเสนอแนะ

4. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยวิธีใช้ IOC โดยบันทึกผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละข้อ แล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยกำหนดเกณฑ์ว่าผลรวมของคะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

5. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบ (Pre-test) แบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในชุดคำถามของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้แบบสอบถามมาทดสอบค่าความเชื่อมั่น โดยใช้การทดสอบแบบของครอนบัค (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α=Coefficient) โดยคำถามที่ใช้ส่วนใหญ่ แยกตามกลุ่มตัวแปลมีค่า $\alpha \geq 0.70$ ซึ่งถือเป็นระดับที่ยอมรับได้ว่าคำถามที่ใช้มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยทุกค่ามีมากกว่า 0.70

6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency)

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

3. การหาความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือคุณลักษณะภายในมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ คุณลักษณะภายนอก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.1 คุณลักษณะภายนอกของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมุ่งทำงานให้สำเร็จ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความชำนาญ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ถัดมา คือ วัฒนธรรมเชิงบวก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความยืดหยุ่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.2 คุณลักษณะภายในของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความมุ่งมั่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ จินตนาการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ถัดมา คือ วิสัยทัศน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ แรงจูงใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ถัดมา คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงของประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือนักเรียนระดับชั้นสูงสุดจบตามเกณฑ์ของหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดตามความสนใจและความสามารถ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ถัดมา คือโรงเรียนจัดบรรยากาศ เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกของประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ถัดมา โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้อย่างพอเพียงต่อความต้องการของผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนให้ความสนใจ ใฝ่รู้ และมีความกระตือรือร้นต่อการศึกษา แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนของประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือโรงเรียนจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูพัฒนางานด้านต่าง ๆ ได้บรรลุผลตรงตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ถัดมาคือ ครูนำผลจากการวัดผล ประเมินผลมาวางแผนพัฒนาเพื่อจัดกิจกรรมเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูปรับปรุงพัฒนาวิธีการสอนหรือพัฒนานวัตกรรม มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนของประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารสามารถแก้ไขเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือเฉพาะหน้าในโรงเรียนได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ชุมชนให้การยอมรับว่าบุคลากรในโรงเรียนมีความสามัคคีกันในการทำงานเพื่อประโยชน์ของโรงเรียนเป็นสำคัญ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ถัดมาคือ ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสามารถประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงปานกลาง (46.64 %) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการจูงใจ ประสานงาน และนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ จินตนาการ และความยืดหยุ่น ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ อย่างท้าทายและสร้างสรรค์ บุคคลที่ได้เป็นหรือไม่ได้เป็นผู้นำแต่มีภาวะผู้นำอยู่ในตัวเองสูงจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการบริหารจัดการตนเองและโลกรอบตัวได้อย่างสมดุล รู้จักการนำการประสานตนเองและผู้อื่นบนพื้นฐานแห่งความพอดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนสุนีย์ โนจันทร์ (2556) พบว่า ภิรมย์ โชติแดง ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 พบว่า 1) ปัจจัยการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับสูง 3) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ใช้ระบบบริหาร 3) ระบบคือ ระบบการปรึกษาหารือ 4) ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 5 มี สองปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ปัจจัยการบริหารโรงเรียนด้านการควบคุมงานและปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำ

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการโรงเรียนสูง หมายถึง ปริมาณและคุณภาพของนักเรียน ประสิทธิผลของโรงเรียนที่สร้างความเชื่อมั่นสูง โดยวัดความนิยมจากชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ประการหนึ่งได้แก่ โรงเรียนนั้นมีนักเรียนเข้าเรียนมีปริมาณมาก และคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์สูง โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสามารถในการศึกษาต่อในสถาบันศึกษาชั้นสูงได้เป็นจำนวนมาก โรงเรียนที่ปริมาณและคุณภาพสูงจะเป็นโรงเรียนในเมือง โรงเรียนระดับจังหวัดที่มีชื่อเสียงมีความพร้อมด้านปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ อาคารสถานที่ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมเหมาะสม มีปัจจัยด้านการเงินสามารถจัดซื้อจัดจ้างเบิกจ่ายเงินได้สะดวก มีบุคลากรที่มีคุณภาพ นักเรียนมีผลการเรียนดี มีการพัฒนาทัศนคติแรงจูงใจของนักเรียน มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความปรารถนา และความคาดหวังต่าง ๆ รวมทั้งมีความประพฤติที่เหมาะสม มีจริยธรรม คุณธรรมมีค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพงศ์ เกรอด ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า 1. พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าจากมากไปน้อยดังนี้ การนิเทศแบบไม่ชี้นำการนิเทศแบบร่วมมือการนิเทศแบบชี้นำโดยให้ข้อมูลข่าวสาร การนิเทศแบบชี้นำโดยการควบคุม 2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ด้านความสามารถในการพัฒนาเจตคติของนักเรียน และด้านความสามารถในการเปลี่ยนพัฒนาสถานศึกษา ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 3. พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที.01

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยความสัมพันธ์กันสูงปานกลางในทิศทางบวก เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อองค์กรต่าง ๆ ไม่เว้นแม้กระทั่งองค์กรที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้ว ในขณะเดียวกันหากมองในมุมกลับการเปลี่ยนแปลงนี้ก็สร้างโอกาสใหม่ ๆ ทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคลที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติ ดังนั้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในองค์กรจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งเทคนิคในการบริหารจัดการ (Management) และความเป็นผู้นำ(Leadership) เพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฐสิทธิ์ ศรีกระหวัน ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารชองผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมุ่งมั่นในชีวิตและความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2ได้แก่

1. การสร้างศักยภาพเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งพัฒนาในศักยภาพของบุคคล กลุ่ม และโรงเรียน โดยระดับบุคลและกลุ่ม ต้องมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และศักยภาพ รวมทั้งความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ส่วนระดับโรงเรียนต้องพัฒนาศักยภาพในการสรรหา จัดสรรทรัพยากร การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธะกิจ นโยบาย กลยุทธ์ในการดำเนินการสู่ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ

2. การสร้างความเข้าใจกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องมีการวางแผนรองรับ โดยการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีพลัง แนวคิด มีพันธะสัญญา และมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง การเป็นโรงเรียนอัจฉริยะบุคลากรทุกระดับต้องมีความตระหนักและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนานวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อคุณภาพการศึกษาระดับสูง

3. การพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้จากโรงเรียนอื่น และการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยผ่านการจัดการความรู้ การเทียบเคียงสมรรถนะ และหาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียน

4. การพัฒนาระบบการติดตาม ประเมินผล เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน

5. การเน้นความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งภาวะผู้นำจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียน

6. การสนับสนุนในการสร้างความชัดเจน โดยจัดกระทำให้การเปลี่ยนแปลงมีลำดับความสำคัญ เชื่อมโยงเป็นแผนที่เชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ในการสนับสนุนในการสร้างความชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงนั้นขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมการเรียนรู้ การการติดตาม ประเมินผล และแบบแผนของผู้บริหารโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 แห่ง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

พระณัฐสิทธิ์ ศรีกระหวัน. (2549). **พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ., กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ เจริญพันธุวงศ์. (2548). **พฤติกรรมองค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

(2553). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ** : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ภิรมย์ โชติแดง. (2543). **ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิทธิพงศ์ เกรอด. (2550).**ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารกับ ประสิทธิผล ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2**.การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต.,กศ.ม.,บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพล วังสิทธ์.(2545). **การบริหารตามแนวการปฏิรูปการศึกษา, การบริหารโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา.วารสารวิชาการ**.

อรรณพ พงษ์วาท.(2540). **ผู้บริหารกับการพัฒนาศึกษา อะไร ทำไม อย่างไร**.เชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3

CHARACTERIZATION OF PROFESSIONAL MANAGEMENT IN THE REFORM OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE JURISDICTION OF CHIANG MAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

สฤษฎ์ธน พงษ์สวัสดิ์[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Saritton Phongsawat[1*] and ThidaWan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 124 คน และครู จำนวน 330 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายใช้แนวคิดและทฤษฎีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการปฏิบัติตน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพและด้านการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคการปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ด้านความรู้และประสบการณ์ โดยรวมเสนอในการจัดอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับผู้บริหาร ด้านปฏิบัติงาน เน้นในเรื่อง การดูแลการประเมินการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่สุจริต ยุติธรรม โปร่งใส ใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารจัดการ ด้านการปฏิบัติตน ต้องมีความเมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ยุคปฏิรูปการศึกษา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research is to study the characteristics of professional administrators involved in the reform of educational administration, and also to study the guidelines for the development of professional administrators in the educational reform of school administration at Chiang Mai primary educational service area office 3. The research sample consisted of 124 administrators and 330 teachers at schools in the Chiang Mai Primary Educational Service Area office 3 during academic year 2016. Using the concept and theoretical calculation of Taro Yamane's sample size the research instrument was a questionnaire about the characteristics of professional administrators in the educational reform area, and the data that was collected was analysed using mean and standard deviation methods.

The research results were as follows:

1. The characteristics of professional administrators involved in the education reform of Chiang Mai Primary Educational Service Area office 3 was a very high standard overall. When analysing each factor it was found that the self –practice method scored the highest mean, followed by knowledge,Professional experience /and performance.

2. A recommendation for the development of the characteristics of professional administrators involved in the educational reform of school administration of Chiang Mai Primary Educational Service Area office 3 is Information Technology Training for manggement,Supervising the assessment of work practices in a manner that is honest, fair, transparent, and uses a moral system of management. These practices must also have compassion and responsibility.

Keywords: CHARACTERIZATION OF PROFESSIONAL MANAGEMENT, THE REFORM OF SCHOOL

บทนำ

ด้วยกระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคโลกไร้พรมแดนในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เทคโนโลยี ตลอดจนทางด้านการศึกษากล่าวคือมีการปฏิรูปการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ,หน้า 74) ได้ปฏิรูปนโยบายการศึกษาเพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี เก่ง มีความสุข การพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพต้องอาศัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือ ต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เต็มศักยภาพ ประหยัด คุ้มค่า ลดขั้นตอนการบริหาร มีบุคลากรมืออาชีพ บริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใสและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจึงได้ปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารใหม่ส่วนกลาง มีกรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยุบรวมเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการยุบสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการะประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอโดยแบ่งส่วนราชการใหม่ เป็นการบริหารราชการส่วนกลาง และการบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาไทยทั้งในด้านสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเสมอภาคกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักการดังกล่าวตรงกับแนวคิดในการศึกษาอันเป็นหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกปัจจัยสำคัญที่จะนำพาการปฏิรูปการศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น ผู้นำนับว่ามีบทบาทสำคัญที่จะขับเคลื่อนวงล้อคุณภาพไปสู่จุดหมายปลายทางซึ่งโลกปัจจุบันมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเข้าสู่โลกข้อมูลข่าวสารและยุคดิจิตอลผู้นำต้องปรับตนเองดังนั้นที่ ธีระ รุญเจริญ (2550 , หน้า 7)กล่าวว่าโลกยุคโลกาภิวัตน์และเป็นสังคมเศรษฐกิจแห่งการเรียนรู้ (Knowledge–based society and Economy) เป็นการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วการบริหารจัดการในทุกวิชาชีพจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมากจึงจะไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าการจัดและบริหารการศึกก็เช่นเดี่ยวกันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการจึงทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเนื่องจากวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงวิชาหนึ่งผู้บริหารการศึกษา (ผู้บริหารนอกสถานศึกษา) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรการศึกษาอื่น ๆ จะต้องเป็น“ มืออาชีพ’ จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุความสำเร็จได้อย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญชองสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักทีสำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่ต้องมีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการบริหารสถานศึกษาทีดีมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

สุพรรณี สมิท (2559, หน้า 4) ที่กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนว่า เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นแบบอย่างของการเป็นนักคิดและนักปฏิบัติ ด้านการบริหารงานและการปฏิบัติตน โดยยึดหลักการด้านคุณธรรม มีความยุติธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยใช้สติปัญญา อย่างรอบคอบถูกต้อง และไม่เห็นแก่ตัว มีความ รับผิดชอบและจริงใจในการบริหารงาน จะทำให้บุคลากรรัก เชื่อถือ ศรัทธา และยอมรับในการเป็นผู้นำก็สามารถทำให้บุคลากรในองค์การทำงานอย่างตั้งใจ มีความสุข เป็นแนวทางที่ส่งเสริมบุคลากรให้เป็นนักคิด และนักปฏิบัติเพื่อพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จได้ดังสาระการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management: SBM) ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจใน การประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาการบริหารโดยองค์คณะ บุคคล การประเมินภายในและการประเมินภายนอก การที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นมืออาชีพและเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องมี สมรรถภาพทั้งความรู้ ทักษะและมีคุณธรรมจริยธรรมตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพ จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 8) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ มีความสามารถทางการบริหารที่กำหนดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ให้มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา และด้วยหลักการดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้บริหารการศึกษามืออาชีพ จึงจะบริหารและจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาด้านหลักมี ดังนี้

1. การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายหลักการแนวทางรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรและกระบวนการการจัดการเรียนการสอน

2. การบริหารการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการบริหารที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายรวมทั้งบิดามารดาผู้ปกครององค์กรของรัฐและเอกชนตลอดทั้งชมรมสมาคมในสังคมจากคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพยุคปฏิรูปการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา ในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและมีคุณลักษณะเป็นที่พึงประสงค์ของผู้ร่วมงานส่วนใหญ่ คุณลักษณะของผู้บริหารย่อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปริมาณ คุณภาพและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น ๆพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ (ราชบัณฑิตยสถาน.2546, หน้า 253) ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา การบริหารจะดำเนินไปได้ด้วยดีบรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการของผู้บริหารนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของผู้บริหารไว้ ดังนี้ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2538, หน้า 10) ให้ความหมายของผู้บริหารว่า หมายถึงผู้ที่มุ่งในการปฏิบัติภารกิจขององค์กรให้สำเร็จ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2540, หน้า 14) ให้ความหมายของผู้บริหารว่า หมายถึง เป็น เอกัตตบุคคล ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสั่งการและควบคุมกิจกรรมของสถานศึกษา วิโรจน์ สารรัตนะ (2542, หน้า 3) ให้ความหมายของผู้บริหารว่า หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนั้น สรุปได้ว่าผู้บริหาร หมายถึงผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสั่งการการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในยุคปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ จึงจะนำโรงเรียนบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา ให้คำนิยามและความหมายของคำว่า ผู้บริหารมืออาชีพ ไว้ดังนี้ สุนีย์ บุญทิม (2542, หน้า 16) ได้ให้ความหมายว่า นักบริหารมืออาชีพ หมายถึงการเป็นนักบริหารที่มีหลักเกณฑ์มีการใช้หลักวิชาประยุกต์กับความสามารถ มีการใช้ศิลปะ หรือยุทธศิลป์ควบคู่กับยุทธศาสตร์หรือหลักการต่าง ๆ ในการบริหารงาน จำลอง นักฟ่อน (2543, หน้า 61) ให้ความหมายของนักบริหารมืออาชีพ ว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารการศึกษาได้อย่างยอดเยี่ยม สามารถทำให้เป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการศึกษาขององค์การที่กำหนดไว้บรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเป็นผู้มีทั้ง “ศาสตร์” และ“ศิลป์” ในการปฏิบัติงานอย่างสูงสุดจนเป็นแบบอย่างและเป็นตัวแบบที่ดีแก่ผู้บริหารการศึกษาอื่น ๆ และองค์กรอื่น ๆ ต่อไปได้ ถวิล อรัญเวช (2544, หน้า 17 – 19) ได้กล่าวถึง นักบริหารมืออาชีพว่า เป็นมืออาชีพในการบริหารจริง ๆ เช่น มีประวัติผลงานและการบริหารมาอย่างโดดเด่นเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนได้รับการยอมรับทั้งระดับหน่วยงานระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือแม้กระทั่งระดับชาติ หวน พินธุพันธ์ (2549, หน้า 17) ให้ความหมายของผู้บริหารมืออาชีพว่า เป็นผู้บริหารที่พยายามทำให้องค์การประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายหรือนโยบายขององค์การด้วยเหตุผลและหลักการซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยประยุกต์ทฤษฎีหรือแนวทางต่าง ๆ อย่างผสมกลมกลืนกันแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel. 1991, p. 144) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “มืออาชีพ” ว่าเป็นลักษณะความสามารถเฉพาะที่เกิดจากการฝึกอบรมในระยะที่ยาวนานเป็นไปตามปทัสฐานที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์โดยการคำนึงถึงส่วนรวม องค์รวมของหน่วยงานรวมถึงการให้บริการที่เป็นส่วนระบบกลุ่มมีการตัดสินใจด้วยตนเองการควบคุมตนเองซึ่งเป็นความรู้ตามมาตรฐานและการยอมรับเพื่อนร่วมงาน ดังนั้น สรุปได้ว่า ผู้บริหารมืออาชีพหมายถึง ผู้บริหารที่มีความสามารถ มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบายและวิธีการทำงาน

ที่ชัดเจน สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยการใช้ศิลปะ หรือยุทธศิลป์ควบคู่กับยุทธศาสตร์หรือหลักการต่าง ๆ ในการบริหารงานอย่างสูงสุดจนเป็นแบบอย่างและเป็นต้นแบบที่ดีแก่ผู้บริหารการศึกษาอื่น ๆ และองค์กรอื่น ๆ ต่อไปได้

ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ว่าผู้บริหารมีความเป็นมืออาชีพมากน้อยเพียงใดเพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของผู้บริหารและครู ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือและงานวิจัยเพื่อมาเปรียบเทียบและสรุปแนวคิดคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพได้ดังนี้

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบและสรุปแนวคิดจากการศึกษาตัวแปรที่มีความถี่ของตารางคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพจากมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาของครุสภาและผู้ทำวิจัยท่านอื่นแล้วคัดเลือกคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพมาทำการศึกษาจำนวน 3 ด้าน ได้แก่มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติตน

ตัวแปรต้น → **ตัวแปรตาม**

คุณลักษณะ ของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ขอผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ตามแนวคิดของนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

- ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ
- ด้านการปฏิบัติงาน
- ด้านการปฏิบัติตน

→

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพกับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) หน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียด วิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 178 คนและครูจำนวน1,872 คน รวมจำนวน 2,050 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 124 คนและครูจำนวน 330 คนได้มาโดยใช้การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง สุ่มแบบอย่างง่ายด้วยวิธีของ Taro Yamane (1967, หน้า 1 อ้างอิงใน สุทธิพล อุดมพันธุรัก และจุฬาภรณ์ พูลเยี่ยม, 2557, หน้า 33-36) จากประชากรทั้งหมด 2,050 คน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 5% ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ จะเท่ากับ 333 คน ขึ้นไปถึงจะเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล และผู้วิจัยได้ทำการ คำนวณขนาดตัวอย่างสัดส่วน 1 กลุ่ม โดยสมมติค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.5 และที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เพื่อแบ่งสัดส่วนของ ผู้บริหารกับบุคลากร ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นคำถามแบบ ตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ จำนวน-ข้อเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในระดับมาก
3 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในระดับน้อย
1 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของ ผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาจำนวน 3 ข้อ

ผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยได้แบ่งคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามแนวคิดของนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 124 คนและครูจำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครู และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นคำถามแบบ ตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ จำนวน 129 ข้อเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของ ผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาจำนวน 3 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (S.D.)

สรุปผลและอธิปรายผล

1. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติตน และ ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณารายด้าน มีดังนี้

1.1 ด้านความรู้และประสบการวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านโยบายการวางแผนการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคล รองลงมา การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่

1.2 ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ พัฒนาและใช้นวัตกรรมบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ รองลงมา ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา

1.3 ด้านการปฏิบัติตน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ รองลงมา คือ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ รองลงมา จรรยาบรรณต่อตนเอง

2. ข้อเสนอแนะคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา เขต 3 โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้ ผู้บริหารควรได้รับการจัดอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมา คือ ควรมีสนับสนุนให้ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาในด้านการใช้ภาษา รองลงมา คือ ควรจัดอบรมเพิ่มเต็มความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ปีละ 1 ครั้ง

2.2 ด้านการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้ ผู้บริหารควรดูแลการประเมินการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่สุจริต ยุติธรรม โปร่งใส ใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารจัดการ รองลงมา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมความสัมพันธ์และและความร่วมมือระหว่างชุมชนในการพัฒนาการศึกษา รองลงมา คือ ผู้บริหารควรมีความยืดหยุ่นในการประสานสัมพันธ์กับบุคลากรทุกระดับ

2.3 ด้านการปฏิบัติตน มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้ ผู้บริหารควรมีความเมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม รองลงมา คือ ผู้บริหารควรมีรายงานการปฏิบัติงานต่อเขตพื้นที่ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รองลงมา คือ ผู้บริหารต้องไม่มีหนี้สินล้นตัวไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขสิ่งเสพติด

อภิปรายผล

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในยุคปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าในปัจจุบันระบบการจัดการศึกษาของประเทศได้มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งผลจากการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานในโรงเรียนให้มีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา โดยผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้นำที่มืออาชีพมากขึ้น ถือว่าเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่เป็นส่วนประกอบในการปฏิบัติตนบริหารสถานศึกษาให้พัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพรรณี สมิท (2559, หน้า 4) ที่ได้กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนว่า เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นแบบอย่างของการเป็นนักคิดและนักปฏิบัติ ด้านการบริหารงานและการปฏิบัติตน โดยยึดหลักการด้านคุณธรรม มีความยุติธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยใช้สติปัญญา อย่างรอบคอบ ถูกต้อง และไม่เห็นแก่ตัว มีความ รับผิดชอบและจริงใจในการบริหารงาน จะทำให้บุคลากรรัก เชื่อถือ ศรัทธา และยอมรับในการเป็นผู้นำก็สามารถทำให้บุคลากรในองค์การทำงานอย่างตั้งใจ มีความสุข เป็นแนวทางที่ส่งเสริมบุคลากรให้เป็นนักคิด และนักปฏิบัติเพื่อพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จได้ดังสาระการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management: SBM) และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 8) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจใน การประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาการบริหารโดยองค์คณะบุคคล การประเมินภายในและการประเมินภายนอก การที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นมืออาชีพและเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องมี สมรรถภาพทั้งความรู้ ทักษะและมีคุณธรรมจริยธรรมตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพ จึงจะนำไปสู่ ความสำเร็จอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรินทร์ พาระตะ (2555, หน้า 94-99) ที่ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศความร่วมมือร่วมใจ ปฏิบัติต่อทุกคนเท่าเทียมกัน รวมทั้งการ สร้างความสามัคคีในโรงเรียน และด้านความคิดรวบยอดควรมีการใช้เกณฑ์ในการการพิจารณาความดีความชอบของ ครูอย่างรอบคอบ ถูกต้อง เป็นธรรมและเหมาะสม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบูลย์ จำปาปั่น (2555) ที่ได้ทำการวิจัยคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมเขต 28 พบว่า ผู้บริหารที่มี คุณธรรมจริยธรรมสามารถเป็นแบบอยางที่ดีใน

การประพฤติเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่าง ใช้ศิลปะควบคู่กับยุทธ์ศาสตร์หรือหลักการต่างๆ ในการบริหารที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างแท้จริง

จากผลการศึกษาข้อเสนอแนะคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับผู้บริหาร, สนับสนุนให้ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาในด้านการใช้ภาษา, จัดอบรมเพิ่มเต็มความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ปีละ 1 ครั้ง, ประชุมเพิ่มเติม แนะนำผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล เพื่อสนับสนุนการมีศักยภาพในตัวบุคคล, จัดอบรมพัฒนาความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล, จัดระบบองค์กรที่สนับสนุนการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้รับทราบอย่างรวดเร็วและทั่วถึง, จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนทัศนะคติของผู้บริหาร และ จัดเวทีวิชาการให้กับผู้บริหาร ปีละ 1 ครั้ง, จัดกิจรรมค่ายพัฒนาศักยภาพแนวทางการปฏิรูปวงการศึกษาให้กับผู้บริหาร และ จัดสวัสดิการทุนการศึกษาให้ระดับที่สูงให้กับผู้บริหารสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมพล มาลัยทอง (2548) การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1–2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ได้ผลการเปรียบเทียบระดับการพัฒนาตนเองตาสภาพจริงและระดับการพัฒนาตนเองที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยค่าเฉลี่ยของการพัฒนาตนเองที่พึงประสงค์มากกว่าค่าเฉลี่ยของการพัฒนาตนเองตามสภาพจริง ส่วนความคิดเห็นเดียวกับคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามที่คาดหวังอยู่ในระดับมากทุกคุณลักษณะโดยคุณลักษณะเป็นผู้นำด้านวิชาการ มีระดับความคาดหวังค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ คือการมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ ของผู้บริหาร ที่ดี จะทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการปฏิบัติงาน ส่วนมากได้ให้ข้อเสนอแนะในการดูแลการประเมินการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่สุจริต ยุติธรรม โปร่งใส ใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารจัดการ,การส่งเสริมความสัมพันธ์และและความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา,มีความยืดหยุ่นในการประสานสัมพันธ์กับบุคลากรทุกระดับ, จัดอบรมสร้างเสริมบุคลิกภาพให้กับผู้บริหาร ปีละ 1 ครั้ง, ประเมินผลงานในการปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการที่หลากหลาย และยุติธรรม, ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ ในการบริหารพัฒนาสถานศึกษา หรือระบบการทำงานที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วน, จัดอบรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษากับผู้บริหาร และผู้บริหารต้องมีการตัดสินใจถูกต้องตัดสินใจได้เร็วและเต็มใจเสมอ เมื่อมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น, สร้างความเข้าใจร่วมกับบุคลากรและประสานสัมพันธ์กับบุคลากรทุกฝ่ายได้ด้วยดี และนิเทศ ติดตามผลงานของผู้บริหาร ภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) ด้านการปฏิบัติตน ให้ข้อเสนอแนะนำให้ผู้บริหารต้องมีความเมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม, รายงานการปฏิบัติงานต่อเขตพื้นที่ภาคเรียนละ 1 ครั้ง, ผู้บริหารต้องไม่มีหนี้สินล้นตัวไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขสิ่งเสพติด, ผู้บริหารสามารถวินิจฉัยสั่งงานและมอบหมายงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติอย่างรวดเร็ว, จัดอบรมค่ายปฏิบัติธรรม ปีละ 1 ครั้ง, ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำการแก้ปัญหาการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ, นิเทศ ภายนอกโดยเขตพื้นที่ประเมินผู้บริหารและนิเทศภายในโดยบุคลากรในสถานศึกษาประเมินผู้บริหาร ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของไพรินทร์ พาระตะ (2555, หน้า 94–99) ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดสระแก้วสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศความร่วมมือร่วมใจ ปฏิบัติต่อทุกคนเท่าเทียมกัน รวมทั้งการ สร้างความสามัคคีในโรงเรียน และด้านความคิดรวบยอดควรมีการใช้เกณฑ์ในการการพิจารณาความดีความชอบของ ครูอย่างรอบคอบถูกต้อง เป็นธรรมและเหมาะสม และแมกนูสัน (Magnuson, 2007, pp. 78 – 91) ได้ศึกษาคุณลักษณะ ของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพ มี

ความสามารถติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ดีมีความรู้ดีรู้จักการมอบงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดีทำงานแบบมีส่วนร่วม มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ครั้งนี้ ได้มีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปใช้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ ผู้บริหารควรคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ นำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ รวมทั้งควรพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนควบคู่กันกับการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยินดี ไม่หลีกเลี่ยงหรือมอบหมายงานที่สำคัญให้ผู้อื่นรับผิดชอบ

2. ด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรพัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น มีการจัดการและมีการตัดสินใจที่ดี โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

3. ด้านการปฏิบัติตน ผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ และมีจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ผลของการวิจัยครั้งนี้มีผลสืบเนื่องไปในอนาคต และเพื่อประโยชน์ของการจัดการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับการวิจัยครั้งนี้ อันจะเป็นการพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามทฤษฎี หรือแนวคิดใหม่ๆ กับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

3. ควรศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถพัฒนา หรือปรับปรุงตนเองไปสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของอาจารย์ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกองและดร.น้ำฝน กันมา ตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ดร.อนวัช อุ่นกอง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด. อนุสรณ์) นาย ปิยะ เงาส่อง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านบ้านห้วยคอกหมู ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ และได้โปรดกรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า ผู้วิจัยใน

ฐานะที่ทำงานอยู่ครู โรงเรียนบ้านห้วยคอกหมูมีความสำคัญในอันที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้บริหารมืออาชีพให้มีคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จำลอง นักฟ้อน. (2543). **“เส้นทางสู่นักบริหารการศึกษามืออาชีพ,” ใน การศึกษากับการพัฒนาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). **ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่21**. กาฬสินธุ์: ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ชุมพล มาลัยทอง. (2548). **การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 – 2,** สุพรรณบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยสุพรรณบุรี.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2540). **นักบริหารผู้ทรงประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: พริ้นติ้งกรุ๊ป.

จุฬาภรณ์ พูลเอี่ยม และสุทธิพล อุดมพันธุรัก. (2557). การคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ Taro Yamane, **วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม**. 37(1), 33–36.

ถวิล อรัญเวช. (2544)). “นักบริหารมืออาชีพในยุคเขตพื้นที่การศึกษา,” **วารสารวิชาการ**. 4(2), 15–19.

ธีระ รุญเจริญ.(2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ไพรินทร์ พาระตะ. (2555). **ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระแก้วสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., กมหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ไพบูลย์ จำปาปั่น. (2555) . **คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต28.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราช ภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานกรมฉบับราชบัณฑตยสถาน พ.ศ. 254**2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์.

วิโรจน์ สารวัตร. (2557). **ภาวะผู้นำ:ทฤษฎีและนานาทัศนะร่วมสมัยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ทิพวิสุทธิ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานกรมฉบับราชบัณฑตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สุพรรณี สมิท. (2559). **นักคิดและนักปฏิบัติ : ต้นแบบ (Role Model) ที่สังคมต้องการ สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.)** จ.นครปฐม: ม.ป.ท..

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2538). **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานาณิช.

สุนีย์ บุญทิม. (2542). **การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539 – 2550) ตามความคาดหวังของผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., ฟ้าลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

หวน พินธุพนธ์. (2549). **การบริหารการศึกษา: นักบริหารมืออาชีพ**. นนทบุรี: พินธุพันธ์การพิมพ์.

Magnuson, W.C. (2007). “The Characteristics of Successful School Business Managers.” Doctoral Dissertation University of Southern California Los Angeles.

การศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย

Factors affecting the development of teacher competencies and professional groups. Secondary school The second subgroup Chiang Rai province

นัฐวุฒิ จิตรจักร์[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Nattawoot Jitjuk[1*] and Sunthorn Kraneaum[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์การ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.65) รองลงมาคือ ด้านการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.56) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการทุนมนุษย์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.55) รองลงมาคือ ด้านการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.50) รองลงมาคือ ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.48) รองลงมาคือ ด้านการมีธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.48) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.47)

ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า การนำสมรรถนะมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรโดยไม่เข้าใจในขั้นตอนการกำหนดสมรรถนะ หรือกำหนดคุณลักษณะของสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จของแต่ละหน้าที่งานและไม่ได้กำหนดทิศทางที่ชัดเจนจะควบคุมได้ เรื่องสมรรถนะก็จะกลายเป็นเรื่องที่ไม่จริงจัง และเป็นแฟชั่นนิยมเท่านั้น ไม่มีผลต่อการเพิ่มศักยภาพของบุคลากร

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

คำสำคัญ: สมรรถนะ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนมัธยม

Abstract

This research aims to study the performance of the teacher development group of career & technology. Office of postsecondary education zones, zone 2 sub groups in Chiang Rai, 36, and to study the problem and suggestions for development of teacher performance area office postsecondary education. 2 small group 36 district, Chiang Rai province. The population in this study is the citizenship teacher career. Educational service area office school district 36 2 sub groups in Chiang Rai, the sample number of 175 people, tools used to collect data is by query, query, find the percentage frequency values, standard deviation.

The research found that:

The teacher's approach to developments in instructional technology and career. It found that in the image included on many levels ($\overline{X}$ = 3.53) when considered as a text list, found the average maximum is a new Cultural Organization reviews level ($\overline{X}$ = 3.65) is that we are a learning organisation are the comments contained in the levels ($\overline{X}$ = 3.56) is inferior to the side. Human capital management There are reviews on many levels ($\overline{X}$ = 3.55) is inferior to the quality management throughout the Organization, there are reviews on many levels ($\overline{X}$ = 3.50) is the organization structure, management reviews are on many levels ($\overline{X}$ = 3.48) is for corporate governance and corporate social responsibility. There are reviews on many levels ($\overline{X}$ = 3.48) and the average low is for strategic leadership. There are reviews on many levels ($\overline{X}$ = 3.47).

The problem and suggestion, found that the leading performance development personnel did not understand the process of performance or characterize performance that is consistent with the behaviour towards talents. The success of each function and does not have a clear direction. Performance matters, it will become serious, and is not only popular in fashion. No impact to maximize the potential of your personnel.

Keywords: Performance, the substance of career and technology, High school

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 36 มีการบริหารการจัดการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อใช้ในการสอนอย่างกว้างขวาง โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือและส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่น ดังกล่าวที่ว่า "เทคโนโลยีก้าวไกลโยงใยทั่วโลก" ส่งผลให้โลกทัศน์ของเด็กไทยเปิดกว้างขึ้น แต่จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 และปีการศึกษา 2559 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเกือบทุกกลุ่มสาระ ยกเว้นสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีผลสัมฤทธิ์ที่ลดลง

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เห็นแนวทางการประกอบอาชีพ รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง โดยการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามุ่งเน้นให้มี

สมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ หรือสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) และสมรรถนะเฉพาะตามกลุ่มสาระ (Specificational Competency) ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยยึดหลักการประเมินสมรรถนะ (Competency Based Approach) เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถรู้จุดเด่น จุดด้อยของความสามารถในการปฏิบัติงานของตน และสามารถพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของตนเอง และหน่วยงาน ระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน ได้มุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาตนเองตามแนวทางดังกล่าว โดยเริ่มต้นจากการประเมินสมรรถนะ การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง และดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนาตนเองจนมีสมรรถนะตามความต้องการของหน่วยงาน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาตนเองตามระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองเพิ่มขึ้น และส่งผลต่อผู้เรียนที่รับผิดชอบ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของงานขึ้นอยู่กับคุณภาพของคน หรือบุคคลในการปฏิบัติงาน ถ้าบุคคลใดเป็นบุคคลที่มีคุณภาพหรือทางการ (วิชาการ) จะเรียกว่ามีสมรรถนะ (Competency) (ความสามารถของบุคคลในทุก ๆ ด้านทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะ คุณธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพ) ที่สูงย่อมส่งผลต่อคุณภาพของงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปัจจุบันในวงราชการก็ได้นำสมรรถนะเป็นตัวชี้วัดความสามารถของบุคคล ซึ่งสมรรถนะโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 2 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง สมรรถนะที่ทุกคนต้องมีหรือปฏิบัติได้ เป็นคุณลักษณะร่วมกันของบุคคลทุกตำแหน่ง ตัวอย่างสมรรถนะหลักของครูและบุคลากรทางการศึกษาประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) เป็นสมรรถนะที่กำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนา ทางแก้ที่คิดว่าน่าจะเป็นไปได้ คือ การพัฒนาบุคคลตามแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan: ID PLAN) โดยจะต้องผ่านกระบวนการประเมินสมรรถนะที่ประกอบด้วย การประเมินตนเองร่วมกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาร่วมประเมิน นำผลสรุปผลว่าสมรรถนะใดที่จำเป็นต้องพัฒนาและสมรรถนะใดที่ไม่จำเป็นต้องพัฒนา ต่อจากนั้นนำมาจัดอันดับสมรรถนะที่จำเป็นต้องพัฒนา พร้อมให้เหตุผลประกอบว่าการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวจะส่งผลต่ออะไร ต่อใคร เช่น จะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน หน่วยงาน ชุมชน วงการวิชาชีพ หรือตนเอง เป็นต้น หลักการจัดอันดับความสำคัญ สมรรถนะที่จำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาของครู คือ ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก สำหรับต่อตนเองควรเป็นอันดับสุดท้าย จากนั้นนำไปสู่การเขียนแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยให้นำเสนอรูปแบบ วิธีการพัฒนาในแต่ละสมรรถนะ หลาย ๆ รูปแบบเพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนา พร้อมกับกำหนด ช่วงระยะเวลาที่จะพัฒนา (เริ่มต้นและสิ้นสุด) และหน่วยงานหรือองค์กรที่จะขอรับการสนับสนุนในการพัฒนา ซึ่งจะเห็นว่าการพัฒนา โดยใช้ ID–PLAN จะเป็นการพัฒนาที่สนองตอบความต้องการแต่ละบุคคล สนองความสนใจในรูปแบบวิธีการพัฒนา ก็จะส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป และจะเป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องจนทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นข้าราชการที่ดีต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย จะจัดการศึกษาให้เต็มคุณภาพมีมาตรฐาน และขับเคลื่อนให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและเพิ่มพูนศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่องสู่ความเป็นเลิศหรือทำให้สถานศึกษาเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง นั้นสถานศึกษาจะต้องบริหารตนเองให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะสร้างการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย ให้มีแนวทางให้สถานศึกษานำไปพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและในทุก ๆ สถานการณ์ และมีศักยภาพความพร้อมในการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงรายที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีในปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาความคิดเห็นของการศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจดำเนินการวิจัยโดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย จำนวน 321 คน (ข้อมูลจากฝ่ายทรัพยากรบุคคล กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย เดือนพฤศจิกายน 2558)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) โดยเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างเครจซีและมอร์แกน จำนวน 175 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามและตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเป็นการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบ Likerst Scale โดยมีระดับการวัด ประเภทอันตภาคชั้น โดยมีระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารจัดการทุนมนุษย์ ด้านการเป็น

องค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ ด้านธรรมาภิบาล และความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านวัฒนธรรมองค์การ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงรายและรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องและปรับแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมสอดคล้องกับนิยามศัพท์และขอบเขตวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนิยามศัพท์ในการวิจับแล้วเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อแนะนำและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของเนื้อหาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาความเชื่อมั่น (Reliabilities) โดยนำไปทดสอบ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด ได้แก่

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และได้ค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงโรงเรียนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยทำหนังสือจากหน่วยงานต้นสังกัดถึงกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 175 ชุด ได้คืนมา 175 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ

5. จำแนกแบบสอบถามตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ จะนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2540 หน้า 40-49)

1. ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2. ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง (Sample mean)

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation, S.D.)

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเพศผู้หญิง ร้อยละ 52.6 อายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 22.9 สถานภาพโสด ร้อยละ 53.1 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 68.6 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 16 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 2.9

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์การ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.65) รองลงมาคือ ด้านการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.56) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการทุนมนุษย์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.55) รองลงมา คือ ด้านการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.50) รองลงมา คือ ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.48) รองลงมา คือ ด้านการมีธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.48) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.47)

ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย ที่เหมาะสม ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ปัญหาทางการพัฒนาสมรรถนะ

1. ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ควรมีผู้นำสามารถสร้างให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อดึงเอาแนวคิดเชิงกลยุทธ์ของแต่ละฝ่ายมาหลอมรวมกันและสุดท้ายต้องพัฒนาให้เป็นแนวคิดขององค์กรร่วมกันคิดว่าจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร

2. ด้านการบริหารจัดการทุนมนุษย์ ควรมีกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้วยการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความเชี่ยวชาญรวมถึงประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

3. ด้านการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ไม่มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ต้องพยายามหากิจกรรมในการพัฒนาบุคลากร หากบุคลากรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้แล้ว โรงเรียนก็จะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

4. ด้านการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ไม่ได้พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

5. ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ ไม่มีระบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของการจัดแบ่งงานให้ทุกคนในสถานศึกษา เพื่อควบคุมประสานงานและเชื่อมโยงงานของแต่ละบุคคลเข้าด้วยกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

6. ด้านการมีธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มีการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ มีการดำเนินงานที่โปร่งใส เปิดเผย เป็นธรรม

7. ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์การ ไม่มีแบบแผนทางความคิดที่ยึดถือร่วมกันอันประกอบไปด้วยความเชื่อค่านิยม บรรทัดฐาน มีกระบวนการถ่ายทอดจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะขององค์การในสถานศึกษา

แนวทางการแก้ไข

เนื่องจากไม่มีมาตรฐานหนึ่งเดียวกันและไม่มีองค์การแห่งใดที่จะมากำหนดมาตรฐานกลางได้ดังนั้นจะต้องดำเนินการโดย

1. ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ แนวทางการแก้ไข คือ มีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเพื่อเตรียมรองรับการเปลี่ยนแปลง

2. ด้านการบริหารจัดการทุนมนุษย์แนวทางการแก้ไข คือ ให้ความไว้วางใจเพื่อส่งผลให้บุคลากรในองค์การทุ่มเทพลังในการทำงานอย่างเต็มที่

3. ด้านการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ แนวทางการแก้ไข คือ มีวิธีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้หรือทักษะระหว่างบุคคลและหน้าที่ภายในองค์การ

4. ด้านการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การแนวทางการแก้ไข คือ มีการปรับปรุงกระบวนงานหลักและกระบวนการสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ

5. ด้านการจัดโครงสร้างองค์การแนวทางการแก้ไข คือ มีโครงสร้างและกระบวนการที่สอดคล้องกัน

6. ด้านการมีธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมแนวทางการแก้ไข คือ มีความรับผิดชอบและช่วยเหลือต่อสังคม

7. ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์การแนวทางการแก้ไข คือ ปลูกฝังจิตสำนึกในการบริการต่อลูกค้าและสังคม

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีความสามารถหรือมีความพยายามใช้อิทธิพลของตนกระตุ้นชี้นำจูงใจให้บุคคลอื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการโดยมีเป้าหมายคือความสำเร็จขององค์การหากในสถานศึกษาภาวะผู้นำ (Leadership) คือ กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถหรือมีความพยายามใช้อิทธิพลของตนกระตุ้นชี้นำจูงใจให้ครูหรือบุคลากรในสถานศึกษามีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆตามต้องการโดยมีเป้าหมายคือความสำเร็จของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล สุภาทอง. (2551) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ว่าเป็นสภาวะที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการกำหนดทิศทางและการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกที่เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้นทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดพลังร่วมในการปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้นและผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จ ผู้นำเชิงกลยุทธ์ว่าเป็นกระบวนการของอิทธิพลที่ผู้นำมีต่อบุคคลอื่นให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการเพื่อบรรลุและรักษาไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ขององค์การให้ครอบคลุมทั้งเป้าหมายและวิธีการโดยการกำหนดทิศทางขององค์การการนำไปสู่การปฏิบัติและการควบคุมหรือประเมินกลยุทธ์ เป็นสภาวะที่ผู้นำได้แสดงความสามารถให้เห็นในการมองไปในอนาคตและกำหนดวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งแวดล้อมภายนอกรวมทั้งมีความสามารถในการกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบต่อผู้แข่งขันและเป็นการปรับเปลี่ยนทิศทางการบริหารให้ดีขึ้น

2. ด้านการบริหารจัดการทุนมนุษย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการทำให้องค์การได้รับผลประโยชน์ในการใช้กับประชาชนโดยผ่านการวัดวิเคราะห์ประเมินมากกว่าการเดาและเป็นการนำเสนอการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับยุทธศาสตร์ธุรกิจการศึกษาที่สามารถยกฐานะระดับการทำธุรกิจและระดับการทำงาน

ระดับสูงเพื่อทำให้การทำงานมีมาตรฐานสูงเช่นระบบการคัดเลือกที่ดีขึ้นการฝึกอบรมและผู้นำที่ดีโดยการกระตุ้นกระบวนการคิดริเริ่มเพื่อการประเมินความพอใจในอนาคตโดยการสนับสนุนให้สร้างพื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติและสนับสนุนความสามารถของมนุษย์ในการบริหารงานของพวกเขาศักยภาพและสมรรถนะการจ้างงานโดยสนับสนุนให้มีการเรียนรู้และพัฒนาโดยการเปิดโอกาสอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดาพร ทองสวัสดิ์ และสุจิตรา จรจิตร (2556) ทำการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ว่าจะเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เชิงระบบ (systematicanalysis) การวัดผลและการประเมินผลว่านโยบายและการปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้านการบริหารคนสร้างคุณค่าต่อองค์กรเพียงใดโดยจะกำหนดเป็นมาตรวัด เป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในทรัพยากรมนุษย์ขององค์การได้แก่ความรู้ความสามารถทักษะประสบการณ์และความเชี่ยวชาญซึ่งสามารถวัดในรูปของผลตอบแทนเช่นเดียวกับสินทรัพย์หรือทุนประเภทอื่น ๆ และสามารถทำให้องค์การมีความโดดเด่นและแข่งขันได้และได้กล่าวถึงการบริหารทุนมนุษย์ (HumanCapital Management) ว่าเป็นการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมุมมองใหม่ที่มองว่าคนคือปัจจัยที่สำคัญปัจจัยแรกของการดำเนินธุรกิจที่สามารถสร้างผลกำไรให้กับองค์การอย่างยั่งยืนและ ความสามารถที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ส่วนการบริหารทุนมนุษย์ (Human Capital Management) เป็นการเชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลากรและองค์การความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างบุคคลากรและองค์การไม่ควรมีแค่การแลกเปลี่ยนระหว่างงานและค่าตอบแทนเท่านั้นแต่ควรเป็นการผสานเป้าหมายและความรับผิดชอบร่วมกันและไม่ใช่แค่สัญญาตามกฎหมาย (Legal Contract) แต่ควรเป็นเครือข่ายทางสังคมและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงองค์การและบุคคลากรเข้าด้วยกัน

3. ด้านการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเนื่องจากองค์การที่สร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกได้พัฒนาการเรียนรู้และทักษะการทำงานที่เป็นพลวัตรและเพิ่มขีดความสามารถของตนเองเพื่อการสร้างสรรค์งานมีการแลกเปลี่ยนสารสนเทศมีวิธีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายของงานและองค์การและมีการสรรค์สร้างนวัตกรรมใหม่อย่างต่อเนื่องหากในสถานศึกษาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) คือ การทำให้สถานศึกษาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โดยการสร้างแรงบันดาลใจให้ทุกคนในสถานศึกษาได้พัฒนาการเรียนรู้และทักษะการทำงานที่เป็นพลวัตรและเพิ่มขีดความสามารถของตนเองเพื่อการสร้างสรรค์งานมีการแลกเปลี่ยนสารสนเทศมีวิธีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายของงานและของสถานศึกษาและมีการสรรค์สร้างนวัตกรรมใหม่อย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล บุญพิมพ์ (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนกับประสิทธิผล พบว่า โรงเรียนในสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีมีระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มีการเรียนรู้เป็นทีม มีวิสัยทัศน์ร่วม มีการคิดเชิงระบบ มีตัวแบบจากภายใน และมีสมาชิกที่มีความเป็นเลิศ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี มีระดับประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลาดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานวิชาการ

4. ด้านการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารจัดการองค์การที่ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพการทำงานดำเนินไปอย่างต่อเนื่องบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งในสถานศึกษาการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การหมายถึงการบริหารจัดการ

สถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจครูหรือบุคลากรในสถานศึกษานักเรียนผู้ปกครองชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยให้ครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในทุกการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกกระบวนการเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพการทำงานดำเนินไปอย่างต่อเนื่องบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวัฒน์ ต๊ะคำ (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพ งานบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่องานบริการด้านอำนวยการ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล และงานส่งเสริมและสนับสนุนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการส่งเสริมและสนับสนุนมากกว่างานบริการอื่นอีก 3 ด้าน ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะในงานบริการ พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดความกระตือรือร้น ขาดมนุษยสัมพันธ์ ไม่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการให้บริการ ขาดการวางแผน หรือเตรียมการสำหรับการบริการ และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ควรมีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบงานและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดความประทับใจในการให้บริการ สำหรับแนวทางในการบริหารคุณภาพงานบริการนั้น ควรมีการวางแผน กำหนดแนวทาง สร้างขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว เกิดความพึงพอใจจากผู้รับบริการ มีการพัฒนาบุคลากรด้านการให้บริการและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ

5. ด้านการจัดโครงสร้างองค์การมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าระบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของการจัดแบ่งงานเพื่อควบคุมประสานงานและเชื่อมโยงงานของแต่ละบุคคลเข้าด้วยกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การในสถานศึกษาการจัดโครงสร้างองค์การ (Organization Structure) จึงหมายถึงระบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของการจัดแบ่งงานให้ทุกคนในสถานศึกษาเพื่อควบคุมประสานงานและเชื่อมโยงงานของแต่ละบุคคลเข้าด้วยกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุจิราพรรณ คงช่วย (2556) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การ ความพึงพอใจในงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ และบรรยากาศองค์การ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้

6. ด้านการมีธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการมีธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมหมายถึงการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพมีการดำเนินงานที่โปร่งใสเปิดเผยเป็นธรรมตรวจสอบได้มุ่งเน้นความร่วมมือของทุกภาคส่วนและนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีขององค์การและสนับสนุนช่วยเหลือสังคมด้วยทรัพยากรขององค์การและกระทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยอ้อมซึ่งหากนำมาปรับใช้ในสถานศึกษาการมีธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมจะหมายถึงการบริหารจัดการที่ดีของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมีการดำเนินงานที่โปร่งใสเปิดเผยเป็นธรรมตรวจสอบได้มุ่งเน้นความร่วมมือของทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษาและนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีของสถานศึกษาและสนับสนุนช่วยเหลือชุมชนสังคมด้วยทรัพยากรของสถานศึกษาและกระทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนสังคมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงอันได้แก่นักเรียนผู้ปกครองชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยอ้อมได้แก่บุคคลทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ สุพรรณกุล (2553) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบโรงเรียนสมรรถนะสูงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนตามขอบข่ายภาระงานโรงเรียน

กำหนดให้รูปแบบโรงเรียนสมรรถนะสูงมีองค์ประกอบ งานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย การเสริมสร้างความเป็นไทย การพัฒนาระเบียบวินัย การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตย กิจกรรมแนะแนว การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การรณรงค์และป้องกันสารเสพติด การเสริมสร้างทักษะชีวิต และกิจกรรมอื่น งานบุคลากร ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและมอบหมายงาน การพัฒนาบุคลากร การเลื่อนขั้นเงินเดือน การขอมีและเลื่อนวิทยฐานะ การเสริมสร้างวินัย การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การสร้างขวัญและกำลังใจ

7. ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์การมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแบบแผนทางความคิดที่ยึดถือร่วมกันอันประกอบไปด้วยความเชื่อค่านิยมบรรทัดฐานมีกระบวนการถ่ายทอดจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะขององค์การในสถานศึกษาการสร้างวัฒนธรรมองค์การ (Organization Culture) หมายถึง แบบแผนทางความคิดที่ทุกคนได้แก่ผู้บริหารครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนได้ยึดถือร่วมกันอันประกอบไปด้วยความเชื่อค่านิยมบรรทัดฐานมีกระบวนการถ่ายทอดจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ เตียวต๋อย (2551) วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลากร 2) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการนำองค์กร 3) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ 4) ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร 5) การใช้องค์กรเป็นคู่เทียบเคียง 6) การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และ 7) การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง 2. รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้แก่ องค์ประกอบและกระบวนการ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลากร 2) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการนำองค์กร 3) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ 4) ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร 5) การใช้องค์กรเป็นคู่เทียบเคียง 6) การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และ 7) การบริหารงานอย่างต่อเนื่องและมี 8 กระบวนการ คือ 1) การริเริ่มจากผู้บริหารระดับสูง 2) การจัดโครงสร้างองค์กรและทีมงาน 3) การจัดระบบเครื่องมือคุณภาพ 4) การประกาศใช้และให้ความรู้แก่บุคลากร 5) การกำกับติดตามและประเมินผล 6) การทบทวนการดำเนินงาน 7) การให้รางวัลผู้ประสบผลสำเร็จในการบริหารคุณภาพ และ 8) การเทียบเคียงกับหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งรูปแบบดังกล่าว ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญให้สามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย ได้แก่

1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ควรเพิ่มเรื่อง สามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่ผู้บังคับบัญชากำหนดหรือเป้าหมายของหน่วยงานที่รับผิดชอบ สามารถ ติดตามและประเมินผลงานของตน โดยเทียบเคียงกับเกณฑ์มาตรฐาน ความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ โดยยึดเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสามารถกำหนดมาตรฐานหรือเป้าหมายในการทำงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี

2. ด้านการบริการที่ดีควรเพิ่มเรื่อง มีการศึกษาความต้องการของผู้รับบริการและให้คำแนะนำ ให้บริการด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี มีความพึงพอใจในบริการและผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รับเป็นธุระ ช่วยแก้ปัญหาหรือหาแนวทางแก้ไขปัญหาเกิดขึ้นแก่คนอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว ไม่บ่ายเบี่ยง ไม่แก้ตัวหรือปัดภาระ ผู้มีการจัดระบบการให้บริการบนพื้นฐานของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความต้องการของการให้บริการ มีความตั้งใจ เต็มใจ และกระตือรือร้นในการให้บริการ เสียสละเวลาให้แก่นักเรียน

3. ด้านการพัฒนาตนเองควรเพิ่มเรื่อง การวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อนำไปใช้พัฒนางานโดยการนำ การผลิตนวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนางานในสถานศึกษา เลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีความสามารถในการจับใจความ การสรุปจากการอ่าน และการฟังมีความชัดเดจนในการอธิบาย และยกตัวอย่างการตั้งคำถามได้ตรงประเด็น มีสามารถเลือกวิธีในการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง

4. ด้านการทำงานเป็นทีมควรเพิ่มเรื่อง การมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการปฏิบัติงาน เป็นทีม การรับฟังความคิดเห็นยอมรับข้อตกลงของทีมงานด้วยคุณธรรม จริยธรรม ความเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน ยึดมั่นในหลักการและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รับฟังความเห็นของสมาชิกในทีม และเต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จังหวัดเชียงราย แห่ง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2540). **หลักสถิติ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิรวัฒน์ ตั๊ะคำ. (2553). **การบริหารคุณภาพงานบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

นฤมล บุญพิมพ์. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนกับประสิทธิผล** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.

นฤมล สุภาทอง. (2551). **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

พรทิพย์ สุพรรณกุล. (2553). **การพัฒนารูปแบบโรงเรียนสมรรถนะสูงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

รุจิราพรรณ คงช่วย. (2556). **รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้.** ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

สุจิตรา จรจิตร. (2556). **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

อนันต์ เตี๋ยวต๋อย. (2551). **รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยราชมงคล.** ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด.,มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

The Study of Problems and Guidelines to Solve the Problem of Internal Supervision of the Administrators and Teachers in School under the Basic Education Commission Muang District Phayao Province

จิตรลดา ธรรมขัน[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Chitlada Thammakhan[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา เปรียบเทียบ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 227 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยรวม ทุกด้านมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

แนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวม คือ โรงเรียนควรกำหนดการนิเทศให้อยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน มีปฏิทินการปฏิบัติงาน มีการประชุม ชี้แจงให้ครูและบุคลากรทราบ เข้าใจในเรื่องการนิเทศภายใน มีการกำหนดขั้นตอนการนิเทศอย่างชัดเจน มีระบบการติดต่อ ประสานงานนิเทศที่มีประสิทธิภาพ นิเทศแบบกัลยาณมิตร ปราศจากอคติในการนิเทศ แยกเรื่องส่วนตัวออกจากชีวิตทำงาน และควรมีการนิเทศอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เป็นปัจจุบัน เพื่อการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

คำสำคัญ: ปัญหาการนิเทศภายใน, แนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The objectives of this study were to investigate the problems, compare and find the guidelines to solve the problem of internal supervision of the administrators and teachers in school under the Basic Education Commission, Muang District, Phayao Province.

The populations of this study were 227 administrators and teachers in school under the Basic Education Commission, Muang District, Phayao Province. The tool for data collections was questionairs. A descriptive statistics namely; percentage, average, standard deviation, t-test and One way ANOVA. The results of this study showed that

1. The problem of internal supervision of the administrators and teachers in school under the Basic Education Commission, Muang District, Phayao Province all sides were good level.

2. The comparison results of the problem of internal supervision of the administrators and teachers in school under the Basic Education Commission, Muang District, Phayao Province classified by sex, position and experience showed that all sides overall didn't difference.

The guidelines to solve the problem of internal supervision of the administrators and teachers in school under the Basic Education Commission, Muang District, Phayao Province should set the supervision in the annual school action plan by each school. The calendar of operations and the meeting for explaining should be operated annual to teachers and school personal to know about the internal supervision. The supervision was also set clearly. There is an effective system of coordinated supervision. There are grateful supervision that no bias, separate personal life from work and should have the step of supervision that continuous, always and currently for bringing the results continue to improve.

Keywords: the problem of internal supervision, guidelines to solve the problem of internal supervision, the Basic Education Commission

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เป็นการแสดงเจตนารมณ์และความพยายามที่จะปฏิรูปการศึกษาไทย ทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัฒน์ อันมีผลต่อการปฏิบัติด้านนโยบายในสาระสำคัญหลายประการ เช่น ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ด้านระบบบริหารและสนับสนุนทางการศึกษา ด้านทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษาวางแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เน้นความสำคัญทั้งการเรียนรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ให้มีความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดให้มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาเป็น (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 5-9)

ถ้าจะให้การเรียนรู้มีคุณภาพ ผู้เรียนบรรลุเป้าประสงค์ของสถานศึกษานั้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการนิเทศการศึกษา เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าของสังคมและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และบุคลากรภายในสถานศึกษาขาดประสบการณ์ และไม่มีโอกาสที่จะแสวงหาความรู้ความสามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อีกทั้งการนิเทศภายในยังเป็นยุทธศาสตร์ของผู้บริหารในการแก้ไข ปรับปรุงและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิภา อยู่คง, 2555, หน้า 12) ผู้ที่มีส่วนทั้งหลายโดยเฉพาะผู้บริหารมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารด้านการศึกษาของโรงเรียน ในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนากระบวนการบริหาร การจัดการ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษานั้น ๆ สถานศึกษาต่าง ๆ ในปัจจุบันนั้นแม้ว่าผู้บริหารการศึกษา ครู – อาจารย์ จะมีคุณวุฒิและความสามารถสูงขึ้นมากแล้วก็ตาม แต่สังคมก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาทั้งในระบบการบริหารการสอน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดเทคนิค และวิธีการสอนใหม่ ๆ ให้ศึกษาอีกมากมาย ผู้บริหารครู – อาจารย์ จำเป็นต้องพัฒนาตนเองและองค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รวมทั้งให้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ด้วย การนิเทศการศึกษาจะมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ พัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดด้วยวิธีต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (เจษฎา แช่มประเสริฐ, 2542, หน้า 1) จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาจะเกิดผลดี มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ได้นั้น ขึ้นอยู่กับกลไกหลายประการ เช่น กระบวนการบริหาร การจัดการ การดำเนินงานการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (กรมสามัญศึกษา, 2540, หน้า 131) โดยเฉพาะการนิเทศภายในซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ได้มาซึ่งคุณภาพของนักเรียน โดยที่การนิเทศเป็นการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรการศึกษา เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากสภาพปัญหาของการนิเทศภายในพบว่า ยังมีปัญหาหลายประการสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการนิเทศภายใน ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ ไม่ตระหนักว่าตนมีความสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนา เห็นว่าการนิเทศภายในเป็นงานของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการหรือกิจกรรมการนิเทศภายใน จึงมอบให้บุคคลเหล่านั้นรับผิดชอบดำเนินการแทน ผู้บริหารไม่มีบทบาทใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ตลอดจนปัญหาความไม่มั่นใจในตนเองของผู้บริหารที่ขาดความมั่นใจในการดำเนินงาน นอกจากนี้ในส่วนของบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่รู้จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการนิเทศภายใน มองการนิเทศภายใน คือ การไปสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน เข้าใจการนิเทศว่าเป็นการไปตรวจสอบ จับผิด ประเมิน วิพากษ์วิจารณ์ บุคลากรขาดความร่วมมือร่วมใจร่วมคิด ร่วมทำ ตลอดจนสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางการนิเทศไม่ได้นำมาใช้เพื่อการสนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างแท้จริง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 12)

จากแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2559–2562) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 การศึกษาสถานภาพของเขตพื้นที่การศึกษาประเด็นที่เป็นอุปสรรค (Threats) ด้านผู้บริหารพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถในการบริหารงานตามการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งไม่สามารถวิเคราะห์นโยบายและดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังไม่เป็นผู้นำทางวิชาการจะต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องงานวิชาการให้มากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1, 2559, หน้า 30) ด้านการบริหารจัดการ แม้ว่ารัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้ในสัดส่วนที่สูงแต่ประสิทธิภาพการใช้จ่ายอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานยังคงถูกจัดสรรจากด้านอุปทาน

เป็นหลักและงบประมาณกว่าร้อยละ 75 ไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนนักเรียนโดยตรง การกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา การสร้างความเข้มแข็งต่อองค์คณะบุคคลทั้งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นกลไกนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1, 2559, หน้า 12) การขาดการนิเทศของผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง เป็นระบบ จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 มีผลการทดสอบต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งต่ำกว่าที่ตั้งไว้ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ได้กำหนดจุดเน้นด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา บริหารจัดการโดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอก และที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ ได้รับการแก้ไข ช่วยเหลือ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และเป็นผู้ประสานงานหลัก ให้โรงเรียนทำแผนพัฒนา เป็นรายโรงร่วมกับผู้ปกครองชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า จุดเน้น คือ ครูควรได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทั้งในโรงเรียนระหว่างโรงเรียน หรือภาคส่วนอื่น ๆ ตามความพร้อมของโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1, 2559, หน้า 27)

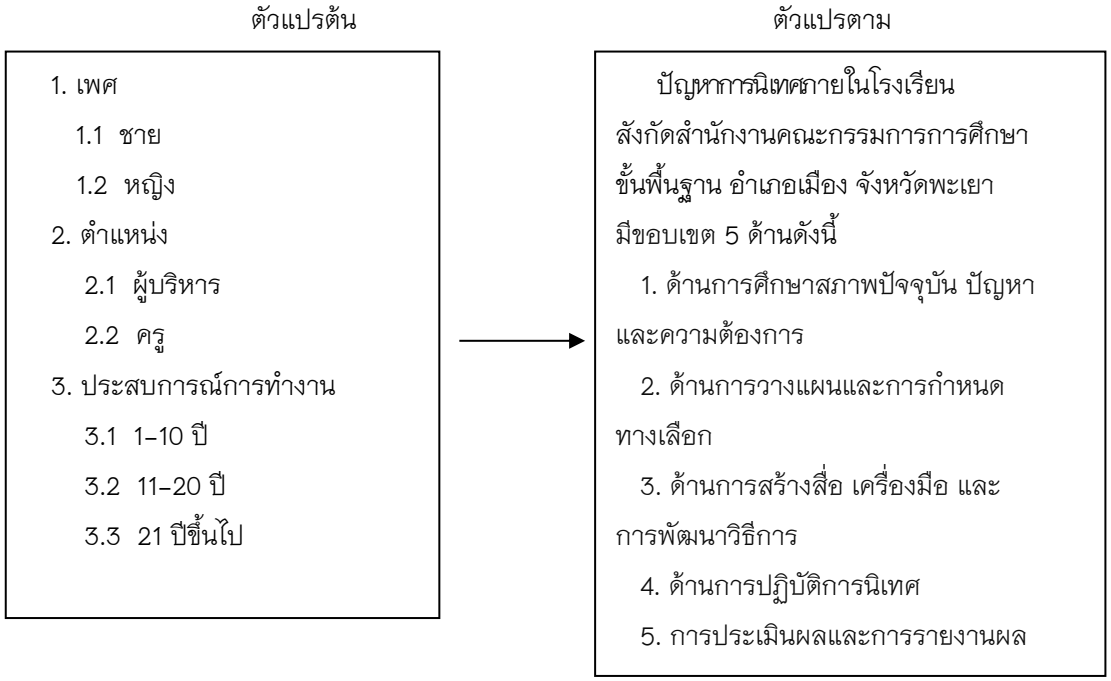
จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อให้ผู้บริหารตระหนักว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการที่เอื้อให้การทำงานของครูและโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้รับทราบถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข และเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน (3) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐาน

1. ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกัน
2. ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกัน
3. ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 40 คน และครู จำนวน 380 คน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 36 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 420 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 227 คน จาก 36 โรงเรียน โดยจำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 36 คน และครู จำนวน 191 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ ด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือก ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลและการรายงานผล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 มากที่สุด	หมายถึง	มีปัญหาการนิเทศภายในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 มาก	หมายถึง	มีปัญหาการนิเทศภายในระดับมาก
ระดับ 3 ปานกลาง	หมายถึง	มีปัญหาการนิเทศภายในระดับปานกลาง
ระดับ 2 น้อย	หมายถึง	มีปัญหาการนิเทศภายในระดับน้อย
ระดับ 1 น้อยที่สุด	หมายถึง	มีปัญหาการนิเทศภายในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับเกณฑ์การแปลผล คำนวณจากค่าเฉลี่ย แล้วแปลผลตามเกณฑ์ ของบุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 102) ดังนี้

การแปลผลค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00	แปลว่า	มีปัญหาการนิเทศภายในมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50	แปลว่า	มีปัญหาการนิเทศภายในมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50	แปลว่า	มีปัญหาการนิเทศภายในปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50	แปลว่า	มีปัญหาการนิเทศภายในน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50	แปลว่า	มีปัญหาการนิเทศภายในน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวคิด และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนจากเอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อจัดโครงสร้างของแบบสอบถาม
3. ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา
4. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมของแบบสอบถาม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการนิเทศภายในโรงเรียนและการสร้างเครื่องมือ พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องในด้านการใช้ภาษา จำนวน 3 ท่าน

7. รวบรวมข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Congruence : IOC)

7.1 นำข้อคำถามและเนื้อหาจุดประสงค์ของการสร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ลงความเห็นโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 คือ แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

– 1 คือ แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

7.2 นำแบบสอบถามที่ได้ปรังปรุงและแก้ไข เสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง ซึ่งผลการหาความสอดคล้องปรากฏว่าปรากฏว่าค่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00

8. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสม ถูกต้องและสมบูรณ์ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ

9. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านอิงโค้ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำกลับมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Conbach) (ประภาพรรณ เส็งวงศ์, 2550, หน้า 82) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.983

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม จำนวน 227 ฉบับ ถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรง พร้อมขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามภายใน 15 วัน และมาเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนได้มา 227 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม แล้วจึงประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศและตำแหน่ง โดยใช้สถิติ t–test จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ใช้สถิติ F– test

4. แบบสอบถามตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแยกประเด็นแจกแจงความถี่ของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ และนำเสนอในรูปแบบตาราง

ผลการศึกษา

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สรุปผลได้ดังนี้

1. ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการประเมินผลและการรายงานผล ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือก ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ ที่เป็นเพศชายและเพศหญิง จำแนกตามตำแหน่ง ที่เป็นผู้บริหารและครู และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1–10 ปี, 11–21 ปี และ 21 ปีขึ้นไปพบว่า โดยรวมทุกด้านมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นดังนี้ ด้านการวางแผน และกำหนดทางเลือก คือ ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายใน และจัดให้มีการดำเนินงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร รองลงมา คือ โรงเรียนจัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ คือ ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายในและจัดให้มีการดำเนินงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร รองลงมา คือ โรงเรียนจัดให้มีการปฏิบัติงานตามปฏิทิน/แผนงานนิเทศภายในโรงเรียนที่กำหนดไว้ ด้านการประเมินผลและการรายงานผล คือ โรงเรียนจัดให้มีการประชุมวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายใน รองลงมา คือ โรงเรียนจัดให้มีการประเมินผลการวางแผนในการปฏิบัติงานนิเทศภายใน ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ คือ โรงเรียนจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน รองลงมา คือ โรงเรียนสำรวจข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกรายวิชา

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการประเมินผลและการรายงานผล ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือก ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ การที่ปัญหาการนิเทศภายในด้านการประเมินผลและการรายงานผลมี

ปัญหามากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาไม่มีการกำหนดวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายการนิเทศภายใน รวมทั้งไม่มีการให้ครูทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ รวมทั้งสถานศึกษาไม่มีเครื่องมือประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ให้ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิต และที่สำคัญที่สุด คือ สถานศึกษาไม่มีการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วนด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ มีปัญหาน้อยที่สุดเพราะว่าในยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ผู้บริหารและครูสามารถค้นหาสื่อ เครื่องมือ และวิธีการต่าง ๆ ในระบบออนไลน์ได้ง่าย จึงสามารถนำสื่อ เครื่องมือ และวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในสถานศึกษาได้ จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรรณิการ์ ฝากกระโดน, 2556, หน้า 76-77) ได้วิจัยปัญหาการนิเทศภายในของครูผู้สอนอำเภอตาพระยา จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการนิเทศภายในของครูผู้สอนอำเภอตาพระยา จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (นันท์นภัส โซรัม, 2558, หน้า 90-91) ได้วิจัยสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (รัตติกาล วังคะฮาต, 2551, หน้า 108-118) ได้วิจัยการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตบางบอน ผลการวิจัยพบว่าระดับการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตบางบอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ ที่เป็นเพศชายและเพศหญิง จำแนกตามตำแหน่งที่เป็นผู้บริหารและครู และและจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี , 11-20 ปี และ 21 ปีขึ้น พบว่าไป โดยรวมทุกด้านมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการดำเนินงานนิเทศภายในนั้น โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานให้บุคลากรทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม จึงทำให้การปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครู บุคลากร และชุมชน มีการร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินในในการวางแผนช่วยเหลือ ดูแล แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ร่วมรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน และทุกคนเล็งเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นันท์นภัส โซรัม, 2558, หน้า 90-91) ได้วิจัยสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับรัตติกาล วังคะฮาต (2551, หน้า 108-118) ได้วิจัย การนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอน ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตบางบอน จำแนกตามประสบการณ์ในภาพรวมพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับวันฤดี ปุยะติ (2551, หน้า 108-118) ได้วิจัย ปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

บุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในในโรงเรียน ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน ในภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นดังนี้ ด้านการวางแผน และกำหนดทางเลือก คือ ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายใน และจัดให้มีการดำเนินงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร รองลงมา คือ โรงเรียนจัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ คือ ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายในและจัดให้มีการดำเนินงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร รองลงมา คือ โรงเรียนจัดให้มีการปฏิบัติงานตามปฏิทิน/แผนงานนิเทศภายในโรงเรียนที่กำหนดไว้ ด้านการประเมินผลและการรายงานผล คือ โรงเรียนจัดให้มีการประชุมวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายใน รองลงมา คือ โรงเรียนจัดให้มีการประเมินผลการวางแผนในการปฏิบัติงานนิเทศภายในด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ คือ โรงเรียนจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 18 คน รองลงมา คือ โรงเรียนสำรวจข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกรายวิชา จำนวน 16 คน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนันท์นภัส โซรัม (2558, หน้า 90-91) ได้วิจัยสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการนิเทศภายใน คือ ควรกำหนดวันเวลาในการนิเทศตามปฏิทินอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับ ศรันย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์ (2558, หน้า 90-93) ได้วิจัย แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางพัฒนาการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศพบแนวทางพัฒนา คือ ควรมีการสำรวจ รวบรวม และกำหนดขอบเขตสภาพปัญหา ต้องมีการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาอย่างชัดเจนเพื่อใช้ในการวางแผน การนิเทศ ซึ่งจะส่งผลทำให้ทราบระดับสภาพที่เป็นปัญหา ขอบเขตและความจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงในการนิเทศภายในให้ดียิ่งขึ้น ด้านการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ พบแนวทางพัฒนา คือ เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการนิเทศภายใน มาให้ความรู้กับคณะกรรมการนิเทศ ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้รับการนิเทศเกิดความเข้าใจและเชื่อมั่นในระบบนิเทศมากยิ่งขึ้น ด้านการดำเนิน การปฏิบัติงานนิเทศ พบแนวทางพัฒนาคือ ปฏิบัติงานนิเทศ ตามปฏิทินการนิเทศภายใน ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ตรงต่อเวลา ดำเนินตามแนวกัลยาณมิตร สมานฉันท์และโปร่งใส ซึ่งจะส่งผลทำให้การปฏิบัติการนิเทศภายในเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ในการแก้ไขปัญหา ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ พบแนวทางพัฒนาคือ ผู้บริหาร และผู้นิเทศต้องเสริมแรงด้วยการแนะนำ การออกคำสั่ง และการติชมผลงานที่ออกมา เพื่อให้ผู้รับการนิเทศ ได้พิจารณาทางเลือกในการปรับปรุงแก้ไขงานของตน ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้รับการนิเทศมีกำลังใจ ในการปฏิบัติงานและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขผลงานของตนเพื่อให้ผลงานที่ออกมามีประสิทธิภาพ และด้านการประเมินผลการนิเทศ พบแนวทางพัฒนาคือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความชัดเจนในเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศ มีการสร้างเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ สามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดและมีความเชื่อมั่นสูง ซึ่งจะส่งผลทำให้ผลการประเมินผลการนิเทศได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และยังสามารถนำผลการประเมินการนิเทศภายในไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินการนิเทศภายใน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับรัตติกาล วังคะฮาต (2551, หน้า 108-118) ได้วิจัยการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตบางบอน ผลการวิจัยพบว่าแนวทางแก้ไข คือ การพัฒนาหลักสูตรต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับนักเรียน และส่งเสริมให้ครูเข้าอบรม เพื่อ

เพิ่มพูนศักยภาพ ควรจัดครูให้สอนตรงความรู้ความสามารถของตน ควรมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้พอเพียงและทันสมัย และควรมีการติดตามวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรกำหนดการนิเทศภายใน ให้อยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน
2. โรงเรียนควรจัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยของการนิเทศภายในที่ส่งผลให้โรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ควรศึกษารูปแบบของการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์ หัวหน้าสาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายอุทัย คิดศรี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และนายวสันต์ วงศ์ปัญญาวิวัฒน์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลพะเยา ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ รวมทั้งคณะผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลตามแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545). **แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ.).

กรมสามัญศึกษา. (2540). **แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนตามรูปแบบการนิเทศเพื่อให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง.** กรุงเทพมหานคร: การศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ (2548). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (ชุดการเรียนด้วยตนเองชุดที่ 8 โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน).** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กรรณิการ์ ฝากกระโดน . (2556). **ปัญหาการนิเทศภายในของครูผู้สอนอำเภอตาพระยา จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เจษฎา แช่มประเสริฐ. (2542). **การนิเทศภายในสถานศึกษา.** (เอกสารประกอบการบรรยาย). สมุทรปราการ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ถ่ายเอกสาร.

ฑัณฑิมา พงษ์พรม. (2558). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

นันท์นภัส โซรัม. (2558). **สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

นันทิมา นาคาพงศ์. (2558). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.** พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กาฬสินธุ์: ประปานการพิมพ์.

ประภาพรรณ เส็งวงศ์. (2550). **การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัยในชั้นเรียน.** กรุงเทพมหานคร: อี. เค.บุ๊คส์.

รัตติกาล วังคะฮาต. (2551). **การนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตบางบอน.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

วันฤดี ปุยะติ. (2551). **ปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

วิภา อยู่คง. (2555). **การศึกษาปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาตราด.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. จันทบุรี.

ศรันย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์. (2558). **แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2559–2562).** พะเยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

The Study of Problems And Guidelines to Solve the Problem of Early Childhood Education Standard of the Edministrators and Preschool Teachers under Phayao Primary Education Service Area Office 1

นาตยา สุขใจ[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Nattaya Sukjai[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา เปรียบเทียบ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 230 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม เพศ พบว่า โดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวม คือ โรงเรียนควรให้ความสำคัญด้านคุณภาพเด็กความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน จัดกิจกรรมอบรมให้แก่ผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจ ความตระหนักในการดูแลเด็กปฐมวัย สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยของเด็ก มาตรการการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนมี

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : wareerar58208407@gmail.com

ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจัดการศึกษาปฐมวัยโดยคำนึงถึงบริบท อัตลักษณ์ของโรงเรียน และด้านการจัดการศึกษาควรจัดหางบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเพิ่มเติม ผู้บริหารควรเข้ารับการอบรม พัฒนาเรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยให้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนา เกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ: ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา, มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย, ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

Abstract

The objectives were to study the problems, compare and find the guidelines to solve the problem about the school operation according to the standard of elementary education of the administrators and teachers in Phayao Primary Education Area Office 1

The populations of this study were 230 administrators and elementary teachers in Phayao Primary Education Area Office 1. The tool for data collections was questionairs. A descriptive statistics namely; percentage, average, standard deviation, t-test and One way ANOVA. The results of this study showed that

1. The study of problems and guidelines to solve the problem of early childhood education standard of the administrators and preschool teachers under Phayao Primary Education Service Area Office 1. The overall level was moderate.

2. The comparison results of the study of problems and guidelines to solve the problem of early childhood education standard of the administrators and preschool teachers under Phayao Primary Education Service Area Office 1 were classified into sex, position and work experience. The results showed that overall have statistically significant differences at the .05 level. The school size showed that overall have not differences.

3. The guidelines to solve the problem about the school operation according to the standard of elementary education of the administrators and teachers in Phayao Primary Education Area Office 1. showed that something should be improved including prioritize with the quality of the children, Relationship between home and school, Training activities for parents to understand and realize in early childhood care, create a learning society, arrange environment field player that suitable with features by age of children, Encourage the school board, parents and community participate in development plan for early childhood education development in consideration of context and school identity.and provide the budget in operations on early childhood education management. Moveover, the administrators should be trained the course on early childhood education and supported the teachers development to workshop about new teaching techniques to organize activities.

Keywords: problems and guideline, early childhood education standard administrators and preschool teachers, Phayao Primary Education Service Area Office 1

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 9) และผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้ง ด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 6)

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 5) การติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และเพื่อเป็นการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (ประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยหน่วยต้นสังกัด 2558, หน้า คำนำ)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2554 สำหรับสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาปฐมวัย ใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ คุณภาพด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา รวมทั้งคุณภาพด้านมาตรการส่งเสริมนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญในการนำมาตรการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสนับสนุนให้ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเข้มแข็งและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า คำนำ)

แผนพัฒนาการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2564 ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา ได้กล่าวถึง ประเด็นปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาปฐมวัย มีสาเหตุจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในกระทรวงและจากปัจจัยภายนอก ประเด็นปัญหามี 2 ประเด็น คือ 1)ด้านคุณภาพผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สาเหตุของปัญหา คือ ขาดครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ขาดสื่อ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการจัดระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ความไม่พร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านครู อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การจัดการศึกษาปฐมวัยของแต่ละหน่วยงานยังขาดความเข้มแข็ง สาเหตุของปัญหา คือ

ศูนย์เด็กปฐมวัยมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะให้บริการในการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการและขาดการประสานและดำเนินการในเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ดูแลเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันและกับภาคเอกชนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา, 2559, หน้า 69 – 71) และในปัญหาสาเหตุที่กล่าวมานี้ มีความสอดคล้องกับจุดที่ควรพัฒนาของโรงเรียนบ้านปางงุ้นจากการประเมินคุณภาพรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปฐมวัย พ.ศ.2557 คือ 1) สถานศึกษาครูไม่ครบชั้น 2) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคารไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) มาตรการด้านความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บขาดกิจกรรมด้านระบบฉุกเฉิน 4) การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ, 2557, หน้า 5)

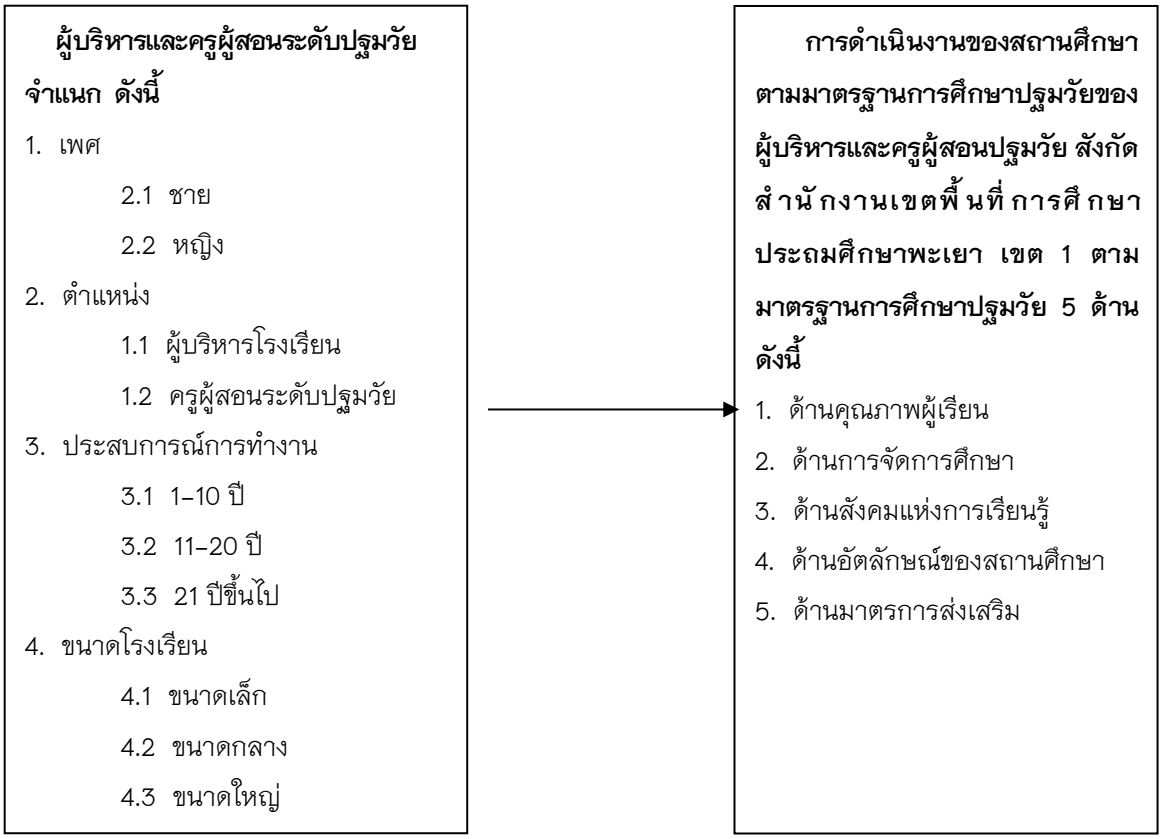
จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษายกระดับคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ คุณภาพด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา รวมทั้งคุณภาพด้านมาตรการส่งเสริม ตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

สมมติฐาน

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำแนกตามเพศ มีปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีระดับปัญหาแตกต่างกัน

2. ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำแนกตามตำแหน่ง มีปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีระดับปัญหาแตกต่างกัน

3. ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน มีปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีระดับปัญหาแตกต่างกัน

4. ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน มีปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีระดับปัญหาแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 876 คน จาก 100 โรงเรียน โดยจำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 100 คน และครู จำนวน 776 คน ตามข้อมูล 10 มิถุนายน 2559 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 230 คน จำแนกผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 74 คน โรงเรียนขนาดกลาง 20 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 1 คน รวมผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 95 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนขนาดเล็ก 85 คน โรงเรียนขนาดกลาง 38 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 12 คน รวมครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 135 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัยจากโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามแบบของ Likert Rating Scale

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ในการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended)

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวคิด และหลักการที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย จากเอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อจัดโครงสร้างของแบบสอบถาม
3. ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา
4. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมของแบบสอบถาม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในด้านมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และ การสร้างเครื่องมือ พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องในด้านการใช้ภาษา จำนวน 3 ท่าน

7. รวบรวมข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Congruence : IOC)

7.1 นำข้อคำถามและเนื้อหาจุดประสงค์ของการสร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ลงความเห็นโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 คือ แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

– 1 คือ แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

7.2 นำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงและแก้ไข เสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง ซึ่งผลการหาความสอดคล้องปรากฏว่ามีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00

8. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมถูกต้องและสมบูรณ์ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ

9. ความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเชียงคำ โรงเรียนอนุบาลแจ้ห่ม และโรงเรียนปงสนุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำกลับมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Conbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.998

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม จำนวน 230 ฉบับ ถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรงพร้อมขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามภายใน 15 วัน และมาเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม แล้วจึงประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 จำแนกตามเพศและตำแหน่ง ใช้สถิติ t-test จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

4. แบบสอบถามตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และเขียนเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

จากปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.77, S.D.=1.49) เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X}$ =2.82, S.D.=1.53) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =2.81, S.D.=1.46) ด้านมาตรการการส่งเสริม ($\bar{X}$ =2.74, S.D.=1.49) ด้านอัตลักษณ์สถานศึกษา ($\bar{X}$ =2.74, S.D.=1.48) และด้านการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ =2.72, S.D.=1.50)

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม เพศ พบว่า โดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมเป็นดังนี้

3.1 ด้านคุณภาพเด็ก โรงเรียนควรให้ความสำคัญความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยสร้างความรู้ ความเข้าใจ ถึงการเตรียมความพร้อมพัฒนาการเด็กตามช่วงวัย

3.2 ด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหารควรเข้ารับการอบรม พัฒนาเรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จัดหางบประมาณ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยให้เข้ารับการอบรมเชิงศึกษาดูงาน เกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม มีการนิเทศ ติดตาม ครูผู้สอนระดับปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม ห้องเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยของเด็ก

3.4 ด้านอัตลักษณ์สถานศึกษา กำหนดเป้าหมาย ปรัชญา วิสัยทัศน์โดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน

3.5 มาตรการการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจัดการศึกษาปฐมวัย

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านมาตรการการส่งเสริม ด้านอัตลักษณ์สถานศึกษา และด้านการจัดการศึกษา การที่ปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในด้านคุณภาพผู้เรียนมีปัญหาสูงสุดอาจเป็นเพราะครอบครัวเด็กส่วนใหญ่มีปัญหา เช่น การหย่าร้าง พ่อแม่ทำงานต่างจังหวัด ฯลฯ ผู้ปกครอง ขาดความรู้ ความเข้าใจ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเน้นให้โรงเรียนพัฒนาเด็กด้านวิชาการไม่คำนึงถึง ช่วงวัย และบางโรงเรียนจัดการเรียนการสอนร่วมชั้นเรียนระหว่างชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 ทำให้การจัดกิจกรรมให้แก่เด็กไม่เต็มศักยภาพเพราะมีช่วงวัยที่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดการศึกษามีปัญหาน้อยที่สุดอาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานด้านจัดการศึกษาปฐมวัยได้ดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและหน่วยงานต้นสังกัดได้จัดกิจกรรมพัฒนาครู โดยการ ประชุม อบรม ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารโรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญด้านการจัดการศึกษามากขึ้น ส่งผลให้การจัดการศึกษาได้รับ การสนับสนุน การส่งเสริมในด้านต่าง ๆ จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กมลทิพย์ เพียรกิจนา, 2554, หน้า 133) ได้วิจัยสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ (ภคมน โถปลาบุษราคัม, 2555, หน้า 67–70) ได้วิจัยปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ (ศิราณี คงน้อย, 2554, หน้า 71 – 73) ได้วิจัยปัญหาและความต้องการของครู ในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าปัญหาของครูในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ (รัตนพร เตปินตา, 2555, หน้า 98 – 101) ได้วิจัยปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ (อรนุช สาละวัน, 2556, หน้า 80–81) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม เพศ พบว่า โดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

2.1 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามเพศ ที่เป็นเพศชายและเพศหญิง โดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็จะประสบปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ตำแหน่ง ที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย โดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัยมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ การวางแผน งาน นโยบาย และบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ส่วนด้านครูผู้สอนระดับปฐมวัยทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติ นำนโยบาย มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และภาระงานต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษาปฐมวัย จึงทราบถึงปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในด้านต่าง ๆ

2.3 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประสบการณ์การทำงานที่มีช่วงอายุ 1–10 ปี, 11–21 ปี, 21 ปีขึ้นไป โดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์การทำงานช่วงอายุการทำงานที่มีระยะเวลานานจะมองเห็นปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในด้านต่าง ๆ มากกว่าประสบการณ์ทำงานที่น้อยกว่า

2.4 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก, ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ก็จะประสบปัญหา การดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรพรรณ พวกเชียงเชา, 2553, หน้า 134 – 146) ได้วิจัยปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 6 จำแนกตามอายุ กลุ่มที่มีอายุ 25 – 40 ปี และสูงกว่า 50 ปี กับกลุ่มที่มีอายุ 25 – 40 ปี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท และสูงกว่า 15,000 บาท กับกลุ่มที่มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท จำแนกตามสถานภาพสมรส ระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพโสดกับกลุ่มที่สมรส จำแนกตามจังหวัดที่สังกัด สระบุรี พระนครศรีอยุธยาและกลุ่มชัยนาทกับลพบุรี กลุ่มสระบุรีและชัยนาทกับสิงห์บุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนเมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ความเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และการเดินทางไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ (วิจิตรา ตั้งตระการพงษ์, 2555, หน้า 158 – 161) ได้วิจัยปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของ

ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนระดับปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเปรียบเทียบปัญหาในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับ (กมลทิพย์ เพียรกิจนา, 2554, หน้า 133) ได้วิจัยสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน จำแนกตามประเภทสถานศึกษาพบว่าภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ (ธาราพงศ์ สุเทียนทอง, 2554, หน้า 84) ได้วิจัยการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยในภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ (ศิริวรรณ เสาร์คำ, 2556, หน้า 64-65) ได้วิจัยปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน สอดคล้องกับ (ศิราณี คงน้อย, 2554, หน้า 71 – 73) ได้วิจัยปัญหาและความต้องการของครูในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของครูในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ (สมบัติ สิงห์คำ, 2550, หน้า 95) ได้วิจัยปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผลวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรีจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน มีการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการแก้ไขการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมเป็นดังนี้

3.1 ด้านคุณภาพเด็ก โรงเรียนควรให้ความสำคัญความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยสร้างความรู้ ความเข้าใจ ถึงการเตรียมความพร้อมพัฒนาการเด็กตามช่วงวัย

3.2 ด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหารควรเข้ารับการอบรม พัฒนาเรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จัดหางบประมาณ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยให้เข้ารับการอบรมเชิงศึกษาดูงาน เกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม มีการนิเทศ ติดตาม ครูผู้สอนระดับปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม ห้องเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยของเด็ก

3.4 ด้านอัตลักษณ์สถานศึกษา กำหนดเป้าหมาย ปรัชญา วิสัยทัศน์โดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน

3.5 มาตรการการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจัดการศึกษาปฐมวัย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิจิตรา ตั้งตระการพงษ์, 2555, หน้า 158-161) ได้วิจัยปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้แก่ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยควรเตรียมการสอนและจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์อย่างหลากหลาย เน้นกระบวนการกลุ่ม ควรจัดอบรมผู้ปกครองให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรจัดหางบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเพิ่มเติม ผู้บริหารควรเข้ารับการอบรม พัฒนาเรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และส่งเสริมให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ (ทิฆัมพร ยศสมบัติ, 2556, หน้า 85-87) ได้วิจัยแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในอำเภอลานสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ในอำเภอลานสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 คือ ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทำความเข้าใจในปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายและจุดเน้นของสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย อบรมเพิ่มทักษะการสอน เทคโนโลยี สื่อการสอนกับครูให้เหมาะสมกับผู้เรียน ศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สร้างเครือข่ายกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้ เพื่อร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษา จัดทำแผนการเรียนรู้ วิธีการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร จัดสรรงบประมาณ และบุคลากรให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ จัดแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัย และเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน จัดทัศนศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียนรู้ จัดกิจกรรมโลกวิชาการภายในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โดยเชิญผู้ปกครองเข้ามาร่วมในกิจกรรมด้วย จัดรูปแบบการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร และนักเรียน โดยนำผู้ปกครองมาร่วมในการวัดผลประเมินผล แต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศติดตามการดำเนินงาน ประชุมสรุปผลการดำเนินงาน จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน และร่วมกันวางแผนการทำงานในปีต่อไป สอดคล้องกับ (ต้องจิตต์ โพธิ์วัด, 2556, หน้า 116-121) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเขตอำเภอชนแดนจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเขตอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีดังนี้ 1. ด้านคุณภาพเด็ก ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพเด็ก การติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเด็ก การประเมินคุณภาพเด็กตามมาตรฐานที่กำหนด 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดระบบโครงสร้างการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนรู้การประเมินคุณภาพของครูตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การติดตามและตรวจสอบดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ 3. ด้านการบริหารและจัดการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การประเมินคุณภาพการจัดและการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา 4. ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่

คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายคุณภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ ประเมินคุณภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามตัวชี้วัดที่กำหนด สอดคล้องกับ (ไปรมา เที่ยงทางธรรม, 2554, หน้า 57 – 59) ได้วิจัยปัญหาและแนวทางส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูปฐมวัย ในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูปฐมวัย ในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ครูปฐมวัยได้แนวทางการส่งเสริมพัฒนาเด็กว่าควรจัดเครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยของเด็ก จัดอบรมสัมมนาการส่งเสริมพัฒนาเด็กด้านอารมณ์และจิตใจ จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมเฉพาะให้เด็กปฐมวัยและควรมีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม และสอดคล้องกับ (รัตนพร เตปินตา, 2555, หน้า 98 – 101) ได้วิจัยปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2

ผลวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวม เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน การส่งเสริมสุขอนามัยและโภชนาการ การจัดทำหลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษา การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. โสภา อำนวยรัตน์ หัวหน้าภาควิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นางภัทรภร รัตนชมภูศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และนางพัชรินทร์ ศรีทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่อิง ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ รวมทั้งคณะผู้บริหารและผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลตามแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กมลทิพย์ เพียรกิจนา. (2554). **สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี.** กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

กานต์ระวี ดวงแก้ว. (2557). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

ฑิฆัมพร ศิริจันทพันธ์. (2555). **ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสถานศึกษา เอกชนในจังหวัดสกลนคร.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ฑิฆัมพร ยศสมบัติ. (2557). **แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในอำเภอลานสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชภัฏนครสวรรค์.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

ตุ๊กตา สิมาเลาเต่า. (2555). **การจัดการศึกษาปฐมวัยตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษากับพัฒนาการเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.** ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ต้องจิตต์ โพธิ์วัด. (2556). **การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเขตอำเภอชนแดง จังหวัดเพชรบูรณ์.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. นครสวรรค์.

ธาราพงศ์ สุเทียนทอง. (2554). **การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3.** กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปทุมพร หร่องบุตรศรี. (2557). **การบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยด้านคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2.** ค.ม., มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.

ไปรมา เที่ยงทางธรรม. (2554). **ปัญหาและแนวทางส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูปฐมวัยในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2.** กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

พิณวดี เคนไชยวงศ์. (2554). **ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

พรพรรณ พวกเชียงชา. (2553). **ปัญหาและแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 6.** กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

ภคมน โถปลาบุษราคัม. (2555). **ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาลระยอง จังหวัดระยอง.** กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

รัตนพร เตปินตา. (2555). **ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.** กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วิจิตรา ตั้งตระการพงษ์. (2555). **ปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

ศิราณี คงน้อย. (2554). **ปัญหาและความต้องการของครูในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.** กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริวรรณ เสาร์คำ. (2556). **ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดพัทยา.** กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมบัติ สิงห์คำ. (2550). **ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตร, ลพบุรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1. (2558). **รายงานผลการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด**.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ.(2557). **ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม.** โรงเรียนบ้านปางงุ้น.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2564.**

อรนุช สาระวัน. (2556). **ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1.** กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา

A study of mainstreaming and integrated learning Standards operations in Mainstreaming Leading Schools in Phayao province.

ปาริฉัตร ปรังเขียว[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Parichart Prangkeaw[1*] and Nanthima Nakaphong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 และเขต 2 จำนวน 361 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม และด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.36)

2. ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน พบว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ที่อยู่หน่วยงานต้นสังกัดแตกต่างกันมีผลการดำเนินงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม และด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน มีผลการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: มาตรฐานการเรียนร่วม, โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : stable_aoy@hotmail.com

Abstract

The objectives of the study were to study the result and compare Mainstreaming and Integrated leaning standards operations in mainstreaming leading schools in Phayao province.

The population of this study were 28 administrators and 333 teachers in mainstreaming leading schools under Phayao educational service area. The tool for data collections was questionairs. A descriptive statistic namely; percentage, average, standard deviation, t-test. The result of this study showed that

Mainstreaming and integrated leaning standards operations in mainstreaming leading schools in Phayao province namely; quality of student, learning and teaching, integrated learning management, and learning society creation were at a high level.

The comparison mainstreaming and integrated leaning standards operations in mainstreaming leading schools in Phayao province classified by agency showed that Mainstreaming and Integrated leaning standards operations in mainstreaming leading schools in Phayao province under agency different is statistically significant at .05 level. In each aspect showed that quality of student, integrated learning management, learning society creation mainstreaming and integrated leaning standards operations not different. For learning and teaching operations different is statistically significant at .05 level.

Keywords: Mainstreaming and Integrated Learning Standards, Mainstreaming Leading Schools

บทนำ

การศึกษานับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาประเทศ สำหรับการศึกษาของไทยในอดีต มุ่งเน้นให้การศึกษาแก่กลุ่มคนปกติซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมากกว่ากลุ่มคนพิการ แต่ปัจจุบัน คนพิการได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการด้านการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกับคนทั่วไปมากขึ้น เนื่องจากการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย ได้ดำเนินการโดยตระหนักถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน ที่ทุกคนควรจะได้รับโอกาสทางการศึกษาทัดเทียมกัน ซึ่งการดำเนินงานในส่วนการศึกษาของคนพิการนี้เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ และกำลังจะพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 10 การจัดการศึกษา กล่าวไว้ว่า ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพลภาพ หรือบุคคล ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการนำแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนข้อเสนอปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยเน้นเป้าหมาย 3 ด้าน คือ การ

พัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ที่กล่าวถึงสิทธิทางการศึกษาของคนพิการในการได้รับโอกาส และบริการทางการศึกษาในทุกระบบและทุกรูปแบบที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของแต่ละบุคคล มาตรา 19 ที่กล่าวว่า ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือการจัดการศึกษาพิเศษในปัจจุบัน รัฐบาลได้มุ่งเน้นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ บนพื้นฐานของสิทธิความเท่าเทียมกันความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนของชาติ ซึ่งบุคลากรที่จัดการศึกษาสาหรับเด็กกลุ่มนี้จำเป็นต้องเสียสละทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา เพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้มีคุณภาพ ต้องมุ่งมั่นสร้างระบบคุณภาพในโรงเรียนเพื่อผลผลิตทางการศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับ สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและสังคม ซึ่งคนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลหากได้รับการศึกษาและส่งเสริมอย่างถูกต้องตั้งแต่ยังเด็กย่อมมีความรู้ ความสามารถมีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองและดารงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เช่น คนปกติโดยทั่วไป ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายผู้พิการทุกคน ที่อยากเรียนต้องได้เรียนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เด็กพิการในวัยเรียนได้รับการศึกษาให้มากที่สุด โดยมอบหมายให้สถานศึกษาในสังกัด จัดการศึกษาสำหรับคนพิการในรูปแบบการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) และการบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ได้คัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมครอบคลุมทุกอำเภอ ๆ ละ ไม่น้อยกว่า 2 โรงเรียน การจัดการเรียนร่วมนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มโอกาสให้กับเด็กพิการทุกคนได้เข้าเรียนและเรียนใกล้บ้าน

ในปี พ.ศ. 2555 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำมาตรฐานเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมของสถานศึกษา ให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเป็นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน คุณภาพด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม รวมทั้งคุณภาพด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศให้เป็นปีแห่งความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พร้อมวาง 3 แนวทางส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ สำหรับแนวทางการดำเนินงาน กำหนด 3 เรื่อง ได้แก่ การจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) ให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงการศึกษาตั้งแต่แรกเกิด หรือตั้งแต่พบว่าพิการ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เพื่อขยายโอกาสให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Transition from School to Work) เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพสามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเอง

ปัจจุบันโรงเรียนในจังหวัดพะเยา มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมทั้งหมด จำนวน 40 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 จำนวน 14 โรงเรียน และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 26 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ประกอบด้วย ด้านนักเรียน (S–Student) ด้านสภาพแวดล้อม (E–Environment) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A–Activities) และด้านเครื่องมือ (T–

Tools) เพื่อประกันสิทธิและโอกาส รวมทั้งจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่กำหนด

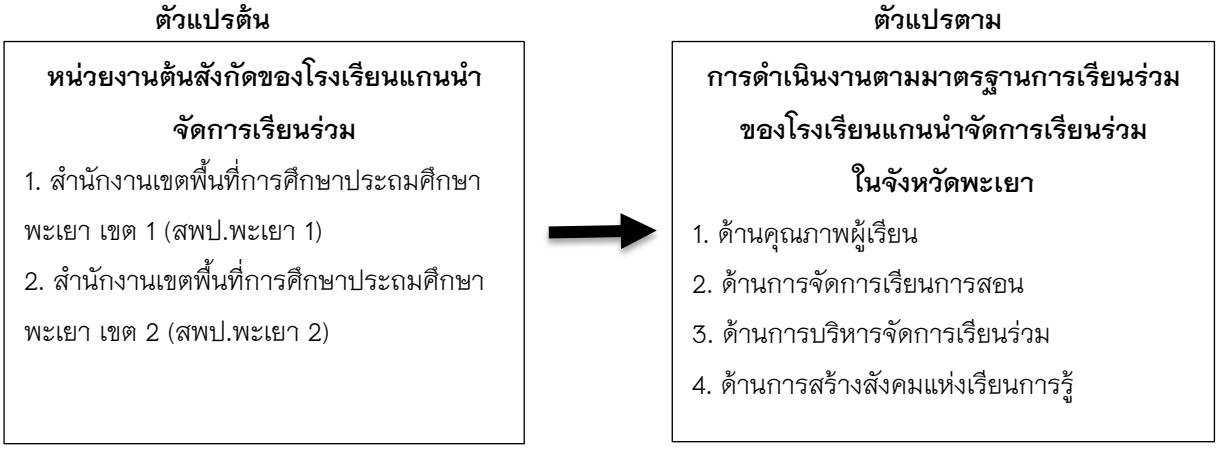
ในฐานะที่ผู้วิจัย เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มบริหารงานวิชาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการจัดการเรียนร่วม ออกนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมในจังหวัดพะเยา ร่วมกับศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนร่วมให้ประสบผลสำเร็จได้ นอกจากนี้ จากรายงานการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ประจำปี 2558 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา (2558, หน้า 8-9) ยังพบว่า มีหลายโรงเรียนที่ยังประสบปัญหาอุปสรรค ในการจัดการเรียนร่วมหลายด้าน ทั้งในด้านผู้บริหารที่ยังขาดการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ดี ด้านครูผู้สอนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิการเรียนร่วม ไม่ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งผู้ปกครองที่ยังขาดการดูแลเอาใจใส่กับเด็กพิเศษ จึงทำให้การจัดการเรียนร่วมยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ และเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

สมมติฐาน

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่อยู่สังกัดต่างกัน มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 จำนวน 14 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 268 คน และโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จำนวน 26 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น 394 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดพะเยา โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง 363 คน ประกอบด้วยโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 จำนวน 163 คน และโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จำนวน 200 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม และหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

5	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมาก
3	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิดและหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนร่วม กับมาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รวมทั้งเอกสาร ตำรา งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 นำข้อมูลที่ศึกษาได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนร่วม กับการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา

2.3 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจข้อความในแบบสอบถามทั้งในด้านเนื้อหา ความเข้าใจ และการใช้ภาษาให้มีความเที่ยงตรง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

2.4 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมและตรงกับสภาพที่เป็นจริง และหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลพะเยา จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α–Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์มีค่าความเชื่อมั่น 0.974

2.6 นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 363 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 361 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.44

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามไปให้กับผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษานั้น ๆ โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปให้ด้วยตนเอง พร้อมรับคืนกลับมาในวันเดียวกัน
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้บริหาร และครูผู้สอน ด้วยการใช้สถิติค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์การดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัด ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนแกนนำจัดเรียนร่วม ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 และ เขต 2 โดยใช้สถิติการทดสอบค่า t-test (Independent sample)

ผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 361 คน แยกเป็นครู จำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 92.2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 จำแนกวุฒิการศึกษา โดยส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2 รองลงมาคือปริญญาโท จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และปริญญาเอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ จำแนกตามหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พบว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.44) รองลงมาคือด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.40) ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.40) และด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.40) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน พบว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ตามหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ต่างกันมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานเรียนร่วมโดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่าด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 มีการดำเนินงานตามมาตรฐานเรียนร่วมมากกว่าโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีความสอดคล้องกันมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดพะเยา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารและ

ครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดพะเยา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงที่สุดได้แก่ ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม อยู่ในระดับมาก และด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งผลให้นักเรียนพิการเรียนร่วมมีความรู้ความสามารถและทักษะตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ขยายบริการการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการได้รับการศึกษาตามสิทธิที่ควรได้รับเพิ่มมากขึ้น สนองต่อนโยบายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ที่กล่าวว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพผู้เรียนที่แท้จริง เป็นไปตามแนวคิดที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 18–19) ได้เสนอไว้คือ การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแนวคิดในปัจจุบันที่ให้สถานศึกษาจัดให้มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้ผลการตรวจสอบเด็กมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดเนื้อหาหลักสูตร กำหนดวิธีการและเทคนิคการสอน กำหนดแนวทางในการประเมินผล และกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่จำเป็นสำหรับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล เพื่อให้สามารถเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับชลลดา สะอาดวงศ์ (2557, หน้า 131–132) ได้ศึกษาผลการใช้มาตรฐานการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 2 พบว่าผลการใช้มาตรฐานการเรียนร่วมด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม และด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการเรียนร่วม ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม และด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้กับตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานการเรียนร่วมในแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก เฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับผลการวิจัยของสุวารินทร์ ถิ่นทวี (2549, บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี พบว่าด้านผลผลิตของโครงการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผลการดำเนินงานทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ นักเรียนพิการได้เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปตามความสามารถ ผู้ปกครองพึงพอใจในผลการเรียนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่กำหนดไว้ นักเรียนพิการมีพัฒนาการด้านวิชาการ อารมณ์ สังคม และการช่วยเหลือตนเองดีขึ้น ผู้ปกครองและชุมชนพึงพอใจในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และนักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจา ชลธาร์นนท์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ประเมินระดับการปฏิบัติงานตามโครงสร้างซีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 390 โรงเรียน ในการสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สำหรับเด็กและเยาวชนพิการ พบว่า 1) ด้านนักเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนพิการและนักเรียนปกติ 2) ด้านสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งในและนอกอาคาร 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำหลักสูตรเฉพาะ แต่มีการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนพิการที่เรียนร่วมแต่ละบุคคล มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) 4) ด้านเครื่องมือ มีการจัดทำนโยบาย แผน โครงการ ระบบบริการจัดสื่อสำหรับนักเรียนพิการ

2. ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่อยู่หน่วยงานต้นสังกัดต่างกันมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่อยู่หน่วยงานต้นสังกัดต่างกันมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม และด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมทราบแนวทางการดำเนินการตามมาตรฐานการเรียนร่วม สามารถดำเนินการจัดการศึกษาเรียนร่วมได้อย่างมีทิศทางที่เหมาะสม สถานศึกษามีกรอบและแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม ทำให้งานการจัดการศึกษาเรียนร่วมของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาสำหรับคนพิการในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ข้อที่ 1 คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ข้อที่ 2 คนพิการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละประเภทความพิการในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในรูปแบบเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) และบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุไลวรรณ ทานนท์ (2556, หน้า 114) ได้ศึกษาการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 พบว่า 1) การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาเอกชนโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาเอกชนจำแนกตามความคิดเห็นของครูที่มีตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และการเข้ารับการอบรมต่างกันมีการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่อยู่หน่วยงานต้นสังกัดต่างกันมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่อยู่หน่วยงานต้นสังกัดต่างกันมีประสบการณ์การทำงาน การได้รับการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในด้านที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตในการจัดหลักสูตรอบรมพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความพร้อมทั้งด้านจำนวนอัตรากำลังของครูและบุคลากรทางการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ สื่อต่างๆที่แตกต่างกัน ตลอดจนการได้รับงบประมาณในการจัดการศึกษาเรียนร่วมของโรงเรียนในแต่ละเขตพื้นที่ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 179–180) เรื่องรูปแบบในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ ผลการประเมินด้านการเข้าถึงการศึกษาและการใช้ประโยชน์ได้สำหรับเด็กและเยาวชนพิการ พบว่ามีตัวแปรที่สำคัญ คือการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเยาวชนพิการ พบว่าได้รับงบประมาณปกติที่เป็นเงินอุดหนุนในอัตราเท่ากับเด็กทั่วไป ทำให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอในการดำเนินงานเพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนพิการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ พบว่าขาดอัตรากำลังครูของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ โดยขาดครูตามเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยยังไม่รวมอัตราการขาดครูในโรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม ซึ่งปัจจุบันมีครูการศึกษาพิเศษหรือครูที่ได้รับการอบรมด้านการศึกษาพิเศษโรงเรียนละอย่างน้อย 1 คนซึ่งยังไม่เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพต่อการให้บริการเด็กและเยาวชนพิการที่มีในโรงเรียน ซึ่งงานวิจัยของสมศักดิ์ ไชยโชติ (2550,

หน้า 127) ได้เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนร่วม ตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมสูงกว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .25 ส่วนผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับกนกพร เจริญฤทธิ์ (2546, หน้า 116–117) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมต่อการจัดโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเจตคติของบุคลากรที่เข้าร่วมในโครงการเรียนร่วม 0–5 ปี และ5 ปีขึ้นไปในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความแตกต่างกันเพียง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านความรู้สึกและการยอมรับของสังคม และด้านลักษณะและความสามารถในการเรียน ส่วนในด้านสามารถในการปรับตัวนั้นมีเจตคติไม่ต่างกัน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรเอาจริงเอาจังกับการสร้างความเข้าใจให้ครูทุกคนรับรู้และตระหนักถึงการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการเรียนร่วมอย่างเป็นขั้นตอน จัดกิจกรรมอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับความต้องการ และเปิดโอกาสให้ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้มากที่สุด สอดคล้องกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมและเรียนรวมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2558 (2558, หน้า 98–100) พบว่าผลการดำเนินงานของโรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม ตามมาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในภาพรวมของทุกประเภทโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และมีข้อเสนอแนะจากการประเมินผลการดำเนินโครงการในการจัดการเรียนร่วมและเรียนรวม เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านตามความต้องการเฉพาะบุคคล ควรจัดอบรมให้ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษเรียนร่วมและเรียนรวม และสร้างเจตคติแก่ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมสกุล ศรีสวัสดิ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน พบว่าปัญหาสำคัญในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมในด้านวิชาการคือ ครูขาดแคลน ต้องทำหน้าที่หลายด้าน ด้านบุคลากรคือ บุคลากรไม่เพียงพอ ด้านงบประมาณคือ งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ด้านบริหารทั่วไปคือ ขาดการประชาสัมพันธ์และประสานงานกับชุมชน สอดคล้องกับการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การศึกษาผลการใช้มาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม (2557, หน้า 120–125) ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อผลกระทบจากการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมว่าครูผู้สอนเกิดภาระงานเพิ่มขึ้น เพราะต้องศึกษาข้อมูลรายละเอียด ดูแลนักเรียนทั้งปกติและเรียนร่วม จัดทำเอกสารต่างๆ ครูผู้สอนมีความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน ซึ่งข้อค้นพบจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้บริหารและครูมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ มีข้อเสนอแนะว่าต้องการให้มีการอบรม พัฒนาบุคลากร หรือให้มีการสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้

ความสามารถเฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษไปให้ความช่วยเหลือภายในสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่จะต้องดำเนินการ จึงเป็นภารกิจของหน่วยงานต้นสังกัดเช่น กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเรียนร่วมได้มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 196-197) ได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนร่วม ข้อเสนอที่ 3 เสริมปัจจัยเพื่อไม่ให้มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษา โดยหน่วยงานระดับนโยบายควรพิจารณาเสริมปัจจัยเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้มีความแตกต่างระหว่างสถานศึกษา และสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนสามารถดำเนินงานได้โดยมีความยืดหยุ่นหลากหลายรูปแบบในบริบทของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับจะพิจารณาจัดปัจจัยเสริมหรือส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของสถานศึกษาทั้งด้านความพร้อมของโรงเรียน ความพร้อมของบุคลากร สัดส่วนครูต่อนักเรียนพิการ ขนาดชั้นเรียน การปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์ ทรัพยากรทางการศึกษาพิเศษ รวมทั้งกระบวนการทำงานของแต่ละด้านของสถานศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียนสามารถจัดการเรียนร่วม

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในด้านที่มีการดำเนินงานแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 เละเขต 2 คือด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดสรรบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการ หรือประสานงานหลักระหว่างโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการชี้แจงหรือสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมให้กับโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เพื่อนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติและเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาพิเศษอย่างเสมอภาค

3. สถานศึกษาควรมีการดำเนินงานในลักษณะที่หลายโรงเรียนมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จัดให้มีการศึกษาดูงานและจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ร่วมกัน

4. ครูควรพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองในการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการ ตลอดจนใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กพิการเรียนร่วม ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ และความกรุณายิ่ง จาก ดร.นันทิมา นาคงพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่อุทิศเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจ ปรับปรุงแก้ไข ให้ข้อคิด รวมถึงเอาใจใส่และให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารและครูโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดพะเยาทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ตลอดจนทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมาโดยตลอด คุณค่าหรือคุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากการวิจัยครั้งนี้ ขอมอบแด่พระคุณของบิดา มารดา อีกทั้งคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษและเรียนร่วม สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **มาตรฐานการเรียนร่วมเพื่อการประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2555**. กรุงเทพมหานคร.

ชลลดา สะอาดวงค์. (2557). **ผลการใช้มาตรฐานการเรียนร่วม ในโรงเรียนแกนนาจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลาพูน เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเนชั่น, กรุงเทพฯ.

นงลักษณ์ มีศิลป์. (2548). **สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา.

เบญจา ชลธาร์นนท์. (2546). **คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท (SEAT)**. กรุงเทพมหานคร: เพทายการพิมพ์.

ปัทมา บัวมี. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.

ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์. (2551). **การเรียนรวม Inclusion.** กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ. เอ็น.ที.

พวงมณี ชัยเสรี. (2557). **การวิจัยและพัฒนารูปแบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการอายุระหว่าง 0–5 ปี ของโรงเรียนการศึกษาพิเศษและศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สำนักการคลังและสินทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. (2557). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงสร้างซีท สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วม ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมนึก ภัทรรังสี. (2552). **แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

สมพร หวานเสร็จ. (2543). **การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม**. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์.

สมศักดิ์ ไชยโชติ. (2550). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

สมสกุล ศรีสวัสดิ์. (2546). **การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการเรียนร่วมเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2558). **รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียน ร่วมและเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558**: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2557). **การศึกษาผลการใช้มาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2553). **คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์การศึกษาพิเศษ**. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์จำกัด.

สุวารินทร์ ถิ่นทวี. (2549). **การประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

THE STUDY OF ETHICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATOR PERCEIVED BY TEACHERS IN PRAPARIYATTIDHAM SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANG RAI PROVINCE.

พระครูอภิวัฒนวาที (พจนารถ ผัดมูล)[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Phrakhru aphiwatthanawathi[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 280 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1) ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นตัวอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมสูง และมีความมั่นใจในตัวเอง 2) ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้ความเอื้อเฟื้อดูแลมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ให้คำแนะนำและแก้ปัญหาได้ และ 3) ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นที่มีความเคารพกฎกติกาเป็นผู้นำที่ดี ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก พัฒนาความรู้และทักษะในวิชาชีพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

---

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Photchanart_1456@hotmail.com

Abstract

The purpose of this independent study was to study of ethical leadership of school administrator perceived by teachers in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province and guidelines of ethical leadership development of school administrator perceived by teachers in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province. Data were collected from 280 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows; A view of teachers in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province towards ethical leadership of school administrator in overall were at high level and data on the other side at high level.

Suggestions of ethical leadership development of school administrator perceived by teachers in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province as follows: 1) The ethical leadership towards self, the school administrator should be person who have to be responsible, be honest, be role model, be virtue, be self-confidence. 2) The ethical leadership towards colleagues, the school administrator should be person who have be good interpersonal cooperation, be human relations, be generous, be kindness, giving advices and solving problems for the colleagues and also to make working inspiration with coworker. 3) The ethical leadership towards work performance, the school administrator should be person who keep the rules and regulations of organization, can be good leader, and also improving personal development and self-development skills for being a part of and benefits to organization.

Keywords: Ethical Leadership, School Administrator, Prapariyattidham School-the General Education Department

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมานั้นเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันว่ามุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ที่ขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามของมนุษย์ ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศโดยรวม และเป็นสาเหตุที่มาของปัญหาทางด้านสังคมในปัจจุบันที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กเยาวชนที่เป็นอนาคตสำคัญของชาติ ซึ่งกำลังประสบปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมมารุมล้อม คุกคามและโน้มน้าวจูงใจให้หลงผิด มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัยละทิ้งค่านิยมความเป็นไทย ขาดความตระหนักในคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างเร่งด่วนจึงทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีข้อบัญญัติและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการปลูกจิตสำนึกของความเป็นไทยให้กับเยาวชนและประชาชนในชาติซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อบทบาทของภาวะผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมต่อองค์กรในการบริหารงานและนำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นบุคคลหนึ่งของสังคมที่เป็นผู้มีภาวะผู้นำตามหลักธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และ

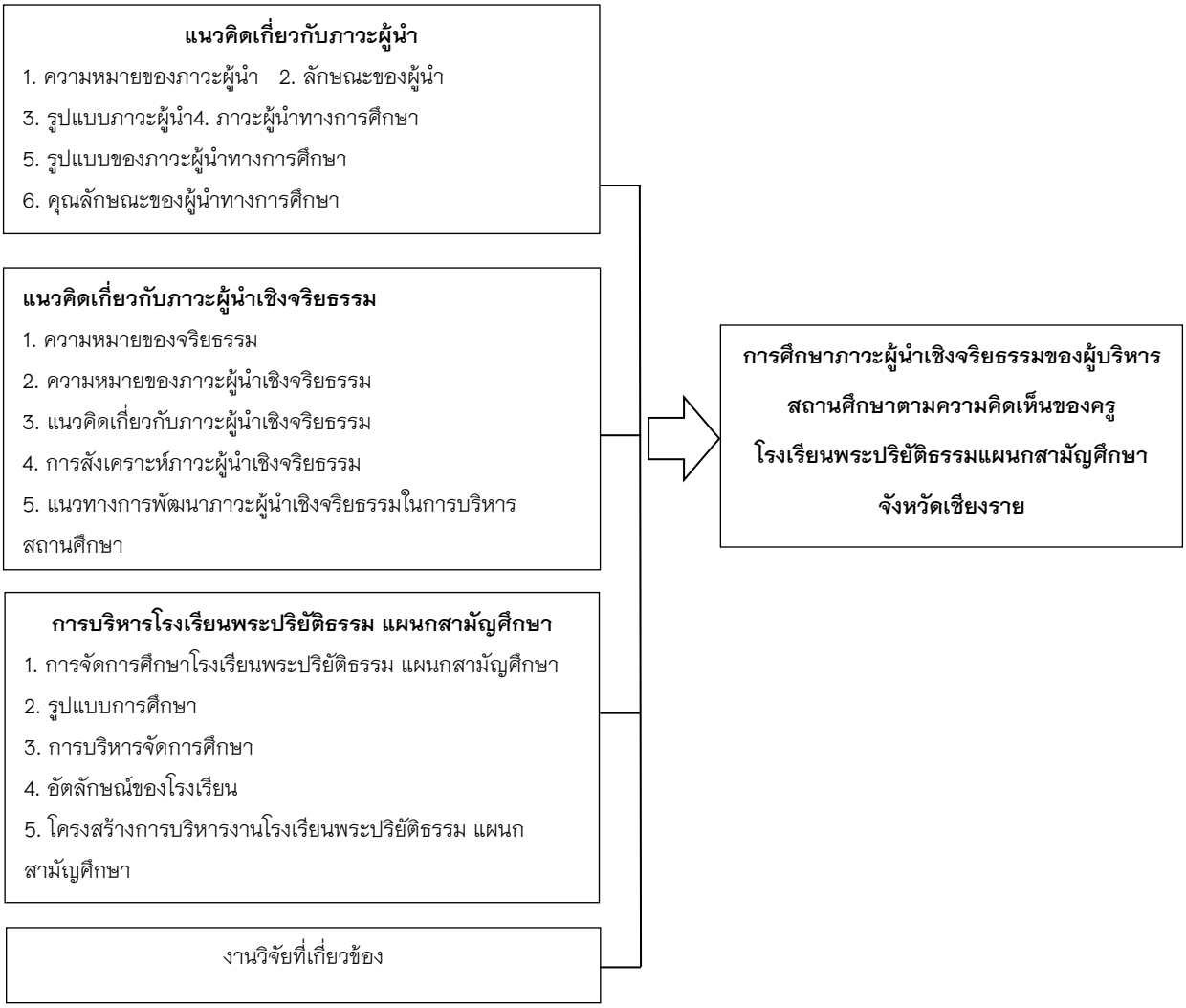
บุคคลอื่นในสังคมตามความมุ่งหมายในการพัฒนาการศึกษาของชาติตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 6 ที่ต้องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีดุลยภาพโดยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุและสามเณรที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ (มาตรา 12) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป มุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณรเป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมีความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมคำสอนน้อมนำหลักธรรมและพระวินัย ไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิต เกิดสติปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยเผยแผ่ปกป้อง รักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและส่งเสริมสันติสุขแก่สังคมไทยและสังคมโลกสืบไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557, หน้า 1)

ดังนั้น การปลูกฝังหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาให้แก่พุทธศาสนิกชนและการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้น พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมตามที่พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงภาวะผู้นำไว้ว่า ผู้นำต้องมีคุณธรรมบัติทั้งภายในและภายนอก คือ มีวิสัยทัศน์ ชำนาญการ และเป็นผู้มีอัธยาศัยดี เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนและพระวินัยของพระพุทธศาสนา และนำหลักธรรมไปบูรณาการใช้อย่างเหมาะสม เผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชนและผู้ที่สนใจได้นำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิต เกิดสติปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในสังคมปัจจุบันพระสงฆ์จึงเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมและมีส่วนช่วยพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร โดยเฉพาะผู้นำในสถานศึกษาในการบริหารจัดการศึกษาของสงฆ์ดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นผู้มีภาวะผู้นำตามหลักธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคมอยู่ในระดับดีมากอยู่แล้ว แต่ก็ต้องพัฒนาให้เป็นผู้มีภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้นในยุคปัจจุบันอย่างถาวรให้คงที่ตลอดไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และหน่วยงานอื่น ๆ ใช้พิจารณาเป็นต้นแบบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในบริหารงานของสถานศึกษาและองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2)เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้กรอบแนวคิดการแบ่งคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมออกเป็น 3 ด้านตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง
2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน
3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 280 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(σ)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3.รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 280 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานภาพเป็นครูฆราวาส คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีอายุ31 – 40 ปีคิดเป็นร้อยละ 32.90 การศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 85.70 และมีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.20

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่ออวิชาชีพ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

2.1 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความน่าเชื่อถือและประพฤติตนให้น่าเคารพเชื่อถือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีความประหยัด มัธยัสถ์อดออม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตรและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความจงรักภักดีต่อวิชาชีพและองค์กรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลาอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

3.1 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง ดังนี้ ควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างดีเยี่ยม ซื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นตัวอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมสูง มีความมั่นใจในตัวเอง มีเมตตา มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเคารพต่อตนเอง ใช้หลักธรรมาภิบาลในการประพฤติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตรงต่อเวลามีสติ มีความอดทน มีจิตสาธารณะ มีเหตุผล เป็นประชาธิปไตย มีความเสียสละความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าตัดสินใจ มีความยืดหยุ่นในการทำงาน มีวินัย ไม่เป็นผู้ยึดความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง และไม่แสดงออกเชิงลบ เช่น ก้าวร้าว พูดให้ร้ายผู้อื่น เป็นต้น

3.2 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ดังนี้ ควรเป็นผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ให้ความเอื้อเฟื้อดูแล มีน้ำใจ ต่อเพื่อนร่วมงาน ใส่ใจในรายละเอียดด้านต่าง ๆ ของผู้ร่วมงาน ทั้งด้านการปฏิบัติงานและการครองชีพ เป็นผู้นำที่มีความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงาน สนับสนุนการพัฒนาตนเองของเพื่อนร่วมงาน สร้างความสามัคคีต่อเพื่อนร่วมงานมีการทำงานเป็นทีม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเคารพต่อผู้อื่น มีหลักการทำงานอย่างยุติกรรม ให้เกียรติผู้ร่วมงาน เป็นผู้มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน มองความก้าวหน้าของผู้ร่วมงานเพื่อให้การพัฒนาด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีระบบ เป็นผู้ให้คำแนะนำและแก้ปัญหาได้

3.3 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ ดังนี้ ควรเป็นที่มีความเคารพกฎกติกา รู้จักวางแผนการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เป็นผู้นำที่ดี ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก พัฒนาความรู้และทักษะในวิชาชีพ เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมตามคุณสมบัติผู้บริหารที่ดีวิชาชีพ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ยึดหลักความถูกต้อง มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีทักษะการแก้ปัญหามีความเป็นมืออาชีพในการทำงาน มีน้ำใจ มีวินัย กล้าตัดสินใจ และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของเศรษฐ์ คุณทาบุตร (2556, หน้า 59-60) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงทิพา พุ่มไม้ (2557, หน้า 79-81) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย พบว่า สภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของกฤษณะ เหลืองทอง (2556, หน้า 52-53) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบประเด็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 3 ด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความน่าเชื่อถือและประพฤติตนให้น่าเคารพเชื่อถือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษาและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน เป็นที่ยอมรับนับถือและน่าเคารพเชื่อถือแก่ผู้ร่วมงาน ส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเศรษฐ์ คุณทาบุตร (2556, หน้า 59-60) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย พบว่า ภาวะผู้นำจริยธรรมต่อตนเองของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี การมีบุคลิกภาพที่ดี ทั้งมารยาท ท่าทาง การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะในโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงทิพา พุ่มไม้ (2557, หน้า 79-81) พบว่าสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านการครองตน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมรู้จักแบ่งปันการทำบุญทำทานสูงสุด มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้งานบรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษามีน้ำใจไมตรีต่อผู้ร่วมงานเสมอ และผู้บริหารสถานศึกษาพูดในสิ่งที่เป็นไปได้เสมอ

1.2 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตรและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะของการเป็นกัลยาณมิตรที่ดีและมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ทำให้การบริหารงานสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ก่อให้เกิดการยอมรับ ความชื่นชม ความพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่เนื่องจากการบริหารจัดการโรงเรียน เจ้าอาวาสวัดหรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นผู้จัดการและผู้จัดการเป็นผู้คัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในประการคณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งจะดำเนินการคัดเลือก

พระภิกษุและคฤหัสถ์เพื่อเสนอแต่งตั้งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแต่ละแห่งจึงมีความรู้ ความสามารถ และทักษะการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันไป การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา จึงแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเศรษฐ์ คุณทาบุตร (2556, หน้า 59-60) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการพัฒนาทีมงานได้ดี และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงทิพา พุ่มไม้ (2557, หน้า 79-81) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านการครองคน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แสดงความยินดี ชมเชยผู้ร่วมงานเมื่อปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างจริงจังสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อผู้ร่วมงานทำผิดพลาดผู้บริหารควรทำใจว่างเฉยแล้วหาทางแก้ไขช่วยเหลือเขา

1.3 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความจงรักภักดีต่อวิชาชีพและองค์กร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์ที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นผู้เผยแพร่หลักคำสอนพระพุทธศาสนาแก่พุทธศาสนิกชน และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่สามเณรนักเรียนให้เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทดังกล่าว จึงคำนึงถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชนและปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุธาสินี แม้นญาติ (2555, หน้า 114-127) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความผูกพันต่อองค์การ และความรับผิดชอบ ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเศรษฐ์ คุณทาบุตร (2556, หน้า 59-60) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อ การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดวงทิพา พุ่มไม้ (2557, หน้า 79-81) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านการครองงาน พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยินดีสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างทัศนคติในการทำงาน เช่น เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาหรือนิเทศการเรียนการสอนภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบเป็นธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำต่าง ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบประเด็นที่น่าสนใจในแต่ละด้านซึ่งมีข้อคิดเห็นในระดับสูงสุด 5 ลำดับแรก สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างดีเยี่ยม ซื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นตัวอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมสูง และมีความมั่นใจในตัวเอง แสดงให้เห็นว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความต้องการให้ผู้บริหาร

สถานศึกษาพัฒนาบุคลิกภาพด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ความศรัทธาและความเคารพในลักษณะบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกฤษณะ เหลืองทอง (2556, หน้า 52-53) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยาด้านคุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณธรรม จริยธรรม มีความยุติธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละ มีบุคลิกภาพดี และมีวิสัยทัศน์ ส่วนคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาล 4สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 และหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงทิพา พุ่มไม้ (2557, หน้า 79-81) ที่ได้ให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการครองตน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพูดในสิ่งที่เป็นไปได้เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาพูดจริงทำจริงเสมอ และผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ

2.2 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ให้ความเอื้อเฟื้อดูแล มีน้ำใจ ต่อเพื่อนร่วมงาน ใส่ใจในรายละเอียดด้านต่าง ๆ ของผู้ร่วมงาน ทั้งด้านการปฏิบัติงานและการครองชีพ เป็นผู้นำที่มีความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แสดงให้เห็นว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานทุกระดับชั้นหรือทุกตำแหน่งด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ความเอื้อเฟื้อดูแล มีน้ำใจ ต่อเพื่อนร่วมงาน และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าในการบพัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิณญ์บุหงา แสงศรีธรรมะกูล (2555, หน้า 78-81) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ข้อเสนอแนะ พบว่า ด้านทาน ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร ด้านสวัสดิการต่าง ๆ รางวัล คำชมเชยให้ผู้ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ ช่วยเหลือ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เอื้ออำนวยอย่างเหมาะสม ต่อการปฏิบัติงานเสมอ ด้านปิยวาจา ผู้บริหารควรใช้คำพูดที่สุภาพและอ่อนโยนในการชี้แจงนโยบายในเรื่องต่าง ๆ แก่บุคลากร ควบคุมวุฒิภาวะทางอารมณ์และพูดไปในทางสร้างสรรค์ ด้วยท่าทางที่สุภาพให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารควรสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือ ร่วมมือและสนับสนุนการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น หากผู้ใต้บังคับบัญชามีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ควรช่วยเหลือ อยู่เคียงข้าง วางตนเหมาะสมกับฐานะของคนทุกสถานการณ์ และควรเป็นกำลังที่สำคัญและส่วนหนึ่งในการบำเพ็ญประโยชน์แก่องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติเสมอ ด้านการใช้หลักสมานัตตตา ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตนเป็นกลางในการบริหารหน้าที่ การมอบหมายงาน กฎระเบียบวิจัย ตลอดถึงการแสดงความเอื้อเฟื้อผู้ใต้บังคับบัญชา ควรปฏิบัติมาตรฐานเดียวโปร่งใส ยุติธรรม เท่าเทียมกันเสมอ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงทิพา พุ่มไม้ (2557, หน้า 79-81) ที่ได้ให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการครองคน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เมื่อผู้ร่วมงานทำผิดพลาดผู้บริหารสถานศึกษาควรทำใจวางเฉยแล้วหาทางแก้ไขช่วยเหลือเขา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้เท่าทันผู้ร่วมงานทุกคน

2.3 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่ออวิชาชีพ มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นที่มีความเคารพกฎกติกา รู้จักวางแผนการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เป็นผู้นำที่ดี ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก พัฒนาความรู้และทักษะในวิชาชีพ แสดงให้เห็นว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความต้องการให้องค์กรมีการพัฒนา มีความก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ

โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นมืออาชีพ และการบริหารสถานศึกษาควรรู้จักวางแผนให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร เคารพกติกา และยึดผลประโยชน์ส่วนร่วมเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาศัจจนันท์ แก้ววงศ์ศรี และคณะ (2558, หน้า 133-143) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง และสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบภาคีเครือข่ายการพัฒนาจริยธรรม 2) การปรับปรุงหลักสูตรด้านจริยธรรม โดยการบูรณาการเนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรให้มีความต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยเน้นจริยธรรมด้านการเรียนการสอน จริยธรรมในการวิจัยตลอดจนจริยธรรมในการจัดโครงการเพื่อพัฒนาคณาจารย์ 3) การรณรงค์ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของ การพัฒนาจริยธรรมอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงทิพา พุ่มไม้ (2557, หน้า 79-81) ที่ได้ให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการครองงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาหรือนิเทศการเรียนการสอนภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบเป็นธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาหารือให้คำแนะนำต่าง ๆ ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่หลีกเลี่ยงหรือมอบหมายงานสำคัญให้ผู้อื่นรับผิดชอบ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพเจริญพรขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์และขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก-อุบาสก-อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

กฤษณะ เหลืองทอง. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.

ดวงทิพา พุ่มไม้. (2557). **การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

พิณญ์บุหงา แสงศรีธรรมะกูล. (2555). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.mcu.ac.th/ userfiles/file/mcuthesis2556library/สาขาบริหารการศึกษา/550211040O1P.pdf

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ศัจจนันท์ แก้ววงศ์ศรี และคณะ. (2558). “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง” **วารสารหาดใหญ่วิชาการ.** 13(2) (ก.ค.–ธ.ค.),133–143. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.hu.ac.th/ejournal2/Document/y13/02/แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม.pdf

ศัจนันท์ แก้ววงศ์ศรี และคณะ. (2559). “ความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมของคณาจารย์”.**วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** 35 (1)(ม.ค.–ธ.ค.) สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://journal.msu.ac.th/upload/ articles/ article1320_65302.pdf

เศรษฐ์ คุณทาบุตร. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). **คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://deb.onab.go.th/attachments/565_manual %20school1.pdf

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). **มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=255&tid=3&pid=6

สุธาสินี แม้นญาติ. (2555). “ความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น “ ใน**Graduate Research Conference, KhonKaen University, 2012.**ขอนแก่น: มหาวิทยาลัย ขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559, จาก https://gsbooks.gs.kku.ac.th/55/cdgrc13/files/hdo3.pdf

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

The Study of Academic Leadership of School Administrators in Terd Thai Education Development Network, Mae Fah Luang District, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3.

อุดม เหล็กเพ็ชร[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Udom Lekpet[1*] and Namfon Gunma[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปีการศึกษา จำนวน 134 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One–Way ANOVA) และทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe) ผลการศึกษาพบว่า

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

---

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mr.bosstanthai@gmail.com

Abstract

The purpose of this independent study was to study of academic leadership of school administrators in Terd Thai education development network, Mea Fah Luang District, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 and to compare of academic leadership level of school administrators in Terd Thai education development network, Mea Fah Luang District, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 by size of school. Data were collected from 134 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, and One Way ANOVA.

The results showed that view of teachers toward academic leadership of school administrators in Terd Thai education development network, Mea Fah Luang District, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in overall were at high level and data on the other side at high level.

Comparison of academic leadership level of school administrators in Terd Thai education development network, Mea Fah Luang District, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 by size of school showed the school directors in different size of school had difference academic leadership level in significant level of .05.

Keywords: Academic leadership, School administrators

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่รวดเร็วในขณะนี้ ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ชาติทั้งสังคมไทยและสังคมโลกอย่างเลี่ยงไม่ได้ ก่อให้เกิดการปรับตัวของผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม เพื่อนำพากลุ่มหรือองค์กรให้ผ่านพ้นกับวิกฤตที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีความสมดุลของการดำเนินชีวิตและนำความสุขมาให้ ดังคำกล่าวของ Siffin (2000, อ้างอิงใน ประชุม รอดประเสริฐ, 2552) “หากปราศจากองค์การบริหารแล้วสังคม (Society) ก็คงไม่ปรากฏและหากปราศจากสังคมแล้วมนุษย์ ก็คงไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังนั้นมนุษย์ที่รวมกลุ่มกันเป็นสังคมจะอยู่ได้อย่างปกติสุขต้องมีการบริหารจัดการและต้องมีผู้นำ” (วิไล พินิจพงศ์, 2554) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) ได้มุ่งเน้นให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนจากยุทธศาสตร์นี้นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษารอบสองในปี (พ.ศ. 2552–2561) มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 3 ประเด็น คือการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและการจัดการศึกษาและได้กำหนดกรอบการปฏิรูปไว้ 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษายุคใหม่และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ (ธีระ รุญเจริญ, 2553, หน้า 16)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องร่วมมือกันปลูกฝัง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นแล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, หน้า 62) สถานศึกษาจึงมีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ การที่จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ และการที่จะทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานและมีคุณภาพ พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, หน้า 7)

งานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 53) ดังนั้น การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาจึงอยู่ที่งานวิชาการประกอบด้วย งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (เสาวนี ตรีพุทธรัตน์, 2554, หน้า 23) การบริหารวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหารการบริหารวิชาการ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, หน้า 7)

ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำและมีลักษณะเฉพาะหลายประการที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนให้มากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนควรต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน โดยต้องปรับปรุงพันธกิจของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์เป้าประสงค์ของโรงเรียน ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี ส่วนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนคือ การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน กล่าวได้ว่าการที่ผู้บริหารโรงเรียนสนใจการเรียนการสอนในห้องเรียน ความมีประสิทธิผลของการทำงานของครู และความสำเร็จของนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน (Leithwood, K., 2006, p.87)

จากการเปรียบเทียบผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2558 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่าคุณภาพด้านผู้เรียนโดยภาพรวมทั้งเขต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้หลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และแก้ปัญหา โดยได้คะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละ ดังนี้คือภาษาไทย 42.86 คณิตศาสตร์ 34.48 วิทยาศาสตร์ 39.60 สังคมศึกษา 46.29 ภาษาอังกฤษ 30.36 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากเกณฑ์กำหนด

ขั้นต่ำร้อยละ 50 ทุกวิชา จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ไข พัฒนาการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียน และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3, 2558, หน้า 91)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำเกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ว่ามีภาวะผู้นำด้านวิชาการมากน้อยเพียงใดในการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) งานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในด้านภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษายังผลไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็นออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy, 1985, pp. 221–224) ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ หรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 3 องค์ประกอบ 11 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำด้านการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา (2) ภาวะผู้นำด้านการสื่อสารเป้าหมายของสถานศึกษา 2) ภาวะผู้นำด้าน

การจัดการด้านการเรียนการสอน ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน (2) ภาวะผู้นำด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร (3) ภาวะผู้นำด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 3) ภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน (2) ภาวะผู้นำด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด (3) ภาวะผู้นำด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู (4) ภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (5) ภาวะผู้นำด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ (6) ภาวะผู้นำด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 206 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปีการศึกษา 2559 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 134 คน ผลปรากฏว่าหลังจากแจกแบบสอบถามไปแล้ว ได้กลับคืนมาจำนวน 134 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100

ผลการศึกษา

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งครู วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนและด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเมินความต้องการของครูเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน รองลงมาคือ พัฒนาเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนทุกระดับชั้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร และนักเรียนในโรงเรียนมีส่วนร่วม

2.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการพบปะครูอย่างเป็นทางการเพื่อให้ครูทราบแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน รองลงมาคือ ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนให้ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดทำป้าย ประกาศ โปสเตอร์ ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของงานวิชาการโรงเรียน

2.3 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สังเกตการณ์สอนอย่างเป็นทางการโดยการแจ้งล่วงหน้า เช่น การนิเทศภายใน และบันทึกข้อเสนอแนะให้เพื่อการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู ด้านการทำงานของนักเรียนหลังการสังเกตการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สังเกตการณ์สอนอย่างไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เช่น การเยี่ยมชั้นเรียน โดยไม่มีการกำหนดเวลาล่วงหน้า โดยใช้เวลาสั้น ๆ โดยไม่มีการจดบันทึก

2.4 ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเมินหลักสูตร ก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และมีการวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยทางการเรียนของนักเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเรียนรู้ของครู ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้ผลการทดสอบเพื่อ การประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ใช้ผลการทดสอบเพื่อจัดทำโครงการสอนพิเศษให้เหมาะสมกับนักเรียน เช่น การสอนซ่อมเสริม และการสอนเสริม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว มีระดับความคิดเห็นปานกลาง

2.5 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควบคุมดูแลเกี่ยวกับการสอนแทน เมื่อครูประจำชั้น/ประจำวิชาไม่สามารถมาทำการสอนได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น เครื่องขยายเสียง หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจเป็นการรบกวน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดครูสอนแทนในกรณีที่ครูประจำชั้น / ประจำวิชาไม่สามารถมาทำการสอนได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2.6 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดให้ครูได้มีการเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ รองลงมาคือ จัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เข้าพบปะนักเรียนทั้งทางการและไม่เป็นทางการเพื่อพูดคุยซักถามปัญหารวมทั้งแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์

2.7 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมาไปหาน้อย คือ ยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยวิธีการต่าง ๆ และตอบแทนครูที่มีความสามารถพิเศษด้วยการให้ความก้าวหน้าในวิชาชีพ รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้ใช้ความสามารถและทักษะของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.8 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุนครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แจ้งข่าวสารหรือเผยแพร่บทความที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพให้ครูได้ทราบอยู่เสมอ

2.9 ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดตั้งคณะทำงานด้านวิชาการ เพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียน รองลงมาคือ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดมาตรฐานด้านครูผู้สอนสำหรับการรับเลือกเพื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ เช่น การสอนตรงวิชาเอก

2.10 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีผลงานทางด้านวิชาการดีเด่นและมีความประพฤติดีเด่น โดยการประกาศเกียรติคุณ หรือติดบอร์ดประกาศเกียรติคุณ รองลงมาคือ จัดให้มีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอนของครู และนักเรียน อยู่อย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.11 ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อันธิยา ภูมิไธสง (2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิทรัตน์

บรรจงงาม (2557) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเมินความต้องการของครู เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการประเมินความต้องการของครูเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการจำเป็น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ เพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยพบว่าผู้บริหารประเมินความต้องการของครูเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และผลการศึกษาของ พิทรัตน์ บรรจงงาม (2557) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ด้านการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน พบว่าในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการพบปะครูอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ครูทราบแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน โดยโรงเรียนได้จัดให้มีการประชุมผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนทุกภาคการศึกษาและปีการศึกษา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกริกไกร เต็มมูล (2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิทรัตน์ บรรจงงาม (2557) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากโดยผู้บริหารประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเป้าหมายทางวิชาการของสถานศึกษาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบ

1.3 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สังเกตการณ์สอนอย่างเป็นทางการโดยการแจ้งล่วงหน้า เช่น การนิเทศภายใน และบันทึกข้อเสนอแนะให้เพื่อการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนได้กำหนดแผนงานและแผนปฏิบัติการด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนให้ครูได้ทราบทุกปีการศึกษา และดำเนินการตามกิจกรรมและโครงการตามแผนงาน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการต่อไป ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัญญ์วรา เครื่องพาที (2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการนิเทศทางการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิทรัตน์ บรรจงงาม (2557) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอนโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และมีการวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูร่วมจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและเหมาะสมกับบริบทชุมชน โดยได้ทำการประเมินหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกริกไกร เต็มมูล (2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการประสานการใช้หลักสูตร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้ผลการทดสอบเพื่อการประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้โรงเรียนได้นำผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับโรงเรียนมาใช้ในการประเมินผลความก้าวหน้าทางวิชาการของโรงเรียน หากกลุ่มสาระการเรียนใดต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โรงเรียนดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพวิชาการและคุณภาพผู้เรียนให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญด้านวิชาการของโรงเรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้านักเรียน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัด

จันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ผู้บริหารให้มีการวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยทางด้านการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารจัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว

1.6 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควบคุม ดูแลเกี่ยวกับการสอนแทน เมื่อครูประจำชั้น/ประจำวิชาไม่สามารถมาทำการสอนได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดหน้าที่ให้ทุกห้องเรียนมีการจัดการเรียนการสอนตามเวลา หากพบว่าครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชาไม่สามารถทำการสอนได้ อาจเนื่องจากต้องไปราชการ หรือลาป่วย ต้องมีครูผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบทำการสอนแทน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิทรัตน์ บรรจงงาม (2557) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 ด้านการควบคุมการใช้ เวลาในการสอน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากโดยผู้บริหารกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน

1.7 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดให้ครูได้มีการเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพครู ผู้บริหารจึงจัดให้มีการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอน โดยจัดให้ครูได้เข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อนำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพวิชาการ และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิทรัตน์ บรรจงงาม (2557) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ด้านการดูแลเอาใจใส่ ครูและนักเรียนโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมาไปหาน้อย คือ ยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยวิธีการต่าง ๆ และตอบแทนครูที่มีความสามารถพิเศษด้วยการให้ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยวิธีการต่าง ๆ และตอบแทนครูที่มีความสามารถพิเศษด้วยการให้ความก้าวหน้าในวิชาชีพเป็นการสร้างกำลังใจและแรงจูงใจแก่ครูให้พัฒนาคุณภาพงานวิชาและคุณภาพผู้เรียนให้ดีขึ้นต่อไป ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกริกไกร เต็มมูล (2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยวิธีการต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้ใช้ความสามารถและทักษะของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.9 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุนครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีรูปแบบและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย โดยเฉพาะเทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางด้านวิชาชีพ ดังนั้นครูจึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่เสมอ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองทางด้านวิชาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน ทำให้ครูได้รับการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัญญ์วรา เครื่องพาที (2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

1.10 ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดตั้งคณะทำงานด้านวิชาการ เพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การแต่งตั้งคณะทำงานด้านวิชาการเพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียน จึงเป็นการมุ่งพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีมีทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ

อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิทรัตน์ บรรจงงาม (2557) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารจัดตั้งคณะทำงานทางวิชาการเพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษา

1.11 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีผลงานทางด้านวิชาการดีเด่นและมีความประพฤติดีเด่น โดยการประกาศเกียรติคุณ หรือติดบอร์ดประกาศเกียรติคุณ ทั้งนี้เพราะการใช้หลักการเสริมแรงโดยการยอย่องชมเชยนักเรียนที่มีผลงานทางด้านวิชาการดีเด่นและมีความประพฤติดีเด่น ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจและความสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกริกไกร เต็มมูล (2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาระงานด้านการบริหารงานวิชาการที่สูงขึ้น เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการศึกษาของ เกริกไกร เต็มมูล

(2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โดยรวมด้านองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน และด้านการสร้างเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร และนักเรียนในโรงเรียนมีส่วนร่วม

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำป้ายประกาศ โปสเตอร์ ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของงานวิชาการโรงเรียน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสังเกตการณ์สอนอย่างไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เช่น การเยี่ยมชั้นเรียน โดยไม่มีการกำหนดเวลาล่วงหน้า โดยใช้เวลาสั้น ๆ โดยไม่มีการจดบันทึก

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว

6. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดครูสอนแทนในกรณีที่ครูประจำชั้น/ประจำวิชาไม่สามารถมาทำการสอนได้

7. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าพบปะนักเรียนทั้งทางการและไม่เป็นทางการเพื่อพูดคุยซักถามปัญหา รวมทั้งแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์

8. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้ใช้ความสามารถและทักษะของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ

9. ผู้บริหารสถานศึกษาควรแจ้งข่าวสารหรือเผยแพร่บทความที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพให้ครูได้ทราบอยู่เสมอ

10. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานด้านครูผู้สอน สำหรับการรับเลือกเพื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ เช่น การสอนตรงวิชาเอก

11. ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ฉบับนี้ สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยพะเยา และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณ ดร. น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำพร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ นายพิชชากร อานุ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หม้อ นายอนุชิต ไทยรัศมี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเทอดไทย และนางเครือ

วัลย์ สุมงคลเจริญ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเป็นพื้นที่ทดลองในการใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ เป็นพื้นที่ศึกษา และให้ร่วมมือ จนการศึกษาครั้งนี้สามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ รวมทั้งพี่น้องทุกคน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือเป็นกำลังใจตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่มีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กัญญ์วรา เครื่องพาที. (2556). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.** การศึกษาอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

เกริกไกร เต็มมูล. (2556). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอรเน็ท.

ประชุม รอดประเสริฐ. (2552). **แนวโนมภาวะผูนำทางการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

ปริฉัตร เล็กดวง. (2554). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารวิชาการ.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

พิทรัตน์ บรรจงงาม. (2557). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3.** การศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วิไล พินิจพงศ์. (2554). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ค.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด. (2558). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เสาวนี ตรีพุทธรัตน. (2554). **การบริหารงานวิชาการ.** ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

อันธิยา ภูมิไธสง. (2556). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

Hallinger, P. & Merphy, J. (1985). **Assessing the instructional management behavior of Principals.** The Elementary School Journal.

Krejcie, R.V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**, 30(3), pp. 607–610.

Leithwood, K. (2006). **A review of the research: Educational leadership. The laboratory for student success at the temple university center for research in human development and education.** University of Toronto.

การศึกษาระดับคุณภาพสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครูอำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

The Study of Quality Level for Core Competencies and Functional Competencies of School Administrators by the Opinion of Teacher in Waing Pa Pao District under Chaing Rai Primary Education Service Area Office 2

สุจิตรา บุตรดี[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Sujitra Booddee[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยมีประชากรเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนในอำเภอเวียงป่าเป้า จำนวน 448 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 304 คน ซึ่งใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาระดับคุณภาพสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการพัฒนาตนเอง ส่วนสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัย ด้านการสื่อสารและการจูงใจด้านและการพัฒนาศักยภาพบุคลากร 2) จากผลการศึกษาความคิดเห็น แนวทางข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด 8 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีผู้เสนอแนวทางจำนวนมากที่สุดได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ คือผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนการทำงานทั้งปัจจุบันและอนาคตให้เป็นระบบและชัดเจน

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jp.sujitra@gmail.com

คำสำคัญ: สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study about the quality level on core competency and functional competency of the school administrator according to the opinion of teachers in Wiangpapao District, Chiangrai province, Chiangrai Primary Educationnal service area office 2 2) to find the approach for develop the core competency and functional competency of the school administrator in Wiangpapao District, Chiangrai province, Chiangrai Primary Educationnal service area office 2. The sample colected from 448 teachers who teach in school at Wiangpapao District, Chiangrai province, Chiangrai. A sample of 304 cases were drawn from using simple random sampling method **of** the sample size determination from Krejcie & Morgan. The instruments used were questionnaires and the data were analyzed using by mean, and standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) The quality level on core competency and functional competency of the school administrator according to the opinion of teachers in Wiangpapao District, Chiangrai province, Chiangrai Primary Educationnal service area office 2, Overall in 8 aspects the analysis results reveal high in general and all aspects of the study. They are put in order from high to low as the following : service mind, teamwork, working achievement motivation, expertise, visioning, analytical thinking & conceptual thinking, communication & influencing, caring & development others 2) The results of the study about the opinion and the approach for develop the core competency and functional competency of the school administrator according to the opinion of teachers in Wiangpapao District, Chiangrai province, Chiangrai Primary Educationnal service area office 2 from the 8 aspects open end questionnaires it was found that the most approach is analytical thinking & conceptual thinking on functional competency of the school administrator, the school administrator should make the working plan by systematically and clearly at the present time and the future.

Keywords: core competency, functional competency, school administrator

บทนำ

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความโลกาภิวัฒน์ (The Globalization) ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวให้ทัดเทียมและเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมในทุกมิติรอบด้าน การเสริมสร้างองค์ความรู้ (Content Knowledge) ทักษะเฉพาะทาง (Specific Skills) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expertise) และสมรรถนะของการรู้เท่าทัน (Literacy) จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนในยุคสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556, หน้า 1)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนนับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติเป็นอย่างมาก มีสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีคุณภาพสูง มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานไปเรียน แต่ในขณะเดียวกันยังมีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากและด้อยคุณภาพ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาทั้งหลายต้องเร่งหามาตรการที่เหมาะสม เพื่อหาทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น การบริหารการศึกษาในโรงเรียนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษาของนักเรียน แต่การบริหารจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนประสบกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวลงได้ (เทอดพงษ์ ไชยนันท์, 2545, หน้า 2)

ในการบริหารโรงเรียนนั้น สมรรถนะของผู้บริหารเป็นดัชนีชี้บ่งความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารมีความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารจึงเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงานผู้ใต้บังคับบัญชา และผลงานอันเป็นส่วนร่วมบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษารวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมากในขณะเดียวกันการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงานนักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพเพื่อจะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานวิชาการนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงาน แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกันจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีการและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546, หน้า 8) ดังเช่นการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีสมรรถนะในการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เช่นกัน ซึ่งจะต้องมีลักษณะเฉพาะหลายอย่าง จึงจะสามารถบริหารองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ กล่าวคือผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบภาวะผู้นำและเป็นผู้นำที่ดี การที่จะมีลักษณะผู้นำที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน โดยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจและปฏิบัติภารกิจจนประสบความสำเร็จและสามารถทำงานร่วมกันได้ดี ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเผชิญกับเหตุการณ์และมีความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงผู้บริหารจะต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันกับทุกคน หรือทีมงานในองค์การ ผู้บริหารจะต้องใช้ศิลป์และกระบวนการของอิทธิพลต่อบุคคลหรือทีมงาน และสามารถทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความศรัทธา มีความเชื่อถือ และมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดทั้งสามารถสร้างสภาวะแวดล้อม สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 142–143)

ปัจจุบันนี้ สมรรถนะมีบทบาทและความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและองค์กรทุกประเภท กล่าวคือ ช่วยสนับสนุนวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ขององค์กรได้ รวมทั้งสามารถใช้เป็นกรอบในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร และใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์เช่น ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การพัฒนาฝึกอบรม การเลื่อนระดับ ปรับตำแหน่งงาน การโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่งาน การประเมินผลการปฏิบัติงานและการบริหาร ผลตอบแทน เป็นต้น มีการวิจัยพบว่า ในโลกของธุรกิจ การพัฒนาคนเพื่อให้ตามทันคู่แข่งต้องใช้การพัฒนาถึง 7 ปี ในขณะที่การพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันใช้เวลาเพียง 1 ปี เท่านั้น ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะของคนจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานจำเป็นต้องเร่งดำเนินการ (ณรงวิทย์ แสนทอง, 2547, หน้า 89)

สมรรถนะ (competency) เป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์การ โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนาองค์การ องค์การต่าง ๆ จึงพยายามเอาสมรรถนะมาใช้เป็นปัจจัยในการบริหารองค์การ ในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนางานบริการ หรือการ

พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้มองเห็นกรอบความคิด และแนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับสมรรถนะจึงจะกล่าวถึงความเป็นมา และความหมาย องค์ประกอบประเภทของสมรรถนะ การกำหนดสมรรถนะ การวัดสมรรถนะ และการประยุกต์ใช้สมรรถนะ (เทื้อน ทองแก้ว, 2550, หน้า 10) โดย (อารีวรรณ์ น้อยดี, 2553, หน้า 15) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทาให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ และ (ชูชัย สมิทธิไกร, 2550, หน้า 27) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคคล ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น อุปนิสัยทัศนคติ บุคลิกภาพ เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดได้และต้องมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายขององค์การ เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด รวมถึงต้องสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูงจากบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานต่ำ ผู้บริหารจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำเพื่อให้ผู้ตามมีความเต็มใจและกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุผล (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ, 2538, หน้า 1) ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน (ชัยรัตน์ หลายวัชระกุล, 2547, หน้า 124) โดยผู้บริหารที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า สมรรถนะ จัดเป็นการค้นหาสิ่งที่ทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศหรือการปฏิบัติงานที่เหนือกว่าเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ถูกคาดหวัง

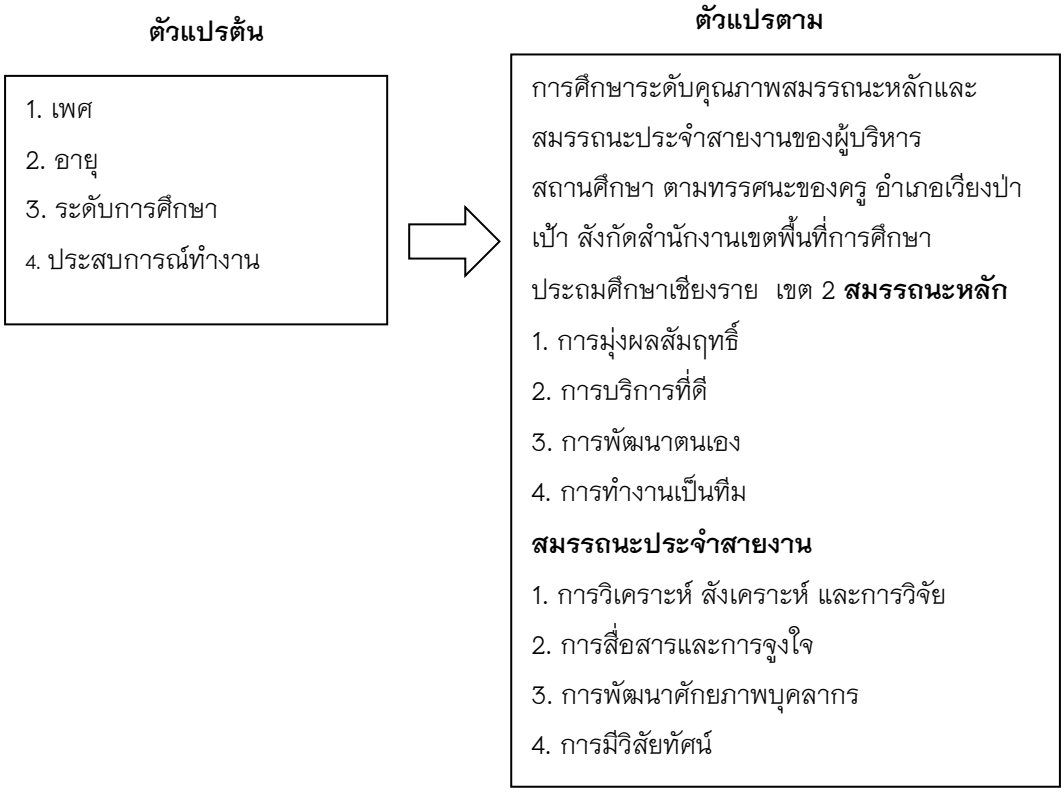
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะโดยพิจารณาจากสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีสมรรถนะหลัก 4 สมรรถนะ คือ 1. การมุงผลสัมฤทธิ์ 2. การบริการที่ดี 3. การพัฒนาตนเอง 4. การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน 4 สมรรถนะ คือ 1. การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ 2. การสื่อสารและการจูงใจ 3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 4. การมีวิสัยทัศน์ ซื่อสมรรถนะนี้ จะเป็นมาตรฐานในการควบคุมการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้ทำงานได้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาและส่งผลคุณภาพของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548, หน้า 46) ส่วนผู้ (ชาตรี โพธิกุล, 2552, หน้า 1) ได้กล่าวผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญในการควบคุมการดำเนินงานทุกอย่างภายในโรงเรียนให้เป็นไปอย่างราบรื่นและสอดคล้องกัน สมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำ จึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถบริหารจัดการดำเนินการกิจการต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จมากน้องเพียงใด ผู้บริหารที่มีสมรรถนะและชาญฉลาดจะต้องกำหนดพฤติกรรมของตนเองให้เผชิญกับสภาวการณ์ที่เกิดขึ้นดำเนินงานตามแผนงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด ดังเช่นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 รับผิดชอบการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง รวม 99 โรงเรียน ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษา ปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงในกลุ่มสาระวิชาวิทยาศาสตร์ และในระดับที่ต้องปรับปรุงมากอยู่ในกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา จึงได้วิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนและปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการควบคุม กำกับดูแลการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, 2555, หน้า 23)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา เนื่องจากสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับคุณภาพสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้และข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของอำเภอเวียงป่าเป้า โดยการสุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 304 คน จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) อย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาตำรา เอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check–list) ตอนที่ 2 สอบถามระดับคุณภาพสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตรส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความศึกษาความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางคุณภาพสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม โดยหาค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: *S.D.*)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 190 คนและเพศชายจำนวน 114 คน เมื่อจำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31–40 ปี รองลงมา คือ อายุระหว่าง 20–30 ปี อายุระหว่าง 41–50 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไป ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท ตามลำดับ และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี รองลงมาคือ อยู่ระหว่าง 21 ปีขึ้นไป อยู่ระหว่าง 6–10 ปี อยู่ระหว่าง 11–15 ปี และอยู่ระหว่าง 16–20 ปี ตามลำดับ

2. ระดับคุณภาพสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการบริการที่ดีอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ด้านการมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยอยู่ในระดับมาก ด้านการสื่อสารและการจูงใจอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอยู่ในระดับมาก

1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ระดับคุณภาพหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในงานที่ปฏิบัติได้อย่างมีมาตรฐาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นในงานที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านบริการที่ดี ระดับคุณภาพหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า

3. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนแก่ผู้รับบริการด้วยความเสมอภาคและให้เกียรติ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาใส่ใจในการให้บริการต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ข้าราชการ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้มารับบริการ

4. ด้านการพัฒนาตนเอง ระดับคุณภาพหลัก ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ด้วยการเข้าประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสังเคราะห์ข้อมูลความรู้จัดเป็นหมวดหมู่ปรับปรุง ให้ทันสมัย รวบรวมองค์ความรู้สำคัญ เพื่อใช้ในการพัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวิชาการในหมู่เพื่อนร่วมงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. ด้านการทำงานเป็นทีม ระดับคุณภาพหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความตั้งใจในการทำงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในทีม ได้ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดของทีม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความตั้งใจในการทำงาน

6. ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ระดับคุณภาพสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแยกประเด็นต่าง ๆ ตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์องค์กรหรืองานในภาพรวม และดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแยกประเด็นต่าง ๆ ตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง

7. ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ระดับคุณภาพสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานทำให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้บุคลากรที่มีความเห็นแตกต่างสามารถร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสรุปประเด็นจากการฟัง การอ่าน และประเด็นจากการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ระดับคุณภาพสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความใส่ใจและตั้งใจที่

จะช่วยเหลือบุคลากรในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษา คำแนะนำแก่บุคลากรได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรได้พัฒนาตนเอง

9. ด้านวิสัยทัศน์ ระดับคุณภาพสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางภารกิจและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนสอดคล้องประสานกันขององค์กร รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาองค์กรเป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

3. ผลศึกษาความคิดเห็น แนวทางข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด 8 ด้านดังนี้

3.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงานของตนเอง เอาใจใส่ มุ่งมั่นในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มากที่สุด ควรมองผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไว้เป็นอันดับแรก และสร้างทีมงานให้เข้มแข็งกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่ชัดเจนพร้อมทั้งมีการประเมินผลงานเป็นระยะและสามารถปฏิบัติงานในเชิงรุกได้

3.2 การบริการที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาควรใส่ใจในการให้บริการต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ข้าราชการ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรสำรวจความพึงพอใจในการให้บริการต่อนักเรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น ๆ และผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากผู้มารับบริการนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

3.3 การพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ด้วยการเข้าประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง และควรพัฒนาความรู้ ความสามารถในการใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3.4 การทำงานเป็นทีมผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกันเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นในการทำงาน ควรเข้าไปช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถ มีภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันวางแผนการใช้งบประมาณให้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับ และมีเวทีให้บุคลากรได้พบปะพูดคุยเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในการทำงาน

3.5 การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนการทำงานทั้งปัจจุบันและอนาคตให้เป็นระบบและชัดเจน นำตัวอย่างการทำงานที่ประสบผลสำเร็จมาแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรหรือในงานที่ตนปฏิบัติ และนำนโยบายที่ได้รับมาสรุปร่วมกันแต่ถ้าเกี่ยวข้องกันหลายคนก็จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือว่าจะดำเนินการอย่างไร

3.6 การสื่อสารและจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีการยกย่องชมเชย ให้ความดีความชอบหรือรางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานทำให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสรุปประเด็นสำคัญจากการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพของตนเองและพัฒนางานของตนเองให้ตรงกับสายงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำปรึกษา คำแนะนำแก่บุคลากรเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน

3.8 วิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางภารกิจและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนสอดคล้องประสานกันขององค์กรและสามารถปฏิบัติได้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ และควรกำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นรูปธรรมมีโอกาสประสบผลสำเร็จ

สรุปผลและอธิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาระดับคุณภาพสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาสรุปและอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับคุณภาพสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการพัฒนาตนเอง ส่วนสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัย ด้านการสื่อสารและการจูงใจด้านและการพัฒนาศักยภาพบุคลากร รวม 8 ด้าน อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานได้สำเร็จถึงแม้จะเป็นงานที่มีความยากและท้าทายมีกระบวนการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้มุ่งมั่นในงานที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มีความมุ่งมั่นในงานที่ปฏิบัติได้อย่างมีมาตรฐานพัฒนาผลงานของตนสู่ความสำเร็จและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างสรรค์ผลงานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประสิทธิ์ ชุมศรี, 2555, หน้า 148) ได้ศึกษาการประเมินสมรรถนะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1. การประเมินสมรรถนะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ประเภท จำนวน 8 ด้าน ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และ การทำงานเป็นทีม 2) สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย การสื่อสารและจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ 2. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีสมรรถนะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับวิจัยของ (ธีรภัทร แสนอามาตย์, 2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก และข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการรับรู้สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการบริการที่ดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรพิศ อินทะสุระ, 2551, หน้า 74) ซึ่งได้ ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหาร

สถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับดีมาก และยังสอดคล้องกับวิจัยของ (นลพรรณ ศรีสุข และคณะ, 2558 หน้า 199) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการใช้อิทธิพล อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากด้านที่สูงสุด 5 อันดับ คือ ด้านประสิทธิผลการบริหาร ด้านการบริการที่ดี ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์และด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

2. ผลการศึกษาความคิดเห็น แนวทางข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด 8 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีผู้เสนอแนวทางจำนวนมากที่สุดได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ คือผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนการทำงานทั้งปัจจุบันและอนาคตให้เป็นระบบและชัดเจน อาจเนื่องมาจากเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีงานที่ต้องปฏิบัติหลากหลาย มีการประชุมสัมมนามากเกินไป เกิดปัญหาในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาบกพร่องด้านจัดทำแผนการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2. กลุ่มบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ควรจะมีการวางแผน พัฒนา กำกับติดตามการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามสมรรถนะและมาตรฐานการปฏิบัติงาน กำหนดเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา มีการพัฒนา อบรมผู้บริหารสถานศึกษาเช่นประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในด้านต่าง ๆ

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครู อำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ทำให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก้ไข ตรวจทาน ความถูกต้องเรียบร้อยและข้อบกพร่องต่าง ๆ จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา นายสนิท สายปินตา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโป่งนก นายสุมน ถาเตรียม ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านกู่ (ป่าเป้าประชานุเคราะห์) ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูล ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนในอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

ชัยรัตน์ หลายวัชระกุล. (2547). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียน การสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา**,วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ชาตรี โพธิกุล. (2552). **สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2 ตามมาตรฐานคุรุสภา.** การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ชูชัย สมิทธิไกร. (2550). **การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร**. (พิมพ์ครั้ง 2).กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). **มารู้จัก Competency กันเถอะ.** กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

เทอดพงษ์ ไชยนันท์. (2545). **เอกสารประกอบการประชุมเรื่องแนวนโยบายการจัดการศึกษาเอกชน: ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี.** สุวีริยาสาสน์การพิมพ์: กรุงเทพฯ.

เทื้อน ทองแก้ว. (2550). **สมรรถนะ (Compentency): หลักการและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

ธีรภัทร แสนอามาตย์. (2552). **การศึกษาสมรรถนะทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองบัวลำภู เขต 1 และเขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

นลพรรณ ศรีสุข และคณะ .(2558.) **สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี** .วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

ประสิทธิ์ ชุมศรี (2555). **การประเมินสมรรถนะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.** รายงานการวิจัย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, สุราษฎร์ธานี.

ปรียาพร วงศอ์นุตรโรจน์. (2546). **บริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

พรพิศ อินทะสุระ. (2551). **สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5**. การค้นคว้าอิสระ ค.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). **เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1-2 หลักสูตรการพัฒนาครูโดยการสร้างระบบพี่เลี้ยง**.ณ โรงแรมนครแพร่ทาวเวอร์ อ.เมืองแพร่ จ.แพร่ วันที่ 22-23 เมษายน 2556.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2539). **หลักสูตร:แนวคิด ทฤษฎีและการวิจัย.** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. (2555). **รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต12 ปีงบประมาณ 2555**. กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศกลุ่มนโยบายและแผน.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). **พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547**. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อุทัย ภักดีประยูรวงศ์ (2556). **สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20** . การศึกษาอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

การศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

The Study of States of Procedure in Upright School Project, Chiangkham School Groups 1, Phayao Primary Educational Service Area Office 2

พรทิพย์ ไชยมงคล[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Porntrip Chaimongkol[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 นั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและข้อเสนอแนะการพัฒนาการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 โดยได้ศึกษาจากกลุ่มประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 6 คน และครู จำนวน 64 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 70 คน ใช้ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 21 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่นั้นมีตำแหน่งเป็นครู สภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน รองลงมาคือด้านการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 พบว่า (1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะด้านวินัยให้แก่นักเรียนให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงให้แก้นักเรียนให้มากว่านี้ (2) ด้านการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน สถานศึกษาควรทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมีวินัยมากกว่านี้ สถานศึกษาต้องเน้นการทำให้เกิดหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้นและให้เป็นรูปธรรม (3) ด้านการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน ควรมีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้าง

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

ประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักเรียนบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม และต้องทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมในการเป็นคนดีมากขึ้น

คำสำคัญ: การดำเนินงาน โครงการโรงเรียนสุจริต

Abstract

These independent study aims were to study of states of procedure and suggestions of operation in Upright School Project, Chiangkham school groups1, Phayao Primary Educational Service Area Office 2. Data were collected 70 people through the questionnaires and analyzed by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings showed that the most participants were female, age between 41–50 years, work experiment morethan 21 years, graduated bachelor degree, work acting as teachers.The states of procedure in UBright School Project, Chiangkham school groups 1, Phayao Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at the highest level, Considering each aspects that showed ranking the highest to the lowest as follows: Learning activities for student's behavior development, The operation of moral and good governance project in schools for student's behavior development and the youth camp activities.

The opinions toward suggestions of operation in Upright School Project, Chiangkham school groups 1, Phayao Primary Educational Service Area Office 2 as follows: 1) For Learning activities for student's behavior development, the school should support teachers to do learning activities for discipline practical and good behaviors of the students. 2) For The operation of moral and good governance project in schools for student's behavior development, the school should focus on good governance in school and make it clearly. 3) For the youth camp activities, the school should do various activitiesaccording to social conditions for student behaviors development including creating passionate life.

Keywords: Operation, Upright school project

บทนำ

สังคมไทยเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นอย่างมาก เนื่องจากบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตน้อยลง จำเป็นต้องปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะถือว่าเป็นหัวใจ ซึ่งบุคคลในสังคมละเลยและอาจจะส่งผลต่อคุณภาพของเด็กที่จะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตด้วย ในประเทศไทยจะพบคำว่า ซื่อสัตย์ ปรากฏในหนังสือพิมพ์เกือบทุกวันและเกือบทุกฉบับ ซึ่งมักจะใช้คำนี้กับแวดวง การเมือง และการปฏิบัติงานประเภทต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นระดับสูงหรือต่ำ ต่างเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีความ ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้องค์กรพัฒนาไปได้ วงการศึกษายังไม่ได้พูดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในกิจกรรมการเรียนการสอน แม้จะมีการประเมินจิตพิสัยตามสภาพจริงของผู้เรียน แต่ความ ซื่อสัตย์ก็ยังเป็นเรื่องที่ต้องใช้องค์ประกอบหลายอย่างช่วยในการ พิจารณาตัดสินผู้เรียน ข้อสำคัญก็คือมิได้มีการเน้นกันอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นครูหรือบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้เรียน (เจริญพร คำจารย์, 2559, หน้า 2)

การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน เป็นการศึกษาในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาช่วยพัฒนาศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่จุดแรกเริ่มและตลอดชั่วอายุของชีวิต ซึ่งเป็นการอบรมบ่มนิสัยในมนุษย์สามารถประพฤติตน เพื่อที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต และสามารถร่วมสร้างประโยชน์ให้กับสังคมที่ตนอาศัยอยู่ จึงถือได้ว่า การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด ครูก็เป็นคนสำคัญในการสร้างเยาวชนที่ดีและสร้างอนาคตของชาติด้วย (ศิรินทรา กลักโพธิ์, 2555, หน้า 1) ด้วยนโยบายด้านการจัดการศึกษา จากการแถลงข่าว ของ พล.อ.ดาว์พงษ์รัตนสุวรรณ รมว.ศธ. และคณะตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ร่วมแถลงข่าวการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาและการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 27 สิงหาคม 2558 ว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันการปราบปรามการทุจริต ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้เสนอว่าการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนให้เป็นคนสุจริตชนทุกภาคส่วนต้องร่วมกันสนับสนุนส่งเสริมให้นโยบายการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ปรับทิศทางจากการมุ่งสร้างคนเก่ง คนดี ดำรงชีวิตสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมที่มีเสถียรภาพสามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง รวมทั้งการแก้ปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559, หน้า 1)

สำนักงานคณะกรรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะที่รับผิดชอบงานบริหารจัดการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคตได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงได้อนุมัติให้ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม “ป้องกันการทุจริต” ระดับเขตพื้นที่การศึกษา โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต”(ภายใต้ชื่อ “โรงเรียนสุจริต”) มีเป้าหมายหลักเพื่อลดปัญหาการทุจริต ในสังคมไทยและยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยให้สูงขึ้น โดยตั้งค่าเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 50 ในปี พ.ศ. 2560 (โดยในปี 2556 ที่ผ่านมาประเทศไทยได้คะแนนความโปร่งใสเพียงร้อยละ 35 คะแนน อยู่อันดับที่ 102 จากการจัดอันดับทั้งหมด 177 ประเทศทั่วโลก เท่ากับประเทศเอกวาดอร์ มอลโดวา และปานามา) นอกจากนี้สำนักงาน ป.ป.ช. ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการไว้ 5 ยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายใน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กเยาวชน โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนให้เกิดความเข้มแข็งมากที่สุดเพราะเป็นอนาคตของชาติ กลุ่มภาครัฐ เสริมสร้างและสนับสนุนให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดถือปฏิบัติตาม ประมวลจริยธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ กลุ่มภาคเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และ กลุ่มภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกหมู่เหล่าในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต นับเป็นความพยายามที่ดีของ สำนักงาน ป.ป.ช.และภาคีทุกภาคส่วนโดยเฉพาะองค์กรตามรัฐธรรมนูญในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต เพื่อใช้เป็นกรอบชี้นำในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ (สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559, หน้า 3) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ในสถานศึกษา “โรงเรียนสุจริต” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา เพราะฉะนั้นสถานศึกษาต้องเป็นองค์กรสำคัญในการพัฒนา สร้างเครื่องมือในการพัฒนา ตลอดจนรับผิดชอบผลของการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559, หน้า 3) ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชน

ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่า เยาวชนไทยของเราขาดความปลูกฝังในด้านคุณธรรม และจริยธรรมอย่างยั่งยืน คือ อาจจะมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวยไม่เกิดผลที่ถาวรในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, 2550, หน้า 49)

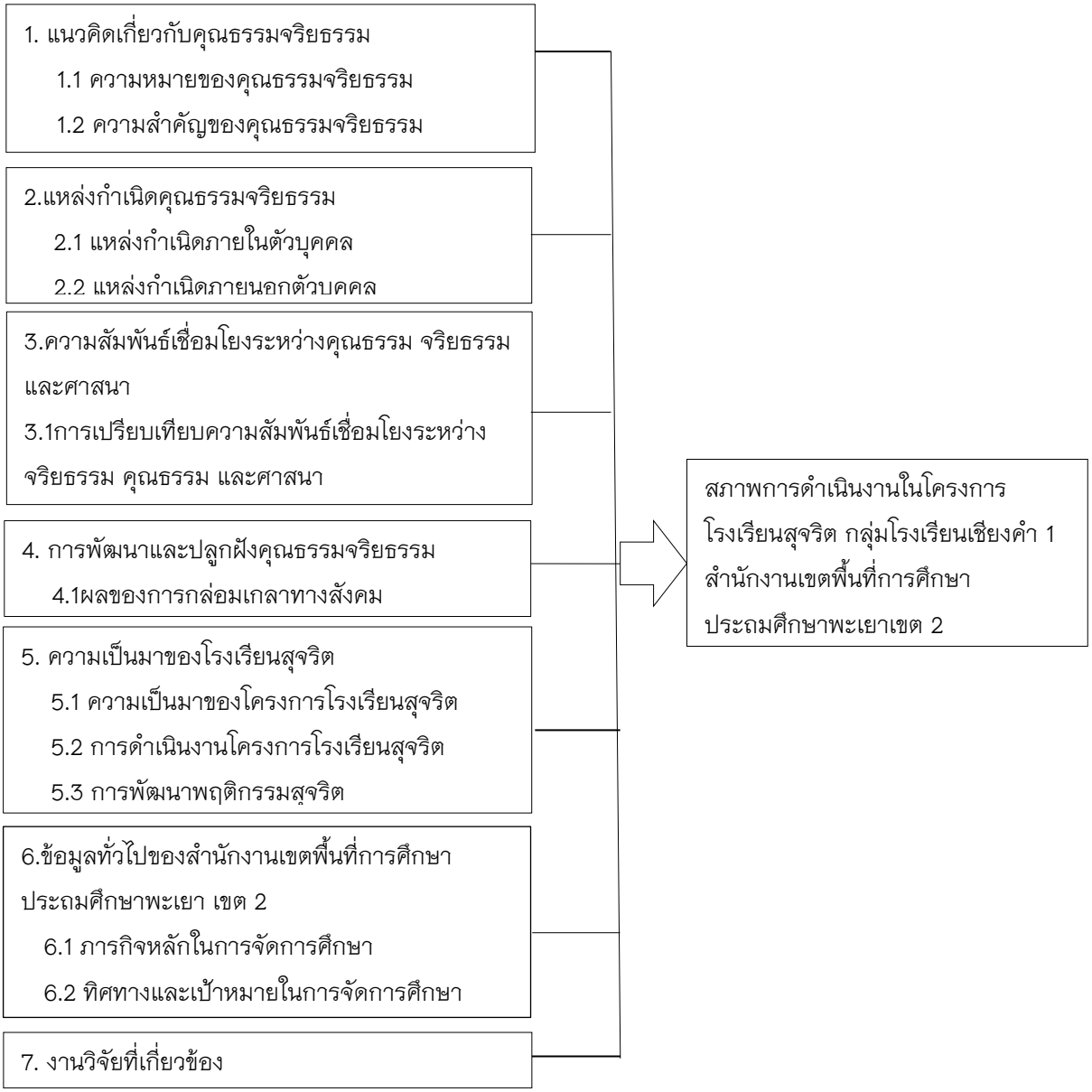
จะเห็นได้ว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่น ยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะองค์การที่รับผิดชอบงาน จึงเล็งเห็นความสำคัญและได้กำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาเยาวชนดังนั้นปีการศึกษา 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ได้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “โรงเรียนสุจริต” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ได้กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานตามโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “โรงเรียนสุจริต” โดยให้ความสำคัญต่อผู้เรียนทุก ๆ คน ต้องตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถพัฒนาความประพฤติอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ไม่สร้างภาระให้กับตนเอง และบุคคลอื่น โดยได้รับความร่วมมือจาก ผู้บริหารและคณะทีมงานวิจัยในโรงเรียนมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะ หลังจากใช้กิจกรรมที่เน้นพฤติกรรมสุจริต แล้วนำผลมาส่งเสริมและพัฒนา ทุกโรงเรียนอย่างทั่วถึงในรูปแบบการจัดนิทรรศการ เพื่อได้แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและนำมาพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตแก่นักเรียน ซึ่งเป็นเยาวชนที่สำคัญ และเป็นอนาคตของประเทศชาติสืบไป (โครงการโรงเรียนสุจริต, 2558, หน้า 57)

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 ให้มีประสิทธิภาพ และปลูกฝัง นิสัยความสุจริตให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริตของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ 3 ด้าน ได้แก่

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน
2. การดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน
3. การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จำนวน 4 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 6 คน และครู จำนวน 64 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 70 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (open Ended Question)

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง
3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 21 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่นั้นมีตำแหน่งเป็นครู

2. การศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2.1 สภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวม นั้นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน นั้นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ตามคุณลักษณะ 5 ประการ คือ คือ มีทักษะการคิด มีวินัย มีความซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ รองลงมาคือ สถานศึกษาได้มีการส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่งเสริมทักษะการคิดให้แก่นักเรียน สถานศึกษาได้มีการส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะด้านซื่อสัตย์ สุจริตให้แก่นักเรียน และสถานศึกษาปลูกฝังค่านิยมจิตสาธารณะให้แก่นักเรียน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาได้มีการสนับสนุนเสริมสร้างพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงให้แก้นักเรียน

2.3 ด้านการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน นั้นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การดำเนินงานโครงการของสถานศึกษาส่งผลทำให้นักเรียนเกิดคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ การดำเนินงานโครงการของสถานศึกษาทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การดำเนินงานโครงการของสถานศึกษาทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมีวินัย และการดำเนินงานโครงการของสถานศึกษาทำให้เกิดหลักธรรมาภิบาล

2.4 ด้านการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน นั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนปลูกฝังคุณลักษณะทั้ง 5 ประการ ประกอบด้วย มีทักษะการคิด มีวินัย มีความซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สอดคล้อง กับคุณลักษณะทั้ง 5 ประการ คือ มีทักษะการคิด มีวินัย มีความซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักเรียน

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

3.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะด้านวินัยให้แก่นักเรียนให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงให้แก้นักเรียนให้มากว่านี้ และควรจัดทำให้เป็นรูปธรรม อีทั้งควรมีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตที่สมบูรณ์ให้มากกว่านี้

3.2 ด้านการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน สถานศึกษาควรทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมีวินัยมากกว่านี้ สถานศึกษาต้องเน้นการทำให้เกิดหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้นและให้เป็นรูปธรรม รวมทั้งการดำเนินงานโครงการของสถานศึกษาต้องทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะทักษะการคิดให้มากกว่านี้ และต้องทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะซื่อสัตย์สุจริตอย่างแท้จริง

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักเรียนบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม และต้องทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมในการเป็นคนดี มากขึ้น และต้องเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์เชิงบวกเพื่อเพิ่มการเรียนรู้ให้กับนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น และการจัดกิจกรรมควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะประจำใจ และสามารถดำรงชีพในสังคมได้อย่างปลอดภัย

สรุปผลและอธิปรายผล

จากการศึกษาผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาอภิปรายดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ตามคุณลักษณะ 5 ประการ คือ มีทักษะการคิด มีวินัย มีความซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่งเสริมทักษะการคิดให้แก่นักเรียน ตลอดจนส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้เกิดคุณลักษณะด้านซื่อสัตย์ สุจริตให้แก่นักเรียน รวมทั้งยังปลูกฝังค่านิยมจิตสาธารณะให้แก่นักเรียน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิดดา หงส์วิวัฒน์, 2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความจำเป็นและคุณค่าของระเบียบวินัยนักเรียน พบว่า วินัยสร้างความรับผิดชอบ วินัยสร้างความเป็นระเบียบแบบแผน วินัยสร้างคนให้เป็นคนดี วินัยสร้างคนให้เป็นคนเก่งและระเบียบมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์มาก เพราะระเบียบทางกายภาพ สามารถสร้างระเบียบระบบความคิดได้ ผู้ที่มีความคิดที่เป็นระเบียบจะสามารถมองปัญหาการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีระบบ จะเป็นผู้มีประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตและมีประสิทธิภาพในการทำงานส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาได้มีการสนับสนุนเสริมสร้างพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงให้แก่นักเรียน เนื่องจากแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้นมานั้นมีเนื้อหาเกี่ยวของกับการอยู่อย่างพอเพียงน้อยมาก อีกทั้งยังขาดตัวอย่างที่ดีในการสร้างพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงให้แก่นักเรียนซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ (โรงเรียนวิสุทธิกษัตร, 2559, บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมต้นกล้าศรีวิสุทธิ์ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวิสิทธิกษัตรี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การพัฒนารูปแบบกิจกรรมต้นกล้าศรีวิสุทธิ์ ส่งผลให้คุณภาพรูปแบบกิจกรรมต้นกล้าศรีวิสุทธิ์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และการส่งเสริมคุณลักษณะสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวิสุทธิกษัตรีโดยใช้กิจกรรมต้นกล้าศรี วิสุทธิ์ ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรม 5 ต้นกล้า คือ 1) ต้นกล้าเสียงตามสาย 2) ต้นกล้า 3 ตรวจ 3) ต้นกล้าของหายได้คืน 4) ต้นกล้าแนะแนวอาชีพอิสระพอเพียง และ 5) ต้นกล้า 1 ห้องเรียน 1 จิตอาสา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณลักษณะสุจริต 5 ด้าน คือ 1) ด้าน

มีทักษะกระบวนการคิด 2) ด้านการมีวินัย 3) ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านอยู่อย่างพอเพียง และ 5) ด้านมีจิตสาธารณะ จากค่าความก้าวหน้าของแบบประเมินคุณลักษณะสุจริตผลที่ได้มีค่าความก้าวหน้าเป็นบวกทุกคุณลักษณะสุจริต

2. ด้านการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน ซึ่งการพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียนนั้น ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดคุณธรรมจริยธรรมและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุรัตยา นาคมิตร, 2551, หน้า 197 – 102) ได้ศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ก่อนการพัฒนามีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาในการแก้ปัญหานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมตามกรอบการศึกษาที่กำหนดไว้ 6 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านภูมิใจในความเป็นไทย และด้านการหลีกเลี่ยงยาเสพติด โดยใช้กลยุทธ์การอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน การนิเทศติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน และการประกวดคนดีศรีหนองนาคำ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 63 คน ผลการดำเนินการ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน ทำให้การศึกษาค้นคว้าบรรลุตามเป้าหมายที่น่าพอใจ นักเรียนทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรม 6 ด้าน ไปในทางที่ดีขึ้นโดยไม่ต้องมีผู้ควบคุมหรือแนะนำตักเตือน นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดีส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การดำเนินงานโครงการของสถานศึกษาทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมีวินัย เนื่องจากการดำเนินการโครงการของสถานศึกษายังไม่อาจทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมีวินัยอย่าแท้จริง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ (อัญชิสา สุรีย์แสง, 2553, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมพัฒนาความมีวินัยในตัวเอง ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักเรียนมีคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยในตัวเอง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. ด้านการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนปลูกฝังคุณลักษณะทั้ง 5 ประการ ประกอบด้วย มีทักษะการคิด มีวินัย มีความซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ เนื่องจากกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดินทำให้นักเรียนมีทักษะมีกระบวนการคิด มีวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และจิตสาธารณะมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล, 2557, บทคัดย่อ) เรื่อง คุณลักษณะสุจริตของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา 2557 พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะ สุจริต 5 ประการของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านมีทักษะกระบวนการคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ด้านคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ด้านการมีวินัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 คุณลักษณะด้านการอยู่อย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 และคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักเรียนเนื่องจากสถานศึกษาไม่มีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักเรียน จึงทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรม ทำให้กิจกรรมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุฑาธิป วัชรานนท์, 2551, หน้า 72) ได้วิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กวัยซน 3-5 ปี พบว่า ผลการศึกษาของเด็กวัยซน 3 – 5 ปี ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กวัยซน 3-5 ปี ประกอบกับการใช้วิธีสอนแปลกใหม่ มีลักษณะของความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะด้านวินัยให้แก่นักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

2. ด้านการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียน สถานศึกษาควรทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมีวินัยมากกว่านี้ และต้องเน้นการทำให้เกิดหลักธรรมาภิบาลนั้นเป็นรูปธรรม รวมทั้งต้องทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมีทักษะการคิด และมีความซื่อสัตย์สุจริตอย่างแท้จริง

3. ด้านการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักเรียนบ้าง และให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนเชียงคำกับกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาแนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริต เพื่อเพิ่มประสิทธิผลให้มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภาอำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ นายเสมอ วงศ์พุฒิรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 นายอดุลย์ อ่อนนวล ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบแวน) และนายประสงค์ โพธิ์แก้วศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบแวน), โรงเรียนชุมชนบ้านเชียงบาน, โรงเรียนบ้านร่องค้อม และโรงเรียนบ้านสบสา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกท่าน และมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งปวง และคอยให้คำแนะนำระหว่างการศึกษามาโดยตลอด

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัวที่สนับสนุนและคอยให้กำลังใจทุกเวลาที่เหนื่อยล้า ให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน จนการเรียนผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ผู้เขียนขอน้อมรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการศึกษาค้นคว้าให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแด่บิดามารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา. (2549). **แนวทางการดำเนินกิจกรรมค่ายเยาวชน "คนดีของแผ่นดิน"**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา. (2549). **แนวทางการดำเนินงานเขตสุจริต.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ: ไทยเนรมิตกิจ อินเตอร์โปรแกรสชิฟ.

ทิศนา แขมมณี. (2546). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

นิดดา หงส์วิวัฒน์. (2541). **ได้ศึกษาความจำเป็นและคุณค่าของระเบียบวินัยนักเรียน,** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, นครนายก

ทวีศิลป์ ซื่อสัตย์. (2549). **ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะกระบวนการคิดและแก้ปัญหาต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน,** มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี

พระไพศาล วิสาโล. (2544). **วิถีสังคมไทย ประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน.** กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

คณาพร เทียมกลาง. (2551). **ได้ศึกษาการดำเนินการสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 – 4**, มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ภาคภูมิ อิ่มสะอาด. (2554). ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ, **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม** ปีที่ 12(ฉบับที่ 2) เลขหน้า: 142–149.

สุรัตยา นาคมิตร. 2551. **ได้ศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียน,** มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม

สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. (2550). **การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา**, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญมี แท่นแก้ว. (2539). **จริยศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร.

บงกช มงคลชัย. (2540). **ก้าวหน้าสู่ผู้บริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

โรม วงศ์ประเสริฐ. (2545). **เทคนิคการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้วยกิจกรรม**. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รำไพ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา. (2532). **สถิติการวิจัย**. กรุงเทพฯ :เอช เอน การพิมพ์.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2558). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุจริต**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2558). **คู่มือการสร้างคนให้มีวินัย รู้หน้าที่.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. (2550). **การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา**. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สุวิทย์ มูลคำ. (2547). **กลยุทธ์การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ไสว มาลัยทอง. (2542). **คู่มือการศึกษาจริยศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

การศึกษาสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

THE STUDY OF TEACHING ADMINISTRATION CONDITIONS OF MONK'S MOROLITY TEACHERS IN SCHOOLS IN MAE SAI DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

พระครูวรเขตโสภิต (สุภัตร ร้องขันแก้ว)[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Phrakhuworakhetsophit (Suphat Rongkhankaew)[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 13 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 54 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง ในภาพรวมและทุกงานอยู่ในระดับมาก และสภาพการบริหารการจัด การเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ระดับมาก

ข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง และพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ได้แก่ 1) งานบริหาร คือ พระสอนศีลธรรมควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดของพระสงฆ์ควรจัดหาพระสอนศีลธรรมให้เพียงพอกับสถานศึกษา และควรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และเวลาในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น 2) งานแผนงานและประเมินผล คือ ควรมีแผนงานใน การประเมินผลการสอนศีลธรรมระหว่างพระสอนศีลธรรมและโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม และควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอทุกภาคการศึกษา และ 3) งานพัฒนาพระสอนศีลธรรม คือ ควรพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจด้านหลักการสอน เทคนิคการสอน การเขียนแผนการสอน การวัดผลทางการศึกษา และการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลายแก่พระสอนศีลธรรม และควรจัดอบรมพระสอนศีลธรรมให้มีกิริยาเหมาะสม ดำรงตนเป็นพระสงฆ์ที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jp.sujitra@gmail.com

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรม

Abstract

The purpose of this independent study was to study of teaching administration conditions of monk's morality teachers in schools in Mae Sai District, Chiang Rai Province and to study suggestions to teaching administration development of monk's morality teachers in schools in Mae Sai District, Chiang Rai Province. Data were collected from 54 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows; A view of school administrators and teachers and monk's morality teachers towards the teaching administration conditions of monk's morality teachers in schools in Mae Sai District, Chiang Rai Province in overall were at high level and data on the other side at high level.

Suggestions to teaching administration development of monk's morality teachers in schools in Mae Sai District, Chiang Rai Province as follows: 1) For administration jobs, the monk's morality teachers should be participate to set teaching administration policies of school. And the organizations should recruit enough monks' morality teachers for teaching in schools. Furthermore, both the organization and monk's morality teachers should set up teaching development plan and increase teaching time for teaching in schools. 2) For plan and evaluation jobs, both the school and monks' morality teachers should set up evaluation and assessment plan for morality teaching in schools. Besides, the organization should evaluate teaching behavior and activities of monks' morality teachers in course. 3) For monks' morality teachers' development jobs, the authority should increase the competency of monks' morality teachers such as teaching principles, instruction technics, curriculum planning, education measurement and education technology including being role model both behaviors and good monks.

Keywords: Teaching administration, Monk's morality teachers

บทนำ

นโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 73 ซึ่งระบุว่า รัฐต้องสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและ มาตรา 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของพระสงฆ์จึงได้มอบหมายให้กรมศาสนาดำเนินโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและให้สถานศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเข้าร่วมเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนของชาติได้เรียนรู้ (เข้าถึง) หลักธรรมของพระพุทธศาสนาสามารถนำหลักธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ (กรมการศาสนา, 2543 หน้า 1 อ้างอิงใน สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558 หน้า 2)

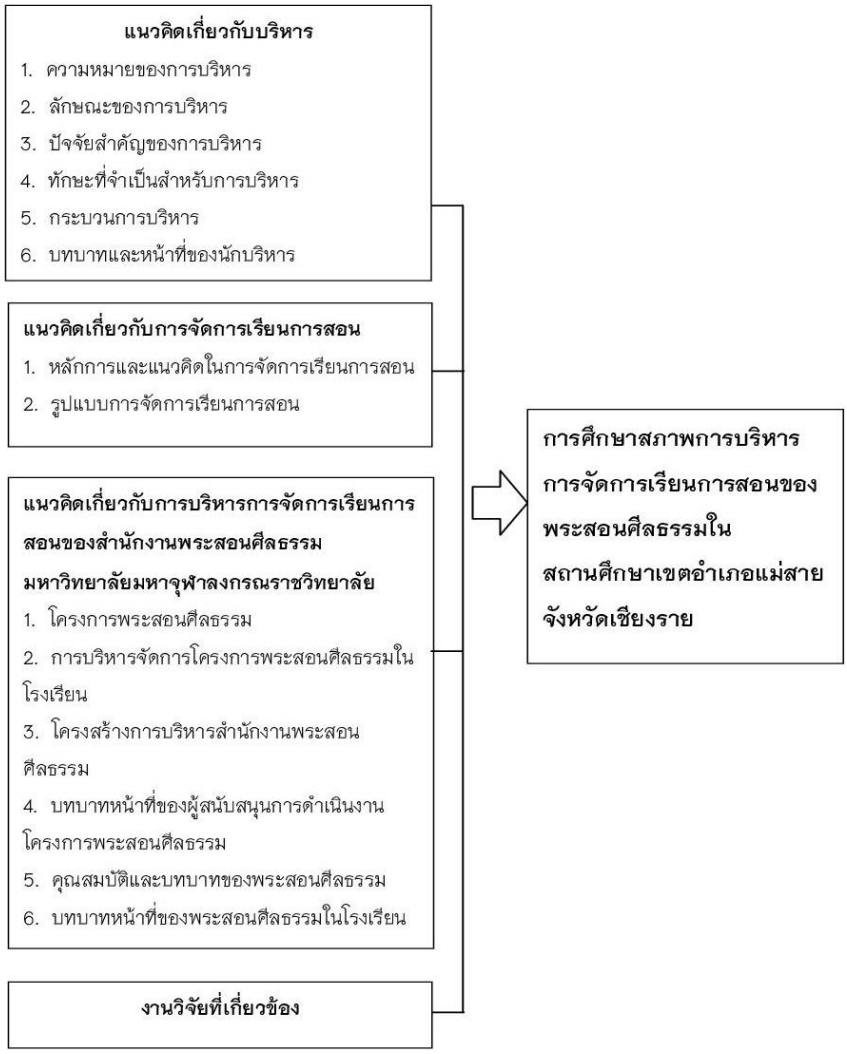
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2551 เป็นต้นมา เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดตั้ง “สำนักงานพระสอนศีลธรรม” สังกัดสำนักงานอธิการบดีขึ้นรับผิดชอบงาน ทำให้การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยในปัจจุบันได้จัดให้มีศูนย์อำนวยการโครงการ จำนวน 22 ศูนย์ทั่วประเทศ พระสอนศีลธรรมเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญของโครงการ เพราะจะมีบทบาทในการเผยแผ่ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาแก่นักเรียน นักศึกษา และเป็นผู้ที่สร้างให้นักเรียน นักศึกษาเป็นคนดี มีศีลธรรมจริยธรรม นำความรู้ซึ่งเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ในการสร้างคน

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษาในเขตอำเภอ แม่สาย จังหวัดเชียงราย พระสงฆ์ที่ประจำสำนักศาสนศึกษาในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้เข้ามามีส่วนเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาหรือเป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยทำหน้าที่ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระพื้นฐานแนวคิด กระบวนการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดจนการใช้สื่อประกอบการเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับผู้เรียน จากการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ผู้วิจัยในฐานะครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีประสบการณ์ด้านการสอนและการให้การศึกษามาเป็นเวลาหลายปี ประสบกับปัญหาและอุปสรรคจากการทำหน้าที่สอนหลายอย่าง ทั้งปัญหาด้านการบริหารการจัดการ ปัญหาจากผู้สอนเอง ปัญหาจากผู้เรียน ปัญหาเกี่ยวกับเวลาและสถานที่สอน ซึ่งมีทั้งด้านที่ควรปรับปรุง แก้ไข และด้านที่ควรส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2559) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อทราบสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนและข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามโครงการพระสอนศีลธรรมให้สอดคล้องกับยุคปฏิรูปการศึกษา โดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการจุดประเด็นในการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน (ชุมชน) วัด และโรงเรียน และสามารถเผยแผ่หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยใช้กรอบการบริหารการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558, หน้า 12–13) จำแนกออกเป็น 3 งานคือ

1. งานบริหาร
2. งานแผนงานและประเมินผล
3. งานพัฒนาพระสอนศีลธรรม

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครูพี่เลี้ยงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 13 คน พระสอนศีลธรรม จำนวน 19 รูป ในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 13 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 54 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขต

อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ การทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ งานบริหาร งานแผนงานและประเมินผล และงานพัฒนาพระสอนศีลธรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สำหรับพระสอนศีลธรรม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ งานพัฒนาพระสอนศีลธรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือก ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหารวมถึงการใช้ภาษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา และพระครูสอนศีลธรรม ในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับปริญญาตำแหน่งผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ และมีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพระสอนศีลธรรม พบว่า พระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของ พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยงต่อสภาพการบริหารการจัด การเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละงาน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกงาน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ งานบริหาร งานพัฒนาพระสอนศีลธรรม และงานแผนงานและประเมินผล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละงานพบว่า

2.1.1 งานบริหาร พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนงบประมาณและจัดสรรงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคิดเห็นในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินงานควบคุมทรัพย์สินหรือพัสดุ และตรวจสอบพัสดุโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2.1.2 งานแผนงานและประเมินผล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการติดตามประเมินผล
โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีความคิดเห็นในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามี การจัดทำระบบสารสนเทศด้าน การประเมินผลติดตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคิดเห็นในระดับมาก

2.1.3 งานพัฒนาพระสอนศีลธรรม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการนำหลักธรรมมา
ใช้ในการจัดอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีความคิดเห็นในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษาได้มีการจัดทำงานวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับงานพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2.2 ความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมต่อสภาพการบริหารการจัด การเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักธรรมไปปฏิบัติที่บ้านและในชีวิตประจำวัน มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านได้รับการนิเทศติดตามประเมินผลการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดเห็นในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

3.1 ข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง

3.1.1 งานบริหาร ได้แก่ ควรจัดพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาให้มากขึ้น ควรให้การสนับสนุนงบประมาณ อย่างเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมตั้งแต่งบประมาณด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อและปัจจัยถวายพระสงฆ์ อย่างต่อเนื่อง ควรมีการประชุมและวางแผนการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และควรมีแผนปฏิบัติการประจำปีในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

3.1.2 งานแผนงานและประเมินผล ได้แก่ ควรจัดให้มีพระนิเทศการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ควรมีแผนปฏิบัติงานการประเมินผลพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และควรจัดให้มีพระสงฆ์จากศูนย์อำนวยการส่วนภูมิภาคหรือสำนักพระพุทธศาสนาระดับจังหวัด นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อย่างต่อเนื่องทุกภาคการศึกษา

3.1.3 งานพัฒนาพระสอนศีลธรรม ได้แก่ พระสอนศีลธรรมควรจัดการเรียนการสอนศีลธรรมด้วยวิธีการสอนที่หลากหลายเป็นที่น่าสนใจของผู้เรียน พระสอนศีลธรรมควรได้รับการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจในหลักการสอนและหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน พระสอนศีลธรรมควรมีการประสานงานระหว่างครูพี่เลี้ยงและพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และพระสงฆ์ทำหน้าที่ในการเผยแพร่หลักคำสอนพระพุทธศาสนา ดังนั้นการพัฒนาสงฆ์จึงควรเป็นแบบเฉพาะของสงฆ์ที่เป็นอัตลักษณ์การพัฒนาพระสงฆ์และปรัชญาทางศาสนา

3.2 ข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรม

3.2.1 งานบริหาร ได้แก่ พระสอนศีลธรรมควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอน

ศีลธรรมในสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดของพระสงฆ์ควรจัดหาพระสอนศีลธรรมให้เพียงพอกับสถานศึกษาในเขตแม่สาย จังหวัดเชียงราย และควรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และเวลาในการจัดการเรียน การสอนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและจารีตประเพณีของชุมชน

3.2.2 งานแผนงานและประเมินผล ได้แก่ พระสอนศีลธรรมควรมีแผนงานในการประเมินผลการสอนศีลธรรมระหว่างพระสอนศีลธรรมและโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทุกภาคการศึกษา และควรมีการวัดผลและประเมินผลโดยการสอบธรรมศึกษาและจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม

3.2.3 งานพัฒนาพระสอนศีลธรรม ได้แก่ ควรพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าในด้านหลักการสอน เทคนิคการสอน การเขียนแผนการสอน การวัดผลทางการศึกษา และการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อให้พระสอนศีลธรรมนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และควรจัดอบรมพระสอนศีลธรรมให้มีกิริยาเหมาะสม ดำรงตนเป็นพระสงฆ์ที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.1 สภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานบริหาร ทั้งนี้สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โดยได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอน จัดทำแผนงบประมาณและจัดสรรงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนศีลธรรม โรงเรียนได้มีวิทยากรภายนอก ซึ่งก็คือ พระสอนศีลธรรมในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มาช่วยจัดการเรียนการสอนศีลธรรม และมีครูพี่เลี้ยง คือ ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสอนและอำนวยความสะดวกแก่พระสอนศีลธรรม เนื่องด้วยพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรงและอยู่ในสมณเพศได้ผ่านการอบรมความรู้การสอนศีลธรรมจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์มาแล้ว จึงมีความน่าเชื่อถือในการถ่ายทอดความรู้ และอธิบายหลักคำสอนพระพุทธศาสนา การรู้จักแยกแยะอะไรดีอะไรชั่ว รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักปฏิบัติของชาวพุทธ ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำสมาธิ การเล่านิทาน การยกตัวอย่างประกอบ การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในชุมชน โดยนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งในระหว่างการจัดการเรียนการสอนและภายหลังการสอนทุกภาคการศึกษา สถานศึกษาได้มีการติดตามประเมินผลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสรุปผลการประเมินและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงและวางแผนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาในภาคการศึกษาถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาไชยฤทธิ์ ชยานนฺโท (งามแสง) (2557, หน้า 51–58) และพระกีรติกร บุญรอดดวง (2556, หน้า 3–15) และพระอนุศาสตร์ อาภากโร (สิทธิสกุลชัย) (2555, หน้า103–106) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี พบว่า ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

1.2 สภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรม ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักธรรมไปปฏิบัติที่บ้านและในชีวิตประจำวัน มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของพระสอนศีลธรรมได้จัดการเรียนการสอนทั้งที่โรงเรียนและที่วัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนที่วัด เป็นการสอนที่มีการปฏิบัติจริง เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ การทำกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และการทำกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ เข้าใจในหลักคำสอนมากยิ่งขึ้น รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีในการปฏิบัติตนในสังคม ที่บ้าน และในชีวิตประจำวัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้รับการนิเทศติดตามประเมินผลการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดเห็นในระดับมาก ทั้งนี้เพราะพระสอนศีลธรรมได้ดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีศูนย์ปฏิบัติการโครงการพระสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยในสวนภูมิภาคได้ให้การสนับสนุนความรู้ การอบรม สื่อการสอน สำหรับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้มีการวัดผลจากการสอบธรรมศึกษาของนักเรียน ซึ่งมีการจัดการสอบขึ้นในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระครูสมุห์วิโรจน์ วรมงฺโล (ใจซื่อสมบูรณ์) (2554, หน้า 114–115) ได้ศึกษาสภาพปัญหาด้าน การสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระกีรติกร บุญรอดดวง (2556, หน้า 3–15) ที่ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาไชยฤทธิ์ ชยานนฺโท (งามแสง) (2557, หน้า 51–58) ที่ได้ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาของพระสงฆ์ตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาของพระสงฆ์ตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง และด้านบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โดยภาพรวมดำเนินการอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2.1 งานบริหาร ข้อเสนอแนะการพัฒนางานบริหารความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรม ได้แก่ พระสอนศีลธรรมควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดของพระสงฆ์ควรจัดหาพระสอนศีลธรรมให้เพียงพอกับสถานศึกษาในเขตแม่สาย จังหวัดเชียงราย และควรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และเวลาในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและจารีตประเพณีของชุมชน ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมเป็นความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและโรงเรียน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ผู้เรียนให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนซึ่งดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในภูมิภาคควรร่วมจัดทำหลักสูตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนประพฤติปฏิบัติดีในสังคม และให้พระสอนศีลธรรมมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการสอนศีลธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ และควรกำหนดชั่วโมงสอนที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ควรจัดหาพระสอนศีลธรรมให้เพียงพอต่อจำนวนสถานศึกษาในเขตการศึกษานั้น ๆ ด้วย เพื่อให้การสอนศีลธรรมครอบคลุมทุกโรงเรียน ซึ่งแนวทางการพัฒนานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาปัญญา แล่นปิว (2553, หน้า 102–103) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาว่าด้านเนื้อหาหลักสูตร พระสอนศีลธรรมทุกรูปขาดโอกาสร่วมเขียนหลักสูตรกับสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาควรให้พระสอนศีลธรรมมีโอกาสร่วมเขียนหลักสูตรกับสถานศึกษาด้วย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระพิศาล ปภสฺสโร (อนัตย์) (2556, หน้า 109) ที่ได้ให้แนวทางการปรับปรุงแก้ไขว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดสรรเวลาสำหรับการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโดยเฉพาะ

2.2 งานแผนงานและประเมินผล แนวทางการพัฒนาตามความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรม ได้แก่ พระสอนศีลธรรมควรมีแผนงานในการประเมินผลการสอนศีลธรรมระหว่างพระสอนศีลธรรมและโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทุกภาคการศึกษา และควรมีการวัดผลและประเมินผลโดยการสอบธรรมศึกษาและจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับมอบภารกิจโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง พร้อมกับมีความประพฤติดีงามอย่างเป็นระบบจากพระสอนศีลธรรม โดยได้ดำเนินโครงการนี้ร่วมกับคณะสงฆ์ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ และได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการโครงการพระสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค จัดประชุมอบรม ปฐมนิเทศพระสอนศีลธรรมเป็นประจำทุกปีเพื่อเป็นวิทยากรสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตามการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่การนิเทศ ติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อยมาก อาจจะเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการสอนของพระสอนศีลธรรมมีน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจการเขียนแผนงานและการวัดและประเมินผลการศึกษา ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนการพัฒนาพระสงฆ์ให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการเขียนแผนงาน การวัดและประเมินผลการศึกษามากขึ้น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานที่เกี่ยวข้องและทำให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางการพัฒนานี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของพระมหาปัญญา แล่นปิว (2553, หน้า 102–103) ด้านการวัดและการประเมินผล คือ พระสอนศีลธรรมส่วนน้อยมีความสามารถวัดผลและประเมินผลผู้เรียนโดยสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความรู้และให้โอกาสได้วัดผลและประเมินผลผู้เรียนมากขึ้น

2.3 งานพัฒนาพระสอนศีลธรรม แนวทางการพัฒนาตามความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรม ได้แก่ ควรพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจด้านหลักการสอน เทคนิคการสอน การเขียนแผนการสอน การวัดผลทางการศึกษาและการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อให้พระสอนศีลธรรมนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และควรจัดอบรมพระสอนศีลธรรมให้มีกิริยาเหมาะสม

ดำรงตนเป็นพระสงฆ์ที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน การสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องใช้เทคนิคการสอน และสื่อการสอนใหม่ ๆ เพื่อสร้างความสนใจและดึงดูดใจแก่ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สอนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรพัฒนาพระสงฆ์ในด้านความรู้ความเข้าใจรูปแบบการสอน เทคนิคการสอน การเขียนแผนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้พระสงฆ์นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ซึ่งแนวทางการพัฒนาการสอนศีลธรรมนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาปัญญา แล่นปิว (2553, หน้า 102–103) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานใน 4 ด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาหลักสูตร พระสอนศีลธรรมทุกรูปขาดโอกาสร่วมเขียนหลักสูตรกับสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาควรให้พระสอนศีลธรรมมีโอกาสร่วมเขียนหลักสูตรกับสถานศึกษาด้วย ด้านการเรียนการสอน ในการสอนของพระสอนศีลธรรมมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนค่อนข้างน้อย ดังนั้นสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุนทั้งโอกาสและอบรมให้ความรู้แก่พระสอนศีลธรรมให้ศักยภาพสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ ด้านสื่อและวัสดุ อุปกรณ์ พระสอนศีลธรรมจำนวนน้อยได้สร้างและใช้สื่อชุมชน สื่อเทคโนโลยีและสื่อวัฒนธรรมโดยสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้สื่อมากขึ้นด้วย และด้านการวัดและการประเมินผล พระสอนศีลธรรมส่วนน้อยมีความสามารถวัดผลและประเมินผลผู้เรียนโดยสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความรู้และให้โอกาสได้วัดผลและประเมินผลผู้เรียนมากขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระพิศาล ปภสฺสโร (อนัตย์) (2556, หน้า 109) พบข้อเสนอแนะแนวทาง การปรับปรุงแก้ไข คือ พระภิกษุผู้สอนควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการเข้าสอนหลักสูตรธรรมศึกษาให้มากขึ้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพพระภิกษุผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้มีการอบรมพระภิกษุผู้สอนในด้านการใช้หลักสูตรตลอดจนการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรสนับสนุนส่งเสริมให้พระภิกษุผู้สอนได้รับการอบรมวิธีการสอนและเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และศักยภาพของผู้เรียน ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน และควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน ควรจัดอบรมให้พระภิกษุผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวัดและประเมินผล รวมทั้งการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลเพื่อให้การวัดและประเมินผลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ เจริญพรขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก–อุบาสก–อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

พระกีรติกร บุญรอดดวง. (14 พฤศจิกายน 2556). **การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1.** สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559, จาก http://esar.sskru.ac.th/sys/sites/default/files/evidene/faculty07/ 4028/005.pdf

พระครูสมุห์วิโรจน์ วรมงฺโล (ใจซื่อสมบูรณ์). (2554). **การศึกษาสภาพปัญหา ด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.mcu.ac.th/ userfiles/file/ mcuthesis2556library/151-2555.pdf

พระมหาไชยฤทธิ์ ชยานนฺโท (งามแสง). (2557). ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาของพระสงฆ์ตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิชญทรรศน์,** 9(1), 51-58.

พระอนุศาสตร์ อาภากโร (สิทธิสกุลชัย). (2555). **การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.** วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.mcu.ac.th/userfiles/file/ mcuthesis2556libraryสาขาการจัดการเชิงพุทธ/55020902100P.pdf

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. (2559). **ข้อมูลการบริหารงานพระสอนศีลธรรมและรายชื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.** เชียงราย: สำนักงาน.

สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). **แผนยุทธศาสตร์พระสอนศีลธรรมในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับที่ 11 (2555-2559)**. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงาน. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.krupra.net/new/files/work/0b7520eebca33c403efcfc19bd8804cd.pdf

การศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย

A Study of State of Budgeting Administration under Secondary Educational Service Area Office 36, Chiang Rai Province

ภัสราวดี เกตุนะ[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Patsarawadee Ketuna[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย 2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงรายจำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 41 คน หัวหน้างานงบประมาณ และครูผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายงบประมาณโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย จำนวน 82 คน รวมทั้งสิ้น 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการบริหารงานงบประมาณ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.985 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม 2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย 2.1 สภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำแหน่งงาน ไม่แตกต่างกัน 2.2 สภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงบประมาณ และด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.3 สภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : patsarawadee2528@gmail.com

คำสำคัญ: การบริหารงบประมาณ โรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were 1. A study of state of budgeting administration under Secondary Educational Service Area Office 36, Chiang Rai Province, 2. to compare the state of budgeting administration under Secondary Educational Service Area Office 36, Chiang Rai Province according to the position, the school size and the work experience. The sample used were 123 people included 41 school administrators and 82 the head of the budget section and the teacher who work in the budget section in the school under the secondary educational service area office 36, Chiang Rai province. The tools used to collect data consisted of the state of budgetary administration questionnaires. The reliability is 0.985. Statistics used to analyze the data were percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA. And pair comparison by Scheffe's method.

The results were concluded as follows 1. the overview of the state of budgetary administration of the school under the secondary educational service area office 36, Chiang Rai province is very high by descending order is as follows: financial administration and budget control the budget planning the procurement system the internal audit the financial reporting and the overall operation the asset management and the activity costing 2. To compare the state of the budgetary administration of the school under the secondary educational service area office 36, Chiang Rai province 2.1 the overview of the state of the budgetary administration of the school under the secondary educational service area office 36, Chiang Rai province according to the position is not different. 2.2 the overview of the state of the budgetary administration of the school according to the school size is not different. The finding, according to each dimension, found that the difference of the budget planning and the financial administration and budget control are statistically significantly at .05 level. 2.3 the overview of the state of the budgetary administration of the school according to the work experience is not different. The finding, according to each dimension, was the difference of the budget planning is statistically significant at .05 level.

Keywords: the budgetary administration, School

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการเพื่อให้การดำเนินงานของรัฐสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง การปฏิรูปดังกล่าวได้ครอบคลุมถึงการปฏิรูประบบการจัดการงบประมาณอีกด้วย ซึ่งเหตุผลสำคัญนำไปสู่การปฏิรูประบบการจัดการงบประมาณมาจากระบบงบประมาณที่ใช้อยู่ในปัจจุบันขาดความเชื่อมโยงในการวางแผน ขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการด้านงบประมาณและขาดประสิทธิภาพในการบริหารทรัพย์สิน เน้นการใช้จ่ายมากกว่าผลสำเร็จของงานขาดความครอบคลุมแหล่งเงิน และไม่มีการวางแผนการเงินล่วงหน้า ดังนั้น การบริหารงบประมาณที่ดี มุ่งเน้นผลงาน จะช่วยแก้ปัญหาสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ได้

ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 8 (2) “กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และมาตรา 10 “การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและมีโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” มาตรา 22 “กำหนดการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และเชื่อว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” มาตรา 39“ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” มาตรา 58 “ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินจากทุกส่วนราชการมาใช้ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาควบคู่กับการบริหารการเงินและบัญชีอย่างโปร่งใส ตรวจสอบความรับผิดชอบได้ รวมถึงการจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณและการใช้งบประมาณ” มาตรา 62 “ให้มีระบบการตรวจสอบติดตามประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณโดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก” ในการบริหารงบประมาณนับเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานของโรงเรียนโดยมีระเบียบ ข้อบังคับ สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน การบริหารงบประมาณเป็นการบริหารที่จำเป็นต้องมีการวางแผนต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและมีกรอบจำกัดมากกว่าการบริหารงานด้านอื่น เพราะงบประมาณหรือการเงินต้องอาศัย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่จะต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดเป็นปัจจุบันเสมอ (นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์, 2554 , หน้า 251)

งบประมาณจึงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ หลายประการของโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนสามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการบริหารงานตามที่โรงเรียนได้กำหนดในแผนงานโครงการของโรงเรียนในการพัฒนางานและแก้ไขปัญหา การบริหารงบประมาณจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบความสำเร็จของแผนงาน โครงการที่โรงเรียนดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่งปัญหาในการบริหารจัดการงบประมาณ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่พอใช้ ไม่สามารถจัดซื้อสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ ขาดบุคลากรที่จะทำหน้าที่การเงิน – การบัญชี และอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการทุจริตได้ (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, 2550 ,หน้า 10) ซึ่งในการปฏิรูปการศึกษาภายใต้โครงสร้างการกระจายอำนาจที่ทำให้กระบวนการตัดสินใจในการบริหารระบบงบประมาณเปลี่ยนจากระบบที่กำกับควบคุมและตัดสินใจโดยส่วนกลางมาเป็นการดำเนินงานและตัดสินใจโดยผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้ปฏิบัติที่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณให้สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารจัดการ ให้เป็นระบบการบริหารงบประมาณโดยเน้นให้ สถานศึกษามีการบริหารงานเชิงระบบโดยการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมทำ มีการกำหนด เป้าหมาย แผนกลยุทธ์ การประเมินผลอย่างเป็นระบบและสามารถ ตรวจสอบ ติดตามประเมินผลและประเมินผล เพื่อการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ต้องมีระบบข้อมูลที่ถูกต้อง โปร่งใสและสามารถเปิดเผย และรายงานให้สาธารณชนทราบ

จากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ปี 2559 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 มีจุดเน้นในด้านการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพ มุ่งเน้นในการบริหาร ให้สามารถ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา สถานศึกษาให้มีระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และมาตรฐาน ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนที่ได้ตามมาตรฐานของชาติ อีกทั้งการบริหารงบประมาณ จะจัดสรรเงินให้ใช้จ่ายต้นทุนน้อยที่สุดและให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด มีกระบวนการจัดการบริหารควบคุมเพื่อให้งานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิด

ประสิทธิผลอย่างเต็มที่ ซึ่งในปัจจุบันการบริหารงบประมาณเป็นภารกิจหนึ่งของการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา ที่ยังไม่มีการพัฒนาระบบอย่างชัดเจนผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ของสถานศึกษายังขาด ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหาร จัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี งบดุล งบแสดงฐานะทางการเงิน การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ ในทางการศึกษา มีสาเหตุมาจากการตรากฎหมายให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลเป็นครั้งแรกของ ประเทศไทย และภาระงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีกรอบภาระงานที่สำคัญหลาย เรื่องที่ต้องรับผิดชอบ เช่น งานวิชาการ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป การบริหาร งบประมาณ เป็นงานที่สำคัญและสอดคล้องกับงานอื่น ๆ หากผู้บริหารและครูปฏิบัติการไม่มี ความชำนาญงานด้านนี้เพียงพอย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียนได้ อีกประการ สำคัญ คือ จำนวนบุคลากรที่มีจำกัด ทำหน้าที่หลายอย่างทั้งการเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และจัดทำเอกสารการรับ – จ่าย ตลอดจนลงบัญชี เกิดความล่าช้าเป็นเหตุให้งานไม่ถูกต้องตามระเบียบ

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพในการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย เพื่อจะได้ทราบว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย มีสภาพบริหารงานงบประมาณจริงเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง ระบบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนในในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงรายจำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

1. สภาพการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนในในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกัน

2. สภาพการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนในในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน

3. สภาพการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนในในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานงบประมาณที่เกิดขึ้นของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานงบประมาณ และครูผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายงบประมาณโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย จำนวน 41 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 108 คน หัวหน้างานงบประมาณและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายงบประมาณ จำนวน 453 คน รวมทั้งสิ้น 561 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน จำนวน 41 คน และสุ่มหัวหน้างาน และครูผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายงบประมาณ โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 82 คน รวมทั้งสิ้น 123 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาประยุกต์เป็นคำถามในแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารงานงบประมาณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย แบบวัดลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ โดยใช้วิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) ดังนี้ (นันทิมา นาคาพงศ์, 2558, หน้า 145)

5 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน มาก

3 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน น้อย

1 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน น้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาตามขอบข่ายของตัวแปรที่กำหนดในวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความถูกต้องของคำถาม จำนวน 3 ท่าน แล้วนำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.67–1.00

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร และ หัวหน้างานงบประมาณ หรือครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายงานงบประมาณ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.985

6. นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Conbach' s Alpha Coefficient) (อ้างอิงใน นันทิมา นาคาพงศ์ ,2558 , หน้า 159)

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ได้รับความเห็นชอบแล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสืออนุญาตจากมหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยเข้าไปชี้แจงรายละเอียดในการตอบแบบสอบถามให้กับผู้ตอบแบบสอบถามได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ภายหลังจากได้รับความร่วมมือและได้รับการอนุญาตจากทางโรงเรียน

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 123 คน และให้เวลาในการกรอกแบบสอบถามครบถ้วนทุกตอน เป็นเวลา 1 วันโดยไม่มีการเร่งรัด และสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ในเรื่องที่ยังไม่เข้าใจในแบบสอบถามและเมื่อกลุ่มประชากรตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น ผู้วิจัยตรวจดูความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยจึงนำกลับไปวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติที่กำหนดต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่ง ขนาดของสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำข้อมูลมาจัดลำดับและนำเสนอประกอบความเรียง เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การประเมินของ เบสท์

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงาน มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงาน มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงาน ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงาน น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงาน น้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบการศึกษาการบริหารงานงบประมาณ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงรายที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยใช้สถิติ t – test

4. การเปรียบเทียบการศึกษาการบริหารงานงบประมาณ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่ทำการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งงาน ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานนั้น มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งผู้บริหาร มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ตำแหน่ง หัวหน้างานหรือครูผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายงบประมาณ มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 และ สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 ประสบการณ์การทำงาน 5–10 ปี มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5

1. วิเคราะห์สภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การคำนวณต้นทุนกิจกรรม 3) การจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง 4) การบริหารทางการเงิน และการควบคุมงบประมาณ 5) การบริหารสินทรัพย์ 6) การรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน และ 7) การตรวจสอบภายใน โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ สภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ด้านการวางแผนงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายด้านการวางแผนงบประมาณ รองลงมา คือ แผนกลยุทธ์ของโรงเรียนมีองค์ประกอบ (วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดผลงาน และผลผลิต) และ แผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสอดคล้องกับแผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ ระดับกระทรวงระดับเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการคำนวณต้นทุนกิจกรรมที่ครอบคลุมเงินในงบประมาณ โดยจำแนกเป็น 5 รายการ คือ งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบเงินอุดหนุน งบลงทุน และงบรายจ่ายอื่น ๆ รองลงมาคือ การอนุมัติงบประมาณดำเนินการของโรงเรียนจะอนุมัติโดยผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และ โรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การอนุมัติงบประมาณอย่างชัดเจน ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การบริหารการจัดซื้อ จัดจ้างของโรงเรียนดำเนินการอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่รองลงมาคือ การบริหารการจัดซื้อ จัดจ้างของโรงเรียนมีการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง และ โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดซื้อ จัดจ้าง ตรวจสอบใบส่งของและตรวจรับพัสดุ ด้านการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำบัญชีโดยแยกตามประเภท รองลงมาคือ โรงเรียนมีการจัดทำสมุดบัญชีลงรายการแยกประเภทของรายได้และค่าใช้จ่ายตามความเป็นจริง พร้อมด้วยข้อความที่มาของ

รายการนั้น และ โรงเรียนมีการจัดทำรายงานการเงินและบัญชีรายรับและรายจ่ายเป็นประจำทุกเดือนและส่งตามกำหนด ด้านการบริหารสินทรัพย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบต่อสินทรัพย์ที่ชัดเจน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการลงทะเบียนควบคุมสินทรัพย์อย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน และ โรงเรียนมีการบริหารสินทรัพย์ โดยคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์ที่เน้นการมีส่วนร่วม ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการติดตามการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นประจำและสม่ำเสมอ รองลงมาคือ โรงเรียนมีการจัดทำรายงานทางการเงินเป็นไปตามระบบบัญชีที่กระทรวงการคลังกำหนด และ โรงเรียนมีนโยบายและแนวปฏิบัติด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานมีความชัดเจนและปฏิบัติได้ ด้านการตรวจสอบภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติด้านการตรวจสอบภายใน มีความชัดเจนและปฏิบัติได้ และ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน มีความชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำแหน่งงาน ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การทดสอบที (t-test) ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) โดยการทดสอบเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำแหน่งงาน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในแต่ละด้านนั้น ไม่แตกต่างกัน และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงบประมาณ และด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการตรวจสอบภายใน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการตรวจสอบภายใน ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอธิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรมทั้งนี้ เนื่องจากการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามรายการและแผนงานหรือที่ฝ่ายบริหารได้รับการอนุมัติงบประมาณค่าใช้จ่าย เพื่อป้องการการรั่วไหลของงบประมาณ โดยวิธีการอนุมัติเบิกจ่ายเป็นงวด มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน รวมถึงการรายงานผลงานต่าง ๆ ที่ได้ใช้งบประมาณ มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณ เพื่อเป็นประโยชน์ต่องานนั้น ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ลาวัณย์ ศิษยศาสตร์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูปฏิบัติงานงบประมาณ มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินเห็นว่ามีสภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสุคนธ์ศักดิ์ แก้วจบ (2556) การศึกษาค้นคว้า เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ทั่วประเทศ พบว่า โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ทั่วประเทศ มีสภาพการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในภาพรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงบประมาณ 2) ด้านการตรวจสอบภายใน 3) ด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม 4) ด้านการบริหารทางการเงิน และการควบคุมงบประมาณ 5) ด้านการจัดระบบจัดซื้อ จัดจ้าง 6) ด้านการรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน และ 7) ด้านการบริหารสินทรัพย์

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงรายจำแนกตามตำแหน่งงาน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอในอนาคต เกี่ยวกับการวางแผน ซึ่งเป็นเรื่องของความคิดที่มีเหตุผล สามารถปรับใช้ได้ในอนาคต และใช้ได้กับเรื่องการเงินและงบประมาณที่ผู้วางแผนหรือหน่วยงานกระทำอยู่ อีกทั้งมีการควบคุมการดำเนินงานนั้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกับกมล ประชากลาง (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการระดับจังหวัดพะเยาต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการในจังหวัดพะเยามีความคิดที่เห็นด้วยอย่างมากกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน จำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ย พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ ปิติพร อาธิเวช (2557) การศึกษาค้นคว้า เรื่อง สภาพ ปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่การเงินที่มีต่อสภาพ ปัญหาการบริหารงานงบประมาณ ในสถานศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่การเงินที่มีตำแหน่ง ที่ตั้ง ประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงรายจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการบริหารงานงบประมาณนั้น เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีความแข็งแรง เพราะผลจากการบริหารงานงบประมาณ จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานของครู และผู้บริหารได้เป็นอย่างดีนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ต้องการและเป็นไปตามความคาดหวังของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับสุคนธ์ศักดิ์ แก้วจบ (2556) การศึกษาค้นคว้า เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ทั่วประเทศ พบว่า โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ทั่วประเทศ มีสภาพการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในภาพรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงบประมาณ 2) ด้านการตรวจสอบภายใน 3) ด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม 4) ด้านการบริหารทางการเงิน และการควบคุมงบประมาณ 5) ด้านการจัดระบบจัดซื้อ จัดจ้าง 6) ด้านการรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน และ 7) ด้านการบริหารสินทรัพย์ ส่วนการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ทั่ว ประเทศ จำแนกผู้ตอบตามเพศ และประสบการณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษาและรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน ไม่พบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และยังสอดคล้องกับสีตีซอปีเย๊าะ มือแยบาสอ (2556) การค้นคว้า เรื่อง การบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 จำแนกตามตัวแปรบุคลากรที่รับผิดชอบงานงบประมาณและตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพระมหาเวียน สุวณฺณชาโต (โพนแสนคำ) (2557) การค้นคว้า เรื่อง การบริหารงบประมาณ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร พบว่า (1) การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้านมีการบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน (2) ผู้บริหาร ครูผู้สอนที่เป็นพระ และครูผู้สอนที่เป็นฆราวาสมีการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่าง

4. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงรายจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในด้านการบริหารงบประมาณเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานด้านงบประมาณ และมีพลังอำนาจในการแก้ปัญหาในการบริหารงานงบประมาณเพิ่มมากขึ้นสามารถแก้ปัญหางบประมาณที่ขาดได้ทันท่วงที เจ้าหน้าที่มีความมั่นใจในงาน ทำงานอย่างเป็นระบบ ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความรู้สึกภูมิใจในวิธีการที่นำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับปิติพร อาธิเวช (2557) การศึกษาค้นคว้า เรื่อง สภาพ ปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่การเงินที่มีตำแหน่ง ที่ตั้งประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับกมล ประชากลาง (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการระดับจังหวัดพะเยาต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการในจังหวัดพะเยามีความคิดที่เห็นด้วยอย่างมากกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้น

ผลงาน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ย พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการวางแผนงบประมาณ คือ โรงเรียนมีระบบข้อมูลสารสนเทศด้านงบประมาณที่ใช้ในการวางแผนงบประมาณครบถ้วน และเป็นปัจจุบันมีการดำเนินการน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการจัดการระบบสารสนเทศในการเข้ามาใช้ในการบริหารงบประมาณ การวางแผนงบประมาณ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำมาใช้ได้สะดวกรวดเร็ว และเป็นการพัฒนาสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยี

1.2 ด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการคำนวณต้นทุนกิจกรรม มีการดำเนินการน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาความรู้ความสามารถในการคำนวณต้นทุนกิจกรรม และศึกษาสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับต้นทุนผลผลิตและนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแผนการใช้งบประมาณให้เหมาะสม

1.3 ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง คือ โรงเรียนมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยการคาดคะเนความต้องการ จากผลผลิตและผลลัพธ์ของแผนงานโครงการมีการดำเนินการน้อยที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรมีการจัดการทำแผนการจัดซื้อ จัดจ้าง ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการและสนองต่อความต้องการให้แก่ผู้ใช้งาน

1.4 ด้านการบริหารทางการเงิน และการควบคุมงบประมาณ คือ โรงเรียนมีการจัดให้มีการตรวจสอบภายในเป็นประจำมีการดำเนินการน้อยที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรจัดหาบุคลากรทีปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในที่สามารถตรวจสอบการใช้งบประมาณ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา และสามารถแก้ไขปัญหาได้

1.5 ด้านการบริหารสินทรัพย์ คือ โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการใช้สินทรัพย์มาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการสินทรัพย์ มีการดำเนินการน้อยที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรจัดให้มีการนำผลการประเมินการใช้สินทรัพย์มาใช้ในการวางแผนงานโครงการ เพื่อสำรวจความต้องการในการบริหารสินทรัพย์ หรือการใช้สินทรัพย์ที่มีประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด

1.6 ด้านการรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน คือ โรงเรียนมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงานให้แก่เจ้าหน้าที่มีการดำเนินการน้อยที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถให้เจ้าหน้าที่ได้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะที่สามารถทำงานด้านการเงินและการรายงานผลการดำเนินการให้ชัดเจน และเป็นการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

1.7 ด้านการตรวจสอบภายใน คือ โรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบภายในมีการดำเนินการน้อยที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบภายใน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้ง ต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

2.2 ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจทาน ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ หัวหน้าสาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายถนอม ปงใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม และนางสุดา นันไชยวงค์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทิงวิทยาคม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตรวจทาน และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงรายทุกโรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและจัดเก็บข้อมูล

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กมล ประชากลาง. (2547). **ความคิดเห็นของข้าราชการระดับจังหวัดพะเยาต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2544), **การบริหารงานงบประมาณ หลักทฤษฎี และวิเคราะห์ เชิงปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ, หจก.เอมเทรดดิ้ง.

นันทิมา นาคาพงศ์. (2558). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. เอกสารประกอบการสอน. วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ปิติพร อาธิเวช. (2557). **สภาพปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง"**วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

พระมหาเวียน สุวณฺณชาโต (โพนแสนคำ). (2557). **การบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร.** การค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ลาวัณย์ ศิษยศาสตร์. (2551). **การประเมินการบริหารจัดการงบประมาณรายจ่ายปี 2550 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน. (2550). **มาตรการตรวจเงินแผ่นดิน เรื่องการบริหารและการควบคุมทางการเงินของหน่วยงานรับตรวจขนาดเล็ก**, กรุงเทพฯ, สำนักงานฯ, เอกสารอัดสำเนา.

สุคนธ์ศักดิ์ แก้วจบ. (2556). **สภาพและปัญหาการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ทั่วประเทศ**" วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

สีตีซอปีเย๊าะ มือแยบาสอ. (2556). **การบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1**. การค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

A Study of Participatory Personnel Administration in service Employees,University of Phayao

พิมพรรณ ผลมาก[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Pimpan ponmark[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาและเพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้จากประชากรโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่ม จำนวน 181 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมุติฐาน t – test สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One–Way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่าระดับสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมาคือด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการออกจากราชการ และด้านวินัยและการรักษาวินัย และต่ำสุดคือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง

2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งภาพรวม และรายด้าน

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

Abstract

A study of participatory personnel administration in service employees, University of Phayao The purposes of this research were to study and compare participatory personnel administration in service employees, University of Phayao. The sample groups of this study are the service employees, University of Phayao. The sample groups of 181 from stratified random sampling and simple random table of Random Number. The instrument for collecting data were rating scale each questionnaires. The statistics used for analyzing the collected data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation (S.D.) and the statistics used for testing hypotheses were t – test and f – test One Way ANOVA.

The findings of the study were as follows:

1. The participatory personnel administration in service employees, University of Phayao as a whole at a high level. The aspect with the highest mean level was to followed by performance efficiency support, recruitment and replacement, retirement, discipline and disciplinary corrective whereas the leanest mean level was to human resource planning and positioning.

2. The comparative analysis of participatory personnel administration in service employees, University of Phayao by their age, education background, and working experience levels was found that the statistical significant not differences were at the level of 0.05.

Keywords: Personnel Administration, Personalized Involvement Management

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมในยุคปัจจุบันเกิดจากกระแสโลกาภิวัฒน์ (Globalization) การสื่อสารที่ไร้พรมแดน ยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information Technology) ส่งผลให้ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน ดังนั้นทุกภาคส่วนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ภาครัฐจึงต้องมีการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ เช่น การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบการเมืองการปกครอง และการปฏิรูประบบการศึกษา การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วยังส่งผลให้บุคคลจะต้องมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวและศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ สามารถแข่งขันและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย เกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ของทุกฝ่ายในสังคมไทย ที่ต้องการจะช่วยยกระดับการศึกษาของประชาชนให้ดีขึ้น การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ได้รวมหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ รวมเป็นหน่วยงานเดียวกัน คือ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีโครงสร้างใหม่เป็นระดับกระทรวง และระดับเขตพื้นที่การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2), 2545. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา) และตามมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และ การบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ซึ่งกำหนด ให้มีการบริหารงาน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหาร งานทั่วไป (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 24) จะเห็นได้ว่าการบริหารบุคคลเป็นงานที่สำคัญที่ถูกบรรจุไว้ในโครงสร้างการบริหารของผู้บริหารที่ต้องบริหารจัดการให้เกิดทั้งด้านคุณภาพและ เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และโดยเฉพาะในการปฏิรูปในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552–2561) นั้นมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการคือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ จะเห็นได้ว่าการปฏิรูปมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการบริหารไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาคนในทุกระดับตั้งแต่ระดับที่ถูกผลิต คือผู้เรียนในสถานศึกษา และระดับของผู้ผลิต คือครู คณาจารย์ ผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนในการบริหารสถานศึกษารวมทั้งแหล่งเรียนรู้ และสังคมใหม่ที่ส่งเสริมสนับสนุนและมุ่งเน้นให้คนทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดเป็นคนที่มีคุณภาพ (นภาพร เผ่าผา,นันทรัตน์ เจริญกุล, 2558)

การศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาประเทศชาติ สถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในจัดการศึกษา การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตกำลังคนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความสามารถในการประกอบอาชีพ สนใจใฝ่หาความรู้ ดังนั้นสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพในการบริหารงานที่ดี ผู้บริหารจะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง การบริหารสถานศึกษาจะบรรลุผลตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร การมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษา และการที่จะให้บุคลากร มีส่วนร่วม ร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถนั้น ผู้บริหารย่อมต้องอาศัยยุทธวิธีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินงาน เพื่อการบริหารงานสถานศึกษาได้บรรลุตามเป้าหมาย

สถานศึกษา มีหน้าที่การบริหารจัดการสถานศึกษาด้านการผลิตบัณฑิตสู่สังคมในการดำเนินงานบริหารจะต้องใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินการ ซึ่งโดยทั่วไปมีอยู่ 4 ปัจจัย ด้วยกัน คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้ ในการดำเนินงานก็ต้องอาศัยบุคลากร เป็นกำลังในการขับเคลื่อน บุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ ตามหน่วยงานขององค์กร ทั้งบุคลากรสายวิชาการและสายบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรสายบริการที่มีหน้าที่ ในการปฏิบัติ การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจจะกำหนดแผนงาน โครงการ หรือระบบงานไว้ดีอย่างไรก็ตาม ถ้าหากขาดคนรับผิดชอบงาน บุคลากรไม่มีความรู้ ไม่มีวิสัยทัศน์ กับงานที่ทำอยู่ ซึ่งจะทำให้แผนงานโครงการของงานที่กำหนดไว้ดำเนินการได้อย่างล่าช้าหรือไม่สำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาเป็นอันดับแรก เมื่อคนเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหันมาดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือกระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่ในสถานศึกษา ได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถมีศักยภาพ และประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาเกิดมีพลังมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานย่อมที่จะส่งผลให้งานในสถานศึกษาสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากเหตุผลดังกล่าวสถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานหลัก ๆ ในการทำหน้าที่พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพมากที่สุด และการจัดการศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้นั้น ประการสำคัญคือสถานศึกษาจะต้องมีการบริหาร งานบุคคลที่ดี ถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวนโยบายเพื่อที่จะนำนโยบายทางการศึกษาสู่การปฏิบัติได้ดีที่สุด เพราะฉะนั้นการบริหารงานบุคคลจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในสถานศึกษา และเป็นงานหลักที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงเป็นอันดับแรก โดยผู้บริหารจะต้องมีทั้งความรู้ ความเข้าใจในขอบข่ายงาน รวมทั้งต้องรู้จักใช้จิตวิทยา มีวิธีการหรือมีเทคนิคในการปกครองบังคับบัญชา และต้องใช้คุณธรรมมาประกอบในการบริหารงานด้านนี้ หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถ เข้าใจและรู้จักบริหารคนอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ความสำเร็จที่มุ่งหวังไว้ ก็ย่อมประสบผลสำเร็จแน่นอน (นภาพร เผ่าผา, นันทรัตน์ เจริญกุล, 2558)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนอง ภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา เป็นงานที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้และเข้าใจขั้นตอนและกระบวนการของการบริหารงานบุคคล การดำเนินงานบริหารงานบุคคลให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์กรควรนำนโยบายการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาปรับใช้ในการบริหารงานบุคคล การมีส่วนร่วมของการบริหารงานบุคคลในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การรักษาวินัยและวินัย การออกจากราชการ จะเห็นว่าการบริหารงานบุคคลจัดว่าเป็นกระบวนการบริหารที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นกระบวนการที่จะทำให้องค์กรมีบุคลากรที่ดี มีความรู้ความสามารถไว้ปฏิบัติงาน และธำรงรักษาคนดีไว้ปฏิบัติงานกับองค์กร เมื่อการบริหารงานบุคคลมีการดำเนินงานอย่างดีแล้วการบริหารงานอื่นก็จะได้รับการจัดการแก้ไขหรือดำเนินการตามมา ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ภายใต้การบริหาร และข้อจำกัดของการบริหารงาน การบริหารงานบุคคลเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด ทั้งนี้ ผู้บริหาร มีฐานะเป็นนักบริหารมีหน้าที่ทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นผู้ที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดเป็นระบบความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในองค์กร

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เป็นแนวทางในการบริหาร เนื่องจากการทำงานในชีวิตจริงงานบางงานไม่สามารถที่จะทำเพียงคนเดียวสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย หลายหน่วยงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการทำงานไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ลงมือกระทำงานโดยตรงยังสามารถเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็น ให้ทรัพย์ในการดำเนินงาน เป็นต้น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจะให้ความสำคัญในเรื่องของคนและงาน ควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้เพื่อร่วมงานได้ทราบข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวางแผนร่วมกันทำ ดังนั้นผู้บริหารที่ดีควรใช้หลักในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อความเจริญทางด้านการศึกษาต่อไป (ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม, 2550, หน้า 4) และ ดังที่ (จันทรานี สงวนนาม, 2553, หน้า 166) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานในองค์การได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และ

ร่วมมือในการพัฒนาองค์การที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์กร ทำให้เกิดผลดีกับสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา มีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ เป็นสถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ(Comprehensive University) ที่รับใช้สังคม (Community Engagement) มุ่งปฏิบัติภารกิจด้านการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากลสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และพัฒนาองค์ความรู้ สู่ชุมชนให้เข้มแข็งและสังคมเป็นสุข จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ให้นำไปสู่การแข่งขันได้แบบยั่งยืนในประชาคมโลก ในการบริหารจึงจำเป็นต้องให้การส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้มีมาตรฐาน โดยจะต้องพัฒนาการบริหารจัดการในด้านการบริหารงานบุคคลเป็นอันดับแรก ในการที่จะพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งการบริหารงานบุคคลมีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ

ปัจจุบันในการบริหารงานบุคคล องค์กรจะต้องดำเนินการในด้านการสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ หรือมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถให้ทำงานได้หลากหลาย ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานในองค์กร อบรมให้ความรู้และปลูกฝังให้บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อองค์กรตลอดทั้งการส่งเสริมให้ได้รับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน อันจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ดั้งนั้น การบริหารงานบุคคลจึงเป็นการบริหารจัดการและพัฒนากระบวนการการบริหารงานบุคคล ให้มีการดำเนินงานอย่างมีระบบ และการบริหารจัดการการบริหารงานบุคคลจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลของบุคลากรในองค์กรด้วย เพราะบุคลากรเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะรู้ปัญหาของการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี การบริหารงานบุคคลให้มีคุณภาพจะส่งผลให้องค์กรเกิดการพัฒนา มหาวิทยาลัยพะเยาซึ่งเป็นองค์กรด้านการศึกษาจะทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและส่งผลต่อประสิทธิผลต่อผู้เรียนด้วย

ผู้ศึกษาซึ่งปัจจุบันเป็นพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ การได้รับมอบหมายงานที่ไม่ตรงกับตำแหน่ง และบุคลากรในองค์กรไม่ให้ความร่วมมือในงานที่ไม่ใช่ภาระงานหลักของตนเอง และไม่สามารถทำงานแทนกันได้ นอกเหนือจากงานหลักบุคลากรไม่มีความรู้ในงานด้านอื่น ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายไม่ประสบผลสำเร็จและไม่มีคุณภาพ บุคลากรในองค์กรไม่มีความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และไม่มีการพัฒนาการปฏิบัติงาน บุคลากรไม่มีโอกาส ในการตัดสินใจหรือให้ข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ แต่เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อจะสามารถนำข้อมูลจากการวิจัย มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล การพัฒนาการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ทำให้การบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์และส่งผลดีต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการบริหารงานบุคคล และการมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยต้องการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ในตัวแปรต้นคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา

สมมติฐานของการวิจัย

พนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา โดยยึดขอบข่ายการบริหารงานบุคคล 5 ด้าน คือ

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย
5. ด้านการออกจากราชการ

ผลการศึกษา

1. บุคลากรส่วนใหญ่ที่ตอบเป็นเพศหญิง มีอายุ 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงาน 6– 10 ปี

2. สภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่าระดับสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมาคือด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการออกจากราชการ และด้านวินัยและการรักษาวินัย และต่ำสุดคือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง

3. เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวม และรายด้าน

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ในด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการออกจากราชการ ปรากฏผลดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 63.54 รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 36.46

กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 –40 ปี จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 88.95 รองลงมา มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.29 อายุ 21 – 30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.76 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 75.69 รองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 44คน คิดเป็นร้อยละ 24.31 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 – 10 ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 80.66 รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 19.34 ตามลำดับ

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ในแต่ละด้านโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X}$ = 3.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 5 ด้าน จากลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม ($\bar{X}$ = 3.54) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นระดับสูงสุดและต่ำสุดพบว่า

2.1.1 มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรมของบุคลากรเพื่อให้เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.59) อยู่ในระดับมาก

2.1.2 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม อาทิ ที่พักอาศัย ยานพาหนะรับส่ง ค่าตอบแทนประจำเดือน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.45) อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม ($\bar{X}$ = 3.52) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นระดับสูงสุดและต่ำสุดพบว่า

2.2.1 มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในการทดลองปฏิบัติงานเพื่อบรรจุแต่งตั้งและเพื่อพิจารณาอัตราเงินเดือนที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.56) อยู่ในระดับมาก

2.2.2 มีมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การรับสมัครบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.49) อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการออกจากราชการ

บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม ($\bar{X}$ = 3.52) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นระดับสูงสุดและต่ำสุดพบว่า

2.3.1 มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรที่ถูกกล่าวหาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการชี้แจง/ ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อเรื่องที่ถูกกล่าวหา มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา/แนะนำ/สิทธิประโยชน์ เมื่อบุคคลต้องพ้นออกจากงาน เช่น ตาย ทุพพลภาพ และมีส่วนร่วมในการจัดโครงการ/กิจกรรมในการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมเมื่อพ้นจากงาน เช่น เกษียณอายุ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากัน ($\bar{X}$ = 3.54) อยู่ในระดับมาก

2.3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวปฏิบัติที่เกี่ยวเนื่องกับการให้บุคคลพ้นจากงาน เช่น การลาออก การลงโทษทางวินัย การปฏิบัติงานไม่ผ่านตามเกณฑ์ การไล่ออก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.48) อยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัย

บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม ($\bar{X}$ =3.50) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นระดับสูงสุดและต่ำสุดพบว่า

2.4.1 มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการลงโทษทางวินัยที่เหมาะสมกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.54) อยู่ในระดับมาก

2.4.2 มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบข้อตกลงในการปฏิบัติงานในองค์กรมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการรักษาวินัยอย่างเคร่งครัดโดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากัน ($\bar{X}$ = 3.45) อยู่ในระดับปานกลาง

2.5 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง

บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม ($\bar{X}$ = 3.44) อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นระดับสูงสุดและต่ำสุดพบว่า

2.5.1 มีส่วนร่วมในการวางแผนการกำหนดตำแหน่งงานตามภารกิจขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.61) อยู่ในระดับมาก

2.5.2 ส่วนร่วมในการเตรียมกำลังคนให้มีความพร้อมกับความต้องการขององค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.29) อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน พบว่า

3.1 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการการบริหารงานบุคคล แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาจำแนกตามเพศพบว่าเพศชายมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 36.46 เพศหญิง มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 63.54 จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาจำแนกตามอายุ พบว่าอายุ 21 – 30 ปี มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 2.76 อายุ 31 – 40 ปี มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 88.95 อายุ 41 – 50 ปี มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 8.29 จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 0.5 ปริญญาตรี มีคะแนน ความคิดเห็นเฉลี่ย 75.69 ปริญญาโท มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 24.31 จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 19.34 ประสบการณ์ในการทำงาน 6 – 10 ปี มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 80.66 จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

พบว่าพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา มีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมในภาพรวมมีส่วนร่วมมาก ($\bar{x}$ = 3.51) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมมากในด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ($\bar{x}$ = 3.54) มีส่วนร่วมในด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และการออกจากราชการ เท่ากัน ($\bar{x}$ = 3.52) รองลงมา มีส่วนร่วมในด้านด้านวินัยและการรักษาวินัย ($\bar{x}$ = 3.50) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ($\bar{x}$ = 3.44) ตามลำดับ

บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุดคือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญของหน่วยงาน เพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ที่ทำให้บุคลากรขององค์กรมีการดำเนินงานอย่าง มีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จ เนื่องจากบุคลากรร่วมแรงร่วมใจกันทำเกิดความผูกพันต่อองค์กรและภารกิจขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประทีป จันทรสิงห์, 2549) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม มี

ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพองค์กรเพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้านเกี่ยวกับแนวคิดและการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู้เป้าหมายและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร ซึ่งบุคลากรจะรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้นและเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลลัพธ์สุดท้ายคือ องค์กรมีคุณภาพ ด้านที่มีคะแนนที่น้อยที่สุดได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง แสดงให้เห็นว่าบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งการปฏิบัติงานใน ดังนั้นองค์กรจึงต้องให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการในการการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งในการปฏิบัติงานในองค์กร มากกว่านี้ เช่น มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ภารกิจองค์กรและประเมินความต้องการกำลังคน/ตำแหน่งงานที่จะช่วยให้ภารกิจขององค์กรสำเร็จตามวัตถุประสงค์มีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังที่เหมาะสมกับภารกิจขององค์กรมีส่วนร่วมในการวางแผนการกำหนดตำแหน่งงานตามภารกิจขององค์กรมีส่วนร่วมในการพิจารณาจำนวนบุคลากรที่จะต้องสรรหาเข้ามาปฏิบัติงานใหม่โดยเปรียบเทียบกับกำลังคนที่มีอยู่ในปัจจุบันมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรในด้านความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานมีส่วนร่วมในการเตรียมกำลังคนให้มีความพร้อมกับความต้องการขององค์กร จะส่งผลทำให้องค์กรมีบุคลากรที่มีคุณภาพความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานอยู่กับองค์กรไปนาน ๆ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับองค์กร องค์กรจะเกิดการพัฒนาและบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สายสุนีย์ ปวุฒินันท์, 2541) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการทำงาน หมายถึง ความร่วมมือจากบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน ร่วมรับผิดชอบ หรือเข้าร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร โดยร่วมวางแผน คิดแก้ไข ปฏิบัติ ติดตามผลและร่วมรักษามาตรฐานที่กลุ่มกำหนดขึ้นทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อองค์กรและเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

องค์กรควรมีการประเมินความต้องการกำลังคน/ตำแหน่งงานที่จะช่วยให้ภารกิจขององค์กรสำเร็จตามวัตถุประสงค์การวางแผนอัตรากำลังที่เหมาะสมกับภารกิจขององค์กร การกำหนดตำแหน่งงานตามภารกิจขององค์กร การพิจารณาจำนวนบุคลากรที่จะต้องสรรหาเข้ามาปฏิบัติงานใหม่โดยเปรียบเทียบกับกำลังคนที่มีอยู่ในปัจจุบันโดยการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรในด้านความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน และการเตรียมกำลังคนให้มีความพร้อมกับความต้องการขององค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคลพนักงานสายบริการ การศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาในด้านวิชาการและกลุ่มตัวอย่างสายวิชาการด้วย

2. ควรมีการศึกษาความต้องการพัฒนาบุคลากรทุกประเภทในหน่วยงานเพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่ตอบสนองความต้องการของหน่วยงานและบุคลากรมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา” สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประสานงานหลักสูตรที่คอยประสานงานตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบคุณกลุ่มเป้าหมายที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อนนิสิตร่วมหลักสูตรที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และที่สำคัญอย่างยิ่งกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว และเพื่อนร่วมงานที่คอยให้คำปรึกษา สนับสนุนช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านและให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาเสมอมา

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยพะเยาและผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าข้อมูลการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา หากมีความผิดพลาดประการใดผู้ศึกษาต้องขออภัยเป็นอย่างสูงและยินดีรับคำติชมและข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)**, 2545, กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.

จันทรานี สงวนนาม. (2545). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม. ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม.** สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/334443

ประทีป จันทรสิงห์. (2549). **การมีส่วนร่วมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. ขอนแก่นเวชสาร,** 30(3), 246-253.

มหาวิทยาลัยพะเยา. **พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ.2553, กระทรวงศึกษาธิการ, ราชกิจจานุเบกษา,** เล่ม 127 ตอนที่ 44 ก,หน้า 29,16 กรกฎาคม 2553. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2559. จาก http://www.moe.go.th/moe/th/edlaw/index2.php?SystemModuleKey=ed_1

มหาวิทยาลัยพะเยา. กองการเจ้าหน้าที่, (2559). **สรุปอัตรากำลังบุคลากร สายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา เดือน กันยายน 2559.** สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559. จาก http://www.personnel.up.ac.th/Main/Staff.aspx

มหาวิทยาลัยพะเยา. **แผนพัฒนาบุคลากร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558-2561.** กองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพะเยา สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2559. จาก http://www.personnel.up.ac.th/main/

ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม. (2550). **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.

วีรยุทธ แสงสิริวัฒน์ (2550). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด.**วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วิจิตร ศรีสอ้าน. **เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบการบริหารการศึกษา เล่ม 1 หน่วยที่ 15.** กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2531. หน้า 19

วารุณี ดวงจำปา. (2554). **ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). **องค์การและการจัดการ. ฉบับมาตรฐานปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

สายสุนีย์ ปวุฒินันท์. (2541). **ความรู้ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในโครงการบริหารคุณภาพ ทั่วทั้งองค์กรของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐ.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. กรุงเทพฯ.

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. **แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549).** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. หน้า 54.

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. **แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปและส่งเสริมการศึกษาเอกชน.** กรุงเทพมหานคร. กระทรวงศึกษาธิการ. 2545, หน้า 53.

การศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

The Study on Educational Administration of Small Schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3.

น้ำฝน พยุยงค์[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Namfon Payuyong[1*] and Namfon kanma[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวนผู้บริหาร 20 คนและครูผู้สอน 122 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเอฟ ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีการเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ข้อเสนอแนะในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า ควรมีการปรับลดภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนของครูผู้สอนลงเพื่อจะได้ทำหน้าที่ในการสอนอย่างเต็มที่ ควรบรรจุครูให้ตรงตามวิชาเอกที่โรงเรียนต้องการ ควรจัดสรรงบประมาณรายหัวสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ และควรหาวิธีลดภาระด้านงานธุรการโรงเรียนหรือเพิ่มบุคลากรสายสนับสนุนการสอนให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก

คำสำคัญ: สภาพการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Namfon-pa@hotmail.com

Abstract

The objectives of this independent study were: 1) to study on educational administration of small schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, 2) to compare on educational administration of small schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 that classified by work experiences and to study guidelines for educational administration of small schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. Data were collected from 20 school directors and 122 teachers through the questionnaires and data analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, f–test and Schaffer's method.

The results showed as follows: The educational administrations of small schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in overall were at high level. The comparisons on educational administration of small schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 that classified by work experiences in overall were significantly different at the .05 level as followed: academic administration, personal administration, financial administration and general administration. Regarding the guidelines for educational administration of small schools, the administrators should reduce and manage the teachers' workforces and job descriptions, to allocate budgeting for students in demand, to reduce job descriptions in general administration or to recruit supporting people for working in small school.

Keywords: A Study on Educational Administration , Small–Size Schools

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ โดยยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ 4 อย่าง และหนึ่งในหลักการนั้นคือการกระจายอำนาจ (Decentralization) มาตรา 39 กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงกระจายอำนาจด้านการบริหารและ จัดการศึกษา ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ให้คณะกรรมการสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนมากขาดประสิทธิภาพ และมีคุณภาพการศึกษาค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 มีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดจำนวน 14,816 โรงเรียน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้วางรากฐานการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น โดยให้มีการรวมโรงเรียนขนาดเล็กและได้กำหนดเป้าหมายจำนวนโรงเรียนไว้ 3 ระยะ แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าวข้างต้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จ มีอุปสรรคในหลายด้าน สรุปในภาพรวมของโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ มีจำนวนประชากรลดลง อัตราครูต่อนักเรียนในแต่ละระดับชั้นต่ำกว่ามาตรฐานและครูไม่ครบ

ชั้น หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับนักเรียน สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวนน้อย อาคารเก่าโรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชนได้มากนัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 150 โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 67 โรงเรียน ในส่วนของการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3, 2558) ได้รายงานสรุปข้อมูลที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาตามแบบรายงานแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลังครูของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปไว้ว่าในปี พ.ศ. 2558 และยังพบปัญหาการบริหารงานและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กหลายด้าน ปัญหาในด้านการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ (1) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำ มีปัญหาด้านการคิด วิเคราะห์ การใช้ภาษาประจำเผ่าในการสื่อสารที่ไม่เข้าใจเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา (2) การคมนาคมที่ยากลำบาก ใช้เวลามากในการเดินทางการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ (3) ขาดแคลนสื่อ และอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยไม่เพียงพอต่อความต้องการและความจำเป็นที่ใช้ สำหรับปัญหาด้านบุคลากร คือ (1) ขาดแคลนบุคลากร มีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก และครูมีภาระอื่น ๆ อีก นอกจากหน้าที่การจัดการเรียนการสอน (2) บุคลากรในโรงเรียนมีการย้ายบ่อยทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของงานที่ปฏิบัติ (3) บุคลากรที่เป็นครูอัตราจ้าง มีการจ้างตามปีงบประมาณ ทำให้ขาดความมั่นคงในอาชีพและความต่อเนื่องของการทำงาน (4) การจัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่นที่พักอาศัย พาหนะสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทำให้ครูประสบปัญหาการเดินทางไกลและมีความยากลำบาก ขาดการอำนวยความสะดวกในระบบน้ำและไฟฟ้า ส่วนปัญหาด้านอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียน คือ (1) สภาพอาคารเก่า ชำรุด เนื่องจากสร้างมาเป็นเวลานาน (2) ขาดวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็น เช่นคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต (3) ขาดเครื่องมือสื่อสาร เช่นโทรศัพท์ ไฟฟ้า ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังมี ปัญหาการบริหารจัดการคือ (1) การอยู่ในชุมชนที่ห่างไกล ทำให้เกิดปัญหาการเดินทางมาเรียนของนักเรียน งบประมาณสำหรับค่าพาหนะมีจำกัด ขาดผู้รับจ้างขนส่ง (2) ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ไม่สามารถส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการศึกษาของบุตรหลานได้เท่าที่ควร (3) การย้ายสถานที่เรียนของนักเรียน ออกนอกพื้นที่ตามผู้ปกครองทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของครูและโรงเรียน

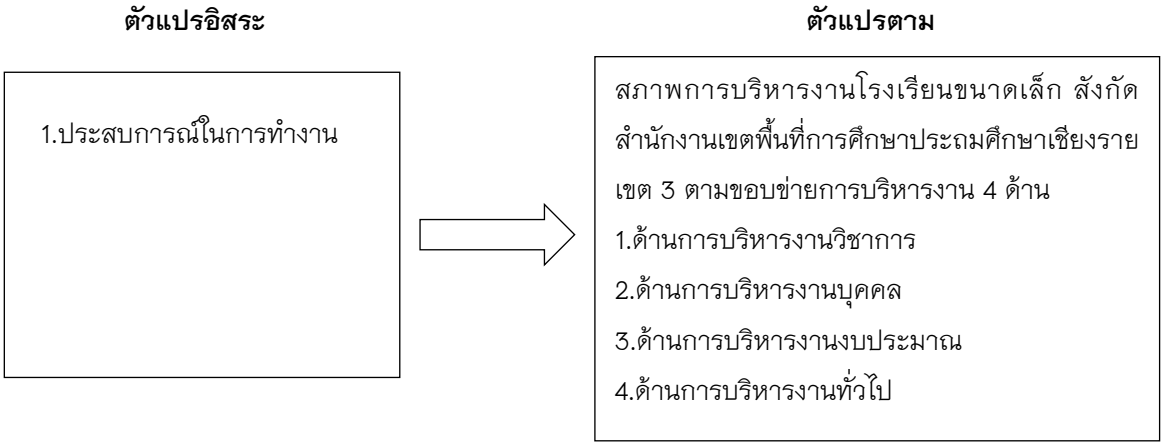
ดังนั้นจากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของการบริหารงานและการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาถึงการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการแบ่งขอบเขตภารกิจของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยแบ่งบริหารงานโรงเรียนออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และนำผลที่ได้ไปพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้แบ่งขอบเขตภารกิจของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยแบ่งบริหารงานโรงเรียนออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป

ประชากร

ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวนผู้บริหาร 67 คน และครูผู้สอน 409 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 476 คน ในปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวนผู้บริหาร 20 คน และครูผู้สอน 122 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 142 คน ในปีการศึกษา 2559

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเอฟ (F-test) ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีการเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และการจัดเรียงลำดับข้อมูลจากมากไปหาน้อย

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าทฤษฎี หลักการ แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถามให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

3. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนเนื้อหา ภาษาที่ใช้และข้อคำถามแบบสอบถาม เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา

4. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือก ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนบ้านปางหลวง โรงเรียนปางหก โรงเรียนบ้านแม่ตาแมว และโรงเรียนบ้านห้วยกล้า

6. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.93

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือครูโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด

4. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 142 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 142 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.20 อายุ 41–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.30 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 76.80 ตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 85.90 และมีประสบการณ์การทำงาน 11–15 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.40

2. การวิเคราะห์สภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

สภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารงานทั่วไป มีความคิดเห็นในระดับมาก รองลงมาคือด้านการบริหารงานบุคคลมีความคิดเห็นในระดับมาก ด้านการบริหารงบประมาณมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ส่วนการบริหารงานวิชาการมีความเห็นในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดทำแผนปฏิบัติการงานวิชาการ รองลงมาคือ แนะแนวทางการเรียนให้กับผู้เรียน ส่วนปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ส่วนมีการจัดสรรบุคลากรในโรงเรียนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการงานงบประมาณ รองลงมาคือ ปฏิบัติงานการเงินตามระเบียบราชการ ส่วนมีการประเมินผลการใช้งบประมาณ และผลของการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือส่งเสริมการดำเนินงานกิจการนักเรียน รองลงมา คือส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานบริหารทั่วไป และจัดทำแผนปฏิบัติการงานบริหารทั่วไป ส่วนมีอาคาร สถานที่ที่เพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 1–5 ปีและค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 6–10 ปี แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 1–5 ปีแตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 6–10 ปี แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 16–20 ปีและ 21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 11–15 ปี แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 1–5 ปี ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 6–10 ปีและค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 11–15 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 16–20 ปี และ21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 1–5 ปี ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 6–10 ปี และค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 11–15 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 16–20 ปี และ21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

4.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรมีการปรับลดภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนของครูผู้สอนลงเพื่อจะได้ทำหน้าที่ในการสอนอย่างเต็มที่ ควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ที่มีความหลากหลายและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ควรส่งเสริมให้ครูผู้ช่วยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานวิชาการ และรัฐบาลควรส่งเสริมงบประมาณให้โรงเรียนขนาดเล็กในการจัดสรรสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นให้แก่โรงเรียนโดยไม่ใช้งบรายประมาณรายหัว

4.2 ด้านการบริหารงานบุคคล ควรบรรจุครูให้ตรงตามวิชาเอกที่โรงเรียนต้องการ ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม มีการพิจารณาความดีความชอบตามความเหมาะสมและยุติธรรม และมีการลงโทษตามสมควรหากมีการกระทำความผิด เมื่อมีครูย้ายออกควรให้มีการสรรหาครูแทนตำแหน่งที่ย้ายออกทันที ควรจัดบุคลากรครูให้ครบชั้น โดยเอาจำนวนชั้น/จำนวนครู ไม่ใช่เอาจำนวนครู/จำนวนนักเรียนและควรยืดเวลาสำหรับการขอย้ายสำหรับครูผู้ช่วยจาก 2 ปี เป็น 5 ปี รวมถึงตำแหน่งครูและผู้บริหารด้วย

4.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณรายหัวสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ ควรให้ความสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น การปรับปรุงอาคารสถานที่ การจัดซื้อสื่อการสอนที่ทันสมัย ควรจัดให้มีงบประมาณสำรองไว้สำหรับซื้อสื่อหรืออุปกรณ์โดยตรงสำหรับครูประจำชั้น ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากภาคส่วนอื่น หรืองบประมาณจากภายนอก และควรส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบด้านงานงบประมาณ เข้าอบรมเกี่ยวกับเรื่องงานด้านการดำเนินงานงบประมาณ

4.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรหาวิธีลดภาระด้านงานธุรการโรงเรียนหรือเพิ่มบุคลากรสายสนับสนุนการสอนให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก ควรสร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ในด้านวิชาการ ทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ รัฐควรจัดสรรเครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบอินเตอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความเข้าใจที่ตรงกัน

สรุปผลและอธิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการบริหารงานทั่วไป มีความคิดเห็นในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล มีความคิดเห็นในระดับมาก และด้านการบริหารงบประมาณ มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ส่วนการบริหารงานวิชาการ มีความเห็นในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผลวิจัยเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการงานวิชาการ แนะแนวทางการเรียนให้กับผู้เรียน ส่วนมีการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสอนไม่เต็มเวลา เต็มความสามารถเพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอน สอดคล้องกับชัชฎากรณ์ ไชยฤทธิ์ (2554, หน้า101–104) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตอำเภอแกลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนมี ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามี ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านนิเทศการศึกษา และสอดคล้องกับสุภารัตน์ วีรวัฒนา(2557, 162) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 3 พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระและหลักสูตรท้องถิ่น รองลงมาคือ ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษาด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.2 ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล และรายงานการปฏิบัติงานบุคคลให้ผู้เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบ ซึ่งเป็นกระบวนการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการและเป็นกระบวนการหนึ่งที่รวมการพัฒนาบุคลากร การบำรุงรักษาบุคลากร ที่เป็นการดำเนินการใด ๆ ให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ผลตามที่หน่วยงานต้องการหรือให้ได้ผลดีขึ้นกว่าเดิม ดังที่ กิติมา ปรีดีดิลก (2542, หน้า 18–22) ได้กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากรว่าเป็นการเพิ่มพูนและปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเต็มที่ และการพัฒนาบุคลากรเป็นการพัฒนาศักยภาพของคนในหน่วยงาน ให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับณัฐนิช ศรีลาคำ (2558, หน้า 69) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่าการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การวางแผนอัตรากาลังและการดำรงตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งและการรักษาวินัยและการออกจากราชการ

1.3 การบริหารงานงบประมาณ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีการจัดทำแผนปฏิบัติการงานงบประมาณ การปฏิบัติงานการเงินตามระเบียบราชการ และรับการติดตามติดตามตรวจสอบจากคณะกรรมการและหน่วยงานต้นสังกัด นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพ เนื่องจากได้รับจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเป็นรายหัว และไม่สามารถระดมทรัพยากรจากภายนอกได้อย่างเพียงพอ สอดคล้องกับสีตีซอปีเย๊าะ มือแยบาสอ (2556, หน้า 95–98) ได้ศึกษาการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 พบว่า ระดับการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมากคือ ด้านการขออนุมัติงบประมาณ และด้านการจัดทำงบประมาณอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณและด้านการติดตามและรายงานผลอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

1.4 สำหรับการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการส่งเสริมการดำเนินงานกิจการนักเรียน ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการงานบริหารทั่วไป และมีการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงานบริหารทั่วไป สอดคล้องกับรุ่งฤดี ศรแผลง ปลาส (2557, หน้า 82) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานบริหารทั่วไปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านงานธุรการและ งานสารบรรณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านงานอาคารสถานที่ และด้านทะเบียนและรายงาน

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่แตกต่างกันได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน เพราะ

ประสบการณ์จะช่วยให้มีความเข้าใจ สามารถคาดการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ได้ จากประสบการณ์ที่เห็นมา ช่วยให้เกิดความสุขุมรอบคอบในการตัดสินใจ ผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์มาก จะสามารถนำประสบการณ์มาช่วยดำเนินงานให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานมากขึ้น ดังที่ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรไพโรจน์ (2546, หน้า 67) ได้กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์อย่างหนึ่งก็มีผลต่อการรับรู้ความเชื่อของบุคคลนั้นและใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินเรื่องต่าง ๆ ต่อไป ประสบการณ์ทำงานย่อมทำให้เกิดความชำนาญ ทำให้เกิดความผูกพันกับอาชีพและองค์กรไปด้วย

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 1- 5 ปี แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 16-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับทินกร แก้วกัญญา (2555, หน้า 135) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในด้านการบริหารงานวิชาการ มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับตรีโชค กางกั้น (2552, หน้า 96) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหางานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจำแนกตามประสบการณ์ ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 11 ปี ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 16-20 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปีแตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปีแตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 16-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับปัทมา พุทธแสน (2551, หน้า 116-117) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 พบว่า การเปรียบเทียบของสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการสรรหา ด้านการคัดเลือกและด้านการจัดสวัสดิการให้บุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านการฝึกอบรมและพัฒนาและด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปีและค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 16-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ เรวดี รัตนะมาลา (2551, หน้า 92) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต1 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณในภาพรวม สภาพการบริหารงานงบประมาณ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่แตกต่างกัน คือ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผล ด้านการบริหารการบัญชี เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ในภาพรวม ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี มีสภาพการบริหารงานแตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 20

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 1- 5 ปี ค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี และค่าเฉลี่ยของผู้ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แตกต่างกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 16-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยรุ่งฤดี ศรแผลง ปลาส (2557, หน้า81) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 พบว่าเมื่อทำการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบริหารทั่วไป ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานบริหารทั่วไปมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก จะมีระดับการปฏิบัติงานบริหารมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย และงานบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวกับการสนับสนุนด้านการให้บริการแก่ฝ่ายงานต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเพื่อสื่อสารข้อมูลไปยังฝ่ายต่าง ๆ ทำให้ผู้รับผิดชอบ มอบหมายงานต่าง ๆ จะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่า จึงทำให้การดำเนินงานตามโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ข้อเสนอแนะในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 พบว่า

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรมีการปรับลดภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนของครูผู้สอนลงเพื่อจะได้ทำหน้าที่ในการสอนอย่างเต็มที่ ควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ที่มีความหลากหลายและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับกษม โสมศรีแพง (2554, หน้า 195-210) ได้ให้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกด้านทรัพยากรในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการให้โอกาสแก่ครูในการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำแผนการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ สร้างทีมงานที่มีความรับผิดชอบโดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกันและมีการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นเพื่อให้เกิดความสำเร็จอย่างมีคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน นิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

3.2 ด้านการบริหารงานบุคคล ควรบรรจุครูให้ตรงตามวิชาเอกที่โรงเรียนต้องการ ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม มีการพิจารณาความดีความชอบตามความเหมาะสมและยุติธรรม และมีการลงโทษตามสมควรหากมีการกระทำความผิด เมื่อมีครูย้ายออก ควรให้มีการสรรหาครูแทนตำแหน่งที่ย้ายออกทันที ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, หน้า 3-9) ได้กล่าวถึงปัญหาที่ การขาดแคลนครู ควรแก้ปัญหาโดยการยุบรวมหรือหลอมรวม โรงเรียนควรมีการสรรหาบุคคลภายนอกเข้ามาช่วยสอน และใช้มาตรการในการบริหารจัดการ เช่น บูรณาการ ซึ่งจะมีทั้งการบูรณาการเนื้อหาวิชาหรือบูรณาการชั้นเรียน มีหลักการสำคัญในการพัฒนาครู ก็คือไม่ทิ้งห้องเรียน เน้นการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนแบบบูรณาการ และควรมีการพัฒนาครูต้นแบบหรือครูมืออาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก การศึกษาทดลองโครงการครูพิเศษหมุนเวียนสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก (Mobile Teacher) และการสนับสนุนบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานธุรการ การเงิน และพัสดุแก่โรงเรียนขนาดเล็ก

3.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณรายหัวสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ ควรให้ความสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น การปรับปรุงอาคารสถานที่ การจัดซื้อสื่อการสอนที่ทันสมัย สอดคล้องกับหรรษา ทับสี (2557, หน้า 66-67) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาแนวทางการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยได้เสนอแนวทางดังนี้ควรปรับปรุงพัฒนาการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ปรับเกณฑ์ค่าใช้จ่ายรายหัวใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน สนับสนุนค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคค่าไฟฟ้า โทรศัพท์ อินเตอร์เน็ต แยกจากค่าใช้จ่ายรายหัว จัดสรรเงินก้อนให้โรงเรียนขนาดเล็กบริหารจัดการเอง การใช้จ่ายงบประมาณควรถัวเฉลี่ยจ่ายได้ แก้ไขหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ไม่ต้องการให้ยุบโรงเรียน หาแนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก และแนวทางการขยายผลการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน รวมทั้งเขตพื้นที่การศึกษาควรไปดูแลสนับสนุนให้กำลังใจโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรหาวิธีลดภาระด้านงานธุรการโรงเรียนหรือเพิ่มบุคลากรสายสนับสนุนการสอนให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก ควรสร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ในด้านวิชาการ ทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ รัฐควรจัดสรรเครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบอินเตอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับรุ่งฤดี ศรแผลง ปลาส (2557, หน้า 82-83) ได้เสนอแนวทางในการบริหารงานทั่วไป ดังนี้ (1) งานธุรการและงานสารบรรณ ควรการจัดระบบงานธุรการและข้อมูลโดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในงานธุรการ (2) งานอาคารสถานที่ โรงเรียนควรมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับสนามกีฬาและอุปกรณ์ (3) งานทะเบียนและรายงาน โรงเรียนควรส่งเสริมให้บุคลากรในงานได้รับการอบรมต่อเนื่อง (4) งานกิจการนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมตาม ความถนัดของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกตามความถนัด ความสามารถของตนเอง (5) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งในด้านวิชาการ กิจกรรม ทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ (6) งานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรสร้างครูให้เป็นนักประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียน โดยการจัดส่งครูเข้าอบรมในด้านนี้เฉพาะ (7) งานคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนและหน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดให้มีการประชุมอบรมสัมมนาถึงบทบาท หน้าที่ของกรรมการสถานศึกษา โดยจัดให้มีการพัฒนาและเพิ่มเติมความรู้แก่กรรมการอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านวิชาการ ควรมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงานวิชาการและส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ด้านบุคคล ควรจัดสรรตำแหน่งบุคลากรครูให้เพียงพอและตรงตามวิชาเอกตามที่โรงเรียนต้องการ และการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม

3. ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณรายหัวสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ และควรให้ความสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้านอื่นๆ

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรหาวิธีลดภาระด้านงานธุรการโรงเรียนหรือเพิ่มบุคลากรสายสนับสนุนการสอนให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก และควรสร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ควรศึกษาหารูปแบบการพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.น้ำฝน กันมา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวมรวมข้อมูล จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546).**คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล**.กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กษม โสมศรีแพง. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

กิติมา ปรีดีดิลก. (2542). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.

ชัชฎาภรณ์ ไชยฤทธิ์. (2554). **ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตอำเภอแกลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ณัฐนิช ศรีลาคำ. (2558). **การบริหารงานบุคคลใน**โรงเรียน**ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.บ., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.

ตรีโชค กางกั้น. (2552). **สภาพละปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.บ., มหาวิทยาลัยราช ภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

ทินกร แก้วกัญญา.(2555). **สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5**. วิทยานิพนธ์ ค.บ.,มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ปัทมา พุทธแสน. (2551). **สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.บ., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์. (2546). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อกรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รุ่งฤดี ศรแผล ปลาส .(2557). **การบริหารทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2**.วิทยานิพนธ์ ค.บ., มหาวิทยาลัยราชวัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, พระนครศรีอยุธยา.

เรวดี รัตนะมาลา. (2551). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต1**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สุภารัตน์ วีรวัฒนา. (2557). **การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต3**. วิทยานิพนธ์ กศ.บ., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. (2558).**แบบรายงานแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลังครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. มปท.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แผนพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนกลุ่มพัฒนานโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2552**. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กพ.ศ.2558–2561**.กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนกลุ่มพัฒนานโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

หรรษา ทับสี. (2557). **การศึกษาแนวทางการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก.**วิทยานิพนธ์ นบส.ศธ., สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, นครปฐม.

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2

The study on the Conditions of Academic affair Administration of Hill tribe School in Mae-Sroi District of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2.

อรพรรณ มูลละ[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Orahan Moonla[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียน จำนวน 52 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ดังนี้

2.1 ด้านงานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ สถานศึกษาควรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

2.2 ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4 ด้านการนิเทศภายใน ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kruoil.nyn@gmail.com

2.5 ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรวัดผลและประเมินผลการศึกษาอิงตามมาตรฐานของหลักสูตรการแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ: บริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this study were to study on the conditions of academic affair administration of hill tribe school in Mae-Sroi District of Chiangrai primary educational service area office 2. The target group of the study consisted of 52 educational administrators and academic teachers in hill tribe schools in Mae-Sroi District of Chiangrai primary educational service area office 2. The instruments used for collecting data were rating scale and open-ended questionnaires. The collected data were then analyzed in the forms of frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of this study were as follow:

1. The state of academic administration was rated at a high level in overall. The highest level was Curriculum and Curriculum Development while the lowest level was Classroom Action Research.

2. The guidelines for development of academic administration of the hill tribe school in Mae-Sroi District of Chiangrai primary educational service area office 2 are as follow:

2.1 In term of Curriculum and Curriculum Development which includes school should improve and develop the school curriculum to be appropriate with the local conditions.

2.2 In term of Classroom Action Research which includes school should motivation for classroom action research of teacher at least 1 story for 1 term.

2.3 In term of Teaching and Learning Management which includes school should support mainly on teaching learning activities through student-centered model.

2.4 In term of Internal Supervision which includes school should provide the supervisions for teachers frequency and continuously.

2.5 In term of Educational Evaluation which includes school should has the school measurement process follow by the Basic Education Curriculum 2001

In term of Quality Assurance in Education which includes school should be able to raise teachers' awareness in term of Quality Assurance in Educationfuture.

Keywords: Academic affair Administration

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นต้นมา ในมาตรา 49 ได้ตราไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิ์เสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3)

พ.ศ. 2553 ซึ่งนับได้ว่าเป็นกาบริการของรัฐที่จัดให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพอย่างน้อย 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าเพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555–2559) ที่ได้กล่าวถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึงโดยต้องดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาอยู่ 4 ประการ คือ ปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษา โดยปรับระบบการบริหารจัดการศึกษาใหม่ พัฒนาครูคุณภาพครูทั้งระบบตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือกให้ได้คนดี คนเก่ง รวมทั้งระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียน ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากเอกชนในการจัดการศึกษา และปฏิรูประบบการเรียนรู้โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะ กำลังคนทั้งระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาสื่อการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและผลิตกำลังคน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาด

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2559 (2559:1) ได้มีนโยบายเพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในตน มีความรู้ทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม โดยได้มีนโยบายในการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลกให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการและเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียนที่สอดคล้องกับวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับภาระการจัดการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี โดยมีการแบ่งระบบการบริหารจัดการตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา ซึ่งทุกระดับมีความสำคัญยิ่งที่จะส่งเสริมสนับสนุนและรับผิดชอบการดำเนินงานตามขอบข่ายที่รับผิดชอบ โดยสถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุด มีภารกิจหลักคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน โดยผู้บริหารสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการ

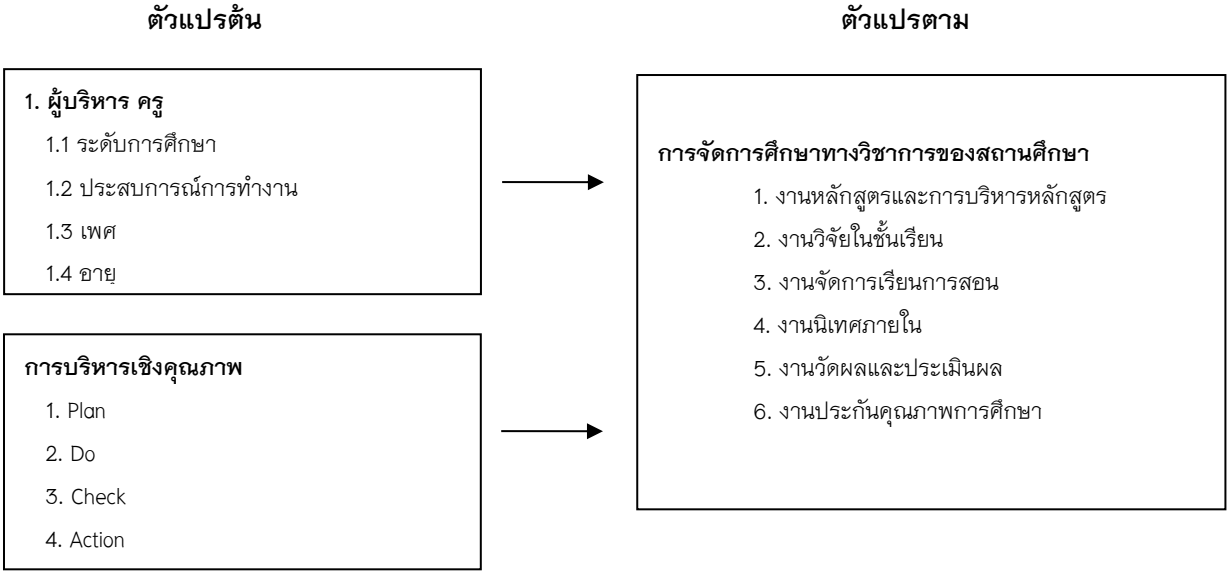
ดังนั้นงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษา ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรจะรับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ได้จัดการศึกษาตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดแบ่งขนาดโรงเรียนเพื่อบริหารจัดการตามจำนวนนักเรียนคือ ขนาดเล็ก (นักเรียน 1–120 คน) ขนาดกลาง (นักเรียน 121–540 คน) ขนาดใหญ่ (นักเรียน 541–1,200 คน) ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียนมากกว่า 1,201 คน) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2548, หน้า 5) โดยในปี 2559 นี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ได้กำหนดนโยบายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียนจัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งจัดทำโครงการพัฒนาใน 5 กลุ่มสาระวิชา คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคม ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2, หน้า 29)

และจากสรุปผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 ที่ผ่านมา พบว่าผลการทดสอบของนักเรียนต่ำกว่าระดับชาติในเกือบทุกรายวิชา โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่สูง หรือพื้นที่กันดาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2, 2559) จากผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการของโรงเรียน ในด้านวิชาการได้เป็นอย่างดี ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนสำคัญและมีผลต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่งและเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่คาดหวัง ผู้บริหารควรมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน สังคม ท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น อยู่ที่ผลสำเร็จของงานวิชาการเป็นสำคัญ การบริหารการศึกษานั้นแท้จริงคือ การบริหารและการจัดการให้ได้ผลผลิตของระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงอย่างมีประสิทธิภาพ จึงถือได้ว่าแผนงานวิชาการเป็นแผนงานที่มีความจำเป็นและสำคัญสูงสุด (ทรงเพชร ใจทน, 2551) ผู้ศึกษาเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนในอำเภอแม่สรวย จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้นำผลจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่สรวยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้ ประชากรคือ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนพื้นที่สูง ในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จำนวน 330 คน

กลุ่มตัวอย่าง จะใช้เป็นกลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 อันได้แก่ โรงเรียนในตำบลท่าก๊อ ตำบลวาวี ตำบลเจดีย์หลวง ตำบลศรีถ้อย และตำบลป่าแดด จำนวน 25 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 27 คน ครูที่รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 52 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

1. สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ดังนี้

2.1 ด้านงานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ สถานศึกษาควรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

2.2 ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4 ด้านการนิเทศภายใน ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.5 ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรวัดผลและประเมินผลการศึกษาอิงตามมาตรฐานของหลักสูตรการแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.6 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการวิจัย การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ระดับการบริหารบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 6 งานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงาน

วิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษา ตามแนวคิดของ (ภิญโญ สาธร, 2546, หน้า 232) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนเป็นชีวิตจิตใจของสถาบัน ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะรับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นหรือเตือนครูให้คำแนะนำครูและประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (วราภรณ์ อริยธนพนธ์, 2552, หน้า 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และงานวิจัยของ (ตรีโชค กางกั้น, 2552, หน้า 65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนมีสภาพการบริหารงานด้านกิจกรรมนักเรียนเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นด้านการเรียนการสอน และมีสภาพการบริหารงานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนมีปัญหาการบริหารงานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และมีปัญหาการบริหารด้านกิจกรรมนักเรียนเป็นอันดับสุดท้าย

และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการบริหารงานวิชาการ พบว่า ด้านที่มีระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในดับมากคือ งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร รองลงมาคือ งานจัดการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผลตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนหลากหลายชนเผ่า วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงภาษาก็แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน นอกจากนั้นนักเรียนชนเผ่ายังมีปัญหาในด้านการอ่านออกเขียนได้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับงานด้านหลักสูตร ให้มีหลักสูตรท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนตามบริบทพื้นที่ของโรงเรียนมากที่สุด รวมไปถึงกระบวนการด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเหล่านี้ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุกันยา ดลสถิต, (2556, หน้า 68) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ และการประกันคุณภาพการศึกษาตามลำดับ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ (สุภาวดี บุญสิทธิ์, 2557, หน้า 65) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 1 สังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 1 สังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ และด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

และเมื่อพิจารณางานที่มีระดับการปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่นๆ คือ งานวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษามองว่าเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน จึงทำให้ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สฤษดิ์ กุลภา, 2548, หน้า 67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาและด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและงานวิจัยของ (จีรศักดิ์ อินทร์หอม, 2549, หน้า 69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานเขตปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและเปรียบเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศ การศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการแนะแนวการศึกษาด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก เหตุผลเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งอาจเห็นว่า งานวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน และขาดความรู้ในเรื่องการวิจัย

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จากการศึกษาได้พบแนวทางการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา ด้านการนิเทศภายในและด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีปัญหาการดำเนินงานวิชาการหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาครูย้ายบ่อย ครูสอนไม่ครบชั้น ตลอดจนสื่อและเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ชัยรัตน์ ล้ำฤทธิ์, 2551, หน้า 70) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือบดินทร์เดชา ผลการศึกษาพบว่า สภาพการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการในเครือบดินทร์เดชาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติในระดับมากในด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาตามลำดับ สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในเครือบดินทร์เดชาโดยภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาน้อยในด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน ตามลำดับ ส่วนปัญหาระดับปานกลางคือ ด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น

การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการและด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รศ.ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ตรวจทาน ความถูกต้องเรียบร้อยและข้อบกพร่อง ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือ ได้แก่ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ประจำคณะวิทยาลัยการศึกษา นายสนิท นันทชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยน้ำขุ่นวิทยา และ นายเกรียงไกร ฟูธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าบง ท้าวแก่นจันทร์ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณท่านอาจารย์ประจำคณะวิทยาลัยการศึกษา ตลอดจน รุ่นพี่ เพื่อนนิสิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาตลอด

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหาร คณะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและส่งคืนผู้ศึกษาครบตามจำนวน รวมถึงท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้กล่าวนามไว้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้กำลังใจ

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากผลงานการศึกษาค้นความฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร้องหรือผิดพลาด ประการใด ผู้ศึกษาขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้คงเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเองหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.).

จีรศักดิ์ อินทร์หอม. (2549). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์, คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.

ชัยรัตน์ ล้ำฤทธิ์. (2551). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในเครือบดินทร์เดชา**. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.

ตรีโชค กางกั้น. (2552). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี**. วิทยานิพนธ์. คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

ทรงเพชร ใจทน. (2551). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2**. วิทยานิพนธ์. คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 14 สิงหาคม 2552, หน้า 4.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ภิญโญ สาธร. (2526). **หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช. 2546. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (24 สิงหาคม 2550). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 124 (ตอนที่ 47 ก). หน้า 15.

วราภรณ์ อริยธนพล. (2552). **การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์. คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

สฤษดิ์ กุลภา. (2548). **การบริหารงานวิชาการตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1**. วิทยานิพนธ์, คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

สุกันยา ดลสถิต. (2556). **การบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร**. งานนิพนธ์. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุภาวดี บุญสิทธิ์. (2557). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 1 สังกัดสำนักงานเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี**. งานนิพนธ์. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2559**: กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2559). **แผนปฏิบัติราชการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปี2559**: เชียงราย.

การศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

The Study States of Quality Management System in World Class Standard Schools under The Jurisdiction of Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao Province

สายรุ่ง มีหลาย[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Sayrung Meelai[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา เปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่งและขนาดโรงเรียน และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คนและครูผู้สอนจำนวน 219 คน รวม 254 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า T-test และความถี่

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพฯ จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพฯ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพฯ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการมากที่สุด คือ การนำองค์กร มีแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนา โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนแนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพฯ เพื่อนำโรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินโรงเรียนมาตรฐานสากล ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการระบบคุณภาพ โรงเรียนมาตรฐานสากล

---

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Krusayrung@gmail.com

Abstract

The objectives of this independent study were to study states and compare Quality Management System for World class standard schools under Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao province classified by positions and school size, and to study the trend of Quality Management System for World class standard school under Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao province. The sample were 254 people that decided to 35 school administrators and 219 teachers. The data were analyzed by using mean, Standard diviation, T-test, and Frequency.

The results of this study were as follow:

1. States of Quality Management System for World class standard schools under Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao in overall view was the good level.

2. Comparing stats of Quality Management System on the position are overall view was different but not significant.

3. Comparing state of Quality Management System on the position size area in overall view was different but not significant at level 0.05 in measurement.

4. The trend of Quality Management System in the most problem and obstacle is the leading organization. The way to solve this is to give the opportunity to the stakeholders participating in. And the Trend of Quality Management System for guiding the school overcome the standard of World class standard schools estimating is to wing the participative management.

Keywords: Quality management system, World class standard school

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารไร้พรมแดนทำให้แต่ละประเทศต้องหันมารวมกลุ่มกันเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองในด้านเศรษฐกิจ รวมถึงความเข้มแข็งทางสังคม วัฒนธรรม มีความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ในขณะเดียวกัน สังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยข่าวสาร ทำให้คนต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เพื่อประกอบการตัดสินใจอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ในสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ และยังเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลาย ๆ ประเทศหันมาปฏิรูปการศึกษา คุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่งสำหรับความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกของแต่ละประเทศ ประเทศที่อยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบก็คือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในยุคโลกไร้พรมแดนนี้ คนต่างชาติเข้ามาทำงานและประกอบอาชีพในประเทศไทยมากขึ้น ขณะเดียวกันกับคนไทยก็มีโอกาสไปทำงานและประกอบอาชีพในต่างประเทศมากขึ้นด้วยเช่นกัน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2555, หน้า 3)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553 เน้นให้มีการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นด้วยการปฏิรูปการศึกษา เน้นให้มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูตลอดจนการบริหารจัดการซึ่งการยกระดับคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

และความต้องการของสังคมปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 24) แต่สภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากการนำกระบวนการศึกษามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแยกจัดเป็นการศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จึงกำหนดให้มีนโยบายสำหรับใช้เป็นกลไกในการบริหารการศึกษาเพื่อสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยมีวิสัยทัศน์สำคัญคือเป็นพลังขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เป็นประเทศชั้นนำในกลุ่มอาเซียน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ อีกทั้งยังพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพระดับสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 6)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นความจำเป็นจะต้องเร่งหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะและความสามารถให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่จะเติบโตเป็นคนไทยที่มีความคิดเป็นสากล แข่งขันกับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำรงอยู่ในเวทีนานาชาติได้อย่างรู้เท่าทัน สมศักดิ์ศรี ได้ประโยชน์ในสิ่งที่ควรจะได้รับและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบ สันติ ถ้อยทีถ้อยอาศัย และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โรงเรียนมาตรฐานสากล (World class standard school) จึงเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ซึ่งเริ่มดำเนินการกับโรงเรียนนำร่องจำนวน 500 โรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในปีการศึกษา 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และขยายผลสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลรุ่นที่ 2 จำนวน 232 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 732 โรงเรียน ด้วยการให้โรงเรียนในโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยการศึกษาของ UNESCO ทั้ง 4 ด้าน คือ Learning to Know, Learning to do, Learning to live together และ Learning to be รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ (Thailand Quality Award : TQA) (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2557ข, หน้า 3) และให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ความเป็นสากล ได้แก่ ทฤษฎีความรู้ความเรียงขั้นสูง โลกศึกษา และจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โรงเรียนมาตรฐานสากลมีจุดเน้นคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สามารถสื่อสารได้อย่างน้อยสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์และมีจิตร่วมรับผิดชอบในสังคมโลกรวมถึงเน้นการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล (World-Class Standard) และยังบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) อีกทั้งการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงาม ตลอดจนการจัดการเรียนการเสนอในบริบทของการผสมผสานความเป็นสากล เพื่อให้นักเรียนได้รับการศึกษา สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และในอนาคตพวกเขาสามารถเป็นบุคคลสำคัญส่วนหนึ่งของชาติ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การบริหารจัดการระบบคุณภาพ เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ซึ่งจะทำให้เกิดลักษณะต่อการเรียนการสอน อันจะส่งผลกระทบต่อนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา ระบบบริหารจัดการ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นเป้าหมายเป็นระบบที่จะพัฒนาองค์กรให้มีผลต่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยอิงแนวทาง การดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ (Thailand Quality Award : TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถ ด้านการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้มีวิธีปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลกเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA) สำหรับ

ประเทศไทยหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการประเมิน TQA ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการประเมิน คือ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ในด้านการศึกษาได้มีการนำแนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในองค์กร สถานศึกษาต่าง ๆ กำหนดเกณฑ์ในการประเมินการจัดการศึกษาเพื่อผลงานที่เป็นเลิศ เพื่อการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนโดยยึดหลักการดำเนินงาน เชิงระบบเพื่อช่วยให้องค์กร โรงเรียนสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2555ข, หน้า 2) สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเกณฑ์การประเมินการจัดการศึกษา ของโรงเรียนมาตรฐานสากลปี 2559 – 2560 เรียกว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนในโครงการนำเกณฑ์ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้โดยเทียบเคียงให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง แบ่งออกเป็น 7 หมวดด้วยกัน คือ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ 7) ผลลัพธ์ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2557ก, หน้า 1)

จากประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง รายชื่อโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC Quality Awards : OBECQA) ปีงบประมาณ 2558 มีโรงเรียน ที่ผ่านเกณฑ์และได้รับรางวัลจำนวน 62 โรงเรียน ในจำนวนทั้งหมด 732 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 8.47 ซึ่งจะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินมีน้อยมาก และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 30 โรงเรียน พบว่า ยังไม่มีโรงเรียนใดผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ 2 กรณี คือ โรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน หรือโรงเรียนยังไม่พร้อมรับการประเมิน สำหรับโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา มีจำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม โรงเรียนภูซางวิทยาคม โรงเรียนจุนวิทยาคม โรงเรียนพะเยาพิทยาคม โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ โรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคมและโรงเรียนเชียงม่วนวิทยาคม เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากลอย่างเป็นรูปธรรม และกำลังอยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินนั้น ด้วยเหตุที่โรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC Quality Awards : OBECQA) มีจำนวนน้อยมากและโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ต้องเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพระดับสากลทั้งในส่วนของการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน และการบริหารจัดการระบบคุณภาพ

ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรในโรงเรียนมาตรฐานสากลจึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินการของโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยเฉพาะส่วนของการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ซึ่งถือเป็นกระบวนการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อให้ทราบแนวทางการดำเนินตามระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลที่จะนำไปสู่การประเมินเพื่อรับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC Quality Awards : OBECQA) ตลอดจนทราบปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาและแนวทางการดำเนินการระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ซึ่งผู้ศึกษาคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพ การวางแผนกลยุทธ์และโครงการต่าง ๆ รวมถึงเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาด้วยระบบคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง
3. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำแนกตามขนาดโรงเรียน
4. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

1. ตำแหน่งแตกต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลแตกต่างกัน
2. ขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำนวน 7 โรงเรียน โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษา

1. สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายหมวด พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกหมวดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หมวด 1 การนำองค์กร หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร หมวด 6 การจัดการกระบวนการ หมวด 3 การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมวด 7 ผลลัพธ์ และหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ พิจารณารายละเอียดเป็นรายหมวด ผลการศึกษาพบว่า

1.1 หมวด 1 การนำองค์กร (Leadership) สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา หมวด 1 การนำองค์กร อยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ผู้บริหารสร้างศรัทธาโดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน

1.2 หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โรงเรียนกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่สะท้อนว่าสามารถดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ รองลงมา

คือ โรงเรียนกำหนดกลยุทธ์ระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับองค์กร ระดับแผนงาน ระดับโครงการ และโรงเรียนกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของแผนงาน โครงการและกิจกรรม เช่น จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค

1.3 หมวด 3 การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา หมวด 3 การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โรงเรียนมีช่องทางรับข้อมูลข่าวสารและข้อร้องเรียนที่สะดวกและรวดเร็ว เช่น เว็ปไซต์ของโรงเรียน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการให้บริการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนนำข้อมูลจากการสำรวจความพึงพอใจมาใช้ในการปรับปรุงการบริการของโรงเรียนให้ดีขึ้น

1.4 หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis and Knowledge Management) สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเป็นปัจจุบัน ถูกต้อง เชื่อถือได้ และนำไปใช้งานง่าย มีความปลอดภัยของข้อมูล รองลงมาคือ ระบบสารสนเทศของโรงเรียนตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของทิศทางและความต้องการของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ระบบ ICT ของโรงเรียนมีความทันสมัยทำงานได้อย่างคล่องตัวอยู่เสมอ

1.5 หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) สภาพการบริหารจัดการ ระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากรอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร รองลงมาคือ บุคลากรที่มีความรู้สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ในตำแหน่งงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผลการประเมินนำไปประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน การให้รางวัล การยกย่องชมเชย

1.6 หมวด 6 การจัดการกระบวนการ (Process Management) สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา หมวด 6 การจัดการกระบวนการอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป และโรงเรียนออกแบบและสร้างนวัตกรรมในกระบวนการทำงานโดยอาศัยเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มคุณภาพความคุ้มค่า และประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาคือ โครงสร้างการบริหารงานมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันตามสายงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือผู้บริหารจัดการกระบวนการทำงานไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.7 หมวด 7 ผลลัพธ์ (Performance Results) สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา หมวด 7 ผลลัพธ์อยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โรงเรียนมีการแสดงผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รองลงมาคือ โรงเรียนนำเสนอแนวโน้มการดำเนินการของ

ผู้บริหารเป็นข้อมูลสารสนเทศ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนจัดระบบประเมินผลการดำเนินงานทุกด้านของการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐาน สากล

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพใน โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า
มีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายหมวด พบว่า หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และหมวด 7 ผลลัพธ์ ตำแหน่งแตกต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพใน โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า มีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายหมวด พบว่า หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมวด 3 การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร หมวด 6 การจัดการกระบวนการ และหมวด 7 ผลลัพธ์ ขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การวิเคราะห์ตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

4.1 การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการมากที่สุดคือ หมวด 1 การนำองค์กร โดยมีสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคจากโครงสร้างการบริหารยึดตัวบุคคลมากกว่าองค์กร ผู้บริหารขาดความรู้และความเข้าใจการบริหารด้วยระบบคุณภาพ มีการโยกโยกย้ายผู้บริหารบ่อยครั้ง รองลงมาคือ หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ มีสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคมาจากการดำเนินงานตามโครงการสรุปได้ ไม่ครบ ไม่นำผลการวิเคราะห์และการจัดการความรู้มาใช้พัฒนาองค์กร และระบบ ICT ภายในโรงเรียนไม่คล่องตัว และสุดท้ายคือหมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคจากการกำหนดกลยุทธ์องค์กรไม่ชัดเจน

4.2 แนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ หมวด 1 การนำองค์กร มีแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนา ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ผู้บริหารกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังกลุ่ม/ฝ่าย/งานมากขึ้น สร้างความตระหนักและทำความเข้าใจให้แก่บุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และสร้างนวัตกรรมของโรงเรียนในการขับเคลื่อนระบบคุณภาพ ส่วนหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ มีแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนา ได้แก่ ใช้งบประมาณพัฒนาระบบ ICT ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเกิดความคล่องตัว จัดทำรูปแบบการเก็บสารสนเทศอย่างเป็นระบบและนำข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่น/จุดด้อยและการพัฒนาต่อไป

4.3 แนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพเพื่อนำโรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินโรงเรียนมาตรฐานสากลมีแนวทางดังนี้ โรงเรียนมีการบริหารจัดการด้วยหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้บุคลากรทุกฝ่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีการวางแผนการนิเทศ กำกับ และติดตาม ผลการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อหาแนวทางการแก้ไขและพัฒนา กำหนดกลยุทธ์ระดับองค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายและนำไปสู่การปฏิบัติจริงให้บุคลากรทุกคนทำความเข้าใจเกณฑ์การประเมินโรงเรียนมาตรฐานสากลให้ชัดเจน เช่น การประชุม สัมมนา เป็นต้น ให้ความสำคัญแก่บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตาม

โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล และประเมิน ติดตามผลการบริหารงานตามกลยุทธ์และเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย และกำหนดตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายให้ชัดเจน

สรุปผลและอธิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายหมวด พบว่า หมวดมีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ หมวด 1 การนำองค์กร และหมวดที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ และหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล มีวิสัยทัศน์ที่จะนำโรงเรียนก้าวสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) เกิดผลทำให้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ธัญญชล ทองสา, 2556, หน้า 43) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ (อรรถพล วงศ์บุปผา, 2556, หน้า 61) ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากลในจังหวัดสิงห์บุรี หมวดการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ (ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง, 2557, หน้า 82) เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดปทุมธานี พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับหมวด 1 การนำองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการัดการความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด งานวิจัยของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 102) เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ยังพบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สุวิทย์ โคตรวงษ์, 2558, หน้า 77) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 7 หมวด เมื่อพิจารณารายหมวดสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 หมวดการนำองค์กร (Leadership) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและพัฒนาชุมชน บริหารงานด้วยหลักการมีส่วนร่วมและการกระจาย ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร พร้อมกับการเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธัญญชล ทองสา, 2556, หน้า 43) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมวด 1 การนำ

องค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ (ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง, 2557, หน้า 83) เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดปทุมธานี พบว่า หมวดการนำองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 104) เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 หมวด 1 การนำองค์กร ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ (สุวิทย์ โคตรวงษ์, 2558, หน้า 78) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลหมวด 1 การนำองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนกำหนดตัวชี้วัด กลยุทธ์ระดับต่าง ๆ ภายในองค์กรอย่างชัดเจน มีแผนปฏิบัติการและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการอย่างเคร่งครัดเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัด และมีกิจกรรม/โครงการ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร มีการกำหนดค่าตัวเลขที่ต้องการจะบรรลุตามตัวชี้วัด มีการปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนและรายงานผลการดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุน งบประมาณ วัสดุ และวิธีการที่เหมาะสม และการให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของแผนงาน โครงการและกิจกรรม เช่น จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค จึงทำให้การปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทุกข้อโดยสอดคล้องกับการศึกษาของ (ธัญญชล ทองสา, 2556, หน้า 47) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกันกับงานวิจัยของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 105) เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 หมวดการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวิทย์ โคตรวงษ์, 2558, หน้า 79) ที่ทำการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพในหมวด 2 การวางแผนกลยุทธ์มีภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 หมวด 3 การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากโรงเรียนมีช่องทางรับข้อมูลข่าวสารและข้อร้องเรียนที่สะดวกและรวดเร็ว ผ่านเว็ปไซต์โรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมสร้างสัมพันธ์อย่างหลากหลายแก่นักเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และมีการกำหนดความจำเป็นและความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการสอบถามความพึงพอใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ (ธัญญชล ทองสา, 2556, หน้า 49) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมวด 3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ (ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง, 2557, หน้า 85) เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดปทุมธานี พบว่า หมวด 3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 106) เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 หมวด 3การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ (สุวิทย์ โคตรวงษ์, 2558, หน้า 81) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลหมวดการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.4 หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis and Knowledge Management) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากโรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเป็นปัจจุบัน ถูกต้อง เชื่อถือได้ และนำไปใช้งานง่าย มีความปลอดภัยของข้อมูล ระบบสารสนเทศของโรงเรียนตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของทิศทางและความต้องการของโรงเรียน มีการวัดผลการดำเนินการให้ทันต่อความต้องการและทิศทางของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน มีการแจ้งผลการวิเคราะห์แก่บุคลากรทราบเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการการศึกษาของ (ธัญญชล ทองสา, 2556, หน้า 51) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ (ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง, 2557, หน้า 86) เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดปทุมธานี พบว่า หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 107) เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ (สุวิทย์ โคตรวงษ์, 2558, หน้า 81–82) ที่ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.5 หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจมาจากการที่ทุกโรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร มีการอบรมและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีระบบการนิเทศ กำกับติดตามการทำงานเป็นระยะเพื่อให้บุคลากรสามารถนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาสมรรถนะและการปฏิบัติงาน บุคลากรมีขวัญและกำลังใจจากการบริหารงานด้วยความโปร่งใส่และการยกย่องชมเชยสนับสนุนให้พัฒนาตนเองของบุคลากร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ(ธัญญชล ทองสา, 2556, หน้า 53) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมวดการมุ่งเน้นบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ (ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง, 2557, หน้า 87) เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดปทุมธานี พบว่า หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 109) เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 หมวดการมุ่งเน้นบุคลากร ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ (สุวิทย์ โคตรวงษ์, (2558, หน้า 82) ที่ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลหมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.6 หมวดการจัดการกระบวนการ (Process Management) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานมีความชัดเจนและครอบคลุมภารกิจทุกด้าน นำไปสู่การปฏิบัติได้ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างมาใช้ในการขับเคลื่อนระบบคุณภาพ มีกระบวนการทำงานที่อาศัยเทคโนโลยี โรงเรียนมีกระบวนการหลักและกระบวนการสนับสนุนสอดคล้องกับพันธกิจและส่งเสริมความเป็นเลิศของโรงเรียน ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแนวคิดให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีระบบการนิเทศการปฏิบัติงานสอนและงานหน้าที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ธัญญชล ทองสา, 2556, หน้า 55) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมวด 6 การจัดการกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ (ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง, 2557, หน้า 88) เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดปทุมธานี พบว่า หมวด 6 การจัดการกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 110) เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐาน สากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 หมวด 6 การจัดการกระบวนการ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวิทย์ โคตรวงษ์, 2558, หน้า 83) ที่ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลหมวด 6 การจัดการกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 หมวด 7 ผลลัพธ์ (Performance Results) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการแสดงผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำเสนอแนวโน้มการดำเนินการของผู้บริหารเป็นข้อมูลสารสนเทศ รายงานข้อมูลในปัจจุบันโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายเกี่ยวกับผลผลิต นำเสนอผลลัพธ์ด้านงบประมาณการเงิน แสดงผลลัพธ์ด้านภาวะผู้นำของฝ่ายบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล นำเสนอผลการดำเนินงาน ด้านข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศงาน วิเคราะห์ครอบคลุมผลลัพธ์แล้วนำเสนอผลลัพธ์ที่สำคัญด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน นำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญในการปรับปรุงผลการดำเนินการ จำแนกตามความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้เรียน และจัดระบบประเมินผลการดำเนินงานทุกด้านของการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สอดคล้องกับการศึกษาของ (ธัญญชล ทองสา, 2556, หน้า 57) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมวด 7 ผลลัพธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ (ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง, 2557, หน้า 89) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดปทุมธานี พบว่า หมวด 7 ผลลัพธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 111) เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 หมวด 7 ผลลัพธ์ ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ (สุวิทย์ โคตรวงษ์, (2558, หน้า 84) ที่ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ที่พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลหมวด 7 ผลลัพธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพใน โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการหมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งมาจากการที่บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังได้รับ การนิเทศกำกับติดตาม มีการประชุมสัมมนาและการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง บุคลากรจึงได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจในแนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพมากขึ้น โดยผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางความคิดและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาบุคลากรให้ดึงศักยภาพของตนเองออกมาใช้พัฒนาอย่างเต็มที่โดยสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) แต่เมื่อพิจารณารายหมวดหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และหมวด 7 ผลลัพธ์ ตำแหน่งแตกต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และหมวด 7 ผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยผลการปฏิบัติน้อยกว่าหมวดอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากดำเนินการในสองหมวดนี้ถึงแม่จะมีระดับการปฏิบัติอยู่มากแต่เป็นไปได้ที่จะขาดความเข้าใจที่แท้จริง หมวดผลลัพธ์นั้นเป็นหมวดที่ต้องรวบรวมข้อมูลจากหมวดอื่น ๆ เพื่อมาจัดกระทำและนำเสนอต้องรอการส่งข้อมูลจากหมวดต่าง ๆ ถึงจะดำเนินการได้และเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการ ส่วนหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้อาจจะติดขัดในเรื่องของการนำเทคโนโลยีมาใช้ โดยเฉพาะโรงเรียนมาตรฐานสากลมักจะมีครูและบุคลากรที่อาวุโสประจำการอยู่มาก การเรียนรู้เทคโนโลยีและการนำมาใช้ในการจัดการความรู้จึงเป็นเรื่องยาก

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพใน โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า มีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความพร้อมของปัจจัยที่จะนำมาสนับสนุนการบริหารจัดการระบบคุณภาพมากกว่า เช่น งบประมาณ ชุมชน บุคลากร อาคารสถานที่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 126-128) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า ขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีผลต่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีระดับการปฏิบัติการมากกว่าโรงเรียนใหญ่ และขนาดดกลางตามลำดับ เมื่อพิจารณารายหมวด พบว่า หมวด 1 การนำองค์กร และหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิต ทั้งนี้อาจเนื่องจากการนำองค์กรนั้นผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางได้รับการอบรมและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอพร้อม ๆ กับผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจและมีวิสัยทัศน์ที่จะนำโรงเรียนไปสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ส่วนหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและโรงเรียนขนาดกลางถึงจะมีผลการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมากแต่อาจจะเป็นการปฏิบัติที่ไม่ได้เข้าใจอย่างแท้จริง

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

4.1 การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการมากที่สุดคือ หมวด 1 การนำองค์กร โดยมีสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคจากโครงสร้างการบริหารยึดตัวบุคคลมากกว่าองค์กร ผู้บริหารขาดความรู้และความเข้าใจการบริหารด้วยระบบคุณภาพ มีการโยกโยกย้ายผู้บริหารบ่อยครั้ง ปัญหาน้อยที่สุดคือ หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคจากการกำหนดกลยุทธ์องค์กรไม่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารมีความสำคัญมากในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งความหวังกับผู้บริหารไว้ค่อนข้างสูงโดยมอบภาระการนำองค์กรให้ผู้บริหารเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประทีป ศรีเพชรเจริญ, 2558, หน้า 127) ได้ศึกษาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพมี 3 หมวด ได้แก่ การมุ่งเน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การนำองค์กร และการจัดการกระบวนการ

4.2 แนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล เรียงลำดับจากมากเป็นจากข้อ 4.1 คือ หมวดการนำองค์กร มีแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนา ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ผู้บริหารกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังกลุ่ม/ฝ่าย/งานมากขึ้น สร้างความตระหนักและทำความเข้าใจให้แก่บุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และสร้างนวัตกรรมของโรงเรียนในการขับเคลื่อนระบบคุณภาพ สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขของ (ประทีป ศรีเพชรเจริญ, 2558, หน้า 127) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนในจังหวัดอ่างทอง พบว่าการแก้ไขปัญหาการนำองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ระยะสั้นและระยะยาว ค่านิยม จากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย สร้างคุณค่าและทำให้เกิดความสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

4.3 แนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพเพื่อนำโรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้บริหารบริหารจัดการด้วยหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้บุคลากรทุกฝ่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีวางแผนการนิเทศ กำกับ และติดตาม ผลการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อหาแนวทางการแก้ไขและพัฒนา กำหนดกลยุทธ์ระดับองค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายและนำไปสู่การปฏิบัติจริง ให้บุคลากรทุกคนทำความเข้าใจเกณฑ์การประเมินโรงเรียนมาตรฐานสากลให้ชัดเจน เช่น การประชุม สัมมนา เป็นต้น ให้ความสำคัญแก่บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล และประเมิน ติดตามผลการบริหารงานตามกลยุทธ์และเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย และกำหนดตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายให้ชัดเจน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของ (เมธี ทองคำ, 2558, หน้า 151) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีการสำรวจความพึงพอใจ ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพ และต้องทันกับความต้องการและทิศทางการจัดการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล**. กรุงเทพมหานคร: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

จิตณา มั่นคง. (2554). **การดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล.** วิทยานิพนธ์ กศม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.

ธัญญชล ทองสา. (2557). **สภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

นพพร ธนะชัยขันธ์. (2550).**การสร้างและหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม**. เชียงราย: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

นันทิมา นาคาพงศ์. (2558).**ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พะเยา: วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ประทีป ศรีเพชรเจริญ. (2558). **การศึกษาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอ่างทอง.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

ปาณิสรา สิงหพงษ์. (2555). **การบริหารตามแนวทางรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2548). **การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง. (2557). **การศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. (14 มีนาคม 2560). ที่ศธ 04266/ว0587. **การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและค่าจ้างลูกจ้างประจำ ครั้งที่ 1 (1 เมษายน 2560).**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (16 ตุลาคม 2558). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง รายชื่อโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC Quality Awards : OBECQA) ปีงบประมาณ 2558.**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง.** กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2557ก). **เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA.** กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2553). **คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2555). **เป้าหมายและตัวชี้วัดโรงเรียนมาตรฐานสากล**. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2557ข). **เอกสารแนวทางและเกณฑ์เวทีศักยภาพผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล**. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุจินดา เอี่ยมศิริ. (2558). **สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

สุวิทย์ โคตวงษ์. (2558). **การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมป์, ปทุมธานี.

สุพัตรา วันติยา. (2557). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

อภิรักษ์ คงทวี. (2558). **แนวทางการดำเนินงานบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อรรถพล วงศ์บุปผา. (2556). **ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากลในจังหวัดสิงห์บุรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย

THE STUDY OF STATE OF ADMINISTRATION VIA THE PRINCIPLE OF GOOD GOVERMANCE IMPLEMENTATION ACCORDING TO APPROACHES TO EDUCATION REFORM OF ADMONISTRATOR OF SCHOOL UNDER THE SEONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 36, CHIANG RAI PROVINCE.

สวาท ชำนาญยา[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Sawart Chamnanya[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำนวน 40 โรงเรียน จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักธรรมภิบาล ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมภิบาล และด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้หลักธรรมภิบาล

ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย พบว่า 1) ด้านงานบริหารวิชาการโดยใช้หลักธรรมภิบาล คือ สถานศึกษาควรใช้หลักคุณธรรมและหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดการศึกษา 2) ด้านงานบริหารงบประมาณโดยใช้หลักธรรมภิบาล คือ สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และควรมี

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

ระบบติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณ 3) ด้านงานบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักธรรมภิบาล คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร และ 4) ด้านงานบริหารทั่วไปโดยใช้หลักธรรมภิบาล คือ สถานศึกษาควรจัดระบบนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานบริหารทั่วไป และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา หลักธรรมภิบาล

Abstract

The purpose of this independent study was to study of state of administration via the principle of good governance Implementation according to approaches to Education Reform of Administrator of School under the Secondary Education Service Area Office 36, Chiang Rai Province and suggestions of State of Administration via the Principle of Good Governance Implementation According to Approaches to Education Reform of Administrator of School under the Secondary Education Service Area Office 36, Chiang Rai Province. Data were collected from 92 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows; A view of the school administrators for state of administration via the principle of good governance Implementation according to approaches to Education Reform of Administrator of School under the Secondary Education Service Area Office 36, Chiang Rai Province in overall were at high level and data on the other side at high level, consisting of 4 aspects as follows: general administration, personal management, academic affair management and budgeting management.

Suggestions of state of administration via the principle of good governance implementation according to approaches to Education Reform of Administrator of School under the Secondary Education Service Area Office 36, Chiang Rai Province as follows: 1) For academic affair management, the administrators should apply principle of ethics and stakeholders participation in education management. 2) For budgeting management, the administrators should give awareness to teachers and staffs for school resources responsibility, and set up monitoring and evaluation frameworks toward budget management. 3) For personal management, the administrators should promote and develop to potential of teachers and staffs. 4) For general administration, the administrators should organize monitoring and evaluation frameworks for general administration and create to participation in teamwork.

Keywords: Educational Administration, Principle of Good Governance

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน เกิดจากปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบจนทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาอันเนื่องมาจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในยุคโลกาภิวัฒน์ ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ภาวการณ์แข่งขันในตลาดโลก รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การศึกษายุคใหม่ต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้

ข่าวสารข้อมูลเป็น สามารถนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสู่ความสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมี ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม มีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำสูง เป็นคนกล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้าตัดสินใจ มีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีความจริงใจ ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า จึงมีการพยายามหาวิธีให้เป็นที่ยอมรับและสร้างความเข้าใจระหว่างผู้บริหารและผู้ที่อยู่ในองค์กร แนวคิดหนึ่งที่นำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา คือ แนวคิดการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ซึ่งเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันนานาชาติว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์การประสบความสำเร็จ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมให้การพัฒนาระบบราชการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายที่ชัดเจนไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2551–พ.ศ.2555 เพื่อมุ่งเน้นและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐต่างๆ ได้แก่ ส่วนราชการ จังหวัด องค์การมหาชนและสถาบันอุดมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมสู่มาตรฐานสากลเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ประโยชน์สุขของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ

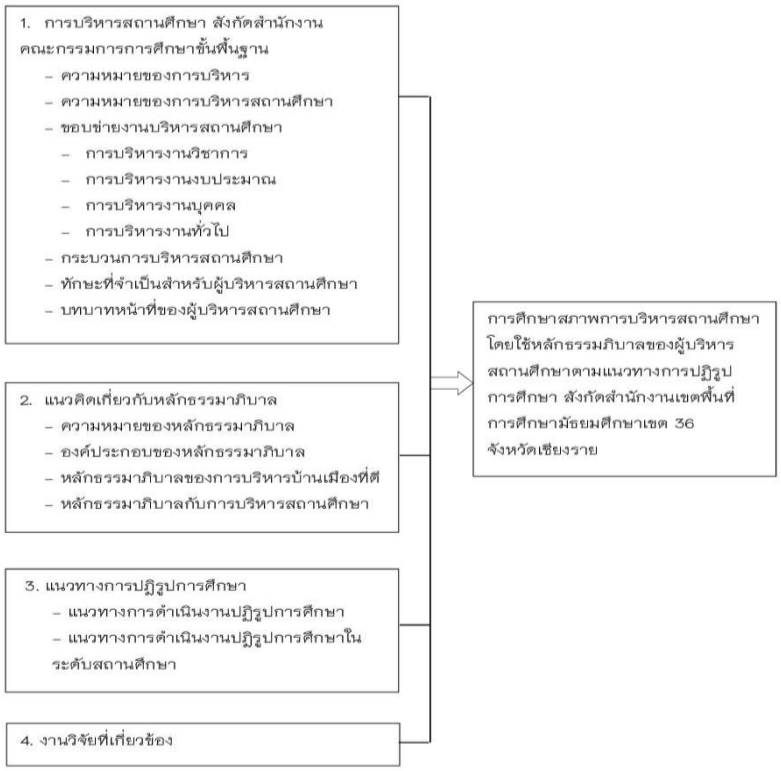
จากข้อมูลทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ได้กำหนดจุดเน้นการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1) จุดเน้นด้านผู้เรียน คือ นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญสู่มาตรฐานสากล นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ห่างไกลยาเสพติด มีคุณลักษณะและทักษะทางสังคมที่เหมาะสมและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเต็มศักยภาพเป็นรายบุคคลด้วยรูปแบบที่หลากหลาย 2) จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะในการสื่อสารมีสมรรถนะในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการบริหารงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญกำลังใจในการทำงาน องค์กร คณะบุคคล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องวางแผนและสรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและสังคม และ 3) จุดเน้นด้านการบริหารจัดการ คือ สถานศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานและหน่วยงาน กลุ่ม ศูนย์ ในสังกัดทุกระดับส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยได้กำหนดกลยุทธ์การปฏิบัติงาน แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2559 และมีกระบวนการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้งติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36, 2559ก, หน้า 1–49) โดยมีรูปแบบการบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารที่ได้กำหนดไว้ คือ การบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป ด้วยเหตุนี้ การบริหารงานดังกล่าวอาจเกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการ ดังเช่น ปัญหาโครงสร้างหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่ซ้ำซ้อนหรือลักลั่นกัน ข้อบกพร่องในการบริหารงานในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และการบริหารงานที่ไม่โปร่งใสส่งผลต่อการปฏิบัติราชการที่ไม่บรรลุผลความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้นำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง ความสำเร็จของงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และไม่สามารถแข่งขันกับโรงเรียนในระดับประเทศ ระดับอาเซียน และนานาประเทศได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้

หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย และข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย โดยใช้กรอบหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (สำนักงาน ก.พ.ร. มติคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555) ประกอบด้วย10 หลัก ได้แก่ 1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) 2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) 3) หลักการตอบสนอง(Responsiveness) 4) หลักภาระรับผิดชอบ (Accountability) 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) 6) หลักการมีส่วนร่วม(Participation) 7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) 8) หลัก นิติธรรม (Rule of Law) 9) หลักความเสมอภาค(Equity) 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำนวน 40 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 40 คน และรองผู้อำนวยการ จำนวน 52 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 92 คน (ข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย, 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และ ค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า

1.ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับปริญญาโท ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และมีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป

2.ผลการศึกษาข้อมูลสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย

สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักธรรมภิบาล ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมภิบาล และด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้หลักธรรมภิบาล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีกระบวนการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (หลักการมีส่วนร่วม) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาได้ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (หลักประสิทธิผล)

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการจัดหาครุภัณฑ์เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบำรุงรักษาครุภัณฑ์ที่มีอยู่ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (หลักประสิทธิภาพ) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาได้มีระบบสารสนเทศการบริหารงบประมาณและพัสดุที่มีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ (หลักประสิทธิภาพ) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีประสิทธิภาพ (หลักประสิทธิผล) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาได้มีระบบการประเมินผลการทำงานสามารถสะท้อนผลการปฏิบัติงานได้จริง (หลักประสิทธิผล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการทบทวนกระบวนการทำงานเพื่อประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ (หลักประสิทธิภาพ) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาได้นำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา (หลักนิติธรรม)

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย

3.1 ด้านงานบริหารวิชาการโดยใช้หลักธรรมภิบาล คือสถานศึกษาควรใช้หลักคุณธรรมและหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ควรจัดระบบนิเทศและติดตามการบริหารงานวิชาการควรมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้กับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในการจัดทำข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการเรียนของผู้เรียน ควรส่งเสริมให้แก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านโครงการเกี่ยวกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และควรจัดให้มีการเข้าค่ายปรับพื้นฐานความรู้ผู้เรียน

3.2 ด้านงานบริหารงบประมาณโดยใช้หลักธรรมภิบาล คือ สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ควรมีระบบการติดตามและตรวจสอบการใช้งบประมาณ ควรวางแผนการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติด้านงบประมาณของสถานศึกษาผ่านโครงการกิจกรรม และควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานตลอดจนขั้นตอนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับโครงการตามแผนงานที่วางไว้

3.3 ด้านงานบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักธรรมภิบาล คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร ควรใช้หลักนิติศาสตร์และคุณธรรมในการบริหารงานบุคคล เพื่อให้บุคลากรทำงานอย่างมีครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร ควรจัดระบบติดตามการบริหารงานบุคคล ควรมีการประชุมร่วมกับฝ่ายบริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มงาน เพื่อให้นโยบายในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา และควรให้หัวหน้ากลุ่มงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีการนิเทศและติดตามผลการทำงาน

3.4 ด้านงานบริหารทั่วไปโดยใช้หลักธรรมภิบาล คือ สถานศึกษาควรจัดระบบนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานบริหารทั่วไป ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม และควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนงานบริหารและจัดทำคำของบประมาณประจำปี

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักธรรมภิบาล ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมภิบาล และด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้หลักธรรมภิบาล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีกระบวนการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักการมีส่วนร่วม เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาโดยนโยบายการปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้น การบริหารงานแบบกระจายอำนาจโดยให้สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและเกื้อหนุนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดเชียงราย จึงได้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของจารุวรรณ สุรินทร์. (2554, หน้า 1–8 แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของจุตติมา ชำนาญเพชรและชญาพิมพ์ อุสาโห. (2014, หน้า 110–120)

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการจัดหาครุภัณฑ์เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบำรุงรักษาครุภัณฑ์ที่มีอยู่ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นหลักประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการตรวจสอบพัสดุประจำปี การจำหน่าย และการลงจ่ายออกจากบัญชีหรือทะเบียน ตามระเบียบของพัสดุก่อนสิ้นเดือนกันยายนทุกปี เพื่อตรวจนับพัสดุประเภทที่คงเหลืออยู่ หากพบวัสดุที่ชำรุด นำมา

ซ่อมแซมบำรุงรักษาครุภัณฑ์ที่มีอยู่ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือจำหน่ายออกตามสภาพของพัสดุและดุลพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปี และได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อทำหน้าที่จัดหาวัสดุครุภัณฑ์เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการใช้งาน ซึ่งผลการศึกษานี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของพระสกล ญานธมฺโม (อินทร์คล้าย) (2556, หน้า 82-86) และจุตติมา ชำนาญเพชรและชญาพิมพ์ อุสาโห. (2014, หน้า 110-120)

3. ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นหลักประสิทธิผล อาจจะเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้นำหลักการบริหารงานคุณภาพ PDCA มาใช้ในการบริหารโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษา โดยมีกระบวนการติดตามตั้งแต่ก่อนการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบความพร้อมก่อนการทำโครงการและกิจกรรม การติดตามระหว่างการดำเนินงานโครงการ เพื่อตรวจดูว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่ได้วางไว้หรือไม่ หากพบปัญหาและอุปสรรคสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที และภายหลังการดำเนินงานเสร็จแล้ว เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาโครงการและกิจกรรมการบริหารงานในปีถัดไป ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของรสริน แสงสุวรรณ และนิภา ศรีไพโรจน์ (2557, หน้า 1-14) และพระสุธิศักดิ์ สุภกิจฺโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า 93-97)

4. ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการทบทวนกระบวนการทำงานเพื่อประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นหลักประสิทธิภาพ เนื่องจากงานบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรและอำนวยความสะดวกและให้บริการงานบริหารอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ งานเลขานุการงานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ งานพัสดุ งานบัญชีการเงิน งานวางแผนและนโยบาย งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานรับนักเรียน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา และงานบริหารจัดการอื่น ๆ ส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยเน้นการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามแผนงานและแผนปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้ และสถานศึกษาได้มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำ และได้มีการทบทวนกระบวนการทำงานเพื่อประเมินความคุ้มค่าก่อนการปฏิบัติกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในปีการศึกษาถัดไป ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของไพฑูรย์ สุขผลานันท์ (2558, หน้า 58-60) แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของอุไรวรรณ แก้วบาง และมารศรี สุธานิธิ (2556, หน้า 1-14) และวิมลศิลป์ หลงโสกเชือก, วิโรจน์ มุทุกันต์ และมนูญ ศิวารมย์ (2556, หน้า 1-10)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัว และกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

จุตติมา ชำนาญเพชรและชญาพิมพ์ อุสาโห. (2014). “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1”. **OJED: An Online Journal of Education**, Vol. 9, No. 3, 2014, pp. 110–120. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559. จาก http://www.edu.chula.ac.th/ojed/doc/V93/v93d0009.pdf

จารุวรรณ สุรินทร์. (2554). **การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก http://www.northbkk.ac.th/gs/thesis/researchpaper/521300397.pdf

พระสุธิศักดิ์ สุภกิจฺโจ (เขียวหวาน). (2554). **การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.** สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก http://www.mcu.ac.th/userfiles/file/mcuthesis2556library/สาขาบริหารการศึกษา/94–2555.pdf

พระสกล ญานธมฺโม (อินทร์คล้าย). (2556). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์ พธ.ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก http://www.mcu.ac.th/userfiles/file/thesis/Educational–Administration/2556–Educational–Administration/56–11–2–004.pdf

ไพฑูรย์ สุขผลานันท์. (2558). **การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก http://www.etheses.rbru.ac.th/pdf–uploads/allfile–157–file01–2016–02–08–09–47–29.pdf

รสริน แสงสุวรรณ และนิภา ศรีไพโรจน์. (2557). **การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตสัตตบงกช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4.** บทความวิชาการ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/ thesis/[1][270816024508].pdf

วิมลศิลป์ หลงโสกเชือก, วิโรจน์ มุทุกันต์ และมนูญ ศิวารมย์. (2556). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก เฉียงเหนือ 5.** สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก http://mis.cola.kku.ac.th/files/gs28_attachment_files/files/321/ED_005.pdf?1402718781

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. (2559). **ข้อมูลครู/บุคลากรโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย.** สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559. จาก http://data.bopp–obec.info/ emis/schooldata–view_techer.php?School_ID=1057120694&Area_CODE=101736

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. (2559ก). **แผนปฏิบัติการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559**. สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2559. จาก http://202.29.215.172/sec36gis/57000001/files/20160725173215reGG7Jb..pdf

อุไรวรรณ แก้วบาง และมารศรี สุธานิธิ. (2556). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกลุ่มอำเภอธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**: บทความวิชาการ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/ [1][100916121052].pdf

การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

The study of current condition and development solutions being learning organization in the 21 century of schools under Phayao Municipality, Phayao province

พรนภา มันดี[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์ก้ว[2]

Pornnapha Mundee[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 6 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 146 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านรูปแบบความคิด รองลงมา คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการคิดเชิงระบบและด้านการเป็นผู้รอบรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ของทีม

แนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า 1) ด้านการคิดเชิงระบบ บุคลากรในสถานศึกษาควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดระบบการทำงานให้รวดเร็วและมีคุณภาพ 2) ด้านการเป็นผู้รอบรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการศึกษาต่อ และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆอยู่เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษารู้บทบาทหน้าที่ของตน 3) ด้านรูปแบบความคิด ส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ ทันต่อโลกในยุคศตวรรษที่ 21 4) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทุกคนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมสร้างวิสัยทัศน์ที่เป็นไปในทางเดียวกัน และทุกคนสามารถปฏิบัติได้ 5) ด้านการเรียนรู้ของทีม รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมทีม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทีมให้มี

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : palmandpppk89@gmail.com

ความรู้ความสามารถมากขึ้น มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน สร้างบรรยากาศในการประชุมให้เป็นกันเอง

คำสำคัญ: องค์กรแห่งการเรียนรู้ ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this independent study was to study of current conditions being learning organization in the 21 century of schools under Phayao Municipality, Phayao Province and to study development solutions being learning organization in the 21 century of schools under Phayao Municipality, Phayao Province. Data were collected from school administrators and teachers of 6 schools in 2016 school year, 146 people, through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the overall of current conditions being learning organization in the 21 century of schools under Phayao Municipality, Phayao Province were at high level and data on the other side at high level as follow: Model thinking, Creating a share vision, Systems thinking, Being well-Informed and Team learning.

The development solutions being learning organization in the 21 century of schools under Phayao Municipality, Phayao Province as follows: 1) For systems thinking: the administrators should promote the staff to plan to work together, to promote the staffs to use of information technology in working for quality. 2) For personal mastery: the administrators should promote the staffs to study in higher education, learning new technology, being self-learning, training, learning process in schools and knowing mantle continuously. 3) For mental model: the administrators should encourage the staff to be create work design, systematic planning, and work solutions with communication model according education for the 21 century. 4) For share vision: the administrators should promote, give opportunities and motivate to the staffs to be sharing opinions, ideas, transforming the visions clearly for working in organization that everyone can practice. And 5) For team learning: the staffs should listen to the opinions of the team members that as part of team development to be more knowledge including assign to responsibility together and creating informally meeting.

Keywords: Learning Organization, 21 CENTURY

บทนำ

กระแสของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ได้เปลี่ยนแปลงความคิดและความเชื่อ รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตัวของบุคคลในทุกระดับของสังคม ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา แผนงานและกรอบนโยบายการบริหารพัฒนาประเทศ อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 รวมถึงนโยบายและแผนการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล มีคุณภาพและ

ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ในการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2558, หน้า 1)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความเพียร มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้แข็งแกร่งเอื้อต่อการพัฒนาตน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555–2559, 2554, หน้า 74) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานปฏิบัติที่มีความสำคัญที่สุด โดยเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ให้บริการแก่เยาวชน และประชาชนในเขตบริการโดยตรง และระบุให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการ บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และเทคโนโลยีการศึกษา ต้องพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้(Learning Organization) และสถานศึกษาต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, 45 อ้างอิงใน กิตติภัทร แก้วเพชรบุตร, 2557, หน้า 2)

ทั้งนี้เทศบาลก็เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีโรงเรียนในสังกัด มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดทุกด้าน โดยได้มีการจัดทำแผนงาน โครงการ และจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ พร้อมกำหนดวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย และมีการประเมินแผนงานเป็นระยะ รวมถึงให้การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาและบุคลากรให้เป็นองค์กรที่พร้อมในการจัดการศึกษา โดยจัดอบรมครูและผู้บริหาร สนับสนุนงบประมาณ ซึ่งมีสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษามากกว่าร้อยละ 10 ของรายได้ แต่ก็ยังพบอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษาของเทศบาลที่สำคัญก็คือขาดความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณระดับสถานศึกษา แม้ว่าเทศบาลจะได้รับการจัดสรรงบประมาณ แบบให้เงินอุดหนุนเป็นก้อน แต่ระเบียบปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนสังกัดเทศบาลมีอำนาจการสั่งจ่ายงบประมาณได้ไม่เกิน 3,000 บาท ส่งผลให้การดำเนินการบางแผนงาน หรือโครงการมีการชะลอตัว ผลสำเร็จตามเป้าหมายไม่เป็นไปตามช่วงเวลาที่มีความต้องการ การบริหารจัดการศึกษา จะต้องมีผู้บริหารที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม และบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ผู้บริหารเทศบาลจะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอันดับแรก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาระดับเทศบาลด้วยว่า จะต้องส่งเสริมให้นายกเทศมนตรีและผู้บริหารเทศบาล มีความรู้ความสามารถ เข้าใจการบริหารจัดการศึกษา มีวิสัยทัศน์ มีนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ควรบูรณาการงานทุกด้านของเทศบาล และมีระบบการทำงานเป็นเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เป็น “องค์กรแห่งวัฒนธรรมคุณภาพ” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 1)

สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ภายใต้การบริหารงานของเทศบาล มีสถานศึกษาในสังกัด 6 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) โรงเรียนเทศบาล 2 (แม่ต๋ำดรุณเวทย์) โรงเรียนเทศบาล 3 (หล่ายอิงราษฎร์บำรุง) โรงเรียนเทศบาล 4 (ภูมินทร์ราษฎร์นุกูล) โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์) และ โรงเรียนเทศบาล 6 (ครูบาอินโตร์ฐประชาอุทิศ) มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระบบให้เป็นไปตามสาระบัญญัติแห่งชาติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2546 รวมทั้งการจัดการศึกษาตามนโยบายและการกำกับดูแล

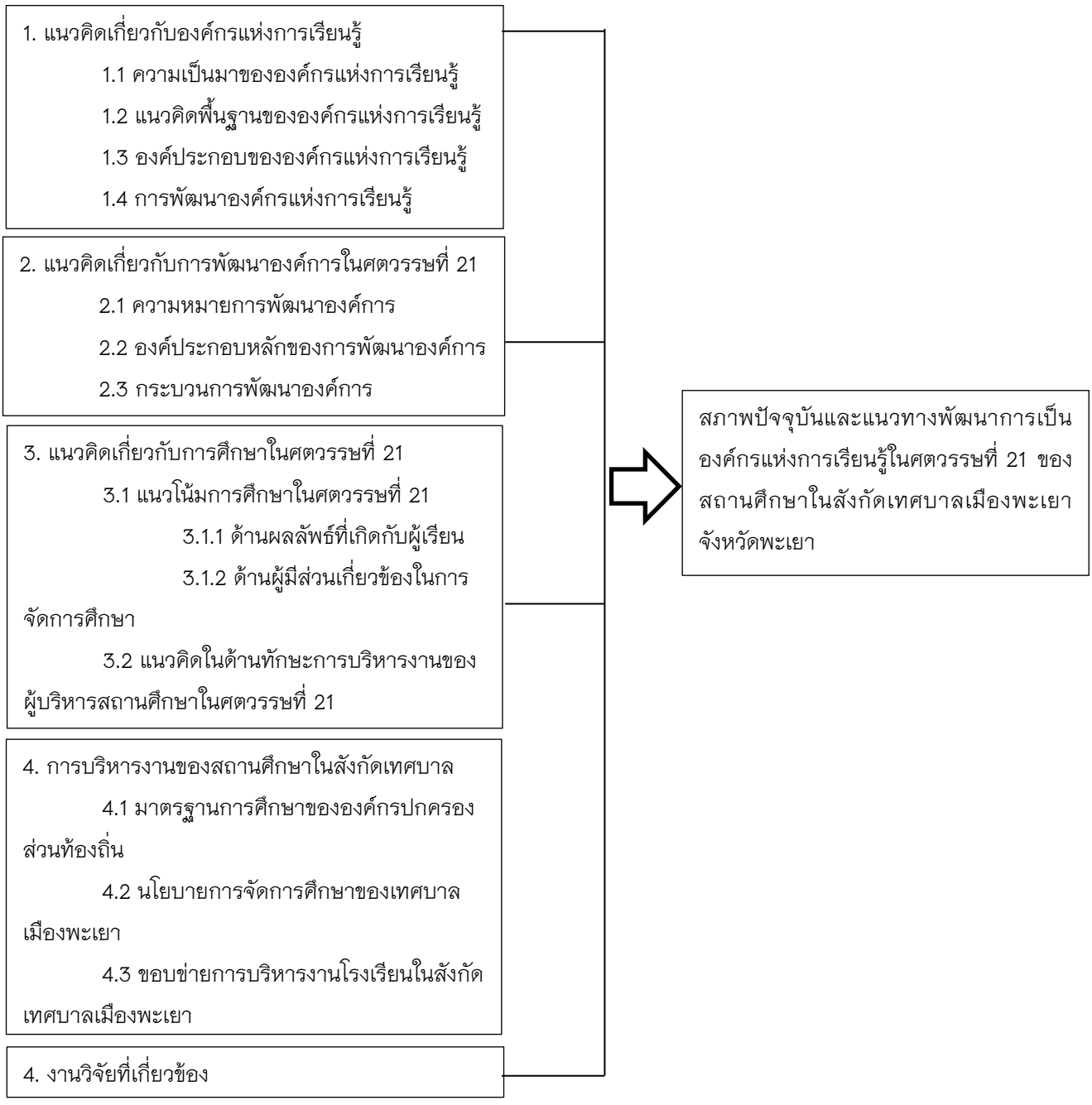
ของกองการศึกษาเทศบาลเมืองพะเยา ซึ่งนายกเทศมนตรีและผู้บริหารเทศบาล มีวิสัยทัศน์ คือ “เทศบาลเข้มแข็ง ชุมชนน่าอยู่ สังคมแห่งการเรียนรู้ ประชาชนอยู่ดีมีสุข” โดยเฉพาะนโยบายที่มุ่งเน้น ส่งเสริมด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลเมืองพะเยาซึ่งให้ความสำคัญของการเรียนรู้ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ ตลอดจนสร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในสังกัดให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดอบรมในด้านทักษะความรู้ต่าง ๆ ให้กับบุคลากรในสังกัดเป็นประจำ มีการพัฒนาอย่างไม่หยุดหยั้งและต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 และยังส่งเสริม พัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จะเห็นได้จากผลงานของครูและนักเรียนทางด้านวิชาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่การที่จะพัฒนาให้องค์กรนั้นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ที่จะส่งเสริมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเทศบาลเมืองพะเยายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูและบุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง มีบางส่วนขาดความรับผิดชอบในการทำงาน ไม่รู้จักบทบาทของตนเอง ไม่มีประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ความไม่เพียงพอในแหล่งเรียนรู้สารสนเทศ งบประมาณซับซ้อน และการจัดสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารของเทศบาลและนโยบายการบริหารตามวาระ ดังนั้นการที่สถานศึกษาจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้หรือองค์กรแห่งการเรียนรู้นั้น ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา บุคลากรในสถานศึกษา จะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ อันจะช่วยนำสถานศึกษาให้ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติ (กองการศึกษาสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา, 2558, หน้า 1–2)

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

5. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหารวมถึงการใช้ภาษา

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล จังหวัดเชียงราย ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 4 (สันป่าก่อ)จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ในการแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97 แสดงว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง (ภาคผนวก ฉ)

7. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืน โดยการนัดหมายกำหนดการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม15–20 วัน ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ฉบับสมบูรณ์จำนวน 146 ชุด จากทั้งหมด 146 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

3. วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเรียงความถี่จากมากไปหาน้อย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า

ลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านรูปแบบความคิด รองลงมา คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการคิดเชิงระบบและด้านการเป็นผู้รอบรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ของทีม

โดยผลการวิจัยสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในแต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการคิดเชิงระบบ ในภาพรวมสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกรายการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นำนวัตกรรมทางการศึกษามาช่วยในการวางแผนกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ นำรูปแบบทางดิจิตอลมาประยุกต์ใช้ในการจัดระบบความคิดให้สามารถมองเห็นภาพรวมขององค์กรในศตวรรษที่ 21 ได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้รวบรวมแนวคิดและการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา

1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการเป็นผู้รอบรู้ ในภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากและปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ ความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารออนไลน์ที่ทันสมัยกับยุคศตวรรษที่ 21 รองลงมา คือ สถานศึกษามีความโปร่งใสในการใช้งบประมาณสามารถตรวจสอบและมีความพร้อมในการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และ สถานศึกษามีสิ่งอำนวยความสะดวกและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้มี ห้องสมุด ห้องอัจฉริยะ ห้องสืบค้นข้อมูล เพื่อให้บุคลากรได้ศึกษาค้นคว้าอย่างทันสมัย

1.3 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการรูปแบบความคิด ในภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด มากและปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับการฝึกทักษะในเรื่องการคิดเชิงสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในศตวรรษที่ 21 รองลงมา คือ สถานศึกษามีการประชุมปรึกษาหารือ โดยให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถปรับเปลี่ยนความคิดของตนเองกับผู้ร่วมงานให้เกิดความคิดใหม่ๆที่สามารถนำไปพัฒนาองค์กรในศตวรรษที่ 21 ได้เสมอ

1.4 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ในภาพรวมสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสถานศึกษามีการประชุม อบรม เพื่อกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ สถานศึกษามีการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ขององค์กรในศตวรรษที่ 21 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรในสถานศึกษาสามารถสร้างภาพอนาคตขององค์กรในศตวรรษที่ 21 ให้ชัดเจน

1.5 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการเรียนรู้ของทีม ในภาพรวมสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางและมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือบุคลากรในสถานศึกษามีการวางแผนการปฏิบัติงานในสถานศึกษาร่วมกัน รองลงมา คือบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการอบรมและเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นทีม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรในสถานศึกษาจัดระบบการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสื่อสาร

2. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า

2.1 แนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการคิดเชิงระบบ คือ บุคลากรในสถานศึกษาควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดระบบการทำงานให้รวดเร็วและมีคุณภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการทำงานอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนสามารถตรวจสอบได้

2.2 แนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการเป็นผู้รอบรู้ คือ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการศึกษาต่อ และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากอินเตอร์เน็ต ส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ และ ส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษารู้บทบาทหน้าที่ของตน

2.3 แนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านรูปแบบความคิด คือ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ ทันต่อโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ควรมีการประชุมสัมมนาวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมคิดวางแผนการพัฒนาโรงเรียนหรือวิธีแก้ไขปัญหา ควรจัดให้มีการสื่อสารแบบแผนความคิดที่ชัดเจน ตรงกันในแต่ละจุดเน้นที่ต้องการพัฒนา

2.4 แนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ ส่งเสริมสนับสนุนเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้แสดงความเห็นร่วมกัน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทุกคนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมสร้างวิสัยทัศน์ที่เป็นไปในทางเดียวกัน คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน และทุกคนสามารถปฏิบัติได้

2.5 แนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการเรียนรู้ของทีม คือ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมทีม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทีมให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน สร้างบรรยากาศในการประชุมให้เป็นกันเอง

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สามารถนำมาสรุปผลและอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีประเด็นน่าสนใจที่จะนำมา อภิปรายผล ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านรูปแบบความคิด เป็นข้อทีมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยามีรูปแบบความคิดที่เป็นแบบแผน มีการขยายแบบแผนความคิด ควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอกองค์กรอยู่เสมอ จึงทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยามีการพัฒนาตนเองและจัดรูปแบบความคิดของตนเองและมีส่วนร่วมในการวางรูปแบบความคิดในการพัฒนาองค์กรอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาวัลย์ สิงหภิวัฒน์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต3 ผลการศึกษาพบว่า 1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 โดยภาพรวมและรายด้านเห็นด้วยในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้แก่ ด้านรูปแบบความคิด ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านความเป็นเลิศส่วนบุคคล และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ด้านรูปแบบความคิด เห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับ มีการระดมสมองทุกครั้งที่มีการประชุมโดยให้ครูแสดงความคิดเห็น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter M. Senge (1990, หน้า 3) ซึ่งให้ความหมายว่า เป็นองค์การที่บุคลากรในองค์การนั้นมุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตน มีการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นความปรารถนา เป็นที่ซึ่งมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น และมีการขยายขอบเขตของแบบแผนของการคิด เป็นที่ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระ และเป็นการมององค์การในระดับกว้างไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นสถานที่ทำงานด้านธุรกิจเท่านั้น และเน้นผลสำเร็จของบุคคลที่มีองค์การเป็นแหล่งของการเรียนรู้ เพราะถ้าไม่มีการเรียนรู้ของบุคคลแล้วก็จะไม่มีการเรียนรู้ขององค์การอย่างแน่นอน แต่การที่บุคคลเรียนรู้แล้วก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าองค์การจะเกิดการเรียนรู้เสมอไป หากองค์การไม่สามารถเชื่อมโยงผลสำเร็จของบุคคลเข้ากับผลสำเร็จขององค์การ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ สายรุ้ง เฟื่องสินธุ์ (2555, หน้า 93-94) ได้ศึกษาการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทองสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1)ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อสภาพการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทองสังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด

คือ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ รองลงมา คือ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การมีแบบแผนความคิด 2)ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทองสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารและครู พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการจำแนกตามขนาดของโรงเรียนในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3)ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหา ในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทองสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาเพราะผู้บริหารและครูย้ายเข้าและออกจากโรงเรียนบ่อย และบุคลากรในโรงเรียนไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทองสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ ผู้บริหารต้องใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อให้มีภูมิรู้นำมาถ่ายทอดให้บุคลากรได้อย่างต่อเนื่อง และขัดแย้งกับ ยศ กันทายวง (2557, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาพและแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม จากการศึกษา พบว่า บุคลากรโรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สูงสุด ได้แก่ ด้านความรอบรู้แห่งตน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านแบบแผนความคิด ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุด ได้แก่ ด้านความรอบรู้แห่งตน รองลงมา ได้แก่ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านแบบแผนความคิด ด้านวิสัยทัศน์ร่วม และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบตามลำดับ

1.2 สภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการเรียนรู้ของทีม เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยาขึ้นอยู่กับกองการศึกษาเทศบาลเมืองพะเยาและนโยบายของนักการเมือง จึงทำให้คนในองค์กรไม่สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ทั้งหมดเพราะแต่ละสถานศึกษาจะรวมตัวกันทำงานร่วมกันบ่อย ๆ และแสดงความคิดเห็นร่วมกันนั้นเป็นไปได้ยาก มีการแบ่งพรรคพวก การทำงานในแต่ละครั้งจะเกิดจากคำสั่งของเทศบาลโดยตรงถึงสถานศึกษา โดยคำสั่งในแต่ละครั้งนั้นไม่ได้ดูความสามารถและความถนัด การตัดสินใจรับงานทุกอย่างจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารศึกษาจะมีคำสั่งให้บุคลากรทำงานในแต่ละส่วนอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้องค์กรขาดการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่เกิดจากการวางแผนการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศสุดา ใจคำ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ในด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกและความไม่ลงรอยกันของบุคลากร

2. จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีประเด็นในการอภิปรายผลที่น่าสนใจ คือ ด้านการเรียนรู้ของทีม ซึ่งมีผู้เสนอแนะแนวทางพัฒนามากที่สุด คือรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมทีม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทีมให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยาขึ้นอยู่กับกองการศึกษาเทศบาลเมืองพะเยาและนโยบายของนักการเมือง จึงทำให้คนในองค์กรไม่สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ทั้งหมดเพราะแต่ละสถานศึกษาจะรวมตัวกันทำงานร่วมกันบ่อย ๆ และแสดงความคิดเห็นร่วมกันนั้นเป็นไปได้ยาก การทำงานในแต่ละ

ครั้งจะเกิดจากคำสั่งของเทศบาลโดยตรงถึงสถานศึกษา โดยคำสั่งในแต่ละครั้งนั้นไม่ได้ดูความสามารถและความถนัดการตัดสินใจรับงานทุกอย่างจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารศึกษาจะมีคำสั่งให้บุคลากรทำงานในแต่ละส่วนอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้องค์กรขาดการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่เกิดจากการวางแผนการทำงานร่วมกันเป็นทีม ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยาจะต้องมีการประชุมร่วมกัน มีส่วนร่วมในกาวางแผนการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมกันปฏิบัติงานตามความถนัดและรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทีมให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (สะอ้าน ลุนพรหม, 2553, หน้า 83 อ้างอิงใน นรินทร์ ขุนมิน, 2557, หน้า 69) ได้ศึกษา การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาทีมงาน ของโรงเรียนอนุบาลอุบลรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่าแนวทางการพัฒนาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาร่างปรับปรุง แก้ไขโดยการพัฒนาให้ความรู้แก่คณะครูในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของทีมงาน ที่จะส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเพื่อสร้างความตระหนัก ความเชื่อมั่น การยอมรับซึ่งกันและกันและมีความเป็นเอกภาพในทีมงาน หลังจากนั้นได้ดำเนินการพัฒนา ศักยภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยการมอบหมายภารกิจให้ร่วมกันปฏิบัติและพัฒนาคุณภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาทีมงานด้วยระบบการนิเทศติดตาม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการทำวิจัยสภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการคิดเชิงระบบ สถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาใช้รวบรวมแนวคิดและการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษาควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน

2. ด้านการเป็นผู้รอบรู้ บุคลากรในสถานศึกษาควรมีความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และ สถานศึกษาต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้มีห้องสมุด ห้องอัจฉริยะ ห้องสืบค้นข้อมูล เพื่อให้บุคลากรได้ศึกษาค้นคว้าอย่างทันสมัย และส่งเสริมให้บุคลากรมีการศึกษาต่อ และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ

3. ด้านรูปแบบความคิด บุคลากรในสถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนความคิดของตนเองกับผู้ร่วมงานให้เกิดความคิดใหม่ๆที่สามารถนำไปพัฒนาองค์กรในศตวรรษที่ 21 ได้เสมอ และส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ทันต่อโลกในยุคศตวรรษที่ 21

4. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม บุคลากรในสถานศึกษาสามารถสร้างภาพอนาคตขององค์กรในศตวรรษที่ 21 ให้ชัดเจน และส่งเสริมสนับสนุนเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน

5. ด้านการเรียนรู้ของทีม บุคลากรในสถานศึกษาควรจัดระบบการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสื่อสาร และรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมทีม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทีมให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ผู้ช่วยคณบดี วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายกิติพงษ์ คำดี ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล2 (แม่ต๋ำดรุณเวทย์) และ นางสาวรัตติกรณ์ วงศ์เมือง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล), โรงเรียนเทศบาล 2 (แม่ต๋ำดรุณเวทย์), โรงเรียนเทศบาล 3 (หล่ายอิงราษฎร์บำรุง)โรงเรียนเทศบาล 4 (ภูมินราษฎร์นุกูล), โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์), โรงเรียนเทศบาล 6 (ครูบาอินโตรัฐประชาอุทิศ) ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกท่าน และมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งปวง และคอยให้คำแนะนำระหว่างการศึกษามาโดยตลอดเหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว ที่สนับสนุนและคอยให้กำลังใจทุกเวลาที่เหนื่อยล้า ให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน จนการเรียนผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ผู้ศึกษาขอน้อมรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้ศึกษามีสติปัญญาในการศึกษาค้นคว้าให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ศึกษาขอให้เป็นกตเวทิตาแด่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้ศึกษา ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษา จนสามารถทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กองการศึกษาสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา. (2558). **รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2558 กองการศึกษา สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา**. พะเยา.

เกศสุดา ใจคำ. (2554). **สภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

กิตติภัทร แก้วเพชรบุตร. (2557). **สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม, มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2558). **ปรัชญาและมโนทัศน์สังคมแห่งการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา. (2557). **รายงานผลการปฏิบัติงานสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา ประจำปี 2557**. พะเยา: นครนิวส์การพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **รายงานการติดตามการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2551.** กรุงเทพ.

นรินทร์ ขุนมิน. (2557). **การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ยศ กันทายวง. (2557). **ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาพและแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สายรุ้ง เฟื่องสินธุ์. (2555). **การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทองสังกัดกรุงเทพมหานคร**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.

Peter M. Sange. (1990). **Knowleage Management.** กรุงเทพ: เอ็กเปอร์เน็ท.

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

A Study of the Problems of Bilingual School's in the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1

สัมฤทธิ์ จิตรเกษม[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Samrit Jitkasem[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาปัญหาการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคลากรในโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 72 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนสองภาษา ด้านการดำเนินการ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และด้านงบประมาณและทรัพยากร ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหารการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองในโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านงบประมาณและทรัพยากร รองลงมา ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา

คำสำคัญ: สภาพปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนสองภาษา

Abstract

The purpose of this research was to study the problems of bilingual school's performance in the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1. The sample groups consisted of 72 school administrators, teachers, and students' parents of bilingual schools in the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1. Questionnaire was employed to collect data consisting of two parts. The instruments used for gathering data

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ikkyu511ll@hotmail.com

were a questionnaire with the data were analyzed by SPSS for Windows: Percentage, Mean, standard deviation and presented by using description with table. The results of this research were as follows: 1) The problems of bilingual school's performance in the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1 in all aspects were at medium level 2) The opinions of the school administrators, teachers and students' parents of bilingual school's performance in the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1 were well–established concurrent. The mean of problem in budget and resources was at the highest level followed by instructional process and school performance. The mean of problem in leaning and development was at the lowest level.

Keywords: The Problems, Bilingual School

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันสังคมจำเป็นต้องเรียนรู้ตลอดเวลา การปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเตรียมคนในชาติให้มีความสามารถในการปรับตัว ก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และมีความสามารถในการแข่งขัน ภาษาอังกฤษ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมของการเรียนรู้ ที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร ศึกษา หาความรู้ ซึ่งการที่นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นการสื่อสารได้เป็นอย่างดี นับเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงจัดโครงการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

โรงเรียนสองภาษาเป็นการจัดการศึกษาทางเลือกใหม่รูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของไทยในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลที่ทุกประเทศทั่วโลกใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ความรู้ต่าง ๆ จึงถูกเผยแพร่ด้วยภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้คนทั่วโลกสามารถเข้าใจตรงกัน โรงเรียนสองภาษาจึงเป็นโรงเรียนที่พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและมีศักยภาพต่อการเรียนรู้ในโลกยุคไร้พรมแดนมากยิ่งขึ้น

ทักษ์ อุดมรัตน์ และคณะ (2547) ได้ศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนสองภาษาพบปัญหาและอุปสรรค คือขาดแคลนผู้สอนชาวต่างประเทศ งบประมาณส่วนกลางยังมีให้น้อย และการคัดเลือกนักเรียนเข้าโครงการนี้มีความรู้และทักษะแตกต่างกัน ส่วน ชนากานต์ คะยอมสัก (2549) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสอนภาษา พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการจำแนกตามประเภทและขนาดของโรงเรียนโดยรวมและด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องความชัดเจนของหลักสูตรและงานวิชาการ การกำหนดนโยบายและวางแผนร่วมกัน อีกทั้ง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่เหมือนกันทั้ง 2 โรงเรียนที่ศึกษา ประกอบด้วย การไม่ปฏิบัติตามสัญญาจ้างของอาจารย์ อาจารย์ไม่ได้จบมาด้านทางศึกษาศาสตร์ตลอดจน ความไม่พร้อมด้านภาษาของนักเรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง และความยากลำบากในการสรรหาอาจารย์ ซึ่งได้เห็นว่าปัญหาของโรงเรียนสองภาษา ในด้านการบริหารจัดการยังมีอีกมาก ซึ่งเป็นส่วนที่ผู้บริหารโครงการควรให้ความสำคัญและพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีโรงเรียนเปิดหลักสูตรสองภาษาทั้งหมด จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลเชียงราย สอนในระดับประถมปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย (สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 และโรงเรียนบ้านสันโค้งเชียงราย (จรูญราษฎร์) สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาทั้งสามแห่งที่อยู่ในสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนรวมไปถึงอาคารสถานที่ ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดโครงการที่สามารถรองรับจำนวนความต้องการของผู้ปกครองและผู้เรียนได้ไม่มากนัก ซึ่งโรงเรียนสองภาษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นั้น ยังมีจำนวนแค่ 3โรงเรียน ซึ่งแตกต่างจากสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน ที่มีอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 มีจำนวน 6 โรงเรียน และยังมีอีกหลายแห่งที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สถานศึกษาของเอกชนสามารถรองรับนักเรียนได้จำนวนที่มากกว่า นอกจากนี้ มาตรฐานครูต่างชาติที่จะเข้ามาสอนในโรงเรียนรัฐบาล เมื่อก่อนอยู่ในระดับสูงแต่ปัจจุบันนี้มาตรฐานลดลง

สถานศึกษาทั้งสามแห่งที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น นับว่าเป็นสถานศึกษาชั้นแนวหน้าของจังหวัดเชียงราย และเน้นการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานและคุณภาพ แต่การจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยหลักใหญ่ในการดำเนินการบริหารโครงการ โดยในการบริหารก็ต้องอาศัยหลายปัจจัยมาช่วย ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคลการบริหารงบประมาณ หรือการบริหารการจัดการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ หรือผู้เกี่ยวข้อง ยังต้องการแนวทางการบริหารงานที่เหมาะสมกับโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเกิดสัมฤทธิ์ผลต่อผู้เรียนให้มากที่สุด

จากสภาพที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ส่งผลสะท้อนถึงการบริหารการบริหารโรงเรียนสองภาษา ที่ยังเล็งเห็นถึงจุดบกพร่องของการบริหารจัดโครงการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ศึกษาสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะ การดำเนินงานโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเรียนการสอน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โดยมีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโครงการการ 4 ด้าน ดังนี้) ด้านการดำเนินการ 2) ด้านกระบวนการจัดการศึกษา 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร ของโรงเรียนสองภาษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ดำเนินการตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย3) การสร้างเครื่องมือ 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล 5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยมีประชากร ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 12 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน จากโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 3 โรงเรียนแบ่งเป็นรวมกลุ่มเป้าหมายจำนวน 72 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาโดยการเลือกแบบเจาะจงโรงเรียนละ 2 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ 1 คน รวมเป็น 6 คน 2) ครูผู้สอนในโครงการโรงเรียนสองภาษาได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 2 คน โดยเจาะจงหัวหน้าและรองหัวหน้ากลุ่มสาระ จากจำนวน 8 กลุ่มสาระ รวมโรงเรียนละ 16 คน จาก 3 โรงเรียนได้จำนวน 48 คน 3) ผู้ปกครองของนักเรียนในโครงการทั้งหมดจากนั้นใช้วิธีสุ่มอย่างแบบง่าย (sample random sampling) โดยการจับฉลากชื่อผู้ปกครองเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจาก 3 โรงเรียน ได้จำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างตามวัตถุประสงค์และแนวคิดที่กำหนดไว้แบบสอบถาม มี 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง คุณวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดำเนินการ 2) ด้านกระบวนการจัดการศึกษา 3) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาและ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert แบบ 5 ระดับ ปัญหามากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

การสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถาม 2) กำหนดวัตถุประสงค์แบบสอบถามสภาพปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด 4 ด้าน 3) นำร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จำนวน 3 ท่าน 4) ตรวจสอบเพื่อพิจารณาให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ เพื่อความรอบครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้นโดยได้ค่า Index of item objective congruence (IOC) = 0.67 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ยื่นแบบขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยเพื่อทำหนังสือถึงสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และขอความอนุเคราะห์แต่ละสถานศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน 2) ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย 4) วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยยระดับปัญหาการดำเนินการโรงเรียนสองภาษา ในสังกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 5) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปแกรมสำเร็จรูป SPSS 6) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปความ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 72 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น 65 % โดยประมาณอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นผู้บริหารจำนวน 6 คน หัวหน้ากลุ่มสาระและรองหัวหน้ากลุ่มสาระ 48 คน และผู้ปกครอง 18 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 30 ปี

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมพบว่า

1. ด้านการดำเนินการโดยรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดได้แก่ การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่เปิดทำการสอนตามโครงการโรงเรียนสองภาษา รองลงมาได้แก่ การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการค้นคว้าของนักเรียน และค่าเฉลี่ยต่ำได้แก่ การทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสองภาษาเกิดจากการมีส่วนร่วม และการยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาโดยรวมพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดได้แก่ การพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน รองลงมาได้แก่ การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและค้นคว้าของนักเรียนและค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม สร้างความมั่นใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาในการสื่อสาร

3. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาโดยรวมพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดได้แก่ การจัดหาหนังสือ ตำราเรียน สื่อประกอบการสอนที่หลากหลายตรงกับความต้องการและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ รองลงมาได้แก่ การส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของผู้บริหาร และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ด้านงบประมาณและทรัพยากรโดยรวมพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดได้แก่ การใช้สื่อดิจิตอล เช่น การใช้ระบบเครือข่ายอุปกรณ์และศูนย์การเรียนรู้พื้นฐานชุดมัลติมีเดีย และศูนย์การเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร รองลงมาได้แก่ การจัดทำโครงการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่สู่สาธารณชน และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณจากองค์กร ชุมชน และผู้ปกครองในการระดมทุนเพื่อการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการดำเนินการโรงเรียนสองภาษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปเป็นประเด็นของแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านการดำเนินการให้ความคิดเห็นว่า

1. ควรจัดโครงสร้างในการดำเนินการให้ชัดเจนและให้รับรู้กันในวงกว้าง
2. ควรจัดหาอาจารย์ชาวต่างประเทศที่ดีและมีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่านี้ และจบด้านการสอนด้วย
3. การสำรวจความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง
4. การแต่งตั้ง การประชุมคณะกรรมการการคัดเลือกคณะกรรมการ การประชุมผู้ปกครองและคณะครู
5. การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนและชุมชนใน จะทำให้ปัญหาในด้านนี้ลดลง

ด้านกระบวนการจัดการศึกษาให้ความคิดเห็นว่า

1. เรื่องหลักสูตรยังไม่มีหลักสูตรที่ได้มาตรฐานเดียวกัน ต้องอาศัยการแปลจากหลักสูตรสถานศึกษา และจาก การคัดลอกโรงเรียนต้นแบบ รวมทั้งตำราที่ใช้เรียนยังไม่มี ต้องสำเนาเอกสารต่าง ๆ ใช้ตำราจากต่างประเทศทำให้ผู้ปกครองขาดความมั่นใจในเรื่องหลักสูตร
2. ความสามารถของอาจารย์ชาวต่างประเทศในการสอนรายวิชาสามัญเช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ
3. ด้านครูผู้สอนชาวต่างประเทศที่สอนในโรงเรียนสองภาษา สอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่จบ ส่วนใหญ่จะเป็นด้านการศึกษาเท่านั้น มีการย้ายที่สอนบ่อยและอยู่ไม่ครบสัญญา สาเหตุมาจากค่าตอบแทนของโรงเรียนเอกชน สูงกว่าจึงทำให้ต้องหาครูมาสอนแทนและเปลี่ยนครูบ่อย ๆ กระทรวงศึกษาธิการน่าจะจัดหาครูชาวต่างชาติให้ เพื่อจะได้ตัดปัญหาเรื่องครูต่างประเทศ และได้มาตรฐานเดียวกัน

ด้านการเรียนรู้และพัฒนาให้ความคิดเห็นว่า

1. การจัดหาหนังสือ ตำราเรียนสื่อประกอบการสอนยังไม่หลากหลายและยังไม่ตรงตามความต้องการและไม่สอดคล้องกับหลักสูตร
2. การส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองของผู้บริหาร ตอนแรกจะให้เฉพาะผู้บริหารได้พัฒนาตนเองก่อน การทำแผนการเรียนรู้ควรให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูชาวต่างประเทศและครูชาวไทย
3. ควรจัดให้มีการปรับพื้นฐานของนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้ร่วมโครงการ โดยจัดกิจการเรียนการสอน เพื่อเตรียมพร้อมด้านภาษาอังกฤษในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน ให้นักเรียนได้ปรับตัวในการเรียนกับครูชาวต่างประเทศ
4. การควบคุมคุณภาพครูผู้สอนที่เป็นชาวต่างประเทศให้ได้มาตรฐาน เพราะนักเรียนต้องสอบแข่งกับเด็กปกติ เมื่อเรียนจบแล้ว

ด้านงบประมาณและทรัพยากรให้ความคิดเห็นว่า

1. ควรมีการจัดหาสื่อตามความต้องการของผู้เรียนและทันสมัยด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้เอกสารและหนังสือที่ใช้ ประกอบการเรียนรู้
2. ควรมีคณะกรรมการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นผู้คัดเลือกและสั่งซื้อ การประสานกับหน่วยงานราชการ ชุมชน และองค์ท้องถิ่น เพื่อจัดแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ออกไปศึกษา ค้นคว้าทั้งในและนอกสถานศึกษา ตามความเหมาะสมของหลักสูตร

สรุปผลและอธิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งมีประเด็นที่ค้นพบและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 รายด้านพบว่าด้านที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ด้านงบประมาณและทรัพยากร โดยเฉพาะเรื่องการใช้สื่อดิจิตอล ทั้งนี้ เนื่องจากขาดงบประมาณในการสนับสนุนเพราะอยู่ในขั้นเริ่มต้น และบุคลากรที่มีความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่เพียงพอค่าเล่าเรียนค่อนข้างแพง และยังมีค่าใช้อื่น ๆ อีกทั้ง ปัญหาทางเศรษฐกิจและความพร้อมของผู้เรียนด้วยเช่นเดียวกันกับ สุรีย์รัตต์ พรมเพ็ชร์ (2548) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสองภาษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดคือ ด้านงบประมาณและทรัพยากร รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และด้านการดำเนินการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา

ด้านการดำเนินการ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่เปิดทำการสอนตามโครงการโรงเรียนสองภาษา ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้รับนโยบายมาปฏิบัติ ในขณะที่โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร ทั้งชุมชนที่จะสนับสนุนด้านงบประมาณยังไม่พร้อม ทำให้เกิดปัญหาตามมาทั้งการรับนักเรียน การจัดหาครูผู้สอนที่มีคุณภาพ เช่นเดียวกันกับ นางยองฮี อัน (2552) พบว่าปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลส่วนใหญ่มีความร่วมมือที่ดีระหว่างผู้บริหารโครงการและครูชาวไทยนาการวางแผนดำเนิน แต่ครูชาวไทยมีภาระงานมาเกินไป และครูต่างชาติขาดรับการดูแลและประสานงานรวมถึงขาดความร่วมมือในการทำงานระหว่างครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติ ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาพบว่า ควรเพิ่มกำลังบุคคลากรทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายธุรการ ควรมีการประสานงานและให้ครูชาวต่างชาติมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันกับครูชาวไทยมากขึ้น

ด้านกระบวนการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการค้นคว้าของนักเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากจำนวนแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดยังมีไม่ครบทุกกลุ่มสาระ นักเรียนไม่สามารถค้นคว้าได้ครบรวมทั้งนักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเท่าที่ควรจะใช้เฉพาะในห้องเรียนนอกจากนี้ ชนากานต์ คะยอมลัก (2549) พบว่าปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสอนภาษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการจำแนกตามประเภทและขนาดของโรงเรียนโดยรวมและด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยเฉพาะปัญหาเรื่องความชัดเจนของหลักสูตรและงานวิชาการ การกำหนดนโยบาย และวางแผนร่วมกัน

ด้านการเรียนรู้และพัฒนา เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในการจัดหาหนังสือ ตำราเรียน สื่อประกอบการสอนที่หลากหลายตรงกับความต้องการและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของครูผู้สอน การส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบต่าง ๆของครูผู้สอน ทั้งนี้ เนื่องจากตำราที่ใช้เป็นตำราจากต่างประเทศซึ่งราคาสูง จึงจำเป็นที่มีจำนวนจำกัดและบางครั้งต้องสำเนาเอกสารให้นักเรียนใช้แทนการสั่งซื้อตำรานำเข้าจากต่างประเทศ และบางครั้งสื่อที่ได้ก็ไม่ตรงกับหลักสูตร ต้องอาศัยการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายด้วย

ด้านงบประมาณและทรัพยากร เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาในการใช้ระบบเครือข่าย อุปกรณ์ และศูนย์การเรียนรู้พื้นฐานชุดมัลติมีเดียและศูนย์การเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ตารมหลักสูตร การจัดทำโครงการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่สู่สาธารณชน ทั้งนี้ เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อที่ทันสมัย และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในการใช้อุปกรณ์ต่างทำให้ไม่สามารถบริการได้ทั่วถึงเท่าที่ควร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิด และแนวทางที่ถูกต้องอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้ และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการ จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ชนากานต์ คะยอมสัก. (2549). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสองภาษาของรัฐบาลและเอกชนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ทักษ์ อุดมรัตน์ และคณะ. (2547). **การประเมินโครงการโรงเรียนสองภาษา จังหวัดพิษณุโลก.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ยองฮี อัน. (2552). **แนวทางการบริหารจัดการโครงการที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สุรียรัตต์ พรมเพ็ชร์. (2548). **การศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสองภาษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

A STUDY ON THE CONDITIONS AND GUIDELINES FOR INTERNAL EDUCATION QUALITY ASSURANCE OF PHRAPARIYATTIDHAM SCHOOL PHAYAO PROVINCE

ฉลอง บุญถึง[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Chalong Bunthueng[1*] and Namfon Gunma[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 9 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 116 รูป/คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้ง 8 ด้าน พบว่า ผู้บริหารควรวางแผนการจัดการบริหาร ให้เป็นไปตามแนวการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อรับทราบ และสรุปการทำงานที่ได้ปฏิบัติผ่านมามีการติดตาม และนำข้อมูลมาปรับใช้อย่างต่อเนื่องมีปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจน ควรนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและแก้ไขในข้อบกพร่องผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมีการตรวจสอบในเชิงคุณภาพที่ปรากฏต่อผู้เรียน สร้างความตระหนักให้ครูและผู้เกี่ยวข้องรู้หน้าที่ และเน้นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

The purpose of this study were: 1) To study the status of education quality assurance and 2) To study the guidelines for quality assurance education for Phrapariyattidham school,Phayao province.The population used in the research is the Executive and teacher education department at the Phrapariyattidham school Phayao province. Data were collected from 9 school total 116 people in year 2559. The instruments used in this research were questionnaires. For the analysis of the data, frequency, percentage, mean ($\overline{X}$), standard

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chalong19bt@gmail.com

deviation (SD).As a result of this research, it was found that: In general, the assurance of education quality at the school: were at a medium level.

The guidelines for quality assurance education for Phrapariyattidham school Phayao province. In the 8 areas could be as follows: Management should plan to manage. According to the development of educational standards. There should be a joint planning meetings to acknowledge and summarize the work that acted by a tracking and data arise continuously. There is a clear working calendar the monitoring results to improve and solve in the fault. The executive must encourage responsible together operating continuously. Have examined qualitatively, appears to the students. Create awareness for teachers and personnel duties. And to highlight the importance of education quality assurance.life.

Keywords: Quality assurance education

บทนำ

เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพไม่ว่าอย่างไรก็ตาม คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต้องตระหนักและดำเนินการจนบรรลุผลในที่สุด ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของคนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 จึงระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (กำหนดไว้ในหมวด 6 มาตรา48) นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดการนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงกำหนดให้ต้องออกกฎกระทรวงว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา (ตามวรรคสอง มาตรา 47)เพื่อให้สอดรับกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง และเชื่อมโยงการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพภายนอก จึงได้ประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 แทนฉบับเดิม (พ.ศ.2546) ซึ่งได้มีการนำไปประกาศในราชกิจจานุเษกษา ในเล่ม 127 ตอนที่ 23ก วันที่ 2 เมษายน 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียนระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ และสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้ารับการทดสอบระดับชาติ เพื่อทางโรงเรียนจะได้นำผลประเมินที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอน อีกทั้งจะได้นำผลการทดสอบไปใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจบการศึกษาของผู้เรียนและเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพการภายนอกของสถานศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา มีการกำหนดให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย ในการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาจัดการศึกษาและทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนเอง ในทางปฏิบัติแต่ละแห่งใช้เครื่องมือวัดและการประเมินผลผู้เรียนที่แตกต่างกัน จึงไม่สามารถเทียบเคียง (Benchmark) คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดได้ จึงต้องมีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ที่ใช้ระบบวิธีการวัด เครื่องมือวัด การบริหารการทดสอบการตรวจ ประมวลผลและการรายงานผล ที่สามารถนำไปใช้เทียบเคียงกันได้ ตามมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของผู้เรียน การสอนของครู การบริหารของผู้บริหาร ให้คนไทยทุกคนมีโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนนำไปใช้ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษารอบใหม่สู่มาตรฐานระดับสากล

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจัดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จากผลการประเมินในรอบที่ 1 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาได้รับการประเมิน 382 แห่งรับรองมาตรฐาน 28 แห่ง ไม่รับรองมาตรฐาน 354 แห่ง และผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 (พ.ศ. 2549–2553) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาได้รับการประเมิน 391 แห่งรับรองมาตรฐาน 209 แห่ง ไม่รับรองมาตรฐาน 182 แห่ง (กองพุทธศาสนศึกษา, 2552 หน้า 129–131) และผลดำเนินการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอกรอบที่ 3 (พ.ศ.2554–2558) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ได้รับการประเมินจำนวน 208 แห่ง (ครั้งที่1) รับรองมาตรฐานจำนวน 83แห่ง (ร้อยละ 39.90) ไม่รับรองมาตรฐานจำนวน 125 แห่ง (ร้อยละ 60.10) และในครั้งนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ได้รับการประเมินจำนวน 9 แห่ง ผลการประเมิน รับรองมาตรฐาน จำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 55.56) และไม่รับรองมาตรฐานจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 44.44) จึงแสดงให้เห็นว่ามีโรงเรียนเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่สามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้ตามมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

จากผลการประเมินดังกล่าวนั้น ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ทั้ง 8 ด้าน ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามการวิจัย ถึงสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำผลของการศึกษาไปใช้ประโยชน์ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และเป็นแนวทางทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษารอบที่ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ให้ได้มาตรฐานและนำไปสู่การดำเนินงานทั้งทางการบริหารจัดการเชิงวิชาการและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐาน อันเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น และมีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร คือ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 9 โรงเรียนใน 8 อำเภอ รวมทั้งหมด 116 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา มีวิธีการดังนี้ ประเภทข้อมูล เป็นข้อมูลเชิงลักษณะ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสำหรับวัดตัวแปรในการวิจัย ซึ่งมีตัวแปรหลัก ได้แก่ การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าคะแนนดังนี้ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2547)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายความว่า มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายความว่า มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายความว่า ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายความว่า น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายความว่า น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา และได้กำหนด

ประเภทของเครื่องมือวิจัยเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยตามที่กำหนดไว้

2. ลงมือสร้างข้อคำถาม /แนวทางของเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมเรื่องสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ แล้วนำไปปรับปรุงและแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ตลอดจนเนื้อหา ภาษาที่ใช้และข้อคำถามแบบสอบถาม เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่อง

5. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยผู้วิจัยได้ทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจริงก่อนนำไปใช้จริง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficeint) ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

6. นำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดี มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้ขอทำหนังสือถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดพะเยาจำนวน 9 โรงเรียน ใน 8 อำเภอ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วเป็นเครื่องมือในการเข้าไปเก็บข้อมูล

3. เตรียมแบบสอบถามโดยการใส่รหัส เพื่อสะดวกในการตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม

4. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมแนบซองจดหมายติดแสตมป์ (EMS) ไว้เพื่อให้โรงเรียนดำเนินการส่งกลับ ซึ่งการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียน ผู้วิจัยใช้วิธีการติดตามทางโทรศัพท์หลังจากที่ส่งแบบสอบถามไปแล้วเป็นเวลา 1 สัปดาห์ และเมื่อผ่านไปอีก 1 สัปดาห์ ก็ติดตามเป็นครั้งที่ 2

5. ในกรณีที่โรงเรียนใดที่ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยจะเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอายุราชการ โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละ

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และแปลความหมายระดับสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำมาจัดกลุ่มคำตอบ แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยแบบพรรณนา (description) และการพรรณนาวิเคราะห์ (analysis description)

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficeint)

2. หาค่าสถานภาพบุคคล ใช้ความถี่ และร้อยละ

3. หาค่าแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยาใช้ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ)

ผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่ทำการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 116 รูป/คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ ฆราวาส คิดเป็นร้อยละ 59.50 รองลงมาเป็นบรรพชิต คิดเป็นร้อยละ 40.5 มีสถานภาพตามตำแหน่ง ส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 84.5 รองลงมา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.8 วุฒิการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 94.0 รองลงมาเป็นปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 6.0 และมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งส่วนใหญ่ 6–10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.20 รองลงมา 16–20 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00

2. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 8 ด้าน

โดยภาพรวมการศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยาทั้ง 8 ด้าน พบว่ามีการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 1) สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อ 4) สถานศึกษาใช้มาตรฐานในการเทียบเคียง พัฒนาและกำกับดูแลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3) สถานศึกษามีการดำเนินการประชุมครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการเครือข่าย ผู้ปกครองเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสถานศึกษามีการกำหนดพันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา โดยกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ทั้งสภาพภายในและภายนอกสถานศึกษามีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อ 1) การจัดระบบโครงสร้างการบริหารงาน ด้านบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปอย่างชัดเจน และเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา ข้อ 3) การจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ข้อ 2) มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ประกอบด้วย ข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูลผู้บริหาร ข้อมูลครู และข้อมูลนักเรียน เป็นระบบครอบคลุม และข้อ 4) สถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ มีความเป็นปัจจุบัน และทันสมัยตามลำดับ

2.4 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1) สถานศึกษามีการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อ 2) ผู้บริหารและครูมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์เป้าหมาย พันธกิจของสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4) สถานศึกษามีการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยเน้นกระบวนการทำงาน การมีส่วนร่วม มีระบบการควบคุมคุณภาพที่ชัดเจนต่อเนื่อง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.5 ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการติดตามตรวจสอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อ 4) สถานศึกษามีตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดให้มีร่องรอยและหลักฐานที่ปรากฏตามการดำเนินงานทุกด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3) สถานศึกษามีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยใช้วิธีที่หลากหลายเหมาะสม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.6 ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1) สถานศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดและกรอบภาระงานหลัก 8 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อ 5) สถานศึกษามีการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3) สถานศึกษามีการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยใช้วิธีที่หลากหลายเหมาะสม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.7 ด้านการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3) มีการนำเสนอรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อ 2) สถานศึกษามี

การจัดทำรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5) สถานศึกษามีการตรวจสอบรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.8 ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2) สถานศึกษามีการนำข้อมูลจากรายงานคุณภาพการศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ข้อ 3) มีการตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมอยู่เสมอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1) สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการทำงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมาย ทำงานเป็นหมู่คณะและทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารควรวางแผนการจัดการบริหาร ให้เป็นไปตามแนวการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมครูให้ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงมาตรฐานและเป้าหมายของหลักสูตร มีการประสานความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่าย มีการจัดอบรมให้บุคลากรผู้เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจถึงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาแก้ไขการพัฒนางานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแต่ละมาตรฐาน

3.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อรับทราบ และสรุปการทำงานที่ได้ปฏิบัติผ่านมา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อกำกับติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทุกคน

3.3 ด้านการจัดการระบบบริหารและสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการติดตาม และนำข้อมูลมาปรับใช้อย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน และทันสมัยอยู่เสมอ มีปฏิทินการปฏิบัติงานและมีห้องจัดเก็บเอกสารที่เป็นข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาผู้รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับสารสนเทศของสถานศึกษา และจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ตรงกับงาน/กิจกรรม

3.4 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษามีปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจน และปฏิบัติได้จริงมีการทำความเข้าใจ ให้ความรู้แก่บุคลากรทุกคนได้รับทราบถึงรายละเอียดของแผน มีการมอบหมายงานและการกำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน และควรจัดวิทยากรมาอบรมเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับคณะครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน

3.5 ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ควรนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและแก้ไขในข้อบกพร่องสร้างความตระหนักและความเข้าใจว่าการตรวจสอบและการติดตามคุณภาพเป็นหน้าที่ของทุกคน พาไปศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ ทุกฝ่ายต้องร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย

3.6 ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับด้านการประเมินคุณภาพ มีการอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจถึงมาตรฐานตัวชี้วัดในการพัฒนาและการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรศึกษาข้อมูลมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพให้ถูกต้องชัดเจน

3.7 ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการตรวจสอบในเชิงคุณภาพที่ปรากฏต่อผู้เรียน ไม่ใช่ตรวจเฉพาะเอกสาร ควรรายงานตามสภาพความเป็นจริงและมีการกำหนดรูปแบบการจัดทำรายงาน การปฏิบัติงาน มีการระบุปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขทุกครั้ง

3.8 ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรสร้างความตระหนักให้ครูและผู้เกี่ยวข้องรู้หน้าที่และเน้นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมบุคลากร และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานร่วมกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพการบริหารจัดการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณ์ ยากองโต (2554) ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาการบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

กฤษณา พลสิม และสุนทร โคตรบรรเทา. (2558) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำ 3 อันดับแรก คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา และด้านการผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานในระดับที่ต่ำสุด 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมก่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านที่มีการดำเนินงานในระดับที่ต่ำสุดคือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพคือควรมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกิดจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษาโดยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีการนำแผนไปใช้ปฏิบัติจริงสอดคล้องกับ

กรมวิชาการ. (2547) กล่าวว่าแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนควรยึดแนวทางสำคัญ คือการวางแผนทั้งประเมินสภาพปัจจุบัน ปัญหาการกำหนดขอบข่าย และรวบรวมข้อมูลในการกำหนดแผน และการร่วมกันเผยแพร่แผนพร้อมทั้งนโยบายเป้าหมายวัตถุประสงค์กลยุทธ์งาน/โครงการ ดัชนีตัวบ่งชี้ความสำเร็จมีความสอดคล้องกันและสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) กล่าวว่าในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสถานศึกษาต้องคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมและการนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เสนอแนวทางดำเนินงานประกันคุณภาพคือ ผู้บริหารควรมีการกำหนดระยะเวลาและผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละแผนงาน/โครงการ และกำหนดช่วงเวลาในการติดตามผลงานเป็นการกระตุ้นให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) กล่าวว่าการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องมีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่กำหนด และสถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็งเน้นการมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการบริหารจัดการที่จะทำให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพ คือควรมีการแต่งตั้งคณะบุคคลจากบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาและพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และภาระงานการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาคือควรส่งเสริมสนับสนุนกำกับและติดตามให้สถานศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการและเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการประชุมวิเคราะห์แผนงาน/โครงการทุกแผนงาน/โครงการ เพื่อหาจุดด้อย และจุดเด่นแต่ละแผนงาน/โครงการนำปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ นำไปปรับปรุงแผนงาน/โครงการเพื่อพัฒนาให้ชัดเจนและสมบูรณ์แล้วนำแผนงาน/โครงการมาใช้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549) กล่าวว่าการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมอยู่เสมอ โครงการ/กิจกรรมที่ทำต้องคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ ส่งผลถึงผู้เรียน การพิจารณาโครงการ/กิจกรรมที่ทำต่อไปหรือไม่นั้น ควรพิจารณาดังนี้ ถ้าเป็นโครงการที่ดี สมควรดำเนินต่อไปก็ดำรงโครงการนั้นไว้ ถ้าเป็นโครงการที่ดีแต่ยังดำเนินการไม่สำเร็จหรือไม่บรรลุเป้าหมายเพราะมีจุดบกพร่อง ถ้าปรับปรุงแก้ไขสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ก็ดำเนินการต่อไปและทำให้ดียิ่งขึ้น ถ้าเป็นโครงการที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา ก็พัฒนาดำเนินโครงการนั้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งหากมีเหตุการณ์ หรือสิ่งที่ส่อเค้าว่าจะเกิดปัญหาต้องหาทางป้องกันไว้ก่อน ต้องจัดทำโครงการใหม่ขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาจากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จะประสบความสำเร็จได้นั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและในสถานศึกษาควรเริ่มจากการที่บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ทำงานเป็นทีมมีระบบการบริหารจัดการข้อมูลเป็นปัจจุบัน มีแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสร้างความตระหนักให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาพร้อมที่จะรองรับการประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน ตลอดถึงการดำเนินงานตามแผนพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับภารกิจในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 ควรศึกษารูปแบบของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา รุ่น 5 มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายทุกท่าน ตลอดจนท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2547). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.

กฤษณา พลสิม และสุนทร โคตรบรรเทา. (2558).**ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.**วิทยานิพนธ์ ค.ม, วิทยาลัยนครราชสีมา,นครราชสีมา.

บุญชุม ศรีสะอาด. (2547).**วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

สุพรรณ์ ยากองโค (2554).**สภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา**.วิทยานิพนธ์ รป.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549).**แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554).**แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553).**ประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2556).**รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2558. http://www.debgo-9.com/images/Documents/debgo9115.pdf.ส์

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

A STUDY OF CONDITIONS AND PROGRESS GUIDELINES FOR CLASSROOM ACTION RESEARCH OF TEACHERS LOCAL EDUCATION DEVELOPMENT NETWORK GROUP CHIANGRAI NORTH ZONE

อัจฉรา บุญถึง[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Atchara Bunthueng[1*] and Namfon Gunma[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ และ 2) เพื่อศึกษาแนวการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ จำนวน 109 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การสนับสนุนของผู้บริหาร รองลงมาคือ การนิเทศกำกับติดตาม บทบาทและภาระงานวัสดุอุปกรณ์และแหล่งวิชาการ ระบบที่ปรึกษา/พี่เลี้ยงในการทำวิจัย และงบประมาณในการทำวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านที่เกี่ยวกับครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ เจตคติที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจในการวิจัย ทักษะในการวิจัยในชั้นเรียน และ ประสบการณ์ในการทำวิจัย/อบรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ พบว่า 1) งบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 2) บทบาทและภาระงานครู มีความคิดเห็นว่า บทบาทภาระงานครูมีมาก และ 3) ควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการทำวิจัยที่เพียงพอ เช่น กระดาษ เครื่องปริ้น ควรมีอุปกรณ์ที่จำเป็นคือคอมพิวเตอร์โน๊ตบุ๊คและอินเตอร์เน็ต หนังสือตำราที่เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนที่เพียงพอ 4) ควรมอบหมายงานให้ครูชัดเจน เนื่องจากบทบาท ภาระงานครูมีมากเป็นการเพิ่มภาระงานครู ทำให้ไม่ได้สอนนักเรียนเต็มที่

คำสำคัญ: การวิจัยในชั้นเรียน, ครู, กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : lovetoonatom@gmail.com

Abstract

The purpose of this study consist of 1) To study conditionsof classroom action research in teacher local education network group Chiang Rai North zone. 2) To study progress guidelinesof classroom action research of teacher local education network group Chiang Rai north zone.The population is 109primary school teachers in local education network group Chiang Rai north zone.

The result of the study revealed that;

1. The conditionsof classroom action research in the overview were at a great level.When considering a list of aspects about director side was a moderate level. Sort by average descending were director's supporting, lower was supervising to inspect and follow, duty and mission, materials and equipments, advisor system or researching coach and budget for research has the lowest mean. In about the teacher side was at a great level. When considering a list of aspects about teacher side sort by average descending, the highest mean was attitude with researching, the second one was the knowledge of researching, the researching skill and lowest mean was the research experience or training.

2. The progress guidelines of classroom action research by teacher in local education network group Chiang Rai north zonewas found that 1) The budget should be allocate sufficient budgets. 2) Teacher's work,there were comments that the teacher had a lot of work and duty and 3) Should have materials enough for support the research as like papers, printers and all the necessary equipment is laptop computer, Internet,books, textbooks and literatures were enough. 4) The director have to give a clearing role for teachers, because of they had a lot of work, it was increasing teacher's duty and teachers could not teach students for completely.

Keywords: Classroom action research, Teacher, The teacher's education network of local groups in Chiang Rai in the North zone

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านธรรมชาติและวิถีชีวิตของมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การศึกษา วิทยาศาสตร์ การแพทย์ สมาชิกในสังคมจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลก สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขนั้นคือต้องมีการพัฒนาทางการศึกษา ดังนั้นวงการศึกษาของประเทศไทยทุกภาคส่วนต่างก็ร่วมกันปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชนเพื่อให้มีทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างปกติสุข (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2558 หน้า 7) หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสิ่งสำคัญที่สุดที่จะสามารถผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวทางนั้นได้ดีที่สุดคือ ครู ซึ่งครูนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและต้องใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) กำหนดให้ผู้สอนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและมาตรา 30กำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อ

พัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแสดงถึงความมุ่งหวังให้ครูทำวิจัยควบคู่ไปกับการสอนรวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2545–2559 มีแนวนโยบายเพื่อดำเนินการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการเรียนรู้ของคนและสังคมไทยซึ่งมีกรอบการดำเนินงานคือส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างและพัฒนาความรู้และการเรียนรู้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพของคนไทยและการปรับปรุงประสิทธิภาพผลผลิตและมีการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนานักวิจัยที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545–2559 จะเห็นว่ากระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องทั้งนักเรียนและครู “การทำวิจัย” ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อครูและต่อนักเรียนประโยชน์ต่อครูคือช่วยพัฒนาการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพก่อให้เกิดการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ๆและส่งเสริมให้ครูต้องใกล้ชิดกับข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอประโยชน์ต่อนักเรียนคือได้เรียนรู้เนื้อหาสาระใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหาหรือบริบทของสังคมในปัจจุบันและสนุกกับการเรียนเพราะมีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งนี้การประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษายังให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพในด้านการทำวิจัยของครูจึงจำเป็นที่ครูต้องทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้กำหนดมาตรฐานความรู้และวิชาชีพครูตาม มาตรฐานความรู้ 9 ข้อ ได้กล่าวถึงการวิจัยทางการศึกษา โดยกำหนดในสาระความรู้และสมรรถนะของครูตามมาตรฐานความรู้ ได้แก่ ทฤษฎีการวิจัย รูปแบบการวิจัย การออกแบการวิจัย กระบวนการวิจัยสถิติเพื่อการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียน การฝึกปฏิบัติการวิจัย การนำเสนอผลงานการวิจัย การค้นคว้า ศึกษางานวิจัยในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา การเสนอโครงการเพื่อทำวิจัย และกำหนดสมรรถนะไว้ได้แก่ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ใน การจัดการเรียนการสอนและสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน และจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้าน การจัดการเรียนรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปพัฒนาผู้เรียน โดยครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและหรือพัฒนาผู้เรียนอย่างน้อยปีละ 1 รายการ ในกลุ่มสาระที่ตนเองสอน ผลจากการวิจัยในชั้นเรียนช่วยแก้ปัญหาปรับพฤติกรรมและหรือยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้งานวิจัยในชั้นเรียนได้รับการยอมรับและขยายผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2551 หน้า 11–12) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นขอบข่ายและภารกิจหนึ่งของการบริหารงานวิชาการ มีความเกี่ยวข้องต่อการบริหารการศึกษา เนื่องจากการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการบริหารการจัดการและการพัฒนาคุณภาพงาน วิชาการในภาพรวมของสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสานความร่วมมือในสถานศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจน การเผยแพร่ ผลงานการวิจัยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 33–38)

ในปัจจุบันจึงมีการส่งเสริมความรู้ด้านการวิจัยของครูเพิ่มมากขึ้น โดยจะเห็นจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยเชิงวิชาการ (Academic research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถแบบนักวิชาการที่ต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในศาสตร์หรือสาขาวิชาที่นักวิชาการค้นหาเป็นหลัก การทำวิจัยจึงต้องอาศัยหลักการที่เป็นกระบวนการเชิงลึก มีรูปแบบการวิจัยที่เคร่งครัด ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาและการทุ่มเทความรู้ความสามารถอย่างมาก ซึ่งครูที่ทำวิจัยที่มีรูปแบบเป็นทางการ (Formal research) จะพบปัญหาในการทำวิจัยได้แก่ 1) ครูได้รับความรู้จากการอบรมไม่เพียงพอที่จะ

สามารถทำวิจัยแบบเป็นทางการได้เอง ทำให้ไม่สำเร็จ เกิดความท้อแท้ และเกิดทัศนคติทางลบต่อการวิจัย 2) การทำวิจัยแบบเป็นทางการจะต้องอาศัยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Review of literature) อย่างมาก เพื่อให้กรอบแนวคิดมีความหนักแน่น แต่มีข้อจำกัดด้านเวลาของครู ไม่เปิดโอกาสให้ครูมีเวลาในการศึกษาเอกสารได้อย่างเต็มที่ เกิดการจ้างวานหรือมอบหมายให้ผู้อื่นทำแทนครู ครูไม่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งที่ได้มาไม่ได้นำมาใช้ปฏิบัติจริง 3) การทำงานวิจัยที่ยากลำบากจึงทำให้ครูยุติการทำวิจัยไว้แค่เรื่องเดียวไม่ทำเรื่องใหม่ต่อ หวังเพียงการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง 4) ปัญหาการวิจัยเป็นการเลียนแบบการวิจัยของนักวิชาการไม่ได้มาจากสภาพปัญหาจริงในห้องเรียน 5) ใช้เวลาในการวิจัยนานมาก ไม่ทันเหตุการณ์เนื่องจากการเรียนการสอนที่เกิดปัญหาได้ลุล่วงผ่านมานานแล้ว นักเรียนที่มีปัญหาไม่ได้อยู่ชั้นเรียนนั้นแล้ว 6) การทำวิจัยเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ แต่การได้รับความรู้จากการอบรมเป็นแบบเร่งรัด ทำให้ไม่มีประสบการณ์และความชำนาญในการทำวิจัยอย่างแท้จริง ทำให้รายงานการวิจัยของครูมีข้อบกพร่องมากในเกือบทุกขั้นตอนของการทำวิจัย (สุวิมล ว่องวาณิช, 2559) นอกจากนี้ สาคร มีแก้ว, (2553) พบว่าปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนของครูคือ ที่ปรึกษาด้านวิชาการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเลือกหัวข้อวิจัย ปัญหาการค้นคว้าข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้เวลา การเขียนรายงานวิจัย ด้านภาระงานที่ปฏิบัติ และปัจจัยที่สนับสนุนการทำวิจัย จึงเป็นปัญหาที่ครูทำวิจัยไม่สำเร็จหรือทำวิจัยน้อย ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพครู และการนำไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาได้มีสถานศึกษาในสังกัดของตนเอง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จึงเกิดสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายมีสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุที่ต้องเร่งพัฒนาให้สถานศึกษามีคุณภาพทัดเทียมกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดเชียงรายได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นชมรมครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ประกอบด้วยอำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสนโดยใช้ชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ” ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียน จำนวน 9 แห่งได้แก่ 1) โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านใหม่ประกอบราษฎร์วิทยานุกูล2) โรงเรียนเทศบาล 1 ต้นยาง 3) โรงเรียนเทศบาลตำบลบ้านแซว 4) โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีค้ำ 5) โรงเรียนเทศบาลเทศบาล 1 เวียงเชียงแสน 6) โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล 7) โรงเรียนเทศบาล 2 วัดป่ายาง8) โรงเรียนเทศบาล 1 วัดพรหมวิหาร 9) โรงเรียนเทศบาลตำบลแม่คำ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาการศึกษาร่วมกัน ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ได้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาครูให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยใช้งบประมาณจากทั้งต้นสังกัดและจากงบประมาณของสถานศึกษา และจัดกิจกรรมพัฒนาการศึกษาหลายกิจกรรม โดยเฉพาะการจัดอบรมพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นนโยบายขององค์กรที่ครูจะต้องทำวิจัยอย่างน้อย 1 เรื่อง ใน 1 ภาคเรียนแต่จากการรวบรวมงานวิจัยที่ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้รายงานตามระยะเวลาปรากฏว่ามีครูที่ทำวิจัยสำเร็จเพียงบางส่วน และมีจำนวนน้อยที่ทำวิจัยสำเร็จและส่งเข้าประกวดผลงานในแต่ละปี แต่มีครูส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการทำวิจัย ไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามห้วงระยะเวลาที่กำหนด ถึงแม้ว่าจะได้รับการพัฒนาโดยผ่านการฝึกอบรมหลายครั้งก็ตาม จากการสอบถามครูที่ทำวิจัยทราบว่า มีปัจจัยหลายด้านที่มีผลต่อการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนของครู ทั้งด้านการส่งเสริมและด้านที่ต้องปรับปรุง ถึงแม้ครูจะทำวิจัยแล้วแต่ยังไม่สามารถพัฒนางานวิจัย

ของตนให้มีคุณภาพได้อย่างแท้จริงจึงทำให้กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งอาจมาจากปัจจัยหลายด้านที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่สามารถทำงานวิจัยในชั้นเรียนได้สำเร็จมีจำนวนโดยประมาณ 8–10 คน และส่วนมากเป็นครูในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ที่ได้รับรางวัลด้านการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งถือว่ามีสัดส่วนน้อยมากหากเทียบกับจำนวนครูทั้งหมดในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปของการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งสารสนเทศที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ 2) เพื่อศึกษาแนวการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

กรอบแนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน
2. ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน
3. ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน
4. กระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียน
5. ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ
6. บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน

⇨

สภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

1. ด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร
1.1 การสนับสุนของผู้บริหาร
1.2 ระบบที่ปรึกษา/พี่เลี้ยง
1.3 การจัดการทรัพยากรแหล่งเรียนรู้
1.4 งบประมาณ
1.5 การนิเทศกำกับติดตาม
1.6 บทบาทและภาระงาน

2. ด้านที่เกี่ยวกับครู
2.1 ประสบการณ์การทำวิจัย/การฝึกอบรม
2.2 เจตคติที่มีต่อการวิจัย
2.3 ความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัย
2.4 ทักษะการทำงานวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ โดยใช้กรอบแนวคิดการแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร
2. ด้านที่เกี่ยวกับครู

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู ครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 109 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(σ)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การสร้างเครื่องมือ

ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วารสาร ตำรา วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ และสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ และได้กำหนดประเภทของเครื่องมือวิจัยเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

2. สร้างข้อคำถาม / แนวทางของเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมเรื่องสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ แล้วนำไปปรับปรุงและแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ตลอดจนเนื้อหา ภาษาที่ใช้และข้อคำถามแบบสอบถาม เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่อง

5. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)โดยผู้วิจัยได้ทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจริงก่อนนำไปใช้จริงจำนวน 30 คนแล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Co-efficient)ได้ค่าความเชื่อมั่น .89

6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากประธานกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเชียงรายโซนเหนือ และผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่ม จำนวน 9 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3.รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้จะประมวลผลในการหาค่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่เพศอายุระดับการศึกษาและอายุราชการโดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละ

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และแปลความหมายระดับสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำมาจัดกลุ่มคำตอบ แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยแบบพรรณนา (description) และการพรรณนาวิเคราะห์ (analysis description)

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. หาค่าสถานภาพบุคคล ใช้ความถี่ และร้อยละ

3. หาค่าสภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือใช้ค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 109 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.60 อายุ 31–40 ปี ดำรงตำแหน่ง ครู คิดเป็นร้อยละ 91.70 ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 80.70

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

สภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือด้านที่เกี่ยวกับครูอยู่ในระดับมาก และด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร พบว่าอยู่ในระดับปานกลางในภาพรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

2.1 ด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสนับสนุนของผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การนิเทศกำกับติดตาม และบทบาทและภาระงาน วัสดุอุปกรณ์และแหล่ง

วิชาการ ระบบที่ปรึกษา/ พี่เลี้ยงในการทำวิจัย ตามลำดับ ส่วนด้านงบประมาณในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ด้านที่เกี่ยวกับครู พบว่าสภาพการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่ม เครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ เจตคติที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน ความรู้ความเข้าใจในการวิจัย ทักษะในการวิจัยในชั้นเรียนและประสบการณ์ในการทำวิจัย/อบรม

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

3.1 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อตนเอง ดังนี้ควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างดีเยี่ยม ซื่อสัตย์ต่อตนเองเป็นตัวอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมสูง มีความมั่นใจในตัวเอง มีเมตตา มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเคารพต่อตนเอง ใช้หลักธรรมาภิบาลในการประพฤติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตรงต่อเวลามีสติ มีความอดทน มีจิตสาธารณะ มีเหตุผล เป็นประชาธิปไตย มีความเสียสละความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าตัดสินใจ มีความยืดหยุ่นในการทำงาน มีวินัย ไม่เป็นผู้ยึดความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง และไม่แสดงออกเชิงลบ เช่น ก้าวร้าว พูดให้ร้ายผู้อื่น เป็นต้น

3.2 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ดังนี้ ควรเป็นผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ให้ความเอื้อเฟื้อดูแล มีน้ำใจ ต่อเพื่อนร่วมงาน ใส่ใจในรายละเอียดด้านต่าง ๆ ของผู้ร่วมงาน ทั้งด้านการปฏิบัติงานและการครองชีพ เป็นผู้นำที่มีความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงาน สนับสนุนการพัฒนาตนเองของเพื่อนร่วมงาน สร้างความสามัคคีต่อเพื่อนร่วมงานมีการทำงานเป็นทีม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเคารพต่อผู้อื่น มีหลักการทำงานอย่างยุติกรรม ให้เกียรติผู้ร่วมงาน เป็นผู้มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน มองความก้าวหน้าของผู้ร่วมงานเพื่อให้การพัฒนาด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีระบบ เป็นผู้ให้คำแนะนำและแก้ปัญหาได้

3.3 ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อวิชาชีพ ดังนี้ ควรเป็นที่มีความเคารพกฎกติกา รู้จักวางแผนการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เป็นผู้นำที่ดี ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก พัฒนาความรู้และทักษะในวิชาชีพ เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมตามคุณสมบัติผู้บริหารที่ดีวิชาชีพ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ยึดหลักความถูกต้อง มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีทักษะการแก้ปัญหา มีความเป็นมืออาชีพในการทำงาน มีน้ำใจมีวินัย กล้าตัดสินใจ และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่ม เครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีอยู่ด้วยกัน 4 ข้อ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 การสนับสนุนของผู้บริหาร พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ให้การสนับสนุนเรื่องการอบรมให้ความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ครูได้รับการพัฒนาด้านความรู้และทักษะจากการอบรมหลายครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของ จรูญ คุณมี. (2555,หน้า 5) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 วัสดุอุปกรณ์และแหล่งวิชาการ พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีระบบสืบค้นข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ในปัจจุบันส่วนใหญ่โรงเรียนจะมีระบบอินเตอร์เน็ตใช้ทุกแห่ง และมีความพร้อมของระบบสัญญาณที่สามารถเข้าถึงได้ทุกหนทุกแห่ง ทำให้ครูใช้สืบค้นข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว

1.3 การนิเทศกำกับติดตาม พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยนอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่งานวิจัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอยู่เสมอผ่านทางกลุ่มย่อยที่เรียกว่า กลุ่ม PLC ที่ผู้บริหารได้กำหนดให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนจะต้องมีการเผยแพร่ผลงานของตนเองสู่เพื่อนครู ตลอดจนบุคคลภายนอกที่สามารถศึกษาเรียนรู้จากผลงานวิจัยของครูได้ อีกทั้งยังเป็นเกณฑ์ในการตัดสินผลงานของครู ว่าในแต่ละปี ครูทำงานวิจัยแล้วมีการเผยแพร่มากน้อยแค่ไหน

1.4 บทบาทและภาระงานพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารกำหนดบทบาทและภาระงานของครูชัดเจน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากรัฐบาลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา มีนโยบายให้ครูต้องทำมากนอกเหนือจากภาระงานสอนตามปกติแล้ว ครูยังต้องทำหน้าที่อื่น ๆ ที่เป็นโครงการตอบสนองนโยบายของรัฐ ทำให้ครูมีภาระงานเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับจรูญ คุณมี (2555, หน้า 5)ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนผลการวิจัย พบว่า ด้านนโยบายและการวางแผน มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารจัดประชุมและชี้แจงเกี่ยวกับภารกิจและนโยบายการวิจัยของโรงเรียนให้ครูผู้สอนทราบอย่างทั่วถึง ผู้บริหารติดตามดูแลการทำวิจัยของครูผู้สอนและผู้บริหารส่งเสริมให้มีการกำหนดแผนงานการทำวิจัยในชั้นเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. ด้านที่เกี่ยวกับครู

2.1 ประสบการณ์ในการทำงานวิจัย/อบรมพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูได้รับการฝึกอบรม หรือได้เข้าร่วมการอบรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ มีการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรมบ่อยครั้ง ทั้งเรื่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) การจัดทำหลักสูตร การผลิตสื่อ การใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ และโดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน ที่กลุ่มให้ความสำคัญและใช้เป็นผลงานในการคัดเลือกครูที่มีผลงานดีเด่นของกลุ่มในแต่ละปี

2.2 เจตคติที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียนพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การทำวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำไปปฏิบัติจริงในห้องเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูอาจเล็งเห็นความสำคัญของการนำเอางานวิจัยในชั้นเรียนไปปฏิบัติจริงในห้องเรียน เพื่อทดสอบผลการจัดการเรียนรู้ที่ครู

ปฏิบัติในแต่ละวันว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด การที่ครูมีเจตคติในระดับมากต่อการวิจัยในชั้นเรียน ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภชัย เพลิดพราว (2554, หน้า 86) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและเจตคติของครูที่มีต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาในด้านเจตคติที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก

2.3 ความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัยพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียนบ่อยครั้ง และมีการนิเทศกำกับติดตามจึงทำให้ครูได้ความรู้จากการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับการศึกษาของ บัวสอน จำปาศรี ,สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ และเกศรี วิวิวัฒนปฐพี (2556, หน้า 127–128) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 มีค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI Modify) ความรู้ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัย (KNOWLEDGE: KNOW) มีอิทธิพลทางตรงต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.35

2.4 ทักษะในการวิจัยในชั้นเรียนพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูนำเสนอข้อมูลให้มีความกะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ครูถูกกำหนดโดยนโยบายของสถานศึกษาให้ทำงานวิจัยในชั้นเรียน และได้นำไปปฏิบัติจริงในชั้นเรียนจึงทำให้เกิดทักษะในการวิจัย ทำให้ครูมีความชำนาญตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงการนำเสนอข้อมูล สู่สาธารณะชน

3. แนวทางการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือพบประเด็นที่น่าสนใจในแต่ละด้านซึ่งมีข้อคิดเห็นในระดับสูงสุด 5 ลำดับแรก สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 งบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ คือ ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนต่าง ๆ ของสถานศึกษาจะต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการวิจัยในชั้นเรียนให้เพียงพอและเหมาะสม โดยประสานงานกับต้นสังกัดเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ นอกจากนี้อาจขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพรทิพย์ เป็งนวล (2557, หน้า 47) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 คือ ด้านการมีส่วนรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนมีแนวทางในการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียน คือ ต้องสร้างความตระหนักด้วยการนิเทศติดตามและมีงบประมาณมาสนับสนุนด้านงานวิจัยในชั้นเรียน

3.2 บทบาทและภาระงานครู มีความคิดเห็นว่า บทบาท ภาระงานครูมีมาก ผู้บริหารควรทบทวนบทบาทและภาระงานครูในปัจจุบันว่าครูมีภาระงานเกินความจำเป็นหรือไม่ โดยมุ่งเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ ส่วนงานที่นอกเหนือจากประเด็กหลักควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน หากมีการวิจัยในชั้นเรียนก็ควรเน้นในการงานวิจัยในชั้นเรียนที่ตอบโจทย์การพัฒนาศักยภาพนักเรียน มากกว่าการตอบสนองนโยบายที่ไม่ได้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน

3.3 การนิเทศกำกับติดตาม คือ ควรนิเทศกำกับติดตามเดือนละ 1 ครั้ง สม่ำเสมอ แสดงให้เห็นว่า ครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเชียงรายโซนเหนือ มีความต้องการให้มีการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนอยู่เสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การนิเทศกำกับติดตามเป็นประจำจะช่วยให้การวิจัยในชั้นเรียนสำเร็จตามห้วงเวลาที่กำหนด และครูจะได้รับการตรวจสอบอยู่เสมอ ซึ่งหลังจากที่ครูได้รับการนิเทศกำกับติดตามแล้ว ก็จะได้รับทราบผลของการนิเทศกำกับติดตามว่างานวิจัยของครูนั้นมีจุดใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข หรือควรพัฒนาอย่างไร

บ้าง ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกพงษ์ แก่นจันทร์ (2557, หน้า 65) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการศึกษาพบว่า การนิเทศติดตาม การทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารมีสภาพปัญหาน้อยที่สุด แสดงว่าโรงเรียนมีการนิเทศติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารควรศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาของตนเองให้ชัดเจนก่อนที่จะนำเอาการวิจัยในชั้นเรียนมาพัฒนาครูและผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในแต่ละด้านที่สถานศึกษาตนมีอยู่แล้ว จึงจะนำเอาแนวทางการดำเนินงานที่ดีและเหมาะสมมาส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้นกับการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาต่อไป

2. ในส่วนที่เกี่ยวกับครู การดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนให้มีคุณภาพนั้น ครูจะต้องพัฒนาตนเองในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นมุมมอง เจตคติ ที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนให้ถ่องแท้และต้องปฏิบัติจริงด้วยตนเอง จึงจะเกิดทักษะความชำนาญในการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อครูมีความรู้ มีทักษะ ก็สามารถพัฒนาตนเองสู่การเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาการทำวิจัยให้แก่ครูท่านอื่นได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของผลการวิจัยในชั้นเรียนกับผลการทดสอบระดับชาติของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือหรือโรงเรียนอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา ขอบคุณ ดร .น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์และขออนุโมทนาขอบคุณบิดามารดา รวมถึงครอบครัวและกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

จรูญ คุณมี. (2555). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชธานี, อุบลราชธานี.

บัวสอน จำปาศรี ,สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ และเกศรี ววิวัฒนปฐพี. (2556).**แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2**,วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาสารคาม,2556(ฉบับพิเศษ), (127–128)

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ศุภชัย เพลิดพราว. (2554). **ความรู้ความเข้าใจและเจตคติของครูที่มีต่อกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.

สาคร มีแก้ว. (2553). **การศึกษาปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรเขต 1**. สารนิพนธ์ ค.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุพรทิพย์ เป็งนวล.(2557). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2559). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงการณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2550).**การวิจัยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น.**กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551).**การวิจัยในชั้นเรียนช่วยแก้ปัญหาปรับพฤติกรรมและหรือยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน.**กรุงเทพฯ:กระทรวงศึกษาธิการ.

เอกพงษ์ แก่นจันทร์. (2557). **สภาพปัญหาและความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

THE STUDY OF BUDGET ADMINISTRATION CONDITIONS AND BUDGET DEVELOPMENT GUIDELINES IN PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, CHIANG RAI PROVINCE.

พระประเสริฐ โชติอุดมสิทธิ์[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์ก้าว[2]

Phraprasoet Chotudomsit[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 229 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ต่อสภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย และด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ คือ สถานศึกษาควรให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณเป็นประจำทุกปี 2) ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย คือ สถานศึกษาควรวางกรอบแนวทางการใช้จ่ายงบประมาณและจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายให้ชัดเจนและถูกต้องและแจ้งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทราบ 3) ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน คือ สถานศึกษาควรวางกรอบแนวทางการใช้จ่ายงบอุดหนุนให้ตรงกับแผนงบประมาณประจำปี 4) ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน คือ สถานศึกษาควรจัดทำบัญชีการเงินตามประเภทของบัญชีครบทุกบัญชีอย่างเป็นระบบ และถูกต้องตามระเบียบของ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 5) ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน คือ สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการใช้งบอุดหนุนของโรงเรียน และควรจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตาม การใช้จ่ายจากงบประมาณทุกด้านอย่างชัดเจน และ 6) ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ คือ สถานศึกษาควรจัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุและทรัพย์สินอย่างชัดเจน ถูกต้อง ตามระเบียบของหน่วยงาน

คำสำคัญ: การบริหารงบประมาณ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

This independent aimed to study of budget administration conditions in Prapariyattidhamma School, General Educational Department, Chiang Rai Province and budget development guidelines for Prapariyattidhamma School, General Educational Department, Chiang Rai Province. Data were collected from 229 people through the questionnaires and analyzed by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that a view of school administrators, teachers and staffs towards budget administration conditions in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province in overall were at high level and data on the other side at high level, consisting of 6 aspects as follows: financial accounting, budget planning and budget requirements, budget approval process, budget monitoring and reporting, budget action plan, and information systems development for the preparation and procurement.

Budget development guidelines for Prapariyattidhamma School, General Educational Department, Chiang Rai Province as follows: 1) For budget planning and budget requirements: the administrators should support teachers and staffs participate to do budget planning and budget requirements. 2) For budget action plan: the administrators should create guidelines for budget and operating plan clearly and accurately and notice to teachers and staffs. 3) For budget approval process: the administrators should create budget spending steps according the annual budget plan. 4) For financial accounting: the administrators should do all financial accounting clearly and accurately 5) For budget monitoring and reporting: the administrators should set up the committee to plan and monitor school budget and spending. And 6) For information systems development for the preparation and procurement: the administrators should key in the lists of school materials and property clearly and accurately.

Keywords: Budget administration, Prapariyattidhamma School Adimistration

บทนำ

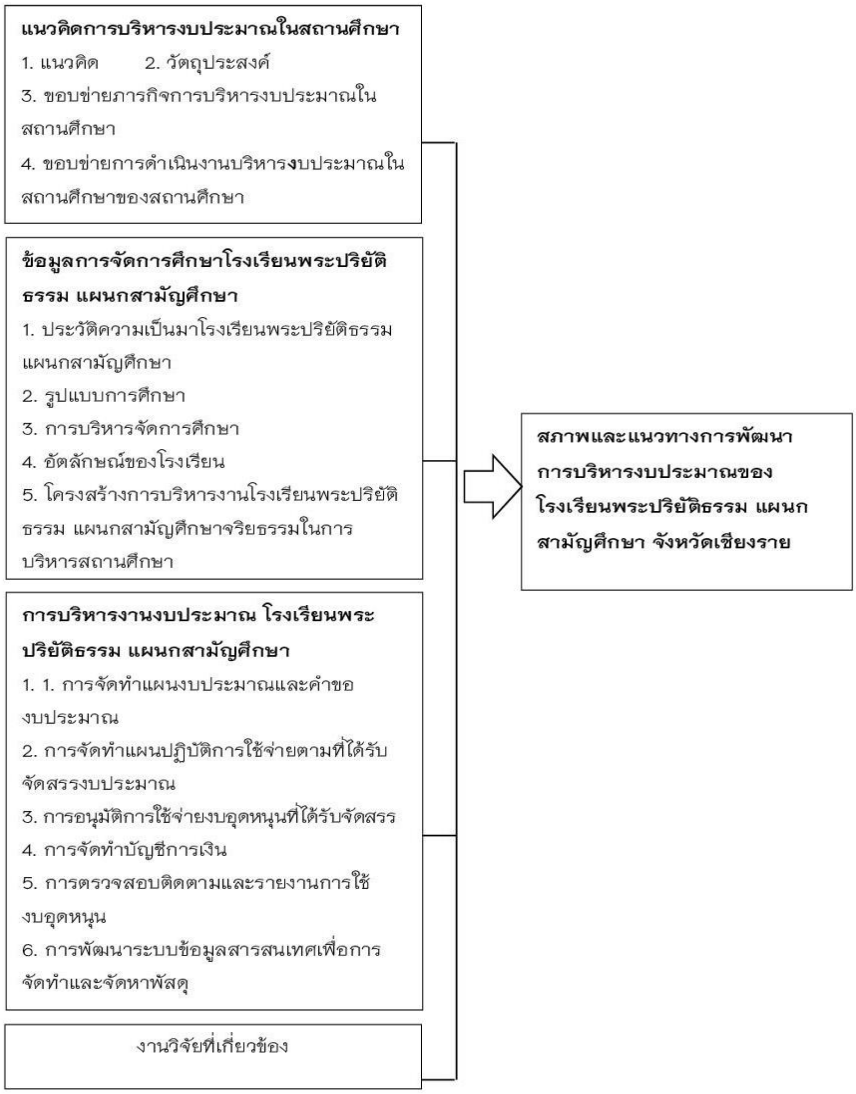
หลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา โดยให้มีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการทุกระดับและทุกองค์กร เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กร โดยมีขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านงานบริหารงานทั่วไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นสถานศึกษาในสังกัดพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่จัดตั้งขึ้นโดยวัดในพระพุทธศาสนา มีเจ้าอาวาสวัดเป็นผู้ขอจัดตั้ง ดำเนินการสอนโดยครู ซึ่งเป็นทั้งพระภิกษุและคฤหัสถ์ เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป ในด้านการบริหารงานงบประมาณมีแนวคิดในการบริหารงานงบประมาณ คือ การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลัก การบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดสรรและจ่ายเงินงบประมาณงบเงินอุดหนุนให้กับโรงเรียนเพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน คือ งบประมาณเงินอุดหนุน ประเภทอุดหนุนทั่วไป ได้แก่ ค่าใช้จ่ายพื้นฐาน ค่าใช้จ่ายสมทบกรณีเป็นนักเรียนประจำ (ค่าภัตตาหาร ค่าไตรจีวร ค่าเครื่องใช้ส่วนตัวสาหรับพระภิกษุ สามเณร) ค่าอุดหนุนสมทบค่าตอบแทนครูตามจำนวนนักเรียน (อัตราครู 1 รูป/คน:นักเรียน 20 รูป) ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าหนังสือเรียน และค่าพาหนะ (เฉพาะนักเรียนที่เดินทางมาเรียน) จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่ผ่านมา พบจุดอ่อนคือ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา การปรับปรุงอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดจ้างบุคลากรครูที่มีความรู้ความสามารถตรงตามสาขาวิชาที่จบ และการได้รับการสนับสนุนของชุมชนไม่ต่อเนื่องและไม่แน่นอน จำนวนงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อ การจัดการศึกษา (กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเชียงราย, 2559, หน้า 25) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานงบประมาณ รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินสามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงงานงบประมาณต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามกรอบการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 6 ด้าน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2557, หน้า 4) ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย

1. ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ
2. ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย
3. ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน
4. ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน
5. ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน
6. ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

ประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 229 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานภาพเป็นคฤหัสถ์/ฆราวาส มีอายุ 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งครู และมีประสบการณ์การทำงาน 1–5 ปี

3. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ต่อสภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย และด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ ดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนงบประมาณและคำของงบประมาณประจำปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการสำรวจความต้องการและปัญหาด้านงบประมาณในแต่ละหน่วยงานก่อนการจัดทำแผนงบประมาณและคำของงบประมาณประจำปี

2.2 ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการใช้งบประมาณงบเงินอุดหนุน ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไปในลักษณะแบบถัวจ่าย ทุกรายการที่ได้รับจัดสรรตามระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้องแผนปฏิบัติงานประจำของโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานงบประมาณของโรงเรียนให้สาธารณชนได้รับทราบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาต้องดำเนินการตามอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรตามระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวปฏิบัติ ที่ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาเบิกจ่ายงบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยมีเอกสารประกอบการเบิกจ่ายและใบสำคัญต่าง ๆ ครบถ้วน ถูกต้อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษากำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการการจัดทำบัญชีการเงินไว้อย่างชัดเจน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษานำข้อมูลทางบัญชีการเงินมาใช้ในการวางแผนหรือการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตรวจสอบติดตามการใช้งบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรได้ปฏิบัติตามระเบียบราชการอย่างเคร่งครัดและรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรร สถานศึกษาจัดทำแผนตรวจสอบติดตามการใช้งบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณของสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการจัดทำทะเบียนควบคุมทรัพย์สินหรือพัสดุถูกต้องตามระเบียบและข้อบังคับที่กำหนดไว้หลักฐาน เอกสารมีความถูกต้องสมบูรณ์รวมทั้งการบันทึกควบคุม

ทรัพย์สินหรือพัสดุ และสรุปผลและเป็นปัจจุบัน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

3.1 ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ คือ สถานศึกษาควรให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณเป็นประจำทุกปี

3.2 ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย คือ สถานศึกษาควรวางกรอบแนวทางการใช้จ่ายงบประมาณและจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายให้ชัดเจนและถูกต้อง และแจ้งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทราบ

3.3 ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน คือ สถานศึกษาควรวางกรอบแนวทางการใช้จ่ายงบอุดหนุนให้ตรงกับแผนงบประมาณประจำปี และควรควบคุมการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุนและมีเอกสารประกอบเป็นหลักฐานทางการเงินอย่างเป็นระบบ

3.4 ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน คือ สถานศึกษาควรจัดทำบัญชีการเงินตามประเภทของบัญชีครบทุกบัญชีอย่างเป็นระบบ และถูกต้องตามระเบียบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

3.5 ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน คือ สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการใช้งบอุดหนุนของโรงเรียน และควรจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตาม การใช้จ่ายจากงบประมาณทุกด้านอย่างชัดเจน

3.6 ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ คือ สถานศึกษาควรจัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุและทรัพย์สินอย่างชัดเจน ถูกต้อง ตามระเบียบของหน่วยงาน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการสำรวจความต้องการและปัญหาด้านงบประมาณในแต่ละหน่วยงานก่อนการจัดทำแผนงบประมาณและคำของงบประมาณประจำปี เนื่องด้วยโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติจำนวนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนเป็นรายคน ทำให้เกิดความแตกต่างของงบประมาณที่ได้รับแต่ละโรงเรียน และเป็นหมวดเงินอุดหนุน การจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณประจำปี จึงให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมเสนองบประมาณในลักษณะของการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพนักเรียนปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนพิจารณากำหนดแผนงานและโครงการ และรับรองการจัดสรรเงินและใช้จ่ายเงินตามความเหมาะสม โดยรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียน เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายในโรงเรียน 2) ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานงบประมาณของโรงเรียนให้สาธารณชนได้รับทราบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากงบประมาณที่โรงเรียนได้รับขึ้นอยู่จำนวนนักเรียนเป็นรายคน ซึ่งแต่ละโรงเรียนได้รับจำนวนมาก

น้อยแตกต่างกันไป ดังนั้นการวางแผนบริหารจัดการเงินหรือวางแผนใช้เงินขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้จัดการและผู้บริหารโรงเรียนในการนำเงินไปใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ แตกต่างกัน แต่โรงเรียนได้รายงานผลการดำเนินงานงบประมาณประจำปีแก่หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ซึ่งได้แก่ สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย และสำนักงานกลุ่ม โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละโรงเรียน และบุคลากรของโรงเรียน 3) ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาเบิกจ่ายงบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยมีเอกสารประกอบการเบิกจ่ายและใบสำคัญต่าง ๆ ครบถ้วน ถูกต้อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการได้มาของเงินงบประมาณโรงเรียนมาจากเงินอุดหนุนจากสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติและการหาแหล่งทุนภายนอกหรือแหล่งทุนอื่นซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้จัดการโรงเรียนแต่ละโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนสร้างแหล่งเรียนรู้และการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนได้ดำเนินงานตามขอบข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ดังนั้นการอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละโครงการและกิจกรรม จึงมีผู้รับผิดชอบโครงการที่ได้ใช้จ่ายเงินงบประมาณและแสดงเอกสารประกอบการใช้จ่ายงบประมาณไว้เป็นหลักฐาน ได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญรับเงิน และใบสำคัญต่าง ๆ อย่างถูกต้องและครบถ้วน 4) ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษานำข้อมูลทางบัญชีการเงินมาใช้ในการวางแผนหรือการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดทำบัญชีการเงินของโรงเรียนได้แยกประเภทการลงรายการทางบัญชีอย่างครบถ้วนตามระเบียบบัญชีการเงินของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และได้นำรายงานผลการใช้งบประมาณประจำปีของแต่ละปีมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและดำเนินโครงการต่าง ๆ ด้วย รวมทั้งนำข้อมูลสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมาใช้ในการวางแผนโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา 5) ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรร สถานศึกษาจัดทำแผนตรวจสอบติดตามการใช้งบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณของสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากงบประมาณที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และจากแหล่งทุนภายนอก โรงเรียนได้รายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย และสำนักงานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 เป็นประจำทุกปี และได้รับการตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณจากคณะทำงานของสำนักงานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 เป็นประจำทุกปีเช่นกัน และการตรวจสอบติดตามในลักษณะสุ่มตรวจจากคณะกรรมการตรวจสอบภายในของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำหรับการบริหารงบประมาณภายในโรงเรียนแต่ละโรงเรียนได้รับการตรวจสอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นหากมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรจากกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และมีแผนปฏิบัติการตรวจสอบภายในอย่างชัดเจน ดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้อง จะทำให้การบริหารงบประมาณของแต่ละโรงเรียนมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 6) ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปี มีความคิดเห็นอยู่ใน

ระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ไม่ได้นำระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ดังนั้นการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ จึงอยู่ในรูปแบบของเอกสารและจัดเก็บในแฟ้มข้อมูล สำหรับการตรวจสอบพัสดุประจำปี กระทำโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อทำหน้าที่จัดทำจัดหา และตรวจสอบวัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียนทั้งหมด และรายงานผลต่อผู้บริหารต่อไป ซึ่งผลการศึกษาในภาพรวมดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของวีระชัย ย่อชัย (2555, หน้า183–184) รัตนา ศักดิ์ศรี (2555, หน้า 126–132) นิลเนตร แก้วบุดดา (2557, หน้า 79–82และพระมหาเวียน สุวณฺณชาโต (โพนแสนคำ) (2558, หน้า 94)

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณ คือ สถานศึกษาควรให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณและคำของบประมาณเป็นประจำทุกปี ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย คือ สถานศึกษาควรวางกรอบแนวทางการใช้จ่ายงบประมาณและจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายให้ชัดเจนและถูกต้อง และแจ้งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทราบ ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุน คือ สถานศึกษาควรวางกรอบแนวทางการใช้จ่ายงบอุดหนุนให้ตรงกับแผนงบประมาณประจำปี และควรควบคุมการอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุนและมีเอกสารประกอบเป็นหลักฐานทางการเงินอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดทำบัญชีการเงิน คือ สถานศึกษาควรจัดทำบัญชีการเงินตามประเภทของบัญชีครบทุกบัญชีอย่างเป็นระบบ และถูกต้องตามระเบียบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบอุดหนุน คือ สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการใช้งบอุดหนุนของโรงเรียน และควรจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตาม การใช้จ่ายจากงบประมาณทุกด้านอย่างชัดเจน และด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ คือ สถานศึกษาควรจัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุและทรัพย์สินอย่างชัดเจน ถูกต้อง ตามระเบียบของหน่วยงาน ข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ เจริญพรขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก–อุบาสก–อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเชียงราย. (2559). **สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย 2559.** เชียงราย: โรงเรียน.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.

นิลเนตร แก้วบุดดา. (2557). **สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พระมหาเวียน สุวณฺณชาโต (โพนแสนคำ). (2558). **การบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

รัตนา ศักดิ์ศรี. (2555). **สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

วีระชัย ย่อชัย. (2555). **การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2559, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2556). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2559, จาก http://www.onesqa.or.th/upload/download/ file_975dff739ff5a909753b8bff237c78fa.pdf

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). **คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2559, จาก http://deb.onab.go.th/attachments/565_manual %20school1.pdf

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". **Educational and Psychological Measurement**. Vol.30, pp. 607–610, Retrieved December 7, 2016, from http://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/ KrejcieandMorgan_article.pdfส์.

การศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

The study of State and Guidelines for Academic Administration to Improve The Quality of The Educational Management of General Buddhist Scripture Schools, Phayao Province

พระศิทธิเชษฐ์ นันทิพิทักษ์[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Sitthichet Nanthiphitak[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 135 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41–50 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีตำแหน่งครู ในการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานแนะแนวการศึกษา รองลงมาคือด้านงานประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยแยกเป็นรายด้านพบว่า ควรมีการปรับปรุงการบริหารวิชาการหลายด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนวิชาการ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านทะเบียนนักเรียนและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการงานวิจัย สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการแก่ชุมชน

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jp.sujitra@gmail.com

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาน ประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

Abstract

The objectives of “The Study of State and guidelines for Academic Administration to improve the quality of The Educational Management of General Buddhist Scripture Schools, Phayao Province” were to study the state of academic administration and the development of academic administration to improve the quality of educational management of The Educational Management of General Buddhist Scripture Schools, Phayao Province.The research population was 135 persons.There were directors, teachers and educational personnel of General Buddhist Scripture Schools, Phayao Province. The tools used in the research were questionnaires. Data were analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the mostly of respondents were male. Age ranged from 41 to 50 years old, have undergraduate degree. The state of the academic administration of The Educational Management of General Buddhist Scripture Schools, Phayao Province found that the overall was at a moderate level. When considering each side, it was found that. The highest average is educational counseling. The second is cooperation in academic development with other educational institutions and organizations. And the lowest average is research for quality development

The study of guidelines for academic administration to improve the quality of the educational management of general Buddhist scripture schools, Phayao province, by isolation, it was found that. Should have improved many aspects of academic administration. Including academic planning, Academic administration, Teaching Activities, Academic development and promotion, Evaluation of educational evaluation, Curriculum development, Development of learning processes and student development activities, Student registration and transfer of academic record, Research to improve the quality of education, Research, Media, Innovation and Technology for Education, Educational supervision, Development of quality assurance system within the institution, etc.

Keywords: Academic Administration, General Buddhist Scripture Schools, Phayao Province

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก คำกล่าวที่ว่าการศึกษาคือชีวิตและชีวิตคือการศึกษา ชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิในครรภ์มารดาเริ่มมีการศึกษาบ้างแล้ว การศึกษาของมนุษย์จะเริ่มอย่างจริงจังก็ต่อเมื่อชีวิตได้เริ่มลืมตาดูโลก และจะต้องศึกษาอยู่ตลอดไปจนกว่าชีวิตจะจากโลกนี้ไป การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม ประเทศชาติ และต่อโลกเป็นอย่างยิ่ง อาจจะกล่าวได้ว่า “ตราบใดที่โลกยังมีมนุษย์ไม่สิ้นสุดการศึกษาต้องอาศัย” เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะมนุษย์ที่อาศัยโลกอยู่จะต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาสำหรับการพัฒนาตน เมื่อสมาชิกของ

สังคมได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพแล้ว สังคมและประเทศชาติรวมทั้งโลกด้วยก็จะได้รับการพัฒนาต่อไปด้วย ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้มีชีวิตที่ดีงาม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเกื้อกูลแก่สังคม ดังนั้นการศึกษาคือการพัฒนามนุษย์ให้เจริญขึ้น (รุ่งรัชดาพร เวหชาติ, 2551, หน้า 24)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น (สำนักแผนและประกันคุณภาพการศึกษา, 2553, หน้า 1) จะมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ท้าทายและซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างเต็มไปด้วยสิงท้าทายและปัญหา รวมทั้งโอกาสและสิ่งที่เป็นไปได้ใหม่ ๆ ที่น่าตื่นเต้น โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 จะเป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรแบบยึดโครงงานเป็นฐาน (project-based curriculum) เป็นหลักสูตรที่ให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง ไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แต่จะเชื่อมโยงครู นักเรียนและชุมชนเข้าสู่ขุม คลังแห่งความรู้ทั่วโลก ครูเองจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนสารสนเทศเป็นความรู้และนำความรู้เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัตและให้เป็นประโยชน์ เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการสืบค้น (create a culture of inquiry) ในศตวรรษที่ 21 การให้การศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom´s Taxonomy of Learning) จะเปลี่ยนไปเน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น (higher order learning skills) โดยเฉพาะทักษะการประเมินค่า (evaluating skills) จะถูกแทนที่โดยทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (ability to use new knowledge in a creative way)

ในศตวรรษที่ 21 นี้สภาพสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหารองค์การต่าง ๆ จะต้องตามความเปลี่ยนแปลงให้ทัน เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร ผู้บริหารนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา การศึกษาไทยในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น “ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ” ที่มีความรู้และประสบการณ์สมกับที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา นอกจากจะบริหารบุคลากรครูผู้สอนแล้ว ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ มีความสามารถที่จะประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการระดมความสามารถและทรัพยากร เพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดจนจัดให้มีกระบวนการประกันคุณภาพเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป จากผลการจัดอันดับของสภาเศรษฐกิจโลกซึ่งได้จัดลำดับผลศึกษาออกมาเป็นรายงานว่า การศึกษาประจำปี 2014-2015 พบว่าการศึกษาไทยได้ตกไปอยู่อันดับที่ 9 ของอาเซียนตามหลังลาวแล้ว นอกจากนี้ยังพบอีกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-Net) ที่แสดงถึงความมีคุณภาพทางวิชาการของการศึกษาไทย ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาสังคมศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และมาตรฐานการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ยังได้คะแนนต่ำอีกด้วย (**ภาวิช ทองโรจน์**, 2557, หน้า 9)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของคณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ซึ่งใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี 8 กลุ่มสาระได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ มีวิชาพระปริยัติธรรมประกอบด้วย วิชาภาษาบาลีและ

วิชาธรรมวินัยเป็นวิชาเฉพาะ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดพะเยามีเพียง 9 โรงเรียนเท่านั้น อีกทั้งหลักสูตรการศึกษาที่ใช้ในโรงเรียนพระปริยัติ แผนกสามัญศึกษา ยังเป็นหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป ซึ่งต่างกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เน้นการเรียนการสอนทางด้าน หลักธรรมและภาษาบาลีมากกว่า จึงทำให้การบริหารงานนั้นเป็นไปได้ยาก และจากการวัดผลระดับการศึกษาระดับชาติ (O-Net) แล้วพบว่ายังไม่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการศึกษาเท่าใดนักและมีแนวโน้มว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษายังขาดองค์ความรู้ที่จะสนับสนุนการทำงานและการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของการศึกษา (ณรงค์ชัย ขัดดี, 2557, หน้า 36)

งานด้านวิชาการจึงนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (อทิตยา วงศ์สา, 2558, หน้า 42) เพราะการบริหารการศึกษาก็เพื่อตอบสนองความสำเร็จของผลงานทางวิชาการหรือการเรียนการสอน โดยจุดมุ่งหมายของการบริหารงานวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรมและคุณสมบัติที่ต้องการสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ดังนั้นการบริหารงานด้านวิชาการ จึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ และวิธีการจัดการหรือบริหารงานวิชาการมักนิยมกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ทำหน้าที่ทางงานวิชาการอย่างเต็มที่เพื่อให้มีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) อันเป็นผลให้เกิดความรู้และวิธีการใหม่ ๆ ทำให้โรงเรียนก้าวหน้าต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง

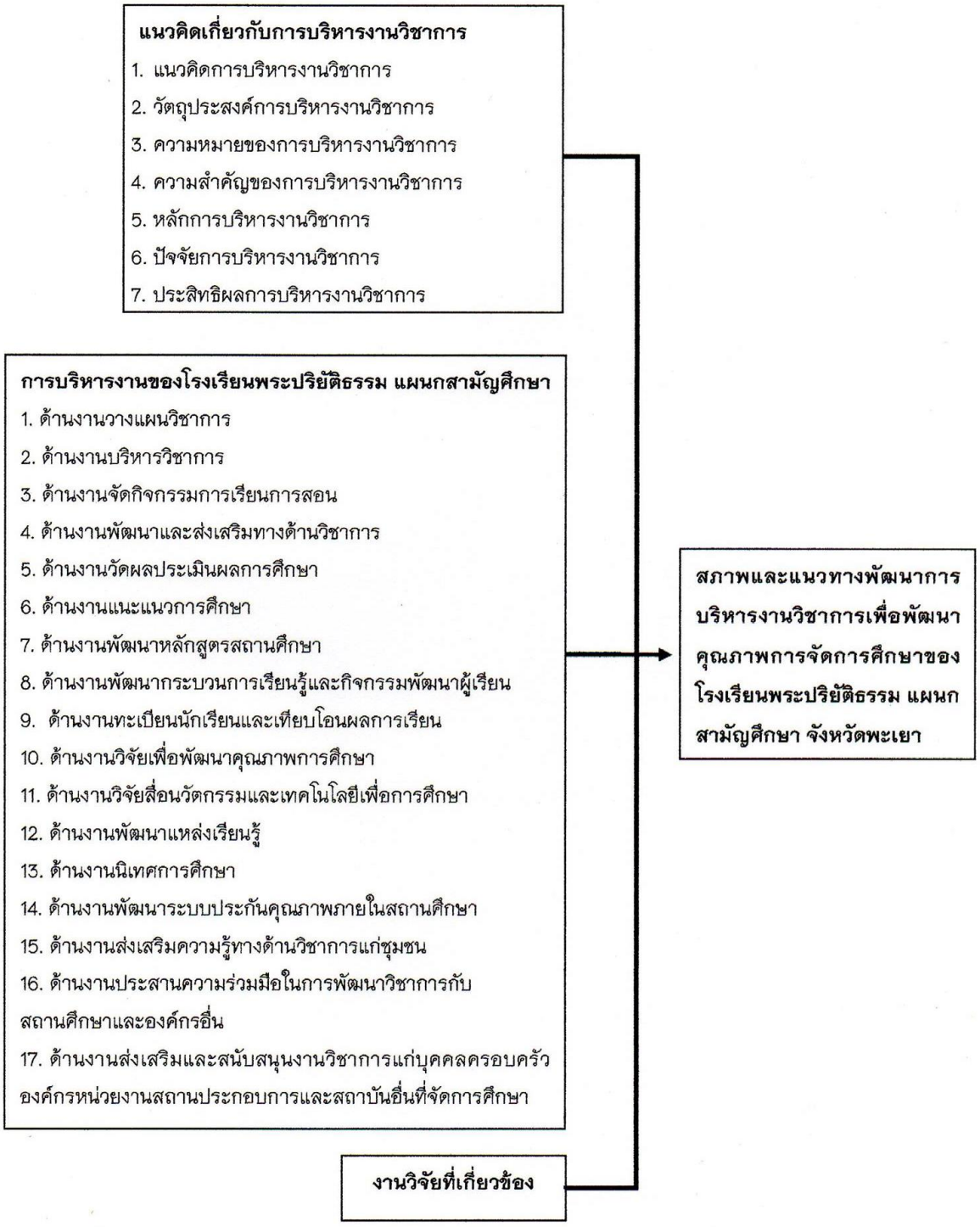
ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้งนี้เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและกำหนดนโยบายงานด้านการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ตามกรอบการบริหารงานวิชาการ 17 ด้าน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา คือ (ณรงค์ชัย ขัดดี, หน้า 6)

1. ด้านงานวางแผนวิชาการ
2. ด้านงานบริหารวิชาการ
3. ด้านงานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ด้านงานพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
5. ด้านงานวัดผลประเมินผลการศึกษา
6. ด้านงานแนะแนวการศึกษา
7. ด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
8. ด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
9. ด้านงานทะเบียนนักเรียนและเทียบโอนผลการเรียน
10. ด้านงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
11. ด้านงานวิจัยสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
12. ด้านงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้
13. ด้านงานนิเทศการศึกษา
14. ด้านงานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
15. ด้านงานส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการแก่ชุมชน
16. ด้านงานประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
17. ด้านงานส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 9 รูป ครู จำนวน 116 รูป/คน และบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 10 คน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 9 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 135 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 9 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

1.1 สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านงานแนะแนวการศึกษา รองลงมาคือด้านงานประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 ด้านการวางแผนวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน บริการ และควบคุมคุณภาพงานของครู รองลงมาคือ โรงเรียนมีการกำหนดทิศทางแนวนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการวางแผนการบริหารกลุ่มงานวิชาการ

1.3 ด้านการบริหารวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน/โครงการ/งาน รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการมีการบริการข้อมูลสารสนเทศแก่นักเรียน ครูอาจารย์และผู้ปกครอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการจัดทำสารสนเทศเอกสารงานบริหารงานและแผนงานวิชาการ

1.4 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ ทันเวลาและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาให้แก่ครูผู้สอน รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน มีการปฏิบัติหน้าที่การสอนและควบคุมดูแลการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบให้ดำเนินไปตามหลักสูตร แผนการสอน จุดหมายของหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้น ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

1.5 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน บริการ ควบคุมคุณภาพงานและพัฒนาการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ รองลงมาคือ โรงเรียนจัดให้มีบริการ ตอบถามเพื่อช่วยในการค้นคว้าของนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการจัดทำสารสนเทศงานส่งเสริมวิชาการ

1.6 ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการรวบรวม ติดตามและตรวจสอบผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการมีการควบคุมดูแลวัดผลและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบสถานศึกษาด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการประสานงานกับคณะกรรมการวิชาการในการพัฒนาปรับปรุงการประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการประเมินผลการเรียน

1.7 ด้านการแนะแนวการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูมีการแนะแนวเรื่องส่วนตัว การเลือกวิชาเรียน ตลอดจนการเลือกวิชาชีพ รองลงมาคือ ครูมีการสอนและอบรมนักเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฝ่ายวิชาการและครูมีการตรวจสอบบุคลิกภาพของนักเรียนและหาแนวทางแก้ไขบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ตามหลักการแนะแนว

1.8 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการควบคุมการใช้หนังสือประกอบการจัดการเรียนรู้ สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการมีการศึกษาวิเคราะห์แผนการเรียน การจัดรายวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของนักเรียนและบุคลากรในกลุ่มสาระฯ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการประสานงานจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร นำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.9 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือ ครูผู้สอนมีการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์การ ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาให้กับนักเรียน

1.10 ด้านทะเบียนนักเรียนและเทียบโอนผลการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการจัดทำแผนปฏิบัติการงานทะเบียนและโครงการต่างๆ ของงานทะเบียน และฝ่ายวิชาการมีการจัดทำทะเบียนนักเรียน ทะเบียนแสดงผลการเรียน กรอกและตรวจทานผลการเรียนให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน และจัดทำแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในงานทะเบียน รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการมีการประเมินผลการดำเนินงานของงานทะเบียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติการงานทะเบียน

1.11 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฝ่ายวิชาการส่งเสริมสนับสนุนให้นำเอาผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการมีการส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการทำวิจัยของครูผู้สอนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนจัดให้มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นอย่างสม่ำเสมอ

1.12 ด้านการงานวิจัย สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการเรียนการสอน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สร้าง จัดหา สื่อและนวัตกรรมการ

การศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการจัดทำสารสนเทศและเอกสารการบริหารงานวิจัย สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี

1.13 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง รองลงมาคือ โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเสนอแต่งตั้งคณะทำงานการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการประสานงานกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้

1.14 ด้านการนิเทศการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการมีการจัดทำโครงการอบรมพัฒนาครูตามกลุ่มสาระ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการให้ข้อมูลและรายงานการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนแก่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายวิชาการมีการจัดทำตารางนิเทศการสอนและดำเนินการนิเทศการสอนตลอดจนสรุปผล

1.15 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการติดตามประเมินผลและรายงานผลตามมาตรฐานการศึกษาภายใน(SAR) อย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฝ่ายวิชาการมีการประสานงานการประเมินตนเองทั้งภายนอกและภายใน

1.16 ด้านการส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการแก่ชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนที่จัดโดยหน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการมีการศึกษาและสำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน อย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการจัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

1.17 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายสถาบัน สมาคม องค์การต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ รองลงมาคือ ฝ่ายวิชาการมีการการประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1.18 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ โรงเรียนมีการสำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับความสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัด

การศึกษาอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

2. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

2.1 ด้านการวางแผนวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนการบริหารกลุ่มงานวิชาการ ดั้งนั้นควรมีการประชุมวางแผนการบริหารกลุ่มงานวิชาการเพื่อให้การทำงานในกลุ่มงานด้านต่าง ๆ นั้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการบริหารวิชาการ พบว่าฝ่ายวิชาการยังขาดการวางแผนงานบริหารงานและแผนงานวิชาการ อีกทั้งยังขาดการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมการวิจัยและการทำผลงานทางวิชาการ รวมถึงการติดตามและประเมินผลงานวิชาการอีกด้วย ดังนั้นฝ่ายวิชาการจึงควรวางแผนงานบริหารงานและแผนงานวิชาการ การพัฒนาบุคลากร และควรส่งเสริมการวิจัยและการทำผลงานทางวิชาการให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากร รวมถึงต้องติดตามและประเมินผลงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนให้มากขึ้น อีกทั้งบทเรียนควรเป็นปัจจุบันและสามารถบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ และฝ่ายวิชาการต้องมีการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่บกพร่องและส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษให้มากขึ้นอีกด้วย

2.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ฝ่ายวิชาการควรมีการส่งเสริมการพัฒนาการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ถูกต้องตามหลักสูตรและเป็นปัจจุบัน และมีการจัดทำสารสนเทศงานส่งเสริมวิชาการ รวมทั้งจัดให้มีบริการ ตอบถามเพื่อช่วยในการค้นคว้าของนักเรียน สำหรับการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

2.5 ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา โรงเรียนควรมีการประสานงานกับคณะกรรมการวิชาการในการพัฒนาปรับปรุงการประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการประเมินผลการเรียน เพื่อประสิทธิภาพในการประเมินผลการเรียน

2.6 ด้านงานแนะแนวการศึกษา ไม่มีผู้แสดงความคิดเห็น

2.7 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนต้องมีการประสานงาน และจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร อันนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่นักเรียน ฝ่ายวิชาการควรให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับโรงเรียนและนโยบายของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งต้องมีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนสรุปปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน

2.8 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนต้องมีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์การ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำทักษะความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา อีกทั้งโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้รักการอ่านให้มากกว่านี้ เพื่อปลูกฝังความใฝ่รู้ให้กับนักเรียน

2.9 ด้านทะเบียนนักเรียนและเทียบโอนผลการเรียน ฝ่ายวิชาการควรมีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติการงานทะเบียน และประเมินผลการดำเนินงานของงานทะเบียน เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานในด้านต่าง ๆ ทั้งนักเรียน และครูผู้สอน

2.10 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ฝ่ายวิชาการควรมีการส่งเสริมให้ครูศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้นำเอาผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งโรงเรียนควรจัดให้มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา ให้กับหน่วยงานและสถาบันอื่นอย่างสม่ำเสมอ

2.11 ด้านการงานวิจัย สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ฝ่ายวิชาควรมีการจัดทำแผนงาน/โครงการ/งานวิจัย และจัดทำสารสนเทศและเอกสารการบริหารงานวิจัย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนา การทำวิจัยในชั้นเรียนและวิจัยทางการศึกษา ตลอดจนติดตามและประเมินผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2.12 ด้านงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไม่มีผู้แสดงความคิดเห็น

2.13 ด้านการนิเทศการศึกษา ฝ่ายวิชาการต้องมีการให้ข้อมูลและรายงานการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนแก่ฝ่ายบริหารอย่าสม่ำเสมอ และควรมีการจัดทำตารางนิเทศการสอนและดำเนินการนิเทศการสอนตลอดจนสรุปผล เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.14 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการควรมีการประสานงานการประเมินตนเองทั้งภายนอกและภายใน และจัดทำเอกสารรายงานการประเมินตนเองประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเปิดเผยต่อสาธารณชน อย่างสม่ำเสมอ

2.15 ด้านการส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการแก่ชุมชน โรงเรียนต้องมีการจัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

2.16 ด้านงานประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ไม่มีผู้แสดงความคิดเห็น

2.17 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษานั้น โรงเรียนควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

สรุปผลและอภิปรายผล

การจากการศึกษาผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยานั้น โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นด้านแล้วพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านงานแนะแนวการศึกษา เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีการแนะแนวเรื่องส่วนตัวให้กับนักเรียน ทั้งในเรื่องของการเรียนตลอดจนการให้คำปรึกษาในการเลือกวิชาชีพในอนาคตและการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ครูมีการสอนและอบรมเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนอยู่เป็นประจำ และครูยังมีการจัดระบบการทำระเบียนสะสมและระเบียนพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนที่รับผิดชอบอีกด้วย ฝ่ายวิชาการร่วมกับครูผู้สอนในการตรวจสอบบุคลิกภาพของนักเรียน และหาแนวทางแก้ไขบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ตามหลักการแนะแนว จึงทำให้การบริหารงานวิชาการในส่วนนี้มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิศร์ จับจิตต์ (2559) ที่ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานแนะแนว และหาแนวทางการส่งเสริมงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 มีการดำเนินงานแนะแนวในทุกโรงเรียน รายการที่มีการดำเนินงานแนะแนวในระดับปฏิบัติมากที่สุด คือ โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ส่วนที่มีการดำเนินงานแนะแนวในระดับปฏิบัติน้อย คือ การจัดโครงการหางานให้นักเรียนเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน 2) แนวทางการส่งเสริมงานแนะแนวประกอบด้วยรายการปฏิบัติจำนวนทั้งสิ้น 25 รายการ ซึ่งจำแนกตามประเภทของการดำเนินงานแนะแนวทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนในการปฏิบัติงานแนะแนว มี 5 รายการ รายการที่มีความเหมาะสมที่สุด คือ จัดทำโครงการแผนงานในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อระบุปัญหาการแนะแนวในโรงเรียน ด้านการจัดองค์การงานแนะแนว มี 5 รายการ รายการ ที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ โรงเรียนจัดทำแบบสำรวจความสนใจของนักเรียนต่อกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียน ด้านการจัดเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานแนะแนวมี 5 รายการ รายการ ที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ สถานศึกษาส่งครูและบุคลากรไปฝึกอบรมด้านจิตวิทยาการแนะแนวตามสถานที่ต่าง ๆ ด้านการอำนวยการในการบริหารแนะแนวมี 5 รายการ รายการที่มี ความเหมาะสมที่สุดคือ การจัดอบรมในด้านการส่งเสริมความตระหนักถึงความสำคัญของงานแนะแนว ด้านการติดตามและประเมินผล มี 5 รายการ รายการที่มีความเหมาะสมที่สุด คือ จัดทำสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานในการติดตามผลและประเมินผลที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยทุกรายการมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านงานพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ เนื่องจากฝ่ายวิชาการไม่มีการจัดทำสารสนเทศงานส่งเสริมวิชาการ ทำให้ครูผู้สอนและนักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนางานด้านวิชาการ และยังส่งผลต่อการเรียนการสอนที่ไม่พัฒนาอีกด้วย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำลง อีกทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดให้มีบริการตอบถามเพื่อช่วยในการค้นคว้าของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่สามารถศึกษาหาความรู้จากสิ่งที่สนใจ หรือความรู้นอกหลักสูตรได้ ทั้งยังขัดต่อนโยบายการปลูกฝังให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้นั้นเอง ปัญหาอีกอย่างก็คือการที่ฝ่ายวิชาการไม่มีการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน บริการ ควบคุมคุณภาพงานและพัฒนาการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงทำให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้น ๆ ขาด แรงกระตุ้นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาลินี พลดีลา และคณะ (2551, หน้า 49) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาภาคปกติเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการในระดับปานกลาง โดยเรื่องการให้บริการข้อมูลที่ดี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.63 เรื่องการจัดตารางสอบและเวลาสอบที่แน่นอนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิชาการ การให้บริการข้อมูลที่ดีด้านการจัดตารางเรียนของเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการ การประเมินผลการเรียนเของเจ้าหน้าที่สานักส่งเสริมวิชาการ การเปิดหมู่เรียนที่เพียงพอของเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการ การให้บริการข้อมูลที่ดีด้านลงทะเบียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิชาการและเรื่องการให้คำปรึกษากับผู้มีปัญหาด้านการเรียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิชาการมีเท่า ๆ กัน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับน้อย ดังนั้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารวิชาการในด้านงานพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ จะต้องจัดทำสารสนเทศงานส่งเสริมวิชาการ เพื่อให้ครูผู้สอนและนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน โรงเรียนต้องจัดให้มีบริการตอบถามเพื่อช่วยในการค้นคว้าของนักเรียน และฝ่ายวิชาการต้องมีการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน บริการ ควบคุมคุณภาพงานและพัฒนาการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงจะทำให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้น ๆ มีแรงกระตุ้นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยที่ขัดแย้งนั้นเนื่องจาก การบริหารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยานั้น แตกต่างจากการบริหารวิชาการของโรงเรียนทั่วไป อีกทั้งยังมีความต่างทางด้านหลักสูตรที่ให้สอนในโรงเรียน และโครงสร้างการบริหารงานอีกด้วย จึงส่งผลให้ผลการวิจัยการบริหารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ได้นั้นไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยการบริหารวิชาการของโรงเรียนทั่วไป

2. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนการบริหารกลุ่มงานวิชาการ โรงเรียนไม่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมากนัก อีกทั้งบทเรียนไม่เป็นปัจจุบัน โรงเรียนไม่มีการประสานงาน และเพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร อันนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่นักเรียน ฝ่ายวิชาการไม่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร ด้านการนิเทศการศึกษา ไม่มีการจัดทำตารางนิเทศการสอนและดำเนินการนิเทศการสอนตลอดจนสรุปผล จึงทำให้ครูไม่สามารถปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย คำพิมพ์ (2551) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองบง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการพัฒนาวิชาการของโรงเรียนบ้านหนองบง มีดังนี้ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร หลักสูตรที่มีอยู่เป็นการคัดลอกมายังไม่ไดนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า ครูไม่อุทิศตนและรักษาเวลาในการมาปฏิบัติหน้าที่ ครูยังยึดวิธีการสอนแบบเดิมไม่เอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอนและครูมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่าโรงเรียนไม่ไดดำเนินงานตามระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลไม่ได้ประเมินผลตามสภาพจริง แบบวัดและประเมินผลไม่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนก็ไม่ได้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ ขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อ ไม่ใช้สื่อประกอบการเรียน ถือเป็นเรื่องยุ่งยากและไม่คล องตัว ไม่มีสถานที่เป็นสัดส่วนในการเก็บรักษาไม่มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชน (5) การนิเทศการศึกษา พบว่าแต่ละปีการศึกษามีการจัดทำแผนการนิเทศภายในโรงเรียนและคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้เป็นไปตามแผน แต่อย่างในโรงเรียนมีการนิเทศไม่เป็นระบบ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศที่มีอยู่สร้างไว เพียงเพื่อการตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง

ถึงแม้ว่าการบริหารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยานั้น จะแตกต่างจากการบริหารวิชาการของโรงเรียนทั่วไป แต่ปัญหาที่พบจากการบริหารวิชาการ และแนวทางในการพัฒนาการบิหารวิชาการ ในการวิจัยนั้น กลับมีความสอดคล้องกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง “ การศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ” ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์ ตลอดจนคณาจารย์วิทยาลัยการศึกษาที่ได้ทำหน้าที่ถวายองค์ความรู้แก่อาตมภาพ

ขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูจันทวิริโยภาส และขออนุโมทนาขอบคุณ นายเฉลียว วรรณทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้แก่ โรงเรียนวัดฝั่งหมิ่นวิทยา และโรงเรียนวัดไชยสถานวิทยา ที่ได้เมตตาให้ใช้เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ และได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้าน

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 9 โรงเรียน ที่ได้เมตตาให้ใช้เป็นพื้นที่การศึกษาและคอยอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน จนทำให้การศึกษาสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

ขออนุโมทนาขอบคุณ อุบาสก-อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอระลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้อาตมภาพเกิดสติ ปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีความมานะ พยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งจนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

คณิศร์ จับจิตต์. (2559). **สภาพการดำเนินงานแนะแนว และหาแนวทางการส่งเสริมงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

ชาลินี พลดีลา และคณะ. (2551). **ความคิดเห็นของนักศึกษาภาคปกติเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.** สำนักส่งเสริมวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม:กรุงเทพฯ.

ณรงค์ชัย ขัดดี. (2557). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนป่าแขมวิทยา พ.ศ.2557-พ.ศ.2559**. โรงเรียนป่าแขมวิทยา: พะเยา.

ภาวิช ทองโรจน์. (2557). **การศึกษาไทยมีคุณภาพเป็นอันดับ 8 ในอาเซียน (อีกแล้ว)**. **Global Competitiveness Report 2014-2015**. สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน, 2559, จาก https://blog.eduzones.com/magazine/133608

รุ่งรัชดาพร เวหชาติดร. (2551).**การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,(2)**, สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

สมชาย คำพิมพ. (2551).**แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการ:กรณีศึกษาโรงเรียนบานหนองบง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต1**. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

สำนักแผนและประกันคุณภาพการศึกษา. (2553). **แนวทางการดาเนินงานด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21,**บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี: ปทุมธานี.

อทิตยา วงศ์สา. (2558).**การบริหารงานวิชาการ**, กรุงเทพมหานครฯ: บุ๊ค พอยท์.

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

The Study of State and Problem of The Learning Resources Administration in Prapariyattidhamma School, General Education Department, Chiang Rail Province

พระครูวิสิฐวรนารถ ทองอินทร์ ฟองคำดี[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Phrakhruwisitworanat Thingin Fongkhamdee[1*] and Thidawan Aunkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะ และเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 248 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) t-testและ F-test

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด ด้านการบริการและกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยวุฒิการศึกษาปริญญาตรีมีความเห็นต่างจากวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท ส่วนจำแนกตามข้อมูลอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน สำหรับการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษาสูงสุด และขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามข้อมูลด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะแนวการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรจัดหาบุคลากรให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ ดูแลรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ ควรจัดหาแหล่งทุนและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง และควรประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รายเดือน รายภาคการศึกษา และรายปีการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

---

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purpose of this independent study was to find out, to suggest and to compare of states and problems of the learning resources administration in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province. Data were collected from 248 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation, t-test and F-test

The results showed that 1) the states the learning resources administration in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. And the problems the learning resources administration in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province in overall were at less level and data on the other side at less level. 2) Comparisons of states and problems of the learning resources administration in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province classified by educational degree, the findings showed the services and activities aspect was difference in significance level of 0.05, that both directors and teachers graduated a bachelor's degree had an opinion from the people who graduated in higher master's degree and when classified by other aspects were not difference. In addition, comparisons of problems of the learning resources administration in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province classified by status, educational degree, and school size were difference in significance level of 0.05 and other aspects classification were not difference. And 3) Suggestions of states and problems of the learning resources administration in Prapariyattidham School, General Education Department, Chiang Rai Province as follows: the administrators should recruit person enough for learning resources development. The administrators should improve and maintenance landscapes and building the administrators should provide allowance for learning resources development. The administrators should set up various activities for promoting learning and education. And the administrators should evaluate using of learning resources every monthly, semester and annual.

Keywords: Learning resources, Learning resources for school

บทนำ

นโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน เนื่องจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในกระบวนการจัดการเรียนสำหรับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่สนใจจากสภาพจริงจากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ กำหนดให้สถานศึกษาจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการจัดแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น มุมหนังสือ ห้องสมุด อุทยานการศึกษา จัดเครือข่ายการเรียนรู้ และด้านการบริหารและจัดการ ให้ปรับปรุงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการจัดทำแผนแม่บทของสถานศึกษา จัดภูมิทัศน์ให้มีความร่มรื่นสวยงาม จัดทำระบบสาธารณูปโภคโภคและจัดระบบกำจัดของเสีย และจัดระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการ

ใช้ทรัพยากรร่วมกัน จัดโรงเรียนเป็นศูนย์การการเรียนรู้ของชุมชน จัดบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน และประสานความร่วมมือกับแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อสนองความต้องการของชุมชนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย, 2557, หน้า 122–125)

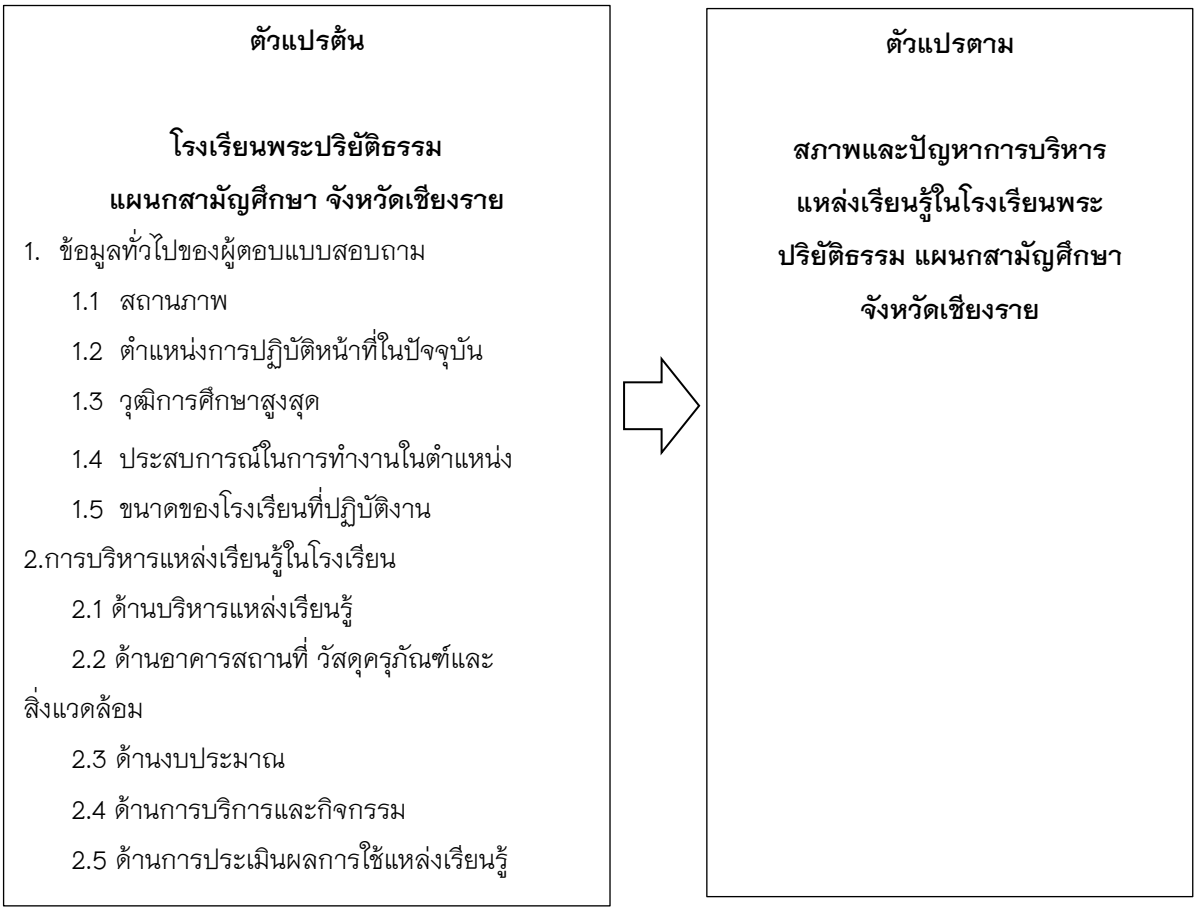
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามแนวปฏิบัติของส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแหล่งชาติ จากผลการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาและวิชาศาสนปฏิบัติ และสถานศึกษายังขาดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุด อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีข้อเสนอแนะการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรดำเนินการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างจริงจัง โดยศึกษาหาสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แล้วแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สถานศึกษาควรพัฒนาห้องสมุดให้สามารถบริการชุมชนได้ในลักษณะห้องสมุดประชาชน หรือให้กระจายอย่างทั่วถึงในลักษณะห้องสมุดมีชีวิต และควรพัฒนาห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ให้มีลักษณะเป็นอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้ให้เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2558, หน้า 4–7) เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายแล้ว พบจุดอ่อนคือ สถานศึกษาขาดงบประมาณดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม สถานศึกษามีอาคารสถานที่ที่มีบรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการบริหารการจัดการไม่เป็นระบบ (กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย, 2559, หน้า 25)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เป็นแหล่งการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อสนเทศที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้
2. ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม
3. ด้านงบประมาณ
4. ด้านการบริการและกิจกรรม
5. ด้านการประเมิน ผลการใช้แหล่งเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 38 รูป/คน ครูผู้สอน จำนวน 210 รูป/คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 248 รูป/คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970, pp.607-610)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบัน วุฒิการศึกษาสูงสุด ขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อม ด้านการบริการและกิจกรรม ด้านการประเมิน ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านงบประมาณ ส่วนปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริการและกิจกรรม ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม ด้านบริหารแหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดนโยบาย และวางแผนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้

และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ผลงานการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ ส่วนปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการศึกษาสภาพปัญหาและการนำไปวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติของแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ผลงาน การดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.2 ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อม พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สำรวจความต้องการใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ของแหล่งเรียนรู้ในแต่ละรอบปี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัสดุ ครุภัณฑ์ เพียงพอต่อกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ ส่วนปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัด ระบบบำรุงรักษา ซ่อมแซมวัสดุ ครุภัณฑ์ในแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดระบบประเมินการใช้อาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ในแหล่งเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านงบประมาณ พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำแผนการใช้งบประมาณบริหารงานห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ของห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้ ส่วนปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การได้รับบริจาคสิ่งของเข้าห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดทำแผนการใช้งบประมาณบริหารงานห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.4 ด้านการบริการและกิจกรรม พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดบริการให้อ่านและยืมหนังสือในห้องสมุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างสม่ำเสมอในแหล่งเรียนรู้ ส่วนปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการตอบคำถาม ช่วยค้นคว้าและการให้บริการสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ จัดโครงการพัฒนาการให้บริการและการจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.5 ด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้อ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนประเมินผลการให้บริการและการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงาน ของคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลแหล่งเรียนรู้ ส่วนปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

2. การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า สถานศึกษาควรจัดหาบุคลากรให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ ดูแลรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ ควรจัดหาแหล่งทุนและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง และควรประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รายเดือน รายภาคการศึกษา และรายปีการศึกษา

สรุปผลและอธิปรายผล

1. สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม ด้านการบริการและกิจกรรม ด้านการประเมิน ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านงบประมาณ ส่วนปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริการและกิจกรรม ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม และ ด้านบริหารแหล่งเรียนรู้ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดนโยบาย และวางแผนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ดังนั้นในการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนเรียนทุกปีการศึกษาจึงได้กำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน วางแผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรม เพื่อให้การบริหารงานบรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุริยา ซองศิริ (2554, หน้า 86–87) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนมีการแต่งตั้งครูและบุคลากรรับผิดชอบการจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดนโยบายพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน และชุมชนประกอบการเรียนการสอน มีการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและชุมชน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัชดาวรรณ ทองดา (2559, หน้า 43–47) ที่พบว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านพันเสด็จนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามกระบวนการที่ได้กำหนดนโยบายไว้โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ควรมีการประชุมชี้แจงให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน และควรกำหนดแผนงานและโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนด้วย

ปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการศึกษาสภาพปัญหาและการนำไปวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติของแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะการบริหารงานโรงเรียนควรนำหลักการบริหารงานคุณภาพ PDCA มาใช้การบริหารงานและการดำเนินกิจกรรมทุกประเภท ดังนี้ก่อนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้จึงต้องศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลมากำหนดนโยบายและเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานดังกล่าว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษา

ของ อัษราวุฒิ จันทะแสง (2557, หน้า 104-105) ได้ศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญได้แก่ ไม่มีการจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่ได้จัดทำสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่สำรวจแหล่งเรียนรู้ตรงตามความเป็นจริง สนับสนุนให้ใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนน้อย มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้น้อย และชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของของนิติยา แหล่มทุ่ง (2559, หน้า 65-69) ที่พบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารและครูประชุมร่วมกันกำหนดนโยบายวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้ปกครองและชุมชนยังมีส่วนร่วมในการวางแผนในการบริหารแหล่งเรียนรู้น้อย ครูได้ปฏิบัติตามแผนการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกับแหล่งเรียนรู้ยังไม่เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัชดาวรรณ ทองดา (2559, หน้า 43-47) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านพันเสด็จนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ด้านการวางแผนการบริหารจัดการเรียนรู้ คือ คณะกรรมการกำหนดนโยบายไม่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและโรงเรียนไม่ได้เปิดโอกาสประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการใช้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ และด้านการจัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ไม่มีการจัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบประจำแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะขาดผู้รับผิดชอบการจัดระบบสารสนเทศกับแหล่งเรียนรู้

1.2 ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อม พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สำรวจความต้องการใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ของแหล่งเรียนรู้ในแต่ละรอบปี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนาและปรับปรุงอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องสำรวจสภาพลักษณะทางกายภาพของอาคารและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปวางแผนปรับปรุงและพัฒนาให้มีสภาพดีขึ้น บรรยากาศดีขึ้นและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวงศ์จันทร์ เนตรประโคน (2554, หน้า 117-118) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ด้านอาคารสถานที่และด้านสภาพแวดล้อม พบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของของศิริวรรณ ประมัย (2559, หน้า 63-64) ได้ชี้ให้เห็นว่าสภาพการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาบุณฑริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ มีการทบทวนตรวจสอบแผนงาน การใช้แหล่งเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการทบทวนตรวจสอบแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ห้องคอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตอย่างสม่ำเสมอ และมีการวิเคราะห์จุดเด่น/จุดด้อยในการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดระบบบำรุงรักษา ซ่อมแซมวัสดุ ครุภัณฑ์ในแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการตรวจสอบพัสดุประจำปี การจำหน่าย และการลงจ่ายออกจากบัญชีหรือทะเบียน ตามระเบียบของพัสดุก่อนสิ้นเดือนกันยายนทุกปี เพื่อตรวจนับพัสดุประเภทที่คงเหลืออยู่ หากพบวัสดุที่ชำรุด นำมาซ่อมแซมบำรุงรักษาครุภัณฑ์ที่มีอยู่ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือจำหน่ายออกตามสภาพของพัสดุและดุลพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิติยา แหล่มทุ่ง (2559, หน้า 65-69)

ที่พบว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาล 1 (เวียงเชียงแสน) ด้านทรัพยากร มีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศแต่ยังไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม การจัดหาและจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพิ่มเติม รวมทั้งการปรับปรุงซ่อมแซมแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้พร้อมใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนยังไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิระพล ภู่กัน (2559, หน้า 76-78) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านบริเวณ/สถานที่ พบว่า มีปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้บริการ ความสวยงามและร่มรื่นของภูมิทัศน์ภายในบริเวณการจัดแหล่งเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ประกอบจัดไว้อย่างเหมาะสม เช่น สถานกีฬา ห้องสุขา ถังขยะ บริเวณน้ำดื่ม เป็นต้น

1.3 ด้านงบประมาณ พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำแผนการใช้งบประมาณบริหารงานห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากการบริหารแหล่งเรียนรู้จำเป็นต้องจัดทำแผนการใช้งบประมาณ โดยเฉพาะการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งมีภาระหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้บริหารสถานศึกษาและบรรณารักษ์จำเป็นจัดแผนการใช้งบประมาณให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ในการบริหารและพัฒนาห้องสมุด ทั้งด้านการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด การจัดกิจกรรมการให้บริการห้องสมุด และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของดาววรักษ์ แก้ววอ (2558, หน้า 54-58) พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนบ้านสันต้นหมื้อ อำเภอแม่อาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาให้บริการแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สำรวจข้อมูลพื้นฐานในแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างทั่วถึง รวมทั้งให้ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และงบประมาณอย่างทั่วถึง

ปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การได้รับบริจาคสิ่งของเข้าห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องด้วยโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติจำนวนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนเป็นรายคน ทำให้เกิดความแตกต่างของงบประมาณที่ได้รับแต่ละโรงเรียน ดังนั้นการจัดหาแหล่งทุนจากภายนอกและการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ การที่โรงเรียนระดมทรัพยากรการศึกษาโดยการรับบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ หนังสือ วารสาร นิตยสาร จากหน่วยงานภายนอกหรือผู้มีจิตศรัทธาแจ้งความประสงค์บริจาคให้ ซึ่งบางครั้งทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับบริจาคมีเนื้อหาไม่เหมาะสม ล้าสมัย ไม่สามารถนำออกให้บริการได้ และมีปัญหาเรื่องพื้นที่ในการจัดเก็บและให้บริการ และจำนวนชั้นหนังสือไม่เพียงพอ ทำให้เป็นภาระของโรงเรียนที่ต้องจัดหาแหล่งบริจาคออกต่อไป บางครั้งจำเป็นต้องนำทรัพยากรสารสนเทศที่ล้าสมัยจำหน่ายหรือขาย และนำเงินที่ได้มาจัดหาหนังสือที่ทันสมัยเพื่อให้บริการต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิติยา แหล่มทุ่ง (2559, หน้า 65-69) ที่พบปัญหาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาล 1 (เวียงเชียงแสน) ด้านงบประมาณ คือ โรงเรียนยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเท่าที่ควร และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิระพล ภู่กัน (2559, หน้า 76-78) ที่ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านงบประมาณ พบว่า มีปัญหาการบริหารจัดการ

อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ งบประมาณที่โรงเรียนได้รับจัดสรรจากกรุงเทพมหานคร และการจัดทำโครงสร้างแหล่งเรียนรู้ก่อนของบประมาณ

1.4 ด้านการบริการและกิจกรรม พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดบริการให้อ่านและยืมหนังสือในห้องสมุด เนื่องจากห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวบความรู้เป็นที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีหน้าที่สนับสนุนด้านการศึกษาโดยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมาให้บริการครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดให้บริการสารสนเทศแก่นักเรียน รวมทั้งการบริการการอ่านและส่งเสริมการอ่านที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความสนใจและรักการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริวรรณ ประมัย (2559, หน้า 63–64) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาบุณฑริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า ได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียนอย่างเป็นระบบระเบียบมีการส่งเสริมให้จัดมุมหนังสือ และมุมเรียนรู้ในห้องเรียนทุกห้อง และมีการส่งเสริมให้ห้องสมุดโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับผลการศึกษาวงศ์จันทร์ เนตรประโคน (2554, หน้า 117–118) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ด้านบริการและการจัดกิจกรรม ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดบริการและจัดกิจกรรมห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การแนะนำการใช้ห้องสมุด การจัดแสดงหนังสือใหม่ การจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลการศึกษาของวัลยา ทองงาน (2555, หน้า 43–45) พบว่า สภาพการใช้และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการเรียนการสอน มีการจัดรูปแบบการเรียนที่หลากหลาย บริหารจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยให้โอกาสผู้ปกครองชุมชน และปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน

ปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการตอบคำถาม ช่วยค้นคว้าและการให้บริการสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้การบริการห้องสมุด มีภารกิจที่สำคัญคือช่วยให้ผู้ใช้บริการได้รับหนังสือหรือสารสนเทศตรงกับความต้องการอย่างรวดเร็ว และให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทรัพยากรสารสนเทศได้มากที่สุด ดังนั้นการให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าจึงเป็นหน้าที่สำคัญของครูบรรณารักษ์ในการให้บริการดังกล่าว นอกจากนี้บรรณารักษ์ควรหารูปแบบกิจกรรมใหม่ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน เพื่อนำมาจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้มากที่สุด ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาดาวรักษ์ แก้ววอ (2558, หน้า 54–58) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนบ้านสันต้นหมื้อ อำเภอแม่อาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบาย การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและประสานกับผู้รับผิดชอบดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้ ครูควรจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กโดยครูจะต้องเข้าไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความหมาย ความสำคัญ บทบาทหน้าที่ และสิ่งที่จะสามารถบูรณาการให้แก่เด็กได้ตามกระบวนการ ต้องกำหนดขอบเขตของสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ทราบและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่สนใจจากแหล่งเรียนรู้ และได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามขอบเขตที่กำหนด และผลการศึกษาของจิระพล ภู่กัน (2559, หน้า 76–78) ได้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนใน

กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลากร พบว่า ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในแหล่งเรียนรู้นั้น ให้มีการอบรมในเรื่องให้บริการและเอาใจใส่ของครูและเจ้าหน้าที่ และจัดให้มีจำนวนครูและเจ้าหน้าที่ให้บริการคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการอย่างเพียงพอ

1.5 ด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนประเมินผลการให้บริการและการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ดีนั้น ควรให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนประเมินผลการให้บริการและการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติกาคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องแนะนำ เป็นต้น เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัชดาวรรณ ทองดา (2559, หน้า 43–47) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านพันเสด็จนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ด้านการตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า ควรกำหนดวิธีการประเมินและเครื่องมือประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่จัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดประชุมปฏิบัติการ่วมกัน สร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และควรมีการเก็บข้อมูลและตรวจสอบผลการประเมินอย่างต่อเนื่อง ด้านการนำผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ควรมี การติดตามการสรุปผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการ แล้วนำผลที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงาน ควรมีการจัดประชุมถึงปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมา และร่วมกันกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

ปัญหาการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดในแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนควรมีการประเมินทุกภาคการศึกษา โดยการประเมินครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อม บรรยากาศ ทรัพยากรสารสนเทศ การบริการสารสนเทศ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และผู้ใช้บริการโดยผู้ให้บริการและบรรณารักษ์ควรมีเครื่องมือในการประเมินที่หลายหลายทั้งอย่างเป็นทางการ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการประเมินอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุย การสนทนา เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลสสารสนเทศที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิติยา แหล่มทุ่ง (2559, หน้า 65–69) ที่พบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารและครูมีการตรวจสอบและประเมินผล ทำรายงานสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ บุคลากรขาดทักษะการสร้างเครื่องมือตรวจสอบและประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ ทำให้เครื่องมือไม่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ไม่มีการนำผลการประเมินที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาวางแผนปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป และยังไม่มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องจริงจัง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิระพล ภู่กัน (2559, หน้า 76–78) ได้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม พบว่ามีปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การตรวจสอบ ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพดีพร้อมให้บริการ การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัชดาวรรณ ทองดา (2559, หน้า 43–47) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านพันเสด็จนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ด้านวิธีการและเครื่องมือ พบว่า ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่จัดการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล การจัดระบบการเก็บข้อมูลและตรวจสอบผลการประเมินผลไม่ต่อเนื่อง และการนำผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ไปใช้ค่อนข้างน้อย ไม่ได้สรุปตามกระบวนการแต่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการ แล้วนำไปกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

2. การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริหารที่มีข้อมูลทั่วไปต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สงฆ์ ซึ่งมีบริบททางสภาพแวดล้อมในลักษณะพื้นที่ที่อยู่บริเวณวัด ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีภาระหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ดีพร้อมทั้งให้บุคลากร สามเณรนักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร หากองค์กรใดมีผู้บริหารที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ และเป็นนักพัฒนาพร้อมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที องค์กรนั้นก็จะพัฒนาไปอย่างรวดเร็วได้ อย่างไรก็ตามผลการศึกษายังชี้ให้เห็นความแตกต่างทางด้านความคิดระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายแตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะว่า ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารและครูผู้สอนแตกต่างกัน จึงมองปัญหาด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษานี้ของอัษราวุฒิ จันทะแสง (2557, หน้า 104–105) ชี้ให้เห็นว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมรายด้านและรายข้อ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นรายข้อเรื่องจัดสรรงบประมาณในการซ่อมแซมแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุริยา ซองศิริ (2554, หน้า 86–87) ที่ได้เปรียบเทียบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้โรงเรียนในอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้โรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ เจริญพรขอบคุณ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก–อุบาสก–อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย. (2559). **ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดเชียงราย.** เชียงราย: กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย.

จิระพล ภู่กัน. (2559). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ดาววรักษ์ แก้ววอ. (2558). **แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนบ้านสันต้นหมื้อ อำเภอแม่อาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย. (2557). **พื้นฐานการจัดการการศึกษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

นิติยา แหล่มทุ่ง. (2559). **แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาล 1 (เวียงเชียงแสน)**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

รัชดาวรรณ ทองดา. (2559). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านพันเสด็จนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วงศ์จันทร์ เนตรประโคน. (2554). **สภาพการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

วัลยา ทองงาน. (2555). **การใช้และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลวิรยา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ศิริวรรณ ประมัย. (2559). **สภาพการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาบุณฑริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุริยา ซองศิริ. (2554). **การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอ นาทม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2558). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

อัษราวุฒิ จันทะแสง. (2557). **การบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. **Educational and Psychological Measurement**. 30; 607–610, Retrieved December 7, 2016, from http://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/ KrejcieandMorgan_article.pdf

การศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลี ตำบลสันสลี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

A Studying of State and Problems of Internal Guality Assurance System Process in Group of Schools for Development the Education at Sunsalee Sub-district, WiangPaPaodistnict, Chiang Raiprovince.

จรรยา แก้วบุญเรือง[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Chanya Keawboonrueang[1*] and Cherdla soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยจำแนกตามสถานภาพทั่วไป ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Congruence (IOC)และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2โดยภาพรวมและรายด้านสภาพการดำเนินงานปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบ สภาพการดำเนินงานปัจจุบันการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2จำแนกตามสถานภาพทั่วไป ครูมีความเห็นมากกว่าผู้อำนวยการโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับการศึกษาระดับระดับปริญญาโท มีความเห็นมากกว่าปริญญาตรี และและมากกว่าต่ำกว่าปริญญาตรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

ผู้มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นมากกว่าประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี และมากกว่าประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี

ส่วนผลการเปรียบเทียบ ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามสถานภาพทั่วไป ผู้อำนวยการมีความเห็นมากกว่าครู จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับปริญญาโท มีความเห็นมากกว่าต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีมีระดับความเห็นน้อยที่สุด จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี

คำสำคัญ: สภาพการดำเนินงาน ปัญหาการดำเนินงาน

Abstract

The research study had been the objectives of research, were to study the condition and operation problems of internal quality assurance of schools, under the Office of Chiang Rai Area Education Service Area 2, 8 areas such as the administration of information and management systems for the development of education standards, the development of education quality development plan, the implementation of the educational quality development plan, monitor and review quality education, the quality of education, annual Report on Quality of Education The maintenance of education quality assurance system. There are classified by general status. The education and experience of sample consisted for 92 administrators and teachers. The Research tools, those are questionnaire that was tested for content validity by finding the Index of Congruence Index (IOC), and confidence values using the Alpha Coefficient formula, the confidence value was 0.94.according to Cronbach's method.The statistics used in data analysis such as percentage, average, standard deviation, and analyzed with program.

1. Current operating conditions and operational problems of internal quality assurance in schools under the Education Quality Improvement Network, under the office of Chiang Rai Provincial Primary Education Area 2, the overall situation and the current operating conditions were at a low level. The operational problems were moderate.

2. The comparison results Current Operating Conditions Internal Quality Assurance of Schools in the Educational Quality Improvement Network, under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 2 . The classified by general status, the teachers have opinions more than administrators. The classified by educational level, Master's degree have opinion more than bachelor. And lower for undergraduate, classified by work experience, those with 10 years up of experience have opinion more than experience 5 –10 years of work experience, and opinion more than experience 5 years

The parts of comparison results Problems of Internal Quality Assurance in Schools in the Educational Quality Improvement Network, under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 2. The classified by general status, the teachers have opinions more than administrators. The classified by educational level,

Master's degree have opinion more than bachelor. And lower for undergraduate, classified by work experience, those with 10 years up of experience have opinion more than experience 5-10 years of work experience, and opinion more than experience 5 years.

Keywords: Operating condition, Operating problems

บทนำ

การศึกษาคือฐานรากที่มั่นคงของสังคมเพราะไม่ว่าจะเป็นชีวิตด้านใดของชาติของสังคมหรือของประชาชนความยั่งยืนความสำเร็จความรุ่งเรืองทุก ๆ ด้านจะมาจากพื้นฐานการศึกษาทั้งสิ้นดังนั้นการศึกษาจึงเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในการที่จะสร้างประชาชนให้อยู่ดีกินดีมีสุขสร้างสังคมให้เจริญขึ้นมีสังคมที่เป็นธรรมาธิปไตยมากขึ้นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในด้านการศึกษาการศึกษาถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนระบบทางความคิดการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์เพื่อมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคมและสภาพแวดล้อมรัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการศึกษาของไทยอย่างต่อเนื่องโดยมีนโยบายที่มีพื้นฐานมาจากการศึกษาสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองรวมทั้งเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ด้านสิทธิและเสรีภาพในการศึกษามาตราที่ ๔๙ บัญญัติว่ารัฐต้องให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีรัฐต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุนเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชนการศึกษาทางเลือกของประชาชนการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร: ๒๕๕๐) จากการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๒ ได้เห็นชอบข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๖๑) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอโดยสาระสำคัญของข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๖๑) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่าคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีเป้าหมายการศึกษาว่าภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยเน้นประเด็นหลักสามประการคือด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทยโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมหลักสูตรและเนื้อหาพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าสามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครูคณาจารย์ได้อย่างยั่งยืนภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพด้านการเพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนทุกคนทุกเพศทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษาโดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาด้วยกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษามีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่ทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พัฒนาอาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าสามารถดึงดูดคนเก่งคนดีมีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครูพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ

สู่สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชนภาคเอกชนและทุกภาคส่วนมีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (กระทรวง ศึกษาธิการ ๒๕๕๒: สื่อสิ่งพิมพ์)

จากแนวทางการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวสถานการศึกษาหลายแห่งได้ให้ความสำคัญและยึดถือนโยบายของรัฐในด้านการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษากันอย่างจริงจังเพื่อสร้างความอุ่นใจให้กับผู้ปกครอง ในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีทิศทางในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างไรก็ตามคุณภาพการจัดการศึกษาของไทยยังถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างต่อเนื่องทั้งด้านมาตรฐานการจัดการศึกษาด้านคุณภาพครูและมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนที่ยังมีการประเมินคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการมีระบบและกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบได้แก่การกำหนดหน้าที่ขอบข่ายบทบาทและคู่มือเป็นแนวทางการดำเนินงานและร่วมพัฒนาการศึกษาปรับรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่นพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องปรับบทบาทและกระบวนการทำงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมกระจายอำนาจสู่ชุมชนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมคิดร่วมทำและร่วมตัดสินใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในเรื่องของคุณภาพโดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์สิ่งที่จะทำให้มนุษย์เราอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในทุก ๆ ระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้านสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สองรองจากสถาบันครอบครัวที่เป็นแหล่งพัฒนาคนให้มีความรู้เพื่อการใช้ชีวิตในสังคมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการโดยจะต้องให้การศึกษาอย่างมีคุณภาพเพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่รู้จักคิดวิเคราะห์รู้จักแก้ปัญหามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีคุณธรรมจริยธรรมรู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขหากสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนประสงค์ให้การดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าวและบรรลุผลสำเร็จสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษาหมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและกระบวนการตรวจสอบหรือการประเมินว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงใด (Murgatroyd, Stephen and Morgan,Colin ๑๙๙๔ : ๔๕) การประกันคุณภาพการศึกษาในบริบทของการปฏิรูปการศึกษามีมาตรฐานการศึกษาเป็นแกนนำในการสร้างความมั่นใจโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานในระดับเป้าหมายการศึกษาของชาติการนำข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของประเทศมาใช้ในกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสังคมไทยในอนาคตในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมโลกยุคโลกาภิวัฒน์ซึ่งจะใช้เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เหมาะสมกับกาลสมัยและทันเหตุการณ์รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกโดยสามารถนำข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้ ไปพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาสู่แนวทางจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพการประกันคุณภาพนั้นยังครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและภารกิจทางวิชาการและทางการบริหารการจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้าและมีการประสาน

สัมพันธ์อย่างเป็นระบบเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลีเพื่อให้ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความต่อเนื่องและทำให้ระบบการบริหารสถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษารวมทั้งนำข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางที่จะแก้ไขปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพภายในของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลีให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

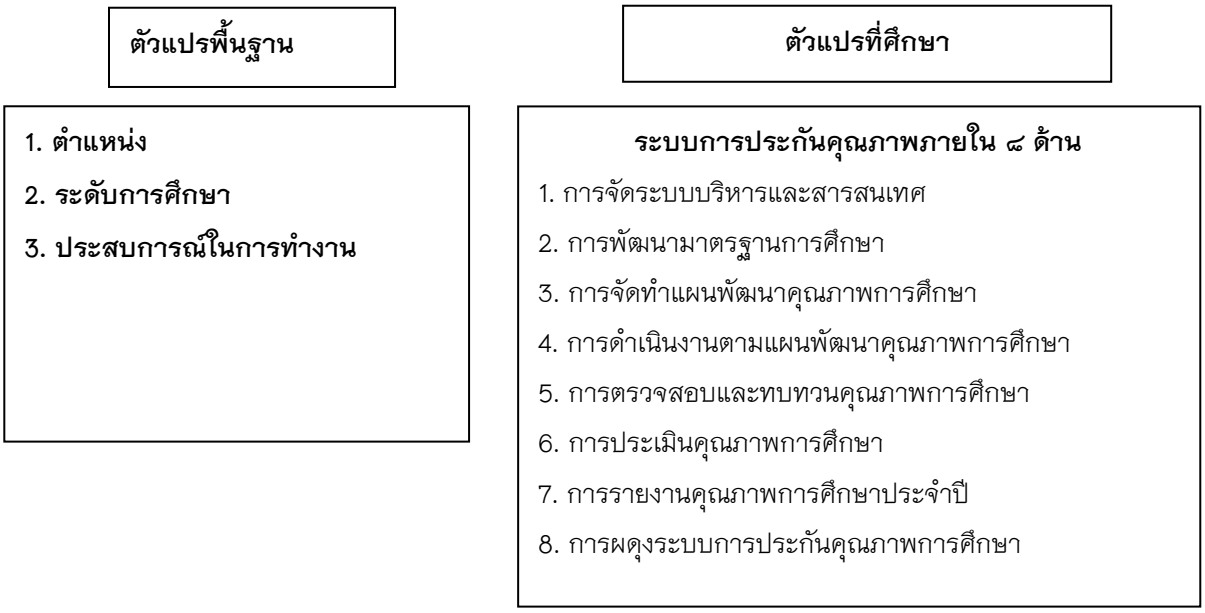
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามระบบการประกันคุณภาพภายในของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลี

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำหลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี เกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต ๒ซึ่งมีสาระสำคัญคือได้แก่ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษาการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาผู้ศึกษาจึงได้นำหรือประยุกต์จากแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการค้นคว้า ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

ระบบการประกันคุณภาพภายใน 8 ด้าน

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลีจำนวน 7 โรงเรียน คือผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 7 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 85 คน รวมจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้รวม ทั้งหมด 92 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

3.1 ตัวแปรพื้นฐานเป็นตัวแปรได้แก่

1) สถานภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) ระดับการศึกษาแบ่งเป็น ๓ ระดับคือต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

3) ประสบการณ์ในการทำงานหมายถึงระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหน้าที่ปัจจุบัน

3.2 ตัวแปรที่ศึกษาคือการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลี ๘ ด้าน

1)การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

6) การประเมินคุณภาพการศึกษา

7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

8) การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต ๒ ซึ่งมี

สาระสำคัญคือได้แก่ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษาการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลสันสลีจำนวน 7 โรงเรียน คือผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 7 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 85 คน รวมจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้รวม ทั้งหมด 92 คนโดยผู้วิจัยได้กำหนดคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับของลิเคิร์ท (RensisLikert, อ้างในพวงรัตน์ทวีรัตน์ 2543 : 114)

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับมากที่สุด	ให้ ๕ คะแนน
การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับมาก	ให้ ๔ คะแนน
การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับปานกลาง	ให้ ๓ คะแนน
การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับน้อย	ให้ ๒ คะแนน
การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับน้อยที่สุด	ให้ ๑ คะแนน

ผู้ศึกษาจึงได้นำหรือประยุกต์จากแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2โดยภาพรวมและรายด้านสภาพการดำเนินงานปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบ สภาพการดำเนินงานปัจจุบันการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2จำแนกตามสถานภาพทั่วไป ครูมีความเห็นมากกว่าผู้อำนวยการโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับปริญญาโทมีความเห็นมากกว่าปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรีมีระดับความเห็นน้อยที่สุด จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผู้ที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 – 10 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปีมีระดับความเห็นน้อยที่สุด

ส่วนผลการเปรียบเทียบ ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามสถานภาพทั่วไป ผู้อำนวยการมีความเห็นมากกว่าครู จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับปริญญาโท มีความเห็นมากกว่าต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีมีระดับความเห็นน้อยที่สุด จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวพบว่ามีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ภาพรวมสภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 อยู่ในระดับน้อยนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรศักดิ์ เชื้อเจ็ดตน (2550: 68) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัย วุฒิพงษ์ ทองธานี (2548: 90-95) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภาพในโรงเรียนบ้านม่อนป่ายาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4 พบว่าการดำเนินงานการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

ซึ่งจากสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนโดยรวมที่พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยหลายด้านนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะคิดว่ามีความน่าสนใจน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัฒนา ขอพิกุล (2546 : 136) ได้กล่าวว่า บุคลากรในสถานศึกษาไม่มีความพร้อมในการพัฒนา ยังทำงานแบบเดิมไม่ยอมเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานส่วนใหญ่ทำตามความเคยชิน ไม่กระตือรือร้น มีความหวั่นวิตกเฉพาะด้านเอกสาร ซึ่งส่วนใหญ่คิดว่าต้องจัดเตรียมเพื่อรองรับการประเมิน ซึ่งผู้ที่มีบทบาทในการกระตุ้นบุลากรในโรงเรียนให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอนทุกคน ดังนั้น เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลสันสลี และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุลากรในเครือข่ายด้วยการให้ความรู้ จัดอบรมบุคลากร และนิเทศติดตามการประเมินคุณภาพภาพในอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นบุคลากรในโรงเรียน

ส่วนปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา ขอนพิกุล (2546: 97-111) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาด้านการเตรียมความพร้อม ปัญหาด้านการวางแผน ปัญหาด้านการตรวจสอบประเมิน และปัญหาด้านการนำผลงานมาปรับปรุงอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจับของ ปรีชาชาญ อิทรชิต (2548 : บทคัดย่อ) พบว่าปัญหาการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา ซึ่งจากการวิจัยพบปัญหาด้านการจัดระบบสารสนเทศมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียน และครูจำเป็นต้องใส่ใจในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มาก ผู้บริหารโรงเรียนต้องกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีความกระตือรือร้น ส่งเสริมการเข้ารับการอบรมในเรื่องประกันคุณภาพการศึกษาให้มาก และควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานต้นสังกัดให้ความรู้กับบุคลากร ส่วนในด้านของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลสันสลี สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างไกล ทุรกันดาร ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขา ใช้ภาษาและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ขาดการศึกษา จึงแตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ค่อนข้างช้า จึงทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ช้า และความร่วมมือจากชุมชนจึงมีการให้ความร่วมมือน้อย เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในระบบการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงทำให้การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย

แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้าน จากผลการวิจัย พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ในโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการเน้นพัฒนาจุดอ่อนของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้าน โดยการใช้กระบวนการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบคุณภาพ และประเมินผลคุณภาพการศึกษา การพัฒนาต้องมีปฏิทินในการดำเนินงาน มีการตรวจสอบนิเทศและนำผลการประเมินมาปรับปรุงในทุก ๆ ด้าน ควรส่งเสริมและให้ความรู้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปรีชาชาญ อินทรชิต, 2548 : บทคัดย่อ) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแต่ละด้านมากที่สุด ดังนี้ ด้านโครงสร้างของสถานศึกษา คือ ให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านบุคลากร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีจิตสำนึกมุ่งมั่นพัฒนา และยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านบรรยากาศในการทำงาน คือ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษานอกจากต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความตระหนักของบุคลากรในโรงเรียนแล้ว การมีส่วนร่วมของบุคลากร ในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากบุคลากรขาดความร่วมมือ การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก็จะหยุดชะงัก ดังนั้น ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จประการหนึ่งของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานอกจากการทำงานเป็นทีมแล้ว ยังต้องมีความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายเดียวกัน มาช่วยกำกับ ดูแล และร่วมกันพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลไกในการกระตุ้นให้มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **ระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล**, สื่อสิ่งพิมพ์, 2552.

สำนักงาน. การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเลย, **“รายงานผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ปีการศึกษา 2545”.** (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). **เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน”.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กฤตย์ กานต์กัมพล. (2543). **การมีส่วนร่วมของชุมชน: การบริหารโรงเรียน.** ภาคนิพนธ์ หลักสูตรผู้บริหารระดับสูง สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, นครปฐม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

จำรัส นองมาก. (2544). **ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ SUNPRINTING.

ฉัตรชัย ต๊ะปิ่นตา. (2544). **การเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรีชาชาญ อินทรชิต. (2549). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3**. การศึกษาอิสระ ค.ม., สถาบันราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

พัฒนา ขอนพิกุล. (2546). **การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

วีรศักดิ์ เชื้อเจ็ดตน. (2550). **การบริหารจัดการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2**. การศึกษาอิสระ ค.ม., สถาบันราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

วุฒิพงษ์ ทองธานี. (2559). **การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านม่อนป่ายาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4** .การศึกษาอิสระ ค.ม., สถาบันราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กองนโยบายและแผน. (2543). **แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง**.สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **รายงานการวิจัย “การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนหลังการประเมินภายนอกรอบแรก”** สภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.

เพ็ญศิริ การะเกด. (2545).**การพัฒนาการประกันคุณภาพในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครในเขตบางแค.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ :สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

วิชาการ. (2545). **กรอบแนวทางดำเนินงาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา.

อุทุมพร จามรมาน. (2544). **วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เล่มที่ 21.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ฟันนี่.

Murgatroyd.S.&Morgan.C. **Total Quality Management And The School**.Buckingham: Open University Press, 1994.

การศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

The Study of The Organization Health of The Phrapariyatidthmma Schools in Chiang Rai Province

ภัคพล ไชยเขียว[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Pakapol Chaikheaw[1*] and Thidawan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ การศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ใน 7 มิติ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้แก่ มิติความเข้มแข็งขององค์การ มิติอิทธิพลของผู้บริหาร มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติขวัญในการปฏิบัติงาน มิติความสามัคคี มิติการติดต่อสื่อสารและ มิติการมีการเน้นวิชาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งสิ้น 349 รูป/คนโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 186 รูป/คน จากจำนวน 21 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 21 รูป ครูผู้สอน 126 รูป/คน และเจ้าหน้าที่ 42 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามศึกษาสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย เป็นแบบประมาณค่า(Rating Scale)5 ระดับ จำนวน 95 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบปลายเปิด (Open ended) จำนวน 7 มิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (S.D.) ผลการศึกษาพบว่า

1. สุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า ทุกมิติมีการปฏิบัติตามกระบวนอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มิติการติดต่อสื่อสาร มิติขวัญในการปฏิบัติงาน มิติความสามัคคี มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติการเน้นวิชาการ มิติอิทธิพลของผู้บริหาร และมิติความเข้มแข็งขององค์การ ตามลำดับ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pakapol987@hotmail.com

2. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่ามิติความเข้มแข็งขององค์ที่สำคัญ คือ การผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์การ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้มแข็งขององค์การเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติอิทธิพลของผู้บริหารที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักธรรมมาภิบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพองค์การ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติการสนับสนุนทรัพยากรที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทรัพยากรตามที่บุคคลากรตามความต้องการ พบว่ามิติขวัญในการปฏิบัติงานที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติความสามัคคีที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้เกิดความรู้รักสามัคคีในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติการติดต่อสื่อสารที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการติดต่อสื่อสารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และพบว่ามิติการเน้นวิชาการที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการพัฒนาเน้นวิชาการ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน

คำสำคัญ: สุขภาพองค์การ โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This research study for the organization health studying of Buddhist Scripture School, Department of General Education, the Province of Chiang Rai, with objective to study of the organization health level, including all suggestion about the organization health of Buddhist Scripture School, Department of General Education, the Province of Chiang Rai development. In 7 dimension of the school as following details; 1. The organization strength., 2. Influence of Administrative , 3. Resource Supporting, 4. Motivation, 5. Team Work, 6. Communication and , 7. Academic Emphasis

There are representative sample 186 monks/people. The researching tools is questionnaire, to ask about the organization health of Buddhist Scripture School, the Department of General Education in the Province of Chiang Rai. Including the suggestion to develop above topic.

The static for data analysis is standard of static such as Percentage, Average and Standard Deviation (S.D.) from this study we can provide as following information

1. Organization health of Buddhist Scripture School, Department of General Education in the Province of Chiang Rai. Generally is high level and when we consider each dimension then found that every dimension is high level also. The maximum to minimum of average are Communication, Motivation, Teamwork, Resource Supporting, Academic Emphasis, Influence of Administrative and Organization Strength.

2. The suggestion to develop organization health of Buddhist Scripture School, Department of Education in the Province of Chiang Rai. Regarding the important point of organization strength is Administrative should be enforce all staff in the organization to acknowledge about organization strength for develop health for example the seminar, visual education. The important point of Administrative influence is Administrative shall be enforce

all staff concentrate and apply the good governance concept for organization health development. The important point of Resource Supporting is the Administrative shall be enforce and allow to support all related resource for staff requirement. The important point of Motivation is the Administrative should be enforce all staff to active and make sure about staff base knowledge for organization health development. The important point of Team Work is the Administrative should be enforce all staff love each other and can work together as well. To develop the organization health. The important point of Communication is the Administrative shall be enforce all staff have good communication in organization for develop the organization health. And the important point of Academic Emphasis is the Administrative should be enforce all staff develop the private and group academic. Give more knowledge about organization health development.

Keywords: Organization Health, Phrapariyatidthamma Schools

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านเชิงพลวัตของโลกทุกวันนี้และที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตซึ่งมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นนั้นพร้อมกับกำลังเปลี่ยนจากสังคมฐานความรู้ไปสู่โลกหลังสังคมฐานความรู้ (Post Knowledge –Based Society) เป็นโลกที่เปลี่ยนวิถีชีวิตมนุษย์จากการพึ่งพิง ไปสู่ความเป็นอิสระและการพึ่งพาอาศัยกัน (สุวิทย์ เมษิณทรีย์, 2556, หน้า 52) และภายใต้กระแสข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ประเทศจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ไม่เว้นในทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะองค์การภาครัฐที่มีลักษณะสำคัญแตกต่างจากองค์กรภาคเอกชน ในเรื่องของการไม่แสวงหาผลกำไร มีระเบียบกฎเกณฑ์และธรรมเนียมปฏิบัติต่าง ๆ เป็นระเบียบแบบแผนที่แน่นอน (วันชัย มีชาติ. 2550, หน้า 10) คุณค่าขององค์การอยู่ที่ความสามารถที่จะสร้างประโยชน์ตอบสนองความต้องการของมนุษย์และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้น โดยมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (ธัชชัยจิตรนันท์. 2554 ,หน้า 24) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) เปรียบเทียบองค์การเป็นระบบร่างกายของมนุษย์ หากร่างกายมนุษย์มีความสมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพในการทำงานเปรียบเหมือนองค์การที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน หากอวัยวะบางส่วนไม่สามารถทำงานหรือเสื่อมสมรรถภาพไปกลไกการทำงานจะหยุดชะงัก ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยไม่สามารถต่อต้านโรคภัยได้ (จิระประภาอัครบวร. 2549, หน้า 99) ในร่างกายมนุษย์มีหลายระบบการทำงาน หากนำมาเปรียบเป็นระบบในองค์กรอาจกล่าวถึง ระบบโครงสร้าง ระบบงาน และระบบคนในองค์กร ซึ่งแต่ละระบบมีองค์ประกอบภายในหน้าที่เป็นกลไกของการทำงาน

การจัดระบบการศึกษาให้มีประสิทธิผล สามารถและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้ มีความสามารถอย่างเต็มศักยภาพนั้น เป็นสิ่งที่นักวิชาการ นักการศึกษา และบุคลากรผู้ดำเนินการจัดการศึกษาให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา เติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศชาติได้นั้น จะต้องอาศัยองค์การที่มีประสิทธิภาพ

องค์การ(Organization)มีการรวมกลุ่มกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคคลเพื่อร่วมกันทำงานในลักษณะของงานกลุ่มที่มีการรวบรวมทรัพยากรและความพยายามของทุกฝ่าย โดยมุ่งหมายที่จะดำเนินการให้บรรลุสำเร็จในเป้าที่กำหนดไว้สูงจนไม่สามารถที่จะทำให้สำเร็จลงได้ด้วยการดำเนินงานตามลำพังของแต่ละบุคคล การศึกษาเกี่ยวกับ สุขภาพองค์กร (Organization Health)เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะองค์การที่มีสุขภาพสมบูรณ์จะทำให้องค์การได้รับความไว้วางใจจากสังคม และทำให้เกิดการเชื่อถือและการยอมรับเกิดขึ้น ช่วยทำให้องค์การเติบโตและอยู่รอดอย่างยั่งยืนได้ (จิรประภา อัครบวร. 2549 ,หน้า 100) สมาชิกในองค์การก็จะมีความสุข ส่งผลให้องค์การดำเนินการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล(Miles. 1973, p. 378, Owens. 1995, p. 222, Hoy,Tarter and Kottkamp. 1991, p. 236) หากองค์การใดมีสุขภาพดีแล้ว องค์กรนั้นย่อมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามไปด้วย (Hoy and Miskel.2013) องค์การที่มีความสำคัญทางการศึกษา คือโรงเรียน ซึ่ง การปฏิบัติงานของโรงเรียนนั้นมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยจุดเน้นสำคัญอยู่ที่การจัดการศึกษาและส่งเสริมการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณธรรมนำความรู้ มีคุณภาพในการพัฒนาตนเอง เสริมสร้างคุณธรรม พัฒนาสังคมแห่งความรู้และ ยึนหยัดในเวทีโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย ดังนั้นคุณภาพของนักเรียนจะดีหรือไม่ดีย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของโรงเรียนนั้น ๆ ดังนั้นการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จะมีสุขภาพองค์การที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนองค์การ โรงเรียนไม่สามารถที่จะอยู่อย่าง โดดเดี่ยวได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน แต่โรงเรียนก็ต้องมีอิสระในการดำเนินงานมีความสามารถในการปรับตัวการแก้ปัญหา และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ซึ่งกล่าวได้ว่าโรงเรียนต้องสร้าง “บูรณภาพของสถาบัน” ให้เกิดขึ้น (อัจฉรา พวงศุภวิวัฒน์. 2547 หน้า 31) โรงเรียนที่มีสุขภาพองค์กรที่ดีนั้นโรงเรียนจะปลอดจากการกดดันจากสังคม ชุมชนและผู้ปกครอง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะที่มุ่งทั้งเรื่องงานและมุ่งถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งการกระทำและความคิด ครูในโรงเรียนจะมีสุขภาพที่ดีและผูกพันกับการจัดการเรียนการสอนมีมาตรฐานที่สูง นักเรียนจะเรียนอย่างเต็มที่ มีแรงจูงใจในการเรียนสูง อุปกรณ์การเรียนที่เพียงพอ ครูมีความจริงใจต่อกันและมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและภาคภูมิใจในสถาบันของตน (พินิจ ธิมา. 2548, หน้า 14; Hoy and Miskel. 2013, pp. 234–238) จากแนวคิดในการใช้วัดมิติสุขภาพองค์การ ผู้วิจัยได้ศึกษามิติวัดสุขภาพองค์การจากสราวุฒิ ปุริสา (2553, หน้า 29–56) ซึ่งได้สังเคราะห์และแบ่งมิติวัดสุขภาพองค์การออกเป็น 7 มิติ ประกอบด้วยแนวคิดของ (Hoy and Feldman. 2007, p. 32) 2 มิติ คือ 1). ความเข้มแข็งขององค์การ 2). อิทธิพลของผู้บริหาร ส่วนแนวคิดของ (Hoy, Tarterand Kottkamp, 1991, p. 236) 3 มิติ คือ 1) การสนับสนุนทรัพยากร 2) ขวัญในการปฏิบัติงาน 3) ความสามัคคี และแนวคิดของ (Owens.1995 , p. 222) 2 มิติ คือ 1) การติดต่อสื่อสาร และ 2) การมีนวัตกรรมใหม่ในองค์การ

องค์การทางพระสงฆ์ก็ยังเป็นอีกหนึ่งองค์การที่มีการบริหารจัดการและทำหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรโดยระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าจะมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์และองค์กรอื่นๆที่คณะสงฆ์ตั้งขึ้นมา อาธิ กองธรรมสนามหลวง พรอมทั้งเจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับที่คอยควบคุม และส่งเสริมการศึกษาของสงฆ์โดยตรงก็ตามแต่ก็ไมมีบทบาทเท่าที่ควรดังจะเห็นไดจากประชุมสัมมนาเจ้าคณะภาคทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ.2538 ไดสรุปปัญหาและอุปสรรคทางด้านการศาสนศึกษาไววาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม–บาลีทั่วทุกภาคประสบปัญหาต่าง ๆ (กรมการศาสนา กองแผนงาน, 2542, หน้า 9) ต่อไปนี้

1. จำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลง บางแห่งแทบจะหาผู้เรียนไมไดเพราะผู้บวชน้อยลงหรือพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่มุ่งสนใจเรียนทางโลกประกอบกับทั้งครูและนักเรียนมีทัศนคติที่ไมดีต่อการศึกษาแผนกธรรม–บาลีเพราะไมเห็นความสำคัญในการนำไปใช้ประโยชนหลังลาสิกขา 2. การจัดการศึกษาไมเป็นระบบ หลักสูตร วิธีการเรียนการสอนและวัดผลไมเหมาะสมกับยุคสมัย มุ่งเฉพาะพระภิกษุสามเณรโดยละเลยเยาวชนและพุทธศาสนิกชน

ทั่วไป 3. การขาดครูสอนประกอบกับครูสอนพระปริยัติธรรมไม่มีตำแหน่งทางการปกครองและไม่ได้รับการพิจารณาตั้งและเลื่อนสมณศักดิ์เท่าที่ควร รวมทั้งได้คาตอบแทนไม่เหมาะสมและขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4. ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน 5. ขาดแคลนงบประมาณการจัดการศึกษา รวมทั้งขาดความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนการศึกษา 6. การวัดผลสอบธรรมศึกษาแบบอัตนัยไม่เหมาะสมกับเด็กควรเปลี่ยนแปลงเป็นปรนัย

จากสภาพปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และแนวทางการพัฒนา สุภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยได้ศึกษามิติวัดสุขภาพองค์การ ทั้งหมด 7 มิติ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1. มิติความเข้มแข็งขององค์การ 2. มิติอิทธิพลของผู้บริหาร 3. มิติการสนับสนุนทรัพยากร 4. มิติขวัญในการปฏิบัติงาน 5. มิติความสามัคคี 6. มิติการติดต่อสื่อสารและ 7. มิติการเน้นวิชาการ โดยการสร้างสมการพยากรณ์ขึ้นเพื่อหาค่าพยากรณ์ระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และแนวทางการพัฒนาสุภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย อีกทั้งเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นเครื่องชี้ให้ทราบถึงข้อบกพร่องในการที่จะแก้ไขปัญหาการดำเนินงานในการบริหาร และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรต้น		ตัวแปรตาม
มิติวัดสุขภาพองค์การ 7 มิติ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 1. ความเข้มแข็งขององค์การ 2. อิทธิพลของผู้บริหาร 3. การสนับสนุนทรัพยากร 4. ขวัญในการปฏิบัติงาน 5. ความสามัคคี 6. การติดต่อสื่อสาร 7. มิติการเน้นวิชาการ	→	ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ต่อการสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 21 รูป/ตน ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ 328 รูป/คน รวมประชากรทั้งสิ้น 349 รูป/คนอ้างอิงจาก สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย (2559)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งสิ้น 349 รูป/คนโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 189 รูป/คน จากจำนวน 21 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 21 รูป ครูผู้สอน 126 รูป/คน และเจ้าหน้าที่ 42 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ ระดับสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สุภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และแนวทางการพัฒนา สุภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

5. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือก ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหารวมถึงการใช้ภาษา

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ในการแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

7. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 186 รูป/คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานภาพเป็นฆราวาส คิดเป็นร้อยละ 53.76 อายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.71 วุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 81.72 ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.08 และตำแหน่งการปฏิบัติงานเป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 81.72

2. สุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า ทุกมิติมีการปฏิบัติตามกระบวนอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มิติการติดต่อสื่อสาร ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.66) มิติขวัญในการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.69) มิติความสามัคคี ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.72) มิติการสนับสนุนทรัพยากร ($\overline{X}$ = 4.05, S.D. = 0.49) มิติการเน้นวิชาการ ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = 0.72) มิติอิทธิพลของผู้บริหาร ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.73) และมิติความเข้มแข็งขององค์การ ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = 0.78)

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่ามิติความเข้มแข็งขององค์ที่สำคัญ คือ การผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์การ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้มแข็งขององค์การเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติอิทธิพลของผู้บริหารที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักธรรมมาภิบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพองค์การ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติการสนับสนุนทรัพยากรที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทรัพยากรตามที่บุคคลากรตามความต้องการ พบว่ามิติขวัญในการปฏิบัติงานที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติความสามัคคีที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้เกิดความรู้รักสามัคคีในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติการติดต่อสื่อสารที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการติดต่อสื่อสารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และพบว่ามิติการเน้นวิชาการที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการพัฒนาเน้นวิชาการ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน

สรุป สุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุป

1. สุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า ทุกมิติมีการปฏิบัติตามกระบวนอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มิติการติดต่อสื่อสาร มิติขวัญในการปฏิบัติงาน มิติความสามัคคี มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติการเน้นวิชาการ มิติอิทธิพลของผู้บริหาร และมิติความเข้มแข็งขององค์การ

เมื่อพิจารณารายมิติ มีดังนี้

1.1 มิติความเข้มแข็งขององค์การพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มิติความเข้มแข็งขององค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับสุขภาพองค์การ อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนสามารถปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในชุมชน รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน และโรงเรียนไม่หวั่นไหวต่อแรงกดดันจากชุมชนภายนอกโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนยอมรับความต้องการของชุมชนเมื่อข้อเสนอแนะสอดคล้องกับแผนงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.2 มิติอิทธิพลของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มิติอิทธิพลของผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับสุขภาพองค์การ อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถโน้มน้าวให้ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมเห็นชอบในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำงานร่วมกับประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้ดี และผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการจัดการหรือควบคุมอารมณ์ตนเอง เมื่อเจอสถานการณ์ หรือวิกฤติปัญหาต่างๆ ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานยินดีที่จะทุ่มเทความสามารถในการปฏิบัติงานตามภารกิจร่วมกัน

1.3 มิติการสนับสนุนทรัพยากรพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มิติการสนับสนุนทรัพยากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับสุขภาพองค์การ อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้ความรู้เรื่องการใช้ การบำรุงรักษา ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ และสื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า และผู้บริหารคอยสอดส่องดูแล ให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดสรรวัสดุอุปกรณ์พิเศษให้ตามที่ครูเสนอ

1.4 มิติขวัญในการปฏิบัติงานพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มิติขวัญในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับสุขภาพองค์การ อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูได้รับงานตรงกับความสามารถหรือความถนัดงานที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบเหมาะสมกับความสามารถ รองลงมาคือ ครูมีขวัญกำลังใจที่จะปฏิบัติงานในโรงเรียน และครูมีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม ส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปริมาณงานที่ครูได้รับผิดชอบเหมาะสมกับความสามารถ

1.5 มิติความสามัคคีพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มิติความสามัคคี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับสุขภาพองค์การ อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ บุคลากรในโรงเรียนแก้ไขปัญหาร่วมกัน และครูมีความเป็นมิตรระหว่างกัน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารควบคุมการทำงานของผู้ร่วมงานอย่างใกล้ชิด

1.6 มิติการติดต่อสื่อสารพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มิติการติดต่อสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับสุขภาพองค์การ อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีกระบวนการแลกเปลี่ยน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ โรงเรียนมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจนแก่ครู และผู้บริหารสื่อสารข้อมูลสารสนเทศสู่ครูและผู้เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารและครูใช้ข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.7 มิติการเน้นวิชาการพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับสุขภาพองค์การ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มิติการเน้นวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับสุขภาพองค์การ อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่เรียนดี รองลงมาคือ เชิญผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ และสนับสนุนให้บริการสื่อการเรียนการสอนครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการส่งเสริมให้ครูทำผลงานทางวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยแบ่งออกเป็น 7 มิติ ดังนี้

2.1 พบว่ามิติความเข้มแข็งขององค์ ที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ คือ การผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์การ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้มแข็งขององค์การเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารควรวางแผนและกำหนดการพัฒนาองค์การอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจน และให้ความเข้มแข็งขององค์การเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ และผู้บริหารควรเป็นผู้นำสร้างความเข้มแข็งขององค์การเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรมให้ครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

2.2 พบว่ามิติอิทธิพลของผู้บริหาร ที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักธรรมมาภิบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพองค์การ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารสามารถโน้มน้าวให้ผู้บังคับบัญชาเห็นชอบในการปฏิบัติงานได้ และผู้บริหารควรทำความเข้าใจ และรับฟังคำชี้แจงของผู้ใต้บังคับบัญชา พร้อมทั้งสร้างความตระหนักด้านการร่วมมือของส่วนรวม ตามลำดับ

2.3 พบว่ามิติการสนับสนุนทรัพยากร ที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทรัพยากรตามที่บุคคลากรตามความต้องการ รองลงมา คือผู้บริหารและครูควรร่วมกันจัดทำแผนสนับสนุนทรัพยากรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลากรตามสภาพปัจจุบัน และผู้บริหารควรวางแผนและกำหนดเพื่อสนับสนุนทรัพยากรอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจน และให้ความสำคัญเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การตามลำดับ

2.4 พบว่ามิติขวัญในการปฏิบัติงาน ที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารควรแนะนำให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ผู้ที่ปฏิบัติตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ ตามลำดับ

2.5 พบว่ามิติความสามัคคี ที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้เกิดความรู้รักสามัคคีในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารควรสนับสนุนการทำงานเป็นทีม อย่างเต็มที่ และผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนยอมรับสนับสนุน ช่วยเหลือ ร่วมมือกันทำหน้าที่ ด้วยความสามัคคี ตามลำดับ

2.6 พบว่ามิติการติดต่อสื่อสาร ที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการติดต่อสื่อสารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการติดต่อสื่อสารในและระหว่างองค์การ เพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ และผู้บริหารควรมีการพัฒนาการติดต่อสื่อสารในและระหว่างองค์การ เพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

2.7 พบว่ามิติการเน้นวิชาการพบว่า ที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการพัฒนาเน้นวิชาการ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารควรดูแลเอาใจใส่ในเรื่องของวิชาการเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การอย่างเต็มที่ และผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการพัฒนาเน้นวิชาการ เพื่อนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนได้รับการยกย่องและการเชิดชูเกียรติจากทางโรงเรียน ตามลำดับ

อธิปรายผล

1. จากผลวิจัยการศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่าระดับสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมทั้ง 7 มิติ สุขภาพองค์การอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.72) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนมีการติดต่อสื่อสารทั้งในและนอกองค์การอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการส่งเสริมและเพื่อพัฒนาสุขภาพองค์การให้แข็งแรงดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ กุศล จิตเที่ยง (2542) สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรังผลการวิจัยปรากฏว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมและทุกมิติอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ชำนาญ ทัดมาลี(2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 1 พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อสุขภาพองค์การการทั้งโดยรวม และทุกมิติไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ พิทยา หาญพรหม (2543) สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาทั้งภาพรวม แยกสังกัด และจำแนกตามขนาดมีสุขภาพองค์การปานกลางทุกมิติสุขภาพองค์การของโรงเรียนทั้งสองสังกัด โดยภาพรวมและแต่ละมิติไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ นุสินธุ์ รุ่งเดช (2545) วิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยรวม ด้านเกียรติศักดิ์ของโรงเรียน ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียน ด้านการอยู่ร่วมกันของครูและด้านการมุ่งเน้นวิชาการอยู่ในระดับแข็งแรงมาก ยกเว้น ด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียนและด้านการสนับสนุนทรัพยากรซึ่งข้าราชการมีการรับรู้ต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียนอยู่ในระดับแรงปานกลาง สอดคล้องกับ อาภรณ์ ราชสิงโห (2546) วิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยาจังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนพัทยาอยู่ในระดับแข็งแรงปานกลางส่วนในด้านการอยู่ร่วมกันของครูอยู่ในระดับแข็งแรงมาก สอดคล้องกับ นิสากร ศรัณชล (2546) วิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอเกาะจันทร์จังหวัดชลบุรีผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับสมบูรณ์มาก ส่วนสุขภาพองค์การของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางและสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษากับ สุขภาพองค์การโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ประเสริฐ พิมลสกุล (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยาจังหวัดชลบุรีผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สุขภาพองค์การอยู่ในระดับมากผลการวิจัยในส่วนของการจำแนกตามสถานภาพผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วราพร จันทร์เดช (2548) ได้ศึกษา สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3 พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุวารี แหลมคม (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนสรรพาวุธวิทยา ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนสรรพาวุธวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการอยู่ร่วมกันของครูด้านการมุ่งเน้นวิชาการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สมพร ฟักแก้ว (2550) ได้ศึกษา สุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศ ทอมพ์สัน (Thompson, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียนในรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่มีสุขภาพองค์การไม่แตกต่างกัน ครูโรงเรียนมัธยมศึกษากับครูโรงเรียนประถมศึกษามีความคิดเห็นต่อสุขภาพองค์การไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์มากกับครูที่มีประสบการณ์น้อย มีความคิดเห็น ต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ไมเคิล (Michael, 1988) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สุขภาพองค์การในโรงเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงในรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) จุดมุ่งหมายของการวิจัยในเรื่องนี้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของสุขภาพองค์การกับ โครงสร้างขององค์การขนาดโรงเรียนประเภทของครูและประสบการณ์ของครูโดยอาศัยกรอบความคิดพื้นฐานในการเปลี่ยนแปลงสุขภาพองค์การและรูปแบบองค์การของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับ สุขภาพองค์การของครูที่ทา งานเป็นทีมและแยกกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และขนาดโรงเรียนประเภทโรงเรียน ตลอดจนประสบการณ์ของครูพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ฮอย, ทาร์ทเตอร์ และบลิสส์ (Hoy, tarter & bliss, 1990) ได้ร่วมกัน ทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การ สุขภาพองค์การกับ ประสิทธิผลองค์การโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจของการทำนายประสิทธิผลโรงเรียนซึ่งเน้น ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการวัดประสิทธิผลโรงเรียน และจัดเป็นตัวแปรในการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรสุขภาพ 3 ตัว คือความมั่นคงของสถาบันการจัดสรรทรัพยากรและการมุ่งเน้นวิชาการ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรบรรยากาศมีเพียงตัวเดียวเท่านั้น คือความคับข้องใจของครูที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความผูกพัน ต่อองค์การ สอดคล้องกับ ลินด์เซย์ (Lindsay, 1991) ศึกษากรณีศึกษา เพื่อตรวจสอบระบบการปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนภาวะผู้นำ ในการพัฒนาโรงเรียนสมาชิกในโรงเรียนมีความสำคัญยิ่ง ต่อสุขภาพของโรงเรียนและสุขภาพของโรงเรียนอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับ แรนสัน (Ranson, 1991) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมิติต่าง ๆ ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับ สุขภาพองค์การผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับ สุขภาพองค์การการบริหารแบบมีส่วนร่วมทา ให้บรรยากาศองค์การดีและ

องค์การมีสุขภาพดี สอดคล้องกับ บูช (Bush, 1987) ได้ศึกษา สุขภาพองค์การ ความสำเร็จในการจัดการ และความสามารถในการผลิตของหน่วยงานธุรกิจส่งออกโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่า เครื่องมือ OHI สามารถวัดสุขภาพองค์การทางธุรกิจได้หารือไม่ผลการศึกษาพบว่า เครื่องมือนั้น สามารถวัดได้จากการศึกษาพบว่า เครื่องมือ OHI สามารถจำแนกองค์การที่มีสุขภาพดีหรือไม่ดีได้และพบว่าความสามารถในการผลิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพองค์การและยืนยันว่า มีความสำคัญในการสร้างบรรยากาศของสุขภาพที่ดีในองค์การ

นอกจากการศึกษาเพื่อยืนยัน ประสิทธิภาพของเครื่องมือแล้วยังพบว่า เครื่องมือ OHI สามารถนา ไปใช้ในการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์และอำนาจการทา นายเช่น สุขภาพองค์การที่วัดโดย OHI สามารถทำนายบรรยากาศขององค์การและประสิทธิผลขององค์การได้ด้วย (Hoy, tarter & bliss, 1990, p. 261 อ้างถึงใน อธิษฐาน สันติกูล, 2542) ดังการวิจัยของ ฮอย, ทาร์เตอร์ และคอร์ทแดมพ์ (Hoy, tarter, & kottkamp,1990 อ้างถึงใน อธิษฐาน สันติกูล, 2542) พบว่า ด้านต่าง ๆ ในเครื่องมือวัดสุขภาพองค์การ (OHI) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันในองค์การและสามารถทำนายความผูกพันในองค์การได้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่ามิติความเข้มแข็งขององค์ที่สำคัญ คือ การผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์การ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้มแข็งขององค์การเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติอิทธิพลของผู้บริหารที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักธรรมมาภิบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพองค์การ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติการสนับสนุนทรัพยากรที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทรัพยากรตามที่บุคคลากรตามความต้องการ พบว่ามิติขวัญในการปฏิบัติงานที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติความสามัคคีที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้เกิดความรู้รักสามัคคีในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน พบว่ามิติการติดต่อสื่อสารที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการติดต่อสื่อสารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และพบว่ามิติการเน้นวิชาการที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการพัฒนาเน้นวิชาการ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การ เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรพัฒนาโรงเรียนสามารถปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในชุมชน

2. ผู้บริหารควรพัฒนาสามารถโน้มน้าวให้ผู้บังคับบัญชาให้เห็นชอบในการปฏิบัติงานของตนได้

3. ผู้บริหารควรพัฒนาให้ความรู้เรื่องการใช้ การบำรุงรักษา ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. ผู้บริหารควรพัฒนาครูได้รับงานตรงกับความสามารถหรือความถนัดงานที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบเหมาะสมกับความสามารถ

5. ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน

6. ผู้บริหารควรพัฒนาโรงเรียนมีกระบวนการแลกเปลี่ยน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ผู้บริหารควรพัฒนามีการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่เรียนดี

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความ เอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กุศล จิตเที่ยง. (2542). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดตรัง.**วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ชำนาญ ทัดมาลี. (2542). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

พิทยา หาญพรหม. (2543). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ศึกษา กศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

นุสินธุ์รุ่งเดช. (2545). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด ฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อาภรณ์ ราชสิงโห. (2546). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

นิสากร ศรัณชล. (2546) **สุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ประเสริฐ พิมลสกุล (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ตำรวจกับสุขภาพองค์การของสถานีตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาค 2.** วิทยานิพนธ์การศึกษา กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วราภรณ์ จันทร์เดช. (2546). **สุขภาพองค์การโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุวารี แหลมคม (2549). **สุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สมพร ฟักแก้ว.(2550).**สุขภาพองค์การของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1**. วิทยานิพนธ์ คศ.บ., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

Thompson, J. M. (1988). **Organizational health and student achievement in Wisconsin Public high schools.** Dissertation Abstracts International, 22(7), 1552–A.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Hoy, W. K., & Tarter, C. J., & Bliss, J. R. (1990, August). **Organizational climate, school health and effectiveness: A comparative analysis.** Educational Administration Quarterly, 26(3). 260–279.

Lindsay, D. A. (1991). **Organizational health and leadership in educational administration: The principal's view. Doctoral dissertation**, Pittsburgh: University of Pittsburgh.

Ranson, M. P. (1991). **A study to determine the relationship among elements of participative management and organizational health.** Dissertation Abstracts International, 51(11), 3587–A..

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซางจังหวัดพะเยา

Public opinion on the management of the center to learn the philosophy of Sufficiency Economy and Agriculture, the new theory. District Forest According to government policy, PhuSang, Phayao.

ภูดิศ เผ่าเรือน[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Pudid Paoraun[1*] and Sunthorn Kraneaum[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรในเขตตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จำนวนทั้งสิ้น 4,180 คน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเปิดตารางกำหนดขนาดของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จำนวน 354 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษา

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาใน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้านกับประชาชน ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย ด้านการขยายผลองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ในภาพรวมการบริหารงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก สรุปตามประเด็นต่อไปนี้ รูปแบบกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงานมาจากความ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

ต้องการในสร้างแหล่งเรียนรู้ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน ควรมีการจัดทำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่มีอยู่ภายในศูนย์ หลักสูตรเน้นการปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีการปรับปรุง หลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่เสมอ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: ศูนย์เรียนรู้ปรัชญา, เศรษฐกิจพอเพียง, นโยบายของรัฐบาล

Abstract

The study of public opinion on the role of the administration of the Learning Center's philosophy of sufficiency economy and agricultural theory, new district policies of the government case studies, non-formal education Pa Sak Phu Sang, Phayao. the objective of this study was to study public opinion on the role of the management philosophy of sufficiency economy learning Center for Agriculture and theories used. Not by the district government policies to case studies. Pa Sak Phu Giang province and to the management of the center to learn the philosophy of Sufficiency Economy and Agriculture, the new theory. According to district policy, case studies, non-formal education Pa Sak Phu Sang, Phayao population in this study. Population in the district Phu Sang A total of 4, 180 by a sizing guide Krejcie and Morgan. The confidence level of 95% of the 354 people the tools used for data collection was a questionnaire survey by frequency, percentage, mean, standard deviation. The analysis to test the hypothesis, each follows. Based on the study results.

Pa Sak District. According to the policy of Phu Sang district government in Phayao province, the five aspects are the management of the philosophy of sufficiency economy and the new agricultural theory. The collection and dissemination of knowledge about the philosophy of sufficiency economy and the new agricultural theory. The link between government agencies. Philosopher, folk and people Network building side Extension of knowledge about philosophy of sufficiency economy and new theories of agriculture. Overall, the administration was at a high level. When considering each side, it was found that the level of networking was at the highest level.

The results of the inquiry on the management advice of the Center for Learning the Philosophy of Sufficiency Economy and New Theory of Agriculture. Pa Sak District. Summarize the following points. The form of activity and approach is based on the need to create a community-centered learning resource. The teaching materials should be prepared in line with the activities that are available within the center. The course focuses on cultivating the philosophy of Sufficiency Economy. And have improved The course is tailored to the needs of the trainee. The trainees can apply knowledge to apply in everyday life.

Keywords: Learning Center, the philosophy of sufficiency economy, the Government's policy

บทนำ

จากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ส่งผลกระทบร้ายแรงไปสู่ประชาชนเกือบทุกระดับชนชั้นของสังคมไทย โดยเฉพาะผู้ที่ยากจนหาเช้ากินค่ำจะได้รับผลกระทบมากที่สุด ก่อให้เกิดความลำบากในการดำเนินชีวิตและเลี้ยงชีพตนเอง วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ ในประเทศ คือ การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากยากแค้นมากขึ้น ขาดความมั่นคงในอาชีพ รายได้ สุขภาพ จิตตกต่ำ ผู้คนในประเทศจำต้องอดออม อดทนต่อภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ด้วยกันทั้งสิ้น (ชุมพลภัทร์ คงธนจารุอนันต์, 2551) ส่งผลกระทบในส่วนของคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นนี้ นับเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นผลกระทบที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ประเทศใดที่ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึง การมีศักยภาพในการครองตน ครองชีพที่ดี สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับอารยประเทศได้ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมชนบทขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน โดยยึดแนวทางพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการนำนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานต่าง ๆ ในประเทศ จากความสำคัญของแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยยึดหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายกระจายความเจริญสู่ชุมชนและท้องถิ่นและเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น คือ ขั้นที่หนึ่ง พออยู่ พอกิน ขั้นที่สอง รวมพลังในกลุ่ม/สหกรณ์ ขั้นที่สาม ร่วมมือกับแหล่งเงิน แหล่งพลังงานเพื่อแก้ไขปัญหาความอยู่ดีกินดีของประชาชน หลังจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยังคงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและการบริหารประเทศ โดยมีใจความสำคัญคือ การพัฒนาอย่างสมดุล การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมและการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน แต่กระนั้นก็ตามประเทศไทยก็ยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการประเทศที่ยังคงขาดความสมดุล การพัฒนาการดังกล่าวจึงยังไม่สอดคล้องและเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555–2559) รัฐบาลยังคงอัญเชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม และเพื่อให้การพัฒนาประเทศก้าวสู่ความสมดุลและยั่งยืน (นิสรา ใจซื่อ, 2557)

ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ได้มอบให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) มูลนิธิครอบครัวพอเพียงและกระทรวงมหาดไทย จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลขึ้นทั่วประเทศในวันที่ 13 พฤศจิกายน 2558 รวมทั้งสิ้น 7,424 แห่ง โดยได้มีพิธีเปิดศูนย์เรียนรู้ฯ พร้อมกันทั่วประเทศในวันที่ 13 มิถุนายน 2559 ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นประธานในพิธีเปิด สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง เพื่อรักษาความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติในการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ประชาชน อีกทั้งเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดตั้งหมู่บ้านการ

เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทและสนับสนุนแนวทางในการเผยแพร่องค์ความรู้ตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ผ่านกลไกการจัดการศึกษาของ กศน. โดยให้บุคลากร นักศึกษาของ กศน. และประชาชนได้ตระหนักรู้และเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเผยแพร่องค์ความรู้ ให้เกิดการจัดการความรู้ของชุมชนในรูปแบบชุมชนศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่คนไทยทุกคนควรยึดถือ โดยศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำ ดำเนินงานโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ อาทิ ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้านกับประชาชน ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายและด้านการขยายผลองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งครู กศน. ตำบลจะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ รวมทั้งอำนวยความสะดวกระหว่างปราชญ์ชาวบ้านหรือประชาชนที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาความยากจนและสร้างภูมิคุ้มกัน รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ดำเนินงานโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้าน เช่น ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้านกับประชาชน ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายและด้านการขยายผลองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมุ่งเน้นส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้านให้กับประชาชนในพื้นที่ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ประกอบอาชีพตามสภาพของชุมชนหรือท้องถิ่นโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น อีกทั้งเพื่อรักษาความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติในการขยายผลโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ประชาชน ภายใต้การกำกับดูแลและการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

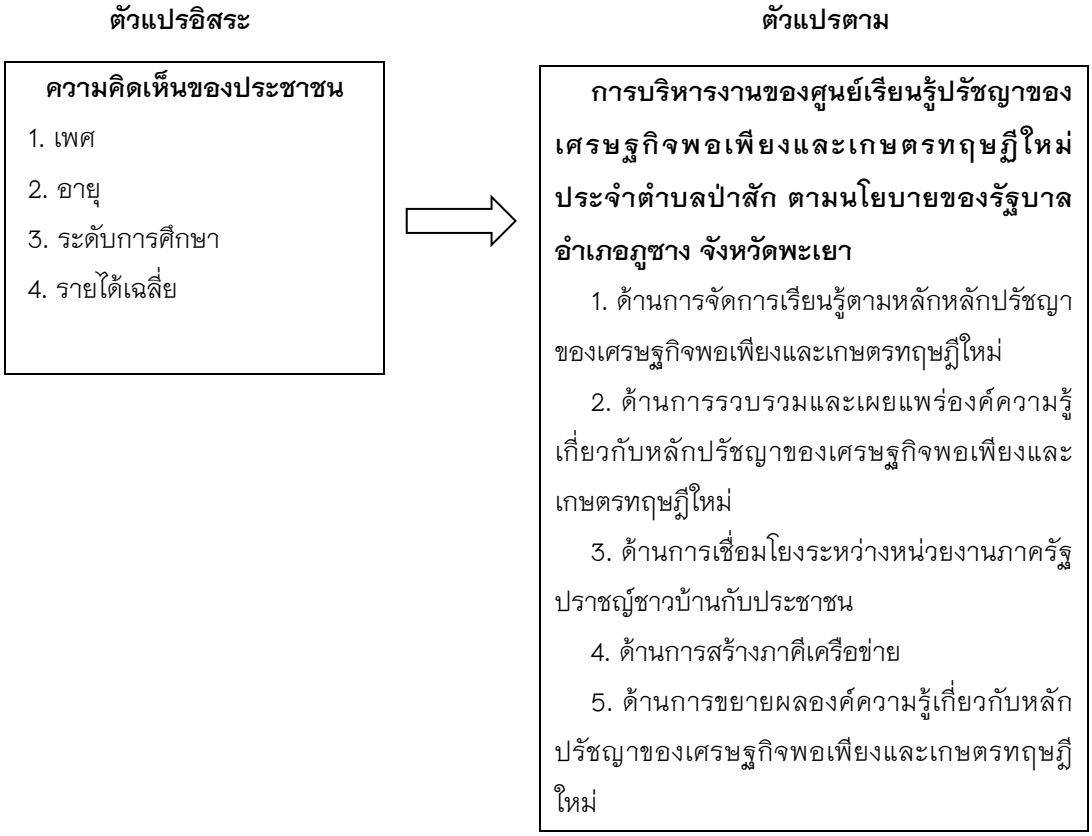
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการและทราบแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมในขอบข่ายงานในแต่ละด้านโดยนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานส่งเสริมองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาความคิดเห็นของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา รวม 4,180 คน เป็นชาย 2,105 บาท เป็นหญิง 2,075 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรในเขตตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเปิดตารางกำหนดขนาดเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จำนวน 354 คนและสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

ลักษณะของแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป รวมทั้งหมด 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัด

พะเยา โดยประยุกต์ มาจากแนวคิดของ Faber & Shearron (1970) เป็นการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบ Likerst Scale โดยมีระดับการวัด ประเภทอันตภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ 2) ด้านการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ 3) ด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้านกับประชาชน 4) ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย 5) ด้านการขยายผลองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ระดับความคิดเห็นเห็นด้วยมากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน เห็นด้วยมากเท่ากับ 4 คะแนน เห็นด้วยปานกลางเท่ากับ 3 คะแนน เห็นด้วยน้อยเท่ากับ 2 คะแนน และ เห็นด้วยน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสารงานวิจัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย

2. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสารงานวิจัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย

3. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ให้มีขอบเขตและเนื้อหาครอบคลุม

4. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อเสนอแนะ

5. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยวิธีใช้ IOC โดยบันทึกผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละข้อ แล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยกำหนดเกณฑ์ว่าผลรวมของคะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลป่าสัก ตามนโยบายของรัฐบาล อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ข้อเสนอแนะได้แก่

1.1 รูปแบบกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก เกิดจากความต้องการที่มีร่วมกันของคนในชุมชนที่ต้องการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่

เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะอาชีพทางการเกษตร โดยรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 แนวทางการดำเนินงานสามารถช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดกิจกรรมภายในศูนย์เรียนรู้ได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีการฝึกอบรมทักษะอาชีพให้กับสมาชิกและคนในชุมชนส่งเสริมให้นำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ทางการเกษตรกับศูนย์เรียนรู้ไปลงมือปฏิบัติจริงภายในครัวเรือนของตนเอง

1.3 การจัดประชุมและแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฐาน แนวทางการดำเนินงานและการบริหารจัดการงานภายในศูนย์เรียนรู้เพื่อปรับปรุงรูปแบบของกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงาน ทำให้ศูนย์เรียนรู้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสามารถให้ประโยชน์กับคนและชุมชนในพื้นที่ตำบลป่าสักอย่างแท้จริง คนในชุมชนก็ให้ความสนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้และร่วมฝึกทักษะอาชีพเสริมทางการเกษตรกับทางศูนย์อย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ข้อเสนอแนะได้แก่

2.1 การปรับปรุงและพัฒนาฐานการเรียนรู้ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

2.2 จัดทำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่มีอยู่ภายในศูนย์

2.3 การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ มีการประเมินองค์ความรู้ของรุ่นที่ผ่านมาเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงเนื้อหาภายในเอกสารประกอบการฝึกอบรมของรุ่นถัดไป

3. ด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้านกับประชาชน ข้อเสนอแนะได้แก่ หลักสูตรของศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเน้นการสร้างศรัทธาและการปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เข้าอบรม เพื่อปรับ เปลี่ยนทัศนคติ แนวคิดและพฤติกรรมของผู้เข้ามารับการฝึกอบรมให้สามารถดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

4. ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย ข้อเสนอแนะได้แก่

4.1 บทบาทของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้เข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของผู้คนในชุมชนได้ดีในระดับหนึ่ง

4.2 กิจกรรมการเรียนรู้ทางการเกษตรในแต่ละฐานที่ทางศูนย์จัดขึ้นสามารถชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของการเรียนรู้และการฝึกทักษะอาชีพทางการเกษตรที่ช่วยส่งผลให้เกิด การพึ่งตนเอง การจัดการตนเองและการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคครัวเรือนและชุมชนได้จริง

4.3 ปัจจุบันคนในชุมชนได้หันมาเข้าร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้กับทางศูนย์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ชุมชนเกิดความสามัคคีเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนมากเมื่อเทียบกับในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาก่อนที่จะมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในพื้นที่จนในปัจจุบันบทบาทของศูนย์เรียนรู้สามารถนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครัวเรือนและชุมชนได้ดีพอสมควร

5. ด้านการขยายผลองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ข้อเสนอแนะได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ปรัชญามีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่เสมอ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ การบริหารงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลการศึกษาศูนย์เรียนรู้ตามหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการประเมิน ความรู้ความสามารถของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงศักยภาพและความเหมาะสมของ ผู้สอนในพื้นที่แต่ละพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนั่น สุขเหลือ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดาริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์ พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้และด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการศึกษาวิเคราะห์วิจัยทางการศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการส่งเสริมความรู้รูปแบบการวิจัยและการวางแผนการวิจัยให้ครูมีความชำนาญในระเบียบวิธีการวิจัยมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจัดหาหรือแต่งตั้งผู้มีความรู้ความสามารถเพื่อเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน อีกทั้งสร้างแรงจูงใจในการสร้างความก้าวหน้าในอาชีพด้วยการสร้างผลงานทางวิชาการ เพื่อการเลื่อนวิทยฐานะและที่สำคัญที่สุดควรลดภาระงานที่ซับซ้อนและภาระงานที่ต้องใช้เวลาในทำมาก แต่เกิดประโยชน์น้อยของครูผู้สอนลงเพื่อจัดสรรเวลาให้ครูได้ทำงานวิจัยในชั้นเรียน โดยไม่เบียดบังเวลาในการจัดการเรียนการสอน

2. ด้านการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ การบริหารงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลการศึกษา ศูนย์ เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ได้เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านสู่ชุมชนได้อย่างทั่วถึงและยังได้จัดทาข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ไว้อย่างพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรรทราภรณ์ เพชรทอง (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในรวบรวมและการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ติดฉลากประหยัดพลังงานประสิทธิภาพสูงสู่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลตัวอย่าง พบว่า ทัศนคติของประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านที่มีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน 2) เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ของผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์อุปกรณ์ติดฉลากประหยัดพลังงานประสิทธิภาพสูง พบว่า การจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้นำชุมชนมากที่สุด แต่สื่อที่ทำให้ผู้นำท้องถิ่นรู้จักอุปกรณ์ติดฉลากประหยัดพลังงาน ประสิทธิภาพสูงมากที่สุด คือ โปสเตอร์ สติ๊กเกอร์ และแผ่นพับ 3) หากลยุทธ์เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อประชาสัมพันธ์อุปกรณ์ประหยัดพลังงานประสิทธิภาพสูง พบว่า แนวทางเพื่อเป็นต้นแบบของผู้นำชุมชนในการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์อุปกรณ์ติดฉลากประหยัดพลังงานประสิทธิภาพสูง คือ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีความน่าเชื่อถือทำการจัดอบรมให้กับผู้นำชุมชนทำการรณรงค์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้นำชุมชนนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่อไป

3. ด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้านกับประชาชน การบริหารงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลการศึกษา ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกับ หน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้านและประชาชนได้อย่างชัดเจนและมีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่เชื่อมโยงกับ ภารกิจระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้านและประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรักษ์

เมฆขยาย (2554) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการเชื่อมโยงและจัดตั้งกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัวเริ่มมาตั้งแต่ปี 2539 ผ่านขั้นตอนการสร้างกลุ่มและพัฒนากลุ่ม 2 ขั้นคือขั้นก่อร่างสร้างกลุ่มและขั้นลงมือปฏิบัติการ การก่อตั้งกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงฯ บ้าน ป่าลานในขั้นก่อร่างสร้างกลุ่มผ่านการวิเคราะห์ปัญหาการเกษตรที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และการแสวงหาทางเลือก ในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งต้องการเปลี่ยนจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ในขั้นลงมือปฏิบัติการเกษตรกรเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ กิจกรรมการเกษตร และกิจกรรมสร้างความสามัคคีและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ศึกษาดูงาน รวมทั้งตั้งกลุ่มและแบ่งกลุ่มกิจกรรมออกเป็น 8 กลุ่มที่ใช้เป็นอาชีพเสริมและสนับสนุนทุนการเกษตร กลุ่มมีศักยภาพสูงโดยพิจารณาจากการนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาการเกษตร และการมีส่วนร่วมดำเนิน กิจกรรมการเกษตรและกิจกรรมกลุ่มจนแก้ไขปัญหาด้านรายได้และพึ่งพาตนเองได้ในระดับที่น่าพอใจ การรวมกลุ่มขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายใน ได้แก่ มีผู้นำชุมชนที่ดีเคยประสบกับปัญหาการเกษตรและต้องการ แก้ไข และต้องการรับความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์สำหรับใช้ประกอบอาชีพเสริม และเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มด้านเศรษฐกิจ มีการออมเพิ่มขึ้น รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด ปลูกผักสวนครัว และผลิตผลิตภัณฑ์ใช้ในครัวเรือน นำส่วนที่เหลือไปจำหน่าย ด้านสังคม มีการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน และมีความ สามัคคีปรับเปลี่ยนจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และด้านสิ่งแวดล้อม เลิก ใช้สารเคมีมาใช้สารอินทรีย์ที่ผลิตเอง ปัญหาสิ่งแวดล้อมลดลง สรุปและข้อเสนอแนะ ควรจัดระดมความคิดเห็นควรขยายจำนวนสมาชิกควรให้กลุ่มออมทรัพย์เติบโตควร กำหนดประธานกลุ่มควรแลกเปลี่ยนความรู้รวมทั้งขยายเครือข่ายในขั้นพลังคือสามัคคี

4. ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย การบริหารงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลการศึกษา ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยมีภาคีเครือข่ายที่ร่วมดำเนินงานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและภาคีเครือข่ายมีการบูรณาการการดำเนินงาน ด้านบุคลากรและด้านงบประมาณกับศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเนียร บุญมาก (2554) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์มี ทั้งหมด 10 กลุ่ม โดยการเข้าร่วมเครือข่ายเกิดจากการมีแนวคิดหรือความต้องการที่คล้ายกัน คือ ต้องการมีสุขภาพ ร่างกายที่แข็งแรง และลดต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการทำการเกษตรเคมีซึ่งเครือข่ายที่สร้างขึ้นมีการกำหนดโครงสร้าง และหน้าที่ของคณะกรรมการที่ชัดเจน สำหรับการพัฒนาเครือข่ายจะใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย และการศึกษาดูงาน ระหว่างกันภายในเครือข่าย ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่มด้วยกันภายในเครือข่าย เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของเครือข่าย เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้า ระหว่างกัน และมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน รวมทั้งได้มีการจัดทำเว็บไซต์ของเครือข่าย ทำให้เกิดการเผยแพร่และ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านเกษตรอินทรีย์และด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เข้า ร่วมเครือข่าย ต่อกลุ่มเกษตรอินทรีย์อื่น ๆ และต่อผู้ที่สนใจทั่วไปอีกด้วย

5. ด้านการขยายผลองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ การบริหารงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลการศึกษาศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มีการเชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่สนใจและมีการขยายผลองค์ความรู้ให้กระจายไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ของตำบล ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ (2558) ยุทธศาสตร์เรื่องการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาคการศึกษา ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา เพื่อปลูกฝังให้เด็ก เยาวชน และประชาชน มีลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง”

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ตำแหน่ง อาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ ตำแหน่ง อาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นางวิลาวัลย์ ไชยมงคล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอภูซาง ผศ. วราดวง สมณาศักดิ์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสำนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ และได้โปรดกรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่าจนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน และคนในครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพการบริหารงานศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบล และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนารูปแบบการบริหารงานศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบล ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลบ้างไม่มากก็น้อย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **ยุทธศาสตร์เรื่องการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาคการศึกษา**.กรุงเทพฯ: สานักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

จำเนียร บุญมาก. (2554). **การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่.** สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ชุมพลภัทร์ คงธนจารุอนันต์. (2551). **การดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ทรรทราภรณ์ เพชรทอง. (2554)**. การศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในรวบรวมและการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ติดฉลากประหยัดพลังงานประสิทธิภาพสูงสู่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ วศ., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ธนรักษ์ เมฆขยาย. (2554). **กระบวนการเชื่อมโยงและจัดตั้งกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่.** งานวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

นิสรา ใจซื่อ. (2557). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง**. งานวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. กรุงเทพฯ.

สนั่น สุขเหลือ. (2547). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดาริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.

Faber, Charles F. and Shearron, F. Gillbert. (1970). **Elementary School Administration**. New York: Holt Rinehart and Winston.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement, 30(3).

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา

The needs of self development of teachers in schools under the division was with the border patrol police 32 phayao province

อนงค์ อยู่ลือ[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Anong Yoolue[1*] and Santi Buranachart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยาและเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชานแดนที่ 32 จังหวัดพะเยาเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32ปีการศึกษา 2559 จังหวัดพะเยา จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกคนมีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย มากไปหาน้อย คือคือ ด้านบุคลิกภาพด้านภาษาและเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านจริยธรรมและ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

แนวทางในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา 1)ด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย การจัดทำแผนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดการเรียนสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน การจัดเครือข่ายการเรียนรู้ 2) ด้านภาษาและเทคโนโลยี การพัฒนาตนเองในการศึกษาใช้ข้อมูลสารสนเทศ สื่อ ICT เทคโนโลยีการเรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนเป็นระบบแบบออนไลน์ สร้างความตระหนักและความสำคัญของภาษาอังกฤษ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ 3) ด้านการวิจัยในชั้นเรียนการพัฒนาตนเองในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยงานทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียน นักเรียนและโรงเรียน การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและทำการวิจัยโดยใช้ระบบวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านบุคลิกภาพ การพัฒนาตนเองในด้านบุคลิกภาพทั้งภายนอกภายใน การพัฒนามนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นและเครือข่ายการทำงานอย่างสร้างสรรค์การใช้การภาษาที่ถูกต้อง การมีภาวะผู้นำ 5) ด้านจริยธรรมการพัฒนาตนเองในการศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพอย่าง

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sureesom25254@gmail.com

สม่ำเสมอ การปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพครูเพื่อให้ครูละอายต่อการทำผิดและเกรงกลัวต่อการทำผิดวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม

คำสำคัญ: ความต้องการพัฒนาตนเอง ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจ ตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา

Abstract

This research aim to study the needs of self-development of teachers working in the Border Patrol Police Schools Division Superintendent of Police patrol 32 Phayao Provinces, and to study the development of the teachers who work in schools. Police Patrol Division Police Patrol the outskirts of the Province collects data from 32Phayao Provinces teachers working in the school. Learn Patrol Division Police Patrol the year 2559, 32 of the 97 instrument used in the research were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the demand for self-development of teachers working in the Border Patrol Police Schools Division Superintendent of Police, Border Patrol, the 32 province as a whole at a high level. Considering each side everyone has found their own development needs on many levels. Sort average is descending is the personality. LanguageandTechnology Management learning and research ethics classes.

Self-Development Guidelines of Teachers Working in Border Patrol Police Schools under the Jurisdiction of the Border Patrol Police 32, Phayao Province 1) Self-development is a person of learning. The development of modern teaching materials. The development of student-centered learning plans is important. Learning Networking 2) Language and Technology Self-development in the use of information, ICT, learning English skills. The ASEAN language is an online system. Raise awareness and importance of English. More knowledge acquisition using English as a medium. 3) Classroom research. Self-development in researching and researching all aspects of the classroom. Students and schools Analysis of problems in the classroom and research using science to solve problems and develop learners. 4) Personality. Self-development in both external and internal personality Developing good relationships with others and working networks creatively. Use of the correct language Leadership 5) Ethical self-development in education, knowledge and understanding of professional ethics and professional standards. Compliance with the professional standards of the teacher, to the teacher ashamed of wrongdoing and fear of disciplinary punishment of government officials, teachers and educational personnel, the duty of honesty and integrity.

Keywords: Self-improvement,a teacher working in a school patrol. ,Division Superintendent of patrol 32 Phayao provinces

บทนำ

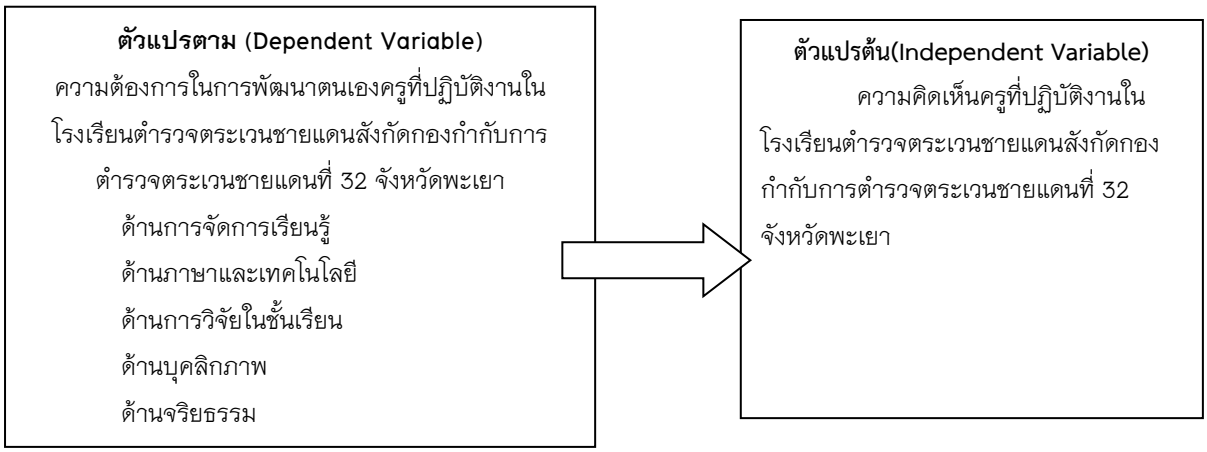
จากสถานะของประเทศและบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ประเทศประสบอยู่ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯฉบับที่ 12 ยังคงมีความต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯฉบับที่ 11 และกรอบหลักการของการวางแผนที่น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยึดหลักสมดุล ยั่งยืน โดยวิสัยทัศน์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯฉบับที่11ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”ของประเทศ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึงโดย ปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษา โดยปรับระบบบริหารจัดการการศึกษาใหม่เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพครู ทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหา และคัดเลือกให้ได้คนดี คนเก่ง รวมทั้งระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียนและปฏิรูประบบการเรียนรู้ โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมศึกษาจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและผลิตคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาด การวิจัยและการใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้

จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความต้องการการพัฒนาบุคลากรเพราะการพัฒนาบุคลากรนั้นมีความสำคัญในการที่จะให้บุคคลในหน่วยงาน ได้มีความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามที่หน่วยงานต้องการได้ หน่วยงานต้นสังกัด พบว่าการพัฒนาบุคลากรครูปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ยังไม่ค่อยได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่กำหนดไว้ว่ากระทรวงศึกษาธิการต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา เห็นควรว่าต้องรีบเร่งศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาระบบการจัดการศึกษาภายในให้ประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งในโอกาสต่อไปครูจึงมีบทบาทสำคัญในการผลิต เยาวชนที่มีคุณภาพเพื่อไปพัฒนาประเทศและหน้าที่หลักของครู คือ การให้การศึกษาการส่งเสริมวิชาการ การทำการสอนให้บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมฉะนั้นการดำเนินงานของโรงเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ผลได้ด้วยดี จำเป็นต้องมีครูที่มีความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ช่วยปฏิบัติงานในโรงเรียนให้ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยาและเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยาผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชานแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 11 โรงเรียน ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 97 คน

การดำเนินการสร้างเครื่องมือ

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนะที่มีต่อความต้องการในการพัฒนาตนเองแล้วนำมาเป็นขอบเขตของการสร้างข้อคำถาม สร้างแบบสอบถามเพื่อถามทัศนะที่มีต่อความต้องการในการพัฒนาตนเอง นำแบบสอบถามให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คนและนำแบบสอบถามที่มีคุณภาพความเชื่อมั่นแล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ติดตามการเก็บรวบรวมแบบสอบถามแต่ละสถานศึกษาด้วยตนเองทั้งหมดเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดทำข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดเป็นเพศชาย เพศหญิงตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด ช่วงอายุระหว่าง 30–40 ปี ขึ้นไปตอบแบบสอบถามมากที่สุด ช่วงระหว่างอายุน้อยกว่า 30 ปีและมากกว่า 40 ปีขึ้นไปตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด วุฒิการศึกษาปริญญาตรีตอบแบบสอบถามมากที่สุด วุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาษาและเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านจริยธรรมและ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่นมีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากด้านภาษาและเทคโนโลยี พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การอบรมความรู้เกี่ยวกับหนังสือราชการ มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมากด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อเฉลี่ยสูงสุด คือ การสืบค้นข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กรอบแนวคิดในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมากด้านบุคลิกภาพ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างภาวะผู้นำตนเอง มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาบุคลิกภาพ มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมากด้านจริยธรรม พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อเฉลี่ยสูงสุด คือ การช่วยเหลือหรือร่วมกิจกรรมของสังคมเมื่อมีโอกาส มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการปฏิบัติงาน

แนวทางความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยาด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยการจัดทำแผนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดการเรียนสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน การจัดเครือข่ายการเรียนรู้ด้านภาษาและเทคโนโลยี การพัฒนาตนเองในการศึกษาใช้ข้อมูลสารสนเทศ สื่อ ICT เทคโนโลยี การเรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนเป็นระบบแบบออนไลน์ สร้างความตระหนักและความสำคัญของภาษาอังกฤษ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาตนเองในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยงานทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียน นักเรียนและโรงเรียน การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและทำการวิจัยโดยใช้ระบบวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนด้านบุคลิกภาพ การพัฒนาตนเองในด้านบุคลิกภาพทั้งภายนอกภายใน การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นและเครือข่ายการทำงานอย่างสร้างสรรค์ การใช้การภาษาที่ถูกต้อง การมีภาวะผู้นำด้านจริยธรรม การพัฒนาตนเองในการศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพครูเพื่อให้ครูละอายต่อการทำผิดและเกรงกลัวต่อการทำผิดวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ดังนี้ ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ทุกด้าน มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก เรียงจากตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพมี ด้านภาษาและเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านจริยธรรม และด้านการวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ผกาวรรณ ศิริสานต์ (2552, หน้า 39) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูประถมศึกษาโรงเรียนไผทอุดมศึกษา พบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองของครูประถมศึกษาโรงเรียนไผทอุดมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภควัฒน์ พิมพาวงศ์ (2556, หน้า 18) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวันวรี ขวัญมณี (2557, หน้า 79) ที่ได้ศึกษาการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและสอดคล้องกับผลการศึกษาของสาวิตรี ถารียะ (2558, หน้า 72) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่าการศึกษา ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและสอดคล้องกับผลการศึกษาของเพ็ญศรี นาคพนม (2556, หน้า 71) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบประเด็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 5 ด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ การสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่น ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนต้องการพัฒนาตนเองในจัดแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทางวิชาการการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ดี มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการของตัวผู้เรียน เข้ากับบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้บริหารอำนวยความสะดวกให้ครูมีการเรียนรู้สม่ำเสมอ มีการจัดเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสาวิตรี ถารียะ (2558, หน้า 72) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่าครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาประเด็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปลูกฝัง/ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียนและวิธีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มากที่สุดครูผู้สอนเป็นบุคลากรหลักที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในและนอกห้องเรียนโดนมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลสอดคล้องหรือเป็นไปตามหลักสูตรการจัดการศึกษากำหนดในส่วนของหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดกรอบทิศทางใน

การพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีสมรรถนะหลักสำคัญของผู้เรียน จะเห็นได้ว่าครูผู้สอนมีความตระหนักและใส่ใจ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงทำให้ครูผู้สอนมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในประเด็นนี้มากที่สุด ครูผู้สอนต้องการพัฒนาตนเองโดยวิธีการฝึกอบรมนั้น อาจเป็นไปได้ว่าครูโรงเรียนเอกชนต้องการอบรมในเรื่องที่สอดคล้องกับสาระวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปลูกฝัง/ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียน เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ด้านภาษาและเทคโนโลยีพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ การอบรมความรู้เกี่ยวกับหนังสือราชการมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากครูคิดและวางแผนการใช้สื่อ การใช้ข้อมูลสารสนเทศ สื่อ ICT เทคโนโลยีการเรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนเป็นระบบแบบออนไลน์ สร้างความตระหนักและความสำคัญของภาษาอังกฤษ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ภควัฒน์ พิมพาวงศ์ (2556, หน้า 6) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่าผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาและเห็นความสำคัญของภาษานั้นมีความสำคัญต่อการสื่อสารมาก ดังนั้น การใช้ภาษาของครูจึงต้องใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียน รวมทั้งให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งทักษะการใช้ภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนนั้นล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันทั้งสิ้น การจะใช้ทักษะด้านใดให้ได้ดีนั้น จำเป็นต้องหมั่นฝึกฝนอยู่เสมอ เมื่อทักษะด้านใดด้านหนึ่งดีก็จะส่งผลให้ด้านอื่น ๆ พัฒนาได้ดีตามไปด้วย จากความเจริญก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อวงการศึกษาเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นด้านการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอน รวมถึงการค้นคว้าหาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ จึงถือได้ว่าความรู้ด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีนั้นล้วนมีความสำคัญและจำเป็นต่อครูและนักเรียนทั้งสิ้น

3. ด้านการวิจัยในชั้นเรียนทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสืบค้นข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ กรอบแนวคิดในการทำวิจัยในชั้นเรียนมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากครูสามารถทำวิจัยเบื้องต้น โดยการสังเกตศึกษาปัญหา ตั้งสมมติฐานในการแก้ปัญหา การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล มาทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ครูได้ข้อมูลที่เป็นจริงและน่าเชื่อถือเพื่อนำไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันวรี ขวัญมณี (2557, หน้า 79) ที่ได้ศึกษาการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนต้องการพัฒนาตนเองในการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนามาปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งเพื่อต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองและเป็นการหาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

4. ด้านบุคลิกภาพทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างภาวะผู้นำตนเอง มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากครูมีหน้าที่ในด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ ครูต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมมากมาย ครูมีกิริยามารยาททางสังคม การใช้การภาษา การวางตัว มีภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เพ็ญศรี นาคพนม (2556, หน้า 71) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่าผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก คือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะในการพูดต่อหน้าสาธารณชน การสร้างความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจให้กับเพื่อนร่วมงาน เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า ทั้ง 3 ข้อ เป็นความต้องการได้รับการยอมรับ ความต้องการการยกย่อง สาเหตุที่สำคัญ คือ บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อความเชื่อถือของบุคคลทั่ว ไปในสังคม บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดีย่อมได้เปรียบมากกว่า ครูจึงมีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านนี้ในระดับมาก

5. ด้านจริยธรรม ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือคือ การช่วยเหลือหรือร่วมกิจกรรมของสังคมเมื่อมีโอกาส มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือการใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมากผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยครูมีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านจริยธรรมครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ครูมีบทบาทในการอบรมจริยธรรมให้กับนักเรียนรักและศรัทธาในวิชาชีพ ให้เกียรติยกย่องในวิชาชีพ มีความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสาวิตรี ถารียะ (2558, หน้า 74–75) พบว่าครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุดในประเด็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในชั้นเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะครูเห็นความสำคัญของการหล่อหลอม ปลูกฝังให้นักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดารงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างความสุข อีกทั้งตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการมุ่งเน้นให้บรรลุผลดังกล่าวต้องมีการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังอย่างต่อเนื่องในและนอกสถานศึกษา ครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้บรรลุผลดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ด้านการจัดการเรียนรู้ คือ การสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่น ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนต้องการพัฒนาตนเองในจัดแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ดี มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการของตัวผู้เรียน เข้ากับบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้บริหารอำนวยความสะดวกให้ครูมีการเรียนรู้สม่ำเสมอ มีการจัดเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสาวิตรี ถารียะ (2558, หน้า 72) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ครูต้องการได้รับการสนับสนุนด้านความรู้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อจะได้นาความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ดังนั้นเขต

พื้นที่การศึกษาจึงควรจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูตามสมรรถนะวิชาชีพสายผู้สอน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ด้านภาษาและเทคโนโลยีพบว่า เรียนรู้ คือ ครูคิดและวางแผนการใช้สื่อ การใช้ข้อมูลสารสนเทศ สื่อ ICT เทคโนโลยีการเรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนเป็นระบบแบบออนไลน์ สร้างความตระหนักและความสำคัญของภาษาอังกฤษ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของของณัฐธิดา ปานโยมา (2554, หน้า 104) ได้ศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเอง สถานศึกษาควรจัดอบรมเกี่ยวกับการสร้างผลงานทางวิชาการและการฝึกอบรมในโรงเรียนประถมศึกษาที่สัมพันธ์กับภาระหน้าที่ตามสายงาน โดยเน้นการพัฒนาตนเองผ่านระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งเน้นกระบวนการศึกษาด้วยตนเองและไม่จำกัดระยะเวลา การพัฒนาตนเองของครูควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองที่มีผลต่อประสิทธิภาพของงานในหน้าที่ของครู ด้านการวิจัยในชั้นเรียน คือ ครูสามารถทำวิจัยเบื้องต้น โดยการสังเกตศึกษาปัญหา ตั้งสมมติฐานในการแก้ปัญหา การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล มาทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ครูได้ข้อมูลที่เป็นจริงและน่าเชื่อถือเพื่อนำไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วันวรี ขวัญมณี (2557, หน้า 86) ที่ได้ศึกษาการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนเอกชนให้เป็นระบบโดยเฉพาะการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ครูสามารถแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้านบุคลิกภาพ คือ ครูมีหน้าที่ในด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ ครูต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมมากมาย ครูมีกิริยามารยาททางสังคม การใช้การภาษา การวางตัว มีภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เพ็ญศรี นาคพนม (2556, หน้า 77) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านบุคลิกภาพ พบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองครู ในลำดับแรก ๆ ที่สำคัญ คือ การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะในการพูดต่อหน้าสาธารณชนการสร้างความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจให้กับเพื่อนร่วมงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีและสถานศึกษา ควรจัดการอบรมให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติ หลักสูตรการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้กับครู ทักษะในการพูดต่อหน้าสาธารณชน เทคนิคการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงานให้กับครู และด้านจริยธรรม คือ ครูมีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านจริยธรรมครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ครูมีบทบาทในการอบรมจริยธรรมให้กับนักเรียนรักและศรัทธาในวิชาชีพ ให้เกียรติยกย่องในวิชาชีพ มีความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสาวิตรี ถารียะ (2558, หน้า 83) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ได้ให้ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบที่น่าสนใจคือครูต้องการได้รับการสนับสนุนด้านความรู้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อจะได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ดังนั้นเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูตามสมรรถนะวิชาชีพสายผู้สอน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนต่อไป โรงเรียนควรมีโครงการ กิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน ให้ทราบบทบาทการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะการนำการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการส่งเสริมความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยาตามลำดับความต้องการพัฒนาด้านนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ความต้องการพัฒนาตนเองการสร้างภาวะผู้นำตนเอง

2. ด้านภาษาและเทคโนโลยี ความต้องการพัฒนาตนเองในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

3. ด้านการจัดการเรียนรู้ ความต้องการพัฒนาตนเองในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา

2. ควรศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูใหญ่หรือผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ ครูใหญ่และครูที่ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดพะเยา ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ตลอดจนเพื่อนักศึกษาสาขาการบริหารการศึกษาร่วมรุ่นที่มีส่วนช่วยเหลือให้กำลังใจ สนับสนุนการทำงานด้วยดีตลอดมา

นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกทุกคนในครอบครัว เพื่อนครุทายาทรุ่น 7 สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 และคณะครูที่ปฏิบัติหน้าที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุง ที่ 112 มาโดยตลอด ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบกตเวทิตาคุณแก่บิดา มาดาร ตลอดจนครู อาจารย์และผู้มีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐธิดา ปานโยมา.(2554).**ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.

ผกาวรรณ ศิริสานต์. (2552).**ศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูประถมศึกษาโรงเรียนไผทอุดมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

เพ็ญศรี นาคพนม. (2556). **ความต้องการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ภควัฒน์ พิมพาวงศ์. (2556). **ความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1.** ศรีสะเกษ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4.

วันวรี ขวัญมณี. (2557)**. การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชนอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

สาวิตรี ถารียะ (2556). **ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

The Relationship of Transformation Leadership in Administrators with Internal of Basic Education School in Khoon–Ngao Group , Ngao District, Lampang Province under the Office of Lampang Primary Education Service Area 1

พงษ์ศักดิ์ สารินจา[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Phonsak Sarincha[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ข้าราชการครูในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 298 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2. การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Vear32@hotmail.com

หลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1" ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกคู่

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานนิเทศภายใน

Abstract

The objectives of this study were 1) to study transformation leadership in administrators in Khoon–Ngao Group, Ngao District, Lampang Province under the office of Lampang primary education service area 1. 2) to study internal of basic education school in Khoon–Ngao Group, Ngao District, Lampang Province under the office of Lampang primary education service area 1. 3) to examine the relationship of transformation leadership in administrators with internal of basic education school in Khoon–Ngao Group, Ngao District, Lampang Province under the office of Lampang primary education service area 1. The sample groups were 298 government teachers in Khoon–Ngao Group, Ngao District, Lampang Province under the office of Lampang primary education service area 1. The instrument used to collect the data was a questionnaire. The statistics was analyzed there were frequency, percentage, mean standard deviation and Pearson's product–moment correlation coefficient.

The results of the study revealed that

1. Transformation leadership in administrators in Khoon–Ngao Group, Ngao District, Lampang Province under the office of Lampang primary education service area 1 as a whole was at a high level. When considering on each aspect, the research found to be at high level in all aspects by descending order of the average as follow; vidualized infiuence, idealized consideration, intellectual stimulation, intellectual stimulation.

2. Internal of basic education school in Khoon–Ngao Group, Ngao District, Lampang Province under the office of Lampang primary education service area 1 as a whole was at a high level. When considering on each aspect, the research found to be at high level in all aspects by descending order of the average as follow; action research , professional development, curriculum development , group development, direct assistance.

3. The relationship of transformation leadership in administrators with internal of basic education school in Khoon–Ngao Group, Ngao District, Lampang Province under the office of Lampang primary education service area 1" in overall had the positive relationship at a significant level of .01. When taking the paired comparison, there was found a positive correlation.

Keywords: Transformation Leadership, Administrators Internal

บทนำ

โลกปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัฒน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ทั้งยังเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและการแข่งขัน การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติจึงต้องทำความเข้าใจปัญหา และบริบทขององค์กรในการกำหนดเป้าหมาย ขอบเขตการทำงาน การดำเนินกิจกรรม และกลยุทธ์อย่างเหมาะสม ผู้นำในยุคโลกาภิวัฒน์จึงต้องมีทักษะ และความสามารถในการบริหารองค์การ และแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ในหน่วยงาน เพื่อนำพาให้หน่วยงานสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 มาตรา 6 บัญญัติว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ คือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ,2551)

เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญจึงมีแนวคิด และทฤษฎีการศึกษาในเรื่องการพัฒนาความเป็นผู้นำ หรือภาวะผู้นำ (Leadership)เกิดขึ้น แนวคิด และทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน คือแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะพิจารณาลักษณะของผู้นำแนวใหม่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้น่าจะพิจารณาลักษณะของผู้นำที่พฤติกรรม อำนาจ รวมทั้งตัวแปรสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแนวทางที่กว้างกว่าแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำอื่น ๆ และผลจากการวิจัยเชิงประจักษ์ และการฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถทำให้ประสิทธิผลของงาน และองค์การสูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) การบริหารสถานศึกษาของผู้อำนวยการสถานศึกษา มีภาระงานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาครู และบุคลากรทางการศึกษา 2553 ที่มอบให้ผู้อำนวยการมีหน้าที่ นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนการสอนของคณะครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยเน้นการนิเทศการเรียนการสอน การดำเนินงานนิเทศการศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพครู ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้ การนิเทศการศึกษาดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การนิเทศภายนอก และการนิเทศภายในแต่เดิมนั้นการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษา ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ในปัจจุบันงานนิเทศการศึกษามีความสำคัญมากขึ้น บุคลากรในโรงเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น อันเนื่องมาจากศึกษานิเทศก์ มีจำนวนจำกัดไม่สามารถสนองตอบความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกสถานศึกษาจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน และโรงเรียนส่วนใหญ่ ในปัจจุบันมีบุคลากรในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ และบางคนยังมีความชำนาญเฉพาะสาขาอีกด้วยจึงควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์

มากที่สุด และการนิเทศภายในโรงเรียนสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด (สงัด อุทรานันท์, 2550)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เป็นหน่วยงาน และองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และมีกลยุทธ์ คือ สร้างความเสมอภาคเพิ่มโอกาส และการพัฒนาผู้เรียนเร่งพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพิ่มศักยภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ระดมและจัดการทรัพยากรเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์รวมด้วยเจตนาให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ ผู้เรียนทุกคนได้รับสิทธิ และเท่าเทียม ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คู่คุณธรรม และใช้ทักษะชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครู และบุคลากรทางการศึกษานำ ICT ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้สู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพมีสิ่งอำนวยความสะดวกมีการออกแบบ (Design concept) และมีฐานข้อมูลพร้อมสำหรับการพัฒนาผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่ระดับประเทศ

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยเฉพาะในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต่อการบริหารการดำเนินงานนิเทศภายในเพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมในการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มด้านการพัฒนาทางวิชาชีพด้านการพัฒนาหลักสูตรด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

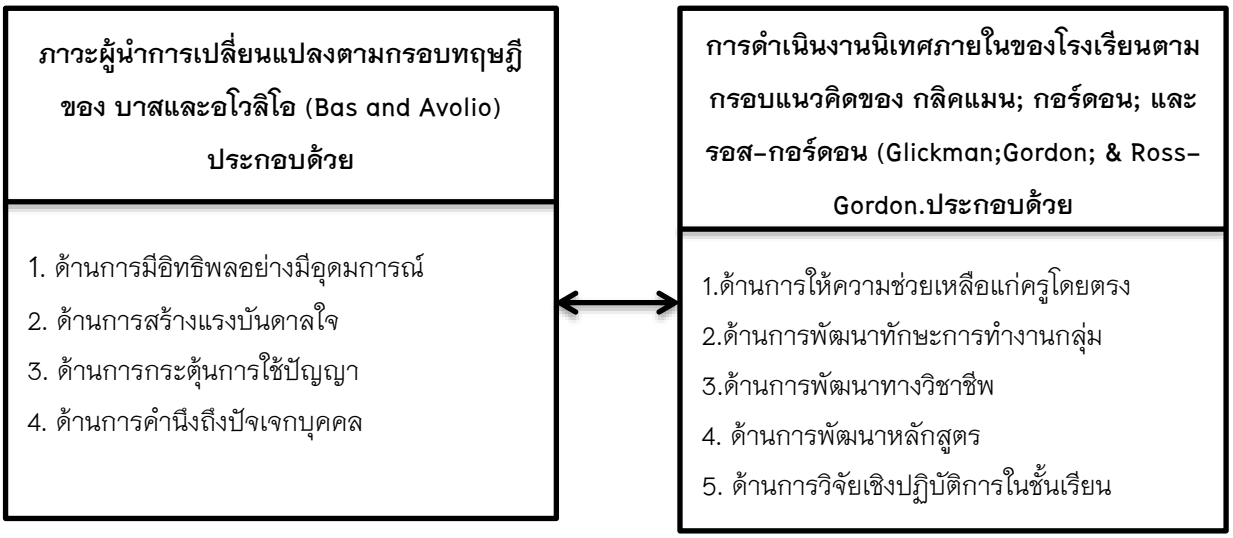
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เพื่อเป็นข้อสนเทศในการวางแผนพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและมีแนวทางส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากร ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้ทำการสุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม จำนวน 298 ชุด โดยนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ เพื่อตอบปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1. เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) 2. เป็นคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล เป็นแบบประมาณค่า 3. เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และ5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นแบบประมาณค่า และ 4. เป็นการหาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจากทั้งหมด 298 คน จำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 158 คน และเป็นเพศหญิง จำนวน 140 คน จำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-38 ปี มากที่สุด จำนวน 114 คน รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 23-30 ปี จำนวน 107 คน และมีอายุมากกว่า 38 ปีขึ้นไป จำนวน 77 คน จำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 206 คน รองลงมา ได้แก่ ระดับปริญญาโท จำนวน 92 คน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี มากที่สุด จำนวน 118 คน รองลงมา ได้แก่ มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 103 คน และ มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปี ขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 77 คน

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการยอมรับด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เคารพนับถือ และไว้วางใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในทุกสถานการณ์ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ สามารถถ่ายทอดความคิดที่สำคัญต่อครูผู้สอน ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานอุทิศตนในการทำงาน ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตร ต่อครูผู้สอนทำงาน และผู้บริหารยึดหลักธรรมในการทางศาสนา และจรรยาบรรณวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูผู้สอน เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น ที่จะพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสร้างเจตคติในทางที่ดีให้กับครูผู้สอน ผู้บริหารมีความเสียสละ อุทิศตน ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารกำกับติดตาม และให้กำลังใจครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.3 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนคิดอย่างรอบคอบ ก่อนปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูผู้สอน จัดลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยตระหนักถึงปัญหา ที่เกิดขึ้น ผู้บริหารส่งเสริม และสนับสนุน ครูผู้สอนด้านกำลังใจ ในการใช้วิธีคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.4 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริมครูผู้สอนให้พัฒนาศักยภาพของตนให้สูงขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารให้ความสนใจ และเอาใจใส่ต่อครูผู้สอน ผู้บริหารให้โอกาสครูผู้สอนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม ต่อครูผู้สอนอย่างเสมอภาค และผู้บริหารสนับสนุนการทำงานของครูผู้สอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.1 ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง

พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารส่งเสริมการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ผู้บริหารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเป็นครูที่ปรึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารให้คำแนะนำเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดทำหรือการนำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.2 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการดำเนินงานนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มเรียงลำดับจากมาก

ไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารสร้างความพึงพอใจ ขวัญและกำลังใจในการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ผู้บริหารมีวิธีการลดความขัดแย้งภายในกลุ่มโดยกระบวนการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารมีการวางแผน และตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมแสดงความชื่นชม ยินดี ผู้บริหารเสริมสร้างทักษะในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน และผู้บริหารสร้างความเข้าใจ และความตระหนักในการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.3 ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ

พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในด้านการพัฒนาทางวิชาชีพเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารรู้จักการใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู ผู้บริหารให้คำแนะนำหลักการและเทคนิคการสอน ความเข้าใจในผู้เรียน ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่สอน ผู้บริหารมีบุคลิกภาพดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ผู้บริหารมีการอบรมพัฒนาทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารมีการประเมินผลปฏิบัติงานร่วมกันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารให้คำแนะนำการจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารให้คำแนะนำการวิเคราะห์ข้อมูลและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรไปปรับใช้และพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารให้คำแนะนำการปรับเนื้อหากระบวนการและทฤษฎีการสอนต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสนับสนุนจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และผู้บริหารส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารสนับสนุน จัดสรรงบประมาณการทำวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสร้างนวัตกรรมและนำนวัตกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหา ผู้บริหารให้คำแนะนำการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารส่งเสริมจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารประชุมชี้แจงเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน ผู้บริหารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสรุปผลและการเขียนรายงานการวิจัย และผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานนิเทศภายใน

พบว่า ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน กับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน ของกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมี ความสัมพันธ์ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกคู่ และเมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย 3 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านที่มีระดับความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

สรุปผลและอธิปรายผล

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อผู้ตาม การทำให้ผู้ตามเคารพนับถือ ศรัทธา ผู้นำที่มองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถสร้างแรงบันดาลใจ และจูงใจผู้ตามให้เกิดแนวคิดใหม่มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หาวิธีการทำงานแนวใหม่อย่างสม่ำเสมอ และมีความมุ่งมั่นทุ่มเท เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการพัฒนาตนเอง ให้ทันต่อเหตุการณ์ และทันต่อยุคสมัย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้นผู้บริหารที่ดีจึงมีความตระหนักในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง ต่อบุคลากร และองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (บุษยพรรณ พรหมวาทย์, 2558) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารจะต้องยึดหลักธรรมในการทางศาสนา และจรรยาบรรณวิชาชีพในการบริหารงาน เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สามารถถ่ายทอดความคิดที่สำคัญต่อครูผู้สอน ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เคารพนับถือ และมีแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานอุทิศตนในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (บุษยพรรณ พรหมวาทย์, 2558) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความเสียสละอุทิศตน ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีการกำกับติดตาม และให้กำลังใจครูผู้สอน โดยกระตุ้นให้ครูผู้สอน เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานด้วยความมุ่งมั่น ที่จะพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (บุษย

พรรณ พรหมวาทย์, 2558) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านสร้างแรงบันดาลใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.3ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น สนับสนุน ครูผู้สอนด้านกำลังใจ ในการใช้วิธีคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมให้ครูผู้สอนคิดอย่างรอบคอบ ก่อนปฏิบัติงาน และกระตุ้นให้ครูผู้สอน จัดลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (บุษยพรรณ พรหมวาทย์, 2558) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.4ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม ต่อครูผู้สอนอย่างเสมอภาค เปิดโอกาสครูผู้สอนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างเท่าเทียมกัน มีการสนับสนุนการทำงานของครูผู้สอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมครูผู้สอนให้พัฒนาศักยภาพของตนให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (บุษยพรรณ พรหมวาทย์, 2558) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. การดำเนินงานนิเทศภายใน

การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันโลกมีการแข่งขันกันทางวิชาการความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และการสื่อสารด้านการศึกษาหาความรู้ได้ง่ายด้วยวิธีการจัดอบรมสัมมนาทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนพร้อมทั้งมีการจัดทำคู่มือ และเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมนิเทศพร้อมทั้งให้โรงเรียนวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง และครบกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สุนันทา สบายวรรณ, 2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จ.ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน การเป็นครูที่ปรึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการส่งเสริมให้จัดทำหรือการนำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน รวมไปถึงคำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สุนันทา สบายวรรณ, 2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัด สพป. ปทุมธานี จ.ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในด้านด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสร้างความเข้าใจ และความตระหนักในการทำงานเป็นทีม มีการวางแผน และตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน รวมไปถึงการเสริมสร้างทักษะในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีวิธีการลดความขัดแย้งภายในกลุ่มโดยกระบวนการทำงานเป็นทีม แต่ส่งเสริมให้ครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมแสดงความชื่นชม ยินดีด้วยใจจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สุนันทา สบายวรรณ, 2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัด สพป.ปทุมธานี จ.ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในด้านการพัฒนาทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในวิชาที่สอน และสนับสนุนให้ครูรู้จักการใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย มีการประเมินผลปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สุผนันทา สบายวรรณ, 2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัด สพป.ปทุมธานี จ.ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน มีการวิเคราะห์ข้อมูลและจุดมุ่งหมาย ส่งเสริมให้ครูได้ดำเนินการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด มีการนิเทศติดตามเพื่อนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรไปปรับใช้และพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สุนันทา สบายวรรณ, 2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัด สพป.ปทุมธานี จ.ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัย ในชั้นเรียน และสนับสนุนให้ครูผู้สอนสร้างนวัตกรรมและนำนวัตกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการวิจัยอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สุนันทา สบายวรรณ, 2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัด สพป.ปทุมธานี จ.ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกคู่ และเมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จาก

มากไปหาน้อย 3 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ ส่วนที่มีระดับความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล อาจเนื่องมาจาก เมื่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีมาก ก็ส่งผลให้การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากขึ้น ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ให้คำแนะนำในการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (ศศิวิมล สุขทนารักษ์, 2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายใน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก รศ.ดร. เจิดหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พร้อมกับ นายเชาวเร กันอิน ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนแม่แป้นวิทยา นายวรฤทธิ์ กันชาติ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ่อสี่เหลี่ยมวิทยา และนายวิสุทธิ์ สุขรัตน์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านห้วยอูน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ แนะนำ ให้คำปรึกษา แก้ไขให้มีความถูกต้องจนสมบูรณ์เป็นรูปเล่ม จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอบพระคุณข้าราชการครู ในกลุ่มขุนงาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยดี ขอขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ที่ช่วยเป็นกำลังใจที่สำคัญแก่ผู้ศึกษา ตลอดจนอาจารย์ประจำสาขาวิชา เพื่อน ๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาด้วยดีตลอดเวลาที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในครั้งนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนิเทศภายในสถานศึกษาต่อไป ผู้ศึกษาขอมอบคุณงามความดีแด่ทุก ๆ ท่านที่กล่าวมาข้างต้นไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กมล ภูประเสริฐ. (2547). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ปกรณศิลป.

กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพธาร อักษร จำกัด.

กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องตน**. กรุงเทพฯ: อักษรพิพัฒน.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

กาญจนา ศิลา. (2556). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน.** สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

กัลยภรณ์ ดาราการ ณ อยุธยา. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำวัฒนธรรมองค์การกับความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลศึกษาธนาคารพาณิชย์ในเขตจังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ครุรักษ ภิรมยรักษ. (2538). **การนิเทศการสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพโอเดียนสโตร

แคทลียา ศรีใส. (2548). **ความสัมพันธระหวางภาวะผูนำการเปลี่ยนแปลงกับการสรางทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 3.**วิ ทยานิพนธ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ชารี มณีศรี. (2542). **การนิเทศการศึกษา**. (พิมพครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร.

ชารี มณีศรี. (2538). **การนิเทศการศึกษา**. (พิมพครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ.

ชนะ พงศสุวรรณ. 2548. **ความสัมพันธระหวางภาวะผูนำการเปลี่ยนแปลงและการ กระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขันพื้นฐาน อำเภอปากทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ตวงรัตน จินตชาติ. 2546**. ภาวะผูนำการเปลี่ยนแปลงที่สงผลความผูกพันตอองคการของพนักงานองคการคาของคุรุสภา ศึกษาเฉพาะภาคการคา.** วิทยานิพนธ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ

นฤมล โยคานุกุล. (2556). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา.** สารนิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บุษยพรรณ พรหมวาทย์. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.** สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ไพโรจน กลิ่นกุหลาบ. (2542). **การนิเทศการศึกษา:ทฤษฎีและการปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.เมตต เมตตการุณจิต. (2543). **“การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา”,** วารสารวิชาการ

รัตติกรณ จงวิศาล. 2543**. ผลการฝึกอบรมภาวะผูนำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร.** วิทยา นิพนธ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

รุจิรัตน์ นาคะรัมภะ. (2554). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

วรรณพร สุขอนันต์. (2550). **รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก.**ดุษฎีนิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วไลรัตน บุญสวัสดิ์. (2538). **หลักการนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

สมเกียรติ บาลลา. (2554)**. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผูบริหารสถานศึกษาที่สงผลตอองคการแหงการเรียนรูของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

สาวิตรี จิตเผือก. (2558). **การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 .** สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ศศิวิมล สุขทนารักษ์. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กรุงเทพฯ.

สุนันทา สบายวรรณ. (2555). **การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จ.ปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. ปทุมธานี.

อเนก สองแสง. (2540). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษาคณะคุรุศาสตรสถาบันราชภัฏพระนคร.

อัญชลี โพธิ์ทอง. (2541). **“การนิเทศการศึกษา” เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา EA 615**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา และอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

The relationship between academic leadership and school effectiveness of Phrapariyattidhamma Schools, Division of General Education, Chiangrai Province

พระอธิการวันเฉลิม เป่งใส[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Phraathikan Wanchaloem Pengsai[1*] and Thidawan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลของโรงเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 186 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายในภาพรวมและรายองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง (R=0.81) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประสิทธิผล

Abstract

The purpose of this independent study was to study academic leadership, school effectiveness and the relationship between academic leadership and school effectiveness of Prapariyattidhamma School, Division of General Education, Chiangrai Province. Data were collected from 186 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation, and Pearson Product–Moment Correlation Coefficient.

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : zong.woraphan@gmail.com

The findings showed that 1) view of the school administrators and teachers toward academic leadership of school administrators of Prapariyattidhamma School, Division of General Education, Chiangrai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. 2) The view of the school administrators and teachers toward school effectiveness of Prapariyattidhamma School, Division of General Education, Chiangrai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. And 3) The relationship between academic leadership and school effectiveness of Prapariyattidhamma School, Division of General Education, Chiangrai Province were significantly positive correlation at high level (R = 0.81) of 0.01 respectively.

Keywords: academic leadership, School effectiveness

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในหลายทาง การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557, หน้า 1) สถานศึกษาจึงมีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ การที่จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ ต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553 , หน้า 1) ดังนั้นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่ที่ภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่ง Hallinger and Murphy (1985, pp. 221-224 อ้างอิงใน พิทรัตน์ บรรจงงาม, 2557, หน้า 23-32) ได้กำหนดพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารไว้ 3 องค์ประกอบ 11 ด้าน หลักการบริหารงานด้านวิชาการ คือ หลักแห่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553 , หน้า 7) ดังนั้นภาวะผู้นำทางวิชาการจึงต้องมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่ง Hoy and Ferguson (1985, p 68 อ้างอิงใน อนงค์ อาจจงทอง. 2557, หน้า 24) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนใน 5 องค์ประกอบ จังหวัดเชียงรายมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จำนวน 21 โรงเรียน (สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย, 2559, หน้า 11) โดยภาพรวมแล้วกระบวนการเรียนการสอนมีมาตรฐานต่ำเพราะขาดสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ครูคนเดียวสอนหลายวิชา ไม่มีความหลากหลายในแง่ของวิชาการ ซึ่งเป็นจุดอ่อนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมประการหนึ่ง (สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย, 2559, หน้า 28) ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมจะประสบผลสำเร็จได้ สามารถเป็นที่ยอมรับในการดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียน บรรลุจุดมุ่งหมายของโรงเรียน คือ การจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานตามตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน ซึ่งการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารต้องมีความรู้ มีทักษะ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำและมีภาวะผู้นำทางวิชาการดัง ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 147) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารและจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่

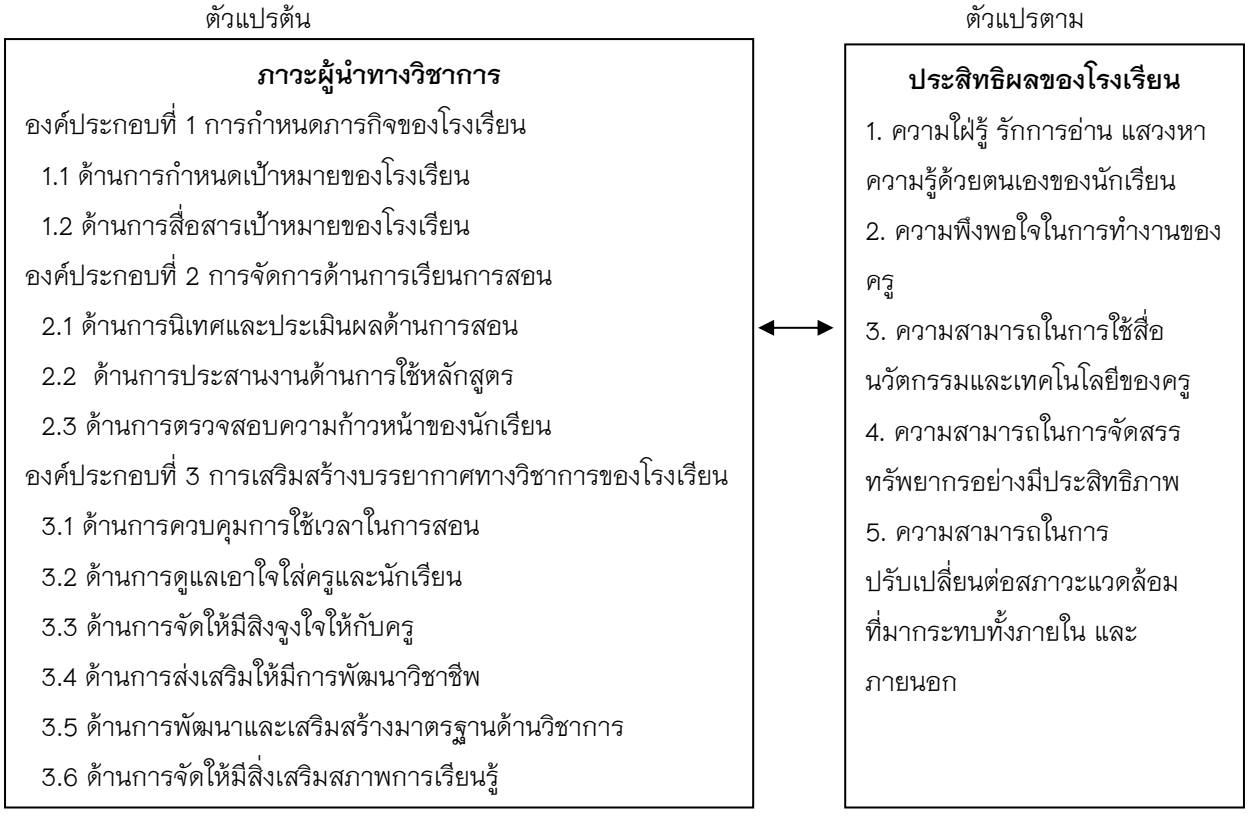
ดีมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้นภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

ภาพ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้กรอบแนวคิดดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Hallinger & Murphy (1985, pp. 211–224 อ้างอิงใน พิทรัตน์ บรรจงงาม, 2557, หน้า 23–32) ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ หรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบ 11 ด้าน คือ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน 2) การจัดการด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน ด้านการประสานงาน ด้านการใช้หลักสูตร และด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน ตามแนวคิดของ Hoy and Ferguson (1985, p. 68 68 อ้างอิงใน อนงค์ อาจจงทอง, 2557, หน้า 24) แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 3) ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู 4) ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) ความสามารถ ในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากระทบทั้งภายในและภายนอก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan. (1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 รูป/คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ประสานงานกับสำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา

2. จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์และหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับอาสาสมัครอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงราย จำนวน 186 ชุด ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดส่งทางไปรษณีย์ และกำหนดระยะเวลาขอรับคืนทางไปรษณีย์ ภายใน 5 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

3. เก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับอาสาสมัครอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไปที่ได้รับแล้ว ส่วนที่ยังไม่ได้รับคืนหรือไม่สมบูรณ์จะทำการติดตามและจัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับอาสาสมัครอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไปทางไปรษณีย์อีกครั้ง โดยกำหนดระยะเวลาขอรับคืนทางไปรษณีย์ ภายใน 5 วัน

4. นำแบบสอบถามทั้งหมดไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน และการจัดการด้านการเรียนการสอน ตามลำดับ

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน 2 ด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน 3 ด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ตามลำดับ

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน 6 ด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน และด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ตามลำดับ

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงานของครู รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากระทบทั้งภายในและภายนอก ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ตามลำดับ

2.1 องค์ประกอบที่ 1 ความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้า และสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง รองลงมา ได้แก่ นักเรียนเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล และนักเรียนแสวงหาความรู้อยู่เสมอ จากแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีความกระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

2.2 องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจในการทำงานของครู พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ งานที่ครูปฏิบัติอยู่มีความท้าทายและกระตุ้นให้อยากทำงานอยู่เสมอ รองลงมา ได้แก่ ครูรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และและครูได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพของตน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

2.3 องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ได้แก่ ครูใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมาช่วยในการสอนเป็นการเพิ่มเติมความรู้และช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น รองลงมาได้แก่ ครูจัดทำเอกสารประกอบการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และครูส่งเสริมให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2.4 องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารและครูใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารและครูมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด และผู้บริหารมีการบริหารงบประมาณเป็นไปตามแผนการใช้เงินงบประมาณที่กำหนดไว้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการจัดวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการสอนที่ทันสมัยเพียงพอต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

2.5 องค์ประกอบที่ 5 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากระทบทั้งภายในและภายนอก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมีการยอมรับแนวคิด วิธีการตลอดจนเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง สำหรับคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนกับความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนกับความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การจัดการด้านการเรียนการสอนกับความพึงพอใจในการทำงานของครู

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียนโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ มีความชัดเจน สามารถปฏิบัติและประเมินผลได้ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนรับผิดชอบต่อการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985, pp. 221–224224 อ้างอิงใน พิทรัตน์ บรรจงงาม, 2557, หน้า 23–32) ซึ่งได้กำหนดพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารไว้ในองค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นอันดับแรก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอันธิยา ภูมิไธสง (2556, หน้า 48) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ ภารกิจของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริทร คงคูณ (2556, หน้า 82) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (ศรีสะเกษ–ยโสธร) พบว่า ภาวะผู้นำด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริกร พลายงาม (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากเช่นกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนและการจัดการด้านการเรียนการสอนตามลำดับ

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจในการทำงานของครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน จึงมีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานในโรงเรียน อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่ง

เป็นไปตามแนวคิดของ Hoy & Ferguson (1985, p. 68 อ้างอิงใน อนงค์ อาจจงทอง, 2557, หน้า 24) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยศึกษาใน 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบอย่างหนึ่งก็คือ ความพึงพอใจในการทำงานของครู นอกจากนี้ Gipson and others (1979, p. 27 อ้างอิงใน นิภาพร กลิ่นเกตุ, 2557, หน้า 43-44) ก็ได้ศึกษาและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลขององค์การไว้ โดยมีความพึงพอใจเป็นข้อหนึ่งในเกณฑ์เหล่านั้นด้วยเช่นกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิเดช พลเยี่ยม (2556, หน้า 91) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร กลิ่นเกตุ (2557, หน้า 75) ได้ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า ความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย จันทวัน (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนกับความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้มีการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนและด้านการเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา เป็นไปตามแผนการใช้เงินที่กำหนดไว้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด สามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985, pp. 221-224 อ้างอิงใน พิทรัตน์ บรรจงงาม, 2557, หน้า 23-32) ซึ่งได้กำหนดให้การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นไปตามแนวคิดของ Hoy and Ferguson (1985, p 68 อ้างอิงใน อนงค์ อาจจงทอง, 2557, หน้า 24) ที่จัดให้ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบหนึ่งในประสิทธิผลของโรงเรียน จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริทร คงคูณ (2556, หน้า 99) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (ศรีสะเกษ-ยโสธร) พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิเดช พลเยี่ยม (2556, หน้า 109) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นาทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ พัชรินทร์ พันธ์โตดี (2556, หน้า 91) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครราชสีมา เขต 5 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ พิมพิชญา จงเกียรติกาญจน์ (2553, หน้า 104) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขออนุโมทนาขอบคุณผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่อนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ขออนุโมทนาขอบคุณผู้มีอุปการคุณ กัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้การอนุเคราะห์เกื้อกูลด้วยไมตรีส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี และที่ขาดไม่ได้ต้องขออนุโมทนาขอบคุณบิดามารดาที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

นิภาพร กลิ่นเกตุ. (2557). **ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์.. (2553). **การบริหารวิชาการ.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

พัชรินทร์ พันธ์โตดี. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ. กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

พิทรัตน์ บรรจงงาม. (2557). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. การศึกษาอิสระ. กศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.

พิมพิชญา จงเกียรติกาญจน์. (2553). **ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.** วิทยานิพนธ์. คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.

วุฒิชัย จันทวัน. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์. คม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี.

ศูนย์ประสานงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย. (2559). **สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2559.** เชียงราย: โรงเรียนเวียงชัยพิทยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่21 .** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สิริกร พลายงาม. (2557). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.** วิทยานิพนธ์. คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สิริทร คงคูณ. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 (ศรีสะเกษ-ยโสธร).** วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

อนงค์ อาจจงทอง. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัย เขต 2.** วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.

อภิเดช พลเยี่ยม. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.** วิทยานิพนธ์. กศ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.

อันธิยา ภูมิไธสง. (2556). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.** งานนิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

Krejcie R. V. & Morgan D. W. (1970). **Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement,** 30(3), 607-610.

ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

The relationship between motivation and work efficiency of personnel working for the secondary educational service office 35

พัชราภรณ์ บุญเรือง[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Patcharaphon Boonrueang[1*] and Nanthima Nakaphong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวนทั้งสิ้น 366 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการยอมรับมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความถูกต้องมีคุณภาพและมาตรฐานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านบรรลุเป้าหมาย และด้านความตรงต่อเวลามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกคู่

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

---

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kookhanitt@hotmail.com

Abstract

The objectives of this study were 1) to study motivation in working of government teachers under the Secondary Educational Service Area Office 35. 2) to study work efficiency of government teachers under the Secondary Educational Service Area Office 35. 3) to examine the relationship between motivation and work efficiency of Government Teachers under the Secondary Educational Service Area Office 35. The sample groups were 366 government teachers under the Secondary Educational Service Area Office 35. The instrument used to collect the data was a questionnaire. The statistics was analyzed there were frequency, percentage, mean standard deviation and Pearson's product–moment correlation coefficient.

The results of the study revealed that

1. Motivation in working of government teachers under the Secondary Educational Service Area Office as a whole was at a high level. When considering on each aspect, the research found to be at high level in all aspects by descending order of the average as follow; acceptance, relationship between persons, policy/plan and management, work environment, progress in responsible job, job security, income and welfare, job responsibility, job successful, characteristic of job, respectively.

2. Work efficiency of government teachers under the Secondary Educational Service Area Office as a whole was at a high level. When considering on each aspect, the research found to be at high level in all aspects by descending order of the average as follow; correctness, quality and standard, goal attainment, punctuality in working, respectively.

3. The relationship between motivation and work efficiency of government teachers under the Secondary Educational Service Area Office 35, in overall had the positive relationship at a significant level of .01. When taking the paired comparison, there was found a positive correlation.

Keywords: Motivation in working, work efficiency

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561) โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ ภายในปี 2561 จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 3 ประเด็นหลักคือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง {1}

การบริหารองค์การให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารองค์การต้องให้ความสำคัญต่อทรัพยากรพื้นฐานของการบริหารซึ่งเรียกว่า หลัก 4M'S อันประกอบไปด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และการจัดการ (Management) ซึ่งในปัจจุบันมีทรัพยากรอีกประเภทหนึ่งได้กลายมาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำความเจริญมาให้แก่องค์การนั่นคือ เทคโนโลยี (Tecnology) อย่างไรก็ตามทรัพยากรมนุษย์ก็ยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะถือว่าเป็นตัวขับเคลื่อนที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์การ {1}

เมื่อองค์กรกำลังขับเคลื่อนไปข้างหน้าหน่วยงานต่างๆ ในองค์กรต้องมีการปรับตัว เปลี่ยนวิธีคิด กระบวนการทำงานและพัฒนาศักยภาพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งผลกระทบไปถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เมื่อครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลงเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ ที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องกระตุ้นและโน้มน้าวจิตใจโดยวิธีการที่หลากหลายเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติงานให้องค์กรอย่างเต็มความสามารถ และประสานความร่วมมือร่วมใจกันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร [1]

องค์การที่มีการบริหารทรัพยากรบุคคลมีประสิทธิภาพจะช่วยพัฒนาให้องค์การเจริญเติบโต ช่วยให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและช่วยเสริมสร้างความมั่นคงแก่สังคมประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใจความสำคัญว่า “งานทุกอย่างมีบุคคลซึ่งมีชีวิตจิตใจ มีความนึกคิด เป็นผู้กระทำ ถ้าผู้กระทำมีจิตใจไม่พร้อมที่จะทำงาน เช่น ไม่ศรัทธาในงาน ไม่สนใจผูกพันกับงาน ผลที่ทำก็ย่อมบกพร่อง ไม่คงที่ ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติมีจิตศรัทธาเข้าใจซึ้งถึงประโยชน์ของงานพร้อมใจและพอใจที่จะขวนขวายปฏิบัติงานโดยเต็มกำลังความสามารถงานจึงจะดำเนินไปได้โดยราบลื่นและบรรลุผลตามที่มุ่งหมาย” พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรมหาวิทยาลัย [1-2]

คนหรือมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต มีจิตใจ มีอารมณ์และความต้องการปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานในการบริหารงานองค์กรให้มีประสิทธิภาพ บุคลากรจะต้องมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ด้วยเหตุนี้ทุกองค์กรจึงต้องให้บุคลากรของตนเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ และมีจิตสำนึกที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ และสิ่งที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่นั้นก็คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งการสร้างแรงจูงใจนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานขององค์กรหรือหน่วยงาน จึงมีความจำเป็นที่จะให้ความสำคัญต่อบุคลากรในองค์กรด้วยการสร้างแรงจูงใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรที่จะปฏิบัติงานให้องค์กรอย่างสุดความสามารถ [2]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ในการบริหารและการจัดการศึกษาสถานศึกษาในสังกัดระดับมัธยมศึกษา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จังหวัดลำปางและจังหวัดลำพูน ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 46 โรงเรียน มีข้าราชการครูรวมทั้งสิ้น 2,121 คน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 33,534 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559) ซึ่งได้ยึดแนวทางการพัฒนาในปีงบประมาณ 2556 ตามจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ 1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักเพิ่มขึ้น โดยผลการทดสอบ ระดับชาติ (O-NET) เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 4 (Student Achievement) 2. นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการอ่านคล่อง เขียนคล่องและใช้ทักษะในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย (Communicative skills) 3. นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความเป็นไทย มีจิตสาธารณะและอยู่อย่างพอเพียง (Sufficiency & Public Mind) 4. นักเรียนที่มีความสามารถด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศิลปศาสตร์ ทุกคนได้รับการส่งเสริมให้มีความเป็นเลิศ (Excel to Excellence)

5. ประชากรวัยเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาด้วยทางเลือก ที่หลากหลาย เพื่อลดอัตราเด็กตกหล่นออกกลางคัน 6. นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน มีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมพหุวัฒนธรรม (ASEAN Community) 7. สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและได้รับการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก (Quality Schools) 8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 มีคุณภาพตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา(Effective Service Areas) {2-3}

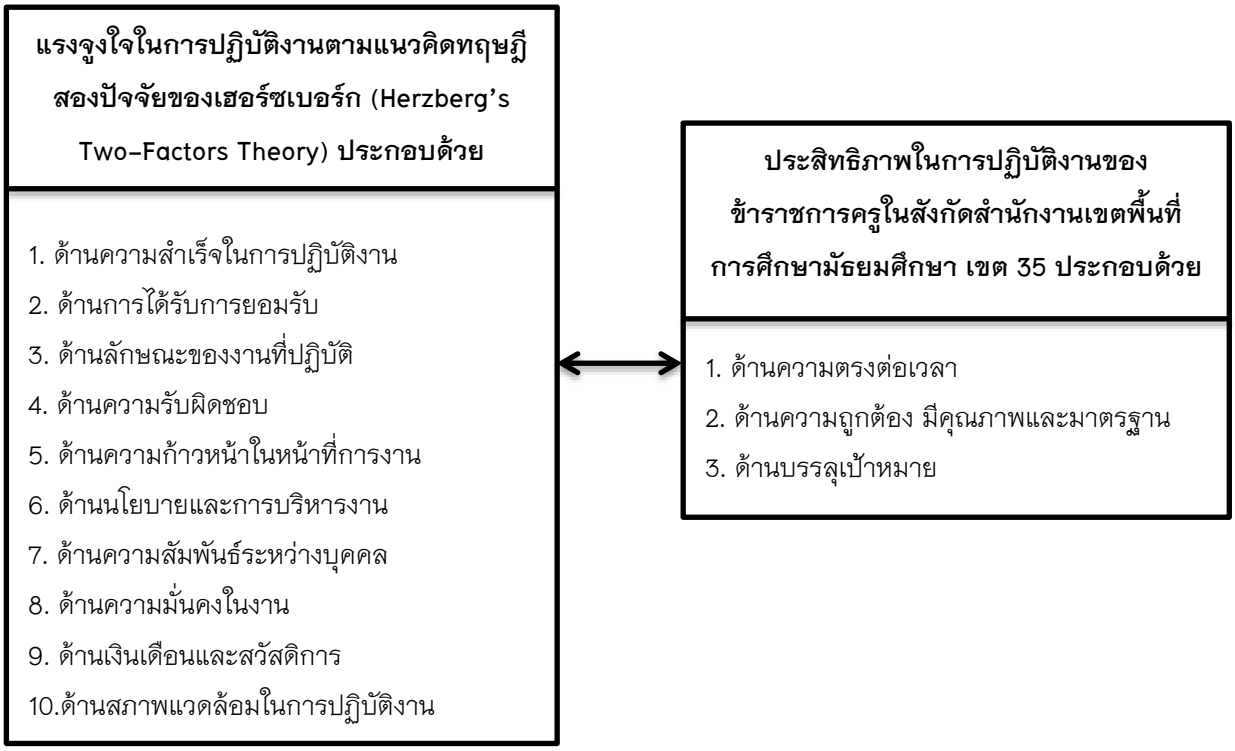
จากจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 จะเห็นว่าการที่สถานศึกษาแต่ละแห่งจะบรรลุผลตามจุดเน้นที่กำหนดได้นั้นต้องอาศัยจากการร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะทำให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพนั้นก็คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จึงมีความสนใจจะศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ได้ทำการสุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม จำนวน 366 ชุด โดยนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่างๆ เพื่อตอบปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1. เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) 2. เป็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับ 3) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 6) ด้านนโยบายและการบริหารงาน 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 8) ด้านความมั่นคงในงาน 9) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และ 10) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เป็นแบบประมาณค่า 3. เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านความตรงต่อเวลา 2) ด้านความถูกต้อง มีคุณภาพและมาตรฐาน และ 3) ด้านบรรลุเป้าหมาย เป็นแบบประมาณค่า และ 4. เป็นการหาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 35 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจากทั้งหมด 366 คน จำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 242 คน และเป็นเพศชาย จำนวน 124 คน จำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 38 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 160 คน รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31–38 ปี จำนวน 122 คน และมีอายุระหว่าง 23–30 ปี จำนวน 84 คน จำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 220 คน รองลงมา ได้แก่ ระดับปริญญาโท จำนวน 146 คน จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 10–20 ปี มากที่สุด จำนวน 161 คน รองลงมา ได้แก่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 138 คน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี น้อยที่สุด จำนวน 67 คน

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการยอมรับมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.1 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ท่านมีความพึงพอใจและภูมิใจในผลงานที่สำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ท่านปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ท่านปฏิบัติงานได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด และท่านมีความสามารถในแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.2 ด้านการได้รับการยอมรับ

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านการได้รับการยอมรับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ภาคีเครือข่ายให้ความศรัทธาในความสามารถของท่านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลงานของท่านได้รับการยอมรับยกย่องและให้เกียรติจากผู้บังคับบัญชา ท่านคือบุคคลหนึ่งที่มีส่วนร่วมต่อความสำเร็จของงานในหน่วยงานของท่านและเพื่อนร่วมงานขอคำปรึกษาและคำแนะนำในการปฏิบัติงานจากท่านเป็นประจำมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ท่านได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความถนัดและความสามารถของท่านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลักษณะของงานที่ท่านปฏิบัติ เป็นงานที่มีความท้าทายและมีความน่าสนใจ งานที่ท่านปฏิบัติมีโอกาสได้ใช้

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และท่านสามารถตัดสินใจได้ และงานที่ท่านได้รับมีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.4 ด้านความรับผิดชอบ

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ท่านปฏิบัติงานที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ท่านได้รับผิดชอบงานหลักของหน่วยงาน ท่านมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเมื่อได้รับผิดชอบงานเพิ่มขึ้น และท่านมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.5 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ หน่วยงานของท่านสนับสนุนการเข้าร่วมฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ท่านได้รับการสนับสนุนให้เลื่อนตำแหน่งอย่างเหมาะสม ท่านได้รับผิดชอบงานที่สำคัญมากขึ้น และท่านได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาให้มีโอกาสก้าวหน้าตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.6 ด้านนโยบายและการบริหารงาน

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านนโยบายและการบริหารงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ หน่วยงานของท่านมีการประชาสัมพันธ์นโยบายเป้าหมายหรือแผนงานให้รับรู้ทั่วกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด หน่วยงานของท่านได้มีการกำหนดนโยบายหรือเป้าหมายการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และท่านสามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.7 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ท่านปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานด้วยความรู้สึกสบายใจและมีความสุข และท่านได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยสูงสุด บุคลากรในหน่วยงานให้ความร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี และท่านได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.8 ด้านความมั่นคงในงาน

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านความมั่นคงในงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ หน่วยงานของท่านมอบหมายงานให้ท่านปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ท่านปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันกับผู้บังคับบัญชา ท่านมีความรู้สึกมั่นคงในตำแหน่งและหน้าที่ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต และท่านได้รับความคุ้มครองต่อการปฏิบัติงานจากหน่วยงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2.9 ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ค่าตอบแทนและสวัสดิการเพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าตอบแทนที่ได้มีความเหมาะสมกับภาระงานที่รับผิดชอบ รายได้จากเงินเดือนของท่านเหมาะสมกับความสามารถและปริมาณงานที่ได้รับ และ ทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดกองทุนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

2.10 ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ หน่วยงานของท่านจัดบริเวณที่ทำงานเป็นสัดส่วนสะดวกต่อการติดต่อประสานงานและการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานที่ทำงานของท่านเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับสายงาน สภาพทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกของที่ทำงานมีความปลอดภัยต่อชีวิต และอุปกรณ์ปฏิบัติงานมีจำนวนเพียงพอและสะดวกต่อการติดต่อประสานงานและการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการในปฏิบัติงาน

พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความถูกต้องมีคุณภาพและมาตรฐานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านบรรลุเป้าหมาย และด้านความตรงต่อเวลามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.1 ด้านความตรงต่อเวลา

พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านความตรงต่อเวลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ท่านปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เพื่อให้งานออกมามีคุณภาพ และมีการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานท่านสามารถแก้ปัญหานั้นให้ลุล่วงได้อย่างรวดเร็ว ท่านสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานได้ในเวลาอันรวดเร็วเพื่อให้งานออกมาดีที่สุด และท่านสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาและหัวหน้างาน ให้แล้วเสร็จด้วยความรวดเร็วมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

3.2 ด้านความถูกต้อง มีคุณภาพและมาตรฐาน

พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านความถูกต้อง มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ท่านปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ท่านมีความสามารถในแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน ท่านมีความพึงพอใจและภูมิใจในผลงานที่สำเร็จ และท่านปฏิบัติงานได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.3 ด้านบรรลุเป้าหมาย

พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านบรรลุเป้าหมาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหา

น้อยดังนี้ ผลการปฏิบัติงานของท่านเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการปฏิบัติงานของท่านทำให้ลดการใช้กำลังคน ผลการปฏิบัติงานของท่านทำให้ค่าใช้จ่ายของหน่วยงานลดลงและผลการปฏิบัติงานของท่านทำให้หน่วยงานเป็นที่ยอมรับแก่สาธารณชนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

พบว่า ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย 3 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านความมั่นคงในงาน

สรุปผลและอธิปรายผล

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับ 3) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 6) ด้านนโยบายและการบริหารงาน 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 8) ด้านความมั่นคงในงาน 9) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และ10) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 มีความเห็นว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความใส่ใจในรายละเอียดของผู้ใต้บังคับบัญชารวมไปถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และนอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ยังมีนโยบายในการขับเคลื่อนและพัฒนาข้าราชการครู ในทุกระดับ ให้เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพของตน อันจะนำไปสู่การมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ มีการสนับสนุนส่งเสริมในสิ่งอำนวยความสะดวกทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้ข้าราชการครูได้มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (มนสุนีย์ โนจันทร์, 2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรครู : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิราช อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรครูตามแนวคิดทฤษฎีของเฮิร์ซเบิร์ก วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิราช อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยรวมทั้ง 10 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 มีความรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่ตนได้ลงมือปฏิบัติมีความสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในระยะเวลาที่กำหนดและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานได้อย่างทันท่วงที ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (พรศิลป์ ศรีเรืองไร, 2553) ได้ทำการศึกษาปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยสรุปผลคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน พบว่า มีปัจจัยในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการได้รับการยอมรับ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการภาคีเครือข่ายให้ความศรัทธาในความสามารถที่ประจักษ์ ซึ่งมีผลงานเป็นที่ได้รับการยอมรับยกย่องทั้งจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน หรือเป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนร่วมต่อความสำเร็จของงานหลักในหน่วยงาน สามารถให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สุธานิธิ์ นุกูลอึ้งอารี, 2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจในงานของพนักงานบริษัท การบินไทย จากัด (มหาชน): กรณีพนักงานบริษัท การบินไทยฯ สานักงานใหญ่ ” จากการศึกษาพบว่า การได้รับการยกย่องยอมรับนับถือ พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความถนัดและความสามารถของตนเองโดยงาน ที่ได้รับมอบหมายมีปริมาณที่เหมาะสมกับระยะเวลาในการปฏิบัติ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีความท้าทาย น่าสนใจ มีโอกาสได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ สามารถออกแบบงานได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (อริญชญา วงศ์ใหญ่, 2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรในวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ในระดับที่มาก คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64

1.4 ด้านความรับผิดชอบ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ได้มีอำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ จึงทำให้สามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมไปถึงการได้รับผิดชอบงานหลักของหน่วยงานซึ่งตรงกับความรู้ความสามารถของตนเอง จึงทำให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (ประเสริฐ ฉัตรชัยศักดิ์, 2556) ได้ศึกษา เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักราชเลขาธิการ : ศึกษากรณีแรงจูงใจ จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่าระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในหน่วยงานมีการสนับสนุนให้มีการเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ เช่น การเข้ารับ การฝึกอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาให้เลื่อนตำแหน่งอย่างเหมาะสมได้รับผิดชอบงานที่สำคัญมากขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาให้มีโอกาสก้าวหน้าตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (โชติกา ระโส, 2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1. บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านนโยบายและการบริหารงาน ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในหน่วยงานมีการประชาสัมพันธ์ถึงนโยบายเป้าหมายหรือแผนงานให้รับรู้ทั่วโดยทั่วกัน มีการกำหนดนโยบายหรือเป้าหมายการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน โดยมีการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และนโยบายที่กำหนดสามารถไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (ปฐมวงศ์ สีหาเสนา, 2557) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวงตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีการศึกษาวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบายและการบริหาร มีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสามารถปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานด้วยความสบายใจ และมีความสุข ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชา รวมไปถึงผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานให้ความร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (วนิดา ประดิษฐ, 2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลพบุรี พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านความมั่นคงในงาน ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในหน่วยงานมีการปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันกับผู้บังคับบัญชา ได้รับความคุ้มครองต่อการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้สึกมั่นคง ในตำแหน่งและหน้าที่ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (วนิดา ประดิษฐ, 2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลพบุรี พบว่ามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความมั่นคงในงานในระดับมาก

1.9 ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่าตอบแทนและสวัสดิการมีความเพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบัน โดยค่าตอบแทนที่ได้มีความเหมาะสมกับความสามารถ ปริมาณงานและภาระงานที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดกองทุนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฐากูร ปาละนันทน์ (2554) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดวิทยาลัยชุมชนสานักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า บุคลากรสังกัดวิทยาลัยชุมชนมีแรงจูงใจด้านเงินเดือนและสวัสดิการอยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรสังกัดวิทยาลัยชุมชนได้รับเงินต่าง ๆ จากทางราชการในอัตราที่เหมาะสม ได้แก่ เงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าเบี้ยเลี้ยง เงินช่วยเหลือบุตร มีการเลื่อนขั้นเงินเดือน และสวัสดิการต่าง ๆ ที่บุคลากรสังกัดวิทยาลัยชุมชนสามารถเบิกได้ตามระเบียบของราชการ

1.10 ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในหน่วยงานมีการจัดบริเวณที่ทำงานอย่างเป็นสัดส่วนสะดวกต่อการติดต่อประสานงานและการปฏิบัติงาน มีการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับสายงาน ในหน่วยงานมีอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน สามารถใช้การได้ดี และสภาพทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกของที่ทำงานมีความปลอดภัยต่อชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สุธานิธิ์ นุกูลอึ้งอารี, 2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจในงานของพนักงานบริษัท การบินไทย จากัด (มหาชน): กรณีพนักงานบริษัท การบินไทยฯ สำนักงานใหญ่ ” จากการศึกษาพบว่า 1. พนักงานบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานใหญ่ มีความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการปฏิบัติงานแต่ละงานนั้นในด้านของประสิทธิภาพด้านปฏิบัติงาน จะต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความมีคุณภาพ มาตรฐาน สามารถปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วเพื่อให้เสร็จทันเวลาเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานวางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สมยศ แย้มเผื่อน, 2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานปฏิบัติการ บริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานปฏิบัติการบริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน) ด้านคุณภาพความถูกต้อง ด้านเป้าหมาย และด้านเวลา พบว่า พนักงานมีระดับประสิทธิภาพในการทำงานโดยรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านความตรงต่อเวลา ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพด้านความตรงต่อเวลา ของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้าราชการครูปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เพื่อให้งานออกมามีคุณภาพ และมีการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่คำสั่งของผู้บังคับบัญชาและหัวหน้างานให้แล้วเสร็จด้วยความรวดเร็ว เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานสามารถแก้ปัญหานั้นให้ลุล่วงได้อย่างรวดเร็วและท่านสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานได้ในเวลาอันรวดเร็วเพื่อให้งานออกมาดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สมยศ แย้มเผื่อน, 2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานปฏิบัติการ บริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานปฏิบัติการบริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน) ด้านเวลา พบว่า พนักงาน มีระดับประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านความถูกต้อง มีคุณภาพและมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพด้านความถูกต้อง มีคุณภาพและมาตรฐาน ของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการครูสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนดสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานและทำให้เกิดความพึงพอใจและภูมิใจในผลงานที่สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมยศ แย้มเผื่อน (2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานปฏิบัติการ บริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานปฏิบัติการบริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน) ด้านคุณภาพความถูกต้อง พบว่า พนักงานมีระดับประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านบรรลุเป้าหมาย ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ สามารถทำให้ค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน รวมไปถึงการใช้กำลังคนลดลงลด และผลของการปฏิบัติงานทำให้หน่วยงานเป็นที่ยอมรับแก่สาธารณชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (รัตน์ชนก จันยัง, 2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในองค์กรไม่แสวงผลกำไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานและปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานในองค์กรไม่แสวงผลกำไร ผลการศึกษาพบว่า ด้านการทำงานให้บรรลุเป้าหมายมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สมยศ แย้มเผื่อน , 2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานปฏิบัติการ บริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานปฏิบัติการบริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน) ด้านเป้าหมาย พบว่า พนักงานมีระดับประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย 3 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านความมั่นคงในงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้าราชการครู คือคนหรือมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตมีจิตใจ มีอารมณ์และความต้องการที่จะมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยในการที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงานนั้นนโยบายหรือการบริหารงานของหน่วยงานจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลด้วย เพราะจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ข้าราชการครูจะต้องมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน เพื่อให้ข้าราชการครูในหน่วยงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่นั้นก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานของหน่วยงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อข้าราชการครูในหน่วยงานด้วยการสร้างแรงจูงใจในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้งานที่มีคุณภาพและมาตรฐาน บรรลุเป้าหมายขององค์กรภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (มยุรี บุญเยี่ยม, 2558) ได้ทำการ ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร วิทยาลัยการอาชีพสังขะ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร วิทยาลัยการอาชีพสังขะ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร วิทยาลัยการอาชีพสังขะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร. นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พร้อมกับ นายชิงชัย ทิพย์มณฑา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ นายสุทิน คงสนุ่น ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเสด็จวนชยางค์กูลวิทยา และ นายโสภณ ศรีวิชัย ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนประชาราชวิทยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ แนะนำ ให้คำปรึกษา แก้ไขให้มีความถูกต้องจนสมบูรณ์เป็นรูปเล่ม จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอบพระคุณข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยดี ขอขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ที่ช่วยเป็นกำลังใจที่สำคัญแก่ผู้ศึกษา ตลอดจนอาจารย์ประจำสาขาวิชา เพื่อน ๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาด้วยดีตลอดเวลาที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในครั้งนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจของข้าราชการครูในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุดต่อไป ผู้ศึกษาขอมอบคุณงามความดีแด่ทุก ๆ ท่านที่กล่าวมาข้างต้นไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

โชติกา ระโส. (2555). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ฐากูร ปาละนันทน์. (2554). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.**ปริญญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ปฐมวงค์ สีหาเสนา. (2557). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี.** งานนิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ประเสริฐ ฉัตรชัยศักดิ์. (2556). **การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักราชเลขาธิการ : ศึกษากรณีแรงจูงใจ.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นบท. สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ, กระทรวงการต่างประเทศ, กรุงเทพฯ.

พรศิลป์ ศรีเรืองไร. (2553). **การศึกษาปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสานักงาน เขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**,** กรุงเทพฯ.

มนสุนีย์ โนจันทร์. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรครู : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิราช อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา.**การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา**.**

มยุรี บุญเยี่ยม. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร วิทยาลัยการอาชีพสังขะ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, สุรินทร์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วนิดา ประดิษฐ. (2554). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลพบุรี**.การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

สมยศ แยมเผื่อน. (2551). **ปจจัยที่มีผลตอประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานปฏิบัติการบริษัท เอเชียน มารีน เซอรวิสส จำกัด (มหาชน).** สารนิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สุธานิธิ์ นุกูลอึ้งอารี. (2555). **การศึกษาความพึงพอใจในงานของพนักงานบริษัท การบินไทย จากัด (มหาชน): กรณีพนักงานบริษัท การบินไทยฯ สานักงานใหญ่.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.

อริญชญา วงศ์ ใหญ่. (2558). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยี พายัพและบริหารธุรกิจ จังหวัดเชียงใหม่.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1

The relationship between organization culture and the learning organization in opportunity expansion school, Phayao Primary Educational Service Area Office 1.

วนิษา สายหยุด[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Wanisa Saiyud[1*] and Nanthima Nakaphong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กร และองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 28 โรงเรียน รวม 201 คน แล้วนำไปสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยมีหน่วยเป็นโรงเรียน ได้จำนวน 15 โรงเรียน รวม 215 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน พบว่า

1. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ วัฒนธรรมการมีส่วนรวม มีระดับสูงสุด รองลงมา วัฒนธรรมแบบพันธกิจ วัฒนธรรมการปรับตัว และวัฒนธรรมเอกภาพ มีระดับต่ำสุด

2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ มีระดับสูงสุด รองลงมา การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การมีรูปแบบความคิด การคิดอย่างเป็นระบบและการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีระดับต่ำสุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูงมาก

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : wanisasci117@hotmail.com

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this study were to study the level of organizational culture and learning organization of Educational Opportunity Expansion Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1 and to examine the relationship between organizational culture and learning organization of Educational Opportunity Expansion Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1. The samples consisted of 201 educational personnel from 28 Educational Opportunity Expansion schools by using Krejcie & Mogan to define the sample size and drawn by using the method of multi-stage random sampling and that of sample random sampling according to the schools classification to get 215 educational personnel from 15 schools. The tool used to collect the data was a rating scale questionnaire. The statistical analyses were frequency, percentage, mean standard deviation and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings of this study were as follow:

1. The level of organizational culture of Educational Opportunity Expansion Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1 as a whole and each individual aspect were at high level by ranking from the highest to the lowest mean as follows: involvement Culture, mission Culture, adaptability Culture and consistency culture, respectively.

2. The learning organizational of Educational Opportunity Expansion Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1 as a whole and each individual aspect were at high level by ranking from the highest to the lowest mean as follows: personal mastery, team Learning, mental models, systematic thinking, shared vision and respectively.

3. The relationship between organization culture and learning organization of Educational Opportunity Expansion Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1, in overall has the positive relationship in high level, there were statistically significant different at .01.

Keywords: Organization culture, The learning organization

บทนำ

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) รวมทั้งความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบบเครือข่าย ได้ทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงได้ส่งผลให้เกิดระบบเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ มุ่งเน้นความรู้ความสามารถทั้งระดับปัจเจกบุคคล และองค์กร ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และความเปลี่ยนแปลงนี้เองส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ส่งผลกระทบต่อองค์กรและการบริหารงานภายในองค์กร โดยเฉพาะเรื่องวัฒนธรรมการบริหารองค์กร เพราะวัฒนธรรมการบริหารที่มีประสิทธิภาพจะทำให้องค์กรนั้นได้รับผลประโยชน์สูงสุดโดยเสียต้นทุนต่ำสุด (อโณมา ตงตะแบก, 2545, หน้า 3 อ้างอิงใน (เพชร มาตยะขันธ์, 2556, หน้า 1) ด้วยปัจจัยที่เกิดจากการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบกับการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ส่งผลให้เวทีการแข่งขันที่เคยจำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ

ขยายขอบเขตออกไปครอบคลุมทั่วโลก อีกทั้งแนวคิดในการบริหารจัดการสมัยใหม่ทั้งการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) การจัดการคุณภาพ (Quality Management) การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management) โดยคนเป็นพลังขับเคลื่อน ที่สำคัญ ซึ่งคนก็ไม่ใช่ต้นทุน แต่เป็นทุนมนุษย์ (Human Capital) เพราะในตัวคนมีทักษะและประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความชำนาญซึ่งเป็น “ทุนความรู้(Knowledge Capital) จำเป็นต้องสร้างค่านิยมขององค์กร (Corporate Value) และวัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) ที่ดี ความรู้ภายใต้บริบทเฉพาะมักแฝงอยู่ในภาษา วัฒนธรรม หรือประเพณี นักวิพากษ์ ลัทธิจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม กล่าวว่าการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมเดี่ยว ทำให้ความรู้ท้องถิ่นบางอย่างถูกทำลายลง ทำอย่างไรให้ความรู้ในทางปฏิบัติ ซึ่งมักเป็นที่ทราบกันในตัวคนหรือกลุ่มคน ถูกปรับเปลี่ยนและจัดการอย่างเป็นระบบ (Knowledge Management) เพื่อรักษาองค์กรไว้ ซึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ ให้ความรู้ทั้งหลายนั้นกลายเป็นความรู้ที่เกิดประโยชน์สำหรับคนทั้งองค์กร เพื่อการก้าวเข้าสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เพราะ “ความรู้” คือ “อำนาจ”

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge–based Society) ซึ่ง “ความรู้หรือต้นทุนทางปัญญา” ได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต และถือเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดอย่างหนึ่งขององค์กร เนื่องจากความรู้สามารถสร้างความได้เปรียบในเชิงของการแข่งขัน และเปรียบเสมือนอาหารที่หล่อเลี้ยงให้องค์กรเจริญเติบโต องค์กรที่ต้องการอยู่รอดและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยการให้ความสำคัญกับความรู้หรือต้นทุนทางปัญญา และด้วยการพัฒนาไปสู่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Marquardt, 1996. : 17) องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ องค์กรที่สามารถพัฒนาและขยายความสามารถในการสร้างอนาคตได้อย่างต่อเนื่อง และองค์กรแห่งการเรียนรู้จะมีการปรับการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอด รวมทั้งเรียนรู้ที่จะพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ให้ดียิ่งขึ้น Senge (1991 , อ้างอิงใน (ยุรพร ศุทธรัตน์, 2552, หน้า 23)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในหมวดที่ 3 เรื่อง การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มาตรา 11 สวนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการเพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้

วัฒนธรรมองค์กรเปรียบเสมือนแบบแผนของสิ่งประดิษฐ์ บรรทัดฐาน ค่านิยม และข้อสมติฐานพื้นฐานเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่ใช้การได้ดีเพียงพอที่จะนำมาสอนให้แก่ผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากวัฒนธรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีผลลัพธ์มาจากการเลือกและประสบการณ์ ทำให้องค์กรมีวัฒนธรรมองค์กรที่มีแบบแผน มีระเบียบการประพฤติ รวมทั้งพฤติกรรมที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมองค์กรเป็นวิถีชีวิตที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา จนเป็นนิสัยและความเคยชิน และกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีประพฤติปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งภาษาวัตถุสิ่งของต่าง ๆ วัฒนธรรมทำให้คนรวมตัวกันเป็นสังคม มีการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ ผลของวัฒนธรรมจะออกมาในรูปจริยธรรม ตลอดจนค่านิยมที่ใช้ในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยสั่งการ จริยธรรมองค์กรถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรเกิดความก้าวหน้าและส่งผลให้องค์กรได้รับความเชื่อถือจากสังคม ดังนั้นองค์กรทุกประเภทจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำจริยธรรมมาใช้ในการบริหารและแก้ไข

ปัญหาองค์กรอย่างถูกวิธีเพื่อให้ได้รับความเชื่อถือ ภาพพจน์ที่ดี อันนำมาซึ่งชื่อเสียง เกียรติยศและความก้าวหน้าในระยะยาวขององค์กร

จากความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรและองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นแนวทางในการพัฒนายกระดับโรงเรียนสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

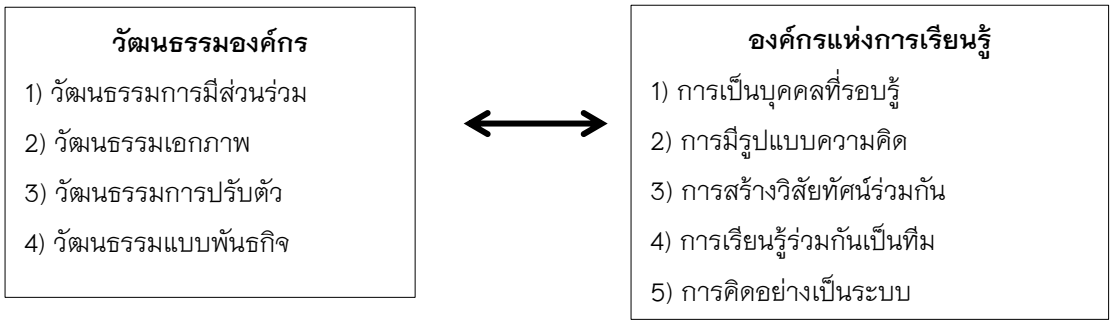
วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 (2) เพื่อศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 จำนวน 28 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 410 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน จำนวน 28 โรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 201 คน แล้วนำไปสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) โดยมีหน่วยการสุ่มตัวอย่างเป็นหน่วยโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 โรงเรียน จำนวน 215 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่สังกัด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยวางแผนและปฏิบัติการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงจากวิทยาลัยการศึกษา เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 จำนวน 15 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่ธุรการ เพื่อนัดหมายในการเก็บรวมรวมแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจำนวน 215 ฉบับ ได้กลับคืนมาจำนวน 210 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.67

3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักแต่ละข้อบันทึกผลลงคอมพิวเตอร์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป จากนั้นนำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย(mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งกรเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's moment-product correlation coefficient)

ผลการศึกษา

1. จากการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวัฒนธรรมการมีส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมแบบพันธกิจ ด้านวัฒนธรรมการปรับตัว และด้านวัฒนธรรมเอกภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ

1.1 วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านวัฒนธรรมการมีส่วนรวมโดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนทำงานร่วมกันเป็นทีมและให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันระหว่างสายงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการพัฒนาและส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนบุคลากรมีส่วนร่วมในวางแผนงานบริหารในโรงเรียน โรงเรียนมีการกระจายอำนาจให้บุคลากรในโรงเรียนมีโอกาสตัดสินใจในงานที่ตนรับผิดชอบ และโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรในโรงเรียนทุก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านวัฒนธรรมเอกภาพโดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนให้บุคลากรในโรงเรียนทราบทุกคน บุคลากรในโรงเรียนมีการประสานงานกันในการปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองอย่างเต็มความสามารถ บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนและนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติงานในโรงเรียน และบุคลากรในโรงเรียนมีทัศนคติในการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านวัฒนธรรมการปรับตัวโดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคลากรในโรงเรียนมีวิธีการทำงานที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียน ทำให้งานมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนผลิตสื่อ/นวัตกรรม บุคลากรในโรงเรียนมีวิธีการทำงานที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก บุคลากรในโรงเรียน มีการปรับปรุงพัฒนาและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงาน และโรงเรียนมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและนำข้อมูลที่ได้จากผู้รับบริการมาใช้ปรับปรุงการบริหารงานในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านวัฒนธรรมแบบพันธกิจโดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคลากรในโรงเรียนยึดกรอบแนวทางการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เป้าประสงค์และพันธกิจของโรงเรียนมาใช้ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนรวมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และพันธกิจของโรงเรียนที่ บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติงาน แนวทางการปฏิบัติงานที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และพันธกิจของโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ และผู้บริหารโรงเรียนมี

วิสัยทัศน์แสดงให้เห็นถึงทิศทางการบริหาร และสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จากการศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการมีรูปแบบความคิด ด้านการคิดอย่างเป็นระบบและด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ

2.1 องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้โดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนได้พัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ โรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรเข้าร่วมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากร โรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนจัดให้มีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการมีรูปแบบความคิดโดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนสามารถพัฒนาความคิด ความเชื่อของตนเองในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง บุคลากรในโรงเรียนสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงสถานการณ์ในปัจจุบันเข้ากับการปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกัน โรงเรียนส่งเสริมบุคลากรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และบุคลากร ในโรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์โดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคลากรในโรงเรียนเกิดความตระหนักพร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของโรงเรียน โรงเรียนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน และโรงเรียนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างภาพอนาคตของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมโดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรสร้างทีมงานและทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานภายในโรงเรียน โรงเรียนสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรเห็นถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นทีม โรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ทักษะ และวิธีคิดในการปฏิบัติงาน และโรงเรียนมีการจัดระบบสารสนเทศข้อมูลข่าวสารและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับบุคลากรได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5 องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบโดยรวมรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคลากรในโรงเรียนมีความสามารถคิดอย่างมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมและภาพย่อยของโครงสร้าง ของงานต่าง ๆ ได้ดี โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรใช้ข้อมูลสารสนเทศ ในการกำหนดแนวทางการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนมีระบบความคิดอย่างมีเหตุผลและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรบูรณาการความรู้อย่างเป็นระบบ และบุคลากร ในโรงเรียนมีความสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อบูรณาการเป็นความรู้ แนวทาง หรือแนวคิดใหม่อย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูงมาก ซึ่งตรงกับสมมติฐานของงานวิจัย โดยวัฒนธรรมองค์กรด้านวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้มากที่สุด

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า วัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวัฒนธรรมการมีส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมแบบพันธกิจ ด้านวัฒนธรรมการปรับตัว และด้านวัฒนธรรมเอกภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ

2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการมีรูปแบบความคิด ด้านการคิดอย่างเป็นระบบและด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูงมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนมีการสร้างค่านิยมและความเชื่อที่มีร่วมกันเกี่ยวกับหน้าที่ มีการกระจายอำนาจให้บุคลากร มีส่วนร่วมในวางแผนบริหารงานในโรงเรียนและความรับผิดชอบของงาน ภารกิจ รวมถึงการทำงานในองค์กรที่ให้ความสำคัญแก่บุคลากร ซึ่งค่านิยมและความเชื่อเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และพันธกิจของโรงเรียนที่กำหนดร่วมกัน ด้วยเหตุ

นี้จึงทำให้วัฒนธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านวัฒนธรรมการมีส่วนรวม พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านวัฒนธรรมการมีส่วนรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีมและให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันระหว่างสายงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับความเจริญก้าวหน้าการปฏิบัติงานของบุคลากร เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรในโรงเรียน บุคคลากรมีส่วนร่วมในวางแผนงานบริหารในโรงเรียน โดยโรงเรียนมีการกระจายอำนาจให้บุคลากรในโรงเรียนมีโอกาสตัดสินใจในงานที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สราวุธ สีสองไชย, 2556) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่าวัฒนธรรมองค์กรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ของด้านวัฒนธรรมการมีส่วนรวม อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านวัฒนธรรมเอกภาพ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านวัฒนธรรมเอกภาพ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันกำหนดและชี้แจงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนให้บุคลากรในโรงเรียนทำความเข้าใจและทราบกันทุกคน เพื่อให้เกิดทศนคติในการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีการประสานงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของเดนิสัน ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมเอกภาพ เป็นค่านิยม ความเชื่อ การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา มีการตกลงร่วมกันในการกำหนดค่านิยม มีการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติ มีความร่วมมือประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีความรัก และรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน

1.3 ด้านวัฒนธรรมการปรับตัว พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านวัฒนธรรมการปรับตัว โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนมีวิธีการทำงานที่ยืดหยุ่น มีการปรับปรุงพัฒนาและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม บริบทของสังคมโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีการสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อนวัตกรรม และมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการบริหารงานในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สราวุธ สีสองไชย, 2556) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่าวัฒนธรรมองค์กรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ของด้านวัฒนธรรมการปรับตัว อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านวัฒนธรรมแบบพันธกิจ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านวัฒนธรรมแบบพันธกิจ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการแสดงวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารที่ชัดเจน สร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ร่วมงานและร่วมกันกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และพันธกิจของโรงเรียนที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรในโรงเรียนยึดกรอบแนวทางการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และพันธกิจของโรงเรียนมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สราวุธ สีสองไชย, 2556) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของด้านวัฒนธรรมพันธกิจ อยู่ในระดับมาก

2. จากการวิเคราะห์องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้ยึดปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในหมวดที่ 3 เรื่อง การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มาตรา 11 สวนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นโรงเรียนซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาและจัดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจึงต้องพัฒนาตนเองและพัฒนากระบวนการทำงาน เพื่อตอบสนองให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วารสาร เมืองพาน, 2551) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมสถานศึกษากังองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย พบว่า องค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เพชร มาตยะขันธ์, 2557) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อมร สายใจ, 2556) ที่ศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้เข้าร่วมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและเพิ่มความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติ โดยมีการจัดบรรยากาศและแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุมณฑา ทายุโก, 2557) ที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ของด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการมีรูปแบบความคิด พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเข้าใจสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน จึงทำให้สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงสถานการณ์ในปัจจุบัน และมีการพัฒนาความคิด ความเชื่อของตนเองใน

การปฏิบัติงาน โดยมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภารดา แควน้อย, 2554) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมในอำเภอเมืองลำปาง พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมในอำเภอเมืองลำปาง ของด้านการมีรูปแบบความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างภาพอนาคตของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และนโยบายของโรงเรียน ทำให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความตระหนักพร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เพชร มาตยะขันธ์, 2557) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ของด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยสนับสนุนให้บุคลากรสร้างทีมงานและทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานในโรงเรียน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ทักษะ และวิธีคิดในการปฏิบัติงาน ทำให้ทุกคนในโรงเรียนมีความตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีการจัดระบบสารสนเทศข้อมูล ข่าวสาร และเผยแพร่ให้ทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อมร สายใจ, 2556) ที่ศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 ของด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีระบบความคิดอย่างมีเหตุผลและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลของภาพรวมและภาพย่อยของโครงสร้างงานต่าง ๆ ได้ดี ทำให้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อบูรณาการเป็นความรู้ แนวทาง หรือ แนวความคิดใหม่อย่างเป็นระบบ ทำให้บุคลากรสามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศ ในการประกอบการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภารดา แควน้อย, 2554) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมในอำเภอเมืองลำปาง พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมในอำเภอเมืองลำปาง ของด้านการคิดอย่างเป็นระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ในภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โรงเรียนมีการสร้างค่านิยมและความเชื่อที่มีร่วมกันเกี่ยวกับหน้าที่ มีการกระจายอำนาจให้บุคลากร มีส่วนร่วมในวางแผนบริหารงานในโรงเรียนและความรับผิดชอบของงาน ภารกิจ รวมถึงการทำงานในองค์กรที่ให้ความสำคัญแก่

บุคลากร ซึ่งค่านิยมและความเชื่อเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และพันธกิจของโรงเรียนที่กำหนดร่วมกัน ทำให้งานบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ โดยมีการจัดองค์กรให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปิยะ ละมูลมอญ, 2556) ได้ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมวัฒนธรรมองค์การกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมวัฒนธรรมองค์การกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาวัฒนธรรมเอกภาพ คำนึงถึงการกำหนด มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานให้เป็นไปบรรลุตามเป้าหมาย และผู้บริหารจะต้องมีการสร้างทัศนคติในการทำงานไปในทิศทางเดียวกันและส่งเสริมให้บุคลากรมีการประสานงานที่รับผิดชอบร่วมกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรควรสร้างภาพอนาคตของโรงเรียนร่วมกัน โดยให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และนโยบายของโรงเรียนร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักในการทำงานของบุคลากรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรจะต้องมีส่งเสริมและพัฒนาบุคลลากรให้มีความคิดอย่างเป็นระบบ ให้สามารถคิดอย่างมีเหตุผล เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลและผล และมีการพัฒนานำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการกำหนดแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายคณุวัฒน์ สมบูรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี อำเภอแม่ใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 นายสิทธิชัย ใจพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแม่สุก อำเภอแม่ใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 และ นายไหว บุญมาเครือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงอินตา อำเภอแม่ใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ทุกโรงเรียนที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และทุกคนในครอบครัว และเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ให้กำลังใจสำคัญในการศึกษาระดับมหาบัณฑิตอย่างดีเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ปิยะ ละมูลมอญ. (2556). **วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

เพชร มาตยะขันธ์. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด.

ภารดา แควน้อย. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมในอำเภอเมืองลำปาง.**วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.

ยุรพร ศุทธรัตน์. (2552). **องค์การเพื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารสาร เมืองพาน. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมสถานศึกษากับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

สราวุธ สีสองไชย. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

สุมณฑา ทายุโก.(2557).**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

อมร สายใจ. (2556). **องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพาชลบุรี, ชลบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา

The relationship between education using learning BBL (Brain-Based Learning) to develop the literacy of students school leaders The office of educational service area 2 area school district Phayao

อรรถการ สุริยะ[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Auttakan Suriya[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) ของโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) ของโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา 3) เพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนแกนนำ ที่จัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) จำนวน **47** คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kruoil.nyn@gmail.com

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning)

Abstract

The purpose of this study were to educate education management process by using a learning of BBL (Brain–Based Learning), operational performance of literacy development by using a learning of BBL (Brain–Based Learning) and the relation between education management process by using a learning of BBL (Brain–Based Learning) and operational performance of literacy development of leading school's students in Phayao Education Services Area Office 2, Phayao Province. Populations were the directors and teachers who work in leading school that using BBL (Brain–Based Learning) totaling 47. The tool in this study was a questionnaire. The data were analyzed by using descriptive statistics were percentage, mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The finding of this study: The education management process by using a learning of BBL (Brain–Based Learning) and operational performance of literacy development by using a learning of BBL (Brain–Based Learning) were rated the average scores at high level. The relation between education management process by using a learning of BBL (Brain–Based Learning) and operational performance of literacy development of leading school's students in Phayao Education Services Area Office 2, Phayao Province had relationships with positive relationship at highest level with statistically significance difference at .01 level.

Keywords: education management process by using a learning of BBL (Brain–Based Learning)

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนเหมาะสมกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปโดยตลอด ผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาทุกคนจึงต้องถือว่าตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองอยู่อย่างเต็มที่ ในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรงถูกต้องสมบูรณ์ โดยเต็มกำลังจะประมาทหรือละเลยมิได้ เพราะถ้าปฏิบัติให้ผิดพลาดบกพร่องไปด้วยประการใด ๆผลร้ายอาจจะเกิดขึ้นกับส่วนรวมและประเทศชาติอย่างมากมาย ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันสร้างเสริมรากฐานของชีวิตอันแข็งแรงสมบูรณ์ให้แก่เยาวชน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้ความสามารถ สำคัญที่สุดจะต้องฝึกฝนเยาวชน อบรมให้รู้จักรับผิดชอบชั่วดี รู้จักตัดสินใจด้วยเหตุผลและรู้จักสร้างสรรค์ตามแนวทางที่สุจริตยุติธรรม (พระบรมราโชวาท, 2524)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่3) พ.ศ.2553 ได้ระบุความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ดังนี้ “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หรือเป็นที่จดจำในหมู่ครูว่า “เก่ง ดี มีสุข”

คณะรัฐมนตรี ซึ่งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 โดยนโยบายด้านการศึกษาได้กำหนดไว้ในข้อที่ 4. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ข้อ 4.1 จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาใน

ระบบ และการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้ โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ (บัลลัง โลหิตเสถียร, 2557)

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 เป็นปีปลอดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้และมีมาตรการประเมินผลให้เป็นรูปธรรม และให้โรงเรียนทุกโรงเรียน โดยมีเป้าหมายที่จะลดปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา อีกทั้ง ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ ในชีวิตจริง การอ่านและการเขียนมีความสำคัญอย่างมากที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากพบว่าโรงเรียนต่าง ๆ มีปัญหาด้านการอ่าน การเขียน

จากรายงานผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 2 ปีการศึกษา 2558 พบว่ามีนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีจำนวนทั้งหมด 11,044 คน มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 896 คน มีปัญหาด้านการอ่าน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ พอใช้ ปรับปรุง และปรับปรุงเร่งด่วน อ่านไม่ออกรวม จำนวน 3,340 คน คิดเป็นร้อยละ 30.24 ของทั้งหมด มีปัญหาด้านการเขียน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ปรับปรุง และปรับปรุงเร่งด่วน และเขียนไม่ได้ จำนวน 4,369 คน คิดเป็นร้อยละ 39.56 ของทั้งหมด จากข้อมูลผลการประเมินการอ่านและการเขียน ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ายังมีนักเรียนจำนวนมากที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนที่จะต้องพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสนองนโยบายรัฐบาล ด้านการปลอดนักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ เพื่อแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียน อย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนต่อไป

แนวทางแก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสมอง (Brain – based Learning) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จึงได้จัดตั้งโรงเรียนแกนนำ ประกอบด้วย 8 โรงเรียน ดังนี้ คือ 1. โรงเรียนบ้านขุนกำลัง 2. โรงเรียนบ้านทุ่งหล่ม 3. โรงเรียนบ้านปางถ้ำ 4. โรงเรียนบ้านควรดง 5. โรงเรียนอนุบาลจุนบ้านบัวสถาน 6. โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง 7. โรงเรียนบ้านไชยสถาน 8. โรงเรียนอนุบาลเชียงคำวัดพระธาตุสบแวน

การเป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปแก้ไขปัญหากระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น พัฒนาให้นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และพัฒนาครูให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้น จากความเป็นมาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) เป็นแนวทางหนึ่งในการการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียน เพื่อบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามการวิจัยว่า โรงเรียนแกนนำที่จัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา นำผลไปประกอบการพิจารณากำหนดแผนปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์

ของสถานศึกษา และการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาให้กลายเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

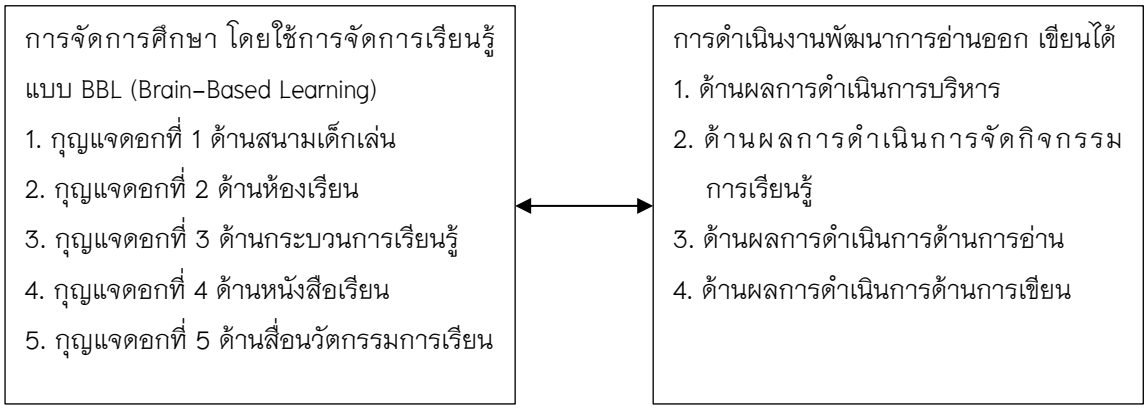
1. เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) ของโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา

2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้ ประชากรที่ใช้คือ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

1. จากการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา พบว่าการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับ

มากทุกองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านหนังสือเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสนามเด็กเล่น ด้านห้องเรียน ด้านสื่อนวัตกรรมการเรียน และด้านกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

2. จากการศึกษาการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา พบว่าการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการบริหาร ด้านการดำเนินการด้านการอ่าน และด้านการดำเนินการด้านการเขียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา ความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูงมาก

สรุปผลและอธิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. การจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) ของโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากมีการบริหารโดยใช้จัดการการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) โดยยึดตามแนวทางทฤษฎีสมอง (BBL) ตามกระบวนการบริหารกุญแจ 5 ดอก โดยมีการเปลี่ยนสนามเด็กเล่น เพื่อพัฒนาสมองน้อยและไขสันหลังให้แข็งแกร่ง เมื่อเด็กออกกำลังกายร่างกายจะส่งเลือดไปเลี้ยงสมองมากขึ้น ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนห้องเรียนเพื่อเปลี่ยนสมองของเด็กสิ่งแวดล้อมที่แปลกใหม่ มีความเข้มข้น มีสีสัน จะช่วยกระตุ้นให้เด็กสามารถเรียนรู้และจดจำเนื้อหาที่เรียนได้ดีขึ้น การกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สมองของเด็กตื่นตัว สนใจ ท้าทายการคิด ค้นหา ลองผิด ลองถูก เรียนรู้ และจดจำได้ดี การใช้หนังสือและใบงาน ที่ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับการทำงานของสมอง เพื่อช่วยกระตุ้นสมองของนักเรียน ฝึกให้เด็กคิดที่ละขั้นตอน และนำทักษะและความรู้ในแต่ละขั้นมาประกอบกันเป็นความเข้าใจ (concept) ในที่สุด ใช้สื่อและนวัตกรรมที่แปลกใหม่ น่าตื่นเต้น และมีสีสัน และมีจำนวนเพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคน เครื่องมือเหล่านี้จะช่วยในการเรียนรู้ และกระตุ้นให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน พึงพอใจ เกิดความตั้งใจที่จะเรียนรู้เนื้อหาที่ซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Duman, 2006, หน้า 23 – 28)ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain-based Learning : BBL) ด้วยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจของผู้เรียน จากรูปแบบการสอนแบบ BBL กับการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง(Teacher-centered) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้เรียนระดับชั้นเกรด 6 จากโรงเรียน Turdu 100th year Primary School ในรายวิชาสังคมศึกษา จำนวน 113 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย และจัดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน 2 ห้องเรียน ห้องละ 39 และ 38 คน และกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง 1 ห้องเรียน 36 คน เก็บข้อมูลจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่ยึดครู เป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญ ผู้เรียนรู้สึกมีความสุข

มีความคิดเชิงบวกในการร่วมกิจกรรม การเรียนการสอน และสอดคล้องกับ Ozden and Gultekin (2008) ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดตามสมองเป็นฐาน (Brain-based Learning:BBL) ด้วยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน เกรด 5 ปีการศึกษา 2004-2005 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยแบ่งเป็นห้องทดลองที่ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (The Principles of Barin – based Learning) ขั้นเรียนรู้อย่างผ่อนคลาย (Relaxed Alertness) และขั้นเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active Processing) และห้องควบคุมที่ใช้รูปแบบการสอนปกติห้องละ 22 คน ที่เรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์จากโรงเรียน Kutahya Abdurrahman Pasa Primary school ใช้เวลาในการทดลอง 18 ชั่วโมง และทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ภายหลังจากทดลอง 3 สัปดาห์ เก็บข้อมูลจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบการสอนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ก่อนและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. การดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) ของโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสอนภาษาไทย ให้การสนับสนุนครู การสร้างขวัญกำลังใจ จัดวางระบบการจัดการเรียนการสอน โดยให้การสนับสนุนด้านวัสดุการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อ วัสดุ/อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การติดตามความก้าวหน้า ความสำเร็จ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ครูผู้สอนเอาใจใส่ต่อการสอนมีความรับผิดชอบและมีเทคนิคการสอน ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี รู้จักแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ปรับประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีการพัฒนาการทางสมองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีนวัตกรรมที่กระตุ้นสมองโดยจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ วางแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้หนังสือ แบบฝึกหัด ใบงาน และการใช้สื่อ รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลการเรียน ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจ รับผิดชอบ รู้จักใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง มีความสุขและสนุกสนานในการเรียนและความสามารถรับรู้ และเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความสั้น ๆ เรื่องราวในสื่อต่าง ๆ และสามารถเขียนคำ ประโยค ข้อความ เรื่องราวต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ทำให้ผลการดำเนินงานพัฒนาการ อ่านออก เขียนได้ อยู่ในระดับมาก ตามภารกิจไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง ผลการอ่านและการเขียนภาษาไทย เรื่อง อักษรควบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน โรงเรียนชุมชนบ้านสี่แยกโนนหัวนา ตำบลนาจาน อำเภอสีชมพู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 (เพ็ญประภา ศรีสุนทร, 2553)จำนวน 1 ห้อง มี 17 คน ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง อักษรควบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.99/87.25 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง อักษรควบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8159 คิดเป็นร้อยละ 81.59 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง อักษรควบ ด้วยกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานมีความคงทนในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (กรุณา มีวัน, 2553) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห้วยตะแคงใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ผลการศึกษาพบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.01/83.50 ซึ่ง

สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีค่าเท่ากับ 0.7843 หรือคิดเป็นร้อยละ 78.43 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การอ่านและการเขียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จังหวัดพะเยา ในภาพรวมผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ในระดับสูงมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) ทำให้การบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสมองเป็นฐาน สามารถเลือกใช้วิธีการเรียนที่หลากหลายรูปแบบ ตามความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน โดยผู้สอนสอดแทรกในกระบวนการเรียนทีละน้อย ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของสมองและพัฒนาของเส้นใยประสาทที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ของสมอง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้ฝึกทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ และมีหลักกระบวนการบริหารจัดการด้านสนามเด็กเล่น Playground เปลี่ยนสนามเด็กเล่นเพื่อพัฒนาสมองน้อยและไขสันหลังให้แข็งแกร่ง ด้านห้องเรียน Classroom เปลี่ยนห้องเรียนเพื่อเปลี่ยนสมองของเด็ก สิ่งแวดล้อมที่แปลกใหม่ มีความเข้มข้น มีสีสัน จะช่วยกระตุ้นให้เด็กสามารถเรียนรู้ ด้านเรียนรู้ของเด็ก โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สมองของเด็กตื่นตัว สนใจ ท้าทายการคิด ค้นหาลองผิด ด้านหนังสือ แบบฝึกหัดและใบงาน Book & Worksheet ใช้หนังสือและใบงานที่ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่กระตุ้นสมอง Resources & Innovation ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมที่แปลกใหม่ น่าตื่นเต้น และมีสีสัน ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนจึงมีแนวโน้มในการส่งเสริมและสนับสนุน ให้การดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียน ในระดับที่มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสะกดคำและการอ่านโดยใช้กิจกรรม BBL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหมากแข้ง ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (ดอกไม้ บัวคำภู, 2554) ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของรูปแบบของการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการเขียนสะกดคำและการอ่าน โดยใช้สมองเป็นฐานมี 6 องค์ประกอบ คือ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักการตอบสนองและระบบสนับสนุน รูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสะกดคำและการอ่านได้แก่ 1. ขั้นการบริหารสมอง (Brain Gym) 2. ขั้นเร้าความสนใจและใส่ใจ (Attention) 3. ขั้นจัดประสบการณ์ (Experience) 4. ขั้นค้นหาความหมาย (Brain Seeks) 5. ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) และ 6. ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) 2. รูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการเขียนสะกดคำและการอ่านโดยใช้สมองเป็นฐาน มีประสิทธิภาพ 87.09/85.20 3. รูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการเขียนสะกดคำและการอ่านโดยใช้สมองเป็นฐาน มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.5938 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าหลังจากการเรียนร้อยละ 59.38 4. ผลการใช้รูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการเขียนสะกดคำและการอ่านโดยใช้สมองเป็นฐาน ด้านความรู้ความเข้าใจ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนสะกดคำและการอ่านเพิ่มขึ้น ด้านความคิด ความรู้สึก นักเรียนมีความรู้สึกความคิดและคุณลักษณะนิสัย ได้แก่ ความสนใจ ความกระตือรือร้น ความตั้งใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมและด้านพฤติกรรม นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิเคราะห์การจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) พบว่าการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) อยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ด้านที่มีจุดอ่อนมากที่สุดคือ กุญแจดอกที่ 3 ด้านกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารต้องประสานการทำงานร่วมกับคณะครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อให้สมองของเด็กตื่นตัว สนใจ ท้าทายการคิด ค้นหา ลองผิด ลองถูก เรียนรู้ และจดจำด้วยกิจกรรม "ขยับกาย ขยายสมอง" ทุก ๆ ด้านต้นชั่วโมงใช้บทเพลงและบทกลอน และกิจกรรมที่สนุกสนานช่วยในการสอนภาษา จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เห็นภาพ ได้รับรู้ผ่านการได้ยินเสียง ได้เคลื่อนไหว และได้ใช้ประสาทสัมผัส เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมั่นคงยั่งยืน

2. จากการวิเคราะห์การดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมากเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านผลการดำเนินการด้านการเขียน เป็นด้านที่มีจุดอ่อนที่สุด ดังนั้น ครูจึงต้องพัฒนาผู้เรียนด้านการเขียน ให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจ รับผิดชอบ รู้จักใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี มีความสามารถด้านการเขียนและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสุขและสนุกสนานในการเขียนคำ ผู้บริหารต้องมีส่วนช่วยในการกระตุ้นส่งเสริม หรือสนับสนุนให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ รวมไปถึงเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ของนักเรียนจะพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีการพัฒนาขึ้นทุกด้านอย่างต่อเนื่องชัดเจน ให้ความสำคัญกับการสอนภาษาไทย ให้การสนับสนุนครู การสร้างขวัญกำลังใจ จัดวางระบบการจัดการเรียนการสอน โดยให้การสนับสนุนด้านวัสดุการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อ วัสดุ/อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การติดตามความก้าวหน้าความสำเร็จและส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ใช้วิธีการเรียนที่หลากหลายรูปแบบตามความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และครูผู้สอนต้องเอาใจใส่ต่อการสอนมีความรับผิดชอบและมีเทคนิคการสอน ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี รู้จักแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ปรับประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีการพัฒนาการทางสมองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีนวัตกรรมที่กระตุ้นสมองโดยจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ วางแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้หนังสือแบบฝึกหัด และใบงาน การใช้สื่อ และมีการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain–Based Learning) กับการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา

4. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จังหวัดพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ตรวจทาน ความถูกต้องเรียบร้อยและข้อบกพร่อง ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือ ได้แก่ นายบดินทร์ ศรีเงิน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ตาช้าง นางจิราพร ไกรพล ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 นางทราย ทอง โสดามรรค ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านดอนสลี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณท่านอาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา ตลอดจนรุ่นพี่ เพื่อนนิสิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาตลอด

ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนแกนนำที่จัดการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จังหวัดพะเยา ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและส่งคืนผู้ศึกษาครบตามจำนวน รวมถึงท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้กล่าวนามไว้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้กำลังใจ คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากผลงานการศึกษาค้นความฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่อง หรือผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้คงเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรุณา มีวัน. (2553). **การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ดอกไม้ บัวคำภู. (2554). **การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สะกดคำและการอ่านโดยใช้สมองเป็นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

บัลลัง โลหิตเสถียร. (2557). **สรุปรายงานคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

พระบรมราโชวาท. (2524). **พระราชกรณียกิจและพระมหากรุณาธิคุณ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เพ็ญประภา ศรีสุนทร. (2553). **ผลการอ่านและการเขียนภาษาไทยเรื่องอักษรควบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Ozden, M and M. Gultekin. (2008). "**The Effects of Brain – based Learning on Academic Achievenment and Retention of Knowledge in Science Course**". Electronic Journal of Science Education.

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

The relationship between administrative factors and academic work of directors and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka

พิษณุสรณ์ หวานเสียง[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Pitsanusorn Wansieng[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 2) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารจำนวน 24 คนและครูจำนวน 418 คนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 9 โรงเรียน มีจำนวนทั้งหมด 442 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด 178 ชุด โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม 178 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 205 คน คิดเป็นร้อยละ 86.83

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับปัจจัยการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับพบว่าระดับปัจจัยด้านองค์กรมีมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร ต่ำที่สุดคือปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : potsanusorm.wan@pongppk.ac.th

2. ระดับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทั้ง 12 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีมากที่สุด รองลงมาคือ การวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียน เทียบโอนผลการเรียน และ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนต่ำที่สุดคือการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ภาพรวมปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด และมีความสำพันธ์กันในทางบวก ซึ่งเป็นลักษณะแบบคล้อยตามกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร, การดำเนินงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the levels of the administrative factors of directors and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka Consotium Phayao, 2) the levels of the academic work of directors and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka Consotium Phayao, and 3) the relationship between administrative factors and academic work of directors and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka Consotium Phayao. The research samples were 178 informants from directors and administrators and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka Consotium Phayao total 9 schools. The instruments for collecting data was a questionnaire. The collected data were analyzed by means of frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient.

The result of the research was as follow:

1. The overall of the administrative factors of directors and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka Consotium Phayao was at a high level, as well as when considering in each aspect. The highest level was nature of organization, the second was the characteristic of person. But the lowest was management policies and practices.

2. The overall of the academic work of directors and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka Consotium Phayao was at a high level, as well as when considering in each aspect. The highest level was Learner Development Activities, the second was Measurement and evaluation and registration Compare transfer, Development of quality assurance system within the institution, Development of learning process. But the lowest was Development of learning resources.

3. The analyze of the relationship of the administrative factors and academic work of directors and teachers of the secondary school in Phayao Province under The Secondary Education Area Office 36 Phulangka Consotium Phayao with Pearson's Product Moment were related with administrative factors and the academic work on the position direction with statistically significant at 0.01

Keywords: ADMINISTRATIVE FACTORS, ACADAMIC WORK

บทนำ

โลกในปัจจุบันนี้ได้ก้าวสู่โลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับยุคสมัย องค์กรด้านการศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต้องปรับตัวให้ทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความเจริญงอกงามและจะส่งผลกับการพัฒนาประเทศชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2550 มาตรา 49 ได้ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 15) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดการศึกษาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยที่เกื้อหนุนให้บุคคลมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 7)

ด้วยนโยบายประเทศไทย 4.0 ของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่เน้นการพัฒนาเพื่อให้ประเทศชาติก้าวไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กลไกประชารัฐ เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ Value-Based Economy นั่นก็คือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ที่เป็นการเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่การผลิตสินค้าที่เป็นนวัตกรรม เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยภาคอุตสาหกรรมไปเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าไปสู่การบริการมากขึ้น ทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้มีการแถลงนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่มีเป้าหมายการพัฒนาระบบการศึกษาคือการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม มีคุณภาพ สามารถตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลงและความมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายการศึกษาคือ การก้าวข้ามกับดักของประเทศรายได้ปานกลาง มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้คู่คุณธรรม เด็กไทยมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบด้วย 3R ได้แก่ 1. Reading การอ่าน 2. Writing การเขียน 3. Arithmetic ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ และ 8C ประกอบไปด้วย 1. Critical Thinking and Problem Solving ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา 2. Creativity and Innovation ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 3. Collaboration, Teamwork and Leadership ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4. Communications, Information, and Media Literacy ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ 5. Cross-cultural Understanding ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ 6. Computing and ICT Literacy ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 7. Career and Learning Skills ทักษะอาชีพ 8. Compassion ทักษะการเรียนรู้ ความมีเมตตากรุณา และวินัย, คุณธรรม, จริยธรรม เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

จากการแถลงนโยบายปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2559 พบว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งก็คือ สภาพปัญหาด้านค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ต่ำกว่า 50 ในวิชาหลักได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม ตำบลงิม อำเภอปง จังหวัดพะเยาที่เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตภูลังกา ที่จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็ยังไม่ดีเท่าที่ควรซึ่งปรากฏในรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) โดยระบุว่าตัวบ่งชี้ที่ 1 ถึงตัวบ่งชี้ที่ 12 อยู่ในระดับดี และดีมาก ยกเว้นตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับพอใช้ และได้รับข้อเสนอแนะสำคัญเพื่อการพัฒนาว่า ผู้เรียนควรได้รับการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มสาระ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2555)

ปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกานั้นเป็นปัญหาที่สำคัญ แต่ถ้าลองมองย้อนขึ้นไปอีก จะพบว่าการบริหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการบริหารงานก็มีปัจจัยในการบริหารที่ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยที่ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาจะต้องร่วมกันสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา จากแถลงนโยบายปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2559 ได้สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นหลายส่วนในด้านปัจจัยการบริหาร เช่น 1. ปัจจัยด้านองค์กร โรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย เกิดจากปัญหาทางด้านการเมือง เมื่อเปลี่ยนแปลงรัฐบาลก็มักจะมีแนวทางการปรับปรุงการจัดการศึกษาอยู่เสมอ ทำให้เกิดปัญหาความสับสนในการกำหนดแนวทางการทำงาน 2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในโลกยุคใหม่เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงกับสถานศึกษา การเดินทางติดต่อสื่อสารทำได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดสิ่งแปลกใหม่หลั่งไหลเข้าสู่ชุมชน สถานศึกษาใดที่ไม่ได้มีการปรับตัวตลอดจนไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนหรือมีการแลกเปลี่ยนกันน้อย ก็จะเกิดปัญหาขึ้นได้ 3. ปัจจัยด้านบุคลากร มีปัญหา บุคลากรบางส่วนไม่ใช่คนพื้นที่ทำให้เกิดปัญหาครูย้ายบ่อย ครูอยู่เพื่อรอย้าย ขณะที่บางส่วนไม่ได้ต้องการจะเป็นครูอย่างแท้จริงทำให้ไม่เต็มใจทำงาน บุคลากรบางส่วนก็ทำงานมาเป็นเวลานาน การทำงานเดิมที่ไม่มีการปรับปรุง ทำให้เบื่อหน่าย ขาดขวัญและกำลังใจ ขาดแรงผลักดันในการทำงาน บุคลากรบางส่วนยังปรับตัวไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ 4. ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ปัญหาที่พบก็คือ ผู้บริหารในแต่ละสหวิทยาเขตมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรอยู่เสมอ การละเลยการนำวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามาใช้ในการปฏิบัติ ปัญหาการบริหารงานที่ขาดธรรมาภิบาล

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัย พบว่างานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ขณะเดียวกันการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาก็มีผลต่อการดำเนินงานวิชาการด้วยทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ว่าเป็นเช่นไร เพื่อจะในไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ปัจจัยการบริหารงานกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารจำนวน 24 คนและครูจำนวน 418 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 9 โรงเรียน มีจำนวนทั้งหมด 442 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด 178 ชุด โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม 178 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 205 คน คิดเป็นร้อยละ 86.83

ผลการศึกษา

1. ระดับปัจจัยการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับพบว่าระดับปัจจัยด้านองค์กรมีมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร ต่ำที่สุดคือปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

2. ระดับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทั้ง 12 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีมากที่สุด รองลงมาคือ การวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียน เทียบโอนผลการเรียน และ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนต่ำที่สุดคือการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ภาพรวมปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด และมีความสำพันธ์กันในทางบวก ซึ่งเป็นลักษณะแบบคล้อยตามกัน

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับพบว่าระดับปัจจัยด้านองค์กรมีมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร ต่ำที่สุดคือปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

ปัจจัยด้านองค์กร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษากำหนดนโยบาย เป้าหมาย กรอบการดำเนินงานอย่างถูกต้อง เหมาะสมและชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาสร้างแนวทางและกรอบในการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร อย่างถูกต้อง เหมาะสมและชัดเจน และสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร อย่างถูกต้อง เหมาะสมและชัดเจน ตามลำดับ ต่ำที่สุดคือสถานศึกษา มีการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีแล้วนำผลที่ได้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษามีการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนมีมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาสร้างให้มีบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรทั้งภายในภายนอก และสถานศึกษามีการประสานงานเชื่อมโยงกันระหว่างบุคลากรต่อบุคลากร ตามลำดับ ส่วนต่ำที่สุดคือสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับชุมชน

ปัจจัยด้านบุคลากร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบุคลากรในสถานศึกษา มีความเป็นประชาธิปไตยและมีมนุษย์สัมพันธ์อันดีต่อบุคลากรทั้งภายในภายนอกมีมากที่สุด รองลงมาคือ บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและอุทิศตนในการทำงาน และ บุคลากรในสถานศึกษารู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของสถานศึกษาและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ตามลำดับ ส่วนต่ำที่สุดคือบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการจัดสวัสดิการและผลประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการจัดสวัสดิการและผลประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ตามลำดับ

ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารบริหารงานอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความยืดหยุ่นในการบริหารงานมีมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถและประสานความร่วมมือในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา และ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนต่อ ผู้ปกครอง ชุมชนและสาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ ส่วนต่ำที่สุดคือสถานศึกษามีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนอยู่เป็นประจำ

2. ระดับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทั้ง 12 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีมากที่สุด รองลงมาคือ การวัดผล ประเมินผล และงาน

ทะเบียน เทียบโอนผลการเรียน และ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนต่ำที่สุดคือการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำสาระท้องถิ่น โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่นโดยรอบสถานศึกษาเพื่อพัฒนาใช้เป็นหลักสูตรสถานศึกษามีมากที่สุด ต่ำที่สุดคือสถานศึกษาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามกรอบที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดโดยวิเคราะห์จุดเน้นจากหลักสูตรสถานศึกษาและนำไปบูรณาการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเหมาะสม

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษาปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมอันดีงาม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระวิชามีมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดย ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกันโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ตลอดเวลา ตามลำดับ ต่ำที่สุดคือสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในกลุ่มสาระแบบกัลยาณมิตรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของบุคลากรในสถานศึกษา และ สถานศึกษาส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูนำไปใช้พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้

การวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียน เทียบโอนผลการเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนาการจัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือมีมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานชั้นปีจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ตลอดจนมีการสอนซ่อมเสริมและประเมินผลการเรียนรู้ใหม่เพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนของผู้ที่เรียนไม่ผ่าน และ สถานศึกษามีการออกหลักฐานแสดงแสดงผลการเรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้อง ตามลำดับ ต่ำที่สุดคือสถานศึกษาสำรวจข้อมูลสารสนเทศรายบุคคลของนักเรียนทุกระดับชั้นจัดทำอย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน และทำรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษาสร้างความตระหนักและส่งเสริมการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้มีมากที่สุด ต่ำที่สุดคือสถานศึกษาสร้างเครือข่ายวิเคราะห์ วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และส่วนกลาง

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพร้อมทั้งประเมินเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการตลอดจนบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระมีมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่นในการผลิต จัดหา พัฒนาและแลกเปลี่ยนการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับใช้ในการเรียนการสอน การพัฒนางานวิชาการ ต่ำที่สุดคือสถานศึกษามีการพัฒนาผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตลอดจนเผยแพร่ผลงานที่ครูผลิตและพัฒนาให้กระจายไปทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นมีมากที่สุด ต่ำที่สุดคือสถานศึกษามีการสำรวจ จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและจัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่ให้แก่ครู บุคลากร ทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา

การพัฒนางานห้องสมุด โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษาพัฒนาห้องสมุดให้เป็นสถานที่ที่สามารถสร้างองค์ความรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอีกทั้งให้บริการบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนให้ ครู นักเรียนและบุคคลในชุมชนรักการอ่าน รักการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ต ต่ำที่สุดคือสถานศึกษาจัดหาหนังสือ เอกสาร วิทยาการวัสดุอุปกรณ์ให้กับห้องสมุดสำหรับบริการแก่ นักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนอย่างเพียงพอและทันสมัย

การนิเทศการศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษามีการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินการนิเทศและนำผลการประเมินไปพัฒนาระบบการนิเทศภายในและปรับปรุงพัฒนาองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่องมีมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการพัฒนาการนิเทศโดยประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่นโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นเครือข่ายในการพัฒนาการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอน ต่ำที่สุดคือสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การนิเทศระหว่างครูกลุ่มสาระ สถานศึกษาหรือสถาบันอื่น

งานแนะแนว โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษามีการประสานงานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแนะแนวกับสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายแนะแนวในเขตพื้นที่การศึกษามีมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการแนะแนวทางวิชาการพร้อมกับวิชาชีพและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนภายในสถานศึกษาโดยเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนการสอนและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต่ำที่สุดคือสถานศึกษาจัดทำเครื่องมือเพื่อติดตามประเมินผลระบบแนะแนวแล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษากำหนดวิธีดำเนินงานระบบประกันคุณภาพและกลยุทธ์ที่มีหลักวิชาการผลการวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้มีมากที่สุด และ สถานศึกษามีการกำกับติดตามตรวจสอบทบทวนตามแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดจนการประเมินผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานประกันคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด รองลงมาคือ สถานศึกษาจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ข้อมูลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็น แล้วนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ผลผลิตและสภาพความสำเร็จของการพัฒนา รองลงมาคือ บุคลากรในสถานศึกษาตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจในระบบประกันคุณภาพการศึกษาตลอดจนมีความร่วมมือกันดำเนินงานและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ต่ำที่สุดก็คือสถานศึกษาจัดทำระบบข้อสารสนเทศที่ครอบคลุมภารกิจและแสดงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ ถูกต้อง สามารถเรียกเก็บข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว

งานพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 สาระซึ่งประกอบไปด้วย 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8) ภาษา ต่างประเทศ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแผนปฏิบัติการ ตามโครงสร้างหลักสูตรอย่างครบถ้วนมีมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยประสานการดำเนินงานกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่ำที่สุดก็สถานศึกษามีการนิเทศติดตามและประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมนุม ลูกเสือ ยุวกาชาดตลอดจนนำผลการประเมินไปพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ภาพรวมปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด และมีความสำพันธ์กันในทางบวก ซึ่งเป็นลักษณะแบบคล้อยตามกัน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ด้าน กับการดำเนินงานวิชาการ โดยภาพรวม พบว่าปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิชาการในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านองค์กร และ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในลำดับสุดท้าย

เมื่อพิจารณาการดำเนินงานวิชาการทั้ง 12 ด้าน กับปัจจัยการบริหาร โดยภาพรวม พบว่าการดำเนินงานวิชาการทั้ง 12 ด้านมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการบริหาร ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับมากที่สุดและมากโดยเรียงตามลำดับคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำสาระท้องถิ่น การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา ลำดับสุดท้ายคือ การพัฒนางานห้องสมุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การที่ปัจจัยการบริหารอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนได้นำแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการทางด้านการบริหารมาใช้ เช่นการใช้ทฤษฎีระบบ การวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค (SWOT) การพัฒนาองค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการตั้งโมเดลการบริหารที่เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน มีการตั้งวิสัยทัศน์ พันธกิจ และผู้บริหารแต่ละโรงเรียนต่างก็บริหารงานให้ได้ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณภัทร ตันศรี, 2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครนายก พบว่าปัจจัยการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครนายกโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (นงค์นุช สมุทรดนตรี, 2556) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเครืออักษรกรุ๊ป จังหวัดชลบุรี พบว่าปัจจัยการบริหารของโรงเรียนในเครืออักษรกรุ๊ป จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง

กับ (กษมาพร ทองเอื้อ, 2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมาตรฐานสากลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การที่การดำเนินงานวิชาการอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมากจาก ในคู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครูโดยกระทรวงศึกษาธิการที่ระบุไว้ว่า งานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเองเรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2552) โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทุกแห่งจึงตั้งเป้าหมายเป็นสำคัญในการพัฒนาด้านวิชาการและการดำเนินงานวิชาการเป็นหัวใจหลัก โดยมีงานด้านอื่นเป็นงานที่คอยช่วยเหลือสนับสนุน สถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องพัฒนางานวิชาการเพื่อสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ นอกจากนี้แล้วโรงเรียนทุกแห่งยังต้องได้รับการประเมินมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็นลักษณะการประเมินและมีการนิเทศการทำงานของโรงเรียนในโดยมีการกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ในด้านต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนพัฒนาในทุกด้านเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ส่งผลให้โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องบริหารงานและจัดการให้งานวิชาการให้เป็นไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ทำให้การดำเนินงานวิชาการในแต่ละโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (ณภัทร ตันศรี, 2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครนายก พบว่าการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครนายกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ (นคเรศ ศรีเกื้อกูล, 2559) ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่าสภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (กุลทรัพย์ นนทบท, 2556) ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตตำบลหนองขมาร อำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่าสภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตตำบลหนองขมาร อำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก

3. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยภาพรวมปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด และมีความสำพันธ์กันในทางบวก ซึ่งเป็นลักษณะแบบคล้อยตามกัน ผลการวิจัยนี้ตรงกับสมมติฐานของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยการบริหารงานกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งนี้การที่ปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับมากที่สุดอาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 เป็นองค์กรด้านการศึกษาที่ได้รับนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานมากจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นแกนกลางที่ได้ให้นโยบายไว้ว่างานวิชาการเป็นงานหลักของการจัดการศึกษาแสดงให้เห็นว่างานวิชาการเป็นหัวใจหลักซึ่งทำให้โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติตาม บุคลากรทุกคนที่ถูกคัดเลือกเข้าไปปฏิบัติงานในแต่ละโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ก็ถูกคัดเลือกมาเพื่องานทางด้านวิชาการเป็นหลัก ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในฐานะของโรงเรียนซึ่งเป็นองค์การทางด้านการศึกษาที่มีงานด้านวิชาการเป็นงานหลักก็จะต้องมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่องานด้านวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการใช้บุคลากรในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และสร้างให้นักเรียนสามารถเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัจจัยการบริหารในด้านต่าง ๆ ล้วนเกิดขึ้นเพื่อความสำเร็จทางด้านการศึกษาซึ่งงานหลักคืองานวิชาการ ทำให้ปัจจัยการบริการในแต่ละโรงเรียนมีมากเพื่อรองรับงานด้านวิชาการ และมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิชาการในทางบวกเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ (ณภัทร ตันศรี, 2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครนายก พบว่าปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก สอดคล้องกับ (รูสนานี ยาโม, 2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าปัจจัยการบริหารกับสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวก สอดคล้องกับ (นงค์นุช สมุทรดนตรี, 2556) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเครืออักษรกรุ๊ป จังหวัดชลบุรี พบว่าปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเครืออักษรกรุ๊ป จังหวัดชลบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยด้านปัจจัยการบริหาร ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ควรเพิ่มการปฏิบัติดังนี้

1.1 ความเพิ่มการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีและมีคุณค่าควรได้รับการสืบสารและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ในอนาคต

1.2 ควรมีการจัดหาและสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะทั้งแบบที่สัมผัสได้หรือในระบบดิจิตอลที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา เช่น ในเว็บไซต์ที่สร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน บทเรียนสำเร็จรูปที่ครูได้ทำขึ้นมาหรือจัดหามา

1.3 ควรพัฒนาในเรื่องของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์รวมถึงระบบอินเทอร์เน็ตที่ดีและเพียงพอเพื่อใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้อุปกรณ์สื่อสารในการศึกษาค้นค้าหาความรู้

1.4 ควรมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและมีการนิเทศอย่างต่อเนื่องและนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

1.5 ควรส่งเสริมการวางแผนการบริหารงานโดยมีพื้นฐานมาจากการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศที่ถูกต้อง ส่งเสริมการใช้ปรัชญา วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเป็นตัวชี้นำในการปฏิบัติงาน

1.6 ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน ผลงานของโรงเรียนให้บุคลากรภายนอกผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบให้มากที่สุด ตลอดจนประสานความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอกโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น

1.7 ผู้บริหารควรจะเป็นผู้นำ คอยชี้นำและเป็นพี่เลี้ยง คอยประสานการทำงานให้สำเร็จ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. จากการวิจัยด้านการดำเนินงานวิชาการ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ควรเพิ่มการปฏิบัติดังต่อไปนี้

2.1 ควรเพิ่มการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาให้ทันสมัย มีการนำสื่อนวัตกรรมใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.2 ควรมีการเพิ่มแหล่งเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น มีการการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้โดยการสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะห้องเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

2.3 ควรพัฒนางานแนะแนวให้สามารถชี้แนะแนวทางในอนาคตของนักเรียนให้ได้มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะเป็นส่วนช่วยในการเลือกเส้นทางการศึกษา การประกอบอาชีพ การปฏิบัติตนของนักเรียน

2.4 ควรส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นประโยชน์ เป็นปัจจุบัน สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริงและทันท่วงที

2.5 ควรส่งเสริมการนิเทศการศึกษาโดยการนิเทศอย่างสม่ำเสมอทุกกลุ่มสาระการเรียน เช่นการจัดตั้งทีมงานและคณะกรรมการนิเทศเพื่อนิเทศภายในอย่างกัลยาณมิตร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2.6 ควรส่งเสริมและพัฒนางานห้องสมุดให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่นักเรียนสามารถใช้ในการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น มีการจัดหาหนังสือใหม่ทีทันสมัย มีการติดตั้งระบบเน็ตเวิร์คที่ดีเพื่อช่วยส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ผ่านระบบอินเตอร์เน็ต

2.7 ควรพัฒนาการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำสาระท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น โดยการตรวจสอบและปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา มีการตรวจสอบสภาพเวลาล้อม สภาพสังคมของท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้ก้าวทันและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.8 ควรส่งเสริมงานพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 สาระให้มากยิ่งขึ้นไม่ใช่พัฒนาเพียง 5 สาระหลักที่ต้องใช้ในการทดสอบผลการเรียนระดับชาติเท่านั้น แต่ทุกสาระการเรียนก็มีคุณค่าและจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะมีส่วนช่วยในการดำรงชีวิตของนักเรียนในอนาคต

2.9 ควรส่งเสริมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มข้นมากยิ่งขึ้น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการศึกษาให้ตรงกับมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ มีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เช่น การสังเกตการทำงาน กระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำแบบสอบถามและวิธีการอื่น ๆ ที่หลากหลายอย่างเหมาะสม

3. จากการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยภาพรวมปัจจัยการบริหาร มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิชาการ ในทางบวก โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด ดังนั้น การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ควรเพิ่มการปฏิบัติดังนี้

3.1 ผู้บริหารควรบริหารเพื่อมุ่งพัฒนางานวิชาการเป็นหลัก มีการวางแผนงานด้านวิชาการโดยที่ผู้บริหารเป็นผู้และให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน

3.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมงานด้านการเรียนการสอนโดยการดูแลให้มีการจัดทำแผนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น การพัฒนาบุคลากรโดยการส่งไปอบรมความรู้ใหม่และนำกลับมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเพียงพอกับความต้องการในการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ ปลอดภัย และเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

ควรเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร. รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้แง่คิดและแนวทางในการทำงาน ตลอดจน ตรวจตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยโทณัฐรัชต์ ใหญ่ผา ผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม นางสาวปทุมรัตน์ คำแสน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา และ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา สหวิทยาเขตภูลังกา ทุกโรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและจัดเก็บข้อมูล

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กุลทรัพย์ นนทบท. (2556). **สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตตำบลหนองขมาร อำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

กษมาพร ทองเอื้อ. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมาตรฐานสากล.**ปริญญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

กษมาพร ทองเอื้อ. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตุลาคม 2552.** เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2559 จาก http://www.kroobannok.com/58045.

กษมาพร ทองเอื้อ. (2557). **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

กษมาพร ทองเอื้อ. (2559). **แถลงนโยบายปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 15 กันยายน พ.ศ. 2559**. สืบคืนเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2559. จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=46356&Key=news20.

นงค์นุช สมุทรดนตรี. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเครืออักษรกรุ๊ป จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

นคเรศ ศรีเกื้อกูล. (2559). **สภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

นคเรศ ศรีเกื้อกูล. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.** สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2559. จาก http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/Constitution2550.pdf.

นคเรศ ศรีเกื้อกูล. (2555). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ. 2554-2558.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.

รูสนานี ยาโม. (2556). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา

The relationship between motivation factors and the factors bearing on the effectiveness of operational school teacher TRIPITAKASCHO Educational Region.

พระครูธีรชัยสิทธิ์ ไชยยุทธ กาละพวก[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Prakruthirachaiyasit Chaiyut Kalaphuak[1*] and Santi Buranachart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการในปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา จากคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากร จำนวน 94 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐานแต่ละข้อดังนี้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีเพศชาย ร้อยละ 78.4 อายุ 20–25 ปี ร้อยละ 28.4 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 89.2 และอายุงานในองค์การ 6–10 ปี ร้อยละ 44.6 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.74 ปัจจัยค้ำจุน ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.75 และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.81

ผลการทดสอบ พบว่า ปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง และปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง

คำสำคัญ: ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน ประสิทธิภาพ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

Abstract

A study of the relationship between motivation factors and factors supporting operational effectiveness with teachers, school education Department, Scripture, phayao province. The objective is to study the factors motivating and supporting factors in the performance of the teacher education Department at the school of Scripture, phayao province. To study the effectiveness of the performance of school teachers in Scripture, phayao province Education Department. To study the relationship between motivation factors and factors supporting performance, on the performance of the Education Department, a school teacher, Scripture, phayao province. The population in this study is the teacher education Department at the school of Scripture, phayao province. From calculating the size of the sample that will be used to represent a population of 94 people, tools used to collect data is by query, query, find the percentage frequency values, standard deviation. The analysis to test the hypotheses, each of these relationships by using statistical analysis, correlation coefficient of Pearson.

Most of the samples, with 78.4 percent of males aged 20–25 years, 28.4 percent education level Bachelors degree and work in the age of 89.2 percent 6–10 Organization of 44.6 per cent a year, information about the incentive factor value is important on many levels that average 3.74 factors buttress. Value is important on many levels that is 3.75 and the average level of performance values are important in the level of average 3.81.

Test results found that motivation factors are correlated with performance on the job of the teacher education Department at the school of Scripture in phayao which statistical significance level 0.05 positive relationship at a high level and factors correlated with supporting operational effectiveness of school teacher education Department in phayao Scripture at a statistical significance level 0.05 by the high level of positive relationships.

Keywords: Motivational factors, hygiene factors, efficiency

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ ของการบริหารทรัพยากรขององค์กรนั้น มีปัจจัยที่มี ผลกระทบต่อองค์กรมากที่สุด คือ บุคลากร ซึ่งบุคลากรนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาทั้งด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง แม้ว่า ในปัจจุบันนี้มีการนำเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาใช้อย่างมากมาย แต่หากบุคลากรนั้นขาดความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น ก็ยากที่จะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นไปได้ยาก ฉะนั้นคนหรือ ทรัพยากรบุคคล จึงเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของการปฏิบัติงาน และเป็นหัวใจพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อองค์กรมาก เพราะคนหรือ ทรัพยากรบุคคล มีหน้าที่ในการนำ ทรัพยากรต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดให้กับองค์กร ดังนั้น ประสิทธิภาพขององค์การจึงมักจะขึ้นอยู่กับคนหรือทรัพยากรเป็นสำคัญ

การทำงานเป็นส่วนสำคัญที่สร้างคุณค่าและความหมายแก่ชีวิตมนุษย์ มนุษย์มีจุดมุ่งหมายในการทำงานเพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ การหาเลี้ยงชีพ การตอบสนองความต้องการ การพัฒนาศักยภาพในตนเอง การได้รับการยอมรับและการดำรงสภาพในสังคม มนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่มีชีวิต จิตใจ ความรู้สึก และอารมณ์ที่

เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานเป็นอย่างมากการที่จะบริหารงานโดยให้คนมีประสิทธิภาพในการทำงานนั้นสามารถกระทำได้โดยการจูงใจ คือ ต้องรู้ถึงความต้องการของคนก่อนจึงจะจูงใจคน ให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้

ความพึงพอใจในงานมีความสำพันธ์กับการปฏิบัติงานทั้งในแง่ความพึงพอใจในงานส่งผลให้คนปฏิบัติงานและในแง่ที่การปฏิบัติงานมีอิทธิพลในการสร้างเสริมความพึงพอใจในงานกล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความพึงพอใจในงานสูงโอกาสที่จะขาดงานย่อมมีน้อย ที่กล่าวว่าองค์กรใดก็ตามหากบุคคลในองค์กรไม่พึงพอใจในการทำงาน ก็จะเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการปฏิบัติงานต่ำคุณภาพงานลดลง มีการขาดงาน ลางาน แต่ในทางตรงกันข้ามหากองค์กรที่มีความพึงพอใจในการทำงานสูง จะมีผลบวกต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นความพึงพอใจในการทำงานยังเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงการบริหารงานที่ดี และผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วยพัฒนาบุคลากรจึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่จะต้องมีนโยบายที่แน่ชัดให้ครูที่ทำงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานให้มากที่สุด ถ้าครูมีความพึงพอใจแล้ว ก็จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดและทำได้ยาวนานก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร ด้วยเหตุนี้ ผู้ทำวิจัย จึงเกิดความสนใจที่ว่า ปัจจัยใดบ้างที่สามารถสร้างแรงจูงให้ครู เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข และ ก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กรสูงสุด

การจูงใจในการทำงานนี้เป็นตัวผลักดันที่สำคัญอย่างมากของ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ด้วยเช่นกัน โดยครูที่มีแรงจูงใจในการทำงานจะทำงานได้ดีกว่าครูที่ไม่มีแรงจูงใจ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีการสร้างสิ่งจูงใจให้กับครู เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูนี้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและมีความกระตือรือร้นให้มากขึ้น แต่ในการสร้างสิ่งจูงใจนั้นไม่ใช่เรื่องที่ง่าย ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องความต้องการของครู เพราะครูแต่ละคนก็มีความต้องการที่แตกต่างกัน ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจโดยการเข้าหาครู เพื่อผู้บริหารจะได้รับทราบถึงความต้องการของครูและทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น การดูแลเอาใจใส่ครูอย่างใกล้ชิดจะทำให้ครูรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าต่อโรงเรียน และเรื่องของค่าตอบแทนก็เป็นส่วนสำคัญของการจูงใจครู โดยต้องสามารถกำหนดค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับความทุ่มเท และความพยายามในการทำงานของครูในแต่ละคนที่มีให้กับโรงเรียน เพราะถ้าเมื่อไรที่ครูรู้สึกว่าตนเองได้รับค่าตอบแทนไม่เหมาะสมกับการทุ่มเทการทำงานก็จะทำให้ครูนั้นไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลจากผลการศึกษานี้มาตรวจสอบเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ตลอดจนเพื่อทราบถึงอุปสรรคต่าง ๆ นั้น ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบของงานบุคคล ในการที่จะเสริมสร้างให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน อันส่งผลทำให้โรงเรียนสามารถที่จะดำเนินงานไปสู่จุดมุ่งหมายและความก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

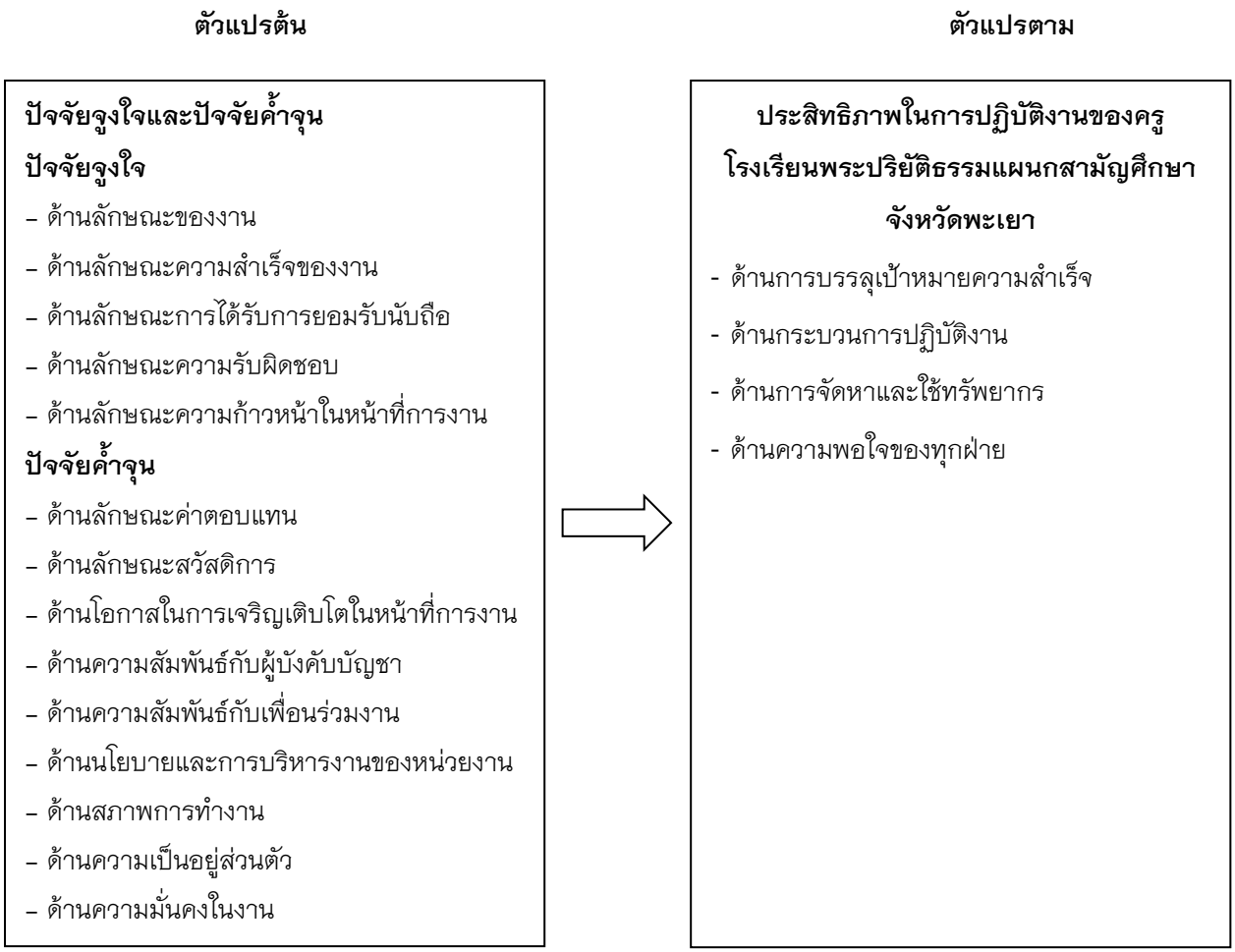
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการในปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

1. ด้านปัจจัยจูงใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา

2. ปัจจัยค้ำจุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาความคิดเห็นของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการวิจัยโดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 122 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดการความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างกับประชากร รวมทั้งหมด 94 ชุด

ลักษณะของแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยาโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ของบุคลากร

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา เป็นการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบ Likerst Scale โดยมีระดับการวัด ประเภทอันตภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ

คะแนน 5 หมายถึง เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงานของครูมาก

คะแนน 3 หมายถึง เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงานของครูปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงานของครูน้อย

คะแนน 1 หมายถึง เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงานของครูน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา เป็นการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบ Likerst Scale โดยมีระดับการวัด ประเภทอันตภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ

คะแนน 5 หมายถึง มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสารงานวิจัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย

2. สร้างแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ให้มีขอบเขตและเนื้อหาครอบคลุม

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อเสนอแนะ

4. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยวิธีใช้ IOC โดยบันทึกผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละข้อ แล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยกำหนดเกณฑ์ว่าผลรวมของคะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

5. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

5.1 ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency)

5.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา โดยใช้สถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ผลการศึกษา ด้านปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ในด้านภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านลักษณะความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.85) รองลงมา ได้แก่ ด้านลักษณะของงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.84) รองลงมา ได้แก่ ด้านลักษณะความสำเร็จของงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.70) รองลงมา ได้แก่ ด้านลักษณะความรับผิดชอบมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านลักษณะของงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.61)

ส่วนด้านปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ในด้านภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.75) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านโอกาสในการเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.99) รองลงมา ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.85) ด้านลักษณะค่าตอบแทน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.82) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.58)

ส่วนค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ในด้านภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.81) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพอใจของทุกฝ่าย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.94) รองลงมา ได้แก่ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.87) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.81) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.63)

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา กับปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า มีค่า P-value เท่ากับ 0 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.844 แสดงว่า ปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า มีค่า P-value เท่ากับ 0 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .903 แสดงว่า ปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง

สรุปผลและอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยาอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ปัจจัยจูงใจ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.74 เนื่องจาก สภาวะของบุคคลที่มีความต้องการในการทำ การเรียนรู้ หรือแสวงหาบางอย่างด้วยตนเอง โดยมิต้องให้มีบุคคลอื่นมาเกี่ยวข้อง เช่น นักเรียนสนใจเล่าเรียนด้วยความรู้สึกใฝ่ดีในตัวของเขาเอง ไม่ใช่เพราะถูกบิดามารดาบังคับ หรือเพราะมีสิ่งล่อใจใด ๆ การจูงใจประเภทนี้ได้แก่ ความต้องการ (Need) เนื่องจากคนทุกคนมีความต้องการที่อยู่ภายใน อันจะทำให้เกิดแรงขับ แรงขับนี้จะก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และความพอใจ เจตคติ ความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งจะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลทำในพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น เด็กนักเรียนรักครูผู้สอน และพอใจวิธีการสอน ทำให้เด็กมีความสนใจ ตั้งใจเรียน เป็นพิเศษ ความสนใจพิเศษ การที่เรามีความสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ ก็จัดว่าเป็นแรงจูงใจให้เกิดความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น ๆ มากกว่าปกติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ วงศ์รัตน์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดำเนินสะดวก ราชบุรี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดำเนินสะดวก ราชบุรี 3) เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดำเนินสะดวก จ. ราชบุรี ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอดำเนินสะดวก ราชบุรี จันวน 50 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอดำเนินสะดวก ราชบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอดำเนินสะดวก ราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน คือ นโยบายการบริหารและการนิเทศ ความสำเร็จของงาน ปริมาณงานและความรับผิดชอบเงินเดือนและค่าจ้าง สัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน สภาพการทำงาน และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 ด้าน คือ การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน โอกาสและ

ความก้าวหน้าในงาน 2) ระดับผลการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดำเนินสะดวก ราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และระดับปานกลาง คือ งานบุคลากร

1.2 ปัจจัยค้ำจุน ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.75 เนื่องจากสภาวะของบุคคล ที่ได้รับแรงกระตุ้นมาจากภายนอกให้มองเห็นจุดหมายปลายทาง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคล แรงจูงใจเหล่านี้ได้แก่เป้าหมายหรือความคาดหวังของบุคคล คนที่มีเป้าหมายในการกระทำใด ๆ ย่อมกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจให้มีพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสม เช่น ครูทดลองงาน มีเป้าหมายที่จะได้รับการบรรจุเข้าทำงาน จึงพยายามตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้า คนที่มีโอกาสทราบว่าตนจะได้รับความก้าวหน้าอย่างไรจากการกระทำนั้น ย่อมจะเป็นแรงจูงใจให้ตั้งใจและเกิดพฤติกรรมขึ้นได้ บุคลิกภาพ ความประทับใจอันเกิดจากบุคลิกภาพ จะก่อให้เกิดแรงจูงใจให้เกิด พฤติกรรมขึ้นได้ เช่น ครู อาจารย์ ก็ต้องมีบุคลิกภาพทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ นักปกครอง ผู้จัดการ จะต้องมีบุคลิกภาพของผู้นำที่ดี เป็นต้นเครื่องล่อใจอื่น ๆ มีสิ่งล่อใจหลายอย่างที่ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นให้พฤติกรรมขึ้น เช่น การให้รางวัล อันเป็นเครื่องกระตุ้นให้อยากกระทำ หรือการลงโทษ ซึ่งจะกระตุ้นมิให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้การชมเชย การติเตียน การประกวด การแข่งขัน หรือการทดสอบก็จัดว่าเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมได้ทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา วัฒนานันท์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาจังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคา และเพื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ การศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง ระดับชั้นการไฟฟ้าที่สังกัด และอัตราเงินเดือนที่ได้รับต่อเดือน จากผลการศึกษาพบว่าข้อมูลทั่วไปของครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 71.6 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 28.4 สถานภาพสมรสโดยส่วนใหญ่เป็นสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อย 84.3 โดยมีอายุระหว่าง 41–50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.7 ครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่ มีระยะเวลาการปฏิบัติตั้งแต่ 19–24 คิดเป็นร้อยละ 46.1 ระดับตำแหน่งของครูส่วนมากจะอยู่ช่วงระดับ 5–6 คิดเป็นร้อยละ 63.7 จำแนกครูตามระดับของการไฟฟ้าที่สังกัดส่วนใหญ่ เป็นครูการไฟฟ้าชั้น 3 คิดเป็นร้อยละ 52.9 ครูมีรายได้หรืออัตราเงินเดือนที่ได้รับส่วนใหญ่ได้รับต่อเดือน 20,001–30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.2 ผลการศึกษาระดับปัจจัยจูงใจในการทำงานของครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาทั้งหมดมี 7 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหากวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยปัจจัยจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับมากมีจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ (3.76) ด้านความสำเร็จในการทำงาน (3.97) และด้านความรับผิดชอบในงาน (3.99) ส่วนในด้านที่มีค่าเฉลี่ย ปัจจัยจูงใจในการทำงาอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการได้รับ การยอมรับในความสามารถและความยกย่องนับถือ (3.44) ด้านโอกาสที่จะได้รับความด้าวหน้าในอนาคต (3.24) ด้านผลตอบแทน (3.15) และในด้านนโยบายการบริหารงานขององค์การ (3.47) ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาทั้งหมดมี 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหากวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 2 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (3.36) ด้านวิธีการปกครองและบังคับชา (3.47) ส่วนในด้านที่มีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตใจการทำงานที่อยู่ในระดับมากมีจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (3.61) ด้านความมั่นคงในการทำงาน (3.99) และด้านสถานภาพการทำงาน (3.70) ผลการศึกษาพบว่า ในระดับปัจจัยจูงใจในการทำงานของครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคา ครูที่มี เพศ และระดับชั้นของการไฟฟ้าที่ต่างกันมีระดับ

ปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่มีสถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง และระดับรายได้ที่ต่างกัน มีระดับปัจจัยจูงใจในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการศึกษาพบว่า ในระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคา ครูที่เพศ สถานภาพสมรส ระยะเวลาปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง ระดับรายได้ และระดับชั้นของการไฟฟ้าที่ต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน แต่ในส่วนของครูที่มีอายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. จากผลการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยาอภิปรายผล ดังนี้

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.81 เนื่องจากการทำงานให้หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าองค์กรภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ต่างก็ตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือวิธีการทำงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กลยุทธ์ในการสร้างความสำเร็จในการทำงานหรือเทคนิคการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดจนการทำงานอย่างไรให้มีความสุข นั่นแสดงว่าองค์กรทั้งหลายต่างก็มีความเห็นตรงกันว่าองค์กรจะมีความเจริญก้าวหน้าหรือพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งอยู่ที่ ผู้ปฏิบัติงานมีคุณภาพ และสามารถทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ พงษ์โสภา (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาบิโตรเลียมภาคเหนือ กรมการพลังทหาร กระทรวงกลาโหม อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยค้ำจุนด้านค่าตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านสถานภาพ ด้านการนิเทศ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและด้านสภาพความเป็นอยู่ มีระดับจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับมาก ปัจจัยกระตุ้นด้านความสำเร็จของงานและชื่อเสียงขององค์กร ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ และด้านลักษณะของงาน มีระดับการจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความก้าวหน้าอยู่ในระดับปานกลาง

3. จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยาอภิปรายผล ดังนี้

3.1 ปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง เนื่องจาก ในการทำงานไม่ว่าเราจะทำงานอะไรก็ตาม เราต้องมีความสุขในการทำงาน แม้ว่าบางครั้งเราอาจจะบ่นว่าเหนื่อย แต่เมื่อเราเห็นผลสำเร็จของการทำงานแล้ว เราก็จะมองข้ามอุปสรรคเหล่านั้นไปอย่างง่ายดาย หากเราต้องการให้การทำงานของเราเต็มไปด้วยความสุข เราต้องรู้สึกสนุกกับงาน เมื่อเราสนุกกับงานที่เราทำ ไม่ว่าเราจะเจออุปสรรคในการทำงานที่หนักหนาสาหัสเพียงไหน เราก็จะผ่านพ้นไปได้ เพราะเราได้เรียนรู้แล้วว่าเราต้องทำงานอย่างไรจึงจะมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ วงศ์รัตน์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 21 (จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน) ศึกษาถึงปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 21 (จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน) วิธีการศึกษาใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจำนวน 121 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36–40 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุงานระหว่าง 11–15 ปี ดำรงตำแหน่งงานเป็นเจ้าหน้าที่ 7 และมีอัตราเงินเดือน

15,001–20,000 บาท ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านตำแหน่งงาน ด้านผลสำเร็จในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับในผลงานผู้อื่น ด้านการได้รับความรับผิดชอบที่สูงขึ้นและการมีอิสระในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร ด้านสภาพการทำงาน ด้านค่าตอบแทน และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและโอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคตอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ควรปรับฐานเงินเดือนและเงินโบนัสที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับธนาคารอื่น ๆ ให้สูงขึ้นสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

3.2 ปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง เนื่องจาก การทำงานไม่เพียงแต่ต้องมีความสุขเท่านั้น แต่ต้องเป็นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย จึงจะทำให้เราได้ชื่อว่าเป็นคนที่ทำงานดี ทำงานเก่ง จนเป็นที่พึงพอใจของเจ้านาย และเพื่อนร่วมงาน แต่การทำงานต้องทำอย่างไรจึงจะมีความสุขนั้น เป็นเรื่องที่อธิบายได้ยาก เพราะคนทำงานแต่ละคนก็มีวิธีการในการทำงานที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับแนวคิดและการปรับใช้ดังนั้นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานจึงเป็นผู้ที่ฉลาดในการเรียนรู้ รู้ว่าการทำงานอย่างไรจึงจะบรรลุผลสำเร็จในเวลาอันรวดเร็วและมีความผิดพลาดน้อย นั่นก็คือ การลงทุนน้อย แต่ได้ผลตอบแทนมากกว่าในเชิงเศรษฐศาสตร์อาจเน้นความคุ้มค่าหรือความคุ้มทุนในการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณ์ เสร็จกิจดี (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี 2) ศึกษาระดับผลการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี 3) ศึกษาปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อ การปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การวิจัย คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านก็อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการได้รับการยกย่อง ด้านความก้าวหน้า และด้านค่าจ้างหรือเงินเดือน อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน 3) ปัจจัยจูงใจใน การปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ สภาพ การทำงานการได้รับการยกย่อง ความสำเร็จในการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วยด้านลักษณะของงานควรเพิ่มเรื่อง งานที่ปฏิบัติอยู่มีอิสระในการทำงานโดยที่ไม่ถูกควบคุมโดยผู้บังคับบัญชา ลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ และ งานที่ปฏิบัติอยู่ตรงกับความถนัด ด้านลักษณะความสำเร็จของงานควรเพิ่มเรื่อง ได้ใช้ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ในการปฏิบัติงานจริง ได้ใช้ความสามารถของตนเองมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง และ เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะการได้รับการยอมรับนับถือควรเพิ่มเรื่อง

ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน มีเกียรติและศักดิ์ศรีในอาชีพที่ทำอยู่ และ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนโรงเรียน ด้านลักษณะความรับผิดชอบควรเพิ่มเรื่อง มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน และ แนวทางการในการปฏิบัติงาน ปริมาณงานที่ปฏิบัติอยู่เหมาะสมกับความสามารถ และ ได้รับมอบหมายงานพิเศษที่สำคัญ ด้านลักษณะความก้าวหน้าในหน้าที่การงานควรเพิ่มเรื่อง มีโอกาสเรียนรู้งานด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา มีโอกาสได้รับการเลื่อนตำแหน่งเท่าเทียมผู้อื่น และ มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในงานที่ปฏิบัติ

2. ปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย ด้านลักษณะค่าตอบแทนควรเพิ่มเรื่อง มีรางวัลหรือผลตอบแทนในผลสำเร็จของงาน เงินเดือนที่ได้รับมีความเหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่ และ มีความยุติธรรมในการขึ้นเงินเดือน ด้านลักษณะด้านสวัสดิการควรเพิ่มเรื่อง มีการกำหนดวัน ลาป่าย ลากิจ ลาพักร้อนที่เหมาะสม มีสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลที่เหมาะสม และเพียงพอ และ มีการตรวจสุขภาพประจำปี ด้านโอกาสในการเจริญเติบโตในหน้าที่การงานควรเพิ่มเรื่อง มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งไปตามหลักคุณธรรม มีความยุติธรรมด้านโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง และ มีการเลื่อนตำแหน่งโดยคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาควรเพิ่มเรื่อง ผู้บังคับบัญชาได้ให้ความช่วยเหลือ เอาใจใส่ในเรื่องทั่วไป ผู้บังคับบัญชามีความยุติธรรมในการพิจารณาผลงาน และ ผู้บังคับบัญชามีการปกครองโดยยึดหลักความเสมอภาคเป็นหลัก ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานควรเพิ่มเรื่อง เพื่อนร่วมงานมีความสนิทสนม ความจริงใจ และเป็นกันเอง เพื่อนร่วมงานมีความร่วมมือและ สามัคคี พร้อมที่จะทำงานเป็นทีม และ เพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือ ในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงานควรเพิ่มเรื่อง ได้ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ได้ชี้แจงนโยบายโดยเป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้ทราบโดยทั่วถึง และ มีความชัดเจนในการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ ด้านสภาพการทำงานควรเพิ่มเรื่อง ขนาดของอาคารและห้องทำงานมีความเหมาะสม จำนวนครูเหมาะสมกับปริมาณงาน และ สถานที่ปฏิบัติงานมีความสะอาด ความสะดวกสบาย ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัวควรเพิ่มเรื่องครอบครัวเข้าใจและสนับสนุนในการทำงานในโรงเรียน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และ ระบบการทำงานทำให้สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวดีขึ้น ด้านความมั่นคงในงานควรเพิ่มเรื่อง ตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ มีความมั่นคงสูง โรงเรียนเป็นองค์กรที่มีความมั่นคง และ หน่วยงานมีความสำคัญกับโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาตัวแปรอื่นที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่น คุณภาพชีวิตในการทำงาน ขวัญและกำลังใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร การคงอยู่ในองค์กร การลาออกจากงาน เป็นต้น เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาของหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะเหมือนกันเพื่อดูผลความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อเทียบกับผลวิจัยครั้งนี้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา วัฒนานันท์. (2557). **ปัจจัยจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาจังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.

กฤษณ์ เสร็จกิจดี. (2556). **ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.

นรินทร์ วงศ์รัตน์. (2556). **ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.

นรินทร์ พงษ์โสภา. (2551). **ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์พัฒนาปิโตรเลียมภาคเหนือ กรมการพลังทหาร กระทรวงกลาโหม**. การศึกษาอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rdEd. New York.Harper and Row Publications.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

The Relationship between Administrator's Transformational Leadership and Organizational of Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 2

นุสรา คำผัด[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Nussara Kumpud[1*] and Nanthima Nakaphong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 2) องค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation coefficient) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคล และด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญา ตามลำดับ 2) องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการมีรูปแบบความคิด ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kruoil.nyn@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were to 1) to study the level of administrator's transformational leadership under Phayao Primary Educational Service Area Office 2. 2) organizational of schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 2. 3) to examine the relationship between administrator' s transformational Leadership and Organizational of Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 2. The sample groups were 291 teachers under Phayao Primary Educational Service Area Office 2. A questionnaire consisting of 5 levers with a reliability of 0.96 was used to collect the data. The statistics used for analyzing data were mean, standard deviation and Pearson's product–moment correlation coefficient. The findings were as follows: 1) The level of administrator's transformational leadership aspect were at high level by ranking from the highest to the lowest mean as follows: inspiration motivation, idealized Influence, individualized consideration and intellectual Stimulation, respectively. 2) Organizational of schools aspect were at high levelby ranking from the highest to the lowest mean as follows: team Learning, personal mastery, systematic thinking, shared vision and mental models, respectively. 3.) The relationship between administrator' s transformational leadership and organizational of schools in overall has the positive relationship in high level, there were statistically significant different at .01.

Keywords: Transformational Leadership, Learning organization

บทนำ

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ประเทศไทยจะยังคงประสบสภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ อาทิ กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ ๆ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง ประกอบกับสภาวการณ์ด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน ที่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาภาคการผลิต ความสามารถในการแข่งขัน คุณภาพการศึกษา การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, หน้า 1) การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและการสื่อสารที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อองค์การจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในสภาวะผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องเตรียมพร้อมที่ปรับตัวและองค์การให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การคาดการณ์วางแผนล่วงหน้า กระบวนการแก้ปัญหาการสื่อสารในองค์การ การสร้างวิสัยทัศน์ และแรงบันดาลใจให้กับผู้ร่วมงาน เป็นต้น ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงต้องทำให้สภาวะผู้นำหรือผู้บริหารองค์การมีการพัฒนาความรู้และทักษะ ในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เป็นทักษะหลักที่ผู้บริหารทุก ๆ คนในองค์การจะต้องให้ความสำคัญและองค์การจะต้องเปลี่ยนแปลงสู่ยุคของการใช้ภาวะผู้นำแทนการบริหารแบบเดิม ๆ สู่ยุคใหม่ ถือเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตและสังคม (สุนทร โคตรบรรเทา, 2551, หน้า 34)

จากรูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ยุคสมัยแห่งการปฏิรูป (Age of Transformation) การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัฒน์ ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขันที่สูงขึ้น เพื่อสร้างข้อได้เปรียบ และความมุ่งมั่นของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง และมีความ

หลากหลายนั้น จึงได้เกิดข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) วิสัยทัศน์ : คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป้าหมายภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย 2) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ส่งผลให้คนไทยยุคใหม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีนิสัยใฝ่รู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถก้าวทันโลก อีกทั้งยุคนี้ยังเป็นยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ องค์การจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และบุคลากรจะต้องสามารถทำงานได้ครอบคลุมงานหลักทุกด้าน และสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ โดยองค์การจะพัฒนาตนเองให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้วยวิธีการบริหารจัดการความรู้ภายในองค์การให้เป็นระบบ ส่งเสริมบุคลากรเรียนรู้ได้จริงและต่อเนื่อง เพื่อให้องค์การมีประสิทธิภาพและสถานศึกษาต้องพัฒนาองค์การให้เหมาะสมยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะเมื่อยุคเปลี่ยนไป ทุกอย่างย่อมเปลี่ยนตาม องค์การย่อมต้องปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป้าหมายสูงสุด คือ การอยู่รอดขององค์การจะต้องทำให้คนในองค์การพัฒนาการเรียน พัฒนาวิธีคิด สถานศึกษาถือเป็นองค์การที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ให้บริหารที่ผูกพันกับเรื่องการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของสถานศึกษา คือ การเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นในบรรดาองค์การต่าง ๆ

สถานศึกษาควรเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มากกว่าประเภทใดๆ เพราะฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงจะทำให้โรงเรียนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ (สุจิตราภรณ์ สำเภาอินทร์, 2553, หน้า 45) ทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสภาพระบบวิธีการทางการศึกษา การถ่ายทอดข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในรูปแบบและกระบวนการที่ให้มีความแตกต่างจากของเดิม โดยมุ่งเน้นการสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการขยายตัวขององค์ความรู้ที่เจริญก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างไม่หยุดยั้ง องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวคิดของ เซ็นเก้ (Senge, 1990) ที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ในฐานะที่มีคุณค่าของหน่วยงาน เน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาองค์การ ทั้งเอกบุคคล และการทำงานเป็นทีม โดยมีองค์ประกอบหลักสำคัญมี 5 ประการ คือ 1) การเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Personal Mastery) เป็นพฤติกรรมของบุคคลหรือสมาชิกขององค์กร พยายามบังคับฝึกฝนตนเองให้เป็นคนที่เรียนรู้ตลอดเวลา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของบุคคลว่าเป็นรากฐานขององค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) การมีรูปแบบความคิด (Mental Model) เป็นกรอบความคิดของคนในการเข้าใจและมองโลกตามความเป็นจริงอย่างสมเหตุสมผล มีความคิดความเข้าใจทั้งในเรื่องของตนเอง ผู้อื่น องค์กร ซึ่งจะมีผลต่อการดำรงชีวิตของคน 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) เป็นการสร้างทรรศนะของความร่วมมือกันอย่างยึดมั่นของสมาชิกในองค์กร เพื่อพัฒนาให้เกิดภาพความสำเร็จในอนาคต และความต้องการที่จะมุ่งไปสู่ความปรารถนาร่วมกันของสมาชิกทั้งองค์กร 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก โดยอาศัยความรู้และแนวคิดของสมาชิกในกลุ่มมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของทีมให้เกิดขึ้น 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) เกิดมาจากความคิดที่ว่าสิ่งต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบเป็นวัฏจักร มีลักษณะบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม การมองโลกแบบแยกส่วน สามารถมองเห็นปัญหาได้อย่างทะลุปรุโปร่ง จึงมีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ (จุฑา เทียนไทย, 2548, หน้า 128–129)

การมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากว่าเป็นการใช้ความสามารถของผู้นำในการกระตุ้นและจูงใจให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มบุคคลอื่น ให้ความร่วมมือ ร่วมใจด้วยความเต็มใจด้วยความกระตือรือร้น สามารถทำงานบรรลุตามเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ (สุรชิน วิเศษลา, 2550, หน้า 24) ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูง เพื่อให้สามารถนำพาองค์การไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นหมายความว่า ผู้บริหารต้องสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์และสร้างแรงจูงใจของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เห็นถึงความจำเป็น และความสำคัญในการดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ซึ่งนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (คมสัน ณ รังษี, 2550, หน้า 2) ดังนั้นผู้บริหารที่จะทำการเปลี่ยนแปลงได้นั้นนอกจากจะต้องให้ความสำคัญต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้แล้ว การที่จะพัฒนาองค์การให้ก้าวสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น จะต้องมีการส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ

อย่างไรก็ดี ในเรื่องของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาไปสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสังคมไทย นับว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่และยังต้องการข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ แม้มีนักวิจัยหลายท่านเห็นว่าองค์การแห่งการเรียนรู้สัมพันธ์กับผู้นำการเปลี่ยนแปลง แต่ผู้วิจัยต้องการความชัดเจนว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับใดจึงจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อนำผลจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำผลไปประกอบการพิจารณากำหนดแผนปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา และการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และพัฒนาสถานศึกษาให้กลายเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 2) เพื่อศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยใช้แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ของแบสและอโวลิโอ (Bass and Avolio, 1999, หน้า 9 – 32 ; อ้างอิงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 8 – 11) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างบารมี 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านกระตุ้นเชาวน์ปัญญา และ 4) ด้านคำนึงถึงเอกัตบุคคล ส่วนองค์การแห่งการเรียนรู้ ใช้แนวคิดของเซ็นเก้ (Senge, 1990) ที่จำแนกองค์การแห่งการเรียนรู้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) ด้านการมีรูปแบบความคิด 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2559 มี 139 โรงเรียน จำนวน 1,144 คน กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 291 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี และ มอร์แกน (Krejecie and Morgan, 1970 อ้างอิงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542, หน้า 148-149)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง และพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประเภทสถานศึกษา และประสบการณ์การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีเนื้อหาแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างบารมี 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นเชาวน์ปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ของเซ็นเก้ (Senge) ได้แก่ 1) ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) ด้านการมีรูปแบบความคิด 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ (1.) ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา และรายงานการวิจัย แนวคิดเกี่ยวกันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างแบบสอบถาม (2.) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบตามจุดประสงค์ของการวิจัย และคำนิยามศัพท์เฉพาะ (3.) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นในด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โครงสร้าง หลักวิชา ตลอดจนสำนวนภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา (4.) เมื่อได้ตรวจสอบการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำเรียบร้อยแล้วนำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา สำนวนภาษาที่ใช้เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องชัดเจน ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม (Index of Item Concurrence : IOC) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า ข้อคำถามทั้งหมด มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 (5.) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านจำป่าหวาย และโรงเรียนบ้านร่องคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) (6.) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลปรากฏว่ามีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 (7.) จัดพิมพ์แบบสอบถามที่ปรับปรุงฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวมรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ (1.) ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (2.) ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม พร้อมด้วยซองเปล่าติดแสตมป์จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ และกำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืน (3.) ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยส่วนหนึ่งส่งทางไปรษณีย์ อีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในกรณีที่แบบสอบถามไม่ครบผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บด้วยตนเอง พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป (4.) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง และบันทึกลงในตาราง เพื่อนำมาประมวลผล ทั้งหมด 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมาคือ ด้านการสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคล และด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญา ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างบารมีโดย รวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารเป็นคนทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง รองลงมาคือ ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี น่านับถือ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ในการบริหารงานชัดเจน

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่กำหนดไว้ รองลงมาคือ ผู้บริหารกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองและสามารถจัดการกับปัญหาได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันกับผู้ร่วมงานในการทำงาน

1.3 ด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหาแนวทาง วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการทำงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารให้แนวทางการคิดทำงานร่วมกันอย่างเป็นกันเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสามารถระบุปัญหาหรือตั้งสมมติฐานของปัญหา เพื่อแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

1.4 ด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบของผู้ร่วมงานจากคุณภาพงาน

2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม รองลงมาคือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการมีรูปแบบความคิด ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาหน่วยงาน รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาจัดให้มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น โทรทัศน์ วีดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ ระบบอินเตอร์เน็ตไว้ให้บริการครู

2.2 ด้านการเป็นมีรูปแบบความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูแสวงหาข้อมูลข่าวสารความรู้อย่างกว้างขวางรอบด้าน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูแสวงหาวิธีการ กระบวนการปฏิบัติงานที่ใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันคิดแก้ปัญหาและหาแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง

2.3 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาดำเนินการให้ครูได้สอนงาน ฝึกงานและแนะนำงานให้แก่กันและกัน รองลงมา คือ สถานศึกษาประชุมครูเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และโอกาสในการพัฒนาองค์การ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาได้ดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน

2.4 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาให้ครูมีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน โดยวิธีการต่าง ๆ รองลงมา คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีบรรยากาศการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการกระจายอำนาจและมอบหมายงานที่เหมาะสม ให้ครูมีความรับผิดชอบ และเรียนรู้งานอย่างทั่วถึง

2.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงาน โดยยึดเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นหลัก และคำนึงถึงผลที่ตามมา รองลงมา คือ สถานศึกษาให้ครูรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของตนเองเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาให้ครูใช้ข้อมูล สถิติ มาเป็นแนวทางในการตัดสินใจและคิดริเริ่มสร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

สรุปผลและอธิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากในปีการศึกษา 2559 นี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้มีนโยบายในการเร่งพัฒนาผู้บริหารที่ได้รับแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาที่บรรจุใหม่ จำนวนมาก ซึ่งได้มีการจัดประชุมเครือข่ายผู้บริหาร จัดอบรมเตรียมผู้บริหาร สัมมนาสมาคมผู้บริหาร ศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่เป็นผู้บริหารพี่เลี้ยง และมีการประเมินผลการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, 2559) อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือก คัดสรรจากบุคคลที่มีคุณภาพ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานที่มีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การบริหารงานในตำแหน่งอื่นมาก่อน ทำให้สามารถเรียนรู้งานได้ง่าย หน่วยงานต้นสังกัดมีการพัฒนาความรู้ทักษะทัศนคติอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดวิสัยทัศน์ที่จะบริหารงานของสถานศึกษาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังมีการกระตุ้นส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้มีระบบการตรวจสอบและการประกันคุณภาพการศึกษา การปรับปรุงระบบราชการ การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวเองในการบริหารงาน ซึ่งทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของแอนนา รัตนภักดี (2553) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ บาลลา (2554 : หน้า 80) ที่ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการสร้างบารมี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเป็นคนทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร ข่าวสารต่าง ๆ สามารถเผยแพร่ถ่ายทอดถึงกันได้อย่างง่าย สะดวก รวดเร็ว ผ่านทางโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน เช่น Facebook, LINE, Messenger เป็นต้น ทำให้ผู้บริหารสามารถรับรู้ และทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรผู้บริหารต้องมีการคาดการณ์สถานการณ์ไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยในการวางแผนรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยึดมั่นในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยมที่ดี สร้างความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ และความจงรักภักดีของผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกเป็นทีมเดียวกัน เพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเข้าใจบทบาทของตนเองที่จะใช้ทั้งศาสตร์

และศิลป์ในการปฏิบัติงาน พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สามารถประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สราญรัตน์ จันทะมล (2548) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารมีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผู้บริหารแสดงออกมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการสร้างบารมี

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากว่าผู้บริหารที่มีพฤติกรรมในการจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ร่วมงาน โดยแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ กระตุ้นจิตสำนึกให้ผู้ร่วมงานแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นและเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถที่จะจัดการกับปัญหาอุปสรรคที่เผชิญได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ (เบส Bass, 1985, p.14) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือผู้ที่กระตุ้น จูงใจให้ผู้ตามกระทำมากกว่าที่คาดหวัง มีความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล ที่ปรารถนา และใช้ความพยายามเพื่อยกระดับความต้องการของผู้ตามให้เป็นลำดับขั้นของความต้องการที่สูงขึ้น ตามลำดับขั้นของ Maslow ดังนั้น ผู้บริหารจึงแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนดไว้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ประกอบกับทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา มีการประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทำให้ “ผลงาน” จึงถือเป็นหัวใจหนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะต้องมีการวัดผลตามสภาพจริงอย่างชัดเจน ผู้บริหารที่มีเทคนิคการสร้างแรงบันดาลใจ ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 3 ประการ คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมุ่งมั่นในการทำงานและความศรัทธาในผลสำเร็จ การสร้างแรงบันดาลใจจึงเป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งของผู้บริหารที่ค้นพบว่าสามารถจำแนกความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การสร้างแรงบันดาลใจเป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญ ถือเป็นพลังจากภายใน เป็นพลังสร้างสรรค์ที่ช่วยเสริมการทำงานให้มีพลังมากยิ่งขึ้นจากแก่นแท้ของจิตวิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (โสภณ สุภาพงษ์, 2555, Online) กล่าวว่า แรงบันดาลใจเป็นความมุ่งมาดปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ เนื่องจากแรงบันดาลใจมาจากบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการ

1.3 ด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหาแนวทาง วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการทำงาน เนื่องจากอาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในสถานศึกษา ทำให้ผู้ร่วมงาน มีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหา เพื่อหาข้อสรุปใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเดิม ทำให้เกิดวิธีการใหม่และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีการจูงใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหาและหาคำตอบของปัญหา กระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็นและเหตุผลประกอบ รวมทั้งแสดงความเชื่อมั่นให้ผู้ร่วมงานเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย และเป็นโอกาสที่ดีที่จะร่วมกันแก้ปัญหา สามารถผ่านอุปสรรคปัญหาทุกอย่างได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการกระตุ้นทางปัญญา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานในการที่จะตระหนักเข้าใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ จึงเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการเรียนรู้ นั่นคือ ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอมร สุทธิ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นภูมิปัญญา อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เนื่องจากอาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องผ่านการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ผู้บริหารเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ในสถานศึกษา การเข้าใจ กระบวนการเกิดทัศนคติของบุคคล การเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล กระบวนการกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจะช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ ทำให้สามารถทำนายและนำมาใช้ในการสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี มีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานเป็นการส่วนตัว เอาใจเขามาใส่ใจเรา มอบหมายงานเพื่อพัฒนาผู้ร่วมงานโดยเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถพิเศษอย่างเต็มที่และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ท้าทาย ผู้บริหารจะต้องคอยให้ปรึกษา แนะนำ สนับสนุน และช่วยให้ก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวคิดของเบิร์น (Burn, 1978, อ้างถึงใน (คำนึง ผุดผ่อง, 2547, หน้า 93) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องตระหนักถึงความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน ค้นหาแรงจูงใจของผู้ร่วมงาน กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความสำนึกของความต้องการ พยายามให้ผู้ร่วมงานได้รับการตอบสนองความต้องการที่สูงขึ้นตามความต้องการตามลำดับขั้น

2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ทำให้เกิดการเอื้ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษาได้ง่าย และสถานศึกษายังถือเป็นหน่วยงานที่มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพิ่มศักยภาพในการทำงาน บุคลากรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ พร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา มีความกระตือรือร้น สนใจและใฝ่ที่จะพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ (มาร์ควาดท์ Marquaret, 1994 ; อ้างอิงใน (จันทรานี สงวนนาม, 2551, หน้า 203-204) ที่ได้ให้ความหมายว่าองค์การแห่งการเรียนรู้คือ สถานที่ซึ่งมีบรรยากาศของการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม มีการสอนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อช่วยให้เข้าในสรรพสิ่งต่าง ๆ ขณะเดียวกันทุกคนก็ช่วยองค์การ โดยเรียนรู้จากความผิดพลาดและความสำเร็จ ซึ่งก็คือให้ทุกคนตระหนักในการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กรให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน เพราะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตการทำงานของบุคคลและมีบทบาทสำคัญในการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ ความรู้ที่เป็นระบบนั้นจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความรอบรู้นำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาหน่วยงาน เนื่องจากการที่หน่วยงานที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น บุคลากรจะต้องมีการวางเป้าหมาย รวมทั้งพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาหน่วยงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของจอร์น ริดดิ่ง (John Redding, 1994, p. 3) ก็เห็นว่า การเรียนรู้ของบุคคล คือ สิ่งจำเป็นต่อการปฏิรูปอย่างต่อเนื่องขององค์การ เพื่อขยายสมรรถนะหลักขององค์การและเตรียมทุกคนให้พร้อมสำหรับอนาคตที่ไม่อาจรู้ได้ ดังนั้น ความสามารถที่จะ

เรียนรู้ของแต่ละบุคคลจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ของบุคคลประกอบด้วยการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง การเรียนรู้จากผู้ร่วมงาน การเรียนรู้โดยอาศัยคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของการทำงานและรวมถึงการหยั่งรู้ด้วยตนเอง

2.2 ด้านการมีรูปแบบความคิด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูแสวงหาข้อมูลข่าวสารความรู้อย่างกว้างขวาง รอบด้าน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน เนื่องจากในยุคแห่งเทคโนโลยี ที่สามารถสืบค้นข้อมูล แสวงหาความรู้ข่าวสารต่าง ๆ หรือสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างง่าย เป้าหมายองการพัฒนาแบบแผนในการคิดไม่ต้องการให้ทุกคนมีความเห็นพ้องกันในแนวเดียวกันทั้งองค์การ แต่ต้องการให้เกิดแนวคิดของแต่ละคนบุคคลภายหลังจากมีการเรียนรู้ในระดับบุคคลแล้ว เพื่อนำไปสู่การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันคิดแก้ปัญหา และหาแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องจากในฐานะผู้บริหารมีอำนาจการตัดสินใจแบบเบ็ดเสร็จย่อมส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิดในการแก้ปัญหา เพื่อหาแนวทางในการทำงานให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายได้ ดังนั้นในการแก้ปัญหาควรมีการรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจของแต่ละบุคคลที่มีต่อหน่วยงานและตนเอง เกิดความเชื่อกับความสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ยุคโลกาภิวัฒน์ โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (ณฐกฤต ชื่นชนะ, 2553, หน้า 25) ผู้บริหารควรเป็นผู้มีแบบแผนความคิดและจิตสำนึกในการส่งเสริมบุคลากรให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ในการทำงาน ศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างความรู้ใหม่ ๆ ให้กับองค์การของท่าน ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักการจัดหมวดหมู่ด้านความรู้ต่าง ๆ ที่ได้มาแล้วทำให้เกิดการประยุกต์เป็นแนวคิดของตนเอง จากนั้นนำมาใช้ประโยชน์มาปรับในการทำงานให้เข้ากับบริบทข้อเท็จจริงตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ สนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาได้

2.3 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาดำเนินการให้ครูได้สอนงาน ฝึกงานและแนะนำงานให้แก่กันและกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีการโยกย้ายบ่อยและอยู่ไม่นาน จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบภาระงานบ่อย ซึ่งส่วนใหญ่สถานศึกษามักจะเลือกใช้วิธีให้ครูที่ย้ายมาแทนในตำแหน่งทำหน้าที่รับผิดชอบภาระงานเดิมของครูที่ย้ายไป ทำให้ทางสถานศึกษาจึงมีกระบวนการแนะนำ สอนงานให้แก่กันและกันอยู่เสมอ และจากกระบวนการสอนงาน ฝึกงาน แนะนำงานนี้เองที่ทำให้ครูที่ย้ายเข้ามาใหม่ในสถานศึกษากับคณะครูของสถานศึกษาเกิดการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันของบุคลากรทั้งสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในภาวะผู้นำควรสร้างทรรศนะของความร่วมมือกันอย่างยั่งยืนของบุคลากรในสถานศึกษาให้มองเห็นภาพความสำเร็จในอนาคตได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ (Peter Senge, 1990, p 236) ได้ให้ความหมายการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) เป็นการสร้างความร่วมมือของบุคลากรในการพัฒนาภาพอนาคตที่สมาชิกในองค์การต้องการ ช่วยให้บุคลากรเกิดการยอมรับและมีข้อผูกพันต่อจุดมุ่งหมายขององค์การ วิสัยทัศน์ร่วมนั้นเกิดจากการบูรณาการวิสัยทัศน์ของบุคคลขององค์การซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการรวมพลังของสมาชิกที่มีความคาดหวังและก้าวหน้าต่อไปภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกัน

2.4 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาให้ครูมีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน โดยวิธีการต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความคิดร่วมกันของกลุ่ม พร้อมทั้งกระตุ้นให้มีการสนทนาและอภิปราย

ร่วมกันอย่างกว้างขวาง โดยนำเอาวิสัยทัศน์ของแต่ละคนมาพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองและหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ (วราภรณ์ กรแก้ววัฒนกุล, 2552, หน้า 28) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีการรวมพลังของสมาชิกให้ได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจนเกิดเป็นความคิดร่วมกันเป็นกลุ่ม (Group Thinking) โดยที่กลุ่มควรลดสิ่งที่ก่อให้เกิดอิทธิพลของความครอบงำแนวความคิดของสมาชิกคนอื่น ๆ พร้อมทั้งกระตุ้นให้กลุ่มมีการสนทนาและอภิปรายร่วมกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะเป็นการนำเอาวิสัยทัศน์ของแต่ละคนมาพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองและหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อนำไปสู่แนวทางในการปฏิบัติร่วมกันที่เกิดจากความเต็มใจของสมาชิกทุกคนอันจะนำองค์การบรรลุเป้าหมายได้ แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประยูร อิ่มสวาสดิ์, 2552) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบูรพา ศึกษาลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบูรพามีลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบูรพาตามความคิดเห็นของบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงาน โดยยึดเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นหลัก และคำนึงถึงผลที่ตามมา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูในสถานศึกษาต่างมีเป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษา การปฏิบัติงานทุกอย่างล้วนแต่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบเป็นวัฏจักร และถ้าหากมองแบบแยกส่วนก็จะทำให้เกิดผลกระทบตามมา ส่งผลกระทบไปยังทุก ๆ ส่วนของระบบ ดังนั้นก่อนที่สถานศึกษาจะปฏิบัติงานต่าง ๆ จึงควรจะมีการคิดวางแผนในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) คิดอย่างมีหลักการ คิดอย่างเป็นกระบวนการและคิดอย่างมีเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ยุรดา อรรถธนสาร (2552, หน้า 36–37) ว่าการแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารว่าเป็นบุคคลที่มองภาพบริบทขององค์การในสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับโครงสร้าง และขอบข่ายงานโดยรวมได้อย่างชัดเจนและมีความรู้ ความเข้าใจในระบบงานและกระบวนการบริหารงานอย่างเป็นกลยุทธ์ เป็นแนวทางให้ครู กำหนดวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานตรงตามเป้าหมาย และกระตุ้นให้บุคลากรและทีมงานพัฒนาระบบการวางแผนงานและกำหนดแผนการพัฒนาโดยนำข้อมูลสภาพปัจจุบันทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนมาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและกำหนดกลยุทธ์ กำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินการเพื่อปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมให้กำลังใจบุคลากรในการทำงานเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า ในภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.647 แสดงว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในระดับมาก การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีแนวโน้มอยู่ในระดับปานกลางถึงมากด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่อาศัยทั้งความรู้ ทักษะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การลงมือทำ ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เห็นและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน และเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถพร้อมทั้งพัฒนาตนเองอยู่อย่างต่อเนื่องเสมอ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญ มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคลในสถานศึกษาทั้งรายบุคคลและ รายกลุ่ม นั่นคือ หากผู้บริหารมีการกระตุ้นเชาว์ปัญญา และสร้างแรงบันดาลใจให้

บุคลากร ก็จะส่งผลให้บุคลากรที่หมายรวมถึงองค์กร มีความรอบรู้ สามารถคิดจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีรูปแบบและเป็นระบบ (David, 1997 ; อ้างถึงใน (คำนึง ผุดผ่อง, 2547, หน้า 98) อาจกล่าวได้ว่า สถานศึกษามีประสิทธิผลเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ (สงวน นิตยารัมภ์พงศ์, 2544, หน้า 82) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่พร้อมจะสนองความเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาผู้ตาม ให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรในลำดับต่อไป ดังนั้น การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารในสถานศึกษาหรือสถาบันพัฒนาผู้บริหาร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรคำนึงถึงการพัฒนาความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดขึ้นในผู้บริหาร โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัทธ์สิตา มีบุญ, 2553) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับและความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก องค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จะพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญา ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำเรื่องที่ยังไม่เกิดเป็นปัญหาขึ้นมาคิดพิจารณาเพื่อหาทางป้องกัน ส่งเสริมการใช้เหตุผลและหลักฐานมากกว่าการคิดเอาเองในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาแสดงความคิดเห็น พยายามหามุมมองและทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา เสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยมอบหมายงานให้รับผิดชอบ และเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารควรเป็นผู้ชี้แนะ ให้แนวทางในการแก้ปัญหา โดยให้ผู้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีอิสระในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง

2. สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา จะพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีรูปแบบความคิด ดังนั้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสในการคิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน จัดบรรยากาศและกระบวนการที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะให้เกิดองค์ความรู้ขึ้นมาจากที่แต่ละคนมีวิธีมองวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาอย่างไร สร้างทัศนคติต่อวิสัยทัศน์ในระดับความผูกพันให้มาก มีการสนทนากันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรรู้สึกถึงความมีอิสระทางความคิดและความรู้สึกต่าง ๆ ที่สามารถจะถ่ายทอดออกมาได้ง่าย ซึ่งผู้บริหารควรเปิดกว้างทางความคิดและยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน ลดความขัดแย้งและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา จะพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดระบบให้มีการพัฒนาขึ้นทุกด้านอย่างต่อเนื่องชัดเจน โดยคำนึงถึงความสามารถและผลของการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ จะมีผลทำให้ส่งเสริมองค์การแห่งการเรียนรู้ได้มากขึ้นต่อไปในภายภาคหน้า การเรียนรู้และกระตุ้นองค์การให้พร้อมที่จะขับเคลื่อนไปในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนมีความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจอยู่ตลอดเวลา จึงสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกันแล้วนำมากำหนดแนวทางจัดเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพของการศึกษา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเสริมสร้างประสิทธิผลในการดำเนินการทางด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพทางการจัดการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

จากการจัดทำศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร. นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งเสียสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา เพื่อให้การศึกษาอิสระนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.ยุทธนา คงแหลม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งแต นายชัชวาล บุญชุม ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และนางจีรภัทร สุริยะ ข้าราชการครูโรงเรียนปางถ้ำ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์และมีคุณค่า ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และกรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้อันส่งผลทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่สอนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน สำหรับความห่วงใยช่วยเหลือ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาอิสระนี้จนสำเร็จลุล่วงลงได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คมสัน ณ รังษี. (2550). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด.** งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

คำนึง ผุดผ่อง. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

จุฑา เทียนไทย. (2548). **การจัดการ: มุมมองนักบริหาร.** กรุงเทพฯ: แมคกรอฮิล.

จันทรานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.

ณฐกฤต ชื่นชนะ. (2552). **การศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ประยูร อิ่มสวาสดิ์. (2552). ล**ักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบูรพา.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** บุรีรัมย์: ค.ม., สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์

พระมหาอมร สุทธิ. (2553). **การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พัทธ์สิตา มีบุญ. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วราภรณ์ กรแก้ววัฒนกุล. (2552). **การประเมินความสามารถขององค์การในการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของบริษัทแห่งหนึ่งในเขตห้วยขวาง.** สารนิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สงวน นิตยารัมภ์พงศ์. (2544). **ผู้นำ.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มติชน.

สราญรัตน์ จันทะมล. (2548). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สุนทร โครตบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.แอนนา รัตนภักดี. (2553). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.

Bass, Brenard M. (1985). **Leadership and performance beyond expectation.** New York : The Free.

John Redding, J. (1994). **Strategic readiness: Themaking of the learning organization.**

San Francisco: Jossey – Bass. Senge, Peter M. (1990). **The fifth discipline: the art and practice of the learning organization.** New York: Doubleday.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

Relationship between transformational leadership and conflict management of school administrator office of primary educational Phayao area 2

อัฐพล ธนะวงศ์[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Attapol Thanawong[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ข้าราชการครูผู้สอนสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจากพฤติกรรมผู้นำ 2 ด้าน คือ ด้านมุ่งงาน และด้านมุ่งสัมพันธ์ โดยรวมพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับสูงทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมุ่งงาน

2. ระดับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าส่วนมากอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการยอมให้ รองลงมา คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการเอาชนะ ด้านการประนีประนอม และด้านการหลีกเลี่ยงตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ในระดับมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : rung.org@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to 1) study change leadership of school administrators under the Office of Phayao 2 Educational Service Area, classified by experience. 2) To Explore Conflict Management of school administrators under the Office of Phayao 2 Educational Service Area, classified by experience. 3) Study the relationship between leadership change and conflict management of Phayao 2 Educational Service Area. The samples used were 294 in academic year 2559 teachers were asked to answer to a set of 5 rating scale questionnaires which validity was tested by 3 experts. The questionnaire had reliability at .95. The collected data was analyzed by using percentage, mean, standard deviation and Pearson product moment correlation coefficient. The results were as follows:

1. The task–Oriented behavior and relationship–Oriented Behavior were studied for measurement the transformational leadership skills of school administrators. Overall of the results shown school administrators had high skill of transformation leadership and had task–oriented behavior more than relationship–oriented behavior.

2. Overall, school administrators had high conflict management skill. The most of school administrators had high in every sides of conflict management skill. The highest side was accommodating and followed by collaborating, forcing, compromising and avoiding, respectively.

3. The relationship between transformational leadership and conflict management of school administrators was positive relationship at highest level. The efficiency difference is statistically significant at the .01 level.

Keywords: The relationship between transformational leadership and conflict management of school administrators

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาการ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่โดยลำพังได้ ต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การดำรงชีวิตของคนในแต่ละประเทศมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ในขณะเดียวกันสังคมโลกในยุคปัจจุบันก็เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนต้องคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และมีการตัดสินใจที่รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่สภาวการณ์ของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรมระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น คุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่งสำหรับศตวรรษที่ 21 และศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกของแต่ละประเทศ ประเทศที่จะอยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบก็คือ ประเทศที่มีอำนาจทางความรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในยุคโลกไร้พรมแดนคนต่างชาติจะเข้ามาทำงานและประกอบอาชีพในประเทศไทยมากขึ้น และในขณะเดียวกันคนไทยก็มีโอกาสไปทำงานและประกอบอาชีพในต่างประเทศมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ผู้บริหารถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำสูง คือ กุญแจสำคัญไปสู่การปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งนักการศึกษาทั้งหลายต่างมีความเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะการบริหาร เป็นผู้นำทางวิชาการมีความรู้ความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพ จึงจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาทั่วทั้งองค์กร และสามารถสร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทุกองค์กรจะมุ่งปฏิรูปการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเน้นในเรื่องความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อผู้รับบริการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำยุคใหม่ที่สามารถมองภาพขององค์กรได้อย่างทะลุปรุโปร่งและชัดเจน สามารถเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันและภาพในอนาคตที่ต้องให้ความสำคัญ และต้องเปลี่ยนแปลงรวมทั้งต้องเป็นผู้นำทีมแห่งการเรียนรู้ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

ทักษะภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำองค์กรหรือหน่วยงานจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารงาน บริหารตนเอง และบริหารบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลสูง ประกอบด้วย 1) ทักษะการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิผลสูง(Highly effective team building skill) 2) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem– solving skills) 3) ทักษะการวางแผน (Planning – project skills) 4) ทักษะการกำกับการปฏิบัติงาน (Performance monitoring skills) 5) ทักษะการสื่อสารที่ดี (Communication and climate set skills) 6) ทักษะการสร้างสัมพันธ์ (Relationship building up skills) 7) ทักษะการสอนงาน (Coaching skills) 8) ทักษะทางสังคม (Social skill) 9) ทักษะการติดสินใจ (Decision making skill) 10) ทักษะการกระตุ้นจูงใจ (Motivational skills) 11) ทักษะการคิดเชิงสะท้อน (Reflective & thinking skills) 12) ทักษะการจัดการตนเอง (Self – management skills) 13) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี (Technological skills) 14) ทักษะด้านการเรียนการสอน (Pedagogical skills) และ 15) ทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence skills) (บุญช่วย สายราม, 2559)

ตามแนวคิดของ Bass and Avolio ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการหรือที่เรียกว่า “4 I’s” คือการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence of charisma leadership) การคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized consideration) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual stimulation) และการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational motivation) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นที่สนใจของนักวิชาการทางการบริหารทั้งในวงธุรกิจอุตสาหกรรม การศึกษา รัฐบาล โรงพยาบาล มีการเสนอว่าควรมีการพัฒนาผู้นำให้มีการเปลี่ยนอย่างแท้จริ (ชไมพร พรมจินดา, 2557)

ความขัดแย้งเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ผู้บริหารไม่อาจหลีกเลี่ยง จึงต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ชไมพร พรมจินดา, 2557) เพราะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นสิ่งหนึ่งที่เกิดตามมาก็คือความขัดแย้ง จึงอาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งกับการเปลี่ยนแปลงเป็นของคู่กัน (วันชัย มีชาติ, 2548) ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในตัวบุคคลในหน่วยงาน หรือความขัดแย้งในเป้าหมาย ไม่ว่าความขัดแย้งดังกล่าวจะรุนแรงหรือมากน้อยเพียงใดก็ตาม ถือว่าเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องตัดสินใจดำเนินการแก้ไข หรือบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมเพื่อประโยชน์ขององค์การ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงไม่ควรนิ่งดูดายต่อปัญหาความขัดแย้ง ผู้บริหารแต่ละคนอาจมีวิธีแก้ปัญหาไม่เหมือนกันถึงแม้จะเป็นปัญหาเดียวกันก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ อายุ บุคลิกภาพเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลในบางครั้ง การแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นผู้บริหาร

สามารถใช้วิธีที่หลากหลาย บางครั้งต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์หรือการใช้วิทยาการชั้นสูงเข้าช่วยในการแก้ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขจากหลาย ๆ แหล่งเพื่อนำความรู้ที่ได้มาพิจารณาในการบริหาร (ชไมพร พรมจินดา, 2557)

ผู้บริหารพึงตระหนักไว้เสมอว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีทางที่จะหายไปจากองค์กรได้ ถ้าผู้บริหารไม่เข้าไปแก้ไข ดังนั้น ผู้บริหารต้องกล้าเผชิญกับปัญหาและพยายามหาแนวทาง ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งให้มีประสิทธิภาพ (ชไมพร พรมจินดา, 2557)

สาเหตุของความขัดแย้ง ความขัดแย้งมักจะเกิดจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน สาเหตุของความขัดแย้งที่พบได้บ่อยในองค์การได้แก่ การขัดแย้งของเป้าหมาย การแย่งชิงทรัพยากร การขัดแย้งกันของค่านิยมและผลประโยชน์ การขึ้นอยู่ระหว่างกันของงาน ความคลุมเครือของบทบาท ปัญหาการติดต่อสื่อสาร ปัญหาด้านสถานภาพ คุณลักษณะของบุคคลหรือธรรมชาติของบุคคล การรับรู้เกี่ยวกับความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลง (วันชัย มีชาติ, 2548)

โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งของสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล อันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน การรับรู้ สิ่งจูงใจ ความคาดหมาย ผลประโยชน์ขัดกัน นอกจากนี้ยังพบความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม เช่น การแบ่งพวกของครู ความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับครู หรือความขัดแย้งระหว่างฝ่ายหนึ่งกับอีกฝ่ายหนึ่ง ความขัดแย้งเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นในโรงเรียนย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การให้ลดลงได้ (นรินทร์ องค์อินทรี, 2549)

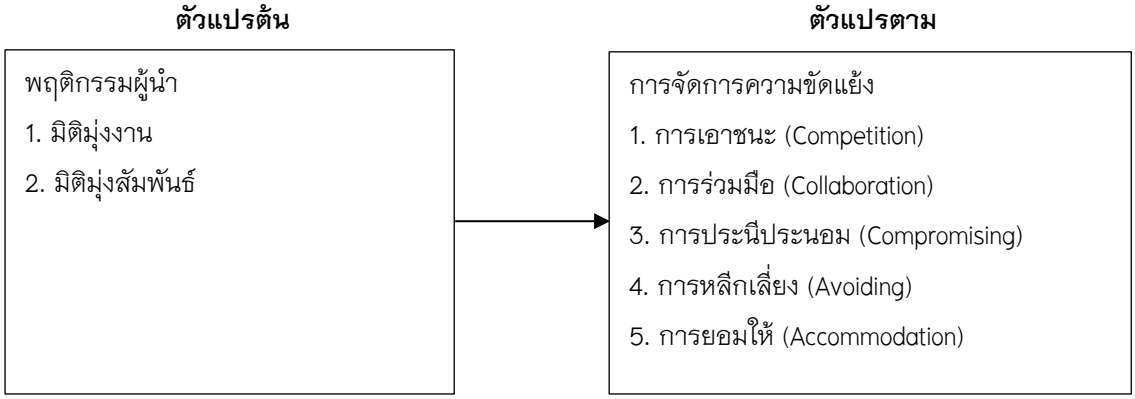
จากเหตุผลดังกล่าวในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้ศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษามองเห็นถึงความสำคัญว่าผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์กรอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียน และเพื่อให้การบริหารโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงเกิดคำถามการวิจัยว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับการจัดการความขัดแย้งอย่างไร ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันจะมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการจัดการความขัดแย้งมากน้อยเพียงใด มีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานในโรงเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากสำหรับผู้บริหารการศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ที่จะบริหารโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาของชาติและคุณภาพของสังคมไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน (ถ้ามี)

กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน

วิธีวิทยาการวิจัย

1. พฤติกรรมผู้นำใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การจัดการความขัดแย้งใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้ง ใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่รับคืน นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การหาความถี่และร้อยละ ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 3 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงานและแบบมุ่งสัมพันธ์ โดยนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ที่คำนวณได้ไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูงที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ผู้บริหารมีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ผู้บริหารมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ผู้บริหารมีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ผู้บริหารมีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 3 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านแล้วแปลผลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) พิจารณาตามหลักเกณฑ์ของช่วงคะแนน (Class Interval) ตามแนวคิดของเบสท์ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้

หลักเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) แบบเพียร์สัน (Pearson Product–moment)

ผลการศึกษา

ในการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามพฤติกรรมผู้นำด้านมุ่งงาน และมุ่งสัมพันธ์ตามความคิดเห็นของครู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมุ่งงาน ($\bar{X}$ = 3.86) ลำดับต่อมา คือ ด้านมุ่งสัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 3.74)

2. การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูโดยรวม และรายด้านพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการยอมให้ ($\bar{X}$ = 4.03) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X}$ = 3.35)

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน เปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงานพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนภาวะผู้นำตามความคิดเห็นของครูผู้สอนตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนรายด้านพบว่าด้านมุ่งงาน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และด้านมุ่งสัมพันธ์พบว่าประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 และมากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ .01

4. การเปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้งตามความคิดเห็นของครูเปรียบเทียบตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการจัดการความขัดแย้งตามความคิดเห็นของครูผู้สอนตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนรายด้านพบว่า ด้านการเอาชนะ ด้านการร่วมมือ ด้านประนีประนอม และด้านการยอมให้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และด้านการหลีกเลี่ยงพบว่า ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 และมากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ .01

5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูพบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารทั้งด้านมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ทั้ง 2 ด้านมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการจัดการความขัดแย้งตามความคิดเห็นของครูอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านมุ่งงาน (X_1) ด้านการเอาชนะ (r_1 = .52) ด้านการร่วมมือ (r_2 = .52) ด้านการประนีประนอม (r_3 = .24) ด้านการหลีกเลี่ยง (r_4 = .51) และด้านการยอมให้ (r_5 = .72)

ในส่วนของพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมุ่งสัมพันธ์ (X_2) ด้านการเอาชนะ (r_1 = .62) ด้านการร่วมมือ (r_2 = .64) ด้านการประนีประนอม (r_3 = .34) ด้านการหลีกเลี่ยง (r_4 = .58) และด้านการยอมให้ (r_5 = .71)

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครูผู้สอนในสถานศึกษาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจากพฤติกรรมผู้นำ 2 ด้าน คือ ด้านมุ่งงาน และด้านมุ่งสัมพันธ์ โดยรวมพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับสูงทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมุ่งงาน เมื่อพิจารณารายด้านรายละเอียด ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจากพฤติกรรมผู้นำจากด้านมุ่งงาน พบว่า พฤติกรรมด้านมุ่งงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความมุ่งหวังให้ผู้ร่วมงานมีความสามัคคีในการปฏิบัติงานร่วมกัน รองลงมา คือ ผู้บริหารแจ้งให้ผู้ร่วมงานทราบถึงสิ่งที่หน่วยงานมุ่งหวังที่จะได้รับจากการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปกครองโดยไม่มีการยืดหยุ่น

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจากพฤติกรรมผู้นำด้านมุ่งสัมพันธ์พบว่า ด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูที่โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนมากอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร่วมงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานโดยไม่รับฟังความคิดเห็นใหม่ ๆ ของผู้ร่วมงาน

2. ระดับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการยอมให้ รองลงมา คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการเอาชนะ ด้านการประนีประนอม และด้านการหลีกเลี่ยงตามลำดับ

2.1 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเอาชนะพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารแสวงหาเหตุผลในการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ และผู้บริหารใช้วิธีการที่หลากหลายตามอำนาจหน้าที่ของตนในการแก้ไขปัญหา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้วิธีการตามความคิดเห็นของตนเอง

2.2 การจัดการกับความขัดแย้งด้านการร่วมมือพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารพยายามฟังความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลายและเปิดเผย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารพยายามทำให้ทุกฝ่ายที่มีความขัดแย้งกันมีความพอใจและสมประสงค์

2.3 การจัดการกับความขัดแย้งด้านการประนีประนอมพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารพยายามทำให้ได้เปรียบเสียเปรียบของทุกฝ่ายเป็นไปด้วยความยุติธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารใช้วิธีการยอมแพ้ในบางประเด็นเพื่อที่จะได้เอาชนะในบางประเด็น

2.4 การจัดการกับความขัดแย้งด้านการหลีกเลี่ยงพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนมากอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารพยายามทำเท่าที่จำเป็นเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความตึงเครียดที่หาประโยชน์ไม่ได้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมักผัดผ่อนในการแก้ปัญหาจนกว่าจะมีเวลาคิดรอบคอบ

2.5 การจัดการกับความขัดแย้งด้านการยอมให้ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนมากอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารพยายามรักษาน้ำใจเพื่อนร่วมงานเพื่อรักษาสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารยอมเสียสละในบางสิ่งบางอย่างเพื่อให้เกิดปัญหาในการทำงานน้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีประเด็นดังนี้

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการบริหารงานในองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ทำให้เป็นที่ยอมรับนับถือ และมีความเชื่อถือในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนั้นผู้บริหารถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำสูงคือกุญแจสำคัญไปสู่การปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งนักการศึกษาทั้งหลายต่างมีความเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะการบริหาร เป็นผู้นำทางวิชาการมีความรู้ความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพ จึงจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาทั่วทั้งองค์กรและสามารถสร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วทุกองค์กรจะมุ่งปฏิรูปการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเน้นในเรื่องความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อผู้รับบริการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำยุคใหม่ที่สามารถมองภาพขององค์กรได้อย่างทะลุปรุโปร่งและชัดเจน สามารถเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันและภาพในอนาคตที่ต้องให้ความสำคัญและต้องเปลี่ยนแปลง รวมทั้งต้องเป็นผู้นำทีมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (ชไมพร พรมจินดา, 2557) นอกจากนั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทำงานและจุดเน้นของโรงเรียน พัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ประสบผลสำเร็จสูงสุดตามศักยภาพและสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคม ดังที่ นุชสรา ย่อภูเขาสูง (2556) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและศักยภาพที่มากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มและขององค์การจูงใจผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มองค์การและสังคม

2. ผลการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกพะเยา เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทำการศึกษาในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งทำให้เกิดความกดดันและสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ผู้บริหารจึงได้มีการจัดการความขัดแย้งในระดับที่มาก ดังนั้น ในปัจจุบันจึงมีการกำหนดให้ผู้บริหารจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร หลักการ แนวคิด และทฤษฎีการพัฒนาตนเอง และผู้ร่วมงานการพัฒนาทีมงาน การพัฒนาจิตใจ เพราะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นสามารถจัดการความขัดแย้งได้หลายวิธี เพราะแต่ละโรงเรียนมีสภาพและบริบทที่แตกต่างกัน กรณีพิพาทหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นย่อมมีมูลเหตุที่แตกต่างกันผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเลือกใช้การจัดการความขัดแย้งให้สอดคล้องและเหมาะสมกับประเด็นและมูลเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาทิตย์ ชลพันธุ์ (2552) ได้กล่าวว่าผู้บริหารแต่ละคนอาจมีวิธีแก้ปัญหาไม่เหมือนกัน ถึงแม้จะเป็นปัญหาเดียวกันก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ อายุ บุคลิกภาพเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ในบางครั้งการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ผู้บริหารสามารถใช้วิธีที่หลากหลาย บางครั้งต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์ หรือการใช้วิทยาการชั้นสูงเข้าช่วยในการแก้ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขจากหลาย ๆ แหล่งเพื่อนำความรู้ที่ได้มาพิจารณาในการบริหาร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกพะเยา เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานของครู และผลจากการเปลี่ยนแปลงนั้นมักจะเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ดังที่ วันชัย มีชาติ (2548) ได้กล่าวว่าในองค์การหรือหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น สิ่งหนึ่งที่เกิดตามมาก็คือ ความขัดแย้ง ดังนั้น ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงจึงมีวิธีหรือเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งได้ดี

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ตรวจทาน ความถูกต้องเรียบร้อยและข้อบกพร่อง ขอขอบคุณ อาจารย์พีรวรรณ สุนทรวิภาต และอาจารย์อาทิตย์ ชลพันธุ์ ที่ได้อนุญาตให้ใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือ ได้แก่ นายเสมอ วงศ์พุฒ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 นายวสัน ดาวศรประศาสน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนมูล นางสุรางค์ ตันกูล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านศรีเมืองชุม จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณท่านอาจารย์ประจำคณะวิทยาลัยการศึกษา ตลอดจน รุ่นพี่ เพื่อนนิสิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาตลอด

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและส่งคืนผู้ศึกษาครบตามจำนวน รวมถึงท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้กล่าวนามไว้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้กำลังใจคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากผลงานการศึกษาค้นความฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ คงเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชไมพร พรมจินดา. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความขัดแย้ง ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.

นรินทร์ องค์อินทรีย์. (2549). **พฤติกรรมองค์การ.** กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

นุชสรา ย่อภูเขาสูง, (2556). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล เขตการจัดการศึกษาท้องถิ่น เขต 7 ในเขตภาคเหนือตอนล่าง** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

บุญช่วย สายราม. (ม.ป.ป.). ทักษะภาวะผู้นำองค์กรโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. **การบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2559, จาก https://www.gotoknow.org/posts/565807

วันชัย มีชาติ. (2548). **พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ.** กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.

อาทิตย์ ชลพันธุ์. (2552). **การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

The Relationship Between School Administrator's Transformational Leadership And School Academic Affairs Management Under Phayao Primary Educational Service Area Office 1

นัยนา ยะตา[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Naiyana yata[1*] and Nanthima nakapong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ และครูผู้สอน ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 รวมทั้งหมด 217 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในระดับสูง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารงานวิชาการ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kruoil.nyn@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the administrator's transformational leadership in Small Schools. 2) to study the school administrator's academic administration in Small Schools. 3) to examine the relationship between administrator's transformational leadership and academic administration in small schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1.The sample groups were 217 administrator, academic teachers and teachers in Small Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1.The instruments were questionnaire. The statistical analyses were frequency, percentage, mean standard deviation and Pearson's product–moment correlation coefficient.

The results of this study were as follows: 1. The overall and each aspect of the administrators' transformational leadership in Small Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1 were at the high levels. Considering each aspect, the highest average aspect was intellectual stimulation. 2. The overall and each aspect of the administrators' academic administration in Small Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1 were at the high levels. Considering each aspect, the highest average aspect was research to develop education. 3 . The administrator's transformational leadership had a highly positive relationship with academic administration in Small Schools under Phayao Primary Educational Service Area Office 1 at the .05 statistically significant level.

Keywords: Transformational Leadership, Academic Administration

บทนำ

การศึกษาถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิต โดยเฉพาะสังคมโลกปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งยุคของการใช้ข้อมูลข่าวสารไร้พรหมแดน ทำให้วิทยาการต่าง ๆ ของสังคมไทยก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จึงส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนไทย มีการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดในสังคมมีอัตราสูงขึ้น โดยในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ประเทศไทยจะยังคงประสบสภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งจากภายใน และภายนอกประเทศ อาทิ กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ ๆ การเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุ การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง ประกอบกับสภาวการณ์ด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันที่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาผลิตภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขัน คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น ทำให้การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงจำเป็นต้องยึดกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญ ดังนี้ (1) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, หน้า 1) ความสำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพและศักยภาพของคนเป็นสำคัญ จึงถือได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ตัดสินและชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของประเทศอย่างแท้จริง เป้าหมายของการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างสรรค์สังคม

ใหม่ลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม และมุ่งสร้าง “คน” หรือ “ผู้เรียน” ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรง ให้มีคุณลักษณะ มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้

ด้วยเหตุดังกล่าว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของคนไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สนอง ศิริกุลวัฒนาและคณะ, ม.ป.ป., หน้า 14) เพื่อให้โรงเรียนสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคม ที่มีคุณธรรม มีคุณภาพ มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการนำนโยบายและหลักสูตรไปพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารงานโรงเรียน โดยเฉพาะงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนโดยตรง เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาความรู้ พัฒนาความคิดของนักเรียน

ปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยความรู้ ความร่วมมือและการทำความเข้าใจร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อมุ่งพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียน คือความเข้มแข็งของงานด้านงานการบริหารวิชาการที่เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก องค์ประกอบที่จะทำให้งานบริหารวิชาการมีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น คุณลักษณะของผู้นำทางวิชาการ การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน การบริหารด้านบุคลากร เป็นต้น (เรวดี ช้อนเพชร, 2556, หน้า 3) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาโรงเรียนของตนเองให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการความรู้ และพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ กำหนดทิศทาง มุ่งมั่นสร้างภาพใหม่ให้กับองค์กร ก่อประโยชน์จากกระบวนการบริหารและความสามารถที่นักเรียนจะได้รับจากการสอนของครูที่มีคุณภาพ และการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิผล รวมทั้งส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการตัดสินใจการแก้ปัญหาที่เหมาะสม เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารให้บุคคลในองค์กรเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของบาสและอโวลิโอ (Bass & Avolio) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า ผู้นำเป็นผู้เปลี่ยนแปลงผู้ร่วมงานและผู้ตามให้เกิดการตระหนักในเรื่องวิสัยทัศน์และภารกิจของทีมและองค์กร พัฒนาความสามารถของร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้น มีศักยภาพที่มากขึ้น

ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงาน โดยเฉพาะงานบริหารวิชาการจะประสบความสำเร็จได้ ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา ต้องรู้จักใช้ภาวะ ผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวอย่างในด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธา ความเชื่อมั่นและความเลื่อมใสในตัวผู้บริหาร ทำให้องค์กรเกิดประสิทธิผลสูงสุดและเป็นตัวกำหนดคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อาทิเช่น ปัจจัยนำเข้าด้านคุณลักษณะของตัวนักเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนที่ตั้ง วัสดุอุปกรณ์การบริหารงาน ด้านการเรียน การสอน การนิเทศ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เมื่อพิจารณาแล้ว ผู้มีบทบาทสูงสุดคือผู้บริหารโรงเรียน เพราะเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติงานของบุคคลทุกคนในองค์กร ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงานใด ๆ ในองค์กรจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิผลในการบริหารของผู้บริหารเป็นประการสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น 30,922 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา จำนวน 15,506 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.15 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, หน้า 6) ซึ่งจากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558-2561 พบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก สวนใหญมีสภาพปญหา ดังนี้ 1. ปญหาดานคุณภาพการจัดการศึกษาคอนขางต่ำ ดังจะเห็นไดจากผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกรอบสอง พบวาโรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนต่ำกวา 100 คน) มีจำนวนรอยละ 2 อยูในระดับ ปรับปรุง รอยละ 67.91 อยูในระดับพอใช และรอยละ 29.99 อยูในระดับดี และเมื่อศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบวา นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้นในทุกพื้นที่มีคาเฉลี่ย ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู ต่ำกวานักเรียนในโรงเรียนขนาดอื่น 2. ปญหาดานการบริหารจัดการ สภาพบริบทของการคมนาคมที่ผานมานับวาไมคอยสะดวกมากนัก รัฐบาลจึงจำเปนจัดตั้งโรงเรียนใหครอบคลุมทุกพื้นที่ของประชากรที่อาศัยอยู แตปจจุบันความจำเปนดังกลาวไดลดลง เนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้น ประกอบกับประชากรมีแนวโนมลดลงอยางตอเนื่อง จึงส่งผลทำใหขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเปนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น สงผลใหอัตราสวนครูต่อนักเรียน และนักเรียนตอหองเรียนต่ำกวา มาตรฐาน คาใชจายตอนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งอยู่ ในพื้นที่ลักษณะพิเศษ อยูในพื้นที่หางไกลความเจริญ อยูบนภูเขาสูง บนเกาะ นักเรียนมีปญหาในการเดินทาง นอกจากนี้ ผูบริหารโรงเรียนขนาดเล็กสวนใหญขาดทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน และปญหาอีกประการหนึ่ง คือ การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนที่ย้าย ติดตามผูปกครองไปรับจางทำงานต่างถิ่น ทำใหเกิดปญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนเปนอยางยิ่ง 3. ปญหาดานการเรียนการสอน พบวา ครูสวนใหญขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ในสภาพที่ครูไมครบชั้นและมีจำนวนนักเรียนนอยในแตละชั้น ครูสอนไมเต็มเวลา เต็มความสามารถเพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเปนจำนวนมาก หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรูไมคอยสอดคลองกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหลงเรียนรู มีจำนวนจำกัดซึ่งสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัด และที่มีอยูก็ไมสามารถใชไดอยางมีประสิทธิภาพ 4. โรงเรียนขนาดเล็กสวนใหญอยูในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจน ทำใหไมมีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาชวยสนับสนุนการจัดการศึกษาใหกับโรงเรียน 5. ปญหาการขาดแคลนครู ทั้ง ๆ ที่อัตราส่วนครูต่อนักเรียนของทั้งประเทศก็ไมตางจากอัตราสวน ของประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ต้องใช้ครูวิชาเอกอย่างหนึ่งไปสอน อีกวิชาหนึ่ง มีปญหาครูยายออกบอย ครูขาดขวัญและกำลังใจ และครูไมสามารถ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่หลากหลายได จึงสงผลทำใหประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ไมเปนไปตามเป้าหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีโรงเรียนที่อยู่ในการกำกับดูแลทั้งหมด 100 โรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนที่จัดอยู่ในประเภทโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 79 โรงเรียน โดยจากแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2564 ของสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดพะเยา พบว่าทุกโรงเรียนมีปัญหาและความจำกัดในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะดานการบริหารจัดการ ซึ่งพบวา โรงเรียนขนาดเล็กสวนใหญไมสามารถบริหารจัดการ ตามขอบขายงาน 4 งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไปไดตามที่กำหนด เนื่องจากขาดแคลนบุคลากร รวมถึงการขาดแคลนขอมูลพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็กรายโรงเรียน ที่ไมสามารถนำมาตัดสินใจไดทันเวลา เนื่องจากไมมีระบบฐานขอมูลที่ถูกตอง เพียงพอตอการใชงาน รวมถึงปญหาการจัดการเรียนการสอน เช่น มีครูผู้สอน ไม่ครบชั้น ครูต้องรับหน้าที่สอนหลายชั้น หลายวิชา ครูภาระงานพิเศษมาก ทำให้จัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. 2558. หน้า 10) ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนของงานบริหารวิชาการของแต่ละโรงเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยใช้ภาวะผู้นำตามแนวคิดของบาสและอโวลิโอ (Bass & Avolio) มาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานบริหารวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ และครูผู้สอน ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 รวมทั้งหมด 217 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษา

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา
2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในระดับสูง

สรุปผลและอธิปรายผล

1. ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารโรงเรียน มีอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งการบริหารและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 39 ได้กระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ทำให้ผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ ในการบริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้ง ควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน พัสดุ สถานที่ รวมถึงการบริหารโรงเรียนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ประกอบกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ มีความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ กลยุทธ์และวัฒนธรรมขององค์การพร้อมไปกับการส่งเสริมริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างความเข้าใจและความรู้สึกร่วมของผู้ตามตลอดจนกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ตามภารกิจไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ(อัครพล กันทะดง, 2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ระดับการบริหารงานวิชาการและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ตลอดจนข้อเสนอแนะการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและผู้บริหาร ในโรงเรียน ภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารวิชาการโรงเรียนของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับ (ไผท แถบเงิน, 2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต1 ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญของงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการบริหารงานและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามจุดเน้นการพัฒนาและตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ การให้ความสำคัญกับการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน รวมถึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นหัวใจหลักของการเรียนการสอน ที่ผู้บริหารต้องเสริมให้ครูศึกษาและทำความเข้าใจ รวมถึงการนำหลักสูตรมาใช้

การพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นยุคของการใช้เทคโนโลยี การนำสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูต้องประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ครูรู้จักการแนะแนวการศึกษา รวมถึงผู้บริหารและครูต้องรู้จักการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพและพัฒนาผู้เรียนได้ โดยรวมถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กอาจมีความจำกัดในเรื่องงบประมาณและบุคลากร ทำให้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนจะช่วยกันคิดและหาทางแก้ไขต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับกับ(ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, หน้า 21) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานสำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษามีหลักการบริหาร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิลวรรณ วัฒนา, 2556) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี โดยมีความมุงหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี ใน 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหาร งานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวม ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากนั้นจะกำหนดแนวทางในการดำเนินงานภายในโรงเรียน โดยเฉพาะงานบริหารวิชาการนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารย่อมสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนนั้น แสดงถึงหัวใจหลักของงานบริหารวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัดและความสามารถของนักเรียน โดยผู้บริหารมีส่วนสำคัญ ในการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูปฏิบัติหน้าที่ สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนตั้งใจเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักการครองตน ครองคน และครองงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยอมรับเชื่อมั่นศรัทธาจากบุคลากร ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละทุ่มเทเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้า โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปรัชญา มะลิหวล, 2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับ (จิตรา ทรัพย์โฉม, 2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่นี้การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัครพล กันทะดง, 2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการ

บริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและผู้บริหารในโรงเรียน ภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารวิชาการโรงเรียนของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับ (อินทุอร โควังชัย, 2554) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกโดยอยู่ในระดับปานกลาง คู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร. นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พร้อมกับ นายจักรพันธ์ ภาชนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าแฝกใต้ นายสิทธิชัย ใจพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแม่สุก นายพิเชษฐ์ ไชยบาล ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี ที่ตรวจสอบ แนะนำ ให้คำปรึกษา แก้ไขให้มีความถูกต้องจนสมบูรณ์เป็นรูปเล่ม ขอบพระคุณผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ และครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยดี ขอขอบคุณคณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้คำแนะนำและให้โอกาสได้ดำเนินการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษา. (2547). **การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เนนผู้เรียนเปนสำคัญ แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพการศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558-2561.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). **ทฤษฎีการบริหารองค์การ.** กรุงเทพมหานคร: ธนะการพิมพ์.

โกศล ศรีทอง. (2543). **คุณลักษณะของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ เขตการศึกษา 5.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

คำมาย บุญสนอง. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นนักบริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

เงิน บุตรดีมี. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบในการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1.**วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

จิตรา ทรัพย์โฉม. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน กับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2543). **ทักษะภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มัลติอินฟอร์เมชั่น.

ชุลีภรณ์ นวลนุช. (2558). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ถวิล มาตรเลี่ยม. (2544). **ปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหาร**. กรุงเทพฯ:เสมาธรรม.

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2546). **กลยุทธ์การสร้างความโดดเด่นสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ:อินฟอร์มีเดียบุ๊คส์.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2545). **กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เนต.

ธวัชชัย หอมยามเย็น. (2548). **การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2**. รายงานการศึกษาอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

นันทิมา นาคาพงศ์. (2558). **เอกสารประกอบการสอน ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. มหาวิทยาลัยพะเยา : วิทยาลัยการศึกษา.

นิตย์ สัมมาพันธ์. (2546). **ภาวะผู้นำ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อินโนกราฟฟิกส์.

นิลวรรณ วัฒนา. (2556). **สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี**. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต แท่นพิทักษ์. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทราและความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุรีวิริยสาส์น.

ปรัชญา มะลิหวล. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์. (2543). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ไพท แถบเงิน. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

พรนพ พุกพันธ์. (2544). **ภาวะผู้นำและแรงจูงใจ**. กรุงเทพฯ: จามจุรีย์โปรดักท์.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

The Relationship Between Academic Leadership And Administrator'S Technology Competency of Phrapariyattidhamma Schools, Division of General Education, Chiangrai Province

พระประพนธนัย เอื้องคำ[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Phra Praphonthanai Uengkham[1*] and Thidawan Aunkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 235 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในภาพรวมและรายด้านมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก 2) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในภาพรวมและรายด้านมีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง (R=0.788) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, สมรรถนะด้านเทคโนโลยี

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purpose of this independent study were to study academic leadership of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province, to study administrator's technology competency of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province and to study relationship between academic leadership and administrator's technology competency of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province. Data were collected from 235 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation, and Pearson Product–Moment Correlation Coefficient.

The results study showed that 1) the academic leadership of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. 2) The administrator's technology competency of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province in overall were at high level and data on the other side at high level. And 3) the relationship between academic leadership and administrator's technology competency of Phrapariyattidhamma schools, Division of general education, Chiangrai Province were significantly positive correlation at high level (R = 0.788) of 0.01 respectively.

Keywords: Academic leadership, Administrator's technology competency

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการศึกษาที่เน้นให้คนมีปัญญา โดยเน้นรูปแบบการสอนแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning community) เน้นการศึกษาผ่านปวงชน (Education for all) เน้นการร่วมมือจากปวงชน (All for education) เป็นการศึกษาที่เน้นการเรียนวิธีการเรียนรู้ (Learn how to learn) เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Co–operative and collaborative learning) การเรียนการสอนเน้นการให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง การจัดการศึกษาจึงเป็นเพื่อพัฒนาให้คนยุคใหม่มีความรู้ด้านภาษาที่จะสามารถสื่อสารได้ในระดับสากล รู้เทคโนโลยี รู้กฎธรรมชาติ รู้วิธีการคิด การวิจัย มีค่านิยมที่ดีต่อสังคม และโรงเรียนจึงต้องจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน ครูต้องสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือ การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนใช้ปัญญาในการสร้างความรู้และผลผลิตด้วยตนเองที่มีค่าต่อสังคม (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2557, หน้า 44–45) ทั้งนี้การนำสถานศึกษาเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณภาพ มีความรู้และมีทักษะ ซึ่งเป็นลักษณะของความมีภาวะผู้นำที่จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษา โดยมีความรับผิดชอบต่อการปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียน การริเริ่มการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการใช้ ICT และ e–learning เพื่อสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้แนวใหม่ พัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ รวมทั้งการสร้างวัฒนธรรมผู้นำร่วมกัน (New Zealand Ministry of Education, 2003 อ้างอิงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556, หน้า 70)

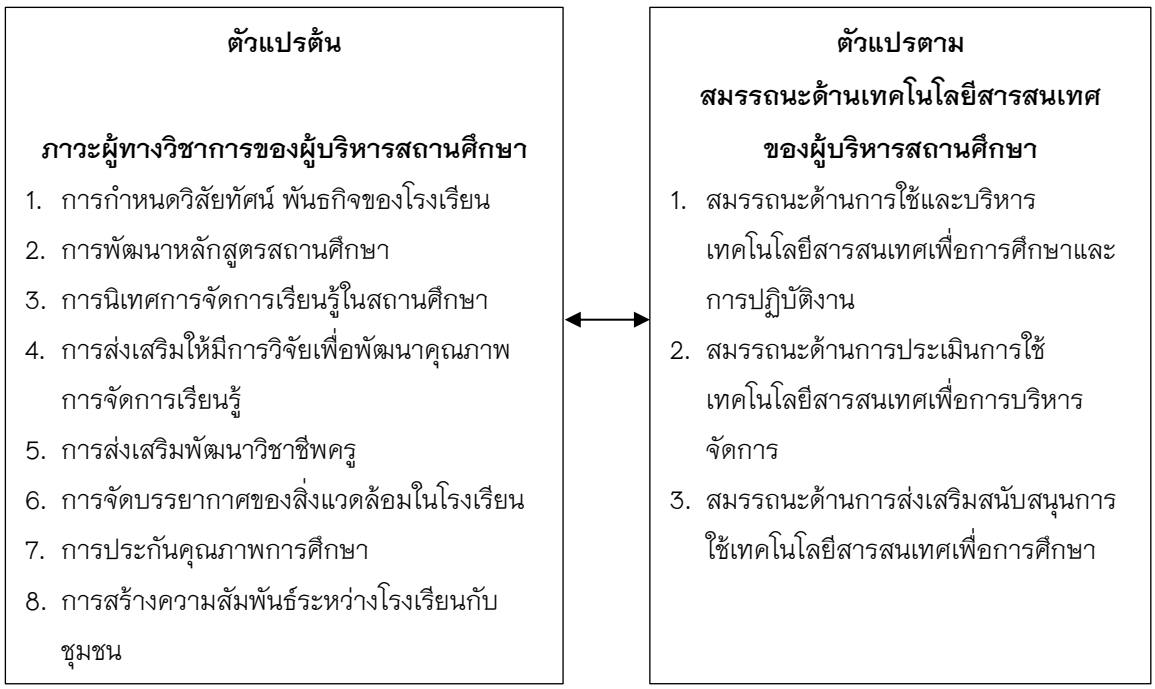
ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานให้ได้ตามมาฐานวิชาชีพ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานที่ 11 กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำและสร้างผู้นำได้ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะผู้นำและมีภาวะผู้นำที่สามารถจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามเพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายหลัก คือ การบริหารงานวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจของการบริการการศึกษา (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556, หน้า 30) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ มีความสามารถ ทักษะ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเชิงวิชาการ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เสริมสร้างทักษะการสอนร่วมกับครู รวมทั้งการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อความเจริญงอกงามของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารที่ดีต้องมีภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต กล่าวได้ว่า สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จด้านคุณภาพวิชาการ คุณภาพการศึกษา คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพนักเรียน มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสมรรถนะ (Competency) คือ คุณลักษณะของบุคคลที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จและบรรลุผลสัมฤทธิ์ขององค์การ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้ ทักษะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล และแรงจูงใจ/เจตคติ (ขจรศักดิ์ ศิริมัย, 2554, หน้า 2-3) ดังนั้นในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา

แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ การค้า และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สนับสนุนการใช้ ICT และ e-learning เพื่อสร้างเครือข่ายการศึกษา และจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้สนใจนำมาปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2) ศึกษาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ตามข้อมูลการสังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ (มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานที่ 3 การบริหารด้านวิชาการ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549 อ้างอิงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556, หน้า 161–162) แนวคิดของ Trusty (1986 อ้างอิงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, หน้า 131–132) แนวคิดของ Hencley and others (1970 อ้างอิงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, หน้า 135) แนวคิดของ Krug (1992, หน้า 4–6 อ้างอิงใน สมเกียรติ พละจิตต์, 2555, หน้า 24–25) แนวคิดของ Weber (1996, หน้า 253–278อ้างอิงใน สมเกียรติ พละจิตต์, 2555, หน้า 24–25) แนวคิดของจันทรานี สงวนนาม (2553, หน้า 151–152) และแนวคิดของ Alig-Mielcarek (2005 อ้างอิงใน สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, 2556, หน้า 3–7) ดังนี้

1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน

1.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

1.4 การส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

1.5 การส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู

1.6 การจัดบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.7 การประกันคุณภาพการศึกษา

1.8การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้และสมรรถนะของ

ผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มาตรฐานที่ 8 การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 56 ง ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2549 (สำนักงานคณะกรรมการคุรุสภา, 2549, หน้า 299–300) 3 ด้าน คือ

2.1 สมรรถนะด้านการใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงาน

2.2 สมรรถนะด้านการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

2.3 สมรรถนะด้านการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 38 รูป/คน ครูผู้สอน จำนวน 210 รูป/คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 248 รูป/คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970, pp. 607–610)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบัน วุฒิการศึกษาสูงสุด ขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในภาพรวม พบว่า มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู รองลงมาคือ ด้านการจัดบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน ในภาพรวมพบว่าระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องร่วมกำหนดพันธกิจ จุดประสงค์ เป้าหมายของสถานศึกษาให้ รองลงมาคือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีการวางแผนการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน และผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาร่วมกำหนดแผนยุทธศาสตร์ทางวิชาการในภาพรวมของโรงเรียน และแผนยุทธศาสตร์ย่อยของแต่ละกลุ่มสาระ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนการออกแบบควบคุม การสอน และการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและครูร่วมกันออกแบบและดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.3 ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่าระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารนิเทศและประเมินผลการปฏิบัติการตามสภาพปัญหา และให้โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในและนอก และ ข้อที่ผู้บริหารเข้าสังเกตการณ์สอนและปรับปรุงการสอนและจัดให้มีโอกาสพัฒนาครู ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม

1.4 ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและครูร่วมวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน เช่น ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เพื่อพัฒนาความรู้ และการแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์การเรียนการสอน และผู้บริหารและครูร่วมกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.5 ด้านการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู ในภาพรวม พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารจัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพให้แก่ครู เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ฐานข้อมูลทางวิชาการ รองลงมาคือ ผู้บริหารเต็มใจมอบอำนาจให้ครูและอนุญาตให้ครูปฏิบัติงานตามแนวความคิดและวิสัยทัศน์ของครูเอง ให้ครูเป็นผู้ที่แสวงหานวัตกรรมและความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและผู้บริหารส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารพัฒนาทัศนคติของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีทัศนคติที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ

1.6 ด้านการจัดบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ในภาพรวม พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้สะอาดและเป็นระเบียบ ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษาและจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบ จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณในการซื้อทรัพยากรสารสนเทศทางการศึกษา และพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมการอ่านแก่ผู้เรียน

1.7 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเพียงพอต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ผู้บริหารจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารจัดโครงสร้างการบริหารให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และผู้บริหารจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.8 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รองลงมาคือ ผู้บริหารประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาและผู้บริหารส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

2. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายพบว่า มีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสมรรถนะด้านการใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงาน รองลงมาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสมรรถนะด้านการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

2.1 ด้านการใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานในภาพรวม พบว่า มีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทักษะการสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศทางการศึกษาทางอินเทอร์เน็ตได้

อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีประสิทธิผล เช่น การสืบค้นผ่าน Google, ฐานข้อมูล หรือเว็บไซต์อื่นได้ สามารถดาวน์โหลดและเก็บข้อมูลจากการสืบค้นได้ รองลงมาคือ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และทักษะการใช้อีเมลและโซเชียลเน็ตเวิร์ค เช่น การเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการใช้ e-mail, การใช้งาน Facebook, Twitter, WindowsLive, Obec-mail ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะการใช้ซอฟท์แวร์ประยุกต์เพื่อการเรียนการสอน และทักษะการใช้ระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์และการเรียนรู้แบบออนไลน์

2.2 ด้านการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ ในภาพรวม พบว่า มีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเมินการใช้ระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ในสถานศึกษา รองลงมาคือ ประเมินการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานในสถานศึกษา และประเมินสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและอย่างชำนาญตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัย

2.3 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ในภาพรวมพบว่า มีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อการใช้ ICT อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการจัดทำแผนงาน ICT ระดับโรงเรียน และทักษะการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระบุนโยบายของแผนงานด้านไอซีทีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของไทยได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($R = 0.788$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมพบว่า มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู เป็นไปตามแนวคิดของแนวคิดของ Alig-Mielcarek (2005 อ้างอิงใน สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, 2556, หน้า 3-7) และ Trusty (1986 อ้างอิงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, หน้า 131-132) เพราะว่าผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกำหนดพันธกิจ จุดประสงค์ เป้าหมายการบริหารงานของสถานศึกษาให้ชัดเจน รวมทั้งได้กำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการและแนวปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาครูให้ครูมีกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สนับสนุนให้มีการพัฒนาตนเองและเข้าร่วมพัฒนาความรู้กับหน่วยงานอื่น เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน การให้คำแนะนำปรึกษา การหาสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารยังได้กำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งร่วมวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน เช่น ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และนำสามเณรนักเรียนเข้าร่วมเรียนรู้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้กับสถานบัน

การศึกษาอื่นในจังหวัดเชียงราย เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้จากครูที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในสาระการเรียนรู้ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น และด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพให้แก่ครู เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ฐานข้อมูลทางวิชาการ รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณในการซื้อทรัพยากรสารสนเทศทางการศึกษา และพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมการอ่านแก่ผู้เรียน และมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อตรวจติดตาม และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) นอกจากนี้ยังได้สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและความร่วมมือในการจัดการศึกษา ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิวิมล สุขทนารักษ์ (2554, หน้า 112–113) ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติพงษ์ ศิริเมือง (2557, หน้า 95–97) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรรณา เฟื่องฟู (2558, หน้า 47–63) พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายพบว่ามีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสมรรถนะด้านการใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงาน รองลงมาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสมรรถนะด้านการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ ทั้งนี้เพราะตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 56 ง ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2549 (สำนักงานคณะกรรมการคุรุสภา, 2549, หน้า 299–300) ได้กำหนดสาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานความรู้ ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย สาระความรู้ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ โดยมีสมรรถนะ คือ สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ และสามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและการจัดการข้อมูลทางการศึกษา เป็นต้นว่า การมีทักษะการสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศทางการศึกษาทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีประสิทธิผล เช่น การสืบค้นผ่าน Google, ฐานข้อมูล หรือเว็บไซต์อื่นได้สามารถดาวน์โหลดและเก็บข้อมูลจากการสืบค้นได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลจากระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ในสถานศึกษามาใช้ในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และทิศทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้ รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีโดยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและรูปแบบการเรียนการสอนของครู รวมทั้งสร้างเครือข่ายทางการศึกษา และพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่

มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะและความรู้ในยุคดิจิตอล มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการสื่อสารที่ดี และมีประสิทธิภาพ และมีสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เขมนิจ ปรีเปรม (2554, หน้า 86) ที่พบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรศักดิ์ เวียนรอบ (2557, หน้า 204–205) ที่พบว่า ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน มาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภานุวัฒน์ สิงห์หาญ และวัลลภา อารีรัตน์ (2558, หน้า 158–166) ที่พบว่า ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการ บริหารจัดการและการบริการด้านการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง (R = 0.788) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้เพราะการบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดหาสื่อเทคโนโลยีด้านการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่า คุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนเกิดจากการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรสวรรค์ พลวงศา (2556, หน้า 72) ที่พบว่าสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพคุรุสภามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลการศึกษาของ วรรณา เฟื่องฟู (2558, หน้า 47–63) ที่ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เขมนิจ ปรีเปรม (2554, หน้า 86) ที่แสดงให้เห็นถึง สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารระบบสารสนเทศของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ เจริญพรขอบคุณ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก-อุบาสก-อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ ศิริเมือง. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://thesis.rru.ac.th/frontend/view/537

ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2554). **เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสมรรถนะ.** สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://competency.rmutp.ac.th/wp-content/uploads/2011/01/aboutcompetency.pdf

เขมนิจ ปรีเปรม. (2554). **สรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารระบบสารสนเทศของผู้บริหารสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc//basic.php

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3).** นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.

พรสวรรค์ พลวงศา. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพคุรุสภากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc//basic.php

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2557). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภานุวัฒน์ สิงห์หาญ และวัลลภา อารีรัตน์. (2558). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ สนับสนุนการบริหารจัดการและการบริการด้านการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 38(2), 158-166.

วรรณา เฟื่องฟู. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม (e-JODIL).** 5(2), 47-63.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

ศศิวิมล สุขทนารักษ์. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.

สมเกียรติ พละจิตต์. (2555). **ภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

สำนักงานคณะกรรมการคุรุสภา. (8 มิถุนายน 2549). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ. **ราชกิจจานุเบกษา.** 123(56 ง). **(ไม่มีเลขหน้าในราชกิจจา)**

สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2556). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.** 7(2), 1–8.

สุรศักดิ์ เวียนรอบ. (2557). การศึกษาสมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน มาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1.

OJED: An Online Journal of Education. 9(3); 204–205. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560,

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). **Educational and Psychological Measurement**. Retrieved December 7, 2016, from http://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/ KrejcieandMorgan_article.pdf.

ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

The Relationship Between the Personel Management System and the Behavior Existence in Department of Vocational College in Phayao Province.

อภิญญา กลัดสำเนียง[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาค[2]

Apinya kladsamniang[1*] and Cherdla soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็น ครู-อาจารย์ ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 148 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) อย่างเป็นสัดส่วนจากแต่ละวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows version 11.5 ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารหน่วยงานในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของครู ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการยกย่องให้เกียรติ ด้านการเห็นคุณค่า ด้านระบบประชาธิปไตย และด้านการเอาใจใส่

2. พฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของครู ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วมในองค์กร ด้านค่าตอบแทนการทำงาน ด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล และด้านสภาพการทำงาน

3. วิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r=0.798)

คำสำคัญ: วิธีการบริหารงานบุคคล พฤติกรรมการดำรงอยู่

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : apinyakoojang@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study the personel management system and the behavior existence in Department of vocational college in Phayao Province, and to study the relationship between the personel management system and the behavior existence in Department of vocational college in Phayao Province. Samples in this study consisted of 148 teachers, obtained proportionally from each college by simple random sampling. A constructed questionnaire was 0.97. The statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient through SPSS for windows version 11.5

The results of this research revealed that:

1. The personel management system in Department of vocational college in Phayao Province as perceived by the teachers was overall at a high level, ranking in the order of mean in 4 areas: commend and to give honor; appreciation; democratic system; and empathy.

2. The behavior existence in Department of vocational college in Phayao Province as perceived by the teachers was overall at a high level, ranking in the order of mean in 5 areas: Work stability; Participation in the organization; Compensation for work; welfare and privilege; and Working conditions.

3. The relationship between the personel management system and the behavior existence in Department of vocational college in Phayao Province, at a high level, with a statistical significance at the level of 0.01 (r=0.798)

Keywords: The personel management system The behavior existence

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเกี่ยวกับครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้ในหมวด 7 มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง ให้บุคลากรทางการศึกษามีความพร้อม ความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการพัฒนาบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผลผลิตทางการศึกษา มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 การจัดการศึกษา มาตราที่ 22-30 อันเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจึงมีบทบาทในการสร้างผลผลิตทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติเกี่ยวกับข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาไว้ในหมวด 5 มาตรา 72 การส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักการปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาและปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ถือว่าผู้นั้นมีความชอบสมควรได้รับบำเหน็จความชอบ ซึ่งอาจเป็นบันทึกคำชมเชย รางวัล เครื่องเชิดชูเกียรติ หรือการเลื่อนขั้นเงินเดือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548)

กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญการบริหารงานบุคลากรในหน่วยงาน เนื่องจากปัญหาที่พบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากรคือ การขาดแคลนบุคลากรในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง และการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคลากรของหน่วยงาน จึงเป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติงานเพื่อสนองตอบต่อภารกิจของสถานศึกษาให้ดำเนินการด้านการบริหารงานบุคลากรให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ และมีความมั่นคงก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 51)

การพัฒนาบุคลากร เป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร เนื่องจากความเจริญของวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนเทคนิคในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ คนหรือบุคลากร ถือว่าเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าองค์การปราศจากซึ่งบุคคลที่จะมาดำเนินการในภารกิจต่าง ๆ แล้ว เป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้นั้น ก็ไม่อาจที่จะบังเกิดเป็นจริงได้ ทุกองค์กรล้วนแต่ต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพ

การบริหารงานบุคลากรเป็นการจัด ระเบียบ และดูแลให้บุคลากรทำงาน โดยใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพสูงสุด งานบริหารบุคลากรเป็นงานที่สลับซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และคณะ, 2526, หน้า 238)

อำนวย แสงสว่าง (2540, หน้า 1) กล่าวว่า การจัดการองค์การที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยทางด้านการจัดการทุกประการ ทรัพยากรมนุษย์จัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด แม้ว่าจะมีปัจจัยเงิน วัสดุและอุปกรณ์เครื่องมือ อย่างพร้อมเพรียงแล้วก็ตาม ถ้าหากขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแล้ว การดำเนินงานขององค์การ อาจไม่สามารถดำเนินไปได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ (พะยอม วงศ์สารศรี, 2541, หน้า 2) องค์การทุกองค์การ จะประสบผลสำเร็จ และบรรลุจุดหมายปลายทางที่กำหนดได้นั้น การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในบรรดาทรัพยากร ในองค์การนั้นประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ (รวมถึงอาคารสถานที่) และเทคโนโลยีได้รับการกล่าวถึงว่ามีบทบาทสำคัญยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามคนก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญระดับแนวหน้า ที่นำความสำเร็จมาสู่องค์การทุกองค์การ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ“การอาชีวศึกษา”ว่ากระบวนการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

อาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 5 สถานศึกษา ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยเทคนิคดอกคำใต้ วิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา ทำการสอน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ การดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้

จากรายงานสรุปการบรรยายของผู้บริหารและสาระสำคัญของการประชุมกลุ่มปฏิบัติการ การประชุมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ครั้งที่ 2/2557 ประเด็นที่ 10 การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องวินัยและเรื่องร้องเรียน ข้อมูลจากการผ่านเรื่องต่าง ๆ พบว่าเรื่องที่มีปัญหามีความถี่สูง ได้แก่ ความไม่เป็นธรรมในการบริหาร และเป็นเหตุให้มีการร้องทุกข์ ร้องเรียน เช่น การข่มขู่ลูกจ้าง การไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ประเด็นที่ 11 ประเด็นที่เป็นความเสี่ยง การใช้เงินงบประมาณอุดหนุนเรียนฟรี เบิกมาพักไว้ ใช้จ่ายไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ การจัดซื้อจัดจ้างไม่ทำตามขั้นตอน การเปลี่ยนบุคลากรบ่อย ผู้บริหารย้ายไป การปรับเปลี่ยนหน้าที่การทำงานของบุคลากร รองผู้อำนวยการไม่ครบ 4 ฝ่าย ความดีความชอบไม่ทำตามหลักเกณฑ์ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามการวิจัยว่า วิธีการบริหารงานบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงานอย่างไร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบวิธีการบริหารงานบุคลากรกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากรในหน่วยงานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อให้การบริหารงานบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์การศึกษา

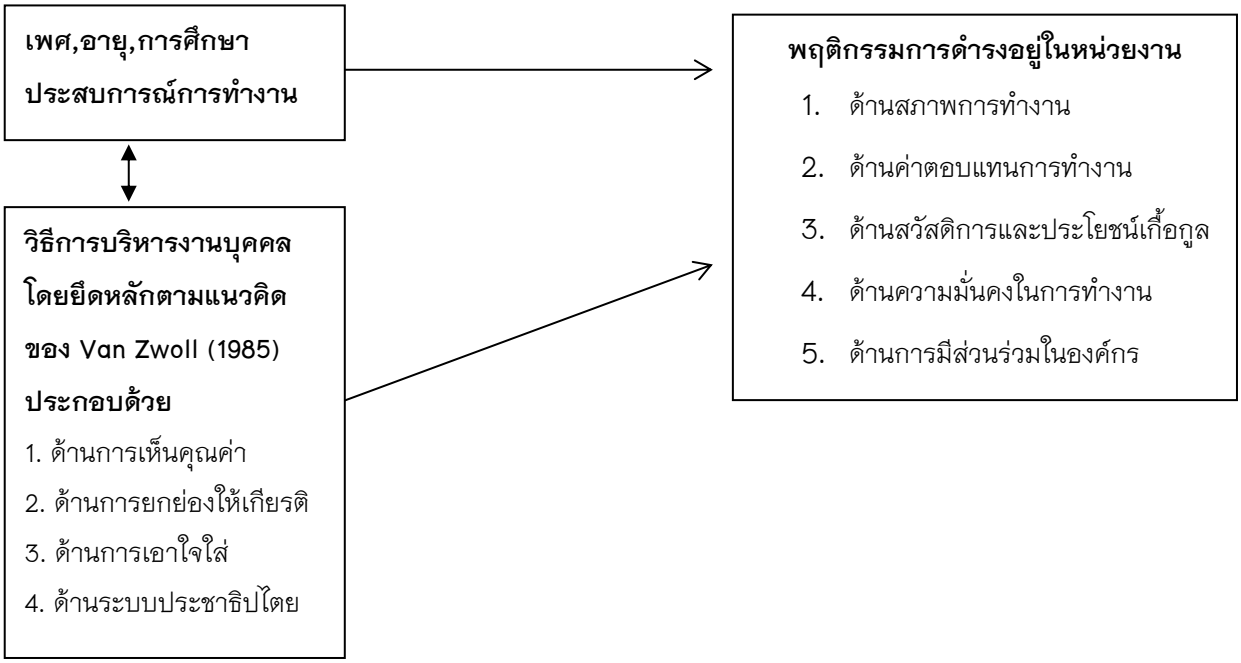
การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระบบวิธีการบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงานสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

วิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ของครูในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ทางบวก

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษา เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู-อาจารย์ ผู้สอนในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 5 แห่ง จำนวน 240 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน ใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) อย่างเป็นสัดส่วนจากจำนวนประชากรในแต่ละวิทยาลัย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำเก็บรวบรวมข้อมูลครู-อาจารย์ผู้สอนในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ วิทยาลัยเทคนิค ดอกคำใต้ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา และวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง ช่วงระหว่างเดือน ธันวาคม 2559-พฤษภาคม 2560 ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา และ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ของครู-อาจารย์ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู-อาจารย์ผู้สอนในหน่วยงานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 5 แห่ง จำนวน 240 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน ใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) อย่างเป็นสัดส่วนจากจำนวนประชากรในแต่ละวิทยาลัย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำเก็บรวบรวมข้อมูลครู-อาจารย์ ผู้สอนในหน่วยงานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ วิทยาลัยเทคนิคดอกคำใต้ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา และวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง ช่วงระหว่างเดือนธันวาคม 2559–พฤษภาคม 2560 ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 148 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 60.14 รองลงมาเป็นเพศหญิง มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 39.86 เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ตามอายุ พบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 31–40 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 41.89 รองลงมาอายุ ไม่เกิน 30 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 28.38 อายุ 41–50 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 22.97 และน้อยที่สุดอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.76 เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ตามวุฒิการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 60.81 รองลงมาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 34.46 และน้อยที่สุดมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.73 และเมื่อพิจารณาวิเคราะห์ตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 3–15 ปี มีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 79.72 รองลงมาประสบการณ์การทำงาน 16–25 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.86 น้อยที่สุดคือประสบการณ์การทำงาน 26–35 ปี มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.41

2. วิธีการบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของครู–อาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ด้าน คือด้านการยกย่องให้เกียรติ ด้านการเห็นคุณค่า ด้านระบบประชาธิปไตย และด้านการเอาใจใส่

ผลการวิเคราะห์วิธีการบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของครู–อาจารย์ เป็นรายด้านและรายข้อ สรุปได้ดังนี้

2.1 วิธีการบริหารงานบุคคล ด้านการเห็นคุณค่า ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารมีวิธีการคัดเลือกบุคลากรที่มั่นใจว่าได้บุคลากรที่ดีที่สุด ผู้บริหารสร้างความพึงพอใจแก่บุคลากรในวิทยาลัยโดยสร้างความรู้สึกว่างานที่เขาปฏิบัตินั้นมีคุณค่า ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นคือ ผู้บริหารสร้างความมั่นใจว่า การกำหนดมอบหมายให้บุคลากร การวางตัวบุคลากร การจัดหาบุคลากร ต้องถูกต้องที่สุด

2.2 วิธีการบริหารงานบุคคล ด้านการยกย่องให้เกียรติ ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารไม่ก้าวก่ายในเรื่องส่วนตัวของบุคลากรโดยไม่ได้รับการร้องขอ และผู้บริหารให้เกียรติให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ผู้บริหารจัดให้มีการเลื่อนขั้นของบุคลากรตามความดีความชอบอย่างเป็นธรรม

2.3 วิธีการบริหารงานบุคคล ด้านการเอาใจใส่ ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการตัดสินใจของครูและให้คำปรึกษาแนะนำตามความจำเป็นด้วยการมีเหตุผลที่ดี ผู้บริหารสร้างความผูกพันในองค์กรให้เกิดแก่บุคลากรทุกฝ่าย และ ผู้บริหารให้ความเป็นธรรมแก่บุคลากรทุกฝ่ายในหน่วยงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นคือ ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

2.4 วิธีการบริหารงานบุคคล ด้านระบบประชาธิปไตย ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้เสนอความต้องการในการพัฒนาตนเอง อย่างเท่าเทียมกัน และผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้อย่างเท่าเทียมกันทุกฝ่าย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารบุคลากร ในหน่วยงาน

3. ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีต่อพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน ๆ คือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วมในองค์กร ด้านค่าตอบแทนการทำงาน ด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล และด้านสภาพการทำงาน

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของ ครู-อาจารย์ เป็นรายด้านและรายข้อ สรุปได้ดังนี้

3.1 พฤติกรรมการดำรงอยู่ ด้านสภาพการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ สภาพแวดล้อมในหน่วยงานของท่านมีความร่มรื่นสวยงาม สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย หน่วยงานของท่านมีสภาพห้องเรียนมีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และหน่วยงานของท่านมีสื่ออุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 1 ข้อ คือ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหน่วยงานของท่านมีเพียงพอ

3.2 พฤติกรรมการดำรงอยู่ ด้านค่าตอบแทนการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ท่านสามารถเบิกค่าใช้จ่ายที่เป็นเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก และค่าเดินทางเมื่อออกปฏิบัติงานนอกสถานที่ได้ตามระเบียบ หน่วยงานของท่าน ได้ยกย่อง ให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นประจำปี ท่านมีโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทนอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินเดือน และการเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นไป

3.3 ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 1 ข้อ คือ เงินเดือนประจำและรายได้พิเศษอื่น ๆ ที่ท่านได้รับเพียงพอในการดำรงชีวิต

3.4 พฤติกรรมการดำรงอยู่ ด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ หน่วยงานของท่านให้บริการด้านรักษาพยาบาล (การประกันสุขภาพ/การประกันอุบัติเหตุนอกเหนือจากที่รัฐจัด) และหน่วยงานของท่านมีที่พักอาศัยให้บริการแก่ครู อย่างเพียงพอกับความต้องการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมกับความต้องการ และความจำเป็น

3.5 พฤติกรรมการดำรงอยู่ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ การได้รับมอบหมายงานนอกเหนือจากการสอนทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจ และอาชีพครูสามารถทำให้ท่านดำรงชีพอยู่ได้ตามสมควร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีโอกาสได้รับการพัฒนาทักษะและความสามารถเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นอยู่เสมอ

3.6 พฤติกรรมการดำรงอยู่ ด้านการมีส่วนร่วมในองค์กร ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ท่านมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และหน่วยงานของท่านมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในการทำงาน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ผลเป็นไปตามสมมติฐาน คือ วิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.798

เมื่อพิจารณา ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา เป็นรายด้าน มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกคู่ มีจำนวน 8 คู่ ที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ได้แก่ วิธีการบริหารบุคคลด้านการเห็นคุณค่า กับการมีส่วนร่วมในองค์กร การเอา ใจใส่กับค่าตอบแทนการทำงาน ระบบประชาธิปไตยกับความมั่นคงในการทำงาน การเอาใจใส่กับความมั่นคงในการทำงาน การเห็นคุณค่ากับความมั่นคงในการทำงาน ระบบประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมในองค์กร การเห็นคุณค่ากับค่าตอบแทนในการทำงาน และระบบประชาธิปไตยกับค่าตอบแทนการทำงาน ส่วนคู่ที่เหลือมีความสัมพันธ์กันในระดับ ปานกลาง

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการวิจัยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมุติฐานของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. วิธีการบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน

ผู้บริหารหน่วยงาน ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปอาชีวศึกษา โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้นำบริหารงาน ทำให้โครงสร้างในองค์รวมของการอาชีวศึกษาเปลี่ยนรูปแบบไป อำนาจการบริหารงานต่าง ๆ ถูกกระจายลงมาสู่ภูมิภาคและวิทยาลัยต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารหน่วยงาน แต่ละหน่วยงาน มีวิธีการบริหารงานที่แตกต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า วิธีการบริหารงานบุคคลโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับ มาก ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยการดำเนินงานการบริหารงานบุคลากรของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ในเขตการศึกษา 11 ของประเสริฐ จัตุรภัทร (2546) ที่พบว่า การดำเนินงานบริหารงานบุคลากรของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ในเขตการศึกษา 11 ของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีวิธีการคัดเลือกบุคคลที่มั่นใจว่าได้บุคลากรที่ดีที่สุด สนับสนุนในการตัดสินใจของครูและให้คำปรึกษาแนะนำตามความจำเป็นด้วยการมีเหตุผลที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้เสนอความต้องการในการพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกันและไม่ก้าวก่ายในเรื่องส่วนตัวของบุคลากรโดยไม่ได้รับการร้องขอ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน วิธีการบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมาก คือด้านการยกย่องให้เกียรติ ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ผู้บริหารไม่ก้าวก่ายในเรื่องส่วนตัวของบุคลากรโดยไม่ได้รับการร้องขอให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมกันแสดงความชื่นชม ยกย่องบุคลากรที่ทำประโยชน์ให้กับหน่วยงานอย่างเสมอหน้ากันสร้างความเข้าใจอันดีแก่บุคลากรโดยการให้ความยกย่องนับถือและการยอมรับในบุคคลากรอย่างสม่ำเสมอจัดให้มีการเลื่อนขั้น ของบุคลากร ตามความดีความชอบอย่างเป็นธรรม

ด้านการเห็นคุณค่า ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือผู้บริหารมีวิธีการคัดเลือกบุคลากรที่มั่นใจว่าได้บุคลากรที่ดีที่สุด สร้างความพึงพอใจแก่บุคลากรในวิทยาลัยโดยสร้างความรู้สึกว่างานที่เขาปฏิบัตินั้นมีคุณค่า สร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติงานที่ตนพอใจและตามประสบการณ์ ทำให้บุคลากรมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานสามารถจัดการศึกษาได้ดีที่สุดและสร้างความมั่นใจว่า การกำหนดมอบหมายให้บุคลากร การวางตัวบุคลากร การจัดหาบุคลากร ต้องถูกต้องที่สุด ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารหน่วยงานกับสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ของนฤป สืบวงษา (2552) ที่พบว่าการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านระบบประชาธิปไตย ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร ได้เสนอความต้องการในการพัฒนาตนเอง อย่างเท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้อย่างเท่าเทียมกันทุกฝ่าย ไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารบุคลากรในสถานศึกษา

ด้านการเอาใจใส่ ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการตัดสินใจของครูและให้คำปรึกษาแนะนำตามความจำเป็นด้วยการมีเหตุผลที่ดี ให้ความเป็นธรรมแก่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา สร้างความผูกพันในองค์กรให้เกิดแก่บุคลากรทุกฝ่าย ให้ความเอาใจใส่และพร้อมให้ความช่วยเหลือสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรและดูแลเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

2. พฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน

พฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน ข้อที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ประกอบด้วย ด้านความมั่นคงในการทำงาน ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย การได้รับมอบหมายงานนอกเหนือจากการสอนทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ อาชีพครูสามารถทำให้ดำรงชีพอยู่ได้ตามสมควร ลักษณะงานที่ทำอยู่มีหลักประกันความมั่นคงต่ออาชีพ มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนางานและมีโอกาสได้รับการพัฒนาทักษะและความสามารถเพื่อเตรียม

ความพร้อมในการก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นอยู่เสมอ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา ของบุปผา ทองสาย (2547) ที่พบว่า ครูให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของครู โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก คือความผูกพันกับองค์กรและเพื่อนร่วมงาน ระบบการบริหารโรงเรียน และความมั่นคงของงานที่ทำ

ด้านการมีส่วนร่วมในองค์กร ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ สถานศึกษามีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมกับผู้บริหาร ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นและมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในการทำงานผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัย ปัญหาการบริหารบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดกองการอาชีพ กรมอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่อาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี ของจิดาพล เปรมศรี(2546) ที่พบว่าการบริหารบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดกองการอาชีพ กรมอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่อาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านค่าตอบแทนการทำงาน ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามารถเบิกค่าใช้จ่ายที่เป็นเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก และค่าเดินทางเมื่อออกปฏิบัติงานนอกสถานที่ได้ตามระเบียบ สถานศึกษา ได้ยกย่อง ให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นประจำปี มีโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทนอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและเงินเดือนประจำและรายได้พิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับเพียงพอในการดำรงชีวิต

ด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สถานศึกษาให้บริการด้านรักษาพยาบาล (การประกันสุขภาพ/การประกันอุบัติเหตุนอกเหนือจากที่รัฐจัด) สถานศึกษามีที่พักอาศัยให้บริการแก่ครู อย่างเพียงพอกับความต้องการ สถานศึกษามีการจัดพัฒนาบุคลากรทุกปี ค่าตอบแทนพิเศษต่าง ๆ ที่ได้รับ มีความเหมาะสมและได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็น

ด้านสภาพการทำงาน ในรายหัวข้อย่อยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความร่มรื่นสวยงาม สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย สถานศึกษามีสภาพห้องเรียนมีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สถานศึกษามีสื่ออุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยและวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีเพียงพอ จากผลการวิจัยอาจเป็นผลมาจากผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารด้านบุคลากรสามารถจัดคนให้เหมาะสมกับงาน (put the right man in the right job) มีการจัดระบบงานที่ดีและมีเทคนิควิธีการสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารักองค์กรและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาทั้งตัวบุคคลและการพัฒนางานที่ทำ

ผลการทดสอบสมมติฐาน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ของครู ในหน่วยงานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา สามารถตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย ที่ว่า วิธีการบริหารบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยแยกการวิเคราะห์ผลออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในภาพรวมระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ของครู ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ของครู ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา และพฤติกรรมการดำรงอยู่ของครูกับวิธีการบริหารบุคคลเป็นรายด้าน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการบริหารงานบุคคลกับพฤติกรรมการดำรงอยู่ของครู ในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา เป็น

รายด้าน และพฤติกรรมการดำรงอยู่ของครูกับวิธีการบริหารบุคคลเป็นรายด้าน โดยมีพฤติกรรมการดำรงอยู่ด้านที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาอยู่ในระดับสูง เรียงตามสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ดังนี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในองค์กร (r=0.753) ความมั่นคงในการทำงาน (r=0.747) และค่าตอบแทนการทำงาน (r=0.740) นอกจากนั้นมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ดังนี้ สภาพการทำงาน (r=0.672) และสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล (r=0.659)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาอย่างสูง จากรศ.ดร เจิดหล้า สุนทรวิภาค ประธานกรรมการการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือสนับสนุนแนะนำด้านการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ อันเป็นผลให้งานวิจัยมีความชัดเจน ครบถ้วน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้งานได้จริง

ขอขอบพระคุณคณะครูในหน่วยงาน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งและเป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการทำรายงานวิจัย ในครั้งนี้ รวมถึงเพื่อน ๆ ปริญญาโททุกคนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดช่วงเวลาของการศึกษาและทำการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชา บ่มเพาะจนผู้วิจัยสามารถนำเอาหลักการมาประยุกต์ใช้และอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้ นอกเหนือจากนี้ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็นแรงใจ ช่วยเหลือสนับสนุน อำนวยความสะดวกให้ตลอดเวลา

ประโยชน์และคุณความดีที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บรรพบุรุษ บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยมีความก้าวหน้าสามารถดำรงตนและมีความมานะพยายามศึกษาจนบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จารุวรรณ วิทยา. (2549). **การดำรงอยู่ของกำลังพลฝ่ายอำนวยการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.

จินดา เปรมศรี. (2546). **ปัญหาการบริหารบุคคลของสถานศึกษา สังกัดกองการศึกษาอาชีพ กรมอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่อาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ชูศรี วงค์รัตนะ. (2552). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** นนทบุรี: ไทยเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ จำกัด.

เตือนใจ ไพคำนาม. (2553). **สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ธงชัย สันติวงษ์. (2540). **การบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธงชัย สัน ติวงษ์. (2542). **การบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธีระวุฒิ ตรีประสิทธิ์ชัย. (2557). **ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรในอุตสาหกรรมการโรงแรมระดับ 5 ดาวในกรุงเทพมหานคร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

นภาพร ปวงสุข. (2550). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัยโรงเรียนเอกชนจังหวัดสมุทรปราการ**. ภาคนิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

นวรัตน์ วิบูลย์ศรี. (2550). **การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัยโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานครเขตพื้นที่การศึกษา 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

นฤป สืบวงษา. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

บุญเชิด สุขอภิรมณ. (2541). **บทบาทของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนกับการมีสวนรวม แกปญหาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดราชบุรี**. ปริญญานิพนธ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

บุปผา ทองสาย. (2547). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังกรุงเทพฯ, กรุงเทพฯ.

ประเสริฐ จัตุรภัท. (2546). **การดำเนินงานการบริหารงานบุคลากรของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ในเขตการศึกษา 11**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และคณะ. **เอกสารชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.

พนัส หันนาคินทร์. (2524). **หลักการบริหารงานบุคลากร**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พรทิพย์ บัวหลวง. (2555). **ความคิดเห็นของครูและบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของวิทยาลัยเชิวศึกษาเอกชน สำนักบริหารยุทธศาสตร์ และบูรณาการการศึกษาที่ 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, กรุงเทพฯ.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2540). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2541). **การบริหารงานบุคลากร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พรานนกการพิมพ์.

ภิญโญ สาธร. (2519). **หลักการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ภิญโญ สาธร. (2523). **การบริหารการศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2537). **เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

มาณพ สวามีชัย. (2527). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: ศรีสง่า.

ล้วน สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น์.

วรรณี วิริยะกังสานนท์. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการพยาบาลมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล. มหาวิทยาลัยคริสเตียน, กรุงเทพฯ.

ศิริญญา โสฬสจิดา. (2548). **สภาพการคงอยู่ของอาจารย์อัตราจ้าง สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์สังกัดวิทยาลัยเทคนิค สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง,กรุงเทพฯ.

ศิริรัตน์ เสรีรัตน์ และคณะ. (2539) **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์ม.

สมาน อัศวภูมิ. (2545) **การบริหารการศึกษาสมัยใหม**. พิมพครั้งที่ 4. อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซท การพิมพ.

สมพงศ์ เกษมสิน. (2517). **การบริหาร.** กรุงเทพฯ: ไทยพัฒนาการ.

สมพงศ์ เกษมสิน. (2526). **การบริหารงานบุคคลแผนใหม่.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิช.

สม ยศ นาวีการ. (2525). **การบริหารค่าจ้างและเงินเดือน**. กรุงเทพฯ: สมหมายการพิมพ์.

สมยศ นาวีการ. (2538). **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์. (2542). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. กาญจนบุรี: สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2536).**รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชน**. มปท:มปพ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557) **สรุปการบรรยายของผู้บริหารและสาระสำคัญของการประชุมกลุ่มปฏิบัติการ การประชุมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาครั้งที่ 2/2557**.ขอนแก่น: โรงแรมพูลแมนขอนแก่นราชาอาคิด

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). **การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ**. กรุงเทพ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สุกิจ จุลละนันท์. **(2532). หลักการบริหาร.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

สุโขทัยธรรมาธิราชมหาวิทยาลัย. (2532). **การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ:ดรุณการพิมพ์.

สุนันทา เลาหนันทร์. (2542). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนธนะการพิมพ์.

สรุพล สุวรรณแสง. (2553). **ปัจจัยการคงอยู่ของครูโรงเรียนเอกชนในระบบที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เสนาะ ติเยาว์. (2537). **การบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อมร รักษาสัตย์. (2522). **การพัฒนานโยบาย.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อำนวย แสงสว่าง.(2540). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.

อำนวย แสงสว่าง. (2542). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์

อุทัย หิรัญโต. (2525). **เทคนิคการบริหาร.** กรุงเทพฯ: อักษรการพิมพ์.

อุทัย หิรัญโต. (2531). **หลักการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). **หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อนงค์ศิลปะการพิมพ์.

Appley, Lawrence “Organization for Personnel Administration,” **Public Personal Review**. 3(2) : 96; April, 1976.

Beach, S.D. **Personal : The Management of People at Work.** New York : The Macmillan company, 1965.

Van Zwall, James A. **School Personnel Administration.** New York : Appletoncentury–Crofits, 1964.

จรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน

Code of conduct for teachers and education staffs in the Lamphun Provincial office of the non-formal and informal education

เทอด ทองชัย[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Third thongchai[1*] and Sunthon Khlaium[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน เพื่อ ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพ ประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูนตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มประชากรได้แก่ผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน จำนวน 114 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบรรยาย

จากผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 3 ด้านได้แก่ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย จากผลสรุปเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้บริหารที่เกี่ยวกับแนวทางป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพ ประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ พบว่า ควรนำข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติตน ไปใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตนเองในด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบอาชีพและด้านจรรยาบรรณต่อสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรของตนเอง

คำสำคัญ: จรรยาบรรณของวิชาชีพครู

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : third2511@hotmail.com

Abstract

The purposes of this independent study were 1) to study code of conduct for teachers and education staffs in the Lamphun provincial office of the non–formal and informal education 2) to study problems and suggestions for code of conduct for teachers and education staffs in the Lamphun provincial office of the non–formal and informal education. The population in this study consisted of 114 persons. The data were collected by questionnaires and analyzed by percentages, mean, standard deviation.

The results of this study found that the teachers practiced code of conduct for teachers and education staffs in the Lamphun provincial office of the non–formal and informal education in overall at the high level. Considering the 5 aspects, there were 3 aspects at the highest level as followed: Code of conduct for recipients, Code of conduct for social services, Code of conduct for career. Besides, there were 2 aspects at a high level, Code of conduct for colleagues and Code of conduct for individual. For suggestions for problem solving was the teachers should take the suggestions and solutions to the problem for improving themselves in the code of conduct for teachers and education staffs, Code of conduct for individual, Code of conduct for career, Code of conduct for recipients, Code of conduct for colleagues and Code of conduct for social services, for benefit to their organization.

Keywords: Code of conduct for teachers

บทนำ

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานแก่ครูอาวุโสในโอกาสเข้าเฝ้า ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานเมื่อวันเสาร์ที่ 21 ตุลาคม 2531 ซึ่งปัจจพล ขำสัจจา (2554) ได้นำมาสรุปใจความว่า “ถ้าครูไม่ห่วงประโยชน์ ที่ควรห่วง หันไปห่วงอำนาจ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิ์และห่วงรายได้กันมากเข้า ๆ แล้ว จะเอาจิตเอาใจที่ไหนมาห่วงความรู้ ความดี ความเจริญ ของเด็ก ความห่วงในสิ่งเหล่านั้นก็จะค่อย ๆ บั่นทอนทำลายความเป็นครูไปจนหมดสิ้น จะไม่มีอะไรดีเหลือไว้พอที่ตัวเองจะภาคภูมิใจหรือผูกใจใครไว้ได้ ความเป็นครูก็จะไม่มีค่าเหลืออยู่ให้เป็นที่เคารพบูชาอีกต่อไป”และจากพระราโชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแกผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันพุธที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 โดย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 16) ความตอนหนึ่งว่า “ อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงและก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แกเยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณทุกด้าน จึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แกชาติต่อไปได.”จากพระราโชวาทของสมเด็จพระเทพฯ ยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญของครูที่มีต่อความเจริญเจริญของบุคคล และชาติบ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง ชาติบ้านเมืองจะเจริญได้เพราะประชาชนในชาติได้รับการศึกษาที่ดีและมีครูที่มีคุณภาพ ครูในอดีตมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมาก แต่ในปัจจุบันความสำคัญของครูเปลี่ยนไป มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้ความสำคัญของครูในอดีตกับครูในปัจจุบันแตกต่าง กัน เช่นจำนวนครูในอดีตมีน้อย คนที่จะมาเป็นครูได้นั้นจะต้องมีการคัดเลือกผู้ที่มีสติปัญญาดีและมีนิสัยเหมาะสม ที่จะเป็นครูสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแกลูกศิษย์ได้ดังนั้น ความสำคัญของครูจึงมีมาก ในปัจจุบัน การศึกษาขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มจำนวนครูให้มากขึ้น และมีคนเป็นจำนวนมากที่มิได ศรัทธา ที่จะเป็นครูแต่จำเป็นต้อง

ประกอบอาชีพนี้ เพียงเพื่อให้มีโอกาสได้งานทำ จึงทำให้ครูบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นครูไม่มีศรัทธาในวิชาชีพที่ทำอยู่ จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่วิชาชีพต่าง ๆ จะต้องมีจรรยาบรรณของตนเอง จรรยาบรรณเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีหลักการและแนวทางปฏิบัติตามที่ถูกต้องเหมาะสมอันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน รวมทั้งความเลื่อมใสศรัทธาและความเชื่อมั่นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้จัดการออนไลน์ (4 ธันวาคม 2558, สื่อออนไลน์) ขออัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหิดล ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ที่ได้เน้นความสำคัญของจรรยาบรรณ ความว่า “ การงานทุกอย่างทุกอาชีพ ย่อมจะมี จรรยาบรรณ ของตน จรรยาบรรณนั้นจะมีบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม แต่ก็เป็นสิ่งที่ยึดถือกันว่าเป็นความดีงาม ที่คนในอาชีพนั้นประพฤติปฏิบัติ หากผู้ใดล่วงละเมิด ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งแก่บุคคล หมู่คณะและส่วนรวมได้ เหตุนี้ผู้ปฏิบัติงานในทุกสาขาอาชีพนอกจากจะมีความรู้ในสาขาของตน ทั้งข้อที่ควรปฏิบัติ และไม่พึงปฏิบัติอย่างเคร่งครัดด้วย จึงจะสามารถประพฤติปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้รับความเชื่อถือยกย่องในเกียรติ ในศักดิ์ศรี และความสามารถด้วยประการทั้งปวง”

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2556) ได้กล่าวสรุปไว้ว่าโดยจรรยาบรรณวิชาชีพครูคือกฎแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครูซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนดและสมาชิกในวิชาชีพทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดหากมีการละเมิดจะมีการลงโทษ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจสังคมและการเมืองอยู่เสมอนอกจากนี้ยังต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริตรับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ต้องรักเมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ พึงประพฤติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

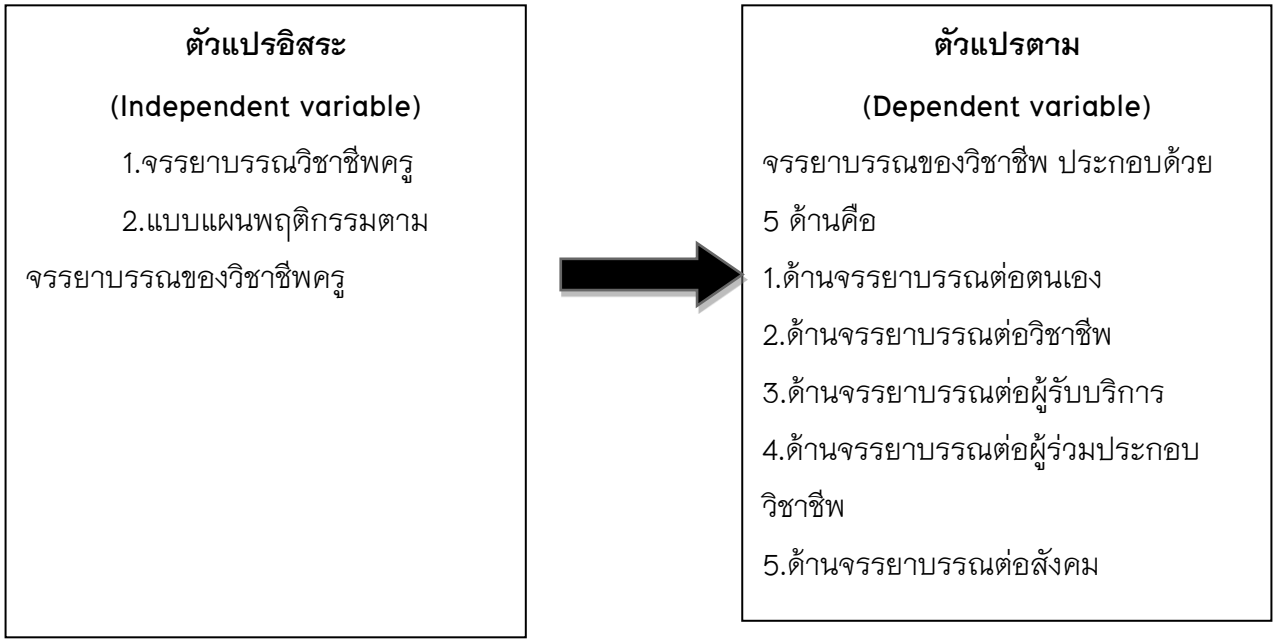
จากในสภาพปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีการร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการประพฤติมิชอบของครูในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริต,การละเลยการปฏิบัติหน้าที่และการประพฤติผิดศีลธรรม – จริยธรรมเป็นต้น ซึ่งทำให้ภาพลักษณ์ของครูเกิดภาพลบและขาดความน่าเชื่อถือจากสภาพปัญหาและสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวเบื้องต้นและจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาจรรยาบรรณของผู้บริหารก็ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาด้านจรรยาบรรณของครูด้วย ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน คือลักษณะครูที่ดีตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูคือมีคุณธรรม จรรยาบรรณและข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย 5 ด้านคือ 1. ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง 2. ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3. ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4. ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 5.ด้านจรรยาบรรณต่อสังคมเป็น ขอบข่ายทางทฤษฎีในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพครูให้เป็นไปตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพ ประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูนตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเรื่องการศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่มีผลต่อจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2559 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดลำพูน จำนวน 8 อำเภอ จำนวน 114 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 8 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 106 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ประเภทปลายปิด (Closed form) ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1

1. แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (ผู้บริหาร) เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา

2. แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม(ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา) เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ตอนที่ 2

แบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2548 และแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2550 ประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม

ตอนที่ 3

เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แนวทางป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพ ประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูนตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและด้านจรรยาบรรณต่อสังคม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามฉบับร่างและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย
   1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
   2) ดร.ยุพิน บัวคอม ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน
   3) ดร.สุบิน ไชยยะ หัวหน้ากลุ่มงานอำนวยการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน

เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเที่ยงตรง นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับการ แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น

2. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาทำการวิเคราะห์คุณภาพหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

3. นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยเพื่อติดต่อและขออนุญาตหน่วยงานที่เก็บข้อมูล
2. จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยตู้รับส่งเอกสารของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ขอความร่วมมือจากสถานศึกษาเพื่อช่วยส่งและรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด และแบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งและรับคืนด้วยตนเอง
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจนับและหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

หาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดลำพูนซึ่งเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายเป็นระดับการปฏิบัติ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2 ไปเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.3 ตอนที่ 3 ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาแนวทางป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูนตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้านโดยการบรรยาย (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูนตามทัศนคติของผู้บริหาร ซึ่งผลการศึกษาได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1.1 ผลการศึกษาด้านการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลการศึกษาด้านการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ พบว่าในภาพรวม ผลการศึกษาพบว่าการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และด้านจรรยาบรรณต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยน้อยสุดตามลำดับ

โดยผลการวิจัยจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

1) ผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี รองลงมาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรม ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด ศึกษาหาความรู้วางแผนพัฒนาตนเองพัฒนางานและสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ และค้นคว้าแสวงหาและนำเทคนิคด้านวิชาชีพที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

2) ผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ข้อและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต ตามกฎ ระเบียบและแบบแผนของทางราชการ รองลงมาแสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้ เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้องสร้างสรรค์เทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพ และใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์การ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

3) ผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 5 ข้อและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากจำนวน 1 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค รองลงมาตั้งใจ เสียสละและอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการรับฟังความคิดเห็น ยกย่องชมเชยและให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ให้ศิษย์และผู้รับบริการมีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้และเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง และสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็กเยาวชนและผู้ด้อยโอกาส มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

4) ผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากจำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ รองลงมามีความรัก ความสามัคคีและร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา เสียสละ เอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ใช้ระบบคุณธรรมเวลาพิจารณาผลงานของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้านต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

5) ผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รองลงมา จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในทางวิชาการหรือวิชาชีพแก่ชุมชน เข้าร่วมส่งเสริมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมของชุมชน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และเป็นผู้นำในการวางแผน และดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

สรุปผลการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 3 ด้านและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และด้านจรรยาบรรณต่อตนเองมีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางป้องกันมิให้ผู้ประกอบวิชาชีพประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยจำแนกตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู 5 ด้าน ผลการศึกษาได้ข้อสรุปดังนี้

1) ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่างานการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายทั้งวัยวุฒิ สถานะทางสังคมและประสบการณ์ชีวิต ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในกระแสโลกาภิวัฒน์ ดังนั้นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน จะต้องมีวินัยต่อตนเองอย่างสูง มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม มีการพัฒนาตนเอง ค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาด้านวิชาชีพอยู่ตลอดเวลาแสวงหาและนำเทคนิคด้านวิชาชีพที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ รวมทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งภายในและภายนอกให้เป็นที่น่าเชื่อถือและศรัทธา ตลอดจนต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งต้องปฏิบัติราชการด้วยความรู้และความสามารถ ให้เป็นแบบอย่างที่ดีและปฏิบัติตนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน จะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง ด้วยความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเคร่งครัด ในขณะเดียวกันต้องดำรงตน เป็นสมาชิกที่ดี ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มิให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียต่อองค์กรวิชาชีพ ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์การ โดยยึดถือระเบียบ ความถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล ปฏิบัติตนตามเงื่อนไขและข้อกำหนดขององค์กรหรือสถานศึกษา ปกป้องชื่อเสียง เกียรติภูมิของครูและองค์กร สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยการพึ่งพาวิชาชีพของตนเอง อยู่ได้อย่างสง่างามในสังคม

3) ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน จะต้องมีความรัก ความเมตตาเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือ แก่ศิษย์และผู้รับบริการรวมทั้งส่งเสริมให้กำลังใจ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและผู้รับบริการ ให้เกิดการเรียนรู้ มีคุณลักษณะนิสัยที่ถูกต้องดีงามอย่างเต็มความสามารถและความบริสุทธิ์ใจ ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่กระทำตนอันเป็นการกีดขวางต่อการพัฒนาของผู้เรียนและผู้รับบริการ ทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ขณะเดียวกันต้องให้บริการแก่ผู้เรียนและผู้รับบริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ใช้อำนาจตำแหน่งหน้าที่ในการเรียกรับผลประโยชน์ใด ๆ โดยมิชอบ

4) ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ต้องทำงานกันเป็นระบบทีมงาน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างสร้างสรรค์ แบบระบบกลุ่มสัมพันธ์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม จริยธรรม เรียนรู้และพัฒนางานร่วมกัน ให้เกียรติและเคารพความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ให้ความช่วยเหลืองานส่วนรวม ช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ สิ่งของตามโอกาสและความเหมาะสม เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ อย่างจริงจังและยั่งยืน

5) ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและผู้รับบริการในชุมชน ต้องประพฤติตน ด้วยการมีส่วนร่วมและเป็นผู้นำในการเรียนรู้ การอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม เสียสละ กำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญาแก่สังคมตามโอกาสและความเหมาะสม ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างเคร่งครัด

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องดังกล่าว มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน โดยอภิปรายตามด้านจรรยาบรรณดังนี้

1.1 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อตนเองพบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูได้ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี มีการดำเนินชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรม ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายสำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมาย ที่กำหนด มีการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันต่อยุคทันต่อสมัยในการเปลี่ยนแปลง มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มาลินี บุณยรัตพันธุ์, 2551) ซึ่งได้ศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพครูของมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้านจรรยาบรรณต่อตนเองผลการวิจัยพบว่าไม่เคยประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย และสอดคล้องกับลักษณะครูที่ดีตามทัศนะของ (Hessong and Weeks, 1991) ที่ได้กล่าวไว้ว่าครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ควรเป็นบุคคลที่กระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม

1.2 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพพบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนของทางราชการ มีความศรัทธาในวิชาชีพ รักษาชื่อเสียงของวิชาชีพ อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ มีการยกย่องชมเชยแก่สาธารณชน มีการแลกเปลี่ยนรู้และสร้างสรรค์เทคนิควิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพร่วมกับสมาชิกในองค์กรด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มาลินี บุณยรัตพันธุ์, 2551) ซึ่งได้ศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพครูของมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ไม่เคยสนับสนุนศิษย์ในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อวิชาชีพเป็นการปฏิบัติที่ปกป้องศักดิ์ศรีของวิชาชีพเพื่อให้คนอื่นได้ศรัทธาในวิชาชีพครู แสดงถึงการประพฤติตนที่เหมาะสม มีความรัก ความศรัทธา มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และสอดคล้องกับ (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2556) ได้กล่าวสรุปไว้ว่าโดยจรรยาบรรณวิชาชีพครูคือกฎแห่งความประพฤติ ที่ผู้ประกอบ

วิชาชีพทางการศึกษาต้องมีวินัย ในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจสังคมและการเมืองอยู่เสมอนอกจากนี้ยังต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

1.3 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการพบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ศิษย์หรือผู้รับบริการด้วยความเมตตา อย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค มีการยกย่องชมเชยให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตรหรือผู้รับบริการเกิดความภาคภูมิใจ เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล รวมถึงการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดของศิษย์หรือผู้รับบริการในการวางแผนการเรียนรู้และเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นริศรา เหมหงษา, 2552) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยด้านนี้มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับจรรยาบรรณของวิชาชีพการศึกษาของ(สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556) ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการว่าผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอ

1.4 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพพบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีการยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเพื่อนร่วมงาน มีความรักความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือแนะนำแก่ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพที่ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ มีการใช้ระบบคุณธรรมในการพิจารณาผลงานของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ จรรยาบรรณของวิชาชีพการศึกษาของ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556) ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

1.5 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ด้านจรรยาบรรณต่อสังคมพบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความยึดมั่น สนับสนุนและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งยังส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการเกิดการเรียนรู้และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปดำเนินใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดถึงให้การส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือทางวิชาการ วิชาชีพและกิจกรรมอื่นๆของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับจรรยาบรรณของวิชาชีพการศึกษาของ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556) ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง “เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน”สามารถทำจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้วยดี จากการให้คำปรึกษาและให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนจากหลายๆฝ่าย ตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาค้นคว้าจนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ดร.ยุพิน บัวคอม ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ดร.สุบิน ไชยยะ หัวกลุ่มงานอำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ที่กรุณาให้คำปรึกษาแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดลำพูน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบและอุทิศแด่บิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดถึงผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดถึงครอบครัวที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

นริศรา เหมหงสา. (2552). **การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2**. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.

ปัจจพล ขำสัจจา. (2554). **พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559, จาก https://www.gotoknow.org/posts/489840.

ผู้จัดการออนไลน์. (4 ธันวาคม 2558). **พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559, จาก http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พฤทธิ์ ศิริพรรณพิทักษ์. (16 มิถุนายน 2555). **จรรยาบรรณวิชาชีพครู**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559. จาก http://www.ap.mju.ac.th.

มาลินี บุญยรัตพันธุ์. (2553). จรรยาบรรณวิชาชีพครูของมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยรามคำแหง. **วิจัยรามคำแหง (มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์),** ปีที่(13), 9-22.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2553). **คู่มือครู**. กรุงเทพฯ: บริษัทเอสเอ็มเซอร์คิทเพรส.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). **หลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2558). **มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: บริษัทพี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด.

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

Role of teacher in promoting the moral and ethics virtues of students in the Education Quality Improvement Network center in Jedeeloung–Thrgor district, Office of the Primary Education Chiangrai Area 2

ญาณภัทร พรหมเสน[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Yanapat Phommasan[1*] and Namfon Gunma[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 2) เพื่อศึกษาอุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 108 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสอบถามปลายเปิดวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนาผลการศึกษาพบว่า

1.บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีวินัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. อุปสรรคในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ด้านอุปสรรค ประกอบด้วย 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต นักเรียนบางคนไม่ทำงานด้วยตนเอง 3) ด้านการมีวินัย นักเรียนได้รับความรู้ แต่ไม่มีการปฏิบัติ 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ ขาดความร่วมมือเอาใจใส่ของผู้ปกครอง 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง วัฒนธรรมของคนเมืองที่ไหลอยู่สู่ชุมชนในถิ่นทุรกันดาร ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ไม่คำนึงถึงความพอเพียง 6) ด้านความ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : yannapat_tay55@hotmail.com

มุ่งมั่นในการทำงาน เด็กได้ลงมือทำงานต่าง ๆ ด้วยตัวเอง 7) ด้านรักความเป็นไทย ไม่มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง 8) ด้านมีจิตสาธารณะ นักเรียนส่วนมาก ต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องจึงจะให้ความร่วมมือ

ด้านแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างหลากหลายครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 ด้าน

คำสำคัญ: บทบาทของครู ,คุณธรรม จริยธรรม

Abstract

This studies objectives 1) To studies role of teacher in promoting the moral and ethics virtues of students in the Education Quality Improvement Network center in Jedeeloung–Thrgor district, Office of the Primary Education Chiangrai Area 2 2) To studies the obstacles of operation to promote ethics and morality of Student in the Education Quality Improvement Network center in Jedeeloung–Thrgor district, Office of the Primary Education Chiangrai Are 2 .The sample group was 108 teachers, the simple random sampling method was applied for the sample group. The instrument used to collect data was a questionnaire. Statistics used in data analysis were percentage, frequency ,mean, standard deviation and opened–end questionnaire used descriptive methods. Research results found that

1. Role of teacher in promoting the moral virtues of students in the Education Quality Improvement Network center in Jedeeloung–Thrgor district, Office of the Primary Education Chiangrai Area 2 The overall was at the highest level when considered on a case by case basis discipline has the highest average.

2. The Obstacles of operation to promote ethics and morality of Student in the Education Quality Improvement Network center in Jedeeloung–Thrgor district, Office of the Primary Education Chiangrai Area 2 found the obstacles include: 1) Patriotism, Religion, monachs, the students lack knowledge and understanding of national institutions, religions, monarchs. 2) The honestly side there are some students do not work on their own. 3) The discipline side students received knowledge but no action. 4) The pursuit of learning lack of parental cooperation. 5) Sufficient side the culture of the urban population flows into the countryside, This group of people do not consider sufficiency. 6) The commitment to work. children do their own work. 7) The love to be Thai there are not serious action. 8) The public mind, most students must have the benefit involved to cooperate.

The guidelines side for the implementation of moral and ethics of student found that there should be a variety of ethical and moral activities for the students, covering the desirable characteristics of core curriculum, basic education 2008 all 8 sides.

Keywords: Role of teacher, Morality , Ethics

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการบริโภค ความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความฟุ่มเฟือย ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมและวิกฤติทางศีลธรรม (พระมหาอาจ

ริยพงษ์ คำตั๋น, 2554,หน้า 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2553 ในหมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนคนไทยให้มีคุณภาพนั้น การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา ซึ่งครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การมุ่งพัฒนาให้คนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา(กระทรวงศึกษาธิการ อ้างอิงในพระมหาอาจริยพงษ์ คำตั๋น, 2554,หน้า 3)

ในปัจจุบันมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในหลายพื้นที่แต่ก็ยังพบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน เช่น หนีเรียน ก้าวร้าวเกเร พูดโกหก แต่งกายผิดระเบียบ และยาเสพติด เกิดขึ้นในสังคม (พนม เกตุมาน, 2559,หน้า 1) สอดคล้องของสิทธิศักดิ์ แก้วทา (2555) กล่าวถึง ปัญหาวิกฤตค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง

ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ เป็นศูนย์เครือข่ายใหม่ที่มีโรงเรียนในศูนย์ทั้งหมด 15 โรงเรียน และจากการสัมภาษณ์คณะครูในวันที่ 5 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2559 จากการสำรวจระเบียนสะสม และพฤติกรรมนักเรียน พบว่า นักเรียนบางส่วนมาจากครอบครัวแตกแยก ฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า มีอาชีพทำไร่ทำสวนและรับจ้างทั่วไปมีรายได้ไม่แน่นอน มีความรู้น้อย ขาดการให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน จึงส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และนอกจากนี้ข้อมูลของฝ่ายปกครองของโรงเรียนยังพบว่าจำนวนนักเรียนที่กระทำความผิด หรือประพฤติไม่เหมาะสมมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการขาดคุณธรรมและจริยธรรม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยศึกษาจากคณะครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่าย เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะทางด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

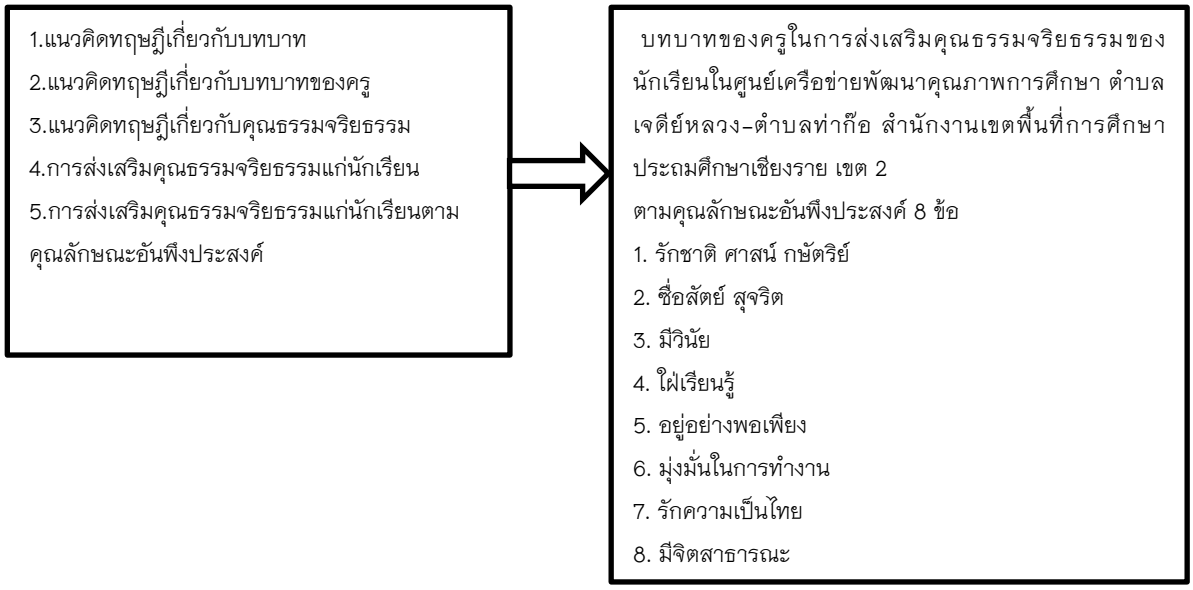
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. เพื่อศึกษาอุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง-ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง-ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และศึกษาอุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง-ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง-ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 15 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ครู จำนวน 155 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง-ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 108 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรด้วยวิธีจับสลากไม่ใส่คืน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายในทุกกลุ่มสถานศึกษาและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (K.V.Krejcie and D.W.Morgan อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด) ได้ครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง-ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 108 คน จากโรงเรียน 15 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ (อ้างอิงในไชยพร เรืองแหล้, 2556,หน้า 99 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีวัดของลิเคิร์ท (Likert อ้างอิงในเอื้อมพร บุญเกิด,2558, หน้า 32) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ อ้างอิงในอื้อมพร บุญเกิด, 2558, หน้า 32)

5 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับอุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยให้ได้ตามลักษณะที่กล่าวถึงข้างต้น ผู้วิจัยได้มีการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบทที่ 2 มีการกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในตัวแปรที่ศึกษาทั้ง 5 ด้านไว้ในบทที่ 1 แล้วสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละด้านให้มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้แต่ละด้านนั้น ได้ข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 5 ข้อ 2) ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต 5 ข้อ 3) ด้านการมีวินัย 5 ข้อ 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ 5 ข้อ 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง 5 ข้อ 6) ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน 5 ข้อ 7) ด้านรักความเป็นไทย 5 ข้อ 8) ด้านมีจิตสาธารณะ 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น มี 40 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ดำเนินการขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม ในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ในแต่ละด้าน ตามแนวคิดการหาค่าดัชนีความ สอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item–Objective Congruency: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ มีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

–1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการไม่สอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.6 –1.00

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แต่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ ครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามนั้นมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.978

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ขอหนังสือรับรองและหนังสือแนะนำตัวจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ระหว่างเดือนมีนาคม 2560 จำนวน 108 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์ จำนวน 108 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางการวิจัยสังคมศาสตร์ มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), เพื่อนำไปวิเคราะห์กับแบบสอบถาม มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) แล้วนำเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทั้ง รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ และแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ของธานินทร์ ศิลป์จารุ (2550, ไม่มีเลขหน้า) อ้างอิงใน เอื้อมพร บุญเกิด (2558, หน้า 32) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 อุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการพรรณนา

ผลการศึกษา

1. กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม 108 คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า มีเพศชาย จำนวน 31 คน (ร้อยละ 28.70) เพศหญิง จำนวน 77 คน (ร้อยละ 71.30) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 71 คน (ร้อยละ 65.70) ระดับปริญญาโท จำนวน 37 คน (ร้อยละ 34.30) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 30 คน (ร้อยละ27.8) 6 – 10 ปีจำนวน 37 คน (ร้อยละ 34.30) มากกว่า 10 ปี จำนวน 41 คน (ร้อยละ 38.00)

2. ครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ ด้านมีวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านรักความเป็นไทย ด้านอยู่อย่างพอเพียง และด้านใฝ่เรียนรู้

3. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ พบว่า 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในสถาบันชาติศาสนา 2) ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต นักเรียนบางคนไม่พยายามทำงานด้วยตนเอง 3) ด้านการมีวินัย นักเรียนได้รับความรู้ โดยการสอนแต่ไม่เห็นการปฏิบัติ 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ ขาดความร่วมมือเอาใจใส่ของผู้ปกครอง 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง ค่านิยม และวัฒนธรรมของคนเมืองที่ไหลอยู่สู่ชุมชนในถิ่นทุรกันดาร ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ไม่คำนึงถึงความพอเพียง 6) ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน การเรียนการสอนในห้องเรียนให้เด็กได้ลงมือทำงานต่าง ๆ ด้วยตัวเอง 7) ด้านรักความเป็นไทย ควรมีการส่งเสริมด้านการปฏิบัติอย่างจริงจัง เห็นความสำคัญจริง ๆ ไม่ใช่เห็นความสำคัญเฉพาะเชิงนโยบาย หรือเฉพาะเหตุการณ์ 8) ด้านมีจิตสาธารณะ นักเรียนส่วนมาก ต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องจึงจะให้ความร่วมมือ

สรุปผลและอธิปรายผล

1. บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ ค่าเฉลี่ย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีวินัย ที่มีระดับบทบาทสูงกว่าทุก ๆ ด้าน อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาได้พยายามดำเนินการตามหลักสูตรและบทบาทที่ต้องจัดการศึกษาความรู้คู่คุณธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และบทบาทสำคัญ คือสถานศึกษาและชุมชนให้ความร่วมมือกันการส่งเสริมคุณธรรมนำความรู้คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ขอบข่ายของคุณธรรมจริยธรรม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์มีวินัย สุภาพ สะอาด

สามัคคีและมีน้ำใจ สอดคล้องกับ ไชยพร เรืองแหล้ (2556, หน้า 18) กล่าวไว้ว่าการส่งเสริมด้านวินัยเป็นคุณสมบัติที่ดีงามที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถแสดงออกมาได้ทาง อารมณ์ ความรู้สึก เจตคติ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกภายในจิตใจที่ได้รับการ อบรม ปลูกฝัง ซึมซับของ มนุษย์ในสังคมด้วย และมีความมุ่งมั่นที่จะกระทำในสิ่งที่ดี โดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะติดตัวในแต่ละบุคคลอย่างถาวร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยพร เรืองแหล้ (2556) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารและครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) มีวินัย 4)ใฝ่ เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับ เกษม ประทุมทอง (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลวิจัยพบว่า โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับ อารีย์ พันธ์มณี (2549 ,หน้า 105) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมการแต่งกาย ถือเป็นวินัยอย่างหนึ่ง การแต่งกายดี เรียบร้อยถูกต้องกาลเทศะตามสมัยนิยม ย่อมได้รับการชื่นชม จะทำให้ตนเองเกิดความเชื่อมั่น และภูมิใจ

ส่วนด้านที่ครูมีบทบาทน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านใฝ่เรียนรู้ซึ่งแท้ที่จริงครูมีบทบาทในการเรียนการสอนสูงอยู่แล้ว แต่เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ แล้ว จึงอาจเป็นเพราะครูแต่ละท่านมีบทบาทด้านอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งหน้าที่เหล่านี้อาจจะมีข้อบกพร่องบ้างเล็กน้อย ซึ่งครูทุกคนก็มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนให้ได้รับความรู้ คู่คุณธรรม ดังจักรพงษ์ นิลพงษ์ (อ้างอิงใน ไชยพร เรืองแหล้, 2556, หน้า 30) กล่าวว่า เพื่อให้บรรลุสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะ ปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันของสถานศึกษา

2. อุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ไว้ดังนี้ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์นักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในสถาบันชาติ ศาสนา และนักเรียนขาดความร่วมมือที่ดีในการร่วมทำกิจกรรมขาดความตั้งใจในการร้องเพลงชาติ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ยังมีนักเรียนบางคนไม่พยายามทำงานด้วยตนเอง ด้านการมีวินัย นักเรียนปฏิบัติในช่วงแรก ๆ หรือปฏิบัติเฉพาะต่อหน้าครูเท่านั้นนักเรียนบางคนขาดวินัย ด้านใฝ่เรียนรู้ขาดความร่วมมือเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ด้านอยู่อย่างพอเพียง ค่านิยม และวัฒนธรรมของคนเมืองที่ไหลอยู่สู่ชุมชนในถิ่นทุรกันดาร ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้อ่อนแอต่อการพัฒนา ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน เด็กบางคนสมาธิสั้นไม่มุ่งในการทำงานขาดความตระหนักและเห็นคุณค่าของการทำงานอย่างจริงจัง ด้านรักความเป็นไทยควรมีการส่งเสริมด้านการปฏิบัติอย่างจริงจัง เห็นความสำคัญจริง ๆ ด้านมีจิตสาธารณะนักเรียนส่วนมากต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง นักเรียนที่ทำดีส่วนน้อยเริ่มท้อเพราะไม่รู้ว่า ทำแล้วเขาได้ประโยชน์อะไร

ปัญหาดังกล่าวนั้น อาจเป็นเพราะ ครูและบุคลากรมีภาระงานมาก ทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ ครูยังไม่เข้าใจในเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่แท้จริง การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไม่ชัดเจน กิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ยังไม่ชัดเจน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุภัทร์ ธีฆัมพรและคณะ (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริม

คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะของกระทรวงศึกษาธิการกรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ครูอาจารย์ไม่ได้ถือเรื่องจริยธรรมเป็นเกณฑ์ในการแก้ปัญหา เน้นแต่การสอนวิชาการเพื่อให้นักเรียนเก่งและสอบแข่งขันเรียนต่อระดับที่สูงขึ้น ควรมีการผลิตสื่อ(เทปหรือแผ่น CD สอน) ให้แพร่หลายจะได้มีการฝึกหัดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะมากขึ้น โครงการดี ๆ เช่น การพัฒนาจริยธรรม

แนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ควรมีการ จัดกิจกรรมหน้าเสาธงทุกวัน ด้านความซื่อสัตย์ สุจริตกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการมีวินัย ครูทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอสอนสอดแทรกเรื่องการมีวินัยในวิชาที่เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ มีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จากห้องสมุดสืบค้นข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต ด้านอยู่อย่างพอเพียงส่งเสริมโดยการเกษตร เพื่ออาหารกลางวัน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมุ่งมั่นในการทำงานให้นักเรียนทำงานให้เรียบร้อยก่อนจึงให้ทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่นักเรียนสนใจ ด้านรักความเป็นไทยฝึกการไหว้ ให้นักเรียนแต่งกายชุดพื้นเมืองในวันสุดสัปดาห์ ด้านมีจิตสาธารณะปลูกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองตั้งใจเรียน รู้จักความพอดี โดยใช้หลักของคุณธรรมจริยธรรม ทั้งหมดเหล่านี้ให้เป็นแบบอย่างต่อผู้เรียน ดังที่ สุภาพร สุขสวัสดิ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีนนทบุรี ได้แก่ด้านการกำหนดนโยบายการพัฒนา ควรมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ครูเป็นกลไกสำคัญในการอบรมขัดเกลานักเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมเป็นแหล่งเรียนรู้ พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด ด้านการปฏิบัติเป็นแบบอย่างของครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรควรเป็นแบบอย่างของความศรัทธา มีความรักและปรารถนาดีต่อศิษย์ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ต้องส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการทำความดีด้วยตนเอง มีกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการกระทำความดีและส่งเสริมความสามัคคี ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีโรงเรียนควรจัดทำคู่มือการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้มอบให้ผู้ปกครอง จัดสัปดาห์การเยี่ยมบ้านนักเรียน ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน รับทราบพฤติกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ด้านการประเมินผลเพื่อการพัฒนา ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการกำกับ ติดตามประเมินผลการพัฒนามีการประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่มีคุณงามความดี เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและวางแผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูประจำชั้นรวมถึงผู้ปกครองของนักเรียน จะต้องมีส่วนร่วมช่วยกันพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนอย่างจริงจัง และเป็นระบบที่ต่อเนื่องจากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ดังนี้

1. ด้านรักชาติศาสน์กษัตริย์ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูประจำชั้นรวมถึงผู้ปกครองของนักเรียนจะต้องให้ความร่วมมือกัน จัดกิจกรรม และสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้งที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

2. ด้านซื่อสัตย์สุจริต ครูผู้สอน และผู้ปกครองจะต้องพยายามดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนได้ทำการบ้านหรืองานที่มอบหมายด้วยตนเอง

3. ด้านมีวินัย ครูจะต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้งเพื่อเป็นการสร้างวินัยให้เกิดขึ้น

4. ด้านใฝ่เรียนรู้โรงเรียนควรมีการจัดนิทรรศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม เพื่อเป็นการเรียนรู้จากนอกห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะที่นอกเหนือจากตำราเรียน

5. ด้านอยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินของนักเรียนให้เกิดความประหยัด รู้จักค่าของเงิน

6. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ครูต้องมีการให้รางวัลกับนักเรียนที่ตั้งใจทำการบ้านมาส่งตรงตามกำหนดเวลา

7. ด้านรักความเป็นไทย โรงเรียนควรมีการจัดวันแต่งกายแบบไทยสัปดาห์ละ 1 วันโดยทั้งผู้บริหารครูผู้สอน

8. ด้านมีจิตสาธารณะครูจะต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือรวมถึงผู้ปกครองก็จะตองสอนให้นักเรียนเป็นผู้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.น้ำฝน กันมา ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายพิชชากร อานุ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หม้อ และนางมนัสวรรณ รุจิระพงศ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลเจดีย์หลวง–ตำบลท่าก๊อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เกษม ประทุมทอง. (2558). **บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2**.วิทยานิพนธ์ ครุศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2558,มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

จารุภัทร์ ธีฆัมพรและคณะ .(2555), **การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยโครงการ สวดมนต์หมู่ สรรเสริญพระรัตนตรัย ทานองสรภัญญะของกระทรวงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาสานักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**,การปฏิบัติงานวิจัยของสานักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม, หน้า 48–73

จักรพงษ์ นิลพงษ์ . (2556). **“การศึกษาจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ”.วิทยานิพนธ์** ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยนเรศวร,จังหวัดพิษนุโลก.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ไชยพร เรืองแหล้. (2556). **บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1** บัณฑิตวิทยาลัย ,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2558). **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยพะเยา,จังหวัดพะเยา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยสาส์น.

พนม เกตุมาน. (2559). พฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น.สืบค้น เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2559,จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_78.htm

พระมหาอาจริยพงษ์ คำตั๋น. (2554). **การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมในเขตจังหวัดนครปฐม.**วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนศึกษาภาควิชาพื้นฐานการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยศิลปากร,จังหวัดนครปฐม.

สิทธิศักดิ์ แก้วทา. (2555). **แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิจิตร**.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์,จังหวัดนครสวรรค์

สุภาพร สุขสวัสดิ์. (2552). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีนนทบุรี.**การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อารีย์ พันธ์มณี. (2549). **การพัฒนาบุคลิกภาพ**, กรุงเทพมหานคร : ทิพย์สุวรรณ, หน้า หน้า 105.

เอื้อมพร บุญเกิด. (2558). **พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.จังหวัดพะเยา.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Roles of Basic Education Administrators for Supporting Child Centered Learning of Maesalongnai Educational Development Networking Group under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3

ชโลบล ทีฆาวงค์[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Chalobol Teekawong[1*] and Santi Buranachat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 119 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ One Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจาณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีขนาดของ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chilo.teekawong@gmail.com

โรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Abstract

The purpose of this research was to study and compare the Roles of Basic Education Administrators for Supporting Child Centered Learning of Maesalongnai Educational Development Networking Group under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3. The comparisons were to consider by type of school and work experience. The population of the study and sample were the teachers in the Maesalongnai Educational Development Networking Group under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3. They were 119 people. The statistics used in the study were frequency, percentage, mean, standard deviation and One Way ANOVA.The results illustrated as follows:

1. The Roles of Basic Education Administrators for Supporting Child Centered Learning of Maesalongnai Educational Development Networking Group under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 as a whole were at a high level. When considering on each aspect, the research found to be at high level in all aspects by descending order of the average as follow; Instruction planning, Evaluation of teaching, Instructional development, Supervising the monitoring of teaching and learning and Public relations of teaching.

2. The comparison the Roles of Basic Education Administrators for Supporting Child Centered Learning of Maesalongnai Educational Development Networking Group under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 by type of school as follow teachers with different levels of type of school have the opinions on the roles of basic education administrators for supporting child centered learning of Maesalongnai educational development networking group under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 as a whole difference was statistically significant at .01 level and work experience as follow teachers with different levels of work experience have the opinions on the roles of basic education administrators for supporting child centered learning of Maesalongnai educational development networking group under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 as a whole difference was statistically significant at .05 level.y

Keywords: The roles of basic education administrators, child centered learning

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาคนและในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร ด้านการคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งระบบเครือข่ายได้เข้ามามีบทบาททางการศึกษามากขึ้น การศึกษามีบทบาทต่อการวางรากฐานการพัฒนาชีวิตตั้งแต่แรกเกิด พัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ การศึกษามุ่งพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา สังคมและจิตใจ เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในส่วนรวม กระบวนการศึกษาจึงมีผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545, หน้า 1–3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 7) หมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ดังนั้น การปฏิรูปการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการเปลี่ยนจากการเรียนรู้ปัจจุบันที่เน้นการท่องจำและเน้นหลักสูตรวิชาเป็นตัวตั้ง เป็นการพัฒนาครูและพัฒนาการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้งเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และการพัฒนาทางจิตใจ โดยผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ จากองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ องค์ประกอบ ภายนอกตัว ได้แก่ การได้รับความสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อม อีกด้านหนึ่ง คือ องค์ประกอบภายในตัวของนักเรียน ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เมื่อนำทั้ง 2 ส่วนมาพิจารณาด้วยวิธีการที่ถูกต้องอย่างเป็นระบบ จะเกิดสาระที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม นั่นคือ ปัญญาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการศึกษาขั้นตอนของการเรียนรู้ ครูผู้สอนและโรงเรียนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและเนื้อหาสาระตลอดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกวิธี มีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความถนัด ความสนใจและความสามารถทางกายและสติปัญญาเป็นสำคัญ ดังที่สาโรช โศภีรักษ์ (2546, หน้า 27–31) ได้กล่าวว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ และหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้คือการปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือที่เรียกว่า “ผู้เรียนสำคัญที่สุด”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2558, หน้า 20) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดำเนินการโดยยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาด้วยวิธีที่หลากหลาย เพื่อให้มีการบูรณาการเนื้อหา มีกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับการส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษา และจากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญต่อการแสดงบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางน้อย นั่นคือไม่สนใจที่จะศึกษา ค้นคว้า สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้ขาดความรู้ ความสามารถ ไม่อาจให้การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน ไม่ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความสามารถของครู ไม่สามารถให้คำปรึกษา แนะนำหรือสนับสนุนทรัพยากรการบริหารให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งไม่สนับสนุนให้กำลังใจ ให้การเสริมแรงแก่ครู ทำให้ครูที่ผ่านการอบรมแล้วทำงานโดยลำพัง ขาดขวัญกำลังใจ เกิดความว้าเหว่ ลังเล ไม่แน่ใจ ในที่สุดก็ทิ้งการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกลับไปสู่วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่ตนเองคุ้นเคยอีก

จากปัญหาดังกล่าวพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนมากขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการเอาใจใส่และความกระตือรือร้น ขาดการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาครูอย่างจริงจัง จึงทำให้ไม่อาจแสดงบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างถูกต้องและเต็มที่ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะผู้นำในการพัฒนา ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อจะนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของตนให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อให้มีแนวทางให้มีแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

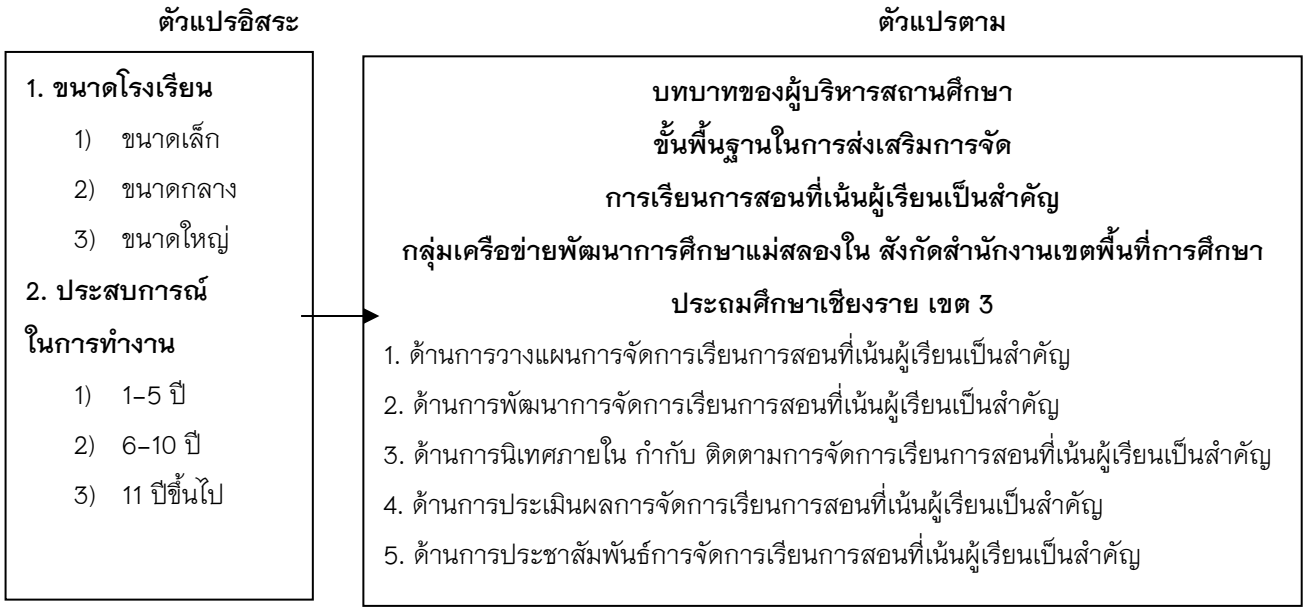
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในความคิดเห็นของครูผู้สอนตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงานมีความแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (1970, pp. 607–610) แล้วทำการสุ่มแบบอย่างง่ายตามขนาดของโรงเรียนและเทียบสัดส่วนบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 17 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 67 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 35 คน รวมทั้งหมดจำนวน 119 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยมีข้อคำถาม 2 ด้าน คือ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน และตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปรากฏผลดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจาณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน รองลงมา ได้แก่ ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และด้านการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการจัดการเรียนการสอน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ จัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารกำกับดูแลและตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การปรับปรุงบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน รองลงมาคือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้ได้มาตรฐานโดยร่วมมือกับบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมหลักสูตรแกนกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3 ด้านการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สนับสนุนครูและบุคลากรจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ สนับสนุนการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตั้งคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำ อำนวยความสะดวก ให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน

1.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้ครูจัดทำเครื่องมือวัด และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีที่หลากหลายให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ประเมินผลด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงจากครูและนักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายชุมชนครูแห่งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PLC: Professional Learning Community)

1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เผยแพร่ข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อให้ชุมชนทราบถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รายงานความก้าวหน้า ชี้แจงให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจบทบาทในการมีส่วนร่วมส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งด้านหลักสูตร บรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุ

อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เผยแพร่ผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้าชมบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรูปแบบการจัดนิทรรศการ

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏดังนี้

2.1 ครูที่ขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอธิปรายผล

การดำเนินการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษา ดังที่ ธีระ รุญเจริญ (2546, หน้า 19–21) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการโดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นอกจากนั้นผู้บริหารยังมีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการศึกษาประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารมีส่วนส่งเสริมให้ครูตระหนักในวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร่วมวางแผนการเรียนการสอน ให้แรงเสริม ขวัญและกำลังใจแก่ครู ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสนับสนุนให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ดังที่ พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (2542, หน้า : 35) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉงเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายเป็นวิธีการที่ให้อำนาจแก่ผู้เรียนซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ เงินงามมีสุข (2557) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสัตตบงกช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ศรีสุระ (2557) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับอภินันท์ แก้วดี

(2556) ที่พบว่าบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้วิจัยอภิปรายตามลำดับ ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ จัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุน จัดหาหรือจัดทำ สื่อ เครื่องมือ และแหล่งค้นคว้าหาความรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกำกับดูแล ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2542 ก, หน้า 15) บัญญัติไว้ว่า ลักษณะของหลักสูตรต้องมีความหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของแต่ละบุคคลเป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีบทบาทในการวางแผน เพื่อจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม รวมถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 26) ได้กำหนดไว้ว่า ให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยต้องจัดสภาวะแวดล้อม บรรยากาศ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้หลากหลาย เพื่อให้เอื้อต่อความสามารถและความสนใจของบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ โดยเหมาะสมกับวัยและทุกสถานที่ต้องถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การเรียนต้องมุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญจึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นมีนิสัยรักการเรียนรู้ และใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ศรีสุระ (2557 หน้า 84) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครด้านการวางแผนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ เงินงามมีสุข (2557) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสัตตบงกช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านการวางแผนการเรียนการสอนโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรจัดทำหลักสูตรที่หลากหลาย มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ปรับปรุงบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้ได้มาตรฐานโดยร่วมมือกับบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541ก, หน้า 9–10) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้บริหารต้องใส่ใจอย่างยิ่งต้องศึกษาทำความเข้าใจในลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ศึกษาบทบาทของผู้เกี่ยวข้องทั้งครูและนักเรียนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ลักษณะของ

เนื้อหาวิชา กระบวนการจัดการเรียนการสอน จากนั้นก็พัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเองไปประกอบกิจกรรมด้วยการปฏิบัติจริง ได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ และได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่ง ทิศนา แขมมณี (2542, หน้า 14–15) กล่าวว่า นอกจากนั้นผู้บริหารต้องสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ จัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอนและหาทางส่งเสริมและสนับสนุนครูให้ได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในทุกรูปแบบ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่าง ๆ ลดการถ่ายทอดเนื้อหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกัน ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์แสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริง เรียนรู้ความจริงในตัวเองและความจริงในสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ครูแสดงบทบาทในฐานะผู้กระตุ้น ผู้เตรียมการ ผู้อำนวยความสะดวก ผู้จัด สิ่งเร้า ให้คำปรึกษา และวางแนวกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรลักษณ์ วิบูลย์ธนมาศ (2555) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำ อำนวยความสะดวก ให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน มีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนครูและบุคลากรในใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ การจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดหางบประมาณ เทคนิควิธีการใหม่ๆ สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูและบุคลากร ตรวจติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และดูแล แก้ไข อำนวยความสะดวกแก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2543, หน้า 13) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องคอยแนะนำสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนที่นำสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น ชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นหลักสูตรให้ครูและบุคลากรทราบถึงแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก็เช่นกัน ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เสนอแนะ คอยเอาใจใส่ ให้กำลังใจ เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้และค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและ สิ่งแวดล้อม ได้เคลื่อนไหวประกอบกิจกรรม ได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้จักการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ทิศนา แขมมณี (2542, หน้า 14–15) กล่าวว่า เมื่อผู้บริหารโรงเรียนนิเทศครูและบุคลากรให้รู้และเข้าใจ มีกำลังใจ สะดวกในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วก็ต้องคอยตรวจสอบ สังเกต ดูแล เอาใจใส่ว่าครูและบุคลากรได้ปฏิบัติตามที่ได้นิเทศไปหรือไม่ได้ผลเพียงไร คอยให้กำลังใจช่วยเหลืออย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ เงินงามมีสุข (2557) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสัตตบงกช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไร

ลักษณ์ วิบูลย์ธนมาศ (2555) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านการนิเทศการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้มีการรวบรวม จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประเมินผลหลักสูตร ประเมินผลการปรับปรุงบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้โดยใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน ส่งเสริมให้ครูจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินทุกครั้งมาปรับปรุงการเรียนการสอน และสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายชุมชนครูแห่งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PLC: Professional Learning Community) สอดคล้องกับ อิสระ เสียงเพราะดีและธวัชชัย พิกุลแก้ว (2541, หน้า 303) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ชัดเจนแล้ววางแผนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ วันเพ็ญ จันทร์เจริญ (2542, หน้า 105) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนสามารถใช้วิธีการประเมินตามสภาพที่แท้จริงจากครูและนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบ การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้องการสังเกตพฤติกรรมรายงานและแฟ้มสะสมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแฟ้มสะสมงาน โดย สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2542, หน้า 25) กล่าวว่า แฟ้มสะสมงานถือเป็นแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานที่แสดงรายการความสามารถ ความสำเร็จ ความก้าวหน้า ความภาคภูมิใจที่ทั้งครูและนักเรียนนำมารวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ และแฟ้มสะสมงานก็มีหลายประเภท เช่น แฟ้มสะสมงานส่วนบุคคล แฟ้มผลงานเชิงวิชาชีพ แฟ้มผลงานทางวิชาการ และแฟ้มผลงานสำหรับโครงการ เป็นต้น เรณุมาศ มาอุ่น และภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ (2543, หน้า 16–26) กล่าวว่า ผู้บริหารสามารถประเมินจากความร่วมมือ ประเมินจากความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนประเมินจากผู้ปกครองหรือชุมชน และประเมินจากการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนวิธีการประเมินที่สอดคล้องตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง ได้แก่ การสืบค้น ซึ่งใช้วิธีถามจากครูและนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนโดยตรง การสังเกต การวิเคราะห์การให้รายงานการสัมภาษณ์การบันทึก การดูจากแฟ้มสะสมงานทั้งของครูและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรลักษณ์ วิบูลย์ธนมาศ (2555, หน้า 94) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูราฮาซานา ปูลา (2554) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รายงานความก้าวหน้า ของสถานศึกษาเพื่อให้ชุมชนทราบถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งด้านหลักสูตร บรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเผยแพร่ผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้าชมบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 15) ที่กล่าวว่า

ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ถึงลักษณะของหลักสูตร ว่า หลักสูตรตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะมีลักษณะที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 13–14) กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จะต้องเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ โดย วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541, หน้า 17–45) กล่าวว่า การที่ผู้บริหารดำเนินการประชาสัมพันธ์ถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ก็เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ มีความเข้าใจ หากได้ยินได้ฟังหรือเห็นการปฏิบัติดังกล่าวก็จะเกิดความรู้ความเข้าใจและไม่คัดค้าน กีดกัน ต่อต้าน แต่จะให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพราะการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ศรีสุระ (2557) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครด้านการประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ เงินงามมีสุข (2557) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสัตตบงกช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ด้านการประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงาน ดังนี้

2.1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารงานที่มากกว่าครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ อาจเนื่องมาจากความพร้อมในด้านต่างๆ ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางจะมีความพร้อมมากกว่าทั้งด้านอาคารสถานที่ แหล่งการเรียนรู้ สื่อ วัสดุและอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ คนดี (2556) ศึกษาการบริหารการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาและขยายโอกาสของโรงเรียนเขตคุณภาพนาดี 3 อำเภอนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรีเขต 2 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครู ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความเชื่อว่าการกระทำหรือการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความรู้ ความชำนาญ และความเข้าใจอย่างมีคุณภาพมากกว่า ย่อมส่งผลให้ผู้มีประสบการณ์ในเรื่องใดๆ มากกว่าย่อมจะมีโอกาสและความสามารถที่ดีกว่าในการทำงาน กอปรกับปัจจุบันนี้สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนไป การศึกษาทำให้ครูมีความคิดมากขึ้น ได้สัมผัสในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครู ทั้งนี้เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีสมรรถนะที่ดี มีการรับรู้และเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งต่างจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี และ 6 –10 ปี ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่าและยังต้องพัฒนาสมรรถนะในการทำงานให้มากขึ้น และเป็นช่วงของการปรับตัวและการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรลักษณ์ วิบูลย์ธนมาศ (2555) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ศรีสุระ (2557) ที่ศึกษา บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการเตรียมแผนการสอนทุกครั้ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย สม่ำเสมอและต่อเนื่อง

1.2 ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ควรดูแลครูในการปฏิบัติหน้าที่และให้กำลังใจ กระตุ้นให้ครูใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมกับจัดกิจกรรมการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่าควรจัดตารางนิเทศ และมีการวางแผนการนิเทศสม่ำเสมอ จัดนิเทศการเรียนการสอนของครู ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควร มีการติดตามผลของการนิเทศการเรียนการสอน เพื่อให้ครูมีขวัญกำลังใจและปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการประเมินผลตลอดภาคเรียน ควรจัดการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนให้สอดคล้องครอบคลุมเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการกำกับ ติดตามตลอดจนให้นโยบายเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างชัดเจน

1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้ปกครอง และชุมชนทราบ รวมถึงเข้าร่วมประชุมกับผู้นำท้องถิ่นเพื่อชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอนและ
ขอความร่วมมือให้ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณายิ่งจาก ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้า ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ รวมทั้งคณาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้สั่งสอนให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นต่างเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ประกอบด้วย ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง รองคณบดีฝ่ายวิชาการวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายเกรียงศักดิ์ ฝึกฝน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง นายกิตติกร ต๊ะคำ ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ที่กรุณาตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือและกรุณาตอบแบบสอบถามจนทำให้การเก็บข้อมูลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2546). **คู่มือ หลักสูตรการสอน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2543). **การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด:แนวทางสู่การปฏิบัติ เอกสารชุดปฏิรูปการเรียนรู้ลำดับที่ 2 โครงการปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแหงชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ คุรุสภาลาดพราว.

ทิศนา แขมมณี. (2542). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** วารสารวิชาการ 2 (5),14-15.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

นภเนตร ธรรมบวร. (2542). **ประเมินผลการเรียนการสอนตามแนว การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: กิจการรุ่งเรืองการพิมพ์.

นูราฮาซานา ปูลา. (2554). **บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

บัวเรศ วงศา. (2549). **บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามทัศนะของครูในสังกัดอาเภอพิบูลมังสาหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., วิทยาลัยโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2542). **การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธี และเทคนิคการสอน**. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์

เรณุมาศ มาอุ่น และภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์. (2543). **การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการศึกษา เพื่อชีวิตงามตามรอยพระยุคลบาท**. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 38. กรุงเทพฯ, ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาเกษตรศาสตร์.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). **การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541ก). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: เลิฟแลนด์ ลิพเพรส.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). **เทคนิคและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิก.

วันเพ็ญ จันทร์เจริญ. (2542). **การเรียนการสอนปัจจุบัน**. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.

วีรนุช ปิณฑวณิช. (2543, 30 เมษายน). **“โฮมสกูล สิทธิพ่อแม่,” ใน สานปฏิรูป.** ปีที่ 3 (ฉบับที่ 25), 16-22.

ศิริวรรณ คนดี (2556). **การบริหารการจัดการการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเขตพัฒนานาดี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา.

สาโรช โศภีรักข์. (2546). **นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2558). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558**. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.

สุภาพร ศรีสุระ. (2557). **บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม., สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.

อภินันท์ แก้วดี. (2556). **การศึกษาบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

อิสระ เสียงเพราะดีและธวัชชัย พิกุลแก้ว. (2541). **คู่มือปฏิบัติราชการและเตรียมสอบ**. มปท.

อุไรลักษณ์ วิบูลย์ธนมาศ. (2555). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

อำนาจ เงินงามมีสุข. (2557). **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสัตตบงกช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยปทุมธานี, กรุงเทพฯ.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). **Determinining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**. v. 30, 607-610.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The role of school Administrators to Promote teacher's teamwork of Wiang Chiang Saen networking group Chiang Saen District Chiang Rai Province Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

น้ำผึ้ง ยี่เป็ง[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Namphung Yeepeng[1*] and Santi Buranachart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอน จำนวน 182 คน รวมทั้งหมด 191 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย ด้านการปรึกษาหารือกัน ด้านการติดตามและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง และด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน และแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู พบว่ามีการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการปรึกษาหารือกัน ด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน ด้านการติดตามและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ตามลำดับ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Namphung.ny2555@gmail.com

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การทำงานเป็นทีม

Abstract

This objective of this research is to study the role of school Administrators to Promote teacher's teamwork of Wiang Chiang Saen networking group Chiang Saen District Chiang Rai Province Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 and to study guidelines to develop the role of school Administrators to Promote teacher's teamwork of Wiang Chiang Saen networking group Chiang Saen District Chiang Rai Province Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3.The sample data are 9 directors and 182 teachers by using the 5 level reting scale. The tool is the questionnary and calculate with percentage,mean and standard deviation.

The results show that the directors have the highest level of the measurement. Which are trust worthy,clear contact,good consulting,frequently following,and continuingly in developmemt.The teachers'results are consulting,cooperation,following,development and contact

Keywords: The role of school Administrators, teamwork

บทนำ

ในสภาพที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหารองค์การต่างๆ จะต้องตามความเปลี่ยนแปลงให้ทัน มิเช่นนั้นจะถูกทิ้งให้ล้าหลัง และจะประสบความล้มเหลวในการบริหารองค์การนั้น ๆ เพราะความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขององค์การย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร องค์การทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ หรือเอกชนต่างต้องการที่จะให้องค์การของตนมีนักบริหารมืออาชีพมาบริหารในส่วนของการบริหารจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ผู้บริหารนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา คำว่า "ผู้บริหาร"(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553) หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ตามนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา การศึกษาไทยในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น ผู้บริหาร สถานศึกษามืออาชีพที่มีความรู้และประสบการณ์สมกับที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ในสภาพปัจจุบัน การทำงานในสถานศึกษา ในด้านการปฏิบัติงานของราชการครู จะประสบปัญหาในเรื่องความคิดเห็นที่สับสน มีความเข้าใจคนละเรื่องในการทำงานเป็นทีม (ทิศนา แขมมณี. 2559, หน้า 19) เป็นเพราะว่าผู้บริหารขาดการเอาใจใส่และขาดการใช้ทักษะการบริหารทีมงานอย่างสูง จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการทำงานโดยทั่วไปผู้บริหารจะให้ความสำคัญในการแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ตามทักษะความชำนาญ (Job Specialization) และค่านิยม แบบปัจเจกชน (Individualism) และการให้ความสำคัญกับตนเองและความเป็นส่วนตัวมาก (สุรีพร พึ่งพุทธ, 2549, หน้า 29) และปัญหาของผู้บริหารในด้านการขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้แก่ครูทำให้ครูขาดการพัฒนาทักษะด้านการอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือกัน และพึ่งพาอาศัยกัน (ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ และคณะ, 2545, หน้า 9) ในปัจจุบันพบว่าคนส่วนใหญ่มีการรวมกลุ่มและมุ่งแต่จะทำงานของตนให้สำเร็จ แต่กลับไม่ใช่การทำงานเป็นทีมและไม่เข้าใจว่าการทำงานเป็นทีม (Team work) เป็นอย่างไร จนเป็นที่

ยอมรับกันแล้วว่าคนไทยทำงานเป็นทีมไม่เป็น ซึ่งสอดคล้องของ สมหมาย เทศขำ (2554) กล่าวถึง การทำงานเป็นทีมไม่เป็นของคนส่วนใหญ่ว่ากำลังเกิดขึ้นในสถานศึกษาในปัจจุบันนี้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อการขาดประสิทธิภาพของการทำงานเพราะการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมขาดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับเพื่อนร่วมงานและขาดความผูกพันที่มีต่อองค์กรหรือสถานศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู ที่จะส่งผลให้ครูทุกคนในสถานศึกษาเกิดความรักสามัคคีปรองดองกันและความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการพัฒนาการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาต่อไป

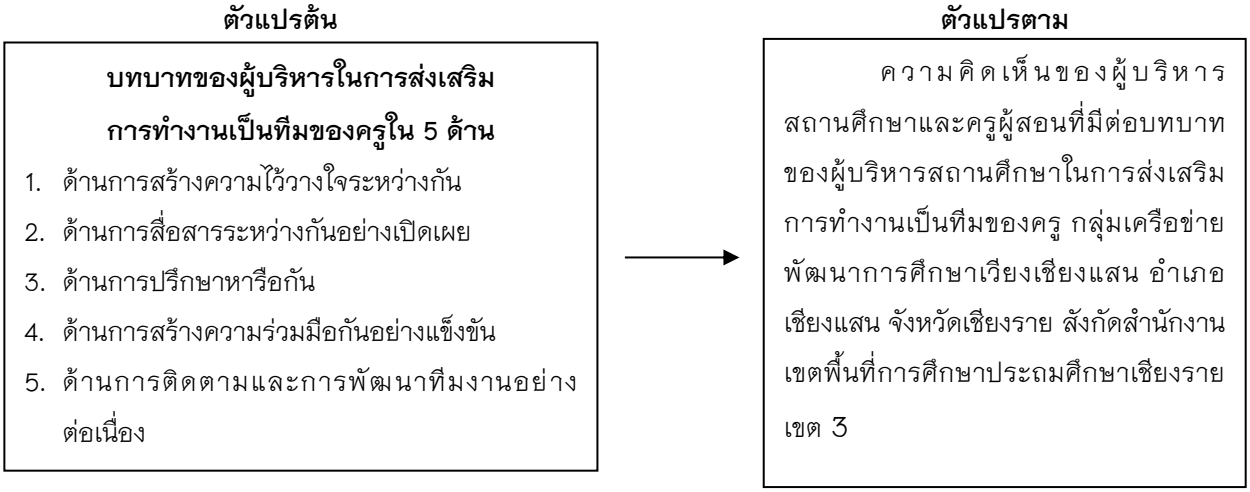
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามแนวคิดการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นเทคนิคที่ผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรมีบทบาทในการสร้างทีมงานหรือส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดแบบจำลอง (Model) ของ Peter และคณะ (อ้างอิงใน ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์และคณะ, 2545, หน้า 90–92)

ภาพ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอน จำนวน 182 คน รวมทั้งหมด 191 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย ด้านการปรึกษาหารือกัน ด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน และด้านการติดตามและการพัฒนาที่มงานอย่างต่อเนื่อง จำนวน 39 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามวิธีของ Likert Scale (บุญชม ศรีสะอาด,2545,หน้า 102)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าทฤษฎี หลักการ แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถามให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

3. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนเนื้อหา ภาษาที่ใช้และข้อคำถามแบบสอบถาม เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา

4. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 60-63) แล้วคัดเลือก ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนอนุบาลแม่สาย (สายศิลปศาสตร์) และโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

6. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.97

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง หลังจากแจกแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลความคิดเห็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)และนำมาเปรียบเทียบ เกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ และข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวบรวมเป็นความเรียงและสรุปผลตามความถี่เป็นรายด้าน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทุกด้านในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย ด้านการปรึกษาหารือกัน ด้านการติดตามและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง และด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน และผลแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน พบว่า ภาพรวมการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน อยู่ระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเคารพกันและกัน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการดำเนินงานของครูให้เป็นไปตามเป้าหมายและบทบาทหน้าที่ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานของครูไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีมรรยาทและมีน้ำใจต่อกัน และต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการ

สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาระหว่างกัน

1.2 ด้านการสื่อสารระหว่างกันแบบเปิดเผย พบว่า ภาพรวมการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย อยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย อยู่ระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูพูดคุยอย่างเปิดเผย เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวางแผนการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูแสดงความคิดเห็นในหัวข้อปัญหาและร่วมกันสรุปคำตอบที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูพูดคุยซักถาม โต้ตอบ ข้อสงสัยหรือปัญหา อย่างเปิดเผย ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศการทำงานของครูโดยให้ครูได้สื่อสารทั้งความคิด ความรู้สึกจนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันโดยการให้ครูรับทราบข้อมูลที่ชัดเจน และต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูอภิปราย เชิงวิพากษ์ วิจารณ์ในทางสร้างสรรค์ เพื่อช่วยปรับปรุงงานของทีมให้ดีขึ้น

1.3 ด้านการปรึกษาหารือกัน พบว่า ภาพรวมการปรึกษาหารือกัน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การปรึกษาหารือกัน อยู่ระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูร่วมกันปรึกษาหารือ ประชุม วางแผนในการทำงานทุกขั้นตอน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับในการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทุกคนได้อภิปราย แสดงความคิดเห็นในหัวข้อปัญหา เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูปฏิบัติงาน ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันกับเพื่อนสมาชิก ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างความเข้าใจอันดีกับครูโดยการร่วมกันในการแก้ปัญหา และปรึกษาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเปิดใจร่วมกันในการแก้ปัญหา เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน

1.4 ด้านการสร้างความร่วมมืออย่างแข็งขัน พบว่า ภาพรวมการสร้างความร่วมมืออย่างแข็งขัน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการสร้างความร่วมมืออย่างแข็งขันอยู่ระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำงานของครูโดยมอบหมายหน้าที่ตามความรู้ความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกแก่ครู ในด้านวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างบรรยากาศให้ครูทำงานอย่างสนุกสนานเป็นกันเอง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศที่เป็นกันเองในการทำงานเป็นทีมของครูทำให้เกิดการสนับสนุนที่ดีต่อกันของ สมาชิก ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูให้กำลังใจซึ่งกันและกันเพื่อร่วมกันเอาชนะอุปสรรค ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูได้รับการอบรมวิธีการใหม่ๆเพื่อพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายขั้นสูง และต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูร่วมกันปรึกษาหารือ ประชุม วางแผนในการทำงานทุกขั้นตอน

1.5 ด้านการติดตามและส่งเสริมการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง พบว่า ภาพรวม การการติดตามและส่งเสริมการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการติดตามและส่งเสริมการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำงานของครู โดยยกย่องทีมงานที่ประสบผลสำเร็จเพื่อให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำงานของครู เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจโดยการให้รางวัลเป็นสิ่งตอบแทนอย่างยุติธรรมและผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างแรงจูงใจ แก่ทีมงาน ด้วยวิธีการที่เหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำงานโดยเปิดโอกาสให้ครูนำเสนอผลงานเพื่อให้เกิดการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้

ครูมีการพัฒนาเทคนิคใหม่ ๆ ในการทำงานเป็นทีมอยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมความก้าวหน้าของครูโดยติดตามการปฏิบัติงานของทีมงานเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแผนงาน ดำเนินงานให้ถูกต้อง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ทีมงานอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูร่วมกันปรับปรุงและพัฒนางานอยู่เสมอเพื่อผลสำเร็จของทีมงาน และ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพื่อเผชิญกับปัญหาใหม่ๆที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตได้อย่างมั่นใจ และต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำงานของครูโดยแจ้งถึงความก้าวหน้าของการประเมินผลงานเพื่อให้ครูเกิดความภาคภูมิใจและตั้งข้อสังเกตเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่ามีการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการปรึกษาหารือกัน ด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน ด้านการติดตามและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ตามลำดับ

2.1 ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญด้านการไว้วางใจระหว่างครูกับครู และครูกับผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานให้ครูอย่างชัดเจน มีการสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการดำเนินงานของครู ให้อิสระในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ ส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในการทำงานของครู เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ได้สื่อสารทั้งความคิด ความรู้สึก พูดคุยกัน เปิดใจต่อกันไม่ปิดบังกัน แนะนำและให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ส่งเสริมกำลังใจด้วยการพูดเสริมแรง สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ จะส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข จนเกิดความรัก ความเชื่อมั่นและเกิดความไว้วางใจระหว่างกัน

2.2 ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย

ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมคณะครูแต่ละฝ่าย วางแผนงาน กิจกรรมต่างๆร่วมกัน ชี้แจงข้อมูลต่างๆอย่างเปิดเผย โดยไม่ปิดบัง มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ สื่อสารให้ชัดเจน ผู้บริหารมีการส่งเสริมเปิดโอกาสให้ครูพูดคุย ซักถาม โต้ตอบข้อสงสัยปัญหาอย่างเปิดเผย ปรึกษาหารือกัน วิพากษ์แลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ มีวาทศิลป์ในการสื่อสาร โดยไม่กล่าวร้าย ไม่พูดลับหลังให้ร้ายต่อเพื่อนร่วมงาน ตกลงในที่ประชุมให้เรียบร้อย สร้างความเข้าใจระหว่างกัน มีการติดต่อประสานงาน เพื่อปรับปรุงงานที่ดีขึ้น ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนส่งเสริมสนับสนุน เช่น การตั้งกลุ่ม Line หรือ Facebook เพื่อส่งเสริมการสื่อสารข้อมูลต่อกัน พัฒนาระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพและเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกัน

2.3 ด้านการปรึกษาหารือกัน

ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมแต่ละฝ่ายงานเป็นประจำ ส่งเสริมเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ปรึกษาหารือแก้ปัญหา วางแผนดำเนินงานในการทำงานทุกขั้นตอน มีการดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ ให้คำแนะนำด้วยด้วยเต็มใจ ส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีม ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ใช้หลักประชาธิปไตย สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อให้ครูมีความไว้วางใจกันได้และร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา

2.4 ด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจที่ดีต่อการทำงาน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีร่วมถึงภาวะผู้นำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิ์ภาพ อำนวยความสะดวกแก่ครูในด้านวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันอย่างอิสระ กระจายงานให้ครูได้มีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงาน อุทิศเวลา มีบรรยากาศในการร่วมกันทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงานอย่างเข้มแข็ง เห็นความสำคัญกับงานส่วนรวม มีความสามัคคีร่วมมือกันในการทำงานทุกๆด้านเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีกัน เช่น การจัดกีฬาสี งานสังสรรค์นิทรรศการ งานสัมมนา

2.5 ด้านการติดตามและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานของครู มีการนิเทศระหว่างปฏิบัติงานและติดตามการพัฒนางานในสถานศึกษาของบุคคลากร ประเมินผลงานแต่ละฝ่ายอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แบบกัลยานิมิต ให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ มีเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยแจ้งความก้าวหน้าของการประเมินผลงาน และประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ดี มีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองด้วยการเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถ ทักษะ เทคนิคใหม่ๆในการทำงานเป็นทีม

สรุปผลและอธิปรายผล

1. ผลการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู ที่นำมาศึกษามีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันในทางปฏิบัติจริง จึงทำให้มีผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลมาศ นเรนทร์ราช (2553) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนการเคหะท่าทราย สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เทศขำ (2554) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5ด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจวบ แจ้โพธิ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านมีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน งานวิจัยที่สอดคล้องดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันจึงส่งผลต่อความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ผลดังนี้

1.1 ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน อยู่ในระดับมากทุกข้อ พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นว่าการสร้างความไว้วางใจระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานทำให้สมาชิกยอมรับ เกิดความไว้วางใจกันและเกิดความผูกสัมพันธ์กันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549, หน้า 34) กล่าวถึง การสร้างความไว้วางใจระหว่างกันว่าเป็นการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ การเคารพและให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน ไว้ใจความสามารถ มีมารยาท มีน้ำใจ เปิดใจยอมรับผลงานของทีมโดยรวมด้วยความเต็มใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2551, หน้า 79) หมายถึง ความเชื่อถือไว้วางใจซึ่ง

กันและกัน การไม่หวาดระแวงกัน การเปิดเผยต่อกันและการปฏิบัติต่อกันอย่างจริงใจ ส่งเสริมให้สมาชิกเกิดความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหา เนื่องจากสมาชิกเชื่อถือเชื่อใจทีมงาน สามารถทำงานสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

1.2 ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย อยู่ในระดับมากทุกข้อ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเห็นความสำคัญต่อการสื่อสารแบบเปิดเผยเพื่อให้ทุกคนทราบข้อมูลอย่างชัดเจนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ส่งผลต่อการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเจษฎา นกน้อย (2559, หน้า 3) การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญของบุคคลในการทำงานร่วมกันภายในองค์การ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การและการสื่อสาร และสอดคล้องกับแนวคิดของฐาปนา ฉิ่นไพศาล (2559, หน้า 11–2) การสื่อสารถือเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ทางการบริหาร หากปราศจากการสื่อสารแล้วผู้บริหารก็ไม่สามารถที่จะวางแผน การจัดการองค์การ การควบคุมหรือการนำ การสื่อสารที่มีประสิทธิผลนั้นจะใช้เป็นเครื่องมือที่จะจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้มีความรับผิดชอบในงานเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีในอนาคต และสอดคล้องกับแนวคิดของ เนตร์พัณณา ยาวิราช (2556,หน้า 179–180) การติดต่อสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารและเป็นความสามารถของผู้นำในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดการประสานงาน เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารช่วยให้การบริหารงานของผู้นำมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้นำที่ประสบความสำเร็จคือผู้นำที่มีความสามารถสูงในการสื่อสาร การสื่อสารมีความสำคัญผู้นำมาก ผู้นำควรเลือกที่จะสื่อสารอย่างไรต่อผู้อื่น มีการสื่อสารอย่างเปิดเผย ในบรรยากาศที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมมีการฝึกการฟังอย่างตั้งใจทำความเข้าใจ ใช้ช่องทางการสื่อสารหลาย ๆ ช่องทาง การตอกย้ำถึงวิสัยทัศน์ที่ต้องการผ่านการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ หรือการใช้การกระทำที่เป็นสัญลักษณ์บ่งบอก การเล่าเรื่องราว การใช้ภาษา การกล่าวซ้ำที่ไม่เหมือนเดิมแต่มีความหมายเดิมหลายครั้งเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ขององค์การ และมีพิจารณาผลสะท้อนกลับของการสื่อสารจะช่วยให้ผู้นำสามารถพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาและทำให้เกิดการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการทำงานได้

1.3 ด้านการปรึกษาหารือกัน อยู่ในระดับมากทุกข้อ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นว่า การปรึกษาหารือเป็นสิ่งสำคัญในการร่วมกันตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน สนับสนุนกันและกัน ระหว่างสมาชิกและผู้บังคับบัญชา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จึงมีความคิดเห็นระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549, หน้า 75) ได้กล่าวถึงการประชุมปรึกษาหารือว่า เป็นการรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มคนที่มีความรู้ประสบการณ์อย่างเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติ คำอธิบายและข้อยุติ เพื่อแถลงผลการปฏิบัติงานหรือเพื่อรวบรวมข้อมูลและให้ความรู้เพิ่มเติมแก่สมาชิก และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2551, หน้า 39) กล่าวถึงการปรึกษาหารือว่า เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีมเพราะจะทำให้สมาชิกเข้าใจและยอมรับเป้าหมายของทีม อีกทั้งยังทำให้มีทัศนะคติที่ดีและเป็นมิตรต่อกันเนื่องจากสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจฉะนั้นบรรยากาศในทีมงานจึงเป็นบรรยากาศในการสนับสนุนกันและกัน

1.4 ด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน อยู่ในระดับมากทุกข้อ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการสร้างความร่วมมืออย่างแข็งขันเป็นสิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเกิดการพัฒนาตนเองให้สูงขึ้นเพื่อประสิทธิภาพของผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดของ ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ และคณะ (2545, หน้า 92) ได้กล่าวถึงการสร้างความร่วมมืออย่างแข็งขันว่า อาจทำได้โดยการอาศัยกิจกรรมทำงานอย่างเป็นทีม โดยให้สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วม (Participation) ตามขอบเขต และบทบาทที่เหมาะสมของแต่ละคน การทำงานเป็นทีมจะนำไปสู่ความก้าวหน้า เปิดโอกาสให้กลุ่มมีนวัตกรรมมีผลลัพธ์ที่ก้าวหน้า และมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ช่วยให้การทำงานดีขึ้น เพราะกระบวนการทำงานในทีม จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการช่วยคิดแบบสร้างพฤติกรรมของความร่วมมือกันเป็นอย่างดีของสมาชิกในทีมงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2551, หน้า 80) ได้กล่าวถึงการสร้างความร่วมมืออย่างแข็งขันว่าสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานตามขอบเขตและบทบาทหน้าที่ของตนเพื่อสามารถนำไปสู่ความก้าวหน้า การริเริ่มสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ จะช่วยให้การทำงานเป็นทีมได้ดีขึ้นเนื่องจากการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในทีมอย่างมรชีวิตชีวามีพลวัตทำให้เป็นการเสริมสร้างของพฤติกรรมของการเสริมสร้างความร่วมมือในทีมงานได้เป็นอย่างดี

1.5 ด้านการติดตามและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากทุกข้อ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการติดตามและส่งเสริมการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง เป็นเรื่องสำคัญต่อประสิทธิภาพของงานและสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการติดตามเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอด้วย เช่นการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ และคณะ (2545, หน้า 92) กล่าวถึงการติดตามและส่งเสริมการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหาร หรือผู้ที่รับผิดชอบระบบงานต้องติดตาเอาใจใสอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจทำได้โดยการให้รางวัล หรือยกย่างทีมที่ประสบความสำเร็จให้เป็นทีมงานตัวอย่าง เปิดโอกาสให้ทีมงาน นำเสนอผลงานในโอกาสพิเศษ ตลอดจนต้องเสริมความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ในการทำงานแก่ทีม เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เทคนิคการตัดสินใจแบบกลุ่ม การใช้เทคนิคกลุ่มเล็ก (Nominal Group Technique) เทคนิคระดมความคิด (Brainstorming) เทคนิคการอภิปรายหลักการกระจายงานและการติดตามผล หรือวงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle) ที่นิยมเรียกว่า QCC เทคนิคการบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management) และการพัฒนาทีมงาน เพื่อให้ทีมงานมีความตื่นตัว พร้อมในการทำงานและเผชิญกับความท้าทายปัญหาใหม่ ๆ เสมอและสอดคล้องกับแนวคิดของสุนันทา เลาหนันทน์ (2549, หน้า 96) กล่าวถึงวิธีการปรับปรุงและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่องว่าเป็นการดำเนินการโดยผู้บริหารหรือหัวหน้าทีม และสมาชิกในทีมงานร่วมกันรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องวิธีนี้ เน้นประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ ร่วมถึงความผูกพันและความร่วมมือที่จะปรับปรุงการทำงาน โดยยึดประสิทธิผลของการทำงาน เป็นสำคัญลักษณะคล้ายการบริหารคุณภาพที่ยึดการพัฒนาปรังปรุงอย่างต่อเนื่องของทีมงาน

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.1 ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญด้านการไว้วางใจระหว่างครูกับครู และครูกับผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานให้ครูอย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของฐาปนา ฉิ่นไพศาล (2559, หน้า 13) กล่าวว่า หน้าที่ของผู้บริหาร คือการทำงานของผู้บริหารให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องประกอบหน้าที่ด้วยกัน 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม มีการสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการดำเนินงานของครู ให้อิสระในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ ส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในการ

ทำงานของครู เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ได้สื่อสารทั้งความคิด ความรู้สึก พูดคุยกัน เปิดใจต่อกัน ไม่ปิดบังกัน แนะนำและให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ส่งเสริมกำลังใจด้วยการพูดเสริมแรง สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ จะส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข จนเกิดความรัก ความเชื่อมั่นและเกิดความไว้วางใจระหว่างกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมิ่งขวัญ สันทัดการ (2546,หน้า 41) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการไว้วางใจและการยอมรับนับถือ คือ การรับฟังกันและเคารพในสิทธิพึงมีพึงได้ในความรู้ความสามารถบทบาทของกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างของเพื่อนร่วมงานทีมด้วยความจริงใจและเกิดความเชื่อถือไว้วางใจบุคคลนั้นด้วยความเต็มใจ

2.2 ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย

ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมคณะครูแต่ละฝ่าย วางแผนงาน กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ อย่างเปิดเผย โดยไม่ปิดบัง มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ สื่อสารให้ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของฐาปนา ฉิ่นไพศาล (2559, หน้า 13) กล่าวว่า การวางแผน เป็นหน้าที่แรกของผู้บริหารที่จะต้องกระทำโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ โครงการและวิธีดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการวางแผนนั้นเป็นการกำหนดความต้องการในอนาคต และใช้ทรัพยากรขององค์การให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหากขาดการวางแผนแล้วการดำเนินงานขององค์การย่อมไม่สบความสำเร็จ ผู้บริหารมีการส่งเสริมเปิดโอกาสให้ครูพูดคุย ซักถาม โต้ตอบข้อสงสัยปัญหาอย่างเปิดเผย ปรึกษาหารือกัน วิพากษ์แลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ มีวาทศิลป์ในการสื่อสาร โดยไม่กล่าวร้าย ไม่พูดลับหลังให้ร้ายต่อเพื่อนร่วมงาน ตกลงในที่ประชุมให้เรียบร้อย สร้างความเข้าใจระหว่างกัน มีการติดต่อประสานงาน เพื่อปรับปรุงงานที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Parker (1990 p.188 อ้างอิงใน สัมมนา สีหมุ่ย, 2553, หน้า 8) ได้กล่าวว่าการสื่อสารที่เปิดเผย (Open Communication) เป็นการเจรจาติดต่อระหว่างทีมงาน ที่บรรยากาศจะเต็มไปด้วยความเปิดเผย จริงใจต่อกันมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจซึ่งกันและกัน สมาชิกทีมงานสามารถสนับสนุนให้มีการสื่อสารที่เปิดเผยโดย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันด้วยความจริงใจและเปิดเผย เต็มใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือสมาชิกผู้ต้องการความช่วยเหลือ รับรู้ความรู้สึกที่อึดอัดใจของสมาชิก และตอบสนองความรู้สึกนั้น ในทางบวกและมีการพึ่งพาอาศัยกัน และสมาชิกมีความผูกพันและรับผิดชอบต่องาน การใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนส่งเสริมสนับสนุน เช่น การตั้งกลุ่ม Line หรือ Facebook เพื่อส่งเสริมการสื่อสารข้อมูลต่อกัน พัฒนาระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนตร์พัณณา ยาวิราช (2556,หน้า 179–180) ได้กล่าวว่าการติดต่อสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารและเป็นความสามารถของผู้นำในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดการประสานงาน เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารช่วยให้การบริหารงานของผู้นำมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ด้านการปรึกษาหารือกัน

ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมแต่ละฝ่ายงานเป็นประจำ ส่งเสริมเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ปรึกษาหารือแก้ปัญหา วางแผนดำเนินงานในการทำงานทุกขั้นตอน มีการดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ ให้คำแนะนำด้วยด้วยเต็มใจ ส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีม ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ใช้หลักประชาธิปไตย สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อให้ครูมีความไว้วางใจกันได้และร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549, หน้า 75) ได้กล่าวถึงการประชุมปรึกษาหารือว่า เป็นการรวบร่วมความคิดเห็นของกลุ่มคนที่มีความรู้ประสบการณ์อย่างเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติ คำอธิบายและข้อยุติ เพื่อแถลงผลการปฏิบัติงานหรือเพื่อรวบรวมข้อมูลและให้ความรู้เพิ่มเติมแก่สมาชิก

2.4 ด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจที่ดีต่อการทำงาน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีร่วมถึงภาวะผู้นำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิ์ภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ เดชวิทย์ นิลวรรณ (2557, หน้า 93) การเป็นต้นแบบให้แก่สมาชิก เป็นบทบาทในการแสดงพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงานเป็นทีม เช่น การมีความอดทน มีความตั้งใจจริง สามารถประสานความร่วมมือ สามารถควบคุมอารมณ์ และสามารถจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นต้น อันเป็นต้นแบบของพฤติกรรมและการปฏิบัติงานที่เป็นที่คาดหวังจากสมาชิกในทีม อำนวยความสะดวกแก่ครูในด้านวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ยาเบ็น เรืองจรูญศรี (2553) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านการตัดสินใจ (Decisional Roles) คือเป็น ผู้จัดสรรทรัพยากร (Resource Allocator) มีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากร ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ตามแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันอย่างอิสระ กระจายงานให้ครูได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อุทิศเวลา มีบรรยากาศในการร่วมกันทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงานอย่างเข้มแข็ง เห็นความสำคัญกับงานส่วนรวม มีความสามัคคีร่วมมือกันในการทำงานทุก ๆ ด้านเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีกัน เช่น การจัดกีฬาสี งานสังสรรค์ นิทรรศการ งานสัมมนา

2.5 ด้านการติดตามและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานของครู มีการนิเทศระหว่างปฏิบัติงานและติดตามการพัฒนางานในสถานศึกษาของบุคคลากร ประเมินผลงานแต่ละฝ่ายอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แบบกัลยานิมิต ให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ มีเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยแจ้งความก้าวหน้าของการประเมินผลงาน และประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ดี มีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองด้วยการเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถ ทักษะ เทคนิคใหม่ ๆ ในการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อ้างอิงใน ธีระ รูญเจริญ (2546, หน้า 19–21) การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริม ให้เข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนาศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และ ประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์ความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของโลก และเพื่อสามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนา บุคลากรในสถานศึกษาแห่งอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

1.1 ด้านการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดประชุมวางแผน สร้างความไว้วางใจในเรื่องมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติงานตามความเหมาะสมเพื่อให้ครูให้แสดงศักยภาพของตนเอง รับฟังกันและเคารพในสิทธิพึงมีพึงได้ในความรู้ความสามารถบทบาทของกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างของเพื่อนร่วมงานทีมด้วยความจริงใจและเกิดความเชื่อถือไว้วางใจบุคคลนั้นด้วยความเต็มใจ

1.2 ด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย สถานศึกษาควรมีการจัดหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการและการสัมมนา เพื่อให้ความรู้และสร้างประสบการณ์ในเรื่องการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมแก่ผู้บริหารและครูในด้านการสื่อสารระหว่างกันอย่างเปิดเผย

1.3 ด้านการปรึกษาหารือกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมปรึกษาหารือ อาจจะจัดประชุมอย่างไม่เป็นทางในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา

1.4 ด้านการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติตามความเหมาะสมอาจจะเป็นงานกลุ่ม เพื่อให้ครูให้ทำงานเป็นทีมร่วมมือกันอย่างแข็งขัน เกิดความสามัคคีกัน

1.5 ด้านการติดตามและการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองด้วยการเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถ ทักษะ เทคนิคใหม่ ๆ ในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ครูมาพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จ

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจในปฏิบัติงานของครู

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายสมเพชร โนสี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยอี้น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และนางมนัสวรรณ รุจิระพงศ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กมลมาศ นเรนทร์ราช. (2553). **บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนการเคหะท่าทราย สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร.**งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

เจษฎา นกน้อย.(2559).**การสื่อสารภายในองค์การ แนวคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้** (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐาปนา ฉิ่นไพศาล.(2559). **องค์การและการจัดการ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2545). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2545)**. การสร้างทีมงานทีมประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ก.

เดชวิทย์ นิลวรรณ. (2557). **ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม** (พิมพ์ครั้งที่ 17). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ทัศนา แขมมณี.(2559). **ประสบการณ์และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ปกรณ์พริ้นติ้ง.

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2551). **การบริหารทีมงานและการแก้ปัญหา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

ธีระ รุญเริญ. (2548). **สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่างการพิมพ์.

เนตรพัณณา ยาวิราช. (2556). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุรีวทยาสาสน์.

ประจวบ แจ้โพธิ์. (2556).**ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

ยาเบ็น เรืองจรูญศรี (27 พฤศจิกายน 2553). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.kroobannok.com/blog/39826

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์.(2549). **การทำงานเป็นทีม.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สมหมาย เทศขำ. (2554). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

สัมมนา สีหมุ่ย. (2553).**การศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชศรีมา.

สุนันทา เลาหนันท์. (2549). **เอกสารการสอนการสร้างทีมงาน.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แฮนด์เมดสติกเกอร์ แอนด์ดีไซน์.

สุนันทา เลาหนันท์. (2549) . (2551). **การสร้างทีมงาน** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แฮนด์เมดสติกเกอร์ แอนด์ดีไซน์.

สุรีพร พึ่งพุทธคุณ.(2550). **การบริหารจัดการทีมงาน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรกมลการพิมพ์.

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

The role of expected and actual of School administrator's promoting Classroom research in Khunngao Cluster Under Lampang Primary Educational Service Area Office 1

จักรกรินทร์ บ่อเงิน[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Jakarin Borngoen[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ปีการศึกษา2559 จำนวน 293 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบ T-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุในช่วง 41-50 ปี ด้านระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีมากที่สุด ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ 6-10 ปี ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน การพิจารณาบทบาทที่เป็นจริงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26) รายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สนับสนุนให้ยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน บทบาทที่คาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28) รายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ด้านคือ ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน และสนับสนุนให้ยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานต่างกันพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jakarindd@hotmail.com

คำสำคัญ: บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน

Abstract

The purposes of this research were to study and to compare the actual roles and expected roles of school administrators in promoting classroom research of teachers in KhunNgao network of Lampang Primary Education Service Area 1, classified by gender, age, education and work experience. The sample include of 293 teachers in Lampang Primary Education Area 1, Academic year 2556. The research tools were used by a questionnaire, statistic analyzed by using mean, standard deviation, T-test and F-test.

The results of research showed that most respondents was female rather than male, in 41-50 years old, mostly educational level degree and work experience at 6-10 years. The opinions towards the actual roles and the expected roles of school administrators in promoting classroom research, considering the actual role at the overall level at a high level (= 4.26), it was found that the highest mean score was support for the respect of teachers in the classroom. The overall expected roles were at a high level (= 4.28). The highest mean scores were obtained in two areas: promoting the success of classroom research and encouraging respect for classroom teachers. When comparing the opinions on the actual roles and expected roles of school administrators in promoting classroom research of teachers in KhunNgao network of Lampang Primary Education Service Area 1, classified by gender, age, education and work experience. It was found that the overall and individual aspects were significantly different at the .05 level.

Keywords: The role of expected and actual, Promoting classroom research of teachers

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคข้อมูลข่าวสารและระบบเศรษฐกิจ ฐานความรู้ในปัจจุบันที่ทำให้ทุกประเทศต้องเร่งปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายของโลกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ในมาตรา 54 ไว้ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอนการวิจัยย่อมได้รับการคุ้มครอง ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา นายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 โดยนโยบายด้านการศึกษาได้กำหนดไว้ในข้อที่ 4. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ข้อ 4.1 จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดี มีคุณธรรม สร้างเสริม

คุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ (บัลลัง โลหิตเสถียร, 2557)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวนโยบาย การส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และการเรียนรู้ของสังคมไทย ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน สร้างระบบ เครือข่าย ร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ในการสนับสนุนการศึกษาและการวิจัย เพื่อความรู้ และการเรียนรู้ของคนไทยและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 24 ข้อ 5 ระบุว่าส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และมาตรา 30 ระบุว่าให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

มีการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้มีการสะสมองค์ความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้น การวิจัยจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากของประเทศ ทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อสะสมและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นและส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้แท้จริง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2541, หน้า 93–94) การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะการวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นนักวิจัย บทบาทหนึ่งซึ่งการเป็นนักวิจัย ก็คือ วิจัยเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน เกี่ยวข้องกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวนักเรียนนั่นเอง โดยหวังผลเพื่อนำมาพัฒนาส่งเสริมและแก้ปัญหาให้เด็กได้มีพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้ที่ดีขึ้น การนำผลการวิจัยไปช่วยในการสอนจะทำให้ผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา ครูจะเกิดความรู้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เป็นการพัฒนาวิชาชีพควบคู่ไปด้วย (ทัศนา แสวงศักดิ์. 2543,หน้า 72–73)

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูทุกคนให้ความสนใจ เพราะครูมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ หากครูสามารถใช้การวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนแล้วย่อมเป็นแนวทางนำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียนในอนาคตและยังช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพครู (อำรุง จันทวานิช. 2539, หน้า 3) อย่างไรก็ตามองค์ประกอบที่สำคัญของความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะคณะครูอาจารย์และผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการจัดให้เกิดการเรียน การสอนขึ้นในสถานศึกษา รวมทั้งยังมีอุปกรณ์อื่นที่ต้องไปเกี่ยวข้องสนับสนุนการทำงานของครู เช่น ปัจจัยแวดล้อม อาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบบริหารของสถานศึกษาและชุมชนที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสนับสนุนเหล่านี้ผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงการศึกษาที่ต้องมีความสามารถในการบริหารมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การเรียนรู้ต้องถือว่าเป็นงานปกติต้องทำให้เป็นระบบด้วย

เนื่องจากปัจจุบัน พบว่าโรงเรียนต่าง ๆ ในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 นักเรียนจำนวนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐานระดับจังหวัดและระดับชาติ วิจัยจึงเป็นส่วนหนึ่งเพื่อพัฒนาการเรียนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ วิจัยจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน และแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น แต่ในปัจจุบันพบว่าบทบาทในการทำวิจัยของครูผู้สอนที่ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือ อาจเป็นเพราะการทำวิจัยต้องใช้เวลานานและกระบวนการทำงานที่ซับซ้อน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานขาดส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา จึงทำให้วิจัยในชั้นเรียนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนเพิ่มขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบทบาท ที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา การในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน การให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นต่อไป

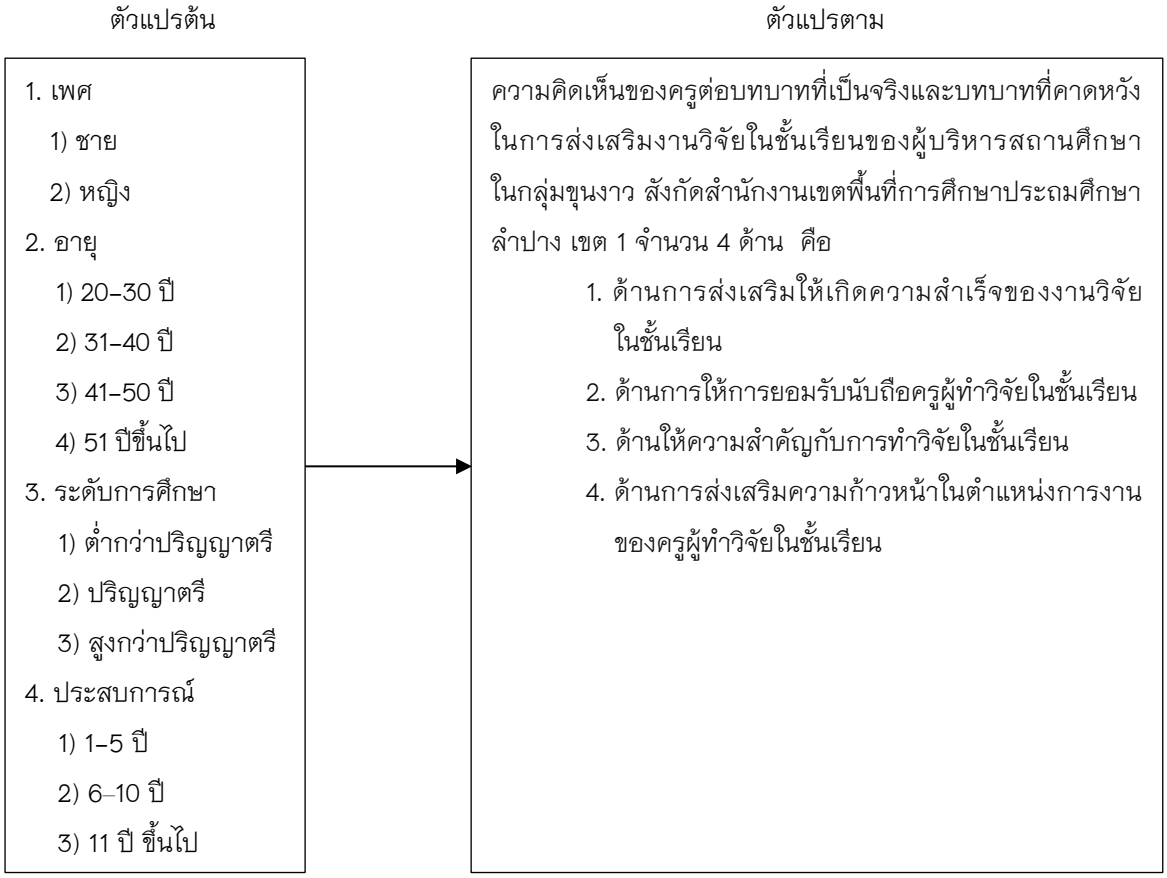
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัย ในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในเครือข่ายกลุ่มขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

1. ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แตกต่างกัน

2. ครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แตกต่างกัน

3. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แตกต่างกัน

4. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยศึกษาความคิดเห็นของครูต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 4 ด้าน คือ 1. ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน 2. ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน 3. ด้านให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน 4. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ข้าราชการครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ (Krejecie and Morgan. 1970 อ้างใน ชไมพร กาญจนกิจสกุล. 2556, หน้า 93) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยมีหน่วยการสุ่มตัวอย่างเป็นหน่วยโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 โรงเรียน จำนวน 293 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองกำหนดจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะในการสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ โดยมีคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแปรที่กำหนดไว้คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และพัฒนาปรับปรุงแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตรงตามเนื้อหาของเรื่องที่ทำการวิจัย รวบรวมเนื้อหาสาระที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะให้ครอบคลุมเนื้อหา กำหนดขอบข่ายและสร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง หลังจากนั้นผู้ศึกษานำแบบสอบถามกลับมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง IOC (index of item Objective congruence) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายชาวเขื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 โดยวิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์แล้วนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมตามขั้นตอน ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดลำปาง เขต 1 จำนวน 10 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและบันทึกลงในตารางเพื่อนำมาประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของค่าเฉลี่ยผล นำผลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การทดสอบ (T-test) และ (F-test)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 293 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุในช่วง 41-50 ปีมากที่สุดถึงร้อยละ 38.20 รองลงมาคือ มีอายุ ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 28.30 มีอายุในช่วง 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 19 และมีอายุในช่วง 20-30 ปี ร้อยละ 14.30 ตามลำดับ ด้านระดับการศึกษาพบว่า มีระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 73.37 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 26.63 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่ 6-10 ปี ร้อยละ 47.80 รองลงมา 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 40.60 และ 1-5 ปี ร้อยละ 11.60 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยพิจารณาบทบาทที่เป็นจริงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.26) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สนับสนุนให้ยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของครู ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน และส่งเสริมความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนตามลำดับ ด้านบทบาทที่คาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.28) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ด้านคือ ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนและสนับสนุนให้ยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของครู และส่งเสริมความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เป็นรายด้าน ด้านเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยพิจารณาในด้านของบทบาทที่เป็นจริงนั้นพบว่า ด้านที่มีบทบาทมากที่สุดคือ สนับสนุนให้ยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของครู ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน และส่งเสริมความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนตามลำดับ และในส่วนของความคาดหวังในด้านที่มีความคาดหวังมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนและสนับสนุนให้ยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน รองลงมา คือ ส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของครู และส่งเสริมความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนตามลำดับ จากการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนที่มีบทบาทมากที่สุดคือ การวางนโยบาย วัตถุประสงค์ และบทบาทหน้าที่ของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่ควรปรับปรุงและส่งเสริมคือ จัดให้มีนโยบายหรือข้อกำหนดเพื่อสนับสนุนการทำงานวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจน จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนและให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำและสนับสนุนในการจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย ด้านการส่งเสริมความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียนคือ จัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่า ค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ สนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุมสัมมนาด้านการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่า บทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เสริมสร้างกำลังใจการในการทำวิจัยในชั้นเรียนผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนได้สำเร็จ และค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดคือ ประชาสัมพันธ์ให้ครูที่มีผลงานวิจัยได้รับการยกย่อง สอดคล้องกับวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมสกลนคร เขต 1 (สุจินต์ สวนไผ่, 2553, ไม่มีเลขหน้า) พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย ด้านการพัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้ทำวิจัย โดยมีรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้านคือ มีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปี ให้ครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองในการทำวิจัยและสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะและเปรียบเทียบกระบวนการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (สุธาภรณ์ วรกาญจนกุล, 2557,) พบว่า อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นต่อกระบวนการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียนและด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน และด้านการให้ความยอมรับนับถือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน อาจเป็นเพราะผู้บริหารขาดความตระหนักและขาดหลักการบริหาร

สถานศึกษา ขาดความรู้ งบประมาณจึงส่งผลให้ขาดนโยบายในการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเท่าที่ควร ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการทำงานวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบาย โครงการจัดอบรมด้านวิจัยในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความรู้และวิธีการทำวิจัยจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน และให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ รวมถึงการจัดหาแหล่งเงินทุนและสนับสนุนในการทำวิจัยให้กับครูผู้สอนให้มากยิ่งขึ้น กระตุ้นการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนและครูในสถานศึกษาของตนให้มากขึ้น และเพิ่มบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ให้ครูที่มีผลงานวิจัยได้รับการยกย่องเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูผู้สอน สอดคล้องกับทฤษฎีของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดมาตรการให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริม สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนในด้านของการสร้างบรรยากาศในการทำวิจัย การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย การพัฒนาบุคลากรในการวิจัยการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่บุคลากรการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารต้องจัดกระบวนการบริหารให้เอื้อต่อการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนของครูอย่างแท้จริง

ด้านบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 คือ คาดหวังให้มีการช่วยเหลือคำแนะนำและสนับสนุนในการจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย และจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการทางการวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูสายการสอน และเปิดโอกาสให้ครูศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นอกโรงเรียนในเวลาว่างจากการสอน อีกทั้งต้องการให้เชิญครูต้นแบบการทำวิจัยในชั้นเรียนมาให้ความรู้แก่ครูสายการสอน และแจ้งข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ครูทราบ รวมถึงยังต้องการการสนับสนุนให้ครูที่มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนเป็นวิทยากรแกนนำในการทำวิจัยของครูและให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอนโยบายในการบริหารงานวิจัยในชั้นเรียน และขาดไม่ได้สำหรับการสนับสนุนให้ครูผู้มีผลงานวิจัยให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบ อาจสืบเนื่องจากผลของบทบาทผู้บริหารด้านความเป็นจริงในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เป็นความต้องการคาดหวังของครูผู้สอนที่มีการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน จัดให้มีนโยบายหรือข้อกำหนดเพื่อสนับสนุนการทำงานวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจน จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำและสนับสนุนในการจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนรวมถึงส่งเสริมให้วิจัยในชั้นเรียนได้รับการยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ พัทยา สายหู (2546, หน้า 23–24)ให้ความเห็นว่า ในการบริหารที่นำไปสู่ความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนย่อมอยู่ที่ความต้องการของผู้บริหารที่จะเป็นผู้กำหนดนโยบาย หรือคำสั่งที่ชัดเจนมีการจัดกำลังบุคลากร งบประมาณและวัสดุส่งเสริมการวิจัยที่เหมาะสม อีกทั้ง เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2553, หน้า 56) ให้ความเห็นว่า การที่ผู้บริหารจะบริหารให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงหลักในการจูงใจโดยพิจารณาว่า ได้สร้างให้ลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกว่างานที่ปฏิบัติอยู่นั้นน่าสนใจ ท้าทายความสามารถ และอยากทำงานเพิ่มขึ้น ดังนั้น บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียน มีหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน การส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของครู ผู้บริหารที่จะเป็นผู้ที่ทำงานประสบผลสำเร็จต้องรู้และเข้าใจบทบาทของตนเองว่าควรปฏิบัติอย่างไรต่องานที่รับผิดชอบ เพื่อการบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ในส่วนของครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์สอน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครู และผู้บริหารสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง (อนงค์ เพชรรักษ์, 2554, ไม่มีเลขหน้า) พบว่าบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโดยภาพรวมและองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครูและผู้บริหารจำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านความรู้และประสบการณ์การทำวิจัย การเสริมสร้างกำลังใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนและการส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากตำรา เอกสาร ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ชี้แนะแนวทางปรับปรุงการสอนโดยใช้กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน และติดต่อประสานงานเพื่อแสวงหาแหล่งความรู้เพิ่มเติมให้ครูเพื่อทำวิจัยในชั้นเรียน จึงควรนำข้อมูลเหล่านี้นำไปปรับใช้ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยฝนชั้นเรียน และเพื่อให้การทำวิจัยในชั้นเรียนเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน
2. ศึกษาการผลการแก้ปัญหาจากการทำวิจัยในชั้นเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. เจิดหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พร้อมกับนายวิสุทธิ์ สุขรัตน์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านห้วยอูน นายวรริทธิ์ กันชาติ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ่อสี่เหลี่ยมวิทยาวิทยา และนายเชาวเร กันอิน ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนแม่แป้นวิทยาวิทยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ แนะนำ ให้คำปรึกษา แก้ไขให้มีความถูกต้องจนสมบูรณ์เป็นรูปเล่ม จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอบพระคุณข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยดี ขอขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ ครอบครัวที่ช่วยเป็นกำลังใจที่สำคัญแก่ผู้ศึกษา ตลอดจนอาจารย์ประจำสาขาวิชา เพื่อน ๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาด้วยดีตลอดเวลาที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในครั้งนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจของข้าราชการครูในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุดต่อไป ผู้ศึกษาขอมอบคุณงามความดีแด่ทุก ๆ ท่านที่กล่าวมาข้างต้นไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2556). **วิธีวิจัยทางระเบียบสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). ตาก: โพรเจ็คท์ ไฟฟ์-โฟว์.

ทัศนา แสวงศักดิ์. (2543). **การวิจัยในชั้นเรียน.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2557). งานมหกรรมรวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษา. **ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 116/2557**. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2559, จาก http://www.moe.go.th.

พัทยา สายหู. (2546). สภาพการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย. **สารวิจัยทางการศึกษา**, (6), 23-24.

สุจินต์ สวนไผ่. (2553). **บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทอง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมสกลนคร เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

อนงค์ เพชรรักษ์ (2554). **บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครู และผู้บริหารสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อำรุง จันทวานิช. (2539). จะจัดการวิจัยและการศึกษาให้สอดคล้องกันอย่างไร. **ข่าวสารวิจัยการศึกษา**, 19.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2553). **การบริหาร:ทักษะและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีผลต่อการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

The factors of administration affect to ordinary national education test student in senior high school. for the secondary education service area office. 36th

วุฒิพงษ์ เทียมทอง[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Wuttipong Tiamthong[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดพะเยา และศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีผลต่อการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับงานพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน และงานนิเทศการศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น.95, .95 และ .96 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ และปานกลาง

2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยรวมและรายด้านงานพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านงานนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก

3. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระการบริหารงานวิชาการกับชุดตัวแปรตาม ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีชุดที่ส่งผลซึ่งกันและกัน 4 ชุด ซึ่งมีค่าเท่ากับ .849, .610, .534, และ .428 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pakapol987@hotmail.com

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหารวิชาการ ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

The purposes of this research were to study affect to ordinary national education test student in senior high school. for the secondary education service area office. 36th, Phayao province and analyze the factors of administration affect to ordinary national education test student in senior high school. for the secondary education service area office. 36th, Phayao province include to find the relationship between the factors of administration affect to ordinary national education test student in senior high school. for the secondary education service area office. 36th, Phayao provinces. The samples of this research were 278 teachers who teach in the high school. The tool used for collecting the data of this research was 5 rating scale questionnaires. The questionnaire was inquired about the curriculum development and implementation, teaching and studying management, Educational Supervision. It has the reliability for .95, .95 and .96 respectively. The statistical analyses of the data are mean, standard deviation, Correlation coefficient and canonical correlation.

The findings of the study revealed that: 1) Results of ordinary national education test student in senior high school. for the secondary education service area office. 36th mainly in moderately and fair. 2) Administration in the curriculum development and implementation managementand and educational supervision of the school for the secondary education service area office. 36th are at a high level. 3) The canonical correlation between sets of independent variables of administration with the series of dependent variable. Results ordinary national education test have the result for each other for 4 series, .849, .610, .534 and .428 which correlated widely affects at .01.

Keywords: The factors of administration, Ordinary national education test, Student in senior high school

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอันไร้ขีดจำกัดที่เกิดขึ้น ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นโลกไร้พรมแดน ทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในโลก จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ

ที่ผ่านมาประเทศไทยเห็นความสำคัญของการศึกษาโดยกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไว้ในกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ของประเทศ อาทิ เช่น 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ให้ต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษา 2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อม และต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย 3) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552–2559) กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับชั้น งานด้านวิชาการนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษามักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิตคือ ตัวนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาด้วยเหตุนี้การบริหารงานด้านวิชาการ จึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา มีปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือ ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2558 ผลการทดสอบมีดังนี้ วิชาภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ย 50.79 อยู่ในระดับค่อนข้างดี วิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมได้คะแนนเฉลี่ย 40.72 อยู่ในระดับปานกลาง วิชาภาษาอังกฤษได้คะแนนเฉลี่ย 25.08 อยู่ในระดับพอใช้ วิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ย 27.41 อยู่ในระดับปานกลาง วิชาวิทยาศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ย 34.30 อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องหาทางแก้ไขเพื่อให้คะแนนผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นไปอยู่ระดับดี–ดีเยี่ยม หรือคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 60–100 คะแนน ดังนั้น สภาพเช่นนี้จึงสรุปได้ว่าเกิดจากปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุมดูแลผลิตนักเรียนที่มีให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีและพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

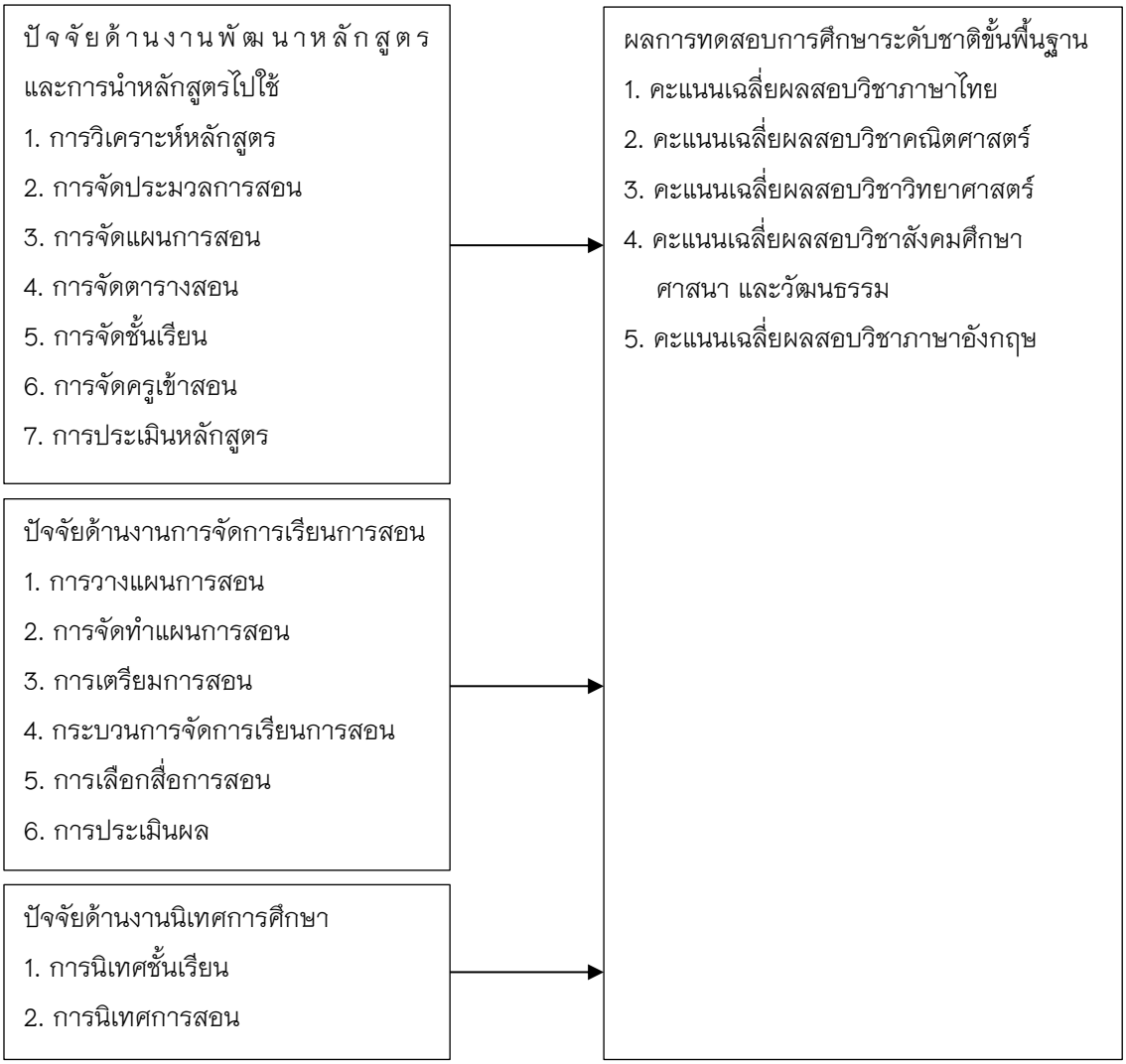
ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีผลต่อการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีผลต่อการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีผลต่อการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ครูผู้สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 978 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 278 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ชื่อสถานศึกษา สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีจำนวน 2 ข้อ (ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานทั้ง 5 วิชาจากฐานข้อมูลตารางพัฒนาการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริหารวิชาการของสถานศึกษา จำแนกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านงานพัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้
2. ด้านงานการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านงานนิเทศการศึกษา

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ แยกออกเป็นการหาค่าความตรง และค่าความเชื่อมั่น

1. ความตรง (Validity) การหาค่าความตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาดำเนินการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ ทำได้โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence)

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่ยอมรับได้มาหา ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ดังนี้

1. สถิติบรรยาย ได้ค่าร้อยละ (Percentage) คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ใช้ในการบรรยายข้อมูลระดับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

2. สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation Analysis)

ผลการศึกษา

การศึกษาคะแนนผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2558 วิชาที่ได้คะแนนเฉลี่ยในระดับค่อนข้างดี ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม วิชาที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร (X_1) การจัดประมวลการสอน (X_2) การจัดแผนการเรียน (X_3) การจัดตารางสอน (X_4) การจัดชั้นเรียน (X_5) การจัดครูเข้าสอน (X_6) การประเมินหลักสูตร (X_7) การวางแผนการสอน (X_8) การจัดทำแผนการสอน (X_9) การ

เตรียมการสอน (X_{10}) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (X_{11}) การเลือกสื่อการสอน (X_{12}) การประเมินผล (X_{13}) การนิเทศชั้นเรียน (X_{14}) การนิเทศการสอน (X_{15}) มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับตัวแปรตามผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาภาษาไทย (Y_1) คะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ (Y_2) คะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาวิทยาศาสตร์ (Y_3) คะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (Y_4) คะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาภาษาอังกฤษ (Y_5) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .101 ถึง .520 ยกเว้นจำนวน 4 คู่ ที่ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามไม่สัมพันธ์กัน ได้แก่ การจัดชั้นเรียน (X_5) กับคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ (Y_2) การจัดครูเข้าสอน (X_6) กับคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ (Y_2) การวางแผนการสอน (X_8) กับคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ (Y_2) การวางแผนการสอน (X_8) กับคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาวิทยาศาสตร์ (Y_3)

เมื่อพิจารณาชุดความสัมพันธ์คาโนนิคอล จำนวนทั้ง 5 ชุด ชุดตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอลผ่านเกณฑ์ และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 จำนวน 4 ชุดตัวแปร ได้แก่ ชุดตัวแปรที่หนึ่งที่สามารถอธิบายชุดตัวแปรปัจจัยการบริหารงานวิชาการและชุดตัวแปรผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานได้ประมาณร้อยละ 72 ชุดตัวแปรที่สองที่สามารถอธิบายชุดตัวแปรปัจจัยการบริหารงานวิชาการและชุดตัวแปรผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานได้ประมาณร้อยละ 37.2 ชุดตัวแปรที่สามที่สามารถอธิบายชุดตัวแปรปัจจัยการบริหารงานวิชาการและชุดตัวแปรผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานได้ประมาณร้อยละ 28.5 และชุดตัวแปรที่สี่ที่สามารถอธิบายชุดตัวแปรปัจจัยการบริหารงานวิชาการและชุดตัวแปรผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานได้ประมาณร้อยละ 18.3

ตัวแปรชุดที่หนึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการ จำนวน 13 ตัว คือ ตัวแปรการนิเทศการสอน ตัวแปรการนิเทศชั้นเรียน ตัวแปรการประเมินหลักสูตร ตัวแปรการเลือกสื่อการสอน ตัวแปรกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตัวแปรการเตรียมการสอน ตัวแปรการประเมินผล ตัวแปรการจัดประมวลการสอน ตัวแปรการจัดแผนการเรียนตัวแปรการจัดครูเข้าสอน ตัวแปรการจัดทำแผนการสอน ตัวแปรการวางแผนการสอน และตัวแปรการวิเคราะห์หลักสูตร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเท่ากับ –.867, –.819, –.815, –.741, –.585, –.573, –.558,–.527, –.507, –.379, –.371, –.354 และ –.322 ตามลำดับ ตัวแปรผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานที่ได้รับอิทธิพลมาก มีจำนวน 3 ตัว คือ ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาภาษาไทย และตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาภาษาอังกฤษ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเท่ากับ –.426, –.419 และ –.368 ตามลำดับ

ตัวแปรชุดที่สองแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการ จำนวน 3 ตัว คือ ตัวแปรการ จัดตารางสอน ตัวแปรการจัดทำแผนการสอน และตัวแปรการจัดชั้นเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเท่ากับ .844, .406 และ .399 ตามลำดับ ตัวแปรผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานที่ได้รับอิทธิพลมาก มีจำนวน 5 ตัว คือ ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาวิทยาศาสตร์ ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาภาษาอังกฤษ และตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาภาษาไทย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเท่ากับ .475, .460, .438, .435 และ .327 ตามลำดับ

ตัวแปรชุดที่สามแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการ จำนวน 7 ตัว คือ ตัวแปรการวิเคราะห์หลักสูตร ตัวแปรการจัดแผนการเรียน ตัวแปรการประเมินผล ตัวแปรการเตรียมการสอน ตัวแปรการจัดชั้นเรียน ตัวแปรการจัดตารางสอน และตัวแปรการจัดประมวลการสอน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเท่ากับ –.659, –.508, –.450, –.433, –.362, –.309 และ –.304 ตามลำดับ ตัวแปรผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานที่ได้รับอิทธิพลมาก มีจำนวน 1 ตัว คือ ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลการสอบวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเท่ากับ –.342

ตัวแปรชุดที่สี่แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการ จำนวน 7 ตัว คือ ตัวแปรการวางแผนการสอน ตัวแปรการจัดทำแผนการสอน ตัวแปรกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตัวแปรการเลือกสื่อการสอน ตัวแปรการจัดประมวลการสอน ตัวแปรการจัดแผนการเรียน และตัวแปรการจัดครูอาจารย์เข้าสอน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเท่ากับ –.491, –.485, –.464, –.452, –.450, –.436 และ –.417 ตามลำดับ ตัวแปรผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานที่ได้รับอิทธิพลมากมีจำนวน 3 ตัว คือ ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาภาษาไทย และตัวแปรคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาวิทยาศาสตร์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเท่ากับ –.440, –.411, และ –.359 ตามลำดับ

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ได้ชุดตัวแปรการบริหารงานวิชาการที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 ชุดตัวแปร โดยที่ชุดตัวแปรที่ 1 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลสูงสุด ดังนั้น ปัจจัยด้านงานการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้จึงส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานสูงขึ้น เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญในการประเมินหลักสูตร การจัดประมวลการสอน การจัดแผนการเรียน การจัดครูเข้าสอน และการวิเคราะห์หลักสูตร ส่งผลให้ผู้บริหารให้ความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน มีการวิเคราะห์ความต้องการของสังคมชุมชนและท้องถิ่นวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช (2551) มีการรวบรวม รายละเอียดวิชา ชั่วโมงเนื้อหาของรายวิชา และดำเนินการจัดรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน สภาพท้องถิ่น ให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความสนใจสิ่งที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ การจัดครูให้เข้าสอนในรายวิชาที่ถนัดตามวิชาเอกของแต่ละคน การส่งเสริมให้จัดจำนวนคาบที่สอนของครูแต่ละคนเท่า ๆ กัน จัดระยะคาบสอนให้มีความต่างเพื่อให้ผู้สอนได้พักผ่อน ได้เตรียมสอนในขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจคือ การประเมินผลหลักสูตรที่ต้องติดตามกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายในการประเมินหลักสูตร มีการสร้างเครื่องมือประเมินวิเคราะห์ รายงาน และสรุปผลการประเมินเพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตร

จากผลการศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ได้ชุดตัวแปรบริหารงานวิชาการที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 ชุดตัวแปร โดยที่ชุดตัวแปรที่ 1 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลสูงสุด ดังนั้น ปัจจัยด้านงานการจัดการเรียนการสอนจึงส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานสูงขึ้น เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการเลือกสื่อการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การเตรียมการสอน การประเมินผล การจัดทำแผนการสอน การวางแผนการสอน มีการตรวจสอบเนื้อหาประสบการณ์ ลำดับการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบสื่อการเรียนและเครื่องมือประกอบการสอน มีการตรวจสอบแผนการสอนที่สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง มีการส่งเสริมแนะนำให้ครู

วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่งเสริมให้ครูทบทวน หรือตรวจสอบขั้นตอนการสอนและการประเมินผล ส่งเสริมให้ครูเลือกใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ ตามหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน ส่งเสริมให้ครูเลือกสื่อที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูมีการประเมินคุณภาพของสื่อที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ และเกณฑ์ (ตัวชี้วัด) ที่เหมาะสม ในการประเมินผลการเรียน และส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์และกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขอบเขตความรู้ ความสามารถที่นักเรียนได้รับ จากปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการทั้ง 13 ปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานดีตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยการบริหารงานวิชาการการนิเทศการสอน การนิเทศชั้นเรียน การประเมินหลักสูตร การเลือกสื่อการสอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน การเตรียมการสอน การประเมินผล การจัดประมวลการสอน การจัดแผนการเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดทำแผนการสอน การวางแผนการสอน และการวิเคราะห์หลักสูตรสูง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานคะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยผลสอบวิชาภาษาอังกฤษ ดังนั้นในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยทางการบริหารงานดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากมีอิทธิพลต่อผลการทดสอบขั้นพื้นฐานระดับชาติ

2. ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ทั้งสองวิชาได้รับอิทธิพลต่อปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการน้อย ดังนั้น เพื่อให้ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในทุกวิชาเพิ่มสูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการเรียนการสอนเพิ่มเติมจากตารางสอน

3. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ควรออกนโยบายส่งเสริมให้สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ความสำคัญกับปัจจัยการบริหารงานดังต่อไปนี้ การนิเทศการสอน การนิเทศชั้นเรียน การประเมินหลักสูตร การเลือกสื่อการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การเตรียมการสอน การประเมินผล การจัดประมวลการสอน การจัดแผนการเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดทำแผนการสอน การวางแผนการสอน และการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้ระดับผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานเฉลี่ยของเขตพื้นที่สูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิด และแนวทางที่ถูกต้องอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้ และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. (2551). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Factors affecting to the effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3

กิตติพงษ์ อินสุขิน[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Krittipong Insukhin[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน 322 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2558 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ จากผลการศึกษา พบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านผู้บริหาร รองลงมา คือ ด้านครู และด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านนักเรียน (2) ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ บริหารงานบุคคล และระดับต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป และ(3) สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ปัจจัยด้านครู (X_2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1) ปัจจัยด้านทรัพยากร (X_5) ปัจจัยด้านนักเรียน (X_3) และปัจจัยด้านหลักสูตร (X_6) สามารถร่วมพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนได้ มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .866 มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 75.10 สร้างสมการพยากรณ์ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = .859 + .352X_2 + .290X_1 + .230X_5 + .137X_3 + .086X_6$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .463X_2 + .297X_1 + .211X_5 + .171X_3 + .116X_6$

คำสำคัญ: ปัจจัย, ประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียน

---

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kitipong001@hotmail.com

Abstract

The purposes of this study were (1) to study the effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3 (2) to study the factors affecting the effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3 (3) to create an equation for predicting the effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3. The sample in this study was administrators and teachers, totaling 322, were under chiang rai primary educational service area 3. The instruments for collecting data was questionnaire. The collected data were analyzed by means of frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Pearson's Product moment, and multiple linear regression analysis.

The findings were as follows: (1) Factors affecting to the effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3 and overall were at a high level. The highest score was the executive, the lowest was the teacher, and the lowest was the student. (2) Effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3 overall and individual aspects are at a high level in all four aspects.The highest score was in academic administration, followed by personnel management. And the lowest level is the general administration. (3) Equation for predicting the factors affecting to the effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3 teacher factors (X_2), management factors (X_1), resource factors (X_5), student factors (X_3), and curriculum (X_6) factors can predict the effectiveness of school administration. The correlation coefficient of .866 had the power of prediction of 75.10. The equation for predicting the effectiveness of educational administration under chiang rai primary educational service area 3 was as follows:

Equation of raw score. $Y = .859 + .352X_2 + .290X_1 + .230X_5 + .137X_3 + .086X_6$

Equation in standard form $Z = .463X_2 + .297X_1 + .211X_5 + .171X_3 + .116X_6$

Keywords: Factors, Effectiveness of educational administration

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพประชากรและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระหว่างประเทศในสังคมที่มุ่งสู่การพัฒนาและเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ผู้เรียนพร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคม การจัดการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่มีระบบ มีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติโดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุขเจริญ ก้าวหน้าทันโลกแข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข โดยเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญและคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการศึกษา

ดังนั้น การบริหารโรงเรียนซึ่งมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน และการบริหารโรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศที่สำคัญยิ่ง เป็นหน่วยงานที่ใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ หากการจัดการบริหารในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียนคือนักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศที่ล่าช้าตามไปด้วย เนื่องจากผลผลิตของการจัดการศึกษานั้น และนอกจากนี้การบริหารโรงเรียนตามนโยบายของรัฐเป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งกำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป (ปวีนา เหล่าลาด, 2556) เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได มีความร่วมมือกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ทั้งนี้ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังและโรงเรียนจะต้องทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มีคุณภาพตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้โรงเรียนต้องมีการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของตนเอง และพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบจากคณะกรรมการประเมินภายนอก ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้โรงเรียนต้องกำหนดระบบคุณภาพของตนเอง และระบบดังกล่าวต้องนำไปสู่ ผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินคุณภาพโรงเรียนเป็นการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียน โดยโรงเรียนแต่ละแห่งจะมีการกำหนดบทบาท หน้าที่ในการทำงานแตกต่างกันไปตามบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่

จากรายงานสรุปผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2558 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีผลการดำเนินงานภายใต้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ กลยุทธ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่าจุดเน้นของการดำเนินงานด้านผู้เรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบระดับชาติ (NT)คือความสามารถทางภาษา ด้านการคิดคำนวณ ด้านการใช้เหตุผลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ความสามารถด้านการอ่าน ยังมีผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดและจากผลการประเมินคุณภาพขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2555 ถึงปีการศึกษา 2557 พบว่าในปีการศึกษา 2555 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (National Testing : NT)ทั้งสามด้านเฉลี่ยเท่ากับ 43.45 ปีการศึกษา 2556 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสามด้านเฉลี่ยเท่ากับ 44.09 และปีการศึกษา 2557 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสามด้านเฉลี่ยเท่ากับ 45.06 และซึ่งผลสัมฤทธิ์ทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 (ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2558, หน้า 95) และผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน Ordinary National Education Test (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยกลางระดับชาติ(ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2558, หน้า 97-101) ซึ่งจะเห็นได้ว่า คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมมีคุณภาพการศึกษาที่ยังต้องปรับปรุง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทและส่วนรับผิดชอบร่วมกันแก้ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขให้ผู้เรียนมีคุณภาพตรงตามความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเกิดคำถามการวิจัยว่าจะมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีประสิทธิพลต่อการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและ

หน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการบริหารและกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาโรงเรียนและผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นและนำไปสู่การศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

งานวิจัยนี้มีสมมติฐาน (1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านหลักสูตร ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านบรรยากาศปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านหลักสูตรส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนอย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน 322 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2558 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 6 ปัจจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.108) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($\bar{x}$ = 4.32) ปัจจัยด้านครู ($\bar{x}$ = 4.15) ปัจจัยด้านบรรยากาศ ($\bar{x}$ = 4.14) ปัจจัยด้านทรัพยากร($\bar{x}$ = 4.08) ปัจจัยด้านหลักสูตร($\bar{x}$ = 4.06) และปัจจัยด้านนักเรียน($\bar{x}$ = 3.84) ตามลำดับ ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{x}$ = 4.32) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x}$ = 4.24) ด้านการบริหารงานงบประมาณ($\bar{x}$ = 4.16) และด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{x}$ = 4.14) ตามลำดับ และจากผลการวิเคราะห์การถดถอยหพุคูณและสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ปัจจัยด้านครู (X_2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1)

ปัจจัยด้านทรัพยากร (X_5) ปัจจัยด้านนักเรียน (X_3) และปัจจัยด้านหลักสูตร (X_6) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .866 สามารถร่วมพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ร้อยละ 75.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ Y = .859 + .352X2 + .290X1 + .230X5 +.137X3+.086X6

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน Z = .463X2 + .297X1 + .211X5 + .171X3 + .116X6

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านผู้บริหาร รองลงมา คือ ด้านครู และด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านนักเรียน และประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ บริหารงานบุคคล และด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป และจากการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ปัจจัยด้านครู (X_2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1) ปัจจัยด้านทรัพยากร (X_5) ปัจจัยด้านนักเรียน (X_3) และปัจจัยด้านหลักสูตร (X_6) สามารถร่วมพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนได้ มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .866 มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 75.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 คือ ปัจจัยปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านหลักสูตร ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนอย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสิทธิ์ ปานนูน (2551, หน้า 111–112) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พบว่าการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน โดยใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อโรงเรียนในฝันเป็นตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับชุลี รุ่งพานิช (2552, หน้า 179–180) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ปัจจัยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปมาตรฐาน (Beta) จากมากไปหาน้อยคือปัจจัยทักษะด้านการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (Beta = 0.332) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการรู้จักวางแผน (Beta = 0.257) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความกระตือรือร้น (Beta = 0.163) ทักษะด้านมโนภาพ (Beta =

0.137) และแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (Beta = 0.118) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 79

ซึ่งจากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ปัจจัยที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผลตามความมุ่งหมายและสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

(1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านหลักสูตรที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า ความสำเร็จขององค์กรในฐานะที่เป็นระบบหนึ่งของสังคมในการที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและวิธีการที่มีอยู่ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจและสมาชิกขององค์การสามารถปรับตัวและสร้างให้องค์การดำรงอยู่ต่อไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Callwell และ Spriks (1990) ที่ได้กล่าวถึงเกณฑ์ประเมินความมีประสิทธิผลของโรงเรียนไว้ 6 ด้าน จำนวน 43 รายการ ซึ่งเป็นระบบอุดมคติ โดยโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจะมีไม่ครบทุกรายการ แต่ก็มีประโยชน์ในการที่จะใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการวัดความมีประสิทธิผลของโรงเรียนได้ และสรุปถึงลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนนั้นจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ อยู่ 4 เรื่องใหญ่ ๆ คือ (1) เน้นเรื่องการเรียนการสอน โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา (2) ความสามารถได้รับการตรวจสอบได้ทั้งจากท้องถิ่น จากภาครัฐและจากส่วนกลาง ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องบริหารภายใต้กรอบของท้องถิ่น ของรัฐและของส่วนกลาง ซึ่งอยู่ในรูปของกฎ ระเบียบนโยบายและการจัดลำดับความสำคัญ (3) การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมจากครู ผู้ปกครองและนักเรียน (4) มีการวางแผนที่พัฒนาในวิชาชีพ เนื่องจากการบริหารแบบกระจายอำนาจต้องการให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะและทัศนคติในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในการกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียนการกำหนดนโยบาย การจัดลำดับความสำคัญ การจัดสรรทรัพยากร กระบวนการเรียนการสอนการประเมินผลที่เหมาะสม

(2) ประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากประสิทธิผลหรือความสำเร็จการบริหารงานวิชาการของแต่ละสถานศึกษานั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายองค์ประกอบทั้งที่เป็นบุคลากรงบประมาณสิ่งแวดล้อมชุมชนและอื่น ๆ ที่องค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาแต่ละแห่งประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษา โรงเรียนส่วนมากได้รับการสนับสนุนองค์ประกอบด้านปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านผู้บริหาร ครูบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีการตรวจสอบติดตามและส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการ มีงบประมาณที่เพียงพอเหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเห็นความสำคัญของความร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จ สามารถดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับต้องสัมพันธ์กันกับความมีประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาเลือกโรงเรียนของผู้ปกครอง ประสิทธิผลจึงเป็นการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จที่ตั้งไว้โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการหรือผลที่เกิดจากการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายขององค์การและมีเกณฑ์การวัดประสิทธิผลให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของณัฏฐนันท์ มันตะพงศ์ (2554, หน้า 106–110) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรีโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคลด้านการบริหารงบประมาณ ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนทั้ง 6 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัยด้านทรัพยากร และด้านนักเรียน กับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนพบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 คือปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านหลักสูตร ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาได้มีการจัดศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกทั้งสถานศึกษาทุกแห่งต้องตระหนักถึงความสำคัญในการนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการดาเนินงานและพัฒนาให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้นอกจากนี้สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดในการติดตามตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาตลอดทั้งต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อกระตุ้นในครูตระหนักถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาจึงทำให้ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงและสอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสิทธิ์ ปานนูน (2551, หน้า 111–112) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พบว่าความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับที่ค่อนข้างสูง ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านบรรยากาศ ยกเว้นปัจจัยด้านทรัพยากรมีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลาง และปัจจัยด้านผู้บริหารมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำกับระดับประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยด้านครูเป็นตัวแปรที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนานักเรียน ครูผู้สอนจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน และการจัดการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านครูผู้สอน มาตรฐานที่ 9 กำหนดให้ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูเพียงพอ จึงทำให้ปัจจัยด้านครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (วิรัตน์ พงษ์มิตร และคณะ, 2557, หน้า 123) สอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิญญา ใจมิภักดิ์ (2558, หน้า 109) พบว่า ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของครูเป็นตัวแปรที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยด้านผู้บริหารเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รองจากปัจจัยด้านครู จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ผูบริหารโรงเรียนเปนผูที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการบริหารหรือพัฒนางานดานตาง ๆ ของโรงเรียนใหบรรลุวัตถุประสงคที่ตั้งไว ดังนั้น ผูบริหารจะตองฝกฝนและพัฒนาตนเองใหเปน ผูมีความรูความสามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสูโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีคุณลักษณะด้านส่วนตัวด้วยและคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพที่ดีได้แก่บุคลิกภาพมีวินัยกระตือรือร้นในการทำงาน มีความรู้ความสามารถมีทักษะและเทคนิควิธีการทางบริหาร มีคุณธรรมจริยธรรมประพฤติตนแบบอย่างที่ดีมีความศรัทธาในอาชีพมนุษย์สัมพันธ์ดีและวิสัยทัศน์กว้างไกลและสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดคุณลักษณะทางการบริหารของผู้บริหารไว้ คือ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ มีนิสัยในการทำงานมีความสามารถในการจัดการ มีความยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สอดคล้องกับผลการวิจัยของเสกสิทธิ์ ปานนูน (2551, หน้า 111–112) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า อยู่ในระดับมากยกเว้นปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษามีการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพวนา วิภักดิ์ (2551, หน้า 80–81) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนต่างกันมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยด้านทรัพยากรเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รองจากปัจจัยด้านผู้บริหาร จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลงานของโรงเรียน และทั้งนี้การที่โรงเรียนจะมีประสิทธิผลย่อมมาจากการโรงเรียนมีทรัพยากรที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการบริหารงานทั้งทรัพยากร คน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมมาช่วยบริหารจัดการองค์กรให้มีคุณภาพได้ ดังนั้นทรัพยากรต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่มีค่าต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างยิ่ง โดยทรัพยากรทางการศึกษามีอยู่หลายด้านต่าง ๆ กันซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษา (วิรัตน์ พงษ์มิตร และคณะ, 2557, หน้า 125)

ปัจจัยด้านหลักสูตรเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รองจากปัจจัยด้านทรัพยากร จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กล่าวคือ หลักสูตรมีความสำคัญมากที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่จะกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้เรียน โดยลักษณะของหลักสูตรการศึกษามีความหลากหลายมุ่งเน้นที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ตามความถนัดของแต่ละคนและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิตและช่วยให้เด็กรู้จักการอยู่ร่วมกัน การรู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่เอาเปรียบสังคม สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติโรงเรียนที่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นความสำคัญของประสิทธิผลของโรงเรียน การที่โรงเรียนจะมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งประสิทธิผลของโรงเรียน (วิรัตน์ พงษ์มิตร และคณะ, 2557 หน้า 124) และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกองอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อจึงทำให้ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนด้านหลักสูตรส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน นักเรียนจบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด

ปัจจัยด้านนักเรียนเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รองจากปัจจัยด้านหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ นักเรียนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะการที่โรงเรียนจะมีประสิทธิผลย่อมมาจากการดำเนินการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย โดยมีมาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเพื่อใช้เป็นเครื่องชี้วัดครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสอดคล้องกับแนวคิดกระทรวงศึกษาธิการ (2545) เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึ่งประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยเป็นการมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย การตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาด้วยการประเมินคุณภาพระดับชาติ เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงคุณภาพของนักเรียนโดยผู้เรียนจะต้องเห็นคุณค่าของตนเองมีความคิดสร้างสรรค์มีความรู้อันเป็นสากลมีทักษะและกระบวนการรักการออกกำลังกายมีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภคเข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทยมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทยรักประเทศชาติและท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งจากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ปัจจัยด้านครูเป็นตัวแปรที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน ดังนั้น ควรมีการกำกับให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากร รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและการจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารได้มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และควร

ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนทั้ง 4 ด้านในเชิงคุณภาพ ทั้งในระดับโรงเรียนหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน การบริหารพัฒนาโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ครู อาจารย์ ที่มอบวิชาความรู้ และอบรมสั่งสอน ตลอดจนถึงครอบครัว ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542** .กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน. (2558). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2558**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. เชียงราย.

ชุลี รุงพานิช. (2552). **การวิเคราะหปจจัยที่สงผลตอประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2**. วิทยานิพนธ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

ณัฏฐนันท มันตะพงศ. (2554). **ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ พ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกรุงเทพฯ, กรุงเทพฯ.

นพวนา วิภักดิ์. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นาทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

ปวีณา เหล่าลาด. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. **วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม** ,(ฉบับพิเศษ), 421–435.

วิรัตน์ พงษ์มิตร, สมชาย แก้ววังชัย และธัชชัย จิตรนันท์. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (พิเศษ), 359–371.

เสกสิทธิ์ ปานนูน. (2551). **ปจจัยที่สงผลตอประสิทธิผลของโรงเรียนในฝน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธา**นี. วิทยานิพนธ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

อภิญญา ใจมิภักดิ์. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

The Performance of The Policy to Moderate Class More Knowledge of School Under the Lamphun Primary Educational Service Area Office 1

ดอกไม้ ทองชัย[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Dokmai Thongchai[1*] and Sunthon Khlai-um[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำนวน 184 คนผู้บริหารสถานศึกษา 92 คน และครูวิชาการผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรม 92 คน

จากการศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวมผลการดำเนินงานทั้ง 4 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก ทุกกิจกรรม กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) รองลงมา คือ กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) และกิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) ตามลำดับ

การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน พบว่า 1) กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) กิจกรรมมีจำนวนค่อนข้างน้อย ไม่มีความชัดเจนและไม่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด ศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกันและขาดความต่อเนื่อง ควรประชุมชี้แจงครูให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนและจัดอย่างต่อเนื่อง 2) กิจกรรมพัฒนาจิตใจ การจัดกิจกรรมไม่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ไม่มีความต่อเนื่องและขาดการติดตามอย่างเป็นระบบ ควรจัดกิจกรรมให้มีความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ปฏิบัติเป็นกิจวัตร อย่างต่อเนื่อง มีระบบการติดตามที่ดี 3) กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : dokmai_thongchai@hotmail.com

นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน ใช้เวลาและงบประมาณค่อนข้างมาก และไม่สามารถนำไปต่อยอดสู่งานอาชีพได้ ควรวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งครูและนักเรียน กำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมและสามารถนำไปต่อยอดสู่งานอาชีพได้ 4)กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ นักเรียนขาดทักษะกระบวนการฝึกปฏิบัติจริงในภาคสนาม ควรจัดในรูปแบบบูรณาการ ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในภาคสนามให้มากขึ้น ทุกกิจกรรมต้องมีการประชุม เสวนา เพื่อทบทวนหลังการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: นโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

Abstract

The purposes of this independent study were 1) to study performance of "Moderate Class, More Knowledge" policy by "More know" the 4H (Head, Heart, Hand and health) development activities of schools under Lamphun Primary Educational Service Area Office 1 2) to study problems and suggestions for implementation of "Moderate Class, More Knowledge" policy by "More know" the 4H (Head, Heart, Hand and health) development activities of schools under Lamphun Primary Educational Service Area Office 1. The population in this study consisted of 184 persons.

The results of this study found that performance of "Moderate Class, More Knowledge" policy by "More know" the 4 H (Head, Heart, Hand and health) development activity of schools under Lamphun Primary Educational Service Area Office 1, as a whole and 4 aspects, were at the high level as follows: Heath development activities (Health), Mental development activities (Hearth), practical skills development activities (Hand), and brain development activities (Head).

The problems and suggestions as follows 1) For brain development activities (Head), the school had a few brain development activities (Head) that unclear, not directly targets, and lack of continuity for students who had different learning potential, the solutions are the administrators should explain teachers to understand purpose of activities including meeting, planning for doing activities continuously. 2) For Mental development activities (Hearth), the schools did not activities according to daily life, lack of continuously, not monitor so that the schools should do activities according to daily life and monitoring continuously. 3) For practical skills development activities (Hand), the students did not participate in activities planning, spending more time and budgeting for career skills that the solution is the schools and students should make a plan and time period activities for career skills. And 4) For Heath development activities (Health), the students lack health practical skills in the field, the solution is the schools should organize health activities for students by integrated practicing in the field.

Keywords: Moderate Class, More Knowledge policy

บทนำ

จากพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเรื่องการศึกษาว่าการจัดการศึกษาต้องดูภาพรวมทั้งประเทศ เพราะทุกวันนี้การศึกษาค่อนข้างอ่อนแอ และมุ่งเน้นการเรียนการสอนเนื้อหาบางเรื่องมากเกินไป ทรงมีพระราชดำริให้มีการนำองค์ 4 แห่งการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษาและพลศึกษา และหัวใจนักปราชญ์ คือ สุ จิ ปุ ลิ หมายถึง การฟัง การคิด การถามและการเขียน มาใช้ในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป., หน้า 1) และจากการประชุมทางการศึกษามีข้อเสนอแนะสอดคล้องกับพระราชดำรัสดังกล่าว ที่ชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาของชาติไม่ได้เป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่กล่าวไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพราะข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ คือ ครูไม่ควรแต่สอนเนื้อหาหรือยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก แต่ควรสอนวิธีการเข้าสู่เนื้อหาสาระ ด้วยเหตุที่มีความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา หากครูยังคงสอนโดยยึดแต่ตำรา นักเรียนก็จะได้แต่ความรู้เก่า ๆ ไม่ทันกับเหตุการณ์หรือไม่เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการเรียนของนักเรียนที่ต้องเรียนหนัก ไม่มีเวลาในการออกกำลังกาย หรือมีกิจกรรมด้านสุนทรียะต่าง ๆ ส่งผลให้เด็กนักเรียนกลายเป็นมนุษย์ “Gen Y” ที่มีโลกส่วนตัวสูง มีบุคลิกภาพที่แปลกแยกจากสังคม รู้ทุกเรื่องแต่คิดเองไม่เป็น ทำงานร่วมกับคนอื่นไม่ได้ ฯลฯ มากมายสารพัดปัญหาที่ส่งผลให้รัฐบาลต้องมีการปฏิรูประบบการศึกษาของไทย (วัลภา เล็กวัฒนานนท์, 2558, หน้า 22)

รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” (Moderate Class, More Knowledge) คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการลดเวลาเรียนภาควิชาการลง แต่ต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่เด็ก ๆ ควรเรียนรู้ โดยครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้สาระที่ต้องรู้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การดำเนินการจัดกิจกรรมตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายลงสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ และให้สรุปรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินการในปีการศึกษา 2559 แต่จากการรายงานผลการดำเนินงาน ของสำนักทดสอบทางการศึกษา ที่ระบุว่า ผลการประเมินด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน สรุปได้ว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ตามโครงการในภาพรวมผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมในระดับมากที่สุด รองลงมา ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนกล้าแสดงออก และผู้เรียนร่วมเสนอผลการเรียนรู้ของตนเอง ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, สื่อออนไลน์) ซึ่งผลการรายงานดังกล่าวยังมีประเด็นที่ขัดแย้งกับผลการรายงานของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงาน และรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยพบว่าภาพรวมครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและไม่ถนัดออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงหลักสูตรสู่การปฏิบัติในช่วงเพิ่มเวลารู้โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์ ผู้บริหารโรงเรียนต้องชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่เข้าใจเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นนโยบายใหม่ โรงเรียนหลาย

แห่งดำเนินโครงการโดยไม่มั่นใจผลลัพธ์เท่าที่ควร ไม่มีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ (ขติยา มหาสินธ์, 2559, สื่อออนไลน์)

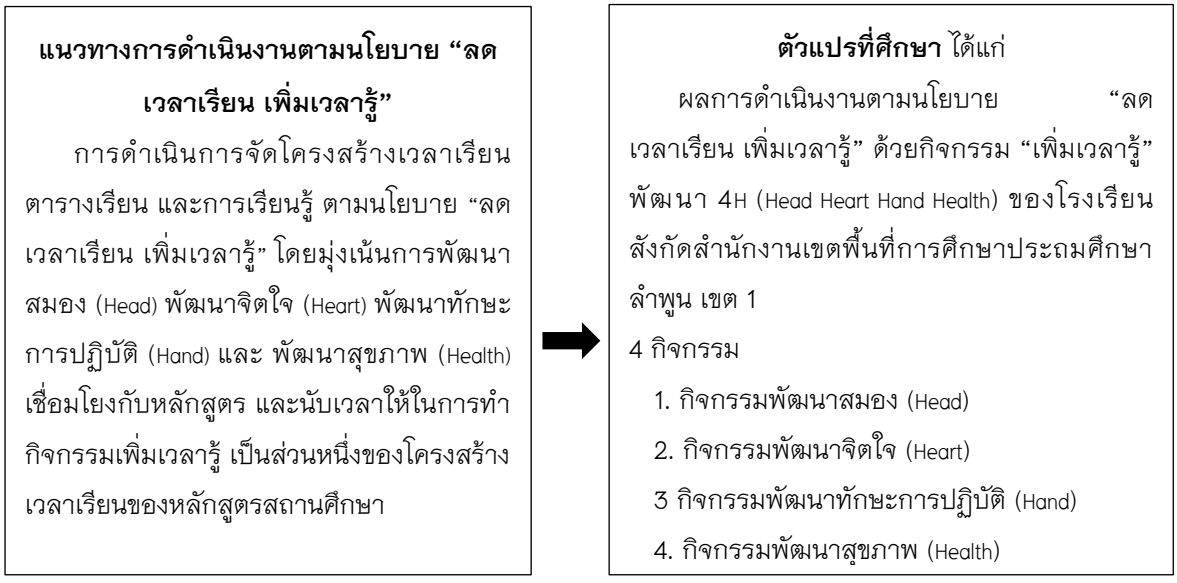
จากประเด็นข้อขัดแย้งในการรายงานผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจและตระหนักในความสำคัญของการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ที่ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการจัดให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงกำหนดหัวข้อการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 คือ กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) และกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรมตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของนโยบายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health)

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่องผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 คือ กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) และกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำนวน 119 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 119 คน และครู 719 คน รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งหมด จำนวน 838 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ดังนี้ จำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 119 คน และครูวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 119 คน รวม 238 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (สุวิมล ติรกานันท์, 2554, หน้า 179) ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน และครูวิชาการ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งหมด จำนวน 184 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับ 1) ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สอบถามผลการดำเนินตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับผลการดำเนินตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ ที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 1 ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) 4 ด้านกิจกรรม คือ 1) ด้านกิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) 2) ด้านกิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) 3) ด้านกิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) 4) ด้านกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) และ 3) แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) 4 ด้านกิจกรรม แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 0.67-1.00 และนำไปไปทดลองใช้ (Try out) ได้ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการจัดส่งและรับคืนเก็บข้อมูล ไปขอความร่วมมือจากผู้บริหารและครูวิชาการ ที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม ด้วยตนเอง และขอรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาอีกหนึ่งสัปดาห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

5.2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม“เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5.3. การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) 4 ด้านกิจกรรม โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 77.20 เป็นเพศชาย จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน และครูวิชาการ จำนวน 92 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 67.90 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11 – 20 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10 และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00

2. ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) 4 ด้านกิจกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 1 ในภาพรวมผลการดำเนินงานทุกด้านกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานเป็นรายด้านกิจกรรม พบว่า ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้านกิจกรรม โดย ด้านกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) ด้านกิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) และด้านกิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) 4 ด้านกิจกรรม พบว่า 1) ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) กิจกรรมมีจำนวนค่อนข้างน้อย ไม่มีความชัดเจนและไม่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด ศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน และขาดความต่อเนื่อง ควรประชุมชี้แจงครูให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนและจัดอย่างต่อเนื่อง 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ด้านกิจกรรมพัฒนาจิตใจ การจัดกิจกรรมไม่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ไม่มีความต่อเนื่องและขาดการติดตามอย่างเป็นระบบ ควรจัดกิจกรรมให้มีความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ปฏิบัติเป็นกิจวัตร อย่างต่อเนื่องมีระบบการติดตามที่ดี 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน ใช้เวลาและงบประมาณค่อนข้างมาก และไม่สามารถนำไปต่อยอดสู่งานอาชีพได้ ควรวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งครูและนักเรียน กำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมและสามารถนำไปต่อยอดสู่งานอาชีพได้ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ นักเรียนขาดทักษะกระบวนการฝึกปฏิบัติจริงในภาคสนาม ควรจัดในรูปแบบบูรณาการ ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในภาคสนามให้มากขึ้น

สรุปผลและอธิปรายผล

การศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 1 สรุปผลและอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม“เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) 4 กิจกรรม เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่าผลการดำเนินงานทั้ง 4 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับของเขตพื้นที่การศึกษา และในระดับของโรงเรียน ปรับโครงสร้างเวลาเรียนใหม่ จัดทำตารางเรียนใหม่ ให้สถานศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมของโรงเรียน และจัดทำข้อมูลสารสนเทศผู้เรียนและโรงเรียน ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและมีความชัดเจนในการปฏิบัติ ปรับกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนนำร่องตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีระบบการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิรัช วรรณรัตน์, 2560, หน้า 25) ศึกษาผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์เป็นพี่เลี้ยง ผลการศึกษาสรุปผลได้ว่า 1) รูปแบบการจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียน จัดเป็นกลุ่มฐานกิจกรรมตามกลุ่มหมวดกิจกรรมของแต่ละช่วงชั้น มีครูแต่ละช่วงชั้นเป็นคณะทำงาน มีครูผู้รับผิดชอบและประสานกิจกรรมของช่วงชั้นในการดำเนินงานการจัดกิจกรรม เริ่มตั้งแต่การเตรียมงาน การดำเนินงานการกำกับติดตามงานและการสรุปผลการดำเนินงานมีการรวบรวมข้อมูลหลักฐานการดำเนินงานภาพกิจกรรมและผลงาน สรุปเป็นแฟ้มเอกสารผลงานตามฐานกิจกรรมของแต่ละช่วงชั้น 2) ความคิดเห็นต่อผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.47 3) การดำเนินกิจกรรมโครงการของมหาวิทยาลัยที่เป็นพี่เลี้ยงมีแผนงานและดำเนินกิจกรรมตามแผน มีการติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ มีการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ ตามแผนดำเนินงานกิจกรรมและตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน พร้อมมีการรายงานความก้าวหน้าและสรุปผลการดำเนินงานต่อเครือข่าย ตามระยะเวลาและเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมโครงการ

2. ผลการดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 1 กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) เป็นกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานสูงสุด ในระดับมาก โดยเฉพาะในข้อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกและปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพ (การรับประทาน อาหาร การออกกำลังกาย และการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย) ได้อย่างถูกต้องและติดเป็นนิสัย ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสามารถจัดอาหารกลางวันและเสริมนมให้ผู้เรียนได้อย่างครบถ้วน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานสาธารณสุขที่เข้ามาช่วยดูแลด้านสุขภาพของผู้เรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสุขภาพให้กับผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมออกกำลังกายหน้าเสาธงก่อนเข้าเรียน กิจกรรมการแข่งขันกีฬาสีทั้งระดับโรงเรียน เครือข่ายสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และการประเมินสมรรถนะทางกาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นฤมล รอดเนียม, ธเนศพล สุขสด และศิวะ พลนิล, 2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านกีฬาและนันทนาการในเด็กอนุบาลและเด็กประถมศึกษาหลังเลิกเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านกีฬา และนันทนาการในเด็กอนุบาลและเด็กประถมศึกษาหลังเลิกเรียน มีสมรรถภาพทางกายโดยรวมดีขึ้นและมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่จัดโดยรวมในระดับดีมากที่สุด เนื่องมาจากโปรแกรมได้ถูกออกแบบโดยยึดหลักการจากแนวทางการออกกำลังกายสำหรับเด็ก คือ มีกิจกรรมให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลาย ทั้งด้านกีฬา นันทนาการ ดนตรี และศิลปะ ซึ่งอยู่ในรูปของการเล่น ผ่อนคลาย ส่งผลให้เด็กได้รับความเพลิดเพลินและสนุกสนาน จากการปฏิบัติกิจกรรม พร้อมทั้งได้รับความรู้ในการปฏิบัติที่ถูกต้อง ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี และสร้างคุณลักษณะนิสัยในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และรักการออกกำลังกาย และในข้อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคมในบริบทต่าง ๆ ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุพจน์ วิทลัสวศินุ, 2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะทางสังคมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองใช้กิจกรรมเกมการศึกษากับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมด้านการมีระเบียบวินัยต่อตนเองและส่วนรวมอยู่ในระดับพอใช้ ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดี และผลการประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และผู้เรียนเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาในระดับมาก โดยเห็นว่าจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีความน่าสนใจ สนุกสนาน และช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่การเรียนรู้ และปลูกฝังทักษะทางสังคม

3. ผลการดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม“เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 1 กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) เป็นกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก แต่อยู่ในลำดับท้ายสุดของ 4 กิจกรรมพัฒนา 4H ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกิจกรรมพัฒนาสมอง ยังคงเป็นรูปแบบกิจกรรมภาควิชาการ ส่งผลให้กระบวนการจัดกิจกรรมซ้ำซ้อนกับการเรียนในภาควิชาการ ในชั่วโมงเรียนปกติ กิจกรรมมีจำนวนค่อนข้างน้อย ไม่มีความชัดเจนและไม่ตรงตามเป้าหมาย ที่กำหนด ศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน งบประมาณในการจัดกิจกรรม จำนวนบุคลากร และบริบทของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน และขาดความต่อเนื่องในการนิเทศติดตาม สอดคล้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐชยา ฐานีสร และคณะ, 2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ตั้งกระจายอยู่ตามเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน งบประมาณที่จัดสรรให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย สถานศึกษาส่วนใหญ่

กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้เป็นเกณฑ์ในการจบหลักสูตรที่สำคัญมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต รองลงมาได้แก่ การเห็นแก่ประโยชน์ต่อส่วนรวม และการมีคุณธรรม จริยธรรม ตามลำดับ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละประเภททั้งกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมในเครื่องแบบ และกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน จะมีลักษณะการบริหารจัดการ กระบวนการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และปัจจัยที่ส่งผล มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปตามบริบทของสถานศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สถานศึกษาจัดขึ้น จำนวน 154 กิจกรรม มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จำนวน 19 ด้าน สำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สถานศึกษาจัดขึ้น มีจำนวน 137 กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการพัฒนา และจากผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นผลจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นผลจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ที่อยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ การดนตรี และการกีฬา รองลงมาได้แก่ ด้านการมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีทักษะในการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ กระตือรือร้น และมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียน

4. จากผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) 4 กิจกรรม โดยภาพรวม ปัญหาในการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมไม่มีความหลากหลาย ไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมหรือได้ลงมือปฏิบัติจริง หรือขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม ส่งผลให้การจัดกิจกรรมไม่บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูยังไม่เข้าใจ และไม่ถนัดออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ในช่วงเพิ่มเวลารู้ โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายคนได้อย่างเหมาะสม จัดกิจกรรมโดยไม่ได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ครูยังไม่เข้าใจเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นนโยบายใหม่ ไม่มีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ งบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ไม่เพียงพอ จึงมีการเสนอแนะให้โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแต่ละกิจกรรม ดำเนินการอย่างจริงจัง ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละด้าน มีการประชุม เสวนา เพื่อทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) และนำผลไปใช้ ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน และปัญหา หรืออุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินในปีต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ (หนึ่งฤทัย ลำดวง, 2555, บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวินัยผู้เรียนในโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการปฏิบัติงานวินัยผู้เรียนในโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านการรักษาความสะอาด ด้านการแต่งกาย ด้านการเข้าแถว ด้านการแสดงความเคารพ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติของโรงเรียน โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี เพราะครูฝึกอบรมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีวินัย ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี หาสาเหตุที่แท้จริงในการกระทำผิดวินัยของผู้เรียน แก้ปัญหาในงานวินัยของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการมีวินัยและปฏิบัติจนเป็นนิสัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐชยา ฐานีสร และคณะ, 2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ตั้งกระจายอยู่ตามเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน งบประมาณที่จัดสรรให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้เป็นเกณฑ์ในการจบหลักสูตร ที่สำคัญมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต รองลงมาได้แก่ การเห็นแก่ประโยชน์ต่อส่วนรวม และการมีคุณธรรม จริยธรรม ตามลำดับ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละประเภททั้งกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมในเครื่องแบบ และกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน จะมีลักษณะการบริหารจัดการ กระบวนการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และปัจจัยที่ส่งผล มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปตามบริบทของสถานศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สถานศึกษาจัดขึ้น จำนวน 154 กิจกรรม มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จำนวน 19 ด้าน สำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สถานศึกษาจัดขึ้น มีจำนวน 137 กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการพัฒนา และจากผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ที่เป็นผลจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นผลจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ที่อยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ การดนตรี และการกีฬา รองลงมาได้แก่ ด้านการมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีทักษะในการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) ในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และแนวคิดของตนเอง โดยใช้วิธีการในการสื่อสารที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานทั้งของตนเอง และของกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในหลากหลายรูปแบบ

2. กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) ในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ และการปฏิบัติกิจกรรม โดยลงมือทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ ด้วยความเต็มใจและภูมิใจในผลงานที่เกิดจากการทำกิจกรรม โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้ได้ผลงานที่เป็นทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน มีการจัดกิจกรรมหรือเวทีให้ผู้เรียนได้จัดแสดงผลงาน

3. กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) ในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถของการปฏิบัติในระดับสูง มีทักษะการทำงาน อันเป็นผลมาจากการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนสามารถปฏิบัติได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติ และเป็นธรรมชาติ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นงานเดี่ยวและงานกลุ่ม มีการประเมินผลทั้งด้านผลงานและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกัน

4. กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) ในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้อย่างเหมาะสม และสร้างสรรค์ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมบูรณาการร่วมกับกิจกรรมพัฒนาสมอง ให้มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน และจัดกิจกรรมให้มีความหลากลหลาย ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health)

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) โดยเจาะลึกลงไปในแต่ละกิจกรรม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยการศึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายปกรณ์ ธรรมตา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองสมณะ และ นางนงคราญ ปัญญาศรี ศึกษานิเทศก์ ระดับชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน และครูวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวก และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบและอุทิศแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดถึงผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดถึงครอบครัวที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

ขติยา มหาสินธ์ส่อง. (2 มกราคม 2559). 'ลดเวลาเรียน' 2 เดือน เจอปัญหาสารพัด ?.**ประชาชาติธุรกิจออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559, จาก www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1451714011

ณัฐชยา ฐานีสร, นรา บูรณรัช, วรรณี ลิมอักษ์, อุษา เหมตะศิลปะ, ดวงจันทร์ เดชรักษา และศุภวดี บุญญวงศ์. (2551). **ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา**. โครงการวิจัยการพัฒนานวัตกรรมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์, มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

นฤมล รอดเนียม, ธเนศพล สุขสด และศิวะ พลนิล. (2558). **ผลการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านกีฬาและนันทนาการในเด็กอนุบาลและเด็กประถมศึกษาหลังเลิกเรียน**. รายงานผลการวิจัย, สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชุมพร, ชุมพร.

วัลภา เล็กวัฒนานนท์. (2558). “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”. **การศึกษาไทย**, ปีที่ 12 (128), 22–24.

วิรัช วรรณรัตน์. (2560). ผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์เป็นพี่เลี้ยง. **บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์**, ปีที่ 3 (1), 25–36.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). **แนวทางการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา 4H**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ..

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (10 มีนาคม 2559). **สรุปผลการดำเนินงานโครงการ "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เดือนมกราคม พ.ศ. 2559)**. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2559, จาก http://mcmk.obec.go.th/p/1778

สุพจน์ วิทลัสวศินุ. (2552). **การพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะทางสังคมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.

สุวิมล ติรกานันท์. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนึ่งฤทัย ลำดวง. (2555). **สภาพการปฏิบัติงานวินัยนักเรียนในโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ภาพการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

Education administration based on sufficiency economy philosophy the case study of Mae Salong Nai Education Development Network Group Under Chaiang Rai Primary Education

ชีวานนท์ วิเชีย[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Chewanon wichai[1*] and Santi Buranachat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของครูและผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 137 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านคือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: สภาพการบริหารจัดการโรงเรียน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the level of aolministration in school following the Philosophy of Sufficiency Economy, 2) compare the opnions between administrators and teacher who had the

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ruree.0523@gmail.com

various experiences in Sufficiency Economy of Mae Salong Nai Education Development Network Grouo Under Chaiang Rai Primary Education Seveice area office 3.

The participants are management team and teacher.Sample group used amount 137 persons and collecting data by using guestionnaire. Statistic used for analyzing were percentage,mean,standard deviation and One-Way ANOVA. The main finding shown that, school management according to the sufficiency economy philosophy in overall werw at high level.When considering each side are at high level following by academic management,budget execution,personal management and general management,Manage ment team and teacher who are working in difference experience of work,including.Under 5 year,5-10 years and over 10 years were statistically significant difference at level of 0.05.

Keywords: School management/Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่อแรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ภายในสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ร่อยหรอเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นทั้งต้นทุนในเชิงเศรษฐกิจและผลกระทบร้ายแรงต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในขณะที่การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอรัปชั่นเป็นวงกว้าง จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้างหลังท่ามกลางปัญหาท้าทายหลากหลายที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาวดังกล่าว ก็เป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการจะพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้านได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและบริการเป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา

ทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสร้างคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

นอกจากนั้น ในช่วงเวลาต่อจากนี้ไปการพัฒนาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของเมืองต่าง ๆ ให้สูงขึ้นภายใต้การใช้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะการใช้ที่ดิน การจัดระเบียบผังเมืองและความปลอดภัยตามเกณฑ์เมืองน่าอยู่ที่เหมาะสมเพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทั่วถึงและเป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจและรายได้จากพื้นที่เศรษฐกิจใหม่มากขึ้นซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคมไทยลง และในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันจากการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ทั้งตอนในและตามแนวจุดชายแดนหลัก 2 นอกจากนั้น 5 ปีต่อจากนี้ไปนับว่าเป็นช่วงจังหวะเวลาสำคัญที่ประเทศไทยยังจะต้องผลักดันให้การค้าการลงทุนระหว่างประเทศขยายตัวต่อเนื่องและเป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาที่สำคัญควบคู่ไปกับการส่งเสริมลงทุนและเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยยังมีความจำเป็นที่จะต้องทำความตกลงด้านการค้าและการลงทุนและการร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อการพัฒนาให้ขยายวงกว้างขึ้นทั้งในรูปของความตกลงทวิภาคีกรอบพหุภาคีต่างๆ ควบคู่กับการผลักดันให้ความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคและภูมิภาคมีความสมบูรณ์มากขึ้นรวมทั้งการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการส่งเสริมการลงทุนของไทยในภูมิภาค กรอบแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับดังกล่าวจะเป็นประตูแห่งโอกาสของประเทศไทยในการใช้จุดเด่นในเรื่องที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ให้เกิดผลเต็มที่และสามารถจะพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของภูมิภาค ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงให้ความสำคัญกับการผลักดันให้ความเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบและในเชิงสถาบันระหว่างประเทศมีความคืบหน้าและชัดเจนในระดับปฏิบัติการและในแต่ละจุดเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพที่ต้องเชื่อมโยงเครือข่ายภายในประเทศและต่อเชื่อมกับประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะเดียวกันก็ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้ประเทศไทยเป็นประตูไปสู่ภาคตะวันตกและตะวันออกของภูมิภาคเอเชีย แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการต่อยอดจากความเชื่อมโยงเชิงกายภาพสู่การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและชุมชนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการกระจายความเจริญในการพัฒนาชุมชนจังหวัดและเมืองตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ รวมถึงพื้นที่เชื่อมโยงอื่นภายในประเทศ และนับว่าเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการสร้างสังคมผู้ประกอบการและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศอย่างจริงจังเพื่อสร้างผลตอบแทนจากทุนและศักยภาพทางธุรกิจ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาและเวียดนาม และในอาเซียนความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาสำคัญสำหรับประเทศไทยในช่วงต่อจากนี้ไปเป็นความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทางสังคม สิ่งแวดล้อมและความร่วมมือด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ในทุกกรอบความร่วมมือทั้งระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และระดับโลกทั้งการผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากกรอบความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคีที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและการทำข้อตกลงใหม่ๆ ในระยะต่อไปภายใต้แนวคิดการค้าเสรีและการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับหุ้นส่วนการพัฒนานอกอาเซียน ทั้งนี้โดยส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในทุกด้านให้เป็นบทบาทที่สร้างสรรค์ของประเทศไทย และการสนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในอนุภูมิภาคและในภูมิภาคการขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการนำกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติและมาตรฐานสากลทั้งในด้านคุณภาพสินค้าและบริการ สิทธิแรงงาน ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ความ

โปร่งใส และอื่น ๆ มาเป็นแนวปฏิบัติและบังคับใช้สำหรับประเทศไทยดังนั้น ภายใต้เงื่อนข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานสำหรับการพัฒนาประเทศไทยในทุกด้านดังกล่าวท่ามกลางแนวโน้มโลกที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และประเทศต่าง ๆ กำลังเร่งพัฒนานวัตกรรมและนำมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตและเพิ่มผลิตภาพการผลิตเพื่อเป็นอาวุธสำคัญในการต่อสู้ในสนามแข่งขันของโลกและการใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่จะต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางยุทธศาสตร์ทุกด้าน อันได้แก่ การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ให้เป็นระบบโครงข่ายที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทุนมนุษย์ และและการปฏิรูปให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงด้านกฎระเบียบและระบบการบริหารราชการแผ่นดิน โดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี รูปแบบการดำเนินธุรกิจ และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนและการพัฒนาต่อยอด รวมถึงการใช้นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับพื้นบ้านจนถึงระดับสูงซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น การพัฒนาในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไปจะเป็นช่วงที่มุ่งเน้นการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะ การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและการพัฒนานวัตกรรมนำมาใช้ในทุกด้านของการพัฒนา การพัฒนามีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ขยายและสร้างฐานรายได้ใหม่ที่ครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้นควบคู่ไปกับการต่อยอดฐานรายได้เดิม สังคมไทยมีคุณภาพและมีความเป็นธรรมโดยมีที่ยืนสำหรับทุกคนในสังคมและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน (Thailand 4.0) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีและมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่นคงอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเจริญเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12)

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็มแต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” (พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9)

อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจที่หลากหลายและไม่ชัดเจน ถึงความหมายและหลักแนวคิดที่แท้จริงของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา อันมีคุณลักษณะ ที่สำคัญ คือ สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ คำนิยามของความพอเพียงคือความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขของการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ ปี 2538 เป็นต้นมา แนวคิดในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติแนวทางหนึ่ง คือการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ได้ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด เป็นเวลายาวนานกว่า 25 ปี โดยเชื่อว่าหากนำ

ปรัชญาดังกล่าวมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ก็จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ และนำพาประเทศชาติไปสู่ความมั่นคงได้ (สกุลรัตน์ กมุทมาศ, 2550. หน้า 1) ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนานั้นหากมุ่งผลถึงความยั่งยืนอย่างแท้จริง จะต้องปลูกฝังปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนตั้งแต่วัยเด็กหรือเยาวชน โดยจะเริ่มปลูกฝังผ่านระบบการศึกษา ซึ่งล่าสุดกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียน โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนแล้วนำไปใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งในระยะแรกนำไปใช้ในเขตพื้นที่การศึกษา 15 เขตทั่วประเทศ เขตพื้นที่ละ 1 โรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนนำร่อง แล้วขยายผลไปสู่โรงเรียนต่าง ๆ รวมทั้งสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ทั้งนี้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ แต่ละแห่งสามารถปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในแต่ละพื้นที่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550, หน้า 23)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550–2554) โดยมีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับ ร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และกำหนดแผนดำเนินงานหลักไว้ 4 ประการ คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบต่างๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่าย การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ 2) การนำสู่การปฏิบัติ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษา 3) การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยการจัดทำฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและ 4) การติดตามประเมินผล โดยการพัฒนาดัชนีตัวชี้วัดความเพียงพอของสถานศึกษา การติดตามผลงานในพื้นที่ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน การประเมินผลนักเรียน นักศึกษาและประชาชนที่รับบริการ จากการที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550–2554) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้นำนโยบายดังกล่าวมาสู่การปฏิบัติยังโรงเรียนในสังกัด โดยได้กำหนดกลยุทธ์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยได้กำหนดยุทธ์คุณธรรมนำความรู้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติคือ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล ความสมานฉันท์ คุณธรรม ตามหลักสูตร และคุณธรรมที่คัดสรร

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการด้านศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนคนไทยให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นนโยบายสำคัญในการประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้อที่ 5 ในจำนวน 8 ข้อคืออยู่อย่างพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ,255. หน้า 5) การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา เป็นการตอบสนองแนวทางการจัดการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แต่งานวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมาพบว่าเงื่อนไขปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากงานวิจัยของศรีพร แก้วโขง (2554. หน้า 66) พบว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงของครู มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญจึงมีแนวคิดในการศึกษาสภาพการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียน

ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ว่าอยู่ในระดับใด เพื่อให้ได้ผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

ในการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของครู

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. ผู้บริหารและครูประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในและเปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการบริหารวิชาการ รองลงมาคือด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยละเอียด พบว่า

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ หลักความพอประมาณ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระฯ อย่างครบถ้วน รองลงมาคือ หลักเงื่อนไขความรู้ มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ความมีเหตุผล จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียน

1.2. ด้านการบริหารงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ หลักความมีเหตุผล มีการกำหนดแผนงานกลยุทธ์ในการบริหารงบประมาณโดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นหลัก รองลงมาคือ หลักเงื่อนไขความรู้ พัฒนาปฏิบัติงานด้านงบประมาณให้มีความรู้ และข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ หลัก ความมีเหตุผล มีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างเหมาะสม

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ หลักความพอประมาณ ส่งเสริมให้บุคคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม รองลงมาคือ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต และข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ หลักมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือหลักความมีเหตุผล จัดสรรสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้ได้ประโยชน์สูงสุด รองลงมาคือ หลักความพอประมาณ มีการปรับสภาพภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นน่าอยู่ เน้นความประหยัด หลักความมีเหตุผล บริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษาอย่างสมเหตุสมผล และข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ หลักความมีเหตุผล บริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษาอย่างสมเหตุสมผล

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และเพื่อ เปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของครู กลุ่มตัวอย่างที่คือ ครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวน 137 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ

ตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนใน 4 ด้าน คือด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 10 ข้อ ด้านการบริหารงบประมาณ จำนวน 12 ข้อ ด้านการบริหารงานบุคคลจำนวน 11 ข้อ ด้านการบริหารทั่วไปจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยสถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test One Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ไปทำการทดสอบโดยเชฟเฟ่ (Scheff's Post Hoc Comparison)

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสรุปว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.2 ระดับการศึกษาปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 78.1 ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปีคิดเป็นร้อยละ 57.7

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านคือ 1) ด้านบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ หลักความพอประมาณ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระฯ อย่างครบถ้วน รองลงมาคือ หลักเงื่อนไขความรู้ มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ความมีเหตุผล จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างหลากหลาย

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ หลักความมีเหตุผล มีการกำหนดแผนงานกลยุทธ์ในการบริหารงบประมาณโดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นหลัก รองลงมาคือ หลักเงื่อนไขความรู้ พัฒนาปฏิบัติงานด้านงบประมาณให้มีความรู้ และข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ หลัก ความมีเหตุผล มีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ หลักความพอประมาณ ส่งเสริมให้บุคคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม รองลงมาคือ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต และข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ หลักมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือหลักความมีเหตุผล จัดสรรสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้ได้ประโยชน์สูงสุด รองลงมาคือ หลักความพอประมาณ มีการปรับสภาพภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นน่าอยู่ เน้นความประหยัด หลักความมีเหตุผล บริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษาอย่างสมเหตุสมผล และข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ หลักความมีเหตุผล บริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษาอย่างสมเหตุสมผล

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ดังนี้

3.1 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการและด้านการบริหารงานบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณและด้านการบริหารงานทั่วไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้า สภาพการบริหารโรงเรียน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผู้ศึกษาได้พบประเด็นที่สำคัญและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่าทั้ง 4 ด้านคือ 1) ด้านบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเนื่องจากบริบทของโรงเรียนที่คล้ายกันหรือได้รับนโยบายที่คล้ายกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ สกุลรัตน์ กมุทมาศ (2550) ที่ได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เรื่องการบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 จากการเก็บข้อมูลข้าราชการครู จำนวน 335 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับการวิจัยของ ศรประภา พงษ์หัตกาศิลป์ (2557) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวม 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารวิชาการ 2) ด้านบริหารงบประมาณ 3) ด้านบริหารบุคคล 4) ด้านบริหารทั่วไป ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2564) ได้นำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ในการบริหารและพัฒนาประเทศ ที่ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและประกอบกับอยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้นที่ทำให้ทุกภาคส่วนในสังคมไทยร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.

2560–2564) โดยทางกระทรวงศึกษาธิการก็ได้มุ่งเน้นนโยบายการจัดการศึกษาให้เข้ากับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายหนึ่งในการจัดการศึกษา ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้นำนโยบายกระทรวงศึกษาธิการมากำหนดเป็นกลยุทธ์ คุณธรรมนำความรู้และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา โดยกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน กลยุทธ์ ข้อที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรมความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษา ครูและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำแนวคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษา และจากการวิจัยพบว่าเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ทุกด้านมีภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยด้านการบริหารวิชาการมีคะแนนมากที่สุด และรองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในรายข้อ ข้อของหลักความพอประมาณมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติพร ทองหล่อ และคณะ (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจเรื่องการบริหารตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของสรสิทธิ์ พรรณวงศ์ (2551) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมเขต 2 พบว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ดังนี้

ครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญญัติ นนทามาลย์ และคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปางในด้าน 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา 2) สภาพการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 3) ปัญหาในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษา และเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามขนาดของโรงเรียนประสบการณ์ในการบริหารตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มีผลต่อความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา และสภาพการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการและด้านการบริหารงาน

บุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณและด้านการบริหารงานทั่วไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหารวิชาการ ควรจะมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และมีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการบริหารงบประมาณ ควรมีแผนการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับงบประมาณ และควรพัฒนาความรู้ ความสามารถแก่ผู้ปฏิบัติงานงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคคลากรทางการศึกษาทุกคนเข้ารับการอบรมสัมนา ศึกษาดูงานด้านบริหารการศึกษาและด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ด้านการบริหารทั่วไป ควรมีระบบการป้องกันความเสียงของโครงการที่อาจทำให้ไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ และควรให้มีการเผยแพร่ ส่งเสริมการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนโดยการทำการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรมีการวิจัยเรื่องปัญหาและขอบเขตของการบริหารสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

3. ควรมีการวิจัยเรื่องปัญหาและขอบเขตของการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ รวมทั้งคณาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำข้อคิดเห็นเพิ่มเติม แก้ไขข้อบกพร่อง และให้กำลังใจมาโดยตลอดจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง คณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา นายเกรียงศักดิ์ ฝึกฝน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง นายกิตติกร ต๊ะคำ ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง แบบสอบถามเพื่อใช้ประกอบในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูในโรงเรียน สังกัดกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือและกรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้จนทำให้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดาสมาชิกในครอบครัวทุกท่าน บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้เลี้ยงดูอบรมตลอดจนให้กำลังใจด้วยความห่วงใยอย่างดีเยี่ยมตลอดการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

บัญญัติ นนทามาลย์ และคณะ. (2551). **สภาพการจัดการศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

อติพร ทองหล่อ. (2553). **การบริหารตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์**. สุรินทร์:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดสุรินทร์.

สกุลรัตน์ กทุทมาศ. (2 พฤษภาคม 2553). การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. **THAI-FORUM.NET**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2559, จาก http://eppower.thai-forum.net/forumt98/topic-t817.htm{2

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาฯ ทำอย่างไรให้สัมฤทธิ์ผลการศึกษา. **การศึกษาวันนี้**, 7 (315), (34-35).

ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์(2557). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

ศรีพร แก้วโขง .(2554). **การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต 2.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯฉบับที่. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท..

กระทรวงศึกษาธิการ.(2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**.กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

Creative leaderships of Executives in Student Affairsfrom the opinion of students and staffs in Student Affairs, University of Phayao

ภาณุวัฒน์ ทวีกุล[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Panuwat Taweekul[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต จำนวน 409 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มสาขา ดังนี้ 1) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 16 คณะ 1 วิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าร้อยละ (percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐานการใช้การการทดสอบค่าที (t-test)

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมของนิสิตและบุคลากร ฝ่ายกิจการนิสิตอยู่ในระดับ “มาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับที่ “มาก” ทุกรายการ ตามเรียงลำดับ ดังนี้ 1) กลุ่มนิสิต ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) ด้านจินตนาการ (Imagination) 2) กลุ่มบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต ได้แก่ ด้านจินตนาการ (Imagination) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility)

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกรายการ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ฝ่ายกิจการนิสิต

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : bas-14@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to 1) study creative leadership level of Executives in Student Affairs, from the opinion of students and staffs in Student Affairs, University of Phayao 2) Comparison the creative leadership level of Executives in Student Affairs, from the opinion of students and staffs in Student Affairs, University of Phayao. The study of this research of students and staffs in Student Affairs. Sampling groups of this research used 409 Divided into 3 areas: 1) Health Science 2) Sciences and Technology 3) The fields of humanities and social sciences 1 of 16 college. Using enquiries instrument to research, 5 point-rating scale questionnaire, be Valuable the confidence equals to 0.92 the statistics that use in the research is mean, ($\bar{X}$), and Standard Deviation,(S.D.) Test the variance by using t-test and Analysis, ANOVA (One-way ANOVA)

Results of this research proved that

1. Executives in Student Affairs from the opinion of students and staffs in Student Affairs, University of Phayao maintain high level to opinion of students of Vision, Flexibility, imagination, staffs in Student Affairs of imagination, Vision, Flexibility,

2. The comparison the Creative leaderships of Executives in Student Affairs from the opinion of students and staffs in Student Affairs, University of Phayao. When we studied each side found that the unlikeliness side is statistically at level 0.05.

Keywords: Creative leaderships ,Student Affairs

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทั้งทางด้านการเจริญเติบโตในด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และวิทยาศาสตร์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้พัฒนาจนกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนไป เช่น ด้านบุคลคล ด้านวัฒนธรรม ด้านความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านการศึกษา ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ช่วยผลักดันให้ผู้บริหารองค์กรได้มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภาวะที่กำลังเกิดขึ้น ในการบริหารจัดการองค์กรให้ดำรงอยู่และดำเนินไปได้ในสังคมปัจจุบัน และอนาคต (สุภาพ ฤทธิ์บำรุง, 2556) โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลง” เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) เพื่อให้การบริหารงานและพัฒนาองค์กรนำไปสู่การพัฒนางานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด เพื่อให้การพัฒนาองค์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุเป้าหมายจึงได้กำหนดภารกิจที่ “ภาวะผู้นำ (Leadership)” โดยแผนการพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา (พ.ศ. 2558 – 2561) ทรัพยากรบุคคลถือเป็นทรัพย์สินที่มีค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้องค์กรทั้งหลายประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและสลับซับซ้อนอย่างในปัจจุบัน ทำให้ยากต่อการคาดหมายมากขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และ

เทคโนโลยี และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่และนำมาปรับใช้ในการพัฒนาองค์กรได้อย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้สามารถถ่ายทอดความรู้การปฏิบัติงานไปยัง บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องได้ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2561 สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการงานด้านทรัพยากรบุคคลและการพัฒนาบุคลากรให้สามารถผลักดันการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดต่อไป (แผนการพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา (พ.ศ. 2558 – 2561) หน้า 27) จากการประเมินของคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน Check – Assessment Report, CAR ระดับคณะ/สถาบัน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยพบปัญหาเกี่ยวกับนิสิต จากมาตรฐานที่อยู่ในระดับต่ำ 3 อันดับ ได้แก่ 1) การรับและการสำเร็จการศึกษาของนิสิต 2) คุณภาพบัณฑิต 3) ผลงานของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับปัญหาของผู้วิจัยจากการทำงานฝ่ายกิจการนิสิต ดังนี้ 1) นิสิตยังขาดแรงกระตุ้นและทักษะในด้านการสร้างผลงานเชิงสร้างสรรค์ในการผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ 2) คุณภาพบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อการผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ (อัตลักษณ์) นอกจากให้มีความรู้ความสามารถตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แล้วยังต้องมีคุณสมบัติตามอัตลักษณ์พิเศษของมหาวิทยาลัย คือ มีสุนทรียภาพ, มีสุขภาพ และบุคลิกภาพที่ดี มีความสามารถในการประกอบวิชาชีพอันเป็นผลในการพัฒนาบัณฑิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และเพื่อเป็นการเพิ่มทักษะการปฏิบัติงานและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างบทบาทให้บุคลากรทำงานร่วมกับนิสิตได้อย่างเต็มศักยภาพ มีความคิดที่ริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำที่สูง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และมุ่งผลสำเร็จ โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานภายใต้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิต เพื่อให้สอดคล้องและนำไปสู่การผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยาอย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่

1.สถานภาพผู้ตอบ

1.1 นิสิต

1.2 บุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต

ตัวแปรตาม ได้แก่

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

1. ด้านจินตนาการ (Imagination)

1.1 มีอารมณ์ขัน

1.2 มีความคิดสร้างสรรค์

1.3 มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด

2. ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility)

2.1 มองปัญหาและหาทางออกหลายมุมมอง

2.2 มีความน่าเชื่อถือ

2.3 รู้จักผ่อนปรน

2.4 มองโลกในแง่ดี

3. ด้านวิสัยทัศน์ (Vision)

3.1 มีวิสัยทัศน์มองการไกล

3.2 นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

3.2 กล้าคิดกล้าตัดสินใจ

3.3 สร้างคน สร้างทีมงาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา มีองค์ประกอบ คือ 1. ด้านจินตนาการ (Imagination) 2. ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) 3. ด้านวิสัยทัศน์ (Vision)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิต จำนวน 392 คน บุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต จำนวน 17 คน มหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบด้วย

1. นิสิต

1.1 กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	จำนวน	5,201	คน
1.2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	จำนวน	3,970	คน
1.3 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	จำนวน	10,835	คน

2. บุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต

2.1 กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	จำนวน	6	คน
2.2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	จำนวน	5	คน
2.3 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	จำนวน	6	คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) นิสิต มหาวิทยาลัยพะเยาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้คำนวณจากการใช้สูตรคำนวณ ของ Yamane (1960) จากประชากรที่เป็นนิสิต 19,989 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน ดังนี้ เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบทราบความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนนิสิตแต่ละคณะ เป็นเกณฑ์ในการจำแนก เพื่อจะ ได้กลุ่มตัวอย่างนิสิตที่มีสัดส่วนเท่ากัน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการที่เป็นนิสิตในแต่ละคณะ/วิทยาลัย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะผู้วิจัยใช้การส่งแบบสอบถามผ่านทางคณะ/วิทยาลัย เพื่อดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนิสิต ให้ครบตามจำนวนที่ผู้วิจัยต้องการเก็บกลุ่มตัวอย่าง 2) บุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต ผู้วิจัยเลือกจากจำนวนการใช้ประชากร (Population) เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบุคลากรที่ดูแลงานฝ่ายกิจการนิสิตประจำคณะ ซึ่งมีจำนวน 1 คน /คณะ โดยแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 6 คณะ 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 5 คณะ 3) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 6 คณะ รวมบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตประจำคณะทั้งสิ้นจำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนิสิต, บุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตในมหาวิทยาลัยพะเยามีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับขนาดของคณะ,เพศ,สาขาวิชา,ชั้นปีการศึกษา แบบสอบถามที่เกี่ยวกับ 2) แบบสอบถามวัดระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามการรับรู้ ในลักษณะเครื่องมือเป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โครงสร้างของเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ด้านจินตนาการ 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านวิสัยทัศน์ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 0.67–1.0 และนำไปไปทดลองใช้ (Try out) ได้ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ถึงผู้บริหารประจำคณะ/วิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 16 คณะ 1 วิทยาลัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวผู้วิจัยเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามภายใน 1 สัปดาห์โดยอาสาสมัครมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการเข้าร่วมหรือถอนตัวออกจากการวิจัยได้ทุกเมื่อโดย ไม่สูญเสียสิทธิประโยชน์ใด ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยาโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปลผลข้อมูล แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนิสิต และบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ได้นำข้อมูลตามตัวแปร ข้อมูลทั่วไป ประสบการณ์ในการทำงาน นำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ประกอบไปด้วย 5 ด้านวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้าน รายข้อและโดยรวมทุกด้าน

ผลการศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ “มาก”เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน อยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับโดยแยกผลการสรุปรายด้านทั้ง 3 ด้าน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. บุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต

1.1 ด้านจินตนาการ (Imagination) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อทำการพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ "มาก" ทุกรายการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ มีอารมณ์ขัน มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์

1.2 ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อทำการพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับ "มาก" ทุกรายการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ มองโลกในแง่ดี รู้จักผ่อนปรน มองปัญหาและหาทางออกหลายมุมมอง มีความน่าเชื่อถือ

1.3 ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อทำการพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ "มาก" ทุกรายการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ สร้างคน สร้างทีมงาน กล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์มองการไกล นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

2. นิสิต

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อทำการพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับ "มาก" ทุกรายการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ สร้างคน สร้างทีมงาน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล

2.2 ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อทำการพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับ "มาก" ทุกรายการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ มีความน่าเชื่อถือ มองโลกในแง่ดี รู้จักผ่อนปรน มองปัญหาและหาทางออกหลายมุมมอง

2.3 ด้านจินตนาการ (Imagination) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อทำการพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับ "มาก" ทุกรายการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ มีอารมณ์ขัน มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์

การเปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยการจำแนกตัวแปรของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตพบว่าการเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สรุปผลและอธิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งหมด 3 ด้าน โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจาก ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต เป็นผู้ที่มี 1) ด้านจินตนาการ 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านวิสัยทัศน์ ซึ่งหมายถึง ผู้บริหารจะต้องมีความเชื่อ ความศรัทธา และความคาดหวังที่เป็นภาพที่ดีและสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นและความเป็นไปได้ในการบริหารงานในองค์กร สามารถช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความสุขในการทำงาน เพื่อก่อให้เกิดงานใหม่ ๆ จากความคิดสร้างสรรค์ ผลงานในการตอบสนองปัญหาได้อย่างดี และสามารถคิดและมองปัญหาได้อย่างรอบคอบ มีเหตุมีผลในการหาทางออกที่ดีให้กับทุกฝ่ายได้อย่างเต็มที่พร้อมทั้งมองเห็นภาพองค์กรในอนาคตได้อย่างแม่นยำ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลที่ดีขึ้นในการบริหารงาน รวมไปถึงการสร้างคน สร้างทีมงานในการบริหาร มองคน และฝึกฝนบุคลากรให้มีวิสัยทัศน์ สร้างให้เกิดความเข้มแข็งภายใน องค์กร เพื่อทำไปสู่การบริหารงานที่เป็นไปในทิศทางเดี่ยวกัน เพื่อพัฒนางานด้านการผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้ได้มาตรฐาน และคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา และเพื่อกระตุ้นให้นิสิตเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการพัฒนาผลงาน และตนเองให้มีคุณภาพรอบด้านในการเข้าสู่เวทีประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, จักรกฤษณ์ โพดาพล, วิลัยพรณ์ เสรีวัฒน์ (2556) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ที่มองมุมการสร้าง การนำ การประสาน และการจูงใจ เพื่อให้ผู้ตามยอมทำตามด้วยความสมัครใจ บางครั้งอาจส่งเสริมสนับสนุนให้มีความกล้าในการแสดงออก กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผล โดยไม่กลัวผิดพลาดหรือผลเสียที่เกิดขึ้น หากแต่ยังมีหลายวิธีที่จะแก้ไขซึ่งต้องอาศัยการร่วมคิดร่วมกันทำร่วมกันหาวิธีที่ดีที่สุด โดยแบ่งองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ 1) ด้านจินตนาการ (Imagination) มีอารมณ์ขัน เรียบง่าย รักสนุก ขี้เล่น เสริมสร้างบรรยากาศที่ดี ผ่อนคลายความเครียด มีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี คิดสิ่งใหม่ๆในการบูรณาการทักษะและสร้างความรู้เพิ่มก่อให้เกิดสิ่งใหม่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด 2) ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) มีความสามารถในการคิดและมองปัญหาพร้อมหาทางออกของปัญหาหลายมุมมอง หลายทิศทางเป็นคนไม่ชอบกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน มองโลกในแง่ดี พยายามจับถูกไม่จับผิด สามารถทำใจให้ปล่อยวางได้ 3) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) แสดงออกถึงการมองภาพในอนาคตอย่างชัดเจน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ กล้าที่จะเปลี่ยน เปิดรับสิ่งใหม่ ๆ กล้าคิด กล้าฝัน กล้าตัดสินใจ เชื่อมั่นและมุ่งมั่นในวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นการวางแผนอนาคตของทีมงาน เพื่อจะกำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน พร้อมมุ่งสู่ความสำเร็จในอนาคต สอดคล้องกับ ภรณ์ทิพย์ ปันกอง (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีองค์ประกอบ 3 ด้าน กล่าวคือ 1) จินตนาการ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า องค์ประกอบด้านจินตนาการของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จะต้องประกอบด้วยสิ่งบ่งชี้ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1.1) ความศรัทธาในการเปลี่ยนแปลงของการสร้างสรรค์งาน ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นที่จะสร้างสรรค์งานและพัฒนางานไปในรูปแบบใหม่ ผู้บริหารสร้างศรัทธาให้ผู้ร่วมงานยอมรับ และร่วมมือในการสร้างสรรค์งาน 1.2) ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจกับผู้ร่วมงานผู้บริหารสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานสร้างสรรค์งานใหม่ ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานสร้างสรรค์งานใหม่ ผู้บริหารหน่วยงานโดยใช้นวัตกรรมเชิงระบบที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง 1.3)

ความสามารถทางสติปัญญาในการกำหนดมโนทัศน์ การบริหารหน่วยงานในอนาคตผู้บริหารมีความเฉลียวฉลาด แก้ไขปัญหาการบริหารหน่วยงานโดยการ คิดวิเคราะห์ทางบวก ผู้บริหารนำผลการคิดวิเคราะห์มาสร้างสรรค์งานใหม่ให้กับหน่วยงาน 2) ความยืดหยุ่น ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่าองค์ประกอบด้านจินตนาการของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จะต้องประกอบด้วยสิ่งบ่งชี้ ได้แก่ 2.1) ความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารมีบุคลิกภาพเร็วต่อการปรับตัวตอบสนองสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารปรับนโยบายการตอบสนองสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารปรับโครงสร้างการบริหารหน่วยงานตอบสนองสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานงานกับผู้ร่วมงานในการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง 2.2) ความสามารถในการคิดเพื่อแก้ปัญหาผู้บริหารมีความรอบคอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายใน ภายนอกหน่วยงาน ผู้บริหารปรับ วิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ 3) วิสัยทัศน์ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบด้านจินตนาการของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 จะต้องประกอบด้วย สิ่งบ่งชี้ ได้แก่ 3.1) ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายของหน่วยงานสู่ความเป็นเลิศผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์โดยสร้างความคาดหวังระดับสูง ผู้บริหารกำหนดภาพวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ที่ทันสมัยทั้งปัจจุบันและอนาคต ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานตอบรับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารปรับปรุงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงใหม่เกิดขึ้น 3.2) ความสามารถ ในการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ผู้บริหารวางแผนงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิผล ผู้บริหารนำแผนงานสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.3) ความสามารถในการคิดค้นงานใหม่ผู้บริหารคิดค้นหาวิธีทำงานใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาหน่วยงานอยู่เสมอ ผู้บริหารมีความเชื่อและทักษะในการออกแบบงานใหม่ ๆ ซึ่งเกิดผลจริงในการปฏิบัติ ผู้บริหารมีความกล้าในการนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากสภาพปัจจุบัน สอดคล้องกับสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม การมีความยืดหยุ่น และการปรับตัว การมีวิสัยทัศน์ โดยอธิบาย ได้ว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ ต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ด้านการ มีความยืดหยุ่น และปรับตัว การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไขกฎระเบียบการทำงาน มียุทธวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับสถานศึกษา ด้านความยืดหยุ่น และการปรับตัว การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไขกฎระเบียบการทำงาน ยุทธวิธี การทำงานให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและสอดคล้องกับ เฟาซี วงค์ภักดี อโนทัย ประสาน (2556) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสถานศึกษาเอกชน สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความรับผิดชอบด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านการสร้างแรงจูงใจ

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ตามกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม ได้แก่ นิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตโดยรวมรายด้าน พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทุกรายการโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ด้านจินตนาการ (Imagination) สอดคล้องกับ เฟาซี

วงค์ภักดี อโนทัย ประสาน (2556) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราชครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันสำหรับครูที่มีบทบาท หน้าที่ต่างกันโดยรวมและ รายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นในด้านวิสัยทัศน์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมครูที่มีบทบาทต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ควรศึกษาและได้รับการพัฒนาในด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิต เนื่องจากผลการวิจัยในภาพรวมพบว่า 1) ตามทัศนะคติของนิสิตด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) ชี้ให้เห็นว่าระดับการมองปัญหาและหาทางออกหลายมุมมองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับประเด็นอื่นที่นำมาศึกษา 2) ตามทัศนะคติของบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) ชี้ให้เห็นว่าระดับของการ มีความน่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ที่นำมาศึกษา

2. ผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่ความมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมข้อย่อย เนื่องจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า 1) ด้านจินตนาการ (Imagination) 1.1) ตามทัศนะของนิสิต การสร้างบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมเชิงความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางานฝ่ายกิจการ นิสิต มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้วยการพัฒนา ส่งเสริมให้มีการหลักเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมที่หลากหลาย ให้มีกระบวนการคิดอย่างถูกต้องเพื่อนำไปปรับใช้ เช่น การจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมเชิงความคิดสร้างสรรค์ระดับมหาวิทยาลัย และชุมชน เป็นต้น 1.2) ตามทัศนะของบุคลากร ฝ่ายกิจการนิสิต ด้านมีความสามารถในการบูรณาการทักษะ ความรู้ เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้วยการพัฒนาจัดทำแผนการ ด้วยการบูรณาการ โดยให้ผู้เรียนรู้มีส่วนร่วมและเปิดโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์เรียนรู้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกันในแต่ละส่วน เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงและติดตามผลการปฏิบัติงานตามความเหมาะสม เป็นต้น 2) ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) 2.1) ตามทัศนะของนิสิตมีการผ่อนปรนตามสถานการณ์เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้วยการพัฒนาการมองสภาพปัญหาตามสถานการณ์จริงที่ขึ้นในการใช้ กฎ ระเบียบ เงื่อนไขที่ยุ่งยากตามขั้นตอนไม่ตึงแน่นและหย่อนยานจนเกินไป มีความยืดหยุ่นไม่เอาความคิดของตัวเองเป็นใหญ่ในการปฏิบัติงาน เป็นต้น 2.2) ตามทัศนะของบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต ด้านสามารถมองปัญหาเพื่อหาทางออกได้อย่างมีหลักการ และมีวิธีพูดที่เหมาะสมต่อหน้าสาธารณชน มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ด้วยการพัฒนา มองสภาพปัญหาอย่างมีเหตุและผลในการแก้ไขปัญหาโดยภาพรวมโดยมองสภาพปัญหาจากต้นเหตุ ที่เกิดขึ้น โดยวิเคราะห์ปัญหาจากหลายฝ่ายเพื่อเป็นการหาแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา การพูดหรือการอธิบายต่อสาธารณชนควรอธิบายแนวทางต่าง ๆ ให้ชัดเจนครอบคลุมทั้งกระบวนการคิด การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา เพื่อไม่ให้เกิดความสงสัยต่อผู้รับฟัง เป็นต้น 3) วิสัยทัศน์ (Vision) 2.1) ตามทัศนะของนิสิต การสร้างความตระหนัก สื่อสาร วิสัยทัศน์ ให้นิสิต และบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ด้วยการพัฒนาจัดแผนโครงการประชุมการดำเนินงานเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในปีการศึกษาถัดไปให้ชัดเจน ถึงแนวทางการปฏิบัติงาน วิสัยทัศน์ในงานกิจการนิสิตให้เป็นไปตามแบบแผน เพื่อให้ทราบและเป็นไปในทิศทางที่กำหนด 2.2) ตามทัศนะของบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต สามารถบริหารงานฝ่ายกิจการนิสิตเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ในอนาคต มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารฝ่ายกิจการ

นิสิตควรมีการบริหารที่ก้าวทันเทคโนโลยี กลไลของการเติบโตทางการตลาดต่อการพัฒนางานฝ่ายกิจการนิสิตเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งทางด้านการศึกษา นวัตกรรม งานวิจัย ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อนำไปสู่อนาคตของการบริหารงานฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยาได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัย ครั้งต่อไป ดังนี้

1. จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีคะแนนเป็นอันดับสุดท้าย คือ 1) ตามทัศนะของนิสิต ได้แก่ ด้านจินตนาการ (Imagination) 2) ตามทัศนะของบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) เมื่อทำการวิจัยครั้งต่อไปควรนำเอาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้งสองด้าน มาเป็นข้อมูลในการทำวิจัยครั้งต่อไปเพื่อเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ในโอกาสต่อไป

2. การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นสำคัญ การวิจัยครั้งต่อไปสมควรทำการศึกษาวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้นำขององค์การนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้เห็นแนวทางในการศึกษาวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของฝ่ายกิจการนิสิตทั้งระบบ ภายในมหาวิทยาลัยพะเยาในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา. **แผนการพัฒนาบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา (พ.ศ. 2558 –2561)**. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558

กรองทิพย์ นาควิเชตร. **ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา.** สมุทรปราการ: ธีรสาส์นพับลิวเซอร์

กาญจนา ศิลา. (2556). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตบางเขน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์,จักรกฤษณ์ โพดาพล,วิลัยพรณ์ เสรีวัฒน์. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ : สิ่งที่ควรค่าสำหรับทุกคนในอนาคต**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). **ภาวะผู้นำร่วมสมัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. (2556). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร.: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภรณ์ทิพย์ ปันกอง. (2559). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วิมล จันทร์แก้ว. (2555). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3.** ดุษฎีนิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.

วิเชียร วิทยอุดม. (2553). **ภาวะผู้นำ.** กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ธีระ รุญเจริญ. **กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์:กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา.**กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2554). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ:กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทาง การศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

เฟาซี วงค์ภักดี, อโนทัย ประสาน. (2556). **ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช.** นครศรีธรรมราช**:** มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

Academic leadership as. executive education in department shool of monk. scripture, Phayao Province

นิคม บุญหมั้น[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Nikom Boonman[1*] and Santi Buranachart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างจากครู และบุคลากร จำนวน 92 คนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้ง 8 ข้อ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ ด้านการกำกับติดตามดูแลความก้าวหน้าทางด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีบทบาทในการใช้กลยุทธ์ปรับปรุงงานโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา มีดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน มีสร้างแรงจูงใจ มีการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลงานทางวิชาการดีเด่น มีการใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอย่างคุ้มค่า ประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดสรรบุคคลในหน้าที่ให้เหมาะสมกับงานตามความถนัด ซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้และปลอดภัย มีการกำกับติดตามอย่าง และนำข้อบกพร่องที่เกิดจากการสอนไปปรับปรุง พัฒนางานวิชาการของตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purpose of this research was to study the academic leadership of the administrator and to study the leadership development strategies of the administrators of the General Education Section of PhraPariyattidhamma Schools in Phayao Province. The population consisted of 122 teachers, use the sample size tables of Krejcie and Morgan 92 samples, the tools were questionnaires and measuring scale forms of 5 levels and analyze data using computer software by frequency, percentage, mean and standard deviation. The research found that:

1. Academic leadership of the administrators of the General Education Section of PhraPariyattidhamma Schools in Phayao Province in all eight aspects as whole the average was at high level. When considering each aspect, it was found that the average was high at all levels. The most average side is the use of personnel and creative material was at high level, followed by the creation of a safe and tidy environment for the school environment. And the monitoring and supervision of academic progress was at a high level, respectively. The lowest average is the role of the school improvement strategy was at a high level.

2. The leadership development strategies of the administrators of the General Education Section of PhraPari– yattidhamma Schools in Phayao Province are as following; The administrators encourage teachers to participate in school development, prepare a strategic plan improve school, the assignment of the teacher's aptitude, encourage to develop a lesson plan for higher achievement, motivation awards are given to those who have outstanding academic achievement, human resources and materials usage in a cost effective way, appropriated person in the job to suit the job, renovate the building to a ready and safe place, directed and tracked and bring the defects caused by teaching to improve your own academic quality.

Keywords: academic leadership

บทนำ

งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดของสถานศึกษา ที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพทางการศึกษาและมาตรฐานโรงเรียนซึ่งมีลักษณะคล้ายส่วนที่เป็นร่างกายของคน และเป็นงานที่เป็นหัวใจของโรงเรียน โดยมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการ ที่ใช้กำกับการจัด ระบบการทำงานของโรงเรียนและใช้กำกับกระบวนการดำเนินงาน ในส่วนต่างๆ ของโรงเรียนให้อบสนองและสนับสนุนการทำงานวิชาการของโรงเรียนคือให้ผลผลิตที่มีคุณภาพให้ได้คนดีที่เป็นคนสมบูรณ์ งานวิชาการจึงกลายเป็นงานที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนครอบคลุมโรงเรียนทั้ง ระบบ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548)

ในการจัดการงานวิชาการของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำทางด้านการศึกษา ธีระ รุญเจริญ (2549, หน้า 51) ยังได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างแท้จริง การศึกษาจึงจะเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะในส่วนการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น จะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด และสถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553 หน้า 187) กล่าวว่าการขับเคลื่อนงานการศึกษาตาม

แนวทางการปฏิรูปรอบที่ 2 ให้ไปสู่ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตอาสา มีความพร้อมที่จะนำการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นอย่างดีเพื่อเป็นผู้นำสร้างพลังความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาทั้งครูวิชาการครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นและเป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการ ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติด้วย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา การศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดมหาเถรสมาคม,สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 (ที่ใช้ในปัจจุบัน) การศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างรากฐานอันมั่นคงต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา เพราะการที่พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ทรงภูมิธรรมและเป็นผู้นำทางปัญญาของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะต้องมีผู้นำในการบริหารงานที่เป็นมืออาชีพ มีภาวะผู้นำทางการบริหารงานวิชาการอย่างแท้จริง สามารถพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนนำพาโรงเรียนให้ก้าวหน้า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

ปัญหาโดยทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จะได้มาจากการแต่งตั้งไม่ได้ผ่านกระบวนการสอบบรรจุ อีกทั้งยังพบว่าผู้บริหารมีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะภาวะผู้นำในการบริหารงานทางด้านวิชาการ ทำให้ประสบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ ส่งผลกระทบต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ทำให้กระบวนการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เพื่อจะเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นเฟืองจักรที่สำคัญตัวแรกที่จะนำพาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจัดกิจกรรมวิชาการในสถานศึกษาได้อย่าง มีประสิทธิภาพมีทิศทางสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาได้ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จะได้พัฒนาตนเอง หรือเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการวางแผนพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและที่สำคัญที่สุดคือคุณภาพของผู้เรียนสืบไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา (2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาความคิดเห็นของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการวิจัยโดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากร ได้แก่ ครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 122 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จากประชากรทั้งหมด 122 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบราย การ (Check List) ถามเกี่ยวกับสถานภาพ ได้แก่ เพศ อายุ และวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณ(ค่า Ra ting Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เป็นแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลต่างๆที่ได้จากเอกสารงานวิจัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย

2. กำหนดโครงสร้างและเนื้อหาที่นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อเสนอแนะ

4. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยวิธีใช้ IOC โดยบันทึกผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละข้อ แล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยกำหนดเกณฑ์ว่าผลรวมของคะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

5. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 โรงเรียน จากประชากรทั้งหมด 122 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน ผลการศึกษาพบว่า เขียนแบบร้อยเรียง ไม่ใส่ตาราง

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้ง 8 ข้อ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐม ปริปุนณังกูร (2553) ที่ทำการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับปราณี ฉิมทับ (2551) ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครูผู้สอนในอำเภอบันนังสตา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงศ์ สุทธิศักดา (2551) ได้ศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดเทศบาลนครยะลา ตามขอบข่ายงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านงานพัฒนาหลักสูตร งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ งานนิเทศการศึกษา งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษา พบว่าระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแสงจันทร์ แสงกล้า และดาวรุวรรณ ถวิลการ (2556) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยเฉพาะบุคลากรครูผู้สอนที่มีไม่เพียงพอ ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำ มีการบริหารที่เป็นมืออาชีพมากพอที่จะบริหารทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปรณ์ที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์มีความสำคัญในการทำให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะตัวบุคคลที่เป็นตัวขับเคลื่อนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร รวมถึงกระบวนการสอนการจัดการการเรียนรู้ภายในโรงเรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 162) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารด้านการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความสามารถวางแผนจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เป็นไปตามขั้นตอนของการบริหาร การใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การบำรุงรักษาอาคาร การควบคุมดูแลการใช้อาคารสถานที่ การประสานงาน การบริการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจใน

การบริหารของผู้บริหาร การสนองตอบความต้องการของผู้ใช้ทั้งนักเรียนและครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชนได้อย่างเหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ นคร ตังคะพิภพ (2549) กล่าวว่าการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะทรัพยากรเป็นปัจจัย (Input) สาหรับการบริหารจัดการศึกษา นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2548 : 52) กล่าวถึงการบริหารบุคคลว่าหมายถึง การใช้บุคคลให้ทำงานให้ได้ผลดีที่สุด โดยใช้เวลาน้อยที่สุดและสิ้นเปลืองเงินวัสดุในการทำงานนั้น ๆ น้อยที่สุดในขณะเดียวกันคนที่เราใช้นั้นมีความสุข มีความพอใจที่จะให้บริการ และพอใจที่จะทำงานที่ผู้บริหารต้องการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข: 51) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารบุคคลในสถานศึกษาว่าเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภาระของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านบริหารงานบุคลากรให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับคำกล่าวของ Knezevick (1984: 16–18 อ้างถึงในภารดี อนันต์นาวี, 2551, หน้า 265–266) ที่เสนอว่าผู้บริหารหรือผู้นำทางการศึกษาควรมีบทบาทต่าง ๆ ในการบริหารให้เกิดประสิทธิผลมีบทบาทเป็นผู้บริหารงานบุคคล มีบทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource manager) มีความสามารถการบริหารการเงินงบประมาณ บริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษา หาทรัพยากรสนับสนุนจากภายนอก

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ผู้บริหารควรมีขั้นตอนการปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมจัดทำแผนกลยุทธ์ปรับปรุงโรงเรียน มีการมอบหมายงานตามความถนัดของครู ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง มีการส่งเสริมอบรมให้ความรู้ครูในหน่วยงาน มีการกระตุ้นให้จัดทำแผนการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น กระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญของการศึกษา และงานในหน้าที่ สร้างแรงจูงใจ ให้กำลังใจแก่ครู มีการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลงานทางวิชาการดีเด่น มีการใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอย่างคุ้มค่า ประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดสรรบุคคลในหน้าที่ให้เหมาะสมกับงานตามความถนัด ตามเอก และกลุ่มสาระ มีการอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินการซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้และปลอดภัย เป็นระเบียบเรียบร้อย ปรับภูมิทัศน์ให้เข้ากับบรรยากาศในการเรียนการสอน มีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ มีการนิเทศภายในสำหรับครูและมีการประเมินผลการปฏิบัติการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง มีการชี้แนะให้ครูทุกคนศึกษาให้รอบด้าน เพื่อนำมาพัฒนางานในด้านวิชาการ ผู้บริหารมีการสังเกตการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารคอยให้คำปรึกษา แนะนำแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดจาการสอนแก่ครูทุกคน เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุง พัฒนางานวิชาการของตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น แนวทางการพัฒนาที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้บริหารที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการสูง สุรพงศ์ สุทธิศักดา (2551: 5) กล่าวถึง ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับ งานวิชาการ 5 ด้าน ประกอบด้วยงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ งานนิเทศการศึกษา งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553, หน้า 188–190) กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงพฤติกรรมการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในการชี้นำหรือโน้มน้าวจูงใจข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้าใจและเกิดความตระหนักในการรวมพลังและประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ธีระ รุญเจริญ (2549). **สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง

ภารดี อนันต์นาวี. (2551). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มนต์ตรี.

ปฐม ปริปุนณังกูร. (2553). ***ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2***. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา** ตามหลักเกณฑ์ใหม่. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). ***ภาวะผู้นำทฤษฎี และปฏิบัติ: ศาสตร์ และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่ สมบูรณ์*** (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น.

แสงจันทร์ แสงกล้า และดาวรุ่งรรณ ถวิลการ. ***ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู.***วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับพิเศษ) **หน้า 818-829.**

Krejcie, Robert, V. and Morgan, W. Daryle. (1970)**. Educational And Psychological Measurement**. Autumm.

ภาวะผู้นำและการจูงใจที่มีส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

Leadership and motivation affecting effectiveness of schools under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2

สรวุฒิ แก้วปุ๋ย[1*] และ เจิดหล้า สุนทรวิภาต[2]

Sarawooth Kaewpuy[1*] and Cherdla Soontornvipart[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะผู้นำและการจูงใจที่มีส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กลุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 313 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติ ที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภาวะผู้นำแบบผู้นำทีม ส่วนภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ภาวะผู้นำแบบผู้หนีงาน 2) การจูงในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การจูงในการปฏิบัติงานของครูที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยค้ำจุน ส่วนการจูงในการปฏิบัติงานของครูที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยกระตุ้น 3) ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ประสิทธิผลของงาน ในสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนะคติทางบวก 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวทำนายประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ 1) ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ (X_{13}) 2) ภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (X_{14}) โดยร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาร้อยละ 31.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score) $\hat{Y}$ = 1.926+ 0.258(X_{13}) + 0.256(X_{14}) สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score) $\hat{Z}$ = 0.350(X_{13}) + 0.335(X_{14}) 5) การจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่เป็นตัวทำนายประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ ปัจจัยค้ำจุน (X_{22}) โดยพยากรณ์ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาร้อยละ 41.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kruoil.nyn@gmail.com

คะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score) $\hat{Y}$ = 1.230 +0.685 (X_{22}) สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score) $\hat{Z}$ = 0.099(X_{22})

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ การจูงใจ ประสิทธิผล

Abstract

The purposes of this study was to study The Leadership and motivation affecting effectiveness of schools under ChiangRai primary educational service area office 2. The sampling group of the study consisted of 313 educational administrators and teachers in Chiangrai primary educational service area office 2 . The instruments used for collecting data were rating scale questionnaires. The collected data were then analyzed in the forms of frequency, percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis. The results of this study were as follow:

1. The leadership of the school administrators under Chiangrai primary educational service area office 2was at a high level as a whole. The highest level was Executive while the lowest level was Deserter.

2. The motivation on working of teachers under Chiangrai primary educational service area office 2was at a high level as a whole. The highest level was Hygiene factor while the lowest level was Motivator factors.

3. The effectiveness of working of teachers under Chiangrai primary educational service area office 2 was at a high level as a whole. The highest level was the ability of the remedy within the school while the lowest level was Ability of the positive student attitude development.

4. The school leadership administrators which could affect the teacher under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 were Autocrat (X13) and Compromiser (X14). These could jointly predict the school effectiveness of work at 31.60% with statistical significance at the 0.01 level and could be formed as the equations of unstandardized score and standardized score as follows;

The Regression Equation of Unstandardized Score:

$\hat{Y}$ = 1.926+ 0.258(X_{13}) + 0.256(X_{14})

The Regression Equation of Standardized Score:

$\hat{Z}$ = 0.350(X_{13}) + 0.335(X_{14})

5. Teacher Motivation of working which could affect the teacher under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 was Hygiene factor (X_{22}). These could jointly predict the school effectiveness of work at 41.20% with statistical significance at the 0.01 level and could be formed as the equations of unstandardized score and standardized score as follows;

The Regression Equation of Unstandardized Score:

$\hat{Y}$ = 1.230 + 0.685 (X_{22})

The Regression Equation of Standardized Score:

$\hat{Z}$ = 0.099(X_{22})

Keywords: Leadership, motivation, effectiveness)

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ ที่จะต้องดำเนินการ บริหารและจัดการการศึกษา ดังนี้ **มาตรา ๒๔** การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (วรรค ๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (วรรค ๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (วรรค ๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (วรรค ๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (วรรค ๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวย ความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (วรรค ๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา **๒๖** ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วยมาตรา ๒๙ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชนมาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา มาตรา ๕๐ ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 8–17)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว ทำให้ครูต้องแบกภาระงานในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จึงทำให้กระทบต่องานสอนซึ่งถือเป็นงานหลักของครู นอกจากนี้ครูจำเป็นที่จะต้องจัดทำเอกสารเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพทางการศึกษาจากองค์กรภายนอก จากดังที่กล่าวมานั้น ครูผู้สอนต้องแบกภาระในด้านการทำงานเป็นจำนวนมาก อีกทั้งต้องรอรับคำสั่งปฏิบัติงานจากผู้บริหารสถานศึกษา **ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นปัญหาของการศึกษาไทย** ตาม 6 ยุทธศาสตร์ เร่งด่วน 31 ปัญหา ในส่วนของยุทธศาสตร์ด้านการผลิตครูและพัฒนาครูพบว่า มีปัญหาในการทำงานของครูคือ 1) ภาระงานเยอะ และ 2) ครูขาดขวัญและกำลังใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า

4) จากประเด็นปัญหาส่งผลทำให้ประสิทธิผลของงานและการปฏิบัติงานของครูต่ำ และคุณภาพของงานลดลง แต่ในตรงกันข้ามหากครูมีแรงจูงใจในการทำงานที่ดีก็อาจทำให้ผลการดำเนินสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบเพราะถ้าการบริหารงานไม่ดีจะกระทบต่อส่วนอื่นของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้น จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544) อ้างถึง ใน (ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, 2555)

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารงาน ที่จะทำให้การปฏิบัติงานสามารถผ่านไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและมีประสิทธิผลของงานสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารสถานศึกษาให้ก้าวหน้าซึ่งต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานและมีความคล้อยตาม เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มใจที่พร้อมจะปฏิบัติงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างสูงสุด

จากความเป็นมาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้วิจัย จึงเกิดคำถามการวิจัยว่าภาวะผู้นำและการจูงใจมีส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 อย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาการจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำและการจูงใจที่มีส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้ประชากรที่ใช้คือ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 1,695 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 รวมทั้งหมด 313 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภาวะผู้นำแบบผู้นำทีม ส่วนภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ภาวะผู้นำแบบผู้หนีงาน

2. การจูงในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การจูงในการปฏิบัติงานของครูที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยค้ำจุน ส่วนการจูงในการปฏิบัติงานของครูที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยกระตุ้น

3. ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนะคติทางบวก

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวทำนายประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ 1) ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ (X_{13}) 2) ภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (X_{14}) โดยร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาร้อยละ 31.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$\hat{Y} = 1.926 + 0.258(X_{13}) + 0.256(X_{14})$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$\hat{Z} = 0.350(X_{13}) + 0.335(X_{14})$$

5. การจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่เป็นตัวทำนายประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ ปัจจัยค้ำจุน (X_{22}) โดยพยากรณ์ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาร้อยละ 41.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$\hat{Y} = 1.230 + 0.685\ (X_{22})$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$\hat{Z} = 0.099(X_{22})$$

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำและการจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมพบว่า แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 8 แบบ อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมาก 5 แบบ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แบบผู้นำทีม แบบผู้นำแบบนักพัฒนา แบบผู้บุกงาน แบบผู้ประนีประนอม แบบผู้นำเผด็จการ ระดับปานกลาง 3 แบบ

โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แบบผู้นำแบบนักบุญ แบบผู้คุมกฎเกณฑ์ แบบผู้หนึงาน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารในปัจจุบัน ใช้ความรู้และทักษะในการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารสร้างทีมงานเน้นการบริหารแบบ มีส่วนร่วมในสถานศึกษา โดยยึดหลักความถูกต้องตามกฎระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน มีการพัฒนาตนเองและครูภายใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ อีกทั้งจะต้องเป็นคนที่กล้าคิดละกล้าตัดสินใจ ทำให้ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อารีรัตน์ หิรัญโร, 2532) ได้ศึกษาแบบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาเป็นผู้นำแบบสอนแนะมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผู้นำทีมและผู้คุมกฎ และแบบผู้นำน้อยสุด ได้แก่ ผู้ยอมความ และไม่มีผู้บริหารคนใดเป็นผู้นำแบบผู้คุมงาน อย่างไรก็ตามในส่วนสุดท้ายของผลวิจัยดังกล่าวก็ยังมีส่วนของความไม่สอดคล้องงานวิจัยฉบับนี้คือ ผู้นำแบบคุมงาน (ผู้นำแบบเผด็จการ) ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวไม่มีผู้บริหารคนใดมีภาวะผู้นำในลักษณะนี้เลยแต่ในวิจัยฉบับนี้กลับพบว่าแบบภาวะผู้ผู้นำแบบคุมงาน(ผู้นำแบบเผด็จการ)มีผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าในปัจจุบันผู้บริหารจำเป็นจะต้องใช้แบบภาวะผู้นำแบบเผด็จการในการปฏิบัติงานเพื่อความรวดเร็วและให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับมอบหมายอย่างเร่งด่วน อีกทั้งการยึดถือกฎระเบียบจะทำให้ครูซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วผลการวิจัยฉบับนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมศรี แจ่มบุญรัตน์, 2548) ได้ศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นแบบนักบุญมากที่สุด รองลงมาคือ แบบนักพัฒนาและแบบประนีประนอม น้อยสุด ในขณะที่รองผู้อำนวยการสถานศึกษา เห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร

2. สถานศึกษา เป็นแบบนักพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือแบบนักบุญ และเป็นแบบประนีประนอมน้อยสุด และครูเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นแบบนักพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือแบบผู้ยึดระเบียบและแบบประนีประนอม

3. การจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมพบว่า ปัจจัยการจูงใจทั้ง 2 ปัจจัย อยู่ในระดับมากโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือปัจจัยค้ำจุน และปัจจัยกระตุ้น ส่วนรายด้านของปัจจัยกระตุ้น พบว่า การจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อยู่ระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเนื้องาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้า และด้านความรู้สึกยอมรับ ตามลำดับ ส่วนรายด้านของปัจจัยค้ำจุน พบว่า การจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อยู่ระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ด้านเงินเดือนและความมั่นคงในงาน ด้านนโยบายและการบริหารขององค์การ ด้านการบังคับบัญชา และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามลำดับ ทั้งนี้ เป็นเพราะ ครูได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีอิสระในใช้ความรู้ความสามารถประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาให้งานสำเร็จลุล่วง เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและร่วมมือกันทำงานเป็นทีม มีความรู้สึกมั่นใจในงานและตำแหน่งหน้าที่การงานของตนเองว่ามีความมั่นคง นโยบายในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารมีเหตุผลนำไปสู่การปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงและพัฒนาห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีพื้นที่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ และช่วยกระตุ้นทำให้อยากสอน ซึ่งผลการวิจัยฉบับนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรี เหลืองอุดม, 2554) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูด้านปัจจัยจูงใจ (ปัจจัยกระตุ้น) ปัจจัยค้ำจุนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 โดยรวม

และรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กมลวรรณ ยอดมาลี, 2558) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยผลการวิจัยพบว่า ระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวม ปัจจัยจูงใจ (ปัจจัยกระตุ้น) ปัจจัยค้ำจุน และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชันญานุช ปิ่นทองคำ, 2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยใช้ทฤษฎีสองปัจจัย ของ เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg) เปรียบเทียบกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยผลการวิจัยพบว่า ระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูทั้งสองปัจจัย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4. ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมพบว่า ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน พบว่า ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา ระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนะคติทางบวก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูร่วมมือกันพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการโรงเรียนให้ทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบันและสามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนได้รับรางวัลจากการประกวดในงานวิชาการหรืองานต่าง ๆ และจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน จึงทำให้ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัทรพร อะพรรัมย์, 2555) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอกบินทร์บุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอกบินทร์บุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยรวมทั้ง 4 คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนะคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรี เหลืองอุดม, 2554) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 พบว่า ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาที่สูงสุดคือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนะคติทางบวก อยู่ในระดับมาก และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิรัตน์ มะโนวัฒนา, 2549) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามารถของโรงเรียนในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถของโรงเรียนในการ ปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ด้านความสามารถของโรงเรียนใน การพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติในทางบวก และด้านความสามารถของ โรงเรียนในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงาน ในสถานศึกษา ที่สามารถพยากรณ์ โดยภาพรวมมี 2 แบบ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ และ ภาวะผู้นำแบบประนีประนอม ร่วมกันส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาเท่ากับ 0.562 มีอำนาจพยากรณ์ทำนายประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 รวมกันได้ร้อยละ 31.60 และมีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์หรือการประมาณค่าของประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาเท่ากับ 0.449 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาในหลายๆด้านของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโครงการต่าง ๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ให้โรงเรียนได้ดำเนินการ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่มาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นในการดำเนินงานของสถานศึกษาผู้บริหารจึงต้องใช้ภาวะผู้นำแบบเผด็จการในการดำเนินงานในบางครั้งที่เร่งด่วนและมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานบางครั้งผู้บริหารมักจะใช้ภาวะผู้นำแบบประนีประนอมเพื่อผ่อนคลายภาวะความตึงเครียดในการดำเนินงานซึ่งในลักษณะงานจะเป็นงานที่ค่อนข้างง่ายและผู้ปฏิบัติงานสามารถตัดสินใจเองได้โดยที่ไม่ต้องอาศัยการตัดสินจากผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้งานได้บรรลุถึงประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา ซึ่งมีสอดคล้องกับแนวคิดของ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2549) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานในโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งการที่โรงเรียนดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพมีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ และสิ่งสำคัญต้องมีภาวะผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (เล็ก นักเบศร์, 2555) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ด้านการกระตุ้น ทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี ประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 64.60 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และได้แสดงข้อค้นพบในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ควรพัฒนาภาวะผู้นำด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับปรุงด้านการสร้างแรง บันดาลใจให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงมากยิ่งขึ้น

6. การจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าการจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ โดยภาพรวม ปัจจัยมีเพียง 1 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยค้ำจุน ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของการจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาเท่ากับ 0.642 มีอำนาจพยากรณ์ทำนายประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ร้อยละ 41.20 และมีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์หรือการประมาณค่าของประสิทธิผลของงาน ในสถานศึกษา เท่ากับ 0.413 ส่วนรายด้านพบว่าตัวแปรพยากรณ์ การจูงในในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา ที่สามารถพยากรณ์ โดยภาพรวม

รายด้านของทั้งสองปัจจัย (ปัจจัยกระตุ้น และปัจจัยค้ำจุน) มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารขององค์การ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านสภาพแวดล้อม ในการทำงาน และด้านเงินเดือนและความมั่นคงในงานร่วมกันส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของการจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาเท่ากับ 0.810 มีอำนาจพยากรณ์ทำนายประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 รวมกันได้ร้อยละ 65.50 และ มีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์หรือการประมาณค่าของประสิทธิผลของงาน ในสถานศึกษา เท่ากับ 0.323 ทั้งนี้เนื่องจากการที่ประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียน จากผลวิจัยทำให้ทราบได้ว่าผู้บริหารควรจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ดังนั้นผู้บริหารจะต้อง กำหนดนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายของงาน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานสร้างทีมงาน และส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเพื่อให้ครูก้าวหน้า ในวิชาชีพ จึงจะส่งผลให้งานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กมลวรรณ ยอดมาลี, (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูด้านปัจจัยจูงใจและด้านปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นารีรัตน์ บัตรประโคน, 2557) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยผลการวิจัยพบว่า ระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากและระดับของประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยได้ข้อเสนอแนะ ในการสร้างแรงจูงใจ โดยผู้บริหารของสถานศึกษาควรชื่นชมกับผลการปฏิบัติงานที่ได้รับความสำเร็จของครูและควรมีของรางวัลเล็ก ๆ น้อยมอบให้กับครูเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับครูและควรยอมรับในความรู้ความสามารถของครูโดยการมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถของครู แบ่งเบาภาระครูและควรส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ความสามรถในวิชาที่สอน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เจิด หล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ตรวจทาน ความถูกต้องเรียบร้อยและข้อบกพร่อง ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือ ได้แก่ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ประจำคณะวิทยาลัยการศึกษา นายจำลอง แก้วศรีลา ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านโป่ง และ นายเกรียงไกร ฟูธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าบง ท้าวแก่นจันทร์ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณท่านอาจารย์ประจำคณะวิทยาลัยการศึกษา ตลอดจน รุ่นพี่ เพื่อนนิสิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาตลอด

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหาร คณะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและส่งคืนผู้ศึกษาครบตามจำนวน รวมถึงท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้ กล่าวนามไว้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้กำลังใจ

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากผลงานการศึกษาค้นความฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร้องหรือผิดพลาด ประการใด ผู้ศึกษาขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้คงเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 11 ก.ย. 2559, จาก www.mwit.ac.th

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **การผลิตครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้สู่อนาคตการศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 11 ก.ย. 2559, จาก www.moe.go.th

กมลวรรณ ยอดมาลี. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2559, จาก www.tdc.thailis.or.th

ชันญานุช ปิ่นทองคำ. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี.** งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.สืบค้นเมื่อ 1 พ.ย. 2559, จาก www.tdc.thailis.or.th

นารีรัตน์ บัตรประโคน. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์. สืบค้นเมื่อ 4 พ.ย. 2559, จาก www.tdc.thailis.or.th

พัชรี เหลืองอุดม (2554). **การจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ภัทรพ อะพรรัมย์. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอกบินทร์บุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2.** งานนิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 25 ต.ค. 2559, จาก www.tdc.thailis.or.th.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). **การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** งานวิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี. สืบค้นเมื่อ 18 ต.ค. 2559, จาก www.tdc.thailis.or.th

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เล็ก นักเบศร์. (2555). ***ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1.*** วิทยานิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.สืบค้นเมื่อ 17 ธ.ค. 2559, จาก www.tdc.thailis.or.th

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). **การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผลของภาวะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วิรัตน์ มะโนวัฒนา. (2549). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี.** วิทยานิพนธ์. คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.

สมศรี แจ่มบุญรัตน์. (2548). **ได้ศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.** สารนิพนธ์., กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปกร, นครปฐม.

อารีรัตน์ หิรัญโร. (2532). **แบบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ

ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน

The Study of Moderate Class for more Knowledge of the Schools in Namuen District Nan Province

นิทยา ธิเขียว[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Nitthaya thikhiao[1*] and Namfon Gunma[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มนาหมื่น 2 อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 71 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 15 คน ครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง รวมจำนวน 56 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ทั้ง 8 ด้านโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการตามลำดับ ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ควรมีการพัฒนาความรู้ ฝึกอบรมครูผู้สอน ควรมีการประชุมวางเพื่อหาแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและนำมาปรับปรุง พัฒนาผู้เรียน มีกำกับการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

คำสำคัญ: กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Nita_5555@hotmail.ac.th

Abstract

The purpose of this research was to study the condition of reduce study time for increase learning time activities of the schools in Namuen 2 Group, Namuen District, Nan province. The population consisted of 71 people for study were 15 school directors and 56 teachers, the tools were questionnaires and measuring scale forms of 5 levels and analyze data using computer software by frequency, percentage, mean and standard deviation. The research found that:

1. Study of the condition of reduce study time for increase learning time activities of the schools in Namuen District, Nan province in all eight aspects as whole and each side are at high every level. When considering the side, it was found that the development of teachers and educational personnel to reduce study time, increase learning time was the average most. Secondly, the promotion of budget support. And promotion of Academic support, respectively the teaching and learning management was the lowest.

2. Guidelines for developing activities to reducing study time for increasing learning time, the school's administrators, teachers and related people should organize activities that fit the context of the school, diverse and meet the needs and aptitudes of student, should develop knowledge, teacher training, planning and meeting to find solutions to the shortcoming and bring to improvement and develop student continuous monitoring of performance. There are enough budgets for activities to reduce study time and increasing learning time.

Keywords: study of moderate class for more knowledge

บทนำ

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 ว่าด้วยการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มา ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น

รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการ ประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุก รูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการ ประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

จากนโยบายข้างต้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้เน้นส่งเสริมความถนัดของผู้เรียนรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและเรียนอย่างมีความสุข ทางโรงเรียนต้องเตรียมกิจกรรมที่ตอบสนองทั้งทางด้านพุทธพิสัย (Cognitive Domain) หรือสมอง ด้านเจตพิสัย (Affective Domain) หรือหัวใจ และด้านทักษะพิสัย (psychomotor Domain) หรือมือ ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นผู้จัดกิจกรรมเพื่อรองรับการตอบสนองนโยบายทางการศึกษา จึงเล็งเห็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนทุกท่านจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้จึงได้ทำการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้เพื่อจะนำผลการวิจัยครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนใน อำเภอ นาหมื่น จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนใน อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 71 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 15 คน ครูพนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง รวมจำนวน 56 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดและปรับปรุงจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแบบสอบถามถึงสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของครูในกลุ่มนาหมื่น 2 อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามรายละเอียดดังนี้

– ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ซึ่งเป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบไปด้วยข้อมูลเพศ ตำแหน่งการทำงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

– ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของครูในกลุ่มนาหมื่น 2 อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน จำนวน 46 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามแบบวิธีของลิเคิต (Likert) มี 5 ตัวเลือก ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

-ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ รายงานการประชุม และสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนใน ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาจากเอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

2. กำหนดโครงสร้างและเนื้อหาที่นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนของการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยมีรายชื่อดังนี้

3.1 นายพิชชากร อานุ

3.2 นายวิโรจน์ ใหม่เทวินทร์

3.3 นายวรชน มจินานนท์

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาและ ผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามคำแนะนำ

5. นำเครื่องมือที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเหมาะสมโดยใช้ค่าความสอดคล้องของรายการกับจุดประสงค์ (Index of Item and Objective Congruence–IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ดังปรากฏในภาคผนวก ค

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (ReliabilityAnalysis) โดยการนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนในอำเภอนาน้อยจำนวน 5 โรงเรียน โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียน ครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง รวม 35 คน (Try Out) แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้สถิติของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

7. นำแบบสอบถามที่ไปแก้ไขและทดลองใช้มาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ให้ความเห็นชอบ

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจัดทำแบบสอบถาม เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยให้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยติดต่อผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 นัดหมายเวลาเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประโยชน์ของการวิจัย พร้อมทั้งแนบแบบฟอร์ม UP-HECO4.1 และ UP-HECO5 ให้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ศึกษา ทำความเข้าใจและซักถามก่อนลงมือเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน

4. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด

5. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทุกฉบับ

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มี 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน ความรับผิดชอบด้านการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน โดยมีการประมาณค่าแบบ 5 ระดับ (Likert Scale) จำนวน 46 ข้อ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{\mu}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำเสนอในรูปตารางประการบรรยาย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 210)

4. แบบสอบถามตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไข จำนวน 3 ข้อ รวบรวมและนำเสนอในรูปของความเรียง

ผลการศึกษา

1._การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ทั้ง 8 ด้านโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการตามลำดับ ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ควรมีการพัฒนาความรู้ ฝึกอบรมครูผู้สอน ควรมีการประชุมวางเพื่อหาแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและนำมาปรับปรุง พัฒนาผู้เรียน มีกำกับการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มนาหมื่น อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน สรุปได้ ดังนี้

1..ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ทั้ง 8 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ การส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 3 คือ การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ซึ่งในแต่ละด้านสามารถพิจารณาเป็นรายข้อดังนี้

1.1 ด้านนโยบายการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่าลำดับที่ 1 คือ มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินความก้าวหน้าในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ โรงเรียนปรับโครงสร้างเวลาเรียนและจัดทำตารางเรียนให้เหมาะสมที่สอดคล้องกับนโยบายการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือ โรงเรียนกำหนดแนวทางหรือวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยปรับลดเวลาเรียนของผู้เรียนให้น้อยลง เพิ่มเวลารู้ให้มากขึ้นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจความถนัด ความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.2.ด้านความสำคัญของการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลำดับที่ 1 คือ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือตระหนักถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ระดับโรงเรียน และครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญของ การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือจัดการประชุมเพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่าลำดับที่ 1 คือ สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อรองรับการเข้าโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าอบรมสัมมนาศึกษา ดูงาน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

มาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือครูผู้สอนมีพร้อมในการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่าลำดับที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทำการวิจัย สร้างนวัตกรรมผลงานทางวิชาการ ด้านการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเอจัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่จะเข้าสู่โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือจัดทำโครงสร้างเวลาเรียนโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดทำตารางเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือกำหนดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อความสนใจ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับช่วงวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลำดับที่ 1 ครูได้พัฒนานักเรียนด้านวิชาการและการปฏิบัติกิจกรรม ได้เต็มตามศักยภาพตามความสนใจ และความถนัดของนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนสู่การตอบสนองทั้ง 4 H มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการวัดผลประเมินผลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่าลำดับที่ 1 ประเมินและพัฒนานักเรียนเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน และจัดนิทรรศการวิชาการเพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรูมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามคุณลักษณะของเด็กมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือนิเทศภายใน การเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่าลำดับที่ 1 จัดซื้อเอกสารหนังสือ รวมทั้งสื่อ ICT เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ จัดสรรทรัพยากรในการพัฒนา เพื่อจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการเพื่อจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านบริหารงานทั่วไป โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่าลำดับที่ 1 มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อชี้แจงการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ ประสานความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาและภูมิปัญญาต่าง ๆ มาร่วมในการบริหารจัดการเวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือจัดให้บุคลากร รับผิดชอบงานตามความเหมาะสมแก่หน้าที่และศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานในกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคืออำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2..ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนใน อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและตอบสนองความต้องการและความสามารถของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ควรมีการพัฒนาความรู้ ฝึกอบรมครูผู้สอน พาไปศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนา 4 H ของผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ ควรมีการประชุมวาง แผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อหาแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น และนำมาปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนในครั้งต่อไป นอกจากนี้ควรมีกำกับการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การขับเคลื่อนกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนมากที่สุด ให้สามารถตอบสนองต่อนโยบายที่ต้องการให้นักเรียนเพิ่มทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ Head คือ ด้านการพัฒนาสมองและกระบวนการคิด Heart คือ ด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะและค่านิยม Hand คือ ด้านการพัฒนาการปฏิบัติ Health คือ พัฒนาทางด้านสุขภาพร่างกาย

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่องสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มนาหมื่น 2 อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ทั้ง 8 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑามาศ สุธาพจน์ และธีระดา ภิญโญ (2016) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ รวมทั้งศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า การบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนในอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน มีสภาพการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ”อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อม และมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เพียงพอต่อความต้องการ จัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ตรงตามเนื้อหา เหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของโรงเรียน และวัดผล ประเมินผลด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งแนวทางในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542ในมาตรา 42 ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยสมอง ด้วยกาย และด้วยใจ สามารถสร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เน้นการปฏิบัติจริง สามารถทำงานเป็นทีมได้ (สมศักดิ์, 2543) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนแนวคิด การลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ คือทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ครูผู้สอนต้องใช้เวลาสอนเนื้อหาสาระให้น้อยลง แต่จัดเวลาส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ครูผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม และหลากหลายในกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐชยา พันลาเนา (2556 หน้า 87) ได้ศึกษาสภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับสภาพการจัด

กระบวนการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นิศารัตน์ คงสวัสดิ์ (2553 หน้า 65) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติจริงด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม พบว่า สภาพการปฏิบัติจริงด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม จำแนกตามด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการบริหารหลักสูตรและวิชาการ ด้านการบริหารการจัดการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เป็นนโยบายใหม่ที่พึ่งมีการดำเนินการขับเคลื่อนได้ไม่นาน ดังนั้นบุคลากรในสถานศึกษาจึงยังขาดความรู้ ความเข้าใจในรายละเอียด และเนื้อหาของกระบวนการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เป็นอย่างมาก ซึ่งจะส่งผลต่อการนำมาปฏิบัติเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนเรียนให้สนองความต้องการของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมต่อผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีการสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อรองรับการเข้าโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ อีกทั้งสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าอบรมสัมมนา ศึกษา ดูงาน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เพื่อให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสามารถนำความรู้ความสามารถของตนมาใช้ในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ให้แก่ผู้เรียนอย่าง สนองความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ให้เกิดการพัฒนาทั้ง 4H สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544 หน้า 18) กล่าวว่า การพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการบริหารงานบุคคลกระบวนการหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา ความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไปในทิศทางที่พึง ปริศนา สเหร่บาง (2541 หน้า 16) สรุปความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้บุคคลมีความรู้ ความชำนาญเพิ่มขึ้น สามารถ ติดตาม วิทยาการใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด เวลาได้ทันท่วงที ซึ่งนอกจากจะทำให้บุคลากรก้าวหน้าในหน้าที่การงานแล้วยังส่งผลให้หน่วย งานได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และลดความสิ้นเปลืองที่เกิดขึ้นได้เป็น อย่างมากอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของทุกหน่วยงาน

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนใน อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่านผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและตอบสนองความต้องการและความสามารถของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ควรมีการพัฒนาความรู้ ฝึกอบรมครูผู้สอน พาไปศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนา 4 H ของผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ ควรมีการประชุมวาง แผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อหาแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น และนำมาปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนในครั้งต่อไป นอกจากนี้ควรมีกำกับการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การขับเคลื่อนกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” (2558) ครูผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งบทบาทการสอนของครูผู้สอนแม้จะน้อยลง แต่บทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของครูผู้สอน คือ ต้องมีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เตรียมสื่อ แหล่งเรียนรู้ และเตรียมคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ประสาท เนือง

เฉลิม (2559 หน้า 137–146) ที่กล่าวว่าการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ไม่ใช่เรื่องใหม่ทางการศึกษา หากแต่เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ควรจะเกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรม นโยบายทางการศึกษานี้มุ่งให้เกิดการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนทั้งนอกชั้นเรียนในชั้นเรียนอย่างที่ควรจะเป็นตามบริบทการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยอธิบายแนวนโยบายสู่ทฤษฎีทางการศึกษาด้วยแนวคิด 4H4C4R และเสนอทางปฏิบัติที่ควรจะเป็นตามความเหมาะสมของการเรียนการสอน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปต่อยอด ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

1.2 ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ในการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ” โดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการวิจัย เช่น ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระฉบับนี้ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ที่กรุณาช่วยเหลือให้แนวคิด ให้คำแนะนำ ตรวจทาน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีมาตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้แก่ พิชชากร อานุ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หม้อ นายวิโรจน์ ใหม่เทวินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาคา นายวรชน มจินานนท์ ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษโรงเรียนอนุบาลเมืองลีที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาสาขาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ให้การสนับสนุนเรื่องทั่ว ๆ ไป และท้ายสุดขอขอบคุณบิดา มารดา และครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจปลอบใจไม่ให้ย่อท้อ จนบังเกิดผลสำเร็จในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

จุฑามาศ สุธาพจน์ และธีระดา ภิญโญ. (2559). **แนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2**. International Conference on Management Science, Innovation, and Technology. Faculty of Management Science, Suan Sunandha Rajabhat University

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ณัฐชยา พันลาเนา.(2556).**การศึกษาสภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นิศารัตน์ คงสวัสดิ์. (2553).**การศึกษาสภาพการปฏิบัติจริงด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม ปีการศึกษา 2553**. โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม

ปริศนา เสร่บาง. (2541). **ความต้องการพัฒนาครูอาจารย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรม อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประสาท เนืองเฉลิม. (2559). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 3(2): 38–53.

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. 2543. 22 กรกฎาคม 2553.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. **ราชกิจจานุเบกษา** 19 สิงหาคม 2542.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558).**แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”.**

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2558).**คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”**

สำนักรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ.(2558).**แนวทางการบริหารจัดการ เวลาเรียน"ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้"**.

สมศักดิ์ เด่นเดชา (2543). **“ทักษะการบริหารงานและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา”,** สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

ศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

The operating conditions of early intervention services for children with disabilities of Special Education Center under Bureau of Special Education in Northern Thailand

บุญสิตา วงศรี[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Boonsita Wongsri[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 8 แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 14 คน ครูผู้สอน 169 คน รวมทั้งหมด จำนวน 183 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการดำเนินงานตามกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม 7 กระบวนการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การปฏิบัติสูงที่สุด ได้แก่ การประเมินความสามารถพื้นฐาน รองลงมา คือ การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ การประเมินความก้าวหน้า การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ และข้อที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งต่อ

2. ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นจากสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ไม่แตกต่างกัน

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

3. ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่จำแนกเป็นเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน โดยรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

คำสำคัญ: การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

The purposes of this research are to (1) examine the operating conditions of early intervention services for children with disabilities of Special Education Center under Bureau of Special Education in Northern Thailand (2) compare the operating conditions of early intervention services for children with disabilities of Special Education Center under Bureau of Special Education in Northern Thailand in the aspects of work positions, gender, age, educational backgrounds and working experiences. The populations are the school administrator and teacher of Regional Special Education Center under Bureau of Special Education in Northern Thailand. The samples were selected by using purposive sampling method the samples are Special Education Center from 8 provinces. The populations are 183 people: 14 school administrators and 169 teachers, the research instrument was a questionnaire analyzed the data to find percentage, mean, standard deviation, t-test and One way ANOVA.

The result of this research are listed below

1. The operating conditions of early intervention services for children with disabilities of Special Education Center under Bureau of Special Education in Northern Thailand. Overall, the process of Early Intervention was at the high level. When considered specific aspects, all aspects are at the high level. They were arranged in descending order of score as follows: Based Assessment, Educational Disabilities Screening and Referring, Individualized education program, appropriate Intervention Activities, data gathering of disabled children, and supervision follow up assessment and referring respectively.

2. The comparisons of operating conditions of early intervention services for children with disabilities of Special Education Center under Bureau of Special Education in Northern Thailand classified by work position. Overall, found no difference of operating conditions of early intervention services for children with disabilities.

3. The comparisons of operating conditions of early intervention services for children with disabilities of Special Education Center under Bureau of Special Education in Northern Thailand classified by gender by Age by Educational background by Working Experience. Overall, found no difference of operating conditions of early intervention services for children with disabilities.

Keywords: Early Intervention, Children with disabilities, Bureau of Special Education

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้าน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”ตามมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ต้องให้สิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยเฉพาะมาตรา 10 วรรคสอง ระบุว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

สำหรับเด็กพิการ นอกจากจะจัดการศึกษาตามข้อความข้างต้นแล้ว รัฐยังต้องจัดการศึกษาให้เด็กกลุ่มนี้ตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการ อีกทั้ง ยังต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นพิเศษอีกด้วย และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้เน้นย้ำถึงสิทธิทางการศึกษาของคนพิการ โดยกำหนดให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้ (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการ จนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (2) เลือกบริการทางการศึกษาสถานศึกษาระบบ และรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น (3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท และบุคคล

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อคนพิการ ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล โดยจัดการศึกษาผ่านทางศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ โรงเรียนทั่วไปที่รับเด็กพิการเข้าเรียนร่วม ในสภาพปัจจุบัน พบว่า ยังมีเด็กพิการที่ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม หรือทันทีที่พบความพิการ ขาดการเตรียมความพร้อม และยังไม่ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามสิทธิที่ควรได้รับตามกฎหมาย ส่งผลให้ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ และเป็นภาระของครอบครัว รวมถึงสังคม ดังนั้น ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ จำเป็นต้องมุ่งเน้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ การปรับพฤติกรรมและเสริมทักษะต่าง ๆ เพื่อลดข้อจำกัดอันเนื่องมาจากความพิการและเตรียมความพร้อมให้เด็กพิการมีศักยภาพเพียงพอต่อการเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ หรือเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป ได้อย่างมีความสุข

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในระดับปฐมวัยหรือก่อนชั้นประถมศึกษา เนื่องจากเด็กพิการมีสภาพความบกพร่องที่ไม่พร้อมต่อการเข้าสู่ระบบโรงเรียน ดังนั้น จึงต้องให้การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเร็วที่สุด ทันทีที่พบความพิการ กระบวนการจัดกิจกรรมการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่จัดขึ้นในปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้ง ยังเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มประสบการณ์ให้กับเด็ก และส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาส ได้แสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้น

ทั้งนี้ ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่อายุ 0–5 ปี (Early Intervention: EI) เป็นการให้การช่วยเหลือ หรือฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกเกิด หรือเมื่อพบความพิการ เพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต ซึ่งหมายถึง กระบวนการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการในวัยเด็กหรือก่อนเรียน อย่างมีเป้าหมายตามความต้องการจำเป็นของเด็ก โดยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้บริการ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นการลดผลกระทบความพิการ และป้องกันความพิการ หรือปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอันเนื่องจากความพิการด้วย (สมพร หวานเสร็จ, 2547 หน้า 11)

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพ และเตรียมความพร้อมให้กับคนที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่พบความพิการ มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเริ่มจากการประเมินศักยภาพเบื้องต้น การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์วางแผนร่วมกัน ระหว่างผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล รวมทั้ง ให้บริการตามแผนที่กำหนด ทั้งนี้ ต้องมีการประเมินผลระหว่างการให้บริการและหลังให้บริการอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 8) อย่างไรก็ตาม ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด เป็นสถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับบุคลที่มีความบกพร่องประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลและครอบครัว และองค์ประกอบหลักที่จะทำให้การบริการ มีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นส่วนสำคัญตามบทบาทหน้าที่การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ เพื่อให้เด็กพิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

จากการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาประจำจังหวัด และโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในรอบศตวรรษที่ผ่านมา มีข้อจำกัดหลายประการในการจัดบริการให้การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มอย่างมาก ทั้งด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเรื่องความชัดเจนเรื่องภาระงานและบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษตอบสนองวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีข้อจำกัด ทว่ายังคงมีทิศทางและกรอบการพัฒนา เพราะรัฐบาลได้กำหนดพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และประกาศกรทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่อื่นของศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2553 ส่งผลให้การจัดการศึกษาพิเศษ มีสิ่งที่ต้องตอบสนองเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวให้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 10)

เนื่องจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่ม ของศูนย์การศึกษาพิเศษอยู่บ่อยครั้ง ทำให้การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ ไม่เป็นระบบและไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ส่งผลให้ประสิทธิผลการในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความแตกต่างกัน

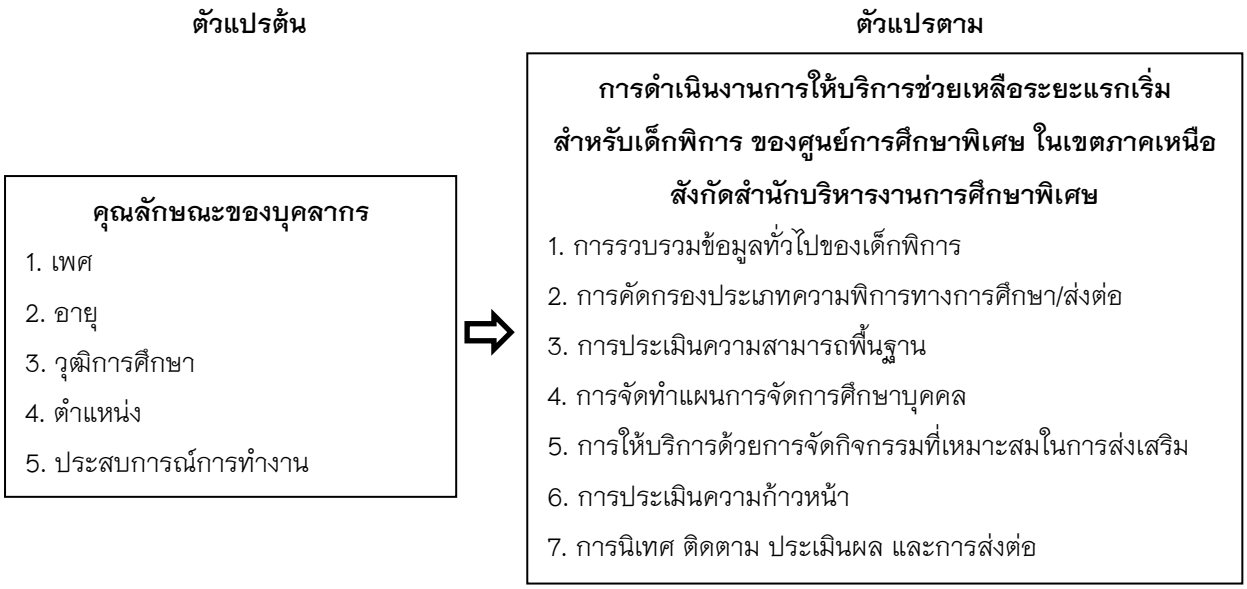
ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าไปเป็นแนวทาง พัฒนาการดำเนินงานให้เด็กพิการได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มอย่างถูกต้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพความพิการ ตลอดจนบังเกิดผลสูงสุดตามเป้าหมายของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุดและประสบการณ์การทำงาน

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดทั้ง 17 จังหวัด จำแนกเป็น ผู้บริหาร 30 คน ครูผู้สอน 368 คน รวมทั้งหมด 398 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 8 ประกอบด้วย ศูนย์การศึกษาพิเศษ 8 จังหวัด แบ่งเป็น ผู้บริหาร จำนวน 14 คน ครูผู้สอน 169 คน รวมทั้งหมด จำนวน 183 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวข้อมูลคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยแบ่งออกเป็น 7 กระบวนการ คือ กระบวนการที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ กระบวนการที่ 2 การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ กระบวนการที่ 3 การประเมินความสามารถพื้นฐาน กระบวนการที่ 4 การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล กระบวนการที่ 5 การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม กระบวนการที่ 6 การประเมินความก้าวหน้า กระบวนการที่ 7 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

จากนั้นคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับเกณฑ์การแปลผล คำนวณจากค่าเฉลี่ย แล้วแปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 102) ดังนี้

การแปลผลค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–3.50 แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อจัดโครงสร้างในแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามแล้วนำไปขอความคิดเห็น และคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเหมาะสม พร้อมตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

4. นำแบบสอบที่ปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

4.1 นำข้อคำถามและเนื้อหาจุดประสงค์ของการสร้าง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ลงความเห็นโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 คือ แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

– 1 คือ แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Congruence: IOC) ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าระหว่าง 0.67–1.00

4.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน แล้วนำกลับมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α-oefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Conbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.936

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ที่อยู่ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 8 จังหวัด

2. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถาม จำนวน 183 ฉบับ ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ที่อยู่ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พร้อมขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามภายใน 15 วัน และนำแบบสอบถามส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

3. แบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม แล้วจึงประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการใช้ความถี่ (f) และหาค่าร้อยละ (%)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.1 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาตรวจสอบและให้คะแนนตามเกณฑ์ในแต่ละช่อง กำหนดการให้คะแนนดังนี้

เมื่อทำเครื่องหมาย/ลงในช่อง 1 ได้ 1 คะแนน
เมื่อทำเครื่องหมาย/ลงในช่อง 2 ได้ 2 คะแนน
เมื่อทำเครื่องหมาย/ลงในช่อง 3 ได้ 3 คะแนน
เมื่อทำเครื่องหมาย/ลงในช่อง 4 ได้ 4 คะแนน
เมื่อทำเครื่องหมาย/ลงในช่อง 5 ได้ 5 คะแนน

2.2. นำคะแนนไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ระหว่าง 4.51–5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
ระหว่าง 3.51–4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
ระหว่าง 2.51–3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
ระหว่าง 1.51–2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
ระหว่าง 1.00–1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตำแหน่ง เพศและวุฒิการศึกษา ใช้สถิติ t-test จำแนกตามอายุ และประสบการณ์การทำงาน ใช้สถิติ F-test

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 183 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 14 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.65) ครูผู้สอน จำนวน 169 คน (คิดเป็นร้อยละ 92.35) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 117 คน (คิดเป็นร้อยละ 63.93) มีช่วงอายุ 20–30 ปี จำนวน 69 คน (คิดเป็นร้อยละ 37.70) วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 104 คน (คิดเป็นร้อยละ 56.83) และมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 128 คน (คิดเป็นร้อยละ 69.95)

2. สภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม มีการดำเนินงานตามกระบวนการ 7 กระบวนการ อยู่ในระดับมาก พบว่า

กระบวนการที่ 1 การประเมินความสามารถพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ มีการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การซักประวัติพื้นฐานของเด็กพิการทุกประเภท จากผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กพิการ เพื่อหาสาเหตุความบกพร่องก่อนการประเมิน และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการประชุมวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่เหมาะสมกับประเภทความพิการ

กระบวนการที่ 2 การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการดำเนินการคัดกรองเด็กพิการ และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการประชุมวางแผนการคัดกรองเด็กพิการอย่างเป็นระบบ

กระบวนการที่ 3 การประเมินความก้าวหน้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการมอบหมายให้มีบุคลากรในการรับผิดชอบการประเมินความสามารถพื้นฐานและข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการประชุมวางแผนการประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการทุกคน

กระบวนการที่ 4 การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสอดคล้องกับความพิการ และมีความเหมาะสมกับความต้องการจำเป็น และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการศึกษาขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ

กระบวนการที่ 5 การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการประชุมการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กพิการ และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการคำนึงถึงระดับความสามารถพื้นฐาน และข้อจำกัดของเด็กพิการแต่ละบุคคล ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กพิการทุกประเภท

กระบวนการที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการประชุมการวางแผนประเมินความก้าวหน้าของเด็กพิการที่มารับบริการ และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมินผลพัฒนาการและร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

กระบวนการที่ 7 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อเด็กพิการทุกประเภท และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการรายงานความก้าวหน้าของระบบการส่งต่อเป็นปัจจุบัน

3. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตำแหน่ง เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาค เหนือสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ เป็นเพศชายกับเพศหญิง โดยภาพรวมแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี โดยภาพรวม แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบขั้นตอน จนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัญจิต วรรณนวล (2549) เรื่อง การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของญาณิศา เทียนงูเหลือม (2556) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของครูในศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัย พบว่า สภาพการปฏิบัติงานการจัดบริการ

ช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของครูในศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ครูผู้สอนจะต้องทราบถึงระดับความสามารถพื้นฐานในปัจจุบันของเด็กพิการทุกคน เพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กแต่ละคน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษให้ความสำคัญกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการตามกระบวนการ 7 กระบวนการ และส่งแสริมสนับสนุนให้การเด็กพิการได้รับโอกาส ในการเข้ารับการศึกษาที่มีความเหมาะสม กับความต้องการจำเป็นพิเศษ

2. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยรวม พบว่า สภาพการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจะเป็นเพราะครูทุกคนที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ จะต้องมีองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาเด็กพิการให้รับการพัฒนาได้ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิกา สุพล (2554) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษา พบว่า เปรียบเทียบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญารัตน์ เมืองอินทร์ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทาง การแก้ปัญหา การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามทัศนะของครูการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามทัศนะของครูการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจะเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ และมอบหมายงานให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานใหม่ ให้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ อีกทั้ง มีการบรรจุแต่งตั้งครูที่จบสาขาการศึกษาพิเศษโดยตรง หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กพิการมากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ เป็นไปอย่างมีระบบและตรงกับความสามารถของเด็กพิการ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษา สภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมพบว่า สภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การประเมินความสามารถพื้นฐาน และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ ฉะนั้น ควรส่งเสริมให้มีการนิเทศกำกับ ติดตาม การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. จากการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยจำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยรวม พบว่า สภาพการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากร ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง และจากวิธีการที่หลากหลาย เพื่อนำมาพัฒนาเด็กพิการให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาตระหนักถึงความตั้งใจจริง และความทุ่มเทของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำแนวทางในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ขอขอบพระคุณ นางศิริพร ดาระสุวรรณ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย นางสุรัญจิต วรรณนวล ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง นางอมรรัตน์ ยาวิราช ครูชำนาญการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมถึงขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คณะครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด/เขตการศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อนึ่ง ผู้ศึกษาหวังว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคณาจารย์ ที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และขอมอบความกตัญญูกตเวทิตาคุณ แด่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้ศึกษาขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและการพัฒนาศักยภาพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ.** กรุงเทพฯ: ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ญาณิกา สุพล. (2554). **สภาพและปัญหาการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.

ญาณิศา เทียนงูเหลือม (ผู้บรรยาย). (9–10 พฤษภาคม 2556). ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของครูในศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. ใน **การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน 2556 ครั้งที่ 3** (หน้า 728–732). มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง

ธัญญารัตน์ เมืองอินทร์. (2558). **การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามทัศนะของครูการศึกษาพิเศษ.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุรีวิทยาสาส์น.

สมพร หวานเสร็จ. (2547). **การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น**. ขอนแก่น: ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา จังหวัดขอนแก่น.

สุรัญจิต วรรณนวล. (2549). **การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **การเรียนรวม: แนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว..

ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

A study of the condition school base management in Terd Thai education development network Mae Fah Luang district Chiang Rai Province

ยุวดี จอมศรี[1*] และ น้ำฝน กันมา[2]

Yuwadee Jomsri[1*] and Numfon Kunma[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายและเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และ มอร์แกน ได้จำนวน 146 คนจำแนกเป็นผู้บริหารทั้งหมด 12 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 80 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 44 คน ครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 10 คน สถิติที่นำมาวิเคราะห์เพื่อคำนวณหาค่าสถิต ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t–test F–test และ ตรวจสอบรายคู่ Sheffe's ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้ง 4 ข้อ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านการมีส่วนร่วม ลำดับที่ 2 คือ ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล และลำดับที่ 3 คือ ด้านการบริหาร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ ด้านการกระจายอำนาจ ปัญหาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษากลุ่ม เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้ง 4 ข้อ โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านการกระจายอำนาจ ลำดับที่ 2 คือ ด้านการมี ส่วนร่วม และลำดับที่ 3 คือ ด้านการบริหารตนเองมี ส่วนด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่มีขนาดต่างกัน ซึ่งได้ศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารตนเอง และด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : namkinrung@hotmail.com

.05 คือ ด้านการบริหารตนเอง โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ส่วนด้านอื่น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

คำสำคัญ: โรงเรียนเป็นฐาน

Abstract

The purpose of this independent study was to study of condition school base management in Terd Thai education development network, Mea Fah Luang District Chiang Rai Province and compare about condition school base management in Terd Thai education development network, Mea Fah Luang District Chiang Rai Province. Data were collected from 146 people there are 12 directors and 134 teachers through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, F–test and Sheffe's.

The results showed that view of the condition of school base management in Terd Thai education development network, Mea Fah Luang District Chiang Rai Province in overall were at high level . Data on participation or collaboration , check and balance , self management and decentralization is low level .

Comparisons of condition school base management in Terd Thai education development network, Mea Fah Luang District, Chiang Rai Province by size of school on participation or collaboration, check and balance, self management, decentralization showed the size of school in overall not different level in significance level of 0.05.

Keywords: school base management

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้สภาพสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน ช่วยพัฒนาโลกจากโลกที่กว้างกลายเป็นโลกที่แคบ ผู้คนสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วทันท่วงที่มีสิ่งของที่สามารถอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ทุกคนบนโลกนี้ ในเมื่อโลกมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็ควรพัฒนาสภาพสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาตามไปด้วย ยิ่งเรื่องการศึกษาที่มีความสำคัญต่อทุกคนควรให้การพัฒนาเป็นพิเศษ และควรส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่

ภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้จำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปหลายด้าน เช่น ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมทั้งปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนทุกคนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง เป็นคนดี คนเก่ง มีระเบียบวินัย รู้หน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริตรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี กล่าวคือ การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (พรทิพภา แก่นเรือง, 2554)

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เปนยุคของเศรษฐกิจฐานความรู (knowledgebased–economy) ที่มีความเจริญกาวหนา อยางรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงขอมูลทุกภูมิภาคของโลกเขาดวยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นสงผลตอวิถีการดำรงชีพทั่วโลกตองเผชิญกับความทาทายของสภาวะการแขงขันในเวทีโลกอยางหลีกเลี่ยงไมได โดยเฉพาะอยางยิ่งในปจจุบันที่โลกไดเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจใหมที่อาศัยความรูเปนฐานซึ่งทำให

ระดับและคุณภาพการศึกษาของประชากรกลายเปนปจจัยบ่งชี้ความไดเปรียบเสียเปรียบในเชิงความสามารถในการแขงขันของประเทศ จึงสงผลใหเกิดการเปลี่ยนแปลงดานการเรียนรู และการพัฒนามากขึ้น โดยที่ความรูและการเรียนรูเปนปจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาประชากรและสรางสมรรถนะในการแขงขันของประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงเปนปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ (ปรัชญา ปนมณี, 2555)

การศึกษาเป็นความจำเป็นสำหรับทุกคน และทุกคนต้องมีส่วนร่วมผลักดันส่งเสริมสนับสนุนให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพ และด้วยสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ระบบการจัดการศึกษาไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทันจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาของประเทศโดยเปลี่ยนระบบ และวิธีการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดทิศทางการบริหารไว้ใน มาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง”ดังนั้นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน จากกระทรวงจึง ได้แก่(1) คณะกรรมการเขตพื้นที่ (2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ (3) สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จากข้อกำหนดดังกล่าวโรงเรียนหรือสถานศึกษาจึงมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบการบริหารงานด้านการบริหารทั่วไป วิชาการบริหารงานบุคคล และงบประมาณ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในขณะเดียวกันสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องกำหนดเป้าหมายของตนเองในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข (ระพิน ชูทอง, 2554 หน้า 1)

การจัดและบริหารการศึกษาไทยแต่เดิมใช้รูปแบบของการรวมอำนาจการบริหารและตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลาง และมีการมอบอำนาจการบริหารและการตัดสินใจเพียงบางส่วนไปให้หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา แต่แนวปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีข้อกำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไป ให้หน่วยงานระดับปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาให้มากที่สุด โดยราชการบริหารส่วนกลางจะทำหน้าที่เพียงกำหนด นโยบาย การวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดและประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นประการสำคัญ ส่วนการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป จะมีการกระจายอำนาจไปให้โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบดำเนินการเอง การบริหารในลักษณะตามข้อกำหนดนี้ เรียกว่าเป็นการบริหารแบบใหม่ที่เรียกว่า การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบของการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (วัฒนา โรจน์เจริญชัย, 2553)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์ทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จะทำให้รูปแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาให้ทุกคนในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้ทำให้สถานศึกษาและชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (กรมสามัญศึกษา, 254511) โดยสถานศึกษาบริหารจัดการเป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษา ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาในการใช้อำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินการแก้ไขปัญหาและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างไรก็ตามการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่ได้มีสูตรสำเร็จหรือรูปแบบกระบวนการบริหารที่สำเร็จรูปแต่ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาโดยตรงด้วยการเรียนรู้ ลงมือทำ ปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานศึกษาเอง (ระพิน ชูทอง, 2554, 1)

โรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ ในปัจจุบันให้มาก เพื่อนำพาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เรื่องการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การ บริหารตนเอง การตรวจสอบและถ่วงดุล เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาของผู้วิจัยเองและสถานศึกษากลุ่ม พัฒนาเครือข่ายการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

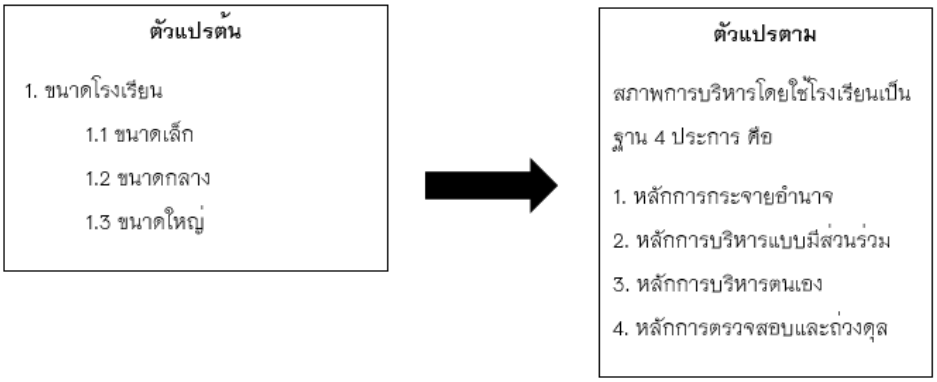
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐาน

สภาพของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา กลุ่มพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 239 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 12 คน ครูผู้สอนจำนวน 227 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (ศรัทธา ห้องทอง, 2554 อ้างถึง Krejecie & Morgan, 1970, 608) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้จำนวน 146 คน จำแนกเป็นผู้บริหารทั้งหมด 12 คน ครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 80 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 44 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม 1 ฉบับแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียน และ ครูผู้สอน ของสถานศึกษากลุ่มพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารงาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับ หลักและวิธีการสร้างแบบสอบถาม

2.3 กำหนดขอบข่ายของคำถามที่จะสร้างจากสาระสำคัญตามกรอบแนวคิดของการวิจัย คือ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การบริหารตนเอง และการตรวจสอบและถ่วงดุล จากนั้นร่างแบบสอบถาม

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยตรวจพิจารณา

2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

2.7 ปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

2.8 นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try–out) กับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนบ้านห้วยผึ้งจำนวน 30 คน

2.9 นำผลการทดลองมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha–coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.913

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

2. นำคะแนนที่ได้ไป เพื่อวิเคราะห์ระดับสภาพในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตาม แล้วนำเสนอเป็นรายด้านโดยใช้สถิติดังนี้ ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, หน้า 100)

ค่าเฉลี่ย ระดับสภาพ

4.51–5.00	หมายถึง	ระดับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมากที่สุด
3.51–4.50	หมายถึง	ระดับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาก
2.51–3.50	หมายถึง	ระดับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานปานกลาง
1.51–2.50	หมายถึง	ระดับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานน้อย
1.00–1.50	หมายถึง	ระดับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบระดับสภาพในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนของสถานศึกษากลุ่มพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นรายด้าน โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ F–test และ ตรวจสอบรายคู่ Sheffe's

4. สรุปสภาพจากข้อเสนอแนะในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทรรศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพะเยา โดยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาจำแนกประเด็นในแต่ละขั้นตอนแล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนา

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 146 คน เป็นเพศหญิง 69 คน เพศชาย 50 คน ระดับวุฒิการศึกษาปริญญาตรี 125 คน รองลงมามีวุฒิการศึกษาปริญญาโท 18 และต่ำกว่าปริญญาตรี 3 คน เป็นผู้บริหาร 12 คน เป็นครู 134 คน ส่วนประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 11 – 15 ปี รองลงมาอยู่ระหว่าง 6–10 ปี และ 16–20 ปี ตามลำดับ สำหรับขนาดของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ 83 คน รองลงมาโรงเรียนขนาดกลาง 47 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 16 คน ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าลำดับที่ 1 คือ ด้านการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 คือ ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 3 คือ ด้านการบริหารตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน

พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารตนเองในส่วนของสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

สรุปผลและอธิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายมีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับนครินทร์ เหลือบุญชู (2554) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมใช้การบริหารฐานโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงศ์ (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4 พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ณรงค์ โภคสวัสดิ์ (2551,หน้า 50-59) ได้วิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อดิศักดิ์ จันทะนาม (2549) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม สถานศึกษามีการปฏิบัติระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับเรืองศักดิ์ ชุปวา และคณะ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด อีกทั้งยังสอดคล้องกับนงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงศ์ (2551) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4 พบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารตนเองในส่วนของสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัคคนาถ เผือกใจแผ้ว (2548) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามทรรศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามทรรศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภังกร ทองเงิน (2549) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และยังสอดคล้องกับการศึกษาของวัชรพล สุดสายเนตร (2556) ได้ทำการศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษากลุ่มพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้ สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยพะเยา และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า

ขอขอบพระคุณ ดร. น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ นายพิชชากร อานุ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หม้อ นายอนุชิต ไทยรัศมี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเทอดไทย และนางเครือวัลย์ สุมงคลเจริญ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเป็นพื้นที่ทดลองในการใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ เป็นพื้นที่ศึกษา และให้ร่วมมือ จนการศึกษาครั้งนี้สามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ คุณแม่กมลวรรณ จอมศรี รวมทั้งพี่น้องทุกคน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือเป็นกำลังใจตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่มีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ โภคสวัสดิ์. (2551). **สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

นงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงศ์. (2551). **ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 14.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น

นครินทร์ เหลือบุญชู. (2554). **สภาพและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.

ปรัชญา ปิ่นมณี (2555) โรงเรียนกวดวิชาและครูสอนพิเศษในแบบจำลองตัวการตัวแทน **วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์** ปีที่ 30 (ฉบับที่ 2), 49-69

พรทิพภา แก่นเรือง. (2554). **ความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพมหานคร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เรืองศักดิ์ ชุปวา และคณะ. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, ปีที่ 1 (2)

วัฒนา โรจน์เจริญชัย. (2553). **การบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา. ในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาเบญจมิตร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ระพิน ชูทอง, (2554) **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

วัชรพล สุดสายเนตร (2556) **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม.

สุทธิรักษ์ ศรีวรรณ. (2549) .**การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยแผนกประถม จังหวัดเชียงใหม่**.ศศ.ม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,เชียงใหม่.

ศรัทธา ห้องทอง (2554). **การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

อัคคนาถ เผือกใจแผ้ว. (2548). **การศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทรรศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

อดิศักดิ์ จันทะนาม (2549)**สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

A Study of Zero Waste School The Pilot Schools in The Network Education Development Mae Salongnai District under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

สุรีย์ ยาพู่[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Suree Yaphu[1*] and Santi Buranachart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 7 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผล และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการปลูกฝังและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการสร้างวินัยในการจัดการขยะมูลฝอย ด้านนโยบาย การสนับสนุน และแผนการดำเนินงาน ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ด้านผลสำเร็จและความยั่งยืนของโรงเรียนปลอดขยะ และด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ โดยใช้หลัก 3Rs

คำสำคัญ: สภาพการดำเนินงาน โรงเรียนปลอดขยะ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sureesom25254@gmail.com

Abstract

The purpose of this study. A study of zero waste school the pilot schools in the network education development Mae Salongnai District under Chiang Rai primary educational service area office 3. and to study the problems and suggestions the pilot schools in the network education development Mae Salongnai District under Chiang Rai primary educational service area office 3. The 7 school academic year 2559 number 103 people. Data were analyzed by frequency, percentage, average, standard deviation, interpretation and presented in tables with descriptions. It was found that

A study of zero waste school the pilot schools in the network education development Mae Salongnai District under Chiang Rai primary educational service area office 3. Overall high level when the aspect that all aspects of the operations in a high level. Chronological average descending is the process of cultivating and promoting participation in solid waste management. The promotion of knowledge and disciplines in solid waste management, policy support and plans. The application of sufficiency economy Promote environmental quality and management of natural resources and environment in the school. The success and sustainability of the free school garbage. The activities of zero waste school using the principles of 3Rs.

Keywords: State of operation, Zero waste school

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายนั้นได้เพิ่มมากขึ้นทุกปี ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ทางคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอย จึงได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ และจัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) (แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ.2559-2564, หน้า 3-4)

เมื่อการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายและได้กลายมาเป็นวาระแห่งชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีหลักการที่สำคัญคือ ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564, หน้า 7)

เนื่องจากการเพิ่มปริมาณของขยะที่เป็นปัญหาใหญ่ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับจุลภาคและมหาภาค กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้สนับสนุนการดำเนินโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) เพื่อการจัดการขยะอย่างถูกต้อง ปลูกฝังจิตสำนึก การลด คัดแยกขยะ และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในสถานศึกษา มุ่งสู่สถานศึกษาปลอดขยะอย่างแท้จริงและขยายต่อจนกลายเป็นสังคมรีไซเคิล (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559)

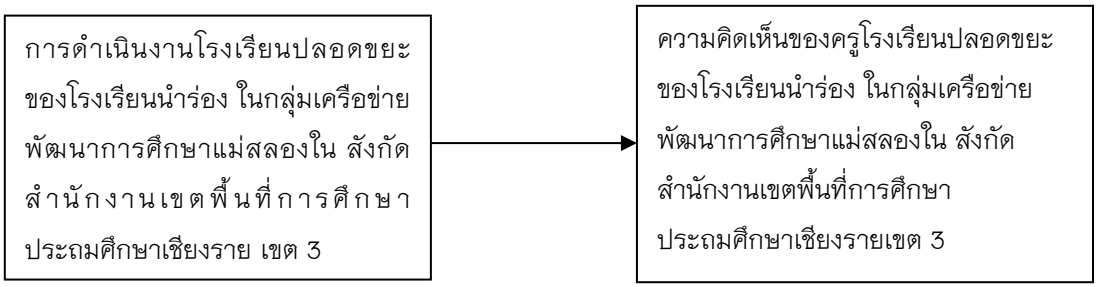
ด้วยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ และปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย เป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการป้องกันและแก้ไข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย

และของเสียอันตรายในโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายให้เป็นไปตามมาตรการและแนวทางที่ถูกต้อง ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อมุ่งสู่โรงเรียนปลอดขยะอย่างแท้จริง ซึ่งโรงเรียนของผู้วิจัยได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนนำร่องโรงเรียนปลอดขยะ Zero Waste School ปี 2559 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจอยากศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ว่าบริบทของโรงเรียนที่คล้ายคลึงกันมีสภาพการดำเนินการโรงเรียนปลอดขยะต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนปลอดขยะ Zero Waste School ให้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้นไป ตลอดจนสามารถขยายผลการดำเนินโครงการโรงเรียนปลอดขยะไปสู่สถานบันครอบครัวและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการ

วิธีวิทยาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 103 คน และสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนละ 1 คน รวม 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

2. ในการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่

การตรวจสอบและการหาคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 103 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และโดยมีความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับและผู้วิจัยได้นำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้นัดหมายกับครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนละ 1 คน รวม 7 คน ในการขอเข้าไปสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่ได้นัดหมายไว้และขออนุญาตในการบันทึกเสียง เพื่อนำไปดำเนินในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการศึกษา

1. ผลจากการตอบแบบสอบถาม สภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการปลูกฝังและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการสร้างวินัยในการจัดการขยะมูลฝอย มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านนโยบาย การสนับสนุน และแผนการดำเนินงาน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านผลสำเร็จและความยั่งยืนของโรงเรียนปลอดขยะ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะโดยใช้หลัก 3Rs มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

1.1 ด้านนโยบาย การสนับสนุน และแผนการดำเนินงาน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนปลอดขยะ ผู้รับผิดชอบโครงการและบทบาทหน้าที่โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แผนงาน / โครงการ / กิจกรรม มีการระบุ ขั้นตอนและกรอบเวลา งบประมาณที่ต้องใช้ ผู้รับผิดชอบและหรือคณะทำงาน เป้าหมายที่ชัดเจน และตัวชี้วัด มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการสร้างวินัยในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คือ การให้ความรู้หน้าเสาธง หรือในห้องเรียน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดทำหลักสูตรการจัดการขยะมูลฝอยภายในโรงเรียนปลอดขยะหรือหลักสูตรเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนภายหลังจากการบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านกระบวนการปลูกฝังและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนนักเรียนและบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ โดยใช้หลัก 3Rs พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการลดปริมาณขยะที่ชัดเจน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบฐานข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลปริมาณขยะแต่ละประเภท มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีบ้านพักอาศัยใกล้เคียงกันเดินทางมาพร้อมกัน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และโรงเรียนมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ร่มรื่น สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความมีเหตุผล เช่น ผู้เรียนรู้จักการเลือกใช้และซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ที่มีบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ เป็นต้น มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านผลสำเร็จและความยั่งยืนของโรงเรียนปลอดขยะ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เกิดเครือข่ายโรงเรียน/ชุมชน ที่มีกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอย มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการสัมภาษณ์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่องในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนละ 1 คน รวม 7 คน

2.1 ด้านนโยบาย การสนับสนุน และแผนการดำเนินงาน

ปัญหา โรงเรียนไม่มีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน อีกทั้งยังขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในด้านนโยบายต่าง ๆ ไม่ได้จัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้การนำแผนงานโครงการต่าง ๆ มาจัดทำตามนโยบายที่เขตพื้นที่กำหนดไม่เป็นรูปธรรม เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจังกับงานที่วางไว้ จึงทำให้การดำเนินโครงการไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และทำให้เกิดปัญหาด้านการรับการสนับสนุนงบประมาณที่ไม่ต่อเนื่องและไม่ได้รับงบประมาณตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงาน และการดำเนินการคลาดเคลื่อนจากแผนงานที่วางไว้ เนื่องจากภาระงานของครูมีมากเกินไป และบุคลากรในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียนปลอดขยะ ยังไม่มีความชัดเจนเนื่องจากตัวแปรหลายประการ เช่น รถรับซื้อขยะไม่ขึ้นมาให้บริการทำให้ไม่มีพื้นที่ในการจัดเก็บขยะ และขยะประเภทที่ไม่ย่อยสลาย เช่น ถุงพลาสติก มีมากเกินกำลังความสามารถของทางโรงเรียน ในการบริหารจัดการขยะเหล่านี้ และโรงเรียนไม่มีระบบการจัดการที่ดี ทำให้เกิดการสะสมของขยะเกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและก่อมลพิษทางอากาศ

ข้อเสนอแนะ โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน มีการประสานความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในด้านนโยบายต่าง ๆ มีการจัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำแผนงานโครงการต่างๆมาจัดทำตามนโยบายที่เขตพื้นที่กำหนด ให้เป็นรูปธรรม บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจังกับงานที่วางไว้ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ หน่วยงานต้องสังกัดมีการสนับสนุนงบประมาณที่ต่อเนื่องและมีการจัดสรรงบประมาณตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงาน มีการแบ่งงานให้กับคณะครูกันอย่างชัดเจนในการขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียนปลอดขยะ บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำโครงการอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพ มีการขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียนปลอดขยะ มีการร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อลดปัญหาการจัดการขยะ และมีระบบการจัดการที่ดี ลดการสะสมของขยะเพื่อไม่ให้เกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและก่อมลพิษทางอากาศ

2.2 ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการสร้างวินัยในการจัดการขยะมูลฝอย

ปัญหา โรงเรียนไม่ได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะให้กับคณะครู บุคคลากรและนักเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นครูให้ความรู้ผ่านสื่อ Internet ไม่ได้กำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในโรงเรียน อีกทั้งครูในโรงเรียนขาดการเอาใจใส่เกี่ยวกับการจัดการขยะในโรงเรียนอย่างแท้จริง และยังขาดความรู้ในเรื่องเฉพาะทางที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน เช่น การทำปุ๋ยหมัก ยังขาดงบประมาณในการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนและบุคลากรอย่างเป็นระบบ และไม่ได้นำโครงการโรงเรียนปลอดขยะไปบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาจึงไม่มีการจัดการเรียนการสอนและจัดทำแผนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะเพียงแค่สอดแทรกอยู่ในกลุ่มสาระสุขศึกษาพลศึกษาเท่านั้น อีกทั้งยังเน้นแค่กระบวนการเบื้องต้นไม่มีการใช้หลัก 3Rs

มาใช้ให้เป็นรูปธรรม อีกทั้งชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อยมากในการคัดแยกขยะ ส่วนมากจะทราบเพียงแค่นโยบายต่าง ๆ ส่วนการปฏิบัติยังไม่ชัดเจน ส่งผลถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเป็นอย่างมาก จากปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในส่วนของการปฏิบัติจากตนของชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ส่งผลกระทบถึงกฎ กติกา ข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่วางไว้ จึงไม่สามารถทำให้กิจกรรมเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนงานที่วางไว้ คณะครู บุคลากรและนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการขยะที่เป็นแนวทางเดียวกัน ทำให้การจัดการขยะภายในโรงเรียนไม่ถูกต้องและเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ โรงเรียนควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะให้กับคณะครู บุคคลากรและนักเรียน เพื่อกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในโรงเรียน และครูในโรงเรียนควรเอาใจใส่เกี่ยวกับการจัดการขยะในโรงเรียนอย่างแท้จริง และมีความรู้ในเรื่องเฉพาะทางที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน เช่น การทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น และมีการจัดทำโครงการโรงเรียนปลอดขยะไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ จะได้มีงบประมาณในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆในโครงการโรงเรียนปลอดขยะ และนำโครงการโรงเรียนปลอดขยะไปบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนและจัดทำแผนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ พร้อมทั้งสอดแทรกและบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ อีกทั้งนำหลัก 3Rs มาใช้ให้เป็นรูปธรรม ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะและลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อส่งผลถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการโรงเรียนปลอดขยะตั้งแต่ระยะเริ่มวางแผนโครงการ ลงไปสู่การปฏิบัติจากตนของชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ รับทราบกฎ กติกา ข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่วางไว้ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดีตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนงานที่วางไว้และกำหนดทิศทางในการจัดระบบการจัดการขยะ เพื่อให้คณะครู บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติไปในทางเดียวกัน ทำให้การจัดการขยะภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นระบบ

2.3 ด้านกระบวนการปลูกฝังและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

ปัญหา โรงเรียนยังไม่มีหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยกับทุกภาคส่วน ไม่มีการจัดทำแผนการสอนในเรื่องการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรมมีเพียงการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมจิตสำนึกในการลดปริมาณขยะ ไม่มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ขาดการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานองค์กรท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ไม่มีการนำของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีร่วมหรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ และยังไม่มีการติดต่อประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตลอดจนการวางแผนยังไม่มีความต่อเนื่อง ไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนปลอดขยะยังไม่สำเร็จตามแผนงานที่วางไว้ ทำให้การจัดการขยะของโรงเรียนไม่ทันต่อการเพิ่มของปริมาณขยะและนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแยกขยะได้ด้วยตนเอง และยังไม่มีการนำเรื่องการจัดการขยะเข้าสู่การหารือเวทีชุมชน เพราะฉะนั้นปัญหายังคงเป็นปัญหาภายในโรงเรียนที่ครูและนักเรียนต้องร่วมรับผิดชอบและหาแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ โรงเรียนควรมีหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยกับทุกภาคส่วน มีการจัดทำแผนการสอนในเรื่องการจัดการขยะในทุกระดับชั้นให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและส่งเสริมจิตสำนึกในการลดปริมาณขยะ มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานองค์กรท้องถิ่น และผู้นำชุมชน มีการนำของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีร่วมหรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ และยังมีการติดต่อประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการวางแผนอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนปลอดขยะสำเร็จตามแผนงานที่วางไว้ มี

ระบบการจัดการขยะให้ทันต่อการเพิ่มของปริมาณขยะและส่งเสริมให้ลดการใช้ขยะที่ไม่ย่อยสลาย อีกทั้งฝึกให้นักเรียนสามารถแยกขยะได้ด้วยตนเองและมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการขยะ โดยดำเนินกิจกรรมตามที่ตกลงกันไว้ทั้งในโรงเรียนและชุมชน

2.4 ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ โดยใช้หลัก 3Rs

ปัญหา นักเรียนไม่สามารถที่จะแยกขยะตามที่โรงเรียนจัดให้ ยังทิ้งขยะรวมในถังเดียวกัน การดำเนินกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน เพื่อลดปริมาณขยะไม่ต่อเนื่อง เช่น จะกระตุ้นนักเรียนได้เมื่อจัดค่าย Zero Waste เมื่อจบค่ายนักเรียนก็จะลืมหลักการคัดแยกขยะ หรือไม่ค่อยใส่ใจเรื่องปัญหาขยะ การนำขยะไปกำจัดในเตาเผาขยะเป็นการสร้างมลภาวะทางอากาศ เนื่องจากโรงเรียนมีระยะทางไกล ผู้รับซื้อขยะไม่สามารถเข้ามารับซื้อได้อย่างต่อเนื่อง จึงก่อให้เกิดปัญหาการจำหน่ายขยะ นักเรียนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารขยะ ทำให้การดำเนินงานในการคัดแยกขยะและจัดจำหน่ายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นักเรียน ชุมชน บางส่วนขาดจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ และนักเรียนยังไม่สามารถคัดแยกขยะได้ตามกระบวนการ 3Rs จึงส่งผลให้โรงเรียนนั้นมีขยะเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ โรงเรียนควรออกแบบถังขยะให้เหมาะสมเหมือนกับต่างประเทศ เพื่อสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับการแยกขยะ ดำเนินการจัดกิจกรรมการลดปริมาณขยะและจัดการปัญหาขยะตามหลัก 3Rs อย่างต่อเนื่อง โดยอาจใช้กิจกรรมเสริมต่าง ๆ เช่น การกระตุ้นสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนเห็นถึงปัญหาขยะที่ส่งผลต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การใช้เสียงตามสาย ป้ายนิเทศ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการกำจัดขยะ มีการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีและการนำขยะมารีไซเคิลเพื่อนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด และมีการจัดตารางในการจำหน่ายขยะ และติดต่อประสานงานกับผู้รับซื้อขยะเพื่อแก้ไขปัญหาการจำหน่ายขยะ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการของธนาคารขยะให้แก่นักเรียน สร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนและชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะอยู่เป็นประจำและมีการนำหลัก 3Rs มาปรับใช้ให้ครบทุกองค์ประกอบและควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนเล็งเห็นถึงประโยชน์ของขยะหรือวัสดุเหลือใช้

2.5 ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

ปัญหา โรงเรียนยังไม่มีการจัดการปัญหาขยะอย่างเป็นรูปธรรม และไม่มีแนวทางจัดการขยะที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน บุคลากรในโรงเรียนยังขาดความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมัก ชุมชน บุคลากร และนักเรียนยังไม่เข้าใจแก่นแท้ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในโรงเรียนยังไม่ครบวงจร ไม่มีระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะ จึงใช้วิธีการเผาหรือฝัง ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังไม่มีการส่งเสริมให้ลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายยาก

ข้อเสนอแนะ โรงเรียนควรมีการทำปุ๋ยหมักจากใบไม้ เศษผัก ผลไม้ จากห้องครัว มีการวางแผนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาวิธีจัดการปัญหาขยะให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน มีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาให้ความรู้แก่คณะครูและนักเรียน เพื่อทางโรงเรียนควรมีระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีการส่งเสริมให้ลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายยาก

2.6 ด้านผลสำเร็จและความยั่งยืนของโรงเรียนปลอดขยะ

ปัญหา นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการปัญหาขยะ แต่ไม่มีจิตสำนึกที่ดีในการลงมือร่วมกันทำกิจกรรม หรือลงมือกำจัดขยะ เนื่องจากยังไม่ได้รับผลกระทบในเรื่องปัญหาขยะกับตนเอง คณะครูและบุคลากรยังขาดความร่วมมือ ร่วมใจในการดูแลนักเรียนในการกำจัดขยะในโรงเรียน จึงทำให้ไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน จนทำให้นักเรียนขาดความตระหนักที่จะคัดแยกขยะและกำจัดขยะและบุคลากรในโรงเรียน ทำให้ขาดความต่อเนื่อง การจัดการขยะของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ จึงไม่สามารถขยายผลไปสู่ชุมชนและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน ในการจัดกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทำให้โรงเรียนยังไม่สามารถบริหารงบประมาณในการจัดการขยะได้ด้วยตนเอง ต้องรองบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดมาสนับสนุนโครงการ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ สร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับนักเรียนในการลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน หรือร่วมกันกำจัดขยะเพื่อไม่ให้นักเรียนคิดว่าการจัดการขยะเป็นเรื่องที่ไกลตัว คณะครูและบุคลากรควรร่วมมือ ร่วมใจในการดูแลนักเรียนในการกำจัดขยะในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างความตระหนักในการคัดแยกขยะและกำจัดขยะของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง มีระบบการจัดการขยะที่ดีสามารถขยายผลไปสู่ชุมชน และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน ในการจัดกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และสามารถบริหารงบประมาณในการจัดการขยะได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องรองบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดมาสนับสนุนโครงการ ทำให้เกิดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

สรุปผลและอธิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ภาพรวมและรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่องที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันในการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไข ปัจจัย นำไปสู่ความสำเร็จโรงเรียนปลอดขยะ ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2559) ได้กำหนดเงื่อนไขหลักที่นำไปสู่ความสำเร็จจะต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ และสอดคล้องกับกรณีศึกษาของโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนบ้านนาทวี จังหวัดสงขลา ของโรงเรียนบ้านนาทวี (2557, สื่อออนไลน์) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero waste) เฉลิมพระเกียรติ 58 พรรษา 58 โรงเรียน ปี 2556 กลุ่ม A สอดคล้องกับกรณีศึกษาของโรงเรียนปลอดขยะโรงเรียนควนโดนวิทยา จังหวัดสตูล (2557, สื่อออนไลน์) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) เฉลิมพระเกียรติ 58 พรรษา 58 โรงเรียน ปี 2556 กลุ่ม B สอดคล้องงานวิจัยของ กัมพล แสงเอี้ยม (2555) ได้ศึกษาเรื่องการออกแบบระบบคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบระบบคัดแยะประเภทขยะมูลฝอยที่ถูกพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้งานกับกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยของนักเรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ภายในชุมชนหรือสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ต่อไป และสอดคล้องงานวิจัยของ จงกล ศุภรัตน์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการจัดการขยะเพิ่มขึ้น จากการนำไปถ่ายทอดบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนนักเรียน และการทำโครงการ กิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกันการจัดการขยะ ส่งผลให้ปริมาณขยะในโรงเรียนลดลง ร้อยละ 81.4 และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะ ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560) จากการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวส่งผลให้สภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมและรายด้านมีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ผลดังนี้

1.1 ด้านนโยบาย การสนับสนุน และแผนการดำเนินงาน ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่าการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนปลอดขยะ ผู้รับผิดชอบโครงการและคณะครูมีบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีการติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ มีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน การจัดระบบความคิดและการสร้างกรอบแนวทางการดำเนินงานเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน มีกระบวนการดำเนินโครงการภายใต้กรอบแนวคิด PDCA (Plan Do Check Act) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุธาสินี โพธิจันทร์ (2558) กล่าวถึง กระบวนการดำเนินงาน **“Deming Cycle”** PDCA หัวใจสำคัญของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการสร้างวินัยในการจัดการขยะมูลฝอย ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการจัดทำหลักสูตรการจัดการขยะมูลฝอยภายในโรงเรียนปลอดขยะหรือหลักสูตรเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนภายหลังจากการบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผ่านช่องทางการเผยแพร่ความรู้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น เสียงตามสาย ประกาศหน้าเสาธง ป้ายนิเทศ นิทานเด็ก เกมส์การละเล่น ละครหุ่นมือ บทเพลงรีไซเคิล หนังสั้น เป็นต้น สอดคล้องกับการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะโรงเรียนวัดทุ่งคอก (สุวรรณสาธุกิจ) จังหวัดสุพรรณบุรี (2557) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) เฉลิมพระเกียรติ 59 พรรษา 59 โรงเรียน ปี 2557 กลุ่ม A

1.3 ด้านกระบวนการปลูกฝังและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่าจำนวนนักเรียนและบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังมีการยกย่องสร้างขวัญกำลังใจ และสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียนแกนนำ และนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การมอบใบประกาศเชิดชู การมอบรางวัล และการพานักเรียนไปศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเชตวันจังหวัดแพร่ (2557) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) เฉลิมพระเกียรติ 59 พรรษา 59 โรงเรียน ปี 2557 กลุ่ม B

1.4 ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ โดยใช้หลัก 3Rs ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่ากิจกรรมการลดปริมาณขยะที่ชัดเจน ระบบฐานข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลปริมาณขยะแต่ละประเภท ใช้หลัก 3Rs ในการดำเนินกิจกรรมลด คัดแยก นำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ และดำเนินกิจกรรมให้เข้ากับวิถีชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนบ้านนาทวี จังหวัดสงขลา ของโรงเรียนบ้านนาทวี (2557, สื่อออนไลน์) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero waste) เฉลิมพระเกียรติ 58 พรรษา 58 โรงเรียน ปี 2556 กลุ่ม A

1.5 ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่าโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีบ้านพักอาศัยใกล้เคียงกันเดินทางมาพร้อมกัน และโรงเรียนมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ร่มรื่น สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ความมีเหตุผล มีกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น กิจกรรมลดใช้พลังงาน กิจกรรมประหยัดน้ำ การใช้จักรยานในการเดินทางไป–กลับโรงเรียน เป็นต้น และมีการเพาะพันธุ์ไม้เพื่อนำไปปลูกในบริเวณโรงเรียนเพิ่มความร่มรื่นเป็นธรรมชาติ น่าอยู่ รวมทั้งเป็นแหล่งการเรียนทางธรรมชาติอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนควนโดนวิทยา จังหวัดสตูล (2557, สื่อออนไลน์) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) เฉลิมพระเกียรติ 58 พรรษา 58 โรงเรียน ปี 2556 กลุ่ม B

1.6 ด้านผลสำเร็จและความยั่งยืนของโรงเรียนปลอดขยะ ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่าระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียน เกิดเครือข่ายโรงเรียน / ชุมชน ที่มีกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอย โดยเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ ก่อนนั่นก็คือ นักเรียนนั่นเอง ที่จะแก้ไขปัญหาให้ได้ผลระยะยาว ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในเรื่องของการทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทางและการคัดแยกขยะ เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการคัดแยกขยะ โดยใช้หลักการของ 3Rs (Reduce ,Reuse & Recycle)ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะโรงเรียนวัดทุ่งคอก (สุวรรณสาธุกิจ) จังหวัดสุพรรณบุรี (2557) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) เฉลิมพระเกียรติ 59 พรรษา 59 โรงเรียน ปี 2557 กลุ่ม A

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

2.1 ด้านนโยบาย การสนับสนุน และแผนการดำเนินงาน โรงเรียนควรมีการเพิ่มเติมกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะลงไปในหลักสูตรสถานศึกษากำหนดให้เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนจัดชั่วโมงการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนปลอดขยะในช่วงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2552) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2551 อีกทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของอัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2552) เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น ครอบคลุมเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นควรเรียนรู้และมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนปลอดขยะแบบองค์รวม

2.2 ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการสร้างวินัยในการจัดการขยะมูลฝอย โรงเรียนควรมีการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero waste) ระดับประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนปลอดขยะให้พัฒนายิ่งขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560) การประเมินโรงเรียนปลอดขยะระดับประเทศ และนำผลการศึกษาดูงานระดับประเทศมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างวินัยในการจัดการขยะมูลฝอยแบบองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์รวมความรู้ ของคำภีร์ พรหมบุตร (2556) อีกทั้งยึดหลักการสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างวินัยแบบระเบิดจากข้างใน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทำงานการระเบิดจากข้างในของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ของทีมวิชาการ สมาคมพนักงานเทศบาลแห่งประเทศไทย (2559) จากแนวคิดพระราชดำริ “การระเบิดจากภายใน”

2.3 ด้านกระบวนการปลูกฝังและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการโรงเรียนปลอดขยะร่วมกับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทความรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล ของวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร(2559) สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถานบันสังคมอื่น ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงษ์ เล็กสมบูรณ์ (2557) กลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาเยาวชน และบุคลากรในชุมชน ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม เปลี่ยนรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาตามเดิมที่โรงเรียนจัดการศึกษาจากเพียงลำพังเป็นการ เปิดโอกาสให้องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไปสู่การจัดองค์การแบบเครือข่าย เป็นการส่งเสริม พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ต่อเนื่องและมีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น

2.4 ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ โดยใช้หลัก 3Rs โรงเรียนควรเพิ่มการดำเนินงานกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะจากหลัก 3Rs เป็น 7Rs ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการขยะด้วยแนวคิด 7R ของสำนักงานภาคที่ 16 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) ในการดำเนินกิจกรรมลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ และดำเนินกิจกรรมให้เข้ากับวิถีชีวิตของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนควนโดนวิทยา จังหวัดสตูล (2557, สื่อออนไลน์) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) เฉลิมพระเกียรติ 58 พรรษา 58 โรงเรียน ปี 2556 กลุ่ม B

2.5 ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงลึก โดยใช้หลัก 2 เงื่อนไข 3 ห่วง 4 มิติ บวก 3 ศาสตร์ ใช้กระบวนการวิเคราะห์แบบ IPO (Input > Process > Output) สอดคล้องกับหลักการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของมูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) เพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสานกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทนา อินทปัญญา (2548) การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.6 ด้านผลสำเร็จและความยั่งยืนของโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนควรมีการถ่ายทอดการดำเนินกิจกรรมจากรุ่นสู่รุ่น โดยผ่านกิจกรรมสภานักเรียนและให้นักเรียนเป็นตัวหลักในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนปลอดขยะ สอดคล้องกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2558) บทสรุปความยั่งยืนของการจัดการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โดยใช้กลยุทธ์การประสานความเข้าใจบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะแบบครบวงจร เน้นกระบวนการทำงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน ระดับชุมชน และระดับองค์กร ร่วมกันสร้างวินัยมุ่งสู่การจัดการขยะอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2559) คู่มือการสร้างวินัยสู่การจัดการขยะที่ยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง สภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนนำร่อง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่นิสิตทุกท่าน

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำพร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ นายเนียร เชื้อเจ็ดตน ผู้อำนวยการโรงเรียนสามัคคีพัฒนา นางมนัสวรรณ รุจิระพงศ์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ นางเพ็ญนภา อุตมงค์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนบางมะผ้าพิทยาสรรพ์ ที่ได้ชี้แนะชื่อเรื่องวิจัยในการทำวิจัยในครั้งนี้จนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ คุณบิดามารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้ข้าพเจ้าเกิดสติปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีความมานะ พยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559).**แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559–2564)** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2558). **บทเรียนความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.(2559). **คู่มือกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). **โรงเรียนปลอดขยะ Zero Waste School** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .

กรมส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (1 มกราคม 2559).**คู่มือการสร้างวินัยสู่การจัดการขยะที่ยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2560,จาก www.deqp.go.th.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.(2560).**โรงเรียนปลอดขยะ Zero Waste School** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

กัมพล แสงเอี้ยม. (2555). **การออกแบบระบบคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยในโรงเรียนประถมศึกษา**.วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม., สถานบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ควนโดวิทยา. (2557). **โรงเรียนปลอดขยะ**. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2559, จาก www.ryt9.com/s/bmnd/1919361

คำภีร์ พรหมบุตร.(2556). **การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์รวมความรู้**. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2560, จาก http://mueangchan.sisaket.doae.go.th/doc/KM/KM.pdf

จงกล ศุภรัตน์ .(2555). **รูปแบบการจัดการขยะสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

จันทนา อินทปัญญา.(2548). **การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2560, จาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/JEM/article/viewFile/32004/27381

ทีมวิชาการ สมาคมพนักงานเทศบาลแห่งประเทศไทย.(3 พฤศจิกายน 2559). **แนวคิดพระราชดำริ "การระเบิดจากภายใน"** สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2560, จาก https://www.gotoknow.org/posts/617773

บ้านทุ่งคอก. (2557). **โรงเรียนปลอดขยะ**. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2559, *จาก* https://www.youtube.com/watch?v=BBzFm7peV6s

บ้านนาทวี. (2557). **โรงเรียนปลอดขยะ.** สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2559, จาก www.bannathawee.ac.th

มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2559). **หลักการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2560, จาก http://www.sufficiencyeconomy.org/about/

สุธาสินี โพธิจันทร์. (2558). PDCA หัวใจสำคัญของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง. **วารสาร ProductivityWorld / Operations สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ**. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.ftpi.or.th/2015/2125

สุรพงษ์ เล็กสมบูรณ์. (2557). **กลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์**. สืบค้นเมื่อ 27มิถุนายน 2560, จาก https://mba.kku.ac.th/journal/allimages/pdf/kABXLZVKTI_11%20Surapong.pdf .

สาธิตเทศบาลบ้านเชตะวัน .(มปป). **โรงเรียนปลอดขยะ**. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2559, จาก *stphrae.ac.th/*

แสงมณี อยู่พุก. (2554**). การพัฒนาการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลโรงเรียนชานุมานวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.(2559).**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).**กรุงเทพฯ: ม.ป.ท..

สำนักงานภาคที่ 16 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.(9 เมษายน 2557). **การจัดการขยะด้วยแนวคิด 7R** สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2560, จาก http://reo16.mnre.go.th/reo16/knowledge/detail/198

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. (10 เมษายน 2552). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2560, จาก https://panchalee.wordpress.com/2009/04/10/local_curriculum/

สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

THE STATES OF PERSONNEL ADMINISTRATION OF GENNRAL ADMINISTRATORS BUDDHIAM SCRIPTUER SCHOOL, PHAYAO PROVINCE UNDER THE OFFICE OF NATIONAL BUDDHISM

พระครูพิบูลสารนิเทศ (อนุพันธุ์ พันพืช)[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Prakrupiboonsaranited (Anupan Panpuch)[1*] and Santi Buranachart[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา จากคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากร จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการออกจากงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และด้านวินัยและการรักษาวินัย ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

คำสำคัญ: สภาพการบริหารงานบุคคล โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ABSTRACT

The States of Personnel Administration of Gennral administrators Buddhiam Scriptuer School, Phayao province Under the Office of National Buddhism purpose. To study the management of school administrators, ordinary Department province. Office of the national Buddhism The population in this study were Buddhist School Education Department province. From the calculated sample size to represent the population of 92 people the tools used in the data collection was a questionnaire. The query frequency, percentage, mean, standard

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

deviation. The research found that.

State of Personnel Administration of Phayathai School, Phayao Province Under the office of the National Buddhism. The overall picture is very high. When considering each aspect. In descending order found Exit Has the highest average. Followed by Strengthen the efficiency of the service. Nomination and appointment. Discipline and discipline. The lowest mean areas are: Power planning and positioning.

Keywords: State of administration, policy, public school

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตหรือการดำเนินกิจการของหน่วยงาน การที่จะได้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพจำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการและการวางแผนที่ดี ทั้งนี้เพราะการวางแผนบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญ คือ ทำให้องค์การสามารถพยากรณ์เกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ซึ่งถ้าได้คาดการณ์ก็จะมีการเตรียมการเตรียมมาตรฐาน เพื่อรองรับเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น ทำให้ปัญหาที่องค์การจะต้องเผชิญในอนาคตด้านกำลังคนลดความรุนแรงลงได้ ยังผลให้องค์การสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคงท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น องค์การสามารถจัดปริมาณ ประเภท และระดับทักษะของทรัพยากรมนุษย์ในองค์การให้เหมาะสมกับงานในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด ซึ่งจะเป็นผลให้ทั้งองค์การและบุคลากรมีการปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิผล (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) โดยได้รับผลประโยชน์สูงสุดในระยะยาว องค์การสามารถวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพของพนักงานในแต่ละกลุ่มงานและในแต่ละระดับ ความรับผิดชอบได้ช่วยให้พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงาน องค์การทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีการปรับการใช้กำลังคนให้ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป อีกทั้งเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เข้ากับกระบวนการวางแผนเชิง กลยุทธ์ขององค์การ แผนทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์เปรียบเสมือนเข็มทิศชี้นำการปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (สุนันทา เลาหนันทน์, 2552)

การกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการมาสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสู่สถานศึกษา เป็นนิติบุคคล ส่งผลให้การบริหารงานด้านบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องปรับเปลี่ยนจากเดิม ทำให้เกิดปัญหาทั้ง 5 ด้าน เช่น การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งเป็นงานใหม่สถานศึกษายังขาดประสบการณ์ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งในบางงานให้สถานศึกษาดำเนินการเกิดปัญหามีการร้องเรียนขึ้นบ่อยครั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนไม่ได้รับการพัฒนาการใช้การใช้เทคโนโลยี

ปัญหาการลาออกจากงานของครูผู้สอนที่มีจำนวนค่อนข้างสูง ส่งผลให้การขาดแคลนแรงงานในการทำงานของหน่วยต่าง ๆ ผู้วิจัยคิดว่าหากสามารถหาสาเหตุการลาออกของครูผู้สอน ป้องกันประเด็นปัญหาดังกล่าวได้ แต่ผู้วิจัยไม่สามารถสอบถามครูผู้สอนลาออก ผู้วิจัยคิดหาวิธีการรักษาครูผู้สอนไม่ให้ลาออกจากงาน โดยการศึกษาการบริหารงานบุคคล ซึ่งตัวแปรที่บงบอกการรักษาครูผู้สอนทำงานกับโรงเรียนได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ในฐานะผู้วิจัยมีตำแหน่งเป็นครูผู้สอนและปฏิบัติหน้าที่ในงานบริหารงานบุคคล จึงมีความสนใจในการศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าสถานศึกษามีสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลอย่างไร โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเอง ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการ

วางแผนพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขต่อไปอีกทั้งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับพิจารณาปรับปรุงการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารงานบุคคล อย่างหลากหลาย และได้ใช้แนวทางในการบริหารงานบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) เป็นกรอบการวิจัย ซึ่งแสดงรายละเอียดดังภาพ 1

ตัวแปรต้น **ตัวแปรตาม**

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
1. ผู้บริหารสถานศึกษา
2. ครูผู้สอน

→

สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ใน 5ด้าน
1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย
5. ด้านการออกจากงาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ ของการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย
5. ด้านการออกจากงาน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้มี 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา จำนวน 9 รูป/คน
2. ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา จำนวน 113 รูป/คน

รวมจำนวนทั้งสิ้น 123 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย ได้แก่ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา จำนวน 92 คน ในปีการศึกษา 2559 จากรายงานจำนวนครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ณ เดือนกันยายน 2559 โดยเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างเครจซีและมอร์แกน (Krejcie& Morgan, 1970) โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนตามประชากร (Proportional Stratified Random Sampling) และเลือกประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามสถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารงานบุคคล อย่างหลากหลาย และได้ใช้แนวทางในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ศึกษากรอบการดำเนินงานของสถานศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ แต่ละขั้นตอนของสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือ

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) และการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิดจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 70–74.)

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4. แก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of Item–objective congruence) โดยวิธีการหาค่าตามวิธีของ สุรพงษ์ คงสัตย์ (2551) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาเสนอแนะอีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่ม คือ โรงเรียนดงชัยวิทยา 10 คน โรงเรียนเวียงแก่นวิทยา 10 คน โรงเรียนแม่คำวิทยา 10 คน รวมจำนวน 30 คน

7. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสม มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งถือเป็นระดับที่ยอมรับได้ว่าคำถามที่ใช้มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยทุกค่ามีมากกว่า 0.89

8. ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือคือ แบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือ ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา ขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 92 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 92 ฉบับ คิดเป็น 100 %

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางการวิจัยสังคมศาสตร์ มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลในถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยาโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายและรูปแบบความเรียง

สรุปผลและอธิปรายผล

สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการออกจากงาน ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง และด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยมีด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง และการกำหนดตำแหน่ง โดยมีผลการวิจัยสรุป ในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง

ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่ให้ความสำคัญส่งเสริมให้มีการนำแผนอัตรากำลังของโรงเรียนสู่การปฏิบัติเป็นอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.52 จัดให้มีการจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูเป็นอันดับที่ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.49 นำแผนอัตรากำลังมากำหนดตำแหน่งข้าราชการครูของโรงเรียนเพื่อนำเสนอ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นอันดับที่ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.43 สนับสนุนให้มีการขอปรับปรุงกำหนดตำแหน่งการขอเลื่อนวิทยฐานะและขอเปลี่ยนแปลงแก้ไขตำแหน่งของโรงเรียนไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นอันดับที่ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.4 จัดให้มีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนได้สอดคล้องกับภารกิจของ

โรงเรียนเป็นอันดับที่ 5 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.12 และผลรวมปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.39

2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่ให้ความสำคัญจัดให้มีการสอบแข่งขัน การสอบคัดเลือกและการคัดเลือกที่โรงเรียนโดยใช้หลักเกณฑ์ วิธีการที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดเป็นอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.67 มีรายงานผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเกี่ยวกับการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษา ไปยังสำนักงานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นอันดับที่ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.53 จ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวโดยใช้เงินงบประมาณและดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการกระทรวงการคลังกำหนดเป็นอันดับที่ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.53 จัดให้มีการรายงานการบรรจุแต่งตั้งและข้อมูลประวัติส่วนตัว ไปยังสำนักงานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นอันดับที่ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.43 จัดให้มีการจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของโรงเรียนโดยใช้เงินรายได้ของโรงเรียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่โรงเรียนกำหนดเป็นอันดับที่ 5 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.43 และผลรวมปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.52

3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่ให้ความสำคัญจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรและโรงเรียนเป็นอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.73 ให้มีการปฐมนิเทศแก่บุคลากรใหม่ที่ได้รับการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูเป็นอันดับที่ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.72 ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะเจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอันดับที่ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.71 แจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพจรรยาบรรณวิชาชีพ และเกณฑ์การมอบหมายหน้าที่เป็นอันดับที่ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.51 จัดให้มีการติดตาม ประเมินผลและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นอันดับที่ 5 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.5 และผลรวมปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.63

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย

ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่ให้ความสำคัญแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน กรณีอันมีมูลว่าข้าราชการครูกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.เป็นอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.83 สนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้ ฝึกอบรมทางวินัยตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอันดับที่ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.49 ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านการรักษาวินัยเป็นอันดับที่ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.45 จัดให้มีรายงานผลการดำเนินการทางวินัยไปยังสำนักงานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นอันดับที่ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.41 พิจารณาตัดสินชี้ขาดในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนพบว่าไม่ได้กระทำผิดวินัยหรือสั่งลงโทษตามควรแก่กรณีและอย่างเที่ยงธรรมเป็นอันดับที่ 5 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.29 และผลรวมปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านวินัยและการรักษาวินัย ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.49

5. ด้านการออกจากงาน

ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่ให้ความสำคัญสั่งให้ออกจากราชการ กรณีไม่สามารถปฏิบัติราชการได้เป็นอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.92 ดำเนินการให้ข้าราชการครูทดลองปฏิบัติหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.เป็นอันดับที่ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.62 สั่งพักราชการในกรณีบุคลากรกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเป็นอันดับที่ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.54 แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในกรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถในการปฏิบัติราชการเป็นอันดับที่ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.51 และผลรวมปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านการออกจากงาน ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.65

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.54 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานบุคคลเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหาร ที่มีความสัมพันธ์ และมีค่าสูงสุดของกระบวนการบริหาร หรือวิธีการบริหารองค์การโดยทั่วไป เพราะความสำเร็จของงานนั้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ ที่จะพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์การ การบริหาสถานศึกษาจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลกร หากบุคลากรของสถานศึกษาใดเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถก็จะทำให้สถานศึกษานั้นมีการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตรงกันข้ามหากสถานศึกษาแห่งใดมีบุคลากรที่ขาดคุณภาพ ก็จะทำให้สถานศึกษานั้นไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร สถานศึกษาทุกแห่งจึงให้ความสำคัญกับการบริหารบุคลากรในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการบุคลากร การสรรหาบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร จนถึงการออกจากราชการ ทำให้การบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาราณี สัสดีวงศ์ (2554) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ที่มีอายุและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 จำนวน 87 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคคล และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารงานบุคคล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการสรรหาบุคลากร และการธำรงรักษาบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร

สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 โดยจำแนกเป็นด้านคือ 1) ด้านการวางแผนกำลังคน ควรจัดครูให้ตรงกับวิชาเอกและครบทุกกลุ่มสาระ และจัดวางคนให้ตรงกับงานที่ครูถนัด 2) ด้านการสรรหาบุคลากร การสรรหาบุคลากรทุกครั้งต้องมีความยุติธรรม และมีความรู้ ความสามารถ 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรม และฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย 4) ด้านการธำรงรักษาบุคลากร ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร ตลอดจนการให้มีการพิจารณาความดี ความชอบเหมาะสม และหลากหลาย และควรสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ และ 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ควรให้ครูจัดทำแบบประเมินคุณภาพของตนเอง และให้ครูทุกคนจัดทำแบบรายงานการปฏิบัติงาน

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.39 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษา ยังขาดแคลนครูผู้สอนอยู่มาก มีครูผู้สอนยังไม่ครบทุกกลุ่มสาระ ครูผู้สอนต้องในกลุ่มสาระที่ไม่ได้เรียนมา แต่ก็จำเป็นต้องสอนเพราะขาดแคลนครู เกิดปัญหาในการสอนมาก สถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งเพื่อขอบรรจุแต่งตั้งอยู่ตลอดเวลา การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งจึงเป็นด้านที่ปฏิบัติสูงกว่าด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจันจิรา อินต๊ะเสาร์ (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานบุคลากรมีการกำหนดแผนงานบุคลากรไว้ในแผนกลยุทธ์ มีการวางแผนการใช้บุคลากรที่มีอยู่ให้ตรงกับงานที่ปฏิบัติ มีคำสั่งแต่งตั้งให้บุคลากรเข้าปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน มีการจัดประชุม อบรม สัมมนาและเปิดโอกาสให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง มีการสร้างขวัญและกำลังใจ มีแผนการประเมินผลบุคลากรและติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนปัญหาที่พบคือมีบุคลากรไม่ตรงตามความต้องการ จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานไม่ตรงตามความสามารถ การพัฒนาบุคลากรยังไม่ครอบคลุม มีการจัดสวัสดิการน้อยและไม่ทั่วถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานไม่ยุติธรรมและบุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ ข้อเสนอแนะควรเสนอข้อมูลจำนวนบุคลากรที่ต้องการต่อหน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ควรจัดสวัสดิการให้เอื้อต่อบุคลากร และการประเมินผลการปฏิบัติงานควรมีความยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ผู้บริหารและครูผู้สอนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้น 1, 2 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.52 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลางหรือขนาดเล็ก จะต้องดำเนินการบริหารงานบุคคลตามระเบียบและกฎเกณฑ์อันเดียวกัน ไม่ว่าด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง หรือด้านการออกจากงาน สถานศึกษาทุกขนาดต่างก็ถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อันเดียวกัน ทุกโรงเรียนดำเนินการในรูปแบบเดียวกัน รวมทั้งด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาทุกขนาดต่างก็ดำเนินการเสริมสร้างคุณภาพของบุคลากรโดยการจัดปฐมนิเทศ จัดอบรมพัฒนากรบุคลากรภายในโรงเรียน และส่งบุคลากรไปอบรมพัฒนาตามโครงการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองโดยการศึกษาต่อ หรือศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเช่นเดียวกันจึงทำให้ความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันทั้ง 3 ขนาดต่อสภาพการดำเนินการบริหารงานบุคคล ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุริยา สว่างบุญ, 2550) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และด้านการออกจากราชการ เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ต่างก็มีปัญหาทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นสถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีวิทยาฐานะอยู่ในระดับมาก 2. เปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอน ในช่วงชั้นที่ 1–4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคคลมากกว่าครูผู้สอนทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน 3. เปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอน ในช่วงชั้นที่ 1–4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยรวม สถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง สถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่าง 4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ควรจัดการอบรมภายในสถานศึกษาให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ ให้สูงขึ้นควรจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ควรดำเนินการเกี่ยวกับเงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งแก่บุคลากร ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยและระเบียบการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและควรดำเนินการให้ออกจากราชการของบุคลากรให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.63 โดยผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่ามีการปฏิบัติสูงกว่าครูผู้สอน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษา เป็นผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ในการบริหารงาน โดยมักจะมองว่าการปฏิบัติงาน ด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษาเป็นไปด้วยดี มีการปฏิบัติมากทุก การบริหารงานบุคคลตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการการส่งเสริมให้บุคลากรมีวินัยและการรักษาวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาก็มองว่าตนเองได้ดำเนินการอย่างเต็มที่ ส่วนครูผู้สอนจะมองว่าการดำเนินงานบริหารบุคคลทำให้ไม่มากเท่าที่ควร จึงทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสารีนีะ ดอปอ (2553) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดยะลา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดยะลา 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปร เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดยะลา และ 3) รวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดยะลา

จำนวน 356 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการเชฟเฟต์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดยะลา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน 2) ครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษาและปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนะต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานและปฏิบัติงานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .001 ตามลำดับ 3) ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดยะลา รวมทุกด้านพบว่า ครูย้ายออกจากพื้นที่มากส่งผลต่อการขาดแคลนครู รองลงมาคืองบประมาณในการพัฒนาบุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอ และครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน สำหรับข้อเสนอแนะรวมทุกด้านพบว่าควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้รับการอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ควรให้ความรู้ในเรื่องวินัยและการรักษาวินัยแก่ครูทุกคน ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาครูให้เพียงพออย่างต่อเนื่อง ควรเสริมสร้างขวัญกำลังใจและจัดสวัสดิการที่เหมาะสมอย่างเท่าเทียมกัน และควรมอบหมายงานให้ตรงความรู้ความสามารถของครู

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.49 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษา ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน กรณีอันมีมูลว่าข้าราชการครูกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. หรือการสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้ ฝึกอบรมทางวินัยตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านการรักษาวินัย ตลอดจนถึงการจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินการทางวินัยไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จนส่งผลให้มีการพิจารณาตัดสินชี้ขาดในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนพบว่าไม่ได้กระทำผิดวินัยหรือสั่งลงโทษตามควรแก่กรณีและอย่างเที่ยงธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของพยอม วงศ์สารศรี (2552) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกระทำภารกิจคือ การวางแผนนโยบายและการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับบุคคลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การวางแผนจัดกำลังครู การกำหนดคุณสมบัติ การมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้กับครูในตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การพิจารณาเลื่อนขั้นตำแหน่ง การทำความดีความชอบ การลงโทษทางวินัยด้วยความเป็นธรรม การจัดวางโครงการของงานต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับครูและนักเรียนตามลำดับความจำเป็น การแสวงหาครูเข้ามาทำงานโดยการสอบคัดเลือกและการจัดเกี่ยวกับการปฐมนิเทศและการให้มีการทดลองปฏิบัติราชการ การรวบรวมทะเบียนประวัติ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งของครูในโรงเรียน รวมทั้งการย้าย การโอนด้วย การให้มีการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงานเพื่อปลูกฝังความรู้ทางวิชาการ และเป็นแรงกระตุ้นให้คนทำงานต้องการปรับปรุงตนเอง การให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาครูประจำชั้น ครูประจำวิชาเป็นระยะ ๆ การบำรุงรักษาสุขภาพ ความปลอดภัยของครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน ใช้ความยุติธรรมเป็นหลักในการปกครองบังคับบัญชา เพ็ญศรี วายวานนท์ (2553)ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ของการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีขอบข่ายงาน ได้แก่ การวางแผนและการดำเนินนโยบาย กฎระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับตัวบุคคล การจัดองค์การในการบริหารงานบุคคล การวางแผนกำลังคนหรือการ

วางแผนพนักงาน การกำหนดตำแหน่ง การกำหนดอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง การสรรหาบุคคล การทำทะเบียนประวัติ การย้ายโอน การฝึกอบรมและการพัฒนาประเมินผลการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การรักษาสุขภาพ และความปลอดภัยในงาน การจัดสวัสดิการ การพ้นจากงาน และการจัดระบบบำเหน็จบำนาญ การปกครองบังคับบัญชา วินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ การพนักงานสัมพันธ์ การวิเคราะห์และวิจัยผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะหัวหน้างานและผู้นำในการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีบทบาทหน้าที่ในด้านการบริหารงานบุคลากร ดังนี้ จัดโครงสร้างการบริหารงานบุคลากรให้เป็นระบบ ปฐมนิเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบ การปฏิบัติงานในโรงเรียน กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนให้ชัดเจน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของบุคลากร ควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศบุคลากรในการปฏิบัติงานเต็มความสามารถและเป็นไปตามจุดประสงค์ของโรงเรียน ส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ดำเนินการผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ ตามลักษณะของงาน ดำเนินการเกี่ยวกับการเข้ารับราชการและออกจากราชการของบุคลากร ในโรงเรียนการบริหารงานบุคคลมีปัจจัยพื้นฐานที่ว่า คนจะต้องยอมรับเกียรติภูมิ และค่าของแต่ละคนเป็นหลักจะต้องยอมรับในสิทธิส่วนบุคคล จุดมุ่งหมายของแต่ละคน และจะต้องยกย่องตามความเหมาะสมของฐานะของแต่ละคน ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้าง และลูกจ้างจะต้องรักษาไว้อย่างดีจะกดขี่ลูกจ้างเป็นเสมือนทาสไม่ได้ ยิ่งในสมัยปัจจุบันนี้จะถือว่านายจ้างมีอิทธิพลต่อลูกจ้างโดยสมบูรณ์เช่นสมัยก่อนไม่ได้ และทำนองเดียวกันฐานะของลูกจ้าง ก็มิใช่ว่าจะมีอิทธิพลเหนือกว่านายจ้าง ทั้งสองฝ่ายต่างมีฐานะเท่าเทียมกัน จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน การปฏิบัติของฝ่ายนายจ้างต่อคนงานอย่างเหมาะสม การปรับปรุงส่งเสริมสมรรถภาพของคนงาน จะทำให้คนงานอุทิศกำลังกายและความสามารถให้แก่งานมากที่สุด กล่าวอย่างสรุป การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้คน ใช้คนและบำรุงรักษาคนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสม นั่นคือหน้าที่ทางด้านการรับสมัคร การคัดเลือก การฝึกอบรม การพัฒนาตัวบุคคล การรักษาระเบียบวินัย การให้สวัสดิการ การโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงาน

5. ด้านการออกจากงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.65 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาไม่มีการสั่งให้ออกจากราชการกรณีไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ หรือ ไม่มีการดำเนินการให้ข้าราชการครูทดลองปฏิบัติหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดให้กฎ ก.ค.ศ. หรือการสั่งพักราชการในกรณีบุคลากรกระทำผิดวินัยร้ายแรง หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในกรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถในการปฏิบัติราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรายุทธ สุวรรณณา (2549) ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1” ประจำปีการศึกษา 2549 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 196 คน จำแนกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 119 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 57 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 29 คน ด้านการลาออกจากราชการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความเป็นธรรมและแนะนำหรือตักเตือนหรือลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดระเบียบวินัยด้วยความเป็นธรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สนิท คงภักดี (2549) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวางแผนและกำหนดตำแหน่ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการออกจากราชการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง พบว่า การวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของโรงเรียน มีการปฏิบัติต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการสรรหาและการแต่งตั้ง พบว่า การจ้างลูกจ้างชั่วคราวของโรงเรียนโดยใช้เงินรายได้ของโรงเรียนมีการดำเนินการภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด มีการปฏิบัติต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้การบริหารงานเกี่ยวกับ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า การปฐมนิเทศแก่ผู้ได้รับการสรรหาสถานศึกษาของรัฐ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติ ต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้การบริหารงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านวินัยและการรักษาวินัย พบว่า การรายงานการดำเนินงานทางวินัยไม่ร้ายแรงของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการปฏิบัติ ต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้การบริหารงานเกี่ยวกับ วินัยและการรักษาวินัย มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการออกจากงาน พบว่า การดำเนินการลงโทษทางวินัยแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดทางวินัยตามอำนาจหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้การบริหารงานเกี่ยวกับ การออกจากงาน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
2. ควรมีการศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
3. ควรมีการศึกษาถึงหลักการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ ดร.ประเสริฐ ประวัติรุ่งเรือง อธิการบดี ที่กรุณาให้ทุนการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน และคนในครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการประปรุงคุณภาพสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

จันจิรา อินต๊ะเสาร์.(2550). **การบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

มาราณี สัสดีวงศ์. (2554). **ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา

วรายุทธ สุวรรณา. (2549). **สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.

สารีนี๊ะ ดอปอ. (2553).**การปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดยะลา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา

สุนันทา เลาหนันทน์.(2552). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสมเด็จเจ้าพระยา.

สุริยา สว่างบุญ. (2550). **การศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1–4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สนิท คงภักดี. 2549. **การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. ฉะเชิงเทรา.

Krejcie, R.V. & Morgan, D. W. (1970).Determining Sample Size for ResearchActivities.**Educational and Psychological Measurement**, 30(3), pp. 607–610.

สภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

Condition of Internal Quality Assurance Administration of Secondary Schools at Phayao Province

ศิริรัตน์ แสนมา[1*] และ นันทิมา นาคาพงศ์[2]

Sirirat Sanma[1*] and Nantima Nakapong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายงานประกันคุณภาพการศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทั้งหมด 18 โรงเรียนโดยแบ่งตามขนาดโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 488 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ซึ่งทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินคุณภาพภายใน ด้านการจัดทำรายงานประจำปีและด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันส่งผลต่อสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีนัย .05 และเมื่อวิเคราะห์แตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jackiethailand@gmail.com

คำสำคัญ: สภาพการบริหารงาน ระบบประกันคุณภาพภายใน

Abstract

The objective of this study was to study condition of internal quality compare with condition of internal quality assurance secondary schools at Phayao province in Secondary Educational Service Area Office 36. The samples of this study were the administrators and teachers of Phayao secondary schools in secondary educational service area office 36, there are 18 schools by providing the size of schools in totaled 488 participants. The research instruments were the rating scale questionnaires for 5 levels. The data were statistically analyzed by using package program to find percentage, mean, standard deviation using the research behavior and social study.

The result of this study showed that the overall practice of Condition of Internal Quality Assurance Administration of Secondary Schools at Phayao Province, Secondary Educational Service Area Office 36. The condition internal quality assurance in school was at the high level which every parts of assurance was at the high level. The consideration in many sections found that the educational standards had the highest average, the minor is internal quality assurance. In the part of annually report and educational plan development in order.

The result of comparison of Condition of Internal Quality Assurance Administration of Secondary Schools at Phayao Province, Secondary Educational Service Area Office 36. Providing on the size of schools found that the differences of Schools effected to Condition of Internal Quality Assurance Administration implied that 0.05 and the analysis of differences of schools pairing into Scheffe's Method found that The extra schools has condition of internal quality assurance administration different from small schools and the middle schools has condition of internal quality assurance different from small schools implied that statistic in the level 0.05 which related with the hypothesis.

Keywords: Condition of Internal Quality Assurance Administration, Internal Quality Assurance

บทนำ

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ได้กล่าวถึงสิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประชาชนคนไทยโดยบัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" ซึ่งสืบเนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้บัญญัติกำหนดให้รัฐต้องจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นหลัก ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นเข็มทิศชี้นำในการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจากบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวข้องกับการศึกษาแห่งชาติเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม พร้อมที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญให้ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ

การศึกษาได้ตระหนักเห็นความสำคัญ และดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนในชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือกลไก ในการนำพาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมอารยประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 โดยมาตรา 47 กำหนดว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง มาตรา 48 กำหนดว่าให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 49 กำหนดให้มี การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. ม.ป.ป. 28–29) กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2553 กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการดำเนินงาน 8 ประการ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ 1) กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนา การจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผน 5) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) ประเมินคุณภาพภายใน 7) จัดทำรายงานประจำปีเสนอบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 8) มีการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 1–2)

แม้ว่าการจัดการศึกษาของไทยได้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจังและกว้างขวาง และได้รับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด แต่พบว่ายังคงมีปัญหาอุปสรรคในกระบวนการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาหลายประการ กล่าวคือ คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจและพอที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นในเวทีโลกได้ การขาดประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพการศึกษา การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การขาดการพัฒนานโยบายอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 20) ประเทศไทยในปัจจุบันยังประสบวิกฤติการศึกษาอีกหลายประการ เช่น วิกฤติด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน วิกฤติด้านการขาดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดดำเนินการพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินภายนอกรอบแรก (ในปี พ.ศ. 2544–2548) การประเมินภายนอกรอบสอง (ในปี พ.ศ. 2549–2553) และการประเมินภายนอกรอบสาม (ในปี พ.ศ. 2554–2558) และ การประเมินรอบสี่ (ในปี พ.ศ. 2559–2563) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยมุ่งหวังให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

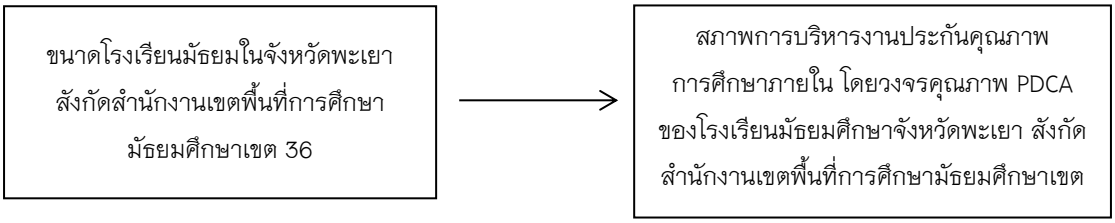
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จ.พะเยา เป็นหน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานหนึ่งที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงศึกษาว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 และยังมีปัญหา อุปสรรคในกระบวนการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยวงจรคุณภาพ PDCA จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ว่ามีการดำเนินการและแนวทางการพัฒนาแตกต่างกันอย่างไร โดยมีการนำวงจรคุณภาพ PDCA เป็นตัววัดความแตกต่างของการดำเนินงาน เพื่อนำผลการวิจัย ไปใช้เป็นสารสนเทศการพัฒนาปรับปรุง การบริหารงานประกันคุณภาพของโรงเรียนเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันส่งผลต่อสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายงานประกันคุณภาพการศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ทั้งหมด 18 โรงเรียนโดยแบ่งตามขนาดโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 488 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวนประชากร 293 คน	กลุ่มตัวอย่าง 165 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวนประชากร 560 คน	กลุ่มตัวอย่าง 226 คน
โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนประชากร 134 คน	กลุ่มตัวอย่าง 97 คน
	รวมจำนวนประชากร 987 คน	กลุ่มตัวอย่าง 488 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) เป็นคำถามชนิดปลายปิด

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและกรอบภาระงานการประกันคุณภาพภายใน 8 ด้านคือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายใน การจัดทำรายงานประจำปี และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จำนวน 46 ข้อ โดยมีโครงสร้างองค์ประกอบดังนี้

1.	การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
2.	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	จำนวน 12 ข้อ
3.	การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	จำนวน 4 ข้อ
4.	การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
5.	การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	จำนวน 7 ข้อ
6.	การประเมินคุณภาพภายใน	จำนวน 3 ข้อ
7.	การจัดทำรายงานประจำปี	จำนวน 6 ข้อ
8.	การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	จำนวน 3 ข้อ

แบบสอบถามใน 4 ขั้นตอน เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ 1) ขั้นการวางแผน 2) ขั้นการดำเนินงาน 3) ขั้นการตรวจสอบการดำเนินงาน 4) ขั้นการปรับปรุงและการนำไปใช้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์การวัดของ ลิเคิร์ท ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
ระดับ 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
ระดับ 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา และข้อเสนอแนะในการบริหารระบบงานประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ร่างคำถามของแบบสอบถาม แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ
3. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content validity) ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence: IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67–1.00 แสดงว่าแบบสอบถามใช้ได้ทุกข้อ
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 132) เมื่อนำไปทดลองใช้แล้วได้ค่าเท่ากับ 0.99 ถือว่าแบบสอบถามใช้ได้
6. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำไปใช้ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากสถานศึกษาต่าง ๆ
2. ผู้ศึกษานำหนังสือขอความร่วมมือ แบบสอบถามดำเนินการเก็บข้อมูลทั้ง 18 โรงเรียนจากผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและแยกแบบสอบถามฉบับที่การตอบไม่สมบูรณ์ออก
2. ลงรหัส (Coding Form) นำแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิดที่ถูกต้องเรียบร้อยมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้ ส่วนคำถามปลายเปิดผู้วิจัยนำมาจัดหมวดหมู่และเรียงความถี่ในแต่ละประเด็น
3. ประมวลผลข้อมูลที่ลงรหัสแล้ว โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์
4. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
5. วิเคราะห์สภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูล ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้เปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ยได้เป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 –5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way ANOVA) ซึ่งได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากมีความแตกต่างกันใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

7. วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยใช้การอ่านเนื้อหาและบรรยายความ

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 เป็นเพศชาย จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมาคืออายุ 41 – 50 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 คนที่มีอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด 66 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาคือ 6 – 10 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 และมีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 486 คน คิดเป็นร้อยละ 99.6 และเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 รองลงมาคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9

สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

จากการวิเคราะห์พบว่า **สภาพ**การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.29) ซึ่งทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.42) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการประเมินคุณภาพภายใน ($\overline{X}$ = 4.31) ด้านการจัดทำรายงานประจำปี ($\overline{X}$ = 4.30) และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.29)

การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

จากการวิเคราะห์พบว่า ขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันส่งผลต่อสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีนัย .05 **และเมื่อ**วิเคราะห์แตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างจากโรงเรียน

ขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 1 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

การบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS.	Df.	MS	F-Ratio	P
ขนาดของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	4.66	2	2.33	9.73*	.000
	ภายในกลุ่ม	116.19	485	.240		
	รวม	120.86	487			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จึงทำการทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe, s test) ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่

ขนาดของโรงเรียน	$\overline{X}$	โรงเรียนขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดเล็ก
		4.32	4.36	4.10
โรงเรียนขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ	4.32			
โรงเรียนขนาดกลาง	4.36	.693		
โรงเรียนขนาดเล็ก	4.10	.003*	.000*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันส่งผลต่อสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลและอธิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และเขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่โดยภาพรวมและแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (กฤษณพงษ์ เหมบุรุษ, 2547) และ วิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (กรวัฒน์ จันเจริญ, 2555)

จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย เรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานอยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อุบลราชธานี เขต 5 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านการเปรียบเทียบการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (คงเดช สมดี, 2548) และ ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ (กรวัฒน์ จันเจริญ, 2555) และ วิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกิ่งอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ต่างกัน มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนใน กิ่งอำเภอสามร้อยยอด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ปรีชา ปัญญาพานิช, 2553)

ดังนั้น จากการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการบ่งบอกถึงคุณภาพในการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภายในโรงเรียนมีการผลักดันให้เกิดการประกันคุณภาพอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้มาซึ่งชื่อเสียงของโรงเรียนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย เรื่อง สภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการพัฒนากระบวนการด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาทั้ง เครื่องมือเก็บข้อมูลการติดตามตรวจสอบที่ครอบคลุมในด้าน บุคลากร เทคโนโลยี และงบประมาณ การบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ระบบการประกันคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา

2. ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องทั้งมีการเผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนา การนำผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากการประเมินตนเองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และเลือกสรรข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

ควรมีการศึกษาเรื่อง ปัจจัยอื่นที่มีผลการการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพะเยา ว่ามีอะไรด้านใดอีกบ้างที่ส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่สถานศึกษามากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ได้รับความกรุณาจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ และคณะกรรมการทุกท่านที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู รองผู้อำนวยการวิรัตน์ วงศ์ใหญ่, นางจันทร์เพ็ญ กาชัย และ นางสุทิน จันทิมา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณต่อบุพการี ครอบครัว และเพื่อนร่วมงานทุกคนที่เป็นกำลังใจสำคัญ ในการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2542). **การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2544). **การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา: กรอบและแนวการดำเนินงาน.** กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553. (22 เมษายน 2553). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่(127). หน้า 22 – 35

กรวัฒน์ ตันเจริญ.(2555). **แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครินทร์, ชลบุรี.

ณฐยา ราชสมบัติ. (2556). **ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท4 ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค**. วิทยานิพนธ ปพ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, นครสวรรค์.

ณิรดา เวชญาลักษณ์.(2558). **การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนวังจันทน์), พิษณุโลก.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ทัศนีย์ ทองสม, และคณะ. (2556). **รูปแบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.** การประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา “การวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”.

ธนวัฒน์ ศรีศิริวัฒน์, จิราวดี โคตรภูมี และ โสภาพรรณ เวชากุล .(2555). **การพัฒนากระบวนการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการจัดการคุณภาพ**. รายงานวิจัย ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีงบประมาณ 2555. กรุงเทพฯ.

บุญฑวรรณ วิงวอน และ คณะ. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมิติที่มีอิทธิพลต่อการมส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ และผลการดำเนินงานของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. **วารสารการจัดการ** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

ปาริชาต สิริบรรสพ. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

มนตรี วงศ์ใหญ่. (2556). **การดำเนินงานการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

โยธกา ชุ่มใจ. (2555). **กระบวนการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอแจ้ห่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

เสกศิษย์ จีระวิทยากร, เพชรสุดา ภูมิพันธุ์ และ วิวรรณ กาญจนวจี. (2555). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานแผนงานและประกันคุณภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31.** การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 2.

รำไพ หมั่นสระเกษ และคณะ. (2556). **การมีส่วนร่วมและปัญหาอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาของบุคลากร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา.** วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2557.

นิวัติ เชียงแรง. (2556). **การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

Cronbach, L.J (1951) Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. **Psychometrika**. 16(13), 297–344.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities, **Educational and Psychological Measurement**, 30 (720), 607 – 610.

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2

The state of academic administration in the high land and underserved school, Nan Primary Educational Service Area Office 2

กนกวรรณ อายุยืน[1*] และ สันติ บูรณะชาติ[2]

Kanokwan Aryuyuen[1*] and Santi Buranachat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2และเพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 46 คน ครูผู้สอนจำนวน 240 คน รวมทั้งสิ้น 286 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (T–test) แบบ Independent ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ทั้ง 12 ด้าน มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือด้าน ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ส่วนด้านที่มีการดำเนินการต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีระดับการดำเนินการบริหารงานวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการดำเนินการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นมีระดับการดำเนินการไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : krunooknoy@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the state of academic administration in the high land and underserved school, Nan Primary Education Service Area Office 2 and compare the condition of study the state of academic administration in the high area and underserved schools Nan Primary Education Service Area Office 2.The samples consisted of administators 46 and teacher 240. The research instrument was a questionnaire with five ratingscales. The research analysis was performed in terms of mean, standard deviation and t-test. The findings are indicated as follows:

1. The state of academic administration in the high land and underserved school, Nan Primary Education Service Area Office 2 were a hihh-level rated in overall. For consideration in each aspech, the highest mean was in quality assurance in education and the evalution and assessment was done respectively while the research and the development

2. The condition of the state of academic administration in the high land and underserved school, Nan Primary Educational Service Area Office 2 with different size of school are not different in overall test and specifically considered. Considering that it was found. There are action research, to improve the quality of education and the supervision of education differ statistically significant at .05 level, the operation is not different.

Keywords: academic administration

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือและเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงาม ของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัด การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 2)

งานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 8)

จากการรายงานผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ปีการศึกษา 2558 พบว่า โรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ทั้งหมด 61 โรงเรียน มี 36 โรงเรียนที่คุณภาพทางการศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คะแนนเฉลี่ย 5 วิชาหลัก ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา และวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายและคะแนนเฉลี่ยในระดับชาติตามการรายงานผลการประเมินคุณภาพระดับชาติชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลสารสนเทศ ปรับปรุงงานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

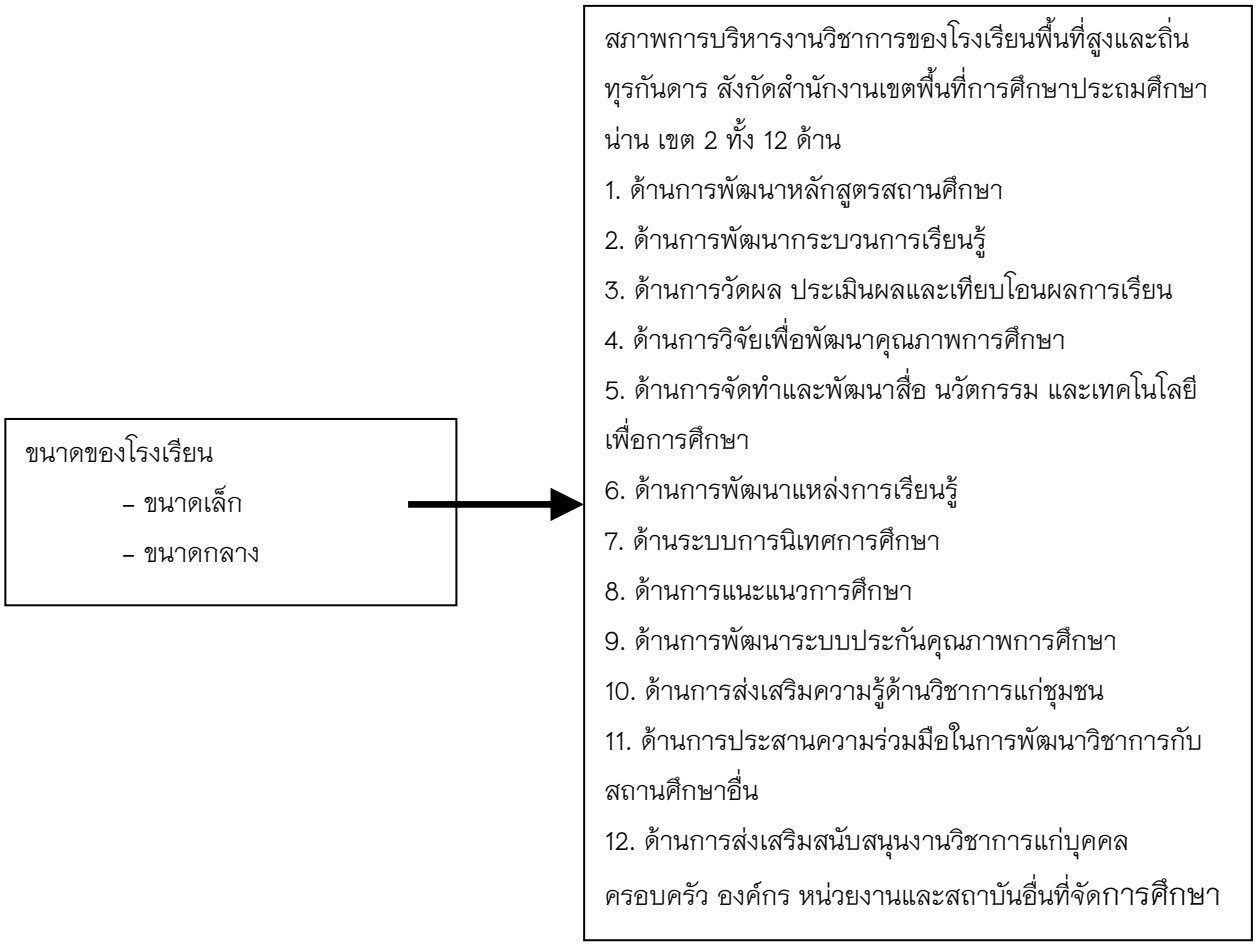
1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรต้น **ตัวแปรตาม**

สมมติฐานของการวิจัย

โรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีสภาพการบริหารงานวิชาการที่แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารและครูผู้สอน ของโรงเรียนพื้นที่สูงและในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 จำนวน 61 โรงเรียน โดยแยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 52 คน และครูผู้สอนจำนวน 615 คน รวมทั้งสิ้น 667 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ของโรงเรียนพื้นที่สูงและในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 โดย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie& Morgan, 1970, pp.607–610) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Randdom Samping) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูสายผู้สอน ผู้ศึกษาได้โดยยึดจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่จริง คือ 61 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยแยกเป็นผู้บริหารจำนวน 46 คน ครูผู้สอนจำนวน 240 คน รวมทั้งสิ้น 286 คน

ซึ่งได้จำแนกประชากรและกลุ่มตัวอย่างออกเป็นชั้นภูมิ จากนั้น คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิและทำการ สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Randdom Samping) โดยวิธีจับฉลากให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

การตรวจสอบและหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน กับผู้บริหารและครู โรงเรียนบ้านปางเปียและโรงเรียนภูเค็งพัฒนา ซึ่งเป็นโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนั้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเองผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 250 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.41 โดยแบบสอบถามทุกฉบับมีความสมบูรณ์ผู้วิจัยจึงได้นำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ทั้ง 12 ด้าน มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือด้าน ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ส่วนด้านที่มีการดำเนินการต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ การประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรได้มาจากระบวนการให้ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำ

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รองลงมาคือ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และ มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จัดทำแผนการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ มีการพัฒนาเครื่องมือและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ มีการออกแบบหลักฐานการจบการศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และ มีการประเมินที่หลากหลายและเน้นการประเมินตามสภาพจริง ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด การกำหนดรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนตามระเบียบวิธีตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และ มีการนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน รองลงมาคือมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคลและ มีการนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยกับสถานศึกษาหน่วยงานและสถาบันอื่น

1.5 ด้านการจัดทำและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ โรงเรียนมีการจัดทำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการ และ มีส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการผลิตสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในโรงเรียนและชุมชน รองลงมาคือ มีการสร้างเครือข่ายในการให้บริการแหล่งเรียนรู้กับชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น และ การส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ การนิเทศติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

1.7 ด้านการนิเทศการศึกษา มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ ประเมินผลระบบและกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ มีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย และ การวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศกับสถานศึกษาอื่น

1.8 ด้านการแนะแนวการศึกษามีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ การสร้างครือข่ายและประเมินผลกระบวนการแนะแนว

การศึกษา รองลงมาคือ การส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และ การดำเนินการแนะแนวการศึกษาโดยการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ มีการจัดระบบการแนะแนวการศึกษาทางวิชาการและวิชาชีพ

1.9 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ การดำเนินการพัฒนางานตามแผนติดตามตรวจสอบการประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบประกันคุณภาพการศึกษาส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ สำรวจความต้องการของชุมชนในการสนับสนุนงานวิชาการของโรงเรียน รองลงมาคือ การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และ การให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของ ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น รองลงมาคือ การให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ การประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

1.12 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษามีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ การสำรวจความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และ การสำรวจความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา รองลงมาคือ การส่งเสริมการสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาส่วนข้อที่การดำเนินการต่ำสุด คือ การศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีระดับการดำเนินการบริหารงานวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการดำเนินการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นมีระดับการดำเนินการไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2

1.1 สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2พบว่าการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือด้าน ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ส่วนด้านที่มีการดำเนินการต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งถือว่าการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารที่สามารถช่วยในการขับเคลื่อนสถานศึกษาหรือเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียนโดยเฉพาะในเรื่องของการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะส่งผลต่อตัวผู้เรียน อีกทั้งการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 1) ซึ่งได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลวรรณ วัฒนา (2556, หน้า 107) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าผลการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ตรีโชค กางกั้น (2552) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีสภาพการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ กมล นามเทวีป (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบวา ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูกับการบริหารงานวิชาการทั้ง 9 ดาน อยู่ในระดับมาก โดยรวมแล้วผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะผู้บริหารและครู ในสถานศึกษา ให้ความสำคัญ และทุ่มเทกับการบริหารงานในสถานศึกษา จึงทำให้การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมมีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ดอกฝ้าย ทัศเกตุ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมผู้บริหารมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการดำเนินการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารนั้นได้เห็นความสำคัญของการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมไปถึงมีการประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินหลักสูตรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและเหมาะสมกับบริบทชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ นิลวรรณ วัฒนา (2556, หน้า 105) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ด้านพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ดลฤดี กลั่นภูมิศรี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครลำปาง ซึ่งผลการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร นั้นได้จัดให้มีการนิเทศการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมไปถึงการให้ความสำคัญในด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และอาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นบทบาทและหน้าที่โดยตรงของครูที่ครูทุกคนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับ ดลฤดี กลั่นภูมิศรี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครลำปาง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการบริหารวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ เช่น การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล การเข้ารับการอบรมพัฒนาการจัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจจัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนที่คาดหวัง(มาตรฐานชั้นปี) สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และสภาพผู้เรียน นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือ และใช้เป็นเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวดี เภาสุด (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมากจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่สำคัญของครู ครูจำเป็นต้องศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อจะได้หาแนวทางที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน สอดคล้องกับ นิลวรรณ วัฒนา (2556, หน้า 28) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาว่า เป็นระบบโดยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ การดำเนินการทำการวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา การดำเนินการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ สายหยุด ปากิตตะ (2552, หน้า 294) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการจัดทำและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ นิลวรรณ วัฒนา (2556, หน้า 28) ให้แนวคิดการดำเนินการสร้างสื่อการเรียนรู้ จัดทำระบบสารสนเทศการเรียนรู้ จัดทำทะเบียนสื่อที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน การดำเนินการจัดทำจัดหาและพัฒนาสื่อสำหรับผู้เรียนและผู้สอน การดำเนินการประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับทิพย์รัตน์ ชมพูแสง (2550) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนเทศบาล จังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แหล่งเรียนรู้ แหล่งศึกษาค้นคว้า มีความสำคัญต่อสถานศึกษา ครู และผู้เรียนมาก ผู้บริหาร ครู และสถานศึกษา ต้องเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ไว้ไว้สำหรับนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 6–7) ที่กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทั้งในและนอกสถานศึกษาทั้งในและนอกเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียนสังกัด จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคลากรครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง และมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน รวมทั้งพัฒนา ให้เกิดองค์ความรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ วราภรณ์ อริยธนพล (2552, หน้า 160–172) ได้ทำการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สายหยุด ปากิตตะ (2552, หน้า 294) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านการนิเทศการศึกษา มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่สูงอละถิ่นทุรกันดาร นั้นได้เห็นความสำคัญของการบริหารวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานนิเทศภายใน พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการนิเทศกำหนดนโยบาย แผนงานและให้มีการนิเทศภายในของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ดลฤดี กลั่นภูมิศรี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครลำปาง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการบริหารวิชาการด้าน การบริหารวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก วราภรณ์ อริยธนพล (2552, หน้า 160–172) ได้ทำการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.9 ด้านการแนะแนวการศึกษามีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การดำเนินการสูงสุดคือ การสร้างเครือข่ายและประเมินผลกระบวนการแนะแนวการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนบนพื้นที่สูงการจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายหยุด ปากิตตะ (2552, หน้า 294) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการแนะแนวการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.10 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาภายในเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการ ของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษา จะประกอบด้วย“ระบบการประกันคุณภาพภายใน”และ“ระบบการประกันคุณภาพภายนอก”เพื่อใช้เป็นกลไกในการผดุงรักษาคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยันต์ อินทเจริญศานต์ (2552, หน้า 66) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีนะดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระวิพรรณ รมภิรัง (2558, หน้า 134) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.11 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้อำนวยการและครูผู้สอนได้ปฏิบัติตามแนวการปฏิบัติกรอบงานวิชาการ ทั้ง 12 ด้าน เช่นประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณใกล้เคียง ภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ สุทาลา (2552, หน้า 119–122) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับ สายหยุด ปากิตตะ (2552, หน้า 294) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.12 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้ง นี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ได้มีสภาพบริบทที่ใกล้เคียงกัน และมีการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียน ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันในการสนับสนุนงานวิชาการ และขับเคลื่อน สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ สุทาลา (2552, หน้า 119–122) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนการศึกษาพิเศษ

ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับ สายหยุด ปากิตตะ (2552, หน้า 294) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.13 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษามีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับงานวิชาการ การสำรวจความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และ การสำรวจความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ สุทาลา (2552, หน้า 119–122) ได้ทำการศึกษาวิจับเรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษามีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับ สายหยุด ปากิตตะ (2552 : 294) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีระดับการดำเนินการบริหารงานวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภารกิจของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดกลาง ต่างมีขอบข่ายกรอบงานรับผิดชอบในกรอบงานทั้ง 12 ด้านเหมือนกัน ภารกิจในการปฏิบัติงานไม่ได้มากน้อยไปกว่ากัน กล่าวคือโรงเรียนขนาดเล็กก็ปฏิบัติงานภายในข้อจำกัดของตน คือ มีบุคลากรน้อย งบประมาณและองค์ประกอบต่าง ๆ ก็น้อยไปด้วย ในขณะที่โรงเรียนขนาดกลาง ก็ปฏิบัติงานเพิ่มตามสัดส่วน โดยบุคลากรมากขึ้น งบประมาณก็มากขึ้น แต่โดยภาพรวมก็ถือว่ามีปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนตามสัดส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานและองค์กรภายนอกที่ได้ให้การสนับสนุน อีกทั้งบริบทและสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน ของโรงเรียนที่มีขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก มีการจัดการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการนิเทศการศึกษาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จึงมีสภาพการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ อุนากรรณ์ สวนมะม่วง (2553, หน้า 3) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณ อารยะจารุ (2548) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน และขนาดของสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ สายหยุด ปากิตตะ (2552, หน้า 292) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า สภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6 จำแนกตามขนาดของถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เช่น การอบรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

3. ด้านการวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนควรมีการวัดและประเมินผลตามระเบียบการการวัดและประเมินผลของกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษา

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรมีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยกับสถานศึกษาหน่วยงานและสถาบันอื่นควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยควรอบรมเรื่องการวิจัย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล

5. ด้านการจัดทำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีการนิเทศติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เช่น กำหนดปฏิทินในการนิเทศติดตาม

7. ด้านการนิเทศการศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศกับสถานศึกษาอื่น โดยที่ผู้บริหารควรใช้กระบวนการนิเทศอย่างจริงจัง

8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ควรพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการประชุมชี้แจงพร้อมให้คำแนะนำให้มีการกำหนดปฏิทินในการปฏิบัติงาน

9. ด้านการแนะแนวการศึกษา ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบต้องจัดระบบการแนะแนวการศึกษาทางวิชาการและวิชาชีพ

10. ด้านการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน และให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน เช่นการจัดนิทรรศการแสดงผลการวิชาการ การใช้สื่อวิทยุหรือเสียงตามสายชุมชนในการประชาสัมพันธ์ผลงานวิชาการของโรงเรียน

11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นควรมีการประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น หรือสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

12. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยผู้บริหารอาจมีการศึกษาและสำรวจข้อมูลการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาโดยการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาช่วยเหลือให้แนวคิด ให้คำแนะนำตรวจทาน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยเองฉบับนี้ด้วยดีมาตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้แก่ นายณัฐพล ศาลาคาม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเฟือยลุง นายพรชัย นาชัยเวียง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางแก และ ดร.น้ำฝน กันมา รองคณะดีฝ่ายพัฒนาและวิจัยวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนบ้านปางเปี้ย และโรงเรียนภูเค็งพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเป็นพื้นที่ทดลองในการใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและได้สละเวลาตอบแบบสอบถามทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้สำเร็จได้ด้วยดี รวมทั้งเพื่อนนิสิตสาขาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาตลอดมา

และท้ายสุดขอขอบพระคุณ คุณพ่อธวัชชัย คุณแม่เชาวลี อายุยืน และครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจ ปลอบใจไม่ให้ย่อท้อ จนบังเกิดผลสำเร็จและลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ที่มีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู.** ม.ป.ท: ม.ป.พ.

กมล นามเทวีป. (2555). **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ดลฤดี กลั่นภูมิศรี. (2558). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครลาปาง.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.

ดอกฝ้าย ทัศเกตุ. (2553). **แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่อายจังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

ตรีโชค กางกั้น. (2552). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ทักษิณ อารยะจารุ. (2548). **การศึกษาการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี

ทิพย์รัตน์ ชมพูแสง. (2550). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนเทศบาล จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.

นิลวรรณ วัฒนา. (2556). **การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัด ชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). **การบริหารวิชาการ.** กรุงเทพ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ระวิพรรณ รมภิรัง. (2558). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.

เรวดี เถาสุด. (2553). **การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในกลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

วราภรณ์ อริยธนพล. (2552). **การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา

สายหยุด ปากิตตะ. (2552). **การศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 6.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

สุวิทย์ สุทาลา. (2552). **การบริหารงานวิชาการโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ**, วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

สุริยัน อินทเจริญศานต์. (2552). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 2**, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คบ., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

อุนากรรณ์ สวนมะม่วง. (2553). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

สภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

State of school administration according to public school policy Of the Education Development Center Amphoe Pa daet Chiang Rai Under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 2

เสมียน แก้วอนันต์[1*] และ สุนทร คล้ายอ่ำ[2]

Samian Kaewanan[1*] and Sunthorn Kraneaum[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และ เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของ ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองของนักเรียน ศูนย์เครือข่ายป่าแดดพัฒนา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรโดยใช้ การคำนวณของ Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 237 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐานแต่ละข้อดังนี้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ใช้การทดสอบ t-test , F-test

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีเพศผู้ชาย ร้อยละ 53.6 อายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป ร้อยละ 28.7 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 50.6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 24.1 ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ตำแหน่งงานผู้ปกครองของนักเรียน ร้อยละ 93.7 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92)

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : samian2515@gmail.com

ผลการทดสอบ พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพ ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: บริหารงาน โรงเรียนประชารัฐ

Abstract

A study on the state of school administration according to the policy of the public school of the Education Quality Development Center, Prachatai District, Chiang Rai Province. The objectives of this study were to study the condition of school administration according to the policy of the public school of the Education Quality Development Center, Prachatai District, ChiangRai Province. Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai Provincial Primary Education Area 2 and to compare the state of educational administration in accordance with the policy of the public school of the Education Development Center, Amphoe PaLuek, Chiang Rai Province. Under the Office of Chiang Rai Area Education Service Area 2 by status. The population in this study was the administrators, teachers, parents and students. Pa Tanam Network Center, Chiang Rai District, Chiang Rai Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai Primary Education Area 2, the sample size was used to represent the population using the Yamane calculation. The sample size was 237 persons. Frequency, percentage, mean, standard deviation Analysis to test each hypothesis as follows. Analysis of the relationship between personal factors using T-test, F-test.

Most of the males had 53.6% males aged 46 or over, 28.7% with bachelor degree, 50.6% with monthly average less than 10,000, 24.1% with 39 years of experience. 16.5 percent of the parents were 93.7 percent of the students. The information about the state of school administration was based on the public school policy. The results showed that. Respondents who have comments on The state of administration of public schools was at a high level. (Mean 3.92)

The results of the tests showed that the personnel with the status of age of education. Average income per month And the different working experiences have influenced opinions on the state of school administration according to the public school policy of the Education Development Center of Pachan District, Chiang Rai Province. Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai Educational Service Area 2, the difference was statistically significant at .05.

Keywords: Administration, Public School State

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปัจจุบันการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ยังประสบปัญหาอยู่หลายด้าน อาทิ การจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา ครูบางส่วนขาดเทคนิคการสอน ปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนบางแห่งสามารถเข้าถึงสื่อสาระการ

เรียนรู้ ได้อย่างจำกัด ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังไม่สามารถบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรขนาดใหญ่ การเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไปทำได้ช้า การที่รัฐบาลมีโครงการความร่วมมือประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำในครั้งนี้จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนที่สำคัญ เช่น การระดมสมอง ทรัพยากร และสรรพกำลัง จากทุกภาคส่วนมาช่วยกันพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพของโรงเรียน การให้ทุกโรงเรียนมีโครงข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วและความเสถียร เพื่อให้สามารถเข้าถึงสาระการเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสำรวจความต้องการทรัพยากรที่จำเป็นในการยกระดับการศึกษา ซึ่งทั้งภาครัฐ เอกชน และที่สำคัญภาคประชาสังคม จะได้ร่วมกันให้กันสนับสนุนต่อไป โดยภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มาช่วยสนับสนุนในครั้งนี้นอกจากเป็นการช่วยเหลือสังคมแล้ว รัฐก็จะสนับสนุนในเรื่องการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการและภาคเอกชนได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ร่วมดำเนินการแบบเต็มเวลาเพื่อขับเคลื่อนภารกิจนี้โดยเฉพาะ ขณะเดียวกันในระดับพื้นที่ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ตั้งศูนย์ปฏิบัติการในทุกเขตพื้นที่จำนวน 225 ศูนย์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นที่ปรึกษา และพร้อมที่จะเชิญทุกภาคส่วน ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำอีกด้วย บทบาทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ต่อโครงการประชารัฐนี้ ได้แก่ การจัดทำและเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาในรูปแบบออนไลน์ และเรียลไทม์ การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาและการบริหารจัดการสื่อ การติดตั้งโครงข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อวางรากฐานระบบสื่อสารให้แก่โรงเรียน ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน ก็จะทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จเร็วขึ้น ในฐานะกระทรวงที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนนโยบายประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ โดยสนับสนุน การเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์รอบตัว การสร้างกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน การสร้าง นักวิทยาศาสตร์ตลอดจนมุ่งเน้นที่จะมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานวิจัย ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่าง ภาคเอกชนขอขอบคุณภาครัฐเป็นอย่างยิ่งที่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้โครงการประชารัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ ซึ่งถือเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ พร้อมขอขอบคุณภาคประชาสังคม และภาคเอกชนทุกองค์กรที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่ง ด้วยการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และความเจริญในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมาภาคเอกชนหลายหน่วยงาน รวมทั้งกลุ่มทรูเอง ต่างให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษา และได้ดำเนินการสนับสนุนภาครัฐด้วยการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศในหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนาโรงเรียน ครู ผู้นำสถานศึกษา หลักสูตร คู่มือการสอน จนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ การลงนามความร่วมมือครั้งนี้จึงนับเป็นนิมิตหมายที่ดีของวงการศึกษาไทย ในการรวบรวมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน ที่ต่างมีเจตนารมณ์สอดคล้องกันในการมุ่งมั่นสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ผ่านโครงการประชารัฐ เข้ามารวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ความร่วมมือในการยกระดับการศึกษาของประเทศ จะเป็นการดำเนินการในลักษณะของการเป็นพันธมิตรกับโรงเรียน ซึ่งภาคเอกชนและภาคประชาสังคมจะนำกำลังคนซึ่งเป็นผู้นำรุ่นใหม่ เข้าร่วมลงพื้นที่สำรวจและวางแผนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความสนับสนุนของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และคุณค่าให้แก่นักเรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จากการศึกษาสภาพปัญหา ส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งในแต่ละด้าน มีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา ในอดีต รัฐบาลมุ่งเน้นการจัดตั้งโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่เพื่อการขยายโอกาสทางการศึกษา ให้นักเรียนทุกคนได้เข้าเรียน แต่ในปัจจุบันความจำเป็นดังกล่าวได้ลดลง ประกอบกับประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องดังที่ได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ตอนต้น ดังนั้นจึงทำให้มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนขนาดเล็กอีกจำนวนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น พื้นที่ห่างไกลความเจริญ พื้นที่บนภูเขาสูง บนเกาะ ชายขอบของประเทศ เป็นต้น ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนลักษณะดังกล่าวมีปัญหาในการเดินทางไปเรียน ทั้งโรงเรียนยังขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียนซึ่งมีบริบทที่ต่างไปจากโรงเรียนขนาด อื่น ๆ ส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจ 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน ในด้านการเรียนการสอนนั้น พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลา และเต็มความสามารถ เพราะมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่ครูจำนวนหนึ่งต้องปฏิบัติ ทั้งในสังกัดเดียวกันและจากต่างสังกัด หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากโรงเรียนได้รับงบประมาณน้อย ซึ่งในท้ายที่สุดก็ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย 3) ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ในการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนที่ผ่านมาได้ใช้เกณฑ์การจัดสรรหลาย ๆ เกณฑ์ ซึ่งขนาดโรงเรียนก็เป็นเกณฑ์หนึ่งในการจัดสรรเนื่องจากมีการคำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้นจึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับจัดสรรบุคลากรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง เป็นจำนวนน้อย สภาพอาคารเก่า ชำรุดทรุดโทรม เนื่องจากก่อสร้างมาเป็นเวลานาน คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ยังมีไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชนได้มากนัก เนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนดังกล่าวมีความยากจน สำหรับตัวป้อน ด้านนักเรียนนั้น พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน และ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ที่ผ่านมานั้น ถึงแม้ว่าจะมีตัวแทนของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ตาม แต่บทบาทของคณะกรรมการดังกล่าวยังมีไม่มากนัก และหากกล่าวถึงการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนด้วยแล้ว เกือบจะกล่าวได้ว่ามีน้อยมาก หรือไม่มีเลยในบางพื้นที่ ชุมชน ผู้ปกครอง มีฐานะยากจนไม่สามารถส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้เท่าที่ควร

ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว ผู้วิจัยศึกษา แนวทางศึกษาสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทั้งนี้เพื่อให้ทราบสภาพและปัญหาสภาพการบริหารงานสถาน ศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นเครื่องมือในการนิเทศ ติดตาม ชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา นิเทศติดตามความก้าวหน้าการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจบริบทและมองเห็นภาพโดยรวมของโรงเรียนประชารัฐ ศูนย์เครือข่ายป่าแดด

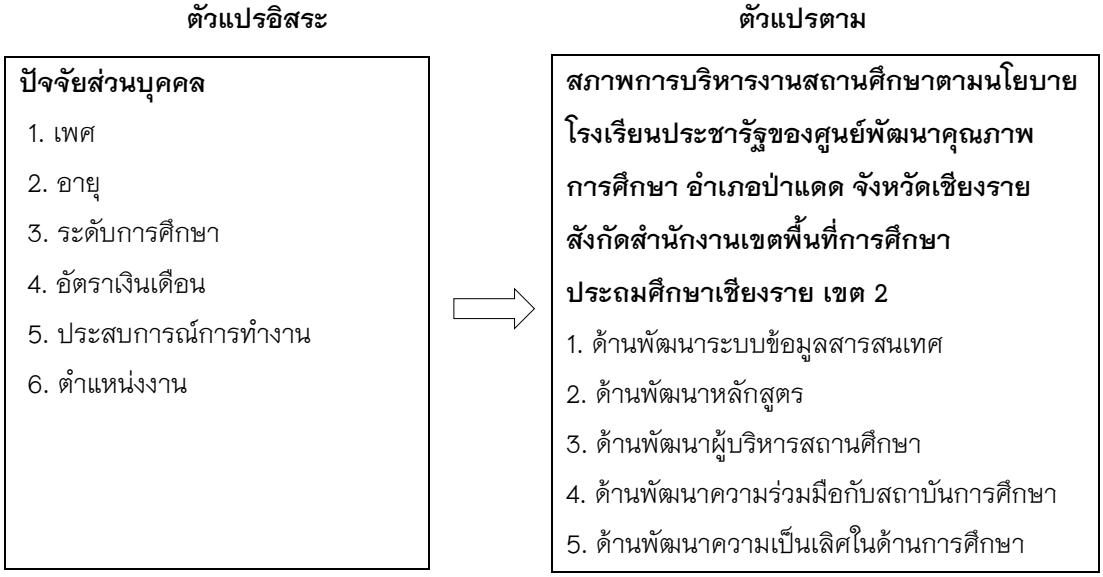
พัฒนา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ให้ความร่วมมือส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

บุคลากรที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาความคิดเห็นของสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการวิจัยโดยการใช้แบบสอบถาม(questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองของนักเรียน ศูนย์เครือข่ายป่าแดดพัฒนา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านป่าแงะ โรงเรียนบ้านวังวิทยา โรงเรียนบ้านสักพัฒนา (ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2559) จำนวน 584 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2559)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองของนักเรียน ศูนย์เครือข่ายป่าแดดพัฒนา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%และกำหนดการความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างกับประชากร รวมทั้งหมด 237 ชุด

ลักษณะของแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ของบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบ Likerst Scale โดยมีระดับการวัด ประเภทอันตภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสารงานวิจัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย

2. สร้างแบบสอบถามสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ให้มีขอบเขตและเนื้อหาครอบคลุม

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อเสนอแนะ

4. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยวิธีใช้ IOC โดยบันทึกผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละข้อ แล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยกำหนดเกณฑ์ว่าผลรวมของคะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

5. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency)

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

3. สถิติ t-test เปรียบเทียบความแต่งต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มและใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One –Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ในการทดสอบและวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ โดยใช้ Post-hoc Comparison ด้วยวิธี LSD (Least Significance Difference)

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีเพศผู้ชาย ร้อยละ 53.6 อายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป ร้อยละ 28.7 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 50.6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 24.1 ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ตำแหน่งงานผู้ปกครองของนักเรียน ร้อยละ 93.7

ด้านสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านพัฒนาความร่วมมือ กับสถาบันการศึกษา อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1) รองลงมาคือ ด้านพัฒนาความเป็นเลิศในด้านการศึกษา อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04) ด้านพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02) ด้านพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55) ตามลำดับ

ด้านการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนก ตามสถานภาพ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า ในด้านภาพรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .043 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในเรื่อง สภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1) รองลงมาคือ ด้านพัฒนาความเป็นเลิศในด้านการศึกษา อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04) ด้านพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02) ด้านพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55)ตามลำดับ เนื่องจากพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะความเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษา ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและสัมฤทธิผลทางการศึกษา เพื่อจัดทำและเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบ ICT เพื่อการศึกษาและการบริหารจัดการสื่อ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน (Active Learning, Critical Thinking) จัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอน และการจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นพัฒนาจิตสาธารณะ เพื่อการบริการชุมชนและสังคม และ เพื่อยกระดับความสามารถด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาสู่ระดับนานาชาติ

โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิช จันทะสิทธิ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนกีฬาที่มีประสิทธิผล สังกัดสถาบันการพลศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนกีฬาที่มีประสิทธิผลสังกัดสถาบันการพลศึกษา มีวิธีดำเนินการ 3 ระยะหลัก ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากตัวแทน 4 โรงเรียน 4 ภาค ภาคเหนือโรงเรียนกีฬาจังหวัดนครสวรรค์ ภาคใต้โรงเรียนกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคกลางโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือโรงเรียนกีฬาจังหวัดขอนแก่น ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครูสอนกีฬา 5 คน และครูสอนวิชาพื้นฐาน 5 คน รวมทั้งสิ้น 48 คน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling) ตามลำดับ คือ ขั้นตอนนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย 8 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ด้านสายบังคับบัญชา ด้านพันธกิจ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการกีฬา ด้านการเสริมแรงและให้กำลังใจ ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ด้านพัฒนาบุคลิกภาพและวินัยนักเรียน ด้านการประเมินคุณภาพ ระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group) ให้ผู้เชี่ยวชาญ 13 คน มาระดมความคิดเห็นต่อประเด็นที่ได้จากผลการสำรวจระยะแรกและแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม และความเป็นไปได้จากระยะแรก ระยะที่ 3 เป็นการประเมินผลตรวจสอบรูปแบบเกี่ยวความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 25 คน โดยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group) และวิธีประเมินจากแบบสอบถาม ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนกีฬาที่มีประสิทธิผลสังกัดสถาบันการพลศึกษา คือ รูปแบบบูรณาการจัดการเชิงระบบ ซึ่งมีส่วนประกอบหลักดังนี้คือ 1) หลักการ ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล หลักการมีส่วนร่วม หลักการใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา และหลักการยุทธศาสตร์พัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ 2) วัตถุประสงค์ ได้แก่ เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครู ในการจัดการศึกษาและการกีฬา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถทางการกีฬาให้ถึงขั้นสูงสุด เพื่อเตรียมและผลิตนักกีฬาของชาติ 3) กลไกการดำเนินงาน ได้แก่ ปฏิรูประบบการบริหารจัดการให้มีคุณภาพ กระจายโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางการศึกษา สร้างคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการกีฬานำไปสู่ความเป็นเลิศ สร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการและการกีฬา เสริมสร้างความมั่นคงเข็มแข็งแก่ชุมชนและท้องถิ่น 4) วิธีดำเนินการ ได้แก่ วางแผนโครงสร้างการบริหาร การสร้างวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมกัน การพัฒนาคุณภาพ การพัฒนาวิทยาศาสตร์การกีฬา การสร้างขวัญและกำลังใจ การพัฒนาบุคลิกภาพและวินัยนักเรียน 5) การประเมินผล ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านบุคลากรผู้สอน และด้านผู้บริหาร 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากร โรงเรียนกีฬาเสียสละให้กับโรงเรียนอย่างมาก ระบบการบริหารจัดการจะต้องส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนากีฬา เพิ่มอัตราตำแหน่งให้ครูผู้ฝึกสอนกีฬาที่มีความสามารถ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง พัฒนาระบบการคัดเลือกนักกีฬาโดยมีส่วนร่วมของชุมชน มีงบประมาณสำหรับนักกีฬาในการเข้าร่วมการแข่งขันเพียงพอ ผลการประเมินรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2. บุคลากรที่มีสถานภาพ ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากโครงการที่เกิดขึ้นจากนโยบายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานรากของรัฐบาล ซึ่งเป็นการรวมพลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ ส่งผลพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการศึกษาของประเทศ ได้มอบหมายให้สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดทำโครงการโรงเรียนประชารัฐ และจัดทำบันทึกข้อตกลงสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ ระหว่างภาครัฐ 3 หน่วยงาน (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ภาคเอกชน 22 หน่วยงาน และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมขับเคลื่อนและยกระดับการศึกษาของประเทศไทย เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนากลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาในระดับโรงเรียน จะช่วยให้เกิดมุมมองใหม่ในการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม และจะสามารถเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีความเข้าใจในสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และเกิดการประสานความร่วมมือในการทำงานอย่างใกล้ชิด ในการร่วมแก้ปัญหาและร่วมพัฒนามากยิ่งขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาที่เป็นรูปธรรม ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล ประดับสุข (2551) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดมหาพุทธาราม อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน คือ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโดยใช้หลักการวิถีพุทธ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของการบริการจัดการโดยใช้หลักการวิถีพุทธ ของบุคคลภายในและภายนอกมีมากน้อยเพียงใด และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจการบริหารจัดการโดยใช้หลักการวิถีพุทธระหว่างบุคคลภายในและภายนอก เครื่องมือที่ใช้ในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มารับบริการในการบริหารจัดการตามแนววิถีพุทธ หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ .988 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จำแนกเป็น บุคลากรภายในสถานศึกษา รวมจำนวน 100 คน และบุคลากรภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน รวมจำนวน 65 คน รวม 165 คน สถิติที่ใช้หาความเที่ยงด้านเนื้อหาโดยใช้ค่า IOC (Index Objective Congruence: IOC) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานระหว่างบุคคลภายนอกและบุคคลภายใน ทดสอบด้วยค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) ความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของบุคคลภายในและบุคคลภายนอกโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน พบว่า บุคคลภายในโรงเรียน มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านที่มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ ส่วนบุคคลภายนอกโรงเรียนมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านที่มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงบประมาณ 2) การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระหว่างบุคคลภายในและบุคคลภายนอก โดยรวม พบว่า บุคคลภายในและบุคคลภายนอกมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคคลภายในและบุคคลภายนอกโรงเรียน มีการจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมมีความพึงพอใจในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะในสภาพการบริหารงานสถานศึกษาตามนโยบายโรงเรียนประชารัฐของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ดังนี้

1. ด้านพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศควรเพิ่มเรื่อง นักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรู้จักการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสร้างแรงเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ในการลงมือปฏิบัติจริง และ การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ด้านพัฒนาหลักสูตรควรเพิ่มเรื่อง การจัดกิจกรรมฝึกสนทนาภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา การจัดกิจกรรม คณิตคิดสนุก (คิดเลขเร็ว) และกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ และ การแข่งขันทักษะวิชาการ เช่น ประกวดแข่งขันงานศิลปะ งานสร้างสรรค์คณิตศิลป์จินตนาการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด

3. ด้านพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มเรื่อง ควรพัฒนางานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องมีเทคนิคด้านการจูงใจเป็นสำคัญ ผู้บริหารจะต้องพูดจริง ทำจริง มีความจริงใจ และอย่าคิดว่าเราสูงกว่าเขาให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สร้างความรู้สึกในความเป็น เจ้าของร่วมกันขององค์กร ไม่ลืมสิ่งสำคัญคือการบำรุงขวัญ ชีวิตและจิตใจ การมีน้ำใจ การเห็นอกเห็นใจผู้ร่วมงาน เป็นการสร้างขวัญกำลังใจที่เยี่ยมยอด ความรักใคร่ของผู้ร่วมงานทุกคน ที่มีต่อผู้บริหารเป็นการนำมาซึ่งพลังแห่งความร่วมมือเพื่อการสร้างสรรค์องค์กร ดังคำกล่าวที่ว่า “ได้ใจ ได้คน ได้งาน” ควรพัฒนาเป็นผู้บริหารที่ดีต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ รักความก้าวหน้า หมั่นศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เปิดกว้างสำหรับทุกคน และผู้บริหารจึงควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้งานด้านการวิจัย สนับสนุนให้บุคลากรทำงานวิจัยด้านการศึกษาและนำข้อความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาพัฒนาผู้เรียนและองค์กร พร้อมทั้งสามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ทำอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ แก่หน่วยงานทางการศึกษาต่อไป

4. ด้านพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาควรเพิ่มเรื่อง การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน การพัฒนาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และการพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย มีความรับผิดชอบปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่นับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีมีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยความร่วมมือจากผู้ปกครองชุมชน สภาบันทางศาสนาหรือหน่วยงานต่าง ๆ

5. ด้านพัฒนาความเป็นเลิศในด้านการศึกษาควรเพิ่มเรื่อง บุกเบิกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนานักเรียนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รู้จักการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และ พัฒนากลยุทธ์สู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของอาจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ และ ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ ตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายสุริยัน ยารวง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสักพัฒนา นางสุรีย์ ชินวะไร ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านวังวิทยา ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ และได้โปรดกรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้การศึกษา

ค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า ผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานอยู่ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสักพัฒนามีความสำคัญในอันที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของคนและสังคมกิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุก ๆ โดยตรงนั่นเอง

ขอขอบพระคุณผู้บริหารงานกิสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แห่งตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ถวิล ประดับสุข. (2551). **การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ (กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดมหาพุทธาราม อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2559). **แผนปฏิบัติการ ประจำปี 2560.** เชียงราย:สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการ บริหารจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สุพิช จันทะสิทธิ์. (2556). **รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนกีฬาที่มีประสิทธิผล สังกัดสถาบันการพลศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

Yamane Taro. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper and Row.พิมพ์.

สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Students' potential Development Situation to receive the Changes in the 21st Century of Schools under the jurisdiction of Elementary Education Regional Office Chiang Rai Zone 3

พรสวรรค์ โลจันตี[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Pornsawan Lojantee[1*] and Thidawan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 322 คนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

1. สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 3 ด้าน โดยรวมและรายด้านมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 1) ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำอย่างถูกวิธี สร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยตรงกับความสนใจของผู้เรียน 2) ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน 3) ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้สารสนเทศ และเทคโนโลยีในการศึกษาเรียนรู้

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pornsawan299@gmail.com

Abstract

The purpose of this study were to study Students' potential Development Situation to receive the changes in the 21st Century of Schools under the Jurisdiction of Elementary Educational Regional Office Zone 3 and to study the suggestions of the concept to develop students potential to receive the changes in the 21st Century of Schools under the Jurisdiction of Elementary Educational Regional Office Chiang Rai Zone 3. The sample were 322 administrators and teachers. The instruments were rating scale-questionnaires. The data were analyzed by frequency, percentage, means and standard deviation.

The result were as follows: (1) Students' potential Development Situation to receive the changes in the 21st Century of Schools under the Jurisdiction of Elementary Educational Regional Office Chiang Rai Zone 3 in the 3 aspects, totally and aspect by aspect were developed at the high level. (2) The suggestions of the concept to develop students potential to receive the changes in the 21st Century of Schools under the Jurisdiction of Elementary Educational Regional Office Chiang Rai Zone 3. 1) Learning skills and innovation aspect: we should encourage the learning skills of student in accordance with technology by the teachers giving correct advices and create modern innovation which match the interest of the students. 2) Life skills and work aspect: the students should have actual practices, emphasize on true experiences according to the aptitude and interest of the students. 3) Information Skills, Media and Technology aspects: students should be encouraged to used information and technology in the study.

Keywords: Students Potential Development, Leaning Skills in the 21st Century

บทนำ

โลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ เทคโนโลยี การสื่อสาร สภาพเศรษฐกิจ และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีการส่งถ่ายถึงกันและกันเร็วขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เองจึงเป็นเสมือนพลังผลักดันให้คนแต่ละคนต่างต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงอันทำให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ เพื่อให้มีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าในทางเทคโนโลยีอย่างสูงสุด การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าในทุกมิติ อันเป็นการท้าทายให้บุคคลต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ และมีความสามารถในการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ปรับตัวในหน้าที่การงาน ปรับปรุงการดำเนินชีวิตเพื่อการมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้การเริ่มต้นที่จะพัฒนาตนเองต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ชีวิตเป็นของเรา เราเป็นผู้เลือกเส้นทางในการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตไปตามช่วงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อคนทุกคน (ชนกนารถ บุญวัฒนะกุลม, 2557, หน้า 16) ในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 19 และ 20 อย่างสิ้นเชิง เศรษฐกิจอุตสาหกรรมในอดีต ได้ถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม และไม่ว่าจะหันไปทางใด ก็จะเห็นการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิต แทนการใช้แรงงานแบบเดิม จากสถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าคนที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีทักษะในการเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนขึ้น แต่ปัจจุบันระบบการศึกษาของรัฐยังไม่ได้ส่งเสริมให้ นักเรียนมีคุณสมบัติ

ดังกล่าว จึงทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า แล้วการศึกษาแบบใดที่จะสามารถสร้างนักเรียนพันธุ์ใหม่ให้มีความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต จากคำถามนี้เองได้นำไปสู่การสร้างกรอบความคิดใหม่ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นความร่วมมือของหลายฝ่าย ได้แก่ องค์กรด้านการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน โดยเนื้อหาสาระของกรอบความคิดนี้มองว่านักเรียนพันธุ์ใหม่จะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะที่เรียกว่า “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ซึ่งสามารถแบ่งได้กว้าง ๆ เป็น 3 ด้าน คือ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (ตะวัน เทวอักษร, 2555, หน้า 4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2559, หน้า 29) ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2559 ซึ่งได้กำหนด ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2558–2563) ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นภารกิจของทุกภาคส่วนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไปสู่ผลสำเร็จโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาของรัฐบาลซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความสามารถ และส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 โดยมียุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปฏิรูปการเรียนการสอนยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปฏิรูปการพัฒนาวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ

จากการติดตามการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ยังไม่สามารถให้การศึกษาที่มีคุณภาพเพียงพอที่จะเตรียมความพร้อมนักเรียนให้มีศักยภาพในการแข่งขันกับประชาคมโลกได้ ดังจะเห็นได้จากผลการดำเนินงานด้านคุณภาพในเบื้องต้น(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2559, หน้า 12)

กุญแจสำคัญในการแข่งขันในเวทีโลก คือ คุณภาพและสมรรถภาพของคนไทยทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเด็กไทยให้มีความพร้อมรองรับการเป็นสังคมไร้พรมแดนในอนาคต คุณภาพและสมรรถภาพดังกล่าวหมายถึง ความสามารถในการอ่านเขียน การคิดคำนวณ คิดวิเคราะห์ ความสามารถทางเทคโนโลยี และการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาสากลและภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ เด็กไทยควรมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม และทักษะทางข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยี พร้อมทั้งทักษะชีวิตในระบบเศรษฐกิจสังคมพหุวัฒนธรรม ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงสถานการณ์รุนแรงและภัยพิบัติต่าง ๆ ความท้าทายดังกล่าวเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาไทยต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วนโดยการเรียนรู้ยุคใหม่ต้องสอนให้น้อยลงและเรียนรู้ให้มากขึ้น ให้ความสำคัญกับทักษะมากกว่าสาระการเรียนรู้ ให้นักเรียนเป็นผู้ชี้ทิศทางการเรียนรู้ เรียนแบบร่วมมือกัน เรียนกันเป็นทีม และประเมินผลแบบใหม่โดยถาม วิธีคิด ประเมินเป็นทีม และข้อสอบไม่เป็นความลับ แต่เป็นตัวกระตุ้นให้เรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2559, หน้า 29) ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาออกมาแล้วว่า การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ไม่สามารถทำให้เด็กไทยมีทักษะหรือคุณสมบัติมากพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพอยู่ในศตวรรษที่ 21 ใน 3 ประเด็นข้างต้นได้ทำให้สามารถมองเห็นปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่สำหรับผู้ใหญ่นั้นภาพปัญหานี้อาจยังไม่ชัดเจนมากนัก เพราะผลของมันจะเกิดขึ้นในระยะยาวเมื่อเด็กโตขึ้นหรือเรียนในระดับที่สูงขึ้น และต้องใช้ชีวิตด้วยตัวเอง ด้วยเหตุนี้คนส่วนหนึ่งจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาช่วงปฐมวัยมากนัก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องของอนาคต ปัญหาที่ปรากฏให้เห็นและกำลังขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ คือ เด็กเรียนวิชาการมากขึ้นแต่ไอคิวต่ำลง มีอาการป่วยเป็นโรคเครียดตั้งแต่อายุยัง

น้อยเพิ่มขึ้น มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนมากขึ้น มีผู้ใหญ่ที่คนตกงานมากขึ้น ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่หากมองให้ลึกลงไป กลับเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงมาจากพื้นฐานการพัฒนาที่ยาวนานมาตั้งแต่อดีตการที่จะพัฒนาเด็กให้เป็นพลเมืองของศตวรรษที่ 21 ได้นั้นเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องใช้เวลานาน โดยต้องอาศัยการทำความเข้าใจเพื่อปรับความคิดความเชื่อใหม่ตั้งแต่ระดับครอบครัว ผู้บริหารการศึกษา รวมถึงการจัดระบบการศึกษา เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาของเด็กเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหากไม่มีการปรับปรุงวิสัยทัศน์ของคนในประเทศ รวมถึงการร่วมมือกันอย่างกว้างขวางของทุกภาคส่วน แน่นอนว่าประเทศไทยอาจจะประสบปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์และพลเมืองในอนาคตมากขึ้น เพราะเด็กในวันนี้ที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้าไม่มีสมรรถภาพมากพอที่จะใช้ชีวิต และเป็นคนที่มีคุณภาพพอที่จะดูแลสังคมในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้ (มนทกานติ์ รอดคล้าย, 2559, สื่อออนไลน์) ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นภาระที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาท ในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้ง ปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556, หน้า 6-7)

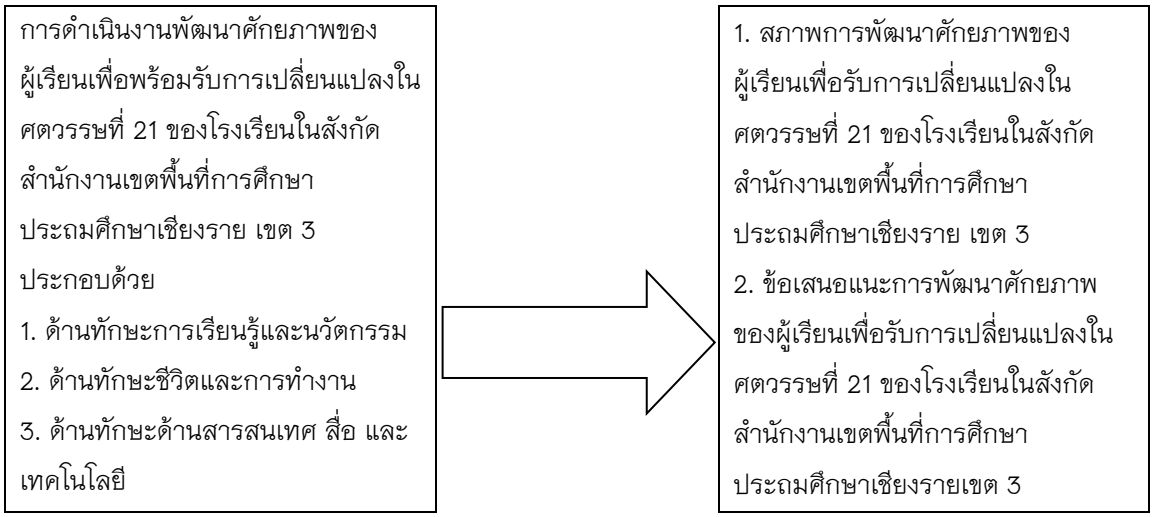
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม
2. ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน
3. ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็นผู้บริหารจำนวน 30 คน และครูจำนวน 292 คนรวมทั้งสิ้น 322 คน การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน และ 3) ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยวิธีศึกษาเอกสาร วารสาร ตำรา บทความ ทฤษฎี รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดทำเป็นโครงร่างการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพ และพัฒนาเครื่องมือโดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence): (IOC) โดยเลือกค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นปรับปรุงเครื่องมือตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ

4. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิความเที่ยงตรง(Reliability Coefficients) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.96

5. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาขั้นตอน ดังนี้

1. บันทึกเสนอมหาวิทยาลัยพะเยาออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำส่งด้วยตนเอง

3. การรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์

4. ผลการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คนผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 322 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

1.1 สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยรวมมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากัน มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสูงสุด รองลงมาคือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และจัดกิจกรรมการทำงานที่สร้างความรับผิดชอบและก่อให้เกิดความสุขในการทำงาน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดเชิงวิพากษ์

1.2 สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน โดยรวมมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ฟังและผู้ร่วมปฏิบัติงานที่ดี รองลงมาคือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเชิงประดิษฐ์ ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากัน

1.3 สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี โดยรวมมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ รองลงมาคือ สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมตามคุณลักษณะเฉพาะของตัวสื่อ สนองต่อความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสื่อสาร อาทิ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ฯลฯ โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงจัดการบูรณาการประเมินและสร้างสารสนเทศ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดทำหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยการตอบแบบสอบถามคำถามปลายเปิด โดยการนำเนื้อหามาแจกแจงความถี่จัดเรียงลำดับรายการที่มีความถี่สูงสุด และเสนอเป็นความเรียง ดังนี้

2.1 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำอย่างถูกวิธี สร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยตรงกับความสนใจของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาต่อยอดจนกระทั่งนักเรียนสามารถสร้างสื่อนวัตกรรมด้วยตนเอง และส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปปรับใช้กับสิ่งแปลกใหม่

2.2 ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน คือ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานในอนาคตต่อไปได้ และเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.3 ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี คือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้สารสนเทศ และเทคโนโลยีในการศึกษาเรียนรู้ หาข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ควรมีการจัดสรรสื่อ และเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน

สรุปผลและอธิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561) โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพภายในปี 2561 จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนสอดคล้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2559, หน้า 29) ที่ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2558–2563) ว่า ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นภารกิจของทุกภาคส่วนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไปสู่ผลสำเร็จโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาของรัฐบาลซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความสามารถ และส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21

1.1 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ผลการศึกษาพบว่า สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยรวมมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน สอดคล้องกับ เอกชัย พุทธสอน (2557, หน้า 102) ได้กล่าวว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะความสามารถ

พื้นฐานในการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ และมีวิจารณญาณ มีทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะในการสื่อสารและการร่วมมือกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2555, หน้า 28) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) นี้คือ ทักษะพื้นฐานที่มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องเรียนเพราะโลกจะยิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นเรื่อย ๆ และมีความซับซ้อนซ่อนเงื่อนมากขึ้น คนที่อ่อนแอในทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นคนที่ตามโลกไม่ทัน เป็นคนอ่อนแอ ชีวิตก็จะยากลำบากครูเพื่อศิษย์จึงต้องเอาใจใส่ พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในด้านนี้ ให้สามารถออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ศิษย์เรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเองในด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมได้ตลอดชีวิตวิธีออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์มีทักษะนี้ ใช้หลักการว่า ต้องมีการเรียนรู้แบบที่เด็กร่วมกันสร้างความรู้เองคือ เรียนรู้โดยการสร้างความรู้ และเรียนรู้เป็นทีมทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมนี้อยู่ที่ยอดของ Knowledge-and-Skills Rainbow ซึ่งเป็นหัวใจของทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

1.2 ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน โดยรวมมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาได้มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ฟังและผู้ร่วมปฏิบัติงานที่ดีส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างความรับผิดชอบ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 13) ที่ได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีการสร้างเสริมทักษะชีวิตผู้เรียนโดยกำหนดให้พัฒนาภูมิคุ้มกันให้กับเด็กในเรื่อง การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และให้แต่ละชั้นปี จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

1.3 ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีผลการศึกษาพบว่า สภาพการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีโดยรวมมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมตามคุณลักษณะเฉพาะของตัวสื่อ สนองต่อความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษยพรรณ พรหมวาทย์. (2558, หน้า 87) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2554, สื่อออนไลน์) ที่กำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทยที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาอย่างฉลาด โดยดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่บนพื้นฐานของความรู้และปัญหา ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 6 ได้นำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือ เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนให้สามารถขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อไปสู่ “การเรียนรู้อย่างฉลาด”

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยการตอบแบบสอบถามคำถามปลายเปิด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 คือ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำอย่างถูกวิธี สร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยตรงกับความสนใจของผู้เรียนทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่วนใหญ่อายุยังน้อย เป็นคนรุ่นใหม่ ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีจึงสามารถแนะนำการใช้เทคโนโลยี และความรู้ด้านเทคโนโลยีมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้และสามารถสร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยตรงกับความสนใจของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับ พระครูวิทิตศาสนาทร (2555, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า ครูในอนาคต คือ ครูในยุคโลกาภิวัตน์ จะต้องมีความรู้กว้างไกลในเทคโนโลยี โลกสมัยใหม่เต็มไปด้วย IT ครูจะล้าหลังไม่ได้ จะต้องพัฒนาแบบก้าวกระโดดจึงจะทันโลกยุคใหม่ นวัตกรรมจึงเป็นเครื่องมือของครูยุคใหม่ ที่จะต้องพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีวิชาการ เพื่อนำนวัตกรรมไปพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้นและยังถือได้ว่า ครูเป็นผู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2.2 ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 คือให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนอาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เห็นความสำคัญของการลงมือปฏิบัติจริงตามหลักการของ การเรียนรูจากการปฏิบัติ (Action Learning) วิธีการนี้อยูภายใตแนวคิดที่วา การกระทำกับการเรียนรู ตองเกิดควบคูกันไปสอดคล้องกับ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2556) ว่า การจัดให้มีวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถพัฒนาทักษะเกี่ยวกับสาระและวิธีการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งพัฒนาสื่อแบบเรียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3 ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 คือส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้สารสนเทศ และเทคโนโลยีในการศึกษาเรียนรู้ หาข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองอาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 66 ที่เน้นให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย พุทธสอน (2557, หน้า 102–103) ได้ศึกษา แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ การสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การปลูกฝังความคิด เจตคติ และค่านิยมที่ดีต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และการนำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการดำรงชีวิต 2) รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบกลุ่ม และการทางานเป็นทีม การเรียนรู้จากการใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้จากสภาพจริง การทดลองและการฝึกปฏิบัติจริง วิธีการเรียนทางไกล วิธีการเรียนแบบออนไลน์จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ และเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่เน้นความร่วมมือกันทั้งผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผสมผสานการจัดทรัพยากรการเรียนรู้และแหล่งสื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมในการ

เรียนรู้ 3) ทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ สื่อเชิงกิจกรรม และสื่อจากวัสดุและอุปกรณ์ สื่อแบบทันเหตุการณ์ (Real Time) สื่อเสมือนจริง สื่อของจริง สื่อเชิงกิจกรรมการฝึกปฏิบัติสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และแอพพลิเคชั่นต่าง ๆ สื่อสังคมออนไลน์และสื่อจากแหล่งเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การเรียนรู้แบบสืบค้น กิจกรรมตามความสนใจ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน กิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กิจกรรมเชิงบูรณาการที่มีสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้ กิจกรรมการปลูกฝังจิตสานึกสาธารณะ คุณธรรมและจริยธรรมในการดารงชีวิต การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น และกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการและเชื่อมโยงเนื้อหาสาระแบบผสมผสานทักษะการเรียนรู้เข้าด้วยกัน และ 5) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ มีความยืดหยุ่นทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดการเรียนรู้ มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้รูปแบบการประเมินด้วยตนเอง การประเมินจากการปฏิบัติการของสมาชิกกลุ่ม การประเมินผลแบบออนไลน์ และการประเมินผลตามสภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้การศึกษาอิสระนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์) ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษา (รองคณบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ) มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่สอนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน สำหรับความห่วงใยช่วยเหลือ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). **กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2554–2563 ของประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.mict.go.th/.

ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล. (2557). การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์มสธ.** 7(2), 15–27.

ตะวัน เทวอักษร. (2555). **School in focus.** กรุงเทพฯ: คอมฟอร์ม.

บุษยพรรณ พรหมวาทย์. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พระครูวิทิตศาสนาทร, (2555). **ครูในอนาคตของนักเรียนจะต้องเป็นอย่างไร**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2560, จาก http://202.29.87.101/artilces/2555/Future_teachers.pdf

มนทกานติ์ รอดคล้าย. (2559). **การพัฒนาเด็กและครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (Child and Family Development in the 21st Century).** สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2559, จาก http://taamkru.com/th/การพัฒนาเด็กและครอบครัวในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี–สฤษวงศ์.

สมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**, 7(1), 1–7.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2559). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2559.** ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). **เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดาเนินงาน กศน.: คัมภีร์ กศน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.

เอกชัย พุทธสอน. (2557). **แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.edu. chula.ac.th/ojed/doc/V94/v94d0008.pdf

Southeast Asian Ministers of Education Organization. (2015). A new Education Agenda : SEAMOE's Seven Priorities. **SEMEO Secretariat**, 1.

สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

Problems and Solution Participation of Teachers and Administrators in the Process of Quality Assurance System in Place of Chiangkham Schools Group 1 in Phayao Primary Educational Service Area Office 2

ศิรินภา สมศรี[1*] และ รักษิต สุทธิพงษ์[2]

Sirinapa Somsri[1*] and Ruksit Suttipong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 6 คน และครูผู้สอนจำนวน 64 คน ของโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2559 รวม 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน ในกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ การร่วมกันวางแผน (Plan) มีปัญหาอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การร่วมกันดำเนินการ (Do) และรองลงมาคือ การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action) และที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ การร่วมกันตรวจสอบการดำเนินงาน (Check)

2. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา 2 ผลการศึกษาพบว่า (1) การร่วมกันวางแผน (Plan) ควรมีการประชุมชี้แจงเพื่อพิจารณา และกำหนดมาตรฐานการ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sirinapa.oppo@gmail.com

ดำเนินงานร่วมกัน ผู้บริหารและคณะครูควรร่วมกันวางแผนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ (2) การร่วมกันดำเนินการ (Do) ควรมีขั้นตอนจัดทำมาตรฐานระดับสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และควรมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (3) การร่วมกันตรวจสอบการดำเนินงาน (Check) ควรมีการแต่งตั้ง ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน เป็นคณะกรรมการ หรือคณะทำงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา (4) การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action) ควรนำข้อเสนอแนะของบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ครูและผู้บริหาร การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to 1) problems participation of teachers and administrators in the process of quality assurance system in place of Chiangkham schools group 1 in Phayao primary educational service area office 2, and 2) solution participation of teachers and administrators in the process of quality assurance system in place of Chiangkham schools group 1 in Phayao primary educational service area office 2.The population of this research was 6 administrators and 64 teachers of Chiangkham schools group 1 in Phayao primary educational service area office 2, academic year 2016 total of 70 people. The instrument used to collect data was a questionnaire with five rating scale types. Statistics used for data analysis were frequency, mean, and standard deviation.

The research finding was as follows;

1. Overall opinion of the teachers and administrators about problems participation in the process of quality assurance system in place of Chiangkham schools group 1 in Phayao primary educational service area office 2 were rated at the high level. When each of the four methods was considered in detail; The highest average problems was the participation planning method problems was rated at the highest level; the participation proceeding method and the participation planning revision method problems was rated at the high level; and the participation checking – evaluating method problems was rated at the less level.

2. The guidelines for the solution and suggestion of the teachers and administrators about participation in the process of quality assurance system in place of Chiangkham schools group 1 in Phayao primary educational service area office

2. The findings of this study were as follows; (1) there should be a clarification meeting to consider. And set common operational standards. Administrators and teachers should work together consistently on the participation planning method; (2) there should be standardized educational institution procedures that are appropriate for the context of the institution and there should be an effective team to operate quality assurance within the institution on the participation proceeding method; (3) should appoint teachers, parents and community representatives is board or working group reviewing and reviewing quality assurance within the institution on the participation checking – evaluating method (4) the recommendations of personnel in educational

institutions, communities and related organizations should be continuously improved on the participation planning revision method.

Keywords: Participation, Teachers and Administrators, Quality Assurance, School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (3) ให้รัฐดำเนินการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรา 49 ได้กล่าวถึงสิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนคนไทยโดยบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550, หน้า 19) ซึ่งนำไปสู่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวดที่ 6 ว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ในรอบที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่รัฐมุ่งเน้นให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ สถานศึกษาทุกแห่งจึงจำเป็น ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้สังคมยอมรับว่าสามารถผลิตผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของสังคมตลอดจนแสดงความมั่นใจว่าปัจจัยและระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนมีความเป็นมาตรฐานซึ่งจะนำไปสู่ผลสำเร็จของการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ตามความต้องการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาพุทธศักราช 2553 แทนกฎกระทรวงฉบับเดิม (พ.ศ. 2546) ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 23 ก วันที่ 2 เมษายน 2553 ซึ่งกฎกระทรวง ฉบับนี้ให้ความชัดเจนเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในโดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยดำเนินการดังนี้ คือ (1) กำหนดมาตรฐาน

การศึกษาของสถานศึกษา (2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ (4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา(7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ (8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการร่วมคิด ร่วมทำของผู้บริหาร ครู และบุคลากร ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบและความผูกพันที่จะมุ่งมั่นร่วมมือร่วมใจการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มาตรา 24 (6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา และมาตรา 58(2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ของแต่ละ โรงเรียน คือ การปฏิบัติงานตามหลักระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาได้ สืบเนื่องมาจากแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และการร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงทำให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาไม่สามารถดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องตามภารกิจเป้าหมายของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้

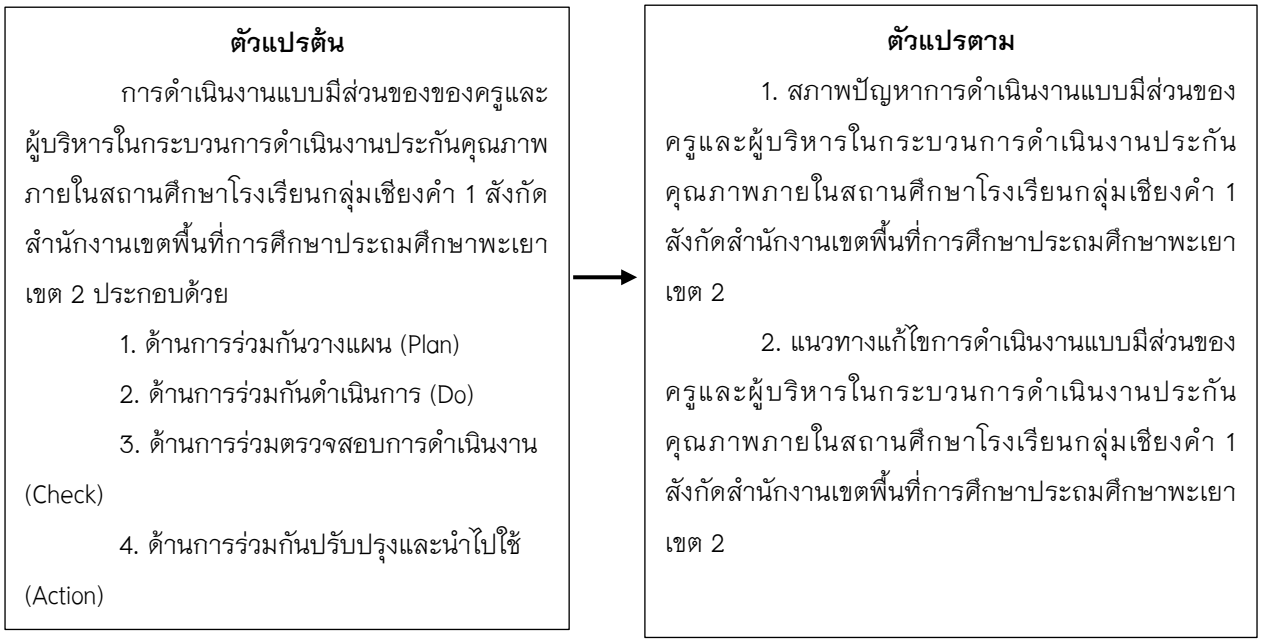
จากปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรในสถานศึกษาซึ่งต้องดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานและเข้าถึงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างแท้จริง จึงสนใจศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 6 คน และครูผู้สอนจำนวน 64 คน ของโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2559 รวม 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน และตอบคำถามการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขกระบวนการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยการแจกแจงความถี่

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
– ชาย	27	38.6
– หญิง	43	61.4
รวม	70	100
2. อายุ		
– น้อยกว่า 30	6	8.6
– 30 – 40 ปี	19	27.1
– 41 – 50 ปี	23	32.9
– มากกว่า 50 ปี	22	31.4
รวม	70	100
3. สถานภาพ		
– ผู้อำนวยการสถานศึกษา	4	5.7
– รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	2	2.9
– ครู	64	91.4
รวม	70	100
4. ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง		
– 1 – 5 ปี	10	14.3
– 6 – 10 ปี	16	22.9
– 11 – 15 ปี	16	22.9
– 16 ปีขึ้นไป	28	40.0
รวม	70	100

ตาราง 1 (ต่อ)

5. วุฒิการศึกษา		
– ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
– ปริญญาตรี	50	71.4
– ปริญญาโท	20	28.6
– ปริญญาเอก	0	0
รวม	70	100

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 61.4 และเป็นเพศชาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 ส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมา คือ อายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 และน้อยสุดคือ น้อยกว่าอายุ 30 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 ด้านสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 64 คิดเป็นร้อยละ 91.4 รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 และน้อยที่สุด คือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ด้านระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 16 ปีขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา คือ 6 – 10 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 และ 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.9 และน้อยที่สุดคือ 1 – 5 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 และด้านวุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 และปริญญาโทจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

ตาราง 2 แสดงสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวม

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	**n = 70**		**ระดับปัญหาการดำเนินงาน**
	μ	**σ**	
1. การร่วมกันวางแผน (Plan)	4.25	0.80	มาก
2. การร่วมกันดำเนินการ (Do)	4.22	0.77	มาก
3. การร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน (Check)	4.19	0.74	มาก
4. การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action)	4.22	0.69	มาก
เฉลี่ย	**4.22**	**0.59**	**มาก**

จากตาราง 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน ในกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.22, σ = 0.59) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ การร่วมกันวางแผน (Plan) มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (μ = 4.25, σ = 0.80) รองลงมาคือ การร่วมกันดำเนินการ (Do) (μ = 4.22, σ = 0.77) และรองลงมาคือ การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action) (μ = 4.22, σ = 0.69) และที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ การร่วมกันตรวจสอบการดำเนินงาน (Check) (μ = 4.19, σ = 0.74)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา 2

ตาราง 3 แสดงข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา 2

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
การร่วมกันวางแผน (Plan)		
1. ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันวางแผนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ	13	18.57
2. สถานศึกษาประชุมชี้แจงเพื่อพิจารณา และกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานร่วมกัน	14	20.00
3. สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศและโครงการรองรับการดำเนินงาน ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน	12	17.14
การร่วมกันดำเนินการ (Do)		
1. สถานศึกษาควรจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ	15	21.43
2. สถานศึกษาควรมีขั้นตอนจัดทำมาตรฐานระดับสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	17	24.28
3. สถานศึกษาควรมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	16	22.56
การร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน (Check)		
1. สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้ง ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเป็นคณะกรรมการ หรือคณะทำงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา	12	17.14
2. สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม นิเทศ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา	13	18.57
3. สถานศึกษาควรมีการมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีระบบ	11	15.71

ตาราง 3 (ต่อ)

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action)		
1 สถานศึกษาควรจัดทำรายงานสรุปผล และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	16	22.86
2 สถานศึกษาควรนำข้อเสนอแนะของบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	15	21.43
3 สถานศึกษาควรมีการแจ้งผลการวิเคราะห์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานเป็นระยะ	15	21.43

จากตาราง 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน ในโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา 2 มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา 2 เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การร่วมกันดำเนินการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.77 รองลงมาคือ การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 21.91 รองลงมาคือ การร่วมกันวางแผน คิดเป็นร้อยละ 18.57 และต่ำสุดคือ การร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 17.14

สรุปผลและอธิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 50 ปี รองลงมา คือ อายุมากกว่า 50 ปี และน้อยสุดคือ น้อยกว่าอายุ 30 ปี

ด้านสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และน้อยที่สุดคือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

ด้านระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 16 ปีขึ้นไป รองลงมา คือ 6 – 10 ปี และ 11 – 15 ปี และน้อยที่สุดคือ 1 – 5 ปี

และด้านวุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด และรองลงมา คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน ในกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ การร่วมกันวางแผน (Plan) มีปัญหาอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การร่วมกันดำเนินการ (Do) และรองลงมาคือ การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action) และที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ การร่วมกันตรวจสอบการดำเนินงาน (Check) และสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในแต่ละด้านพบว่า

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (Plan)

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงความตระหนักและความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทราบ และรองลงมาคือ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานครอบคลุมตามสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามหลักสูตรของสถานศึกษา และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Do)

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ สถานศึกษามีการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการดำเนินการตามขั้นตอนการจัดทำมาตรฐานระดับสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินการ (Check)

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อจัดทำรายงานประเมินตนเองประจำปี รองลงมาคือ สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม นิเทศ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา และรองลงมาคือ ครู ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ หรือคณะทำงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในของสถานศึกษา และน้อยที่สุดคือ มีการกำหนดกรอบในการประเมินที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action)

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ สถานศึกษาจัดทำรายงานสรุปผล และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ สถานศึกษามีการแจ้งผลการวิเคราะห์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานเป็นระยะ อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาได้นำข้อเสนอแนะของบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา 2

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน ในโรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา 2 มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพะเยา 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การร่วมกันดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ รองลงมาคือ การร่วมกันวางแผน และต่ำสุดคือ การร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน โดยแต่ละด้านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (Plan)

สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงเพื่อพิจารณา และกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานร่วมกัน ผู้บริหารและคณะครูควรร่วมกันวางแผนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศและโครงการรองรับการดำเนินงาน ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Do)

สถานศึกษาควรมีขั้นตอนจัดทำมาตรฐานระดับสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาควรจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินการ (Check)

สถานศึกษาควรมีการกำกับ ติดตาม นิเทศ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้ง ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน เป็นคณะกรรมการ หรือคณะทำงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาควรมีการมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีระบบ

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action)

สถานศึกษาควรจัดทำรายงานสรุปผล และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรนำข้อเสนอแนะของบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาควรมีการแจ้งผลการวิเคราะห์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานเป็นระยะ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีประเด็นซึ่งนำมาอภิปรายดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน ในกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร และครูขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการร่วมกันในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารขาดการส่งเสริมการดำเนินการร่วมกันในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และครูมีภาระงานด้านการเรียนการสอนค่อนข้างมาก การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์เลิศ

ก้อนหิน (2555) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องไม่มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และไม่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาไม่นำผลการประเมินคุณภาพภายในมาพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สำหรับสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (Plan) ในภาพรวมสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ สถานศึกษาไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของไพทูล อยู่เกตุ (2552) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายใน การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในจึงขาดประสิทธิภาพส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Do) ในภาพรวมสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ สถานศึกษาไม่มีการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ศรีเรือง (2555) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลบางทราย จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับปัญหาจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการ ด้านการปรับปรุงแก้ไข ด้านการวางแผน และด้านการตรวจสอบประเมินผล และพบว่า สถานศึกษาขาดการนิเทศติดตามระหว่างดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ครูมีงานกิจกรรมอื่น ๆ มาก ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้า งานจึงไม่ก้าวหน้า ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้บรรลุผลสำเร็จได้

ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินการ (Check) ในภาพรวมสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ สถานศึกษาไม่มีการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อจัดทำรายงานประเมินตนเองประจำปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมโภชน์ ศรีเมือง (2553) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านการตรวจสอบการดำเนินการ ด้านการปรับปรุง และการนำไปใช้ ด้านการดำเนินการ และด้านการวางแผน ตามลำดับ และในด้านการตรวจสอบการดำเนินการ พบว่าสถานศึกษาไม่มีการวิเคราะห์สรุปผลตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา และรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

ด้านการมีส่วนร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action) ในภาพรวมสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ สถานศึกษาไม่มีการจัดทำรายงานสรุปผล และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตตินันท์ ทวีสุขเสถียร (2557) ได้ศึกษา

สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคูเมือง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และในด้านการปรับปรุงและการนำไปใช้ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการขาดการกำกับติดตาม ขาดการประเมินผลที่ได้มาตรฐาน และต่อเนื่อง และไม่มีการนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการดำเนินการครั้งถัดไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในขั้นตอนการร่วมกันวางแผน (Plan) สถานศึกษาควรจัดให้มีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา แก่กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อจะได้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง

1.2 ในขั้นตอนการร่วมกันดำเนินการ (Do) สถานศึกษามีการมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีระบบและเป็นทางการ สถานศึกษาควรมีการกำหนด บทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

1.3 ในขั้นตอนการร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน (Check) ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูควรร่วมกันวางแผนการทำงาน การตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และประสานขอความช่วยเหลือจากสำนักงานเขตพื้นที่ และศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการวางแผนตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.4 ในขั้นตอนการร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ (Action) สถานศึกษาควรนำผลข้อมูลการจัดทำรายงานการประเมินตนเองไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย

2.2 ควรศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดพะเยา

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณา ช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในทุกด้าน ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอบขอบพระคุณ ดร.น้ำฝน กันมา นายอดุลย์ อ่อนนวล และนายเกรียงศักดิ์ ไชยเนตร ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่ให้ความอนุเคราะห์ ดูแล สนับสนุน และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา พี่ เพื่อน และน้องทุกคน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือเป็นกำลังใจตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่มีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กรมสามัญศึกษา. (2541). **เอกสารชุด การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กาญจนา ศรีเรือง. (2555). **ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลบางทราย จังหวัดชลบุรี.** งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

กานต์เลิศ ก้อนหิน. (2555). **สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

ไพทูล อยู่เกตุ. (2552). **ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1.** งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

รัตตินันท์ ทวีสุขเสถียร. (2557).**สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคู เมือง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.** ปริญญา ค.ม. (การบริหาร การศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

สมโภชน์ ศรีเมือง. (2553).**สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรีเขต 1.** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.

.

สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

The study of situation and problem in "A Project of Education Quality and Local Development under Supervision of the Instituions of Higher Education" of Schools in Secondary Educational Service Area 36

วิชิดา รุ่งเรือง[1*] และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง[2]

Wichida Rungruang[1*] and Thidawan Unkong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาครูในโรงเรียน ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น และด้านผู้เรียนซึ่งได้มาจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 389 คน จาก 59 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการศึกษาพบว่า

1. การศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านผู้เรียน และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นตามลำดับ และภาพรวมมีค่าเฉลี่ยปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผู้เรียนและด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผู้เรียน และด้านการพัฒนาครูในโรงเรียน ตามลำดับ

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : porwichida@gmail.com

2. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่สำคัญ คือ สถาบันอุดมศึกษาควรทำโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่สำคัญ คือ สถาบันอุดมศึกษาควรจัดโครงการที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้มากขึ้น และด้านผู้เรียน ที่สำคัญ คือ สถาบันอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม ทักษะ ให้แก่นักเรียนอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน

คำสำคัญ: ระบบพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษา

Abstract

This study was intended to study situation, problems and suggestions for operational development under "A Project of Education Quality and Local Development under Supervision of the Instituions of Higher Education" of Schools in Secondary Educational Service Area 36 in 3 dimensions; development of school teacher dimension, technology and communication of local learning center dimension and student dimension. The sampling method used in this study is the simple random sampling method. The sample size representative of the farmers in this study is 389 educational institution administrators and high school teachers of 59 schools under Secondary Educational Service Area 36. It is determine based on the Krejcie and Morgan's table. The data collection tool using in this study was 5 rating scale questionnaire. Then analyzing data using statistical computer program to find mean ($\overline{X}$) and standard deviation (S.D.). The result of the study showed that;

1. The study of situations and operational problems of "Education Quality Imprvement and Local Development Under The Institution of Higher Education Supervision Project" had very high mean overall. For the study of situations, development of school teacher dimension had the highest mean, next was student dimension and technology and communication of local learning center dimension had the lowest mean. For the study of operational problems, technology and communication of local learning center dimension had the highest mean, next was student dimension and development of school teacher dimension had the lowest mean.

2. The suggestion for operational development under "Education Quality Imprvement and Local Development Under The Institution of Higher Education Supervision Project" is that the Institute of Higher Education should consistency continue this project in technology and communication of local learning center dimension. The Institute of Higher Education should create projects that promote and increase the opportunity for teachers to use local learning center. For student dimension, the Institute of Higher Education should create activities that develop students' skills in various areas and suitable with student's needs.

Keywords: Coaching, Mentoring

บทนำ

ปัจจุบันความเหลื่อมล้ำของการศึกษาไทยเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ของประเทศ เพราะขณะนี้ทุกตัวชี้วัดต่างระบุสถานะของประเทศไทยด้านการศึกษาพบว่าคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ สะท้อนได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปี 2556 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 รัฐบาลจึงมีแนวทางการพัฒนาการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง โดย 1) ปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษา โดยปรับระบบบริหารจัดการการศึกษาใหม่เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) 2) ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา 3) พัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหา และการคัดเลือกให้ได้คนดีคนเก่ง รวมทั้งระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียน และ 4) ปฏิรูประบบการเรียนรู้ โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมศึกษาจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ปรับหลักสูตรและผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาด การวิจัยและการใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2559, สื่อออนไลน์) นโยบายรัฐบาลในปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีคณะที่ 61 โดยการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มุ่งทิศทางในการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการอุดมศึกษา หนึ่งในนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเน้นความสำคัญของการส่งเสริมบทบาทให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ทั่วประเทศทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่ สถานศึกษาในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ฉะนั้น การจะขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวเพื่อผลักดัน ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดผลที่ชัดเจนจากปัจจุบันสู่อนาคต ทุกภาคส่วนที่มีความ เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมกันอย่างเป็นระบบและเดินหน้าการพัฒนาเพื่อเป้าหมายในการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละท้องถิ่นทั่วประเทศให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปลูกฝังคุณธรรม การสร้างวินัย ความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ การมีจิตสาธารณะ ความตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างทางความคิด อุดมการณ์และความเชื่อ รวมไปถึงการตระหนักรู้ในคุณค่าและสืบสานวัฒนธรรม และขนบประเพณีอันดีงามของไทย จากนโยบายด้านการอุดมศึกษาตามข้อแถลงเชิงนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน ต้องเร่งแก้ไขปัญหาในการปฏิรูปการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานเสมอภาคอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ ซึ่งในส่วนของความเข้มแข็งในสถานศึกษาหรือโรงเรียนในท้องถิ่นจำเป็นต้องบูรณาการการทำงานและเชื่อมโยงนโยบายร่วมกันระหว่างองค์กร โดยเฉพาะบทบาทที่สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละพื้นที่ ต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น ทั้งนี้ เครือข่ายอุดมศึกษาใน 9 ภูมิภาค จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในท้องถิ่น โดยมีกรอบแนวทางสำคัญ ดังนี้

1. ด้านผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการและมีทักษะในการดำรงชีวิตโดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อการพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการและทักษะการใช้ชีวิต

2. ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนของโรงเรียนในท้องถิ่นที่หลากหลายรูปแบบมีการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและ โรงเรียน

3. ด้านการพัฒนาครูในโรงเรียนผ่านกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนผ่านรูปแบบการฝึกอบรม การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อวิชาชีพครูในฐานะผู้สอนและกลไกในการขับเคลื่อน ให้การจัดการเรียนการสอนโรงเรียนในท้องถิ่นเกิดคุณภาพได้จริง

ดังเช่น เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วยสมาชิก 8 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (แม่ข่าย) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยตาปี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ วิทยาลัยชุมชนพังงา และวิทยาลัยชุมชนระนอง โดยทุกสถาบันเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในท้องถิ่นผ่านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตรงกับความต้องการของโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษามีศักยภาพเพียงพอในด้านดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ทั้งทางด้านวิชาการ การเป็นพลเมืองที่ดี ด้านสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีพร้อมเข้าสู่สังคมการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

หลักในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบนถือเป็นการสะท้อนปัญหาระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย

ส่งเสริม การนำความรู้ความเชี่ยวชาญของบุคลากรอุดมศึกษาไปช่วยโรงเรียน

เน้น การพัฒนาครู นักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อ ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับโครงการนำร่องในปีงบประมาณ 2559 โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ภายใต้การขับเคลื่อนโครงการของเครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบนมีการดำเนินโครงการในพื้นที่ 7 จังหวัด 8 สถาบัน โดยให้แต่ละสถาบันอุดมศึกษาดำเนินโครงการ 1 สถาบันอย่างน้อย 1 โรงเรียน ซึ่งในปี 2559 มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 11 โรงเรียน ครูที่เข้าร่วมโครงการ 195 คน นักเรียน 2,400 คน จากความร่วมมือของเครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน และทุกภาคส่วนก่อให้เกิดการบรรลุผลในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง ทั้งนี้ในปีงบประมาณ 2560 การดำเนินโครงการยังดำเนินการต่อเนื่องโดยเพิ่มจำนวนโรงเรียนเพื่อเข้าร่วมการดำเนินโครงการดังกล่าวในพื้นที่เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน เป็นทั้งหมด 80 โรงเรียน และเพิ่มกิจกรรมเพื่อให้กับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ 7 กิจกรรม คือ กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ การเรียนการสอนสะเต็ม การยกระดับความรู้ภาษาอังกฤษ การยกระดับความรู้ภาษาไทย คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน พัฒนาครูและกิจกรรมอื่นที่สอดคล้องตามความเหมาะสม (ฐิตารีย์ สุทธิจันทร์, 2559)

จากข้อมูลข้างต้นมีการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง แต่ยังไม่มีการศึกษาผลการดำเนินโครงการดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ประกอบด้วยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา จำนวน 59 โรง ทั้งนี้เพราะผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการได้ข้อมูลสารสนเทศของการขั้นตอนการดำเนินงานและผลผลิตจากการดำเนินโครงการ สำหรับการวางแผนในการบริหารจัดการต่อไปและข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็น

พี่เลี้ยง ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล นั่นหมายความว่าหากสถานศึกษาใดมีคุณภาพ ย่อมจะส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพด้วย ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาและท้องถิ่นนั้นมีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากสังคมในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นคนดี คนมีความสามารถ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
การดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36	ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวนประชากร 2,757 คน รวมทั้งสิ้น 59 โรงเรียน ปีการศึกษา 2558 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36, 2558)

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ศึกษาจากประชากรทั้งหมด 59 คน

2. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ศึกษาจากประชากรทั้งหมด 2,698 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 389 คน

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ศึกษาจากประชากรทั้งหมด 59 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน 52 คน

2. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ศึกษาจากประชากรทั้งหมด 2,698 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างครู 337 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประเภทของข้อมูลเป็นเชิงปริมาณลักษณะแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเองโดยผ่านการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น และด้านการพัฒนาครูในโรงเรียนโดยแบบสอบถามดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในด้านการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยงมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม ทั้ง 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านผู้เรียน

2.2 ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

2.3 ด้านการพัฒนาครูในโรงเรียน

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบเสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

4. การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข และผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถามเฉลี่ยทั้งฉบับ เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

4.1 รองศาสตราจารย์ ดร. เจิดหล้า สุนทรวิภาต ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

4.2 ดร.ปฐมาภรณ์ ปันอินทร์ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย–พะเยา)

4.3 นางนงค์ลักษณ์ ดุริยพันธ์ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย

5. วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Item–Objective Congruence) ความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67–1.00 แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้

6. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน

7. นำผลวิเคราะห์มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliabillity) แล้วนำผลที่ได้จากการทดลองไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาจากกลุ่มตัวอย่างของครอนบาค (α–Coefficient), Cronbach, 1951, (Cronbach, อ้างอิงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

8. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

9. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามให้สถานศึกษาที่ดำเนินการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และรับกลับคืน ดำเนินการระหว่างเดือน ธันวาคม 2559 ถึงเดือนพฤษภาคม 256

เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปรผล โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

4.51–5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51–4.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51–3.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51–2.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00–1.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุและประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวมแล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นมาตราส่วน 5 ระดับของ (ลิเคิร์ท, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า 45)

ตอนที่ 3 นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มาหาค่าร้อยละของผู้ตอบข้อเสนอแนะเขียนมา โดยจับประเด็นที่คล้ายคลึงกันมาจัดกลุ่มเป็นกลุ่มเดียวกันและนำมากำหนดค่าความถี่ให้กับข้อความ

ผลการศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 389 คน จาก 59 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี

2. การศึกษา เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านผู้เรียนและด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นตามลำดับ และภาพรวมมีค่าเฉลี่ยปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผู้เรียนและด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครู

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า ด้านการพัฒนาครู ที่สำคัญดังนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรทำโครงการนี้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รองลงมาคือ สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติให้มาก เพราะบุคลากรไม่มีความพร้อมในการให้ความรู้แก่โรงเรียน ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่สำคัญดังนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้มากขึ้น รองลงมา คือ สถาบันอุดมศึกษาควรช่วยเหลือ สนับสนุนการเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน และด้านผู้เรียน ที่สำคัญดังนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม ทักษะ ให้แก่นักเรียนอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน รองลงมาคือ นักเรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต

สรุปผลและอธิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน สามารถนำมาเป็นประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาครูในโรงเรียน สภาพการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการพัฒนาครู มีการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถจัดทำหรือจัดหาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม โดยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550) นอกจากนี้ นโยบายรัฐบาล จะครอบคลุมทั้งในส่วนที่กำหนดการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในนโยบายการศึกษาโดยตรง ข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552–2561) และนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่จะปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบโดยปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และระดมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาครู พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปรับหลักสูตรวิชาแกนหลักรวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ ปรับบทบาทการศึกษานอกโรงเรียนเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, สื่อออนไลน์) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยนเรศวรได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ของผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นต่อการอบรมอยู่ในระดับมาก โดยความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กระบวรการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring เป็นสิ่งสนับสนุนการพัฒนาครู และเป็นกระบวนการพัฒนาครู ตามลำดับ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559)

1.2 ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น สภาพการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น มีการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด สถาบันอุดมศึกษาส่งเสริมให้โรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552–2561) และนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ว่า การพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้

ได้ครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีคุณภาพและมีวิทยฐานะสูงขึ้น ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครูให้นักเรียน มีการดูแลคุณภาพชีวิตของครูด้วยการปรับโครงสร้างหนี้และจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตครู ควบคู่ไปกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากรให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, สื่อออนไลน์) และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยนเรศวรได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ของผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมกระบวนการสร้างพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการสืบค้น (Learning to search) ได้แก่ การสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและชุมชน ผู้รู้ในชุมชน การปฏิบัติจริง การทดลอง กระบวนการโครงงาน (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559)

1.3 ด้านผู้เรียน การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านผู้เรียน มีการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโครงการนี้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการ ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552–2561) ที่กล่าวว่า ปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยศึกษาประเด็นปัญหาหลักในการศึกษาและเรียนรู้ที่ยึดโยงกันและเน้นการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ มิใช่ที่เพียงจุดใดจุดหนึ่งแยกจากกันตั้งแต่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไทยยุคใหม่ ปรับกระบวนทัศน์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างครูยุคใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ มีใจรัก มีคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาเป็นครู คณาจารย์ และปรับระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพคล่องตัว เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และเป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวน การเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2556) การวิจัยประเมินโครงการ “การพัฒนาครูผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring” พบว่านักเรียนได้รับการพัฒนาในด้าน Literacy, Numeracy และ Reasoning Ability เพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ ทานอก และ

คณะ (2556) วิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ในโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring โดยคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.49 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 79.62 และความก้าวหน้ามีคะแนนร้อยละ 32.13 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ครูกำหนด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 0.00-0.5

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันอุดมศึกษาควรให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาให้ครูเป็นข้อมูลป้อนกลับที่สามารถปฏิบัติได้

2. สถาบันอุดมศึกษาควรให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแก่สถานศึกษาในการบริหารงบประมาณเพื่อบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สถาบันอุดมศึกษาควรแนะนำและให้คำปรึกษาให้นำเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยพัฒนานักเรียนได้อย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓.** สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2560 จาก http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2559). **ประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพครูดดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentring.** พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ฐิตารีย์ สุทธิจันทร์. (2559). โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน. **Freedom Travel.** 4(11), หน้า 2-3.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องตน**. (พิมพครั้งที่ 7). กรงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สมเกียรติ ทานอก และคณะ. (2556). **รายงานการวิจัย การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ส านักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1.** นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.** สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2560 จาก http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/Constitution2550.pdf.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. (2558). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559.** เชียงราย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). **แนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ปีงบประมาณ 2559-2560.** สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2559 จาก http://www.mua.go.th/users/bphe/download/network-mua2559.pdf.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร: มปท.

สภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

The State and Problems of Internal supervision administration of Buddhist scripture school department of general education Chiang rai province

พระสุริยัน (สุริโย) หล้าเมือง[1*] และ โสภา อำนวยรัตน์[2]

Suriyan (Suriyo) Larmuang[1*] and Sopa Umnuayrat[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และเพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหา การบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 105 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ แก่ครูโดยตรง รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่าในแต่ละด้านมีข้อที่มีค่าความถี่มากที่สุด ได้แก่ ด้านการ ให้ความช่วยเหลือ แก่ครูโดยตรง ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีการให้คำปรึกษาในการทำแผนการสอนได้ดีและให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ผู้บริหารและคณะครูมีการวางแผนร่วมกัน เลือกปัญหา ที่สำคัญและช่วยกันร่วมกันแก้ปัญหาและเสริมสร้างทักษะในการทำงานแบบกลุ่ม ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ มีการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการทำผลงานและเสริมสร้างความรู้ในด้านเทคนิคและเสริมสร้างความรู้ในรายวิชาที่สอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ในเชิงปฏิบัติการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างพอเพียง และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้บริหารมีการจัดการเรียนการสอนให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูและทราบถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

[1]นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

[1]Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

School of Education , University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : txii_10@hotmail.com

คำสำคัญ: การบริหาร การนิเทศภายใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The purpose of this study was to study the state and problems of internal supervision administration of the Buddhist scripture school. Department of general education Chiang rai province. To study the development of the internal supervision administration of the Buddhist scripture school. Department of general education Chiang rai province. And to compare the state and problems of internal supervision administration of the Buddhist scripture school. Department of general education Chiang rai province. The research population was the administrators and heads of the Buddhist scripture school. Department of general education Chiang rai province, 21 schools, academic year 2559, 105 students / person. The research instruments were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study on the state and the problem of internal supervision administration of the Buddhist scripture school department of general education Chiang rai province overall, The five aspects were at a high level. When considering each aspect. It was found that all aspects had a high level of feedback. Sort by average order to least. The direct assistance to teachers was followed by professional development, the development of the curriculum, skill development and classroom action research.

The results of the study suggest that internal supervision administration of the Buddhist scripture school department of general education Chiang rai province. It was found that each side had the most frequency values. Direct teacher assistance. The administrators and heads of the departments are consulted on how to plan and teach each other. The development of group work skills. Administrators and teachers are planning together to select the most important issues and help them solve problems and strengthen group work skills. Professional development provides advice on how to do the work and builds up technical knowledge and enhances knowledge in the subject area. Curriculum development executives have a thorough analysis of the course and the purpose of the course. And classroom action research. The administrators provide instruction and counseling on classroom research to teachers and how to collect data.

Keywords: Adminitration, Internal supervision, Buddhist scripture school

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคเหนือตอนบนประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่ 8 เรียกชื่อว่า “กลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 8” โดยมีประธานกลุ่มฯ เป็นหัวหน้าบริหารงาน ในกลุ่มนั้น ๆ และต่อมาปี พ.ศ. 2546 ได้มีการแบ่งส่วนราชการแผ่นดินแยกกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการออกเป็น 2 ส่วนคือ กรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยให้กรมการศาสนาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2548 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ได้รับอนุญาตจัดตั้งขึ้นมากกว่า 300 โรงเรียน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้แบ่งเขตกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาใหม่เป็น 14 กลุ่ม โรงเรียน

พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย อยู่ในกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 ซึ่งมีจังหวัดพะเยา แพร่ น่านและลำปาง อยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยยึดเอาการปกครองของคณะสงฆ์ภาค 6 เป็นที่ตั้ง เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการบริหารจัดการ (สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย, 2559, หน้า 10)

การบริหารโรงเรียนในส่วนงานการบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียน จะทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน จะทำให้บุคลากรมีโอกาสได้รับความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทั้งปัญหาของตนเอง เพื่อน ครูและพ่อแม่ มีการหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่เน้นเรื่องการพัฒนาคุณภาพของคน ดังที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัย สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2560 – 2564, หน้า 1) และยังสอดคล้องกับ สุกรรณ ทองแบบ (2556, หน้า 26) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการจัดการของบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความร่วมมือหรือประสานงานกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร มีผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ กับครู อาจารย์ นักการภารโรงภายในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้น โดยมีจุดประสงค์ เพื่อปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งหากกล่าวเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียนก็อาจกล่าวได้ว่าการนิเทศภายในเป็นเทคนิคการบริหารจัดการในชั้นเรียนที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาและการแก้ไข การจัดการเรียนการสอนร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน อันส่งผลให้การพัฒนาบุคลากรทุกคนสามารถทำการพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ อย่างไรก็ดีจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในมิได้อยู่ที่การตรวจสอบ จับผิด แต่การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมเติมส่วนที่ขาดให้กันและกันระหว่างผู้ทำการนิเทศกับผู้รับการนิเทศ เกี่ยวกับการวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

การบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียน จะช่วยพัฒนาครูในด้านวิชาการ ในด้านการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เรื่องการประกันคุณภาพภายใน” ว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศภายในเนื่องจากศึกษานิเทศก์ มีจำนวนจำกัด เพื่อจะใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรบุคลากรภายในโรงเรียนและโรงเรียนเองเป็นผู้เข้าใจปัญหาการเรียนการสอนได้ดี รวมทั้งการสร้างความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาการทำงานร่วมกัน บุคลากรภายในโรงเรียนที่สามารถนิเทศได้นอกจากผู้บริหารแล้ว หัวหน้าฝ่ายที่มีประสบการณ์ความรู้ความชำนาญก็สามารถ ทำหน้าที่นิเทศได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เรื่องบุคลากรทางการศึกษา” ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งเทคนิควิธีนิเทศนั้นสามารถใช้ได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย จำนวนผู้รับการนิเทศ เวลาและทรัพยากร อื่น ๆ (สุกรรณ ทองแบบ, 2556, หน้า 28)

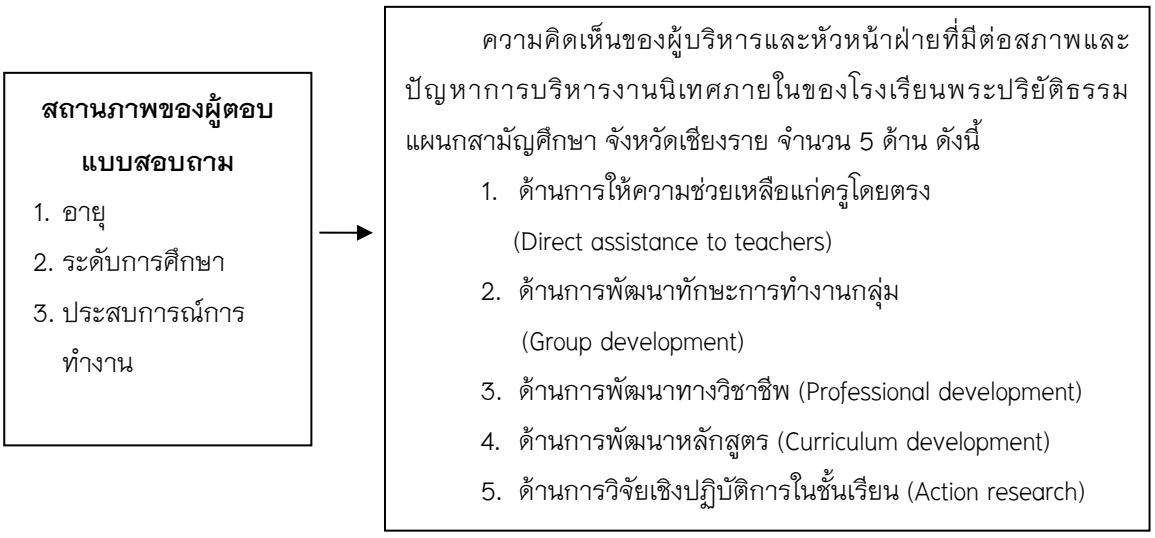
ในส่วนของการบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ถือว่ามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมและเป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการและงานอื่น ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่ง มีลักษณะการบริหาร ที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่ว ๆ ไป การบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ข้อมูลจากสารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปี 2559 พบว่ามีจุดอ่อนซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขหลาย ๆ ด้านดังนี้ การขาดงบประมาณดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม การไม่สามารถจ้างครูที่มีความรู้ความสามารถตรงตามสาขาวิชาที่จบ เนื่องจากไม่มีงบประมาณที่เป็นอัตราเงินเดือนที่แน่นอน กระบวนการเรียนการสอนมีมาตรฐานต่ำเพราะขาดสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ครูคนเดียวสอนหลายวิชา ไม่มีความหลากหลายในแง่ของวิชาการ การเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารไม่ผ่านกระบวนการฝึกอบรมตามลำดับจึงทำให้การบริหารจัดการไม่มีคุณภาพอย่างแท้จริง สถานภาพด้านความมั่นคงด้านวิชาชีพของครูต่ำ ขาดสวัสดิภาพและสวัสดิการสำหรับบุคลากรที่เท่าเทียมกับบุคลากรของรัฐ ครูขาดเทคนิคการสอนที่ทันสมัยและเน้นการสอนแบบท่องจำ ผู้เรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนและขาดโอกาสทางการศึกษา ผู้เรียนมีความแตกต่างทางสติปัญญา เนื่องจากไม่มีการสอบคัดเลือกเข้าเรียน รับทุกคนที่สมัครเข้าเรียน ขาดสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน ที่ทันสมัย อาคารสถานที่มีบรรยากาศที่ไม่ค่อยเอื้อต่อการเรียนรู้ ได้รับงบประมาณน้อยไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ แผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานไม่ชัดเจน การบริหารการจัดการไม่เป็นระบบ บุคลากรไม่คงที่มีการ เข้าออกบ่อย เป็นลักษณะการเข้ามาทำงานชั่วคราวรอเวลาการได้งานอื่นที่ดีกว่า

จากข้อมูลเบื้องต้นทำให้ทราบถึงการบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่ามีการดำเนินการอย่างไร ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ว่ามีสภาพและปัญหาอย่างไร รวมทั้งหาแนวทางการพัฒนาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง การบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐานของการวิจัย

การวิจัยนี้มีสมมุติฐาน (1) ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายแตกต่างกัน (2) ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน (3) ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2559 จาก 21 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 21 รูป/คน และหัวหน้าฝ่าย จำนวน 84 รูป/คน รวมทั้งหมดจำนวน 105 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายที่มีต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (Direct assistance to teachers) (2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม (Group development) (3) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ (Professional development) (4)ด้านการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) (5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action research) ลักษณะแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดย ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและ

ภาพรวม ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended questionnaire) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์โดยทำการสรุปประเด็นแต่ละคำถาม ใช้การแจกแจงความถี่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายที่มีต่อสภาพและปัญหา การบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม และแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

3. ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์โดยใช้ One way analysis of variance ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe's post hoc comparison)

4. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 5 ด้าน โดยทำการสรุปประเด็นแต่ละคำถามใช้การแจกแจงความถี่

ผลการศึกษา

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ผลการศึกษาดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 105 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.48 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 52.38 และ มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.38

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง พบว่า

สภาพการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการให้คำปรึกษาในการจัดทำแผนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการให้คำปรึกษาในการจัดทำแผนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม พบว่า

สภาพการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการสร้างศักยภาพของทีมและสร้างสรรค์งานให้เป็นเอกภาพของทีม รองลงมาคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการสร้างเสริมแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ บุคลากร

ปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการสร้างความเข้าใจและตระหนักในการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

3. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ พบว่า

สภาพการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ รองลงมาคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีการจัดทำหรือการนำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการเสริมสร้างความรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการให้คำปรึกษาแนะนำ เกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ รองลงมาคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการเสริมสร้างความรู้และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูในด้านบุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ คุณธรรมและจริยธรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการเสริมสร้างความรู้ในสาขาวิชาที่สอน

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า

สภาพการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการชี้แจงแนะนำครูเรื่องหลักสูตร รองลงมาคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย ร่วมกันวางแผนการบริหารการจัดการหลักสูตรจากข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการใช้หลักสูตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ

ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีหลักสูตรไว้อย่างเพียงพอที่จะให้ครูศึกษาและนำไปใช้

ปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำหลักสูตร รองลงมาคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการชี้แจงแนะนำครูเรื่องหลักสูตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน พบว่า

สภาพการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป โดยจัดนิทรรศการ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย จัดเตรียมตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูเพื่อให้ทราบถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู

ปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย จัดเตรียมตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยใน ชั้นเรียนแก่ครูเพื่อให้ทราบถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รองลงมาคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการวิจัยซึ่งกันและกัน ระหว่างเพื่อนครู และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการใช้สถิติที่เหมาะสมกับวิธีวิจัยที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่าผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านทั้ง 5 ด้าน ที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe's post hoc comparison) พบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตร ความแตกต่างรายคู่ของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1–5 ปี และระหว่าง 11–15 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านการพัฒนาหลักสูตร มากกว่าผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6–10 ปี และ มากกว่า 15 ปี **และ** ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน พบว่า ความแตกต่างรายคู่ของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1–5 ปี และ มากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มากกว่าผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6–10 ปี และ 11–15 ปี

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

3.1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายควรให้คำปรึกษาในการทำแผนการสอนและให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน โรงเรียนควรจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม ต่าง ๆ เป็นกลุ่มและทีมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมยกย่องผลงานปรากฏชัดเป็นรูปธรรมเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีการติดตามการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการทำแผนการสอนและแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีการสนับสนุนให้ครูจัดทำแฟ้มสะสมงาน ในโรงเรียนมีการจัดทำแผนทำแผนการสอนอย่างเป็นกลุ่มและมีการช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้มีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน อบรมให้ความรู้

3.2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูมีการวางแผนร่วมกัน เลือกปัญหาที่สำคัญและช่วยกันร่วมกันแก้ปัญหาและเสริมสร้างทักษะในการทำงานแบบกลุ่ม กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจปฏิบัติการทำงานเป็นกลุ่มเนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียนปริยัติธรรมมีจำนวนจำกัดจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการกระบวนการวิจัยที่เหมาะสม มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู ประสานงานระหว่างกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีการสร้างความเข้าใจและตระหนักในการทำงานเป็นทีม มีการทำงานแบบกลุ่มให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันและเสนอความคิดเห็นในการประชุมให้ความเห็นพร้อมกันเพื่อให้แผนการพัฒนาการเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเสริมสร้างทักษะในการทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และมีการให้ทำงานเป็นทีม PLC

3.3. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ได้แก่ มีการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการทำผลงานและเสริมสร้างความรู้ในด้านเทคนิคและเสริมสร้างความรู้ในรายวิชาที่สอน ผู้บริหารมีการให้คำแนะนำและปรึกษาเกี่ยวกับการทำผลงานได้ดีและทางวิชาการ ติดตามผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง เน้นผลภาคปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้คิดนวัตกรรมใหม่ อบรมคุณธรรมแก่ครู มีการเสริมสร้างความรู้ในด้านเทคนิคการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีการเสริมสร้างความรู้ในสาขาวิชาที่สอน ในโรงเรียนมีการส่งเสริมผลงานด้านศิลปะเป็นเลิศ และในโรงเรียนนักเรียนได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอน ทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อม ๆ กับการเสริมสร้างความรู้ในวิชาที่สอน มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในองค์กร โดยการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ อบรมแก่คนในองค์กรและสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมอบรมพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ

3.4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ในเชิงปฏิบัติการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างพอเพียง ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อบรมขยายผลให้เป็นรูปธรรม มีการประชุมจัดทำหลักสูตรร่วมกันเพื่อพัฒนาระบบกิจกรรมให้มีความพร้อมอย่างสม่ำเสมอ ประเมินติดตามเพื่อแก้ไขจุดบกพร่อง ผู้บริหารให้ความสำคัญและกระตุ้นผลงาน มีการอบรมพัฒนาหลักสูตรแก่ครู มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3.5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้แก่ ผู้บริหารมีการจัดการเรียนการสอนให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูและทราบถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เน้นสภาพที่แท้จริงโดยคำนึงการวิจัยที่เป็นรูปธรรม มีการประเมินผลการวิจัยอย่างชัดเจน ในโรงเรียนมีการนำผลงานไปเผยแพร่ โดยการจัดนิทรรศการร่วมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน มีการนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป เสนอการสร้างแรงจูงใจในการวิจัย เช่น รางวัล, ประกาศเกียรติคุณ ในการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัย ในชั้นเรียนให้กับครู ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการกระบวนการที่เหมาะสม และส่งเสริมการเรียนการสอนโดยบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่าสภาพการบริหารงานนิเทศภายในและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน และมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายใน 5 ด้านดังนี้

1.1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง พบว่าสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นิเทศจะให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ เช่น การนิเทศแบบคลินิก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรินทร์ ช่วยศิริ (2555) ได้ศึกษา “การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่” พบว่าด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง มีการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ และให้การสนับสนุนเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์และวิธีการจัดการเรียนการสอน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงคือ ขาดคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในด้านการนิเทศภาระงานของผู้นิเทศมีมาก ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการนิเทศควรให้การอบรมกับผู้ที่จะต้อง ทำหน้าที่นิเทศจัดประชุมเพื่อติดตามผลการนิเทศ

1.2 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม พบว่าสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นิเทศต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน ติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ ช่วยศิริ (2555) ได้ศึกษา “การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่” พบว่าด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม มีการพัฒนาให้ครูมีทักษะการทำงานกลุ่ม เข้าใจบทบาทของตน รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามโครงสร้างการบริหารงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มคือ มีความแตกต่างกันทางความคิดของครู ครูมีภาระงานมากควรลดภาระงานของครู ควรส่งเสริมให้ครูยอมรับฟังความคิดของคนส่วนใหญ่

1.3 ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ พบว่าสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดโอกาสให้ครูได้รับการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น การจัดประชุม การอบรม เยี่ยมชั้นเรียน แนะนำ วิธีสอน สาธิตการสอน ตลอดทั้งการประเมินครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรินทร์ ช่วยศิริ (2555) ได้ศึกษา “การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่” พบว่าด้านการพัฒนาทางวิชาชีพครู มีการอบรมครูเพื่อพัฒนาทางวิชาชีพทั้งด้านเทคนิคการสอนและการส่งเสริมให้มีทัศนคติ ที่ดีต่อวิชาชีพครู ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพคือ ขาดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ ที่มีความหลากหลายและไม่ตรงกับความต้องการควรจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลายและควรส่งเสริมทักษะการเขียนเชิงวิชาการให้กับครู

1.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่าสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นิเทศและครูควรร่วมกันในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม เช่น การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมการเรียนรู้ การตรวจสอบคัดเลือกประเมินสื่อการเรียนการสอนแต่กลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ ช่วยศิริ (2555) ได้ศึกษา “การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่” พบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้ให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และจัดการประชุม อบรม ติดตามและประเมินหลักสูตร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตรคือ ขาดความรู้และประสบการณ์ของครู ในการจัดทำหลักสูตรใหม่บุคลากรในบางกลุ่มสาระขาดแคลนควรจัดอบรมและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรแก่ครูและจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสม

1.5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน พบว่าสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นิเทศสามารถช่วยให้ครูสามารถประเมินผลการสอนของตนเอง ปรับปรุงพัฒนาการสอนของตนเองได้ โดยการช่วยครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ ช่วยศิริ (2555) ได้ศึกษา “การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่” พบว่าด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีการดำเนินการ ให้ครูนำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนคือ ขาดความรู้ด้านเทคนิคการวิจัยปฏิบัติการใน ชั้นเรียนของ ครูควรให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดทำวิจัยที่ถูกต้องแก่ครู

ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หะมะสูดิง มามะ (2556) ได้ศึกษา “บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันโดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe’s post hoc comparison) เมื่อตรวจสอบค่าของเชฟเฟ่ กลับพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ได้สอดคล้องกับเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสภาพบริบทของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน ผู้ตอบแบบสอบถามมี ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน จึงมี

แนวคิดและมุมมองที่มีต่อด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย สภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่ามีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ แยกเป็นรายด้าน คือ

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายควรดำเนินการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพิ่มขึ้น อาจใช้รูปแบบของ PLC หรือการโค๊ชชิ่ง โดยมีการกำหนดกรอบการดำเนินการให้ชัดเจนมากขึ้น

2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ บุคลากร และผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ดังนั้นผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายควรดำเนินการให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ บุคลากร และดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยกำหนดกรอบงบประมาณในการดำเนินการให้ชัดเจนมากขึ้น เช่น งบประมาณการผลิตสื่อ เป็นต้น

3. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ พบว่าที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการเสริมสร้างความรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการเสริมสร้างความรู้ในสาขาวิชาที่สอน ดังนั้นผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายควรดำเนินการให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพ โดยการเข้าอบรมตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดอบการอบรม เมื่ออบรมเสร็จแล้วให้กลับมาขยายผลการอบรม เป็นต้น

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีหลักสูตรไว้อย่างเพียงพอที่จะให้ครูศึกษาและนำไปใช้ และผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย มีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายควรดำเนินการจัดหลักสูตรให้เพียงพอและให้ครูมีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตร โดยกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน

5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายควรดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา เช่น การให้คำปรึกษาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการกระบวนการวิจัยที่เหมาะสม มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู โดยมีการกำหนดกรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการให้ชัดเจนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ สภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทถวายความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ

ขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูศรีพิพิธธำรง และขออนุโมทนาขอบคุณ นางณัฐภรณ์ ท้าวแพทย์ และนางสาวธนารักษ์ ปั้นเทียน ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่ได้เมตตาให้ใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ได้แก่ โรงเรียนสุวรรณคณานุสรณ์ โรงเรียนราชคฤห์วิทยา โรงเรียนห้วยข้าวก่ำวิทยา โรงเรียนวัดหย่วนวิทยา โรงเรียนนาปรังวิทยา โรงเรียนวัดปัวดอย โรงเรียนวัดป่าแขมวิทยา โรงเรียนวัดม่วงชุมวิทยา และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดโพธารามวิทยา เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ และได้ให้ความช่วยเหลือ ทุกด้าน

ขอกราบขอบพระคุณ ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่ได้เมตตาให้ใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เป็นพื้นที่การศึกษา อำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน จนทำให้การศึกษาสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

ขออนุโมทนาขอบคุณ เพื่อนสหธรรมิก อุบาสก–อุบาสิกา และกัลยาณมิตรทั้งหลายผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูลและมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้อาตมภาพเกิดสติ ปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีความมานะพยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งจนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. พริกหวานกราฟฟิค : กรุงเทพฯ.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์โปรเกรสซิฟ.

ชำนาญ แสงจันทร์. (2555). **คู่มือการนิเทศภายใน.** ลำปาง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1.

นันท์นภัส โชรัมย์. (2555). **สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2**. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ปนัดดา ศิริพัฒนกุล. (2558). **การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ประภารัตน์ พนานุสรณ์. (2558). **บทบาทผู้บริหารในการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1**.วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พัชรินทร์ ช่วยศิริ. (2555). **การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี.**สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พระครูวุฒิธรรมานันท์. (2554). **ศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร.**หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.

รุ่งอรุณ นะที. (2557). **การศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียน ตามแนวคิดของกลิคแมน กอร์ดอน และรอส-กอร์ดอน.** ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

รัตนา ชุมไธสง. (2556). **สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.** มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วิภา อยู่คง. (2555). **การศึกษาปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** วิทยานิพนธ์ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย. (2559). ศูนย์ประสานงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564. วันที่ค้นข้อมูล 21 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.

สุกรรณ ทองแบบ. (2556). **สภาพดำเนินงานของโครงการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดช่องลม) สังกัดเทศบาลเมืองราชบุรี.** ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

สุรชัย คูณแก้ว. (2555). **การนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่.** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุดใจ ฝูงใหญ่. (2556). **การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลบางละมุงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

หะมะสูดิง มามะ. (2556). **บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา.** การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม.

ภาคผนวก

รายชื่อคณะบรรณาธิการ
การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

1.	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ	ประธานบรรณาธิการ
2.	ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.ไมตรี สุทธจิตต์	รองบรรณาธิการ
3.	รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธุ์ วงษ์บูรณาวาทย์	บรรณาธิการ
4.	รองศาสตราจารย์ ดร.จิติมา วรรณศรี	บรรณาธิการ
5.	รองศาสตราจารย์ ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต	บรรณาธิการ
6.	รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรูประชีวิน	บรรณาธิการ
7.	รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ รัชชกูล	บรรณาธิการ
8.	รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย	บรรณาธิการ
9.	รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช บุณยมณี	บรรณาธิการ
10.	รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจัญบาน	บรรณาธิการ
11.	รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์	บรรณาธิการ
12.	รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา	บรรณาธิการ
13.	รองศาสตราจารย์ ดิเรก ควรสมาคม	บรรณาธิการ
14.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกฤช ตาชม	บรรณาธิการ
15.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนัช กนกเทศ	บรรณาธิการ
16.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภนันต์ ศุภศิริพงษ์ชัย	บรรณาธิการ
17.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์	บรรณาธิการ
18.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	บรรณาธิการ
19.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ	บรรณาธิการ
20.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์	บรรณาธิการ
21.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง	บรรณาธิการ
22.	ดร.เทียนทอง ต๊ะแก้ว	บรรณาธิการ
23.	ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง	บรรณาธิการ
24.	ดร.นษิ ตันติธารานุกูล	บรรณาธิการ
25.	ดร.นันทิมา นาคาพงศ์	บรรณาธิการ
26.	ดร.น้ำฝน กันมา	บรรณาธิการ
27.	ดร.บวรศักดิ์ ศรีสังสิทธิสันติ	บรรณาธิการ

28. ดร.บังอร สวัสดิ์สุข	บรรณาธิการ
29. ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว	บรรณาธิการ
30. ดร.พงษ์สนิท คุณนะลา	บรรณาธิการ
31. ดร.เพิร์ล วัฒนากูล	บรรณาธิการ
32. ดร.รักษิต สุทธิพงษ์	บรรณาธิการ
33. ดร.รัตนา ยาวิเลิง	บรรณาธิการ
34. ดร.วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์	บรรณาธิการ
35. ดร.วิมลเรขา ศิริชัยราวรรณ	บรรณาธิการ
36. ดร.วีระพงษ์ กิติวงค์	บรรณาธิการ
37. ดร.สุเทพ นิ่มสาย	บรรณาธิการ
38. ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ	บรรณาธิการ
39. นายชำนาญ แสงแก้ว	เลขานุการ
40. นางสาวเด่นนภา ปัสตัน	ผู้ช่วยเลขานุการ
41. นางสาวสิริทัชญา พามณี	ผู้ช่วยเลขานุการ
42. นางสาวอัญชลี เทียมคีรี	ผู้ช่วยเลขานุการ
43. นายณัฏฐ์ จันทร์บรรจง	ผู้ช่วยเลขานุการ

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
โทรศัพท์: 08 2629 1970, 0 5446 6666 ต่อ 1047-8
โทรสาร: 0 5446 6714

